Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Arbaʿah ha-ṭurim

Ṭur Even ha-ʿezer - hu ha-ṭur ha-4. me-arbaʿah ha-ṭurim

Yaʿaḳov ben Asher
רשא בב בקעי

Ṿin, 5573 = 1813

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8679

Visual Library

1130

Je 57875 a/3

1092

Eigentum der Bibliothek des
Rabbiner-Seminars zu Berlin

Geschenk von

Frau Adele Leimdörfer,

zum Andenken an ihren Gatten Rabb.
Dr. Adolf Leimdörfer ℥ aus Teschen,
im Jahre 1929

240

(14)

טור
אבן העזר

הוא

הטור הרביעי מארבעה הטורים

שחבר הגאון הגדול הרב המפורסם מוהר"ר יעקב בן רבנו אשר ז"ל

וסביב לו

חדושי הרב הגאון הגדול המפורסם מו' יוסף קארו ז"ל ונקראו בשם

בית יוסף

וחדושי הרב הגאון הגדול מוהר"ר משה איסרלש ז"ל ונקראו בשם

דרכי משה

שניהם מורים דרך והנתיב הישר ללכת ארחות חיים.

נדפסו מחדש, בכל מיני הטעלות וסדור אחר כמלאו בטורים שנדפסו בברלין ובווייסלמרסדארף ונוסף בהם בד"ע עם הגהות מהרל"ת ובתוספות הגהות ותיקונים חדשים גם ישנים. כאחר קחזינם עיניך פנים בפנים.

ווין

נעדרוקט ביא אנטאן שמיד קייזערל' קעניגל' פריוויל' אונד נידער עסטערר'יכישען לאנדשאפטס בוכדרוקער

בשנת ה' תקע"ג לפ"נ

WIEN, gedruckt bey ANTON SCHMID k.k. priv. und N. Oe. Landschafts-Buchdrucker 1813.

Rabbiner-Seminar zu Berlin.

(2321)

Rabbiner-Seminar
zu Berlin.

7085
UNIVERSITÄT POTSDAM
Universitätsbibliothek

הקדמת רבינו יעקב בעל הטורים

מבורך מעתה ועד עולם. מרומם על כל וכבודו מעין כל נפתר ונעלם. ולא מי תכילנו. ולב מי יתגלהו. ואיזה שכל אשר ידעהו. ותבונות מי תציגהו ותכונת מי תסיגהו. עמוק עמוק מי יעלהו. נבוה נבוה מי יורדיהו. רחוק מי יקרבהו. קרוב מי ירחקהו: אבל כח מעשיו יגידוהו. עלילותיו יודיעוהו. ונפלאותיו יסיגוהו: גורלותיו יסדוהו: גודל מפעליו יעידוהו. כי אלהי האלהים ואדוני האדונים הוא לבדו ואין עוד כמוהו. שמים וכל צבאם כבודו יספרוהו. חיות ואופנים יגאוהו. שרפים ואראלים יערצוהו. כרובים ומלאכים יאמצוהו. עירין וקדישין יקדישוהו. שמש וירח יגלגלוהו: סבובים ממשילותם יקלסוהו. תבל ומלואה תסלותיו יהללוהו: בני יעקב יבחרוהו: ערב ובקר ייחדוהו: עדת לאומי׳ ימליכוהו. קהל עם ירממוהו. מושב זקנים ימנוהו ישישים יזמירוהו: נערים יגדלוהו. עוללי׳ יקלסוהו. נמולי חלב יפארוהו. יונקי שדים יברכוהו. גבורים יגבירוהו חליצים יאמצוהו: יומים וכל רומם בם יגבהוהו עני היער יכנוהו. חיה שדה יכבדוהו. כל עוף כנף יסגדוהו. עשבות הרים יחדוהו. תקובות שדי יחזקוהו. דגת הים יגלוהו: חילי נביות יערתוהו. לאן קדר יומילוהו. בהמות בהרי אלף יפחדוהו. זיז שדי יהדרוהו. כי שפת יומים עשה את הימים ואת הארץ הימים וכל אשר בהם הכל לכבודו ברא. ובאחרית כל ברא האדם יפה בעתו שילדו אף עשאו. כחתן שעושה סעודה ואחר כך יביא קרואיו. כי אחרי שברא השמים וכסיליהם הארץ ותולדותיה: הימים וכל אשר בהם ברא את האדם והעמידו על כל התחתונים בהכתיב תמשילהו במעשה ידיך כל שתה תחת רגליו גם את העליונים כתן לשמשו בהכתיב והיו למאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ ועוד הפלא והגדיל עמו בעזר אשר עזרו. ובעטרה אשר עטרו. וכתתן פארו: ויחיים עליו לא מדו ועל הכל האשה אשר ממנו לוקחים ולא בשאר הברואים אשר ברא שנים שנים אבל ברא לבדו ויקח אחת מצלעותיו ויבן אותה לאשה ויביאה לו למען היותה לו לעזר ולהועיל כאשר כתב הרבי אברהם ב״ר דוד בספר שמשם כי לטובת האדם ולהגאתו גדולה עשה זה שאלו שברא זכר ונקבה כשאר הברואים היתה האשה אבל האדם בבקבת הנשמה אבל הזכר אינה מקבלת שלטונות הזכר ולא עומד אבלו לשמשו אך זה חוטף מזה וזה בוטע בזה ואין למעבדו יפנו וגם אינם מיוחדים זה לזה לפי שבתחילה נברא זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ולכן ראה הבורא יתברך צורך האדם והגאותיו וברא אותו יחידי ולקח אח׳ מצלעותיו ובנה אשה׳ ממנה והביא׳ אל האדם להיות לו לאשה ולהיו׳ לו לעזר ולמשעד מפני שהיא כתב׳ לו כאחד מאבריו אשר לו לשמשו וכי יהיה נוטל עליה כמושלו על אבריו וכי תהי׳ עשתוקק׳ אליו כאשר אבריו משתוקק׳ לשלאת נושו וזהו מה שאמר הכתוב ולאדם לא מצא עזר כנגדו מלשון אזר בדיקה ומיקום כאלו כל המלאות שאין נכון לדבר כן כנגד הבורא יתברך אך היא בעלותות המחשבה הקדמונית כאשר

ברא את הבהמות מן האדמה זכר ונקבה וחביבו ולאם בטובת האדם ולא מצא עזר לאדם בבריאתם הביאו ואמר לא טוב היות האדם לבדו כלומר אין טוב שיהיה האדם מתבודד עם האשה כמו הבהמות שהם מתבודדים ואין הנקבות מיוחדות לזכרים לעשה לו עזר ממנו כנגדו כלומר אבראנו בענין שיהיה לו עזר ממנו ושתהיה מיוחדת לו והיו כנגדו כלומר שתעמוד אצלו יום ולילה עד כאן לשון הרב: ועל כן הפליגו רבותינו ז״ל מאד לדבר מני אתן לו אשה עד שאמרו כל מי שאין לו אשה שרוי בלא טובה בלא שמחה בלא ברכה בלא דירה בלא תורה בלא חומה בלא שלום: בלא טובה דכתיב לא טוב היות האדם לבדו: בלא שמחה דכתיב ושמחת בחגיך אתה ובניך: בלא ברכה דכתיב להניח ברכה אל ביתך: בלא דירה דכתיב אעשה לו עזר כנגדו: בלא תורה דכתיב אשה אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממנו: בלא חומה דכתיב נקבה תסובב גבר: בלא שלום דכתיב וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא׳ והאדם ברואתו אותה וידע כי ממנו לוקחה אמר על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד: כלומר רואים זו בתחתון מיוחדת לאדם ואדם אליה: ועל כן ראוי לאדם לאהוב את אשתו כגופו ולכבד׳ יותר מגופו ולרחם עליה ולשמרה כאשר יסמור ס׳ מחבריו וכן היא מייצת לעובדו ולאותבו כבפשה כי ממנו לוקחה ועל כן נוה הכתוב על האדם שאדם בסותה ועוכתה לא יגרע: ועוד מצות רבות נלמדו בענין הבור האדם עם אשתו כל ימי חייהם יחד עד הפרדם ועוד תקנות רבות נתקנו בהן אחרי כן ואמרתי לחבר בהן ספר ולאיתי בספרים ובימותי בדברי המחברים ולקטתי בעמרים מאחרי הקוצרים והבריתי את ספר זה וקראתיו:

אבן העזר וזהו קדורו תחלה אבאר היום האדם ליפה וגודל הכרן את מי ראוי ביפה ואיזו חזקה מועלת לענין הכונה ובאיזו ראויות ליכנס ליפרא ולכהן או מחמת פיסול הגופן. או חסרון הגבופן או מחמת מקרה שאירע בהן או מחמת פיסול עדוה ואיסור גויה ופחה ואיתר אשה אים בעדות שמת בעלה ובאיזה ביאה מתחייב האיש והאשה והרחקת מן הערוה ואסור יחוד ואסור הוצאת זרע לבטלה וכילד יתגלה עם אשתו ואיזה עונתה עמה והלכות קדושין וכל דין האדוסה כל מה שמוסג בה עד שתכנס ודין הסבלנות והתופס וברכת כיסוחין ומנות שמחת חתן וכלה ושיעור הכתובה לכל אחת ואחת ושעבוד בתולים ואיזה הוא בכתובה וכל תנאי׳ ושיאך בגבית ומה שהוא זוכה מכח אשתו והלכות גירושין ומיאון והלכות יבום וחליצה והלכות אונס ומפתה ומולים שם רע והלכו׳ סוטה ולאיתי עוד לעשות שימנים לכלול כל ענין וענין במלו׳ קצרות ולכותבם בתחלת הספר בענין למען שיהא נקל למצוא כל ענין וענין ואל אלהים יודע ישראל הוא יודע כי לא בעבו׳ מעלה עשיתי הדבר הזה וגם לא עשיתי דבר שיהיה כדי עלוי שאינו אלא כתלמיד הלומד מפי המלמד וכותב דבריו כדי להתלמד ולזוקק המלקט מאחרי הקוצרים ומאסף מענין הענמרים אחת הנה ואחת הנה ביני חטי לקוטי בחר לקוטי: ואבקש מאל העוזר להיות לי לעזר כהכתיב עזרי מעם ה׳ עושה שמים וארץ כתיב ירא׳ ה׳ בטחו בה׳ עזרם ומגנם הוא וכתיב ה׳ עוזי ומעוזי בו בטח בה׳ ונעזרתי ויעלוז לבי ומשירי אהודנו וכתיב ואני עני ואביון ה׳ יחשב לי עזרתי ומפלטי אתה אלהי אל תאחר וכתיב ה׳ לי בעוזרי ואני אראה׳ בשונאי וכתי׳ דח׳ דחיתני לנפול וה׳ עזרני וכתיב קומה ה׳ עזרתה לנו ופדנו למען חסדך וכתי׳ הבה לנו עזר׳ מצר ושוא תשועת בני אדם וכתיב ויקרא שמו **אבן העזר** לומר עד הנה עזרנו ה׳:

ענינו ומהותו של ספר דרכי משה

הוא קיצור מופלג מכל דברי הידושים בביתיוסף עם התוספות והגמרא והפוסקים לקח שבחה ופיאה בסמיטו הרב המחבר מדברי הראשונים אשר הביא בספרו ואשר לא הביא כלל בגון האחרונים וגם חידושי דינים מה״ר ומגודש וה״ר ואיסור והיתר הארוך ותשובת מהר״י בר״ן ומהר״ל ומהרי״ן ומה״רם מד״ן ומדר גטין והלילם בינתן זאב ועוד חידושים מקובלים אשר דברי הקדושים רבו מלעמת גם אשה מסתרת ותוכחת מגולה בענין פסק הלכה

סכל מקום שמעתא בני אשכנז ובני הגלות הלא אשר מבני לרם׳ אין מסכין בדבריו עם הסנות בדברי הרבם במקומות הרבם בדברים הטונעים בפסק הלכה ובישוב דברי הראשונים ז״ל בדרך אחד ממה שהביאם הרב המחבר ספר בית יוסף כל דין מסודר בסדר נאה וקלור על מקומן הראוי לו ככלל בחיבור זה הנקרא **דרכי משה** אשר לעולם לא מצאה מלאני אבינו הנשמים אשר הכל בעתו יפה עשה יתעלה ויתברך בכל דבר ובכל מעשה אכי״ר:

יתברך

ד"ם

יתברך שמו של הקב"ה שהוא חפץ בטוב בריותיו וכו' לכן חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבו' שכל מי שאינו עוסק בפ"ו כאלו שופך דמים וכו' וכאלו ממעט את הדמות בפ' הבא (דסג:): ומ"ש וגורם לשכינ' שתסתלק מישראל יליף לה התם מקראי ואיתא נמי התם אבא חנן אמר משו' ר' יוסי חייב מיתה שנא' ובני' לא היו להם הא היו להן בני' לא מתו ולא ידעתי למה השמיטו רבי' **וכל** מי ששרוי בלא אשה שרוי בלא טובה בלא ברכה בלא תורה בלא חומה בלא שלו' כולהו מייתי התם מקראי (ד' סב:) ואיתא נמי התם שרוי בלא שמחה ורבינו כתב בלא דירה במקום בלא שמחה ולא ידעתי טעמו: וא"ר אלעזר כל מי שאין לו אשה אינו אדם ג"ז שם (דסג.) ומייתי לה מדכתיב זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם: **וכיון** שנשא אשה עונותיו מתפקקין שנא' מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מיי': [ג]ומצוה גדולה היא שאין מוכרין ס"ת אלא כדי ללמוד תור' ולישא אשה בפרק בני העיר (דף כז): **ומצוה** על האד' לישא אשה בן י"ח שנים דתנן בן י"ח לחופה פ"ה דאבות והרמב"ם כתב בפט"ו מהלכות איסו' אימתי האיש נתחייב במצוה זו מבן י"ז או מבן י"ח שנה וכתב ה"ה בכאן נמצאתי כמחו' מחלוקות בספרי רבי' ויש מהן שכתוב מבן י"ז ובמקצ' אבו' שהיא בן י"ח לחופ' וכ"ל שאם הכנסה שבתובה מבן י"ח היא אמיתית שפירושה משעבר' שנת י"ז וסוף בן י"ז שלימי' ומ"מ האמיתית היא לפי דעתי מבן י"ח כלשון המשנ' ופי' מתכנסם לכלל די"ח עכ"ל ומ"ש רבי' אבל המקדים לישא בהיו' בן י"ג מצו' מן המובחר כן משמע מההיא דמייתי בסמוך ואי נסיבנא בר ארבסר הוה אמינא גירא בעיניה דסטנא ומשמע לרבינו דהיינו בן י"ג שלימות שהכל' בשנת י"ד · ת"ר המשיא בניו ובנותיו סמוך לפרקן וכו' (דסג:) ובפ' הסנהדרין (דעו:) ואמר אביי הא דעדיפנ' מחבריא מנו' דנסבי"ל ... וכו' בפ"ק דקדושין (דכט) לא שבספרים דידן כתוב זה בשם רב חסדא: אבל קודם י"ג לא ישאם דהוי כזנות כ"כ הרמב"ם בסוף ה' איסורי ביא' וטעמו ...ינן בכ"פ חרש דקטן לא תקינו ליה רבנן נשואין ובס"פ האשה רבה אמרינן קטן פטורה מן החליצה ומן היבום ומשמע ליה ז"ל דכיון דלא תקינו ליה הוי בעילתו בעילת זנות ולפי דבריו הא דת"ר ביבמו' (דסב:) המשיא בניו סמוך לפרקן וכו' היינו בן י"ג שלימות אבל התוספות כתבו בס"פ האשה רבה דאע"ג דלא תקינו רבנן נישואין לקטן מ"מ אור"י דליכא איסורא דלא חסיבא ביאת זנות ומצוה נמי איכא להשיא אשה לבנו קטן כדאמרינן בסנהדרין (דעו:) דעליו הכתו' אומ' וידעת כי שלו' אהלך וכו' וכ"כ בפ' הבא על יבמתו ובפ' הסנהדרין וכן דעת רש"י דבפרק הסנהדרין אמה דהמשיא אש' לבנו קטן עליו הכתו' אומר למען ספות הרוה וכולי מתיבי המדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה והמשיאן סמוך לפרקן עליו הכתוב או' וידעת כי שלום אהלך וגו' סמוך לפרקן שאני פרש"י סמוך לפרקן עדיין קטני' הם סמוך לפרקן שאני דלאו היינו קטן כולי האי דמשום שנה או תלי שנה לא תזנה עליו (ג) ובשום ענין לא יעבור כ' שנה בלא אשה דאמר רבא וכן תנא דבי ר' ישמעאל עד כ' שנה הקב"ה ממתין לו לאדם וכולי בפ"ק דקדושין (דכט:) וכתב א"א ז"ל רווק שעברו כ' שנה ואינו רוצה לישא ב"ד כופין אותו לישא כדי לקיים מצות פריה ורביה בפ' הבא על יבמתו: [ס]ומיהו מי שא"א לו ללמוד אם ישא אשה וכו' בפ"ק דקדושין ת"ר ללמוד תורה ולישא אשה ילמוד תור' ואחר כך ישא אשה ואם אי אפשר לו בלא אשה ישא אשה ואחר כך ילמוד תורה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה ורבי יוחנן אמר ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה ולא פליגי הא לן והא להו וכתב הרא"ש דכולהו מודו דאם א"א לו ללמוד אם ישא אשה ילמוד ואחר כך ישא אשה: לשון הרמב"ם ז"ל ואם עוסק בתורה וטרוד בה ומתירא לישא אשה וכו' מותר להתאחר וכו' בפט"ו מהל' איסות ותחלת דבריו מבואר בברייתא שכתבתי בסמוך אלא שיש לתמוה למה לא כ' שאם א"א לו בלא אשה ישא אשה תחלה וכ"ל שמ"ש בסוף דבריו והוא שלא יהא יצרו מתגבר עליו תריצה כמי קאי ומ"ש מי שחשק' נפשו בתור' תמיד כבן עזאי וכו' בפ' הבא (סג:) תניא בן עזאי אומ' כל שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו שופך דמי' וממעט את הדמות' אמרו לו לבן עזאי נאה דורש ואין נאה מקיים אמר להם מה אעשה ונפשי חשקה בתור' : ולמוד א"א ז"ל הא דאמרי' ואם א"א לו ללמוד וכו' קלב' לאוקי לימוד לא ידעב' וכו' בפ"ק דקדושין (דכט:) אבל מ"ש דכולהו מודו דאם א"א לו ללמוד אם ישא אשה ילמוד ואח"כ ישא אשה ע"כ: כיון שיש לאדם זכר ונקבה' קיים מצות פ"ו בס"פ הבא ע"י (דף סא:) תנן לא יבטל אדם מפ"ו אא"כ יש לו בנים בש"א ב' זכרים ובה"א זכר ונקבה' שנ' זכר ונקבה' וידוע דהלכ' כב"ה: היה הבן סריס או הנקבה איילונית לא קיים פריה ורביה הבן סריס מבואר שם (דף סב) בברייתא

שמו של הק"בה שהו' חפץ בטוב בריותיו שידע שאין טוב לאדם להיות לבדו ועל כן עשה לו עזר כנגדו ועוד כי כוונת הבריאה באד' כדי לפרות ולרבות (א) וזה אי אפש' בלא העזר ועל כן צוהו לדבק בעזר שעש' לו לכך חיי' כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות שכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה [ב]כאילו שופך דמים דכתיב שופך דם האדם וסמיך ליה ואת' פרו ורבו וכאלו ממעט הדמות דכתיב כי בצלם אלהים עשה את האדם ואתם פרו ורבו וגורם לשכינ' שתסתלק מישראל וכל מי ששרוי בלא אשה שרוי בלא טובה בלא ברכה בלא דירה בלא תורה בלא חומה בלא שלום וא"ר אלעזר כל מי שאין לו אשה אינו אדם וכיון שנשא אשה עונותיו מתפקקים שנא' מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מיי' ומצוה גדול' היא עד מאד שאין מוכרי' ס"ת אלא כדי ללמו תור' ולישא אשה ומצו' על האד' שישא אשה כשהוא בן י"ח שנים דתנן בן י"ח לחופה אבל המקדים לישא כשהוא בן י"ג מצוה מן המובח' ת"ר המשיא בניו ובנותיו סמוך לפרקן עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך וגו' ואמר אביי הא דעדיפנא מחבריא משום דנסיבנ' מבר שיתסר ואי נסיבנא בר ארבסר הוה אמינא גירא בעיניה דשטנא אבל קודם י"ג לא ישיאם דהוי' כזנות ובשום ענין לא יעבור כ' שנה בלא אשה דאמר [ר]רבא וכן תנא דבי ר' ישמעאל עד כ' שנה הק"בה ממתין לו לאדם שמא ישא אשה וכיון שעברו כ' שנה ולא נשא אומר הק"בה תפחנה עצמותיו וכת' א"א ז"ל רווק שעברו עליו כ' שנה ואינו רוצה לישא ב"ד כופין אותו לישא כדי לקיים מצות פ"ו (ג) ומיהו מי שא"א לו ללמו' אם ישא אשה אינו חייב ליש' בשנת

בבריתא ומ״מ משמע לבת איילוני׳ והכי איתא בירו׳ י״ג וכ״כ הרמב״ם בפט״ו מה׳ איסו׳ :
אבל אם מתו והניחו בנים וכו׳ גם איתמ׳ היו לו בני׳ ומתו רב הונא אמ׳ קיים פרי׳
ורביה ר׳ יוחנן אמ׳ לא קיים ואיתותב רב הונא׳ מדתני׳ בני בנים הרי הן כבני׳ מת א׳
מהם או שנמצא סריס לא קיים פריה ורביה ואמרי׳ תו התם בני בנים הריהן כבני׳
סבר אביי למימר ברא לברא וברת׳ לברת׳
כ״ש ברא לברת׳ אבל ברתא לברא לא א״ל
לשבת יצרה בעי׳ והא איכא דכ״ע ומיהת
חדי מחד לא ומשמע דברי רבי׳ כרא׳ שאם
הבן ובת מתו והניח כל א׳ מהם בן קיים
השלום כיון דמניח זכר ונקבה קא אתו
יד כרא׳ דה״ה אם הניח כל א׳ מהם בת (וכן
משמע דברי הטור פ׳ הב״ע) אבל הרמב״ם
בפט״ו כתב בד״א כשהיו בני הבנים זכר
ונקב׳ והיו באים מזכ׳ ונקבה אע״פ שהזכר
בן בתו והנקבה בת בנו הואיל ומשני בניו
הם באי׳ הרי קיים מצות פריה ורביה
ובתרומ׳ הדשן סי׳ רס״ב כתב לפרש דברי
התלמוד והתו׳ ע״פ דעת הרמב״ם (ד): היו לו
בנים בגיותו ונתגייר הוא והם קיים
פריה ורביה גם איתמ׳ היו לו בני׳ בגיותו
ונתגייר ר׳ יוחנן אמר קיים פריה ורביה
ור״ל אמר לא קיים וידוע דהלכ׳ כר׳ יוחנן
ומפרש בגמ׳ טעמיה משום דכתיב בעת
ההיא שלח פי׳ מרודך בלאדן בן בלאדן אמא׳
איה לכו חיים להתיחס אחר אביה׳ ודקדק
רבי׳ לכתוב ונתגייר הוא והם וכן הם דברי
הרמב״ם בפט״ו מה׳ איסו׳ לומ׳ דאם לא
נתגייר אלא הוא לא קיים דבנים גוים
אינם עולים לו לקיים מצות פריה ורביה
וכ״כ ה׳ המגיד (ה): גרסי׳ בירושל׳ פ״ב
דיבמות אמתני׳ דמי שיש לו בן מ״מ פוטר
את אשת אביו וכו׳ ובנו הוא לכל דב׳ אפי׳
לפריה ורביה וכת׳ הרי״טבא פי׳ דאפילו
בבן ממזר יצא ידי פריה ורביה עד כאן
לשונו ׳׳ ומצאתי כתוב על בן חרש ושוטה
לא ידענא אמאי לא קיים מצות פריה
ורביה וכי גרע מגר שנתגייר דקי״ל כר״י
דאמר קיים והאי כגוי אי משום שבת ילדה
איכא שבת ויכול לישא אשה ולהוליד בן
חכם ואי משו׳ דרב אסי דאמר עד שיהלכו
כשמו׳ שבגוף האי כמי כשמו׳ יש לו ובר מנלן׳
הוא ופקחי׳ מוזהרי׳ עליו דאי הוי כבהמה
הכ״ב שחיטתו אפי׳ עומד על גביו בשחיטת גוי וקוף עכ״ל : אבל עבד שהיו לו בנים
... יבמתו (דף סא) א״ר הכל מודי׳ בעבד שאין
... סדומ׳ לאמו׳ : ואע״פ שקיי׳ פ״ו אסור לו לעמו׳
... כמה בני׳ אסור לו לעמו׳ בלא אשה וכו׳ אהא
... יש לו בנים דייק בגמ׳ הא יש לו בנים מפריה
... לרב נחמן אמר שמואל דאמר אע״פ שיש לו
... שנ׳ לא טוב היות האדם לבדו ואיכ׳ דאמרי
... כמי מאשה כימא תהוי תיובתא דרב נחמן
... בת בנים יש לו בנים נושא אשה דלאו בת
... הו בגמ׳ (דף סב) מתני׳ דלא כרבי יהושע
... אשה בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו
... ופרש״י מתני׳ דקתני לא יבטל אא״כ וכו׳ הא
... הלכה כר׳ יהושע וכת׳ הר״יף והרא״ש יא
... כיון שיש לו זכר ונקבה קיים פריה ורביה
... הרא״ש יא וז״ל בכל הספרי׳ כתוב מתניתי׳ דלא
... מתני׳ דלא יבטל אדם מפריה ורביה תימרא
... יש לו כמה בנים משמע דס״ל דאית׳ למתני׳
... כ״מ למכור ס״ת כלומ׳ לעולם יש לו ליקח
אבל אם אין ספק בידו אם אין לו בני׳ ימכור
... אינו מחוייב למכור ס״ת כדי שיקח אשה
... ולא יעמוד בלא אשה כדר׳ נחמן אבל לפי
... משמע דפליגי ולרבי יהושע אפי׳ קיים פריה

אין לו בנים אם כנסה אשה ושהתה עמה י׳ שנים ולא ילדה אם אין לו בני׳ חייב לגרשה
כדי לקיים פריה ורביה ואם יש לו בנים אינו חייב לגרשה דרבי יהושע לא קאמר
אלא לכתחלה ישא אשה בזקנותו שהיא בת בנים אבל אינו חייב לגרש אם אינה
בת בנים עכ״ל ואין בדבריו הכרע ומ״ש רבי׳ דמסקנת הרא״ש כלישנא בתרא נראה
דהיינו מדכתב באחרונ׳ ועוד שכתב דבכל
הספרים כתוב מתני׳ דלא כרבי יהושע
ובת״ה סי׳ רס״ג כתוב על מי שקיי׳ מצות
פריה ורביה ונתאלמן ורוצ׳ לישא אש׳ זירא
מקטע׳ ולכן רוצ׳ לישא אשה שאינה בת
מריבה אבל איכ׳ בת בני׳ ואם לא ימלא אש׳
כזו דעתו ליתב׳ מלים׳ אשה ועיינתם (ו) וכ״י
כתב (בפ׳ הבע״י דף רכ״ד ע״א) כל׳ הוה
סבר׳ דרבנות׳ דהא דר׳ יהושע מדרבנן
דהלכו מדאורייתא כל שקיים פריה ורביה
נפטר בג וכו׳ ... עלמנו שאינו רואי׳
להוליד פטור אלא שנושא אשה שאינ׳ בת
בנים מפני החטא כדרב נחמן ומסתברא
דכשראוי להוליד מוכר ס״ת משום דרבי
יהושע ואע״ג דהוי מלו׳ דרבנן דלא אפקי׳
הכא מס״ת אלא לענין אשה שאינה בת
בנים והכי הלכה הריטב״א ז״ל עכ״ל כתב בג
כ״י אם יש לו בנים אפי׳ מהבויה כיון שקיי׳
פריה ורביה רשאי לבטל ואין כופין משום
הא דרבי יהושע נושא אדם כמה נשי׳ דאמ׳
רבא נושא אדם כמה נשי׳ וכו׳ ובם״פ הבע״י
(ד״סה) וכת׳ הרי״ף בתשו׳ סי׳ נ״א והיכ׳
דאיפשר ליה למיקם בסיפוקייהו ורוצה
לישא אחרת הדבר ברור שאינה יכולה
לומר תן לי כתובתי או תן לי מטלטלים
לאחריות כתובה ונדוניה וכן היכא דלא
איפשר למיקם בסיפוקייהו והוא רוצה
לגרשה כדי שישא אחרת והיא אינ׳ רוצה
להתגרש אינה יכולה לתבוע נדוני׳ וכתוב׳
ולא מטלטלין לאחריות אלא תקבל גיטה
ואח״כ תתבע כתובתה ואם אינה רוצה
אין מונעין אותו מלישא אשה אחרת עליה
וכת׳ עוד ואם שהתה עמו י׳ שנים ולא ילד׳
והוא רוצה לישא אשה אחר׳ אי לא איפשר
למיקם בסיפוקייהו והיא רוצה להתגרש
יוציא ויתן כתוב׳ אם יש לו ואם אין לו
תהי׳ עליו חוב כתובת׳ עד שיהיה לו והנה
בא בכאן אדם א׳ מעירכ׳ שיש לו שם אשה
שהיא זקנה ושהתה עמו כמה שנים ולא ילד׳ לו מעולם ורוצה לישא אשה ובהיותינו
נועדי׳ קהל בשע׳ הקידושין מנעתיו בפני כולם עד שנתחייב בקנין ונכח בידוי לבל׳
אל ארצו קוד׳ פסח ויגרש אשתו ראשונ׳ אם תרצ׳ להתגרש ויתפשר עמה בכתובתה
למראית דייני העיר ההיא עכ״ל (ז) : ומ״ש ומ״מ נתנו חכמים עצה טובה שלא ישא
אדם יותר מד׳ נשים וכו׳ בפ׳ האומר (דף מד) וכתב כ״י בפ׳ החולץ (דף תיח) בשם
הרי״טבא שאמר בשם רבותיו דבמקום שנהגו שלא לישא אלא אשה אחת אינו רשאי
לישא אשה אחרת על אשתו דאומדנא דמוכח הוא דאדעת׳ דהכי אינסבא ליה דלא
ליגבוב אחריתי והוה ליה כאמר שאינו רשאי ליעשות גמל (ח) : ומ״ש רבינו ובמקום
שיש תקנה שלא ישא אלא אחת הולכים אחר המנהג פשוט הוא וכת׳ כ״י בשם
הריטב״א בתוספו׳ כתבו כי ר״ג החרי׳ על הנושא אשה על אשתו וחייבין לנוף על
החרם שלו אבל ביבמה לא החרים עכ״ל מהרי״ק גד : וכתב הרשב״א בתשובה גם מן
הדומה שלא תיקן ר״ג בכל שא״כ אפי׳ כניס שאדם חייב לגרשן ואפי׳ במקום שב
ולא תעשה כאשה שהתה׳ עם בעלה י׳ שנים ולא ילדה הנור אני שלא תיקן בזה הרב
ז״ל ומ״מ בין תיקן בין לא תיקן אותה תקנה לא פשטה בכל גבולתינו ולא בגבולו׳
פרובינציי״א הסמוכים לצרפת לא שמענו שפשטה ומעשים במקומינו בת״ח ואנשי
מעשה שנשאו אשה על נשיהם ואחרים רבים ולא חשש שום אדם בדבר זה מעולם
עכ״ל וכת׳ מהרי״ק בזמן בסורס ק״א שלא התקין ר״ג אלא עד סוף האלף החמישי (ט)
וכתב עוד שם בדרוסה לית בה תקנת ר״ג וכתוב בכתבי ה״ר איסרלן סימן רנ״ז
מי שהמירה אשתו נוהגים באושטרייך להצריכו לגרשה כשירצה לישא אחר׳ ומזכ׳
לה גט ע״י אחר דזכות הוא לה שתוכה פבוייה ולא אשת איש אבל בריטו״ס לא קפדי
ונושאין אשה אחרת בלי גירושין דס״ל דאהכי לא תקן הגאון עכ״ל (י) : וכת׳ הר״אש
בתשוב׳ כלל מ״ג סי׳ ז׳ שטוב לעשות תקנה בחרמו׳ ונידוים על מי שישא אשה על
אשתו (יא) ולענין נשבע שלא ישא אשה אחרת ושהתה י׳ שנים שלא ילדה עיין בסימן
קי״ח

בשנת כ׳ לשון הרמב״ם ז״ל ואם עוסק בתורה וטרוד בה ומתירא לישא אשה כדי שלא יטרח במזונות ויתבטל מן התורה מותר להתאחר שהעוסק במצוה פטו׳ מן המצו׳ וכ״ש בת״ת מי שחשקה נפשו בתורה תמיד כבן עזאי ונדבק בה כל ימיו ולא נשא אשה אין בידו עון והוא שלא יהא יצרו מתגבר עליו ואו׳ א״א הרא״ש ז״ל הא דאמ׳ ואם א״א לו ללמוד ילמוד ואח״כ ישא אשה קצבה לאותו לימוד לא ידענא שלא יתכן שיתבטל מפרי׳ ורביה כל ימיו שלא מצינו זה אלא בבן עזאי שחשקה נפשו בתורה ע״כ כיון שיש לאדם זכר ונקבה קיים מצו׳ פריה ורביה היה הבן סרים או הנקבה אילונית לא קיים פרי׳ ורביה היו לו בנים ומתו לא קיים פריה ורביה אבל אם מתו והניחו בני׳ כיון שיש לו לבן בן [ס] או בת או בן או בת לבת קיים פ״ו אבל מת א׳ מהם בלא בנים ויש לשני בן ובת לא קיים היו לו בנים בגיותו ונתגיי׳ הוא והם קיים פריה ורביה אבל עבד שהיו לו בנים ונשתחר׳ הוא והם לא קיים ואע״פ שקיים פריה ורביה אסור לו לעמוד בלא אשה דאמ׳ רב נחמן אע״פ שיש לו לאדם כמה בנים אסור לו לאדם לעמוד בלא אשה שנ׳ לא טוב היות האדם לבדו וא״ר יהושע נשא אשה בילדותו ישא אש׳ בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בזקנותו שנ׳ בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידיך ואין חילוק בין יש לו בנים לשאין לו אלא לענין מכירת ס״ת שלעולם צריך שישא אשה בת בני׳ אם יש ספק בידו אפי׳ יש לו כמה בנים ואם אין ספק בידו לישא אשה בת בנים אלא א״כ ימכור ס״ת אם אין לו בנים ימכור כדי שישא בת בנים אבל אם יש לו בנים לא ימכור אלא ישא אשה שאינה בת בנים ולא יעמוד בלא אשה וי״א שאפי׳ אם יש לו בנים ימכור ס״ת כדי שישא אשה בת בנים ואין חילוק אם יש לו בנים לשאין לו בנים אלא לענין נשא אשה ושהא עמה י׳ שנים ולא ילדה שאם אין לו בנים חייב לגרשה כדי לקיים פריה ורביה ואם יש לו בנים אינו חייב לגרשה דר׳ יהושע לא קאמר אלא לכתחלה ישא אשה בזקנותו שהיא בת בנים אבל אינו חייב לגרשה אם אינ׳ בת בנים וכן היא מסקנת א״א הרא״ש ז״ל נושא אדם כמה נשים דאמר רבא נושא אדם כמה נשים והוא דאפשר למיקם בסיפוקיהו ומ״מ נתנו חכמים עצה טובה

טובה שלא ישא אדם יותר מד' נשים כדי שיגיע לכל אחת עונה בחדש ובמקום שיש תקנה שלא ישא אלא אשה אחת הולכין אחר המנהג אשה אינה מצווה על פריה ורביה (יג) לפיכך אם שואלת גט כטענה שאינה ראויה לבנו' ממנו אין שומעין לה כאש'תב'לקבן באילו שכופין אותו להוצי' כראית' בהל' גירושין:

ב לא ישא אדם אשה אלא הוגנת לו פירוש שלא יהא בה שום פיסול שכל הנושא אשה שאינה הוגנת לו (א) כשהקב"ה מעיד על השבטים אינו מעיד עליו ובאלו חרשו לעולם כולו וזרעו מלח פי' שמביא שממה לעולם והויין לו בנים שאינם מהוגנים אליהו כופתו והקב"ה רוצעו ואין הקב"ה משר' שכינתו אלא על משפחות מיוחסי' פי' שאין בהן שמץ פסול ואיזהו סי' היחס זה השומע חרפתו ושותק דאמ' רב ארא יוחסותא דבבל שתיקותא מ"מ משפחה שנתערב בה ספק פסול אין צריך להתקה שכולן טהורי' לעתי' לבא בד"א לישרא' אבל כהן לא ישא מהן כדלקמן וכל הארצות סתמן בחזקת כשרו' הן עומדות ואיש או אשה שיב' לינשא אין צריך לבדוק אחריהם כלל אבל רש"י פי' איש שבא לישא אש' צריך לבדוק אחריו קוד' שישיאוהו וכ"כ הרמ"ה ופי' הא דאמר כל המשפחות בחזקת כשרות היינו מאן דאית ליה חזקת כשרות אין צריך לבדוק אחריו אבל מאן דלית ליה חזקת כשרות כגון שאין משפחתו ידועה צריך ראיה ליוחסי' ואין עד א' נאמן אעפ"י דלא הוזהרו כשרו' מלינש' לפסולי ה"מ פסולי כהונה אבל פסולי קהל אם בא לישא ישראלית לא שבקינן עד דמייתי ראיה שמא עבר הוא ע"כ ול"נ דלישנ' דכל המשפחו' בחזקת כשרות אינו משמע כדבריו דאיירי במאן דאי' ליה חזקה ור"ת פירש שאין בדיקה אלא לכהונה ודקתני הנוש' צריך שיבדוק בד' אמותיה פי' שאין בנו כשר לשמש על המזבח ואין בתו כשרה לכהן המשמש על המזבח אלא א"כ ישא אשה בדוקה ואפי' לכהונה דווקא האיש בודק אחר האשה אבל אשה כהנת אינה צריכה לבדוק אחר האיש שלא הוזהרו כשרו' לינש' לפסולין אבל ליוחסין שאין בו צד כהונה לא בעי בדיקה ע"כ ומשמע מדבריו דליוחסי כהונה בעי בדיק' וכ"כ הרמב"ם ז"ל כל הכהנים בזמן הזה בחזקת כהני' הם ואינם אוכלין אלא בקדשי הגבול והוא שיהיה תרומ' של דבריהם כגון חלה ותרומה בזמן הזה אבל תרומה של תורה אין אוכלין אותה אלא כהן מיוחס ואיזהו כהן מיוחס שהעידו לו שני עדים שהוא כהן בן פלו' הכהן ופב"פ הכהן עד איש שאין צריך בדיקה והוא ששימש ע"ג מזבח שאילו לא בדקו ב"ד הגדול אחריו לא היו מניחין אותו לעבו' ע"כ ונר' דאפי' ליוחסי כהונה א"צ בדיקה דהא מסיק על ההיא משנה דהנושא אשה צריך לבדוק בד' אמותיה אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים כל המשפחות בחזקת כשרו' הן ואמ' רב אחא בר גוריא אמר רב אם קרא עליו ערער צריך לבדוק אחריו אלמא דמסתמא אין צריך שום בדיקה ומיהו אפש' אע"ג דלחכמי' אין צריך בדיקה הלכה כסתם משנ' שצריך בדיקה

קי"ח: אשה אינה מצווה על פריה ורביה פלוגתא דתנאי ס"פ הבע"י (דף סה) והלכה כת"ק דאמ' הכי ומ"ש לפיכך אם שואלת גט בטענה שאינה ראויה ליבנות ממנו אין שומעין לה כאשר יתבאר לקמן בסימן קנ"ד:

ב לא ישא אדם אשה אלא הוגנת לו ר"פ י' יוחסין (דף ע) ומ"ש פי' שלא יהא בה שום פיסול ...

שנטמעה נטמעה לא ס"ל כר' יוסי אלא כר"מ דודאין פסולין לעולם אבל תוטמעין אין אליהו עתיד לגלותן וכיון דחזינן אמוראי טובא דאזלי ... אליבא דר' יוחנן ואביי דהוא בתרא דאמר אף אנן נמי תנינא ...

בדיקה להוגנה כאשה: כתב הרמ"בם ז"ל אע"ג שכל המשפחות בחזקת כשרות הן ומותר לישא מהם לכתחלה שתי משפחות מתגרות זו בזו תמיד או משפחה שהיא בעלת מצה ומריב' תמיד או איש שהוא מרבה מריבה תמיד עם הכל והוא עז פנים ביותר חוששין להם וראוי להתרחק מהם שאלו הן סימני פסלו': וכן כל הפוסל אחרי' תמיד כגון שנותן שמץ פסול במשפחו' או ביחידי' ואומר עליהן שהם ממזרי' חוששין לו שמא ממזר הוא ואם אומר עליה' שהם עברי' חוששין לו שמא עבד הוא שכל הפוסל במומו פוסל וכן מי שיש בו עזות פנים ואכזריו' ושונא הבריו' ואינו גומ"ל חסד חוששין לו שמא גבעוני הוא שסימני ישראל עם קדוש ביישנין רחמני' וגומלי חסד כל שקורין לו ממזר או נתין או חלל או עבד ושותק חוששין לו ולמשפחתו ואין נושאין מהם נשים בלא בדיקה וכן כל משפח' שקרא עליה ערער והוא שיעידו שני' שנתערב בהן ממזר או חלל או שיש בהן עבדו' הרי זו ספק ואם ממשפחות כהני' לא ישא ישראל אשה ממנה עד שיבדוק עליה ד' אמהו' שהן שמנה אמה ואם אמה ואם אבי אמה ואם אם אבי אמה וכן הוא בודק על אם אביה ואם אם אביה ואם אבי אביה ואם אם אבי אביה ואם המשפחה שקורין עליה ערער לויים או ישראלים מוסיף לבדוק זוג אח' ונמצא בודק י' אמהות שהעירוב בלוי' וישראלים יותר מבכהנים אבל א"צ לבדוק במשפח' האב של אשה אע"פ שקרא עליה ערער ואשה הנים' להם אין צריכה לבדוק שלא הוזהרו כשרו' לינשא לפסולים ע"כ מ"ש כל שקורין לו ממזר או נתין וכו' פ"רי ז"ל היינו דוקא כשנתערב במשפחות ממזר או נתין ואח' מן המשפח' קורא אותו ממזר או נתין ושותק אז הוי הוכחה שהוא הוא אבל אדם בעלמ' שקורין אותו ממזר או נתין ושותק לא הויא שתיקתו הודאה: לעולם ישתדל אדם לישא בת ת"ח ולהשיא בתו לת"ח שאם מת או גולה מובטח לו שיהיו בניו ת"ח לא מצא בת ת"ח ישא בת גדולי הדור לא מצא בת גדולי הדור ישא בת ראשי כנסיו' לא מצא בת ראשי כנסיות ישא בת גבאי צדקה לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות אל ישיא בתו לעם הארץ ולא ישא בת ע"ה שהן שקץ ונשותיהן שקץ ועל בנותיהן הוא אומר ארור שוכב עם בהמה ולא בכל ע"ה קאמר אלא במי שהוא חשוד לעבור להכעים: לא ישא אדם אשה לא ממשפחו' מצורעי' ולא ממשפחו' נכפין והוא שהוחזקו ג' פעמים שיבאו בניה' כך אבל אם לא הוחזקו אלא ב' פעמים שרי: ע"ה לא ישא כהנת ואם נשא אין זיווג' עולה יפה שתמות הוא או היא מהרה או תקל' יבא ביניה' אבל ת"ח שנוש' כהנת ה"ז נאה ומשובח תור' וכהונ' במקום א' לא ישא בחור זקנה ולא זקן ילדה שדב' זה גור' לזנו' לא ישא אדם אש' ודעתו לגרשה וכתב הרמ"בם ז"ל ואם הודיע תחל' שהוא נושא אות' לימי' ידועי' מותר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת

אחרת שמא יזדווגו הבנים זה לזה ונמצא אח נושא אחותו ואדם גדול ששמו ידוע וזרעו מפורסם אחריו מותר:

ג מי שבא ואמר כהן אני אינו נאמן אפי' בזמן הזה ואין מעלי' אותו לכהונה לא לקרות בתורה ראשונה ולא לישא כפיו ולא לאכול אפי' בתרומה בזמן הזה אבל אוסר עצמו בגרוש' זונה וחללה ואינו מטמא למת ואם נשא או נטמא לוקה והנבעל' לו היא ספק חללה ואם הוא מסיח ל"ת נאמן כיצד כגון שמסיח לפי תומו ואומר זכורני כשהייתי תינוק מורכב על כתפו של אבא הטבילוני לאכול בתרומה אבל אם עד אחד מעיד עליו נאמן להאכילו בתרומה בזמן הזה ולקרות בתורה ראשון ולישא כפיו ואפילו אביו נאמן עליו ואפילו משטרות מעלין לכהונה בזמן הזה כיצד כתוב בשטר פלוני כהן לוה מנה מפלוני י כהן ועדי' חתומים עליו הרי זה בחזקת כהן במה דברים אמורים בזמן הזה אבל אין מעלין משטרות להחזיקו בכהן לשמש על המזבח וכן מי שהעידו עליו שראוהו שנושא כפיו הוא בחזקת כהן בזמן הזה אפי' באו שני' לפנינו וכל אחד מעיד על חבירו שהוא כהן נאמנים ולא חיישינן לגומלין נאמן הגדול לומר זכורני כשהייתי תינוק שראיתי לפלוני טובל ואוכל בתרומה ומעלין אותו על פיו מי שבא ואמר כהן אני ועד אחד מעיד שיודע באביו שהוא כהן אין מעלין אותו לכהונה על פיו שמא חלל הוא עד שיעיד העד על עצמו שהו' כהן אבל אם הוחזק אביו בכהן או שהעידו עליו שנים שהוא כהן הרי הוא בחזקת אביו מי שהוחזק אביו בכהן ויצא עליו קול שהוא בן גרושה חוששין לקול ומורידין אותו בא עד אחד והעיד שהוא כשר מעלין אותו לכהונה על פיו באו אח"כ שנים והעידו עליו שהוא חלל מורידין אותו בא אחר כך עד אחד להעיד שהוא כשר מעלין אותו לכהונה על פיו שזה האחרון מצטרף עם הראשון והרי שני' מעידים עליו שהוא כשר מי שלא שהת' אחר בעלה ג' חדשים וניסת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון או ז' לאחרון והי' א' מהם כהן הרי זה ספק כהן וכן אם נתערב הולד כהן בולד ישראל והגדילו התערובות כל אח' מהם ספק כהן ונותנין עליו חומרי ישראל וחומרי כהן נושאין נשים הראויות לכהונה ואין מטמאין למתים ואין אוכלים בתרומה ואם נשאו גרושה מוציאין ואין לוקין שני כהנים שנתערבו ולדותיהן או אשת כהן שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים וניסת לכהן אחר וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון או בן שבעה לאחרון נותנין על הולד חומרי שניהם הוא אונן עליהם והם אוננים

בהרמב"ם שהרי מבואר הוא בפ' החולץ · לא יצא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת וכו' ואדם גדול ששמו ידוע וזרעו מפורסם אחריו מותר ריש פרק החולץ :

ג מי שבא ואמר כהן אני אינו נאמן אפי' בזמן הזה ואין מעלי' אותו לכהונה עד סוף הסימן הכל מדברי הרמב"ם בפרק כ' מה"אב ותחלת דבריו מבוארים במשנה פרק ב' דכתובות (דף כג) שאין אדם נאמן על עצמו לומר כהן אני ומ"ש שאינו נאמן לקרות בתורה ראשון בפ"ב דכתובו' אהא דגרסינן התם ההוא דאתא לקמיה דריב"ל א"ל מוחזקני בזה שהוא לוי א"ל ומה ראית שקרא שני בב"ה בחזקת שהוא לוי או בחזקת שהוא גדול א"ל שקרא לפניו כהן והעלהו ריב"ל ללויה על פיו כלומר לתת לו מעש' ראשון כתב הר"ן (פ"ב דכתובות דף תנ"ט ע"ב) שוני שבא ואמ' אני כהן או לוי אין נותנין לו רשות לקרות בתור' כדיתו שהרי מעלין מקריאת התורה לתרומה וכ"כ הרמב"ם בפ"כ מה"אב והר"מך כתב עליו תימא דנהגינו להאמינו לקרות בתורה ראשון וכן הדין נותן דלא איכפת לן אם יקרא ראשון מאי אמרת שמא יעלו אותו מקריאת התורה לתרומה כולי האי לא חיישינן בתרומה דרבנן ע"כ ואיפשר שמנהגנו הוא עכשיו לפי שאין תרומה נוהגת עכשיו בינינו ואף על פי כן דברי הרמב"ם עיקר עכ"ל גם ה"המגיד קיים דברי הרמב"ם והביא דברי הרמ"ך וכתב עליהם ואני אומר אין מביאין ראיה ממנהג בטעות ומכל מקום איפשר לומר שמפני שאין אנו נוהגי' כלל באכילתינו בתרומה לא חששו להאמינו בקריאת התור' ואעפ"כ אין ראוי לעשות כן עכ"ל : כתב הר' שלמה בן הרשב"א אם יעיד אחד מהאנוסים שאחד מהם מוחזק בכהונה מעלין אותו לקרות בתורה ואין חוששין שמא אמו נבעלה שכל האנוסים נזהרים מלהתחתן בגוים ולא חיישינן למיעוטא דכל דפריש מרובא פריש עכ"ל : ומ"ש אבל אוס' עצמו בגרושה זונה וחללה ואינו מטמא למת כתב עליו ה"המגיד (פ"כ מהא"ב) זה פשוט משו' דשויה נפשיה לכל פסולי כהונה אנפשיה חתיכה דאיסורא : ומ"ש והנבעלת לו ספק חללה כתב עליו הרב המגיד ביאורו והנבעל' לו מפסולי כהונה כגון גרושה וזונה היא ספק חללה והרעה ספק שמא ישראל הוא ואין כאן חילול כלל · ומ"ש ואם הוא מל"ת כיצד כגון שהיה מל"ת ואמר זכורני כשהייתי תינוק מורכב על כתפו של אבא וכו' מעש' בפ"ב דכתובו' (דף כו) ודע דאיתא באותו מעשה וסוליאוני מבי' הספר וכך כתבו הרמב"ם ונראה מדברי התוספות דבעינן שיאמ' בן דאל"כ חיישינן דילמא עבד כהן הוא ודבי' שהשמיטו נראה דמשמע ליה דמעשה שהיה כך היה ולאו דוקא : ומ"ש אבל אם עד אח' מעיד עליו נאמן להאכילו בתרומה בזמן הזה וכולי · כתב הרב המגיד מתבאר בפ"ב דכתובות דלתרומה דדבריהם מעלין על פי עד אחד וכן לאחר הדברי' ומ"ש ואפילו אביו נאמן עליו שם (דף כד) רבי מעלה בן על פי אביו לכהונה ואף על גב דרבי חייא פליג עליה הלכה כר' וכתב הרב המגיד שדעת הרמב"ם וקצת מפרשי' דאפילו מכירין שהוא אביו נאמן ושלא כדברי הרמב"ן שפירש דהא דרבי בשאינו ידוע שהוא אביו ומ"ש מגו דמצי אמר שהוא רחוק ממנו ויהיה כעד אחד ויאכילנו בתרומה נאמן נ"כ לומר שהוא בנו ומאכילו ואינו נאמן להשיאו אשה אפילו להצטרף עם אחר כיון שאין בידו בלבד להשיאו אשה צריך שיהיו המעידים שנים וכשרים אבל מי שידוע שהוא אביו אפילו רבי מודה שאינו נאמן להאכילו תרומה דכיון דאיכא סהדי שהוא אביו שמא בן אחת מן הפסולות הוא ואביו שהוא קרוב לו אינו נאמן עליו אלו דבריו ז"ל · ומה שכתב ואפילו משטרות מעלין לכהונה בזמן הזה וכולי שם (דף כד) איפליגו אמוראי אי מעלין משטרות ליוחסין ופסק כמ"ד אין מעלין משו' מעלת יוחסין ומשמע דע"כ לא פליגי אלא ליוחסין אבל לתרומה דדבריהם פשיטא דמעלין ואמרינן בגמר' ה"ד איליימא דכתיב ביה אני פלוני כהן התמתי עד מאן קא מסהיד עליה לא צריכא דכתיב ביה אני פלוני כהן לויתי מנה מפלוני והתימו סהדי וכתב הר"ן (בפרק ב' דכתובות דף תע"ט) איליימא דכתיב ביה אני פלוני כהן התמתי עד מאן קא מסהיד עליה כלומר ופשיטא דאין מעלין הימנו ליוחסין מיהו לתרומה דרבנן מהימן דלא גרע ממסיח לפי תומו דמכשרינן לקמן ומהדרי' י לא צריכ' אני פלוני כהן לויתי מפלו' כהן והתמו עדים וכתב הר"א זכרונו לברכה דהא דפליגי דוקא בליסנא דידי' כי הכי דאמר אני פלוני כהן אבל בליסנא דסהדי ודאי מהמני וכי פליגי נמי דוקא בהך

דפייך למידק בשמא דיליה לפי שהמגוה תלויה בזה אבל אינך מילי דמתני בשטרא בשמא דידיה ודאי לא מסהדי סהדי עלייהו אלא דאיהו אמר להו הכי וכן נרא' דעת הרשב"א אבל הרמב"ם כתב דאפי' בלשון עדים נמי מספקא וטעמא דמילתא לפי שאיפשר שהשופרים סומכין על שמות בני אדם כפי שהם מוחזקים בעיר וכיון דחזו ליה דאוכל תרומה וקורין אותו כהן קארי לי' הכי (וע"ל סי' ב' מאיז' דבר מעלין אותו ליוחסין) מ"ש בד"א בזמן הזה אבל אין מעלין משטרו' להחזיקו בכהן לשמש על גבי המזבח כבר נתבאר בסימן שפסק כמ"ד אין מעלין משטרו' ליוחסין ומבואר בדברי הרמב"ם פ' ך' מהא"ב איזהו כהן מיוחס כל שהעידו לו שני עדים שהוא כהן בן פלוני הכהן י ופלוני פלוני הכהן עד איש שאינו צריך בדיקה והוא הכהן ששימש על גבי המזבח שאלו לא בדקו ב"ד אחריו לא היו מניחין אותו לעבוד ומ"ש וכן מי שהעידו עליו שראוהו שנושא כפיו הוא בחזק' כהן בזמן הזה כלומר לאכול תרומה בזמן הזה שהוא מדבריה' והוא בריתא בפ"ב דכתובו' חזקה לכהונה נשיאת כפים ומוקי לה לתרומה דדבריהם אבל לא ליוחסין ומ"ש אפי' באו שנים לפנינו וכל אחד מעיד על חבירו שהוא כהן נאמנים ולא חיישינן לגומלין משנה שם (דף כג) : ומ"ש נאמן הגדול לומ' זכורני כשהייתי תינוק שראיתי לפלוני טובל ואוכל בתרומה וכו' גם זה משנה (שם דף כח) ומפרש בגמ' דעדות זה לא מהני אלא לתרומה דרבנן : מי שבא ואמ' כהן אני ועד אחד מעיד שיודע באביו שהוא כהן אין מעלין אותו לכהונה על פיו וכו' אבל אם הוחזק אביו בכהן או שהעידו עליו שנים שהוא כהן הרי הוא בחזק' אביו הרב המגיד הצריך לתת טעם לדברי הרמב"ם ז"ל בדיבו' אלו וביאר מהיכן למד לפסוק כן: מי שהוחזק אביו בכהן ויצא עליו קול שהוא בן גרושה חוששין לקול ומורידין אותו בא עד אחד והעיד שהוא כשר מעלין אותו לכהונה על פיו באו אח"כ שני' והעידו עליו שהו' חלל מורידין אותו בא אח"כ עד אחד להעיד שהוא כשר מעלין אותו לכהונה על פיו וכו' מבואר הטעם בדברי הרמב"ם שכתב בלשון הזה מעלין אותו לכהונה שזה האחרון מצטרף לעד ראשון שהרי שנים מעידים שהוא כשר ושנים מעידי' שהוא פסול ידחו אלו לאלו וידחה הקול שהשני כך ויעמד בכן בחזקת אביו ודין זה פלוגתא דתנאי בפ' חזקת ובפ"ב דכתובות (דף כו) דמר סבר מצטרפין לעדות אע"פ שלא העידו כאח' ומר סבר אין מצטרפין וקי"ל בעלמא כמ"ד מצטרפין וכתב ה"המגיד יש מן המפרשי' שאומרי' דדוקא לתרומה דרבנן מעלין אבל לתרומה דאוריית' כיון דתרי ותרי ניכהו לא אמרי' אוקי מילתא אחזקה באיסור' דאורייתא וזה דע' הרשב"א ז"ל ע"כ' והר"ן פ"ב דכתובו' (דף ת"ס ע"ב) כתב ג"כ דעת הרשב"א ז"ל ומי' כתב דאיכא תרי ותרי ספיק' דרבנן היא כלו' דמדאוריית' אפי' בתרי ותרי אמרי' אוקי מילתא אחזקה אלא דרבנן אחמור דלא נימא הכי אימא' להקל ולומ' דבי אתמו' היינו דוקא בא"א אבל לעבודה י וכעובדא דינאי אבל בתרומ' לא החמירו: מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים וניסת וילדה וכו' עד והם אינם מטמאים לו משנה י בפ"ב נושאין על האנוסה (דף ד) ומ"ש בד"א בזמן שבאים מכח נשואין אבל בזנו' משתקין אותו מדין כהונ' וכו' שם בגמ' אע"פ שהאב נאמן על בנו וכו' אינו נאמן ליוחסין בפ"ב דכתובות (דף כו) תני' הרי שבא ואמר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומ' ואינו נאמן להשיאו אשה דברי ר' ולשון הרמב"ם בפ"כ מה"אב כך הוא כהן מיוחס שאמר בני זה כהן הוא אין מעלין אותו ליוחסין על פיו עד שיביא עדים שהוא בנו וכתב ה"המגיד שאלו המפרשים למה צריך פום עדות להשיאו אשה דהא ודאי לא חיישי' לנתין וממזר דכל המשפחות בחזקת כשרות הן עומדות ולפסולי כהונ' ליכ' למיחש דלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולי' ואיפשר דלדברי רבי' מי שבא ואמ' שהוא ישראל צריך ראי' לענין יוחסין מפני מעלת יוחסין ואע"פ שכל המשפחו' בחזק' כשרות ה"מ במי שיש לו חזקת משפחה אבל יש מן המפרשי' שכתבו דלהשיאו אשה לאו דוקא אלא שאינו נאמן ליוחסין שכל כהן שהוא בודק אינו נושא בתו וכן המשפחו' הבדוקו' כגון של דוכן ושל מזבח ושל סנהדרין אינן נדבקו' בו כדי שתהא משפחת בדוקה אבל אם לא רצו לבדוק ולהחזיק משפחתן בדוקה לאחד מדברי' אלו הרי הוא נושא שכל אדם בחזקת כשרות עד שיפסל ואיפש' שאף זה הוא דעת רבי' שלא כת' להשיאו אשה אלא ליוחסין עכ"ל : היה הוא ואשתו בחזקת מיוחסין וילא הוא והיה למ"ה וכו' עד צריך להביא ראי' על האש' שהיא מיוחס' ועל הבנים שהם בניה משנ' וגמ' בפ"י יוחסין ומ"ש שחזק' זו אפי' ליוחסין הם פלוגתא דר' יוחנן ור"ל והלכה כר' יוחנן דאמר אף ליוחסין

כמבינן

כמ"ש בכרוכין ומ"ש דהרי שורפין וסוקלין על החזקה דהכי איתא בגמרא על ההיא דאמר רבי יוחנן (דף פ) אפילו ליוחסין ואזדא ר"י לטעמיה דאמר מלקין וסוקלין ושורפין על החזקות:

ד אלו שאין ראויין לישא או מחמת פיסול יוחסין וכו' ישראל אסור בממזרת איסור ממזר מפורש בתורה ואיסור נתינה מפרש בפ' הערל (דף עח) ובגמ' דוכתי ומ"ש ואסור בעמוני ומואבי מצרי ואדומי איסו' אומו' אלו מפו' בתור': ומ"ש ממזרי' ונתינים אסורי' איסור עולם וכולי עד אבל בן בנו מותר מפרש בפרק הערל (שם): מצרית מעוברת שנתגיירה בנה מצרי שני מבואר שם: ישראל שבא על אחת מאלו הולד כמותה מפרש בקדושין פ' האומר כל מקום שאין לה עליו ולא על אחרים קידושין הולד כמותה ואי זה זה ולד שפחה ונכרית: ומ"ש ואחד מאלו חוץ ממממז' הבא על בת ישרא' הולד כשר לקהל אלא שפגום לכהונה בפ' החולץ (דף מד) אסיקנא הלכתא גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר · וכתב הרי"ף ואיכא מרבוותא דמסיימי בה' דהא דאמרי' הולד כשר ה"מ לישראל אבל לכהונ' הולד פגום דאי ברת' היא אסור' לכהן ומזינן לרבוותא אחריני דפסקי דלא מסיימי הולד פגום ולכן מספקא לן אי הוי פגום אי לא וה"ה כתב בפ' ט"ו מה"א גבי הרמב"ן העלה הדבר בספק וכת' ואם נשאה אין מוציאין מידו והולד ספק חלל: והרמב"ם ה"ה וכתב הולד כשר משמע דפשיט' ליה שאינו פגום · והרא"ש כתב על דברי הרי"ף איני רואה כאן מקו' איפול בה ספק מדקאמר לעיל סתמא דתלמודא וכולהו אמוראי מודו דהולד פגום לכהונה קל וחומר מאלמנה וכו' וכיון דקל וחומר לית ליה פירכא ליכא מאן דפליג עליה ורבי' סתם הדברים כדעת הרא"ש ז"ל: נתגיירה אחת מאלו וניסת לישראל או שנתגייר אחד מאלו ונשא אשה ישראלי' הולד הולך אחר הפסול כו' דהיינו מתניתן בקדושין פרק האומר (דף סו) כל מקום שיש קדושי' ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום: ומ"ש לפי' גר עמוני או מצרי שני שנשא ישראלית הבת כשרה שאחר אי זה מהם שהלך היא כשרה וכולי כלומר דבגר עמוני כי הדית לבת בתרים כשרה דהא קי"ל עמוני ולא עמונית ובן מצרי שני כי הדית נמי לבת בתרים כשרה דהא שלישי היא: מצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנו שני בפר' הערל (דף עז) פלוגת' דאמוראי ופסק הרמב"ם בפ' י"ב מה"א כרב דימי דאמר בנו שני הוי וכן פסק הרא"ש ומפרש בגמ' טעמא משום דכתיב אשר יולדו הכתוב תלאן בלידה ופרש"י בליד' הלך אחר האם ולפי זה מצרי ראשון שנשא מצרית שניה הולד שניי שהכל הולך אחר האם וכ"כ ה"ה בפ' י"ב מהלכו' איסורי ביא' בש' הרמב"ן ז"ל וכן הם דברי רבי' אבל הרמב"ם בפ' הנזכ' פסק דמצרי ראשו' שנשא מצרי' שניה הולד שני שנא' אשר יולדו הכתוב תלאן בלידה וכתב ה"ה שהרמב"ם מפרש דהא דמייתי מדכתיב יולדו וכו' ה"ק כיון דכתיב אשר יולדו דור שלישי ואי אפש' ללידה בלא אב ואם אלמא בעי' היכא שלי' לאב ולאם וכל שאינו שלישי לאב ולאם אינו מותר: עמוני שנשא מצרי' הולד עמוני ומצרי שנשא עמונית הולד מצרי שבאומות הלך אחר הזכרים נתגיירו הולד הולך אחר הפגום שבשניהם וכולי מימרא בפרק הערל (דף עח) ובקדושין פ' האומר (דסז) *ומה

שאמר ובשאר כל האומות מיד לאחר שנתגייר הרי הוא כישראל מיד כן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק י"ב מהלכות איסורי ביאה ופשוט הוא: **כתב** הרמב"ם שאידנא בין מצרי בין עמוני מותרין מיד וכו' בפי"ב מהא"ב · ומ"ש בשם הרא"ש הוא בפרק הערל וסא דעמוני ומואבי מותרים מפרש בפ"ד דמס' ידים ומייתי לה פר' תפלת השחר וטעמא משו' דעלה סנחריב ובלבל את כל האומו' ומשמ' להרמ"ב דה"ה למצרי וכן מפורש בתוספתא דקדושין פ"ה והרא"ש סובר דמצרים שבו למקומן שכתן להם הכתו' קצב' כדכתי' מקץ מ' שנה אקבץ מצרי' מן העמי' אשר נפוצו שם אע"ג דגבי עמון נמי כתיב ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון לא נתן להם קצבה והכי תניא בתוספת' ידים בהר עודאה גר עמוני שהודה ר"ג לר' יהושע והותר לבא בקהל א"ל רבן גמליאל לר' יהושע גר מצרי כיוצא בו אמר ליה למצרים נתן קצבה שנא' מקץ מ' וכתב הרב המגיד בפ' הנזכר שכן דעת הרמב"ן: עבד שהוטבל לשם עבדות אסור בישראלי' וישראל אסור בשפח' שהוטבלה לשם שפחות בין אם היא שלו או של אחר פשוט הוא: ומ"ש ולאחר ששחררו רבו או שהפקירו או שהניח לו רבו תפילין או שהיה רבו ש"צ וקראו לעלות לתורה הרי הוא כישראל לכל דבר בפרק השולח (דף מ) אמרי' דהמפקי' עבדו יצא לחירות ואמרי' התם הניח לו רבו תפלין יצא לחירות ומשמע נמי התם דה"ה אם היה רבו ש"צ וקראו לעלות בתורה יצא לחירות ומ"מ יש לתמוה על רבי' שכת' הרי הוא כישראל לכל דבר דמשמע דמותר ליקח בת ישראל דבמפקי' עבדו אמרי' התם בגמ' דצריך גט שחרור וכשהניח לו רבו תפילין ואמר לו רבו לקרות בתורה בלבור כתב הרמב"ם דצריך גט שחרור וכתב רבינו דבריו בטור יורה דעה סי' רס"ז וכיון דמעכב גט שחרור היאך היא מותר בבת ישראל וי"ל דס"ל דכל היכא דאמרי' יצא לחירו' וצריך גט שחרור מותר בבת ישראל מהטעם שכת' הר"אש שם גבי מפיא עבדו ולכתוב דבריו בסמוך ולכתו' שהר"מ חלוק בדב': ומ"ש אבל אם הוא בעצמו הניח תפילין לפני רבו או קרא לפניו בתורה לא יצא לחירו' ברייתא (שם) בפ' השולח: ומ"ש ואם השיאו רבו ישראלית או אפי' הוא בעצמו נשאה לפני רבו תופסי הקדושין וכו' שם א"ר זירא עבד שנשא בת חורין בפני רבו יצא לחירות א"ל רבי יוחנן כל כך יש בידך ואני שונה הכותב שטר אירוסין לשפחתו ר"מ מקודש' כלומר וחכמים פליגי עליה ואמרי אינה מקודשת הכ"ע בשרבו השיאו אשה ומני איכא מידי דלעבדי' לא מעבד ליה איסור' ואיהו עבד איסור' א"ל כמאן כר ינאי הכ"ע דא"ל לאו בו והתקדשי בו דמ"א יש בלשון הזה לשון שחרור ורבנן סברי אין בלשון הזה לשון שחרור והרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל מסיימי בהא דא"ר זירא א"ר ולא עוד אלא שכופין את רבו וכותב לו שטר שחרור וכתב הר"אש כ"ל דהא דמצריכי' ליה גט שחרור משום שלא יאמר האדון לא שחררתיו ועבדי הוא אבל ודאי אבן אזלינן בתר אומדן דעתא דודאי שחררים ומפקעי' אותו ממנו ומותר בבת חורין מדלא קאמר ואסו' באשתו עד שישחררנו והר"מ לא פי' כן עכ"ל ודברי

אוגנין עליו הוא אינו מטמא להם והם אין מטמאין לו ועולה במשמרו של זה ושל זה ואינו חולק ואם היו שניה' במשמר אחד ובבית אב אחד נוטל חלק אחד בר"א בזמן שבאין מכח נישואין אבל בזנות משתיקין אותו (א) מידי כהונ' הוא' ואין ידוע ודאי מי הוא אביו כיצד עשרה כהני' שפי' אחד מהם ובעל אע"פ שהוא ודאי בן כהן אין לו דין כהן ואינו עובד ואינו אוכ' בתרומ' ומיהו אם נטמא למת או נשא גרושה לוקה אף ע"פ שהוא נאמן על בנו לומר שהוא כהן אינו נאמן עליו ליוחסין (ג) היה הוא ואשתו בחזקת מיוחסין ויצא הוא והיא למדינת הים ובא ואמר אשתי שיצתה עמי זו היא ואלו בניה א"צ להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים בר"א שהם קטנים וכרוכים אחריה אבל אם הם גדולים או קטנים ואין כרוכים אחריה או אפי' קטנים וכרוכים אחריה והיו לו שתי נשים צריך להבי' ראיה על הבני' שהם בניה של זו אע"פ שהביא ראיה עליה והם כרוכים אחרי' מתה ואילו בניה צריך להבי' ראיה על הבני' שהם בניה וא"צ להביא ראיה על האש': אשה נשאתי במדינ' הים הרי היא זו ואילו בניה צריך להביא ראיה על האשה ואין צריך להבי' ראיה על הבני' הקטני' הכרוכים אחריה מתה ואילו בניה צריך להבי' ראיה על האשה שהיתה מיוחסת ועל הבנים שהם בניה וחזקה זו אפי' ליוחסין שהרי שורפין וסוקלין על החזקה:

ד אלו שאין ראויין לישא או מחמ' פסו' יוחסין או מחמת דבר שבגופן או מחמת ערוה ישראל אסור בממזרת ונתונ' והיא מן הגבעונים שגזר יהושע עליהם ואסור בעמוני ומואבי ומצרי ואדומי ממזרים ונתינים אסורים איסור עולם עד סוף כל הדורות לא שנא זכרים ולא שנא נקבות עמון ומואב הזכרים אסורים איסור עולם אבל הנקבות מותרות מיד מצרי ואדומי אחד זכרים ואחד נקבות אסורים שני דורות לאחר שנתגייר הוא ובנו אסורים אבל בן בנו מותר מצרית מעוברת שנתגיירה בנה מצרי שני ישראל שבא על אחת מאילן הולד כמותה ואחד מאלו חוץ מממזר הבא על בת ישראל הולד כשר לקהל אלא שפגום לכהונה נתגייר' אחת מאילו וניסת לישראל או שנתגייר אחד מאילו ונשא אשה ישראלית הולד הולך אחר הפסול לפיכך גר עמוני או מצרי שני שנש' ישראלי' הבת כשר' שאחר איזה מהן שנלך היא כשר' ואפי' לכהונה אע"פ שביאתו בעבירה מצרי שני שנשא מצרי' ראשונה בנו שני מצרי ראשון שנשא מצרית שנייה בנו שלישי שהכ' הולך אחר האם עמוני שנשא מצרית הולד עמוני ומצרי שנשא עמונית הולד מצרי שבאומות הלך אחר הזכרים נתגיירו הולד הולך אחר הפגום שבשניהם כמו גר עמוני שנשא גיורת מצרי' או גר מצרי שנשא גיורת עמונית וילדה בן דינו כעמוני להיות אסור לעולם ילדה בת דינה כמצרית ליאסר שני דורות ובשאר כל האומות מיד לאחר שנתגייר הרי הוא כישראל מיד כת' הרמ"בם האידנא בין מצרי בין עמוני מותרין מיד שעלה סנחרי' ובלבל כל האומות וכל דפריש מרובא פריש ואנו תולין ברוב האומות שמותרין וא"א הר"אש ז"ל כת' שעמוני ומואבי ואדומי מותרי' מיד (א) אבל מצרי גם עתה הוא' אסור עד דור שלישי: עבד שהוטבל לשם עבדות אסור בישראלי' וישראל אסור בשפחה שהוטבלה לשם שפחות בין אם היא שלו או של אחר ולאחר ששחררו רבו או הפקירו או שהני' לו רבו תפילין או שהיה רבו ש"צ וקראו לעלו' לתורה הרי הוא כישראל לכל דבר אבל אם הוא בעצמו הניח תפילין לפני רבו או קרא לפניו בתור' לא יצא להירו' ואם השיאו רבו ישראלית או אפילו הוא בעצמו נשאת לפני רבו תופסין הקירושין

החולק על זה כתבם רבינו בטור י"ד סימן רס"ז וכאן סתם דבריו כדעת הרא"ש · ויש לתמוה על מה שכתב דהיכא דהוא בעצמו נשאה לפני רבו דינו שוה להשיאו רבו אשה דהא משמע בגמרא דדוקא בשרבו השיאו אשה משום דאי לאו דשחרריה לא הוה עביד איסורא בעבדיה לשיאו אשה אבל נשא אשה בפניו לא יצא לחירות וכן כתבו בהדיא הרי"ף והרא"ש ז"ל וכ"כ רבי' בטור י"ד סימן רס"ז ואיפשר לומ' שסובר רבי' אע"ג דלא יצא לחירות מכל מקום לענין איסור א"ק חיישינן דאי לאו דשחרריה לא הוה שביק ליה למיעבד איסורא קמיה והילכך אמרינן דקדושין תופסין בו בה מספק ולפי זה אסור לשהות עמה עד שישחררנו ומכל מקום דבריו סתומי' ביותר וצ"ע: איזהו ממזר זה הבא על אחת מכל העריות וכו' בס"פ החולץ (דף מט)

עמונית הולד מצרי שבאומות הלך אחר

[illegible]

[illegible]

הקידושין דודאי שחררו כיון שהניחו לישא ישראלי׳ וכ״ש אם הו׳ נושא שפחתו שקידושי׳ תופסין לו כה איזהו ממזר זה הבא על אח׳ מכל העריות בין מחייבי מיתות בית דין בין מחייבי כריתות חוץ מהבא על הנדה שאינו ממזר אפילו מדרבנן כתב הרמ״בם היה בעלה במדינת הים וילדה הרי זה בחזקת ממזר שאין הולד משתהה במעי אמו יותר מי״ב חדש ובה״ג כתב שאינו בחזקת ממזר שאנו תולין לומר שמא בצינע׳ בא ובעל אשת איש שיצא עליה קול שהיתה מזנה תחת בעלה והכל מרננים אחריה אין חוששין לבניה שמא הם ממזרים שרוב בעילו׳ תולין בבעל אבל היא בעצמה חוששין לה משו׳ זונ׳ ואם היא פרוצ׳ ביותר(ה)חוששין אף לבנים האשה שהלך בעלה למדינת הים ונשאת והרי בעלה קיים הולד מהשני ממזר גמור ומותר בממזרת ואם הראשון חזר ובא עליה וילדה הוא ממזר מדרבנן ואסור בממזר גמור ומותר בממזר דרבנן כיוצא בו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על אשת איש הולד ממזר וכתב הרמ״בם שאפו׳ אפי׳ בשפחה משום צד כשרו׳ שבו ובניו כמוהו לעול׳ ישראל שנשא ממזר׳ או ממזר שנשא ישראלי׳ הולד ממזר לעולם גוי ועבד שבאו על הממזרת הולד ממזר ואם באו על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באש׳ איש ופגום לכהונ׳ ממזר הבא על גויה הולד גוי ואם נתגייר הרי הוא כישראל ואם בא על שפחה הולד עבד נשתחרר הרי הוא כשאר עבד המשוחרר לפיכך ממזר נושא שפחה לכתחלה להתיר בניו שישתחררו ויהיו מותרי׳ בישראל גר ועבד משוחרר מותרין בממזרת וכן ממזר מותר בגיורת ובמשוחררת והולד ממזר ואפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה כגון שהיה אביו גר ונשא גיורת אפ״ה מותר בממזרת ודוקא עד י׳ דורות אבל מכאן ואילך אסור שכבר נשתקע ממנו שם גירות ויבאו לומר ישראל נושא ממזר׳ גר שנשא בת ישראל או ישראל שנשא גיור׳ הולד הוא כישראל לכל דבר ממזר נושא ממזרת בר״א בששניהם ודאין אבל אם הא׳ ודאי והשני ספק או אפי׳ שניה׳ ספק אסורים זה בזה דשמא האחד ממזר והשני אינו ממזר וכיצד ספק ממזר כגון שבא מספק ערו׳ שבא אביו על אשה שנתקר׳ ספק קידושין או שנתגרש׳ ספק גרושין יבמ׳ שלא שהתה אחר בעלה ג׳ חדשים ונתיבמ׳ וילד׳ ספק בן ט׳ לראשון או בן ז׳ לאחרון הולד כשר

(דף מט) איפלגו תנאי במילתא ופסקו הפוסקים כשמעון התימני דאמר הכי: ומ״ש תוך מסבא על הנדה גם מימרא דאביי וכתב הרמ״בם בפ״טו מהא״ב הולד הבא מן הנדה אע״ג דממז׳ לא הוי פגום מיהא הוי וכך מפורש (ג) כתב ר״י נכ״ג ח״ג כדם הבא עליה אין הולד ממזר וכן טוטס שאסור לבעל׳ אם בא עליה פסוט בקידושין פ׳ האומ׳ ובפ׳ החולץ ופר״ח דמשוט הוי ממזר מדרבנן מידי דהוה אהא שהלך בעל׳ למ״ה ונשאת ובא בעלה עכ״ל: י כתב הרמ״בם היה בעלה במדינת הים וילדה ה״ז בחזקת ממזר כלומר אם שהה שם יותר מי״ב חדש שאין הולד משתהא במעי אמו יותר מי׳ ב חדש בפט״ו מהא״ב וטעמו מדגרסינן בפ׳ הערל עבד רבה תוספאה עובדא באשה שהלך בעלה למ״ה ואשתהי עד תריס׳ ירחי שתא ואכשריה: ומ״ש רבינו בשם בה״ג שאינו בחזקת ממזר שאנו תולין לומ׳ שמא בלכעא בא ובעל כתבו הר״אש בר״פ י׳ יוחסין וכו׳ מתוך דבריו שאין דברי בה״ג נראים לו ועיין במה שכתבתי בסוף טור זה(ג)ובתשובו׳ המיימוני דשייכי לספ׳ נשים ובהגהות מרדכי דיבמות פ״ט: אשת איש שיצא עליה קול שהיתה מזנה תחת בעלה וכו׳ עד חוששין אף לבניה כ״כ הרמ״ב בפ׳ ט״ו מהא״ב ואע״ג מ״ש שרוב בעילות אחר הבעל כת׳ ומות׳ ליטא בת׳ לכתחל׳(ד)וכת׳ ה״ה בסוטה פ׳ ארוסה והלכתא יטא אדם בת דומה ולא יטא דומה מ״ט רוב בעילות אחר הבעל ופי׳ דומה מזונה ופירש רבינו חוששין לה משום זונה פי׳ וכהן חושש לה ונדין חורה וישראל אם רוצה להתרחק נן הכיעור עוד שם בגמ׳ בעי רב עמרם היא פרוצה ביותר מהו והלכא בתיקו ופסק רבינו לחומרא וכן עיקר דאמרינן התם דאיכא למ״ד דולאי חוששין עכ״ל: האשה שהלך בעלה למ״ה ונשאת והרי בעל׳ קיים הולד מהשני ממזר גמור ומותר בממזרת ואם הראשון חזר ובא עליה וילדה הוא ממזר מדרבנן משנה פ׳ האשה רבה: ומ״ש ואסור בממזרת גמורה שם בגמ׳ ומפרש התם אמאי קרי ליה ממזר לאוסרו בבת ישראל: ומ״ש ומותר בממזרת דרבנן כיוצ׳ בו כ״כ הרמ״בם בפט״ו מהא״ב שממזר של דבריהם מותר ליטא ממזרת של דבריהם ומבואר בדברי הרמ״בם בפ״י מה׳ גרושין ופט״ו מהא״ב דהא י דהולד מספי מנמ׳ דוקא כשבא עליה קודם שנירשה השני אבל אח׳ שנירשה השני לא גרע ממחזיר גרושתו אחר שנשאת ונתגרשה שלא עשינו בה תקנת חכמי׳ לומר הולד ממזר י מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על א״א הולד ממזר בפ׳ החולץ (דף מח) אמר רב יהודה מי שחציו עבד וחציו בן חורין הבא על בת ישראל אותו ולד אין לו תקנה ואסיקנא כי תתמר דרב יהודה כגון שבא על א״א וכמאן כד מירו׳ שבו משתמש בא״א ופרש״י ואע״ג דאי כולו עבד הולד כשר הכא ממזר מפו׳ כד מירות דהוי כאחר ישראל הבא על א״א דהולד ממזר וכתב הרמ״בם שאסור אפי׳ בשפחה וכו׳ בפט״ו מהא״ב ופשוט הוא: ישראל שנשא ממזרת או ממזר שנשא ישראלית הולד ממזר לעולם בקדושין פ׳ האומר תנן כל מקום שיש קדושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום שבשניהם ואי זה זה אלמנה לכ״ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינ׳ לישרא׳ בת ישראל לממזר ולנתין: ומ״ש לעולם בפ׳ הערל תנן ממזרים ונתינים אסורין איסור עולם: גוי ועבד שבאו על הממזרת הולד ממזר כ״כ הרמ״ב בפט״ו מהא״ב וכתב ה״ה זה פשוט שהולד כמוה ומתבאר בקדושין פ׳ האומר בסוגיא עכ״ל והיינו מדאמרינן התם בסוף פירקא אלא דתנן דבא על שפחה ונכרית ולדה כמוה מנ״ל דכתיב כי האשה וילדה לו כל היכא דקרי׳ ביה כי תהיינה קרינן ביה וילדו לו וכו׳ וכיון דגוי ועבד לאו בני הויה נינהו לא קרי׳ בהו וילדו לו: ומ״ש ואם באו על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין בא״א מסקנא דגמרא בפרק החולץ ומ״ש ופגום לכהונה נתבאר בתחלת סי׳ זה: ממז׳ הבא על הנויה הולד גוי ואם נתגייר הרי הוא כישראל ואם בא על שפחה הולד עבד נשתחרר הרי הוא כשאר עבד המשוחרר בקידושין פ״ם האו׳ דף ס״ט תנן כל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרי׳ קדושין הולד כמותה ואיזה זה ולד שפחה ונכרית ר׳ טרפון אומר יכולין הממזרים לטהר את עצמן כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד שחררו נמצא בן חורין ואע״ג דר׳ אלעז׳ פליג עליה משמע בגמ׳ דהלכ׳ כר׳ טרפון דרבנן סברי כותי׳ וכן פסקו הפוסקים: ומ״ש לפיכך ממזר נושא שפחה לכתחלה וכו׳ שם מסקנא דגמ׳ וה״ל הרמ״בם בפט״ו מהא״ב על זה לא גזרו על השפח׳ לממזר מפני תקנת הבנים וכתב הר״ן וא״ת ממזר אמאי מותר בשפח׳ הרי חייב הוא בכל לאוין שבתורה ומחייב באשר לאו דחיתון תירץ ר״ת דלאו דשפח׳ שאני דלא אמר לתעגלא לא תקת שפח׳ ומדאפקיה בלשון לא יהיה קדש

משמע שאין ממזר בכלל כיון שלידתו בעבירה קדש ועומד הוא ע״כ וכתבו הרי״ף והר״אש על הא דאמרי׳ דיכולין ממזרים לטהר את עצמם ודוקא ממזר לשפח׳ אבל ממזרת לעבד לא דעבד אין לו חייס: כתב רבינו ירוחם שפחה זו שהתיר ר׳ טרפון ליטא אותה הממזר צריכה שתקבל עליה המצות שהיא חייבת בהן ותטבול לשם עבדות שאל״כ גויה היא ולא היה מתיר רבי טרפון לממזר לנושאה כתוב בהגהות מרדכי פ״ק דיבמו׳ גוי שבא על אמו והולי׳ ממנה בן ונתגייר מות׳ לבא בקהל והכיא ראי׳ לדב׳ (וכ״כ בת״ז) גר ועבד משוחרר מותרים בממזרת בפ׳ י׳ יוחסין (דף עג) פלוגת׳ ואסיקנא והלכת׳ גר מותר בממזר׳ והולד ממזר וטעמ׳ דמותר בה משו׳ דקהל גרים לא איקרי קהל וה״ה לממזר בגיורת שהולד הולך אחר הפגו׳ וכן פסק הרמב״ם בפ״ט מהא״ב: ומ״ש ואפילו היתה הורתו ולידתו בקדושה וכו׳ אפ״ה מותר בממזרת ודוקא עד י׳ דורות אבל מכאן ואילך אסור וכו׳ ברייתא בפ״י יוחסין גר עד עשר׳ דורות מותר בממזרת מכאן ואילך אסו׳ בממזר׳ וי״א עד שיעקע שם ע״ז וגיות ממנו והם׳ הר״אש כת״ק אבל הרמ״בם בפט״ו מהא״ב פסק כיש אומרים ורבי׳ שהם דבריו כדעת הר״אש: גר שנשא בת ישראל או ישראל שנשא גיורת הולד הוא כישראל לכל דבר כגו׳ ואסור בממזרת כ״כ הרמ״בם בפט״ו מהא״ב וכתב ה״ה זה פשוט שאם גר הוא שבא על בת ישרא׳ לא גרע הבן מגוי שבא על בת ישראל שהולד כשר ואסור בממזר׳ ואם ישראל שבא על הגיור׳ הרי יש קדושין ואין עביר׳ והולד הולך אחר הזכ׳ עכ״ל אבל הר״ן בפ״י יוחסין הביא דברי הרמב׳ וכ׳ עליה׳ לא ידעתי מנין לו דא״עג דגוי שבא על בת ישראל הולד ישראל גמור ואסור בממזרת התם היינו טעמא לפי שא״א לו להתיחס אחר אביו דלמשפחותם לבית אבות׳ בישראל הוא דכתיב אבל זה שאביו ישראל גמור למה לא יתיחס אחר אביו ויהיה נדון כגר דמותר בממזר׳ והרי כאן יש קדושין ואין עבירה והולד הולך אחר הזכר וצ״ע עכ״ל: ממזר נושא ממזר׳ בר״א בשניהם׳ ודאין וכו׳ בפ״י יוחסין (דעד)תנן כל האסורין לבא בקה׳ מותרי׳ לבא זה בזה ר׳ יהודה אוסר ר׳ אלעזר אומר ודאן בודאן מותר ודאן בספקן וספיקן בודאן וספיקן בספיקן אסור אלו הן הספיקות שתוקי ואסופי וכותי אמר רב יהודה אמ׳ רב הלכה כר״א ואמרי׳ בגמ׳ דממז׳ מותר בשתוקי מדאוריתא דכתיב לא יבא ממזר בקהל ה׳ בקהל ודאי הוא דלא יבא הא בקהל ספק יבא אלא שחכמים עשו מעלה ביוחסין ואסרום: יבמה שלא שהתה אחר בעלה שלש חדשים ונתיבמה וילדה וכו׳ הולד כשר משנה בפ׳ החולץ והטעם פשוט דממנ״פ כשר הוא: ומ״ש והשני ספק ממזר כלומ׳ אם יבא עליה יבם אח׳כך ונתעברה וילדה אותו ולד הוי ספק ממזר ואסור בממזרת ובבת ישראל וכך מפורש בברייתא לראב״ה באוקמתא דרבא דמוקי לראבי״ה כרבי אלעזר דאיפסקא הלכתא כותיה בפ״י יוחסין פנויה שנתעברה וילדה אם אינה לפנינו לבודקה אם שהיא שוטה או היא אלמנת וכו׳ עד ואסור בקרובות אותו פלוני מדברי הרמ״בם בפ״טו מהא״ב וקלת דברים אלו מבוארים בפ״י יוחסין דתנן התם איזהו שתוקי כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי ומפר׳ בגמ׳ מאי בדוקי שבודקין את אמו ואם אומרת לכשר נבעלתי נאמנת ואע״ג דאיכא רוב פסולים אצלה אמר רבא הלכה כאבא שאול ומוכר הרמב״ם ז״ל שאע״פ שנאמנת להכשיר אינ׳ נאמנ׳ לפסול וכתבו הר״ן וה״ה דטעמו׳ משום דלהכשיר היינו טעמא דנאמנ׳ משום דמדאוריתא כמי כשר דר״ת שתוקי כשר אבל לפסלו ולהתירו בממזר׳ לא והיינו דבגמ׳ לא אמרי׳ בודקין את אמו אי אמר׳ לכשר נבעלתי או לפסול נבעלתי אלא אמרי׳ בלחוד דאי אמר׳ דכש׳ נבעלתי מהימנא וכ״כ כ״י בפ׳ אלמנה לכ״ג שאינה נאמנת לפסול ועיין בכתבי מהרר איסרלן סימן ל״ז: ומ״ש אפילו מודה אותו פלוני שנבעלת לו וכו׳ פשוט בטעמי׳: ומ״ש רבי׳ ואם אומרת לכשר נבעלתי נאמנת ומ״מ אין מחזיקין אותו בבנו ודאי ליורשו היינו דוק׳ בשאין אותו פלוני מודה שהוא בנו אף ע״פ שמודה שנבעלה לו שאלו היה מודה שהוא בנו היה בנו ודאי ליורשו וספק לענין יבום כמבוא׳ בדברי הרמ״בם פ״ג מהל׳ יבום (וע״ל סי״ק״ט יתבאר דין זה) ארוס שבא על ארוסתו בבית חמיו וכו׳ בס״פ האומר׳ לכ״ג אתמר הבא על ארוסתו בבית חמיו רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי אמר רבא מסתברא מילתיה דרב דדימא מעלמא אבל לא דיינ׳ ונעננ׳ בתר דידיה שדינן ליה איכא דאמרי בבא עליה כ״ע לא פליגי דבתר דידיה שדינן ליה והכי אתמר ארוסה שעוברה רב אמר הולד ממזר ושמואל אמר הולד שתוקי אמר רבא

כשר והשני הוא ספק ממזר פנויה שנתעברה וילדה אם אינה לפנינו לבודק' או שהי' שוטה או אלכת הרי זה כספק ממזר ואפי' אם אומר' של פלו' הוא (ז) שהו' ודאי ממזר אפי' הכי אינו אלא ספק אפי' מודה אותו פלוני שנבעלת לו כשם שז נתה עם זה כך זנתה עם אחר ואם אומר' לכשר נבעלתי נאמנת והולד כשר ומ"מ אין אנו מחזיקין אותו כבנו ודאי ליורשו (ח) אבל חוששין לדברי' ואסו' בקרובות אותו פלוני: ארוסה שנתעברה והיא בבית אביה אם היא אומרת שמהארוס נתעברה אם הוא מודה או שאינו בפנינו הולד כשר (ט) ואם אינו מודה אלא מכחיש' שאינו ממנו הוי ממזר ודאי ואם אינה בפנינו לשאול אותה או שאומר' איני יודעת ממי הוא הוי ספק ממזר והאשה אינה בחזקת זונה אלא נאמנ' לומר לארוס נבעלתי אפילו הוא מכחישה ואם נישאת לכהן לא תצא והולד ממנו כשר היו העם מרננין אחריה שזינתה עם ארוסה ועם אנשים אחרים אע"פי שבא עליה ארוסה בבית חמיו הולד ספק ממזר שכשם שהפקיר' עצמה לארוס כך הפקירה עצמה לאחרי' ואם נבדק' ואומר' לארוס נבעלתי הולד כשר אשת איש שאומר' על העובר שאינו מבעלה אינה נאמנ' לפוסלו אבל האב שאומר על העיבר שאינו ממנו או על אח' מבניו שאיני בנו נאמן לפוסלו והוא ממזר ודאי ואם יש בני' לבן אינו נאמן ש"א האמינתו תור' אלא על בנו ולא על בן בנו ואם היא אומר' מגוי או מעב' נתעברתי הולד כשר שאין הבעל יכול להכחיש' בזה כתב הרמ"בם האומר על עצמו שהוא ממזר נאמן לאסור עצמו בבת ישראל ואסור בממזרת עד שיודע בודאי שהו' ממזר ובנו כמוהו ואם יש לו בני בנים אינו נאמן לפסול בני בניו ולא יפסול א"א לעצמו ע"כ אסופי שנאסף מן השוק הוי ספק ממזר וכגון שאין הוכחה שלא הושלך

(יג) והר"ן נת"א סוף פט"ו מהא"ב ואח"כ כתב הר"ן בפ"ק דכתובות דאפשר אם אין אגידי בנזקין: (יג) בפ' י' יוחסין איתא דאיתא בשם בתי הני דינא הכי איני גבאי דכיון דרוב גוים ... ולענין שבת ... וכ"כ הה"מ וכן הוכח ... בכתובה ... ואיני יודע מפיהן ... הפוסקים ... גוים ... רוב ישראל לא ... ספוק כך: (יד) ויש לדקדק ... באסופי ושתוקי לבא בישראל ... אי מותר להתחתן בהן בי יש לדורות בקראים ... אסורים ...

דלאמרי' אביו ואמו נאמנין עליו כתב הר"ן כלומר אביו או אמו והכא ליכא בירוש' וכן הם דברי הרמב"ם בפט"ו מהא"ב וכך הם דברי רבינו: נמצא בעיר שיש בה עע"ז בפ"ב דמכשירין (דכג) תנן גבי עיר שישראל וגוים דרים בה מצא בה תינוק מושלך אם רוב גוים עע"ז גוי אם רוב ישראל ישראל מחצה על מחצה ישראל ובסוף פ"ק דכתובות (דטו) מייתי לה ואיתמר עלה אם רוב ישרא' ישראל אמ' רב לא שנו אלא להחיותו אבל ליוחסין לא ופרש"י ל"ש דאם רוב ישראל ישרא' אלא להחיותו ב"ד מצווין לפרנסו משום וחי אחיך עמך: ומ"ש רבינו ה"ז ספק גוי לענין יוחסין כך הם דברי הרמב"ם בפרק ט"ו מהא"ב ורש"י פי' אם בת היא אסורה לכהן ואפי' ליכא למיחש משום אסופי כגון דאמר בפ' י' יוחסין ' מעלמי הרמיה אלי פיקפא אלי קמיעא מי' חיישינן שמא בת גוים היא ולמאן דאמר גיורת פסולה לכהונ' אפי' קטנה אסורה זו לכהן דתרי רובו בעינן ליוחסין: ומ"ש ואם קדש אשה צריכה גט מספק פשוט הוא: כתב ה"ה הטעם משום דליכא עקלא גוים ועקלא ישראל קבועים בעיר וכל קבוע בין מועט בין מרובה כמחצה על מחצה דמי כדאיתא התם בכיולא בזה ע"כ כלומ' בא ליתן טעם למה כתב הרמב"ם דאף ברוב גוים קדש אשה צריכ' גט מספק: ואית' תו התם בגמ' אם רוב גוים גוי אמר שמוא' ולפקח עליו את הגל אינו כן אם רוב גוי' עובדי אלילים גוי למאי הלכתא אמר רב פפא להאכילו נבלות אם רוב ישראל ישראל למאי הלכתא אמר רב פפא להחזיר לו אבידה מחצה על מחצה ישראל למאי הלכתא אמר ריש לקיש לנזקין ופרש"י ולענין פקוח נפש אינו כן דאפי' ברוב גוי' מפקחין דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב: למאי הלכתא כיון דאמר שמואל מפקחין עליו את הגל אלמא לאו גוי הוא לכל מילי ולמאי הלכתא חשיב ליה גוי: להאכילו נבלה בידים וכ"ש שלא יחזירו לו אבידה ולנזקין ' להחזיר לו אבידה דבוקא היא דמוליאין מיד ישראל הוכיח בה' למאי הלכת' להחזיר לו אבידה לא מליא אמרת דא"כ למאי הלכתא פלגינהו מהדדי: ומ"ש רבינו על דברי הרמב"ם וכו' דאפילו ברוב עובדי אלילים מפקחין עליו את הגל בשבת פשט הגמ' מבואר כדברי רבינו וכבר כתב ה"ה בפט"ו מהא"ב שכן דעת הרמב"ן והרשב"א ודעה הרבה מן המפרשים ז"ל ושם הרבה מן המפרשי' סבורים כדעת הרמב"ם ז"ל וכתב עוד שהרמב"ם עלמו נשאל על מה שכתב דאין מפקחין עליו את הגל בשבת אלא במחצה על מחצה והשיב דאלדרבי יוחנן סמכינן דא"ר אבי א"ר יוחנן ט' גוים עובדי אלילים וישראל א' ביניהם באותה חלר מפקחין בחלר אחרת אין מפקחין ואוקימנא כשפירשו כולם דהרי לא נשאר שם קבוע ולפיכך אם פירש אחד מהם לחלר אחרת אין מפקחין דכל דפריש מרובא פריש וה"ה לזה שפירש מעיר שרובה גוים עובדי אלילים שאין מפקחין עליו ע"כ: ובענין במה שקשה עליו במ"ש דמחלה על מחלה מצווין להחיותו לא כתב כלום וה"ל דטעמא דהרמב"ם משום דקשיא ליה כי בעי אם רוב ישראל ישראל למאי הלכתא לימא להחיותו אלא ודאי משום דמשמע ליה דאפילו במחלה על מחלה מצווים להחיותו בעי אם רוב ישראל למאי הלכתא דאי להחיותו מאי איריא רוב ישראל אפי' מחלה על מחלה נמי וכבר הרגישו התוספות בקושיא זו ויישבוה לפי דרכם וגם בדברי רש"י נרמזה והרמב"ם לא נראו לו דבריהם ופי' כמו שכתבתי ולפי זה כי אמר רב לא שנו אלא להחיותו וכו' בין לרוב לישראל בין למחלה על מחלה קאי וברוב ישראל אשמועינן דליוחסין לא ובמחלה על מחלה אשמעינן דמלווין להחיותו ואין להקשות על פי' זה כי בעי אם רוב גוים גוי למאי הלכתא לימא שלא להחיותו דאם כן ליפתוק מתני' מרוב גוים וממילא ידענא דאין מלווים וכו':

ב' נשים אחת כשרה ואחת פסולה שילדו כא' וכו' נאמנת החיה לומר זה בן הכשרה וזה בן הפסולה וכו' בפ"י יוחסין (דף ע"ג) תנו רבנן נאמנת חיה לומ' זה כהן וזה לוי זה נתין וזה ממזר בד"א בשלא קרא עליו ערער אבל קרא עליו ערער אינה נאמנת ופרש"י נשים שילדו בבית אחת אשת כהן ולוי נתין וממזר שלא יצא מעורר על הולד לומר זה בנה של אשת ממזר ובגמרא הוי בה ערער דמאי איכא חד והאמר ר' יוחנן אין ערעור פחות משנים אלא ערער תרי: ולי בעית אימא לעולם ערער חד וכי א"ר יוחנן אין ערעור פחות משנים ה"מ היכא דלית ליה חזקה דכשרות אבל הכא דליכ' חזקה חד נמי מהימן ופסקו הרי"ף והרא"ש כלישנא בתרא וכן פסק הרמב"ם בפט"ו מהא"ב וכת' הר"ן נאמנת

הושלך לשם מיתה אבל אם יש הוכח' שלא הושלך לשם מיתה בין שיש הוכחה בגופו כגון שהוא מהול או שאיבריו מתוקנין ומיוסרין כמו שעושין לנערים או משוחה בשמן או ששמו לו כחול או תלו לו קמיע בין שיש הוכחה במקו' כגון שנמצא בקמו' שרבים מצויים שם או שתלוי באילן במקו' שאין החיה מגעת שם או אין בו משום אסופי כיון שחוששין עליו לשומרו ולא הושלך שם אלא משום רעבון: האסופי כל זמן שהוא בשוק בא אחד ואמ' בני הוא ואני השלכתיו נאמן וכן אם באת' אשה ואומרת בני הוא נאמנת אבל לאחר שנאסף מן השוק אינן נאמנים שכבר הוחזק באסופי ובשנת רעבון אפי' אחר שנאסף מן השוק נאמנין שמחמת רעבון הושלך שם: נמצ' בעיר שיש בו עובדי אלילים בין שרובה עובדי אלילים בין שרובה ישרא' הרי זה ספק גוי לענין יוחסין ואם קדש אשה צריכה גט מספק: היתה רוב העיר עובדי אלילים מותר להאכילו נבלו' רובם ישראל מחזירין לו אבידתו כישראל מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישרא' ומפקחין עליו את הגל בשבת והרי הוא לענין נזיקין ככל ספק ממון והמוצי' מחבירו עליו הראי' כ"כ הרמ"בם ז"ל ונראה דאפי' ברוב עובדי אלילים נמי מפקחין עליו הגל בשבת ולענין נזיקין אפי' ברוב ישרא' (יג) אם נגח תורא דישראל לתור' דידי' פטור ואם נגח תורא דידיה לתורא דישראל פלגא משלם ליה ואידך פלגא אמר אייתי ראי' דלאו ישרא' אנא ואתן לך אפילו במחצה (יג) עובדי אלילי' ומחצ' ישראל: ב' נשים אחת כשרה וא' פסולה שילדו כאחת ונתערבו ולדותיהן נאמנת החיה לומר זה בן הכשרה וזה בן הפסול' או אם אחת כהנת ואח' ישראלית או לויה בר"א שלא קרא עליו ערער אבל קרא עליו ערער שוב אין נאמנת כל אלו הספקות כגון ספק ממזר ואסופי ושתוקי וכותי אסורי' זה בזה ואם נשאו יוציאו והולד כאבותיו ואין להם תקנ' אלא שישאו מהגרי' והולד הולך אחר הפגום כיצד שתוקי או אסופי שנשא גיורת או משוחררת או גר או משוחרר שנשא שתוקית ואסופית הולד שתוקי ואסופי וממזרים ונתינים ודאי מותרים אלו באלו כתב הרמ"בם יראה לי שכל מדינה שיש בה שפחה או גויה שראויה לילד הואיל והאסופי הנמצ' בה ספק גוי או עבד כשישא גיורת הרי זו ספק אשת איש והבא עלי' פטור שאין הורגין מספק וכן ירא' לי שהשתוקי שנשא אשה שאפשר שתהיה

היה וכו' ולאו מדינא אלא דהימנוה רבנן לפי שעל הרוב אי אפשר בענין אחר: כל אלו הספיקות כגון ספק ממזר וכו' אסור' זה בזה ואם נשאו יוציאו והולד כאבותיו אין להם תקנה אלא שישאו מהגרים והולד הולך אחר הפגום וכו' כל זה דברי הרמ"בם בפט"ו מהא"ב: ומ"ש שאסורים זה בזה כבר נתבאר דאיפסיקא הלכתא בפ' י' יוחסין (דעד) כר' אליעזר דאמר הכי: ומ"ש ואין להם תקנה אלא שישאו מהגרים ככר נתבאר דגר נושא' בממזרת: ומ"ש שהולד הולך אחר הפגום הוא מדתנן בקדושין פ' האומר כ"מ שיש קדושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום שבשניה': ומ"ש רבי' כותי עם אלו נמשך אחר לשון המשנ' דקדושין פ' האומר וכבר כתב הה הרמ"בם שמה שהמשנ' שם כותי הוא בזמן שלא היה הכותי אלא כגוי עובד אלילים אבל היום הם כגוים ע"ז לכל דבריהם ומטעם זה לא הזכיר כותי כלל בהא"ב ודעת רבינו שלא עשאום כגוים ע"ז אלא להחמיר עליה' ולא נסקל להכשיר פיסולם ולזה הדעת נוטה: ומ"ש וממזרים ונתיני' ודאי מותרי' אלו באלו בפ' י' יוחסין (דף עד) תנן דלר"א דאיפסיקא הלכתא כותי' ודאן בודאן מות' ופרש"י כגון ממזרי' ונתינים וכ"כ הרמ"בם בפט"ו מהא"ב וז"ל ממזרים ודאין ונתינים מותרין לבא זה בזה והולד ממזר ומשמע דטעמא משום דנתיני' לא הוו בכלל קהל והטעם שהולד ממזר מדתנן בקדושין פ' האומ' כל מקום שיש קדושין ויש עבירה הולד הולך אחר הפגום שבשניהם וכתב עוד הרמ"בם בפ' הנזכר שתוקי ואסופי מותרים בנתינים ובשאר גרים והולד ספק ואין כן דעת רש"י שפי' דא"ר אליעז' בפ' י' יוחסין ודאן בספיקן וספיקן בודאן אסור ממזר ונתינ' בשתוקי ואסופי ושתוקי ואסופי בממזר ונתיני וכת' הר"ן שהוא תמה על הרמ"בם שהתיר וכת' ואפש' דלטעמי' אזיל שכתב בפי"ב שאיסור הנתיני' אינו אלא מדבריהם ולפי' הור' להקל בשתוקי ואסופי שתולין לו' ממזרים הם ומותרים בנתינים וגם ה"ה כתב דעת רבי' שכיון שהנתינים גרים נמולי' מן התור' וכפי שהוא שכתב בפי"ב אלא שדוד גזר עליהם לא גזר אלא לבא בקהל ודאי אבל בשתוקי ואסופי לא:

כתב הרמ"בם ירא' לי שכל מדינה שיש בה שפחה או גויה שראויה לילד וכולי' בפט"ו מהא"ב וכבר נתן ה"ה טעם לדבריו ודין הכתובה אם עברה ונישאת אח' מאלו לאסור לה יתבאר לקמן בדין ה' ולא' בלא כתובה סימן קי"ז: כתב רב נטרונאי בתשובה על מא"יכי שפירשו מדרכי ישראל והם פרוצים בעריות ואין כותבין כתובו' ולא גיטין ולא חולצין ולא מייבמין כיון שהיו פרוצים בעריות ולא כתבו גיטי נשים בניהם ממזרים וא"א לקבלם ולהכניסם בקהל שמא יתערבו בישראל ויטמאו נשים ויפילו בניהם לבנות ישראל ומרבי' ממזרים בישראל לפיכך א"א לקבלם כל עיקר וכתב עוד אם באו' אבות והחזירו בהם ומקבלים עליהם עול מלות כשאר ישרא' קבלו אותם שמלדו מטפה קדושה ונולדו בכשרו' ובדקו בילדותיה' ודקדקו בהם וכל מי שיש בו שמץ פיסול שהריזו עליו והפרישוהו ויהיה מובדל מישראל עכ"ל מלאתי כתוב שהשיב רבי' שמשון על הקראים שאסור להתחתן בהם לפי שנשותיהם מקודשו' להם בכסף או בביא' ומגרשין נשותיהם שלא כדת ומשנין ממטבע שטבעו חכמי' בגיטין ויש אלו לאחרי' בחיי הבעלי' נמלאו הבנים ממזרי' מא"א עכ"ל וכן משמע בפ"י יוחסין דקאמר דכותי' לר"ד גירי אמת הם וכהני' שבהם כהני' כשרי' היו ומה אסורים מפני שהיו מיבמים את הארוסות ופוטרים את הנשואות ור"ע לטעמיה דאמר יש ממזר מחייבי לאוין:

ה פצוע דכא וכרות שפכה אסורים ליקח ישראלית ומותרין בגיור' ומשוחרר' משנ' בפ' הערל (דעג) פצוע דכא וכרות שפכה מותרין בגיור' ומשוחרר' ואינם אסורי' אלא מלבא בקהל שנ' לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל יי': ומ"ש ואפי' כהן פצוע דכא וכן מותרים בנתינה שם בעו מרב ששת פצוע דכא כהן מהו בגיורת בקדושתיה קאי ואסיר או דילמא לאו בקדושתיה קאי ושרי א"ל רב ששת תניתוה פצוע דכא מותר בנתינה ואי ס"ד פצוע דכא בקדושתיה קאי קרי כאן לא תתחתן בם ודחי דלא אטו התם מאי קדושה ולאו קדוש' הוא דילמא מוליד בן ואזיל פלח לע"ז הוא וי"מ בגיותן כי מגיירי מישרא' גרו ורבנן הוא דגזרו בהו וכי גזרו רבנן בכשרים בפסולי' לא גזרו רבנן הדר אמר רבא לאו מילת' היא דאמרי בגיותן לית להו חתנו' כתגיירו אית להו חתנות כלו' הילכך כיון דכתגיירו אסרה תורה ואפ"ה פצוע דכא מותר בנתינה אלמא לאו בקדושתיה קאי ואיפסיקא

בעין

בעיין דפסולא דכא. דהא כסן מותר בגיורת דלמו בקדושתיה קאי וכן פסק הרמב"ם בפי"ז מהא"ב וכ"פ הרא"ש ז"ל וכתב ה"המגיד דמע"ב דהא בתריים כאן אם לכל' היא לדעת רבי' וכמו שנתבאר פי"ב דגתיבים כיון שנתגיירו מותרי' ד"ת וכשבעלת קמייתא דרבא מ"מ כיון דרב שפת הוא פסיתא ליה לסיתיהא ורבא דהוא דמי ליה הדר ביה מ"מ קי"ל כסיתיהא ומותרים בגיור ופשטא דמתניתין הכי הוא דקתני מותרים בגיורת בתם ל"ם כהן ול"ם ישר' אבל בממזרת סבור רבי' פסול אסור דאי לא אדתני מתני' מותרים בגיורת ליתני בממזרת דהוי רבותא טפי אלא מתני' לא קנא אלא גיורת דקבל גרים לא איקרי קבל אבל לענין ממזרת בקדושתיה קאי ולא יאסר' ממזר' פסול לאו דסר' ד' מגיורת לכהן דלא מפרש לאויה בקר' ואין איסורו אוסר בכל והמפרשים חלוקים בזה יש מי שפי' שפול מותר אפי' בממזרת וכן דעת הרא"ב והרמב"ם ז"ל ונעבל המאו' אוסרו בגיורת כשהוא כהן וכשבר' דרבא קמייתי' דאתי לפשיטותא דרב שפת ע"כ והרי"ף הסמיכ בעיא זו ומאי דאיתא' עלה ומשמע לכאורה דבעבל המאור ס"ל: ומ"ם רבינו ואיכו בר' דהא דהרי בגתיב' דרים לא מקר' לא יבא ממזר וכו' לא מלפתי בגמ' שידרשו כן מפסוק זה ואולי מפני פשוט סובר דגתיבים אסורי' מדאגרית' עלה על דעתו אם"ל לגתיב פטוע דב' בגתיב' אלא מדרש דהאי קרא וכבר כתבתי בסימן מקודש זה הרמב"ם סובר דגתיבי' אינם אסורי' אלא מדרבנן ומ"כ אין גתיבים מותרת מטעם דדמת הפסוק אלא מפני אלא גזרו עליה וכ"כ הוא עצמו ז"ל בהדיא בפי"ז מהא"ב וז"ל ואפי' בתיבים אי אפשר מן הפסיקו' מותרת לן הואיל ופטוע דהא אסור לבא בקהל לא גזרו בו על הגתיבים ולא על הפסיקות אבל אסור בממזרת ודאית פסלי אסורה מן התורה ע"כ: **כתב** רבי' יהוה' בבב"ג מ"ד בראש המאחל דעבדיו עשאום גויים גמורים דבין כהן בין ישראל אסורים בגתיבים אפי' פסק פטוע דכא וכדות שפסק ע"ל ואין דברינו מכוונים ולשון דעשאום בגוים גמורים לא אשכחן בני גתיבים אלא בני כותים ובני גתיבים לא אמרו אלא דדוד בזר עלייהו ובריתא דפטוע דכא מותר בגתיב בתר בזיר דדוד איתני' ואם"ם פרש: **ואי** זהו פטוע דכא דכל שנפצע ביני' אלו ואפי' אחת מהם וכדו' פסק בכל מכבר' הגיד ובגמ' (דעיה) מ"ד איזהו פטוע דכא כל שנפצעו ביני' אלו ואפי' אחת מהם וכדו' ואפי' ביקבו ואפי' כמוקו ואפי' מסרו אמר רב' פטוע בכולן דך בכולן כרות בכולן פטוע בכולן בין שנפצע הגיד בין שנפצעו ביצים בין שנפצעו חוטי ביצים דך בין שניכך הגיד בין שניכרו ביצים בין שניכרו חוטי ביצים כרות בין שנכלרת הגיד בין שנכלרתו ביצים בין שנכלרתו חוטי ביצים ופרש"י נפצעו כמו פצע מכת חרב וסכין ומקו מתמת מכה ומקו והוקטנו מאליהן ואפי' מסרו כל פסו: **וכתב** ר"י נקבו פיכסו בו נקב שאין בו מסרון דהיינו שתם נקב והיינו דלבתר שכי תקני חסרו ומיהו כתבו בתוספות דדוק' אפולם דהיינו שתם נקב וכ"כ בפס' המלות לבון שרי"טפא ז"ל עכ"ל וכ"כ המרדכי וכתב כ"י עוד חסרו אפי' כל שהוא ולאו מעצמן קלם אלא קלי אמאוקי כלומר שמתמת מכה או מיעוך נמוקו והוקטנו מאליהן ונרסי' תו שתם אמר רב יהודה אמר שמואל פטוע דכא בידי אנשים כשר ומייתי לה מקראי ופרש"י בידי אנשים ע"י דעמים ונדד לו ממעי אמו ומשמע הכא עדדרין דאם אירע בו חולי ונכפתרם אפולם וכ"כ הרא"ם ז"ל בשמו וכתב שכן משמע בירושלמי דליקוי ע"י חולי אסיב בידי אדם אבל הרמב"ם בפי"ו מהא"ב כתב דמתמת חולי הוי בידי שמים וכשר: **ור"ה** מכשיר אם ניטלה ביצים אחת אפי' בידי אדם וכשר: דאם כל שנפצעו ביצים שלו ואפילו אחת מהם וכו' אמר ר' שמעאל בשם אבי ר"ו בן ברוקא שנעקרו אפי' שכמים בכרס ביצים כל שאין לו אלא ביצים אחת אינו אלא כשרים חמש וכשר וכתבו תוספות כל שאין לו אלא ביצים אחד אינו אלא כשרים חמש וכשר תימא דהא אמר מר כל שנפצעו ביצין ואפילו אחד מהן ונלכא לאיתר דהכא בידי שנים דא"כ אפי' שכיהם שמי ועוד דבידי אדם שמי הא חזינן כמה בני אדם שבורתין מהם ביצים אחת ומולידין ואמר ר"ת שם לחלק בין ניטלה הביצים לפניהם דבשניטלה לגמרי מוליד מידי דהוה אניטל הטחול כשרים וכיקב בשוכים עריפה והא דאמרי' לקמן בין שנכרתו ביצים בין חוטי ביצים היינו דוקא שיהם אבל בכרת אחד מן הסנים כשר ולפ"ז אמר ר' יאשיה לפלוגי אחת אלא אלא כותים כיון שנעשו אפי' חכמים בכרס ביצים הרי סמכא דאחרי' דחטול ובירושלמי אמי שמואל הם אם יצא בעל ביצים אחת אני מכשירו אמר ר' יוחן בר חניא ובנבד של יתין אר"י שם לפרש בתרי גווני כלומר דוקא שניטלה אחת ושאחת שנינה כשרים אבל נפצעו אפי' אחת נרע טפי כדפרישית אבל יוקר כדא' לר"י לפרש שם ב' תיבות ובנבד של יתין ותומרת גדולה היא זו ומוד להזהיר הרופאים לחתוך

שתהי' ערוה לו הרי היא כספק אשת איש שאין קדושין תופסים בעריות ואיזו היא אשה שאפשר שתהיה ערוה עליו כל אשה שאביה או אחיה קיים כשנתעברה אמו וכל אשה שנתגרשה או נתאלמנה שמא אשת אביו היא או אשת אחי אביו ע"כ. ודין הכתובה אם עברה וניסת אחת מאלו לאסור לה יתבאר לקמן בדין היוצאת בלא כתובה:

ה פצוע דכא וכרות שפכה אסורים לישא ישראלית ומורתרי' בגיורת ומשוחררת ואפי' כהן פצוע דכא (א) וכן מותרים בנתינה והרמב"ם כתב שאינו מות' אלא בנתינ' וכספקות אבל אסור בממזרת שהיא דאוריתא ואינו נראה (ב) דהא דשרי בנתינ' דריש לה מקר' לא יבא ממזר בקהל ה' דהיינו בישראל לא יבא אבל באחריני שרי ואין חילוק: ואיזהו פצוע דכא כל שנפצע הגיד בסכין או במכת חרב או הבצים או אפי' א' מהם או החוטי שהבצים תלוים בהם וכן אם נתמעך הגיד או הבצי' או החוט או שנכרת הגיד או אפי' אחת מהבצי' או החוט או אפי' ניקב ביצה אחת או חסר בכל אלו אם נעש' בידי אדם או אפי' מעצמו ע"י חולי פסול אבל נולד כך ממעי אמו או שנעשה בידי שמי' בגון ע"י רעם וכיוצ' בו כשר והרמב"ם ז"ל מכשיר בנעש' ע"י חולי ורש"י פוסל וכן דעת א"א הרא"ש ז"ל ור"ת מכשיר אם ניטלה ביצה אחת אפי' בידי אדם ובלבד שהיתה שלמה קודם שניטלה וגם שהנשארת היא של ימין אבל אם נפצע ואח"כ ניטלה פסולה ואין דעת רב אלפס כן: בראש הגיד ובריבורו לגיד הוא גבוה ומקיף סביב הגיד ונקרא עטרה ואותו היקף עינו בעיגול ישר אלא בעליונו של גיד כארכ' העטר כלפי הגוף ומתקצרת והולכת בתחתיתו עד קרוב לראשו של גיד**

(א) נמ"ל פוס"ל דמ"ג בי דיש תוסרין כהן פטוש דכא בגיורל ובן מלאתי ב' י"ג"ם לפסלי פי' הפרבל ג"ר יהו' לה"ר: (ב) נמ"ל פי"ל דמ"ג ב' דבן דעת פרמ"ל והרפ"ת:

הסערה ע"פ רוב הקיפה אבל אם נתקצר כלפי הגוף ונסתייר מלא הטוט על הסעטר ע"פ היקף כל הגיד כלפי הקרא פסול והרמב"ם כתב בפי"ו מה"מ וז"ל ואם נכרת מראש הסערה ונסתייר ממנו אפי' כחוט הסערה מוקף לכל הגיד כשר וכתב ה"המגיד ודוקא שמקיף הטוט לכל הגיד אבל לרוחב בלבד פסול כדאיתא התם ע"כ בר' סיון נורסים בגמ' מלא הטוט שאמרו על פני כולה וכן מלאתיה בפסקי הרא"ש ז"ל: ויש לתמוה על דבינו שכתב כדאיתא בנסחא דגמרות דיקן ולא חסה לנסחת הרמב"ם והרא"ש ז"ל ומ"ש לפיכך היקף לעטה מהסערה לגד הקרקע כשר נקבה עטרה עצמה אם הנקב גדול שם"ר יוצא עשה כשרואה קרי פסול ואם לאו כשר אם (דף עו) אמר רב יהודה אמר שמואל ניקב ונסתם כל שאלו נקרי ונקרע פסול ואם לאו כשר הוי בה רבא היכא אלעזר לעטה מעטרה אפי' ככרת אחי אלא בעטר' עצמה ומי' הם"ר ניקב נקב קטן שנסתם בכל שהו ואין ניכר הוא אין אם גדול פ"כ אפשר הוא הזה נקרי נקרע ומרחיב הנקב מחמת דוחק ונתקלקל פסול היכא אי ניתא לעטה מעטרה וכו' דהא בראש הגיד לעולם מעטרה ליכא לאוקומי דשתם ולאי לא מיקרע אלין הזרע דוחק ונתקלקל אלא אבל נקב יציאתו: ומ"ם נסתם הנקב חוזל להכשרו אם ת"ר ניקב פסול אפני שהוא שותת נסתם כשר אפני שהוא מוליד ואשו פיסול החוזר להכשרו ומי' הם"ר אפני שהוא שותת ממתמיות התחוה דרך הנקב יציאתו אין יורה כתך וקי"ל שכבת זרע שאינו יורה כתך אינו מזריע: ניקב נקב אפולם בראש הגיד בענין שבעליונו אל גיד וכו' אם (דף עח) ניקב לעטה שבגדון למעלה מעטרה אבר ר' חייא בר אבא לאבוהי ח"ל ר' אמי אבי אל"ר יבל עטרה כל אסיא מעבבת ואכתבו התוספות ניקב לעטה מן הסעטרה שבגבהו למעלה מן הסעטרה אומר ר"י דעל גב גיד הסעטרה מתלכת ונתחתונו אל גיד הולכת ומתקלקלת לראש הגויה וקאמר ניקב לעטה מן הסעטרה בעליונו אל גיד ובנקב אפולם והוי בתחתונו אל גיד למעלה מעטרה לפי שמתקלקלת אם וקאמר אבר רב חייא לאבהוה כיון דמגלד אחד דאיתיה בעליונו הוי לעטה מעטרה ומניק דעטרה אל שהוא מעבבת ואפולם כיון דמגלד אחד הוא למעלה מן הסעטרה ונראה דנקב אפולם בעיגון דאין לומר אפי' לא ניקב אלא עד אל הגיד ואפי' לעטה מעטרה אפולם כיון אאם הוא מעבר אל עבר הוא בגד אחד למעלה מעטרה דהא מעבבי' בשמוך בקולמוס ובמרזב וכיון דאפי' נתתך לגמרי אבר כל שכן ניקב ע"כ: ורש"י פירש ניקב לעטה מעטרה בסוף הגיד כלפי הקרא והולך שנקב באלכסון ויוצא כנגדו למעלה מן הסעטרה כלפי הגוף וכתב המרדכי ואין נראה לר"י דבשנבדו לא מעטה שניקב באלכסון ועוד כיון דניקב הגיד למעלה מן הסעטרה פסיטא דאפסול דהא לא בעיגון איהא שנב' מעבר אל עבר אלא אע"פ אלא ניקב אלא מגד ח' ומעבל' מהעטר' עד אל הגיד נוגע דאפ' דנראה שהוא פסול ' נתתך מהגיד למעלה מהסעטרה בפיסוע וכו' אם אמר רב הונא בקולמוס בשר במרזב פסול אפי' אלין ביה תורה ואפי' לא אלין ביה תורה ורב חסדא אמר במרזב בשר בקולמוס פסול אפי' אלין ביה תורה ואפי' לא אלין ביה תורה דרב הונא עסקינן דרש מ"ל דבינא למרימר אבי אמר מר זוטא עשמים דרב אפא

ד"מ

(ג) נסגה. אפשר שי' נמשך ונתחבר לתחת הנעשה לנגדו בדי בלא יעלה עליהם זכר ולא מקרי סרוס דהא אתרו דמוקי לישובו בבגלמו בב תרגומו אע"ג דמיסתרים מ"מ כן ומכרו בחנים ונלאים לנגודות עוד עב זכרוסן אלא יעלו על כוקיא ס"ת דבל בתיבו עוסק תעבה נחיבוי פזלא בבי:

גיד ואורו הבשר אין דינו כשאר הגיד שאפ' אם נחתך כולו ולא נשאר אלא מלא החוט על פני רוב העטרה לצד הגוף כשר לפיכך ניקב למט' מהעטר' לצד הקרקע כשר ניקב העטרה עצמה אם הנקב גדול ששכבת זרע יצא משם כשראוה קרי פסול ואי לאו כשר נסתם הנקב החוזר להבשרו ניקב נקב מפולש בראש הגיד בענין שבעליונו של גיד שהעטרה מארבת כלפי הגוף הוא למטה מהעטרה ובתחתיתו של גיד הוא למעלה מהעטרה פסול נחתך מגיד למעלה מהעטר' בשיפועי כקולמוס כשר במרוב שנימל חללו של גיד ונשארו הדפנו' פסול והרמב"ם ז"ל מכשיר ורש"י פי' כסברא ראשונה וכ"כ א"א הראש"ש ז"ל:

המטיל מים בשני מקומות במקום הוצאת מי רגלים ובמקום הוצאת הזרע כשר נסתם מקום הזרע ויוצא במקום יציאת מי רגלים אם הוא ממעי אמו מטילא כשר ואם דוא על ידי חולי או לקוי פסול כתב הרב ר' אליעזר בניקב הגיד דפסול וכן בנסתם מקום הזרע לאו אנברא קאי אלא אולד קאי פירוש פסול הולד הנולד לן שאינו מוליד ובודאי ממזר הוא אבל הוא כשר לבא בקהל דל"או כרו' שפכה הוא ואין הלשון משמע כן אסור לפצוע הגיד או הביצים או הנידין התלוין בהם בין באדם בין בבהמ' חיה ועוף טמאים או טהורים בין בארץ בין בחוצ' לארץ ושבר בלאו דכתי' ומשוך וכתות ונתוק וכרות וגומ' ובארצכם לא תעשו ואפי' המסרס אחר המסרס לוקה בגון אם א' כרת הגיד ובא אחר וכר' הביצים או נתקן ובא אחר וכרת חוטי הביצים או שאחד משך הגיד ובא אחר ונתקו ובא אחר וכרתו כולן לוקין בין באדם בין בבהמה אע"פ שלא סירס האחרון אלא המסרס ואסור לשתות כוס של עיקרין אפי' אינו מכוין אלא לרפוא' וכן אסור להשקותו (ז) לבהמה ואשתו מותרת לשתותו כדי שלא תלד כתב הרמב"ם ז"ל הרי שכפה את האד' וישיסח בו את הכלב או שאר היות עד שנעשה כרות שפכה או שהושיבו במי' או בשלג עד שנטל ממנו אברי התשמיש אינו לוקה עד שיסרס בידיו וראוי להכותו מכת מרדות ע"כ אסור לומר לגוי לסרס בהמה של ישראל ואם מעצמו עשאו מותר בר"א שאין שום ערמה בדבר אבל אם הערים ישראל בדבר או אפי' לא הערים והגוי מכירו ומכוין לטובת ישראל

אסור

מכוין אלא לרפוא' וכן אסור להשקותו לבהמה ואשתו מותרת לשתותו כדי שלא תלד כן כתב הרמב"ם בפרק המזבח וכתב הרב המגיד מססגוניא בפרק שמר שרי' מתבאר זה הכל סיכת דלא מגלו דלפרוש הריטב"ן כגון באיברי מתם לא מתייב ומם מבואר דאסור הוא שאמרו מם ליקרוג רפוא' פגומו ומעקר והעמידו דוקא בחש' ומתוספתא פרק מ' מיבמו' אתיא לאסור לשתו' כוס עיקרין אלא יוליד ואסלם רבא לשתו' כוס עיקרין אלא תלד עכ"ל וכן מבואר בסוף פרק הבא על יבמתו דאם' מותרת לשתו' כוס של עיקרין אלא תלד' וכתב הר"ן בפרק שנים שלים בשם הסלמותה דהא דאסור לשתות כוס של עיקרין אף ע"פ שאינו מכוין אלא לרפוא אע"ג דקיימא לן כרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר ס"מ לענין שבת אבל בשאר מילי כל' יהודה קיימא לן והקשו עליו בחוספות דמשמע בכמה דוכתי דליכא מלוגתא בין שבת לשאר מילי דבהולכו קיימא לן כר' שמעון דדבר שאין מתכוין מותר וכבא מ"ס אסור דהוי פסיק רישיה דודאי מעקר ואתיולו לדברי הערוך שאומר דבפסיק רישא דלא ניחא ליה מודה ר' שמעון איכא למימר דס"מ לענין שבת אבל בשאר מילי מחשבת אבל בשיטתי דעלמא לא: כתב הרמב"ם הרי בכפה את האדם וישיסח בו את הכלב ובולו בפרק י"ו מהל' ש"ב אסור לומר לגוי לסרס בהמה של ישראל בולו לומר לגוי לסרס בהמה של ישראל בולו מהו אמר אדם לגוי חמוס פרתי ודוש בם מי אמרינן כי אמרינן אמירה לגוי שבות שיש"מ לענין שבת דאיסור סקילה אבל מהיסות דאיסור לאו לא או דילמא לא שבת הא שמע דאלמו לאמרה דשמואל אלין תורי דבנבין אלרמאי ומנגחין יתרון מהו אלא להו הערמה איתעביד בהו אתרימו עליהו ויחדבנון אמר רב פפא בני מערבא דאלהו לאמרה דשמואל הכי אבלי לם כל' מיתקא דאמר בני גם מגוון על הסירוס וקא עבדי מפוס ולפני עור לא תתן מכשול אבר רבא לגוים' יתכרו לאחיהם ח"ל אבל דיין שקנס' עליהם אם מכיתם בעונם פטיטא בגו גדול כאחד דמי בגו קטן מהי רב אחי אסר ורב אבי בדי מרימר ומר זוטרא ואמרי לם אבלו תרי חסידי מהלפי אהדדי ומירב רש"י ומנגחין יתרון מסרסי' אותם ואח"כ מחזירין לבעלים ומתמה אהבת בעליהם ישראל בגבו הגוי שהוא מכירו כדי שיהא יפה לחריפה ויחדבנון ולא יהבה ישראל בעבירה הוא עשה כדי שיהא יפה לחרוץ

לפי'

וטלכתא בין כקולמוס בין כמרזב כשר שהוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייה מל בד רב אבי כקולמוס ולאבר' ופרש"י כקולמוס כמירוך מלמוס מתחכין לא תוזו באמלכון לכהוב בם: כמרזב שמתקה כסילון ויש לו דפנות עשוי לדדין והחקה בשמעא כמין לוטר כמרזב אליו בם מוריס שרוח נכנס לתוך הדפנות ומתקרר הגיד ולכתא בין כקולמוס בין כמרזב כשר שהוא מחסיא שפייה מל בד רב אבי כקולמוס ולאבר' ופרש"י כקולמוס כמירוך מלמוס מתחכין לא תוזו באמלכון לכהוב בם: כמרזב שמתקה כסילון ויש לו דפנות עשוי לדדין והחקה בשמעא כמין לוטר כמרזב אליו בם מוריס שרוח נכנס לתוך הדפנות ומתקרר הגיד לתוכו ואין הזרע מתקבל כקולמוס לא אליו מוריד בתוך הגיד ומתקבל הזרע בחיצוס כהלכתו: הוה עובד' דהוה כמרזב שפייה תחך הבשר מכל לד ונפל דופני מרזב ונעשו כקולמוס ואבשפייה כרב הוא ע"כ ובתב הרא"ם פי' דם"י הוה עובד' דהוה כמרזב וא"כ מעמע דלית הלכתא כפיסקא דמר זוטרא דמוכר בתלוייהו ודך עובדא כרבא דאמר כותיה דרב הוא מתקבלא ע"כ כלו' דהא פסיקא דהלכה כתמי עובדא לי מנו' דמעשה רב ואי עבוה דמר בר רב אבי בקרא הוא והלכה כבקראי ומאמר שפרש"י דהאי עובדא הוה כמרזב ופפייה כקולמוס לכהוה אלמא כמרזב פסול כרב הוא וכרמב"ם בפרק י"ו מהא"ב פסק דבין כקולמוס בין כמרזב כשר כפיסקא דמר זוטרא וכ"ל פסוק שפרש הוא עובדא לא כמרזב הוה אלא כן הוה מכשירו אלא בגבו אלא בגבו הוה כיפוי אלא בגבו הוה לו והולדכו לתתכו ותתכו כמין קולמוס והכשירו וזהו הדין אם הוה מוקבו כמרזב הוה מכשירו אלא דתנא דמודה לתמוכה אלא לאפוקי מרב חסדא דפסל בכקולמוס' עיין בדבינו ירוחם נ"ב ח"ד בדיבים דפייבי לסימן זה הכמ"ל מיה בפני מקומות וכו' אם (דף עו) אמר רבה בר רב הוא שמטיל מים מבני מקומות פסול ומסיקנא דלית הלכתא כותיה: נסתם מקום הזרע ויוצא במקום יציאת מי רגלים וכו' אם (דף עב) הוה עובדא דהוה בפומבדיתא אסתתים נובתא דהכבת זרע ואפיק במקום קטנים סבר רב ביבי בר אביי לאבוהי אמר רב אמי מנוס דלתיקו מעולאי וכו' במקומה מבטלא אלא במקום' לא מבטלא פרש"י מתבטל ס"ת וכמוהר להוליד ולעבוה פרי: וכתב הרא"ם וע"י הולי ולקוי בא ולא מעילא דלא נדע מכלות בפכה בידי מנים דאינו מוליד וכש"כ בהסוב' כלל ל"נ ז"ל על מי אלא הוה הוא לו בקב בפי הפמה אלא סמוך לכיס יש לו נקב ודרך הם יטיל מימיו ונם אין לו כי אם בילים אחת איכא לספוקי אם הוא מוליד אם אינו מוליד אם הגיד הלול ועובר הזרע על פי הפמה ואחזר לנקב ויוצא אז אינו יוצא כחן אלא שותת ואינו מזריע אבל אם מן הנקב והלאה אין הגיד הלול איפסר שהוא יורה כחן דרך אחרו נקב ואע"פ שאינו מזריע בעומק הרחם אפשר שמתחמה ותאני לאזריע מידי דהוה אבריאה דאיתא בגמ' ומכל מקום אין קבידא בזה לאסירו בקבל דבין מהלים ובין אינו מזריע לאוי לבא בקבל דבדבי בפ' הערל אמר רב יהודה אמר שמואל פטור דכא בידי מנים כשר ובירושלמי מתי עוכה דכבר לבא בקבל אף ע"פ שאינו מוליד והכוה עובדא דאיסתי' נובתא דהכבת זרע ואפיק במקום קטנים וכו' ומסיק דבסול דבלא בתקום' לא מבטלא איכא למיפרך דאלכתא בידי אדם ע"י מכה ומי' בבסר המנות מפרש סבר לאכסורי לא על הים אמר אלא על הבנים אלו דיבא ובדוק מאין הם דבעל הפמה אינו מוליד ואחים הלוש כשר לבא בקבל עכ"ל: כתב ס"ל אלמה בן הר"ם בר נמה דעל מי שיש לו נקב בגיד בגן הבד ומינו מזריע אלא דרך אוזנו נקב כל שמונה זרע דרך נקב שבעטרה פסול וכופין אותו לאוליא ואינו יכול ליפה אלא ביודע אמנם אם הנקב אינו בגיד עצמו אלא בקרום הבני של עלרה המל אותו לא פרע אלא נקב הערלה הבנים ובאחר מכסה על כל העטרה ולאם הגיד ומשתין דרך אותו נקב הייב לפרו' וחרי הוא כאלו לא מל ואייב כרת אם אינו פורע ונענין גילוין אם אינו דוקא לפרוע הם בהתה עבר שנים כופין אותו לנרש ויתן כתובה עכ"ל: (וכ"כ הרמב"ם פי"ז מהא"ב) כתב ה"ר אליעזר בניקב הגיד דפסול וכו' לאו אנברא אלא אולד קאי וכו' ז"ל המרדכי בפ' הערל ידאמר בספר יראים גיקב פסול פי' הולד הנולד מאשתו פסול ומנהר הוי' דבר ברור הוא שאינו מוליד אבל אלדם כשר הוי לבא בקבל בשאינו אלא עקור ואינו כרו' שפכה דאם הוא כרות שפכה אינו נאתם כשר ואינו מיכול הרחוק לבבפרו דקבינו בספרי פטור דבא מוזר כרות שפכה אינו הוזר זו כיון מבלבות הרופאים אב"יים עכ"ל. ואין כראם כן מדברי הפוסקים אלא דאנבדא נוסיף אלו ובריאה דספרי ואח"ל דבלבא אחיך בריאה פטיטא דבבריאה דאיתא בקלמודא דיקן נקבי אי מתי הסים בריאה תבבא בגדה דקתני זו הים מהלבות הרופאים אלמא לענין הלכות הרופאים מיקבינ ולא

(ג) נסגה. אפשר שי' נמשך ונתחבר לתחת הנעשה לנגדו בדי בלא יעלה עליהם זכר ולא מקרי סרוס דהא אתרו דמוקי לישובו בבגלמו בב תרגומו אע"ג דמיסתרים מ"מ כן ומכרו בחנים ונלאים לנגודות עוד עב זכרוסן אלא יעלו על כוקיא ס"ת דבל בתיבו עוסק תעבה נחיבוי פזלא בבי:

(ד) ומתא בגיל מיתמין ס"ו מסא"ג ומאמרי ס"ח בבלים ומ"ם מיתר לתבנו הריטב"ן לתמנה בגנים בגלגל דלפרוש הריטב"ן

אסיר וקונסין אותו למוכרו לאחר ומיהו אפילו אם מכרו לבנו קטן סגי ואין קונסין אותו למוכרו לשחיטה אלא יכול למוכרו אף לחרישה:

ו כהן הדיוט אסור מן התורה בגרושה זונה וחללה ואסור בחלוצ׳ מדרבנן לפיכך אם עבר ונשא ספק חלוצה אין צריך להוציא אבל בגרושה אפי׳ אינה אלא ספק גרושה צריך להוציא ול״ש נתגרשה מן האירוסין או מן הנשואין ואפי׳ ריח הגט פוסל בכהונה ה״ד ריח הגט כגון שאמר לה הרי את מגורש׳ ממני ואי את מותר׳ לכל אדם ואע״פ שלא הותר׳ בזה הגט אפ״ה פסולה אבל אם נתן לה גט על תנאי ולא נתקיים התנאי אינו כלו׳ ואינו פוסל: קטנה שמיאנה בבעלה מותרת לכהן ואם גרשה אסורה ואם אחר שגירשה החזירה ומיאנה בו מותרת לכהן שהמיאון מבטל הגט וכ״ל דה״ה נמי אם אחר שגירש׳ ניסת לאחר ומיאנה בו שמותרת לכהן ואע״ג דקי״ל מיאון דחבריה לא מבטל גיטא דידיה ה״מ לענין שלא תחזור לו דטעמא משו׳ דמכר׳ ברמיזותיו. ובקריצותיו אזל ומשבש לה ועבד דממאנה בחבריה והדר אזיל ונסיב לה אבל לענין להתירה לכהן אין חילוק בין מיאון דחבריה למיאון דידיה: יצא קול פלוני כהן גירש לאשתו והרי היא יושבת תחתיו ומשמשתו אין מוציאין מידו שאין חוששין לקלא דבתר נישואין ואם מת וניסת לכהן אחר תצא יצא קול פלוני כהן כתב גט לאשתו אם קורין באותו מקום לנתינת הגט כתיבה הוי כאלו יצא הקול פלוני גירש אשתו ואם אין קורין לנתינת גט כתיבה אין חוששין: יצא קול על אשה שנתקדשה ונתגרשה מיד חוששין לקול לאוסרה לכהן ודוקא שיצ׳ הקול בלא אמתלא׳ שלא נזכר בו שום צד לבטל הקידושין או הגירושין אבל אם יש בו שום צד לבטל כגון שיצא הקול שקידשה או גרשה על תנאי או שזרק לה קידושיה או הגט ספק קרוב לו ספק קרוב לה אין חוששי׳ לקול ואם יש אמתלאה בגירושין ולא בקידושין חוששין לקול הקידושין לאוסר׳ לעלמא ואין חוששין לקול הגירושין לאוסר׳ לכהן ודוק׳ שיצא האמתלא׳ עם הקול מיד אבל אם יצא הקו׳ ברור ולאח׳ זמן יצא האמתלאה אינה מבטלת הקול

ואם

ואם אחר כך נתברר שהי' קול שקר מבטלין אותו וכל קול שלא הוחזק בבית דין פירוש כשיצא הקול בודקו בית דין אחריו ולא מצאוהו נכון או שאינו ברור כמו שכפורש לקמן בסימן ימ"ה אינו קול לאסור בשבילו: כהן שגירש לאשתו לא תדור עמו במבוי וחוץ למבוי מותר ואם היו דרים בשכירות או בחצר של שניהם היא נדחת מפניו ואם החצר שלה הוא נדחה בפניה לוה ממנה קודם שגרשה לא יפרע לה אלא ע"י אחרים ואם שניהם באין לפנינו והוא תובע' מגדרינן להו בד"א שגירשה מן הנשואין אבל אם גירשה מן האירוסין לא ואם רגילין זה עם זה אפילו גירשה מן האירוסין נמי איזו היא זונה זו שנבעלה לאחד מן העריות לא שנא חייבי מיתות ב"ד ולא שנא חייבי כריתות בין באונס בין ברצון בין בזדון בין בשוגג בין כדרכה בין שלא כדרכה משהערה בה עשאה זונה ובלבד שתהיה מבת שלשה שנים ויום אחד ומעלה ויהיה הוא כבן תשעה שנים ויום אחד ומעלה חוץ מבא על הנדה שלא עשאה זונה אפי' מדרבנן אבל הבא על חייבי לאוין אפי' חייבי לאוין דשאר לא עשא' זונה כיון דתפסי בהו קידושין חוץ מהבא על יבמה שעשאה זונה דאיהי נמי לא תפסי בה קידושין לפיכך נעשית זונה בביא' זר והרמב"ם ז"ל כתב הנבעלת לאחר מחייבי לאוין השוין לכל ואינן מיוחדי' לכהנים או מאיסורי עשה עשאה זונה וא"א ז"ל כתב כסברא ראשונה הנבעלת לבהמה לא עשאה זונה גיורת משוחררת

ידיה קיילין ליה לרחם אגבעותיה וקבעין ביה מומא דלא ליפרוק ידיה והרמב"ם כתב בפתיחה שלחה בלא ממון על כהן שנשא גרוש' והסכי' שניהם במלקו' ולאקהרא ובלא הספיקם למקום מעשה המעשה רע ושיחרימו אותם בחמס והחרים כל בר ישראל ובת ישראל שיאכל וישתה ויתן עמהם וישב עמהם תוך ד' אמות ומי שיכנס עמהם לשמחה ולקבורות שיהיה בהם ומי שישתתף עמהם בחיים ובמות וחייב לסקול אותם כטומאתו וקבורתו יהיה בלא לידוק הדין ולסרלות אמה' והטון באבדם ואוס לנשים בהכלית האיסורים שלהבהם עם הזונ' בשום מקום ואפי' לבית המרחץ וכזה ראוי לכן השומעים בקול הרב שנשרים וגדיל כל הקמים עליו ועוברים על מלו' ממלותיו ולא כוח בידינו ובידים שתוף ולא הייכות בשום ענין ולא בשום פנים עד שיחזרו לפי"ת וכשישובו יגרשנה ויבאו שניהם לב"ד וילקם כל א' מהם מכת מרדות וישבע כל אחד מהם בס"ת המקוד' שלא ישובו לעשות כמעש' הזה לעולם ולא ישא נשים בעבירה לעולם ויודו את עונם ברבים כמו שמרו ברבים אז בתיר לשם החרם ואם יתמידו במריים תודיעונו כדי שנלא הפתיחין לעיירות הקרובות והרחוקות ונחדש עוד עליהם החרם ברבים אם לא ישובו כי לא יתכן להתקהל בכמו המעשה הרע הזה הגדול להרים יד במרי ולכפור בתורה ובתורתו הקדושה בגלוי ובפרסיא ונתעלם מזה וחלילה לשם ית' שנשביל שנים בזה או שנפחד משום אדם או נעשה לכבודו ובעל הרחמים אלך אפים יחזירם למוטב עכ"ל:

וכבר כתבתי בסימן זה שנאסר' יבם בפי' ממ"ת כתב כילד כופין כהן שגירש לאשתו לא תדור עמו במבוי וכו' בפ"ב דכתובות (דף כז) תניא המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו אם היה כהן לא תדור במבוי זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נדון בשכונה ופרש"י לא תנשא בשכונתו לפי שעברת ברמיזותיו וקריצותיו שמא יבואו לידי עבירה ואם היה כהן אפי' לא נשא' לא תדור עמו במבוי שמא יבוא עליה וכהן אסור בגרושה וכתבו התוספו' לא תדור עמו במבוי דכיון דפנויה היא קיל ליה אבל אם נשאת אין צריך להרחיק אלא כדי שכונה דהיינו ג' בתים דכיון דנשא' חמיר' ליה ע"כ כר' דס"ל דמבוי גדול משכונה אבל הרא"ש כותב בספק דשכונה גדולה ממבוי וכן סבירא הר"ן ז"ל (ובנשאת אסור לדור בשכונתו כדלקמן סימן י' וע"ל סימן י' בדינים אלו) ומ"ש ואם היו דרים בשכירות או בחצר של שניהם היא נדחית מפניו ואם החצר שלה הוא נדחה מפניה פשוט שם (ד): ומ"ש לוה ממנה קודם שגרש' וכו' אפי' גרשה מן האירוסין נמי הם ומה שיש לדקדק דמה שכתב מנגדי' להו אכתוב בסימן קי"ט בס"ד: איזו היא זונה זו היא שנבעלה לאחד מן העריות בין חייבי מיתות בית דין בין חייבי כריתות וכו' אבל הבא על חייבי לאוין אפי' חייבי לאוין דשאר לא עשאה זונה כיון דתפסי בהו קדושין בפ' הבא ע"י (דף סא) תנן וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות וכתב הרא"ש כגון חייבי כריתות דלא תפסי בה קדושין או גוי ועבד אבל חייבי לאוין דתפסי בה קדושין לא הויא זונ' ואם דגוי ועבד פסלוה מבואר בגמ' פ' אלמנה לכהן גדול ופ' י' יוחסין ובסוטה פרק ארוסה ופרש"י פירש ושנבעלה בעילת זנות כגון ישראלית שנבעלת לפסול לה וכתבו עליו התוס' וא"א לומר כן דמחייבי לאוין דתפסי בה קדושין לא הויא זונה אלא מחייבי כריתות כדפי' בסמוך אבל הרמב"ם כתב בפ' י"ח מהא"ב שהנבעלת לאחד מאיסורי לאוין השוין בכל או מאיסורי עשה ואין צ"ל נמי שהיא אסורה לו משום ערוה או לגוי ועבד ה"ז זונה' והראב"ד השיג עליו וכתב שאין זונה אלא מחייבי כריתות או מגוי ועבד שאין בהם קדושין וכתב הרב המגיד שטעמו של הרמב"ם מדתניא בפ' אלמנה לכהן גדול (דף סח) בן ט' שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי מצרי ואדומי כותי נתין חלל וממזר שבאו על כהנת לויה וישראלית פסלוה מה"מ אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר כיון שנבעלה לפסול לה פסלה אשכחן כהנ' לויה וישראלית מנ"ל מבת ובת אשכחן לתרומה לכהונה מנ"ל קל וחומר מגרושה ומה גרושה שמותרת בתרומה פסולה לכהונה זו שאסורה בתרומה אינו דין שאסורה לכהונה והקשו וכי מזהירין מן הדין ותרצו גלוי מילתא בעלמא הוא ומפורש בפרק י' יוחסין שהיא זונה מחייבי כריתות וכן נתבאר בהרבה מקומות דמחייבי לאוין כגון פצוע דכא וכרות שפכה עכ"ל והרי"ף כתב ברייתא זו ומאי דאיתמר בגמרא עלה בפרק אלמנה לכהן גדול וכתב הרב המגיד קצת סמך לדעת הראב"ד ואיני יודע היאך סמכו להראב"ד ולתוספות ולהרא"ש לדחות ברייתא זו דגר עמוני וכו' דקתני בהדיא דחייבי לאוין וחייבי עשה פסלי מן הכהונה והיינו ודאי מטעם שעשאוה זונה ועוד שהרי הרא"ש כתב ברייתא זו ומאי דאיתמר עלה בגמרא פ' אלמנה לכהן גדול וצ"ע ודע שכתב הרמב"ם בפ' הנזכר שהנרבעת לבהמה אע"פ שהיא בסקילה לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה והבא על הנדה אע"פ שהיא בכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה שהרי אינה אסורה להנשא לו וכן הבא על הפנויה אפילו היתה קדשה שהפקירה עצמה לכל אע"פ שהיא במלקות לא נעשי' זונה ולא נפסלה

ד"מ

(ד) כ' ג"י ה גשם אבל דגמי סוף פ"ג ואם היו דרים במבוי של שניהם הוסף פתחו לצד אחר:

מן הכהונה שהרי אינה אסורה להנשא לו עכ"ל' ודין נרבעת לבהמה פשוט פרק הבא ע"י (דף נט) ובסוטה פ' ארוסה ודין הבא על הנדה כתב הרב המגיד שהוא נתבאר' ממה שאמרו בפרק הבא ע"י (דף ס) אלמנה אתה עושה חלל ואין אתה עושה חלל מנדה ואם איתא דהבא על הנדה זונה משוי לה הרי הולד חלל ממנה ובכלל אלמנה היא וכן כתב הרשב"א בתשובה סימן אלף וק"ק והאריך להוכיח כן וכתב הרא"ש בפרק הנזכר וז"ל אע"ג דמקריא זונה מחייבי כריתות הבא על הנדה לא הויא זונה דהא תפסי בה קדושין וכן הבא על אשתו נדה לא הויא חללה דתניא את אלה לא יקח אלמנה אתה עושה חלל ואין אתה עושה חלל מנדה ע"כ ובתשובה כלל כ"ט האריך עוד להוכיח כן ודין בא על הפנויה בפרק הנזכר מסיקנא דלית הלכתא כר' אליעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה: ומ"ש אפילו היתה קדשה הוא דלא כר"ע דאמר בפרק הנזכר (דף סא) זונה זו המופקרת אלא כחכמים דאמרי אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות: ומה שכתב רבינו בין באונס בין ברצון בין בזדון בין בשוגג בין כדרכה בין שלא כדרכה משהערה בה משנה בפרק הבא ע"י (דף נג): ומ"ש ובלבד שתהא' בת שלשה שנים ויום אחד ומעלה ויהיה הוא כבן תשע שנים ויום אחד ומעלה פשוט במשנה בפרק יוצא דופן ובכמה דוכתי דפחות משנים אלו אין ביאתן ביאה: ומ"ש חוץ מבא על הנדה וכולי אבל בא על חייבי לאוין וכולי כבר נתבאר: ומה שכתב חוץ מהבא על יבמה שעשאה זונה וכולי בפרק האשה רבה (דף נג) אמר רב דלא תפסי קידושין ביבמה לשוק וכיון שהלכה הרא"ש עשייה זונה בהין קדושין תופסין בה ממילא משמע דנעשית זונה אבל קשה דכיון דאסיקנא התם דהלכתא כשמואל דאמר צריכה גט מספק ה"ל לכתוב שהבא על יבמה עשאה ספק זונה: ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם וכן א"א דנבעלת לבהמה לא עשאה זונה כבר נתבאר: גיורת ומשוחררת אפילו נתגיירו ונשתחררו פחותות מבת ג' שנים ויום אחד הויין כזונות ואסורות לכהונה בפרק הבא ע"י (דף ס) תניא רשב"י אומר גיורת פחותה מבת שלשה שנים ויום אחד כשרה לכהונה שנאמר וכל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם והרי פנחס עמהם ורבנן לעבדים ולשפחות אמר רבי יעקב בר אידי אר"יבל הלכה כרשב"י וכתבו הרי"ף והרא"ש וליתא לדרשב"י דאמרינן ההוא כהנא דנסיב גיורת פחותה מבת שלשה שנים ויום אחד א"ל רב נחמן מאי האי א"ל דאמר רבי יעקב בר אידי אמר ר"יבל הלכה כרשב"י א"ל זיל אפיק ואי לא מפיקנא לך רבי יעקב בר אידי מאוניך וכתב הרא"ש ואע"פ שלא נבעלה קרויה זונה לפי שהגוים עובדי אלילים שטופי זמה הם ובניהם ילדי זנונים והוה נראה מדבריו דמשום זונה מיפסלא וכן כתב הרמב"ם בפי"ח מהא"ב והראב"ד כתב עליו אינ' משום זונה אלא משום דכתיב בתולות מזרע ישראל וכתב הרב המגיד טעם לדברי הרמב"ם וכתב שהרשב"א הסכי' לדברי הראב"ד ורש"י הסכים לדעת הרמב"ם ושכן נראה עיקר: אשת כהן שנבעלה אפילו באונס אסורה לו ולוקה עליה משום זונה ומשום טמאה בפרק הבא על יבמתו (דף נו) אמר רבא אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום זונה משום זונה אין משום טמאה לא איצטריך משום זונה איכא דאמרי אמר רבא אשת כהן שנאנסה בעלה לוקה עליה משום טמאה משום טמאה אין משום זונה לא אלמא באונס לא קרינן בה זונה ופרש"י משום טמאה אחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנבעלה ופסק הרמב"ם בפרק י"ח מהא"ב כלישנא קמא וכתב הרב המגיד טעם למה פסק כלישנא קמא' וכתב עוד הרב המגיד שמדברי הרמב"ם בפרק א' נראה שבזה אינו חייב מלקות משום לאו דאחרי אשר הוטמאה מפני שהוא לאו שבכללות ונדחק ליישב לשונו שכתב בפרק י"ח לוקה עליה משום טמאה והניח הדבר בצ"ע: אשת ישראל שנאנסה אע"פ שמותרת לבעלה אסורה לכהונה מימרא דרב עמרם בפרק הבא ע"י (שם) ופירש רש"י אע"פ שמותרת לבעלה דכתיב והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת: פסולה לכהונה אם מת בעלה לא תנשא לכהן אשת כהן שאומרת לבעלה נאנסתי או שגגתי וכו' עד כדי שלא יתן ידי ספק הכל דברי הרמב"ם בפרק י"ח מהא"ב ותחלת דבריו מבואר במשנה סוף נדרים (דף צ) דתנן התם בראשונה היו אומרים שלשה נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך וכולי חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה ובקדושין פ' האומר (דף סו) אשתו זנתה בעד אחד מהו כלומר אמר לו עד אחד אשתו זנתה מהו אמר רבא הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים ואיתא תו התם ההוא סמיא דהוה מסדר מתנייתא קמיה דמר שמואל וא"ל חד גברא אשתו זנתה וא"ל שמואל אי מהימנת לך גברא זיל אפקה ופיר' רבא דה"ק אי מהימנת לך כבי תרי זיל אפקה ואי לאו אינו צריך להוציאה: ומ"ש ואסורה לכהן אחר בעדותם וכו' בסוף נדרים (דף צ) אמרינן שהאומרת טמאה אני לך אף ע"ג שאינה נאמנת לאסור עצמה על בעלה כמו שנתבאר אם נתאלמנה או נתגרשה אסורה לאכול בתרומה ומשמע להרמב"ם דה"ה לינשא לכהן דמאי שנא והראב"ד כתב בהשגות

משוחררת אפי' נתניירו ונשתחררו פחותות מבת ג' שנים ויום אח' הויין כזונות ואסורות לכהונה אשת כהן שנבעלה אפי' באונס אסורה לו ולוקה עליה משום זונה ומשום טמאה אשת ישראל שנאנסה אף ע"פ שמותרת לבעלה אסורה לכהונה אשת כהן שאמרה לבעלה נאנסתי או שגנתי ובא עלי אד' אחר או שבא עד אחד והעיד לו עליה שזינת' בין באונס בין ברצון אינה אסורה לו שמא עיניה נתנ' באח' ואסורה לכהן אחר בעדותה אחרי מות בעלה דשויתה לנפשה חתיכה דאיסורא ואם היא נאמנת לו או הער נאמן לו וסמכה דעתו לדבריהם יוציא כדי לצאת ידי ספק כהן שקדש אשה בין גדולה בין קטנה ולאחר זמן בא עליה וטען שלא מצא לה בתולים נאסרה עליו מספק שמא לאחר הקידושין נבעלה אבל ישראל שטען טענה זו אינה נאסרת עליו כאשר יתבאר לקמן בדין בתולים בע"ה אשה שקינתה לה בעלה ונסתרה ולא שתת אסור לכהן משום ספק זונה בין שלא רצתה היא לשתות או שלא רצה הוא להשקותה בין יש שם עדות שמונעה מלשתות בין שהיא מן הנשים שאינן ראויות לשתות ואפי' קנאו לה בית דין כל זמן שלא שתת אסורה לכהונה משום ספק זונה. אשה שיצא עליה שם שהיא מזנה אין חוששין לה לפוסל לכהונה פנויה שראוה שנבעלה והלך לו הבועל או אם באת לפנינו מעוברת ואומרת שלכשר נבעלה נאמנת והיא ובתה כשרות לכהונה אפי' רוב פסולי אצלה ודוק בדיעבד אבל לכתחילה שבא כהן לפנינו ליסלך אין מתירין לו לישא אותה עד שיהו רוב כשרים אצלה בד"א כשאומרת לכשר נבעלתי אבל אם אינה יודעת מי הוא הבועל או שהיא שוטה שאין בה דעת או אלמת

אלמת

מילדה לתלת מיס מן המעין ומתכסה מ"ל יוחנן בן נורי אם לוב קעיר מסיתין לכהונה הרי זו תאכל לכהונה ונגמרה מ"ל דבא לרב נחמן ר"יבן נורי דאמר כמאן מי כר"ג אמר' ברוב פסולים מתי מכשר מי כר' יהושע אפילו ברוב כשרים מתי פסול אמר ליה הכי אמר רב יהודה אמר רב בקרוטות של נפורי היה מעשה וכדרבי אמי דאמר והוא שהיתה קיעת בני לדה כשרים עוברת לבית וכדרבי יצחק דאמר בנעלת בשעת קרוטות כשרה לכהונה אבל פיר' אחד מעפורי ובעל הולד שחוקי כי הא דהי אתא רב דימי אמר זעירי מ"ל מיגמ' הולכין אחר רוב סעיר והוא דאיכא רוב קעיר בכשרים ואין הולכין אחר רוב קעיר גרידתא ולא אחר רוב קעיר גרידתא מ"ט גזרה רוב קעיר אטו רוב קעיר ורוב קעיר מתי אי דקא אזלי איכא לגנה כל דברים מרובה מרים לא דקא אזלה איכא לגייסו דה"ל קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ומי בעינן תרי רובי וסתכיא ט' חכויות מוכרות בכל מתוקה וכו' מעלה עצו ביוחסין ומירם דה"י בקרוטות של נפורי ביום הסוק עקיעות ומיילות המקום אמר בלות אם וכדרב אמי דאמר דהשתא איכא רוב קעיר ורוב קעיר בשעת קרוטות שהיילות בלות לעיר כשרה לכהונה כדקאמר והוא שהיתה קיעה של כשרים עוברת אם דאיכא למיעל מהכא קיעה ' אבל מי' אחד מעפורי דידעינן ודאי דמן קעיר היה אף על פי שנפורי עיר שרובה מסיתין לכהונה הולד שחוקי דבחד רובא לא מכשר מאי טעמא אחר רוב קעיר בלא גזרינן אטו רוב קעיר דקניעי ופסקו הרי"ף והרמ"ב והרא"ש ז"ל כי אמי מסקנא דגעיין תרי רובי ומשמע דה"ל דכי אמי אבי רב יהודה בקרוטות של נפורי היה מעשה לפוקומי לרבי יוחנן בן נורי כר"ג הוא דאמר ודלא כרב"י אמי' דבר' יהושע מוקי' ליה וסכריה' לפרש כן כי היכי דלא תקשי הלכתא מהלכתא דמיסקיא הלכתא בגמרא כרבן גמליאל וסדר מיסקיא הלכתא כרבי יוסי מלינא דרבי יוחנן בן נורי הילכך ע"כ לפרושי דר"י בן נורי אתי כרבן גמליאל ומה שיש לדקדק על זה מלחוש בסמוך בס"ד. וכתב הרא"ש גבי הא דבעינן תרי רובי ומיילי דלא טענת בריא הילכך נבעי תרי רובי אפילו לרבן גמליאל הא לא בעינן רוב סר"ן וסך שטענתא בשאינה טוענת היא דאי בטוענת הא מסקינן לעיל בסמוך הלכה כרבן גמליאל אפילו ברוב פסולים אלא דלכתחילה מהו מומרת בעלמא בעינן רוב כשרים ' ומיהו משמע דאפילו לכתחילה בחד רובא סגי ודיעבד אפילו חד רובא לא בעינן דאפילו ברוב פסולים מכשרינן אבל בפוגים הכא בשאינה טוענת שקינן וכתמא דמילתא סבי מיתא דתיטוקות הוא ולא ידעה למטען ומומר הוא ולא ידעה מאי וכיון דהוא ליה שמא אפילו לרבן גמליאל בעינן תרי רובי ואפילו בדיעבד דבפוגיים דהכא לא מסלגינן בין לכתחילה בין לדיעבד ומתלא מסקנו של דברים דבטוענת ומומרת לכשר נבעלתי קיימא לן כרבן גמליאל דמכשר ואפילו ברוב פסולין מיהו דוקא דיעבד לומר שם בשאת כבר לכהן אפילו ברוב פסולין לא תלא וכן מי אמינת לכשיר סעובר לפי אלא אחזירו בו כלל שאם היו מתעיריס בו לבא בקהל לא היה לו תקנה ולפיכך דין הולד בדין הראשה ומיהו לכתחילה אין מתירין הראשה לכהן אלא דוקא ברוב כשרים כדאמרינן לעיל הלכה כרבן גמליאל ואין לא העביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים ומיהו אחד רובא סגי אבל בפוגים טוענת כפוגיין דהכא לא אסכהן אלוגתא בין לכתחילה לדיעבד אפילו בשאת תלא אלא איכא דאיכא תרי רובי כשרים אבל הרמב"ם כתב בפי"ח מהא"ב דאפילו טוענת בעינ' תרי רובי כשרים לכתחילה ודיעבד אפילו חד רובא לא בעינן כיון שהיא טוענת ומומרת לכשר נבעלתי ובפוגים טוענת אפילו בשאת כל היכא דליכא תרי רובי אלא ותמהני עליו דכיון דבפוגים דהכא בשאינה טוענת ועלה אמרינן דבעי' תרי רובי ולא אסלגי בין בתחילה לדיעבד מכ"ל דבטוענת בעי לכתחילה תרי רובי דנסי דלעיל אמרינן אפי' בטוענת אלא בעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים היינו דבעי חד רובא אבל תרי רובי מכ"ל דכיון דמדינא אפילו ברוב פסולים כשר בטוענת דמעוברת אמרינן בעלמא אמר דלא בעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים מ"מ משמע דבחד רובא סגי דברובא דלא בעיא ליה אלא עכשו ומומרת בעלמא לא משמע דבעי מ"ה תרי רובי עכ"ל וכתב הרב המגיד בדעת הרמב"ן והרמב"ם כדעת הר"ן ושעמו של הרמב"ם ז"ל כ"ל שהו"ה מומר דמשמע ליה דעובדא דתיטוקא דרבי יוחנן בן נורי בשבדקה ואמרה לכשר נבעלתי הוא דאמ"ב מאי דאמ"ל יה דבא לרב נחמן ר"י בן נורי דאמר כמאן מי כר"ג אפילו ברוב פסולים אמי מכשר וכו' מאי שיטתא דר"ב ורבי יהושע הכא התם בשבדקה בגלה בדקה הילכך ע"כ דסא דר"י בן נורי אמי בשבדקה היא וכיון דתיטוקא בה דבעיא תרי רובי מ"ב כי אמרינן בדר"ב ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים אלא היינו עד דאיכא תרי רובי

E ה

כדמוכח בדר"י בן נורי וא"ת הכי איתפר למה דלאוקומי לדר"י בן נורי כרבן גמליאל הכי רב יהודה בקרונות של צפרי היה מעשה הא מניקלא קשיא בן לוי דרבן גמליאל אפילו ברוב פסולים נמי מכשר ור"י בן נורי מצריך רוב והיכי מהדר דר"י בן נורי מצריך תרי רובי דכ"ש דיקשה טפי וי"ל דכי אהדר בקרונות של צפרי היה מעשה לא הוה מילתיה עד דמסיק וסמך מעלה עשו ביוחסין וה"ק לעולם לר' יוחנן בן נורי כר"ג ס"ל והא דמכשר ר"ג אפילו ברוב פסולים היינו מדינא אבל משום דמעלה עשו ביוחסין מודה ר"ג דלא מתכשרא עד דאיכא רוב כשרים וכדא"ל שמואל לרב יהוד' ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים ולא רוב א' בלבד קאמר אלא תרי רובי נמי שנצרכי ר"ג ור"י בן נורי משום מעלה דיוחסין ובהלכה רב יהודה בקרונות של צפרי היה מעש' ולענין מה שכתב הרמב"ם דבשאיכא טוענת אפילו נשאת תצא כל היכא דליכא תרי רובי פשוט הוא דע"כ לא הכשיר ר"ג אלא בשנבדקה ואמרה לכשר נבעלתי אבל בשלא אמרה כן לא וכבר כתבתי כן בסימן ד' גבי ארוסה שנתעברה בשם הרי"ף והתוספות ז"ל ומשמע להרמב"ם דאפילו בקום אחד כשרים קלא עד דאיכא תרי רובי ומשמע מדקדוק לשונו דאפילו בדאיכא תרי רובי נמי לכתחלה לא תנשא משום מעלה דיוחסין דלא עדיף איהו טוענת בתרי רובי מטוענ' בחד רובא (ס) ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם ז"ל היא בפי"ח מהא"ב ומ"ש לא תנשא לכתחלה היינו לכהן וכן מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל ומ"ש רבינו ונראה דאפילו אם נתעברה בעיר אם הלך הבועל אליה תנשא לכתחל' וכו' דבר' רבינו הם לפי הגירסא שכתבתי לא

אלמת אפי' בדיעבד תצא עד שתהיה תרי רובי רוב העיר כשרים ורוב שיירא של כשרים הבאה ממקום אחר עוברים שם כתב הרמב"ם דוקא שנבעלה בפרשת דרכים שאין שם דבר קבוע אבל ראוה שנבעלה בעיר או שנתעבר' בעיר אפי' לא שוכן בה אלא גוי או עבד אחד לא תנשא לכתחילה שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואם נכנסת לא תצא הואיל ואומר' לכשר נבעלתי ע"כ ונראה דאפי' נתעברה בעיר אם הלך הבועל אליה תנשא לכתחילה כיון דאיכא רוב העיר ורוב סיעות כשרים אא"כ הלכה היא אליו וסתמא נמי שאין ידוע מי הלך למי נראה דתנשא לכתחלה:

ז שבויה שנשבית יתירה מבת ג' שנים ויום אח' אסורה לכהן שהיא ספק זונה שמא נבעלה לגוי ואם יש עדים שלא נבעלה לגוי אפי' אשה או עבד או שפח' אפי' היא שפחת בעלה או אביה ואמה ואחותה נאמנין אבל בנה ובתה ועבדה ושפחתה אין נאמנין ואם מסיחין לפי תומן כההי' שובדא באחד שנשב' הוא ואמו והיה מסיח לפי תומו ואמר נשבינו לבין הגוים אני ואמי יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי נאמנין אבל היא עצמ' ובעלה אין נאמנין אפי' מסיחין לפי תומם היו השבויו' שתים וכל אחת מעיד' על חברת' נאמנות ולא חיישינן לנומלין כהן שמעיד על השבויה שהיא טהורה לא ישאנה חיישינן שמא נתן עיניו בה ואם פראה והעיד בה ישאנה שאילו לא ידע שהיא טהורה לא היה נותן בה מעותיו: אשה שאין לה עדים שנשבית ובאת לפנינו ואומרת נשביתי וטהור' אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואפי' היא אומרת יש לי

עדים

דקא לא איירי לגבייהו דה"ל קבוע אבל הר"י כתב ומפני איכא דאזל לגבייהו ול"נ אפי' איכא יש שסוברת הוא אלו וה"ל קבוע והלכך אפילו ברוב כשרים או רוב העיר או רוב סיעה פסול ומשום תרי רובי אכשרה דליכא למיגזר עידי וכן נראה שהוא דעת התוספות שהן גורסים דילמא אזלא איהי לגבייהו וכ"כ הרי"טבא ז"ל פירש א' מלפורי ובעל הטור שתוקי פי' אף ע"פ שפירש ודאי ואזל איהו לגבה דתרי רובי בעיא וכולה סוגיא רהטא לסוגיא דהא אפי' פירשו ודאי דהך דהבעל' סוס אי רובא דכשרות לא מכשרינן לה כלל ולא כמאן דמפרש דכל היכא דודעי' דאזלי בני העיר לגבה בהכי סגי ולא בעינן תרי רובי אלא היכא דלא ידעינן אי אזלי איהו לגבה וליתיה כלל להאי פירושא עכ"ל וגם הרשב"א כתב הולכי' אחר רוב העיר והוא דליכא רוב סיעה בסוה פי' והוא שלא נודע מאיזה מקום פירש אם מן העיר אם מן הסיעה אבל אם נודע שפירש מן העיר אין רוב סיעה מסייעת וכן הדין ברוב סיעה עכ"ל: כך הם דברי הרמב"ם ז"ל סתם וכתב דבנבעלה בעיר לא תנשא לכהן לכתחל' ולא חילק בין לא איהי לגבייהו לאזלי איהו לגבה וכו' מדברי דאפילו בדאיכא תרי רובי רוב עיר ורוב סיעה כל שנבעלה בעיר לא תנשא לכתחלה דאפילו אזל בעל לגבה חשוב כקבוע גזרה אטו היכ' דאזלה איהי לגביה ולא מכשרי' לה בתרי רובי אלא כשנבעלה בפרשת דרכים או בקרונות שבשדות שהכל עוברים שם ויהיו רוב העוברים שם כשרים ורוב העיר שפירשו אלו העוברים ממנה כשרים ומ"ש רבינו ע"פ גרסתו ופטתו והתמא נמי שאין ידוע מי הלך למי תנשא לכתחלה נראה שטעמו דכיון דאין זה מן הדין אלא משום מעלה בעלמא כל היכא דלא ידעינן אזלינן לקולא כתב הרא"ש בתשובה כלל ל"ב סימן י"ט על כהן שבא על פנויה אלמנה וילדה ממנו בן כ"ל שכשר לכהונה אע"ג דבפ"ק דכתובות פריך לר"י דאמר לדברי המכשיר בבתה מדקתני בר"א בעדות אשה בנפ' אבל בעדות אשה בבתה הולד שתוקי מאי לאו שתוקי ופסול לא שתוקי וכשר ומי איכא שתוקי וכשר אין כדשמואל דאמר י' כהנים ופירש אחד מהם ובעל הולד שתוקי שמשתקי' אותו מדין כהונה אלמא אפי' לר"י דמכשיר בבתה מודה שפסול לכל דין כהונה לפחות ע"ג המזבח וליכא כאן אלא שהוא כשר לענין זה שאינו פוסל בביאתו י"ל דה"מ היכא שאין הבועל לפנינו דהכי איירי פלוגתא דר"ג ור' יהושע כדתנן התם גבי עובדא דארוסה ומרוסתו וכ"ש לענין זרעו מיוחס אחריו דאינו אלא מענה כיון דהניחם מודים קרינן ביה זרעו אחריו ואין לומר מדאפקרה נפשה גבי בועל אפקרה נפשה גבי עלמא ואע"ג דאמרי' בפרק החולץ הכל מודי' בבא על חייבי כריתו' שהולד פגום והתם שניות בזמן הזה מחזקת לדות הן דהיא נתחייבי כריתות דהא איפסיקא התם הלכתא כרשב"י דאמר מאלה אתה עושה חלל ואי אתה עושה חלל מנדה:

ז שבויה שנשבית יתירה מבת ג' שנים ויום אחד אסורה לכהן שהיא ספק זונה שמא נבעלה לגוי בפ"ב דכתובות: ומ"ש יתירה מבת ג' שנים ויום אחד פשוט הוא דפחות מכאן אין ביאתה כלום כמבואר בכמה דוכתי: ומ"ש ואם יש עדים שלא נבעלה לגוי אפי' אשה או עבד או שפחה וכו' תנא' שם אם יש לה עדים אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנים, ובגמרא דאפילו שפחה דידה מהימנא ורמינהי לא תתיחד עמו אלא בפני עדים ואפלו עבד ואפילו שפחה חוץ משפחתה

מפני שלא נמצא נם בשפחתה אמר רב פפא בשבויה הקלו רב פפא אמר הא בשפחה דידה הא בשפחה דידיה רב אשי אמר הא והא בשפחה דידה ושפחה מחזא חזיא ופתקים כתם דשתיקתה נתירתה לא מהימנא הכא דשתיקתה אוסרתה מהימנא השתא נמי אתיא ומשקלא תרתי לא עבדא לימא כתנאי זו עדות אשה ואשה תינוק ותינוקת אבי' ואמה אחיה ואחותה אבל לא בנה ובתה עבדה ושפחתה ותניא אידך הכל נאמנים להעידה חוץ מהימנו דרב פפא ודרב אשי תנאי היא דרב פפא לימא תנאי היא אמר לך רב פפא כי תניא ההיא במסיחה לפי תומה כי הא דכי אתא רב דימי אמר מעשה בא לפני ר"י בל באדם אחד שהיה מל"ת ואמר אני ואמי נשבינו לבין הגוים יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי ללקט עצים דעתי על אמי והשיאה לכהונה על פיו ופסקו הרי"ף כרב פפא וכן פסק הרמב"ם בפי"ח מהא"ב וכת' הרא"ש יש פוסקים כרב אשי דבתרא הוא והרי"ף פס' כרב פפא וכן מסתבר דברייתא קמייתא מסייע ליה ובתרייתא מוקי לה במסיחה לפי תומה: וכתב עוד וכן הלכתא דבנה ובתה ועבדה ושפחתה לא מהימני אלא במסיחים לפי תומם אבל בעלה אפילו מל"ת לא מהימן: וגם הר"ן כתב שהרא"ש פוסק כרב פפי ורב אשי והרי"ף והרמב"ם פסקו כרב פפא משום דלרב פפי ולרב אשי תנאי היא ולרב פפא מני אתר בכולהו הילכך נקטינן דתינוק ותינוקת אביה ואמה אחיה ואחות' מהימני אפילו מתכוונים להעיד אבל בנה ובתה ועבד' ושפחתה לא מהימני אלא במסיחים לפי תומם והיא או בעלה לא מהימני אפי' במסיחים לפי תומם עכ"ל וכת' הרשב"א דטעמא דלא מהימני היא ובעלה אפילו במל"ת משום דחיישינן דילמא אערומי קא מערמי להכשיר עצמן כמ"ת ואינם אלא מתכוונים: וכתב עוד הר"ן ויש לתמוה על הרמב"ם שכתב בפרק הנזכר דבקטן בעינ' שיהא מל"ת ולאפוקי והא ברייתא דזו עדות אשה תינוק ותינוקת במתכוין להעיד הוא מדקתני אבל לא בנה ובתה וש"מ דתינוק אפילו מתכוין להעיד נאמן בעדות זו ע"כ וגם הרב המגיד תמה על הרמב"ם בזה ומיהו הרא"ש סובר כדעת הרמב"ם שכתב בתשובה כלל ל"ב ז"ל ודאי אם היתה הנערה בבית עפרים בשבי' עמה מסיחה לפי תומה בלא כוונת עדות שקדיר היה עמה היתה מותר' לבעלה כהן דאפי' בנה ובתה הקטנים נאמנים להעידה כדאית' בירוש' פ"ב דכתובות וכתב עוד הרא"ש בתשובה הנזכר דהא דפריכן במל"ת צריך שהוא אלא בתחלה ועד סוף כההיא עובדא שכתבה הוא ואמו ואמר יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי ללקט עצים דעתי על אמי אלמא בעינן שהעד המעיד יהיה תמיד עמה כתב הרב המגיד בפי"ח מהא"ב מתחדשת לי שהבגני או הפסול בעבירה מן התורה כשם שהם פסולים לעדות אשה לומר מת בעלה כך פסולים לשבויה ואם היו מסיחין ל"ת איפשר שהם כשרים כמו שכשרים לעדות אשה והדיוקן בכלל הכל נאמנין להעידה חוץ מהשפחה ובעלה דאוקימנא במסיחין ל"ת והוא החלק האחרון צריך לעיין עכ"ל (א): והרא"ש כתב בתשובה כלל ל"ב על השבויים בעדות גוי אבל כתבתי תשובת רב פלטוי גאון שהתיר שבויים לכהן בעדות גוי מל"ת שהעיד עליה שלא נטמאה מכה ק"ו לאיסור כרת התרת לאיסור לאו לא כ"ש מעד תמהתי על דבריו מהיכן הרגלים דלא משתמע בשום מקום בתלמוד שיהא גוי נאמן בעדו' אשה שבויים דגרסינן בפ"ב דכתובות לימא כתנאי זו עדות איש ואשה תינוק ותינוקת וכו' ומשני כי תניא ההי' במסיחה ל"ת אלמא דוקא שפחה מל"ת מהימנא אבל גוי מל"ת לא מהימן והכל נאמנים דבריתא קאי אבנה ובתה ועבד' ושפחתה דהא מפקא ברייתא קמייתא אבל גוי לא מלינו בשום מקום שיהא נאמן וק"ו של גאון פריכא הוא דאשה עצמה תוכיח דנאמנת לומר מת בעלה שתנשא ואינה נאמנת לומר טהורה אני כשיש עידי שבוי' וכן על פי בת קול משיאין נש"כ בשבויים אלא חכמים סומכים על אשה דיקא ומינסבא מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה ע"כ (ב): ואם עד נמי עד מעיד עליה שלא נטמאת איפשר שהוא נאמן כמו בעדות אשה שמת בעלה (ג): היו השבויות שתים וכל אחת מעידה על חבירתה נאמנות ולא חיישינן לנומלין משנה שם: כהן שמעיד על השבויה שהיא טהורה לא ישאנה וכו' ואם פדאה והעיד בה ישאנה וכו' ברייתא פרק אלו נערות: אשה שאין לה עדים שנשבית ובאת לפנינו ואומרת נשביתי וטהורה אני נאמנת וכו' משנה פרק ב' דכתובות: ומ"ש ואפילו היא אומרת יש לי עדים שטהורה אני אין צריך להמתין וכו' ברייתא שם: ומה שכתב בשם הרמב"ם דאפילו יצא קול שיש עליה עידי טומאה הוא בפי"ח מהא"ב וטעמו מדאמרינן בפ"ב דכתוב' גבי בנתיה דמר שמואל והאיכא עדים במדינת הים השתא מיהא ליתנהו קמן עידים בלד אסתן ותיאסר ואסיקנא דעידי טומאה אתמר ופירשו התו' דה"ק והא יצא הקול דאיכא עידי טומאה במדינת הים וכ"כ הרי"טבא וכת' דאפי' אתחזק קול זה בב"ד פריא: התירוה ואח"כ באו עדים שנשבי' אפי' לא נשאת עדיין תנשא בפ"ב דכתובות תנן אמרה נשביתי וטהורה אני נאמנת ואם משנשאת באו עדי' לא תצא ומע' אבוה דשמוא' לא נשא' נשאת ממש אלא כיון שהתירוה ליכנס

(ה) ות"כ לישא הממזרין נחד דוג ... נחלי דווא: (ו) ועי"ל פי"ג ... בנו כהן: ז (ח) ובן כוח ... (ג) ... (ט) ... (י) ... תבורם נשנעם:

עדי' שטהור' אני אין צריך להמתין עד שיבואו העדי' אֿא מתירין אותה מיד וכתב הרמ"בם ז"ל אפילו יצא קול שיש עליה עדי טומאה מתירין אותה מיד התירוה ואחר כך באו עדים שנשבית אפילו לא נשאה עדיין הנשא ואפי' נכנס השבאי אחריה והרי היא שבויה לפנינו ביד ארוניה לא תצא מהיתירה הראשון ומשמרין אותה עד שתפר' ואם באו עדי טומאה אפי' יש לה כמה בנים תצא כתב הרמב"ם ז"ל אפי' יש עד אחד שמעיד שהיא שבוי' היא נאמנת אבל אם יש שני עדים שנשבי' אינ' נאמנת עד שיעיד עד אחר שהיא טהור' היו שני עדים שנשבי' ועד א' מעיד שנטמא' ועד אחר מעיד שהיא טהור' מותרת אפי' זה שמעיד בה הוא עבד או שפחה (י) האב שאמר על בתו שנשבית ופדיתיה אינו נאמן לאוסר' בין אם היא קטנ' או גדולה שלא האמינתו תור' לאוסרה אלא בענין אישות (י) דכתיב את בתי נתתי לאיש הזה אבל לא לפוסלה משום זנות: אשה שנתחבשה בידי גוים ובשביל ממון מותרת אפי' לכהונה (ח) בשביל נפשות כגון שבעלה רוצח ונגמר דינו להריגה אסור' אפי' לבעלה ישראל כר"א שעל ידי ממון מותרת בשיד ישראל תקיפה אבל אם יד אומית העולם תקיפה אפי' על ידי ממון אסורה לכהונה: עיר שבא במצור ונכבשה כל הנשים שבה פסולות לכהונה כשבויות שמא נבעלו לגוים לשון הרמ"בם

(יז) ע"ג סימן ד' אסח בפ' פי"ל שלים פס קלג זקנה מופסין עניים מסום ספלי:

שבילין אחד טמא ואחד טהור וכו' דהכי הפתח סתם ודאי איכא טומאה שכל מי יימר דליטמי בעי רב אשי אמרה לא נחבאתי ולא נטמאתי מהו מי אמרינן מה לי לשקר או לא ומ"מ מססום גברא דאגר אמרה לחבריה וכו' הכא ודאי איטמי הפסח הוא ובמקום הפסח אמרי' ופרש"י לבעול יש פנאי דקקיף להו יצרייהו רבי יצחק בן אלעזר אומר אף בבעולה פעמים שאין מותרות בכרקום של אות' מלכו' אינו רוצה להשחי' את בני העיר' ובשכובש עיר הסמוך למשלתו מותרת והיא לו לאם עובד משמר מקום מעמד השומרים שהעמיד המלך שלא יקבל אדם באנשי העי' דמסור לאמה וכו' כמו שכיבוש העיר שלשלאות של ברזל שישמעו קול בהכשל איש רץ עליה' וכלבי' ואוזי' זועקים וגוזה מקלות וקסמי' להכשל בהם וכתב הר"ש וקי"ל כשינוייה דרב מרי דנמסר' ע"י לעי מתני' אהדדי ומשני להו כדרב מרי ולא כשנויי' אחריני' ולכך לא הביא הרי"ף סוגיא זו לפי שאינו מחלק בין אותה מלכות למלכות אחר' אלא בכל ענין השבויות אסורו' והיין מותר ובעי' דאין שמחבואה מחזקת אלא אחת הרי"ף פסק לקולא כיון דדחי תלמודא הכא מי יימר דליטמ' אלמא דמקילינן בה דאמרינן בכל חדא וחד' שמא נחבאה ומ"מ קל לה נחבא' שמא לא נטמאה ויש שפסקו דלא תנשא לכהן ואם נשא' לא תצא ומסתב' כרב אלפס דקל היא לאכמי' בדב' זה ובעי' דלא נחבאתי ולא נטמאתי נ"ב פסק הרי"ף לקולא והר"ן כתב ה"ל גר' מדברי רש"י דר' יצחק בן אלעזר לאו לתרוצי מתני' אתי דלא מקרלי אלא כדר' מרי ור"י בן אלעזר אתא לאשמועי' דמתניתין דוקא בכרקום של מלכו' אחרת דמתוך שהמלך יודע שלא תעמוד העיר בידו כיון שהוא במלכות אחרת מפקיר הכל ומ"ה הנשים שנמצאו בתוכה אסורו' אבל בכרקום של אותה מלכות דעתו של מלך שישתעבדו לו בני אותה העי' ולפיכך אינו מפקיר מעוכס ונשיה' לדרכה אומר אות' וליכא דכאן וכאן לאו דוקא ונראה שהזקיקו לפרש כן משום דבע"ז פ' השוכר מקשי ממתני' דהכא למתני' דהתם דבולשת ולא מייתי להא דר' יצחק כלל אע"ג דלאו לתרוצי מתני' להדדי אתא אלא לאפלוגי בדינא דהכא וה"ל כאלו אמר נ"ש אלא בכרקום של מלכות אחרת ועוד שהרב ז"ל גורס בכרקום של אותה מלכות כמי י"ת דלא מישתמיט חד מינייהו ומכאן אלא ודאי לאו לתרוצי איתמר אלא לאפלוגי בדינא דהכא ובירושלמי כמי משמע הכי דמפליג בין כרקום של אות' מלכו' לכרקו' של מלכות אחרת בלאו רמיא דמתני' אהדדי אבל ר"ח פי' דלתרוצי למתני' אתא וה"ק דלא מפלגי' בין לבעול ולנסך אלא מתני' דהכא בכרקום של אותה מלכו' שיש להם פנאי לפי שאין ממהרין ומתני' דבולשת בכרקום של מלכות אחרת שאין להם פנאי לפי שנכנס לדוף עליהם ויראים הם שמא יבואו עליהם אויבים ותקפי' בנת' ובכרקום של אותה מלכות אמאי אסורות והא א"ת דלא שמעט' חדא מינייהו זו היא גרסתו של ר"ח כלומר וכיון שכן איכא למיתלי לקולא ולמימר דכולהו מותרות כדאמרי' לקמן דאם יש מחבואה אחת מצלת על כולן ויש הוכח' לפי' זה בירושל' דכפי' גמרקתו יותר כ"ל פירושו של רש"י ולענין הלכה הרי"ף הבי' מתניתו כפירתם ובפ' השוכר כת' נ"כ מתניתין דבולש' כגירתה ולא הביא הא דרב מרי ולא הא דר"י בן אלעזר משמע דס"ל דלא מפלגי' בין כרקום של אותה מלכו' לכרקום של מלכו' אחרת אלא לבעול יש פנאי לנסך אין פנאי וכדרב מרי ואיפשר שטעמו משום דהתם בפ' השוכר כי פרכי' ממתני' דהכא למתני' דהתם דבולשת מייתי פירוקי דרב מרי ולא מייתי' לדרבי יצחק אלמא ליתא לדר' יצחק לא לענין כהנות ולא לענין יין נסך ולא נסירא דהכי דאית הא דר' יצחק משני דרב מרי דהא ר' יצחק משמיה דחזקי' קאמר לה ורב יהודה משמיה דשמואל וכולי שקלו וטרו לתרוצא להא דר' יצחק ורבי אבא בר זבדא ור' יהודה נשיא' ורבנן משמע כמי דהכי ס"ל וס"א לנידחינהו לכולהו והרמב"ם בפי"ח מהא"ב חלק בדין השבויות בין כרקום של אותה מלכות למלכות אחרת ע"פ דרכו של ר"ח ובפי"ב מהמ"א לענין יין נסך לא חלק וכתב' הבו"מ' בפרש"י דר' יצחק לא אתא לתרוצי מתני' דמודה לרב מרי דלעולם לנסך אין פנאי אלא דאף לבעול אתי לאפלוגי דהא דאמרי' יש פנאי ה"מ בכרקום של אות' מלכות אבל בשל מלכות אחר' לא הילכך נקטי' כרב מרי דלנסך בכל ענין אין פנאי ולבעול מפלגי' בין כרקום של אותה מלכות לכרקום של מלכות אחרת כר"י בן אלעזר עכ"ל הר"ן ז"ל : וה"ה כתב שהרמב"ן והרא"ה הם סוברים כדעת הרי"ף ותמה הוא ז"ל עליהם היאך איפשר לדחו' כל הנך רבנן מקמי רב מרי ועל דברי הרמב"ם כתב איפשר שהוא פוסק כרב מרי בדין יין נסך מפני שבע"ז לא הובאו תירוץ אחר ואם איתא דבכרקום של אותה מלכות היו האסורין אפי' בשעת מלחמה היה להם להזכיר שם ופסק בדין השבויות כסוגיין דהכא משום דכולהו הכי אמוראים ס"ל דבכרקום של מלכות אחר' שהן מותרות והולכין כאן וכאן להקל מפני שהכל חשש של ספק הוא וסוגיין דמכרען הכי בכ חדא בדוכתא ובירושלמי כמי משמע הכי

ואיפשר כמי דלא נלי הוא מוקי להו להרוייהו מתני' בכרקום של אותה מלכות ולא הוה פליג בכרקום של מלכות אחרת לאסור השבויות ע"כ ודע שאלא גדוד של מלכות אחרת הייה הרמב"ם וכתב ואם שבו נשים ונענו ברצונן אע"פ שרדפו אחריהם ישראל והצילו אותם מידם הרי הן אסורו' ודבריו מבוארים דלא אמרו אין פנאי לבעול אלא בגדוד של מלכות אחרת שפשטו ושטף ועבר שפעמים בעיר שלוזים לשלול שלל ולברוח ומתוך כך אין פנאי לבעול אבל כששבו הנשים ונענו ברצונן כבר יש להם שם שבויות ואף על פי שלא היה להם פנאי לבעו' שתכף שברחו רדפו ישראל אחריהם והצילו הנשים מידם לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורי' וכל שנענו ברצונם אסורות · ונראה עוד מדברי הרמב"ם דאפי' גדוד של מלכות אחרת אם היה שוקט ובוטח ואינו נחפז לברוח יש פנאי לבעול הוא וכל הנשים שבעיר פסולות שלא אמרו אלא בפשטו ושטף ועבר : ועל מ"ש הרמב"ם שאם היתה בעיר מחבואה אחת אפילו אומרת לא נחבאתי וט"מ טהורה אני מצלת כתב הר"ן מכלל דס"ל דלא מהימנא לה אלא כי אמרה טהורה אני במגו דנחבאתי אבל מתענא לא ולי נראה דכל שיש מחבואה אחת גם אינה צריכה לומר נחבאתי אלא מסתמא תלי' בה והביא ראיה לדבר מהגמ': אשת כהן שנאסרה עליו משו' שבויה מותר לדור עמה בחצר וכו' בפ"ב דכתובות אמר רבי זכריה בן הקצב המעון הזה לא זזה ידה מתוך ידי משעה שנכנסו גוים ועד שיצאו אמרו לו אין אדם מעיד ע"ע עצמו תנא אעפ"כ ייחד לה בית בחצרו כשהיא יוצאה יוצאה בראש בניה וכשהיא נכנסת נכנסת בסוף בניה ופרש"י כשהיא יוצאה והוא בחצר יוצאה בראש בניה שיהיו הבנים עמהם שלא יתייחדו וכשהיא נכנסת נכנסת

הרשב"ב עד שנכבשה אם היו מקיפים אותה מכל רוחותיה כדי שלא תמלט אפי' אשה אחת עד שיראו אותה ותעשה רצונם כל הנשים שבתוכה פסולות כשבויות ואם היה אפשר שתמלט אשה אחת ולא ידעו בה או שהיתה בעיר מחבוא א' אפי' א' נו מחזיק אלא אשה אחת הרי זה מציל על הכל אפי' אינה אומרת שנחבאת אלא אומרת לא נחבאתי ומ"מ טהורה אני וי"א אם אין המחבא מחזיק אלא אחת לכתחלה לא תנשא ואם נשאת לא תצא ורב אלפס פסק שתנשא לכתחלה וכן דעת א"א הרא"ש ז"ל כתב הרמ"בם ז"ל בד"א שהנשים אסורות בגדוד של אותו מלכות שהם מתישבים בעיר ואין יראים אבל בגדוד של מלכות אחרת לא נאסרו הנשים לפי שהם פושטים והולכין ואין להם פנאי לבעל ורב אלפס לא חילק אלא אסורין בכל ענין וכן היא מסקנת א"א הר"אש ז"ל אשת כהן שנאסרה עליו משום שבויה מותר לדור עמה בחצר ובלבד שיהיו בניו ובני הבית תמיד עמם בחצר לשימרים : איזו היא חללה (יז) זו שנולדה מאיסורי כהונה כגון כ"ג שבא על אלמנה או כהן הדיוט שבא על הזונה או על הגרושה הולד חלל ל"ש הוא זכר או נקבה והיא עצמ' נתחללה בביאתו משהער' בה בין שבא עליה כשוג' בין במזיד או שבא עליה באונ' או ברצון והוא שיהי' כהן בן ט' שנים ויום אחד ומעלה והנבעלת מבת שלש שנים ויום אחד ומעלה אבל כהן שקדש אחת מאיסורי כהונה ונתארמלה או נתגרש' מן האירוסין לא נתחללה אבל מן הנשואין אע"פ שלא נבעלה נתחללה שכל נשואה בחזקת בעולה היא אע"פ שנמצא' בתולה כהן שבא על א' מן העריות אין הולד חלל אבל עשאה זונה ואם חזר ובא עלי' הולד חלל וכן אם בא על יבמה לשוק אבל הבא על גיורת או משוחררת

בסוף בניה כדי שלא יהא הוא בחצר והבנים מבחוץ ונראה מדברי הרמב"ם בפי"ח מהא"ב דדוקא בשלא נאסרה עליו אלא מספק אבל כל שיש עדים שנטמאת אסורה לדור בחצרו: איזו היא חללה. זו שנולדה מאיסורי כהונה וכו' ברייתא פ' י' יוחסין (דף עז) ומייתי לה מקרא: ומ"ש הולד חלל ל"ש הוא זכר ל"ש היא נקבה ברייתא שם ודריש לה מדכתיב לא יחלל זרעו מי כתיב בנו זרעו כתיב : ומ"ש והיא עצמה נתחללה בביאתו נ"ז ברייתא שם ודריש לה מקרא ומ"ש משהער' בה בין שבא עליה בשוגג בין במזיד או באונס או ברצון משנה פרק הערל (דף נג) ומ"ש והוא שיהיה כהן בן ט' ויום אחד ומעלה והנבעלת מבת ג' שנים ויום אחד ומעלה זה פשוט בכמה דוכתי דביאת קטן פחות מבן ט' לאו ביאה היא וכן ביאת פחות מבת ג': ומ"ש אבל כהן שקדש אחת מאיסורי כהונה ונתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין לא נתחללה וכו' משנה בפ' הבא ע"י (דף נו) אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט נתאלמנו או נתגרשו מן הנשואין פסולות מן האירוסין כשרו': ומ"ש מן הנשואין אע"פי שלא נבעלה נתחללה כ"כ הרמב"ם בפר' י"ט מהא"ב וכתב הרב המגיד שלמד כן ממה שאמרו שהם מן הנשואין פסולות ולענין כתובה אמרו שכל אלמנה מן הנשואין היא בחזקת בעולה וכל שכן באיסור של תורה עכ"ל ול"ל דנייתי ראיה דמתניתין דקתני מן הנשואין פסולות שהיא משנה שאינה צריכה למד הרמב"ם דהיינו לומר דכיון שנכנסו לרשות הבעל לנשואין אף על פי שלא נבעלו פסולות מצאתי כתוב שם קודם שנתעברה היו הכל מרננים אחרי' ויצא קול שהיא מזנה יש לספק להכשירו לכהונה מדאמרינן בפרק ארוסה אשה מזנה בניה כשרים דרוב בעילות אחר הבעל משמע דאי לאו הכי טעמא חוששין אף לבנה והכא לא מהני האי טעמא כיון דאשת כהן היא אם איתא שזינתה מהאי יטקא הויא זונה אפילו זינתה באונס ואסורה לכהן והבא עליה הכהן הוית חללה והבן חלל: כהן שבא על א' מן העריות אין הולד חלל וכו' בפ"י יוחסין (דף עז) אמר דתנן אין חללה אלא מאיסורי כהונה מ"ד אמר היכן כהן שבא על אחותו זונה מאי לה חללה לא מאי לה חזר ובא עליה עשאה חללה ופרש"י חזר ובא עליה או הוא או כהן אחר עשאה חללה שהרי אסורה לו משום זונה שאינה אלא בכהונה ומ"ש וכן אם בא על יבמה או גיורת או משוחררת הולד חלל טעות סופר יש כאן וצריך להגיה וכן אם בא על יבמה לשוק אבל הבא על גיורת או משוחררת הולד חלל וה"ק וכן אם בא על יבמה לשוק דינו כדין בא על אחותו דביאה ראשונה אין הולד חלל לפי שאינה מאיסורי כהונה אבל עשאה זונה לפי שאין קדושין תופסין בה ואם חזר ובא עליה הולד חלל כמו באחותו אבל הבא על גיורת ומשוחררת כיון שהיא מאיסורי כהונה אפילו מביאה ראשונה נעשית חללה והולד חלל: חלל שנשא כשרה זרעו פסול חלל עד סוף כל הדורות וכו' אבל בתו של אותה הבת כשרה לכהונה אם נשאת לישראל וכו' משנה פ' יוחסין בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה חלל שנשא בת ישראל פסולה מן הכהונה ופרש"י לעולם בת בנו ובת בן בנו עד סוף כל הדורות

דדורות של חללים זכר בן זכר בת שאחרון פסולה אבל בת בתו מישראל כשרה דלא
חמירא בת חלל מחללה דאמרינן בתר של חללה מישראל כשרה לכהונה: גוי ועבד
הבא על בת ישראל אף על פי שהולד כשר לגמרי פגום הוא לכהונה והיא
נחללה בביאתו בס' החולץ (דף מה) ופרש"י בגוי פגום לכהונה לאו דוקא דהא
פשיטא דן הגוי לאו כהן הוא ואי מעוה
דלא יפה כהנת כיון דמוזר בישראלית
מוזר גמי בכהנת דאין קדושה בכהנים
דאפי' כשרות מוזרות ליכא לפסולים
אלא מעו' בתר נקט דאם תלד בת פסולה
לכהונה*: כהן הבא
על ספק גרושה או
ספק חלוצה וכו' זה
ודברי הרמב"ם
בפ' בפי"ט מהא"ב
וה"ל כשר בתרמו
שהחלוץ לקול לכהן
ודבריהם לפי' כהן שבא על החלוץ ה"ז
חללה וזרע מכהן חללים וכל ודבריהם
כהן שבא על ספק זונה כגון ספק גיורת
לו מפוחדת לו שבא על ספק גרושה וכן
כ"ג שבא על ספק אלמנה ה"ז ספק חללה
וולדה ספק חלל מצאו החללים ג' חלל
מן התורה וחלל מדבריהם וספק חלל וכל
ספק חלל מתיחס עליו חומרי כהנים
וחומרי ישראלי אינו מוכל בתרומה ואינו
מטמא למתים ונוטל חלה ארלויה לכהן
ואם אכל או נטמא לו בשא גרושה מכין
אותו מכת מרדות וה"ה בחלל של דבריהם
אבל חלל של תורה הודאי הרי הוא כזר
ונושא גרושה ומטמא למתים שבאמר אמור
אל הכהנים בני אהרן אע"פ שסיפ בני
אהרן עד שיהיו בכיהונה עכ"ל: ח ומ"ש
שבהן אסור בחלוצה מדבריהם כבר
נתבאר בסימן שקודם זה: ומ"ש וכל
ספק חלל מתיחס עליו חומרי כהנים
וחומרי ישראלים וכו' במשנה פרק בוחלין
(דף לט) שנינו דמי שהוא ספק ישראל
ספק כהן מתיחס עליו חומרו הללו ויאיר
הרב שם ע"פ שאינו נוקש מכין אותו
מכת מרדות דלא גרע מאיסור של דבריהם
ומ"ש וזה הדין בחלל של דבריהם כתב
הרב המגיד פשוט הוא אלא נתן מכמים
לסמך עליו להחזיר עליו ועל מ"ש אבל חלל של
תורה הרי הוא כזר כתב ה"המגיד מבואר
בהרבה מקומות מהם בת"כ: גר שנשא
גיורת וילדה בת וכולו משנה בפ"י יוחסין
(דף עו) לפי' אומר ישראל שנשא גיורת
בתו כשרה לכהונה וכן גר שנשא בת
ישראל אבל גר שנשא גיורת בתו פסולה לכהונה אחד גרים ואחד עבדי' נשוחררים
אפי' עד עשרה דורות עד שתהא אמן מישראל ר' יוסי אומר אף גר שנשא גיורת
בתו כשרה לכהונה ובגמרא בא לימלך עודין לו כלאב"י נשא אין מעלין ממנו
כדבי יוסי וכתב הרמב"ם אבל בת גר וגיורת דאם נשאה לא תלא דטעמא הוא
והוראה ולידתה בקדושה ופשוט הוא דאל"כ אפי' נשאה אלא שכבר נתבאר דגיורת
אפי' מחותה מצא ג' פסולה לכהונה: הכהנים דוקא הוא שהכהו וכו' אבל הכהנות לא
הוא שהכו וכו' מימרא דרב יהודה אמר רב בפרק יש מותרות. ומ"ש לפי' הכהנת
מותרת בגר ועבד משוחרר בפרק עשרה יוחסין: משפחה שנתערב בה ספק
חלל כל אלמנה ממאורה משפחה לא תנשא לכהן וכו' ז' הרמב"ם בפי"ט מהא"ב
משפחה שנתערב בה ספק חלל כל אלמנה ממאה אסור לכהן לבתולה ואם
נשאה לא תלא מפני שהן שמיקות אמה זו אלמנה אותו חלל אמה אינה
אלמנתו ואח"ל אם היה אלמנתו אמה חלל הוא אמה אינו אלל אבל אם נתערב בה חלל
ודאי כל אם אסור מהן לאורה לכהן עד שיבדוק ואם נשאה אלא אם נתערב
בה ספק אמנה לו אמנה ודאי אשתה אמנה חלל לכהונה אחד הוא ושעמו
מדתקן בגר' בתלת דעדיות (דף ו) ומייתי לה בפס"ק דכתובות (דף יד) שעיד רבי
יהושע ורבי יהודה בן בתירה על אלמנת עיסה שהיא כשרה לכהונה אמר להם
קבלנו עדותכם אבל מה נעשה אנחנו ר"יז אלא לטוביב בתי דינין על כן הכהנים
שונעני לכם לרחק אבל לא לקרב ודברי הרמב"ם בפי' עיסה כפי' הסוסף וכתב הר"ן
שכן עיקר: ומ"ש אשה שאינה נתערב בה ספק חלל בתבו הר"ן והרב המגיד דהיינו כר"ג
דכיון דתרי ספיקי אינה מדינא כשרה אלא שהכהנים נהגו בו אלסול: ומ"ש
אבל אם נתערב בה חלל ודאי וכולו כתב המגיד אפי' יוחסין (דף עו)
דהשוה אשה כשרה לדין לבדוק ד' אמהות הנזכר לעיל אלא קלי אשה נתערב בה ספק אמנה
אמנה לו אמנה ודאי וכו' אלכולם מילתא דלעיל קלי אשה נתערב בה ספק אמנה

משוחרר הולד חלל שנשא כשרה זרעו ממנה הלל עד סוף כל הדורות וכן בן בנו בולם חללים שבן הזכר החלל הוא חלל לעולם ואם ילדה בת אסורה לכהונה אבל בתה של אותה הבת כשרה לכהונה אם ניסת לישראל שישראל שנשא חללה הולד כשר גוי ועבד הבא על בת ישראל אע"פ שהולד כשר לבא בקהל פגום הוא לכהונה והיא נתחללה בביאתו' חלוצה אסורה לכהן מדרבנן לפיכך אם בא עליה הוי חללה מדבריהם וגם הולד חלל מדבריהם כהן הבא על ספק גרושה או ספק חלוצה הרי זו ספק חללה והולד ספק חלל ונותנין עליו חומרי כהני' וחומרי ישראלי' ואינו אוכל תרומה ואינו מטמא למתים ונושא אשה הראויה לכהונה ואם אכל תרומה או נטמא או נשא גרושה מכין אותו מכת מרדות וכן הדין בחלל של דבריהם אבל החלל של תורה הוא' הרי הוא כזר לכל דבר גר שנשא' גיורת וילד' בת לא תנשא לכתחלה לכהן אפי' בת בתה עד כמה דורות אע"פ שהוורתה ולידתה בקדושה אבל אם ניסת לכהן לא תצא ואם יש בה צד אחד של ישראל בגון גר שנשא ישראלית או ישראל שנש' גיורת הבת מותרת לכהן לכתחלה הכהנים דוקא הוזהרו שלא לישא גרושה זונה וחללה אבל הכהנות לא הוזהרו לפיכך כהנ' מותרת בגר ועבד משוחרר: משפחה שנתערב בה ספק חלל כל אלמנה שמאותה משפחה לא תנשא לכהן דשמא היא אלמנת החלל ואם ניסת לא תצא דהוה ליה ספק ספקא אבל אם נתערב ודאי חלל אפי' אם ניסת תצא עד שיבדוק שאינה מאותה חתערובת וכ"ש אם נתערב בה ממזר אן ספק ממזר שאסור לכהן שישא מאותו משפחה ואפי' ישראל שנתערב בה ספק איסור שאסור לישראל בגון ממזרת ונתינה אסור לישא ממנה ואם נשא הוי הולד ספק ממזר:

ח כהנים לוים וישראלים מותרים זה בזה והולד הולך אחר הזכ' בן הכהן כהן בן הלוי לוי בן הי'שר' ישראל וחללי גרים והזרורי מותרין זה בזה וגר ומשוחרר שנשא לוי'ה או ישראלית או חללה הולד הולך גם כן אחר הזכר לא שנא גר שנשא ישראלית או ישר' שנשא גיורת אבל כל הניסת באיסור הולד הולך אחר הפגום כמו הנולדים מפסולי בהונה ' או אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט הולד פגום לכהונה וישראל שנשא ממזרת או ממזר שנשא ישראלית הולד ממזר ולד שפחה נכרית ולדן כמותן ' לבית שמאי נתעברן מכשר או מפסול ודין הכתובה באחד מאלו שעברו ונשאו לפסולים יתבאר לקמן בדין היוצאו' בלא כתובה בע"ה:**

ט אשה שנשאת לשנים ומתו לא תנשא (ח) לג' שכבר הוחזקה להיות אנשיה מתים ואם ניסת לשלישי

נר שנשא ישראלית או ישראל שנשא גיורת כלומר גם ישראל שנשא גיורת הולך הולך אחר הזכר ואין לולד דין גר כמו שנתבאר בסימן שקודם זה דישראל שנשא גיורת בתו כשרה לכהונה ומ"ש וכן כל הניסת באיסור הולד הולך אחר הפגום וכולי עד הולך ממזר משנה בקדושין פ' המומר ומ"ש ולד שפחה וכולי' ולדן כמותן שם במשנה ומ"ש ל"ש כתעברן מכשר או מפסול ודין הכתובה בת' מאלו שעברו ונשאו לפסולי' יתבאר לקמן בדין היוצאה בלא כתובה בסי' קי"ן:

ט אשה שנשאת לשנים ומתו לא תנשא לשלישי וכו' בס"ש שבא ע"י אמרינן ח דבפלוגתא דרשב"ג ורבי היא דלר' שמעון בן גמליאל לשלישי הנשא לרביעי לא תנשא ולר' לשני תנשא לשלישי לא תנשא ומסיק התם דהלכה כרבי ומ"ש רבינו בשם הרא"ש שכותי' מוהו להוליא דאמירה שבנתא מתיקולא וכו' בר"ש בערה שנתפתה כ"כ וכ"כ מנקי יוסף בס"ש שבא ע"י ה"ל כת' סרי"טב' אע"ג דבעי לוויכוח אחתא קטלניא ולאחזוקי בנפשה לא שבקי' ליה דשא מיסורא הוא ובכלל שופך דם האדם ומנדין אותו בד"ד עד שיגרש וכן רמינו לרבי' שעשה מעשה עכ"ל אבל הרמב"ם כתב בפ"א מהא"ב מהא"ב שאם נשא לא תנשא ולרבי' בתקדשה יכנס ובתב ה"ה שעשה לפי שאין להוסיף על גזרות של דבריהם ומשמע לא תנשא הוא לכתחלה אבל דיעבד לא וכוכר ז"ל שהקדושין בכניסה וכיולא בזה כתוב בחשו' להרמב"ן סימ' קכ"ח והרשב"א ' וכתב בהשובה על דברי הרמב"ם חזרתי על כל גדולים ולא מצאתי לו מקום שיסמך עליו זולתי שאני מדמה אולי סמך על מה שאנו שאם לא תנשא ולא שיעמו בה ואם נשאה לא תלא אז אסמך על תלמיד הרשב"ג שסיים שבור דבמילה פליגי אבל לא בכיאותין ומ"ש כל נשא מ"מ שא שמע דרב יוסף רבים וכן רבים שקנו שבכה בכיאותין ומלקיות כר' ואם"ה לא בירם אח' שבאה וכן רבא דאמים עליה ואמר מי אינה עדיין עובדי' בנפש' הכי ואם"ה לא אפקום מיניה ומ"ל מדאמרי' בשלה ס' כילד מאי לאו מיתה אמיתה ונרושין אנרושין ולא כרבי ודאו לא מיתה אנרושין ונידושין אמיתה דאלמנה מיתה אמיתי' ונרושין אנרושין לא יפה ובודאי בשתנרשה

ח (ח) ונמ' נ"י ס"ש"ר דף תכ"ס ע"ח דף חס נתחרסם פני ובו' ובל"ש ג"ר ג' ס"ס ובתר' ובנ"ת ס"ס כ"ה ה"ה"ג ה"ל ד"ק תמו אבל ל"ג נתנגנם בת שמעו' אין נבר בלנס כך פי' שתוספות ובלא בלים ס"ג דיעמות דאף ובתבנפש עכ"ל ובל"ב הר"ן ריש ס' נשרם מנתחתם ובנ"ו סוף פ"ג ביבמות בת' בר' ר' ל"ר ובנ"ן בתשלו' הרא"ש ס"ר מזל בנלס:

לשלישי כתב א"א ז"ל שכופין אותו להוציא דחמירתא סכנתא מאיסורא וכמו שב"ד חייבין להפריש האדם מאיסור כך חייבין למונעו שלא יפשע בעצמו ואם הכיר בה יש לה כתוב' לא הכיר בה אין לה כתובה אבל משני יש לה כתוב' אע"פ שלא הכיר בה ואיש שמתו לו שתי נשיו אין צריך למנוע מלישא השלישית:

י המגרש אשתו ונשאה לאחר וגרשה או מת אפילו לא ניסת לאחר אלא נתארסה לאחר אסורה לחזור לראשון ואסור לו לדור עמה בכל השכונה ואם גירשה השני או נתאלמנה מותר לדור עמה בשכונה (ג) ובלבד שיהיה חוץ למבוי ואם לוה ממנה קודם לכן דינה כדפרישית לעיל בכהן שלוה מאשתו גרוש' אבל זנתה אחר הגירושין מותר (ג) לחזור לו המוציא אשתו משום שם רע שיצא עליה או מפני שהיא אילונית או שהי' נדרנית לא יחזיר ודוקא שאמ' לה משום שם רע או משום אילונית או נדרנית אני מוציאך וכפל דבריו לומר אילמלא השם רע או אילונית או הנדר לא הייתי מוציאך ואז יאמרו לו הוי יודע שהמוצי' את אשתו משו' שם רע או משום אילונית ונדר לא יחזיר אבל לא כפל דבריו יכול להחזירה והר"מה ז"ל כתב שאם אמר לה משו' שם רע ואילונית ונדר אני מוציאך אע"פ שלא כפל דבריו אינו יכול להחזיר' וא"א ז"ל כתב כסברא

לא תנשא לשלישי וכדע' קצת מגדולי הראשוני' ז"ל ואפ"ה אם נשאת ודאי לא תצא ומיהו דמיתה למיתה כגון אם נשאת לא תצא לבד זה מצאתי ולא נתיישב' בו דעתי עכ"ל: והריב"ש כתב · שדעת הרמב"ם נכון והביא סעד לדבריו וכתב דאפי' אם הקלו בו ב"ד והמרה את פיהם אין כופין להוציא: ודע דאיתא בגמ' ס"פ הבא על יבמתו אשה דאמרינן דלא תנשא לשלישי לר' או לרביעי לרשב"ג מ"ט א"ר מרדכי מעין גורם ורב אשי אמר מזל גורם מאי בינייהו איכא בינייהו דאירס' ומית אי נמי דנפל מדיקלא ומית פרש"י דנכנב' וסליק לדיקלא ונפל ומת למ"ד מעין גורם לא הוחזקה זו שהרי מעיינה לא גרם בו שימו' שהרי לא מת מחולי וה"ה כתב בשכ"א נסח"ב פי' אחד מן הראשונים לא נשא' אלא אירסה ומת או שמת ע"י נפילה מן הדקל למ"ד שמעיינה גורם שמביאה המשמש עמה לידי חולי ומת ליכ' למ"ד מזלא גורם איכ' וק"ל כרב אשי דבתרא הוא ולזה שהם רבי' דבכל גווכא לא תנש' לשלישי וגם בכל' לא הזכירו שוני' זו וכן פסק נ"כ הרא"ש בלא בתשובה: וכתב הרא"ש בתשובה כלל נ"ג פיר' מזל גור' נ"ל דהאש' מזלה רע שאנשים מתים והדבר זה תלוי במזל כי חיי האנשים ופרנסתן תלוי במזל אם נולד בשעה שיש לו להיות עשיר או עני והאשה כלואה בבית ואינה יכולה להתפרנס ע"י עצמה אם לא שבעלה מפרנסה ונגזר על אשה זו שימותו בעליה כדי שתהיה כל ימיה בעוני ואין מי שיפרנס' אבל אין לפ' שנולדה באותו מזל שימותו בעליה דלא מצינו בתלמוד שיהא תלוי במזל אלא או עשיר או עני או אורך ימים וכיוצא בזה אבל דברים אחרים אינו תלוי במזל עכ"ל ובתשובות להרמב"ן סי' קכ"א על א' שהשיא אשה קטלנית לשלישי איני יודע על מי סמך המתיר הזה שהבר נפסקה הלכה כר' ודן אני את המתיר הלא לזכות כי שמא לא מת הראשון או השני על מטתו אלא שמא נפל אחד מגג ומת או שמא טבע ומת ופסק כמ"ד מעין גורם ועכ"ז איני אומר שהו' כן דלית הלכתא אלא כרב אשי דסבר מזל גורם ובין שמת על מטתו או נפל וטבע ה"ז אסור' לשלישי וכן תמצא בה' הרי"ף ז"ל וכ"כ בתשובות הרשב"א (ג) ובתרומת הדשן סי' רי"א כתב על מעשים בכל יום שחכמים גדולים ואנשי מעשה לא קפדי לישא אשה שמתו לה ב' אנשים ואין מוחה בידם · ויראה דלא שפי' עבדי דלא קפדי דהא אשירי כתב דכופין אותו להוציא וגם הרמב"ם כתב דאסו' לינשא לשלישי אמנם בא"ז כתב הא דקבעי' הלכתא כר' לשלישי לא תנשא לא לאוסרה ולא לודאי חששא אלא לספק חשש' ע"כ (ג) ואפשר דאהני מילי דא"ז סמכי עלמ' ולא חיישי לספק חשש' כמו שאין אנו נזהרין מכמה מילי דאזהירן רבנן עלייהו משום חשש סכנה וגם מתוך שאנו מתי מעט צריכין אנו לישא ומספר כמלא דשו בה רבי' ושומר פתאים יי' (ד) נ"ע אי שייך למימ' האי טעמא דשומ' פתאים לת"ח שהוא יודע ומכיר ונזכר למופלא בדורו ואפילו בחילים דעלמא קשה הדבר לגדר כ"כ להתיר הואיל ואיכא חשש סכנה כדאמרינן בפרק אין מעמידין פירוקא לסכנתא בתמי' אבל כו' דמזקקין אנו לדקדק משום עיגונא דנשים ילדות דאיתרע בהו כי האי מילתא אם היו אסורות להנשא היה נחוש שמא ח"ו תלאנה לתרבות רעה ושמעתי במקצת מדינות נוהגים שהדות מלבם לחלק היכא דמית בשינוי אויר בדבר או אם נהרג ונטרף בגזרה עם הצבור כה"ג לא שייך לומר מזל גורם דמכת מדינה הוא וקצת יש ראיה לדבריהם מה' המקבל דמכת מדינה לא תלינן במזלא דגברא ע"כ · וכתב עוד תרומת הדשן דבספר חסידים משמע דס"ל דמקום גורם מגנם משמע דק"ל כרשב"ג דלרביעי לא תנשא וכת' עוד דבר קשה דלהמניעי' אינו מזיק ולכן כו' דליכא למסמך עליה עכ"ל · והריב"ש כתב מה ששאלת אם מת א' מהן במגפה עובדי טובא ידענא שנעשו בזה להקל ולא היו מוחי' בידם חכמי הדור ונ"ל סמך להקל מדאמרן בפ' המקבל אם מכת מדינ' היא מנכה לו מחכירו וכו' ומ"מ צריך שתהיה המגפה חזקה שרוב אנשי העיר ימותו בה כדאמרי' בהסי' ה"ד מכת מדינה אמר רב יהודה כגון דאשתדוף רובא דבאגא או אמר דדייכינן ליה בדבר כההיא דתנן בפ"ג דתעניות אי זהו דבר עיר המוציאה ת"ק רגלי וכו' וכן שימות מחולי המגפה ולא מחולי אחר דאם כן ה"ל כהסי' דאיבעיא לן התם של כל העולם בשדפון ושלו בירקון כו' וסלקא בתיקו והכא אמר דאזלינן ביה לחומרא למיסר משום סכנתא עכ"ל: ומ"ש רבינו ואם הכיר בה יש לה כתובה וכו' אבל משני יש לה כתוב' וכו' בר"פ נערה שנתפתתה כתב ה' הר"ם ש"ש מדקדקי' מהכא דאין לה כתובה מפני משום דאיגלאי מילת' למפר' דקטלני' היא והוא ז"ל דחה דבריה' והעלה דמשני יש לה כתובה ומשלישי אם לא הכיר בה אין לה כתובה ואם הכיר בה יש לה כתובה ורבי' ירוחם כתב פי"א דמשני אין לה כתובה: ואיש שמתו לו שתי נשיו א"צ למנוע מלישא השלישי' כ"כ הרא"ש בתשוב' כלל נ"ד ונתן טעם משום דאם איתא דעדיף זו באנשים כנשים לא הוו שתקי חכמים מלדבר בזה:

י המגרש אשתו ונשאת לאחר וגירשה או מת אפי' לא נשאת לאחר וכו' בפ"ק דיבמות (דף יא) ר' יוסי בן כיפר אומר משום ר"א המחזיר גרושתו מן הנשואין אסורה מן האירוסין מותרת וחכמים אומרים אחת זו ואחת זו אסור' וידוע דהלכ' כחכמים: וכתב הרא"ש בתשוב' כלל ל"ה על אשה שיצא עליה קול שלא בב"ד שנתקדשה והכריחוהו קרוביה לגרש ונשאת לאחר וגרשה ורוצה לחזור

לראשון מילתא דפשיטא שהיא אסורה כי הוידע שנתגרשה מה יודע שהגרושין לא היו אלא לרווחא דמלתא · וכ"ת יכריזו שלא היתה צריכה גט איכא דשמע בגיטא ולא שמע בהכרזה כדאמרינן בחליצה איכא דשמע בחליצה ולא ידע בהכרזה (א) ועיין בתשובת הרשב"א שכתבתי בסימן י"ג ובמרדכי דקדושין פ' האו' ומ"ש רבינו ואסור לו לדור עמה בכל השכונה ואם גרשה השני או נתאלמנ' מותר לדור עמה בשכונה וכו' יתבאר בסי' קי"ט בס"ד: ומ"ש ואם לוה ממנה קודם לכן דינא כדפרי' לעיל וכו' בסימן ו' ויתבאר עוד בסימן * קי"ט: ומ"ש אבל אם זנתה אחר הגרושין מותר לחזור לו מבואר במשנה ספ"ב דסוטה (דף יח) וכתבו הרי"ף והרא"ש בפ"ק דיבמו' דטעמא משום דהויה ואיסור' כתיב בה הויה דכתיב והיתה לאיש אחר דהיינו קדושין איסור' דכתיב או כי ימות האיש האחרון וכו' לא יוכל בעלה הראשון וכו' משמע דבכה"ג קאי לא יוכל אבל מזנה לא: המוציא אשתו משום ש"ר שיצא עליה או מפני שהיא אילונית או שהיא נדרנית לא יחזיר ודוקא שאמר לה משום ש"ר וכו' משנה בפרק השולח (דף מה) המוציא את אשתו משום ש"ר לא יחזיר משום נדר לא יחזיר ופרש"י משו' ש"ר שיצא עלי' לעז זנות משום נדר שנדרה ואמר אי איפשי באשה נדרנית לא יחזיר ואפי' נמצאו דברי' בדאי' או הנדר התירו חכם ובגמ' א"ר יוסף בר מניומי א"ר נחמן והוא שאמ' לה משום ש"ר אני מוציאך משום נדר אני מוציאך קסבר טעמא מאי משום קלקולא אי אמר לה הכי מאי מקלקל לה ואי לא לא מאי מקלקל לה · איכא דאמרי א"ר יוסף בר מניומי א"ר נחמן צריך שיאמר הוי יודעת שמשו' ש"ר אני מוציאך ומשום נדר אני מוציאך קסב' טעמא מאי שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדרים הילכך צריך למימ' לה הכי תניא כלישנא קמא תניא כלישנא בתרא ופרש"י משום נדר אני מוציאך דהשתא אסרו רבנן להחזיר ואי לא אמר מותר להחזיר · קסבר רב נחמן טעמא דמתני' משו' קלקולה שלא יקלקלנה על בעלה לאחר שתנשא לאחר ויאמר אלו הייתי יודע שהנדרים בדאים או שהנדר יש לו הפרה אפי' נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשיך וכן אמרתי בשעת גירושין שמפני כך אני מוציאך וכשגרשתיך היה בדעתי להחזירך אם ימצאו דברים בדאים ונמצא גט בטל ובניה מן השני ממזרים לפי' אומרי' לו קודם גירושין הוי יודע שלא תחזירנה עולמי' ושוב אינו נאמן לומ' כן שכיון שידע שאסו' לו להחזירה אפי' לא תנשא לאחר ולא חש להמתין ולברור אחר הדברים גילה שלא היתה חביבה עליו ואי לא לא מאי מקלקל לה שהרי לא אמר שמוציאה משום ש"ר וכיון דלא מצי לקלקל' משכיחת לא אסרו לו להחזירה עד שלא ניסת וצריך שיאמר וכו' חכמים תקנו למוציא' שיאמר לה כך ועיקר בין אמר בין לא אמר לא יחזיר · קסבר טעמא דלא יחזיר משו' קנס הוא שלא יהו בנות ישראל וכו' ופסק הרי"ף כלישנא קמא וגם הרא"ש כת' וכן הלכת' כלישנ' קמא כטעם היפה דאילונית דהוי מטע' קלקולא וכן בפ' הבא על יבמתו גבי נשאת לרביעי והיו לו בני' חיים תלמוד' לקלקולא וגם הרמב"ם כתב סבריא מסוגיא דגמ' דהלכ' כלישנא קמא וכ"כ ה"ה בשמו ובשם הרמב"ן ובסמוך אכתוב דעת הרמב"ם בזה · וגבי אילוני' תנן בפ' השולח המוציא את אשתו משום אילוני' ר' יהודה או' לא יחזיר וחכמי' אומרי' יחזיר ובגמ' למימרא דר' יהוד' חייש לקלקולא ורבנן לא חיישי לקלקולא והא איפכא שמעינן להו דתנן המוציא את אשתו משום ש"ר ומשום נדר לא יחזיר ר' יהוד' אומר כל נדר שלא ידעו בו רבים יחזיר אמ' שמואל איפוך אביי אמ' לעולם לא תיפוך ור' יהוד' בהאיה סבר לה כר"מ וכו' אמר כרבא דר' יהוד' אדר' יהודה קשיא דרבנן אדרבנן ל"ק אלא אמר רבא דר' יהודה אדר' יהודה ל"ק כדשנין דרבנן אדרבנן ל"ק מאן חכמי' ר"מ דאמר בעינן תנאי כפול והב"ע בדלא כפליה לתנאיה · וכת' הרא"ש הא דאמרי רבנן יחזיר מוקי לה רבא בדלא כפלי' לתנאי' הילכך אפי' לעז ליכא ודיקא בדכפלי' לתנאיה ודברי רבי' בפי' כפליה לתנאי' נכון וכן הם דברי הרמב"ם בפי' המשנה: ומ"ש רבי' בשם הרמ"ה שאע"פ שלא כפל דבריו אינו יכול להחזיר כך כר' מדברי הרמב"ם בפ"י מה' גרושין שכתב וכתב דהמוציא את אשתו משום ש"ר ומשום נדר ומשום אילוני' לא יחזיר ולא חילק בין כפלוה לתנאי' ללא כפליה ויש לתמוה עליהם דהא כיון דלפטויי רומיא דמתני' דרבנן אדרבנן אוקמה רבא למתני' דאילונית בדלא כפליה משמע בהדיא דבכל היכא דלא כפליה יחזי' ועל הרי"ף יש לתמוה יותר שכתב מתני' דמוציא את אשתו משו' ש"ר ונדר ומתני' דמוצי' את אשתו משום אילונית כצורתן ולא כתב עליהם כלום והא ודאי רמי רבנן דמשום שם רע ונדר אדרבנן דאילוני' ולייתב זה יש לדקדק אביי אמאי לא הוה קשיא ליה דרבנן אדרבנן כי היכי דקשי' ליה דר' יהוד' אדר' יהודה וכן איכ' למידק על מאן דרמי ג מאי אמר אלמ' ר' יהוד' לא חייש לקלקולא ולא חייש ואמר ורבנן חיישי לקלקולא ומתוך כך משמע דלא קשיא לן אלא דרבי יהודה אדר' יהודה אבל לא דרבנן אדרבנן וטעמא משום דעל מתני' דמוציא אשתו משום ש"ר ומשום נדר איתמר והוא שאמר לה משום ש"ר ומשום נדר אני מוציאך משמע דאי לא אמ' לה הכי אע"ג דידעינן ודאי דלא מגרש אלא משום שם רע ומשום נדר יחזיר והשתא אתיא שפיר מתני' דאילונית דאמו' בה רבנן יחזיר דהיינו בדלא אמר לה משום אילונית אני מגרשך היא ומ"ה אמור רבנן יחזי' אבל דרבי יהודה אדר' יהודה קשיא דהשתא דמתני' דש"ר ונדר דעסקינן בדאמר לה משום ש"ר ונדר אני מוציאך

ד"מ

(א) כת' במבורות מהרי"ו סימן קפ"ג אין מפילם [illegible] ידענא אמאי [illegible] וא"מ [illegible] זקן או חם נדבק אינו מן הסמן אחים היכא [illegible] אחד יש לחוש ואפי' [illegible] בני אין כופין [illegible] קודם עכ"ל:

(ג) ומסיים שם דמעשים בכל יום באו לאיקרנבא' בשלישי ומאריכי' ימים ומולידים בנים ובנות:

(ד) ואיכו יש להסתפק אי דוקא לשלישי קאמר נא"ח או אפי' לרביעי ולחמישי:

* (א) וע"ל סימן ו' [illegible] לענין כהונה:

(ג) כמו [illegible] משום [illegible] קודם [illegible] אסור' גדור עמו באו [illegible] וע"ל סימן קי"ט [illegible] סימן ו' [illegible]

(ג) [illegible] ועיין סימן י"ג:

כסברא ראשונה אבל האיש שהוציא אשתו משום נדר שנדר להוציאה יכול להחזירה:

יא הנחשד על האשה והוציאוה ב"ד מבעלה על זה לא ישאנה הנחשד ואם נשא' אם יש עדי טומא' תצא אפי' יש לה בנים מהבעל אין עדים בדב' אלא שיצא הקול שזינת' מפני שראו בה דבר מכוע' כמו שראו אותה חוגרת בסינר אח' שיצא הנחשד מהבית או שראו רוק למעלה מהכילה או מנעלים הפוכים תחת המטה אחר שיצא הנחשד ועבר ונשאה אם יש לה בנים מהבעל לא תצא ואם אין לה בנים מהבעל

מוליאך א"ר יהודה דנדר שלא ידעו בו רבים יחזיר ולא חיים לקלקולא גבי משום אילונית דבלא אמר לה כלום עסקי' חיים רבי יהודה לקלקולא ושמואל אמר איפוך ומתניתין דמוליא' משום ש"ר ונדר משום אילוני' תרוייהו בדלא אמר לה ובתרוייהו אמר ר' יהודה יחזיר ורבנן לא יחזיר ואביי אמר לעולם לא תיפוך וכדאוקימנ' מתני' דמשום ש"ר ונדר בדאמר לה ודאילונית בדלא אמר לה ודקשיא לך דר' יהוד' אדר' יהודה קשיין דר' יהודה חיים לקלקולא וטעמיה ' כמתני' דמשום ש"ר ונדר משום דס"ל כר"מ ור"א ודרבנן אדרבנן נ"ק מידי דהכא בשאמ' לה כאן בשלא אמר לה ורבא אקשי ליה לאביי דמשמ' דעד' ליה לשמוא' דלא אפשר לתרולי מתנייתא תרוייהו בדאמר או תרוייהו בדלא אמר וכדמתרץ להו שמואל אא"כ נימ' איפוך ואיהו אתא לאיפלוגי עליה דשמואל ועליה דאביי וקאמר דבלא איפוך נמי מתרלי שפי' אפי' את"ל דתרוייהו בדאמ' או תרוייהו בדלא אמ' ומאן חכמי' ר"מ דאמ' בעי' תנאי כפו' וכאן בכפל כאן בדלא כפל וכיון דמתניית' מיתרלן שפיר הא בדאמר הא בדלא אמר וכדמשמ' בגמ' דמתנית' דמשום ש"ר ונדר אוקי בדאמ' ומתנית' דמשום אילונית לא אוקימנא במידי ולא נריכינן לאוקומינהו דוקא כמ"ד בעינן תנאי כפול אית לן למימר דרבא נמי הכי ס"ל ולא אתא אלא לאיפלוגי אשמואל ואביי דמשמע להו דלא איפשר לתרולי הכי מתניית' תרוייהו בדאמר או תרוייהו בדלא אמר אא"כ נימא איפוך דבלאו איפוך אפשר לתרולינהו ומאן חכמים ר"מ דאמר בעי' תנאי כפול: והשתא שפיר עבוד הני רבוותא דלא כתבו הב"ע בדלא כפליה לתנאיה דהסוא תירולא לאורפא בעלמא אתמר אבל לקושטא דמילתא תרוייהו בדלא כפליה לתנאיה וכאן באמר כאן בדלא אמר ודברי הרי"ף מבוארים דעל מתני' דמשום ש"ר ונדר כתב והוא שאמר לה וכו' ועל מתני' דמשום אילונית לא כתב כלום ומינה משמע דבדלא אמר לה היא דאלו אמר לה בהא נמי לא יחזיר כמו במשום ש"ר ונדר וה"ל הרמב"ם בפ"י מה' גרושין המוליא את אשתו משום ש"ר או משום שהיא פרולה בנדרים אומרי' לו הודיעה שמפני זה אתה מוליאה כדי ליסרה ודע שאין אתה מחזירה לעולם ומפני מה המוליא את זו לא יחזירה לעולם גזרה שמא תנשא לאחר ותעשה תשובה ותהיה לנוער תחתיו ויאמר הראשון אלו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי מגרשה ונמלא כמגרש על תנאי ולא נתקיים שנמלא הגט בטל למפרע לפי' אומר לו גמור בלבך לגרשה שאין חוזרת לך לעולם וכן המוליא את אשתו משום אילונית או משום שרואה דם בכל עת תשמיש ה"ז לא יחזיר לעולם שמא תנשא האילונית ויהיו לה בנים ותתרפא הנדה ויאמר אלו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי מגרשה ונמלא הגט בטל והבנים ממזרים עכ"ל. ואע"ג דבאילונית לא כתב שאמר לה כלום נ"ל דבדאמר לה הוא דקאמר לא יחזיר וכן משמע מדכתב וכן המוליא את אשתו משום אילונית וכו' וליתא דוכן משמע שהוא שוה ממש למוליא משום ש"ר ונדר והלכך כיון שמוליא משום ש"ר ונדר לא אמרי' דלא יחזיר אלא בדאמר לה שמוליאה משום ש"ר ונדר משום אילונית נמי לא אמרן דלא יחזיר אלא בדאמ' לה דוקא אבל לא אמר לה יחזיר. וה"ה כת' דין האילונית משנה המוליא את אשתו משום אילונית ר' יהודה אומר לא יחזי' וחכ"א יחזיר ואמרו בגמר' מאן חכמים ר"מ ומתוך כך הלכה כר' יהודה וק"ק למה לא ביאר רבי' דוקא בשאמר לה דמ"ה מוליאה דהא ודאי באילונית ליכא משום פריצותא אלא משום קלקולא או אמר לה אין ואי לא לא ואפשר דאילונית כיון שהוא מום גדול סתמו כפירושו ואע"פ שלא אמר לה יכול לקלקלה ולהוליא לעז עליה ולפי' לא יחזיר וזהו שבגמ' לא הזכירו והוא שאמר לה גבי אילונית ודין הרואה דם הוא בספ"ק דנדה ואף כאן הוא משום קלקולא ואפי' לא אמר לה סתמו כפירושו כמו שכתבתי באילוני' זהו נ"ל לדעתו אבל הרמב"ן והרשב"א כתבו דרך פשיטו' פ"ק דכד' דבאילוני' דוקא שאמר לה מפני כך אני מוליאך ולפי שעדיין הוא היה יכול לקיים האילונית הלכך אין סתמו כפירושו אבל ברואה דם מחמת תשמי' י"ל שכיון שלא היתה יכולה לשמש כלל סתמו כפירושו ע"כ דבריהם עכ"ל ויש לתמוה עליו במה שכתב שהרמב"ם פסק כר' יהודה משום דאמרינן מאן חכמים ר"מ דהא כיון דסתם רבי לדר"מ בלשון חכמים משמע דסבר דהלכתא כותיה בהא ועוד דאמרי' מאן חכמים ר"מ דאמר בעינן תנאי כפול וכיון שסובר רבינו משה בר מיימון סובר דהלכה כר"מ דאמר בעינן תנאי כפול וכמו שכתב ה"ה עלמו לדעת הרמב"ם בפ"ו מה' אישות ה"ל לפסוק כחכמים בין במוליא משום ש"ר ונדר בין משום אילונית דבכולהו אי כפליה לתנאיה לא יחזיר ואי לא כפליה יחזיר ועוד דהא איתא דכרבי יהודה ס"ל ה"ל למיפסק נמי במוליא משום ש"ר ונדר כרבי יהודה דאמר כל נדר שלא ידעו בו רבים יחזיר ועוד דהרי"ף משמע שפוסק כחכמים שהרי כתב המשנה כלורתה סתם ולא כו' דהרמב"ם פליג עליה דהרי"ף כל היכא דאפש' הילכך כמו שפירשתי עיקר ומדברי הרמב"ם שכתבתי נראה שהוא פוסק כתרי לישני וכ"כ ה"ה וז"ל רבי' פסק כלישנא בתר' לחומר' דאפי' לא אמר משום ש"ר או מפני ה מה לא יחזיר ופסק כלישנ' קמא ג"כ דחיים לקלקולא כיון שאמר לה ואפשר שהוא מפ' דלישנא בתר' מוסיף על לישנא קמא להחמיר שאע"פ שלא אמר לה לא יחזיר ומי' בשאמר לה נ"כ איכא משו' קלקולא ולעולם לכולהו לישני כל היכא שא' לה מפני מה מוליאה איכ' למיחש לקלקולא וכ"ל שסבירא לפי' זה סוגיין דהתם דמשמע בהדיה דחיישינן לקלקולא ובהלכות לא כתבו אלא לישנא קמא וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל שסמכו על סוגיא זו דאתי' כלישנא קמא וכן הסכימו הם ז"ל ורבי' הבור דהא איתא דכלישנא קמא בלחוד אתיא ה"ל לפרושי כי מקשו התם דרבנן אדרבנן ולמימר הניחא ללישנא בתרא אלא ללישנא קמא מאי איכא למימ' אלא משמע דלכולהו לישני קאמר דהא עתני' סתמא מיתני'

ל"ש אמר לה ול"ש לא אמר לה כנ"ל בדעת רבי' ופירשו הרבה מפרשים שקלקול זה אינו קלקול גמור שכיון שלא התנה ממש אינו יכול לקלקלה אלא חשש לעז הוא וכן עיקר עכ"ל: אבל האיש שהוליא אשתו משום נדר וכו' שם אשה דהכן א"ר יוסי בר ר' יהודה מעשה בלידן וכו' חסורי מחסר' וה"ק בד"א בנדרה היא אבל נדר איהו יחזיר וא"ר יוסי בר רבי יהודה מעשה בלידן וכו': כתב הרמב"ם בפ"י מהלכ' גרושין המוליא את אשתו משום ש"ר ונדר או משום אילונית או רואה דם מחמת תשמיש אם עבר והחזיר קודם שנתקדשה לאחר לא יוליא והוא מסקנא דגמ' פ"ב דיבמות דאם כנס לא יוליא וכתב ה"ה ופי' כניסה זו י"ל דוקא נשואין וי"ל אפי' בקדושין בלבד ולמטה יתבאר בסמוך בדין שליח ע"כ וה"ל בדין השליח יש בירושלמי נסחאות חלוק' והא' הוא קדש אין אומרי' לו שיכנו' אלא שלא יכנו' אם כנס אין מוליאין מידו וזו הנסחא שכתב הרמב"ן ז"ל אבל הרשב"א מלא נסחא אחר' קדש כמי שכנס אמרו לו שלא יכנוס וכנס מוליאין מידו ופירש הוא ז"ל אמרו לו וכנס אחר התראה קונסין אותו ומוליאין מידו עכ"ל ואיכא למידק כיון דקידש כמי שכנס דמי למה יאמרו לו שלא יכנו' ואף אם אמרו לו וכנס אחר התרא' למה מוליאין מידו וי"ל דהא דאמרו לו שלא יכנוס בשלא קדש היא א"נ אע"ג דכמי שכנס דמי ואין מוליאין מידו אם נראה לב"ד לומ' לו שלא יכנוס ועבר וכנס קונסין אותו ומוליאין מידו. ותשוב' זו דהרשב"א אכתוב באורך בס"ס י"א. והא דאמרו לו שלא יכנוס וכנס כתב רבינו בסי' קמ"א והרי"בש (סי' רעב) הביא גירסאות אלו וכתב כיון שיש חילוף בנוסחאות ספיקא הוי ומספיקא אין כופין להוליא' וכת' עוד והיכ' שהתרו בה ולא התרו בו הדב' פשוט שאין כופין אותו וכ"י כת' על דין זה ופירשו בירושלמי דכל היכא דאמרי' כנס לא יוליא היינו כשכנס ממש אבל לא בשקדש בלבד וזה אינו כפי שום אחת מהנסחאו' הנזכר (ד) ויש לפרש' י בדוחק ע"פ גירס' הרמב"ן וכתב עוד והיכא דהחזירה בעל וחזר וגירשה אמרו בירושלמי שנות' להחזירה שא"לכ אתה מוליא לעז על בניה פי' שיל' לעז על הבני' שהיו לה אחר שהחזירה וה"מ דהי ליכא בנים לא יחזיר וכ"כ הרי"טבא בשם הרמב"ן עכ"ל ונזכר זה גם בדברי ה"ה בפ' הנז': כתב הרמב"ם בפי"א מה' גרושין חרש שגירש ברמיזה כמו שבארנו והלכה ונתקדשה לחרש אחר וא"ל לפקח אסורה לחזור לבעלה החרש אבל אשתו של פקח שנתגרשה והלכה ונשאת לחרש ונתגרשה מותר' לחזור לבעלה הפקח וכתב ה"ה שהר"א דהשינו דבירושלמי פ' חרש גרסי' אשתו של פקח שגירש' הפקח והלכה ונשאת לחרש או לפקח קורא אני עליה לא יוכל בעלה וכו' והוא ז"ל כתב שנסחת הרמב"ם היתה ז איני קורא עליה לא יוכל בעלה וכו' והכריע שכך היא הנסח' האמיתית. המוליא את אשתו משום שרואה דם מחמת תשמיש אם רצה להחזירה ביאר רבינו בסימן קי"ז:

ד"מ (ד) וכ"כ ן פ"ב דיבמות דף תכ"ו ע"א כתב דאם קידש יוליא ונתנו הרא"ש בתשובה כלל לג' סימן ג' אפילו אם החכם הגדול שהעיד לנו שלא יכנוס ואחרים התירו לו מ"מ לא היה לו לעבור על פי הגדול ואם עבר וכנס לריך להוליא עכ"ל:

יא הנחשד על האשה והוליאוה ב"ד מבעלה על זה לא ישאנה הנחשד ואם נשאת אם יש עידי טומאה תלא וכו' בפ"ב דיבמות תנן הנטען על א"א והוליאוה מתחת ידו אע"פ שכנס יוליא ובגמרא אמר רב ובעדים מיתיבי בד"א בשאין לה בנים אבל יש לה בנים לא תלא ואם באו עידי טומאה אפילו יש לה כמה בנים תלא רב מוקי למתניתין בשיש לה בנים ויש לה עדים ומתניתין קשיתיה מאי איריא דתני הוליאוה ליתני הוליאה אלא כל הוליאוה בב"ד וב"ד בעדים הוא דמפקי' ואבע"א הא מתניתין רבי היא דתני רוכל יולא ואשה חוגרת בסינר אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תלא רוק למעלה מן הכילה או מקום מנעלים הפוכים תחת המטה אמר רבי הואיל ומכוער הדבר תלא והלכתא כותיה דרב והלכתא כותיה דרבי קשיא הלכתא אהלכתא ל"ק הא בקלא דפסיק הא בקלא דלא פסיק קלא דלא פסיק וליכא עדים כרבי קלא דפסיק ואיכא עדים כרב וקלא דלא פסיק עד כמה אמר אביי יומא ופלגא ולא אמרן אלא דלא פסיק בייני וביני אבל פסק בייני ביני הא פסק ולא אמרן אלא דלא פסק מחמ' ירא' אבל פסק מחמת יראה מחמת יראה הוא ולא אמרן אלא דליכא אויבים אבל איכא אויבים אויבים הוא דאפקי ליה לקלא וכתב הרי"ף אמר רב ובעדים כלומר אם הוליא אותה בעלה בעידי טומאה מחמת זה הנטען מוליאין אותה מתחת ידו אבל אם הוליא אותה בעלה בלא עידי טומאה אלא בעידי דבר מכוער בלבד וכנסה זה הנטען אין מוליאין אותה מידו ואותבינן עליה מהא דתניא בד"א בשאין לה בנים מן הנטען הוא שמוליאין אותה מידו אבל אם יש לה בנים מן הנטען לא תלא ואם באו עידי טומאה אפי' יש לה כמה בנים תלא דאלמא מפקינן לה מן הנטען בלא עידי טומאה ואוקמה רב כרבי דתניא רוכל יולא ואשה חוגרת בסינר וכו' קשי' הלכתא אהלכת' דהא רב לא מפיק לה מן הנטען אלא בעידי טומאה ורבי מפיק לה בעידי דבר מכוער ל"ק בקלא דפסק עבדינן כרב ולא מפקינן אלא בעידי טומאה ובקלא דלא פסיק עבדינן כרבי ומפקינן לה בעידי דבר מכוער. ושמעינן מהא דתניא בד"א בשאין לה בנים דהיכא דאית לה בנים מן הנטען אע"ג דאיכא עדים בדבר מכוער לא מפקינן לה מיניה אבל אי איכא עידי טומאה שזינתה עמו תחת בעלה מפקינן לה מיניה ואע"פ שיש לו כמה בנים וה"מ מבועל שהוא הנטען אבל מבעל עלמו לא מפקינן לה אלא בעידי טומאה בין יש לה בנים בין אין לה בנים כדגרסינן בקדושין פרק האומר איבעיא להו אשתו זנתה בעד אחד מהו אמ' רבא

[illegible]

מהבעל תצא אפילו לא ראו עדים הדבר המכוער אלא שהבעל ראה אותו ובלבד שיהא ממשות בדבר בקול כגון שלא הוציאוהו אויבים (א) ולא פסק עד יום וחצי אבל אם אין בקול ממשות כגון שהוציאוהו אויבים או שבתוך יום וחצי יצא קול על לעז הראשון שהוא שקר אז אין מוציאין ממנה אא"כ ראו העדים דבר מכוער אבל לא בראיית הבעל ומיהו על ידי עדים שראו הביעור אסורה בין לבעל בין לנחשד לדעת ר"ת. אבל לרב אלפס (ג) כשאין בקול ממש אז אין מוציאין לא מבע' ולא מנחשד אלא

הוי דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משני עדים · ורש"י פירש אלא דאמרי' הוליא ומכוער הדבר הלא מן הבע' וכתב הר"אש קשה לר"ת דהא אין האשה נאסרת על בעלה אלא ע"י קנוי וסתירה אבל בלא קינוי אפילו נסתרה בעדים שרי' ועוד דק"ל דלקלא דבתר נשואין לא חיישי' ומפרש ר"ת אלא מן הרוכל אם נירש' הבעל ונסתה הרוכל אבל מבעל לא מפקי' אלא בעדי' וכן נוהג סתמא דתלמודא דקאמר כל הוליאות בב"ד וב"ד בעדי' הוא דמפקי אלמא דדבר פשוט הוא דלא מפקינן מבעל אלא בעדים אף כשאין לה בני' מן הראשון וכי קאמר נמי ולבע"א מתני' רבי היא לא שביק לפשי' סברא דמעיקרא דלא מפקי' מבעל אלא בעדים אלא ה"ק הך מתני' דמפקינן מנטען בקול ר' היא ורב ס"ל כמתני' דקתני הוליאוה למשמע בעדים ואפי' מנטען לא מפקינן אלא בעדים אף כשאין לה בני' מן הראשון וכן פירש ר"ח ובה"ג דתלא מרוכל אבל מבעל לא מפקינן אלא בעדים ובשלאות דרב אחאי ⁸ אי איכא ³ דבר מכוער וקלא דלא פסיק מפקינן לה בין מבעל בין מבועל דתניא רוכל יוצא וכו' ור"ת חזר לפ' בפי' השאלתות דהא דאמר רב בעדים היינו דאיכא עדים בדבר מכוער ופלוגתא דרבי ורבנן ברוכל בדבר מכוער בלא עדים אלא בקול ומי' בבעל פרלאה דבר מכוער לא מפוין לה אלספיה מתיכה דאיסור' בהכי אלא בדבר מכוער בעדים דאיכא לעז טפי פיתפרסם ויצא הקול וקשה לפירושו כל מה שהקשינו תחלה דלקלא דבתר נשואין לא חיישינן ועוד דאין האשה נאסרת על בעלה אלא בקינוי וסתירה ועוד מאי פריך מהאי בריתא בד"א כשאין לה בנים כימא דמיירי בעידי דבר מכוער ותירן ר"ת דהא דאמרי' בפ"ק דכתובות בממאת דפתח פתוח וליטעמיך קינוי וסתירה עדים לא ה"ק אין האשה נאסרת לבעל בעד א' אלא בשני עדים וקינוי וסתירה אפי' בעד א' ופתח פתוח בשני עדים דמי ה"נ נאמר אם יש עדים שראו דבר מכוער בשני עדי טומאה דמו והא דק"ל דלקלא דבתר נשואין לא חיישינן היינו בלא עדים אבל היכא שיש עדים שראו דבר מכוער רגלים לדבר כאלו ראוה שנבעלה ואסרינן לה ³ ונבעלה בפתח פתוח או בעד א' אחר קינוי וסתירה ושפיר פריך מהא דקתני בד"א בשאין לה בנים מן הראשון דע"כ מיירי בשאין עידי ביעור דאי איכא עידי ביעור אפילו יש לה כמה בנים תצא כמו בעידי טומאה והא דקתני היא ואם באו עידי טומאה היינו אפילו לא ראו שנבעלה וראו דבר מכוער עידי טומא' קרי ליה ולבע"א מתני' רבי היא וה"ק הך מתני' דאסרה בלא עדים שראו דבר מכוער רבי היא דאמר אפי' בלא עדים אלא שהבעל להודיע ראה רוכל יוצא תצא ואסו' לקיימה ופליגי רבנן עליה ואמרי לא מפקינן לא מבעל ולא מבועל ונפיק הלכתא כותיה דרב בקלא דפסיק כלו' הא דקאמר רב ובעדים שראו דבר מכוער דוקא אבל אם הבעל לבדו ראה דבר מכוע' לא מפקינן היינו בקלא דפסיק אבל בקלא דלא פסיק ⁷ הני בראיית הבעל לחוד · ולי נראה מתוך דברי השאלתות שכתבו ואי איכא דבר מכוער בשני עדים וקלא דלא פסיק מפקינן מבעל ומבועל דתניא רוכל יוצא וכו' שלא כיוונו לדברי ר"ת דלרב מפקי' בעידי דבר ומכוער מבעל וא"כ מאי האי דקא' ואי איכא דבר מכוער בשני עדים וקלא דלא פסיק תרוייהו למה לי והלא בעידי ביעור לחוד בלא קלא מפקי' ובקלא דלא פסיק בלא עידי ביעור מפקי' רק שהבעל ראה דבר מכוער ולכן נ"ל שהשאלתו' מפרשי' דברי רב בעידי טומא' ובריתא בעידי דבר מכוער ר' סבר דבעידי דבר מכוער מפקי' מבעל ורב סבר דלא מפקי' מבעל אלא בעידי טומאה ופסיק תלמודא הלכתא כרב בקלא דפסיק אבל היכא דלא ראו עדי' דבר מכוער וגם יצא הקול אם הוא קלא דפסיק לא מפקינן לא מבעל ולא מבועל ובותי' דרבי בקלא דלא פסיק ובעידי ביעור אבל בראיית הבעל לחוד אפי' בקלא דלא פסיק לא מפקי' ועידי דבר מכוער וקלא דלא פסיק הפ"ב כפת' פתוח או עד א' אחר קינוי וסתירה והשכי רווחא שמעתא דלא מסתבר כלל דלימא רב בעדים סתם אי לא איירי בעידי טומאה וגם לא מסתבר לפרושי ואם באו עידי טומאה דבריתא בעידי ביעור וכך היא שטת הרי"ף והרמב"ם ז"ל עכ"ל הר"אש ז"ל: ויש לתמוה עליו שהרי לפי שטה זו שפי' דברי השאלתות דבקלא דלא פסיק ועידי ביעור מפקינן לה מבעל והרי"ף והרמב"ם לא מפקינן לה מבעל אלא בעידי טומאה כמבואר בדברי הרי"ף שכתבתי בסמוך דכל שקלא וטריא דדבורדי ובריתא ומסקנא דגמ' עלייהו לא הויא אלא לענין אם מוציאין אותה מנטען אבל מבעל אין מוציאין אותה אלא בשני עדי טומאה וכך הם דברי הרמב"ם בפכ"ד מה' אישות ופ"ב מהל' סוטה וא"כ היאך כתב הר"אש על פירושו בדברי השאלתות וכך היא שטת הרי"ף והרמב"ם ונ"ל דלא כתב כן אלא משום דלפירושו בדברי השאלתות בעדים דקאמר רב היינו בעדי טומאה וגם עדי טומאה דבריתא הם עדי טומאה ממש וכך מפרשים נ"כ הרי"ף והרמב"ם דלא כר"ת שחזר בו ופי' דובעדים דקאמר רב וכן עדי טומאה דבריתא היינו עדי דבר מכוער אבל במסקנא פשיטא דאיפכא ביניייהו דלפירושו דעידי כיעו' וקלא דלא פסיק מפקי' מבעל ולהרי"ף והרמב"ם לעולם לא מפקינן מבעל אלא בעידי טומאה ואף בדברי רב איכא ביניייהו דלפירושו רב כי אמר ובעדים לענין להוליא אותה בין מבעל בין מבועל אמרה ולהרי"ף והרמב"ם ז"ל לא אמרה אלא לענין להוליא אותה מבועל אבל לענין להוליא אותה מבעל לא איירי ביה רב ולא סוגיא דגמ' · ומעתה יתבאר לך מה שכתב רבינו דלהרי"ף כשיש בקול ממש אם יש עידי ביעור מוליאין בין מבעל בין מנחשד כמשך אחר פשט לשון הר"אש לפום ריהטא שכתב אחר פירושו דברי השאלתות וכך היא שטת הרי"ף והר"אש ועגיס על דעתו שלגמרי משום אותה ולא חשש לבדוק אחריו וכבר נתבאר באמת שלא הפוס אותם

אלא לענין ובעדים דקאמר רב שהם עדי טומאה ולא עדי ביעור כמו שעלה על דעת ר"ת ולפון הר"אש דייק הכי שלא כתב וכן דעת הרי"ף והרמב"ם אלא וכך היא שטת הרי"ף והרמב"ם דמשמע שאינו מסוה אותן אלא לענין פי' שטת דברי רב ולא לענין הדין ועוד יש נהוכיח כן מתוך דבריו שבעל טור שכתב והכי רווחא שמעתא דלא מסתבר כלל דלימא רב בעדים סתם אי לא איירי בעידי טומאה וכו' ואחר כך כתב וכך היא שטת הרי"ף והרמב"ם משמע בהדיא דלא אמר וכך היא שטת הרי"ף והרמב"ם אלא לענין זה בלבד · והמרדכי כתב שהר"מ כתב לקיים דברי השאלתות וכתב אחר שדברי השאלתות מיושרים מי יחלוק עליה' להקל ועוד שכל דבריהם דברי קבלה וכדי לסמוך עליהן כמו התלמוד ואף הגמיי' בפכ"ד דאישו' כדבריהם ע"כ ודברי קימ' הם עפרי הגמיימוני חולק

הוא על דברי השאלתות כמו שנתבאר · והרש"בא בתשובה כתב וזה לשון ר"ח והרי"ף ור"ת השכימו שאין מוציאין אשה מבעלה אלא בעדים ל"ש יש לה בנים ל"ש אין לה בני' ובקלא דלא פסיק מנטען ולא מבעל ורב אחאי ורש"י סוברין דאפי' מבעל מפקינן בקלא דלא פסיק וכשאין לה בנים מבעל והוא דליכא אויבים וכדעת הרי"ף והגאונים הכז' אני סובר עכ"ל כתב דעת ר"ת בדבריו הראשונים וגם הוא כתבו כן בשמו ולא כתבו מה שחזר ופי' בפי' השאלתות וכ"ל משום דמשמע להו ז"ל שמה שחזר ופי' דברי השאלתות אתא לפרושי אבל דעתו אינו כן אלא כדבריו הראשוני' ועליהן הוא סומך וזה שלא כדברי רבי' שכתב דלדעת ר"ת ע"י עדי ביעור אסורים לבעל ומי' המרדכי כתב כלשון הזה ושוב חזר בו ר"ת והודה לדברי השאלתות וזה כדברי רבי' ומ"מ כתב דלר"י כר' כדברי ר"ת הראשונים דכולה שמעתא ק' לדבריו האחרונים וגם מ"ש רבינו אחר מ"ש שטת הרי"ף כפי מה שעלה על דעתו וכן היא מסקנת הר"אש ז"ל יש לדוקשוע"פ שהר"אש כתב אותה בשטה לפ' דברי השאלתו' כת' כן לאפוקי ממאי שפר"ת בהם ואין נגם הכרע שיסבור הוא ז"ל כן ואפשר דכדברי הרי"ף והרמב"ם ס"ל וכ"כ בתו' בשם ר"י דלעולם לא מפקינן לה מבעל אלא בעידי טומאה ממש : וכתב כ"י שכן דעת הר"אם והריטב"א ז"ל וגם הר"אש כתב בתשובה כלל כ"ב סי' י"ז על א"א שזנתה בעד א' וגם קלא דלא פסיק דע כי בע"א אין א"א נאסרת אלא לאחר קינוי וסתירה כדאית' פ"ב דקדושין אין דבר שבערו' פחות מב' ובקלא דלא פסיק פסקו [illegible] ור"ת דלא מפקי' מבעל דלקלא דלבתר נשואין לא חיישי' ובשאלתו' דרב אחאי פסק דבקלא דלא פסיק מפקי' מבעל ור"י הכריע כדברי ה"ג וכן פוסקין עכ"ל ואע"פ שראה רבינו תשובה זו לא נמנע מלכתוב שמסקנת הר"אש כאותה שטה שכתב בפסקי' משום דמשמע ליה ז"ל שאות' שטה שכת' בפסקי' אחר שהשיב אותה תשובה אמרה וכ"כ ז"ל על אותה תשובה וז"ל ועתה כשלמדנו יבמו' דקדק א"א כר"ן לשון השאלתו' ופי' בע"א וז"ל מתוך דברי השאלתו' שכתבו ואי איכא דבר מכוער וכו' נ"ל שלא כיוונו לדברי ר"ת וכו' עד והשכי רווחא שמעתא דלא מסתב' כלל דלימא רב ובעדי' סתם אי לא איירי בעדי טומא' עכ"ל ולפי מ"ש בסמוך י"ל דלא לפס' הלכ' אמר' אלא לחלוק על פר"ת בדברי השאלתו' ואע"פ שכת' בתשובה סי' י"ב שראה את הר"מ פוסק ודן כפר"ת בדברי השאלתו' הרי חזר וכתב בתשוב' זו דסוגיין דעלמ' פוסקין כה"ג ור"י וכן בדין דבעלי שטה זו הם רוב בבנין ורוב מנין (ב): ועיין בתשו' הרמב"ם דמייכי לספר נסים: ומ"ש רבי' בנחשד ועבר ונשאה אם יש לה בני' מהבעל לא תצא ואם אין לה בני' מהבעל תצא הוא ע"פ פרש"י דהאי דקתני בד"א בשאין לה בנים אבל יש לה בני' לא תצא כתב בד"א דאם כנס הנטען יוצי' בשאין לה בנים מן הראשון אבל יש לה בני' מן הראשון לא תצא דכי מפקי' לה קא מחזקי' לקלא קמא ועבדינן להו ממזרים אבל הרי"ף כתב בד"א בשאין לה בנים מן הנטען הוא שמוליאין אותה מידו אבל אם יש לה בני' מן הנטען לא תצא וכך הם דברי הרמב"ם בפ"ב מה' סוטה וכת' הר"אש בתשו' דה"ע דמשתב' כפרש"י כל האחרו' פוסקין ודנין ע"פסר"י והרמב"ם ז"ל וכת' עוד בתשו' (כלל נ"א סי' כב) על שנטענו על א"א ונתברר' אין כאן מקו' הראוי להסתפק דמאי כ"מ אם נרש' או מה אם יש עדי טומא' תצא ואם יש עדי כיעו' והלא דלא פסיק וליכא אויבי' תצא : ומ"ש רבי' דבדבר מכוע' בקלא דלא פסיק אע"פ שלא ראו עדי' אלא שהבעל ראה אותו תצא מהנטען מתוך דברי הר"אש שכתבתי כתבא' שאין דברי' שלנו אמורי' אלא לפר"ת בפי' דברי השאלתו' אבל לדברי כל שאר פוסקי' דקיי' שהבעל אינ' נאמן ולא מורד' לענין זה וכ"כ הרמ"בם בפ"ב מה' סוטה וז"ל באו עליה עדי' שנסתר' עם א"ש זה ובאו וגלאו דבר מכוער כגון שנכנסו אחריו ומלאום זוג אחר וכו' אם הוליא' בעלה בדב' מכוע' כזה ה"ז לא תנשא לנטען אלא אסורה עליו ואם עבר ונשא' והיו לה בני' ממנו לא תצא ואם לא היו לו בני' תצא בד"א כשהרננו העיר עליה ועל הנטען יום ומחלה או יותר ואמרו פלו' זינה עם פלוני' ולא פסק הקול וכו' נרא' מדבריו בהדיא דבכל שלא באו ב' עדים בדבר מכוער לא תצא מנטען : ומ"ש רבי' גבי דבר מכוער מנעלי' הפוכים תחת המטה ליסנא בריתא נקט ומקפי עלה בגמ' ליחזי דמאן כינהו ומסי' אלא מקו' מנעלי' הפוכי' תחת המטה ופרש"י מנעלים הפוכים פיסה למטה ודאי של נכרי הם והפכו כדי שלא יכיר הרואה מקום מנעלים הפוכי' ליכר מקום שהיכתו בעפר תחת המטה' והא דקניא חוגר' בסיטור פרש"י הוא כעין מכנסים שהיו הנשי' חוגרו' לצניעות ואמאי דתניא רוק למעלה מן הכילה פרש"י ארוכל יוצא קשי' דוקא בעל רוק למעלה מן הכילה שעל מטתו מיזרק הרוק למעלה כי הם שוכב ופניו למעלה הילכך זיכתם זו ורקקם בשעת תשמיש · והרמב"ם כתב בפכ"ד מהלכ' אישות גבי דבר מכוער כילד כגון שהיתה בחדר לבדה ורוכל יולא ונכנס מיד בשעת יליאתו ומצאו אותה עומדת מעל המט' והיא לובשת המכנסים

[illegible]

למכנסי׳ או חוגר׳ אזור׳ או שמלאו רוק לא למעל׳ מן הכילה או שהיו יולאין ממקו׳ אפל או מעלין זה את זה מן הבור וכיול׳ בו או שהיו מנשקין זה את זה או מגפפין זה את זה או שראוהו מנשק ע״פ חלוק׳ או שנכנסו זה אחר זה והגיפו הדלתו׳ וכיול׳ בדברי׳ אלו אם נ לה הבעל להוצי׳ תלא בלא כתוב׳ ודברי׳ הללו אותנהו בירו׳ פ׳ המדיר ואע״פ שבפ״ב מה׳ קוטה גבי דבר מכוע׳ לא כתב אלא חוגר׳ תגורה ורוק למעל׳ מן הכילה כבר כתב וכיולא בזה כדי לכלול גם שאר דברים שכתב בפ״כד מה׳ אישות ומ״מ משמע שאם לא היה כיעור בדברים

אלא בעדי טומ׳ וכשיש בקול ממש יא או יש עדי כיעור מוציאין בין מבעל בין מנחשד אם אין לה בנים אבל בראיי׳ הבעל לחוד לא מפקינן

אלו וכיולא בהם לא תלא, מכטען אפי׳ אין לה בנים אפי׳ הוא קלא דלא פסיק וכן מלאתי בתשובה בשם רי״בא ותבירו וכן כר׳ מדברי הרי״ף והרמ״בם דקתני בעינן עידי כיעו׳ וקלא דלא פסי׳ אבל מדברי הרפ״בא בתשוב׳ סי׳ תקכ״ו לא משמ׳ הכי הכ׳ על מי שחשוד בא״א וכפטר הבעל והקש זה הכחשד לישא אותה אם אותו קול של ריכון הוא קול שאינו פוסק כגון שעמד יום תמי׳ ואלי יום לא יכנוס ואף ע״פ שאין שם לא עידי טומאה ולא עידי דבר מכוער ויש מן הגדולי׳ שאמרו שאם כנס יוצי׳ ויש לסם ראיה ביבמות על מה שיסמוכו וקרובים דבריהם להיות כן עכ״ל: כת׳ הרמ״ב בפ״ב מה׳ קוטה על דבר מכוער אם לא היה ריכון לדבר זה בעיר או שפסק הקול שלא מחמת יראה אם נשאת לנטען לא תלא אפי׳ אין לה בנים אפי׳ בא עד א׳ שזנת׳ עמו לא תלא ע״כ: כתב הרפ״בא בתשובה סימן אלף ורכ״א הגפת הדלתו׳ שאמר׳ אין זה יסוד עד שיה׳ בית כעול ׳ידתדע טריך דירו׳ שער כעול במכעול משמ׳ וכדמשמ׳ התם בירו׳ בפ׳ המדיר דגרסי׳ התם תרעא טריך שוטה מונף נריכ׳: וכתב עוד והת׳ בפ׳ המדיר אמרו בכל הכך דאמרן התם וכולן אם הביאה ראיה לדברים כאמנת ואין לך ראיה לדברים יותר מזה שלא נתיחדה לרלונה אלא מפוך האונס ואמאי דאמרי׳ הא בקלא דפסיק פרש״י שילא קול אחר לומר שקר הוא הלעז וכך הם דברי רבי׳ ועל מאי דאמרי׳ אויבים הוא דאפיקו לקלא כתב המרדכי א״כ אם ע״י אויבים לא פסיק לאו כלו׳ הוא אע״ג דמעיקר׳ לא ילא ע״י אויבי׳: כתב כ״י בשם הרי״טבא נראין הדברי׳ דכי פסיק ביני ביני אם שתק קול הראשון וחזר הקול הראשון וכמשך יומא ופלגא לא פסיק חשיב לאסר׳ עליו וכת׳ עוד דכל היכא דאיכא בעיר אויבי׳ בין לנטען בין לנטעב׳ אפי׳ כמשך הקול יומ׳ ופלגא ויותר בלא שום הפסק׳ לאו קלא הוא ופריא ולישפר דאפי׳ לכתחלה לא חיישי׳ לה לאוסר׳ על הנטען עכ״ל ודברי׳ מבואר׳ לגמ׳ הם ולא אתא לאשמועינן אלא דלכתחל׳ כמו שרי: כתב מהרי״ק שורש קל״ה על נטען על אשת איש ואח״כ נירשה בעלה ואבי הנטען השביע שלא ישאנה וילא קול שקדשה לא בילאת שאלתך שאם על ב״ד מלווין להפרישו או אם האשה תובעת שיוליכה׳ כיון שאין יכול לכנסה מחמת השבועה אם על ב״ד היתה השא׳ שלא ידוע הוא הדברי׳ המכוערי׳ שנזכרו בתלמוד ואותם הסוסי׳ רמ״בם ור״מ ע״פ הירו׳ ולדון מה יקרא דומה לאותם הנזכרי׳ בתלמוד בבלי וירו׳ שלא אין זה תלוי כ״א בשיקול דעת הדיין ואולם כדי להרבות בחקירות בכל כיולא כלע״ד שלא מן השם הוא ואי׳ כבוד אלהים חקור דבר זה אך למעלי׳ עין בהתגלע הדבר ע״י עדים שראו דב׳ מכוע׳ ח״ו אלא כלע״ד דבזה מלווי׳ להפרישן בגט ואם לא ירל׳ הנטע׳ לשמוע ליפמתיה עד דמגרש לה נק״ו דמקדש תוך ג׳ חדשים לאחר מיתת הבעל ומ״מ כדי להסתלק מכל ספק היה כלע״ד לעשות כמו שכתב ר״ת גבי האומרת נאים עלי תגזרו באלה חמורה על כל איש ואשה מזרע ישר׳ שלא יהיו רשאין לדבר עמו ולישא וליתן אם לא יגרש ואם האשה רולה שיוליאנה כיון שאין יכול לכנסה כלע״ד שהדין עמה ויעשו ב״ד דכך בקשה ואם לא ישבה שמוע לדברי חכמים כלע״ד שיכולי׳ לכופו אם היא באה מחמת טענה דחוטלא לידא ומרה לקבורה ע״כ: כת׳ המרדכי דעידי כיעור דאמרן אע״פ שלא ראו בבת אחת אלא בזה אחר זה ואע״ג דכיעו׳ דחזא האי לא חזא האי הא קי״ל בהלואה אח׳ הלואה דמלטרפין ואע״ג דאמכה דמפסיד האי לא מפסיד האי מיהו תרויהו אמנה קא מסהדי ה״כ תרוייהו אדבר מכוע׳ קא מסהדי וכן משמ׳ בירו׳ פ״ק דסוטה עכ״ל וכן משמע ב״פ דכתובות דכי היכי דמלטרפי לעדו׳ ממון מנטרפין לענין איסו׳ לדידן דקי״ל כר״י בן קרחה דאמ׳ אפי׳ ראו זה אח׳ זה מלטרפין דמוקי התם דפליגי רפ״בג ור׳ אליעז׳ אי מלטרפי׳ ב׳ העדי׳ להאכילו תרומ׳ על פיה׳ וקאמ׳ דפליגו בפלוגת׳ דר״י בן קרחה ורבנן והרי אכיל׳ תרומ׳ איסור הוא אלא ודאי לר״י בן קרחה לעדו׳ מילתא דאיסור׳ נמי מלטרפין אבל בפ׳ מי שאחזו כת׳ הרי״ף תוספת׳ דקתני בה ראוה שנים שנתיחדה עמו לריכה הימנו גט שני א׳ אחרי׳ וא׳ בין הערבים זה היה מעש׳ ואמרו אין מלטרפין וכת׳ עליה הר״ן דאע״ג דלגבי ממון קי״ל בפ׳ זה בורר דהלוא׳ אחר הלואה והודאה אחר הודאה מלטרפין לגבי אישות השייך בדיני נפשו׳ בבת אחת בעינן להו עכ״ל: ויש לחלק בין דיני אישות למילי דאיסורא (ועיי׳ בת״ה סי׳ ל׳) כתו׳ בהגהו׳ מרדכי דקדושין מעש׳ בכהן א׳ שהיה חושד את אשתו מאיש א׳ ופעם אח׳ ראה אות׳ נכנס׳ עמו לחדר וסמך אזנו לכותל ושמע קול כשימת׳ כדרך משמשים מטותם ואסר׳ ה״ר יחזקאל ומהר״ם אוס׳ להית׳ דאיכ׳ למימר שלא היה שם כי אם מיעוך שדים והגעון כיון שלא ראה גוף המעשה והבי׳ ראיה מרוכל עכ״ל ובתשובות הר״מ שבסוף תשובות הרשב״א תת״לב ותת״לג כתוב ענין זה באורך (ד) בתשובו׳ הרשב״א סי׳ אלף וקפ״ז כתוב דברים השייכי לענין זה עיין עליו ועיין בהגהו׳ מרדכי דיבמות פ״ט ובתשובת מיימוני השייכי לספר נשים: כתב הרמ״בם בפ״ב מה׳ סוט׳ כל אשה שהי׳ לה קינוי וסתיר׳ ולא שתת׳ מי המרים בין שלא רלה בעל׳ להשקות בין שלא רלתה היא בין שבא לה עד טומא׳ או הודית או שהיו׳ מאלו הנשים שאינם ראויים לשתות או שקנאו לה ב״ד הואיל ונאסר׳ על בעל׳ מ״מ הרי היא אסורה על זה שנתיחד׳ עמו לעולם כדרך שהיא אסור׳ על בעל׳ ואם עבר ונשא׳ מוליאין אותה מתחתיו בגט אפי׳ היו לה כמה בנים ממנו ומפי השמועה למדו כשם שאסור׳ לבעל כך אסור׳ לבועל אבל אם לא קדם קינוי ובאו עליה עדי׳ שנסתר׳ עם איש זה ובאו ואמרו דבר מכוער כגון שנכנסו אחריו ומלאו חוגר׳ חגור׳ או מלאו רוק למעלה מן הכילה וכיולא בזה אם הוליאה בעלה בדבר מכוער כזה ה״ז לא תכנס׳ לנטען שלא אסור׳ עליו ואם עב׳ וכנס׳ והיו לה בני׳ ממנו לא תל׳ ואם לא היו לה בנים

תלא בד״א כשרכנו העיר עליו ועלה יום ומחלה וכו׳ אבל אם לא היה רנה לדב׳ זה בעיר או שפסק הקול שלא מחמת ירא׳ אם נשאת לנטען לא תלא אע״פ שאין לה בני׳ אפי׳ בא ע״א שזנת׳ עמו לא תל׳: מ״ב ׳ג על מי שפאל על בתו שהית׳ כשוא׳ לראוב׳ ושדים משמעון ונתגרש׳ נגראובן מרלונו והשדיכה לשמעון ואו׳ שאסור׳ לו כדתנן הנטען מן האשה והוליאה מתחתיו אע״פ הכנס יולי׳ וכ״ל ולכל חבירי בדב׳ שאין זה נטען דאפי׳ להסוא שיכוייא דאין לה בני׳ ואי׳ עדים דמוד׳ רב מ״מ לפי הסוא שיכויי׳ הוליא קתני משמע הוליא׳ הבעל מפום הסוא שם רע ואפ״ה אינה נאסר׳ על הנטען אלא כי הסוא פ״ר דפי׳ ר׳ ברוכל יולא וכו׳ והוליא׳ הבעל מפום הסוא פ״ר או בכיולא בו ולשינויי׳ אחרינ׳ דמוקי מתני׳ כר׳ והלכה כותיה בקלא דלא פסיק איכה יולא אלא בשרוכל יולא ואשה חוגרת בסינר והוליאה הבעל. משו׳ האי קול שאם לא הוליאה משום פ״ר זה לא תנ״מ הבעל דלר׳ הוליאה תכן תדע דאמרי׳ בפ׳ המגרש ילא לה שם מזנה בעי׳ קודם שתנשא לכהן אין חוששין לה ואפי׳ בקלא דלא פסיק אבל אם היה רוכל יול׳ והי׳ חוגרת בסינר חוששי׳ לה דזונה לכהן בלא נשאת כשוא׳ לנטען דהיכ׳ דאמ׳ בעל אי לא מפיק מבטלין קלא להחמי׳ גבי מזנ׳ לכהן איכ׳ למימ׳ הכי והכ׳ אי לית׳ לקלא כדפי׳ אינו נטען ועוד שאיכ׳ נאסר׳ בקול זה אא״כ הוליא׳ הבעל מחמת זה וצריך שיאמר בפע׳ גרושין משום פ״ר אבי מוליאך או ליפכא אחריכ׳ כותי׳ ובזא׳ שאם לא היה זה ולא קול האום׳ על הנטען ולא איתחז׳ בב״ד ואין לחלק בקולו׳ היכ׳ דמתסרא לכל העולם בעי׳ ב״ד היכ׳ דלא אתסר׳ אלא לנטען לא כ״ש שא׳ אנ׳ אד׳ מפו׳ פ״ר אבי מוליא׳ ולא היה הקו׳ כדפרישי׳ לא הית׳ אסור׳ לנטען דאיכ׳ למיתלי בפריצות׳ כדמפר׳ במזב׳ אין חוששין לה שא׳ שזה האד׳ מקפיד על זבוב שנפל לתוך כוסו ולכתחלה מותרת ליכנס׳ לשמעון ועוד שראובן ושמעון היה אויבי׳ ואפי׳ היה הקול כקול דרוכל בטל הקול ולא הלכ׳ אבי או׳ שא״כ אין לך נטען אלא אפי׳ לזות שפתי׳ אין כאן ועוד מאח׳ דלא אתחז׳ לאו קלא הוא והא קמי ניפואין בע״כ ונראין הדברי׳ ק״ו באיסו׳ כרת שהר׳ באיסו׳ לאו לא כ״ש שהרי אמ׳ לא היה האונס לבת שבע היתה אסור׳ לדוד אבל האונס התיר׳ דלגבר׳ כמו שרי׳ אבל היכ׳ דלגבר׳ אסיר׳ או היה יודע בעל לבועל נמי אסיר׳ ונקה״זו׳ יעק׳ב״ד מאי׳ עכ״ל (ס) היכא דאיכ׳ דבר מכוער וקלא דלא פסיק וכנס׳ הנטען כילד מוליאין אות׳ מידו כת׳ הרפ״ב בתשו׳ אכתב׳ בסוף סי׳ י״ז כתבו התו׳ בפ״ק דסנהדרין ל״ל לפי׳ ר״ת שהי׳ מותר׳ לבעל׳ כשלא כיוונו עדותן או כשהוכחשו דאי לאו הכי ימחייב ק׳ סלעי׳ הא לא קרי׳ ביה ולו תהיה לאשה יש ללמוד מכאן דאי אתו עדים ואמרו אשת פלו׳ זינתה דבעי דריש׳ וחקיר׳ לאוסר׳ על בעל׳ וסבר׳ הוא דלא גרע מגזלו׳ וחבלו׳ וכ״כ כ״י וכ״כ הסמ״ג במ״ע סי׳ מ״א וז״ל בשם רבי׳ יעקב׳ אמרו שהני׳ שהעידו על א״א שזנת׳ שלריכי׳ דריש׳ וחקיר׳ לאוסר׳ על בעל׳ והתבואה הגהו׳ מרדכי דיבמו׳ (ד׳ תס״ב ע״ג) והגהו׳ נימון הכ״ד מה׳ איסו׳ ובתוס׳ פ״ק דמכות נמי תשיב לדיני נפשו׳ דיני כפשו׳ והר׳ אם ג״כ כת׳ בתשו׳ כלל נ״ו סי׳ ד׳ וז״ל תמה׳ אבי כות׳ שלא כהוגן עשו שקבלו העדו׳ שלא בפני האשה ושלא בפני בעלה שהבר נשא׳ שיבא בעל השור ויעמוד על שורו ועוד שהיה ראוי שעדות זו תתקבל בפני גדולי ישר׳ הבקיאי׳ בדרישה שידרשו ויחקרו היטב כדי שלא לאסור אשה על בעל׳ דתני׳ בהלכ׳ יבמו׳ אין בודקין עידי נשי׳ בדרישה וחקיר׳ ר׳ טרפון ור׳ עקיב׳ אומרי׳ בודקין עידי נשי׳ בדריש׳ וחקיר׳ וקא מפלגי בדל׳ הכיכ׳ דאמר דבר תור׳ א׳ דיני ממונו׳ וא׳ דיני נפשו׳ בדריש׳ וחקיר׳ הכ׳ משפט א׳ יהי׳ לכם ומפני מה אמרו בדיני ממונו׳ לא בעי דריש׳ וחקיר׳ כדי שלא תנעול דלת בפני לווין והכ׳ קא מיפלגי מ״ס כיון דאיכא למיקל כתובה כדיני ממונות דמיא ומ״ס כיון דקא שרינן א״א לעלמ׳ כדיני נפשות דמי׳ ובכדון זה לאסור׳ אשה על בעל׳ הכל מודי דבעי׳ דרישה וחקיר׳ ולקבל העדות בפני בעלי דינין ובפני גדולי ישר׳ שידעו לחקור ולדרו׳ ולא להוציא עלה במחשבים ולהולי׳ לעז על האשה היושבת תחת בעל׳ ואף בדיני ממונו׳ אין מקבלין עדו׳ אלא בפני בעל דין וכת׳ רי״בא שאם קבלו שלא בפני בעל דין אינו עדות לדין על פיו וראוי להעניש לכל מי שהיה באות׳ עלה ובאותו ועד לקבל עדו׳ של לעז ופגם על אשה היושבת תחת בעלה שלא בפניה׳ עכ״ל וכת׳ כ״י בסוף יבמות והלכ׳ כת״ק דאמר אין בודקין עידי נפ׳ בדריש׳ וחקיר׳ וכן פסקו הגאוני׳ וא״ת היכי פסקו כת״ק דאין בודקי׳ דהא טעמיה הוא משום כתוב׳ דאית לה למשקל ולא תקנו בכתוב׳ דריש׳ וחקיר׳ והלא עיקר עדו׳ העד להתיר׳ לינשא הוא והוא עדו׳ א״א דהוי דיני נפשו׳ ובתר הכי אתי דין שתטול כתוב׳ וכיון דהריות׳ קדים לא תפרייה ולא תשקול תירן הרמב״ן דהשתא בזמן הזה טפי דמי האי ענייכ׳ דעדו׳ אשה לד״מ מלדיני נפשו׳ דהא רוב׳ דנשי אית להו כתוב׳ הילכ׳ אפי׳ מרוסה דלית לה כתוב׳ לא מפלגי בה דלאו דיני נפשו׳ ליתנהו בזמן הזה עכ״ל ולדברי המרדכי שכתבתי לעיל בשמו׳ שאע״פ שלא ראו העדי הכיעו׳ או הטומ׳ בבת אחת מלטרפין כיון דלדיני ממונו׳ מדמי לה היה נר׳ לומר דלא בעי דריש׳ וחקיר׳ ויש לדחו׳ דדרישה וחקיר׳ שאני דלכ׳ מילי לרי׳ דריש׳ וחקיר׳ אלא שאמרו דבדיני ממונו׳ לא ליבעי כדי שלא תנעול דלת בפני לווין והכא לא שייך למימ׳ הכי (ו) והרפ״בא ׳כתב בתשוב׳ לעיקר הדין ולהלכ׳ למעש׳ כך כ״ל באמ׳ דעידי קדושין אין לריכי׳ דריש׳ וחקיר׳ דהשתא מיהא לאו אדיני נפשות קא מסהדי מש״כ אף לר״ע בעידי מיתה דהיא אסורה לכל והבא עליה במיתה והשתא ע״פ עד זה שרינן לה לעלמא ואע״ג דבקדושין איפשר דאתי לידי נפשו׳ השתא מיהא לאו אנפשו׳ קא מסהדי וכולהו סוגיו׳ משמ׳ ודאי דלא בעי דרישה וחקירה בעידי גיטי׳ וקדושין ולפי׳ ישבו בג״ד הדיוטות וכדאמרינן בהמגרש אבן שליחותייהו עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות וכן כתב כל רבותי מורי ה״ר יונה גם מורנו הרמב״ן ז״ל ותדע לך ג׳ גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר ומד מינייהו אין בו זמן וכן לגבי קדושין דאמרי׳ דאין כותבי׳ בו זמן דהיכי עביד וכו׳ אלמא גיטין וקדושין ליתנהו בדריש׳ וחקיר׳ דאף הם כדיני ממונו׳ דבדידהו נמי איכ׳ משו׳ נעיל׳ דלת ותדע לך מדמכשריכ׳ כות׳ שנה שבוע ועוד שהרי אמרו שתקנו זמן בגיטין משום פירו׳ או משום בת אחותו והשיא דפר׳ היו בודקין לא ידעינא מאי קא דייק מיני׳ דהשי׳ לאו בעידי קדושין הוא אלא במי שנתקדש׳ כבר ובאו עדים ואמרו נעול׳ בנעורים זו זנת׳

(ד) וכן כ״נ בתשובו׳ מיימוני השייכים לס׳ נשים ב׳ מהר״ק שורש קפ׳ דבל היכא דבדינן נאמן ישרא׳ שלא תמטב׳ אונס לא דאמרי׳ שלא נפלה גם נאשת כהן שרינן עכ״ל וכ״ל מהרא״י סימן רכ״ג נתבאר ועיין בהגהו׳ מרדכי דיבמות פ״ג דף תס״ה תשו׳ מהר״ם על אשה כרתו גם עדים דבר מכוער והוליא׳ תנעלם וכן סי׳ תשו׳ זו בקלרבות בתשו׳ מיימון סימן כ״פ לס׳ נשים:

(ה) ועיין לים סימן זה דלמעלה דאם איכא קלא תמה אף כי נתאלמנ׳ אסור׳ דלא כתשוב׳ זו:

(ו) וכ״כ בי״ו נסי׳ ת״ו ב׳ תשו׳ הרפ״בא דעדים שהעידי׳ על הקול לריכין דרישה וחקירה הטיב כ״ם נתקנ׳ פו׳ שסרין תלותה ועיין נה״ס סימן ל׳ ולקמן סימן ת״ג:

מפקינן אע"פ שיש ממש בקול וכן היא מסקנ' א"א הר"אש ז"ל הוציאה הבעל בעדי כיעור וניסת לאחר וגירשה לא תנש' אחרי כן לנחשד לכתחלה ואם ניסת לא תצא אפי' אין לה בני': הנחשד משפחה ונכרי' ונתגייר' ונשתחררה לא יכנים ואם כנס לא יוציא:

יב המביא גט ממדינת הים שצריך שיאמ' בפני נכת' ובפני נחת' או שמעיד על בעלה שמת או שאמר הרגתיו לא ישאנה משום חשד ואם כנס לא יוציא אבל המביא גט בארץ ישראל כיון שאין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ישא אשה שנדר הנאה מבעל ולא היפר לה ובאה לפני חכם להתיר' ואסר' שלא מצא לה פתח להתירה לא ישאנ' שמא יאמרו אסר' כדי שישאנה ואם כנס לא יוציא מיאנה או חלצה בפני ב"ד יכול אחד מהם לישאנה כיון שהם ג' לא היו אחרי' (א) חוטאי' בשבילו וכל אלו שאסורי' לישא משום חשד אם היו להם נשים לחכם בשעה שאסרה ולזה בשעה שהביא הגט או מעיד בה ומתו מותרי' לינשא להם דהשתא ליכא חשד כיון דבאותה שעה היתה אשתו קיימת גרשו לנשותיהן אם גרמו הם הגירושין אסורו' ואם נשותיהן גרמו הגירושין מותרות וכולן מותרות לקרוביהם שאינם חשודים להוציאן מבעליהם בשביל קרוביהם:

יג כל הנשים שמתו בעליהם או גרשום לא יתארסו עד שיהו להן ג' חדשים אחר מיתת הבעל או אחר הגירושין חוץ מיום המיתה והגירושין וחוץ

ועדו' זו לריב"ב דריש' וחקיר' דבכספו קא מסהדי ע"כ: דין אשה שאמר' לבעל' טמא' אני לו שא"ל עד א' אני ראית' שנטמאת נתבא' בסי' ו' ויתבא' בסי' קע"ו (ז) ודין קינא לה ונסתר' או נסתר' בלא קינוי יתבא' בסי' קע"ח בס"ד (ח) כמוציא את אשתו משו' ש"ר אם מותר להחזיר' נתבאר בסי' שקודם זה: **הוציאה** הבעל בעידי כיעור וכו' לאחר וגירשה לא תנשא וכו' ואם נשא' לא תצא אפי' אין לה בנים כ"כ הרמ"בם בה' סוטה פ"ב והוא ברייתא בפ"ב דיבמו' ועיין במה שכתוב בסוף סימן זה בשם רבינו ירוחם כתב הר"אש בתשוב' יאותם שאמרו חכמים לא יכנוס אפי' באותו מבוי דאוי שלא תדור כ"ש שלא תשמשנו בביתו וכתב עוד יבתשוב' אחרת על אשה שהלך בעל' למ"ה ובא עד אח' והעיד עליו שמת והלכה ונשאת ומת הבעל השני ואח' ככהם' בבי' ב"ה א' לשרתו ויצא קול שנתיחד' עמו ואח' כל זה בא בעל' הראשון וגירש' אם יכולה לדור בבית ב"ה לשרתו כאשר בתחלה כ"ל שמותר להיות עמה בבי' דאם היא עליה קול שנתיחדה עמו בעוד א"א לא נאסרה עליו אחר שגירש' בעל' בשביל אותו קול דאף על בעל' לא היתה נאסרה בשביל קול כדאמרי' פ"ב דכתובו' יש ואמרינן בהלכה ניסין דלא חיישינן לקלא דבתר נשואין וכיון דלא נאסר' לבעל אף לבועל אינ' נאסר' והוי אם אומר שלא בא עליה אבל יש להסירו ולומר לו הוי יודע שאם באת עליה אסורה דלגבי דידיה הוי בעדי' אע"פ שלא נאסר' על הבעל בידיעתו מ"מ הוי' חתיכה דאיסורא גביה דידיה ורא"ה מפ"ק דכתובות גבי מעשה דדוד ובת שבע: **הנחשד** משפחה ונכרי' ונתגייר' ונשתחרר' לא יכנוס ואם כנס לא יוציא משנה בפ"ב דיבמות (ד' כד) וכתב הרש"בא בתשוב' איפשר שאפי' לא כנס בנשואין אלא שקדש אין מוציאי' מתחת ידו שכל שצריכ' גט מוציאין קרי' ביה ואי' מוציאין בדיעבד ובסוף סי' י' נתבאר דעת המפרשי' בזה וכתב רבי' בסי' קנ"א בשם הר"אש דכל היכא שאסרו בו ועבר וכנ' לא מיקרי דיעבד ומפקי' לה מיניה וכתב ב"י ב"ש דיבמות אהא דתנן ואם כנס לא יוצי' דבהכנה לא יוציא ולאו דוקא בכנסה אלא אפי' בא על השפחה ועל הנכרית בולדי' ובתוספת' קתני לה הכי בהדיא וטעמא דלא יוציא דכיון שנתגיירו וקבלו עליהם מזקה הוא דאגב אונסייהו גמרו וקבלו דגמ' גמיר לה דאחד האיש שנתגייר לשם אשה ואחד האשה שנתגייר' לשם איש גרים גמורי' הם וכיון דגיורת מיהא היא ומותרת היא לו ל"ש יש לה בנים ממנו או אין לה בנים לא יוציא וכ"כ הרמ"בן ז"ל עכ"ל כתוב בתשובו' הרש"בא סימן אלף ור"ס על ראובן שהיה כפוי אשה וקנה שפחה ונתעברה ממנו ואח"כ גיירה ולא פי' ממנה שצריכין הקהל למחות בידו ובסי' אלף ורל"ו כתב דינים השייכי' לסימן זה וכת' עוד הרש"בא שאלת הנטען מן הנכרית דתנן ה"ז לא יכנוס ואם כנס לא יוצי' אם עומד זה וגירש מהו שיחזיר כיון שגירש ובא לכנוס ה"ז כלכתחל' או דילמ' כיון שכנס הרי זה כדיעב' ואפי' שגירש לא יצא מהיתרו הראשון והמרת שמא' בירו' גבי הנטען מן האשה לא ישא אמה גירשה מהו שיחזיר אם אתה אומר כן לא נמצא לוזה על בניה ולפי זה כר' דוקא בשיש לו בנים ממנה ומשום לעז בניה הא לא היו לו בנים ממנה לא יכנוס' תשובה טעמא דלא יכנוס לכתחלה אינו אלא משום לזות שפתים שלא יאמרו בשביל זה נתגייר' וזהו שפי' הנכון אע"פ שרש"י לא פי' כן וע"כ היה מן הדע' שתהא' מותר' לחזור לו דכיון דמעיקר' לא חששו לרננה כ"כ שיוציא' מיהו אותה רננ' כבר נתבטלה ומעתה בנשואין השניים אין כאן רננה ואפילו היה כדדריך שמגלת כן בירו' גבי הנטען מן האשה לא ישא את אמה אינה דומ' לזו דהת' בכל עת ישנו לחשש שמא תבוא בתה אצלה ואע"פ שאותו הירו' שאמרת לא ידעתי בשום מקום אבל מה מעשה וגבי הנטען מן השפחה ומן הנכרית עלמן הוא בירו' וזה מבואר לפי דעת הירושלמי דנשואין שניים כראשוני' כל שאין לו בנים ממנה לא יכניס וכ"כ הרמ"בן בחדושיו ואע"פ שלא היה כן משקול דעתי אין בי כח להורות כנגד דברי הירושלמי וגדול' מזו כ"ל מגירסת הירו' הנמצאה בספרי שאם אמרו לו אל תכנוס ועבר וכנס מוציאין מידו כיון שעבר ע"ד ב"ד שכך אמרו שם קידש כמי שכנס אמרו לו שלא יכנוס וכנס מוציאין מידו כך היא הגירסא הנמצא' אצלי אלא שבחדושי הרמ"בן איכ' כן אלא כך קידש אין אומרין לו שיכנוס אלא שלא יכנוס כנס אין מוציאין מידו וגירס' שבידינו נ"ל יותר נכונה דה"ל כאות' שאמר פ"ב דכתובו' לא נשא' כשא' מגנס אלא כיון שהתירום ליכנס לא תצא מהיתר' הראשון אע"פ שיש לחלק דהתם ברשות ב"ד קידש אבל הכא שלא ברשו' קדש כל שלא כנס ממש לא יכנוס עכ"ל ובפ"י מה' גירושין כתב ה"ה דברים אלו ואכתו' דבריו בסי' שאח' זה ועיין במה שכתבתי בסוף סימן י' כתב ר"י בנ' כ"ב ח"ב כל מקום שאמרנו אסורה לבעל ותצא אם גירש' הבעל וכנסה הבועל או הנטען תצא ממנו שבכל מקום שכופין לבעל להוצי' כופין לזה ואפי' שבא אחר ופסק הטעני' כגון שגירשה הבעל או מת ונשאה אחר וגירש' או מת ואח"כ נשאה הנטען תצא ממנו וכ"מ שאמרנו בבעל לא תצא אם גירש' הבעל או מת וכנס' הנטע' לא תצא ממנו ולעולם לכתחלה לא יכנוס נטען אפי' בכל אותם המקומות שאמרנו שלא תצא אם כנס' בדיעבד אפי' נשא' לאח' קודם הנטען לעולם לא יכנוס לכתחלה: ונר"יף כר' שאם הוציא' בעלה בדבר מכוער ונשאת לאח' ונפסק הקול ואח"כ גירש' אני לא תנש' לנטען לכתחלה ואם נשאת לא תצא ונרא' שאפי' היה

בענין דאמרינן לגבי בעל תצא מאח' שהספקי' הקול הזה' שנשא' לא תצא אבל נא' לראשון השכימו כמה פוסקי' וכ"כ הרע"ה עכ"ל:

יב המביא גט ממדינ' הים שלרי' שיאמר ב"ב וב"נ וכו' משנ' בפ"ב דיבמות (ד' כה) המביא גט ממדינ' הים ואמ' ב"ב וב"נ לא ישא את אשתו מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו ובגמרא (שם) טעמא דממדינת הים דעלי' קא סמכינן אבל מא"י דלאו עליה קא סמכינן כלומר דבא"י אינו צ"ל ב"ב וב"נ ישא את אשתו: ואמאי דתנן הרגתיו לא ישא את אשתו אמרי' בגמ' הוא גיהו דלא ישא את אשתו אבל לאחר תנשא ולא אמרינן רשע הוא והתורה אמרה אל תשת ידך עם רשע כדרבא דאמר רבא קרוב אדם אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע ודע דהיינו דוקא בעד אחד המעיד אבל אם היו ב' עדים מעידים נוקר א' מהם לישא אותה שאין הנים מלויי' לחטוא בשביל אח' כדאיתא בירו' וכתבו הרי"ף בפ' הכותב אבל החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה לא ישאנה וכן מפורש בדברי הרמ"בם בפ"י מה' גירושין שכתב וז"ל העד שאמר שהעיד לאשה שמת בעלה ונשאת על פיו ה"ז לא ישאנה וכ"כ בתוס' והר"ן בפ"ב דכתובות וכא דתנן הרגנוהו לא ישאנה מעידי' כן לא כלו' שהרגנו עם אנשי' הרב' ומ"מ ואם כנס לא יוציא שם מסקנ' דגמ' אליבא דרב אשי (ד' כה) ויתבאר בסמוך* **אשה** שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה ובאת לפני החכם להתיר' וכו' משנה שם (שם) החכם שאס' את האשה בנדר על בעלה ה"ז לא ישאנה מיאנה או שחלצה בפנין ישאנה מפני שהוא ב"ד ובגמ' אוקימנא מתניתין דקתני החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה לא ישאנה ביחיד מומחה דקי"ל דמצי מיפר וכיון דיחיד הוא אתא לידי חשדא אבל בי דינא דבי תלתא לא חשידי כדתנן מיאנ' או שחלצה בפנין ישאנה מפני שהוא בית דין כתב רבינו ירוחם בשם הרמ"ה דוקא אסרה *אבל אם התירה על בעלה וגירשה מותר לישא אות' החכם ואפילו התירה יחיד ואפילו הדיוט: ומ"מ ואם כנס לא יוציא מסקנא דגמרא שם אליב' דרב אשי וכתבו הרמ"בם בפרק י' מהלכות גרושין על שליח שהביא גט ועד המעי' שמת בעלה וחכם שאסר את האשה בנדר על בעלה וכתב הרב המגיד כן פירש רש"י דהא דאמרינן אם כנס לא יוציא אכולהו קאי וכן דעת רב אחא וגם הרמ"בן בעל דעתו שהיה הגור שעד המעיד לאשה אפילו כנס מוציא והסכים לדעת הראשונים והרשב"א ז"ל ממתיר בדין העד: וכתב עוד ויש בירושלמי בזה בשאלות חנוקות שאותה היא קדש אין אומרים לו שיכנוס אלא שלא יכנוס ואם כנס אין מוציאין מידו וזה הנוסח שכתב הרמ"בן אבל הרש"בא מצא נוסחא אחרת קדש כמי שכנס אמרו לו שלא יכנוס וכנס מוציאין מידו ופיר' הוא ז"ל אמרו לו ואכנס אחר שהתראה קונסין אותו ומוציאין מידו עוד בירושלמי גירש מהו שיחזור אם אומר את כן לא נמצא מוציא לעז על בניה פירש אם אתם אוסרים להחזירה נמצאת מוציא לעז על בניה וכ"כ הוא ז"ל ונראה שהיה לה בנים מכניסה לאסוריה לפי הירו' הזה עכ"ל ותשובת הרש"בא בזה באורך כתבתי בסימן שקודם זה וכתבתי בסוף סימן י' כל זה: כתב רבינו בסימן קנ"א בשם הר"אש דכל היכא שאסרו בו ועבר וכנס לא מיקרי דיעב' ומפקינן לה מיניה ועיין שם: **וכל** אלו שאסורים לישא משום חשד וכו' מותרות לינשא להם וכו' פ"ב דיבמות (ד' כו) במשנה וכולן שהיו להם נשים ומתו מותרות לינשא להם ובגמרא מתו אין נתגרשו לא והתניא אפילו נתגרשו ל"ק הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה ואב"ע הא והא דלא הואי קטטה הא דארגיל הוא הא דארגילה היא: ופרש"י נתגרשו לא וע"י שנתן עיניו בזו שהתיר גירש את אשתו' הא דקתני נתגרשו כגון דה"ל קטטה מקמי הכי דעדין לא נתן דעתו על זאת הא דקתני נתגרשו לא בדארגיל הוא קטטה שהוא התחיל להקניט את אשתו והא דקתני אפילו נתגרשו בדארגילה היא קטטה שהיא הקניטתו תחלה וכתב הרמ"בם כלישנא בתרא וכך הם דברי רבינו וכתב נמוקי יוסף וכולן שהיו להם נשים ומתו לאחר זמן מותרות לינשא לו שהרי בשעה שהעיד העד או שאסרה החכם היתה אשתו קיימת ולא ליש' את זו נתכוון ומי' אם היתה חולנית בשעה שהעיד חיישינן וכן משמע' בירו' ע"כ ודע דאיתא תו במתניתין וכולן שנשאו לאחרים ונתארמלו או נתגרשו מותרו' לינשא להם ופסקה הרמ"בם בפרק הנזכר ואיני יודע למה השמיטה רבינו: ומ"מ וכולן מותרות לקרובותיהם וכו' שם במשנה:

יג כל הנשים שמתו בעליהן או נגרשו לא יתארסו' עד שיהו להם ג' חדשי' אחר מיתת הבעל או אחר הגירושין משנה בפ' החולץ (דף מא) ולעג"ג דרבי יהוד' ור' יוסי פליגי במתני' ואמרו הבתולות יתארסו ואמר רבי יוחנן דהכי הלכתא פסקו הפוסקים כת"ק שהו' ר"מ וכתבו הרי"ף והרא"ש דטעמא משום דאמרינן בתר הכי בגמ' דהדר ביה רבי יוחנן ועוד דקי"ל הלכה כר"מ בגזרותיו כדאיתא בפ' לא עביד ומ"מ חוץ מיום המית' והגרושין מסקנא דגמר' שם (ד' מב) צריכה להמתין ג' חדשים חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו והא דלא יתארסו היינו שלא יתקדשו אבל בשדוך מותר וכן מבואר בתשו' הרא"ש בתחלת כלל כ"ג ועיין שם וכן בתרומת

*ב"ח נמצ' רבי' נפי' קמ"א גבי אסורי הר"אש ז"ל שאע"פ שיש עדים שהנכרי' אוסרות ... נזהר ... ויסורים לו:

וחוץ מן היום שנתארסו בו אפילו נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין אפי׳ היה לה כעס עם בעלה או שהי׳ הוא או היא חולי שוראי לא שמשו או קטנה או זקנה או עקרה ואילונית כלן צריכות להמתין שלשה חדשים (ה) ואם נשתהה הגט בין כתיבה לנתינה כתב רב אלפס שמונין שלשה חדשים משעת כתיבה וא״א הרא״ש ז״ל כתב משעת נתינה מעשה באחת שנתגרשה ויצא קול של פסול על הגט והצריכה ר״ת גט אחר מפני הלעז אע״פ שכשר היה והתירה לינשא מיד ולא הצריכה להמתין ג׳ חדשים אחר הגט השני כיון שלא הצריכה גט השני א״א לבטל הקול ור״י אומר שצריך להמתין שלשה חדשים אחר הגט השני וכן היא מסקנת א״א הרא״ש ז״ל ואפילו אחר ביאת זנות כגון שנאנס או נתפתתה צריכה להמתין ג׳ חדשים ורוקא גרולה אבל קטנה שנאנס או נתפתתה או יוצא׳ במיאון אינה צריכ׳ להמתין וגיורת שנתגיי״ר ושפחה שנשתחרר אפילו גדולות אינן צריכות להמתין

סדקן סימן רי״ז ומ״מ צריך להסיר מלתת לו׳ לסדך אם לא ע״י מיסבעו המסדך אלא יכנס בביתו המשודכת עד סוף זמנן כדי שלא יבוזו לידי תקלה ונעגע דצריכו להמתין ג׳ חדשים אמר שמואל משום דאמר קרא לא יהיה לך לאלקים ולזרעך אחריך להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של אחר ופרש״י ולזרעך אחריך אמין הפסיקה סורים אלא על קודמי׳ מזרעו מיומם אחריו דבא אמר בזרם שמא יש אחותו מאביו ויולידו את אמו ויבא אחר אחיו מאמו ויולידו את אמו לשוק ויפטור את יבמתו לשוק פי׳ אם לא תמתין שאם אחר בעלה ג׳ חדשי׳ היפסר שהיא מעוברת מבעלה הראשון ואומרים בנו של אחרון הוא ופעמי׳ מיפה בנו של ראשון שלא מאמו ומלא שבאת אחותו מאביו ואיפסר מיומת בנו של אחרון בלא זרע ומייבם זה אשתו בחזקת שהוא אחיו מאביו והוא אינו אלא אחיו מאמו ואיפסר מיומת זה שאחרון בלא בנים ואשתו זקוקה ליבום ונדמין שהם בנו הוא ומוליד את אמו לשוק בלא חליצה ונם איפסר מיומו בנו של ראשון בלא זרע ואין לו אח אחר מן שאב אלא זה והם נדמין שזה בנו של אחרון הוא ואין לאותו שאת ליבם את אשתו ומתו ובאתו כפטר לשוק בלא חליצה ונבאתן מעשה בחליה המחזיר גרושתו אינ׳ צריכה להמתין וכ״כ בשמ״ק וצריכ״ם בתשובה סימן תקכ״ב מיהו גר וגיורת שהיו נשואים בשבתיירו צריכים להמתין שלשה חדשים מלזקה זה לזה בדין זרע שנזרע בקדוש לזרע שנזרע שלא בקדוש כדתניא בפ׳ שחולן ומ״ש אפילו נתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין שם בתוספה (דף מא) ומ״ש אפילו היה לה כעס עם בעלה או שהיא חולה וכו׳ כולן צריכות להמתין שלשה חדשים בריתא שם (דף מב) ובפ׳ אע״פ (ר״ס) הרי שהיא דרוסה ליכן לבית אביה או שהיה לה כעס בבית בעלה או שהיה בעלה חבוש בבית האסורים או שהלך בעלה למ״ה או שהיה בעלה זקן או חולה עקרה וחקנה אילונית וקטנה והמתנה אחר מיתת בעלה ומתי׳ לחייה ליבל כולן צריכות להמתין ג׳ חדשים דברי ר״מ ומסיק בפ׳ אע״פ דהלכה כרבי מאיר בגזרותיו ופירש״י הרי שהיה לדום רוב ימיה להיות בבית אביה וכו׳ כל אלו אין דרכן להתעבר אמיה לחייה ליבל שבעקר בית הדיון אלא בגזרותיו בכל מקום שהוא מחמיר עדדבבן דאע״ג דאין כאן בחבין בין זרעו של ראשון לשל אחר דשא לא מעברה לא אלוג דבבן בחקנת גזלות אלמה לאשה ובגזרו שתה שתמתין כל אשה ג׳ חדשים כתב רבי׳ בפי׳ קס״ד דיבמה שתה הייבה צריכה להמתין ג׳ חדשי׳ אחר מיתת הייבה כתב הריב״ם בתשו׳ סי׳ כ״ב דאשה שהיה מני לריכ׳ להמתין ג׳ חדשים ג רבי׳ יהודה בשם ר״ג בת״ם מיאמרם בבעלה בקטנותה ונשאת לבני בתוך ג׳ חדש׳ הולד דשי הוי והרי הוא בנו לכל דבר פשוט בפ׳ נושאין וכ״כ הרמ״ם עכ״ל ובכ״ג ת״ג כתב קטנה שיאתה במיאון אינה צריכה להמתין פשוט בפ״ד אחין ואם נשאתה הגט בין כתיבה לנתיבה כתב הרי״ף שמונין ג׳ חדשים מעשת כתיבה וכו׳ בפ״ב דגיטין (דף יח) אינמר מאימתי מונין לגט רב אמר מעשת כתיב ושמואל אמ׳ מעשת כתיבה ולקמר תלמודא תניא כותיה דרב ות״ל דשמואל ולקמר אמר הכי רב כהנא ורב פפי ורב אחי עבדי מעשת כתיבה רב אשי ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי מעשת נתיבה ובתב הרא״ש רב אלפס לא הביא אלא ת״ל דשמואל ובתב וכן הלכתא ודברי חמיהין לתה אסר אלפס כשמואל הא קי״ל הלכתא כרב ליאוקי ועוד דרב אשי ורב הונא בריה דרב יהושע דאינון אמוראי בתראי עבדי כרב ונם אחרי אבתוב בשם והלכתא מעשת כתיב׳ מעשה דהרי״ף אינו נורס אותו ואחר אלא כתבו בהלכותיו ובכל אשכנז ולרפת אינו מעשת נתיבה כרב עכ״ל והרמב״ם פי׳ יא מה״ג אסקה כשמואל דאמר מעשת כתיב׳ ואיפסר אסיה נור׳ בנירה אחרים דיין דנרסי והלכתא מעשת כתיבה ואפי׳ אם לא היה נורס כן י״ל דכיון דר אחי דהוא בתר טובא ומאחרי דתלמודא היה עדיד מעשי כתיב׳ אחי׳ ואיפסר אזה היה שעתו של הרי״ף ז״ל ועוד שבידו״ם אחולקב״ם בפי׳ וכן אסקה סמ״ג ובן דעת הרא״ש והר״ן ורי״ב ב״ז ל ונם בספר אורחו׳ חיים הביא הרי״ף אינו בלבד: מעשה בחתך שבתנרסה ונלא קול של פיסול על הגט והלריכה ר״ת גט אחר אפני הלעז וכו׳ ולא הצריכה להמתין ג׳ חדשי׳ וכו׳ ור״ת אמרי׳ להמתין ג׳ חדשי׳ אחר הגט הראשון מחלוק ר״ת ור״י כתבו הרשב״ם והר״ם והר״ן והמגדל׳ בסוף ניטין וכתב״ם בפ״ט מה׳ איסו׳ אבל דינו של ר״ת אמת ומ״ש רבי׳ וכן היא מסקנ׳ ת״ת ז״ל אע״פ שהרא״ש לא הבריע בין ר״ת לר״י ומשמ׳ לרבי׳ דמדבריה דבר׳ ר״י שהו׳ דוחה דבר׳ ר״ת ולא הבי׳ עיון כלו׳ נר׳ שהו׳ סובר דדחו׳ בכולו׳ היא ובכ״ב בפי׳ בתשו׳ כתבתי בפי׳ י׳ וכן נראה מדברי הרמ״בם וכ״כ בהדיבם ודאי מפני היא מוכח שהוא הוא בתשובה בו וכל גט שב״ד מלריכין ליתן ממנו מוכח ובתשו׳ אחרת כתב ובא בתשובות להרמ״בן סימן ק״לב מסתברא אחר מיתה בגט לריכ׳ להמתין ג׳ חדשי׳ ואין לך יולדת בגט שאינה לריכ׳ ואע״פי שאין קדושי קדושין גמורי׳ ויכול׳ לנאת בלא גט שהרי קטנ׳ שהשיאום אמו ואחיה שכל יודעין שיכול׳ לנאת בלא גט לריכ׳ להמתין וכ״ם זו שיל׳ עליה קול והלרכתה אותה גט יאמרו הנו דבנן בקידושין וקידושי מעליה הוו ואם״ה לא אלרכוה לאחוקי ואע״ב דלוזוה דמילת יהוליאום בגט מאלת אלריכ׳ ברוח ואפילו דבבריו איכא מאן דשמע בקידושין ובגט ולא שמע בהכרח ובהסיח דרים ם׳ שהולך וכיולא בזה בתשו׳ אחרת בסי׳ תקי״ן וע״ל סי׳ ו׳ מדין יולא עליה קול גידושין) וכתב בתשובה אחרת על אלמנה שיצא עליה קול שנתקדשה לראובן ובלבו אוהבים אבל לראובן ובקבלו גט ממנו ואותו ראובן נשבע לאחר שנתן הגט שאותו קול היה שקר ושלא קדשה מעולם כ״ל בפשוט שהיא אסור׳

בקרובין והוא אסור בקרובותיה ואין הבעל׳ עוש׳ כלום הכל שנתן גט מעצמו כוסין אותו אפי׳ ליתן כתובה כדאיתא פ׳ שאומר כ״ם שהיא אסור׳ לינשא תוך שלשה חדשים ובתשו׳ אחרת כתב וז״ל כבר נשאלתי על דבר זה בלשון רחב ומבואר שכן היה המעשה שנעשה זו היתה מעוכבת לבן ראובן ואח״כ שדכ׳ אבי׳ ליהודה ונתקדשה לו קדושין ודאין ואחר שקידושין עמוד לראובן ואמר שהוא היה שליח בנו לקדשה בשני אבייה ולא מיחה ונתקדם ובתי׳ בנו שלא מיחה אלא אחרי שעשה לריכה גט ממנו אפי׳ נתן לה גט אותו גט אינו פוסל לכהונה אז לא נתבדשה מאישה אלא מאיש שאינו אישה וכאותה שנאמנו פ׳ האשה רבה שדרש ר״ש בן מתיא וכאותה׳ ניטי׳ שבדרי׳ פ׳ כל הגט ואין מוסיפין מעוה הרוא׳ דכל שנגט אינו גט חשפת בעלמ׳ הוא ואינו פוסל לכהונ׳ וכל שאינו פוסל לכהונ׳ שהוא דבר תור׳ כ״ם בתשה זו שאינ׳ לריכה גט כלל שאינו מעכב׳ מניכם מיד מעו׳ גזירותיו דר״מ דזו ודאי אינ׳ בכלל הגזירו׳ ואם נפש לומר דאינו אמר׳ קדשתיכי והוא או׳ לא קדשתיך ואינמר עלה בגמ״ר פ״ר כופין אמאי ד׳ לינשא לא ניחא דאיתם׳ בקרובתי׳ ואם איתא הכי מתפר הוא בקרובתיה והלא הוא אוזה אמיה אמתה לא׳ הוא דאמרי׳ אתה דכיון אמיה אמר׳ שבתקדש׳ לו ואיתם שהוא כדברי׳ הרי הוא בשם גט אבל לאחר שנתברר אלא הוא בדברי דאוזר׳ זה כלו׳ מאות׳ הטעמי׳ הנלוי׳ גט זה שנתן שנעון בעלמ׳ הוא ואין בו ממנו ולא חייסי׳ ליה לכלום לא לאחר׳ לכהונה וכ״ם לאלריכ׳ ג׳ חדשים עכ״ל עיין במרדכי דקידושין פרק האומר כתב דבי׳ יהודה כל אשה שתנרש׳ מתחת קול שיצא עליה שנתקדשה מותר׳ לינשא מיד ואינ׳ לריכ׳ להמתין ג׳ חדשי׳ פשוט בתו׳ פרק הנזר׳ וכן מוכח שם עכ״ל ואפי׳ אח׳ ביאת זנות כגון שנאנס׳ או נתפתתה׳ וכו׳ ודוקא גדול׳ אבל קטנ׳ שנאנס׳ או נתפתתה׳ אינ׳ בתיאון אינה לריכ׳ להמתין וגיורת שנתגיי״ר וכו׳ בפ״מד אחין אמר שמואל וכולן לריכות להמתין שלשה חדשים תוך וגיורת ומשוחררת קטנה אבל קטנה בת ישראל לריכה להמתין ג׳ חדשים בעלי׳ בתיאון ואשמר שמואל דלא בעיא ואי בגט הא אמר שמואל חדא זמנא אי בגט הא אמ׳ שמואל דבעיא דאמר שמואל מיאתה בו אינה לריכ׳ להמתין שלשה חדשים נתן לה גט לריכה להמתין שלשה חדשים אלא בזנות וזנות בקטנה לא שכיח ניור׳ ומשוחרר׳ דשכיח בה זנות ליגזור הוא דאמר׳ כרבי יוסי דתניא הגיור׳ והשבויה שנפדו ונתקריבו ונשאתה שנשתחררה לריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר״י רבי יוסי מתיר לאדם ולינשא מיד וחכמים אומרים לריכות להמתין שלשה חדשים דברי ר״י רבי יוסי מתיר ליאדם ולינשא מיד ואשיקנא דטעמא דרבי יוסי משום דאשה מזנה מתאסר׳ אלא תתעבר ואיתך מיישבין אמאי לא בתיבת דאמרינ׳ אמר׳ בבתיבת יפה וכתב׳ הר״ן על בתיבת דאמרינ׳ ומשוחרת חזינן לנזקנת דבוותה דפסקי בשם אלבת׳ כל״ו ואנן לא ידעי׳ מסיבן נמרי לאשי׳ פסקת דשם קי״ל ר״י ורבי יוסי אלבה כרבי יוסי וכתב הרא״ש על זה ז״ל והרא״ם כתב כיון דמתמילו׳ כולו׳ אמי׳ בהבתה דשמיר כר״מ דעקרה וחקנה ושאינה לוויה לילד לריכות להמתין ואין אלבה כר״ מתם מנקל בעינן זה כ״ם דאין אלבה כרבי יוסי בשם אמוא מיקל יותר וחייסינן אמא לא בהסבה יפה ויעוד דשמואל בלישנא בתלא לא ס״ל כרבי יוסי בתוספה ומשנה׳ מדלא קא מנעשה אלא קטנה בת ישראל דאמו אבל גדולה לריכה להמתין אע״ג דגיור׳ ומשוחרת אבר שמואל כרבי יוסי בתוספה ומשנה׳ מיהת כר״י ס״ל ולאו מטעמיה אלא משום דגזר בגדולה בת ישראל אמוא אמו ניטאין ובקטנה דלא שכיח בה זנות לא גזרו בה אבל בגיורת ומשוחרר׳ אפילו גדולה לא אתמירו בהבתיר׳ דידה לאנגזר אמו ניטאין אבל בגיטאין אפילו גר וגיורת לריכות להמתין בדברי׳ בפרק האולן ובשבויה לא אבר שמואל כרבי יוסי אבל אי אמר׳ אלא גר וגיור׳ כיון דבת ישראל הוא מחמיר בה כר״י עד כאן ורבי׳ אמר׳ אינ׳ בדברי אליבא דהרא״ש ז״ל ומה שכתב בשם הרמ״ם דשבויה אפילו גדולה אינה לריכה להמתין טעמו משום דאבר דאלבה כרבי יוסי בהא ממי והרמ״בם בם בפ״יא מה׳ גירושין אסר בתוספה ומשנה׳ כדעת הרי״ף אפשר כרבי יוסי וכתב הר״ם דיש מן האחרונים שאסכימו לדברי הגאונים הסוסקים הלכה כר׳ יהודה אבל מדברי הרמ״בן והרמ״בם נראה שאסכימו לדעת הרי״ף (ב) כתב הר״י ב״ם ס בסי׳ קי״ח שהמחבר תוך ג׳ יום לגירושין או לאלמנת אין קונסין אותה אפשי שעברו על גזירת חכמי׳ אלא תבשל עד ג׳ יום ואין מעכבין אותה אלא אפשי מזנות עצמו: וכתב בסי׳ ל״ח שפלנס מיוחדת לנים ברולה ליבנה לאחר שאינו לר״י לריכ׳ להמתין ג׳ יום וכן כתב הר״ן בתשוב׳ י: וכתב עוד הרמ״ם בם בפרק הכ׳ שאשה שנתקדשה׳ וגיור׳ שנתגיירה מתחיגין ג׳ יום ואפילו גר ואשתו שנתגיירו מפרישין אותן ג׳ יום כדי להבחין בין זרע שנזרע בקדושה לזרע אלא נזרע בקדושה המומלת אינה לריכ׳ להמתין לא גזרו בגרוש וכן המחבר אינה לריכה להמתין אפשי שנשתחרר עמו אלא תתעבר וכתב ה״ם שאשה שנשתחרר׳ וכו׳ אי דבדי רבי׳ הם בשאשה וגיור׳ אינו נסוחות לבעלים בגיותן ובעבדותן הא לאו אבי אינו לריכות

(ה) ונשנה בתוספתא פ׳ בתולה דלא נ׳ חדשי׳ הם ג׳ יום כל מדסנ׳ ״יום״: (ב) וה״ר בי דאם נתנם תחת נפלה לריכ׳ להמתין ותוכלת אלא נשבע אבל אם נשבע בחיבים נשבע שנינו שנשבעה נתבעל׳ ואינם לריכ׳ להמתין:

להמתין אבל גר וגיורת שנתגיירו ביחד צריכים להכתין ושבויה אפילו גדולה כתב הר"מה שאינן צריכו' להמתין וא"א הר"א ז"ל כתב שצריכין להמתין ואם קדש או נשא תוך שלש' חדשי' צריך לגרש ומשבחינן ליה אי לא מגרש אבל אין כופין אותו בשוטי' ואפילו אם הוא כהן שתאסר עליו צריך לגרש ואם הוא ישראל יחזירנ' אחר ג' חדשי' ואם קדש תוך ג' חדשים וברח לא משמתינן ליה ואין כופין אותו ליתן גט כיון שגילה בדעתו שאינו רוצה לכונסה והורה ה"ר יחיאל ב"ר יוסף שלכתחלה אומרים לו ברח (ס) ובהכי סגי וכתב א"א ז"ל ויראה דבריה' זו צריכ' שתהיה למרחוק שירחיק עד שיהא שיעור חזרתו אחר שלש' חדשי' דלאו מסתבר שיקדש בעיר זו ויברח לעיר (ו) אחרת

צריכו' להמתין שלע"ס שכן בחזקת מזנות הסה מזכה משמרת עלמה שלא תתעבר וכו"י דאמר הכי והכלה הוא ססוה סובר כן דהלכתין כמותו' פלוגת' סיא דרבי יהודה ור"י וכן נהלקו בהנוסה ומפותה ואחר סרבי' פוסק כר"י בהנוסה בת ישראל וכדעת הסלכו' סהרי בפ"י ופסק כן סס סמולל כליסנה בתרא וכ"כ המפרשים גודלי בגיור' ופסח' שאין לסם בעלים אין לריך להמתין ג' חדשים א"עפ שיש לסם חלוקים בהנוסה ומפות' וזהו שלא כתב רבי' בשבויה לריכ' להמתין לפי ששבויה א"א שתתבעל אלא בזנות ולא הולרך רבי' לפרש כאן דודאי כשהיו כשוסות לפי שסמך לו על מ"ש בסמוך וכן הממנה אינה לריכה להמתין ואם אין דעתו כן אינו יכול להשוות דבריו לפי הנמ' עכ"ל ויש לתמוה שהם זה היה דעת הרמ"בם ס"ל לכתוב דין ספחה וגיור' כהלכין כמותו' ויפסוק כר' יוסי דאינן לריכו' להמתין ולכן כר' שאיפשר לומר דא"ע דפסק הרמב"ם כר' יוסי בהנוסה ומפותה מ"מ בגיורת ומשוחררת לא פסק כותי' אלא כר' יהוד' דאמ' לריכו' להמתין וטעמי' מדתני' בפ' החולץ גר וגיור' לריכות להמתין ג' חדשי' וסהיא בפסט' כרבי יהוד' אתיא (ג) ואם קדש או נשא תוך ג' חדשי' לריך לגרש וכו' כן כתב הר"אש בתשובה כלל כ"ד סימן ז' ומ"מ ואם קדש תוך ג' חדשי' וברח לא משמתי' ליה וכו' בר"ם החולץ (ד' לו) אתמר קדשה בתוך ג' וברח שליבי בה רב אחא ורבנן חד אמר משמתינן ליה וחד אמר ערוקי' מסתייה הוה עובדא ואת' לקמי דפרם ערוקים מסתייה ופרש"י קדש בתוך שלש שום אלמנה או גרוש' ערוקי' מסתייה לא בעינן למכפייה דליכתוב גט דגלי אדעתיה דלא בעי לכנוס עד זמנו וכתב ב"י על זה כתבו מן המפרשים דמדבריו נראה שאלו כנס ממש כייפינן ליה בשמתא עד שיגרש או יהא בנידוי עד שיגיע זמנו לכנוס וכן כתב הרא"בד ז"ל והוסיף עוד לומ' שקונסין אותו לאחר זמנו שלא יכנוס עד שיעברו עליו כמנין הימי' שעמד עמה בתוך ל' יום ואין זה דעת התו' ודעת אחרי' מן המפרשים וכתבו דיינו שכופין אותו לגרש בגט עד זמנו בלבד ויש שפירשו דאפי' בשכנס נמי ערוקים מסתייה וקדשה לאו דוקא דכ"ע אם קדש ולא כנס מסמתין אותו עד שיגרש או יעמוד בנדויו כל ל' יום והרמ"בם כתב שהוא סובר שמנדין אותו מפני שעב' אדרבנן אבל אין כופין אותו להוליא ואפילו בכונס אלא שמפרישין אותו והברכה עירוקים מסתייה דעבר אדרבנן וכתבו עליו דליתו מחוור עכ"ל: וכתב עוד והא דמשמתין למקדש או כונס תוך שלשה חדשים כיון שעברו ג' חדשים וכמלאת שאינה מעוברת פרינן ליה וכנס לה אבל אם נמלאת מעוברת עומד בנדויו עד שתלד ותניק כ"ד חדש או עד שיגרש ודעת הלת לבותי' דכל ספיק קטנה ואינה ראויה לילד שאין המתנתה אלא משום גזירה דר"מ אם עבר וקדש או כנס לא כייפינן לגרש ולא מסמתין ליה ואיכורא דעבד כדי שלא יוליא אלא כופין אותו לספרים ג' חדשי' כיון שזמנו קלוב וכתו' מנמגמים בזה הר"יטבא ז"ל עכ"ל וז"ל הרמ"בם בפ"א מהלכו' גרושין המאלם בתוך ל' יום מנדין אותו אירם וברח אין מנדין אותו כנס בתוך ל' מפרישין אותם עד אחר זמנן ויעמוד עם אשתו וכתב ה"ה לדברי רבי' אין מכריחין אותו לגרש לא באירוסין ולא בכניסה אלא מנדין אותו מפני שעבר על גזר' חכמים ואם ברח הועיל לו להליל מן הנדוי והשגות כתוב או' אני מנדין אותו עד שיגרש וכו' ואין בדבריו הכרח ומ"מ י"מ שסוברי' כדעתו שהנידוי הוא עד שיגרש וכופין אותו לגרש ואם ברח עירוקים מסתייה ומ"מ אבל כנס לא סגי ליה בלא גרושין יש מן המפרשים סבורים כן וי"א דה"ם לכונס אם ברח עירוקים מסתייה ומ"מ וגר' לי שמפריש אותם אחר ל' כימים שעמד עמה בתוך ל' שיא מותרת יתירה ואין לה סמך בגמ' וכבר נחלקו עליו בזה הרמ"בן והרשב"א ז"ל ודברי רבי' נראין לסקל בכל דבריה' עכ"ל ומדברי הר"ן בתשובה שהכתוב לקמן בסי' זה נלמוד שיש לסמוך על הרמ"בם בזה וכקכ"ל לפסוק דכדאי הם הרמ"בם והר"ן לכמוך עליהן וכ"ש דמידי דרבנן הוא (ד) וכת' הרי"בם בתשו' סי' ר"ב על אשה שנתגרש' ממתג' פסי' בעל' שרים אדם וקדש' אחר תוך ג' חדשים והשיב עבריין הוא דקי"ל כר"מ שגזר בכל הכשים ולכן עכ"ם או ילך לו או יגרש אותה לבכלו לכמי' עליו לכוף אותו לגרש והשתא מ"ש רבי' אם קדש או נשא תוך ג' חדשים לריך לגרש ומשמתינן ליה אי לא מגרש ואם קדש בתוך ג' חדשים וברח לא משמתי' ליה ואין כופין אותו ליתן גט כיון שגילה בדעתו שאינו רוצה לכונסה כבר נתבאר שיש מפרשי' שסוברי' כן ומשמע מדברי רבי' שהוא סובר כדברי רש"י והמפרשי' הסוברי' דלא אמרו עירוקים מסתייה אלא בקדש דוקא אבל אם כנס לא סגי ליה בלא גרושין ומ"מ גבי משמתין ליה עד שיגרש אבל אין כופין אותו בשוטי' שבולר בתשובו' הרא"ש כלל כ"ד וז"ל והא דקפיא לך למה אין כופין בשוטים הנה ידעת דברי ר"ת שהביא ראיה מן הירושלמי שאין מעשים אלא בפסולים ואף לדברי ר"י שפי' דבכל כפיה היא בשוטים יש לחלק דשאני הכא שאין בגט זה אלא איסור ובו"ש ואפי' אם כהן הוא שתאסר עליו לריך לגרש כלמד מדברי הסתלמות שכתבו גבי מעוברת חבירו כמו שמכתוב בסי' זה ומ"ם רבינו שהור' ה"ר יחיאל ב"ר יוסף שלכתחלה אומרים לו ברח וכו' היא דאמר בר"ם החולץ עירוקים מסתייה כתב הר"אש פרש"י ולא בעי למכפייה ולניסב גיטא דגלי בדעתיה שאין רלונו לכנוס עד זמנו משמע מתוך פירושו דלכתחלה נמי אמרינן ליה ערוק דשני בגילוי דעתו שאין רלונו לכנוס וכן הורה ה"ר יחיאל ב"ר יוסף מפריז ז"ל מאירץ שיון ע"כ ומ"ם רבינו בשם הר"אש ויראה דבריחה זו לריכה שתהיה למרחוק וכו'

ב"ח ואין נראה כן מדברי הפוסקי' שאמרו דגריכין ומ"מ לא משמע' וכו' דא"כ נעלם מהני חכמים אינו טעמא דהשתא לא סוה לו בינים אלא כמו גטירו וילך לו גורם לעיר אחרת:

כ"כ בש' הגז'*: כתב רבי' ירו' אם עברה ונשאת תוך ג' חדשים בדיקן לה בכל מיני בדיקו' אם היא מעוברת ואע"ג דאמרי' דאין בודקין בשוחות כדי שלא תתגנה על בעלה הכא שכשאת שלא ברשות תתגנ' ותתגנ' כך כתב הרמ"ה בפ' החולץ עכ"ל: וענין בדיקה זו בפ' הכו': לא ישא אדם מעוברת חבירו ומניקת חבירו ברית' בפ' החולץ וטעמא מפ' התם בגמ' ומ"ש עד שיהא לולד כ"ד חדש חוץ מיום שנולד בו ויום שנתארסה בו מסקנא דגמ' שם (דנג) וכתב המרדכי שם בשם מור"ם דכ"ד חדש מלאים בעי' ואם שנה מעוברת לתינוק ובסגה' הפרק הנזכר כתב שיש גדולים שפירשו דכ"ד חדשים בחדשי הלבנ' דהיינו א' מלא וא' חסר שהם תש"מ ימים ובסגהו' מרדכי דקדושין כתוב כ"ל דלחושם דתפקי' ב' שנים שלא תבעל הם כ"ד חד"י ימי' כ"א שנו' כ"ד חל' תבעל לאות' המפרש' דמפקי' ב' שני' מן הנכ"א שמול' דב' שנים יניק מאנו אם כן שתי שנים הוי כמו שהם אם מעוברת אם שלימות אמנם לפי מסקנא דפ' בתר' דערכין נראה שאין מחשבין אלא כ"ד חדש של לבנה ע"כ והגהות מיי' כתבו בפי"א מה' גרושין מדתנו רבנן בחדשים ולא אמרו שתי שנים ש"מ חדש העיבור סליק למנין כ"ד חדשי' דקים להו לרבנן דתינוק סגי ליה ביניקת כ"ד חדש ואפי' אם השנה מעוברת ובת"ם סימן ר"ו הלריך בדין זה עיין עליו וכתבתי מה"ר איסרלן סי' פ"ב וקע"א ולענין הלכה נקט' כדברי הסגהו' דמסתבר טעמייהו ומ"ש ל"ש אם היה אלמנה או גרושה כתב כן לאפוקי ממה שפסק רבי' שמעון דגרושה אינה לריכה להמתין כ"ד חדש דלא משעבד להניק את בנה וכתבו התו' הר"אש והר"ן והמרדכי בפ' אע"פ והגהו' מיימון בפי"א מה' גירושין הר"ת הלק עליו ואסר אף בגרושה והביא ראיה לדבריו וכ"ם בשלתות ולכן דעת הרמ"בם בפי"א מה' גרושין שלא חילק וכתב ה"ה שכן נראה מן הגמ' דמניקת דומיא דמעובר' ולזה הסכים הרא"בם ז"ל וכתבו ומיהו בגרושה דוקא בשהניקתהו קודם שנתגרשה [illegible] שהכירה אבל קודם הזמן הזה לא דהא אי בעיא לא תניק אותו כלל ואפילו [illegible] עכ"ל (ז): וכתו' בהגהות מרדכי פ' החולץ (ד' קס"ב) מניקת שנתעברה בזנות בלא מעשה לפני ה"ר מרדכי טור"עפה והתירה ואמר דאפי' ר"ת שאוסר הוי משום שכופה אבי התינוק ובזנות מי יכוף ולכן התירה ולא הודו לו חכמי' דמ"מ ב"ד יכופו אותה והביא ראיה לאסור מדברי התום' (ח): ומ"ם אפי' אם נתלה הנער או נתנתו למניקה אסורה אפילו נשבעה המניקת או נדרה ע"ד רבים וכו' שם יג(ד' ס) ת"ר נתנה בנה למניק' בתלתו או מת מותר לינשא מיד רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע סבור למעבד עובדא כי הא מתניתא אמר' להו ההיא סבתא בדידי הוה עובדא ואסר לי רב נחמן איני והא רב נחמן שרא להו לבי ריש גלותא שאני בי ריש גלותא דלא הדרי בהו ואיקיק' והלכתא את מותר בגמלתו אסו' ופרש"י לבי ריש גלותא שאנמות שהיו בהן מניקו' ונתנו בניהם למניקה והתירום לינשא דלא הדרי בהו מניק' שפסקה להניק בניהם ירתה לחזור בה לפי שבני אדם מקנייתי' הם אבל בתינפי אחריני דלמא הדרא בה המניק' וחוזר הבן אצל האם ומסתכן וז"ל הר"אם אפי' נתנה בנה למניקה או נמלתו אסורה לינשא עד כ"ד חדש דחיישי' שמא תמסר לנמלו כדי שתנשא ויסתכן הולד וכן נתנו למניקה חיישי' שמא תחזור בה המניקה והא דשרא רב נחמן לבני דבי ריש גלות' חלמים וחזקי' היו ולא היו רפאות לחזור ודבר ידוע דלא אתי למיהדרי בהפה אחר' אבל אחר נשים אפי' נשבעה המניק' או הדירה ע"ד רבים שלא תחזור בה אסור דאתי למיהלף ולמיעבדי היכא דלא נשבעה וכ"כ גם המרדכי בשם ר"י הזקן דאין להתיר ע"י שתתן המניקה ערבון גדול שלא לחזור בה ולדמות ע"י כן נדבי ר"ג כי דבי ר"ג לפי שהכל ידיעי' מהם היו ידועים וניכרי' ואין לגזור בהן אטו שאר בני אדם כי החילוק שבינם לשאר בני אדם מפורסם וידוע לכל אבל לשאר בני אדם אין להתיר ע"י שום ערבון דלא כ"ע ידעי באותו ערבון ויבא להתיר בלא ערבון וכ"כ הרי"בם שם וכתב ואין לנו להוש לחרבן ביתו ולא לקלקול הבהורים דלא עקרי' תקנתא דרבנן מפני הכי טעמי וכתב עוד הר"אם בתשו' כלל כ"ד כבר היה באשכנז בא' מגדולי הארץ והור' הכל' למעשה באשה מניקה שהכירה מניקה לבנה והדירה ע"ד רבי' שלא תחזור בה והתיר' לינשא תוך כ"ד חדש ונלקו עליו כל חכמי אשכנז והחזירוהו מדבריו והוא הביא ראיה לדבריו מדבי ר"ג דמהמנת ירתתא לא הדרה המניקה הכא כיון דהדירה ע"ד רבים ליכא למיחש לחזר' ומורי הר"מ גם הוא נחלק עליו והלריך בתשובתו וכת' דלית הלכת' כרב נחמן דשרא לבי ר"ג מדמסיק תלמודא הלכתא את מותר גמלתו אסור אלמא דס"ל לתלמוד' דאין שום לד היתר דאי היתר ליסמעי' הא וכל שכן מת ועוד הבי' ראיה לדבריו ממה שהשמיטו' הרי"ף ז"ל ולא הביאו בהלכותיו עכ"ל ומ"ש רבי' אפי' אם נשבעה לאדם גדול כמו אלו שהולכים בחלר המלך וכו' כן כתב בתשובה הנזכר' וגם בסוף כלל י"ח משום דאף רב נחמן לא התיר אלא בר"ג פסי' יחיד בארץ שלא היה כי אם ר"ג א' והיה כמו מלך בישרא' אבל אם באנו להתי' לכל אנשי בית המלך נמלא שנעקור תקנת חכמים והר"ב המגיד כתב בפר' י"א מה' גרושין על הא דרב נחמן שרא לדבי ר"ג יש מפרשים שפסקו כן ואמרו דלאו דוקא לדבי ר"ג אלא לכל הדומה להם בזה ויש מי שכתב שאפילו בזמ' דעלמ' אם נשבע מניקת

(צ"ב) [illegible]

אחרת דאם כן בטלה תקנת חכמים ולא ישא אדם מעוכר חבירו ומינקת חבירו עד שיהא לולד ארבעה ועשרים הדשים רווץ מיום שנולד בו וחוץ מיום שנתארסה בו ל"ש אם היא אלמנ' או גרוש אפי' אם נמלה הנער או נתנתו למינקת אסור' אפי' נשבע המניק' או נדר' על דעת רבים שלא תחזור בה אפי' אם נשבע לארס גדול כמו אילו שהולכים בחצר המלך ולא אמרי' כיון שארס גדול הוא תיר' המניק' להזו' בה אבל אם מת הולד או שנמלתו בחיי הבעל או שאינ' הולכת לעולם כגון שיש לה ציטוק דדים או שפס' חלב' בחיי בעלה או ששברו לה מינקת בחיי בעלה כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל שאינ' צריכה להמתין עבר ונשאה או קדשה יגרשנ' וצריך ליתן לה כתוב אם תתבענה לו ולבשיגיע זמנו לכנו' יכנוס אם ישראל הוא צריך לכתוב לה כתוב אחרת וכתב ה"ר מאיר מרוטנבורק

עכ"ל לכיון כל ימי הנקתו מעוכר ואין זה עיקר שרבי' והסלבו' לא הזכירו כה"ר נ"ל מה שכתב הרא"ש לו שכם מבורים שאינה הלכה לו אלא אמרו אלא בדר"ג בדוק' שנודע לכל פחדם עכ הבריות וכתב הרא"ש בא בתשובה י"ג שאפי' לר"ג כל שהיקתו מאה י"ד עד שעבור לא תקנה אלא כופין אות' ומניקתו עפני שכבת שולד כשו שנזכר פר' כ"ח מיפות עכ"ל וגם הר"ן כתב בפרק אע"פ יש מי עכתב דלאו דוקא דבי ר"ג אלא על כיולא בו ואחרים הזיר עוד אפי' לאחיים דעלמ' אם נשבע שהניק' שיכל ימי הסלק' ולא כ"ל כן דבנמ' המניקו יז דרסה ודב הולא בריה דרב יהושע הוו שברי למעבד עובדא בבריתה וכו' וא"ל רב אפי' ואתון לא תקברוה מסא דתני' וכו' כלומר דאע"ג דאין כאן לשמיין בין אדמה לא מעבדא לא אליב דבנן וא"כ לא אליב דבנן בעמיקה אמת בעלה בין אשה מניקתו בין אחיכם לתוייב לא אליב אלא ואפי' כ"ל דשאינם לילד וכיולא בה ליה לה קלא ואפי' לאחיכם אבל דבי ר"ג קלא אית לכו ומעתה אין לתיר בנשבעה דאם לא קלא ודבי ר"ג ואין לכו כיולא בו עכ"ל ובתשוב' י' כתבו הרי"ף והרמ"בם שהשמיטו הרי' דר"ג אין ספק שדעת' הוא שאין לנמוד מעכם וכמה מעשים בא לידי בדבר זה ואפרתי אע"פ שאין רוצי' לעשו' בענין כמה חזוקי' וכל מי שמנקש עילה בדבר זה לסקל אינו אלא פורק נדרם של חכמי' ולפי' נראה זה אם אין כאן אלא אילוסין בלבד כמו שכר' מכתבך דאוי לשבריהו מעכם אבל אין כופין אותו לגרש אע"פ שיש מי שקוב' כן כיון דבש' שהולן לא אמינו אלא ואם כשא יוציא אין לנו אלא בנש' אבל במארס לא ואם דעת הרמ"בם וראוי לסמוך עליו אבל אם כשאה כופין אותו לגרשם עכ"ל : ומ"ש אבל אם מת הולד כבר נתבאר בסמוך דסכי אפיקתא בנמ' מת מותר : ומ"ש או שנמלתו בחיי שבעל או שאינה הולכת לעולם וכולי או ששברו לה בחיי בעלה אם ששברו לה מיקר' בחיי בעלה כתב מ"ה הרמ"ם שאינה לריכה להמתין ז"ל הר"מ בפ' אע"פ שיכה שנמלתו בחיי בעלה הר' שעובדת ליבשא דאיכא למיגזל מידי ולא גזרי' אטו לא נמלתו בחיי בעלה הר' שעובדת דא"כ שיכי הרא לדבי ר"ג ליבור אטו לא נתנו למניקה אלא לא גזרינן אלא אטו אם הנמיק' או שהמיר לנמלו דודאי מיכר' בין נתנ' למניק' ובין לא נתנ' ובין נמלתו אלא נמלתו וכן נשמע לשון מניקת אמת בעלה שאיתה מניקתו בשמת בעלה ומעשה זה הר' לאחיר אשה שדדיה נמקו ואינם רגילה לשניק לעולם או שפסק חלבה בחיי בעלה ושברו לה מניקה בחיי בעלה עכ"ל ומשמע דוקא לה מניקה אבל אינו קלי שלמרו דדים או פסק חלבה ולאו מילתא באפי נפשה היא ודבינו שכתב אם ששברו לה הר' שמכרא דמילתא' באפי נפשה הוא וכתב הר"אש בתשובה יח בכלל כ"ד מה שכתוב בספר המלות בתשובו' שגאונים אחינה נקרא' מניקה חבירו אם מיכרם מנשיקין ונתנו למניקה ג' חדשים קודם מיתת הבעל אם הלכה נקבל ואינשבר שזהו מעמה של גאונים אלא מלינו בתלמוד אלא מעוברת חבירו ומניקה חבירו ומשמע הלשון אמת בעלה והכיתה מעוברת ומניקה וכיון שהיתה מניקה בשעת מיתת בעלה הממירו בם חכמים אלא תנשה בכל לד אלא אם מת סולד אבל אם נסקה מלבניק ונתנה בנה למניקה בחיי בעלה לא מיקרי מניקה חבירו ולא הלה מנין תקנת חכמים אבל לא ידעתי טעמיה למה צריך ג' חדשי' קודם מיתת בעלה ומאת היה ידו' אלא שבתוך ג' חדשים אינשבר שיחזור שתנב לאשה אבל בשפסקה ג' חדשים מלבניק אינשבר שמנקו דדים ולא יבוב שתלב אף אם תלה לשניק וכת' עוד הנה כתבתי לך זה בעמים מה שקבלתי מרבותי לפי שבר' התלמוד ואל מה שכתבת הר"מ מקומי כתב בחבורו באם פסק חלבה ג' חדשים קודם מיתת הבעל דלא מקרי מניקה בעלה ומותרת לינשא על זה כתבתי וקבלו הישר בעיניכם כי לריחי להקתלה מן הדבר כי לא אורה לאחיר מה שקבלתי מרבותי לאסור אמנם אליחי הדבר בן אם תלה לשמוך בשעת הדחק על מה שכתב הר"מ ז"ל בשם הגאונים הרבות ביתך אמנם חדשה דבר בכתבך שכתבת שלשעתי' שיהה מניקה בתעוג לנתה נאותן ג' חדשים ולאחר כך שאינה נקראת מניקה חבירו אם מיכרם מנלבניק ונתנתו למניקה ג' חדשים קודם מיתת הבעל ומאחר שלא מני' כתב' אם' כ מת הולד ונאמן לשמוך על הר"מ בשם הגאונים ברייכן אמו לדקדק בלשונו שכתב אם מיכרם מלבניק דמשמע מיכרם לגמרי ופס' חלבה ואינה מניקה כלל וע"ל כתבתי טעם לדברי הגאונים ז"ל איני רואה שאשה לא פסק חלבה שיתה מניקה לשעמים אף לדברי הגאונים ז"ל איני רואה שיהי מתר ומה שכתבת שמעכשיו אמקו דדים כי אינה מניקה אותו אם"ם אחרו חכמים דאשה לא תנשל דבל אשה תנשל את בנה כדי שתנשה ולא דנו לשתי' אלא מת בנה ואף בזה יש מוחרי' משום עובדא דהרי' שוטה שחנקה את בנה הרי עניינו שעתה החמירו חכמים בדבר מי יפרון אשר גדרו : וכתב עוד שם ועל המניקה אם היא אשה שיש לה חלב לשני' אם בנה אחר' לא תניקה לא אליב דבנן בכל אשה שרגילה לשני' בין הניקה בנה בין לא הניקה לא תנשה אבל אשה שיש לה אמוק שדים ואינה מניק' בשום פנים אותה ודאי לא מקרא מניקה ואינה לריך להמתין כ"ד חדש עכ"ל : וכ"כ הרי"ב בתשובה יב סי' תס"ב וז"ל הר"ן בתשובה ב על דברי הר"מ מקומי שכתב בשם תשובת הגאונים שאין קרוי מניקת חבירו

אם נתנה בנה לאניקה ג' חדשי' קודם מיתת בעלה ואינה נקרא מניקת חבירו ודאי מיתת בעלה ואינה נקרא מניקת חבירו אם לא נתנו לה אלא אמרו אלא בדר"ג בדוק' שנודע לכל פחדם שכן שסן דברי הבנים וכל"ל בטעמו של גאון שבין שתקה. זו שתקנו חכמים אלא יש לדם מניקת חבירו עפני תקנת שולד כתקנה שולד כשו שנזכר פר' כ"ח מיפות אם מלבניק ויודע הוא לדרכן של כשים שמוקנה קלת זמן מלבניק ומשלם חלבן ואין לחוייבו עוד לבניק וזמן שהם שקלב הגאון ז"ל איפשר שלך בו אחר לוב נשים שיש שנשים' חלב' בשפסקו חדש ויש בשפסקו' שבועות ויש בשפסק ג' חדשים אבל אחר שלשה חדשים שבור הגאון ז"ל שרוכן בשפסק חלבן ולא יאחר לאשה' אלא אחר שפסק שלשה חדשי' אלא לאחת מני אלף ולמה שאנו מיעוטה דמיעוטה לא חיישינן ולא עבדי' תקנת' ואיפשר ג"כ שבמנר קנת השלשה חדשים לשה לענין מעוברת שהלב נעבר לאחר שלשה חדשים וכיון שו שבשקה ג' חדשים בחיי בעלה אינה לחויב להניק את בנה בשעה שמת בעלה

(ע) וכן מוא לא נלי' פי' מחולן דף ה"ה ע"ב ובמה' מהרבו' מהרמ"ם ה"ו ע"ש דף ה"ו ע"ב מלבריק ואחי נקל ג"ת וגל"ב הרי"ב נמבל' סי' ק"ג וסי' ק"ד וכן מוא מוסל"ם הרי"ב סי' ל' : (ו) וכן מיא מהרי"ו סימן ק"ל ק"ר ונמבו' מהרי"ם סי' ר"ס מיל' דאין מינוקת אין מתחיל' לבניק אין לא שמתילה :

(ע) וכן מוא לא נלי' פי' מחולן דף ה"ה ע"ב ובמה' מהרבו' מהרמ"ם ה"ו ע"ש דף ה"ו ע"ב מלבריק ואחי נקל ג"ת וגל"ב הרי"ב נמבל' סי' ק"ג וסי' ק"ד וכן מוא מוסל"ם הרי"ב סי' ל' : (ו) וכן מיא מהרי"ו סימן ק"ל ק"ר ונמבו' מהרי"ם סי' ר"ס מיל' דאין מינוקת אין מתחיל' לבניק אין לא שמתילה :

מרוטנבורק ז"ל אפי' אם הדיר הנאת (יד) תשמיש עליו על דעת רבים עד שעה שיגיע זכנו לכנוס אפ"ה צריך להוציא ואם ברח והרחיק נדוד עד מקום שאינו יכול לחזור תוך כ"ד חדשים אין צריך להוציא שאלה לא"א הר"אש ז"ל הבא על נערה ונתעברה ממנו והודו שניהם שממנו נתעבר' ואו' שבא עליה לשם קדושין ואחר כך נתקדשה לשמעון וגירש' שמעון ורצתה לינש' לראובן אם צריכה להמתין שלשה חדשים אחר גירושי שמעון כיון שידוע שהיתה מעוברת מראובן לא שייך הבחנה ואינה צריכה להמתין ג' חדשי' או לא תשובה צריכה להמת' ג' חדשי' שקדושי ראובן לא היו כלום כיון שלא היו בעדים וקדושי' שמעון היו קדושין גמורים אע"פ שהיתה מעוברת מראובן תחילה לא חלקו חכמים אלא בכל הנשים הצריכו להמתין שלש' חדשים:

יד אסור

לו לאדם לארס תוך שלשים יום של אבלות ומי שיש לו בנים קטני' ואין לו מי ישמשנו מותר לכנוס אפילו תוך שבעה ומיהו לא יבא עליה עד לאחר שלשי' יום ומי שאין לו בנים או שלא קיים עדיין פריה ורביה אסור לכנוס תוך שבעה אבל לאחר ז' מותר לכנוס ולבעול אפי' כתאבל הוא על אביו ועל אמו ולאחר שלשי' יום כל אדם מותר אפילו קיים פריה ורביה ואין לו בנים קטנים אפילו הוא מתאבל על אביו ועל אמו: שרך אשה ואירעה אבל והוא לא קיים פריה ורביה מותר לכונסה תוך שלשים לאבלה:

טו אלו

שאינן בני קדושין מחמת ערוה כיון מן התורה ומהן מדרבנן אותם שהן מן התורה לא תפסי

ובדרך עתה נמנין אותו עד שיולא כדעת רש"י והרא"בד וכל האחרונים עכ"ל: ועיין בהגהות הדשן סימן רי"ו ועי' הרמ"בם פסק בפרק הנזכר כדברי הר"י מהולכים שאם אירס מעוברת או מניקה אין כופין אותו להוצי' ולא לכנוס עד אחר זמן היניקה או עד שיעות הולד וכתב הרב המגיד זה ינא לרבי' מעם שאמרו הם ואם כשם יוליא נשמע דוקא כשא אבל קדם לא וכבר כתבתי שהר"ן כתב שראוי לסמוך על דברי הרמב"ם וכתבתי שנראה לו לפסוק כן (יח) וכתב הרי"בש בתשובה ג' שנראה מדברי הרמ"בם שאכדין אותו משום דעבר אדרבנן שכן כתב הוא ז"ל במאדם בתוך תשעים של הבחנה (יב) ומ"ש רבינו וצריך ליתן לה כתובה אם תתבענה לו כן כתב הרא"ש בתשובה שהכתוב בסמוך ומ"ש וצריך לכתוב לה כתובה אחרת זה פשוט ואפילו לא פרע לה כתובה כשנילשה אין אותה כתובה עולה לה לפי שכבר נמחל שעבודה (יג) וכדאמר רבי אבי בפרק קמא דמציעא ופרק הכותב: ומ"ש בשם הר"מ מרוטנבורק שאפילו אם הדיר הנאת תשמיש עליו ע"ד רבים עד שעה שיגיע זמנו לכנוס אפ"ה צריך להוציא כ"כ בשמו הר"אש והמרדכי בר"פ החולץ ותשובת מיימוני' דשייכי לספר נשים ומ"ש ואם ברח והרחיק נדוד עד מקום שאינו יכול לחזור תוך כ"ד חדשים אין צריך להוציא כ"כ הר"אש בם בני מקדש לאמנה אבילון תוך שלשה ובלא דאמרינן עירוקים מסקיי' ירלח דבריקה זו לריכה שתהיה לנרחוק וכו' וכן המקדש מעוברת או מניקה וברח לפי מקן הזמן ולפי ססרחקה והרמ"בם כתב בפי"א מהלכות גרושין על מעוברת ומניקה כשא וברח ואח"כ בא וישב עם אשתו אין בכך כלום וכתב ה' המגיד לפי דעת הר"א שאמר למעלה דכונס תוך שלשה אפילו ברח כופין אותו להוציא כ"ש הכא שכופין אותו להוציא אבל רבינו סבור דבכל גוונא עירוקים מסקיי' עכ"ל: כתב מהרי"ק בשורש ק"לה שנשאל מהר"ש על מי שקדש תוך שלשה חדשים והיא כדה וטרם שתטהר מגרתה עברו שלשה חדשים והשיב נאסור: שאלה לא"ח הר"אש ז"ל הבא על נערה ונתעברה ממנו וכו' בכלל כ"ד סימן ח' כתב הר"אש בתשובה כלל כ"ד סימן ה' שנשאל על הכונס מעוברת חבירו ומניקת חבירו כשמגרשה אם יש לה כתובה והשיב כיון דנט כריתות יהיב לה גביות כתובתה תלוי' בדעתה ואם תרצה תקבע כתובתה כשאר כל הנשים המתגרשות ואם ירצה להחזיר אין יכולה לומר לא אחזור א"כ תכתוב לי כתובה אחרת עיין בתשובת הרי"בש כי שם תמצא לקח טוב בדינים שבסימן הזה:

יד אסור

לו לאדם לארס תוך שלשים יום של אבלות ומי שיש לו בני' קטנים ואין לו מי ישמשנו מותר לכנוס אפילו תוך ז' וכולי כל סימן זה נתבאר בטור יורה דעה סימן שצ"ב:

טו אלו

שאינן בני קדושין מחמת ערוה מהן מן התורה ומהן מדרבנן וכולי' אין דברי רבי' מדוקדקי' דאותן שהן מדרבנן בני קדושין הן שהרי קדושין תופסין בהם אלא שאסור ליקח אותם וכך ה"ל לכתוב אלו נשים אסורות משום ערוה (א): ומ"ש דאותם שאסורות מחמת ערוה אינן בני קדושין מבואר בפ"ב דיבמות ובכמה מקומות דחייבי כריתות לא תפסי בהו קדושין: אמו אסורה לו מן התורה ואם אמו אסורה לו מדרבנן וכולי בפרק ב' דיבמות (דף כא) ת"ר מה הם שניו' אם אמו ואם אביו ואשת אבי אביו ואשת אבי אמו ואשת אחי האב מן האם ואשת אחי האם מן האב וכלת בנו וכלת בתו ופר"שי אמו כתיבא וגזרו רבנן על אם אמו כדי שלא יפגע באמו וגזרו נמי בלאם אביו משום אם אמו ואף על גב דגזרה לגזרה היא כדאמרינן לקמן משום דתרווייהו אמא רבתא קרי להו: ואשת אבי אביו משום אשת אביו שהכתובה בתורה ואשת אבי אמו ואף על גב דהויא אם אמו גזרה משום אשת אבי אביו דתרווייהו אבא רבא קרי להו והילכך חדא הוא: ואשת אחי האב מן האם דעו התורה ערוה אחי אבי' כתיב ואמרינן בהבא על יבמתו דבאחי אביו מן האב קמיפלגי אבל אם היה אחיו של אביו מן האם ...

דאוריתא היא אימא כלת בנו וכלת בנו יש לה הפסק והא תניא כלתו ערוה כלת בנו שניה וכן אתה אומר בבנו ובן בנו עד סוף כל הדורות אלא אימא כלת בתו דלא אסרו כלת בתו אלא משום כלת בנו ופרש"י ארבעה נשים שניות יש להן הפסק שלמעלה מהן ולמטה מהן מותר אבל האחרות כגון אם אמו אין להם הפסק שלמעלה הימנה עד סוף כל הדורות הויא נמי שניה וכן אשת אבי אבין אם אבי אבין למעלה מהן עד לעולם אסור' כגון אשת אבי אבין ואם אבי אבין ונקיט רב בידים תלת לפרושי הלת מהנך ארבעה אבל רביעית לא הוה ידע מאי היא אבל גמרא הוא נמיר דארבע כינהו אשת אחי האם מן האב היא לגדה שניה אבל אשת אחי אם אמו מותרת ואשת אחי האב מן האם נגדה שניה אבל אשת את אבי אבין מן האם מותרת וטעמא משום דלא שייכא גה ערוה דאוריתא אבל אם אמו דשייכא בדורותיה ערוה דאורית' כגון אמו ואשת אבי אבין יש בדורותיה אשת אב דאורית' ואם אבין נמי אף על גב דלא שייכה בדורותיה ערוה דאורית' אין לה הפסק ואסורה אף אם אבי אבין דנתחלפה באם אם אמו וכלתו לקמן מוקי לה בכלת בתו דהשכינן לה לעיל בשניות קאמר רב דיש לה הפסק הואיל ולא שייכא גה איסור כלה דאוריתא הילכך כלת בת בתו שריא אבל כלת בנו אין לה הפסק' וכלת בן בנו אסירא הואיל ושייכא בדורות הללו איסור כלה דאורית' אשת אבי אמו יש לה הפסק ושריא אשת אבי אבי אמו הואיל ולא שייך בדורות הללו איסור אב דאורית' התם שכיח דא"ל לאשפחת אבין הדם דג"ל ליכך וידע פיה שם קורבה יותר מאמו הילכך לא מחלפי וכתב הר"ף והר"אש דתיק' בירו' תני בר קפר' מוסיף אם אבי אבין ואם אבי אמו' והשתא מה שכתב רבינו אם אמו אסורה לו מדרבנן מבואר בברית' שכתבתי בסמוך ומ"ש וכן אם אמו עד עולם מבואר בדברי רב דאמר ד' נשים יש להם הפסק משמע דאינך אין להם הפסק וטעמא כדפרש"י משום דשייכי בדורותיה ערוה דאוריתא: ומ"ש ואם אבי אמו אסורה לו מדרבנן מבואר בירו' שכתבתי ומ"ש אבל אם אם אבי אמו ואם אבי אבי אמו מותרת טעמא משום דכיון דלא שייך בדורותיהן ערוה דאורית' יש להן הפסק ולמאן דירו' מוכיח כן דקתני בר קפרא מוסיף וכו' משמע דהכי בלבד הוסיפו ומ"ש אם אבין אסורה לו מדרבנן מבואר בברייתא שכתבתי בסמוך ומ"ש וכן אם אם אבין עד עולם מבואר בדברי רב כדבסמוך וכבר פרש"י טעמא דאף על גב דלא שייכא בדורה ערוה דאוריתא אין לה הפסק ואסורה אף אם אבי אבין דנתחלפה באם אם אמו ומ"ש אם אבי אבין אסורה לו מדרבנן מבואר בירו' שכתבתי בסמוך ומ"ש אבל מכאן ואילך כגון אם אם אבי אבין או אם אבי אבין מותרת היא לו מטעם שנתבאר בסמוך דלא שייך בדורותיהן ערוה דאוריתא ...

תפסי בהו קידושין כלל ואותן שהן מדרבנן או שהן ספק ערוה כאשר יתבאר לקמן בע"ה צריכות גט: אמו אסורה לו מן התורה ואם אמו אסורה לו מדרבנן וכן אם אם אמו עד עולם ואם אבי אמו אסו' לו מדרבנ' אבל אם אם אבי אמו ואם אבי אבי אמו מות' לו אם אבי' אסור' לו מדרבנן וכן אם אם אביו עד עולם אם אבי אביו אסורה לו מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון אם אם אבי אביו או אם אבי אבי אביו מותר' לו: אשת אביו אסור' לו מן התור' בין שהי' אשתו מן האירוסין בין שהי"א אשתו מן הנישואין בין בחיי אביו בין כשמת אביו או נירש' אבל אם אנס אביו (ג) אשה מותר' לו ואשת אבי אביו אסור' לו מדרבנן וכן אש' אבי אבי אביו עד עולם ואש' אבי אמו אסור' לו מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון אשת אבי אבי אמו או אשת אבי אם אמו מותר' לו: אחותו אסורה לו מן התורה לא שנא אחותו מאביו או מאמו בין אחותו מן הנשואין או מהזנות או אפילו בא אביו על הערוה והוליד ממנה אחותו היא וחייב עליה חוץ מאחותו מן השפחה ונכרית בר"א שפחה דעלמא אבל אם בא אביו על שפחתו והוליד ממנה אחותו היא ומותר בבת אשת אביו ואפילו חורגו הגדלה בבית מותרת לאחיו ולא חיישינן למראית העין לומר שנראית כאחותם: בתו אסורה לו מן התורה וכן בת בנו ובת בתו ובת בת בנו ובת בת בתו או בת בן בנו או בת בן בתו אסורות לו מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון בת בת בת בנו ובת בת בת בתו כתב הרמ"בם שהן מותרות לו ולא נהירא לאדוני אבי הר"אש ז"ל אבל כולן אסורות לו עד עולם: בת אשתו אסורה לו מן התורה וכן בת בנה ובת בתה ודוקא בת אשתו מן הנישואין אבל בת אנוסתו מותרת לו לאחר מיתתה ובת בת

דבגמרא אבל אם בא אביו על שפחתו והוליד ממנה אחותו היא בפרק ב' דיבמות כתב הרי"ף הא דתנן מי שיש לו בן מכל מקו' בנו הוא לכל דבר חוץ ממי שיש לו מן השפחה ומן הנכרית קא אמרי רבוותא ה"נ שפחה דאחרים דומיא דנכרית דלית ליה קנין בגופה אבל שפחה דידיה לא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואיתמר משמיה דרב כטרוגלאי הכי דאם בא על שפחה דידיה וילדה ממנו בת אף על גב דלא נקיט' גט חירות בתו היא דהא אמרי רבנן אין אדם עושה בעילתו בעיל' זנות ואם בא עליה חייב משום בתו ואם בא עליה חייב משום אחותו ומזי' לגאון אחר דמספקא ליה מילתא ומתוך דבריו נקטינן בהא מילתא לחומרא לגבי איסורא והרמב"ם בפ"י מהלכות גרושין כתב שדברי הגאונים בזה רחוקים מדברי ההוראה מאד שלא אמרו חכמים חזקה זו אלא באשתו שגירשה בלבד אבל בשאר כל הנשים הרי כל זונה בחזקת שבעל לשם זנות ואצ"ל בשפחה או נכרית שאינה בת קדושין שאין חוששין להם כלל והרי הבן בחזקת גוי ועבד עד שיודע בודאי שנשתחררה אמו או נתגיירה. וכתב עוד בפרק ט' מהלכות עבדים ישראל שבא על שפחה כנענית אף על פי שהיא שפחתו ה"ז הולד כנעני לכל דבר ונמכר ולוקה ומשתמשים בו כשאר העבדים עד כאן לשונו והר"אש כת' בפ' ב' דיבמות ורואה אני את דברי רב כטרוגלאי מפני דאמרינן בפרק השולח אמר רבי זירא אמר ר' עבד שנשא אשה בפני רבו יצא לחירות וכולי' הילכך הבא על שפחתו ודאי שחררה מעיקרא ולא מפלגי' בין בא עליה דרך נשואין בין בא עליה דרך זנות והרמב"ם לא נראו לו דברי הגאונים ואין דבריו נראין עד כאן לשונו: והרב המגיד בפרק ד' מהלכות נחלות האריך להחזיק דברי הרמב"ם וכתב שהרמב"ם לא סבירא כדברי הרמב"ם בראיו' כדרוס (ג): וכתב עוד שם הרב המגיד דהא דמשמע בפרק השולח דכותב שטר אירוסין לשפחתו הרי היא בת חורין משום חזקה דלא עביד איסורא שטר אירוסין שאני דמשמע ממעשיו שהוא רוצה אותה דרך אישות אבל בבא עליה שלא בקדושין אדרב' משמע ממעשיו שהוא רוצה בזנות ורבינו סתם דבריו כאן לדעת הגאונים והר"אש ז"ל: ומותר בבת אשת אביו שיש לה מאיש אחר ואפילו חורגה הגדלה בבית מותרת לאחיו וכו' בפרק ב' דיבמות (דף כא) תניא דחורגו מותר בבתו ואף על גב דגרסינן בירושלמי חורגי' הגדלים בבית א' אתא עובדא קמיה דרבי חנינא ואמר ישבון דהא לא חיישינן לה בגמרא דילן בסוף סוטה משוח מלחמה אמרו חורגה הגדלה בין האחין מפני מראית העין ולא היא דקלא אית לה ואף על פי שכתב הר"אש הלכות כהנו כדברי הירושלמי נמקי יוסף בשם הרי"טבא פסק כמסקנת גמרא דידן וכן נראה שהוא דעת הרי"ף והר"אש וכן נראה גם מדברי הרמב"ם בפר' ב' (ד): בתו אסורה לו מן התורה וכן בת בנו ובת בתו בפרשת אחרי מות ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה ואף על גב דלא כתיב בהדיא איסור בתו אתי' מקל וחומר ובת בנו ובת בת בתו או בת בנו או בת בן בתו אסורות לו מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון בת בת בת בנו ובת בת בת בתו כתב הרמב"ם שהן מותרות לו ולא נהירא לא"א הר"אש ז"ל כך היא הנוסחא האמיתית בדברי רבינו ובקצת נוסחאות יש חסרון הניכר· וע"ש ובת בת בנו ובת בת בתו וכו' אסורות לו מדרבנן בפרק ב' דיבמות (דף כב) תני רבי חייא שלישי שבבנו ושבבתו שניים ופירש רש"י שלישי שבבנו בת בן בנו דהא בת בנו ערוה ושבבתו בת בן בתו שהרי בת בתו ערוה הילכך בתה שניה:

ומ"ש אבל מכאן ואילך וכולי כתב הרמב"ם שמותרת לו ולא נהירא לא"א ז"ל אבל כולן אסורות לו עד עולם שם בגמרא איבעיא להו שניות דרבי חייא יש להם הפסק או לא ובעו למיפשט דאין להם הפסק ודחי לה ופסק הרמב"ם בפרק א' מהלכות אישות לקולא וטעמו משום דספקא בדרבנן הוא והרמ"בן כתב דלא איבעיא לן אשלישי שבבנו ושבבתו דהכא ודאי אין להם הפסק אלא אשאר שניות דרבי חייא כדאיתא התם בגמרא הוא דאיבעיא לן והקשה הרב המגיד על פירוש זה אבל הר"אש כתב על פירוש זה וה"כ אמרינן בירושלמי אברהם אסור בכל נשי ישראל שהיא אסורה בכל אנשי ישראל וכתב עוד ממה שכתב הרי"ף ולא איפשיטא בהדיא משמע דאזלינן לחומרא אף על גב דד"ס הוא משום דהתלמוד שקיל וטרי למיפשט להיתרא ודחי ליה אלמא דעת בני הישיבה לחומרא וקרי לה ולא איפשיטא בהדיא וכן כתב בספר התרומה לאיסורא וכן כתב הרמ"ה ז"ל והרמ"בם כתב דכל שניות דרבי חייא יש להן הפסק וממ"כ כתב דלא כירושלמי דאברהם אסור בכל נשי ישראל אלמא דבנו ובתו אין להם הפסק הילכך כו' דכולהו אין להם הפסק עד כאן לשונו: בת אשתו אסורה לו מן התורה וכו' מפורש בתורה בפרשת אחרי מות ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח: ומה שכתב ודוקא בת אשתו מן הנשואין אבל בת אנוסתו מותרת לו לאחר מיתתה

בר"פ נושאין (דף לז) תנן נושאין על האנוסה ועל המפותה ופירש רש"י לאחד שאנס ופתה אשה מותר לישא בתה ואחותה ואמה ובגמרא (שם) ורמינהי הטוען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה מדרבנן וכל היכא דאיכא איסורא מדרבנן תני' נושאין לכתחלה כי תנן מתניתין לאחר מיתה ופירש רש"י מדרבנן משום גזירה שמא לאחר שישא בתה יזנה עם הראשונה לאחר מיתה שמתה האנוסה והמפותה דתו ליכא למיגזר מידי: ומה שכתב ובת בת בת אשתו ובת בת בן אשתו אסורה לו מדרבנן בפרק ב' דיבמות תני רבי חייא שלישי שבבן אשתו ושבב' אשתו שניה ומה שכתב אבל מכאן ואילך וכולי כתב הרמב"ם שמותרת לו וא"א ז"ל כתב שהן אסורות לו עד עולם כבר כתבתי בסמוך דאיבעיא לן בגמרא (שם) שניות דרבי חייא אם יש להם הפסק ולא איפשיטא ופסק הרמב"ם לקולא והר"אש לחומרא: אם אשתו אסורה לו מן התורה וכן אם אם אשתו ואם אבי אשתו מהמקרא שכתבתי בסמוך ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח ומה שכתב אבל אם אם אם אשתו ואם אם אבי אשתו ואם אבי אבי אשתו אסורות לו מדרבנן ג"ז בפרק ב' דיבמות (שם) רביעי' שבחמיו ושבחמותו שניה ופירש רש"י רביעי שבחמיו דור רביעי שבחמין היינו אם אם חמיו והוא דור רביעי לאשתו ואשתו בכלל ושבחמותו אם אם חמותו שניה דאם חמיו ואם חמותו ערוה שהם בכלל אמה ובת בנה אמה ובת בתה הילכך אמן שניה ומה שכתב מכאן ואילך וכולי כתב הרמב"ם שמותרות וא"א כתב שאסורות לו לעולם כבר נתבאר בסמוך דאיבעיא לן בגמרא שניות דרבי חייא אם יש להם הפסק ולא איפשיטא ופסק הרמב"ם לקולא והר"אש לחומרא: אחות אביו ואחות אמו אסורות לו מן התורה מקרא מפורש בפרשת אחרי מות ובפרשת קדושים ומה שכתב ל"ש היא אחותו מן האב או מן האם כלומר בין שהיא אחות אביו מן האב או מן האם וכן בין שהיא אחות אמו מן האב או מן האם אסורות מן התורה ובר"פ הבא על יבמתו (דף כ"ד) יליף להו מקראי: ומה שכתב ומותר בבת אחי אביו ובבת אחי אמו אחי אביו ואחי אמו מותר באשתו ובבתו ירושלמי כתבוהו הרי"ף והר"אש בפרק שני דיבמות: ומה שכתב אבל הוא אסור מן התורה באשת אחי אביו ומדרבנן באשת אחי אמו ודוקא שהוא אחי אביו מן האב אבל אשת אחי אביו מן האם ואשת אחי אמו בין מן האב בין מן האם אין איסורו אלא מדרבנן כך היא הנוסחא האמיתית בדברי רבינו וכל זה נתבאר בברייתא ובמסקנא דגמרא שכתבתי בראש סימן זה: ומה שכתב ומכאן ואילך כגון אשת אחי אבי אביו מן האם ואשת אחי אמו בין מן האב בין מן האם מותרות ג"ז נתבאר לעיל בשם דאמר רב ארבע נשים יש להם הפסק: ומה שכתב ובאשת אחי אבי אביו מן האב ואחות אבי האב בין מן האם בין מן האב ואחות אם האם פסק ר"י שהן אסורות מדרבנן ובהלכות פסק שהן מותרות וכו' בפרק ב' דיבמות (דף כא) אלא ליה רב מפרשיה מתוספתא לרב ספי ילמדנו רבינו אשת אחי אבי האב מן האב ואחות אבי האב מהו עד למטה ערוה למעלה כמי גזרו ביה או דילמא הא אתפליג דרתא ופירש רש"י אשת אחי אבי האב מן האב דהא אמרן לעיל אשת אחי האב מן האם יש לה הפסק דהיינו היתרא לאשת אחי אבי האב מן האם דלמטה דידיה לאו ערוה היא אלא שניה וכי קא מיבעיא ליה באשת אחי אבי האב מן האב דלמטה דידיה ערוה כגון אחות האב: איתפשט כתרקבא קורבה ה"ם מה הן שניות ולא קא חשיב להו בהדייהו תנא ופריך אמימר אכשר באשת אחי אבי אביו ובאחות אבי אביו אמר ליה רב הלל לרב אשי לדידי חזיא לי שניות מר בריה דרבינא וכתיבן שיתסר לאיסורא מאי לאו תמני דמתניתא ושית דרבי חייא והנך תרתי אמר ליה ולטעמיך אי הוה כתיבן לאיסורא מי הות סמכת עלייהו דמר בריה דרבינא מי חתים עלייהו הפסק כמי דכתיב לאיסורא לאו מר בריה דרבינא חתים עלייהו וכתבו התוספות פסק ר"ח הלכה כאמימר וכן בהלכות וכן משמע דסבר רב אשי ונראה לר"י דאין הלכה כאמימר דסוגיא דתלמוד בחולין דלא כותיה והר"אש כתב שתי הסברות ולא הכריע ועכ"ז משמע לרבינו דכדברי ר"י ס"ל מדהביא' דבריו לבסוף והרמ"בם בפרק אחד מהלכות אישות לא מנה הני תרי במנין השניות משמע בהדיא שהוא פוסק כאמימר והרי"ף השמיט הא' בעיא ומאי דאיתמר עלה וכתבו הגהות מיימון דמדלא הביא דברי אמימר משמע דס"ל דלית הלכתא כותיה ואין דבריהם נראין כלל אלא מדהשמיט בעי' זו ומאי דאיתמר עלה ולא כתב אלא ברייתא דמה הן שניו' וברית' דרבי חייא משמע בהדי' דהנך דוקא אסירי וכל איך שרי ולע"פ שכתבו הגהות שהרי"ף נראה שסובר כדברי ר"י טעמו דכיון דלא איתמר בהדיא דלאו הלכה כאמימר והנך תרתי דהכא' אמימר איבעיא לן בגמ' ולא איפשיט' בגל מופכי'

(ג) ... מתמתידים וכו' עוד דאפילו אם אחר שכיון לשם זנות אינו כאחין נגד דעת חכמים שאמרו אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכל כיולא וגם ושאריך שם ג'ראני וע"ל ריש סי' ג"ג וסימן קנ"ו תדין זה: (ד) ובא"ח משמע דלא שני אלא בגדל עמו נוית דאז קלא אית ליה אבל באחין גדלה עמו אסורים ונ"ב בסוף סימן ... שאר הפוסקים דמשמע דנרב שפי בגדלה עמו גנים וא"ם בריל' וכן הוא לקמן סימן זה דגן אשתו מותר לאשתו נשוא ס אבל נח אנוסתו כו' כ' ב"י ריש נושאין על האנוסה דאפילו פלגשו מותר ליקח קרובותיה אחר מיתה' אבל לא בחייה ואין חילוק בין קרובות הרגיגי' אלא לאחין דגילין עכ"ל וכן היא גם סוף פ"ג דיבמות וכתוי' הם דאין נחוי' אם כנס לא יוציא

(ה) ופנה לפסי מ"ו דף פ"ו כ' דלא אסרו' בנת ובסו' הגה דוקא בנים לו נ"ב כלם וכו' אבות דמותיף אבל אם היה לו בנת וכו' לגד תומדם לו ע"כ ולא נסיה דסא הגיה בנוי' אסרו מפני דאתי לאתחלף נאחות בריתא' פ"ו דיבמו' הא הוקי הפוסקי' בין אית ליה אחר' או לית ליה אלא גבל עבין נאסורם:

הלך אחר המיקל * כתב הרא"ש בתשובה כלל ל"ג אשת אחי אם אמו מן האם הרא' לי שמותרת דאשת אחי האם קא מיבעיא ליה אבל אשת אחי אם אמו מן האם פשיטא אע"ג דבעי תלמוד' שניות דרבי חייא אם יש להם הפסק ולא איפשיטא מכל מקום אשת אחי האם מן האם איכא בכלל שניות דאמר ר' חייא וכה' דהלמודא פשיטא ליה לאיסורא מכל מקום הרא' שיש לה הפסק כיון דאתי' עכשו באשת אחי אבי אבין כל שכן באשת אחי אם אמו ואפילו לר"י דפסק דלית הלכה' כאמימר האם איכא ערוה דאוריתא אבל הכא מודה עכ"ל ויש לתמוה עליו למה הולך ללמדה מדיוקא ולא כתב שהיא הדא מארבע כסי' יש להם הפסק דאמ' רב ועוד דמכלל דבריו משמע דלא שרי אלא באשת אחי אם אמו מן האם ולא באשת אחי אם אמו מן האב ומשהיא דא"ר ארבע נשים יש להם הפסק הא נמי שריא: אשת בנו אסורה לו מן התור' ואשת בן בנו אסור' לו מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון אשת בן בתו מותרת לו כל הדינים הללו וטעמם נתבאר במה שכתבתי בתחלת סימן זה · גרסינן בירושלמי פ"ב דיבמות אמתני' דתני היה לו בן מ"מ פוטר את אשת אביו וכו' ובנו הוא לכל דבר אפילו לפריה ורבי' ולפנים וכת' הריט"בא פירוש דאפילו בבן ממזר יצא ידי פריה ורביה ולפנים נמי שהוא אסור בכלתו של בן וכיולא בהן עכ"ל:

בת בת אשתו ובת בת בן אשתו אסורה לו מדרבנן אבל מכאן ואילך כגון בת בת בת אשתו וכהנ"ב בן בן אשתו כת' הרמב"ם ז"ל שמותרת לו ואבי אדוני הרא"ש ז"ל כתב שהן אסורות לו עד עולם אם אשתו אסורה לו מן התורה וכן אם אם אשתו ואם אבי אשתו אבל אם אם אם אשתו ואם אם אבי אשתו ואם אבי אבי אשתו אסורות לו מדרבנן מכאן ואילך כגון אם אם אם אשתו ואם אם אם אבי אשתו כתב הרמב"ם שמותרות וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאסורות לו לעולם אחות אביו ואחות אמו אסורות לו מן התורה לא שנא היא אחותו כן האב או מן האם ומותר בבת אחי אביו ובבת אחי אמו ואחי אביו ואחי אמו מות' באשתו ובבתו אבל הוא אסור מן התורה באשת אחי אביו ומדרבנן באשת אחי אמו ודוקא שהוא אחי אביו מן האב אבל אשת אחי אביו מן האם ואש' אחי אמו בין מן האב בין מן האם אין אסורו אלא מדרבנן ומכאן ואילך כגון אשת אחי אבי אביו מן האם ואשת אחי אם אמו בין מן האב בין מן האם מותרות ובאשת אחי אבי אביו מן האב ואחות אבי האב בין מן האם בין מן האב ואחות אם האם פסק ר"י שהן אסורות מדרבנן ובשאלתות' פסק שהן מותרו' וכן פסק ר"ת ומסקנת א"א הרא"ש ז"ל כדברי ר"י אשת בנו אסורה לו מן התורה ואשת בן בנו אסורה לו מדרבנן וכן אשת בן בן בנו עד עולם אשת בן (ה) בתו אסורה לו מדרבנן

*ג"ה ונ"ל דלענין אחות אם שלם לא ע"כ בלא נזכרו גבא' חילא כאנקרי שכך כרי דלמשה מינה עלוה לי סכך בשדי'אחים חלו אסורם מן הפורש:

אשתו אם היתה אשתו נשואה לו מותר' לחזור לו וכו' היתה ארוסתו ואמרו לו שמתה ונשא אחותה וכו' היתה אחות אשתו נשואה והלכה אשתו ובעל אחות אשתו ואמרו לו מתה אשתו וכו' בפ' האשה רבה (דף כד) תנן מי שהלכה אשתו למדינת הים ובאו ואמרו לו מתה אשתך ונשא את אחותה ואח"כ באת אשתו מותרת לחזור לו הוא מותר בקרובות שניה ושניה מותרת בקרוביו ואם מתה הראשונה מותר בשניה ופרש"י ומותרת לחזור לו דקדושי שניה אינה כלום והרי היא כזונה ואמרי' בגמר' ושכב איש אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחותה אוסרתה ומותר בקרובות שניה ליתא בהא דקי"ל נושאין על האנוס' ועל המפותה ובגמרא (שם) ואע"ג דאזיל אשתו וגיסו למדינת הים דאסרי הני נישואין דקא מיתסרא אשת גיסו אגיסו א"ה אשת גיסו אסירא אשתו שריא ולא אמרינן מתוך שנאסרה אשת גיסו אגיסו תיאסר אשתו עליו ליתא מתני' דלא כר' עקיבא דאי כר"ע ה"ל אחות גרושתו דתניא כל עריות שאמרו אין צריכין היתגן גט חוץ מא"א שנשאת' ע"פ ב"ד ור"ע מוסיף אף אשת אח ואחות אשה וכיון דאמר ר"ע בעיא גט ממילא מיתסר' עליה דה"ל אחות גרושתו ולמו מיתמר עלה הוי אשת אח ה"ד כגון שקידש אחיו את האשה וכולי והאי אחות אשה ה"ד כגון שקידש אשה והלכה למ"ה ושמע שמתה ועמד ונשא אחות' דאמרי איכא בין קמייתא תנאי ה"ל בקדושין והא ספיר נסיב' אלא בנשואין מי איכ' למימר תנאי ה"ל בנשואין וכתב הרי"ף הילכך ה"ל מתני' כותיה וכיון דמתניתא כותיה הלכתא כותיה ואע"פ שכתב הרא"ש עמקו מעט דברי הרי"ף שפוסק כר"ע נגד רבינו משום דדחיק לאוקומי מתני' כותיה דכ"ש ד[...]ת כרבנן וכו' כמו שביא הוא ז"ל ראיה דהלכה כר' עקיבא ופרש"י מי איכא למימר תנאה הוה ליה בנשואין הא כולי עלמא ידעי דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות הילכך קיים נתן דנישואי שניה אינה כלום והעתקה מה שכתב רבינו אם היתה אשתו נשואה לו מותרת לחזור היינו שתים מתניתין דקתני אשתו מותרת לחזור לו: ומ"ש היתה ארוסתו וכו' ונשא את אחותה וכו' אסור בשתיהן היינו כר' עקיבא דמצריך גט לאחות אשה ואוקימנא כגון שקדש אשה וכו' דאמרי איכא בין קמייתא תנאי הוה ליה בקדושים והאי ספיר נסיב ומ"ה צריכא מתנו גט שלא יאמרו אשת איש יוצאה בלא גט וכיון דצריכה גט איתסרא עליה ארוסתו שלא יאמרו שהוא נושא אחות גרושתו וכן כתב הרמב"ם בפ"י מהלכות גרושין: ומ"ש דאין זנות שמזנה עם אחותה אוסר אשתו עליו וכו' שם בבריתא ושכב איש אותה · אותה שכיבתה אוסרתה ואין שכיבת אחות' אוסרתה: ומ"ש וכן בכל הקרובות הנאסרות על ידי אשתו אם מזנה עמהם לא נאסרה אשתו עליו שם בבריתא (דף כה) לא נחלקו ב"ש וב"ה בבא על אחות אשתו שלא פסל על מה נחלקו בבא על חמותו שב"ש אומרים פסל וב"ה אומרים לא פסל ואף ע"ג דרבי יהודה פליג ואמר דהבא על חמותו לכ"ע פסל את אשתו הא אמר רב יהודה אמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה: ומ"ש מתה הראשונה מותר בשניה פשוט דכין שהיתה אחות נשואתו בין שהיתה אחות ארוסתו כיון שמתה הראשונה פקע ליה איסור אחות אשה ומותר בשניה וכל שכן שאם מתה השניה מותר בראשונה אף ע"פ שהיתה ארוסתו דליכא למיחש הו לשמא יאמרו נושא אחות גרושתו דכיון שמתה שניה פקע ליה איסור אחות אשה:

ומ"ש ה"ל מתה אשתו ונשא אחותה ואחר כך א"ל קיימת היתה וכו' שם במשנה (דף לד) אמרו לו מתה אשתו ונשא את אחותה ואחר כך אמרו ליה קיימת היתה ומתה הולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר לרבי יוסי אומר כל שהוא פוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו וכל שאינו פוסל ע"י אחרים אינו פוסל ע"י עצמו ובגמרא (דף לה) מאי קאמר רבי יוסי א"ר אמי הרישא נישת על פי בית דין תנא ופטורה מן הקרבן על פי עדים תנא וחייבת בקרבן יפה כח בית דין שפטרה מן הקרבן וקתני תנא קמא לא שנא על פי עדים דאשת גיסו שריא ולא שנא על פי בית דין דאשת גיסו אסירא אשתו שריא וקאמר ליה רבי יוסי על פי ב"ד דפוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו על פי עדים דאינו פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו רבי יצחק נפחא אמר לעולם אסיפא קא דאזלי ארוסתו וגיסו הא דאזלי אשתו וגיסו וקאמר תנא קמא ל"ש אשתו וגיסו ולא שנא ארוסתו וגיסו אשת גיסו אסירא ואשתו שריא וקאמר ליה רבי יוסי אשתו וגיסו דליכא למימר תנאה הוה ליה בנישואין דאינו פוסל על ידי אחר אינו פוסל על ידי עצמו ארוסתו וגיסו דאיכא למימר תנאה ה"ל בקדושין ופוסל ע"י אחרים אף פוסל על ידי עצמו אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יוסי מתקיף לה רב יוסף ומי אמר שמואל הכי וכו' אמ' ליה אביי וממאי דכי אמר שמואל הלכה כרבי יוסי אדרבי יצחק נפחא ודילמא אדרבי אמי ופרש"י ה"ג אדרבי אמי הכי כל שאינו פוסל ארישא קאי דאיירי באינו פוסל ע"י אחרים דאיירי לעיל בנשאת ע"פ עדים תנא והסיפא מותרת לבעלה וקתני סיפא ואחר כך נלא אשתו מותרת לחזור לו ל"ש ע"פ עדים שאמרו מתה אשתך ולאחות אשתו אמרו מת בעלך דאשת גיסו שריא לחזור לבעלה ל"ש על פי עד א' דאשת גיסו אסורה אשתו שריא וקא"ל ר' יוסי

בן וכיולא בהן עכ"ל: אשה בן אשתו מותרת לו וכן אשתו מותר באשתו בריתא בפרק ב' דיבמות (דף כא) מותר אדם באשת חורגו וחורגו מותר באשתו אשת אחיו אסורה לו בין מן האב או מן האם ברים פרק הבא על יבמתו (דף כה) יליף לה מדכתיב ערות אחיו היא בין מן האב בין מן האם: ומה שכתב בין מן הנשואין בין מן הזנות כבר כתבתי בסימן זה דבפרק שני דיבמות יליף ונקרא דאחותו מן הזנות אסורה לו ומינה איכא למילף לאחיו ולשאר כל העריו' כגון אחות אם ואחות אב ובתו ואחות אשתו וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מה' אסורי ביאה: ומ"ש אבל שאשת אחיו מן האם אסורה לו מן התורה לעולם ואשת אחיו מן האב מותר' לו אם מת אחיו בלא בנים מבואר הוא: שני חורגין הגדלין יחד בבי' מותר כל אחד באשת חבירו וכו' נראה שהוא מפרש כן בההיא דירושלמי שכתבתי בסימן זה חורגין הגדלין בבית אחד ישבון באחד דלא חכמין לסון ושון דבסוף פ' מצות מלחמה אסיקנה דחורגה הגדלה בין האחין מותרת ולא חיישינן למרא' העין ממילא משמע דה"ה לשני חורגין הגדלין יחד בבית שמותר כל אחד באשת חבירו ושלא כדברי הירושלמי: אשת חמיו אסורה לו בפ"ב דיבמות (דף כא) תניא מותר אדם באשת חמיו וכתבו התוספות ירושלמי ' אשת חמיו אסורה מפני מראית העין וא"ת הורה הרי דוד שנשא רצפה בת איה וקאמר נמי שני חורגין שגדלו בבית אסורי' מפני מראית העין ר' חנינא אומר ישבון באחד דלא חכימין לון ומעשה בפרו"בינציא באחד שהיה טבחו טבוח ויינו מזוג ליפא אשת חמיו ואפסדיה ר"ת לסעודתיה ואף על גב דשמעתין שרי לכו שמא אח"כ אסרום ומי' בסוף פרק מצות מלחמה מוכח סוגיא דלא חיישינן למראית העין גבי חורגה הגדלה בין האחים והרא"ש כתב על דברי הירושלמי כך כתוב בספר"ת ובעל הלכות נמי כתב כן וגם אסר אשת חתנו ונשמעתין הרי לתרווייהו ושמא אח"כ אסרו ומי' בגמ' דידן בס"פ מצות מלחמה גבי חורגה הגדלה בין האחין משמע דלא חיישינן למראית העין משום דקלא אית לה ומעשה היה בפרובי"נצא באחד שהיה טבחו טבוח ויינו מזוג וכו' ושמא בחורגה הגדלה בין האחין אית לה קלא בגמ' דידן ואין לחוש מפני מראי' העין אבל באשת חמיו לית לה קלא ואיכא למיחש למראית העין וכן מסתבר עכ"ל · והרי"ף השמיט וכתב מותר אדם באשת חמיו כדתניא בגמר' דידן ולא חשש לדברי הירושלמי וכ"כ שהוא דעת הרמב"ם שלא מנה אשת חמיו בכלל האסורות וכתב נמוקי יוסף (פ"ב דיבמות) בשם הרי"טבא שהרמב"ן ורבים מרבותינו ז"ל התירו וכן עיקר וכן המנהג בכל ספרד עכ"ל: ומ"ש רבינו וגם חמיו אסור באשתו כבר כתבתי בסמוך שבעל הלכות כתב כן וטעמו דכי היכי דאיכא למיחש באשת חמיו משום מראית העין שגדלה כנושא חמותו ה"נ לא ישא חמיו את אשתו מפני שנראה כנושא בתו ומ"מ אין דבר זה מוכרח אף לדברי האוסרים באשת חמיו ע"פ הירושלמי איכא למימר הכא דלא לוסיף עלה: ומותר באשת בן אחיו ובאשת בן אחותו ירושלמי כתבוהו הרי"ף והרא"ש בפ"ב דיבמות: אחות אשתו אסורה לו מן התורה כל זמן שאשתו קיימת בפ' אחרי מות ואשה אל אחותה לא תקח לצרור עליה בחייה ומ"ש לא שנא היא אחותה מן האב או מן האם פשוט בפ' האשה רבה (דף כו) במשנה ובפ' הבא על יבמתו (דף כה) יליף לה מאשת אח: ומ"ש ואפי' גירש את אשתו אבל לאח' מיתתה מותר באחותה כן משמע ודאי מדכתיב בחייה וכן מבואר במתני' פ' האשה רבה: כתב ה"ר שלמה בן הרא"ש בר למה המקדש אשה על תנאי ולא נתקיים התנאי ונתבטלו הקדושין מותר ליקח אחותה ומעשה באחד שקידש בתו שלא מדעתה ונמלאת בוגרת וביטל הרא"ש ז"ל הקדושין ולא הצריכה גט והתיר קרובותי' למקדש עכ"ל: הלכה אשתו למדינת הים ובאו ואמרו לו שמתה ונשא את אחו' ואח"כ באה

מרדבנן אבל מכאן ואילך כגון אשת בן בן בתו מותר' לו ואשת בן אשתו מות' לו ובן אשתו מותר' כ' באשתו אש' אחיו אסו' לו מן התור' בין אם הו' אחיו מן האב או מן האם בין מן הנישואין בין מן הזנו' אלא שאש' אחיו מן האם אסור' לו מן התור' לעול' ואש' אחיו מן האב מותר' לו אם מת אחיו בלא בני' כאשר יתבא' לקמן בה' יבום בע"ה: ב' חורגין הגדלין יחד בבי' מות' כל א' באש' חבירו ולא חיישי' למראי' העין לומ' שנר' כאש' אחיו: אשת חמיו אס' ר' לו וגם חמיו אסור באשתו ומותר באש' בן אחיו ובאשת בן אחותו אחו' אשתו אסו' לו מן התור' כל זמן שאשתו קיים' ל"ש אם היא אחות' מן האב או מן האם ואפי' גיר' את אשתו (ו) אבל לאח' מית' מותר באחות' הלכ' אשתו למ"ה ואמרו לו שמת' ונש' אחות' ואח"כ באתה אשתו אם הית' אשתו נשואה לו מותר' לחזור לו שהכל יודעי' שבטעות נשא את אחות' דאין זנות שמזנ' עם אחות' אוסר אשתו עליו אפי' במזיד וכן בכל הקרובו' (ז) הנאסרו' ע"י אשתו אם מזנ' עמהם לא נאסר' אשתו עליו ומות' בקרוב' שני' הית' ארוסתו ואמרו לו שמת' ונש' אחות' ואח"כ באת ארוסתו אסו' בשתיהן מתה הראשונ' מותר בשנייה אמרו לו מתה אשתו ונשא אחות' ואח"כ אמרו לו קיים' הית' הולד הראשון ממז' והאחרון אינו ממז' הית' אחות אשתו נשוא' והלכ' אשתו ובעל אחו' אשתו ואמרו לו מתה אשתך וגיסך ונשא אחות אשתו ואח"כ באו אשתו וגיסו אשת גיסו צריכה גט ל"ש נשאת לו בב' עדים או בעד א' ואסור' לגיסו ואשתו אסורה עליו ל"ש היתה נשואה לו או ארוסתו:

טז נויה

אע"פ שאין בה לאו אסור' מדרבנן ואם בא עליה בזנות דרך מקרה מכין אותן מכת מרדו' ואם יחדה לו בזנו' חייב עליה מדרבנן משו' נדה ומשו' שפחה ומשו' גוי' ומשו' זונ' כתב הרמ"בם ז"ל בא על הגוי' משאר האומו' דרך אישו' לוקה מן התור' או ישראלי' שנבעל לגוי דרך אישו' לוק' מן התור' משו' לא תתחתן בם א' ז' עממין ואחד כל האומות באיסור זה ע"כ ונ"ל שאינו אלא בז' אומות דלא קי"ל כר' שמעון דאמ' כי יסיר לרבו' כל המסירין ואפילו אומות אין לוקין משום לא תתחתן אלא לאחר שנתגיירו אבל בגיותן לא שייך בהו חתנו' ואינו לוק' עד שיבעול ואז לוק' עלי' משו' לא תקח ואם בא עלי' בפרהסי' לעיני י' מישרא' קנאי' פוגעי' בו פי' המסהר וזריז להורגו ה"ז משובח והו' שמעצמו יקנא לה' ויפגע בו אבל אם בא לב"ד לשאול אין מורין לו לעשות ואין רשאין לפגוע בו אלא בשעת מעשה אבל פירש ממנה אין הורגין אותו והורגו נהרג עליו ולא עו' אלא אפי' בא הקנאי להרוג הבועל ונשמט הבועל והרג הקנאי להציל עצמו מידו אין הבוע' נהרג עליו לא פגעו קנאין ולא הלקוהו ב"ד הרי עונשו מפורש בקבלה שהוא בכרת שנא' כי חילל יהודה את קדשו' אשר אהב ובעל בת אל נכר יכרת ה' לאיש אשר יעשנה וכתב הרמ"בם עון זה אע"פ שאין בו מית' ב"ד אל יהא קל בעיניך אלא יש בו הפסד שאין בכל העריו' כמוהו שבן מן הערוה בנו הוא לכל דבר ובכלל ישראל הוא ובנו מן הגויה אינו בנו ומסיר אותו להיות אחר ע"ז ודבר זה גורם לידבק בגוים שהבדילנו ה' מהם ולשוב מאחרי ה' ולמעול בו ושפחה שהוטבל' לשם עבדות אסור' לבן חורין אחר שפחתו ואחר שפחת

ד"מ

יז (א) אונ סנינ"ס נכנו ונהנו' סי' קכ"ז סנל' ריש"ל הרמ"א ונמנו מחכמי' נסמנו: (ב) מנסנת דנלתר נשנו כל בני מיוסדת נלתכון ואין נו הכוס מהנייר ונ"ס הנא נים הת דמחתר' נסקנ' ליסא לים תחר נ"ס מסחי' נאמנ' לסחמנת מאסנר' נלתכון תחר נילוסי סני: (ג) ונמנ' מיימו' סי"ג ל דנינמכין דאין נאמני ניתן לים נסנו' תש"נ דנחתנ' נ"נים' על סים וכן מנסנע נסוס' סוף הכונה ומכר"ק סוכם ע"נ תתרינ נדין זס ונסנים דים לם נסנוס ונס חס מוצנע נסנו' דאינס נחנגת נינו נענין נסנוחין נאמנת נסוס' ונ"ם נסחרינ נדין זס ועיין נסתוך מס עאמנות מנס: (ד) נ' נגיתן זאנ סי' קמ"ו לרשניו נאנ נסנו' מחס חנלת מיסת נענלס עניר וסוסי' נירע התנס נ"נכו' מסכי"ק סוכ"ס ע נ' דיס חולקי' ונתכו' ריינ"ס סיתן קנ"ז נ' נסדות דנת מקני נסנו' חנלת מיסיו ענינס ניחד נ"ד חנל חס חין נסנעל נ"ל נסנעכס נ"כנו' נענו' לח מרסמו לנרי' ה"ס מס"ל זס יודע נעל לח מסתנו' ונתני' חס מוענת חס"נ לנני הנעל נדינ' נענת' קנס נחנוני ענ"כ מנ' תנינס נתחנוקי נקנת מנ"נ ונ"נ נ"ס נ"ס נדין זו:

שפחה חברו והבא עלי' מכין אותו מכת מרדו גם בזה כת' הרמ"ם ז"ל אל יהי עון זה קל בעיניך מפני שאין בו מלקו' כין התור שגם זה גורם לבן לסור מאחרי ה' שהבן הוא עבד ונמצא גורם לזרע הקר להתחלל ולהיותם עברים והבא על השפחה אפי' בפרהסיא אין קנאין פוגעין בו נתערב ולד של ישראל בולד שפחה שניהן עבדי' וכופין בעל השפחה ומשחר' שניהן ואם היה הבן מן הארון של העבר כשינדלו ישחררו זה את זה ויהיו מוחרין לבא בקהל היו התערובות בנות שתיהן בספק שפחו' והבא על אה' מהן הולד ספק עבד וכן אם נתערב ולד גויה בולד ישראלית מטבילין את שניהן לשם גרות וכל אחד מהם גר:

יז אשת איש בכלל ערוות ולא תפשי בהו קידושין בר"א בודאי אשת איש אבל ספק אשת איש כגון שקבלה גט או קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה או שנירשה בגט הכתוב בכתב ידו ואין עליו עדים כלל או עד אחד או שיש עליו עדים ואין בו זמן אם קדשה אחר צריכה גט משניה וכן כל פסול שאירע בגט כגון שנרשה בגט קרח והיה במזרח וכתוב במערב או ששלחו לה בח"ל ולא אמר בפני נכתב ובפני נחתם ושאר פסולי גט דרבנן שיתבארו לקמן מה' גיטין בע"ה אם קדשה אחר צריכה גט משניהם ואם נשאת לשני יש מהן שתצא ויש מהן שלא תצא כאשר יתבאר לקמן בע"ה אשת איש שקבלה קידושין בפני בעלה מקודש דכאלו אמרה גירשתני דמי והאש' שאמר לבעלה גרשתני נאמנת שאין האשה מעיזה פניה בפני בעל' אבל אם נתקדש לאח' שלא בפני בעלה או אפי' בפניו ויש עד אחד שמעיד כדבריה אינה נאמנת שאז מעיזה כיון שהעד מסייעה ואין הקדושין כלום: אשה שהלך בעלה

המכר וכתב ס"ם בפי' ומכלכו' חיסוס מתנים ס"ם ים חולקים בזס ים לחוס נסכרת ע"ו וכתב הר"ן בפ"ב דכתובו' ומי' לחומרא חיכא למימר דחייסינן למאן דס"ל כסמעתין דסא דדב הסנוגא אמינו אלא בפנינו הוא לסלריכס נט ומסני דסא אמרינן בפרק המגרש דדב הוסא ס"ל דלדב הסנוגא אלא בפנינו מני חיכא מעיזה סלכך לחומרא חייסי' לדדב הוסא דסתם ולר' חוסעיתן דס"ל סכי בסמעתין דסו דעת הרמנ"ן ז"ל אבל דעת הרי"ף אינו כר' כן ססוא לא סבית לדדב הוסא כלל וכן דעת הרמ"בם ז"ל בפ"ד מס' חיסות ומ"מ כל בפנינו נחמכת אפילו לכתחלה וכן דעת הרמ"בם בפי"ב מס' גרושין וסכי מוכח בפרק הסתם אלוס וכיון דמיסתיגינן לס ליכסא לכתחלה ס"ם דמיסתיגינן לס ליטול כתובס מעסקר כתובס אלעוד מכר כוחב לס לבסתלסי לאח' תני עם מכחו' ליכי ובדתקן ביבמות סתם ומי' דוקא בעיקר כתוב' וסכי מוכח בפ' סכותב וכמו מסכתוב עם בפ"ד ים חולקים ומומריס דסא דדב הסנוגא לא סני' אפילו בפנינו ליכסא לכתחלה וכבר כתבתי זס בפ' סתקבל בפ"ד ע"ל ובפ' סתקבל כתב וליסנגא לדידס מדדב הסנוגא וכו' מסא מעמע דסא דדב הסנוגא אפי' לסתירס ליכסא לכתחלה סני' וס"ל מוכח בפ' אלעס אלוס וכן דעת הרמ"בם בפי"ב מס' גרושין ואחרים כתבו דדב הסנוגא לא אמר אלא בדיעבד אבל לסתירס לכתחלה לסס סדבר לאומרו ובפ' המיירס כתב ילא עליס קול מרבסנן וכו' לא ליריכס נט ומסני אלא כדב הוסא דאמר מ"ל שפעמס ידס וקבלס קדושין מאחר אפי' אלא בפני בעבל מקודסת כגון' לסלריכס נט דאיכא לאיסס דאי לאו דדב הוסא ומ"מ אם קבלס קדושין מאחר בפני בעלס אבל מודיס דמקודסת דס"ל כדדב הסנוגא דאמר אלעס אסורה לבעלס גרסאתי נאמנת וסכי מוכח בגמ' עכ"ל: והרמ"בם כתב' בפ"ד מס' איסו' אסת אים שפעמס ידס וקבלס קדושין מאחר בפני בעלס ס"ז מקודס' בפני אלעס אסורה לבעלס גרסאתי בפנינו נאמנת חזקה אין אלעס מעיזה פניס בפני בעל' אבל אם קדסס אחר אלא בפני בעלס אין קדושין קופסין בס עד שתביא ראיה שנתגרשס קודס שתקבל קדושין כל אלא בפני מעיזה וכתב ס"ם ס"ל שפעמס ידס וכו' בסוף המגרש אמר דב הוסא ס"ל שפעמס ידס וקבלס קדושין מאחר מקודסת וכדדב הסנוגא וכו' ואמרו שם דשמואל פליג אדדב הוסא וכי אתמר דדב הסנוגא דוקא בפנינו אבל אלא בפנינו מעיזה ומעיזה ופסק דבי' דשמואל וכן נראה אין הסלכות ים מי שכתב אמוסתין לסא דדב הוסא ואם נתקדסס אלא בפנינו לריכס נט וכבר העלס הרב הרמ"בם ז"ל בפרק שתקבל בדעתו של רבי' ובדין הסתם אלמרס לבעלס גרסאתי כתוב בהגהות ס"ל אבי אומר אינס נאמנת אלא מקופסין בס קדושין אבל לא ליבס ולא ליטול כתוב' ע"כ וכדעתו הבדו קלת מפרשים ז"ל אבל בבר סבריהו הרמ"בן ושרב"בא ז"ל בדתיו' שבאמנ' אם ליבסא ודעת הרמ"בן שבטלת כתובס ולא תוקפת ע"כ (וכ"כ הר"ן בפ"ב דכתובות דף תע"ט) (ג) ובפ' י"ב מהלכ' גרושין כתב הרמ"בם דסא דאמרי' דאמאנת אסס לומר לבעלס גרסאתי מעוס חזקה דאיכא מעיזה ס"מ איכא דליכא דמסייע לס אבל איכא דאיכא דמעיזה לס מעיזה ומעיז' וכדאמרי' בפ"ב דכתובו' ובפ"ח בתוב בשם הרמ"ם דבי אתמר דדב הסנוגא לאו לאומרא איתמר מיהו מסתברא דס"מ בדורות הראשונים אבל אחילכא דבפיבי חוקפא ובדילוקא בעלמא איתרע חזקה דדב הסנוגא ולא עבדינן בס עובדא אלא לאומרא (ד) וכתב עוד בח"ה ים מי שאומר דסא דדב הסנוגא ודדב

הוסא

מעיזה ומעיזה וכתב הר"אם בפי' ומכלכו' איסוס אתמר דדב הסנוגא וכו' דב הוסא נופי' עודס בבבי בתרתי' פ"ב דכתובות ואם יש עדים בסיתס א"ל ויסיא אומרת גרושה אני איני נאמנת אלא בבר דמיבי מעיזה אלא בפנינו לאסרה אתמ' ולכלכתה בשמואל בבא דאלא בפנינו לא מיתסרא כלל דמנע' דב הוסא' אבי ועוד דדב הסנוגא דוק' בפנינו קאמ' וכן עוכה סוגי' דמעיזין בס"ב דכתובות אלא בפנינו מעיזה וכיון דמעיזה לא מיכני כלל אפי' לאסרה אתמ' ע"כ וכן פסק ג"כ בתשו' סוף כלל מ"ד וכתב הרמ"בם בח בתשו' סי' אלף ולכ"ג אם אמר אפי' אסתחילה לסעיז פניס אלא בפני בעלס איכס עסויס לסחזיק אתרא אסתח בפני בעלס והניח ראיס לדבריו וכתב עוד בסי' תקס"ח אסתרוסק והכשואה דין אחד לסס בדיניס אלו (ה): כתב רביו יהודס על אמת אים בפסטס ידס וקבלס קידושין מאחר בפני בעלס מקודסת ולריכס נט ומסני ח אס תפסל עס הראשון (ג) ואם לא ירלס לגרסס שני מקודסת לו ומוחרת לו כי מאחר שניס בפני בעלס ויוס לא אמרס כתגרסתי מעמו ע"ל ויש לתמוס עליו למס כתב ויוס לא ערער דמשמע שאם ערער איכס לאמנת ויס ודאי ליתא דחזקה דאין אמס מעיזה פניס בפני בעלס אפי' בעערער ניח: וב"ש אם אפילו בפנינו ים עד א' מעיד כדבריס איכס לאמנת וכן בס"ב דכתובות (דף כג) וכפ' התקבל (ד' סד) וכתב רבי' בסימן הנ"ב ואפילו אם ניח בפנינו אם ניס קטנס ביניהן אם מתוכנת כתובתה דאיכא למימר שאומרת כן כדי לגבות כתובתה איכס לאמנת ואם דברי הכוס' ואר"אם בס בס' אמס אלוס ולא אמס רביו לכתוב זס כאן לפי שכנר על מ"ם בסימן שעב"ם ומעיזה וכתב הר"אם בפי' ומכלכו' איסוס אתמר דדב הסנוגא וכו' דב הוסא נופי' עודס בבבי בתרתי' פ"ב דכתובות ואם יש עדים בסיתס א"ל ויסיא אומרת גרושה אני איני נאמנת אלא בבר דמיבי מעיזה אלא בפנינו לאסרה אתמ' ולכלכתה בשמואל בבא דאלא בפנינו לא מיתסרא כלל דמנע' דב הוסא' אבי ועוד דדב הסנוגא דוק' בפנינו קאמ' וכן עוכה סוגי' דמעיזין בס"ב דכתובות אלא בפנינו מעיזה וכיון דמעיזה לא מיכני כלל אפי' לאסרה אתמ' ע"כ וכן פסק ג"כ בתשו' סוף כלל מ"ד וכתב הרמ"בם בח בתשו' סי' אלף ולכ"ג אם אמר אפי' אסתחילה לסעיז פניס אלא בפני בעלס איכס עסויס לסחזיק אתרא אסתח בפני בעלס והניח ראיס לדבריו וכתב עוד בסי' תקס"ח אסתרוסק והכשואה דין אחד לסס בדיניס אלו (ה): כתב רביו יהודס על אמת אים בפסטס ידס וקבלס קידושין מאחר בפני בעלס מקודסת ולריכס נט ומסני ח אס תפסל עס הראשון (ג) ואם לא ירלס לגרסס שני מקודסת לו ומוחרת לו כי מאחר שניס בפני בעלס ויוס לא אמרס כתגרסתי מעמו ע"ל ויש לתמוס עליו למס כתב ויוס לא ערער דמשמע שאם ערער איכס לאמנת ואם ודאי ליתא דחזקה דאין אמס מעיזה פניס בפני בעלס אפי' בעערער ניח: וב"ש אם אפילו בפנינו ים עד א' מעיד כדבריס איכס לאמנת וכן בס"ב דכתובות (דף כג) וכפ' התקבל (ד' סד) וכתב רבי' בסימן הנ"ב ואפילו אם ניח בפנינו אם ניס קטנס ביניהן אם מתוכנת כתובתה דאיכא למימר שאומרת כן כדי לגבות כתובתה איכס לאמנת ואם דברי הכוס' ואר"אם בס בס' אמס אלוס ולא אמס רביו לכתוב זס כאן לפי שכנר על מ"ם בסימן שעב"ם

יז אשת איש בכלל ערוות ולא תפשי בהו קידושין בר"א בודאי אשת איש אבל ספק אשת איש כגון שקבלה גט או קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה וכו' כל זס פסוט: אסתח אים שקבלס קדושין בפני בעלס מקודסת וכו' אמר רב הוסא אסתח אים שפעמס ידס וקבלס קדושין מאחר מקודס' כדדב הסנוגא דאמר אסתח אמרס לבעלס גרסאתי נאמנת חזק' אין אסתח מעיז' פני' בפני בעלס אס בגמ' אלמא ליס ודי רב לשמואל ילא עליס קול מרבסנן ובא אחר וקדסס מכו אלא לסו תלא וסעמידו דבר על בוריו וסודיעוני מאי היא דאי מעלא מילתא דקדושי קמא קידושי מעליא הוי לא לריכס נט ומסני ודב הוסא דאמר אסתח אים שפעמס ידס וקבלס קידושין מאחר מקודסת וכדדב הסנוגא דאמר אסתח אמרס לבעלס גרסאתי נאמנת ולא בפנינו אלא בפנינו

שבחר חברו והבא עלי' מכין אותו מכת מרדו גם בזה כת' הרמ"בם ז"ל אל יהי עון זה קל בעיניך מפני שאין בו מלקו' כין התור שגם זה גורם לבן לסור מאחרי ה' שהבן הוא עבד ונמצא גורם לזרע הקר להתחלל ולהיותם עברים והבא על השפחה אפי' בפרהסיא אין קנאין פוגעין בו נתערב ולד של ישראל בולד שפחה שניהן עבדי' וכופין בעל השפחה ומשחר' שניהן ואם היה הבן מן הארון של העבר כשינדלו ישחררו זה את זה ויהיו מוחרין לבא בקהל היו התערובות בנות שתיהן בספק שפחו' והבא על אה' מהן הולד ספק עבד וכן אם נתערב ולד גויה בולד ישראלית מטבילין את שניהן לשם גרות וכל אחד מהם גר:

יז אשת איש בכלל ערוות ולא תפשי בהו קידושין בר"א בודאי אשת איש אבל ספק אשת איש כגון שקבלה גט או קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה וכו' כל זס פסוט: אסתח אים שקבלס קדושין בפני בעלס מקודסת וכו' אמר רב הוסא אסתח אים שפעמס ידס וקבלס קדושין מאחר מקודס' כדדב הסנוגא דאמר אסתח אמרס לבעלס גרסאתי נאמנת חזק' אין אסתח מעיז' פני' בפני בעלס אס בגמ' אלמא ליס ודי רב לשמואל ילא עליס קול מרבסנן ובא אחר וקדסס מכו אלא לסו תלא וסעמידו דבר על בוריו וסודיעוני מאי היא דאי מעלא מילתא דקדושי קמא קידושי מעליא הוי לא לריכס נט ומסני ודב הוסא דאמר אסתח אים שפעמס ידס וקבלס קידושין מאחר מקודסת וכדדב הסנוגא דאמר אסתח אמרס לבעלס גרסאתי נאמנת ולא בפנינו אלא בפנינו

בעלה למ"ה (ס) והעידו עליו שמת אפי' עד א' אפי' העד עבד או שפחה או אשה או קרוב מותר' לינשא ואפי' עד מפי עד או אשה מפי אשה או עבד או שפח' כשרי' לעדו' זה ופסולי עדו' אם פסולי' מדרבנן כגון משחק בקוביאות ומפריחי יוני' וכיוצא בהם כשרים לעדו' זה אבל פסולי עדות דאורייתא פסולי' ואם משיחי' לפי תומם כשרים בא א' מהם ואמ' הרגתיו תנשא דאין אדם משים עצמו רשע ופלגינן דבוריה כתב א"א ז"ל בתשוב' אם שני' מעידי' שמת אפי' אם יש הכחש' בדבריה' נושאי' את אשתו כיון ששניה' מעידי' על מיתתו אפי' לא שמע אלא קול שאמרה פלוני מת והלכו שם ולא מצאו שום אדם משיא' את אשתו והוא שראו' צלו דאי לאו הכי חיישי' שמא שד הוא בד"א בשדה או בעיר בבור וכיוצא בו שהוא מקו' חרוב אבל בעיר שלא בבור אפי' לא ראו צל משיא' את אשתו כתב גאון האידנא לא בקיאין בבבואה דבבואה היכי הוי הלכך לא עבדינן בה עובד' כתוב בשטר איש פלו' מת איש פלו' נהרג פליגי בה בירושלמי חד אמר משיאים את אשתו וחד אמר אין משיאין אשתו וא"א הרא"ש ז"ל הבי' דברי שניה' ולא אסיק כחד מינייהו ולכאור' נר' דאזלי' לחומר' והרמ"ב' כתב מצאו כתוב בשטר מת פלו' נהרג פלוני וידוע שהו' כתב ישרא' תנשא אשתו

אשתו וכן מי שנשתתק בורקין אותו אם נמצא' דעתו מכוונ' כת' מת פלו' בן פלו' סומכין עליו ותנש' אשתו אפי' שמעו מן התינוקו' שאמרו מת פלו' בן פלו' בין כיונו לשם עדות בין כיונו שלא לשם עדו' משיאין את אשתו ואם שומעין מהם שאומרי' הרי אנו באי' מקבורתו ואין סומכים עליהם להשיא אשתו אא"כ יאמרי כך וכך ספדנים היו שם וכך וכך הלכו אחר המטה שיש דבר שמור' על הענין שהוא אמת גוי שמסיח לפי תומו (יא) שמת ואינו מכוין לשם עדות משיאין את אשתו וכן השומע ממנו ובא והעי' בפני ב"ד משיאין את אשתו כיצד מסיח לפי תומו כגון שאמר אני ראיתי לפלו' שמת כמה היה נאה או כמה טובה עשה עמי וכיוצ' בזה שמוכיח שאינו מכוין לשם עדות אבל אם מכוין לשם עדות או שנר' שאמר כן לפי שירא מפניו כגון שאמר עשה דבר פלוני ואם לאו אהרוג אותך כמו שהרגתי לפלו' אינו נאמן כת' הרמ"בם יצא ישראל וגוי מעמנו למקום אחר ובא גוי והסיח

אותו כדרך שבודקין לגיטין ונמצאת דעתו מכוונת וכתב שמת פלו' בן פלו' סומכין לכתיבתו ותנשא עכ"ל וסוף ממ"ש בסמוך דאיתא בר"פ מי שאחזו כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין אותו למכות ולמתנות ולעדויות ואוקמי' בעדות אשה דאקילו בה רבנן וכילד בודקין לגיטין יתבאר בסי' קכ"א בס"ד ומצאתי כתוב שהש"צ רבי' מבולם על ראובן שהלך בקורה ולא חזר ושמעו שנהרג שם ולא בא אפילו גוי מל"ת לומר אני ראיתיו הרוג כיון ששמעו מפי גוים שנהרג מכוין שלא נשמע עליו שהוא קיים סומכי' עליהם ומשיאין את אשתו ובתשו' להרמ"בן סי' פ' כתוב מה ששמעה שמת בעלה כו' שלא שמעה כן אפי' מפי עד אחד אלא קול שהדה בעלמא קילא בעיר ואם הדבר כן איכה מותרת לינשא לאחר בקול וכ"כ ה בתרומ' הדשן סי' רכ"ב וע"ל סי' ז' איתדים לסמוך קלא אקולו) אפי' שמעו מן התינוקו' שאמרו מת פלו' בן פלו' וכו' ואין סומכי' עליה להשיא את אשתו אא"כ יאמרו כך וכן סופדי' היו שם בסוף יבמו' (ד' קכא) תנן אפילו שמע מן הנשים אומרות מת איש פלו' דין רבי יהוד' אומ' אפי' שמע מן התינוק' הרי אנו הולכי' לספוד ולקבור את איש פלוני בין מתכוין ובי' שאינו מתכוין ובגמ' ודילמ' לא אזלי א"ר יהודה אמר שמואל דקאמרי הרי אנו באים מלספוד ולקבור את איש פלו' ומתניתי' ה"פ הרי אנו הולכי' לבתינו שבאנו מלספוד ודילמא קלא בעלמא שכיב ליה ואסיקו ליה על שמיה דקאמרי כן וכן רבנן הוו התם וכן ספדני' הוי התם ופרש"י קלא' בעלמ' הו נמל' שניתו התינוקו' ושמעו לה שם איש פלו' כדרך שהתינוקו' משתקין ונראה מדברי רבי' שהוא מפ' שלא הצריכו לומר כן וכן רבנן וספדני הוו התם אלא באומרי' הרי אנו באים מלספוד ולקבו' את איש פלו' אבל אם אמרו מת פלו' משיאין את אשתו אע"פ שלא אמרו דבר אחר אבל אין כן דעת הרמ"בם שכתב בפי"ג מה' גרושין כבר אמרנו שעד מפי עד כשר לעדו' אשה בד"א ששמע מפי בן דעת שמת פלו' כגון עבד או שפח' אבל אם שמע מפי שוטה או מפי קטן אינו מעיד ואין סומכין על דבריהם שמע מן התינוקו' שהם אומרי' עכשיו באנו מהספד פלו' כך וכן ספדנים היו שם ופלוני החכ' ופלו' עלה אחר מטתו כך וכך עשו במטתו ה"ז מעיד מפיה' ע"פ הדברים האלו וכיוצא בהם ומשיאין את אשתו עכ"ל ולישנא דמתני' הכי דייק דגבי נשים נקט אומרו' מת איש פלוני וגבי תינוקות נקט הרי אנו הולכים לספוד וכו' ואם איתא ליערביהו וליתני אפי' שמע מן הנשים או מן התינוקות מת איש פלו' דין ואיפשר דמ"ש ואין סומכין עליהם וכו' אא"כ יאמרו כך וכן ספדנים היו שם וכו' אכל מאי דכתב לעיל קאי בין לשמעו שאמרו מת איש פלו' בין לשמעו מהם שאומרי' הרי אנו באים מקבורתו ויותר נר' לומר שנסחת הספרים בדברי רבינו שכתוב בה ואם שומעים מהם איכה מכוונת וצריך למחוק הו"ו ולכתוב אם שומעי' מהם ועיין בכתבי מהר"ר איסרלן סימן ר"כ ואהא דתנן אפי' שמע מן הנשים אומרות מת איש פלוני דין פרש"י אפי' שמע מן הנשים שלא היו מתכוונו' להעיד ומסיחות לפי תומן דין ויכול לילך ולהעיד ולהשיא את אשתו וכתב ה"המגיד בפ' הנזכר דאיתא בתוס' אפי' שמע קול מקולכ' שמזכירתו בין המתים אין עדות גדולה מזו וכתב' הרשב"א ז"ל עכ"ל ועל זה אני סומך למחות ביד אשה שנתעלם בעלה ואין עדות להתירה ויש אמדנות שמוכיחות שמת שלא תקפידנו כיון שאינה מותרת לינשא ע"פ אותם אמדנו' וכן אני מוחה מלומר עליו השכבה כדי שלא יבואו להשיא את אשתו כיוצא בזה מצאתי להרי"בש ט בתשו' סי' קמ"ט על אשה שנתעלם בעלה ובא עד אחד והעיד ולא היה בעדותו כדי להתירה ושמע שהיה' קוראה למקוננו' לספו' לבעלה ולבכותו ושלה לברורים למחות בידם וכן עשו בקהל שמו עליה והעד עדים ואחר כך שמע שלבשה שחורים ואמר שגם זה ראוי לנגוע לה (י): גוי שמסיח ל"ת שמת ואינו מכוין לשם עדו' משיאין את אשתו וכן השומע ממנו ובא והעיד וכו' כילד מל"ת כגון שאמר אני ראיתי לפלוני שמת כמה נאה היה וכולי שם במסכה ובגוי אם היה מתכוין אין עדותו עדות ובגמר' א"ר יוחנן לא כך היה מעשה באושעיא ב"ד שהתירים עם פ"ה זקנים אמר להם ל"ש אלא שנתכוין להתיר אבל נתכוין להעיד עדותו עדות ולא הודו לו חכמים אלא מתניתין דקתני ובגוי' אם היה מתכוין אין עדותו עדות היכי משכחת לה כלומר היכי משכחת לה דלא נתכוון להעיד ולא להתיר במסיח ל"ת כי ההוא דקאמר ואזיל מאן איכא בי איואי שכיב איואי ואנסבה רב יוסף לדביתהו ההוא דהוה קאמר ואזיל ווי ליה לפרשא זריזא דהוה בפומבדיתא דשכיב ואנסבה רב יוסף ואיתימא' רבה לדביתהו ופרש"י מאן איכא בי איואי מי שהמכ' ביתו של בי איואי שישמע דברי דשכיב איואי וכתב הר"אש בתשובה כלל י"ח כל הנך עובדי דפילקא בתרא דיבמות דמל"ת לא משמע שהגוי אמר דבריו בפני ב"ד אלא בשומעים דברי הגוי באו והעידו לפני ב"ד וקבלו עדותן והתירו נשותיהן: ומ"ש רבינו או שהראה שאמר כן לפי שירא מפניו כגון שאמר עשה דבר פלוני ואם לא אהרוג אותך וכולי בפרק האשה בתרא ועיין בכתבי מה"ר איסרלן סימן רכ"ג וז"ל הרמ"בם בפי"ג מהלכו' גרושין אפילו גוי המל"ת נאמן ומשיאי' על פיו כמו שיתבא' ואם נתכוין להעיד אינו נאמן ובפי"ג כתב כבר אמרנו שהגוי שהסיח לפי תומו משיאין על פיו כילד היה הגוי מל"ת ואמר אוי לפלוני שמת כמה היה נאה וכמה טובה עשה עמי או שהיה מסיח ואומר כשהייתי בא בדרך ונפל פלוני שהיה מהלך עמנו ומת ותמהנו מדבר זה כילד מת פתאום וכיוצא בדברים האלו שהם מראים שאין כוונתו להעיד ה"ה נאמן ויפרש' שמע מגוי המל"ת מעיד ששמע ממנו ותנש' על פיו עכ"ל וכתב הרי"בש יא בתשוב' בשם שדנת בענין הנש' שלא להתיר בעדו' גוי

לפי שלא נר' לך שיהיה מל"ת מתנת שהוא שאל במאי עסקינן והגלרית שהינה לו דברנו ביהודי שמת כך שהיה עמכם בספינה אם הוא חי או מת ונר' לך שזה כמי שמאלוהו ואת מה בידך כל שבא לב"ד ואמר אפי' מעצמו בלא שאלה נקר' מתכוין להעיד ואין גוי נאמן בענין זה אב' אם לא בא לב"ד ואמר מעצמו איש פלוני מת כמספר דברים מל"ת נקרא ואינו צריך שיאמר בדבריו כל אותם הדברים שהזכי' הרמ"ב' שהם לא הביא' אלא לרווח' דמילת' לומר שבזה נכיר שאינו מתכוין להעיד וכמו שהזכירו' בגמ' בקל' עובדי גוי מל"ת אף כל שאמ' איש פלו' מת מעצמו כמספר דברים זהו מסיח לפי תומו ואף אם לא דבר דברים אחרי' כ"ם דבר זה לבד דומיא דההו' גוי דאמר מאן איכא בי איואי שכיב איואי שאע"פ שהיה מנקש אנפי ביתו שישמעו דבריו וגם לא סיפר דברי' אחרי' אלא שאמר שכיב איואי נקרא מל"ת כיון שלא בא לב"ד וגם לא אמר כן בתשובת שאלה וכן באידך עובד' מאן איכ' בי חסא טבע חסא אבל כל שמאלוהו מתחלה לא מיקרי מל"ת ואפילו שלא בב"ד ואפילו יספר כמה דברי' אחרי' שכר' שאומר אמת וזה מבואר בגמ' גבי עובדא דפונדקי' א"כ בזה הנדון נוכל לומר שכיון שאין זה בא לב"ד וגם לא אמר זה כמשיב על שאלה קדמה לדבריו אבל הוא התחיל לומר להם במאי עסקיתו כרח' שמעצמו היה רוצה לספר להם כל מה שהיה יודע בענין האיש ההוא לפי שהבין מדבריהם שהיו מדברים בו וכן נראה מדבריו שלא הבין הוא שישאלוהו כלל אם הוא חי או מת שא"כ ה"ל להשיב מת הוא אבל השיב להם איך אתם אומרי' שהוא חי כו' שאינו תשו' שאלה אלא כמתמיה מעצמו וחולק על דבריהם והאר"ך בדבר ובסוף כתב אלא שבכדו' זה שהוא קנוי בשכר' אם נאמר שהוא כמשיב על שאלה או לאו ודבר זה חמו' הוא מאד שהרי אם אין זה מל"ת אין כאן עדות כלל ואם נשאת תצא היה ראוי שלא להתירה אלא בהסכמת רוב חכמי הארץ שהולכי' בגלילותינו רוב מנין ורוב בנין לא שיסמוך חכם אח' על סברתו להתיר עכ"ל: ובתשו' אחרת יא כתב וז"ל [illegible] לאמר מר שעדות הגנאה אינו מל"ת לפי שלא היתה התחלת שיחתו מן המת [illegible] שאמר ליהודי ולגויה ממה אתם מדברים כרח' ששמע והבין ממה דברו אני תמה והלא מעדות זה אינו נראה שהבין הדברים אדרב' נרא' שלא הבין שהרי שאל להם ממה הם מדברי' וא"כ אין לנו לומר שהבין דבריהם כדי שנ' שלא יהי' לו דין מל"ת שאם באנו לחוש א"כ בכל גוי נחוש כשנרא' גוי מספר בעיתת יהודי מעצמו שמא יהודי דבר עמו והלך לו וכן בפונדקי' כשראתם אות' כחו' שהסב' בלב' שלשאול פיה על חביריהם היו בא' שהכיחוהו אלא הולה אלא שאין לנו אלא מה שעינינו רואו' ואזנינו שומעו' בעדותו או בסיפורו וכל שהו' מל"ת לפי דברי העד אין לנו לחוש כלומר אולי הוא שמע דבריהם והפיקם ונתכוון להסיר ספיקם אא"כ יש בדבר הוכחה שהוא מכוין לאי זה דבר שבעבורו משקר כהסיה י' דאספסתא והסיה דקומטריסין ואפי' אם נאמ' ששמע דבריהם כל שלא שמע שאלת היהודי לגויה מאי כ"ש שהרי כיון שהם היו מסופקים ג"כ כשמסיחי' לפי תומן ודרך סיפור אם הגוי שומע דבריהם ויבוא גם הוא בתוכם לספר עמהם מבלי שאלוהו דבר למה לא יקרא זה מל"ת והלא אין זה מתכוין להתיר ולא מתכוין להעיד ולא שואלין אותו ומפי' ואם מפני שנתכוון להסי' הספק שנסתפ' להם כיון שלא שאלוהו עליו לא יצא מידי מל"ת שהרי גם הוא חושב שאין בספיקם שום נפקות' אלא שהם מספרי' כאשר יספר איש אל רעהו איך הרג המלך פלו' במלחמ' פלוני' ואם אומ' בכה וזה אומר בכה שאינה אלא סיפור דברים והשלישי השומע מחלקותם ואומר לא כך היה מעש' אלא כך היה הנה הוא ג"כ מספר דברי' ומל"ת א"כ שאלו את פיו שאז יש לחוש שהוא מתכוין להעיד ואם מתכוין להסיר הספק היה פסול א"כ כל מל"ת היה פסול שהרי הוא מתכוין להודיע מה שהם לא היו יודעים אבל היו סבורים הפך דבריו ומה לי נתכוון להסיר הספק ומה לי נתכוון להסיר הודאי והכי' כמה דאיתא לדב' וכת' שכן נר' מדברי הרמ"בם שאינו פסול אלא כשנתכוין להעיד אע"פ שהבי"א בדבריו שאומר הגוי אוי לו לפלוני שמת כמה היה נאה וכו' איני חושב שאמר הרב לעיכובא דהא משמע בגמרא מעובדא דאיואי וחסא דכל שאמר הגוי מעצמו בלא שאל' איש פלוני מת בזה די דהא לא קאמר אלא שכיב איואי טבע חסא והביא עוד ראי' לדבר ובסוף כתב א"כ בנדון שלפנינו נר' שיהיה עדות הגוי מל"ת ואפילו אם שמע דבריהם מתחלה כל שלא שאלוהו וכ"ש שבכאן אין הוכחה שהבין ממה היו מדברים וכו' אבל בכאן אין אנו צריכין אלא שיהיה לנו הוכח' שמה שאמרו למלה אנו מדברי' באיש פלו' ש"יא שמת שלא יהיה זה כשאל' למלה וכיון שהגואה התחיל לו' להם ממה אתם מדברים נראה דברי היהודי והגויה למלה היכם שאלה אלא תשוב' לשאלתו וכן נר' שהגואה לא הבין מתשובת' שישאלו את פיו אם חי אם מת הוא אבל אמר להם איך אתם אומרים שהו' חי נר' שאינו תשובת שאלה אלא כמתמי' מעצמו וחולק על דבריהם ואיפשר שאם היה שהיהודי והגויה התחילו לומר למלה רח' אנו מדברי' אם הוא חי או מת והגואה או' אני יודע שמ' בזה לא נקר' מל"ת אלא הוי כשאל' ומשיב אבל כשהגוי שואל תחל' ואומ' במה אתם מדברי' נר' כי מה שהשיבו לו באנו אנו מדברי' וכו' אינו שאל' כלל אלא תשוב' לשאלתו שאח' להם וע"מ כל זה אני אומ' כנוס' ונותן לפי ההלכ' וסוגית התלמוד והסברא אבל למעש' לבי נוקפי לאומר' א"א שהרי אין זה ברור כ"כ להתיר [illegible] לעלמא ודי לנו בהיתר מ"לת כשיהיה לנו ברור שיהיה מל"ת גמור אבל כל שיש להסתפ' בסיפורו אם הוא נפסל ה"ז ספיק' דאוריית' ואוקי אתתא בחזקת איסורא שהרי איפשר שכל מה שהתירו בנכורות הוי משום
דהוי

ד"מ

(י) וכ' מהרי"ו סי' ח"ס ואנה' מהרא"י סי' ר"ך דהם אמרו התינוקו' קודנוהו וכך נמך הספדני' היו בם לא מהמני' אא לאנת' כלו' בשלמא' קודנוהו אבל אם לא היודו לאהלך לא מהני אפילו את"ם ופ"ם וכ"כ [illegible] נאמנים לות' [illegible] במת ע"ם: (יא) בב"י סוף יבמו' חב"ג דהנמי' שקילו מקום [illegible] ואמתינו גוי מל"ת [illegible] וצריך לדקדק יפה ולעיין אם אין גזיר [illegible] עכ"ל [illegible] ע"א:

דהוי איסורא דרבנן וכו' אבל באיסורא דאורייתא וכו' וכ"ש הכא שאם לא' שדרך כל
השומעין ספורי' להגיד מה שהן יודעים בסיפור השוא ועוד שבתוס גדולי הדור כתבו
בנדון זה ודנו לאיסור' שאין זה מל"ת ומי יקל כנגדם ולכן תוכך אני בזה לסחמי' עכ"ל
והר"ן כתב בתשו' ולענין מה שאמר' כי גוי שבא לפניכו ואמ' מל"ת איש פלוני מת

ומצין דכל שהוא אומ' מל"ת שמשמע מפי גוי א' מל"ת שפלו' מת הרי היא כאלו מפי אשה
כתוב בהגה' מרדכי דסוף יבמות מעשה בגוי שא' בשעה שהרגוהו למיתה מעולם לא
פשעתי כ"א פעם א' שהרגתי יהודי בין ניקולא לאודו"ק שהיה הולך לישרין שפלא'
עדת יהודית לאחיה בניקולא והתירו אשתו משום מ"ל ע"י שאלנו לא אם שלחה

והסי' לפי תומו איש שיצ' עמי מכאן מת משיאין את אשתו אע"פ שאין הגוי יורע את האיש והוא שאמר קברתיו ע"כ ואיני יודע למה צריך שיאמ' קברתיו ותתחיל הגוי להסי' לפי תומו והז' ושאלו לו ואח"כ פי' כל הענין קרוי שפיר מסיח לפי תומו כתב

לבד אם כא' שהו' מכוין להעיד כל זמן שלא
יקדים דברים אחרי' דומיא דמאן איכא בי
מפא או חבל על פלוני ודומיהם אין ספק
שכל מי שמתכוין להעיד אומר אותו דבר
לבדו ומי שהוא או' מ"לת אינו אומ' אותו
דבר לבדו אלא בקש' ענין לפניו או לאחריו
וכל שלא אמר כן אינו או' כמספר דברים אלא כרוצ' להודיע אותו דבר לבדו ואינו
כאומן וכולהו עובדי דגנ' הכי איתנהו והכי מוכחי עכ"ל וה"ר דוד הכהן ז"ל בתשובותיו
החזיק בדעת זו של הר"ן והאריך מאד להוכיח שהפוסקים סוברים כן ושלא כדברי
הר"י טשיטלק שחלק עליו ונדחק ה"ר דוד הכהן ז"ל בתשובה להרמב"ן ובתשובת
מהר"ם ובתשו' מהרי"ק ליישב לדעתו ; והר"י טשיטלק ז"ל כתב לי כי לאין הר"ן
בתשו' זו הן חלוקו' דאפשר לומר בכולן מעשה שהיה כך היה ושבכל בתי דינים שהיו
בקהלות בימי איתני גאוני עולם שהיו בה פשט המנהג לסתי' באמור הגוי איש
פב"פ או נהרג' פלו' מת אע"פ שלא יקדי' שום דבר אח' ובלבד שלא יתכוין לא להתיר
ולא להעיד ע"כ וכך הם דברי הר"יבא בתשובו' שכתבתי בסמוך וכן אמ' לי מורי הרב
הגדול ה"ר יעקב בי רב ז"ל שהוא מורה להיתר בפשיטות ומעשה בא לפניו באחד
שהעיד שיהודי זימן ישמעאלים לשעוד אצלו ושאל היהודי לחברו שמעת מה נעשה
מפלו' ופלו' והשיבו הישמעאלים אנו מכירין מי הרגם והתיר נשותיהם ע"פ עדות זו
כיון שלא שאלו לגוים וזה השיבו מעצמם והביא ראיות מתשו' הרי"בא שכתבתי
וגם מתשו' מהרי"ק סי' קכ"א וכ"כ בתשו' מה"רמ דאיקא בתשובו' מיימו' דשייכי לספר
נשים שכתב למה לא יחשב מל"ת אי משום דקאמר למה איכם מביאין אותו יהודי
שהרג כי הוא שוכ' באותו מקו' הדר אמ' ואכי הייתי לוקח ליטר' מכם ומביאו בעגל'
שלי וקא מייתי' מהו' שהזכיר ממון בעדותו אדרב' כ"ש דאלים שהדותי' טפי משאר
מל"ת האומ' פלו' מת או נהרג שאמ' דלא עבי' לאיגלויי ושגם הזכיר מאה שהקרוצי'
אוליאו קול בכל העיירו' שמסקי' דדמי קצת לאיה אבירכן לא דמי דהתם מיירי לא
בהדיא אבל הכא דלא מיירי לאחי גופיה מיקרי שפיר מל"ת אע"ג דידע שמחפשין
אותו דאל"כ היכי מהימני' לשום גוי מל"ת בעדו' אשה שהלך בעלה למ"ה כיון דלת'
מספר ולפי שידע שהלך בעלה למ"ה וא"א לה ליכנס עד שיעידון לה שמת אומ' כן כדי
לקלקלה אלא ודאי לא פליג רבנן בין גוי שמכי' בדת יהודי' ויודע שישיאו' ע"פ ובין
גוי שאינו מכיר אלא שמכי אבל עדות גוי שבשעה שבא לשכינו הוא מל"ת מאלין
מהימנינן ליה מתוך הומ' שאמר עלי' בשוסה וכו' כמ' רבי' ירו' (כב"ג ח"נ) בש' תרמ"ס
גוי מל"ק מסיאין את אשתו דוקא דליכא חששא דשקרא אבל היכא דאיכא חששא
דשקרא שמא אשתו אמרה לגוי שיאמר כן אין מתירין אותה ליכנס וכתב עוד דאין
גוי מל"ת נאמן אלא דוקא במקום שעד א' ישר' או אשה נאמנים אבל במלחמה וכיוצא
בדברים שאין עד א' נאמן אין גוי נאמן · וכתב מהרי"ק בשורש קכ"א אשר גמגמת
שלא להשיב הגוי' הרודפים מל"ת מפני שכבר הגיד השופט אל הרודפים כל הענין
לע"ד שהדע' מכרעת שלא לחלק בכך דהתם כמי בהא שכתב מהר"מ דחשיב מ"לת
ולא דמי לאיה אבירנו היו הגוים יודעי' שהיו מחפשי' אותו הקרובים ואפ"ה חשוב
מל"ת כיון דלא שיילי לאחי גוי גופיה ואע"ג דהגידו לו שאר גוי' שהיו מחפשין אותו
וכן משמע' קצת בפ' הנזל בת' דשפי' מיקרי מל"ת אע"ג דידע הענין ואפי' שמעה מפי
הבעלי' עצמן כיון שלא אמרו לה דבר ולא שאלוה להעיד לאם ה"נ כר' להתיר אע"פ
שכ' שע"י לדיפת היהודים בנקמת דם השפוך נתעורר אותו הגולדי לומר לאם הנה
בתפסו וכו' והנה הוא הרג היהודי וכו'" וכתב עוד דהמכי' אעדות גוי היכ' דפשיטא
לן שאינו מתכוין להעיד כי הכא דאמן שהדי דאם היה יכול לכפור ולומ' שלא הרגו
שהיה עושה דפשיט' שאם לא היה ממת שהרגו לא היה מודה שהרגו כדי לחייב את
ראשו למלכו' ואפי' את"ל שסמך על דברי השופט שאמר לו שלא יביעגו היזק בדב' רק
שיאמר האמת מ"מ למה היה לו לשקר ולו' שהרגו אם לא הרגו והאריך בדבר הזה :
וה"ר דוד הכהן כתב בתשו' על מעשה שהיה שתוגר א' אמר ליהודי א' מעשה שוסי
לא שמע' ממנו כלום אמר היהודי לא שמעתי ממנו דבר אמר התוגר דעו כי הרגנו
תוגר פלו' דאף אם היינו אומרים שכל גוי האו' פלו' מת בלי שישאלוהו נקרא מל"ת
מ"מ בנדון דידן פשיטא דלא הוי מל"ת דהואיל ושאל לא שמע' ממעשה שוסי כלום
כל היום הדברי' בתשובת שאלה ואע"פ שלא שאלוהו מ"מ כר' שידע שאבד זכרו והם לא
ידעו מה נעשה ממנו ולכן שאל הוא עדין לא שמעת ממנו כלום שהוא רוצה להשיב
על שאלתם ובקשת' דכי היכי דבפונדקית אמרי' בכיתה כאלו שתחילה היה להודיע
להם קודם שישאלוה איה אבירנו ה"ג י"ל שמה שהיו מבקשים לדעת מה נעש' ממנו
שאבד וידע שהוגר זה לא שמעתם כלו' ממה שאתם חוקרי' ודורשים לא שמעתם
כלום ועדין אתם מבקשי' לדעת והיהודי השיב לו לא ועדין אנו מבקשי' לדעת ממנו
וא"כ הרי הוא משיב על שאלתם ואו' להם שהרגנו תוגר פלו' דכה"ג לא הוי מל"ת
ע"כ : ותשו' מהר"מ ומהרי"ק שכתבתי בסמוך הם כנגד דבריו והוא ז"ל מסכן עצמו
לחלק בין התשובו' הנז' לנדון דידיה ולא כראו דבריו בעיני וגם הר"י טשיטלק כר"ז
הם' בלותו מעשה דמעשה שוסי כמבוא' בתשו' הר"ד הכהן ז"ל הנז' ועוד האריך בדיני
אלו הר"ד הכהן בתשו' בית כ' ובית כ"ח עיין עליו ועיין בכתבי מה"ר איסרלן סימן
קכ"ח כת' מהרי"ק בשורש קכ"א על אשר כתב' דלא מלינו גוי מפי גוי במל"ת כלע"ד
פים להביא ראיה שהוא נאמן מק"ז וכו' וכ"כ גם בת"ה סי' רל"ט וכתב שמאה שהגוי
האחרון היה הדברי' במ"לת אע"פ שלא הגוי' היאך שמע אות' שמוע' שהגוי חברו אם
במ"לת דאם בדרך התפארות וכיוצא אתמה שריא* *נ"א וכ"כ מרדכי הרמב"ם והתוס
הסיח בגנס שאכתוב בה נסמוך לקמן : ועיין בכתביו סי' רכ"ג וגם הר"ן ש' בתשו' התיר בגוי
מפי גוי ושלא כדברי הריב"ש שאסר ומ"מ משמע מדברי הר"ן שהוא מצריך שיגיד
הגוי השני שגם הגוי הראשון היה מ"לת שכתב ז"ל וגוי מפי גוי שמשמע הדברי' כלשון

סמעות ואע"פ שלא הזכיר שם היהודי
כדאמרי' פ"ב דיבמות בעובד' דפרס ורי"ח
דפומבדיתא · כתוב בהג' מרדכי דכתובו'
על ב' גוים מסיחי' לפי תומם שהרגו לפלוני
ואחר ימים לא יהודי שהמיר ושב ולא בכל
לבו כי אם בתשובה של רמיה כמו שעושין
אותם ריקים השובבים בעיירות פעמים כרא' יהודים ופעמים נראים כגוים והגיד
לאיתיו אי בלרפת ושלחו יהודי א' עמו לראו' אם יש ממש בדבריו ויבוקש הדבר
ולא נמצ' והתירה הר"מ ועיין שם ופאוב בהגהות מרדכי דקדושין גוי המ"לת ואמר
הרגתי פלו' כאמן ופרי' מאת לאינסובי' דכי היכי דבישרא' אין חילוק בין אמ' מת ובין
הרגתיו דמהימן כדתנן בפ"ב דיבמות ה"נ בגוי המ"לת וכ"כ בתשו' מיי' דשייכי
לספר נשים ושיים בה וליכא למפסליה משום דלמא לאירעא איתתא ליהודים הוא
דקאמר הכי דכיון דלא שכיחא מלתא מתוך דבריו לא מקני הכי ולא בתר הכי
דלמירמא איתת' אמר הכי לא תליא' להחמיר ואפיגן שאם באנו להחמיר כן היכי
סמכי' על שום עדות גוי מל"ת ליתא דלמא לא מת ולקלקל הוא' מתכוין או למלוא
חן כדי שייטיבו לו השאה וקרוביה לאחר זמן אלא ודאי לא חיישי' למידי בכל מל"ת
היכא דלא שכח מתוך דבריו דמשקר · וכ"כ הרמ"ה בתשו' כלל י"ח והביא ראיה
לדבר וקיים בה והיהודי ששמע מפי הגוי יצא לב"ד ויעיד ויתירו' בתשו' הר"ד הכהן
הביא כמה דינים וחילוקים בדיני עדו' אשה ובפרט בגוי מל"ת והחמיר מאד להוציא
דברי הגוי מחזקת מ"לת ויש לי נמגומים על דבריו דאין לנו להוציא דברי גוי
מחזקת מסיח לפי תומם כמבואר בתשובת מה"רמ דשייכי לספר נשים ובתשובת
מהרי"ק שורש קכ"א ובת"ה סי' רל"ט (ע"ל אם גוי מל"ת נאמן במקו' שאין ע"א נאמן
כגון במלחמה וכיוצא בזה עי' ע"ל אם הגוי העיד מל"ת שיהודי נהרג שסימנו כך
וכך וכו') : כתב הרמב"ם ולא ישר' ונוי מעמנו לנקו' אחר וכו' בפי"ג מה' גרושין
וכתב הרשב"א בתשו' על דברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שאמרו דבעי קברתיו בע"א
וגבי גוי המ"לת אבל עקבתי מן האחרונים אמרו שהוא נאמן באומר מת סתם וכא
אמר קברתיו ואע"פ שאין דעתי מכרעת כך דעתי נוטה מפני שיש בזה כמה ראיות
מגמ' ומהירוש' ומ"מ מי יקל ראשו לסקל בדב' של ערו' כנגד אבות העול' אין לנו אלא
בית לב לדעתם ע"כ וכ"כ הריב"ש בתשו' גבי גוי שלא אמר קברתיו כיון שילא
הדבר מפי הרי"ף והרמב"ם להחמיר לאוי לחוש לדבריהם כמ"ש הרשב"א בתשו' ומי
לא יחוש אחריו וכי הרי"ף והרמב"ם קטלי קני באגמא כינהו אלא הם גאוני עולם
ועמודי ההוראה ומי יקיל לנוק אשה שהיא ערוה לדעת' חלילה עכ"ל וכיוצא בזה
כתב הר"ן בתשו' שכתוב לקמן בסוף סי' זה : ומ"מ משמע לי מדברי הרמב"ם שלא
הצריך שיאמר קברתיו אלא בגוי אבל לא בישראל ודלא כדמשמע מתשו' הרשב"א
שכתבתי בסמוך ואפשר דמאי דנקט בתשו' הנז' עד א' לאו דוקא ולא לדברי הרי"ף
והרמב"ם ובתשו' הרא"ש בס' ת"ק כתוב שהשו' במעיד על אשה שכ"ל מת וקבר וגו'
שכל הראו אותו שטבע או שידד במלחמה או כיוצא בזה שומך והו' על דרך הדמיון
ומ"מ אם נשאת לא תצא ויש מי שהתיר בלא אמר קברתיו והראשון עיקר עכ"ל
והוא כתוב' בקיצור מדברי הרשב"א כהתם וכלשון' כתבתי בסמוך ועוד כת' שם אם
בא ישמעאל תחלה ואמר מ"לת מת והתירוה ליכנס ואח"כ באו ב' ישמעאלי' ואמרו
מל"ת לא מת כר' לכאורה דהלא כמ"ש בספר הספקות דאזלי' בתר רוב דעו' ודעתי
נוטה יותר דלא תלא וכתן טעם לדבר ותשו' זו כתובה ג"כ בקיצור ושרי ליה מאריה
למי שקיצר כי בתשו' להרמב"ן כתוב' באורך בסי' קכ"ח וז"ל אם הגוי הראשון העיד
לפי תומו והתירוה על פיו להנשא' הגברי' השוטי' שמבטלין דבריו ושוליאן אותה
מהיתירה ע"פ ב' הישמעאלים הבאים באחרונה שאומ' לא מת כדרך שאמרו בפסולי
עדות כגון נשי' ועבדים שהולכין בהן אחר רוב דעו' אלא היא לדון בדב' לפי שי"ל
שא"ת כן בישמעאלי' וגוים אלא כיון שהתירוה ע"פ גוי א' מל"ת אינ"ש שבאו אח"כ
ק' גוים אפי' מסיחים לפי תומם אין מוליאין אותה מהיתירה הראשון ואינם דומים
לשאר פסולי עדו' לפי שאמר פסולי עדות וכו' זהו דעתי בזה אלא שאני תוכך אם
הדין כן אלא לזה קצת דעתי נוטה אלא שראיתי הסכמת כל רבותי בצרפת להפוך
שלא חילקו בין גוי לשאר פסולי' ואולי שהלוקך נחוץ הייתי מתבודד להתבונן בדבר
זה ואנו מסכימין דעתנו לדעת אחד הגדולים עולי' כן (ל"ג) עכ"ל · ועיין במרדכי פ'
האשה בת' ועיין בהג' מרדכי דכתובו' וה"ס
כתב בפ' בתר' דיבמו' מעש' בישראל וגוי
שהיו מהלכין בדרך ובא גוי ואמ' הבל על יהודי
שהי' עמי שמ' וקברתיו והשיאו את אשתו

ד"מ (יא) וכן משמע מתשו' הרשב"א שהבאתי סבס' תרומת הדשן וארוכי דיבמות פי' שאשה נפלה בגוים יש נסט דינו פסולי' לעדות

שוב מעש' בקולר של בני אדם שהיו מהלכי' באנטוכיא ובא גוי א' ואמ' הבל על קולר
בני אדם שמתו וקברתי' והשיאו את נשותיה' ועוד שם מעש' אח' כיוצ' באלו ובכולם
כו' קברתים וסובר רבי' שבזוקא הוא והרשב"א כר' שסובר כדעת רבי' שהוא מצריך
בכל גוי המל"ת שיאמ' קברתיו והשיב עליו משמעתי' הנז' שם בגוי מאן איכא בי הספא
מאן איכ' בי הילאי שכיב הילאי ואמרה רב יוסף לדביתהו וכתב דנמו דוק' הזכירו'
כאן ואכי או' שאף רבי' סבור שאין לומר בגוי המ"לת ואו' את פלו' שמת וקברתיו
וכן מבוא' בדבריו למעל' שכת' היו הגוי מל"ת ואו' אוי לו לפלו' שמ' ולא הזכי' שם קבור'
וכ"כ ואפי' היה הגוי הוא שהסי' לפ"ת ואמ' טבע פלו' ביס שבדו וגשת' על פיו לא תצא
יתובכת' מקומו' שנוכיחין כן כדבריו אבל בכאן הזכי' שכ"ל קברת' לפי שאין הגוי תוב
שם היהודי אלא שאו' איש יהודי שהיה עמי נמנו יודעי' שהי' פלו' לריך שיאמ' קברתיו
יש והטעם שבלא הזכר' השם די עג"כ בשאר מקומו' הצריכו שיאמר דבר ברור המיתה
וקבור' ואפי' ת"ל שיש להשיב ע"ו מ"מ כן הוא כוונתו של רבי' כמ"ש עכ"ל וכ"כ הר"ן
בתשו' שאין ספק שכל שהגוי מכירו א"ל שיאמר אלא מת בלבד וסיינו עובדא דבי

כתב הרמב"ם ז"ל שמע מערכאות של גוים הרגנו לפלוני אינן נאמנין ויראה מדבריו שאם אמרו נהרג בדין ושלא על ידם נאמנים ומדברי א"א הרא"ש ז"ל יראה שאפי' אמרו נהרג שלא על ידם אינם נאמנים בא אחד ואמר אמרו לי כשתלך למקום פלוני אמור להם שמת יוסף

אותו וגי חסה ואין בזה ספ' ואפי' לדברי הרמב"ם ז"ל שכ"כ הוא ז"ל בכל כיוצ' בזה בפ' אחרון מה' גרושין דכל שהו' מכירו אינו צ"ל אלא מת בלבד אבל כשאינו מכירו הוא שסבור הרב ז"ל דלא סגי עד דא' קברתיו מפני שהמעשי' שבאו בגמ' בכיוצ' בזה בכולם יש בהם קברתיו כדאמרי' אבל על ק' בני אדם שהיו מהלכין באנטוכיא וכו' והבל ל על ק' בני אד' שהיו שהלכין בכרקו' של ביתר וכו' והבל על יסודי א' שהי' עמו בדרך ומת וקברתיו ואמרי' בני פונדקת גוי' היא' וכו' וזה קבר שקברתיו בו כלומר שאינו מכיר אותו איש שאמר עליו שמת אלא אומ' איש יסודי שהיה עמו וכיוצ' בזה לא סגי עד דאמר קברתיו ואף ע"ג דאיכ' למימר בכל הני דמעשה שהיה כך היה ולאו דבעי' קברתיו סובר הרב ז"ל דאם איתא' מ"מ דלא משתמיט תנא ולימ' בחד מינייהו מת בלבוד אלא פ"ע דהני דבמכירו הני במת בלבוד באינו מכירו בעי' דאמר מת וקברתיו וזהו דעתו של הרב ז"ל בזה וטעמ' דמילת' שיותר אדם בקי במי שהו' מכירו מבמי שאינו מכירו הלכך במכירו כל שאמר מת בלבוד סגי אע"ג דלא אמר קברתיו ולא חיישי' דלמא' בדדמי אבל בשאין מכירו חיישי' דאמר בדדמי לפי שאין הדברים ברורי' במי שאינו מכירו עד דאמר קברתיו וכבר חלקו מן האחרונים בזה על הרב ז"ל אבל דברי הרב נכוני' בפסוקו של שמועות הגבל מ"מ במכירו במת סגי וא"צ שיאמר ראיתיו שמת אלא כל שאומר מת די וכהגהו עובדי דגי' אותו' וגי חסה ע"כ וכ"כ הריב"ש בתשובה שלא הצריך הרמב"ם לומר קברתיו אלא כשאין הגוי מכירו בשם כי כן מוכי' בגמ' בההוא עובדי דהב' יוקן בכולהו קברתיו והכהו הני הוו שלא היה הגוי מכיר המתי' בשם אבל כשאומר הגוי מ"ת איש פלו' מת הוליה לרב ז"ל שיצריך קברתיו שהרי באותו פ' עצמו כתב כיצד משיאין ע"פ גוי מ"ת ולא הזכי' כלל קברתיו וכן בכמה מקומות בפ' הזה' ובפ' שלפניו כי הרב ז"ל אינו סובר שהמ' בכל הנהו תלת עובדי מעש' שהיה כן היה ועשה זה החילוק ומי' אין החילוק הזה' נכון וכו' והמזכיר בגמ' קברתיו מעשה שהיה כך היה עכ"ל וכ"י כת' מהר"א וכו' הריטב"א תמהו על דברי הרמב"ם ונתקן דבדין כתב הריטב"א דכל היכ' דגוי מכירו ואמר מאן איכ' בגי פלוני בזה הני בלא קברתיו דכיון דמעייל נפשיה לאכרוזי ולמימר הכי אי לאו דקים ליה הכי דהכיב לא הוה אמר אבל בגוי מ"ת דעלמ' חיישי' דלמ' אמר בדדמי וצריך שיאמר קברתיו וטעמ' דמסתב' שיא עכ"ל (יג) ועיין בכתבי מהר"א איסרלן סי' רכ"ב (יד) וכתב עוד הריב"ש בתשו' שאפי' כשצריכין שיאמר קברתיו ודאי קברתיו לאו דוק' אלא כל שנתעסק בטלטול ממקו' למקו' כדרך המתים ולא היה נודד כנף ופוצה פה ומצפצף או שהו לא נתעסק אלא שמעיד שנתעסקו בו אחרי' בה' סגי דהשת' ליכ' למיחש למידי שכיון שנתעסקו בו שכירוהו וליכ' למיחש דלמ' בדדמי וכן ליכ' למיחש שלא מת אלא דמחו ליה ברומח' או בגיר' וכן במים שאפ' שהמים בלבלוהו ושבר שמת שהרי שנתעסקו בו ודמו בכוך שמת אבל בלומר שהכתיו לבד לא סגי במלחמ' או במים והרי"ף שהו' בעל סבר' זו דבעי' קברתיו במלחמה כתב כן בפי' דבעי' דוק' כדקת' שהקוה נקמלי' ומזיחים נשא' ומתמודעי' ליה דאיהו פלו' וה"ה למלחמה היכ' דאמר מת וקברתיו עכ"ל והכי רפי' לדבריו דהא בפי' אמרי' דגוי במלחמה דעי והיך יתגוק הרי"ף אלא ודאי דמסקוה אגיפר' דהניסתק' והסו' דטבע בדיגלת הוי כמו קברתיו כיון שנתעסקו בטלטולו כמו שכתבתי ע"כ וכ"כ הר"ן ז"ל בה בתשובה ח"כ ונ"מ הוו זהירין בזה' דלא בעיון דמה' וקברתיו ממש אלא כל שאמר דברי' שהן ברורי' שאין בספק בהם דלמ' בדדמי הני כגון דלמ' אכי נגעתי בו לאחר שעה או שהייתיו ממקו' למקום וכיוצ' בזה וכדאמרי' בפ' האשה שלום כגון דאמרי אסקינהו קמן וחזינהו לאחר וכו' וכבר יצא להתיר בכיוצ' בזה על ידינו ועל יד חבירנו הגב מ"מ גרי' דקדוק גדול בעדו' זה כדי שלא יצא בו שום לד דאיכ' למימר בדדמי אמר ע"כ (ועיין בתשו' ריב"ש סי' סע"א בדיני' או) וכ"כ בתשו' מהר"ם וקיים בה גוי זה שאמ' הרמ' אותו מת על שפת הים ושבא לגופה המגדל כמה יש שהגיע ליבשה וא"ל כמו ו' ימים כל כה"ג ודאי לאו משמע דאיכ' למיחש דלמ' בדדמי והוי יודע שיש מקומו' שצריך שיאמר קברתיו לדברי הכל אם אמר מת במלחמה או ענין שהו' כמלחמה ולדעת הרי"ף אפילו שני עדים מעידים שמת במלחמ' צריך שיאמרו וקברנוהו וכן אם יש רעב בעולם ובאה ואמרה מת אינה נאמנ' עד שתאמ' וקברתיו וכתב כל זה רבי' לקמן בסי' זה ומטעמ' מדברי הרי"ף בפ' האשה שלום בבי בעי' דע"א במלחמה דבטבע במים שאין להם סוף צריך שיאמר קברתיו וכתב הריב"ש על עד שהעיד שראה את מכלוף מת על שפת הים לדעת הרי"ף שמצריך קברתיו אם לא אמר קברתיו אם נשאת תצא כיון דחיישי' דאמר בדדמי אין כאן עדו' ברור שמת דהא ס"ל לרב ז"ל דבעיין דע"א במלחמה קברתיו היא דאי בלא קברתיו פשיט' דלאו כלום הוא דהא אפי' משני עדים ס"ל לרב ז"ל דבל' קברתיו לאו כלום הוא דומי' דאשה עצמ' דקתני מתני' דבל' קברתיו אינה נאמנת ואינה נאמנת לגמרי משמע ומ' ג' הרמב"ם דע"א במלחמה או במים שלא אמ' קברתיו אם נשאת לא תצא דעת אחרת יש בו דה"ל דבעיין בלא קברתיו אבל בקברתיו פשיט' דמהני ולא איפשיט' בעיין וכיון דלא איפשיט' אמרי' בה לא תנשא ואם נשאת לא תצא כמו שכתב ז"ל וכן בע"א דקטטה וכן בההיא יקס' הוא מלחמה בעולם מפו' דהוו בעיין ולא איפשיטו אבל בכל שאר דחיישי' דאמרי' בתרמי אם נשאת תצא שבכל פ"ג לא כתב הרב אם נשאת לא תצא אלא בלו שזכרתי דלא איפשיטו בגמ' ובמים שאין להם סוף כר' שכל השחרות אם נשאת תצא ס"ל א"כ לדעת הרי"ף דפשיט' ליה דבעי' קברתיו אם לא אמר קברתיו אם נשא' תצא וכבר כתבתי לך שאין שקברתיו מועיל כמו קברתיו א"כ ענה בידנו בנדון שלפנינו שאף אם יהיה עדות שמלא עדות הגה לדעת הרי"ף כיון שלא אמר קבר ויו גר' שאם נשאת תצא ולדעת הרמב"ם לא תנשא ואם נשא' לא תצא אבל מטום דאספקי אם נשא' תצא עכ"ל : **התחיל** הגוי לספר לת וחזרו ושאלו לו וכו' בסוף יבמות (דף קכב) תנן מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה א' מהם והניחו' בפונדק בחזירת' אמרו לפונדקי' איה חבירנו אמר' להם מת וקברתיו והשיאו את אשתו ובגמ' אמ' רב בהלה פונדקי' גויה היתה' ומ"לת היה מקלו וזה תרמית וזה קבר שקברתיו וכא היה חבירנו קאמרי לה כיון דחזית' כאו בכתה אמרי לה היה חבירנו אמר להם מת וקברתיו וכתבו הרי"ף והרא"ש שמעי' מהא דהיכא דמתחיל הגוי ומ"לת אע"ג דסדרי' ומגלינן למילת' מ"מ היה שפיר לא נפיק מתורת מ"לת אלא נאמן ומשיאין על פיו וכ"כ הרמב"ם בפי"ג מה' גרושין ודברי רבי' ידו' בזה כמעורבבי' וכתב כ"י בשם המפרשי' דכן כמי יש לנו לומר דכי היכי דכל שהתחיל לומר במ"לת אע"פ ששאלוהו לבסוף והגיד ע"פ שאלת' נאמ' כן נאמ' דכל שאומר לו איה פלוני שהל' עמך שהנחתו כאן כל מה שישיב להם מכאן ואילך אינו נדון כמ"לת וכ"כ ה"ה בשם הרשב"א ז"ל ונראה דהיינו לו שאע"פ שאח"כ אמר הגוי אבל עליו כמה היה נא' או נגזר וכשהלכנו למקום פלו' נפל ומת פתאום וקמסנו לדבר וכיולא בדברים אלו שהם דברי מ"לת כיון ששאלוהו עליו תחלה אינו נדון כמ"לת : (טו) וכתוב בת"ה סי' רל"ט דהא כששואלין את הגוי והוא משיב לא חשיב מ"לת היינו כששואלין אותו ישראל משום דמרגיש שיש לכן נפקותא בדבר ומשקר אבל אם שואל אותו גוי שלא בפני ישראל וכו' משיב חשיב מסי' מ"לת ואין כל' כן מדברי הר"ן שכת' בתשובותיו שנשאל על אשה שהלך בעלה זה כמה שנים למונפ"ליר והמיר שם ויש כאן עדים שכירים אותו ושמו ושם גיותו וזה כמה באו שהיה עומד מן הארץ ההיא והגיד שמת פלוני המומר בעת הדבר ולא אבן ב"ד להתיר להנשא וכלאותם כן שהיה שליח גוי ללכת בשל וכתב נכרי בידו שיבאו לידאמה המומר ולא גלתה לו שמת ודברי הכת' הראובן יקובר מודיע בכתב ההו' כי האשה מתחבב לו שיתיר' בגט כדי שתנשא והיה התכית עם השליח שהכבר שיבי' הכת' לבעלה המומר ויביא כתב עדות והגזבר האחר שיעיד עליו שהגיע שם והשליח הלך שם עם הכתב ושב והביא בידו הגזבר האחר הגזבר מעיד לראובן הגזב' שזה השליח הבי' שם וכי לא היה יכול להשיב לו מענה מפני שנתחלה לו כי מת הוא והשליח ב"כ אמר לשולחיו מת האי' את' שלחת' אותי אני כי הלכתי למונפ"ליר ושאלתי בית דוירקו ואמרו לי שמת והראו לי ביתו והלכתי שם ושאלתי אשתו שהשפח לגוי אחר ואמר' לי שמת פלו' בעלה הראשון ונתתי לה הכתב ונותנה לקרותו ואחר שקראתו לי ואמרה כבר מת האיש ההו' ותכף הלכתי לגזבר העיר אשר אמרתם והגדתי לו כי אני שלוח לפלו' שלחני ראובן ואמרה לי אשתו שהשולחה לא' כי הוא מת ולא רצתה לעשות לי מענה בכתב' מנך עשה לי כתב עדו' שהגעתי הנה ענה הגזב' ואמר להתגלגלות' לדרוש ולחקור בדבר אם מת האיש ההו' והקבל עדו' ושלח בעד אנשים ושאלם במיתת פלו' המומר והגלת' אמרו שהיו בקבורתו וקברוהו והשיב בכל זה חותם אני הרבה ואיני יוד' לך הית כי אין ספק שכל מה שהשיבו אותם האנשים בפני הגזבר שנתכוונו להעיד שהרי הגזבר שלח בעד' כדי לקבל עדו' מהדבר ולפי' אע"פ שאמרו שהיו בקבורתו וקברוהו לא סמכי' עליהו כיון שהיו מתכוונין להעיד וכן דברי אשתו שאמר' שמת האיש פלו' בעלה הראשון אינה מספיקין אפי' בכלל חדא דכיון שאמרו לו דבשעת הדבר מת אשתו לא עדים מע"א בדבר דלא מסיימו עד דאמר קברתיו ועוד כי אין הכרח' כשאמרה אשתו לשליח זה שמת האיש פלו' בעלה הראשון שזה השלי' של אות' עליו וכך נראין הדברי' מתוך דברי השליח שהו' הו' והלכתי לביתו ומצאתי אשתו שנשאת' לגוי אחר ואמרה לי שמת פלוני בעלה הראשון והדבר רחוק בעיני שהתחילה הגויה ההי' לומר לאיש אשר לא הכיר' מעולם שבעלה הראשון מת אם לא שהו' שאל עליו כי כן היה ענין כוונתו וכל כה"ג לא הוו מ"לת דכל ששואלין לגוי א' על פלו' היכן הוא והו' משיב מת אין זה מ"לת וכדאמרי' בסוף יבמות והא קאמרי לה היה חבירנו ואע"פ שאר מתוך לשון השליח שהשליח לא אמ' לה דבר אלא שהו' התחילה מעצמ' מפני שהדבר רחוק בעיני אני תולה זה לקיצור בלשון או שהשליח מרגיש בדבר וכיון לומר הדברים בענין שיועילו בדיני ישראל אם אולי גלה איש אזנו בזה ומכל אלו שהגדתי איני רוא' להשא ז' לד שיתר עדין ע"כ' וכתב עוד בתשו' שהזכר ודברי השליח זה אינו אלא דברי מ"לת בכלל כיון דשייך האי שליח בהאי מילת' וכדאמרי' בפ' כל הגט דלמלת' דשייכי בה עבידי לאחזוקי שקרייהו ואפי' מ"לת אינו נאמן וגוי זה ב"כ אע"פ שאין הכירותו תלוי בדבריו עבי' הוא לאחזוקי ולומר שהו' נאמן לשולחיו ועשה שליחות בזית מה שמוטל עליו ע"כ' וכתב עוד שם עוד אמרתי אגלה אזנך שאפי' היה כאן גוי מ"לת בכל דיכין שאומר איש פלו' מומר שהיה שמו כך שהיה דר במקום פלו' מת במקו' פ' אין מתירין את אשתו עד שנדע שבעלה של זו היה דר באותו מקו' שם לאו הכי כיון שהיירות מצויות חיישי' דלמ' היכ' גבר' אחריכ' דשמיה הכי' והא דאסיקנ' בפ' האשה שלום דלתרי יצחק ר"ג לא חיישי' התם מפו' דהוחזק חד יצחק ר"ג בקורטובא ואמרי' כאן נמל' וכאן היה עכ"ל וכתב עוד בסי' כ"ב על מי שהעיד שא"ל גוי א' שיש לו את' במר"גון שמו מסה די קסטרי"ש ואח"כ מת אותו גוי אחר שם שאמר' שאין עדות זה מספיק להתיר אשת מסה די קסטרי"ש בשוק דהא תנן כהו' זה אחי אינו נאמן וגם מה שהעיד שא"ל גוי א' שאותו גוי שהיה אחיו של מסה די קסטרי"ש אין כאן עדו' כלל לפי שאינו בחור' עדות אין קשט' קאמר' דלזכותו בכהונה אינו בתורת עדו' אבל לענין מ"לת שהו' כשר בעדו' אשה משתבר' דהני עכ"ל: וכתב עוד שם מה שהתכת בה' מהעדים שהיה מטורף בדעתו איני סובר שהגיע לכלל שטות שהם כן תמהני למה נתקבל (טז): **כתב** הרמב"ם ז"ל שמע מערכאות של גוים שהרגנו לפלו' אין נאמנים בפ"ג מה' גרושין והו' בפ' כל הגט דתני' התם שמע מקומטרי"ן של א"י איש פלו' מת איש פלו' נהרג לא ישיאו את אשתו והא ק"ל דמשיח לפי תומו מהימן ה"מ במלת' דלא שייכי בה אבל במלת' דשייכי בה עבידי לאחזוקי שקרייהו ופרש"י דלא שייכי בה שאינה תשמר' לכן דשייכי בה כי הם שמקשטרי' שהרגנו בדין בסוף יבמו' וטעמ' ליה להרמב"ם דלא שייכי בה אלא כשאומרי' שמת או נהרג על ידם אבל אם אומ' שנהרג ע"י אחרי' אפי' אות' אחרי' גם הם ערכאות לא שייכי בה מיקרי

ורבינו

ד"מ

[illegible]

ורבי' סובר שכל האומרי' שנהרג ע"י ערכאות אפי' ערכאות אחרים סייכי בה מיקרי שבשאה' מהערכאו' הורגים התפארות וחוזק הוא לכל הערכאו' וקלא נר' כן מדברי הש"י ומ"מ איני יודע למה תלה הדב' בהרא"ש שהרי הרא"ש העתיק לשון הגמ' ומה שפרש הרמב"ם בדברי הגמ' כפרש בהרא"ש (יז) כתו' בכתבי מה"ר איסרלן סימ' ל"ד בשני הקדושים אלמנה' טריך הותרו ע"פ גוים דדוק' שמע מקומטריסין נופייהו אין משיאין אשתו משום דאיכא דשקילו ודנו עבידי לאחזוקי שקריייהו שהרגו בדין כדפירש"י אבל אחר גוי' לא כתב כ"י בסוף יבמו' דגוי מל"ת אינו נאמן מדין עדות דגוי לאו בר עדות הוא כלל אלא משום דק"ל דקושט' קאמר כיון דמל"ת ומשום עינוי' שקינו בה ואין לנו לחוש שמא תשכו' גוי שיאמר כן מל"ת אע"פ כן יש לנו לדון לדקדק בזה יפה אם כו' בדבר דמאות הרשב"א ז"ל עכ"ל כתב הר"ן גו בתשוב' סי' כ"ב שגוי שאינו מל"ת כשם שאינו נאמן להתיר כך אינו נאמן לאסו' אם מכחיש לגוי שאומר שמת ועיין בהגה' מרדכי דסוף יבמות: בא אחד ואמר אמרו לי כשתלך למקום פלו' אמור להם שמת יוסף בן שמעון וכו' בר"פ האשה שלום יצחק ר"ג בר אחתיה דרב ביבי הוה קאזיל מקורטוב' לאספמי' והכי' שלחו מתם יצחק ר"ג בר אחתיה דרב ביבי הוה קאזיל מקורטוב' לאספמי' והכי' מי חיישי' לתרי יצחק או לא אביי אמר חיישי' רב' אמ' לא חיישי' וידוע דהלכה כרב' וכן פסקו הפוסקי' ופרש"י מי חיישי' לתרי יצחק היכ' דלא הוחזקו ב' יוסף בן שמעון בעיר אחת רבא אמ' לא חיישי' הואיל ולא הוחזקו אבל היכ' דהוחזקו מודה כדאמרי' לקמן וכ"כ הראב"ד בהשגות פי"ג מה"ג וכתב עליו ה"ה ואני או' אף בהוחזקו אם ידוע שהאחד קיים משיאין אשתו של זה ופשוט הוא אבל אם היו כאן ב' ואין ידוע באחד מהם שהו' חי בודאי אין משיאין אשתו של אחד מהם ואם נשאת תלא וה"ל ספק א"א וגם רבינו יודה בזה עכ"ל והתו' כתבו דמיירי דלא הוחזקו תרי יצחק והכיחי שיירת' דאי לא שכיחי שיירת' ולא הוחזקו התנן בפ"ק דגט' מגיע' דכל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר ואי שכיחי שיירת' והוחזקו תרי יצחק אמאי לא חייש רבא דהא לקמן גבי עכן בר חיי' חייש רבא כיון שהוחזק שם עכן אח' ובפ' כל הגט אמא דתנן המוצא גט ואבד מצאו אם מצאו לאלתר כשר ואם לאו פסול ורמינהי מצא גיטי נשים וכו' הא אמר רבה רבו' כותבין ואפי' לזמן מרובה אמר רבא ל"ק כאן במקום שהשיירות מצויות כאן במקום שאין השיירות מצויות ואפי' במקום שהשיירות מצוין והו' שהוחזקו ב' יוסף ב"ש בעיר א' ר' זיר' מפני כאן במקום שהשיירו' מצויות כאן במקום שאין השיירות מצויות אלא כ' דאמרי והו' שהוחזקו שני יוסף ב"ש בעיר א' הוא דלא נסדר והיינו דרבה וא"ד אע"ג דלא הוחזקו לא נסדר ופליג' דרבה ופסק הרי"ף לחומר' כליסנ' בתר' דר' זיר' וכתב על זה הרא"ש ועובד' דיצחק ר"ג ע"כ מיירי דלא הוחזקו ושכיחי שיירת' ופליג' אביי ורב' בפלוגת' דרבה ור' זיר' רבא סבר כרבה דלא חיישי' עד דאיכ' תרתי שיירת' והוחזקו ואביי כר' זיר' ופסק הרי"ף הם הלכ' כרב' ואוסבר דהכ' פסק הרי"ף לחומר' ולא מסדריכ' גט לבעל לגרש בו כיון דאיספר שיכתוב גט אחר אבל בעובד' דיצחק ר"ג אי חיישי' לתרי יצחק צריכה להתענן כל ימיה פסק לקול' כמו שמצינו שהקלו הרבה קולו' בעדות אשה ועל חומר שהחמירו בסופה סמכו והקלו בתחלתה משום דאשה דייק' ומינסב' ע"כ ועיין בתשו' הרי"בש סי' תק"ח וכתב הרא"ש בתשוב' גם על עד שהעי' שמכלוף בן מלול נהרג קרוב לפאם ניכר מתוך עדותו של העד שהכיר אותו האיש הנקר' מכלוף בן מלול בטביעו' עין אך לא ידע אם היה בעלה של אשה זו וגם לא העיד על שם מקומו יש לחפש לה היתר כיון שידוע שהיה שם בעלה של אשה זו מכלוף בן מלול ואין מכלוף בן מלול אחר בעיר כ"ל דאיתת' שרי' ליגמ' ודאיה מעובד' דיצחק ר"ג והו' דומה לנדון זה שהרי המעידי' לא העידו כי אם על שמו אבל לא הכירו לא את מקומו ולא אשתו אם כן היה גם האיש שנפטר בכאן קאו העידו עדות גמורה שידעו שהיה בעלה של אותה אשה בשא לא הוה אמר אביי חיישי' לתרי יצחק אלא ודאי ההו' עובד' הוה דלא הוחזקו שני יצח' ושכיחי שיירת' והלכת' כרב' הילכך בנדון זה אפי' לא שכיחי שיירת' אם לא הוחזק מכלוף בן מלול אחר אתתי' שרי' ליגמ' וכן מצאתי במקורו של הרמב"ם שכתב בא א' ואמר אמרו לי ב"ד או אנשים כשתלך למקום פלו' אמור להם שמת יצחק בן מיכאל ובא השליח ואמ' לנו והשליח אינו יודע מי הוא זה הואיל ואנו יודעים פלוני הידוע בשם זה אשתו מותרת ואין אנו חוששין שמא יצחק בן מיכאל אחר שמת ועוד כתב ישראל שאמר שמת יהודי עמנו כך וכך צורתו וכך וכך היו הסימנים אין אומרים באומד הדעת זה הוא פלו' עד שיעיד העד שהו' פלוני ויכיר שמו ושם עירו אבל אמר פ' יצ' עמנו ממקו' פלו' נחפשין באותה העיר אם לא יצא משם אלא הוא תנשא אשתו עכ"ל וכתוב שם בתשובות שהיה מי שחלק על הרא"ש בדין זה דלא דמי לנסב' דיצחק ר"ג דשאני התם דקאמר דהוה אזיל מקורטוב' לאספמי' ובאותו פ' לא היה שם מי שהלך מקורטוב' לאספמי' זולתו ועוד כי אמ' רבא לבדוק כ"ע היינו לומר שכל ארץ נהרדע' איכה צריכה בדיק' דהיינו כל היכ' דאזיל קבא דנהרדע' אבל נהרדע' גופה וכל עיירותיה צריכ' בדיק' אפי' איכ' דרב' והילכך מכל הני משמע דצריכין אנו לידע גוש הכך שהו' זה בעלה של זו או היכ' מכאן ועוד כי רי"ף פסק דבעינן תרתי לטיבות' לא הוחזקו שני יוסף ב"ש ולא שכיחי שיירת' ואף מה שהבי' מר מדברי רמב"ם שבא אחד ואמר אמרו לי ב"ד או אנשים לך אמו' שמת יצחק בן מיכאל שמך על השי' דיצחק ר"ג והשיהיה ניכר שמת יצחק בן מיכאל באותו המקום ואין שם אח' והראיה דאייתי מר מדבריו בא א' ואמר מת איש יהודי עמנו וכולי ולפי דברי מר היה ליה למימר עד שיאמר שמו פלוני לא ה"מ שצריך שהעד שיכיר שהו' זה והשיב הרא"ש על מה שאמר שבאותו הפרק לא היה מי שהלך מקורטוב' לאספמי' זולתו תמהתי וכי הושיבו שומרי' על הדרכים או הגרו שערי קורטוב' שלא יצא אדם משם ועל מה שאמר דנהרדע' גופה ועיירותיה צריכה בדיקה השיב דקדק בשני' ותמל' דברי כנים דרב' לא מצריך בדיקה כלל דעל עובד' דיצחק ר"ג קאמר רבא לא חיישינן לתרי יצחק ולא מצריך בדיקה כלל והבי' עוד ראיות לדבר ועל מה שאמר דרי"ף בעי תרתי לטיבות' השיב לדברך תיקשי לרי"ף דידי' אדידיה שפסק ביבמות כרב' דלא חיישי' לתרי יצחק ונראה מתוך דבריו שבגט שאינם' לבעל לכתוב גט אחר עבדינן לחומר' אבל בפלוגת' דאביי ורב' דאי חיישי' לתרי יצחק צריכה להתענן כל ימיה פסק דלא חיישי' לתרי יצחק דהרבה תנו חכמים לתקנת עגונו' והתירוה בעד אחד מפי עד וכו' הרי אתה רואה שכמה קולות הקלו חכמים משום תקנת עגונות וגם סמכו על זה שמתוך חומר שהחמרת עליה בסוף' דייק' ומינסב' לכך לא חש הרי"ף ז"ל להחמיר בכאן וכן ראוי לכל מורה לחזור על כל צדדין להתיר ועוד אני אומר דאתת' דא לכ"ע שרי' כי נמצאו הרוגים ואין דרך לעמוד על אם הדרך לא מוליכים אותם למקום יחוד והורגין אותם ואין לדבר אלא מקומו ושעתו ואנו תולין או שהכסים הלכו שמה ונמצאים רוצחי' שמה והרגו' הילכך לא שכיחי שיירת' ולא הוחזק ואינו קרוי שיירת' מצויין אלא בשוקים היכ' דמזבני כיתנ' או בי דיו' דרב הונ' שהכל באים שם לדון עכ"ל ובתשו' הרי"בש סי' תק"ח על מי שהעיד שאברהם פאר"ח ממלכות קשטי"לי' מת אסורה כיון שלא הזכיר שם עירו והאריך בדבר עיין עליו (יח) וגם בתשובת הר"ן שכתבתי לעיל בסמוך' ומהר"י קולן כתב בשורש קס"ה כלע"ד דאע"ג דלא כמג' בשום עדות ששמעו משום אדם שאומ' שמת ר' דוד בר שלמה מעיר לעגברט אלא שהם אמרו שמת ר' דוד בר שלמה מרוסיא ולא הזכירו שם עירו בפרטות והרי כתב הרמב"ם בא עד ואמר אמרו לי ב"ד או אנשים כשתלך למקום פלו' אמור להם שמת יצחק בן מיכאל דמשמע דוק' כשאמרו לו ב"ד או אנשים כשתלך למקום פלוני אמור להם וכו' הוא דאין חוששין ליצחק בן מיכאל אחר דודאי כיון שאמרו לו כשתלך למקום פלוני מוכיחים הדברים שאותו יצחק בן מיכאל שמת הוא העומד באותו העיר שזה הולך שם דאי לא תימ' הכי למה תלו שליחותו בהליכתו לאותו מקום ומשום כך אשתו מותרת דאיכ' למימר דאי הוה יצחק בן מיכאל אחר באותו העיר שהיה כבר ידוע לאנשי העיר מה מ' שאין לומ' כן כשלא נודע שם העיר בפרטות דחיישי' ליצחק בן מיכאל אחר בא' מהמקומות ואפי' נודע להם השם' ממלכות פלוני כגון רוסיאה או כיוצ' בה דהא א"א לבדוק בכל המקומות וליכ' למיקם עלה דמילת' וכ"כ רבי' ישעיה מטרני בהדי' בספ' האש' שלום וז"ל באו עדים והעידו שמת יוסף ב"ש מעיר פלוני מתירין את אשתו ואין חוששין שמא יוסף ב"ש אחר היה באות' העיר וכו' עד ואם יאמרו העדים יוסף ב"ש מת ולא ידעו מאי זה עיר היה אע"ג דלא הוחזק יוסף ב"ש אחר בעיר הזה' חוששין ליוסף ב"ש אחר בעולם ואין מתירין אשתו של יוסף ב"ש הידוע לנו עכ"ל והרי לך בהדי' שצריך להזכיר שם עירו ולא סגי בהזכרת שמו ושם אביו ואע"ג דלא הוחזק לנו אחר בעירו היה' שמו כן מכל מקום כלע"ד דהכ' דאיכ' כמה וכמה הוכחות דאותו ר' דוד בר שלמה היה בעלה של דבורה שעומדת בלעגברט בארץ רוסיאה דודאי הרי' לאיכסנוי הדא שהרי העיד זהר' אברהם בר' יוד' שהגידו לו שם שאחי בעל אחותו של אותו ר' דוד בר שלמה שמת בעיר פוליצ"ה מאיי ליג"ילי' היה נקר' שמו יונה ולפי דברי ר' אברהם שאמת כן הוא שאחי בעל אחותו של ר' דוד הנזכר נקר' שמו כן וגם העיד ר' אברהם הנז' שהגידו לו שם אין היה לו בן לאותו דוד הנזכ' שנקר' שמו שלמה וגם העיד ר' אברהם הנז' שמל' כתב בתוך ספר ר' דוד הנז' שהיה שולח לו אחיו ר' חיי' וכות' לו שנפטר אמם ושיתאבל עלי' ויאמ' עליה קדיש והגידו לו שכן עשה שאמר קדיש בעבור אמו והגה ר' אברהם מכיר אחיו ושמו ר' חיים ועוד העיד ר' אברהם שאמר לו רבי איש אין ידע שאותו ר' דוד היה לו אשה אחר' בארץ רוסיאה שכן הגיד לו בסוד ר' דוד הנזכר והרי לנו כמה אמתלאות שאותו רבי דוד שנפטר בפוליצה הוא' בעלה של דבורה שעומד' בלג"ברט בארץ רוסיאה ואם באנו לחוש ולומר שמא אינו בעלה של דבורה הנזכר יצטרך לומר שהני דוד בר שלמה היו ושניהם היו מרוסי' ושניהם הלכו בגליל' ושניהם לקחו ב' נשים ושניה' היו להם אחות נשואה ואחי בעלה היה נקר' יונה ושניהם היה להם בן שנקר' שלמה וגם אח שנקר' חיים וגם יצטרך לומר שלשניהם היה להם אם שנפטר' בהיותם בגליי"ליא ושניה' דלכולי האי ליכ' למיחש עכ"ל והביא ראיה לדבר הרי שכתב בהדי' דלא סגי' הרמב"ם אלא בשאמרו לו כשתלך למקו' פלו' שמוכיחי' הדברי' שאותו יצחק בן מיכאל שמת הוא העומד באותו העיר שזה הולך לשם משמע שאין לומר כן כשל' נודע שם העיר בפרטו' דחיישי' ליצחק בן מיכאל אחר בא' מהמקומו' וכ"כ רבי' ישעיה מטרני בהדי' וכמו שהבי' מהר"יק בתשובתו שכת' בסמוך וזה שלא כדברי הרא"ש ז"ל ומה היה לדקדק על דברי מהרי"ק בזה אכתוב בסמוך וגם דברי נמוקי יוסף הם שלא כדברי הרא"ש ז"ל שכתב על הא דיצחק ר"ג עובד' הכי הוה שידוע היה כי יצחק ר"ג יצא מקורטוב' והלך לאספמי' ואיש אחד שמו יצחק ר"ג מת בעיירה והעידו שבאים עמו שי"ל עמהם מקורטוב' לאספמי' אבל לא היו העדי' ולא אנשי אספמיי מכירין היה' הוא אותו יצחק של קורטוב' והיינו דאמרי' מי חיישי' שמא יצחק ר"ג אחר בא ממקום אחר לקורטוב' ויצ' והלך לאספמי' ומת שם או לא חיישי' אביי סבר חוששין משום דשיירו' מצויות היו ורב' סבר כיון שהעדי' אמרו שמת באספמי' דאו שאותו יצחק של קורטוב' יצא עמהם זבא לאספמי' לא חיישי' שמ' אח' הוא שבא בקורטוב' והו' הו' שבא עמהם לאספמי' ואותו של קורטוב' אזל לעלמ' אלא אמרי' כאן כמו' בקורטוב' וכאן היה ואין תולין באח' אלא שהוא ידוע כיון דלא הי' בקורטוב' יצחק ר"ג אלא א' ע"כ וגם המרדכי כתב והב' להעי' על השם לבדו לא סגי אם לא הזכיר ג"כ שם עיר כי הרבה שמו' שוי' עכ"ל ונראה יש לדחו' דבשאינו מזכי' שם אבין לא סגי בלב' מיירי (יט) * כתו' בתשו' הרמב"ם ראובן היה נוש' ונותן בתוך ויל' ליס' וליתן כמנהגו בכפרי' של עכו ובא אצל יהודי א' והפקיד כליו שם ולקח מהם מקצת והלך למכור בעיר אחר' שמתין ב' ימים ולא בא אז הבי' אמר כליו לאשתו שאוהו עליו אמר הלך ולא חזר לימים עברו יהודי' מבני עכו דרך שם אמרה להם גויה א' ואנה אתם הולכי' אמרו לה לכפר פלו' אמרה להם לא תלכו משם לכו וחזרו לבתיכ' שגוי יארע לכם מה שאירע ליהודי א' שאתמו

*נ"ס ואפש' דגם להרא"ש אצ"ט שמזכיר שמו ושם אביו לבד שם עירו ובשם' דמכלוף בן מלול אף ע"פ שכתב שלא העיד על שם מקומו כיון שהעיד שהכרם קרוב לפאם ולא הוחזק בפאם מכלוף בן מלול אחר הוי כמזכיר שם עירו וכ"כ מתם שמביא' דאיה בהרמב"ם שכתב אמר אחד [illegible] ממקו' פלו' תחפשין באותה העיר משמע דאפי' [illegible] דמכלוף בן מלול דחי לא הוחזק [illegible]: ודבר' ירוחם כתב בעובדא דמכלוף בן מלול שהוי' כך [illegible] פלוני וילא משם והכינוהו נדלך עכ"ל שהי' שהזכיר שם עירו:

(יז) ואין הביטתו שמים' כי מאחר שפרש"י ב' שהם בל' הגמ' ולא הזכיר דברי הרמב"ם משמע דס"ל דברי הגמ' כשמתן והסמוכין ודלא כדברי הרמב"ם כן נ"ל: (יח) רו"ל שם על א' שהוא מארץ קשטילי"א והלך נעל' ממנו ושמד אברהם פאר"ח ואח"כ בא אחד מירושלים והעיד שאברם פאר"ח מארץ קשטילי"א מת אבל לא הזכיר שם עירו וגם לא ידע שהו' נעל' אפי' זו והוחזקו הרבה אנשים פאר"ח מארץ קשטילי"א ושפ' דאין משיאין אשת' על עדות זו דהואיל דהוחזקו ב' אין להתיר אשתו וכן הסכימו כל הספרים ז"ל: ע"כ [illegible]

מה שידע בו שמריה ירא מעיד פלוני נגלה לעיר פלו' וגם אחרין ויפרנסו פאוה
מאין תדעו זה שאים אמריה הוא היה מודעתו בפסיה בעכו ועושה מלאכתו
וסיפרים להם דמותו וכשבאו העדים שמעו לב"ד שבעכו השיאו האשה על פיהם
ויש אומרין מי שמנמה בדבר ויביא ראיות וכו יגיעו אל שער דינו של אדוננו יורנו
ויקבל שכרו מהשם ית' : תשו' זאת האשה

כיים וכתב עוד הרא"ש ומנה שאמר הרמב"ם בא אחד ואמר אמרנו ב"ד לו הנ"ש
כשהלך למקו' פלו' אמור להם שמת יצחק בן מיכאל וכו' הרי לך שדי לנו בשם שהזכירו
יצחק בן מיכאל ואפי' שלא הזכירו עירו וכתב דשאני התם שאמרו לשליח כשתלך
למקום פלו' אמור להם וכו' דגל' מתוך דבריהם דמאותו מקום פלו' הוא מדשלחו ש

יוסף בן שמעון ובא ואמר כן ואנו מכירי' פלוני הידוע בשם זה אשתו מותרת אע"פ שלא אמר בו סימן שנכירנו על ידו ואין אנו חוששין שמא אחר היה ששמו כך וי"א דוקא כשלא הוחזק אחר באותו מקום בזה השם וגם לא שכיחי שיירות שעוברים שם הא איכ' חד מינייהו אין משיאין ורב אלפס כתב אפי' שכיחי תרי בהאי שמא או שכיחי שיירו' משיאין עד דאיכ' תרוייהו לריעות' וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל: כתב הרמב"ם ז"ל ישרא' שאמר מת יהודי עמנו במקו' פלו' וכך צורתו וכך וכך סימנין אין אומרים באומד דעתן פלו' הוא עד שיעיד שהו' פלו' ויכיר שמו ושם עירו אבל אם אמר שיצ' מעמנו מעיר פלונית ומת מחפשין באותה העיר אם לא יצא אלא הוא תנשא ע"כ וטעמ' משום דקי"ל סימנין לאו דאורייתא' (כא) ולא סמכינן בהו לענין איסור: **יש** נשי' שאין סומכין על עדותן אם העידה לאשה שמת בעלה מפני ששונאו זו את זו מתכוונת לקלקלה לאוסרה על בעלה ואלו הן חמותה ואפי' אינה חמותה עתה אלא מצפה להיות חמותה כגון שהי' אם יבמה ולא אם בעלה ומעידה שמת בעלה אינה נאמנת וכן הכלה לא תעיד להמותה ואפי' באה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי שלפי דבריה אינ' עוד חמות' אפ"ה אינה נאמנת ובת חמות' וצרתה ואשת אחי בעלה שמא ימות בעלה או אחי בעלה ויהא צרות זו לזו ובת בעלה לא תעיד לה ולא היא לבת בעלה: **כל** הבא להעיד על עדות אשה א"צ דרישה וחקירה ומעידין לאור הנר ולאור הלבנה שאפי' לא ראו אותו אלא לאור הנר והלבנה והכירוהו המעידים עליו שהוא הוא ראו אחד שאמר על עצמו שהוא פלו' בן פלו' ממקום פלו' והרי הוא כת שנחש נשכו והלכו שם ומצאוהו שנשתנה ולא הכירוהו משיאין את אשתו: **אין** מעידין עליו אא"כ ראו פרצופו שלם עד פרחתו וחוטמו וכת' ר"ת דוק' כשאין שם אלא הראש אז אין יכולין להכירו בטביעת עין אם לא יהא כל הפרצוף שלם עם החוטם אבל אם כל גופו שלם אפי' אין כאן פרצוף ופדחת וחוטם יכולין להכירו בטביעת עין או ע"י סימנין מובהקין שיש להם בגופו ושומה לא הוי סימנין מובהקין להכיר על ידה לפי שעשויה להשתנות ואם אין מכירין אותו בטביעת עין אפי' יש להם סימנין בכליו ובגופו אין סומכין עליהם אם אינן מובהקין **אין**

מותר' ליגש עם הגוי' מסיה' היא כ"ת ואף ע"פ שאחרו ושאו אות' כמעט עיר התמרי' ואע"פ שלא הכירם אותו בשמו כמעשה דלוידין ואנטוכי' וכל אלו הדברי' הוזלי' לעיקר א' ושו' שאין מדקדקין בעדו' אשה עגונה וכל המקמיל ודורש וחוקר בדברי' אלו לא יפה הוא עושה ואין דעת חכמים נוחה הימנו שעיקר תקנת' בעיגונ' הקלו משו' עיגונ' דאיתת' עכ"ל · ויש לתמוה על תשוב' זו אם הרמב"ם היה המגי' שזה סותר מ"ש בפי"ג מה' גרושין ישר' שאמר מת איש יהודי עמנו במקום פלו' כך וכך צורתו וכך הן סימניו אין אומרי' באומד הדעת פלוני הוא וכו' וצ"ל שמה שאמר בתשובה להתיר אותה אשה היה על מה שאמרה הגוים שאותו יהודי שהרגו היה עושה מלאכתה כפסיה בעכו ונודע לנו' שאותו היהודי היה עוש' מלאכתה וכמעש' דאנטוכי' בשם"ל שלא היה שם יהודי מעכו כי אם זה ואף ע"פ שמשמע דברי השאלה והתשובה בסתם נ"ל שדבר ידוע היה בימיהם שכן היה מעש' ולא הוצרכו לפרש ועדיין יש לתמוה שלא הצריך שיאמר קברתיו כמו שהצריך בחיבור והר"י סגי"ס כר"ז תירץ דלא הצריך הרמב"ם שיאמר קברתיו אלא כשהגוי' כמל' בעת מיתתו או הריגתו דמיימ' דלמא אמר בדדמי כי הכהו עובדי דיל' נוי ויפרק מעמכו וכו' והסיה דקולר של בני אדם וכו' במגל' הגוי' בעת מיתת שיפרש אבל היכ' שלא כמל' שם הגוי' בעת ההריגה מודה הרמב"ם שא"צ שיאמר קברתיו כתוב בתשובות מהרי"ק שורש קע"ז על אחד שהעיד שב"פ מת אע"פ שהם לא היו מכירין אותו ולא יודעים שמו כי אם על פיו שפיט' דמהכי ואפי' בפעם אחד שאומר ששמו כך די בכך והבי' ראיה לדבר ואם כשם אדם לומר הרי כתב הרמב"ם ישרא' שאמר מת איש יהודי עמנו במקום פלו' וכך וכך צורתו וכו' אין אומרין באומדן הדעת שהו' פלוני עד שיעיד שהו' פלוני ויכיר שמו ושם עירו ע"כ משמע דבעינן שמזכיר שם עירו בעדותו וה"נ תני' בתוספת' אין מעידין עליו עד שיהו מכירין שמו ושם עירו כנע"ד דהיינו דוק' היכ' שאין מזכיר שם אביו או נ"ל יוסף שממקום פלוני אבל אם אמ' יוסף ב"פ מת אז אין צריך להעיד על המקו' דעפי איכ' היכר' בשם אביו מבשם מקומו ותדע דכן הוא שהרי הרמב"ם עצמו כתב שלא כתוב בשער מת פב"פ ונודע שהו' כתב ישרא' ה"ז תנשא' אשתו וכ"כ בסמ"ג עוד כתב הרמב"ם וכן מי שנשתתק ובדקו אותו וכו' עד וכתב שמת פב"פ תנשא' אשתו ע"כ · הרי שלא הזכיר שם העיר מאחר שהזכיר שם האב ומה שכתב הרמב"ם ראו אחד עומד מרחוק ואומ' שהו' פב"פ ממקום פלו' והרי נשכו נחש והרי הוא מת והלכו ומצאוהו שנשתנ' ולא הכירוהו משיאין את אשתו ע"כ אפילו נאמר דדוק' נקט ממקום פלוני ואפי' שהזכיר שם אביו שאני' ד"ל דדוק' נקט הת' לריך לברר העדו' יותר משום כשמלאוהו מת לא מצאוהו בצורת אותו האיש שהזכיר ואם לא הזכיר שם מקומו היה לנו לתלות בחד' יוסף ב"פ כיון שאין אנו מכירין אותו בצורתו ולא היינו תולין בהפתנו' דהשיכת נחש אבל עכשיו שהזכיר שם עירו יש לנו לתלות יותר בהשתנות הצורה מחמת הנשיכה משנתלה בחד' יוסף ב"פ הדרים בעיר אחד מאחר שלא הוחזקו ואין אנו יודעים אם זה הוא' בעלה של זו אבל היכ' שהעדים הכירוהו בצורתו פשוט דסגי בשמו ושם אביו וכן מוכיח מתוך תשוב' רבינו יונ' ושאלת על האשה אם מותרת ליגש' אומר אני אחרי שר' יוסף מעיד מפי עד שמת רבי אשר בר' יוסף אשתו מותרת ליגש' משמע בשדי' דא"צ להזכיר שם העיר כי אם שמו ושם אביו ע"כ כר' שהו' קורא כדברי הרא"ש בנסוי' דמכלוף בן מגוג שאע"פ שלא הזכיר שם עירו כיון שהזכיר שמו ושם אביו משיאין את אשתו ולא חיישי' לאחר ששמו ושם אביו כשמו ושם אביו ויש לתמו' עליו שהרי כתב בשורש קפ"ה שצריך שיזכיר שם עירו וכתב שכן הוא דעת הרמב"ם וכמו שהעתקתי בסמוך ובתשובה זו כתבה דלדע' הרמב"ם כיון שהזכי' שמו ושם אביו אע"פ שלא הזכיר שם עירו משיאין את אשתו ונ"ל דספוקי מספק' למהרי"ק אי סגי להרמב"ם בשמו ושם אביו או אי מצריך נמי שם עירו ובשור' קפ"ה אמר דאפי' את"ל דלא סגי לי להרמב"ם בשמו ושם אביו עד שיזכור שם עירו הכי' איתת' שרי' דכל שכן הוא מצוק דמייתי התם עדיפי משם עירו ובתשו' זו שבשור' קע"ד תפס דע' הרמב"ם ע"פ אלי דמשמע מפשט אותה לשונו' שהבי' דכל שמזכיר שמו ושם אביו וא"צ להזכיר שם עירו והיים עם דאפי' את"ל דסבר הרמב"ם שצריך להזכי' שם עירו ה"נ כבר הזכי' שם עירו שכלי

לאנשי אותו המקום אתי שפיר הכי שאמרו לו אתה ננחם שאתה מבני תריכ' ג' יש לו כלום אתה מפי ח' מבני פלוני וכו': כתוב גם בתשו' הרא"ש על תלמיד א' שבא לטוליטולא ללמוד לפני הרא"ש והעתיק אתו' שחיבר הרא"ש אחר כן יצא לפוג למרצו ואח"כ בא תלמיד א' ממיורק' והעיד שעבר עליו תלמיד אחד ששמו רבי אשר וסיפור' לו שבא מטוליטולא ושלמד לפני הרא"ש והראה לו תוספות הרא"ש ואחר ימים נפטר והתיר הרא"ש אשת רבי אשר מרוסי' ע"פ עדות זו ותשובה זו כתובה רבינו בארוך בסוף סי' קי"ח וביאר תשוב' זו מהרי"ק בשורש קפ"ה: כתב הרמב"ם ישרא' שאמר מת יהודי עמנו במקו' פלו' וכו' בסוף הל' גרושין כ"ב נג הרא"ש בתשו' על א' שאמר שהו' מכיר למכלוף בן מגוג שהיה בינוני בקומה פניו אדומים ועיניו שחורים ונהרג בפ"אס וקריתו זה הכת' על אשת פלוני והכירה שלורו' והשם שהזכירו שהו' היה בעלה והשיב נכר מתוך עדותו של העד שהכיר אותו האיש שנקר' מכלוף בן מגוג בטביעות עין אך לא ידע אם הוא בעלה של אשה זו וגם לא העיד על שם מקומו ומה שהאשה אומרת שהו' מכלוף בן מגוג דמות תבניתו שהיה בעלה לא סמכי' על זה ולא סמכי' אסימנין באיסור' דאוריית' כדאמר רב אשי בפ"ק דחולין' ואפי' אי סימנין דאוריית' הימנין כי הני לאו סימנין נינהו כדאית' בפ' אלו מציאו' כי יש הרבה בני אדם בענין זה יש ארוכי' ויש קצרים ויש בינונים ועיניו אדומים ועיניו שחורו ורבי' כתב על דברי הרמב"ם וטעמ' משום דקי"ל סימנין לאו דאוריית' וכו' לומר דאפי' הוו סימנין יותר מובהקים מאלו דמכלוף בן מגוג לא סמכינן עלייהו ולקמן בסמוך יתבאר ע"י אי זה סימנין משיאין אשה: ומה שאמר עוד הרמב"ם

אבל אם אמר שיצ' עמנו מעיר פלו' ומת מחפשין בכל העיר וכו' כתב ה"ה דהכי אית' בתוספת' אין מעידין עד שמכירין שמו ושם עירו אבל אמרו א' יצא מעיר פלוני מחפשין באותה העיר אם לא יצא אלא הוא תנשא אשתו ע"כ: ועיין בתשו' הרא"ש בתחלת כלל נ"א · וכתב גם הר"ן שכתב על א' שהיו קורים שבבורים גיבום דמאי פטרי אי ל"א די וגיל ויל' חוץ מעירו ואח"כ העידו שמעו נמי שאמ' שהוא א' גיבוע דנאי פטרי יצאק די וגיל היה במקום פלו' ומת ואמר סימנין ותארין של אחר שהיה נקר' שמו חיים והאריך בתשוב' עיין עליה · וכתב עוד באותה תשובה שאע"פ שאמרו בתוס' אין מעידין עד שמכירין שמו ושם עירו לא בא למעט אלא שאין סומכין על אומד הדע' כגון שמעידין על גופו דצריך וגון וכן למעט שאין סומכין על עדות שמו בלא שם עירו אבל ודאי כל שמעי' בדבר ברור שה"א לספק באחר משיאין את אשתו ואע"פ שלא הוזכר שמו ודבר ברור הוא זה מדאמרי' בפרק האשה שלום לא היכי דמי כגון דאמרי אסקינהו קמן וחזינהו לאחר וקא אמרי סימנין וכו' · וכתב בתשוב' מהר"ם בתשובו' מיימוני דשייכי לספר נשים אם השואל לא העיד בפי' פלוני נהרג אלא אמר היהודי מעיר פלו' בפת' יבדק שלא ילא מאותה העיר שום יהודי אחר שם שלא יחזר כי אם זה דאפי' לרב' דלא חייש לתרי יצחק הכא חייש כיון שלא הזכי' שמו או בשום סי' אחר מובהק שיוכל לידע מתוך כך בבירור שהו' הוא ע"כ (כ): יש נשים שאין סומכין על עדותן וכו' משנה בפ' האשה שלום (דף קיז) הכל נאמנים להעיד חוץ מחמותה ובת חמותה וצרתה ויבמתה ובת בעלה ובגמר' דאשת האב הרי היא בכלל בת הבעל כלה הרי היא בכלל חמות כלו' כשם שבת הבעל אינה מעידה לאשת האב כך אשת האב אינה מעידה לבת הבעל וכשם שאין החמות מעידה לכלתה משום דסני' לה כך הכלה אינה מעידה לחמות' דסני' לה דכתיב כמים הפנים לפנים וכו': ומ"ש ואפי' אינה חמותה עתה אלא מצפה להיות חמותה כגון שהי' אם יבמה ולא אם בעלה אם בעי' דלא איפשיט' והרי"ף השמיט בעי' זו וגם הרמב"ם לא הביאה וכתב הרב המגיד ולא נתבאר לי בזה טעם נכון שאין לומר שסמכו על פשט המשנה שאם בגמר' לא סמכו והסתפק להם אם היא נשמע וכ"ש להקל וצ"ע עכ"ל והרא"ש הבי' הבעי' וכתב דלא איפשיט' והוי' דאיסו' הילכך מספיק' היא גקטינן לחומר' וכדברי ה"ה וכ"פ רבינו ירוחם וכ"כ דטעמ' להרי"ף והרמב"ם דכיון דרבנן קא מסדרי להקל בעדות אשה בכמה דברים גם כמי דמספ' בעלמ' הוא שמא יקלקלנה במילת' דעביד' לאיגלויי נקטינן (כב) לקולא: ומ"ש ואפי' באה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת חמי וכו' משנה פס' כל הבא להעיד על עדות אשה א"צ דרישה וחקירה פשוט' דתנא' בסוף יבמות

יבמות (דף קכב) וכתבו התו׳ סר״ח פסק כש״ד אין בודקין עידי כסי׳ בדרים׳ וחקירה
וגם כ״כ כתב סברו הגאונים וכ״ם סרס״ם וכ״ם סרמב״ם בפוף ה׳ גרושין׳ וכתב
סלין לר בתשו׳ מתחברת דעידי כסים סמוכחים בבדיקות בסרים כפס מכסרו׳ בדיני
ממונות ועיין זה כתב אפס ע״פ סעיד מינה׳ מל זה שמו אבדרסם מתן ועד אח״העיד
מיבנו מל זו שמו סמוחל עתן כיון שכל׳ מדבדי כל הבקיאים בבעולה מל זו ומכרים
לוחו אלא סיה לו אלא אח״ת מוחרת׳ וכתב עוד סרמב״ם פס כבר סודעמו שעבד
בשמר שמעתי שמת פלוני אבי׳ שמע מאפס בשמעם מעבד ס״ז לבר לעדות אפס
ומשיאין על פין אבל אם אמר שבד לו אפס לו שעבד מת פלוני ואני רשיתין
שמת שואלין לוחו סיאך רשין ובמה ידעת אם שעיד בדבר ברור כאמן ואם שעיד
בדברים ברוכן למיתה אין מעיאין את לשתו אלין מעידין על שאדם שמת אלא
כשרשוכו שמת ודאי ואין בו ספק וכתב ס״ם עם שמר׳ בכאן אפס אמר שעד רשיתי
שמת שואלין לוחו כיצד דבר ברור הוא שאע״פ שבשהוא אומר שמעתי שמת אין
אנו יודעין שאומר שרשתן כיצד היה יודע שמת ועל מה היה אומר כן אין דיין
אפשר מפני שאפשר דשכא כיון שאפשר ודאי שואלין לוחו היה בלחוש שהוא אומר
ברוחם לו והלאים מעבד מ׳ במלחמה ראיתי׳ ליה כמו איתבאר ונר׳ שרבינו שליח זה
מעם שאמרו בפ׳ בתרא דיבמות מעשה בחדם מ׳ שבא לבנין עבדות אפס לפני רבי
טרפון מ״ל בני היאך אתה יודע בעבדו׳ אפס זו דקדק עמו ג׳ ג״ם וכיון דבריו והשיא
ר׳ טרפון את אשתו ואמרו שם דתכאי ניכסו דתכיא אין בודקין עידי כסים בדרישם
ר׳ טרפון ור״ע אומ׳ בודקין עידי כסים בדרישם וחקירה ואע״ג דק״ל כת״ק
וחקירה ר׳ טרפון ור״ע אומ׳ בודקין עידי כסים בדרישם וחקירה ואע״ג דק״ל כת״ק
ע״כ לא מליני אלא בדרישם וחקירה אבל לומר כיצד היה כ״ע מודו דאי לא לימא
ת״ק אין בודקין עידי כסי׳ כלל ועוד אין לסקל אלא בעדם שאמרו חכמי׳ בפ׳ ואיפסר
שפס טועים ג״כ בדברים שאמרו חכמים שאין דין ודאי כמות וסס סבורים שמת
כמו איתבאר בסמוך עכ״ל (כנ) כתב
הרא״ן (כנ) ונראה״ל אפסי סוף יבמות ע״ח דף מכ״ם
הבואלין לוחו אם שמע דבריו מתי שאינו לאוי
לאשיך כמו בתשובת תסרי״ג ואם סיתן כ״ח עד מקי
עד לא תיישי״מתת עד הרשתן פסול הי״ראבד מהרי״ל
בתשובותיו סי׳ קן׳ עדו׳ אפס ח״ל ברים׳ וחקיר׳ מ״ש
מיכא ד״ראבד בתשובת בתרות לדין בדרישם ובחקירה
ע״ם כיצד מל מלא דבר׳ מות׳ ומעיד לפי סוף יבמות אע״ג דתקנינן
לפשמין נרי מל״ת מ״ח יש לחיין לדקדק נגם יפס אם
נבאים בדבר האמום עכ״ל:

בד״ה אע״פ שמתמי׳ דברי הרא״שלוים:
וכ״כ בתשובו׳ המיימוני דשייכי לספר
בשים (וסביל המרב׳ דף תקכא ובסג״מ
דבתובות): ומעידין לאור הכר לאור הבנים וכו׳ משנה בסוף יבמות (שם) ראו אחד
שאמר על עצמו שהוא פג״פ וכו׳ מעיאין את אשתו גם זה משנה שם: אין מעידין
עליו אע״כ ראו פרצופו אלא עם אדתתו ואיזטמו עשנה ונגע שם (דף קכ) וכתב רבי
ירו׳ בשם הר״מם זה שפרצוף בנים שם הלחיים עצמם ואין מעביחין לא על הטיעים
ולא על הפס׳ וכתב ר״ת דוקא בשאין שם אלא פרצוף ופרה אם אין יכולין לסכירו בטביעו׳
עין וכו׳ אבל אם כל גופו אלא אפי׳ אין בשן פרצוף ופרה ואוזן יכולין לסכירו בטביעו׳
עין לו ע״י שיעין מוכשים שיש לשם בגופו כן כתבו שם שתו׳ וסרא״ם וכ״י בשם
ר״ת וכתב כ״י עכ״ל זה שאינו בכון בעיני הרשב״א וסרא״ם וסרי״טבא דשם מתני׳ אתמר
קתני ואפי׳ כל הגוף אלא ולא עוד אלא דכיון דקתני אפי׳ יש שיעין עשמע אע״פ
שגופו אלא ויש בו שיעין אין מעידין אלא על פרצוף בנים עם אחוטם ועיניו ואפי׳
אם יש לשם שי׳ מוכשם בגופו מעידין עליו בכ״מ שבגופו וכדאמרי׳ בפ׳ האשה אלוה
בני עובדא דב׳ ת״ח דקאמר דאמרים שמכי׳ כלו׳ בשיעין מוכשים וסכי עוכח בגמ׳
לקמן דאיפלינו בגופא אי הוי שי׳ מוכשם ע״כ וגם הר״יבם כתב שדברי ר״ת דמויים
ומסיג עליו וכתב שכן הסיגו הרשב״א ומה שכתב רבינו דע״י שיעין מוכשים
בגופו מעיאין איתבאר בסמוך: ומ״ש ושמא לא הוי שיעין מוכשים לסכי׳ על ידם
וכו׳ שם וגם״ג דמעיאם תכי׳ אין מעידין על הגוף ר״ל בן מהבאלי אות׳ מעידין ומסקו
הסוסקי׳ הלכם כת״ק ופרה״י בפ״ב דמעיאי׳ אין מעידין על הגוף׳ מעידין על שאם
להשיאם ואמרו שי׳ שיש בו שמא בשר אלוני׳: ומ״ש ואם אין מכיריו אותו בטביעות
עין אפי׳ יש לשם שיעין בכליו ובגופו אין שומעין עליהם אם אינם מוכשים אם אינם מוכשים אפי
אם אינם מוכשים׳ דקאמר דתמוע אאם שם שם מוכשים׳ מעידין עליו׳ שיעין דגופו
יקרי אבל שיעין הכליו אפי׳ מוכשים לא כלום שם וכתבו איתבאר בסמוך ודין זה
מוכשים שם אין מעידין אלא על פרצוף בנים עם אחוטם ואם יש שיעין בגופו
ובכליו ובגמ׳ דשיעין לא דאוריתא ורעיכי עלמא קטור בנים וכו׳ אע״פ
ל״ק שם ר״ת בן מהבאלי שם לבנן דתיה אין מעידין על הגופא וכו׳ אמי לא בשם
קיימנא דמ״ם שיעין דאורי׳ ומ״ם שיעין דבנן אמר רבא דכ״ע שיעין דאורי׳
אבל בגופא מנוי׳ בבן גילו קא מיפלגי ומ״ר אמר רבא דכ״ע שיעין דבנן ובשל
בגופא אי׳ מוכשם אינו אלא לענין ממון אבל לא לענין איסור וכ״כ שהוא דעת
הרמב״ם שבתב בפ״ה מהלכות ס״ז אם בחו עדים שבאל לגוב אריות ומרי׳ לו שראוהו
לגוב ושעוה אוכל בו לו שבדקו בתלמוד ומת לו שבאר בגוב ולא שבאר אבל הוא לו
שיעין מוכשים בגופו ובכליו אותם בכל אלו שדברים ובילוא בשם אם אבל אבל
אח״כ יודעין בהלכה בעדו׳ זו אע״פ שאין מעיאין את אשתו אפי׳ אומ׳ אלא שהמירו
בדברים אלו אלא אפני איסור ברת אבל אם שבאל על אם מעיאין דב׳ ת״ח דם׳ אחם׳ אלוס
דקאמר דשבני׳ אשיעין ונגם מדאמרי׳ דאיפלינו בגופא אי הוי שי׳ מוכשם אלמ׳ דבשי׳
מוכשם מיס׳ מעיאין אשם לכ״ע וכמו שבתבתי בסמוך בשם כ״י ולכן כ״ל דיש שיעין׳
מוכשים עובדא דלר״ם הוי דאוריתא ומעיאין אשם על פרצוף אלא ולא אלו אפי׳ תכי
ביעבו דרבא אלא בשיעין מוכשים׳ אלא ובשבי׳ הוא דבשבי׳ הרי״ף ורשב״ם כ״ל אם
בתחלת הלכות אבל בשיעין דרבנן אבל בשיעין מוכשים לגמרי לא אלמלן בשם אום אדם דהוי
דאוריתא וכדאמרם בסדיש שם דקא׳ בלישנא דרבנן דאליני בגופא אי הוי

סי׳ מוכשם אלמא אפי׳ לא״ד שיעין דרבנן יש שיעין מוכשים שמעיאין על פיסם
וכן כתבו התו׳ בפ׳ האשה אלוה נגי הסיש אלוה הבני ת״ח ואי שיעין לאו דאוריתא׳ מייתי
שבא בשיעין מוכשים דהוי דאוריתא ואע״ג דהא דבני ת״ח איכא לתמוי ולעיל
דלאו דאיש הוא וכמו שכתבו הם ז״ל בתירוץ אבי דהא׳ דמשני שיעין בדאית
לאו ממי טביעו׳ עין בגוייסו מ״מ הוי דקאמר דאליני בגופא אי הוי שיעין מוכשם
אבראעא ודאי ועוד דאיש מדעוקי רב אפי׳ בפ״ק דמציע׳ ובפ׳ כל הגוף הא דתנן המוכ׳
בגו ואבד ממנו אם מלאו לאלתר כשר כגון דקאמר נקב יש בו בגד אות פלוני הם״ל
סי׳ מוכשם ודוקא בגד אות פלו׳ אבל נקב בעלמא לא מספק׳ ליה שיעין אי דאוריתא
אי דרבנן ופרה״י ודוקא נקב דבר בגד אות פלו׳ דהוי סי׳ מוכשם דאין עדו׳ ברוחה
מזו מספקא ליה שיעין דאוריתא או דרבנן הא דאמרי׳ באלו מציאות שמחזירין
אבידה בשיעין ומיבעיא לן בהתם דאוריתא׳ או דרבנן לרב אפי׳ מי מספק׳ ליה היכך
בלישנא ת״ל לא שמכי׳ הרי בהדיא דאע״ג דרב אפי׳ לא אתי בתיסו׳ ת״ל ע״י שיעין
דאיבעיא לן אי הוי דאוריתא או דרבנן מ״מ ע״י שיעין מוכשים לגמרי הרי ואין
לדקדק מדכתבו התוס׳ בפ׳ כל הגוף אלא דקא׳ מספקא ליה שיעין מן התורה׳ או
דרבנן הא דאמרי׳ אבידה מן התורה היינו בעדים ואם אינה לשמה לשם לתוספת
לומר בעדים ה״ל בשיעין׳ מוכשים לגמרי די״ל דשיעין מוכשים׳ כי הכי הייגו
עדים וכדכתב רש״י אין עדו׳ ברור׳ מזו וכן מבואר בדבריה ס״ק דמליעא שכתבו אי
שיעין דרבנן מדאורי׳ גרוע עדים אם אי׳ מוכשם ונגע מני דאיסור הוא לא מספק׳
אלא בשי׳ מוכשם הרי בהדיא דאמרי׳ אפי׳ל שיעין דרבנן שיעין מוכשים ביות׳ הוי
דאוריתא וכ״כ ה״ם בפי׳ מגרוש על מ״ש הרמב״ם מלאוהו הרוג או מת אם
בדתתו והוטמו ופרצוף אינו קיימי׳ והכירוהו בשם שהוא אבו׳ מעידין עליו ואם כיטל
ת״ אאלו אע״פ שיש לשם שיעין בגופו ובכליו אין מעידין עליו שמא אחר הוא ע״כ:
כבר כתבתי בפ׳ גמלה ואבדה שיש מינו שיעין מוכשים ביותר בשם מן התור׳ בכ״מ
ואם כאן מעידין עליהם וכן כתבו הרמב״ן והרשב״ם וכן מוכיח בסוגיא בבא׳מוד
דאמ׳ הכא בשומ׳ שי׳ מוכשם הא מיפלגי ורבי׳ לא בתכוון בכאן אלא לשיעין שמחזירין
עליהם אבידה ואע״פ אין מעידין עליהן כאן עכ״ל ועי״פ הא לריך לפ״ם בפ״ה עם
מחלות אשם היו לו שיעין מוכשים בגופו והכירו אותם היינו דוקא במוכשים קלת
בגוון׳ דהכי שיעין דתרי ליסי דרבא דקי״ל כליסא׳ בתר׳ דהוי דרבנן אבל בשיעין
מוכשים לגמרי דלכ״ע דהוי דאורי׳ מעיאין אשם על פיסם וכך יש לדקדק עלגופו
בפי״ג מה׳ גרוש׳ שכתב אע״פ שיש לשם שיעין בגופו ובכליו ואפי׳ שומא ומדקמ
ואפי׳ שומא משמע בהדיא דבכך שיעין דקא׳ דאין מעידין עליהם בשיעין דומיא
דשומא דלאו ע״ מי׳ מוכשם הא לרבנן דאליני לר״ל בן דהכאי אבל בשיעין מוכשים
ביות׳ מעידין עליו ואשתו אינה לעידה לאם אדם שקרו שאם אם הייגו דוקא
בפי׳ דבשיעין מוכשים׳ ביותר׳ מעיאין אשם על פיסם ו״ל דהרי״ף והרא״ם שמכו
על שכתבו הרמב״ן עובדא דב׳ ת״ח דם׳ האשה אלוה אמרי׳ בם דאשיעין שמכי׳ וכן
שמכו על אם שכתבו בם׳ כל הגוי הרי״ם דקא׳ יש בו בגד אות פלו׳ וכן מבואר בדברי
הרא״ם בתשו׳ והביאה רבי׳ שוף סי׳ קי״ם שיעין בגופו כגון אריך וקטן מיון וסומא לא
הוי סי׳ אבל אם היה חסר אחד מאבריו אם יתר בידיו אם רגליו אם שום איבו׳ אחד
מאבריו הוי סי׳ מוכשם: והרמב״ן ז״ל שמע״ם בפ״ג עם׳ גרושין הא דמחזירין
בגו ע״י סי׳ דקא׳ יש בו בגד אות פלו׳ וכן׳ ל״ל שמע על מ״ש בפי״ג מסכ׳ גרושין אם
הגליכוהו בים והגליכו מגולה אחריו ואבלו ממנו אבר אחי אבר אבילמ׳ מן החי
ויחיים הרי זה מעי׳ עליו שמא ומעיאין את אשתו וע״כ בשם לשם סי׳ מוכשם בגופו
אבר אחוא על אותו אדם דאם לא כן הא איכא למיחש דילמא אבר דאחר הוא
כדחייסי׳ בפ׳ האשה אלוה בעובדא דחלוכא וכ״כ ס״ל והקדק מדכתב הרמב״ם אבר
אחר ממנו כר׳ שביכר לשם בודאי שיש שאבר ממנו וכ״כ ה״ם ז״ל׳ וסר״דך ז״ל כתב
בתשו׳ שמעך על מ״ם שהגיה ומבדי דסוף ינמות דקולר בני אדם שיגלו ממקו׳ למקום
ומשיא בו לפי תומו קולר בני אדם שהלכו ממקום פלוני למקום פלוני והרגו
וקברתים והשיאו את בגדותיהם ודם׳ בני אדם שיו שהלכון לכרקום ביתר ובא בו
מל״ת ואמר הבל על ם׳ בני אדם שיו שהלכון בדרך ביתר ותתו וקברתים והשיאו
את בגדותיהם וכיון דבהני עובדא תע״ג מסגני לא שיש בקי לא בשם ולא בשמותיהם
הביאו בגדותיהם ע״י שאמר הגוי שאמר שיו שולכים למקום פלוני כ״ם הוא׳ דיהיב
ביה סי׳ מוכשם ביותר שמשיאין אם אלא בדבר ברור שאינו ממלא כך בגוף אמר וכתב הרמב״ם
מוכשים לענין הבאה אלא בדבר ברור שאינו ממלא כך בגוף אמר וכתב הרמב״ם
ומשתבחת הכיון הבאה שיש אם בשאת בגוי׳ שאינו מוכשם לא מספקי׳ לא מבעלא
עכ״ל׳ וכר׳ הבאי שאינו מוכשם דקאמר׳ הייגו שאינו מוכשם לגמרי ומ״מ מוכשם קלת
הוא ולגבי קרא מוכשם׳ בתחלת דבריו דאם שאינו מוכשם כלל אפי׳ בשאת תלא;
ובעל הטעור כתב בשות ק׳ ומשתבחת הליכא סי׳ מוכשם אחריכא בגופו אלא הבדק
פנים דהא ק״ל שיעין דרבנן ואפי׳ שומא׳ ומשתבחת דוקא נקב בגד אות פלו׳ אבל
תיבם פלוני לא דמשבחת לן דשיעין אי דרבנן אי דאוריתא ובדאוריתא בעי׳ שיעין
מוכשם ואזלינן לחומרא ע״כ לכן ל״ל שמ״ם בשות קוף ס״ם הא תתכן אע״פ שיש
שיעין דגופו ובכליו אין מעידין עליו משבחת׳ דלא קא מיירי אלא בדליכא שיעין
מוכשם׳ אלא בהכי׳ פנים בגבד ואם אין מעידין אלא על פרצוף בנים עם אחוטם
אבל אם אין שם פרצוף בנים עם אחוטם אע״פ שיש לו שיעין בגופו אין מעידין
עליו כיון דשיעין שבגופו אינם מוכשים׳ וקי״ל שיעין דרבנן ולאו דוקא אלא
שיעין שאינם מוכשים אלא אפי׳ שומא בבבר פלוני דהוי כמו שיעין מוכשם מידי
דהוה אנקב בגד אות פלוני אע״פ אין מעידין עליו משום דקי״ל כרבנן דשומא לאו
סי׳ מוכשם הוא * וכתב ה״ר דוד הכהן
ז״ל בתשובה אפי׳ לרבנן דבבדי דשומא
לאו סי׳ מוכשם הוא אמרי׳ דיש שיעין
דהוו

"ב"ה
והכא הר״ל אלו׳ מזכמי ז״ל ה״ה הגיהו
בתשובה לגיונית שבגני בשל שיעיחד הוא
כמו בכם.אפי׳:

מאילו שמת להתיר את אשתו ואפי' על מי שבעיר שכבשה כרקום וספינה שטבעה בים והיוצא ליהרג נמי אין מעידים שהם בספק חיים ונותנים עליהם חומרי מתים וחומרי חיים : עד אח' אומר מת והתירוה להנשא ובא עד אחר ואמר לא מת אפי' קודם שנשאת מותרת לינש' אלא משום לזות שפתים לא תנשא אבל אם בא השני קודם שהתירוה לא תנשא ואם

לדעתו והרמב"ם כת' בפי"ג מס"ג וז"ל כבר הודענו שהעד שאמר שמעתי שמת פלו' אפי' שמע מאשה ששמעה מעבד ה"ז כשר לעדו' אשה ומשיאין על פיו אבל אם אמר שעד או שאשה או שעבד מת פלו' ואני ראיתיו שמת שואלין אותו היאך ראית ובמ' ידעת שמת אם העיד בדבר ברור כמנן ואם העיד בדברי' שרובן למית' אין משיאין את אשתו שאין מעידין על האדם שמת אלא כשראוהו שמת ודאי ומי' בו ספק כיצ' ראוהו שנפל לים אפי' טבע בים הגדול אין מעידי' עליו שמת שמא יצא ממקום אחר ואם נפל למים מקובלי' כגון בור או מערה שעומד ורוא' כל סביביו ושהא כדי שתצא נפשו ולא עלה מעיד שמת ומשיאי' את אשתו וכתב עוד עד א' אומ' ראיתיו שמת במלחמה או במפולת או שטב' בים הגדול וכיוצא בדברים אלו שרובן למית' אם אמ' קברתיו כמנן ותנש' על פיו ואם לא אמר קברתיו לא תנשא ואם נשאת לא תצא וכת' ה"ה עד א' או ראיתיו שנהרג במלחמ' וכו' בפ' האשה שלום איבעי' להו עד א' מהו ח"ה מעשה בב' ת"ח וכו' וכמדומה לי שכוונת רבי' והה"ל כו' היא לפרש דבעיין בשלא אמר מת וקברתיו אבל בשומ' מת וקברתיו לא איבעי' להו דאם אית' דמת וקברתיו קא איבעי' להו מאי קא דחו בהה"א דב' ת"ח כגון דאמרי' אסקינהו קנון ומאי הוה כשאמרי' אסקינהו קנון ואמרי' היינ' ואה בעד א' כי אמר מת וקברתיו חיישי' דלא מסקר א"כ דבעיי' בכל גונא הוי' ומיהו כי אמר מת וקברתיו לא חיישי' ליה משכך עובדי אבל כי לא אמ' מת וקברתיו ה"ל בעיא ולא איפשיט' וזהו שכת' רבי' לא תנשא ואם נשאת לא תצא אבל שמעתי' כתבו שבוגו' שהלכו' בדרך אחרת ומ"מ כוונת רבי' כך היא כמו שכתבתי ולא השכים רבי' עם ההלכו' שכתבן שאפי' בב' עדי' חיישי' דאמרי' בדדמי' ואדרבה כו' מתוך דבריו דב"ג עדים שאמרו מת סתם נאמנים כל שמעידין על שמיתה ואף הרמב"ן ז"ל כתב על דברי ההלכו' שחומר' יתיר' היא ויש בזה שנה אחר במלחמ' כמנן אפי' באו' מת בלבד ומשיאין אות' לכתחל' דבעיין אע"ג דלא איפשיטא הכא איפשטא בדוכתא אחריתא ופסק רבי' עיקר ומתבאר מדבריו ב"כ שנים שאין להם סוף אפ"ה לעמוד על בוריו של דבר לעולם אינו מעי' העד עד שישה' כדי שתצא נפשו ולא חיישי' דאמר בדדמי וזהו שכתב רבי' או שטבע בים הגדול וכן עיקר עכ"ל: ומ"ש שמתבאר מדבריו שנים שאין להם סוף לעולם אינו מעיד העד עד שישה' כדי שתצא נפשו וכו' היינו לומר דמ"מ אם נשאת לא תצא ואע"פ שבמי' שאין להם סוף לא מהני לשהות עד שתצא נפשו היינו לאסרה להנשא לכתחלה אבל לענין אם נשא' לא תצא ודאי מהני וצריך לומר לדעת ה"ה דאם בריא לנו שלא שהה ועמד עד כדי שתצא נפשו תצא (כח): ניסת עד' שהעידו עליו במי' שאין להם סוף לא תצא בסוף יבמות גבי בני מל"ת הכי דהוה אמר ואזיל מאן איכא בי חסא טבע חסא א"ר נחמן האלקים אכלו כוורי לחסא מדיבורי' דרב נחמן אזלא דביתהו דחסא ואינסיבא ולא אמרו לה ולא מידי א"ר אשי ש"מ הא דתנן רבנן מי' שאין להם סוף אשתו אסור' ה"מ לכתחלה אבל איכסיבא לא מפקי' לה וז"ל הרמב"ם בסוף הלכו' גרושין וכן האשה שהעיד לה עד א' שטב' בעלה בים או במי' שאין להם סוף ולא עלה ואבד זכרו ונשתכ' שנו הרי זו לא תנשא על עדות זו כמו שבארנו ואם נשאת לא תצא ואפי' היה הגוי שהשיח לפי תומו ואמר טבע פלו' בים ונשאת על פיו הרי זו לא תצא והכם שהתירה מנדין אותו וכת' ה"ה אין חילוק בזה בין אח' לב' דבכל גונא שאין מעידין על המיתה אלא על שטביעה במים שאין להם סוף אסורה לכתחלה ואם נשאת לא תצא בכי גוי שמשי' לפי תומו דהו' אמ' ואזיל מאן איכ' בי חסא טבע חסא וכו' ונר' שמכאן הוצי' רבי' דבעיי' דלא איפשיטו לו' שאם נשא' לא תצא דהא הכא דאמרי' בגרית' אשתו אסורה ואסיק' דלכתחלה קאמרי' ואם נשא' לא תצא וכ"ש במשי' דמספקא להו: ומ"ש והכם שהורה להשיאה לכתחלה מנדין אותו מתבאר גם בגמ' בעובדא דהוה נגר' דטבע בהגמ' דסנקי ועיין בתשובת הריב"ש סי' מע"ט ובתשובות הר"מ ממיימוני שבסוף ספר נשים: דין אשה שטבע בעלה במי' שאין להם סוף והלכה ונשאת בלא הוראה הכם עיין בהגהות מרדכי סוף יבמות כתב ר"י בשם הר"מ ה"ה בכל עת שאמרו אין מעידין המנול בשם להיתר מנדין אותו אפי' היכא דאם נשא' לא תצא כתו' בתשובות הרשב"א בן סי' קכ"ה לריך לחקור אם ראוה שטבע ממש והסה כדי שתצא נפשו ולא ראוהו אך שמא ראוה ספינה מטורפת בים והסבה להאבד או שראה שנשברה ספינה בגלים כי רוב העולם קורים לדברי' שאלו טביעה ואין מדקדקי' בין שנשברה במקו' רחוק מאד מהעיר שיחשבו הרואים שאי אפשר לגי שנפל שם נשתלב ולבא אל היבש' ובין שראהו טובע ממש וכשוהו המים ושהה עליו ויש הפרש גדול בין זה לזה אפי' במים שאין להם סוף כי בהגיד שטבע ממש ושהה עליו אם נשאת בדיעבד לא תצא כמו שאמרו בסוף יבמות ואם אינו מעיד אלא שנשברה ספינה בלבד זה אינו כלום ואפי' נשאת תצא כי שמא ניצל ע"ג עץ או קורה כדרך שנצולים הרבה פעמים וספינה שמטורפת בים הרי הוא בחזקת קיים לכל דבר ואם נשברה נוהגים עליו חומרי חיים וחומרי מתים כדאיתא בפ' כל הגט עכ"ל ועיין בתשובת הריב"ש סימן תק"ח שאפשר בכי' זה שנפל למים שיש להם סוף ושהה בם כדי שתצא נפשו תנשא לכתחלה כבר כתב בסמוך שזה דעת ר' יוסי וחכמי' דקי"ל כוותייהו כמ"ש המרדכי בסוף יבמות בתשובת ה"ר אליעזר מוורדון דקדק מדקאמר מים שאין להם סוף אשתו אסורה ולא קאמר אסורה לעולם פי' דלאו לעולם קאמר וכן נראה שתנשא דוקא ויתירו על הכמי הדור וירלו שנים שיתבוננו וישכילו על ענין המאורע ושאליך למלות עלילם להתיר אשה שהעגנה ד' שנים כי נטבע בעלה וחזקות מוכיחות שנטבע כי שבלים אשר אתו בספינה נמלטו על פני היושב זה שמשמעות יש לחמוס וה"ר אברהם כתב דקשה בעיניו להתירה וכ"ל לרב וכן כתב דהא"יש דהזינן דרלו לשמת שמתיר כעובדא דרב שילא ולא קבעו הכמי' זמן לדבר ואין בידנו לבדו' דברי' מלבנו בלא ראיה ולית מאתלונ כי במקום שרלו חכמים להתיר פירשו הדברים כגון עד אפי' עד ומסיח לפי תומו ופסולי עדות ויש מקומו' שהחמירו חכמי' ולא חשו לעיגון

כגון במים שאין להם סוף וכן בראוהו מגוייד או לגוז והחיה אוכלת בו ולא אזלי' בתר אומדנא דהכיא ומה שלמעמי' הקלו מהו' עיגונא מפורש בפ' יש בכור כי אקיל' בסופה פי' אחר שנחקר העדות יפה בטביעות יפה אבל בתחל' פיר' בגון העדות לא הקלו וה"נ נוכח כולה שמעתין דריש פ' האשה שלום דקלינן לחומר' דליכא דעבד לה שמתרי ומיי' ואמרי' כי היכי דלדידך איתרמים ניסא וכו' ואמרי' נמי אינא אחריכ' אתי לאגולי וכו' ואע"ג דלא שכיח אסורה לעולם אורחיה דתלמודא למיתני אסור סתם ופתרונו לעולם עכ"ל: וכן רואה כמה רבדי חולקין על ר' אליעזר מוורדון בטעמי' נכונים וברורים ודברי אליעזר אין להם על מה שיסמוכו וכו' הגם לבו בהורא' להתיר אשה ע"פ אותה תשובה עתיד ליתן את הדין לכן שומר נפשו ירחק ממנה כתב המרדכי בסוף יבמות אם נפל למי' שאין להם סוף ע"פ עדי' כותי' יורשי' לממון דגבי ממון אמרי' מיית וגבי איסור כגון ליכנס אחמור ולא דמי לאין שאחים נכנסי' לנחלה על פיה לא על פיה נחתי כי אם ע"פ השמיעים עכ"ל (וכ"כ הגהו' מרדכי דכתובו'): וז"ל הרשב"א בתשו' אם לא היתה ראוי' ליכנס לכתחלה אלא שאם נשאת לא תצא י"ל שאינה גובה שאין אני קורא בה לכשתנשאי לאח' כל שאינה יכולה ליכנס לכתחלה וי"ל דכל שאם נשאת לא תצא אף היא גובה כתובתה דשפיר קרינן בה לכשתנשאי לאחר שכב' נשא' ולא תצא וזה נ"ל יותר והיתום אינו יכול לידך נכבסים דאין היורשין נכנסי' לנחלה אלא ע"פ שני עדי' (כט) אבל אם היה שלא היה כמלמד והיה דבר ברור שחייב לו ושלא פרע כגון שהי' תוך זמן בזה מגבין הם לאו הכי לא דמגלוה ע"פ היה ואינה גוב' בכי הא אפי' מן היורשין דשמא פרעו אב עכ"ל: ומ"ש וכן אם נפל למי' שאין להם סוף ובאו לעלותו והעלו ממנו אבר וכו' גם במסקנא (דף קכא) מעש' בעשיה באח' שנשלשלוהו לים ולא עלה בידם אלא רגלו אמרו חכמים מארכובה ולמעלה תנשא מארכובה ולמטה לא תנשא ופרש"י מארכובה ולמטה הואיל ויכול לחיות לא תנשא שמא יצא ולא ראוהו דמים שאין להם סוף הם וז"ל הרמב"ם בפי"ג מה' גרושין אם השליכוהו בים והשליכו מלוד' אחריו והעלו ממנו אבר שא"א שיחיה מן החי ויחי' ה"ז מעיד עליו שמת ומשיאין את אשתו וכת' ה"ה מעשה בא' שנשלשלוהו לים ולא עלה בידם אלא רגלו וכו' והרשב"א כתב משתכחד שהלרופו ברגלו והעלוהו אבל אם השליכוהו והשליכו מלוד' בים ולא עלה בידם אלא רגלו או אפי' כל גופו בלא ראשו אין משיאי' את אשתו דחוששין שמא זה הלך לו ממקום זה ורגל זה מאדם אחר היה והביא ראיה לזה שחוששין שמא אותו הלך לו משעלו אחר הוא והנה"ה דברי רבי' וכת' עליו ושמא שלא נתעל' מן השין עד שעגלה רגלו בידם קאמר עכ"ל וכ"כ שרבי' כוונתו הוא בשידוע להם באותו השב' הוא שאין שם זולתו שכת' והעלו ממנו אבר שידוע שהוא ממנו השבר ססוק (ל) וכתבו הרמ"ק והרשב"א בדין המעשה שלא התירו אלא לאחר י"ב חדש לפי שידוע שטריפה אינה חיה י"ב חדש וכן אמרו בירושלמי עכ"ל: וז"ל נמוקי יוסף הא דאמרי' תנשא מצוה דכיון שנשלשלוהו הם ברגלו הא ודאי רגלו הוא אבל אדם שנפל לים והשליכו מלודה והעלה רגל אח' מן הארכובה ולמעלה אין מעידין עליו אלא אם כן יש להם בו סימן מובהק שאני או דנגל אחר הוא כדעובדא מסוגיא עובדא דהסוא חרוכה ועששיא דגני ת"מ וכו' ומיהו הי' מובהק בידו או ברגלו או בא' מאיברין אין לך סי' גדול מזה והכי מ"ש הרמב"ם שאם השליכוהו לים והשליכו מלודה והעלו אבר אח' ממנו שמשיאין את אשתו ועדקאמר אבר א' ממנו נראה שניכר להם בודאי שהיה האבר ממנו עכ"ל כתוב בהגהות מרדכי דכתובות נפל למים שאין להם סוף גובה כתובתה כתב ה"ר שלמה בן הרשב"א על שאבד זכרו אין אשתו נשאת שמא שנתעלם בעלה ושהידים נו אח' ונשאת ואח"כ בא רב אחר ואמרו מה משפטה נכתבי מה"ר אברכן סי' קל"ט: עיר שהקיפה כרקום וכו' ואפי' על מי שבעיר שכבשה כרקום וכו' משנ' בפרק כל הגט (דף כח) ג' דברים א"ר אלעז' בן פרטא לפני חכמי' וקיימו את דבריו על עיר שהקיפה כרקום ועל ספינה המטרפת בים ועל היוצא לידון שהם בחזקת קיימים אבל עיר שכבשה כרקום וספינ' שאבדה בים והיוצא ליהרג נותני' עליהם חומרי חיים וחומרי מתים בת ישראל לכהן ובת כהן לישראל לא תאכל בתרומה ודע דאיתא בגמרא (שם) על מתני' א"ר יוסף ל"ש דיוצא ליהרג נותנין עליו חומרי חיים אלא בב"ד של ישראל אבל ב"ד של אומות העולם כיון דגמיר ליה דיקא לקטלא מיקטל קטיל ליה א"ל אביי ב"ד של עובדי אלילים נמי מקבלי שוחדא א"ל ה"מ עקמי דלחתום פורסי שמגב פירש דיין גדול שלהם בתר דחתים פורסי שמגב לא שקלי איכא דאמרי א"ר יוסף ל"ש אלא בב"ד של אומות העולם אבל בבי' דין של ישראל כיון דנפק ליה דינא לקטלא קטלי ליה והרי"ף לא כתב מהלכותיו הני תרי מימרי דרב יוסף וכתב הרא"ש וילאה דס"ל דבב"ד של ישראל הלכה כלישנא קמא להומרא דנותנין עליו חומרי חיים וחומרי מתים דבריתא מסייע ליה ובב"ד של אומות העולם איפשר דלא פליגי הני תרי לישני ליסב' בתר' בדלא חתי' פורסי שמגב ולא אם פליגי הלכ' כלישנא קמא לקולא כיון דת"כ בב"ד של ישראל ובלבד שיה' ישראל מעיד שהול' ליהרג עכ"ל ולפי זה לא ס"ל לרבי' לחלק דבדין דיוצא אלא לכלם דיוצא ליהרג נותנין דין של אומות העול' ויתרו' פורסי שמגב משיאין את אשתו אלא שהשם לסרם ש"ל שכת' בחדושיו כיון דלא איפסיקא הלכתא בהדיא בגמרא כהאי לישנא או כהאי לישנא נקטינן לחומרא ובין בבי' דין של ישראל בין בב"ד של אומות העולם נותני' עליו חומרי חיים וחומרי מתים ואפילו חתים פורסי שמגב עכ"ל: והרמב"ם נראה שפוסק כלישנא בתרא שכתב בפ' גרושין פרק ג' והיוצא ליהרג בב"ד של גוים נותנים עליו חומרי חיים וחומרי מתים וכ"ל שזה היה דעתו של הרי"ף ומשום דספקא בעונותינו אין ב"ד דורנין ועונשין אלא ב"ד של גוים סתם וכתב המגיה בלורת' דיוצא ליהרג נותנים עליו חומרי חיים וחומרי מתים: עד אחד אומר מת והתירוה ליכנס וכולו בפרק

ואם באו שנים פסולים לבסוף ואומרים שלא מת חשובים כאחד ואם התירוה קוד' שבאו לא תצא מהיו' ,ירה הראשון לא התירוה עד שבאו לא יתירוה: אשה שאומרת מת (לג) ושתים אומרת לא מת אע"פ שנשאת תצא שתים אומרת מת ואח' אומרת לא מת אע"פ שלא נשאת תנשא אשה אומרת מת ואשה אומר' לא מת או עד אחד אומ' מת ועד א' או' לא מת או שנים אומרי' מת ושנים אומרי' לא מת בכולן לא תנש' ואם נשא' למי שאינו מעיד תצא ואם נשאת לא' מעידי' והיא אומר' בריא לי שמת לא תצא נשאת על פי עד כשר ואחר כך באו ב' ואמרו לא מת או נשאת על פי אשה ואחר כך בא עד כשר ואומר לא מת אפי' נשאת לאחד מעידיה תצא: האשה בעצמה נאמנת לומר שמת בעלה ותנשא או תתיבם על פיה ונותנים לה כתובתה ואם תתיבם נכנס היבם לנחלה על פיה בר"א שאומ' מת בעלי והתירוני לינשא לבד אבל אם אומרת תנו לי כתובתי והתירוני לינשא או אפי' התירוני לינשא ותנו כתובתי אין מתירין אות' לינשא והרמב"ם ז"ל כתב בשניהם מתירין אותה לינשא אלא שיש חילוק ביניהם לענין הכתובה כדלקמן וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסבר' הראשונ': יש לה צרה אין עדותה מועיל להתיר צרתה אע"פ שהיא מותרת הצרה אסור' וחשבינן ליה כחי לגבי צרה ואוכלת בשבילו תרומ' אם הוא כהן

ולע"ג דאמרי' בפ"ב דיבמות מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו ה"מ כשהיא ניתרת על פי עד אחד דחיישי' שמא עיניו נתן בה אבל ע"פ שנים כיון דאתחזא לבי תרי לא חזיא והיכא חד דהוכא למימר ביה אין אדם מוטה וגם לו אפי' אותו שנשאת לו מצטרף לו וזה אלא כדברי ר"ח שכתב דמיירי בדאיכא ב' עדים דהוו תרי בר מהאי דנסבא עכ"ל: וה"ה כתב בפי"ב מה' גרושין שהרשב"א כתב כדברי ר"ח וכת' ה"ה עליו ואין נראה כן דעת רבי' שהרי אפי' בעד ועד כתב שאם נשאת לאותו שאומר מת לא תצא וכן ודאי כו' דלא בעינן ב' דאם איתא ה"ל לפרושי בגמ' וה"ז לא ישא את אשתו אינו אלא בעד אח' אבל בתרי לא חיישינן ואף ע"ג דהיכא תרי לגבייהו לא אמרי' האי דנסא' כמאן דליתיה דמי ותדע לך דאפילו בחד אם כנס לא יוציא כמו שיתבאר ס"י כדעת רובי המפרשים ולא אמרו אלא לכתחל' ומשום חשד' לא אמרי' כמאן דליתיה דמי ככ"ל עכ"ל והר"אש כתב בתשובה כלל כ"ב סי' ד' וכלל כ"א סי'

ודאי אדעתא דכתובה אתאי או דילמא משום דלא ידעה בסי מסתריא תינן כך הי' גירס' הרי"ף ופרש"י דלא ידע' בסי מסתרי' וכיון דהזכיר נפולין גלוי דעת' דלמסרי' אתאי והא דאמרה ברישא תנו לי כתובתי הרמ"בם בפי"ו מה' איסו' בפה ואמר' מת

כהן: באו ב' הצרות אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת זו שאומרת מת תנשא ואותה שאומרת לא מת לא תנשא אחת אומרת מת ואחת אומר' נהרג שתיהן מותרות בר"א שהי' נאמנת על עצמה כשיש שלום בינו לבינה ושלום בעולם אבל יש קטטה בינו לבינה כגון שאמרה גרשני בפני פלו' ופלוני ובאו פלו' ופלו' והעידו שאינו אמת אינה נאמנת אפי' אם יש שלום בעולם לא שנא התחילה היא הקטט' או שהתחיל הוא ואפי' אם עד מסייעה אינה נאמנת ואם נשאת כתב הרמ"בם ז"ל לא תצא כיון שהעד מסייעה וכן אם יש מלחמה ואמרה מת אפי' בסתם אינה נאמנת אע"פי שיש שלום בינו לבינה ואפי' לא ידענו שיש מלחמה אלא על פיה והיא אומרת מת במלחמה אינה נאמנ' והרמ"בם ז"ל כתב בזה שאם נשאת לא תצא וא"א הרא"ש ז"ל לא כתב כן: כתב הרמ"בם כיון שיש מלחמה בעולם אפי' אומר' מת וקברתיו אינה נאמנת ואינו נראה כן בגמרא אלא אפי' היא אומר' מת על מטתו נאמנת אף על פי שיש מלחמה בעולם כ"ש מת (לו) וקברתיו ואם יש מלחמה בעולם ובא עד אחד

א׳ ואו׳ מת במלחמה אינו נאמן וכתב הרמ"בם ז"ל שאם נשאת לא תצא ואם אמר העד מת וקברתיו נאמן וכתב ר"יף דה"ה נמי בשנים במלחמה דאינם נאמנים אא"כ אומרים מת וקברנוהו והרא"בד כתב דאפי׳ א׳ נאמן אפי׳ אם אינו אומר קברתיו וא"א הרא"ש ז"ל כתב דאח׳ אינו נאמן אא"כ אומר מת וקברתיו אבל שנים נאמני׳ אפי׳ אם אינה אומרי׳ קברנוהו: ואם יש רעב בעולם ובאה ואמר׳ מת אינ׳ נאמנ׳ אפי׳ אומר׳ מת על מטתו עד שתאמר וקברתיו ואם באה ואמר מת תחת המפול׳ שנפלה עליו או שיש שלות נחשי׳ ועקרבי׳ ואומרת שנשכו נחש או עקרב או שיש דבר בעולם ובאה ואמר׳ שמת בכל אילו דינו כמלחמה ואינה נאמנת ואם אומרת עישנו עלינו את הבית והוא מת ואני נצלתי אינה נאמנת נפלו עלינו גוים או לסטים והוא מת ואני נצלתי נאמנת שאין דרכן להרוג הנשי׳: בא בעל׳ אחר שנים ל"ש ניסת ע"פ ע"א או ע"פ ב׳ עדים תצא מזה ומזה וצריכ׳ גט משניה׳ ואין לה כתובה משניהם ולא פירות שאכל מנכסי מלוג שלה אע"פ שאינ׳ חייבי׳ בפרקונה ורוק׳ שאכל השני קוד׳ שבא הראשון אבל מה שאכל אחר שבא הראשון צריך להחזי׳ ואינו חייב ליתן הבלאו׳ מנכסי צאן ברז׳ שלה והוא שבלו לגמרי אבל מה שיש מהן בעין נוטלתו ואם נטל׳ מזה או מזה כתוב׳ או פירו׳ צריכה להחזי׳ ורוק׳ שנטלה מהשני אחר שבא הראשון אבל אם נטל׳ ממנו קוד׳ שבא הראשון אינ׳ צריכ׳ להחזיר ושניה׳ אין מטמאין לה אם הן כהני׳ ואין זכאין במציאתה

במציאת' ובמעש' ידיה ובהפר' נדריה ונפסלה מהכהונ' ומהתרומ' ומהמעש' אם היה בת לוי מתו אחין של זה ושל זה חולצין ולא מייבמין והולד מן השני הוא ממזר מן התור' בד"א שלא נירשה הראשון אבל אם נירשה או מת אז לא הוי משני אלא ממזר דרבנן ואם החזיר הראשון הולד ממזר מדבריה' ואם אחר שניסת אמרו לה בעלה היה קיים ומת בן שנולד קודם שמת ממזר מן התור' ושנולד אחר שמת ממזר מדרבנן ואם לא ניסת לשני אלא נתקדש' לבד ובא בעלה אינה צריכה גט מהשני ומותרת להזור לראשון וכן מותרת לשני אם מת הראשון או גירשה:

יח חייבי לאוין (א) וחייבי עשה וכ"ש שניות דרבנן תפסי בהו קרושין לפיכך אחד מאילו שנתקדש' בין אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט או ממזר' ונתינה לישראל או מחזיר גרושתו משנישאת לאחר בכולן צריכות גט ואפי' מקדש יבמה לשוק נמי כאשר יתבאר לקמן בעזרת השם:

יט מי שהוחזק בשאר בשר דנין ע"פ חוקה זו אע"פ שאין שם ראיה ברורה שזה קרוב ומלקין וחונקין (א) וסוקלין על חוקה זו כיצד הרי שהוחז' שזו אחותו או בתו או אמו ובא עליה בעדים הרי זה לוקה או נשרף או נסקל אע"פ שאין ראיה שזו אחותו או בתו או אמו אלא חזקה זו בלבד איש ואשה שבאו ממדינת הים היא אומר' זה בעלי והוא אומר זו אשתי אם הוחזקו בעיר ל' יום שהיא אשתו הורגין עליה משום אשת איש אבל תוך ל' יום אין הורגין עליה משום אשת איש:

הבא

ממחזיר גרושתו אחר שנשאת ונאנס' אלא עליו בה תקנת חכמים לומר הולד ממזר *ומ"ש בתקי' יוסף שהראשון יורש אותן כ"כ ה' המג"יד בפ"י מהל' גרוש' ובשם הרא"ש ז"ל: כתב הרי"ב בתשו' סי' תק"ח כיון שנשאת ועבד' איסור' תצא מזה ומזה וכו' סדרכי' שאנו בה ואע"פ שלא נבעלה כ"כ הר"אש ואע"פי שאינו צריך לפנים וכבר כתבתי זה לעי' בסי' זה: **ואם** אחר שנשא' אמרו לה בעל' היה קיים ומת בן שנולד לה קוד' שמת ממז' מן התור' ושנולד אחר שמת ממזר מדרבנן משנה שם (דף לב) אמרו לה מת בעליך וניסת ואח"כ אמרו לה קיים היה ומת הולד הראשון ממז' והאחרון אינו ממזר: ומ"ש רבי' שהאחרון ממזר מדרבנן: **ומ"ש** ואם לא ניסת לשני אלא נתקדש' לבד ובא בעלה אינה צריכה גט מהשני ומותרת לחזור לראשו' וכן מותר' לשני אם מת הראשון או גירשה ב"ה משנה שם: כתב הרא"ש שאלת רחל בזה ואמרה שנוי' אני ונתקדשה לשמעון לשם שלנם בלא כתובה ושהתה עמו כמה ימי' ונתייחד' עמו ואח"כ נודע בעדים שכבר נתקדשה לראובן זה שנים ואחר כל זה נודע שהביא לה אחיו מראובן בעל' הראשון גט לאח' זמן קידושי שני מה יהיה הדין תשוב' אשה זו צריכ' גט בין מראשו' בין מב' ומה שאמרו התלמידי' שאינה צריכה גט מהשני טעות הוא ומשנה שלמה שנינו האשה שהלך בעלה ונשא' ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה וצריכ' גט מזה ומז' ואם מפני שלא נכנס' עמו לחופ' ושמא רוצי' לומר דאין זו אלא כמו שא"ל שמת

[illegible]

למימר כי היכי דלדידה אתרחיש ניסא לדידיה נמי אתרחיש ניסא וגבי כפלן עליו גויס וכו' כת' כיון דמלחמה קטל' היה דאיכ' הוה נפדי' לא אמרה בדדמי אלא כתרה וחזיא ליה דמית דאשה לא מסתפיא מלמטן כדרב אידי דאמ' אשה כלי זינה עליה ועיין בהגהות מרדכי דיבמות פ"ט גרסינן בר"פ האשה שלום הבוא גברא דבשלהי הגוליה איקלו גורא בי נגבי אמר ליה דביתהו תא גברא אתו חזו גברא הרוכא דסדי ופסקא דידא דסרי סבר רב חייא בר אבין למימר היינו עובדא עליהו בית אמר רבא מי דמי וכו' ורב חייא בר אבין גברא הרוכא דסדי איגור איכא אחריכא אתא לאגולי וכו' ומשמע מדברי הרי"ף והרא"ש דהלכה כרב חייא בר אבין וכתב במקי' יוסף שכן פסקו רוב הראשונים ורבינו ירוחם בשם הר"מה הארין במעשה זה (לט): בא בעלה אחר שנשאת וכו' תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה וכו' ר"פ האשה שהלך בעלה למ"ה ובאו ואמרו לה מת בעליך ונשאת תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה אין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאו' על זה ועל זה ואם נטל' מזה ומזה תחזי' והולד ממז' מזה ומזה לא זה וזה מטמאין לה ולא זה וזה זכאין לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר' נדריה היתה בת ישראל נפסלת מן הכהונה ובת לוי מן המעשר ובת כהן מן התרומה אין יורשים של זה ויורשים של זה יורשים כתובתה ואם מתו אחין של זה ואחיו של זה חולצין ולא מיבמין ר"ש אמר ביאתה או חליצת' מאחיו של ראשון פוטרת צרת' ואין הולד ממנו ממזר ואם נשאת שלא ברשו' ב"ד מותרת לחזור לו וכתבו הרי"ף והרא"ש הוקימנא לרבים דמתני' דקתני תצא מזה ומזה שנשאת ברשו' ב"ד ובעד אחד דאי איכא לה שני עדי' לא צריכה לב"ד ומ"ה תצא מזה ומזה וסיפ' דקתני נשאת שלא ברשות ב"ד מותרת לחזור לו שלא ברשו' ב"ד אלא בשני עדים ולפי' מותר לחזור לו דהויא לה אנוסה דאמרי' מאי הוה לה למיעבד וכן אמ' רב ל"ש אלא שנשאת בעד

[illegible]

יח חייבי לאוין וחייבי עשה וכל שכן שניות דרבנן תפסי בהו קדושין וכו' בפ' אלו נערות (דף כט) ובס' האשה רבה (דף לב) ובקדושין פר' האומר (דף עח) ובכמה דוכתי' אמרינן דרבי עקיבא סבר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין וחכמים

[illegible]

כ הבא על אחת מן העריות או שבעל ביאה אסור׳ בין כדרכה בין שלא כדרכה משהערה בה חייבים שניהם או כרת או מלקות או מיתת ב״ד בין שהיו שוכבים או עומדי׳ ומהיא הערה משהכנים העטר׳ מהגיד אע״פ שפיר׳ מיד ולא נמר ביאתו ולא הוציא זרע חייבים חוץ משפחה חרופ׳ לפי שאין חייבים עליה אלא בגמר ביאה אבל מי שבעל בלא קושי׳ באבר מת והכניסו בידו אין חייבים כלום וכתב הרמ״בם אבל מכין אותו מכת מרדות ואם בעל בעילת איסו׳ במתעסק כגון שהיה סבור שהוא ביאת היתר ועלה בידו ביאת איסור חייב חטאת אבל הבא על הערוה והיא מתה פטור והבא על הטרפה אפילו נשחטה ברוב שנים שודאי לה למות בחולי זה חייב עד שתמות או עד שיתיז את ראשה הבא על אחד מן העריות דרך אברים או שחבק או נשק ונתנה בקירוב בשר הרי זה לוקה מן התורה שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה דברים המביאים לידי גילוי ערוה והעוש׳ דבר מחוקות אילו הרי זה חשוד על העריות נשי׳ המסוללות זו בזו פירוש מתחברות זו בזו דרך תשמיש אסור וזה מעשה ארץ מצרים שהוזהרנו עליו שנאמר כמעשה ארץ מצרי׳ אשר ישבתם בה לא תעשו ואמרו חכמי׳ ז״ל מה היו עושים איש נושא איש ואשה נושאת אשה ואשה ניסת לשני אנשים ואף ע״פי שהוא אסור אין לוקין עליו ואין האשה נאסרת על בעלה בכך אבל ראוי לנדותה ולהכותה מכת מרדות הואיל ועשו איסור ויש לאיש להקפיד על אשתו בדבר זה ולמנוע הנשים הידועות בכך מליכנס לה ושלא לצאת היא עליהן כל אשה האסורה אם היא בת ג׳ שנים (א) ומעלה גדול הבא עליה חייב והיא פטורה א״אכ היא גדולה אבל אם היא פחותה מזה שניהם פטורים שאין ביאתה ביאה וכן אשה גדולה שבא עליה קטן אם הוא בן ט׳ שנים ומעלה היא חייבת והוא פטור ואם הוא מבן ט׳ שנים ולמטה שניה׳ פטורין היה אחד מהם ער ואחד ישן הער חייב והישן פטו׳ א׳ מזיד וא׳ שוגג המזיד חייב והשוגג מבי׳ קרבן א׳ אנוס ואחר רצון האנוס (ב) פטור ואין העדים המעידים צריכים שיראו שיכנסו כמכחול בשפופרת אלא משיראו אותם דבוקים זה (ג) בזה כדרך המנאפים הרי אלו נהרגין בראיה זו:

כא צריך אדם להתרחק מן הנשים מאד מאד (א) ואסו׳ לו לקרוץ בידיו וברגליו ולרמוז בעיניו לאחת מן העריו׳ ואסור לשחוק עמה או להקל ראשו כנגדה או להביט ביופיה ואפילו להריח בבשמים שעליה אסור ואסור להסתכל בנשים שעומדו׳ על הכביסה ואסור להסתכל אפילו בבגדי צבעונין של אשה שהוא מכירה אפילו אינן עליה שמא יבא להרהר בה פגע באשה בשוק אסור להלך אחריה אלא רץ ומסלק לצדדין או לאחריו ולא יעבור בפתח אשה זונ׳ אפי׳ ברחוק ארבע אמות והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוון ליהנות ממנה כאלו מסתכל בבית התורף שלה (ב) ואסו׳ לשמוע קול

להסתכל בה ומ״ש אבל לא ישחוק ולא יקל ראש עמה באבות דר׳ נתן ואסור להשתמש באשה כלל בין גדולה בין קטנה וכו׳ בפ״י יוחסין (דף ע) : ומ״ש בתי זה שמוש אמרו בהדיא׳ פניו ידיו ורגליו כ״כ הרמ״בם בפכ״א מה״אב וכתב הרב המגיד שלמד כן מהירוש׳ ומבואר בכמ׳ מקומות שהיו משתמשי׳ בשפחו׳ ואמרו אמתי׳ דר׳ וכו׳ ע״כ : ומ״ש אפי׳ ליתן לו מים לרחוץ ובסוף קדושין (דף פא) רב אחא בר אבא איקלע לבי רב חסדא תתניה שקליה לבת ברתיה אותבה בכנפיה א״ל עבד מר אדשמואל דאמ׳ אין משתמשין בנשים א״ל כאידך דשמואל ס״ל דאמר הכל לשם שמי׳ וכתבו התוספות וע״ז אנו סומכי׳ שאנו משתמשים בנשים כתב המרדכי בפרק אף על פי הר״ם בר ברוך אומר אף על פי שאין משתמשין באשה דרך שפחות שהמלים אבינ״ל לרחוץ רגלי׳ עבדי אדוני והא דמשמע בירושלמי דאסור הייתו דברי׳ של יחוד במקום יחוד אבל במרחץ כיון שרוב בני אדם מצויים מותר מכאן לנויות ושפחות מותרות לרחוץ אותו במרחץ עכ״ל ואני אומר נתקשה הדבר ולא נאמר ודבר זה אסו׳ להעלותו על לב ואין ספק אצלי שאיזה תלמיד טועה כתב כן מעצמו ותלה הדב׳ ברבנו (ג) המסתכל על פוס אחת מהעריו׳ דין הוא שיחרו בו שלא יעבור על פתח ביתה ואם יעבור ילקו אותו פשוט בפרק ר״ג ובפ״ק דקידושין עכ״ל דבי׳ ירוח׳ ואין שואלי׳ בשלום אשה כלל אפי׳ ע״י שליח ואפי׳ ע״י בעלה וכולי ג׳ בפ״י יוחסין (דף ע) ומ״ש אבל מותר לשאול לבעלה איך שלומה כ״כ שם התוספות מדאמר בפ׳ הפועלי׳ שואלי׳ לאיש בשלום אשתו : המחבק או המנשק אחד מן העריות שאין לבו של אדם נוקפו עליה׳ וכולי כ״כ הר״מבם בפכ״א מה״אב וכתב ה׳ המגיד ע״ז בפ״ק דשבת עולא כי הוה אתי מבי רבה הוה מנשק לאחתיה אבי ידייהו ופליג׳ דידיה אדידיה דאמר עולא אמרינן לנזירה סחור סחור לכרמא לא תקרב כ״לר הזה מותר לחבק לבתו ולנשק׳

וליחן עמה בקידוש בשר וכן שאם עם בנה כל זמן שהם קטנים הגדילו שיש לבנה י"ל שני וכו' בסוף קידושין (דף ס) חכן מתיחד אדם עם אמו ועם בתו ויחן עמה בקידוש בשר הגדילו זה יחן בב אחיו וזה יחן בבתיהו ובגמ' וכמ"מ' רב אסי תיובתא דת"ר אסי ויוסף אמר תיובתא בן י"ב שני ויוסף א' ת"ל תיובתא בת י"ב שנים ויוסף א' תיובתא בן י"ג שנים ויוסף אמר זה וזה כדי שיהיו שדיה בגדולו ושערך למה כך שיש גירסת רש"י והרי"ף אבל הרא"ש השמטה על גירסת זו וכתב שיש הסכמה וכתב וי"ל תיובתא דאמרי תיובתא בת י"ל שנים ויוסף בן י"ג שנים ויוסף אמר זה וזה כדי שיהיו שדי בגדולו וכו' פי' זה וזה קרובים לשדים בגדולו וכו' שיש שנים שמעוכה לגדלות והרמ"בם כתב בשבי"ל מהשמ"ב הגדילו ונעשה הבן גדול וגדול עד שהיו שדים בגדולו ושערך למה זה יחן בבתיהו והיש יחנה בבתיהו ובפירש המשנה כתב בגירס' רש"י והרי"ף ויש בהלכות שפרי רבינו יעקב ויגדילה הגדילו שיש לבת י"ל אבל ולבן י"ב שנים ויש בגירס' הר"ר' ומ"ש ולא שבת בוסף לעמוד לפני אדם ערומה וכן אם אסור אפילו שיש בגדולה קטן שם אמר רב אסדא ל"ש אלא שאינם בוסף לעמוד לפניו ערומה אבל בוסף לעמוד לפניו ערומה אסור מ"ע יבר אלבשה ויבר רש"י בוסף לעמוד לפניו בידוע שיש בה טעם ביה ואע"ג דלא מיירי רב אסדא בבת לבני אב אלא לגבי אחר מעם הרמב"ם לא לגבי בנה וכתב בשבי"ל מהשמ"ב וכן אם אסור בוסף לעמוד בפני בנה ערומה ואף ע"ג שהם קטנים מהשגיעו לשכל מהם אין יפנין עמהם אלא בבגדיהן ואחריו נמצא רבי וסרי"ף גורס אמר רב אסדא ל"ש אלא בבוסף לעמוד ערומה אבל לא בוסף לעמוד ערומה לא וכתב הר"ן שאין גירס' הספרי' כן אלא כמו שכתבתי נעיל ושיש גירסת הרמב"ם והרא"ש ומ"ש רבי' שאם נתקדש אפילו לבני רב אחא מתניה שקלים בת בתיה בתיה בבנפיה מ"ל לא מבר מר דמקדש ופרש"י אין אדוני יודע שיש מקודשת ויש לו לשתרחק מא"ל ומשמע שהם דקטנים שיתם וסרי"ף כתב אסא דאמר רב אסדא ל"ש אלא בבוסף לעמוד לפניו ערומה וכו' אמר רבא לא אמרן אלא דמקדשה אבל לא מקדשה ליה לן בם וכתב הר"ן ע"ז אמהרי"ם נרב אחן שיקלע לבי רב אסדא אחיה שקלה לבת בתיה מוקבה בבנפי ומעם זה אע"פ שהבינו על המבחינו כל שאין לו ענין ליחן עמהם בקידוש בשר דאקן ועוד דבהו אחן בת בהו לא אקן ובשאי עובדא לא מדבריהן דבא כלל ועוד שפשט מעשה זה מדאלם דשיבא דמקדשם אע"ג דליבא שדים בגדולו ואפילו בבהו אסור אם בתו ובת בתו שוות בדינין אבל כלאם שבירסא אמרה שיתם לו לבדי ר"ל ע"כ: והרמ"ם כתב על דברי הר"ף משמע דקאי לבוסף לעמוד לפניו ערומה ולא לאיתי גירסא ו' בספרים ונם מעובדא דרב אחא בר בבא דשקלם בבת בתיה בבנפיה וכו' ומ"ל יש רב אסדא אחיה מר דמקדש משמע דבי מקדשא בכל ענין אסור ע"ל והרמ"בם כתב בשבי"ל מהשמ"ב ומ"ש בוסף לעמוד לפני אדם ערומה אם מבינים אלו אסור מעשה לא אמרינן בם ומ"ש בוסף לעמוד לפני ידיעה ובלבד שיהיה בגדולה ולא בקטנה ובגדולה בין קטנה בין שפחה בין משוחררת שמא יבא לידי הרהור עבירה באיזה שמוש אמרו ברחיצת פניו ידיו ורגליו אפילו ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו אפילו אינה נוגעת בו והצעת המטה בפניו ומזיגת הכוס שאין עושה לאיש דברים אלו אלא אשתו לבד ואין שואלים בשלום אשה כלל אפי' ע"י שליח ואפילו ע"י בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים אבל מות לשאול לבעלה איך שלום והמחבק או המנשק אחת מהערויות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן כגון אחותו הגדול ואחות אביו וכיוצא בהן אע"פ שאין לו שום הנאה כלל ה"ן מגונה ביותר ודבר זה אסור שאין קרבים לערוה כלל בין גדולה בין קטנה הוץ מהאב לבתו והאם לבנה כיצד האב מותר לחבק לבתו ולנשקה ולישן עמה בקירוב בשר וכן האם עם בנה כל זמן שהם קטנים הגדילו שיש לבת י"א שנה ולבן י"ב שנים זה ישן בבסיתו וזו ישנה בבסית' ואם הבת בוש לעמוד בפני אביה ערומה או נתקדשה אפילו היא קטנה אסורה וכן אם האם בושה לעמוד ערומה בפני בנה אסור אפילו הוא קטן:

כב אסור

מן התורה לאיש שיתייחד עם הערוה בין ילדה בין זקנה וחכמים גזרו על כל יחוד אפילו של פנויה וגויה ובלבד שתהא מבת ג' שנים ומעלה חוץ מן האב שמותר להתיחד עם בתו והאם עם בנה והבעל עם אשתו נדה וחתן שפירשה אשתו נדה קודם שבעל אסור להתייחד עמה אבל אחר שבעל בעילה אחת מותר להתייחד עמה והמתייחד אפי' עם פנויה בין גויה בין ישראלית מלקין אותו אבל היא לא נפסלה אם נתייחדה עם רשע סלב ביאתו והמתייחד עם אשת איש אין מלקין אותו שלא להוציא לעז על בניה שהם ממזרים כתב הרמב"ם ז"ל לא תתיחד אשה אחת עם אנשים הרבה עד שתהי' שם אשתו של א' מהם וכן לא יתיחד איש א' אפי' עם נשי' הרבה ונשים הרבה עם אנשים הרב' אין חוששין משום יחוד ע"כ ואיני מבין דבריו כיון שאוסר אשה אחת עם אנשים הרבה מאי נ"מ שאשתו של א' מהם שם אבתי איכא למיחש לאחריני וא"א ז"ל כתב שאשה אחת מתיחדת עם שני אנשים כשרים בעיר ובשד' עם ג' אבל בפרצים אפילו בעיר ובי' נמי לא ורש"י מתיר לאיש אח' עם נשים הרבה אא"כ עסקו עמהם שאז אסו' אפי' עם נשים הרבה כיון שלבו גם בהו"ת פירש דאפי' איש א' עם נשים הרבה

אסור א"כ אשתו עמו

ואם

קיל ערוה או לראות שערה והמתכיין לאחד מאלו הדברי' מכין אותו מכת מרדות ואלו הדברים אסורים גם בחייבי לאוין לא ירבו בני' ישראל פרוצות ראש בשוק אחת פנויה ואח"א ומות' להסתכל בפני הפנויה רב דקה אם היא יפה שישאנה כין שהיא בתולה או בעולה ולא עוד אלא שראוי לעשו' כן אבל לא יסתכ' בה דרך זנות ועל זה נאמר ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתול' וכן מית' לאדם לרבים באשתו אע"פ שהיא נדה והיא ערו' לו אע"פ שיש לו הנאה בראייתה הואיל והיא מותרת לאחר זמן אינו בא בזה לידי מכשול אבל לא ישחק ולא יקל ראש עמה ואסור להשתמש באשה כלל בין גדולה בין קטנה בין שפחה בין משוחררת שמא יבא לידי הרהור עבירה באיזה שמוש אמרו ברחיצת פניו ידיו ורגליו אפילו ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו אפילו אינה נוגעת בו והצעת המטה בפניו ומזיגת הכוס שאין עושה לאיש דברים אלו אלא אשתו לבד ואין שואלים בשלום אשה כלל אפי' ע"י שליח ואפילו ע"י בעלה אסו' לשלוח לה דברי שלומים אבל מות' לשאול לבעלה איך שלום והמחבק או המנשק אחת מהערויות שאין לבו של אדם נוקפו עליהן כגון אחותו הגדול' ואחות אביו וכיוצא בהן אע"פ שאין לו שום הנא' כלל ה"ן מגונה ביותר ודבר זה אסור שאין קרבים לערוה כלל בין גדולה בין קטנה הוץ מהאב לבתו והאם לבנה כיצד האב מותר לחבק לבתו ולנשקה ולישן עמה בקירוב בשר וכן האם עם בנה כל זמן שהם קטנים הגדילו שיש לבת י"א שנה ולבן י"ב שנים זה ישן בבסיתו וזו ישנה בבסית' ואם הבת בוש לעמוד בפני אביה ערומה או נתקדשה אפילו היא קטנה אסורה וכן אם האם בושה לעמוד ערומה בפני בנה אסור אפילו הוא קטן:

כב אסור

מן התורה לאיש שיתייחד עם הערוה בין ילדה בין זקנה וחכמים גזרו על כל יחוד אפילו של פנויה וגויה ובלבד שתהא מבת ג' שנים ומעלה חוץ מן האב שמותר להתיחד עם בתו והאם עם בנה והבעל עם אשתו נדה וחתן שפירשה אשתו נדה קודם שבעל אסור להתייחד עמה והמתייחד אפי' עם פנויה בין גויה בין ישראלית מלקין אותו אבל היא לא נפסלה אם נתייחדה עם רשע סלב ביאתו והמתייחד עם אשת איש אין מלקין אותו שלא להוציא לעז על בניה שהם ממזרים כתב הרמב"ם ז"ל לא תתיחד אשה אחת עם אנשים הרבה עד שתהי' שם אשתו של א' מהם שם אבתי איכא למיחש לאחריני וא"א ז"ל כתב שאשה אחת מתיחדת עם שני אנשים כשרים בעיר ובשד' עם ג' אבל בפרצים אפילו בעיר ובי' נמי לא ורש"י מתיר לאיש אח' עם נשים הרבה אא"כ עסקו עמהם שאז אסו' אפי' עם נשים הרבה כיון שלבו גם בהו"ת פירש דאפי' איש א' עם נשים הרבה

אסור א"כ אשתו עמו

ואם

דת"ל ואתא דוד ונגד אפי' תיובתא דאמרי' ואתא תלמידי שמאי וסלל ונגד אפי' תיובתא דבריה וכתב הרמב"ם בשבי"ל מהשמ"ב איסור יחוד סעריו' מפי הקבלה וטעמ' שלא"ם שלמדנו יחוד דאורייתא לאו למיגזרא שמא כתוב בתורה שהרי אמר רמז לייחוד מן התורה מנין ולגזון רמז מוכיח שאינו מפורש אלא רמז בעלמא ומ"ש ובלבד שתהא בת ג' שנים ומעלה כ"כ הרמב"ם בשבי"ל מהשמ"ב ומשוט הוא דכיון דבגיר מהכי לא חזיא לביאה לא מייסינן לייחוד דילה: ומ"ש חוץ מן האב שמות' להתייחד עם בתו וכו' ומשמע בסוף קידושין: ומ"ש והבעל עם אשתו נדה ואחן שפירש שאשתו נדה קוד שבעל אסו' להתייחד עמ' וכו' כבר נתבאר בעור י"ד סי' קל"ב: והמתייחד אפי' עם פנויה וכו' מלקין אותו אבל היא לא נפסלה וכו' ומתייחד עם ח"ל אין מלקין אותו וכו' בסוף קידושין (דף פא) אמר רב מלקין על הייחוד ואין אוסרי' על הייחוד אמר רב אסי לא אמרן אלא בייחו' שמוייה אבל בייחוד דת"ל לא אלא אסא מוליא לעז על בניה ומיר' רש"י מלקין על הייחוד מרדות ואין אוסרין אשת איש על בעל מחמת ייחוד וכתבו בתוספ' מלקין על הייחו' פירוש בקו' דמייתי בפנוי' דאסי' אוקי לה בשמוד ואין אוסרין על הייחוד מייתי בייחוד ת"ל וקב' דת"ל כ' לגדדין הקבי דיעא בפנוי' ומיסא בת"ל וכר' לפר' דסיג' ממי מיירי בפנוים ולאוסר' לכסן מפו' זונה עכ"ל: וכן הסכ דברי רבי': כתב הר"ב בפי' רש"ם על מ"ל מעבר' על איש מ' שהוא לודף אחריה וטוא מכחיסה אחין לאחמיר' כדי לייסרו ולהעניבו אבל כדי לאפריש מאיסור יגזרו עליו ידוי לבל ידבר עמה מטוב ועד רע וכן אלא יזורו בסכור אחת ר"ם סוא מוחזק בעיניהם לאחוד על הערוות לאוי לגעוד בו בגיאה ולאיים עליו שלא לא יקחסב בסור' ובדאוסו מבינים לרעה וידמוסו בשתי ידיה כמו שאמ"ל מלקין על לא טובה הסמוכה וכמו שכתב הרמב"ם בשבי"ד מהלכ' סנהדרין יב לב"ד בכל מקום ובכל זמן לסלקות אדם שמטוטעתו רעה וכו' וכיוצ' בזה כתב מהר"יק בסורש ז כ"ט בשבי' שטוטעת על אים שבת עליה בשע' עילופה והבטיח אות' שיתיאב' אחיכה לאמנה: כתב מהרי"ק בשורש ג קפ"ט אין ע"א לאמן בשבחאים ואם שעיד בדבר על חבירו אינו לאמן לא לגייס ולא לסרחיק חבירו שבעיד עליו ואפי' לשמו' אותו אינו נאמן ואפי' היה העיד לשמו' ולכל בכל אמר שאמרה שבתעבדים מבלומי אחין לאמיכה ואין שייך בכאלי גוונא מנלקין על לא טובה הסמוכה הבינו דוק' בקלא דלא פסיק לאפוקי שבא ביל' הקול מן הסרולים אחין לאחמיר' ולמטוע לקולו לס"ת: וכתב עוד שיש פי' ג' הא דאמרי' אחי ליסבא ביאה אע"ג דלקבולי לא בעי למיחש ליה בעי כת' הרמב"ם לא תתיחד אשה ת' עם אנשים הרב' עד שתהיה אשתו של ת' מהם וכו' בשבי"ד מהשמ"ב וטעמו משום דבסוף קדושין תכן לא יתיחד איש ת' עם ג' נשים אבל אשה ת' מתיחדת עם ג' אנשים רש"ל אף אים ת' מתיחד עם ג' נשים בזמן שאשתו עמו ויחן עמה בסוכה מפני שאשתו עשמרתו ופרש"י עם ג' נשים מפני שדעתן קלה ומתיהן מוחו' לשתיהן זו מתחיה' אחת תיר' זו מתחיה' אחת תעב' כמות' עם ג' אנשים שאחת בוש מתחיה ובגמ' אבל אשה ת' מתיחדת עם ג' אנשי' אמר רב יהודה ת"ר ל"ש אלא בכשרי' אבל בפרוצי' אפי' בי' נמי לא ואמ' רב מי ייתר דכשרי' כגון אבן אלא כגון ר' חנינא בר אפי' וחבירו וכיון דרב לא הוה מחזיק נשים בכבר לענין זה אין לאן בכשרים ולפי' אחת ובת' לא תתיחד אשה עם אנשים הרב' וכ"כ ס"ם ומשמע דש"ל לרמב"ם דר"ל אלו לתיסלוני אחת אלא לפרוצי ומ"ש אחת דבזמן שאשתו של ת' מהם שם עומדת להתיחד אשה עם אנשים הרב' ובי' נמי לא אמר רב יהודה ת"ר ל"ש אלא בכשרי' אבל בפרוצי' אפי' בי' נמי לא אמר רב יהודה ת"ר ל"ש דאם אחת מתיחד עם ג' אנשים

בעיר

ואם עסקו עמהם שלבו גס בהן אסור אף ע"פ שאשתו עמו שני בתים זה לפנים מזה ונשים בפנימי ואנשים בחיצון או בהפך ופירש אשה לבין אנשים או איש לבין הנשים חוששין משום יחוד מי שאשתו עמו מות' להתייחד עם הנשי' שאשתו משמרתו אבל ישראלית לא תתייחד עם עובד אלילים אע"פי שאשתו עמו שאין אשתו משמרתו לפי שאין לה בושת אשה שבעלה בעיר אין חוששין להתייחד עמה מפני שאימת בעלה עלי' כתב הרמ"בם ז"ל ואם זה גס בה כגון שגדל' עמו או שהיא קרובתו לא יתייחד עמה אע"פ שבעלה בעיר בית שפתחו פתוח לר"ה אין חשש להתייח' שם הערו' מותר להתייחד עם ב' יבמות או עם שני צרות או עם אשה וחמותה או עם אשה ובת בעלה או עם אשה ובת חמותה מפני ששונאות זו את זו ואין מתפו' זו על זו וכן עם אשה שיש עמה קטנה שיודעת טעם ביאה ואינה מוסרה עצמה לביא' שאינ' מזנה לפניה לפי שהיא מגלה את סורה כת' הרמ"בם ז"ל תינוק פחות מבן ט' שנים מות' להתיית' עם הנשים שלא גזרו אלא באיש הראוי לביאה אנדרוגינוס אינו מתייחד עם הנשים ואם מתיית' אין מכין אותו מכת מרדו' לפי שהוא ספ' אבל האיש מתייחד עם האנדרוגינוס ועם הטומטום: תקנו חכמים שיהו הנשים מספרות זו עם זו בבית הכסא (ג) כדי שלא יכנס שם איש ויתייחד עמהן לא תלך אשה בשוק ובנ' אחריה שמא יתפו' בנה ותלך אחריו להחזירו ויתעוללו בה הרשעי' שתפסוהו אין ממנין אפי' אדם נאמן וכשר להיות שומר בחצר שיש בו נשים אפי' הוא שומר בחוץ שאין אפיטרופוס לעריות לא ימנה אדם אפיטרופוס על ביתו שלא ינהיג אשתו לדבר עביר' לא ידור ת"ח בחצ' שיש בו אלמנ' אפי' אינו מתיית' עמה מפני החשד אא"כ אשתו עמו: אלמנה לא תגדל כלב ולא תקנה אשה עבדים זכרים אפי' קטני' מפני החשד מי שאין לו אש' לא ילמוד תינוקו' מפני שאמותיהם של הבנים באות לבית הספ' ונמצא מתגרת בנשי' וכן אשה לא תלמוד קטני' לפני אבותיה' שבאי' בשביל בניה' ונמצ' שמתייחדי' עמה ואם יש לו אשה למלמד יכול ללמד תנוקות אפילו אינ' עמו בבית הספ' אלא היא בביתה והוא מלמד במקומו:

כג אסור להוציא שכבת זרע לבטלה ‏ אפילו לא יהא דש מבפנים וזורה מבחוץ ולא ישא קטנ' (א) שאינה ראוי' לילד ואלו שמנאפי' ביד ומוציא שכבת זרע לבטל' לא די לו באיסור הגדול שעוש' אלא שהוא בנידוי ועליהן נאמר ידיכם דמים מלאו וכאילו הורג הנפש ואסור לאדם שיקש' לדעת או שיביא עצמו לידי הרהור (ג) ואם יביא לידי הרהור יסיח נפשו מדברי הבאי והשחתה לד"ת שהיא אילת אהבים ויעלת חן לפיכך אסור לישן על ערפו ופניו למעלה עד שיטה מעט כדי שלא יבא לידי קישוי ולא יסתכל בבהמה חיה ועוף בשעה שנזקקין זה לזה ומות' למרביעי' (ד) בהמ' להכני' כמכחול בשפופר' מפני שהן טרודין במלאכתן ולא יבואו לידי הרהור כתב הרמב"ם

הרמב"ם ז"ל אסור למי שאינו נשוי לשלוח יד במבושיו כדי שלא יבא לידי הרהור ואפי' מתחת טיבורו לא יכני' ידו כדי שלא יבא לידי הרהור ואם הוא נשוי מות' ובין נשוי ובין שאינו נשוי לא יושיט ידו באמה כלל אלא בשעה שנצרך לנקביו ואני כתבתי בא"ח דאף נשוי אסו' אם לא מהעטרה ולמטה לצד הארץ:

כב ישראל

לא נחשדו על משכב זכור ועל משכב בהמ' לפיכך מות' להתייחד עמהן והמחמיר עצמו שלא להתייח' אפי' עם בהמ' ולא עם אביו ה"ז משוב' האומו' עע"ז חשודי' על הכל לפיכ' אין מוסרי' להם תינוק ללמדו ספר או אומנו ואין מעמידין בהמ' בפונדקאו' שלה' אפי' זכרי' אצל זכרי' ולא נקבו' אצל נקבו' ואין מוסרין בהמ' לרוע' שלה' אפי' זכרי' לזכ' ונקבו' לנקבו' מפני שכול' הם בחזק' מנאפי' וכשיב' הזכ' לשכב עם הנקב' ישכב עם הבהמ' ור"ת פסק שמות' להעמי' בהמות אצלם דקיימא לן שאינן חשודי' על הרביעה:

כג כתב

הרמ"בם אין לך דבר בכל התור' כולה שהוא קש' לרוב בני אדם לפרו' כמנו יות' מן העריו' ומביאו' האסורות ואמרו רבותינו גזל ועריו' נפשו של אד' מתאוה להם ומחמדתן ועוד אמרו רוב בגזל ומיעוט בעריו' והכל באבק לשון הרע לפי' ראוי לו לאד' לכוף יצרו בדב' הזה ולהרגיל עצמו בקדושה יתר' ובמחשב' טהור' ובדעת נכונ' כדי להנצל מהם ויזהר מהיחוד שהוא הגורם הגדול גדולי חכמי' היו אומרי' לתלמידיהם הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי כדי ללמ' לתלמידיהם שלא יתביישו בדבר זה ויתרחקו מן היחוד וכן יתרח' מן השחו' ומהשכרו' ומדברי עגבים שאילו גורמי' גדולי' הם והם מעלות של עריו' ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתרה וגדולה מכל זאת אמרו יפנה אדם עצמו ומחשבתו לד"ת וירחיב דעתו בחכמ' שאין מחשבו' העריו' מתגברו' אלא בלב הפנוי מן החכמה ובחכמה מה הוא אומר איל' אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבת' תשג' תמיד ואשתו של אד' מותר' לו לפיכ' כל מה שירצ' לעשו' באשתו עוש' בועל בכל עת שירצ' ומנשק בכל אב' שירצה ובא אלי' בין כדרכ' בין שלא כדרכ' בין דרך אברי' ובלב' שלא יוצי' ש"ז לבטל' ור"י פיר' דאפי' בהוצא' ש"ז נמי מות' לשמ' שלא כדרכה ובלב' שלא יהא רגי' בן אלא אקראי' בעלמ' שמתאו' לאשתו לשמ' שלא כדרכ' אלא אסו' להיו' רגיל בכך עוד מדברי הרמ"ב' ז"ל מדת חסידו' שלא יקל ראשו בכך ושיקיר' עצמו בשע' תשמי' ולא יסור מדרך העול' שאין דבר זה אלא כדי לפרו' ולרבו' ולא ירב' בתשמי' להיו' מצוי אצל אשתו תמי' שדב' זה פגום הוא מאד ומעש' בורות הוא אלא כל הממע' בתשמי' ה"ז משובח וכלבד שלא יבטל עונ' אא מדע' אשתו ע"כ ואיזהו העונ' האמור בתור' הטיילי' שפרנסת' מצוי' להם ואין פורעין מס עונת' בכל יום הפועלי' שעושי' מלאכ' בעיר אחר' ולנים בכל לילה בבתי' פעם אחת בשבוע ואם עושין מלאכ' בעיר' פעמי' בשבוע והחמרי' אחת בשבוע והגמלי' אח' לל' יום והספני' אחת לו' חדשי' ועונ' ת"ח מליל שבת לליל שבת וכל האדם חייב לפקוד את אשתו בליל טבילת' ובשע' שהו' יוצ' לדרך כת' עוד הר"מב' ז"ל בעניין דיחוק התשמי' שכב' זרע הוא כח הגוף ומאו' עינים וכל זמן שתצ' ביות' הגוף כלה וכחו כלה וחייו אובדי' וזהו שאמ' שלמ' בחכמתו אל תתן לנשי' חילך וכל השטוף בבעיל' זקנ' קופצ' עליו וכחו תשש ועיניו כהו' וריח רע נודף מפיו ומשיחיו ושע' ראשו וגבו' עיניו וריסי עינ' נושרו' ושע' זקנו ושיחיו ושע' רגליו רבה ושיניו נופלי' והרב' כאבי' חוץ מאילו באים עליו אמרו חכמי' הרופאי' אחד מאלף מת בשא' חולאי' והאלף ברוב התשמי' לפיכך צריך אדם ליזה' ברב' אם רוצ' להיו' בטוב' לא יבעול אלא כשימצ' גופו ברי' וחזק ביות' והוא מתקשה הרב' שלא לדעתו ומסיח דעתו לדבר אחר והקישוי כשהי' וימצ' כובד ממתניו ולמט' וכאילו חוטי' הבצי' נמשכין ובשרו חם וזה צריך לבעו' ורפוא' לו שיבעו': לא יבעו' אדם והו' שבע או רעב אלא לאח' שיתעכ' המזון במיעיו ויבדוק נקביו קודם בעיל' ואחר בעילה ולא יבעול מעומד ולא מיוש' ולא בבית המרחץ ולא ביו' שנכנס למרחץ ולא ביום הקזה ולא ביום יציא' לדרך או ביום ביאתו מן הדרך לא לפניהם ולא לאחריהם ע"כ ואף כשישמ' בשע' העונ' לא

כתב הרמ"ה אסו' למי שאינו נשוי לשלוח יד במבושיו וכו' כל זה דברי הרמ"ה פ"כ מהא"ב וסוף בפ' כל היד וכבר כתבתי בזה בטור א"ח סימן ג' כתו' בספר הזוהר שחמור עון הוצאת זרע לבטל' מכל שאר עבירות שבתורה לכן צריך ליזה' ממנו מאד:

כתב הרמ"ה בתשוב' כלל נג' סימן ג' שאלה' אשה שיש לה אונס ברח' בענין שאין השמש דם כראוי לו ומתוך שאונס פעמי' שהוא דם בחוץ ולעולם הוא זורה בחוץ יצא שהו' אסו' כיון דלעולם הו' זורה בחוץ קרי"ביה ושפכה מלא' ולא ע"ש שלפעמי' הוא דם מבפני' מ"מ כיון דלעולם הוא זור' בחוץ אסו' ונרוע מפצוע דכא דהוא מסת' כדרך כל הארץ אע"פ שאין זרעו ראוי לה:ריע מידי דהו' אעקר' זקנ' וקטנ' עכ"ל: אסור לרכוב על בהמה בלא אוכף פ"ב דנדה וספ' מנות קטן סי' רל"ב:

כב ישראל לא נחשדו על משכב זכור ועל משכ' בהמ' וכו' בסוף קדושין (דף פ"א) אמ' רב יהודה אמ' רב אסי מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו כו' אמריתה קמי' דשמואל אמ' אסור להתייחד עם כל עריו' שבתור' ואפי' עם בהמ' תנן מתייחד אדם עם אמו ועם בתו תנאי היא דתני אמר ר"ע השמרו בי מפני בתי אמר ר"ט השמרו בי מפני כלתי

[illegible]

נמוע מאד בשע' תשמי' ולא ישמש בשני כל חי בפני כל היד וכמו שכתו' בשמוך
ותיכוה שמיכו יודע לדבר כבשמו' דמי וכשא דאסו' בשני כל חי דוקא בעצוי וכו' כל זה
כתבאר בטור א"ח סי' ר"מ: ומ"ש ויש לספקתקה מי שני בספסק' מחיצ' ' ומקתבר'
דלא מסכי וכו' מר' דסבר' הסוב' סיא זו טעמ' מנו לגיעו' במחיצ' ' מוגבע הוא ומע' י"ל
דאע"ג דבמחיצ' ' הוא סמוי מעין סיוסב חוץ לתחיצ' מ"מ מרגיש הוא בשעה שסלס
מעמ' וכיון שכן אין כאן לגיעו': בית שיש בו ס"ת לא ישמש עד שיעש בשני שלש
י' ומס יש בו בית אח גרי' שיוציאו ואם יש בו תפלין וכו' אסו' עד שיתן אות' כלי בתוך
כלי וכוא אלא יסא שני עיוה לו וכו' ואם שיר' טלית על שאלנו תשוב ככלי תוך כלי
סכל סוף פרק מי שמתו (דף כז): וכ"ש דחוגסין וספרי תלמוד אסו' עד שיתן אות'
כלי בתוך כלי כן כת' שרא"ם סס: ויעש הדב' בתיבו ובילא לא בתחב' אלינ' וכו' בדאית'
בבדדי' מר' אלו עוקרי' (דף כ) שאלו לאיבו' אלוס וכו' בסוף שפרק: גרסי' בעכבר' כלוס
הוא לאמר' ויש לגעגל' זו דרך עזות וכו' ו"ל יסקר עעוה לא בשע' תשמי' ולא קודם לכן
וכולי בסס"ב דבדי' (ד' כ) אסא דקלא דקלא' הרבי' מעני עם הויין מעני שמספרי' בשעת
תשמי' רמי מדקמי' שאלו אח אימא אלוס אשתו של ר' אליעזר מעני עם בכיך יפיפין
ביות' א"ל אימו מסס' עמי לא בתחב' אלינ' ולא בסוסס אלא בתי אלינ' וכבסו' מסכל
עמי מגלה טמא ומכסה טמא כלוס אלא' מס' מסס' סיס בשעת תשמי' ומעני הא בעיל
דקמיס הא בעיל אחרניי' ומדלא אני הא קודם תשמי' הא בשע' תשמיש משמע
דל"ם קודם תשמיש ל"ם בשע' תשמי' לא יסס' עמס: וכ"ש ואם סיבר עמס עליו נאמ'
מגיד לאד' עם סיום אפי' סיבר בטר' אבין אדם לאשתו וכו' בס"ק דחגיג' (ד' ח):
ומ"ש אבל בעכיני תשמיש יכול לספר עמס כבר כתבתי בשמוך דבכי מסיק בס"ב
דבדיס (דף כ) וכ"ש כדי לברכנו' תלוהו כ"ג בר"א' שם וסר"ן כת' דבעיני דתשמי'
פרי כדי לרלות' ואסו שכת' רבי' בשמו' מו אם סיס לו כעס עמס ונדיך לרלות' וכו' ומ"ש
בדאית' בבדבו' מר' סרוא' (בדף סד) דב כסר' עאל בגא תוקי פוריס דדב וכו' בס"ק
דחגיג' (דף ס) מני מיתי': כתב סרמב"ם אסו' לאמש בשווקי' ובכתובות ובגנים
ובסרדסי' וכו' בפר' כ"א מס"אב: וכתב ס"ס בפר' בגמ' סדין אדם לאשתו וכו' בס"ק דחגיג' (ד' ח):
אחתו אחת שתאנס וכלקוסו: אסור לשמש מטתו ביום ובלילה לאור סגד ובבית אפל
עוחר ביום ות"ח וכו' בפרק כל סיד (ד' יז) וכתבו הגהות מיימון בס"ד מהלכות י"ט
שדקדקו אתו' שבגיל' אסו' לאמש אלא בכר אפי' עכ' ידי שאמלא (ת) טלית אסור לאמש
בפני רעבון אלא לאחסוכי בגיס בס"ק דתעניות (ד' יח) אבכאלי אל יסמש עד שיבא
עליתו בסוף פרק אף על פי (דף סס) ומדברי הרא"ש לריך לבדר אימו מחבבה
בכוי וכו' בספר בעלי הגמס: ומ"ש

לא יכוין להנאתו אלא כאד' חפורע חובו שהו' חייב בעונתו ולקיים
מצות בוראו בפריה ורביה ושיהיו לו בניס עוסקים בתורה
ומקיימין מצו' בישראל ולא יבעול אלא מרצונ' ואם אינ' מרוצ' יפייסנ'
עד שתתרצ' ויהי' צנוע מאד בשע' התשמיש ולא ישמש בפני כל חי
גרסי' בגדה בפ' כל היד רבה מרדקי' נזי דכלתי' אביי באלי דדבי פיר'
דיו מבריהי' אפי' הצרעי' והזבובים שסביב מטותיה' בשעת תשמיש
ומיהו הם היו מחמירי' על עצמן דגרסי' נמי התם אמ' ליה רב יהודה
לשמואל אפי' בפני עכברים פירו' שאל לו על מה שאין משמ' מטתו
בפני כל חי אם אסור אפילו בפני עכברי' אמר לו כגון של בית פלוני
שמשמשי' מטותיהן בפני עבריהן אלמ' שמות' כפני עכברי' אא שהם
היו מחמירי' על עצמן הילכך מות' אפי' בפני בהמ' והיה ועוף ותינוק
שאינו יודע לדב' בבהמ' דמי והא דאסו' בפני כל חי דוק' בגיעו' אבל
בישן שפי' דמי ויש להסתפק אי מהני בהפסק מחוצ' עשר' ומסתבר'
דלא מהני אע"ג דמהני גבי ס"ת הבא כיון דטעמ' משו' צגיעו' הוא לא
מהני בית שיש בו ס"ת לא ישמש עד שיעש בפניו מחיצ' עשר' ואם יש
לו בית אחר צרי' שיוציאנו ואם יש בו תפלין או שאר ספרים ל"ש
חומשין או ספרי תלמו' אסו' עד שיתן אות' בכלי תוך כלי והוא שלא
יהי' כלי השני מיוח' לו יאבל הוא מיוח' לו אפי' מא' כחד חשי' ואם פיר'
טל' על הארנו חשו' בכלי תוך כלי ויעש הדב' באיס' ובידא' לא בתחיל'
הליל' ולא בסוף' כדי שלא ישמע קול בני אדם ויבא להשו' באש אחר'
אלא באמצע הליל' בראית' בנדרי' בפר' אלו נדרי' שאלו לאיס' שלום
אשתו של ר"א מפני מה בניך נאים ביותר אמרה מפני שאינו מספר
עמי לא בתחיל' הליל' ולא בסוף' אא באמצע הליל' פיר' מספ' בשעת
תשמיש וכשהו' מספ' מגל' טפח ומכס' טפח ורומ' כמי שכפאו שד פי'
באיס' ובירא' כמי שכפאו שד בת' הראב"ד י"מ מגל' טפח מכס' טפח
ורומ' כמי שכפאו שד שלא היה ממרק האב' בשע' תשמי' כדי למעט
הנאתו ורומ' כמי שכפאו שד שעוש' הדב' מאונס ונ"ל מגל' טפח באש'
כלומ' מגל' אות' לצורך תשמיש ועכשיו מכסה אות' כלומר שלא היה
מאריך באותו מעש' כמי שכפאו שר ונבע' והניח המעש' כל כך היה
מקצ' בתשמי' ואם תקש' לדא"כ לא היה משה' על הבטן ואמרו חכמי'
שכר פרי הבטן בשכ' שמשהין עצמן על הבטן עד שיזרעו נשותיהן
הויין להו בני' זכרי' יש לתרץ כי כל לבבו דורש ה' וכל המעשי' שהם
לשם שמים טובי' הם מי שיודע בעצמו שיוכל לעשו' המעשה ולא
תכנס בו מחשב אחר והוא משהה עצמו כדי שתהנ' האש' מן המעש'
ותזריע היא תחל' מבוין לעשות מצוה ועוש' אותה הקב"ה משלם לו
שכרו בבני' זכרי' ומי שאינו בטוח בעצמו וממה' כדי להנצל מן החטא'
גם הוא עוש' מצו' והקב"ה משלם לו שכרו בבנים זכרי' ע"כ ו"מ מגלה
טפח על הסיג שהיא חוגר בו שאף בשע' תשמי' היה מצר"כ לתגור בו
מגלה רק טפח ממנו ומכס' מיד לאח' תשמי' כדי למעט הנאתו גרסי'

במסכת בלה הוא למטה והיא למעל' זה דרך עזות שמשו שניהם זה
דרך עיקש: ואל יספר עמה לא בשע' תשמי' ולא קוד' לכן כדי שלא
יתן דעתו באשה אחר' ואם סיפר עמה ושימש מיד עליו נאמ' מגיד
לאדם מה שיחו אפי' שיח' בטלה שבין אדם לאשתו מגידין לו בשע'
הדין אבל בעניני תשמיש יכול לספר עמה כדי להרבות תאותו
בראית' בברכו פר' הרוא' רב כהנ' עייל גנא תוה' פוריה דרב שמעיה
שה ושיחק ועשה צרכיו או אם היה לו כעס עמה וצריך לרצותה
שתפייס יכול לספר עמה כדי לרצותה כתב הרמב"ם ז"ל אסור
לשמש בשווקי' וברחובו' ובגנים ובפרדסים אלא בבית דירה שלא
יראה כזנות וירגילו עצמן לזנו' והבועל אשתו במקומות אילו מכין
אותן מכת מרדו' ע"כ אסו' לשמ' מטתו ביום וכליל' לאור הנר ובבית
אפל כמת' ביום ות"ח כיון שצנוע בכל דרכיו מאפיל בטליתו ושפיר
דמי: אסו' לשמש בשנת רעבון אלא לחשוכי בנים אבסנאי אל ישמ'
עד שיב' לביתו מדברי הראב"ד צריך לברר איזו מחשב' נגוו' שצריך
שתהי' לאד' בשע' תשמי' ודרשתי וחקרתי ומצאתי תוכן המעש' הוה
על ארבעה כיונו' שלש' מהן עיק' קבול השכר והרבי יעית קרוב לקבול
שכר ושכר' מועט מן הנ' ראשונ' לשם פריה ורביה והיא הנכונה
שבכולן לקיי' מצו' עשה השני' לתקון הולד כמו שאמרו רז"ל שלש'
הדשי' הראשוני' קשה לאש' וקשה לולד אמצעי' קשה לאש' ויפה
לולד אחרוני' יפה לזה ולזה שמתוך כך יצא הולד מלובן ומזורז וגם זו
הכוונה נמשכ' לכיוונ' פ"ו השלישית אם ילדה אשתו והיא מניקתו
ומשתוקקת אליו והוא מכיר שמשרלתו ומרצ' אותו והיא מתקשטת
לפניו כדי שיתן דעתו עליה כן בצאתו לדרך שהיא משתוקק אליו
גם באלו יש קבול שכר והיא מצות עונה האמור' בתורה והרביעית
שהוא מבוין לגרוש עצמו מן העכיר' כדי שלא יתאו' לעשות עביר' כי
הוא יצרו גוב' ומתאו' על דבר ההוא גם בזו יש שכר אך לא כראשונו'
לפי שהיה יכול לרחות את יצרו ולכבוש אותו בענין שאמרו הכמי'
אבר קטן יש באד' מרעיבו משביעו ומ"מ מי שכוונתו לכך שישבע
מן ההיתר כדי שלא יעבר ויתאוה אל האיסור כוונתו לטובה ויש לו
שכר כאדם שיכול להתענות יום אחד בלא טורח גדול שלא יחלה
ושלא יצטער הרבה אעפ"כ הוא אוכל מעט כדרך שאר בני אדם
שאינו נתפס באות אכיל ומקב' עלי' שכר שמרא' לנפשו מעט הנאה
ואינו רוצ' לצער אותו בענין שאומ' נומל נפשו איש חסיד ונאמ' צדי'
אוכל לשובע נפשו אבל מי שאינו צריך לדב' ואין יצרו מתגבר עליו
והוא מעורר תאותו ומביא עצמו לידי תאות קישוי כדי שישביע את
יצרו ולמלא תאותו מתאות העולם הזה הוא עצת יצר הרע מן ההית'
יסיתנו אל האיסו' ועל זה אמרו רז"ל המקש' עצמו לרעת יהא בנידוי
ופריך ולימא אסור דמיגר יצר הרע בנפשיה וזה דומה לאדם שהוא
שבע ואוכל ושותה יותר מדאי עד שמשתכר ומקיא ודומה לבהמה
שאוכלת עד שיאחזנה דם ותמות ויש עוד מחשבות המפסידות את
שכרו והן בני תשע מדות בני אנוס בני שנוא בני נידוי בני תמורת
בני מורדת ע"א בני מריבה בני שברות בני גרוש הלב בני ערבוביי'
בני חצוף ותניא לא תתורו אחרי לבבכם מכאן אמר רבי נתן שלא
ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר ואמר רבינא לא נצרכא
אלא אפי' לשתי נשיו בני אנוס אין צ"ל שאם אנס אשה והולי' ממנ'
בן אלא אפי' אנס אשתו וכן שנינו במסכת כלה מפני מה הויין לאד'
בנים בעלי מומין מפני שתובעה ואינה נתבעת לו פיר' אינ' מתרצה
לו ורבי יהודה אומר מפני שאומר' לו בשעת תשמיש אנוסה אני
ואיכא בינייהו רוצ' ואינו רוצה נמצ' כי האונס גם באשתו אסו' אלא
אם הוא צריך לאשתו יפיים ואח"כ יבעול בני שנואה כמשמעו והוא
ששנאה בשעת התשמיש אבל אם רצויה בשע' תשמיש שרי אע"פ
שהיא שנואה בני נידוי בני נדה אע"פ שאינו ממזר מן התורה וי"מ
שהו' או היא בנידוי שאסורים בתשמי' המטה וה"ה נמי אם אח' מהם
אבל בני תמורה שהיה מבוין לערוה ונזדמנה לו אשתו וי"מ אפילו
שתי נשיו שנתכוון לזו ונזדמנה לו אחרת בני מורדת דאמר ליה לא
בעינא לך ואף עפ"כ משמש עמה והרי היא אצלו כמו זונ' אע"פ שהו'
מדעת: בני מריב' שהם מתקוטטי' יחד בכל פעם דהוי ביא' זו כמו זונ'
ביון שאינה מתוך אהבה: בני שברות שהוא או היא שכורים: בני
גרושת הלב שבלבו לגרש אפי' אין בלבו שנאה כגון מאותן שכופין
להוציא ונמר בלבו לגרש ואח"כ בא עליה בני ערבוביא שמשמש עם
אשתו ונתן דעתו על אחרת אפילו שתידון נשיו בני הצופה שתובעו
בפה והרי היא כזונה ואסור לקיימה אבל מי שאשתו מרצה אותו
בדברי ריצוי ומתקשטת לפניו כדי שיתן דעתו עליה על זה אר"ל
שיבואו ממנה בנים חכמים כלאה שיצא ממנה יששכר וכל אלו
מדות אפי' צריכים לפריה ורבי' כגון שאינן מעוברת א"ח באלו המדו'
פונם הול' ונקרא רשע: ויש עוד דברים שפונמים המעשה ומקלקלי'
אותו ותן מה שפי' בנדרי' א"ר יוחנן בן דהבאי ד' דברי שחו לי מלאכי

כה (ת) וכ"כ סס סמ"ם ומ"ש וכן נראה מסוגי' הגמ' פ"ג דגיטין בגיטא דאין מבגין סגר ג"ש מפני המעו' ונראה כס דפלי דבסוגיס מתיני' ע"ב דאוב לגון סגר אף מבגין נגאס דפני הכתב סס דאיפסר לתקיעת מתאלס נסגון ונראה פאוב נראה דרך מסגון ות"ס מסמב דאנו:

השרת חגרין מפני מה הויין מפני שהופכים שלחנם פירוש שנוהגין כמעשה בהמ׳ סומין מפני מה הוין מפני שמסתכלים באותו מקום בשעה שהם רוצים לשמש אע״פ שבשעת המעש׳ מצניע עצמו אם ביום מאפיל בטליתו בלילה מכבה הנר מ״מ נוהג בה מנהג הפקר וכ״ש כשמסתכ׳ שלא בשע׳ התשמי׳ שהוא משס׳ יה״ר בעצמו אמין מפני מה הוין מפני שנושקין באותו מקו׳ חרשין מפני מה הוין מפנו שמספרין בשע׳ תשמי׳ הראשונו׳ כמפני שנוהג בה מנהג הפקר הרביעי׳ מפני שנותן דעתו באשה אחרת ומה שא׳ ר׳ יוחנן אין הלכה כר׳ יוחנן בן דהבאי שאוס׳ אינו אלא על הפיכ׳ שלחן אבל כל האחרי׳ אסורי׳ והפיכ׳ שלחן נמי שהתירו דוק׳ שהיא מתרצה לו אבל אם הוא כופה אותה לכך קורא אני עליו גם בלא דעת נפש לא טוב שהרי אמרו אין ברגלים חוט׳ זה הבועל ושונה ופריך והאמר רבא הרוצ׳ לעשו׳ בנים זכרים יבעול וישנ׳ ומשני כאן לדע׳ כאן שלא לדע׳ השתא אפי׳ זה שבועל כדי לעשו׳ בני׳ זכרי׳ אם הוא שלא לדעת אסור כ״ש אם הופך שלחנו שלא לדעת שנקרא חוט׳ ויש מקשין מהא דאמ׳ יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת כיון שנתנו חכמים עונה לכל איש לפי כחו כדאית׳ בכתובו׳ א״כ מה תהא עוד דחיית השמאל והקרב׳ הימין ויש להרין שלא אמרו כן אלא על הטיילי׳ שעונתן בכל יום שעליה׳ אמר תהא השמאל דוחה למעט מהן ברשות׳ כדי שלא יתגבר יצרו עליו אבל מעונות ת״ח אין למעט וכל שכן מעונות אחרות כגון הגמלים והספנים ועוד י״ל כי עונות שנתנו חכמי׳ למלאו׳ תשוקת האשה אינו רשאי למעט מהן שלא מדעת׳ אבל אם יצטרך להרבות כדי להנצל מן העבירה הרשו׳ בידו ועל הדרך הזה הוהי׳ שיעמ׳ כנג׳ יצרו ולא ימלא כל תאותו אלא תהא שמאל דוח׳ וימין מקרבת ולא דחיי׳ נמור׳ כי שמא מתוך הלחמ׳ עם יצרו לדחותו יבטל עונתו אלא תהא ימין מקרב׳ לקיי׳ עונתו ועוד יש לומ׳ כי העונות שקבעו חכמים ז״ל ע״ד סתם קבעו אותם כי אמרו דעת האשה שהיא מתפייסת בכך אבל אם רואה שהיא מבקש׳ות׳ על ידי קישוט׳ והשתדלותה לפניו חייב לשמח׳ בדבר מצוה כדאיתא בפסחים אמר רבא חייב אדם לשמח את אשתו בדב׳ מצו׳ אפי׳ שלא בשע׳ עונת׳ ואפי׳ היא מעובר׳ וכשהי׳ צריכ׳ לאותו מעש׳ קאמ׳ אר״י בן לוי היודע באשתו שהי׳ יר׳א חטא ואינו פוקד׳ נקר׳ חוטא ואם הוא בשעת עונת׳ פשיט׳ דאורית׳ היא אלא אפי׳ שלא בשע׳ עונת׳ קאמ׳ ואמרי׳ נמי הי״א ר׳ לפקו׳ אשתו בשע׳ שיוצ׳ לדרך אפי׳ בשע׳ וסתה ואיתא נמי במסכת כלה מה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרי׳ יעש׳ חפצי שמי׳ וחפצי אשתו חפצי שמי׳ יפזר מעות לעניים חפצי אשתו ר״א אומ׳ יפתנה בשע׳ תשמיש ר׳ יהודה אומר ישמחנ׳ בדבר מצוה ואחר שצריך לעשות חפצי אשתו לשמחה בדבר מצוה בכל שהיא צריכה ע״כ הזהירו שתהא שמאל דוחה פן תסיתנו לעבור על המד׳ הזא׳ ותמשיכהו אחריה להבלי העולם ע״כ מדברי הראב״ד ז״ל:

הלכות קידושין

כו אין האשה נחשבת אשת איש אלא על ידי קרושין שנתקדשה כראוי אבל אם בא עליה אדם בלא קידושין לשם זנו׳ לוקה משום לא תהיה קדשה והיא זונ׳ האמור׳ בתורה ואפי׳ לא בא עליה לשם זנות אלא לשם אישו בינו לבינ׳ אינ׳ נחשב׳ כאשתו אפי׳ אם יחד׳ לא אדרב׳ כופין אותו להוציא׳ מביתו וכ״כ א״א הרא״ש ז״ל בתשוב׳ פנויה המשרת׳ בבית ראובן ויצ׳ קלא דלא פסי׳ שמתייח׳ עמה לא מיבע׳ שבני משפחת׳ יכולין למחו׳ בידו שהו׳ פגם להם שתהי׳ פלגשו׳ לא בית דין כופין אותו להוציא׳ מביתו שדב׳ ידוע שהיא בוש׳ לטבול ונמצא

כתב הר"ש בר לאמת בתשוב' דאי' ליכא מקדש זה דרב מבני' מאן דמקדש בלא שידוכי' אם היה ללמ' עליו זכו' שלא כתב' זה אלא כשהקידושין חלין בודאי או בספק אבל היכ' דליכ' קידושי' כלל לא כיון דלא אסרו מעשיו ומ"מ אם יחזיק ברשעתו ויוגי' לגנו דאי' לנדותו ולהכותו על זה וכתב עוד על מי ששידך אשה ואח"כ נשאת לאחר וטען זה שקידשה בביאה בלא עדים אין בדבריו כלו' ומ"מ ראוי לגעור בזה שהעיז פניו לומר שקידש בביאה עכ"ל:

ואם אומר' שהיא' מכרת אינה מקודש' ולא. "אם אפי' אומרת שאינה מכרת מקודשת ואיפש' דהר"אש מודה לאחר מפרש' בענין שאם המתקדש' ואיכו לא איירי אלא בדי' שאין המקדש דכיון שהוא הוציא מפיו לשונו' הללו מוקם לשם קדושין הוציא' אבל לאשה שומעת דבריו ומוקס שאינ' מכרת באותן לשונו' שהם לשם קדושין ומ"ש לרי' שתאמר שהיא מכרת' ומ"מ יש לתמוה על רבי' שלא הזכיר סברת הר"אש בזה כלל:

ונמצ' שבועל נדה ואפי' אם הכניס' לחופ' אינו קונ' להיות' כאשתו ור"ח כתב שאם הכניסה לחופה צריכה גט מספק ומשנתקדשה נחשבת כא"א לחייב הבא עליה וצריכה גט אבל אינה חשובה כאשת איש לכל דבר כאשר יתבאר לקמן בעזר' האל: דבר תורה היא מתקדש' בכסף או בשטר או בביא' אבל חכמים אסרו לקדש בביאה משום פריצו' ולא עוד אלא שהמקדש בביא' מלקין אותו אבל קרושין קידושין ואפי' המקדש בכסף או בשטר ולא שידך תחלה או אפי' שידך וקיד' בשוק א"ר שמלקין אותו וכ"כ הרמ"בם ז"ל אבל אדוני אבי הר"אש ז"ל כתב שאין הלכ' כרב אלא בהא הלכה כרב שמלקין על המקדש בביאה ולא באינך:

כז בכסף כיצד נותן לה בפני שני' פרוט' או שוה פרוטה בין כסף והו' משקל חצי שעורה (א) בין כל דבר (ב) ואומר לה הרי את מקודשת (ג) לי או הרי את מאורסת לי או הרי את לי לאנתו וכן בכל לשון שמשמעותו לשון קידושין ודאי באותו מקום ובלבד שהיא תבין שהוא לשון קידושין ואם היה מדב' עמה תחלה על עסקי קדושין ונתנו לה אפילו בשתיקה הוו קידושין והוא שעדיין עסוקים באותו ענין וכ"ש אם אמר לשון קידושין ודאי אלא שאינה מבינ' אותו דהוו קידושין אמ' לה הרי את אשתי הרי את זקוקתי הרי את קני' לי הרי את ארוסתי הרי את שלי הרי את ברשותי הרי את לקוחתי מקודשת אמר לה הרי את מיועד' לי מיוחד' לי עוזרתי נגדי צלעתי סגורתי תחתי עצורתי תפוסתי שהן ספק אם הן לשון קידושין אם היה מדבר תחלה על עסקי קידושין אז הויין ספק קידושין ואם לאו אינם כלום אמ' לה הרי את מקודש' ולא אמר לי אינו כלום ואם היה מדבר עמה על עסקי קידושין הוו ודאי קידושין וכתב הרמ"ה אבל אם קידש תחילה אשה אחת קידושי גמורים ואמר

כז בכסף כיצ' נותנה בפני ב' פרוט' או שוה פרוט' כ"פ דקדושין ומ"ש שמשקל חצי שעורה כסף הוי פרוט' כ"כ הרי"ף ז"ל שם: ומ"ש ואומר לה הרי את מקודש' לי או הרי את מאורסת לי או הרי את לי לאנתו בריתא שם: ומ"ש וכן בכל לשון שמשמעותו לשון קדושין ודאי באותו מקו' שם (דף י) איבעיא להו חרופתי מהו ת"ש שאומר חרופתי מקודשת שכאן' והיא נחרפת לאיש ועוד ביהוד' קורין לארוסה חרופ' ופרכינן ויהודה ועוד לקרא ומסקי' אלא הכי קאמר שאומר חרופה ביהודה מקודש' שכן ביהודה קורין לארוס' חרופה וכת' הר"אש וכן בכל הלשונות של אירוסין שבכל מקו' ומקו' וכ"כ הרמ"בם בפ"ג מה"א ויש לאיש לקדש האשה בכל לשון שהיא מכר' בו ויהיה נשמע מדברי' באותו הלשון שקא' ומיהו בענין חרופתי כת' הרמ"בם בפ' הנ"ל ס"ה מקודש' שהם ומשמעו כב"מ ותמה עליו הר"ן דכיון דבעיא היא בגמ' חרופתי מהו ולא איפשט' פשטא מקודשת גמור' אלא ביהוד' נהי דמעיקר' הוה ס"ל דמקודשת למ"ד דבחלים ספחה ותנא' בת מורין סכהוב עדבר כיון דלא סלי' הכי ואיתא' לי' היכי כסמוקסא וכימ' דמקודש' בגליל ולא ניחוש לקדושי שני דהא ודאי לא נסירא ומ"ם משמע דחרופתי הויא ספק מקודשת ע"כ וה"ה כתב שהעלה הרשב"א כדברי הרמ"בם דחרופתי הרי הוא כמ' משאר לשונות *: ומ"ש ובלבד שהיא תבין שהוא לשון קידושין ואם היה מדבר עמה על עסקי קדושין ונתנו לה אפילו בשתיקה הוו קדושין והוא שעדיין עסוקים באותו ענין וכ"ש אם אמר לה ל' קידושין ודאי אלא שאינ' מבינ' אותו דהוו קדושין יתבאר בסמו': אמר לה הרי את אשתי הרי את זקוקתי וכו' בריתא שם וכת' הרא"ש בתשו' אין אשתי כנשואתי שאילו האומר הרי את נשואתי לא משמע שהם' מקודש' דלא תקר' נשוא' עד שתבעל או עד שתכנס לחופ' * אמ' לה הרי את מיועד' לי מיוחד' לי וכו' כל הני איבעיא לן שהם ואמרי' עלה במאי עסקינן אילימא בשאין מדבר עמה על עסקי גיטה וקידושיה מנא ידעה מאי קאמ' לה ואלא במדב' עמה על עסקי גיטה וקידושי' אע"ג דלא אמ' לה נמי דתנן היה מדבר עם האשה על עסקי גיטה וקדושיה ונתן לה גיטה וקדושי' ולא פי' ר' יוסי אומר דיו ר' יהודה אומר צריך לפרש וא"ר הונא אמר שמואל הלכה כר' יוסי אמרי לעולם במדבר עמה על עסקי גיטה וקדושי' ואי דיהיב לה ושתיק ה"נ הכא במאי עסיקנן דיהיב לה ואמר לה בהני ליפשי והני קמיבעיא ליה הכי ליפשי לקידושי קאמ' לה או דלמא למלאכה קאמר לה תיקו' וכתב הר"ן הילכך נקטי' דבהני ליפשי דמספקא לן בהו כל שלא היה מדבר עמה על עסקי גיטה וקידושיה ליכא למיחש לה כלל דהא לא ידעה מאי קאמר לה ואי אמרה דידעה ולשם קדושין קבלינהו ספיקא הוי עשו' דלא ידעינן אם יש במשמע לשונו' הללו לשון קדושין או לא ובאידך לשונו' אמריכי דלעיל דאיפשיטו לן דמהכי כגון לקוחתי קנויה לי והכנסו אמריכי דוקא במדבר עמה על עסקי קדושיה דידעה מאי קאמר לה א"נ דאמרה לשם קדושין קבלתינהו הא לאו הכי לא שאין שאמ' מתקד' אא לדעת' עכ"ל וכ"כ ה"ה בפ"ג ז"ל ודע שאין הלשונו' מועילי' והוא שתהא האשה מכרת בהם אע"פ שאינו מדבר עמה על עסקי קדושין ואם אומר שאינ' מכר' בהם כיון שלא א"ל לשון הקדושין שכל הנשי' יודעו' ומכירו' ולא היה מדבר עמה על עסקי קדושיה אינה מקודשת אבל היה מדבר עמה על עסקי קדושיה ודאי לא גרע מאם שתק ולא אמר לה כלום שהיא מקודש' וכל זה מתבאר בדברי רבי' שכתב בסמוך בכל לשון שהיא מכרת בו וכן העלה הרשב"א ז"ל עכ"ל' וכן הם דברי רבי' שכת' לעיל בסמוך ובלבד שהיא תבין שהוא לשון קדושין ואם היה מדבר עמה על עסקי קדושי' וכו' והא ודאי דלא קאי אאומר הרי את מקודשת דהא ודאי כ"ע ידעי דלשון קדושין הן ואי אמר' דלא ידעה דלשון קדושין הוא לא מהימנא אלא אהנך ליפשי קאי ודברי רבי' ירוח' בשם רבו * נ"ע והר"אש כתב הני ליפשי דבעי' לן דהוו לשון קדושין לאו כל כמיני' למימ' לא הוה ידענא דהוו לשון קידושין וכל אלו הספקו' כשהי' מדב' עמה על עסקי קדושין ואם לאו אין בהם ממש עכ"ל וכל' מדבריו שהוא על מה שכתבתי בסמוך בש' המפרשי' דכל הנך ליפשי דאיפשיטו' לן דמהנו אם לא היה מדב' עמה על עסקי קדושי' צריך שתאמ' שהיא מכר' בהם שהם לשם קדושין

לה הרי את מקודשת לי והיא רוצה לריך פיטול הכסף ממנ' ויתן' ויחזנו לה בתורת קדושין עכ"ל ה"ה המגיד והמרדכי כת' בס"פ האיש מקדש בשם הגו' הר"מ לפי שעדו' שלא בתנו דבריה אם נתרצי' תחלה להתקדש או אע"ג דבעינן' דיהיב לה לא שמעו מפיו אז ודאי צריכה גט כדאי' פ"ק דקדושי' היה מדבר עם האשה וכו' רבי יוסי אומ' דיו והלכ' כר' יוסי ומסיק והוא שעסוקין באותו ענין ואפי' מענין לענין ובאותו ענין מיהו ה"מ כשנתן לה בשתיקה ולא דבר מאומה אבל הכא מיירי בשדבר כשנתן לה ומשמע בלשון הוה סבלונו' וקי"ל חוששין לסבלונו' אפי' לזמן מרובה ואם אין עדים שנתרצית לא ג' שהיכה יודעים והיא מודה שנתרצי' קודם צריכה גט אז אפילו לא דבר עמה כלל כי אם בשעה שנתן לה היה בלבו לשם קדושין וגם היא קבלתם לשם קדושין דלא גרע מגמר להוציא את הטיט והוציא פת הכס דאזלינן בתר מחשבתו ואינו אסור אלא בפת חטים ועוד נ"ל כיון דאמר אני נותן לך בשביל אהבה וחבה היה לחוש לקדושין ושמא כך ר"ל ע"מ שיהיה אהבה וחבה ביניכן והיה אהובתי דלא גרע מהאי ליסנא מיוחדת לי מיועדת לי עזרתי נגדי צלעתי סגורתי תחתי תפוסתי * לקוחתי חרופתי ואם כן אהובתי נמי איכא לספוקי ואם כן אם היה דעת שניה' לקדושין צריכה גט עכ"ל: עיין בהגהות מרדכי בסוף גיטין (ה): אמר לה הרי את מקודשת ולא אמר לי אינו כלום שם (דף ה) אמר שמואל בקדושין נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת הרי את לאנתו ה"ז מקודשת א"ל רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים והתנן האומר אהא ה"ז נזיר והויכן בה ודילמא אהא בתענית קאמר ואמר שמואל והוא שהיה נזיר עובר לפניו הא לאו הכי לא הוה והכא נמי כיון דלא אמר לי ידים שאין מוכיחות ניכהו שאין כאן הוכחה גמורה דלדידיה קדשה הב"ע דאמר לי ובתשובה להרמ"בן סי' ק"ל משמע דספוקי מספקא ליה היכא דלא אמר לי אם היא מקודשת ולות' תשובה אלאחיה בתשובת הרשב"א (סימ' תשע"ד ואלף רל"ד) ועיין בהגהות מרדכי בסוף גיטין' והר"ן כתב היא מי שאומר דאע"ג דקי"ל דידים שאין מוכיחות לא הויין ידים אפ"ה לענין גיטין וקדושין אזלינן לחומרא וה"ל ספק מקודשת והוא ז"ל דחה דבריו והעלה דאי לא אמר לי פשיטא לן דלא הוו ידים כלל והר"אש גם כן העלה דאי לא אמר לי אף גיטא לא בעיא וכן כתב הרב המגיד בפ"ג וז"ל ואם אמר הרי את מקודשת ולא אמר לי כתב הרמ"בן והרשב"א ז"ל והרבה מן המפרשים שאינה מקודשת ע"כ וכתב רבינו ירוחם בנכ"ג ח"ס שכן נראה עיקר וכן נר' שהוא דעת הרי"ף והרמ"בם שסתמו וכתבו שאומר הרי את מקודשת לי משמע דבכל דלא אמר הכי אין חוששין לו * והר"אש בתשוב' (כלל ל"ז סי' ד') האריך מאד בדבר ובסוף דבריו כתב וז"ל הרי כתבתי לכם כל דברי הגדולים אשר דעת כולם מסכמ' דבקדושין היכי דלא אמר לי דלא הוו קדושין וכן הביא הרי"ף ז"ל דברי שמואל נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת לי וכו' משמע הא לא אמר לי אין כאן בית מיחוש הלכך במזון זה שלא דברו בפניה עדים על עסקי הקדושין אלא אמר בפניהם הילך קדושין לבתך ולא פריש לגבי קדשה אין כאן בית מיחוש ואינה צריכה גט ודאתי' מה שכתבתם

*ב"ח והרא"ש בא כת' נתחדשו שמעתו על הרמ"בם ז"ל מפני דהתי סנה דקתני דלא הוי מקודשת אלא ביהוד' משום דנחלפם דקתא אין לשון קידושין דינפסחם בנעמים הכתוב מדבר ואנן קי"ל דנחלים ספחה ואלים גם מורין הכתוב מדבר דפייך לך קידושין נה וסרי נחלפס' ליסנא דקדושין:

*ב"ח ויש לתמוה עליו מה"פכי נכריתה סוי את לי לאנתו ה"ז מקודשת ופני' מו כאם את' הרי את אשתי ה"ז מקודשת ופשה אפשר משמע הפיה כפותי ממש ואפי' לאם סרו לאתק אין זו לזו ה"לל ספיה ספק מקודשת ובאת גם הוא ז"ל כך דעתו נוטה שאינה ודאי מקודשת אבל אידי ספיק' היא לא נפקא:

*ב"ח ופני' גם כתב בסימן י"ח אין חוששין לא להמר"בם גט נתו שסבלים כרמ"בן וכל שאחדינים ע"ב ולפי זה אותם הסבות שבתוגם בשם הרמ"בן אי נשם הרשב"א לאו דסמכא היא:

ד"מ כו (א) כתב מה"ר אי סימן קנ"ג וה"ס דחזי וי"ל סוי יוסף מפלוס' וכ"כ סוי' ד"י: (ו) וכתי' הר"ג ריש פ"ק דקדוש' דף ס' דאם קדשה גס"ם מחונן לקרקע מקודש' ונתו"רים קדושין דף ס' ונמסוני' הרשב"א סי' אלף רכ"ו שאריכו נזו: (ג) כתי' הכלבו ונשתקדם אושם יאמר לה הרי אם מקודשם לי בכסף זה או בדבר פלוני כרת משה וישראל עכ"ל וכן נוהגין ונהגו נ"ל לכתחילי' לקדש בענעם ויה לך שמה גמיקוני בוסר: (ד) וכן דייק לי' סבור שכתב שהם ה"ה מדבר בעסקי קידושין ולא כתב שמה: (ס) דף מרי"ת פ"ג וע"ג דאם היה מדבר בעסקי קדושין וגיטין אע"ג דהיה לא בהים נלום אפ"ה מקדי היה מדבר שמה כמו הרמב"א בתשובה סי' אלף קנ"ט על אשה כהיתה מסודכת נראובן וגיקם שיביאו המסודכ' אגוז ולא ראם אתיו עד בימן גם ענעם ובמינה מנשם להוא אגנס במיכה קדושין ונקבלם ונתן לה ענעם גמני כל שמסוין ופס' דהוי תקודש' אע"ג דסגת גגבי' ואין כאן דשום לקדש' וסאריך עוד וע"ש:

דברי

ואמר לאחרת בפניה תהא מקודש' ולא אמר לי ידים מוכיחות נינהו וחיישינן לקידושין: אמ' ה"ה הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אינו כלום אפי' היה מדבר עמה תחלה על עסקי קידושין נתנה לו היא ואמרה לו הריני מקודשת לך בזה אינה מקודשת ואם נתן הוא ואמרה היא אם היה מדבר עמה על עסקי קידושין הוו ודאי קידושין ואם לאו הוי ספק קידושין וכתב הרמ"ה וכ"ש אם ענה הבעל הן בשעת נתינ' דהוי ודאי קידושין אפילו אם אין עסוקי' באותו ענין ואם נתנה היא ואמר הוא הרי את מקודש' לי במה שקבלתי ממך אם הוא אדם חשוב (ה) מקודש' שהיא נהנית במה שמקבל מתנ' ממנ' כאילו נתן לה שוה פרוט' ואם אינו אדם חשוב אינה מקודש' וכתב א"א הרא"ש ז"ל וצריך חקירת חכם מי נקרא אדם חשוב להתירה בלא גט והרמ"בם ז"ל כתב נתנה היא ואמר הוא אינה מקודשת נתן הוא ואמרה היא מקודשת מספק וסברא ראשונה היא סברת רב אלפס וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל:

כח הכסף שמקדש בו צריך שיהיה שלו אבל אם גנב או גזל (ה) וקדש בו קוד' שנתייאשו הבעלים אפי' שידך אותה תחלה שנתרצ' לקדש לו ואמר לה התקדשי לי בזה ואמרה אין אינה מקודשת אבל קדשה לאחר יאוש מקודש' אפי' לא שידך וכתב הרמ"ה דוקא בגזל דעלמא מקודשת לאחר יאוש דאיכא יאוש ושינוי רשות אבל אם גנב או גזל משלה ולא שידך אות' תחלה וכשנתנו לה אמר לה התקדשי לי בזה וקבלת אותו ושתקה אינן קידושין אבל אם שידך (ג) תחלה או אפילו לא שידך תחלה וכשאמר לה

דברי האומרים והאומרים שצריכה גט ואפי' לומר בדבריהם אמת ועיק' שיהא כדאי להסיב עליהם עכ"ל ורבי' כתב תשו' זו בקולר בסי' ל"ז וכתב הרי"בש בסי' פ' על מי שאמר כשנתן לה הטבעת הריני נותן לך בתורת קידושין ולא אמר הרי את מקודש' לי אין כאן ידים אלא דבור שלם שכיון שהזכיר שהוא נותן לה בתורת קידושין כבר נראה מלשונו שהוא המקדש והיא המתקדש' דלא שביק איניש מלוה דנפשיה ומידי דדמי עליה' ואפי' אם ידענו שהוא נעשה שלי' לאחר והיא נעשית שליח לאחר אפ"ה אמרי' דלא שביק איניש מידי דרמי עלי' ועביד מידי דלא רמי עליה (ו) כתב מורי הר"י בי רב ז"ל שכתב ה"ר דוראן בתשו' קח טבעת זו קדושין על בתך שאינו כלום שאינו מוכיח בדברים אלו שהאשה הוא מקדש וכתב עו' בתשו' דבעינן שיאמר לשון שיוכיח להבא דעוב' בפ' השולח גבי ביטול גט אהא דאיבעיא לן הרי הוא הרם מהו והכא שאמר קידושין הן ולא אמר קידושין יהו או הרי הן קידושין אינו כלום: כתב המרדכי בפ' האומר על פריץ שנכנס בבית נער' אחת עם ב' עדים ונכנס עמה בדברים ונתן לה טבעת ולא הזכיר שום קידושין עד לאח' שעה אז אמ' הוו עלי עדי' שקדשתי' ואחד מהעדי' אמר אני ראיתי נתינת הטבעת והשני אמר אף נתינת הטבעת לא ראיתי כי נוף הפריץ הפסיק בינו לבינה ועיין שם: ומ"ש ואם הי' מדבר על עסקי קידושין הוו ודאי קידושין כ"כ הר"אש דמסתברא דמה שהי' מדבר עמה שתתקדש לו הוי טפי הוכחה מגיד עובר לפניו: ב"ה ועיין בהגה' מרדכי סוף גיטין: כת' הרמ"ה אבל אם קידש אשה א' קידושין גמורים ואמר לאחר' בפניה תהא מקודש' ולא אמר לי ידים מוכיחות נינהו וכו' נרא' שטעמו מהו' דמדמי ליה לגזיר עובר לפניו דאמרי' דהוו ידים מוכיחות וכ"כ רבי' ירו' בשמו ומדכת' וחוששין לקידושין משמע דאינה מקודש' גמורה וגו' שטעם מפני שיש לחלק ביניהם דהתם כיון שאומר הרא וכזיר עובר עליו מוכחא מילתא ודאי דהכא נזיר קאמר אבל הכא כיון דקידש לעצמו אחרת בפני' כי אמר לאחר' תהא מקודשת לא מוכחא מילת' כולי האי דלעצמו קאמר דאיפשר דלחבירו הוא רוצה לקדש שהוא כבר קידש אחת ותרתי למה לית הילכך ספיקא הויא: אמר לה הריני אישך הריני בעליך הריני ארוסיך אינו כלום מימרא דשמואל שם (דף ס) ומפ' טעמא בגמ' משום דכתי' כי יקח ולא שיקח את עצמו: ומ"ש אפי' היה מדב' עמה על עסקי קידושין כ"כ שם הר"אש וטעמא משום דהני לישני גריעי מנתן לה בשתיק' וכתב רבי' ירוחם שיש חולקים ואומרים שהיא מקודשת ודאי וי"א שהיא מקודשת מספק (ז): נתנ' לו היא ואמרה הריני מקודש' לך בזה אינה מקודשת ואם נתן הוא ואמרה היא וכו' שם ת"ר כיצד בכסף נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודש' לי ה"ז מקודש' אבל היא שנתנ' ואמר' הריני מקודש' לך אינה מקודש' ובגמ' פריך דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא ומסיק בתירוצא בתרא הא נתן הוא ואמר הוא מקודש' נתנה היא ואמר' היא אינה מקודשת נתן הוא ואמר' היא ספיקא הוי וחיישי' מדרבנן וכתב הר"אש על הא דנתן הוא ואמר' היא ומיירי שלא דבר עמה תחלה על עסקי קדושי' דאילו דבר עמה תחלה אפי' נתן לה בשתיק' מקודש' ובשביל אמירת' לא גרע: ומ"ש רבי' בשם הרמ"ה גם רבי' ירו' כתב כן בשמו וטעמא דמסתבר הוא: ומ"ש ואם נתנ' היא ואמר הוא וכו' בפ' האיזהו נשך אבעי רבא הילך מנה ואקדש אני לך מהו אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא מקודש' ומסיק דהיינו דוק' באדם חשוב דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינ' גמרה ומקני' נפש' ופרש"י ואקדש אני לך והו' קבלו ואמ' לה התקדשי לי בכן וכ"כ הר"אש בראש הפ' דהכי כשאמר הוא מיירי וכ"כ הרמב"ם בפ"ה וזה לשונו אמר לו הילך דינר זה מתנה ואתקדש לך ולקחו ואמר לה הרי את מקודשת לי בהנאה זו שקבלתי ממך מתנה אם אדם חשוב הוא ה"ז מקודש' שהנאה יש לה בסיותו כהנם מתנה ובהנא' זו הקנית עצמה לו ומ"ש רבי' בשם הר"אש וצרי' חקיר' חכם וכו' שם בראש הפר': וכת' הר"ף אברית' שכתבתי בסמוך וכן אם נתנ' היא ואמ' הוא לא הוו קידושי כלו' ודוק' באדם שאינו חשו' וכן כתבו הר"אש והר"ן ומבוא' הוא בדבריו שהרי כת' לקמן בסמוך דאם אדם חשוב הוא מקודשת' ומ"ש רבי' בשם הרמ"בם שאם נתנה היא ואמר הוא אינה מקודשת נתן הוא ואמר' היא מקודשת מספ' הוא בפ"ג וכיון שראה רבי' שסתם דבריו בנתנה היא ואמר הוא אינה מקודש' עלה על דעתו דלא שאני ליה להרמ"בם בין אדם חשו' לשאינו חשו' ואין ספק שטעל' מעיני רבי' מ"ש בפ"ה והעתקתיו בסמוך שאינו רק אותו ודאי ה"ל לבבין דמ"ש בפ"ג אינה מקודש' היינו דוק' באדם שאינו חשוב אבל באדם חשוב מקודשת וסמך על מ"ש בפ"ה ויש לתמוה על רבי' כיון שלא ראה דברי הרמ"בם בפ"ה ומפני כך עלה על דעתו דסבר דבין באדם חשוב בין בשאינו חשו' אינה מקודש' למה לא הקשה עליו דה"א לוגמ' כן דהא בגמ' אמרי' בהדיא דבאדם חשוב מקודשת: ומ"ש עוד בשם הרמ"בם נתן הוא ואמר' היא מקודש' מספק טגר' שגם בזה סברתו היא סברא מחודשת חיגנא שהרי גם הוא פסק כן בסמוך ואם מפני שה"ל לכתו' שאם היה מדבר עמה על עסקי קידושין הוו ודאי קידושין זו אינה קושי' דכיון דלא כתב' כן בגמ' על זה לא כתבו שכבר נודע דרכו של הרב ז"ל שאינו אלא מעתיק דברי הגמ' ועוד דאיכ' למימר שסמך על מ"ש באותו פר' עצמו שאם הין עסוקין באותו ענין ונתן ולא פי' ולא אמר דבר דין והיא מקודש' הרי כתבאר דאין כאן מילוק סברו' כלל לא סברתו הראשו' שכת' שהיא מוסכמ' גם מהרמ"בם ז"ל ואין

נתעלו' על לב שיהלו' אדם עליה לפי שהיא תלמיד ערון כגון שכתבת' ודברי הרמ"ה כת' בכל דיני' אלו בתשו' סי' רי"ג: וכת' הר"ן וטעמ' דשאני גן בין נתן הוא ואמר' היא לנתנה היא ואמר הוא משום דבשלמ' נתן הוא ואמרה היא כיון שבשע' נתינה אמרה היא והוא שתק הרי הוא במסכי' לדברי' ואע"פ שלא פיר' ה"ל כמדבר עמה על עסקי קדושין ונתן לה קדושיה ולא פי' דקי"ל כר' יוסי דאמר דיו הילכך איב' למימ' דה"ל כנתן הוא ואמר היא אבל נתנה היא ואמר הוא כיון שאינו תפו' ליכא למימ' דקרי' ביה כי יקח ומ"ה ליכא לספוקי דליהוו קידושי' אבל בה"ג כת' דנתנה היא ואמר הוא הוי נמי ספיקא ולא נראו דבריו עכ"ל: כתב הרי"בש בסי' ה' על קידושי' שנעשו בנימוסי הגוי' אין ספק שאין בהם חשש קידושין אף אם יהיו בפני עדי' כשרי' שהרי לא נתקיי' בהם נתן הוא ואמר הוא ואף אם נאמר שכיון שנתקבצו יחד להתארס הוי כמדבר עמה על עסקי גיט' וקידושי' ונתן לה ולא פיר' דקי"ל דיו מ"מ בכאן הרי לא נתן לה כלום רק שהכהן מברך אותם בקול גדול ונותן טבע' לכל א' משלום תשו' זו לאתוב בסו' סי' קמ"ט: וגם ה"ר דוד כהן כת' בתשו' בית כ"ד להתיר וכ"כ בתרומ' הדשן סימן ר"ט (ט): כתב ה"ר שלמ' בן הר"ם בר צמח יהודי נשא גוי' ונתגייר' עמו בלא קידושין וכתוב' ואח"כ הלך והניחה אינה צריכ' גט שאפי' יאמ' שבא עלי' לשם קידושי' כיון שלא נתייחד עמה בעדי' אינו כלו' ולא כת' ר"מ שצריכה גט מספק אלא הב הכנים' לחופה וכאן אין שום חופה (י):

כח הכסף שמקדש בו צריך שיהיה שלו אבל אם גנב או גזל קודם שנתיאשו הבעלי' אפי' שידך אותה תחלה אינה מקודשת וכו' בפ' האיש מקדש (דף נב) תניא גזלה דמטף שזי מחבריה וקדש לה א"ל מיקד"ס לי אתת לקמי' דרבא א"ל לית דהם נכא דר"ש דאמר אם גזלה יאוש בעלים הוי וגרסינן תו התם (שם) פ"ע מנתני' קדשה בגזל אינה מקודשת אפי' בגזל דידה מהיכי קדשה בגזל בחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם בגזל דידה הא מדקתני סיפא או שחטף סלע מידה מכלל דרישא בגזל דעלמא עסקינן פרושי מפרש קדשה בגזל ובחמס ובגניבה כיצד כגון שחטף סלע מידה וקדשה בו ורישא מתני' בגזל דידה וקאמר רב אינה מקודשת ל"ק הא דשדיך הא דלא שדיך ופרש"י בגזל דידה כיון דקבילתיה אחילתיה הא דקתני מקודשת בדשדיך מקמי הכי ונתרלית להתקדש לו דמי קבילתיה לגזל דידה בשם קדושין אחילתיה וכתבו הרי"ף והר"אש פ"מ דגזל דעלמא היכא דלא נתיאשו מהם הבעלים אינה מקודשת כלל בין שדיך בין לא שדיך וגזל דידה בדשדיך הוי קדושין ובדלא שדיך לא הוו קדושין ובפ"ק דקדושין (דף יג) גרסינן ההיא אתתא דהוה קא מזבנה וורשכי אתא ההוא גברא חטף וורשכא מינה אמרה ליה הבה ניהלי אמר לה אי יהיבנא לך מקדשת לי שקלתיה ואישתיקא אמר רב יכולה לומר אין שקלי ודידי שקלי א תיובת רבא לרב כהנן קדשה בגזל ובחמס ובגניבה או שחטף סלע מידה וקדשה מקודשת התם בדשדיך ומנא תימרא דשאני לן בין שדיך בין לא שדיך דתניא אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וחזר ואמר לה התקדשי לי בו בשעת מתן מעות רצתה מקודשת לא רצתה אינה מקודשת לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת מאי רצתה ומאי לא רצתה אילימא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאמרה לא הא אישתיקא הוו קדושין וכתבו מקודשת התם אלא רצתה דאמרה אין לא רצתה דאשתיקא וקתני דאינה מקודשת אע"ג דיכלה למימר אין שקלי ודידי שקלי ואלא קשיא הך דקדשה בגזל ובחמס וכו' אלא לאו ש"מ הא דשדיך הא דלא שדיך: ופרש"י בגזל דלא יהיב דמי תמנהן דיהיב דמי אבל לא נתרצו בעלים למכור בדשדיך שדבר בה קוד' לכן ונתרלי' להתקדש לו דהתם כי שתקה משום דניחא לה הוא: לא רצתה דאישתיקא וקבילתיה ואפ"ה אינה מקודשת דדידיה שקלה לאחר מתן מעות אפילו רצתה דאמרה אין לא מקדשה דמעיקרא קבילתיה בחובה וכי הדר אמרה לא יהיב לה מידי וז"ל הרי"ף והר"אש היכא אתת' דהות מזבנא ורשכי וכו' א"ר כהנא יכול' למימר אין שקלי ודידי שקלי ואי קשי' לך הא דתניא קדש' בגזל ובחמס וכו' מקודש' התם בדשדיך ובדלא שדיך כגון לא אמרן אלא היכא דשקלה ליה ושתקה אבל אי אמרה אין ושקלה ליה אע"ג דלא שדיך קידושין קדושין דתני' אמר לה כנסי סלע זו שאני חייב ליכי וכו' אלא לאו רצתה דאמרה אין לא רצתה דאישתיקא ואוקימנא בדלא שדיך ואפ"ה לא הויא מקודש' וכי אמר' אין מיהא הוי' מקודשת אלמא בדאמר' אין אע"ג דלא שדיך קידושין קידושין בין בחוב דילה בין בגזל דילה וכן הלכתא ודוקא בגזל דילה אבל בגזל דעלמא אע"ג דשדיך לא הוו קידושין אא"כ קדשה ביה לבת' דקני' ביאוש בעלי' דס"ל כדידי' עכ"ל וכ"פ הרמ"בם ז"ל בפ"ה וז"ל המקד' את האשה בגזל או בגניב' או בחמס אם נתיאשו הבעלים ונודע שקבל' אותו כבר ביאוש ה"ז מקודש' ואם לאו אינ' מקודש' גזל את האש' או גנב' או חמס' וחזר וקדשה בגזל ובגנב' ובחמ' שלה ואמ' לה הרי את מקודשת בו אם קדם ביניה' שדוכין ורוצה ושתקה ה"ז מקודש' ואם לא שידך אותה מעול' אע"פ ששתקה כשנתן לה דברי' או בתור' קידושין אינ' מקודש' ואם אמרה הן ה"ז מקוד' שהחזיר לה חוב שהי' לה אצלו ואמ"ל הרי את מקודש' בו קוד' שתטלנו ונטלתו ושתק' אם היה ביניה' שדוכין ה"ז מקודש' ואם לא שידך אינ' מקודשת עד שתאמר הן ואם א"ל אחר שנטלה החוב שלה הרי את מקודשת בו אפי' אמרה הן אינה מקודש' בו הואיל ונטלה חובה כבר הואיל שהיי

ד"מ

(ו) ועמוד סנהות מרדכי דקידושין לא הפסק בן ועיין פה נתמוה תרומת ה"ג ד"מ בתחלת גדיעים אלו: (ז) ובהגה' אלפסי פ"ק דף מרכ"א פ"ק דקידושין משמע גם' בנתן קידושין לאיים ואמר הרי את ואן אמר הרי ירך מקודש' ואמר דאין כאן קידושין כלל ע"כ: (ח) עיין בתשו' הרש"בא סי' תרי"ג בפירוש גוד ופסק דיש לפתחיל נענין ספק' אע"פ בנתנ' היא ואמר' הוא וכו' תקדש' אני לך ובוא וכו' שמקדשי' לי ובחקם אע"ג דלא נהנה דינתם ליה לא נחשבת וכ"ש: (ט) גדין תמוכר בנסא הממונה נתחדש אף יב נראה שלמה והמיד' נלא בגט אפ"ג דמתה מחה כמה סרים ונינהו: (י) וע"ל סי' כ"ג דמבמא אפילו אם נכי ידע' עמה עדים ליכא למימר דבא עליה לשם קידושין: כח (א) ומהרש ונמצא פ"ע דקידושין דשם נולדי ובזולם לאו יאוש הוא ועיין כאן א"ח ...

לה התקדשי לי בזה ונתנו בידה אמרה אין הוי קידושין אבל אם אחר שבא לידה אמ' התקדשי לי בו ואמר אין אינה מקודש: וכן הדין אם קדשה בחוב שהי' לה בידו שאמ' לה בנכסי סלע זה שאני חייב לך והזור ואמ' התקדשי לי בו אם שידך אפי' קבלתו בשתיק' מקודש' וכן אם אמרה אין אפי' לא שדך תחלה מקודשת קבלתו בשתיק' ולא שדך תחלה אינה מקודש': א"ל בנכסי סלע זה בפקדון וחזר וא"ל התקדשי לי בו אם אמר כן בשעה שנתנו ליד' או קודם לכן אפי' קבלתו בשתיק' מקודש' דכיון דשתק' וקבלתו איכ' הוכה שנתרצית בקידושין וכת"ה הרמ"ה דק' דשקלת'נהו ואישתק' אבל זרק לה קידושי' אפי' לתוך חיקה ולא שקלתינהו אלא אישתיקה ואזל' לעלמ' שתיק' כה"ג לאו כלו' היא דהא דתנן זרק לה קידושי' קרוב לה מקודשת ה"מ היכא דארצאי מעיקרא לאקדושי' ליה אבל סתמא אפילו ספק קידושין לא הוי ואם לאחר שנתנו לידה בתורת פקדון אמר לה התקדשי לי בו ואמר' אין מקודשת שתקה אינה מקודשת בר"א שבא לידה בתורת פקדון אבל בא לידה בתור' קידושין שאמ' לה התקדשי לי בחפץ זה ואמר לו והרי אינו שוה פרוטה אם אמר לה יש בתוכו שוה פרוטה התקדשי לי בו ושתק' הוי ספק קידושין: היה לו פקדון בידה או שהשאיל' חפצים ואמר' לה התקדשי לי בזו ונמצ' שנגנב או נאבד אם נשתיי' ממנו שוה פרוט' מקודש' ואם לאו אינה מקודש' וכתב א"א הר"אש ז"ל דוק שאינ' יודעת סכום הפקדון ומתרצית להתקדש לוהן אם רב הוא

ומתבדי מחייבנא בסו סכא בחור' קדושין יהבינהו ליהלם מה מיתא דלא ניחא לה לבדיכסי פריך רב מחתי אמו כולהו כפי דיהא נמיהי ס"ב סבר' מי סדיקן להו ומתבדי מחייבנא בחמריוקסו אלחם רב אחא בר רב לחתיה דרבינ' כמ"ב מאי אלא ליס לחן לא אמינא לן סא דרב סוכא בר"ה דלב יהוסע לחון דסמיע לכו ג' תוסו לה: וכתב הר"אם וסא דלא חם לה עסום דסמוא דאמר' חייבי' אמא אוס פרוסה בעודי אלחי נסנ' מבדבי סוף נ"ס ע"ב לף ניסין ע"ב לף תרי"ם: (ד) כי נסנס' לפסי פ"ק דקדוכין דף מכל"ז ע"ב דפ"ם אם לא אוד ראמר אחקדשי לי אלא אחר סרי נסנ' ע"ם מקודש' מסמא אבל"ל נסנ' סרי"נם נסנו' סיל ק"ב דאמילב סוק בדי דיבור נתמן מעות לא אמרי' מכדיבור דמי . ומ"ם בסאמרי נסנו' מסכ"ם בד"ל סיגן כ"ד בנו נמסנס אחסם מחסר מעות וסוא אחר מחני' מחמיר' לו אלא לנסם ואמר לו סרי אם מקודש' לי ומסקס ובמחיקס בעבר ובסק דנא לה נמסלסקב ל"ב לוסר מסס מוקמי' אלא נא כי לבל אחו' עליהן נסחיל מחמס אבל:

ד"מ

(ג) ומיסו אם סיס מדבר' אמאל אוס פרוסה בעודי אלחי נסנ' מבדבי סוף נ"ס ע"ב ונתן לס בכסף ומקסס סרי סחס ומקסס סרי קדושין בעוד נעיל נסנ' מבדבי סוף נ"ס ע"ב לף ניסין ע"ב לף תרי"ם: (ד) כי נסנס' לפסי פ"ק דקדוכין דף מכל"ז ע"ב דפ"ם אם לא אוד ראמר אחקדשי לי אלא אחר סרי נסנ' ע"ם מקודש' מסמא אבל"ל נסנ' סרי"נם נסנו' סיל ק"ב דאמילב סוק בדי דיבור נתמן מעות לא אמרי' מכדיבור דמי . ומ"ם בסאמרי נסנו' מסכ"ם בד"ל סיגן כ"ד בנו נמסנס אחסם מחסר מעות וסוא אחר מחני' מחמיר' לו אלא לנסם ואמר לו סרי אם מקודש' לי ומסקס ובמחיקס בעבר ובסק דנא לה נמסלסקב ל"ב לוסר מסס מוקמי' אלא נא כי לבל אחו' עליהן נסחיל מחמס אבל:

אבן העזר כח

ד"מ

(ג) ומיסו אם סיס מדבר' אמאל אוס פרוסה בעודי אלחי נסנ' מבדבי סוף נ"ס ע"ב ונתן לס בכסף ומקסס סרי סחס ומקסס סרי קדושין בעוד נעיל נסנ' מבדבי סוף נ"ס ע"ב לף ניסין ע"ב לף תרי"ם: (ד) כי נסנס' לפסי פ"ק דקדוכין דף מכל"ז ע"ב דפ"ם אם לא אוד ראמר אחקדשי לי אלא אחר סרי נסנ' ע"ם מקודש' מסמא אבל"ל נסנ' סרי"נם נסנו' סיל ק"ב דאמילב סוק בדי דיבור נתמן מעות לא אמרי' מכדיבור דמי . ומ"ם בסאמרי נסנו' מסכ"ם בד"ל סיגן כ"ד בנו נמסנס אחסם מחסר מעות וסוא אחר מחני' מחמיר' לו אלא לנסם ואמר לו סרי אם מקודש' לי ומסקס ובמחיקס בעבר ובסק דנא לה נמסלסקב ל"ב לוסר מסס מוקמי' אלא נא כי לבל אחו' עליהן נסחיל מחמס אבל:

הנא או מעט אבל אם יודעת שסכום הפקדון ונגנב או נאבד' כמג' אינה מקודשת שאינה מתרצית להתקדש אלא בסכום הפקדון שיודע' שהו' בידה וגם הוא אינו חייב להשלי' לה כיון שלא הזכיר לה סכום הקדושין היה לו מלוה אצל' אפי' היא בשטר וא' לה הרי את מקודשת לי במלוה שיש לי אצלך אינה מקודשת אפי' עדיין המעו' ביד' ולא שלח' בהן יד דהני מעו' דידה נינהו דמלו' להוצאה ניתנה ולא יהיב לה השת' מידי לא שנא מלוה ל"ש שכירו' ואפי' הגיע זמן השכירו' והמלו' לגבו' ואפי' החזי' לה השטר כת' הרמ"בם ז"ל שאינה מקודשת ואפי' יש בו ש"פ כיון דלא אדכרא בעידן קידושין לקדושי' ביה סתמא כמקדש במלוה לחודי' דמי אבל אם אמר התקדשי לי בשטר חוב זה ונתנו לה שמין הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם לאו הוי ספק קדושין אבל אם אמר התקדשי לי בהנא' מחילת מלוה מקודש' אפי' לא מחל לה המלוה לא אמ' לה הרי את מקודש' לי במה שאני מרווי' לך הזמן מקודש' שיש בהנאה זו ש"פ ואסו' לעשות כן משום ריבית ובעל העיטור כתב שאין בו איסור אא"כ אמר לה הריני מלוה לך מנה עד זמן פלו' ע"מ שתתקדשי לי בההיא הנאה וכיון דלא קץ לאו ריבי' הוא אלא אבק ריבית עד דאמר לה ד' בה' וכ"כ ר"ח שאם היה לו מלוה בידם ומרויח לה הזמן ומקדש בה אינה מקודש' אלא שמלוה לה עתה עד זמן פלו' וכתב הרמ"בם וכיון דאיכא פלוגתא דרבוות' אם קדשה בהרוחת זמן מלוה דמעיקרא הוי ספק קידושין ולא שריא לעלמא בלא גט ואם קבלה קידושין מאח' צריכ' גט משניה' אבל אם היה לו משכון ממנה במלוה שיש לו אצלה וקידש בו מקודש ואפי' משכנ' בשעת הלוא' ואפי' לא החזיר לה המשכון אלא אמר לה התקדשי' לי במלוה שיש לי אצלך כיון שיש לו משכון מקוד' והרמ"ה כתב דוקא כשהחזיר לה המשכון וכתב עוד דוקא דמטא לידיה דמקדש בתור' משכון אבל אי לא מטא לידי' בתור' משכון אע"ג דמדינא מצי למיתפשיה אזוזי' דכל כמה דלא גלי דעתיה דנקטי' ליה בתור' משכון אינ' מקודש' ואם יש לו מלוה אצל אחרי' ויש לו משכון מהם וקדשה בו גם בזה כתב הרמ"בם שבכל ענין מקודשת וא"א ז"ל כתב דוקא שמשכנו שלא בשעת הלוא' אבל אם משכנו בשע' הלוא' אינ' מקודש': היה לו מלוה על אחרי' ואמר לה הרי את מקודשת לי בחוב שיש לי ביד זה במעמד שלשתן מקודשת אפילו

חיא

כתבו' התקדשי לי בשטר רמ"א אינה מקודש' ור"ש אומ' מקודש' וחכמי' אומרי' שמין את הנייר אם יש בו ש"פ מקודש' ואם לאו אינה מקודש' האי שטר ה"ד אלימא ש"ח דאמרי' קמי' דר"מ אר"מ דאמ' באידך ברית' י דאינ' מקודש' אלא בשט' חוב דיד' ובמקד' במלוה קמיפלגי ודחי' הב"ע כגון שקדש' בשטר שאין עליו עדים ור"מ לטעמיה וכו' ומשמע דכיון דבעי' לאוקומ' מעיקר' בשטר חוב דידה ובמקדש במלוה אע"ג דדחי' לה לאוקימת' לדרב כר"מ מ"מ ילפינן מינה דבש"ח דידה אם יש בו ש"פ מקודש' וכתב הר"ן היא מי שהו' כן וגם ה"ה כתב בפ"ה היא מי שכת' שאם הית' מלוה בשט' והחזיר לה השטר בשעת הקדושין ויש בנייר ש"פ ה"ז מקודשת דה"ל כמקדש במלוה ופרוטה וכן נכ' בגמ' באוקמתא אחת שעשה הש על ברית' אחת וכ"כ מדברי הרמב"ן והרשב"א ורבי' לא הזכיר חזרת השטר וגם בהלכ' לא הזכיר כלל ואפשר שאף הוא ז"ל יודה בזה אא"כ היה דעתו כשהזכי' דין המשכון ה"ל להזכיר זה עכ"ל (ה): ומ"ש ואם לאו הוי ספק קדושין לפי' דהיינו נדאמ' שמואל חיישי' שמא ש"פ במדי: ומ"ש אבל אם אמר לה התקדשי לי בהנא' מחיל' מלו' מקודש' דאפי' לא מחל לה המלו' לא א"ל הרי את מקודש' לי במה שאני מרויח לך הזמן מקודש' וכו' ואסו' לעשו' כן משום רבית בפ"ק דקדושין (דף ו) אמר אביי המקדש במלוה אינה מקודש' בהנא' מלוה מקודשת ואסו' לעשות כן מפני הערמת רבי' האי הנאת מלוה ה"ד אילימ' דאוקמא דא"ל ד' בה' רבי' מעלי' הוא ועוד היינו מלוה לא צריכ' דארווח לה זימנא ופרש"י דאוקמא מעיקרא ד' בה' והשתא א"ל התקדשי לי בזוז תמיה' רבית מעליא הוא ואמאי קרי לה הערמת רבית ועו' היינו מלו' שאף הזוז הזה כבר מחוייב ועומד' לא צריכה דארווח לה זמן הלואתו וא"ל התקדשי בהנאה זו שאת הי"ת נותנ' פרוטה לאדם שיפייסני על כך או לי ואפי' לאגר נטר לא דמי כלל ואם פירש לה כך מקודשת והערמת רבית הוא דהויא ולא רבי' גמור דלא קץ לה מידי ולא מידי שקל מינה וכ"ש אם מחל לה כל המלוה ואמ' לה התקדשי לי בהנאת מחילה זו דהשת' הוא

ד"מ (ה) [illegible]

דקא יהיב לה כך פרוטה דהנא' מלוה אבל כי מקדש לה בעיקר המעו' לא מידי יהיב לה שכבר הם ברשות' והם שלה: והר"ן כת' דאפש' דכל שמחל המלו' עצמו אפי' א"ל בהנאי הנאה דעת' אזוזי ומ"ה נקיט לה בגמ' בארווח לה זימנא דאיכא אלא הנאה גריד' ולא נקטה במחיל' כל המלוה ורבי' סתם דבריו כדברי רש"י דאי א"ל התקדשי לי בהנאת מחילת מלוה מקודשת וכ"ה הר"ן אם ז"ל: ובפ' המדיר כתב רש"י המקדש במלו' שמחל לה המלוה שהיא חייב' לו וכתבו התו' על זה ולפירושו צריך לחלק בין מקדש במחיל' מלוה למקדש בהנא' מחילת מלוה דמקודש' כדאמרי' בפ"ק דקדושין ולר"י אין נראה דשום אין לחלק והכא יש לפרש דמיירי כגון דאמר לה התקדשי לי במעו' מלו' שאת חייבת לי דהוה ודאי אינה מקודשת עכ"ל ולענין מה שפרש"י בארווח לה זמנ' כן פירשו הרי"ף והר"אש ז"ל והרמב"ם ז"ל כתב בפ"ה המקד' בהנא' מלו' ה"ז מקוד' כיצד כגון שהלוה אותה עשה ק"ק זוז ואמר לה הרי את מקודש' לי בהנא' זמן שארויח לך במלוה שתהיה בידך כך וכך יום ואיני תובע ממך עד זמן פלו' ה"ז מקודש' שהרי יש לה הנאה מעותה להשתמש במלוה זו עד סוף זמן שקבע ואסור לעשות מפני שהיא כרבית ופירשו רבותי' בהנא' מלוה דברים שאין ראוי לסמוך עכ"ל: וכתב הר"ן נראה' שהוא דומה דברי הרי"ף והגור' שאלו הלוה אותה כבר אע"פ שהוא מאריך לה עכשיו הזמן כיון דהשת' לא יהיב לה מידי אינה מקודשת ולא ידעתי למה שאפי' הוא מלוה אותה עכשיו אינה מקדשה במעות עצמן אלא בהנאת מלוה זו וכיון שכן אפי' קדמ' מלוה לקדושין מה בכך והרי מכל מקום הוא מהנה אותה עכשיו בהרוח' זמן שהוא שוה לה פרוטה וכל שהוא מהנה כיוצא בזה מקודש' אע"פ שאינו נותן לה כלום מיד ליד דהא שחוק לפני רקוד לפני ואדבר עליך לשלטון לא יהיב לה מידי ואף ע"פכ מקודשת למ"ד אינה לשכירות אלא לבסוף כדאית' לקמן פ' האומר: וה"ה כתב רבינו לא ישרו בעיניו דברי ההלכו' דא"א שהועיל יותר הנאת מלוה ממלוה עצמו וכיון דבשע' הקידושין אינו נותן לה דבר לא עדיף הרווחת זמן ממלוה גופה וכן דעת ר"ח ז"ל והרמב"ן והרשב"א ז"ל מסכימים לדעת ההלכות ודאיתי לחוש לדבריה' ע"כ ומה שכתב רבינו ובעל העיטור כתב שאין בו איסור אא"כ א"ל הריני מלוה לך מנה עד זמן פלוני וכו' פירושו בעל העיטור חלק על פירוש זה בהנא' מלוה דא"כ היכי משוי' בה שאסור לעשות כן והלא כיון שאינו אומר כן בשעת הלואה וגם עתה אינ' נותנת לו דבר וגם לא קץ אין כאן איסו' כלל אלא אם א"ל כן בשע' הלואה דאז ודאי איסורא איכא ומ"מ רבית גמור לא הוי כיון דלא קץ בהדיא ד' בה' והיינו דמסיים בה ואסו' לעשו' כן משום הערמת רבית מ"מ למדנו מדברי בעל העטור שהוא מפר' הא דארוח לך זמנא כדברי ר"ח והרמב"ם ז"ל וזהו שכתב רבינו על דבריו וכן כתב ר"ח שאם

היה לו מלוה בידה ומרויח לה זמן ונקדש בה אינה מקודשת וכו': והתוספות ההוא על פרש"י דהכא ג' רבית גמורה היא ואנמי קאמר דאינו אסור אלא משו' הערמ' רבי' ופר"ת דאיירי הכא שהית' חייבת מעות לאדם אחר והגיע זמנו לפרוע ובא זה ונותן פרוט' למלוה למרווחי לה זמנא וקדשה בהנאה הנאה כלומר שא"ל בשע' מתן מעו' התקדשי לי בפרוטה זו ואסור לעשות כן אע"ג דלאו רבית הנא ממלוה ללוה הוא משום דהוי כאחר ונוטלו מן האשה כתב הר"ן וכיון דאיכא פלוגתא דרבוותא אם קדש' בהרווחת זמן דמעיקר' הוי ספק קדושין וכו' כלומר היכא דבשע' שהלוה לה אומר לה הרי את מקודשת לי בהנאת הרווח' זמן שארויח לך במלו' זו וכמו שכת' הרמב"ם ז"ל פשיטא שהיא מקודשת בודאי לד"ה אבל היכא דקודם לכן היה לו מלו' בידה ומכשיו א"ל הרי את מקודש' בהנאת הרווחת זמן שאני מרויח לך באותה מלוה שאת חייבת לי וכדברי רש"י והרי"ף ז"ל דבהא פליגי ר"ח והעיטור הוי ספק קדושין וכו': אבל אם היה לו משכון ממנה במלוה שיש לו אצלה וקידש' בו מקודשת ואפי' משכנה בשעת הלואה ואפי' לא החזיר לה המשכון וכו' בפ"ק דקדושין עלה י"ט אמר ר קנה אמר רב נחמן המקד' במלוה שיש עליה משכון מקודשת מדרבי יוסי בר' יהודה דאמ' גבי אונה העבדים מעות הראשונים לא לקדושין ניתנו וכו' וכתבו התו' והר"אש אין לפרש דמשכון שלא בשעת הלואתו דקאי ליה כדרבי יצחק דא"כ ה"ל להביא הא דרבי יצחק אלא אפילו משכנו בשע' הלואה איירי דומיא דאונה העבדים וכתב' דלא אינו מחזיר לה המשכון אלא שא"ל הרי את מקודשת לי במלוה שאת חייבת לי על המשכון הלך הבידי מקודשת אע"פ שהמשכון עדיין בידו דהא המקדש במלוה שיש עליה משכון קא' ולא המקדש במשכון וכתבו עוד התו' וא"ת כיון דמקדש בהנא' מחילת מלוה אפי' בלא משכון אמרי' לעיל דמקודש' ולמה אנו צריכין ללמוד מר' יוסי וי"ל דהיכא דאיכ' משכון גרוע טפי דסלק' דעתך דלא המשכה דעתה כיון שאינ' מחזיר לה משכון קמ"ל מילתא דר' יוסי דמקודש' והר"ן כתב דאינו מחזיר דלא אמרן

דמקודש' אלא דוקא כשהחזיר לה המשכון דומיא דהשיה דר"י בר יהוד' וכ"כ הרמב"ם בפ"ה וז"ל היה לו אצלה מלוה על המשכון וקידשה באותה המלוה והחזיר לה את המשכון הרי זו מקודש' שהרי היא כנכי' במשכון מעותיו והרי הגיע הנאה ליד' וכתב ה"ה היה לו מלוה אצלה וכו' פ"ק א"ר נחמן המקד' במלוה שיש עליה משכון מקודשת ופי' במלוה הוא מקדשה ומחזיר לה את המשכון ויש שהיו סוברים לומ' אפילו אינו מחזיר המשכון בשעת הקדושין היא מקודש' ודעת רבי' עיקר וכן הסכים הרשב"א ז"ל וכ"כ מדברי הרמב"ן ז"ל דבעי' חזר' המשכון עכ"ל: ובכך כתב רבי' שכר' זו במשנך בשם הרמ"ה ויש לתמוה עליו למה לא כת' שגם הרמב"ם סובר כן וכתב רבי' ירוחם בשם הר"מה אפי' לא הזכיר לו משכון בשע' הקידושין כיון שהחזירו בשע' הקידושין או הוי' ברשות' מקודש': וכת' עוד דוקא דנפלה לידיה דמקדש בתורת משכון אבל אי לא נפלה לידיה בתור' משכון וכו' אינה מקודש' כ"כ רבי' ירו' בשמו וכתב עוד מוכח בפ"ק דאם הקנה לה משכון שלו כגון שא"ל התקדשי לי בכך וכך מעות ותזכה בהם בגוף משכוני ה"ז מקודש' אפי' משכון שלו עכ"ל ועיין בסי' כ"ט: ואם יש לו מלוה אצל אחרי' ויש לו משכון מהם וקדשה בו גם בזה כתב הרמב"ם שבכל ענין מקודש' וא"א ז"ל כת' דוק' שמשכנו שלא בשע' הלוא' וכו' ברית' בפ"ק דקדושין קדשה במשכון מקודש' ומוקי' לה במשכון דאחרים וכדר' יצחק דאמר ב"ח קונה משכון ופרש"י במשכון דאחרים שהיה בידו וקדש' בחוב שיש לו עליו הילכך מקודשת שהמשכון עצמו קנוי לה וכתבו התו' אע"ג דר' יצחק איירי במשכנו שלא בשע' הלואתו מלינו למימר כיון דב"ח קונה משכון שלא בשע' הלואה הכין נמי עד שיפדה בשע' הלואה נמי אלים שעבודי' ליחשב ממון לקדש בו האשה וכן צריך לפ' בפ' השולח ובפ' כל שעה והר"אש הביא דבריהם וכתב אא"כ ומי' צריך לדקדק בפ"ק השומנין דבש"פ שבועת הדיינין משמע דמשום דר' יצחק לא הוי אלא ש"ש ודלא כרש"י שפי' בש"פ השומנין דלר' יצחק קונה המשכון להתחייב באונסין דלא משמע התם הכי ור"ת פי' שם דלא להתחייב באונסין וצריך לדקדק אמאי קנאו להיות עליו ש"ש אי משו' קנין גמור באונסין נמי ליחייב ואי לא חשיב קנין אפי' ש"ש לא הוי אלא ודאי היינו סברו דקני ליה להיו' ממונו לקדש בו את האשה וכן פר"ת ולפום האי טעמ' לא נוכל לפ' בשמעתין דבשע' הלואה דכיון דשלא בשעת הלוא' לא הוי אלא ש"ש משום שההנאה שיוכל לקדש בו א"כ בשע' הלוא' אין בו כח זה וכן משמ' לקמן פ"ב הלכ' לא איירי הכא אלא במשכנו שלא בשע' הלואתו והר"ן ז"ל כת' והא דר' יצחק בכל ענין היא אפי' משכנו שלא בשעת הלואתו וכמו שכתבתי במקומות אחרי' בס"ד והרמב"ם כתב בפ"ה וז"ל היה לו משכון על חוב שיש לו אצל אחרי' וקד' בו אשה אע"פ שאינו שלו ה"ז מקודש' לפי שב"ח יש לו מקצ' קנין בגופו של

משכון

היא מלוה על פה אבל אם לא אמר לה במעמד שלשתן אפי' היא מלוה בשטר והקנ' לה השט' כראוי בכתיב' ובמסיר' אינה מקודש' אלא שמין בנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ודאי ואם לאו הוי ספק קידושין היה לו מלוה אצלה ונתן לה עתה פרוטה ואמ' לה התקדשי לי במלוה ופרוט' זו מקודשת דדעתה אפרוט' לפיכ' אם אמרה לו עשה לי שירים ונזמים ואתקדש אני לך בשכר המלאכה אינה מקודשת דישנה לשכירו' מתחילה ועד סוף ומיד כשעשה קצת המלאכה היא מתחייבת לו בשכירות והוה ליה מקדש במלוה וכתב הרמ"ה לא שנא אם הוא שכיר יום על המלאכ' ולא שנא אם הוא קבלן דקי"ל אין אומן קונה בשבח כלי וה"ל מלוה וכ"כ הרי"ף אבל ר"י כתב דקי"ל דאומן קונה בשבח כלי ואין כאן מלוה דכשנותן לה הכלי מתקדש' בשבח שיש לו וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל (ח): ואם נותן שום דבר משלו לצורך המלאכ' מקודש דה"ל מלוה ופרוטה: קדש במלוה ובעל סתם בפני עדים צריכה גט דודאי לשם קידושין בעל מי שלקח (ט) מפירות חבירו בלא דעתו וקדש בהם אפי' מצאו חבירו וא"ל למה לא לקחת מהיותר יפות ונמצ' שם יפות מהן אינם קדושין שאין כאן הוכחה שהוא חפץ במה שלקחן אלא מבושת אומר כן וכתב הרמב"ם ז"ל קדש בדבר שאין מקפיד עליו כגון תמרה או אגוז הוי ספק קדושין וכתב הרמב"ם ז"ל ארים

ובעל העטור נמי לא פסק אי הויא מקודשת קידושי. ודאי כיון דקרי ליה בהו בה י"ל
ספוק ז"ל מפני דלריכה גט דקאמר [טז] היינו מספק ואפי' אם תמלא לומר שהוא מפרש
דלריכה גט דקאמר היינו לומר שהיא מקודשת קדושי ודאי נמחר דאית' התם בגמ'
א"ר כהנא משמיה דעולא המקדש ע"ת ובעל לריכה הימנו גם איכא למ"ד דמשמע
ליה ז"ל דהאי מימרא פליג' אתרי מימרי קמאי והב' דמקד' בפחות משוה פרוטה או במלוה ובעל התם איכא לריכ' גט דאין לך לריכה גט אלא מקד' על תנאי ובעל התם וכיון דפלוגתא היא פסק בה לחומרי: כתב הר"אש בפ' המדיר דהא דאמרי' דבועל לשם קדושין היינו בדליכ' עידי יחוד דאמרי' הן הן עידי יחוד הן הן עידי ביאה: מי שלקח מפירות חבירו בלא דעתו וקדש בהם אפי' מלאו חבירו וכו' אינם קדושין בפר' האיש מקדש (דף נב) גבי ההוא דקדש בפרוטה דשכרא: ומ"ש בשם הרמב"ם שאם קדש בדבר שאין מקפיד עליו הוי ספק קדושין בפ"ה מה' אישות כת' כן: כת' הרמב"ם אריס שנטל מן הפירות וקדש בהם אינם קדושין ואם נטל במדה וקדש הוי קדושין ומי שיש לו פחור בשותפו עם חבירו ולק' בלא דעת חבירו וקדש בה אינם קדושין וכו' בספרי הרמב"ם שבידינו אין כתב אלא מני שיש לו פחור בשותפו' וכו' כתוב בפ"ה ותחלת הדברים אינם כתובי' שם ומ"מ הדין דין אמת והכי איתא בפר' האיש מקדש (דף נב) ההוא אריסא דקדיש במוזא דכמכי אתא לקמי' דרבא א"ל מאן שבק לך וה"מ במוזא אבל כישא מאי א"ל אכא שקל' כישא שקיל את כישא כישא כי כישא ופרש"י מוזא דכמכי מלא יד בללי' אבל כישא אגוד' שדר' שירק להיות נתחלק באגודו' וכל אגודות הן שוות אני נטלתי אחת טול אתה אחת: והר"ן כת' פיר' מוזא דכמכי דאפי' הבללי' ולפי שיש בהם גדולי' וקטני' אמ' מאן שבק לך וכת' ה"ה על פי' זה

אריס שנטל מן הפירות קודם חלוק וקדש בהן אינן קדושין ואם נטל במדה וקד' הוי קדושין: ומי שיש לו פחור בשותפו עם חבירו ולק' בלא דעת חבירו וקדש בם אינן קדושין כיון שצריך שומת ב"ד השואל חפץ מחבירו וקדש בו כתב בעל העיטור איכא מאן דמדמי ליה למתנה ע"מ להחזיר ואינה מקודשת ואיכא מ"ד סתם שאלה ל' יום ובההיא הנאה מקדש' ומספק' לא עבדי' בה עובדא ע"כ ור' שמשון כת' בתשו' שהיא מקודש' וא"א הרא"ש ז"ל כת' אם השאילו החפץ ולא ידע המשאיל שרוצה לקדש בו האשה אינה מקודשת אא"כ השאילו לזמן ידוע ונתן לו רשו' להשאילו לאחר וכשקדש בו האשה הוריע' שהוא (יח) שאול עד זמן פלו' ושמין אם יש בהנאת אותו קשוט שוה פרוטה מקודשת אע"פ שאין החפץ שלו ואם לאו אינה מקודש' אבל אם המשאי' יודע ששא' החפץ לקד' בו האש' (יג) מקודש' בכל ענין דכיון שהשאיל לו אדעת' לקדש בו האש' אנן סהדי שגמ' בלבו ליתנו לו באותו ענין שיועיל לענין הקדושין שתהא האש' מקודש' בו ואם לא יועיל בלשון שאלה שיהי' בלשון מתנה ולכל הפחו' תהיה מתנה ע"מ להחזיר ותהא מקודשת ויקנהו מהאשה ויחזירנו או יחזיר דמיו שאם נתנ' מתנה לאדם ע"מ להחזיר וקדש בו האשה מקודש' רק שיחזיר המתנה למי שנתנו לו או דמיה: כתב הרמ"בם ז"ל המקד' באיסורי הנאה אפי' דרבנן כגון חמץ בשעה ששית אינ' מקודש' עבר ומכרו וקדש בדמיו מקודש' אפי' באיסור דאורייתא' חוץ מדמי ע"ז וא"א ז"ל כתב המקדש באיסורי הנא' דרבנן כגון חמץ בשעה ששית או בשאר איסורי דרבנן מקודשת ומיהו המקדש בחמץ דרבנן משש שעו' ולמעלה אינה מקודשת: וכמוכר איסורי דאורית' ומקדש בדמיהן דמקודשת דווקא כמשכרו לגוי או לישראל ויודע הלוקח שהוא איסורי הנא' אבל אינו יודע לא חל המכר והמעו' גזל ביד המוכר:

כט הכסף

קדושיו מופקעי׳ ובטלים ומעת׳ ובאותו זמן יש מפקיעי׳ הקהל לכסף או שוה כסף שיקד׳ בו והמקד׳ כנגד תקנת׳ זו אין קידושיו קדושין ואינה צריכ׳ גט ואינו מה שנ״ל להלכה אבל למעש׳ הייתי חוכך להחמי׳ ולא הייתי סומך על דעתי זה להורו׳ הענין להוציא׳ בלא גט אם לא בהסכמת כל חכמי הגלילות כי היכי דלימטיין ג שיב׳ מכשור׳ עכ״ל:

כ״ש בכה״ג אא ודאי כשא״ל השליח הוא א״ב יפה פי׳ רבי׳ שאין לאן צורך שליח וחזו שלא נזכר בגמ׳ אא שאותו שפו׳ א״ל כן ולא הוצרכו להזכי׳ מפני שהב׳ ידוע שהמקדש צריך שיאמ׳ הרי את מקודשת והקושי׳ שהקשה הוא ז״ל דלכאורה משמע דכה״ג אם אינו אדם חשוב אינ׳ מקודש׳ אני או׳ לדבריו א״כ יפה כח השלי׳ ממשלחו שבשהשליח מקדשה בכה״ג מקודשת וכשהמשלח או׳ כן לא תתקדש וזהו תימ׳ אא ודאי יש חילוק בין הס׳ דבעינן אדם חשוב היכך מנה משלה והיא חסרה ממון ולפי׳ בעינן אדם חשוב בדוק׳ והל׳ בחשו׳ במה תתקדש אבל כאן אינה חסרה ממון כלל והי׳ כהנ׳ שמתקיימת מלותה בממון של אחרים כך נ״ל עכ״ל ומ״ש רבי׳ בשם הרמ״ה מבואר מתוך מה שכתבתי אמרה לו הילך מנה וכו׳ ג״ז מימר׳ שם: ומ״ש כדפי׳ לעיל סוף בסי׳ כ״ז: א״ל הילך מנה והתקדש לפלוני וכו׳ שם הילך מנה והתקדשי לפלו׳ מקודש׳ מדין עבד כנעני לאו אף ע״ג דלא חסר מידי קא קני נפשיה האי גבר׳ נמי אע״ג דלא חס׳ מידי קני להאי אתת׳ ופרש״י הילך מנה והתקדשי לפלוני והו׳ שלוחו אא שמקדש׳ משלו מקודשת ואע״ג דממונ׳ לאו של משלה הוא מדין עבד כנעני שאחרים פודין אותו בממונם והו׳ קונה עלמו ויול׳ לחירו׳ ואע״ג דלא חסר איהו בהאי ממונ׳ מידי וז״ל הרמב״ם בפ״ה א״ל הילך דינר זה במתנה והתקדשי לפלוני וקדשה אותו פלו׳ וא״ל הרי את מקודשת לי בהנאה זו הנאה ליך בגלגלי ה״ז

וכ״כ הרשב״א בתשו׳ סי׳ אלף ר״ו השורת הדין דהאיש לעצמו׳ כן והלב׳ שיסכימו בכך אנשי העיר ואם יש ת״ח שם צריך לעשות מדעתו ומעשה היה בעירנו ודנתי בדבר לפני רבותי ומורי הרמב״ן הודה לדברי ומ״מ עוד צריך להתיש׳ בדבר עכ״ל וז״ל ה״ר שלמה בן הר״ש בר צמח בתקנ׳ הפקע׳ הקדושין לא נעשה בה מעש׳ לעול׳ וכבר כתבו גדולי׳ ולא סמכו לעשו׳ בה מעשה וכ״כ א״א בתשובה והרשב״א בסי׳ תקנ״א כתב וז״ל אינו רצו לתקן התקנות או כל הקהל והקהלה לגדור בפני תקלו׳ או יעש׳ תקנה במעמד כולם ויפקיעו מעתה ועד עולם או עד זמן שירצו כל ממון שיתן לשום אשה מקהלם הפקעה גמורה הפקר גמור אא״כ תקבלם האש׳ מדעתה ומדעת אביה או בפני פלו׳ ופלו׳ וכן מצאתי לרב אליה׳ גאון שכן כתב הוא ואבותיו ואמר לבבור אח׳ לכתוב כן וכן ילמד אדם בתוך ביתו וילמד לנערותיו לאסור על עצמן ע״ד המקום וע״ד הרבים בלא שום פתח היתר והרטה כל ממון שיתן לה בתורת קידושין אפי׳ תקבלם מדעת׳ אם לא בפני פלו׳ ופלו׳ וכן הודעתי אני פעמים לבנות עירנו עכ״ל הרשב״א ובסי׳ תר״ג כתב אשה שנדר הבא׳ מראובן ואמר׳ כל נכסי פלוני עלי כקרבן ואח״כ בא אותו ראובן וקדש׳ כו׳ בעיני פשוט שאינ׳ מקודש׳ וכן הסכמתי אני במקומו להסיר המכשולות מפני הרמאין ומה ששאלת אם אמר׳ כל הנאה׳ לידי משל פלו׳ באיזה לד הרי הקדש תכף שיגיע לידי בזה אני חוכך לאיסור וה״ל ספיק׳ בדאורית׳ ולריכה גט׳ ובסי׳ תר״נ כתב על אשה שנדרה הנאה מפלו׳ וקדש׳ בשטר כ״דמקודשת: כתב מהרי״ק בשורש פ״ד הקהל שעשו תקנה בחרם שאם בר ישראל לא יקדש אשה בפחות מעשר׳ בני אדם ועבר א׳ וקידש בפחות מי׳ קידושיו קדושין וה״ה למקדש שעובר על חרם ר״ג וכ״כ הר״ש בר צמח בתשו׳ וכ״כ בא״ח בשם הרשב״א:

כט הכסף

של הקידושין צריך שיתנהו לה במתנה גמורה ואם נתנו לה ע״מ שתחזירהו לו (א) אינן קרושין בין אם החזירתו או לא החזירתו אמרה לו תן מנה לפלוני ואקדש אני לך ונתנו ואמ׳ לה התקדשי לי במנה שנתתי לפלו׳ מקודשת אמרה תן מנה לפלו׳ ואקד׳ אני לו ונתנו לו וא׳מר לה אותו פלוני הרי את מקודש׳ לי באותו מנה שקבלתי מפלוני בשבילך מקודשת כתב הרמ״ה ואי נמי לא אמר פלוני הרי את מקודשת וכו׳ אלא עשה לבעל המעות שליח לקדש לו אשה ואמרה לו האשה תן מנה לפלוני ואקדש אני לו וענה בתרה הן אי נמי היו עסוקין באותו ענין אפי׳ לא ענה הן מקודשת אמרה לו הילך מנה ואקדש אני לך וקבלו ואמ׳ לה הרי את מקודשת לי במה שקבלתי ממך אם הוא אדם חשוב מקודשת כדפרי׳ לעיל. אמר לה הילך מנה והתקדשי לפלוני ואותו פלו׳ עשאו שליח או שלא עשאו שליח ואמר לה אותו פלוני התקדש לי במנה שנתן לך פלוני מקודשת אמר לה התקדשי לי בדינר ונתן לה משכון עד שיתן הדינר אינה מקודשת אמר לה הרי את מקודשת לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת מיד והוא ישלים לה המנה אבל אם אמר לה ג במנה זו אפי׳ במנה סתם והיה מונ׳ והולך אינה מקודשת

מקודש׳ אע״פ שלא נתן לה המקדש כלו׳ וכתב ה״ה עימר׳ שם ופירוש הל׳ מפרשים בפזה שליח אותו פלו׳ כמו שפירשו בזה שלמעלה וכב׳ הוכחתי בממון דעת רבי׳ עכ״ל והר״ן כתב אחר דברי רש״י והרמב״ם כתב כגון שקדשה אותו פלוני וא״ל הרי את מקודשת לי בהנאה זו הנא׳ ליך בגלגלי ולפ״ז א״ל להעמיד׳ פיה׳ האו׳ זה שליח אותו פלו׳ עכ״ל וכן הן דברי הרא״ש שכתב הילך מנה והתקדשי לפלוני ועשאו פלו׳ שליח אא שנותן הממ׳ משלו או כהל׳ עשאו שליח ואמר המקדש הרי את מקודש׳ לי במנה שנתן ליך פלו׳ מקודשת עכ״ל וכן הם דברי רבי׳: א״ל התקדשי לי בדינר ונתן לה משכון עד שיתן הדינר אינ׳ מקודשת מימר׳ שם ויהיב טעמ׳ משום דמנה אין כאן משכון אין כאן וז״ל הרמב״ם בפ״ה אינה מקודש׳ לפי שלא הגיע הדינר לידה ולא המשכון נתן לגופו׳ שלה וכתב ה״ה בשם הרשב״א שאפי׳ א״ל הריני חייב לך מה״ב קנין והתקדשי לי בו אינה מקודש׳ שאין כאן מנה אא מלוה ולא קנה ואפי׳ כתב לה שטר עליו אינה מקודשת וכ״כ הרמב״ן עכ״ל (ד) וז״ל הר״ן (פ״ק דקדושין דף תלכ״ד) כתב הרמב״ן דאפי׳ היכ׳ דא״ל קנה משכון זה בשעבוד מנה והתקדשי לי בו ומשכהו אינה מקודש׳ דהשי דקני׳ ליה משכון להסו׳ שעבוד׳ אינה מקודש׳ בכך דמנ׳ אין כאן כלו׳ דעיקר שעבוד׳ דמנ׳ גבי לוה הוא ולא גבי אשה ומשכון נמי אע״ג דגבי אשה הוא הרי הוא כאלו משכון אין כאן שאין משכון אא להבטחת השעבו׳ וכיון דמנה אין כאן גבי אשה משכון נמי אין כאן אבל הרשב״א פי׳ דה״ק מנ׳ אין כאן שהרי לא נתחיי׳ לה בו דמילי בעלמא ניכהו וכיון דמנה אין כאן משכון אין כאן דלא קני׳ ליה למשכון במידי דמתי יהבה ליה דקני׳ לה משכון אבל היכ׳ שנתן לה משכון וא״ל קני במשכון זה שעבוד מנה והתקדשי לי מקודשת ע״כ ודברי רבי׳ ירו׳ בזה כתבתי בסי׳ כ״ח (ה) א״ל הרי את מקודש׳ לי במנה ונתן לה דינר מיד הרי זו מקודש׳ מיד וישלים וכו׳ אבל אם א״ל במנה זו וכו׳ היה בו דינר רע או של נחשת וכו׳ שם תנ״א התקדשי לי במנה ונתן לה דינר הרי זו מקודשת וישלים מ״ט כיון דא״ל מנה ויהיב לה דינר כמ״ד לה ע״מ דמי וכל האו׳ ע״מ כאומר מעכשיו דמי מתיבי התקדשי לי במנ׳ והיה מונ׳ והולך ורלה א׳ מהם לחזור אפי׳ בדינר האחרון הרשו׳ בידו הב״ע דאמ׳ במנה זו הא נמי דסיפ׳ במנה זו ריש׳ במנ׳ סתם דקתני סיפ׳ א״ל התקדשי לי במנה זו ונמל׳ מנה חסר דינר או דינר של נחשת אינה מקודשת דינר רע ה״ז מקודש׳ ויחליף לא ריש׳ וסיפ׳ דאמר במנה זו ומציעתא קא מפרש דלהם א׳ מכן לחזור אפי׳ בדינר האחרון הרשות בידו כילד כגון דא״ל במנה זו רב אשי אמ׳ מונה והולך שאני דדעתי׳ אכולייה האי דינר של נחש׳ ס״ד אי דידע׳ ניה קא סבר׳ וקבילה לא לריכ׳ דיהביה ניהלה בליני׳ אי נמי דשכיח ליה בגי זוזי האי דינר רע ה״ד אי דלא נפיק הייני דינר של נחשת א׳ רב פפא כגון דנפיק ע״י הדחק ופרש״י מונה והולך שאני ואע״ג דאמ׳ במנה סתם כיון דמזיתיס מונה והולך דעתיה אכולה אבל כי לא נתן לה אא דינר וקבילת׳ ודאי לשם קדושין קבילתיה ועא״מ שיפלי׳ דלפתכה ביני זוזי ולא הכיר בו מתחלה הפי׳ מעורב ביניהם ופסק הרמ״ב כר״א דאמר התקדשי לי במנ׳ ונתן לה דינר ה״ז מקודש׳ וישלים וקיים בה וה״מ דא״ל מנה סתם אבל אם א״ל מנה זה או אפי׳ מנה סתם והי׳ מונה והולך ורלה א׳ מהן לחזור אפי׳ בדינר האחרון הרשות בידו כרא׳ ההן סובר דרב אשי לאו לדחויי אוקמת׳ קמיית׳ אתא אא לו׳ דספיר איכ׳ לאוקומה לברית׳ אפי׳ במנה סתם וטעמ׳ משו׳ דמונ׳ והולך שאני אבל אה״נ דלדידיה נמי לא הר״א אא במנ׳ סתם אבל במנה זו לא אבל הרי״ף אמר שפסק כר״א כ׳ וה״מ דא״ל מנה סתם אבל אם א״ל מנה זו והיה מונ׳ והולך ורלה א׳ מהן לחזור אפי׳ בדינר האחרון הרשות בידו: וכתב הר״ן (בפ״ק דקדושין דף תלכ״ב) כר׳ שהרי״ף סמך אאוקמת׳ קמיית׳ ודחה לאוקמת׳ דרב אשי משום דאוקמת׳ קמיית׳ היא ליפב׳ דגמ׳ וכן דעת הרמב״ם בפ״ה וא״מ כר׳ דעת הרמב״ן דבמנה זה כל שמנ׳ חסר דינר לא בעי׳ חזרה דממיל׳ בטלי קידושין וזה שלא כדברי רש״י שכתב עלה דהא דאמרי׳ הכא במנה סתם לא הוי קדושין במנה זה מיבעי׳ כלפון הוה הכא׳ במנה סתם תני׳ ליה דיכולים לחזו׳ כב׳

כט הכסף

של הקידושין צריך שיתנהו לה במתנה גמורה ואם נתנו לה על מנת שתחזירהו לו אינן קדושין וכו׳ מימר׳ בריש קדושין (דף ו) הילך מנה ע״מ שתחזירהו לי באשה אינה מקודשת לפי שאין אשה נקנית בחליפין ופירשו התו׳ והרא״ש לפי שדרך הוא להחזיר הסוד׳ שמקנין בו הילכך אי אמר׳ דקני אתי למימר אשה נקנית בחליפין לפיכ׳ אפקעו רבנן לקידושין אע״ג דמדאורית׳ הוי מקודשת (ב) וז״ל הרמב״ם בפ״ה אינה מקודשת בין החזיר׳ בין לא החזירה שאם לא החזירתו לא נתקיים התנאי ואם החזירתו הרי לא נהני׳ ולא הגיע לידה כלום כתב רבי׳ ירו׳ יש מפרשים שאם נתן לה מתנה לזמן ידוע ואמר לה תהא מקודש׳ לי בהאי הנאה שאת נהנית באותו זמן דהוי׳ מקודשת וי״מ דאינה מקודשת ולאבון נראה עיקר עכ״ל: אמרה לו תן מנה לפלו׳ ואקדש אני לך וכו׳ שם אמר רבא תן מנה לפלו׳ ואקדש לך מקודש׳ מדין ערב ערב לאו אע״ג דלא מטי הנאה לידי׳ קא משעבד נפשיה האי אתת׳ נמי אע״ג דלא מטי הנאה לידיה קא משעבדה ומקני׳ נפשה ופרש״י ואקדש אני לך והסכימו לו א״ל התקדשי לי מקודש׳ ואע״ג דלא מטי הנאה לידה מדין ערב ממה שמלינו בתורה שהערב משתעבד למלוה אנו יכולין ללמוד וגם הרמב״ם כתב בפ״ה דהא דמקודשת כשא״ל התקדשי לי בהנא׳ מתנה זו שנתתי על פיך וכתב ה״ה כ״כ הרשב״א והכרח הוא דאי לא אמר הוא לא עדיף ודאי כשנותן לאחר על פיה משבשנותן לידה ואמרה היא שאינ׳ אא קדושי ספק וגם הר״ן כתב שכדברי הרמב״ם נ״ל עיקר וכ״כ רבי׳ ירו׳ וכתב אי נמי איירי במדב׳ עמה על עסקי קידושיה (ג) ובסי׳ ל׳ יתבאר דטעמ׳ דמקודש׳ משום דאיהי אמר׳ ליה מעיקר׳ תן מנה לפלו׳ ואקדש אני לך אבל אם הוא התחיל ואמ׳ לה התקדשי לי במנה ואמר׳ לו תנהו לפלו׳ או לאב׳ או לאחיך אינה מקודשת׳ כתב הרשב״א בתשו׳ סי׳ אלף רכ״ד דה״ה אם אמרה הלוה מנה לפלו׳ ואתקדש אני לך מקודש׳ אבל אם א״ל הרויח לפלוני זמן מלוה ואתקדש אני לך אינה מקודשת: אמרה תן מנה לפלו׳ ואקדש אני לו כו׳ שם תן מנה לפלו׳ ואקדש אני לו מקודשת מדין ערב ומדין עבד כנעני ערב לאו אע״ג דלא מטי הנאה לידיה משעבד נפשיה האי אתת׳ נמי וכו׳ מי דמי ערב הא דקני ליה קא חסר ממונ׳ האי גבר׳ קני להאי אתת׳ ולא חסר מידי עבד כנעני יוכיח דלא חס׳ ממונ׳ וקא קני נפשיה מי דמי התם כך דקא מקני קא קני הכא האי אתת׳ קא מקני׳ נפשה ולא קני׳ ולא מידי ערב יוכיח אע״פ דלא מטי הנאה לידיה משעבד נפשיה וכתב הרמב״ם בפ״ה דהיינו דוק׳ כשקדש׳ אותו פלו׳ וא״ל הרי את מקודשת לי בהנאת מתנה זו שקבלתי ברצונך וכתב ה״ה יש מי שפירש׳ בשאותו פלו׳ אינה שליח אא זה לקדש לו מנה הא לאו הכי אפי׳ הודיעו לבסוף וקבלה כיון שבשעת הקידושין לא היה יודע בהם אינה מקודשת אך דבריהם והרשב״א תמה על רבינו למה הולרך לפרשה כשאמר מי שנתקדשה לו הרי את מקודשת לי בהנאת מלוה שקבלתי ברצונך׳ עוד כתב ואדרב׳ לכאורה משמע דכל כה״ג קרוב הוא להיות כהילך מנה ותתקדש אני לך דאינה מקודש׳ אא באדם חשוב בדוק׳ ול״ע עכ״ל׳ ודברי תימ׳ הן דהא ע״כ אם כפרשה שזהו שליח ודאי הוא אומר לפלוני התקדשי בהנאת מתנה זו שנתתי לי ברצונך שאם לא אמר לה השליח כלום היאך יפה כחו יותר ממשלחו וכבר נתבאר בפ״ג שנתן הוא ואמרה היא שאינה אא קדושי ספק

כט (א) בשם המרדכי ריש קדושין ג׳ דאיכא אע״ג דאשה לא מקני בחליפין כ״מ אם נתן לה סודר אסור׳ ה״ה מקודש׳ עכ״ל ופי׳ הרא״ש ותוס׳ בלב׳ כ״ה סו׳ א׳ דה״ה אם האשה בעלמא נהנה לו מתנה ע״מ להחזי׳ לאחר ליום וקדש׳ נתפ׳ זה אוך ג׳ דהוין מקודש׳ ונתבא׳ הסם אמקדשה להאי׳ נתקשבנ׳ עכ״ל:

(ב) ונ״ל בתנאי אנפשי ס״ק דקדושין דף פרכ״ג דהוי קדושין תדיגנן הנא שלריך לחזור ולקדש קדושין וודאין:

(ג) ונ״ל וה״ה אם לא אמ׳ נה התקדשי אא היה עסוקים בענין קדושין והיא אומרת תן מנה לפלוני ואקדש אני לך ונתנו מקודשת אע״פ שלא חזר ואמר התקדשי לי בהנאה שנתתי:

(ד) ונ״ל כתבתים אנפשי ס״ק דקדושין ד׳ מכל״ד וכ׳ דכה״ג מקודש׳:

(ה) נסי׳ כ״ג ...

זמן

מקודשת עד שישלים לה כל המנה ואם ה"ה חסר דינר אינה מקודשת ואם אמר לה הדינר החסר יהא עלי כמלוה מקודשת: היה בו דינר רע או של נחוש' אם הכירה בו וקבלה אותו סברה וקבלה לא הכירה בו כגון שהיה לילה או שדרך המטבע להיות מעורב בו רעים ולא הכירה בו אם יכולה להוציאו ע"י הדחק מקודש' וצריך להחליפו ואם אינה יכולה להוציאו אינ' מקודשת וכתב הרמ"ה ואם אמר לה בתר הכי התקדשי לי בו ושתק' הוי ספק קידושין הוא אמר התקדשי לי במנה והיא אומ' לא אתקד' לך אלא במאתים והלך הוא לביתו והיא לביתה ואח"כ תבעו זה את זה וקדשה אם האיש תבעה יעש' כדבריה ואם היא תבעו יעשה כדבריו אמר לה התקדשי לי בכוס זה והיה בו מים ונתנו לה זכתה בכוס ולא במים היה בו יין זכתה ביין ולא בכוס היה בו שמן זכתה בשניהם לפירש"י ור"ח אבל הרמב"ם ז"ל כתב היה בו מים זכתה בשניהם היה בו יין זכתה בכוס ולא ביין הי' בו שמן זכתה בשמן ולא בכוס: היו לו מיני כלי' או מיני מאכל או שאר כל דבר ובאת אשה ואמרה תן לי מהם ואמר לה אם אתן לך מהן התקדשי לי ואמרה הן ונתן לה הרי זו מקודש' ואם אמרה נתן תתן או תתן לבד וקבלה אינה מקודש' שרצונ' לומ' רק תתן פעם אחת ולא נתרצית בקידושין וכל כיוצא בזה שמשמעותו לא תשחק עמי בדברים רק תתן וכתב א"א הרא"ש ז"ל אם אומר בשעה שנתנו לה הרי את מקודשת לי וקבלה (ו) מקודשת:

ל

אין צריך שיתן הקידושין לתוך ידה אלא אפיו זרק לה מדעת' לתוך חיק' או לתוך חצרה המשתמרת לדעתה מקודשת אפי' אינה עומדת אצלו ואם היא עומד' ברשות הבעל צריך שיתנם לתוך ידה או לתוך חיקה השאיל לה הבעל מקום חשוב הרי הוא כשלה ואם זרק לה בו קידושיה מקודשת היה במקום שהשאיל לה מקום חלוק בפני עצמו שיש בו ארבע אמות על ארבע אמות או שגבוה עשרה טפחי' ואין בו ארבע על ארבע או שהוא חלוק בשמו אפי' אין בו ארבע על ארבע ואינו גבוה עשרה אינו שאול לה ואם זרק לה שם הקידושין אינה מקודשת

מקודש' היתה עומד' בסימטא או בצידי ר"ה וזרק לתוך ד' אמותיה מקודשת ואם נשארו תוך ד' אמותיו אינה מקודש' אפי' נכנס' היא לתוך ד' אמותיו כיון שקדם הוא לתוכן זכה בהם והם שלו כתב הרמ"בם ז"ל היו שניהם עומדים ברשות הרבים וברשות שאינו של שניה' וזרק לה קרוב לה מקודש' קרוב לו אינ' מקודשת מחצה על מחצ' או שהו ספק אם קרוב לו אם קרו' לה הוי ספק קידושין כיצד קרוב לו וקרוב לה כל שהו' יכו' לשומרו ולא היא זהו קרוב לו היא יכול' לשומרו ולא הוא זהו קרוב לה שניה' יכולין לשומרו זהו מחצה על מחצה ע"כ: אמר לה התקדשי לי במנה ונטלתו וזרקתו לאור או לכל דבר האבו' או אפי' שלא לדבר האבוד אלא זרקתו לפניו (ג) אינה מקודשת. שזה מוכי' שאינ' חפצה בקידושין אמרה תנהו לפלוני או לאבא או לאביך ונתנו להם ואמר לה התקדשי לי במנ' שנתתי להם אינה מקודש' אבל אם אמר' תנהו לפלוני או לאבא או לאביך שיקבלו לי מקודשת אפי' לא חזר ואמר התקדשי לי במנ' שנתתי להם: אמר לה התקדשי לי במנה אמרה לו תנהו על הסלע אינה מקודשת ואם הסלע שלה מקודשת וכתב הרמ"ה כגון שיחדה לו הסלע אבל אם אמרה לו תנהו על הסלע סתם אפי' נתנו על שלה אינה מקודש' ואם הסלע של שניהם הוי ספק קידושין ומפרשים התוספו' דמיירי שנתנו לתוך חיקה אחר שאמר' לו תנהו על הסלע אפי' הכי אינ' מקודש' דכיון שאמר' לו תנהו על גבי הסלע הוי כאילו אמרה איני חפצה בקידושיך ואפי' זרקו לתוך חיקה בשתיקה כיון שגלתה בדעתה שאינ' רוצה להתקדש יכולה לומר בתור' מתנה קבלתיו אבל אי אמר' תנהו על הסלע שהוא שלה וזרקו אח"כ לתוך חיק' מקודש' שזה מוכיח שהיתה חפצה בקידושין ובסלע של שניהם הוי ספק אם חפצה בקידושין לענין שאם יזרקנ' לתוך חיקה שתהא מקודשת או לאו: התקדשי לי בככר זה תנהו לכלב אינה מקודשת היה שלה מקודשת אינה שלה ורץ אחריה לנשכה מבעי' והוי ספק גם בזה מפרשי' התוספות דמיירי בכי האי גוונא שזרקו

וסבר כסיו"א קמא דמטלטלי אגב מקרקעי הקנ' לפסם ויותר נר' כאס' כתבתי דרב ספא בתרא' הוא וגם ר' אפי' מחר' דבריו מה שהקש' מנגע למתנ' עכ"ל ומשנה דקדושין למתנה דמו דהא דעת אחרת מקנה אות' וא"כ אפי' להגהה שאינו משתמר' מקודש' אפי' אינה עומדת בצדו לדע' הר"אש ז"ל ורבי' שכת' דבעינן שתה' משתמר' לדעתה כר' שהו' כדעת הרי"ף דאי להר"אש אפי' בחצר שאינה משתמרת כמי שהוי' מקודשת ויש לתמוה עליו למה שהם דבריו שלא כדעת הר"אש ועוד דאפי' להרי"ף לא בעי' לא שתה' משתמרת ואפי' שלא לדעתה וגם שצריך שתה' משתמר' לדעת' (א) וז"ל הרמ"בם בפ"ד מה' אישו' המקדש את האש' בכסף או בשטר אינו צריך ליתן הקדושין לתוך ידה אלא כיון שרצת' לזרו' לה קדוש' וזרקן בין לתו' ידה בין לתוך חיק' או לתוך חצר' או לתו' שדה שלה ה"ז מקודש' ובלבד שרא' מתוך דבריו דלתוך חצר' בכל גווני מקודש' אפי' אינה משתמר' ואינה עומדת בצדה ואע"ג דלענין מתנה כת' בפ"ד מה' זכיה דבחצר שאינה משתמרת בעי' שיה' עומ' בצד חצרו וכדע' הרי"ף איפש' דקדושין עדיפי ממתנה ויותר נר' לומר שקצר בה' אישות בזה וסמך על מ"ש בה' זכיה: (עיין במ"ש רבינו בסי' כ"ח בשם הה"מ) כתוב בתשובו' הגהו' מיימוני שבסוף ספר נשים על ראובן שקידש לאה וזרק לה קידושים לתוך חיקה ונתנע' בבגדי' והשליך הקידושין ממנ' תוך כדי דיבור נר' שכיון שחל' שקידש שם אינו שלה אפי' זרק לה הקידושין לתוך ד' אמותי' אינה מקודשת אבל אם זרקן לתוך חיקה אע"פ שראו העדי' שנענעה בגדיה והשליך טבעת הקידושין מעלי' אין לדמותו להא דאמרי' בפ"ק נטלתו וזרקתו וכו' אינה מקודשת וכו' דשאני התם דשמעו העדים דאיהי אמרה לו מעיקר' שלו הוא והקדשי וכו' ואע"ג דאמרה לא היה בלבי שלא לשחוק ולהתלוצץ עמו דברים שבלב נינהו ואע"ג דאיכ' למימר דאכן ששרי דלא נתכוו' אלא להתלוצץ ובכמה דוכתי אזלי' בתר אומדני' משום חומר' דא"א לא כסמוך על זה וליכ' אומדן דעת' דמוכח כיון דאיכ' למימר איתת' בכל דהו ניח' לה (ג) אמנם כיון שהעדים לא ראו אם נפלה טבעת הקידושין בחיק' אינה צריכ' גט ואפי' אם היא יודע' שנפל לתוך חיקה והחזיר' עוד בדבר ולכתוב עוד תשובה זו בסי' מ"ג כתוב בהגהות מרדכי דסוף גיטין (דף תרפ"ח) בשם ר"ג מה שהעד אומר שרא' שלקח ידה בע"כ ונתן הטבעת ביד' מאחר שלא זרקה צריכה גט ואע"פ שיש עדים שלא. דבר עמה בשע' נתינה כיון שדבר עמה תחלה הוו קידושין (וע"ל סי' מ"ב מדינו או): **השאיל** לה הבעל מקום חשוב הרי הוא כשלה וכו' מבואר בהזורק בעובד' דהשו' גבר' דזרק לה גיטה לדביתהו אזל גיטה נפל בפיסל' ומ"ש היה במקום שהשאיל לה מקו' חלוק בפני עצמו וכו' מבואר שם בעובד' הנז' ובסי' קל"ט יתבאר בס"ד: היתה עומדת בסימט' או בצידי ר"ה וזרק לתוך ד' אמותיה מקודשת ואם נשארו תוך ד' אמותיו אינה מקודש' אפי' נכנסה היא לתוך ד' אמותיו וכו' בהזורק תנן גבי גט היתה עומדת בר"ה וזרקו לה קרוב לה מגורשת קרוב לו אינה מגורשת מחצה על מחצה מגורש' ואינה מגורשת וכן לענין קדושין ובגמ' ה"ד קרוב לו ה"ד קרו' לה א"ר ד' אמות שלה זהו קרוב לה ד' אמות שלו זהו קרוב לו ה"ד מחצה על מחצה א"ר שמוא' בר רב יצחק כגון שהיו שניה' עומדים בד' אמות ולימזי הי מינייהו קדים רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו הכא בשתי כתי עדים עסקינן אחת אומרת קרוב לו ואחת אומרת קרוב לה ר' יוחנן אמר קרוב לה שכינו אפי' ק' אמה קרוב לו שכינו אפי' ק' אמה ה"ד מחצה על מחצה א"ר רב שמן בר אבא לדידי מיפרש' לי מיני' דר' יוחנן הוא יכול לשומרו והי' אינ' יכולה לשמרו זה קרוב לו היא יכולה לשמרו והוא אינו יכול לשמרו זהו קרוב לה שניהם יכולי' לשמרו שניה' אין יכולין לשמרו זהו מחצ' על מחצ' וכת' הר"אש דר"י לא אתא לאיפלוגי אדרב אלא בפירוש' דמתני' אבל לענין דינ' לא פליג עליה דשפיר אית ליה דאם זרק גט לתוך ד' אמותיה הוי' מגורשת דהא ר"י גופיה אמר הכי בפ"ק דמציע' ולפיכך פסק רבי' כותיה דתוך ד' אמותיה מקודשת ותוך ד' אמותיו אינה מקודשת: ומ"ש אפי' נכנסה היא לתוך ד' אמותיו כיון שקדם הוא לתוכן זכה בהם והם שלו כן משמע מדאמרי' ולימזי הי מינייהו קדים וכ"כ שם הר"ן דמה' שמעינן שכל הקודם לבא בד' אמות זכה בהם ואין לחבירו שבא אח"כ זכות בהם כלל ע"כ וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ה מהגזלה' ואע"ג דבמתני' תנן היתה עומדת בר"ה כתב רבי' היתה עומדת בסימט' או בצידי ר"ה משום דרב אפי' אית ליה בפ"ק דמציע' דבר"ה לא תקנו ד' אמו' וא"כ ע"כ לומ' דר"ה דקתני מתני' היינו סימט' או צידי ר"ה וכ"כ התו' והרא"ש ז"ל: ומ"ש רבי' בשם הרמב"ם הוא בפ"ד מה' אישו' ומה שהשוה הרמב"ם ר"ה לרשו' שאינ' של שניהם כתב ה"ה שהטעם מפני ששם מוקים לעני' מציא' כדאית' בה' השביכה אבל הר"ן תמה עליו מפני שהו' ז"ל כתב בפי"ז מה' גזילה שאין ד' אמו' קונו' בר"ה ולא בסימט': ומ"ש כיצד קרוב לו וקרוב לה כל שהו' יכול לשומרו וכו' מבוא' דהיינו כר"י ואשמוע' דס"ל ז"ל דרב ור"י פליגי לענין דינ' והלכ' כר"י דקי"ל כותיה לגבי רב ועוד

דבגמ' תני כותי' דר"י ובסי' קל"ט בס"ד יתבאר דעת הרמ"בם לענין גרושין ופירשו ל המפרשי' כן וגם יתב' שם דעת הרי"ף א"ל התקדשי לי במנ' זה ונטלתו וזרקתו לאור וכו' בפ"ק דקדושין ת"ר התקדשי לי במנה נטלתו וזרקתו ליס או לאור או לכל דבר שאב' אינה מקודשת הא אדיתיבתו קמיה הוי קדושי' הא קאמר' ליה שקיל לא בעינ' לא תבעי' קאמר' ל"מ שדיתיבתו קמיה דלא הוו קדושין אבל זרקתו לים או לאור אימ' כיון דמחייב' בהו קדושי קדיש כהא' והא דקא עבד' הכי סבר' אבדקיה לאחי' גבר' אי רתחנ' הוא אי לא קמ"ל והרע"י נטלתו וזרקתו ליס בפניו לומר איני רוצה וכ"כ הרמ"בם בפ"ד א"ל התקדשי לי בדינר זה נטלתו וזרקתו לים בפניו או לאו' או לדב' שאבד אינה מקודש' ומ"מ יש קילור בדברי הרמ"בם שהיה לו לכתו' וקל"ו אם זרקתו בפניו למקו' שאינו אבד ודברי רי"בם בדין זה בסי' ק"ע: אמרה תנהו לפלו' או לאב' או לאביך וכו' שם א"ר התקדשי לי במנה תנם לאב' ולאביך או לפלו' אינה מקודשת ע"מ שיקבלום לי מקודשת ופרש"י אינה מקודש' ואינו דומ' לתן מנה לפלו' ואקדש לך דהתם איהי קאמרה ליה מעיקר' אבל כאן מתנה היא בו כלו' תן מעותך לאחרי' וכ"כ התו' והר"ן: ומ"ש רבי' א"ל התקדשי לי במנה שנתתי להם אינה מקודש' פשוט הוא דכיון דטעמ' דאינה מקודשת משום דמשמע' היא בו כי יהדר את התקדשי לי מאי הוי: ומ"ש גבי שיקבלום לי מקודשת אפי' לא חזר ואמ' התקדשי לי פשוט הוא דכיון שא"ל תחלה התקדשי לי מה לורך לחזו' לומר התקדשי לי: א"ל התקדשי לי במנה אמרה לו תנהו על הסלע אינה מקודשת ואם היה סלע שלה מקודשת בריית' שם ופרש"י אם היה סלע שלה מקוד' שהחצר של אדם קונה והרי הוא כמי שקבלתו והתו' הקשו עליו וכתבו דנר' לפרש דאין הטעם תלוי בקנין חצר אלא כשהסלע שלה שמכ' דעת' ומ"ש אם הסלע של שניהם הוי ספק קדושין שם בעי' וסלק' בתיקו ומ"ש בשם התו' כ"כ הר"אש בפסקיו וגר' שכל זה בכלל במה שכתבו התו' משום דכשהסלע שלה שמכ' דעתה: ומ"ש רבינו לעיל בשם הרמ"ה כו' שהו' כפירוש זה דטעמ' דאינה מקודשת משום דכשא"ל תנהו על הסלע סתם הוי כאילו אמרה איני חפצה בקדושין הילכך אפי' נתנו על סלע שלה לאו כלום הוא וכשאמרה תנהו על סלע שלי הוי כאו היא חפצה בקדושין ומשמ' לו דמ"ש הרמ"ה כגון שיחדה לו הסלע לאו למימר' שצריך שתאמר לו על סלע שלו' אלא אפי' אומרת סתם תנהו על סלע שלי מקודשת ויחדה דנקט היינו לאפוקי אומרת תנהו על הסלע ולא אמרה שלי והכי דייק סיפ' דליכ' שכת' אבל אם א"ל תנהו על הסלע סתם דמשמ' דבהאי גוונ' דוק' הוא דאינה מקודש' ואם לא תפרש כן קשי' דיוק' דריש' אדיוק' דסיפ' והיכ' דאמר' תנהו על הסל' סתם וזרקו לתוך חיק' בשתיק' לא נתבא' דעת הרמ"ה אם הוא כדעת התוס' והר"אש שיכולה לומר בתורת מתנה קבלתיו או אמרי' דכיון דהתקס ודאי שמכה אדבריו הראשוני' שא"ל התקדשי לי וזה נרא' יותר (ד): התקדשי לי בככר זה תנהו לכלב אינה מקודשת היה שלה מקודש' גם זו ברית' שם: ומ"ש אינו שלה ורץ אחרי' לנשכה מיבעי' ויהו' ספק שם: ומ"ש התקדשי לי בככר זה תנהו לפלו' עני- אינה מקודשת אפי' בעני' המוטל עליה לפרנסו שם ומפרש טעמ' משום דאמרה ליה כי היכי דמחייבנא ביה אנא מחייבת ביה את וכתב הר"ן בכלב רץ אחריה לנשכ' מהו מפרש בגמ' מי אמרי' בהסי' הנא' דקא מציל לה מיניה נגמר' ומקני' נפשה או דילמ' אמר' ליה חיובי מחייב' לאצולין ופלק' בתיקו ולחומר' ואע"ג דתנהו לעני פשטי' בסמוך דאפי' עני הסמוך עליה אינה מקודשת מהו' דאמרה ליה כי היכי דמחייבת ביה אנא נמי' מחייבת ביה את ואפי' הכי הכא מספק' לן משום דאיפשר דהצל' דנפש' חשיב' לה טוב' וגמרה ומקני' נפשה: כתב מ"מ ז"ל י"א אם אמרה תן ככר לכלב וכו' ואקדש אני לך הוי' מקודש' וכו וג"ל שאינה מקודשת ורא' להחמיר בדבר כל זה דברי הר"אש בפסקיו שם והם ביאר מאיזה טעם כ"ל שאינה מקודש' וש"יס וכתב יען ראיתי מקצ' גדולי' שכתבו דמקודשת מדין ערב כתבתי הנ"ל ודעתי נוטה דלא דמי לערב כלל וראוי להחמיר בדבר עכ"ל וז"ל הר"ן (פ"ק דקדושי' ע"א דף הרכ"א) כתב הרמ"בן דמאי דאמרי' תנהו על הסלע תנהו לכלב אינה מקודש' לאו בחד גוונ' איכהו דבתנהו על הסלע אפי' אמרה ואקדש אני לך לאו כלום הוא דלאו מידי עבד אמנם' אבל בתנהו לכלב אילו אמרה ואקדש אני לך מקודשת שכיון שהוני' ממון על פיה מקודש' מדין ערב ואחרי' כתבו דלעולם לא מחוייב מדין ערב שלא במוצי' ממון מרשותו לרשות אחר בין דעת לפי שבזכותו של זה נתחייב זה מדין ערב אבל במוצי' ממון לאיבוד כי הכא לא ע"כ דלאו' בהדי' ואתחייי' אני לך לא מהני וכן זרוק מנה לים ואתקדש לך לאו כלום הוא וכן דעת קצת חכמי הצרפתי' והרא"ש ז"ל עכ"ל : וה"ה בפ"ד הבי' שתי סברות אלו : כתב הר"אש בתשובה כלל ל"ה סי' י"א שנשאל על לאה שאמרה לראובן תן לי מה שאת' חייב לי ונתן לה ג' פשיטי' וכשנתנה בידה אמר הרי את מקודש' לי והיא כששמעה כן השליכה המעו' מידה והריע' קולה ונעקה איני

[illegible]

תפלה להתקדש לך ומרעה בצער׳ והלט׳ בפניה ולעק הוי ואבוי והשיב ירלה לי דאין כאן בית מימוס כיון שהעדי׳ מעידין שלא כתרלי׳ בקדושין וזרקתן לשלא׳ מידה ואפי׳ קול של קדושין לא יצא לה בעיר שהרי יצא שוברו עמו ע״כ וכתב רבי׳ בכי׳ מ״ב * :

כתב הר״ש בר למה בתשובה על המקדש בטבעת ...

לא אין מקדשין בפחו׳ משוה פרוטה פשוט בפ׳ קמא דקדושין (דף יב) דאין אשה מתקדש׳ בפחו׳ משוה פרוטה ...

שורקו להלתו׳ היק׳ אחר שאמרה תנהו לכלב התקדשי לי בככר זו תנהו לפלו׳ עני אינה מק דש׳ אפי׳ בעני המוטל עליה לפרנסו גם זה מ״יירי בבה״נ כת׳ א״א ז״ל יש אומרי׳ אם אמר תן ככר לכלב או תן מנה על גבי סלע ואקדש אני לך שהי׳ מקודש כמותן מנה לפלו׳ ואחר׳ אני לך ונ״ל שאינה מקודש׳ וראוי להחמי׳ בדבר :

לא אין מקדשין בפחו׳ משוה פרוטה ומיהו אם קדשה בחפץ סתם אין צריך לשום אותו תחילה אם שוה פרוטה אלא אם שוה פרוטה מקודשת ואפי׳ אם אמר לה התקדשי לי בחפץ זה ששוה נ׳ זוז וקדש׳ בו ולא שמו אותו תחלה אם נמצא אח״כ ששוה המש׳ זוז מקודשת וכת׳ ר״ת דוקא בחפץ ששומתו ידוע קצת כמו מלבושים ואין רגילות לטעות בו כל כך אבל אבנים טובות ומרגליות וכיוצ׳ בהן שאין בקיאין בשומתן ופעמים טוען בהן הרבה ואמ׳ לה התקדשי לי באבן ששוה נ׳ זוז צריך שומא דלא סמכא דעתה ולכך נהגו העולם לקדש בטבעת שאין בה אבן וכתב א״א הר״אש ז״ל ומי׳ לא ברירא לי האי טעם למה נהגו העולם להסיר האבן מהטבעת דלא בעינן שומא אלא כשמזכירים הסכום ואין דרך להזכי׳ הסכום בטבעת של הקדושין קדשה בדבר שאינו שוה פרוט׳ הוי ספק קידושין וצריכ׳ גט מספק להתיר׳ לעלמא ואם רוצה לקיימ׳ צריכה קידושין אחרים (ג) ואם קדשה אחר קדושין גמורים ינרש ראשון ונוש׳ שני אבל לא ינרש שני וישא ראשון וכתב הר״מה אם ילד׳ משני ולא גירש הראשון הולד כשר דנהי׳ דחיישי׳ לקידושי ראשון להצריכ׳ גט ולהוציאה משני אבל לא לפסול הולד ממנו והטעם משו׳ שמא שוה פרוטה בשום מקום וכת׳ הרמ״בם ז״ל אם קדש׳ בתבשיל או בירק וכיוצא בו שאינו מתקיים אם אינו שוה פרוט׳ באותו מקום אינ׳ מקודשת כלל שהרי אינו מגיע למקום אחר עד שיפסד ויאבד ולא יהיה שוה שם כלום ע״כ ולפי דבריו אם ידוע ששוה פרוטה בשום מקום מקודש׳ מן התורה אבל ר״י כתב שאפי׳ ידוע ששוה

שמרדכי בריש קידושין אם אמר התקדשי לי ...

אבן מן הטבע׳ דהא אמרי׳ בכל דהו לא פליגי ...

וכתב

ששוה פרוט' בשום מקום לא הוי קרושין וראי ולעול' הוו קידושי ספק אפי' אינה מתקיימת להוליכו למקום ששוה פרוט' וכך היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל כתב הרמ"ה אי קדי' במידי דלא ידעי' השת' אי הוו שוה פרוטה בעידן קידושי' אולא אולי' בתר השת' ואי אית בה שוה פרוטה השתא הוו קרושי' וראי עד דמתברר בסהדי דלא הוי בעידן קרושין שוה פרוטה ואם אפשר להתברר ע"י עדים שהיה שוה פרוטה בשעת קידושין חיישינן להו ולא שרינן לה ואפי' העדים רחוקי' מכאן הרבה לא מיבעיא אם ידוע שיש עדים שיודעין אלא אפילו יצא קול (ד) שיש עדים שיודעים שהיה

וכתב ה"ה בשם הרמב"ן שהדברים נראים ומתקבלי' ויש חולקין ע"ל' והרא"ש כתב הייתי' שמא שוה פרוטה במדי אומרא דרבנן בעלמא הוא דמדאורייתא אין להקדש אלא מקומו ושעתו וכן למקח וממכ' והא דקרי לה קדושי' ספק לא משום שיהא בו ספק מדאורייתא אלא קדושי דרבנן הינהו ועשאוהו כמו ספק שאיכ' מותר' לאח' בלא גט וגם הראשון צריך לקדש' קדושין אחרי' ודאי' והרמב"ם ז"ל כת' שאם קדש בתבשיל או בירק וכיוצ' בהם כל דבר שאין מתקיים אם לא היה שוה פרוטה באותו מקו' אינה מקודש' כלל שהרי דבר זה אינו מגי' למקום אחר עד שיפסד ויאבד ולא יהא שוה כלום ומתוך דבריו משמ' שאם היינו יודעי' שהוה פרוטה במקו' אחר מקודש' מדאורייתא כיון דהוי איה ליה אורחא לנית' הוי' לה פרוט'

שהיה שוה פרוטה חיישינן להו אבל לא אסרינן לה ע"פ אשה או ע"פ קרוב שאו' שהיו יודעים שהיה שוה פרוט' באותה שעה א"ל התקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בתמרה זו אם אין באחת מהן שוה פרוטה אינה מקודשת ודאי שאינן מצטרפין כיון שהזכיר בכל אחת לבד קדושין אם אמר לה התקדשי לי בזו ובזו ובזו כולן מצטרפות לשוה פרוטה היתה אוכלת ראשון ראשון אותן שאכלה כבר אינן מצטרפו' שאות' שאכל' נעשו כמלו' שלא חלו הקדושי' עד שיגמו' דבריו נמצ' שלא קבלתן בתור קדושין והו"להו כמלו' ואין מקדשין במלוה ואם יש בנשארות שוה פרוט' מקודש' דהוה ליה כמלו' ופרוט' שדעת' אפרוט אמ' לה התקדשי לי באילו ואכל' אותם ראשון ראשון' גם אות' שאכלה מצטרפו' לשו' פרוט' כיון שנמר כל דבריו קוד' שנתן לה כלו' א"כ כשנתן לה הראשו' בתור' קדושין באה לידה ומדידה קאכלה וכ' הר"מ ה"ה נמי כי אמר בזו ובזו אם נמר כל דבריו קודם שקבל' אותן כולן מצטרפו' אפי' אכלה ראשונ' ראשונה ור"י פירש דאפי' נמר כל דבריו קוד' שקבל' אותן אינן מצטרפו' כיון שחלקן זו מזו אמ' לה התקדשי לי חצ"י בחצי פרוט' וחצייך בחצי פרוט' או שאמר לה חצ"י בפרוט' וחצייך בפרוט' או חצייך בפרוט' היום וחצ"י בפרוט' למחר או שני חצייך בפרוט' או שאמ' לחברו כ' בנותיך לשני בני בפרוט' או בתך ופרתך בפרוט' או בתך וקרקעתך בפרוט' בכולהו כ' ר"ח דהוי ספ' קדושין ועבדינן לחומר והרמ"בם כ' דחצייך בחצי פרוטה וחצייך בחצי פרוט' או חצייך בפרוט' וחצ"י בפרוט' הוו קדושין ודאי ואידך הוו קדושין ספק ודע' א"א הר"א ז"ל כדברי ר"ח הרי את מקודש' לי לחצאי מקודשת אבל אי אמר חצייך מקודשת לי או הרי את מקודשת לי ולפלוני אינן קדושין מי שחציו עבד וחציו בן חורין שקדש בת חורין הוו ספק קדושין וצריכה גט מספק המקדש מי שחצי' שפחה וחצי' בת חורין הוו קדושין לחצ"י עלי' אשם וצריכה גט חצי' שפחה וחצי' בת חורין שנתקדש' לראובן ונשתחרר' ואח"כ קדשה אחר שניהם הוו ספק קדושין וצריכה גט משניה' או אחד מגרש ואח' נושא ואם מתו אחיו של אח' חולץ והשני מיבם קדש' בפחות משוה פרוטה ושלח לה אח"כ סבלונות לא חיישינן שמא שלח לה לשם קדושין ואפי' ספק קדושין לא הוי וכתב הרמ"ה דווקא דקדיש בבספא אבל קדש במידי אחרינא דיקיר וזילא אפי' אין בו שוה פרוטה חיישינן שמא שוה פרוט' במדי' אבל אם קדשה בפחות מש"פ ואח"כ בא עליה סתם בפני עדים צריכה גט שוראי בעל לשם קדושין:

לב בשטר כיצד כות' לה על הנייר או על החר' אע"פ שאין בו שוה פרוטה הרי את מקודשת לי או באחד מהלשונות ונותנן לה בפני שני עדים וצריך לכותבו מדעתה ולשמה ואם שלא לשמ' כותבו אינן קדושין כתבו שלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת ופסק רב אלפס כרב פפא ורב שרביא וכ"כ ר"ח וכתב עוד וי"א שהלכה כרב' ורבינא וצריך עיון וכ"פ בה"ג כרבא ורבינא וכת' א"א הרא"ש ז"ל וכיון דאיפלינו בה רבוותא עבדינן לחומרא וכ"כ הר"מ הדמקודשת מספק וכתב עוד אע"פ שהשטר פסול לקדש בו שמין הנייר אם יש בו שוה פרוטה מקודשת ואם אין בו שוה פרוטה הוי ספק קדושין:

לג בביאה כיצד אמר הרי את מקודש' לי בביא' זו או באח' מהלשונו' (א) ונתייחד בו עמה בפני עדים (ג) ובעל' בין כדרכה בין שלא כדרכ' והויא לה כארוסתו לכל דבר שאינו יורש ואינו מטמא לה (ג) ואם לא נמר ביאתו לא הוו קדושין עד נמר ביא' שאם קבלה קידושין מאח' קוד' שנמ' הוא מקודש' לשני אבל הער' בה ופי' מיד או שאמ' תחיל' שדעתו לקנו' בהער' קנה מיד:

לד המקדש האשה (א) מברך וכן אם קדשה על ידי שליח מברך השליח מאי מברך בא"י אמ"ה אק"בו על העריות ואסר לנו את הארוסות

הארוסות והתיר לנו את הנשואו׳ ע״י חופה וקדושין בא״י מקדש ישראל וכתב א״א הרא״ש ז״ל ונהגו האידנא לומר מקדש ישראל ע״י חופה וקדושין כתב הרמ״בם ז״ל נהגו העם להסדיר אותה על כוס של יין או של שכר ומברכין תחלה על הכוס ואח׳ כך מברכין אותה ואם אין שם יין או שכר מברך בפני עצמו וכ׳ עוד מברך קוד׳ הקדושין ואם קדש ולא ברך לא יברך את הקדושין דהו ברכ׳ לבטלה היא דמה שעשה כב׳ נעשה ואדוני אבי הר״אש ז״ל כתב יש שכתבו שצריך לברך ברכה אירוסין קודם הקידושין כדאמרינן כל המצות מברך עליהם עובר לעשייתן ויש שכתבו שצריך לברך אחר הקדושין דלמא הדרא בה האשה והוי ברכה לבטלה ועוד שכל המצות לפי שמזכירים עשיית המצות מברך עליהן עובר לעשייתן אבל כאן אין מברכין אק״בו לקדש אשה וכיון שאין המברך מזכיר עשיית המצוה אין צריך לברך עובר לעשייתן כתב רב שרירא גאון המארס בלא ברכה חיסר את אירוסין ברכה שהיא מצוה והמברך ברכת אירוסין בבית חתנים ברכה שאינ׳ צריכה היא ועובר משום לא תשא ורבינו ניסי׳ הורה שאם לא בירך ברכת אירוסין בשע׳ אירוסין יברך אות׳ עם ברכות של נישואין (ס) וכ״כ א״א הר״אש ז״ל כתב רב שמואל הנגיד שאין ברכת אירוסין צריכה עשרה ורב האי כתב שצריכה עשר׳ ולזה הסכים אדוני אבי הרא״ש ז״ל:

לה האיש יכול לעשות שליח לקדש לו אשה בין אשה סתם בין אשה פלוני׳ ויאמ׳ לה השליח הרי את מקודשת לפלוני אבל אם אפשר לו לקדשה בעצמו אסו׳ לקדשה ע״י שליח אא״כ מכירה שמא אחר כן ימצא בה דב׳ מגונ׳ ותתגנה עליו והשליח נעשה עד לפיכך אם עשה שני שלוחי׳ לקד׳ לו אשה אין צריך עדים אחרים בר״א כשאין שםכפיר׳ ממון כגון שקדש׳ בשטר או אפי׳ בכסף והם אומרים שנתניהו לשם קידושין והיא אומר׳ לשם פיקדון אבל אם יש שם כפיר׳ ממון שאמרת

הגניד שאין ברכ׳ אירוסין צריכ׳ עשרה וכו׳ ז״ל הרא״ש בפ״ק דכתובו׳ כתב רב אחאי דברכ׳ ארוסין בעשרה והר״ש הגניד נחלק עליו ואמר שא״צי׳ אלא לברכ׳ חתני׳ בלבד שלא הזכירו י׳ אלא בה ועוד הרי קדושין בפני ב׳ ואת׳ מצריך י׳ ול״נ דדברי רב אחאי דלמאי דילפי׳ מבועז הרי בועז עשה גם ברכת ארוסין בי׳ ולמאי דילפי׳ ממקהלות גם ברכ׳ ארוסין על עסקי מקור בא דא״א ליתא בלא ברכ׳ ארוסין ודי בפני׳ לקדושין וברכה צריך עשרה עכ״ל:

לההאיש יכול לעשו׳ לו שליח לקד׳

שאמר' שלא קבלתו כלל אינן נאמנין כתב הרמ"בם ז"ל שא"צ עדות במינוי השליחו' רק אם השליח והמשלח מודי' (ג) בדבר אבל בשליחות האשה שהיא עושה שליח לקבל קידושי' צריך שיהיה בעדי' והרא"בד כתב שגם שליחו' האיש צריך שיהיה בעדי' וא"א הרא"ש ז"ל כתב כדברי הרמ"בם והיה מפקפק לומר שאף שליחו' האשה אין צריך עדי' וכת' א"א הרא"ש ז"ל דאפי' לא מינהו שליח בהדיא אלא שגילה דעתו שהוא חפץ באשה פלונית ואמר לן לשדכה לו והלך וקדשה בלא מינוי שליחו' שהיא מקודש' לו אבל אם לא אמר לו לשדכה לו והלך וקדשה לו אינה מקודשת ולא חיישינן שמא עשאו שליח לא שנא אם המקד' אביו או איש נכרי לו ואפי' נתרצה בו בקרושין כששמע אינו כלו' וכתב הרמ"ה אם האב הרצה הדברים לפני הבן שהוא רוצה לקדש לו ושתק הבן והלך האב וקדשה לו הוו קרושין גמורי' דמחמת כיסופא דאב שתק ועשה שליח לקדש לו אבל באיניש אחרינ' כי ה"ג הוו ספק קרושין כתב הרמ"בם ז"ל הכל כשרי' לשליחו' זה חוץ מחש"ו לפי שאינם בני דעת והגוי עובד אלילים לפי שאינו מאמונתינו וכן העבד לפי שאינו בתורת קרושין ע"כ אמר לשליח קדש לי אשה במקום פלו' וקדשה לו במקו' אח' אינ' מקודש' וכן בכל מה שישנה שאם אמר לו לקדש סתם וקדש' על תנאי או שאמר לו לקדש' על תנאי וקדשה סתם או ששינה בתנאי אינה מקודש' אמ' לו קדש' לי והרי היא במקו' פלוני וקדשה במקו' אח' מקודש' שאינו מקפיד אלא מראה לו מקום השולח לחבירו לקדש לו אשה וקדשה לעצמו הרי זה רמאי ומה שעשה עשוי אפי' אמ' לה תחילה פלוני שלחני לקדשך לו ובשע' נתינ' הקדושין אמר לה הרי את מקודש' לי סלקא דעתא אמינא לי דאמר לעשות שליחותי לקדשך למי ששלחני לקדשך ותהא מקודשת לראשון אפי' הכי מקודש' לשני ודווקא שהאשה שמעה והבינה יפה קודם קבלת הקדושין שאמ' הרי את מקודשת לי שאם לא כן אדעתא שאמר תחילה לקדש' לפלוני קבלה הקדושין ואם טעה השליח וכשהיה לו לומר הרי את מקודשת לפלו' אמר לי אין כאן מיחוש ואם לא רצת' להתקד' למשלח וקדשה השליח לעצמו אין נקרא רמאי ומיהו צריך להודיעו אם יוכל העש' שליח לקדש לו אשה סתם ומת השליח אסור בכל הנשי' שבעולם שיש להם קרובות שהן ערוה עמ' כגון אם או בת או אחות שמא קידש לו השליח קרובו' ובאש' שאין לה קרובות פנויות בשעת השליחות מות' בה אפי' אם הם פנויו' ועתה קודם שמת השליח כיון שלא היו פנויות בשעת מינוי השליחות לא חל עליהן השליחות כיון שהוא בעצמו לא היה יכול לקדשה

ורב ועשה שליח עד ונשמע דבקדושי כסף מיירי ונא לאכריע דהלכה כר' יוסי דהא רב עבד עובדא כותיה ובגמ' דידן נמי כיון שהקשו ואמרו והלכתא שליח נעשה עד נשמע' דבין בקדושי כסף בין בקדושי שטר קאמר דא"כ לא הוי שתיק תלמו' מלפלוגי בינייהו וכתב רבי' ירוחם מאחר שנחלקו בו גדולים הוי' ספק מקודש' ולגבי ממון ישבעו השלוחי' היאך שנתנו לה ואם הם אמרו במה' קדשנו אותה' והיא' אומר' לא קדשו אותי אלא בפרוט' הם ישבעו היאך שנתנו לה המנה ולעול' הי' לא תפסו' שאפי' לדברי השלוחי' נתנו אוה' לה בתורת קדושין והרי הם שלה עכ"ל (ג) והמרדכי כ' כתב' לרשב"א דהירושלמי מיירי קודם שתקנו שבועת היסת הילכך עשה רב שליח עד ולרבותינו שפירשו בשבועות שבימי התנאים תקנו שבועות היסת משמ' דגם בכסף בזמן הזה שליח נעשה עד והוו קידושי ודאי ושליח נעשה עד ובתוספו' אלאתי דבירוש' מיירי אחר שבועת היסת ומ"ה מחלק ר' אבין בין כסף לשטר דבכסף מחייבי שבועת היסת ונפקי מתור' עדות ויש להסתפק אם השט' מוד' שקבל' הקדושין אי מהני עדותן לרבי אבין בכסף והדע' נוטה דכיון דלא מחייבי שבוע' דהוי כקדושין בשטר ע"כ ומהר"יק כתב בשורש כ"ח פשיטא ופשיט' דאם היה ע"א כשר מבלעדי השליח וגם היה שליח כשר להעיד פשיטא ופשיטא דחשיב כתרי אפרי הלכה רווחת בישראל דשליח נעשה עד עכ"ל ויש לתמוה עליו היאך על דבר שהוא מחלוקת כתב שהיא הלכה רווחת דאע"ג דבעלמא היא הלכה רווח' הכא איכ' רווחת כתב הרמב"ם שאין צריך עדים במינוי השליחות רק אם השליח והמשלח מודים בדבר אבל בשליחות האשה שהיא עושה שליח לקבל הקדושין צריך שיהיה בעדים בפ"ג וכתב הרב המגיד מ"ש רבינו שליח קבלה צריך עדים מוסכם הוא מן המפרשים ז"ל ונלמד משליח קבלת הגט שאמרו במשנה פרק התקבל שצריך עדים במינוין אבל מ"ש שליח הולכה אינו צריך עדים כיון ששניהם מודי' הוא ג"כ מדמיון קדושין לגט וחולק עליו הר"א בהשגו' ובכל הספרים הרמב"ם בפר' האיש מקדש לדברי רבינו וכן נראה מן הירושלמי ובגמרתינו אמרינן ודילמא שליח שוייה ולא אמרינן בעדים ע"כ והר"ן בר"פ האומר תמה על דברי הרמ"ה והר"שב"א ז"ל והעל' דמחוורת' דמילתא דכיון דבקדושין בעינן עדים דילפינן דבר דבר מממון לא מהני הודא' דידהו כאם שהקדושי' צריכי' עדים כך שליחו' הקדושין צריכי' עדים ל"ש שליחו' דידי' ל"ש שליחו' דידה וכן הרמ"בד והר"אך ז"ל בהגהותיהם עכ"ל וח"ל הרי"בש בתשובה סימן פ"ב אין ספק שכיון שהשליח והאשה שניהם אומרי' שנתקדשה כשנן לאשה ע"י השליח הרי היא מקודשת לו ולא' צריכה קידושין אחרים אע"פ שאין עידי הקידושין בפנינו איברא ודאי שאם באת אחר וקדשה חוששין לקידושיו עד שיבואו עדים ויעידו בקידושי השליח שאין דבר שבערוה פחות משנים ואין חזקת שליח עוש' שליחותו מספ' לבטל קידושי שני דאמרינן בפר' התקבל דלא אימר חזקה שליח' אלא לאחומר' אבל לקולא לא ולזה אם רצה הבעל לחזור ולקדש' בפני' כשאין לרווחא דמילת' כיון שאין עדי' בקידושי השליח הרשות בידו אבל לברך ברכת אירוסין לא דהוי ברכה שאינה צריכה והוי איסור' ועד א' נאמן באיסורין עכ"ל והמרדכי כתב בפרק האיש מקדש שדקדק רבי יעבץ מהגמר' שא"צ אדם למנות שליח בעדים לקדש או לגרש ואם כופר המשלח לאחר נתינת הגט והקדושי' כ"ל דהוי ספק ואזלי' לחומרא שהרי יכ' שליחותו מתח' ידו ולרשב"יא נראה דלא הוי קידושין כלל (ד) כדאמרי' התם מי קא נפיק גיטא מתותי ידי' דלהימנך ע"כ ומה שכת' רבי' שהר"אש כתב כדברי הרמ"בם והי' מסתפק לומר שאף שליחו' האשה אין צריך עדים וכן מה שכת' עוד בשם הר"אש דאפי' לא מינהו שליח בהדיא וכו' בפ' האיש מקדש (דף מה) אהא דגרסינן התם בי תרי דהוו שתו חמרא תותי ציפי בבבל שקל חד מינייהו כסא דחמר' יהב לחברי' א"ל מיקדשא ברתיך לברי אמר רבינא אפי' למ"ד אמא נתרצה האב אמא נתרצה הבן לא אמרינן כלום' דאפי' נתרצה הבן אחר כך אינו מועיל דצריך שיעש' את אביו שליח אמרו ליה רבנן לרבינ' ודילמ' שליח שוייה לא חזיק אינים לשוויי' לאבו' שליח ודילמא אלוויי אלוי קמיה ושתק כתב הרא"ש כלומ' גילה הבן דעתו לאב שהי' חפץ בה וכיו' שאמר בה והכות הולו והבין לאב' שלא בפניו והכיא הוי מטע' שליחו' והוי כאילו עשה את האב שליח לקדש' לו וכולן כו' לדקדק שא"צ עדים במינוי שליחות של קידושין כיון דמודה שמקדש שעשאו שליח וכ"כ הרמב"ן ז"ל והר"אבד כתב תמיה' היא זו כיון דספקי' שמקדש בלא עדי' אין חוששין לקדושיו ואפי' שניה' מודי' א"כ מה מועיל הודא' השליח והמשנה כיון דהודאתה חיובא לאחריני ויש לחלק דודאי בגעל הכ"ד שהיא

לאחר' לכל אדם הוא דלא מהני הודאה שאין דבר שבערוה פחות משנים אבל למשו' שלוחו לקדשה לא מהניא הודאה כמו בשאר שליחו' אתב' צריך לדקדק מ"ש דמהניא הודאת האיש ושלוחו להתיר' הקדושין ולא מהניא הודאת האשה ושלוחה לענין קבל' הקדושין והר"אבן ז"ל דקדק דשליח קבלת הקדושין צריך למנותו בעדי' כשליח קבל' הגט ואם כוכל לחלק בין גט שבא להתיר לקדושין שבאים לאסור' וגם שמאחו' האיש והאשה בקדושין ל"ע ועוד היה כו' לדקדק משמוע' זו שאם גילה דעתו להדבן שהוא חפץ באשה פלוני' ואמר להדבה לו והלך השדכן וקדשה לו בלא מינוי שליחו' שהיא מקודשת לו ולא מסתבר לחלק בין אביו לאיניש דעלמ' כיון שזכה מטעם שליחות והרמ"בן ז"ל פירש ודילמא אלוויי אלוי קאמר מילי קמי' לאיקשויי ליה שלי' לקדושי לי ושתיק ליה בלא מחמ' כיסופ' ומשתמ' ה"ל שלוחיה ולא משמ' הכי דכיון דדילמ' שליח שוי' אבן קאי אם לית' דדילמ' אלווי' אלוי קמי' אמר קאי ה"ל לפרושי עכ"ל ומ"ש רבי' בשם הרמ"ה אם הרצה האב הדברי' לפני הבן וכולי הוא מה שכתבתי בסמוך שכת' הר"אש בשם הרמ"בן ויש בדברי רבינו קיצו' שה"ל לכתו' שהר"א חול' עליו והמרד' פ' האיש מקדש כתב אהא דאמרינן דילמא שליח שוי' כתב יש לחוש יותר מבאחר' אחר שהו' חייב להשיאו אשה ורגיל לדב' עמו על עסקי קדושין משמ' דאי הוה איפשי' דשוי' שליח או אם הבן ודאי שוי' שליח אי אלוי' קמיה ושתק ודאי צריכה גט ע"כ (ה) כתב הרמב"ם ז"ל הכל כשרים לשליחות זה חוץ מחש"ו לפי שאינן בני דע' והגוי לפי שאינו בן ברי' וכן העב' לפי שאינו בתור' קידושין בפ"ג וכת' ה' המגי' זה מתבאר בפ"ב דגטין במשנה ובגמ' והקש הקדושי' לגרושין ידוע בכמה דוכתי' וגם כן מתבאר זה בסוגיא פרק האיש מקדש גבי קדושין עכ"ל אמר לשליח קדש לי אש' במקו' פלו' והלך וקדשה לו במקום אחר אינ' מקודשת משנה בפרק האי' מקד' (דף נ) ומ"ש וכן בכל מה שישנה שאם אמ' ליה לקדש' סתם וקדשה ע"ת או שא' לה לקדשה ע"ת וקדשה סתם או שישנ' בתנאי אינה מקודשת כ"כ הרמ"בם בפ"ד ופשוט הוא שכיון ששינה בשליחותו לאו שלוחיה הוא ויתבאר כן לענין גט בסי' קמ"ה א"ל קדשי לי והרי היא במקו' פלו' וכו' משנה בפרק האיש מקדש (סם) השולח להבירו לקד' לו אשה וקד' לעצמו ה"ז רמאי ומה שעש' עשוי ר"פ האומר (ד' נח) האומ' לחבירו צא וקד' לי אשה פלוני' והלך וקדש' לעצמו מקודש' לשני ובגמ' תנא מה שעשה עשוי אלא שנהג מנהג רמאו' ומ"ש אפי' א"ל תחלה פלו' שלחני לקדשך לו ובשע' נתינ' הקידושין א"ל הרי את מקודשת לי וכולי הם כתב הר"אש וא"ת מאי קמ"ל מתניתין דמקודשת לשני וכי בשביל שנהג מנהג רמאות לא תהא מקודשת לו וי"ל דמיירי שא"ל תחלה פלו' שלחני לקדשך לו ובשעת נתינת הקדושין אמר הרי את מקודשת לי דסד"א דלי דקאמר כלו' לעשות שליחותי לקדשך לזה שלחני לקדשך ותתקדש לראשון קמ"ל דמוקדש' לשני ומיירי שהאשה שמעה והבינ' יפה קוד' קבל' הקדושין שאמ' הרי את מקודש' לי דאל"כ אדעת' דמה שא"ל תחילה לקדש' לפלו' קבל' הקדושין אבל אם טעה השליח ולא' מקודש' לי אין כאן בית מיחוש דהאקד' בטעו' לא הוי הקד' עכ"ל: וכדבריו כ' המרדכי בפ' הנז' וכ' גם שכן כתו' בתשובות הר"ם ובהגהו' המסכת' ההיא ובתשוב' המימוני דשייכי לספ' נשים הביאו תשו' הר"ם האגז' באורך ומי' בפ' הנזכר כ' תשו' לה"ר ידידי' דצריכ' גט לחומר' וכ' עוד המרדכי בשם ר"ב דהא דאמרי' קדש' לעצמו מקודש' כגון שלא קידש במעו' המשלח דא"כ ה"ל כמו קדשה בגזל דאינה מקודשת (ו) ומ"ש רבי' ואם לא רצת' להתקדש למשלח וקדש' השליח לעצמו אין נקר' רמאי ומי' גרי' להודי' אם יכול הם רבין חסיד' אזל לקדושי איתת' לברי' קדמ' לנפשי' והתני' מה שעשה עשוי אלא שנהג מנהג רמאו' לא יהבוה ניהלי' איבעי ליה לאודועי אדהכי והכי אתי איניש אחרינ' ומקדש לה: העושה שליח לקדש לו אשה סתם ומת השליח אסור בכל הנשי' שבעול' שיש להם קרובו' וכו' בפ"ב דנזיר (דף ב) א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לשלוחו לא יהיה לי אשה סתם ומת השליח אסו' בכל נשים שבעול' אמר רבא ומוד' ר"י באשה שאין לה בת ולא אם ולא אחות ופשיטא לא צריכא סע"ג דאית לה ושכיח' דהוי שליח איגרו מ"ט כי מהוי שליח היכ' דאיכו מאי לקדושי אבל היכי דאיכו לא מצי לקדושי לא מהוי שליח וכתבוהו הר"יף והר"אש בפרק האיש מקדש והר"מ בס בפ"ט וכתב ה"ה הקשו התוספ' בפרק התקבל כל הנשים שבעולם יאסרו ליגשא שמא השליח הזה קדשם לזה ואם תאמר שהן נאמנות לומר לא נתקדשנו אם כן יהא מותר בכל הנשים שאומרות קרובות שלהן לא נתקדשנו לו ועוד כל הקטנות שיש להם אב ומת אחר כך מי שהלך

לא"ס

ד"מ

[illegible]

לקדשה בשעת השליחו׳ אמר לשליח קדש לי אשה פלוני׳ והלך הוא בעצמו וקדש את אמה או בתה ואין ידוע איזו נתקדשה ראשונ׳ שתיהן צריכו׳ גט ואסורו׳ עליו עשה שליח וביטל השליחות קודם הקידושין הרי הוא בטל ואם אין ידוע אם ביטל השליחות קודם או אחר הקידושין הוו ספק קידושין כת׳ הרמב״ם ז״ל העוש׳ שליח לקדש לו אשה והלך וקדש׳ השליח אמר לעצמי קדשתי והאשה אומר׳ לראשון ששלחו נתקדשתי אם לא עשה השליחו׳ בעדי׳ הרי השליח אסור בקרובותי׳ והיא מותרת בקרוביו והאשה אסור׳ בקרובי המשלח והמשלח מות׳ בקרובותי׳ ואם הוחז׳ השלי׳ בעדים הרי זו מקודשת לראשון אמרה איני יודע למי נתקדשתי אם למשלח או לשלי׳ אם לא הוחזק השליח בעדי׳ הרי זו מקודש׳ לשני ואם הוחזק שהוא שלוחו שניהם נותני׳ גט ואם רצו א׳ נותן גט וא׳ כונס ע״כ: וכתב א״א ז״ל בירושלמי בריש פירקין מצאתי דברים הללו ואינם מובנים לי דנהי דלא הוחזק השליח בעדי׳ היאך נתקדש לראשון הרי עומר וצווח אע״פ שמינני שליח בפני עדים חזרתי משליחותי ולעצמי קדשתי ובריש׳ נמי לכה הות׳ המשלח בקרובותיה הרי הוא אומר שעשאו שליח וגם האשה אמרה שנתקדשה לו ומאי נפקא מינה במה שלא הוחזק השליח בעדי׳ הרי הודה שעשאו שליח ע״כ וצריך עיון:

לו האשה ג״כ יכולה לעשות שליח לקבל לה קרושיה ומצוה היא שתתקדש ע״י עצמה אם תוכל אבל איסור ליכא כמו שיש באיש כדפרי׳ ואומר האיש לשליח הרי פלוני׳ ששלחה אותך מקודשת לי וכת׳ הרמב״ם ז״ל שהשליח אומר קדשתיה לך ואם אומר הן דיו ואפי׳ שתק אם היו עסוקים באותו ענין ונתן לשליח ולא פיר׳ ולא אמר דבר דיו ואם מקדשה בשטר אינו כותבו אלא מדעת השליח וכן בכל הדברים של הקידושין דין האיש עם השליח כדין האיש עם האשה אמרה לשליח קבל הקידושין במקום פלו׳ והוא קבלם במקום אח׳ או בכל דבר שישנה בשליחותה אינה מקודש׳ אמרה לו הרי היא במקום פלו׳ וקבלם במקום אחר מקודשת שמראה מקום היא לו חזרה ובטלה השליחות קודם שקבל הקידושין הרי הוא בטל ואינה מקודשת ואם אין ידוע אם בטלה השליחות

לא״ס יאמרו שמא השליח קדשן ותירצו דעיקרו על דבר אינו אלא משו׳ קנס שעשה שלא כהוגן אבל הרמב״ן נחלק עליה׳ ואמר שכן הוא הדין שאפי׳ קטנו׳ שמת אביהם מותרו׳ לפי שהן בחזק׳ פנויות ואין חזק׳ שליח עוש׳ שליחותו מוציאין מחזקתן אבל הוא אסור בכולן׳ שיש לאשה קרובות לפי שאין חזקה של קרובות שאינן באות לדון לפניו מועלת לו הא אלו באו קרובות ואמרו לא קדשנו שליח ודאי מותר בהם דעד אחד נאמן באיסורין וכ״ש הכא דלא אתחזק איסור׳ והם׳ בעלמ׳ הוא וכ״ש שמתוך שנאמנו׳ על עצמן נאמנו׳ הן לזה עכ״ל הרמב״ן פר׳ התקבל והר״ן בפ׳ הא׳ (דף תקפד ע״א) כת׳ שלא נתברר לו דברי הרמב״ן והסכים כדברי הרז׳ (ז): וכתב הרי״ם בתשו׳ סי׳ פ״ב שמדין זה יש ללמו׳ שהעוש׳ שליח לקדש לו אשה ידועה מיד נאסר בקרובותיה מטע׳ חזקה זו כל שיש לספק שקדש׳ השליח עד שתאמר היא לא נתקדשתי ואם השליח אומ׳ קדשתי׳ למשלח והיא אומר׳ לא נתקדשתי המשלח אסור בקרובותי׳ מפני דברי השליח שהו׳ כמותו והיא מותר׳ בקרובי המשלח (ח): אמר לשליח קדש לי אשה פלו׳ והלך הוא בעצמו וקדש את אמה או בתה וכו׳ כ״כ הרמב״ם בפ״ט והו׳ כלכ׳ מסדין פ״ב בשמו׳: עשה שליח וביטל השליחו׳ קודם הקדושין הרי הוא בטל ואם אין ידוע אם ביטל השליחו׳ קודם או אחר הקדושין הוא ספק קדושין גם זה כת׳ הרמב״ם בפ׳ הנזכר וכו׳ כלמ׳ מהתקנת פ׳ יוחסין (דעט) וכן היא שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקדשה עצמ׳ אם שלה קדמו קדושי׳ קדושין אם של שלוח׳ קדמו קדושיו קדושין אם אינו ידוע שניהם נותני׳ גט ואם רצו א׳ נותן גט וא׳ כונס וכר״פ האומ׳ לחבירו (דנט) אמרי׳ לא יקדשה אחר ותהרה בה משום ר״י אמ׳ חוזרת ור״ל אמר אינה חוזרת ואסיקנא דהלכתא כר״י דאמר חוזרת דאמר אתי דיבור ומבטל דיבור וכתב המרדכי בס״פ האומר דכל שליחו׳ קוד׳ שכנס׳ יכול לבטלו ואפי׳ שליחו׳ בקנין׳ כת׳ המרדכי בפ׳ השולח (דף תרט ע״ב) לשון רבי׳ שמחה על א׳ שעש׳ לו שליח לקדש לו אשה ואח״כ חזר וביטל שליחותו בפני ב״ד שלא בפני השלי׳ הכי אומ׳ דשלא כדין עשה כי אחר תקנת הזקן אינו יכול לבט׳ אלא בפני השלי׳ דהי היכי דהוי׳ תקנת מנחרי׳ ועגונות לענין גרושין ה״נ איך לענין קדושין שמא׳ שיגיעו קדושין לידה לאח׳ שבטלו והיא חשבה שלא בטלו ומעגנ׳ ויתבא או יגיעו לידה קוד׳ שבטלו והיא סבורה שבטלו קוד׳ לכן ואתי לידי ממזרות וה״נ בירו׳ פ׳ השולח הילכך אין לבטל אלא בפני השליח מי׳ אם עבר ובטלו מבוטל דקי״ל כר״נ עכ״ל: אי שוי שליח אחריה לקדושין ולא בטלים לשליח קמא בפי׳ ואזל כל חד מינייהו וקדיש דהי מיניהו הוו קדושין כתב רבי׳ בסי׳ ל״ז בשם הר״מ אם האב יכול ליעשות שליח להוליך קדושין לבתו בוגרת כתב רבי׳ בסוף סי׳ ל״ז׳ כתב רבינו ירו׳ אם יכול לשלוח קידושין ע״י גוי ואינו מודיעו וממנה בכתבו לישראל שבשותו מקום להיות שליח דינו כדין אם שלח גט על ידו כי בענין זה נחלקו בו הפוסקי׳ עכ״ל ודין זה לענין גט יתבאר בסימן קמ״א ונראה לענין קידושין נ״ל דלא תלי בהסוא פלוגת׳ דע״כ לא איפליגו אלא בגט משו׳ דכיון שהכת׳ שם גט עליו ונוי כיון דליתיה בתורת גיטין איכ׳ מאן דסבר לא יהא לו מגע יד בשליחותו אע״ג דלא עבי׳ אלא מעשה קוף בעלמ׳ אבל מעות הכספי׳ לישראל לקדש לו בהם אשה אין שם קידושין עליה׳ עד שיקדש בהם האש׳ הילכך כשהוליך הגוי הקידושין לישראל שפיר דמי׳ לכ״ע ועוד אני אומר דנטע׳ אח׳ לא ס״ל לרבי׳ ירוח׳ לדמות קידושין לגיטין לענין זה משום דאפי׳ מ״ד בגיטין שלא יוליך הגוי הגט היינו לענין שלא תנשא אבל אם נשאת לא תצא וא״כ לענין קידושין מקודש׳ גמורה היא מדאורייתא׳: כתב הרמב״ם ז״ל העוש׳ שליח לקדש לו אשה והלך וקדשה וכו׳ ב״ז בפ״ט: ומ״ש בשם הרא״ש עד סוף הסימן בקדושין פ׳ האומר וז״ל הר״ן בר״פ הנזכ׳ גרסי׳ בירושלמי לא הוחזק השליח בעדים הוא אומ׳ לעצמי קדשתי והיא אומר׳ לראשון הפני כאומר לאש׳ קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני כלומ׳ והוא אסור בקרובותיה והיא מותר׳ בקרוביו היה כאומר׳ לראשון קדשתני והוא אומ׳ לא קדשתיך: אמרה איני יודע׳ חזקה לשני הוחז׳ השליח בעדים הוא אומר לעצמי והיא אומר׳ לראשון חזקה לראשון אמר׳ איני יודעת שניה׳ נותנין גט ואם רצו א׳ נותן גט וא׳ כונס ע״כ וטעמ׳ דמילת׳ דכשל׳ הוחזק בעדים מסתמא אין השלי׳ רוצה להתקדש לראשון שאינו כאן ואין שליחותו מוחזק ומ״ש כשאומרת איני יודע׳ חזקה לשני אבל כשהוחזק השליח בעדים היא סומכת על השליחו׳ ומ״ש כשאמר׳ איני יודע׳ חוששין לראשון ומי׳ כיון שהראשון לא הי׳ כאן והשני כאן חוששין אף לשני ושניה׳ נותנין גט ומי׳ כי אמרי׳ חזקה לראשון היינו לומר שהראשון אסור בקרובותי׳ שהרי אומר לה קדשתיך וכת׳ הרמב״ם בפ״ט דהוחזק היינו שעשאו שליח בעדי׳ ולא הוחזק היינו שלא עשאו שליח בעדים והוא ז״ל אזיל לטעמיה שכתב בפ״ג שהעוש׳ שליח לקדש לו אשה אינו צריך לעשותו בעדי׳ וכתב עליו הראב״ד בהגהות

אין בלשון התופסת׳ אם לא עשה ז׳ לא הוחזק ולעולם שעשאו בעדים לא שלא היה השליחו׳ מפורסם במקו׳ אשה אבל הוא שאמר לה פלו׳ עשאני שליח בעדים לקדשך לו ולאחר שעה קדש׳ אתה והיא אומ׳ לעצמי נתכוונתי וכו׳ אומר׳ לשאלה נתכוונתי כיון שלא היה השליחות מפורסם הראשון מותר בקרובותי׳ כמי שאמר לא קדשתיך שהשלים מוחה על ידו אבל כל שהוחזק בעדי׳ אף הראשון אסו׳ בקרובותיה שאין מחאת השליח מחאה אלו לבטל שליחותו ע״כ וגם הוא ז״ל לטעמיה אזיל שדעתו שהעוש׳ שליח לקדש לו אשה צריך לעשותו בעדי׳ ומ״ע במ״ם דבקדושי׳ שהם עסקינן שהשליח או׳ לעצמי נתכוונתי והיא אומר׳ לראשון נתכוונתי תמהני שאם יש בידה לומ׳ לא נתקדשתי לו כשם שהיא מותרת בקרובי׳ כך היה ראוי שיהיה הוא מותר בקרובותי׳ שכיון שאין השמע׳ מוכי׳ כשהוא אומר לעצמי נתכוונתי ה״ל דברים שבלב ואם השמע׳ מוכיח בעצמו כלך אח׳ הוכחתו ואין מקום למחלוקתן לפיכך נ״ל דהכא כאומ׳ לעצמי קדשתי בפי׳ עסקינן והיא אומר׳ לראשון נתקדשתי בפי׳ ויש כאן עדי׳ שראו הקדושין אבל אינם זוכרים למי נתקדש׳ והרמב״ם ז״ל סתם דבריו בפ׳ הנז׳ עכ״ל וה״ה כתב מפרש רבי׳ שהוחזק שעשאו שליח בעדים וביאור דברין שהשליח היה הודיע לאשה שהוא שליח איש פלו׳ ואם היה מכוין בעדי׳ היא סומכ׳ על השליחו׳ והוחזקה לראשון ואם אמר׳ איני יודע׳ שניהם נותנין גט אבל כשלא היה מכוין בעדי׳ היא אינה סומכ׳ כ״כ על השליחו׳ שהרי השולח יכול לכפור בשליחו׳ ולפי׳ כשאומרת איני יודעת חזקה לשני ובסמנו׳ א״א אין בלשון התוס׳ אם לא עשה וכו׳ ואין הכרע בשתי הפירושי׳ אבל נר׳ עדברי הר״מ שאפי׳ כשהוחז׳ והיא אומר׳ לראשון אף השליח אסו׳ בקרובותיה וכן בדין שהרי אומ׳ קדשתיך ואיפשר שאף כן דעת רבי׳ עכ״ל (ט): כתב המרדכי בר״פ האיש מקדש פסק הקדוש מרדום דהעושה שליח לקד׳ לו אשה ומסר לו הטבע׳ לקדש אפי׳ איתנים בדרך אינו יכול לעשות לו שליח אחר משום דמילי נינהו ומילי לא מימסרן לשלי׳ (י) ומע״ג דגבי גט קי״ל שליח עושה שליח ולא הוי מילי משום מסירת הגט ס״ל הא איכ׳ מסירה הטבעת לא דמי דגבי גט בע״כ לא הוו מילי שהרי השליח יכול לגרש׳ בע״כ אבל שליח קדושין אם לא תאבה האשה אינה מקודשת הילכך ה״ל מילי ע״כ: טופס שטר שליחו׳ לקדש לו אשה כתב רבי׳ ירו׳ בנתיב כ״ב ח״ג וגם פה כתב טופס שטר שליחות אשה לקבל קדושיה:

לו האשה ג״כ יכולה לעשות שליח לקבל קדושיה משנה ר״פ האיש מקדש (דף מא) האשה מתקדשת בה ובשלוחה: ומ״ש ומצוה היא שתתקדש ע״י עצמה אם תוכל אבל איסור ליכא וכו׳ כלומר דלא מייתי׳ שמא אח״כ תראהו בו דבר מגונה ויתגנה עליה כדמייתי׳ באיש כמו שנתבאר בסי׳ ל״ה משום דטב למיתב טן דו מכי אמרי׳ בגמ׳ וכתב הרמב״ם שהשליח אומר קדשתיה לך וכו׳ עד כדין האיש עם האשה בפ״ג וכבר נתבא׳ בסי׳ ל״ב שבמ״ש שאם מקדש׳ בשטר אינו כותבו אלא מדעת השליח ונחלק עליו הרמב״ן וכתב שאינו כותבו אלא מדעת׳ דומיא דגט אמר׳ לשליח קבל הקדושין במקום פלו׳ וכו׳ אינה מקודשת ה״ל הרי הוא במקו׳ פלו׳ וקבלם במקום אחר מקודשת וכו׳ כלמד מדין שליח האיש שנתבאר סי׳ ל״ה: חזרה ובטלה השליחות קודם שקבל הקדושין וכו׳ כבר כתבתי בסי׳ ל״ה דהכי איתא בר״פ האומר לחבירו (דנט) ומ״ש ואם היא בעצמה קבלה הקדושין מאחר וכו׳ משנה בפ״י יוחסין (דף עט) וא״ת דאמרי׳ א׳ נותן גט וא׳ כונס כתב רבי׳ ירו׳ (נכבד ח״ג) בשם הר״ם נרבוני ולריך לקדש׳ קידושין שניים שהרי איפשר שקידושי אותו שגירש קדמו לקידושי כונס ולא הלו קידושי כונס הילכך צריך לקדשה אחר גירושי האחר עכ״ל: ומ״ש אבל אם קדשה השליח לאב וקדשה היא בעצמה לבן או לאח׳ שניהם נותנין גט ואסור׳ לשניהם כ״כ הרמב״ם בפ״ט ופשוט הוא: האשה נעשי׳ שליח לחבירת׳ לקבל לה הקדושין אף ע״פי שנעשית לה צרה וכו׳ בפ׳ האיש מקדש (דמג) אמר רב ש״מ ממתני׳ אשה נעשי׳ שליח לחבירת׳ ואפי׳ במקום שנעשית לה צרה ופרש״י אע״פ שבכל עדו׳ שהאשה כשרה לה אין הצרה נאמנ׳ שליחות ניסא דעב״ר עדים וכתב עליו הרא״ש ואין זה שום חידוש כיון שעשאתה שליח והיא מתרצית להיו׳ שלוחה למה לא תהיה שלוח׳ אע״פ שנעשית לה צרה ור״י פי׳ דאשמועי׳ אפי׳ כשקבלה היא נעשי׳ שליח לחבירתה ואני אומר פי׳ דלא בעא למימ׳ כשקבל׳ היא שלא אמר׳ לה קבלי בשבילנו דפשיט׳ דלא מיבעי׳ כלום דהאו אם אמר אדם לאשה התקדשי לי במקבלת זו וקבלה אשה אחר׳ שאינה בלא ניוויה היא מקודש׳ אלא ה״מ בשקבלה סת׳ הכי אמר לה קבלי בשביל כלנו והיא לא אמרה כן אקבל גם בשבילך ושתקה וקבלה סתם וקמ״ל דכיון שקבלה סתם ולא אמר׳ בפי׳ איני רוצה לעשות שליחותכם מסתמ׳ בשביל כולן קבלה ואע״פ שנעשו לה צרו׳ עכ״ל ומ״ש ואם היה שליח לקבל קדושין לחבירתה ולאחר שנתן הקדושין ביד׳ א״ל את נמי או וכן גם את וכיולא בזה שתיכן מקודשות אבל אם לא א״ל אלא ואת ה״ז שקבלה

הקדושין ספק מקודשת וכו׳ כ״כ הרמ״ה בפ״ד והוא מדנרסי׳ בפ״ק דנדרי׳ בעי רב פפא יש יד לקדושין או לא ה״ד אלימא׳ דא״ל לאשה הרי את מקודשת והא לחבירתך ואת כמי פשיט׳ היינו קדושין עצמן אלא כגון דא״ל לאשה הרי את מקודשת לי ואמר לה לחבירתך ואת מי אמרי׳ ואת כמי א״ל לחבירת׳ ותפסי׳ בה קדושין או דילמא׳ ואת מזאי קאמ׳ ולא איפשיט בעיין וכת׳ הרב המגיד פירו׳ רבי׳ בה מבוא׳ וי״ש פי׳ אחר ולדברי׳ הכל אם נתן כסף לשתיהן שתיהן מקודשו׳ ודאי עכ״ל וכ״כ הרמ״ה והר״ן ז״ל ועיין בהרי״בש סי׳ רס״ו* כ׳ הרשב״א שאין האב יכול ליעשות שליח לקדש בתו נוגרת כ״כ בתשוב׳ ונתן טעם נזרה שמא יבואו לומר שהקבל׳ הקדושין מתקדש׳ דומיא דקטנה ע״כ והר״אש בתשוב׳ כלל ל״ה כת׳ שדברים תמוהים הם ובגיר׳ חדש׳ היא זו לא מלינו דוגמתו׳ בתלמו׳ והבי׳ דברי בעל העיטור ולמד מהם שהאב נעשה שליח לקדש בתו הגדול׳ וכת׳ הר״ן בפר׳ האיש מקדש אהא דאמר רבי יוחנן האומר לשלוחו לא וקדש לי אשה פ׳ זה אסור בכל הנשי״ם שדקדקו מכאן שהאב יכול להיות שליח להוליך קדושי׳ לקרובתו ולקדש׳ לאח׳ אע״פ שאינו יכול לקדשה לעצמו דאי לא יאמרו שנשא׳ בקרובתו השלי׳ אלא ודאי דהאי כשם שהוא רשאי להיות שליח קבלת קדושין שלה כדתנ׳ לקמן בסמוך בגמר׳ הכ״ע דהויתי׳ שליח כלומר שהבוגר׳ עושה אביה שליח לקבל קדושי׳ עכ״ל וכ״כ ה״ה בפ״ט*:ומ״כ שאלה הא דאמר רב אין האשה עוש׳ שליח לקבל גטה מיד שליח בעלה ור׳ חניג׳ אמר עוש׳ וכולי ובמסקנא כי היכי דמספקא לדידהו וכולי מוקמ׳ ולא מתיבנ׳ גבי קידושין כה״ג מאי כך דעתי נוטה גבי קדושין כמי מוקמת דהתם נמי הוי דבר שבערוה עכ״ל: ודין זה לענין גט יתבאר בראש סימן קמ״א:

כותי׳ דרב ואמר שמואל כ״ע כיילי ליה דקבלה זוטא הוא מדרבנן כיילי ליה בקב׳ רבה ואי ס״ד לא פליגי אמאי קא מיקפ׳ כי עב׳ עובד׳ במכתשתו ופרש״י אמאי קפי׳ הא רב במפתשתו קאמ׳ והאי דעב׳ עובד׳ כותי׳ במכתשתו עב׳ אלא ודאי באין מכתשתו פליגי והאי באין מכתשתו עב׳ עובד׳ עכ״ל: ומ״ש בשם הרמ״ה דוקא במכתשתו וכו׳ כר׳ שטעמו לפי שהוא נפ׳ הא דאמרינן ואי ס״ד לא פליגי אמאי איקפ׳ כי עב׳ עובד׳ במכתישתו היינו לומר דקים ליה לתלמוד׳ דבמכתישתו הוא דעב׳ עובד׳ ומ״ה קאמ׳ את״ל דלא פליגי לא הוה קפי׳ אלא ע״כ פליגי במכתישתו דע״כ לא את׳ רב הרי בוגר׳ לפנינו אלא במכתישתו אבל באין מכתישתו מודה דחייש״כ׳ לקדושי שניה׳ ועיין ברבי׳ ירו׳ והר״מב׳ כת׳ בפ״ג הי׳ הבא ספק בוגרת בין שקדשה אביה שלא לדעת׳ בין שקדשה היא עצמה שלא לדעת אבי׳ ה״ז מקודש׳ מספק לפי׳ צריכה גט מספק וכתב ה׳ המגיד זה פשו׳ וכלמ׳ מהסוגיא שבפ״י יוחסין ושם אמרו קדשה אבי׳ בדרך והיא עצמ׳ בעיר וכו׳ וקי״ל כרב ורבי׳ לא הזכי׳ דין זה גם הסוגיא אשר שם איכה מסוורת אלא לדעת רבינו שלא הזכי׳ סימני בגרו׳ כלל בפ״ג עכ״ל: ומ״ש רבי׳ אבל בתוך הו׳ חדשים אם קדש׳ אביה שלא לדעתה וכו׳ מבואר בדברי הגמרא שכתבתי בסמו: אשה שנתקדש׳ ונסתפקו במספ׳ שנותי׳ ונבדק׳ ולא נמצאו לה סימני׳ כ׳ הרש״ב בתשו׳ סי׳ ... ורי״ו פים להתיש׳ בדבר וכתבתים בסי׳ קנ״ה כתב הרשב״ץ מי שקידש בתו ובשנשאה מיאנה אם יש

השליחות קודם קבלת הקידושין ואם לאו הוי ספק קידושין ואם היא בעצמה קבלה הקידושין מאחר ואין ידוע איזה קודם אסור׳ לשניהם וצריכ׳ גט משניה׳ ואם רצו אחד נותן גט ואח׳ כונס בר״א ברחוקי׳ אבל אם קידשה השליח לאב קידשה היא בעצמ׳ לבן או לאחר שניהם נותנין גט ואסורה לשניהם האשה נעשה שליח לחבירתה לקבל לה הקידושי׳ אע״פי שנעשת לה צרה שמקד׳ לשתיהן ולא מבעי׳ אם עשת׳ שליח בפי׳ והיא נתרצי׳ להיו׳ שלוח׳ אלא אפי׳ לא נתרצית לה היא אלא כשאמרה לה חבירתה קבלי קידושין בשביל שנינו ושתק וקבלה בסתם אפילו הכי אמרינן בשביל שתיהן קבלה ואם היא שליח לקבל קידושין לחבירתה ולאח׳ שנתן הקידושין לידה א״ל את נמי או וכן את וכיוצא בזה שתיהן מקודש׳ אבל אם לא אמר לה אלא ואת הרי זו שקבלה הקידושין ספק מקודשת דשמא לא׳ כיון אלא לראות מה בלבה וכאילו אמר לה ואת מה תאמר בדבר זה כת׳ הרש״ב׳ שאין האב יכול ליעשו׳ שליח לקד׳ בתו בוגר׳ וכ״א הרא״ש ז״ל יכו׳ ליעשות שלוחה ׳ והביא מדברי בעל העיטו׳ ראיה לדבריו שכתב היכא דקידש ראובן בתו בוגר׳ לשמעון ולא שויתיה שליח וידוע מילת׳ דאביה קדשה ושמעון שדר סבלונות לבתו דראובן אע״ג דלית לאבוה רשות בה לקדש׳ אי קבלת׳ לסבלונו׳ חיישי׳ דילמ׳ מצבתי׳ בהני קידושי׳ וצריכ׳ גט מספ׳ ואפי׳ לא שיד׳ סבלונו צריכ׳ גט מספ׳ והכי שדר גאון ע״כ וסיים א״א הרא״ש ז״ל

לז האב זכאי בבתו לקדשה מפעם שתולד עד שתבגר ז״ל הרמ״ה בפ״ג וכן מפור׳ בכמה דוכתי׳ וכן בירושלמי פר׳ האומר הכא דתנן אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום הא בת יום א׳ מתקדש׳ בכסף וכתבו הרמ״ה וגרסה דה״ה דמתקדשת בשטר ולא אמרו בכסף אלא לאפוקי קדושי ביאה כדבסמוך וכר״ה האיש מקדש תנן האיש מקדש את בתו כשהי׳ נערה ואיפלגינו ר״ל ור״י בנער׳ והלכ׳ כר״י דאמר אפי׳ נער׳ אביה מקבל קדושיה ולא היא א״לכ מדעת אביה:ומ״ש וכסף קדושיה שלו בפ״ק דקדושין (דף ג) ובפר׳ נערה שנתפתת׳ (דף מו) מייתי לה מקרא ומ״ש וכן זכאי במציאתה ובמעשה ידיה במסכ׳ פ׳ נערה שנתפתתה הכא זכאי בהן בקדושיה בכסף בשטר ובביאה וזכאי במציאת׳ ובמעשה ידיה ואע״פ שמציאת׳ ומעשה ידיה אינם ענין לקדושין כתבם רבי׳ משום דבהדא מתני׳ מיתנו :ומ״ש אלא שבכסף יכול לקדשה מיד וכולי אריא דמילתא שכתב דזכאי לקדש׳ בין בכסף בין בשטר בין בביאה קאי ולימדנו דאע״ם בין בביאה לא קאי אמפעם שתולד דהא אינו יכול להוסרה לקדושי ביא׳ עד שתהא בת ג׳ שנים ויום א׳ כלומר שאם מסר לקדושי ביאה אינה מקודש׳ מפני דביאות פחותה מבת ג׳ ויום א׳ לאו ביאה היא וזה פשו׳ במסכ׳ פ׳ יוצא דופן (דף מד) ומייתי לה בפ״ק דקדושין (א):ומ״ש ומשבגר׳ אינו רשו׳ בה פשו׳ בכמה דוכתי׳ ונסהם פ׳ י׳ יוחסין (דף עט)

ד״מ לז (א) כת׳ ר״י אין קידושין תופסין בנפל ואם קדשה ע״י ת״ה קדש את״ב תופסים קדושין בנפלים גם: אבל הדין ביבום בסמוך: קדשה אביה בבקר והיא קדש׳ עצמה בערב וכו׳ מחזיקין אותה בחזק׳ בוגרת מהבקר וכולי אבל בתוך השש׳ חדשי׳ אם קדשה אביה וכו׳ בפ״י יוחסין (דף עט) איתמר קדשה אביה בדרך וקדשה עצמה בעיר והריהי בוגרת רב אמר הרי היא בוגר׳ לפנינו ושמואל אמר חיישי׳ לקדושי שניה׳ אימת אלימא בתוך ו׳ בהא לימא רב הרי היא בוגר׳ לפנינו הפתא הוא דבגר׳ אלא לאח׳ ו׳ בהא לימא שמואל חיישי׳ לקדושי שניה׳ והא אמ׳ שמוא׳ אין בין נערות לבגרות אלא ו׳ חדשים לבד לא צריכא בההיא יומא דמישלם׳ ו׳ רב אמר הרי היא בוגר׳ לפנינו השת׳ בגלפר׳ נמי בוגר׳ ופרש״י וקדש׳ היא בעיר בו ביו׳ והרי היא בוגר׳ בדקנוה לדע׳ אם ילא׳ מרשו׳ הלב להיו׳ קדושי׳ קדושין ומצאנו׳ בוגרת בו ביום הרי בוגר׳ לפנינו וקדושי׳ קדושין ולא של אביה אי נימא בתוך ו׳ חדשים שבין נערות לבגרות דאמרי׳ אין בין נערות לבגרות אלא ו׳ חדשי׳ בלבד כשהביא׳ סימני נערו׳ הי׳ ב׳ טוסה להיות בוגרת אלא ו׳ חדשי׳ ופעמי׳ שהיא עמסר׳ לבגור וסימנים ניכרים בדדים כדתקן במ׳ כדה שנה בוחל ומגל בהא אמ׳ רב הרי בוגר׳ לפנינו הא כל תוקן ו׳ חדשי׳ בחזק׳ נער׳ היא עד שנכיר בסימני בגרותה וכי בדקנוה בפניה ואשתכח בוגרת מי יימר דלפר׳ נמי בוגרת היא ודילמא השתא הוא דבגר׳ לא לאחר ו׳ חדשים והא ודאי משמלאו לה ו׳ חדשים בגרה לה דקדים בבו׳ דמשלם שית אביה בבקר והיא בערב והיום הזה היא בחזק׳ שהבגר מהשתא בוגרת בלפרא נמי בוגרת שכל היום היא בחזקת שקביה עכ״ל ומסיק בגמ׳ דהלכתא כרב וכתב רבי׳ ירו׳ דלפי גירסת הרי״ף והר״י אם הביאה סימני בגרו׳ תוך ו׳ חדשים הרי היא בוגרת ולפי גירסת התוספו׳ עדיין היא נער׳: ומ״ש אפי׳ איכא מכחישתו וכו׳ כ״כ הרמ״ה ז״ל ואסיקנ׳ דפליגי באין מכחישתו והכב׳ כרב ע״כ וטעמו מדגרסי׳ התם תני חדא הרי היא בוגרת לפנינו והכא אידך חיישי׳ לקדושי שניהם מאי לאו חד כרב וחד כשמואל לא אידי ואידי כשמואל כאן במכחישתו כאן באין מכחישתו וכיון׳ מדמתרצינן לא פליגי אמורא׳ נמי לא פליגי ומתקבלא הא דרב יוסף בריה דרב מנשיא מדויל עבד עובדא

עדים כשרי׳ שהיו לה בשע׳ קידושין יותר מי״ב שנה ושהה חדשי׳ ויש כאים שמעידות שראו לה קוד׳ שקידושין ביותר משהי חדשים סימני נערו׳ ודאי אין חוששין לקידושין ובלאו הכי חוששין וצריכה גט ואע״ג דהשתא חזיגן לה בוגר׳ אמרי׳ השתא הוא דבגרה כדאיתא פ״י יוחסין דבעדו׳ סימנין סמכי׳ אפי׳ כיון שבאו לכלל שנים דלאו עדו׳ גמור הוא אלא גילוי מילת׳ בעלמ׳ הוא כמ״ש הרמב״ן ז״ל משום דסמכי׳ אחזקה דרבא דאמר קטנ׳ שהגיע לכלל שנותיה חזק׳ הביאה סימנין: ומ״מ בדיקת נשי׳ בעינא וכל שלא נבדק׳ לא סמכי׳ עלה אלא לחומרי׳ ולומר גדולה היא שלא תמאן אבל להקל לו׳ גדולה היא והתלון לא וכ״כ הרי״ף והרמב״ם ומכאן נלמוד דלעדו׳ הכי לא סמכי׳ אנשים דהוי עדות גמורי׳ וכדמוכח פ׳ האומר גאמן האב לומ׳ בני זה בן י״ג ובתי בת י״ב לנדרי׳ אבל לא למכות וכ״כ הרמב״ם וסמ״ת עכ״ל (ב): ד״מ (ב) ודוקא זה ימאן לקמן סי׳ ...: קדשה ונתארמלה או נתגרש׳ קודם שתבגר חזרה לרשו׳ אביה אפי׳ כמה פעמי׳ אבל אם נשיאה ונתאלמנ׳ או נתגרש׳ קודם שתבגר אין לו עוד רשו׳ בה כ״כ הרמב״ם בפ״ג וכך יש ללמוד מדתנן בפ׳ נערה שנתפתתה (דף מג) המארס את בתו ונירש׳ אירסה ונתאלמנ׳ כתובתה שלו השיאה ונירשה השיאה ונתאלמנה כתובתה שלה ומסיי׳ בה שמשהשיאה אין לאביה בה רשות ובפ׳ האיש מקדש (דף מד) אמרי׳ הא דתנן ובולן אם מיאנו לרותיהן מותרו׳ דקדים איהי כפס׳ ומיאון מיהא בעינ׳ דמיירי שנעשו לה מעשה יתומ׳ בחיי האב ופרש״י כגון שהשיא׳ אבי׳ לאח׳ ונתארמלה או נתגרש׳ בקטנות׳ שהרי היא בחיי אביה כיתומ׳ דכיון שהשיא׳ אין לאביה רשות בה ואח״כ קדש׳ היא עצמ׳ לאחי אביה דהכי קדושין בעי מיאון כי לא היה לה לסמוך את דעת אבי׳ ובמיאון סגי לה וכשם שיכול לקדש׳ בעצמו כך יכול לקדש׳ ע״י שלוחו במס׳ בר״פ האיש מקדש (דמח): ומ״ש או ע״י עצמה שיאמר לה לאי וקבלי קדושיך בפ״ק דקדושין (דיט) אמר רבא אר״ב אומר אדם לבתו קטנ׳ לאי וקבלי קדושיך מדר׳ יוסי ב״ר יהוד׳ לאו אר״י ב״ר יהודה מעות הראשונ׳ לאו לקדושין ניתנו וכי משייר בה פוס פרוט׳ הוי קדושי׳ ה״ג ל״ש פי׳ הא דר״י ב״ר יהודה גבי אמה העברי׳ אמרה וכתב הר״אם ואפי׳ לית הלכתא כר״י ב״ר יהוד׳ דאמר מעות הראשונ׳ לאו לקדושין ניתנו מ״מ מייתי הפיר רב נחמן סיוע מדבריו דבהך סברא דקאמר הסי׳ מתקדש׳ בשיור פרוט׳ שעליה מדעת אביה לא הסכמן מאן דפליגן עלי׳ בהא דהא דקאמרי רבנן מעו׳ הראשונ׳ לקדושין ניתנו לאו מהאי טעמ׳ קאמרי עכ״ל ופסקה הרמב״ם להא דר״נ בפ״ג וכן דעת הרש״בא בתשו׳ סי׳ ... ורי״ט אבל הרי״ף השמיט׳ ואיפש׳ שטעמו משו׳ דסב׳ דלא אמר׳ רב נחמן אלא אליבא דר״י ב״ר יהוד׳ אבל רבנן פליגי עליה בהא נמי וקי״ל כותיהו וכ״כ המרדכי בשם ר״מ דהא דרב נחמן דוקא לר״י בר יהוד׳ אבל לרבנן לא ולא קי״ל כר׳ יוסי אלא כרבנן דפליגי עליה לכך צריך האב לקבל קדושי בתו קטנ׳ לאפוקי נשים מפלונתא וכתב ר״ב בספר התרומ׳ קטנה שנתקדש׳ שלא לדע׳ אביה צריכה גט שמא נתרצה האב שמע דכשנתרצה האב ליכא מאן דפליג כשידע ונתרצה ואידך מקהלה וכ״ש הכא שא״ל לאי וקבלי קדושין לרדיא והילכך יש בני אד׳ כשמעדך האב לבתו מניח לקבל קדושי׳ היא עצמ׳ והמחמיר כדברי מוריכו לא הפסיד ור״י כתב דאפי׳ רבנן מודו בהא ע״כ ובתרומ׳ הדשן (סי׳ רי״ב) כתב שזה שכתוב במרדכי דלא קי״ל כהא דרבא אר״נ במרדכי דבכי אוסט״ריין ליקיים אדרבא נלא תפו׳ מהר״מ וז״ל אע״ג דאמרי׳ אסור לקדש בתו קטנה וכו׳ ה״מ כשהוא בעצמו מקבל קידושין אבל כיון לה רשו׳ לקבל קידושי׳ והיא מקבלת׳ מותר וכן עשיתי בבתי קטנ׳ אמרתי לה לאי קבלי קדושיך אם את רוצה עכ״ל וכת׳ עוד כר׳ דע״כ לא פליגי אלא בנותן רשו׳ לבתו קטנ׳ לקבל קידושין שלא בפניו לפי דעת׳ ורצונ׳ אבל כשעומד על גבה ותופס ביד׳ לקבל הקידושין הוי כאילו הוא קבל בעצמו ואע״ג דאין שמקדש אומר הרי בתך מקודש׳ אלא הרי את מקודשת אין קפידא דר״ל הרי את מקודשת לי

ב״ח

*ומ״ת מ״ש ונאחר שנתן גיד׳ אחד לא אם גמי אינו מדקדק באחד שנתן שקידושין לא מכן אם יוכ״ל ביתן לאחרי׳ות נמי תנא בבאמ׳ לא גמשה שה״ם נותן הקידושין גידי תגילם׳ וכן הם דברי הרמב״ם והסבר לקי״ דברי רבינו בשתבר גם תוך בדי דיגול דבדיגול דמי תע״ג דתני׳ י״ב תמיינן דקידושין בתו בדיגול דמי היינו דוק׳ ותכן היינו יכ״ג בתוך גז׳:

ב״ח

*וטעם הדין הוא בגל שהיתו׳ ב״ג שהו׳ בדתמרי׳ בפ׳ שהיש מקדש גבי בנתו דהוו בתו המתה והוסי׳ ליפי דגבל ודיגמי׳ שלא בנויים לא שכך אינם לבריים ואנו׳ שלא ודינמא לגווי אלגי קמים ושפק׳:

ר"ל מתוך תשובה זו שהאב נעשה שליח לקדש בתו הגדולה:

לז האב זכאי בבתו לקדשה משע' שתולד עד שתבג' בין בכסף בין בשטר בין בביא' וכסף קדושיה שלו וכן זכאי במציאתה ובמעש' ידיה אלא שבכסף יכול לקדש' מיד אחר שתולד וקידושיו קידושין גמורין והיא כאש' איש אבל אינו יכול למוסרה לביאה עד שתהיה בת ג' שנים ויום א' ומשבגר' אין לו רשות בה קדשה אביה בבקר והיא קדש' עצמה בערב ושניהם ביום שנשל' בו ו' חדשים של ימי נערות ובדקנוה ומצאנוה בוגרת מחזיקין אותה בחזק' בוגרת מהבק' וקדושי האב אינן כלום אפי' אינה מכחישתו לומר שבאו הסימנים בבקר והר"מה כתב דוקא במכח' שתו אבל אם אינה מכחישתו צריכ' גט משניה' אבל בתוך הו' חדשים אם קדש' אביה שלא לדעת' והיא קדשה עצמה שלא לדעת אביה ונמצאו לה סימני' הוי ספק וצריכה גט משניהם: קידשה ונתארמלה או נתגרש' קודם שתבגר חוזרת לרשו' אביה אפי' כמה פעמי' אבל אם השיא' ונתאלמנ' או נתגרש' קודם שתבג' אין לו עוד רשו' בה וכשם שיכול לקדשה בעצמו כך יכול לקדשה ע"י שלוחו או ע"י עצמה שיאמר לה צאי וקבלי קידושיך (ג) בין בכסף בין בשטר ומ"מ מצוה שלא יקדשנה עד שתגדיל ותאמר בפלו' אני רוצה (ו) ואם נתן רשות לשלוחו (ז) לקדשה והלך גם הוא וקבל קידושיה איזה מהם שקדם הוין קידושין: אין ידוע איזה קודם אסורה לשניהם וצריכה גט משניהם וכתב הרמ"ה אי שוי שליח אחרינא לקידושין ולא בטליה לשליח קמא בפי' ואזל כל חד מיניהו וקדש דבתרא הוי קדושין ולא דקמא דכיון דשויה שליח לבתר' בטליה לקמ' וסיום דבריו הדין הוא סבר' דילן ומיהו לענין מעשה לא מורינן הלכה למעש' אלא בעיא גט מתרוייהו: קטנה או נערה שקידש עצמה או נשאת בלא דעת אביה אינו כלו' ואפי' מיאון אינה צריכה [ה] ואפי' שרכה אביה תחיל' וכתב רב אלפס אפי' נתרצה האב כשידע ואפי' נתקדשה בפניו אינו כלום ואם נתגרשה מאותן נשואין מותר' לכהונה וכ"ש אם מת המקד' ונפלה לפני אחיו שאינ' צריכ' לא חליצ' ולא מיאון וא"א ז"ל תמה על רב אלפס שכתב אפי' נתרצה האב וכ"כ הר"מה דוקא סתם דלא ידעי' אם נתרצה אם לא כגון ששמע ושתק אבל אם נתברר שנתרצה כששמע הוו קידושין משעת שמיעה אפי' אם לא שידך ואפי' אם לא נתרצ' מיד כששמ' אלא שתק ולא מיח' ואח"כ נתרצ' הוכי' סופו על תחילתו והוו קידושין משע' שמיע' אפי' אם נתאכלו המעות קודם שמיעה כר"א שלא מיחתה היא או אביה קודם שנתרצה אבל אם מיחתה היא או אביה קודם שנתרצה לא הוו קידושין אפי' נתרצה האב אח"כ וקטנ' שקדש' עצמ' למי שגילה האב דעתו שהיה חפץ לקדשה חיישי' שמא נתרצ' והוו קידושין כל זמן שלא שרכה עם אחר וטרח לחזור לשרכה לשני ואם נתקדשה לדעת אבי' ונישאת שלא לדעתו ואבי' כאן או שהלך למדינת הים אינן נשואין ואם כהן הוא אינה אוכלת בתרומ' ואם מתה אינו יורשה ואינו מטמא לה

קטנה

דשתק בשעת שמיעה אע״פ שצווח אח״כ השיב כהדיא דכל ששמע ושתק ולא מיחה מיד כיון שעבר שעה א׳ ולא מיחה שוב אינו יכול למחות (ח) כתב הריב״ש בתשובה סי׳ קע״ט אע״פ שלא הושיט האב אלא אצבע הכלה מ״מ כיון שהיה שם סמוך לכלה והזמין שם בתו משמחה ע״ד לקבל היא הקידושין ושם מפני השעה שלא לכל הרי בתך מקודשת לי אי׳ בכך כנוס שכיון שהקידושין אלין מכח אביה ומטעמו מקבלת אות׳ הרי הוא כאילו מדע׳ עם אביה עיין בר״י בדין קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה:

ואם נתקדשה לדעת אביה וכו׳ שלא לדעתו וכו׳ שם (דף מה) נתקדשה לדעת אביה והלך אביה למ״ה ועמדה וכו׳ אמר רב אוכלת בתרומ׳ עד שיבוא אביה וימחה רב אשי אמר אינה אוכל׳ שמא יבוא אביה וימחה ונמצא׳ זרה למפרע הוה עובדא ואתו לה רב לדרב אשי א״ד שמואל בר רב יצחק ומודה רב שאם מתה אינו יורשה אוקי ממונא בחזקת מריה וכתב הרי״ף אוכלת מ״ד הלכתא כרב וקי״ל מ״ד הלכתא כרבי אסי והכי מסתבר וכת׳ הרא״ש הר״ת פוס׳ כרב ובעל ז״ל דחה ראייתו וגר׳ שהוא פוסק כהרי״ף · ואיכא דאמרי מוד׳ רב שאם מתה אינו יורשה כתב הרא״ש ואפי׳ הוא מוחזק בנכסים אינה חזקה דנכסים קיימי בחזק׳ יורשי הכא ואע״ג דשרי לה בתרומ׳ היינו משו׳ דר״ת אסור׳ בת ישראל אוכלת בתרומ׳ כדפרי׳ ולפי טעם זה אינו מיטמא לה וכ״כ הר״ן דאינו מיטמא לה · וגרסי׳ תו בגמ׳ נתקדשה לדעת אביה ונשאת שלא לדעת אביה ואבי׳ כאן רב הונא אמר אוכלת רב ירמי׳ בר אבא אמ׳ אינה אוכלת אמר עולא נראין דברי תלמיד דהיינו רב ירמיה וכתב הרא״ש ואפי׳ למ״ד אוכלת מודה דאם מתה אינו יורשה כמו בהלך אביה למ״ה דה״ד אוכלת ומודה דאינו יורשה ולכך לא כתב הרי״ף הך פלוגתא דרב הונא ורב ירמי׳ זו היא גירסת הרא״ש אבל בספרי׳ דידן גרים בהאי פלוגתא היכא נתקדשה שלא לדעת ונשאת שלא לדעת וכן גורס הר״ן וכתב דאיכא מ״ד דקי״ל כרב הונא דהוא רבי׳ דרב ירמיה בר אבא ואע״ג דאמר עולא נראין דברי תלמיד הא רבא מש׳ טעמיה דרב הונא הואיל ובנעשה בה מעשה יתומה בחיי האב אבל מדברי הרמב״ם בפ״ח מה׳ תרומו׳ כ׳ דקי״ל כעולא דאמר נראין דברי התלמיד עכ״ל ודברי הרמב״ם בפ״ב מהל׳ גירושין כהרא״ש · עיין בתשו׳ ריב״ש סי׳ קנ״ב · קטנה שנתקדשה שלא מדעת אביה אי הוי קידושין לכשגדלה ונפקא מדעת האב עיין במהרי״ק שורש ל׳ (ט) ובתרומת הדשן סי׳ ר״ח דינים דשייכי לסי׳ זה עיין בתשובת הרשב״א סי׳ אלף ור״ט · כתב מהרי״ק בשורש קן בשם ר״ת על קטנה שנשאת ואביה במדינת הים צריכה מיאון ועיין שם · קטנה שהלך אביה למ״ה והשיאוה אחיה ואמה כתו׳ בשאלתות דהוי קדושין וכו׳ והתו׳ כתבו שאינה קדושין וכו׳ ז״ל הרא״ש בפ׳ האיש מקדש כתוב בה״ג קטנה שהלך אביה למ״ה והשיאוה אמה נשואיה נשואין דתקינו רבנן נשואין לקטנה כי ליתיה לאב וכי גדלה בדלי נשואי׳ דידה וכדאמרי אב לא צריך לקדשה ובשאלתות כתוב הא דאמרי׳ יכולין אחיה ואמה לקדשה היינו היכא דשכיב אב אבל אי אבי׳ קיים לא יכלי ולכאור׳ משמע דתנוקות השאלתות על ה״ג דמשמע דוקא היכא דשכיב מצי אמה לקדשה אבל שהלך למ״ה לא ומי׳ מצינו למימר דה״ה שהלך אביה למ״ה ובלא הלך איירי ומ״מ בה״ג שתקנו רבנן נשואין לקטנה היכא שהלך אביה למ״ה כאילו מת על זה קשיא מנאי דתקי׳ לעיל כגון שנעשה בה מעש׳ יתומי׳ בחיי האב ודחקי׳ כמי לשנויי בקדושי ייעוד ואליבא דר׳ יוסי ב״ר יהודה ה״נ כגון שהלך אביה למ״ה וקדשוה אחי׳ ואמה שהלכך כר׳ דאין לה נישואין ואפי׳ מדרבנן מ״מ אין לאסרה משום שתחשב כפנויה ועומדת אצלו בזנו׳ דכיון דדר׳ קדושין ונשואין היא אצלו אין זה זנות מידי דהו״א קטן שהשיאו אביו דלא חשיב כאילו היא בזנו׳ אצלו אפי׳ היא גדולה ונתארסה אע״ג דלא תקינו ליה רבנן נשואין כדתנן פ׳ האשה רבה בן ט׳ שנים שכנס אשה פטור׳ מן החליצה ומן היבום ועתה נפי׳ ה״ג צריכה מיאון אם רוצה לצאת מבעלה ונפי׳ פירשו התו׳ אפי׳ מיאון אינה צריכה כיון דלא תקינו לה רבנן נישואין וה״ר מנחם היה אומר דאסור לקיימה משום דשמא קדשה אביה לאחר והקש׳ לר״ת והעלה דלא חיישי׳ שמא קידש ולעולם היא עומדת בחזקת היתר ע״כ ועיין בתשובת הריב״ש סי׳ קנ״ג וסי׳ י״ד: והר״ן כתב ולענין קטנה שהלך אביה למ״ה והשיא׳ אמה ואחיה כתב ב״ה ז״ל דהדא מילת׳ איתפליגו קמיה רבנן ואמרי׳ דשפיר עבדת למה דנשואין תקינו לה רבנן ואם קבלה היא נקבל אבל לא מצינו בשום מקום שתקנו חכמים כן וי״א שמדרבנן אסורה ליתב עמו שמא קדש אביה במ״ה וכתב שהקשו עליה׳ מנא כהן שהלך אביה למ״ה שהיא אוכל׳ בתרומה ולא חיישי׳ שמא קדש׳ אביה לישראל וכן עבד כהן שברח אוכל בתרומה ולא חיישי׳ שמא מכרו רבו לישראל והאוסרי׳ מחלקים ביניהם ודאי להחמיר ע״כ · והמרדכי כתב על הקטנה דאזל אבוה למ״ה ושבק ביתיה ויקה אבן חסדי דניחא ליה במאי דאזדמנ׳ ליה במילתא דלאו אינו ערה בה שהיו זוכי׳ בכסף קדושיה אבל קטנה היא בעצמה אינה זוכה לעצמה דלית לה יד וכ״ש לשות זוכה

קטנה שהלך אביה למדינת הים והשיאוה אחיה ואמה: כתוב בשאלתות דהוו קדושין וצריכה מיאון ובדאתי אבוה לא בעיא קידושין אחרינ׳ והתוספו׳ כתבו שאינן קידושין ואפי׳ מיאון אינה צריכה ומ״מ אין לאוסרה עליו (י) משום דתחשב כפנויה ועומדת אצלו כזונה (יא) כיון דדרך קדושין ונשואין היא אצלו: המקדש בתו סתם או שאמר לו אחת מבנותיך מקודשת לי אין הבוגרות בכלל אפי׳ נתנה לו רשות לקב׳ קידושיה ושיהיה הכסף שלו והוו קידושי׳ דקטנה ודאי וכתב הרמ״ה ודוקא דשויתיה שליח לקבל קידושין סתם ולא אמרה ליה מפלו׳ מסתמ׳ כי קביל מיניה אדעתא דידה בלחוד הוא דקבי׳ ואפי׳ הכי לא מכרע מילתא לאפוקי שאר בלא גט אלא היא וכל הקטנות והנערות מקודשות מספק ושאר הבוגרות אינם בכלל וכן אם שידך בתו הגדולה והיו לו בנות אחרות ואמר לו המשדך בתך מקודש׳ לי ועשתה אותו שליח לקב׳ הקידושין אין דעתו על האחרות והוי מקודשת קידושין ודאין ואפי׳ לא שידך ואמר לו בתך הגדולה מקודשת לי ואין לו בנות אלא מאש׳ אחת ודאי דעתו על הגדולה והיא מקודשת בודאי ועוד היה אומר ר״ת אפשר לומר אפי׳ לא אמר לו בתך הגדולה אלא בתך סתם דעתו על הגדולה אפילו בלא שידוכין דלא חשיב קידושין שאין מסורים לביאה אלא כשאמ׳ אחת מבנותי׳ ומ״מ לא להורו׳ הלכה למעשה אמר כן כתב בשאלתות ראובן היו לו ד׳ בנות ונתן לו שמעון קידושין סתם על אחת מבנותיו ולא פי׳ למי היה נט׳ בתו הגדול׳ ברשותו ואינה מקודש׳ ואותן שהן קטנות שהן ברשותו לקדשן נאמן לומ׳ לזו נתכוונתי ועליה קבלתי הקידושין ואם אינו יודע ששכ׳ כולן צריכו׳ גט שאלה לא״א הרא״ש ז״ל על ראובן שהיו לו שתי בנות קטנו׳ רחל ולאה וקיד׳ רחל לבן ארזיו ושידך לאה עם כהן א׳ ושוב לא נשא הכהן חן בעיניו והסכים בדעתו לקדש לאה לאחר ויפסל׳ על הכהן ובא אחי ראובן למקו׳ שראובן אחיו מצוי ולאה בתו והוצ׳א טורטנייש ואמר לראובן בפני עדים הילך קידושין לבתך

בשביל אביה וב״ד יאמרו לה קבלי קדושיך בשביל אביך מאיש פלוני · וכת׳ עוד זאת המקודשת בנערות אמה בעלת דעת כבונה ונבר׳ בית לא ישכב בלילה כרה בעלה בשל לגנב ואיכא למימר נקראת הכא בכל אשר קעשה כי בטח בה לב בעלה וכ״ש באיש שהניח את ביתו עד שלא יחזור עוד הסי׳ ביתומ׳ בחיי האב אבל בנערה תגר׳ דרייל בנו ביתיה ואינה נשא׳ לפי כבודן פשיטא לן דלא נקראה הכא ופלוגתא דכולהו אמוראי היכא דליכ׳ למיקם עלה דמילתא ואם ז׳ ימלאו גמורים הסו׳ ברכות שמעשו לקטנה זו ברכה לבטלה לפי דשמא יתמה הכא או שמא ניחה בו כי לפי דבריהם לא נשא הוא יתומ׳ ואפי׳ ארסת קטנה תקינו לה רבנן נשואין וא״כ ראוי לברך עליו כמו שאר מצות דרבנן ולספק בעילת זנו׳ לא חיישי׳ דלית למיחש לדר׳ אליעזר דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה ולשמא קדשה אביה במקום אחר לא חיישי׳ דא״כ קטנה שהלך אביה למ״ה ומת תאסר משני טעמא אלא כעמידנ׳ על חזקתה ואין אשה נאסרת עד שיעידו עליה ב׳ עדי׳ כשרים שהיא א״א או ע״פ חזקה וכ״ת ניחוש דילמא שהא ממקומו מחה י״ל למחא׳ שלא בפניה לא חיישי׳ דאמר פר׳ האיש מקדש אמר רב אוכלת עד שיבא אביה וימח׳ ורב אשי אמר אינה אוכלת שמא יבוא אביה וימחה ע״כ לא פליגי אלא לשמ׳ יבוא אבי׳ וימחה הא למחות ממקומו לא חיישי׳ ע״כ וכתב עוד מעשה באח׳ שקבל קדושי בתו קטנה ומת האב והבת הית׳ יחידה ורצוי׳ ליורש נכסים מרובים והיתה אלמנות ושאל השבע לבנות אלא הנות יורש הנכסים והקרובים יראים פן תמות והפקע ירושת׳ והאב רוצה לבנות בחזק׳ מנעוהו עקלת רבותינו כי אמרו אפי׳ ישכב בעודה קטנה כיון שקדושיה היו דאורית׳ ונשואין דרבנן דליכא אב דליעשר למופה הרי היא כמו בזנו׳ אצלה ואם מתה לא יירשנה כי אם קרוביה יירשוה ושאלו הדבר לפני ר״ת והשיב וז״ל על הקטנ׳ שנתקדשה לדעת אבי׳ ומת אביה ועברו עליה י״ב חדשי׳ ועודה קטנ׳ ותימה הוא איך יעלה על לב איש שלא ירשנ׳ שהרי לא נחלקו אלא שלא יבא אביה וימח׳ ובתוך י״ב חדש אבל הכא לא ימחה לעולם ועוד אפי׳ כשהאב קיים ובתוך י״ב חדש טעמא משום מציאתה ומעשה ידיה דהשה אמרי׳ אוקי ממונא אחזקתיה ומי ירוש׳ נכסים נפלו לה נגבי אב דאיתי גופיה לאו ממונא הוא אבל לגבי אחיה אם מת האב אינה ברשות׳ לא למלאכ׳ ולא למציאה א״כ גבי ירושה שנפלה לה לאו בחזקת מריה קרינן ביה דאין אדם מוריש זכות בתו לבנו ולגבייהו לא הוי ממונא ותו לאחר י״ב חדש אין אחין יכולין לעכב : המקדש בתו סתם או שא״ל א׳ מבנותיך מקודש׳ לי אין הבוגר׳ בכלל אפי׳ נתנה לו רשו׳ לקבל קדושיה ושיהיה הכסף שלו וכו׳ בפ׳ האומ׳ לחבריו (דף סו) תנן המקדש את בתו סתם אין הבוגרו׳ בכלל ובגמ׳ הא קטנות בכלל מ״מ קדושין שאין מסורי׳ לביאה הוו קדושי׳ פי׳ הא קטנו׳ בכלל ואפי׳ יש בה ג׳ קטנים דליכ׳ לספוקי הי מינייהו וה״ל קדושין שאין מסורי׳ לביאה דכל אחת בספק אחות אשה אפ״ה הוו בכלל ספק קדושין וצריכות גט ותיובתא דרב׳ דאמר קדושין שאין מסורי׳ לביאה לא הוו קדושין הב״ע בשאין שם אלא גדולה וקטנ׳ פשיט׳ הב״ע דשוויתי׳ שליח מ״ד כי מקבל קדושין מדעת׳ דידה קא מקבל קמ״ל לא שביק איניש מידי דלית ליה הנאה ועביד מי לא עסקי׳ דאמר ליה קדושיי לך אפ״ה לא שביק איני׳ מצוה דרמי׳ עליה ועביד מצו׳ דלא רמי׳ עליה כלו׳ דבתו קטנ׳ רמיא עליה להשיא׳ ומצוה הוא עלין דכתי׳ ואת בנותיכ׳ תנו לאנשים אבל בוגרת לא רמיא עליה אלא שליח בעלמ׳ הוא ושיתא לאחי סוגי׳ בפר׳ האיש מקדש גבי פלוגתא דאביי ורבא בקדושין שאין מסורין לביאה · וכת׳ הר״ן אע״פ שסוגי׳ זו לרבא איתמר דלא קי״ל כותיה אפ״ה מדרב׳ נשמע לאביי דלא פליגי ליה דקל״נ עליה רבא וכ״ש הרמב״ם בפ״ט מה׳ אישות וגם ה״ה כתב שפסקו אע״פ שהסי׳ לי״ב דרבא דלי׳ הלכתא כותיה מ״מ הא דיל׳ קושט׳ הוא לכ״ע וכו׳ נומר טעם בזה שא״כ לא הוו שונין סוגיא זו בפ׳ האומר אלא ודאי קושט׳ הוא לכ״ע שאפי׳ מנהג אותו הבוגר׳ שליח אינ׳ בכלל וכן עיק׳ אע״פ שלא נזכר׳ סוגי׳ זו בהל׳ ע״כ: ומ״ש רבי׳ בשם הרמב״ם מילת׳ דסברא היא וכן דקדק הר״ן בפ׳ האיש מקד׳ מדברי רש״י שפי׳ דשויתי׳ שליח שעשאתו שליח לקדשה לכל הבא משמע מלשונו זה שאם עשאתו שליח לקדש׳ לפלו׳ זה בפי׳ חיישי׳ ועיין במ״ש רבי׳ ירוח׳ בשם הר״ע נרבוני : ומ״ש רבי׳ וכן אם שידך בתו הגדולה והיו לו בנות אחרות וכו׳ בפ׳ האיש מקדש (שם) אלא דאמרי׳ לא שביק איניש מצוה דרמיא עליה ועביד מצוה דלא רמיא עליה : כתב הרמב״ם מכאן דקדק ר״ת דאם שידך אדם א׳ מבנותיו ואמר שמשדך בתך מקודשת לי אנו אומרים שהמשודכת קידש משום דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא שביק איני׳ מידי דעביד ביה מצוה ועביד מידי דעביד ביה עבירה וכ״ש אם המשודכת במעמד החתן והכא דדעתיהו עילוה וגם כשהוא א״ל בתך הגדולה ואין לו בנות כי אם מאשה אחד דליכא לספוקי מידי דגדולה שבכולן קאמר כדאמרי׳ לקמן בפ׳ האומר אעלני׳ שמא אית לה ועוד אור״ת דאיפשר להיות דלא חשיב אין מסורין לביאה אלא דוקא א׳ מבנותיך כדקתני

לבת' ולא פירש איזו מבנותיו ולא למי קדשה ולא דבר בענין קידושין כלום בפני עדים קודם המעשה אך אחר שפירשו משם שאל אחד מהעדי' למי קדשת והשיב לעצמו קדש' והשיב שאין כאן בית מיחוש ואינה צריכה גט: מי שיש לו שתי כתי בנות מב' נשים וכולן ברשותו לקדשן ואמ' קדשתי את כתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות ואם גדולה שבקטנות או קטנה שבגדולו' שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולו' וכן אם אמ' קדשתי את כתי הקטנה ואיני יודע אם הקטנ' שבקטנות או קטנה שבגדולו' או גדולה שבקטנות שהיא קטנה מתקטנות שבגדולות כולן מותרות חוץ מהקטנה שבקטנות מי שיש לו ה' בנים ועשו כולם את אביהם שליח לקד' להם נשים ואמר אבי הבנים למי שיש לו חמשה בנות אחת מבנותיך מקודשת לאחד מבני וקבל האב הקידושין כל אחת צריכה גט מכל האחים הואיל וכולם נתנו רשות לקדש להם מת אחד מהם כל אחת צריכ' ר' גיטין וחליצה אחת מאחד מהן: האב שאמר קדשתי את בתי ואיני יודע למי אסורה לכל העולם עד שיאמר נודע לי למי קדשתי ואפי' לא נודע לו עד שבגר' בא אחד ואומר אני קדשתיה נאמן ומותרת לו כיון שהאב אומ' אינו יודע אבל אם האב מכחישו אינו נאמן אפילו להצריכה גט ממנו באו שנים וכל אחד

אחר אומר קדשתיה שניהם נותנים לה גט ואם רצו אחד נותן גט ואח"כ נוטל בא אחר וכנסה ואח"כ בא אחר ואמר אני קדשתי' אינו נאמן לאוסרה עליו האשה שאמר קדשתי את עצמי ואני יודע למי ובא אחר ואמר אני קדשתיך נאמן ליתן לה גט להתיר לעלמ' אבל לא (יז) לכונס האב שאומ' על בתו בעוד קטנ' אז נער קדשתי' וגירשתי' נאמן לפוסלה לכהונ' אבל לאחר שבגר אמר קדשתיה וגירשתיה כשהיתה קטנה אינו נאמן:

לח המקדש

על תנאי אם נתקיים התנאי מקודש ואם לא נתקיים התנאי אינה מקודשת בין שהיה התנאי מהאיש או מהאשה נבלבד שיהא התנאי כהלכתו אבל אם אינו בהלכתו אינו כלום והקידושין קידושין אף ע"פי שלא נתקיים התנאי וכיצד הלכו התנאי צריך שיהיה כפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ותנאי בדבר אחר ומעשה בדבר אח' ושיוכל לקיימו ע"י שליח כגון שאמר לה אם תתני לי מנה הרי את מקודשת לי בדינר זה ואם לא תתני לא תהי' מקודש' נתנה לו מנה מקודש' לא נתנה לו מנה אינ' מקודש' אבל אם אמ' לה הרי את מקודש' לי אם תתני לי מנ' ואם לא תתני לי מנה לא תהיה מקודש' אינו תנאי כיון שהקדים המעש' דהיינו הרי את מקודשת קודם לתנאי אע"פ שלא נתן הקידושין לידה עד שהשלים כל תנאו ומלשון הרמ"בם יראה שאם השלים כל תנאו קודם

לח (א) ומפו' כל הנע פנינ הרי"ף מי מלחמו ע"ח דף הקנ"ח דיה"ל בלא ענינו הן קודם נלמו גנינון זקודמין:

וסתקן ומחר טעם אמר לפי' הוה כאין נאמן דכאן דלא אמ' ע"ד תוך כדי דיבור מסמע ודאי שליגו מכיר תתנו ולפי' לא פירש מיד ע"ג שהשם שתמרה קדשתי את עצמי ואיני יודעת למי ובא אחר ואמר אני קדשתיך נאמן ליתן גט להתירה לעצמה אבל לא לכונסה שם ומודה ר' אשי בהומרת בתקדשתי ואיני יודעת למי בתקדשתי ובא אחר ואמר אני קדשתי' שלין נאמן לכנוס ובבריתא יש"ב טעמא מפני שמתשם עליו כלומ' דלא דמי לאב שאמר קדשתי את בתי ואיני יודע למי ובא אח' ואמר אני קדשתי' נאמן אף לכנוס דשת' מידתת דאב ודאי לא יתפס עליו אבל בני אדם שאמר קדשתי את עצמי ואיני יודע' למי נ"ל דודע סוף שתפס עליו. ותתרלים בו ותקרים את כל הבא לומר עוד אני סוף ובתב הרמ"בם בפ"ט נאמן נ"ל נט ויהי' מוחר' לכל אדם חוץ ממנו אבל אינו נאמן לכנוס שמא ילדו תקנו וסיה תרגיל לי כדי לסתיר' וכת"ם הכוונ' שאע"פ שבשניהם אינו מתקיים אותם בפנים וסיה עוחרת לכל אדם אסורים סיה לזה לפי שאם סיתה עוחרת לו אחר הנט יש לחוש לקולי' וכן עיקר וכתב הרמ"בם שאע"פ שאמרו אינו נאמן לכנוס נראין הדברי' שאם כנסה אין עוליין אותה עידו ונן הספק אחת בלא נאסר עליו ולסולין מתחתין אל קוליתי' כל"ל עכ"ל ונם הר"ן כ"כ בשם הר"שבא ' שאם אמר על בתו בעודה קטנה אז ונגרת קדשתי' ונגרשתי' נאמן לפסל לכהונה אבל אם לא אמר שבגרה אמר קדשתי' ונגרשתי' בשביל קטנה אינו נאמן אמר קדשתי' (דסד) וכ"כ הר"ן דבי אמרי' דקדשתיה ונגרשתיה נאמן דוקא בתוך כדי דיבור אבל היכא בשומזקה מ"ה על פיו אינו נאמן לומר לאחר זמן נגרשתי' דלא שייכיה דאמרה בגרושי' ' ונם ר"י כתב שם תומרים כן אבל מדברי תשובת הרא"ש שאם אחר בשמוע לה מעמע הכי ודע דמסיי' בעתיי בשיה קטנה בין שהיה גדולה אינו נאמן ובמת"מ ר"ש ומ"ש קיבה אמר רב אשי דיש דאמר' שיעני בדר' שנא אמר הר הר דאמר מנין לאחד שנאמן לאסור לה בתו מן התור' שנא' לה בתי נתתי לאיש הזה בנשואין שיעמה דאמרה בשמיים לא שיעמיה דאמרה ופרש"י בנשואין שיעמה דאמרה בשמיים לא שיעמיה דאמרה אם נער הוא קטנה אבל בבוגרת לא משתעי קרא דעדות בתי שילבך לא מסיתן בגד ומנגדלה אבל בבגרה לא שיעמיה דאמר' כגון ומ"ש לפי' שיעמיה כי אמר בשבי' מנו דאי בעי אמר קדשתי' ובעי' לפסול לה דמיפסלא מני מבסולה ומקדומה ומשיגון בסבי דבא בנשואין שיעמיה דאמרה לאו קושיא היא דבקושי ביאת איסור לא אסבתן דבאי' וחמ"כ קדשה לאחר ואמר קדוני דאמון בפסולי עדות דאוריתא ואינם כגון נאמן מעוה דבשה אחר בשר בתיר ואיה מסיה דבקודות סיה איתתא וכו' וא"ת הרי בקוף ניטין דבעידנא דסוס קלא לא סוס אמתלאה לאו כל כמיגר דמתמזקה לאמתלאה י"ל דהתם יש מעלמא ולא סוליא

- סוא סקול עד כאן לשונו:

לח המקדש

ע"ת אם נתקיים התנאי מקודשת ואם לא נתקיים התנאי אינה מקודשת בין שהיה התנאי מהאיש או מהאשה ובלבד שיהא התנאי כהלכתו אבל אם אינו כהלכתו אינו כלום והקידושין קידושין אע"פ שלא נתקיים התנאי וכיצד הלכו התנאי צריך שיהיה כפול ותנאי קודם למעשה והן קודם ללאו ותנאי בדבר אחר ומעשה בדבר אח' ושיוכל לקיימו ע"י שליח כגון שאמר לה אם תתני לי מנה הרי את מקודשת לי בדינר זה ואם לא תתני לא תהי' מקודש' נתנה לו מנה מקודש' לא נתנה לו מנה אינ' מקודש' אבל אם אמ' לה הרי את מקודש' לי אם תתני לי מנ' ואם לא תתני לי מנה לא תהיה מקודש' אינו תנאי כיון שהקדים המעש' דהיינו הרי את מקודשת קודם לתנאי אע"פ שלא נתן הקידושין לידה עד שהשלים כל תנאו

דבר' אחר כסבית סוגיית דם' מי שאחזו ו"ל דסבי' סוגיא לא קיימ' ולין טעם סברתא אלא כדבר אסי דעביד אוקמתא אחריתי אתם זכו דעת רבי' עוד הקנו עליו שלין תנאי בדבר שאי אפשר לקיימו ע"י שליח ומשו' כך אין תנאי בחלילה כדאית' ביבמו' ולין זו קושיא לפי שבבר ביאר רבי' ס"ל מהלכו' חלילה דין בחלילה סביא בסרס אע"פ שלא נתקיי' אתנאי ובכאן לא כת' אלא בדברי' שיש בסם תנאי מה הן דברי' שצריך לסיות בתנאי כדי שיועיל עכ"ל וכר' אם אם' מי שאחזו כת' שצריך שיש' תנאי בדבר ח' ומעשה בדבר אחר ולין כן דעת הרמ"בם שרי בסקה בפ"ח מה' גרושין ס"ג גיטיך ע"מ שאייר שני הרי זה גט ואתן: ומ"ש רבי' כגון שם ל' אם תתני לי מנה הרי את מקודשת לי בדינר זה נתנה לו מנה מקודשת לא נתן' ל' מנה תיכה מקודש' אלא' דתנאי זה הוא בהלכתו אבל אם א"ל הרי את מקודש' לי אם תתני לי מנה וכו' אינו תנאי כיון שהקדים המעשה' לתנאי' דאע"פ שלא נתנה לו היה מקודש' אתנאי' כלו' בכלי' ומ"ש בשם הרמ"בם הוא בפ"ו מה' גירושין וכתב עליו רבי' ל"ב דמילתא דפשיטא היא וכו' כלומר וא"כ לא היה צריך שיהיו חכמים ולריכו שיהיה תנאי קודם למעשה כיון דמילתא דפשיטא היא שאם קדם המעשה בחם אין התנאי שהתנה אח"כ כלו' - ואין זה כלו' דכיון דנמר דברי הקדושי' הוא התנאי שהרי הוא אי אפשר אלא אם כן יהיה בדבר הקדושי' קודם שיהיה לו בכן אם אינו תנאי כך וכך אע"פ שנתן לה הקדושין קודם שיהיה התנאי מ"מ כיון דדברים אחרים הם בלי הפסק לאם דברין אסיפה סעיף וס"ל למימר דלא הנו הקדושין אלא על אותו תנאי אי לאו דנמרי' מתנאי בני נד שצריך שיהיה תנאי קודם למעשה ולישנא דהרמ"בם הכי דייק שבתב אם א"ל הרי את מקודשת לי בדינר זה ונתן הדינר בידה והשלים התנאי ואמר אם תתני לי ק"ק זוז תהי מקודשת וכו' הרי התנאי בטל ומדבתיב השלים התנאי ומשמע כמו שבתבתי דתנאי לאו מילתא בחני בעשה אלא תשלום דברין הראשונים וא"ם כתב על לשון הרמ"בם ז"ל לשון הפסקה בדין מעשה קודם לתנאי כך הוא הנ"ל אם מעשה בתחלתו תנאו בטל ומי' רבי' בם מבואר שהוא מפר' שם בו מעשה שהקדים ועשה המעשה בטועה ואח"כ התקי' תנאו אבל אם לא עשה המעשה' אע"פ שהקדימו באמיר' הרי התנאי קיים וכנון שאמר הרי את מקודשת אם תתני לי ק"ק זוז ואם לאו תהי מקודש' ואח"כ נתן הקידושין לידה הרי תנאו קיים ואע"פ שלא הזכיר הדינר זה בדיבור כן בלשה אמ"ם כאן מפני שהקדים המעשה ונתן בידה ונשאעה ס"ת לא זו הדרך אלא אפי' אמר הכל קודם למעשה ואמר כך נתן הדינר הרי התנאי בטל מהוא דאמי לתנאי בני נד וכני דאודן שאמרו אם לא יעברו הסיינו תנאי והדר ונתתם הסיינו מעשה ע"כ. וכן פירשו הדברי בתוספות וכן פיר' הרמ"בן דרך פשיטות ולשון המגיות והגמ' בכמה מקומות הינו מדוקדק לפי דעתה וזה נראה שהבריחו הדינו לפרש מה שפי' ודין זה נ"ע עכ"ל וז"ל הר"ן בפר' אלו' לחבירו ואם תאמר ותהכן בפרק מי שאחזו כתבו ותנו נט לאשתי אם לא בתתי אכתן ועד י"ב חדש ושא שכא דהכל תנאי מהני היא לפי שאינו נעשה שנוהו אלא בשם שבר מתוך דברין ומ"מ נ"ל לומ' דשא דתנן בתתם הרי זה גיטיך אם לא בתתי ומרבו' עלים וניחום שמא בא דאלמתא התנאי קיים שהמעשה שנעשה אלא בדקדוק וכן הרבה כיולא בזה דאי לא הוה ליה מעשה בתחלתו ותנאו בטל אלא הרמ"בם כתב בפ"ו מה' גרושין ס"ג ומ"ש אבל אם א"ל הרי את מקודש' בדינר זה ונתן הדינ' בידה והשלים התנאי וכו' וכל' מדברין דלא מיקרי מעשה קודם לתנאי אח"כ נעשה המעשה תחלה ולדברי המגיות שנוהגין בדקדוק אלא דלא כסיר' דא"ס הכי אמרי' בפ' מי שאחזו נבי הקנתא דמגוה' בגיטא דא"מ ולימא לא יהא נט אם לא מתי בעי' תנאי קוד' למעשה דאפי' אמר אבי כל אלא נתן הנט לא הוי מעשה קוד' לתנאי דכבר הסינו עליו הרמב"ד

ר"מ

(יז) ובי' הרי"ן פ' האומר דקתני"ל ע"א ותוסי' אם מה ומעיר מסות מרכבה נאמן:

לח (א) ומפו' כל הנע פנינ הרי"ף מי מלחמו ע"ח דף הקנ"ח דיה"ל בלא ענינו הן קודם נלמו גנינון זקודמין:

קוד שנתן ליד׳ הקידושין דהוי תנאי שכתב אבל אם אמר לה הרי את מקודשת לי בדינר זה ונתן הדינר לידה והשלים ואמר אם תתני לי מנה הרי את מקודש׳ לי ואם לא תתני לא תהיה מקודש׳ הרי התנאי בטל מפני שהקדים המעשה ונתן בידה ואח״כ התנה אע״פי שהכל היה בתוך כדי דיבו׳ הרי זו מקודשת מיד ואינ׳ צריכ׳ ליתן לו כלום ולא נהירא דמילתא דפשיטא היא שאם נתן בידה בלא תנאי שהיא מקודשת בלא תנאי וכן אם לא כפל אלא אמר אם תתני לי מנה תהיה מקודשת ולא כפל או שלא התנה בדבר אחר לא אמר אם הדינר שאני מקדשך בו שלי תהיה מקודשת ואם לאו לא תהיה מקודשת או שהקדים הלאו (ג) שאמר אם לא תתני לי מנה לא תהיה מקודשת ואם תתני לי תהי׳ מקודש׳ בכל אילו לא הוי תנאי והקידושין חלין אף ע״פ שלא יתקיים התנאי וכן תנאי שאי אפשר לקיימו כגון אם תעלה לרקיע או תעבו׳ הים ברגליך תהיה מקודשת לי ואם לאו לא תהיה מקודש׳ אינו תנאי שלא כיון אלא להפליגה בדברי׳ אבל אם התנה על דבר שאפשר לקיימו אע״פ שהתורה אוסרתו הוי תנאי כגון אם תאכל חזיר או חלב תהיה מקודשת לי בדינר זה ואם לאו לא תהיה מקודש׳ אם לא אכלה אינה מקודש׳ שאפשר לה שתאכל ותלקה ואין כאן מתנה על מה שכתב בתורה שהרי אפשר לה שלא תאכל ולא תתקר׳ התנה עמה בשעת קידושין ע״מ שתבעל לאבא הוי כמו שתעלה לרקיע ותנאו בטל שאינו בידה שיבא אביו על הערוה ונמצא מתנה כמה שאין ביד׳ לקיימו אבל אם התנה עליה שיתן לו פלוני חצרו או שישיא בתו לבנו וכיוצא בזה תנאו קיים שהרי בידה לקיימו ותתן לפלו׳ ממון הרבה עד שיתן לו פלוני חצרו או ישיא בתו לבנו כתב הרמב״ם כל האומ׳ מעכשיו אינו צרי׳ לכפו׳ תנאו ולא להקדי׳ התנאי למעש׳ אלא אף על פי שהקדי׳ המעשה התנאי קיים אבל צריך להתנו׳ בדבר שאפשר לקיימו וכל האומר על מנת כאו׳ מעכשיו דמי ואין צרי׳ לכופלו ולא להקדימו למעש׳ ור״ת כתב דאפילו במעכשיו ובעל מנת לא הוי תנאי עד שיהיה בו כל דיני התנאי ולזה הסכים א״א הרא״ש (ד) וי״א דלא בעי תנאי כפול ולא שאר דיני תנאים אלא

אלא באיסור כגון בקדושין וגיטין אבל בממון הוי תנאי בלא כל
זה וא"א הרא"ש ז"ל כת' דבכל מקו' שהזכירו תנאי בין באיסור בין
בממון צריך כל דיני התנאי וכ"כ הרמ"בם התנה בשע' הקידושין
שלא יהא עליו שאר או כסות תנאו קיים ואינו מתחייב לה בהם
אבל אם התנה שלא יתחייב בעונתה (ז) תנאו בטל וחייב בה נתן
לה פרוטה ואמר לה ע"מ שאתן לך מנה התקדשי לי כשיתקיים
התנאי יחולו הקידושין למפרע אע"פ שלא אמר מעכשיו דכל
האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי ואם קבלה קידושין מאחר קודם
שנתקיים התנאי ואח' כך נתקיים אין קידושי השני כלום ואם אמ'
לה על מנת שאתן לך מנה תוך ל' יום אם נתן לה תוך שלשי' יום
הוו קדושין למפרע לא נתן לה תוך שלשים יום אינה מקודש' ואם
לא אמר לה על מנת א"א אמר אם אתן לך מנה תוך שלשים יום
תהא מקודשת לי בדינר זה אין הקידושין חלין אלא משע' שנתנו
לה לפיכך אם קדשה אחר קודם שיתקיים התנאי מקודשת לשני
אמ' לה תהא מקודש' לי על מנת שירצ' אבא ר"ל על מנ' שישתוק
אבא כשישמע לפיכך אם שמע ושתק חלו הקידושין מיד אפילו
אם אמר בתר הכי לא וכן אם מת ולא שמע מקודשת מיד אבל
אם מיחה כששמע אינה מקודשת אמר על מנת שלא ימחא אבא
אפילו שמע ושתק לו חלו הקידושין שאם ימחא אחר כך אינן
קידושין אבל אם אמר אין פעם אחת שוב אין יכול למחות ואם
מת ולא מיח' מקודשת אם מת הבן מלמדין את האב שימח' כדי
שלא תזקק ליבם והרמ"בם כתב בעל מנת שירצה אבא לא רצה
או שתק או מת קודם שמיעה אינה מקודשת ואדוני אבי הרא"ש
ז"ל כתב כסברא ראשונה (י) ואם אמר על מנת שיאמר אין כתב
הרמ"ה מתי שיאמר אין מקודשת אפילו אמר תחילה לא הלכך
לעולם הוי ספק עד שימות האב ואם מת הבן אפילו אמר האב
איני רוצה או חולצת או מתייבמת אבל לא מיפטרא בלא חליצ'
דילמא הדר ואמר אין ומקיימא תנאה אמר לה תהא מקודשת לי
בפרוטה על מנת שאעשה עמך כפועל

מקודשת את הבן מלמדין את האב שיאמר איני רוצה ובגמ' מאי ע"מ שירצה אבא אילימא עד דאמר אבא אין אימא מציעתא את האב ה"ז מקודש' והא לא אמר אין אלא ע"מ שישתוק אבא אימא סיפא מת הבן מלמדין את האב שיאמר איני רוצה אמאי והא שתיק אלא א"ל ע"מ שלא ימחא אבא רישא בחד טעמא ומציעתא וסיפא בחד טעמ' א"ד ינאי אין רב יוסף בר אמי אמר לעולם חד טעמא הוא ומאי על מנת שירצ' אבא על מנת שלא ימח' אבא מכאן ועד ל' יום: ופרש"י מלמדין את האב כדי לעקור הקדושין למפרע ולא תזקק ליבם ע"מ שישתוק כשישמע' דהא האב שתק בשעת שמיעה מקודשת [illegible]: והא שתק ליה וחלו הקדושין אלא על מנת שלא ימחא אבא כך סיפא דקתני מלמדין לא מיקוקמ' ברישא בע"מ שישתוק אלא ע"מ שלא ימחה וכל כמה דמחי עקר להו דהרי לא קבע זמן למחאה דרישא ליכא לאוקומא בהכי דא"כ מאי דהא האב והלא יש בידו למחות לעולם דאין כאן קדושין לעולם וע"כ ה"ק ע"מ שישתוק אבא שתק האב ה"ז מקודשת לא שתק אלא מיחה לאלת' אינה מקודש' ואם אמ' על מנת שלא ימחה אבא מת האב עד שלא מיחה ה"ז מקודשת אבל כל ימי חיין אינה קדושין וכת' הרא"ש אלא על מנת שלא ימח' אבא פי' היינו' איירי כשאמר על מנת שלא ימחה אבא אבל אם אמר בסתם ע"מ שירצ' אבא מפרשי' ליה על מנת שישתוק אבא הלכך אם האב שתק בשע' שמיע' מקודש' ואם לא שתק אלא מיחה אינה מקודשת ואם אמר על מנת שלא ימחה אבא מת האב עד שלא מיחה ה"ז מקודשת אבל כל ימיו אינה קדושין דכל ימיו יכול למחות אבל רישא לא מיקוקמא בעל מנת שלא ימח' דא"כ מאי דהא האב מקודשת והלא יכול למחות לעולם ואפי' אמר אין בשע' שמע מ"מ אם יחזור וימחה בטלו הקדושין דעל מנת שלא ימחה קאמר והרי מיחה ואפי' אח"כ דאחר שאמ' אין שוב אין יכול למחו' מ"מ לא מצינו לפרושי רישא הכא דאמ' אין דרונית דעל מנת שירצ' אבא דהיינו שלא ימח' יש לנו לפרש רישא שלא מיחה וה"ה א"נ דאפי' לא מיחה יכול עדיין למחות ואינה מקודש' והאי ורב יוסף מפ' מתני' דעל מנת שירצה אבא היינו על מנת שלא ימחה ואם קבע זמן למחאתו עבר הזמן ולא מיחה מקודש' ואם לא קבע זמן כל ימיו יכול למחו' וי"א דהלכ' כרב יוסף דמוקי מתני' בחד טעמא אבל הרמב"ם כתב כאוקמתא דר' ינאי וכן נסתבר עכ"ל וז"ל הרמב"ם בפ"ז מהל' אישות הרי את מקודשת לי ע"מ שירצה אבי רצה האב מקודשת לא רצה או ששתק או שמת קודם שישמע הדבר אינה מקודש' על מנת שלא ימחה אבי שמע ומיחה אינה מקודש' לא מיחה או שמת ה"ז מקודשת מת הבן ואח"כ שמע האב מלמדין האב שיאמר איני רוצה כדי שלא יהו קדושין ולא תפול לפני יבם עכ"ל וכתב ה"ה דעת רבינו שהאומר ע"מ שירצה פלו' ר"ל שיאמר הן בבירור והאומר על מנת שלא ימחה ר"ל על מנת שישתו' ואם שתק ולא"ל אם נתרצה הרי נתקיי' התנאי ואם אמר על מנת שישתוק הרי הוא בעל מנת שלא ימחה ואע"פ שאין דין האומר על מנת שישתוק מוכר בבירור בדברי רבינו פשוט הוא לפי שהאומר על מנת שישתוק ר"ל על מנת שלא ימחה ומ"מ יש חילוק בין האומר על מנת שישתוק לאו' על מנת שלא ימחה כגון ששתק בשעת שמיעה ואח"כ מיחה ויתבאר זה למטה ובהשגות א"א לא הסכים יפה לשמועה זו שהוא ר"ל דעל מנת שירצ' אבא עד דאמ' אין משמע ושמעתא לא אזלא הכי' אלא עד דאמר בפי' ומסקנא דא' שישתוק משמע והלכך שתק כששמע מקודשת ולתירוצא בתרא דשמעתא על מנת שירצה אבא שלא ימחה משמע ע"כ: והרמ"בן אף הוא מפ' השמוע' כפי' הר"א ז"ל ופסק כתירוצ' בתרא דעל מנת שירצ' שלא ימחה קאמר וכבר פי' הרשב"א השמוע' כדעת רבי' דעל מנת שירצה שיאמר הן הוא וכן הוא מוכרח מן הסוגי' כמו שכתב והדקדוק הלשון כך הוא דע"מ שירצה ר"ל שנדע שהוא רוצה וכן עיקר ודע שכל התנאים שלא נקבע להם זמן הזמן לעול' וכן מתבאר בדברי רבי' פ"ח מה' גרושין לפי' אם היה במעשה כגון שהתנה ע"מ שיעשה כך וכך או שיתן' כך וכך ולא קבע זמן לתנאו כל זמן שיהי' הדבר הוא נתקיים התנאי והאומר על מנת שירצה פלו' שהוא לדעת רבינו כאומר על מנת שיאמר הן אפי' אמר בתחלה איני רוצה וחזר ואמר הן נתקיים התנאי וכן הדין לדעת רבי' והרשב"א ז"ל באומ' ע"מ שירצה וכן שהיינו באו' על מנת שירצ' אבא אע"פ שאמ' האב איני רוצה ה"ז מקודשת שמא יתרצה לאחר זמן פי' ספק מקודשת קאמר ולעולם אינ' יוצאה מידי ספק קדושין עד שימו' האב שכל זמן שהו' חי יש לחו' שמא יתקיי' התנאי והאומ' ע"מ שישתוק אם שתק בשע' שמיע' מקודש' אע"פ שחזר ומיחה ואם מיחה בשעת שמיעה אפי' חזר ונתרצה אינה מקודש' והאו' על מנת שלא ימחה כל זמן שמחה' נתבטל התנאי ואפי' נתרצ' בשעת שמיע' ואין זו מקודש' גמורה שלא יהי' בזמנם' לספקי' קדושין לא במית' האב וכל ימיו הוא בספק שיתבטל התנאי ובשמע' בכל זה לפי שכל התנאי שהו' במעשה ולא נקבע לו זמן מן הסתם' הוא לעול' לפי' כל שהוא במעש' כגון ע"מ שיאמר הן או ע"מ שירצה לפי דעת רבינו כל שיאמר הן

נתקיים התנאי וכיון שאמר הן פעם א' נתקיים התנאי וכן באומ' על מנת שישתוק כיון ששתק פעם א' נתקיי' התנאי שהרי שתק והתנאי זה תלוי בדב' שהוא במעשה שכל האו' על מנת שיהיה כן כיון שהיה פעם א' נתקיים התנאי והאומ' על מנת שלא ימחא הרי התנאי בשב ואל תעשה וכל זמן שנעשה המעשה נתבטל וה"ז כאו' לאשה ה"ז גיטך על מנת שלא תשתי יין שהכוונ' שלא תשתי יין לעולם וכל זה במתנ' סתם אבל אם קבע זמן לתנאו הכל לפי דבריו כדאיתא בגמ' כך העלו הרמב"ן והרשב"א ואין ביניהם מחלוקת אלא באו' על מנת שירצ' שהרמב"ן סוב' שהוא כאו' ע"מ שלא ימח' והרשב"א יש סובר שהוא כדעת רבינו כאומר על מנת שיאמר הן וכן עיקר עכ"ל ודיני' או כתב' הר"ן בפ' המ' וז"ל וכמצינן למדין השמועה זו דמתני' ע"מ שיאמ' אין דהא האב דאמ' אין מקודש' אע"פ שחזר בו והולך ועומד ולווה וכן נמי לווה בתחלה ואח"כ אמ' אין מקודש' ואם מת האב ולא אמ' אין מותרת ואם מת הבן אסור' ליבם עד שימות האב לפי שאמר תחלה איני רוצה יש לחוש שמא יתרצ' אח"כ ונמצאת מקודש' למפרע וזקוקה ליבם והטעם לכל זה שכל תנאי שהוא במעשה ולא נקבע לו זמן כל זמן שיתקיי' אותו מעשה נתקיים התנאי ואם אמר ע"מ שלא ימחה אפילו נתרצה האב תחלה אינה מקודשת ודאי שמא ימחה ואם מיח' נתבטלו הקדושין מיד אע"פ שחזר ואמר רוצה אני והיינו דקתני מת הבן מלמדין את האב שיאמר איני רוצה כלומ' ומתירין אותה מיד מת האב ולא מיחה מקודשת והטעם בכל זה דכל תנאי שהוא בשב ואל תעשה כל זמן שנעשה שנעשה נתבטל התנאי כל שלא קבע זמן לתנאו ואם קבע הכל לפי מה שקבע ואם אמ' ע"מ שישתו' ושתק בשעת שמיעה מקודשת אע"פ שמיח' אח"כ שאף ע"פ שתנאי זה עניינו שב ואל תעש' כיון שהוציאו בלשון מעש' דאמר ע"מ שישתוק דינו כתנאי' שהוא בקום עשה שכיון שנתקיימו התנאים פעם אח' דיין ואם מיחה בשעת שמיעה אע"פ ששתק אח"כ אינה מקודש' דודאי לזה נתכוון שהרי א"א שלא ישתוק לעולם הלכך ודאי שישתוק בשעת שמיעה משמע מת האב עד שלא שמע מקודשת דכיון דתנאי' זה שב ואל תעשה כיון שלא נעשה הפך התנאי מקודשת ואם אמר ע"מ שירצה כבר כתבתי שהרמב"ם סובר שהו' כאומ' ע"מ שיאמר אין וכן דעת הרשב"א ז"ל והרמב"ן סובר שהוא כאומר ע"מ שלא ימחה עכ"ל: וכתבו הר"ן וה"ה (פ"ז דה"א) שיש ללמוד מדבריהם אלו לדיני ממונות ולכל מקום שיש בו תנאי (ח) וכת' הר"ן על דברי הרמב"ם ז"ל אני תמה בדברין במ"ש לא רצה או ששתק או שמת קודם שישמע הדבר אינה מקודשת ולא ה"ל לערב לא רצה ולא שתק עם מת דבמת מותר' ליבמה ובלא רצה ושתק יש לחוש שמא יאמר אין וכדמוכח בתו' וכן במ"ש לא מיחה או שמת ה"ז מקודשת דבמת מקודש' גמורה ובלא מיחה צריך לחוש לקדושי אחר שמא יחזור וימחה והראב"ד השיגו במ"ש מת הבן ואח"כ שמע האב מלמדין את האב שיאמר איני רוצה דמאי איריא ואח"כ שמע דאפי' שמע קודם שמת הבן מלמדין אותו בכך כיון שלא קבע זמן למחאתו עכ"ל ול"נ דמשמע להרמב"ם דסבר תלמודא דכי אמרי' ע"מ שירצה אבא היינו שיאמר אין בשעת שמיעה הדבר תלוי כמו שהוא בעל מנת שישתוק דכיון דבעל מנת שישתוק ע"כ בשעת שמיעה הדבר תלוי כדפרש"י והתוס' מסתמא כי אמר אין נמי בשעת שמיעה הדבר תלוי דא"כ ה"ל לתלמודא לפרושי וטעמא דתלמוד' משום דהכי אתי שפיר מאי דקתני ואם לאו אינה מקודשת דא"כ לעולם היא אסורה ליבמא למאי עד שימות ומאי אינה מקודש' דקתני אלא כל ששמע פעם לאסור' ולא אמר אין בטלו הקדושין מיד וכיון דמתני' ומשמעות דגמ' משמע הכי לא משגחי' בתו' וה"ה נמי בלא ימחה דבשעת שמיעה הדב' תלוי שאם שמע ולא מיחה הרי היא מקודש' ושוב אינו יכול למחו' והכי דייקא נמי מה שהשיגו הראב"ד שאם שמע קודם שמת הבן ולא מיחה שוב אינו יכול למחו' ול"ת א"כ דבלא ימחה נמי בשעת שמיע' הדבר תלוי הקשה לי' סיפ' מלמדין את האב שיאמר איני רוצה אמאי והא שתק י"ל דכשאמר ע"מ שישתוק דוקא הוא דקשיא ליה והא שתיק ובע"מ שלא ימחה ניחא משום דכשמודיעים אותו קידושי תנאי בנו מ"מ לא מיחה או שתק אם מיח' מאי מלמדי' אותו הא אינו צרי' ללימודנו ואם שתק תכף נתקיימו הקידושין ושוב לא יועיל ללמדו שיאמר איני רוצה אבל באו' ע"מ שלא ימח' אע"פ שלא מיחה תכף לשמיעתו אם מיחה בתוך זמן שעסוקין באותו ענין או תוך כדי דיבור מהני והיינו דליכא בין שישתוק לע"מ שלא ימחה ומ"ש רבי' על מנת שירצה אבא ר"ל ע"מ שישתוק מבואר שאינו לא כשטת הרמב"ן ולא כשטת הרמב"ם ולא כשטת הרא"ש (ט) ומ"ש לפי' אם שמע ושתק חלו הקדושין מיד אפי' אמ' בתר הכי לא כבר נתבא' כן בדברי הר"ן וה"ה בתו' בהדי' ע"מ שישתוק: ומ"ש וכן אם מת ולא שמע מקודש' מיד כ"ז נתבא' בדבריהם בתו' בהדיא ע"מ שישתו' וכן מתבאר בדברי הרא"ש בתוס' על מנת שירצ': ומ"ש אבל אם מיחה כששמע אינה מקודשת פשוט הוא: ומ"ש אמ' ע"מ שלא ימחה אבא אפי' שמע ושתק לא חלו הקידושין וכו' מבואר בדבריהם ז"ל: ומ"ש

(ז) אג"ע הפוסקי' דלא כמרדכי בשם פרק השולח את הפיטונ' דאף נשואי' הבאו קיים דאפשר יכולה למחול על עונתה וע"ל סימן ק"ח הדין התנה על מ"ש בתורה וע"ל סי' ה': (ח) ועיי' בדגלים' [illegible] אחר' צור: (ט) ול' בהגהות [illegible] (י) [illegible] בדברי הרא"ש [illegible]:

אבל אם אמר אין פעם א' שוב אינו יכול למחו' אינו מכוון פסרי כתבא' בדברי הר"ן וה"ה בספק וגם הרא"ש כת' שיכול למחות לעולם ואפי' אמר אין בשע' שמע ואע"פ שא"כ כתב ואפי' את"ל דאמר שאמר אין שוב אינו יכול למחו' כו' דלא כתב כן אלא כדי להקשו' אפי' את"ל כן אבל עיק' סברתו הוא מ"מ תחלה דאפי' אמר אין בשעה שמע יכול למחו' לעולם.

הסיו לו דא"כ למה קידש והספקא הוא דבעי למיסדר ביה ואסיקנא דחיישי' ובתוס' כתי' תניא ע"מ שיש לי ביד פלו' אע"פ שאמר אין לו בידי מקודשת שמא עשו קנוניא כלו' והוו קידושי ספק ועי' כל שבידו מוחזק הוא' שלו ומקודש' קידושי ודאי ואף ע"פ שאין לנו עדים שהוא שלו עכ"ל: ורבינו שמצריך שיהיה ידוע בעדים שהוא שלו חלוק

כפועל או שאדבר עליך לשלטון אם יש עדים שעש' עמה כפועל ודבר עליה לשלטון מקודש' בודאי ואם אין עדים מקודש' מספק ופירשו התוספו' שכיון שדבר עליה לשלטון ועשה עמה כפועל מקודש' ואינה יכולה לומר למלאכה זו לא הייתי חפצה לדברי' הללו לא חפצתי ובתוספת' קתני אם דבר עליה כדרך המדברים מקודש' משמע שהדברים ידועי' הם שיש לו לדבר עליה כשאו' ע"מ שארב' עליך לשלטון לא נתן לה כלום ואמ' לה התקדשי לי בשכר שאדבר עליך לשלטון אינה מקודשת שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף והוה ליה מקדש במלוה ע"מ שיש לי מנה אם ידוע בעדי' שיש לו מנה מקודשת בודאי ואם אין ידוע מקודשת מספק אפי' הוא או' אין בידי ע"מ שיש לי מנה ביד פלו' אם ידוע בעדי' שיש לו מנה ביד פלו' מקודש' בודאי ואם אין ידוע מקודש' מספק אפי' אומר אותו פלו' אין לו בידי ע"מ שיאמר פלו' שיש לי מנה בידו אמר יש לו בידי מקודשת לא אמר יש לו בידי אינה מקודשת ע"מ שארצך מנה אינה מקודש' עד שיראנה מנה שלו ואם יש לו מאחרי' בעסקא אינה מקודש' וכת' הרמ"ה אפי' איכא סהדי דיכיל לאחזויי לה לא הוו קידושין עד דמחזי לה דלהכי אמר לה ע"מ שארצך ולא אמר לה ע"מ שיש לי דלא ניחא לה למסמ' אסהדי עד דמחזי לה ומכי מחזי לה איגלי מילת' דמעיקר' תפשי בה קדושין ויש לה קולא מצד אח' דאילו בע"מ שיש לי אם יש עדי' שיש לו בשעת קידושין מקודש' ודאי ואי לא הוו קידושין ספק דיש לו בשעת קידושין משמע ואילו בע"מ שארצך להב' נמי משמע ואע"ג דמחזי לה ממציא' דאשכח או מתנה שניתן לו אח"כ הוו קידושין ומיהו לא חיישי' דילמא אחזי לה בתר הכי למהוי ספק קידושין: ע"מ שארצך בית כור עפר אם ידוע שיש לו משלו מקודש' בודאי ואם אין ידוע הוו קדושין ספק היה לו בית כור עפר ויש בו סלעים גבוהי' עשרה טפחי' אין נמדדין עמו היו בקעים עמוקים י' אם הם מלאים מים הרי הם כסלעים ואין נמדדין עמו ואם אין מלאין מים נמדדין עמו

שמע יכול למחו' לעולם. ומ"ש ואם מת ולא מיאנה מקודשת אם מת הבן שלמדין את האב שימאנה וכו' פשוט הוא: ומ"ש בשם הרמב"ם כבר כתבתי מ"ש עליו המפרשי' ז"ל: ומ"ש ואם אמר ע"מ שיאמ' אין כתב הרמ"ה מתי שיאמר אין מקודש' אפי' אמ' תחלה לא הילכך לעולם הוי ספק עד שימו' שאב כבר נתבאר כן בדברי הר"ן וה"ה ז"ל ומ"ש ואם מת הבן אפי' אמ' האב איני רוצה או מוכ' או מתייבמת אבל לא מיפטרא בלא חליצה וכו' פשוט הוא לדעת שאר מפרשי' חוץ מהרמב"ם דהא כל היכ' דאמר אין אפי' לאחר מיתת הבן מקודשת למפרע: עיין ברבי' ירו' בדיני' אלו כתב הרשב"א רחל השלמנה פדכה בתה עם בן ראובן והתנתה השלמנה לתת משלה מנה ליד שליש שיבררו היא וראובן הכוב' לנדוניית הבת ועוד מיינו עמהם זה לזה בממנה והשליש השטרות ביד שליש שאם ימאן שום א' לקיי' מה שהתנ' שיתן השליש ב' שטרי החוב לשני ועכשיו בא ראובן וטען שבררו שהיה שליש זה שהתני' ועדיין לא הביאה רחל המנה ליד השליש ולפי' יש לשליש להחזי' שטרי החוב לו ורחל טוענ' שעדין לא בררו השליש ועד אחד מעיד שבררו השליש והשודה להם לשני' שליש וע"א מעיד שבררו אותו שליש אבל אינו זכור אם אותו שליש הודה להם והשלי' או משמועה לא שמע ולא ידע שבררו אותו בשליש אבל ראובן הי' מבק' ממנו ולא הוד' לו תשובה על הסכמ' רחל וראובן בברירת השליש הרי כאן ב' עדים וכל שבררו ה"ל לרחל להביא המנה ביד השליש אם ירצה לקבל ואם יסרב הרי היא פטור ורחל כבל

על הר"ן. כתב רבי' ירוחם בשם הרמ"ה ע"מ שיש לי ק"ק זוז ויש לו והם משועבדי' לב"ח כיון דלא אקני ליה מעכשיו מקודש' ודאי עכ"ל: ע"מ שארצך מנה אינה מקודשת עד שירצה מנה שלו ואם יש לו מאחרים בעסקא אינה מקודש' הם בגמ' ע"מ שארצך ק"ק זוז ה"ז מקודשת וירצה הרא' על השלחן אינ' מקודשת ופרש"י ואם הרא' על השלחן אם היה השלחני והרא' לה מעות שהיה שלו והם על שלחן שלפניו אינה מקודשת דלא נתכוונ' זו אלא לראות משלו ובגמר' תנא לא נתכוונ' זו אלא לראו' משלו. ואם הראה על השלחן וכו' פשיטא לא צריכא אף ע"ג דנקיט דמי בעיסקא ופרש"י בעיסקא למחצית שכר היו לפניו על שלחנו להחליף ולהשתכר וכתב הר"ן יש מי שפי' שאע"פ שהלויהו בכדי שיעש' לאלקו ק"ק זוז אפ"ה אינה מקודשת דכיון שלא הגיע זמן העסק ורווחא לקרנא משתעבד כדאיתא בהמקבל לא חשיבי כשלו עכ"ל: וכת' הר"מ אפי' איכא הסדי דיכיל לאחזויי לה לא הוו קידושי עד דמיחזי לה וכו' ויש לה קולא מצד אח' דאילו בע"מ שיש לי אם יש עדים שיש לו בשעת קדושין מקודשת ודאי וכו' עד או מתנה שניתן לו אח"כ הוו קידושין כ"כ ר"י בשמו והייה בה ואם אמ' ע"מ שארא' ק"ק זוז שיש לי דאית לי ספק' משמע ולא הוו קידושין אא"כ הראה לה ממעות שיש לו בשעת קידושין ע"כ: וכתב הרא"ש ולא נהירא דאפי' ע"מ שארצך צריך שירצה בשעת קידושין דא"כ מה גבול יש לו לעולם יאמר עדיין יש לי זמן להראות' עכ"ל רבי' ירו' ומ"ש רבי' ומיהו לא חיישי' דילמ' אחזי

הוריה שלא הביאה ושלא קירב השליש שהרי היא טוענת שלא ברר וכל שתמלא שלא ברר כלומר שלא הביא' ושלא קירב השליש אבל מתוך הלשון שכתבת יש בו עקו' עיון שהם כתב' הלשון בדקדוק והוא שכתב' שאם ימאן שום א' מהם לשון מיאון משמע שמיאנ' אחר שזכרה או אח' בקש' כמו עד מתי מאנת לענו' מפני שמאנו' לשמוע אם מאן ימאן אביה וכן בדברי חכמים קטנ' שמיאנה וכל שיושבת ולא נתבעה אינה ממאנ' ולפיכ' אם הלשון הזה בא בדקדוק קרוב אני לומר שרחל פטור' כל שלא תבעה ראובן בפותו מנה להביאו ליד שליש אבל אם תבעה ומיאנה ה"ז מיינת ובלבד אם הסכימה בברירת השליש שה"ל להביא ליד השליש. או לדעת עם השליש אם תרצה בקבלת המנה והסכמ' ברירת השליש הרי יש כאן ב' עדי' שהסכימה בברירתו עכ"ל ומפני שיש ללמוד מתשו' זו לענין קדושין כתבתיה פה: א"ל תהא מקודש' לי בפרוטה ע"מ שתעשה עמך כפועל או שאדבר עליך לשלטון וכו' לא נתן לה כלו' וא"ל התקדשי לי בשכר שאדבר עלי' לשלטון וכו' בפ' האומר לחבירו (ד' סג) תנן האו' לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאדבר עליך לשלטון ואעשה עמך כפועל דבר עליה לשלטון ועש' עמה כפועל מקודשת ואם לאו אינה מקודשת ופרש"י אעשה עמך כפועל כפעולת יום א' ובגמ' אמר ר"ל והוא שנתן לה שוה פרוט' אבל בשכר לא משו' דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף: ופרש"י והוא שנתן לה שוה פרוטה וא"ל התקדשי לי בפרוטה זו ע"מ וכו' והא תנא להשמועי' תנא דידן דבשכר דיבור או בשכר פעולה לא מקדשה דישנה לשכירו' מתחלה ועד סוף ומלוה הוא והרא"ש כתב הקשו בתוספ' מאי קמ"ל מתני' ותירצו דקמ"ל דמקודש' כיון שדיבר עליה לשלטון או עשה עמה כפועל ואינה יכולה לומר לדברים הללו ולמלאכה זו לא הייתי חפצה ובתוספתא שהיכו על מנת שאדבר עלי' לשלטון אם דיבר עליה לשלטון כדרך המדברים מקודשת ואם לאו אינ' מקודשת משמע שדברי' ידועים הם מה שיש לו לדבר עליה ע"כ. ונר' שהביא התוס' לאחור מ"ש תחלה דאינה יכולה לומ' לדברים הללו ולמלאכ' זו לא הייתי חפצה דהא נתו' משמע שדברים ידועי' הם ביניהם מה שיש לו לדבר עליה אבל אם אינם ידועי' ביניה' איפשר דיכולה היא שתאמר לדברים הללו ולמלאכ' זו לא הייתי חפצה ובלאו התוס' נר' שאין הכרע לדברי התוס' שהרי לא כתבו כן אלא משום דק"ל מאי קמ"ל מתני' והא לאו קושיא היא דהא אתא לאשמועי' דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף וכדפרש"י והר"ן ז"ל: ע"מ שיש לי מנה אם ידוע בעדי' שיש לו מנה מקודש' בודאי וכו' ע"מ שיש לי מנה ביד פלוני אם ידוע שיש לו בעדים מקודשת בודאי וכו' פס במשנה (דף ס) ע"מ שיש לי ק"ק זוז הרי זו מקודש' ויש לו ובגמ' וניחוש שמא יש לו ועוד תניא חיישי' שמא יש לו ל"ק הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק וכתב הרא' ואפי' הוא אומ' אין לי מקודשת מספק דחיישי' שמא נתחרט ורוצה לבטל הקדושין תוספתא' ע"מ שיש לי ביד פלו' אע"פ שאמר אין לו בידי מקודשת שמא עשו קנוניא ביניהם על מנת שיאמר יש לו בידי אם אמר יש לו בידי מקודשת ואם לאו אינה מקודשת וא"ל הר"ן וניחוש שמא יש לו דכיון דקדש מתחלה אדעת' דהכי רגלי' לגבר

לה בתר הכי למהוי ספק קידושין כו' שבא לחלוק על דברי הרא"ש וכעין מ"ש ר"י בשם הרא"ש ואע"פ שלשון ומיהו אינו מיושב יפה לפי פי' זה ע"כ צריך לפר' כן שאם לא כפרש כן קשה אמאי לא חיישי' להכי להחמיר. וכתב ר"י בשם הרמ"ה בעל מנת שארצך ק"ק זוז מספק לא חיישי' דילמא הראה לה למהוי קידושי ספק דהכי חיישינן הכי בתנאי דע"מ שיש לי דלמא מתוכר מעשה ואיפשר שיש לו ולא ידע ביה אבל גבי תנאי דאמן או שארצך אם איתא דמקיים תנאיה בסהדי הוה מקיים ליה כי ליכא סהדי לא חיישי' עכ"ל: ואיפשר שלזה נתכוון רבי' במ"ש ומיהו לא חיישינן דלמ' אחזי לה בתר הכי למיהוי ספק קידושין ולפי' זה מתי' שב יפה לשון ומיהו. כתב הרשב"א בתשו' מי שהתנה להביא לארוסתו בעת הנישואין כך וכך מעו' או תכשיטים והנישאה שבל אחרים לא קיים תנאו והדתנן ע"מ שארצך ק"ק זוז וכו' הראה על השלחן אינה מקודשת. ע"מ שארצך בית כור עפר אם ידוע שיש לו משלו מקודשת בודאי ואם אין ידוע הוא ספק בפ' האומר לחבירו (שם) תנן ע"מ שיש לי בית כור עפר ה"ז מקודשת ויש לו ע"מ שארצך בית כור עפר ה"ז מקודשת וירצה הראה בבקעה אינה מקודשת ובגמ' וניחוש שמא יש לו ועוד תניא חיישי' שמא יש לו ל"ק הא בקידושי ודאי הא בקידושי ספק ע"מ שארצך בית כור עפר תנא לא נתכוונה זו אלא לראו' משלו ואם הרא' בבקעה אינה מקודש' פשיטא לא צריכא דנקיט באריסות ולשון רבי' פה כר' שיש בו חסרון מבואר וצריך הגהה וכתב הר"ן באריסות כלומר אפי' באריסות בתי אבות דמכ"ע אינו שלו ואפי' מפסי' כמי יכול בעל הקרקע לסלוקה אבל כתבו דמי שיש לו קרקע שמעלה מס כיון שהוא שלו לגמרי מקודשת ובלבד שיש' לו בכדי שיהא כבי' כור עפר שאינו מעלה מס דע"מ שיש לי בית כור עפר שלו גמור משמע עכ"ל. כתב הרשב"א שאם קדשה ע"מ שיקנה לה קרקע ואח"כ היא רוצה שיקנהו לה במקומה והוא אינו רוצה אלא במקום אחר הדין עמו ומשמע מדבריו שאפי' היה התנאי שיקנו לה במקום שישו שניהם הדין עמו ודבר תימ' הוא: היה לו בית כור עפר ויש בו סלעי' גבוהים י' טפחים אין נמדדין עמו היו בקעים עמוקים י' אם הם מלאים מים הרי הם כסלעים וכו' פס בגמ' (דף סא) וכתב הר"ן פ' האומ' דף תרמ"ט ע"א) בם' הרשב"א דהני דהללו מצטרפין לבי' כור ואע"פ שהראי' כהנים וג' מקומות דהני אע"פ שחולקן רשות לעצמן מ"מ מכלל השדה הן ומי' כי מלאים מים דאמרי' דלא מצטרפי דוקא לבית כור הוא דלא מצטרפי אבל אם היה שם בית כור עפר חוץ מאלו דאע"ג דהראי' כהנים והלשה מקומות הם אמרי' דלא איכפת לן ובור מלא מים אע"פ שאינו בר זריעה כראין הדברים דנמדד עמו דצורך השדה ותיקונו הוא וכ"כ גם ה"ה בשם הרשב"א בפ"ז. וכתב עוד הר"ן וכי אמרינן בבקעי' עמוקים י' טפחים אין נמדדין עמה פרש"י בפ' בית כור דבעי' כמי שיהו רחבי' ד' על ד' שא לאו הכי נמדדין עמה וירושלמי בעו לה וכת' עוד הר"ן גרסי' בירושלמי פחות מכאן נמדדין עמה רחבן כמה ר' ינאי אומר עד י' טפחים ר' יוסי בר בון אומר עד ד' אמות כלו' דכל שהן רחבין כ"כ אף ע"פ שאין עמוקין י' אין נמדדין עמה ומיהו

שיעור זה אינו אלא בבקעים דבסלעים שיעור אחר יש ודינו בקדושין כדינו במכר ובפ' בית כור אמרם בס"ד עכ"ל וכן כתב בפ' בית כור וסיים בה ובסלעי' שיעור אח' יש כדתניא בגמ' אם היה סלע יחידי אפי' בית רובע אין נמדד עמה וכמו שכתוב עלה בס"ד והכא דתנ' אם היה סלע יחידי אפי' בית רובע אין נמדד עמה כת' כך היא הגירסא בפירו' הגאון רבי' האי ז"ל ונומר דכשאמרו נמדדין עמה אפי' טרשין של ד' קבין ה"מ טרשין כעין גרודות אבל סלע של בית רובע כיון שיש לו שם בפני עצמ' אינו נמדד עמה וכך הם דברי הרמ"ב' ז"ל בפב"מ מה' מכיר' וכך היא בירושל' עכ"ל:

ע"מ שיש לי בית כור עפר במקום פלו' וכו' משנ' בקדושין פ' האומ' (ד"ס) על מנת שיש לי בית כור במקום פלוני אם יש לו באותו מקו' מקודש' ואם לאו אינ' מקודש' וכתב הרמב"ם בפ"ז ואם אין לו באותו מקו' שאמר ה"ז מקודש' מספק שמא יש לו שם והוא מתכוין לקלקלה וגו' שלמד כן ממה שאמרו גבי אם הראה בבקעה אינה מקודשת וכמו שנתבאר בסמוך והרא"ש כתב והכא מסתברא שאם אין לו באותו מקום אפי' קידושי ספק אין כאן דא"א שאם היה לו בית כור עפר באותו מקום שלא הי' ידוע ופרכי' בגמ' אמתני' פשיטא ומפרקינ' מהו דתימא א"ל מאי נפקא לך מינה כלומר אם הוא רחוק הנה טרחנא ומייתינא התבואה לביתי קמ"ל וכתב (הר"ן פ' האו' ד' הרמ"ח ע"ב) בש' הרשב"א דמדקאמר הנה טרחנא ומייתינא משמע דוקא בשאין לו קרוב באותו מקום אלא רחוק ממנו ונפי' היא מקפדת לפעמים שהיא רוצה ליהנו' בו ועורח' בהילוכ' אבל יש לו במקו' בקרוב מקום כמותו מקודשת ואע"פ שהתנ' עמה בפי' ע"מ שיש לי במקו' פלו' כיון דליכ' קפידא מקודש' שאין נומר קפיד' במה שאין בו הפסד כלל אלו דבריו ז"ל ואינם מחוורים דהא תנן על מנת שביתי רחוק מן המרחץ ונמצא קרוב היה מקודשת ויהביה עלה טעמ' בידו' דיכולה למימר בעיא הויא מיטרפסא אלא מיטרפס' אתיא והא כאן אפי' יש לו במקו' אח' קרו' ממנה היא יכולה לומר שרצונה ליכך באותו מקו' ועוד דמדקא' ר"ש בפרק האיש מקד' אם הטעה לשבח הרי זו מקודש' מכלל דלת"ק דק"ל כוותיה אפי' לשבח כל שלא נתקיים התנאי אינה מקודש' עכ"ל וגם ה"ה בפ"ז הביא דברי הרשב"א ותמה עליהן וכדברי הר"ן כתב רבי' ירוחם בשם הרמ"ה והיה בה וכ"ה הנה שיכולה לומר בפירות של אותו מקום טוב לי יותר עכ"ל (יא) ע"מ שיש לי מנה במקום פלוני ויש לו במקו' אחר יש אומרי' שהי' מקודשת וכו' ז"ל הרא"ש על מתני' דבסמוך כתב הרמב"ם דה"ה בק"ק וז אם אמר שיש לי במקום פלו' והיה לו במקום אחר דאינה מקודשת והתנו עליו בזה משום דאזי נקל להוליכה ממקום למקום ומלאתי בתו' כדבריו עכ"ל: וה"ה כתב התו' בפ"ז וכתב רבי' ירו' בשם הרמ"ה אם לא נתברר שלא היו לו באותו מקום בשעת קידושין אע"פ שהעדים מודים שלא היו לו מקודשת קידושי ספק דחיישי' שמא היו לו באותו מקום ונגנבו או נאבדו לאחר קדושין עכ"ל: על מנת שאני עשיר ונמצא עני או עני ונמצא עשיר וכו' עד אפי' אומרת בלבי היה להתקדש לו אפי' לא יתקיי' התנאי אינה מקודש' משנה בפ' האיש מקדש: ומ"ש כגון שהיה מכוסה ולא הכירה בו עד אח"כ שאילו ראתה אותו וקבלתו סבר' וקבלה פשוט הוא וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשוב' ס' קפ"ו אבל מי שקדש אשה בכוס או בגד ואמר לה הרי את מקודשת לי בטבעת זו אם היה לא ידעה בו כגון שפשטה ידה ופניה מכוסות הורת הדין אינה מקודשת שטעו' היא זו ואפי' הטעה לשבח ואפי' אמרה בלבי היה להתקדש בכל מה שיתן אבל אם ראתה היא במה היא מקדש' אע"פ שאמר בטבעת זה מתקדב' לי שהיא מקודשת לפי שהרי ידעה היא שאין זה טבעת ואפ"ה פשטה ידה וקבלתו והביא ראיה לדבר ואח"כ כתב ומ"מ נכון הוא לחזור ולקדש כדי לצאת ידי ספק שמא תפשוט ידה תאחר ויבא ב"ד אחר ויקלקלנה אחר שאין אתנו ראיה מוכרחת שהיא מקודשת ודאית עכ"ל: ועיין בתשו' שכתבתי בסי' ל"א: ומ"ש ל"ש אם קבלה היא הקדושין ל"ש אמרה לשליח נקבלם שם במתני' פליג ר"ש ואמ' אם הטעה לשבח מקודשת ומוקי לה בגמ' כגון שאמרה שיה לשלוחה לא וקבל לי קדושי מפלו' שאמר לי התקדשי לי בדינר של כסף והלך ונתן לו דינר של זהב ת"ם קפידא ומ"ם עלה מקום הוא לן

וידוע דהלכה כת"ק דאמר קפידא הוא: וכתב הרמ"ה דוקא שאמרה בלבי היה ולא הוציאה בשפתה אבל אם אמרה כן בשעת קדושין הוו קדושין כיון ששמע הבעל ושתק נתבטל התנאי כן כת' רבי' ירו' בשם הרמ"ה ואיכא למידק כי אמרה כן בשעת הקדושין מאי הוי הא כיון שהבעל לא קידש אלא ע"מ כך כל שלא היה כך איך יחולו הקידושין שלא מדעת המקדש ותו מאי ושתיק דקא' הרי הוא אומ' בהדיא ע"מ כך וכך וגו' דה"ק כיון שהבע' שאמר המקדש ע"מ כך וכך אמרה היא ואפי' לא יהיה כך אני מתרצה להתקדש ושתק המקדש ולא השיב לה לא כי אלא ע"מ כך וכך מוכחת מילתא ודאי שהסכי' לדבריה ויקדש בלא תנאי: וכן היא אם הטעתו אינם קדושין אבל אם כנס' סתם ואמ' כסבו' הייתי שהי' כהנת וכו' ג' משנה פ' האיש מקדש: ע"מ שאני קורא אינ' מקודש' אא"כ קורא ג' פסוקים וכו' שם ת"ר ע"מ שאני קור' כיון שקרא ג' פסוקים בב"ה מקודש' דר"מ רבי יהודה או' עד שיקר' ויתרגם תרגום דידן וה"מ דא"ל קריג' אבל א"ל קראה אנא עד דקרי אוריית' נביאי' וכתובי' בדיוקא: ע"מ שאני שונה לרב אלפס עד שישנה משניות וכו' שם ע"מ שאני שונה חזקיה אמר הלכות ורבי יוחנן אמר' תורה מתיבי' אי זו היא משנה ר"מ הלכו' ר' יהודה או' מדרש מאי תורה מדרש תורה וה"מ דא"ל תנינא אבל א"ל תנאה אנא עד דתני הלכתא ספר' וספרי ותוספת' ופרש"י הלכתא הל"ע נדרש ספר וספרי שהן הלכו' של מדרש ספר ויקרא והרי"ף פי' הלכות משנה וכתב דמסתב' כחזקיה דרביה דר"י הוא ועוד דהא אסיקנ' כותים דאמרי' ה"מ דאמר תנינא אבל אי אמר תנאה אנא עד דתני הלכתא ספרא וספרי ותו' והרא"ש כתב ויותר היה נר' לומר דהלכה כר' יוחנן דהכל כר' יהודה וספרא הם מדרש תורה והא דקא' תנאה אנא מוסיף הלכה ותוס' והרמב"ם בפ"ח כתב כדברי הרי"ף ונבי' אמר תנאה אנא כתב שידע תוס' דר' חייא ונרא' שה"ה מפרש דאמרי' בעלמא כל בריתא דלא מתני' בי ר' חייא ור' אושעיא משבשתא היא ונקט ר"ח וה"ה לדר' אושעי': ע"מ שאני תלמיד א"א כבן עזאי וכו' שם ע"מ שאני תלמיד א"א כבן עזאי ובן זומא אלא כל ששואלין אותו דבר הלכה בכ"מ בתלמודו ואומרו ואפי' במס' כלה ופרש"י בכ"מ מא' מן המקומות ואפי' במסכ' כלה שאין עומק בה וברית' היא וכן הי' שטיה כלה בלא ברכ' אסורה כנדה והר"ן כתב ואפי' במס' כלה שהעלוף פי' בשם ר"ח

עמו ע"מ שיש לי בית כור עפר במקום פלו' אם יש לו באותו מקו' מקודשת ואם אין לו באותו מקו' כתב הרמב"ם דהוו ספק קדושין וא"א הרא"ש ז"ל כת' דאפי' ספק קדושין לא הוו על מנת שיש לי מנה במקום פלו' ויש לו במקום אחר י"א שהיא מקודשת משום דרווי נקל להוליכם ממקום למקום והרמב"ם כתב שגם בזה אינ' מקודשת וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל על מנת שעני עשיר ונמצא עני או עני ונמצ' עשיר ע"מ שאני כהן ונמצא לוי או לוי ונמצא כהן נתין ונמצא ממזר ונמצא נתין בן עיר ונמצא בן כרך או בן כרך ונמצ' בן עיר ע"מ שביתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק רחוק ונמצא קרוב ע"מ שיש לי בת או שפח' גדולה ונמצא שאין או ע"מ שאין לו ויש לו או ע"מ שיש לו בנים ואין לו או ע"מ שאין לו ויש לו או שאמר התקדשי לי בכוס של יין ונמצא של דבש כגון שהיה מכוסה ולא הכיר בו עד אח"כ שאלו ראתה אותו וקבלתו סבר' וקבלה או דבש ונמצא יין בכולן אפי' אומרת בלבי היה להתקדש לו אפי' לא יתקיים התנאי אינה מקודש' לא שנא אם קבלה היא הקידושין ל"ש אמר' לשליח לקבלם בתנאי ושינה השליח וכתב הרמ"ה דווק' שאמרה בלבי היה ולא הוציא' בשפת' אבל אם אומר' כן בשעת קרושין הוו קרושין כיון ששמע הבעל ושתק נתבטל התנאי וכן אם היא הטעתו אינן קדושין אבל אם כנסה סתם ואמר כסבור הייתי שהיא כהנ' והיא לויה או לויה והיא כהנת עשירה והיא ענייה ענייה והיא עשירה הרי זו מקודשת על מנת שאני קורא אינה מקודשת אא"כ קורא ג' פסוקי' בתרגו' אונקלו' ואם אמ' קרא' אנא עד דקרי אוריית' נביאי וכתיבי בדיוקא ע"מ שאני שונה לרב אלפס עד שישנהו משניו' ולדעת א"א הרא"ש ז"ל אם ידע מדרשי התלמוד מקודשת ואם אמר תנאה אנא עד דידע הלכתא ספרא וספרי ותוספתא ע"מ שאני תלמיד אינו אומר כבן עזאי אלא כל ששואלי' אותו דבר א' בתלמודו ואמרו ואפי' בהל' החג שהם דברי' קלים שהתלמידים אותן ברבים ע"מ שאני חכם אין אומר כר"ע וחביריו אלא כל ששואלין אותו דבר חכמה פי' דבר התלוי בסברא בכ"מ ואומר' על מנת שאני גבור אין אומר כאבנר ויואב אלא כל שבני עירו יראי' ממנו מפני גבורתו על מנת שאני עשיר אין אומרי' כאלעזר בן חרסום אלא כל שבני עירו מכבדין אותו מפני עושרו על מנת שאני צדיק אפילו הוא רשע גמו' הוי ספק קידושין שמא הרהר תשובה בלבו על מנת שאני רשע אפי' הוא צדיק גמור הוי ספק קדושין שמא הרהר ע"ז בלבו על מנת שאני בן עיר ונמצ' בן עיר ובן כרך על מנת שאני בשם ונמצ' בשם ובורסקי על מנת ששמי יוסף ונמצא שמו יוסף ושמעון מקודשת שאיני אלא בן עיר ונמצא בן עיר ובן כרך שאיני אלא בשם ונמצא שהוא בשם ובורסקי שאין שמי אלא יוסף

ד"מ (יא) ומנה' אלפסי ע"א דף הרת"נ פ"ג דקדושין הרי את מקודשת בדינר של כסף לתנאת זהב אינ' מקודשת אלא בדינר כסף נטעם קידושין אבל אמר דינר זה אחר ונמצא שניהם הוי מקודשת דא' נכלל שניהם עכ"ל וע"ל שיהן לא צריך המקדש בטבעת כסף ונמצא זהב או נחושת:

ואפי' במסכת דכל שמתעסקין בה ת"ח בהרגלי' לדרו' בכלה דאלול או בכלה דאדר וכ"כ הרמ"ב' בפ"ח וז"ל כל ששואלין אותו דבר א' בתלמודו ואמרו ואפי' בה' החג שאלמדין אותם ברבי' מדברי' הקלי' שמו' לחג כדי שיהו כל הע' בקיאין בה ע"מ שאני חכ' א"ה כר"ע וחביריו וכו' עד שכל בני עירו מכבדין אותו מפני עושרו שם ע"מ שאני צדי' וכו' ע"מ שאני רשע וכו' שם ע"מ שאני צדי' אפי' רשע גמו' מקודש' שמא הרה' תשו' בדעתו: ע"מ שאני רשע אפי' צדיק גמור מקודש' שמא הרה' ע"ז בדעתו וכת' הרא"ש ובהגי' אשרי הוו ספק קדושין ופשוט הוא מדאמרי' שמא הרהר תשו' שמא הרהר ע"ז: וכתב רבי' ירו' וי"מ שאם הוא רשע לגדרין כגון גזלן וכיוצ' בו אין יכול להיו' צדיק עד שישיב הגזילה וי"מ דכיון שהרהר להשיב הרי הוא צדיק: ע"מ שאני בן עיר ונמצא בן עיר ובן כרך וכו' עד ונמצ' שמו יוסף ושמעון כ"כ הרמב"ם בפ"ח והוא תוספ' כתבה הר"ן בפ' האיש מקד': כת' הרמב"ם המקדש ע"ת וחזר בו אחר כמה ימי' ובטלו ה"ז מקודשת סתם אע"פ שבטלו ביטול בפני עדי' בטל התנאי וכן אם היה התנאי מן האשה ובטלה אותו אח"כ בינו לבינה בטל לפי' שמקדש ע"ת וכנס אח"כ סתם או בעל סתם לה"ל גט אע"פ שלא נתקיי' התנאי שמא בטל התנאי כשבעל או כשכנ' כך הי' הגירסא בספרי רבי' המדוייקי' ובקצת יש חסרון ודברי הרמב"ם הם בפ"ז וכת' הר"ן בפ' האיש מקד' שלמד כן מדגרסי' בפ' המדיר אתמ' קדשה ע"ת וכנסה סתם רב אמר צריכ' ממנו גט ושמואל אמר אינה צריכ' ממנו גט אמר אביי לא תימא טעמיה דרב כיון שכנסה סתם אחולי אחליה לתנאי' אלא טעמי' דרב משו' דקסבר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומדאמרי' לא תימ' כיון שכנסה סתם אחולי אחליה לתנאי' משמע שאם חזר ומחל תנאו דנעשית מחילתו ומקודשת והרמב"ם מצריך בהסכמת ביטול התנאי בעדים והרשב"א חולק ואו' שאין מחילת התנאי וביטולו מועילין אלא בדבר שבממון כגון ע"מ שתתן לי ק"ק זוז וכיוצ' בו שיכול לו' הריני כאלו התקבלתי אבל בשאר תנאי' לא עכ"ל הר"ן ושם בפ' המדי' (דתקד) כת' על דברי הרמב"ם וא"ת והיכי מצי מחיל לתנאי' בשלמא במתנ' ואו' ע"מ שתתנו לי ק"ק זוז מצי מחי' דהו' ליה כאלו התקבלתי א"נ הריני כאלו

התקבלתי

יוסף ונמצא שהוא שמו יוסף ושמעון אינה מקודש׳ כ׳ הרמ״בם המקרש ע״ת והזר בו אחר כמה ימים ובטלו הרי זו מקודשת סתם אע״פי שבטלו בינו לבינה שלא בפני עדים בטל התנאי וכן אם היה מן האשה ובטלה אותו אח״כ בינו לבינ׳ בטל לפיכך המקדש על תנאי וכנס אח״כ סתם או בעל סתם צריכ׳ גט אע״פ שלא נתקיים התנאי שמא בטל התנאי כשבעל או כנס וכ״כ הר״מה ורבותי׳ בע״מ שאתן לך מאתים זוז אם אמר המקד׳ שאין רוצה לקיים תנאו לעולם אין כופין אותו לקיימו אלא קדושין בטלים ואינה צריכה גט ומ״מ בעל נפש לא ישאנ׳ בלא גט שמא אח״כ יאמ׳ שרוצ׳ לקיי׳ התנאי לקלקל על השני ואם אמר שעדיין רוצה לקיימו אין יכולין לכופו כל י״ב חד׳ כדין זמן שנותנין לבתולה ומי״ב חדש ואילך כותבין עליו אגר׳ מרד ואם מת קודם שיקיים התנאי אפי׳ חליצה לא בעי ואם מחלה היא התנאי בחיי המקדש נגמרו הקדושין מיד כאלו קיימו וכל הני תנאי מיירי בשלא כנסה אבל כנסה מקודשת מיד דמסתמא בשע׳ כניסתה לחופה אחלה לתנאי כדאמרי׳ במקד׳ על תנאי ובעל חייב ליתן לה כתובת׳ ממה נפשך אם מחלה הרי נישואיה גמורי׳ ואם לא מחלה באות׳ שעה הרי עדיין יכול׳ למחול וכשה׳ מחול איגלאי מילתא דנשואין גמורים הוו וכתובה יש לה וכ״כ א״א הר״א ז״ל בתשוב׳ בא׳ שהלך למדינ׳ הים וקדש על תנאי אם באתי מכאן ועד י״ב חדש תהיה מקודשת מעכשיו וקודם שהלך נתרצו שנידם להאריך הזמן ועברו י״ב חדש ולא בא ובא קוד׳ הזמן האחרון וכ׳ דהוו קדושין דכל מעשה שנעשה על תנאי יכול לבטל התנאי ואפי׳ נתאכלו המעו׳ הוו קדושין לכפרע כשנתקיים תנאי השני אמר לה תהא מקודש׳ לי חוץ מפלו׳ שלא תאס׳ עליו אלא תהיה כאשת איש לכל העולם חוץ מפלוני שתהיה לו כפנויה אינם קדושין והרמ״ב׳ כתב שהן ספק קדושין אבל אם אמר ע״מ שלא תיאסר לפלו׳ אינו׳ תנאי והוו קידושין גמורין ואסורה לו:

לט קדשה

ע״מ שאין עלי׳ נדרי׳ ונמצ׳ עליה אחת מג׳ נדרים אלו שלא תאכל בשר או שלא תשתה יין או שלא

או שלא תתקשט בבגדי צבעונין אינן קדושין ואינה צריכה גט אבל אם נמצאו עלי' שאר נדרי' הוו קדושין אפי' אם הוא אומ' שמקפיד בה"א שה"הנה סתם על מנת שאין עלי' נדרים אב' אם אמר לה על מנת שלא יהא עליה שום נדר אפי' נמצא עליה נד' כל שהוא כגון שנדרה שלא לאכו' חרובין אינ' מקודש' היו עלי' נדרים והלכה אצל חכם והתירה מקודשת ואפי' אם היא אשה חשובה צריכ' גט ולא אמרינן לא ניחא ליה דליהוו קדושין כדי שלא יאסר בקרובותיה במה דברים אמורים שהתיר' חכם קודם שנודעו לבע' אבל אם נודעו לבעל קודם שהתיר' מיד נתבטלו הקדושין: ואם קדש על תנאי ובעל סתם ויש עדי' על היחו' צריכ' גט מספק אפי' בע' לאלתר לאח' הקדושין שאין אד' עוש' בעילתו בעילת זנות ובעל לשם קידושין אבל כתובה אין לה ואם ניסת לאחר צריכה גט משניה' וכן נמי בלא בעל אם לא התנ' בשעת קרושין ונמצא עליה נדרים צריכ' גט כספק ואין לה כתובה: וכן אם קדשה סתם ונמצאו עליה מומין צריכה גט מספק אבל קדשה ע"מ שאין עליה מומין ונמצאו עלי' אחד מכל מומין הפוסלי' בכהני' אינה מקודשת ויתר על מומין הפוסלי' בכהני' כגון זיעה וריח הפה וקול עבה ודדין גסים עבים טפח מחברותי' וטפח בין דד לדד

לדר ונשיכ' כלב ונעשה מקומו צלקת שכל אלו מבטלי' הקרושין אע"פ שאין פוסלים בכהני' ואם יש בה שומ' שיש בה שע' אפי' היא קטנה הרבה או גרולה כאיס' אפי' אין בה שער בכל מקום שהיא בגופה הרי זו מום ואם היא קטנה מכאיסר ואין בה שער ועומדת בפרחתה תחת כיפה שבראש' פעמים נראית ופעמים אינה נראית הרי זה מום ואם עומדת במקום אחר אינו מום ואם בכל פעם נראית סבר וקביל שאין מומין מבטלין הקידושין אא"כ הם במקום סתר שיוכל לו' לא ידעתים אבל אם הו' במקום גלוי אין מבטלין הקדושי' ואם יש מרחץ בעיר אפילו מומין שבסתר אין מבטלין וכתבו הגאונים אפילו הוא גר שאין לו קרובות בעיר אי אפשר שלא יהא לו ריעים ומיודעים ובודק על ידי נשותיהן והרמ"בם כתב דוקא שיש לו קרובי' שאין מוצי' מה שבלבו מאילו הדברי' אלא לקרוביו ועוד שאין דעתו סומכת אלא לדברי קרוביו וא"א הרא"ש ז"ל כתב כדברי הגאוני' בר"א שדרך הבנו' לילך למרחץ בגלוי אבל במקום שאין דרכן לצאת ואף למרחץ אינן הולכות אלא בליל' בהחבא אפי' מומין שבגלוי מבטלין נכפה אם הוא לזמן ידוע הוי מום שבסתר ואם אינו לזמן ידוע הוי מום שבגלוי נמצאו בה מומין לאחר שנתארסה והיא עדיין בבית אביה והאב טוען שלאחר שנתארסה נולדו ומזלו גרם עליו להביא ראיה ואם אין לו ראיה תצא בלא כתוב' ואפילו הקידושין צריכה להחזיר ואם לא נמצאו עד אח' שכנס' אז האב נאמן ועל הבעל להביא ראיה שהיו בה קודם שנתארס' אבל אם הבי' ראי' שהיו בה המומין בבית אבי' לאחר שנתארסה לא מהני ליה בר"א שעל האב להביא ראיה בנער' אבל בוגרת אפי' היא בבית אביה על הבעל להביא ראיה נמצאו בה מומין שבודאי היו קודם כגון אצבע יתירה וביוצ' בו על האב להביא ראיה שידע בהן הבעל ונתרצה או שחזקתו שידע בהן הבעל ואם לא תצא בלא כתובה כתב הרמ"בם בא עליה ושהה כמה ימים וטען שמום זה לא נראה' לו עד עתה אפי' הוא בתוך הקמטי' או בכף הרגל אין שומעין לו חזק' אין אדם שות' בכוס

כתוב' ס"ח על אסה ככפה אם כופין אותה לקבל גט: כתב ה"ש בר נמח בתפוב' על הטוען על אשתו שיש בה מום

שהיא משתנת במטה בשעת תשמי' אין זה ממומין הפוסלי' בנשים שלא נזכר בגמר' כלל ולא תימא דדמי לריח רע וזיעה דהכן שאני שהם דבקים בה בשעת תשמי' ואין האשה משועבדת לבעלה שתשכב אצלו כל הליל' אלא בשעת תשמיש ואפי' לאותם שאין דנים שזהו מום כיון שאשה זו גדלה עם אחות בעלה כמה שנים ה"ל בדוק' ביד קרובתיו ואפי' אמרה עתה מום זה היה בה אינה נאמנת ואפי' היתה מודה שאשה עצמה אינה מפסד' כתובתה כיון שגדלה עם אחותו מסתמא ידע ונתפייס ואלו היינו דנים אותו במום יותר היה ראוי לדונו במומין שבגלוי לפי מה שהעידו שהיה יפה' פעמי' רבות עם הסבר' פעם כאן ופע' כאן ולא"כ אפי' לא היו קרובו' בעיר אינו יכול לטעון כ"ש שעברו עליו ה' חדשי' בנשואין דידע ונתפייס והאריך עוד בזה ולענין מה שכת' שאין זה מום אין דבריו נראין בעיני דמו' גדול זה ומה שטוען דלא דמי לזיעה משום דזיעה דבקה בה בשע' תשמי' לאו מילת' היא שהרי יכול לכב' עצמ' עזיע' בשע' תשמי' וזה דבר פשו' (ג)כ' ה"ר שלמ' בנו שטוען מום באשתו שהיא מלורעת וטמא' היא מי הגיד לו או מי הסביר' וגם אם היא' טמא' מאי איכפ' ליה שלא כולנו טמאי' מתים והמלורעת אינה אסורה בתשמיש המטה עכ"ל ודברי תימא הם דאין מום גדול מזה אי משום דנאלים' ואי מפני שהוא חולי המדבק *ואיפשר יש דלפי דבנו שכת טען אלא מטעם טומאה קאמר

כתוב במישרים ככ"ב ה"מ בכפה אין

בידך הוא ולרבא בוגר' נמי כל זמן שלא נכנסה לרשות הבעל כיון שכמג' בבית אביה אמרי' כאן נמצאו וכאן היו ועליה להביא ראי' וכיון דפליגי הלכתא כרב אפי' דהוא בתרא ולאי אומר דאף רבא מודה בבוגר' דאף בבית אביה על הבעל להביא ראי' דלא הייך למימר כאן נמצאו וכאן היו אלא בנער' דכתובתה לאביה והיא עכשיו ברשו' הלכך לכל מילי הלכך אתרע חזקתה ברשו' הלכך ועל האב לשבי' ראי' ומ"מ דנמן הדין מיד בשנתארסה היא ברשו' הבעל ולענין מומין לכל מומין שנולדו בה אחר נשתמש שדכו כאלו נכנסה לרשות הבעל מ"מ כיון שהיא ברשות האב לכל מילי ושהתופסה שלא אמרי' כאן נמצאו וכאן היו קודם אירוסין אבל בוגרת כיון שיצאת מרשות אביה ואינה נקרא' עוד על שם בית אבי' כך לי עומדת בבית אבי' כאלו עומד' בבית אילי' דעלמ' ותשיבה כאלו נכנסה לרשו' הבעל ולכן לא הביא' הרי"ף כל הני אוקמתו' וכן מוכח מן התוספו' עכ"ל: והר"ן הקשה על הרמ"ה וכו' לפי' נ"ל דרבא ה"ק לאו כדקס"ד דמתני' הייכא בפלוגתייהו דר"ג ורבי יהושע דאיכא פליגי בברי' ושמא ומתני' בשמא ושמא כגון שאינ' בקיא' בהם מתי נולדו וטעמ' דרישא וסיפא מכו' כאן נמצאו וכאן היו ה"ג הייכו טעמא דלא קני ליה לבעל להביא עדים שנתארסה משום דאיכא תרי חזקי' כדאית' בגמ' הא לאו הכי הוי הני ליה מטעמ' דכאן נמצאו וכאן היו ועל פירש"י בדרב אפיכת' ומשמע מלשונו שאפי' ה"ג הלכ טוען חזקה דגופה דידה לא מהני' ליה ואין זה מחוור דאמאי לא לפיכך נראה דה"ק רישא טנה לאבא בידך כנגד טענה דידה שטוענת ברי' אינו אלא מנה לאב' בידך והאב אינו טוען ברי' אלא שמא ומ"מ אמרינן דעל האב להביא ראיה אבל סיפא כיון שהיא טוענת ברי' והממון שלה ה"ל מנה לי בידך ומשום הכי אמרי' דעל הבעל להביא ראיה וכר"ג ורי"ף הביא משנתינו כצורתה ונראה שסמך לו על אוקמת' דרבא דפשט' דמתניתין משמע שאין אחד מהם טוען מתי נולדו וכמו שפי' וכל היכא דה"ל שמא ושמא אמרינן כאן נמצאו וכאן היו ואוקמתי' דרב אפי' אע"ג דקושיה היא לא הוצרך להביאה דמדר"ג ילפינן דבכל ברי' ושמ' במל' לי בידך היא לאמנה משום חזקה דגופה ובנוגה לאבא בידך על סדרך שפירשתי שפיטא דאיכא כמנל' שאין ברי' דידה מועיל לגבי האב הסו' בעל הממון שהוא בשמ' וכן הרמ"בם ז"ל הביא משנתינו כצורת' בפכ"ה ולא הזכיר שיהיה אחד מהם טוען כלו' עכ"ל וה"ה כתב פסק רבי' כאוקמתא דרבא וכן כר' מן ההלכות שהביאו מנהג כמשמ' ויש שם אוקמת' אחרת לרב אפי ריש' מנה לאבא בידך וכו' ופירשו הרמב"ן והרשב"א ז"ל דרב אפי עוקי לרישא בנער' ובאין האב טוען ברי' ואף על פי שהיא טוענ' ברי' אין טענת' מועלת לאביה שהרי בעוד' הרוקה והיא נערה או קטנה כתובת' לאביה והוא אינו טוען ברי' אבל סיפא כיון שבאת הרי כתובת' לעצמה והיא טוענ' ברי' וה"ל כמנה לי בידך ופסק הרשב"א כרב אפי דהוא בתר' ואמר דאפי' בנמצאו ברשו' האב אם היתה היא בוגרת שכתובת' לעצמ' או שהיה האב טוען ברי' שנתארסה' ונולדו על הבעל להביא ראיה אלו דבריו ז"ל עכ"ל: ומ"ש רבי' בסיפא ואם אין לו ראי' תלא בלא כתובה ואפי' הקידושין צריכה להחזיר: ומ"ש בסיפא אבל אם הביא ראיה שהיו בה מומין בבית אביה קודם שנתארסה לא מהני ליה הכי דייק בגמ' פ' המדיר אמתני' דנכנסה לרשות הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארס' היו בה מומין אלו והיה מקחו מקח טעות: ומ"ש נמצאו בה מומין שבודאי היו קודם וכו' על האב להביא ראי' פירש בכן הבעל ונתאלה כ"כ הרמב"ם בפ' הנז' ופשוט הוא וכן מתבאר בגמ' פ' המדיר (דף עו) דגרסי' התם איתיביה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מודה ר"ג במומין הראויים לבא עמה מבית אביה שעל האב להביא ראיה ואמאי מנה לי בידך הוא הב"ע ביתר יתרת מאי רבי' מייתי ראיה דדלאה דלאה ונתפייס הוא: ומ"ש או שמוחזקת שידע בכן הבעל כ"כ הרמב"ם בפ' הנז' והטעם לומר שאם היה המום בפני' מוחז' היא שידע בו וכיון ששתק או ודאי נתפייס ואינו נאמן לומר שעיניו עיניו או השפיל' ולא הכיר באותו מום עד עתה וכן מבואר בגמ' גבי פומא דכי אוקמו' בעומד' על פתחו' פרין פדחתה דאה ונתפייס הוא: כתב הר"אש בתשובה כלל ל"ד סי' ח' דהא דאמרי' שאם משנתארסה היו בה מומין הללו נסתחפה שדהו היינו משנתקדש' אבל משודכ' בלבד היינו לא נתארסה ופשוט הוא: וכתב נמוק"י בשם ה"ה בשם הר"ה דאמרי' שאם היא בבי' אבי' על האב להביא ראיה לאו דוק' בביתו אלא אפי' יצאה מבית אביה והיא עומדת בבית האירוס כל זמן שלא נכנסה לחופה על האב להביא ראיה כי אין רשות המקום גורם אלא רשות בעל הממון וכן נכנסה לחופה אפי' היא בבית אבי' על הבעל להביא ראיה עכ"ל: כתב הרמב"ם בא עליה ושהה כמה ימי' וטען משום זה לא נראה לו עד עתה וכו' אין שומעין לו וכו' בפ' הנז' כתב כן וכתב ה"ה זה נראה שלמד רבינו ממה שאמרו ונתבאר פ"א בטענ' בתולים שאינו יכול לטעון אותה לאח' זמן אף כאן כל ששתקו שידע ולא טען אינו יכול לחזו' ולטעון ובירוש' פ"ק דכתובו' השוו בתולין למומין בכמה דברים ולפי דבריו הסוגיא שבפר' המדיר גבי אוקמת' דרבא שמפנו' בביאור שמ"מ חזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו להוציא מן הבעל כתובה כל זמן שהוא מביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה המומין מפ' לבי' שהו' דוקא בשלא בעל או שלא שהה אלא שכנס אותה לחופה אבל אם בעל ושהה ולא טען חזקה ידע ונתרצה ושוב אינו יכול לטעון זה כראה לדעתו עכ"ל (ס): נמצאו בה מומין וכו' אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת אריבא קאי שכתב קדשה ע"מ שאין בה

בכוס פנים אא"כ בודקו יפה וחזקתו שידע ונתרצה נמצאו בה מומין והלכה אצל רופא וריפא אות' אינה מקודש' אבל נתקדש' לו ע"מ שלא יהא בה מומין ונמצאו בה מומין ורפאן הרופא הרי זו מקודשת:

מ קדשה לאחר זמן כגון שנתן לה פרוטה ואמר לה תהא מקודשת לי לאחר ל' יום הרי זו מקודשת לאחר ל' יום אפי' נתאכלו המעות שאינן בעין לאחר ל' יום ואם חזר בו הוא או היא תוך ל' יום בטלו הקדושין בא אחר וקדש' תוך ל' יום מקודשת לשני ובטלו קדושי ראשון אפילו מת השני או גרשה תוך ל' יום וי"א שאם מת השני או גרשה תוך ל' יום שחזרו קדושי הראשון ולא נהיר' לא"א ז"ל אמר לה מעכשיו ולאחר ל' יום ובא אחר וקידשה תוך ל' יום אסורה לשניה' לעולם אלא א"כ יתן לה האחד גט ותהא מותר' לשני אבל לעלמ' אסור' עד שיתנו שניהם גט ואם אמר לה האחד מעכשיו ולאחר ל' יום ואמר השני מעכשיו ולאחר עשרים יום ואמר השלישי מעכשיו ולאחר י' ימים לדעת ר"ה ורב אלפס צריכה גט משלשתן

אבל אומר שלא יפה גם בפיר דייקינן שלשון נופי שאינו מקפיד אלא שלא יהיו גם אח"כ אבל אם יבלאו גם ויבכשלו אינו פוסם:

מומין ומ"ש קאמר הטע"ם שנתרפאו אינה מקודשת דכיון שהיו בה מומין בשעת הקדשה בטלו הקדושין וכי נתרפאו אחר הכי מאי הוי דע"מ שאין בה מומין בשעה ההיא מקדש' משמע אבל ע"מ שלא יהיו בה מומין ע"מ שלא יהיו בה אחר הכי משמע' ומ"ש אם רפאן הרופא אח"כ הרי זו מקודש' משמע ודע דבפ' המדיר (דף עה) ק"ל הלכה אצל חכם והתירה מקודש' אצל רופ' וריפא אות' אינה מקודשת מה בין חכם לרופא חכם עוקר הנדר מעיקרו ורופא אינו מרפא אלא מכאן ולהבא וכתבו התוספ' על זה אין לפרש דבלשון אליה מלת' ששרי' קדשה ע"מ שאין בה מומין והיו בה מומין דא"כ הכא הוא אצל הרופ' וריפאו אמאי אמרי' לקמן דמקודשת שלא בקפיד' המומין תלוי כתע' שלא עתה לאח' שנתרפאת היא כמאן' דעיינו כמשוכ' פסי' בה מומין וכ"כ הר"אש והר"ן ז"ל וכן כרמ' מדברי הרמ"בם שהכתוב בסמוך וזה שלא כדברי רבי' ויש לתמו' עליו למה פס' הכא דלא ככל הני רבוותא * כתב הרמב"ם בפ"ז קדש' ע"מ שאין עליה נדרי' והיו עליה נדרי' והלכה אצל חכם והתי' לא הרי זו מקוד' קדשה

*ב"ה ואיספר שלא כמנו באין סדר גלשון שלא לענין לומר שאין בה מומין משום דקשיא לנו פס כאומר שהלך אצל רופא ורפאו ולפיכ' הולכנו לכם טעם לחלק ביניהם

ע"מ שאין בה מומין והיו בה מומין והלכה אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת אבל אם התנה שאין עליו נדרים ושאין בו מומין והיו עליו נדרים והיו בו מומין והלך אצל חכם והתירו ואצל רופא וריפא הרי זו מקודש' שאין גלוי לאיש במומין שכבר נרפאו והאשה אינה מקפד' על זאת עכ"ל והוא ברייתא בפ' המדיר אבל הוא שהלך אצל חכם והתירו אצל רופא וריפא אותו מקודשת ויהיב טעמ' בגמ' משום דאיתתא בכל דהו ניחא לה עיין בתשובת מהרי"ק שורש ק"ס ושורש ק"ז:

מ קדשה לאחר זמן כגון שנתן לה פרוטה ואמר לה הרי מקודשת לי לאחר שלשים יום ה"ז מקודשת לאחר ל' יום אפילו נתאכלו המעות וכו' ריש פ' האומ' (דף נח) תנן האו' לאשה הרי את מקודש' לי לאחר ל' יום ובא אחר וקידשה בתוך ל' יום מקודש' לשני ובגמ' (דף נט) לא בא אחר וקדשה בתוך ל' יום מהו רב ושמו' דאמרי תרוייהו מקודשת ואף על פי שנתאכלו המעות מ"ט הני זוזי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו לפקדון לא דמו פקדון ברשות' דמרי מתאכלי והני ברשות דידה מתאכלי למלוה נמי לא דמו מלוה להוצאה ניתנה ואלו לתורת קדושין והכיתן ניתלה ופרש"י ואף על פי שנתאכלו המעות בתוך ל' יום דכי בעי קדושין למיחל ליתנהו למעות אפ"ה הייני לאו למלוה דמי דהיא שמקדש במלו' אינה מקודש' ולא לפקדון דמו דהיתא אי לא נפתיי' בה פ"ש אינה מקודשת להוצאה ניתנה מקמי דליתחלי קדושין וכי מ"ל שתקדשי לי בה לאו דידיה ולא מידי יהיב לה אבל אלו לא ניתנו לה להוציאם אלא ע"מ שתתקדש בהן ולהכי כי אכלה לקדושין דידיה קא אכלה ולכי מטא זמנא מקדשה וכתב הר"ן למלוה נמי לא דמו וכו' כלו' דהכי דמלו' דעלמא אינה קונה היינו משום דמעיקרא להוצא' שלא היא וכשבא' מקדש בה לא יהיב לה מידי אבל בזו שמתחלה על דעת קדושין נתן אע"ג דהשתא ליתנהו לזוזי מעיקרא מקנים נפשה בהנהו זוזי דיהב לה אע"פ שאם תחזור בה תהא חייבת להחזיר' המעות דמ"מ כדבר ברשותה ומי' משמע שאם הוא חוזר בו אינה חייבת להחזיר דאי לא במאי בו מקדש' הרי אינה קנויה לה עד סוף ל' והרי נתאכלו בנתים כדאמרן זה נ"ל וכתב עוד הר"ן ודוק' בקידושי כסף הוא דאמרי' מקודש' משו' טעמא דכתיבנא אבל בקדושי שטר אם נקרע או אבד ודאי אינ' מקודש' כיון דבשעתא דחיילי קדושין ליתיה בעולם וכדאמרי' לקמן בגמ' לענין גט איכא בנייהו שנקרע הגט או אבד ואפי' איתיה בעיני' נמי דוקא דישנו בידה או ברשותה אבל עומד בר"ה לא ומי' כתב הרמ"בם שאם יש בנייר ש"פ מקודש' דה"ל כמקד' בכסף דבקידושי שטר דעתייהו נמי אנייר' והכי מוכח בפ' האיש מקד' המקד' בשטר ר"מ אומ' מקודש' וכולי והכ"א שאין את הנייר אם יש בו ש"פ ואוקימנא התם בשט' אירוסין שאין עליו עדי' א"כ שהכתב שלא לשמה דלא מהני מדין שטר ואפ"ה אם יש בו ש"פ מהני מדין כסף אלמא בקדושי שטר נמי דעתייהו אנייר' והרי היא כמתקדשת בכסף הלכך אף ע"פ שנקרע מקודש' כדין מקד' בכסף דמקדש בשטר נמי דעתייהו אי שוייא דנייר ולפי דעתי זו היא שאמרו בירושל' שהביא הרי"ף בריש מכילתין הדא דקימא בשט' שאין בו ש"פ עכ"ל וגם ה"ה כתב פ"ז: כתבו הרמ"בן והרשב"א דדוקא בקדושי כסף אבל בקדושי שטר אם נאבד השטר או נשרף תוך ל' יום אינה מקודש דומה לדין הגט וכת' הרשב"א ודאי אם יש בנייר ש"פ הרי היא מקודש' דה"ל כמקד' בכסף ע"כ ומ"ש רבי' ואם חזר בו הוא או היא תוך ל' יום בטלו הקדושין שם בגמ' אמתני' דבסמוך לא בא אחר ומהו בה מהו ר"י אמר חוזרת דאתי דיבור ומבטל דיבור ור"ל אמר אינ' חוזר' וידוע דהלכ' כר"י ופרש"י וחזרה בה בתוך ל' יום אמרה אי איפשי באותן קדושין וכ' הר"ן והדבר פשוט שהדין שהיא חוזר' בך הוא חוזר וכ"כ הרמ"בם בפ"ז דבין אם הוא בין חזרה היא אינה מקודשת ומ"ש בא אחר וקדשה תוך ל' יום מקודשת לשני ובטלו קדושי ראשון זהו דין המשנ' שהזכרתי בסמוך ובגמ' א"ר מקודש' לשני לעולם וכת' הרמ"ב"ם בפ"ז שהטע' לפי שבשעה שקדשה השני לא היתה מקודש' ותפסו בה קדושי שני ונעשית א"א ולאח' ל' יום כשיבואו קדושי ראשון יעלאו אות' א"א ואמל' הראשון כמי שקידש א"א שאין קדושין תופסין בה וכת' ה"ה ומתוך מ"ש רבינו ולאחר ל' יום כשיבואו קדושי ראשון וכו' נראה שהוא סובר כדע' הרמ"בן שאם גירש' שני בתוך ל'

ד"מ (ס) וכ' הסמ"ק שורש ק"ש דלאחר ל' יום אינו נאמן לומר שלא ידע עליו דבודאי באו לא תוקים אינים שבאים עכ"ל דאור האלין וא"כ:

קנו

משלשתן וכ"כ הרמב"ם ולדע"א ז"ל אינ' צריכ' גט אלא מראשון ומאחרון אמ' לה תהא מקודש' לי לאח' שאתגייר או לאח' שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימו' בעליך לאח' שתמו' אחותיך אינה מקודש' ואם אמר ליבמה לאח' שיחלוץ ליך יבמיך הוי ספ' קדושין נתן לה שתי פרוטו' ואמ' לה באח' התקדשי לי עתה ובאחת לאחר שאגרשך הרי זו מקודשת ולכשיגרשנה הרי זו מקודש' עד שיגרשנה פעם שנית מקידושי פרוט' שניי' אבל אם נתן פרוטה לאשת איש ואמר לה תהא מקודשת לי לאחר שתתגר' או אם נתן פרוטה לאשתו ואמר לה תהא מקודשת לי לאחר שאגרשך אינו כלום והרמ"ה כתב דהויא ספק מקודשת האומר אם תלד אשתך נקבה תהא מקודשת לי אינו כלום וכתב הרמב"ם היתה אשת חבירו מעוברת והוכר העובר הבת מקודש' ויראה לי שצריך לחוז' ולקדשה מאביה לאח' שתולד כדי שיכנסנ' בקידושין שאין בהן דופי והר"מח

מלו קדושי ראשון וכן מסור בירושלמי לפי' אם מת השני בתוך שלשים יום או גירש' הלו עלי' קדושי האח' ע"כ אבל הרשב"א חולק בזה ואמר דכל שקדשה אחד הרי אוזה בה מקודשי לאשון ובאותם שנים שכתבו לגמרי ושוב איגם חלין ואין לך חזר' גדולה מקבל' קידושי שני ואין סומכי' על הירושלמי בזה אלו דבריו עכ"ל והר"אש כת' הרא"ש' מן המפרשים שדקדקו מהמשנה' דלא פסקי לגמרי קידושי ראשון אלא אם מת שני או גירש' בתוך ל' אלו קידו' ראשון ותמ' עליה' משום דמכי פשט' ידה וקבל' קדושין מאח' כבר חזרה בה מקדושי ראשון והר"ן הביא דברי הרמב"ן ודקדק' מדברי הרמב"ם שהוא סובר כמותו והביא' דברי הרשב"א וראיותיו ודחה אותם וכת' בסוף דבריו והאיך ניקל לדחו' הירושלמי מפני ראיו' הללו אלא ודאי ראוי לחוש לו ולהצריכ' גט עכ"ל (א) אמ' לה מעכשיו ולאחר שלשי' יום ובא אחר וקדש' תוך שלשים יום אסור' להניחם לנשול' וכו' גם (דף כח) במשנה מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקדשה בתוך שלשי' יום מקודש' ואינ' מקודש' ובגמר' (דף כט) אמר רב מקודשת ואינה מקודשת לעולם וספוקא הוא מקודש' ואינ' מקודש' עד שלשי' יום לאחר ל' יום פקעי קדושי שני וגמרו קדושי ראשון ופיר' רש"י מקודש' ואינ' מקודש' לענו' ואסור לאחר ל' עומד' בספק קדושי שניה ואסור' לשניה' אלא גט מ' וידוע דהלכ' כרב ומפרש בגמר' טעמיה משום דמספק' ליה אי תנאה הוי אן חזר' הוי ופרש"י מספק' ליה הא דאמר שלשים יום אי תנאה הוי אם לא אמר' בי תוך שלשים יום יהיו קדושין מעכשיו או חזרה הוי ממאי דאמר מעכשיו וקאמ' היכי אומר מעכשיו אלא שתקדשי לי לאחר ל' שילכך לעולם היא בספק דאי הוי תנאה קידושי ראשו' חיילי קידושי שני לא חיילי ואי חזרה הוי קדושי שני חיילי קדושי ראשון לא חיילי: ומ"ש ואם א"ל הא' מעכשיו ולאחר שלשים יום ואמר השני מעכשיו ולאחר עשרים יום ואמר השלישי מעכשיו ולאחר י' ימים לדעת ר"ח והרי"ף צריכה גט משלשתן וכו' שם (דף סב) אמר אביי ולטעמיה דרב בא אחד ואמר ליה הרי את מקודש' לי מעכשיו ולאחר שלשי' יום ובא אחר ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרים ימים ובא אחר ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרה ימים משלשון ומאחרון צריכה גט מאמצעי' אינה צריכה גט מה נפשך אי תנאה הוי דקמא קדושי דהנך לאו קדושי אי חזרה הוי דבתר' קדושי דהנך לאו קדושי פשיטא מהו דתימא האי ליפגא מקמא תנאה ומשמע חזרה ותיבעי גיטא מכל חד וחד קמ"ל עולא אמר רבי יוחנן אפי' ק' תופסין אמר ליה רב משרשיא לרב אשי אסברא לך טעמיה דר' יוחנן הוו כהפייסו כי הדדי דליגבי דכל חד וחד רווחא לחבריה שבק ופרש"י לטעמיה דרב דמספקא ליה בהדיה ותנאה בא אחד ואמר מעכשיו ולאחר שלשים ובא אחר ואמר מעכשיו ולאחר עשרים שכלן של שני בתוך של ראשון ואם דראשון חזרה ה"ל דשני קדושין דהא ראשון הדר ביה מעכשיו ובא אחר ואמ' מעכשיו ולאחר עשר' והוא הדין בשני בתר' אם קדשה הוה הואיל ולא בא אחר אחריו מה לי ולתנאו אלא שידרא נקט ותנא אי חזרה הוי דבתר' הוו קדושין שלא בא אח' אחריו וגמרו קדושיו לאח' עשר' והכך קמאי לאו קדושי שאי ליפגא משמע תנאה ומשמע חזרה שתי' שלשונות במשמע יש אומרים בלשון תנאי ויש אומרים בלשון חזרה ואיכא למימר לשאי תנאה ולשאי חזרה ותיבעי גיט' מכל חד דילמא קמא לחזרה מכוין ותנו של שני ושני בתנאה איכוין והלו קידושין ואין של ראשון ואחרון קדושין ובעיא גיטא מאמצעי ואיכ' למימר דקמא תנא' והלו קיימין ואיכ' לגימ' דכולהו חזר' ושל אחרון לבד קיימין קמ"ל דלאו תדוייהו מאמצעי איכא אלא ספק תנאה ספק חזרה ואי תנאה הוא לכולהו הוי תנאה ואין ל' חזר' כלל ואי חזרה הוי לא הוי ביה לשו' דתנא' כלל וממ"כ דאמצעי לא הוי קדושין אסבר' לך דהא ליכא למימר טעמי' דר"י משום דקסבר שתי לשונו' במשמע ומספקינן לגבי האי בתנאה ולגבי האי בחזרה דא"כ לא שייך למיתני תופסין דאין תפיסה אלא באחד מהם ואכן לא ידעינן בהי מינייהו ומדקאמ' תופסין משמע דס"ל שהיא בה לד קידושין לכולן ע"כ וקיים בה הר"ן שלא טעמים משום דכיון דלא נגמרו קידושי שום אחד מהם כל חד שבק רווחא להיות כתפסין בה קדושי שני כמי שפיר' לבנים ונותן הלבנ' מקלתה על לבנה זו ומקלתה על חבירתה כדי שיפול ריוח לסידור לבנה אחרת ויהיה סידורו כקשר ולא יפול והכי נמי כל חד שבק רווחא ולפיכך קדושי כולן תופסין בה גודלי ואליבא דרבי יוחנן ל"ש לזמן שראשון ול"ש אמר מעכשיו ולאחר ארבעים שהוא לאחר זמנו של ראשון תפסי נמי קדושי שני דהא רווחא שבק קמא לכל מאן דמקדש לה תוך שלשים יום אבל לרב דמספקא ליה אי תנאה הוי אי חזרה הוי אלו קדשה שני לאחר ארבעים אין לחוש לקדושיו שכבר אלו קדושי ראשון בין דהוי חזרה בין דהוי תנא' עד כאן והר"מ גם כתב בפ"ז הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר ואמר הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרים יום ובא אחר ואמר הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרה יום אפילו הן ק' על הסדר הזה קדושי כולן תופסין בה וצריכה גט מכל אחד ואחד מפני שהיא ספק מקודשת מכולן וכתב הרב המגיד בהלכות לא הביאו אלא הא דרב ושמואל בלבד ופה כתב וקי"ל כרב וכן הכריע הרמב"ן ז"ל ואף על גב דרב ור"י הלכה כר"י הא הוגן מבדען כרב ועוד דכי פסקינן כרב דאמר ספיקא הוי אנו יודעין ידי כל החששות אין לך חומר' גדולה בקדושין מספק קדושין ומן הטעם הזה פסק רבינו כרב ומן הטעם הזה לא רצה לסמוך על הא דאביי דאית בה קולא דאמר דמאמצעי א"צ' גט ובתר הכי נמי משום דהאי ליפגא דמעכשיו ולאחר זמן כיון דפליגי בה אמוראי קבן לא מבדעי' ביה אלא נקטינן לכולהו חומרי ומספקינן ליה בתנאה למוד ובחזר' למוד ובתנאה וחזר' כהדדי ומייתי' לכל מאי דאיכ' למיחש' וזה נראה בדעת רבינו והסכמו' שלא כתבו הא דאביי אלא הא דר' בלב' בלא כתיב' טעם לדבריו ויש מי שפוסק כר"י וכן דעת הרשב"א ז"ל עכ"ל והר"אש כתב רב אלפס לא כתב הא דאביי וגם הרמב"ם כתב דצריכה גט מכל אחד ואחד מפני שהיא מקודשת לכולן מספק ותימ' הוא בעיני למה לא יהא הלכ' כאביי דהא ליכא מאן דפליג עליה ור"ח פסק כר"י וטעמ' דידיה משום דאמרינן במסכת י"ט ° דהלכ' כר"י כנגד רב ושמואל ומסתב' הכא כהם' רב אלפס מסו' דפריך לר"י ממתני' דמסיו' ולאחר מית' גט ואינו גט ואילטרי' לשנויי אליבי' בזיר' אמו מסיו' אם מתי וקושי' דתלמוד בכל דוכתא מגן דמספק' לן אי תנאה הוי אי חזר' הוי ועוד בפ' בתרא דגטין דחי' תלמוד' למלוא אפת שני מתים ולר"י משכחת לה בהא"ב עכ"ל והר"ן כת' ולענין הלכ' כת' הרי"ף דהלכת' כרב ור"ח כת' דהלכ' כר"י והרמב"ן הכריע כדברי הרי"ף משום דקוניין בעלמ' בפ"ש מוחלין וביבמות"ל כרב וכתב דהלכת' כאביי אליבא דרב דהא ליכא מאן דפליג עליה ומה שהשמיט הרי"ף משני שלא רצ' לפרש' בה קולא לחוש לדברי מי שפוסק כר"י והר"מ גם ז"ל כתב אמ' ליה הרי את מקודש' לי מעכשיו ולאחר ל' יום וכו' אפי' הם ק' על הסדר הזה כול' תופסין בה וכו' ודברי' תמוהי' הם הרבה שכיון שהוא' פוסק כר"י שאפילו הם ק' כולם תופסין בה למה כתב שהיא מקודשת לכולן בספק והרי סוגייתנו מוכחת דלר"י קידושי ודאי ניכהו ובגמ' כמי פרכי' ופרוק נמי אתיבה וכבר השיג עליו בזה הר"מך ואיפשר שמפני שהמקס' לו אי קי"ל כרב או כר"י כתב שאפילו ק' תופסין בה בספק אבל עדיין איכו מספי' לי מפני שכת' אפילו ק' על הסדר הזה דמשמע דוקא בשלא זמנו של שני בתוך זמנו של ראשון וכבר כתבתי דלר"י אפילו אמר לה שני מעכשיו ולאחר ארבעים קדושין תופסין ולא כתברכן לי דבריו והסכמ' סובר דהלכת' כר"י והסי"א דפרק יש מוחלין ודיבמות לא מכרעא למיפסק כרב ולדברי הפוסקים כר"י דפירא הוי שמקדש בשטר מעכשיו ולאח' ל' יום לריך שיהיה השט' קיים לאחר ל' יום שאע"פ שמעכשיו מתחילין הקדושין לחול איכ' קנין גמור עד לאחר ל' יום וכדאמרי' בירן דכל ל' יום קונה ואינו קונ' לאחר ל' יום קונה קנין גמור הלכך בעי' שיהא השטר קיים וברשות' בשעת הקנ' גמור קניכו אבל בכסף לא לריך דהא קי"ל האומר לאשה הרי את מקודשת לאחר ל' יום מקודשת אע"פ שנתאכלו המעות עכ"ל ודברי הר"שבא בדינים אלו בתשובה בסימן תש"ז (ב) ויש לדקדק בדברי הר"אש שכ' מדבריו שהרי"ף סובר שצריכה גט מכל אחד וא' וא"כ היינו כר"י ומה זה שכתב אח"כ ור"ח פסק כר"י ומסתבר הכא כפסק רב אלפס ומשמע דפליג ר"ח ארב אלפס ואיפשר כו' דאף ע"ג דבין להרי"ף בין לר"ח צריכה גט מכל א' מ"מ לאו מחד טעמא הוא דטעמא דר"ח משום דפס' כר"י והרי"ף פסק כרב אלא דמספקא ליה דילמא לא קי"ל כאביי דאמר דלרב לא מספקא לן בהאי ליפנא אי משמע תנאה אי משמע חזרה אלא בהא נמי מספקי' אליבא דרב ואף על גב דלא נפקא לן בינייהו' מידי לענין דינא לא נמנע הר"אש מלכתו' מחלוקת' וטעם הדבר ומלהכריע דמסתבר כרב אלפס וע"ש רבינו דלהר"אש אינה צריכה גט אלא מראשון ומאחרון הוא מפני שכתב ותימא הוא בעיני למה לא יהא הלכה כאביי דהא ליכא מאן דפליג עליה: אמר תהא מקודשת לי לאח' שאתגייר או לאחר שתתגיירי וכו' עד אינה מקודשת משנה בפ' האומר (דף סג) ופרש"י טעמא דאינה מקודשת משום דהוי דשב"ל ועכשיו אין בידו לקדשה וע"ש ואם אמר ליבמה לאחר שיחלוץ ליך יבמיך הוי ספק קדושין שם במשנה האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר וכו' לאחר שיחלוץ ליך יבמך אינה מקודשת וכתב הר"ן לרב דאמר בפ' האשה רבה דאין קדושין תופסין ביבמה אתי שפיר ושמואל דא' התם בעבירותינו צריכה גט כלו' דמספקא ליה אי תפסי אי לא מוקי לה כר"ע דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין והכי מוקי לה ר"ל התם ולדידן דקי"ל כשמואל ולא קי"ל כר"ע הויא ספק מקודשת דדילמא תפסי בה קדושין השתא וה"ל כאומר לאש' הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום עכ"ל וכך הם דברי הרא"ש ז"ל והרמ"בם כתב בפ"ז האומר ליבמה הרי את מקודשת לי לאחר שיחלוץ ליך יבמיך ה"ז מקודשת הואיל ואלו קדשה עתה היו קדושין תופסין בה מספק וכתב ה"ה כדברי הר"ן דלדידן דקי"ל דיבמה יש בה ספק קדושין אף כאן היא ספק מקודשת ודבר פשוט הוא לפי הסוגיא שבפ' האשה רבה וכ"כ גם המפרשי' ז"ל ע"כ כו' מדבריו דלהרמב"ם כמי האומר לאחר שיחלוץ ליך יבמיך הויא ספק מקודש' ואיפשר שהיה גורס בדברי הרמב"ם ה"ז ספק מקודשת אבל בספרים דידן דגרסי' ה"ז מקודשת נראה דמקודשת גמורה היא דכיון דעכשיו נמי תפסי בה קדושי' מספ' לא הוי הפ"ל וכיון שהוי' דבר שב' לעול' כשהוא מקדש' עכשיו שיחלוץ הקדושין לאח' שיחלוץ לה יבמה ה"ד ועיין מ"ש רבינו ירוחם בשם הר"מ אם נתן לה ב' פרוטות וא"ל באחת התקדשי לי עתה ובאחת לאח' שאגרשך ה"ז מקודשת וכולי בפ' האומר (דף סב) גרסינן תנן אתם אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה בעא מיניה רב אסי מר' יוחנן אמר פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברי' לכשיתלשו ונתלשו מהו א"ל כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי אלא הא דא"ל זוטעי' הנותן פרוטה לאשה וא"ל הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשך אינה מקודש' ה"ל לר"י דהוו קדושין הס' דבידו לגרש' בידו לקדשה תפשוט דבעי רב הושעיא הנותן ב' פרוטות לאשה באח' א"ל התקדשי לי היום ובאחת א"ל התקדשי לי לאחר שאגרשך תפשוט עינה דלא שנא קדושי דילמ' כי היכי דתפים קדושי השתא תפסי

ם (א) והרמ"ה כ' דאפי' הכי א' שמני את וזקוק' לו ליבם א"ס לריכ' גט מראשון ע"כ' בש' הר"ן הים שאום' שתקד' אשה לשנים' יום מקודש' לעולם ומדברי רמ"ש נר' דוק' כשמקים נכסף אבל בשטר לא גלא גרם' בו': (ב) וז"ל שם דלאתן דמלריך גם הכונן יכול לגרש' מיד ונא"ר דה"ל גט תן באמצעי אינן יכולי' לגרשה על סינים שזמן שאלו גו ההגאי וש"מ לפטם:

קמי

והרמ"ה כתב דאפילו הוכר השבר אינה מקודשת :

מא מקדש אדם כמה נשים כאחת והוא שיהא בשוה פרוטה לכל אחת ואחת מהן יכולה לקבל הקדושין בשביל כולן לדעתן המקדש אשה ובתה או שתי אחיו' כאחת שאומר הרי שתיכן מקודשות לי אינן מקודשות ואין שום אחת מהן צריכה גט ואם לא קדש אלא אחת ולא פיר' איזו כגון שאמר לאב אחת משתי בנותייך מקודשת לי או שא'עשת' שליח לחבירתה לקבל קידושיה ונתן בידה ואמר לה אחת מכם תהא מקודשת לי הוו קדושין ואסור בשתיהן בכל אח' שמא היא אחו' אשתו ונותן גט לשתיהן היו עמהן נכריות ואמר כולכם מקודשו' לי וקבלה אחת מהן בשביל כולן לרב אלפס אחיו' אינן מקודשו' ונכריות כולן מקודשות ולבעל הלכות אף נכריות אינן מקודשו' אלא אם יאמר הראויה מכם לביאה תתקדש לי ואז כל אח' מן הנכריות הוו מקודשות ואם אמר א' מכולכם מקודשת לי כולן

...

מנכסיו שהרי אין בידו להקדיש עכשיו יכול הוא ג"כ להקדישם לאחר זמן לפי שהוא הקדש עצמו בהוא מקדיש לאח' זמן אף מעכשיו הוא יכול להקדישו דהי קאמ' שדה זו שאני מוכר לך הייתי כשאמכור לך מע"כ בקדושי אשה שאותה קדושה שניה א"א שתחול עכשיו שהרי היא מקודשת קדושה לחבול' דבעת א' נותן לה ב' פרוטות הללו ואומ' כן והיכא למימר דקדושין שניים דלאחר גרושין לא חיילי עכ"ל : ול"נ דאפשר לומר עוד דהרמ"בם נמי סבר דלא איפסיקא בעי' דר' אושעיא ומאי ס"ז מקודשת דקאמר ס"ז מקדש' מספק והכי דייק לישניה שכתב וכשיגרש אותה תהי' מקודשת עד שיגרש אותה פעם שניה דמשמע תהיה מקודשת לענין שצריך שיגרש אותה פעם שניה מקודשי כרוטה שניה ולא לענין אחר · אם פשטה ידה וקבלה קדושין מאח' צריכה גם ממנו גט דאל"כ כן ה"ל לכתו' וכשיגר' אות' יחולו קדושין שניים · ודברי הרמ"בם בתשו' בדין זה בסי' הס"ו (ג) : ומ"ש רבי' אבל אם נתן פרוטה לא"א ומ"ל תהא מקודשת לי לאחר שתתגרש · משנה בפ' האומר וטעמא משום דהוי דבר שלא בא לעולם ועכשיו אין בידו לקדש' : ונ"ם או אם נתן פרוט' לאשתו ואמ' לה הרא מקודש' לי לאחר שאגרשך אינו כלום נתבאר בסמוך שהוא מימרא דרבי אושעיא : כאן יש חסרון מבואר בדברי רבי' וכך צריך לשניה ולכתוב והרמ"ה כתב דהוי ספק מקודשת האומר תלד אשתך נקבה תהא מקודשת ליאיט כלום · וכתב הרמ"בם היה' אשת חבירו מעוברת וכו' וכן מצאתי בספ' מדוייק : ונ"ם והרמ"ה כתב דהויא ספק מקודש'

ד"מ (ג) וכ' דאפי' אם אחר נתאוונתי בסקידושין יסיו חוזין מעכשיו אינו כלום דדגלי' פנגב אינן דברי' עכ"ל ע"ם שהאריך :

...

לאחר שתלד וכו' הם דברי הרמ"בם בפ"ז : ומ"ש והר"מה כתב דאפי' הוכר העובר אינה מקודשת כבר נתבאר שיש סוברים כן :

מא מקדש אדם כמה נשים כאחת והוא שיהא בשו'פרוט' לכל אח' ואחת מהן יכולה לקבל הקדושין בשביל כולן לדעתן במשנה פ' האיש מקדש (דף נ) המקדש אשה ובתה או שתי אחיות כאח' שאומר הרי שתיכן מקודש' לי הינ' מקודשת וכו' בפ' האיש מקדש (שם) תנן המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות מעשה בה' נשים וביניהם שתי אחיו' ולקט אח' כלכלה של תאנים ואמר להן הרי כולכם מקודש' לי בכלכלה זו וקבלת' א' מהן ע"י כולן אמרו חכמי' אין אחיות מקודשו' ובגמ' איתמר קדושין שאין מסורין לביאה אביי אמ' הוי קדושין רבא אמ' לא הוי קדושין פרש"י קדושין שאין מסורין לביאה קידש א' מב' אחיות ולא פי' אי זו מהן דאין יכול ליצא אחת מהן דספ' זו היא אחות אשתו ופרכינן בגמ' עליה דרב ממתני' דתנן המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כא' אינן מקודשות הא אח' מאשה ובתה לאח' מאשה ואחותה מקודשת כגו' דוקא כאחת הוא דאינן מקודשו' וכדרבה דאמר כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת א' אינו הא א' מאשה ובתה א' מאשה ואחותה ולא פי' מקודשת ולעו"פ דקדושין שאין מסורין לביאה נינהו ותיובתא דרבא אמר לך רבא ולטעמיך אימא סיפא מעשה בחמש נשים וביניהן שתי אחיו' וכו' ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות אחיות הוא דאין מקודשות הא נכריות מקודשות ה"ד אי נימא דה"ל כולכ' הכי אח ואחות הוא ואחות' לא הנה תנא נמי דה"ל אחת מכם

כולן מקודשו' מספק יכ"כ הרמ"ב וא"א הרא"ש ז"ל כת' כהרי"ף וכן אם אמר כולכם מקודשת ליוהיה בהן שפחה או גויה או א"א או אחת מכל העריות :

מב אין האשה מתקדשת אלא לרצונה. נתקדשה שלא לרצונ' אינן קדושין נשא' לא"א הרא"ש ז"ל לאר"ה שאמרה לראובן תן לי מנה שאת' חייב לי ונתן לידה נ' פשיטי' וכשנתנם לידה אמר לה הרי את מקודשת לי וכששמע' השליכ' המעות ואמרה איני רוצה לקד' ועדים מעידים בזה והשיב שאין כאן בית מיחוי ואינה צריכה גט וכתב הרמ"בם ז"ל אבל האיש שאנסוהו וקד' קדושיו קדושין ורי"ף כ' שאין קדושיו קידושין וכ"כ בעל העיטור: המקדש שלא בעדי' ואפי' בפני עד א' אינם קידושין ואפילו שניהם מודים בדבר ובספר המצות כתב שחוששין לקדושין

הכא דבחד ליסגא מפיק לכו דאמ' כלכם מודה רב נחמן דלא קנה עכ"ל הר"אש וכל זה מבר בדברי ה"ה, וכתב שדעת הרמב"ן כדברי האומרים דקך סוגיא אתיא דלא כהלכתא והרא"ש בא הבית הדבר בל"ע והשתא מ"ש רבי' המקדש אשה ובתה או שתי אחיות כאחת שאינו הרי שתיה' מקודש' לי אינן מקודש' וכו' היינו מתני' דהמקד' אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשו'

TUR. Tom. IV.

ד"מ

עדי פ"ד כ"כ הרמ"בם בפ"ג מה' אישות והכי איתא בפ' האי' מקדש כתב הרש"בא בתשוב' אותו העד השני' שבפניו נתקדשה כיון שהאחרים אומרים שלא נתקדשה בפניהם אין חוששין לו דלא הוי אלא חד וקי"ל המקד' בע"א אין חוששין לקדושיו (ד) ומ"ש העד השני באותו מעמד האחר שבפניו ובפני חבירו נתקדשה אינו כלום דכל שאומר שלא בפני ב"ד עיקרי' ואמר ויכול לחזור ולהעיד שלא נתקדש' שכל מה שאו' חוץ לב"ד אינו כלום כמו שמפ' בפ' שבועת העדו' וכל שלא העיד בפני ב"ד שנתקדש' אינו כלום אלא שיש לחוש שמא לגמ' הוא בא ויאמר שנתקדשה בפניו ובמגלגו בניה ממזרים והנה זה עובר על שאינו נוגע' ואם אינו רוצה להעי' יחרימו בנ"ה שכל מי שידע בזה עדות שיבא ויעיד ואם זה אינו נגע' כשא עוכו אחר כך לראיתי כת' אחר בשאלה זו שבא לאחר שאלני ע"ז וכ' בו שהשלם אמרו בפני ב"ד שלא ידעו בקדושין ולא בממון שהוא תובע ממנה אלא אח' מהם חזר אח"כ ואמר שיש לו מזכרת מהענין הזה כיצד היה בויגליאה ואם הדבר כן אין בדבריו כלום שאפי' חזר ואמר שנתקדשה אין בדבריו כלום שכל עד שאומ' בפני ב"ד איני יודע אינו יכול לחזור ולומר נזכרתי ויודע אני כמו שמבואר בשבועות ואם הדבר כן הרי היא מותרת בלא גט ויאסירוה ב"ד ויכתבו לה פסק דינה להראיה ולזכות · חזר השואל ושאל אמר שכל שהעידו שלא בפני ב"ד אין עדותן אח"כ מה נעשה ממה שאמרו בפ' המגרש גבי ילא שמה בעיר מקודשת וכו' לא שיצמעו קול שהרה אלא פלוני מקיכן מתע מפלו' ופלו' מפלו' והלכו להם למ"ה הרי אלו העידו שלא בב"ד ואפ"ה מקודשת: תשוב' מן הדומה שלא עמדת על דברי תשובתי אלא בהעלמ' אין שכונת דברי שאם העי' בפני בית דין שבפניו נתקדשה אפי' חזר ואמר בפני ב"ד שלא נתקדשה אין שומעין לו אבל זה שאמר מה שאמ' שלא בפני ב"ד יכול הוא לחזור ולהעי' ולומר שלא נתקדש' ומותרת לינשא שאין כאן אלא ע"א שבפניו נתקדש' ואין חוששין לו ואע"פ שחז' ואמ' בפני ב"ד כששאלוהו בלותו המענ' האמר הכ היה קמת שאמר כן ונזוד' שאמר כן כיון שבב"ד שאלוהו כם ראה הוא הקדושין והשיב הוא ואמר שלעולם לא יאמר עדות אחרת אין לנו לעגן את האשה אם מן אותו העד ולא העי' כלום בב"ד שנתקדשה ואפי' בקול בעלמא ליכא כיון שקראוהו ב"ד ולא העי' כלום שא"כ לא הנחת בת לאברה' אבינו אבל עכשיו שהוא עדין חי יש לחוש שמא למחר יבא ויעי' ונוציא את האשה ונמצאו בניה ממזרים ע"כ הנה שלא החרקתיה ליכשא עכשיו כל שהו' חי מחמת חשש זה אלא שחזרתי והתרתי מפני מה שאלתת שהג' אמרו בפני ב"ד כל אחד וא' כשנחקרה עדות' בב"ד שלא ידעו בקדושין ולא בממון שהוא תובע אלא שאח' חזר אח"כ ואמר שיש לו מזכרת מן הענין הזה בויגליאה ועל זה כתבתי אם הדבר כן אין בדבריו כלום אפי' חזר ואמר שנזכר שנתקדש' שכל עד שאמר בפני ב"ד איני יודע אינו יכול לחזור ולומר נזכרתי ויודע אני כמו שמבואר בפרק שבועת העדות ואם הדבר כן הרי היא מותר' בלא גט וכיון שכן מה השפ' שנסתפק' אחר דברי אלה עכ"ל: **כתב** הרש"בא בתשובה אין בודקין עידי נשים בדריש' וחקיר' בין בגירושין בין בקדושין דקי"ל כת"ק דר"ע ור"ט וכן דעת הגאונים והרמ"בם והרמ"בן (וכ"כ ל"י סוף יבמות) ועיין במה שכתבתי בסי' י"ז ובתשובו' הרש"בא והר"אש שאכתוב בסי' מ"ז: **וכתב** הרי"בש בסימן קל"ג אין בודקין עידי נשים בדרישה וחקירה דלדידי ממונות מדמינן להו וה"ה לכל דיני קדושין וגירושין דהא טעמא דשלא תנעול דלת בפני לוין איתי' נמי בגטין וקדושין כדאמרי' לענין ב"ד של הדיוטו' דטעמא דלא בעינן מומחי' משום שלא תנעול דלת כדאי' בפ"ק דסנהדרין ואמרינן בפ' המגרש אביי אשכחיה לרב יוסף דהוה מעשה אניטי א"ל והא אנן הדיוטו' אנן א"ל אנן שליחותייהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות עכ"ל: וכתב עוד בזה בסימן רס"ו ועיין גם כי גם שצריך בדיקי' עדים וגם נתבאר ג"כ שאין עד ודיין מצטרפין: **כתב** המרדכי בפ' אחד דיני ממונות כשקל ר"י על א' שהטעה להעיד עדו' שקר והשביעם להעיד שהדם אשה א' ולבסוף חזר בו א' מן העדי' והשיב ר"י להצריך גט להסיר הלעז וגולי כן לא הית' מקפת לכך כי זמן הדין יש לפטרה בלא גט כי עדי' שבאו' נאמרים צריכי' דרישה וחקירה הואיל והיא מכחישתן וכל זמן שלא נחקרה עדותן יכולין לומר אנוסין היינו כדתניא בתוס' ועו' כי זה המעש' שייך לדין מרומה וכל דין מרומה' צריך דרישה וחקירה (ה): **כתב** הרי"בש בתשובה סי' תע"ט המקדש בפני ג' עדים אין א"ל אתם עידי כדאמרי' בפ' האיש מקדש א"כ לא כשהזמינן שנים לעדות ה יכולים להעי' אותם שלא הוזמנו: **וכתב** עוד שם אע"פ שיש הכחש' בין שתי הכתות מ"מ כיון שכולם שוים שהיא מקודשת הרי היא מקודשת: **כתב** מהר"יק בשורש ע"ד המוציא שטר חתום בב' עדים שקידש אשה בפניהן ואח"כ חזר ואמר המקדש עצמו שהוא שקר והעדים אומרים שאין זה כתב ידם ומעולם לא ראו שקדשה א"ה יש לחוש לקדושין וצריכה גט ועיין בהגהות מרדכי דקידושין (דף תר"סה ע"ב וע"ד) (ו) כי שם האריך בדין המוציא שטר מקויים שקידש את פלונית ועדים החתומים בשטר אומרים לא התמנו · אבל הרש"בא כתב בתשו' סי' אלף ור"ט על אחד שהוציא קול שקידש את פלונית והוציא שטר חתום בעדים שקידש' כל שכל שלא נעשה מרצון המתחייב אינו אלא כפנקס בעלמא · ואפי' כתבם ולא מפיהם הוא וזהו שאמרו מודעה בפני שנים וצריך לו' כתבו ואם כתבו שלא מדעתו אין עדותן עדות כדאי' בפ' זה בורר וה"נ אם כתבו העדים וחתמו שלא מדע' המקדש' אין סומכין על עדות זה עד שיבאו ויעידו בפיהם ואין אומרים בזה חזקה ידעי ולא חתמי עד שאמרה להם חתומו דאנן סהדי דלא ידעי וס"ל כאידך אודיתא דסתם דלא הוה כתיב בה בגוותב תלתא כחדא הוינא וכו' עד כל כס"ג מיישינן לב"ד טועים ולא ושאל לכל אי ידעי הא ובאמת לא ידעי ולפיכך צריכים עדים אלו לבוא ולהגי' מפיהם וכ"ש כאן שרגלים לדבר שהמקדש והעדים עמו שלא כהוגן להתעולל בבנות ישראל עכ"ל: ועו' כתב בזה בתשובה שאכתוב בסמוך: **וכה"ג** עוד בסי' אלף ר"י על ראובן שאמר קדשתי דינה והיא מכחישתו וטען ראובן ששמעון ולוי הין עדי' ובאו ואמרו לא"דע וחזר וטען שיהודה ובנימין היו עידיו והוציא חתימתן ובאו גם יהודה ובנימין ואמרו שאין זה כתב ידן ושלא"דע שלא ראו הקדושין ולא חתמו כלל השבתי על עדות לחתימה שאין סומכין עליה דמפיהם בעי' ועל מה שהוספת שהעדים הראשונים הכחישוהו בודק הדין בעלמא אלו הביא עדים אחרים והעידו כדבריו היו נאמנים אבל כאן יש לחוש הרבה שזה עשה שלא כהוגן לעשות בנות ישראל כזונות ורגלים לדבר שהוא ועדין שקרנים ובסוף דבריו כתב ודינה שמוללת מב"ד לכתוב מה שהיה בפניהם כדין אמדה ודאוי לב"ד לכתו' אפי' מעלמן וליתן לה להסיר המכשולות ושלא ליתן מקום לפושעים לחלל ולנבל בנות ישראל ולהחניף הארץ: **וכתב** עוד שם כשבאו העדים השניים והכחישוהו ואמרו שאין זה כתב ידן אם אין כתב ידן יוצא ממקום אחר הם נאמנין כמו ששנינו בפ"ב דכתו' ואפי' אם היה כתב ידן יוצא ממקום אחר או שאמרו העדים כתב ידינו הוא זה אם אמרו מעולם לא התמנו ומזויף הוא זה הכל תלוי בראיי' הבית דין אם הוא יעיין וידקדק הרבה בדבר ויחקור וידרו' ויש יש הרגלים לדבר וכזה ראוי להורות עכ"ל ולפי מה שכתב בתשובה שקודם זו דאין סומכים על עדות קידושין שבשטר עד שיבאו ויעידו בפיהם וכו' נ"ל שזה שכתב בתשובה זו לענין שטרי ממונות הדברים אמורים ולא לענין שטר קידושין לכך יש לדקדק מתוך לשונו בתשובה זו: **המקדש** בפסולי עדות דאורייתא אינם קדושין בפ' זה בורר אמר רב נחמן חשוד על העריות כשר לעדות את' רב ששת עמי מרי ע' בכתפיה וכשר אמר רבא ומודה רב נחמן לענין עדות אשה שהוא פסול בין לאפוקה בין לעיולא כך היא גירסת הר"יף והר"אש וכן הם דברי הרמ"בם בפ"ד ולא כספרים דידן פ' זה בורר והיא גיר' העיטור דגרסי לא אמרן אלא לאפוקא אבל לעיולא לית לן בה ופי' ר"ת שבא על הערוה וכן משמע מדברי רש"י ומדברי הר"יף אבל התוס' והר"אש פירשו דהיינו חשוד בעלמא בלא עדים וכתב הרמ"בם אבל בפסולי עדות דרבנן וכו' עד סוף הסימן בפ"ד אלא שבמקו' מ"ש בספרי דבי' כופין אותו ליתן גט כתוב שם כופין אותה ליקח גט וסיים שם עוד וכן כל דין קידושין ספק ואם רצה לכנוס חוזר ומקדש ודאי ואם לא רצה לכנוס צריכ' גט ממנו מספק וכתב ה"ה דין הפסולי עדות מן התורה פשוט ומבואר בפ' זה בורר שהפסולים אינם כשרים לעדות אשה לא לעיולא ולא לאפוק' ודין הפסולי עדות מדבריהם מבואר בדברי קצת גאונים שדינן בהם להחמיר והרי דינן כקדושי ספק כמו שכת' רבינו ודע שבפסולי עדות יש מחלוקה בין המפרשי' ז"ל אי אלו הן מדברי תורה ואי אינו מדברי סופרים שקצת מן הגאונים סוברים שכל אותן שהן נלמדים מן המדרש כקרובי' הם הם מד"ס וה"כ רבינו בפי"ב מה' עדות והוא ג"כ מתפורש השני שהביא בספר המלו' וכבר חלקו עליהם ז"ל ואמרו שכל שהם מן המדרשים הם מן התורה בין קרובי' הם בין קרובי' שאב ודה דעת הרמ"בן והרש"בא ז"ל עד כאן ובתשוב' להרמ"בן סי' ק"ח ופי' קב"ה האריך בזה ועיין בתשובה להר"ש בן הר"ש בר צמח שכתבתי בס"ם זה והעיטור כתב פי"א דכל הני דפסולי מדרבנן אם קידש בפניהם אפי' שניה' עודים לא תפסי קדושין כלל ואינה צריכ' ממנו גט ורב אחא כת' דצריך גט ונסתפק' דהדרי וקדשי קדושי תורה ואי לא בעו יהבי גט מספ' ואפילו הכחישה האשה את העדי' צריכה גט מספק וכן דעת רבי' האי עכ"ל והגה"ו המרד' בפ"ב דקדושין והדרי הרמ"בם כדברי רבי' האי ז"ל ובתשובה להרמ"בן סימן קכ"ה הביא סברות אלו באריכה ועיין בתשובת הרי"בש סימן י"ד: **כתב** מהר"יק בשורש פ"ה מעשה היה בפני רש"י באחד שקדש בפני אנשים חבידיו וחזרו בתשוב' ואמרו שקידושין קדושין לשגריכה גט דא"עפ שחטא ישראל הוא ועוד שמא הדסרן תשוב' בלבבם וה"ל לגדיקי עכ"ל: (ז) ותשוב' זו היא בארחות חיים ודברי תמוהי' הם (ח) והרי"בש כתב בדין המומרים בסי' ד' וי"א וי"ב: **אם** קדש' בפני רבים וגנגלא בהם קרוב או פסול יתבא' בדברי רבי' בהמ"ע סי' ל"ו: **כתב** ה"ה בפ' הנז' דין קידושי ספק כתבו כאן רבי' ועוד יש להוסי' שאם עמד א' וקדש' הרי היא מקודש' לשני מספ' וצריכה גט משניהם או מגרש ראשון ונושא שני אבל לגרש שני ולכנו' ראשון לא שמא יאמרו החזיר גרושתו מן האירוסין אחר שנתארס' לאח' דומה לדין המבוא' פ"ט ילא עליה שנתקדשה לפלוני עכ"ל: **מצאתי** כתוב שאחד קדש בפסולי עדות והתירה ר' חיים הארוך וחלקו עליו חכמי טילטולא וגזרו עליו נדוי שיחזור בו מפני שמה שהעידו על אותן עדים שעברו על שבועתם אם היה שבוע' ביטוי בענין שכשנשבעו לא ירתה שבועה מפיהם לשק' לדעת הר"יף והרמ"בן והר"מה כשרים הם ואפי' לר"ת שפוסל גם בזומנוה הכא שצריכה גט שאינו פסול מן התורה אלא מי שעבר עביר' דשייך בה מלקו' ואע"פ שלא התרו בו אבל שבוע' ביטוי שנשבע לפרוע ולא פרע לא שייך בה מלקות דהתראת ספק היא שיכול לו' עדיין יש לי שהו' לקיי' שבועתי וכ"כ הרמ"ה ז"ל ופס' מלו' גדול איזהו רשע כל שעב' עבר' שחייב עלי' מלקות זהו פסול לעדו' מן התורה וכו' וגם על חילול שבת אם עבר על מוקצה או אפי' על הוצא' בזמן הזה אין פיסולן אלא מדבריה' וצריך הכרז' וכאן לא הכריזו עליו ומשמ' אין לנו לפסלו כי שמא לא חילל שבת אלא בשל דבריה' ואפי' הכריזו עליה' המקד' בפסולי עדות של דבריהם מקודש' ועוד אפי' היו פסולי עדות דאוריי' אם לא נתקבל' עדות פיסולם בפניהם עדות הפוסלים בטלה ומי שהורה להתירה אם ידע שלא נתקבל עדות פיסולם בפניהם ראוי לכבודו ולהחרימו ולקללו ולהשביתו אם לא יחזו' בו מיד שכיון שיצא קול שנתקבלו עדויות פיסולם שלא בפניהם היה צריך לחקור אם הדבר כת' הרש"בא בתשו' שנינו בפ' האו' האומר לאשה קדשתיך בפני פלוני ופלו' והיא אומרת לא קדשתני היא מותר' בקרוביו ואע"ג דמסו' לה התיכ' דאיסורה בקרוביו אין חוששין לו כלל לפי שהו' בחזק' היתר להם ואפי' הוציא קול בעי' שהי' מקודש' לו אין חוששין לקול זה וכדאית' בס"פ המגרש ואף ע"פ שאומר שיש לו עדים חתומי' בשטר שהוא קדשה בפניה' אין חוששין ומתירין אותה מיד להנשא כהיא דהאומר לאשה קדשתי שמתירין אותה מיד ואין חוששין ליה שאומ' שיש לו עדי' אלא שהלכו למ"ה ואמרינן בפרק שני דכתובות והא איכא עדים במ"ה כלומר עידי טומאה

לקדושין להצריכ' גט אבל קדש בפני עדים אפי' לא אמר להם אתם עדי' שפיר דמי המקד' בפסולי עדות דאוריתא אינם קדושין וכת' הרמ"בם אבל בפסולי עדו' דרבנן או בעדי' שהם ספק פסולי תורה אם רוצ' לכנוס חוזר ומקדש בעדים כשרים ואם לא רוצה לכנוס צריכה גט מספק ואפי' אם כפרה האש' ואומר לא קדשתני כופין אותו ליתן גט קטן

מג קטן שקדש או נשא אינו כלום דלא תקינו רבנן נישואין (א) לקטן ואפי׳ שלח לה סבלונו׳ משהגדי׳ אינו כלו׳ דלא חיישי׳ שמא שלח לה לשם קדושין ולאח׳ שיגדיל חלין הקדושין ואפי׳ אין עדים שבא עלי׳ משהגדי׳ אלא שנתייחד עמה צריכה גט ואם קיים משהגדיל כתובת׳ קיימ׳ וא״צ לכתו׳ לה כתוב׳ אחר׳ ודוק׳ מנה ומאתי׳ אבל תוס׳ אין לה המקד׳ קטנ׳ אינן קדושין אבל לאח׳ שתגדיל חלין הקדושין ואינ׳ צריכה קדושין אחרי׳ ומיהו תקנו לה נישואין ע״י אחי׳ ואמ׳ שאם אין לה אב או שהשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה שאין לה עוד רשו׳ בה והשיאו׳ אחיה ואמה לדעת׳ הוו קדושין ומ״מ אם רצה לצא׳ ממנו אינה צריכה גט אלא יוצאה במיאון כאשר יתבא׳ לקמן בהלכו׳ מיאון בע״ה ודוק׳ שיש בה קצת דעת להבחין בין טוב לרע כגון שאם נותנין לה צרור זורקתו אגוז נוטלתו כך יש בה דעת לשמור קידושיה אבל אם אין בה דעת כזה או אפי׳ יש בה דעת והשיאוה אמה ואחי׳ שלא לדעתה לא הוו קדושין כלל והרמ״בם כתב רפחו׳ מבת שש אפי׳ היא נבונ׳ לחש ביות׳ ומכר׳ ומבחנ׳ אינ׳ קדושין ואינ׳ צריכ׳ מיאון ואם יתר׳ מבת י׳ אפי׳ היא

ד"מ

(ד) וכ' כ"י פי' חכם הי"ם דפיה לנ"ד לפסוק של שקטנ' וגדוליית' וגבל גרלים לגמל שכנון לם תידי דסו' אחתי' ואמה ולא' עוד אגת ביבולין לפמב' על נכסים באם תתאן מפסיד כל בדוניית דכל בהוא לנפונהא דלשוגה' ים לכן דסו' ונכסי' אגל שקן שאין לו ביגואין אין לנ"ד דסו' אב כן עכ"ל:

היא שכלה ביותר הואיל ונתקדשה לדעת צריכה מיאון היתה מבת ו' ועד סוף י' בודקין אותה אם מכרת ומבחנת עסק הקידושין והנשואין צריכ' מיאון ואם לאו אינה מתקדש' ואינ' צריכ' מיאון וכל זמן שלא תמאן בעלה זכאי במציאת' ובמעשה ידיה ובהפר' נדרי' וחייב במזונות' ובפד' ונ' כל זמן שהיא תחתיו ואוכל פירותי' אבל אם הלך למ"ה ולותה ואכלה או לצורך פדיונ' ועמד' ומיאנ' אינ' חייב לשלם אע"פ שאכל פירותי' ואפי' הן בעין עדיין שליקטן ומונחין ברשותו אינו מחזירן ודינן בענין הכתובה יתבאר לקמן בדין היוצא' בלא כתובה:

מד חרש

והרשת אינן בני קידושים מן התורה ל"ש נשאו כיוצא בהן ל"ש חרש שנשא' פקחת או חרשת שנישאת לפקח אבל הכמים תקנו לה נישואין וכתב הרמ"בם לפיכך אם בא פקח וקדש אשת חרש הפקחת הרי זו מקודשת לשני קידושין גמורי' ונותן גט והיא מותרת לבעל' החרש ומ"מ אינה יכולה למאן שאם היתה יכולה למאן לעולם לא היה שום אדם נושא אותה וכתובה לא תקנו להם כאשר יתבא' לקמן בע"ה ושוט' ושוטה אין להן קדושין לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים לא שנא נשאו עם כיוצא בהן לא שנא עם פקחים כתב הרמב"ם שיכור שקדש קדושיו קדושין אפילו

בקבלת עלמ' אם יתומ' היא למיאון שצריכה למאן ואינה יולאה בלא מיאון דהכן בינמו' כל תנוקת שאינה יכולה לשמור קדושיה אינה צריכה למאן וזו יודעת לשמור היא ומ"מ או אפי' יש בה דעת והשיאוה אמה או אחיה שלא לדעתה לא הוו קדושין כלל במשנה פ' ב"ש (דף קח) אי זו היא קטנה שהיא צריכ' למאן כל שהשיאתה אמה או אחיה לדעתה השיאוה שלא לדעתה אינ' צריכה למאן ומ"ש בשם הרמ"בם דמתחלת מבת שש אפי' היא נבונת לאם ביותר וכו' עד ואם לאו אינ' מתקדשת ואינ' צריכ' מיאון שכל בפ"ד וכו' ז"ל גורם כגרסת הרי"ף וכתב ה"ה דברי ר' בזמנים אלו למדם ממה שפירשו ביבמות פרק ב"ש (דף קח) דבי חנינא בן אנטיגנוס אומ' כל תנוקת שאינה יכולה לשמור קדושי' אינה צריכה למאן ואמ' שמואל הלכ' כדברי חנינ' בן אנטיגנוס ובפ' האשה (דף סה). אמ' רבא הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין וכנגדן בקטנ' מתקדשת לנישואין ושני השמועות' האלו בשלכו' וזמן הפעוטו' ידוע בפר' הניזקין שהו' מבן ו' עד י' כל חד לפום חורפי' וכבר מבר זמן זה בשלכו' כאן בפ' האשה ושכים רבי' בין ב' השמועות' האלו שפי' יכול' לשמור קידושי' שאמ' רבי חנינא יודעת לשמור כסף קדושי' במקחם וממכר' בפעוטו' וכנפי' בפי' המשנ' שפיעורו של ר' חנינא היא מבת ו' ועד בת י' וכן כת' בעל העיטור וכן מוכח בירושלמי כמו שכתב הרא"ש וכן הסכים הוא ז"ל וכן עיקר ויש בסמנו' בזה שטה אחרת עכ"ל וכ' ב"י בפ' ב"ש שפר"ח מדקאמר ר' חנינא בן אנטיגנוס כל שאינ' יכולה לשמור קידושי' אינ' צריכ' למאן ש"מ דשפטי' היא ואם לא נבעלה כלל פריא לעלמ' ואפי' בגדלה וכתב עליו הרא"ש שאינו רואה הכרח בדבר זה לפי שיש לפ' דאינ' צריכ' למאן דקאמר לומר דאינו יורשה ואינו מטמא לה ואינו זכאי במציאתה ובהפרת נדרי' ואיפש' דר' חנינא בן אנטיגנוס אף הקטנ' שאינ' יכול' לשמור קדושים אינ' יוצא' בכדי אלא במיאון דאינה צריכ' מיאון דקא' אינו אלא לדברים האלו בלבד כמו שכתבתי: וכל זמן שלא תמאן בעלה זכאי במציאת' ובמעש' ידיה וכו' בפ' ב"ש (דף קח) איפליגו ר' אליעז' ור' יהושע ופסקו הרי"ף והרא"ש כר' יהושע דאמר קטנ' שהיא צריכ' מיאון בעל' זכאי במציאתה ובמעש' ידיה ובהפרת נדרי' ויורש' ומיטמ' לה כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר אלא שיוצאה במיאון ומ"ש וחייב במזונותי' ובפדיונה כל זמן שהיא תחתיו ואוכל פירותי' אבל אם הלך למ"ה ולות' ואכלה או לצורך פדיונ' וכו' בס"פ אלמנה ניזונת (דף ק) תנן דממאנת אין לה פירות ולא מזונות ובפ' שני דייני גזילות (דף קי) תניא כיצד אמרו ממאנת אין לה מזונות אי אתה יכול לומר ביושבת תחת בעלה שהרי בעל' חיי' במזונות אלא כגון שהלך בעל' למ"ה לותה ואכל' עמד' ומיאנ' ואשה דתנן דאין לה פירות כתבו התוספות והרא"ש אין לומר תקנת פירות דהיינו פרקונה דבעוד' יושבת תחתיו פשיטא דאם נשבית חייב לפדותה ואם מיאנה ואח"כ נשבית פשיטא דאינו חייב לפדותה ואם נשבית ומיאנה' ועוד' שבוי' פשיטא דאינו חייב לפדותה דאלמ' בכס"ג שבשבי' בחיי בעלה ומה אמרי' דאין היורשין חייבים לפדות' ובפירות שאכל נמי אין לפרש דאפילו קרן גופי' אם אכלו אין לה דאמרי' בגמ' אי דליתנהו אידי ואידי לית לה אלא איצטריך לאשמועינן דאין לה פירות שליקט אפילו הן מונחין בעין בתוך ביתו ועוד יש לפרש תקנת פירו' כגון שנשבית ולות' ופדת' עצמ' ואח"כ מיאנה דומיא דמזונו' דמפר' בפ' שני דייני גזילות כ' הר"אש בתשו' סוף כלל ל"ב כיון שהגיע לכלל שנותיו ומשבחינן ביה השת' סימני' מחזקי' ליה בגדול משהגיע לכלל רמי' לדבר וכו' ועוד דאי' מדאמרי' בפ' מי שמת אמ' שמואל בודקין לגיטין ולקידושין פי' אם הגיע לכלל שניו וקדש בודקין אותו אם הביא שתי שערו' קידושיו קדושין ואם דבדקינן ליה לאו משום דאי לא משכחינן ליה סימני' לא חיישי' לקידושין דהא אמרי' בפ' יוצא דופן קטנה שהגיע לכלל שנותיה חזקה הביאה סימני' וכו' אלא להכי מהכי' בדיק' דאי נמצא שערו' ופשטה ידה וקבלה קדושין נאמר שאינה צריכ' גט מספי' ואם לא נמצא שערות צריכה גט מספיקה דחייש' שמא נשרו ופר"י דצריכי' למימר דהכי בדיק' קודם קידושין היא דאי לאחר קידושין אפי' אם ימצאו שערו' צריכ' גט משניהם דשמא השתא הוא דאתו ובשעת קידושין לא הוו' דהכי אית ליה לשמוא' גופי' בפרק בתרא דקידושין גבי קדשה אבי' בדרך וקדשה היא את עצמ' והרי היא בוגר' לפנינו וכו' ומיהו לא דמי דהת' וכו' אבל הכ' כיון שהגי' לכלל שנותיו ודאי אית לן למימר כיון שלאחר קידושין נמלאו חזק' שגם בשע' קידושין היו בה כל זה פר"י וכ"ש אנ"ב דהלכת' דקי"ל כרב דאמר הרי היא בוגרת לפנינו עכ"ל וכן כתבו התוספו' בפרק מי שמת וכת' מורי הר"י בי רב ז"ל שה"ל דורמן והרא"ש חולקין על זה וכתב שצריך שיעידו עדים שו' חדשים קודם היה לה שתי שערות כדאמרי' אין בין נערו' לבגרות אלא ו' חדשים וכל זמן שלא יעידו על זה אפי' הכי' בת ט"ו שנים היא בספק קידושין ואם פשט' ידה וקבל' קדושין מאח' צריכ' גט משניהם ועיין בחידושי הרשב"א בפ' מי שמת (ד):

מד חרש והרשת אינן בני קידושין מן התור' לא שנא נשאו כיוצ' בהן ל"ש חרש שנשא פקחת וכו' אבל חכמים תקנו להם נישואין ז"ל הרמב"ם בפ"ד חרש שנשא פקחת וכן חרשת שנשאת לפקח אין קדושיהן גמורין מן התורה אלא מד"ס וכתב ה' המגיד ביבמות פרק חרש (דף קיב) במשנה ובגמרא שתקנו חכמים לחרש ולחרשת נשואין וכן מדבריהם' ויש חולקים בגמרא ואמרי שהן בספק קדושי תור' ואין הלכה כן: ומ"ש רבי' בשם הרמ"בם לפיכך אם בא פקח וקדש

לאשת חרש הפקחת הרי זה מקודשת לשני קידושין גמורים ונותן גט והיא מותרת לבעלה החרש בג"ז בפרק ד' וכתב ה' המגיד דברים פשוטים הם שכל שקדושים הם מד"ס קדושי תור' חלין בה וכתב רבי' ונותן גט והיא מותרת לבעל' החרש ובהשגות א"א טעה בזה שהיא' מותרת לחרש שמא יאמרו גיר' זה וכשם זה ונמלא מחזיר גרושתו מן הנישואין ע"כ ואני אומר לא טעה רבי' דע"כ לא אמרו אבל מגרש שני ונושא ראשון לא שמא יאמרו מחזיר ראשון גרושתו וכולי אלא כשהראשון יש לו קידושין מן התורה שאז יש לחוש שמא יאמרו גירש אבל חרש שאין לו קדושין ולא גרושין ד"ה אין לחוש שמא יטעו בו שאפילו יאמרו שגירש ואחר כך החזירה אינו עובר באיסור תור' ואין לנו להוסיף על הגזירו' של דבריהם וזה כ"ל מבואר בדברי רבי' עכ"ל: ומ"מ אינה יכולה למאן וכולי בר"ש חרש מ"ש קטנה דממאנה ומ"ש חרשת דלא ממאנה דא"כ מימנעי ולא נסבי לה ופרש"י מימנעי ולא נסבי לה הואיל ולעולם היא יכולה למאן מפני חרשות' אבל קטנ' גדול' יש לה וקבל מיפייסא לה כל שעתא עד שיעבור זמן מיאונה: ומ"ש וכתובה לא תיקנו לה כאשר יתבאר לקמן בע"ה בסי' ס"ז ושוטה ושוט' אין להם קדושין לא מד"ת ולא מד"ס ל"ש נשאו עם כיולא בהן ל"ש עם פקחין בר"ש חרש (שם) אמר רמי בר חמא מ"ש חרש וחרשת דתקינו לה רבנן נישואין ומ"ש השוט' ושוט' לא תקינו להו רבנן נשואין חרש וחרשת דקיימא תקנתא רבנן תקינו להו רבנן נישואין שוטה ושוט' דלא קיימא תקנת' דרבנן דאין אדם דר עם נחש בכפיפה לא תקינו להו רבנן נישואין ופיר' ר"שי דקיימא תקנתא דרבנן שדרכן להיות שלום ביניהם אפילו חרש וחרשת וכל שכן כשאחד מהם פקח אבל שוטה אפילו בפקחת לשוט' ושוט' לפקח' אין שלום ביניהם וכ"ש שוט' לשוט': **כתב** רבינו ירוחם בשם הרמ"ה מי שדעתו נלולה ומבין ומשיג הדברים על בוריין אע"פ שדלה ואלומ' קידושיו קדושין גמורים וכן גירושיו ואם דעתו משובשת שאינו משיג שום דבר על בוריו ה"ז בחזקת שוט' ואין קדושיו קידושין גמורי' ואם עתים כלול ועתים משובשת ולא ידעינן בעת שהוא עומד בדעתו ה"ז ספק כתב הרמ"בם שכור שקדש קדושיו קדושין וכולי שהגיע לשכרותו של לוט אין קדושיו קדושין ומתייסבין בדבר זה בפ"ד וכתב ה"ה בריתא בפ' הדר שכור מקחו מקח וממכרו ממכר עבר עביר' שיש בה מית' ממיתין אותו מלקו' מלקין אותו כללו של דבר הרי הוא כפקח לכל דבריו אלא שפטור מן התפלה עוד שם ל"ש אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכולם ומפני שהוא בעדיות השמולו' ע"כ כתב רבינו ומתייסבין בדבר זה עכ"ל: וכת' עוד סרים שקד' בין סרים חמה בין סרים אדם וכן אילוני' שנתקדש' הוו קדושין ג"ז בפ"ד וכתב ה' המגיד סרים שקדש וכו' נתבא' פי"ו מה' איסורי ביא' שסרים אדם אינו ראוי לבא בקהל והוא בלאו ומ"מ קדושיו קדושין כדאיתא ביבמו' ואין צ"ל סרים חמה שהוא כשר לבא ע"כ ודין אילוני' כת' זה מתבאר בהרב' מקומו' בכתובות וביבמות והטעם' רבינו יעקב ז"ל במשכ' אחרו' דיבמו' דאף ע"פ שלא הכיר בה כשקדשה צריכ' גט וכן עיקר עכ"ל ומ"ש רבינו בשם התום' דאילוני' שנתקדשה לא הוין קדושין אפילו מדרבנן ואינה צריכה גט בד"א באילוני' שיש לה סימני אילוני' וכו' אבל ספק אילונית צריכה גט בריש יבמות (דף ג) כתבו התוספו' והר"אש דמשמע דאילוני' לא בעיא גיט אפי' מדרבנ' דאי בעיא גט מדרבנן לא הוה נרת' מתיבמת וקשה דתקן בהסולא שמוליא את אחיו משום אילוני' לא יחזיר ומשמ' התם דבעיא גיטא וי"ל דהתם איירי שמוליא משו' ספק אילוני' שאין הסימנין ניכרי' בה יפה ע"כ וסימני אילונית שכתב רבי' מבוארי' בפ' הערל: (דף פ) ומ"ש שבא' מאלו תבוג' אילוני' כר' שלמד כן מדין סימני סרים דאיתא בפ' הערל ואיפלינן התם אי בעי' שיהו כולם או הגי בא' מהם והלכ' כר"י דאמר דבא' מהם הגי ומשמע לרבי' דה"ה לסימני אילונית בחד מינייהו סגי ואיכא למידק היכי משכחת לה ספק אילוני' הא אם אין בה שום סי' אפילו לכלל ספק לא באת ואם יש בה אפי' סי' א' הרי היא אילוני' ודאי וצריך לומר כגון שאותו סי' שנר' בה אינו מבורר יפה אבל מדברי הרמ"בם בפ"ב מה' אישות נר' שצריך שיהיו בה כל הסימנים האלו וכן נר' מדברי רבי' ירוחם טומטום ואנדרוגינוס שקדשו או שקדשם איש כתב הר"מבם שקדושיהם ספק וצריכה גט מספק בפ"ד וכתב ה"ה הדין הזה הוא בבריית' בפ' הערל ואנדרוגינוס פוסק רבי' כר' יוסי דבריית' שם (דף פג) דאמר בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בה חכמים אם זכר אם נקב' ועל מ"ש רבי' צריכ' גט מספק כתוב בהשגות א"א ולמה הם צריכים גט מספק והלא אינם ראויים ליבם' כלל ע"כ ורבי' הזכי' ב' דברים כשקדשו הם וכשנתקדשו הם ובודאי כשקדשו דבר פשו' שצריכים ליתן גט להתי' אשה זו אבל כשנתקדשו הם י"ל שהצריכן רבי' גט לענין הבא עליה דרך נקובתן שלא יהא כבא על אשת א"א עכ"ל: ומ"ש רבי' שכ"כ רב אלפס בס"פ הערל פסק כר' יוסי דבריית' דאמ' אנדרוגינוס בריה בפני עצמ' הוא ולא הכריעו בו חכמי' אם זכר אם נקב': ומ"ש בשם התוספות והר"אש שם בתר דאמרינן דליתא למתני' דקתני רבי יוסי אומר אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומ' מקמי' בריתא דקתני ר' יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו בו חכמי' אם זכר אם נקב' אמרי' אמרי בי רב משמי' דרב הלכ' כרבי יוסי באנדרוגינוס וכתב הר"אש מתוך דברי רב אלפס משמע דהא דפסק משמי' דרב הלכ' כר' יוסי אר"י דבריית' קאי ורש"י

פירש

(א) וכ' המרדכי [illegible] שיש לו אשה וקידש עוד אחרת הויא מקודשת [illegible] חר"ג ועי"ל סי' נ"ש

פירש דא"ר יוסי דמתני' קאי ופליג אהא דאמר' לעיל משמי' דרב וליתא למתני' מקמי בריתא וכן פר"י וכיון דפליגי אליבא דרב משתבר כדאמרי' בי רב דשמואל סבר כוותיה דאמר ליתא לברייתא מקמי מתני' ולהאי פיסקא חייבים עליו סקילה וכו' מקומות כרבי יוסי דמתני' ע"כ: **כתב** הרמב"ם המקדש א' מכל העריות לא עשה ולא כלום וכו' חוץ מן הנדה שהמקדש נדה מקודשת קדושין גמורין ואין ראוי לעשו' כן בפ"ד וזה דמקדש א' מכל העריות לא עשה כלום מבוא' בפ"ק האומר (דף סז) וילפי כולהו עריות מדכתי' כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הוקשו כל העריות כולן לאחות אשה מה אחות אשה לא תפסי בה קידושין אף עריות כולהו לא תפסי בהו קדושין ואחות אשה נפקא מדכתי' גם לא תקח כלומר לא יהא לך בה ליקוחין: ומ"ש דמקדש נדה מקודשת ג"ז שם ויליף לה מדכתיב ותהי נדתה עליו אפי' בשעת נדתה תהיה בהוייה' ועל מ"ש הרמב"ם ואין ראוי לעשו' כן כתב ה' המגי' שכיון שאינה ראויה לביאה ולא אף לחופה כמו שיתבאר פ"י אין ראוי לקדשה ויש מי שכתב שטעם דברי רבי' הוא משום יגע בבשר' עכ"ל ומ"ש שמקדש אחד מן השניות או מאיסורי לאוין או מאיסורי עשה וכו' כל זה לשון הרמב"ם בפ"ד אלא שנוסחת הרמב"ם בתחלה כתוב חוץ מיבמה שנתקדשת לזר שהיא מקודשת בספ' ואח"כ כתוב אע"פ שאסור לו לכנוס אחת מכל אלו הר"ז מגר' בגט וכתב הר"ב המגיד השניות כבר נתבא' דיב' פ"א שהם מדבריה' ואיסורי לאוין ואיסורי עשה ואע"פ שהן מדבריה' קדושין תופסין בהם בהדיא משנה שבפ' האומר וכתב עוד וכן היבם שקידש לרת יבמה וכו' כך הוא עיקר ההגה' בדברי רבי' ובקצת נסח' לרת ערוה' וטעות סופרי' הוא לפי שלרת ערוה היא אשת אח שלא במקו' מצוה והיא בכרת ואין קדושין תופסין בה אלא לרת יבמה הוא נפי' שהאח' שמת היו לו ב' נשים ונתייבמה האחת מהן ולרתה אסורה לשאר האחין בעשה שנ' יבמה יבא עליה ולא על לרתה ולאו הבא מכלל עשה עשה וכן מבוא' פ"א מה' יבום: וכתב עוד חוץ מיבמה שנתקדשה וכו' בפרק האשה רבה (דף לב) אמר רב אין קדושין תופסין ביבמה שנאמר לא תהיה אשת המת החוצה לזר לא תהא בה הויה ושמואל אמר בעיותנו צריכה גט מספקא ליה לשמואל אי לא תהיה אי ללאו הוא דאתא אי דלא נתפסו בה קדושין אתא ופסק אמימ' הלכתא כוותיה דשמואל: המקד' גויה או שפחה אינו כלום שאינן בני קדושין כ"כ הרמב"ם בפ"ד והוא פשוט משנה פ"ק האומר (ד' סו) ויליף לה בגמרא מקראי ומ"ש וכן גוי ועבד שקדשו בת ישר' אינו כלו' ג"ז כתב הרמב"ם בפ"ד ובכמה מקומו' אמרי' דגוי ועבד אין בתורת גיטין וקדושין ובפ' החולץ (ד' מה) אמרי' דגוי ועבד לאו בתורת קדושין נינהו וכתב רש"י דילפי' לה מדכתיב שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמו' וגוי נמי ליתיה בכלל קדושי' דכתי' בהו לא תתחתן בם לא יהא לך בהם חיתון ובשאר אומות בתיב ואחר כן תבא מכלל דמעיקרא לית בה הויה ומשני קרא' נפקא לן בקדושין דלא תפסי קדושין בכתובת וגוי נמי מגלי למילף מינהו ובפ"אלתו' דרב אחאי שפיק מהא והיא בעולת בעל ודרשי' בסנהדרין בעולת בעל יש להם נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להם וכ"ש דארוסה לית להו ובילה נמי להם קדושין לית להו דאיתקוש הויות להדדי: ישראל מומר שקידש קדושיו קידושין וצריכ' ממנו גט בפ' החולץ (דמז) תניא טבל ועלה הרי הוא כישר' ואמרי' למאי הלכתא דאי הדר ביה ומקד' בת ישראל ישר' מומר הוא וקדושיו קדושין והכי אמרי' נמי בפ' עד כמה וכתב הטיעו' דעדקא' קדושיו קדושין ולא קאמר תופסין פ"מ דאורי' תפסי קדושין וכן הם דברי הרמב"ם שכתב בפ"ד הרי אלו קדושין גמורים: ומ"ש וי"א דמומר לחלל שבת בפרהסיא ולע"ז דינו כגוי גמור' ואין קדושיו קדושין בעל העיטור הבי' סברא זו וכתב עליה ואסתברא דקי"ל גויים שבח"ל לאו עובדי ע"ז הם ואידך' אינו מומר לעבודה זרה ומחלל שבתות בפרהסיא ליתא אלא בעבודת קרקעות וקידושיו קדושין וגרושיו גרושין ובפס רפ"י כתב דאפי' מומר לע"ז ולחלל שבתו' קדושיו קדושין וכן דעת הרמב"ם בפ"ד וכתב הרב המגיד בפ"ד נו הסוגיא שבפ"ק דיבמות כ"ל שאפי' זרעו שהוליד משהמיר דהו אם קדש אותו זרע ישראלי' קדושיו קדושין ודוקא שהולידו מישראלית ואפילו מומרת אבל הולידו מן הגויה אין תופסי' להם שהרי אפי' ישראל גמור שבא על הגויה והוליד ממנה בן אינו קרוי בנו אלא בנה וזה ברור עכ"ל: (ב) ישראל מומר שיש לו בת קטנה או נערה אם יכול אביה לקבל קידושי' או ביטה בתשובו' מיימוני' שבסוף ספר נשי': וכותי' הוה עובדא ואצרכיה גיטא רב יהודאי ומר רב שמואל ריש כלה בספר העיטור ואע"ג דאמרי' בפ"ק דחולין דעשאום כגוים גמורים לכל דבריהם משמע להכי הבוקא דהיינו דוק' לענין שלא נסמוך עליה' באיסור והיתר אבל לספקיע קדושיה' לא וכתב הרמב"ם מי שחציו עבד וחציו בן חורין שקידש ישראלית הוו קדושי' ספק

ד"מ (ג) וכ"כ המרדכי סוף החולץ [illegible]

ולריך גט בפ"ד וסי' בספ' החולץ (ד' מג) בעי' דלא איפשיט': כתב הרמב"ם המקד' מי שחציה שפחה וחציה ב"ח לא' מקודש' קדושין גמורין עד שתשחרר וכיון שנשתחררה גמרו קדושיה כקדושי קטנה שגדלה ואינו צריך לקדשה קדושין אחרי' בא אחר וקדש' אחר שנשתחררה ה"ז ספק קדושי' לשניהם עכ"ל הרמב"ם בפ"ד ורבי' כתבו בקיצו' ודייה אלו איתנהו בשפולא דגרסי' התם דרש רבה בר רב הונא כשם שהמקדש חצי' אשה אינה מקודשת כך חציה שפחה וחציה ב"ח שנתקדשה אין קדושיה קדושין וא"ל רב חסדא מי דמי התם פ"י בקניינו הכא לא פ"י בקניינו הדר אוקי' רבא בר רב הונא' אמורא עלי' ודרש והכשל' הזא' תחת ידיך אין אדם עומד על דברי תור' אא"כ נכשל בהם אע"פ שאמרו המקד' חצי אשה אינה מקודש' חציה שפחה וחציה ב"ח שנתקדשה קדושי' קדושין מ"ט הכא פ"י בקניינו הכא לא פ"י בקניינו א"ל שאני כשם שהמקד' חצי אשה אינ' מקודשת כך חציה שפחה וחציה ב"ח שנתקדש' אין קדושיה קדושין איתמר חציה שפח' וחציה בת חורין שנתקדשה לראשון ונשתחררה וחזר' ונתקדשה לשמעו' רב יוסף בר חמא א"ר נחמן פקעי קדושי' ראשון רבי זירא אמר ר' נחמן גמרו קדושי ראשון וכתב הרא"ש והלכתא כרב חסדא ורבה בר הונא דסוגי' דשמעתין כוותייהו והא דקדושיה קדושין גלו להיובי מיתה הבא עליה לא אשם וכן שוכב מדקאמר ג' ואם נפשך לו' וכו' וכן פרש"י בשמו' גמרי קדושי ראשו' ומעיקרא הוה חייב עליה אשם והשתא הוי כמיתה כדקאמ' בתר הכי לא יומתו כי לא חופשה הא חופשה יומתו וגבי פלוגת' דרב יוסף בר' חמא ורבי זירא כתב לא איפסיקא הלכתא כמאן וכן רב האי' בגט' מספק' ליה הלכך צריכה גט משנים' ואם רצו א' מגרש וא' כונס ואם מתו את שני שאחד חולץ ואח' של השני או חולץ או מייבם עכ"ל כלומר אבל לייבם את' ברים' לא דילמ' פגע ביבמ' לשוק וכדאמריקן בפ"ב דיבמו' והר"ן הביא דברי' אלו בפ"ק דקדושין ופס' גם הוא הלכה כרבה בר רב הונא ורב חסדא ואע"ג דרב ששת פליג עלייהו שמעינן דקי"ל דמקודשת משום דרב חמא ורבי זירא ס"ל דתפסי בה קדושין מדפליגי בנשתחרר' אי גמרי קדושי ראשו' או פקעי וכת' שכן דעת הרמב"ם וגבי פלוגת' דרב יוסף בר חמא ור' זירא כתב נקטינן דספיקא היא וכן פס' הרמב"ם ז"ל אבל יש לתמו' על מה שכתב שמקד' אשה שחציה שפחה וחציה ב"ח אינה מקודש' קדושין גמורים עד שתשתחרר (ד) וכיון שנשתחררה גמרו קדושיה מדבריה' אע"פ שלא בעל כל שלא בא אח' וקד' כקדושי קטנה שגדל' ואינו צריך קדושין אחרי' שהיי' יכולה לומר אע"פ שלא בעל ולמאן לריכים להכי והא כיון דמספקא לן אי גמרי קדושיה או לא פשיטא שאינה יכולה להשמיט ממנו ומה ענין זה לקטנה שגדל' ואם בא לומ' דמדאוריית' גמרי קדושי' א"כ כשבא אחר וקדש' למה כתב הה"ז ספק קדושין וכבר השיגו הראב"ד ז"ל ולאיתי מי פרוכ' לקיי' דבריו וס"ק אם בעל לאח' שנשתחרר' גמרו קדושי' כקדושי קטנה שגדל' ובעל לאח' שכחן שהיא מקודש' גמור' ואין זה כלום דאלי דקטנה שגדלה ובעל לאחר זמן הייני טעמא דמקודש' גמורה שיא לפי שאדם יודע שאין קדושי קטנ' כלום כדאיתא בכתובות וביבמות אבל בחציה שפחה וחציה ב"ח כיון דתפסי בה קדושין ובשנשתחרר' מספק' לן אי פקעי קדושי היכ' ניע' ידע שאין קדושיה כלום וגמר ובעל לשם קדושין ומי איכ' מידי דאנן לא ידעי' ואיהו ידע ולפי' אין דברי הרמב"ם ז"ל במקום הזה מחוורין עכ"ל הר"ן ז"ל והרב המגיד ליישב כמה לדחיה ליישב דברי הרמב"ם ובסוף העלה שהוא פסוק הוא' כמ"ד דמקודש' פי' אבל איכה כמ"א שהרי אין בה עית' ובפלוגת' דרב יוסף בר חמא ור' זירא פסק שהו' ספק ומ"ש שאינו צריך לקדשה קדוש' אחרים אינו משני שיהו שרלפונים גמורים אלא כל שבא עליה אח"כ ביאתו עושה אותה א"א גמורה וה"ז כקטנ' עכ"ל כבר כתבתי בסמוך מה שהק' הר"ן על זה דהיכי כימא ידע שאין קדושי' כלום וכו' ומי איכ' מידי דאנן לא ידעי' ואיהו ידע ולי נר' דאיכה קושי' דאנן אמרי' הכי אדם יודע שאין קדושי' תופסין בשפח' וכשהי' שפח' וחצי' ב"ח ספוקי מספק' ליה אי תפסי אי לא וכשנשתחרר' גמ' ובעל לשם קדושין וכו' שיש ליישב דברי הרמב"ם בשלא בעל והכי קאמ' הא על פי שקדושין אלו איפליגו בהו אמוראי אם היא מקודשת היינו דוקא לענין עם בא אחר וקדש' אבל לענין להתיר' למקדש על ידיהם לדברי הכל עלו לו אותם קדושין ואינו צריך לקדשה קדושין אחרי' דקדושין הללו פיש בהם לד של קול' דהא לא פ"י בקניינו לא גרעי מקדושי קטנ' שהם דרבנן וכי גדלה עלו לו אותם קדושין ואינו צריך לקדש' קדושין אחרי' וה"ל דכוותה ומ"ש הר"ן בשם הרמב"ם וכיון שנשתחרר' גמרו קדושיה מדבריהם אע"פ שלא בעל וכו' אינו נוח לי שהרי בנוסחאו' הרמב"ם אינו כתוב כן ועוד בין שתאמ' שכך היא נסחתו של הרמב"ם לפי דעת הר"ן בין שתאמ' שהי' לימוד לדברי הרמב"ם כיון שכתב דלהרמב"ם כיון שנשתחררה גמרו קדושיה מדבריהם א"כ היאך כתב אחר כך ואם בא לו' דמדאורייתא גמרי קדושיה ונראה שהוא ביאור לדברי הרמב"ם אבל לפי הסיותר נראה מדברי הרמב"ם הוא דמדבריהם קאמר משני כך נתבו בסינו הוא תלפון הרמב"ם והקשה עליו ואח"כ כת' ואם בא לומר דמדאורייתא

אפי' נשתכר הרבה הגיע לשכרותו של לוט אין קדושיו קידושין ומתיישבין בדבר זה ופתב עוד סרים שקדש בין סרים חמה בין סרי' אדם וכן אילונית שנתקדשה הוו קידושין והתוספות כתבו דאילוני' שנתקדשה לא הויין קידושי' אפילו מדרבנן ואינ' צריכ' גט בר"א באילונית שיש לה סימני אילונית שאין לה דדים או שהתשמיש קשה לה או שקולה עבה כקול האיש או שאין לה בשר גבוה ועגול כמין כף למעלה מאותו מקום שבאח' מאילו השוב' אילוני' אבל ספק אילונית צריכ' גט וטומטו' ואנדרוגינוס שקדשו או שקדשם איש כתב הרמב"ם שקידושיהן ספ' וצריכין גט מספ' וכן כת' רב אלפס והתוספות כתבו דאנדרוגינוס ודאי זכר הוא וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל כת' הרמב"ם המקדש אחת מכל העריו' לא עשה ולא כלום שאין קידושין תופסין בהן חוץ מהנדה שהמקד' נדה מקודש' קידושין גמורין ואין ראוי לעשו' כן: המקד' אחת מן השניו' או מאיסורי לאוין או מאיסורי עשה וכן היבם שקד' צרת יבמה הרי זו מקודש' (א) קידושין גמורים אף ע"פ שאסור לו לכנו' אחת מכל אלו הרי זה מגרש בגט חוץ מיבמה שנתקדש' לזר שהיא מקודשת מספק ע"כ המקד' גויה או שפח' אינו כלום שאינן בני קדושין וכן גוי ועבד שקדשו ישראלי' אינו כלום ישראל מומר שקידש קדושיו קידושין וצריכה ממנו גט וי"א דמומר לחלל שבת בפרהסיא ולע"ז דינו כגוי גמור ואין קדושיו קדושין ולא נהירא וכותי הוה עובדא ואצרכיה גט רב יהודאי ומר רב שמואל ריש בלהוכת' הרמב"ם מי שחציו עבד וחציו בן חורין שקדש ישראלית הוו קידושין ספק וצריכה גט כתב הרמב"ם המקדש מי שחצי' שפחה וחצי' בת חורין אינה מקודשת קידושין גמורים

גמורי' עד שתשתחר' ולאחר שתשתחר' אין צריכ' קידושין אחרי' וא"א הר"אש ז"ל אמר דהוו קדושין גמורים (ג) וצריכה גט ומיתו הבא עליה אינו חייב מיתה כמו על שאר אשת איש אלא חייב אשם ואם נשתחררה לגמרי וקדשה אחר מקודש' לשניה' וצריכ' גט משניהם או אחר מגרש ואחר נושא ואם מתו אחיו של אחר חולץ ואחיו של שני חולץ או מיבם:

מה חוששין לסבלונות ופרש"י שאם שדכה תחילה ואח"כ שלח לה סבלונות בעדים אנו חוששין שמא שלחם לה לשם קדושין וצריכה גט לפיכ' אם רוב העיר רגילי' לקדש ואח"כ שולחים סבלונות חוששין שמא לשם קידושין שלחם אבל אם רוב העיר רגילי' לשלוח תחיל' ואחר כך מקדשין אין חוששין ר"ח פסק אפי' הרוב שולחי' הסבלונו' תחילה ואח"כ מקדשין חוששין למיעוט שמקדשין תחל' להחמיר ופירש ג"כ חוששין לסבלונו' שמא קדשה בפני עדים והלכו להם למדינת הים ולפי זה אפילו לא שלחם בעדים חוששין להם ויצא גם כן קולא מתוך זה הפירש שאם יש עדי' שלא קדשה אחר השידוכין שאין חוששין באילו הסבלונות משום קדושין ולפרש"י חוששין הלכך טוב לחוש לשני הפרושין להחמיר וכן היא מסקנת א"א הר"אש ז"ל

והוששין

קדושין הרע' מכרעת שאין לחוש לשום פוסק כדמשמע מתוך ל' המרדכי פ' האי' מקדש ה"ט אע"פ שאני מדמה בע"ד איני רוצה לעשו' מעשה באיסור ערוה חמור כזה ואף ע"פ שאין להחמי' בו כ"כ א"כ הוא דלכל הפחו' רובא מסבלי והדר מקדשי דהא הזיכ' דסמכי רבנן ארובא לענין שאם נשאת לא תצא נבי מים שאין להם סוף מ"מ אין להקל לכתחלה' לע"ד ע"כ ועוד כתב בזה בסורם קע"א וכת' בטור' ק"א הכת' מהר"ס נתנו' דמי יכנים ראשו לאותו ספק לידע מנהג המקו' שהוא יוצא מהם ואין כ"כ מתוך דברי בעל ח"ס שהבי הביא דברי ר"ת להחמיר ולחוש למיעוטא שמקדשין ואח"כ שולחין סבלונו' משמע מתוך דבריו דוקא היכא דאיכא מיעוט' אישא דמקדשי

כיון דכולהו מסבלי והדר מקדשי וכן דבר פשוט הוא שנותן כסף או שוה כסף ליד האשה אפי' בפני עדים אע"פ שהי' דעת שניהם לקדושין אינן קדושין עד שיאמר' לה שנותנן לשם קדושין או עד שידבר עמה בעסקי קידושיה בפני העדי' השם במעמד ההוא ויתן לה בעוד שעוסקין בענין הקדושין ממש ולא אפי' מענין לענין ובאותו ענין וזהו מפני שהעדי' קורין אות' בערותן איספוז"ס כן הוא מנהג לקרו' כן לכל משודכת אפי' בלא קדושין וכן לפעמים שקורין אותה נובי"א שידוע לכל שאין נובי"א ממש אלא לאח' כניסה לחופ' וכאן סכל מודי' שלא נכנסה לחופה וקרוב אני לומר שאפי' היו קלא בני העיר מקדשי והדר מסבלי כיון שאין עושין כן אלא בפרסו' גדול בחזן ובעשרה וכזה מנהג פשוט בגזירה והרם הקהלות שלא היה לכן לחוש לסבלונו' דאמרי' ניחוש לשמא קדשה בעשרה כמנהג א"כ קלא אית לה כמ"ש ואם מקדש בעדי' בלבד ושלא כפי התקנה

וחוששין לכתובה שאם כתב לה כתובה ולא הגיע עדיין לידה רואין אם דרך מקצ' אנשי העיר שמקדשין ואח"כ כותבין כתובה חוששין שמא נתקדשה אע"פ שאין שם סופר מצוי ואין אומרים שמא הסופ' נזדמן לו וקדם וכת' ואי דרך כל אנשי העיר שכותבי' הכתובה קודם הקדושין אין חוששין לקדושין:

מו פנויה

שיצ' עליה קול שנתקדשה חוששין לו וצריכה גט והוא שהקול ברור והוחזק בב"ד פי' כשיצא הקול בדקו ב"ד אחריו ומצאוהו נכון אבל אם אינו ברור או לא הוחזק בב"ד לא וכיצד הקול הברור כגון ש:או עדים והעידו שראו נרות דולקות ומטות

מסבלי דדין מיעוטא נסבל' או לרוב' עבידי חל' בזה לא דבר הר"ס וכת' עוד הם לכשת"ל בלי' ככרי שבא מארץ אחר' ונותן הסבלונות שהוא 'לא מהם נשמע שילא מארץ ובא לכאן ומנו וידוע לנו מנהג אנשי מקומו על הברור קייסי' למיעוטא וכ"ש שיתיר אפי' לדברי ר"ת ניה דהוא מאתרא דכולהו מסבלי בריסא בכדון זה נפרע כאשר כנעם הקהין סמוך

אין לחוש מן הספק דמסתמא לא עבר על החרם ... אפי' שהתב מהר"ן חביב ז"ל על ענין סבלונו' פי' שאחר זה שאע"פ שהיו קולין אותה אלו שכן דרך העולם לקרוא למשודכ' ארוס' כת' שהיתה משודכת לראובן ובקש שיושיבו המשודכת טבעת ונתינת טבעת הוא אלא כנתינת קידושין המשונכין כל שהדבר מפורסם אלא כנתינת זו ודאי שהיתה משודכת לו וקבלה טבעת הקפיד בדבר ודאי משמע שלכך נתכוין ואע"ס

הסבלונות לשם קידושין ומה שדימה זה לאומרת לבעלה גרשתני איכו דומ' לו אלא לאומר לאשה קידשתיך והיא אומרת לא קדשתני וכיון שבלא סבלונו' ומנהג המקום דמקדשי והדר מסבלי והוי כאלו יש לו עדים שקדש' הוא אינה נאמנת לומר קדשתני:

(ז) וחוששין לכתובה שאם כתב לה כתוב' ולא הגיע עדיין לידה רואין אם דרך מקלת אנשי העיר שמקדשין ואח"כ כותבין כתובה חוששין שמא נתקדשה וכו' בפ' האיש מקדש בעא מיניה רב אחא בר רב הונא מרבא הוחזק שטר כתובה בשוק מהו ומסיקנא אמר רב אשי באתר דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישי' כתב והדר מקדשי לא חיישי' מקדשי והדר כתבי פשיט' לא צריכה דלא שכיח ספרא מהו דתימא ספרא הוא דאתרמי קמ"ל ופרש"י הוחזק שטר כתובה בשוק שרא שטר כתובה מהו אם נתקדשה לאמר עכו להחזיקה כמקודשת לראובן ' דלא שכיח ספרא אין הסופר מצוי בעיר תמיד ספרא הוא דאתרמי ליה וקדם לכתוב קוד' קדושין וכת' הרמב"ם בפ"ט הוחזק שטר כתובתה אם דרך מקצת אנשי המקו' שמקדשין ואח"כ כותבין חוששין לה ואע"פ שאין שם סופר אין אומרים שמא מפני הסופר שמצא הקדי' וכתב ואם דרך כל אנשי המקו' שכותבין הכתוב' קוד' הקדושין אין חוששין לה וכו' ולטעמיה אזיל שגורס בענין מקדשי והדר מסבלי כגרסת הרי"ף והגאונים דחיישי' למיעוטא להחמיר ולרש"י דגרים בהסיא דסבלונות דלא חיישי' למיעוטא ה"ל דכותה וכ"כ עדברי ה"ס ורבי' פתם וכתב כלשון הרמב"ם ז"ל ולא בא לבו לזה ואיפשר שטעמו מפני שהעלה בדין הסבלונות דטוב לחוש לפני הפרושים להחמיר:

מו פנויה

שילא עליה קול שנתקדשה חוששין וכו' בסוף גטין (דף פח) תנן ילא שמה בעיר מקודשת ה"ז מקודש' ובלבד שלא יהא שם אמתלא' ובגמ' (דף פח) אמר רב אשי כל קלא דלא אתחזק בב"ד לאו קלא הוא וגר' מדברי הרמב"ם בפ"ט דהא דאמרינן ילא שמה בעיר מקודשת ה"ז מקודשת לאו למימרא דמחזיקים אותה בודאי מקודשת לאותו איש שילא שמה שנתקדשה לו אלא בחזקת ספק מקודשת היא דמחזיקינן לה וכך הם דברי רבינו שכתב חוששין לו וצריכה גט

[illegible]

ומטות מוצעות ונשים שמחות לה ואומרות נתקדשה פלוני' היום לפלוני [א] או שיאמרו פלו' מהיכן שמע מפלו' ופלוני ופלוני מפלו' ופלו' והלכו להם למדינת הים ודוקא תרי מתרי כדפרישית כגון ששמ' ראובן משמעון ולוי ושמעון ולוי משישכר ויהוד' אבל חד מחד [ב] או תרי מחד לא אבל חד מתרי כתב הרמב"ן דהוי קלא אפי' אשה שאמרה מפי תרי ודוקא שהלכו בשני' שהלכו למדינת הים דמרתתי היום או למחר אתו [ג] אבל אם תולין בשני' שמתו לא הוי קלא וא"א ז"ל כתב דלא מהני אלא תרי מתרי וכן אם אינם מוכירים שנתקדשה לפלו' אלא שנתקדש' סתם או אפי' אומרים נתקדשה לפלו' ואומרים שנתקדשה לו בעיר אחרת או שאומרי' פלונית תתקדש היום לפלו' אינו קול ואם יצא הקול שנתקדשה לפלו' וגירשה אין חוששין לאוסרה משום הקידושין ואסור' לכהן משום קול הגרושין וכל קול שיש לו אמתלא ששובר' אותו כגון שיצא הקול שקדשה על תנאי או שזרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה או אפי' אם יש לחוש לאמתלא לבטל הקול כגון שיש להסתפק אם יש בקדושין ש"פ או שמא קטן היה אין חוששין לקול וכגון שיצא האמתלא מיד עם הקול אבל אם יצא הקול ברור ולאחר זמן יצא האמתלא אינ' מבטל' הקול והרמב"ם כתב יצא הקול שנתקדשה ולאחר ימים יצא האמתלא אם נראין

זמן בבדיקת הקול מפי עדים כדר' אבא: וגם התו' כתבו מסתמא לא פליג ר' אבא לעולא דלעיל ואבריית' דלעיל וכן משמע מדלא קא' ור' אבא אמר אלא לעיל דאיכא רגלי' לדבר לא בעינן שיגיע לדבר ברור אבל הכא דליכא רגלים לדבר בעינן שיגיע לדבר ברור וה"ל הר"ן ה"ר אבא וכו' לא כדי שיאמרו פלוני' מסיכן שמע מפלו' ופלו' מפלו' כלו' דאיכא קמן עד א' שאומר אני שמעתי מראובן ועד אומר אני שמעתי משמעון דהשת' איכא תרי סהדי דמסהדי מפומא דתרי אחריני והלכו הני קמאי לא"כ ורבותא קמ"ל דאע"ג דכל חד וחד מפום חד בלחוד קא מסהדי ואין כאן ב' ששמעו מפי הכיס כא' בהכי סגי ולישנא דכדי שיאמרו ה"ק שהקול יוצ' כך שראובן שמע משמעון ולוי מיהודה והלכו להם שמעון ויהוד' ובא לפנינו ראובן ולוי והעידו ששם שמעו כמו שהקול יצא ויצא דל' אבא לא פליגא אדעולא דא' כדי שיהו נרות דולקות וכו' אלא בדעולא דאיכא רגלים לדבר לא בעי' כדי שיאמרו פלוני מסיכן שמע מפלו' וכו' דמשמע בגמ' דקרו ליה דבר ברור אבל כל שאין רגלים לדבר בעינן דבר ברור כה"ג ועוד דנראה' דעולא לא שייכא אלא בקדושין ונראה' דר' אבא שייכא בין בקדושין בין בגרושין והרמב"ם כתב בפ"ט וכן אם באו שנים ואמרו ראינו כמו שמחת ארוסין ושמענו קול שהיה ששמענו מפלו' שנתקדשה פלונית בפני פלו' ופלו' וכו' מדברין דבדעולא היינו ששמענו דקאמרי טובא פלו' נתקדש' היום וכו' אב'אע"פ שלא שמענו לא מה ולא אמרו נ"כ נתקדשה היום אלא נתקדשה שהם שני כיון שהקול גומר לב' שהלכו להם אבל מה שהוא אומר דשני בב' מעידים ששמעו מה ששמע כן עפי שני אינו יכול ליסבן ללפון סגמ' אא"כ נור' כדי שיאמרו פלו' שמע מפלו' ופלו' והלכו להם למ"ה עכ"ל הר"ן ז"ל:

וכתב ה"ה שהרשב"א פי' דדוקא בדאיכא תרי דשמעי מתרי וכדפי' הרמ"ה ז"ל וז"ל הרשב"א בתשו' אם יאמרו שנים שמענו מפלוני ופלו' או אפי' ע"א אמר אני שמעתי מראובן ועד שני יאמר וכן שמעתי אני משמעון חוששין לזה ואין מבטלין הקול הא לאו הכי אין חוששין לו ואפי' אמר ראובן אני שמעתי משמעון ושמעון זה יאמר אני שמעתי מלוי ולוי אמר אני שמעתי מיהודה ואפי' אלף כיוצא בזה אין כאן אלא ע"א וכתב עוד ה"ה ומדברי רבי' שאפי' בשם א' מוחזק הקול כל שיאמר ב' שמענו שאמר שנתקדשה בפני ידועים וכן מורה לשון הגמ' עכ"ל (א): וכ"ש רבינו בשם הרמב"ן דהוי קלא אפי' אשה שאמרה מפי תרי וכו' לא מצאתי כן בדברי הרמב"ן וגם בחדושי הרמב"ן סוף גיטין בדקתי ולא מצאתי כן ובספ' מדוייק מצאתי כתב הרמ"ה: ואיכא דכל קלא דלא אתחזק בב"ד לאו קלא הוא כתב ה"ה בפ"ט הרמ"ה כל שלא בדקו ב"ד אחריו אם הוא קול גמור כשמיעת פלו' מפלו' שהלכו להם זו או בנרות דולקות עד שבאו אותם עדים והעידו בביטול הקול דכל קול שהוחזק אין מבטלין אותו ואם לא הוחזק מבטלין אותו וכן אם לא בדקו עליו בזמנו ולאחר זמן לא מצאו ולא ידעו שמעי' נהם בדבר הברור אין חוששין לו ולזה הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל וכ"כ מדברי רבי' שצריך שיוחזק בב"ד בזמנו עכ"ל ודברי' אלו כתבום הרשב"א והר"ן בפ' הרמב"ם ז"ל וכתב הר"ן (סוף המגרש דף תי"ד) על זה וא"ת כל שלא הוחזק מנגם יחזיקו אותו עכשיו ויבדקו עליו ושמא אם נשא' קודם בדיקה אין בודקין אח' נשואין והטעם לכל אלו שהרבה אומרים פלו' שמע מפלו' והם אומרים שמענו מפלו' ופלוני שהלכו להם למ"ה: אלו יבאו לב"ד ויחקרו יאמרו לא שמענו ולא ראינו עכ"ל: וגם הרשב"א כ"כ בשם הרמב"ן ז"ל ובתשו' הרשב"א כתו' על קלא שלא כל היכא דליכא כדעולא או כדרבי אבא קול הבדים בעלמא הוא ומבטלין אותו ועוד דכל קלא דלא אתחזק בי דינא לאו כלום הוא ואלו באו ב"ד עכשיו לחזור ולדקדק אחר הקול עושין וראוי לעשות כן והרי"בש בתשו' סי' לס"ו סי' קכ"ג וק"ע שצריך בדיני' אלו וכתב מהרי"ק בשרש פ"ז דהא דבעי' דלתחזק בב"ד היינו בכה"ג דליכא אלא קלא בעלמא משום דא"כ לא הנח' בת לאברהם אבינו ונוחל' להשא בלעולם יצא קול שנתקדש' לאחר אבל היכא דאיכא חזקה טובא א"צ שיתחזק בב"ד עכ"ל והאריך הם בדבר (ב) ומ"ש רבי' וכן אם אינם מכירים שנתקדשה לפלו' אלא שנתקדשה סתם או אפילו אומרים נתקדשה לפלו' ואומרים שנתקדש' לו בעיר אחרת בריאת בסוף גטין שכל לפלו' אין חוששין לה בעיר אחרת אין חוששין לה ופרש"י שלא לפלו' יצא עליה קול שמקודשת היום אבל לא הזכירו שמו נו' לפלו' אלא שנתקדשה סתם אין חוששין לה בעיר אחרת ולא כאן קול פלוני' נתקדשה היום במקו' פלו' ואיני יודע למה הרמב"ם בפ"ט השמיט זה ולא הצריך שיאמרו נתקדש' לפלו' כאן : *ב"ה ונ"ל שמגלל דבריו נראה שנתקדשה נתקדש שבנרות דולקות שהוא שולהם: ומ"ש או שאמרו פלו' תתקדש היום לפלוני איכו קול כתבתיו בסמוך ואומרים פלו' מתקדש' היום מקודשת ודלמא לא איקדשה איתא פלוני' נתקדשה היום והר"ן בתשו' שצריך בדיני' אלו וגם בתשובו' להרמב"ן סי' ק"כ וקנ"ה נתנו דינים אלו ואם יצא הקול שנתקדשה לפל': ונרסה אין חוששין לאסרה משום הקדושין ואסורה לכהן משום קול הגרושין הם במסכ' יצא שמה בעיר מקודש' ה"ז מקודש' מגורשת ה"ז מגורשת ובגמ' (דף פח) ואמרי' לה אגברא הא א"ר אשי כל קלא דבתר נשואין לא חיישינן ליה פ"ק יצא שמה בעיר מקודש' ה"ז מקודש' מקודשת ומגורשת ה"ז מגורשת מ"ט קול ושוברו עמו · ופרש"י ואסרי' לה אגברה בתמיה ומגורש' קאי הכי אמר רב כהן שיצא קול שגירשה בעלה קתני מתני' חיישי' לקלא ואסרי' עליה · והאמר רב אשי כל קלא שיצא על אשה מנכסה ולא יצא עליה קול קודם נשואין לא חיישי' ליה כגון הא נשאת לכהן ויצא עליה קול שהיתה

זוכ' או נרוסה לא מספק' לה מיניה אלא בעדו' בלורה וזו כשואה ועומדת היא · ה"ק וכו' הא' קול דמגורשת אר"ש קא' אשה פנויה שיצא עליה קול מקודשת חיישינן לה ואסורה ליכנס' אלא לאותו איש הזר ויצא עליה קול מגורשת שגירשה אותו פלוני' שיצא לה קול קדושין ממנו ה"ז מגורשת ומותרת לכל מ"ט הרי קול שהפסקו לו תחלה שובר עמו: וכל קול שיש לו אמתלאה שסובר' אותו כגון שיצא הקול שקידשה ע"ת או שזרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה הם בעשה הנזכר נשיים ותני ובלבד שלא יהא אמתלא' אי זו היא אמתלא' נירש איש פלו' את אשתו ע"ת זרק לה קדושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו זו היא אמתלא' ופרש"י נירש פלו' את אשתו ע"ת זהו שובר של גרושין שמא לא נתקיי' התנאי· זרק לה קדושיה וכו' זהו אמתלאה של קדושין וה"ה נמי איפכא· ומ"ש או אפי' אם יש לחוש לאמתלא' לבטל הקול כגון שיש להסתפק אם יש בקדושין ש"פ או שמא קטן היה אין חוששין לקול שם (דפט) הסיא דנפק עלה קלא דאיקדש' באילפא דתוחלא שלחה רב אידי בר אבין לקמי' דאביי כה"ג מאי א"ל אפי' למ"ד לא מבטלי' קלא הכא מבטלי' קלא מימ' אמרי עיינו רבנן בקדושין ולא הוו' בהו ש"פ הסי' דנפק עלה קלא דאיקדש' לחד מבני פלני' אמ' רבא אפי' למ"ד לא מבטלי' קלא הכא מבטלי' מימר אמרי עיינו רבנן בקדושין וקדושין קטן הוו הסיא דנפק עלה קלא דאיקדש' לקטן הכר' כגדול א"ל רב מרדכי לרב אשי הוה עובר' והאמרו עדין לא הגיע לפלגות ראובן סהא' לפלגות ראובן גדולי' אקרי לב' ופרש"י באילפא דתוחלא הם תמרי' שלא ניסלו כל צרכן ומניחין אותן מתוחלות בכלי' השפויים מכסות קמחים ומתבשלי' שם וכשאוכלין אותו כשאר מן האוכל על הגרעיני' שאינן נפרד ממנ' יפה מפני שאינ' מבושלת והשוא אוכל קדי ליפא' מימר אמר כשתכשא נחא' לא יאמרו דאו א"א שכסא' דנינער אמרי עיינו רבנן בהסיא אילפא ולא יהוה ביה ש"פ דקתני לא הסיב דהא דמבטלי' קלא אינו אלא מפני החסד והכא ליכא חסד: לחד מבני הלכיא ולא היו אומרי' לאיזה מהן לקטן בשני' הכר' גופו כגדול והיו מכירין בו' עדין לא הגיע לפלגו' ראובן כלו' אין אכמ' לקטן בשני' כדכתיב בגדולי' הוא דפי' לבו אקרי לב והא אע"פ שגופו ארוך היכר הוא במעשיו שקטן הוא בשני' וכשתכשא לאח' מימר אמרי עיינו רבנן בקדושיה וקטן בשני' הוא: והרא"ש כת' שר"ח גורס עדין לא הגיעו לפלגו' שהיו בשם חכמי' גדולי' אקרי לב והם היו יודעי' אם הגי' זה שקטן הכר' בדרכיו כשאר גדולי' ולחשבו גדול הבל אמו אין בנו כא לשני' בין קטן הכר' כגדול ובין קטן זולתו ואין לנו אלא בודקין לקדושין ולגרושין שלכך בעי' י"ג שנה ויום אח' ולמעלה והוא דלייתי ב' שערו' עכ"ל והרי"ף והרמב"ם השמיטו כל זה ולפסר שסמך הרי"ף על מ"ש מתני' דקתני ובלבד שלא יהא שם אמתלא אינו היא אמתלאה וכו' והרמב"ם נ"כ כתב בד"א שלא היה שם אמתלא' וכו' כילד היא האמתלאה פלוני' נתקדשה ע"ת או קדושי ספק לא הוחזקו אלא שואלין וסומכין על דברי' הואיל ואין שם ראי' ברור' ולא קול חזק וכת' הר"ן הא דקתני היא' דמתני' ובלב' שלא יהא שם אמתל' אינו היא אמתלא' וכו' כתב הרמב"ן דלפוקמתי' דרב אשי לאו מריש קאי דאפי' יצא קול ש מקודש' ומגורשת ע"ת קול ושוברו עמו הוא דהא חזינן בשמעתין דלא חשו רבנן לכפיקי דקלא כלל דאמרי' הסיא דנפק עלה קלא דאיקדש' בליפ' דתוחלא וכו' הסיא דנפק עלה קלא דאיקדש' לחד מבני פלניא וכו' אמר רבא אפי' למ"ד לא מבטלין קלא הכא מבטלין וכו' אלמא אע"פ שלא בדקו הב' כלל כיון שהיה אפש' להם לתלו' תלו לכקל שלא חשו לקול אלא כשהוא בלא שום שובר שמא יוציאו לעז על המשפחות ואף כאן קולין שמא נתקיי' התנאי והוי שוב' לקול דקדושין אלא מתני' ה"ק מקודש' ומגורשת ה"ז מגורש' ואסור' לכהן ואימתי חששו לקול במקו' שאין שם אמתלא' אבל בקול שיש אמתלא' כגון שהוציאו קול על האשה שנתגרש' ע"ת ואח"כ מת בעלה וכן בקדושין אין חוששין לאותו קול אבל הרא"ה בד פי' דמנופה דדים' קאי שאם אמרו מקודשת היום ומגורש' ע"ת אין קול זה דגרושין שובר דקדושין וחוששין לה: וכת' הרמב"ן שלדעת הרא"ד אפשר שלא קלו בשמעתין בקדושי קטן וחזו' גם"פ אלא נות' אשה גמו' בן שבטלין הקול דמימר אמרי הכי ולא חשדי לחו ואינו כר' דהא לא חזי' בגמ' דבדקו עלה דעילת' כלל שלא בפת' תלו להקל והא דא' רבא אפי' למ"ד לא מבטלין קלא הכ' מבטלין קלא היינו לו שאפי' לדברי המתני' שלא לבטל אפי' בידיעה גמור' הכא מבטלין אפי' בסתמא אלו דבריו ז"ל · ולי אין דומי' הכהו עובדי מוכחי דבסתמ' תלי' לקולא ואע"פ ליפכ' דמתני' מוכח דלמנופה דדים' קאי וכדברי הרא"ד ז"ל ואין הכדון דומה לראיה שכל שהקול יוצא באמתלא וזו בחזק' פנויה עומד' אין לבן של בני אדם מתים שתהא מקודשת ובכל מאי דאיכא למיתלי תלו וע"ש אמרי' דמימר אמרי עיינו רבנן בהו בקדושי' וכו' אבל כשהקול קדושין ויצא בלא אמתלא' ומחזיקין אותה במקודש' גמורה לא קלא מלבן מחזק' מקודש' מחמת קול גרושין היה בו ספק ולא אמרי עיינו רבנן בגיטא ומעליא הוא אדרבה אמרי אם איתא דעיינו קלא הוה לה למלתא כיון שמתחלה החזיקו אות' במקודש' גמורה והכי אמיין מתני' ועובדי בגמ' כהשמעתי' עכ"ל*: *ב"ה ודגרסינן הסכא או אפי' אם יש לחוש לאמתלא' לבטל הקול וכו' דבסתמא תלינן לקולא: וכגון שיצא האמתלא מיד עם הקול אבל אם יצא הקול ברור ולאחר זמן יצא האמתלא' אינה מבטלת הקול שם אמאי דתנן ובלבד שלא יהא שם אמתלא אמר רבה בר רב הונא אמתלא' שאמרו אפי' מכאן עד י' ימים רב זביד אמ' במקום שמתלאה חוששין לאמתלאה

וכתב

יכתבו הרי"ף והרא"ש ומסתבר' כרב זביד דהא דרב' כבר דחאה ר' יוחנן לעיל כלומ' דליקא התם אמ' רבה בר בר חנא אר"י לא שמעו קול הברה אלא כדי שיהו נרות דולקי' ומטות מוצעות ובני אדם נכנסין ויוצאין אמרו דבר זהו קול לא אמרו דבר זהו אמתלאה לא אמרו והלא לא אמרו ולא כלום לאפוקי מדרבה בר רב הונא דא' אמתלאה שאמרו אפי' מכאן ועד י' ימים קמ"ל לא אמרו הוא דהויא אמתלאה הא אמרו לא הויא אמתלאה ופרש"י לאפוקי וכו' אמתלאה שאמרו במסכתנו שסובר את הקול ואפי' לא יצא עם הקו' אלא לאח' זמן יצא הויא אמתלאה קמ"ל הכא לא אמרו דבר הויא אמתלאה וה"ק לא נאמרו הדבר להוציא קול מקויים ומהוייס אלא להוציא סובר עם הקול כגון נתקדשה פלו' בספק הוא דהוי אמתלאה אבל אמרו דבר מקוי' ומהויים תו לא מהני' אמתלאה וכתב הר"ן (סוף המגרש דף תר"ד) רב זביד אמר אפי' אין אמתלאה אלא מקום ופתח יש לדבר שיוכל לומר שם אמתלא' חוששין

וק"מ (וע"ל סי' מ"ב מ"ש בי' ב' תשו' הרשב"א והרשב"ן) וקול שיצ' אמר שנשואין שנתקדש' לאחר תחלה אפי' אחר האירוסין אין חוששין וכו' שם אמר רב אשי בל קלא דבתר נשואין לא חיישי' ליה הא דבתר אירוסין חיישינן ליה רב חביבא אמר אפי' דבתר ארוסין לא חיישי' ליה והלכתא לא חיישי' ליה וכתב רבי' ירו' ר"ל שלא יצא עליה קול קוד' ארוסין אלא אחר שנתקדש' לאחר או אחר שנשא' יצא עליה קול שנוני' נתקדשה קוד' זה אפי' שיצא הקול שקוד' זה היו ביום פלו' נרות דולקו' ומטות מוצעו' וכו' ואומרו היום נתקדשה פלו' כמו שכתבתי ומאחר שיצ' הקול לאחר שנתקדש' לאח' אין חוששין לה וכתב הרמב"ן אפילו יצא הקול קודם שנשאת כל דלא אתחזק קלא בב"ד קודם נישואין לא חיישי' ליה ולא מחזקי' ליה בב"ד בתר נשואין עכ"ל וכבר כתבתי זה לעיל (בשם הר"ן) · כתב הרא"ש בתשו' כלל מ"ו יסי' ג' שהם כתבו לי על אודו' ערעו' הייחוד שהלכו לפרפיניאן ועשו קינוך בבי' היבם

נראין הדברי' לב"ד שהן סומכין על האמתלא לא הוחזק' מקודש' ואם לא הואיל ולא נשמ' האמתלא בעת שנשמעו הקידושי' אין חוששין לאמתל' ע"כ נתברר אח"כ ע"י אות' שהוציאו קול שהו' שקר מבטלין אותו וכתב הר"מ מרוק' שנתברר בודאי ששק' היה כגון אות' שחל' בהן הקדושין שנתקדשה בפניה' אמרו לא היה הרב' מעלם אבל אם לא נתברר ששקר היה אלא באמתלא וצד ספק א"עפ שנתברר שהיה האמתלא מעיקרא אינה מבטל' הקול כיון שלא יצאה עם הקול ממש: וקול שיוצא אח' הנשואין שנתקדש' לאח' תחל' אפי' אח' הארוסין אין חוששין לו להצריכה גט מראשון

יצא

יצא קול שהיתה מקודש׳ לפלו׳ וקדשה אח׳ קדושין גמורין בודקין על קדושי׳ הראשוני׳ שהם בקו׳ אם באו עדי׳ על קדושין הראשוני׳ שהם בקול שהם גמורי׳ אז אין הקדושין השני׳ כלום ואינ׳ צריכ׳ גט משני לא נתאמתו קידושין הראשונים מגרש ראשון דלא מבטלי׳ לקלא דקידושין הראשוני׳ אע״פ (ג) שנישאת ונושא שני אם ירצה ויתן לה עתה קדושין גמורי׳ ודווקא שקדשה השני ולא כנסה אבל אם כנסה אסורה לו אחר שגירשה הראשון שכיון שמצריכין אותה גט מראשון הרי היא בחזקת שהיתה אשתו ונמצא שבא עליה השני בזנו׳ ואסורה עליו עולמי׳ אבל לא יגרש שני וישא ראשון שלא יאמרו מחזי׳ גרושתו מן האירוסין אחר שנתארס׳ לשני אבל אם לא קדשה השני קידושין גמורים אלא שיצא לה קול גם ממנו שקדשה אחר שיצא לה קול מהראשון אח׳ מגר׳ וא׳ נושא בין ראשון בין שני׃ שאלה לא״א הרא״ש ז״ל ראובן היה לו בת ומיראתו עליה פיים משמעו׳ שיתן להקידושין בשם לוי וכן עשה ולוי לא היה בעיר וכשבא לעיר נתרצה בדבר ויצ׳ לה קול בעיר שהיא מקודש׳ ללוי השו׳ צריכה גט מלוי אפי׳ אם הוא כופר ואומר שמעון לא היה שלוחו ואפי׳ אם גם שמעון אומר כן׃ אחרת לו לאה שיצא עליה קול שנתקדש׳ ולא הוחזק הקול בב״ד אלא שהיה קול הברה שבלילה בצאתם מן המרחץ בא פלוני וקירשה בלא דעת קרובי׳ ולא נשמע דבר זה מפי עדים וקרובי לאה הבריחו למקדש ליתן גט ושוב נתקד׳ לאחר קדושין ודאין ונירשה האח׳ ורוצה לינש׳ לראשון שיצ׳ עליו קול בקידושין והשיב שאסורה לינשא לו׃

מז שנים אומרים ראינו שנתקדשה וב׳ אומרי׳ לא ראינו שנתקדש׳ הרי זו מקודשת אפי׳ כולם דרי׳ עמה בחצר לא ראינו אינו ראיה שאפשר שנתקדשה בצינעא שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה ל״ש שורק לה קדושיה שנים אומרי׳ קרוב לו ושנים אומרי׳ קרוב לה ל״ש אמרו השני׳ שמעולם לא היו לה ספק קדושין לא תנש׳ ואם ניסת לאחד מעידיה ואומר ברי לי שלא נתקדש׳ לא תצא הא לאו הכי תצא א׳ אומר נתקדשה וא׳ או׳ לא נתקדשה אם אמר שמעולם לא היה בה ספק קידושין תנשא לכתחילה ואם זרק לה

אסורה לעלמא ופי' שע"כ הוא כותב שלא תתעגן אין כופין אותו ליתן כתוב' אבל אם לא פי' כראין הדברים שאע"פ שהוא יודע כופין אותו ליתן כתובה דהתם אמרו עכ"ל וכתב הר"ן דמשמע בגמ' דכל היכא שנתן גט אע"פ שהוא אינו מוד' בקדושין נאסר בקרובותיה כדי שלא יאמרו שהו' נושא קרובת גרושתו וכ"כ ה"ה בפ"ט (א)

ובת' הכי אמר רב ששא הלכתא בין שמת הוא בין שמתה היא הדר ביה איהו מוכרי הדרי קדושי לא הדרי הדרה נמי איהי אפי' קדושי נמי הדרי אמימר אמר קדושי לא הדרי גזירה שמא יאמרו קדושין תופסין באחותה רב אשי אמר גיטא מוכיח עליה והא דרב אשי בדותא היא דקיימא דשמע בהא ולא שמע בהא ופרש"י גזרה

להקדושין אחד אומר קרוב לו ואחד אומר קרוב לה לא תנשא ואם ניסת לא תצא אמר' היא בעצמה נתקדשתי והזרה ואומרת פנויה אני תוך כדי דיבו' נאמנת לאחר תוך כדי דיבו' אינ' נאמנ' ואם נותנת אמתלא לדבריה שאמר' כן תחילה כדי שלא יקפצו עליה אנשים שאינם מהוגנים וכיוצא בזה נאמנת ואם לאו אינה נאמנ' כתב הרמ"ב ואם קדש' עצמה לאחר הוי ספק קידושין לפיכ' נותן גט ותהא אסורה עליו ועל הכל עד שיבא ארוסה:

מח אמר לאש' קדשתיך בפני פלוני ופלו' והלכו להם למדינ' הים והיא אומר' לא קדשתני הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו אם היא אומר' קדשתני והוא או' לא קדשתיך היא אסורה בקרוביו והוא מות' בקרובותי' הוא אומר קדשתיך והיא אומר' לא קדשת אלא בתי הוא אסור בקרובי האם והיא מותרת בקרוביו והבת מותרת בקרוביו והוא מותר בקרובותיה שאין האש' נאמנת על בתה קטנ' לומר שקדש' כדי לאוסרה קדשתי את בתך והיא אומר' לא קדשת אלא אותי הוא אסור בקרובי הבת והיא מותרת בקרוביו ומותר בקרובי האם והיא אסורה בקרוביו וכשאומרה קדשתני והוא אומר לא קדשתיך מבקשין אותו שיתן גט להתירה ואם מעצמו נותן גט כופין אותו ליתן כתובה מעשה באחד שאמר קדשתי' אחות אשתי בפני פלוני ופלו' והלכו למדינ' הים קודם שקדשתי' את אשתי ולא גירשתיה והרי היא נשואה ויש לה בנים וכתב ר"ת שאינו נאמן לאוסרה על בעלה כל זמן שלא יביא עדים ואפי' אם תאמר אמת שקדשתני אינה נאמנת לאסור עצמה על בעלה ואפילו יביא עדים שקדשה אם הוא היה כחופת אחות אשתו מותר לבעל' כיון שנתקדש' לפניו שהאש' שנתקדש' לאחר בפני בעלה הוו קדושין וזה אסו' באשתו כיון שאמר שקר לאחותו תחילה ואסור בקרובות שתיהן:

מט המקדש אחת מה' נשים ואינו יודע איזו מהן קידש וכל אחת אומר' אותי קידש אסור בקרובות כולן ונותן גט לכל אחת ומניח כתובה ביניהן ומסתלק בר"א כשקדש בכסף או בשטר אבל אם קידש בביאה קנסוהו חכמים שיתן כתובה לכל אח' ואחת וכגון שהדב' ידוע שהכתובה של אחת מהם נאבדה וכל אח' אומרת קדשתני ואבדה כתובתי המקדש אשה וחזר בו מיד ואמר שהמעות יהיו מתנה אפי' תוך כדי דבור (א) אין חזרתו כלום וצריכה גט כל מי שאינו יודע בטיב קידושין לא יהיה לו עסק עמהן להורות בהן שבקל יבו' לטעות ויתיר הערוה וגורם להרבו' ממזרים בישראל:

נ קידש האשה ונתבטלו הקדושין אין כסף הקדושין חוזר אליו ל"ש מת הארוס או הארוסה או חזר בו הוא או אפי' חזרה בה היא והדורנו' ששלח פעמים חוזרין ופעמים אינן חוזרין כיצד שלח לה בגדי' וכלי מיל' דברי' שעומדי' להשתמש בהם בבית אביה ואפשר שתשמש בהן עד שיבלו ושמשה בהן בבית אביה וכן אם שלח לה מיני מאכל או משתה אם אכל ושתה בבית חמיו שוה דינר כששלחם שכך דרך להאכילו כששולח הדורון אז אינה צריכה להחזירם אפי' הן עדיין בעין ואפי' הן שוה מאה מנה לא אכל שם כלל או שאכל שם פחות מדינר צריכה להחזירם בר"א שחוזר בו הוא אבל אם היא חוזר' בה אפי' בישי דירקי חוזר' אפי' אם אכל שם וכשמשלמ' לו מנכה השליש ממה שהיתה שוה ופורעת

והרמב"ם כתב בפרק הזוכר כ"מ שאמרנו שאמר' האשה לאיש קדשתני והוא אומר לא קדשתיך מבקשים ממנו שיכתו' לה גט להתיר' לאחר הטעם שאין לו בזה הפסד • וכתב ה"ה ולשון רבי' שכתב שאין לו בזה הפסד צ"ע ואולי ר"ל שאין לו בזה הפסד ממון והרב' כפי' יכול לישא חוץ מקרובותי' כתב הרשב"א בתשובה בהתר כאל אחות אשה לישא כשטען זה צריך דקדוק במה שטען כיצד אמר ללאה בטע' שבא לטעון עליה שלשה קדושין נתנו לה שאם בא בלשון שהתנתה בדקדוק שאמר לה יש עדים שאמר מכאן אמרתי לך שתקדשי לי בו ואע"כ שנתנו לה סתם ואח"כ חזר ואמר לאחר שקבלתי שתקדשי לי בו אין זה כלום שאפי' לדבריו אינה מקודשת ולא נאסר בקרובותיה אבל אם היה דעתו גומר אין לפקדון אמרתי ואח"כ אמרתי בשעת נתינה שתקדשי לי בו וקבלתו א"כ לפי דבריו מקודשת הוא לו ואפילו יכחישנו הטעו שוי קרובותי' אנפשי' איתיכא דאיסורא והוא נאמן על עצמו יותר מק' עדים עכ"ל • מעשה בא' שאמ' קדשתי אחו' אשתי בפני פלו' ופלו' וכו' וכתב ר"ת שאינו נאמן לאוסר' על בעלה וכו' עד סוף הסימן הכל כתבו התו' והרא"ש בסוף גיטין וגם המרדכי כתב שם מעשה זה:

מט המקדש אחד מה' נשים וכו' משנ' בפ' האש' שלום (דף ק"ח) קידש אחד מה' נשי' ואינו יודע אי זו מהן קידש כל א' וא' אומרת אותי קידש נותן גט לכל אחת וא' ומניח כתובה ביניהם ומסתלק דברי ר' טרפון ר"ע אומ' לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שיתן גט וכתוב' לכל א' וא' ובגמ' אוקימנא למתני' כרשב"א ומאי קיד' דקתני במתני' קידש בביאה דקי"ל אליבא דרשב"א לא נחלקו ר' טרפון ור"ע על שקידש אחד מה' נשים ואינו יוד' לאי זו מהן קידש שמניח כתוב' ביניהם' ומסתלק ועל מה נחלקו על שבעל שר' טרפון אומ' מניח כתוב' ביניהם' ומסתלק ור"ע אומר ישלם כתובה לכל אח' ואחת דסע"ל דאיסורא דרבנן הוא דעבד קנים ופרש"י דאיסורא דרבנן קא עביד דרב מנגיד אמאן דמקדש בביא' וכתבו הרי"ף והרא"ש וקי"ל כר"ע מחבירו ור' טרפון חבירו הוא בדאיתא בפ' הכותב וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ט: ומ"ש וכגון שהדבר ידוע שהכתובה של אח' מהם נאבדה וכו' כ"כ הרמב"ם בפ' הזוכר וז"ל והדבר ידוע שהכתובה שכתב לא' מהם אבדה וכל אח' וא' אומרת אני הוא שקדשתני וכתבת לי כתובה ואבדה כתובתי וכתב ה"ה ע"ז הכונ' שהדב' ידוע שדין משנתינו בשכתב כתובה היא דאי לא הא קי"ל דארוסה אין לה כתובה וזהו כפי שטתו ושטת הגאוני' וכבר נו' א"א מפני שפסקינו בגמ' דארוס' אין לה כתובה אא"כ כת' לה לפיכך הולך לכל זה ולא היה צריך לא לכתובה ולא לאבדה שאם כתבה לה כתוב' אע"פ שלא כתב חייב ואלו הנשים כל אח' אומרת אותי קידש וכתבת לי כתובה ע"כ ודבי' תופס לו אחד מן הדרכים ובודאי דמשכחת לה בדרך שכתב הר"א ז"ל. ועוד דרכים אחרים כגון שכתב לארוסתו ולא הזכיר שמה או שהיו שמותיהן שוות או שקנו מידו והלכו להם עדים ומתו וכ"כ הרמב"ן ז"ל עכ"ל • המקדש אשה וחזר בו מיד וכו' אפי' תוך כדי דיבור אין חזרתו כלום וכו' בפ' יש נוחלין (דף קכט) ובפ"ב דנדרים (דף פז) אסיקנא בכל התורה כולה תוך כדי דיבור כדבור דמי חוץ ממקדש ומגדש ומגדף: כל מי שאינו יודע בטיב קדושין לא יהא לו עסק עמהם מימרא פ"ק דקדושין ופרש"י לא יהא לו עסק עמהן להיות דיין בדבר שמא יתיר איסור ערוה והכן עיוות שאינו יכול לתקן:

נ קידש האשה ונתבטלו הקדושין אין כסף הקדושין חוזר אליו לא שנא מת האשה או הארוס וכו' בפ' מי שמת (דקמ"ו) איבעיא הכי אי קדושין לטיבועין ניתנו וכו' פי' כשנתן לה הקידושין כאילו נטבעו ליה שלא יחזור אליו עוד

שמא יאמרו קדושי טעות היו ולכך חזרו וכשאלו קדושין תופסין באחותה ומותרת לו ומשמע ודאי דהלכה כאמימר' וכן פסקו הרי"ף והרא"ש ז"ל וכ"פ הרמב"ם ז"ל בהל' זכיה ומתנה פ"ו וז"ל המקדש את האשה אפי' קדשה באלף דינר בין שחזרה היא בין שחזר הוא בין שמת הוא בין שמת' היא אין הקדושין חוזרין לעולם שהרי הן מתנה גמורה שאין לה חזרה ואם היו קדושי טעו' חוזרין המעות והמקד' אחותו המעות מתנה אדם יודע שאין קדושין תופסין בערוות ואין זה טועה אלא גמר ונתן לשם מתנה עכ"ל • וכתב ה' המגיד המקדש את האשה וכו' מפורש בגמ' פסק הלכה וכן בהלכות ואמרינן התם טעמא דאי הדרי גזירה שמא יאמרו קדושין תופסין באחותה • וכתב הרמב"ן ז"ל בשם גאון דבמעשה' הדרי דתקן המעשה' באיש הוא מותר בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו ומוטב שיאמרו קדושין תופסין באחותה אבל קטנה הוציאה בגט כיון דאסור בקרובותיה איתא לשאי מעשה ע"כ בחדושי הרשב"א ז"ל עכ"ל • ודברים אלו בשם גאון כתב נ"כ ה"י בפ' מי שמת • וכתב עוד ה"ה ואם היו קדושי טעות וכו' פי' שהוא טועה וסבור שיהו קדושין והוא דבר בדאי לטעות ומפורש בהא דמקדש אחותו דאמרי' אדם יודע שאין קדושין תופסין וכו' הא לאו הכי הדרי ואמרינן בהדי' בפ' המדיר אפי' למ"ד לא הדרי ה"מ קדושי ודאי אבל קדושי טעות לא והם מבואר • וכתב עוד והמקדש אחותו וכו' זה מחלוקת רב ושמואל באלו נקדש ובפ"ק דמציעא דרב אמר מעות פקדון ושמואל אמר מעות מתנה והלכתא כותיה בדיני עכ"ל: •

וכתוב במרדכי בקדושין פ' האומר בהגהות בקדושין ע"ת ולא נתקיי' אז בקדושי ספק מוכח בפ' המדיר בסופו דלכ"ע לאו לטיבועין ניתנו עכ"ל והא דסוף פרק המדיר הכי איתא אמר רב יהוד' אמר שמואל המחליף פרה בחמור וכו' ותנא תולא כלה הי כלה אלימא וכו' אמר רב נחמן בר יצחק כלה בבית אביה ולקדושין ולא מיבעיא אליבא דמאן דאמ' קדושין לאו לטיבועין ניתנו ה"מ קדושי ודאי אבל קדושי טעות אי מייתי ראיה אין אי לא לא ופרש"י אליבא דמ"ד קדושין לאו לטיבועין ניתנו התם קדושין לאו לטבועין שאם מת החתן הקדושין חוזרין הילכך הכא דהוו קדושי ספק אין כחה יפה בהם וצריכה להביא ראיה (א) כתב רבי' ירוחם במישרים נתיב כ"ג ח"ב בשם הירושלמי כן אותה שיש להם כתוב' דלך קנס כגון אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט בהם שקנסו לענין כתובה כך קנסו לענין קדושין שאם קדשה בליטרא זהב ומאבד הכל • וכתב עוד שם כדוגמא שכתבו לכתוב' באלו המרדות שמחייב עצמו החתן כשמשדכין ומודה שקבל כך וכך ומחייב עצמו חוב גמור נראה שנגבית בכל ענין אפי' חזרו בהן או הוא או היא שהכל הודה ונתחייב עצמו ושעבד ושאלתי לרבותי על זה והודו לדברי עכ"ל:

והדורונות ששלח פעמים חוזרין ופעמים אין חוזרין כיצד שלח לה בגדים וכלי מילת דברים שעומדים להשתמש בהם בבית אביה וכו' משנה בפרק מי שמת (דף קמו) ששולח סבלונות לבית חמיו שלח שם בק' מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרובין כדי שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין כדי שתשמש בהם והיא בבית אביה אינן נגבין ובגמרא אמר רבא דוקא דינר אבל פחות מדינר לא ואסיקנ' בגמרא דאכל דוקא אכלו דוקא דה"ה אם שתה בדינר אינן נגבין ואמרינן בגמרא

ב"ח ולכן נהגנו הקידושין כהגע לגינו איזו מדוקדק שאם נתגשי' מפני שהיו גשמי' חוזרים משום הקידושין כמו שנהגו גשתוך:

מח (א) וגבעל' בהגה דקדושין פ"ד דף תרס"ד סרי"ג דכתבו גט באסר בקרובותיה אע"ג דאינו מודה בקדושין ת"ש אם הוא אומר קדשתיך והיא אומרת לא קדשתני והשאר בגט תפוס הגט כמשמע נגבא' א"ם אינה נאסרת בקרוביו וע"ש טעמא:

מט (א) ואפי' לכתחיל' לא הוי תוך כדי דיבור בדיעבד בקידושין וכן משמע מתשובות גל בכת סי' ק"ט:

נ (א) ל' נמצא' מבדי"ל סימן ס"א מה דקדושין אינן חוזרין קנלאי שפי מודי היינו דוקי' גאתרסה ושעמא משו' שלא יאמרו קידושי טעות היו באחותה גנמ' אבל נגבות' דליכא גמיה' לשבי הקדושין חוזרין וכן דן הגכה למשנה כו' וע"ש:

ופורעת שני חלקים שלח לה כלי כסף וכלי זהב ובגדים שאינם
עומדים ליבלות בבית אביה חוזרי' בכל ענין אפי' אכל שם שלחו
לו לאכול בביתו כששלח הדורון או ששלח הדורון ע"י שלוחו
והאכילו לשליח מבעי' אם חשוב כאלו אכל שם ולא איפשיטא
ותו מבעי' אם אכל שם שוה חצי דינר אם מחל על חצי' ותו מבעי'
אם השביחו הסבלונו' אם אותו השבח חוזר עם הסבלונות כשהן
חוזרין ולא אפשיט' ואין מוציאין מספק ואין חוזרים כת' הרמב"ם
הורו רבותי אם מנהג המדינ' שיעשה כל אדם סעוד' ויאכל לרעיו
או יחלק מעות לשמשין וכיוצ' בזה ועשה כדרך שעושי' כל העם
וחזרת בה משלמת לו הכל שהרי גרמ' לו לאבד ממונו וכל הגורם
לאבד ממון חבירו משלם לו והוא שיהיה לו עדים במה הוציא
שאין זה נשבע ונוטל והשיג עליו הראב"ד וכתב אינו משוה עם
רבותיו בזה דנרמה זו דומה למוכר זרעוני גינה ולא צמחו שאינו
משלם לו הוצאה וכללו של דבר איבוד מכון שבעל הממון עושה
אע"פ שזה גור' לו פטור ע"כ שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן שידך
בתו לשמעון ופסק עמו ליתן סכום ידוע ומאותו הסכום נתן לו
שלש מאו' זהובים ושמעון שלח למשורכת תכשיטין שעלו ק"כ
זהובים והלך ראובן ושידך בתו לאחר ותובע משמעון שיחזיר לו
השלשה מאות זהובים והוא יחזיר לו בלאות התכשיטים ששלח
ושמעון משיב אתה פסקת ליתן לי סכום ידוע וממנו נתת לי ג'
מאות זהובים והוצרכתי לשלוח בשביל זה תכשיטים והוצאות
אחרות שהוצרכתי ואח"כ חזרת בך ובייישתני ואני עומד בדבורי
וכיון שחזרת בך אין לי להחזירך הג' מאות זהובים ותכשיטים אני
אומר שיש לך להחזיר לי וההוצא' שהוצאתי בתכשיטי' והבלאו
יהא שלך כי לא שלחתי לה אלא על דעת שתהיה אשתי וכיון
שחזרת תחזיר לי שלי עוד טוען כי שלח שלש טבעו' ולא היו שלו
והיו מבקשים לו בהם סכום גדול ואומר

בגמ' (שם) היכא דאכל או שתה בבית חמיו ומת זו הלכה העלה ר' אבא בר זבדא
לפני חכמים באושא ואמרו סבלונו' העשויים ליבלו' אין נגבין ושאין עשוין ליבלות
נגבין ואיבעיא לן סבלונו' העשויים ליבלות ולא בלו מהו ולא איפשיטא · ופרשב"ם
השולח סבלונו' מנהג חתנים לאחר קידושין למחרת שולח לבית חמיו לכבוד אשתו
תכשיטין ומיני פירות וכדי יין וכדי שמן
ופעמים אוכל שם עמה · אינן נגבין אם
מת הוא או מתה היא או חזר בו ורוצה
לגרשה שמחמ' חיבת שאכל ושתה ושמח
עמהם מחל סבלונות העשויים ליבלו' אבל
אין עשוין ליבלות הדרי אע"פ שאכל
ושתה עמהם כדקאמ' בגמ' והסבלונות
סתם איירי דהא לקמן מפליג בסבלונות
ששלח כדי שיבואו עמה לבית בעלה
לסבלונו' שתשמש בבית אביה והכא לא
תלי באכילת חתן מכלל דרישא בסתם
סבלונו' והכא תלויין בסעוד' חתן אם אכל
עמהן כמחלין ואם לאו נגבין · שלח
סבלונות מרובין ופי' כדי שיבואו עמה
לבית בעלה וה"ה למועטין אם שלחן לכך
אלא אורחא דמילתא נקט מרובין דע"ל
לשלוח ולפרש כדי שיבואו עמה לבי' בעלה
ומועטין כדי שתשמש בהם בבית אביה ·
העשויין ליבלות קודם נישואין אין נגבין
דהכא תלוין בסעוד' חתן כדיל' כדפריש'
במתני' · ושאין עשויין ליבלו' כגון תכשיטי
זהב וכסף והר"ן פי' שלח סבלונות מרובין
שיחזרו עמה לבית בעלה וכו' ארישא קאי
לומר דכי תנן אם אכל שם סעודת חתן
אפי' בדינר אין אלו נגבין דוקא במועטין
אבל מרובין נגבין ומרובין ומועטין לאו
דוקא אלא מתקיימין קרי מרובין אף ע"פ
שהן מועטי' לפי שהן עומדין ברבויין ונגבין
ואע"פ שאכל שאין מתקיימין קרי מועטין
לפי שהן מתמעטין והולכין וכיון שאכל
אינן נגבין והביא ראיה לדבר וכ"כ ה"ה
בשם הרי"טבא וכ"כ הרשב"א בתשובה וז"ל ידעו חכמים לסוף דעתן של בריות
שהשולח לבית חמיו לא ע"ד ליתן לחלוטין הוא שולח אלא ע"ד שיהיו לו מבית
חמיו עם אשתו וע"ד לכנסה שלח ואפי' אכל בבית חמיו דינר או יותר לא מחל אלא
על סבלונו' מועטין העשויין ליבלות דהיינו דמיכל ומשתי וכלי' קטני' כייב' והכת'
פי' מיני לעיפי' וקשורי כפים שהן דבר מועט אבל כל שאינו עשוי ליבלו' כגון בגדים
ותכשיטים חשובים אפי' אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין דהיינו דקתני שלח
סבלונות מרובין וכו' פירוש' דרישא הוא דקתני אכל שם סעודת חתן כלומר מה
שהניחו ברישא אכל שם סעודת חתן אפי' בדינר אין אלו נגבין היינו סבלונות
מועטין כגון מאכל ומשתה ודברים קטנים העשויים לבלות בבי' חמיו כייב' והכתה
שהדעת נותנת על אלו שמחל כל שאכל שם סעודת חתן בדינר אבל כל השאר כגון
בגדים ותכשיטין וכלי כסף וזהב הכל חוזר ואפי' אכל שם סעודת חתן בדינר לפי
שלא שלח אלא על מנת כניסתן עכ"ל וכן דעת הרמב"ן דאהא דאמרינן בגמ' יתיב
רבין סבא קמיה דרב פפא ויתיב וקאמר בין שמתה היא ובין שמת הוא ואפי' הדר
הוא סבלונות הדרי מאכל ומשת' לא הדר הדרה בה איהי אפילו כיסא דירקא הדר'
אמר רב הונא בריה דרב יהושע ושמין להם עד כדי בשר בזול עד כמה עד תילתא
כתב סבלונו' הדרי פירש סבלונות מרובין ובשאכל שם ומאכל ומשת' לא הדר היינו
כל דבר שעשוי לבלות ובשאכל דאסיפא דמתני' קאי וכדמוכח שמעתין לעיל בהדי'
ורבין סבא לפרושי למתניתין אתא דלא תימא דוקא סבלונות מועטין שעשויין
להשתמ' בהן בבית אביה וכן כלים אבל כדי יין וכדי שמן הדרי שהרי איפש' להתקיים
ולא שלח לה ע"מ שיאכלו בבית אבי' את אלו קמ"ל רבין דכל שעשוי ליבלו' ולהאכיל
בין מרוב' בין מועט לא הדר אבל כלי כסף וזהב הדרי לעולם ואפילו הדר ביה איהו
וקמ"ל נמי דהדרא בה איהי אפי' כיסא דירק' הדרה והאי דאמרים בגמרא שלחת' לאו
משו' דאית בה פלוגת' אלא אורח' דתלמוד' בהכי אבל לא אכל כולהו הדרי כדאמרי'
לעיל ולא אתית לאפוקי כללי דכייל רב יוסף ז"ל בענין זה עכ"ל וגם הר"ן כ' בחדושיו
כדברי הרמב"ן דרבין סבא לפרושי למתני' אתא ולא לפלוגי ובשאכל איירי וקאמר
דסבלונות הדרי כלומ' שמתקיימים בכסף וזהב אבל מאכל ומשת' אפי' הוא מרובה
כיון דאכל לא הדר וה"ה לבגדי' כיון שהן עשויין ליבלו' ופירוש' דמתני' קמ"ל דמרובין
היינו סבלונות שמתקיימין ומועטין היינו מאכל ומשתה ובגדי' קמ"ל נמי דהדרה
בה איהי אע"פ שאכל שם הדר אפי' כיסא דירקא ומיהו כל היכא דלא אכל הדר וזה
שלא כדברי הר"י מיגא"ש ז"ל שפירש דרבין למדחי' למתני' אתא וכ"כ הרמ"ה ז"ל
בפ"ו מהלכות זכיה ומתנה דסבלונות הדרי אף ע"פ שאכל ומאכל ומשתה לא הדרי
ואע"פ שלא אכל היינו מחוור עכ"ל · ומדברי הרי"ף והרא"ש נר' שהם סוברים כדברי
המפרשי' ז"ל שהרי כתבו הא דאמר רבא דוקא דינר אבל פחות מדינר לא וכן הא
דאיבעיא לן שתה מאי וכו' וכל מאי דאיתמר עלה דמתני' ואי הוי ס"ל כדע' הרי"בן
מיגא"ש והרמב"ם ז"ל היה להם להשמיט כל זה *ב"ה ומ"מ נראה דנקטינן כהרמב"ן ודעימיה
דסוגיין דעלמא כוותיה בדיני ממונות ועוד דנקיט הר"ן מינה אמינו: ורבינו שכתב בילד שלח לה
בגדי' וכלי מילת דהדרי' שעומדי' להשתמ' בהם בבית אביה ואיפשר שתשמש בהם עד
שיבלו היינו דהכ"א סבלונו' העשויין ליבלות אינן נגבין וכמו שכתבת' דהיינו דתנן

ומועטין כדי שתשמש בהם בבית אביה אינן נגבין: ומ"ש ושמשה בהם בבית אביה
דמשמע שאם לא שמשה בהם בבית אביה אע"פ שהן עשויין ליבלו' הדרי פי' לא בזה
כתב הרמב"ם ז"ל: ומ"ש וכן אם שלח מיני מאכל או משקה אם אכל או שתה
בבית חמיו שוה דינר וכולי אז אינה צריכ' להחזירם מבואר במה שקדם: ומ"ש
אם אכל או שתה וכו' כששלחם שכן דרך
להאכילו כששולח הדורון דמשמ' שאם לא
אכל בשע' ששלח' אע"פ שאכל אח"כ הדרי
איני יוד' מנין לו ולא ראיתי מי שכ"כ ואפש'
דס"ל ז"ל דע"י אכיל' דשע' שליחו' הסבלונו'
מתו' אות' שמח' גמר ומחי' הסבלונו' אבל לא
ע"י אכילה דבת' הכי מחי' ואפש' דסב' דע"י
אכילה דבת' הכי נמי מחיל: ומ"ש כששלחם
לאו דוקא אלא אורח' דמלת' נקט: ומ"ש
אינ' צריכ' להחזיר אפי' הן עדיין בעין היינו
מדאיבעי' לן סבלונו' העשויין ליבלות ולא
בלו מהו ולא איפשיט' וכיון דספיקא הוא
אינה צריכ' להחזיר שהמע"ה: ומ"ש ואפי'
הן שוה מנה מבואר במשנה: (שם) ומ"ש
לא אכל שם כלל או שאכל שם פחו' מדינר
צריכה להחזירם מבואר במשנה ובגמרא:
ומ"ש בד"א שחוזר בו הוא אבל אם היא
חוזרת בה אפי' כיסי דירקא חוזרת היינו
כדרבין: ומ"ש אפילו אכל שם כ"כ הר"ן
ומוכרח הוא דמי בדלא אכל שם אפי' הדר
ביה איהי נמי הדרי: ומ"ש וכשמשלחת
לו מנכסי אביה וכו' מבואר בגמ' שכתבתי
והטעם מבואר בדברי רשב"ם: ומ"ש שלח
לה כלי כסף וכו' חוזרין בכל ענין אפי' אכל
שם מבואר בברית' שכתבתי ושאין עשויין
ליבלות נגבין אפי' אכל ושתה שם וכמו
שכתבתי שפי' המפרשי' דהיינו דתנן שלח
סבלונות מרובין כדי שיחזרו עמה לבית
בעלה הרי אלו נגבין: ומ"ש וה"ה לבגדי'
מבואר בדברי הרשב"א בתשו' שכתבתי אף
ע"ג דלא משמע כן מדברי הר"ן ומיהו
משמע דהר"ן נמי סבר הכי ובגדי' שכת' היינו בייבא וקבכת': ומ"ש שלחו לו לאכול
בביתו כששלח הדורון או ששלח הדורון ע"י שלוחו והאכילו לשליח מיבעי' אם חשוב
כאלו אכל שם ולא איפשיטא וכתב הרא"ש ואינן נגבין וכן בדין דכיון דספק הוא
המע"ה וכך הם דברי רבינו שכתב לקמן ואין מוציאין מספק ואינן חוזרין והאי
בעיי נמי קאי ושלא כדברי נמוקי יוסף שכתב דכיון דלא איפשיט לית לן בה אלא
מאי דתנן במתני' אכל הוא בבית חמיו או בפתח בית חמיו לאפוקי אכל שלוחו או
שלחו לו: ומ"ש ותו מיבעיא אם אכל שם שוה חצי דינר אם מחל על חצי' ותו מיבעי'
אם השביחו הסבלונות אם אותו השבח חוזר עם הסבלונות וכו' שם איבעיא מהו
שישלם שבח סבלונות ופרשב"ם בשם ר"ח דאמילתא דרבא קאי דאמר דוקא אבל
דינר אבל פחות מדינר לא וקאמר אם אכל פחו' מדינר מהו שתגבה לפי מה שאכל
אם אכל חצי דינר תגבה החצי וכן פי' התוספות ושבח סבלונות פיר' רשב"ם היכא
דהדרי מי הדרי שבח שהשביחו כגון שלח לבית חמיו צאן ובקר וילדו: ומ"ש ולא
איפשיטא ואין מוציאין מספק ואינן חוזרין פשוט הוא וכן פסק בנמוקי יוסף בשבח
סבלונות כתב בנמוקי יוסף השולח סבלונות לבית חמיו אמר המחבר פי' לאחר
קדושין דבלא קדושין ודאי לא מחיל כלום ואפי' אכל שם ואפילו איכא שידוכין כיון
דמלו למסדר בהו ולהכי נקט בית חמיו הריטב"א ז"ל · ואין נרא' כן מדברי הרשב"א
בתשו' שאכתוב בסוף סימן זה · וכתב עוד נמוקי יוסף בשם ה"ר יונה דמעות דין
עשויים ליבלות יש להם דלהוצאה ניתנו ופירשו שמפרשים דה"ה מלבושים וקשורי
פשתן וכיוצא בזה נקרא עשוין ליבלות ואינן נגבין כיון שאכל שם ומשקבלה דהא
שלח ג' או ד' זוגות מלבושים שאין דרך כלל לבלותן בבית אביה דודאי יש לאלו דין
סבלונות מרובין ונגבין וכ"כ ה"ר יונה ז"ל · וכתב עוד נמוקי יוסף שבח סבלונות
קאמר בסבלונות מועטין שאינן נגבין כשאכל אם לא אכל ודאי דנגבין מאי נגבין
עם השבח כגון שהשביחו לאחר מכאן ואחר כך בא קודם חזרה מי לימא כיון
דבשעת נתינה היה דעתו לאוכלם שם וישארו להם לא יפרע אלא כמו שהיו
שוות אז או דילמא כיון שלא אכלו ברשותו קיימי עד שעת חזרה אם כן חייבים
להחזיר השבח ופלקא בתיקו והוי ספיקא דממונא והמוציא מחבירו עליו הראיה
אבל בסבלונות שאין עשויין ליבלות מנ"כ איתנהו בעינייהו פשיטא דנגבין עם
השבח ואם הוציא אותן שלא ברשות פשיטא דמשלמין מה שהשביחו קוד' הוצא'
ואם השביחו אחר הוצאתם לא יהא אלא גזלן וכל הגזלנין לא משלמין אלא כשעת
הגזילה הילכך ודאי לא יחזירו השבח עכ"ל · וז"ל הרמב"ם בפ"ו מהלכות זכיה
השולח סבלונות לבית חמיו בין מרובין בין מועטין בין שאכל שם סעודת ארוסין
בין שלא אכל בין שמת הוא בין שמתה היא או שחזר בו הלוה יחזרו הסבלונות כולן
חוץ מן שמאכל ומשת' וכן כלים מועטי' ששלח להשתמ' בהם בבית אביה אם נשתמשה
בהם ובלו או אבדו אינן משתלמין אבל אם היו קיימין חוזר הכל ונוטל אותם בבית
דין שהדבר ידוע שלא שלחם אלא דרך נוי בלבד: חזרה היא בו חוזר הכל ואפי' המאכל
והמשקה חוזרת דמיו בזול והדבר שהשביחו הנהוגים שאם הוו דמי מאכל ומשקה שם
משלמת ארבע אם חזרה בו שלא נתן לה מתנה אלא על דעת שלא תחזור בו עכ"ל
וכתב הרב המגיד דעת הרב כדעת רבו ר"י בן מיגאש ע"ש דהא דיתיב רבין
סבא

ואומר שיחזיר לו הכל ויפסיד הג' מאות זהובי' ברמי' בושתו ת"ש' מה שנשא' ביד שמעון מהשלשה מאות זהובים ית' מהסבלונות ששלח למשורכתו יחזי' לראובן שידוע שלא נתנ' לו אלא אדעת' שת"נש' לו בתו וכיון שנתקדש' לאחר צריך להחזי' ודמי הסבלונו' יהיו בחשבון התשלומים ולא מצי' ראובן למימר החזור מעותי' משלם וקח סבלונות שלך כמו שהן שוין עתה דאמרינן דעתו של שמעון שלא שלח סבלונות אלא על מנת שתינש' לו ולא שתבלם ותנשא לאחר ותחזיר לו הבלאו' הלכך כיון שחזר' בה חשבינן דמי' הסבלונות מעיקרו בחשבון וישבע שמעון כמה הוציא בקניית הסבלונות וכמה היו שוים הטבעות והמותר ישלם ואם הטבעות ישנן בעין תחזירם לו עוד שאלה לו ראובן שידך בתו לבן שמעון וקבע זמן לחופ' והתנו ביניה' שכל שיעבור המועד שיפרע סכום ידוע לקנס וקודם שהגיע זמן החופה יצתה בת ראובן אחורת המשורכת מן הכלל וכפר' בעיקר ובשבי' פנם זה הלא אבה שמעון שיכנים בנו את משורכתו לחופה והעביר המועד וראובן תובע הקנס ושמעון אומר דארעתא דאונס גדול כזה שישא בנו אחות מומרת להשחית נחלתו ולפגום משפחתו לא אתני יראה שהדין עם שמעון אע"פ שלא פירש שום תנאי בשעת עשיית הקנס כיון שאירע אונ' כזה דאנן סהדי שאם היה יודע שדב' זה עתי' ליעשו' לא היה משדך בנו לבתו והוי' כאילו פירש מעיקרא בשע' מעשה שאם יארע דבר כזה שיתבטלו השידוכין ואם חזקו שטרות על עצמם ונתנם ביד שליש יחזיר לכל אחד שטרו ואם שלח סבלונו' יחזירם לו כתב ר"י שכל קנסות שעושין בענין שידוכין שמי שחוזר בו יתחייב לחבירו כך וכך דלא הוי אסמכתא הילכך אם כל א' עשה שטר על עצמו והשלישום ביד שליש בתנאי

בתנאי שכל מי שיחזור בו שיתנ׳ למי שכנגדו יעש׳ שליש שלישותו ואם כל אח׳ נותן משכון לחבירו על הקנס שמתחייב לו אם אמר זה לזה אם אחזור בי אני נותן לך כך וכך והרי זה החפץ בידך בשביל הקנס שאתחייב לך אם אחזור בי אינו כלום דכי הא׳ ג ונא לא קנה במשכון כל זמן שלא נתחייב לו כלום שאד׳ יכול לשעבד נכסיו בדבר שכבר נתחייב אבל בדבר שלא נתחייב בו לא יחול בו שעבור אלא צריך להקנות לו בסודר דלא כאסמכת׳ בבית דין חשוב כדי שיתחייב לו מן הדין אם יחזור בו ואז יתן לו החפץ במשכון ואז יחול השיעבוד על המשכון כיון שנתחייב לו בקנס אם יחזור בו. או יאמר לו אם אחזור בי תזכה בכך וכך ממון בגוף חפץ זה :

נא שנים שיש ביניהם שידוכין בנו של זה לבתו של זה ואמר זה לזה כמה את׳ נותן לבנך כך וכך וכמ׳ אתה נותן לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו באמירה בעלמא בלא קנין ובלא כתיבה לא שנא בתו גדולה ול״ש בתו קטנה וכתב הרמ״בם צריך שיהיו הדברי׳ שפסקו מצויין ברשותן שאין אדם מקנ׳ דבר שלא בא לעולם ודוק׳ שקדשו מיד ולא הפסיקו בדברי׳ אחרי׳ אבל הפסיקו בדברי׳ אחרי לא ואפי׳ לא הפסיקו בדברים אחרי׳ דוקא בנשואין ראשונים אבל בשניים לא ודוק׳ באב הפוס׳ על בנו (ג) או בתו אבל מי שפוסק בשביל אחותו או אחת משאר קרובותיו או אשה שפסקה בשביל בתה אינה נקנה באמיר׳ בלא קנין והרמ״בם כתב נ״כ איש ואשה שהיו ביניהם שידוכין ואמר לה כמה את מכנס׳ לי כך וכך וכמה אתה נותן לי כך וכך שקונין באמיר׳ ומבעי׳לן דברים הללו שנקנין באמירה אם ניתנו ליכתב ואסיקנא שלא ניתנו ליכתב ופרש״י שאפילו אם שניהם רוצים לכותבם ולהחתים עדים ברב׳ אין שומעין להם כדי שלא יוכל לטרוף ממשעבדי וכן נראה דעת הר״מבם שכתב דברים אלו לא ניתנו ליכתב לפיכך אינו כשטר עד שיטרוף בכך ור״י פירש ודאי אם שניה׳ רוצים לכותב׳ הרשות בידם אבל מדעת אח׳ לבדו אין לנו לכותבם ולעשות שטר עד שירצו שניהם :

נב הפוסק מעות להתנו ולא רצה ליתן והחתן אינו יכול להוציא מידו כגון בנשואין שניי׳ או שאין לו והחתן אינו רוצה לכנוס

שכתבתי בסמוך יש פנים אחרי׳ לבטל כל הענין
שהרי הוא ז״ל פסק דקנסות של שדוכין לא הוו א׳
דגם בשדוכין יש דין אסמכת׳ שכת׳ בסוף פ״א מה
לפסקו׳ באסמכת׳ כך היו עושין קונין מזה שהו׳ חי׳
קוני׳ מבעל חובו שכל זמן שיה׳ כך או שיעש׳
כן הרי החוב זה מחול לו מעכשיו ואם לא
יהיה או לא יעש׳ הרי חובו במקומו שחייב
עכשיו בו ועל דרך זה היינו עושין בכל
ההבאין שבין אדם לאשתו בשדוכין ובכל
הדרכים הדומין להם עכ״ל
הרשב״א בענין תנאי שדוכין כתבתי בסי׳
נ״א כשמוזרים בהם אי נוהג השדכן שכרו
עיין בכתבי מה״ר איסרלן סי׳ פ״ה (ו)
נא שנים שיש ביניהם שדוכין וכו׳
בר״פ הנוש׳ (דף קב) אמ׳ רב

לכנוס אלא א"כ יתן לו מה שפסק יכולה היא שתאמר אין כנוס
או פטור (ו) אני לא פסקתי לך כלום אבל אם היא פסק' על עצמ'
או תתן אותשב עד שתלבין ראש' וכתב הרמב"ם בד"א בגדולה
אבל בקטנה שפסקה על עצמה כופין אותו ליתן נט או יכנוס
בלא נדוני' ע"כ וי"א דאפי' פסקה היא אם בפני אביה פסק' אומרין
לו או כנוס או פטור וכך היא מסקנת א"א ז"ל:

נג הפוסק מעות לחתנו ומת חתנו אפי' יש לו אח והיא
זקוקה לו אינו זוכה במה שפסק שיכול לומר
לאחיך הייתי רוצה ליתן ולא לך ואפי' הבת חפצה בו ואפי' היה
הראשון עם הארץ והשני ת"ח וכתב הרמב"ם וכן הפוסק מעות
לבנו לא קנה עד שיכנוס שכל הפוס' אינו פוסק אלא ע"מ לכנוס
וכת"ר האי ז"ל דוקא בפוס' לחתנו אבל בפוסק לבתו כיון שאמר
בשעת קדושין הרי אני נותן לבתי כך וכך קנת הבת אע"פ שמת
החתן שאינו יכול לומ' לא פסקתי לבתי אלא ע"מ שתכ' לנישואי
החתן דמ"מ לבתו פסק וקנתה וכתב א"א הרא"ש ז"ל משמ' מתוך
דבריו שאם מת החתן אפי' לא יבמה אחיו שחייב ליתן לבתו מה
שפס' לה והא לא מסתב' כלל דודאי לא פס' לה אלא ע"מ שתנש'
בהן ואם לא נישת ומת' והיה לה בן לא ירש הבן אותו ממון אבל
אם נת"יבמ' לא מצי למימר לאחיך הייתי רוצה ליתן שהרי לבתו
פסק ולא פקעי הקדושין שמכחם יבמ' אחיו פסק הגאון מי שפסק
מעות לחתנו בשעת הקדושין ונתנם לו קודם הרופ' ומת ה חבת
וישלה בן יחזיר המעות לאב שכל הפוסק דעתו ע"מ לכנו' אבל
מי שנותן לבתו סתם שתנש' בוולא הזכיר שתנשא לפלו' קנתה
אותה מתנה וכיון שנתקדשה אף ע"פ שבטלו הקדושין כשמת
הארוס אין האב יכול לחזור בו:

נד מי שנתן מעות ליד שליש שיקח בהם קרקע לבתו
כשתנשא בין בריא בין ש"מ ומת והבת אומר לשליש
שיתן המעו' לקעלה שיעש' בהם מה שירצ' אם היא גדולה וניסת
שומעין לה אבל אם היא קטנה אפי' ניסת או גדולה ונתארס' אין
שומעין לה אלא מקיים דברי המת אע"פ שצוה כשהיה בריא:

נה האשה משנתארס' אע"פ שהיא כאשת איש לחייב
הבא עליה ואינה יוצאת אלא בנט אינה
השובה כאשתו שהרי אסור לו לבא עליה (ז) ואם בא עליה
מבין אותו מכת מרדות ואפי' אם קדשה בביאה אסור לו לבא
עליה

לכתן ויש לכתן בשעת הקידושין וכתבם לה קודם שנכנס ע"ז בפסקי
הר"מ פ"ב דכתובות ע"ש. הפוסק מעות לכלה בעו ובשלמו בידו ומת אם יש לבעל זכות מעות
המשרי"ק סוף ע"ב כתב המרדכי בפ' אע"פ מעשה בא' אנדר מעות לבתיה יתומה
לחתן וסרוחה בסם ונפטר' סיתומה ותבעוהו יורשים ופטרו ל' חייס ולרחבו"ם נרח'
לחי' ועיין בס ובפ' מי שמת ובפ"ק דעלינ'
ובתרומת הדשן סימן ס"ן (ח):

נד מי שנתן מעו' ליד שליש ביקה בסם
קלקע לבתו כשתנשא וכו' בסוף
פ' מליאת הסם (דף סט) תנן המשלי מעו'
לבתו ויש לומרת נתנן בעלי עלי ועשה
שלים מה שהוסל' בידו דברי ר"ע ר' יוסי או'
וכי אינים אלא שדה ויש רוצים לתבר' הרי
שיש מכורה ומעכשיו בד"א בגדולה אבל
בקטנ' אין מעשה קטנה כלום ופרפ"ו
שהשליש מעות לבתו מסר מעות ביד שליש
לגור' בתו לקנות שדה או כדומי' לכשתגדל
ויש לומרת נתנן בעלי עלי שלא יעכבם
לעצמו תנם לו ויהא יקנה לי שדה כשתגדל
יעשה שדה כדי שיהיה בידו אמרי'
דמינו לקיי' דברי המת ובי אינו שלא שדה וכי
מה תועלת לו לקנות אפי' אין כאן מעות
אלא כבר נקנה שדה ויש רוצים לתבר' הרי
שיש מכורה מעכשיו סילכך סומעין לה ובגמר'
פס ת"ל שהשליש מעו' לתתנו ליקח בסם
שדה לבתו ויש אומר' יכתבו לבעלי מן
הסילוסין שרשום בידם מן הסילוסין יעשה
שלים מה שהוסל' בידו דברי ר"ש רבי יוסי
אומר גדול' בין מן הסילוסי' בין מן הגרגסטין
שרשום בידם קטנים בין מן הסילוסין בין מן
הגרגסטין יעשה שלים מה שהוסלם בידו מאי
בייסיהו אינו גדול' בין מן הסילוסין דל"מ
שבר אע"ג דגדולה שיש מעלה לקייס דברי
שעת לפי' יעשה שלים מה שהוסלם בידו
ול' יוסי שבר כיון דגדולה שיש שרשו
ושל דקתני בתחלה ד"ה בד"ה מן הסילוסין
אשורי מתשרת וס"ק יעשה שלים מה שהוסל'
בידו דברי ר"מ בד"ה מן הסילוסין אבל מן
הגרגסטין שרשו ביד בד"ה בגדולה אבל בקטנ'
אין מעשה שקטנ' כלו' אינתמר אמ' רב יהודה
אמר שמואל הלכה כר' יוסי ורבא אמר רב
נחמן הלכה כר"מ ובתנו שרי"ף ושר"ם
וקי"ל כרב נחמן בדיני וכ"ש שרמ"ם ז"ל
בפ"ב מה' אישות ופרפ"ו מן הגרגסטין שרשו
בידם אף אם לא עלה בדעתו לעשות
ביד שלים אלא עד שתגדל דמשנגדלת שבעל
זכות לתבוע פירות: ומ"ש רבינו בין
בריא בין שכי' מרע כ"כ שם שתו' ושר"ן עשוה דמלוה לקיים דברי המת אפי'
בדבריה וכ"כ שר"מ בפ' סמ':

נה האשה משנתארס' אע"פ שהיא כאשת איש לחייב הבא עליה במשכבה כלה כלה בנא ברכה אחורים לבעלה כנדה ובן
ברם"ו בפ"ק דקידושין אמר מה שתקנו בברכ' אחורי' ואם נמו אם הארוסו מדרבנן שנזרו
על ייחוד של אנוסים ואם אחורים לא שתיהו עד שתכנס לחופה ובברכה ועיין בתשו'
שר"אם שכתבתי בסוף סי' כ"ו: ומ"ש ואם בא עליה מכין אותו מכת מרדות כ"כ הרמב"
בשר"ם מ"ס ריטב' ומוהר' בירושלמי פ' ערבי פסחים ומ"ש ואפי' אם קדשה בביאה
אסור לו לבא עליה ביאה שני' עד שתכנס לחופה כ"כ הרמב"ם ז"ל בפ' הכ' ובכ"ס ש"ס
פ"ק דקידושין (דף י) מיבעיא לן ביאה בסוף עוש' או אחורים עוש' ואמרו ר"מ ליורש
ולימנה לה ולספר דדיים ולא אמרו אם מותר לבא עליה ומשמע דאפי' ת"ל בסוף
עוש' אסור לבא עליה דהא מתחרת בכיסה לחופה ועוד דאע"ג דבעיא לא איפשטא
בהרים משמע דאפי' ובבא ס"ל דאחורים עוש' וכשבא המשנה עכ"ל ואינו חייב
במזונותיה ומי' יקומה קטנה שמוכת מן האחין ומתחרשה כתב הרי"ף שאחרים חייב
במזונותיה וא"ת הר"ם ז"ל לא כתב כן בפ' נערה שנתארסה (דף נב) תנן ולא כתב
לה בגן מוקנן דיהיריין ליכי מיגאי יסיריין יתנן בביתו ומיתקנן מכבסין עד זמן דתקנסן
לנדרין חייב מפני שהו' תבאי ד"ד ובגמר' רב תני עד דתקלקלין לוי תני עד דתבגדן
ומסיקנא דפליגי בחרום' רב סבר ליה לה ולוי סבר ליה לה עד דתבגדן ולו עד דיעבי
זמכיסון לשתנשא כתבגלי עד מתי שנת מזונות עד שתתארס ל' שנין' אמר' עד שתבגד
וסלכה כרב דקאי ליה כת"ק ת"ל רב חסד' מי שמיע לך מיני' דרב אחרים יש לה מזונו
לו אין לה מזונות ת"ל מי מיתמע לא שמיע לי ז' מסבר' ליה לה כיון דלא קיים לה בנוה לא שדי
דתתזיל ת"ל מי מיתמע לא שמיע לך ז' מסתבר' ליה לה כיון דלא קיים לה בנוה לא שדי
מיניה זחי בבדי ומיכה ליכנס לחתיכה מיכבה זו שיש ברש"י ותפ' לה ביתומות אחרים
אם מזונה מן האחין ולא שמיע ליה פלוגתא דהרי המרוחי ת"ל שמיע ליה ומתני' ליה
סלכתא כמאן דקי"ל כליסב' בתרא דאמר מסבר' ליה לה ומייגו ברב ושרי"ף נרים ת"ל
מעמע

(ו) ונסמוכי דמסי דף תקנ"ם ס"ג דייני גזירות בבא דאם יש לו ליתן לבתו ויש לו לבעלם עד שתתן עכ"ל ולא"ש דאמרי' ס"ם לעבנים עד שתתן עכ"ל ולא"ש דאמרי' סיש לה פסק סתנכף אומ' ליתן ונתנו' מיתמן מנסוף ס"ה סיתן ס"ה אומר כדנדי סנ"ם סנ"ל מכנים מיכולים לקיים מסנים לה יכולים לתנים לה יכולים לעשות עד ס"ם כי סתרוך נאלו סדינרי הסיינרי לסיתן זו ונתנתי תקנת תוסס מכנינלקתן סיתן ע"ם:

(ז) ונ"ל סיתמע"ו מדין מורדת: כי מעמות מכרכי מ"ה דף תקמ"ו ס"ב דייני גזירות מבו' מיכל"ם אל אחד מעשה כרגל נתתנו ולא נתן לו מה עשים עמו אינו יכול לגרוש אחתה בעבור זו כיון שכבר נכנס סניר וקבל ותחיי בגנ מה בלים חייב עכ"ל • ונסי"ם לשמרא"ם דף נ"ם פוסקים לתתנו לה יוכל לומר נמים ואח' כך אתן לך מה שפסקתי לך נמיך ליתן ואח"כ נוגם יכול לומר נמים ואח' כך אתן לך מה שפסקתי לך מתנו דוגי' ליתן כי בלים מרגיל קפעמי' עמים ומולי' עניי מם רע ומתם יכל מעת לאחר מיתן מעמיתו יולגיע יומר קפעמי' ויוגיאים ומסתן מם דסדין שם סאתן ומ"ם כי סאתיר:כ"שכת"ם נמסנו בגנ ד"מי' לתנן נמנ לכם נגמו לך נחיל ונאלוקו מעם מים מעיר ואח"כ העני אם יש לו מלים ובאלר דנרים מון מעים דיבסו ובלי מעמיתו מיי' לאמרו אחליון נסמיה מקו תגל אם אין לו ל"ל לאמרו ליתו ובלי מעמיתו לאחיות: ומסי' ד"ה נמנם ומסנו' מאמרמנו' ומ"ל ס"ם ש"ר דאין לאדם נגיע מעמם מנמוניות ומם מומם כן אינו מלנים:

בב (ח) ובתנ' סיתן מסקנ"ל אמר' מיתן מ"ל דף נ"ם לאמרו לאחר לתתנו לה יוכל לומר נמים ואח' כך אתן לך מה שפסקתי לך נמיך ליתן ואח"כ נוגם יכול לומר נמים ואח' כך אתן לך מה שפסקתי לך מתנו דוגי' ליתן כי בלים מרגיל קפעמי' עמים ומולי' עניי מם רע ומתם יכל מעת לאחר מיתן מעמיתו יולגיע יומר קפעמי' ויוגיאים ומסתן מם דסדין שם סאתן ומ"ם כי סאתיר:כ"שכת"ם נמסנו בגנ ד"מי' לתנן נמנ לכם נגמו לך נחיל ונאלוקו מעם מים מעיר ואח"כ העני אם יש לו מלים ובאלר דנרים מון מעים דיבסו ובלי מעמיתו מיי' לאמרו אחליון נסמיה מקו תגל אם אין לו ל"ל לאמרו ליתו ובלי מעמיתו לאחיות: ומסי' ד"ה נמנם ומסנו' מאמרמנו' ומ"ל ס"ם ש"ר דאין לאדם נגיע מעמם מנמוניות ומם מומם כן אינו מלנים:

מישמ' לא שמיע' לי מסבר' אית לה דכיון דאירס לא ניחא ליה דתיתזיל א"ל אי מישמ' לא שמיע לך מסברא לית לה דלא גדי איניש זוזי בכדי ל"א איפכא ומפר' לה בנמצא יתומה הכוו' מן האחין ומשום דידע ארוס שאחר שנתארסה אינה נזונ' מן האחין דקי"ל כרב מספק' ליה או אירסה אדעתא דהכי שיזונה או לא ופסק הלכ' כאיפכא בתר' דאית לה ופרש"י עיקר דלאידך פיר' דס"ל לפרושי ארוסה יתומה יש לה מן האחין או לא עכ"ל הר"אש ז"ל ודע' הרמ"ב בפי"ט מה' אישו' כדעת הרי"ף שכת' הנאמר' בת הזונ' מן האחין חייב במזונותי' נתארסה הארוס' הרי אין לה מזונו' מאחי' אלא עד שתנשא' או עד שתבגר וזו אינה בוגר' כדי שתזון עצמ' אלא קטנ' או נער' ואין אדם רוצה שתתבזה ארוסתו ותלך ותשאל על הפתחים עכ"ל והר"ן כתב על מ"ש הרי"ף וקא פסקו רבנן כי הלי לישנא בתר' גמלא בנסחי הלכות מדוקדקות וה"מ לאחר י"ב חדש וה"פ דגארוס שנתאלמנ' עסקי' וכגון שכתב לה כתובה והגיע זמן בחיי הבעל וקא מיבעי' ליה אם יש לה מזונו' מיורשי ארוס או לא ואסיק כלישנא בתר' דאית לה דכיון דאירסה לא ניחא ליה דתתזי' וכוו'

עליה ביא' שנייה עד שתכנ' לחופה ואינו חייב במזונותי' ומיהו יתומה קטנה שניזונ' מן האחין ונתארסה כ'רב אלפס שהארוס חייב במזונותיה וא"א הר"אש ז"ל לא כתב כן מתה אין הארוס מטמא לה אם הוא כהן ולא היא חייבת ליטמא לו אם מת הוא ולא יורשה ולא חייב בקבורת' אלא אביה יורשה ואביה קובר' כ' לה אביה פירות כסות וכלים שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה ומתה אינה יורשה פרש"י אם מתה מן האירוסין ור"ת פי' אפילו ניסת אם מתה קודם שיבואו לידי הבעל אינו יורש אותם וכן היא מסקנת א"א הר"אש ז"ל מת הוא או גירשה מן האירוסין יש לה מנה מאתים כתנאי ב"ד אפילו לא כתב לה כתובה ואפי' ממשעבדי טרפה אע"ג שלא כתב לה ותוספת שהוסי' לה אינה גובה אפילו אם כת' לה בר"א שנתאלמנה מן האירוסין אבל אם ניסת וכלל מנה מאתים עם התוספת וכתבם מזמן הנשואין ונתאלמנה או נתגרשה בין עיקר בין תוספת אינה גובה אלא מזמן הנישואין אפילו אם כתב לה כתובה מן האירוסין ורב שרירא גאון כתב אפילו כתב לה מנה מאתים ונתאלמנה מן האירוסין לא טרפ' ממשעבדי וכ"כ הרמ"בם המארס אשה וכתב לה כתובה ומת או גירשה גובה העיקר מבני חרי ואינה גובה תוספ' כלל ואם לא כתב לה אפי' מנה מאתים אין לה ולא נהיר' לא"א ז"ל מנה מאתים יש לה אפי' ממשעבדי אפילו לא כתב לה ותוספת אפילו מבני חרי לא גביא אפילו אם כתב לה המארס את בתו ונתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין אפי' כמה פעמים קודם שבגרה כתובתה של אביה נשאת ונתאלמנה או נתגרשה מן הנשואין אין לאביה בה כלום אפילו בראשונה:

נו ארוסה שתבעה הארוס לינשא נותנין לה י"ב חדש משעת תביעה לתקן עצמה ותכשיטיה אפילו אם ניסת לאלמן וכשם שנותנים לה זמן כך ניתנים לבחו' י"ב חדש אפילו נושא אלמנה עשתה ו' חדשים לפני הראשון ומת ונתארסה לאחר נותנין לה י"ב חדש גם לשני ואין משלימין לה על ו' חדשים הראשוני' (ג) שעשת' בפני הארו' הראשון ולאלמנ' נותנין זמן ל' יום בר"א שנותנין לבתולה י"ב חדש משעת תביעת' כשנתארסה בקטנותה או בנערותה ולא תבעה עד שבגרה אבל בגרה יום א' ואח"כ נתארסה או אפילו נתארסה בנערות' ואח"כ בגרה אין נותנין לה י"ב חדש אלא מיום שבגרה ואם עברו עליה י"ב חדש בבגרות' ואח"כ נתארסה אין נותנין לה אלא ל' יום כמו לאלמנה ופרש"י משעת קדושי' והרמ"ה פירש משעת תביע' וכ"כ א"א ז"ל ואם לא עברו עלי' י"ב חדש שלמי' בבגרות' קוד' הקדושין משלימין לה י"ב חדש משע' הבגר ואם שלמי' לה י"ב חדש בתוך ליום של שעת תביעה משלימין לה שלשי' יום משעת תביעה הגיע הזמן שנתנו לה ואין הארוס כונס חייב במזונותיה ואם מעכבו

מעכבו אונס כגון שחלה הוא או היא או שפירסה נדה או שהגיע זמן באחד בשבת שאינו יכול ליכנס כדלקמן אינו חייב לזונה (ג) אין פוסקין על הקטנה להשיאה כשהיא קטנה ואם תבע' הארוס שתנשא בין היא בין אבי' יכולין לעכב (ד) אבל פוסקין על הקטנה להשיא' לכשתגדיל ופרש"י דוקא בלא קדושין אבל אין לקדשה עד שתגדיל ותאמר בפלו' אני רוצה כ' הרמב"ם ואם רוצ' לכונסה כשהיא קטנה כונס ואין ראוי לעשות כן:

נז מסרה

האב לשלוחי הבע' או שמסרו' שלוחי האב לשלוחי הבעל או שהיה לבעל חצר בדרך ונכנס' עמו ונתייחדה עמו מסתמא לשם נישואין נכנסו ויורש' אם הגיע נדונית' לידו אבל אם לא הגיע' לידו אינו יורשה לדעת ר"ת כדפי' לעיל והרמב"ם כתב שיורשה אפי' נדוניתה בבית אביה ואם יש תקנה בדבר שיש מקומות שתקנו שאם תמות בלא בנים שהאב נוטל כל מה שנתן ויש מקומו' שחולקין הכל לפי המנהג (א) אבל אם הלך האב עם שלוחי הבע' או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל או שהי' לה חצר בדרך ונכנסה עמו מסתמ' לא נכנס' אלא ללון ולא יצת' מרשו' האב ואפי' אם נדונית' ביד הבע' האב יורש':

נח המשיא

בתו סתם לא יפחו' לה מכסות ששים נ' זהובי' ממטבע סלע מדינה בד"א בעני אבל בעשיר צריך שיתן לפי כבודו והתנ' עם החתן להכניסה לו ערומה לא יאמר לכשתב' לביתי אכסנ' אלא מכס' אות' ועוד' בבי' אביה:

נט המשיא

לבנו גדול בבי' קנאו שאמרו חכמי' דעתו שמרוב שמחתו גמר ונתנו לו במתנ' ודוקא שיש לאב בית אחר לדור בו ודוק' בנו הגדול והוא שיהיו נשואין ראשונים של זה הבן ולא השיא בן אחר קוד' לו אבל אם השיא בת קודם לו אין לחוש ושישי' לו בתולה אבל אי בציר חד מהנך לא קנאו ואפי' אי איתנהו כל הני לא קנאו אא"כ פינ' לו כל הבי' לגמרי שאפי' השאיר בו כלי' קטן כל דהו לא קנאו כי בזה גילה דעתו שלא נתנו לו ואם יחד לו בית וכלי בית ושייר בבי' כלי א' בענין שלא קנה הבי' אפ"ה קנה הכלים שיח' לו ואם יחד לו בית ויש עלייה על גביו או שני בתים זה לפני' מזה או בית ואכסדרה לפניו לא קנה אלא הבית ולא העלייה שעל גביו ולא האכסדרה (א) ולא הבית החיצון:

ס דרך

ס

דרך הבחורים כשאחד נושא אשה חבריו שולחין לו דורונות כדי שיתחזק בהן על ההוצאה שהוצי׳ על החופה ובאי׳ ואוכלים עמו ז׳ ימי המשתה או מקצתם וכשישאו גם הם הוא פורע להם מה שעשו לו ושולח לכל א׳ וא׳ מהם כפי מה ששלחו לו ואוכל ושותה ושמח עמהן וזה נקרא שושבינות פי׳ מריעות ודין מלוה יש לו שאם א׳ שלח לחבירו ונשא הו׳ אח״כ ולא חזר חבירו ושלח לו יכו׳ לתובעו בב״ד מיהו אינו יכו׳ לתובעו קודם שישא ואפי׳ כשנושא אינו יכול לתובעו אא״כ נושא כדרך שנשא הראשון אבל אם משנ׳ בין בתוספו׳ שמח׳ בין בגירעון אין חייב לשלוח לו כגון אם הראשון נושא אלמנ׳ וזה נושא בתולה יכול לומר כשתשא אלמנ׳ אפרע לך או איפכא או אם הראשון עשה משתה בצינע׳ וזה עשה בגלוי או שהראשון עשה בגלוי וזה בצינעה אינו יכול לתובעו שזה יאמר לו איני שוש׳ לך אלא כדרך שעשית עמדי כך פרש״בם והר״מה כתב דוקא אם בא המשלח לשנות ולפחות השמחה אין המשתלח שומע לו אבל אם בא לשנות ולהרבו׳ בשמח׳ אין המשתלח יכול לומ׳ איני רוצ׳ לשמוח עמך אלא כדרך ששמח׳ עמי ואין בו משום רבי׳ אם יוסיף השני לשלוח על מה ששלחו לו ואין שבי׳ע׳ משמטתו אם עברה עליו דלא קרינן ביה לא יגוש שאינו יכול לתובעו עד שיבא זמנו ואין הבכור נוטל פי שני׳ בה כשחוזר׳ ליורשיו ואין היבם ניטל בה כגון שאחר שנעש׳ שושבין לחבירו וחזו׳ חברו לעשו׳ לו שושבין ואכל ושמח עמו ולא הספי׳ זה לפורעו עד שמת החתן ויבם אחיו את אשתו אין היבם זוכ׳ בו דהוה ליה ראוי ואינו נוטל בראוי ראובן ששלח לשמעון שושבינו׳ אין שמעון חיי׳ להחזיר לו אא״כ יקראו שיאכל וישת׳ וישמח עמו ומ״יהו אם הוא בעיר או סמוך לה כ״מ שאפשר לו לידע משם שזה נושא אש׳ יש לו לבא מעצמו לאכול ולשמוח עמו ולפורעו לא בא צרי׳ לשלם לו משלם אע״פי שלא אכל עמו וכת׳ הרמב״ם ודוקא במקו׳ שאין דרך לקרות לכל א׳ וא׳ אלא כל השומע יבא אבל אם דרך לקרות לכל א׳ צריך לקרותו קראו לו לאכול ולא בא צריך לפורעו משלם לא היה בעיר ולא במקו׳ שיכול לידע משם שזה נושא צריך החתן להודיעו שיבא לא הודיעו משלם לו מה שהוא חייב אלא שמנכ׳ ממנו מה שהיה אוכ׳ אילו היה מודי׳ ופורע המות׳ כיצד היה חיי׳ לו זוז אינו משלם לו כלום שלא היה מאכילו פחו׳ מזוז היה חייב לו סלע מנכ׳ לו חצי סלע מסלע ומעלה כל אח׳ מנכה לו כפי מה שראוי להאכיל למי ששלח דורון כזה שלפי ריבוי הדורון מכינין לכל אח׳ לאכול מת המשלח קוד׳ שיש׳או שנשׂא ומת בתוך ימי המשת׳ אין מי ששלחו לו חיי׳ להחזירו ליורשיו שיאמ׳ תנו לי שושביני ואשמ׳ עמו ׳ שמח עמו או שקרא לזה ולא בא או שלא הודיעו ושלמו ימי המשתה ואח״כ מת החתן חייב האח׳ להחזיר השושבינו׳ ליורשין א׳ כולה או בניכוי אם לא הודיעו כ׳ הרמב״ם מת מי ששלחו לו אח׳ שנש׳ המשלח ושלמו ימי המשת׳ ולא שלח כופין את היורשי׳ ומשלמין השושבינו׳ ככ״מ שהרי נתחייב אביהם לשלם כולה משלם ואם היה חיי׳ בנכוי משלמין בנכוי ואם מת מי ששלחו לו ואח״כ נשא המשלח ושלמו ימי המשת׳ במקום שנתנו לגבות השושבינות מן היורשי׳ כופין יורשין מי ששלחו לו להחזי׳ בנכוי ובמקו׳ שלא נהגו אינן משלמין כלו והרא״בד כת׳ לא ראיתי בגמ׳ מנהג לשושבינות כתב הרמ״ה נשתלח לאביהם ומת חייבין להחזיר לא מבעיא אם נשתלח לו בנישואי עצמו שחוזר׳ מן האמצע אלא אפי׳ נשתלח לו בא׳ מנישואי בניו חוזרת מן האמצע וכגון שהאב השיא את בנו ועש׳ לו צרכי חופ׳ ומשתה אע״פ שחוזר׳ מן האמצע אין להם דין שושבינו׳ לשמוח עמו אלא אותו שהיה שושבינו צרי׳ לשמוח

ולא

ולא האחרי׳ כת׳ הרמב״ם השולח לחבירו כדי יין ושמן ופירו׳ בעת הנשואין אין נגבית בב״ד שלא נאמרו דיני השושבינות אלא במעות בלבד והשיג עליו הראב״ד וכן פי׳ הרשב״ם במשנה אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אין נגבין בב״ד או ששלח לו שלא בשעת החופה או בעת החופה ולא אכל עמו כדרך השושבינו׳ אבל אם אכל עמו אין חילוק בין פירות למעות אחד מן האחין שעשה שושבינו׳ לרעהו בחיי אביו ואביו נתן לו מה ששלח ומת האב ובא אותו שנעש׳ לו שושבינות לפרוע אם יחד האב לזה כששלחו שאמר לו לך ותעשה שושבינות לפלוני עתה כשחוזר׳ היא לו לבדו ואם לא יחד לשום אח אלא אמר אח׳ מכם יעשה שושבינו׳ לפלו׳ ועמד זה מעצמו ועשאו חוזרת לכולם וחולקין בו בשוה כמו בשאר מלוות אביהן ואינו צריך להחזיר הכל בנשואי הראשון שנושא אלא ראשון ראשון שנוש׳ משלם חלקו המגיע לו ולענין שמחת המשתלח עם האחי׳ כתב הר״מה אם שמחו כולם עמו כשמחזיר לכל אח וא׳ צריך לשמוח עמו ואם אי אפשר לו לשמוח צריך לנכות לו ואם לא שמחו עמו אלא א׳ מן האחי׳ גם הוא אין לו לשמוח אלא עם אותו ששמח עמו ואם א״א לו לשמוח מנכה לו מחלקו אבל לכל האחרים כשישאו נותן לכל אחד חלקו ואינו מנכה לו כלום:

סא האיש שיכנים אשה לחופ׳ היא כאשתו לכל דבר ומה היא החופ׳ שתתייחד עמה אפי׳ לא בא עליה כיון שנתייחדו לשם נשואין היא כאשתו לכל דבר ונוכה עיקר כתובת ותוספ׳ אם תתאלמן או תתגרש בר״א דחזיא לביא׳ אבל אם פירסה נדה ואח״כ כנסה לחופה אינה כאשתו לגבות התוס׳ אבל לכל שאר מילי אקרי שפיר חופ׳ והרמ״ב כ׳ משתכנם לחופה נקראת נשואה אע״פ שלא נבעלה והוא שתהיה ראויה לביאה אבל אם היתה נדה אע״פ שכנס׳ לחופ׳ ונתייחד עמה לא נגמרו הנשואין והרי היא עדיין כארוסה ולא תינשא נדה עד שתטהר׳ ואין מברכין לה ברכת חתני׳ עד שתטהר׳ ע״כ וא״א הר״אש ז״ל כתב שנקראת חופה לכל דבר חוץ מזה שאינה נוכה תוספת ויכולין לברך ברכת חתנים אבל אינה נכנסת עמו בסתר אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים:

סב מברכין ברכת חתני׳ קודם כניס׳ חופה והן ששה ברכו׳ בא״י אמ״ה שהכל ברא לכבודו בא״י אמ״ה יוצר האד׳ בא״י אמ״ה אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמו׳ תבניתו והתקין לו ממנו בנין עדי עד בא״י יוצר האדם: שוש תשיש ותגל עקר׳ בקבוץ בניה לתוכה בשמחה בא״י משמח ציון בבניה שמח תשמח רעים האהובי׳ כשמחך יצרך בגן עדן מקדם בא״י משמח חתן וכלה: בא״י אמ״ה אשר ברא ששון ושמח׳ חתן וכלה גילה רנה דיצה חדוה אהבה ואחוה שלום וריעו׳ מהרה יי׳ אלהינו ישמע בערי יהוד׳ ובחוצו׳ ירושל׳ קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלות חתנים מחופתם ונערי׳ ממשתה נגינתם בא״י משמח חתן עם הכלה כת׳ הרמב״ם אם היה שם יין מביאין כוס של יין ומברך על היין תחילה ומסדר כולן על הכוס ונמצא מברך (ג) ז׳ ברכו׳ ויש מקומו׳ שנוהגין להביא הדס עם יין ומברך

ומברך על ההדס אחר היין ואח"כ מברך ז' ברכות ור"ן כתב אם הוא במקום שאין שם יין מצוי יקח צימוקים וישרה אותם במים ויסחוט אותם ויברך עליו ואם לא ימצא צמוקי' יברך על השכר שהכל דלא סגי בלא כסא אבל ברכת אירוסין אם לא ימצא יין ואפי' יש שם שכר מברך בלא כוס ברכ' אירוסין דלאו מצוה מן המובחר הוא אבל ברכת חתני' שהיא ז' ברכות חיי' לברך על הכוס בפ"ה או שהכל על השכר אם לא ימצא יין כל עיקר ואם יש ב' חתני' מתברכין כא' וכן הורה א"א ז"ל הלכה למעש' לברך לשני (ג) חתנים כא' וכ"כ הרמב"ם יש לו לאדם לישא נשים רבות כא' ביום א' ומברך ברכת חתני' כא' אבל לשמחה צריך לשמוח עם כל אח' וא' שמחה הראוי' לה עם בתולה ז' ועם בעולה ג' ולא מערבין שמחה בשמחה ע"כ במקו' שנוהגין שהחתן מתייח' עם הכל' אח' האירוסין מברך ברכת חתני' מיד בשע' האירוסין והאידנ' אין נוהגין ליארס אלא בשע' חופה הלכך מברך ברכת אירוסין וברכ' נישואין יחד זה אחר זה וצריך כוס לכל א' וא' (ס) כתב הרמב"ם המארס האשה ובירך ברכ' חתנים ולא נתייחד עמה בביתו עדיין אסור' היא שאין ברכת חתני' עושה נישואין אלא כניס' לחופ' אירס ונכנס' לחופה ולא בירך ברכת חתני' הרי היא כנשוא' גמורה וחוזר ומברך אחר כמה (ו) ימי' ע"כ אין מברכין ברכת חתני' אלא בעשרה גדולי' בני חורין וחתני' מן המנין ומברכין אותה כל ז' אחר (ח) אכילה והוא שיהא שם פנים חדשו' שלא אכלו בחופה אפי' היו בשעת ברכה ואינו נקר' פנים חדשו' אא"כ מרבי' בשבילם ויש מקומו' שנוהגין שהקהל הולכי' עם החתן מב"ה לביתו ביום שבת שחרית אחר התפילה ומברכי' שם ז' ברכות ויראה שאינו מנהג טוב שאפי' אם יש שם מי שלא היה בשעת ברכ' לא מקרי פנים חדשו' כיון שאין מרבי' בשבילו וכ"כ רב האיי שאינו מנהג יפה אלא שאין איסור בדבר ושבת וי"ט ראשון ושני הוי כפני' חרשות בסעודת הלילה ושחרית אבל לא בסעודה (יא) שלישית וכתבו התוספו' לפי שאין עושי' מצות חבילות חבילו' אין מברכין ברכת המזון וברכ' חתנים על כוס א' אלא מביאין כוס ומברכין עליו ברכ' המזון ולאח' שסיי' ברכת המזון מניחו לפניו ומביאין לו כוס אח' ואומר עליו ז' ברכו' ומניחו ונוטל הכוס שבירך עליו ברכ' המזון ואומר עליו בפ"ה וכן נוהגים באשכנז ובצרפת ובספרד אין (יג) נוהגין כן אלא אומרים הכל על כוס א' ואין מברכין אות' אלא במקו' חופה וכ"א הרא"ש ז"ל וצריך לדקדק מה נקרא חופ' אם במקו' שמברכין ברכ' נישואין דהיינו תחילת הנישואין ולהכי קרי ליה חופ' אי אפשר לומר כך שלפעמי' מברכין אותו ברחוב העיר כשהעם מרובי' אלא מקום עיקר ישיב' חתן והכל' קרי חופ' ולא במקו' העשוי לאקראי בעלמא ושם מברכין ברכ' חתנים כל ז' ונוהגין באשכנז שעושין אפיריון למוש' החתן והכלה והוא נקרא חופ' ושם מברכין ואם יצא משם לאכול בבי' אחר ודעתו לחזור אח"כ לחופתו אין מברך שם שבע ברכו' אבל אם הולך לגמרי לבית אחר וכל החבורה עמו ונעשה אותו הבית עיקר גם שם נקרא חופ' ומברכין שם ברכת חתני' וכן לפעמי' שהולכים החתן והכלה לעיר אחרת צריך לברך

רבינו ניסים כ' אם הוא במקו' שאין שם יין מצוי וכו' עד אם לא ימצא יין כל עיקר כ"כ הרא"ש בפסקיו פ"ק דכתובו' אלא שבמקום מ"ש בספרי רבי' ואפי' יש שם שכר מברך בלא כוס כתוב שם אם לא נמצא כוס ואפי' כוס שכר מברך בלא כוס ברכת אירוסין: אם יש ב' חתני' מתברכין כא' וכן הורה א"א הרא"ש ז"ל הלכה למעש' וכו' בתשובותיו כלל כ"ו כ"כ הרשב"א בתשו' אלא ב' חתני' עשי' חתונ' בבית א' משתבר' שמברך על שניהם כא' כב' חבורו' שאוכלין זו לעצמה וזו לעצמ' שא' מברך ברכ' המזון לשתיהם כל אחת' זו את זו ודעתי נוטה שכל כת וכת מן החתני' מכניסין לחדר א' לעצמו כדי שיהא ניכר שיש שם ב' חתנות ואין מברכין לזה בפני זה לספרי' בחתונת' והוו בענין ז' ברכו' שעושין מחמת כניסתן לחופ' ובברכ' אירוסין אבל בענין ז' ברכו' שנוהגין א"כ ע"כ: וכן כת' הרמב"ם יש לו לאדם ליש' נשי' וכו' בפ"י מה' אישו' והמרדכי כ' בפ"ק דמוע' קטן שיש מקשי' שלא לעשות ב' חופות כאחת וכ"כ הגה"מ בפ"י מה' א"ט וסמ"ק סי' קפ"ו וכ"כ שם בשם חסידי' שאין לעשו' חופות ב' אחים בשבוע א' (ד) במקום שנוהגין שהחתן מתיחד עם הכלה אחר האירוסין מברך ברכת חתנים מיד בשע' האירוסין בפ"ק דכתובות (דף ז) ומ"ש והאידנא אין נוהגין ליארס אלא בשע' חופה זה היה מנהג מקומו' אבל האידנא נוהגין כן וקצת נוהגין ליארס שלא בשעת חופה (ע"ל סי' נ"ה מדין זה) ומ"ש וצריך כוס לכל א' וא' יתבאר לקמן בסי' זה: כ' הרמב"ם המארס האשה ובירך ברכת חתנים ולא נתייחד עמה בביתו עדין אסור' היא וכולי עד וחוזר ומברך אחר כמה ימים בפ"י מה' אישות: אין מברכין ברכת חתני' אלא בי' גדולי' ובני חורין וחתנים מן המנין בפ"ק דכתובו' (דף ח) א"ר יוחנן ברכת חתני' בי' וחתני' מן המנין: ומ"ש גדולים וב"ח כ"כ הרמב"ם בפ"י מה' אישות וכת' ה"ה דס"ל לומר שאין עבד וקטן מצטרפין ובפר"ג שאכלו וכן דעתו ז"ל בפ"ח מה' תפל' וכן הוא לכל דב' שצריך י' שאין מצטרפין: נשאל הרשב"א על עיר שאין בה י' בני אדם לברכת נישואין וא"א להביאם מה ממקו' אחר והשי' ברכ' חתני' איכא משום מ"י: ובכתבי מה"ר איסרלן סי' ק"מ כ' בשם תשו' סמיינולי דלאו ברכות מעכבות דיעבד דמסתברא דכלה בלא ברכ' אסורה לבעל' ככלה היינו בלא חופה אלא דנקט בלא ברכה לפי שעושין ברכ' בשעת נישואין וכי תעלה על דעתך אם אין במדינ' עשר' שלא תנשא אשה עמו' דברכת חתני' בי' עכ"ל ואין דבריו נראין דמה טעמא היא זו דא"כ שאם אין שם י' שלא תנשא אשה ואין זה אלא כמוכרי' הדבר בעצמו (ז) ומברכין אות' כל ז' אחר אכילה והוא שיהא שם פנים חדשו' וכו' בפ"ק דכתובו' (דף ז) ת"ר מברכין ברכת חתנים כל ז' אמר רב יהודה והוא שבאו פני' חדשו' ופרש"י והוא שבאו כל השבוע פנים חדשות בכל יום שלא היו שם אתמול והוא שבאו פנים חדשות שלא אכלו עד עתה אפי' היו שם בשעת החופ' והרמב"ן כ' בפ"ב מה' ברכות אם היו האוכלי' אחרים שלא שמעו ברכ' נשואין בשעת נשואין מברכין בשבילם אחר ברכת המזון ז' ברכות כדרך שמברכין בשעת נשואין: וכ"ש רבי' ואינו נקרא פנים חדשות אא"כ מרבים בשבילם כ"כ התוס' והרא"ש וכתבו עוד ושבת חשיבה כפנים חדשות דאמרי' במדרש מזמור ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות באו לכאן ודרך להרבו' בשב' שמח' ומכו' ואהא דאמרי' בגמ' רב אשי איקלע לבי רב כהנ' יומא קמא בריך כולהו מכאן ואילך אי איכא פנים חדשות בריך כולהו ואי לא אפוקי מנחה בעלמ' הוא מברך שהשמחה במעונו ואשר ברא כ' הרא"ש יומא קמא י"מ סעודה קמייתא ומי' אם לא אכלו עד הלילה מברכין מפו' דלא גרע מפני' חדשו' כיון דאכתי לא אכלו בני החופה*:

וכתב הר"ן בשם הרמ"ה דכל שבאו פנים חדשות ועומד שם אע"פ שאינו אוכל שם מברכין ז"ב וכ' עוד בשם התו' שם באו פנים חדשו' בלילה מברכין עליו לילה ויו' וכו' שעמד שם בכל שעת ברכה (ט) ויש מקומו' שנוהגין שהקהל הולכין עם החתן וכו' ומברכין שם ז' ברכות ויראה שאינו מנהג טוב וכו' מנהג מקומות הללו ותשו' רבינו האיי כת' הרא"ש בפ"ק דכתובו' וז"ל התשו' אינו מנהג יפה אלא שאין איסור בדבר שהרי אמרו מברכין ב"ח כל ז' והוא שבאו פני' חדשו' והר"ן ז"ל הרחי' ביד המנהג (י) הב' בפ"ק דכתובו' י"א שאין מברכין ברכת חתני' אלא בברכ' המזון כדאמרי' הכא כי תניא ההיא בברכת המזון ולא כמו שנהגו עכשיו לברך ברכ' חתני' בו' וב' שלא בשעת סעודה ולית' שהרי שנינו במ"ס וכהנו נ' בבקר ב"ח על הכוס בעשר' ופנים חדשות כל ז' אלמא קודם סעודה היו מברכין אות' לפי שהיו רגילין להתאסף בבית החתן בבקר ובערב לשמח החתן והכלה והיו מברכי' אע"פ שאין אוכלי' ואנו נ"כ בשבי ובשבת שהחתן יוצא מב"ה ועולין כלה מחדרה ונכנסין לחופה זו היא עיק' השמח' וראוי לברך עלי' וה"נ מוכח בירוש' דאע"פ שברכו בו' חוזרין ומברכין בשב' ואין חוששין לדעת אם יש שם פנים חדשות לפי שא"א שלא יהי' בשב' א' שלא היה אתמול וי"א שסומכין על מה שאמרו במדר' כיון שבשבת שבת באו פני' חדשו' עכ"ל: ושב' וי"ט ראשון ושני הוי כפנים חדשות בסעודות הלילה ושחרי' אבל לא בסעוד' שליש' שטעם מפני שאינה עיקר כ"כ דהא איכא למ"ד דיוצא בה במיני תרגימה וכתו' בא"ח שיש מי שאו' שאין אומרי' ז' ברכות בי"ט אפי' ביו"א וכתבו התו' לפי שאין עושין המצו' חבילות חבילו' אין מברכין ברכ' המזון וז"ב על כוס א' וכו' בפ' ע"פ גבי בני חבור' שקד' עליה' היו' דקתני התם דעל כוס א' אומר ברכ' המזון ועל השני או' קידו' ופריך ונימרינהו תרווייהו אחד כסא ומשני לפי שאין אומרי' ב' קדושו' על כוס א' מ"ט לפי שאין עושין מצות חבילו' חבילו' כתבו התוס' יש נוהגין בחופ' מטעם זה שלא לומר ז' ברכו' על כוס ברכת המזון אלא מביאין כוס אחר ואין מברכי' על השני בפ"ה כיון שכבר בירך על כוס ברכ' המזון כי אין נכון לברך פעמים והרא"ש כת' לפי שאין אומרים ב' קדושו' על כוס אח' מטעם זה נהגו בחופה שאין אומרים ז' ברכות על כוס ברכת המזון אלא מביאין כוס אחר ואו' עליו ז' ברכות וחוזר ולוקח כוס של ברכת המזון ומברך עליו בורא פרי הגפן ולא תתמה שמביאין כוס לז' ברכות ואין אומרים עליו בורא פרי הגפן דהש"נ אמרינן לקמן רב אשי בריך אכסא קמא ותו לא עכ"ל: והתוס' כתבו עוד אך רבינו משולם היה אומר הכל על כוס א' דלא דמי לברכת המזון וקידוש דתרי מילי נינהו אבל הכא חדא מילתא היא דברכת המזון גורם לברכת נשואין וכתבו עוד וברכת ארוסין ונשואין נהגו לומר על ב' כוסות וטעמ' דרגילין זה בלא זה כדאמרי' בכתובות מברכין ברכת אירוסין בבית האירוסין וברכת חתנים בבי' חתני' ועוד דנהגו לקרות כתוב' בנתים והוי הפסק והרא"ש כ' בלשון הזה וברכת ארוסין ונשואין נהגו רבינו משולם לעשות על כוס א' ולא דמי להא דאמרינן דברכת המזון וקידוש תרתי מילי נינהו דהתם זה בא אחר הסעודה וזה בא לקדש היום ור"ת אומר שצריך ב' כוסות לפי שאומרים ברכת ארוסין בבית הארוסין וגם לפעמים אדם מקדש אשה ונושאה לאחר זמן מרובה ויש מקומות שנהגו לקרות הכתובה בנתי' הילכך צריך ב' כוסות עכ"ל: ואין מברכין אות' אלא במקום חופה כן כתבו התוס' והרא"ש והמרדכי בפר' הישן אהא דקאמר התם חתן והשושבינים וכל בני החופה פטורין מן הסוכה משום דבעו למחדי וליכלו ולישתו בסוכה אין שמחה אלא בחופה משמע מכאן דאם החתן יוצא מחופתו ואפילו כלתו עמו והולכין לאכול בבית אחר אין מברכין שהשמחה במעונו ולא ברכת חתנים כיון שאין שמחה אלא בחופה: והר"ן כתב וז"ל כתבו בתוס' דמהא שמעי' שאם יוצא החתן מחופתו אפי' כלתו עמו והולכין לאכול

בבית

בבית אחר אין מברכין שהשמחה במעונו ולא ברכת חתנים דאין שמחה אלא בחופ׳ ותשמע דאפילו בחופה אלא עצמה וכדכתיבנא ובודאי שהשמחה במעונו אומרים אותה אפי׳ שלא בחופה דהא מכי רמו שערי באסינתא אמרינן ליה דליכ׳ חופ׳ וכיון שכן יש לנו לומר דאפי׳ שלא במקום חופה מברכין ב"ה דהא ברכה אע"ג דמעט׳ שמח׳ קא אתיא לא תלי׳ בחופ׳ והכ׳ ה"ק דעיקר שמחה ליתא אלא בחופה וכן נוהגי׳ שיוס לברך ברכת חתנים בכל אחת מבתי החתונ׳ כל זמן שהחתן או שהכלה הם שם אבל מ"מ יש לחו׳ לדברי רבותי׳ שהרפתי׳ בעלי התוס׳ עכ"ל: (יג) וכתב א"א הרא"ש ז"ל וצריך לדקדק גם כקרא חופה אם במקום שמברכין ברכ׳ כשואין וכו׳ עד וכן עמא דב׳ שכל נפ׳ שכו׳: ועיין במה שכתבתי בסי׳ ס"א בשם א"ח והעיטור: ומ"ש וכן לפעמים שהולכין החתן והכלה לעיר אחרת צריך לברך שם ברכת חתנים דבר פשוט הוא דהיינו דוק׳ תוך ז׳ וכדתני׳ מברכין ברכ׳ חתני׳ כל ז׳ אבל לאח׳ ז׳ אע"פ שלא בירכו ז׳ ברכו׳ כי אם בשע׳ נשואין שני ואין מברכין לאחר ז׳ בשום פנים ולפי שראיתי טועין בזה כתבתיו: ומ"ש ר"י

לברך שם ברכת חתנים וי"א שאם אוכלי׳ בשני׳ או בג׳ בתים שאין מברכין ברכת חתנים ולא שהשמחה במעונו אלא בבית החופה ולי נר׳ שאם יש שמש שמשמש בכל הבתים השמש מצרפן ומברכין בכולן שבע ברכו׳ וה"ר יחיאל אומר בשם מר ה"ר יהודה שאפי׳ אין שמש כיון שהתחילו אותם של שאר הבתים לסעוד כשהתחילו אותן של החופה כולם השובים כאחד לשמחה ומברכין ברכת חתנים כיון שאוכלין מסעודה שתקנו בחופ׳ וכן עמא דבר ע"כ לא היו שם פנים חדשו׳ אין מברכין ז׳ ברכות אלא בסעודה הראשונה ל"ש אכלו בו ביום או בלילה שלאחריו אלא שהשמח׳ במעונו ואש׳ברא מברכין כל ז׳ונר׳ דאפי׳ אלמנ׳ לאלמן שאין מברכין ז׳ ברכות אלא יום אחד אפי׳ אי איכא פנים חדשות שהשמחה במעונו ואשר ברא מברכין כל ג׳ בזמן שמחת׳ ואומרי׳ אותה אפי׳ אין שם י׳ וי"א שגם אשר ברא צריך עשרה ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל מז׳ ואילך עד תשלום שלשי׳ אומר שהשמחה במעונו בין אם מזמינם סתם בין אם מזמינ׳ בשביל החופה ומל׳ ואילך עד תשלום השנה אם מזמינם לאכול בשביל החופ׳ אומר שהשמח׳ במעונו ואם מזמינם סתם אין אומרין אותו ובני החופה מתחילין לאומרו משעה שמתחילין להכין צרכי החופה וכתב בספר המצות והאידנא ערכת כל שמחה ואין לומר אותו כלל אחר שבעה (טו) ואחר בתולה וא׳ אלמנ׳ מברכין לה ברכת התנים כל שבעה בתולה אפי׳ נשאת לאלמון ואלמנה דוקא שנישאת לבחור אבל אם נישאת לאלמון אין מברכין אלא יום אחד:

סג בועל

בעילת מצוה ופורש ומותר לבעול לכתחלה בשבת ובספר יורה דעה כתבתי בהלכו׳ נדה דין בעילת מצוה וכיצד יתנהג עם הכלה כל שבעה כתב בה"ג ברכת בתולים בא"י אמ"ה אשר צג אגוז בגן עדן שושנת העמקי׳ בל ימשול זר במעין התום על כן אילת אהבים שמרה בטהר׳ וחוק לא הפר׳ ברוך הבוחר בזרעו של אברהם:

סד הנושא

בתולה צריך לשמוח עמה ז׳ ימים שלא יעשה מלאכה ולא נושא ונותן בשוק אלא אוכל ושותה ושמח עמה בין אם הוא בחור או אלמון ואם היא בעולה שמח עמה ג׳ ימים בין בחור בין אלמון (א) לפי׳ תקנו חכמים ז"ל שתנשא אלמנה ביום ה׳ותבעל בליל ו׳ כדי שיה׳ שמח עמה ג׳ימים (ג) ה׳ בשבת וששי בשב׳ ושב׳כר"א בבעל מלאכ׳ אבל אדם בטל שאין לחו׳ שילך למלאכתו יכו׳ ליש׳ בכל יום ולבתולה לא תקנו יום ידוע לנישואין בשביל זה שאין לחוש שמא יניחנה וילך למלאכתו אבל תקנו שתנש׳ ביום רביעי (ג) ותבעל בליל ה׳ לפי שב"ד יושבין בדין ביום שני וחמישי ואם יהי לו טענ׳ בתולים ישכים מיד בבקר לב"ד אבל לא תקנו שתנש׳ ביום א׳ ולבעו׳ בליל שני אע"פ שב"ד יושבי׳ ביום שני דשקדו חכמי׳ שיהא טור׳ בסעודה ג׳ ימים ואח"כ כונס ובזמן הזה שאין זמן קבוע לישיבת ב"ד יכול לישא בכל יום שירצה מימות החול ובלבד שיהיה לו צרכי סעודה

בטל מ"ל י"ט מחל להיות בע"ם וכ' הרמ"ם נר' דטעמא דסקדו עיקר דלא קבעו זמן מעשה דרב הלכך אם אדם בטל סוף יכול ליסח בכל יום ואם בטל מלאכ' סוף לא יסח אלא פס' ויבעול בו: ומ"ש ובתולה לא תקנו לה יום יזוע בסביל זה וכו' אבל תקנו מתחלה בין ד' ותבעל ביום ה' אפי' פ"ד ויום ו' ולבעול בליל ד' אע"פ שד"ד ויום ג' דסקדו חכמים וכו' ונעשה וגמרא ברים כתובות: ומ"ם ובזמן הזה אין זמן קבוע לישיבת ב"ד יכול ליס אבל בכל יום שילכו עימות המול ובלבד שיהי' לו לרבי מעבודה מוכן וכו' סס (דג) אמר רב שמואל בר רב ילמקל"ם אלא מתקבת עזרה ואילך אין ב"ד יושבין אלא בב' ובה' אבל במקו' אם ב"ד עשבין בכל יום אסה בשאם בכל יום ושוא דטריה ליס וכ' הרמ"ם וא"ה ואמאי יכול לבטוס ובעל בליל ו' סולמרה בו ברכה לאדם ו"ל מעוס ברכה מחודש לא סייגו מתקבים ימי זמן קבוע מדסדיך תלמודא ותבאה בתמ' בשב' וכן בני אלמנ' לאו מסו' ברכה גרידא אמרו מתקבא בה אלא כדאמרי' לקמן מקדו סיבא שנה עמוס ג' ימי' ואבנ מתקבו מעו' סקדו תקבו מתקבא בה' מעוס ברכה ומקדו סיבא שנה עמוס ב' אמים לא סייך בתוכל דלי' ל' מיתי' לעתר ומבכי' לאומפיתו ומולך לו לפי סיס לה ז' ימי' המעתה סלכך מעוס ברכה גרידי' לא תקבו זמן לבתולה: כ' ה"ר אפרים מי אמר מתבלה לא טרחנ' אלא כניסת בלא סעודה וכו' דברי ה"ר אפרי' כ' הרמ"ם והר"ן דרי' בתוכות וה"ה בפ' מה' מיסות וכ' שכן סיס דן הרי"ף ומכן דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל: אבל אין כונסין את הבתולה לחופ' ביו' שבת לפי שבת לחופה ביום ה' ויום ו' ולא אמרו אלא בבעל ידי בחופה זוכה בבעלי ציון לתת לה כתובה ובעל נותן שבר הסופר שהכנים בה ובעל נותן שבר הסופר שהכנים בה אבל מותר לחתן ולכלה קול מצהלו' חתנים מחופתם וגו' ומ"מ אסור להסתכל בה וכתב א"א הרא"ש ז"ל י"א שביום ראשון מותר להסתכל בה שהוא עקר הזיוג כדי לחכבה על בעלה ולי"ת דאפי' שעה אח' אסור להסתכל בה אבל מותר להסתכל בתכשיטין שעליה אין בפרישת שערה ובתוך השמחה צריך לעשות שום דבר זכר לאבלות ירושלים כדכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי' ואמר רב זה אפר מקלה שבראש חתנים וכן נוהגין באשכנז בשעת ברכה נותנין לחתן אפר בראשו במקום תפילין דכתי' לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר היינו תפילין אלמא במקו' תפילין מנח ליה ובספרד נוהגין ליתן בראשו עטרה עשויה מעלה זית לפי שהזית מר זכר לאבלו' ירושלים ונהר' נהרא ופשטי' מת וכלה שפגעו זה בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הדרך:

סו אסור להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה והבעל נותן שבר הסופר שהכנים תקנו כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואפי' אם ירצ' ליחד לה כתובת' במעו' אז בשאר מטלטלין אין שומעין לו אלא צריך שיכתוב לה שכר על עצמו בדמי הכתוב' ויהיו כל נכסיו

סעודה מוכן ואם אין לו מוכן לא ישא קודם יום רביעי כתב ה"ר אפרי' אי אמר רחנא לא טריחנא אלא כניסת בלא סעודת' וקרובי הכלה בעו דליעביד סעודת' כייפי ליה דליעב' סעודת' בפום מנהג' דרחוי לרידיה ולרידיה דק' ל עולה עמו ואינה יורדת עמו אבל אין כונסין את הבתולה לחופה ביום שבת לפי שע"י החופה זוכה במציאתה ובמעשה ידיה והוה ליה כקונה קנין כשב' ואלמנ' אין חופה קונה בה אלא ע"י יחוד של ביא' וזוכה במציאתה לפי' צריך להתייחד עמה בע"ש כדי שלא יהא כקונה קנין בשבת וכן אין לכנוס הבתולה ביום ששי לבעול ביו' שבת לפי שאין בתי דינין קבועי' בשבת וכתב א"א הרא"ש ז"ל ומה שנהגו האידנא לכנוס ביו' ששי (ד) משו' דאף בכל ימי השבוע אין לנו בתי דינין קבועין ומי שיש לו עסק מקבין ג' ומסדר טענותיו לפניה' וזה יכול לעשו' אפי' בשב' כתב הרמב"ם אין נושאים נשים בע"ש ולא באחד בשבת גזירה שמא יבא לידי חילול שבת בתיקון הסעור' שהתהון טרוד בסעודה ואצ"ל שאסור לישא בשבת וא"א ז"ל כתב ומסקנא דהלכת' מותר לבעול בתחילה בשב' ולא חיישי' שמא ישחוט בן עוף ואהא סמכי' למיעבד סעודת' בין במוצאי שבת בין בשב' אין נושאי' נשי בה"ה לא בתולו' ולא אלמנו' ולא מייבמין אבל מחזיר גרושתו מן הנישואין אבל לא מן האירוסין וטעמא משום דאין מערבין שמח' בשמח' או משו' ביטול פרי' ודבי' פי' שלא ישה' לישא עד המועד לפיכך מותר לישא בערב המועד דין מי שהכין צרכי סעודה ואירעו אבל כתבתי בספר י"ד בהלכות אבל:

סה מצוה גדול' לשמח חתן וכלה (ה) ולרקד בפני' ולומר שהיא נאה וחסודה ואפי' אינה נאה ואמרו על ר' יהודה ב"ר אילעאי שהיה נוטל בר של הדס ומרקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסודה ואי"א במדרש למה לא אכלו הבלבים כפות של איזכל לפי שהיה' מרקדת בהן לפני חתן וכלה וכל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות דכתיב קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול מצהלו' חתנים מחופתם וגו' ומ"מ אסור להסתכל בה וכתב א"א הרא"ש ז"ל י"א שביום ראשון מותר להסתכל בה שהוא עקר הזיוג כדי לחכבה על בעלה ולי"ת דאפי' שעה אח' אסור להסתכל בה אבל מותר להסתכל בתכשיטין שעליה אין בפרישת שערה ובתוך השמחה צריך לעשות שום דבר זכר לאבלות ירושלים כדכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי' ואמר רב זה אפר מקלה שבראש חתנים וכן נוהגין באשכנז בשעת ברכה נותנין לחתן אפר בראשו במקום תפילין דכתי' לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר היינו תפילין אלמא במקו' תפילין מנח ליה ובספרד נוהגין ליתן בראשו עטרה עשויה מעלה זית לפי שהזית מר זכר לאבלו' ירושלים ונהר' נהרא ופשטי' מת וכלה שפגעו זה בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הדרך:

סו אסור להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה והבעל נותן שבר הסופר שהכנים תקנו כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואפי' אם ירצ' ליחד לה כתובת' במעו' אז בשאר מטלטלין אין שומעין לו אלא צריך שיכתוב לה שכר על עצמו בדמי הכתוב' ויהיו כל נכסיו

ובודאי ביום רביעי כנסה דלא עבר אתקינתא דרבנן אלמא לבן עוף לא חייסינן ואזא דעת הרי"ף אלא סזכיר כלל בהלכות הנשא לבן עוף ולפיכך נהגו לעשות סעודו' דליל שבת ובמ"ם ואיפסר לדחות ואומר דכי סריגן למיבעל בשבת הייגו בשבת בכנסה קוד' לכן דבשעת כניסה לחופה הוא דחייסי' לבן עוף לפי שאז עושין סעודה ואזא דעת הרמב"ם שכ' שאין נוסאין נשים בע"ש ולא באח' בשבת גזירה שמא יבואו לידי חילול שבת ואזא אפשר שמא יבואו לידי חילול שבת בתיקון הסעודה ובכנסה בשבת אינו אלא בעלי ציון לתת לה כתובה ובעל נותן שבר הסופר שהכנים בה אבל מותר לחתן ולכלה קול מצהלו' חתנים מחופתם וגו' ומ"מ אסור להסתכל בה אבל מותר להסתכל בתכשיטין שעליה אין בפרישת שערה ובתוך השמחה צריך לעשות שום דבר זכר לאבלות ירושלים כדכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי' ואמר רב זה אפר מקלה שבראש חתנים וכן נוהגין באשכנז בשעת ברכה נותנין לחתן אפר בראשו במקום תפילין דכתי' לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר היינו תפילין אלמא במקו' תפילין מנח ליה ובספרד נוהגין ליתן בראשו עטרה עשויה מעלה זית לפי שהזית מר זכר לאבלו' ירושלים ונהר' נהרא ופשטי' מת וכלה שפגעו זה בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הדרך:

סו אסור להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה והבעל נותן שבר הסופר שהכנים תקנו כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואפי' אם ירצ' ליחד לה כתובת' במעו' אז בשאר מטלטלין אין שומעין לו אלא צריך שיכתוב לה שכר על עצמו בדמי הכתוב' ויהיו כל נכסיו

ולרקד בפניה ולומר שהיא נאה וחסודה ואפילו אינה נאה שלומת דבים ומאי וש"ם ב"ב דכתובות (דף יז יז) ויזוע דהלכ' כב"ה דאמרי' כיי ומ"ם אמרו על ר"י ב"ר אלעזר שהיה נוטל בר של הדס וכו' סס ומ"ם ח ואיתא במדרש למה לא אכלו הבלבים כפות של איזכל וכו' ומ"ם הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה קולות (דיק) אל"ר אמרו בלי מחזכל וכו' ובכל ד' אמרו בלי לא תקנו מתחלה

אמרו בלי לא תקנו מתחלה בין ד' ותבעל ביום ה' אפי' פ"ד ויום ו' ולבעול בליל ד' אע"פ שד"ד ויום ג' דסקדו חכמים וכו' ונעשה וגמרא ברים כתובות: ומ"ם ובזמן הזה אין זמן קבוע לישיבת ב"ד יכול ליס אבל בכל יום שילכו עימות המול ובלבד שיהי' לו לרבי מעבודה מוכן וכו' סס (דג) אמר רב שמואל בר רב ילמקל"ם אלא מתקבת עזרה ואילך אין ב"ד יושבין אלא בב' ובה' אבל במקו' אם ב"ד עשבין בכל יום אסה בשאם בכל יום ושוא דטריה ליס וכ' הרמ"ם וא"ה ואמאי יכול לבטוס ובעל בליל ו' סולמרה בו ברכה לאדם ו"ל מעוס ברכה מחודש לא סייגו מתקבים ימי זמן קבוע מדסדיך תלמודא ותבאה בתמ' בשב' וכן בני אלמנ' לאו מסו' ברכה גרידא אמרו מתקבא בה אלא כדאמרי' לקמן מקדו סיבא שנה עמוס ג' ימי' ואבנ מתקבו מעו' סקדו תקבו מתקבא בה' מעוס ברכה ומקדו סיבא שנה עמוס ב' אמים לא סייך בתוכל דלי' ל' מיתי' לעתר ומבכי' לאומפיתו ומולך לו לפי סיס לה ז' ימי' המעתה סלכך מעוס ברכה גרידי' לא תקבו זמן לבתולה: כ' ה"ר אפרים מי אמר מתבלה לא טרחנ' אלא כניסת בלא סעודת וכו' דברי ה"ר אפרי' כ' הרמ"ם והר"ן דרי' בתוכות וה"ה בפ' מה' מיסות וכ' שכן סיס דן הרי"ף ומכן דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל: אבל אין כונסין את הבתולה לחופ' ביו' שבת לפי שבת לחופה ביום ה' ויום ו' ולא אמרו אלא בבעל ידי בחופה זוכה בבעלי ציון לתת לה כתובה ובעל נותן שבר הסופר שהכנים בה אבל מותר לחתן ולכלה קול מצהלו' חתנים מחופתם וגו' ומ"מ אסור להסתכל בה אבל מותר להסתכל בתכשיטין שעליה אין בפרישת שערה ובתוך השמחה צריך לעשות שום דבר זכר לאבלות ירושלים כדכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי' ואמר רב זה אפר מקלה שבראש חתנים וכן נוהגין באשכנז בשעת ברכה נותנין לחתן אפר בראשו במקום תפילין דכתי' לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר ופאר היינו תפילין אלמא במקו' תפילין מנח ליה ובספרד נוהגין ליתן בראשו עטרה עשויה מעלה זית לפי שהזית מר זכר לאבלו' ירושלים ונהר' נהרא ופשטי' מת וכלה שפגעו זה בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הדרך:

סו אסור להתייחד עם הכלה קודם שיכתוב לה כתובה והבעל נותן שבר הסופר שהכנים תקנו כתובה לאשה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה ואפי' אם ירצ' ליחד לה כתובת' במעו' אז בשאר מטלטלין אין שומעין לו אלא צריך שיכתוב לה שכר על עצמו בדמי הכתוב' ויהיו כל נכסיו

סה מצוה גדולה לשמח חתן וכלה ומה שכתב

נכסיו משועבדי' לה (ו) ואם כ' לה כתוב ונאבד או שמחל לו עליה שכתבה לו התקבלתי כתובתי (ס) צריך לכתו' אחר בעיק' הכתוב' שאסור לאדם לשהו' עם אשתו שעה אחת בלא כתוב' ובנאבד' כת' בעל העיטור איכ' מ"ד שכותב לה זמן של עכשיו ואיכא מ"ד כיון דאיכא סהדי דאיתתיה הות וידיע לסהדי זמנא קמא כתבי מההיא זמנא ומסתבר' אי ידעי סהדי זימנא קמא כתבי ההיא זימנ' ואי לא ידעי כתבי מהשת' ובמוחלת אין כותבין אלא מזמן של עכשיו וכן אם מכרה כתובתה לבעלה צריך לכתו' לה כתובה אחרת אבל אם מכרה לאח' כטוב' הנאה א"צ לכתו לה כתובה אחרת (ו) שמפני זה לא תהא קלה בעיניו להוציאה שאם יוציאנו צריך לפרוע הכתוב' ללוקח כמו שהי' נותן לה ומידו אם אינו יכול לכתוב לה כתובה כגון בשבת או ששכח לכותב' יכול ליחד לה מטלטלין (ז) בשבילה כדי שיבשל ויכתוב לה מיד אח"כ וכת' הרמב"ם וכן אם העיד עליו עדים וקנו ממנו שהוא חייב לה מאתים או ק' זהובים ה"ז מותר עד שיהא לו פנאי לכתו' לה וכמ' שיעור הכתוב' לבתולה מאתים ולאלמנה מנה ואם ירצ' להוסיף מוסיף וזה התוס' שמוסיף יש דברים שדינו כהן כדין עיק' הכתוב' ויש דברי' שהוא חלוק בהן מעיקר הכתובה כאשר יתבא' לקמן בע"ה כ' רב האי שא"צ קנין בשעת נשואין במה שנתן לה דתנאי כתובה ככתובה דמי כי היכי דבשע' קדושין לא בעי קנין מדרב גידל וכ' בעל העיטור ואיכ' לה בשעת קידושין ומגרש לה נביא ולא אמרינן ארעתא למשקל ומיפק מיניה לא אקני לה וכן שדר רב שר שלום גאון והסכימו עליה כל בני מתיבת' וכל הפוח' משיעור הכתוב' בעילתו בעילת זנות לא מבעי' אם כתב' לו אח"כ התקבלתי ממך הכתובה או מקצתה דאז אין לה כתובה כיון שמחלה דפשיט' דהויא בעילת זנות אלא אפי' התנ' בשע' קדושין שלא יהא לה כתו' או שפיח' לה משיעורה אע"פ שתנאו בטל ויש לה כתוב' משלם אפ"ה בעילתו בעילת זנות היא כיון שהי' סבור שאין לה ולא סמכה דעתה כת' ר"ת דכתובת בתולה מן התורה ומשערין אותה בכסף צורי והוא נ' סלעים שכל סלע ד' דינרין ור' מאיר וכל הגאונים כתבו שהיא דרבנן ומשערין אותה בכסף מדינה שהיא ו' סלעים ורביע וכ"כ הרמב"ם ז"ל שהי' כ"ה דינרי כסף ומשק' כל דינר צ"ו שעורים וא"א הרא"ש ז"ל כ' ודאי כתובה דרבנן אלא שתקנו חכמי' נ' סלעים של צורי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציא' ואסמכוה אקרא כמוהר הבתולות ומשו' הכי יש מקומו' שנוהגין לכתו' כסף זוזי מאתן דחזו ליכי מדאורייית' שלא יטע' אדם לומר כיון שהיא דרבנן לא תגבה אלא נ' סלעי' דרבנן והכות' כסף זוזי מאתן דחזו ליכי לא הפסיד ע"כ ואם יש משפחו' שנוהגין לכתו' בכתובתן יותר משיעור חכמים ס אין למחות בידם ולא עוד אלא אפי' אחד מבני המשפחה ההיא שלא כתב כתובה לאשתו מגבינן לה בתנאי ב"ד לפי מה שרגילין לכתו' לפיכ' אשה שאבדה כתובתה ידקדקו בכתובו' קרובותיה כפי שנהגו לכתו' בני המשפח' כותבין לה ואם כתובו' נשי משפחתו יתרו' מכתובו' נשי משפחתה עולה עמו ואינה יורדת עמו אם

דכתו' בנין דכרין אלמא בשלא רלה לקיימה יכולה למחול: כתב ר"ת דכתוב' בתולה מן התור' ומעשרין אותה בכסף צורי בפ"ק דכתובו' אמר רב נחמן אמר שמוא' הכמי' תקנו לבנות ישראל לבתולה ק"ק ולאלמנה ק' וכתבו התו' משמע דכתוב' דרבנן וכן בהאשה רבה נמי אין לה כתובה קאמר מ"ע תקינו לה רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה וכו' אלמא כהאמ

עוסי' עוסים וכ' הר"ן כלומר ואם בא אדם ונשא בתולה בקש מאות' נשפחה קיי"ג ליתן לה ת' וכתבו התוס' אע"פ שלא כ' בלשון תוספ' אלא ת' דהוו ליכי וקר"ם דלא תגב' דלא הזו ובלשון תוספ' לא כ' קמ"ל דמהכא טוב אלד הוא ולאוי לכין' בכתובה ובמשפחות המיוחסות ועיין בהו למימר דהוו ליכי ואפי' לא כתב לה כתובה נוכה בתנאי ב"ד כמו בנות ישראל

אם האש' מכנסת לו מעות או בגרי' ומקבלן עליו וכתב אותם בכתוב' דינן כשאר הכתוב' ונגב' עמה וזה נקר' נדוניא ויש מקומו' שנוהגין כשכותבין סכום הנדוניא שמכנסת לו אם מכנסת לו מטבע היוצא בהוצאה או מיני סחורות שרגילין לסחור בהן שמוסיפין שליש על מה שהכניס כגון אם מכנסת לו אלף כותבין עליו אלף וחמש מאות ואם מכנסת לו בגדים הנשומים מקבלם בחומש פחות ממה ששמו אותם לפי שרגילים להוסיף החומש בשומתן ויש מקומות שרגילין לכתוב כתוב' יותר ממה שמכנסת לו שאם מכנסת לו אלף כותבין אלף ות"ק לפיכך לעולם יגבה אות' כפי המנהג אם ידוע שמוסיפין וכותבין אלף ות"ק כשמכנסת אלף לא תגבה אלא אלף ואם ידוע שפורתין וכותבין אלף כשמכנסת לו אלף ות"ק תגבה אלף ות"ק ואם אין מנהג להוסיף בשומת הבגדים יגבה כפי מה ששמו אותם לשון הרמב' הנושא סתם כות' לפי המנהג וכן היא שפסקה להכנים נותנת כפי מנהג המדינ' וכשבאה לגבו' כתובת' מגבין לה מה שבכתובת' לפי מנהג המדינ' ובכל הדברים האלו וכיוצא בהן מנהג המדינה עקיר ועל פיו דנין והוא שיהיה אותו המנהג פשוט בכל המדינה ע"כ ועכשיו נוהגין לכתוב בכל הכתובות בשוה תוספות ונדוניא אפילו לא הכניס כלום ומגבי' אות' לפי תקנ' הנישואין: נוסח הכתו' הוא ידוע:

נוסח כתובה דאירכסה

בכך וכך וכו' בא לפנינו פלו' בן פ' ואמ' לנא דעו כי מקדם נשאתי את אשתי פלונית כהונן וכתיקון חכמים בקדושין ובכתוב' ועתה אירכס ההוא שטר כתובה דהוה כתובה מההו' זמנא דנס"ב כהלכו' בנות ישראל דמנסבן לגברייהו בקדושין ובכתוב' ואמרו חכמים אסור לאדם לשהו' עם אשתו אפי' שעה אח' בלא כתובת' וכיון שכן הוא ראיתי לחדש לה כתוב' דאירכס' לה ושעבדתי לה כל נכסי כמו שהיו משועבדים לה בכתובה הראשונה ויהבינא לה מוהר בתולתא כסף זוזי מאתן דחזו לה וקבלתי על עצמי מזונהא וכסותהא וסיפוקה' ומיעל עלה כארח כל ארע' ואוסיפית לה מדילי עכשו תוספת על עיקר הכתובה ראשונה דאירכסה סכום כך וכך ועוד רצית' ונתתי לה במתנה סכום כך וכך ועוד קבלתי על עצמי נדונית' שהכניס' לי מבית אביה כך וכך אגב ד' אמות קרק' וכען הוו לי סהדי בהדין מאתן זוזי ובתוספת האלף ובאותן האלף שנתתי לה במתנה ובאלף שהכניסה לי בנדוני' כשנשאתי' כחומר כל תנאי כתוב' דנהיגי בישרא' והשת' כתיבנא קדמיכון הדין כתובה חילופי כתובת דאירכסא ותהוי הך כתובה

כתובה במקומה בכל הסך הנזכר בכל דיני כתובה ושיעבודי' וכן אמר פלו' אחריות חומר כתוב' זו ותוספתא דילה ומתנה ונדוניא הכל קבלתי עלי' ועל יורשי אחרי ועל כל מקרקעי ומטלטלי וכו':

נוסח כתוב' למי שמחלה כתובתה

בכך וכך וכולי בא לפנינו פלוני ואמר לנו פלו' אשתי כתבתי לה כתובה כשנשאתיה ומחל' לי ולפי שאסור לשהו' עם אשתו שעה אחת בלא כתובה כתבתי לה אחרת והוו עלי' עדים וכתבו לה כתובה מאתן זוזי דחזו לה ואוסיפי' וכו': שאלה לא"א הר"אש ז"ל היודע לחתום ואינו יודע לקרות אם חתום בכתובה והשיב דבר זה תלוי במנהג כי יש מקומות שרגילין לחתום בכתובה לכבוד ושני עדים חותמין בראש חשיטה ועל פיהם מקיימים הכתובה ובאותו מקום יכולין לחתום אע"פ שאינן יודעים לקרות אבל במקום שאין רגילין לחתום בכתובה אלא הראוין להעיד לא יחתום מי שאינו יודע לקרות:

סז בתולה

סז בתולה שנתאלמנה או נתגרשה או נחלצה מן האירוסין וניסת כתובת' מאתים נתאלמנה או נתגרשה או נחלצה מן הנישואין כגון שנכנס' לחופ' כתובתה מנה דמשנכנסה לחופה היא בחזקת בעולה ואין לה אלא מנה אפי' יש לה עדים שלא נסתרה עם הראשון אנו אומרי' שבחזקת בעולה כונסה ולפיכך אין עליה טענת בתולי' הגיורת והשבויה והשפחה שנתגיירו ושנפדו ושנשתחררו פחות מבת ג' שנים ויום אחד כתובתן מאתי' ומבת ג' שנים ויום אחד ומעלה כתובתן מנה קטנה מבת שלש שנים ויום אחד ולמטה שנבעלה אפי' בא עליה גדול כתובת' מאתים וקטן בן ט' שנים ויום אחד ולמטה שבא על הגדולה ונשאת כתובה ר' שאין ביאתו ביאה עד שיהא בן ט' שני' ויום א' ודוקא שלא השיר בתוליה אבל אם השיר בתוליה אין לה אלא מנה מוכת עץ כתובת' מנה ואפי' לא הכי' בהוכנסה ע"מ שהי' בתול' ונמצא' מוכ' עץ יש לה מנה אב' כנס' על דעת' שהי' בתולה ונמצא' בעול' אפי' מנה אין לה (א) בתול' שהיא בוגרת או סומ' או אילונית כתוב' ר' אבל חרש' ושוטה אין לה כתוב' ל"ש נשאו לפקח או לחרש ושוטה ואם נשאו לפקח וכתב לה כתובה יש לה מ"ש לה מפני שהפסי' על עצמו ורוצה ליזוק בנכסיו אבל אם לא כתב לה אין לה כלום נתפקחת החרש' נשתפית השוטה וקיימ' אח"כ יש לה כתובה מנה והחרש ושוטה שנשאו נשים אין להם כתובה כדתניא חרש ושוטה שנשאו נשים פקחות אע"פ שנתפקח החרש ונשתפה השוטה אין להן עליו כלום רצו לקיימן יש להן כתובה מנה השיאו פקחת לחרש וכתבו לה כתובה על נכסיו נוטלת כל מה שכתבו לה דלא גרע מאילו קנו לו שפחה לשמשו אבל שוטה אין ב"ד משיאין אותו שלא תקנו לו נשואין כלל קטן אפי' מבן ט' שנים ומעלה שהשיאו אביו אין לה כתובה ואם הגדיל וקיימ' יש לה עיקר כתוב' ר' לבתולה ק' לאלמנה אבל מה שהוסיף בקטנותו אין לה ואפי' העיקר אינה

בוהנין אבי פלו' נותן לפלוני כך וכך מעו' אגב קרקע' קול' ואם בקנין חליפין בלא אגב מטבע אינו נקנ' בחליפין ואם כותבין י' חייב אני לך מנה בשטר כדאיתא בר"פ הכותב אבל הוא' אני בפלוני שנותן לה אגב ד' אמות קרקע ואם כן אז היא קול' אפי' לא היה לו המטבע באות' פעם הרי הודה שיש לו והודא' בעל דין כק' עדים דמי עכ"ל ועיין בח"מ סימן ם: כתוב בתשובו' הרשב"א סי' ג' שנשא על אחד שנתן מתנת בגדולי' לבתו וייחד לו חובות ואמר לחתנו שכל פרעון שיבא מהם שיקבל בפרעון הנדוניא וכתוב אחר שהי' בו זקפו במלוה והשי' דזקפן במלו' בפרעון דמי ובגרסותי' קיימא החובו' ואפי' נפסדו כי כבר נפרע החו' הראשון אלא שעכשיו כות' שטר אחר וכמלוה אחרת דמי והכי' דאי' לדבר ומיהו אם התנאי ביניהם שלא לקבל אלא מעו' בעין לא: (טו) וכתב עוד המתכים כשמיחדים החובות אם לא יפרע מכאן ועד יום פלו' הריני מוסיף על כל ליטר' ד' פשיטין בחדש נות' כי זה כמוס על כדולי' ואין כאן אגר נטר לי ודוקא בשהתנ' קודם שנשא' אבל אחר כך לא וכתב הר"אש בכלל פ"ו סי' ד' וששאלתם על גר שנתגדל ביניכ' ורוצה ליקח אשה אם יוכל לקרות לעצמו אי זה שם ירצה כגון פלו' בן פלו' וכתב בכתוב' אות' כתוב' אינה כתוב' כיון שלא הוחזק בעי' בחותו שם עד היו' הזה ונמצ' מפסה את אשתו בלא כתוב' דכתובה זו כמאן דליתא דמיא ואין לחתום עליה אלא כך נוהגים לכתוב בכתובות של גרים פלוני בן אברהם ושמו המובהק כותבין ולא השמון נוי' הוא אבי כול' וכתב הרשב"א שאלת זה שנהגו לכתוב בכתובות אפילו מנלי"מ דאיכתפלי' אם הוא דוקא או סופר דסטרא תשובה אם אינו מנהג וזה כ' הקוב הוא בעיני שזה שכ' מה שלא הורגלו אחרי' בדוקא כתב ואומרים לו פשוט ותנב' לה אבל כיון שהורגלו הכל לכתוב כן מסתבר' דסופר' דסטלא הוא ואינו בדעת שיכתבו בדוקא ויפסיטים ערומים וגלימא שאמרת אהו כל בגד עליון שאדם מתכסה בו קרוי גלימא מלשון ש' ויגלום אדרתו ועכשיו אין קורין גלימא אלא לקאפ"ה שאמרת וכל שממנו הולכין אח' לשון בני אדם שבאותו מקום וכתב עוד ש' שנשא על אשה שנשאת לבעל והאשה מעיר אחת והבעל מעיר אחר' ועשו השדוכין וכתבו הכתוב' בעיר אחר' שהוא ממוצע' בין עירו לעירה ולא כתבו בה שום תנאי כמנהג אי זה מקום ינהגו והשיב אם על דעת לדור במקום שנשא' כנסה על דעת תנאי אותו מקום נשא' ואפי' דרכם לכתוב שם בכל המנהג והתנאי וזה לא כתב שכל הנושא על דעת מנהג המקו' הוא נושא ואם דעתה לדור במקום שדעתם לקבוע שם ומן הסתם כמנהג מקומו שיכול להוליכה מעירם לעירו כדאיתא בתוספתא וכיון שכן הרי הוא נושא על דעת תנאי מקומו שהוא מוליכ' שם בס"פ נערה שנתפתתה גבי הסיא בת מהוזא דכו' נסיבא לנהרדע' כתב הריטב"א פ"ע מאן דנסיב איתת' מחוזתא אחליתי' אדעתא דתידור עמיה בדוכתיה הולכים אחר מנהג מקומו שבאה לשם: וכתב עוד שאלת מתנה לחוד שאדם כותב לאשתו וכותבין לה ד' אמות קרקע ואגבן נתתי לך כך וכך זהובים ומנכסיו תלך ותזכה ותחזיק בהם ואמרת שמלאת בשם הרב ר"י ב"ד דאוכן דכל מתנ' שאד' כותב לאשתו בשעת נישואין אפי' כתב לה כל מיני ייפויין הרי היא ככתובה שאינ' נגבית בעוד' תחתיו תשו' אומ' אני על זה אטו ה"ד ילמד מתום עליה וכמו שאמרו ביבמות על כיוצא בזה ואני אומר חס ליה לרב שלא כתב כן מעולם שכל תנאי שבממון תנאו קיים ואם נתן לה על מנת שתגב' מנכסיו והתן לאחרי' מתנתו ותנאו קיימין ואמר כתב בשמו ואינו ואלא מיהו הכל לפי מנהג המקומות שכל מה שאדם כותב לאשה בכתובת' ואל מה שאדם מתנה עם התנו לאשכים עם בזו הכל לפי המנהג כי יש מקומות שמתנו' וכותבין בדוקא ועושי' אותו כמלוה ואגב הכא מתן הכל כפי מה שהתנה וכן הלשו' נוגה כל מ"ש לה בעלה וי"ש מקומות שכותבין לכבוד בעלמא ואין נגבין אלא לפי המנהג וכמו שאמר בר"פ המקבל: איבעי' כותבים בכתובה כי נשא חוס' בתרא יש עלה י"ב ופ' במה מדליקין אם יש לכתוב בכתוב' יחוס' מבי' אבי' נפסקי הוכפו' פ"ב דגיטין (טז) אלמנה שנשאת לשני וכתגרש' או גרושה שנשאת לשני והאלמנה כשנשאת לשלישי כותבין יש מהדרנא (משום כהני') כתבי מה"ר איסרלן סי' טעם הכתוב' הוא ידוע וכתבו הרמ"בם בה' יבום פ"ד נוסח כתוב' דאירכסא בכך וכך וכו' בא לפנינו פב"פ וכו' רבי' ירוחם בנ"כב ח"ב כתוב כלשון הזה עם דסוא

קדמנא בכך וכך לשבת וכו' למנין שאנו מונין וכו' אין הב"ח אלא קדמנא ואמר לנא פב"פ הות נסיבא לי לאנתו' מקדמת' דנא וכדו אירכס' כתובתה דהוה כתיבנא לה מססיא יומא דאינסיבא כהלכ' בנת ישראל דמתכשרן לגוברין יהודאין בקדושין ובכתובה ואמרי רבנן דאסיר לאשתהויי אכתתא בלא כתוב' ואפי' שעה חדא כתובו לה כתובה אחריתי במריקא דכתובת' וכן כתיב' לה השתא כתוב' באלופי כתובה קמייתא אין פב"פ אמר להדא פב"פ הוי לי לאנתו כדת משה וישראל וכו' כמו שהוא בשאר כתובות עכ"ל והוא משמע יותר יפה מנוסח זה שכתב' רבי' (יז): **שאלה** לא"א הר"אש ז"ל היודע לחתום ואינו יודע לקרו' אם חות' בכתוב' והשיב דב' זה תלוי במנהג וכו' ברא"ש כלל ל"ו: ונ"ם שבמקום שאין רגילין לחתום בכתוב' אלא הראויין להעיד לא יחתום מי שאינו יודע לקרות כת' הוא ז"ל בתוך תשובה שטעמ' מדאמרי' בפ"ב דגיטין עדי' שאין יודעין קורין לפניה' והם חותמין ארשב"ג בד"א בגיטי נשים אבל בשחרורי עבדי' ושאר שטרות אם יודעים לקרו' ולחתו' חותמין והם לאו אין חותמין ופסיק רבא הלכתא כרשב"ג: **כתוב** בתשו' הרשב"א סי' תרכ"ט על עם הארץ שבא לגרש את אשתו ואמרו לו ב"ד שיפר' לה כתובתה ואמר שלא הבין בשקר' האזן שבכתובה ולא הבין התנאים ושאלו את פי ה"ד מאיר והשיב דשומעין לו והוא אומר דאין שומעין לו דהחזקה שהעידו עדי' בע"ם ועל פיו חתמו בו ואם אין אתם או' כן לא הנחת חיוב לעמי הארץ ולא על הנשים שכולם יטענו כן ואין אלו אלא דברי תימ' אבל מה מעשה שכבר הורה זקן ויושב בישיב' חכם עם איש שיבה עכ"ל ואינו יודע למה נחבא אל הכלים מפני דהזא גבר' כיון דתיובתא לא חזא ולענין הלכ' נ"ל כדברי הרשב"א נעפום דאל"כ לא שבקת חיי דכל עמי הארץ יאמרו כן: כתוב בא"ח בשם הרא"בד כהגו שלא ליתן אדם לבתו ממון גדול ועני שהוא מקפיד ומתקוטט בעבור נכסי אשתו אינו מגלה ואין זוונו עולה יפה אלא מה שיתן לו חמיו או חמותו יקח בעין יפה כי הממון שאדם לוקח עם אשתו אינו ממון של יושר תדע שהרי אז"ל הרוצ' שיתקיימו נכסי אשתו יעשה נכסים מלוג וראוי לכל איש דעת שלא יעגן עצמו ולא לבת זוגו מפני ממון רב שהממון ההוא לא יצליח מפני העיגון ומפני הרהור עבירה ורבים נכשלים בעבירות כשאיכם נושאים אשה בנעוריהם ועליהם נאמר כל הנושא אשה לשם ממון וכו' עכ"ל (יח):

סז בתולה שנתאלמנ' או נתגרש' או נחלצ' מן האירוסין ונשאת כתובתה ק"ק משנה א בפ"ב דכתובות: ונ"ש נתאלמנ' או נתגרשה או נחלצה מן הנשואין וכו' גם זה שם במשנה (דף יא) בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנשואין כתובתן מנה ואין להם טענת בתולים ומפרש לה כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה ומ"ש אפי' יש עדים שלא נסתרה עם הראשון אנו אומרים שבחזקת בעולה כונסה ולפיכך אין עליה טענת בתולים ברייתא שם הגיורת והשבויה והשפחה וכו' עשה' שם והטעם משום דאפי' נבעלו הן בחזקת בתולות דכל שנבעלה פחו' מג' בתולים חוזרין קטנ' מבת ג' שנים ויו' א' ולמטה שנבעל' וכו' וקטן בן ט' שנים ויום א' ולמטה שבא על הגדולה ונשאת כתובתה ק"ק וכו' שם במשנה: ומ"ש ודוקא שלא השיר בתולים אבל אם השיר בתולים אין לה אלא מנה כן כתב' שם התוספו' והרא"ש דבלא השיר בתולים מיירי דאלו השיר בתולים לא עדים' ממוכת עץ מוכת עץ כתובתה מנה וכו' שם במשנה מוכת עץ כתובתה ק"ק דברי ר"מ וחכ"א כתובתה ק' וידוע דהלכה כחכמים: ומ"ש ואפי' לא הכיר בה וכנסה על מנת שהיא בתולה ונמצא' מוכת עץ יש לה ק' אבל כנסה ע"ד שהיא בתולה ונמצא' בעולה אפי' ק' אין לה שם אמ' רבא מוכת עץ לרבנן יש לה כתוב' מנה בין הכיר בה בין לא הכיר בה וכתבו הרי"ף והרא"ש וכן הלכתא דהדר ביה מההיא קמייתא דאמ' הכיר בה ק' לא הכיר בה ולא כלו' אבל כנסה בחזק' בתולה ונמצא' בעולה אין לה כלום דתקח הנושא את האשה ולא מצ' לה בתולי' היא אומר' משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדך והוא אומר לא כי אלא עד שלא אירסתיך והיה מקחי מקח טעות ואמר רב מקח טעות לגמרי משמ' דלית לה כלו' וכן הלכ' עכ"ל: בתולה שהיא בוגרת או סומא או אילונית כתובתה ק"ק דין הבוגר' פשוט ומבואר שם בסוגיא וקמ"ל דאע"ג דבוגרת כלו בתולי' כמו שיתבאר בסי' שאחר זה אפ"ה כתובתה ק"ק ודין סומא ואילונית בפ' אלו נערות תניא סומ' ואילוני' יש להם

אינ' גובה מכח שטר הכתוב' אלא מתנאי ב"ד לפיכך אינה גובה אלא מבני חרי ולא ממשעבדי שנמכרו בקטנותו וכן הדין בגר שנתגיירה אשתו עמו:

סח כל בתולה שכתובתה מאתים יש לה טענת בתולים וכל שכתובת' מנה או שלא תקנו לה כתובה אין לה טענת בתולים וכל המתייחד עם ארוסתו קודם נישואין אין לו טענ' בתולים אבל בכל' מקום שאין מתייחדין יש טענ' בתולים אפי' אין מעמידין להם עדים למשמש שלא ינהגו מנהג רמאו' בד"א שאין מנהג המקום להעמיד עדים אבל אם מנהג המקום להעמיד עדים ואירע הדבר שלא העמידו עדים אז אינו יכול לטעון ומה היא טענת בתולי' שנושא אשה בחזקת בתול' ואומר לא מצאתיה בתולה ושני סימני' יש לה לבתולה האחד שהדם שותת ממנה בסוף ביאה ראשונה בשע' תשמיש והשני' שימצא דוחק בביאה ראשונה בשעת תשמיש וכשאינו מוצא דוחק זהו שנקרא פתח פתוח וטענ' דמים ישנה בין בקטנ' בין בגדולה שכל בתולה יש לה דמים בין קטנה בין נערה או גדולה לפיכ' אם בא ואמר לא מצאתי דם אם תאמר עדיין בתולה אני בודקין אותה שמושיבין אותה על פי חבית של יין אם היא בתולה אין ריחה נודף ואם היא בעולה ריחה נודף והר"מה כת' שאין לברו' בבנות ישראל תחלה אלא בתחלה בודקין בשתי שפחו' בתולה ובעולה אי סלקא מילתא על בורייה עבדינן מעשה בבנות ישראל או חוזר ובועל בפני עדי' ואם תאמ' ודאי נבעלתי ומה שלא מצא דם מפני שכך דרך בנו' משפחתי שאין להם דם נדה ולא דם בתולי' בודקין בנות משפחתה אם מוצאין כדברי' היא בחזקת' ואם אין מוצאין כדבריה רואין אם יש בה צד חולי או רעבון שאפשר לתלות בו שמחמתו יבש ליחלוחית שבה מאכילין ומשקין אות' עד שתבריא ותיבעל פעם שנייה ונרא' אם יוצי' דם אם לאו אין שם שום דבר ליתלות הרי זה טענת בתולים אפי' לא מצא פתח פתוח כיון שלא מצא דם שכל בתולה יש לה דם בין גדולה בין קטנה לפיכך יש להן טענת דמים אפי' סומא או אילונ' ויש שאין לה טענת פתח פתוח כגון בוגרת שמתוך שהיא גדולה נתרפו איבריה לפיכך אם בא ואמר פתח פתוח מצאתי אם היא בוגרת אין טענתו טענ' ואם אינה בוגר' שואלין אותו שמא הטית ומתוך כך נר' לך כפתוח או שמא לא בעלת בנחת

טענת בתולים וידוע דכל שיש לה טענת בתולים כתובת' ק"ק ולאיצטריך לאשמועינן דקמ"ל יש לה טענת בתולים לאפוקי מר"מ דאמר דאין לה טענת בתולים וטעמיה מפור' שם בגמ' ולא קי"ל כותי' וכת' ה"המגיד בפר' י"א מה' אישות דהאי אילוני' ר"ל בשהכיר בה דאם לא הכיר בה הרי הוא מקח טעות: ומ"ש אבל חרש' ושוטה אין להם כתוב' וכו' בר"ש חרש (ד' קיג) תניא פקח שנשא חרש' או שוטה אפי' כתב לה ק' מנה כתובתה קיימת מפני שרוצ' ליזוק בנכסיו ודייק בגמרא טעמא דרצ' הא לא רצה אין לה מנה' דא"כ מימנעי ולא נסבי לה וכת' הרמ"בם בפי"א מה' אישות החרש' והשוט' לא תקנו להן כתובה שהשוטה לא תקנו לה נישואין כלל והחרש' אע"פ שיש לה נשואין מדבריהם לא תקנו לה כתובה כדי שלא ימנעו מלשאת אות' והשה שאין לה כתובה כך אין לה מזונו' ולא תנאי מתנאי כתובה עכ"ל ומ"ש דשוט' לא תקנו לה נשואין כלל פשוט שם בגמר': ומ"ש נתפקחה החרשת נשתפי' השוט' וקיימ' אח"כ יש לה כתובה כ"כ הרמ"ב' בפי"א מה' אישות והטע' מפו' דכיון שנתפקחו ה"ל כנושא פקחת דאע"ג דלא כתב לה כתובה גובה מתנאי ב"ד: ומ"ש שכתובתה ק' נראה שהטעם משום דחיישינן כאילו השת' שנתפקחה או נשתפית נשאו והשתא בעולות הן והר' המגיד כתב בש' הנזכר שלמד הרמ"בם דין זה מדין חרש ושוטה שנשאו נשים פקחו' דאיתא בסמוך וכתב עוד ולא הזכיר רבינו דין פקח שנשא שוטה ונשתפי' לפי שהשוט' אין לה נשואין כלל ופשוט הוא שאם רוצה לקיימה אחר שנשתפי' שצריך לקדשה ולכתו' לה כתוב': ומ"ש וחרש ושוטה שנשאו נשים אין להם כתובה כדתניא חרש ושוטה שנשאו נשים פקחו' וכו' עד רצו לקיימם יש להן כתובה בריתא בר"ש חרש (שם): ומ"ש שכתובתה מנה כבר נתבאר בסמוך' וכתב נמקי יוסף וא"ת והא אמרינן אסור לאדם לשהות עם אשתו שעה א' בלא כתוב' וי"ל דהת' בפקחי' דהוו בני כתובה וכי לא כתביה נר' להם כבעילת זנות אבל בחרשים דלאו בני מיכת' ניכהו לא קפדא עליה ואע"ג דאיכא פקחת ואיכו ה"מ כשנשאת מעלמא לחרש אבל אי אכנסו' ליה ב"ד וכתב' לה כתובה אית לה וכדאמרינן בסמוך: ומ"ש השיאו פקח' לחרש וכתבו לה כתוב' על נכסיו נוטלת כל מה שכתבו לה וכולי מעש' שם וכר' עדברי הרמ"ב' בפי"א מה' אישות דדוק' בשב"ד השיאוהו וכתבו לה הוא דנוטל' כל מה שכתבו לה הא אחרי' דלאו ב"ד לא וכ"כ מדברי נ"י שכ' דאע"ג דרבנן לא תקינו כתוב' מ"מ ב"ד אביהם של חרשי' והם רשאים לכתוב כתובה לאשתו על נכסיו אם רואים שאינו מוצא אשה אלא בכך כשם שמספקים בצרכי עניניו' וכת' עוד בשם הריטב"א ומכאן אתה דן ליתומים קטני' שיש רשו' לב"ד לפסוק על נכסים כדוכי' שראויים לה ליכנס לבעל השגון לה ולא עוד אלא שיכולים לקיים על נכסי' שאם תמאן שתפסיד בדוניית' דכל שכו' לתקנת' ותועלת' יש להם רשו' בנכסי' אבל הקטן ושוטה שאין להם נשואין אין להם רשו' בכך דנשואין אין כאן כתוב' אין כאן עכ"ל: **ומ"ש** אבל ב"ד אין משיאין את השוט' וכו' שם מ"ש דחרש וחרשת דתקינו להו רבנן נשואין ומ"ש דשוטה ושוטה לא תקינו להו רבנן נישואין חרש וחרשת דקיימא' תקנתא דרבנן תקינו להו רבנן נשואין דשוטה ושוטה דלא קיימא תקנתא דרבנן דלאין אדם דר עם נחש בכפיפה לא תקינו רבנן נשואין גרסי' בגמ' ר"ש חרש מ"ש קטן דלא תקינו רבנן נשואין וחרש תקנו ליה רבנן נשואין חרש דלא אתי לכלל נשואין תקינו ליה רבנן נשואין קטן דאתי לכלל נשואין לא תקינו רבנן נישואין והרי קטנה דאתי' לכלל נשואין ותקינו רבנן נשואין התם שלא יעשנו בה מנהג הפקר ע"כ וכ' זה הרמב"ם בפ' י"א מה' אישות: קטן אפי' מבן ט' שנים ומעלה שהשיאו אביו אין לה כתובה ואם הגדיל וקיימה יש לה עיקר כתובה וכו' משנה בר"ש הכותב (דל) קטן שהשיאו אביו כתובתה קיימת שעל מנת כן קיימה גר שנתגייר' ואשתו עמו כתובת' קיימת שע"מ כן קיימ' ופרש"י כתובתה קיימת שכ' לה כשהוא קטן ולגבי גר כתוב' שכת' לה בגיותו וכ' ה"ה בפי"א מה' אישות והא דכתובת' קיימת כ' הרשב"א והוא שבעל לאחר שהגדיל לפי שאין אחר' עוש' בעיליהו בעילת זנו' וכן מפורש בירו' עכ"ל ובגמ' (שם) א"ר הונא ל"ש אלא מנה מאתים אבל תוספ' אין לה ותניא כותיה אידשו כותל' מה שחידשו לא חידשו בתולה גובה ק"ק ואלמנה מנה: ופרש"י אלא מנ' מאתים שאם תאמ' ב"ד דאילו בשטר לא גביא דהספת בעלמא הוא אדשו קטן משהגדיל וגר משנתגייר אם הוסיפו כלום על כתוב' דאשו' וכתבו התו' לא שנו אלא מנה מאתים וכו' וא"ת א"כ מאי קמ"ל מתני' פשי"מ כן קיימה אפי' לא כתב לה מעולם יש לה כתובה וליכא למימ' דקמ"ל ממשעבדי דהא ע"כ לא גביא ממשעבדי דהא מוקדם הוא ואתי למיטרף לקוחו' מה שמכר קוד' שנתגייר ואפטרופוס קוד' שהגדיל וי"ל דאשמועי' היכ' דנשאה בתולה אע"ג דכשגדל או נתגייר כבר היא בעול' אפ"ה יש לה כתובה ק"ק אע"מ כן

קיימ' שיטה עכשיו כתחלת נשואי' עכ"ל וכ"כ מדברי הרא"ש דדין קטן וגדול בין גוי ונתגייר בתולה גובה ק"ק וכ"כ מדברי רבי' אבל הרמב"ם כת' בפי"א מה' אישות כלשון הזה ואם הגדיל וקיימ' אחר שהגדיל יש לה עיקר כתובה וכן גר שנתגייר הוא ואשתו כתובת' ק' שע"מ כן קיימה וכת' ה"ה הטעם שכ' רבי' מנה לפי שכבר נתבאר שנתגיירים יתירה על בת ג' ויום א' ונשאת אח"כ אין לה אלא מנה וכ"ש זו ע"כ ולפי זו הא דקתני בברייתא לא חידשו בתולה גובה ק"ק צ"ל דאקטן דוקא קאי ולא אגר:

סח כל בתול' שכתובת' ק"ק יש לה טענ' בתולים וכל שכתובת' ק' או שלא תקנו לה כתובה אין לה טענת בתולי' כ"כ הרמ"ב' בפי"א מה' אישות וכן משמע במתני' פ"ק דכתובות (דף י') וכל המתיחד עם ארוסתו קודם נשואין אין לו טענת בתולים שם במשנה (ד' יב) האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול לטעון טענ' בתולי' מפני שהוא מתיחד עמה: ומ"ש אבל בכל מקום שאין מתיחדין יש טענת בתולי' אפי' אין מעמידין להם עדים למשמש שלא ינהגו מנהג רמאו' בד"א שאין מנהג המקום להעמיד עדי' וכו' שם ביהוד' בראשונה' היו מיחדין את החתן ואת הכלה וכו' בראשונ' היו מעמידין ב' שושבינ' א' לו וא' לה כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופ' ובגליל לא היו עושי' כן וכל שלא נהג כמנהג הזה אינו יכול לטעון טענת בתולי' אסיפ' אלימא ארישא וכו' אלא אסיפ' כל שלא מושמש מיבעי ליה אמר אביי לעול' ארישא וכו' רב אשי לעול' אסיפ' ותני כל שלא מושמש ופרש"י למשמש לפשפש ולמשמש במעשיהם באותו הלילה שלא יקלקלו זה את זה במעשיהם בתחלה' שלא ירא' דם בתולים ויאבד וזו לא תביא נפה שיש עליה טיפי דמים כל שלא מושמש מיבעי ליה דהטוען טענת בתולי' הוא הבעל והוא אינו נוהג משמוש שהן שלא על אבי הכלה למשמשו שלא יאבד הבתולים ומשמוש הכלה שלא תביא דם מן החוץ תלוי בבעל והכי תני כל בעל שלא נהג משמו' אינו יכול לטעון טענת בתולים כ"ש דהא לא נהג למשמש והם משמשו אותו דיכול לטעון הכי מיבעי ליה למיתני כל שלא מושמש אינו יכול לטעון טענת בתולים דשמא ראה ואבד וכ' הרא"ש פי' הריב"ם דלית ליה חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה ור"ת פיר' שאני הכא כיון שנהגו למשמש והשתא המנהג אבו הולים שבגרמתו נשתנה המנהג ורעלי הוא ולאו' לסמוך אחזק' ומה היא טענ' בתולי' וכו' ושני סימנים יש לה לבתולה וכו' זה פשוט ונתבאר פ"ק דכתובו' (דף ט): ומ"ש וטענ' דמי' ישנה בין בקטנה בין בגדולה וכו' בפ' אלו נערו' (ד' מ) תניא הבוגר' אין לה טענת בתולי' ומקשי' והבוגרת אין לה טענת בתולים והאמר רבא בוגרת נותנין לה לילה הראשון ופריך אי דקא טעין טענת דמי' ה"נ הב"ע דקא טעין טענת פתח פתוח ופרש"י אי דקאמ' בעלתי ולא מצאתי דם ודאי טענ' מעלייתא היא והכ' דקתני אין לה טענת בתולים דקא טעין ואמר פתח פתוח מצאתי ודם לא בדקתי אם נמצ' בה אם לאו בנערה וקטנה טענ' היא כדאמרינן בפ"ק ואע"פ שאין יכול לברר דבריו בפניהם אמרי' חזקה אין אדם טורח בסעוד' ומפסיד' אבל מבבגרה אין לחוש לו כשתולה ודומ' לו כאילו פתח פתוח ואע"פ שהרי"ף גורס איפכא אי דקא טעין טענ' פתח פתו' ה"נ הב"ע דק' טעי' טענ' דמי' כמבוא' בדבריו פ"ק דכתובו' כבר כתבו הרא"ש והר"ן וה' המגי' שהרמב"ן הכריע כגרס' רש"י מכח הירו' וגם הרמב"ם כת' בפי"א מה' אישות יש בתולו' שהורו שהבוגר' אין לה טענ' דמי' ויש לה טענ' פתח פתוח ואין דרך התלמוד מרא' דבר זה וטעו' היה בנסחתו' שלהם וכבר בדקתי' על ספרי' רבים וקדמונים ומצאתי שהדבר כמו שביארנו שאין לבוגרת אלא טענ' דמים בלבד עכ"ל: ומ"ש לפיכך אם בא ואמר לא מצאתי דם אם תאמר עדין בתולה אני בודקין אות' ע"פ חביות של יין אם היא בתולה אין ריחה נודף וכו' בפ"ק דכתובות (די') ההוא דאתא לקמיה דר"ג ב"ר א"ל בעלתי ולא מצאתי דם א"ל ר' עדין בתולה אני א"ל הביאו לי שתי שפחות אחד בתולה וא' בעולה הביאו לו והושיבן על פי חבית של יין בעולה ריחה נודף בתולה אין ריחה נודף אף זו הושיבה ולא היה ריחה נודף א"ל לך זכה במקחך וכבדוק מעיקרא מעיקרא בגווה נמי הוה שמיע ליה מעשה לא הוה חזי וסבר דילמא לא קים לי בגווה דמילתא שפיר ולאו אורח ארע' לזלזולי בבנו' ישראל ופרש"י ריחה נודף מפיה מריחין ריח היין שהכנס לה דרך פתח הפתוח: גמ' הוה שמיע ליה שעשו כן לבנות יבש גלעד במס' יבמו' וכתבו הרי"ף והרא"ש עובדא זו: ומ"ש רבי' בשם הרמ"ה שאין לבדוק בבנות ישראל תחלה וכו' טעמו דאין לנו לעשות אלא כדאשכחן דעבד ר"ג וטעמא דהכי קמייתא שכ' רבי' עובדא דלא עבד ר"ג הכי אלא מפני דלא הוה קים ליה במילתא שפיר אבל השת' דקים ליה במילת' תו ליכא זלזולא בבנות ישראל וש"ד למיעבד הכי: והרמ"ב' כת' פי"א מה' אישות כלשון הזה טוען ואמר

לא

בנחת אלא בכרחותתוך כך לא הרגשת בדוחק ונראה לך כפתוח
ואם אומר לאכי ודאי פתח פתוח מצאתי הרי זה טענת בתולים
לכל בתולה שלא בנרה בין קטנ׳ בין גדולה בין כו׳ יאה בין חולה
שכל נערה פתחה סתום אע״פ שמצא דם הואיל ולא מצא׳ פתח
סתום אין כאן בתולים ור״י פי׳ כיון שמצא דם יאינו יכול לטעון
טענ׳ פתח פתוח וחרשו שוטה ומוכת עין אין להן טענת בתולים
כלל וכשטוען טענת בתולים אם הוא כהן שאשתו אסורה עליו
אפי׳ באונ׳ או אם הוא ישראל ולקבל בה אבי׳ קידושין פרו״מג׳ שנים
ויו׳ א׳ שוו״אי היה תחתיו אסור׳ עליו שאין כאן אלא חדא ספקא
שמא באונס היה או ברצון ובחד׳ ספקא הולכין להחמיר כשל
תור ואפי׳ נתיחד׳ עמו תחלה אסור׳ לו כיון שאומ׳ שברי׳ לו שלא
בא עליה הרי שוית׳ לנפשיה רתיב׳ דאיסורא אבל בישראל וקבל
בה אביה קידושין יתרה מבת ג׳ שני׳ ומעלה אינ׳ אסור׳ עליו דהוי
ליה ספק ספקא שמא לא היה׳ תחתיו ושמא אנוסה היתה וכת׳
הי״ו יונה הא דנאמן לאוסר׳ עליו דווק׳ במכחישתו ואומר שהיתה
בתולה או שותקת אבל אם אומרת אמת הדבר שלא מצאתני
בתולה אבל נאנסתי תחתיו אם ישראל היא מותר׳ לו מפני שהי׳
טוענת טענ׳ בריא והוא טוען טענת שמא שאינו יודע אם באונס
אם ברצון ובריא ושמא בריא עדיף ולענין להפסידה כתובה אין
חילוק בין אש׳ כהן לאש׳ ישראל וכן אם קבל בה אבי׳ קידושין
קטנה או גדולה אלא בכל ענין האמינוה חכמים דחזק׳ אין אדם
טורח בסעוד׳ ומפסיד׳ הדווקא שהיא מכחישתו ואומר׳ שמצאה
בתולה או שותקת אבל אי אומר׳ תחתיו נאנסתי והוא אומ׳ קוד׳
לכן נאנסה או אחר כן נבעל׳ במזיד נאמנ׳ ולא הפסידה כתובת׳
וכן אם היא אומרת מוכת עין אני ויש לי מנה והוא אומר בעולת
איש את ואין לך כלום נאמנת וכתב הרמ״בם והוא מחרים סתם
על מי שטוען שקר לרייבו ממון כת׳ הגאוני׳ שאין נאמן להפסיד׳
אא״מנה ומאת׳ אבל תוספו׳ שכ׳ לה מדעתו אינו נאמן להפסיד׳
וכ״כ הרמ״ב שאינו נאמן להפסידה התוס׳ אא״כ נודע לו בראיה
ברורה (ג) שהיתה בעולה קודם שתיארס והטעתו לפיכך יש לו
להשביע׳

בתחת אלא בכרחותתוך כך לא הרגשת בדוחק ונראה לך כפתוח ואם אומר לאכי ודאי פתח פתוח מצאתי הרי זה טענת בתולים לכל בתולה שלא בנרה בין קטנ׳ בין גדולה בין כו׳ יאה בין חולה שכל נערה פתחה סתום אע״פ שמצא דם הואיל ולא מצא׳ פתח סתום אין כאן בתולים ור״י פי׳ כיון שמצא דם יאינו יכול לטעון טענ׳ פתח פתוח וחרשו שוטה ומוכת עין אין להן טענת בתולים כלל וכשטוען טענת בתולים אם הוא כהן שאשתו אסורה עליו אפי׳ באונ׳ או אם הוא ישרא׳ ולקבל בה אבי׳ קידושין פרו״מג׳ שנים ויו׳ א׳ שוו״אי היה תחתיו אסור׳ עליו שאין כאן אלא חדא ספקא שמא באונס היה או ברצון ובחד׳ ספקא הולכין להחמיר כשל תור ואפי׳ נתיחד׳ עמו תחלה אסור׳ לו כיון שאומ׳ שברי׳ לו שלא בא עליה הרי שוית׳ לנפשיה רתיב׳ דאיסורא אבל בישרא׳ וקבל בה אביה קידושין יתרה מבת ג׳ שני׳ ומעלה אינ׳ אסור׳ עליו דהוי ליה ספק ספקא שמא לא היה׳ תחתיו ושמא אנוסה היתה וכת׳ הי״ו יונה הא דנאמן לאוסר׳ עליו דווק׳ במכחישתו ואומר שהיתה בתולה או שותקת אבל אם אומרת אמת הדבר שלא מצאתני בתולה אבל נאנסתי תחתיו אם ישראל היא מותר׳ לו מפני שהי׳ טוענת טענ׳ בריא והוא טוען טענת שמא שאינו יודע אם באונס אם ברצון ובריא ושמא בריא עדיף ולענין להפסידה כתובה אין חילוק בין אש׳ כהן לאש׳ ישראל וכן אם קבל בה אבי׳ קידושין קטנה או גדולה אלא בכל ענין האמינוה חכמים דחזק׳ אין אדם טורח בסעוד׳ ומפסיד׳ הדווקא שהיא מכחישתו ואומר׳ שמצאה בתולה או שותקת אבל אי אומר׳ תחתיו נאנסתי והוא אומ׳ קוד׳ לכן נאנסה או אחר כן נבעל׳ במזיד נאמנ׳ ולא הפסידה כתובת׳ וכן אם היא אומרת מוכת עין אני ויש לי מנה והוא אומר בעולת איש את ואין לך כלום נאמנת וכתב הרמ״בם והוא מחרים סתם על מי שטוען שקר לרייבו ממון כת׳ הגאוני׳ שאין נאמן להפסיד׳ אא״מנה ומאת׳ אבל תוספו׳ שכ׳ לה מדעתו אינו נאמן להפסיד׳ וכ״כ הרמ״ב שאינו נאמן להפסידה התוס׳ אא״כ נודע לו בראיה ברורה (ג) שהיתה בעולה קודם שתיארס והטעתו לפיכך יש לו להשביע׳

הרמ״ם מן המפרשים אלא כל שמצא דם אינו יכול לטעון טענ׳ פתח פתוח ומ״ם בגמ׳ בפתח פתוח נמאמן להפסידה כתובת׳ דווק׳ כשנאנס׳ דס לא וזס כר׳ דעת הרמ״בן והרמ״בם ז״ל עכ״ל ואסא דאמרי׳ באס׳ ישרא׳ וכבון דקבל בה אבי׳ קדושין פחות מבת ג׳ שני׳ ויוס״ל פרש״י פחות׳ מבת ג׳ שניס ועכשיו אס״ל גדולס ופיקוס פיקוי ואינו אומס אס״ל כחד ספיקא הוא ספק אוב׳ ספק רגו׳ אבל ספק תחתיו ספק אין תחתיו ליכא אחרינ׳ ולכתב הרמ״בם ס״ל דאמר דאמר׳ בס״ב מס׳ סוטה קטנה אסס״לס אבים אס זכתה בדלגוב׳ אסור׳ על בעלה וכת׳ גם בס״ג מס׳ מיסורי ביאה סבא על הקטנ׳ אמת הגדול אס קדשה אבים ס״ז בתנה וס״ל פטורה מכלו׳ ונאסר׳ על בעל׳ וכ׳ הטינו הרמ״בד בשני המקומו׳ מז׳ שאמרו דפיתו׳ קטנה אומס הוא ובירושל׳ פ״ב דסוטה אמי׳ אמרי׳ קטנה שזונה׳ אין לה רגון ליאס׳ על בעלה עכ״ל וס״ר המגיד בס״ג מס׳ מיסורי ביאה אס אינו אומ׳ אנוסה היתה וכת׳ הי״ו יונה הא דנאמן לאוסר׳ עליו דווק׳ במכחישתו ואומר שהיתה בתולה או שותקת אבל אם אומרת אמת הדבר שלא מצאתני בתולה אבל נאנסתי תחתיו אם ישראל היא מותר׳ לו מפני שהי׳ טוענת טענ׳ בריא והוא טוען טענת שמא שאינו יודע אם באונס אם ברצון ובריא ושמא בריא עדיף ולענין להפסידה כתובה אין חילוק בין אש׳ כהן לאש׳ ישראל וכן אם קבל בה אבי׳ קידושין קטנה או גדולה אלא בכל ענין האמינוה חכמים דחזק׳ אין אדם טורח בסעוד׳ ומפסיד׳ הדווקא שהיא מכחישתו ואומר׳ שמצאה בתולה או שותקת אבל אי אומר׳ תחתיו נאנסתי והוא אומ׳ קוד׳ לכן נאנסה או אחר כן נבעל׳ במזיד נאמנ׳ ולא הפסידה כתובת׳ וכן אם היא אומרת מוכת עין אני ויש לי מנה והוא אומר בעולת איש את ואין לך כלום נאמנת וכתב הרמ״בם והוא מחרים סתם על מי שטוען שקר לרייבו ממון כת׳ הגאוני׳ שאין נאמן להפסיד׳ אא״מנה ומאת׳ אבל תוספו׳ שכ׳ לה מדעתו אינו נאמן להפסיד׳ וכ״כ הרמ״ב שאינו נאמן להפסידה התוס׳ אא״כ נודע לו בראיה ברורה (ג) שהיתה בעולה קודם שתיארס והטעתו לפיכך יש לו להשביע׳

(ג) ודלא מבדבי פ״ק דכתובות מכתב ג׳ דסנ״ס דס״ס דתחתן מל

(א) ומשלמ מלגבי סל״ן פ״כתליב ע״ב ד״ה אס״ב מס לעגינן כפיס טוענס נבי סיינו סנא נוכל לומר מסכנסתס נאנסה אבל אס נוכל לומ׳ מאנסתס נאנסס אפי׳ אס סיס מוכעס סולס מחמיר נאמנס נאמנס דבריס ונוכל לומר דבריס נעל׳ נאנסס אמרינן נאן נאנסה כאן היס וס״ס מסתריך ולענין מס׳ נאנס׳ נאנס׳ אינו אבל לענין אסורס אינ׳ אס דתחתן נבא עפי אס סי׳ מחמיר קולס נבואין:

(ג) ודלא מבדבי פ״ק דכתובות מכתב ג׳ דסנ״ס דס״ס דתחתן מל

ומפסיד סעודתו מכם אלא היה מגרש מחחלה וכתבו הר"ן וה"המגיד בשם הרשב"א דמשמע דהי' לא טרח בסעודה שהיו נאמן דסא ליכא חזקה וחזק דנופא עדיפא ממחזק ממון ואפילו בדבריה דהולכין אחר הרוב דבאולא נשאות וחזקה דנופה וכתב הר"מ אם אמרה דאמון להפסיד כתובתה כמה ודאי מיירי בנתכחשה אז בשותק אבל אם אמרה ודאי פתח היה פתו' ונתכחשה חתיתו בשם מסיתו' הר"ב לקמן ואין להסמין בחול' הייתי בחנו דנאמנתי דלא בעי' למיפס נפש לכחול ואין להסמין במנו דמוכח עין לא שכיח מ"ב לא אמרי' מנו לאמוקי ממון' וכ"כ הר"ן ומ"ם רבי' וכן אם היה אומר מוכח עין אני נאמנת פלונתא דתלמי שם ואלכה כר"ג ור' אליעזר דאמרי סכי וכתב עוד הר"ן אחא דנאמן להפסיד כתובתה משמע דדוק בשלא מצא דם אבל מצא דם אפי' אמ' פתח פתוח מצאתי אינ' מפסיד כתובת' דאמר' דהא אמרי' אינו מפסיד' ודן סוף נכסות מיתון מו"ג אלא מפסיד לא אמ' מעשה ידיה ומזונותיה ונן סוף לקמן פיתן ד"ה ו"ל פיתן ע' מתנו מדינים:

(ג) תשו' רלא בסנס' אפשר ס"ק דבסוגות דף תע"ח אלא דנלא לפיכנס לריך לכחוב לא מתחי' דאת לא אמתינו' אלא מקום חזקה ודאין חדש עודה בסעודה ומפסי' ואי' מקיימים ואין קונא ל' אלא מנס אינו מפסיד כנוס עמ"ל:

סט (א) מיסו בתנאין ריש אתריב דוכל לומר נאי מעשה ידיך ומזונותיך ויבלים לא הם שאינו מפסיד לא מעשי ידיה ומזונותיה לקמן פיתן ד"ה ו"ל פיתן ע' מתנו מדינים:

להשביע' בנקיטת חפץ כדרך כל הנשבעים ונוטלין ואח"כ חנבה התוס' אבל היא אין להשביעו שלא מצאה בתולה ואח"כ תפיסד והעיקר שחזק אין אדם טורח בסעוד' ומפסידה אא היא תחרים סתם על מי שטוען עליה שקר ואם רוצ' לקיימה אחר שהפסידה כתובת' חוזר וכות' לה (ג) מנה לפי שאסור לשהו' עם אשתו שעה א' בלא כתובה ע"כ אין טענת בתולים אלא כשטוען מיד אחר שנסתר' עמו אבל אם אינו מערער מיד בין אם טוען בעלתי מיד ולא מצאתי' בתול' או אם טוען לא בעלתי עד עתה ולא מצאתי' בתולה אינו נאמן בד"א שב"ד מצוי לו כל שע' אבל אינו מצוי וטוען בב"ד הראשון שמצא שבעל מיד ולא מצא בתולים נאמן ואין טענת פתח פתוח אלא בנשוי שהוא בקי אבל בבחור לא מבעיא שאינו נאמן אלא שמלקין אותו אם טוען טענת פתח פתוח מצאתי:

סט כשנושא

אדם אשה בין בתולה בין בעול' בין קטנה או גדולה אחד בת ישראל או גיור' או משוחררת יתחייב לה בי' דברים ויזכה בד' דברי' העשר' שמתחייב בהן ג' מן התור' דכתי' שארה כסותה ועונתה לא יגרע שארה מזונותיה כסותה כמשמעו עונתה לבא עליה כדרך כל הארץ והשבעה מדברי סופרים וכולם מתנאי ב"ד האחד מהם עיקר כתובה והשאר נקראים תנאי כתובה ואלו הן לרפאות' אם חלתה ולפדותה אם נשבית וקוברה אם מתה ולהיו' נזון' מנכסיו וישבת בביתו אחר מותו כל זמן אלמנות' ולהיו' בנותיה ממנו נזונות מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשין כתובתה יחד על חלקם בירושה שעם אחיה' והד' שזוכ' בהן כולם מד"ס ואלו הן מעשה ידיה ומציאת' ואוכל כל פירות נכסיה בחייה ואם מתה בחייו ירשנה ועוד תקנו חכמים שיהיו מעש' ידי האשה כנגד מזונותיה ופירו' כנגד אכילת פירו' נכסיה וקבורתה כנגד ירושת כתובתה לפי' אם אמרה האשה איני ניזונת ואיני עושה שומעין לה ואין כופין אותה אבל אם אומר הבעל איני זנ' ואיני נוטל מעש' ידיך אין שומעין לו (ה) שמא לא יספיקו ואפי' הי' אומר' איני נותנ' לך פירו' ואיני חפץ שתפרני אם אשבה אין שומעין לה כדי שלא תתערב בין הגוים וכל אלו הדברים אפי' לא נכתבו בכתובה או אפילו לא כתבו כתוב' כלל אלא נשא סתם זכתה האשה בכל י' דברים והוא בד' התנה הבעל כשנשא' שלא יתחייב באח' מהדברי' שהו' חיי' בהם או שהתנית האשה שלא יזכה הבעל באח' מהדברי' שיש לו לזכו' בהן התנאי קיים חוץ מנ' דברים שאין התנאי מועיל בהן ואלו הן עונתה ועיקר כתובתה וירושתה כי צד התנה ע"מ שלא יתחייב בעונתה חייב בעונתה כיון שאינו

ומקמ דכתובו' אלמא דטוען טענ' פתח פתו' הא דנאמן להפסיד' כתובת' סיינו כשטענה מיד אחר בעילה דאמנו' אבל אם עברה אלא מסיתן בדיבור' ביבום בחולים עד ל' יום ר' יוסי אומר נכתרים אפי' לאחר שלשי' יום אע"פ דבינמות פרק ב"ם מייתי הך ברייתא' אלמא דנאמנת עד ל' יום מוקי מיתים אנפסיה וקאמר דר"מ היא דאמר טענת בתולי כל ל' יום אבל ר' יוסי סבר דאלא אחר ל' יומים ואם אמר לא בעלתי מיד אלא אחר ג' יומים או ד' בעלתי ולא מצאתי בתולי' לא מסיתן מכ"ם שמעני' דאם בעל ולא ערער ואח' זמן ערער דלא מסיתן דהא דלא מסיתן כשאמר לא בעלתי מיד אלא לאחר זמן היינו נמי דאמריכן דלא מוקי מיתים אנפשי' ומקולי מסק' שלא בעל ומצא בתולים ואם"ב נכתן לבו לנשאתה ואמ' אלא בעל עד עתה כדי שיתמינו לו עכ"ל ויהוה הלכה כרבי יוסי וכ"כ הגה ז"ל בתשובה בלבל ל"ז ומ"ם בד"א בד"ד מצוי לו כל שעה שבעל מיד ולא מצא בתולים בד"ד הראשון אלא בנשוי שהוא בקי אבל בבחור לא מבעיא שאינו נאמן אלא שמלקין אותו אם טוען טענת פתח פתוח מצאתי:

(ד) תשו' הרשב"א ס"ק דבסוגות דף תע"ח דאם לא מסיתנו לא נאמן דסא ליכא חזקה ודאין חדש עודה בסעודה ומפסי' ואי' מקיימים ואין קונא ל' אלא מנס אינו מפסיד כנוס עמ"ל:

(ה) מיסו בתנאין ריש אתריב דוכל לומר נאי מעשה ידיך ומזונותיך ויבלים לא הם שאינו מפסיד ידיה ומזונותיה לקמן פיתן ד"ה ו"ל פיתן ע' מתנו מדינים:

(ג) כנגד יוחנן ר' יוסי אומר אם אמרה איני ניזונת ואיני עושה אין שומעין לה ואין כופין אותה אבל אם אומר הבעל איני זנ' ואיני נוטל מעש' ידיך אין שומעין לו (ה) שמא לא יספיקו ואפי' הי' אומר' איני נותנ' לך פירו' ואיני חפץ שתפרני אם אשבה אין שומעין לה כדי שלא תתערב בין הגוים וכל אלו הדברים אפי' לא נכתבו בכתובה או אפילו לא כתבו כתוב' כלל אלא נשא סתם זכתה האשה בכל י' דברים והוא בד' התנה הבעל כשנשא' שלא יתחייב באח' מהדברי' שהו' חיי' בהם או שהתנית האשה שלא יזכה הבעל באח' מהדברי' שיש לו לזכו' בהן התנאי קיים חוץ מנ' דברים שאין התנאי מועיל בהן ואלו הן עונתה ועיקר כתובתה וירושתה כי צד התנה ע"מ שלא יתחייב בעונתה חייב בעונתה כיון

מחא מסני כדכר מעיקר' דלא מסיתן ואיירי בבחור וי"מ אסבים כורפי אע"פ שהוא נאמן חעוד על הערעות מיהא קוי ואם רב נחמן הוא דאמר מסיתן ולא אמר שיש להלקותו ומסני מסיתן ומסני' ליה כופרי רב נחמן לא אייר במלקות רב אחא אמר לעולם הא דאמר רב נחמן נאמן סיינו בלא מלקות ובכסוי אבל בחור מסיתן ומלקינן ליה והרי"ף כ' בחור לא נמיר כסוי נמיר וסיינו כפירום קמא וכן מסקבל מדרב נחמן לוה להלקותו ומשום דלא קיים והוא עולי ס"ד על בנות ישראל אבל לא מיקרי הטוד על הערעות להלקותו דשמא קיים לה מחזר הטעוטים וכן פרש"י עכ"ל ורבינו בס סתם דבריו בס' י"א מס' מיכות ולא מיקל בין בחור לנשוי בדא' אבל תוספס עיקר כסיגוים קמא דלא מפליג בין בחור לנשוי מ"כ כסיגוים בתלא אלא שהוא נמי כפי' שני דבחור נמי מסיתן אלא דמסני' ליה כופרי:

סט כשנושא

אדם אשה בין בתולה בין בעולה וכו' יתחייב לה בעשר' דברי' זוכ' בד' דברי' וכו' כל מי שלא יתכל פירו' ככיולא בו תלמו קיים הכל מדברי הרמ"בם בפרק י"ב מס' מיכות ופרטי דברים אלו כולם מתבארים ומולכים בדברי רבינו בסימנים הבאים וכתב ה' הגנדיל הג' דברים שכתב רבינו שהם מן הטורה ואחד מהם המזונות הוא מהלוק' תנאים בפר' נערל' מנחמתא (דף מז:) בברייתא ופסק רבינו כדברי האומר שאלה אלו מזונות וכן תרגם אונקלוס וכן פרש"י בפי' הטורה אבל הרמ"בן כתב שמזונות ומלבושי האשה מדברי הסופרים ואני תמה בדברי בעניין המלבושי' דהא כולהו תנאי דבריה' סוף נכסות' הוא המעשו וכן כל לפי שלא מלאתי שהוזכר בנכסות תקנת חכמי' ובכ' עוד ה"ם שכ"ל שהמזונו' הם מדבריהם ונתן טעם לדבר ואחר כך כתב אבל הדם בא ותקנת מפרשים הסכימו לדעת רבי' שהם כולם מן הטורה עכ"ל וכתב עוד והשבעה הם מד"ס כולם נתבארו בשנים הר' נערה שנתפתתה (ד' מז: לא נב) וגם כן במקומות אחרים ז' ועוד תקנו חכמים שיהו מעשה ידי האשה כנגד מזונותיה וכו' מימרא בפר' מ"עם (דנה) יכולה אשה שתאמר לבעלה איני מזונת ואיני עושה קפנר כי תקינו רבנן מזוני עיקר

ומעשה

להשביע' בנקיטת חפץ כדרך כל הנשבעים ונוטלין ואח"כ חנבה התוס' אבל היא אין להשביעו שלא מצאה בתולה ואח"כ תפיסד והעיקר שחזק אין אדם טורח בסעוד' ומפסידה אא היא תחרים סתם על מי שטוען עליה שקר ואם רוצ' לקיימה אחר שהפסידה כתובת' חוזר וכות' לה (ג) מנה לפי שאסור לשהו' עם אשתו שעה א' בלא כתובה ע"כ אין טענת בתולים אלא כשטוען מיד אחר שנסתר' עמו אבל אם אינו מערער מיד בין אם טוען בעלתי מיד ולא מצאתי' בתול' או אם טוען לא בעלתי עד עתה ולא מצאתי' בתולה אינו נאמן בד"א שב"ד מצוי לו כל שע' אבל אינו מצוי וטוען בב"ד הראשון שמצא שבעל מיד ולא מצא בתולים נאמן ואין טענת פתח פתוח אלא בנשוי שהוא בקי אבל בבחור לא מבעיא שאינו נאמן אלא שמלקין אותו אם טוען טענת פתח פתוח מצאתי:

סט כשנושא

אדם אשה בין בתולה בין בעול' בין קטנה או גדולה אחד בת ישראל או גיור' או משוחררת יתחייב לה בי' דברים ויזכה בד' דברי' העשר' שמתחייב בהן ג' מן התור' דכתי' שארה כסותה ועונתה לא יגרע שארה מזונותיה כסותה כמשמעו עונתה לבא עליה כדרך כל הארץ והשבעה מדברי סופרים וכולם מתנאי ב"ד האחד מהם עיקר כתובה והשאר נקראים תנאי כתובה ואלו הן לרפאות' אם חלתה ולפדותה אם נשבית וקוברה אם מתה ולהיו' נזון' מנכסיו וישבת בביתו אחר מותו כל זמן אלמנות' ולהיו' בנותיה ממנו נזונות מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשין כתובתה יחד על חלקם בירושה שעם אחיה' והד' שזוכ' בהן כולם מד"ס ואלו הן מעשה ידיה ומציאת' ואוכל כל פירות נכסיה בחייה ואם מתה בחייו ירשנה ועוד תקנו חכמים שיהיו מעש' ידי האשה כנגד מזונותיה ופירו' כנגד אכילת פירו' נכסיה וקבורתה כנגד ירושת כתובתה לפי' אם אמרה האשה איני ניזונת ואיני עושה שומעין לה ואין כופין אותה אבל אם אומר הבעל איני זנ' ואיני נוטל מעש' ידיך אין שומעין לו (ה) שמא לא יספיקו ואפי' הי' אומר' איני נותנ' לך פירו' ואיני חפץ שתפרני אם אשבה אין שומעין לה כדי שלא תתערב בין הגוים וכל אלו הדברים אפי' לא נכתבו בכתובה או אפילו לא כתבו כתוב' כלל אלא נשא סתם זכתה האשה בכל י' דברים והוא בד' התנה הבעל כשנשא' שלא יתחייב באח' מהדברי' שהו' חיי' בהם או שהתנית האשה שלא יזכה הבעל באח' מהדברי' שיש לו לזכו' בהן התנאי קיים חוץ מנ' דברים שאין התנאי מועיל בהן ואלו הן עונתה ועיקר כתובתה וירושתה כי צד התנה ע"מ שלא יתחייב בעונתה שאינו

שאינו תנאי של ממון תנאי בטל וכן התנה לפרו' מעיק' כתובתה או שכת' לה מנה או ק"ק ומחלה לו עלי' תנאי בטל (ג) וכן אם התנ' עמה אחר שנשא' שלא ירשנ' תנאו בטל אבל בכל שאר הדברי' תנאו קיים כגון שהתנה עמה ע"מ שאין לה שאר וכסות או שלא יאכל פירות נכסי' וכיוצ' בו תנאו קיים ור"ח ור"י כתבו ג"כ שלענין ירושה אינו מועיל תנאה אפי' התנה קודם שנשאה שלא ירשנה אינו מועיל ויורשה ורב אלפס פסק שגם לענין ירוש' מועיל תנאי ולזה הסכים א"א ז"ל:

ע חייב במזונותיה כיצד אוכלת עמו ממה שהוא אוכל ושותה עמו ממה שהו' שותה ואם משפחתה ובית אביה מנהג' בגדולו' יותר ממה שנוהג הבע' אם כל בני משפחתה בין אותם שהן עשירי' בין שאינם עשירי' מבקשי' אותם הגדולות אז צריך להנהיגה כדרך שנוהגין בני משפחתה דקי"ל עולה עמו ואינה יורדת עמו ואם אין כל משפחתה מבקשים אות' הגדולות אז אינו חייב לה בהן כל זמן שאוכל' עמו אבל אם אינה אוכלת עמו אלא נותן לה מזונותי' לבדה אז צריך להנהיגה כדר' שהית' נוהגת בבית אביה שהרי ברשותו הוא ליתן לה מזונות והיא תאכל לבדה כל זמן שתרצה דתנן המשרה אשתו ע"י שליש פי' שמפרנסה ע"י אחר לא יפחות לה מב' קבין חטין לשבוע או ד' קבין שעורין ונותן לה חצי לוג שמן וחצי קב קטנית וקב גרוגרות או מנה דבילה ואם אין לו פוסק לעומת' פירות ממקום אחר ואם היא מניקה נותן לה יין ואם היא רגילה ביין נות' לה אפי' אינה מניק' ואוכלת על שלחנו מליל שבת לליל שבת ונותן לה מעה כסף לשבוע לצורך דברי' קטני' ואם אינו נותנו לה מה שעשתה מותר על מעשה ידיה הקצוב שחייב' לתת לו כדלקמן הי"א שלה אם צמצמה והותירה כאלו המזונות הוא של הבעל בר"א בעני שבישרא' אבל בעשירים הכל לפי כבודם ובירוש' משמע שאין יכול לפרנסה ע"י פרנס והיא תאכל לבדה אא"כ שיה' מרצונ' וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל לשון הרמ"בם כמה מזונות פוסקין לאשה פוסקין לה לחם ב' סעודו' בכל יום סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא רעבתן מאותו מאכ' של אנשי

אחת

אנשי אות׳ העי׳ אם חטין חטין אם שעורי׳ שעורי׳ וכן אורז או דוחן או שאר מינין שנוהגי׳ בהן ופוסקין לה פרפרו׳ לאכל בו הפת כגון קטני׳ או ירקו׳ וכיוצ׳ בהן ושמן לאכילה ושמן להדלק׳ הנר ופירות ומעט יין לשתו׳ אם הו׳ מנהג המקו׳ ששותו׳ הנשי׳ יין ופוסקין לה ג׳ סעודו׳ בשב׳ בשר או דגים כמנהג המקו׳ ונותן לה בכל שבת מעה כסף לצורכ׳ כגון פרוטה לכבס או למרחץ וכיוצא בה בד״א בעני שבישר׳ אבל אם הוא עשי׳ הכל לפי עושרו אפי׳ היה ממונו ראוי שיעשה כמה תבשילין בשר כופין אותו ופוסקין לה מזונות כפי ממונו ואם אינו יכול ליתן לה לחם הצרי׳ לה כופין אותו להוציא ותהיה כתובת׳ עליו כחוב עד שתמצ׳ ידו ויתן הבעל שרוצה ליתן מזונו׳ הראוין לה ותהי׳ אוכלת ושותה לעצמה והוא אוכל ושותה לעצמו הרשו׳ בידו ובלבד שיאכל עמה מלילי שבת ללילי שבת ע״כ כ׳ ה״ר אליהו חיי׳ אדם להשכי׳ עצמו כפועל לפרנ׳ את אשתו דמספר בתוב׳ גלמו׳ אנא אפלח ואוקיר ואזון ואפרנ׳ ואכסי יתיכי ור״ת היה או׳ שא״צ ומכתוב׳ אין ללמוד דאנא אפלח אין פירושו שישכי׳ את עצמו אלא עבור׳ שדרך האר׳ לעשו׳ בביתו כמו לחרו׳ ולזרוע וכ״כ הרמ״ה לחיוביה למיעבר לא מחייבי׳ ליה אבל היכא דעבד ושקל אגר׳ אע״ג דגבי ב״ת לא מחייבי׳ לי׳ למפרע מיני׳ אלא לבתר דשיימינן ליה מזון ל׳ יום ושאר מילי׳ דסדו׳ גבי מזונו׳ אשתו כיון דלאו זוזי׳ אסק׳ ביה אלא מזוני חייב לזונ׳ כפי כבודה אפי׳ אי לית ליה אלא מזוני דחד יומא חייב למיזנה מינייהו או למיכל בהדי׳ במאי דאכיל מי שהלך למדינ׳ הים (ג) ואשתו תובעת מזונו׳ בב״ד ג׳ חדשים הראשוני׳ אין נותנין לה שחזק׳ אין אדם מניח את ביתו ריקן מכאן ואילך פוסקין לה אפי׳ לא שמש בו שמת אפי׳ שבוע׳ אינה צריכ׳ אבל אין נותנין לה כמה שתתקש׳ דכיון שאין בעלה בכאן אינ׳ צריכה להתקשט ויש מהגאונים שכתבו שאין פוסקין לה מזונ׳ עד שתביא כתובת׳ דשמא מחלה כתובתה ואין לה מזונו׳ והרמב״ם כת׳ שפוסקין לה אפי׳ אין כתובת׳ ביד׳ וכן אמר א״א הרא״ש ז״ל כת׳ הרמב״ם שב״ד פוסקין לה מזונו׳ ואין חושבין על מעשה ידיה עד שיבא בעלה ואם מצא שעשת׳ הרי הוא שלו וכן אם לא עמדה בדין אלא מכרה לעצמ׳ למזונו׳ מכרה קיים (ה) ואינה צריכה לא שבועה ולא הכרזה

עד

שיבא בעלה ויטען או עד שתבא לגבו' כתובת' אחרי מותו ואז מגלגלין עליה שלא טבר' אלא למזונותי' שהיא צריכה לה וא"א הרא"ש ז"ל כת' שאין ב"ד פוסקין לה עד שידקדקו אם לא יספיקו לה מעש' ידיה שהיא רגילה לעשו' שכשנפרעין מנכסיו של אדם שלא בפניו ראוי הו' שיהפכו בזכותו ואם עמד אחר ופרנ' מדעתו אין הבעל חייב לשלם כיון שלא צוה לו לפרנסה אבל אם לותה בעדים חייב לשלם לזה שלותה ממנו ופי' ר"י דוקא שלותה אחר שפסקו לה ב"ד אבל אם לותה קודם שפסקו לה ב"ד אם ירצ' לא ישלם כי יאמר היה לה להתפרנס ממעש' ידיה וא"א הרא"ש ז"ל כתב אם לותה בעדי' אף בלא ב"ד חייב לפרוע ומוציאי' מן הבעל ואם יאמר כשיבא צאי מעש' ידיך שעשית או שהיה לך לעשות במזונותיך רשאי ואין משלם מה שלותה אע"פ שאינה מספק' כל צרכיה ממעש' ידיה כיון שמספקת לדברים גדולים היתה דוחקת ומצמצם' עצמה קוד' שתתבייש לבא לב"ד על עסק מזונותי' אבל ב"ד אין פותחין לו בטענ' זו אלא אומרי' לו צא ופרע מה שלותה ואם בעצמו יטען רשאי אם ידוע שהיא מספקת לדברים גדולים אבל אם אינה בת מלאכ' לאו כל כמיני' לטעון כך ואם קדמו ב"ד ופסקו לה כיון שבאת לפני ב"ד גלתה דעת' שאינ' רוצ' להתפרנס ברוחק ואין לו עוד טענ' על מעשה ידיה כי מסתמא כשב"ד פסקו לה מזונו' דקדקו מה שצריכ' יתר על מעשה ידיה שרגילה לעשות ואם בא הבעל ואמר הנחתי לה מזונו' כשיצאתי מכאן נאמן פר"י שנאמן לשבוע' אם ב"ד פסקו ומכרו ונתנו לה ואפי' לותה ואכלה צריך לשלם מה שלות' ע"פ שבועתה ורש"י פי' שנאמן בשבועתו אפי' להוצי' מיד מה שפסקו ונתנו לה כ"ש שלא יפרע מה שלותה והרמב"ם חילק בדבר וכתב אם פסקו לה ב"ד ומכרו ונתנו לה או שמכרה היא בעצמה נאמן להשביעה ונשבע' בנקיטת חפץ שלא הניח לה ואם לות' נאמן הוא בשבוע היסת ונפטר ונשאר החוב עליה לא לותה ולא מכרה אלא דחק' עצמה ביום ובלילה ועשתה ואכלה אין לה כלום וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לדעת רש"י דכיון שהו' מוחזק וטוען ברי לי אין מוציאין מידו וכ"נ דעת רב אלפס שכתב בתשו' ששאלוהו באשה שהלך בעלה למ"ה ובעלה שגר לה מזונו' ובחזרתו מצא עליה חשבון מהוצאות שהוציאו עליה אביה ואחיה והשיב שבעלה יחשב ממה ששגר ומה שהניח לה ואם יש בו כדי סיפוקה כשיעור שפסקו לה חכמים על הדרך שאמרו עולה עמו ואינה יורדת עמו עם מה שמתחייב במעשה ידיה פטור במה שלותה ואם יפחו' יפרע מה שנפחת ואם האשה אינה מודה בחשבון ששגר לה בעלה ישבע שבועת היסת ונפטר ע"כ ואם בא ואמר קודם שהלכתי אמרתי לה צאי מעשה ידיך במזונותיך ונתרצית נאמן והרמב"ם כתב אפי' לא נתרצית כפי' אלא שאמר לה צאי מעשה ידיך במזונותיך ושתקה

כדכתיבנא בפ' המכותב עכ"ל *ב"ח ועיין בספרי הרשב"א שכתבתי בסי' ע"ז ובדברי הלחן בסי' ג"י: כתו' בת"ה סי' רפ"ד על אם שעברה על תקנ' שהקהל שיש עליה קנס אם חייב הבעל לשלם הקנס (וכתבתי דבריו בי"ד סי' רנ"ח): **עא חייב** אדם לזון את בניו ובנותיו עד שהן בני שש וכו' מימרא בס"פ אע"פ (דסה) ומ"ש בשם הר"מ מרוטנבורק כ"כ הר"מ בשמוגה' בער' שנתפתת: ומ"ש ומשם ואילך מלוה לזונם עד שיהיו גדולי' בפ' נער' שנתפתתה (דמ"ט) באוש' התקינו שיהא אדם זן את בניו ובנותיו כשהן קטני' ופרש"י כשהם קטני' עד שיגיעו ב' שערות: ומ"ש וע"ז נאמר עושה לדקה בכל עת ואם אינו רולה אין כופין אותו וכו' עד נוקחין ממנו בע"כ משום לדקה וזנין אותם עד שיגדלו שם ומ"ש ואם הלך למ"ה והניחם כאן מוכרי' מנכסיו לפרנסם עד שיהיו בני שש וכו' אבל מי שנשתטה מפרנסין אשתו מנכסיו וכו' שם (דמ"ח) אמר רב חסד' אמ' מר עוקבא מי שנשתטה ב"ד יורדין לנכסיו וזנין ומפרנסי' את אשתו ובניו ובנותיו ודבר אחר א"ל רבינא לרב אשי מ"ש משא דתני' מי שהלך למ"ה ואשתו תובע' מזונו' ב"ד יורדין לנכסיו וזנין ומפרנסים את אשתו אבל לא בניו ובנותיו ולא דבר אחר א"ל ולא שאני לך בין יולא לדעת ליולא שלא לדעת מאי דבר אחר אמ' רב חסדא תכשיט ורב יוסף אמר לדקה מ"ד תכשיט כ"ש לדק' מ"ד לדקה אבל תכשיט יהבינן לה דלא ניח' ליה דתיתול ופרש"י אבל לא בניו ובנותיו שאינו חייב במזונותיה' בחיים ולא שאני לך וכו' יולא מן השוק' לדע' היה בידו ללוות על מזונו' בניו ובנותיו ואשתו ולא לוה ג"ל דעתו שאינו רול' לזון היכך אשתו דמחייב' לה בתנאי כתוב' משתעבדו נכסים בניו ובנותיו לא אבל נשתט' דילא מן העולם שלא לדעת משתמא ניחא ליה שיזונו בניו ובנותיו משלו תכשיט בשמים של אשה דוכל שהיא מתקשטת בהם ועיין שם במרדכי והרמ"ב' כתב בפי"ב מה"א כשם שב"ד מוכרי' למזון האשה שהלך בעלה כך מוכרין למזון בניו ובנותיו כשהן בני ו' שנים או פחות אבל יתר על שם אין זנין אותן מנכסיו שלא בפניו אע"פ שהוא אומר

ואמר לאי מעשה ידיך במזונותיך רשאי פי' ואשתו תובעת מזונות שלוה ואכלה קודם שבא ואמר לאי מעשה ידך במזונותיך כלומר לא אפרע כי היה לך להתפרנס ממעשה ידיך ואע"פ שאינה מספקת דאם לא היו מצויים לה היתה דוחקת עצמה ומצמצמת ואין לפרש דה"ק אני אמרתי לה קודם שהלכתי לאי מעש' ידיך במזונותיך וכתרגית דא"כ הל"ל כאמן אלא רשאי משמע דהשתא הוא רשאי לעשות כן כדי שלא לפרוע מה שלוה והא דאמרי' לקמן לותה ואכלה ועמדה ומיאנה ודייקינא טעמי' דמיאנה הא לא מיאנ' אית לה התם מיירי שפסקו לה ב"ד ואח"כ לותה עכ"ל ומ"ה רבי' וכן דעת הרי"ף שכת' בתשובה שנשאלו באשה שהלך בעלה למ"ה וכו' תשו' זו כתוב' בספ' העדן שער ס"ה ומסיי' בתשו' הנז' ואם האשה לא לותה כלו' אלא הביא לו אחים הוסיפו לה פירו' או ליפתן דרך כבוד או שהיו מרחמים עליה שלא לשום שלואה אין הבעל חייב באות' דברי' כלל ובעלה אומרי' מי שהלך למ"ה ועמד א' ופירנס' את אשתו איבד מעותיו ומה שאנו אומרים שנתנו לה לשם כבוד כגון שפלתו לה מה שלא אמרה להם שלוו לי כך וכך שלחו לי כך וכך אבל מה שקבל' מהם לשם שלואה הוי כדמפור' דינו ואם הם טוענין שהן' לוה אותן לתת לה הולא' ע"מ שישלם לה הוא ואמ' הוא לשה"מ יפבע היא ויפטר עכ"ל ועיין במרדכי שם ומלאתי כ' בתשו' הר"מ אפי' מאן דמפליג בין אב לאח' ה"מ למזונות או לקבורה אבל בגדי שבת ורגל שאין לה צורך גדול כ"כ לא ואם הלך למ"ה והיא ילאה מבית חמיה ולות' ואכל' עיין במרדכי בפ' הנז': ואם בא ואמר קודם שהלכתי אמרתי לה לאי מעש' ידיך במזונותיך וכתרגית כאמן זה לא מלאתי מבוא' אבל נלמד הוא מדין בא ואמ' שהלתי לה מזונו' כשיילאתי שכתבא' בסמוך שהאמן בשבוע' ומ"ש בס"רמ"ב' הוא בפ"ב מה"א וכ' ה"ה בפ' ב' דייני גזלות מתבא' בסוגיא שהם אמ' לה לאי מעשה ידיך במזונותיך שאין לה מזונות וכתב רבינו שאילו לא רצתה בדב' זה וכו' נומר דדוקא כשפתקה אבל אם מיחת ואמרה איני רולה לאו כל

ושתקה אין לה מזונו' שאילו לא רצתה בדבר זה ולא סמכה דעת' היה לה לתובעו או לומר אין מעשה ידי מספיקין לי:

עא חייב אדם לזון את בניו ובנותיו עד שהן בני שש (א) וכת' ר"מ מרוטנבור' אפי' יש להם נכסי' שנפלו להם מבית אבי אמם חייב לזונם כיון דתקנת חכמים היא זכו במזונותיהם אפי' אם יש להם להתפרנס משלהם ומשש ואילך מצוה לזונם עד שיהיו גדולים ועל זה נאמר עושה צדקה בכל עת ואם אינו רוצה אין כופין אותו אבל מפצירי' בו ואם אינו מתרצ' מכלימי' אותו ומכריזין עליו פלוני אינו רוצה לפרנס בניו והרי הוא גרוע מעו' טמא שמרחם על בניו בד"א שאינו אמוד לגו בממון ליתן צדקה אבל אם הוא אמוד שיש לו ממון ליתן צדק' לוקחין ממנו בעל כרחו משום צדקה וזנין אותן עד שיגדלו ואם הלך למדינת הים והניחן כאן מוכרין מנכסיו לפרנסם עד שיהיו בני שש כמו שמוכרין לזון האשה למי שהלך למדינ' הים אבל אם הם מבני שש ומעלה אין זנין אותן מנכסיו דכיון שיצא לדע' אם היה רוצה שיתפרנסו מנכסיו היה לו (ב) לצוות אבל מי שנשתטה מפרנסין אשתו מנכסיו ונותנין לה כמ' שתתקש' ומפרנסין לבניו ולבנותיו אפי' יתרי' משש עד שיגדילו דמסתמ' ניח' ליה שיפרנסו לבניו ולבנותיו והרמב"ם כ' דבשניה' אין מפרנסין לבניו ולבנותיו מבני שש ומעלה אפי' אם הוא אמוד ואינו נ"ל כמו שכתבתי (ג):

עב המדיר את אשתו מליהנות ממנו אין הנדר חל להפקיע מזונות' שהרי הוא משועבד לה ואינו יכול להפקיעם ואם אמר לה צאי מעשה ידיך למזונותיך והיא מספקת לדברים גדולים ולא לדברי' קטנים ואותם הדברי' קטנים נוהגין בהם בני אבי' מפני שהוא עשיר אבל שאר משפחת' שיש להם עושר כמו שיש לבעלה אין נוהגין בהן אז חל הנדר שהרי אינו חייב לה באלו דברי' הקטני' כל זמן שהי' עמו אבל משהדירה ואינה עוד עמו צריך להנהיג' בכבוד בית אבי' אף באותן הדברים הקטני' לפי' אם הדיר' עד ל' יום יפרנסנ' באלו הדברים הקטנים ע"י פרנס שיאמ' לו כל הזן אינו מפסיד אבל לא יאמר לו להדיא לך ותזון אותה דא"כ דהוה ליה שלוחו וכן אם הדיר' סתם או זמן רב יפרנסנה ע"י פרנס

כמיניה דמזוני עיקר כמו שנז' למעל' ופשוט הוא וכן כתבו המפרשים ז"ל ורש"י פי' וקבלה עליה ואיפסר שהוא ז"ל יורה ששתיקתה היא קבלה עכ"ל: **כתב** הרשב"א שנשאל על שמעון שהלך למ"ה ואשתו תובעת לראובן שמחזיק בקרקע בעלה שלא ממנו כדי שתפרנס בהם במזונותיה ויש לשמעון נכסי' אחרי' בני חורין והשיב אפי' ככהם ראובן מעכשיו בקרקע שמעון אין האשה בעלת דין שלו אא"כ היה מורשה מראובן בעלה או שב"ד מעמידין דין עמו לפי מה שהוא ענין אם נטופין אם רטופין אבל היא איננה בזה אלא כבכריה זולתי אם תבא לגבות ממנו כתובתה או מזונותיה וכיון שיש נכסים אחרים בני חורין תגבה משם עכ"ל וכ' עוד שנשאל על ראובן שהלך למ"ה ותבע' אשתו מב"ד לפסוק לה ולבתה מזונו' ופסקו לה ולבתה מזונות ידועי' ויוהם שמעון אביה וכתבו לו ב"ד שיפרע מנכסי ראובן בכל מקום שהם על ידו ועוד כתבו לשמעון כח ורשו' שבכל זמן שלא תמצ' שהשם מנכסם מהם פירניא לה שמעון בתורת הלואה ומת ראובן והיו השם ונתם כזנו' על שלחן שמעון והגדל' הבת פסק לה שמעון נדוניא משלו והשיאה לגוי ואח"כ נפל לאוית' בת ירושה מבית מורישי אביה ועכשיו בא שמעון להפרע ממנ' מה שהוליא' במזונותי' והיא משיבתו כשם שנתחסדת עמי להשיאני משלך כך נתחסדת עמי לפרנסני משלך ושמעון טוען מעולם לא ויתרתי על המזונו' רק הייתי ממתין עד שיהיו לך נכסים והפרעני והשי"ב ב"ד שפסקו מזונות לבת שלא כדין עשו כיון שהלך מדעתו כדתנית בפ' נער' ומ"מ השאה והבת לא לוו כלו' משמעון כדי שתהא לריב' אחר נכסי הבעל לספר' ממנו שיחזור שמעון ויפרע ממנו כדרך שהשם שלותה ולכלה אלא שמעון קבל עליו לזון והוא ידרוך על נכסי הבעל בכל מקו' שימלאם אבל הוא' אבי שלאחר מכאן כתבו לו ב"ד וכל זמן שלא תמלא נכסי' לבעל להתפרנס מהם פירניא לה בתורת הלוא' כל לרכיה ולפיכך הדין עמו במה שתובע להפרע מן הבת ואם נתחס' להשיאה לבעל משלו אין זה מחייבו ליתן לה מזונו' משלו כמה זמן קשהה אמת איש מלתבוע מזונו' ותפסידם אכתו' בסי' ל"ג ועוד אכתו' שם שאם לא נתן לה מזונ' ועמת' ואכלה והותיר' אין לבעלה עליה כלום אם נותה השאה מזונו' ממתק' שנתן בעלה עיין במרדכי פ' נערה שנתפתתה כ' הרמב"ן בפ' הנושא גבי מתניתין דלמכ' שאמר אי אפשי לזון מבי' אבא וכו' ואם היתה טוענ' מפני שהיה ילדה וכו' וה"ה לאשה בחיי בעלה שילאה מביתו והלכ' לה אם נתנה טעם לדברים חייב לתת לה מזונו' אליומ' במקום שהיא אבל אם לא נותנת טעם לדברים אינו נותן לה מזונו' שאין חיין מזונו' לאשה על בעלה אלא כשהיא עמו על שלחנו וכן היא באנם הדברים דבה על פסוק למען ירבו ימיכם ואפי' נדרי הרמ"ב' שאומר שיכול להסרוקם ע"י פליט הוא עדיף מ"כ בזה ואפי' לפי' ברכת הבית איפשר דלא יהיב לה דלא תקון לה רבנן מזונו' אלא ביושבת תחתיו ומשמשתו אבל בשאינה יושבת עמו ואינה באה בטענ' אין לה דין מזונו' וכן דעת רבותי אף כשהלכ' בטענה אם שתק' ולא תבע' מזונו' מחלה להו לשעבר

וכן מי שנתמנו בקולר או כשתקם ב"ד יורדין לנכסיו וזנין אשתו ובניו ובנותיו שהן בני ו' שנים או פחות ומפרנסין אותם ע"כ ומה שהוקש' לרבי' בדבריו כבר הרב"ם ג"כ ה' התגיד ויהבו שכ' וז"ל ויש לשאול שהרא' מדבריו שהבני' שהם יותר על שש אין זני' אות' מנכסי מי שנשתטה ודינו שוה למי שהלך למ"ה ובגמ' חלקו בהם בפירוש ואין שם בזה שום מחלוקת והתשוב' שרבי' לא כ' בעי' שנשתטה אלא מי שמוליכין מנכסיו בין שהוא אמיד בין שאינו אמיד והוא בקטני' עד שש ובזה הושוו מי שנשתט' ומי שהלך למ"ה אבל בגדולים מבן שש והוא אמיד לא דבר רבי' בכאן ובזה חלוק מי שנשתטה ומי שהלך למ"ה והסמך לו רבי' על מ"ש בסוף ה' נחלות שמי שנשתטה שפוסקין לדקה על ממונו ולא יהו בניו הגדולים על ו' פחותים מאחר וכבר ביאר רבינו למעלה שאין כופין ממנו' לדקה וכ"ש שמוליאין ממנו לדקה וזנין בניו וזה ברור כל"ל עכ"ל: **כתב** הר"ן מצאתי *בתלוי' בה' יפנות שהלכך לגבי מי שנשתטה עבדינן הא והא ולגבי מי שהלך הא והא לא עבדינ' כרב חסד' דרבי' הוא לגבי רב יוסף ואף הרמ"ב' כת' בסוף ה' נחלות ומי שנשתטה או נתחרש ב"ד פוסקין עליו לדקה אם היה ראוי ולא ידעתי למה דלרב חסד' דאמ' תכשיט נכי דאברית' קאי איפטר דדבר אחר דאמ' מר עוקבא בני נשתטה ה"כ מש' ליה אתכשי' שמענו אבל לדקה מנין עכ"ל כתו' בתשו' הרשב"א סי' תתקפ"א שנשאל על איש שנשתטה והשאות ביד קרובי השאם עדיין אם נאמר תאון היא מן הנכסים והוא מן השמוי או אם מוליאים ב"ד מידם והשיב דמוליאין דא"ם לגבות היא כתובתה כל שהוא אינו יכול לגרש אלא מוזנין היא ובעלה ובניהם בת גדולה שהיא מולכית ותובע' מאביה שיפרנסנה כי גרעא מקטנה וגם תובעת שישיאנה עיין בהגהו' מרדכי דקידושין (ג): **מדברי** הרא"ש בתשו' כלל י"ז סי' ז' כל' בהדיא דמי שבא על הפנוי' וילד' ממנו בן או בת חייב לזונם וכ"כ הריב"ש בתשו' סימן מ"א ומיהו כ' דה"מ כשהוא מוד' שהולד ממנו אבל אם אינו מוד' בכך אפילו מודע שבא עליה והיא טוענ' ברי' שהיא מעובר' ממנו כיון שאינו מוד' לה בזה הרי איפשר שנתעבר' מאחר דהכי היכי דמפקר' נפשה לגביה מפקר' נפשה לגבי אחריני (ס):

עב המדיר את אשתו מליהנו' ממנו אין הנדר חל להפקיע מזונותי' וכו' ואם א"ל לאי מעש' ידיך במזונותיך והיא מספקת לדברים גדולי' וכו' בכתו' ר"פ המדי' (דעד) המדיר את אשתו מליהנו' לו עד ל' יו' יעמיד פרנס יתר מכאן יוצי' ויתן כתוב' ומקש' בגמ' וכיון דמשועבד לה היכי מלי מדיר לה הכל כמיני' דמפקע לי' לשעבודיה ומשני באו' לה לאי מעשה ידיך במזונותיך א"ה פרנס למה בדלא ספק' אי בדלא ספק' הדר קושין לדוכת' א"ר אפי' במספק' לדברי' גדולי' ואינו מספק' לדברי' קטני' הכי דברי' קטני' ה"ד אי דרגיל' בהו הא רגיל' בהו ואי דלא רגיל' בהו פרנס למה לא לריכ' דרגילה בבי נשא וקא מגלגל' בהדי דאמר לי' עד השתא דלא אדרתן גלגילנ' בהדך השתא דאדרתן לא מליג' דאיגלגל בהדך ומ"ש עד ל' יום לא שמעי בה איכשי ולא זילא בה מילת' טפי שמעי בה איכשי וזילא בה מילת' וכ' הר"מ אהא דקא' השתא דאדרתן

עא (א) כתב הר"ן פ"ה אע"פ גרסת בא ופי' לזון בניו ובנותיו דוקא בפחותן קטני' אבל כיון דגדלין אחרי עד בני שש אי אפשי להמעיר עלמם שלא חזון אותם ובכלל מזונות הוא אבל אין אתן קיימת אין חייב לזון אבל לא דאימי גלאביניים ז"ל באתרו כן עכ"ל ועיין לעיל סוף סי' זה מחמת' רא"ם ודינו דמשתמע דלא ס"ל בדעת הר"ן:
(ג) וכ' המרדכי פ' נכרים ע"ח פי' ר"י דוקא נפלא הפקיע שאם לזונן אחר ו' אבל אם בפני לזונן בניו ובנותיו ביינן מנכסיו דודאי נכסי ניחא ליה ביין שפחתיל לזונן:
(ג) וז"כ שם אף אם היה תולבי' ובכי' תום שם הסי"ם לא בסיכן גיס את"כ תמיד לצדקה לפרנס' אות מבניתין ודוקא נמזונו' וכן לפביא' לא בפיין ליה תפרי' אם תמיד לצדקה לפרנס' אין כופין בתם לזון ומ"מ כ' שם דמנ"ליבן נאתר פרנ' נדונית כו' ונ"ם שהתחייב בתכו וכ"ביאה ו כה ב בת"ד:
(ד) ב"ל סת"ת פי"ג דאים' נאסר"ן פ' נשים דף מס"ן ע"ב כ' דנפהתי תכלכם' אותו אפי' נלא אפיד ונ"ל לרשת דוקא ואמיד אף לאחר מש:
(ה) ותרוכי הר"ן בהגהתו דים סי' זה תמאט דאינו שאיני לזון אלא קגג אמן שהוא שאמו:

להדריהן לא מליכא דאינגלג בהדך ואע"ג דאיכ' יורדת עמו ואח"כ כדי מגועבד לה
לדברי ההיאהם רגיל' בהו בבי נשא והיאך אל הנדר וי"ל דהא דאיכ' יורד' עמו בדברי'
של בני משפחה היינו להם עוש' ואין להם עוסר טוין בן אבל הנך דברים קטנים
רגילה בהו בבי נשא לפי שהיה עשיר אבל בני משפחה שאין להם עוסר אלא כמו
שהיה לבעלה אינם רגילי' באות' דברי'
הכבי"ים לה לנגלג עמו כל זמן שהי' אצלו
שילכו אל הנדר אבל כשהדירה ואינה עוד
אצלו חייב להכניס' בכבוד בי' אביה שילכך
אמרה ליה השתא דאדריתן לא מנגלגנא
בהדך עכ"ל והוא מדברי הרו' ואהא דתנן
יעמיד פרנס מהפה בגמרא ופרכם לאו
שליחותי' קעביד א"ר הונא באומ' כל הזן
אינו מפסיד והכנו התום' והרא"ש והר"ן
גבה דשב"ם שדקדק מסוגי' דגמר' דדוקא
הה"ג דקא' כל הזן אינו מפסי' כל דבי' הוא
דהוי במודד הכא' אבל לגמור ליהודא' אם
הזן לא מפסיד הוא דמחזי כשלוחו ע"כ
(והה בי"ד סי' רכ"א) ומשמע לדבי' דדוק'
גומר ליהודאה אם הזן לא תפסיד הוא
דמיחזי כשלוחו אבל בשא' כל הזן אינו
מפסיד אע"פ שאו' כן ליהודא' לא מיחזי
כשלוחו כיון שבל' רבים הוא אומר לפי' כת'
להתיר ע"י פרנס שיאמר לו כל הזן אינו
מפסיד: ומ"ש וכן אם הדיר' סתם או זמן
רב יפרנסנה ע"י פרנס ל' יום וכו' עד אמ'
רב ל"ט שלא במפר' אבל בסתם יוצי' לאלת'
ויתן כתוב' פי' במפרש שהי' ל' יום ושמואל
אמ' אפי' בסתם לא יוציא שמא ימצא פתח
לנדרו ופסקו הפוסקים כשמואל דהלכתא
כוותיה בדיני ומ"ש אחר ל' יום יוציא ויתן
כתוב' לר"י כופין אותו בשוטי' ולר"ח אין
כופין מחלוק' ר"י ור"ח כתבוהו התוספו'
והמרדכי בר"פ המדי' ובפ' הבא על יבמתו
ומ"ש ולזה הסכי' א"א הרא"ש ז"ל הוא בפר'
הבא על יבמתו ובסי' קנ"ד כ' רבינו דברים
אלו בארוכה והם אכתוב דעות הפוסקים
בדין זה והרמ"ב כ' בפי"ב מה' אישות בגכון
היה המדיר את אשתו מליהנות לו וכו'
ממתינ' לו ל' יום ובאות' הל' יום תהיה היא
עושה ואוכלת ויהי' אחד ממכיריו מפרנס
אותה דברים שהיא צריכה להם יותר על
מעש' ידיה אם אין מעש' ידיה מספיקין לה
לכל ע"כ וכת' הר"ן על זה ודבריו תמוהים
בעיני שהרב דהא בגמ' אמרי' בהדי' דלא מצי
מדיר לה אלא באומר לה צאי מעשה ידיך
במזונותיך אבל בסתמא לא אמרינן כמעשה
כמי שאומ' לה וא"ה מסקי' לה דוק' באומר
לה ובמספק' לדברים גדולים ובמתגלגלת
בהדיה לדברים קטנים ומדבריו כל' דאפי'
באין מעשה ידיה מספיקין ולא איתגלגל'
בהדיה הייל נדרא וכל שמעשה ידיה
מספיקין אפי' לא א"ל לאי וכו' מצי מדר לה
ולאו בגמר' אמרי' דהכא דאומר מהכי כי
לא אמר מעשבד לה ולאו כל כמיני' לגימר
איני נותן מזונו' והיא עושה תעבד מעש'
ידיה ודבוקא נמי הכא אע"פ שהיא יכולה
לומר איני נוטלת ואיני עושה אינה יכולה
לומר איני עושה בלבד והוא מעלמו יעכב
מזונות דהא תנן קונם שאני עושה לפיך
א"ל להקדיש ואין לך אומרת איני עושה גדול

כתב ה"ה דע' הרין והמנחינו אינו אלא בשלא הדירה אלא מנכסיו אבל אם הדירה עב
אף מתשמיש יחד מפני' יוציא ויתן כתובה כמ"ש פי"ד וכ"כ ה' הרשב"א וכ"כ דעת
הרמב"ן ז"ל עכ"ל: נדרה שלא תטעום אחד מכל האילנים וקיי' לה הוא וכו' מסכ'הם
(דף ע) המדיר את אשתו שלא תטעום אחד מכל הפירות יוציא ויתן כתובה ובגמר'
(דף עא) מתיב מינה לשמואל דאמר
דאפילו בסתם עד ל' יום יעמיד פרנס
הכא מתני' דהכא קתני יוציא ויתן כתובה
כלומר מיד יוציא ולא ימתין כלל והכי
הב"ע שנדרה היא וקיים לה הוא והכי
ר"מ הוא נותן אצבע בין שיניה ופרש"י
שנדר' היא ומה יש לו עוד להמתין אי כיון
לה לדידה למיפק' כתובתה ומיפק לא
תבקש פתח לנדרה אבל היכא דאדר' איהו
כגון מליהנות לו ימתין שמא ימצא פתח
לנדרו וקסבר הוא שקיים לה נתן אצבע
בין שיניה והשיבה לפיכך יתן כתובה
והכם מתני' ר"מ עכ"ל והתוספות
כתבו דמיירי בנדרה מן הפירות כל זמן
שהיא תחתיו ואם נדרה לעולם מה תרויח
במה שיוציא ואף על גב דנדר על תמיד
מנתקת בנדר של פירות מעט יכולה
לסבול אפי' יום אחד ע"כ: ומ"ש או
שאמרה לו הנאת תשמישך עלי אם
אוכלנו יתגלגל בסמוך: ומ"ש אפילו
הוא רע ולא טעמה אותו מעולם כן כתב
הרמב"ם בפי"ב מהלכות אישות וכתב ה"ה
דהכי איתא בתוספתא ובירושלמי וגם
הרא"ש כתב תוספתא זו:
ומ"ש ואם הוא מדירה שא"ל הנאת
תשמישך עלי אם תטעום
מאותו המין יקיים ז' ימים וכו' וכן מ"ש
לעיל בסמוך באומר' לו הנאת תשמישך עלי
אם אוכלנו יוציא מיד ויתן כתובה שם
(דף עא) וסבר רבי יוסי במדיר את אשתו
שלא תתקשט יוציא ויתן כתובה בעניות
שלא נתן קצבה אמאי בעל מצי מפר
ותרגמו אלו דברים שבבעל מיפר ונדרים
שיש בהם עינוי נפש אם ארחץ אם לא
ארחץ אם אתקשט אם לא אתקשט אמר רבי
יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש הב"ע בדברי'
שבינו לבינה הכיצד למאן דאמר דברים
שבינו לבינה הבעל מפר אלא למאן דאמר
אינו מפר מאי איכא למימר אלא הב"ע
דתלינהו לקשוטים בתשמיש המטה דאמר'
יאסר הנאת תשמישך עלי אם אתקשט
ופריך אמאי יוציא מיד ימתין שבת א'
כדין המדיר את אשתו מתשמיש המטה
ומשני ה"מ היכי דאדר' איהו דסבר מידרת
דעת עילויי והכא אותיב דעתיה אבל
היכא דנדרה איהי ופתיק לה בנדרה מיפכ'
הוא דסני לי כלומר וכיון שאינה סבור'
שייתפייס עוד לא תקנו חכמים שימתין
הואיל וקשה לה: וכתב הר"ן והאי
יוציא דקתן משמע לי יוציא בע"כ דאפילו
רצה לקיימה מטעמא דמסכא הוא
דסני לי אלא שראיתי להרמב"ם ז"ל שכתב
בפי"ב מהלכות אישות נדרה היא שלא
תאכל אח' מכל הפירות וכו' אם רצ' שתשב
תחתיו ולא תאכל פירות תשב ואם אמר
איני רוצה באש' נדרני' יוציא ויתן כתובה

עב (א) וי"מ גדולי הר"ן שפאדין אם ... רבים שהדיר ... ומשמע שם דדוקא ... (ב) ... עכ"ל

פרנס ל' יום דשמ' בתוך כך יתיר נדרו ואח' ל' יום יוציא ויתן כתובה לר"י כופין אותו בשוטים ולר"ח אין כופין ולזה הסכי' א"א הרא"ש ז"ל נדרה שלא תטעום א' מן המינים וקיים לה הוא או שאמר' לו הנאת תשמישך עלי אם אוכלנו אפי' הוא רע ולא טעמ' אותו לעולם יוציא מיד ויתן כתובה ואם הוא מדירה שאמר לה הנא' תשמישך עלי אם תטעום מאותו המין יקיים ז' ימים ואז יוציא ויתן כתובה כ' הרמ"ב בנדרה היא וקיים לה הוא אם רוצ' לישב עמו ולא תאכל מאותו המין תשב (ג) ואם הוא או' אי אפשי באש' נדרנית יוצי' ויתן כתוב' שהרי הוא היה לו להתי' וקיי' לה מרצונו:

עג כסותה כיצד חייב להלבישה לפי כבודו ואמרו חכמים בעני שבישראל שיתן לה בגדי' ששוים נ' זוז מכסף מדינה שהם ו' דינרין ורביע של כסף ולא יתן לה חדשי' בימו' הגשמים ולא חדשים בימות החמה אלא נותן לה חדשי' בימות הגשמים והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה והשחקים שהם מותר הבלאות הן שלה להתכסות בימי נדותה וכיפה לראשה וחגור למתניה לשנה ומנעלים חדשים ממועד למועד וכת' הרמ"ב בד"א בימים ההם ובא"י אבל בשאר זמנים ובשאר מקומות אין הדמי' עיקר יש מקומות שהבגדי' ביוקר ויש מקומות שהן בזול אלא העיקר שסומכין עליו שמחייבין אותו ליתן בגדים הראויין ליתן לה לימות הגשמים ולימות החמ' כסות שלובשת כל אשה בעלת בית באותו מדינ' ובכלל הכסות שהוא חייב לה כלי בית ומדור שיושב' בו ומה הן כלי בית מטה מוצע' ומפץ ומחצלת לישב עליה וכלי אכילה ושתייה כגון קדירה וקערה וכוס ובקבוק וכיוצא בהן והמדור שנותן לה בית של ד' אמות ותהיה רחבה חוצה לו כדי להשתמש בו ויהיה לו בית הכסא חוץ ממנו וכן מחייבין אותו ליתן לה תכשיטיה כגון בגדי צבעונין להקיף על ראשה ועל פרחתה ופוך ושרקו וכיוצ' בהן כדי שלא התגנה עליו ובד"א בעני שבישראל אבל בעשיר הכל לפי עשרו וכבודו ואפי' אם היה לו כדי לקנות לה כלי רקמה וכלי זהב כופין אותו וכן שכר המדור וכלי הבית והתכשיט הכל לפי עשרו וכבודו ואם קצר' ידו ליתן אפי' עני שבישרא' כופין אותו להוציא ותהיה עליו הכתובה חוב עד שיעשיר ולא האשה בלב' אלא בניו ובנותיו הקטני' עד בני שש חייב ליתן להם כסו' המספי' להם וכלי בית ומדו' לשכון בהם ואינו נותן להם לפי עשרו אלא לפי צרכ' זה הכלל כל מי שחיי' במזונותיו בין בחייו בין במותו חיי' ליתן לו כסות וכלי בית ומדור ודין בעל' עם אשתו בטענ' הכסו' וכלי בית ושכר המדור כדינם בטענ' המזונו' אם הוא אומר נתתי והיא אומרת לא נתת במקום שדרך הנשים שלא לצאת בכיפה שעל ראשה לבד עד שיהיה עליה רדיד שהיא חופ' את כל גופה כמו טלית נותן לה רדיד בכלל הכסות הפחו' שברדידי' ואם הוא עשי' נותן לה לפי עושרו כדי שתצ' לבית האבל או לבי' המשתה שכל אשה יש לה לצא' לבית אביה לבקרו ולבית האבל ולבית המשתה לגמול חסד לריעותיה ולקרוביה כדי שיבאו גם הם לה שאינה כמי שהי' בבית הסוהר שלא תצא ולא תבא אבל גנאי לאשה שתהא יוצאה תמיד בחוץ פעם בחוץ פעם ברחובו' ויש לבעל למנוע לאשתו מזה שלא יניחנה לצאת אלא כמו פעם בחדש או פעמי' בחדש כפי הצורך שאין יופי לאשה אלא לישב בזוית ביתה שנאמר כל כבודה בת מלך פנימה:

ער

מזה וכ"ל שהביאו לומר כן משום דלא אשכחן דתלמוד רבנן לשעבודא דידה והיינו טעמא משום דלא צריך לאלמוי' דע"כ או יתיר נדרו או יוציא ויתן כתובה ומ"ה ס"ל ז"ל דהכא דקונם שאני עוש' לפיך א"ל להפר היינו משום דס"ל דקונמות אין מפקיעין מידי שעבוד ולא צריך כלל לטעמא דאלמוה וכי אמרינן הכי לעיל בפ' אע"פ היינו כר"י בנורי דס"ל דהשתא לא הייל נדרא ובנקר הכי הייל ומ"ה ע"כ לא אצטריכין לפסוקי דקונמו' כקדושת הגוף דמו ואלמוה לשעבודי' דבעל כדאית' בסוגיין דאע"פ דוק ותשכח אבל לת"ק דאמר א"ל להפר נקטו' מילתא בפשטה דס"ל דקונמות אין מפקיעין מידי שעבוד וכי פרכינן והתנן קונ' וכו' הכי פרכינן לימא מתני' דלא כת"ק דהתם וכל הך סוגיא לפרוקי א"ק דהתם אמתניתין איתאמר' אבל לדידן דקי"ל כר"י בן עזי דקונמות מפקיעין מידי שעבוד לא צריכין לכל האי הוויי ולא קשיא לן מידי משום דשעבוד' דידי' הוא דאלמוה' דאל"כ ילפתך לגר' בע"כ והאיש אינו מוציא אלא ברצונו אבל שעבודא דידה אמאי צריכים לאלמויה הא ביפר או יוציא ויתן כתוב' פני שהתם יוצאה לרצונ' ושלא לרצונ' ובכך עלו דברי הרמב"ם ז"ל כהוגן עכ"ל (א):

שהרי היה בידו להפר והוא קיים לה ברצונו ע"כ ודקדק כן מדאמרינן גבי האשה שנדרה בנזיר והן אמר אי איפשי באשה נדרנית יוציא ויתן כתובה והכי איתנו דלאו דוקא אלא ה"ק ואם אמר הבעל אי איפשי באשה נדרנית ומ"ה לא הפר יוציא ויתן כתובה עכ"ל ורבי' הביא דברי הרמב"ם בלא חולק: כתב ה"ה בפי"ב דע שכל מקום שאמרו המדיר את אשתו מכך וכך ר"ל שהוא אוסר הנאתו עליה אם תעשה כך אבל שאוסר על אשתו ואומר הריני אוסר עליך שלא תעשי כך אין בדברין כלום וזה פשוט עכ"ל:

עג כסותה כיצד חייב להלבישה לפי כבודו ואמרו חכמים בעני שבישראל שיתן לה בגדים ששוים נ' זוז מכסף מדינה שהם ו' דינרים ורביע של כסף ולא יתן לה שחקים בימות הגשמים וכו' עד ממועד למועד משנה בפרק אף על פי (דף סד) וכתב הרמב"ם בד"א בימים ההם ובא"י אבל בשאר זמנים ובשאר מקומות אין הדמים עיקר וכו' עד סוף הסימן הכל בפרק י"ג מהלכות אישות וכתב עוד שם וכל שב"ד מוכרין למזונותיו מוכרין נמי לכסותו וכלי ביתו

ועדותו

עד הדירה שלא תתקשט ותלאו בתשמיש (א) שאמר קונם תשמישך עלי אם תתקשט היא תתקשט מיד ותיאסר בתשמי' ויקיי' ז' ימים ואז יוצי' ויתן כתוב' נדרה היא שלא תתקשט או שאמר' קונם תשמישך עלי אם אתקשט ושמע וקיי' לה יוציא ויתן כתובה והרמב"ם כ' הדירה שלא תתקשט בעניית שנה א' יקיים יתר מכאן יתיר נדרו או יוציא ויתן כתובה ובעשירת ל' יום יקיים יתר על כן יתיר נדרו או יוצי' ויתן כתובה והרמ"ה כ' בעניי' רגל א' יקיים וכא"ש כתבתי כ"נ לא"א הרא"ש ז"ל אסר הבעל כלי' שכניו עליו או כליו על שכניו כדי שלא תשאילם ולא תשאל מהם או שאמר' היא קונם תשמישך עלי אם אשאל משכני כלי' או אשאילם מכלי ושמע וקיים לה יוציא מיד ויתן כתוב' ואם אמ' הוא קונם תשמישך עלי אם תשאל מהם כלי' או תשאילם א"א לה שלא תשאל מהם ולא תשאילם והרי היא נאסר' מיד ויוציא לאחר ז' ימי' ויתן כתוב' ואם היא אסר' כלי' שכניה עליה כדי שלא תשאל מהם או שאסר' על עצמ' כלי בעלה שלא תוכל להשאיל' כדי שלא יתזיקו להם טובה או שנדר שלא לארוג בגדי' נאי' לבנו והוא אינו יכול להפר שאין זה דברי' שבינו לבינה ואסור' לארוג ולשאל ולהשאיל כלים לפי' תצא בלא כתוב' שמשיאתו שם רע בשכניו נדרה שלא תלך לבית אביה ותלאתו בתשמי' שאמרה קונם תשמישך עלי אם אלך לבי' אבי שאם לא תלאתו בתשמי' אלא אמר' קונם בית אבי עלי אינו יכול להפ' אלא כיון שהלאתו בתשמיש יכול להפר וכיון ששמע ולא היפר אם אביה בעי' נדר עד חדש יקיי' יותר מחדש או סתם יוציא מיד ויתן כתוב' ואם אינו דר בעיר והיא רדופה לילך לביתו רגל א' יקיים שני' או סתם יוצי' ויתן כתובה ואם אינה רדופ' לילך לביתו ב' יקיים ג' או סתם יוציא ויתן כתוב' ואם הוא אומ' קונם תשמישך עלי אם תלך לבי' אביך יותר מחדש או יותר כרגל יוציא מיד אחר ז' ימי' הדיר' שלא תלך לבי' האב ולבי' המשת' אם נדרה היא שאמר' קונם תשמישך עלי אם אלך וקיי' לה יוצי' מיד ויתן לה כתוב' ואם הדיר' הו' שאמ' קונ' תשמיש' עלי אם תלך יוציא לאח' ז' ימ' ואם טוען הדרתיה בשבי' בני אד' פריצי' המצויין שם אם הוחזקו שם נאמן ואם לא הוחזקו אינו נאמן כ' הרמב"ם הדירה שלא תלך למרחץ בכרכי' שבת א' ובכפרים שתי שבתות שלא תנעול כנעל בכפרים ג' ימים ובכרכי' מע"ל יתר על כן יוציא ויתן כתוב' האומ' לאשתו אין רצוני שיבואו לביתי אביך ואמך ואחיותך שומעין לו והתי' הולכת להם כשאיר' להם דבר ותלך היא לבית אביה פעם את' בחדש ובכל רגל ורגל ולא יכנסו הם לה אלא אם אירע לה דבר כגון חולי או לידה

לידה שאין כופין את האדם שיכנסו אחרים ברשותו וכן היא שאמר' אין רצוני שיכנסו אצלי אביך ואמך ואחיות' שומעין לה שאין כופין האדם שיבואו אחרי' ברשותו האיש שאמר איני דר במדור זה מפני שבני אד' רע' אי פריצ' או גוי' בשכונתי ואני מתיר' מהם שומעין לו ואפי' לא הוחזקו בפריצו' שכך צוו חכמים הרחק משכן רע ואפי' המדור הוא שלה מוציא' ממנו ושוכן בין בני אדם כשרים וכן היא שאמרה כן אע"פ שהוא אומר איני מקפיד עליה שומעין לה מפני שאומר' איני רוצ' שיצ' עלי שם רע בשכונ' אילו:

עה שליש ארצות בא"י חלוקות זו מזו לענין נישואין יהודה ועבר הירדן וגליל שמי שהוא מאחד מאילו הארצו' ונשא שם אשה אינו יכול לכופה שתצ' עמו לארץ אחרת אבל אם הוא מאח' מאילו הארצו' והלך לארץ אחר' ונשא שם צריכה לילך אחריו לארצו ונרא' דהוא הדין בכל ארץ וארץ כיוצא בזה לפי מה שהיא חלוקה בגבולותיה וכתב ה"ר מאיר מרוטנבורק (א) אם הוא מיהוד' וקדשה בגליל אפי' לא נשא' בגליל אלא בעבר הירדן צריכ' לילך אחריו ליהודה שהיה מקומו בשע' שקדש' ובנושא אשה ביהודה והוא מיהוד' שאינו יכול להוציא' משם לגליל גם בזה כתב ר"מ מרוטנבורק שאינו יכול להוציאה מאותו הארץ להביאה לארצו כגון אב הוא מיהודה ונשאה שם אינו יכול להוציאה משם ולהביאה לגליל אפי' אם היתה מגליל ובאות' הארץ יכול להוציאה מעיר לעיר ומכפר לכפר אבל אינו יכול להוציא' מעיר לכפר ולא מכפר לעיר שיש דברי' שישיבת העיירו' טוב להם ויש דברי' שישיב' הכפרים טוב' להם וכשיוציאנ' מעיר לעיר ומכפר לכפר לא יוציאנ' מנוה היפ' לנוה הרע ואף לא מנוה הרע לנוה היפה וכן לא יוציאנ' ממקום שרובם ישר' למקום שרובם גוים ובכ"מ מוציאין ממקום שרובם גוים למקום שרובם ישר' בד"א מח"ל לח"ל או מא"י לא"י אבל מח"ל לא"י כופין לעלות אפי' מנוה היפה לנוה הרע ואפי' ממקום שרובן ישראל למקום שרובן גוים ואין מוציאין מא"י לח"ל אפי' מנוה הרע שרובן גוים למקו' היפה שרובן ישרא' אם האיש לעלות לא"י והיא אינ' רוצה או שהיא שם ומבקשת לצא' תצא' בלא כתובה האשה שאומרת לעלות והוא אינו רוצ' או שרוצה לצאת משם יוציא ויתן כתובה וה"ה נמי לכ"ס מא"י לירושלים שהכל מעלין מא"י לירושלי' ואין מוציאין משם: ירוש' הוא רוצ' לעלו' והיא אינה רוצה כופין אותה לעלות היא רוצה לעלות והוא אינו רוצה אין כופין

כופין אותו לעלות וכתב ה"ר מאיר דירו' איירי בזמן הזה ומתני' דקתני שכופין אותו לעלות איירי בזמן הבי' ואין תירו' זה מספיק דאי איירי בזמן הזה למה כופין אותה אלא נרא' שאין חילוק בין בזמן הזה לזמן הבית כסתמא דמתני' כתב ר"ת מי שהוא ביהודה והביא אשה מגליל ליהודה ונשאה שם אין כופין אותו לצאת ממקומו אחריה אבל אם הלך הוא לגליל ונשאה שם אז כופין אותו לעמוד שם עמה ואם האיש והאשה ממקום א' ביהוד' אע"פ שנשאה בגליל כופין אותו לצאת מגליל אפי' מעיר לכרך ומכרך לעיר ואם האיש מעיר והאשה מכרך או איפכא ושניהן מיהוד' ונשאה בעירו אין האשה יכולה לכופו להניח מקומו כיון שאין המקומו' שוין והוא נשא' בעירו וכ"ש אם נשא' בעיר' שאין האיש יכול לכופה להניח מקומ' כיון שאין שני המקומות שוין ונשאה בעירה אבל אם מקומותיהן שוין שתיה' או כרכין או עיירו' כופין האיש לעזוב מקומו אע"פ שנשאה במקומו שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן שטוען כי קודם הנשואין התנה עם אשתו שישאנה במקומה על תנאי שאח' הנשואין תבא אליו לדור במקומו והיא מודה בזה התנאי אלא שאומר' אח"כ כשנש' וכתב בכתוב' שלא יוציאנה ממדינה זו למדינה זו בטל התנאי הראשון ואינה רוצה לצאת ממקומה תשוב לא נמחל תנאי הראשון בזה כי הכתובה נכתבה כמו שרגילין לכתוב בכל הכתובו' ולא כיון לעקור תנאי שהתנה בפי' ועוד שהוצרכ' לתנאי הכתובה שכתב שלא יוציאנ' ממקומה דהיינו מדינה שקבלה לדור ואדרבא דהכי ניסת לו שתדור שם ולא יוכל להוציאה משם נמצ' שתנאי הכתוב' אינו עוקר התנאי הראשון כלל ואם אינה רוצ' לדור עמו במקומו אינו חייב במזונותיה:

עו חייב

מוחל בר פילת שאמרו ולא חליף פריסתקא דמלכ' אבציה כ' ואינם פורעים מס אבל הרמב"ם לא הזכיר אינם פורעים מס וא"ל בני אדם והבריאי' והרכי' והמעונגים באין לכן מלאכה שמכפלת כהן אלא אוכלין ושותין ויושבין בבתיהן עונתן בכל לילה ואמרי' תנ בגמ' (שם) הפועלי' ב' בשבת והתניא הפועלי' א' בשבת א"ר יוסי בר חנינא לא קשיא כאן בעושין מלאכ' בעירן כאן בעושין מלאכה בעיר אחרת וכתבו התו' דמע"ג דקתני סתם במתני' הפועלי' יוצאין שלא ברשות שבת אחד לא פריך מינה לאה דקתני הפועלים ב' בשבת משו' דהתם לאו בדין עונ' מיירי אלא אשמועינן דהרי לסכות ולבטל עונה ממה שהיה מוכנ תחל' ור"י ב"ר ברוך היה אומר דג' מדות בפועלים דהעושין מלאכה בעיר ב' בשבת כדתנן במתניתין ובריתא בעושין מלאכ' בעיר אחר' וחוזרין בכל יום לביתם א' בשבת לפי שיש להם טורח הדרך אבל אותם שאין חוזרין לביתם בין היה מכנסם בין לא היה כמו ריפא דמתני' דקתני יוצאין שבת אחד מפמע שהן כל ז' בחוץ חוזרין ביום שח אבל ר"י לא פירש אלא ב' מדו' ב' בשבת וא' בשבת כדפרישנא עכ"ל והרא"ש כ' סתם כדברי ר"י בר ברוך וכן הם דברי רבי' והמחבר הלשון כהיה הפועלי' שאין לנים בבית' ויוצאים ז' ימי' וכו' עונת' פעם א' בשבת וכן החמרי' פעם א' בשבת דפעם א' בשבת שבת קאי לפועלי' שאין לנין בביתם וכו' ולחמרים ופשוט הוא(א): ומ"ש ות"ח פעם אחד בשבת וכו' ודרך ת"ח לשמש מטתו מליל שבת לליל שבת מימר שם' כתב * הרמב"ם וה"מ בגוי שגופו ברי' וכו אבל מי שאינו ברי' אינו חייב אלא לפי מה שאומרים אותו שיכול לקיי' אין האיש רשאי לצאת לסחור' וכו' אלא ברשות אשתו הם בגמ' (דף מ"א) שהפועלי' יוצאי' שלא ברשות שבת א' כלו' ולא יותר ובגמ' (ד' סב) א"ל רבה בר רב נחמן לאביי חמר ונעשה גמל מהו' ופרש"י נשאת לו כשהוא חמר מהו ליעשות גמל שלא ברשות שהוא' עדים' לא שיתעש' או שונה עדים' לה א"ל רוצה אשה בקב ותפלו' מט' קבין ופרישות ומ"ש ואפי' אם תתן לו רשות אין ראוי לו להתאחר אלא חדש בחוץ וכו' שם (דף סב) אשה דתנים תלמידים יוצאין ללמוד תור' שלא ברשו' שלשים יום והפועלי' שבת אח' וקאמר בגמ' ברשו' כמה כמה דבעיא אורחא דמילתא כמה אמר רב חדש כאן וחדש בביתו שנ' לכל דבר המחלקו' הבא והולכא חדש בחדש לכל חדשי השנה ור' יוחנן אמר חדש כאן וב' חדשים בביתו שנ' חדש יהיו בלבנון ושני' בביתו וכתב הר"אש אורחא דמילתא בכמה שלא ישהא ממנה דבר של לעד דשמ' אע"פ שנותנת לו רשות על ידי פיוס או על ידי שמתביישת ממנו לגם מצטער והכי לבנן דנפקי טובא כ' הרא"ש לפי שהיתה אורחה אומנותם לא חשו לאורחא דמילת' עכ"ל ומ"ש רבי' שהרמ"ה פסק חדש בחוץ וכו' שם כ' הר"אש כ' הרמ"ה דמשקבל' כרבי יוחנן דגמל מבכין ב"ה ולי כי' דכיון דלית כאן אלא אורחא דמילתא והא קא יהבי רשות עבדינן לשקל כרב עכ"ל: ומ"ש רבינו בשם הר"אבד דמי שתורתו אומנותו יכול לילך כל מה שתתן לו

עו חייב בעונתה כיצד כל אחד כפי כחו וכפי מלאכתו הבטלים שאין להם מלאכ' והם בריאי' ומעונגים ואין פורעי' מס אלא אוכלין ושותי' ויושבין בבתיהם עונתן בכל לילה ומי שיש לו מלאכ' כגון חייט או אורג או בנאי וכיוצא בו ועוש' מלאכה בעירו עונתו ב' פעמים בשבת ואם עושה מלאכה בעיר אחר' ובא ולן בכל לילה בביתו די לו בעונה א' בשבוע מפני טורח הדרך והפועלי' שאין לנין בביתם יוצאי' ז' ימים וביו' שמיני שבין לביתן וכן לעולם מח' ימים לח' ימים שבין פעם אחת לבית והחמרים פעם א' בשבת והגמלים פעם א' לשלשים יומי' והספנים פעם א' לששה חדשי' ותלמיד חכם פעם א' בשבת מפני שתורתו אומנותו ומתשת כחו ודרך ת"ח לשמש מטתו מליל שבת לליל שבת כתב הרמ"ה והני מילי במי שגופו בריא ויכול לקיי' העונה הקצוב' לו אבל מי שאינו ברי' אינו חייב אלא לפי מה שאומרין אותו שיכול לקיי' (ג) אין האיש רשאי לצא' לסחור' או לצורך דבר אחר בענין שמתבטל מעונתו המוטלת עליו אלא ברשות אשתו ואפי' אם תתן לו רשו' אין ראוי לו להתאח' אלא חדש בחוץ וחדש בביתו כי אע"פ שנותנת לו רשות ע"י פיוס או ע"י שמתביישת למונעו הי"א מצטערת בלבה והרמ"ה פסק חדש בחוץ וב' חדשים בביתו וא"א הרא"ש ז"ל פסק חדש בחו' וחדש בביתו כת' הראב"ד אבל מי שתורתו אומנותו יכול לילך בכל מה שתתן לו רשות והרמ"ה פסק דאפי' בלא רשו' יכול לילך ללמוד דאמ' רב אדא בר אהבה זו דברי ר"א דאמר התלמידי' יוצאים בלא רשות ל' יום (ג) אבל חכ"א יוצא אדם ללמוד תור' ב' או ג' שנים שלא ברשו' אמר רב סמכי רבנן אדרב אדא בר אהב' ועבדי עובד' בנפשייהו שהיו יוצאין בלא רשו' והיו נענשי' וכתב א"א הרא"ש ז"ל רב אלפס לא הביא דרב אדא בר אהבה משום דהלכ' כר"א והרמ"ה פסק כרב אדא בר אהבה מדקא' וסמכי רבנן אדרב אדא בר אהבה אלמא כל הני רבנן סברי כרב אדא בר אהבה ועבדי עובדא בנפשייהו ואע"ג דהלכ' כרב אד' לא מיבעי להו לעגוני לנשותיהן כולי האי דמתוך שרמעת' מצויה אונאתה קרוב' ע"כ: וכ"כ הרמב"ם ות"ח יוצא שלא ברשות אשתו ב' או ג' שנים אין האיש רשאי לשנות מלאכ' שעונתה קרובה לאחר שעונתה רחוקה יותר כגון מחמר לגמל בלא רשות אע"פ שיש בה ריוח יותר חוץ מאד' בטל שיכול להזור ת"ח בלא רשותה דכיון שהו' אצלה תמיד וגם חוזר ללמוד תור' אינה מקפד' כתב הרמב"ם בפט"ו מה' אישות האש' שהרש' לבעל' אחר הנישואין שימנע עונתה הרי זה מותר בד"א שקיים פ"ו אבל אם לא קיים פרי' ורבי' חייב לבעו' בכל עונה עד שיהיו לו בני' מפני שהוא מצו' עשה של תור' שנ' פרו ורבו כ' הרמב"ם בפי"ד נושא אדם כמה נשי' אפי' מאה בין בבת אח' בין בזו אחר זו ואין אשתו יכולה לעכב והוא שיהי' יכול ליתן שאר כסות ועונ' כראוי לכל א' וא' ואינו יכול לכופן שישבנו בחצ' א' אלא כל א' וא' לבדה כמה היא עונת' לפי המנין כיצד פועל שיש לו ב' נשים לכל אחת עונה בשבת היו לו ד' נשים נמצא כל א' בב' שבתות ואם הוא ספן יש לו ד' נשים עונת כל א' פעם א' בב' שנים לפיכ' צוו חכמי' שלא ישא אדם יותר מד' נשים אפי' יש לו ממון הרבה כדי שיגיע לכל א' עונה בחדש והמדיר את אשתו מתשמיש המט' בין שהדירה סתם או ז' ימים או יותר יקיים שבעה ולאח"כ יוציא' ויתן כתובה (ד) אפי' הוא ספן שעונתו לו חדשי' וכיצ' מדיר' אמר הנא' תשמישך אסור עלי שאז הוא נאסר שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו אבל אם אמר הנאת תשמישי

שהוא בעי' דאיפשיטא: ומ"ש חוץ מאדם בטל שיכול לחזור תלמיד חכם וכו' כן כתב הרמ"בם בפרק י"ד מה' אישות: ומ"ש רבי' דכיון שהוא אצלה תמיד וגם חוזר ללמוד תורה אינה מקפדת' הם דברי עצמו נומ' דאפי' למאן דפסק כרבי אליעזר רשאי אבל למאן דפסק כחכמים כלא' דאפי' הלך ללמוד חוץ לעיר רשאי וזהו שלא הזכיר' הרמ"בם טעם בדבר אלא סתם וכו' אין אשתו יכולה לעכב: כתב הרמ"בם בפרק ט"ו מה' אישות האשה שהרשת לבעלה אחר הנשואין שימנע עונתה מותר בד"א שקיים פריה ורביה וכו' וכתב הרב המגיד שהאשה שהרשה לבעל' וכו' זה פשוט וכבר הזכרתי שאמרו בפ' אע"פ ברשו' כמה דבעי בד"א וכו' ביאר רבינו שמצות פריה ורבי' ומצות עונה הם ב' דברים ואין זו תלויה בזו ע"כ: כתב הרמ"בם פרק י"ד נושא אדם כמה נשים וכו' טעמו מדאמרינן בסוף פ' הבא על יבמתו (דף סה) אמר ר' אמי כל הנושא אשה על אשתו יוציא ויתן כתוב' רבא אמ' נושא אדם כמה נשים והוא דאיפש למיק' בספוקייהו ופסקו הרי"ף והרא"ש כרבא וכ"פ הרמ"בם בפרק י"ד: ומ"ש לפיכ' צוו חכמים שלא ישא אדם יותר מארבעה נשים וכולי כדי שיגיע לכל אחד עונה בחדש בפרק החולץ עצה טובה קא משמע לן דלא לייבם טפי מארבעה נשים ואפילו בדאיפשר ליה כי היכי דלימטייהו עונה בחדש ונמוקי יוסף כתב בפר' החולץ וז"ל כת' הריטב"א בשם רבו שאמ' בשם רבותיו דבמקו' שנהגו שלא ישא אלא אשה אחת אינו רשאי לישא אשה אחרת על אשתו דאומדנ' דמוכ' היא דאדעת' דהכי איכסיבי' ליה דלא ליכנס' אחריתי' והוה ליה כאמר שאינו רשאי ליעשות גמל ובתוספו' כתבו שרבן גרשום החרים על הנושא אשה על אשתו ומייבים לכוף על החרם שלו אבל ביבמה לא החרים עכ"ל והחרם זה דר"ג לא פשט בכל המקומות אשר כתב הרש"בא בתשובה שתקנת רבן גרשום לא פשטה באלנו וגם במקומו' שפשטה אין לכו' מטעם חרם ר"ג אשר כתב מהרי"ק בסימן ק"א שלא גזר ר"ג אלא עד סוף האלף החמישי וכבר כתבתי כל זה בסימן א' ועיין שם: המדיר את אשתו מתשמיש המט' וכולי בפר' א"עפ (ד' סא) תנן המדיר את אשתו מתשמי' המטה ב"ש א' ב' שבתו' וב"ה שבת אח' וידוע דהלכ' כב"ה וא"ש בין שהדירה סתם או שבע' ימים או יותר (שם) בגמרא אמר רב ל"ש אלא במפר' אבל בסתם יוצי' לאלתר ויתן כתובה ושמואל אמר אפילו בסתם נמי ימתין שמא ימצ' פתח לנדרו ופסקו הפוסקים הלכה כשמואל: ומ"ש אפי' הוא ספן שעונת' לו' חדשי' (שם) בגמ' וכתבו טעם לדבר שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו וכו': ומ"ש וכיצד מדירה אמר הנאת תשמישך אסור עלי וכולי אבל אם אמר הנאת תשמישי עליך או נשבע שלא לשמשה אינו חל כלומר משום דמשעב' לה וזה כלמד מדאמרינן בר"ם המדיר (דף ע) * ובפר' בתרא דנדרי' (דפה) וכיון דמשעבד לה היכי מצי מדיר לה כל כמיניה דמפקע ליה לשעבודיה ובפרק המדיר מייתי הא דאמר רב כהנא הנאת תשמישי עליך כופ' ומשמשתו הנאת תשמישך עלי יפר לפי שאין מאכילין את האד' דבר האסור לו ומינה ילפינן להשדירה היא וכן הם דברי הרמ"בם בפרק י"ד מהלכות אישות וכתבו הם הגהות מיימוניות המדיר שלא לקרב אל זונתו עד זמן פלוני הם כדר שלא מרצון זונתו ודאי יש איסור' בדבר ולא חל הנדר אבל אם ברצו' זונתו והית' מפלה בכך או צריך הקדים מפלם' הדיוטות (וכ"ה בהגהו' מרדכי דקידושין ד' תרמ"ד ע"ב) וכתבו עוד הם שהמדיר את אשתו מתשמי' שמעה עותר לו להתיחד עמה מקל ומומר ונביה שהיא בכלת (ה) כתב הרמ"בם אסור לאיש למנוע מאשתו עונתה וכולי עד או יוציא ויתן כתובה בפרק י"ד מהלכו' אישו' סוד' שלא לשמש עם אשתו על מנת שאינו אסור בדבר עיין בהגהו' מרדכי דקדושין: שאשה שהדירה בדר של עינוי נפש או נדרים שבינו לבינה שעליו להפר וא"ל תני מפר לך על מנת שתאמרי לפלוני מה שדברנו יחד וכו' מפנה בפרק המדיר (דף עא) א"ל על מנת שתאמר לאיש פלוני מה שאמרתי לך או מה שאמרת לי או שתה' ממלא' ומערה לאשפ' יוציא ויתן כתובה ובגמ' על מנת שתאמרי וכו' ותני' א"ר יהודה אמר שמואל

רשות כבר כתבתי דבריו בסמוך ומה שאמר שהר"מה פסק דאפילו בלא רשות יכול לילך ללמוד כך כתב הר"אש בפסקיו בשמו וכמו שכ' רבי' לקמן בסמוך: ומה שאמר אמר רב סמכי רבנן אדרב אדא ועבדי עובדא בנפשייהו שהיו יוצאי' בלא רשות והיו נענשים הא דהיו נענשים אינו ענין לדברי הר"מה דלא מייתי הרמ"ה ראיה אלא מדסמכי רבנן אדרב אדא ועבדי עובדא הוא דמייתי ראיה וגלא' דמה שכתב הר"מה קף ע"ג דהלכ' כרב אדא לא מיבעי להו לעגוני לנשייהו כולי האי וכו' איפשר דמשה דהיו נענשים קאמר הם:

ומ"ש וכ"כ הרמ"בם תלמיד חכם יוצא שלא ברשות אשתו ב' או ג' שנים הוא בפרק י"ד מה' אישות והבל פשוט דקיימא וכן שכ' רבי' שמחלת דברי הר"מה שפסק כרב אדא קאי ולא הביא דלא מיבעי להו לעגוני לנשייהו כולי האי: [illegible] לשני' מלאכ' שעונתה קרוב' וכולי כגון מחמ' לגמל בלא רשות' וכו' כבר כתבתי בסמו'

ר"מ

עו (א) והפי' כ' בשם פ' אע"פ דף סב"ו ומיהו אם אירע לפועלי' שלנו גנים לנוכח מלאכ' יכולי' לאחר עד יום שמיני: (ב) וכ"כ הר"ן [illegible] (ג) וכ' ה ר"ן [illegible] (ד) [illegible] (ה) [illegible]

תשמישי עליך או נשבע שלא לשמשה אינו חל כתב הרמב״ם אסור לאיש למנוע מאשתו עונת׳ ואם מנעה כדי לצער׳ עובר בלא תעשה שנ׳ שארה כסותה ועונת׳ לא יגרע ואם חלה או תשש כחו ואין יכול לבעול ימתין ו׳ חדשים עד שיברי׳ שאין לך עונה גדולה מזו ואח״כ או יטול ממנה רשו׳ או יוציא ויתן כתוב׳ (ו) האיש שנדר׳ נדר של עינוי נפש או מדברי׳ שבינו לבינה שעליו להפר ואמ׳ לה אני מיפר לך על מנת שתאמר לפלו׳ מה שדברנו יחד בדברי׳ של שחוק שאדם מדבר על עסקי תשמיש הרי זה יוציא ויתן כתובה שאינה יכולה להעיז פניה ולומ׳ אילו הדברים ונמצ׳ שלא הותר הנדר וכן אם אמר ע״מ שתהפך בשע׳ תשמיש כדי שלא תתעב׳ או ע״מ שתעשה מעש׳ שוטים כגון שתמלא עשר כדי מים ותערה לאשפה וכיוצא באילו יוציא ויתן כתובה:

עז המורד

על אשתו שאינו רוצ׳ לשמש עמה או שאינו רוצה לזונ׳ אם היא רוצה כופין אותו מיד (א) להוצי׳ וליתן כתוב׳ ואם היא רוצה להמתין אולי יחזו׳ בו ממתינין לו (ג) ומוסיפין לה על כתוב׳ לכל שבוע ג׳ דינרין שהן ל״ו שעורים של כסף וכל ימי עומדו במורדו כופין אותו לזונה ואפ״ה מוסיפין לה על כתובת׳ והאש׳ שמרד׳ על בעלה מתשמיש הרב׳ תקנות נתקנו בה בתחיל׳ תקנו בימי חכמי המשנ׳ שיפחתו לה מכתובת׳ ז׳ דינרין לשבוע עד כדי כתובתה ואז יוציאנה (ז) ואפי׳ אם ישמש עמה במרד׳ יפחות לה כיון שהוא בעל כרחה ושוב תקנו שישלחו מב״ד שתחזור בה לא חזרה בה מכריזין עליה ד״פ בד׳ שבתות זו אחר זו בבתי כנסיו׳ ובבתי מדרשות פלונית מורד׳ על בעלה כדי לביישה לא חזרה בה שולחין לה הוי יודעת שאפי׳ כתובתך ק׳ מנה הפסדת ומגרשה ושוב הוסיפו

הוסיפו לתקן שיטתינו לה׳ ב״כ חרש ואז ינרשנה אם ירצה בלא כתוב׳ (ז) ובתוך השנ׳ אם בא לגרש צריך ליתן לה כתובה ובתוך השנה אין נותן לה מזונות ומעש׳ ידיה שלה אבל נוטל פירותיה ויורש׳ אם תמות וחייב בפריונה ובקבורתה וכשיוצאת לאחר השנה אין לה לא מנה ולא מאתים ולא תוספת (ח) ואפי׳ בגדים שקנה לה יפשוט מעליה דאדעתא למישקל ולמיפקלא זכין לה ונכסי צאן ברזל שלה אם הכנים׳ לו קרקע׳ ברשותו הוא נוטלתן ואם הם מטלטלי׳ מה שתפסה מהן אין מוציאין מידה ומה שלא תפס אין מוציאין מן הבעל ונכסי מלוג ברשותו הן ונוטלת׳ והאי תקנתא אתא בין באומר׳ בעינא ליה ומצערנ׳ ליה שאינ׳ מבקש׳ להתגרש מיד בין באומר׳ מאים עלי ומבקשת שינרשנ׳ מיד בלא כתובה ורשב״ם פי׳ באומרת מאים עלי לא כייפינן לה שתה׳ עמו ב״ב חרש אלא מגרש׳ מיד בלא כתוב׳ בע״ב וכ״כ הרמב״ם שכופין אותו לגרש שאינ׳ בשבוי׳ מלוג׳ ברשותו הן ונוטלת׳ עוד דלשאומרת מאים עלי נוטלת בלאותי׳ קיימין בין מנכסי מלוג בין מנכסי צאן ברזל׳ פי׳ דלעולם אין כופין אותו לגרש ואין ביניהם כלום אלא בכל דיניהם שוין שלעולם אין כופין אותו לגרש וכן היא מסקנת א״א

הרא״ש ז״ל

כתב

בדעליכן ע״כ טוב להרמ״ה סבפי׳ ויותר מתמה סגדול על הלמ״ם שלא אמרם מלקיטו ולינו יכולים להבעל לו מדעתי כופין אותו לבעלתה לפי שאינם כבויים שתבעל לבטלו לה ומה בתינת טעם לכוף שאים לגרש ולהתיר אשת אים לה תבעל לו ותולה שעמו מיות כל ימיה שלא מיכה מלגון על פריה ורביה בשביל שלו׳ הולכת אחר שריון׳ לבה ותתכה עיני׳ בחה׳ ותפלה בויות׳ מבעל מעוריה כשליה תלות׳ וכלוף שאים שהוא אוהב אשת מעוריו שיגרשה הלילה ותם לשום דיין לדון כן עכ״ל וכ״כ הרמ״בם ה״ב בתשו׳ ח״ל מ״ם הר״ף מתקנת הגאונים בדיני המורדת אותה תקנה לא פשטה בארצות ואין אנו דנין בה כלל אלא על דין התלמוד ואולי לדורה תקנו עכ״ל וגם ה״ם כ״ח ח״ל דע שיש בכל מה שהזכרתי פטה אחרת להרבה מן המפרשים וכל מי שראיתי דברי כ׳ שבדין התלמו׳ אין כופין את האיש לגרש׳ אלא אם כן יודע לו שהיה אומר׳ מאים עלי ועל זה הרבו בראיות בדורו׳ וקראו תגר על כל הגאונים׳ מדבריה׳ ומה שמורים שאתי׳ בדורו׳ בנגד שכיתן אחמי׳ כמיה זו תלה וכב׳ פשטה הולאם בכל אלו׳ אלא כדברי רבינו ז״ל שאין כופין את האיש לגרש ולא עוד אלא שאמ׳ היה כופין את האיש לגרש ולא עוד אלא שאמ׳ היה סדין כדברין אלו׳ לגדול בזה מפו׳ הרוב׳ ומפו׳ קלקול הדור אלא תמה אמה מוחר׳ עיניה בהיה אחר ומפקעת עלמה מבעלה כ״ם אמם ז״ל הכריחו והוכיחו אתין כופין אותו מן הדין עכ״ל וכ״כ ר״ה הרי״בם ומיה ומל תחוה למסכת תלמ״ם הוא דאלתו כי לא הכיה מדוד שבדידו והכסנת גדולי עולם ונקל בעדות המחורה שמני מכסנ ואחד ה״ הר״ן שכאמל על פני עיר אחת שקבלו עליהם להתכנס בכל הולפותיה ע״ם הרמ״בם ובא ה״ל מחוה לעיל וקדם אמה אם ואכלן לו ויש לוכם להתגרש ממנו בטענת מאים עלי וכסיב מירמי הורא״ל אמי לפי זה בטעה שקדם לא היה מתכני אותה הטעיר ואלמות היה בילו לכוליה את אמתו מעיר לעיר ובולמה בם ולמיכך אין כח ביד אכסי אותה העיר לכופו להתכנס בתקנותיהם עכ״ל: כתב הר״ם בן ה״ר שמעון בר למח בתשו׳ על אמה שטענ׳ מאים עלי שקוד׳ ניסו׳ אין היה עומם׳ אותו ואמה הסיאת׳ לו בע״כ הרם׳ דאמי׳ לאומר׳ אמין כופין לגרש בטענת מאים עלי יודע בזה שמה שאמרו אלא לכוף מטוס דחייס׳ אמה עיניה כתבה אחר אם הדבר מבולסם שבעל כרחה בשאת לו בסתלקה הבטה זו דשמ״ה ל״ד מאיר בשאיהה בו אמה׳ כ״ב אלעזרי מעשה לא היה מקל לומה הוא מאים עליה היה כופה לגרשה עכ״ל ואח״כ כ״ב אלעזרי מעשה לא היה מקל בכך ובם מהרי״ק בשורש כ״ט ובשורש ק״ג כתב מה שבתבת דאין לבו לכוף לגרש פשיטא בכן הוא ואכו דבר פשוט שכן הסכימו כל הפוסקי׳ האחרוני׳ עכ״ל וגם הר״ן כתב בם׳ אע״פ שיי יודע דבין במורדת בין בשאום עלי לא כייפי׳ לבעל לגרש אלא כדברי הרמ״ב׳ שם׳ בפי׳ ד מה״ל דבאומרת מאים עלי כופין אותו להוציא אדעתו ז״ל דעתו דאתמן׳ בגמ׳ היכי דמי מורדת אמר מני דאמרה בעינא ליה ומצערנ׳ ליה אבל אמרה מאים עלי לא כייפי׳ לה היינו לו׳ אתין כופין אותה להוציא גיר׳ בו אלא כופין אותו להוציאה אתיה כשאינה בעבעה אתבעל לעמוי לה ולהיות מדתכן בם׳ בתרא הדברים וכו׳ וכן דעת הר״יף שכת׳ ולדברי הכל כל מה דכייפי׳ לאתוקי בין מעיה דינא בלתקן ואלו אכופין אותה להוציא ומה דאמי׳ בין מעיקר תקנת׳ וכו׳ דה״מ מורדת דאמרה מתתי עלי והגאוני׳ הוא הסתפקו׳ בכמו הכתוב בם׳ ובכד כ׳ הרי״ם אלא תקנו אלא לדורה ולגזר הסע׳ וכ״כ הרמ״בן שעכשיו בגר בטלה מפני הדיבו׳ הדורות ואף הר״מבם כתב בם׳ הרמ׳ שדין התלמוד דאין לתקנה ולדון עכ״ל כלו׳ לענין מורד׳ כ״כ הרמ״בם וכמבואר בדבריו ולאתוקי מתקני הגאונים בכח הרי״ף שהיה מורדת אמתו עליו כופין אותו לגרש׳ אלא הדבר לו כמו שכתבתי ובפי׳ הק״ד יתבאר שיש לד אתה לדעת הר״אם כופין אותו לגרש׳ ם״מהרי״ק בדיני מורד בשורש כ״ז ובשורש ס״ג כ״ה״ר אלגזר הר״ם דד נמה בגמאל על דין מורד׳ אם יש לדון ע״ם שבדת הרמ״בם במקומות מנוסנים לדון ע״ם שבריו כיון שהמעידו האחרוני׳ בזה ואמרו מורדת מהרי׳ ביסרא הנוסב כך מי הוא שמלאו לבו לעשו׳ כן ובמקומינו הסכימו לבטול ע״ם הר״מבם מלבד קלת דברים ומכללם דין מורדת ומעשה בה ליד ה״ר ודאל תפריס ואמר כי אינם הבאים לסכיי הנבור על זה עלד חומר הערוה ואמר בשאל הר״ן על זה והסיבו כן אבל אם נעם בבר מעם׳ במקומו׳ שמסנין ע״ם שבריו כתב הר״אם שאין מתחילין הדבר ונראה הסיבו אם בשתה אלא תקנה אבל תקנתה לבתחיל׳ הדבר קשה ונר לדון להלכה בסדין אוה בכל המקומות אלא תבשה ואם בשאת לא תלה עכ״ל(ס): ומ״ש דבי׳ בשם הרמ״בם כתבו הגאונים שיש מבאנו׳ אחרו׳ במורד׳ וכו׳ע כ אין לחוי לדון אלא כדין התלמו׳ בכ׳ הגו׳ ח״ל אם מורדת מתחת בעלה כדי לגערו ואמרה הריני מגעל׳ אותו בכך מפני שעם׳ לי כך וכך שולחין לה מב״ד ומזהירין לה שוי יודעת אתה את שומדת במדרך אפי׳ כתובתך ק׳ מנה הפסדת אותה ואם׳ מבריזין עליה בבתי הכנסיו׳ ובתי מדרשו׳ בכל יום ד׳ שבתות׳ אחר זו ומזהרי׳ מגנו׳ מדר׳ על בעלה ואחר הסכרה שולחין לה ג״ד פעם שניה אם את עומד׳ במדרך הפסד׳ כתובתך אם עמד׳ במדר׳ ולא חזר׳ ומלבין בה ומחבר כתובת׳ ולא יפי׳ לה כתוב׳ כלכולו׳ מחיין לה גט עד י״ב חדש ומיון לה מזונ׳ כל י״ב חדש ואם אתה קוד׳ שגט בעל׳ יוכם׳ המורד׳ הזה׳ כבפי׳ יולם׳ אם׳ י״ב חדש בלא כתוב׳ אחרי׳ כל דב׳ שהו אל בעל׳ בכבי׳ הסכבים׳ לה בגלגולים׳ קיימין אם תפסה אין מוציאין מידה ואם תפסה בעל מוציאין מידו

(ז) וכ׳ הרין מרלך ת״ם דף מג״ר מ״ב דאיתו יכולו לאמר׳ ומ״ם הסכים׳ ומן הסכים׳ ומן מתכנת׳ מתם׳ל וכ״כ בת״ם פרק ד׳ דיבות דלאחר׳ ג״ת תינם יכולים לאמר תנל חוק יג״ת יכולו׳ לאמר ואם הבעל חוק יג״ת נגנם כמיאמ׳ מן דיבות דלאחר׳ ג״ת תינם יכולים בעל לקיימם כמנ לם כמיאם אחר׳ עכ״ל וכ״כ ג״י אמנוים׳:

פלפ״ת:

(ח) נגלה דלאחר שנה׳ פשנה׳ בתוס׳ תנו׳ ג״ב כל מנלי בחיים ובפי׳ דיק לשון קבלה״ם הר״ק חוק יג״ת הוא בקבוד׳ ובפלקוב׳ אבל לא לאחר מכן תכן בלאם דאם ב״ם מין בכאם אוכל פיכו׳ נכסים אלגו וכן מבמנ מתכנים מסכי״ל סיכן כ׳ דלאחר סיכו לם דין מודי׳ סיכול לנכסם׳ ולין לפם לבוי׳ אם לם זם אלגם ומ״ם ונקמן בלאמי דולין ומבמנ דאם מסם יוכבנה וכן מבמנ׳ מדולי סגלון׳ סמני׳ מינני׳ סגיקוד׳ מינני׳ מדר״ף כן בחמי׳ נקמן סיכן נ׳ מן סמ״מ׳:

(ט) וגמ״ת פי״ן מבמנ דלם אם נשאת מנא:

כתב הרמב"ם ז"ל כתבו הגאוני' שיש מנהגות אחרות במורד' ולא פשטו המנהגו' ברוב ישר' על כן אין ראוי לדון אלא כדין התלמו' אבל רב אלפס כתב האידנא דייני במתיבתא כד אתיא ואמרה לא בעינא להאי גברא ליתיב לו גיטא יהיבנא לה ניטא לאלתר ואי תפסה מידי מכתובת' מפקינן לה מינה ויהיבנ' לה לבע' ונכסי מלוג ישנן בעין או דבר הבא מכחם כגון שמכרו בתי' וקנו שדות שקלה להו אבל אם כלו לגמרי לא מחייב בעל לשלומי ובנכסי צאן ברזל כל שישנן בעין אפי' כלו הרבה שקלה להו אפי' נפחתו מדמיהם הרב' אינו משל' הפחת ובלבד שיהיו ראויין להשתמש בהן מעין מלאכתן ראשונה אבל אם אין ראויין להשתמש בהן מעין מלאכתן ראשונ' חייב לשלם כל דמיהן וכ"ש אם נגנבו או נאנסו דברשותי' קיימין וכתב א"א ז"ל בתשובה אשה שהכניסה לבעלה מלבושים לבושים עליה אין אני קורא בהם נכסי צאן ברזל שאין דרך לשום המלבושים שעל הכלה ונכסי צאן ברזל היינו שומא שהאשה מכנסת לבעלה ע"כ וחזינא לגאון דקאמר יהיב לה עיקר כתובה מנה מאתי' כי היכי דלא להוי בנות ישרא' הפקר אבל מאי דכתיב לה מדיליה בין תוספ' בין מתנת' לית לה והדין תקנתא ליתא אלא היכי דאימרדה איתתא בבעלה ובעיא למיפק מיניה משו' דלא בעיא ליה אבל אם חלתה או שהיה בה חשש מיתה ורוצה להפקיע

ס"וכן כל מה שאבד מנכסיה שקבל הבעל אחריותן עליו אינו משלם לו כלום וזהו דין התלמוד במורד' ואמרו הגאונים שיש להם בבבל מנהג' אחרות במורדת ולא פשטו אותן המנהגות ברוב ישראל ורבים גדולים חולקין עליהם ברוב המקומות וכדין התלמוד ראוי לתפוס ולדון עכ"ל הר' שהוא ז"ל פוסק כרבותי' וכרמי בר חמא דאמר פעמים שואלין לה את' קודם הכרזה ואחד לאח' הכרזה ומפרש דהא דאמר רבא א"ר ששת כמלכין בה הוא מלבד הפעמים ששולחין לו ולפי זה צריך לפר' דמאי דאמ' רבא הסי ברכת' היינו לומ' דמדאמ' הלכ' כרבותי' משמע דכיון שאח' ההכרזה שלמן לומר לה הוי יודעת שאפי' כתובתך ק' מנה הפסד' אות' וכו' מיד מפסדת כתובת' והא ליתא אלא איגה מפסדת' עד שמתלכין בה ובדין האומר' מאיס עלי לענין ממונה כתב קלא בלא כתוב' כלל ותטול בלאותיה הקיימ' בין מנכסי' שהכנים' לבעל' ונתחייי' באחריותן בין מנכסי מלוג שלא נתחייב באחריותן ואיגה נוטלת משל בעל כלום ואפילו מכעל שברנכיה ומטפח' שברחשה שלקחו לה פוסטת ועותכת וכל מה שנתן לה מתנה מחזר' אותו שלא נתן לה ע"מ שתטול ותלאוכ' ה"ה שהרב' מן המפרשי' חולקין עליו במה שמפסד' האומר' מאיס עלי וסוברי' דהסו' מעש' דכלתי' דרב זביד הי' באומר' מאי' עלי וכל מה שהזכירו בגמ' למסקנא באומר' מאיס עלי והוו דינה איב' מפסד' כלום עד יב"ח ובתוך י"ב חדש אין מכריזין עלי' ולא פוחתין מכתובתה כלום וב' היא הלוקה ממורד' ואם נירש הבעל תוך הזמן הזה נותן לה כל כתובתה משלם ובתוך י"ב חדש אם חזרה בה מוטב ולא הפסידה כלום ואם לאחר י"ב חדש הפסידה כל עיקר כתובה ותוספ' וכל מה שנתן לה הבעל וכדוניתא אלא שאם היו שם בלאו' קיימים ותפסה אות' אין מוציאין מידה ונכסי מלוג לא הפסידה כלל אלא נוטל' מה שהוא קיים מהם ואין לה מזונות תוך י"ב חדש אלו כיון שאינה רוצה בו ואם נתן הבעל תוך י"ב חדש גובה כתובת' מן היורשים ואכ"ל שאם מתה שהוא יורשה לעולם עד שיגרשנ' ולאחר י"ב חדש אם רצה הבעל לגרש ואם רצה לקיימה כותב לה כתוב' אחרת לפי שהפסידה כתובתה כך העל' דיני' אלו הרמ"בם ז"ל וכן דעת קצת מפרשי' ז"ל וכתב עוד ה' המגיד ולדבריהם דין המורד' לאחר ד' שבתות והמלכה שהיא הפסידה כל כתובת' עיקר ותוס' ומה שנתן לה הבעל וכדוניית' שהיא גל"ב ואפילו תפסה מהן בלאו' הקיימים מוציאין מתחת ידה אבל בנכסי מלוג לא הפסידה כלום אלא אפי' מה שיש מהן ביד הבעל מוציאין מידו וכן הוא דעת רבינו בכל זה חוץ מן הבלאות של גל"ב שהוא סובר שאם תפסה אין מוציאין מתחת ידה ויש מי שכת' שלא הזכירו בגמ' שהייתה י"ב חדש אלא באומר' מאיס עלי אבל במורד' אין ממתינין אותה יותר מד' שבתות ואחר המלכ' הניח הפסיד הכל והבעל יגרשנה אם ירצה או יקיים אותה ולזה הסכים הרשב"א ז"ל ויש בעניינים אלו דעו' חלוקים למפרשים ז"ל עכ"ל: וז"ל הר"ן בהכתוב' יש בין דברי הרמ"ב ודברי הרשב"א חילוק שהרמ"בם כת' שאומר' מאיס עלי נוטלת בלאותיה קיימים ולא חילק בין תפסה ללא תפסה והרשב"א כתב וקדמה היא ותפסה אין מוציאין מידה משמע הא לא תפסה הפסידה ולכתוב לכם על מה שסמך כל א' מהם ז"ל לפי דעתי: הרמ"בם ז"ל פי' זו שאמרו בפ' אע"פ כלתי' דרב זביד אימרדא הוה תפיסה חד שירא' דמשי' עלה בגמרא הספקא דלא איתמר הלכתא לא הכי ולא הכי דתפסה לא מפקינן מינה דלא תפסה לא יהבינן לה במורד' כפשטה וכן מוכיחין דברי הרמ"בם שכתב זה החילוק בין תפסה ללא תפסה במבורו בדיני מורד' וסביר הרב ז"ל דדוקא מורד' יש חילוק בין תפס' ללא תפס' דבלא תפסה הפסידה אבל האומר' מאיס עלי אפילו לא תפסה לא הפסיד' וטעמו של דבר לפי שהמורד' איגה מבטלת מיד תנאי איסו' שבינו לבינ' אלא כל הפסד' הו' ז' דינרי' בכל שב' מעיק' התקנ' ולפיכך כיון דקנסוה שתפסי' ז' בכל שבת דין הוא שיהא זה ההפסד מוטל על כל נכסי' וכאלו הבעל מרויח על נכסי' ז' בכל שב' ולפי' דין הוא שב' דבלאותי' הקיימים שאם לא תפסה אותן הפסידתה אבל האומרת מאיס עלי אין עניגה כך שאין הבעל מרויח עליה דבר קלוב כדי שנאמ' שיהא ריוח הבעל והפסד האשה מוטל על כל נכסי' לא הרי היא מבטל' תנאי האישות מיד והפסיד' כל מה שיש לה על הבעל אבל מה שהוא שלה כגון בלאותיה לא הפסידה דה"ל כהיא דאמרינן בס"פ אלמנ' אם היה זינתה בלאותיה מי זינו ולפיכך כתב הרמב"ם שתטול בלאותיה ולא חלקבין תפסה ללא תפס' אבל הרמב"ן ז"ל הולך בדר' האחרוני' שפירשו זו של כלתי' דרב זביד באומר' מאי' עלי ולפי' יש חילוק בין תפס' ללא תפסה שאלו מורד' דבעי' ליה ומלערכא ליה אפי' תפס' הפסידה וגראין דברי האחרוני' ז"ל עיקר וכת' עוד מעולם לא הוזכר הכרז' באומר' מאיס עלי ובגמ' לא הזכירום אלא גבי מורד' והטע' בזה לפי שזו האומר' בעינא ליה כיון שאינו מאוס עליה אפשר שתתבייש ותחזור למוטב אבל אומר' מאיס עלי אין מכריזין עליה שגם השת אפי' בכמ' הכרזות לא תחזור בה' ודעו עוד שהאומר' מאיס עלי שדנין אותה ע"פ המשפט' האלה דוקא באומר' מאיס עלי ואיכי רוצ' בו ולא בכתובתו אבל האומר' מאיס עלי ורוצ' אני להתגר' וליטול כתובה תופסין שמא עיני' נתנה באח' והוי דינה כדין המורד' וכן פרש"י גבי ה"ד מורדת דאמר' בעי' ליה ומלערכא ליה אמר' מאיס עלי לא כייפי' לה וכתב רש"י שם ה"ד מורדת דכופין ופוחתין לה מכתובת' דאמר' בעינא ליה ומלערכ' ליה שיש לכופה ע"י פחית כתובה אבל אמר' מאיס עלי לא הוא ולא כתובתו לא כייפי' לה ע"כ הא באומר'

רול' אני להתגרש וליטול כתוב' יש כופין אותו ע"י פחיתת כתובה כדין המורדת וכן דעת הרש"בא בתשובה עכ"ל הר"ן ז"ל וכתב ג עוד פרש"י ה"ד מורדת דכופין אותה ופוחתין כתובת' דאמרה בעינא ליה וכו' שיש לכופ' ע"י פחיתת כתובת' אבל אמרה מאיס עלי לא הוא ולא כתובתו לא כייפי' לי' להשהות שלא נותן לה מיד אם הוא רול' ויולא' בלא כתוב' כהקים דרב זביד איתרד' ואמרה מאיס עלי ואין השה זו מהמורדת בעיני השרי הזכירו בהיה זו מרד ב' או ג' פעמים ודוחק הוא לומר דמרד' לאו דוק' וכן ראיתי להרמב"ם ולאחרים מן הראשוני' שכותבי' פסקי דינים באומר' מאיס עלי ולא ידעתי מנין להם אבל פשט הגמרא כך הר' בעיני דדוקא כי אמרה בעינא ליה ומלערכא ליה הוא דקנסי' לה' דכיון דבעי' ליה אין זה כי אם רוע לב אבל אמר' מאיס עלי אין קונסין אותה כלום שהרי אנוס' היא ולפי' אם רצה להוציא יתן כתוב' וזהו שלא פירשו בדיני מאיס עלי כלום שאין ב"ד מזקקין כדבר ובכלתיה דרב זביד איתרדא ממש ומאי דשקלי' ונטרי' במרדה אם הפסיד' בלאותיה הקיימים אם לאו במורדת ממש עסקי' ואחר שחזרו וגמגמו דכיון שעוקרין הכתובה מיד איכ' למימר דלא הפסיד' לפי שכיון שהאישות כאלו נעקר לאלתר אין ראוי שתפסיד בלאו' הקיימי' ולפי' נסתפקו בזה בגמרא אבל האומר' מאיס עלי איגה מפסדת כלום ומשהינן לה י"ב ירחי שתא אגיט' כאומר בין במורדת בין באומר' מאיס עלי לעולם איגה יוצאה בגט אלא בתר י"ב ירחי שתא לדלמ' הדר' בה ויש מי שכ' דלענין הפסד כתובתה איכא פלוגתא בין מורדת לאומרת מאיס עלי שהאומרת מאיס עלי ואתר' בה לא הפסיד' כתובת' אבל המורדת הפסידה מה שפחתו לה וטעמא דמילת' דאם אתה אומר שהמורדת לא הפסיד' כיון שהיא עצמה אומרת שאינה מתכוונת אלא לצערו אתיא למערותי' למסדר בה כל י"ב חדש אבל אומרת מאיס עלי כיון שאינה מתכוונת לצערו אותו אלא שהוא מאוס עליה כי הדר' בה לא תיקן דלא מאי' וכבר כתבתי מה שכ"ל דהאומרת מאיס עלי איגה מפסדת כלו' אבל לדברי האו' מפסד' כ"ל שאין בידם לחזר דאביטא בלבד הוא שמשהין אותה לפי שהכמים מחזרים שלא יצא הדב' לידי גט ושמא יעשו השוד' ויתפייסו ויכתו' בעל כתוב' מדעתו הא אם לא רלה הפסידתה ולענין מתנה שנתן לה הבעל יש מן הגאוני' שאמרו כי אפילו דלא מפסדה נכסי מלוג מאי דיהיב לה בעל מיפסדת דלא אקני לה אלא אדעת' למיקם קמי' והקש' הרמב"ן וכו' ולדידי לא קפיא וכו' ע"כ' ודברי הריב"ש בדינו' אלו בתשו' סי' ש"ח וש"ז: כתב הרשב"א בתשו' על אשה שהגיחה בעל' בבית אביו והלך חוץ לעיר והלא' והלכ' לבית אביה ולוקה למזונותיה ולרפואתה הדין עמ' וכל הנות' לצורך מזונותיה ורפואתה בעוד שלא היה בעלה בעיר בודאי חייב הבעל לשלם מה שלוה' ואפי' להכן ואפי' לאח' שבא בעל' עם עדין חולה ואיג' יכה ומפרנס' ועומד' ונותה חייב לפרוע מה שלותה בין למזונותי' בין לרפואתה שדומה למזונו' דהיינו שאין לה קלב' ומה שטען שהוא לא שלא מביתו איג' טענ' שהרי הולרכ' לגלו' אבל אני' שמע תדל ברפואתה ואפי' היה חמי' משתדל ברפואת' מה שאלה יש לראובן בין עומדת כאן בין עומדת כאן והיא איגה מורדת ואי משום מלאכה חולה לאו בת מלאכ' היא אבל אם לאחר שבא לראובן ונתרפאת אע"פ שאיגה מורדת מתעמים אם איג' רוצה לשוב לו ולעשו' לו דברי' שהיא חייבת לעשו' לבעל' ולפי מה שהיא אשה כי יש כפי' שמכניסו' לבעל שפחות ויש שאינן מכניסות וכפי מה שיש לו עליה מהמלאכו' הקטנו' כעושה מטתו ונותנת פניו ידיו ורגליו מעכב מהמזונו' כנגד שכר מי שיעשו באותן מלאכו' או שכר עליה ממקום אחר הא יתר מכאן לא ואע"ג דקי"ל כמאן דאמ' מורדת מתשמיש ולא ממלאכ' היינו דלא קנסינן בטרפעיון אבל מסתבר' שאם ירצ' שוכר עליה מי שישמשנו ואע"פ שראיתי להרבותינו ז"ל שאמרו שאין קונסין אותה בממון אלא שמשתמשין אותה כר' בעיני שלא אמרו אלא שאין קונסי' אותה בקנס השטי' במורדת אלא אם רצה לשכור מי שישמשנו עושה ואם אינו רוצ' לשכו' מנכי' אות' עד שתשוב ואם איגה רוצה לעשות וליתן לבעל מעשה ידיה אין לה מזונות אע"פ שהמזונו' עיקר כבר תקנו לבעל מעש' ידיה תחת מזונו' ואם היא איגה רוצ' לעשות תפסיד מזונו' שאין לך כוכת ואומרת איני עושה ואפי' עושה ואיגה משמשת באותן מלאכות קטנות השניות במשנתנו והוא לריך לשכור מי שישמשנו בהם שוכר עליה כמו שאמר אבל תפסיד מזונותיה בלא' ולפי שלא כתבת' לי מלבון שאלה מה שהיא טוענת שתבו' לבית בעלה אם יביאה אל ביתו ויפרע מה שלותה ונסתפקתי אם היא מתעכב' בלבד מהעגת שהוא אינו קורא לה או שאיגה רול' לשוב אליו עד שיפרע מה שלותה ואח"כ יביאנה ואז תשוב אליו ע"כ אני אומר שאם מחמת שהוא אינו רולה להביאה ולקרוא לה משתברא שאינה מפסדת על זה כלו' לפי שהוא אינו רולה בפיוסה כי שמא בוסה ממנו אחר שלא הראה לה פנים בעוד שהיתה חולה ואחר שנתרפאה ממני שילאה שלא ברשות ואין כאן מרד כלל לא מתשמיש ולא ממלאכה ועוד שאם יצא הוא אלל' איגה מונעתו מכלום אבל אם היא מעכבת אף מחמת פרעון מה שלותה בזה ירלה שאינו חייב לזונה דקרוב הוא בעיני לומר שזה אחד מדרכי המורדת האומרת בעינא ליה ומלערנא ליה דכל האומרת כך טוען' יש לה על הלער שהיא רול' לצערו וגם זו עולה מלאה לצערו ותולה בפרעון מה שלות' וכל זה שאבדה מזונו' במורד' וזהו לדעת הר"מ ז"ל והרי"ף ז"ל אבל מעיקר הגמ' אינו נרא' כן אלא

להפקיע את עצמה מתחת בעלה כדי שלא ירשנה ליתא להאי תקנתא וכבי האי מילתא איכא למימר היכא דמעיקרא נחלה דאורייתא לא תקון רבנן ואי מתה מקמי דתיפוק מיני' דבעל בגט ירית לה בעל דלא מיפקעה ירושה דבעל אלא בגרושין גמורים וכתב א"א הרא"ש ז"ל על דברי רב אלפס אפשר לפי שמכון הקילקול בבנו' ישראל ואי משהי הריסר ירחי שהא אגיט' תולות עצמן בגוי ויוצאות לתרבו' רעה בטלו השהייה ונתנו רשו' לבעל לגרשה מיד בלא שהייה אבל לא שיכפוהו (י) לגרש' שלא להרבו' ממזרים בישראל ומוטב שבנות ישראל הרעות יוסיפו רעה על רעתן ואל ירבו ממזרים בישר' וכן היה דן ר"מ מרוטנבורק בדינא דמתיבת' אבל היה מצוה להחרי' אם השיאה שום אדם עצה כדי להוציא נדוניתה מיד בעלה וכשהיה רואה ערמ' בדבר לא היה מצוה להחזיר אפי' נדונית' הלכ' לא היה דן דין מאיס עלי אם לא שתתן אמתלא לדבריה למה לא היה מקובל עליה או שלא היה הולך בדרך ישרה ומכלה (יא) ממונו ע"כ ובאר עוד בתשוב' וכתב והסכימו חכמי אשכנז וצרפ' שבטענ' מאיס עלי אין לכוף לבעל לגרש לכן יזהר כל דיין שלא לכוף לגרש בטענת מאיס עלי וכן אין כופין אות' להיות אצלו ולענין הממון אם הכנים לה ממון והוא עדיין בעין שלא הוציאו יקח כל מה שהכנים' (יב) לה אבל ממונ' ישאר בידה בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל ומכל מה שהכניסה לו לא יקח מאומה ע"כ אפי' נדה וחולה שאינן בנות תשמיש (יג) ומורדות בימי נדותן וחולייו או שבעלה ספק שאין עתה זמן עונתה בכולן דינו כשאר מורד' וכן ארוסה שאינ' רוצה לינשא דינה כשאר (יד) מורדת ושומר' יבם שאינה רוצ' להתייבם כתבו רב אלפס והרמב"ם שדינה כמורדת והם הולכים לשיטתם שפוסקים מקצת יבום קודמת ור"ת פסק שמצות חליצה קודמת לפיכך אין דינה כמורדת ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל כ' הרמב"ם איש ואשתו שבאו לפני ב"ד הוא אומר מורדת מתשמיש והיא אומרת כדרך כל הארץ אני עמו או היא אומרת שמורד הוא והוא או' כדרך כל הארץ אני עמה מחרימין תחלה על מי שמורד ואינו מודה בב"ד ואם לא הודו אומרי' להם להתייחד לפני עדים נתייחדו ועדיין הם טוענ' מבקשין מן הנטען ועושין פשר' כפי כח הדיין אבל לבעול לפני עד' א"א שאסור לבעול לפני כל בריה:

עח בפדיונה

עה בפדיונה

כיצד נשבית חייב לפרות' ואינו יכו' לומ' הרי זה גיטך וכתובתיך ותפדי את עצמך ואפי' אם יאמר איני פודך ולא אטול פירותיך אין שומעין לו (א) אע"פ שתקנו פרקונ' תחת פירו' שאוכל משלה אפ"ה אין שומעין לו אלא צריך לפדותה אפילו אם פדיונה עולה יותר מכתובתה ואפי' יותר מכדי שויה אבל רב אלפס פוסק שאינו חייב לפדות' אלא בכדי שויה וכ"כ הרמ"ב' וא"א הר"אש ז"ל כ' כסבר' הראשונ' ואינו חייב לפדותה אלא פעם א' נשבי' שני' אינו חיי' לפרות וי"א שאינו חיי' לפדותה בפעם ב' ביותר מכדי כתובתה אבל עד כדי כתובת' חייב גם בפע"ב' ולא נהיר' לא"א הר"א' ז"ל אלא אינו חייב בפדיונ' כלל בפעם השנית והרמ"בם כתב נשבית פעם שנית ורצה לגרשה ה"ז מגרש ויתן כתובה והיא תפדה את עצמ' נשבי' והוא במ"ה בית דין יורדין לנכסיו ומוכרים בהכרז' ופורין כדרך שהבעל פורה כהן שנשבית אשתו חייב לפדות' אע"פ שאסור' לו כיון שמתחלתה היתה מותרת ואיסור שבייה גרם לה לי"אם חיי' לפדות' ומחזיר' לבית אביה אפי' הוא בעיר אחר' ונותן לה כתובת' אבל אם נשאת לו באיסור כגון אלמנ' לכ"ג גרושה וחלוצ' לכ"ה ממזרת ונתינה לישראל אינו חייב לפדות' כ' הרמ"בם המדיר את אשתו נדר שהוא חייב בגללו לגרש' וליתן לה כתובת' ונשבי' אחר שהדירה אינו חייב לפדות' שבשע' שהדירה נתחייב לגרש' וליתן לה כתובה אין חיוב פדיונה עליו אלא בחייו אבל אלמנתו אינה נפדית מנכסיו לא מיבעי' אם נשבית אחר מותו אלא אפי' נשבי' בחייו ולא הספיק לפדותה עד שמת אין היורשין חייבין לפדותה ואפילו אם היא זקוקה ליבם אלא נפדית משל עצמה או תטול כתובתה ותפדה את עצמה:

עט רפואתה

כיצד לקתה חיי' לרפאות' בין רפוא' שיש לה קצבה בין רפואה שאין לה קצבה אבל אלמנתו אינה מתרפא' מנכסיו אלא ברפואה שאין לה קצבה שדומה למזונו' אבל אם יש לה קצבה דומה לפדיונה ואין חייבין בה כמו שאין חייבין בפדיונה ובעל העיטור כת' שגם הבעל אינו חייב אלא ברפואה שאין לה קצבה ולא נהיר' לא"א הר"אש ז"ל רוצים היורשים לקצוב עם הרופ' כדי שיהא לו קצבה ויפטרו ממנה הרשות בידם ואם ראה הבעל שהחולי ארוך וא"ל ה"ז גיטך וכתובתי' ורפאי את עצמך רשאי לשון הרמ"בם אמר

ממון הכתובה אין לו דין בלאו' הקיימי' בכלל שממון הכתובה' אין לו עליו אלא שעבוד בלבד והבעל דוחה אות' ממנו כמו הלוה' ואין כאן מפו' שבא בית אביה וכ"ש בגדון שלפנינו שאין מוכיח מעסק האחריו' שהיה ממון הכתובה' שאינו מספק שאפי' חפס' יוליאה' מידה (ח) כ' הרמ"ב' א"ה ואפתו שבאו לפני ב"ד הוא אונ' מורד' נתקשו' וכו' בפ' י"ד וכ' ה"ה שלמד כן מדתנן בסוף נדרים השמי' בינו לבינ' יעשו דרך בקש' ומפר' לה בירוש' כגון דשמיא רחיקו' מן ארע' כן יהיו' נבדלת רחוק מן אנשים ואף על פי שלפי גמרתינו פי' שמשנה הוא שאינו יורה כחך למד רבי' מכירו' שאף בטענת שאינו עמה והוא מכחים יעשו שהרה והר"אב' השיג על הרמ"ב' בדין זה וה"ה טענבעדו ובסי' קנ"ד כ' רבי' תפו' הר"אש בדיני טענ' תשמיש דין אימתי כופין לגרש ואימתי אין כופין כת' רבי' בסי' קנ"ד ובסי' קל"ד כתבתי תשובת מהרי"ק בזה ב"ה אנוסה שאינה רולה להנשא נשעבת תאים עלי עיין סי' קנ"ד:

עה בפדיונה כילד נשבי' חיי' לפדותה ואינו יכול לומ' הרי גיטך וכתובתיך ותפדי את עצמך משנה בפ' נערה (דמו נח) ומ"ש ואפילו אם יאמר איני פודך ולא אטול פירותיך אין שומעין לו וכו' זה פשוט שהרי תקנה זו לטובת' נתקנה ומ"ש אפילו אם פדיונה עולה יותר מכתובת' ואפי' יות' מכדי שוויה וכו' שם (דנג) תנו רבנן נשבית והיו מבקשי' ממנו עד עשר' בדמי' פעם ראשונ' פודה מכאן ואילך רצה פודה רצה אינו פודה רשב"ג א' אין פודין את השבויי' יותר על דמיהן מפני תקון העולם ופס' הרמ"ב' כרשב"ג משום דסתם מתני' דפרק השולח אתיא כותיה והר"אש כ' שהר"מה פסק כת"ק דהלכ' כרבי' ומתני' דה"שולח איירי בשאר שבויי' אבל אשתו כגופו וכמו שאדם יכול לפדות עצמו בכל ממונו אשתו נמי כיון דחייב לפדות' מתנאי כתוב' כמי שיש לה ממון דמי וכן משמע עכ"ל. כתב' הגה"ה מרדכי דכתובות שאלו להר"ם על ראובן שנתפס וגם אשתו נתפסה מגד אחד ומייסרי' אות' ועמדו קרובי' ופשרו בעבור אם יכולי' להוליא דמי פדיונה מיד שמעון שיש בידו פקדון את' משל ראובן בעלה מי אמרי' כל כמה שלא נתפשר איסו נופים עם השבאי ולא נודע כמ' יעלו דמי פדיונו ואם יפדה אתה' אז לא יוכל לפדו' עצמו ומייו קודמין לשל אשתו או לא והשיב דלהוליי' מבית השביה אשתו עדים כדתנן בסוף הוריו' ואם שניהם עומדי' לקלקל' כגו' שהבילי' במשכב זכור האיש קוד' לאשה (ב) ומ"ש ואינו חייב לפדות' אלא פעם אחת וכולי שם ת"ר נשבית והיו מבקשין ממנו עד י' בדמיה פעם ראשונה פודה מכאן ואילך רצה פודה רצה אינו פודה דברי ר' רשב"ג אומר אם היה פרקונ' כנגד כתובת' פודה ואם לאו אינו פודה ופסק הרי"ף כר' וכן פי"רש הרמ"בם בפי"ד וכ' שאפי' אין לו אלא כדי פדיונה חייב לפדותה וכ' הר"אש ולפע"ג דקי"ל הלכה כר' מחבירו ורשב"ג אבין היה מתני' דיקא כר' דקתני. שהם נשבית חייב לפדותה בכל מקום שהם אפי' ביותר מכתובתה וכתב עוד הא דקאמר רצה אינו פודה פרש"י אינו פודה לאשה אלא פדיון אחד וי"מ ביותר מכדי כתובתה ומסתבר כפרש"י דמ"ש פדיון ראשון מפדיון שני אם חייבוהו חכמי' בפרקונה לעולם כי היכי דבפדיון ראשון עדי' טפל חמור מן העיק' ה"ה בפדיון ב': ומ"ש רבינו בשם הרמ"בם נשבית פעם שנית ורלה לגרשה וכו' בפי"ד מה' אישות וכו' דדוק' ברול' לגרשה אבל אם אינו רול' לגרש' אינו חייב ליתן לה כתובתה לפדות עצמה: ומ"ש נשבית והוא במ"ה ב"ד יורדין וכו' ב"ז מדברי הרמב"ם בפר' הנזכר וכתב ה"ה זה פשוט שכל מה שהוא תנאי ב"ד אפילו שלא בפניו יורדין לנכסיו ובפירוש אמרו בגמרא שיורדין לנכסיו לקבורה ומ"ש שמוכרים בהכרזה לפי שכל מכירות ב"ד הם בהכרז' ולא מיעטו מהם אלא כרגא ומזוני וקבורה כדאיתא בפרק אלמנה נזונת ועניין ההכרזה מבואר בה' מלוה ולוה עכ"ל כתב רבי' ירוחם במישרים נכ"ג נח"ח לפי פי' הר"ן ובאור מפרש' בפ' נערה שנתפתתה על הסיה דשבויי' מלכו' הרי הן כשבויין אין לך שבויה מותר' לבעל' אלא אות' שהשבית למנך מן לסטים אבל נשבית ביד אדם גדול ועשיר אסור' לבעלה ועתהר שהיא אסורה אין חייב לפדותה ולפי שאר מפרשים כל השבויות שלנו בזמן הזה כולן מותרות לבעליהן עכ"ל ודבריו צ"ע: כהן שנשבית אשתו חייב לפדות' אע"פ שאסור' לו וכו' משנה פ' נערה שנתפתתה (דנא) לא כתב לה אם תשבאי אפרקינך ואותבינך לי לאנתו ובכהנת אהדרינך למדינתך חייב מפני שהוא תנאי ב"ד וז"ל הרמ"בם בפי"ד נשבי' חייב לפדותה ואם היה כהן שהרי נאסרה עליו פודה ומחזירה לבית אביה אפילו היו בעיר אחרת מטפל לה עד שמחזירה למדינת' ומגרשה ונותן לה כתובת' היה בעלה ישראל שהשבוי' מותר' לו מחזירה לו לאש' כמות שהיתה ואם רלה אח"כ מגרש' ונותן לה כתובת' עכ"ל (ג) ומ"ש אבל אם נשאת לו באיסור כגון אלמנה לכ"ג וכו' אינו חייב לפדות' גם אמר אביי אלמנה לכ"ג חייב פודה בה ובכהנת אהדרינך למדינתך ממזרת ונתי' לישראל אינו חיי' לפדות' שאין אני קור' בה ואותבינך לי לאנתו רבא אמר כל שאיסו' שבי' גרם לה אינו חיי' לפדות' וידוע דהלכה כרבא וכן פסקו הפוסקים וז"ל הרמ"בם בפי"ד האשה שהיתה אסורה עליו מאיסורי לאוין ונשבי' אינו חייב לפדות' אלא נותן לה כתובתה והיא תפד' את עצמה (ד) כתב הרמ"בם בפי"ד המדיר את אשתו נדר שהוא חייב בגללו לגרש' וליתן כתובה ונשבית אחר שהדירה אינו חייב לפדותה שמשעה שהדירה נתחייב לגרשה כך היא כשהה הלמ"ף' ובקלת ספרי רבינו יש חסרון הניכ' ולריך להגי' כמו שכתבתי ויש לתמוה על רבי' למה כתב דין זה בשם הרמב"ם כאלו מפי הרמ"ב' אנו חיים בדין זה והוא דבר מבואר בגמ' פ' נער' שנתפתת' שהוא פלוגתא דר"א ור' יהושע ופסק כר' יהושע ואולי שמפני שהרי"ף והרא"ש השמיטוהו כתבו בשם הרמב"ם ולרי' ליתן טעם למה השמיטו הרי"ף והרא"ש דין זה נ"ל לומר דמשמע להו דהכלל דברי רבא הוא דאמר כל שאיסור דבר אחר גורם לה אינו חייב לפדותה אבל הר"ן כתב שהרא"ש שכוון שהרי"ף השמיט זה משמע דלא ס"ל הכי וטעמא מפו' דהא שהמדיר פסק בנדרים היא וקיים לה הוא כמ"ד הוא נותן אלבע בין עיניה ובסוגיין דהכא כמי' שקלי' וטרי' מעיקר' דאיהו נותן אלבע בין עיניה פודה וכיון דאית לן לעולם בנדר אפי' נדרה היא הוא נותן אלבע בין עיניה ולענין כתובה חייב ה"ה נמי הכא דחיי' לפדות' כיון שהוא נותן אלבע בין עיניה הילכך קי"ל כר"א דמחייב ולא מטעמי' עכ"ל ומקשי' שהרמ"ב' בנדר היא וקיי' לה הוא פסק בספי"ב כמ"ד הוא נותן אלבע בין עיניה ובדין זה פסק בפי"ד כר' יהושע ולפי טעם זה הכא דאזדין סותרים את דבריו ועוד דהא דאמרינן בסוגי' דאי איהו נותן אלבע בין עיני' פודה בדרך דחיי' איתמ' כי היכי דלא נוקי לאביי ורבא כתנאי ואח"כ מסי' קיתי לן נקיים ההי' דחיה וליתי' ר' יהושע דלא כהלכתא גוטב דנוקי לאביי ורב' כתנאי וליתי' רבא כר' יהושע דהלכתא כותייהו ועוד דהשתא אוקמתא אפי' בדרך דחיה לא קמה דהא אותבו' ואסיקו אלא לעולם בדאדרה איהו ואביי מתרץ לטעמיה ורבא מתרץ לטעמי' וכו' וכיון דהשתא אוקמתא אפי' בדרך דחיה לא קמה לא חיישי' לה לכן נ"ל שהטעם שהרי"ף השמיטו הוא משום דס"ל דמשום דשכיחי' אין חיי' פדיונה עליו אלא בחייו אבל אלמנתו אינה נפדי' מנכסיו ל"מ אם נשבי' אחר מותו וכו' פ' נערה שנתפתתה (דנב) ת"ר נשבית בחיי בעלה ואח"כ מת בעלה הכיר בה בעלה יורשי' חייבי' לפדות' לא הכיר בה בעלה אין יורשי' חייבי' לפדות' לוי סבר למעבד עובד' כי הא מתניתא א"ל רב הכי אמ' חביבי לית הלכת' כי הא מתניתא אלא כי הא דתני' נשבי' לאחר מיתת בעלה אין היתומי' חייבים לפדות' ולא עוד אלא אפי' נשבית בחיי בעלה ואח"כ מת בעלה אין היתומים חייבים לפדות' שאין אני קורא בה ואותבינך לי לאנתו וכתב הרי"ף הילכך לית להו פירי דכי תקינו רבנן פירי' לבעל תחת פרקונ' הוא דתקינו והכי כיון דלא מחייב בפרקונה לית להו פירי וכ' הר"ה על זה וכן יבם נמי לא אכי' פירי ואין חיי' בפרקונ' ואית ספרי' דגרסי שאין היבמי' חייבים לפדות' וכן גורס הרי"ף והא דיבם לא אכיל פירות היינו בנכסי' שנפלו לה כשהיא שומר' יבם אבל נכסי' שנפלו לה כשהיא תחתיו דבעל אכיל יבם פירי לרבא דאמר בר"פ הכותב דיזו עדיפא מידה כדמוכח בפ' החולץ ומיהו לא מחייב בפרקונה כל זמן שלא כנסה דלא קרי' ביה ואותבינך לי לאנתו עכ"ל:

עט רפואתה כילד לקתה חייב לרפאות' משנה בס"פ נערה שנתפתת' (דנא) ומ"ש בין רפוא' שיש לה קצבה בין רפואה שאין לה קצב' אבל אלמנתו אין מתרפאת מנכסיו אלא ברפוא' שאין לה קצבה שדומ' למזונו' וכו' בס"פ נערה (דנב) ת"ר אלמנ' ניזונת מנכסי יתומים ולריכה רפואה הרי היא כמזונות רשב"ג אומ' רפואה שיש לה קצבה מתרפאת מכתובתה שאין לה קצב' הרי היא כמזונו' א"ר יוחנן עשו הקזת דם בא"י כרפואה שאין לה קצבה קרי ביה דרבי יוחנן ה"ל איתת אבא דהו' לריכה רפוא' כל יומא אתא לקמיה דר' יוחנן אמר ליה זילו קוצו מידי לרופא אמר ר' יוחנן עשינו עצמינו כעורכי הדיינים מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקר' סבר מבסלך לא תתעגם ולבסוף סבר אדם חשוב שאני ופרש"י מזונות אין להן קצב' הילכ' רפואה שיש לה קצבה שהיא חולה תדיר היא בכלל מזונות קוצו מידי לרופא שיקבלן עליו רפואה עולמית בכך וכך וכת' הרא"ש עשו הקזת דם בא"י וכו' לפי שבא"י היו רגילי' להקיז דם תדיר ואין לה קצב' הויא כמזונות אבל רפוא' שיש לה קצב' דאית לפרקונ' דאתו בנת אתת וכי היכי דאין היורשים חייבים בפרקונ' ה"ל לא מחייבי בה ופסקו הפוסקי' הלכה כרשב"ג וכתב הר"ן דטעמא מפו' דר' יוחנן קאי כוותיה וכת' עוד הר"ן משמע דדוקא באלמנה אבל בא"ח אפי' רפוא' שיש לה קצבה בעלה חיי' לרפא' ופשט' דמתני' הכי מוכח דקתני סתמא לקתה חייב לרפאתה ולא מפליג בין רפוא' שיש לה קצבה לרפואה שאין לה קצבה וזה שלא כדברי הרב בעל העיטור שכתב שאף בא"ח הדין כן והביא ראיה מהירו' דגרסי' בפ' מי שמת קריבתיה דר"ש בר אבא הוה עיילא

(יח) כ' מסיק היל' ר"ס הינא דתרום ושות לקח אשה אחרת אין כופין אותו להוליא ותפו' הוס ד"ג הלא אתני' היא עכהם הלא כהוגן כו':

עה (א) ע"ל סי' ס"ס לס"ב אין פותנין לה את אחרם איני נפדים ואיני נותן פירות: (ג) עיין ג"י סימן רכ"ג אים ואכתו פווין אי ג"ד יורדין לנכסיו ופודין אותם:

(ג) וכת' פר"ן פ' נערה דף הפ"ת ע"א דנתקום כאשכה לגאלה יבכלא דחייבי בחא גנעל' גרלון א"ל לפדות דאין השניים גורם לה אלא בנעלה נדלון ונ"ב ר' יהוה' ממברים נכ"ג ה"ם שהגיא ג"י לעיל ומ"ל סימ' ז' אותם אסורם לנעלם ישראל:

(ד) והר"ן פ' אלמנ' ניזונית דף תק"ל ע"ג ומיפו אם אינו רולה לפדות' לריך להחזיר לה פירות' שאכל:

אמ' לה הרי כתובתיך או רפאי עצמך בכתובתי' או הריני מגרשך ונותן לה כתובת' שומעין לו ואין ראוי לעשו' כך מפני דרך ארץ:

פ מעשה ידי האש לבעלה ומה הן מעש' ידיה שהייבת בהן כדתנין אלו מלאכו' שהאש' ששה לבעלה טוחנת (פ) פי' יושבת בריחי' ושומרת ומחמר' אחר החמור ובמקום שדרך לטחון בריחים של יד טוחנת בידה ואופה הפת ומבשלת התבשיל ומכבסת הבגדי' ומניקה את בנה וכת' ר"ף שאם ילדת תאומים אינה חייבת להניק שניהם וכ"כ הרמ"בם וא"א ז"ל כתב שאם יכולה להניק שניה' צריכה להניק שניה' אבל אם יש לו בן מאישה אחרת אינה חייבת להניקו כתב הרמ"ב רצתה להניק בן חבירתה עם בן בעלה הבעל מעכב וג"ל דאפי' על בנה שיש לה מאיש אחר מעכב דתני' הרי שנתנו לה בן להניק לא הניק עמו לא בן חבירתה ולא בנה ואין חילוק בין אם נתנו לה בן להניק בין אם מניק' בן בעלה ומצעת לו המטה ועושה בצמר או בכל מיני פשתן בר מכיתנ' רומא' שהו' מזיק לפה ולשפתי' וכמה עושה לשבוע משקל' ה' סלעי' שתי ביחור שהן עשר בגליל וזה השיעור לא נתנו אלא במשרה אשתו ע"י שליש שאינה עמו בבית ואין עושה לו שום דבר אבל אם היא עמו בבית ועוש' כל צרכי הבית אינה חייבת לעשות כ"כ אלא לפי המנהג שדרך נשים לעשו' אם היא מניק' פוחתין לה ממעש' ידיה ומוסיפין לה על מזונותי' ונותנין לה דברי' היפי' לחלב בגוון יין וביצ' בו לא הוסיפו לה על מזונותיה צריכה לאכול משלה אם יש לה כתב הרמ"בם פסקו לה מזונות הראוים לה והיא רוצה לאכול יותר או מאכלות אחרו' מפני חולי התאוה שיש בה הרי זו אוכלת משלה כל מה שתרצ' ואין הבעל יכול לעכב ולומר שאם תאב' יותר מדאי או תאכל מאב' רע ימות הולד ספני שצע' גופה קודם ואינו נר' כן דתני' פסקה קמע' אוכלת הרבה ולא תאב' דברים הרעים לחלב ירושל' שבע' גופי מלאכית מנו חכמים והשאר לא הוצרכו למנות דפשיטא שצריב' לעשות כל צרכי הבית ולעמוד לפני בעלה לשרתו אבל אינה צריכה לשרת לא לבנו ולא לאביו ואינה צריכה ליתן

רוצה לאכול יותר מו מאכלות אחרו' וכו' בפסק"ח ונר' שטעה ז"ל מפרש דשם פסקו לה מזונות הראוים לה ומי' דקתני פסקה קמעא אוכלת הרבה פירוש לומר שם פסקו לה מזונות הראוים לה ומי' לאכול יותר אוכלת ואין אבי הבן יכול לעכב עלי' ועל מ"ש שאם לא אוכלו' מאכלו' אחרות וכו' אין הבעל יכול לעכב כת' רבי' שמיו בראש דשם תניא בסדיא לא תאכל עמו דברים הרעים לחלב וסל"ן וס"ס גם שם תמהו על דברי הרמב"ם ז"ל ולדמוק ולומר שטעמו שמאחר שהוא ז"ל מפרש דשמי אוכלת הרבה פירוש לומר הבעל יכול לעכב עליה אע"פ שהמאכל המרובה מזיק לולד וטעמו מי ודאי מעמו לפטרה דגופה עדיף א"כ שיפא דבריה דתתני ולא תאכל עמו דברים הרעים לחלב א"ו לומר דאינם רשאים לאכול דברי' הרעים לחלב קאמר דשם קתני דיפא דשאם לאכול הרבה יותר מבדי לרבה שמזיק יותר מאכיל' נפש הילכך ע"כ לומר דשם ק' אוכלת הרבה אם תרצה ואינו יכול לעכב עלי' וכן אינו יכול לעכב עליה אלא תאכל דברים הרעים לחלב ועי' ל' דכיון דקתני דיפא דאוכלת הרבה מעמו לעולת דידה ואינם חושבת לסיזק הולד ומילא משמע דשם"ה למאכלים הרעים אם מתאוה לשם שאוכלתן מעוה לעולת דידה ושם דקתני שיפא לא תאכל עמו דברים הרעים בשאינה מתאוה לשם שיא ירושלמי ז' מופי מלאכות מנו חכמים והשאר לא הוצרכו למנותן בש"ס וכתבו הר"ן ופי' כלומר דים מלאכו' אחרו' קטנו' שהיא חייבת בהן כגון מחב' לו את הכוס ומוחתה תכן לפני בהמתו וכיוצא בהן כדאיתא בגמרא עכ"ל: **ומ"ש** ולעמוד לפני בעלה לשרתו ולעמוד מדקתני (דף קח) שאינו כופה לעמוד לפני אביו ולא לפני בנו משמע הא לפניו כופה לעמוד וכן כתב הרמב"ם בפ"ח משמעת בפני בעלה כגון שתתן לו מים או כלי או תבול מלפניו וכיוצא בדברים אלו וכתב ה"ם בירושלמי מפורש שאינו שכיבה לו עבדים חייבת לו בדברים אלו: **ומ"ש** אבל אינה צריכה לשרת לא לבנו ולא לאביו בריית בפר"אע"פ שם אינו כופה לעמוד לפני אביו ולא לפני בנו כתב הר"ן בשאין שמוכין על שלחנו מיירי דאלו בשמוכין חייב מדאמרינן לעיל בגמר' קמי אורחי ופרחי מלן טרח דמשמע שהיא חייבת לטרוח לפני כל בני הבית המסובים עליו: **ומ"ש** ולריכה ליתן תכן לפני סוסיו וחמוריו וכו' שם בדייק' אינו כופה לעמוד לפני אביו ולא לפני בנו ולא ליתן תכן לפני בהמתו אבל כופה לליתן תכן לפני בהמתו דהרו ופרש"י בהמתו סוס ומחמור עשה מחייבי לרבינו אבל בקר אינו לשוט אחר רביע ואין יכול כ"כ לפיכך אין אמה נשחיט לו ואני שמעתי בקרו נקבו בהמתו זכרי וכרי"ף גורס בהסך ולא ליתן תכן לפני בקרו אבל כופה ליתן לפני בהמתו וכ' עליו הר"ם לפני בהמתו שהוא רוכב עליה: **וכתב** הר"ן ואיכא למידק מדקתני בפרק בתרא דבדיים קונם שלא אתן תכן לפני בהמתך ולפני בקרך אינו יכול לשם ואי מעבד ליה ליתן לפני בהמתו או לפני בקרו אמאי אינו יכול לשם אדרב' לא שיה נדרי לשמר הכיכים בהמתו דמעבד ליה לא חייל נדרא ל"ל דשם בשלא שכיבה לו בהמתו ואיתה בהמכיבה

ר' יהודה אומ' אף אינו כופה לעמו' בהמתן מפני שהמתן מפני שהמתן מוסליח אף לשם ומלרבנו אף שהמתים וכ"מ בכיתנא דומיתא • ויש לתמוה על הרמ"בם שב' בפ"ח אינו כופה אלא לטוון' לשמר בגד' שהמתן מזיק אף לשם ואף בהמתן אינו כופה בכיתנא דומיתא לשמר בגד' לשאר כיתנא ואיפס' שטעמו דכיון דאין כיתנא דומיתא יהודע לנו' כל כיתנא מהפקינן ליה בכיתנא ואיפס' דומיתא וסוי קול' לאמה אלא לחייבם בשום כיתנא: **ומ"ש** וכמה עושה לשבוע משקל ה' סלעים שתי ביחורים בגליל מפר' בפרק אע"פ (ד' סד) נבי מפר' אשתו ע"י שליש: וכמ"ש וזה השיעור לא נתנו אלא במשרה בעיר אינה עמו בבית ועושה ע"י שליש וכו' אבל אם היא עמו בבית ועוש' כל צרכי הבית אינה חייבת לעשות כ"כ אלא לפי המנהג שדרך נשים לעשו' אם היא מניק' פוחתין לה ממעש' ידיה ומוסיפין לה על מזונותי' ונותנין לה דברי' היפי' לחלב בגוון יין וביצ' בו לא הוסיפו לה על מזונותיה צריכה לאכול משלה אם יש לה כתב הרמ"בם פסקו לה מזונות הראוים לה והיא רוצה לאכול יותר או מאכלות אחרו' מפני חולי התאוה שיש בה הרי זו אוכלת משלה כל מה שתרצ' ואין הבעל יכול לעכב ולומר שאם תאב' יותר מדאי או תאכל מאב' רע ימות הולד ספני שצע' גופה קודם ואינו נר' כן דתני' פסקה קמע' אוכלת הרבה ולא תאב' דברים הרעים לחלב ירושל' שבע' גופי מלאכית מנו חכמים והשאר לא הוצרכו למנות דפשיטא שצריב' לעשות כל צרכי הבית ולעמוד לפני בעלה לשרתו אבל אינה צריכה לשרת לא לבנו ולא לאביו ואינה צריכה ליתן

פ (פ) ונקל דים תש"ם ל' דומנו מזון ומחיני בנים מלנו תוחייסו לשמין ולבנים אין כופין אותה ע"ן דשונים אחו ואינם יודע' ובכ' הרמ"ם וכמי' הטור ומתוכין: (ג) מיהו מזונו' לחיים בכמנגל ובנים ונכים מנגנת' למיל מי"ב דלא מתקיבן מינים אם לנוכים לסיק נגו מרתמון יוחק מכ"ד חדש דקן מוחקים לסנכלת מיהו גם זה מינכת אלא בכיתת כוח:

אבן העזר פ

לו ספחות וכן מ' מדברי הרמב"ם שמנה נותנת חבן לפני בחמתו בעניות נפ' כ"ג מס' מיסות ע"כ: שכניסה לו ספחה לו דמים שראוי לקנותה בסם לו שמלא לו ספח' וכו' שכניסה לו ג' לו דמיהן ג' מיכה מלעת לו לא המטה סם בשמלה (דנט) שכניסה לו ספחה אחת לא עוחכת ולא לוסה ולא מוכבסת ג' מיכה מבטל ומיכה מניקה את בנה ג' מיכה מלעת לו לא המטה ומיכה עושה בשמר ד' יוסבת בקחדרה ר"ה לו' אפי' שכניסה לו ק' ספחו כוס לעמו בשמר שבטלה מדיאס בדוכיה זו לקנית מעקלת ספחות לשכנים ולשמה וכ' סר"ן ואחרים פירשו לתוייס לשכנים שדרך בנו נספחתה בקרלו שדרך שספחתו בקרוסכי עוכת ביכו' (נ) וגרסי' תו בנמ' סם חלב מ' שסכנים' ולא שמלאה לו מבלו כך היה בנים ומיכה מניקה לקנות שספחה וכך סם דברי הרמב"ם בפכ"ח: ומ"ש בשם הרמב"ם היה אומר' לתוי לקנות לו לשכור שפחה וכו' בפכ"ח וכ"ם דפסוק הוא זה שעלים לשכיה לחיים שהרי מן הפחה היה מהועבדה לו ואין כאן מקום לשבועה לפי שהיה מיכה תובע' ממנו שחייב לה שמאר ישבע היסת ויפטר אלא שבאה ליפטר מהענודים ומיכה נפטרת אלא בדמים: ומ"ש ג' מיכה מלעת את המטה לטרוח ולכביה מנעות ולסבר בשם אבל פוכיה את הסדין וכו' ולתוי לכל אם' לעשות דבר זה לבעלה אפי' יש לה כמה שפחות ומיכה מלעת לו לעשות דבר זה לבעלה לחזוב לו מכוח ולהחזיר פניו ידיו ורגליו וכן לחזוב לו מכוח ולהחזיר פניו ידיו ורגליו ומוזג לו מכוח ומלעת לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו ומלעת לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו ואסור ליקח שום דבר מידו ליד' או ליתנו לידה כתב הרמב"ם כל אשה שתמנע מלעשות מלאכה שהיא חייב' לעשותה כופין אותה ועושה אפו' בשוטים והראב"ד השיג עליו ואומר מעולם לא שמעתי יסור שוטים לנשים אלא ממעט לה מזונותיה

ליתן הבן לפני סוסיו והמיוריו אבל צריכה ליתן לפני בקר וצאן שלו לפרש"י ולדעת רב אלפס צריכ' ליתן לפני בחמתו המיוחדת לו למרכבתו אב' לא לפני שאר בהמו' ולא לבק' וצאן שלו חבנים לו שפחה אח' או דמים שראוי לקנות מהן או שמצאה לו שפחה או דמים לקנות אינה טוחנת ואינ' אופה ואינה מכבס ב' הרמב"ם היא אומרת ראוי לו לקנו' או לשכור שפחה והוא אומר אין ראוי עליה להביא ראיה ואין כאן מקום לשבועה הכניסה לו שתים או דמיהן או שמצא' לו שתים או דמיהן אינה מבשלת ולא מניקה את בנו שלש' אינה מצעת לו את המטה לטרוח ולהביי' את המצעות ולהפך בהם אבל פורסה את הסדין ומסדרת לו את המטה שהוא דרך הביבה וראוי לכל אשה לעשות דבר זה לבעלה אפי' יש לה כמה שפחות' וכן למזוג לו הכוס ולרחוצ' פניו ידיו ורגליו וכן צריכה לעשו' בצמר אפי' יש לה כמה שפחות שהבטלה מביאה לידי (ד) זימה וכן כת' הרמב"ם אבל אין כופין אות' לעשו' מלאכ' כל היום אלא לפי רוב הממין ממעטת המלאכ' וכה עושה לו הכל כמנהג המדינה במקום שדרכה לארוג אורג' לרקום רוקמ' לטוות פשתן או צמר טווה ואם לא היה דרך אנשי העיר לעשות כל המלאכו' האילו אינו כופה לעשו' אלא בצמ' בלב' שהפשתן מזיק הפה והשפתי' והטווי היא מלאכה המיוחד' לנשים שנ' וכל אשה חכמת לב בידיה טוו וה' מלאכו' הן שכל אשה עוש' לבעלה טווה ורוחצ' לו פניו ידיו ורגליו ומוזג' לו הכוס ומצעת לו המט' ועומדת לשמש לפניו ושש מלאכו' שמקצתן עושו' ומקצתן אינן עושות כגון טוחנת ואופה ומבשלת ומכבסת ומניקה ונותנת תבן לפני בהמתו ע"כ דחקה ועשתה מלאכ' יותר ממה שהאשה חייב' פסק רב האי שהוא לבעל אפי' ביתרון שבא ע"י הדחק ודוק' שדוחקת להרבו' במלאכה כגון שעוש' בלילה בשעה שבני אדם ישני' אבל אם עושה ב' וג' מלאכות ביחד המותר לעצמה ור"ח פסק דלא הוי המות' לבעל אלא בכיותר שלא ע"י הדחק אבל בכל שדחקה בין שעוש בלילה או שעשת' ב' וג' מלאכו' ביחד הבל (ה) לעצמה וא"א ז"ל הביא דברי שניה ולא פסק כמי והרמב"ם כתב בסתם דחקה ועשתה יותר מהראוי לה המות' לבעלה וכל אילו המלאכות אין מחייבין אות' לא בכולן ולא במקצתן אא"כ יהיה דרך משפחתו ומשפחת' לעשותן אבל אם אין דרכן לעשותן אינה חייבת בהן כת' הרמב"ם אשה ששברה כלי בבית בעת מלאכתה פטור ולא מן הדין אלא תקנה שאם אי אתה אומר כן אין שלו בבי' לעולם שהיא נזהרו' ונמנעת מרוב המלאכו' ונמצאת קטטה בבי' לעולם כל המלאכו' שראשה עוש' לבעלה נרח עוש' לבעלה חוץ מהצע' המט' בפניו אבל שלא בפניו מות' ולא תמזוג לו הכוס אפי' להגיחו בפניו על השלחן אם לא שיתנה כגון ביד שמאל או תניחנו על הארץ או על ד"א ולא הצו' לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו ואסור ליקח שום דבר מידו ליד' או ליתנו לידה כתב הרמב"ם כל אשה שתמנע מלעשו' מלאכה שהיא חייב' לעשותה כופין אותה ועוש' אפו' בשוטים לנשים אלא ממעט לה מזונותיה

(נ) ר"ל הרן פרק חע"ם דף קנ"ה ע"ח דאם כוח עכיר ויכול לסבניל שפחה חייב לה שכיר דעולם ממנו ואינה ירד עמו: (ד) וכ' הרן פרק חע"ם דף כנס ע"נ ד"ה הילל ואינה אינה מיכת אלא פלא כיון שרלוייס הבנו נעל תפסה אנס ודרכנ"ח חולק ר"ל: נו' ונחנו עוד דאינה מיינם נעמלו' מעקל ה' סנגי' אינה חעש מלא הבנו נעל בו' הוא פנים: (ה) כ' הרנרנו ריש פנרנרנו מנ"ח אם אין לו"ר סמוחר פלא ת"מ ולנו אינה כנ"ח ונבעל חוגנ לינום:

כך פרש"י ור"ח ולא"ח אלינא דר"ע קא בעי דאילו לרבנן מאי דאמר אפי' הדחק דבע' טע"י הדחק דבע' כוי וכן דאלינו' בעי מהמ' דאכלה כוחים אבל הרי"ף פסק כרבנן וכן מי' רבי' אמי ואמר דבעיא דרב פפא ורבינא אליבא דרבנן שייכא ורב הרמב"ם בפכ"ח מה' אישו' אפסק כרבנן אבל תמהני עליה למה לא הביאו דברי רב פפא ורבינ' שכיון שהם פוסקים כרבנן ומשמע דס"ל דאינו בעיי דרב פפא ורבינ' ומה שהם פוסקים כרבנן ומשמע דס"ל דאינו בעיי לרבנן ניחנו וס"ל ז"ל לסייעה עכ"ל וס"ס כ' שאפשר שסטע' אלא בחבוס הוא מפני שהן הנאה דאיתיין אליבא דר"ע ואין הלכה כמותו עכ"ל כלומר דאע"ג שהם פוסקים כרב אמי מ"מ לאו מטעמיה דאיהו פסק כן מהוס דמשמע ליה דאינו בעיי אליבא דרבנן שייכו ואינהו ז"ל אע"ג דמשמע להו דאינו בעיי אליבא דר"ע שייכי פסקו כרבנן מהו דבפל דוחק ק"ל הלכתא כרבנן ומה דבעו אמורא אלי בעיי אליבא דר"ע לפרושי טעמיה אתו אע"ג דלית הלכתא כוחיה ניחו לחמוה על כל"ן וס"ס שכתבו אחרי"ף פסק כת"ק דבטוחי כרבנן מדברי הרי"ף הוא וכך היה נספחה הר"ן וס"ס בפ' אע"פ ואתן ל"ל מחייבין אותה וכו' אלא"כ' דרך הנפתחה ומשמתה לעשותן וכו' כן נמנו מדאמרי' בפר' אע"פ גבי הוא אמר לסיק ומיה אומרת אלא לסיק דבר הוא דאמו שומעין לה וכן היה' דאיכי אורחא והוא נתן אורחים אזלינן בתר דידה ואין מחייבין אותה נעשה דעולם עמו ואינה יוצרת: כתב הרמב"ם אפה שבברה כנים בבית בעת מלאכתה פטורה וכו' בפכ"ו מהרחב"ד בת"ל מן הנפש הוא זה אבל אפי' בהיה פטיע' בבעלו' שהו' שכור לה בכל פעיה ס"ם דחה טעמו של הרמב"ד כבי' שהיה שכור עם הנפש אלא בבנו' מנתעבה בלרבה וכ' שהרמב"ם הסכי' לדברי

לו ג' שפחות איכה עושה בלמד וכן אחדה ליה הא דקחמי בם איכה מלעת לא המטה' מהא דאמר רב הוא אע"פ שאמרו יוסבת בקחדרה וכו' ומלעת לו לא המטה ולא מנחבר ליה לעלוב' בין הלעת המטה דרב הוא לחנעת המטה דקחמי': וכ"ש לרבי' וכן לריבה לעשות בלמד אפי' יש לה כמה שפחות וכו' בכבר נחבא דאיכא בין הלכה כר"ל דאמר הכי: ומ"ש רבי' וכ"כ הרמב"ם אבל אין כופין אותה' לעשו' מלאכ' כל היום וכו' ל"ל מה יש בם כאן ולרי' לתחוה כל היום וכו' ל"ל מה יש בם כאן ולרי' לתחוה חיבת וכן אלא הכלה עניכות כ"הרמב"ם אבל אין כופין אותה לעשו' מלאכ' כל היו' וכו' ודברי הרמב"ם אין הם בפכ"ם וכ"ם ומה לא היה דרך וכו' בחום מקום מלמנו אלא לעשות מ' מכל אלו אינו יכול לכופה ומפר' רבי' אינו כופ' אלא לעשו' בלמד אבל בלמד כופ' אות' אבל אין כופין אותה לעשו' בלמד ולא ביאר דבינו כמה הוא שיעור מה הכי' עוזה בכל מקום ומהמה כמה היא עוזה לו מקום ל"ל אינו יכול לכופה ביאור לשון הרמב"ם אבל פורסה את הסדין ומסדרת לו את המטה שהוא דרך הביבה וראוי לכל אשה לעשות דבר זה לבעלה אפי' יש לה כמה שפחות' וכן למזוג לו הכוס ולרחוצ' פניו ידיו ורגליו וכן צריכה לעשו' בצמר אפי' יש לה כמה שפחות' שהבטלה מביאה לידי' (ד) זימה וכן כת' הרמב"ם אבל אין כופין אות' לעשו' מלאכ' כל היום אלא לפי רוב הממין ממעטת המלאכ' וכה עושה לו הכל כמנהג המדינה במקום שדרכה לארוג אורג' לרקום רוקמ' לטוות פשתן או צמר טווה ואם לא היה דרך אנשי העיר לעשות כל המלאכו' האילו אינו כופה לעשו' אלא בצמ' בלב' שהפשתן מזיק הפה והשפתי' והטווי היא מלאכה המיוחד' לנשים שנ' וכל אשה חכמת לב בידיה טוו וה' מלאכו' הן שכל אשה עוש' לבעלה טווה ורוחצ' לו פניו ידיו ורגליו ומוזג' לו הכוס ומצעת לו המט' ועומדת לשמש לפניו ושש מלאכו' שמקצתן עושו' ומקצתן אינן עושות כגון טוחנת ואופה ומבשלת ומכבסת ומניקה ונותנת תבן לפני בהמתו ע"כ דחקה ועשתה מלאכ' יותר ממה שהאשה חייב' פסק רב האי שהוא לבעל אפי' ביתרון שבא ע"י הדחק ודוק' שדוחקת להרבו' במלאכה בגון שעוש' בלילה בשעה שבני אדם ישני' אבל אם עושה ב' וג' מלאכות ביחד המותר לעצמה ור"ח פסק דלא הוי המות' לבעל אלא בכיותר שלא ע"י הדחק אבל בכל שדחקה בין שעוש בלילה או שעשת' ב' וג' מלאכו' ביחד הבל (ה) לעצמה וא"א ז"ל הביא דברי שניה ולא פסק כמי והרמב"ם כתב בסתם דחקה ועשתה יותר מהראוי לה המות' לבעלה וכל אילו המלאכות אין מחייבין אות' לא בכולן ולא במקצתן אא"כ יהיה דרך משפחתו ומשפחת' לעשותן אבל אם אין דרכן לעשותן אינה חייבת בהן כת' הרמב"ם אשה ששברה כלי בבית בעת מלאכתה פטור ולא מן הדין אלא תקנה שאם אי אתה אומר כן אין שלו בבי' לעולם שהיא נזהרו' ונמנעת מרוב המלאכו' ונמצאת קטטה בבי' לעולם כל המלאכו' שראשה עוש' לבעלה נרח עוש' לבעלה חוץ מהצע' המט' בפניו אבל שלא בפניו מות' ולא תמזוג לו הכוס אפי' להגיחו בפניו על השלחן אם לא שיתנה כגון ביד שמאל או תניחנו על הארץ או על ד"א ולא הצו' לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו ואסור ליקח שום דבר מידו ליד' או ליתנו לידה כתב הרמב"ם כל אשה שתמנע מלעשו' מלאכה שהיא חייב' לעשותה כופין אותה ועוש' אפו' בשוטים והראב"ד השיג עליו ואומר מעולם לא שמעתי יסור שוטים לנשים אלא ממעט לה מזונותיה

בפרק חע"ם דף קנ"ה ע"ח ד"ה כוח עכיר ויכול לסבניל שפחה חייב לה שכיר דעולם ממנו ואינה ירד עמו: (ד) וכ' הרן פרק חע"ם דף כנס ע"נ ד"ה הילל ואינה אינה מיכת אלא פלא כיון שרלוייס הבנו נעל תפסה אנס ודרכנ"ח חולק ר"ל: נו' ונחנו עוד דאינה מיינם נעמלו' מעקל ה' סנגי' אינה חעש מלא הבנו נעל בו' הוא פנים: (ה) כ' הרנרנו ריש ספרנרנו מנ"ח אם אין לו"ר סמוחר פלא ת"מ ולנו אינה כנ"ח ונבעל חוגנ לינום:

מזונותיה וצריכה עד שתבגע טען הוא שאינה עושה וטענה היא שעושה משיבי אשה או שכיבי ביניהם ודבר זה כפי מה שיראה הדיין שאפשר הדבר ע"כ יראה שפוסק דמורדת ממלאכה היא מורד וא"כ קשה לרבריו למה לא יפחתו מכתובתה כדין מורדת מתשמי' וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין כופין אותה דק"ל כרב הונא דא' אשה יכולה לומר לבעל אינו ניזונית ואני עושה לפיכך אם תרצה לא תעשי' ולא תזון כתב ה"ר יונה דוקא בעיקר מעשה ידיה אבל המותר על ה' סלעים שהוא שלו ותקנו לה כנגדו מעה כסף אינו יכולה לומ' אינו נוטלת מעה כסף ואינו נותנ' מותר לפי שתקנו לו מותר משו' חינא וכתב הכי תקנו לה כנגדו מעה כסף והרט"ה כ"שנם במות יכולה לומ' אינו נוטלת מעה כסף ואינו נותנ' מותר:

פא המקדיש מעשה ידי אשתו אין ההקדש חל לא מבעיא על עיקר מעש' ידיה שאינו חל שהרי אינו ברשותו שאם תרצ' לא תעש' ולא תזון אלא אפי' על המות' שהוא שלו על כרחה כדפ' אינו חל שאין אדם מקדי' דבר שלא בא לעולם ואם היא אסרה מעש' ידיה עליו כנון שאומרת קונ' מה שאני עושה לפיך וכנון שאומרת יתקדשו ידי לעושיהן דהשת' לא הוי דבר שאינו בעולם שידיה ישנן בעולם יפר שהוא מדברי' שכינו לבינ' אע"פ שאין הנדר חל לאוסרה עליו שהרי הם שלו ואפי' המותר מ"מ כיון שאם ינרשנ' יהול הנדר ותיאסר עליו חשיב הדברים שכינו לבינ' המדיר את אשתו שלא תעשה מלאכ' יוצי' ויתן כיתוב' התיר לה מלאכה כל שהוא כנון לשחק בכלבים וכיוצ' בהן לרב אלפס יוציא ולדעת א"א ז"ל לא יוציא:

פב נדרה שלא להניק בנו אינו חל שהרי חייב' להניקו עד שישלמו לו כ"ד חדשים ואם היא אומרת אני אניק והוא אינו רוצה שתניק כדי שלא תתגוול שומעין לה שהחלב מצער אותה ואם הוא או' שתניק והיא אינ' רוצה אם אין בני משפחתו ורגילין להניק שומעין לה ואפי' בני משפחת' רגילין להניק נתגרש' אינה חייב' להניקו אא"כ מכיר' שאינו רוצה לינק מאחר' אז כופין אות' ונותן לה שכר' ומניקתו ובתוך נ' יום לידתו ודאי הוא בחזקת שאינו מכירה וא"צ לברוח אם מכירה ואפי' אם נר' כאילו אינו רוצ' לינק מאחרת אקראי בעלמא הוא ולא בעי בי"קה ומכן נ' ואילך אם אינו רוצה לינק מאחרת צריך לברוח אחריו אם הוא מכיר' כופין אות' אבל אם רוצ' לינק מאחר' אפי' בן שנ' אין כופין אות' ואם אינו רוצ' לינק מאחר' כלל אפי' קטן הרבה כופה ומניקתו מפני הסכנ' ולאחר שינמל הנע' י"א שברשו' האב אם ירצה יקחנו אצלו ואם ירצ' יניחנו עם אמו דהא מ"דאמרי' בת אצל האם היינו דוקא באלמנ' לא שבקינן לה בהרי

פא המקדיש מעשה ידי אשתו אין ההקדש חל ל"מ על עיקר מעשה ידיה אם אינו חל וכו' בפ' אע"פ (דף מה) תקן הקדיש מעשה ידי אשתו ס"ר עוש"ל סמוך ל"מ מע' סקד' ר' יוסף הסמלר לו' קולין וסרס"

לדברי הרמ"בם ומכן מצו"מר בירו"ם סכיתב כל הסמלאכות הסמם' עושה לבעלם כדם עושה לבעלם חוץ מהגעת המטה וכו' ולא תחזוג לו כוס וכו' ולא תטוק לו מים לרחוץ מיני ידיו ורגליו מימרת בפ' אע"פ: ומ"ש ואסור ליקח שום דבר מידו לידה וכו' כ"כ הקוס"ר וסר"אם בפ' אע"פ בשם רס"י וכבר כתבת' כל זה בטור י"ד סימן קנ"ס: כתב הרמ"בם כל אשה שתמנע מלעבו' מלאכה הסמוכה לעשות כופין אותה ועושה אפי' בשוטים בפ"כא ובתב ס"ם בפ' אע"פ הענו בסלכו' הסין דין מורד ממלאכ' וכתב הרמ"בם אלא כופה בשוטי' לו אינו אומר לו בית דין מוכרין מכתובת' בשוטה הסלה כדי שיסבור עליה עבד לו אשתה לבעלה ע"כ והרמ"בן כ' בשוטין אותה בשוטי' וכן דעת רבי' ועיקר ומקנת הראשונים בתבו הסמתין אות' עכ"ל (וכ"כ הר"ן ע"ב דף תק"ה) ומ"ש רבי' מענן הוא אינה עושה עושה מוכיח אותה לו שכינו' בינינה וכולו ב"ר מדברי הרמ"בם בשם ה': ומ"ש יראה שמשה דמורדת ממלאכה הוא מורדת לגמר כן בעת"ם כופין אות' ומוגע אמר' בשוטי' ומגמע לרבינו הסמגע הל הרמ"ב' מנהו דס"ל דמורדת ממלאכ' הוא מורדת ומ"ש הלמר הכוכין אותה דאינה יכולה לומר מינו מוזת ואינו אומר דסת ודאי הסיב' דלא ס"ל להרמ"בם דמורד' ממלאכ' הוא מורדת הסרי הסק בפר' י"ב הסם המרם הסמם הינו מוז' ואינו עוש' הענין לה ואין כופין אותה ומ"כ בפרק כ"ה הכופין אותה ועושה בשאינה אומר' אינו מוזת אלא הוא הוסם לזון ולא לעשות וכ"כ הר"ן בפ' אע"פ ז"ל דוק' בדאמר' אינו מוז' ואינו עושה הם אמר אינו עוש' בלבד לא תמרינן דעשי' ולא יהא בעל מיי' לזוז דהם כי אמרים הוקם שאני עושה לפיך הם קאמר' אינו עושה ואם"ם תן בסמו' אינו צריך להבר אלא מבטל' לא מבטל' תקנ' לעול' עד דאמרה בהדיא אינו מוזת עכ"ל ואם"כ הסם דאמרו' מורדת מתשמי' אבל ממלאכ' לא בתב אבל ממלאכ' לא אלא באומר' אינו עושה כופה אותה ועושה בשאינה אומר' אינו מוזת בטוטים אז אינו אומר אינו מבחוצת בטוטו הסמ"ו וכן אמרו הסמוכי' עכ"ל ועי"ל אפי' באומרת אינו עושה אינו אומר' ד"כולם הסם אתמנ' אינו מוז' ואינו עושה אלא לעשות עצמ' מעוויי לעבלבד אבל כל אחר עלאכות צריכים לעשות אבינו אומר' אינו מוזת ואינו אומר אינו עושה בשאינה אומר' אינו מוזת בכמו אבת' ס"ם בפ' י"ב בשם המפרשים ובשם הר"ם הבא ונם הר"ן בתב כן בפ' אע"פ ואע"פ שהתוקפו' וסר' מ' הם הנו הבדם זו י"ל דהרמ"בם סובר כדברי אחר שפרשים וסבי דייק ליתפס הכ' כל הסם אתמנע מלעשות מלאכה מן המלאכו' שהיא חייבת ומדנקט ליתפס הכל אינו אומר דאתמ' לומ' הכל הכמים חייבו' לעשו' מלאכה לבעליהן דאפי' הסמור' אינו מוז' ואינו עושה אינם כפשוטה אלא עטוויית אמר אבל בשאר' חייב' אינ': וכתב הר"ן בשם הרמ"ם הכל בתמרה אינו מוז' ואינו עושה בכר בתבטלה תקנתה וזונה אינם יכולים לומר מוזת אני ועונ' אחינו בדין אינה הרמו' בידה לנמו' הדבר כל פעם כמו אתלים אח"כ בכלה אתנה מלאכ' תרלים לסיות מוז' וכשתמנה תאמר אינו מוז' ולקתה מדת הדין אלא ודאי מיד אתמרה אי אפשר בתקנ' הכמים הסמיד' ומוזה לקתה מדת לאין לה בסות הבסו' בכלל מזונות הוא עכ"ל: ור' יהו' בתב במיגרים בכ"ג ת"ם בשם המפרשים אינה יכולה לחזור בה כל זמן אתרלים (ו) בתב הר"ר יונה דוקא בעיקר מעשה ידיה אבל המותר על ה' סלעים הסוא שלו וכו' אינה יכולה לומר אינו נוטלת ואינו נותנת מותר וכו' והרמ"ם בתב בפשוט אינה יכולה לומ' אינו נוטלת מעה כסף ואינו נותנת מותר כדברי הרמ"ם בתב הר"ן בפסיקתו בפ' אע"פ וז"ל ומסמע דמ"ם דאינה יכולה לומר אינו נוטלת מעה כסף ואינו נותנת מותר דמ"ם הרמ"ם בתב הר"ן בפסיקתו בפ' אע"פ ז"ל ומסמע דה"ם דאינה יכולה לומר אינו נוטלת מעה כסף ואינו נותנת מותר כ"כ הרב ברור הוא אבל בפשוט אינה יכולה לומ' אינו מוז' ואינו עוש' כ"ם בפשוט אע"ל (ז) בתב הר"יבם בתבו' בפי' ה"ם אינו אבל אינה יתחייב בפשוטו' וכן הוא לא תתחיי' לא בפשוט' ידיה אם אח"כ הלם הוא לא נתן לה בתחבם נתחייב לה בפשוטו' כיון שאינה מוכנת בתקנ' הכמים אלא מן הדין אבל הסתקנה ניב' אינה יכולה לומר אינו מוז' ואינו עוש' אלא מן הדין:

פב נדרה אלא לנקיק בנו אינו חל שהרי חייב' להניקו עד שישלמו לו כ"ד חדשים ואם היא אומרת אני אניק והוא אינו רוצה שתניק כדי שלא תתגוול שומעין לה שהחלב מצער אותה ואם הוא או' שתניק והיא אינ' רוצה אם אין בני משפחתו ורגילין להניק שומעין לה ואפי' בני משפחת' רגילין להניק נתגרש' אינה חייב' להניקו אא"כ מכיר' שאינו רוצה לינק מאחרת אז כופין אות' ונותן לה שכר' ומניקתו ובתוך נ' יום לידתו ודאי הוא בחזקת שאינו מכירה וא"צ לברוח אם מכירה ואפי' אם נר' כאילו אינו רוצ' לינק מאחרת אקראי בעלמא הוא ולא בעי בי"קה ומכן נ' ואילך אם אינו רוצה לינק מאחרת צריך לברוח אחריו אם הוא מכיר' כופין אות' אבל אם רוצ' לינק מאחר' אפי' בן שנ' אין כופין אות' ואם אינו רוצ' לינק מאחר' כלל אפי' קטן הרבה כופה ומניקתו מפני הסכנ' ולאחר שינמל הנע' י"א שברשו' האב אם ירצה יקחנו אצלו ואם ירצ' יניחנו עם אמו דהא מ"דאמרי' בת

(ו) ע"ל מי' ס"ל חם בפכל ימול ליתר לאי תעשה ידין ותחונין בשתפיק לפ תעם"ים:

(ז) ומ"ל ריש סי' ס' מדיגים אנו כ' הר"ן פ' אנונה ביאורים דף תקכ"ו ע"ב הרמבן בס' דת"ל בסמפ אפי' בעם ל' ונא הגעם מחנוטים ספסיתקן ואפי' מגרים נכסי מנוג כלם ומוגם מנה ונא הגעם הסם דסן לפי הדרכן של נשים לנלגל עם נעניסן ונשיקן וסר"ן פגיע אם מגרים ל"מ עכ"ל ומ"ל סי' ע':

פא (א) ומתדרי הסמדיר דתקתינון אין אם תקדם של סמכל נגד מן תסכ"מעל כל סעונ' אנא בכנסמנם על כל מעונים מל סקדם אפי' נעונ' המתמיו ונגיון לסמר ומיון נאנו סדיני נ"ד פי' כ"ל:

ע"ד דום המדיר דתקתינון אין אם תקדם של סמכל נגד מן תסכ"מעל כל סעונ' אנא בכנסמנם על כל מעונים מל סקדם אפי' נעונ' המתמיו ונגיון לסמר ומיון נאנו סדיני נ"ד פי' כ"ל:

בהרי קרובי אביה שראויין ליורש אבל בגרושה שבקי' לה אצל אביה והרמ"ה כתב בשם הגאוני' דה"ה נמי בגרושה וכ"כ הרמב"ם שלמו כ"ד חדשים וגמלתו אם רצתה המגורש שיהיה בנה אצלה אין מפרישין אותו ממנה עד שיהיה בן ו' שנים גמורי' אלא כופין האב ונותן לו מזונו אצל האם לאחר ו' שנים יכול לומר האב אם הוא אצלי אני נותן לו מזונו ואם הו' אצל אמו אני נותן לו והבת אצל האם לעולם אפי' אחרו' שנים כיצד היה האב ראוי לצדקה מוציאין ממנו בעל ברחו וזנין אותה אצל אמה ואפי' ניסת האם לאחר בתה אצלה ואבי' זן אותה מישו' צדק' עד שימו' האב ותיזון מנכסיו בתנאי כתוב' והיא אצל אמה ואם לא רצתה האם שיהיו בני' אצלה אחרי שגמלתן א' וכרי' וא' נקבו הרשו' ביד' ונותני' אותן לאביה' או משלב' אות' לקחל אם אין לחם אב והם מטפלין בהן:

פג אשת איש שחבלו בה השבת לבעלה כיון שעשה ידיה שלו והרי היא מתבטלת ממעשה ידיה ולא כל מה שמתבטלת ממלאכת הראשונ' שאם היתי' מוות מתחילה ותתך ידיה והרי אינה ראוי' אלא לשכור קישואין היינו בכלל פגם שהו' נזק והוא שלו אלא נותן לו כל ימי חליה ביטול של שמירות קישואין ואם חבלו בה ולא איפחיתא מכספה כגון שצמת' ידה וסופה להזו' אין כאן אלא שבת לחוד ואותו כולו של הבע' והצער שלה ואם אמרו' שתתרפא בה' יומי' ועבדו לה סמא חריפא ואיתסית בתלתא יומי היינו בכלל הצער שציער' עצמה בסם חריף כדי להשתב' המותרה והוא שלה והריפוי נתן לרופא לרפואת' ובושת ופגם בזמן שבסתר לו הלק אולה שני חלקי' ואם הוא בגלוי לה הלק א' ולו שני חלקי' וכן אם חירף אות' שום אדם בדברי' בגלוי לו שני חלקי' ולה חלק אח' ואם חרפה בסתר לה שני חלקי' ולו חלק אח' ושלה ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות ואינה יכו לה למדו' לא על חלק' ולא על חלקו ואם מחילה אינה מחילה ומ"מ אינו יכול לתובעו אלא בהרשאתה כתב הרמב"ם שהריפוי לבעלה ולא בהירא לא"א הרא"ש ז"ל וכתן' עוד בר"א שחבלו בה אחרים אבל אם חבל בה בעלה חייב לשלם לה מיד כל הנזק והצער והבושת ואין לבעל בהם פירו' ואם רצתה ליתן לאחרים הרמים נותנת וכך הורו הגאוני' והבעל מרפא כדרך שמרפא כל חליה והראב"ד השיג עליו וכתב תיסה הוא למה הו' ישלם הכל שהרי נוטל בשל אחרי' שליש או ב' שלישים וכשחבל בה איהו למה ישלם הכל אולי טעה בדברי הגאונים שלא אמרו אלא על מה שראוי לקנוס שלא יאכל הפירו' דבהכי לא תקון רבנן דהוא עושה שלא כהוגן דין הוא שלא יהא רוטא נשכר:

פד מציאת האשה לבעלה אפילו דחקה עצמה עד שכצא אותה ודוקא א"א ודאי אבל ספק מגורש כגון שזרק לה גט ספק קרו' לו ספק קרוב לה אע"פ שרחיב במזונות'ה מציאתה לעצמה כתב הרמ"ה דמציאתה לבעלה דוקא בניזונת אבל אם אינה

ניזונת

ספיר מיקלי פלו: ומ"ם ואם חבלו בה ולא איפחיתא מכספה כגון שלמתה ירה וסופה לחזור אין כאן אלא שבת לחוד בם' סחובל (שם) שכסו על ידו ונמתה וסופה לחזור אמר אביי נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה ורבא אמר אינו נותן לו אלא דמי שבתו שבכל יום ויום ופרש"י שבת גדולה דמי ידו ושבת קטנה כל ימי שיסול לעשות רוחץ אותן כאלו הוא אומר קישואין שבכל יום ויום פ' שיחזור לקדעותו נותן לו בכל יום כמו שבכדים פועלי' בשוק ולא כשומר קישואין דשם לרבא לא יסיב לי' דמי ידו וידוע דשלכם כרבא וכבר כ' רבי' דינים אלו בתרוכה בטור ח"מ סי' ת"כ: ומ"ם וסלער שלם ואם אמרו' שתתרפא בם' יומי ועבדו לה סמא חריפא וכו' כבר נתבאר: ומ"ם וסריפוי יתן לרופא לרפאתה כבר נתבאר שכ"כ הרא"ם: ומ"ם ובשת ופגם בזמן שבסתר לו הלק אחד ולה ב' חלקים ואם הוא בגלוי לו ב' חלקים ולה חלק אחד היינו דר' בן בתירא דתמרי' (דמניחת האשה הסם הסם) ופסקו הרי"ף והרמ"ב' והר"אם בשמו עשוה דשקרי וטרי בגמ' אליבא ופרש"י דטעמא דזמנו שבגלוי לו ב' חלקים וגפו' דהבשת שלו ועוד שמתבטלת עליו והוא סובל וכ' הרמ"ב' בם"ד מס' חובל דבגלוי היינו כגון שחבל בעבדיו ובגלוהה לו בידיה ורגליה: ומ"ש רבי' וכן אם חירף אותה שום אדם בדברי' בגלוי לו ב' חלקים ואם הרפה בסתר לה ב' חלקים וגו' הלק אחד שותיה דוקר לא ידענא דהא אמרי' בם' הסובל זאת אומרת בייבא בדברים פטור מכלום וכ"כ הוא ז"ל בטור ח"מ סי' ת"כ ומ"ש מלק ואחלק' שייך ביה(ם) ומ"ם שלם ילקח בו קרקע והוא אוכל פירות כבר נתבאר שהוא בדברי' ר' יהודה בן בתירא בתמי': ומ"ם ואינה יכולה לתחול לא על הלקה ולא על מחלה ומחלה אינה מחילה פשוט הוא דכיון דבמלקה יש לו זכות שהרי הוא אוכל פירו' שיקר אוכל הוא למחול זכותו וכ"כ הרא"ש בתשובה כלל מ' סי' ת' ומ"ש ומ"מ אינו יכול לתובעו אלא

בהרשאתה

"ב' הוב' עוד בם חשיבותו' ברינ' בסיבותו' ייסיו אלנו ובתאנת' פבוד' סיבות אלנ' לא תחנו אלא יבים פונאלנ קרו' לא בנוד' קבנוקבו' בנו' בשבם' סבי' בבתבי' ביבנים' בת בל סיבנו קבנוקבו' בם' לנים' ופ"ב קבנאלנ קרו' בתיבו לתוי ניבבו מבוסבו' תוסי אלנ הקרוני' נגא אלנ בתם:

ב"כ הוב' בשבתו מבוסב דבתר דיבסק לו סיבי אלנם בריו' ל מיבבו סבנודת בא דאמר דבי גב יהזקאל מבתיב דבמובאל מבבע הלמיקבבת אלנם בוחבים לתת ובוד דמסבר מבנים:

כב"ם ומיעור זמן כיוקיה דהוי כ"ד חדש מסקנא דגמ' סם (דם) ואם היא אומר' אבי אמיה ואמו היא אומר' אבי מסמה דסמי בבא מצו' דעולם עמו ואינם יורד' וכתי' הרמב"ם בם"ב אם אמר אומרת אמו' עפיר ולאוי לסבור מניק' אומ' שפחה ואמו לאוי אם אינו לאוי עליה להניח דאינם · נתנרסם אינם חייבת לסיקו אם (דף מא) בתנרם אינו כופה ואם אי' מכיר נותן לה מכרם וכופ' ומניקתו מפני שמכר אם היא מכירה עד כמה אמר רב עד ג' חדשים ושמואל אמר כ' יום ור' יצחק א"ר יוחנן כ' יום אמר רב מימי בר אביי הלכה כר' יצחק אמר עשום ר' יוחנן ובתר אבי אמרי' כי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תניא אינו לסבי בלני דבייל יהודה אחי משמיה דשמואל אבי אמר שמואל כל זמן שמכירה ופרש"י עד כמה חדשים אינו לן למיחר שיודע לסבירה מליבה אמא' אחרת בתה אצלה ואבי' זן אותה מישו' צדק' עד שימו' האב ותיזון מנכסיו בתנאי כתוב' אין מיעור לדב' אלא בבדיק' הדבר תלוי אם אינו רוא"ם שמכירה כופה ומניקתו בשכר ואסקו הרי"ף והרא"ם כר' יצחק אמר עשו' ר' יוחנן: וכתב הרא"ם אבי אמות מל יום הוא בחזק' שאינם מכירה ולא בעי בדיקה ואפי' הוא הרא"ם כאינו אינו רוצה ליתן אותם אחרת בעצמו הוא ובכסוף הוא יוכן ולא בעי בדיקה אבל בן כ' אם אינו רוצה ליתן בעי בדיקה אבל אם רוצה ליתן אחר אפי' בן שנה אינו כופ' ואם אינו רוצ' ליתן אחר' אפי' קטן אחר הרב הסגיר ומניקתו מפני הסכנה עכ"ל וכן הם דברי רבי' אבן הרמב"ם בפר"ח מה' אישות כתב הם' שמתגרש אין כופין אותו לגיק בד"א אלא שגיקה אותו עד שמכירה אבל אם מכירה אפי' הוא קוטן אין מפריסין אותו מפני הכנת הולד אלא כופין אותו ומניק' אותו עד כ"ד חדש: וכתב הרב המגיד לא ביאר רבינו בכמה ימים מפני שהוא פוסק כשמואל דאמר כל זמן שמכיר שאין מיעור אלא לדבר שאין כל הולדות מוש בהכרח אלא בבדיקה אלו מלדות מוש המכירה כופ' ומניקתו בשכר עכ"ל ויש לתמוה למה פסק כשמואל בעקום רבי יוחנן וכ"ם דפסק רב מימי הלכה כמותו:*

*ב"ה וכן: בשאתו מכוס בגמר דיבסק לו מימי אלנם בריו' ל מיבבו סבנודת אם דאמר אבי גב יהזקאל מבתיב דבמובאל מבבע הלמיקבבת אלנם בוחבים לתת ובוד דמסבר מבנים:

ומ"ם אבי' הוא קומא הם בגמ' קומא מלא ידע א"ר אבי' בדיק' ובטעמא(ת): כתב ר"י הא דתנרם אינו כופה דוק' כשמוא' מניק' אבל אינו מוג' או שאין לו שכר המניק' כופ' ומניקתו אבי' אינם מכיר': כתב הרמ"ב' בם' הגרוש' אין לה מזונות אע"פ שהיא מניקה את בנה אבל נותן לה הוא יותר על הכרח דברים שהקטן צריך לה מכסות ומאכל ומשקה וסיכה וכיוצא בזה אבל המעוברת אין לה כלום: כתב הרא"ם בכלל י"ז סי' ז' שנשאל על דמל שהיתה מעוברת מראשונו אח"כ קדשה בן ונתן הוא הבן למניקה אח"כ הלך ממנה לעיר אחרת והיא שהכירה עצמה לבעל הביא אחר לסיות מניקתו והבלה עליה לסיק בנו עד זמן ידוע ואחר שהכירה שתיוקה ואינו רוצה ליקח מאחרת עשה ידה המניקה את בנה ומלאכתו אפני הבלה לעיר אחרת ואין מי יפרנס ואומרי' לה שתניק את בנה והיא אומרת אינה יכולה כיון שהיא מעוברת' לסיק בן בעל הבית וגם בעל הבית אלה אומר אינה יכולה כי כבר פרע לה הכרם ו"ם שנמו מסוכן אינו יוכל מאחר' ואין דוחיה בפם מפני בפם ועוד אינם מעוברת לו לסיק בנה כיון שאינה אשתו בפוסק וקבוטין והביא הדין עם אבי שהיוכל כי היא מעבדה עצמה לסיקו ומחוייב' לסיק אבל לאמרת שהיוכל ואינה מנוה לסיק את בנה ואפי' שיהה בפוסק כיון אפי' הבן אינו מעבלה לה מזונות מ"מ לה לנמות בדעב כ"ם אלא אפיל' בפוסק ואינם מעוברת לו לסיק את בנו ועוד שבל' כבר סורבל ליקח מאשה אחרת והשיוכל הורבל בחבלה ולא יוכל מאחרת ואין דוחין בפם מפני בפם אבל ב' שכירו לו מיקת ויכוחו אבי הבן לפרנס בשכר ואם לא יוכלו ב' לכופו יפרעו ב' בשכר עכ"ל הר"ם בר נמה בתבו' על תיוכל שמתה אמו ורוצה אם אמו לגדלו ולשכור לו מניק' ואבין אינו רוצה מהבין עם אחר: ולאחר שיגמל הקטן י"ל שברשות אחר אם יראה אבלו וכו' דאם אמרי' בת אבל אחר בחלמה וכו' ורמ"ם כ' בשם הגאון' דרש"ם כ' ממי בגרוש בל זה כתב הרא"ם בפרק הגוסל ומבואר בדברי הרמב"ם הבית אחרי' ממתני' דאחר הרא"ם בין אלמנה לגרוש וכתוב בתבו' לרמב"ן סי' ל"ח הבת אבל אחר לעולם ומתיבו בשאת אחר ל"ם גדולה ל"ם קטנה *:

ומ"ש וכ"כ הרמב"ם שלמו כ"ד חדשים ונמלתו וכו' עד סוף הסימן הכל בפר"ח מהל' אישות וכתב עניו ס' סמנ"ד זה מתבאר מהסוגיא בבבר' אמר"ם שאמרו שם זן אדם את בניו קטנים ועד כמה עד בן ו' וכדרב אסי דאמר קטן בן ו' יול' בעיניו' אמנו עוד אמרו שם מנוה דבעי למיכל בהדם ואמרי' ס' כיצד מהתחיל בן בנוקה דאיתיה ביתא ליה ודעת רבי' אסי' בגדולה ובסגנות מ"ה אין הדעת סובלת שבכוף אחד לסקריד בנו ממנו עד שיהה בן ו' והכלה הוא חייב לתכנו תורה בן ד' ובן ה' ואיך יתכנו והוא בדל בין הבנים ע"כ ולא מלאתי חיוב בבן ד' ובן ה' שהיו חייב לסכניסו למנהר מחוץ מבן ו' כמה שרק לא יתפור ואולי כתבוון הרב לומר שאמרו יודע לדבר אבין מבנדו תורה לוה לנו וכו' ואין זו קושי' שחיוב זה אפי' הוא אינו אבל אם יכול אבל אם אינו עכ"ל הרא"ם בתשובה כלל ס"ב בת' כדברי הרמב"ם ז"ל דאמרו מחוץ מבן שם אבל אחר (ג):

פג אשת איש שחבלו בה השבת לבעלה וכו' בם' מגיל' אמר (דף סה) תנן בוסקה ובנמה אלא ר' יהודה בן בתירא אומ' בזמן שבסתר לה ב' חלקים ולו ב' בזמן שבגלוי לו ב' חלקים ולה חלק א' אלו יתן לו מיד ובאלה יקח בו קרקע והוא אוכל פירות וכ' הרא"ם אם אלא דבלא תבא בשבת דמילת' דמשיש היא דהוי דבעל אבות מתבטלת ממעשה ידיה ולאחר בעבל אבות דוקא בעל ידיה כדאמרי' פרק הבונל לעולם דבוסה לא תקינו ליה רבנן ודיפוי נותן לרוח' לרבואתא' ואי אמרוה לה' יומי' ועבדו לה סמא חריפא ואיתסית בתלתא יומי בתחילת מתבטלת מעשה ידיה ולאחר בעבל אבות דוקא בעל ידיה כדאמרי' פרק הבונל לעולם דבוסה לא תקינו ליה רבנן ודיפוי נותן לרוח' לרבואתא' ומ"ש אבל אם חבל בה בעלה חייב לשלם לה מיד כל הנזק והצער והבושת ואין לבעל בהם פירו' ואם רצתה ליתן לאחרים הרמים נותנת וכך הורו הגאוני' והבעל מרפא כדרך שמרפא כל חליה והראב"ד השיג עליו וכתב תיסה הוא למה הו' ישלם הכל שהרי נוטל בשל אחרי' שליש או ב' שלישים וכשחבל בה איהו למה ישלם הכל אולי טעה בדברי הגאונים שלא אמרו אלא על מה שראוי לקנוס שלא יאכל הפירו' דבהכי לא תקון רבנן דהוא עושה שלא כהוגן דין הוא שלא יהא רוטא נשכר:

פד מציאת האשה לבעלה אפילו דחקה עצמה עד שכצא אותה ודוקא א"א ודאי אבל ספק מגורש כגון שזרק לה גט ספק קרו' לו ספק קרוב לה אע"פ שרחיב במזונות'ה מציאתה לעצמה כתב הרמ"ה דמציאתה לבעלה דוקא בניזונת אבל אם אינה

ניזונ' מציאת'ה לעצמ' וכתב א"א הרא"ש ז"ל לא דקדלא משכחת אינ' ניזונת אלא באומרת איני ניזונת ואיני עושה או שאמר לה בעלה צאי מעשה ידיך במזונותיך וכיון שהרשות בידם לומר כן הוי כניזונת ומציאתה לבעלה:

פה האיש אוכל פירות של נכסי אשתו כל זמן שהיא תחתיו ותקנת חכמים היא שתקנו לו זה תחת פריונ' שחייבוהו לפדות' ואם אמר איני חפץ בפירותי' ולא אפרנה אין שומעין לו דשמא לא יספיקו דמי פירותיה לפריונה ואף ע"פ שהתקנה לטובתה א"ת איני חפצה בה אין שומעין לה כדי שלא תתערב בין הגוי' אלא אוכל מכל נכסי' ששני מיני נכסי' יש לה נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל נכסי צאן ברזל הם שמכנס' לו ושמין אותם וכותבין אותם בכתוב' ורא נדונית' דהנעלת לה (א) בגדים ותכשיטי' ומקב' עליו אחריו' שאם הם עבדי' ובהמ' ומתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו ואם הם מטלטלי' ופיחתו ראו הותירו או נגנבו או נאבדו הכל הוא באחריותו ואם אינו מקבלן עליו באחריו' אז נקראין נ"מ ואם פחתו או הותירו או נגנבו או נאבדו אז הכל באחריותה ופי' ר"י אם פשע בהם ונאבדו בפשיע' פטור שהי' עמו במלאכתו ופשיע' בבעלי' פטור כתב רבי' אפרי' דנכסי צאן ברזל לא מחייב בסתמ' באחריותן עד דשיימינהו עליה בדמים קצובים כר"א בסתמ' אבל אם קבל אחריותן בפירו' אע"ג דלא שיימינהו עליה חייב באחריותן ובעל העטו' כתב כתבינהו בכתובה אע"ג דלא כתב אחריו' כמאן דכתיב דמי אע"ג דלא שיימינהו ובשניה' אוכל פירותיהן ומשתמ' בהן כל זמן שהיא עמו לפיכך אם שום אדם מחזיק בשלה ובא הבעל להוציאו מידו א"צ הרשאה ממנ' דמנו דנחית לפירי נחית לגופא (ג) ואע"פ שאוכל פירותיהם אינו כבעליו לענין שאלה בבעלים שאם יש לה פרה של נכסי מלוג והשאיל' לאחר ונשאל עמה לא חשיב שאלה בבעלים פשע הוא בפרת' פטור דהוי ליה פשיעה בבעלים שכרה פרה מאחר וניסת ומתה או פשע בה הבעל פטור באו לידה אחר שנשא' בין שבאו לידה בירוש' או שניתנו לה במתנה או שחבלה בה ונתנו לה חלקה בבושת' ופגמה נקרא' נכסי מלוג באותו שהכניס' לו ולא קבלה באחריו' חוץ מאש' שמכרה כתובת' ונדונית' בטובת הנאה פי' בדבר מועט שאם תתאלמן או תתגרש שיקחם הלוקח אותן הדמי אין הבע' אוכל פירותיהן וכן אם נתנ' מתנ' לאח' קוד' שניסת אע"פ שאין המתנ' מתנה כדלקמן אפ"ה אין הבעל אוכל פירו' וכן הבעל שנתן מתנ' לאשתו בין קרקע בין מטלטלי' קנת' ואין הבעל אוכל פירו' ומיהו אינ' יכולה למכו' מה שנתן לה ולא ליתנו לאחר אלא ישאר בידה ואם תמו' יירשנה והפירו' שיוצאין לה ממנו

בהרשאה שניטלה דהיינו דוק' לחלקים שלה וכרא' אביי בה"פ השולח (דמח) בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה אבל לחלק דידיה בלא הרשא' נמי מלי תבע ליה: ומ"ש בשם הרמב"ם שהריפוי לבעלה ול"נ לא"א הרא"ש ז"ל כבר כתבתי בסמוך דברי הרא"ש ומה שהקשה הרא"ש על הרמב"ם כתי"שב מתוך דברי ה"ה פ"ב שהליפוי יכתן לבעל מפני שהוא מיי' לרפאותה וכ"כ הר"ן בר"פ מציאת האשה דהא דלא תני' במתני' ריפוי נפו' דלדידיה בעי למיתן דהא איהו מחיי' לרפאותה וכת' עוד בד"א שחבלו בה אחרים אבל אם חבל בה בעלה חייב לשלם לה מיד כל הנזק וכו' בפ"ד מה' חובל וכתבו ה"ה והר"ן בשם הרשב"א שיש נותני' טעם לדברי הרמב"ם משו' דמדינא בשת' ופגמה שלה כרבנן וע"כ לא פליג ר"י בן בתירא' אלא משום דאית ליה בשת בבשתה ונלמטער נתגמה כדאית' בירושל' והילכך בשהוא בעצמו חבל בה מפני מה נוטל שהוא בייש את עצמו וכ' הר"ן על זה דלכתי הוא תמה על הרמב"ם דמה אינשבע' אוכל פירו' והפרי' בזה ומ"ה לדי' כתב בסי' פ"ה בשם הגאוני' דקנסו אותו שאין לו בו כלום ואינו אוכל פירותיהם וכן הם דברי הראב"ד שהביא רבינו כאן: **דין** אשה שחבלה בבעל' ואיש שחבל באשתו כ' רבי' בטור ח"מ סי' תכ"ד: פי' **מציאת** האשה לבעלה רפ"ו דכתו' (דסה) ומ"ש אפי' דהקה עצמ' עד שמצאה אותה שם (דסו) א"ר פפא מציאת' כשעבדה שע"י הדחק דמי ופרש"י דרוב מציאו' צריך להזיר אחריהם כגון דגים שעלו ליבשה או כדי שבור או לחפש סימא בקרקע והר"א כ' הכי מציאה' כשעבדה שע"י הדחק דמי פי' מציא' שע"י הדחק: ומ"ש ודוקא א"א ודאי אבל ספק מגורשת וכו' אע"פ שחיי' במזונותיה מציאתה לעצמה משום איבה בפ"ק דמציעא (דיב) כת' הרמ"ה הא דמציאת' לבעל' דוקא בניזונת וכו' וכ' א"א הרא"ש ז"ל לא דקדק ז"ל הרא"ש בריש פ' מציאת האשה כתב הרמ"ה הא דמציאתה לבעל דוק' בניזונת אבל באינה ניזונת הוי לה איבה וה"ה ולא דק בזה דלא משכחת אשה שאינה ניזונת אלא באומרת איני ניזונת ואיני עושה או באמ"ל בעלה צאי מעשה ידיך במזונותיך והיא עשתה וכיון דברשו' קא עבדי חיישי' לאיבה ומציאתה לבעלה עכ"ל:

פה האיש אוכל פירו' של נכסי אשתו כל זמן שהיא תחתיו' משנ' בפרק נער' שנתפתת' (דמו) ופ' מציאת האשה (דסה) כתוב בספר התרומו' שער כ"ח שהמכנס' שטר חוב לבעל' א"ל דכתיב' ומסיר' ומכנס' מנו' ע"ש לבעל' א"ל מעמד שלשתן דס"ל דברי' הנקנים באמירה מדרב גידל ועוד שרבותינו תקנו שהבעל יזכה בפירות הילכך בכל מה שיש לאשה ידו כידה: ומ"ש רבי' ותקנ' חכמים היא שתקנו לו תחת פדיונ' שחייבוהו וכו' בריש פ' נער' שנתפתתה (דמו) ומ"ש ואם אמ' איני חפץ בפירותיה ולא אפדה אין שומעין וכו' בפ' מציאת (דמט) כתב רמב"ם שאם אמר כן בעוד' ארוסה מועיל שתנאי ודחו התו' דבריו וכתבו דא"א לומר כן והעלו דאין שומעין לו והביאו ראיה לדבריהם וכתבו דהכי איתא בירושל' בהדיא וכ"כ ה"ה בפי"א ה"ל דע שבפרקו' וכתובה אין הבעל יכו' להסתלק מחיוביהם ואפי' יניח לה פירותיה וכתובה וכן היא אינ' יכולה להפקיע ממנו זכו' פירו' וכתו' אפי' תאמר איני נפדית ואיני נקברת מנכסיו זה וכו' מדברי רבי' וכן הסכימו הרמב"ן והרשב"א עכ"ל: **ומ"ש** ואע"פ שהתקנה לטובתה אם תאמ' איני חפצה בה אין שומעין לה כדי שלא תתערב בין הגוים כן דקדקו התו' והר"א בפ' נערה שנתפתתה וכבר כתבתי בסמוך שכן דעת הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א: ומ"ש אלא אוכל מכל נכסים ששני מיני נכסים יש לה נכסי מלוג וכו' עד או הכל באחריותה פשוט בכמה מקומו' ושם פ' אלמנה לכ"ג (דף סו) ופ' האשה שנפלו לה נכסי' (דף עט): ומ"ש ופר"י אם פשע בהם ונאבדו בפשיע' פטור וכו' בפ' השואל (דף לו) בעי רמי בר חמא בעל בנכסי אשתו שואל הוי או שוכר הוי אמר רבא לאו היינו הורפא שבעיא אי שואל הוי שאלה בבעלי' אי שוכר הוי שכירו' בבעלים כי קא מיבעיא לרמי בר חמא כגון דאגרה פרה מעלמא והדר נסב' ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר לא תיבעי לך דודאי שאלה בבעלים היא כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור פרה לבעלי' הראשונים דכמאן דשאיל מינייהו דמי אשי שואל הוי או שוכר הוי אמר רבא לא שואל ולא שוכר אלא לוקח הוי וכת' הרא"ש על זה פסק ר"י דפ"א מיהא הוי ומיי' בפשיעה וגבי בעל בנכסי אשתו לא כ"מ מידי דפשיע' בבעלים פטור אלא כ"מ ללוקח בהמה לכ' יום דלא שואל הוי ולא שוכ' דבלשון מקח לקחה ומסתבר דפ"א הוי עכ"ל: ויש לתמוה על רבי' למה תלה הדבר בפסק ר"י דהא כיון דמסקא דאמר רבא מאי קמבעיא לרמי בר חמא וכו' משמעי' דבע' בנכסי אשתו אשתו עמו במלאכתו מיקריא והא קי"ל דפשיע' בבעלי' פטו' כדאית' בהשואל שמעינן דאם פשע בהם ונאבדו בפשיעה פטור: **כתב** רבי' אפרים דנכ"ב

לא מיחייב בסתמא באחריותן עד דשיימינהו עליה בדמים קצובי' וכו' ב"י דעת הרמב"ם בפ' י"ג כיסם הלב לגינו אמרים ובפניהם אוכל פירותיהן ומשתמש בהן כל זמן שהיא עמו לפיכך אם שום אדם מחזיק בשלה ובא להוציאו מידו א"צ הרשאה וכו' בה"פ השול' אמר אביי נקטינן בעל בנכסי אשתו צריך הרשא' ולא אמרן אלא דלא נחית לפירי אבל נחית לפירי מנו דמפקעי' דיכא לפירי משתעי דיכא אגופא ופרש"י צריך הרשא' מאשתו אם בא לדון עם שום אדם בגוף הקרק' דאי ליכא גלוי א"ל לאו בעל דברים דידי את דקנין פירות לאו כקנין הגוף הוא דלא נחית לדון לפירא שאין לו לדון עמו כלל בפירו' שאי' לו טענה עם אותו האיש בפירו' כלל וכ' הרמב"ם דין זה בפ"ב מהלכות שלוחין ושותפין והרב ברוך שם בנ' רבי' קיצור שהיה לו לפרש דהא דא"ל הרשאה דוקא דנחית לפירו' אבל לא נחית לפירות צריך הרשאה אלא שסמך על מ"ש בטור ח"מ סי' קכ"ב כי שם כ' דין זה בארוכ' וגם אכי באדתיו שם ועיין בתשו' הריב"ש סי' תכ"ו ובת"ה סי' ס"ב: ואע"פ שאוכל פירותיה' אינו כבעליו לענין שאלה בבעלים שאם יש לה פרה של נ"מ והשאיל' הבעל לאחר ונשאל עמה לא הוי שאלה בבעלי' בר"פ השואל (דצו) שאל מן האשה ונשאל בעלה שאולנת דר"י ור"ל ופרש"י שאל מן האשה פרה של נכסי מלוג ונשאל לו בעלה למלאכתו פלוגתא דר"י ור"ל לר"י דאמר קנין פירות כקנין הגוף דמי הויא שאלה בבעלי' ולר"ל דסבר לאו כקנין הגוף דמי לא הויא שאלה בבעלים וכתבו הרי"ף והרא"ש וקי"ל בהא כר"ל והכי אמרי' בר"פ החולץ דהא הויא חד מתלת דהוי הלכתא כר"ל וכ"ל שיש למחוק מדברי רבי' תיבת הבעל וכך יש לגרוס שאם יש לה פרה של נכסי מלוג והשאיל' לאחר ונשאל עמה לא חשיב שאל' בבעלים ע"כ דהא בהשאילה האשה עסקי' כמבואר בלשון הגמ' שהעתקתי וכ"כ הוא עצמו בטור ח"מ סי' שמ"ו ואיפש' לומר דהפי' גרסינן הבעל בלשון רבי' כאן ורבותי' דאשמועינן דאפי' הבעל הוא המשאיל והוא הנשאל עמה לא חשיב שאלה בבעלים דקנין פירו' לאו כקנין הגוף דמי: פשע הוא בפרתה פטור דה"ל פשיעה בבעלים כבר נתבאר לעיל בסי' זה וכן מ"ש שכרה פרה מאחר וניס' ומתה או פשע בה הבעל פטור נתבאר בבעיא דרמי בר חמא שהעתקתי לעיל בסי' זה: באו לידה אחר שנשאה בין שבאו לידה בירושה בין שניתנו לה במתנה או שחבלו בה וכו' נקראים נכסי מלוג וכו' מבואר בריש פרק מציאת האשה (דסה) ופרק האשה שנפלו (דף עט): ומ"ש חוץ מאשה שמכרה כתובת' ונדוניתה בטובת הנאה וכו' בפ' החובל (דף פט) אמר רבא הלכתא טובת הנאה לבעל ואין הבעל אוכל פירות מאי טעמא פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה: ומ"ש וכן אם נתנה מתנה לאחר וכו' בפ' האשה שנפלו (דף עט) גבי שטר מברחת אמרי' ואי לא קנינהו לוקח ליקנינהו בעל ופרש"י לשמואל בכותבת כולן דאמרינן לא קני מאי סברה איכא ליקנינהו בעל ויאכל פירות ויירשנה אם תמות תחתיו אמר אביי עשאום כנכסים שאינ' ידועים לבעל ואליבא דר"ש ופרש"י כנכסים שאינם ידועים שהרי ע"פ שאינם שלה כשהיא דקבור שהמתנה גמורה וכן הבעל שנתן מתנה לאשתו בין קרקע בין מטלטלין קנתה ואין הבעל אוכל פירות בפ' חזקת אמר רב המוכר שדה לאשתו קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות ור"א אמר א' זה וא' זה קנתה ואין הבעל אוכל פירות: ומ"ש ומיהו אינה יכולה למכור מה שנתן לה ולא ליתנו לאחר וכו' שם כת' הרא"ש וקשה מהא דאמרי' בפר' הזורק הכותב ס"ע דכתב ביטא לדביתהו אתא לקמיה דרבא אמר לקניים לתשמיש דוכתא דמגרת ביה ניטא א"ל רב עיליש מה שקנתה אשה קנה בעלה איכסיף רבא ואמאי איכסוף והא במתנה אין הבעל אוכל פירות וא"כ לא קנה בעלה ויש מתרצי' דשאני התם שלא היתה מתנה גמורה אלא שתהא בעלה עד שתתגרש ולא מסתבר לי ור"ת תירץ דהכי קאמר הבעל אין תלויה באכילת פירות דהא רבא סבר כר"ל דקנין פירו' לאו כקנין הגוף דמי א"כ אפי' יש לבעל פירו' אין מפקיע קנין הגוף של האשה אלא בעל דזכיה כיון דאם מכרה ונתנה בטל דהכי משתבר דקא' שנתן לה בעין יפה ואפי' הפירות לא יאכל מ"מ אין רוצה שילא הקרק' מלפניו אלא נתן לה בעין יפה שתהנה מן הפירות כל ימיה ואחר מותה יחזור לידו ועוד מטעם אחר אסור קני' לבעל דכיון דאין הפירו' הגדלים בשדה שלו מ"מ נכסי מלוג הוא כמו שנפלו לה נכסי' ממקום אחר ויולקח בהן קרק' ויאכל הבעל פירות וכיון דיש לו זכיות בשדה לפירו' פירות חשוב קני לו עכ"ל: **וכתב** ה"ה בפכ"ב מה' אישות הא דנותן מתנה לאשתו קנתה ואין הבעל אוכל פירות כת' הרשב"א ומיהו אם

פה (א) ואפשר [illegible]

(ג) ועיין [illegible]

ממנו דינן כשאר נכסי מלוג וימברו וילק׳ בהן קרקע והוא אוכל פירות והרמ״ה כתב שאם מכר׳ או נתנה קיים כיון שאין לו פירות ואם מתה עד שלא מכרה יורש׳ אפי׳ אקני לה ע״מ שלא ליורשה והני מילי שאינו אוכל פירו׳ כשנתן לה אחר הנישואין אבל אם נתן לה קודם הנישואין ואירוסין אפי׳ אם פי׳ במתנה בין קודם נישואין בין אחר נישואין כיון שנשא׳ אהניא ליה זכות הנישואין עלי׳ דהאי ארעא כדמהני׳ אשאר נכסי לזכו׳ בפירות׳ היכן והוי כשאר נכסי מלוג שאוכל הפירו׳ הלכך אם נתנה ומכר׳ בטל ואם נתאלמנ׳ או נתגרש׳ שקלה להאי ארע׳ לבר מכתובת׳ ודוקא שנתאלמנה או נתגרש׳ מן הנשואין אבל מן האירוסין ליתה לה שלא כתב לה אלא ע״מ לכונס׳ ואפי׳ נתאלמנה או נתגרשה מן הנשואין דוקא שלא מתוך מרדה אבל נתאלמנ׳ או נתגרש׳ מתוך מרד׳ לאחר שכתבו עליה אגר׳ מרד שהפסיד׳ כל כתובת׳ הפסידה כל מה שנתן לה מכר לה קרקע אם היו המעו׳ שקנת׳ בהן הקרקע גלויים ידועי׳ לו קנת׳ והבעל אוכל פירו׳ ואם לא היו המעו׳ גלויים לו לא קנת׳ שלא כיון במכירה אלא לחוצי׳ המעות מידה וכיון שנתגלו לו יקחם עם הקרקע וה״ר יונה כת׳ דוקא רקא טען ברי׳א דידי׳ אינן אבל אי׳ טענה איהי׳ טענת ברי׳א שהן שלה והוא טוען טענת שמא צריך להחזיר׳ לה דכי אמרי׳ לגליי׳ זוזי׳ הו׳ רבעי׳ הי׳ינו דוקא בטוען ברי׳ כך וכך יש לה משלי׳ אבל כשטוען שמא צריך להחזיר׳ לה׳ וילקח בהם קרקע והוא אוכל פירו׳ וכת׳ הרמ״ה היכא דלא ידעי׳ אי מעות טמונין הוו אי׳ לא הוא אומר טמונים הוו והיא אומר׳ לאו טמונים הוו עליה לחביא ראיה דהא קרקע בחזק׳ בעלה עומד׳ אע״פ שיש לה שטר עליו כל זמן שלא נתברר דלאו מעות טמוני׳ הוו כמי שלא נתקיי׳ השטר דמי׳ אחר שנתן לה מתנה אפי׳ אמר לה ע״מ שלא יהא כלום לבעל אני נותן לך א״ה אוכל הפירו׳ אא״כ אומר לה ע״מ כך אני נותן לך שלא יהא לבעל בהן כלום אלא שהאכל אותו אתה כתבו הגאונים הבעל שהבל באשתו שמתחייב לה חלקה בבשתה ובפנס׳ קנסו אותו שאין לו בו כלום ואינו אוכל פירותיהם כתב הרמב״ם הרי שנמצאו ביד האש׳ מעות או מטלטלין והיא אומרת מתנה נתנו לי והוא אומר מטעשה ידיך הם ושלי הם נאמנת׳ ויש לו להחרים על מי שטוען

מכר לה קלקע אם היו המעות קנקתם בהם גלויי וידועים כו׳ וכו׳ בפ׳ חזקת (סט) אמר רבא סלכתא סעוכר שדהו לאשתו לה קנת׳ והבעל אוכל פירות תרתי׳ ל״ק כאן במעות טמונים כאן במעות שאינם טמונים ופרש״ם במעות טמוני׳ אלא היו ידועים ומפורסמי׳ לבעל לא קנתה דאמרינן לגליי זוזי׳ הוא דעבד במעות שאינם טמוני׳ קנתה והבעל אוכל פירות דליכא גליי זוזי׳ אבל אם היו המעות טמונים לא קנתה והבעל אוכל פירות׳ וכתב הרמב״ם כ׳ בפכ״ב מה׳ אישות כל׳ הרי המעכר הקרע לאשתו וכו׳ ואם היו המעות טמונים לא קנתה והבעל אומר לא מכרתי אלא כדי להרויחו המעות הטמונה ואותה המעות יקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות׳ : **וכתב** ה״ם ע״פ דברי׳ לא קנתה אלין המכר קיים ומן המעות יקח בהם קרקע אחר והוא יאכל פירותיהן לפי שהאשה נאמנת לומ׳ ע״מ שהן בידה נתנו לי בנתנה וכיון שכן אע״פ שהבעל כיון שהיא לא נקנתה לו אלא ע״ד המכר לא הורע כחה בכך שהרי כשהוליאת מלשות׳ היא׳ שבור׳ ביאה לו בדה תחתיהם והולרתי לכתוב בה מעני׳ שדרי׳ כ׳ בפ״ב מה׳ מלוה ולוה הבעל אלוה מתשתו ואח״כ נרשה אין לה עליו כלום אבל המעות שביד האשה׳ בשביתה דאיה בהם אם לא עליו כלום אבל המעות שביד האשה׳ בשביתה הרי הם בעל׳ בן שורר ומוד כשמואל דעל מנת שאין לבעלך רשו׳ בהן בגלות מעני׳ וכ״ם שרמב״ן ז״ל׳ : אבל ל״ז והראב״ד ז״ל פסקו כרב משום דבלונתייהו הכא נמי דבדים דאיכורה ניכסו וק״ל אלא מה שאת נוטלת ונותנת בפיך והרמב״ם ז״ל מיגע לת הדרך שפסק בשמואל אלא אב׳ דשמואל נמי תרתי בעי׳ ע״מ שאין לבעלך רשות בהם ומה שקדלי עשי׳ שהות ז״ל מעתרם דרב ושמואל בהם מליגי דרב סבר דשה דקנה מתני׳ שאת נוטלת לפיך דוק׳ הוא ולישב׳ אחריב׳ לא מעני׳ ביה דהי׳ אמר מה שקדלי עשי׳ לא קנה יתכון בעל ושמואל סבר דלאו דוקא דה״ם מה שקדלי עשי׳ ומי׳ לכ״ע תרי ליטי בעינן והקנה עניו וכי מאי מוסיף במאי דא״ל הו מה שקדלי עשי׳ הא אינו אלא כאומ׳ ע״מ שאין לבעלך רשות בהם וכל׳ לי דאיכיו טעמ׳ משום דכי א״ל מה שקדלי עשי׳ לדידיה נמי לא יהיב לה לנמרי דבינו׳ לאלתר זכה בהן בעל אלא הרי הוא כאומ׳ לא יהו שלך אלא לאוקמו דבר שקדלי לעשות בכל שעה ושע׳ וס״ל לשמואל דכי הכי דמיחד לדבר מ׳ מוחד מיהי ה״ב כיון דמיחד לאוקמו דבר שקדל׳ לעשו׳ מהן בכל שעה ושעה מהני שאין קניה אל אלא בשעה שקדלה לעשות בהן מיזה דבר לאוקמו דבר׳

מה שהשתי אלו תלבשי וכיוצ׳ בהן הא בכולל לעשות בהם כל מה שקדלי קנה יתכון בעל ושמואל סבר אפי׳ לא יחד לה דבר אלא שא״ל ״ ע״מ שאין לבעלי׳ רשות בהם לחודיה קנה יתכון בעל עכ״ל הרמב״ם לפי שהת שמחבר עוד כתב ובהכי מתרלה לי מעמתין כולם ופסק המחבר כשמואל דדיני ניהסו וכן פסקו ר׳ סעדיה ורביו שמואל סגניד בהם רב עמרם ז״ל זו היא שהם מחוורת ושמות מחרו׳ יש עכ״ל ה״ם וסר״ן כתב בם בחדא דכדרים ל״ם אלא דאמר ליה מה שאתה מוחזק לפיך כלומר כליסב׳ דעתכי׳ דא״ל תלתי ע״מ שאין לבעלך רשו׳ בהם אלא מה שאת׳ נוטל׳ ונותנת לפיך בכם״ב בגמות הוא דלא קנה יתכון בעל ומה׳ שמה שקדלי עשי׳ לא מהני שאין לבעלך רשות בהם וכי היכי דאין לבעלי׳ רשות בהם בלחו׳ לא מהני כי אמר להו לתרוייהו לא מהני דחדא מילתא ניהסו ושמואל אמר אפי׳ אמר מה שקדלי עשי׳ לא קנה יתכון בעל לא אליב הרב בפירוש דתפרי אלא בדיני אליב עניים דה״ל דהכלכה לרבנן דאליבי אמתי׳ ואמרי דלא אמרינן יד אשה כיד בעלה אלא מה שקדלי עשי׳ א״ע ע״מ שאין לבעלך רשות בהם בלחוד דכי הדדי ניהסו מהני ולענין הלכ׳ פסק ל״ם הגניד בהם רב עמרם דהלכ׳ כשמואל אע״נ דפלוגתייהו הכא לענין איסור׳ כיון דעיקר פלוגתייהו בדיינא תני׳ אי אמרינן יד אשה כיד בעלה או לא הקיטינן כשמואל דהלכתא כותיה בדיני ועוד דרב כר׳ מאיר ושמואל כרבנן הילכך הקשי׳ כותיה ועוד דסוגיין בעלמ׳ בפ׳ אי אתה׳ הריני כזיר ובפ׳ בן סורר ומורה כשמואל דעל מנת שאין לבעלך רשו׳ בהן בגמות מהני׳ וכ״ם הרמב״ן ז״ל׳ : אבל ל״ז והראב״ד ז״ל פסקו כרב משום דבלונתייהו הכא נמי דבדים דאיכורה ניכסו וק״ל דהלכתא כרב באיסורי׳ ולא״ר לא מהני׳ הכא׳ כי אמר לה ע״מ שאין לבעלך רשו׳ בהם אלא מה שאת׳ נוטלת ונותנת בפיך והרמב״ם ז״ל מיגע לת הדרך שפסק בשמואל אלא אב׳ דשמואל נמי תרתי בעי׳ ע״מ שאין לבעלך רשות בהם ומה שקדלי עשי׳ שהות ז״ל מעתרם דרב ושמואל בהם מליגי דרב סבר דשה דקנה מתני׳ שאת נוטלת לפיך דוק׳ הוא ולישב׳ אחריב׳ לא מעני׳ ביה דהי׳ אמר מה שקדלי עשי׳ לא קנה יתכון בעל ושמואל סבר דלאו דוקא דה״ם מה שקדלי עשי׳ ומי׳ לכ״ע תרי ליטי בעינן והקנה עניו וכי מאי מוסיף במאי דא״ל הו מה שקדלי עשי׳ הא אינו אלא כאומ׳ ע״מ שאין לבעלך רשות בהם וכל׳ לי דאיכיו טעמ׳ משום דכי א״ל מה שקדלי עשי׳ לדידיה נמי לא יהיב לה לנמרי דבינו׳ לאלתר זכה בהן בעל אלא הרי הוא כאומ׳ לא יהו שלך אלא לאוקמו דבר שקדלי לעשות בכל שעה ושע׳ וס״ל לשמואל דכי הכי דמיחד לדבר מ׳ מוחד מיהי ה״ב כיון דמיחד לאוקמו דבר שקדל׳ לעשו׳ מהן בכל שעה ושעה מהני שאין קניה אל אלא בשעה שקדלה לעשות בהן מיזה דבר לאוקמו דבר׳

בלחוד עכ״ל ״נ״ס ! נסימן קי״ח נגי יג מוכנים לכתוג פסל מוג לגנותים ולפנין סלכס כיון כפוסקים פוגרים דסלכס גמוגל סגי גקטין : וכתב הרי״בש בסימן רט״ו סטעיקר כדברי הפוסקים כשמואל ולרווחא דמילתא יאמר על מכא שאין לבעליך רשות בכם אלא מה שתרלי׳ עשי בכם לחוש לדברי סרמ״בם עכ״ל :

סכסלו לה לא יקנה לעצמו קרן אלא דבר שנושא מחליף אבל דבר שאין נושא מחליף לא יקנה דחשיב כפירי כו׳ מדברין שהוא מקיים דברי הספרי כשאמר׳ דכשנפל לה דבר שגזעו מחליף לא ימס׳ אלא מקיימו כמו׳ שסו׳ ויאכל פירותיו ואם נפל לה דבר שאין גזעו מחליף ימכ׳ וילק׳ בהם קרקע ואם נפלו לה מעו׳ ילקח בהם דבר שגזעו מחליף ולא ילקח דבר שאין גזעו מחליף וזהו שכ׳ רבי׳ ואין קונין דבר שאין גזעו מחליף ואם נפל לה דבר שגזעו מחליף א״צ למוכרו כיון שגזעו מחליף אוכל הפירו׳ והקרן קיימת לה: ומ״ש ואפי׳ אין גזעו מחלי׳ אם ישאר קצת מהקרן א״צ למוכרו כגון שנפל לה אילן שקוצצין אותו לעצים וכולי הייתו מה שכתבתי בשמו׳ אבא זרדת׳ ופירש דכוורי אמרי לה פירא ואמרי לה קלא ופרש״י אבא יעבר לחתוך עצים אמרי לה פיר׳ אם נפלו לה בירוש קליל׳ סעני׳ ודני׳ שהפירות הוא פריין והקרקע הוא קרן ואמרי לה כולי הוי קרנא הואיל והענפי׳ והדגי׳ כליס והכא ימכ׳ מיד וילקח בהם קרקע׳ והוא אוכל פירו׳ אילן אין גזעו מחליף והובר רבי׳ דלענין אם נפל לה אילן וכיוצא בו הלכה כליסנא דאמרי׳ לה פיר׳ מדאמר ר׳ נחמן עיי״ל ליה גלימ׳ פיר׳ הוי מכסי ליה ואזיל עד דבלי׳ ופרש״י פירא הוי כיסוי שמכס׳ הימנו הן פירותי׳ ומכסי ואזיל עד דבלי׳ והמקומות יהיו לה לקרן ולענין אם נפלו מעו׳ הלכה כלישנ׳ דאמרי לה קרנא דהו׳ ליטלה בחל׳ וזהו שכת׳ ומ״ע אם נפלו לה מעו׳ ובאים לקנו׳ דבר שעושין פירו׳ אין קונין בהם גלימ׳ וכיוצ׳ בה אלא דבר שגזעו מחליף ובדין זה כן דעת הרי״ף שכ׳ הילכך כל היכא דקתני ילקח בו קרקע אין קונין אלא דבר שגזעו מחליף וכ״כ הרמ״בם בפ״כב מה׳ אישות ולענין הדין הראשון הסו׳ עיי״לא לי׳ גלימ׳ וכיונא בו יתבאר בסמוך דעת הפוסקי׳ בו: ומ״ש הכניס לו עז לחלבה וכו׳ שם אמר רבא א״ר נחמן הכניסה לו רחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה ודקל לפירותיו אוכל והולך עד שתכל׳ הקרן ופרש״י אוכל והולך דגבי בהמה איכא עורה וגבי תרנגולת איכא גופה וגבי דקל כשייבש איכא עציו אבל הני כולהו פירות ניכסו שמתחדשים תמיד והדך הגאון היא והרי״ף כתב אבא דהכניסה לו עז לחלבה וכו׳ פי׳ לא היה לה אלא חלב וגיזה וביצה בלבד וכן לא היו לו …

שטוען שקר ואינו כן וילקח בהן קרקע׳ והו׳ אוכל פירו׳ ואם אומר׳ ע״מ כן נתנו לי שלא יהא לבעלי רשו׳ בהן אלא שאעש׳ בהן מה שארצ׳ עליה להביא ראיה שכל ממון שנמצ׳ ביד האשה בחזקת הבעל הוא שיאכ׳ פירותיו עד שתביא ראיה אמר׳ אתה נתתו לי במתנה נשמעת שבוע׳ היסת שנתנו לה הבעל ואינו אוכ׳ פירותי׳ ע״כ כיון שאוכ׳ פירו׳ נכסי אשתו אם נפלו לה בירוש׳ או נתנו לה במתנה במטלט׳ לי דבר שאינו עושה פירות ימכר וילקח בו דבר שעושה פירו׳ לפיכך כשבא ליקח בדמים דבר העוש׳ פירו׳ רואין דבר שפירותיו מרובי׳ ויצאותיו מועטין וקונין אותו בין שיהיה הדבר ברצונו או שלא ברצונו כיצד אם א׳ מהן אומ׳ לקנו׳ קרקע וא׳ או בית שומעין לזה שאומ׳ קרק׳ בתי׳ ודקלי דקלי ואלני אילני אילני ונופי אילני ואין קונין דב׳ שאין גזעו מחלי׳ ואם נפל לה דב׳ שגזעו מחליף א״צ למוכרו כיון שגזעו מחליף אוכ׳ הפירו׳ והקרן קיימ׳ לה ואפי׳ אין גזעו מחלי׳ אם ישאר קצת מן הקרן א״צ למוכרו כגון שנפל לה אילן שקוצצין אותו לעצי׳ ואין גזעו מחלי׳ קוצץ ואוכל כיון שישאר לה המקום וכן אם נפל לה גלימ׳ מכס׳ והולך עד שתכל׳ כיון שישא׳ לה השחקי׳ ומ״מ אם נפלו לה מעו׳ ובאים לקנו׳ דבר שעושה פירו׳ אין קונין בה גלימ׳ וכיוצ׳ בה אלא דבר שגזעו מחליף הכניסה לו עז לחלבה ורחל לגיזת׳ והתרנגולת לביצת׳ ודקל לפירו׳ אוכל והולך עד שיכלה ופי׳ רי״ף אפי׳ אין גוף העז והרחל והתרנגול׳ והדקל שלה ואין לה בהן אלא הפירו׳ א״ה אוכ׳ והולך ולא נהיר׳ לא״א הר״אש ז״ל דכיון דליכ׳ שיור כלל אין לכלו׳ הקרן לגמרי אלא כפרש״י שגוף העז שלה ונקט עז לחלבה דסתמא עז להכי קאי והשתא נשאר לה הגוף לשיור וכן באידך נפלו לה עבדים ושפחו׳ זקנים שאין ראוין עוד למלאכה ישתמש בהם כמו שהם ואינ׳ יכולה לכופו למוכרן ולקנות בדמיהן קרקע כדי שיתקי׳ לה הקרן ואם ירצ׳ הוא למוכרן ולקנו׳ בהן קרק׳ אינ׳ יכולה לעכב עליו והרמ״ה כ׳ כמו שהו׳ יכול למוכרם בעל כרחה כך היא יכולה למוכרם בעל כרחו כדי שיתקיים לה הקרן וא״א הר״אש ז״ל כתב כסבר׳ ראשונה רשב״גא יכולה לעכ׳ עליו משו׳ שבח בית אביה וכיוצ׳ בזה פליגי בנפלו לה זתים זקנים ומדברי א״א הר״אש ז״ל יראה שפסק בשניה׳ כחכמים שאינ׳ יכ׳ לה לעכב עליו מלמוכרן ודווקא כשאינם נטועי׳ בשדה שלה אבל נטועים בשדה שלה או עושין כדי טיפילן יכולה לעכב עליו והרמ״ב׳ כת׳ נפלו לה עבדים ושפחות אע״פ שהם

כתב הרמ״בא בתשו׳ והיא בתשובות להרמ״בן ח סי׳ ק״ן הנותן לבתו מהיום ולאחר מיתה אין לאב כלום בגוף הנכסי׳ אלא פירו׳ בלבד ואם לא רצה לתת לה אלא מה שישאר מהנכסים לאחריו כילד יכתוב מבואר הם ועוד כ׳ אם כילד יכתוב אם רוצה שלא יהא לבעלה רשו׳ בהן ואם יש לו ס״א כילד יכתוב לאחוזה בהם ואם זכתה בשטרו׳ מזמנו יצא אח׳ במתנה ואם זכתה בכל נכסי׳ שמגלאו לו לאחר מיתה הכל נתבאר שם : וכתב עוד בתשובה הנזכרת הנותן מתנה לבתו כנוסה וא״ל ע״מ שאין לבעליך רשו׳ בה אלא מה שאת נותנ׳ לפניך והיא בת יורשי׳ לא מהני תנאה אלא בחיי האב אבל לאח׳ מית׳ לא דעכשיו זוכה בכל מכח ירוש׳ והרי הן לפני׳ כנכסי מלוג עכ״ל והביא ראיה לדבר : כתבו הגאוני׳ הבעל שהב׳ באשתו וכו׳ ואינו אוכ׳ פירותיהם כ״כ הרמב״ם ז בפ׳ אוכל בהם הגאוני׳ שמה שמשלם הבעל לאשתו ממנה שמבל הוא בה אינו אוכל פירו׳ ואם רלתה ליתן סדמי׳ לאחר טהכח וכתבו רבי׳ בסי׳ פ״ג ונס הביא דברי הרא״בד בשם הגאוני׳ שהכנוסה אלא יאכל פירות ממה שמשלם לה ממה שחבל בה ובשיעור מה שלריך לשלם לה כשחבל בה הוא שנחלקו הרא״בד והרמ״ב׳ כמבואר בסי׳ הנו׳ ודברי הגאוני׳ שכ׳ כאן רבי׳ הם כדברי הרמ״בד: כתב הרמב״ם הרי שנמצאו ביד האשה מעות או מטלטלין וכו׳ בפכ״ב מה׳ אישות וכתב ה״ה דין זה פשוט כאמנת לומר על מעות שביד׳ הם נכסי מלוג כן מוכיח בירו׳ פ׳ מציא׳ האש׳ וכתב רבי׳ הסו׳ אמרי׳ אם ירצה אבל היא איכ׳ נשבעת היסת על אמת כמבואר פ״ת מה׳ טוען ועיין בתשובת הרשב״א שכתבתי בסוף סי׳ זה : ומ״ש ואם אומרת ע״מ נתנו לי שאין לבעלי רשו׳ בהם שאינה נאמנ׳ כדמוכח דע׳ הרמ״בן והביא ראיה מהדין שיתבאר בסמוך בגמ׳ פ׳ הזהב פקדון ובפע׳ מיתה אמרה של פלוני הוא שאם אינה נאמנ׳ לו יתן ליורשים ואם איתא דבחיים היית׳ יכולה להפקי׳ מבעלה לגמרי אפי׳ מתה יעשו כדברי׳ מגו דבחיי׳ היית׳ יכולה להפקיען ממנו אלא לאו ש״מ שאינ׳ יכולה לומר שלי הם ע״מ שאין לבעלי׳ רשו׳ בהם ויש חולקי׳ בזה ואומרי׳ שהיא נאמנ׳ ודוחים ראיה זו וזה דעת הרשב״א ז״ל עכ״ל וכתב עוד בזה ה״ה בפ״א מהלכו׳ גלוה ופ״ז מה׳ שאלה ופקדון ונמק׳ יוסף כתב בפרק הזהב שדעת הרי״טבא כדעת הרשב״א (ג) ומצאתי להרשב״א שכ׳ בתשובה כבר ראי׳ במקומי שאני נוט׳ לדברי מורי ה״ר יונה שקבל משם ר״י הסי׳ כאמנ׳ אבל מ״מ אם לטעמ׳ אתה אומר עוד אנו לריכי׳ להתיישב בדבר ומיהו אם היתה נושא׳ ונותנ׳ בתוך הבי׳ זה נ״ל ברור שאינ׳ נאמנ׳ והרי הם של בעל לגמרי עד שתביא ראיה לדבריה מדתני׳ וכן האשה שהית׳ נושאת ונותנת בתוך הבי׳ והיו אונות וסטרו׳ יוצאו׳ על שמה ואמרה שלי הן שהפלו לי מבית אבא או מבית אבי אמא עלי׳ להביא ראיה עכ״ל וכ׳ עוד ה״ה אמר לו אחה נתתו לי מתנ׳ וכו׳ דעת רבי׳ הוא שאע״פ שאינ׳ נאמנ׳ לומר אחר נתנם לי בשטוענ׳ ברי׳ אתה נתתם לי נאמנת לפי שאין האש׳ מעיזה פניה בפני בעלה בכל דב׳ שהו׳ יודע שאמת כמוה וכת׳ רבי׳ כאן שנשבעת היסת לפי שהבע׳ טוען ברי׳ והיא מחזק׳ ונשבע׳ היס׳ כדין כופר בכל עכ״ל ודברי הר״מבן בדיני׳ אלו הם בפ׳ חזק׳ אמא דת״ר אין מקבלין פקדונו׳ מן הנשים ומן העבדים וכו׳ ולת׳ שם דאין הבעל נאמן לומר משלי נגנבה או פניה׳ כן או משעשה ידיה קמלה ונוף ופירו׳ שלי אלא כנכסי מלוג כן לכל דבר גוף שלה ופירו׳ שלו ומי׳ נשמע מדבריו דה״מ כשאינה נושא׳ ונותנ׳ בתוך הבית אבל אם היא נושאת ונותנ׳ בתוך הבי׳ אינה נאמנ׳ ודעת התוס׳ והר״אש כדין זה יתבאר בסי׳ שאחר זה (ד) : כיון שאוכל פירו׳ נכסי אשתו אם נפלו לה בירוש או נתנו לה במתנה מטלטלין דבר שאינו עושה פירות ימכר וילקח בו דבר שעושה פירו׳ לפי׳ כשבא ליקח בדמי׳ דבר העושה פירו׳ רואין דבר שפירותיו מרובין ויציאותיו מועטין וקונין אותו וכו׳ כ״כ הרמ״בם בפ״כב מה׳ אישות והוא מתבאר מהדינים שיבואו בסמוך : ומ״ש כילד אם א׳ מהם אומ׳ לקנות קרקע ואחד אומר לקנו׳ בית וכו׳ בפ׳ האשה שנפלו נכסים פרע׳ ובתי פרע׳ כלו אמ׳ חד מינייהו לזבון ארעא ואמר אידך מזבן בתי זבני ארעא בתי ודקלי בתי דקלי ואילני דקלי אילני ונופי אילני אבא זרדת׳ ופיר׳ דכוורי אמרי לה פירא ואמרי לה קרנ׳ כלל׳ דמילת׳ גזעו מחליף פיר׳ אין גזעו מחלי׳ קרנ׳ כ״מ גזעו מחלי׳ קרנ׳ אין גזעו מחליף פירא וכ׳ הר״אש לכאורה קמייתא ה״פ גזעו מחליף פירא כגו׳ הפרי יאכל הבעל ולא אמרי׳ ימכר וילקח בהם קרק׳ אין גזעו מחליף קרנ׳ כלומר יעשה ממנו קרן וימכר וילקח בהם קרקע לנסחא בתרייתא ה״פ כשבא לקנו׳ בכספים

בדקל אלא פירותיו בלבד: וכתב הר״ן דלע״ג דכי מתה הבעל מכליא הרכא לא חייסי׳ למתה וכחוסה כר׳ הכילא דקי״ל כותיה וגבי עיילא ליה גלימא פיר׳ הוי ומכסי בה עד דבלי׳ כ׳ ולע״ג דמכליא קרנא כיון שאין בלוין ניכר בכל פעם ופעם לא איכפת לן אבל רש״י כתב והמקומות יהיו לה קרן עכ״ל והר״אש כתב על דברי הרי״ף ולא נ״ל דכיון דליכא שיור כלל אין לכלות הקרן לגמרי דבגלימ׳ איכא שחקי׳ בפריה ומחפורת של לריך בשאר המקום והרמ״בד פי׳ שטעם כיון דמקום החלב והביצ׳ קנו׳ לה שויהלב של כל יום ויום פירא ולא מסתבר דלא מיקרי גזעו מחליף אלא היכא שהנפש מן הקרן קיים עכ״ל : ומ״ש רבי׳ ונקט עז לחלבה דסתם עז להכי קאי וגבו דק״ל דליפגא דעז לחלב׳ משמע כפי׳ הרי״ף לכך כתב דנקט עז לחלבה משום דסתם עז להכי קאי והרמ״בם בפ״כב מה׳ אישות כתב כדברי הרי״ף וכתב ה״ה פי׳ רבי׳ עז שיכלה הקרן וכן עיקר שלא כפרש״י אלא כדעת רבי׳ והסכלו׳ וכן הסכים הרשב״א ז״ל עכ״ל : נפלו לה עבדי׳ ושפחו׳ זקני׳ וכו׳ בפ׳ האשה שנפלו (שם) תנן נפלו לה עבדים ושפחו׳ זקנים ימכרו וילקח בהם קרקע והוא אוכל פירו׳ רשב״ג אומ׳ לא תמכור מפני שהם שבח בית אביה נפלו לה זתים וגפנים זקנים ימכרו לעצים וילקח בהן קרקע והוא אוכ׳ פירו׳ רשב״ג אומ׳ לא תמכו׳ מפני שהם שבח בית אבי׳ ומי׳ ספרי׳ דגרסי׳ בגב׳ בתרי׳ ר׳ יהודה במקו׳ רשב״ג ופרש״י לא תמכור יכולה היא לעכב ובג׳ א״ר כהנא א״ר מחלוקת בשדה שאינה שלה אבל בשדה שלה ד״ה לא תמכו׳ מפני שהם שבח בית אביה ופרש״י לדה שאינה שלה כגון שהיו לאביה זתי׳ שקנה בלא קרקע ע״מ שיהיו בקרקע המוכר והנוקח אוכל פירו׳ עד שיבשו : וכתבו הרי״ף והרא״ש מתני׳ כשאין עושי׳ כדי טיפולן אבל אם עושים כדי טיפולן לא תמכור מפני שעדיין שבח בית אביה קיים : ומ״ש רבי׳ גבי עבדים ושפחות זקנים שאין ראויין עוד למלאכה לא למימר שאין ראויין למלאכ׳ כלל דא״כ מה מכר שייך בהם ותו מאי ישתמ׳ בהם כמו שהם דקאמר אלא היינו לומר שאינ׳ ראויים למלאכ׳ כבדים ומ״מ ראויי׳ הם למלאכה קלה ומשמע לרבינו דימכרו דקאמר ת״ק היינו לומר דבבעל תליא מילת׳ אם רלה למכור ימכור וכו׳ מה משמע ליה דהיינו לומ׳ שאיה׳ מכניסה ערולה למכור ימכור ע״כ של חבירו : ומ״ש וא״ה הר״אש ז״ל כת׳ כסבר׳ הראשונ׳ איני יודע היכן כת׳ כן כי בפסקיו לא ראיתי דבר מוכיח לומ׳ שפוש׳ כן : ומה שתמה רבי׳ על הרמ״בם לחה פסקי׳ כאחד כחכמי׳ ואחד כרשב״ג כבר כתבו הר״ן וה״ה שהוא ז״ל גורס כנסח׳ ספרי׳ דגרסי׳ בבבא דנפלו לה זתים ר׳ יהודה במקום רשב״ג ולפי׳ פסק בעבדי׳ כרשב״ג דבכל …

מקום

שהם זקנים לא ימכרו משו' שבח בית אביה נפלו לה זיתי' וגפנים זקנים אינה יכולה לכופו למוכרן ולא לעכב עליו למוכרן ודוקא כשאינם נטועים בשדה שלה ואינם עושין כדי טיפולן אבל אם נטועים בשדה שלה או אפי' אינם נטועי' בשדה שלה ועושין כדי טיפולן יכולין לעכ' עליו למוכרן משו' שבח בית אביה ואיני יודע למה פוסק כחד כחכמי' וכחד כרשב"ג נפלו לה פירו' תלושין דינם ככספי' וימכרו ויל' בהן קרקע נפלו לה פירו' מחוברי' הרי הן שלו אפי' הגיע זמנן ליקצר כיון שהן מחוברי' זכה בהן עבדי' ושפחות ובהמות של נכסי מלוג הבעל חייב במזונותיה' וכמו שמשתמש בהן ואוכל פירותיהן כך נוטל ולדותיהן וולד ולדותיהן עד עולם אבל לדע' רב אלפס אינו נוטל אלא ולדו' ולא ולדי ולדות דפיר' דפירא לא תקינו לי' רבנן והא דתנן אוכ' פירי פירותיהן עד עולם היינו שמכר פירות וקנה בדמיהן קרקע דכיון דלא אכל לפירי דיניה דליכול פירי דפירי דקיימו במקו' פירי אבל אם אוכל פירו' לא יאכל פירי דפירי (י) וכ"כ בעל העיטור שאם מכרה נכסי צ"ב בטובת הנאה אין הבעל אוכל פירות כאותה טובת הנאה ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל אלא דווק' פירי דפירי דאתו מעלמ' כגון שמכרה כתובת בטוב' הנאה לא שקיל אבל פירי דפירי דלא אתו מעלמא כגון ולדי ולדות שקיל ועוד נראה אם תמות האם בעוד הולד קיים דהולד ממלא מקו' אמו וחוזר להיו' קרן ואע"פ שהולד הוא לבעל אם נגנב ונמצא הגנב אין הכפל לבעל ואפי' האם בעצמה אם נגנבה אין הכפ' לבעל ואפי' רצה הבעל למכו' קרקע של נכסי מלוג לאחר שיקח פירותיו לשנים מרובות ומקדים לו המעו' אין שומעין לו אפי' אם הקרקע קרוב לו ומעיין לו בכל יום שלא יפסידנו הלוקח משו' רווח ביתא פי' שטוב לה יותר שישאר בידו כדי שיהיה הוצאת הבית מרווחת שאם מוכר הפירו' לשני' מרובי' ונוטל הדמים ביחד ליכא רווח ביתא אבל יכול למכור הפירו' בכל שנה ושנה אחר שלקטן דהא איכא רווח ביתא בכל שנה ושנה וכן אם ימכו' פירותיו לשני' מרובי' ועושה סחור במעו' שפיר דמי כ' רב האי אם הקרק' רחוק ומכר לפירו' מכו' כיון שהוא רחוק ואינו יכול להביא הפירו' לבית גם מעיקרא ליכ' רווח ביתא ואע"פ שאם היה מוכר הפירות בכל שנה ושנה היה לו רווח בית בדמי' כיון שהוא רחוק ממנו וצרי' להוציא יציאות ולטרוח בכל שנה ושנה טוב יותר למוכרו לפירות הכניסה לו שני שפחו' יכו' ליחד אחת מהן לאשה אחרת שיש לו שתשמשנה לדע' הרמב"ם אפי' בבית אחר שכתב זה לשונו יש לבעל לכוף מקצת עבדי אשתו ואמהותיו שישמשו אותו בבית אשה אחרת שנשא בין היו מנכסי מלוג בין היו מנכסי צאן ברזל אבל   אינו

מקום שנהגו במשנתינו הלכה כמותו ובזתים ובגפני' פסק כת"ק: **נפלו לה פירות** תלושים דינם ככספים וכו' זה מוסכם במשנה פרק האשה שנפלו (שם) ודין נפלו לה פירות מחוברי' (שם) מחלוקת ר"מ וחכמים ופסק כחכמים דאמרי הכי: **ומ"ש אפי'** הגיע זמנן ליקצר כיון שהם מחוברי' זכה בהן כן כת' שם הר"ן בשם ה"ר יונה וכתב דהכי מוכח בירושלמי: **עבדים ושפחות** ובהמות של נכסי מלוג הבע"ח במזונותיהם' בר"ם אלמנה נכ"ג (דף סו) תנן שהבעל חייב במזונו' עבדי נכסי מלוג ומשנ' ודאי דה"ה לבהמו' נכסי מלוג: **וכמו שמשתמ'** בהן ואוכל פירותיהן כך נוטל ולדותיהן וולד ולדותיהן עד עולם אבל לדעת הרי"ף אינו נוטל אלא ולדות וכו' בפ' האשה שנפלו (דף עט) א"ר זירא הגונב ולד בהמת מלוג משלם הכפל לאשה לדברי הכל מ"ט פירא תקינו ליה רבנן פירא דפיר' לא תקנו ליה רבנן: **וכתב** הר"אש פירא בפירי דאתי מעלמא כגון כפל דולד בהמת מלוג ומוכרת הנאה וכתובת בפרק החובל אבל פירא דפירא דאתא מגופה כגון ולד בהמת מלוג פשיטא דתקינו ליה רבנן כדתנן בפרק הכותב לעולם הוא אוכל פירות ופירי פירות וקנה הפה דהכותב בהמ' מלוג שהוא לאשה הוי הכפל לבעל דהוי פר' קמא' והגונ' ולד בהמ' מלוג שהוא לבעל משלם כפל לאשה ורי"ן כתב דכ"ש גונב בהמ' מלוג דמשלם כפל לאשה כיון דמעלמ' קאתי והרי"ף חלק בע"א דהא דאמרי' לקמן דאוכ' פירי פירו' כגון שמכר הפירות וקנה בדמיהן קרקע דכיון דלא אכיל פירא דיכא הוא דליכול פירי פירא דקיימי במקו' פירי אבל הכא דשקיל פירא לא שקיל לכפל דהוי פירי דפירא ולדידיה נמי הוי ולד כאשה ולא מסתבר' כלל דכיון דולד דידיה הוא ואי בעי שחיט ואכיל ליה דלאו ולד דידיה לדידה ומסתבר' כשנוייא קמא עכ"ל: והר"ן כתב על דברי הרי"ף גבר' מדברין שאפילו ולד בהמת מלוג לא הוי לבעל ואינו כדא' כן אלא ה"ק פירא תקינו ליה אבל תרי גווני פירא לא תקינו ליה כלומר במה שהוא מגוף הדבר בפירו' או בדרכו לבא מתחלתו כגון מעש' העבד ושכר הבתי' שהוא דבר המצוי תקנו לו אבל לא תקנו לו דבר שאינו מצוי כבפירא ומ"ס אמרי' בפר' החובל דאשה שמכרה כתובת' בטובת הנאה אין הבעל אוכל פירו' דחד פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה כלומר פירות מצויי' מן הנכסי' תקנו אבל לא פירי כזה ומשו' טעמ' אפי' בעל של בהמת מלוג משלם לאשה דפירא כי האי לא תקינו ליה רבנן וולד בהמ' דנקט הכא לרבותא נקטיה דאע"ג דולד גופיה דבעל אפ"ה כפליה הוא לאשה וכן נראה דברי הרמב"ם בפכ"ב מה' אישות שאין זה הפירים שתקנו לו חכמים עכ"ל: **ומ"ש** רבי' וכ"כ בעל עיטור שאם מכר' נכ"צ בטובת הנאה אין הבעל אוכל פירות מאותה טובת הנאה: **ומ"ש** ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל אלא דוק' פירי דפירי דאתו מעלמ' כגון שמכרה כתובתה כבר העתקתי לשונו: **ומ"ש** ועוד כו' אם תמות האם בעוד הולד קיים דהולד ממלא מקום אמו וחוזר להיות קרן כ"כ שם הרא"ש בשם בה"ג ואיני יודע למה כת' רבי' דבר זה בלשון ועוד נרא' ולא כתבו בשם אומרו: **ומ"ש** ואע"פ שהולד הוא לבעל אם נגנב ונמצא הגנב אין הכפל לבעל כבר כתבתי שהוא מימרא דר' זירא: **ומ"ש** ואפי' האם בעצמה אם נגנבה אין הכפל לבעל לכאורה יש להגיה על לשון אפי' דנקט דמשמע דנוכ"ם אתי דאם הולד שהוא שלו אין הכפל שלו האם שהיא שלה עאכ"ו ושמא י"ל דנקטו' דלפי מ"ש הרא"ש בדעת הרי"ף דבעל אינו נוטל אלא ולדותיה ולא ולדי וולדו' נמצא שיפה כח הבעל באם מבולד מ"ש כתב דאפי' בגנבה האם שיפה כח הבעל בה הסברי ולדותיה שלו עכ"ז אין הכפל שלו: **ואפירו** רצה הבעל למכור קרק' של נכסי מלוג לאחר שיקח פירותיו לשנים מרובו' וכו' שם (דף) איבעי' להו בעל שמכ' קרקע לפירות מהו ופסיק' בעל שמכר קרקע לפירי לא עשה ולא כלום מ"ט אביי אמר חיישינן שמא תכסיף רבא אמר משום רווח ביתא מאי בינייהו אלעא דמקרב למתא' א"כ בעל אריס הוא א"כ זוזי קא עביד בהו עיסקא וידוע דהלכה כרבא וכתב הרא"ש על בעיא זו ונסמ' דפשיטא ליה לאחר שליקט הפירות יכול למוכרן מדלא קא מיבעי' ליה אלא במוכר קרקע לפירות והיינו טעמ' שמוכר פירות בכל שנה ושנה איכא רווחא בדמי' וגם נהנו מן הפירות קודם שמכרן אבל כשמכר הקרקע לפירות ולשני' מרובים ומקבל הדמים ומוליכין ליכא רווח ביתא מכאן ואילך: **ומ"ש** רבי' בשם רבינו האי שאם הקרקע רחוק ממנו ומכרו לפירות מכור וכו' כ"כ שם הרא"ש בשמו: כתב הרשב"א בתשו' נפלו לה כספים יקחו בהם קרקע והוא אוכל פירות ואם אמ' הבעל עבידנא' עיסקא בזו' ומרווחנא טובא ואיכא רווח ביתא אין שומעין לו ודברי רבא שאמר באזוזי ועביד בהו עיסקא השומעין לו משום רווח ביתא לא על דרך זה

כאמרו אלא על מוכר פירות נכסי מלוג אל קרן זוזי דנפלו לה בנכסי מלוג אין שומעין לו וזה פשוט מאד עכ"ל: **הכניסה** לו שתי שפחות יכול ליחד אחד מהן לאשה אחר' וכו' עובדא הוא ומפר' טעמ' משום רווח' ביתא הוא והא קא רווח בית וכו' הרא"ש פי' הרי"ף דהא איכא אהדדי ומתוך דבריו משמע שגם היא יכול למוכרם לאחר כיון דאיכ' אחריקי ולא מסתבר כלל ולמה ימכור נכסי מלוג שלה דאיכא רווח ביתא באחת כי הוא רוצ' להשתמש בשתיהן לכן נר' כפרש"י דמיירי כשהכניסם לבית' לביתה והיא משמש' לכל בני הבי' כבתחלה אלא שייחד אותה לגרה להיות עדיה לשימושה ולא נתמעט רווח בית' שכן דרך השפחות לשמש לאחרי' ופרחי ולכל הנכנסי' לבית עכ"ל: **ומ"ש** בשם הרמב"ם הוא בפכ"ב ודקדק רבינו מדכתב בבית אשה אחרת משמע דאפי' היא בבית אחר דאפי וכבר היה אפשר לדחות דמיחד לה בית בתוך ביתו מיירי אלא דמדקתני היה' דאינו יכול להוליכם לעיר אחר' משמע' הא בתוך העיר אפי' בבית אחר מות' ואיפש' שנשנו מפני שהוא מפר' מה שאמרו והא קא רווח ביתא היינו נוגע דכשהשפחה או העבד משמשים אותו בבית אשה אחרת איכא רווח ביתא של בעלת העבדי' שאינ' צריכה לשמשו אז ומה לה אם ישמשוהו בבית' או בבית האחרת כיון שלא נוסף לה שימוש בשביל כך וזהו שדייק הרמב"ם לכתוב שישמשו אותו בבית אשה אחרת דמשמע דדוק' בששמשי' אותו מיירי אבל אם אינם משמשים אלא לאש' האחר' לא ומכל מקום בעיר אחרת אפי' בששמשי' אותו לא מהני דכשהם בעיר אע"פ שמשמשים אותו בבית אחר אחר שיגמרו שמושו איפש' להם לבא אצלה לשמש' לסייע השפחו' האחרו' משא"כ כשהיו בעיר אחרת: וה"ה כתב מדעת הרמב"ם בפרש"י ולא בא לבן לדקדק דבריו בזה ומה שכתבנו לדעתו הוא הנכון ומתוך מה שכתבתי יתבא' לך שמה שכתו' בספרי רבינו אבל להרמב"ם אינו יכול להוליכם מן הבי' וכו' הוא ט"ס וצריך להגיה אבל לפרש"י: **וכתב** הר"ם בר נתן בתשו' כיון דאיכא פלוגתא לא עבדינן עובדא אא"כ מוכני' לדון כהרמב"ם וכ' עוד דנכסים שהבעל יכול להשתמש בהם מדין פירו' כגון גלימא דניכסי בה עד דבלי יכול להשתמש הוא בעצמו בבית אשתו האחרת שזכו' פירו' שתקנו לו חכמי' יכול לאוכלם בכל מקום שירצה ואם האשה משתמשת באות' כלים הוינו עובדא דהסי' איתתא דעיילה ליה תרי מנהג' וכו'

ואם הם מלבושים ותכשיטין שקנה לה אם היא צריכה להם ודאי אינו יכול להוציאן מביתה ואם אינה צריכה להם כגון שהיא זקנה והם תכשיטי ילדה רשאי להוציאם לאחרת שתניחם בקופסא עד שיבלו ויאכלם שם לא אקני לה עכ"ל: (ה) כת' הרשב"א שהשאל על בת שנכנסה ומביאים כסף וזהב ולא הכיר בהם הבעל ועכשיו תובע הבעל שתשבע לגלות לו כל מה שיש לה והשיב טענת לאו טענה יפה היא שאין הבע' יכול להשביע את אשתו על הספק על מה שעבר אלא תנאי' והבירותים השנויים במשנה וכ"ש שאינו יכול להשביע' על העתיד שלא תגנוב ולא תבריח אבל מ"מ כל מה שיש לאשה יש בו זכות לבעל כדין נכסי מלוג ונייהו אין הבעל זוכה בנכסי אשתו לבטל מכריה ומתנותיה אלא בהוחזו הידועים לו אבל בשאינ' ידועי' לו לא דהלכה כר"ם דפ' האשה שנפלו ותניא אלו הם שאינם ידועים כל היושבת כאן ונפלו לה נכסי' במ"ה ולאו דוקא שנפלו לה במ"ה אלא ה"ה אם נפלו לה ממקו' שהיא ובעל יושבי' שם כל זמן שלא ידע הוא שנפלו לה ולא הספיק לדעת עד שמכר' או נתנ' הילכך אף פרא"ש וכן נמי שאמרו שנפלו לה נכסים נכלו' בירושה לאו דוקא אלא ה"ה אפי' בי"נו לה במתנה או שמצאה מציאה זה הכלל כל שיבואו לה ולא ידע בהם הבעל עד שמכרה או נתנה ואפי' לא נתנה אותם במתנה גמורה אלא בהברחה אין הבעל מוציא מיד מקבל המתנה וכדתניא הרוצה שתבריח נכסים מבעלה כיצד היא עושה כותבת שטר פסים לאחר וכו' כדאי' בפ' חזקת ומעשה אשה זו שנתנה לבנותיה קודם שידע בהם הבעל מתנה זו קיימת ומ"מ אותם פירו' שנייריה היא בנכסים עד שתמות זכה בהם הבעל לענין שילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות ועוד תדע שאם הודית היא שיש בידה שום ממון וטוענת שהוא פקדון או שנתנו לה אחרים ע"מ שאין לבעלה רשות בהם אלא מה שהיא אוכלת ובולאה בזה נאמנת בכל מה שתאמר קודם שנתקבלו שנוגעו' אפי' בלא שבועה דממנו דמי בעית אמרה אין בידי כלום ובזמן שאין האשה מודה שאמרנו שאין הבעל יכול להשביעה על הספק אם רצה להחרים חרם סתם על מי שנטל ממנו כלום שלא נודעתו נחרי' ולא מי הוא זה שבא לשאלי' על כי מי שיש בידו כלו' משל אשתו נסתבר' שמוטין בידו אם רצו לפי שאפש' מי שמקבל מן האשה' אינו נזהר

(ה) ר' מהרי"ו ... פי' ע"ח ... שהכניסה נדוניא לנפנה ונתדיינה אם תוכח' ... פיר אגים וגפני' ... ועלם ... אגיו ... דאין יכול לגגום ... פירות' ... אלו דהא דנ"ח קודם לאש' פירות' ... ונכסי' ... א"כ גנסים ... ובכן ... מנכחים ... א"ל ... פסולים ... דטוס ... פה"ל ... לנ"תוטיד ... כאו ... מ"ליאין ... נדוניית' ... פ"ס ... ולאמ"נא ... דמוסו' ... לתוונות ... אע"ג דאין האשה יכולה ... ... ועיין עוד לקמן סימן פ"ו ... ברולם ... אנכסי אבתו מחמ' ... חייב לו נדוניית ... ועיין בס"ם סי' ל"ח אי בעל ... גו' מה שהכניס' לו לנדוניית:

אינו יכול להוליכ׳ לעיר אחר׳ שלא לדע׳ אשתו אבל לפי׳ רש״בם אינו יכול להוציאה׳ מן הבית אלא באותו הבית יכול ליחדה שתשמש לאשתו אחרת ולזה הסכים א״א הר״אש ז״ל:

פו אין מקבלין פקדונות מן הנשים ולא מן העבדי׳ ולא מן הקטנים דסתמ׳ הוא של הבע׳ ושל האדון ושל האב וכשלא יקבלו מהם יחזירו אותו׳ עבר וקבל מן האש׳ יחזי׳ לאשה אפי׳ הבעל עומד וצווח ואו׳ שלי הוא ואם היא אומר׳ משל פלו׳ הוא אם היא בריא׳ נאמנת במגו שאם היה רוצה תקחנו ותתננו לו ואם היא חולה אם היא נאמנת בעיני הנפקד יעשה כדבריה ויתנהו לאותו פלו׳ אפי׳ אם הבע׳ מוח׳ בידו ואם לאו יתנהו לבעל מתה ולא אמר׳ של מי הוא יתנהו לבעל (ג) נתגרשה ואח״כ מתה יתנהו ליורשיה קבל מהעבד יחזירהו לו מת יתנהו לארון אפי׳ נשתחר׳ קודם שמת דמסתמא גנבו מבי׳ ארונו קבל מהקטן יקנה לו בו דקל לאכול פירותיו מת יחזיר לאביו כתב ר״י אם היה לה מעו׳ או מטלטלין ותקפם הבע׳ אינה יכולה להוציא׳ מידו שאינה נאמנ׳ לומר שלי או של פלו׳ הן ור׳ שמשון חולק בדבר שאם היו המעות טמונים שלא ידע בהן הבעל ותקפם מידה אין מוציאין מידו ואם לא היו טמוני׳ ותקפו הבע׳ מיד׳ מוציאין מידו שנאמנת לומר׳ שלי הם או של פלו׳ הם וכן היא מסקנ׳ א״א הר״אש ז״ל לוה ממנה ונירשה היו המעות טמונים אין לה עליו כלום (ג) שלא כיון אלא להוציאם מיד׳ לא היו טמוני׳ צריך לפורעה והאש׳ הנושאת ונותנ׳ בתוך הבית (ד) או אפי׳ אינה נושאת ונותנ׳ בתוך הבית אלא שהבעל מאמינה ומפקיד מה שיש לו בידה אינ׳ נאמנת לומר שלי או של פלו׳ הוא אבל שטרי חובו׳ וקניית הקרקעות שעשה הבעל על שמה הם שלה ואם הם עשויי׳ על שמה ועל שם בעלה הם

הם שותפות בין שניהם (ם) :

פז אין לאיש חזקה בנכסי אשתו(ה) אם טוען שמכר' לו כנ"ם שלה ואין לו שטר ואין לו עדים אלא שבא בטענת חזקה שאכל הפירות ג' שנים אפי' סילק עצמו מפירותי' שכת' לה דין ודברים אין לי בהם דמהני כדלקמן אפ"ה אינ' חזקה שאינה חוששת למחות בו אבל אם יש עדים שמכרה לו מהני ודוקא בנ"ם אבל לא בנכסי צאן ברזל ולא בשא' נכסי' כדלקמן ואפי' אחר שמחזיק בנכסי' בחיי בעלה אינה חזקה שסומכ' על בעלה ואינה מוחה אפי' אם כ' לה דין ודברים אין לי בנכסיך כיון שאם מתה הוא יורשה אבל אחר שהחזיק בהן ג' שני' אחרי מות בעלה אפי' אם התחיל להחזי' בהן בחיי בעלה וטוען בפני מכרת לבעליך והוא מכרם לי הויא חזק' במגו שהיה יכול לומ' שקנה ממנ' אחרי מות בעלה ודבר זה מבואר עוד בספר ח"ה בדיני חזקות :

פח האשה שיוצא' מתחת ידי בעלה בין במיתתו בין בגירושין נוטלת כל נכסיה בלא שבועה בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל אע"פ שהאלמנה אינ' נוטלת כתובתה אלא בשבועה נכסיה נוטלת בלא שבועה ונכסי מלוג נוטלתן כמו שהן אפי' בלו הרבה ואין ראויה לעשות בהן מעין מלאכה ראשונ' ונכסי צאן ברזל מדינ' דגמר' כיון שהם באחריותו נוטלתן כמו ששמו אותן תחל' ואם פחתו משלימין לה כל הפחת וכך אם הותירו בחיי הבע' המותר ליורשי' אלא שהיא נותנ' דמים וניטלתן כגון אם הכניסה לו שני כלי' באלף זוז ושבחו ועמדו על אלפים האח' נוטלתו בלא דמים והשני נותנת דמיו ונוטלתו וכן הולדות של שפחה ובהמה ונכסי מלוג אע"פ שהן של הבעל כשיוצאה נותנת דמיהן ונוטלתן ומטעם זה כתב הרמ"ה שאינם רשאי' למוכרם אפי' בעודה תחתיו ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל דודאי בעודה תחתיו עושה בהן כל מה שירצה אלא אם שיירם נותנת דמים ונוטלתן ומ"מ אם הקדישו היורשי' נכסי צאן ברזל שלה אחרי מות אביה או שהי' בנד ופירשו אותו על המת נאסר ונותנין לה דמיו אלא שנהגו שכל זמן שראויין לעשות בהן מעין מלאכתן ראשונה שנוטלתן כמו שהם אבל אם אין ראויין למלאכתם ראשונ' משלמין לה כל דמיהן וכ"כ רב אלפס אע"ג דמדינא דגמר' נכסי צאן ברז' שפחתו צריך לשלם כל הפחת אף ע"ג דראויין למלאכתם ראשונ' מ"מ כיון דלא נהוג עלמ' הכי כל מאן דמקבל צאן ברזל אדעת' דמנהג' מקבל הלכך לא מקב' אלא לפום מנהגא וכל זמן שראויין למלאכתן ראשונה א"צ לשלם ע"כ אבל בהותירו לא כת' כלל והרמב"ם הוסיף לומ' אף

בכם כלום א"כ בעבדי מוב שנפלו לכם מבית אביה אבל כאן דכן אחר יש לו שכל מה שיש לאשה במקת לדבריו וכדתניא וכן האשה שהיתה נושאת ונותנת יותאים על שמה וכו' ולא תפיבכי דכשמתה אין יורשי' צריכין להביא ראי' וטוענ' לכם וכדמי' התם אמר שמע' מינ' לי אבל שאם מת על השהים להביא ראיה דהתם שאני שאין האחים והיתומים טוענים בריא אבל כאן הבעל טוען ברי' ועו' דהכי שאני שהיא אשה היושבת תחת בעלה וכל אשר בידה או שקנתה או הלוותה בחזקת הבעל הוא ואפי' מן הבתים וכ"ש כשהבעל טוען ברי'(ו) וכ' עוד אלו תפס הבעל שטר של מלוה שידוע שנפלה לה מבית אביה ויכולה בזה אינו נאמן לומר במשכון בא לידי ואפי' בשבוע' ע"כ: כ' בתשו' להרמב"ן סי' ס"ד ראובן חלה והוסי' עליו בנו הולאו' בחליו ובקבורתו ואשת ראובן הפקידה מטלטלין ביד חנך ורולה לעכר' בעד הולאותיו והי' טוענ' שמטלטלין שלי הין ואין לך לתפוס בשלי הדין עם האלמנה מכמה טעמי' וע"ש (ז) כ' המרדכי בפ' האש' לפטרופום של רחל תבע את לוי רחל השאילה לך שריון עד שלא נשאת ואותו שריון לא היה מהנכסים שהתנה לתת לבעלה וע"ש : ועיין בא"ס סי' קל"ו מקב' דינ' אלו :
פז אין לאיש חזקה בנכסי אשתו וכו' משנ' בפ' חזקת (דמב) : ומ"ש אפי' סילק עלמו מפירותיה שכתב לה דין ודברי' אין לי בהם דמהני כדלקמן אפ"ה אינה חזקה שאינה חוששת למחות בו שם אלא דתנן אין לאיש חזק' בנכסי אשתו פריך (בדמט) פשיטא כיון דאית ליה פירא פירא הוא דקא אכיל לא נריכ' דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך כלו' לא יהא לי ואפ"ה אין לאיש חזקה דאין אשתו נקפדת אם יאכל הפירו' שלא כדין וכי כ' לה מאי הוי והתני' הלוה לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו לא אמר כלום דברי רבי יעקב ככותב לה ועוד מרום : ומ"ש אבל אם יש עדי' שמכרה לו מהני ודוקא בנכסי מלוג ולא בשאר נכסי' כדלקמן שם אלא דתנן אין לאיש חזקה בנכסי אשתו מקשי בגמ' (שם) הא דאיה יש כלו' חזקה הוא שאינה מועלת לו אבל ראיית עדים או שטר תועיל לו קימ' בתת רוח עשיתי לבעלי מי לא תנן לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל משום דאמר' בתת רוח עשיתי לבעלי הא איתמר עלה לא נצרכה אלא באותן ג' שדות אחד שכתב לה בכתובתה וא' שייחד לה בכתובתה וא' שהכניסה לה שום משל' למעוטי מאי אלימא למעוטי שאר נכסים ב"ם דה"ל איבה דה"ל עיקר כתובתה בגירושין ובמית' אלא למעוטי נכסי מלוג הא אמר אמימ' איש ואשה שמכרו בנכסי' מלוג לא עשו ולא כלום כי איתמר דאמימר היכא דזבין איהו ומית ואתי איהי ומפקא א"כ זבנה איהי ומיתה אתא ומפיק בתקנתא דאושא אבל היכא דזבני תרווייהו לעלמ' א"כ זבנו' איהי לדידיה זבינייהו זביני וכ' הרא"ש זבינייהו זביני ולא יכול' למימר בתת רוח עשיתי לבעלי אבל כל נכסי הבעל בין נכ"ב בין שאר נכסי הבעל אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה בכולהו מליא למימר בתת רוח עשיתי לבעלי עכ"ל ודברים אלו כ' הרמב"ם בפכ"ב מה' אישות : ומ"ש ואפי' אחר שמחזיק בנכסים בחיי בעלה אינה חזקה וכו' שם (דף נ) אלא דתנן אין לאיש חזק' בנכסי אשתו והאמר רב א"ח לריכה למחות כמאן אליבא' דאחר והאמר רב אין מחזיקי' בנכסי א"ח אלא לאו דבעל ואסיק רב יוסף לעולם באחר וכגון שאכלה מקלת חזקה בחיי הבעל וב' שנים לאחר מיתת הבעל מהו דתימא אמר אנא זבינתה מינך כי א"ל את זבינת' ליה ודבנה נסילי שימן : ומ"ש רבי' גבי אחר שמחזיק בנכסים בחיי בעלה אינה חזקה אפי' אם כת' לה דין ודברים אין לי בנכסיך וכו' כן סבירא לה הרא"ש עיין במישרים נכ"ב ח"ו :
פח האשה שיולאה מתחת ידי בעלה בין במיתה בין בגרושין נוטל' כל נכסיה וכו' פשו' הוא: ומ"ש וכ"מ נוטלת כמו שהן אפי' בלו הרבה וכו' משנה בפ' אלמנה לכ"ב (דעו) אלו הם עבדי מלוג אם מתו מתו לה ואם הותירו הותירו לה ואיכא למידק אמאי נקט רבי' אפי' בלו הרבה ואין ראוי לעשו' בהן מעין מלאכתן ראשונ' דמשמ' טעמ' דהכתי ההמקי' קיימי' הא אם אין המקים קיימים משלם אותם וזה ודאי ליתא דהא תנן אם מתו מתו לה וי"ל דכל שבלו ואין עושין מעין מלאכתם ראשונה חשיב כמתו בעבדים : ומ"ש ונכסי צ"ב מדינא דגמרא כיון שהם באחריותו נוטלתן כמו ששמו אותם תחלה וכו' בפ' אלמנה שם תנן אלו הם עבדי צ"ב אם מתו מתו לו ואם הותירו הותירו לו וכ' הרי"ף דייקי רבוותא מדקתני במתני' בעבדי צ"ב וה"ה בנכ"ב אם מתו מתו לו ולא קתני אם יבחתו פחתו לו דוקא כעין מתו מנפ דלא משמשי מעין מלאכתם דכמאן דליתנהו דמי הוא דהוי באחריותו ומקבלא דמים אבל אי

ליתכסו לע"ג דבלו עובא ופקחו לי משמשי מעין מלאכתם נוטלתן כשהן ואיש משלם דמי' הדין עבדי לכ"ב ודין נכ"ב חד הוא כדין אלו כך דין אלו ואכן לא אינן הלי' דיוקא דהא מקפי' בגמ' לנ"ד. כל היכא דמחיי' באחריותן אבל בתרומה ומקא דקתן כהן שהכ' פרס מישראל אע"ש שמזונותיה עליו לא יאכילנה כדפירש תרומה וקא מפרקי' ותסברא נכסי דמחייב באונסי' בכחישה וביוקרות דמים מי מחייב מדקא מפרקי' הכי גבי שכירו' פרה מכלל דלגבי צ"ב מחייב ואפי' בכחיש' וביוקרות דמים ולהכי אכלי בתרומה וש"מ דליתא להאי דיוקא דדקו קמאי ז"ל אלא מיהו אע"ג דדינא דגמרא הכי לא מחייבי' ליה לבעל השתא בכחישה וביוקרו' דמים דכיון דלא נהגו עלמא הכי כל מאן דמקבל נכ"ב וכ' להו עליה אדעתא דמנהגא הוא דמקבל להו עליה הילכך לא מחייב אלא לפום מנהגא עכ"ל והרא"ש ז"ל העתיק דברי וכן כ"כ הרמ"ה בפכ"ב וע"פ ההשמטה בדיל' דגמ' כת' רבי' מ"ש כאן שלא נהגו בנכ"ב בין עושים מעין מלאכתם לאין עושים ועוד יתבאר בסי' זה בילד דנים בזמן הזה : ומ"ש אלא שהיא נותנת דמים ונוטלתן כגון אם הכניסה' לו ב' כלי' באלף זוז ושבחו ועמדו על אלפים וכו' מימר דרב יהוד' בפ' אלמנ' לכ"ב (דעז) ומפר' טעמי' משום שבח בי' אביה ומבואר הוא שמ"ש רבי' האח' נוטלתו בלא דמים היינו לומר שנוטלתו בכתובתה שהיא אלף זוז וכן מפור' בגמ' ואית' התם בגמ' (דעו) איתמר המכנסת שום לבעלה היא אומר' כלי אני נוטל' והוא אומ' דמים אני נותן רב יהודה אמר הדין עמה משום שבח בי' אביה ור' אמי אמר הדין עמו ופרש"י המכנס' שום לבעלה נכ"ב ששמה לו בכתובת' והיו בהם כלים ודבר המשויים וכשגירש' ובא' ליטול כתובתה היא אומרת כלי אני נוטלת והו' ואיפסיקא בגמ' הלכ' כר' יהוד' וכ' הרי"ף בסי' כ"ג ובסי' ק' שאם האשה אינו רוצה כליה אע"ג דאי' לבעל מעות יכול לסלקה בכליה דכיון שהמטלטלים ההם מיוחדים לה ואין הבעל רשאי למכרם וגם לוקחן בלא שבוע' הרי הם כאילו הם משכון ביד' ואפותיקי ובפ' הגולה מוכח שהטעם שהרהו אפותיקי קתם לאחרי' אינו גובה משאר נכסים אא"כ שמסה נהר ולכן כיון שהיא בכיאת' מבי' אביה ומיוחדי' לה ומצל' הוא' והו' אינו יכול למכר' כ' דיכול לומ' לה אלי כלין אלא שאם פחתו או הוזלו פחתו לו כמו שקב' עליו ולריך לשלם לה הפחת' במעו' אם יש לו דה"ל במותר כב"א דעלמא וכן אם אינ' עושים מעין מלאכתם הרי הם כאלו נגנבו כדברי הגאונים ואינה לוקחת שבלתו' שהרי אין בהם משום שבח בית אביה מעת' וכן הוא אינו יכול לכופ' ליטול שבלתו' שהם כל שיש לו מעו' בעין והרי הם כאחר מטלטלין שלו שאם אין לו מעות יוכ' להגבותן לה בשומא דכל מילי מיטב הוא ואפי' סוברין זהו מה שנ"ל לפי דין התלמוד שמנהג אם יש והנהג אחר פשוט בעיר הולכים אחריו עכ"ל וכ' בסי' שכ"ח דהא דאמר רב יהודה הדין עמה דוקא בשעדיין עושין מעין מלאכתן ואע"פ שבלו קצת אבל אם לא היו עושי' מעין מלאכת' אין כאן משום שבח בי' אביה וכ' עוד שם שזה הדין של רב יהודה איתיה בכל נכסים שהביאה בנדוני' בין מטלטלין בין קרקע וה"ה לקרקע שהכניס לה שום מפלו אע"פ שלא היה מבית אביה כשהיא יולאה נוטלתו משום שבח בית אביה כיון שקנאתו ממה שהכניס לו מבי' אביה וכן פי' זה הרמב"ן עכ"ל : ומ"ש וכן הולדו' של שפחה ובהמ' נ"מ אע"פ שהן של הבעל כשהיא יולא' נותנת דמיהן ונוטלתן בפ' האש' שנפלו (דף עט) תני' ולד בהמת מלוג לבעל ולד שפחה מלוג לאשה הכניס בן האי יאמיהו אמר עטו ולד שפחה מלוג כולד בהמ' מלוג אמר שמואל הלכה כחכמים אמר ר"ל אע"ג דאמר שמואל הלכה כחכמי' ועוד' חכמי' שאם נתגרשה נותנת דמים ונוטלתן מפני שבח בית אביה : ומ"ש ומטעם זה כתב הרמ"ה שאינן רשאי' למוכרם אפי' בעוד' תחתיו וכ"ב לא"א הרא"ש ז"ל דודאי בעודה תחתיו עושה בהם כל מה שירלה וכו' יתבאר בסי' צ': ומ"ש ומ"מ אם הקדישו היורשי' נכ"ב שלה אחרי מות אביה' או שהי' בנד ופרשו אותו על המת נאסר ונותני' לה דמיו בפרק אלמנה לכ"ב (דעו) ההי' איתת' דעייליא לגבר' איצטלא דמילת' בכתובה שכיב שקלוה יתמי פרסיה אמיתנא אמר רב' קניים מיתנ' כלומר ואסור בהנאה א"ל יבמי' רבי' דרב יוסף ברי' דרבא והאמר רבא אמר רב נחמן הלכה כרב יהודה דאמר המכנס' שום לבעלה כלומר נכ"ב ששמה לו בכתובה והיו בהם כלי' היא אומרת כלי אני נוטלת והוא או' דמים אני נותן הדין עמה א"ל מי לא אוד' רב יהוד' דמקושר גוויי' כיון דמתוסר גווייא' ברשותי' קמי רבא לטעמי' דאמ' הקד' חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבוד : ומ"ש אלא שנהגו שכל זמן שראויין לעשות בהם מעין מלאכתן ראשונה שנוטלתן כמו שהן וכו' אריש' קאי שכ' מדינ' דגמר' כיון שהם

אף בהוותירו שכ' הורו הגאוני' נכסי צאן ברזו' אע"פ שפרישותו על הבע' אם הבלאו קיימין ושושין בהן כעין מלאכתן ראשונ' נוטלתן כמו שהן ואם אין ראוין למלאכתן ראשונה הוי כמו שנגנב או שאבד וה"י לשלם דמיהן כמו ששמו אותן בשע' נישואין ומנהג פשוט הוא וכל הנושא אש' על מנהג זה הוא מקבל עליו אחריות הגרוניא וכמו שאינו מקבל הפחת כך אינו מקבל השבח אם הותירו דמיהן לפי מנהג זה ע"כ הכנים' לו קרקע וכשיצאה יש בו פירות מחוברי' נוטלתו עם פירותיו אפי' הגיעו ליקצ' וה"ר יוסף הלוי פסק שפירו' לבעל וכ"כ הרמ"ה וא"א הרא"ש ז"ל כת' כסברא ראשונ' תלשן הבעל קוד' הגירושין זכה בהן אפי' לא הגיע זמנם ליקצרה וציא הוצאו' על נכסי אשתו וגירש' ולא אכל ולא נהנה מהם כלום רואין אם השבח שהשבי' יותר על ההוצא' ישבע כמ' הוציא ויטול ואם ההוצאה יתרה על השבח אין לו אלא כשיעור השבח בשבוע' בר"א שלא אכל כלל אבל אם אכל מהן רב או מעט אפי' גרוגרת אח' מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל והוא שאכלה דרך כבוד כדרך איש בבירתו אבל לא אכל דרך כבוד כת' הרמב"ם צריך שיאכ' בדינר וא"א הרא"ש ז"ל כ' דסגי בפרוטה נפלו לה נכסים במקו' אחר והלך אחריה' והוציא הוצאו' מרובות והביאן וגירשה אפי' לקח מהן והוציא אין זה כאוכל מן השבח שנדון בו מה שהוצי' הוציא ומה שאכל אכל שהרי מחקרן לקח אלא ישבע כמה הוצי' ויטול עד כדי השבח דהיינו ששמין אלו המעו' כמה שוין כאן יות' ממה שהיו שוין במקו' שהיו תחל' בר"א במגר' מדעתו אבל במורד' (ג) שתובעת גט ומקניטתו עד שמגרשה בין אכל בין לא אכל אם השבח יותר על ההוצאה ישבע כמה הוציא ויטו' ואם ההוצא' יתרה על השבח אינו נוטל אלא כשיעור השבח ובשבועה (ג) הוציא הוצאות על נכסי אשתו כמיאנ' בו אם הוצי' ולא אכל או אפי' אכל מעט שמין לו כשאר אריסי העיר ואם חפץ יותר שיטול כשיעור ההוצאה הרשו בידו ואם אכל הרבה והוציא מעט מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל וכתב הרמ"ה דוקא קטנה ממאנת אבל יוצא' בגט דינה כשאר מוציא הוצאו' על נכסי אשתו ונבי' אלמנ' אם נתברר שהוציא ולא אכל יגבו היתומי' מה שנתברר שהוציא ואם לא נתברר שהוציא או הוציא ולא נתברר כמה הוציא לא יקחו היורשים כלום דליתיה לבעל דלישתבע ולבעל הוא דתקין רבנן דליהכניה בשבוע' ולא ליורשין וכל זה אינו אלא בנכסי מלוג אבל בנכסי צאן ברזל כל שבח ששברו בין מחמת הוצאה בין שלא מחמת הוצאה חכל לבעל מדינא דגמרא בעל שהוריד אריס בנכסי מלוג של אשתו ומגרש אחר שעבר אות' קוד' שיטו' חלקו אם לא היה יורע שהשד' של האש' נוטל אריסותו משלם ואם יורע שהוא של האש' רואין אם הבע' איני יוד' בטיב השד' לעבדו אז היה השד' עומד להעמיד בה אריס ונוט' אריסותו משלם ואם הבע' יורע בטיב השד' יכולה ריא לומ' לאריס אף אם לא ירדת בה היה הוא עובר' ולא אתן לך כלום ודינו כדין הבעל שהוציא ולא אכל וגם הבעל לא יתן לו כלום כיון שידע שהיה של האשה ולא התנה א"כ ארעתא דהכי נכנס שיסתלק כשיסתלק הבעל:

פט מתה האשה בחיי הבע' חייב לקובר' ליטפל בה כל צרכי קבורת' בכלל זה האבן (ה) שנותנין

(ה) ומיין מ"מ מל' סיים מקומות מנהגותין בדברי מתנאות ומ"מ (ג) נכנס לפסקי ר"ל דף סק"ו הא דאמרי' הם הסוליא הוליא ומה מאכל הלא מיינו דוקא מהונגנו אז מסות מה' מרוכן אחזו לסוליא מהונגנו אחר דנמי אחל הם הוציאו בלא כדין גיוהאין בלא כדין אלא מבוטלין הוצא אלא מבוטלין מאכל מקום לחם לו על יציאותיו מסוליא יותר על מה מאכל ויכול נתנגנם נגנב על מתן לו מ"ל: (ג) ונתברר מדק מה מנסה מ"ר כי דיק מאין מאכל אלא בלשונו מה מנהגו מה מנהגו אינו נאמן

נסוגים:

פט (א) ונתמנו' ר"ל יש דס"ל נגל מה מנהגן גו גני מנסתקיל מה לזכן קשלן

אבן העזר פח פט

עולה מביעיא וכלאים ס"ר מזקה כלו' ובעולה וכלאים אין מס אכילת פירו' ואפ"ל כוים מזק' מפוס דאכולת עזורו מפיגת אכילה: כ' המרדכי בפ"ק ענ"ג ח' מקבל קרקע מל כ"מ ודל בו מנס מן יוחד עמחר מלא מילון רבותי' בין יגיאה מיכר לאחיר ניכר מין בידנו להלוק: ומ"ס נמנן לה נכנסים בעקום אחר דאיכס ומסולות עדוכות וסביאן וכו' מס מסיא אחתא דנמלו לה ת"ל זה בי מחאי אזיל נבר' אחיה ת"ל לייתי ת' בסדי דקאתי מנמרין לי' חד זחת ומקל מיגייסו אח' לקמי דר' אמי אמל עם מסוליא הוליא ומס מאכל אכל אמרו ליה דבנן לר' אמי ס"מ מיכא דקאכי' פילא מה קרבא קאכיל והוגמ' מי' ת"כ ס"ל הוליא ולא מאכל יבד' כמס מולי' ויטול: ומ"ס בד"ל במגרש עדעתו אבל במורדת וכו' כ"כ מס הרי"ף וסר"ל ולכן מס דברי הרש"ב בפכ"ב מס"ל אע"פ מסכס מתומ' לקח: ומ"ס הוליי' הוליא מל נכסי אשתו מכנס מלוג: ומ"ס בד"ל מנכנס לו מ"ר יעקב ת"ר מסד' המוליא הוליאו' על נכסי אשתו קטנים וכו' בפ' המ' מנכנס (מס) ת"ר יעקב ת"ר מסד' המוליא הוליאו' על נכסי אשתו קטנ' כמוני' על נכסי אחר דמי מ"ש עבדו מס רבנן מקבלת כי מיכי דלא נכסדיכו ומי' דס"ל אשתו יכסוף ויקבלו הקרקע יתומל מסמיאת' אמס ומיכי ויכול נמקו' כמוליא על נכסי אח' ומס מילא' בו מנין לו מנ' מסבמי' ומוכ' כמאר מריסי מעיר: עבדו לי' דבנן הך תקנת' דמנין לו כאר' כי היכי דלא נפסדיכו אלא יכסוף ויקבלו הקרקע וכ"כ הר"מ מ"ש עבוד לבנן תקנת' וכו' מיכלך מס הוליא ולא מכל לו הוליא הדבס ומכל קיימא מנין לו כאריסי מעי' מבל מס הוליי' קיימא' ומכל הרבס בדבו' מכל ולא מקנו מכמי' נגרע כמו וכן מס הוליא ולא מכל ומיחא לי' נמסקל הולא מיגו' מבמ מומעין לו דלא תקינו לריש' כמוליא על נכסי אחר אל' ליפות כמו ולא נגרע כמו עכ"ל וסר"ן כ"אפבר מי לו לוע דכי אמ' כמוני' על נכסי אח' דמי מיגו דאם מיכ מדם מעמי' ליטע מנין לו כאריס ומס מיכא עמו' ליטע ידו על מתמקומס אבל ע"ר ס"ר נר' מסו' כיולד בדמות בכל מבדות ומ"ס הרי"ף כ' כמוליא על נכסי אחר בדבו' דמי ומ"ס הרמב"ן כת' בפכ"ג מס"ל מנמן לו כאריס מבדי בדבו' ידד וכ"הרש"ב מיכ' נמי דלמקל הולא מיגו' ולא לסמיר עליו דאלו הוליי' מיגו' ולא מכל הרבס מס מבוליא הוליא ומס מאכל מכל הוליי' מיגו' הרבס בל"מ מס מתו מתו לו ומס מיחיו הוא מיחיו מבמיו לו: בעל מבוליי' אריס בל"מ מ' מל מחמו ומנרמס וכו' בפ' המ' מנמן לו מיבעיא לכו בעל מבוליי' אריס' מחיו מבו מדעתא דבעל מיח מחלק ליס בעל מסהליקו לכו מו דינמ' אדעת' דאדע' מחיו ואדעת' לאחיסי קיימא' ומרס"י מסתלקו מיכלו ולא מקל מידו כי דיכי דמס מבוליי' הוליא ומס מכל מאכל וכ' מרמ"ם מסתלק ליס בעל מסתלקו מיכלו מיגו ומס מבעל מיגו מיי' ליתן לכס ומע"ג דכמוכר מת מבועל לעבו' בבלו ומרמלמו בבל מרבס מס מבוליי' מבוליי' יודעים מסקדק' מל מאמס הוא מע"ן כן בכבמ יגרמנס יפסידו ולין לכס עלין מיבעי לכו לאתקוי' מאמ יגרמנס מסוא יפרע לכס ומדלא לחנו מיכו דלמסידו לנפסיכו ומסיקר' מ"ר הוגמ מיגוא מי בעל מריס הוא מסקליק לי' בעל מסתלקו לכו מיכו ומי מריס הוא מדעת' לאריסי קיימא ומרמ"ב כ' בפ"י מס' מס' נזילה כלמון מסיס בעל מבוליי' אריסין בנכסי מאמו ומ"כ בירס' מס מבעי' עלמו מריס נסתלק בעל מסתלקו מגא ירדו לס מלא ע"ד מבע' ומנין לכס ומע"ג: ידס מל מתחמונס ומס מין מבעל מריס ע"ד מקרקע ידו ומנין לכס בארי' עכ"ל: פט מתה מאמס בחיי מבעל חייב לקובדס וכו' מנמס בפ' בערס (דמו) ומ"ס בבלל זה מאבן מנותנין מלמקבר וכו' כ"כ מרמ"ם בתמו' בלל י"ב ובמוף בלל ע"מ וכ"כ מרמב"ן בתמו': ומ"ס ולמסמידס אפי' עני מבימרמל לא יפחות לס מב' מלינין ומקומכו' אח"כו' מס בעבר' חייב בקבורת' ר' יסוד' מו' אפי' עני מבימרמל לא יפחות לס מב' מלינין ומקומכות ומסיק בגמ' דבליני כבון דבוי מוכחים דיבים ולאו מוכחת דיבים ת"ק מבר כי אמרי' דעולם עמו ומיגס יוכלת ס"ג מחיים אבל לאחר מיתת לא וד' יסודס מבר אפי' לאחר מיתס אמר רב מבלת אמר מר עוקבא מלבס כר' יסודס ון"ל מרמב"ם בפ' י"ד מתמ מסתו חייב בקבורתס ולעמות לס מבמד וקיבים בדלך

שנותנין על הקב' ולהספידה אפי' עני שבישראל לא יפחות לה משני חלילין ומקוננת אחת ועשיר הכל לפי כבודה ואם היה כבודו גדול מכבוד' צריך לעשו' לפי כבודו ואפי' לאחר מית' עולה עמו ואי"נ יורד' עמו לא רצה לקובר' ועמד אחר וקבר' ב"ד מוציאין ממנו ונותנים לזה ואם הלך למדינ' הים ומתה ב"ד יורדין לנכסיו ומוכרין (ג) וקוברין אותה לפי כבוד' בד"א בחייו אבל אלמנתו אינ' נקברת מנכסיו אלא יורשי כתובת' חייבים בקבורתה כ' הרמב"ם כתה האלמנה יורשי הבעל חייבים בקבורתה נשבעה שבועת האלמנ' ואח"כ מתה יורשיה יורשי' כתובת' הן חייבין בקבורתה ע"כ יראה שחושב ליורשי הבעל יורשיה כל זמן שלא נשבעה כיון שאין יורשיה נוטלין כל זמן שלא נשבעה ולא נהירא כיון שראויין לירש אות' אילו נשבע' חשיבי שפי' יורשי' וכ"כ הראב"ד:

צ **האיש** יורש את אשתו שמתה בחייו משנמסרה לו או ליד שלוחו כדפרישי' לעיל ויורש כל נכסיה בין בנכסי מלוג בין בנכסי צאן ברז' בר"א במוחז' לה אבל בראוי לה כגון ירושה שראויה לירש (ג) ומתה בחיי מורישה אינו עומד במקום' לירש אבל שבח נוטל במה שיורש כמג' שהרי ברשותו תשבי' ואינו יורש מלוה אשתו ופי' ר"י שהלות' מנכסי מלוג שלה בעודה תחתיו וא"א הרא"ש ז"ל כתב ודאי מה שהלותה בעודה תחתיו הוא יורש אלא איזו היא מלוה שלה שאינו יורש כגון שמתו מורישיה והיה להם מלוה ביד אחרים כשנשאה ומתה קודם שנגבת' אותה אינו יורש אותה וכן אם היה לה מלוה ביד אחרים כשנשאה ומתה האשה קודם שנגבתה אותה אינו יורש אות': מי שאמר נכסי לפלו' ואחריו ל יורשי ק"ל ה"ה נמי ליורשי יורשי ואם היה לו בת ומתה בחיי' אותו פלו' והיה בן לבת הבן עומד במקו' אמו לירש לפלו' אבל אם אין לבת יורש אלא בעל אינו יורש אותו פלו' דהוה ליה ראוי ואם אמ' מעכשיו נכסי לפלו' ואחריו ליורשי הוה ליה מוחז' ובעל הבת יורש כ' הרמב"ם הנושא אשה שהיא אסור' לו הואיל ויש לו בה קידושין אם מתה תחתיו יורשה פירוש כגון איסורי לאוין דתפסי בה קידושין וכן הנושא קטנה אע"פ שאין קדושי' קדושין גמורין יורש' אבל פקח שנשא חרשת ומתה לא ירשנה והחרש שנשא

שנשא פקחת ומתה ירשנ' שהרי היא בת דעת ולדע'ניסת וזכתה לו ממונה קטנ' שנתקדש' לדעת אבי' ונים' שלא מדעתו בין בפניו בין שלא בפניו שאבי' יכול למחות בנשואי' אם מתה אפי' שתק האב ולא מיחה אין הבעל יורש' אא"כ או האב שחפץ בנישואיה ע"כ כת' הרשב"ם אפי' אשתו נשואה שהיא עמו בקטט ונתן עיניו לגרש' ומתה אינה יורש ולא נהיר' לא"א הרא"ש ז"ל שאין הירוש' נפקעת אלא בגירושין גמורי' אבל ודאי ארוסתו שאמרו עליה שהיא בעלת מום והכניס' לביתו לבודק' ובתו' כך מתה ואו' שלא מצא בה מום ומבקש ליורשה שאומר שהיה בדעתו בהכנסתה לביתו לשם נישואין דקי"ל סתם חצר דידי' לנשואין אינו יורשה דכיון שהכניס' לבודקה לא חשבינ' הך כניסה לשם נשואין וכ"כ הרמב"ם הורו הגאוני' אשה שהלת' ובקש' מבעלה שיגרשנ' ותצא בלא כתוב' כדי שלא ירשנ' אין שומעין לה ואפי' אמר' אני שונא' אותו ואיני רוצה לעמוד עמו אין שומעין לה ע"כ נפל הבית עליו ועל אשתו ואין ידוע איזה מת תחילה ואין לו בנים מכנה יורשי' הבעל אומרי' היא מתה תחילה וירש' ואנו נירשנו ויורשי האשה אומרי' הבעל מת תחילה וזכת' בכתובת' ונדונית' ואנו נירש אות' וכגון שיחד לה נכסי' לכתובתה שאינה צריכה לישבע דאם לא כן אפי' מת הבעל תחילה אין יורשין כתובת' יורשי הבעל יורשי' עיקר הכתובה והתוספת ויורשי האשה יורשי' נכסי מלוג שלה ובנכסי צאן ברזל יחלקו בין שניה' אשה שיש לה נכסים ורוצה לינשא ונתנה במתנ' קודם לכן ונישאת הבעל אינו זוכ' בהם וגם המקבל לא קנאם לא שנא נתנתם לרחוק או לקרוב שלא כוונה אלא להבריח' מבעלה אפי' לא הודיעה לעדי' שמכוונת להבריחם רק שידוע שעומד' לינשא או שנים' מיד אחרי המתנ' אנו אומרים דעתה שלהבריח כונ' בר"א שלא שיירה לעצמ' כדי פרנסת' אבל אם שיירה כדי פרנסת' מתנת' מתנ' עד שתכתו' לו היום ולכשארצ' פי' היום תחול זו המתנה ותהי' תלויה ועומדת עד שארצ' לקיימה אבל בכל פעם שארצה הרשו' בידי' לבטלה וכיון שנתנה לו כל נכסי' או מקצת' וכתבה לו היום ולכשארצ' אע"פ שהמתנ' תלויה עד שתרצ' ועדיין לא נגמרה אין הבעל אוכל הפירו' אלא המקבל ואם תרצה ליתנם או למוכרם לאחר דרשות בידה אבל כל זמן שלא תמכר' או תתנם לאחר אוכל המקב' הפירו' ואם מתה בחיי הבעל תשאר למקב' מת הבעל בחיי' תחזו לידה ואפי' מתה אחרי מות הבעל מיד קודם שחזרה בה כתב הרמ"ה שישאר למקבל וא"א הרא"ש ז"ל כתב שתחזור ליורשי' כיון שהבעל יורש את אשתו אינה יכולה למכו' שום דבר מנכסי' ואם מכרה אח' שניסת בין אם נפלו לה קוד' אירוסין או אחר אירוסין הבעל מוציא מיד הלקוחות שעשו אותו כלוקח בנכסיה והוא לקח תחילה לפיכך מכרה בטל לאלתר שהוא מוציא מיד הלוקח הגוף ופירי אלא לענין זה הוא מכר שאם תתאלמן או תתגרש יחזור ללוקח ואם תמות בחייו ישאר בידו והרמב"ם כ' הבעל מוצי' מיד הלוק' פירות כל ימיה אבל לא גוף הקרקע שאין לו כלום בגוף

בגוף נכסי מלוג עד שתמות מהם בחיין מוציא הגוף מיד הלוקח וא"א הרא"ש ז"ל כתב בסברא הראשונה ויש מהגאונים שכתבו שהבעל צריך ליתן הדמים ללוקח כמו הכיר בה שאינו שלו ולקח שיש לו דמים ולא עוד אלא שאם השביח הלוקח הנכסים נוטל השבח ויש מהגאונים שכתבו שנוטלים בלא דמים וכ"כ ר"ח אלא שכתב ואי איהנהו לדמי בידה ראש בעינייהו דמיה שקלינהו לוקח ולא מצי בעל למימר אחריני נינהו ומציאה אשכחה וכ"כ הרמב"ם וא"צ ליתן ללוקח דמים שקבל ומיהו אם הדמים שלקחה מהלקוחות בעצמם הם בעין צריך להחזירם ללוקח ואינו יכול לומר מציאה מצאה ור' אפרים כתב אפי' הודה הבעל שהם בידו א"צ להחזירם אבל אם הבעל מודה או שיש עדים שברשותו מכרה אינו מוציא מיד הלקוחות דכשלותו דמי ואי בעי לוקח מהדרי עליה דבעל דלא עביד הערמה וכאי דמכר להנאתו ולדעתו אי לא מודה אית ליה דינא להחזיר סתם בכך וא"א הרא"ש ז"ל כתב אפי' נמצאו בידה מעות ואין ידוע אם הם אותם אנו תולין שדמי מכר זה הן ולא מצי בעל למימר דלמא מציאה אשכחה נפלו לה קודם שנתארסה ונתארסה מוכרת לכתחילה נפלו לה משנתארסה לא תמכור לכתחילה בעוד ארוסה ואם מכרה ונתנה קיים בד"א בנכסים ידועים לבעל אבל בנכסים שאינן ידועים אפי' נפלו לה משניסת אם מכר או נתנה קיים אלא שלכתחילה לא תמכור ואיזה הן שאין ידועים כגון שנפלה לה ירושה במדינת הים בין מקרקעי בין מטלטלי שאין הבעל מצפה לאותן נכסים כגון שמתו מורישיה במדינת הים ולא הכיר הבעל באותן המורישין וכיוצא בזה כגון שהיה לאביה נכסים בעיר אחר ולא נתברר שהיו של אביה עד אחר נישואין גם זה לא נשאה על דעת אילו הנכסים וגם צריך שלא נודעו לבעל בין נפילה למכירה דמיד כשנודעו לבעל נעשו נכסי מלוג וכן הפירות שימצאו בידה מיד שיודעו לו יהיו נכסי מלוג וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות וכמו שהיא אינה יכולה למכור כך הוא אינו יכול למכור לבדו ואם מכר המכר בטל מיד ואפי' הוא יכול לערער עליו וכ"ש היא ולא מיבעיא נכסי מלוג שהן באחריותה שאינו יכול למכור אלא אפי' נכסי צאן ברזל שהם באחריותו אם מכרן לבדו מכרו (יח) בטל וכ"ש אם מכרה היא לבדה ופר"ח שדין נכסי צאן ברזל כדין נכסי מלוג שאפי' הבעל כשמכר מיד המכר שמכר לבדו וכ"ש שהאשה מבטלתו וכן אם מכר היא הבעל מבטלו מיד ולדעת רש"י דוקא מכר האשה מבטלו הבעל מיד אבל אם מכר הבעל הוא אינו יכול לבטלו מיד אלא אשה יכולה לבטלו מיד אם הרצה ואם מתה ולא בטלה אותו

אז

או הבעל יורש כחה ויכול לבטלו כמו שהיא היתה מבטלת אותו אם היתה חיה ורב אלפס פסק שהמכר שמכר הבעל לבדו מנכסי צאן ברזל קיים ואפי' האשה אינה יכולה לבטלו עד שעת טירפא וכן פיר' ר"י רבין בשדה שהכניסה לו שום משלה וכתבו אותו בכתוב' ובין נכסי צאן ברזל הוי מכר שלו קיים עד שעת טירפא ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל וכתב דוקא בקרקע אמרינ' שמכר הבע' קיים עד שעת טירפ' אבל המכנס' נדוני' לבעלה במטלטלין כסף וזהב ובגדים אין הבעל יכול למוכרה אע"פ שהבעל יש לו נכסים כנגד נדוניתה וכ"ש שאין הבעל חוב יכול ליטלן בחובו וכן מה שהחתן פוסק לה אינו יכול למוכרן ע"כ והרמב"ם כתב מכר מטלטלי' של נכסי צאן ברזל אע"פ שאינו רשאי מכרו קיים ע"כ מכרו שניה' ביחד או אפי' לקח מהאי' תחילה ואח"כ מהאשה המכר קיים בנכסי מלוג אבל בנכסי צאן ברזל ובשאר כל נכסי הבעל אם לקח מהאשה ואח"כ מהאי' המכר קיים אבל אם לקח מהאיש ואח"כ מהאשה או שמכרו שניה' ביחד המכר בטל מפני שיכולה לומ' נחת רוח עשיתי לבעלי ואפי' כתבה לו דין ודברים אין לי עמך על שדה זו וקנו מידה אינו מועיל וטורפ' מן הלקוחו' אא"כ קבלה עליה אחריו' אם יטרפוה ממנו שיחזור עליה דכולי האי לא היתה עושה משו' נחת רוח וכן אם מכר לאחד ולא נתרצית במכר ואח"כ מכר לאחר לא שנא אותו קרקע ולא שנא אחר נתרצית וחתמה לו קנה ואינ' יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי כיון שלא נתרצית לראשון וכ"ש אם מכרה או נתנה לבעלה מנכסי צאן ברזל שאינו כלו' שיכולה לומ' מפני נחת רוח עשיתיו אבל אם מכרה או נתנ' לו מנכסי מלוג שלהקים כתב הרמב"ם נכסי צאן ברו' שנגנבו או נאבדו ומחלה אותן האש' לבעלה וקנו מידה בעדים יראה לי שאינ' יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי הא למה זה דומה למי שקנו מידה שאין לה אחריות ושהחזירה נכסי' אלו נכסי מלוג שהרי אין הבעל מביא ראיה זו ליטול כלום ולא להחזיק בנכסי' אלא ליפטר מתביעת' מלשלם אבל אם נתנ' לו מתנ' מטלטלי נכסי צאן ברזל הקיימין לא קנה מפני שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי ע"כ: שאלו לא"א הרא"ש ז"ל רחל אשת יעקב נסתלקה ליעקב בעלה מקרקע ידוע שהיה לו בענין שלא יהיה לה שיעבור כתובתה ולא שיעבור שאר שטרו' שהיה לה עליו על אותו קרקע הידוע ונסתלק' ממנו סילוק גמור ונתנה לו הקרקע הידוע שנסתלקה ממנו במתנ' גמורה שלמה וקיימת מעכשיו ולעולם ובטלה מאותו קרק' שנסתלקה ממנו טענת נחת רוח עשיתי לבעלי ושאר כל הטענו' המפסידו' זה הסילוק וקבלה בעדה ובעד כל הבאי' מחמתה לבר יעקב בעלה אחריות הקרקע שנסתלק לו והתנתה רחל בעיקר זה הסילוק שלא יתקלקל לה שום דבר מכל מה שחל שעבור שטר כתובה שנתחזק לה על יעקב בעל' ולא שום דבר מכל מה שנתחזק עוד משיעבוד [יד] שום שטר שנתחו' לה עליו על שאר נכסיו חוץ מקרק' הידוע שנסתלק לו

מוקם שדה כלל ואם מכר המכר בטל לאלתר והבעל מוציא מיד הלקוחות אף אם האשה שותק' והכי אתמ' בירוש' הטעם שהיו אפותיקי' לאשה בכתובת' ולב"מ בחובן מכרם ה"ז מכורה וי' והלוקח יחוש לעצמו דשב"ג אומ' לאשה בכתובת' היכ' מכורה שלא עלתה על דעתו שתשא האשה מחזר' על בתי דינין וכ"ש הכא בשום שהכניס' וכן כמו בשום שהכנים לה דעדיף מאפותיקי ויכול הבעל לבטל את המקח שמכר ורי"ף כתב והאי מכרו שניסם לפרנסה דקאמ' דשב"ג הבעל מוצי' מיד הלקוחו' לא איפסיק' ספיר דנעביד כה מעשה וכתב הרמ"בן דהייט פסיקן דרב אלפס משום דרשב"ג לטעמי' כדפרי' ושמא קי"ל כרב' דפליגי עלי' ואמר דהמקח קיים עד שתבא האשה ותטרוף מן הלקוחו' וכ"ש שאין הבע' מוצי' מיד הלקוחו' עכ"ל וכתב עוד דפסק ר"י דהמקח קיים עד שעת טריפה כרבנן ומ"ש רבינו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל איני רואה הוכח' ברור' בדברי הרא"ש לומר שהו' מסכי' בכך וז"ל הרשב"א בתשובה מה שאמרת שאם מכרה היא בנכסי מלוג בחיי בעל' שהבעל' מוציאין מיד הלקוחו' וגוע' שאפי' מת הבע' בחייה האשה מוציאה מיד הלקוחו' הא ליתא והדברים מוכרעים ממקומם' שגוף הנכסי' לאשה הן ואין לבעל בהם בחיו' אלא אכיל' פירות בלבד וזה שהוזכרו לתקנת אושא נגעו של קרקע לאח' מיתה ועוד דהסדי' אמר' בירוש' האיש שמכר בנכסי מלוג בחיי אשתו ומת' בחיין הבע' מוצי' מיד הלקוחו' לאיה קדבר דומה לבן שמכר בנכסי אביו ומת האב הבן מוציא מיד הלקוחו' והאשה שמכר' בנכסי מלוג בחיי הבעל ומת הבעל הן האש' מוציאם מיד הלקוחות לה"ד לאב שמכר בנכסין בחיי הבן ומת הבן אין האב מוציא מיד הלקוחו' ואל יטעך מה שאמרו בפ' אלמנה לכ"ג מעשה היה ומכרו שניהם בפרנסה ובא מעשה לפני חכמים ואמרו שניה' מוציאין מיד הלקוחו' כי זה דרך אחר יש לו והרי"ף כתב נשמט על גאונים שלא הוגהר הדבר ולא נעשה בו מעשה עכ"ל: והרמ"בם כתב בפ' כ"ב מה"א בעל שמכר קרקע בנכסי אשתו בין נצ"ב בין נכסי מלוג לא עשה כלום וכתב הרב המגיד פי' מקחו בטל מיד וזה דעת הרב' והמפרשי' דדאי בנצ"ב בטל מיד (יג) ודהפכו א"ח "לא בנצ"ב שלא יצא מכרו קי' עד שיבא לעת הגבוי' אלא רשב"ג ורבנן פליגי עלי' בירו' פ' אלמנה לכ"ג ע"כ [טו] והירושלמי שהזכיר נראה שעשאו לה אפותיקי הוא וגם הפון נצ"ב שהכניסה' לו לאפותיקי ודעת הרמב"ן לפסו' בנצ"ב שמקחו בטל לאלת' משו' שבח בית אביה ואף הרשב"א הסכים לדע' רבי' בנצ"ב וזה דעת הגאון ועיקר עכ"ל' ומ"ש עוד רבינו על דברי הר"אש וכתב דוקא בקרקע וכו' אבל המכנסת לבעל' מטלטלי' וכו' אין הבעל יכו' למוכר' וכו' נ"ז בפסקין בפ' הכו' ועל מ"ש אין הבעל יכול למוכר' אף ע"פ שיש לבעל נכסי' כנגד נדוניתה כתן טעם לפי שהאשה חפצה בשבח בית אביה: וכתב המרדכי בס"פ האומנים שאין אדם יכול למשכן בגדי אשתו ונראתי כתוב דן הר"ת על אשה שלותה על בגדיה או על תכשיטיה ואח"כ הלך בעלה והוסיף ולוה עליה' יותר אם מידיעתה עשה הבעל אז המלוה יכול לתפסם בשביל כל ההלוא' אבל אם שלא מדעתה נוה היא יכולה להוציא מן המלוה בהוצאם מעות שלות' היא כי כך הוא אין לבעל בבגדי אשתו כלום ולא בתכשיטי' ואפי' אם לוה הבע' מתחל' עליהם והיא אומרת שעשה בלא ידיעתה דין הוא שיחזיר לה אם תשבע דשלא מדעת' לוה בעלה עליה' עכ"ל כתוב במי' כ"כ א"י על הא דאמרי' שאין הבעל יכול למכו' מטלטלין שהכניס' לו וכ"ש שאין ב"ח נוטלן בחובו (יב): ומ"ש בשם הרמ"בם מכר מטלטלין של נ"צ אע"פ שאינו רשאי מכרו קיים הוא בפכ"ב מה"א וכ' ה"ה זה הדין לדע' הר"אבד ודאי אמת הוא דלא עדיפי מקרקע שהוא סבור שאם מכרן מכרן קיים אבל הרשב"א והרמ"בן ז"ל נתנו בזה ואמרו שאפי' במטלטלין שמכר בטל וכבר הארכתי בזה בפ' מכירת פ"ל ושם כתבתי שדעת רבי' שאי' כדעת רבי' עכ"ל: כתב הרי"בם בסימן כ"ב וק' שלדעת כל האחרונים אף אם מוכרם איכ' מכורי' אע"פ שאין כן דעת הרמ"ב' (יד) מ"מ אף לדעתו איכו רשאי למכר' והטע' ודאמרינן בירושלמי שהרי"ף בפ' אלמנה האשה א"ר יוסי הדא אמרה אין אדם יכול למכור כלי אשתו וכו' בתשוב' הרשב"א פי' תקנ"ו שיכולה האשה למחות בבעלה שלא ימכור מלבושי' ותכשיטים שעשה לה חוניה לקיים מה שהתנו בשעת שידוכין שיעשה לה וכן יכולה למחות שלא ימשכנם ואם מכרם שלא מדעת' כופין אותו ב"ד לעשות לה אחרים כמות' או לתת לה דמיהם והיא תקנה ואם יאמר שבשעת' מכרם אי נמי שלא ברשות' ונתתי לה

שמעות כאמן בשבועת היסו' יב"ה דין פל נמכן בשום אשתו בתוכו נסי"ג תי"ג וכתב הרמ"ב' בפ"ל מה' מכיר' שמטלטלין שנתן לה מתנה דינה שוה לנכסי נ"ב שאינו רשאי למכר' לכתחלה עכ"ל וכתב בסמ"ג אסירי פ' הגוזל קמא אהא דמסיק התם נעשה כמי שפסקו לאשתו והכין כסותו מכאן כ"ל שאין אדם יכול למכור בנכסי אשתו שקנה לה ואפי' לא באו ליד' ואפי' אין לו במ' להתפרנס איכו יכול למוכרם עכ"ל: וכתב מהרי"ק בשורש י"ע זה דאין חילוק בין בגדי שבת וי"ט לבגדי חול אבל כלי זהב וכדומה יכו' למכר' אם הולכן להתפרנס מהם ואם קלוכי' נתנו לה בין תכשיטין בין בגדים יכול הבעל למוכרם לפרנס עצמו (טו): מכרו שניהם ביחד או אפי' לקח מהאיש תחל' וכו' בפרק חזקת (דף מט) אמר דתנן אין לאיש חזקה בנכסי אשתו דייק בגמ' הא ראי' יש תימ' נחת רוח עשיתי לבעלי מי לא תנן לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו בטל אלמא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי הא איתמ' עלה אמר רב הבא בר אבא לא נצרכ' אלא במוחן ג' שדות אחת שכתב לה בכתובת' ואחת פייחד לה בכתובת' ואחת שהכניסה לו שום משל' למעוטי מאי הכימ' למעוטי שאר נכסי' כ"ש דס"ל איבא דא"ל עיקר נחת בגרושין ובמית' הלא למעוטי נכסי מלוג הא אמר אמימ' אף ואם שמכרו בנכסי מלוג לא עשו כלו' כי איתמ' דאמימ' היב' דהבין איכו ומית אחי' איכו ומפק' א"כ זכה' איהו ומת' אתא איהו ומפיק בקכנת אושא אבל היכ' דהבי' תרוייהו לעלמ' א"כ זבכ' איהו לדידי' זביניהו זביני ופרש"בם אא"ל ראי' יש ראי' עדים או שטר תועיל לו לקיו' מכירת' דאם מכרה לו אשתו נכסי מלוג שלה קנה תימ' נחת רוח עשיתי לבעלי שאמרתי לו שלא יכעו' עלי אבל לא היה בדעתי להקנותו מי לא תנן דכי הך טענה יכולה אשה שאשמן לאחרים שקנו מבעלה וכ"ש שמכר' לבעל עצמו: לקח מן האי' מן הבעל כל קרקעותיו המשועבדים לכתובת אשתו והיום או למחר אם ימות או יגרשנ' תטרוף מלקוחו' אם לא קבלה בכי מודין וחזר זה הלוקח ולקח מן האשה נתן לה דבר מועט והקנתו לו כדי שלא תטרוף ממנו חוב כתובת' מקחו בטל לא בטל ממש אבל זמן שיחיה הבעל יאכל זה הלוקח פירות אלא האי מקחו בטל אחזר ולקח מן האשה קאי דהוי בטל לגמרי ההוא מקח וכשתבא לגבו' כתובתה תטרוף ממנו לא נצרכ' למתני מקחו בטל היכ' דחזר ולקח מן האשה אלא במוחן ג' שדות המשועבדו' לה יותר משאר נכסים ודעת' סמוכה עלייהו טפי דודאי לא גמרה ואקנייה אלא נחת רוח עשתה לבעלה א' שכתב לה בכתובתה כלומ' א' מהב' שדות הוא שדה שמיעבד לה בפי' והזכירו בשטר הכתוב' וסמכה דעתה עליה טפי משאר נכסים ואחר פייחד לה בכתובת' לא נכתב בתוך השטר אלא לאחר הנישואין ייחד לה אחד משדותיו ועשאו אפותיקי לגבו' ממנו כתובתה וא' שהכניסה לו שום משלה שדה שהכניסה לו מבית אביה ושמו אותו וכתבו שווין בשטר הכתובה והם כל"ב למעוטי מאי נקט ג' שדות הללו דהוי מקחו בטל ולא שדה אחרת אלימא למעוטי שאר נכסים וקרקעו' של בעל המשועבדי' לה כ"ש דמנ"א אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי דאי לא כתב' ללוקח ה"ל איבה דא"ל בעל' עיקר נחת בגרושין או מית' ולכן אין את מנחת למכו' מנכסי כלו' אבל בהנך ג' שדות לא א"ל בעל דמאח' שייחדם לה דין הוא שתערע' במכירתן ואפ"ה מקחו בטל דכיון דמ"מ איכ' שלה לגמרי כי אם של בעל מליא אמר' נחת רוח עשיתי לבעלי אלא למעוטי נכסי מלוג דכיון דשלה הם איכ' יגור' מבעל' למחו' בו שלא ימכו' ולא מצי למי' נחת רוח עשיתי לבעלי ע"כ וז"ל הרי"ף והר"ח אב זבינו תרוייהו לעלמ' ל"ש זבין איהו ברישא והדר זבינה איהי ול"ש זבינה איהי ברישא והדר זבן איהו א"כ זבנה איהי לדידי' זביניהו זביני ולא יכל' למימ' נח' רוח עשיתי לבעלי אבל כל נכסי הבעל בין נצ"ב בין שאר נכסי הבעל אם לקחן מן האיש וחזר ולקח מן האשה בכולהו מליא למימ' נחת רוח עשיתי לבעלי ומ"ש לקח מהאשה ואח"כ מהאיש המכר קיים מבואר במשנה פ' הגוזלין (דנס) וז"ל הרמ"בם פי"ז מה"א אם קנו מיד האשה תחלה שאין לה שעבוד על מקום זה ואח"כ מכר אותו הבעל איכה טורפ' אותו ובפ"ל מה' מכירה כתב לבעל שמכר או נתן בין קרקע שהכניס' לו אשתו בכתובתה או קרקע שהכנים לה שום שלו בין קרקע שייחד לה בכתובת' אף על פי שקנו מיד האשה אחר קיימה מעשיו הרי כל מעשיו בטל מפני שהיא אומרת נחת רוח עשיתי לבעלי: וכתב ה' המגיד דעת רוב המפרשי' שבאלו מקחו בטל לאלתר וזה דעת המחבר וכתב הרמב"ם

(יג) וכן הוא במרדכי פר' חזקת דף למ"ע ע"ד וכ"כ ב"י פ' אלמנה לכ"ג דף קב"ו וכ' דאסו' לא תכר רק לפיכך א"ש הבעל גזל מיד ועוד הרדין בם ונהגלי הר"ן פ' הזקת דף קס"ג ע"ש גלח' דהולך ופ"ל דלפירום הוי תבור וכ"ש ואמ"ש כ"ל ה"ש תבירים כ' ג' הרשב"א בלגדי הר"ן וע"ל סי' ק"ס א"ם תב הסימגור של גזל כל המעות הכנוסים לו הבעי ולקבן סי' ק"ח גוסטר אם תל הסימגור דגזע על קרקעו' הכנסים לו אתם הם: (יג) וכן כוח במרדכי פ' מגילות שאשה וה"ם נמר' בתפסתה ונ"ל סימן פ"ב בתסי' שלך תרין זה: (יד) וכ"פ ב"י פ' אלמנה דף מס"ו א"א ודלא כרתבה' תרוכי במרדכי ריש פ' שם בנאלי הרמב"ם: (טו) לא תמתע בנוקשוג ה'סג"א בכתב ג"י כתיב: איסו אהבב דהרשב"א פ"ילי בפירו' לתוכנן בנח לגורפסנה' וכן כוח במרדכי פרק הגוזל הגא דף ל"ו הי"ק גוב ויןגדי בגת וי"ט לגורי חול שיסר אם בחיק תפר"ק וין כני זהב ונדרו' נכתר דגריס לא תגבתע כן מדגרי הכוזר וכ' די"ז גבי ק"ן לסוים שהכנים' לו יבול לסוטלין סוחל ואחריותן עליו אבל לאמר דגרי' והכונית וי"ז הבעל בלא לוגס נכגים מם שהכניס' גר נ"ח הכניס גירב עכ"ל:

לו ממנו אי הוי סילוק אי לא תשובה אין סילוק זה מועיל דק"ל כשבוא' דיכול' לומר נחת רוח עשיתי לבעלי כל זמן שלא קבלה עליה אחריות ואפי' אמר' בשע' הסילוק על מנת שלא אוכ' לומר נחת רוח עשיתי לבעלי אין מועיל כלום דכל זה אומר' כדי לעשות נחת רוח לבעלה ואין לך דבר שמבטל טענת נחת רוח אא"כ כתבה ללוקח אחריות שאם יטרוף ב"ח של בעלה ממנו שהי' תשלם לו דכולי האי לא עשתה לנחת רוח לבעלה אם לא שגמרה להקנו' ובסילוק זה שקבלה עליה אחריות אין בקבלת אחריות זה כח וטעם לומר שיבטל טענת נחת רוח דמה היא מפסדת בקבלת אחריו' זה דנימא כולי האי לא עבד' בשביל נחת רוח דבשלמא כשקבלה עליה אחריו' כשיטרפום ב"ח של בעלה מהלוקח שהיא תשלם לו דבר גדול הוא שהכניסה עצמה לדבר זה ובשבי' נחת רוח לא היתה עושה דבר זה אם לא שנכמר' בדעתה להקנו' אבל באחריות זה מה היא מפסדת ג ואת האחריו' שקבלה עליה היינו שאם מכרה כתובת' לאחר ואם תתאלמן או התגרש ויבא הלוקח שלקח כתובתה לגבות מקרקע זה שנסתלקה ממנו שהיא חייב' לסלקו ותפרע לבעלה או ליורשין מה שיגב' הלוקח מאותו הקרקע באותו אחריו' לא היתה מפסד' כלו' דכיון שמחלה שיעבוד אותו קרקע לבעלה לא יכול הלוק' שקנה כתובת' לגבות מאותו קרקע דהוי כמוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו שהוא מחול שהרי היא מכרה כתובת' ללוקח וכתבה ליה קנילך איהו וכל שיעבורי' ומחלה שיעבוד' שוב לא יוכל הלוקח לגבו' מאותו קרק' הלכך יכולה לומ' נחת רוח עשיתי לבעלי ואפי' היה הסילוק מועיל כגון אלו מכרו לאחר וקבלה עליה אחריות שאם יטרפנו ב"ח שהיא תשלם לו אפ"ה לא נתמעט חלק האש' בשביל סילוק זה לפי תקנת טוליטולה שתטול האש' חצי עזבון המת בכתובת' והיורשי' חצי האחר כי אותו קרקע שסלקה עצמה ממנו בכלל עזבון המת הוא לחלקו בין היורשין ובין האלמנ' כי הי' לא מחלה אלא שיעבוד כתובת' שאם ימכרנו שלא תטרפנו מן הלקוחו' או אם תתאלמן ויהיה חצי עזבון המת יותר מכתובת' שאז תטרוף כתובת' משלם לפי תקנת טוליטולה אז לא תגבה כתובת' מאותו קרקע כי מחלה שיעבו' מעליו אלא תגבה כתובת' משלם משאר נכסי המת כי לא מחלה ולא פחתה כתובתה כלום רק שיעבודה שעל אותו קרק' מחלה הלכך גם עתה שיש לה חצי עזבון המת בכתובת' ואותו קרק' בכלל עזבון המת אף א"ת שלא תטול ממנו בחצי חלק' בשבי' שסילקה שיעבור מ"מ בחצי עזבון המת זכתה ויטלו היורשי' חלקם מאותו קרקע שסילק' שיעבודה ממנו והיא תטול ממקום אחר ואפשר כיון שזוכה בחצי עזבון המת מכח התקנה ואינ' באה לב"ד לגבו' כתובת' אלא לגבו' חצי עזבון המת מכח התקנה נסתלק מכאן מחילה שיעבור כתובת' שמחלה על אותו קרקע והיא זוכה מכח התקנה אף בחצי הקרקע שנסתלק' ממנה כי הוא בכלל עזבון המת ושאלת בעל אומר לאשתו שתעשה בבגדי' ותכשיטיה מה שתרצ' ונתנה לאחר במתנה אי הויא מתנ' רע שאין במתנתה כלום שהבעל חייב לכסות אשתו והיא אינה יכולה למכור וליתן לאח' הכסות שהוא קונ' לה ואפי' הכניסה לו הבגדים מבית אביה הוי כאילו קנאם שאם תתנם לאחר צריך לקנו' לה אחרים והמלבושי' שהכניסה לו בין אם הן נכסי מלוג או נכסי צאן ברזל אינה יכולה למוכרם וליתנם ומה שאומר לה שתעשה בתכשיטיה מה שתרצה אין הלשון מועיל שאני יכול לפרש שתעש' בהן מה שתרצ' להשאילם או להפקיד' ביד אחר כדי שלא יוכל הבע' ליקח' ואין מתנתה מתנ' ושאלת ראובן שהיה לאשתו קרקע של נכסי מלוג ונתחזק עליו שטר לשמעון ואחר ללוי ולשמעון שהוא
הראשון

רואבן שהי׳ לאשתו קרק׳ של נכסי מלוג ונתחי׳ עליו שטר לשמעון ואח׳ ללוי וכו׳ בכלל נ"ח כ׳ הר"אם בתשו׳ בכלל נ"ח שאלו׳ אשה שמחלה כתובת׳ ונדוניית׳ לבעלה מחילה גמורה והי׳ טוענ׳ שעשת׳ המחילה מפני שהי׳ מגזם לה לגרשה או לישא אחר׳ מפני שאינה יולדת אין זה טענה אונס לבטל המחילה כי בדין הי׳ עושה לישא אחרת כדי לקיים מצות פריה ורביה והי׳ יכול לגרשה ...

הראשון לא נתחייב׳ לו האש׳ עם ראובן בעלה בשט׳ וללוי שהוא המאוחר נתחייבה ומתה בחיי הבעל מי קודם לגבות השובה ללוי המאוחר גובה ולא שמעון דכיון שלא נתחייב׳ לו האשה החיוב שנתחיי׳ לו ראובן אינו כלום שאינו יכול לשעבד נכסי מלוג של אשתו לאחרים אבל לוי שנתחייבה לו גם האשה גובה אע"פי שהוא מאוחר כיון שהיא נתחייבה לו לא פקע שיעבודו אע"פ שמתה בחיי הבעל אע"פ שהבע׳ שעבד לשמעון המוקדם כל מה שעתיד לקנות והיה עתיד לקנות הקרקע של אשתו מ"מ הרי סילק עצמו ועשה דבר שגרם שלא בא לכלל ירושה ושיעבוד ראקני לא חל אלא לאחר שיבאו הנכסים לידו:

צא אשה שהכניסה ש"ח לבעלה ומחלה אותו אינו מחו׳ אע"פ שהמוכ׳ ש"ח לחברו ומחלו מחו׳ והוא כמו לוקח בנכסיה אפ"ה אינו מחול מפני שידו כיד׳ וכיון שהבעל כלוקח בנכסי אשתו כי שאמ׳ לאש׳ נכסי לך ואחרי׳ לפלו׳ וניסת הוי כלוקח ואין לאחריך במקו׳ בעל כלום דק"ל נכסי לך ואחריך לפלו׳ ומכר הראשון אין לשני אלא מה ששייר ראשון בר"א באומר כן לפנויה אבל האומר לנשואה נכסי לך ואחריך לפלו׳ ומת׳ אחריך קונה ולא הבעל דכיון שהו׳ אומר כן כשהי׳ת נשואה הרי סילק הבעל בהריא לפיכך האומר לנשוא׳ נכסי לך ואחריך לפלו׳ ומכרה ומתה הבעל יכול להוצי׳ מיד הלקוחות ואחריך מיד הבעל והלוקח מיד אחריך הלכך מניחין אותו כמו שהוא ונשאר ביד הלוק׳ ועוד נ"מ מאי דחשיב כלוקח שאם נגו לה קרקע מבעל חובה וניסת ומתה וירשה הבעל אע"ג דשומא חוזרת לעול׳ הכא אינה חוזרת דהוי כאלו מפרתו לאחר וכן אם גבו ממנה לב"ח וניסת ומתה וירשה הבעל אינו מוציא מיד הלקוחות היה עליה מלוה ע"פ קודם שניסת וניסת אינה נגבית מן הבעל דמלוה ע"פ אינו גובה מן הלקוחות היה עליה מלוה בשט׳ גובה ממנו ורש"בם פי׳ שאף מלוה ע"פ גובה ממנו וכ"פ ר"ת והר"מה ורב אלפס כתבו כסברא הראשונה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל ושאלת ראובן שירך לאה ושלח לה סבלונות והלכה לאה וניסת לאחר ועתה תובע ראובן הסבלונו׳ והיא אומ׳ שאין לה לשלם כי היא כלתה ואכלה כל הסבלונות תשובה אם הכניס׳ לבעלה נכסי מלוג ראובן גובה מהן סבלונותיו דה"ל כמלוה בשטר שרך לשלוח הסבלונות בפומבי הילכך גובה מנכסי מלוג שהכניסה לו:

אע"פ

צב אע"פ שהבע' אוכל פירו' נכסי אשתו אם התנ' עמה שלא יאכלם כהני' תנאה כיצד כ' או אמר לה דין ודברי' אין לי בנכסייך מהני תנאה שאם מכר' או נתנ' נכסיה לאחר שהוא קיים (א) אבל כל זמן שלא מכרה או נתנה אוכל הפירו' ואם מתה יורשה בר"א בכותב או אמ' לה כן בעוד' ארוס' והנכסי' נפלו לה בעודה ארוס' אבל אם נפלו לה משניסת אע"פ שהתנ' בעו"ד ארוס' פר"י שאין התנאי מועי' והרמב"ן כ' שהתנאי שהתנ' בעודה ארוסה מועיל לנכסים שיפלו לאחר נישואין וכן היא מסקנ' א"א הרא"ש ז"ל כ' הרמ"ב' שאם קנו מידו בעוד' ארוס' בקנין שאין לו דין ודברי' בנכסיה הרי סילק עצמו מגוף הקרקע ואין לו בנכסי' פירו' לעולם אפי' ערער על קנינו ואמר לא היה בדעתו שלא יהי' לו פירו' בשבי' קנין זה אלא לענין זה היה התנאי שאם מכרה ונתנה קיים אין שומעין לו אלא מגוף הקרקע סילק עצמו וכן דעת רב אלפס ולא נהיר' לא"א הרא"ש ז"ל דכיון שאין במשמעו ל' זה סילוק אלא לענין שאם מכר' ונתנה קיי' אין הקנין גורם ליתן יתרון בלשון מה שאינו במשמעותו וכ' עוד הרמב"ם שאם קנו מידו מהני תנאה אפי' התנ' אחר הנשואין ואם מכרה ונתנה קיי' וכן פר"י ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל הוסיף להתנו' גם על הפירו' שאמ' לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהם אין אוכל פירות בחייה אבל יורשה אם תמות ואוכל פירי פירות וכ' הרמ"ב' שהדין הוא שימכרו הפירו' ויקנה בהן קרק' ויאכ' פירו' שהן פירי פירות וא"א הרא"ש ז"ל כ' דוק אם מעצמו שייר הפירו' ימכרם ויקח בהם הקרק' ויאכל פירותיו אבל אין ב"ד אומר לה לשייר אותם כדי שיאכל פירי פירו' הוסיף להתנות גם על פירי פירו' שאמ' בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן אינו אוכל לא פירותיה ולא פירי פירו' אבל אוכל פירי פירי פירו' כגון אם לקח מהפירו' קרקע ומפרי אותו קרקע לקח עוד קרק' אוכל פרי הקרק' השני וכן לעולם עד שיאמ' דין ודברי' אין לי בנכסייך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד עול' ואם כ' דין ודברי' אין לי בנכסייך ובפירי פירותיהן ולא הזכיר הפירו' אוכל הפירו' ולא פירי פירו' ונ"מ אם שייר הפירו' ולא אכלם וקנה מהם קרק' אינו אוכ' פירותיו שהם פירי פירו' ועדיין אם מתה ירשנה כ' לה דין ודברי' אין לי בנכסי' ובפירותיהן ובפירי פירותיהן בחייך ובמותיך אינו אוכ' פירו' ולא פירי פירו' ואם מתה אינ' יורש' ואם לא הזכי' פירו' אלא דין ודברי' אין לי בנכסייך בחייך ובמותיך אוכל פירו ואם מתה אינ' יורש' ואם מכרה ונתנה קיי' וכן אם התנה עמה אם תמות בלא בנים

בנים שיחזורו נכסיה לבית אביה הכל לפי תנאה ורש"בג פליג ואמר שאין תנאי מועיל לבטל ירושה שהיא דאורייתא ור"ת ור"י פסקו כרש"בג ורב אלפס והרמ"בם פסקו כת"ק ולזה הסכים א"א ז"ל ודוקא שהתנה בעורה ארוסה אבל אם התנה אחר שניסת אינו מועיל לבטל ירושה דאורייתא:

צג מת

הבעל בחיי אשתו או שגירש נובה כתובת (ה) אבל לא קודם אע"פ שהכתובה היא כמו שטר חוב אינה נגבית בכל עת אלא לכשתתאלמן או תתגרש ואם תתגרש אין לה עסק עמו אלא נוטלת כתובתה והולכת בד"א שנתן לה כתוב בלא איחר אבל אם מעכב מליתנה לה חיי במזונותיה עד שיפרע לה עד פרוטה אחרונה וכן אם זרק לה נט ברשו הרבים ספק קרוב לו ספק קרוב לה חייב במזונותיה ודוקא בחייו אבל אם מת אין היורשים חייבים לזונה נתאלמנה חייבים היורשים לזונה כתנאי כתוב את תהא יתבא בביתי ומיתזנ מנכסי כל ימי מינ ארמלות בביתי אפי' אם לא נכתב בכתובתה ואפי' אם

צוה

(סס) ומיתתו עלה בגמ' (סס) אמר רב סלב כרם בנ' וכ' הרי"ף ולית הלכתא כותיה דקי"ל דבר שבמנין תלוי קיים וכ' הר"ן שבעמו מעוה דרב דמתניתא על מ"ש בתוספ' בתלא בטל ואע"ג דירושי הבעל דדבקן חכמי עפו חיזוק לדבריהם כשל תורה מ"מ בגמ' אבל אלן הא קי"ל כר' יסודה דאמר דמתני' על מ"ש בתוספ' דבד' שבמנין תלוי קיים היינו לדבר וכן דעת הרמ"בם בפ"כב מה' אישות דל"ח פסק כרב"נ ולא מטעמיה אלא מטוס דהוי במתניתא על דבר שלא בא לעולם וסבירא לרבי' מיהיולמי ומסתיין הר"ן בזה ובסוף דבריו כ' עיקר הפסק כדברי הרי"ף דלא קי"ל כרב"נ וכא דאיתמר בירו' אין מיתת בלא בני וכו' מעכתה לה בכותב לה ועוד' מרוסה אבל לאחר מכתה לא אא"כ מתייב עצמו להחזיר ליורשים מה שירש מעכ"ב ודאי מכאי עכ"ל ודברי הרי"ב בזה בתוספ' סי' ד' וסי' ק"ב: וסר"אש ג"כ בתב אח' פסק הרי"ף סר"ו ור"ח ובפ"ב מפסקו כרב"נ ונכא ונתן בדב' ובסוף דבריו כתב וכיון דלי' לרבי' ברורה אי"ה לן למימ' כל תנאי שבמנין קיים ע"כ וכב' כתב"ה כל זה בחלוט בפ"ם ס"ט (נע"ל ס"ם קי"ח תסו' הרשב"א בדין זה) • ומ"ש רבי' ודוק' מתתנה בעודה ארוסה וכו' כבר כתבתי כן בסמוך בשם הר"ן ז"ל וכ"כ הרמ"ב' בפי"ב מה' אישו' וז"ל אתר' עמה אחר שנשא' אבא יירשנ' אינו אחר בטל ואע"פ שירושת הבעל מד"ס עפו חיזוק לדבריהם כשל תורה וכמ"ש בתוספ' בתלא בטל אלא מ"מ אינה בטלה אמר יירשנה ס"ז לא יירשנה אבל אוכל פירות בחייה וכן אם התנה עמה שיורש מקל בנכסיה וכן אם התנ' עמה אחר מתה בלא בנים יחזרו נכסי לבית אביה הכל קוי בד"ח שהתנה עמה קודם שתנשא שהנאתה שהנאתה לאחר בלא מנשאתה אחר עליה בלא יירשנה קודם שתנשא לאוש לו אבל אם התנה עמה אחר שנשאתה אינו בטל ווירשנה כמו שביארנו עכ"ל: וכתב ס"ה כן הכריעו הרמ"בן והרשב"א ז"ל דהלכה כרב"נ ודוק' בתתנה ועודה ארוסה וכהסיה דרב כהנא דאמר מחלה הבא לאחר מתרוסה אחר חדש מתנה עליה בלא יירשנה אבל מכאנתה אין תנאו בירושה כלום דכיון שהירושה רשויה לו אם תמו' עמה ה"ל כאומ' לא אירש לא אבא בלא אמר כלום ואפי' קנו מ"דו וכ"כ הרמ"בן והרשב"א ז"ל וכדעת רבי' הירושה הבאה לבעל אינה אלא מדרבנן ולא אמר כלום אלו דברי הם מבכירים לדע' רבי' ע"כ: וכתוב בתשובו' הרמ"בא סי' תקל"ה דאלו הא אמרו זקנה הוא לפי שיש לו בה שייכו' אבל קודם הירושין אינו כלום וכ' בסי' תקל"ב על הרשב"ן בבת שיור לאשתו והעבדים ונירשה בו בין' ואחר"כ מתה בלא ולד וסוה טוען שכיון שנירשה נתבטלו תנאים הראשונים והשיור והשיב שאין בדברי הרשב"ן כלום שהמגרש את אשתו ומחזיר' ע"ד בתוספ' הראשונ' מחזירים בתנאן בפ"ם הכות' ואע"ג דאמר"ר הוי' עלים לא אמרו אלא מנכס ומאתי' אבל תוספו' אין לה שייכו דוקא במה שהשיב לה מעלו אבל מה שייר אבד ומה שייר' לאשה הרי הוא בעיקר הכתובה שהבכירים ע"ד כן הבנים וכשהגיע ע"ד כן קבל ועוד שזה מוערים הוא ופורת הדין ב"ד דינין ומחייבין תוקו: וכ' ש"ר רבי' אבל אם התנ' אחר שהתנה לבעל ירושה דאוריי"תא לכתוביה בר' דלא דק דבש' הכותב אמרי' דבבר רב ירושה לבעל דדינן וכ"כ הרמ"בם בפ"א מה' נחלו אלא שם' הבעל ב"ל הכות' מ' דבש"ם מי שמתנ' בשיא מן התורה ואזה דעת הרשב"ד והרשב"א ז"ל הכות' פטר שיורש לאשתו בשעת החופה מקולא גם מעטר ירושה כ' האב לבתו בשעת חופה מסרי"ק בסורש ז"ל העושה פיטור לאשתו אם יש במעמנו' כל מיני תביעות וערעורים

מסרי"ק בסורש ז"ב:

צג מת

הבעל בחיי אשתו שגירש נובה כתובת אבל לא קוד' אע"פ שהכתוב' היא כמו שטר חוב אינה נגבית בכל עת אלא לכשתתאלמן או תתגרש ואם תתגרש אין לה עסק עמו אלא נוטלת כתובתה והולכת בד"א שנתן לה כתוב בלא איחר אבל אם מעכב מליתנה לה חיי במזונותיה אבל אם מת אין היורשים חייבים לזונה נתאלמנה חייבים היורשים לזונה כתנאי כתוב את תהא יתבא בביתי ומיתזנ מנכסי כל ימי מינ ארמלות בביתי אפי' אם לא נכתב בכתובתה ואפי' אם תקנה שתקנו כדי ליפות כח האשה לתת לה כתובת' בעין יפה ולא על יד וה"כ יש לנו לומר שבשתקנו בני מערבא לא תקנו אלא על המגרש לבד אבל על היורשים לא תקנו אפי' בגרושה דזוקא בחייו אבל לאחר מיתת המגרש אין לה מזונות על היורשי' ס"ה לאלונ': וכן אם זרק לה נט גר"ש פס"קרו' לו ספ"קרו' לה חייב במזונותי' מיומרא דר' זירא ס"ק דמליעא (דף יב) ופרק אלמנה מזונות • (דף לז) ומ"ש ודוקא בחייו אבל אם מת אין היורשים חייבין לזונה בפ' אלמנה מזונות וכתי' דמ"ר דטעמא עשוה דבחייו כיון דמשובבת בבתילו מליבשה חייב במזונותיה אבל לאחר מיתה לא דדלמא נירושין הוו ומבטיחה לא מפקין מעמה • נתאלמנה חייבים היורשים לזונה כתנאי כתובה וכו' פרק אלמנה מזונות (דף לה) ופרק בעורה שנתפתתה (דף כב) במשנה ומי' כל ימי מינר אלמנותיה כל ימי מסך אלמנותיך: ומ"ש אפי' לא נכתב בכתובתה במשנה פרק בעורה שנתפתתה: אם יש אלמנה מזונות מנכסי המרוסה מן האירוסין אבאו' בסי' קי"ב בס"ד ר"מ"ם ואפי' אם מה בשעת מיתתו אל תזון אלמנתי מנכסי אין שומעין לו כ"כ הרמ"בם בפ' י"ט מה' אישות וכתב שאין בידו להפקיע חוב שנתחייבו נכסיו לו ודומנתו שהמרין בם"ם מניתת האשה המוסר אל יזונו בנותי מנכסי אין שומעין לו: ומ"ם אבל אם התנה בשעת נשואין אלא תזון אלמנתו מנכסיו הוי תנאי שבמנין וקיים זה פשוט ומתבאר מבלונתה דתנאי יהודה ונגלי דבסמוך וכתב דתנאי יהודה ונגלי בס"ם בעורה שנתפתתה תכן לא כתב לה ואת תהא יתבה בביתי ומתזנא מנכסי כל ימי מינר אלמנותיך בביתי חייב מפני שהוא תנאי בית דין כך הוי אנשי ירושלם כותבים ואנשי ירושלם ואנשי יהודה הוי כותבי' עד שילנו היורשים לפי' אם רצו היורשי' נותנין לה כתובתה ופוטרין אותה: ומ"ם ואבלונתיהו בשתה אלא פירש אבל אם פירש הכל נפי' תנאי שבמנין מפשטא דמתניתין: ומ"ם ופסק רב אלפס כתנאי יהודה ושמואל ופסק כתנאי נגלי בס' המכר: ומ"ם וכתבו ר"ם ורי"ף דבמרוס שיש מנכס ידוע וכו' ואם אין מנכס ידוע יעמו בשמואל בס' המכר וכן דעת הרמ"ם ג"כ וכן פסק הרמ"בם בס' י"ח מה' אישות: כ' הרמ"בא אלא בדאתנו שאלה ובשילו אתנן בא לתוך ביתו ושיקר לרבין ונתן והקרו ולאם אשתו אל לאותן הספ"ידים מטלטלין ביד חנוך ובעבדין קובעת אותה ממנו הרבה מכון אני שלאתי שולאות על אבי ועל קבורתו ועל תכריכיו ואני תוקם אותה בשביל אותה שולאות שעל לאם אותה מטלטלין אלי הוו ואין לך לתפוס בשני הרבה מכון אני יודע שהן אלך אם אותה מטלטלין אלי הוו ואין לך לתפוס בשני הרבה מכון אני יודע שהן אלך אם אותה שנתקנתה אשה הקנה בעלה: תשובה הדין עם לאם מכמה טעמים כי מה שטענה שהמטלטלים אלא לאמנה ולרוך להחזיר לה ואפי' הבעל הייה ובדתיה בם' מזרח הבל מן האשה יחזיר לאשה הא הוא אינו יודע שתיקנה אלא שיתפוס בשם אלא אני יודע שהן אלך טען ומה שתקנתה אשה הקנה בעל' שטען אינו כלום כי אמת נתנו לה אחרי' עד מנת בתין לבעלה לשות בהם וחיינו דאמרי' בם' חזקת הבל מן האשה' יחזיר לאשה ועוד דמה שתקנת' אשה לא הקנה בעל' אלא לאחרי' והרי הוא בכבסי מלגו ואם את הבעל הרי הם אלא לגמרי ולא עוד אלא אפילו מטלטלין דאב שטלו הנוך וקוליא הולאתה על אביו ואפי' בלרבי קבורתו אם כתב לאותן לאשה מטלטלי תגב מתקנתי אשה מעלית' מידו ואפי' היה מוטל לאפיה רגל' היה נוגה כתובתה והוא נקבר מן הצדקה וכדתיה בתוספתא דכתובות ע"ל: ובבר כתבתי תשובה אז בסי' ס"ג: גרסי' בגמ' בס' המ' הסיה בת מחוה דהות מסיב' לבהדעת אתו לקמי' דרב נחמן שמעה לקלא דבת מחתה היא אמ' בכל וכל מרוחה נסוג כרב אמרו ליה ואת לבהדעת בסיבא אמר לה מבהדעת וכל מרוחה נסוג בשמואל וכ' הרי"טבת שמע מינה דמאן דבסיב אתתא מדוכתא אחריתי אדעתא דאיזדר עמה בדוכתיה הולכים בם אחר מבכר מקומו שאינה לאם: וכבר בתבתי זה בסי' ס"ו (ג): כתב הרמ"בא שאלת לאותן בסט אבינו מעוברת וילדה בת ויש לראותן אחים אם יכולה לתבוע כתובתה הודם אתגיע הבת תוך ל' יום: תשובה יכולה לתבוע כתובתה מעכשיו אפפי' תמות הבת תוך ל' יום חולה ולא מתייבת' ואין חילוק בין אם הבכסים מרובים למועטים וכו' הבת אין חילוק אלא בכל עכן אם יש אלמנה וכן לו אלמנה ובת חזון היא עם הבן אם אבל אם יש' אלמנ' וכן ובת והבכסים מועטין וכו' יהו הבן ובת ואין אלמנה לבדה עד שתגבה

כתובתה

צוה שבע' מיתה אל תיזון אלמנתי מנכסי אין שומעין לו אבל אם התנה בשעת נישואין שלא תיזון אלמנתו מנכסיו הוי תנאי שבממון וקיים פליגי אנשי יהודה וגליל אנשי גליל או' שכך הוא התנאי שהדבר תלוי בה להיות ניזונת כל זמן שלא תרצה לגבות כתובתה ואנשי יהודה אומרים שהדבר תלוי ביד היתומים בכל פעם שירצו ליתן לה אין לה מזונות ופלוגתייהו בסתם שלא פיר' אבל אם פירש הכל לפי תנאו וכן פסק רב הלכתא כאנשי יהודה ושמואל פסק כאנשי גליל וכתבו רבי' חננאל ורב אלפס דבמקום שיש מנהג ידוע הי' אך נהוג יעשו כמנהג' ואם אין מנהג ידוע יעשו כשמואל ותיזון עד שתגבה כתובתה ואין חילוק בין אם הנכסים מרובים למועטי' אע"ג דגבי בת הניזונ' יש חילוק בין מרובי' למועטי' כדלקמן הכא אין חילו' אלא בכל ענין אם יש אלמנ' ובן או אלמנ' ובת תיזון היא עם הבן או עם הבת עד שיאכלו הנכסים ואפי' אם תנש' הבת ומכנס' הנכסי' לבעל היא תיזון מהן אפי' אח' מיתת הבת אבל אם יש אלמנה ובן ובת והנכסים מועטי' שאין בהן כדי שיזונו הבת והבן עד שתבג' הבת או ידחו הבן והבת ותיזון האלמנ' לבדה עד שתגבה כתובתה אלמנ' שתבעה כתובת' בב"ד אין לה עוד מזונו' אפי' לא פרעו' אבל תבע' שלא בב"ד לא הפסיד' מזונותי' ואפי' בב"ד לא הפסיד' אא"כ תבעה מעצמה אבל אם תבע' מרוח' של' נתנו לה מזונו' או שרימו' ואמרו לה פלו' חפץ ליש' אותך ומתמ' זה תבעה כתובת' או כיוצא בזה לא הפסידה מזונו' תבעוה לינשא אפי' מתפייסת לא הפסיד' מזונותי' וכן אם כחלה או פרכס או זינת' לא הפסידה מזונותי' נתארסה הפסיד' מזונותי' מכרה או משכנה כתובת' או שעשת' כתובת' אפותיקי לבע' חוב בין בב"ד בין שלא בב"ד בין בחיי בעל' או אחרי מות בעלה הפסיד' מזונותיה מחל' כתובת' לבעלה הפסידה מזונותי' ודוק' אחרי מותו הפסיד' מזונו' במחילת' אבל בחייו נזונת אע"פ שמחלה ודוקא שמכרה או שמשכנה או שמחלה כל הכתובה אבל שיירה מקצתה ניזונת אפי' לא שיירה אלא תוספת ומכרה או מחלה כל העיקר

[illegible]

בין לתובעה כ"ש תובע' כתובת' בב"ד ול"ש תובעת תוספ' אין לה מזונו' וכ' הר"ן כלו' נמצא דהא אסיקנא דמקל' כסף. בכל כסף כלו' שאפי' כפרעת ממקלת כתובת' ול"ה מזונות בשביל אותו מקל' כסף שנשאר בכתובתה ואיפשר דתובעת שאני בב"ד היא מעיזה פניה בב"ד בתביע' מקלת כתוב' כולה ולפיכך הפסיד' מזונותי' והרמב"ן כת' שדעת הרי"ף היא לומר בכאן שמפסדת מזונו' בתביעת עיקר אע"פ שלא גבאתו כך וכו' שכפרע' כתובת' ומזכת מתנת תוספ' אם תבעתו בב"ד הפסידה מזונותי' כאילו גבאתו ואחרים פירשו בהפך שאם תבעה עיקר כתובתה נדיינים לה מזונו' בשביל התו' ואין הלשון מקיים' לפ"ז אבל הנכון דה"ק ולתובע' שאם תבעה כתובתה שהם הרי כאילו תבעה בפירש עיקר ותוספ' והוא אין לה מזונו' ע"כ והרמב"ם בפי"ח כ' דין תוספ' כתובה כדין העיק' לפיכך אלמנ' שתבעה או מכרה או מחלה או משכנה תוספת כתובת' עם העיק' אין לה מזונו' ואם תבע' מקל' והניחה מקל' ה"ז כמי שתבעה מקל' העיקר והניחה מקלת' וכל המוכר' או המוחלת שהם מכרה התוספ' עם העיקר שניהם כתוב' שהם בכ"מ עכ"ל (ו): וכת' ה' המגיד שכדעה שהוא ז"ל מפרש הא דאמרי' ל"מ לתובע' כמו שפי' הרמב"ן ז"ל דעת הגאון ועיק' ומ"ש וכל המוכר וכו' מבואר בגמ' שהתו' כעיקר הוא למוכר' ולמוחלת: כתב ה"ר שלמה בן הר"ם

וס"מ דהי' לא אמרה גרשני בעלי מזונת והולכ' עד לעולם ומסתברא בן פירוק' דהכי קושיא דהא דתניא מוכר' והולכ' עד כדי כתובת' אבל יתר מכדי כתובת' לא בדלא איפשר לה לאיתזוני אלא ממקרקעי הילכך לית לה לזבוני אלא כדי כתובתה וכן אחריתי דס"מ דמוכ' לעול' בדאיפשר' לה לאיתזוני מפירי דמקרקעי ומשכר' דבתי ומאי דדמי לי' עכ"ל וכ' הרא"ש על זה ודברי' של אימה כן היא' דקדקו מכאן דאיכ' מוכר' למזונו' אלא עד כדי כתו' הא בכדי מוכח מבריית' שהשאר הוא כדי כתו' שתגב' מהם כדי כתובתה וקמ"ל דמה שמכר' למזונו' אינה חוזר' וטורפ' לכתובת' דלאחריו' דכפס' קבילת עלה אבל אם אינה תוספת על גביית כתובתה יכולה להיות מוכ' לעול' עכ"ל: וגם הר"ן כת' שאין דברי הרי"ף מחוורין דכי קתני מוכר' והולכת עד כדי כתובת' לאו למימרא שלא תמכו יותר למכו' למזונו' אלא כדי כתובת' ותו לא אלא עלה טוב' קמ"ל שלא תמכו' שכל אלא לצורך מזונו' שאם תעשה כן איפשר דאתי' מלוה בשטר ויטרוף הדמים מידי הלקוחו' ולא יכול' לחזו' ולטרפן מחמת כתובתה דה"ל מטלטלי ולא משתעבדי לכתוב' ומ"ה קאמ' שתשייר במכירתה כדי כתובת' כדי שתוכל לגבותו מהמג' כתובת' ולא יוכל להפסידה מלוה בשט' וכן פירש בתוס' והרמב"ן ז"ל דעד כדי כתובת' עד שתשייר כדי כתובת' קא' ואף במקל' נמי הלכו' אלא כתו' כך שהז' בו הרי"ף בסוף

העיקר ניזונת בשביל התוספו' וכתב א"א הרא"ש ז"ל ומי' אם ירצו היורשי' יפרעו לה המות' של הכתוב' ומסלקין אותה אפי' לאנשי גליל דא"לכ כל אשה תגבה כתובת' עד תשלו' דינר ותתפרנס כל ימיה בשביל הדינ' החסר ואם תבעה כתובת' בסתם לא אמרי' אין דעת' אלא העיקר אלא מסתמ' הכל תבעה ואין לה מזונו' כתב רב אלפס כשאין בנכסים שתתפרנס מן הריוח כגון בשכירות בתים ומפירו' קרקעו' אלא שצריכו' למכו' מהנכסים כדי לפרנס' אז אינה ניזונת אלא כדי כתובת' אלא אם יש בפירו' ובשכירו' הבתים כדי שתיזון ניזונת לעולם ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל אלא לעולם ניזונת והולכת עד שישארו בנכסי' כדי כתובת' ונוטלתן בכתובת' וכ"כ הרמ"בם אלמנה שהיא ענייה ופרוצה שאינ' בושה לשאול מזונותי' ושתקה ב' שנים ולא תבעה מזונותי' ודאי מחלה מזונותי' בד"א במזונות שעברו אבל להבא לא ואפי' שעברו אם יש לה משכון מהיורשי' או שלות' ממקו' אחר לא הויא שתיקתה מחילה ואם היא עשירה אפי' פרוצה או ענייה צנועה לא הויא שתיקתה מחיל' עד סוף ג' שני' שלמו והרמ"ה כתב דבענייה לחוד הויא מחיל בב' שנים וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה ואם היורשים אומרי' נתננו לה מזונות והיא אומרת לא נטלתי לא מיבעי' להבא שאין היורשי' נאמני' אלא אפילו לשעבר אם לא שתקה ג' שנים אינם נאמנים וכתב הרמב"ם והיא נשבעת שבועת

בר צמח אם תבעה הנדוני' ואפי' נפרע' ממנה אינה מפסדת מזונות והאה ניזונת מאוח מנה מאתים והתוספ' מפו' דמזוני' בתר עיקר כתובה גריר כ"כ המפרשי' בשם הרשב"א וכ"כ פי"ח מה"א עכ"ל: ומשמע שלע"פ שהנדוניא מאה מנה ולא תבעת' כיון שתבע' עיקר ותוספ' שוב אין לה מזונו' דנדוניא הרי היא כחוב דעלמא ואי"כ עכין למזונות וכ"כ מדברי הריטב"א שהלכתוב ברלאם סי' ק"ג (ז): ומ"ש וכ' א"א הרא"ש ז"ל ומי' אם ירצו היורשי' יפרעו לה המות' של הכתוב' ומסלקין אותה אפי' לאנשי גליל וכו' בפ' אלמנ' ניזונת כתב כן וכ"כ בתשו' להרמב"ן סי' קי"ח ומ"ש אם תבע' כתובתה בסתם לא אמרי' אין דעתה אלא העיקר וכו' כבר נתבאר בסמוך: כ' הרשב"א בתשו' קרוב לדבר שבל שלא מחלה כל מ"ש בכתובתה לא מחלה מזונותיה ואין אומרים שהמזונות תלויים בעיקר הכתובה בלבד שהם מנה וק"ק וכל שמחלה מנה וק"ק אבדה מזונותיה הרי אפי' לא מחלה מה שהוסיף לה יותר על מנה וק"ק לא אבדה מזונותי' ולע"פ שאין התוספ' תעיקר תקנת חכמים אף אנו נאמר כן בנדוניא ואי נפשך לומר דשאני תוספ' דא"ר ינאי תוספ' כתובה ככתובה י"ל דאף נדוני' בכלל דברי ר' ינאי וכן פי' קצת מפרשים וע"כ יש לנו להודות לשם במקלת מה שאמר ר' ינאי דהא אמרי' ל"מ למוכר' ולמוחלת וע"כ אם מחלה כתובת' שהם או מכרה שהם גם הנדוניא בכלל וא"כ י"ל דמאי דאמר רבין בר חנינא מוחלת כתובתה לבעלה אבדה מזונותיה כל מ"ש בכתובתה קאמר ושהו דלא נוסיף עלה דלא אמר רב חסד' א' לנו דאמר לה מסייעא דבנדקא רבה וכו' ועוד שבל שמחלה שהם מקלת מכתובתה אני אומר שהנדוני' מחלה שא"ת כדברי הטוען שכל שלא טרחה בו כגון מנה וק"ק או תוספ' מחלת קהלה אדרבה לא נאמר דבל שלא תפסיד בה מזונות מחלה ולא מחלה מה שתפסיד בו מזונו' וא"ת שאין הדבר בקיאה אף אנו נאמר שאינה יודעת מה בין עיקר כתובה ותוספ' לנדוני' ועוד מה שטען הטוען שמן הסתם ידה על התחתונ' שהיא הדויה בעל השטר משתכר' דבמקו' הזה הבעל קרוי בעל השטר וידו על התחתונה לפי שהבעל לא פרע לה כלום והיא טענה היא מוחלת וכל המקבל התנה או כנקה קרוי בעל השטר ונטו' ידו על התחתונה ואינו דומה למה שאמרו בפ' גט פשוט שטר לך בידי פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע שאני התם שהגוה פרע והבין שהתגוה מודה שפרע לו שטר א' אם טען שלא פרע אלא הקטן עליו להביא ראיה אבל בנותן או מוחל שטר שיש לו בעל דחוזן ג"כ דלאוקן מקבל מתנה הוא ועליו הוא להביא ראיה מה נתן לו או מה מחל לו ותדע מדא"ל התם דבינא לגבא אלא מעתה אדי' מכורה לך שדה גדולה מכורה לו וא"ל שאני התם דיד בעל השטר על התחתונה אלמא יש הפרש בין אומר שטר לך בידי פרוע לנותן שטרו וכן י"ל שה"ה במוחל עכ"ל: **כתב** הר"ן בפ' אלמנה ניזונת אשה דתנן נתנה כתובתה לאחר לא תמכור אלא בב"ד משמע דדוקא לאחר אבל מחלה ליורשים יש לה מזונו' והכי איתא בירוש' אבל הרשב"א כתב דלפום גמרין לא משמע הכי ולא דמי' למוחל' כתובתה לבעל' דהתם סומכת היא עליו שלא ימנע מזונותיה ולא מחלה להו אבל מוחלת ליתומים כיון שאין לה עליהם כתובה הא אסתלקה מייתיהו לגמרי ואין לה עליהם מזונו' ע"כ: ולפי מה שכתבתי שהסכמת גדולי המורים לפסו' הלכה כר"א דאמר מוחלת כתובתה לבעלה אין לה מזונות כ"ש דמוחל' ליתומים אין לה מזונות: **כתב** הרי"ף כשאין נכסים שתתפרנס מן הריוח וכו' בפ' אלמנ' ניזונת אבה דגרסי' התם בעו מיניה מרב ששת מוכרת למזונו' מהו שתחזור ותטרוף לכתוב' א"ל הניחום מוכרת והולכ' עד כדי כתובת' וסמך לה שתגבה כתובת' מן השאר ש"מ שיירה אין לא שיירה לא כתב רב אלפס מכאן שמעינן דלית לה לזבוני אלא כדי כתובתה אבל יתר מכתובתה לא וק"ל הא דגרסי' בפ"ב דייני גזירות האשה שהלכ' היא ובעלה למ"ה ובאה ואמרה מת בעלי רצתה ניזונת רצתה גובה כתובתה' אמרים גרסי' בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובת' ואוקמ' שואלת בשמעונו בו שמת זקנין ומ"ש עד כדי כתובתה ופריקן היכי אפסדה לנפשה דאמרה גרשני בעלי

יגיע והניח וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפי"ח מה"א עכ"ל וגם ה"ה כ' שם שבדברי הרמב"ם עיקר וכן העלו התוספות ז"ל וגם המרדכי כת' על דברי הרי"ף דה"י לא פי' כן אלא מוכ' לעולם ות' מכדי כתו' וכן בירו' עכ"ל: **אלמנה** שהיא עניה ופרוצ' וכו' בר"פ אלמנה ניזונ' (דף נו) א"ר יוחנן משמיה דר' יוסי בן זמרא אלמנה ששהתה ב' וג' שנים ולא תבעה מזונות איבדה מזונו' ששהא ב' איבדה ג' מיבעיא ל"ק כאן בעניה כאן בעשירה א"נ כאן בפרוצה כאן בצנועה אמר רבא לא אמרן אלא שמפרע אבל להבא יש לה ופרש"י עשירה היכול' בידה להמתין הילכך א"כ לא תבעה לאו מחילה היא עד ג' שנים אבל עניה מדלא תבעתן מחלה צנועה בושה לבא בב"ד הילכך ג' שנים לאו מחילה היא אלא למפרע אותן ג' שנים שעברו איבדה וכ' הרא"ש הילכך לא איבדה בב' שנים עד שתהא עניה ופרוצה ע"כ נרא' שטעמו משום דכיון דאיכא תרי לישני ה"ל ספיקא כל שאינה עניה ופרוצה וכיון דהשתא אלמנה אית לה מזוני ונכסים בחזקת' קיימי כל זמן שלא נפשת כדאמרי' בפ' אלמנ' ניזונת גבי בעיא דיתומי' אמרו נתננו וכו' ונספיק' לא אמרי' דמחלה אבל הרמב"ם כתב בפי"ח אלמנ' עניה ששהתה ב' שנים ולא תבעה מזונו' או עשירה ששהת' ג' שנים ולא תבעה ויתרה ואין לה מזונו' בשנים שעברו אלא מעתה שתבעה ואם שהתה פחו' מזה אפי' ביום א' לא ויתרה אלא תובעת ונוטל' מזון השנים שעברו עכ"ל וכ' ה"ה שפסק כלשון ראשון ודע הרמב"ם שכת' לדי' בסמוך כדע' הרמב"ם ז"ל: ומ"ש ואפי' שעברו אם יש לה משכון מהיורשים או שלותה ממקום אחר לא הויא שתיקת' מחילה ירוש' כתבוהו הרא"ש והר"ן וה"ה ז"ל ר' אלעזר בשם ר' יוסי בן זמרי בשלא לותה ואין בידה משכון אבל אם לותה או שיש בידה משכון גובה אפי' למפרע' וכתבו הר"ן וה"ה היה בידה משכון כגו' שתפסה משכון תוך ג' שני' אבל אחר ג' מדין מחיל' כנגד בה ואין תפיסתה כלום (ח) וכתבו עוד הר"ן וה"ה בשם הרמב"ן דדוקא אלמנ' הוא דבעיא ב' וג' שני' אבל א"א אפי' שתקה יום א' ולא תבעה הפסידה דבאלמנ' הוא' אמרו משו' דאיפש' דמתזנ' מדידה כגון מפליית' אבל א"א שכל נכסיה לבעל' מדידיה קא מתזנה ואפי' מכרה בכסי מלוג שלה בטוב' הנא' ולא תבע הפסיד' לפי שדרכן של נשי' לגלגל עם בעליהן ולסייען וה"מ לאפוקי מבעל אבל אם לא נתן לה מזונותי' ועשת' ולוכל' אפי' הותיר' אין לבעל' עליה כלום דכל היכא דאיכא לא יהב לה מזוני הרי משכון בידה תמשכנוה ואינה צריכה להקנו' עמו בב"ד וכמד' איכי כווג' ואיכי עושה אלא כל שאין מעל' לה מזונו' זכתה היא במעשה ידיה ואפי' דרך שתיקה וזו היא שסבינו אם אינו נותן לה מעה כסף לצרכיה מעשה ידיה שלה ע"כ וכ' הר"ן וע"ודיי ז"ל במכר' בנכסי מלוג נ"לע דכיון דמפלגי' בין עשיר' לעניה ובין צנוע' לפרוצ' אדרב' א"ל דדוק' באלמנ' הוא דהפסיד' כפי שאם לא מחלה המזונו' לא הית' בושה לתבו' היורשי' אבל בא"א שעוש' מה' דוה לבעל' אי כ' לא יתיה שלא הפסיד' לעול' ומ"ה נקט אלמנ' עכ"ל וז"ל הריטב"א אומ' רבי' בשם רבו ז"ל דדוק' אלמנ' לא הפסיד' עד ב' וג' שני' אבל בא"א כל זמן שלא תבעה מזונותי' אבדה אותן למפרע שדרך הנשי' לגלגל עם בעליהן וכל שלא נותה או שהי' בידה משכון מתנה אותן וכן ראיתי למורי הרב ז"ל שדן אפי' לאשה שהלכה בגיות אביה מפני מריבה שהי' לה עם בעלה כיון שלא מסרה מודעא בפני עדי' שלא מחל' אותם עכ"ל · וכ' עוד ומסתבר שדין רפוא' כדין מזונו' דהא חיוב רפוא' מדין מזונות היא כדמוכח בפ' נערה עכ"ל: **ואם** היורשים אומרים נתנו לה מזונות והיא אומרת לא נטלתי וכו' בפ' אלמנ' ניזונ' בעי ר' יוחנן יתומי' אומרי' נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא' ראיה ת"ש דתני לוי אלמנ' כל זמן שלא נשאת על היתומי' להביא ראיה ניסת עליה להביא ראיה וכת' הרא"ש בעי ר' יוחנן יתומים אומרים נתננו לה מזונו' עד היום הזה והיא אומר' לא נטלתי ולא שהתה עדין ב' וג' שנים על מי להביא ראיה ולא כפי' רש"י שפי' נתננו לה דמי מזונו' שנה שבשה דהא פשיטא דעל היתומים להבי' ראיה וכדברי הרא"ש כתבו התו' וגם הר"ן כת' על פי' רש"י ולא

שבועת הים ענוטל בר"א כל זמן שלא ניסח אז אנס נאמנים אפי' פרעו לה כתובת בב"ד אבל אם נישאת אז היורשי' נאמני' גם בזה בת הרמ"בם ונשבעין שבוע' היסת ונפטרין מי שיחד לאלמנתו קרקע שתיזון ממנו א"א יהיה מקום זה למזונותי' ריבה לה מזונו ואם היה שבר פרחו מזונותיה הראויין לה נוטל מזונותי'ה משאר נכסיו ואם יש בו יותר מהראוי לה נוטל הבל וא"א יהא מקום פלו' במזונותי'ה ושתקה אין לה אלא אותו המקו' לבד שהרי קצין לה מזונו האישה שאומר מת בעלי נאמנ' וניזונ' והולכ' לעולם כדין כל אלמנ' אבל אם באה ואומר גירשני אינ' ניזונ' אלא עד כדי כתובה שאינ' נאמנ' לומר גירשני כדי ליטול כתוב' ואינה ניזונ' משלו כיון שאו שגירשה אבל עד כדי כתוב' ניזונ' ממ"נ אם לא גירשה חייב במזונותי' ואם גירש תחשב לה בפירעון כתובת כ' הרמ"בם אלמנ' שאין שטר כתובת ביד'ה אין פוסקין לה מזונו דשמא מחל כתובת' או מכרה או משכנה ואפי' לא טען היורש אנו טוענין לו יש שתביא כתובת' או שתשבע שלא מחלה או משכנה ואף כשישביד כתוב' בתן שצריכ שבועה שלא תפס משל בעל כלום ול"נ לא"א הר"אש ז"ל אלא ניזונ' מהנאי ב"ד אפי' בלא כתובה ואפי' בלא שבוע' מדינ' דגמ' אין אלמנ' ניזונ' אלא מקרקעי בני חורין לא מכיר' אם מכר או נתן הבע' בחייו שאין מוציאין למזון האש' והבנו מנכס' משועבד' אלא אפי' מכרו או שמשכנו או נתנו היורשים לאח' מיתת אביהם אין מוציאין למזון האשה והבנו ורוקא שנתן האב מתנת בריא אבל אם נתן מתנ' שכיב מרע ניזונו' ממנו ולא ממטלטלי אפי' בני

אחרי ומיהו אם תפשה מטלטלין אפילו

בס"ט מס"ח וכ"כ הר"ח תם בספקין בקונטרס ס"ם סאות' מהברת הקדוק בוני' סקלנו' (ע)ועיין במרדכי פי' י"ג וס' נערים מכפתחים ובקו' ובטור ח"מ סי' רכ"ב מכתוב דין מתנת בריא סביא מסיום ולאחר מיקה אם מוליאין ממנה למזון אשתה והבנות ולכתובה: ומ"ם ולא ממטלטלי אפי' בני חרי שכי אם מסיק בס"ם מגיה אשתה (בס) אמנ' רבא מלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי בין למזונו בין לכתובה בין לפרנס' ומ"ם ומיהו אם תפסה מטלטלין אפי' אחר מיתה לא מפקי' מיניה כך כתב הרי"ף בר"ם אלמנה מזונה ומ"כ הרמ"בם בס"ח בחוב בתשובה לכר' מגן סי' נ' דס"ה אם תפסה מטר חוב אין מוליאין מידה (ל) ובסמוך לבחוב דברי תשו' הריב"ש ועיין בסגרו פ"ם מה זכיה והרמ"בם פי"ל מה מלוה: ומ"ם ולדעת הגאון מכתוב מגבית ממטלטלי ה"ם בנו מזונות ואפי' לא תפסה כאומת ממטלטלי כ"כ הרי"ף בס ה"ל ומשיגת תקינו דבנו כתובה אפי' ממטלטלי כיון דמזונו תנאי בחו' ותנאי בחו' ככתו' דני מזו' מתי ממטלטלי בין תפס' בין לא תפס' וכ"כ הר"מם בפ"ח מה"ה ו"ל הר"ן בפ' סמ' מסמו מל רח"י אמרו דאלמנ' שתפס ממטלטלין דאמרי' דוקא דתפסה לה מר"ם מו מסימטא אבל מרמו' אינה לא דכי מיכי לדר' טרמון דמגיה תפיסה דלאחר מיתה לכתוב' לא מלאי אלא בסגי בוני ס"כ לדינן בתפיס' דמחיים מיהו כל ה"מ לדיל' דגמ' אבל עכשיו כבר תיקן הגאון לכתוב' נגיה ממטלטלי ומה"ל הרי"ף לה מזונו ממטלטלי ואפי' לא תפס' בגיה מסה דאלמ' בחובה בכתוב' ומה"ם הרי"ף ז"ל עכ"ל ומ"מ מ"ם רבי' ולדעת הגאון אינו דמשמע דאלמנה מיכה מכוון דמשמע דאלמנה מיכה מגיה ולא מה"ה דלכ"ע מדינה דגמ' אינה מגיה ממטלטלי אלא שהגאון תיקן דתגיה ממטלטלי ולדברי הכל אחר תקנת הגאון נגיה ממטלטלי וכך ה"ל לכתוב לאחר תקנ' הגאון בכתוב' מגבי' ממטלטלי ה"ם מתי מזונו: כתו' בתשו' לרמ"ן בן סי' ל"ח על אלמנ' ברוכ' למנכו' מהקרקעו' למזונו' ומתפרנסין מזונו' תיגן מהמטלטלין סדין מעמה אלין מוכרים הקרקע של יתומים כל מים מטלטלין למכור ובסי' כ"ד כת' אם שמטרופסין דוחים לפינות לה מזונ' ואינ' דוחה לעכבור מנכסי בעל' ה"ד עוחין בידם זאם מכר' אחר מחרם' שמטרופסי' שאם דוחי' לפסיק מזונותי' מכר' בעל: וכתוב עוד שם בסי' מ"ט אין לאלמנ' תביעה למזונו' על מנו' שביד אינומי' מקרקעו' שמכרו ואפי' אחר זקק' הגאוני' מעמנו מטלטלי דיתמי בקרקע שהמנות שאלו לא היו מוכל אביהם ולא מפקעדנו לה וכן אין מוליאין מיד הלקוחות אין מוליאין למזונו' ממטעבדי בדקנו בפ' הניקין מיהו אם קנו מיד הבעל למזונותיה מוליאה מיד הלקוחות בדקו שאמרו פ' הניקין גבי מזון בת מתמו ובסי' כ"ז כתוב מזונות של אשה כתובים הם עכשיו אפי' אלמ' מעשבדים שבכל נקנות לקנות מידו וחזרו הנכסים בכת אשתו מקנו מידו ועיין בתשוב' הרמ"בם שאכתוב בס"ם זה: כתב הרמ"בם לפיכך אם הגיה בפיס דבות זכו' בפ"ת מה"ל ובסברי הרמ"בם מבידנו אין כתוב לפיכך ונם אין כתוב בנסה אמין דין קדימה ממטלטלין אלא כך כתוב בנסה אמין דין קדימה במזונו' ובתב הרב המגיד הגיה בפיס דבות וכו' מבואר בירושלמי וכן הוא בתוספתא בשאמרו קודמת בזמון בנגיה אמרו בד"ה בכתובה אבל במזונו' מיתיסן מון ע"כ ומ"ם רבי' בשם הרא"ש בד בשמנות בפ' המ' בהב כן (וכ"ם הר"ן ריש מי סבי' נפוי) ובתב עליו הרב המגיד ולי נראה אמר דבר' כן הוא אמר אמרו מון הקרקע מזון בשום אמר"כ ה"ל מן המטלטלין בשום ומן הקרקע לפי קדימתן ולא"ה דאורי לסיו' בשברו כמו אמין דין קדימ' במטלטלין ולא דבי' לומר שבשם אלא אמרו חכמי' קדימה במטלטלי' לפי שיש לנו' לומרכן ולנסתיקון מידי שעבוד המלוה כך לא אמרו קדימה במזונות לפי

שמם

בעיה דא"ם עסיט' דלא מיימי דמי לחוב שסיא חוץ מזמן שלין הלוה בחמן לומר פרעתי ועוד דאם איתא אין לך אלמנ' שלא הפסיד מזונותי' אלא ודאי ע"כ מזונו' דלמרבע וכגון שסיא בתוך הב' וכ"כ מעמנו עדבסטיבא לה מדתני לוי וסיא ודאי בזמנותה שעברו מיילי מדתני כל זמן שלא נפ"ע לא היתומי לסבי' לאי' ע"כ וכן בלא מדברי הרמ"בם בפי"ח מה"ל: ומ"ם לאי' בשם הרמ"ם שסיא נשבע היסת וגוטל' וכן מ"ם בוחס כפת' גם בזה כתב הרמ"בם נשבעין שבועת היסת ונפטרין בם המכר כתב כן וכת' ה"ם בלאם לי טעם לדברי הסלגיליכם היסת מפני שכיון שהכבסים מחוקים הדי היתומים בחיים לגוליא וכמו שטוען לחבירו מנה לי ביד' ומכם כופ' בכל ביהוא שהתבע נשבע היסת ונפטר אף כאן היא נשבעת ונפטרים הנכסים בחזקתם ומוכרת מסם למזונות ובכפת' הוא בחמן לא"ל וכ"כ הר"ן ח"ל הרמ"בם כתב מתבע היסת ותגול וכ' הרמ"בם הא שיחיב הנאוגים שהבכיתו שכל אילו טוען בנוסו הל דבר הע"פ שהוא תפוס ביהו כנון מעכון אילו נתמן עליו אלא בשבוע' כעין שבועת הדיון וגם זו לי"מחזק' בנוסן הל בכסי' מיהא לה חלק בנוסן אלא מחמת מעבור ולפיכך אינם נוטלת אלא בשבוע' ואין זה כנון הא"כ הוא לי"ה למיחר מתבע שבוע' המבפס כבפ' ונוטלים בחקיות חמן ולא הגי לה בשבוע' היסת אלא ודאי טעמו ז"ל דכיון דבכסי בחזק' אלמנ' קיימי הדי היתומים בכאי' לגוליא והיא כופר הכל ולפי' נשבעת היסת עכ"ל: וז"ל הריב"ש והלכה' לדתני לוי וכל זמן שלא נפסק על היתומים לבסיב לאיב ואם לא הבי"לו לאי' בכל חוק' דסיא נשבע ונוטל הוא וסעודי הר"מ בפס רבו ז"ל אומר דכיון שבכבסים בחזקת אלמנה עומדי' הדי אינם כאילו ים ביד' הנכסים ואין עליהם אלא בשבוע' היסת הגיבא ואין עליהם אלא בשבוע' היסת אלא ודאי טעמו ז"ל דכיון דבכסי בחזק' אלמנ' קיימי הדי היתומים בכאי' לגוליא והיא כופר הכל ולפי' נשבעת היסת עכ"ל: וז"ל הריב"ש והלכה' לדתני לוי וכל זמן שלא נפסק על היתומים לבסיב לאיב ואם לא הבי"לו לאי' בכל חוק' דסיא נשבע ונוטל הוא וסעודי הר"מ בפס רבו ז"ל אומר דכיון שבכבסים בחזקת אלמנה עומדי' הדי אינם כאילו ים ביד' הנכסים ואין עליהם אלא בשבוע' היסת הגיבא ואין עליהם אלא בשבוע' היסת אלא ודאי טעמו ז"ל דכיון דבכסי בחזק' אלמנ' קיימי הדי היתומים בכאי' לגוליא והיא כופר הכל ולפי' נשבעת היסת עכ"ל: וז"ל הרמ"בם כתב מתבע היסת ותגול וכ' הרמ"בם נשבעין בם"ב דייני גזירו ותקנו על דברי הרמ"בם ז"ל ונם הרמ"בם בתשוב' כתב על מה שהגריב הרמ"בם שבועה לאלמנה למזונו' אין רבותי ב"ב עודים לו בזה שאין אלמנה נשבעת למזונו' לפי שיש' בתחלה אלא לבסוף בתתב' לבנות בתובת' ונו לא' ומהסנגות שהשיג עליו הרא"ש בד בם עורי הרמב"ן הביא ראיה מדברי' בם' הבולה הסיא איתתא דאתאי דתבעי בר דב הוא ר"ל מפי אעביד לך וכו' עכ"ל: וכ"כ בתשובו' הרמ"בן סי' מ"ח וכת' הרמ"בם בא עוד בתשוב' אחר אלמנה מוכת אע"פ בלא נשבע ואע"פ שלא פוליאים בתובתה והבית ראיה לדבר בכמה דוכתי בגמרא אמרי' דמטלטלי לא מעקעדי לכתו' לרבנן דאלינו על רבי מאיר למזונות דתנאי

אחר מיתה לא מפקינן מינה אכל לפי תקנת הגאונים שכתובה נגבת ממטלטלים הוא הדין נמי מזונות ואפילו לא תפשה ניזונת ממטלטלי כתב הרמ"בם לפיכך אם הניח נשי' רבות אפי' נשואן זו אחר זו כולן ניזונות בשוה שאין דין קדימה במטלטלים והר"אבד כתב דאפי' אם נזונות ממקרקעי אין בהן דין קדימה לפי שאין חיוב המזונו' אלא לאחר מיתו וכבר הגיע שעת הדחיוב לכולן בבת אחת והוה ליה כלוה והזר ולוה ואח"כ קנה שכולן שוין בו והכי איתא בירושלמי כתב הרמ"בם אם הניח בעלה מטלטלי ולא תפש אותן היורש'. נ טלין אותם והם מעלים לה מזונות ואינה יכולה לעכב ולומר יהו המטלטלין מונחים בב"ד שאזון מהן שמא יאבדן ולא יהיה לי מזונות ואפי' התנתה עליו בפירוש שתיזון מן המטלטלין אינה מעכבת אבל אם הניח קרקע יכולה לעכב עליהם שלא ימכרוהו ואם מכרו אינה מוציא מיד הלקוחו שאין האשה והבנו ניזונו אלא מנכסים בני חורין ע"כ ולענין דמי הקרקע שמכרו שביד לרב האי שכתב קדמו הבנים ומכרו בנכסי מועט שהבנו ניזונות מדמים שבידם הכא נמי ניזון מהדמים ולדעת אדוני אבי הרא"ש ז"ל אינה ניזונת מהם (יג) תפשה הרבה מטלטלים בשביל מזונותיה אין מוציאין מידה וקאמ' בירושלמי מהולמים' לה חוי מה שבידך תלמיד ר' יונה אמ' אמרי לה חוי מה שבידי' א"ל ר' יוסי בר בון ר' יוסי שיש לה לישבע לבסוף אפי' חוי מה שבידך לא אמרי' לה וכת' ריב"א דוקא שהדבר ידוע שתפשה פחות מכדי כתובת' אבל אם היורשים אומרים שתפשה יותר מכדי כתובת' צריכה לישבע מה שתפשה ואפילו תפשה פחות מכדי כתובתה אם כא אח"כ ואמ' אכלתי הכל צריכה לישבע ורב נו שמשון כתב אפילו תפס יותר מכדי כתובת' אין צריכ' לישב' וכן יראה מדברי הרמ"בם שכתב אלמנ' שתפשה מטלטלי כדי שתזון בהן בין שתפש' מחיי' ובין שתפש' אחר מיתה אפי' שתפש' בכר זהב אין מוציאין מידה אלא שכותבים להב"ד שתפש ופוסקין לה מזונות ומחשבי' עמה והיא ניזונ' ממה שביר' עד שלא יהיו לה מזונו' יותר או עד שתמות ויקחו היורשי' השאר ע"כ וכן כתב ר' מאיר מרוטנבורק אפי' תפש' הרבה יותר מכתובת' אין מוציאין מידה ואין משביעין אות' אבל אם אח"כ שואלת מזונו' יותר אפי' אם לא תפשה יותר מכתובת' אלא שתפשה יותר ממה שראוי להגבו בב"ד בפע"א דהיינו מזון ל' יום לא יהבינן לה עד שתשבע שמשביעין אותה שלא נשאר בידה ממה שתפש' ולא נתנה ולא נזכרה ממנו כלום וא"א הר"אש ז"ל כתב מתיך דברי הרמ"בם יראה שפוסק כתלמיד רבי יונה שאומר להחוי מה שבידך

ויקח בסס קרקע וסיבס אוכל פירות בין תפסה בין לא תפסה ואין דיכסיסין קיימים כדי פיעור כתובתה דלמא מסתדמי ותפסיד כתובת' עכ"ל ובסימן ק"ד כתב על יבמה שטענ' שאין בידה כלום מסל בעלה וכולה כיס אמוד בנכסים ותבעו ל"ה דאינו' ליב' לו לתלות דאין לדיין לפייס עליה ולחקור בזה כל מיני חקירות הן בחרמו' חזקי' בפומרו' הן לחם' בבית' ולעמו' דיל' בכל מה שיוכ' כדי לסולי' הדין לאמתו וכתב עוד ומה שטענ' שתפסה למזונות אין בה ממש כי סומרת יבמה אינה מזון' בי אם ג' חדשים אף"כ תבעה מן היום בב"ד אז תלון אז יבמה ובדת אז תלה והכדון זה אין כאן סעמדה בדין כי מה שתבע ליבמה אז לתלות תוך ג' חדשי' אינה כלום ובסימן ק"ז כתב על מי שלוה לתת עקלת נכסיו לגל' בניו ושאר נכסיו בחוב' דום' לשאר בניו שיש לו מפסה פסיל בחייה ויסיו תפסה כל הנכסי' לגמוזות' ויסתרך בדב' וכתב שם אי לא דמקפיה אמינא שלא אמרו חכמי' אלמנה שתפסה מטלטלים למזונותי' מה שתפס' תפסה אלא לדינא דגמרא דמטלטלי לא מסתעבדי לה אבל לאחר שתקנו תזון מטמטלין אם תפסה מזוניי' מידה אבל מה שעשה אלא מלתתי מי שכת' כן אבל מדברי הרמ"בם פרק י"ח נראה בפסק ולזה לא אסעוך על סברתי ואם יהיה פקח סעורים בפיסיס מסוכן יבות לפנו יורפין אם הם גדולים ואם הם קטני יביא הרוג' לעמו' אתטרופו' עליהם ויסיגו כל המטלטלין בתיבות ובאוצרו' ויסגרו הכל ויתן ביד המתחו' וכן אם מוחן מתכ' לאחרי' יהיה סך המתכ' ביד אלים ונם היורש' עצמ' יכולי' לסגור כל המטלטלי' ולקחת המתחו' בין מיתה לקבור' ואם תמהה בידם אלמנה יעשו זה ע"י ב"ד ואם היתומים קטנים יש לב"ד לעשות כן מעצמם לקונעלה היתומים: ומ"ש בשם רי"בא כ"כ אם בשמו הרא"ש והמרדכי וכתבו אכתב כך מעוס דא"לכ לא סבה חיי לכל בריה הכל בשיס גבולות ומולנו בתמון בעלי' ויש לסם בנים קטני' יתפסו כל המעון ולא יתבעו לעולם כתוב' ויתפסו הכל בשביל מזונו' וכן בנים אתינה בבירו' אם יש מטלטלין הרב' בתוך הבית אז אם כסף וחסב יקחו הכל אלא יש לפרס הא דקתמ' ר"י בר בון מביון שיש עתידה ליבבע בסוף וכולי מתוך לבונו מעמע דוקא בשביל שקום' ליבבע הא אין סופה ליבב' אמרי' לה חוי מה בידך אם כן בגדון זה שלקח הכל ואיל עתידה ליבבע בסוף אמרי' לה חוי ומוליאין מידה כל המות' על י"ב חדש ובשאי מיעור' אמרינן מה שתפס תפסה א"כ נרא' דמה שתפס תפסה לאו לגמר אפי' ביתר מי"ב חדש ובלבד שתפס בתוך מכדי כתובת' שמוס' לבבע על כתוב' אבל אם תפס' יותר מכדי כתובת' שאין בה כוסה ליבב' על כתובת' לא והוה דקתמר אחרי מה שידיך לא אמרי' דיינו שיכא דיהוה לן אלא תפסה כדי כתובת' לפי שמוס' ליבבע אבל אי לא ידעי' כמה תפסה לא ולכאור' אם היתה תובעת מזונו' אמ"כ ואומר' שכבר אכלה מה שתפסה לא היו דבי' מוקה עד שתבע כמה תפסה עכ"ל: ומ"ש רבי' בשם רבינו שמשון כ"כ אם הרא"ש והמרדכי בשמו ומ"ש בשם הרמ"בם אם הוא בפי"ח ומ"ש בשם ר"מ מרוטנבורק כ"כ אם הרא"ש והמרדכי בר"מ אלמנ' מזונות בשמו וז"ל אלמנה לפי דברי ר"מ אפילו בתפס יותר אין לבבע ובן מעמ' מדברי הרמב"ם שכתב אלמנ' שתפס' מטלטלין כדי שתזון מעם וכו' ואחר שכתב בכר זהב ע"מ דס"ל דתפיס' למזונו' מעכיל אפילו בעת מכתובת' ולא מעקינן מינה ופעמ פירושלמי דקא אלא זו וגמרא דידן דקא' אפי' דסקיה מלילה מעות מעמע נמי הכי דאמר' טובת יותר מכתובת' לא מעקינן מינה ובעמ' הוי מעות דלא ידעי' כמה תפיס וכמה מלטרך למזונות כי מעמ יאבד מעם או מעמ תקל' ותלטרך לרפואה אחין לה קבל מזונו' וכיון דתפ אם תפס' יותר הרב' ממזונותיה לא מעקי' מינה אם כן לעם שיש לנו לסבביא הרי לא מלינו בוס שבוע כיולא בזו אמנם אם אחר זמן תאמר שכלו כל המטלטלין שתפסה ותבע לתבוע מזונו' לא יסביק לה עדי עד שתבע' אלא בפחר בידם ממה שתפס ולא כתב' ולא בזבה כלום בבסא מודה הרמ"בם ז"ל הרי הוא כתב דאמר' שבאם נב"ד לתבוע מזונות אין לה מזונו' עד שתבע' ואפי' לדברי הגרוני' שאומרי' דבכל ענין תכן לא תבע בתחל' אפי' כי תביה לאפוקי מיתתי כ"ל דכל כה"ג דעבב' ממון היחומים יותר מן הראוי להבנותה בב"ד דסיינו כדי מזון ל' יום מודו כ"ע דלא יסבי' לה עד שתבע' עכ"ל: ומ"ש ומ"ש הרא"ש ז"ל כתב מתוך דברי הרמ"בם נראה פסוקה כתלמידי ר' יונה וכו' עד וכן מסתבר בפר' הכ' ונשמע לרבינו שבא לחלוק על דברי ר"מ מרוטנבורג' יב' הסכריב' שבוע ונכתב' הרמ"בם דסה מתוך דברי הרמ"בם נראה פסוקה כתלמידי ר' יונה דאמרי' לה חוי מה בידיך ונשמע

אחר מיתה לא מפקינן מינה אכל לפי תקנת הגאונים שכתובה נגבת ממטלטלים הוא הדין נמי מזונות ואפילו לא תפשה ניזונת ממטלטלי כתב הרמ"בם לפיכך אם הניח נשי' רבות אפי' נשואן זו אחר זו כולן ניזונות בשוה שאין דין קדימה במטלטלים והר"אבד כתב דאפי' אם נזונות ממקרקעי אין בהן דין קדימה לפי שאין חיוב המזונו' אלא לאחר מיתו וכבר הגיע שעת הדחיוב לכולן בבת אחת והוה ליה כלוה והזר ולוה ואח"כ קנה שכולן שוין בו והכי איתא בירושלמי כתב הרמ"בם אם הניח בעלה מטלטלי ולא תפש אותן היורש'. נ טלין אותם והם מעלים לה מזונות ואינה יכולה לעכב ולומר יהו המטלטלין מונחים בב"ד שאזון מהן שמא יאבדן ולא יהיה לי מזונות ואפי' התנתה עליו בפירוש שתיזון מן המטלטלין אינה מעכבת אבל אם הניח קרקע יכולה לעכב עליהם שלא ימכרוהו ואם מכרו אינה מוציא מיד הלקוחו שאין האשה והבנו ניזונו אלא מנכסים בני חורין ע"כ ולענין דמי הקרקע שמכרו שביד לרב האי שכתב קדמו הבנים ומכרו בנכסי מועט שהבנו ניזונות מדמים שבידם הכא נמי ניזון מהדמים ולדעת אדוני אבי הרא"ש ז"ל אינה ניזונת מהם (יג) תפשה הרבה מטלטלים בשביל מזונותיה אין מוציאין מידה וקאמ' בירושלמי מהולמים' לה חוי מה שבידך תלמיד ר' יונה אמ' אמרי לה חוי מה שבידי' א"ל ר' יוסי בר בון ר' יוסי שיש לה לישבע לבסוף אפי' חוי מה שבידך לא אמרי' לה וכת' ריב"א דוקא שהדבר ידוע שתפשה פחות מכדי כתובת' אבל אם היורשים אומרים שתפשה יותר מכדי כתובת' צריכה לישבע מה שתפשה ואפילו תפשה פחות מכדי כתובתה אם כא אח"כ ואמ' אכלתי הכל צריכה לישבע ורב נו שמשון כתב אפילו תפס יותר מכדי כתובת' אין צריכ' לישב' וכן יראה מדברי הרמ"בם שכתב אלמנ' שתפשה מטלטלי כדי שתזון בהן בין שתפש' מחיי' ובין שתפש' אחר מיתה אפי' שתפש' בכר זהב אין מוציאין מידה אלא שכותבים להב"ד שתפש ופוסקין לה מזונות ומחשבי' עמה והיא ניזונ' ממה שביר' עד שלא יהיו לה מזונו' יותר או עד שתמות ויקחו היורשי' השאר ע"כ וכן כתב ר' מאיר מרוטנבורק אפי' תפש' הרבה יותר מכתובת' אין מוציאין מידה ואין משביעין אות' אבל אם אח"כ שואלת מזונו' יותר אפי' אם לא תפשה יותר מכתובת' אלא שתפשה יותר ממה שראוי להגבו בב"ד בפע"א דהיינו מזון ל' יום לא יהבינן לה עד שתשבע שמשביעין אותה שלא נשאר בידה ממה שתפש' ולא נתנה ולא נזכרה ממנו כלום וא"א הר"אש ז"ל כתב מתוך דברי הרמ"בם יראה שפוסק כתלמיד רבי יונה שאומר להחוי מה שבידך

(יא) נראה דהמ"ל בתמונו' סי' מ"ל לענו' מתפוחנד ל' ובן פוס בפ"ח מ"ב: ל"ה דאינו' ב"ל ל"ע בכתבים ובתנאי בר"ל לכל בכתבים ל"ל בפנו לקנות פרי סמזונו' בכתוני' ופסק אבם נגי מתפוחנדים:

(יב) ובן פסק בדמ"בגמרא מ"ב ת"ל דאין לם לעשות בלוס תש"ג דלא יכול לגוני' מיל' מקוחות ע"ל סי' ק"ג בסימן מזונות שונות

דאין משביעין אותה ולא דמיא להא דאלמנה שבאה לב"ד לתבוע מזונו' דקאמר הרמ"בם דמשביעין אות' דהתם הכא שאני' באה לב"ד לתבוע כתוב' וזהו שפי' רבי' בדברי הר"אש וכת' אבל לעולם אין משביעין אותה עתה עד שתתבע יותר*

שבידך וכן מסתבר ע"כ אבל לעולם אין משביעין אותה עתה עד שתתבע יותר אלמנ' שבאת למכור מנכסי בעלה למזונות אינה צריכ' שבוע' ולא הכרזה ולא לבא לפני ב"ד מומחין אבל צריכה לפחות ג' אנשי' בקיאים בשומא לפיכך אם לקחה הקרקע לעצמ' בסכום ידוע אינו כלום ואם נתייקר אח"כ צריכ' להחזירו ליורשי' או אפילו לא נתייקר אם ירצו יבטלו המקח ואם טעתה אפילו כל שהוא שמכרה שוה מנה ודינר במנ' מכרה בטל (ש) והאחריו' הוא על היתומי' אפ"ה כשבא לגבו' כתובת' אינ' יכול לטרוף מהלקוחו' שמכר' להם לצורך מזונות' וכתב הרמ"בם וכן אם מכר' בינה לבין עצמה שוה בשו' מכרה קיים וכשיבאו היורשי' להשביע' נשבעת אבל ר"ח כתב אם מכר' שלא בב"ד אפי' הדיוטו' מכר' בטל ומוכרת כדי מזונות הצריכו לה לו' חדשי' והמעו' ישארו ביד הלוקח שלא יתנם לה הכל מיד שמא תינשא או תתבע כתובתה שאין לה ע"ד מזונו' אלא נותן לה מזונו' של ל' יום וכן לעולם וכתב בעל' העיטור ומסתבר דוקא קרקע שאינו ראוי לימכ' דבר מועט אבל מטלטלין בזמן הזה אין למכו' אלא חפין א' לריש מתיבת' כי אמרינן מוכרת לו' חדשי' שלא בב"ד הדיוטות לאלתר דשכיב שאין אדם רוצה שתתבז' אשתו בב"ד אבל מכאן ואילך מוכרת בב"ד אפילו לכמה שני' עד שתטול כתובת' והני מ"לי סתם אבל היכא דיהיב ברשות' לזבוני ואיתזוני מוכר' אפי' שלא בב"ד הדיוטו' ולא בריר לן ומסתב' לעולם אינה מוכר' אלא לששה חדשי' וכל זה אינו אלא כשהיא מוכר' אז לא הרשוה למכו' אלא כדי מזונו' חדשי' אבל מכרו ב"ד אין קצבה לדבר אלא לפי ראות עיניה' מה שהו' תועל' היתומים:

צד כדרך

שחייבין במזונו' האלמנ' כך חייבין ליתן לה מדור לדור בו וכלים להשתמש בהן ועבדי' ושפחו' כדרך שהיו לה בחיי בעלה ואם מכרו היורשי' הבית לא עשו ולא כלו'. אבל אם נפל אין חייבין לחזור ולבנותו ולא עוד אלא אפילו תאמר אני אחזקנו ואבננו משלי כדי שלא יפול אין שומעין לה אלא תדור בו כל זמן שהוא קיים ואם בית בעלה קטן מהכיל אותה ואת היורשין ובחיי אביהן

אביהן היו הבני' שוכרין בתים ועתה רוצים לחזור לדור בבית' או שהיה בעל' שוכר בית ובניו דרין בביתו כשמת אין היורשי' חייבי' לשכו' לה בית שלא התנ' אלא את תהא יתבא בביתי וכיון שהבי' קטן מהכיל תצא היא ממנו ואין צריכי' לשכו' לה בית אחר אבל מזונותי' יש לה וכן אם אין הנכסי' מספיקין לזונ' והיא רוצ' לשבת בבית בעלה בלא מזונו' ובלא תביעת כתובה תשב שאין המזונות והדיר' תלויין זה בזה וי"א שאם הבי' קטן מהכיל שצריכין לשכור לה בית וליתן לה בו מזונותיה משל' אלא שבזה יפה כח היורשים שאם היא אומר' תשכרו אתם ואני אדור בבי' בעלי אין שומעין לה אבל לעול' צריכין ליתן לה או בית בעל' או לשכו' לה אחר וכ"כ הרמ"בם נפל הבית או שלא היה לבעל' בית אלא בשכ' נותנין לה מדור לפי כבוד' וכן מזונותי' וכסות' לפי כבוד' וכן היא מסקנ' א"א הרא"ש ז"ל (ג) ואם היא אומר' תנו לי מזונו' בבי' אבי והיורשי' אומרי' תשב עמנו אין נותנין לה מזונותיה בבי' אבי' א"א רואין כמה תספיק לה אם תשב עמהם כי ברכ' הבי' ברוב' נר לאח' נר למא' (ו) וכיוצ' בזה ולפי זה יתנו לה ואם יש לה טענה שאינה יכולה לדור עמה' מפני שהי' ילדיה והם ילדי' נותני' לה מזונותי' בבי' אבי' משל' וכתב הרמ"ה שאין טענה זו אלא כשאינ' בניה כגון באש' אב או שלא הניח בני' אלא אחיו יורשין אותו אבל אם היא אמם אינה יכולה לטעון כך דגבי אמם ליכא למיחש להכי וחייבים לפרוע בשביל כסף גלגלת' ומס שעליה כדרך שפרע בעלה בשביל' אבל אינם חייבים בפריונה וברפואתה ש"ש לה קצבה ולא בקבורתה כדפירשית לעיל:

צה כיון שחייבים במזונותיה מעשה ידיה שלהן ואם אמרי' לה היורשי' טלי מעש' ידיך במזונותיך אין שומעין להם אא"כ תתרצ' היא וכל מלאכות שהאש' עושה לבעלה עוש' היא להם חוץ ממזיגת הכוס והצעת המט' ורחיצת פנים ידים ורגלי ומציאה ופירו' נכסיה לעצמה צמצמה והותירה ממזונותי' כתב הרמ"בם שהוא ליורשי' והרא"בד הביא הירושלמי שהוא לעצמה אבל אם הותיר' מכסותה ובגדיה לדברי הכל הוא ליורשים כתב הרמ"בם כשבא' לב"ד לתבוע מזונותי' אין מחשבים עמה על מעש' ידיה (ג) עד שיבאו היורשי' ויתבעו' אם נמצאו לה מעשה ידיה נוטלים אותו ואם לאו ילכו לדרכם ואני אומר שאם היורשים קטנים ב"ד מחשבין עמה ופוסקין מעשה ידיה כדרך שפוסקין לה מזונו' ע"כ כתב רשב"ם אלמנה שניזונת מן היתומי' והניח בעלה קרקע והשביחתו כיון שמעש' ידיה שלהן כל השבח שלהן אפילו שכר טרחה אינה נוטלת והרא"בד פי' אע"פ שהיא ניזונת אין השבח שהשביח' הקרקע שלהן שלא אמרו מעש' ידיה שלהן אלא במעש' ידיה הקבועי' כגון טווה או אורג' אבל במלאכ' אחרת שאין דרכה בכך לא כיון שאינה יכולה לשנותה לאותה מלאכה אם עשתה הרי הוא לעצמ' ולענין לשלם ליתומים שכר בטלה של מעשה ידיה יש מחייבי' ויש פוטרי' וכתב עוד ואם אינ' ניזונת כגון שתבעה כתובת' בב"ד דשוב אינה ניזונת והניח בעלה נכסי' מועטי' שאין בהן כדי כתובת' אם אמר' ראו מה שהניח בעלי ואשבי' לעצמי ונתעצלו היורשי' או ב"ד להשביע ולהגבו' כתובת' אפי' השביחו הנכסי' ועמדו על אף זוז השבח לעצמ' אבל השביחו הנכסי' סתם נוטלת כתובת' והמותר ליורשי' וכתב א"א

נן ססק׳ כשמתעסקת וטורחת להשביח את הנכסי׳ ליתומ׳ הכל ליתומים ואם אתה הוספת כשתכוונת להשבי׳ לעצמה אם מטלטלין הם הכל לעצמה כאילו אמרה ראו דבזלכית היא זו ומ״ה אוקימנא בירוש׳ ומה שאמרתם שהכל שהיא כאוכ׳ מן היתומים אפי׳ אמרה ראו לא אמרה כלום דמ״מ מעש׳ ידיה של יתומי׳ הם אף ר״ח כן פי׳ שם ואני אומ׳ מי יוכל לדון עם שתקיף ממנו ומי ישיב את שאלות אבל אם לדין יש תשובה שהרי האשה אינה חייבת לטרוח בממו׳ ולבע׳ לעקור ולנטוע ולא להתעסק ברבית אלא לעשות בצמר ואם רוצ׳ הבע׳ לשנותה למלאכה אחר׳ אינו רשאי שאינה אללנו כעבדים א״נ כפועלים שאמר להם עשו עמי מלאכ׳ היום ולפי׳ מציאתן לבעל הבי׳ אם״כ במציאת האשה דמן הדין מציאתה לעצמה אלא שתקנו שתהא לבעל משו׳ איבה וכדאי׳ ביר׳ בפ׳ מציאת האשה וכיון שכן אם מוגת משל יתומים אם השביחה או הרויחה במעות למה אנו דנין שבח וריו׳ זה כמעשה ידיה להיות ליתומים אלא מן הדין הייתי אומר שכל שהרויחה לעצמה ומשלמת ליתומים כמו שנתקלקל ממעשה ידי׳ כפועל ששכרו ב״ה לעשות עמו שמציאתו לעצמו ומשל׳ תנר בטלה לב״ה ואיפס׳ שהאשה אינה משלמ׳ אפי׳ שנר בטל׳ שכל שהי׳ עוש׳ אמר׳ שמעש׳ ידיה לבעל א״כ שכופ׳ לעשות שכל אם כשבטלה ולא עשתה אינה חייבת לשלם וכדמוכח שמעתא בפ״ב דייני גזלו׳ במי שהנך בטלה לא״כ שפוסקין לה מזונות ואין מחשבין עמה מעשה ידיה ולענין אם שטכינן אם אמרה ראו משתבר׳ כדברי רש״י דלאו דוקא בב״ד דה״ה בפני עדים או אפי׳ יחד׳ אם גילוי דע׳אן דבר מוכיח כמעש׳ דרב ספר׳ והדין נותן שהרי כשהשביחו נכסים מתנ׳ נכסי׳ מדין מחילה נגעו בה וכדאמר אביי בפ׳ המפקיד האם ידע וקא מחיל וכיון שכן כל שיש הוכחה שאינו מוחל דין וכ״ש שאינו צריך להתנו׳ בפני ב״ד שכל עקרי׳ ב״ד לא שתקי לא במתני׳ ולא בבריתא אלא שאני רואה שרבינו הגדול הר״מ המקום יהיה בעזרו אמרה מתוך הירוש׳ וכתב גירסת הירו׳ כן א״ר לא אמר׳ בב״ד ופי׳ לא שם אמור׳ וכן הוא בספרים שלנו אבל בפי׳ ר״ח ה״ר אני אם אמרו כמאת ראו לא אמרו בב״ד וכן האשה שאמרה אמר רבי אמי לא אמרה בב״ד ואם הגירס׳ כן פירושו בהשך ולומ׳ דאמרו ואמר׳ שניט במשנתינו אין צריכין לומ׳ בב״ד והגירסא האת נראית יותר לפי שמוסכמת עם הגמ׳ אלא שהזכירו אמירה בב״ד כלל ואפי׳ לגירסת הספרים שלא גרסי בין ביורשים בין באשה כן וכן הגירס׳ בספרי׳ אם אמרו ראו א״ר לא אמרה בב״ד וכן שאשה א״ר לא אמרה בב״ד ואם אין נכסים מועטים היא מן השתם בלא אמירה גילוי דעת שאינה לזון מן היתומים דאמרן הוא בדברי רש״בם איפסר הוא״ל וכפק מבוארים דמר וכ״ש שהסכים על דברין ה״ר סרן ואע״פי שיש לבעל הדין לחלוק הרי אנו כופפי׳ ראשנו להסכמת׳ ולאמר׳ כב׳ שורו זקנים ויושבי ארץ אשר בית ישראל נכון עליהם אלא שאני רואה דבריך מורי ה״ר אלעזר ככוכים ומסכימים אל האמת דכל שלא אמרה ראו מן הסתם הורים להשביח נכסי היתומים השבח הוא לה מטורחת ומשבח לאם ואפי׳ לדברי רש״בם אני אומר דלכאורה יש לחלק בין זוזי למטלטלי׳ שבריכי׳ שומא דבזוזי תפיסתה תפוס׳ במורם לפרעון כתובת׳ דלא צריכי שומת אבל מטלטלי׳ דצריכי שומא עד שישומו אותם לה ב״ד הרי הם של יתומים אלא שיש לי לומר לפי דבריהם דמ״מ אע״פ שאי׳ תפיסת׳ עושה נבית גמור לפ״ה אבן הסדי דאף היא רוצה לעכבם בכתובת׳ ולהתעסק בהם ובלא תזון מן היתומי׳ מעת׳ וכיון שכן אין מעשה ידיה שלהם וה״ל כאמר׳ בב״ד ואני כבר כתבתי מה שכ״ל בדין מעשה ידי׳ בכענין זה ואע״פ שאי׳ דעתנו מכרי׳ את הסרים שהם אמרו והם יודעי׳ אליזה טעם אמרו ויש לנו לעשות אמן על דבריהם אלא שאנו כמלקטים שבלים אחריהם עכ״ל:

א״א הרא״ש ז״ל משמ׳ מתוך לשונו שאינ׳ נוטלת בשב׳ כלום ונ״ל דדוק׳ אשה יורש׳ ואהיו הוא דמחלי׳ אהדדי אבל אשה שאינ׳ יורש׳ היא אצל הבנים כיורד בנכסי׳ אחר ונוטל׳ שכר טרחה ׳א שידה על התחתונה ליקח בשדה שאינה עשויה ליטע את ההוצא׳ אם השבח מרובה ואם הן מעו׳ אינה נוטלת אלא שכר טרחה דבר מוע׳ כיון שלא קבלה עלי׳ אחריו׳ וגם מ״ש אם לא היה בנכסי׳ כדי כתובת׳ והיא השביחתן שנוטל׳ כתובת׳ מאותו השבח לא נהירא דכיון שהשבח ליתומים משום שלא אמר׳ ראו והשביח׳ סתם אינ׳ נוטל׳ת כתובת׳ מאותו שבח וגם מ״ש אם אמרה ראו שנוטלת כל השבח לעצמה לא נהירא אלא בין אמרה ראו בין לא אמר׳ ראו כל השבח ליורשי׳ (ז) ולא תטול ממנו כלו ואפי׳ כתובת׳ לא תגבה ממנו אלא שנוטלת שכר טרחה וידה על התחתונה ליקח בשדה שאינה עשויה ליטע ההוצא׳ אם השבח מרוב׳ ואם הן מעות אינה נוטלת אלא שכר טרחה:

צו אין האלמנה גובה כתובתה אלא בשבוע׳ לפיכך אם מתה קודם שנשבע׳ אין יורשיה יורשי׳ כתובתה שאין אדם מורי׳ לבניו ממון שאין יכול לגבותו אלא בשבוע׳ אבל נתגרשה וכתה בניה נשבעין שבוע׳ שלא פקדתו ונוטלין

בסוף פ׳ הנשבעין בנשבעים ומתה אבל מתה ולא נשבעה אין יורשין נוטלין כתוב׳ דאין אדם מוריש שבועה לבניו וכ״פ הרמב״ם בפ״ט מהלכו׳ אישות מתה האלמ׳ קודם שתשבע אין יורשיה יורשין מכתובתה כלום שאין לה כתובה עד שתשבע וכ״כ הרא״ש עוד בתשובה כלל נ״ח וז״ל אמנם אם נשבעה האלמנה על כתובת׳ ועל נדוניתה אלא גבתה ומתה וגם לא פרעה בעלה מן השבוע׳ כאלו כשמתה נתחלקה שעבודה מן הנכסים יורשי׳ לא היו יכולי׳ לגבו׳ מכתובתה ונדוניתה כלום כיון שנתחייב׳ שבוע׳ ולא נשבע׳ כמו שכתבתי למעל׳ דאין אד׳ מוריש שבוע׳ לבניו נמצא שאין יורשי׳ מאמן כלו׳ אלא את אביהם הן יורשת וגם מה שהכניסה האלמנה קודם שנשבעה על כתובת׳ אינו כלום עכ״ל:
כתב הרי״בש בתשו׳ סימן תל״ב מה׳ קודם שתשבע אין יורשי׳ גובין מכתובת׳ כלום ומיהו אין קורעי׳ הכתובה אף ע״פ שאין מגבין כדאית׳ בפ׳ כל הנשבעין (וה״ה גם ה״ס סי׳ ק״א לענין אלמנה) אמנם אם יש בכתוב׳ נאמנות בין ממנו בין מיורשיו יורשים גובין כתובת׳ אע״פי שלא נשבע׳ ואפי׳ לדברי האומ׳ דאין שום נאמנו׳ מועי׳ נגבי יורשי׳ מוד׳ היכא דמתה ולא נשבע׳ ונתן טע׳ לשבח דב׳ וכ״כ הרא״ש בתשו׳ אף הרז״ה שהוא חולק על הרי״ף ופסק שאפי׳ בפוטר ממנה כעין משנתינו אין תנאו מועיל ודאב׳ שחולק עמהם׳ קאי מוד׳ הוא בפוטר שיש בו נאמנו׳ ומת לוה בחיי מלוה ואח״כ מת מלוה שהיורשין נשבעי׳ שבוע׳ יורשי׳ דהיינו שלא פקדנו אבא דקרי קולי לא עבדינן קולא דהב׳ שאול והולא דרב ושמוא׳ ובכי הא לכתחל׳ עבדינן כר״א ונכון הוא עכ״ל וכ״ד הר״ן בתשובה ועיין עוד שם · עיין במרדכי פ׳ שבוע׳ הדייני׳ ופ׳ הזקת ובמהרי״ק שורש נ״א ועיין בת״ה בש״ם נ״א (ח) אמנה שנפאת ואח״כ באה לטרוף לקוחו׳ בעד כתובת׳ על בעלה הראשון בתשובו׳ שבסו׳ספר נשים · כ׳ הר״שם בתשו׳ כלל ל״ז סי׳ ג׳ כיון דכתובה בידה גובה כתובה׳ לעול׳ ותשבע אע״פ שיוצא׳ תחת בעלה וכ״כ הרמב״ם בפי״ו וסו׳ · מימרא בפ׳ הכולח: **וכתב** הרמב״ם בפי״ג עם מלוה ולוה על הסיה דאין מזקקין לנכסי יתומי׳ קטני׳ אשה שתובעת כתובת׳ בין אלמנ׳ בין גרושה מעמידין להם אפטרופוס ומזקי׳ מהן האשה כדי שיהיה להם כלום שתתבע בו האשה נאה׳ לפיכך אם קבלה ונשאת ואח״כ באה לתבו׳ כתובת׳ אין מזקקין לה עד שיגדלו היתומי׳ שהרי אין לה מזונו׳ והרי נשאת : הורו מקצת הגאוני׳ שאם היו נכסי׳ כנגד כתובת׳ בלבד או פחותי׳ ממנ׳ אין מזקקין לה שהרי אין כאן זכות ליתומי׳ ולא הגו לזון האשה עכ״ל: **וכתב** ה״ה שהתכוון גומ׳ שאות׳ הגאוני׳ לא כיוונו לפסק הלכ׳ שאלא הגו לזון האש׳ ודעתו לחוס ויה דעת האחרוני׳ וכ״כ הרשב״ד ועיקר עכ״ל · וכ׳ הרשב״א בתשובה דאפי׳ היא זקנה שאינה ראויה להנשא מזקקין לה ו ומצאתי כתו׳ בשם הר״אש על מעשה שאירע אפי׳ נשא׳ כב׳ מגבין אותה אפי׳ מיתמי׳ דהא דאין מזקקין לנכסי יתומי׳ היינו משו׳ חשש לגררי כדא׳ הונא ולכתוב׳ מגבין נמו׳ היכא ואף לדע׳ הרמב״ם והמג״ב שפירשו טעמ׳ דהיכא שיהי׳ לה במה לזונם ואם קבלה ונשא׳ אין מזקקין לה עד שיגדלו היתומי׳ היינו כשים לחוש לגררי אף עתה שאנו מגבין כתובו׳ האלמנו׳ שקדשו בעניין ולא חיישי׳ לגררי לא גרע מגביית שטר חובו׳ דמגבינן מיתמי׳ בדליכ׳ למיחש לגררי ועוד שאשה זו כבר הגבוה ב״ד קצת כתובת׳ ולא הספיקו להגבות השאר עד שנשאת הילכך מגבינן לה השאר עכ״ל ורש״י בפ׳ שום היתומי׳ ובפ׳ הכות׳ ש פי׳ טעמו׳ היכא בע״מ ולפי פירושו אפי׳ קבלה ונשא׳ מזקקין ונראה כתבו הר״ח מפר׳ כהרמב״ם וכן בערוך ובירו׳ והכי נקטי׳ דין אלמנה שנשא׳ נאה׳ והכניסה לו נדוניא ולא נשבעה על כתובתה ומתה עיין במרדכי פ׳ הזקת וס׳ מי שמת דין מי שהיה לו פקדון ביד א׳ ובפני אשתו צוה ליתנו לפלו׳ ושתקה ואח״כ הלך בבי׳ על מבעבהון אח״כ שהכביד עליו וחזר לצוו ליתן אותו פקדון לפלו׳ ההוא ומ׳ מיהת אשה זו לא הויא מחא׳ מרדכי בפ׳ הכו׳: **כתב** הרי״בש בסי׳ קס״ט לפי מה שבא בשאלה שלא עשת׳ גוביינ׳ מכתובת׳ אלא שהיה׳ מוכרת מהנכסי׳ והבן והבנ׳ היו מיטפלים בנכסי׳ אין טענ׳ בן בתה שבא לכחזי׳ בנכסי׳ מכח מתנ׳ לאם זכתה כלום במה שטען שהנכסי׳ הם של אמה שהיו לה מטורה מעש׳ ידיה שהרי כיון שהיתה מוכ׳ מהנכסי׳ מעשה ידיה ליתומים וגם מותר מזונותי׳ שהבעל הי׳ יכול לטעון שמציא׳ ונלאה שהרי מציאת׳ לבעלו׳ כמו שמבואר בר״פ אלמנה נזונת אמנם זהו במה שבידה כגון הא דאמרי׳ בפ׳ חזק׳ י באשה שנושאת ונותנ׳ בתוך הבית והיו אונות ושטרו׳ יוצאין על שמה דאמ׳ שמואל מודה לי אבא שאם מתה על האחים להביא ראיה אמנם זהו בתוכו׳ ושטרות היוצאות על שמה אבל בכאן שהנכסי׳ נשארו ברשו׳ הבן והבת שהיו גדולים והיה כל הנכסים בחזק׳ יורשיו ואין לאלמנה זכ׳ בהם אלא במה שקנתה והשטרו׳ יוצאות על שמה שהם היא נושאת ונותנת בנכסי׳ עליה להביא ראיה בחייה שהם שלה אם שקנת׳ ממנון שירשה או ממציאת׳ ואם מתה אין יורשים צריכים להביא ראיה אע״פ שנושאת ונותנ׳ בנכסים כמו שכתבתי למעלה והטענה שטען בן הבת שכבר נשבעה לפני ב״ד ואבדה שטר השבוע׳ באותם הגזיר׳ ולריחוק המקום א״א לו להביא עדים אינה טענ׳ שעליו להביא ראיה ואם לא הביא השפיד והשתמש ודאי עכ״ל: **כתוב** בתשובות הרשב״א סי׳ תת״כו על אלמנה שפרע לה היורש קצת כתובתה וכ׳ השאר עליו בשטר חוב לזמן והחזירה לו כתובתה ולא נשבעה שבוע׳ אלמנה ומתה והיורש טוען שהוא יורשה מלד שלא נשבעה ירצה שהדין פשוט שאין בטענתו ממש לפי שפרע מקצ׳ וזקף מקצ׳ ויכול הם יורשי׳ לטעון כיון שנתפשר עמה וזקף זה במלוה שתמה דעילתה כבר נשבעה או מחלת לה השבועה שכל

צו אין האלמנ׳ גוב׳ כתובת׳ אלא בשבוע׳ משנה בפ׳ הכותב (דף פז) ובפ׳ הכולה · (דף לד) כ׳ הרמב״ם ומה שאלת מי זהו נוסח שבוע׳ אלמנ׳ אם באה לגבו׳ כתובת׳ מדירים אות׳ בב״ד ומחמו׳ עליה מקל׳ פירו׳ כגון בשר ויין וכיוצ׳ בהם אם נטלה משל בעל כלו׳ בין בחייו בין לאחר מותו ואם נטלה כלו׳ תאמ׳ אם נטלה אלא כן וכן ולא תאסור עלי׳ כל פירו׳ שאם עשתה כן אין האיסור חל לפי שאי אפש׳ לחיו׳ בלא שום פרי וכדאמרי׳ בר״פ אלו נדרים בני קונם עיני בשינה ושבועה בנקיטת חפץ בב״ד ליכ׳ באלמנ׳ שהרי שנינו בפ׳ הכולה כמנעו מלהשביע ויש מי שאומ׳ דמדירין אותה בב״ד ועוד משביעין אות׳ הון לב״ד שלא בנקיט׳ חפץ והיינו דא״ל רב יהודה לר׳ ירמי׳ בירא׳ אדרה בב״ד ואשבע׳ חוץ לב״ד ואני סבו׳ דאין צריך אלא או זה או זה פי׳ זה שידלו היתומי׳ ורב יהוד׳ הכי קאמ׳ לר׳ ירמי׳ אדרה בב״ד אם ירלו היתומי׳ או אשבע׳ חוץ לב״ד ושלא בנקיט׳ חפץ אם ירלו יות׳ היתומים בכך עכ״ל · והיא בתשובו׳ להרמב״ן סי׳ מ״א ויתבא׳ בס״ם זה : ומ״ש רבי׳ לפיכ׳ אם מתה קוד׳ שבוע׳ אין יורשי׳ יורשין כתובת׳ שאין אדם מוריש לבניו ממון שאין יכו׳ לגבותו אלא בשבוע׳ בפ׳ כל הנשבעין (דף מח) תנן וכן היתומי׳ לא יפרעו אלא בשבוע׳ ואמ׳ בגמ׳ דהכי קתנ׳ היתומי׳ מן היתומי׳ לא יפרעו אלא בשבוע׳ רב ושמואל דאמרי תרויהו ל״ש אלא שמת מלו׳ בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלו׳ לבני לוה שבוע׳ ואין אדם מוריש שבוע׳ לבניו ומשמ׳ בגמ׳ בהדי׳ דה״ה לכתוב׳ דמתני׳ עלה נדתקן מתה יורשיה מזכירי׳ כתובת׳ עד כ״ה שנה וכן נדתקן כשה את הראשונה ונת׳ כשה שניה ומת הוא אחרי׳ ויורשי׳ קודמין ליורשי הראשונה ומוקי להו בנשבעה ומתה וכ״כ הרי״ף בריש פ׳ מי שהי׳ נשוי ובסוף פ׳ הכות׳ על המשכין שהו׳ אוקימנא

(ו) וכי הוא במרדכי פ׳ מי שמת דף רל״ם כ״א ובשו׳ בתלמו׳ שהשבית׳ הנכסין ויוצאת ביתר׳ שגוו לה מנות והסבירה שהקדשכל ליתומי׳ ... נראה לא בקי׳ ולא תזוני׳ בן השבת גם את השבית בעלה לא הנגש בכתובתה כי כבר הוליא׳ הכל ומזונותי׳ ...

צו (ח) ונת״ם סי׳ ק״ט שמלא דא״ג דאין אדם מורים ...

(ג) בין הוא נהדרי שנת לקונתו ע״ד וא״ל שנך שו׳ נ״ט שנת שקרי ימים

נשבע׳ והשיב אם היה הבן קטן בשעת פטיר׳ אביו הדין עמו לפי שהיא לא נשבעה לא בתחלה ולא בסוף ואע״פ שיורשי הבעל השני טוענין שנשבע׳ אין שומעין להם שאין לה זכות בנכסי׳ אא״כ נשבע׳ ואם מתה קודם שתשב׳ פקע זכות׳ ועוד שאלמנ׳ זו היתה צריכה לשום אותו קרקע בבי׳ דין של הדיוטו׳ מיהא ואם לאו לא עשתה כלו׳:

וכו״ש אבל נתגרשה ומתה בחייו נשבעין וכו׳ נראה שהטעם מדאסיקנ׳ בפרק שום היתומים דהלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דאמ׳ דטעמ׳ דאין מזקין לנכסי יתומים הוי משום דחיישי׳ לצררי אתפסה ובנתגרש׳ ליכא למימ׳ הכי ואם כן בחייה היתה גובה בלא שבועה וה״ה הרמב״ם בפ׳ י״ו וא״א א״כ ליכ׳ למימ׳ הם אין אדם מוריש שבועה לבניו וע״מ צריכים לישבע שלא פקדתנו וכדתנן בפרק הנשבעי׳ וכן היתומי׳ מן היתומי׳ לא יפרעו אלא בשבוע׳ שלא פקדנו אבא ושלא אמ׳ לנו אבא ושלא מצינו שטר בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע וכמו שיתבאר בח״מ׳ וכן מבואר בגמ׳ ס״פ הנשבעין דמותיב לשה דאמרי רב ושמואל דאין אדם מוריש שבוע׳ לבניו מדתנן בשבוע׳ נדר ושבוע׳ אין לי עליך

ונוטלין ואפילו מיורשיו אם מת אחריה אבל כל נכסיה בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל יורשיה יורשין אותה אפילו נתאלמנה שאינ׳ צריכ׳ לישבע עליה׳ ומה שבוע׳ נשבעת שלא התפיס׳ הבעל צררי בחייו ולא תפשה היא משלו כלום והרמ״בם כתב שצריכה לישבע גם כן שלא מחלה לו כתובתה או שלא מכרה לו ונראה שאם כתובת׳ בידה אינה צריכ׳ לישבע על זה שאילו מחלה לו או מכרה היתה מחזרת לו הכתוב׳ ואם היורשי׳ קטני׳ והאפיטרופסי׳ רוצים להשביע׳ והיא אומר׳ שאינ׳ רוצה לישבע עד שיגדלו בניה כי שמא הם ימחלו לה או תתפשר עמהם כתב א״א הרא״ש ז״ל בתשוב׳ אין שומעין לה אלא לא תטול כלום עד שתשב׳ ושאלת אלמנה שאומרת בעלי נתן לי מנה קודם מותו במתנה גמורה על מנת שלא יכנס לי בכתובתי ועדים אין לה

תשובה

שלא לערער על מה שהגבו ב״ד כתובה לאמו לפי שבשעה היה אז קטן ולא העמידו לו אפטרופו׳ והשיב דלאו בדוק׳ אמרו שמעמידין אפטרופו׳ על היתומי׳ אלא להקל על ב״ד אמרו שלא יצטרכו הם לטעון בשביל היתומי׳ ולטרוח ולחפש בעד זכות׳ אם רצו ב״ד שלא למנו אפטרופו׳ אלא שיהיו הן עצמם משתדלי׳ לטעון להם ולטרוח ולחפש אחר כל זכות׳ אין לך אפטרופוסין יפים מהן עכ״ל: ומ״ש רבינו אבל כל נכסיה בין נכסי מלוג בין נ״צ יורשיה יורשין אותה אפילו נתאלמנה וכו׳ אינה צריכ׳ לישב׳ עליהן אריסא קאי שכתב שאין האלמנ׳ גובה כתובת׳ אלא בשבוע׳ ונגרושה נמי יורשים צריכין לישבע שלא פקדתנו וקאמר דהיינו דוקא כתובת׳ דהיינו מנה ומאתים ותוספת אבל נכסי מלוג ונ״צ אינה צריכה לישב׳ עליה׳ ודין זה מבואר בדברי הרמב״ם בפי״ח מה״א וז״ל פי׳ נכסי׳ לבעל לעצמו ואין ליורש בהם כלום והנכסי׳ עצמם שהם נדונתי׳ נוטלת אותה בלא שבועה ואין ליורשי׳ בהם דין לעולם אלא אם כן הותירו בחיי הבעל והיו נ״צ שהשומה לבעל ואשתה האלמנ׳ בלא שבוע׳ יורשי׳ יורשי׳ כתובת׳ אע״פ שהיא נ״צ

וכו׳ אבל יורשין משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשות׳ ומשני לצדדין קתני אותה באלמנ׳ ויורשיה בגרוש׳ ופיר׳ רש״י אותה דקתני יורשין משביעין אות׳ מיתוקמ׳ אפי׳ באלמנ׳ אבל ואת יורשיה דקתני מוקי לה רב ושמואל בגרושה אם גירשה זה נתחייב לה כתובת׳ בלא שבוע׳ שהרי פטורה היא מן הנדר ומן השבועה ומתה בחייו ואח״כ מת הוא דס״ל נחלת מלוה בחיי לוה שבשמתה היא יש לה ממון גמור עליו בלא שבו׳ לפי׳ הורישתו לבני׳ ויורשי׳ הבאי׳ ליפרע מיורשי׳ צריכין לישבע כדתנן היתומי׳ מן היתומי׳ לא יפרעו אלא בשבועה וזהו שלא כדברי הרא״ש בסימן אלף ול״ג (ועיי׳ דיני שבועה זו בח״מ) כתב הרשב״א אלמנ׳ שנשתתק׳ ובאה לגבו׳ כתובת׳ וצריכ׳ שבועה ונבדקה והיא רומז׳ ומכירין ברמיזותי׳ שלא נטלה כלום משל בעלה מהו לסמוך על דבר זה תשובה אם שומעת אע״פ שאינה מדברת דכפקחת היא לכל דבריה׳ וכדתני׳ מדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר זהו אלם הא וזה כפקחים לכל דבריהם וא״ע שהיתה פקחת מעיקר׳ ונשתתקה לכשורה לא גרעה מאלם מעיקרו כדמשמע בפר׳ מי שאחזו דלא גרע פקח ונשתתק מאלם מעיקרו ובלב׳ אחר בדיק׳ ונקבר׳ דלאו דעתא שניתא׳ הוא ולא שהלך אחר רמיזותיו אלא שרכנת הראש דהרכנת הראש כדיבור וכדגרסי׳ בירו׳ עד שישמעו את קולו א״ר מנא היא שמיעת הקול היא הרכנ׳ הראש ומ״מ כל שצריכ׳ שבוע׳ ואינה מדברת אין תשבע שאפי׳ בדקנוה ושאלנוה אם נטלה כלום והרכינה בראשה שלא נטלה והשביענו׳ נפרי׳ אחרים שמא לא נתכוון בהרכנ׳ הראש לאמת אלא להשיב כל שאינה עליה מפיו לא שבוע׳ ולא אמן ואפי׳ בשבוע׳ האלה כן דהא י׳ בין בשוט׳ בין בשמיע׳ קול אלה כתיב ואפ״ה בעי׳ דאמ׳ אמן אלא שקבול בעיני׳ דשבוע׳ הבא ליפרע מנכסי יתומי׳ שאינה תורה אלא משום תקנת היתומי׳ אם היא נשבע׳ אפי׳ אחרי׳ בשבוע׳ האלה כל שאינה יכולה לישבע ולטעות אמן כאן משביעין אותה ונוטלת כדי שלא תפסיד כתובת׳ וכדוכית׳ ותדע לך דשבוע׳ זו קלה דאפי׳ מת לוה בחיי מלוה ואח״כ מת מלוה היתומי׳ נוטלים מן היתומי׳ בשבוע׳ שלא פקדנו אבא כדברי ר״א כדי שלא יפסידו יתומי מלוה את חובם אלא דרב ושמואל פליגי על זה ואפ״ה דייכא דעבד כר״א עבד אבל לא עקרי׳ להא דרב ושמואל משו׳ כבוד׳ ואפ״ה אמרו הבו דלא נוסיף עלה ועוד דלאו שבועה דוקא שהריכום שהרי נמנעו מלהשביעה ומגבין לה בנדר והילכך אפש׳ לו׳ דשבוע׳ האלה הני כל שאי אפש׳ שלא בהכי ואע״פ שיש לבעל הדין להלוק עלי בזה כך יראה לי ולענין הק׳ זהב שמחל׳ מחמת עונש השבוע׳ אע״פ שמאלו לבסוף שהבעל מחל לה על כל מה שתפסה משלו כנ״ל כמו שכתבת דמה שמחלה מחלה ולא שייך בכי הא מחילה בטעו׳ מקות׳ טעמי׳ שאמרת ועוד שמתנת ירא׳ עונש השבוע׳ ו בא׳ לגבות אותו כך מכתובת׳ ובאמת לולי שעשתה כן אם נטלה כלום משל בעל חל עליה עונש השבוע׳ שהיא נשבע׳ שלא נטלה והיא כבר נטל׳ ואין מחילת הבעל פוטר׳ מעונש השבוע׳ שנשבע׳ שלא נטלה ועוד מאן לימא לן שהיא לא ידעה באות׳ מחילה אני אומר ידעה ולא רצה במחילתו וע״כ כהתה מכתובת׳ מה שנכתה ואפי׳ טענה היא שלא ידעה עליה להכי׳ רחיה וכ״ב שהיא עצמ׳ אינה טוענת כן דהא שתקל מילול׳ ואם הם עשו מעשה הפך מזה שבא להם שבבר הורו זקנים עכ״ל: וכתב עוד שאלת אלמנ׳ שגבתה כתובת׳ שלא בשבוע׳ בערכאו׳ של גוים ויש בשטר כתובתה נאמנו׳ ועם כל זה לבה נוקפה שלא יאמרו עליה שגבתה שלא כדין ורלתה עכשיו לשבע בב״ד שבועת אלמנה ולא רצו היתומים לבא לפני ב״ד בזמן השבועה תשובה אשה זו שבאה להוליא עצמה מחשד תבא עליה ברכה ושבועת האלמנ׳ לא הלכה מפני שכב׳ גבת׳ ויש לב״ד להזקק לה לשלוח אחר היתומי׳ להשביע׳ בפניהם ואם לא ירצו לבא ישביעוה ב״ד שלא בפני היתומים ואף אם לא רצו ב״ד להשביע׳ שלא בפני היתומי׳ אם עמדה ונשבע׳ בפניה׳ נשבע׳ וכדגרסי׳ בפ׳ השולח עודה רב בקופלת ויש מי שפיר׳ דילאה בשבוע׳ זו אפי׳ להגבות׳ כתובת׳ ע״י שבועה זו א״עפ שיש מפרשי׳ בע״א מ״מ זו שבאה לישבע כדרכ׳ אחר שנטל׳ כתובת׳ די לה בכך (ג) ועוד כי מדין הגמר׳ אינה נשבעת אלא חוץ לב״ד ועוד כי לדעת ר״ח והרי״ף אינה צריכ׳ השבוע׳ כל שהאמינ׳ הבעל: וכתב עוד בסי׳ אלף וש״ט אלמנ׳ שתבע׳ כתובת׳ בב״ד ונשבע׳ ולא הספיקו להגבות׳ כתובת׳ עד שמתה ויורשי הבעל טוענין כבר גבתה בב״ד אחר אחר שנשבע׳ מיד והשיב הדין עם יורשי האלמנה שהרי שטר כתובת׳ ביד׳ ואלו לגמוע׳ שטרך בידי מאי בעי: וכתב עוד הרשב״א שנשאל על יתו׳

ואם יש בהם מותר השות׳ ליורשי הבעל עכ״ל: וכתב הרב המגי׳ ביאור דברי רבינו הוא בחוקת הנכסי׳ שהכניס׳ לו הם בעין קיימי׳ וכבר נתבא׳ בפ׳ י״ו שאם נקיים׳ לה קרקע או מטלטלין שלה קיימי׳ שגוב׳ אותה בלא שבוע׳ שיורשיה יורשי׳ הגדולי׳ וזה פשט׳ ואם היה בהם מותר חוזר ליורשי הבעל אבל ודאי אם כלאבדם הגדולי׳ או אם נפחת׳ ובאה לגבות מן היורשי׳ צריכה היא לישבע ואם מתה בלא שבוע׳ ודאי אין יורשי׳ נוטלין (ח) דלא עדיף ממוה דעלמ׳ שאין אדם מוריש שבוע׳ לבניו כמו׳ פרק י״ו מהלכ׳ מלוה ולוה וכן מבוא׳ בעיטור ודברי׳ ברורי׳ הם עכ״ל: * (ב״ח) וכתב הרמב״ם בפ״י ייחד לה קרקע וכו׳ עד נוטל׳ אלא ממה שיורשי הנכסי׳ ואם דעדי הבעל וכו׳ דהוא אם נתבדו נכסי נ״צ ולקחו נכסי מטלטלין אחרים וכו׳ אלו שהיו מנכסי נ״צ כן נוטלתו בלא בגרים וכ״כ שכי ב״ש ופי׳ ק״ט: כתב הרשב״א על אלמנ׳ שנשבע׳ בפני ב״ד של ג׳ אח׳ מהם קרוב לחבירו והשיב דמה שנשבע׳ לא נשבע׳ שהרי צריכה לישב׳ בב״ד ואין כאן ב״ד והא דגרסינן בפרק השולח מדיר בב״ד ונשבע׳ חוץ לב״ד דמשמע דאפי׳ נשבע׳ שלא בב״ד הוי׳ שבוע׳ ליתא דהיכ׳ מאן דמפר׳ דחלוייה א״ל דליעבד מדיר בב״ד ועוד נשבע׳ חוץ לב״ד ואיכא מאן דמפרש דה״ק עשה לה מה שירלו היתומי׳ או ידרים בב״ד או תשבע׳ שלא בנקיט׳ חפץ שלא בב״ד איזה מהם שירצו היתומי׳ ולזה דעתי נוטה ולפיכ׳ צריכ׳ היא עוד להיו׳ נודרת בב״ד ולאסו׳ עצמה בכל פירו׳ חוץ מפת וכיוצ׳ בזה אם נטלה משל בעל כלום עכ״ל: ועיין בתשובו׳ להרמ״בן סימן מ״ח (ד) ומה שבוע׳ נשבעת שלא התפיס הבעל צררי בחייו זה פשוט בכמ׳ מקומו׳ דמשו׳ הכי חפשא משביעין לה: וע״פ ולא תפסה היא משלו כלום פשוט הוא וכן נראה מדברי התוספות בס״פ מי שמת: וע״ש בשם הרמב״ם שצריכה גם כן לישבע שלא מחלה לו כתובתה או שלא מכרה לו הוא בפרק י״ו מהלכו׳ אישות: ומ״ש רבינו ונראה שאם כתובת׳ בידה אינה צריכ׳ לישב׳ וכו׳ אינו מוכרח שבכבר אפשר שכתבה לו שטר מכר או מחיל׳ ולפיכך לא חשש ליקח עידיה שטר הכתוב׳: כתב הר״אש בתשוב׳ ראש כלל פ״ה האידנא שאנו מגבין כתובו׳ לכל יורשי האלמנו׳ שקדשו ולא חיישינן לצררי ואנו סומכי׳ על תירץ הר״ם מייכ״ביל שתירץ דהיכ׳ דמית פתאו׳ ולא נוה לביתו לא חיישינן לצררי וכן היה דן רבנא אפיר (ה) והיה נותן סעד לדבריו לסמוך על אותו תירוץ יותר מב׳ תירוצי׳ אחרים שתירץ ר״י כי האידנא כתובו׳ כשותיא ערוזו׳ ולא שכיח האידנא התפסת צררי עכ״ל ותירץ הר״ם מייכ״בול הוא בתוספות ס״פ מי שמת ורש״י פירש בפ׳ שום היתומי׳ דחיישינן לצררי היינו שמא בשעת מיתה אתפיס צררי ומלאתי כתוב על דבריו שמשמע מתוך פירושו דנקטי׳ מית׳ זמן ארוך אין לחוש לכך ואפי׳ אלה וכתיי״ר למות כיון שנטרפ׳ חזר ונטל הצררי לפי פירוש זה אם נסרב או מת מיתה חטופה או נטרפ׳ דעתו אין לחוש לצררי עכ״ל: ואם היורשי׳ קטני׳ והאפטרופוסים רוצים להשביע׳ והיא אומר׳ שאינ׳ רוצה ליש׳ עד שיגדלו בניה וכו׳ כתב א״א הר״אש ז״ל אין שומעין לה וכו׳ כלל כ׳ סי׳ ג׳: עוד תשוב׳ לו ושאלת אלמנה שאומר׳ בעלי נתן לי מנה במתנ׳ וכו׳ ג״ז בכלל הנזכר סי׳ ב׳: כתוב בתשובו׳ הרשב״א סי׳ אלף וע״ב שנשאל על אלמנ׳ שתפסה מטלטלין שנשארו בידה אחר מות בעלה אם נאמנת לומר בעלי נתנם לי או מכרם לי ובחייו תפסתים והשיב אם מטלטלין אלו היו ידועים לבעל וי״ש עדים שהם עדיין תחת ידה אינה נאמנ׳ אבל אם אין עדים שהיו של בעלה או שאין עדים שישנן תחת ידה נאמנת משום מיגו: ובתשובו׳ להרמ״בן סי׳ ל׳ ולענין פ״א שטענו אפטרופסי׳ אם טענה שהבעל נתנה לה הדין עם האפטרופו׳ שהשטר אינה נקנה אלא בכתיב׳ ומסירה ואפי׳ ליכא עדים וראיה דהא לא שייך בשטרו׳ מיגו וכמ״ש הרי״ף בפ׳ הכותב במלוגה דשטרי עכ״ל ומי׳ אם אומרת שנתנו לה במתנ׳ ש״מ משמע דהאמנ׳ לדברי הרמב״ם והרא״ש השוברי׳ שאם נתנם במתנ׳ ש״מ אנ״ל קני לן איסו וכל שעבודא דאי׳ ביה וכמו שיתבאר בט׳ ח״מ: (ו) כתב עוד הר״אש בתשו׳ כלל כ״ו שאלת לאה אבד׳ כתובת׳ ובא ב״ח של שמעון בעל׳ והוצי׳ ש״ח עליו והגבו לו ב״ד מנכסיו וטענה לאה אלו הבתי׳ נתן לי בכתובתי אע״פ שאבדה כתובתי אינה הנפש׳ עמה׳ שאני מוחזק׳ באלו הבתי׳ אם היא נאמנ׳ אם לאו תשוב׳ אם אין לשמעון יתומים קטני׳ ולאה דרה בבית א׳ ובבתי׳ אחרי׳ שהיא טוענ׳ עליהן שמעון בעלה נתנ׳ לה בכתובת׳ סמוך למיתתו החזיק׳ בהם ג׳ שנים בלי ערעור היא נאמנ׳ בשבוע׳ שהו׳ כדבריה אבל אם היא דרה בהם אינה יכולה לטעון בהם חזקה שכן דרך אשה לדור בבית בעלה בתנאי

תשו׳ אם היא מוחזק׳ במנה כגון שיש ממון בעלה תחת ידיה והיא יכולה לטעון על אותו ממון אין בידי משל בעלי כלום נאמנת ג"כ במגו לומ׳ נתנו לי במתנ׳ ובשבוע׳ אבל אם היא אינ׳ מוחזק׳ בממון בעלה אז אינה נאמנת כתב רי"ף שאם מכר׳ או נתנ׳ מנכסי יתומי׳ קודם שנשבע׳ מה שמכר׳ ונתנ׳ קיים ומגבין אותו בכתובתה ומשמ׳ מדבריו אפי׳ מקרקע וא"א הרא"ש ז"ל מביא דבריו בפסקיו לפסו׳ הלכה אבל כתב בתשובה דווקא במטלטלי אבל מקרקעי בחזקת יורשי׳ קיימי ואין בידם לתתם עד שיגבוה ב"ד ואם מכר׳ או נתנה אין מכירת׳ ומתנת׳ קיימת ואם מחלה לבעלי חובו׳ של בעלה אין מחילתה כלום שכל זמן שלא תגבה חובו׳ בעל׳ אין לה בהן כלום ואין בידה לא ליתן ולא למחול ופעמי׳ שאף׳ גרוש׳ משביעין אות׳ אפי׳ כשלא יטעון דתנן הפוגמ׳ כתובת׳ או עד א׳ מעיד׳ שהי׳ פרועה והנפרעת שלא בפניו ומנכסי׳ משועבדי׳ לא תפרע אלא בשבועה פוגמת כיצד היתה כתובת׳ אלף זוז והוא או׳ קבלת כתובתיך והיא אומרת לא קבלתי אלא כך וכך אפילו יש לה עדים כמה קבלה דאיכ׳ למימ׳ אם איתא דקבל׳ טפי הוה פרע לה בעדי אפי׳ דקדקה מה שנטלה אפי׳ בחצי פרוט׳ דאיכ׳ למימ׳ כיון דדקדק׳ בודאי אומר׳ אמת אפ"ה לא תפרע אלא בשבוע׳ או שכופרת בכל ואומרת לא נפרעתי כלום ועד א׳ מעידה שהיא פרוע׳ לא תפרע אלא בשבוע׳ או מנכסי׳ משועבדי׳ שבאו לטרוף מהלקוחות או שלא בפניו כגון שגרש והלך לו לא תפרע אלא בשבוע׳ וכתב הרמ"בם והוא שיהי׳ במקו׳ רחוק שיש טורח להודיעו אבל אם הוא קרוב להודי׳ מודיעין אותו ואם לא יבא ישביעוה ותטול וכ"כ רי"ף וכת׳ א"א ז"ל ויראה לי דהאי מקו׳ קרוב כדי שילך השליח ויחזור תוך ל׳ יום שהוא זמן ב"ד אבל טפי מל׳ יום אין לנו לאחר הפירעון אלא ב"ד מוכרים מיד ופורעין והאש׳ נותנת שכר השליח ומוספת אותו על כתובת׳ וכל הנך שבועות הן דרבנן אפ"ה צריכין נקיטת חפץ ולא נפקא מינה אלא דאי קדמה ותפשה ואמר׳ לא משתבענ׳ ולא מהדרנא דדידי שקלי לא מפקינן מינה כיון דהוא דרבנן אבל בדאורית׳ מפקינן בכהאי גוונ׳ אי לא בעי לישבע אבל אפוכי לא אפכינן להן אע"ג דקי"ל דשבוע׳ דרבנן מפכינן ה"מ כשהנתבע יש לו לישבע וליפטר יכול להפכו על התובע ולומ׳ לו אין לך אצלי כלום או השבע וטול או תלך לך אבל כשהתובע יש לו לישבע וליטול אינו יכול לישב׳ להפכו על הנתבע ולומר השבע והפטר שיכול לומ׳ לו איני רוצה לישבע אתה יש לך לישב׳ וליטול או השבע וטול או תלך לך ואם היא חשודה על השבוע׳ שאינה יכולה לישבע אם שכנגדה אינו חשוד ישבע ויפטר ואם הוא חשו׳ אין כאן לא שבוע׳ ולא תשלומין ובעד א׳ מעידה שהיא פרוע׳ יכול להביא׳ לידי שבועה דאורייתא כיצד יפרע לה כתובתה פעם ב׳ בפני העד הראשון ועד אחר עמו הרי כאן שני עדים על פרעון השני ויתבענה מה שנתן לה תחילה ויאמר כהלואה נתתיו לך שהרי נתקבל׳ כתובתך פעם שני׳ והיא כשהכפו׳ ותאמ׳ לא קבלתי אלא פעם א׳ הרי עד

מכחישה

מכחישה וצריכה לישבע שבועה דאורייתא וצריך שיאמר לעד הראשון שמכוין לכך שאם לא כן תאמר באמת שקבלתי שתיהן אבל היו על יד ב' כתובו והרי הער הראשון מסייעה אבל כשמודי לעד תחיל שאין כוונתו אלא להביאה לידי שבוע' דאורייתא אז אין הראשון מסייע וכיון שאינו מסייע אינו יכול לומ' ב' כתובו היו לי דמילת דלא שביח הי' הפותת כתובת אינ' צריכ שבוע' ה"ד פותת' כגון שהוציאה כתובת מאלף זוז והוא אומ' נפרעת והיא אומרת לא נפרעתי כלום אבל אין לי עליך אלא ה"מ זוז כי אמנה היהה ביני לבינ' שנתחייבת לי בקנין אלף זוז והאמנת בי שלא אתבע ממך אלא ה"מ נוטלת בלא שבועה אבל אם אינה אומרת אמנה היה ביני לבינך אפי' ה"מ אינ' נוטלת דהאי שטרא חספא בעלמא הוא היא אומר בתול נשאתי וכתובתי מאתי' והבעל כשנתגרשה או היורשי' כשנ' אלמנ' אומרי' אלמנ' ים ואיזלך אלא מנה והבתוב' נאבד אנ' במקו' שאין כותבי' כתובה אם יש עדי' שיצת' בהינומ' פי' שעשו לה כמנהג הבתולו' במלבוש שרגילין להלביש בתולות או בשאר דבר ידוע לפי מנהג העיר כתובתה מאתים: פי' אח' מהם קטן כשראה העדו' דכיון שהוא עתה גדול ויש אחר עכו' מהני ואם אין עדי' אינה נוטל אלא מנה כ' הרמ"ם שרבע צרי' לישב' שבוע' דאורייתא וא"א הר"אש ז"ל כת' שאינו נשבע אלא היסת מי שה"ה נשוי' ר' נשי' שנשאן זו אחר זו ומת ובאין לגבות כתובתן הראשונ' נשבעת לשנייה שאין לה משל בעלה כלום והשנייה לשלישית והשלישי לרביעי' והרביע' נתבעת ליתומי' ואפי' אם הם גדולי' אין נפרעין מהם אלא בשבוע' היו כולם יוצאות ביו' א' במקו שכותבי' שעות הראשונה תקרום ואם אין כותבין שעות אז שיעבוד כולם חל ביחד ואם כתובת של האח' מנה ושל זו מאתים ושל ג' מאו' לר"ה בין הנ"ח רב אן מעט כך הרין שיחלקו כל עובן המ"לו' חלקי' ונוטלת של מנה חלק א' ושל מאתי' ב' חלקים ושל ג' מאות שלש' חלקים שכל א' וא' נוטלת לפי מעותיה עד שתפרע כתובתה ולפ"ז אם הניח ג' מאות של מנה נוטל חמשים ושל מאתים מאה ושל ג' מאו' מאה וחמשי' ולרב אלפס חולקו ממש שוה בשוה עד שתפר' כל א' מכתובת' ולפ"ז אם הניח ש' כל אחת נוטל כמנה ואם הניח יות' השתים הנשארו' חולקות אותו ביניהם בשוה ולזה הסכים א"א ז"ל כשב"ד או יורשין משביעין האלמנ' אין להשביעה בב"ד אלא חוץ לב"ד אבל מרירין אותה אפי' בב"ד וצריך שידירנ' בדבר שיש בו עינוי נפש ושתהיה באיסור כל ימיה כגון שתאמר יאסר עלי דבר זה אם נהנתי שום דב' מכתובתי והוא דבר שיש בו עינוי נפש אבל אם אין בו עינוי נפש או אפי' יש בו עינוי נפש ואינה באיסור כל ימיה כגון שאומרי' לה משביעין אנו עליך שלא תאכל דבר זה אם נבית שום דבר מכתובתך והיא אוכל אותו בפנינו לא מהני שאינה חושש על העונש אלא בנדר של עינוי נפש ששומר בו כל ימיה ולא מהני נדר אלא כל זמן שלא נשא' אבל אם נשא' אינה נוכה בנדרה שהבעל יפר לה אפי' נדר ע"ד רבים ואפי' אם נתן לה רשו שתדור ע"ד הב"ר יכול לחזור ממה שהרש' יפר לה ונרוש

שבאה לישבע כגון שהבע' אומר פרעתי או

פינמת

נדוליה ואל"ל קטני' ת"ק ליה ליה דאבי קפיי' וכן נגם אית ליה ופסק הרא"ש הלכו' כגון נגם וכן פסק הרמ"ב' ברפי' ז' מה"ש אישות וכ' ה"ה: מ"ש דני' וג"כ סיתא בסבע' וכו' הוא כגן נגם שאמר אלף אחרונה בסבע' ואינ"ם שבלה לגבוה ממנו וכגון שהן גרוש כולן בסבעות עכ"ל ומשמ' דא"ל לומר דלאחרונ' קאי דכיון דבלה לגבוה ממנו לעיכ לישבע (ה) ד"מ (ס) נראו פותחות לשיל דבנוסף ת"ל פנינים

מכחישה וצריכה לישבע שבועה דאורייתא וצריך שיאמר לעד הראשון שמכוין לכך שאם לא כן תאמר באמת שקבלתי שתיהן אבל היו על יד ב' כתובו והרי הער הראשון מסייעה אבל כשמודי לעד תחיל שאין כוונתו אלא להביאה לידי שבוע' דאורייתא אז אין הראשון מסייע וכיון שאינו מסייע אינו יכול לומ' ב' כתובו היו לי דמילת דלא שביח הי' הפותת כתובת אינ' צריכ שבוע' ה"ד פותת' כגון שהוציאה כתובת מאלף זוז והוא אומ' נפרעת והיא אומרת לא נפרעתי כלום אבל אין לי עליך אלא ה"מ זוז והאמנת בי שלא אתבע ממך אלא ה"מ נוטלת בלא שבועה אבל אם אינה אומרת אמנה היה ביני לבינך אפי' ה"מ אינ' נוטלת דהאי שטרא חספא בעלמא הוא היא אומר בתול נשאתי וכתובתי מאתי' והבעל כשנתגרשה או היורשי' כשנ' אלמנ' אומרי' אלמנ' ים ואיזלך אלא מנה והבתוב' נאבד אנ' במקו' שאין כותבי' כתובה אם יש עדי' שיצת' בהינומ' פי' שעשו לה כמנהג הבתולו' במלבוש שרגילין להלביש בתולות או בשאר דבר ידוע לפי מנהג העיר כתובתה מאתים: פי' אח' מהם קטן כשראה העדו' דכיון שהוא עתה גדול ויש אחר עכו' מהני ואם אין עדי' אינה נוטל אלא מנה כ' הרמ"ם שרבע צרי' לישב' שבוע' דאורייתא וא"א הר"אש ז"ל כת' שאינו נשבע אלא היסת מי שה"ה נשוי' ר' נשי' שנשאן זו אחר זו ומת ובאין לגבות כתובתן הראשונ' נשבעת לשנייה שאין לה משל בעלה כלום והשנייה לשלישית והשלישי לרביעי' והרביע' נתבעת ליתומי' ואפי' אם הם גדולי' אין נפרעין מהם אלא בשבוע' היו כולם יוצאות ביו' א' במקו שכותבי' שעות הראשונה תקרום ואם אין כותבין שעות אז שיעבוד כולם חל ביחד ואם כתובת של האח' מנה ושל זו מאתים ושל ג' מאו' לר"ה בין הנ"ח רב אן מעט כך הרין שיחלקו כל עובן המ"לו' חלקי' ונוטלת של מנה חלק א' ושל מאתי' ב' חלקים ושל ג' מאות שלש' חלקים שכל א' וא' נוטלת לפי מעותיה עד שתפרע כתובתה ולפ"ז אם הניח ג' מאות של מנה נוטל חמשים ושל מאתים מאה ושל ג' מאו' מאה וחמשי' ולרב אלפס חולקו ממש שוה בשוה עד שתפר' כל א' מכתובת' ולפ"ז אם הניח ש' כל אחת נוטל כמנה ואם הניח יות' השתים הנשארו' חולקות אותו ביניהם בשוה ולזה הסכים א"א ז"ל כשב"ד או יורשין משביעין האלמנ' אין להשביעה בב"ד אלא חוץ לב"ד אבל מרירין אותה אפי' בב"ד וצריך שידירנ' בדבר שיש בו עינוי נפש ושתהיה באיסור כל ימיה כגון שתאמר יאסר עלי דבר זה אם נהנתי שום דב' מכתובתי והוא דבר שיש בו עינוי נפש אבל אם אין בו עינוי נפש או אפי' יש בו עינוי נפש ואינה באיסור כל ימיה כגון שאומרי' לה משביעין אנו עליך שלא תאכל דבר זה אם נבית שום דבר מכתובתך והיא אוכל אותו בפנינו לא מהני שאינה חושש על העונש אלא בנדר של עינוי נפש ששומר בו כל ימיה ולא מהני נדר אלא כל זמן שלא נשא' אבל אם נשא' אינה נוכה בנדרה שהבעל יפר לה אפי' נדר ע"ד רבים ואפי' אם נתן לה רשו שתדור ע"ד הב"ר יכול לחזור ממה שהרש' יפר לה ונרוש

שבאה לישבע כגון שהבע' אומר פרעתי או

פינמת

כל מה שילו יפחדו לסם סיפוני' דבר קשה לסדירם בו כגון קומם מיני מזונות עלי סם נסיתי מכתובתי ונונסם כתובת' ואם נתקבל תחל' סרי סות כאחר בתנון סלכך לא סדלא סקלם ולא תסיל' לעבוד על נדר ואפי' אעבו' על נדר' תעור ב"כ כעבנן של בנוו' מכפרעין ממנו ומכל סעול' ובירו' ממנו בדאסור' סיו נסבעו' נשקר וקונעות את בניס' ולא עוד אלא שאינה נדרי' עליסם יותר מן הסבעו' עכ"ל סר"ן ז"ל. ובגמ' אמר רב יסודס אמ' שמואל ל"ם אלא בב"ד אבל חוץ לב"ד מבעיינן מוקס ורב אמ' אפי' חוץ לב"ד אין מבעיינן אוקי. רב לטעמיס דדב לא מגבי כתוב' לאחרונתא ולדבס ולגבייס בבני דבר קילי נדרי ס"ל רב יסודס לרב ינמיס בילסס אדרס בב"ד ומבעיינן חוץ לב"ד ולאיתי קלא ולישול בתרי דבעיר דבעיר בס מעם ופרש"י חוץ לב"ד מבעיינן לותס מבעו' סדיינין סל תוכס סיס ונקיט ס"ת בידס מו תפלין ומבעינן לס בבס מו בכיעי ומבעס מרוב' ומון לב"ד מבעו' דדבנן בקבלת מרוב ולא נקיט מידי ואין מעבס ב"כ עכ"ל ומשמ' דהלכ' כרב יסוד דעבד בס עובד וכ"ע מבדרי סרי"ף וסר"אם וכך סס דברי הרמ"בם בפי"ו מכת"ן ח"ל אין מבעיינן אות' אלא חוץ לב"ד ומפני מבתי דיני' סיו מבעיינ' מעם לא תקבלם על עלמס בבמעם ומס דנו סיתומי' לסדירס בודר' לסם כל מס שילו ומדירין אותס בב"ד ואח"כ מוסל כתובתס: וכ' כ"ה ק"ל כרב יסודס דאמר אדרס בב"ד ומבעינן חוץ לב"ד מי' אין מי מי אותס אי זס שילו יפחדו מס מבעינ' חוץ לב"ד אז כדר בבית דין וכן הסכימו הרמב"ן והרא"ש ז"ל וכבר כתבתי תקונס הרמ"ם בזס בתחלת

הסימן

הכי׳ (ט) ועל מה שפרש"י שהשבוע׳ שהיא חוץ לב"ד היא כעין היה׳ שלא בשם ושלא בנקיט׳ חפץ כתב הרב המגיד כן דעת הרמב"ן והרש"בא ז"ל ודעת רבי׳ אין כרא׳ כן אלא ב"ה עכ"ל (י) ורבינו ירוח׳ בכ"כ נח"א כ׳ כדברי הר"י ושלא כדברי המרדכי בפ׳ השולח שכתב בשם ר"י דשבוע׳ דרבנן נמי הויא בנקיטת חפץ׳ וצריך עיד"ל בדבר

היה בו עיטי כסף והקשי׳ בחיסו׳ כל ימיה וכו׳ עד שהיא׳ חושש׳ על השונה אלא בנדר של עיטי כסף שהות׳ בו כל ימי׳ כן כתבו התוס׳ והרא"ש בפ׳ השולח (יא) וכ׳ שם הר"ן בגמ׳ אמרו מודרת ואוסר׳ כל פירו׳ העולם ואמרו דכל פירות לאו דוקא דכיון שהוא דבר שא"א לעמוד עליו ה"ל כאומ׳ שבוע׳ שלא אישן ג׳ ימים דמלקין אותו וישן לאלתר׳ כדאי׳ בפ׳ שבועו׳ שתים בתרא אלא צריכ׳ שתפרש דבר שתוכל לחיו׳ בו ע"כ: וכ"כ שם התוס׳ וכ"כ הרש"בא בתשובה שכתבתי בתחל׳ סי׳ זה ולא מהני כדר׳ אלא כל זמן שלא נשאת אבל אם נשאת אינה נוגה בנדר׳ שהבעל יפר לה מיגרא דרב הונ׳ בפ׳ השולח (שם) ופריך כי לא נשאת נמי לכי מינסב׳ מיפר לה בעל משום דאין הבעל מיפר בקודמין ומע"ג דרב נחמן פליג ואמר אפי׳ נשאת נשאת ודאי מיפר לה בעל ולדידי׳ אוקימנ׳ דמדרי׳ לה ברבי׳ הרי"ף והר"אש לא כתבו אלא דברי רב הונ׳ וכן פסק הרמב"ם בפי"ו מה׳ אישו׳ וז"ל אם נשא׳ קודם שתשבע ה"ז נשבע׳ אחר הכיסוסין ונוטל׳ כל זמן שתרצ׳ אבל אינה נודר׳ ונוטל׳ שמא יפר הבעל (יב): ומ"ש שהבעל יפר לה אפי׳ נדרה ע"ד רבים כ"כ שם התוס׳ והר"אש שהבעל יכול להפ׳ אפי׳ נדר שנודר ע"ד רבים משו׳ דכל הנודרת ע"ד בעלה היא נודר׳: ומ"ש לפי׳ אם נתן לה רשו׳ שתדור ע"ד שב"ד יכול לחזו׳ בהם שהרש׳ ויכו׳ להפ׳ לה כ"כ שם הר"אש ז"ל: ומ"ש ונהגו שלא לישבע וכו׳ נשבע׳ אפי׳ בב"ד שם בפ׳ השולח מימר׳ דמשול׳ ומפר׳ בגמרא טעמא דדוקא באלמנה מכונן

שבוע׳ אלמנה: בפנינו ב"ד מ"ע באת פב"ם אלמנ׳ פב"ם ורלתה לגבו׳ כתובתה מנכסי בעלה פב"ם ובידה שטר כתובת׳ ותוספת׳ דכתי׳ ב"ה כך וכך ונכן השבענוה על דעתנו שלא גבת׳ כתובת׳ ושל׳ התפים׳ בעל׳ נדרי בכתובת׳ לא בכול׳ ולא מקלתה ושאין לה כתוב׳ אחר ושלא גבב׳ משל בעל׳ ולא התביא׳ ולא תפס׳ בכתוב׳ ולא במקלת׳ כלו׳ לא בחיי בעלה ולא לאח׳ מותו ושלא מכר׳ ולא משכנ׳ ולא מחל׳ ולא כתב׳ במתנ׳ לא כתובתה ולא תוספתה לא כולם ולא מקלת׳ עכ"ל ונר׳ לדקדק שלא להשביעה אלא בענין שכשהל׳ שבוע׳ מפיה לא תהא נסק׳ וכמו שכתבתי בסמוך בשם ר"י: כ׳ מהרי"ק בשורש כ"ד המשבע׳ עלמו בקנין שישבע הוא ואשתו אין יכול׳ להשבי׳ את האלמנה כי אין בו למיי׳ אשתו שבוע׳ בקנינ׳ וב׳ בשורש י"ט אלמנה שהיה בעלה שותף אין להזכיר בשבוע׳ רשות בעלה (יד):

צז הבעל שמשבי׳ אשתו על כתובת׳ יכול להשביעה ג"כ על כל שנתעסקה כל ימי היותה תחתיו אבל קוד׳ לכן אינו יכו׳ להשביע׳ בטענ׳ שמא דתנן המושי׳ אשתו חנונית וכו׳ בפ׳ השבועה (דף מה) ומפרש בה במתני׳ ר׳ אליעזר אומר אפי׳ על פלכה

פגמת וכיוצא בזה נשבעת אפילו בבית דין וכתב ר"י שהאידנא נהגו להשביע אלמנה בב"ד:

צז

הבעל שמשביע אשתו על כתובת׳ יכול להשביע׳ ג"כ על כל שנתעסק׳ בו כל ימי היותה תחתיו אבל קוד׳ לכן אינו יכו׳ להשביע בטענ׳ שמא דתנן המושיב אשתו חנוני׳ או שמינ׳ אפיטרופ׳ הרי זה משביע׳ בכל שעה (א) שירצ׳ כיון שנושא׳ ונותנת בשלו יכול להשביעה אפי׳ בטענת שמא אם הפסיד שתי כסף אבל אם אינו נושאת ונותנת אלא שמתעסקת בצרכי הבית בפלכה ובעיסה כדרך כל הנשי׳ אינו יכול להשביעה בטענ׳ שמא אם לא בטענת בריא או ע"י גלגול ור׳ שמעון פליג ואומר דאף אם הושיבה חנוני׳ או מינ׳ אפיטרופ׳ אינו יכו׳ להשביעה בטענ׳ שמא כל זמן שאינה תובעת כתובת׳ אבל אם נירשה ותובע׳ כתובתה משביע על הכל ופסק רב אלפס כת"ק שאם מינה אפיטרופס משביעה כל שעה שירצ׳ ור"ת פסק כר׳ שמעון והורה הלכ׳ למעש׳ באשה שמינ׳ בעל׳ אפיטרופס והיה לה הרבה מעות ואמרה של אחרי׳ הם ורצ׳ בעלה להשביע׳ ופסק ר"ת שלא הי׳ יכול להשביע׳ כל זמן שלא תבעה כתובתה וכ׳ א"א ז"ל ונראין דבריו (ב) וגם כיון דאיכא פלוגתא דרבוות׳ לא עבדי׳ עובד׳ לחייב׳ שבועה:

צח

פטרה הבעל משבוע׳ גובה כתובת׳ בלא שבוע׳ וכפי לשון הפטו׳ הוא נפטר׳ כיצד כתב לה נדר ושבוע׳ אין לי עליך (א) אינו יכול להשביע׳ שום שבוע׳ (ב) לא שבוע׳ אפיטרופסו׳ אם היתה נושא ונותנ׳ ולא שבוע׳ פוגמ׳ אבל לענין ע"א מעיד שהיא פרוע׳ כ׳ הראב"ד אינו מועיל הפטו׳ וא"א הר"אש ז"ל כת׳ שאף לזה מועיל אבל לענין נפרע׳ שלא בפניו כתב יש להסתפק אם יועיל דלכאור׳ נר׳ שלא יועיל דכיון דנפרע׳ שלא בפניו מעיזה פניה אמנ׳ יראה שהפטור מועיל גם בזה ע"כ אבל משביע את יורשיה אם נירש׳ ומתה יורשי׳ נשבעין שבוע׳ יורשין שלא פקדתנו בשע׳ מיתה ולא אמר׳ לנו קוד׳ לכן ש שטר זה פרוע ואת הבאים ברשותה כגון אם מכר׳ כתובת׳ לאחרי׳ ונתגרש׳ ומת׳ והלקוחו׳ תובעים כתובת׳ נשבעי׳ שבוע׳ שלא פקדתנו ודוק׳ שמת׳ אבל אם היא עדיין קיימ׳ לא יתנו ללקוחו׳ כלו׳ אא"כ תשבע היא שלא נפרע׳ ומשביעין נ"כ יורשי׳ והבאי׳ ברשותה אם פגמות כתוב׳ או אם נעשו אפיטרופין ואפי׳ אם נתן לה רשות למנו׳ אפיטרופי׳ ליורשי׳ או לאחרים אינו מועיל להם לפטור בפטו׳ שפטר׳ כתב לה נדר ושבוע׳ אין לי עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותך אינו יכול להשביע לא אות׳ ולא יורשי׳ ולא הבאים ברשותה שום שבועה אבל יורשיו או הבאים ברשותו כגון לקוחו׳ שקנו ממנו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאים ברשות׳ כגון

אם

קודם מינה חייבת לשלם אלא הדמים שקבל' מן המוכר ואף לדברי המפרשים דכל
מוחל ג"ח אינו חייב לשל' אלא דמי המוכר מ"מ כ"ע לאו דינא גמירי והא יורא' למחול
מנה תתחייב לשלם כל דמי השטר אבל מה שלומרת שנפרעה קודם המוכר דבר
ידוע הוא כיון שמוקמא מעות היה הדמים מוחזו' עכ"ל : ומ"ש רבינו ומשביעין נ"כ
יורשיה והבאי' ברשותה אם פגמו הכתוב'
או אם נעשו אפטרופין וכו' שם כת' הרא"ש
וי"מ משביע הוא את יורשיה ואת הבאים
ברשותה אם פגמו שם הכתובה בירוש'
אפרש משביעין את יורשים ואת הבאים
ברשות' שבוע. אפטרופוס כגון שנתן לה
רשות למנות את יורשים או אדם ככרי
אפטרופו' תהיה' אע"פ שפטר' מן השבוע'
משביע את יורשיה ואת הבאי' ברשותה
ומדקדק זה בירושלמי כל ד' אומרין אם
פטרן מן השבועה והשאילו לאחרי' ברשו'
משביע את האחרים עכ"ל · וכתב רבינו
בתומרי' כל הפירושים פרש"י ופי' ר"ת
ופיל' הירושלמי מפו' דכיון שהבעל מוחזק
בכתוב' לא מפקי' מיניה אלא בדב' הברור
לדברי הכל עיין במרדכי בפ' הכותב' כתב
לה נדר ושבועה אין לי עליך ועל יורשיך
וכו' אבל יורשין והבאי' ברשותו משביעין
אותה ואת יורשיה ואת הבאי' ברשות' שם
בגמ': ומ"ש אבל נתאלמנה ומתה וכו'
כדפרישי' לעיל הוא בסי' נ"ו כת' לה נדר
שבועה אין לי וליורשי וכו' ולא הבאים
ברשות' ג"ז שם בגמ': ומ"ש ואפי' אם
פגמה כתובתה או היורשי' או אפי' יורשי'
מן היורשים כ"כ שם הרא"ש וכ' עוד ולא
דמי לשבוע' אפטרופו' דאע"ג שפטר' ממנו
ומיורשיו אם נעשי' אפטרופו' אח' מיתת
בעלה צריכה ליהשבע דהת' לא פטר' אלא
מאפטרופוסו' של ממונו שאף יורשים לא
ישביעו' על שנעשי' אפטרופוסו' על ממונו
ובשמית יצא הממון מרשותו ונכנס לרשו'
היתומי' ולאפטרופוסו' של ממון יורשי' לא
...

אם נתגרשה ומתה אבל נתאלמנה ומתה קודם שנשבעה אין יורשי' יורשין כתובת' כדפי' לעיל כת' לה נדר ושבוע' אין לי ולירושי' ולבאים ברשותי' עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותך לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו יכולים להשביע לא היא ולא יורשיה ולא הבאי' ברשות' ואפי' אם פגמה כתובת' או היורשים או אפי' יורשים מן היורשי' פטורין משבוע' אבל אם נעשת אפיטרופא לאחר מיתת בעלה לזה אינו מועיל הפטור אלא משביעין אותה על אותו אפטרופוסו' אבל לאפיטרופ' שנעשת בחיי בעלה מועיל שאפילו ע"י גלגול אין יכולין להשביע' (ג) ורב אלפס כת' שאפילו לא פטרה אין היורשי' יכולי' להשביעה על אפיטרופו' שנעשית בחיי בעלה (ד) ולא נהירא אלא ז"ל ומיהו על מה שמכרה לצורך קבורה בין מיתה לקבור' מתני' שאין משביעין אותה עליו אפילו ע"י גלגול ובירו' משמע דאפילו אם מכרה שלא לצורך קבורה בין מיתה לקבורה מועיל הפטור שפטרה ובגמרא דידן לא משמע כן וגמרא דידן עיקר כתב לה דלא נדר ודלא שבועה או נקי נדר או נקי שבועה מנכסי הוי כאילו כתב לה שבועה אין לי עליך והוא אינו יכול להשביע' אבל יורשיו ובאי' כחו משביעין אותה ואם כת' לה נקי נדר או נקי שבועה או דלא נדר דלא שבועה מנכסי אילין לא הוא ולא יורשיו ולא באי' כחו יכולין להשביע' כתב רי"ף אע"פ שהאמינה על יורשיו ועל הבאים מכחו אין מועיל אלא לענין יורשין אבל אין פטור מועיל לגבות מלקוחות בלא שבוע' לפיכך אם יש עליו ב"ח אחר או כתובה או לקוחות אין הפטור מועיל לה וכן כתב ר"ח מעשי' בכל יום שאין נפרעין מנכסי משועבדין אלא בשבוע' אע"פ שיש לה נאמנות ומהיורשין בלא שבוע' ורבי זרחי' הלוי כת' אם מכר קודם הנאמנות אז אינו מועיל דלאו כל כמיניה לגרוע כח דלקוחו' אחר שמכר להם ככר אבל אם קדם הנאמנות בשביל ללקוחות לא פקע

(ו) נתי' ההדרתי פרק הכותב ע"ד חכימת אוסדו"ם בחק אח נאה לנגד' לא חקרי תוכנה במלגות לענין שלכיהם ביוצת על אכשירות בניבים נחוי נכנס דלא חגרי נגיים בתונים פוחל ויחד לה קרקע וכ"ם בפחוך גמה:

אינו יכול להשביעה לא הוא ולא יורשיו וכו' ואמרי' שבוע' מאי עבידת' אמ' רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפוגמ' כתובת' עכ"ל משמ' בהדי' שכות' ז"ל הוב' דלא פליג אהא שאול אתנא דמתניתין דתנא דמתני' דאמ' דנכסי פיטור' אף ליורשי' מיירי במפרש שפוטר' בין ממנו בין מיורשיו אבא שאול דא' נדלא מנכסי פטור' ליורשי' מיירי בשלא פי' שפטר' אף מיורשיו ומר את' חדא ומר אמ' חדא ולא פליגי והא דאיצטריך ר"ג לתיקון הלכ' כתב שאול לא לאפוקי מתנה דמתני' איצטריך דהא לא פליגי אהדדי כדאמרן אלא לאפוקי מדעת ר' זכאי לנגד עוקב' ומליך אגורא דאיתא התם דסברי דאע"ג דלא פי' שפוטר' אף מיורשיו פטורים זה נראה ברור בדברי רב אלפס וכיון דרב אלפס סובר דאבא שאול ות"ק לא פליגי אהדדי לא ה"ל לרבי' לכתו' ואבא שאול פליג אתנא קמא בפיטור' יורשי' וכו' ולכתוב עליו ופסק רב אלפס כת"ק וכו' אלא כך ה"ל לכתוב ואבא שאול אמר בין דלא נדר בין דלא שבוע' בין נקי נדר בין נקי שבוע' בין מנכסי' בין מנכסי' אילין בין הוא בין יורשיו אין משביעין אותה אבל מה אעשה שהרי אמרו חכמי' הבא ליפר' מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה ואיפסיק' בגמ' הלכת' כותיה ומפרש רב אלפס דלא פליג אתנא דמתני' דאבא שאול מיירי בשלא פי' שפטר' אף מיורשיו ותנא דמתני' מיירי בשפטרה בפי' אף מיורשיו וה"א ז"ל מפרש דפליג את' דמתני' ואפי' בשפוטר' בפירו' אף מיורשיו קאמ' דלא תפרע אלא בשבועה והלכתא כותי' והכן הוא הדברי' מתגמרי' כהוגן*:

*ב"ח ועיין במקום לשון הפסק בין הרנקי נדין אם הנאמנה משבי אף לגבי לקוחות בקודש"ל לגמור דין אם נאמנה משום ליורשי' מועיל ואח"כ ס"ל לכתוב אם מועיל גם לגבי לקוחות:

בשביל שמכר נכסיו את' כן וכ"כ הרמ"ה וי"א דהיינו דוקא שכתב לה הנאמנות בשטר וקנו מיניה שאז מועיל אף גבי לקוחו' משום דאית ליה קלא וא"א ז"ל כתב האי"ת' תפישי רמאי נכון להחמיר כרב אלפס ואבא שאול פליג את"ק בפטור יורשים וקאמר דאפי' פטרה בפירו' מן היורשים או כתב לה נקי נדר נקי שבוע' מנכסי' אילין אינו מועיל גבי יורשין ואינ' גובה מהן אלא בשבועה ופסק רב אלפס כת"ק דפטור מועיל אף גבי יורשים וה"מ כשפירש לי וליורשי אבל לא פיר' אע"פ שכתב נקי נדר נקי שבועה מנכסי אילין לא מהני וצריכה שבועה ור"ח ור"י פסקו כאב' שאול דלא מהני כלל גבי יורשין אפילו פי' לי וליורשי ולזה הסכים א"א ז"ל וכתב ר"ח דוקא דלא קנו מיניה אבל קנו מיניה אין משביעין לא אותה ולא יורשיה דאלים כח קנין לפוטרה לגמרי ממנו ומיורשיו ייחד לה קרקע שתגבה כתובתה ממנו אפי' לא פי' ד' מצריו אלא אחד מהם גובה בלא שבועה דלא חיישינן תו לצררי ואם יחד לה מטלטלי אפי' אינן בעין גובה בלא שבוע' אבל לרב אלפס צריך שיהו בעין או אחרים שבא' מחמתן כגון שיחד לה מטלטלי' והם עסקא והוא נושא ונותן בהם ומכרם וקנו בדמיהם סחורה אבל אם אינן בעין ולא אחרי' שבאין מחמתן צריכ' שבוע' אבל לרש"י אפי' נגנבו או אבדו אותם שיחד אינה צריכ' שבוע' דכיון שאבדו אותן שיחד לה תו לא מייח' לה אחריני וכן הו' מסקנ' א"א ז"ל:

צט אלמנה שבאת לגבות כתובת' שמין כל בגדיה בין של חול בין של שבת ומנכין אות' מכתובת' אבל גרוש' כיון שמוציא' מדעתו אין שמין לה בגדיה לא של חול ולא של שבת וכ"ש שגוב' מתנ' שכת' לה בכתובת' וכתב בעל העיטו' דוקא שמוציא' מדעתו

וכן י"ל בנדון זה שכיון שיש כמה גאוני עולם הורים שהאמנות מן היורשים בפי' מועיל אין להפסיד לזו כתובת' מפני החש' שהרי אפי' העידו עלי' ק' עדי' שנפרעה מכתובת' בפניהם היא נאמנת יות' מכול' שהרי האמינה כב' עדי' ותרי כמאה וכ' שאפי' היא תודה על השבוע' נוטה וצריך בדבר*: *ב"ה ודעת הרא"ש גם כפ"ש חפי פלג' ונוס בהרי"ף ולברן אכב' כיון שהרי"ף והרמב"ם הסכימו לדעת אבה וכ"ג דהכי רבוות' פ"ג כותיינו הכי נקיטין:

וז"ל הריטב"א בתשו' דעת הרי"ף דאבא שאול כי היכי דלא פליג עם רבנן דמתני' ברישא דמתני' שאם כתב לה נדר ושבוע' אין לי עלי' אינו יכול להשבי' אבל יורשיו משביעי' אותה ה"נ לא פליג בסיפ' דמתני' דכת' לה נדר ושבוע' אין לי ולא ליורשי עליך ואבא שאול דינ' הדק' אתא לאשמועי' שאם לא כתב בפי' פיטו' יורשי' אלא שאמ' לה א' מאלו הלשונו' כגון דלא נדר מנכסי וכו' קאמר אבא שאול שאע"פ שבשא' מקומו' יש במשמעות אלו הלשונו' אפי' היורשי' מה טעם' כגו' הקיך לדקד' כן שהרי אמרו חכמי' וכו' והיאך אני' שכוונתן היתה לעקו' תקנ' חכמי' לפטרה משבוע' היורשי' אלא כיון שהדברי' סתומי' יש לי לומר שלא נתכוון לפטר' אלא ממנו אבל לא מיורשיו ולא כתאור פירושו אבל רבותי הנפרשי' ז"ל פשו' דלשון הגמ' מוכיח דאבא שאול ורבנן פליגי ודעת הראב"ד והרמב"ן ובעל העיטו' דאבא שאול ורבנן בסיפ' דמתני' פליגי דרבנן דמתני' אמרי שאם כת' אין לי וליורשי עליך נוכי' ואבא שאול פליג ואמר בין דלא נדר וכו' אלו הלשונו' הרי הוא כאילו פטר' בפי' מן היורשי' אבל מה אעשה שאין תנאי זה מועיל שהרי אמרו חכמי' הבא ליפרע וכו' והוא אינו יכול להתנו' ולעקו' תקנ' חכמי' דקא סבר אבא שאול דפיטור' לא מהני לגבי יורשים כלל וקרו' לדרך זה דברי ר"ח ז"ל והוא מפר' מימר' דאבא שאול בין דלא נדר וכו' ודאי אפי' מן היורשי' פטר' שלא ישביעו' אלא שלא פטרה אלא משבוע' פוגמת ואפטרופ' הנזכרי' במתני' לעיל מיניה אבל לא משבוע' אלמנ' הבא' לגבו' כתוב' וע"ז קאמ' אבל מה אעש' כלו' מה יועיל לה זה השט' אחר שלא פטר' משבוע' אלמנ' שהרי הופס שתבא לגבו' כתוב' ותשב' כדין הבא ליפרע מנכסי יתומי' ומגלגלין עליה פוגמת ואפטרופ' דמגלגול לא פטר' וה' בעל העיטור גלגל בתוך פירושו שכר' זו דר"ח ואח"כ כתב הא דא' אבא שאול ה"מ בשלא קנו וכו' ויש לך להזכי' דהאי מימר' דמרן ז"ל נאו אסבר' דסמיך ליה קאי דהא לא שייך ביה כלל שהרי ר"ח או' דפוגמ' ואפטרופ' שפטר' בפי' פטור ואפי' בלא קנין ולשבוע' אלמנ' שלא פי' וה"ל פטור' הא לא מהני בה קנין עד שיפרש ואם פי' לדברי' דר"ח אין צריך לקנין דבלא קנין כמי בפוגמ' ואפטרופ' מהני אלא האי מימרא אפירוש' ואסבר' דילי' שבת' ברישא קאי דכה' דאבא שאול סבר דפיטורא לא מהני לגבי יורשי' וה"מ דמילת' הא דאמ' אבא שאול דלא מהני פיטור' לגבי יורשי' ה"מ בדלא קנו מיני' על שבוע' היורשי' דמשום החיבה בעלמא אע"פ שהיא בשט' כשטין שהדברי' שהם נקנים באמיר' אפ"ה לא דחי' תקנת' דרבנן דהבא ליפרע וכו' בשביל דילמ' לא גמר ואקני לעקור תקנ' חכמי' אבל קנו מיני' כבר גמר ואקנ' ומהני פיטור' דידיה הדין הוא פירו' דמימ' דליה בגילו' וכבר טעו רבים בפירוש עכ"ל: ומ"ש בשם ר"ח דוקא דלא קנו מיניה אבל קנו מיניה אין משביעין לא אותה ולא את יורשי' וכו' כ"כ נתבא' זה בתשו' הרשב"א והריטב"א שכתבתי בסמוך: ייחד לה קרקע שתגב' כתובת' ממנו אפי' לא פירש ד' מצריו אלא א' מהם גובה בלא שבועה וכו' מסקנא דגמ' כר"פ אע"פ וטעמ' משום דכיון דייחד לה קרקע זה תו לא מתפיס לה צררי אחריני ועיין במרדכי פ' הכותב(ו): ומ"ש ואם ייחד לה אפי' אינ' בעין גובה בל' שבוע' וכו' אם מטלטלי' ואתפסו בעיניהו בל' שבוע' ליתנהו בעיניהו פומבדיתאי אמרי בלא שבוע' בני מתא מחסי' אמרי בשבועה והלכת' בלא שבוע' ופרש"י מטלטלי ואיתנהו בעיניהו וכו' שהייח' מטלטלי לכתוב' אבדו ומת והם בעין וגסי' כפרע' מהן נוטלתן שלא בשבו'. דטעמ' מאי אמור' רבנן מנכסי יתומי' לא תפרע אלא בשבועה דחיישי' דילמ' צררי אתפס' והכא היינו צררי דאתפס' ליתנהו בעיניהו כגון שאבדו בלא שבו' דכיון דאבד הני לא אתפס' אחריני וכל כבסין אמרלין לכתוב' ונפר' מן הקרקעו' אבל הרי"ף כת' ליתנהו בעיניהו בלא שבו' וכו' דידיע דהני מטלטלי נהנ' מטלטלי קנאי ניהו וכ"כ הרמב"ם בפי"ו מה"א וכת' הר"ן שהזיק' נומ' כגליונא דליתנהו בעיניהו דמשמ' דאיתנהו מיהת אבל לא בעיניהו ואלו לדברי רש"י לא הל"ל לא איתנהו וליתנהו וגם הר"א כת' טעם זה אלא שהקש' לפי' הרי"ף ז"ל א"כ מ"ט דבני מתא מחסי' דאמרי' צריכ' שבוע' מ"ל מטלטלי קנאי נ"ל מטלטלי אחרי' דאתו מחמתיהו ע"כ ומפני כך כ' רבי' שמשקל' הר"א כפרש"י ומ"מ מה שהקשה על הרי"ף איכ' קושי' דטעמ' דבני מתא מחסי' משו' דבשהשבע' לא למכו' מטלטלין שייחד לה אע"פ שדעתו לקנו' בדמיה' מטלטלי' אחרי' לא סמכ' דעתה דאיתא ומשתמעא לא יהב' ליה עד דמייחד לה אחריני וכ' הרמב"ם בפי"א הנכסי' עלמ' שהם נדונית נוטל' אות' שאלמנ' בלא שבוע' ואם מת' בלא שבו' יורשי' יורשי' כתוב' שהי' כל"ב וביא' ר"ש שהם נאבדים הנדונ' או נפחת' ובאה לגבו' מן היורשי' צריכ' ליסב' ואם עזה בלא שבוע' ודאי אין יורשי' נוטלי' דלא עדיף מחוב בעלמ' וכת' הריב"ש ד"ס אם נמכרו נכסי נדוניא' ולקחו אחרי' בדמיה' כיון שהם לא מתה הית' נוטל' אות' בלא שבוע' אין לומ' השתא כבר נתחייב' שבוע' ואע"ג דבססיה דר"ש אע"פ מיירי

ודע' הרמב"ם בפי"ו מה"א כדע' הרי"ף וכת' הרשב"א על דברי הרי"ף שכתבתי בסמוך וק' להאי פסקא דאמרי' לקמן אלא אמר אביי אמר נדר ושבוע' אין לי עליך וכו' ואתא ר"ש לאשמ' כל זמן שתובעת כתובת' יורשין משביעין אותה וקו מיפלגי בפלוגת' דאבא שאול בן אימא מרים ורבנן אלמא דהוי' דר"ש דמחייב שבועה אפי' דאמר אין לי ולא ליורשי עליך ועל יורשיך סבר כאבא שאול אלמא דאבא שאול מחיי' שבוע' בכל ענין ופסק ר"נ כאבא שאול ויראה שכן היתה דעת הרי"ף דאבא שאול ס"ל כשאמ' נקי נדר או דלא נדר ולא אמר אין לי עליך משמ' שהיא בלא נדר מכל אדם אף מן היורשי' ואע"פ שאמ' מנכסי אבל מה אעש' שחכמי' הזקיקוה בשבוע' כשאמר בל' הזה אע"פ שיש במשמעותו שאף מן היורשים פטר' ומיהא היכ' דפטר' בהדי' מן היורשי' מודה אבא שאול והא פסיק ר"נ כאבא שאול והא דאמרי' לקמן ר"ש כאבא שאול פירש כשט' אבא שאול קאמ' ועדיפ' מיניה כי היכי דלאבא שאול כי אמ' דלא נדר נקי נדר משמ' לדידי' בין ממנו בין מן היורשי' ואפ"ה קאמ' שחכמים הזקיקוה לישבע ה"נ לר"ש אפי' פטרה בהדיא מן היורשי' ה"ל דהזקיקו חכמי' לישבע * והא ר"נ פסק כאבא שאול אפי' פטר' בהדי' מן היורשי' וכן דעת הרמב"ם עכ"ל*: *ב"ה המגי' תימה דאם פטרה בהדיא כר"ח ושארי... וז"ל הרשב"א בתשוב' אם יש נאמנו' בכתובת' ופטר' הבעל בפי' בין ממנו בין מיורשיו נוטלת היא אפי' שלא בשבועה כמשנתינו דפר' הכותב דאבא שאול דאמר מה טעם' שהרי אמרו חכמי' הבא ליפרע מנכסי יתומי' לא יפרע אלא בשבוע' לא אמר אלא בנקי נדר בין מנכסים אילין שלא האמינה בפי' על היתומי' במשנתנו וכן דעת הרי"ף ור"ח וכ"ש אם קנו מידו וכ"כ ר"ח וכ"כ הרמב"ן בר"פ הניזקין גבי כתו' בו שבח וכן מוריה"ר יונה ז"ל וכן דעתי נוט' ואע"פ שהר' בעל המאו' כ' כאבא שאול אפי' באמנ' בין מן ממנו בין מיורשי ויש לו ראיה מדאמרי' התם גבי מתניתין דר"ש אומ' כל זמן שתובע' כתובתה היורשים משביעין אות' דהא דר"ש פליגא אמתניתין דנדר ושבוע' אין לי ולא ליורשי עליך ואמרי' דר"ש כאבא שאול אלמ' אבא שאול אפי' במפרש פליג וליכא ליה מתני' ואני אומר אין משם ראיה גמור' דהתם ה"ק ר"ש כאבא שאול דאמ' אין פיטור מועיל ומי' הא דר"ש עדיפא מדאבא שאול דאילו אבא שאול דוק' בדלא נדר ונקי נדר ודר"ש אפי' בנד' ושבוע' אין לי ולא ליורשי עליך ורבנן כרבנן דבריי' דאבא שאול דמשתנ' פליגי עליה וכמו שפירש"י ז"ל על כל שפטר' מן השבוע' בין ממנו בין מן היורשים גובה בלא שבוע' עכ"ל: כתב הריב"ש בס' קס"ט אפי' לדע' אותם הפוסקי' שאין נאמנו' מועיל לעקור תקנת חכמי' ואפי' התנה כן בפירוש מ"מ זה הוא כשהמתנה הוא חי ובא ליפרע מנכסי יתומי' שצריך לישב' אבל כשמ' מלוה אין יורשיו מפסידי' ולא דייקינן לשו בדיב' דרב ושמואל דכיון דדנייל' דעבד כר' אלעזר עבד הכי שיש בו נאמנ' עבדינן לכתחל' כר' אלעזר דכיון דמדינא מהני נאמנו' אלא דרבנן עשו חיזוק לדבריה' שלא לעקור תקנת' בתנאי' הכא לא דייני' ליה בתרי קולי קולא דאבא שאול וקולא דרב ושמואל כדאמרי' התם הכו דלא נוסיף עלה וכן דעת בעל המאור בשם חכמי נרבונא ובדרא נכונה היא עכ"ל וכבר כתבתי בסי' ל"ו שכן דעת הרשב"א והר"ן: וכתב עוד בסי' קח אם כתו' בכתובת' של זו נאמנו' בין ממנו בין מיורשיו כב' עדים כשרים לעולם אין להם להשביעה ואע"פ שנהגו להשביע אלמנה לגבות כתובתה זהו לכתחלה לחוש לדברי הפוסקי' דאין נאמנו' מועיל לגבי יורשי' ואפי' במפרש אבל בדיעב' להפסידה כתובת' שאינה יכול' ליסבע או שמת' ולא נשבע' אין מפסידין אותה כתובת' וכ"ב בעל המאו' בשם חכמי נרבונא ושמו מן האחרוני'

בשייחדו

מרעתו בלא טענה שמוצא אחרת נאה הימנה אבל סרחה עליו אדעת' דהכי לא אקני לה ע"כ ואפי' לדבריו נראה שאין לחלק בין סרחה עליו למוציאה מרעתו אלא בנדיה שקנה לה אבל מתנה שכתב לה גובה לעולם וכן כתבו הגאונים:

ק אין הכתובה נגבית מדינא דגמרא אלא מקרקעי ומן הזבורית שבנכסיו ולא משבח שהשביחו הנכסי' אחר מותו לא שנא השביחו יורשי' ול"ש השביחו לקוחו' ובא' לטרוף מהם ולא מהראוי (ג) אבל במלוה שחייבי' לבעל נקר' מוחזק ונגבית מהם אפילו היא על הגוי ומתקנת הגאונים נגבית ממטלטלי' וה"ה נמי לכל תנאיה חוץ מכתוב' בנין דכרין כדלקמן לפיכך אם גבו היורשים מעות כתובת אביהן גובה מהן ודוקא מטלטלי בני חרי אבל מכרם הבעל או נתנם במתנת בריא אינה גוב' מהם ואם מכרו' היורשי' אחרי מותו גובה מהם כת' הרמב"ם נהגו לכתוב בכל הכתובו' מקרקעי' ומטלטלי' ודבר זה תקון גדול הוא ואנשים חכמים ונבונים נהגו כן והוא ככל תנאי שבממון שהוא קיים ונמצא האלמנה גובה מן המטלטלים בתנאי זה ולא מתקנת האחרונים הרי שלא כתב כן בכתובת' אלא שנשא סתם אם הוא יודע בתקנ' הגאוני' גובה ואם לאו או שנסתפק לנו הדבר מתיישבים בדבר זה שאין כח בתקנת

וכתב עוד דאלולה דינה כאלמנה:

ק אין הכתובה נגבית מדינא דגמ' אלא ממקרקעי זה פשוט בכמה דוכתי: ומ"ש

בתקנ' הגאוני' לדון בה לפי שלא נתפרס' הדב' כדין תנאי כתוב' שהוא תקנ' סנהדרי גדול' עד שנוצי' בה ממון מן היורשי' ע"ב אם מוצאי' לו קרקע בן חורין מוכרין ונותנין לה ואם לאו טורפת ממשעבדי' שמכ' או שנתן ל"ש נתן במתנ' ברי' או שכי' מרע שהרי כל נכסיו אחראין וערבאין לכתובת' אפי' אם נתרצי' בקנינו שקנו מיד' אינו מוע' ל אלא א"כ קנו ממנ' תחיל' כדפי' לעיל מכר לאחד קרק' ולא נתרצי' שלא רצת' לחתו' לו ואחרי כן מכר לא' לא שנא אותו קרקע ולא שנא קרק' אחר ותתמה לו קנה ואינו גובה מבנו שאינ' יכול' לומ' נחת רוח עשיתי לבעלי שאם היה רוצ' לעשו' נחת רוח הית' עושה לראשון ולענין אם יכול' לגבו' מן הראשון איכא פלוגת' לרש"י אינה גוב' מבנו וכ"כ הרמ"בם ובעל העיטו' ולר"ח ולר"ת גוב' סמנו ולזה הסכי' א"א הרא"ש מי שהיה נשוי ב' נשים ומכר שדהו וכתבה הראשונ' ללוק' דין ודברי' אין לי עמך בענין שמועי' כגון שלקח מן האש' הח' ל ומת השני' מוציא' מיד הלוקח והראשונ' מיד השני' שהיא קדמ' ולא הוסר שיעבוד' רק מלוקח והלוק' מיד הראשונ' שהרי הסיר' שיעבוד' מכנו והוזר' חליל' עד שיעשו פשרה בינ"ה' שאל' לא"א הרא"ש ז"ל ששאל' איש ואשה שמכרו בית לאח' וכתבו לו בשטר שהודו המוכרים שלא שיירו לעצמ' במכ' זה שום זכו' בעול' ואח"כ יצא על המוכ' שט' חוב מוקד' למכ' והבע' חוב הוציא הקרק' מיד הלוק' בכח שטרו ור' אש' מוציא שטר נדינית' שהיא מוקדמ' לזה החוב כדי לק"י המקח ביד הלוק' והבע' חוב טוען שכב' סלק' זכות נדונית' מעל זה הקרק' והיא טוענ' אע"פ שסלקתי זכותי לענין שלא אתבענו אבל כל זכות שהיה לי בקרק' מכרתי לו וזה זכותי שהי' חובי מוקד' לשלך תשוב' הדין עמה שלא סלק' מעל הקרק' אלא לגבי הקונ' שלא תוכל להוציאו בשט' נדוניא אבל לגבי אחר לא סלק' זכות' והוי דינא הכי בעל חוב המוקד' מוציא מיד הלוק' והאש' מיד בעל חוב בנדונית' והלוק' מן האש' וב"ח מיד הלוקח וחוזרין חליל' עד שיעשו פשרה בינ"ה' והלוקח שומר במקום האש' ובמקומו נמצא הפשרה עשוי' בנדון זה כי הב"ח יוציאנה מיד הלוקח והלוקח יוציאנו מיד ב"ח בשטר נדונית' שמסר' לו האש' וישאר כך הענין כי לא יוסיף אח"כ לזכות בכי' מכח הקנייה ואין הכתוב' נגבית אלא בפרוו' שבמטבעו' כגון אם נשא במקו' אחד ונירש' במקו' אח' א"ם מעות של מקו' הנישואין טובי' מהמעו' של מקום הנירושין נותן לה ממעו' של מקו' הנרושין ואם מעות מקום הנירושין טובים משל מקום הנישואין נותן לה ממעות מקום הנישואין אע"פ שבשאר חוב נותן לעולם ממעות של המקום שנשתעבד בו בכתוב' הקילו ור"ת כתב שגם כתובה נגבת לעולם לפי המקום שנשתעבד בו אבל

ויש לה דין כל"ב שהיא הבחולה ואין דבריו נראים לי : (יא) כתב הרא"ש שאם
נשא אשה בהפוטקי' והלך לא"י ואח"כ מרדה בו ותובעת גט בהפוטקיא מהו
תשובה לא אמרו גירשה בא"י נותן לה ממעות א"י אלא כשהיא שם עמו וגירשה
שם אבל כאן שהיא עדיין בהפוטקיא וכאן היא גובה כתובתה כמנהג מקום השעבוד
ומקו' השעבוד א' והרי היא גובה ממעות
הפוטקי' ופשוט הוא : ובמקום שכותבין
כתוב' א"צ כנגי' אא"כ יהיה שטר כתובה
בידה וכו' בה"פ דמגיע' (דף י') גרסי'
א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן שטוען אחר
מעשה ב"ד לא אמר כלו' מ"ט כל תגאי ב"ד
כמאן דכתיב שטר בידי' דמי א"ר חייא בר

אבל הרמ"בם ור"יף וכל הגאוני' כתבו כסברא הראשונה כת' הרמ"ב
כד"א כשהי' בכתובת' מעו' סתם אבל אם פיר' בה מטבע ידוע בין
עיק' בין בתוס' הרי הוא כדין המלו' לחבירו מטב' ידוע שיפר' לו מה
שהלו' ובמקו' שכותבין כתוב' אינה נגבית אא"כ יהיה שט' כתוב'
ביד' אלא נשב' שבוע' היסת ונפט' ובמקו' שאין כותבין עיקר כתוב'
גובה בלא כתוב' בתנאי ב"ד בעדי מיתה או אפי' בלא עדי' שהאיש
שאומר' מת בעלי נאמנת כרפי' לעיל גם נותנין לה כתוב' על פיה
ונדוני' ותוספ' אינה גובה אא"כ כתובת' ביד' אפי' יש עדי' כמה היה
והרמ"בם כתב שצריכ' לישב' שמת אבל אם אומר' מת בעלי תנו
לי כתובתי אף לינשא אין מתירי' אות' שאינ' אומר' כן אלא ליטול
כתובת' והרמ"בם כת' שאם אומר' התירוני לינשא ותנו לי כתובתי
מתירין אות' לינש' ונותנין לה כתובת' ואם אומרת תנו לי כתובתי
והתירוני לינש' מתירין אות' לינש' ואין נותנין לה כתוב' ואם תפס
אין מוציאין מידה ואני כתבתי למעל' דבשניה' אין מתירין אותה
לינש' במקו' שאין כותבין כתוב' והבי' עדים שכת' לה כתוב' כתב
הרמ"בם שדינו כבמקו' שכותבי' ואינ' גוב' בלא כתוב' וא"א הרא"ש
ז"ל כת' שנוב' כיון שבאותו מקו' לא נהגו לכתוב ולא מהימן לומר
פרעתי דאיהו דאפסיד אנפשי' שכתב לה ולא ישתנה הדין בכך
ובספ' המצו' כת' על שם ר"י אפי' במקו' שכותבי' גובה עיקר כתוב'
וכל תנאיה בתנאי ב"ד וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסבר' ראשונ' (יג)
הוציא' גט ואין בידה כתוב' דינה כמו אלמנ' שבמקו' שאין כותבין
גובה עיקר ולא נדוני' ותוספ' ובמקו' שכותבי' אינה גוב' כלל ואם
הוציא' כתוב' בלא גט שאומר' שאבד גיט והוא אומ' שכבר הוציא'
הגט ונכתה בו דהוא במקום שאין כותבין ואומ' מפני שאין רגילין
לכתו' לא האמינו לי במה שכתבתי לה והוצרכתי לפרו' ע"פ הגט
וכתבו לי שובר ואבד אם יש לה עדי גירושין אינו נאמן ואם אין
לה עדי גירושין נאמן במגו שיכול לומר לא גירשתיך (יד) ואע"פ
שהיא אומר' נירשתני אינה נאמנת כיון שתובעת כתובתה (טו)
ואם הוא במקום שאין רשאין לכתו' גט מפני הסכנה ה"א נאמנת
וגובה הכל אפילו אין לה עדי גרושין והרמ"בם כתב בזה אם הוא
טוען לא גירשתיה חייב ליתן לה עיקר כתוב' אבל לא תוספת עד
שתביא ראיה שגירש' או שהוציאה

שהוציא' גט עם הכתוב' ואם הוא אומ' גירשתי' ופרעתי הכל עיק' עם תוספ' ואבד ש׳ברי הרי זה נאמן ומשביע בנקיט חפץ ונותן לה עיקר והוא נשב' שבוע' הס' על התוספ' ולא נהיר' שאם הוא נאמן למה יתן לה עיקר ואם אינו נאמן יתן לה הכל שהרי כתוב' בידה וכן השיג עליו הראב"ד: הוציא' ב' גיטין וב' כתובו' וזמן כתובה ראשונה קודם לגט הראשון וזמן הב' קודם לגט הב' גובה שתיהן הוציא' ב' כתובו' וגט א' שכת' לה ב' כתובו' זו אחר זו אינ' גוב' אלא אחרונה שבטל הראשונ' כשכת' לה האחרונ' ואם האחרונ' יתירה על הראשונ' ולא כת' לה ואוסיפי' ליך כך וכך על הראשונ' אם רוצ' לגבו' הראשונ' גובה מזמן א' או ב' מזמן ב' ואם כתב לה ואוסיפי' ליך כך וכך על הראשונ' גובה ראשונ' מזמן ראשונ' ותוס' מזמן ב' בד"א ששתיהן מן האירוסין או מן הנישואין אבל אם אחת מן האירוסין והב' מן הנישואין בכל עניין אינה גוב' אלא אותו שמן הנשואין הוציא' כתוב' וב' גיטין שהחזירה ולא כתב לה כתוב' אין לה אלא כתוב' א' שהמגר' אשתו והחזיר' על דעת כתוב' הראשונ' (יז)החזיר הוציא' גט וכתוב' ועדי מית' אם הגט קוד' לכתוב' רואין אם אין דרך לכתו' כת' ב' גובה בגט עיקר הכתוב' ובכתוב' גוב' כל מה שבתוב בה שהרי זכתה בה במית' הבע' ואם כתוב' קודם' לגט אין לה אלא כתוב' אחת שעל דעת כתוב' הראשונ' החזיר':

קא אלמנה כל זמן ששט' כתובת' בידה גובה כתובת' לעולם בין אם נותנין לה מזונות בבי' אביה או בבית בעלה אפי' לאח' שתנש ונשבע אע"פ שהיא נשואה ובעל התרומו כתב שאם נשאת שוב אינה נאמנת ואין נותנין לה אא"כ תביא עדים שלא קבלה וכ' כת' בעל העיטו וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסבר' הראשונ' (א) ואפי' עבירה עליה שמיט' אינה נשמט' מפני שהוא מעש' ב"ד פנמ' אותה שנבת מקצת או אפי' שלא פגמה אלא שוקפ' במלוה יצאה מכלל מעש' ב"ד ושביע' משמיטת' ואם אין כתוב' ביד ובאה לגבות בתנאי ב"ד כגון במקו' שאין כותבין [ג] אם נותנין לה מזונות בבית אבי' אינה גובה אלא עד סוף כ"ה שני' (ב) אבל שתקה כ"ה שנים ולא תבעה מחלה (ג) ואם תבעה תוך כ"ה שנים מוגין לה

(קף קד) תיפליגי ר"מ ורבנן' בתקי' ותיפסיקנא בגמ' (פסח) סלכ' כחכמי' דתמרינן כל זמן סיים בדי' בעל' נוגס בתובת לעולם וכל זמן סיים נוגס בתוב' עד כ"ם סנס ופרס"י דטעמ' מפוס דפתקה ולא תבעה כל הסני' הלנו מחלת היכך כל זמן סיים בדיה בעלם אין פתיקת מחיל' אלא עסני שנכבדין לותם סיים נוגס

מונין לה כ"ה שנים מיום שתבעה וכן יורשיה צריכין לתובעה תוך כ"ה שנים למיתתה ואם שתקו יותר מכ"ה שנים מרחלו ואפי' אם נזון בבית אביה אם היורשים מכברין אותה שמוליכין לה מזונותיה בעצמם אין שתיקת מחילה שמפני הבוש היא שותקת ולא מפני שמחלה להם ויראה מדברי הרמב"ם שאין הוכחת השתיקה מחיל אלא לעיקר אבל התוס' לא וא"א הרא"ש ז"ל כתב שגם התוס' מודה' אבל הנרוני' אינה מודה' ואם יש לה עדי' ממנה נובה אות' לעולם ודוקא באלמנ' הויא שתיקותה מחילה בשאין כתובה בידה אבל גרושה נובה לעולם כשאר בעלי חובות:

קב מי שמת ואלמנתו (א) באה לגבות כתובת' ועליו ב"ח אם זמנו של אח' מהם קוד' ולא הניח אלא קרק' כדי לפרוע לאח' מהם מי שזמנו קוד' יגבה והאח' ידחה בין אלמנ' בין ב"ח ואפי' תפש המאוח' מוציאין מידו לא הני אלא מטלטלי שאין בהם דין קדימ' וכגון דלא אקני ליה מטלטלי אגב מקרקעי יתנו לב"ח אפי' הוא מאוח' ותדחה האשה ומיהו אם תפשה אפי' שלא בב"ד אין מוציאין מידה ואם זמן שניה' שוין או שנש' ולוה ואח"כ קנה או שלוה ונשה ואח"כ קנה שחל שיעבוד כאח' משע שקנ' בין אם הניח מקרקעי או מטלטלי יתנו לב"ח ותדחה האשה ואם קדמה האש' ותפש קרקע אם קדמה וגבתה בב"ד כגון שהגביהוה ב"ד קודם שידעו שהי' שם ב"ח אין מוציאין מידה אבל אם גבתה מעצמ' אפי' על ידי שומה דליכ' למיס' מאן שם לך מפקי' מינה ואם קדמה ותפש מטלטלין אפי' שלא בב"ד לא מפקינן מינה ואם יש שם כדי לפרוע לשניה (ג) בקרקע ובמעו אם זמנן שוין נותנין לב"ח מעות ולאש' קרקע ואם קדמה לגבות מעות כתב א"א הר"אש ז"ל שמוציאין מידה ונותנין לבעל חוב ולכאור' יראה שלא אמרו כן אלא מפני תקנת ב"ח אבל אם חפץ יותר בקרקע וליתן לאשה משות שומעין לו והר"מ כתב דאין שומעין לו ואם אין זמנן שוה המוקד' נותנין לו מעו' ואם קדם המאוחר ותפש המעות לפי דברי א"א הרא"ש ז"ל שכתב שמוצ'יאין

כסמין כתוב' בידם אבל גרושה נוגס לעולם כשאר ב"ח שם ח"ל שלעת מוכן גרושה

קב מי ח שמת ואלמנ' ועליו ב"ח: ומ"ם ואפי' אם זמנו של אח' מהם קוד' ולא הניח אלא קרקע כדי לפרוע לאח' יגבה ואם שתקו יותר מכ"ה שנים מרחלו אפי' אם נזון בבית אביה אם היורשים מכברין אותה שמוליכין לה מזונותיה בעצמם אין שתיקת מחילה שמפני הבוש היא שותקת ולא מפני שמחלה להם ויראה מדברי הרמב"ם שאין הוכחת השתיקה מחיל אלא לעיקר אבל התוס' לא וא"א הרא"ש ז"ל כתב שגם התוס' מודה' אבל הנרוני' אינה מודה' ואם יש לה עדי' ממנה נובה אות' לעולם ודוקא באלמנ' הויא שתיקותה מחילה בשאין כתובה בידה אבל גרושה נובה לעולם כשאר בעלי חובות: (ב) אם זמנו של אח' מהם קוד' ולא הניח אלא קרקע כדי לפרוע לאח' יגבה ואם שתקו יותר מכ"ה שנים מרחלו ואפי' אם נזון בבית אביה אם היורשים מכברין אותה שמוליכין לה מזונותיה בעצמם אין שתיקת מחילה שמפני הבוש היא שותקת ולא מפני שמחלה להם ויראה מדברי הרמב"ם שאין הוכחת השתיקה מחיל אלא לעיקר אבל התוס' לא וא"א הרא"ש ז"ל כתב שגם התוס' מודה' אבל הנרוני' אינה מודה' ואם יש לה עדי' ממנה נובה אות' לעולם ודוקא באלמנ' הויא שתיקותה מחילה בשאין כתובה בידה אבל גרושה נובה לעולם כשאר בעלי חובות: (ג) אם זמנן שוין נותנין לב"ח מעות ולאש' קרקע ואם קדמה לגבות מעות כתב א"א הר"אש ז"ל שמוציאין מידה ונותנין לבעל חוב ולכאור' יראה שלא אמרו כן אלא מפני תקנת ב"ח אבל אם חפץ יותר בקרקע וליתן לאשה משות שומעין לו והר"מ כתב דאין שומעין לו ואם אין זמנן שוה המוקד' נותנין לו מעו' ואם קדם המאוחר ותפש המעות לפי דברי א"א הרא"ש ז"ל שכתב שמוצ'יאין

מעוליין

(ד) ומ"ם ונגרוס: ונן שות נסדי' ומנדרי ס' סכנתו ע"ג ושני' בדיוים אלו נתקו' הדמיין סי' פ"ח וס"ג: (ו) ולא חנקו גזם בין אלמנה ורגש כתרוכי ס"מכוסב ע"ג דכ' ג' דמ"ר דרוק נגרוס סדר דיגת סכי אגב בתלמנה אגת ס נגנו' תן כיסוי' חוגן ן ומ"ם בתרוכי סמרוך גזם ונ"ל סיים"ם ל"ח ותם' ונכסיס סכנים כו תיר' מכן קוים: (ג) אבל סתרקי סמס עם ע"ג ל' מוכל"ם הלנם בתמכם דמוניתן מיכ' ונותנין לב"ח ובן מתם מסכי"ן ובמ' הסיר"ל' ובמ' מכנים דקמכר' מוכן' ל' ונ"ם סם דתמי' לתיר' ל"ח מנם, לא מסקין מ"ם ס"ם מכנו' ומנו' ולא נת מתמון לרים אבל ום סיים' נוסת' ומוכ' ומוכ' סנים ונת סתתון מל סכנת' נרים לב"ם לרים לכלם דלם גדם מכבר מנגלי ונ"ם ונכ"ע תם נתנו מקרון לרבו ומם תין תמתו גנגת' בתוב' מתנו ובן סות נכתבי מסכת"ר' סי' ל"ם ובמ' דתם סיים תוכלים מסות מקרון כגון מנת סיים תמוד תו בס"ג לרוכי נתמוכ' ומ"ם בסגם מ"יתמו' ריס מ"ל' לא' דמ"ר' קוי' נתם' סיגנו בסיים ביוכ' ס"ם תגב תם תין ביוכ' מכב' ומ"ם סות לומר דינגת סיגו הייג לרתיסר מ"מסכ"יר מתכו' מכ"ל ג' סכת"ם ומגסות מיתמון ומתכלכי דמגנס ע"ם סיכוב סוי דינו כמנו' ובעל ובוכי' נתם' ומיין גזם מתכוגת סכת"ם כגל ניר סי' ל' ובם: (ד) ומ"ר' ק' בתנתי מכן דתם מכסכ"ם דרון ג"כ נכל דגב סוי בכתם' חוב ומיי' לתם' נסי' זו: (ה) ומתכתם מגתי דתין תיכות ניון נגדום' נתנגבי וכן סוי' מתכוגת מ"ם בנסגם:

מעוליין

שמוציאין מיד' אם קדמ' ותפש' מעו' כשזמנן שוה יראה דה"ה נמי שמוציאין המעו' מיד המאוח' אם קדם ותפשם כתב הרמב"ם היו כתו' בכתוב' נכסי צאן ברזל ומעג' שאבדו או שלקחן הבעל הרי היא בנכסי צאן ברזל כשא' בעלי חובו' ונשבעת שלא לקח' אות' ולא נתנ' ולא מחלה וחולק' עם בעלי חובו' ורש"י לא פי' כן אלא דין נכסי צאן ברזל כדין שאר הכתובה הערב לאשה בכתובתה אינו מתחיי' אפי' בקנין אפי' אם יש נכסי' לבעל אבל הער' לכלתו בשב' כתובת' מתחיי' בקנין אפי' אם אין נכסי' לבנו בד"א בערב דעלמא אבל בקבלן שאמר לה הנשאי לזה ואני קבלן או אני אתן לך משתעב' ולבאור' נראה דוקא בקנין אבל הרמב"ם כתב אפי' בלא קנין והכי מסתבר דהוי' כמו ערב בשעת מתן מעות דלא בעי' קנין והרא"בד כתב דאפי' ערב גרידא מתחיי' בקנין ולפי זה ערב לכלתו מתחיי' אפי' בלא קנין והכי מסתב' הערב לאש' בכתובת' ונירשה בעלה ואין לו נכסי' לבעל לפורע' ותובעת כתובת' מן הער' לא יתן לה אא"כ ידירנה בעלמ' הנאה על דעת רבים שאין לה התר שלא יחזירנה שלא יעשו קנוניא עליו שיגרשנה כדי שתגבה כתובה מהערב ויחזירנ' אח"כ ואפי' לא הדיר' בשע' הגירושין ידירנה אח"כ כשתתבענו הכתובה ואסור לאדם שישיאנו עצה שיגרשנה כדי שתגב' הכתוב' מהער' דשמ' לא ידירנה הנאה מיהו אם האב ערב לכלתו כנגד בנו והבן ת"ח והשעה דחוקה לו ואין האב מהנהו מנכסיו מותר להשיאו עצה לגרש כדי לגבו' הכתובה מהאב וכן אם הקדיש כל נכסיו ומגרש לא תגבה מן ההקדש אא"כ ידירנה אבל מן הלקוחות גובה אפי' בלא הדירה ואם ירצה להחזיר' אחר כך יחזירנה שכיון שידעו הלקוחות שיש עליו כתובת אשה אינהו דאפסידו אנפשייהו שקנו ממנו :

קג אלמנה

בין מן הנשואין בין מן האירוסין מוכרת מנכסי בעלה לגבות כתובת' שלא בב"ד ושלא בהכרזה לא שנא אם מוכרת לגבות כל כתובתה ביחד ל"ש אם מוכרת ג' או ד' פעמי' לגבות מעט מעט בכל פעם מוכרת שלא בב"ד מומחין אבל צריכה ב"ד

ב"ר הדיוטו' ג' אנשי' בקיאים בשומת קרקע ואם מכרה בלא ב"ד הדיוטו' כתב ר"ח שמכר' בטל והרמב"ם כתב גבי מוכרת למזונות שקיים ונשבעת שלא זלזלה וא"א הרא"ש ז"ל כתב בתשוב' כר"ח ואחריו המכר על היתומי' (ג) בין אם תמכו' היא או כ"ד ונרוש' לא תמכו' אלא בב"ד ואלמנ' נמי אם נשאת לא תמכו' אלא בב"ד ואם ב"ד מוכרין ונותני' לה אז אינה נשבעת אלא שלא התפיסה צרר' ושלא תפש' היא משלו ואם היא בעצמ' מוכר' צריכ' לישבע שבוע' צררי ושלא נבתה יותר ושלא זלזלה בנכסי' ואם לקח' לעצמ' אינו כלום אע"פ ששמוה ג' הדיוטו' א צריכ' להחזי' ליתומי' אפילו אם הכריז' ועצה טוב' היא לה שתפרש מה שמוכרת לצורך כתובתה שלא יאמרו שמוכר' הכל לצורך מזונותי' ויקראוה רעבתנית ואם אינ' חוששת שיקראוה רעבתני' טוב לה שלא תפרש שאם יכלו הנכסי' תאמר כל מה שמכר' הוא לצורך מזונו' ותטרוף מהלקוחו' שקנו מבעל' לצורך כתובת' אבל אם תפר' שמוכר' לצורך כתובת' לא תוכל לטרוף מהלקוחו' מזונו' ויש צד אחר שטו' לה יותר שלא תפרש שאם לא תפרש ויצא עליו שטר חוב תאמר של כתובתה מכרה ואם כתובת' קדמ' לא יוכל בעל השט' לטרוף כמה שמכר' ואם תפר' למזונו' יטרפנו ב"ח מפני שזמנו קוד' שאין חיוב המזונו' אלא עד אחר מית' היתה כתובת' מאתים ומכרה שוה מאתי' במנה והוזל שאינו שוה אלא מנה והיא רוצ' לקיי' המקח נתקבל' כתובת' ולא אמרי' כיון שהי' המקח בטעו' לא יצא הקרקע מחזקת היתומי' וברשות' הוזל אלא כיון שבשע' שקבל' הקרק' להכניסו לרשות הלוקח היה שוה מאתים כאילו כוונה לקנות הקרקע ונתקבלה כתובת' ואינה חוזרת ליתומים וכן אם מכרה שוה מנה במאתים והוקר והלוקח רוצה לקיי' המקח ונתקבל' כתובת' והריוח ליתומי' טעתה ומכר' שוה מנה ודינר במנ' או שטעת אפי' כל שהו אפי' אם רוצה ליתן ליתומי' מה שטעת' מכרה בטל היתה כתובת' ד' מאית ומכר' לזה במנה ולזה במנ' ולאחרון שוה מנה ודינר במנ' הראשוני' מכרו קיים והאחרון מכרו בטל בר"א שהן ד' שרות חלוקות אבל אם הכל שדה אחת ומכרה סמנו לד' לרב אלפס שפסק במכו' לי כורא וזבין ליה לתכא שהמכר בטל שחשוב כמעביר על דבריו אפילו הראשונים מכרן בטל אם עשה לכל אחד ואח' שטר בפני עצמו אלא אם כן מכרה לכולם בשטר אחד או מכר הראשונים קיים אבל רבינו האי פסק בסבור לי כורא

בנ"ד ומ' טעמא דמזוני טעם בעיק' הוא וכ"נ כי לע"פ * שמכר' בב"ד לעיק' כתובת' בזון שעדין יש לה מזונו' לרבנן מפו' תוספ' כדמפר' בר"פ ה' עם אף היא מוכר' מפו' תוספ' שלא בב"ד ואפי' אימא תוספ' ליכא לאחמורי על היתומי' מפו' היכ' או משום שלא תתבזה בב"ד הא היכ' מפו' מזוני אבל לכדוני' דלא מעכבת במזוני דינה כמוב רעלמ' והיכ' מוכר' שלא בב"ד ולא חיישינן להוצא ולא לביזוי ב"ד עכ"ל: ואם מכרה בלא ב"ד הדיוטו' כ' ר"ח שמכרה בטל כבר כתבתי בסי' ל"ג שכ"כ בעיטו' בשמו וסכן דעת הרמב"ן ז"ל: ומ"ש שהרמב"ם כתב גבי מוכר' למזונו' שקיים ז"ל פי"ח יש לה למכו' למזונו' שלא בב"ד מומחין אלא בג' אנשי' נאמני' ואם מכר' לעצמה שוה בשוה מכרה קיים וכשיבואו היורשים להשביע אותה נשבעת: ומ"ש שהר"אש כת' בתשו' כר"ח הוא בכלל כ"א סי' ט': ומ"ש ונשבע' בכל אלה שלא זלזלה יתבא' בשמו' ואחריו המכר על היתומי' בין אם תמכור היא או ב"ד מימרא דרב יוסף בפ' אלמנה נזונת (דף לז) * ואמרי' בה דאמנ' דחביב' אחריות היתמי' כשמוכר' למזונו' אינה יכול' לחזור ולטרוף מהלקוחו' שהם בעד כתוב' דאמרי נה כהי דאחריו' דעלמ' לא קבילת' אחריו' דנפשך קבולי קבילתא וכ' הרי"בם בסי' רמ"ד כבר תרגמו האחרוני' דדוק' באלמנ' שמכרה לצורך עצמה שהיא קבלה המעו' לצורך מזונותיה אבל אפטרופוס או ב"ד דוכינן לא איבדו זכותן היה לכן על הקרק' השוא ממנ' חוב ושעבוד עכ"ל: וגרוש' לא תמכו' אלא בב"ד משנ' שם פי' לא תמכו' אלא בב"ד מומחין ובגמ' (שם) גבי אלמנ' דמוכר' לכתוב' שלא בב"ד בעי מ"ט אמ' עולא מפו' היכא רב יהודה אמר לפי שאין אדם רוצה שתתבז' אשתו בב"ד מאי ביניהו גרוש' למ"ד מפו' איכא גרושה נמי בעיא הן למ"ד לפי שאין אדם רוצה שתתבז' אשתו בב"ד גרוש' לא איכפ' ליה ואותי' למ"ד מפו' איכא מדתנן וגרוש' לא תמכו' אלא בב"ד ומשני הא מני ר"ש היא וכ' הר"ן שהרשב"א פסק כעולא ואין דעת הרי"ף כך כן שלא הכריע בכאן כלום וכ' בשמון מסכתין כעורת' וגרוש' לא תמכו' אלא בב"ד אלמא ס"ל כרב יהודא דמתני' הזית אליביה אפי' לרבנן עכ"ל וכן פסק הר"אש שלכ' כר' יהוד והרמב"ב כת' בפי"ב מה' מלוה דנזיקין לנכסי יתומי' מפו' איכא ובפי"ז מה' אישו' כתב וגרוש' לא תמכו' אלא בב"ד וכת' ה"ה שטעמו מפו' דע"כ לא קי"ל טענ' הן אלא להזדק' לנכסי יתומי' הטכי' לפי שתפסי' בהמתכ' אבל למכו' שלא בב"ד לית לן בהוא טענ' שהרי איפשר לה בב"ד אלא לא תמכו' מוכר' של' בב"ד אלא מפני שאד' רול' של' תתבז' אשתו בב"ד וכדברי האומר כן ואין זה הטע' בגרוש' לפי' לא תמכו' אלא בב"ד זהו דעת רבינו וקל' נרא' מן ההלכ' כן ועיקר עכ"ל והר"ן כת' על טעם זה אינו מחוור לי דבשלמ' אי כת אמר רב יהוד' טעמיה התם לא אתורם' אהדיב' אפי' אבל כיון דהזי' דר' יהוד' אפי' במזקין לא חייש להיכ' מפמ' דהכ' לטעמי' אזיל דלא חייש להיכ' כלל וכיון דהת' לא קי"ל כותי' מהן פליג בן דלימ' דהם מי בקיטי' כותי' ולע"ע עכ"ל ומ"ש דרבי' ואלמנ' נמי אם נשא' לא תמכו' אלא בב"ד כך מלאתי בספר מוב' והטע' מפו' דהשתא דא' עולא * מפו' היכ' ופר"פי פיהו בעליה לאן בעיניה ולא ימכנו הנכסי' מליכה לאכפי וכת' הר"ן ור"ח פי' כדי שהם כדוכי' לגפי' שבשביל ימלאו חן בעיני האכפי' וישאו אות' וכן פי' הרי"ף ז"ל לקמן בפירקין * וכ"כ הרמב"ן בפ"יג מה' מלו' ועיק' וכ"נ שאם נשאת אינה מוכר' אלא בב"ד שהרי בוטל האון אלה וכן נמי בהא דאמרי' שהם דאין מזקין לנכסי יתומי' קטני' אלא לב"ח שיש בו רבי' ולכתוב' אם מפו' היכא דוקא בשלא נשא' אבל נשא' לא שהרי בטל האון אלה וכ"כ הר"מב בפ"יב מה' מלו' עכ"ל (ג) ואם ב"ד מוכרי' ונותני' לה אז אינ' נשבעת אלא שלא התפיס' צררי ושלא תפס' היא משלו ואם היא בעצמ' מוכר' צריכ' לישבע שבוע' צררי ושלא נבת' יות' ושלא זלזלה בנכסי' בפ' אלמנ' נזונ' (דף לח) אסיקנ' דאלמנ' שמוכר' מנכסי יתומי' לכתוב' צריכ' שבוע' ואיכ' לאיכא הכריז' וכת' שם הרא"ם דמשביעין אחר המכיר' שבוע' צררי וגם שלא זלזלה במכיר' ולא מכר' יות' מן הצורך ולע"פ שהיו שם ג' הדיוטו' בשוע' שמא לא דקדקו כולי האי דיופבי קרקע הם וכך הם דברי הרמ"ן * כתוב בתשו' להרמב"ן סי' ל"נ אמר שתעכור אם רלו היתומי' להשביע' * אם מכרו ב"ד מנה שסמו לה הב"ד משביעין אותה לפי שאפי' מכר' שוה מנה בק"ק הריוח ליתומי' כמו שפכינו ואם היא פקחית וזריז' לפטו' עצמה עידי שבוע' לא תמכו' אלא בעדי' (וכ"כ הר"ן ס' אלמנ'): ואם לקח' לעצמ' אינו כלום אע"פ ששמוה ג' הדיוטו' אלא צריכ' להחזי' ליתומי' אפי' אם הכריזה עליו שם א"ד זירא אמ' רב כהנן אלמנ' ששמ' לעצמ' לא עשת' כלום ואסיקנ' דאפילו הכריזה נמי משום דאמרי' לה ממן שם ליך כלות' מי החזיקך באלו הנכסי' שאין אדם יכול לזכות בנקם אלא מיד שמקנה לו ואין נפרע דבוני' ממש קאמ' דלע"ג דליכא

אלא תפר' שאם לא תפר' ויצא עליו שטר חוב תאמר שלכתו' מכר' וכו' שם אמתני' דכותב' למזונו' מכרתי כתב הרא"ש בירו' מפר' יפוי כח דר' יוסי אם באת מלו בעדי' אוע' למזונו' מכרתי באת מלו בשט' אוע' לכתוב' מכרתי: היה כתובת' ק"ק ומכר' שוה ק"ק במנ' והוזל וכו' וכן אם מכר' שוה מנה בק"ק והוקר וכו' בפ' אלמנ' נזונ' תנן היה' כתוב' ק"ק ומכר' שוה מנה בק"ק או שוה ק"ק במנ' נתקבל' כתו' וכתבו שהו' בירו' פריך ויחזו' המקח ומוקי' לה ר"י בשהוזל המקח בשהוק' המקח ור"ל לאו אין אונאה לקרקעו' אמר ר' יוחנן אם היה דבר מופלג יש לו אונא' וטעמ' דנתקבל' כתוב' גבי מכר' שוה ק"ק במנ' תימ' קלת הע"ג דהוזל המק' מ"מ תחזו' בו לגבי הלקוחו' שהרי שמכ' לא היה כלו' והחזו' הקרק' ליתומי' וי"ל דהואיל ובשע' שקבל' הקרק' היה שוה ק"ק מיד דלת' להוליא הקרקע מרשו' היתומי' ולהכניס' לרשו' הלוקח והרי היא כמו שנתכוונ' לקנו' הקרק' עכ"ל ומ"ש רבינו והיא רול' לקיי' המקח תימא דכיון דכת' דטעמא דדיס' מפו' דכיון דבשע' שקבל' הקרק' להכניסו לרשות הלוקח היה שוה ק"ק הוי כאילו כיוונ' לקנות הקרק' א"כ מאי איריא רולה לקיי' המקח אפי' אינ' רולה נמי וי"ע (ס) ומ"מ זה שכתב רבינו אינו אלא לדעת ר"ת והר"אש דסברי דיש אונאה לקרקעו' בדב' מופלג וכמו שכתבתי בטור ח"מ סי' רכ"ז אבל להרי"ף והר"מבם דסברי דאין אונאה לקרקעו' כלל מתני' מיתוקמ' כפשטה ולפיכך הרי"ף הביא משנתינו כצורת' וכן הרמ"בם בפי"ז מה' אישות העתיק לשון המשנ' בלבד וכת' נתקבל' כתוב' ובלב' שתשב' שבוע' אלמנ' טעת' ומכר' שוה מנה ודינ' במנ' וכו' דברי' אלו כפשוטי' לדברי' שקדמו שהרי כתו' בסמוך שאם מכר' שוה ק"ק במנ' נתקבל' כתובת' אלמא דכשמכר' בשתו' מפוזי' שמקח קיים ושתפשא' אלא וי"ל דהכ"ע בשאין כתובת' אלא מנה וכן הוא מבואר בהדי' בפ' אלמנ' נזונת (דף ל"ט) היה' כתוב' מנה ומכר' שוה מנה ודינ' במנ' מכר' בטל ואפי' היא אומרת אני אחזור את הדינ' ליורשי' וטעמא כדפר"שי שאותו דינר אין לה רשות למכור כמכ' שכל המכ' טעות שהרי בזת אמת היה ולע"ג דהש"בג פליג התם במתני' ואמ' לעול' מכרן קיים עד שתהא שם כדי שתפייר בשדה בית ט' קבין ובגנה בית חצי קב ולדברי ר"ע בית רובע הרמ"בם בפי"ז מה' אישות פסק כת"ק ומ"ש רבינו טעתה ומכרה שוה מנה ודינר במנה או שטעת' אפילו כל שהו גם כתב הר"אש הא דקתני במתני' מכרה שוה מנה ודינר במנ' לאו דוקא דיכ' ה"ה בפחו' וי"מ דינר דוקא ולא בציר' כיון דאפי' פחות מכדי אונאה בטל אין חילוק בין דינר לפחות עכ"ל היתה כתובת' ת' זוז ומכרה לזה במנה וכולי

בנ"ד מומחין ב"ד הדיוטו' מיהא איכא כדאית' בפ' אלו מליאות ומה שמחזיקים ב"ד הדיוטות אינה חזקה דיופבי קרקע' הם ואינו אלא לשומא בעלמ' והר"ן כתב יש מי שאומ' דכי אמרי' אלמנ' שממה לעצמ' לא עש' כלום דוקא דיכה לבין עלמ' אבל בב"ד הדיוטו' יכול' לשום לעצמ' וכן נרא' דעת הרמ"בם בפ"יז מהלכו' אישו' ולפי זה אפי' שלא ב"ד הדיוטו' אם שמ' לאחרי' בדיעב' מכרה קיים אבל אחרים אומרים דשמה לעצמ' היינו בב"ד הדיוטו' שכל שאין שם ב"ד מומחין שמה לעצמ' איקרו וכת' כיון שיש שם ב"ד אמאי לא עשת' כלום י"ל לפי שאלו אינ' אלא שמאים בעלמ' שאלו היה שם ב"ד חשוב היתה יכול' לשו' לעצמ' לפי שהב"ד אביהם של יתומים והם עומדים במקומ' והאלמנ' כלא' בעלמ' ויכול' לקנו' מיד ב"ד אבל כיון שאלו אינם אלא שמאי' בעלמ' ה"ל אלמנ' זו כשליח היתומי' ואינ' יכול' לשום לעצמ' שכן הדין בשליח אחר כדמוכח בעובדא דכשית' דיתמי דאיתא בגמ' עכ"ל (ד) וש"ה בפ"יז מה' אישו' כתב שתי שכרו' אלו וכת' שדע' קלת מפרשי' כדע' הרמב"ם דשא דאלמנ' שמה לעצמ' לא עשת' כלום דוק' דיכה לבין עצמ' אבל בב"ד הדיוטו' יכול' לשו' לעצמ' ורבינו סת' דבריו כדע' הרא"ש ז"ל * ועלה טובה היא לה שתפרש מה שמוכר' לצורך כתוב' שלא יאמרו שמוכרת הכל לצורך מזונותיה ויקראוה רעבתנית בפר' אלמנה נזונת (דף לו) * תנן גבי אלמנ' המוכר' למזונו' כותב' למזונו' מכרתי ואמרי' בגמ' ברים פירקין (דף לו) דעלה טובה קמ"ל דלא ליקרו לה רעבתני' וכ' עוד וה"ה נמי אם לא כתבה אלא מכרה סתם נאמנת לומר למזונו' מכרתי דנכסי בחזק' אלמנ' קיימי כל זמן שלא נשא': ומ"ש ואם אינ' חוששת שיקראוה רעבתני' טוב לה שלא תפר' שאם יכלו הנכסי' תאמר כל מה שמכר' הוא לצור' מזונות ותטרוף מהלקוחו' שקנו מבעל' לצורך כתוב' אבל אם תפר' שמוכר' לצור' כתוב' לא תוכל לטרוף מהלקוחו' מזונו' כך היא הנירסא הנכונה בספרי רבינו ויש ספרי' שיש בהם חסרון הגיה' ועכין עלה זו גר"פ אלמנה נזונ' (שם) ר' יוסי אומר מוכרת וכותבת סתם וכן כחה יפה ופרש"י הסת' יפה לה מפני הלקוחו' שלקחו שדות מבעל' וכו' ומ"ש ויש לד א' שטו' לה יותר

(ג) וע"ל סי' ל"ב כת' הרא"ש בתשו' בלל ס"ב סי' ג' אלמנה שמחלה במזונותי' ליתומים לאחר שהכריזו הב"ד לתנו' הקרק' לצורך הלכיות ואח"כ הב"ד מכרו הקרקע והיתומים נא"ש למורפה שמחלה לכן קוד' שהכריז ופסק דלא תפטר בנוס דהא אחריות שהכריזם של היתומים וכ"פ הכן נתלמן לא יפקיעו מן הלוקח עכ"ל ולקמן סוף סי' ק"ד הניא השורפסי' זו: (ג) אבל הפ"י לא ס"ל הכי וע"ש גד"ן אם יורשי' אלמנה מוכרין שלא בב"ד: (ד) וע"ל סי' ק"ח הכרי הרח"ם אבם שמכר' לפריע כג"ח אי מגנין לה מכתובתה' (ס) ולא נראה לגורפי' דהלים דנקע לגוומא קאמר דבאינה רולה הרי יש גם קרקי' ואפשר שמחזר ומעמיד על תאונים אבל עכשיו דנתקיים המקח א"כ לעולי' נאיתא לה רק מנה א"פ נתקבל כתוכה' ועיי' נטור ח"מ סי' רכ"ו אם אינה רולה לקיים המקח את הבשר' נידה תחזור שאין אונאה' לקרקעות:

כורא וכין ליה לתנא שהמכר קיים ולפי זה אפילו מכרה לד' כד' שטרות הראשונים מכרן קיים לבר מהאחרון וכך הי' מסקנת ארוני אבי ז"ל (ו):

קד בית

דין שמוכרין להגבות לאלמנ' כתובת' אין מוכרין אלא בהכרז ומכריזין ל' יום רצופין זה אחר זה וא"א רוצי' להכריז רצופים אלא בכל יום שני וחמשי' יכריזו ס' יום בכל ב' וה' כי צר כמכריזין הכרוז יוצא פעם אחת בבקר בשעת הכנס' פועלים ופעם אחת בערב בשעת הוצאת פועלי' שדה פלוני שסימניה כך וכך ומצריה כך וכך עומד' לימכר כל הרוצ' ליקח יבא ויקח ויפרש הכרוז שמוכרין אותה כדי לפרוע לאשה כתובתה שלא יסבור הלוקח שנמכר' כדי לפרוע לב"ח שיש מי שרוצ' יותר ליתן לאשה מפני שלוקח' המעות מעט מעט ואם הכריזו וטעו ומכרו אפי' שוה מאתי' במנ' מכרו קיי' אבל אם לא הכריזו אפילו מכרו שוה בשוה מכרן בטל בד"א בדברי' שצריכין הכרזה ובשע' שמכריזין ובמקום שמכריזין אבל דברים שאין מכריזין עליהן כמו עבדים ושטרות ומטלטלין שנמכרין לעול' בלא הכרזה ושעה שאין מכריזין היינו לברג' ולמזוני ולקבור' שלצורך אלו מוכרין בלא הכרז' ואפילו מי שמלוה לצורך אחד מאילו כשפורעין לו מוכרין בלא הכרזה ובמקו' שאין מכריזין שיש מקומו' שנוהגי' שלא להכריז מפני שיש שלא ירצו לקנו' אם יכריזו שלא יקראו אות' אוכלי נכסי דאכרזת' פירוש שצריכין למכור מפני הדחק כיון שאין צריכין הכרזה אם מכרו וטעו פחות משתות מכרן קיים טעו בשתו' מכרן בטל אם הכריזו בדב' שאין צרי' הכרז' או בשע' או במקו' שאין מכריזין כ' רב אלפס דכמאן דליתי' דמי ואם טעו בשתו' מכרן בטל וא"א הר"אש ז"ל כתב כיון שהכריזו אע"פ שלא היו צריכין אם טעו אפי' בכפל המקח קיים והיכא שטעו בפחות משתות בדבר שאין מכריזין שמכרן קיים פירש רבי יצחק שצריכין להחזי' האונאה הרמ"בם כתב דהוי מחיל' ולזה הסכי' א"א הר"אש ז"ל היכא דטעו ונתאנו בשתות שהמכר בטל כתב הרמב"ם אם ירצו ב"ד לקיים המקח ולהחזיר האונאה הרשות בידם וא"א הר"אש ז"ל כתב שאין שומעין להם דכיון שהרשות ביד ב"ד לבטל המקח גם כן הרשו' ביד הלוקח לבטלו ואם ירצו להכריח הלוקח שיתקיי' המקח ויחזי' האונאה אין שומעין להם שליח שמכר וטעה ונתאנ' המכר בטל ואפי' בכל שהו שנתאנ' בין אם הוא שליח ב"ד או שליח כל אדם (ח) ואם הטע' הלוקח כתב רב האי שגם בזה המקח בטל בכל שהו וה"ר יונה כת' שאם טעה הוא ונתאנ' המקח בטל בכל שהו שיאמ' לו המשלח לתקוני שדרתיך ולא לעוותי אבל אם הטע' את הלוק' זכה המשל' ביתרון (ט) וששאל' על קרקע של יתומי' שהכריזו ב"ד עליו למוכרו להגבות אשה כתובת' ואחר ההכרזה מחלה ליתומי' כתובתה ושלחה מצר

מצר אחר מורשה שלה לב"ד להנבות כתובתה ומכרו ב"ד הקרקע ובתבו אחריות המכר על היתומי' ועתה רוצים היתומים להוציא הקרקע מיד הלוקח כי אמר שלא כדין מכרוהו שכב' מחלה להם כתובתה תשובה מרמה עשו ולא תעשנה ידיהם הושיה כי ב"ד מכרוהו כי לא ידעו באותה מחילה מטמירתא ואחריות המכר על היתומי' ואי איניש דעלמ' היה הבא להוציא הקרקע היו היתומים חייבים לפרוע ועתה נמי שהם באים להוציא מיד הלוקח האחריות עליהם הילכך אינה מחילה וישאר הקרקע ביד הלוקח:

קה יכולה אשה שתמכו כתובת' או ליתנה לאחרי' בין בולה בין מקצתה והלוקח והמקבל עומדים במקומה שאם תתאלמן או תתגרש יקחו הם כתובת' ואם תמות בחיי הבעל אין להם כלום לפיכך אין הלוקח קונה אותה אלא ברב' מועט ואם מכרה לבעלה המכר מכר ואסור להשהות' כדפירש לעיל אלא אם כן יעשו לה אחרת בעיקר הכתוב' ואפילו אם מת הבעל בחייה אם מתה קודם שנשבעה על כתובה אין ללוקח ולמקבל כלום במה דברים אמורים כשנתאלמנה ומתה שהיא לא היתה יכולה ליפרע מהיתומים אלא בשבועה אבל נתגרשה ומתה לקוחות נשבעים שבועה שלא פקדתנו ונוטלים ודוקא שמתה אבל אם היא היה צריכה לישבע שלא נפרע ואם אינה רוצה לישבע יפסידו הלקוחות ואם אמרה שנפרעה אחר שמכר' נאמנת במגו שאם היתה רוצה למחול אבל אם אמרה שנפרע' קודם המכר אינה נאמנ' שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ששאל' ראובן שמת והניח בנים ואלמנ' ומתה האלמנ' קודם שנשבע' על כתובתה אם יש לבכור פי שנים דמספק' לן אם קרויין נכסי האם כל זמן שלא נשבעה על כתובתה תשובה כל זמן שלא נשבעה האלמנ' על כתובת' ולא הנבוה בית דין הכתוב' כל הנכסי' בחזקת בעלה ולא זכתה בהם כלום והבני' את אביה' הם יורשים ויש להן דין בכורה המוכרת כתובת' בין לבעלה בין לאחרים לא הפסידה שום דבר מתנאי כתובה אבל המוחלת כתובתה לבעלה אע"פי שאסורה לישב תחתיו מכל מקום מחילת' מחילה והפסיד' כתובת בנין דכרין ונראה דהוא הדין נמי שהפסיד' כל שאר תנאי הכתוב' (ח) וכ"כ הרמב"ם המוחל' כתובת' לבעלה הפסיד' כל תנאי כתובת' ואפי' מזוני ליה לה ויראה מדבריו שאפי' בחייו אין לה מזונו ואני כתבתי למעלה שיש לה מזונות בחייו ולא אבדה אלא מזונות שלאחר מיתה כתב הרמב"ם המוחלת כתובתה אינה צריכה לא קנין ולא ערים כשאר מוחלין והוא שיהיה דברי' שהדעת סומכת עליהם ולא יהיה שחוק והיתול או דברי תימה אלא בדעת נבונה המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל לפיכך מכרה כתובתה ומת הבעל ואח"כ מתה בנה יכול למחול והמכר בטל ואפי' אין לה יורש אחר אלא זה הבן ונמצא פירעון הכתוב' עליו יכול למחול לעצמו כדי לבטל המקח וירש הכתובה מכח אביו בן שמכר כתובת אמו פי' שמכר' בחיי אביו שאם ימות אביו ואח"כ תמות אמו וירש הוא את כתובת' שיהי' הלוקח עומד במקומו ליקח אותה והתנה שאם תערער אמו על המקח שלא יסלקו מערעור ומתה ולא ערערה אינו יכול לומר אני במקו' אמי וכמו שהיא היתה יכולה לערער על המקח גם אני מערער ואבטלנו שערעור של עצמו וראי' קבל על עצמו:

קו המחלק נכסיו לבניו וחלק לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה בין אם הוא בריא או ש"מ ואפילו אם לא

קבל לאחריו דידי' מי לא קבל. עיין במיסרי' כתי' כ"ג הלכה ד' דיניס דסייבי לסי' זה (ג):

קו המחלק נכסיו לבניו והלק לאשתו קרקע כל שהו אבד' כתובת' בין אם הוא בריא ואפילו אם לא מרגע ואפילו אם לא חילק לפניה רק שהקנה כשהודע לה וכו' בפ"ג דמאה (דף ס) תקן הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהו אבדה כתובתה רבי יוסי אומר אם נלא אף עלפי שלא כתב לה אבדה כתובתה ומייתי לשאי מתניתין בפ' י"ב (דף קנג) וקאמר עכשו נעשה דכתב לה קרקע כל שהו אבדה כתובת' אמר רב במחכה לכסף על ידה ושמואל אמר במחלק לפניה וסיים שותפה רבי יוסי בר חנינא אמר בתומר לה טלי קרקע זה בכתובתיך ומקולי כתובה שהו כאן ואותבינן עלייהו מדקתני סיפא ר' יוסי אומר אם הבלה עליה אע"פי שלא כתב לה וכו' ומבלל דת"ק כתיב. וקבלה בעי ובחר הכי ת"ל רבא לרב נחמן הא דר' אמר מנחל הא ר"י בר חנינא אמר ת"ל ת"ל אמרי אומר בין שעשה אותה בין הבני אבדה כתובתה ומשמע דבריה דאמר' דמשמע לה אע"פי שאסור ליכב תחתיו מכל מקום מחילתה מחילה והפסיד' כתובת בנין דכרין בסוף פרק נערה שנתפתה (דף כג) אמר רבא פשיטא

(ח) ומפסי"ו ל' בסכומ' פי' ר"ם דבדוניות לא הפסידה אא"ל אחרי כל תנאי כתובה מנין לך תנא בדר"ם פי' קמ"ל כי כ' הרמבן ורמ"ם אבל דאף בדוניות ונכנל אחרים מיהו לא הפסיד' אומר ר"ל הפסיד' אומר ובמה שם בתוס' (ג) ובמה שם דאם בתוס' נכ בתוס' אינו יכולים לחתול אח"ל אבל נאמן שבי יכולים לחתול בין בכתוב בין בדוניות בין אומר שם:

ומה שכתב שנראה מדברי שאינו בחייו אין לה מזונות כן כתב הרב המגיד לדעתו ז"ל ורמ"י פירש אין לה מזונות באלמנות' וכ"כ הרמ"ן ורמ"ם בפ' ז"ל: ומ"ש ומאי כתבתי למעל' שיש לה מזונות בחייו וכו' בסימן נ"ג: כתב הרמב"ם המוחל' כתובת' אינה צריכ' לא קנין ולא עדי' וכו' ב"ר בפרק י"ז מהלכו' אישות וכתב הרב המגי' כבר כתבתי פ"ם מהלכו' מכיר בפיון המחיל' נריכ' קנין ומה שכתבתי לפי' לשון וכן אין צריך לעדים כל שהוא עודם דלא אינו אבל אם אינה מחלה אלא לבקרי בדאיתא בקדושין פרק האומר עכ"ל. כתו בתשובו' הרשב"א סימן תתפ"ג עומלת כתובתה לבעל' מה שעשה' עשוי ולא צריך בכי הא טענת כתה דוחה וכן כתב הרמב"ם בפרק י"ז ומיהו דווק' במוחל' אבל מחמת אומה ידוע מבל אם כתבתה ומחל' ויש עדים על הסומם כגון זה שהיה מתקוטט עמה כדי שתמחול לו וחוליאה מניחו ונתפייסה ומחלה לו כדי שתשב עמו בשלום אע"פי אבל מסרה עודע' המחיל' בטלה וכל שיש בידו שפה לעשות מותו אומם ומתחידם הרי זה אומם: כתב עוד הרב המגי' בסוף פרק י"ח מהלכו' אישו' בבר הטלה הרמ"ן והרמ"בא דמחלת עיקר כתובה אינה יכולה לטעון כתה דוחה עשיתי לבעלי הרי כל הנכסים יש לנסה כתובה ולא תהיה לה אינה אם לא תמחול ואדרבה היא יכולה לומר לו אמנם נותן עיניו לנרש כשמנהגה שתמחול כתובתה עכ"ל בבל"ב עכ"ל: המגי' אמר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מחול מעמא דמעמא בפר' בכורות: (דף פס) ומ"ש לפיכך מכר' כתובת' ועמ' הבעל ומ"מ מתה בנים יכול לנחו' וכו' אם קדיבתי לבדתה אמר רב נחמן זביבתה בכתובתה בטובת הבאה לינבה ומכיב' אתי לקוחו' ולא תבעי לבדתה אמר רב נחמן ליכא דליבנים עלה ותיזל ותיחלה לבחובתה דאמה לבני אבוה ותיבתה מיבה ופי' רש"י אתי לקוחות ולא תבעי לבדתה הלוקח תבע' הבת לדין לבנות בתוב' אמה מחיבים וכתב הרא"ש ואין הלכה מעמע כן דמה לו לנוח' אבל הבת הילבך הפירש הבכון הוא אמת בם הבה ואין לבם מעמע אלא זו הבת לאמעוינן תלמודא דאף בבכ"ג שהמחיל' היה לעצמו יכולים למחול מחיבים והוא זוכה במקום אביה עכ"ל. וכתב רבינו דבריו כדעת הר"אם: בן המוכר בתוב' אמו בילוס אמר בחיי אביו אם יומת אביו ואמ"כ תמות אמו וירש הוא את בתובת' בבקומו ובו' בפ' מי שהיה נשוי (דף לא) הסוה בגדא הבר לבתוב' אמיה בטוב' הבא מ"ל לי אתיה אם ומערערה לא מבינא לך מבינ' אם ולא אינערער אתה אינו אמו מערער בבר תמא לגיבו אינו בחבקו מיתי הקי מ"ל רבא בבי דאחריו' דיד' לא

קו המחלק נכסיו לבניו וחלק לאשתו קרקע כל שהו אבד' כתובת' בין אם הוא בריא ואפילו אם לא חילק לפניה רק שהקנה כשהודע לה וכו' בפ"ג דמאה (דף ס) תקן הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהו אבדה כתובתה רבי יוסי אומר אם נלא אף עלפי שלא כתב לה אבדה כתובתה ומייתי לשאי מתניתין בפ' י"ב (דף קנג) וקאמר עכשו דכתב לה קרקע כל שהו אבדה כתובת' אמר רב במחכה לכסף על ידה ושמואל אמר במחלק לפניה וסיים שותפה רבי יוסי בר חנינא אמר בתומר לה טלי קרקע זה בכתובתיך ומקולי כתובה שהו כאן ואותבינן עלייהו מדקתני סיפא ר' יוסי אומר אם הבלה עליה אע"פי שלא כתב לה וכו' ומבלל דת"ק כתיב. וקבלה בעי ובחר הכי ת"ל רבא לרב נחמן הא דר' אמר מנחל הא ר"י בר חנינא אמר ת"ל ת"ל אמרי אומר בין שעשה אותה בין הבני אבדה כתובתה לבעלה אע"פי שאסור ליכב תחתיו מכל מקום מחילתה מחילה והפסיד' כתובת בנין דכרין בסוף פרק נערה שנתפתה (דף כג) אמר רבא פשיטא

לאבנים והיא שותקת ומע״ג דאיתותב הייגו אליבא דרבנן ורב נחמן אליבא דר״י דאית ליה דקבלה מהניא וה״ה כתיבה וכן דעת רב אלפס שכתב שעשאה שותף בין הבנים איבדה כתובתה ודוקא בשותקת וכ״ה הכי עכ״ל וכתב הרא״ש משמע דהא דרב נחמן קילא טפי מדכולהו ואף על פי שלא חילק בפניה ולא אמ׳ לה שלי

שותף ביניהם מוב כתובה מיהא לא מחלה שהם תמלא מקו׳ לטרוף כגון שיקנה נכסים טורפת מהם וכדכתב דעתיד אלי למיקני נכסים העתידים לבא ישתעבדו לה וכיון דאלו סדר קני מאדם אחר או ממוריסין אית לה לאשה הפתח נמי כי כפלו לה מאותה נכסי׳ עלמו׳ אית לה דמה לי אותם נכסי׳ עלמם מה לי אחרים שהם

קרקע זו בכתובתיך אלא ידעה שכתב נכסיו לבניו וכתב לה קרקע זו וכשנודע לה שתקה הכו אומרי׳ דעתה דכיון שחלק לה כבוד ועשאה שותף בין הבנים מחלה שעבוד כתובתה מאלו הנכסים ור״ח פי׳ דוקא כשעשאה שותף בין הבנים שנתן לה חלק כאחד מן הבנים אז ודאי מחלה כתובתה בקבלה לאוד׳ דחשיב׳ לה מילתא שהשוה אותה לאחד מבניו אבל כתב לה קרקע כל שהו כתיבה וקבלה בעי׳ כת״ק דר׳ יוסי ואין לומר כיון מודה על פיר׳ זה אלא משמע שבא להקל הלכך נראין דברי ר״ף עכ״ל וכן הם דברי הרע״בם בפ״ו מה׳ זכיה ומתנה וגם הר״ן כתב על דברי ר״ח אין דרך זה מסור מדקא׳ כיון שעשאה שותף בין הבנים משמע דלאקולי אתא

לא חילק בפניה רק ששתקה כשנודע לה דאמרי׳ כיון שחלק לה כבוד לחלוק עם הבנים ודאי מחלה ור״ח פי׳ דוקא כשחלק לה חלק א׳ כאחד מן הבנים אז מחלה בשתיקה לחוד אבל אם לא נתן לה כאח׳ מן הבנים אז לא מחלה בשתיקה אלא א״כ כת׳ לה וקבלה ע״ה ורב אלפס כתב כסברא הראשונה ולזה הסכים א״א הרא״ש ז״ל ודוקא שחלק לה קרקע וחלק כל נכסיו אבל אם כתב מטלטלי׳ או שלא חלק כל נכסיו לא אבדה כתובתה ומיהו אפילו לא כתב לה אלא דקל לפירותיו או פירות מחוברין והן צריכין עדיין לקרקע חשיב שפיר קרקע ואפילו כתב לה קרקע וחלק כל נכסיו לא אבדה אלא מאותן נכסים אבל אם קנה נכסים אחרים או אפילו באו לידה מאותן הנכסים כגון שמת אחד מהבני׳ וירשו גובה מהם ודוקא שחלק נכסיו בינה ובין בניו אבל אם חלק נכסיו בינה ובין אחרי׳ לא אבדה ורש״בם כתב דהוא הדין נמי אם חלק בינה ובין אחרים ולא נהירא לאדוני אבי ז״ל:

קז הכותב

כל נכסיו לאשתו ל״ש שכיב מרע ויצא עליו ש״ח מוקדם למתנתה הפסידה כתובתה מכל הנכסים שהיו לו או בין מאותם שהיו בידו בין מאותן שמכר קודם לכן מפני שמחל׳ שיעבוד כתובת׳ כשכתב לה המתנה אבל אם קנה נכסי׳ אח״כ לא מחלה וגובה מהם ודוק׳ שכתב לה נכסיו אבל אם לא כתב לה אלא פירות נכסיו או אפי׳ כתב לה גוף הקרקע אלא ששייר קצת לא הפסיד׳ כתובת׳ וביאר א״א הרא״ש ז״ל בתשוב׳ הא דלא הפסיד׳ כששייר היינו כשכתב לה סכום מנכסיו ואפי׳ הסכום הוא גדול שכתב לה מחציתם או שני חלקים מהם אבל אם כתב לה כל נכסיו ופירש השיור אפי׳ אם שייר הרבה אבדה כתובת׳ מנכסים שיש לה שכבוד שעושה לה שכותב לה כל נכסיו גורם המחילה בר״א

ר״י בר חנינא מר כמאן ס״ל אם איתא דס״ל נדרקאמר אמי קאמר כיון שעשאה שותף בין ... לכן התם עכ״ל: ומ״ש בין אם הוא בריא או ... בתיקו וכתב הר״אש ולא נפקי׳ מיתעי׳ וכן ... פ״ו מה׳ זכיה ומתנה וכן הסכים ה״ה ז״ל וכן דעת הר״ן ז״ל ובספרי הר״יף שבידי כתו׳ אמר התיקו הלכך מוקמי׳ כתוב׳ אחזקת׳ ועל הבעל להבי׳ ראיה שמחל׳ ויש לאמו׳ ... הילך לא הביא הרמ״בם דבריו: ומ״ש ודוק׳ שחילק לה קרק׳ וחילק כל נכסיו אבל אם כתב מטלטלי׳ או שלא כתב כל נכסיו לא איבדה כתובת׳ פה הסוגי׳ דאמר פלגא לברת׳ ופלגא לברת׳ ותילתא לאיתת׳ בפירי׳ איקלע רב נחמן לסורא ... רב חסד׳ א״ל כה״ג מאי א״ל הכי אמר שמואל אפי׳ לא הקנה לה אלא דקל אחד לפירותיו איבד׳ כתובת׳ א״ל איעור דאמר שמואל התם דאקנייה לה בגוף דארע׳ הכא פירא הוא א״ל מטלטלא קא אמרת מטלטלא ודאי לא קא אמינא ואית׳ ... השם הסוה דהלבינהו נכסיה לאתתי׳ ולבניה שייר חד דיקלא ואפיקתא ... נמי לכולהו ניכסיה והרמב״ם בפ״ו מה׳ זכיה ומתנה כת׳ כלשון הזה כתב לה עמהם מטלטלין בלבד אם שייר לעצמו קרקע כל שהו כתובתה קיימת והקנה הגאונים שיא ואפי׳ שייר מטלטלין כל שהו וכתב ה״ה ותקנ׳ הגאוני׳ וכו׳ פי׳ כבר נתבאר בהלכו׳ אישות ... פי׳ שאין האשה גובה ממטלטלין לאחר מיתת בעלה מדין התלמוד וכיון שכן בששייר מטלטלין לבד איבדה כתובת׳ דליכא ... נמי עמהם כ״ל שהוא פי׳ מה שאמרו בפ׳ מי שמת בכולהו הוי שיור בר מכתובת אשה במקרקעי תקינו לה רבנן במטלטלי לא תקינו לה אבל הגאונים שהתקינו שתגבה אף מן המטלטלין י״ל מגו דנחתא למטלטלין דשייר נחתא לכולהו נכסי וזה פשוט עכ״ל וכן כתב הר״ן לאחר שתקנו הגדולי׳ ז״ל שתהא כתובה נגבית מן המטלטלין אפילו שייר מטלטלין כל שהן כתובת׳ קיימת וכ״כ הרמב״ם ז״ל ע״כ (א) ומע״ש שאחר כך כתב וכי אמרינן דאיבדה כתובתה דוקא בשכתב לה קרקע אבל מטלטלי לא וכדאמרי׳ בסוגיין מטלטלי ודאי לא קא אמינא לפי דין התלמוד כתב כן: ומ״ש רבינו ומיהו אפילו לא כתב לה אלא דקל לפירותיו היינו מימרא דשמואל שכתבתי בסמוך: ומ״ש או פירות מחוברים וכן צריכין עדין לקרקע חשיב שפיר קרקע בעובדא שכתבתי בסמוך איתו׳ דאמר שמואל דאקני לה בגופא דארעא וכו׳ כתב הפ״ה וה״ה לפירות מחוברים והא דאמר דקל לפירותיו רבותא הוא דאע״ג דגוף האילן איננו שלה לבשייבש והפשתה לית ביה פירי אפ״ה בקרקע דמי וכ״ש היכא דאקני לה פירו׳ גופייהו שגדלו כבר ומחוברי׳ לקרקע והכא פירא בעלמא דהא פירות תלושים מיבעי כן: ומ״ש ואפילו כתב לה קרקע וחלק כל נכסיו לא איבדה אלא מאותם נכסים אבל אם קנה נכסי׳ אחרים או אפי׳ באו לידו מאותם הנכסים כגון שמת אחד מהבנים וירשו גובה מהם פה הסוגי׳ דאמר תלתא לברת׳ ותלתא לברת׳ ותקנתא לאיתת׳ שביבא מהם נכסים אבל רב פפי למיעבד לא שקלא אלא תלתא א״ל רב כהנא אינו קני מי לא

קז הכותב

כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא ... מוקדם למתנה הפסידה כתובתה וכו׳ בפרק יש נוחלין (דף קל״ג) הכותב פירות נכסיו לאשתו ... לפלים ולבניא גובה כתובתה מן ... ר״א אומר תקרע מתנתה ותעמוד על ... אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ... עתנתה ומגלת קרחת מכאן ומכאן ... עלה קלא דכתבינהו לה כולהו נכסי׳ ... שקדם למתנה זו ומיהו לכתובתה לא ... מוחלת כתובתה בשביל שום מתנה ... תגבה מהם כתובתה כדאמרינן לקמן ... עתיד למיקני אבל מאותן נכסים דיהב ... תגבה כתובתה הוסיל ובמתנת הנם ... יצא ש״ח ויטרפם בחובו הילכך תקרע ... ותעמוד על מתנתה אם לאפשר לה ... במגלת קרחת מכאן ומכאן ומי׳ ... היתה דהא אי בעי בעל ... בעי דבא בבריא הילך ולא איפשיטא ... עשתה אלא אפטרופא וכ״פ הרמב״ם ... ונ״א אף על פי שיש מן הגדולים שכתבו ... קנתה ובעיא דבא בשכתב בנ׳ ירושה ... ודאי לא הפסידה כתובתה ואין חשש ... עיין בנמי׳ כל״נ הי״א : ומ״ש ובי׳ ... בששייר היינו כשכותב לה סכום מנכסיו ... השיור אפי׳ אם שייר הרבה איבדה ... על אחד שכתב כל נכסיו לאשתו ...

בר"א שאברה כתובתה כשכתב לה כל נכסיו באשתו ארוס' או גרושה דבהנך הויא מתנה ולבך אברה כתובתה אבל אם כתב כל נכסיו לאשתו נשואה לא אברה כתובתה משום דלא קנתה דלא הויא מ"ג' שלא כיון אלא לעשות' אפיטרופ' על נכסיו כדי שיכבדוה לא שנא יש לו בני' ממנה או אין לו בנים ממנה אלא מאחרת או אין לו בני' כלל וארזיו יורשין אותו היו לו שתי נשים וכ' כל נכסיו לשתיהן לא קנת שום אח' מהן ושתיה' אפיטרופס כתב חצי נכסי לאשתי פלוני וחצי נכסי לאשתי פלוני' הראשונ' קנתה שהרי שייר והשני' לא קנת' כתב כל נכסיו לאשתו ולבנו אשתו קנת' החצי ובנו לא קנה אלא הוא אפטרופ' כתב' לאשתו ולאחר האחר קנה החציה ואשתו הויא אפיטרופא בשאר החצי שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ראובן חלה וצוה מחצת מיתה ואמ' הוו עלי עדי' שאני מצוה מחמ' מית' ואני נותן כל נכסי לאשתי אכנס שיהיו כולם משועבדי' לתת ולפרוע מהם בכל שנה ער עולם כל הרחלק משלם שיש עלי לתת לצורך בית המדרש וידוע לנו ואני משיר כח לעצמי שאוכל לתת מה שארצה בעבור נפשי ובכלל דבריו אמר אל תחשבו לי לשטו' שנתתי כל נכסי לאשתי שאני יורבה שלא יהיה לה בעל לעולם והיורשי' אומרי' שלא עשאה אלא אפיטרופ' שהרי נתן לה כל נכסיו ומה ששייר לצורך בית המדר' גם להניח בער נפשו אינו שיור כי כבר היה חיי' בראשונ' לבית המדרש והיו הנכסי' משועבדים לדבר ואינו משייר כלום מחדש ועוד שהרי' לא צוה לתת כלום בעד נפשו ואפי' ששייר הואיל ולא אמר כלו' כמי שלא שייר דמי ועוד כי אביו של פלו' הנפטר כשנפט' צוה לתת מנכסיו למדר' החוא והרי הם הנכסים משועבדין ועומדין והאש' אומרת סוף סוף הרי שייר מנכסיו אף ע"פ שנתחייב בראשונ' לבית המדרש לדבריהם הרי הוא מתחייב עכשיו בכל הדורו' ועוד כי על יורשי הנפט' להבי' ראיה שנתחייב מקורם או שהייבו אותו מורישיו ועוד ששייר לתת בעד נפשו בשע' שנתן לה מתנ' אע"פ שלא נתן כלום סוף סוף בשע' שהקנת לה שייר תשובה המרגה שנתן לאשתו היתה בלא שיור כי לא היה ליורשיו כלום ומה שצוה לתת למדרש מוכיח מתוך לשון הצוואה שהיה חייב כבר מדקאמ' כל החלק משלם שיש לי לתת ולפרוע אלמא פירעון חוב היה ואף אם היה מתנ' אין כאן שיור (ג) כיון דבפעם א' חלק כל נכסיו כראמר בפ' מי שמת שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים אם במחלק מת קנו כולם עומד חוזר בכולם אם (ג) נמלך מת קנו כולם עומד אינו חוזר אלא באחרון ואמרי' נמי התם אשתו ואחר לאחר במתנ' ואשתו אפיטרופ' ומה ששייר לתת בעד נפשו לא הוי שיור אף אם נתן הרבה דמתנ' של האשה לא חיילה אלא לאחר מית' ובאותו שעה לא שייר הילכך לא עשאה אלא אפיטרופוס והפוסק דין זה צריך שידע מי הם היורשי' אם הם בניה או בני הבע' או אחי הבע' אז הויא אפיטרופ' אבל אם הם בני אחי הבע' או רחוקי' יותר (ג) אז הויא מתנ' דטעמא דכות' כל נכסיו לאשתו לא הויא מתנ' משום שאנו אומרי' דעתו של אדם שאין אדם מניח בניו וכותב כל נכסיו לאשתו אלא שמינה אפיטרופא על נכסיו לפרנס בניו כדי שיכבדוה ומבעיא לתלמודא אשה אצל הארזיו ואצל בני הבעל מהו מי אמרינ' אף באילו רוצ' שיכבדוהו או אינו רושש אם יכבדוה והוי מתנ' ומסיק דאף באילו הויא אפיטרופא אבל ביורשין רחוקי' מאלו פשיטא הויא מתנה כל זה כתבתי בשביל שכתבת לי להודיעך כל הפרטי' לפיכך כתבתי לך דין כותב כל נכסיו בסתם ואין בשטר מוכיח על הענין דהוי מתנ' גמורה אז אנו אומרין דעתו שברעתו היה שתהיה אפיטרופ' על נכסיו כדי שיכבדו' יורש ו אבל שטר צואה זו אני רואה לשון הטור' על הענין דהוי מתנה גמור' שהרי אמר בו אל תחשבו לי לשטו' שאני נותן כל נכסי לאשתי שהרי אני יודע בה שלא יהיה לה בעל לעולם והשטות שחושבים

קח שכיב

מרע שאמר תטול חצי כאחד מן הבנים מותר לקח בכנסים פיס נו נוחלין (ר"קכח) אלא ר"אבא בר"ב יוסף בר' מתתיה אמר תטול חצי כאחד מן הבנים מותר לבא ובכנסים

כתובתה אע"ג דשייר ויפה סברעת דלא בפיקן מתנה בכל נכסיו דסא אמריקן בפ' מי שמת כ' עד שיתנו כל נכסיהם ואלו סה שכיב מרע וכו' ואלו כתב כל נכסיו לאשתו וילא עליו שטר חוב לא קא תפיב ולי תיקני ליה סא קתני ליה למתלה לבנים ולרביע נודם כתובתה מן הספר אלמא לא מתלה עד שיכתוב לה כל נכסיו ים לומר כשכותב לה סכום מנכסיו כמו מתליקה אליעיתה או רביעיתה אבי סיו מן נכסים מרובים לא מתל' כתובתה אבל כשכתב לה כל נכסיו ופי' ששייר שיור הרבה מתלה כתובתה דכבוד עשה לה שכתב לה כל נכסיו נורם שמחיל' כדמשמ' ניסכת דתלמידא דכיתה לה תיפוק עלה קנה דכתביכו ניסכיה כולהו ניסכי' כ"ש בנדון זה שמוכיח שסיון' סיה לבותבתה אלה לא שייר' לא קנת' שסכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא: וכתב עוד בתשו' שמכרת עוד כתבת דכסיי דמ"דבנו מקמי מתנה ליכא למיח' דמלקא מעבודת דכתובה מיניהו ודמיח' נכסים שלנו שמכל קודם שמתנה לנכסי' שקנה אחר שמתנה דודאי נגבה כתובתה מהם נראה לי שאין שכדון דומה לראיה דודאי נסב' לא מתלה מן שכיבים מיקנה אבל לשעבר כיון שמתלה שעבוד כתובתה מן שכיבים שבתן לה אף אם יורשים בעל חוב כ"ם שמתל' שעבוד שיש לה על נכסי' מכלל יצלו מרשותו וכנכסו לרשות שלוקחים ולא סיו משועבדים לכתובתה נשוי שסיו כל נכסיו בני חורין לפני' ואם מתלה שעבוד בני חורין שסיהו שלוקחות ביסיו דאפקידה אפפסח ובסביל זה לא תחזור על שלוקחות ובודאי אין מחילה לחלטין אלא מתל' כל שעבוד כתובת' שסי' לה על כל נכסיו שקונה שמתנה עכ"ל: בר"א שאבדים כתובתה כשכתב כל נכסיו נלסתו אי גרוש וכו' ומכל אם כתב כל נכסיו לאשתו בשוש לא אבד כתובת פשוט דלא שבדה כתובה וכו' בפ' כמ' (דף קל"ח ע"ב) יכודים אמר שמואל שכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא ונעי רבא אם כח' לה כל נכסיו נמתנה בריה ותיקן לנישיטים אלא דתיקן כ' כל נכסיו לאשתו ולא עלין ע"ח תקרע כתובתה ותעמוד על מתנתה קרתה מכאן ומכאן ומתני אלימא בשכיב מרע וכא אמרת לה עשאה אלא אפטרופ' אלא לאו בדברי' לעולם בפ"מ ורביעה עוקי לה בתנתו ארוסה ותנתו גרוסה וכו': ומ"ם לא אבא יש לו בנים ממנה אין לו בנים ממנה אלא מחלת אין לו בנים בכלל ואמרין יורש' אותו אם מיבעי' לסו אלא כי הבעל בני אחי הבע' אז הויא אפיטרופ' אבל אם הם בני אחי הבע' אז הויא מתנ' דטעמא דכות' כל נכסיו לאשתו לא הויא מתנ' משום שאנו אומרי' דעתו של אדם שאין אדם מניח בניו וכותב כל נכסיו לאשתו אלא שמינה אפיטרופא על נכסיו לפרנס בניו כדי שיכבדוה ומבעיא לתלמודא אשה אצל הארזיו ואצל בני הבעל מהו מי אמרינ' אף באילו רוצ' שיכבדוהו או אינו רושש אם יכבדוה והוי מתנ' ומסיק דאף באילו הויא אפיטרופא אבל ביורשין רחוקי' מאלו פשיטא הויא מתנה כל זה כתבתי בשביל שכתבת לי להודיעך כל הפרטי' לפיכך כתבתי לך דין כותב כל נכסיו בסתם ואין בשטר מוכיח על הענין דהוי מתנ' גמורה אז אנו אומרין דעתו שברעתו היה שתהיה אפיטרופ' על נכסיו כדי שיכבדו' יורש ו אבל שטר צואה זו אני רואה לשון הטור' על הענין דהוי מתנה גמור' שהרי אמר בו אל תחשבו לי לשטו' שאני נותן כל נכסי לאשתי שהרי אני יודע בה שלא יהיה לה בעל לעולם והשטות שחושבים

(ג) ובמיי פרק ה' מ"ג ור"ג רס"ח ע"ג ור"ג ור"ר מסנו לתרוב נא' מכסה לאמר כל נכסיו לפ אנוס לתת לנדר' ר' ליעזר' ור"מ ובנ"י ופסק ה' מן מנגנלים דלא סוי שיוד ויינת מולגן ופסק דסוי שיוד:

(ג) תוס' בגיר ס' ל"ל דף ריל"ן ס"ח ב' דלין מילוק בין יוחס ליו פס וכל מעמא מדינל' מדבנ"ם ע"ר מסנ' זכיס נפ"ר:

קו (א) ובריש פ"ו ולפי מלא סי' דרכן לנמוד בן בלל מסטרופס לפי' אחרון מפלא דלא עמקים אלא מסטרופס ' ובל"ש הת דאמרי' נמקו' דלא סוי אלא מסטרופס מיהת סרא סיינו מתקו' דמתנה פיסס קיימת לולי דאתן אמרי' מסקנא אמר לי מסטרופס אבל לי נגלו סכי נמי לא סוי אלא מכנס בנדן מאחר שלא אבדה אלא אלא בעבר ואין מסטרופס אחר לאחר מיהת מן אפי' מסטרופס לא אמר אבי' ב"ל - ונתקנס דסוי מסטרופס כתב מאלדנו פס ע"ר אפי' מסטרופס דאי מסטרופס בנכסים מבלקים ה ופס כתב מסטרופס דמסטר' נכסי' ואין נמצא' מאמרי' מי' ס"ת לאם לתב אלא לאמר על כל נכסיו אלא לנכסים לריכין לו לגלם

ומ"ם:

(ג) ובמגיד מרדכי ריש ר"ח ס"ח ע"ג ור"ג ור"ר מסנו לתרוב נא' מכסה לאמר כל נכסיו לתת לנדר' ר' ליעזר' ור"מ ובנ"י ופסק ה' מן מנגנלים דלא סוי שיוד ויינת מולגן ופסק דסוי שיוד:

(ג) תוס' בגיר ס' ל"ל דף ריל"ן ס"ח ב' דלין מילוק בין יוחס ליו פס וכל מעמא מדינל' מדבנ"ם ע"ר מסנ' זכיס נפ"ר:

אפטרופא עשאה על נכסיו וסרי נתן לב' עכן מס מחסן וא"ח סכרי יש גדולס אלא נתן לס כלוס כיון שסעמיד יולסת סתולס אפיגו בחמד מבינו סרי קמס ומין לריך לעמוד אח שאר יורשיו ספקולי' נתנה רבות לאב לסמיל נכסיו לכל מי שירצ' עכ"ל: מרע שאמר תטול חצי כאחד מן הבנים מיכה מולקת אלא בנכסים פיס נו נוחלין (ר"קכח) אלא ר"אבא בר"ב יוסף בר' מתתיה אמר תטול חצי כאחד מן הבנים מותר לבא ובנכסים

שחושבים לו לאדם שמניח יורשיו ונותן כל נכסיו לאשתו זה בשביל שהיום או מחר תנשא לבעל תתנים לו נכסיו וזהו עגמת נפש שתאכל עמלו עם איש אחר אבל המכי' את אשתו שלא תנשא לאי' אח' באהבתו אות' נותן לה כל נכסיו הלכך לשון זה מוכיח דהוי מתנה גמור' (ד) שאם לא היתה כי אם אפטרופא מה שטית יחשבו לו אם מינה אפיטרופ' אף אם תנשא לבע' כי הדבר ידוע אם תנש' לבעל שיסלקוה ב"ד מן האפיטרופסו' שלא יאכלם הבעל הלכך מוכיח לשון זה הוי מתנ' גמורה דכיון דטעמ' שאנו מבטלין המתנה הוא משו' אומדנא כדפרי' לעיל כל היכא שיש להוכיח מתוך השטר דהוי מתנה גמורה הרי בטלה האומדנא:

קח שכיב מר"ע שאו' תיטול אשתי כא' מן הבנים אינה חולק' אלא בנכסי' שיש לו עתה אבל אם קנה אח"כ נכסי' אינה חולק' בהן ורואין כמה בנים היו לו בשע' המיתה נוטל' חלקכא' מהן בין אם היו מרובין ונתמעטו או מועטין ונתרבו מתו כל הבני' רואין כמה היו בשע' הצוואה ונוטלת חלק הראוי לא' מהן והשאר ליורשיו:

קט שכיב מרע שאמר תנו ק"ק זוז לאשתי כראוי לה נוטלתן לבד מכתובת' ואם אמ' תנו' ק"ק זוז בכתובת' לא תטול שתיהן אלא ידה על העליונ' אם ק"ק זוז יותר נוטלתן ואם כתובת' יותר נוטלתן וכ' הרשב"א בת"ה נמי אם אמ' תנו ק"ק זוז לאשתי סתם דהוי דינא הכי דיד' על העליונ' א"א ז"ל כ' שאם אמ' תנו ק"ק זוז לאשתי סתם דהוי מתנ' לבד מכתובת (ה) ש"מ שצו' שיתנו לאשתו בגדיה נוטל' כל בגדיה (ו) בין של חול בין של שבת:

קי האשה שבאה ליפרע מכתובת' והוא במקו' שאין כותבין או במקו' שכותבים והביאה עדים שאבדה כתובת' וצריכין לכתוב שובר לבעלה שנפרע' מכתובת' ובאה לסופר שיכתוב לה שובר כות' לה אע"פ שאין בעלה עמה והוא שיכי' שם האשה ושם בעלה והבעל נותן שכר הסופר ת"ח שחתם על שובר של כתוב' אשת שנפרעה ובא' האשה שכתובה בו ואומרת לא צויתי לכותבו אלא אחרת ששמי כשמה צוויה לכותבו והודה לדבריה ואמ' לא זו היא שצות' לכותבו יכול לחזו' בו מדבריו הראשוני' ואין כאן כשנו' חוזר ומגי' אבל אם אמ' תחלה ברי' לי שאינה זאת אינו יכול לחזו' בו המוצא שוב' כתוב על שם האש' שנפרע' כתובה' בזמן שהאש' מודה שנתנ' לבעל יחזירנו לו אינה מוד' אלא אומר' ממני נפל לא יתנו לא לאיש ולא לאשה:

קיא תנאי כתוב' שיהיו בניה זכרי' יורשים כתוב' אמן ונדונית' שהכניס' בתור נצ"ב ותוספ' שהוסיף לה בעלה אפי' אם מתה בחיי הבעל ואח"כ חולקים המות' עם אחיהם אפי' לא נכת' בכתוב' או אין לה כתוב' ובמקו' שאי' כותבין כתוב' ודוק' זכרי' אבל אם אין לה אלא נקבו' לא אפי' אם אין שם יורשי' אלא בנות וזהו שנקרא כתוב' בנין דכרין כיצד היו לו שתי נשים לזו בן וכתובתה אלף זוז ולזו בן וכתובתה ה' מאו' זוז ומתו בחייו ואח"כ מת הוא כל א' נוטל כתובת אמו ואח"כ חולקי' המות' ואינ' גגבית אלא מבני חרי ולא

ממשעבדי

בכתובתה אחרי מות בעלה אף מן המטלטלין והשתא תקנ' זו בלוז ישלאל וכן אפלר דינר דלא מעקרא נחלה דאוריתא ה"מ כי נתן הנכסים בחייו דתלוייהו אמו בחור'
אלו' כתובה כולן ככתובה כן ויכן במטלטלין כקרקע חוץ מכתובות בנין דכרין בנין דכרין אבל אח' בחיין ול' במותו שהספי' נגבית בחור' חוב אין לך ירושה גדולה
אלא מלאנו מכתב ירושתן פשוט בכל השיבות לפיכך אני אומר מעמידין אותה על מזו ולא מעקרא נחלה דאוריתא שכשמת כפלו נכסים לפני יורשי' וכבילא ב"ח
דין התלמוד שאין יורשין כתובת אמן אלא מן הקרקע עכ"ל ואע"פ שאפשר לומר על אביהם אלו ואלו עושין מלוה לפרוע חובת אביהם והיא היא ירושתן לפי' כתוב'
זו נעשית כמותר ליורשה וגובין בני הראשונה כתובת בנין דכרין: ומ"ש ונשבע' על כתובתה אותה שמת' אחרי מותו קוד' שמת' שאם לא כן אין בניה יורשין כתובת הכי אוקימנא בפ' הנושאין (דף נג) דאם מתה ולא נשבע' אין יורשיה נוטלין כתובה ונתבאר בסי' צ"ו: ומ"ש ואות' שמת' בחיין ואע"פ שלא נשבעה בניה נוטלין כתובת בנין דכרין שאין עליה שבועה שלא כיתב' כתוב' לגבו מהיי' פשוט הוא וסיכא דמתה בניה קודם שהשבע כ' הרמב"ן בפי"ט מהל' אישות בני הראשונה יורשין כתובת אמן בלבד והשאר חולקין בשוה וכתבו הגה"מ שכ"כ סה"ג בשם הגאונים: ומ"ש בשם בעל העיטור עיין במרדכי: ומ"ש רבינו וכ"ש אם מתו שתיהן אחר מותו שבני כל אחת נוטלין כתובת אמן אפי' אם אין שם מותר שהרי באים בתורת חוב פשוט הוא: ומ"ש וכן אם גירש אחת כלו' ולא פרע לה כתובתה ומתה אחת בחייו וכו' בני המתה נוטלין כתובת בנין דכרין אפי' אם אין שם מותר וכו' ג"ז פשוט: ומ"ש אין שם אלא כדי כתובת הראשונה לא אמרינן יפרעו לבני השניה שבאי' בתורת חוב וכו' פריפא קמי היכא דמתה אחת בחיין ואחת אחר מותו ונשבעה על כתובתה אותה שמתה אחר מותו ודין זה מבואר בדברי הר"ש פ' מי שהי' נשוי אבל דקא' ס"מ כתוב' נעשית מותר לחבירתה וה"ל ואם לא הי' שם נכסים אלא כשיעור כתובה הראשונה ופרעו מהם כתובת השניה לא יטלו בני הראשונה המותר כיון דאי הוו שקלי כתובת אמן מעקרא נחלה דאוריתא כי לא היה שם מותר דינר אע"פ שפרעו כתוב' השניה לית לאן כלל דין כתוב' בנין דכרין כיון שלא היה שם מותר דינר יתר על כתובת אמן וכן פרש"י בב"ח שיש שיעור ב' כתובות ומותר דינר והוא משועבד לב"ח אבל אם אין שם מותר דינר על ב' כתובו' אע"פ שהם גריכים לפרוע חוב אביהם לא אמרי' הרי קיימו נחלה דאוריתא והמותר יחלקו ביניהם כל אחד כפי חלק שמגיעו והיינו טעמא כיון דבשעת מיתה לא היה שם מותר זכו מיד בני כתובה הקטנה לחלוק בשוה ונעשה אח"כ ב"ח לגבות חובו ה"ל כדבר שנתקדש אחר כך ביניהם דהא קי"ל ב"ח מכאן ולהבא הוא גובה ואינו מבטל הזכות שזכו בני קטנה

ממשעבדי(א) כשא' ירוש' ורוק' במקרקעי' שיש שם קרקע כדי שתי הכתוב' אבל אם אין שם אלא מטלטלי לא וצרי' שיהי' שם מות' על שתי' כתובו' כל שהו' אפי' דינ' ומידו אפי' אין המות' אל' מטלטלי שפיר דמי ואפי' יש ב"ח שצריכי' לפרוע לו המות' יש כאן כתובת בנין דכרין אפי' אם החוב ית' מהמותר שעל שתי הכתובו' יפרעו לב"ח חובו ומה שיות' יחלקו כפי שתי הכתובו' לא היה שם קרק' כדי שתי כתובו' או שיש שם קרקע ואין שם מות' דינר אין כאן כתובת בנין דכרין אפי' יש עליהם חוב ולא אמרי' בפרעון חוב יתקיים נחלה דאורי' והמותר על הפירעון יחלוקו כפי ב' הכתובו' אלא כיון שאין שם מות' אין כאן כתוב' בנין דכרין אפי' היה ראוי ליפול להם ירוש' מאבי' אביהן בענין שיהי' שם מותר לא חשיב מותר אפי' מת אבי אביהן קוד' שיחלקו כיון שלא היה שם מותר דינר בשע' מית' לא חשיב מותר אם' בן הכתובה הגדולה הריני מעלה על הנכסי' דינר כדי שיהא שם מותר ואטול כתובת אמי אין שומעין לו אלא שמין את הנכסים בב"ד כפי מה שהיו שוין בשע' מיתת אביהן היו מרובי' בשע' מיתה ויש שם מות' ונתמעטו בשעת חלוק' כבר זכה בין הגדולה בכתוב' אמו והיכ' שלא נשאר כדי ב' כתובות שמין לכל א' כפי חלקו שהיה לו בנכסים וכן אם היו מועטי' ואין שם מותר ונתרבו כבר זכה בן הקטנה ואין כאן כתוב' בנין דכרין והא דבעי' שיהא שם מות' דינר דוק' כששתיהם מתו בחייו ששניהם באין מכח התקנ' לפיכך בעינן מותר לקיים בו נחלה דאוריית' אבל אם מתה אח' בחייו וא' אחר מותו ונשבעה על כתובת' אותה שמת' אחרי מותו קודם שמת' שאם לא כן אין בניה יורשי' כתובת' נמצא שבני אות' שמת' אחרי מותו אינן באי' מכח התקנה שמן הדין יורשים כתובת אמן אז א"צ שיהיה שם מותר אלא בני כל אחת נוטלי' כתובת אמן שהרי בפרעון כתוב' השניה מתקיי' נחלה דאוריית' ואותה שמתה בחייו אע"פ שלא נשבעה בניה נוטלי' כתובת בנין דכרין שאין עליה שבועה שלא נהגה כתוב' לגבות מחיים ובעל העיטור כתב שגם בני השנית שמתה אחרי מותו נוטלין כתוב' בנין דכרין אע"פ שלא נשבעה אמן קודם מיתתה(ג) ול"נ וכ"ש אם מתו שתיהן אחרי מותו שבני כל אחת נוטלין כתובת אמן אפי' אם אין שם מותר שהרי באין בתורת חוב וכן אם גירש א' ומתה א' בחייו ואח"כ מת והניח בני' משתיהן בני המתה נוטלין כתובת בנין דכרין אפי' אין שם מות' דינר דכתובת הגרוש' שהיא חוב נעשית מותר לחבירתה לפי' בני הגרושה נוטלים תחילה ואח"כ בני המת' אין שם אלא כדי כתוב' הראשונ' לא אמרי' יפרעו לבני השני' שבאין בתורת חוב והמות' יקחו בני הראשונה בתורת כתובת בנין דכרין אלא אין כאן כתובת בנין דכרין ובני השנייה ישלו כתובת אמן והמות' יחלקו שוה בשוה אבל אם יש מותר על כתוב' הראשונ' אפי' דינר יפרעו לשנייה

אין שם מותר דינר אין כאן כתוב' בנין דכרין אפי' יש עליהם חוב ולא אמריכן בפרעון חוב בפרעון יחלוקו כפי ב' הכתובות אלא כיון שאין יתבאר בסימן זה אלא ע"פ אין שם אלא כדי ראוי ליפול להם ירושה מאבי אביהם בענין מסכת פרק מי שהיה נשוי היו שם נכסים מת אבי אביהן קודם שיחלקו כיון שלא היה חשיב מותר כך היה הגירסא הכתובה אע"פ בהכתובתי שהיא הגירסא הנכונה כך מבואר הגדולה הריני מעלה הכנסי' דינר כדי שיהא במסכת שכתבתי בסמוך: ונ"ש היו מרובין וכו' אם פשיטא מרובין ונתמעטו' כבר זכו בהם כדי ב' כתובות שמין לכל אחד כפי חלקו שהיה דמרובין ונתמעטו כבר זכו בהם יורשי'. דוקא ל מכלאת פדה שהיה שלו לא דהא איגלאי בהו מותר דינר (וכ"כ הה"מ פי"ט דאישות:) מותר ונתרבו כבר זכה בן הקטנה ואין כאן שם: והא דבעי' שיהא שם מותר דינר דוקא ם א' בחייו ואחד אחר מותו וכו' אז א"צ שיהיה תקני' ס"מ כתובה נעשית מותר לחברת' ממלי היקלא דהכי הלכתא והרא"ש כתובה נעשית ובת בנין דכרין אא"כ יש מותר על ב' הכתובו'

מידי דהוה אמועטין ונתרבו עכ"ל: והאי הדין במתה אחת בחייו ואחת אחר מותו כן הדין אם מתה אחת בחייו והשנית קיימת וכו' עד וא"ת הרא"ש ז"ל כתב כסברא דאמורה בר"פ מי שהיה נשוי כתב הרא"ש וז"ל כ' ר"ת ז"ל עמוגיא דהא שמעתא שמעינן דאם מתה גם זו שנשארה אחריו יש לבן כתובת בנין דכרין לבני הראשונה אבל כל זמן שהיא בחיים לא משכחן ויש מן הגאונים שאמרו כן בתשובותיה' וטעמא דמילתא משום דאיגלאי בי שמי ודאי מייתי' לפי שאין בני השנייה נוטלין כלום אלא אמן ובני הראשונה נוטלין כל הנכסים והם יוצאים נקיים מהם לגמרי ויש מהגאונים שאמרו שאף בחיי' השנייה נוטלין ודייקי מדקתני מחזירין הנים ויורשים קודמין וכי היכי דדייקי על יורשים מקדם הוא דקדמי הא היכא שקלי ה"ל דייקי' בשניה מקדם הוא דקדמה הא היכא שקלי וכן משתבר' דאם איתא דבחיים לית להו לבני הראשונה גם אחרי מותה נמי לית להו דכבר זכו בהם בני השנייה בנכסים כי היכי דאמרי' במועטים ונתרבו עכ"ל וכדבריו כתב הר"ן ז"ל וכתב ה"ה בפי"ט מה' אישות שכן עיקר ושכן העלו הרמב"ן והרשב"א ז"ל ושלא כדברי המרדכי שכ' בפ' מי שהיה נשוי בשם הר"ם דכיון דהיכא פלוגתא דרבוותא לא עבדינן בה עובד' כתבו הר"ן וה"ה היה מי שאומר דהכי דהכתוב' כנעשית מותר לחבירת' אין בני הראשונה נוטלין כלום אלא כשהנכסים מספיקים לגבות הכתובו' ושהכריע הרשב"א שאין זה כלום: כתב הרמב"ם בפי"ט מה' אישות היכא דמתו השתי נשים אחריו ולא נשבעו חולקין כל הבנים בשוה ואין שם ירושת כתובה לפי שאין לאלמנה כתובה עד שתשבע אחת נשבעה ואחת לא נשבעה ע' שנשבעה בניה יורשין כתובת' תחלה והשאר חולקין אותו בשוה ע"כ ודברים נכונים הם: המוברת כתובתה בין לבעל' בין לאחרי' לא הפסידה כתוב' בנין דכרין וכו' אבל אם מחלה כתוב' לבעל' שהפסידו בניה כתובת בנין דכרין מימרא דרבא ס"פ נערה שנתפתתה (דף נג)

[illegible]

לשנייה כתוב׳ אמן והמותר יקחו בני הראשון׳ בתור׳ כתוב׳ בנין דכרין וכאש׳ הדין במתה אחת בחייו ואחת אחרי מותו כן הדין אם מתה אחת בחייו והשנייה קיימ׳ שדין בני הראשונ׳ עם השני׳ כרינס עם בניה אם יש שם כדי ב׳ כתובות בני הראשנ׳ נוטלים כתובת׳ אמן והשנייה כתובתה ואם יש מעט יותר על כתובת הראשונה השנייה נוטלת כתובתה והמות׳ לבני הראשונה אע״פ שבני השניי׳ אינם נוטלין כלום ואם אין שם אלא כדי כתובה הראשונ׳ השניי׳ נוטל׳ כתובת׳ והמות׳ יחלקו בני הראשונה ובני השנייה ויש מהגאונים שכתבו שאם השנייה קיימת אין בני הראשונ׳ נוטלין כתו׳ אמן וא״א הר״א ז״ל כ׳ כסבר׳ ראשונ׳ המוכר׳ כתובת׳ בין לבעלה בין לאחרי׳ לא הפסידה כתובת בנין דכרין ואם תמות בחייו ואח״כ מת הוא בניה נוטלי׳ כתוב׳ אמן כאלו לא מכרה אבל אם מחלה כתובת׳ לבעלה הפסידו בניה כתובת בנין דכרין מי שצוה בשעת מיתה שלא ירשו בניו כתובת בנין דכרין אין שומעין לו שא״א לו לבטל תקנת חכמים אבל אם התנה כן בשע׳ נישואין הוי תנאי שבממון וקיי׳ ורבי׳ מהגאוני׳ כתבו שאין כתוב׳ בנין דכרין עתה נוהג כלל שעיקר התקנ׳ היתה כדי שיתן אדם לבתו כבנו ועכשיו נותני׳ לתת להם יותר ויותר וכ״כ בעל העיטור ורבי׳ האי״כ׳ שהיא נוהגת שאין לנו כח לבטל תקנ׳ חכמי׳ וכ״כ הרמ״ב׳ ורי״בא ור׳ שמשון כתבו שנוהג׳ אפי׳ במטלטלי דכיון דתיקון רבנן בתראי דכתובה נוהגת במטלטלין ה״ה כתובת בנין דכרין ור״י והר״מ כתבו׳ דבמטלטלי לא נהגו האידנ׳ שאין לעקור תקנ׳ חכמי׳ אבל כיון שמרבי׳ ליתן לבנות נעמידנ׳ בחזק׳ דמעיקר׳ דווק׳ במקרקעי ולא במטלטלי ולענין מה שתקנו הגאוני׳ דכתוב׳ נגבי׳ ממטלטלין לענין זה לא עשו כתובה בנין דכרין כתובה ולזה הסכים א״א הר״אש ז״ל (ז):

קיב תנאי

כתובה שיהיו בנותיה נזונות מנכסיו אחר מותו עד שינשאו או עד שיבגרו אפילו לא נכת׳ או אפי׳ אין לה כתוב׳ ובמקום שאין כותבין (א) ואע״פ שניזונת מן האחין מעשה ידיה ומציאתה לעצמה בגרה הבת או נתארס׳ אפי׳ בקטנות׳ שוב אין לה מזונו׳ וכ׳ הרמ״ה ה״מ שלא נתארס מדע׳ היורשי׳ אבל נתארס מדע׳ היורשי׳ אית לה מזונו׳ דלאו כל כמינהו דיורשי׳ להשיאה עצה להתארס דתפסיד מזוני ואי נמי נתארסה שלא מדעת יורשי׳ וחזו בי דינא דליכ׳ מאן דיהי׳ לה מזוני מלמדין אות׳ שתמאן ושקל׳ מזוני מאחי ע״כ קטנ׳ שהשיאו׳ האחין ומיאנ׳ יש לה מזונו׳ ארס׳ אבי׳ ונתגרש׳ מן האירוסין ומת יש לה מזונות וכן נתאלמנ׳ מן האירוסין אפי׳ היא שומר׳ יבם יש לה מזונות

ד״מ

כרב אלפס״ב בפרק י״ט אין הבני׳ יורשים כתובת אמן בתכלי׳ זה עד שיהי׳ סטר הכתובה יוצא מתחת ידם אבל אם אין שם סטר הכתובה אין להם כלו׳ שמא מחלה אמם ואם אין דרכם לכתוב הכתובה יש להם: מי שצוה בשעת מיתה שלא יירשו בניו כתובת בנין דכרין אין שומעי׳ לו וכו׳ יש ללמוד כן מדין שאומר אל יזונו בנותי מנכסי וכו׳ דאיתא בפ׳ מציאת האשה וכמו שיתבאר בסי׳ קיב: ורבים מהגאונים כתבו שאין כתובת בנין דכרין עתה נוהג כלל וכולי: וכ״כ בעל העיטור ורבינו האיי כת׳ שהיא נוהגת וכו׳ כל זה כת׳ המרדכי בה״פ נער׳ שנתפתת׳ ומ״ש בשם רי״בא ור״ש שנוהג׳ אפי׳ במטלטלי וכו׳: ומ״ש בשם הרמ״בם כבר נתבאר בתחלת סימן זה ומ״ש בשם הרמ״ה ודאי כתובת בנין דכרין נהיגא האידנא וכו׳ כ״כ בנימוקי׳ בשמו ז״ל תשו׳ הרא״ש ולענין כתובת בנין דכרין כבר ידעתם שנחלקו בה הגאוני׳ דיש מהם מי שאומר שאינה נוהגת אלא שרבי׳ האיי או׳ שהיא נוהגת וגם הרי״ף והרמ״בם כתבוה בהלכותיהם ור״ת כתב שאפי׳ עיקר התקנ׳ לא היה׳ אלא כשמתו שתיהן אפי׳ אח׳ בחיין ואח׳ לאחר מותו אבל כשאחת עודה קיימ׳ לא אסכמן ונהי׳ דליכא משום איכוני כיון דהני שקלי והאי לא שקי׳ מידי ונפוני׳ אחרי׳ לא הסכימו על דעתו גם לענ״ד אין כ״ל מסוגית הגמ׳ כדבריו ומ״מ מסתברא שאין דין כתוב׳ בנין דכרין אפי׳ עכשיו אלא במקרקעי כדינה דגמ׳ דלא אסכמן לגאוני׳ ז״ל שעשו מטלטלין כקרקע לכתובה בנין דכרין וד״ש לתקנתה דתוקמא אדי״ל והכי דלא נוסיף עלה ועו׳ דאסכמן לגאוני קמאי דפליגי הכי בהדיא שכך השי׳ הגאון חכמים ב״ר יהודה וגם מגדולי פוסקי הלכו׳ כתבו כן בפי׳ דאפי׳ למ״ד דלא בטל דוק׳ במקרק׳ אבל במטלטלי לא אלימו תקנ׳ לגאוני׳ ז״ל וכ״כ הרמ״ב׳ ז״ל ובעל העיטור ואבל מקו׳ הכי רוא שפשט המנהג כיוכ׳ לפי מ״ש רבי׳ הגדול הר״א לגבו׳ אותה גם עכשיו ואפי׳ מהמטלטלין וכל כיוצ׳ בדברי׳ או הכל הולך אחר המנהג שזה כדריש׳ נשון הדיו שאמרו בפ׳ המקבל עכ״ל ומ״ש רבי׳ ולזה הסכים א״א הרא״ש ז״ל כבר נתבאר בתחל׳ סי׳ זה וגם כתבתי דעת הרי״בש דהשתא דכתבי׳ בכתובו׳ דילן מטלטלי אגב מקרקעי לדעת הרמ״ב׳ והר״ם ז״ל גביא נמי אף ממטלטלי וכתב עוד בסוף התשובה אחר שרוב הגאוני׳ כתבו והסיבו ההלכה למעשה שהיא נהגת והרי״ף והרמ״בם והרמ״בן ז״ל לא הזכירו תקנת שום גאון בהגדה כבר כרש׳ אלא תפו לדברי אותם הגאוני׳ שאמרו שאין לגבות׳ ולכן אם יבא אדם לגבות׳ מגבין ליה עכ״ל כ׳ הרמ״בם בפי״ט שאם נתן כל נכסיו לאחרים במתנת ש״מ הוקיל ומתה ש״מ הינה קונה אלא לאחר מיתה הרי המתנ׳ וחייב הבנים יורשים כתובת אמן שמתה בחיי בעלה * כתו׳ בתשובו׳ לו שתי נשים והיו לו בנים מהאחת שמת׳ בחייו ואין לו בנים מהשניה ונתן נכסיו במתנת ש״מ והשניה באה לגבות כתובת׳ שקודמ׳ למתנ׳ ש״מ ובני הראשונ׳ אומרים אם קודמים מפני תנאי כתוב׳ בנין דכרין והשאל הרי״בש על זה והשיב דכתוב׳ בנין דכרין קודמ׳ אלא שנסתפק לו אם דין כתוב׳ בנין דכרין הוא כשאין על דעת הר״ש בר צמח וכ׳ לו במאי דבדיק לן מר כתובת בנין דכרין בין לית להו איכא ירתי כולה ש״מ שהתן אביהם דאי אית להו איכא קדמו דמתנ׳ ואי לית להו כתובת בנין דכרין ומכח אביהם שקלי דפ׳ נער׳ מפמ׳ דבעי׳ היכו׳ בני׳ לזו ולזו דקתני איכון ... דעם אחוסון והכא כשה לאות לכוכי ...

קיב תנאי

כתובה שיהיו בנותיה נזונו׳ מנכסי׳ ... שיבגרו אפי׳ לא נכתב או אפי׳ אין ...

משנה בה״פ נערה שנתפתתה (דף נב) לא כ״לב בנן ... יתבן בביתי ומתזנן מנכסי עד זמן דתנסבן לגוברין ... (ד נג) לד תני עד דתלקחן ולוי תני עד דתבגרן ... כ״ע לא פליגי דלי׳ לה כי פליגי במרוס׳ ולא בגר דרב ... כתנאי עד מתי הבת ניזונ׳ עד שתארס משו׳ ר׳ אליעזר ... בר׳ אליעזר וכתבו הרי״ף והר״אש והלכת׳ כרב דקאי כת״ק ... בה״ס: ומ״ש ניזונת מנכסיו אחרי מותו כלומר ...

מזונו' ופי' א"א ז"ל דווקא נתאלמנ' או נתגרש' בחיי אבי' שבשעת מיתת האב היתה ברשותו אבל אם נתארס' בחייו ונתגרשה או נתאלמנ' אחרי מותו שבשעת מיתת אביה לא היה' ברשותו אין לה מזונות בת יבמה כגון שיבם אשת אחיו וילד' לו בת אם אין לאחי המת נכסי' שאז חל עליו חיוב הכתוב' וכל תנאיה פשיטא שהבת נזונ' מנכסיו אחרי מותו אבל אם יש לאחי נכסי' שלא חל חיוב הכתובה על היבם מבעיא אם הבת ניזונת מנכסי היבם וכן מבעיא בנושא שנייה וילדה לו בת ובאנס נערה ונשאה אח"כ וילד' לו בת ובבת ארוסתו שבא על ארוסתו וילדה לו בת ואח"כ נשאה בכל הנך מיבעיא ולא אפשיט' ואין להן מזונו' בד"א אחרי מותו אבל בחייו חייב לזונ' מתקנ' אושא עד ו' שנים בת' הרמב"ם פוסקין לבת מזונות כסות ומדור מנכסי אביה כדרך שפוסקין לאלמנ' ומוכרין למזון הבנו' וכסותן בלא הכרזה כדרך שמוכרין למזון האלמנ' וכסותה אלא שהאש' פוסקין לה לפי כבוד' וכבוד בעלה ולבת פוסקין לה דבר המספי' לה בלבד ואין הבנו' נשבע' ע"כ מדינא דגמרא אין הבנו' ניזונו' אלא ממקרקעי' אבל מתקנת הגאונים שכתובה נגבית ממטלטלי גם הבנו' ניזונות מהם ואינן ניזונו' אא מבני חרי אבל אם מכר האב או נתן או אפי' הבנים אחרי מותו אם מכרו או משכנו או נתנו אין ניזונו' ממנו ואפי' קנו מיניה והיו בשעת קניין כגון שנירש' והיו לו בנות ממנה והחזירה וקנו מיניה לפרנסן אפ"ה אינה ניזונ' ממשעבדי כיון דכתנאי ב"ד אכלי וגם ניחא ליה בהרווח' דידה חיישי' לצררי(ג) אבל מבני חרי ניזונת אע"פ שנירש' ולא אמרי' כבר נתבטל תנאי ב"ד אלא חייב לזון בנותי' שנולדו לה ממנו קוד' שגירשה בתנאי ב"ד אחרי מותו וכ' הרמ"ה הא דלא מהני לה קנין דווק' דקנו מיניה בשע' נישואין בכלל מאי דקנו מיניה בתנאי כתוב' ולא כתב לבנות שטר באפי נפשייהו אבל אי כתב להו שטרא באפי נפשה אי נמי קנו ממנו לאחר נישואין סתם קנין לכתיב' עומד וגבי ממשעבדי דמעידנא דקנו מיני' גמר ומשעבר נפשיה ואם איהא דאתפי' צררי איבעי' ליה למנקט שטר' מינה או למכת' תברא עליה ומי' זכנין דמשכח לה דמיתזני בנות ממשעבדי כגון שפס' עמה שיתפרנסו אף אחר שיבגרו דכיון דלא אכלי בתנאי ב"ד לא חיישי' שמא התפי' צררי בד"א שנתן האב מתנ' בריא אבל אם נתן מתנ' שכיב מרע ניזונת ממנו והראב"ד כתב דאף במתנ' שכיב מרע אינה נזונת והרמב"ם כתב כסבר' ראשונה וכ"כ הרא"ש ז"ל מי שצוה בשעת מיתה אל יזונו בנותי' מנכסי אין שומעין לו ואם התנה בשע' נישואין שלא יזונו הוי בכלל תנאי שבממון וקיים מי שמת והניח בנים ובנו' אם הנכסים מרובי' שיש בהם כדי שיזונו בנים ובנו' עד שיבגרו הבנו' ירשו הבני' הכל שישארו הנכסי' בחזקתן והם יפרנסו הבנו' מתחת ידם שאין מחייבים אותם להפריש חלק הבנות עד שיבגרו ואין מחייבי' אותם לצמצם במזונו' אלא אם ירצו יותירו במזונו' ומ"מ אם ב"ד רואין שמכלין הממון ואין משגיחין בישו' העולם חייבים ב"ד להשגיח בתקון הבנו' ולהפריש להן חלקן ואם אין בנכסים כדי שיזונו אלו ואלו עד שיבגרו הבנות אז נקראים מועטים ומפרישי' חלק הבנות עד שיבגרו והשאר לבני' ואם אין שם אלא עד כדי שיבגרו הבנות הכל לבנות והבנים ישאלו על הפתחים ופסק אדמון אומר לעולם ירשו הבנים הכל

מד"מר אסי א"ר יוחנן יתומי' שקדמו ומכרו בנכסי' מועטי' מה שמכרו מכרו ופר"ש וכיון שאם מכרו מבירתן מכיר' ש"מ יש להם תפיס' יד בנכסי' ואם נקדבו יש להם הלק בהם וזכות' נבן עומדת ומ"ם אפי' העמידו כבר בדין ופסקו להם ב"ד נכסים מועטי' וכו' הר"ן כמגיד כת' בפי"ט שנחלקו המפרשים בזה י"א דמועטי' זנתרבו דוקא קודם שיגבו לב"ד אבל אחר שבאו וזכו

קיים אבל פרנסה לאו מכח הכתובה הוא בא אלא מתקנת חכמים שתקנו לבנות ישראל ותקנו לכן הלק בממון אביהם להיות נשאות בו אין בידו להפקיע מה שזיכו להם חכמי' והע"נ דנגי דעתים בשעת נישואין אינו רוצה שיכסו בנותיו מנכסין וקי"ל דפרנסה שמין באב ה"מ כי נגי' דעתים בתר נשואין כשהשיא בנותיו או

ופס' הרש"ב' כמותו ורב אלפס פס' כת"ק ולזה הסכי' א"א הרא"ש ז"ל כר"א במקרקעי' אבל במטלטלי' אם הנכסים מועטי' יזונו אלו ואלו יחד עד שיכלו דכיון שאינ' ניזונות אלא בתקנת הגאוני' די להן שיהיו כבני' ולא שיפ' כחן יות' מן הבני' ליק' הכל ואם יש מטלטלי' ומקרקעי' והמקרקעי' הם מעטי' וע"י המטלטלי' יהיו מרובי' ירשו הבני' ואין הבנו' יכולות לומ' כיון ששיעבודנו על הקרק' והרי הן מועטי' יפרשו לנו מזונותינו אלא המטלטלין מצטרפין עם המקרקעי' לעשו' מרובים היו מרובי' בשעת מיתה ונתמעטו כבר זכו בהן הבנים ויש להן דין מרובי' ויזונו יחד עד שיכלו הנכסים ורש"ב' פי' ששמין כמ' הגיע לבנות במזונותיהן עד שיבגרו ולבני' בירושתן ורואין כמה נפחתו מהנכסי' ויפסיד כל א' בפחת כפי שיעור שהי' לו בנכסי' ולפ"ז אפש' שבלה חלק הבנות ועדיין חלק הבני' קיי' ואפ"ה אין הבנו' ניזונות עמהם וכן פי' הרמ"ה וא"א ז"ל כתב כסברא הראשונ' וכן אם היו מועטי' בשעת מית' ונתרבו יש להם דין מרובי' אפי' העמידו כבר בדין ופסקו להם ב"ד נכסי' מועטי' כיון שנתרבו חזרו לדין מרובי' ויעמידום בחזקת הבני' והם יזונו' הבנו' מדי יום יום ואפי' חזרו אח"כ ונתמעטו יש להם דין נכסים מרובי' ונתמעטו ויזונו אילו עם אילו היו מרובים ויש עליה ב"ח (ד) או חיוב מזונות בת אשתו או חיו' במזונו' האלמנה או חיו' עישו' נכסי' לפרנס' בתו וכשיוצי' אח"מ אלו ישארו מועטים יש להם דין מרובי' ויפרעו החיוב שעליה' ויזונו הבנות מתחת ידיהם ובאלמנה יזונו שלשתן יחד אבל כתובת האלמנה ממעטת ועושין אותם מועטי' כ' הרמב"ם הניח אלמנה ובת אלמנ' תיזון והבת תשאל על הפתחים וא"א הר"א' ז"ל כ' בהניח אלמנה ובת או אלמנ' ובן יזונו יחד אבל אם הני' אלמנ' ובן ובת ואין בנכסים די שיזונו אלו ואלו עד שתבגר הבת האלמנ' תיזון והבן והבת ירדו כ' הרמ"ב שמזונו' הבת קודמת לכתוב' בנין דכרין כיון שדוחין ירושת בן שהוא דאוריית' כ"ש לכתוב' בנין דכרין שהיא דרבנן היו הנכסי' מועטי' וקדמו הבני' ומכרום מכרן מכר ונדחו הבנות וכתב רב האי כיון דהאידנ' תקנו הגאוני' שיזונו ממטלטלין ניזונות מהדמי' שקבלו בהם ול"נ להרא"ש ז"ל (ו) שהרי אין שיעבודן אלא על נכסי אביהן וכיון שמכרום ואינם יכולי' לטרוף מהלקוחו' גם במעות אין להם כלו' והם של הבני' ופרש"י דווק' שמכרו' קודם שהחזיק ב"ד הבנו' בנכסי' אב' מכרו אח"כ אינו מכור וי"א שאפי' אם מכר' אח' שהחזיקו ב"ד בנכסי' שמכרם מכר וא"א הר"א' ז"ל הסכים לדע' רש"י הניח בנו' גדולו' וקטני' אין אומרי' יזונו הקטנו' עד שיבגרו ואח"כ יחלוקו הנכסי' אלא מיד יחלוקו בשוה וכל אחת תיזון ותתפרנס משל':

קיג מי שמת והניח בת להשיאה כשיאם אותה מנכסיו (א) וזה נקרא פרנסת הבת ואינו כשאר תנאי הכתובה אלא תקנ' שתקנו חכמי' לפיכ' אם צוה בשעת מיתה אל יתפרנסו בנותי מנכסי שומעין לו ואם התנ' בשעת נשואין שלא יתפרנסו מנכסיו לפירוש רב האי אין שומעין לו וכמה נותנים לפרנסת' ראין אם השיא שום בת בחייו נותנין לו כמו שנתן לאחותה שהשיא' אותה בחייו וכת' הרא"בד אפי' לא הניח אלא שיעור מה שנתן לראשונה (ג) ב"ד אומדין דעתו שיתן לשניי' כל מה שהניח והוא ימרח להזור אחר נכסים אחרי' וכופין ג"כ את היורשי' ליתן לה כולו ואם לא השיא שום אחת אומדין דעתו כמה היה נותן אילו הי' חי ולפי עשרו ולפי כבודו ולפי והרגותו וכך יתנו לזאת ואם היה עשיר והעני או ותרן ונשתנה דעתו אומדין אותו כפי ממוני ודעתו האחרון ואם אין יודעין לשע' דעתו יתנו לה עישור הנכסי' וכשנותני' לפי אומ' דעתו אין חילו' בין מקרקעי' למטלטלי' שאם השיא בת בכל מה שנתן לה בין מטלטלי בין מקרקעי' כך יתנו לזאת ואם לא השי' ואומדין דעתו שהיה נותן מטלטלי ומקרקעי' כך יתנו לזא' אבל כשאין יודעין לשע' דעתו ונותנין לה עישור

כנ"ל וזה דע' רפ"י וסר"מבן ז"ל וי"מ שאפי' משבאו שמזונות ביד ב"ה דין והעמידו ביד לאפטרופא או ביד שליש למזונו' הבני' אם נקרבו הבני' יורשי' וזה דעת ר"י והר"שבא ז"ל וכמו שי' זה כ' רבי' מחלוק' זה גבי יתומי' שקדמו ומכ' בנכסי' מועטי' ויש לתנו' עליו דכיון דהר"א' הסכי' לדע' רפ"י וכמו שכ'הוא ז"ל שם נמה שאם דבר"ו כמוקסך דעת הר"אש: ומ"ש רבי' ואפי' חזרו ונתמעטו אח"כ יש להם דין נכסי מרובים ונתמעטו וכו' היו מרובי' ויש עליה' בעל חוב או חיו' מזונ' בת אשתו וכולי שם איבעי' להו ב"א מהו שימעטו בנכסי' בת אשתו מהו שימעט בנכסים אלמנה מהו שתמעט בנכסים וכתבו הרי"ף והר"אש והכי בעיי לא איפשיטו ולהולא עבדינן ולא ממעטי' דנכסי בחזקת בני' קיימי ולא מפקי' מיניהו אלא בראי' ברור:

עוד הר"אש והא דלא איבעיא ליה בכתוב' אלמנה אי ממעטת משו' דפשיטא ליה דבתנאי ב"ד אית לה דכמאן דגביא דמי וממעט ותימ' דאמאי לא איבעיא ליה פרנס' מהו שתמעט איבעי' שיהיו מרובים אלא עישור נכסי או דילמ' אפ"ה נקראי' מרובי' ומסתברא כיון שלא הגיע זמנה לגבות לא ממעט עכ"ל וכתב עוד ירוש' הדא דאיתמ' והוא שיהא מזון לאלו ולאלו י"ב חדש חוץ מכתובת אשה חוץ ממזון אלמנה חוץ מפרנסת בנות חוץ ממלוה בעדים חוץ ממלו' בשטר חוץ מהקורא וממעט דפליגא...

פרשינו ומרכותו או קמלנותו או מנוט בשעת מית' אבל גילוי דעת' בשע' נישואי' לאו מילת' היינו דאפשר שהיה בדעתו שלא לעשות חוב על בניו וגו' אפש"אח"כ שהיה רואה בנותיו שהגיע לפירקן היה מרחם עליהם ומשיאן הילכך תנאי של שעת נשואין לא הוי גילוי דעת עכ"ל ולאפש דלאו לרבי' הוי בלאוד הוי דינא הכי אלא לב"ע דהא כיון דפרנסה לאו מכח כתובה קא אתי אלא מתקנת חכמי' כי אתנו בשעת נישואין עם האם' נמי הוו והכל תלוי בשעה שאמר בשעת מית' וכ"ם נס"ן סס דף קנ"א ע"א וכמה נותנין לפרנסתה רואים אם השיא שום בת בחיין וכו' שם במשנה בר' יהודה ואיפסיקא הלכתא בגמ' כר' יהוד' ומ"ש לבסם הר"אבד אפי' לא הניח אלא שיעור מה שנתן לראשונה וכו' ומ"ש ואם לא השיא שום אחת אומדין דעתו כמה היה נותן אילו היה חי וכו' שם אמר שמואל לפרנסה שמין באב ואוקימנא כרבי' יהוד' דאמר אם השיא בת ראשונ' ינתן לשני' כדרך שנתן לראשונ' ומס' בגמ' דבין השיא בין לא השי' לעולם שמין באב והא דנקט השי' לאודיען כחם דרבנן דפליגי עליה אפילו בהשיא ומוקי' בגמ' מרבנן דמתני' הכל' כר' יהודה מדתנית רבי אומ' בת הניזונת מן האחין נוטלת עישור נכסי' ואמ' דבת הלכה כרבי' ומשני ל"ק הא דאמידי' הא דלא אמידי' ופרש"י הא דא"ל עישור נכסי' בדלא אמידי' לאב לא גר בינינו ולא עמדנו על סוף דעתו אם וותרן אם קמצן: ומ"ש ואם היה עשיר והעני וכו' אומדין אותו כפי ממונו ודעתו האחרון וכשנותני' לפי אומד דעתו אין חילו' בין מקרקעי' למטלטלי' וכו' אבל כשאין יודעין לשער דעתו ונותנין לה

אין אומרי' יזונו הקטנו' עד שיבגרו וכולי משנה בס"פ יש נוחלין (דף קל"ט):
קיג מי שמת והניח בת להשיאה משיאין אותה מנכסיו וזה נקר' פרנס' הבת משום פ' מציאת האש' (דס"ח) ומ"ש ואינו כשאר תנאי כתוב' אלא תקנ' שתקנו חכמים כן משמע שם וכ"כ הרמב"ם בפי"ט: ומ"ש לפיכך אם צוה בשעת מיתתו אל יתפרנסו בנותי' מנכסי' שומעין לו ואם התנה בשעת נישואין שלא יתפרנסו בנותיו מנכסיו לפי' רבי' האיי אין שומעין לו בס"פ מציאת האשה (שם) א"ר הונא אמר רבי פרנס' איכא בתנאי כתובה כדתניא האומ' אל יזונו בנותי מנכסי אין שומעין לו אל יתפרנסו בנותי מנכסי שומעין לו וכת' הרמב"ם ורבינו האיי גרים היפכא ומפרש כשהתנה בשעת נישואין שלא יהא בה תנאי כתוב' שומעין לו דכל דבר שבממון תנאו

וז"ש בס' נערה רב זן מחיטי דעני' ופירשו בגמ' דפרנס' הוא ומאי עליה נעלו"י דלא וכדאמו' דת' לפרנס' שמין באב ואקדע' רבי' גר' כן י' ממם שלא הבי' מינו' אם נדין שעישור בלבד ולמט' ג"כ כ' או באומדן דע' שאב או בעישו' הקרקעו' עכ"ל וסר"ן כ' בס' מליא' שמס לכם דכ' הרי"ף אבל פרנס' דלית' מתנאי כתובה כדקיימא קיימ' דוקא בדלא מגיו' אבל המידנים אפי' ממקרקעי' ובדלא אמידי' נמי מגע' כי דשמין כל הנכסי' אפי' המטלטלין ונות' עישורו ממקרקעי' דוקי' כי אמרי' בפ' נערה באב נופיה ועד כמה עד עישור נכסי מעשור שבכל נכסיו קאי אמרי' דלי זה נעם יש אמ' כדי עישור קרקעותיו וכי' הוא פורע במעו' או במטלטלין אמא ודאי עישו' בכלל הנכסי' קקאי אלא דשוקו עישו' הוא כהו' על היקומי' אלא שאינו נכנס

היה לו מטלטלין וקרקעו' אין המטלטלין נחשבי' לכלו' אלא הקרקעו' ונוטל העישור של קרקעו' בקרק' וכן מתבא' בדברי רבי' בפ"ם למנה' או בעישור הקרקעו' ודע שדע' הרמב"ן והרשב"א ז"ל הוא שבזמן שנותנין פרנס' לבנו' כפי אומדנותו של אב אין אומדין לפי הקרקעות שיש לו לבד אלא לפי מה שיש לו בין קרק' בין מטלטלי' והכל

...

עישור נכסים אין נותנין לה אלא מקרקעי אפי׳ לתקנת הגאונים שכתובה ותנאיה נגבית ממטלטלי הפרנסה אינה נגבית אלא ממקרקעי ואצטרובלי חשיב מקרקעי לגבו׳ ממנו ושכירות בתים חשיב מקרקעי ואפי׳ מה שעבר כגון אם השכיר בית לשנה ודר בו והמוכר חצי שנה מגבין אות׳ אפי׳ כחצי השנ׳ שעבר ואפי׳ עלה השכירו׳ בחיי האב (ג) דכיון דשכירו׳ אינה משתלמת אלא לבסוף חשי׳ כמקרקעי אב׳ אם כבר גבו אותו היתומי׳ הוי כשא׳ מטלטלין ודוקא לגבו׳ אינה נגבי׳ אלא מקרקע אבל כששמין הנכסי׳ לידע העישו׳ שמין בין מקרקעי בין מטלטלי ומגבי׳ לה העישו׳ ממקרקעי ״וכס״הת כ׳ שלתקנ׳ הגאונים אף פרנס׳ נגבית ממטלטלי וא״א ז״ל כ׳ כסברא ראשונה יש מהגאונים שכתבו כשנותנין לפי אומד דעתו נותנין לה כפי מה שישערו שהי׳ נותן בין להוסי׳ על עישור נכסי׳ בין לגרוע ממנו וי״א שאין הולכים אחר אומד דעתו אלא לגרוע מהעישו׳ אבל לא להוסיף עליו וכן הוא מסקנ׳ א״א הרא״ש ז״ל אם יש בנו׳ רבות להשי׳ נותנין לראשונ׳ עישור נכסי׳ ולשנייה עישור מה ששייר׳ הראשונה וכן כולן באו לישא כאח׳ ראשונה נוטל׳ עישור נכסי׳ והשניי׳ עישור במה ששייר׳ ראשונ׳ והשלישית במה ששייר׳ שניי׳ וחוזר׳ וחולק׳ כל העישורים בשוה והמות׳ לבני׳ הבת לגבי עישור נכסי׳ חשוב׳ כבעל חוב של האחין לפי׳ נוטל׳ מהן מהבינוני׳ בלא(ד) שבוע׳ ומן הראוי כגון אם מת אבי׳ בחיי זקנה ולא היו נכסי׳ לאביה ואח״כ מת זקנ׳ וירשוה אחיה נוטלת מהם עישור נכסי׳ ויכולי׳ ליתן לה אי׳ קרקע בינוני׳ שירצו ולסלק׳ בזוזי אבל אם מתו אחי׳ קוד׳ שנטלה עישו׳ נכסים אינה גובה מבניהם אלא מזיבורי׳ ובשבוע׳ מכרו האחין או משכנו אחר מיתת אביהן טורפ׳ מהלקוחו׳ השיאוה האחין ולא נתנו לה פרנסתה או שלא נתנו לה כראוי לה יכולה להוצי׳ מהן כשתגדי׳ פרנסת׳ הראוי לה או באו ב׳ דין דע׳ האב או עישור נכסי׳ אפי׳ לא מחת׳ בשע׳ הנישואין לומר דעו שאיני מוחלת על פרנסתי וגם לא פסקו שיתנו לה ע׳ מזונו׳ בד״א כשנישא׳ ועודה קטנ׳ אבל נישא׳ נערה ולא נתנו לה פרנסת׳ אם לא מחת׳ וגם לא פסקו ליתן עד מזונו׳ אבדה פרנסת׳ אא״כ מחתה או פסקו ליתן לה עד מזונו׳ ואם בגר׳ ואח״כ נשאת אפי׳ אם יפסקו ליתן לה מזונו׳ אבדה מזונותיה אא״כ מחתה. וכן נמי מיד כשבגרה אפי׳ לא ניסת אבדה פרנסתה אא״כ מחתה או שפסקו ליתן לה ע׳ מזונו׳ ומיהו בכתא׳ לחוד סגי אפי׳ אין פוסקין ליתן לה עד מזונות וכ׳ הרמ״ה דאירוסין בנערו׳ חשיבי כנישואין ואם אין פוסקין לה מזונו׳ צריכה למחו׳ ואין נר׳ כן לדעת הת׳ וכ׳ ה״ר יונה הא דבוגרת לא הפסידה עישור נכסים אם מחתה היינו דוק׳ כשבגר׳ אחרי מות האם אבל אם בגר׳ בחיי האב אין האחין חייבי׳ להשיאה שלא תקנו עישו׳ נכסי׳ אלא במי שמת והניח בנו׳ קטנות מפני שאמרו חכמים דעתו של אדם שאינו מניח בתו עד שתיבג׳ אב׳ זאת שבגר׳ בחיי האב כיון דאשתהי׳ והרמ״ב׳ כתב דאפי׳ בגרה בחיי האב לא אבדה פרנסת׳ אם מחתה או אם נתנו לה מזונות וא״א הרא״ש ז״ל כתב בתשו׳ כדברי ה״ר יונה מי שמת והניח שתי בנות וכן נטלה הראשונה עישור נכסים ולא הספיק׳ שניה ליטול עישור נכסים

נכסי' עד שמת הבן קא' ר' יוחנן הפסיד' עישור שלה ור"ח אומר גם היא נוטלת העישו' שלה ואח"כ יחלוקו ופסק רב אלפס כר' יוחנן וכ"כ הרמב"ם וא"א הרא"ש ז"ל פסק כר' חנ' ה"ר יצחק קרקו"שא אי איכא אלמנ' ובת אלמנ' תובעת כתובת' או מזונו' ובת פרנסת' אלמנה קודמת שהיא בעלת חוב דאב ובת בעלת חוב דאחי' ואפי' אין שם אלא מטלטלי דלא שייך בהו דין קדימה כי היכי שהיא קודמ' כי איכא מקרקעי דכי תקנו הגאוני' לגבות כתובתה ומזונו' ממטלטלי כעין דינא תקון ולענין דינ' היכא דאיכא קרקע אלמנה קודמת לגבות כתובתה לא תקנו פרנסה לבת אלא במקום בן אבל אם לא הניח אלא בנו' לא תקנו אלא יחלקו הכל בשוה ואפי' נשאו הגדולו' בחיי אביהן ואומרות הקטנו' גם אנחנו נישא מהממון קודם חלוקה אין שומעין להן אבל אם נשאו הגדולו' אח' מית' אביהן מהאמצ' ישאו גם הקטנו ואח"כ יחלוקו:

קיד כל אילו הדברי' אינו חייב אלא בבת אשתו שילד' לו אבל אם יש לה בת מאיש אחר אינו חייב לה כלום אלא מה שהתנתה עמו דתנן הנושא את האש' ופסק עמה שיזון את בתה ה' שנים חיי' לזונה ה' שני' אבל אם לא פסקה לא וכתב הרמב"ם דדוק' שהתנת' עמו בשע' קידושין אז מהני בדבו' בעלמא אבל שלא בשע' קידושין אינו מתחיי' עד שיקנו מידו או עד שיכתוב שטר ע"כ וצריך לזונה ה' שנים הראשונים שאחר הנישואין בין אם המזונות ביוקר או בזול לא זנה בהם והוזלו המזונו' אם הוא עכב לזונ' צריך לפרוע לה בדמי' כיוק' של עכשיו ואם היא עכבה אין נותנין לה אלא כדמי הזול היו בזול והוקרו בין שעכב' היא או הוא אין נותן לה אלא כדמי הזול ומעש' ידיה שלה אע"פ שזנה ואם האם פוטר' אותו מלזונו אחר שפסקה עמו לזונ' אין שומעין לה דלאו כל כמינ' להפסיד בתה כות הבע' הבת מוציאה מזונותי' מנכסים משועבדי' כשאר בעלי חוב ודוק' שקנו מידו או שחיי' עצמו במזונותי' בשט' אבל אם פסקו בשע' קידושין ולא היה שם קנין הן הן הדברי' שלא ניתנו ליכתב ואינה נזונת ממשועבדי' מתה הבת אין יורשיה יורשי' מזונותי' נתגרש' בתוך הזמן שקב' לזון את הבת לא יוכל לומר כשתב' הבת אצלי אתן לה מזונות אלא נותן לה מזונות משלם במקו' שתהיה אמה ולא לפי ברכת הבית נשא' לאחר ופסקה גם עמו שיזון את בתה אחד זנה ואחד נותן לה דמי מזונות משלם ואם נירש' גם השני ושניהם חייבים במזונותיה וכל אחד ואחד אומר אני אזון אות' ולא אתן דמים כתב הרמ"ה שהדבר תלוי בה שתבחר איזה מהם שתרצ' שיזון אותה ואם היא חרשת שאין בה דעת לבחור זנין אותה לפרקי' זה שבת וזה שבת וכן מסתבר לא"א הרא"ש ז"ל נישאת הבת תוך הזמן הבעל חייב במזונותיה והשנים כל אחד וא' נותן לה דמי מזונות כתב

איבדה פרנסתה אלא א"כ מיחתה היינו נמי דאמ' רב אדא בר אהבה בגרה ונשאת צריכה למחות ואפילו בדמיתזנא מינייהו מיירי דהא ריפא דמילתי' אוקימנ' בדקא מיתזנא מינייהו: ומ"ש וכן נמי מיד כשבגרה אפילו לא נשאת איבדה פרנסתה אא"כ מחתה או שפסקו ליתן לה עוד מזונות היינו נמי דא"ר אדא בר אהבה בגרה אינה צריכה למחות ואוקימנא לה בדקא מיתזנא מנייהו הא לאו הכי צריכה למחות:

ומ"ש ומיהא במחאה לחוד סגי אפי' אין פוסקין ליתן לה עוד מזונו' כלו' אפי' אין זנין אותה עוד פי' פשוט הוא דהיינו דא"ר הבנות בין בגרו עד שלא נשאו ובין נשאו עד שלא בגרו לא איבד' פרנסתן ואוקימנ' בדמחאי עיין שם במרדכי: וכתב הר"ן בשם הרא' גבי בגרן ואיכסיפין דאף ע"ג דמיתזנא מינייהו צריכא למחו' דאם מיה' בבגרות צריכה למחות בנשואין ואם לא מיחת הפסידה וכת' עוד דכי אמרי דבגר' ונשא' צריכה למחות אפי' במיתזנ' מינייהו דוקא בגרה ונשאת אבל נשאת ואחר כך בגרה לא דבגר דבתר נישואין לאו כלום הוא עד כאן לשונו והכי דייק לשון רבי' שכ' ואם בגרה ואח"כ נשאת והרמב"ם כתב בפ"כ כלשון הזה נשאת הבת אחר שגדלה בין נערה בין בוגרת ולא תבעה פרנסתה אבדה פרנסתה ואם מיחת בעת נישואיה ה"ז מוציאה את הראוי לה כל זמן שהלכה בגרה ועודה בבית אביה בין שבגר' אחרי מותו בין שהניחה בוגרת אם פסקו האחי' מלתת מזונותיה שהרי אין לה מזונות כמו שביארנו ושתקה ולא תבע' איבד' פרנסת' לא פסקו האחי' מזונותיה וזנו אות' בבגר' אע"פ שלא מחת' לא איבד' פרנסת' כל זמן שהם זנין אות' שיש לה לטעון מפני שהם זנין אותה אע"פ שאינם חייבי' והיא עדין לא נשא' מפני זה לא תבעה פרנסתה וכו' וה"ה הטעו' מפוני' הכנ' שאם אין מזונ' מהם אם נשא' בנערו' או היתה בוגר' אע"פ שלא נשאת צריכה למחו' ואם לא מיחת איבד' פרנסת' וזה מבואר בדברי רבי' וה"ה כוונת מהם ובגרה ונשא' דאיכ' תרתי ולא מיחת אבד' פרנסתה וזה מתבאר במה שאמ' והיא עדין לא נשא' בגרה ולא נשא' אינה צריכה למחו' כיון שזונות וזה מבואר בדברי רבי' נשאת בנערו' ולא בגרה אינ' צריכה למחו' כיון שזוני' אותה ופרש"י שזוני' אח' נשואיה מן האחים ומילק זה לא נתבא' בדברי רבי' ואולי יש לו בזה דעת אחרת עכ"ל והר"ן כתב יש לתמוה על הרמב"ם שכת' בפ' ב' נשאת הבת ולא מיחתה איבדה פרנסתה ולא חילק בין מיתזנא ללא מיתזנא עכ"ל ול"נ שהרמב"ם סמך על מה שכ' גבי בגר' שאם האחי' זנין אותה בבגרות אע"פ שלא מחתה לא איבד' פרנסת' כל זמן שזנין אות' ומאילא משמע דה"ה לנשאת קודם שבגרה שאם זנין אות' אחר נישוא' לא איבדה: וכתב ה"ה הרמב"ם דאירוסין בנערות הוי כנשואין וכו': ומ"ש ואין נראה כן דעת התוס' כתב ה"ר יונה הא דבוגרת לא הפסידה עישור נכסי אם מחה' היינו דוקא כשבגרה אחרי מות האב אבל אם בגרה בחיי האב אין האחין חייבים להשיא' וכו' כן כתב הר"א בפ' מציאת האשה שנראה כתוב בשם ה"ר יונ' וכו': ומ"ש רבי' שהרמב"ם חולק מבואר בלשונו שכתבתי בסמוך: ומ"ש יש שהר"א כתב בתשו' כדברי ה"ר יונ': מי שמת והניח ב' בנות ובן ונטלה הראשונה עישור נכסי ולא הספיק' השני' ליטול עישור נכסי עד שמת הבן קאמר רבי יוחנן הפסידה עישור שלה ור' חנינ' אמ' גם היא נוטל' עישור שלה ואח"כ יחלוקו בס"פ מציאת האשה(ד' סח)וכתב הרי"ף ומסתברא לן דהלכה כר' יוחנן משום דרב אשי דהוא בתרא ס"ל כותיה אבל בירוש' פסק כרבי חנינא וכתב הר"א על זה וכיון דבירושלמי פסק בהדיא כרבי חנינא עבדינן כותי' ורב אשי שקיל וטרי ולא משום דס"ל כר' יוחנן וכתבו הר"ן וה"ה שגם הרשב"א הסכי' לפסוק הלכ' כר' חנינא כדברי הירוש' אבל הרמב"ם בפ"כ פסק כר' יוחנן ומפ' בגמרא טעמא דר"י משום דאיכא רווח ביאה כלו' שהרי נשתכר' הרבה שנוטלת אלו הירושה וכתב הר"ן נסתפקו התוספות היכא שמת הבן ונשארו עשר בנות שלא נשאו דהכ' ליכא רווח ביאה שאפילו בתורת ירושה לא תטול אחת יות' מעישור מ"מ מפני דהיכ' דמעבד הבן נוטל' עישור שאילו כדין אות' יורשת לא תטול כלום ומדין עישו' מוציאין לפרנסה ונראה שאין בירושה ריוח אלא הפסד: כתב הר"י קרקושא אי איכא אלמנה ובת וכו' אלמנה קודמת וכו' כ"כ הר"ן בפ' מציאת האשה וכתב עוד והא דגרסי' בירוש' פרק מי שהיה נשוי פרנסה וכתובה פרנסה קודמת' היינו בכתוב' בנין דכרין מיירי משום דשויוה רבנן כירושה וכשם שנוטלת במקו' בנים כך נוטלת במקום כתובת בנין דכרין עכ"ל וכ"כ הר"מ בפרק כ' וז"ל מי שמת והניח אלמנ' ובת כבר ביארנו שמזונות האלמנה קודמין למזונות הבת וכן אם נשאת הבת אינה נוטלת עישור נכסים מפני מזונות האלמנה ואפי' מתה הבת אחר שנשא' אין הבעל יורש פרנסה הראויה ליתן לה שהרי הנכסים כולם בחזקת האלמנה שהיא ניזונת מהם וכתב ה"ה מי שמת והניח וכו' פרק יש נוחלין מי שמת והניח אלמנה ובת וכו' ותמוה שם דשויו' רבנן כאן לבעל בנכסי אשתו כיורש ולא כלוקח מפני שלא הפסי' האלמנ' שאם היה כלוקח הא קי"ל אין מוציאין למזון האשה מנכסים המשועבדים ודע שכ"ש אם האלמנה תובע' כתובתה שהיא דוח' מזון הבת ופרנסת' בין מקרקע כדין התלמוד בין ממטלטלין מתקנת הגאונים ז"ל שהרי כתו' טורפ' מן המשועבדי' ואפי' שעבד' שלא וכ"כ ז"ל ופשוט הוא עכ"ל(ט): לא תקנו פרנסה לבת אלא אם במקום בן אבל אם לא הניח אלא בנות לא תקנו אלא יחלקו הכל בשוה ואפי' נשאו הגדולות בחיי אביהן וכו' עד סוף הסי' משנה וגמרא בס"פ יש נוחלין (דף קלט):

ד"מ (ט) [illegible]

קיד כל אלו הדברי' אינו חייב אלא בבת אשתו שילדה לו אבל אם יש לה בת מאיש אחר אינו חייב לה כלום אלא מה שהתנה עמו דתנן הנושא את האשה וכו' משנה זו בפ"ב דכתובות (ד' קא) ולא ידעתי למה הוצרך רבי' להאריך בזה דמשמע קים' לדעתין שיתחייב לבת אשתו הוא דבר: ומ"ש בשם הרמב"ם דדוקא שהתנה' עמו בשעת קדושין וכו' בפ"ב מה"א כ' כן וטעמו משו' דס"ל ז"ל שאין אדם מחייב עצמו בדבר שאינו קצוב וכך מבואר בדבריו פרק י"א מהל' מכירה שכתב וז"ל חייב עצמו בדבר שאינו קצוב כגון שאמר הריני חייב לזון פלוני או לכסות ה' שנים אע"פ שקנו מידו לא נשתעבד שזו כמו מתנה היא ואינה כן דבר ידוע ומגוי שקנו במתנה וכן הורו רבותי ומפני מה הפוסק עם אשתו שיהא זן את בתה חייב לזונה מפני שפסק בשעת נישואין והדבר דומה לדברי' הנקני' באמירה עכ"ל והראב"ד כתב על הוראת רבותיו שלא ידע מאין הורו כן דהא בגמ' משמע איפכא וה"ה דחה לדייקו וא"כ שאינו יודע מקו' להורא' זו ודע' הרמב"ן והרשב"א ז"ל בתשובותיה כדע' הראב"ד ואני כתבתי בביאורי להרמב"ם פי"א מה' מכיר' בביאורי לא"ה סימן ס' טעם להוראה זו ומ"ש קשה בדברי הרמב"ם שבפ"ב מה"א כתב הנושא את האשה ופסקה עמו שיזון את בתה כך וכך שנים חייב לזונה אותה השני' שקבל עליו והוא שיתנו על דבר זה בשעת הקידושין אבל שלא בשע' הקידושין עד שיקנו מידו או עד שיכתו' בשטר וכיולא בו דמשמע בהדיא דבל שקנו מידו אפי' שלא בשעת הקידושין חייב ובפי"א מה' מכירה כתב שהמחייב את עצמו לזון כך וכך שנים אע"פ שקנו מידו אינו משועבד אם לא שפסק בשע' נישואין וי"ל דכשהן בשע' קדושין באמירה בעלמא סגי וכדרב גדל והיכא שלא בשעת קידושין כלומ' שכבר עברו הקידושין אבל לא נשאו עדיין מתוך שהוא על עסקי הנישואין מהני הקנאה דכיון שעדין לא נשא שייך קצת לומ' מגו דמתחלי אהדדי גמרי ומקני ומתוך שכבר קדש לא דמי לענין נשואין ולכך צריך קנין או כתובה וזהו שכתב בה' מכיר' ומפני מה הפוסק דבר עם אשתו וכו' כלומר פוסק לזון את בת אשתו אפי' בקנין מפני מה הוא חייב לזונה מפני שפסק בשעת נשואין והדבר דומה לדברים הנקנים באמירה כלומר אע"פ שאינה נקנין באמירה אבל הם דומים להם מתוך שעדיין לא נשאה: ועי"ל דב' חילוקי' בדבר לחבירו אפילו בקנין לא מהני אבל לבת אשתו אם קבל עליו לזונה בשעת קדושין או נשואין הוי באמירה בעלמא ושלא בשעת קדושין ונשואין בקנין מהני ועי"ל דכי אמרינן שהדברים הללו נקנין באמירה היינו דוקא בשעמדו וקדשו מתוך הדברים אבל בשלא עמדו וקדשו מתוך הדברים מתוך שעסוקין בענין נשואין ועדין לא נשאה מהני קנין: וצריך לזונה ה' שנים הראשונים אחר שנשואין בין אם המזונות ביוקר או בזול לא זכה בהם והוזלו המזונו' וכו' עד אין נותן לה אלא בדמי הזול הכל ירושלמי כתבוהו הרא"ש והר"ן ז"ל בר"פ הנושא וכ' הר"א דטעמא דבסיפ' אע"פ שעיכב הוא אינו נותן אלא כדמי הזול מפני שאינו חייב לשל' אלא כעין שגזל דהיינו אותם שני' שהי' בזול וכת' הרשב"א בתשו' שדינים אלו שוים במקבל עליו לזון את חבירו ה' שנים כמו במקבל עליו לזון את בת אשתו (וכ"כ הר"ן ריש הנושא) וכ' עוד בתשוב' כל שמקבל עליו לזון או שמתנה לאחים בנכסין מזונו' שהם כל זמן שהרי' מזונו' משמ' וכמי שפסק' על עצמו שהם שלא יאכ' מן המיני' שאסו' בהם לעולם וכדאמרי' בפ"ד נדרים ממתניתין דנודרין להרגין כיון דאמר יאסרו כל פירות שבעולם עלי' איתסור כל פירי דעלמא עלויה ופרקי' דאמר היום אלמא כל היום כלעולם דמי' וכו'

כת' לה אני אזון את בתך כל זמן שאת עמי מתה אינו חייב עוד לזונ' וכן אם נתגרש' אפי' חזר ונשאה דכל זמן שאת עמי מאלו הנישואין משמע כ' הרמ"ה שאילו המזונות שנותן לה אינו נותן לה אלא כזן את אשתו ע"י שליש ואפי' עשיר שבישראל אינו חייב ליתן לה לפי כבודו ואפי' היא עשירה הרבה אינו חייב לזונה אלא בתוך' שלא אמרו שנתן לפי כבודה אלא באשתו שאוכל בתנאי ב"ד אבל בבת אשתו שהוא חייב את עצמו ביד בעל השטר על התחתונה כת' א"א הרא"ש ז"ל ולא נהירא לי דמי שנותן מעו' לבעל הבי' כדי לפרנסו או עשה לו טובה כדי לפרנסו בסתמא דעתו שיתפרנס כאחד מבני ביתו ולא שישנהו לרע מכל בני הבית שיאכלו הם בשר וישתו יין והוא יאכל זרעונין וישתה מים ולא נתנו חכמים קצבה במזונות אלא במשרה אשתו ע"י שליש אבל כשהי' אצלו מתגלגלת עמו בכה שהוא סועד הן רב הן מעט לפיכך כל המתחייב בפרנסת אדם מתחייב לפרנסו כשאר ב"א ואם חלה אינו חייב לרפואתו אע"ג דתנן במזון האשה דרפוא' שאין לה קצב' הרי היא במזונו' ה"מ כשאוכלת בתנאי ב"ד שהוא חייב להספיק כל צרכה אבל המקבל עליו לפרנס חבירו אין הרפואה בכלל ע"כ:

קטו **אלו** יוצאות בלא כתוב' העוברת על דת משה ויהודי' ואיזו היא דת מש' מאכילתו שאינו מעש' או א' מכל האיסורי' כגון דם או חלב שהכשילתו ואכלו על פיה ונוד' לו אח"כ כגון שאמר' פ' חכם תקן לי הכרי הזה או התיר לי חתיכ' זו או טיהר לי הרם הזה ונמצאת שקרני' ודווק' שהוכחשה בעדים כגון שהעידו שבאות שע' שאמר' שפלו' תקן לה שלא הי' אותו פ' בעי' וגם יש עדי' שאמר' לו שהו' מתוקן ושהו' אכלו על פיה אבל אם אין עדי' והיא כופר' שלא האכילתו או שמכחשת החכם שאומר שלא תקן לה והיא אומר' שתקן לה נאמנת ודווקא שהכשילתו ואכל על פיה אבל אם רצת' להאכילו דבר איסור ונודע לו ופי' או שהיא בעצמ' אכלה דבר איסור לא אבד' כתובת' הוחזק' נדה בשכנותי' שראוה לובשת בגדי נדות' ואמרה לו טהורה אני ובא עליה יוצא' בלא כתוב' הנודרת ואינה מקיימ' תצא בלא כתובה דבשען נדרי' בני' מתי' קטני' ואיזו היא דת יהודי' יוצא' וראש' פרוע אפי' אין פרוע לגמרי אלא קלת' בראש' כיון שאינ' מכוס' בצעיף תצא כתב הרמ"בם אע"פ שמכוסה במטפח' כיון שאין עלי' רדיד ככל הנשים תצא בלא כתובה ודווקא שיוצא' כן ברשות הרבי' או במבוי המפולש או בחצ' שהרב' בוקעי' בו אבל במבוי שאינו מפולש

מפולש וחצר שאין הרבי׳ בוקעים בו. לא תצא וכן הטווה בשוק שמראה זרועותיה לבני אדם וכן הטווה ורד כנגד פניה ופרש״י שטווה בכפה על ירכ׳ והחוט מתוח כנגד פניה של מטה והרמב״ם כתב שטווה בשוק וטווה ורד וכיוצא בו כנגד פניה על פרההד״ או לחיי׳ כדרך שעושין הפרוצו׳ וכן המדבר׳ והמשחק׳ עם הבחורי׳ וכן המקללת אביו בפניו או בפני בנו וכן ההובערת מבעלה התשמיש בקול רם עד ששכנותי׳ שומע׳ אותה או שמריבה עמו עד שנשמע קולה כשתובע׳ על עסקי תשמיש בכל א׳ מאלו תצא בלא כתוב׳ ומ״מ לא אבדה כתובתה אא״כ יש עדים שהתרה בה תחילה ועברה על התראתו ואם אין עדים תשבע שהוא כדבריה ואם רצה לקייב אותה אח״כ אין כופין אותו להוציא׳ ומ״מ מצוה עליו שיוציאנ׳ כתב הרמב״ם אע״פ שלא הוציאה אין לה כתובה שכתובה תקנת חכמי׳ היא שלא תהא קלה בעיניו להוציא׳ ולא הקפידו אלא על בנות ישראל הצנועות אבל הפרוצות אין להן תקנה זו אלא תהא קלה בעיניו עברה בינה לבינו וידע שהיא עוברת על דת והתרה בה בלא עדים וחזרה ועברה הוא טוען שעבר׳ והיא טוענ׳ שלא עברה או לא התרת׳ כי אם רצה להוציא׳ יתן כתובה אחר שתשבע שלא עברה אחר ההתרא׳ שאם תודה שעברה אחר ההתראה אין לה כלום ע״כ כל אלו אין להם לא עיקר כתוב׳ ולא תנאי כתוב׳ ולא תוספ׳ אבל תטול מה שהכניסה אליו והוא בעין בין מנכסי צאן ברזל בין מנכסי מלוג ואם כלה או נגנב או נאבד אין מוציאין ממנו וכן הדין במי שזנתה או יוצאה משו׳ שם רע שאבדה עיקר כתובת׳ ותוס׳ ונוטלת מה שהו׳ בעין מכל מה שהכנים׳ וכן הדין בכל אותן ששנינו בה תצא מזה ומזה שהרי מצד זנות היא מפסדת כתוב׳ אין עדים שזנת׳ אלא שהי׳ עצמ׳ אומר׳ שזנת׳ אין חוששין לבר׳ זה לאוסר׳ דשמ׳ עיניה נתנה באחר אבל אבדה כתובת׳ עיקר ותוספת ומה שאינו בעין ממה שהכנים׳ לו אבל אם נאנסה לא הפסיד׳ כתובתה לא אשת ישראל ולא אשת כהן ואם יש עד א׳ שזנתה אינו חייב להוציא׳ בדיני אדם אבל משום לזות שפתי׳ אסור לו לעמוד עמה אם הוא סומך עליו מהימן ליה כבי תרי וצרי׳ ליתן לה כתוב׳ וכן כשאומר׳ אשתו שזינתה אם הוא מאמינה וסומך על דבריה צריך להוציאה לצאת ידי שמים וכתב הרמ״בן מי שראה אשתו שזנתה או שאמרה לו אחת מקרובותיה או א׳ מקרובו (טו) שהוא מאמיני׳ ודעתו סומכ׳ עליהם שזנת׳ אשתו בין שהי׳ האומ׳ איש בין שהיה אשה הרי זה חייב להוציא׳ ואסור לו לבא עליה ויוצי׳ ויתן כתובה אבל מדברי אחר אינו יכול להשביע אלא ע״י גלגול האומר לאשתו בפני עדים אל תסתרי עם איש פלו׳ ויש עדים שנכנס׳ עמו בסתר ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לבעל׳ עד שתשתה ואם מת קודם שישקנה אין לה כתובה לא עיק׳ ולא תוס׳ אע״פ שלא מצאו עלי׳ דבר מכוער שאין לך דבר מכוע׳ יותר מזה ובזמן הזה שאין מי סוטה אסור׳ לו עולמי׳ ותצא בלא כתוב׳

שהרי

שהרי מעשיה הרעים גרמו לה להיאסר אמר לה בינו לבינה אל תסתרי עם איש פלו' (ח) וראה אות' שנסתר ושהת' עמה כדי טומא' אסור' לו בזמן הזה שאין מי סוטה וחיי' להוציא' ויתן לה כתובה ואם הודה שנסתרה אחרי שהתר' בה תצא בלא כתובה לפיכך משביעה על זה ואח"כ נותן לה כתובה שאלה לא"א הרא"ש ז"ל ששאל ראובן השביע לאשתו שלא תדבר לפלו' ופלו' ולא תכנס עמהם לבית הסתר וקבלה שבועתו בפני עדים לזמן קצב אם עברה על שום דבר משבועתה אם אבדה כתובתה תשובה אם נכנס' עמו לבי' הסתר ושהתה עמו כדי טומא' בשני עדים אסורה לבעלה ותצא בלא כתובה ודוקא שיש ב' עדים שנסתרה אבל נסתר' עמו בער א' אינ' אסור' אבל אם לא נכנס' לבית הסת' אלא דברה עם א' מהם נאסרה מכח הקינוי אבל מ"מ עוברת על דת היא כיון שנשבעה שלא לדבר עמו ועברה ודברה עמו יוצאה בלא כתובה ודוקא שהתרו בה תחילה אם תעברי על שבועתך תפסידי כתובתך אבל אם לא התרו בה לא הפסידה כתובתה :

קיו הנושא

אשה בעבירה כגון חייבי לאוי' דתפישי בהו קידושין כמו אלמנ' לכ"ג גרוש' וחלוצ' לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין או פצוע דכא שנשא ישראלית אם הכיר בה יש לה עיקר כתוב' ותוס' כל תנאיה ומיהו מזונו' אין לה (ט) לא אחר מית' הבעל כגון שלא הספיק להוציא' עד שמת אבל בחייו אין לה לא מיבעיא בעודו לפנינו דהא בעמוד והוצא קאי ואי יהיב לה מזונות שמא תתעכב אצלו אלא אפי' הלך למדינת הים ולותה ואכל' אינו חייב כלום והרמב"ם כתב שאם לותה ואכלה חייב לשלם ואני תמיה על דבריו דבהדי' מסיק בג' שהוא פטור בלותה ואכל' לא הכיר בה אין לה מנה ומאתים אבל תוס' יש לה ואין לה שום תנאי כתנאי הכתוב' ואפי' מזונות אחרי מותו ואינו חייב בפרקונה ואפ"ה אינו משלם פירות שאכל משל' ואפי' אם הם עדיין בעין כגון שלקוטי' ומונחים אצלו

וכו' משנה בס"פ אלמנה לכ"ג (דף ק) הממאנת והשניה והאילונית אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ואם מתחלה נשאה לשם אילונית יש לה כתובה ובגמ' (דף קא) אין לה כתובה אמר שמואל ל"ש אלא מנה מאתים אבל תוס' יש להן ונכסי צאן דתנן אין להן בלאות אמרו בגמ' הני דאיתנהו איתנהו ואידי שקלה ואי דליתנהו נכסי מלוג דברשותא קיימי איתה לה כל"ב דלאו ברשותי' קיימי לית לה: ומ"ש ואם הבז הנושא נשים שהיו במזונות בשבי' גם אפי' בחייו והכנסה לשני ולא היו לו בנים והשני לשלישי ולא היו לה בנים דינם כיוצא באלו:

והנושא באיסור דרבנן כגון שניה בין היכר בה בין לא הכיר בה אין לה מנה מאתי' ולא מזונות וכו' בפ' יש מותרות (דף פד) תנן שניות מד"ס אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות וכופין אותו להוציא וכתבו הרי"ף והרא"ש בשם מגמ' כזוג' שניה ל"ש הכיר בה ול"ש לא הכי' בה אין לה כתובה מנה מאתים אבל תוספת יש לה ולא בלאו' של נכסי מלוג בדליתנהו אבל איתנהו אית לה וגל"ב בין איתנהו בין ליתנהו אית לה כדרבי כבנא דאמר קנסו רבנן לדידה בדידה ולדידיה בדידיה ומכ"ל דשניה בין הכיר בה בין לא הכיר בה חד דינא הוא דאית לה אדרבה מדפליג תנא באילונית ולא מפלי' בשניה מכל דהכי ל"ש הכי ול"ש הכי אין לה כתובה ועוד דגרסי' פ' יש מותרות (דף פה) ת"ר אלמנ' לכ"ג גרוש' וחלוצה לכהן הדיוט יש להן כתובה פירו' מזונות בלאו' שניו' מד"ס אין להן כתובה ולא פירות ולא מזונו' ולא בלאות וכבר קי"ל דהא דקתני אלמנ' לכ"ג יש לה כתובה בשהכיר בה אבל לא הכי' בה אין לה כתובה אבל תוספ' יש לה מדאלמנ' הוא דיש לה כתובה בשהכיר בה שניה נמי דפליג בדידה בשהכיר בה וקתני אין לה כתובה ואי הכיר בה אין לה כתוב' כ"ש לא הכיר בה עכ"ל: ומ"ש אין לה מזונות לא בחייו ולא אחר מותו כלומ' מגריעו' דבקמון דגבי מאי דקתני אלמנ' לכ"ג יש לה מזונו' קתני השני' אין לה מזונו' וכבר נתבאר דאלמנה לכ"ג לית לה מזונו' אלא לאחר מותו אבל לא בחייו ומ"כ בשניה נמי דקתני גבי אלמנה לכ"ג די"ש לה מזונות דהיינו לאחר מותו קתני בשניה דאין לה מזונות וכיון דלאחר מותו אין לה מזונות כ"ש בחייו דהא בעמוד והוציא קאי וכ"כ הר"אש בס"פ אלמנה כזונת וכתב הרמ"בם בפ"כד ולמה לא חלקו בשניה בין הכיר בה ללא הכיר אלא אמרו אין לה עיק' כתוב' בכל מקום מפני שהי' מד"ם עשו בה חיזוק אבל אם נשא אחת מחייבי לאוין וחכמי' בה או מחייבי עשה בין הכיר בה ובין לא הכיר יש לה כתובה שחייבי לאוין שהכי' בה לא ליזוק בנכסיו וחייבי עשה איסורן קל עכ"ל ומה שנתן טעם לשניה מפני שהם מד"ס וד"ס צריכים חיזוק היינו כר"ל דאמ' הכי בפ' יש מותרו' ופע"נ דהש"ב פליג עליה הכי ואמר טעמא אחרינא הא קי"ל כהלכה כר' מתבילון ודע דהתם בברייתא מסיים דבר אחר זו הוא מרגילה וזו היא מרגילתו ופרש"י זה הוא מרגילה אלמנה לכ"ג וכו' הוא מרגילה ומסיתה לכנסה לו וזו שניה כיון דלאו איסור מיפסלא ולא זרעה מיפסיל ולא מפסדה מידי בביאתו היא מרגילתו דהא רוצה לכנסה יותר מן האיש ואיכא בגמ' תרי לישני איכא דאמרי רב"בא קאמר לה ואיכא דאמרי ר' קאמר לה והלולה קשיא ליה וכה הלכ' דרבנן ומיה לה כתובה הדר אמר כיון דפסיל לה מדרבנן הוא מרגילה וזו היא מרגילתו ורבי' אבת' בקמלת הסיוע הלולה בהדי גרושה וקאמ' דיש להם כתובה כלישנא דנקטי' כלא' שסובר דקי"ל כלישנא בתרא אבל הרמ"בם בפר' כ"ד לא כתב טעם זה דזה הוא מרגילה וכו' וכתב סתם דין חייבי לאוין ולא הזכיר דין חלולה כלל נרא' שהוא ז"ל סבור דחלול' הוא וכיון וה"א מד"ס דינה כדין השני' והא דקתני לה במתניתין בהדי גרושה וקתני דיש לכן כתובה י"ל דהמשנה ליסן הוא שכן דרך בכל מקום לשנות חלולה בהדי גרושה ולא משום דדינה שוה לענין זה

* נ"ה א"נ מתני' דיעות שמא וזו היא מרגילתו לא קי"ל כוותיה: וטעמו משום דכלישנא דרב"בא קאמר לה ור' לא קאמר אלא טעמא דד"ס לריכין חזוק בלבד ומ"ה חלול' שהי' מד"ס ע"כ דינה כדין השניה וכיון דספיקא דלישני היא מספיקא לא מפקינן ממונא:

הרמ"בם כתב דאילונית וחייבי לאוין שהכיר בה וכו' דינם כשאר נשים וכולי ונ"א כר"אש כתב כסברא ראשונה לא הבנתי דברי רבי' בזה דאין שום חילוק בין דברי רבי' משה ב"מ לסבר' ראשונה כלל שהרי בחייבי לאוין שהכיר בה לא חילק בינם לשאר נשים אלא במזונות בחייו ואילונות כבר כתב כדין אנו שאם הכיר בה יש לה הכל ובשניה בין הכיר בין לא הכיר כתב דלענין נכסים שאינם בעין ל"ב חייב לשלם ומלוג פטור וזהו דין כל הנשים וחייבי לאוין ואילונית שלא הכיר בהם כ' דלענין נכסים שאינם בעין מלוג צריך לשל' ול"ב פטור ובשניה כת' דבין הכיר בין לא היכר לענין נכסים שאינם בעין ל"ב חייב לשלם מלוג פטור וכן הם דברי הרמ"בם ממש וקע"פ שבשמעתיק רבי' דברי הרמ"בם גבי אילונית וחייבי לאוין שלא הכיר בהם השמיט דין נכסי מלוג שאינה בעין ממילא משמע דכיון דכתב דל"ב אינו חייב א"כ במלוג חייב וכן מבואר בדברי הרמ"בם בהדיא ורבינו איפשר שקיל במובן מ"מ קשיא האין כתב שיש כאן חילוף סברות ואין לומר דקאי אמאי דכתב גבי חייבי לאוין שלא היכר בהם דל"מ שאינם בעין דצריך לשלם כגון שנשתמש בהם ובלה אותן דמשמע הא נגנבו או אבדו אינו חייב והרמ"בם סובר ואפי' נגנבו או אבדו חייב דא"כ לא היה לו לסתום דבריו לעיל אלא ה"ל לכתוב בהדי' דאם נגנבו או אבדו פטור ועוד דמה שהבין מדברי הרמ"בם אינו עני' לזה והיה ראוי לסבית מ"ם בהדיא שאם נגנבו או אבדו חייב לשלם ולכן דברי רבי' בזה צ"ע:

קטנה היוצאת בגיטון אין לה מנה מאתי' אבל יש לה תוס' וכו' בפ' אלמנה לכהן גדול (דף ק) תנן הממאנ' והשניה והאילוני' אין להם כתוב' ולא פירו' ולא מזונו' ולא בלאות ובגמ' (דף קא) אמר שמואל לא שנו אלא מנ' מאתי' אבל תוס' יש לה ופ' שני דייני גזירו' (דף קי) תניא כילד אמרו ממאנת אין לה מזונות אי אתה יכול לומר ביוצא' תחת בעלה שהרי בעל' חייב במזונותי' אלא כגון שהלך בעלה למ"ה לוותה ואכלה ועמדה ומיאנה וכתב הר"אש בפ' אלמנה כזונ' הא דקתני אין לה פירות מפר' אין לה פרקונ' שהוא תחת פירו' וגם אין מפל' פירו' שאכל אע"פ שלא כתחי' בפרקונו' ובשבי' ואילוני' ניחא אבל בממאנת נמי אין לה פירו' אין לומר תקנת פירו' דהיינו פרקונ' דבשודה יושבת תחתיו פשיטא דאם נשבית חייב לפדותה ואי מיאנה ואח"כ נשבי' פשיטא דאינו חייב לפדותה ואם נשבית ומיאנה ועודה שבויה פשיטא דאין חייב לפדותה ובפירות שאכל נמי אין לפרש דאפילו הכן נופים אם אכלו אין לה דאמרי' בגמר' אי דליתנהו אידי ואידי לית לה ומצטריך לאשמועי' דאין לה פירות שליקט אפי' הן מונח' בעין בתוך ביתו ועוד יש לפר' חקנ' פירות כגון שנשבי' ולוותה ופדת' את עצמ' ואח"כ מיאנה דומיא דמזונות דמפר' בגמ' שני דייני גזירות ע"כ כתב רבי' נשי' וק"ה בממאנת נכסים שהכניסה לו אם הם בעין בין של מלוג בין של צ"ב נוטלתן ואם אינם בעין צריך לשלם והקטנה היוצאת בגט דינה כגדולה היוצאה בגט פגונתה דרב גמנוא' פ' אלמנה כזונת (דף ק) ופסקו הפוסקים הלכה כשמואל דאמר הכי:

קיז אשה שאין לה וסת לא תשמש אלא ע"י בדיק' וכו' בספ"ק דנדה (דף יד) ת"ר אשה שאין לה וסת אסור' לשמש ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונו' ולא בלאות ויוצ' ולא יחזיר עולמי' דברי ר"מ ר"ח בן אנטיגנוס או' משמש בשני עדי' הן עוותיה הן תקוניה אסור' לשמש דילמא מקלקל ליה ואין לה כתובה כיון דלא חזיא לביאה ג"ה לה כתובה ולא פירו' ולא מזונות ולא בלאות תנאי כתוב' ככתובה דמי יוציא ולא יחזיר פשיטא לא לריכא דהדרא ואיתקנ' מהו דתימא להדרה קמ"ל דזימנין דאזלא ומינסבא ואמר אילו הוייתי יודע שכן הוא אפי' הייתם נותני' לי מאה מנה לא הייתי מגרשה ונמצא בנה בנה בעל ובניה ממזרים ופרש"י הילכך אומרי' לו הוי יודע שמגרש את אשתו משום וסת לא יחזיר ואפי' היא קולל' והעבעתהו לא מלי במימר אילו הייתי יודע וכו' שהרי התרו בו ונגמר ונדסה אמר ר"י אמר שמואל הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס וסרי"ף הביא בריש"ע בס"פ אלמנ' כזונת וכתב כלשון הזה רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר משמשת בשני עדים והם תיקוניה ועיוותיה שאם תשמש פעם א' וב' וג' בעדים וימצא על עד שלה או שלו בכל פעם ופעם הרי הן עיוותיה שהוחזקה נדה כל ימיה ותלא בלא כתובה ואם שמשה בשני עדים לו ולא לה נ"פ ולא נמצא בהם מהם הרי הן תיקוניה והרי היא ככל הנשים עכ"ל וכ"כ הר"ן בפ"ב דשבועות אמר שהו ז"ל סובר דפע"נ דקי"ל דכל אשה שאי' לה וסת לא בעיא בדיק' לבעלה היינו לאחר שהוחזק מוחזק' ג"פ שלא תהא רואה דם מחמת תשמיש אבל מתחלה חוששין להוכן פי' הרא"ש בתור' הביא דברי הרי"ף ז"ל וכת' הר"ן שם פ"ב דשבועות ומי' כי אמרי' דלא יחזיר עולמית דוק' כדאמר לה הוי יודעת דמשום דאין לך וסת אני מגרשך ואי לא לא הייתי מגרשך ובכה"ג אי פריק ליה לאהדורה מלי לקלקולה הא לאו הכי לא מלי לקלקולה (וע"ל סימן י') לר"מ דבעי קלא' כפול דתנן בפ' המוציא אשתו משום אילוני' ר"י אומר לא יחזיר וחכ"א יחזיר ואמרי' עלה בגמ' מאן חכמי' ר"מ וטעמ' משום דכיון דלא כפליה לתנאיה לא מלי לקלקולה ולרבנן נמי דלא בעו תנאי כפול הכא דוקא כשאמר לה משום כך אני מוליכך אבל בירם' שתם יכול הוא להחזיר דהא לא מלי לקלקול' וכענין שאמרו שם גבי אילונית ואחרים אומרים דהכא אפי' לא אמר לה מלי לקלקולה לפי שהדבר ידוע שאין אדם מגרש אשה שהיא אסורה לשמש הילכך סתמו כפירושו אבל התם כל שלא פירש אין הדבר מוכיח שמפני כך גירש' ותמיהני הכא היכי מלי לקלקולה דכיון דמדינא אמרי' יוליא הא לא מלי אמר לה אילו הייתי יודע שכן לא הייתי מגרשך שהרי מחויי' הוא לגרש' ונימ' לי דמאי דאמרי' יוליא לא שיכפוהו ב"ד בכן

בדרך אם אפילו יכול לשמש עמה מוטל עליו להוליא סילוקין מני לקלקול לומר
אלו קייתי יודע שתהא לה תקר קייתי פוסלא מלגרש ומחזיר שתקא מתוקר וסלרכתי
בזה אע"ג דלא קי"ל כר"מ עמוה דר"ל לר' חביל בן אנטיגנוס לפי שהיו של קרב ז"ל
שהוא סוגל לדברי חכמים אמי סיכא שנבדקה ג"ם ומלאה עמה יוליא כמו שכתוב
בסמוך בס"ד עכ"ל ומ"ש רבי' ועוה"ר ליגשא
לאחר כמו שפירשתי פה' כדם בספר י"ד
בסימן קס"ו בן כתב גבי רואה דם שחתת
חשמים ומשם יש ללמוד לאשה שסוליאה
צעלה מעוה דמין לה ושם שסיא מוקלת
ליגשא לאחר ומ"ש ומם שמעה ב"מ ולא
מלאה דם כת' רב אלעם שסיא בכל הגשי
בכל מקבאר בסמוך ומ"ש בשם הר"אם וכן
מ"ש בשם הרמב"ם בתשב"ם בתרוב' בטו' י"ד
סי' קס"ו: ומ"ש עוד בשם הרמב"ם בד"א
שסיא' כך מקחלת ביסוליים ומגיא רשוב'
רלת' דם וכו' בסוף ס"ליטו' ודבר זה מבוא'
בכשם מקוטות דאמרינן בסו בשחתשם
בדסו מסם בריש בתובות ובפ' המדיר מני
תקן סיו בם מומין ועודם בגיא אביים שהב
נריך להביא ראיה ? שמבשתרסם סיו בם
מומין אלו ובשחתשם שדהו בתוב בתובו
הר"מ שבסוף • תשובות הרב"ם ברוח דרוש דם
שחתת הקמים אין לה תקנה ליאחר עם
בעלה אלא תתגרש לאחר ואסור לשבשות'
דמיטו' שמא יבא עליה ונקלקל כן מדברי
הרמ"ב' ואע"ג דברים שבחים גבי אשה לאו
לגיכוסין עומדת כת' ר"י דאפי' זינת' יכול
להיות שתתיו ובשמעו בשפה' שאני אתם
דיכ' לאיתם כולי האי שמא יבא עלי' דכיון
שיבתם שתתיו פוגא אותם ומשום בעיכו
ומיטו כ"ל דסכ' עד כל זמן שאינו אשה אסן ליש
אחרת ורוצה לשברו' ע"י אלים ובפר' אחת
ולא יבא אלא אלא בעדים אין לרי' לגרש
אם אינה בלה מחמת שעבה אבל אם לא
ליגשא אשה אחר אז יוליא ויתן כתוב' עכ"ל:

שלעולם לא תשמש בלא בריקה וכ"כ הרמב"ם וכתב עוד בד"א
שהיתה כך מתחילת נישואי' ומביאה ראשון' ראתה דם אבל אם
אירעה לה חולי זה אחר שנים' נסתחפה שדהו לפיכ' אם בעל פעם
א' ולא מצא דם ואח"כ חזרה להיו' רואה בכל עת תשמיש יוציא
ויתן כתוב' ולא יחזיר עולמי' וכן כל אשה שנולדו בה מומין אחר
שנשאת אפי' נעשי' מוכת שחין אם רצה לקיים יקיים ואם רצה
להוצי' יוציא ויתן כתוב' כ' א"א הרא"ש ז"ל האו' על אשתו שאינה
ראוי' לאיש והיא אומר' שהיא ככל הנשי' דבר זה ידרוק ע"י נשי'
הנונו' וכשרות אם הן אומרו' שאינ' ראוי' לאיש אין לה עליו לא
כתובה ולא תנאי כתוב' ואם הם אומרו' שהיא ראויה לאיש הרי
היא ככל הנשים ובר זמן שלא נברקה אינו חייב במזונות ה
נמצאו עליה מומין או נדרי' תצא בלא כתובה אפי' נשאת סתם
ולמעלה בהלכו' קידושין פירשתי באיזה מומין ונדרי' איירי ודין
הכתוב' בנשא אשה ושהת' עמה' שנים ולא ילדה וכן דינ' בענין
הכתובה אם אח"כ ניסת לשני לשלישי ולרביעי יתבאר לקמן
בע"ה בסוף הלכות גירושין בסי' קנ"ד:

קיח תקנת הנישואין של קהל טוליטולה ותשובות שהשיב עליה א"א בשתמות האש' תחת
בעלה והניח' ממנו זרע של קיימ' בין שיהיה בן או בת שכוונתינו
בזרע של קיימא שיהיה אותו הזרע בחי' האם ואחר פטירתה ל'
יום שלימים או יותר מכל מה שימצא מעזבונה שהוא מבנרים
שלה או קרקע נדונית' או קרקע קנוי בשמה יחלוק אותו הבע' עם
אותו הזרע לחצאין בשו' ואם לא הניח' זרע של קיימ' כמו שזכרנו
(ה) יהיה כל מה שביארנו מענינ' עזבונה הנמצאי' בעין בין הבעל
ובין הזוכים בירושתה זולתן ויחזור החצי הנזכר ממנו שהיה לו
לירש מן הרין לאשר יהיה לו דין קדימ' בירושתה משאר יורשי'
אם היה הוא נפטר בחייה ונחשו' אז כאלו היה נפטר בחיי' לענין
שיזכה הזוכה בירושה' בחצי' מה שמצא שנשאר מעזבונה שהוא

ר"מ

(ה) בשמוש' הלאם כלל ר"ם לאם נאו הרבים ואומרים כולם הבשם זכר קיימת וסנעל תו' בסבריתם ותה"ב אם מזכר ובסוף יוכם זכרו על יוכלי הלשם לבניית ראי' ולקנן סי' זכ בסב סעוד בקם' זו ונן קוש נבמו' הרבא"ם סי' הקקש"ן ות"ם אם מה אין ל"מם דינו ותכן בם גזה נבמון בשטרי (ו) ובכם אהנו' כלל ליס סי' ו' אם הוא של בחייב יכלם בחיינ בחיינ ותה"ם ותנוקו אם שבאלר ובעבל נתנן בשנוים בם סמיב בחינו ולדי נמי בבר ותמר לא נבחר אלא כך ונן עכ"ל:

עיקר נדוניתה ומה שהכניסה לו בנשואיה קרקע או מטלטלי וישאר לו החצי השני וחבריב' וצרכי קבורת' עליו אם יש לו ממון מלבד זה
ואם אין לו ממון זולתו יוציאו החלה מכלל הממון התבריבי' (ו) וצרכי הקבור' ותהיה החלוק' בשאר הממון כמו שזכרנו ואם יש לה אז אם
בחיי' ויתבאר באר היטב שאותו ממון שהניח' הוא ממה שהכניסה לה האם ומיה שנתנ' לה בנין שתהיה אלמנ' או גרוש' מלבד שהכניסה
כבר לבתה בנישואי' קרקע שלה או בנדי' שקנתה ונכתב בכתובת' שנתחזקה לה מה שנתנ' לה פלוני' אמה או רמז זה הענין בענין שיתברר
בירורמספיק שאותו קרקע היה של האם או אותם חפצים נתנה משלה ונפטר' אח"כ הבת תחת בעלה בלא זרע של קיימא כמו שביארנו
יחזור חצי כל מה שימצא שנשאר מכל זה לרשו' האם שנתנת' והכנים' לה ולא יטרוף אותו מי שאין לו קורב' עם האם מיורשי הבת ות שאר
הקבור' מכלל הממון כמו שזכרנו זהו ענין התקון במה שימצ' שנשאר בעין מכון האש' ברשו' הבעל בין קרקע בין טלטל ואפי' אם כבר יצא
אותו קרקע בשיעבו' או בהברח' ממנו שלא בקנין האש' אין לחוש לכל מה שעוש' מזה אלא שיגמור בו זה התקון • וזהובקרק' ובבגדי' וחפצ ם
שיהיו נראין בעין אבל מה שאינו נמצא מהבגדי' והחפצי' והתכשיטין והזה זנעלם עינו ונחש הבע' שהבעלי' ? דין זה הזוכ' בחצי ע"פ זה התקון
ממנו שיביאנו לידי שבוע' חמור' שישבע שלא הבר' שום דבר מהם לאחר פטירת' ולא בחיי' אלא מה שהיה' במצותה ומרצונ' ושלא החליף
ממנו שום דבר שהוא נשאר ולא יתעולל בזה שום עלילה שיתבוון בה להפקיע זכות יורשים והזוכ' כמו שזכרנו מזה התקון זהו במה שיתן
בנישואי הבת או מה שתקנה לעצמה ובשמה ממומנה אבל מה שיקנ' הבעל מממונו בגדי מלבוש וכהלי והכשיטין שלה הוא ראוי קודם
לזכות בה כשנפטר' ויקחנו כולו לבדו בין שהניח' זרע בין שלא הניח' בין, שהיה לה אז אם או יורש או לא יהי' לה ואין הובעין מהבע' לפרוע
מה שיכתוב על עצמו לאשתו מנכסי נדוני' לפי שרוב בני אדם כותבין עליהן יותר ממה שהם נוטלי' וכוונתם דרך כבוד ואין לו עיקר ואשר
יהיה ממנו בוראי ויכתו' אותו על שטר ויזקוף לה בו ממון על עצמו בכתוב' אינו חייב באחריותו כשנפטר בעודה תחתיו אלא יתבעו ממנו
הנמצא מהנדוני' האמיתית קרקע יהיה או טלטול ואין לחוש למה שנכתב מזה בכתובה וכשיפטר הבעל בעודנו נשוי עם אשתו והוציאה
שטר כתוב' כדין כל אלמנה אין לה לגבות מה שיתקיי' לה מסכום כתובת' אלא ממחצית מה שהניח מנכסי' קרקע או טלטל וישאר החצי
משוחרר משיעבוד לזוכה בירוש' בעלה בין שהיה מצוי בין שאינו מצוי ואין לה רשו' שתגבה יותר מסכו' כתובתה מהחצי בלב' בין שיספיק
בין שלא יספיק זה בממונו ובקנינו אבל ממון נדוני' ומה שהכנים' לו או מה שנפל לה בירוש' מקרקע לאחר נישואיה או מה שקנתה ממנו
בשמה ומת בעלה יחזיר כולו בעינולה לבדה כי אין זה התיקון אלא במה שירוע שיהיה מממון הבעל וקנינו והתבריבין וצרכי הקבור' יהיה
מכלל ממונו ואז תקח האשה כתוב' מחצי ממונו וישאר החצי השני ליורשיו ואם יצא באותו החצי שיהיה ליורשיו שטר שיעבו' או הברחה
בקנינו שלא בקנין אשתו יגבה אותו בעל השיעבו' ויטול השאר היורש ואם תהיה אותו ההברחה מקודם לכן ויתקיים יזכה ג"כ בו המוציא
אותו שטר ואם תהיה אותו שיעבוד או הברחה שיצא בממונו בקנינו ובקנינה יוציאו תחילה אותו שעבוד מממונו ויפרישו אותו קרקע
? המוכרח מנכסים ולזוכה בו ומה שישאר אחרי כן תטול היא ממחצ'יתו ? מה שיהיה לו מסכום כתובה וישאר החצי השני ליורשיו מי שהיא
תובעת לבעלה לגרשה ויצאו הגירושין ממנה אין לה מן הדין לגבות זולתו מה שהיא טוענת ויתברר מסכו נדוניתה ולא נחוש למה שימצ'
כתוב ממנה בכתובה כי רוב הכתובו' נוהגין בהן להוסיף על מה שיטול הבעל ולא יחוש הבע' לכתו' ולהוסיף על עצמו מה שלא קבל לענין
שתשא' נשוא' עמו ולא תבקש גירושין ובענין כזה אמרו חכמינו ז"ל כי ב' לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא למיפב לא ב' לה ויחזור
אז בזה להשביעה שבועה חמורה בענין זה על סכום מה שהכניסה לו בוראי ושלא נתנה רשות למכור ממנו שום דבר ולא אבד עינו במה
שנלבש אן נתקרע אז יפרע וכל מה שאבד עינו בלובשת ובהשתמ' בו אין על הבע' אחר' ותו כשתתב' היא הגירושין ואם הבע הוא הגירושין
אינו יכול לגרשה אלא לרצונ' או לאחר שיפרעלה כל סכום וכתובת' עיקר ונדוניא ותוספת ומתנת כתובת' בין שתהא הנדוני' אמיתית או
לא והנמצ' בכתוב' זהב ממכע והיא תובעת הגירושי' תבהו בשבועת' שהוא אמת ולא נכתב דרך כבו וששאלת אלמנ' שיש לה לחלוק עם
יורשי בעלה בכח התקנ' אם שמין מה שעליה תשו' כל בגדי שבת שמין לה ? אבל בגדי רגל אין שמין וששאלת ראובן גירש את אשתו סמוך
למיתת' ותובעה כתובתה ומתנתה כי אומרת גרושה אנכי והתקנ' אינה מדבר' אלא מאלמנ' והיורשים אומרי' כי לא נתן לה גט אלא שלא
הזקק ליבם ולא שתגב' כתובת' תשו' ? אין בדברי היורשי' כלום כיון שנתן לה גט ומאי זה טעם שתהיה מגורשת זכתה בכתובתה שלא הטיל

ד"מ

(נ) וכן כו' ופסקו' פרקים בלב מ"ת סי' ס' וסעיפים כ"מ סימ' רין דינולם נם נסדיל ונ"ם: ונמסקי"ל סי' ע"פ ההכוסקיו עיתרין ריחלוקי' נכו ונ"ם (ד) ונמנו נם סדנר סכו' סכיולם יכול נסבנ מיכו לם סיה נבלמנו נחנם הכדנינ ודלמם נמחול סלכו' ולדם ומ"ם לנינכ מסכוים עכני מדל"כמחנ' דחי נלחו סכי חנכם כ"ולי מנם מחנכנ ונכמנ נם מנסנ נים מע"ם דנל ינל נכנוס מנם נלת נחנ נחי מנ"ם

סעוך למיתתו ותובעת כתובתה ותתקיים וכו' וסיורסי' אומרים כי לא נתן לה נכס אלא אלא מזקק בינם ולא שתגבה כתובתה כלו' ואין רוצים ליתן לה אלא חצי הנכסים כמו שהיה התקנה שיתקנו הנכסים בין האלמנה ויורשי המת: גם תסובה זו היא בכלל כ' סי' י' וכתב ס"ל יסודם בנו בתסובה לחובן מת וסוליים אחתו נגוס וכחובתה לנבות בטעמה שתגרש קודם מיתתו הרגה וכם אומרי' אלא תנגה אלא חצי הנכסים כיון שהיתה מחזקת נמותו ונתחבלה עליו הרי היא כדין כל האלמנות הדין עם הש"ח אלא עמתה אלא לבדיה הנכסי' מהש"ח כי לעולם לא יצא עליה קול גירושין ושבה תחתיו כאשה עם בעלה ומעמתה מחייו ובמותו וגם נתחבלה עליו בדרך כל האלמנות ולא דמי להסות עובדא דערכין הסות דחנין נכסים ונירש אחתו וכו' דהתם היו הגירושין ידועים ואין לחוש שהיו הערמה אבל כאן אלא יצא עליה קול גירושין ודאי לבדרתה נעשה ועוד אחי' נאמ' שתגרש בגוט זה לריכה לבניה לחיים נתן אחי לבדרתה כל מי' רש"י נבי לגוס תקנו אחן בגוטין ואע"פ שהחוס' מולקין עליו בגוט כזה שיש כחוב סוכחו ביו' כתיבתו תביה וכבי' לחי' לדבר: וששאלת בענין התקנה שכל אלמנה שתבא לחלוק עם יורשי המת שתהיה יד היתומי' על העליונה וכו' גם תסובה זו בכלל כ"ס' ט' ווש ט"ם בשפרי דבי' שכתוב בשם ואיתה מזונה מנכל בעלה ולריך לגביה ולא איתה מזונה מנכל בעלה: ושאלת אם שמת בעלה ויבו עליו חובות לנוים וכו' כלל פ"ז סי' ד': ושאלת לחובן מנכסן בית לשמעון ונתן לחובן ואיה עליו כתובה אשה וחובנ' בחובתה וחורידוה ב"ד בחלי נכסי המת בכח התקנה וכו' כלל כ"ה סי' ד': שאלה ילמדנו רבי' הסכימו קהל מולינה שכל אלמנה שתבא לחלוק עם בנים שתהיה יד היתומים על העליונה וכו' בכלל הארכה סי' ז': שאלה ושאלתה בענין התקנה שהאלמ' וחיורסי' חולקים כל עזבון המת ויצא על המת שטר חוב מאוחר לכתובתה אשה וכו' ב"ז בכלל ז' סמ' סי' ח': ושאלת עוד בענין התקנה אם לא הביא בנים ובנות ותבא האלמנה לחלוק עם יורשי המת תוליה הנכסים בעל ב"ח בעל ס"ר יסרב בענין בי' תקנת מולינולה לענין זה ומבואר אם בתחלת הנכסים האלמנה אלא בתב כן אל' לפי לשון תקנת מולינולה וכמו שדקדק אם מדברי התקנה הנ': ומ"כ אין לנעוד מזה לתקנה אחרת שהיה כתובה בחוקו הנגון וכ"כ ס"ל שלמה בן הר"ם בר לחת מקומות בים לשון תקנה אחת תמות אחת בחיי בעלה יחזיר מתלת הכתובה ליורשים אם אותו מתלת אחת לבתה אם בעל אחרת לבעל הנעלם וסוליה הבעל אחר מחילה מזה הים קיים: דבל בלבדי אמנו יכולין לעשות לבעמיד האחלה בתקומה אנו עושים עכ"ל מיסו סיכת הכתובה בתנאי אע"מ כן נתן לם הנתן הנדוים אין בידה לחלוק (נ) ולענין אם בנמת" והתנית אם הבעל סיכתוב שיוכל לחלוק אחיו אלא עיין בתקנו הרמב"ם סי' תעב"ח (ד) ומ"ש ולאי אם היתה מתנת מעכשיו ככסי' לבעל וכו' היתה המתנ' קיימת וכו' ב"ז בכלל הנ' בסופו ובסי' נ"ג כ' בתב אחי' זוכ' הכתבתי בענין התקנה אלא בענין זה אם היתה האשה יכולה לבטל התקנ' ואין לבעל כל הנכסים לחלוק אם בר היה כנגד התקנ' אבל הם אמוחלת מעכשיו ולבעלה אין דבר זה מונע בתקנה כלום ותתילתה מתילה ע"כ * וכ' בכלל מ' סימן ג' בנתחל על אחת בתקנה בלומת ס"מ הנרם לרחל בתה ולא עדעד לחובן בעלה בדבר וכ"ח אל לחובן בת לנבות חובו מאחתו אלא לפי שלחובן יורש את אחתו ואין כח בתקנתה לבטל ירושתו ובתת טוענת שכיון שנתנו לחובן נולאתה ובתה בתקנה קיימת ובסיב בהדין עם הבעל חוב: שאלה רחל בתיים בפוחה ולא בת אחת ונתה ולוחה בתקנו בעל' אחי נכסים וכו' ולוחה עוד אחת תמות בתה קודם שתגבה מיסיו נכסים לאחות רחל וכו' בסוף כלל מ': ושאלת על תקנת מולינולה שבבת יורשה אחי הבחנים אם יכול ב"ח אל אחי אם הבת גיקה מנבת מאחר בסיו יורבת אחי וכו' כלל כ"ה סימן ג': שאלה ילמדנו רבינו לחובן אמר לעדיה

*ב"ח וכתב' בתב"ם בתבונים אלה בתנים ובבונים בתחי' תמות בית אלא זנא יחלוק בות עם יורבים ולחה"נ בתוים לו בנ נכס "מסיו" ונאחר מיתם ותתם בנאי בתחבון מנשל אם בתחבון ובי"ב בס"ם אם בתנים נתם ני לחיב אחר תם בתחני בנבל לבפסיד מבתנוק בתאוי ניוים נדין בתקנה קיימת:

סון

תנאי בגט על תנאי שלא תגבה כתובתה: וששאלת בענין התקנה שכל אלמנה שתבא לחלוק עם יורשי המת שתהיה יד היתומים על העליון' או יתנו לה כתובתה או חצי הנכסי' ומת ראובן והניח אלמנ' ובת ושהתה האלמנ' חצי השנה קודם שתבעה כתובתה ולא היתה ניזונ' משל בעלה ועכשיו תובע כתובת' ומזונותי' שכך התנ' לי בעירה שאהיה נזונת מהנכסי' כל זמן שאתעכב בשבילו וקרובי המת טענו שכיון שביד היתומי' לסלקה מכתובת' אברה מזונותי' תשו' לא אבדה מזונותיה שהם תנאי כתובה שתקנת הקהל אינה יכולה להפסיד לאלמנה מזונותי' שהם תנאי כתוב' אלא שתקנ' הקהל היא לתועלת היתומי' לענין זה שאם כתובת' מרובה שיכולה לסלק בחצי הנכסים ואותם חצי הנכסי' היינו הכתוב' וכל זמן שלא תבעה כתובת' יש לה מזונו' וששאלת אשה שמת בעלה והיו עליו חובו לנוים ובאו לגבות' מקרקעותו והלכ' האלמנ' ופרע' אות' מנכסיו כדי שלא יזלזלו במכירת הקרקעו' ועכשיו תובעה לאפיטרופ' של היתומי' כיון שאין על' לפרוע חובו של בעלה שיהן לה מחלק היתומים כדי חצי מה שפרע' בחובו' הנזכרות ואומר שעשת ע"פ אחד מזקני העיר ויש לה מזה ערי' וקיום והאפיטרופא או' שאין לו לפרוע לה כלו' כיון שלא אמ' לה שום אדם לפרוע החובות תשובה אם הדבר ידוע שהיו לנוים שטרות על בעלה ורצו למכור הקרקעו' פה עשתה האלמנ' שפרעה החובות פדי שלא יזלזלו הנוים במכירת הקרקעות אע"פ שלא. עשתה ע"פ ב"ד כיון שהיתומי' היו סמוכים אצלה הויא כאילו נתמנית אפיטרופא עליהם ויש לה לעשות תועלת היתומי' בלא ב"ד וששאלת ראובן משכן בית לשמעון ומת ראובן והיה עליו כתוב' אשה והובע' כתובתה והורידוה ב"ד בחצי נכסי המת בכח התקנה ובאה להוציא את שמעון מחצי הבתים הממושכנים בידו בכח התורדה שהורידוה ב"ד בחצי נכסי ראובן ושמעון אומר שאין זכות כתובתה חל בחצי הבת' כיון שהיו משועבדים בידו המת הניח בתים אחרים בני חורין והזכות שיש לה תגבה מבני חרי שאין לה לגבות מן המשועבד' כל זמן שיש בני חרי תשובה יראה שהדין עם שמעון כיון שנמצאו לראובן נכסים בני חורין לפרוע להם לאלמנה חצי נכסי המת שהוא פרעון הכתובה לפי התקנה שתקנו שלא הבטל כל בכתובת' אלא חצי נכסי המת והוא פרעון כתובתה לא היה להן לב"ד להוריד' לנכסים משועבדים כיון שהיו למת נכסים בני חורין שתגבה מהם אלמנתו חצי נכסי' כי אין התקנה כך שתגבה חצי כל הקרקע וחצי כל המטלטלים אלא שתגבה חצי נכסיו והוא תחת גביית כתובתה הילכך אין להנכות מנכסים משועבדי' במקו' שיש בני חורין הלכך הורידו שהורידו ב"ד לאלמנה לבית שמשכן ראובן לשמעון לא היתה בלום ותגב' האלמנ' משאר נכסי המת כנגד סך הממון שהורידוה באותם הבתים והבתי' ישארו ביד שמעון עד שיפרעו יורשי ראובן לשמעון דמי המשכנות כך יראה הדין מדין ההלכה אמנם באו לפני סופרי העיר ועדי' ואמרו שכך נהגו העולם ע"פ התקנה ליתן לאלמנ' חצי הנכסים חלק בחלק בכל הנכסים קרקע וטלטול כל דבר ודבר חצי' ואמרתי אם כן יעשו כמנהגם ויתנו לה גם חצי הקרקע המשועב' לשמעון: שאלה ילמדנו רבי' הסכימו קהל מילינא שכל אלמנ' שתבא לחלוק עם בני' שיהיה יד היתומים על העליונה או יפרעו כתובת אמן ומתנתה או יחלוקו עמה לעולם שתהיה יד היתומים על העליונה לתועלתם כגון שאם היו הנכסים מרובים יפרעו לה כתובת' ומתנתה ואם היתה כתובתה יתרה על הנכסי' שיחלקו עמה עכשיו מת ראובן והניח בני' ובנו' והיה עליו שטר חוב מאלף זהובי' לשמעון ועמד לאה אשת ראובן והשיאה הבנות ולא מיחו בה היתומי' והיתומים לא גילו דעתם אם היו רוצים לפרוע כתובת אמן או אם היו רוצים לחלוק אבל אומדן דעת היה שקודם יצאו לחלוק כיון שהכתובה יתרה על הנכסים עכשיו מתו היתומים ובא שמעון לתבוע שטר חובו שהיה לו על ראובן וטען שיפרעו לו חצי הנכסים עמדו היתומו' ואמרו אין אנו רוצות לחלוק עם אמנו אלא היא תטול כתובת' ושמעון אומר כיון שהיתומים לא גילו דעתם אלא סמכו על התנאי' אנן סהדי דניחי להו כדי שיפרעו חובות אביהן טענו היתומי' אנו במקום אחינו קיימינן וכי היכי שהם היו יכולים לוחר גם אנחנו יכולות לוחר: תשובה מה שכתבת שהברירה תלויה ביד היתומים אם יצאו יחלקו עם האלמנ' ואם יצאו יעמידו הדבר על דין תורה שתטול האלמנה כתובת' והם יטלו המות דבר ידוע הוא שלא יעקר דין תור' ממקומו עד שיאמרו יורשי' רוצים אנו לחלוק ולא שייך הכא אומדן דעת לפי שכך התקנה שלתועלת היתומים תקנו שיכולים לסלק האלמנ' בחצי הנכסים וכל זמן שלא סלקוה נעמידנה על דין תורה והרי מתו הבנים ולא סלקוה והבנות ששומדות במקו' אחיהן לירש אומרות שאין רוצות לסלק אמן ומי יסלקנה ועוד אדרבה אומרנא דדעתא הוא יות' שהבנים היו הפצים שתטול אמן הממון בכתובתה ממה שיטלם ב"ח אחר וזהו לפי כח שכתבתם שהברירה תלוי' ביד היורש' אם יצאו לחלוק עם האלמנה או אם יצאו יתנו לה כתובתה אבל בעיר הזאת אין התקנה כך אלא אם כתובת' מרובה מחצי הנכסי' ממילא כל חצי עזבון של היורשים וב"ח נובה ממנו חובו ואם יאמרו היורשי' תטול האלמנ' כל כתובתה אין שומעין להם שאלה וששאלת' בענין התקנ' שהאלמנ' והיורשים חולקים כל עזבון המת ויצא על המת שטר חוב מאוחר לכתוב' אשה והאשה לא שיעבדה עצמה באותו שטר אם יפרעו אותו מתפיסת הבית קודם חלוקה או אם יתנו לאלמנה חצי כל עזבון המת ומחלק היורש' יפרעו החוב: תשו' אחר שאין דבר זה מפור' בנוסח התקנ' יד התקנה על התחתונה כי התקנה באה להוציא מד"ת שהדין נותן שתטול האלמנ' כל כתובתה הלכך אמרי' מסתמא כך היתה התקנה שכל הנמצ' ברשות המת בשעת מיתה דבר שהגוף שלו יחלקו ולא יפתחו חלק האלמנ' כ"יכי' שיעבו שהיה באותו הממון משועב' לאחר כי היכי שאם לא היתה התקנ' לא היה השיעבוד מגיע בה כתובתה כיון שקדם הכתוב' לחוב וגם האלמנ' לא נשתעבד' בחוב ה"נ לא יגיע השיעבוד חלק הראוי לה מכח התקנ' כי התקנה שתבטל חצי הנכסי' היא במקום גביית כתובתה הלכך כל דין שיש לה בגביית כתוב' יש לה ג"כ בחצי הנכסים שנוטלת מכח התקנה

רתקנ׳ הלכך יחלקו כל עובון המת כל דבר שהנוף היה שלו ומחלק
היורשי׳ יפרעו החוב וכן נ״ל שנוהגים פה בטוליטולה וששאלת עוד
יש בתקנ׳ אם לא הניח בני׳ ובנו׳ והבא האלמנ׳ להחלוק עם יורשי המת
תוציא הנדוני׳ שהביא׳ לבעל כמו שהיא בשע׳ החלוקה ושאר הנכסים
תטול האלמנ׳ חצי׳ ויורשי המת נשא׳ החצי ונוהגין שבשע׳ הנשואין
כותב לאשתו שטר מתנ׳ נמור׳ מלבד שטר הכתוב׳ ועתה באו להחלוק
האלמנ׳ ויורשי המת כפי התקנה וטוענ׳ האלמנה שיש לה לקח׳ שטר
המתנ׳ קודם חלוקת הנכס׳ והיורש׳ או׳ שאין לה ליטול שטר המתנה
אלא יחלקו כל הנכסי׳ חוץ מנדונית׳ שתוציא תחילה תשוב׳ הדין עם
היורשי׳ דכיון שכתב בתקנ׳ שתוציא נדוני׳ שהביא׳ לבעלה ושאר כל
הנכסי׳ תטול האלמנ׳ חצי׳ ויורשי המת חצי׳ האח׳ ומאח׳ שהוצי׳ לשון
התקנ׳ כל הנדוני׳ מכלל שאר הנכסי׳ ולא שטר המתנ׳ מכלל החלוקה
קיימא על כל שאר הנכסי׳ כך נר׳ מלשון התקנ׳ ועוד דיר בעל השטר
על התחתונ׳ כיון שבאה להוצי׳ מיד היתומי׳ הלכך לא תטו׳ א״א חצי
הנכסי׳ ששאלת אם האשה יכולה לתת בחייה לבעלה או לאח׳ מי
שתרצ׳ שיזכ׳ אחרי מות׳ באותו החצי שראוי לירש זרע׳ או אחר הזוכ׳
בירושה׳ והאריך הרב׳ בדבר וזה שיצא מכלל דבריו שאין ביד לשנו׳
כלל לתתו לא לבעל׳ ולא לאח׳ ואם נתנ׳ אותו אין מתנת׳ כלום אלא
הראוי׳ לירש ירש ודאי׳ אם היה׳ נותנ׳ מעכשיו נכסי׳ לבעל בענין שלא
היה׳ יכולה לו׳ נחת רוח עשיתי לבעלי היה׳ המתנ׳ קיימ׳ אבל אם נתנ׳
לו מעכשיו ולאחר מיתה׳ אין מתנת׳ כלום ששאלת רחל שהיה׳ נשואה
ולה בת א׳ ומתה וצותה שיטול בעלה חצי נכסיה ובתה חצי׳ האחר
כפי התקנ׳ וצותה עוד שאם תמות בתה קודם שתנשא שיהיו נכסיה
לאחות רחל ומתה הבת ורוצ׳ אחו׳ רחל לזכו׳ בנכסי׳ בחלק הבת בכח
צוואת אחותה ובעלה של רחל שהו׳ אבי הבת או׳ שיש לו לירש את
בתו הדין עמו כי הצואה שצוותה אם הבת שאחרי מות הבת תירש
אחות׳ המכון אין באות׳ צואה כלום אלא האב יור׳ אות׳ וששאלת על
תקנת טוליטולה שהבת יורש׳ חצי׳ הנדוני׳ אם יכול ב״ח של אבי אם
הבת ליקח מהבת מאח׳ שהי׳ יורש׳ החצי׳ או נאמר מאחר שהב׳ אינ׳
יורש׳ א״א מכח התקנ׳ לא חפרע החוב של אבי אמה תשובה דבריך
סתומי׳ אם הנדוני׳ שנתן האב לבתו דבר מסויי׳ כגון קרק׳ שעל שעבו׳
ב״ח עליו לא פקע שעבודו וכיד מי שימצא שעבודו יטלנו ואין אנו
חוששין היא׳ בא לידו ואם אין מסויי׳ היאך יגב׳ ב״ח אינו גוב׳ מטלטלי
בין מלוקח בין ממקבל מתנ׳ אי׳ לא אקני׳ ליה מטלטלי אגב מקרקעי
ואי׳ אקני׳ לי׳ מטלטלי אגב מקרקעי׳ יש למטלטלי דין מקרקעי׳ שאלה
ילמדנו רבי׳ ראובן אמר לעדי׳ הוו עלי עדי׳ בקנין שלם מעכשיו וכתבו
וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו לאשתי להיו׳ בידה לזכו׳ ולראיה
שרצ׳תי ברצון נפשי ובנוף בריא ועשיתי אחוה עם אשתי שאם חס
ושלו׳ אפטר לבית עולמי קוד׳ ממנה מהיום ולאחר מית׳ עשיתי אות׳
יורש׳ בכל נכסי שקניתי ושאני עתיד לקנו׳ ומהיום הלך פלוני׳ אשתי
וחזיק בכל מה שיש לי בעולם קרקע או מטלטל בנדי׳ ושימוש ערש
רחוק גמור מהיו׳ ולעולם ומעכשיו תירש ותורי׳ ותנחיל ותחסין ותעש׳
הפצה ורצונ׳ בכל מה שיש לי בעולם: ונפטר ראובן לבית עולמו אם
זכתה האשה בנכסיו ולפי שעשאה יורשת ואינה יורשת אלא ב״ח
השוב׳ מה שנתן לאשתו בלשון ירושה אינו כלום כיון שאינ׳ ראוי׳ה
לירש אמנם רואה אני לקיים שטר זה מתוך תיבה אחת שכתוב בה
וחזיק בכל מה שיש לי בעולם ומילת וחזיק היא לשון מתנה וחנן
בפ׳ נכתב לשון מתנ׳ בין בתחילה בין באמצ׳ בין בסוף דבריו קיימין
וקנתה בין מה שיש לו עכשיו בין מה שיש לו אחר המתנה כי בת לה
ושעתיד אני לקנות יש נוהגין לכתו׳ שט״ח לנשותיהן בשעת נישואין
שמתיבים עצמם בסכום ידוע וקורין אותו נדוניא ויכולה לגבותו
בכל עת שתרצה וכתב א״א הרא״ש ז״ל שיש לו דין נ״מ שמנה החוב
ביד בעלה כל זמן שהי׳ רוצה וכשתרצ׳ הנבנו וילקח בהן קרקע והוא
אוכל פירות דכל הנכסים הנמצאי׳ ביד האש׳ היאך שבאו לידה בין
בירושה בין במתנ׳ כולן זכה בהן הבעל בפירו׳ ולא דמי לה דאמרי׳
הנותן מתנה לאשה קנת׳ ואין הבעל אוכל פירו דהתם מיירי שנתן לה
אחר שנשאה שבעין יפה נותנה לה ואינו מתיירא לעצמו כלום אבל
מתנה שכותב לה קודם שישאנה היא כארה משלש׳ שדות שהכנים
לה שום משלו אלא שאותן נקראין שעבוד כתובה ובחוב זה׳ יש לה
יפוי כח יותר שתוכל לגבות בכל עת שתרצה וכשתגבנו יחזור נ״מ
לפיכך אם יש עליה חוב שלותה קודם שניסת גובה ממנו אבל אם
אין שטר הנדוניא עומד לגבות בכל שעה שתרצ׳ אלא לכשתהאלמן
או תתגרש אין ב״ח גובה ממנו ולא אמרו שתמכור שטר נדוניתה
כטובת הנאה שאם תתאלמן או תתגרש שיגבנו הלוקח וטוב׳ הנאה
זו שטל ב״ח בחובו או ימכרו ב״ד לב״ח הנדוניא בטובת הנאה ויעכב
המעו׳ בחובו דכל לגבי בעלה ודאי׳ מחלה שאם היתה צריכ׳ למוכרו
היתה מוחלת אותו לבעל ואטרוחי׳ בי דינא בבדי׳ לא מטרחינן ואפי׳

אם שטר הנדוניא עומד לגבות בכל עת שתרצה אם יש עליה חוב
שלותה אחר שניסת אינו גובה ממנו ואם נתן הבעל לה מתנה
אפי׳ ב״ח שהלוה לה אחר שניסת גובה ממנו וא״א הרא״ש ז״ל כתב
ששאלת ראובן הלוה משות ללאה ושואל מב״ד שינבוה משט׳ מתנ׳
שכת׳ לה בעלה שזה נוסרו היו עלי עד׳ בקנין שלם מעכשיו וכתבו
וחתמו עליו בכל לשון של זכות ותנו ללאה אשתי כך וכך בתים כך
וכך פרדסים ועוד נתתי לה אלף זהובי׳ במתנה גמורה וכו׳ תשוב׳ אם
שטר המתנה כתוב בהלכתו אז זכתה לאה בכל הקרקעות שנתן לה
והן שלה ואע״פ שמנחת לבעל לאכול פירו׳ זה תלוי ברצונה כל זמן
שהיא רוצה וכשתרצה תוצי׳ מיד בעלה קרקע ופירו׳ הילכך אם היה
השטר נכתב בהלכתו ״ היה גובה מן הקרקעות שנתן לה אבל מ״ש
נתתי לה אלף זהובי׳ בשביל מתנ׳ זו לא נוכל להוציא מן הבעל כלום
מדר׳ נתן כי לא שעבד עצמו להתחיי׳ לה כלום אלא שכת׳ לה מתנה
אלף זהובים ולפי לשון המתנ׳ בבר היה בידה כל זה כתבתי לך אם
השטר היה כתוב בהלכתו אבל תורף השטר היה נ״ל שאין בו ממש
לפי שכתוב בו וכתבו עלי בכל לשון של זכות ותנו ללאה אשתי כך
וכך בתים וכו׳ ואין נזכר בשטר שהוא ״ נותן לה כלו׳ אם היו מטלטלין
ונתנו ליד העדים ואמר להם תנו ממון זה לאשתי זכתה האשה דתן
קנזי דמי אבל כיון שלא נתן ליד העדי׳ לא זכתה האשה כי הוא צוה
לעדים אבל הוא לא נתן לה כלו׳ וכן רגילים לכתוב בשטרו׳ הוו עלי
עדים וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכו׳ ותנו לפלוני׳ להיות בידה
לזכות ולראי׳ מחמת שרצית׳ ברצון נפשי ונתתי לה כך וכך אבל מה
שצוה לעדים ליתן אין זה כלום וששאלתם שמנהג הוא כשהאשה
מכנסת קרקע לבעלה היא כותב׳ לו שטר מתנ׳ והוא כותב לה שט״ח
על עצמו וקורין לו נדוני׳ ואין מזכירין באותו שט״ר הקרקע שנתנ׳ לו
אותו קרקע אם יש לו דין נכסי צאן ברזל או כדין שאר נכסיו תשו׳
יראה כיון שקורין לזה השטר נדוני׳ ויכולין לגבות׳ בכל עת שתרצה
ודאי׳ הקרקע שנתנה לו הרי הוא כשאר כל נכסיו דהיא׳ יתנו ביניהם
שהיא תוציא ממנו החוו׳ שהוא דמי הקרקע ויהיה הקרקע בחזקתה
ששאל׳ ראובן הוצי׳ שטר על שמעון ומצא לו מטלטלי׳ ורוצ׳ לגבותה
והוציא׳ אשת שמעון נדוניתה מוקד׳ לשטרו של ראובן ומנעו מלגבו׳
דמטלטלי׳ וטוען ראובן שכיון שתגבי׳ מטלטלי׳ אילו בנדוניית׳ תקרעי׳
שטר נדוניתיך שאם ישאר היום או מחר בידך תוציאני׳ ותמנעני׳
מלגבות מטלטלי׳ אחרים הדין עמו דכיון שבאה לגבות מכח נדונית
יגבות ואם יש במטלטלין כדי כל הנדוני׳ תגבה ותקרע ואם אין בהם
כדי כל הנדוניא יגבות הנמצא ויכתבו ביני שיטי כך וכך הנבהנות
מחפץ פלו׳ ופלו׳ שאם יבא ב״ח להגבות היו׳ או מחר שיד׳ במה הגבות
והמותר יקח ב״ח׳ ששאלת ראובן היה חייב לשמעון מנה ולא נטלה
לאה אשתו בקניין באותו החוו׳ ומת׳ לאה בחיי ראובן והניח שט׳ נדוניא
שנתחזק לה על בעלה ולפי התקנ׳ נפטר ראובן מחצי הנדוניא לפי
שמתה בחייו וחצי׳ השני ירשו בניה ואח״כ מת ראובן והניח הרבה
נכסי׳ מעות וקרקעות ותובע שמעון שינבהו חובו מקרקעות ראובן
ואומרי׳ בני ראובן שקודם יגבהו מקרקעות ראובן חצי׳ נדונית׳ אמם
שיר׳ שו מכח שהיא מוקדם׳ לשטרו של ראובן וטוען שמעון שאין להם
לגבות מקרקעות ראובן כיון שבא לידם ממון ראובן כפלים משטר
הנדוניא

הוו עלי׳ עדים בקנין שלם וכו׳ חתובים מה שנתן לאשתו ולבנון ירושה מינו כלום וכו׳
כלל פ״ד בסופו: יש מוסנים לכתוב שטר חוב לבנותיהם בשעת נישואין
שמתיבים עצמם בסכום ידוע וכו׳ וכתב אדוני מהר״ם ז״ל שיש לו דין ככסי
מלוה עד וכשתגבנו יחזו׳ ככסי מלוה הכל דברי הרא״ש בתשובה כלל נ״ט סי׳ נ׳
ובעיקר הדין אם יכולה לגבותו בכל עת שתרצה כתוב במיסרים בחיב כ״ג מלכ׳ ו׳
סברות חלוקות עיין עליו: ומ״ש לפיכך אם יש עליה חוב שלותה קודם שנשאת
נותנים ממנו כ״כ בכלל ל״ו סימן ז׳ ומותן טעם מפו׳ דכי היכי דמשועבד לה הכי ממו׳
משועבד לבעל חוב מדרבי כתן: ומ״ש אבל אם אין שטר הנדוניא עומד לגבות
בכל שעה שתרצה אינה לכשתתאלמן או תתגרש: יש אין בעל חוב נותנים ממנו ולא
תמרינן שתמכור שטר נדוניתה בטובת הנאה שיגבנו הלוקח וטובת הנאה יטול
בעל חוב מהמנו או יעכבו ב״ד לבעל חוב שטר נדוניתה בטובת הנאה
וכו׳ הכל בכלל ל״ט וכן׳ הכתב ויש בספרי רבינו חסרון הכיכר וכמו שכתבתי הוא
בספרים המונחים: ומ״ש דכל לגבי בעלה ודאי מחלה וכו׳ ואטרוחי ב״ד בבדי׳ לא
מטרחינן הבורר בנמדא פרק הזהב (דפט) ומ״ש ואפי׳ אם שטר הנדוניא עומד
לגבות בכל עת שתרצה אם יש עליה חוב שלותה אחר שנשאת אינו נותן ממנו
בכלל ל״ט סי׳ ג׳ כתב כן ונתן טעם מפום דכיון דאחר שתנבנו יחזור נ״מ
ל״מ דיש לבעל בסם זכות ואי אפשר לעכבה אלא בטובת הנאה אם אין תתגבנו
כתן הבעל לה נתנה אפי׳. בעל חוב שאלוה לה אחר שנשאת נותן ממנו שטעם
הנאה דכיון דתין לבעל זכות באותה נכסים אפי׳ לפירות הלי היא חייבת לפרוע
חובה מהם אפי׳ לותה אחר שנשאת וכן שתאלמן בדברי רבינו שכתב בסמוך בסם
הרא״ם: וא״א הרא״ם כ׳ שאלת רחובן הלוה מעות ללאה ומתה ב״ד נ״מ סיבובה
מעטר מתנה שכתב לה בעלה שזה מוסרו וכולי בכלל ל״ט סי׳ ו׳ ויש לתמוה על מ״ש

לבינו וש"מ הרא"ש כתב שנראה שחולקים בכתובה לעניל וכך כ"ל בכתוב כתב הרא"ש
בשאלתו וכו' כתב הרא"ש בתשובה כלל ל"ט בשאלה לראובן בשם אלים ועלים שטר קוד
שנשא ונתן ובא ב"ח לגבות מוכרחי מכרחי שיש הבעל מתשתו לא ידעתי בעי נשתפק
בשיטו שנוב מנכסי שיש מתשתו ולא עוד אלא אפי' לא מתה נמי נוב מוכרחים מנכסים
הבכרים לבעלה דנרסי בשילטי יש טוחלי אלא ליש אבל נרבא נוחי ואכלה
ועמד ונשא אלי בעל נוקה הוי ומלו ע"ש אינה נוכש מן הלקוחות או יורש הוי
ומלוה ע"ש נוכש מן היורשים אבל מלוה בשטר אפי' לי נוקה הוי נוכש עכ"ל וכבר
כתבתי זה בדברי רבי סי' ל"ה: ובתשובה אחרת בשי' הכ' כל מה שימלאו מנכסים
קרקע מטלטל ושטרות יתנו לבעל חוב בשט חובו ושמלאים שמגבה הוא בשמלאים
מנכסים הקרקע לבעלה הוא כוחב לו שטר מתה וכוחב לשם ח"ח על עצמו וכו' כלל
כ"ח סי' ז': ששאלת לראובן הוי' שטר על שמעון ומל' לו מטלטלין והוי' לגבות ויוציא
אלא שמעון נדוניה מוקד לשטרו של שמעון וכו' בכלל ל"ח סי' ד': ועד' שטר נדוניה
זה היה כתוב תנאי שחוכל לגבותו בכל עת שתרצ' ואפי' בחיי הבעל ובמ"ש לעיל
הבית מנכסים לבתוב כן: ששאלת לראובן הוי' לשמעון מל' ולא נטלה לאשה
אשתו בקנו בלוחו חוב ונתנה לאשה בחיי לראובן וכו' בכלל ל"ח סי' ד' ויש לתמוה כיון
שהגיה לראובן שרבה נכסים נעות וקרקעות על מה מוכלים בכיון עם שמעון שטרי
מחויבים הם לבבדוע חוב אבינם כיון שיהיו יותר מחוב שמעון ונדוניה אמם ואין
לומר שהיו רוצי לשלעו שמטלטלי' ולוקח לא הי' רוצ' לגבות אלא קרקע דשם ודאי שדי
עם היורשי' דשם אי נמו לשלוחי ביוחי מלו מסלק ליה ולכן ל"ל שבשב"ח לגבות
כבר הוליחו היורשי' שמטלטלים וכן מבואר בדברי השאלה המכ' בתשו' שר' מ' שכתו
גם כלמון הוה מה לראובן ונבו שטרות ושלעו שרבה נעות וקרקעו' ונשאו ונתנו
בתוכו מגמון בני ראובן ונבו שטרות ושלעו שרבה נכסים והיו' לאחיו' שם כל
ממנון מבינים ע"כ: ושאלת לראובן הוליח שטר נדוני' אחיו' שיש שמעון
ונתקה וחוכע חני' לפי שתקבל בכלל ל"ח סי' ס' וכאחיך בטעם דין זה: ושאלת לראובן
נתחה לו על שמעון ש"ח ונשא שמעון אשה ועשה לה שטר נדוניה על עצמו וכו' כלל
ל"ח סי' ב': ששאלת מה שנוכשים לכתוב בכתובה ע"נ אלא יש אשה אחרת אי
הוי בשתתה על מה שכתוב בתורה וכו' בכלל ל"ג סי' ח': ושאלת אם שתה
עמו עשר שנים ולא ילדה ולא שתה' עמה בשעת נשואין ועתה שתה' בקנין אשה יש
אשה אחר' וכו' בתנו שמ' ועכין תקנת ר"ג בתבאר בש"ם ש"ם: שאלת שנוכשים לכתוב
ד' נמשה בכתובה שטר שמלו' שהתן נתן לאלו' כך וכך ומעכשיו באחריו' על כל נכסיו
ונשאלה ונשבע אלא יש אשה אחרת וכו' ועיין בתשו' ריב"ש סי' ל"ט וכ' הר"ש בר לוח
בתשוב' על לאומן בכתב לאשתו אלא יש אשה אחרת עליה אלא בלוא' ואם יעבור
ויש יתן לה כתוב' תוספת ונדוני' דמשקמת בכל עניין שיש שתבאי ואפי' אשה עמו
י' שנים ולא ילדה ואין זה מתנה על מה שבתוב בתור' שמו' אשה אחר' לעולם אלא אלא יש אשה מלוא' הא אשה אחר' יכול לים ויכול לפיים במעו'
שקילה או לשרוש לה כתובתה והתריך עוד בדבר ששאלת לראובן שיהיו נשבע ליתן
לשמעון אחי מה שירוי' ועתה' אין מספיק לראובן לשרבה אשתו בשתו אחי' וכו' כלל
מ' סי' כ"ט ו' ושאלת על יסודי' שנשרנו בדרך ולסוף ט"ו' ימים נלאו' וכו' כלל ל"ח סי'
ז': עדות על תלמיד ח' שתת ובתיר ח"ל הרא"ש את אשתו ואת ניסתו כלו' ימתו
שיש' קוק' לו וזה טוסה הערו' בהיותי בעיזוק' ראיתי תלמוד ח' וכו' כלל שמ' סי' ג'
וב' תנו אנו אין מקומה כאן אלא בסי' י"ז ונשם כתבארו ולא כתבם רבי' כאן אלא אנב
תשובו' אחרות שבשיה כאן כ' הר"ש בתשו' כלל ט"ו סי' ג' שפסק דינ"ש דאלמ' שנבח'
כל הנכסים בכתובה היום חייבת בקבלת בעולה וכ"ש עוד בכלל ל': וכתב רבינו
בטור חשן משפט סי' קקע"ה וכ"ש הנה"ע מסל' מישות ומתדבי' ם' נערה ובתולו
לרמב"ן סי' ס"ד כ' הרא"ש בתשו' כלל ל"ו סי' ד' שמעון שתובע מראובן ק' זהובי' מכח
חשותו שהיה חייב לחתן כ' הרא"ש בתשו' כלל ל"ד על לאומן שנתן לנתה יש ביתך
עשל אבי ונעשל אמי ממון כי מיתה זוגתי אחר הרג אלשתן ושביב לאה אבי חייב
הנים בנים ולא שתה עם אשתך שנה ולא תיבשל' ואף מה שבנכסים לך תחזיר
ליורשים נראה לי אם יבדל לאומן בעדות ברורה שאשתו מתה' אחר עוריש' שזכתה
בירושתה אפי' אם לא שתה עמו שנה אחת ולא דמי לנדוניה אחים אלא נבו
דשאני הא דנדוניה שאלא פוסק בדעתו תלוי ואמנן שבדי שאלא לא היה דעתו
להקנו' וליתן הנדוניה אלא על מנת שתחסל בתו כמו בעולה אבל בנדון זה לא עלה על
דעת חייב בירוח אלא כלנו ואף בדבר הרגיל ושווה כמו מיתה' דאזלי בתר אומדא' אבל
כי הא לא אזלי בתר אומדא' אבל בנמנון אפס' אלא בעודנו בידו ולא שתקינו אינה
וגם לא דמי לתקנת ר"ח הסיכה שמתה בתוך שנה שבשומין שבעבל מחזיר נדוניה
נאבדה או ליורשי הנדוניה דוקא תיקון עשוה עגמת נפש ואפשרו' אקרא ואם
לריך כתב' אבל ידוע' שבעלה לה הסיגו בכתי מנגנ בשא לא תקון הבנן והבנו דלא
לוסיף עלה ע"כ: וכתב עוד בכלל המכר סי' ו' על תקנה זאת נכתב אלא תמות
אשה בחיי בעלה שיתלקו הוא ויורשיה שמנון ירא' לי אפי' אחקנ' אלא יהנו' הבעל
עם יורשי' אשה אלא שמנון שיתלא נבעל אחר שיפרע כל מזונותיו שהוא חייב בין
בשטר בין בע"פ כי ודאי כך שיהה עיקר אתקנה עיקר אתקנה שמנון יהיה תלוי
בשבועת הבעל שיבא כמה יש לו ויכל בתוקה שבועה כמה הוא חייב בנמנון ודאי
בעי אמר אין לי אלא כך וכך ממון ונשאר יתלוקו עוד בסוף הכלל המכר דקדקתי
בתקנה ולא מצאתי כתוב לא בפיר' ולא בלעה שבאלינו את אשה נכסיה
אחר מוקה נמי אחרלה אלא תקנו והבעלו חני נכסיה בעבלה וכו' עד ולא אחרה
אתקנה אפי' שמגבא ובסוף כלל ק"ו כתב על לאומן שנתן על בלתו אלקח' ספריו
ויש טוענ אלקחתה בשביל נדוניה שנתן חייב ליד בעלה ולוח אבר דעת ואינו

בר נשא ונתן (ו) ובסוף כלל ל"ח כתב

הנדוניא: תשובה כיון שבני ראובן ירשו והחזיקו בממון אביהם וירשו"ב ירושת אמם הרי שברעו לעצמם מה שאביהם היה חייב לאמם כי הם עומדים במקום אמם לירש נדוניתה ומה שבא לידם מאילו בא ליד אמם ונחשו אותו לפירעון ולא לירושה מצד אביהם

ושמעון יגבה חובו: ושאלת ראובן הוציא שטר נדוניה אחותו שהיתה אשת שמעון ומתה והובע הציה לפי התקנה שהוא יורש אחותו ושמעון אומר הניחה בן והיה אחריה ימים רבי' והוא יורשה ואח"כ מה ואני יורש בני וראובן או' הבן מת תחילה תשו' עליו להבי' ראי': ושאל' ראובן נתרחו לו על שמעון שט"ח ונש' שמעו' אש' ועש' לה שטר נדוניא על עצמו והיא פסקה להכנים לו סכום ידוע במעות ובשביל שלא היו המעות עשה לו אחד פגיס"ו שטר משכונה על ביתו בסכו המעו' שפסק לו ונפט' שמעון וצוה להחזי' שטר המשכונ' לאשתו ועתה בא ראובן ותוב' שינבוהו מזו המשכונ' השטר שנתחזק לו על שמעון תשו' אין מנבין לו ממנה דאי' חשבי' לדך קרקע שהיה ממשכן לשמעון בשביל מה שפסק להכנים לו כאלו הכנים לו בעלה בנדוניתה הרי לא הל שיעבוד עליו כדרך שלא יוכל למוכר' ואי' לא חשבי' ליה כאלו הכניסתו בנדוניה' כיון שאינו אלא משכו' בעל' ולא שייך למימר שתטול האשה הקרקע משום שבח בית אביה כי לא הכנים' לו הקרקע אלא משכון בעלמ' בשביל נדוניתה הלכך ראובן שהיה חובו מוקד' יקח הקרקע ברובו הא ליתא שהקרקע אינו אלא שעבוד בעלמא בשביל הנדוני' שהיא חייב' לו והבעל מחל לאשתו אותו החוב שהיתה חייב לו כיון שצו' להחזיר לו השט' וכיון שמחל החוב ממילא פקע השיעבוד שהיה לו לבעל על הקרקע ועוד אפי' אם לא צוה להחזיר שטר המשכונ' היה הדין עמו כמו שכתבתי שהרי האשה היתה חייבת לבעלה נדוני' שפסקה לו ומשכנ' הקרקע בשבי' אותו החוב וגם הבעל היה חייב לאשה נדוניתה אם יגרשנה או ימות וכשמ' הבעל עוד הנדוניא ביד האשה הרי היא נפרע' החוב שהיה חייב הבעל ממעות שבידה שהיא חייבת אותם לבעל וכיון שהיא נפרעת מאותו החוב הרי פרע' לבעלה החוב שהית' חייבת לו ונפטר המשכון ששעבד' לו בעבור החוב ששאלת טה שנוהני' לכתו' בכתוב' על מנת שלא ישא אש אחר' (ס) אי הוי כמתנ' על מה שכתוב בתור' שמא תשהה עמו י' שנים ולא תלד ואז הוא מהוייב ליש' אחר' והרי הוא כמתנה על מה שכתוב בתור' תשובה דע דלא הוי' מתנה על מה שכתוב בתור' דאף אם לא שהת' עמו י' שנים ולא ילד' ורוצ' לישא אשה אחרת צריך לגרש הראשונה וליתן לה כתובה וכן נמי המנה' שנתגיין וכותבי' בכתיב' על מנת שלא ליש' אש' אחר' ואם יעבו' וישא אש' אחרת שיפטרנ' בגט ויתן לה כתוב' וששאל' אם שהת' עמו י' שנים ולא ילדה ולא התנ' עמה בשע' נשואין ועת' התנ' בקנין שאם ישא אשה אחר' שיתחייב לה סכו' ידוע אי הוי כמתנ' על מה שכתוב בתור' תשו' לא הוי כמתנ' על מה שכתו' בתור' הוא רוצ' ליזוק בנכסיו ויקי' מצותו ויפרע מה שקב' על עצמו ששאל' שנוהגין לכתו' למטה בכתוב' שטר שפלו' החתן נתן לפלוני' כך וכך מעכשיו באחריו' על כל נכסיו אם מתנה זו נידונית בשטר חוב שוב' פשיט דהויא כשט' חוב גמו' ששאל' אלכנ' שהית' אמוד' בממון ומפני זה נתן בה שמעון עיניו ונשא' ונשבע שלא ישא אחר' וקוד' שנשא פסק' מלד' וזה ידע שמעון ואחר שנשאה ידע שלא היה לה ממו' ורוצ' לגרש' בטענ' שרוצ' לקי' פריה ורבי' תשו' אין טענתו טענה ואין יכולין להתי' לו שבועתו שלא מדעת: (ו) ששאל' ראובן חייב נשבע ליתן לשמעון חצי מה שירוי' ועת' אין מספי' לראובן לפרנס אשתו באותו החצי שהרויח ואשתו תובע מזונו או שיכפו לגרש' וכתב' שיש מי שאו' כיון שהי' משועב' לאשתו לזונה לא היה יכול לישבע ליתן חצי מה שירויח לאח' והוי שבועה לבטל' תשו' אין בדבריה' כלו' דאפי' אם מוכ' אדם נכסיו אין מוציא' מהן למזון האשה והבנות כ"ש אם שיעבוד גופו דאין שיעבוד הל על גופו של אדם בשום ממון שהוא חי' ואלמלא השבוע' לא היתה המתנ' כלו' כי נתן לו דבר שלא בא לעולם אבל בשבי' השבוע' שנשב' צרי' לקיימה ושאל' על יהודי' שנהרגו בדרך ולסוף ט"ו ימים מצאו' והכירו ראשו של אח' מהם שהיה עדיין שלם בסימני מובהקי' ושאר הגוף אכלהו חיות תשו' דעכי אינו עדו' להתי' את אשתו דר"נן בפר' האש בתר' אין מעידין אלא על פרצו' פני' עם הרוגו' ואין מעידין אלא עד ג' ימים כי המת משתנ' אחר ג' ימים ואותן שמצאו רגלו והכירו הבתי שוק' כי היו שלו סי' מלבושיו לא הוי סי' שפעמי' משאיל אדם מלבושיו לאחרי' והנוי שאומ' שהו' ונו' אחרי' הרגו ואומרי' הסימנים שהיו בכל א' ואח' ושמות לא ידע הא תנן אין מעידין על סימני הגוף כגון ארוך או קטן או חיור או סומק לא הוי סי' אבל אם אמר סימן מובהק כגון שהי' חסר א' מאבריו או יות' ברגליו או בידיו או שום שינוי בא' מאבריו סומכין עליו: עדו' על תלמיד אח' שמת והתיר א"א הר"אש ז"ל את אשתו ואת ניסתו בהיותי במיורקא ראיתי תלמיד א' והראה לי אגרת התומה בתתי"מ מורנו הרא"ש ז"ל והיה כתוב שמו של התלמיד אשר וסיפר לי שהוא בא מטוליטלה ושלמ' לפני מורנו רבי אשר והראה לי תוספיה מקצת מסכתות שחבר מורינו הרב

הנזכר ולפי הדבר שהגיד ומצאתי אמת נתברר

נתברר לי שבא מטוליטולה ויצא ממנו ללכת לארצו אח"כ בא תלמיד א' ושמו ר' שמואל וכמל"ת אמר תלמיד חשוב אשכנזי שפירש מבאן ושמו רבי אשר ולמד לפני הרב רבי אשר ז"ל בא בציציליא בעיר שהייתי ונתאכסן עמי והיה עמי יום או יומים וא"כ נטל רשות ללכ' ופטרתי אותו בלויה וראיתי שנפל בדרך ואמרתי לו תחזור כיון שאתה חולה ולא רצה לחזור אחר ימים מועטים בא אלי המגיד והגיד לי שאותו תלמיד היה חולה ונטה למות והלכתי שם לבקרו ואני החזקתיהו בדברים ובמה שיכולתי ולא הועיל ואחר זמן מועט נפטר לבית עולמו ועשיתי לו כבוד גדול במותו וקברו אותו יראו לי שאשתו שלו' אשר מותר לינשא בעדות זו בראי' בהדיא בשילהי יבמות מעשה באדם א' שבא להעי' עדות אשה לפני חכמי' אמרו לו בני היאך אתם יודע בעדו' זו אמר להם אני והוא מהלכי' בדרך ורדפו אחרינו גוים ונתלה ביחור של תאנה ופשטו והחזיר את הגוי לאחריו אמרתי לו ישר כחך ארי' א"ל מנין אתה יודע שכך קורין אותו בעירי יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שחרה לימים חלה ומת והשיאו חכמי' את אשתו אלמ' אע"פ שלא הכירו אלא ע"י שסיפ' לו שמו ושם מקומו הרתירו את אשתו וכן בנדון זה שהגיד להם שמו ושלמד הנה אצלנו והרא' להם הוספות שידוע לנו שהוליכ' עמו מבאן הרי נתברר לנו שאותו ר' אשר שיצא מבאן ומת ואנו מעידים וידוע לכל בני חבורתינו שמיום בואו לכאן לא באשים אדם ללמוד לכאן ששמו ר' אשר אלא אותו ר' אשר בר רב סיני ורוא

כתב מה שטוען שמעון שהוא מוחזק בדבר' וגם אמו מוחזקת בסם י' שכים וסתרו ובטו בשאר קנין' ופרעו הסם אינם מוכר מו נתנם לו מו שקנאם מראובן אחיו אלא שטוען שהחזיק בסם זו היא מחזקת אלין עתה טענה ואינם חוקה אבל אם מתם שאם ויש לשמעון עדי' שאמו שהחזיקה בדבר' מחזקה מחזק' דכיון שטוענ' לכל בא מכח' מו יוד' מו לוק' כל מה שהיא' היא טוענת אם שיהה קיימת ואיא יכולה לטעון קניתי הבתים והחזקתי בסם שני מחזק' ב"ד הגדום לי בבדוניתי מו בבקונתי וחזק מועל' לכל אדם דתיקאדם מה שבטרו אילבך שמעון שיש לו שטר על אמו בת"ש זהויים ובתעבדו לו כל הבסיס טוענו לו מה שהיתה יכולה לטעון ווינגם ת"ש זהוי' מבכסיה דכמו שטוענין ליורש ולוקח כך טוענין לב"ח שבתעבדו לו הבכסי' בחייה ומם הבתים בויש יות' מת"ש זהוי' יחלקו לאונן ושמעון המות' עב"ל: כתב הרא"ש מו בתשוב' הנתב' עם בעלה בשעת ניסואין אם תמות תחתיו בלא ולד קיימת שיהא אלים כדוכיתא ליורשים ובירשה ואחר כך החזירה מהבדרת אלדעת תבלי' הראשוני' החזירה ול"ג במקום שהבאנו לכתוב דהתם אמי לא כתב דינו כמי אם' שכל המבכסה מחוי' לבעלה על מנת כן היא מבכסת וכדאמרי' בפר' המקבל דדורשי' לשון הדיוט אלא אפילו במקום אלא נשנו כיון שהיה תנאי בינם בשעת הנשואין הראשוני' בשאוה מחזיר ע"ד אותה התנאים מחזיר' וכדתנן בפר' הכותב שהמגרש את האשה והחזירה ע"ד כתובת הראשון' המחזיר' ואע"ג דאמר רב הונא לא אמו אלא אותה' אבל מקום אין לה אמו אלא אותה' אבל בבדוניות' במה שמחייב להחזיר לאשה וכן במאה זהובים מעלו הוא מוסיף לה מעלו אבל שבירה מבדוניתה ליורשים הרי הוא כעיקר כתובת' שהמבכסת ע"ד כן מבכסת וכשקבל ע"ד כן קבל ועוד אלא ע"ד קדושין הראשוני' נעם' שתנאי אלא כל זמן שתעות תחתיו בלא ולד קיימת עב"ל: כתב הרי"ב בפ' אם לאונן ואשתו נתחייבו לבנם יעקב ולמעולכתו רחל מאה מנה בכל תוקף לבשתבעוס שניהם בהסכמה אח' וסודו בעטר שהוכחו בידם לאחריות שכתובה שיכתוב בגם לרחל המכר בעב' שיבאתה אח"כ מת הבן ובאה אלמנתו בעטר כתובתה לבנו' הבוב הוא ולאונן שונן אלא נתחייב אלא בשיבעוס שניהם בהסכמו' אחת וכיון שמת בנו ואמו שיהיה בתביע' הבית אם הוא מבור ועוד שכיון אבי לאחרון' הבתוב' הבתת לכתב אין הבעבוד כלום דאמי כבדר אלא בא לעולם ועוד אמלת אומו הבבתר בעטר בר' אבי אחדון ולא מלוה ועוד אמרי' היה חייב אות' הוא מרע לבנו אבוני' הולאות הבמוה' והמלבושים ומרבנת שניהם על אלמנו ורחל מוטבת בנגדו על הכל והבי' אבי' עם רחל: כתב הרי"ב בפ' אמרו רמ"ד מעשה בראובן בנוה מתמת מיתה וכתן מתנות עודפות על הני בבסיו ואמרו לאמתו אתבטל קנין לבסלי' כל נואתו ונטלה קנין בית הלמון אמי מעבד' עלמי' לבנים מבבסי המת כל נואתו ועתה מוטבת הלמנ' מהבבסי' אם אלה בבתובת' ולא אעבדה בדבר זה כי אם אחלק אל הורשים ולא נעלה קנין אלא לפי אבי הבבסי' בדבותה והביב אבדין עם הלמנה: כתב הרי"ב בפ' ק"ו הבגנו בבפני גליל וכראה הקבל אבבסי היחידים מוטעים ואם הלמנה אבים בזוכה לעולם לא יאבר דבר ליתנוים עבו תקונת בעניני הבישואי' הנעשים אבין' הבוא ואילך כי לא ראו לבדוא זכות הבנים בנישואין הנעשו בבר אבל יאמרו על דין התלמוד וזה כמו הנעבה אמי' הנעשו בתקנו' הבם ומבם אבל זמן שילנו הוריהי' לבדוא אלי בבתובתה ולבלקה מזכו' מזונותים ביבא דוות בידם אולתי בנ' הדבי' הראשוני' וכן תקנו לתועלת היתומי' הבתובים' הבוסוב לבתוב לבתולו' אלא תקנם הנעבה כלום אלתי אם תתבדא אלא בדלונה אבל בנתיתה הבעל לא תבנם מן הקום' כלום ודי לה בתנב' עיקר כתובה והבדוניה הבבבסים הבתה בבנדי' יות' ובשוויי' ויבא עלמ' בלתה אות' ונם הבעות הבבאריה מהבדוניה הוליא הבת' בלרבי הנישואין ועתה תנבם הלמנה בתעות ובאלם אין לאוי אתבנ' הבתום' מן היתומי' ועוד תקנו לא תקנות אחרות וכל הבעבה מאו והבם ע"ד התקנות הבבם הוא נוגא וכן בותבים בבתובה הבונן וכתיקון חז"ל וע"ם הבתקנו' אתקנו הבל אבנ"אחיר עב"ל: כתב הרא"ש ויבא בתשובו' לבר"מבן בי' ר' ובשאל על כתובה שהתנו בה שיורש ליורשיה הבם לא יבאר מנב' ולד בל הייבת ואתה הוא ואח"כ מת הולד תוך ג' יום ויורשיה טוענים הבינן שמת תוך ג' יום הרי זה בבלל נבל ובביב אתן בדבריהם בלום מבום לבל אלא הבבם אלבני' יום בלדם אינו ולאו בבל אבי' לרא"בנ ומבביקא לא מבקינן מנוגא וכ"ש לרבנן דבלינו עלים וקי"ל בותיבו ואלו הים הנבלו לו בישאר מנוגא ולד בל הבייבת לא יחזיר בלום ליורשים הים על הבעל לבביא לאיה לפי אלא זבה בתובתו ביור אח"כ יבא' מנבה ולד בל הבייבת ועליו הראיה אבל כאן בבר זבה בבל מנוגן הבדוניה אלא בהתנה אבם לא יבאר מנבה ולד בל הבייבת ח"כ מי שאמר אלא הים ולד בל הבייבת עליו הראיה עב"ל: וכתב עוד בל בנבא בנוקום הים לבבם אלא לנרבן אלא מדעת הבאבם בתנו בבילוגו ועל דעת בן נבאה אלא הבבמם אלא מדעת ואם יגרבה' ויבא בנמם הנבנו לחייב הבעוד' על אותו מבבה בין בבקם בין בבדי ואפילו הוליאם מנקום הנבאם ויש בם מנבה בקנם והוליבה

למקום אחר אינו רשאי לגרש אלא על פי דרך מנסג מקום הכיפוליין שעל מלא כן בשאם עכ"ל וכתבתים בסימן ע"ס: כתב הרא"ש שנשאל על ראובן ואשתו שעשו תנאי ביניהם בקנין אם תמצא הים בחיין יחזיר כל מה שהביאם וק' אחרים יות' ואפי' כל מה שאמר לבתירו בגמים אתן לך כך וכך ונקנו מידו קנה אע"פ אלא אמ' בלשון חיוב דקנין מילת' אלינתה הוא ותתקן הענין כאלו מחייב עצמו בתורה דבר שאמר ליתן ולאים מר"פ הבתב ופר' זה בורר גדי נאמן עלי אבא ומה שאמרו שאין לד' מתנה עם אשתו אלא ידענה בחוביא שנתנה לו לחלוטין מתחלה כמו הרגילין עכשיו לכתבים לבעל שיהיה אלו אח"כ תתאלמן לו תתגרש ואח"כ עמד הוא וכתב ליורשים אשה אמו' הוא בחיין שיתן להם כל מה שהביאם לו אין זה אלא כמתחייב ליתן לאם מאלו כך וכך אתין זה תלוי בדין ירוש' כלל אבל מה שמסיפ' עלי עניין הבעל ולא אמר לפי שהיו רואה אלא חיי' עצמו הבעל ולא הנו מידו ליורשים אלא אקנו מידו אלא לאשתו וגם לאלה לא חייב עצמו ולא הנו מידו ליתן לה אלא אמ' לה הריני לוקח לך בקנין אשתן לאלו' כך וכך ואם כן בתם נשתעבד ליורשי' שהרי לא הנו מידו ובגם לאלה לא הנו ליתן לה ופיחנו הם מחמתה וכל הסומ' הנו נמנני לראובן אשתן לשמעון בתם הנם מנסג אמנון זהו אתין לראובן עלי הדין כנגד היורשים ואותה אשתו בידוע' ל' מיתת בלא בנים תהדר מדלה לבי נשא הסיה באמת הודם ניסואין היא ובאלו מתנה עמה בכל מה שבבית' יחזור לבי' אביה אבל מתה בן שבכיסה לו בראוית' וע"ת כן הבל הוא אבל זה שבבר זכה לאיכך אין ראיה לי שמתחייב ליורשים בכך עכ"ל: וכתב עוד שנשאל על אלמנה שבתבה לראובן אשר אשתו מחייבת לו מנה אם תנשא לבעל עד זמן אלו' ואלא' ונשא' תוך הזמן וראובן תובע אמנה והבעל טוען דכיון אלא נתחייבה עד שתבנה מנלה אחל שעבודה דתקנת אומא הודם מיגיע זמן אחוב והפרעון והביב דבר אשה הוא אין אילבי' אחר זמן הפרעון בשום מקום אלא אחר זמן שתחלת אחוב ולאיכך אין שעת הבעל כלום: כתב הר"ן " שנשאל על מי שהתנה עם אשתו שתעשה בחיין ולא ישא לו ממה' ולד של קיימת אימי' אלמים יום שיחיה ממון הבדוניה הך הבי ליורשי' ונתה היא בחיין ובאחר לו מנה לד בן המשה אבים אחים אחריה ט"ו יום ויורשים תובעי' איחזי' לכם אותו אלא היה הולד אלמים יום אחריה והבעל טוען כיון שהולד היה ל' יום ובאחר אחריה אפילו שעה אחת אינו חייב לחזיר המה שכתוב בתנאי איחיה אלמים יום לא איחיה אחר אמו אלמים יום קאמר אלא אבי קאמר שיאחר לו מנה ולד קיימת דהיינו איחיה אלמים יום והביב אהדין עם הבעל ואפי' אם היה אלמון מסופק ס"ל בעל ודאי ויורשי אחם' אפק ואין אפק מוציא מידי ודאי ג מצאתי כתוב על אמה שכתב לה בעלה שהוא פוטר אותה מעבדין ולאחר מותו מכל שבועה ומכל חרם על הבעבועל הבעתיד ולא יהיה רשות לשום אדם להבביע' אחר מעבדיתו כל ימי חייה ואחר מעבדתו בהפרשת ליורשים נכסי בעלה אמרה עלי קנת מעבדות אלו אמר לי בעלי לקרעם ועל קנת ספרים אמרה אלו אמר לי בעלי לשות' הקדם והיורשים טוענים אלא האמינה בעלה בכך הדין עם היורשים ואם קרעה הבעבודות לו נתנה הספרי' להקדם חייבת לשלמה כיון שאין לה עכשיו מנו יש לאמנה בשטר הפיטור כתוב שעשאה כשני עדים כשרים נאמנת בכל מה שתאמר: וכתב עוד הם שנשאל אם המלך תפס האלמנה והיורשים בעלילה על הנכסים ונתפשרו ענו ועתה האלמנה תובעת הכתובה הבלה אילו לא נתפשר גם היה עמה לא היתה פורע' כלום לפי אמין לה אלא ידוע בממון אלא כתובת' ואילו לא נמלא הממון בעלה אלא כדי כתובתה היה עוטלתה כי לכך לוה אתנול כתובתה ליפות בחם אך עתה שגם היא פטרה חייבת לפרוע אלקים לפי חשבון דמי לבא דאמריכן בפרק חזק' דאתא וקייב בגוזל בקדמי דאי לא דהואי מחילה בטעות היה נעשה' ואם לפי שנתעם' נתפשר' אז הוא מגיל עלמו בממון הבירו דחיי' עב"ל: וכתוב ע"ם ונענין מה שבעבית אפטרופא אחרי מות בעלה נראה לי ביורשים ליורשים להבביעה: וכתוב עוד הם ונענין מה שנסתלקה הבתים מיוחדים כיון אמין הפטר נראה לא נוכל לדונו ע"ם הבדים אלמי אומר אמה נסתלקה הבעל אח"כ מתוקו הילוק אלא ח"כ מעידים כי הממון למיתקו נסתלקה מהבעל' הסם: וכתוב עוד הם ונענין מה שמוזדים היורשים שנקחה כחב ביטול הפיטור יכולים להחרים ולבטל אות' בכלל הדרם הם אלא פטרה בעלה מהבעל אחרים אלא בכל מה שתאמר שהוא ממונו בשלו אבל זה אינו ממון ואינו בכלל הפיטור עד כאן לשונו: כתוב בתשובו' הרמ"ון דהיינו דהייבי לספר בשים מנסג הקהלות אם מתה תוך שנתים מחזיר ליורשים ומורי אלו' מתחזירין לבי שנתן הממון וכן עשה מעשה בשנפטרה ליתן תוך שנתים ומורי נתן הבדוניה והולדו להחזי' לו מה שנתן ולא לאביה " על הם דאמריכן בר"פ אע"פ תנאי כתובה בכתובה דמי ופרש"י תוספות הסות מותן לה ומחזו' ובל סבר הסם תנאי כתובה דינם בכתובה וכו' כתוב בשיבי' כ"ג אי"ל כל זה בתום' שבתב ויוסיף לה או שבלנו עם הסיקר אבל אם כתב ונתן לה מתנה כך וכך מן דיקא

והוא היה מארץ רוסיא ובא לכאן עם בחור אח' ששמו ר' יהונתן לפיכך כיון שידוע לנו שדבי אשר בא מארצו ולמר פה אצלנו והועד עליו שמת אשתו מותרת • ושאלת אשה שמחלה כתובתה ונדוניתא לבעלה מחילה גמורה והיא טוענת שעשתה המחילה מפני שהי' מנום להלגרש' או לישא אחרת מפני שאינ' יולדת אין זה טענת אונס לבטל המחילה כי בדין היה שוש' לישא אחרת כדי לקיים מצות פריה ורביה והי' שיחדתו בממונ' מלישא אחרת ועוד שאין האונס ³ ידוע דלא מסרה מודעה מעיקרא :

הלכות גיטין

קיט כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערו' דבר וכת' לה ספר כריתות

ונתן בידה ושלחה מביתו ויצאה מביתו והלכה והית' לאיש אחר ותנן ב"ש אומרי' לא יגרש אדם את אשתו א"כ מצא בה ערות דבר דדרשי' ליה לקרא כפשטיה אם לא תמצא חן בעיניו לפי שמצא בה ערות דבר וב"ה סברי אפילו הקדיחה' תבשילו דדרשי' לקרא הכי כי מצא בה ערות דבר או ערוה או דבר אחר שבשעה כנגדו ור' עקיבא סבר אפי' מצא אחרת נאה הימנ' דדריש לקרא הכי והיה אם לא תמצ' חן בעיניו פי' חן של נוי או שמצ' בה ערות דבר והלכה כב"ה שאם פשע' כנגדו יכול לגרש' אבל לא יגרשנה כדי ליקח נאה הימנה בד"א בזיוג שני אבל בזיוג ראשון אין למהר לגרש' דאמ' ר' אלעז' כל המגר' אשתו ראשונ' מזבח מוריד עליו דמעו' לפיכ' אין לו לגרש' בשביל שפשע' כנגדו אבל אם מצא בה ערות דב' או פריצות מצוה לגרש' דכתי' גרש לץ ויצא מדון והרמ"בם כ' אין למהר לשלח אשתו ראשונה אבל אם שנאה ישלחנה ול"נ דהאי דכתיב כי שנא שלח מוקמינן ליה בזיוג שני אבל בזיוג ראשון אין לשלחה אלא א"כ מצא בה ערות דבר בין בזיוג ראשון ובין בזיוג שני בכל ענין שעב' וגירש' אין כופין אותו להחזי' לא ישא אדם אשה ודעתו לגרש' וכן היוש' עם אשתו ודעתו לגרשה עובר משו' אל תחרוש על רעך רעה ויכול לגרשה בלא דעתה (ג) אבל האי' אינו מוציא אלא לרצונו לפיכ' קטנ' מתגרשת אע"פ שאין בה דעת אפי' אם קבל אביה קדושי' שהן דאורייתא' או חרשת שנתקדש' כשהית' פקחית ונתחרש' אבל נשטתי' שאינה יודעת לשמור עצמה לא יוציאנה אפי' אם יודעת לשמור גיטה שעשו בה תקנה חכמי' כדי שלא ינהגו בה מנהג הפק' לפי שאין בה דעת לשמור את עצמה וכ' הרמ"בם לפי' מניחה ונוש' אחרת ומאכילה ומשקה משלה ואין כו"ייב' אותו בשאר וכסות ועונה שאין כח בבן דעת לדור עם השוטי' ואינו חייב לפדות' ולרפאות' ואם גירשה הרי זו מגורש' ומוציא' מביתו ואינה חייב עוד ליטפל בה ע"כ ומדברי הרמ"ה יראה שחייב במזונותיה שהוא כ' שאפי' גירש' חייב במזונותי' וכל תנאי כתוב' דבר מתשמיש המט' שאסו' דאי אמרת פטור מה הועילו חכמי' בתקנתן ועוד כיון דאמו רבנן לא יוצי' לא מצי מפיק לה ולא גרעה ממגורשת ואינה מגורשת דבעלה

וגם כדברי הנקדנין שמקדין ממש שכל לבעל

רבעלה חייב במזונותיה ע״כ וא״כ כל שכן כל זמן שלא גירשה שחייב בכל (ס) וגם על מה שפטרו מלרפאות׳ כתב הראב״ד ואם בת רפואה היא למה לא יתחייב לרפאותה וכמה יש משתטית מחמת חולי וחוזרות ומתרפאו׳ ע״כ אשה שנתגרשה משו׳ פריצו׳ אין ראוי לאדם כשר לישאנה שלא יכניס לביתו רשע׳ שהוציא זה מביתו: הגרושה לא תנשא לאחר בכל אותה שכונה שדר בה המגרש ואם הכפר קטן אסורה בכל הכפר ואם גירשה השני אז אינה אסורה לדור אלא במבוי שדר בו הראשון אבל חוץ למבוי מותרת לוה ממנו קודם שנירשה לא תתבע ממנה בעצמה אלא ע״י אחר ואם שניהם באין לפנינו והוא הובעת משמתינן להו בד״א שנתגרש׳ מן הנישואין שאז רגילה עמו אבל מן האירוסין לא ואם ידועה שהוא רגיל עמה אפי׳ מן האירוסי׳ נמי לא:

קכ אין האשה מתגרשת אלא בג״ט דכתיב וכת׳ לה ספר כריתות ונתן שיכתוב בכתב שהוא פוטר אותה ומתירה לכל ונתנו בידה ואומר לה שהוא מתיר׳ בו וזהו שנקרא גט וגט זה צרי׳ שיכתבנו הבעל או יצוה לסופר לכותבו: וכותבין אותו על כל דבר ובלבד שיהא תלוש ובכל דבר שרישומו ניכר ושיהי׳ כתיבתו לשם איש המגרש והאש׳ המתגרשת בו ויחתמו בו ב׳ עדי׳ כשרי׳ ויתנו לה הוא או שלוחו ליד׳ או ליד שלוח׳ ויאמר לה שנותנו לה לפטרה בו פטור גמור בלא תנאי או בתנאי כמו שירצה צריך שיכתבנו הבעל דכתיב וכתב לה או שלוחו בציוויו יכתוב ואף אם שלוחו כתבו צריך שיהא משל הבעל לכך צריך שהסופר יתן הקלף והדיו לבעל במתנה קוד׳ כתיבה והבעל יתן שכרו ומפני תקנת עגונות תקנו חכמים שהאש׳ תתן השכר של הסופר ותקניהו לבעל כתב הר״מ האומר לעדים כתבו גט ותנו לאשתו אין צריכין לזכו׳ לו הנייר קודם כתיב׳ אלא אע״ג דכתבו מרידהו ויהבי לה כיון דבשליחותו קעברי מכי יהבי לה בשליחותיה דבעל כמאן דיהבו לבעל והדר בעל ויהיב לאתתא דמי דכיון דמוכה לאיתתא בשליחותיה אקנויי אקנו לבעל לגרושי׳

לגרושי ביה ונמצא זכיית הבעל וגירושי האשה באין כא' ואי גזל נייר וכתיב ביה גיטא ויהיב לה כשר אפי' נתנו לה קודם יאוש שהרי אינה חייבת להחזירו לבעלים שיש כאן שינוי שם ושינוי מעש' וכותבין לו הגט אע"פ שאין אשתו עמו והוא שיהיו מכירי' ויודעים העדים והסופר שזהו פלוני ואשתו פלונית ובשע' הסכנה כותבים אע"פ שאין מכירים לא יכתבנו הסופר ולא יחתמו בו העדים עד שיאמר להם הבעל לכתוב ולחתום (ג) וכשיאמר להם הבעל יכתבוהו הם בעצמם ולא יאמרו לאחרים לכתוב ולחתום ואפי' שאמר לב' שיש עליהם תורת ב"ד לכותבו ולהותמו אין להם לומר לאחרי' לעשותו ואפי' אמר להם אמרו לסופר לכתו' ולעדי' לחתום לא יכתוב הסופ' ולא יחתמו העדי' עד שישמעו מפיו ואף אם הוא חרש אפי' הוא שומע אלא שאינו מדבר או אפי' פקח וכת' להם בכתב ידו שיכתבו ויחתמו לא יעשו עד שישמעו מפיו

והרמ"בם

(ג) ואין דורין דכתין גזם בגל דאי' לנמור וזה גיטין שתתן דנני שמין נח מי בכתיב בלום זכני לח מוגה דלא מודר הכל' הסופר מסר"ג בגט בסכהיות שיק' כמו סהיה' דיסב לרוכי ל"א דס"ל עילו שסיד' בכתי וכתו אימות' וקמן ח"ם ולכן הסוף צריך להכירן כמו העדים:

(ג) ובספר הגט שסיד הסר"א מלגניות שיתן ב"ז הועל ילוס לפני אדם לסופר שיכתוב ויאמר לעדים שחתמו הם שלחי מגוס כו שב"ל ובפיסי' דאין לחתום גזם גדיעגד:

שכל הסופר בכל מקום אלא שמלאתי בסדר כתיבת הגט להרא"ש שכ' רבינו בסוף סי' קל"ד והכל הסופר יתן הבעל ואם נתנה האשה הגט כשר דאפי' בתר תקנתא לכתחילה אומרים לבעל שיתן שכר הסופר ואם לא ירצה ליתן ונתנתו האשה כשר דרבנן אקנו ליה הסות וזהו כדי שלא תתעגן האשה וכ"כ מדברי סמ"ג שכת' בסי' כ' שצריך שיפרע הבעל שכר הסופר גבן הדין אלא שהירו שתתן האשה שכר הסופ' שלא יעגנה וקקנו חכמים שכר זה לבעל דהפקר ב"ד הפקר ומתקיים בזה וכתן והנס"מ בפ"א ובפ"ג כתבו כן בשמו וכ"כ בספר התרומה ובסמ"ק וכ"כ מדברי ר"י במיסרי' כב"א מ"ח: כתב הר"מ הם שאו' לעדים כתבו גט ותנו לאשתי אין צריכין וכו' וא"ת מדברי הרמ"ה משמע שהאומר להם שיכתוב לו גט צריך הסופר לזכו' לו הכיי' אע"פ שאח"כ נותנו בידו ומגרש בו וכשלו' לגרש את אשתו כ' שא"ל מגו' דהוה כמאן דיהבו לבעל והלא יהבו לבעל לריך לזכות והתי דהוי כמאן דיהבי לבעל א"ל לזכות וכי יגיבא בארעא וכו' וי"ל דס"ק דכמאן דיהבו לבעל ואקני ליה בהדיא דכיון דמזכו לאיתתא בשליחותיה הוי כאלו אקנו לבעל בהדיא ואפי' להסברה שנית שכ' הר"ן ד"ה שכתבו שאם הקלף הוא שלו שצריך שיזכה הבעל או שלוחו שאין הסופ' זוכה לו במה שהוא שלו כראה דאיתו לדין זה של הרמ"ה דכיון דמזכו לאיתת' בשליחותי' הוי כאלו יהבו לבע' ואקנו ליה ובמרדכי בפ' התקבל כ' ג"כ כדברי הרמ"ה דכשאמר לאחרים לכתוב וליתן גט לאשתו אינו צריך למסור להם דבמקומו הם עומדים: ואי גזל נייר וכתוב ביה גיטא ויהיב לה כשר וכו' כראה דדוקא בגזל נייר מכשיר הרמ"ה משום דאיכא שנוי השם דמעיקרא נייר והשתא גט ואיכא שינוי מעשה בגופו של נייר אבל אם כתב לו הסופר גט ולא פרעו וגזלו ממנו וגירש בו לא דבעינן ונתן וליכא דמידי דלאו דידיה הוא לא שייך ביה נתינה: וכותבין לו הגט ואע"פ שאין אשתו עמו והוא שיהיו מכירים ויודעים וכו' משנה פרק גט פשוט (שם) כותבים גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו ושובר לאשה אע"פ שאין בעלה עמה ובלבד שיהא מכירין ובגמר' (שם) מאי ובלבד שיהא מכירין ואסיקנא דלריך שיכירו שם האיש ושם האשה בגט וכן בשובר ופי' רש"י הסופר והעדים לריכים שיכירו שזה הוא שמו ובעל כ"י כת' שיהא מכיר וכו' כלומר דלא סגי בהכרת פנים ושיסמוך על אחרים בשמות משום דהוי מילתא דעביד' לגלויי אלא לריך שיכיר שמותיהם ג"כ ע"כ כלומר שאם אינו מכיר שמם אע"פ שהוא מכיר אותם לא יכתוב דחיישינן שמא החליפו שמותם ויכתוב גט לאשת חבירו ולא סמכינן לכתוב על המך שהשתא א"כ שמותם לאחרים אבל אין סברא לפרש שבא לומר שאם שאלנו לאחרים על שמותם והגידו לנו שלא נסמך עליהם ופריך בגמרא וליחוש לשני יוסף ב"ש הדרים בעיר א' דילמא כתוב גיטו' ואזיל ומנסי לאיתתי' דחבירו אמר רב אחא בר הונא הכי א"ר שני יוסף ב"ש הדרי' בעיר אחת אין מגרשים את נשותיהם אלא זה בפני זה ופריך תו וליחוש דילמ' אזיל לעלמא אחריכא ומחזיק לשמיה ביוסף ב"ש וכתיב גיטא ומנסי לאיתתיה דהאיך אמר רב אחא בר מיכלא כל שהוחזק שמו בעירו ל' יום אין חוששין לו ואית' תו בגמ' הכא תברא דהוה קתיב עליה רבא בר רב חנן וכו' אמר אביי אע"ג דאמור רבנן כיון שהגיד וכו' לורבא מרבנן לאו אורחיה למידק וכת' הרא"ש על זה ושמעי' מינה דלהכיר איש ואשה סומכין על פי עד אחד ואפי' קרוב ואשה דמילת' דעביד' לאיגלויי הוא מידי דהוה איגמות להכיר שהוא אחיו מן האב וכ"כ בנ"י בשם הרשב"א והריטב"א ז"ל וגם ה"ה כתב כן בפ' כ"ד מה' מלוה בשם הרשב"א ומשמע מדבריהם דבין לענין איסור בין לענין ממונו' קאמר דהא אמתני' קאי דמשום גט ושובר בעינן זה וגם הטעם דיבמות איסורא הוי וסגי באשה או קרוב דמילתא דעבידא לאגלויי היא ור"י נ"ב כתבה בדיני גטין חלק ג' וגם בסדר הגט הסכימו כ' לשון הרא"ש דלהכיר איש ואשה סומכי' על פי עד אחד ואפי' קרוב ואשה לא ידעתי למה השמיטו רבינו ודין שני יוסף ב"ש הדרים בעיר אחת אין מגרשים נשותיהם אלא זה בפני זה כתבו רבי' סי' קל"ן אבל דין הוחזק בעיר ל' יום אין חוששין לו לא הזכירו ולא ידעתי למה דהא אגט איתמר בגמ' והרמב"ם שלא כתבו בפ"ג מה' גירושין איכא למימר דמשמ' ליה שהוא בכלל מ"ש שלריך שיהיו מכירין ויודעים שזהו פלו' ואשתו פלונית וסמך על מ"ש בפכ"ד מה' מלוה ומיניה ילפינ' לענין גטין אבל רבי' שלא הזכירו גם בדיני ממונות לא ידעתי לו טעם. והילך לשון הרמב"ם בפכ"ד מהל' מלוה אחד השטרות הנכתבים לאחד שלא בפני חבירו ואחד השטרות שאין כותבין אותם אלא מדעת שניהם ושניהם עומדים כולם לריכים שיהיו העדי' מכירי' השמות שבשטר שזהו פ' בר פלו' וזהו פלו' בר פלו' שמא יבואו שנים ויעשו קנוניא וישנו שמותיהם בשמות אחרי' ויוד' זה לזה. כל מי שהוחזק בעי"ל' יום אין חוששין לו שמא שם אחר יש לו והוא שנה כדי לרמותו ולעשות קנוניא שאם אתה אומר כן אין לדבר סוף עכ"ל תדקדק בו ויאירו עיניך בכמה דברי' האחד דאע"ג דהא דתנן ובלבד שיהא מכירין אכותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו איתניא לאו דוקא דהוא הדין כשאשתו עמו דלא שנא ורבותא אשמעי' דאע"ג דמקלי' לכתוב גט לאיש בלא אשה ושוב' לאשה בלא איש לענין ההיכרא לא מקילי דלעולם בעי' שיהי' מכירין: ג' דאע"ג דפי' רש"י שיהא מכירין הסופר והעדים וגם הרמב"ם בפ"ג מה' גירושין הזכיר סופר לאו דוקא דקפיד' ליתא אלא אעדי' דסופר זה ואינו מעלה אינו מוריד ומה שהזכיר סופר בהלכות גירושין אשגר' לישן הוא ולאו דוק' ויותר נראה לומר דבפ"ג דגיטין אשמעי' אגב אורחיה דהתם סופר ועד כשר כמבואר בדבריו בפ"ט ולפי שדייק בלשונו כתב

בפ"ב וכן אם אמר לסופר כתוב גט לאשתו ואמר לעדי' לחתום כותבין ומחתמין וכו' והוא שיהיו העדי' והסופר שכתבו וחתמו בו מכירי' ויודעי' שזה היה פלו' ואשתו פלו' דבריש דליסגי' נקט סופר ואח"כ עדי' ובסיפא דליסגי' נקט עדים ואח"כ סוף' לאשמוע' סופר לחתמו דהכתבו וחתמו בו אסופר כמי קאי ומ"מ סופר שאינו חותם אין לורך דיהא מכיר דבעדים סחותמין סגי כדמשמע בפכ"ד מה' מלוה והכא סוכחתי דכל כה"ג ל"ש לן בין איסור לממונ' ומעת' רבי' שכ' שיהא מכיר הסופר לא דק דכיון דסביר' ליה דהתם סופר ועד פסול אין מקו' להזכיר הסופר (ג) עוד אי"כ' ב' לאגמור מליסכיה דהרמב"ם דהכי אמרי' כל שהוחז' שמו בעיר ל' יום אין חוששין לו היינו אפי' הוחזק על פי עלמו. עוד ד' איכא לאגמור מיניה דלא סגי בשיכירו שמו ושמה אלא גם שם אביהם לריכים להכיר ואיפשר דיליף הכי מדאמרי' וליחוש לשני יוסף ב"ש אלמא כי אמרי' שמו הכול' שמו ושם אביו עוד ה' שמעינן מדבריו שגם שם אביו כותבין על פיו אם הוחזק ל' יום אע"ג דלא עביד לאגלויי כ"כ כמו שמו משום דא"כ אין לדבר סוף: ובשעת הסכנ' כותבין אע"פ שאין מכירין פ' התקבל (דכו) תנן מי שהיה מושלך לבור ואמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו ופירש"י כל השומע קולי ופי' שמו ושם עירו ובגמר' ודילמא לרה היא תניא דבי ר' ישמעאל בשעת הסכנ' כותבין אע"פ שאין מכירין ופרש"י ודילמא לרה היא שמתכוונת לקלקלה שתנשא בגט זה ותאסר על בעלה בשעת הסכנה כגון זה שמסוכן למות ואם לא עכשיו אימתי שאין מכירין אם זה הוא שפי' שמו ובסוף יבמות תנן מעשה באחד שאמר אני איש פלו' ממקום פ' מת והלכו ולא מלאו שם אדם ובעובדא אחריתי תנן הלכו ולא הכירוהו והשיאו את נשותיהם ופריך בגמרא ודילמא לרה היא ומשני כי הכי דמשני בפ' התקבל תנא דבי ר' ישמעאל בשעת הסכנה כותבין אע"פ שאין מכירין ופי' רש"י בשעת הסכנה כגון מי שהיה מושלך לבור וכו' והכי נמי בשעת הסכנה דמי שאם לא תאמין לזה לא תנשא אחר וקשב עגונה והרי"ף והרא"ש לא כתבו הא דדבי ישמעאל בפ' התקבל לפי שסמכו על מה שכתבוה בסוף יבמות שהיא עולה ללמד גם על דין עדות אשה שמת בעלה והרמב"ם כתבה בפ"ב מהלכות גירושין: לא יכתבנו הסופר וכו' עד שישמעו מפיו וכו' בס"פ התקבל (ד סו) במתני' איפלוגו' מאיר ור' יוסי באומר לב' תנו גט לאשתי דלר"מ כיון דתלתא נינהו וגם לא אמר אליה כתבו אלא תנו לגם ב"ד אמר לגם ויכולים הם לומר לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו ור' יוסי פליג עליה ואמר שאינם יכולים לצוות לאחרים לכתוב ולחתום ואסיקנא בגמרא דאפי' באומר אמרו לסופר שיכתוב ולעדים שיחתמו פליג ר' יוסי ואמרינן תו בגמרא דשמואל סבר לה כר' יוסי היכא דלא אמר אמרו מטו' דמילי לא מימסרין לשליח ופליג עליה באומ' אמרו לסופר שיכתוב ולעדי' ויחתמו וגרים פי' שלמה (דף עא) תנן אמרו לו נכתוב גט לאשתך ואמר להם כתובו וכו' הרי גט בטל עד שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו ופרכינן בגמרא (שם) רישא ר"מ וסיפא ר' יוסי ואסקה רב אשי כולה יוסי ואמרי' בתר הכי תניא כוותיה דרב אשי כתב הסופר לשמה וכו' הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתמו ודייקינן ישמעו לאפוקי ממאן דאמר מודה רב יוסי באומר אמרו ופסקו הרי"ף והרא"ש כרבי יוסי דהגט בטל ואפי' באומר אמרו ולא חשו לדשמואל וכתב הר"ן שכן כתבו הה"ג ור"ח ז"ל אבל הרמב"ם בפרק ב' כתב אמר לב' או לג' אמרו לסופר ויכתוב גט לאשתי ואמרו לעדים ויחתמו ואמרו לסופר וכתב ולעדים וחתמו או שאמר לשנים אמרו לסופר ויכתוב גט לאשתי ואתם תתנו הרי זה גט פסול ומתייסבין בדבר הרבה מפני שהוא קרוב להיות בטל ומה שאין פסול לבטל שכל מקום שנאמר במיבור זה שהוא בטל הוא בטל מן התורה ובכל מקום שנאמר פסול הוא פסול מדברי סופרים ומשמע דמספקא ליה אי פסקינן כשמואל כיון דלא חזינן אמורא דפליג עליה בהדיא וכן דעת הר"ן וכתב שכן דעת ר"י והרמב"ן וכן דעת בעל התרומה' והמרדכי וסמ"ג וסמ"ק והסכל בו וזה דעת הרמ"ה וכמו שהזכיר רבינו בסמוך ומיהו מה שכתב רבינו ואפילו שאמר לב' שיש עליהם תורת ב"ד לכותבו ולהותמו אין להם לומר לאחרים וכו' דעדיפא מינה ה"ל למינקט דהיינו אם אמר להם תנו גט לאשתי דבהכא הוא דפליג ר"מ ואמר יאמרו לאחרים ויכתבו דאלו באומר כתבו אפי' ר"מ מודה שאע"פ שהם בלשם לא יאמרו לכתוב כדתקן בהדיא בס"פ התקבל אלא דמכיון דכתב דאפי' באומ' אמרו לא יאמרו לא דק רבי' במילתא וכתב הר"ן בס"פ התקבל מדעת הרמב"ן דטעמא דרבי יוסי דפסל באומר לב' תנו הוי שפיר משום דמילי דלא מימסרן לשליח אבל מאי דפסל באומר אמרו לא הוי טעמא משום מילי לא מימסרן דלאו מילי מסר איהו אלא הרי הוא עושה שליח שלא בפניו אלא היינו טעמא דכיון דבגט בעינן לשמה ובעינן וכתב לה כלומר שיכתבנו לה הבעל ואין הסופר והעדים במקו' הבעל אלא כששמעו הם מפיו וכל שלא שמעו מפיו אפילו אינו הומר אמרו מדעתכם אלא שהבעל עלמו ממנה אותו שליח בכל מקום שהוא פסול וכדאמרינן בהדיא ולפלו' ולפלו' ויחתמו וכן פרש"י לסופר פלוני שיכתבו ואין לך גד היתר לומר לאחרים לכתוב אלא השומע מפיו הוא יכתוב והרמ"ה הלך עניו וכת' דלא פליג ר' יוסי אלא באומר אמרו מדעתכם אבל במינה שליח שלא בפניו בכי הא ודאי לא פליג וכתב הר"ן שדעתי מסכמת לדעת הרמ"ה דכל שאמר להם אמרו הם סבורים שהדבר מסור להם לפנותו לכל מה שירלו ומה שאמר להם הבעל ולפלוני ולפלוני

והרמב"ם כתב נשתתק וכתב בכתב ידו שיכתבו גט לאשתו אם דעתו מיושבת עליו כותבים ונותנין שאין דין מי שנשתתק כדין החר' וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונ'(ס) והרמ"ה כ' באומר לשנים אמרו לסופר לכתוב ולעדים שיחתמו ואמרו להם וכתבו וחתמו וגירש בו שהיה ספק מגורשת ורב אלפס כתב שאינו גט כלל וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל אמר לעשרה כתבו גט לאשתי אחד כותב ע"י כולם כולכם כתובו א' כותב במעמד כולם אמר לעשר' כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמים וא' נותן כתב הרמב"ם אפי' אם היה הכותב אחד משני העדים החתומים בו והוא השליח שנותנו לה הרי זה כשר ויראה מדבריו שהוא מכשיר כתב סופר ועד ולקמן בעינן לברורי שהוא

ולפלוני ויחתמו אינו אלא כמראה מקום להם ואיכא למיחש דמשום כיסופא מחתמי ליה בדאיתא בגמרא אבל במנהה סופר ועדים מדעתו ליכא למיחש לחורבה הסרי אין להם מקום לטעות כמש' דלפי דעת הר"ן כל שלא אמ' אמרו אלא מיל' את הסופ' פלו' לכתו' לו גט ולעדי' פלו' שיחתמו בו והסופר והעדי' אינם מצויים עמו מודה ר' יוסי דכשר וכל היכא דאמר להם אמרו לסופר פלו' ויכתוב ולפלו' ופלו' ויחתמו פסול דאיכא למיחש דמשו' כיסופ' דסופר מחתמי ליה ולדבריו נ"ל דאם שחתימו עליו הסופר ועד אחר הגט בטל לר' יוסי כיון שחתם בו מי שלא נוה שבעל מ"מ אם לא שינו מלות שבעל אלא אמרו לאותו סופר וכו' ולאותם עדים וחתמו נ"ל דפסול מדרבנן הוי מיהו בטל לא הוי דמדאורית' כשר הוא אלא שפסלוהו חכמי' משום דחשו לחורבא ולרבנן משמע דבין כך ובין כך כיון שלא שמעו מפיו בטל הוא דדין תורה הוא בגט דלא הוו נמנו שבעל אא"כ שמעו מפיו והרשב"א כ' דעת הרמב"ן סתם ולא חלקו עליו משמע דהכי ס"ל גם מתוך דברי הרא"ש משמע דהכרמב"ן ס"ל הסרי כ' בס"פ התקבל ונראה דדוקא לענין גווי שבעל הוא דבעינן שידבר בפיו וישמעו קולו אבל לענין שליחות אשה כל היכא דקים לן שהיא רוצה בדבר לא בעי' שמיעת קול עכ"ל הרי דנקט בהדיא דבעי' שידבר בפיו וישמעו בקולו ואלו להרא"ש והר"ן בידבר בפיו הני אפי' לא ישמע קולו גם מתוך דברי הר"ן שכת' זה כ"ל אפשר לדון דלהלכה אמרה נלא למעשה וכן דעת הרמב"ם לפסול באומר אמרו לפלוני ופלו' כמבואר בדבריו פ"ד מה' זכיה ומתנ' (ר): ודע שאפי' לדברי המכשירים במנהה סופר ועדים שלא בפניהם היינו במנהה אותם בפיו אבל אם לא מינה אותם בפיו אלא כתב להם בכתב ידו הדבר תלוי בדעות הפוסקי' כמו שיתבאר בסמוך בס"ד דפליגי אי מהני כתב ידו בפקח: ואף אם הוא חרש אפי' הוא שומע וכו' בריש' בפ' מי שאחזו (דף עב) כת' הסופר לשמה וכו' הרי הגט בטל עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כתוב ולעדים חתומו ודייקינן קולו לאפוקי מדרב כהנא דאמר חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו וכתבוה הרי"ף והרא"ש בס"פ התקבל: ולפום סוגיין דשמעתין הוה משמע להכשיר בפקח שה' בכת' ידו שיכתבו גט לאשתו דהא לא ממעטינן אלא חרש ולא ממעט כת' ידו מדתני קולו כי היכ' דלא ממעט הרכנת ראשו דבשתק דלא ממעט' בריית' אלא דוק' חרש שכתב' ואפי' במדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר יש לדון ולהכשיר ע"י כתב ידם מדאיתא בפ' מי שאחזו (דעת) אבא דאמ' רב כהנא חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו בודקין אותו ג' פעמים וכו' א"ל ר' זירא אלא קאמרת שאני אלם דקתני מדבר ואינו שומע זה הוא חרש שומע ואינו מדבר זה הוא אלם וזה וזה כפקחין לכל דבריהם ופרש"י אבל חרש דרב כהנא אינו שומע ואינו מדבר ופשט מזה היה דעתו של הרמ"ב' שכ' בפ' שכי מי שנשתתק והרי דעתו נכונה ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו וכו' הרי אלו יכתבו ויתנו וכן אם כ' בכת' ידו כתבו ותנו גט לאשתי הרי אלו כותבין ונותנין לה אם היה' דעתו מיושבת עליו שאין דין מי שנשתתק כדין החרש מי שנשת' כשוטה פקח וכהחרש וכל"ל כשוטה אינו עולה לעולם עד שיבריא ואין סומכין על רמיזות החרש ולא על כותבו אע"פ שדעתו נכונה ומיושבת עכ"ל: ומשמעות פשט דבריו דדוקא בחרש שאינו שומע ואינו מדבר הוא דאין סומכין על רמיזותיו ועל כתבו מפני דחשבינן ליה כשוטה אבל מי שנשתתק דהיינו שומע ואינו מדבר כפקח הוא לכל דבריו וסומכין על רמיזותיו ועל כתב ידו והיינו כדהכי ר' זירא אלא קאמרת שאני אלם ולא כ' הרמ"ב' דין המדבר ואינו שומע משום דמכלל דבריו נלמוד שכיון שאינו חרש גמור דינו כדין האלם ויותר נר' לומר שכל שמדבר דינו כפקח גמור שהרי מתוך דבורו ניכר אם הוא בן דעת ומ"ה לא הזכירו הרמב"ם אבל מדברי הר"ן נראה שסובר כדעת הראשון דמדבר ואינו שומע דינו שוה לשומע ואינו מדבר שכ' אבל מדבר ואינו שומע ושומע ואינו מדבר הרי הן כפקחין לכל דבריהם ובבדיק' הני והכי איתמר פ' מי שאחזו ומשמע עוד מדבריו דלכתיבת ידו בעי נמי בדיק' כי היכי דבעי להרכנת ראשו ומיהו איכא למידק אמאי דאמר רב יוסף נמי קא משמע לן תנינא נשתתק וכו' אדרבה הוה ליה לאוקומי מתני' דמהלכה בדיקה ג"פ ורב כהנא לא מצריך שום בדיקה ור' זירא דאסדר ליה שאני אלם דתנינא מדבר ואינו שומע וכו' וזה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם ואיכא הכא כפקחין הרי בפקחין לא בעי' בדיקה כלל ובנשתתק בעי' בדיקה ג"פ וי"ל דלמאי דס"ד דרב יוסף דלא לפלוגי בין אלם לחרש גמור ומשמע שפיר דרב כהנא דמתני' דלהרכנת הראש ושום שהצריכו בדיקה ג"פ אבל לכתוב בכתב ידו לא בעי בדיקה דכיון שהיה בו דעת לכתוב כן ודאי פקח הוא ור' זירא דהדר ליה דשאני אלם כלו' דלא משתמע ממתני' אלא לאלם אבל חרש גמור אע"פ שעושה מעשה פקח כשוטה חשבינן ליה דשאני אלם מחרש גמור ורב כהנא אתא לאשמועי' דמתני' דתני אלם לאו דוק' אלא משום דבעי לאשמועי' דין הרכנת ראש ע"י אמירה דלא שייך אלא בחרש גמור דהא אינו שומע שיאמרו לו נכתוב גט לאשתך אבל הה"נ דכתב ידו דחשיב כהרכין ראשו ע"י שאמרו לו נכתוב גט לאשתך אפי' בחרש גמור מהני לאשמועי' דכתב ידו עדיף מרמיז' דכת' ידו מהני בחרש גמור ולא רמיזה ובתר הכי אסיקנא דברייתא דתני עד שישמעו קולו ולאפוקי מדרב כהנא ואפ"ה אפי' שמעינן ממתני' דאלם שה' בכת' ידו כותבין ונותנין גט לאשתו וא"ל בדיקה דהא לא פליג ר' זירא אדרב יוסף אלא משום דמתני' באלם ודרב כהנא בחרש הא אילו הוה מיירא דרב כהנא באלם היה מודה ר' זירא דשפיר פריך רב יוסף מאי קמ"ל תנינא ומאי דתניא' דשומע ואינו מדבר ומדבר ואינו שומע הרי הן כפקחין לכל דבריהם היינו לומר שאינם כחרשים גמורים דלא

מהני בהו בדיקה מיהו אלם בדיקה בעי ג"פ וכדתניא באותה ברייתא בסמוך כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין אותו למשאות ולמתנות אבל מדבר ואינו שומע פשיטא דלא בעי בדיקה כלל שהרי מתוך דבורו ניכר אם הוא בן דעת ואפשר דעשו' דסייך למיתני במדבר ואינו שומע שהוא כפקח לכל דבריו לגמרי תנא הרי הם כפקחין לכל דבריהם אע"ג דאלם אינו כפקח לכל דבריו לגמרי שמעינן מהכא דלמאי דאסיק ר' זירא שאני אלם דתניא מדב' ואינו שומע וכו' אלם שהרכין בראשו בעי בדיקה ג"פ כדתנן במתני' ואם כתב בכתב ידו כותבין ונותנין וא"צ בדיקה ומ' שזו היא שטת הרמב"ם ז"ל שכתב גבי הרכין בראשו בודקין אותו ג"פ ואח"כ כ' בכתב ידו הרי אלו כותבין ונותנין ואם איתא דלכתיבת ידו בעי' בדיקה ג' פעמים ליערבינהו וליתנינהו ומ"ש גבי כת' בכת' ידו אם היתה דעתו מיושבת עליו אינו להצריך בדיק' ג"פ אלא לאפוקי שלא תהא דעתו מטורפת וקלא בר' לדייק כן מדבריו הסרי גבי הרכין בראשו דבעי בדיקה ג"פ כתב והרי דעתו נכונה וגבי כתב בכתב ידו כתב אם היתה דעתו מיושבת ומשמע דנכונה ומיושבת חדא מילי נינהו הסרי כתב אח"כ בסמוך גבי חרש גמור אע"פ שדעתו נכונה ומיושבת וכ"נ מדבריו פ' כ"ט מה' מכירה שכתב אלם ששומע ואינו מדבר או מי שנשתתק מקחו מקח וכו' והוא שיבדק כדרך שבודקין לגיטין או יכתוב בכתב ידו משמע בהדיא דלכתב בכתב ידו לא מצרי' בדיקה ומיהו לענין מדבר ואינו שומע שכתבתי בסמוך דפשיטא דלא בעי בדיקה כלל אע"פ שבטור אבן העזר סי' רל"ם כ' שכן כר' לו הרמב"ם ז"ל בפ' המוכר לא ס"ל הכי שפסק דין מדבר ואינו שומע לדין אינו שומע ואינו מדבר: **ואם** נפסק לומר דבכתב ידו נמי לא מכשר הרמב"ם ז"ל אלא בבדיקת ג"פ וכדמשמע מדברי הר"ן איכא למימר דמאי דפריך רב יוסף מאי קמ"ל תנינא משום דאיפשיטא ליה דרב כהנא לאו לאיפלוגי אמתני' דבעי בדיקה ג"פ אתא דס"ל לרב יוסף דכתב ידו היינו הרכנת ראש ומשום הכי אקשי ליה מאי קמ"ל תנינא ור' זירא אהדר ליה דמתני' באלם ורב כהנא משמועי' אף בחרש גמור ומתני' דתני אלם משום דבעי לאשמועינן דין הרכין בראשו דלא שייכא בחרש גמור א"כ משמעינן דכתב ידו עדיפא מרמיזה דע"י כתב ידו בחרש גמור כותבין אבל לא ע"י רמיזתו ובתר הכי אסיקנא דברייתא דתני עד שישמעו קולו לאפוקי מדר' כהנא ומ"מ שפיר שמעי' מאלם שכתב בכתב ידו כותבין ונותנין דומיא דהרכנת ראש וכדסבר רב יוסף בשלא ור' זירא נמי משמע דהכי סבר ליה דהא לא אסדר ליה אלא משום דמתני' באלם ודרב כהנא בחרש גמור הא אילו הוה מיירי דרב כהנ' באלם הוה מודה דשפיר פריך מאי קמ"ל תנינא ודעת בעל העיטור כדעת הרמ"ב' שכ' וז"ל ומסתברא דוק' חרש שאינו מדבר ואינו שומע אי בהן ליתא לדרב כהנ' אבל אלם שנשתתק מתוך שכתב כותבין ונותנין גט לאשתו דהא בהרכנת הראש וכל שכן בכתב ידו עכ"ל: ולכאורה נראה דלדעת הרמב"ם דמכשיר לכתוב גט ע"י כתב ידו דמי שנשתתק כל שכן ע"י כת' ידו של פקח אבל מלאתי לרבי' ירו' שכת' בח"ב וז"ל כתב ר"ת כי כתוב בתוס' כי פקח אע"פ שכתב בכתב ידו וכו' וי"מ כי די בכתיבה ודקדקו מלשון שכתבתי למעלה מבוגיי' כגון וכבר כתבתי בדין חרש מי שנשתתק ושומע כי די בכתב ידו ודוקא בחרש אבל בפקח לא וכ"כ בירושלמי כמו שבחרש שאינו מדבר ואינו שומע אינו מועיל כתב ידו כמו כן בפקח וכן נראה עיקר עכ"ל ומשמע שטעמו מפני דלא פרו לכתוב ע"י כת' ידו אלא בנשתתק דס"ם בענין אחר אבל בפקח שיכול לדבר לא הכשירו לכתוב ע"י כתב ידו וה"ה דע"י הרכנת ראשו נמי אין כותבין וכל שכן הוא דבעינן שישמעו קולו דוקא כיון דאפשר ומ"מ לא כ"ל שיהיה זה דעת הרמב"ם דאם כן ה"ל לאפרושי אלא ואפי' לדעתו דמכשר לכתוב ע"י כתב ידו דנשתתק כל שכן שכותבין ע"י כתב ידו דפקח או ע"י הרכנת ראשו דכל שמנהגו לכך כותבו ישמעו קולו מיקרי ומאי דאמרינן קולו לאפוקי מדרב כהנא היינו משום דכל שהוא חרש גמור אף על פי שעושה מעשה פקח הרי הוא כשוטה לכל דבריו ואין בכתב ידו ולא בהרכנתו קול של דעת אלא קול כשיל אבל כל שהוא בן דעת כתב ידו או הרכנתו היינו קולו כל זה שכתבתי הוא ע"ד הרמב"ם והעיטור:

אבל דעת הפוסקים זולתם לומר דאע"ג דמשמעתין לא משמע דממעטינן לכתו' ע"י כתב ידו אלא חרש דכיון דלאו בר דעת הוא אין סומכין על כתיבת ידו להחשיבו בן דעת אבל פקח שכתב בכתב ידו כותבין ונותנין גט לאשתו דקולו לאו דוקא דהא איכא הרכנת הראש ע"מ בתוס' פ"ב גרסי' כתב סופר לשמה וחתמו העדי' לשמ' אע"פ שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו וחזר ונתנו לה הרי גט פסו' עד שיאמ' לסופ' כתוב ולעדי' חתומו ואע"פ שכתבוהו וחתמוהו ונתנוהו לו וחזר ונתנו לה הרי גט פסול עד שישמעו את קולו ממש והתם לא משתעי בחרש ועל פי תוספתא זו הסכימו דעתם לפסול גט שנכתב ע"י פקח גמור וכל שכן דמדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר וכתבו קלתם דה"נ משמע בירושלמי פרק מי שאחזו ולפי שטה זו כי אמרי' לאפוקי מדרב כהנא לאו לאחרש אמר דמספקא מיניה אלא מעיקר דינא דמכשר לכתוב ע"י כתב ידו מפקי' והנה ההולכים בשטה זו הרא"ש והרשב"א והר"ן והמרדכי ובעל התרומה והסמ"ג והסמ"ק והגהות בפ"ב מה' גירושין וקלתם כתבו כן בשם ר"ת דעת כלם פה אחד לסמוך על התוספ' להחמיר (ו): וא"ת א"כ דכתב ידו לא מהני היכי תנן במתני' דכותבין ע"י הרכנת הראש תירץ הרשב"א דהרכנת הראש חשיבי כקולו ושכן כתבו בירושלמי היא הרכנת הראש הוא קולו וכ"כ גם כן הרא"ש דאפשר דהרכנה עדיפא משום דנראה בגופו וכו' עוד הרא"ש א"כ כשתתק דא"ת בע"פ אקילו ביה משום תקנת עגונות עכ"ל ולפי תירוץ זה מתנ' דבכתב ידו

מכשרי

ד"מ

(ד) וכתו' הר"ף כהן סי' ג' נתיב ו' דאף הרא"ש והר"ן לא קאמרי דכשר לא לכתחלה אבל לא לעשות תעמ' ומ"ש שמאריך בזה:

(ה) והר"ן סוף התקבל כתב דגדולי הרמב"ם נסתפק דהיינו שומע' ואינו מדבר או מדבר ואינו שומע בבדיקה שדעתו מיושבת הני אבל לענין דינא יש להחמיר ולפסול אפי' כתב ידו:

(ו) וכ' הר"ל כהן נתיבות' סי' כ"ב דנתקבים שינון יש לסמך וכ"ש גם: כתב המרדכי סוף התקבל ע"ש וכפי זה אין אדם יכול בגלות כתב ידו לא"ד לתקו' פלוני שיגרשו אשתו וכתבו כתוב' דאפ' יכול לעשות שנית במקום אחר ע"ש בסימנים והתימה עדיי' אע"ג דאין הפליה שותפ קולם עכ"ל ועיין בזה לקמן סימן ק"ס וקמ"א:

מכשרי בנסתתק וכעין מה שכתבתי בשם רבינו ירוחם דהא לתירוץ זה לא עדיפא הרכבת דלא מכתי' ידו וא"כ כי היכי דלקילו בהרכב' הרא' בנסתתק ה"ה נמי דלקילו לכתוב ע"י כתב ידו ואע"ג דבגמ' קאי' הרי הגט בטל עד שישמעו קולו ומקולו דייקינן לאפוקי מדרב כהנא וכיון דקתני הגט בטל ודאי מדאורייתא הוא דנפקי' ומ"מ כתב הרא"ש דבנסתתק אקילו משום דבתוס' דממעט כתב ידו לא קתני בטל אלא פסול דמשמע מדרבנן ולפי זה כי אמרינן לאפוקי מדר' כהנ' היינו ממאי דאכש' בחרש גמור דאלו מספקא לא מספקא האי ברייתא' ומאי דלא אייתי תלמוד' הא תוספת' דקתני פסול דמספקא מספקא נמי משום דעדיף ליה לאפוקי לדרב כהנא אפי' מדאורייתא ולומר שהוא בטל לגמרי כך"ל ליישב דברי הרא"ש בתירוץ זה ומ"מ תמה רבי' תירך לאשון עיקר אי מפו' דאתמר בירו' ועוד דבירו' מייתי ברייתא כלשון התוספתא ומסיים בה אינו גט וא"כ משמע דפסול דקתני בתוספ' לאו מדרבנן בלמוד הוא אלא בטל נמי הוי ואי משום דלאתי כדע' הרש"ב ואלו הפוסקי' שהזכרתי ומיהו לשון רבי' אינו מדוקדק שכת' ואף אם הוא חרש וכו' דמשמע ואצ"ל פקח והדר כתב או אפי' פקח וכ"ל דמשו' תקנ' עגונו' הוה ליה לאכשורי טפי בחרש מבפקח ומ"ה פייך למימר ואף בחרש ולגבי דיכא פייך טפי לאכשורי בפקח מבחרש ומ"ה פייך למימר אפילו פקח:

וכתב בקונדריס' והרי"ף כתב אבל כותב בכתב ידו ונתנו לעדים ויכתוב בו כתבו וחתמו גט לאשתי ואם אלא נהם בכתבו ע"י אחרים הרי זו ספק מגורש' עכ"ל וכ"ל שהרי"ף סובר כהרמב"ם דע"פ כתב ידו כותבין וקובר נ"כ כהרמב"ם באומר אמרו שהוא קרוב להיות הגט בטל דהיינו כמו ספק מגורש' ולפי' הכשיר בכותב לעדי' ופסל באומ' להם בכתבו ע"י אחרים כלומר שכותב לאותם אחרים אמרו לסופר ויכתבו' ולעדי' ויחתמו וכ"ל דה"ל כמי דאמר סופר ועד כשר ולפי' הכשיר בכותב לעדים כתבו וחתמו דאל"כ ה"לל ויכתוב בו לסופ' כתוב ולעדי' חתומו ואיפש' דלאו דוק' נקט כתבו וחתמו דהשתא לא נחית לפלו' בהכי: **ה"נ** אמר לעשר' כתבו גט לאשתי אח' כותב ע"י כול' כולכם כתובו א' כותב במעמד כול' והוא בריית' בס"פ התקבל (דסו) ופרש"י ע"י כולם בשביל כולם: **ומ"ש** אמר לעשר' כתבו וחתמו ותנו גט לאשתי א' כותב ושנים חותמי' ואחד נותן משנה בסוף פרק התקבל (דסו) אמר לעשרה כתבו גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמים וקאי' בברייתא (דף סז) אמר לעשר' הוליכו גט לאשתי אחד מוליך על ידי כולם ופרש"י בשביל כול' ומ"ש הרמב"ם אפי' היה שכותב א' מפני העדי' שחותמים בו הוא בפ"ט ומ"ם רבינו ולקמן בע"ן לברורי שהוא פסול בסימן ק"ל: **ומ"ש** כולכם חתמו וכו' משנה שהזכרת כולכם כתובו אחד כותב וכולם חותמין לפיכך אם מת אחד מהם הרי הגט בטל ומדברי רבינו נרא' דלא שני בפי' אמר כתבו לבד דכתבו לא משמע אלא אכתיבת הגט אלא לריך שיאמ' נ"כ חתמו ולפי' כתב בריתא א"ל כתבו וחתמו ותנו גט ובשיפא כתב אמר כולכ' חתמו כלומר כשאמ' להם כתבו אמר כולכ' חתמו ולפי זה מתניתין דקתני כתבו ליכא קטיעא עוד יש דיוק דהייכי לדיוק הללו וכתבם רבינו בסימן קנ"א: **ושנים** שחותמין בו תחלה הרי הם משום עדים וכו' בפרק ב' דגיטין עלה י"ח איתמר אמר לעשרה כתבו גט לאשתי א"ר יוחנן שנים משום עדים וכולם משום תנאי ור"ל אמר כולם משום עדים ואוקימנא דבדאמר להו כולכם כתובו פליגי דאי לאו הכי הא תנן א' כותב ושני' חותמין ואמרי' מאי בינייהו איכא בינייהו דחתי' בי תרי מינייהו ביומיה ואידך מכאן ועד עשרה ימים מ"ד משו' תנאי כשר ומ"ד משום עדים פסול א"נ כגון שנמצא אחד מהם קרוב או פסול למ"ד משום תנאי כשר למאן דאמר משום עדים פסול ואמרינן בגמרא דרי"בל סבר כר"ל והרי"ף פסק כר"י וכתב הרא"ש דטעמא משום דסתמא דתלמודא משמע דס"ל כוותיה וכן פסק הרמב"ם והרשב"א כתב דלכאורה נראה דהלכה כרבי יוחנן אבל בה"ג פסק כר"ל ורבינו ירוחם כתב שהתוספות נ"כ פסקו כה"ג והגהות נ"כ בפ"ט כתבו דכר"ל משתבר יש דרי"בל קאי כוותיה והלכה כרי"בל לגבי ר' יוחנן (ז) וכתבו התוס' ואידך מכאן עד עשר' ימי' ובמעמד כולן כדאמרי' בפ"ק דעידי הגט אין חותמין זה בלא זה וכן כרא' מדברי הרא"ש בסוף פרק התקבל שכת' וה"ר משלם נתן טעם לדבריו דהא דאמרי' דעידי הגט אי' חותמי' אלא זה בפני זה בזיר' מפו' כולכם היינו דוקא בשנים דלא סגי בלא איכהו ודמי לכולכ' דלא סגי עד דחתימי כולהו והרשב"א בפ"ק עלה י' כתב שבריה זו וכת' שראה משמו של הרא"בד שכו' הול' בזה ומפר' דתרי מינייהו חתמי ביומיהו ובמעמד כולם ואידך כולהו מכאן ועד עשרה ימים ולפי' זה אלא בפני זה וכולהו משום תנאי כינהו ומקיים תנאים ואזיל ולהא אינו ואיסי יהושע לעולם כשאמר כל החותמים ומינקע כאן בזמיר משום כולכם הוו עדים דקן ודאי בעו למחתם ביומיה וזה בפני זה עכ"ל והר"ן בפ"ק דגיטין מייתי דברי רש"י כדעת התוס' וכתב שהרמב"ן חולק וסובר כמו שכתבתי בשם הרא"ש בדנידים מבו' כולכם עדים אבל כולכם חתמו אין צריכים לחתום זה בפני זה אלא שהכל כשרים שהם מבו' עדים וממה שכתב הר"ן בפ"ק התקבל מתני' דכולכם כתובו אחד כותב וכולן חותמין כו' בהדיא שסובר כדעת התוס' דכולן אין חותמין אלא זה בפני זה ורבינו ירוחם כתב בח"ב שכדברי הרמב"ן נ"ל עיקר ולא ידעתי איך לא שת לבו למה שכתבתי לעיל שנראה מדברי הרא"ש פ"ס התקבל וגם לא הזכיר דעת הרמב"ם כדעת התוספות דנזיר משום אומר כולכ' חתמו ולא משום אי כולכם עדים כדעת הרמב"ן שכת' בפ"ט ולמה אמרו אין עידי הגט חותמין אלא זה בפני זה לרבי' כולכם חתמו אם אמר חותמין זה שלא בפני זה שמא יעידו שנים ותכול הגט בידם ותאמר שכבר שעידו בו ועדיין לא נתקיים התנאי עכ"ל: וכ' הר"ן בפ"ק

ד"מ (ז) ונ"ל להעתיק דהא יש פוסלין בבספסול והקרוב למטה כמו שיתבאר וכאן יש להעתיק אבל עונן:

דגיטין גבי הא דאין עידי הגט חותמין אלא זה בפני זה דכיון דאיכא משו' תנאי אפי' חתמו אחר שהגט נתקיי' התנאי וכשר והיינו בדיעב' אבל לכתחל' כל שלא חתמו כולן פסול: **כתב** אחד מהם וכו' במשנה סוף פרק התקבל (דסו) היה אחד מהם הראשוני' פסול וכו' פ"ב דגיטין עלה י"ח גבי פלוגתא דר' יוחנן ור"ל באומר לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי אי חתי' בתחלה קרוב או פסול אמרי לה כשר ואמרי לה פסול אמרי לה כשר תנאי הוא ואמרי לה פסול דילמא אתי לאיחלופי בשטרו' דעלמ' ופרש"י אמרי לה כשר למ"ד משום תנאי ומשמע ודאי דאמרי לה פסול היינו למ"ד

שהוא פסול אמר כולכם חתמו כולם חותמים בו ושני' שחותמין בו תחלה הרי הם משום עדים והאחרי' משום תנאי לפיכך אם היו השאר פסולים או שחתמי זה היו' וזה מחר אפי' ב' ימים כשר

מת

משום תנאי דאילו למ"ד משום עדים מאי איריא משום דאתי לאיחלופי תיפו' ליה דפסו' משום דכולם משום עדים ופסק הרמב"ם בפ"ט כלישנא בתרא וכ"כ רבינו ירוחם וכן דעת הפוסקים וכן בדין דהא עידי דרבנן הוא וכדרבנן פסקי' כלישנא בתרא ואמאי דאמרי' דילמא אתי לאיחלופי בשטרות דעלמא ט' הקשו המפרשים הא בשטרות דעלמ' נמי כל כה"ג כשר דאמרי' בגט פשוט אם הרחיקו העדי' שני שיטין מן השטר ומילא אותם בקרובים כשר ותירץ רבינו תם דבתחלה דהכ' היינו שחתמו הפסולי' קודם ואח"כ חתמו הכשרים דהרואה שחתמו קודם סובר שהם עיק' העדו' והסיל דגט פשוט הכשרים חתמו תחלה והניחו מקום חלק ואח"כ חתמו הפסולים או הקרובים דכיון דקרובים חתמו אחר שחתמו הכשרים לא אתו הרואים למימר שהקרובים הם עיקר העדו' אלא שחתמו למלוי ולפי' כשר וא"ת לפי זה דין הגט הזה בשטרו' נמי וא"כ מאי קאמר דילמא אתי לאיחלופי בשאר שטרות כ"ל דהכי קאמר כיון דבגט קי"ל דבעל כיון לומר לשנים משום עדים ולאיך משום תנאי ועדים אדעתא דבעל חתמי מן הדין ה"ל לאכשורי אפילו חתמו פסולים קודם הכשרים אלא דחיישי' דאי מכשרת בגט אתו לאכשורי נמי בשטרות אפי' כשחתמו הפסולי' קודם הכשרים ובשאר שטרות סתמא דעלמא כל שחותמים לשם עדים חותמי' וע"כ אתי לאיחלופי בשטרות דעלמא שיבואו להכשי' קרוב או פסול בשאר עדיות וכן פי' רש"י אתי לאחלופי בשטרו' דעלמ' וכו' ויכשירו קרוב בכל השטרות וגם הרשב"א כתב אתי לאיחלופי בשאר שטרות כלומר שיבואו להכשיר קרוב או פסול בשאר עדיות דעלמא וכתב עוד ר"ת דאפילו מאן דמכשי' הכא לא מכשי' אלא בתחלה אבל באמצע או בסוף פסול דכ"ע בין בגט בין בשאר שטרות כדמשמע פרק גט פשוט ולפי זה כי אמרינן אי חתים בתחלה קרוב או פסול משום מאן דאמר כשר נקט לה: **נמצא** דבכל מקום שחתם קרוב או פסול בגט או בשטר פסול לכ"ע זולתי כשנתכוונו מי תנאים האחד שחתמו הכשרים קודם השני שחתם הקרוב או הפסול למעלה בתחלה דכל דאיכ' הכי פכי תנאי' בשטרות כשר לכולי עלמא ובגיטין אמרי לה כשר ואמרי לה פסול וזו היא שטת הר"ן שפיר' דבריו בהדיא וכתב שאם חתם קרוב או פסול באמצע או בסוף אפי' בשאר שטרות פסול דלא מכשרינן ליה אלא כשהוא חתום תחלה דוקא וזו היא שטת הרא"ש אלא שנראה מדבריו בפרק גט פשוט שמוסיף להכשי' בחת' קרו' או פסול באמצע כיון דאיכא כשרי' מתחת' למטה עמהן וגם חתמו הכשירי' קוד' דבתחלה דאמרי' הכא היינו שיהיו כשרי' חתומי' למט' ממנו דבכל אינו חתו' למט' מכולם תחלה קרי ליה ודעת הרשב"א והמרדכי והגהות כר' שהיא כדעת הר"ן: **אבל** לפי מה שכתבו התוספ' בשם ר"ת משמע דכשהפסולים חתומי' בתחלה אם חתמו הכשרים קודם בשאר שטרות כשר אבל בגט פסול וטעמא משום דעידי הגט אין חותמין אלא זה בפני זה וכשאלא גט זה לפני בני אדם ויראה שקרוב או פסול חתום תחלה יאמרו שהוא חתם קודם דמסתמא כסדר שהם חתומים חתמו ויאמרו ודאי כשר להעיד הוא שא"לכ היה לכשרים לחתום תחלה כיון שהיו שם ואם היה רוצה הבעל שיחתום משום תנאי ה"ל לחתום אחר כך אלא ודאי לשם עדות חתם ויבואו להכשירו אבל בשאר שטרות אע"פ שירמו שהוא חתום תחלה יאמרו משום תנאי או כבוד החתימוהו ולפי שמלאוהו תחלה החתימוהו תחלה ואחר כך כשמלאו הכשרים שחתומים לשם עדות: **נמצא** דבגט דבכל מקום שיהיה חתום פסול או קרוב הוא פסול דאם הוא חתום באמצע או בסוף אפילו בשאר שטרות פסול ואם הוא חתום בתחלה פסול משום דאתו למימר אי לאו דכשר לעדות לא הוו מחתמי ליה קודם הכשרים כיון שהיו נמצאים שם הכשרים וכן כתב רבינו ירוחם בשם נמוקי מקום למדנו מדבריהם דכשחתום הפסול באמצע כחתום בסוף דיינינן ליה ולא כחתום בתחלה אלא כדברי הרא"ש: **ועל** מ"ש רבינו תם דאפילו מאן דמכשר הכא לא מכשר אלא בתחלה אבל באמצע ובסוף פסול לכ"ע אפילו בשאר שטרות איכא למידק דהא אמרינן בסמוך דאיכא בין רבי יוחנן לר"ל כגון שנמצא אחד מהם קרוב או פסול ולרבי יוחנן דאמר שני משום עדים ואידך משום תנאי כשר וכבר כתבתי דהא דאמרינן אי חתים בתחלה קרוב או פסול אמרי לה כשר ואמרי לה פסול על כרחך לא ליתמר אלא לגיבה דמאן דאמר משום תנאי ואתאר דאוקימנא דמאן דאמר איכא משום תנאי כשר בנמצא אחד מהם קרוב או פסול אם כן לגיבה דפסל בחתם תחלה קרוב או פסול על כרחך כי בכשרים בנמצא אחד מהם פסול בחתום באמצע או בסוף הוא וכשר בגט והוא הדין בשטר עדות ויש לומר דכי אמרינן דנמצא אחד מהם קרוב או פסול לרבי יוחנן דאמר איכא משום תנאי כשר היינו בחתום תחלה בשטר אבל קודם חתמי הכשרים והניחו מקום חלק ותחתם זה קרוב או פסול ובי אמרינן אי חתים תחלה תחלה הוא וכו' היינו שחתמים תחלה וגם חתם קודם הכשרים: אבל לשטת התוספ' אבל שחתומים הפסולים תחלה אפילו חתמו כשרים קודם דגט פסול לריך לומר בל ליגשא דפסל בחתים פסול ליכא ביניינו הא דנמצא אחד מהם קרוב או פסול ולימינ' איתא דלכולי עלמא נמי איכא בינייהו הא דנמצא אחד מהם קרוב או פסול מיכן מאן דעבש' ליה ללו בחת' בגט הוא דעבר אלא סיבא שמ' הבעג וקולשו מכלל בעבדים

דנמאן

מת א' קודם שחתם ה"ז פסול היה א' מהשנים הראשונים פסול ה"ז פסול ודוק' שחתם קוד' שחתמו האחרים אבל חתמו האחרי' למט' תחלה ואח"כ חתם פסול למעל' כשר בהחתוני' הכשרי' (ח) והרמ"ה כ' לכתחל' אין לקרוב או פסול לחתום עמהם אפי' חותם בסוף אפי' חתמו שנים הראשוני' ביומו והקרוב או פסול אח"כ ואי חתום בדיעבד בתר דחתימי תרי כשרים כשר והוא דחתומי הנך תרי ביומיה ואי אמר כולכם משו' עדים לא מתכש' עד דהוו כולם כשרי' וחתימי ביומי' מנאו' שאמ' אב"גד יחתמו גט לאשתי ולא אמר כולכם (ט) יחתמו בחשבון בין אם היה שם יותר מחשבון שמנה בין לא היו שם יותר מחשבון שמנה והאידנ' תקינו חכמי' בגט דכולכ' כתובו כל חד מנכון פירש רש"י תיקון חכמים בגט שאדם מצוה לכתו' במעמד רבים שיכתבו בפירו' שכך אמ' כתבו כל אח' מכם שלא יטעו לומ' שצוה לכול' וטשמ' מדבריו שיפרשו

שכן אמר

דלמאן דאמר כולם משום עדים צריך לבטל עדות כולם ולמסור עדות לכשרי' לבד ולמאן דאמר איך משום תנאי כיון שבטל את הפסול כשר ואינו צריך לחזור ולמסור עדות ככ"ל: **ומשמע** לי דמאן דפסל בחתם תחלה קרוב או פסול היינו דוקא באומ' כולכם דהא אפלוגתא דר' יוחנן ור"ל באומ' כולכ' איתמר דין חתם בתחל' קרוב או פסול אבל כי לא אמ' כולכם אפי' חתם תחל' כשר לכולי עלמ' וטעמא משום דכיון דלא אמר כולכם הכל יודעים דלשני' לבד הוא אומר וכדתנן א' כותב ושנים חותמים וכשרים שחותמין ג' או ד' אומרים משום דאותו קרוב או פסול לא מהני לעדות לפיכך אותן שנים כשרים לשם עדות ובלבד שיהא חתום תחלה אבל לא בסוף להרא"ש ולהר"ן והיינו שלא יהא חתום גם באמצע דכל פרושים שחותמי' במקו' זה מוכחא מילת' דלאו עדות חתמו וכמו שכתבו המפרשים בפ' גט פשוט ובפ"ב דגטין ודברי הרמב"ם בפ"ט מהל' קרוב או פסול תחלה בלא' כולכם הם אמורי' מיהו לגט' שהו' כיון דמפרשי דטעמא דפסלי בגט הוא מפני כשיב' הגט לפני בני אדם יאמרו שהפסול חתם לשם עדות מי יגיד להם אם אמר כולכם או לא אמר ולפיכך צריך לומר לדעתם דאי חתם בתחל' קרוב אי פסול וכו' מילתא באפי נפשה היא ובין בגט' כולכם בין בלא אמר מיתוקמא ולא קאי אפלוגתא דר' יוחנן ור"ל: **ולהרמב"ן** בפרק ג"פ דעת אחרת והיא שכל שאות' קהל' אמרי' שחתום לשם עדות אבל בסוף ליכא למיחש למידי והיינו דאיפליגנו בפ' ב' דגיטין בחתם תחלה קרוב או פסול ואיכ' מאן דפסול משו' דאיכ' למיחש שהרוא' אותו חותם בתחלה במקום שאמר כולכם אומר משום עד הוא חות' ואתי לאכשורי בשאר השטרו' בגטי חוב ובגיטי נשי' שלא אמר כולכ' ולהתחיל מנו' עדים אבל אילו חתם הקרוב או הפסול בסוף לכ"ע כשר דליכא למיחש ביה למידי דכיון שרואין אותו חותם בסוף לא אמרי' דלשם עדות חתם ורבי' ירוחם בח"ב כתב הלק מדברי הרמב"ן ועיקר דעתו חסר מן הספר וכת' הרמב"ן שכן דעת רבי' האיי דבי מכשרינן מילתא בקרובים בשנים הראשונים היא וכ"ש בסוף שכשרי' דליכא למימר בהד דקתני כשרים אהו פסולי' והתני' אבל מצינו לו בקשו' שאם היו מסורגי' כגון כשר או פסול וכשר שהפסול חייפי דילמא הסדא בתרא רווחא שביק למאן דקפיס מיניה ואתא פסול וחתם ודילמא כיון דמעיקרא חתם חד כשר וא"ל אלא לעד א' למה הניח זה השני הללך נסתמא בחתימו לזה הפסול לפניו ולאסהודי אתא ואין זה מחוור אבל מי יחלוק על הגאון עכ"ל וגם רפ"י כתב' דסבור כן דכל שחתום תחלה מוכח דלעדות חתם טפי מכשחתום בסוף שפיר אתי לאחלופי בשטרות דעלמ' דכיון דחתם בריש' אתו למימ' זה ודאי לשם עדות חתם: **ודעת** הרמב"ם בפ"ט מה' עדות כך היא ג"כ דקרובים חתימי' למילוי או לכבוד אפילו בתחלה כשר וכ"ש חתומי' בסוף ולפי זה בפרק ב' דגיטין לא איפלגינו אלא בחת' תחלה קרוב או פסול ומשו' דאתי לאיחלופי בשאר שטרות אבל בחתם בסוף כיון דליכא למיחש למידי כשר לכ"ע ואתי שפיר הא דאמר' אחד קרוב או פסול כשר למאן דאמר איך משום תנאי דהיינו כשחתם בסוף אבל אי חתום בתחלה אמרי' לה כשר ואמרי' לה פסול וז"ל בפ"ט מה' גירושין אמר לשם כולכם חתמו כולם חותמין ואם עגלם וכו' ושנים שחתומי' בו הם משום עדים והשאר משום תנאי לפיכך אם היו השאר פסולים וכו' היה א' מעבי' הראשונים פסול ה"ז גט פסול שמא יאמרו עד פסול כשר בשאר שטרות בעת שיהיו העדים רבים ולא הכשירוהו בגט שעדיו רבים אלא מפני שעידי המסיר' הן העיקר וכתב הר"אבד ואולי יאמר דשאר שטרות אם יאמר לעדים רבים כולכ' חתומו אפילו אחד מהם פסול הכל בטל שאין אומרים בשאר עדות שבשאר מנו' תנאי שאין זה דומה למגלה בקרובים הואיל וזימן כולם לעדו' וכתב ה"ה שגודלי' זאת היא' כוונת הרע"ב ולפי זה לא הכשירוהו בגט וכו' ה"ק לא הכשירוהו בגט כשאינו חתם בתחלה כי אם באמצ' או בסוף אלא מפני שעידי המסירה הן העיק' והיה נראה לפרש דברי הרמ"בם דמשום דלמאי דאמר ה"ז גט פסול שמא יאמרו וכו' איכא לאקשויי דמאי אריא משום שמא יאמרו תיפוק ליה משום דכיון שהחתומים תחלה הם משום עדים איפסיל ליה גיטא לכך כתב ולא הכשירוהו בגט וכו' כלו' לא היינו מכשירים בגט אי לאו משום דאתי לאיחלופי אלא מפני שעידי המסירה הם העיקר אבל מאחר דאיכ' למיחש דאתי לאיחלופי בשא' שטרו' הוי גט פסול אלא דליכא דולא הכשירוהו אינו מדוקדק לפי זה והכן רואה בעיניך דלהרמ"בם אתי שפיר מה שאמרו דילמא אתי לאיחלופי בשאר שטרות דעלמא דכל כה"ג בשטרו' פסול ובגטי כשר ולשאר מפרשי' צריכים לידחק דה"ק דילמא יבואו להכשירו לעדו' וכמו שפרש"י והרשב"א ואין זה משמעות לאיחלופי דא"כ ה"ל למימר דילמא אתי לאכשורי לעדות: **ואיכא** למידק היכי יהיב טעמא להכשיר עד פסול בגט מפני שעידי מסירה הן העיקר הא טעמא לאו הוי לפי מה שפי' הרא"בד אלא משום דאיכא משום תנאי וכראסכי דה"ק נמי טעם תליא בגט דאיכא משום תנאי ובשאר שטרות אמרינן לכולם משום עדי' מפני שעידי המסירה הן עיקר הילכך תליא דאיכא משום תנאי: **ומשמע** לי דלדעת הרמב"ם אפילו היו כולם חתומים בשטה אחת אם שני הראשוני' כשרי' הגט כשר דהו לא אתי לאיחלופי דשפיר מיקרי תחלה אע"פ שכולם בשטה אחת וכ' בעל כ"י בפרק גט פשוט ולענין גט שכיח' לרבו' בעדים ואפי' בשנים שהאחרונים כשר דקלי' לן דלתנאי התמו דלי לא מידק הוו דייקי משום חומרא דעריות וכן נר' בירושל' ועכ"ז ראוי לחוש ולהחמיר הרי"טבא ז"ל עכ"ל ומפשט דבריו משמע דמפלח בשטת רבי' תם ושיטתו דעדי' אחרוני' הוו עיקר קיו' השטר ולפיכך אם חתם קרו' או פסול בסוף פסול לכולי עלמא וכרא' שהוא פוסק כליישנא דאמ' לה כשר ומאי דנקט אם חתום בתחלה קרוב או פסול היינו לאשמועינן דאע"פ שחתום בתחלה פסול לליישנא דפסל אבל לליש' דמכשיר אפילו חתם באמצע' כשר ככ"ל לייש' דבריו: **ורבינו** כתב שהרי' שלא כתב אלא כשהפסול חתו' בתחלה ולא פירש אם חתם הפסול באמצע או בסוף מה משפטו (ט) וכדמוכח כתב חתם אחד אחר שחתמו שנים כשי' ולריך לפר' דה"ינו שחת' באמצע וכמו שכתב הרא"ש בפ' גט פשוט דאו חתם בסוף הא כהדיא כ' שם דפסול בין בגט בין בשטרות ומ"מ נמצא שכת' כאן אבל חתמו האחרים למטה וכולי כשר בהחתוני' הכשרי' נראה דנקט' ר"ת שהם דבריו דקיום השטר בחתומים הוא ומ"מ אין בדבריו גילוי היכ' שחת' הפסול באמצ' אי מכשרי' ליה וגם בח"מ סימן מ"ה נגבי שאר שטרו' הת' דבריו ולא כת' כשהפסולי' חתומי' באמצ' מה דינו: **והר"מה** כתב לכתחלה אין לקרוב או לפסול לחתום וכו' הרי"ף גור' התומו לכתחלה קרו' או פסול אמרי' לה כשר ואמרי' לה פסול וכתב הר"ן שאיפשר הגירסא זו גם היא מתפרש כמו שנתפרשה גרש"י שהוא אי חתי' בתחלה קרוב או פסול והר"מה נראה לו שגורס כגרי"ף ולא מפרש לה כמו שמתפרש' גרש"י אלא ה"פ אם אחד מהעדים קרוב או פסול אי שבקית ליה לכתחלה למחת' אי אי לא שבקי' בהא פליגי ליפני אמרי' לה כשר ושבקי' ואמרי' לה פסול ולא שבקי' והלכ' כליפנא בתרא ולא שבקי' וכיון דלא אפליגו אלא לענין מחת' לכתחלה מכלל' משמע דבדיעבד כשר והוא שחתמו שני עדים כשרים ביומיה דאי לאו הכי פסול משום מוקדם ואע"פ שלשון כשר ופסול דיעבד כמי משמע איני רואה דרך לפרש דברי הגמרא בענין אחר ליישב דברי הרמ"ה ע"כ ואת"ל הא כיון דאיכא משום תנאי אי לא התמי הכך קרוב או פסול הגט בטל שהרי לא נתקיי' התנאי וכ"ל דעמי דאמ' הרמ"ה אין לקרוב או פסול לחתום עמהם היינו שלא יחתמו קודם נתינת הגט אבל אחר נתינת הגט חותמים ומתקיים התנאי והוי ג"ט למפרע משעת נתינה והכי אתי שפיר ליישנא דאמרי' לה פסול כיון דלכתחלה אינו חותם וגם לא יחתמו על הגט שיחתום הפסול אח"כ דאע"ג דכיון שאינו חותם עד אחר נתינ' מיהכל שפיר דאיכן חותם אלא משום תנאי וליכא למיחש דאתי לאיחלופי אפ"ה איכא למיחש דילמא משתלי ולא חתים ונמצ' הגט בטל מיהו אם עבר וחתם בין קוד' נתינה בין אחר נתינה כשר: **ועוד** י"ל דה"ק לכתחלה אין לקרוב או פסול לחתום עמהם כלו' וכיון שכן אין כותבין הגט דכיון שאין קרוב או פסול חותמין אין התנאי מתקיים מיהו אם עבר וכתבו וחת' בו גם הפסול כשר הוא ככ"ל: ואי אמר כולכ' משו' עדים וכו' זה מתבאר מתוך דברי הגמ' בפלוגתא דר' יוחנן ור"ל באומר לי' כתבו גט לאשתי דר' יוחנן אמר הכל משום עדים וכולם משום תנאי ור"ל אמר כולם משום עדים ואמרינן דאיכא ביניייהו כגון דמתים בי תרי מיניייהו ביומיה ואיכא מכאן ועד עשר' יומי' למ"ד משום תנאי כשר למ"ד משום עדים פסול א"נ כגון שנמצא אחד מהם קרוב או פסול למ"ד משו' תנאי כשר למ"ד משום עדים פסול וע"כ לא פליג ר' יוחנן אר"ל אלא משו' דס"ל דאיכא משו' תנאי הא היכא דפרשינהו עדי' בהא מוד' ר' יוחנן דלרי' כולהו לעדות ביומיה וכן אם נמצא אחד מהם קרו' או פסול מודה דעדו' כולם בטילה כדתנן בפ"ק דמכות ואם חתם הפסול וכתבו לה בעידי מסירה כת' הרמב"ם בפ"ב ה"ט דהוי גט בטל והוא ז"ל חול' ולומ' דלא הוי אלא פסול מדבריהם: **כגאב** שם לבג"ד יחתמו גם לאסהי בס"ם שמקבל (דש) איבעי' להו מהו להוה מהו רב הונא אמר אינו ככולכם ר' יוחנן אמר הרי הוא ככולכם א"ר פפא ולא פליגי הא דמנה כולם והא דמנה מקצתייהו אמרי לה לאפי גיסא ואמרי לה לאפי גיסא ופרש"י מנה מה ואם לא אמ' כולכ' אלא מנאם אב"גד ואמר כתבו גט לאשתי מהו מדמנינהו לכל המנויין איכוין או דילמ' כיון דלא אמר כל המנויין כתבו לא בעינן שיחתמו בו כל המנויין אמרי לה לאפי גיסא מנה לכולהו אכולהו קפיד מנה מקצתייהו לא קפיד אלא אמנויין ואמרי לה לאפי גיסא מנה מקצתן גלי דעתיה דאהכי קפיד ולריכי' כל המנויין לחתו' מנה כולם כיון דלא אמר כולכם לא הקפיד אלא לומר לותם בפני מנין זה ולא שיחתמו כולם עכ"ל וכ' הר"אש דכיון דאיכא תרי ליפני הוי מנה ככולכם וכן דעת העיטור וכ"כ רבי' ירוחם וכך הם דברי רבינו וגם הרמב"ם בפ"ט כליפני' דמחמיר פסק שכתב אמר לשם כולכם חתמו כולם חותמים ואם מנאם בין שמנ' כולם בין שמנה מקצתם ואמר לשם חתמו הרי זה כאומר לשם כולכם חתמו' עכ"ל ובאמת שדבריו מסופקי' אלי שהשם לשון הגמ' ולא פירש ואיפשר לפרש דבריו דה"ק ה"ז כאומר כולכם שמנוים חתומו וכמו שפרש"י ויותר נראה לפרש דס"ל דכיון דבגמ' אמרינן שהם כאומר כולכ' משמע דכל המנויי' הם קאי ואמרי לה לאפי גיסא ה"פ דכי מנה מקצתם ה"ל כאומ' וכולי כלומר פרלוגו שכולם יחתמו אלא דלא בעי למימני כולהו דלאו כרוכלא ליזיל ולימני וה"ל כאו' כל המנויין כאן חתמו אבל כשמנה כולם לא קפיד אלא לומר דבריו בפני אותו מנין ולא שיחתמו כולם דאם איתא דקפיד אחתימת כולם למה ליה למימניינהו לכולהו לימא להו כולכם חתומו ואמרי לה לאפי גיסא דכי מנה כולם קפיד אחתימת כולם כיון דמנה כולם וכי מנה מקצתם לא קפיד אלא אמנויי' לבד ולפי זה גם פירש הבעיא משונה מפרש"י דלרש"י לא בעי אלא אי אמרינן דלכל המנויי' נתכוין אם מנה כולם אכולהו ואם מנה מקצת' אהנהו דמני קפיד או אי לא קפיד אמנין כלל לענין חתימ' ולדברי הרמב"ם בכלל הבעיא נמי היכ' דמנ' מקצתן אי הוי כאו' כולכ' או לא כנ"ל והר"ן בסוף פ' המקבל תמה על הרמב"ם שכ' בפ"ט ואם מנא' בין שמנא' כולם בין שמנא' מקצת' וא"ל התומו ה"ז כאומר כולכ' התומו ואח"כ כ' מת

(ח) נראה מדברי רבינו [illegible]

(י) מיהו לב״ש אם אמר כולכם אפי׳ אחר תקנה׳ הגט פסול אסנת שכתבו כולם ודלא כהעיר ירוח׳ בכי נתיב כח׳ ח״ב ואשיל נראה כולכ׳ יש לפסול אחר תקנה:
קכא (א) ונסתפ׳ הגט שנתל׳ פירינו כ׳ חנו נוסחין אחריו ג׳ פעם [illegible] פסול שתחילת הכתיבה עד אחר הנתינה [illegible] סדר הגט של הרא״ש וסוף לגרסי׳: (ב) ובגליון נ״ש בספרי נספרים אבל הר״ן והמרדכי כתבו בשם ר״י שצריך לשום לאשתו:

אמר אפי׳ אמר סתם ושאר מפרשים פירשו שתקנו שיפר׳ דבריו ומיהו כתב גאון דאפי׳ בתר תקנה אי אמר סתם ולא אמ׳ כולכם כשר (י) אע״פ שאמר במעמד כולם:

קכא צריך שיהיה בדעתו בשעה שמצו׳ לכתוב הגט לפיכך אחזו רוח רעה בשע׳ שמצו׳ לכתוב אין כותבין אותו אפי׳ לכשיבריא וכ׳ הרמב״ם וכן השכור שהגיע לשכרותו של לוט ואמ׳ כתבו אין כותבין היה הרב׳ ספק אם הגיע לשכרותו של לוט הרי זה ספק היה בריא בשעה שצוה לכותבו ואח״כ אחזו החולי אין כותבין אותו בעודו בחליו ואם כתבו ונתנוהו בחוליו אינו כלום לא שנא כת מתוך החולי ל״ש נתרפ׳ אבל לכשיתרפ׳ כותבין אפי׳ אם בחליו מיה׳ מלכותבו אין באותו מיחוי כלום ונותנין אותו לכשיתרפ׳ וא״צ לימלך בו פעם שנית לפיכך שכיב מרע שמצוה לכתוב גט לאשתו צריך לדקדק בו שהיה שפוי בדעתו בשעת כתיבה ובעל

אחר שהם קודם שהתירו׳ הרי גט בטל ואמאי והא מהם ספיקא הוי ואין לדחות ולומ׳ דמת א׳ מהם לא קאי אלא לאומר כולכם בהדיא דליהוי דמתני׳ הוא ולא קאי אלא לאומר כולכם בהדיא דאין זה במשמע שכיון שכתב דמנה הוי כאומר כולכם כשכ׳ דמת א׳ מהם הגט בטל הא ודאי דהם למה קאי כיון דהוי כאומ׳ כולכם ואיפס׳ דטעמ׳ דהרמב״ם משום דבירו׳ אמרו המונה הרי הוא כאומ׳ כולכ׳ ולא חילקו בין מנה כולם למונה מקצתם ואע״פ דרב פפא מפליג ביניהו בני מערב הוו בקיאי בדברי רבי יוחנן טפי מרב פפא: **עוד** כתב הר״ן שלא ידע למה השמי׳ הרי״ף דין זה ואיפשר דהרי״ף מספק׳ בפר״ש ולא״כ היכא דמנה בין כולם בין מקצתם ספיקא הוי ולפי׳ לא כתבו דכשיסתפק לנו מספיקא לא סריכן ליה כל״ל לכתו׳ בדעת הרי״ף ואין זה כדאי: **והאידנא** תקינו חכמים בגט דכולכ׳ כתובו וכו׳ נ״י שם אתקין רב יהוד׳ בגיטא דכולכם כתובו או כולכון או כל חד וחד מנכון וכו׳ אמר רבא זמני דגאין לדיבורי׳ ואמר כולכון ולא אמר כל חד מינכון ואתי לאיפסולי אלא אמר רבא כתובו כל חד מינכון חתומו כל תרי מנכון אובילו כל חד מנכון וכו׳ הר״ן בגיטא דכולכם כלומר בגט שאדם אומר במעמ׳ רבים שלא יאמר כתבו או הוליכו בלבד שיש לחו׳ שמא יאמר כולכם ולא יחתמו כולם ונמצא גט בטל אלא כך יאמר כתבו כל חד מנכון וכן הם דברי הרמב״ם בפ״ט שהתקנה היתה שיפרש דבריו לומר כל חד מנכון כתובו וכו׳ ולפי פרש״י כ׳ אתקין רב יהודה בגט שאדם אומר במעמד רבים ויש לחוש שמא יאמר כלכם ולא יחתמו כולם ונמצא גט בטל שתקינו שיהא כותבין בו כך אמר לנו פלו׳ כתבו או כולכן וכו׳ ומפר׳ רבי׳ דבריו דה״ק דמשום דיש לחוש שאע״פ שיאמר כתבו גט לאשתי ולא יאמר כולכם יסברו העולם דאמר כולכם ואם מת א׳ מהם יבטלוהו שלא כדין לכן תקן רב יהוד׳ שאע״פ שיאמ׳ סתם כתבו גט יכתבו שאמר בפי׳ כתובו כל חד מנכון וכן בחתומו ואובילו ולפי דעתי לא נתכוון רש״י לכך שאם העדים יכתבו דברי הבעל ממש ליכא למיחש למידי דכיון דלא אמר כולכם בכל תרי מינייהו שיחתמו יכשירוהו דלב״ד טועי׳ לא חיישי׳ וכן לא הוה ליה לרב יהודה למיחש שמא העדים יוסיפו על דברי הבעל ויאמ׳ שאמר כולכם היכ׳ שלא אמרו אלא ודאי כוונת רש״י לפרש כדברי הר״ן והר״מ ומ״ש שתקין שיהו כותבין בו כך אמר לנו פלו׳ היינו לומר שיהא כותבין ע״פ מאמר הבעל כלו׳ שהבעל יאמר כתבו כל חד מנכון וכו׳ והם יכתבו דבריו ור״י בח״ב כתב והשתא תקינו רבנן בגיט׳ שאם אמר כולכם כתובו הר״ל שום א׳ מהם וכן אם אמר כולכם חתומו הר״ל כל שנים מהם וכן אם אמר כולכם הוליכו ר״ל כל אחד מהם עכ״ל וזה פי׳ שלא עלה על דעת שתקנו רבנן להכשיר גט שלא כתבוהו כמו שצוה הבעל שהוא בטל מן התורה ואיפשר דה״ק תקנו שלא יאמר כלכם כתובו והשתא כשיאמ׳ כלכ׳ לא חיישי׳ ליה לעובר על תקנת חכמים שתקינו שלא יאמר כלכם והוה ליה כאילו לא אמר כלכם ממש אלא נפרש שהוא כלכם ר״ל כל א׳ מכם כתקנת חכמים ולכך כותבין שפי׳ דבריו ואמר כל אחד מכם והלשון דחוק לפי׳ זה וגם בגמ׳ לא משמ׳ הכי: **והרא״ש** כת׳ והשתא תקון רבנן בגיט׳ דכולכם כתובו או כולכם או כל חד מינכון חתומו או כולכם או תרין מינכון ולא כתב מאי דאמר רבא זמנין דגאיז לדבוריה וכו׳ אלא מע׳ דהא כתובו וכל חד מנכון וכו׳ ולא ידעתי למה ואפשר שלא היה בנסח׳ שלו או שהוא טעות סופר בפסקי הרא״ש שבידינו שהרי״ף כתבה: **ומיהו** כתב גאון דאפי׳ בתר תקנה וכו׳ כך כתב העיטור במאמר שביעי וכ״ל דרבותא אשמעינן דלא תימא כיון שתקנו שיפרש דבריו כל שלא פירש אלא אמר סתם ה״ל כאומר כולכם קמ״ל: **כתב** הריב״ש בתשוב׳ סי׳ ש״ע מעיד אני על רבותי ה״ר פרץ הכהן והר״ן שמעולם לא הניחו שינתן גט זולתי לפניהם לפי שרוב מצויים אצל נתינת גיטים עמהין ולא בקיאים בדקדוקי הגט גם בזמן רז״ל היו ממנים אחד מהם על הגיטין כדאיתא בריש גטין אתא לקמיה ר׳ אחאי דהוה ממונה אגיטי׳ וז״ל הרא״ש בתשוב׳ כלל מ״ה סי׳ י״ג על הגט שניתן בפני עדים שאינם יודעים בטיב גיטין דע כי הדבר קשה עד מאוד כי מרבים ממזרים בישראל ואם באנו לפסול למפרע קשה הדבר מאד אבל מכאן ולהבא טוב לפרסם ולהכריז שלא יתעסק אדם בנתינתו אלא בבקיאים בהם: **קכא צריך** שיהיה בדעתו שמצוה לכתוב הגט וכו׳ בפרק מי שאחזו (דף סז) קורדייקוס שהוא רוח רעה ואמר כתבו גט לאשתי לא אמר כלום וכתב הרמב״ם בפי׳ המשנה שהוא חולי מתהוה מגילוי מדרי המוח ומתבלבל הדעת מפני כך שהוא מין ממיני חולי הנופל ודקדקתי לא אמר כלום משמע דאף לכשיבריא אין כותבין וכן משמע מדברי רבי יוחנן בגמרא: וכ״ל דאם כתבוהו ונתנוהו לא קיימינן ליה דהא לא אמר כלום קתני ורבינו ירוחם שכתב בה״י שהיא פסול לא דק בלישניה:

וכתב הרמב״ם וכן השכור וכו׳ דברי הרמב״ם הם בפרק ב׳ וגרסת ספרינו וכן השכור שהגיע לשכרותו של לוט ואמר כתבו אין כותבין ואם לא הגיע הרי זה ספק ולפי זה אם נשתכר הרבה אף על פי שבריא לנו שלא הגיע לשכרותו של לוט כלל הוי ספק ולפי גירסת רבינו דוקא כשנשתכר כ״כ עד שאנו מסופקים אם הגיע לשכרותו של לוט אז הוי ספק אבל אם בריא לנו שלא הגיע לשכרותו של לוט כלל אע״פ שנשתכר הרבה כותבין על פיו ואפשר דלגירסת רבי׳ כל שנשתכר הרבה מספקינן ליה באם הגיע לשכרותו של לוט: ודע דבפ״ד מהל׳ אישות כתב שכור שקדש קדושיו קדושין ואף על פי שנשתכר הרבה ואם הגיע לשכרותו של לוט אין קדושיו קדושין ומתייאבין בדבר זה עכ״ל: ולגירסת ספרינו דמשמע מינה שכל שנשתכר הרבה׳ אע״פ שברי׳ לנו שלא הגיע לשכרותו של לוט כלל הוי ספק קשה דגבי קדושין משמע דכל שלא הגיע לשכרותו של לוט לא מספקא ליה אלא קדושי ודאי הוו מדכתב סתם קדושין קדושין ואפשר שמה שכ׳ ומתייאבין בדב׳ זה קאי נמי אריש׳ דלישניה שכתב קדושין קדושין כלו׳ מתייאבין לרמו׳ ענין שכרותו אם ראוי לסמו׳ על קדושיו לגמרי אם אין ראוי לסמו׳ עליהן אלא דוקא להחמיר ולא להקל ועוד י״ל שמ״ש הרמב״ם בגטין ואם לא הגי׳ היינו שאין ברור לנו שהגיע׳ כלומ׳ דמספק׳ לן אם הגיע אם לא הגיע וזה עול׳ כגירסת רבינו: **היה** בריא בשעה שצוה לכתבו וכו׳ משנה בפר׳ מי שאחזו אם אמר כתבו גט לאשתו ואחזו קורדייקוס וחזר ואמר אל תכתבו אין דבריו האחרונים כלום וגמ׳ (ד׳ ע) אמ׳ ר״ל כותבין ונותנין לאלתר ורבי יוחנן אמר אין כותבין אלא לכשישתפ׳ והא דקתני אין דבריו האחרוני׳ כלום דלכי ליילא דעתיה לא צריך למהדר לאמלוכי ביה וידוע דהלכה כרבי יוחנן וכת׳ הרמב״ם בפ״ב ואם כתבו ונתנו קודם שיבריא ה״ז פסול ותימא דהא בגמרא אמרינן דרבי יוחנן מדמי ליה לשוט׳ וכל עניני שוטה לית בהו משמש ואפשר דכיון דר״ל אמר כותבין משום דמדמי ליה לישן ליכא לפלוגי בין ר׳ יוחנן לר״ל כולי האי דלר׳ יוחנן אם כתבו ונתנו אינו כלו׳ ולר״ל אפי׳ לכתחלה כותבין ומסתיין דנימא דלרבי יוחנן אם כתבו פסול מדרבנן ולהכי קאמר דבגמ׳ אמרינן דטעמא דלר״ל דאמ׳ כותבין באחזו קורדייקוס משו׳ דדמי׳ לישן כלומר שרפואתו בידינו כדאיתא בגמ׳ ומ״ה מדמי ליה לישן ולא לשוטה משמע דהיכ׳ דלאו שמיה בידן כגון שאר אחוזי רוח רעה זולת קורדייקוס מוד׳ ר״ל דלשוטה מדמינן להו וכיון שכן אפי׳ לר״ל אם כתבו ונתנו קודם שיבריא אינו כלום וא״כ הרמב״ם ה״ל לפרושי דדוק׳ בדשמיה בידן הוא דפסול אבל לאו שמי׳ בידן בטל נמי הוי ועוד שלא הזכיר הרמב״ם קורדייקוס אלא מי שהיה רוח רעה מבעתת אותו והוא המנבועתי׳ מרוח רעה לאו שמיהו בידן: **נשאל** [י] הרשב״א הא דאמר רבא עתים חלום עתים שוטה כשהו׳ חלום הרי הוא כפקח לכל דבריו קי״ל כותי׳ ואם גיר׳ בגמ׳ שהוא חלום ניתן גט או לא קי״ל כותיה ואין נותן גט עד שישתפה ואיסתפק׳ לי הא משום דמשמע בירוש׳ דר׳ יוחנן דאמר גבי אחזו קורדייקוס לכשישתפ׳ פליג עליה: **תשובה** איברא מסתברא דעתי׳ חלום ועתים שוטה בשעה שהוא חלום הרי הוא כפקח לכל דבריו ודר׳ יוחנן לא פליגא וכדבעינן למיכתב ואפילו למאי דסבירא לך דפליגא אם איתא הא קי״ל כרב׳ דהלכתא הוא וכן פסק הרמב״ם בפ״ב מה״ג וכן פסק הביתו הא׳ ובודאי דהכין הלכתא מסהיא דבר שטיא דפ״ב דכתובו׳ ומסתברא דאפי׳ חלום בעלמ׳ שאינו שפוי לגמרי הרי הוא כפקח בהתמא דמילתא דקא אמרי בשהוא חלום הרי הוא כפקח לכל דבריו לא בבדיקה כבשתק אלא שהוא חלום שהוא מדבר בעניניו ואינו קורע בגדיו ואינו לן בבית הקברות ואינו יוצא בלילה ואינו מאבד מה שנותנין לו שהם סימני שוט׳ כדאיתא בירושלמי דגטין ובתרומות ואע״פ שהוא קשה ועדיין סימני חלין ניכרי׳ בגופו אלא נתרפא לגמרי אלא כאדם שמתחז׳ מחלין אפ׳ הכי בשעת חלימתו הרי הוא כפקח לשעתו עכ״ל ועיין במה שכתבתי בסי׳ מ׳ וגם במה שאכתוב בסימן זה: **לפיכך** שכיב מרע שמצוה לכתוב גט לאשתו צריך לדקדק בו שהיה שפוי וכו׳ בר״פ מי שאחזו (שם) גבי הא דא״ר יהוד׳ אמ׳ שמואל שחט בו שני׳ או רוב שני׳ ורמז ואמ׳ כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו דאמרי׳ בודקין דעתא ניל׳א היה כתבו התוס׳ בגט ש״מ או״ר דצריך ליזהר שלא יתקלקל בין כתיב׳ לנתיב׳ דאם נתקלקל בנתים אפי׳ נתרפא לבסוף אינו מועיל ופעמים שש״מ אינו בדעתו ומספקא אי מחזקינן ליה כשוטה או שמא תונבא בעלמא הוא דנקטיה וכיון דמי עכ״ל ואין כוונת התו׳ כדמשמ׳ לכאורה דכל היכא שכתב בעודו שפוי ונתקלק׳ וחזר ונשתפה ונתנו לה כשהוא שפוי דכיון שנתקלקל בנתים הוא פסול דכל כה״ג משמ׳ לי דכשר הוא דהא כשאמ׳ כתבו גט לאשתו ואחזו קורדייקוס ואמר אל תכתבו לכי גילא דעתיה כותבין ולא צריך לאמלוכי ביה אלמא אחיזת קורדייקו׳ לא ביטל את דבריו הראשוני׳ וכ״ש שלא תבטל את מעשה כתיבת הגט וליכא למי׳ דהא דלא ביטל אחיז׳ קורדייקוס את דבריו הראשוני׳ היינו דוק׳ היכ׳ דשמיה בידן דומיא דקורדייקוס אבל היכא דלאו שמיה בידן יבטל דהא ר׳ יוחנן דק״ל כותיה לא מפליג בהכי דכיון דמחוסר מעשה לשוטה מדמינן ליה אבל כונתם לו׳ שאם אח׳ שכתוב׳ נתקלקל דעתו ונתנו לה בעודו מקולקל א״ע שנשתפה אח״כ לא אמרי׳ איגלאי מילת׳ דשפוי היה כשנתנו לה הגט ותונבא בעלמ׳ הוא דנקטיה והגט כשר אלא מספקי׳ לן שמא שוטה הוא באות׳ שעה וה״ל ספק מגורשת: **אע״פ** שתמצא בסדר כתיבת הגט להרא״ש בפסקיו סוף מסכת גטין שכת׳ וז״ל ואם ש״מ מצו׳ לכתו׳ גט יזהר הסופ׳ שיהי׳ החולה שפוי ומיושב בדעתו מתחל׳ כתיבת הגט עד גמר נתינתו שאם תטרף דעתו בנתיב׳ אע״פ שתחזור דעתו עליו הגט פסו׳ עכ״ל ולשון זה מוכיח כדמשמ׳ לכאור׳ מדברי התו׳ דע שטעו׳ הוא שנפל בספרי׳ ולדי׳ לסגי׳ כתיבתו במקום נתינתו שהרי דבי׳ וגם רבי׳ ירוח׳ כתבו הסד׳ הסו׳ תיב׳ נתיב׳ וכתבו עד גמר כתיבתו (א) וגם הוא ז״ל בתשובותי׳ כלל מ״ו כשכ׳ סדר הגט כתב יזהר שיהא החולה שפוי ומיושב בתחלת כתיבת הגט עד גמ׳ ולישב׳ דעד גמרו משמ׳ דלכתיב׳ הגט קאי כלו׳ עד גמ׳ כתיבתו וגם בכלל מ״ס סי׳ י״ח משמ׳ מדבריו דלא בעי׳ שיה׳ שפוי אלא בשע׳ כתיב׳ ונתיב׳ דוק׳ אבל בין כתיבה לנתיב׳ לית לן בה וכ׳ הגהו׳ בפ״ב מה״ג בשם התו׳ וסמ״ג כתבו דאו״י דיש ליזה׳ בשע׳ כתיב׳ וגם המרדכי והרב״צ׳ והר״ן והר״מ כתבו בשם ר״י דיש ליזה׳ בשע׳ כתיב׳ ולא הזכירו נתי׳ (ב) וכלל משמע דהא שיה׳ בין כתיב׳ לנתיב׳ אע״פ שיתקלק׳ לית לן בה לכולי

עלמא

ובעל העיטור כת' שאין צריך אלא כיון שצו' לכתו' כותבין אפי' אם נשתתק וא"א הרא"ש ז"ל כת' כסבר' ראשונ' מי שנשתת' ושאלוהו אם ירצה שיכתבו גט לאשתו והרכין בראשו לומ' הן בודקין אותו בדברי' אחרי' ששואלין אותו דבר שראוי להשיב עליו אם רואין שדעתו מיושב' עליו שרומז על תשו' לאו הרכנ' כדרך בני אדם על לאו ועל הן הרכנת הן נ"פ בכל אח' כותבין ונותנין ולא יבדקו נ"פ הן או נ"פ לאו זה אחר זה אלא חד הן ותרין לאו ותרין הן וחד לאו ולא יבדקוהו בדברי' הנמצאי' באותו הזמן אל' בקיץ שואלין אותו אם רוצה בפירו' של החורף ובחורף אם רוצ' בפירו' של הקיץ אם ישיב הן ודאי שוטה הוא ואם ישיב לאו פקח הוא אבל

ואמרו לו נכתו׳ גט לאשתך והרכין בראשו בודקין אותו ג״פ בהירונין אם אמ׳ להם על לאו לאו ועל הן הן הרי אלו יכתבו ויתנו וצריכי׳ לבודקו יפה יפה שמא נטרפ׳ דעתו עכ״ל ומדבריו למדנו דס״ל דל״ש לן בין בדיקת פירות לשאר בדיקות וכמו שכתבתי למעל׳ ושלא כדברי הקום׳ שהרי לא הזכי׳ בדיק׳ פירו׳ כלל אך יש לדקדק בדבריו שלא הצריך בדיק׳ אלא ג״פ לבד ובגמ׳ תמנ׳ דבעי׳ ששה וכן בירוש׳ כמו שכתבתי לעיל ואין לומ׳ דלעול׳ ו׳ פעמי׳ בעי׳ דג״פ בהירונין בששה וכמו שכתב׳

אבל אם שאלוהו בקיץ אם רוצה ללבו׳ בגדי׳ חמי׳ הראויין לחורף ומשיב הן אינו בחזק׳ שוט׳ דשמ׳ אחזו קור וכן אם משיב הן כחורף על בגדי׳ הקיץ יש לתלו׳ שמא אחזו חום והוי ספק מגורשת ודווקא כשנשתתק או אלם השומ׳ ואינו מדבר סומכין על רמיזתו להוצי׳ אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר אינו מוצי׳ את אשתו ברמיזה במה דברים אמורים שנשאה כשהיה פקח ונשתטה או נתחרש או שנפלה לו יבמה מאחיו אבל נשא׳ כשהו׳ חרש אפי׳ היא פקח׳ מוציא ברמיזה ונסס פירש רש״י שהוא חשוב כמת ואינו מוציא את אשתו וכן פסק ר״ח אבל ר״י כתב שחשו׳ כחי ויכול לגרש וכן היא מסקנת א״א הר״אש ז״ל שחטו בו שני׳ או רוב שני׳ וכן ראוהו מגויד או צלוב והחיה

והחיה אוכלת בו ורמז ואמר כתבו גט לאשתי כותבין ונותנין כל עוד שנשמתו בו ואע"פ שבודאי ימות מהמכה:

קכב אמר לעדים לכתוב הגט ולחתום וליתנו להו ומשו בכתיבתן או שכתבוהו ונאבד יכולין לכתוב אחר ולא אמרינן שלא עשאן שלוחין אלא לגט אחר וכתב א"א הרא"ש ז"ל ומיהו אם לא נאבד ומסופקין אם הוא כשר אם לאו מכמה חומרות שנהגו להחמי' ואין להם שורש ועיקר מן התור' הרי עשו שליחותן אם הוא כשר לפיכך טוב להנהיג שיאמר הבעל לעדים ולסופר לכתוב ולחתום עד שיהא הגט כשר לפי דעתם בלא שום פקפוק אמר לסופר ולעדים כתבו וחתמו ותנו לשליח ונאב' מיד השליח כתבו ודאי לא עשאם

ושאל כענין בשאר דברי' ה"ז פסול ובכלל שוטי' יחשב עכ"ל ומדכת' בדב' מן הדברים משמע בהדיא דבכל' יוחנן דלמ' אפי' בחמת מכן ה"ל ולכאורה היה נרא' דהד מהני ד' דתני' בגמ' בעי' ליחשב שוט' אבל אי עביד שאר דברי' אחרים דרך שטות אכתי בחזק' פקח הוא כיון שאינו עושה דבר מד' דברים הללו אלא דמדברי' הרמב"ם שלא הזכיר דברים הללו אלא פת' וכתב שנטרפ' דעתו וכו' בדבר מן הדברים משמ' דהני ד' דברי' שנויים בברייתא לאו דוקא אלא לדוגמא נקטינהו וה"ה לשאר דברי' ונרא' שסבריתו לפרש כן מדמזי' דבברייתא קמייתא קתני אלא ולא קתני מאבד מה שנותנין לו ובאידך ברייתא קתני מאבד מה שנותנין לו ולא קתני איכך תלתא ואם איתא דהני ד' דוק' קשיא על ברייתא קמייתא אמאי לא קתני מאב' מה שנותנין לו ובאידך ברייתא לא קתני איכך תלת' אלא ודאי הני לאו דוק' אלא לדוגמא נקטינהו וכן ברייתא פקטה הך לדוגמ' ואידך ברייתא נקט הך וזה שלא כדברי רבי' מנוח שכתבתי בסי' קי"ט ובתשובות מה"רי קולון שורש י"ע כתוב שלא ידע מר מה שהשיב רבי' אביגדור כהן לר"ת על אודות הגט שניתן בווילנבורק ח"ל אם לא הוחזק שוטה בדברי' האמורי' בפ"ק דחגיגה הרי הוא כפקח לכל דבריו עכ"ל ואם ירא' בעיני כ"ת דלאו דוק' הכי דפ"ק דחגיג' אלא שדברי חכמי' בהוה אף ע"ג דמתוך לשון רבי' אביגדור לא משמע כן ויראה' בעיני כ"ת שהגיע זה לשטו' גדול כמו הכי דפ"ק דחגיג' אז ודאי יש להשגיע' שהם וכו' (ס) וז"ל ריב"ש בסי' תס"ח סימני השוט' מפורשי' בפ"ק דחגיג' אי זה שוטה היוצא יחידי בלילה וכו' ומפרש התם דעביד להו דרך שטות וכן כל מי שמאבד כל נכסיו לדעת כדתני' נמי התם איזהו שוט' המאבד כל מה שנותנין לו ואמרינן נמי בפ' מי שאחזו שהוא שטותא יתירת' חזא ביה דמשחרר לכנעניה עבדי' עכ"ל: שופטם גט חרש כתב רבי' ירוח' בסוף נכ"ד דין נירוסי חרש ושוט' נתבאר בסי' קי"ט ונוסס חשוב כמת וכו' אבל ר"י כת' וכו' דברי הרא"ש ור"י הם בפ' יוחסין בגמ' השוט' בני זה ממזר ושתוקים' ושאינות' כתובים שם בארוך בתוס' ובפסקי הרא"ש ובריש פ' מי שאחזו בחדושי הרשב"א והר"ן והמרדכי ומסקנ' הרא"ש בפ' יוחסין כר"י וכן דעת רשב"ם בפ' י"כ וכן דע' סמ"ג וסמ"ק וכן דעת רבי' ירוחם בנ"כד ח"ד וכיון משמ' מדברי המרדכי וסמ"ג וסמ"ק דהכי אמרינן דיכול לגרש היינו במדבר דוק' אבל אם אינו מדבר לא ולא נ"ל אלא כיון דכתי השבי' ליה דינו כזה ממש לדין מי שנשתתק ולפי פרש הפוסקים הנז' בדברי ר"י מדבר כתבו גם הם מדבר ור"י לאו משום גט אמרה אלא משו' מתנ' דוק' בהדי מגרש ומתנ' לא הויא אלא במדב' דוק' וגם הרשב"א והר"ן שכתבו בשם ר"י דנוסס הרי הוא כחי לכל דבריו וכל שהוא מדב' ודעתו מיושב' עליו מתנתו מתנ' וגטו גט משו' מתנ' כתבו מדבר אבל לגט אפי' אינו מדבר הרי הוא כחי ותדע שהרי הביאו ראיה לומ' שנוס' דינו כחי מדאמרי' בפ' מי שאחזו שחט בו שני' ורמז ואמ' כתבו גט כותבין ונותנין ואין לך נוסס גדול מזה והרי הם ע"י רמז קאמ' דכותבין ונותני' וא"כ ה"ה לנוסס מסת' אולי דע"י רמז כותבין ועוד שהביאו ראי' לדברי ר"י מדתני' בתו' אמ' כתבו גט לאשתי ועלה לגג ונפל ומת כותבי' ונותני' כל זמן שיש בו נשמ' והרי שם לא חילקה התוספתא בין מדבר לשאינו מדבר ועוד שאמ' מהרא"ין שכתבו הטו' שהבי' ר"י לדבריו היא מדתנן בפ' כל הגט המבי' גט ממ"ה והניחוהו זקן או חול' נותנו לה בחזק' שהוא קיים ואמר בגמ' ל"ש אלא חולה אבל גוסס שרוב גוססין למיתה לא משמע דמשום שאין מחזיקין אותו בקיים הוא דלא יתנגו לה הא ידעי' ביה שעדין חי הוא נותנין ומשמע דאי הוה ידעי' שהוא חי היה נותנו לה ולא הוה מפלגי' בין מדבר לנשתתק וכן משמע מדברי התוס' בפ' יוחסין שכתבו משמע' מתוך פרש"י דהתוספ' דנוסס היינו כגו' וכמו כן יש מדקדקי' דנוס' שרמז לכתוב גט לאשה אין כותבין וקשה דמס' שמחות אמרי' הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו וכו' לכב"ל דודאי גוסס דבריו קיימי' והכי נמי מתנ' היינו טעמא דאינו כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכו' לדבר אבל אם היה מדב' פשיט' דדבריו קיימי' עכ"ל משמע מדבריה' דלגבי מתנ' הוא שאמרו דכשאינו מדבר אין מתנתו מתנ' אבל גבי גט כשרמז דבריו קיימין שהרי באו לדחו' דברי המדקדקי' דגוסס שרמז לכתו' לאשה אין כותבין אף ק"ל דמתני' וגט שוי' הם ותרויהו ע"י רמיזה דבריו קיימי' וכדתני' בר"פ מי שאחזו כש' שבודקין אותו לגיטי' כך בודקין אותו למתנו' לככ"ל דדין לגטבין למתנ' גוס' הרי הוא כחי ואפי' נשתת' ורמז דבריו קיימין אם בדקוהו כדין מי שנשתתק: ומ"ש ספו' והכא גבי מתנה היינו טעמ' דמתנתו אינו כלו' משו' דמסתמ' גוסס אינו יכול לדבר כוונתם לומ' דכל שאינו מדבר מכיון שהוא גוסס מסתמ' אין שהו' לבדקו עד שהוא מת או דעתו מטרפ' וא"כ שפיר אמר"כ דגוסס שאינו מדב' אין מתנתו מתנה וה"ה נמי דאין כותבין גט ע"פ רמיזתו ולא מפני שאינו מדבר דרמיז' חשיבא כדיבו' בין לגט בין למתנ' אלא דמסתמ' אין שהו' לבדקו כדפרי' אבל אי אתרמי' מלת' שאחר שנשתתק' עמד בדעתו כדי לבודקו כדינו גטו גט ומתנתו מתנ' ה"ל וכן נר' שהו' דעת רבי' ירוח' (נכ"ד חד) דגבי גט כת' גטו גט ולא חילק לפי שסמך על מה שכת' דין מי שנשתתק' ואם הגוס' נשתתק הרי דינו מפו' שם דל"ש בין גוסס לאינו גוסס בשו' דבר וגבי מתנ' כתב בהדי' דמתנתו מתנ' אפי' אינו יכול לדב' בודקין אותו ברמיזו' כדאמרי' בודקין למתנו' עכ"ל: ישחטו בו שני' וכו' מימר' דרב יהוד' אמ' שמואל פ' בתר' דיבמו' ובפ' מי שאחזו (דף ע): ומ"ש וכן לאוסו מגוייד וכו' ברייתא בפרקים הנזכרי': כתבו סתום ורמז ואמר כתבו גט לאשתי כגון שאמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו ושנה ה"ל לבדקו משו' דאי' ביה דעת' כלומר דעתו לגולה אלא שכתם כמו מגלובי' דבר בפ"ו ורבי' ירוח' כת' בח"ד שאינו צרי' בדיקה וכב הר"ן כת' בריש מי שאחזו שהוא תוכן להתמי' להצרי' בדיק' בכל נשתתק אפי' בשחטו בו רוב שני' ודמי' לנשתתק מתוך חליו דלדברי הירוש' אינו צרי' בדיקה אלא עשה א' אלא שמן הסתום נרא' שצרי' בדיק' ג"פ: **וכתב** עוד הר"ן ובנפל מן הגג תני' בתוספת' דכותבין ונותנין כל זמן שיש בו נשמ' ואיכ' מ"ד דאפי' לדע' הירושלמי בעי בדיק' ג"פ דהוי כנשתת' מתוך חוליו שהרי יש לחו' שמתוך הנפיל' נטרפ' דעתו עכ"ל:

קכב אמר להם לעדים לכתוב הגט ולחתום וליתנו לה וכו' בר' התקבל (דף סב) ססי' דהוו קאמרו לה ופעמא א"ל אהדי כתוב תפאתא אמ' רב יצחק בר שמואל בר מרתא עשו עדי' שליחותן מתקיף לה רבה מי אמר כתובו חספא והבו לה אלא אמ' רבה ודאי אי כתו' אהדר גיט' מעלי' ולא עשו עדי' שליחותן מתקי' לה רב נחמן מי קאמר כתובו ואנחו בכיסייכו אלא אמ' רב נחמן כותבין ונותנין אפי' ק' פעמי' ומשמע דאפי' כשיש בו פיסול דרבנן כותבין גט אחר דכיון דפסו' אע"פ שאין פסולו אלא מדרבנן מ"מ חספ' בעלמ' הוא כיון שאינ' יכול' לינס' על ידו וכ"כ הרמב"ם בפ"ב דדין כמ"ל בטל בין כמ"ל פסו' כותבין גט אחר והכי דייקא לשון הרא"ש שכתב ומסופקין אם הוא כשר מכמ' חומרו' שנהגו להחמיר ופיסולו דרבנן ודאי איכא בכלל כמה חומרו' שנהגו להחמי': ומ"ש ואין להם שורש ועיק' מן התור' פיסולי דרבנן תורה קרי להו. והרמב"ם בפ"ג והטעיהו במאמ"ר כתבו דין כמ"ל פסול ולא כתבו דין כמ"ל ופשט' דלא הזכירוהו משום דילפינן ליה מ"מ כמ"ל פסול דלאו ע"פ שנתנו בידה כותבין ונותנין משום דלא מיקרי' כתיב' כ"ש דלא נתנו לה כלל דלא עשו שליחותן דכותבין ונותנין ומ"מ לרב' הוא ה"ל דכמ"ל עדיף מכמ"ל פסול לדידן דק"ל כרב נחמן דדייק ותנו הוי איפכ' דכמ"ל פסול עדיף מכמ"ל: **וכתב** א"א ז"ל ומיהו אם לא נאבד ומסופקין אם הוא כשר וכו' כך כתבו התוס' בשם ר"י על שמעת' הנז' וכ"כ גם הר"ן וכן כתבו רוב הפוסקים. וכתבו הגהות מיימון בפ"ג בשם ספר התרומ' והסמ"ג שהתחיל בתלונ' לסופר כתוב ואמ' לו אני נותן לך רשו' לכתו' הרבה גיטין כמו שתחפוץ עד שיהיה לדעתך או לדע' הרב שבעי' וכן יאמר לעדי' לחתום הרב' בהרבה גיטין בלא רשותו עד שיהיה הגט לדעת כולם. ובספר התרומה אחר שכתב או לדע' הרב שבעיר כתב ואם תפץ לעשו' הרב' גיטין מחמ' ספק וליתנ' כול' שתוכל לעשות וכן יאמר לעדי' וכו' וכתוב בכתבי מה"ר ישרא' סי' נ"ח מורי הגאון היה מדקדק לומ' עד שיהיה כשר לדעתו בין בכתיב' ובין בחתימ' שאם יאמ' בכתיב' לחודי' אולי יהיה שום ספק בחתי' מה ואז עשה הסופר שליחותו וכת' בקונטר' שבמגל' כתוב בשם רבינו יחיאל ור"י קלון שאין לעשו' כן משו' דתלי' בפלוגתא אי יש ברי' מדאורייתא או לא ור"י לטעמי' דפסק יש ברירה אפי' מדאורית' לכן די שיאמר לסופר ולעדי' שיכתבו ויחתמו כ"כ שירצ' הרב אבל לר"ת דאין הלכ' כרא"בי' יש לחוש לכן יש לבעל לחזור ולצוות לעדים בכל פעם גם הכלבו כתב דיש מגמגמי' על דברי ר"י גם בהגה' מרדכי כתוב דברי ר"י קלון ואח"כ כתב בהגה' ומי' כהנו כפר"י ואע"פ שהפוסקים סתמו דבריה' כדברי ר"י נ"ל שאם הבעל מצוי בעיר טוב שיחזור ויצו' בכל פעם לנייחם לדברי ר"ת היכ' דאפש' (א): **כתב** הרשב"א בתשו' על גט ארוס' שכתו' בו דהוית אנתתי' שהו' כשר ומ"מ אם העדים רוצים לכתו' גט אחר מספק יכולין ואין צריכין ליטול רשות מהבעל וכתסי' א"ל לפת' ואפת' שהבעל צוה לכתוב גט כשר ועשי' אם יכתבו גט אחר צריך שיתנו לה שניהם ותתגר' בכשר שבהם ומ"מ אבל לא השני לבדו שאת"ל שהראשון כשר כבר עשו העדי' והסופר שליחותן ואינם יכולין לעשות שליחו' אחר' ועוד אתה צריך לדע' שאם נתן המגרש את הראשון מידו ליד אבי הנער' להוליכו לבתו שוב אין יכולין לכתוב גט אחר דבזה כתרל' לעשותו שליח ולא באחר עכ"ל ובתשובות להרמב"ן סי' קמ"ה כתוב ומה ששאלת אם יש תקנה בהחזרת השליח לסופר ויכתוב לו אחר דבר ברור הוא שיכול לעשות כן והסופר יכתוב לו אחר ולא ליכתוב פסול או מסופק והרחי' מנפחא ומפתא והשליח יתן שניהם לאשה שאם יתן השני לבד שמא הראשון כשר והוא לא נעשה שליח על השני אלא על הראשון וגם העדים והסופר לא נצטוו לכתוב ולהעיד על השני אלא על הראשון שהוא כשר אלא יתן השליח שניהם לאשה ותתגרש בראשון אם הוא כשר או בשני אם אין הראשון כשר ולא אמרתי זה אלא כשעשה הבעל שליח על גט סתם אבל אם עשאו שליח על גט זה הראשון שוב אין לסופר ולעדים לכתוב גט אחר ולא לשליח ג"כ להוליך גט אחר אא"כ מדעת בעלה עכ"ל (ב) ומתוך תשובות אלו למדנו מה שכתב בספר התרומה שצריך לומר שאם יחפוץ לעשות הרבה גיטין מחמת ספק וליתנם כולם שתוכל לעשותם תוספות ומותר גמור הוא דהא אפי' בלא שיאמר הבעל הרשות ביד הסופר והעדים לכתוב ולחתום כמה גיטין וליתנם לה כולם והיא תתגרש בכשר שבהם ולא הוצרכנו לאמיר' הבעל אלא לשלא נצטרך ליזהר שלא יאבד א' מהם ולפי' כתבו התו' והפוסקים טוב להנהיג שיאמר הבעל לעדי' ולסופר לכתוב ולחתום עד שיהא הגט כשר לדעתם וכו' כלומר לרווחא דמילתא טוב להנהיג כן שלא יצטרכו לתת לה שניהם אבל אין עיכוב בדבר לפי שאם לא יאמר כן תתגרש ע"י נתינת שניהם ונ"ל דמשום הכי לא כתבו הגהות התוס' הזה וגם סמ"ג לא הזכירו: **כתב** הר"ש בר צמח בתשובה שמה שאמר דלא אמרי' דעשו שליחותן אלא כשכתב' ונחת' אבל אם עדיין לא נחתם לא נגמר השעבין וכותבין אפי' מאה אלא עשו שליחותן ואפי' חתם בו עד א' כיון שלא חתם השני לא נגמר השעבין. ועוד כתב עוד יש להקל ולומ' שכיון שאמר כתבו מא' עד מאה עד שיצא אחד כשר כהוגן וכתיקון חז"ל דעתו היה עד שיזדמן להם כשר לפי דעתם ות"ש כתיקון חכמים לפי דעתם אמר דלדעתייהו קא מגרש כיון שאין שם מורה דעה אלא הם עכ"ל: (ג) **אמר** לסופר ולעדים כתבו וחתמו ותנו לשלי' וכו' בפ' הזורק גבי עובדא דפפא שכתבתי בסמוך גרסינן בעא מיניה רבא מרב נחמן כתבו ותנו לשליח מהו שלוקי שליק להו או דילמ' לטירחא דידהו קפיד א"ל רביכא לרב אשי ויוליך לה מהו תיקו. והרי"ף פי' בעיו' אלו לענין אם יכולין העדי' להיות שלוחין להולכה ואין כן דעת רש"י שהו' ז"ל פי' דקאי אעני' דאמרי' בסמוך אי כתוב גיטא מעליא דכותבין ונותנין משום דלא

(ס) ונ"ל דה"ה בזה שנהגו כמו פרא' ואינו יודע מה מגלגל כדרך השוטי' הרי הוא כשוטה גמור: קכב (א) וכ"ש נגר"פ פניקק שלנו שלוי' שנופל לחזו' ולצוו' לכתוב ולחתום ולהקנו' הקלף והדיו וכלי הכתיב' אם השליח' מן הקלף והדיו והכלי' הראשונים שהקנה לו תחלה: (ב) ונראה דדיק השליח כדין השולח ויכול שאל לומר לו התחלי' לסוליך כ"ל גיטין עד שיש' שיתקן כשר לדעי' הרב שבכלל שהם נאמר לשי' נגדי סופר: (ג) כתוב בגורל גיטין שיש' שיוצא' ספוק' לאחר שהרב פגם שאם היה לו שום היסור נגט כגון לאמור אות או שחר אותיו' שנפסקתו ואין רשוחין ניכר שלא ימחק נלמי רשות הרב לכתו' כשר הוא לדעת הרב ובני' מה ספוקל שליחתו ונקב' שילשי גיטין שיאמר לו הבעל גמאל' לסופר ' שיכתב כשר שיני' הרב ונתי' שמראה אותו או כך עכ"ל:

אמר

עשאם שלוחי' אלא להגיע ליד השליח ואין יכולין לכתו' גט אחר אפי' אם אמ' כתבוהו ותנוהו ליד השליח ויוליך לא אמרי' שעשאן שלוחין עד שיולי' אל' מיד כשנתנוהו ליד השלי' עשו שליחתו ואין כותבין גט אח' עד שישאלוהו ואם כתבו אח' ונתגרש' בו הרי זו ספק מגורש' אב' אם כתבו גט פסול ונתנו לשלי' ודאי יכולין לכתו' אח':

קכג הכל כשרים לכתו' את הגט (א) ואפי' האש' בעצמ' כותב' גיטה ומקנה אותו לבעל' וחוזר ונותנו לה וכתב הר"מה ודוק' שיאמר לה הבעל תחילה לכותבו שצריך שיכתבנו הוא או שלוחו (ג) דאי לאו הכי אינו כלו' ואפי' ריח הגט אין בו חוץ מחש"ו ועבד ונכרי ישראל מומר לע"ז או לחלל שבת בפרהסי' דינו כגוי וחש"ו יכולין לכתו' הטופ' ויעמו' פקח גדול על גביו ויאמ' לו לכתוב לשמו ויניחו מקו' התורף שהוא מקום האיש והאשה ומקום הזמן ומקו' הרי את מותרת לכל אדם שיכתבנו גדו' פקח אבל אם אין גדו' עומד על גביו לא יכתוב אפי' הטופס והתורף

אמר להו כתבו ואמתו בכיסייהו שכך לתב כתבו ותנו לשליח שלי שמיניתי וכן עשו ואבד בדר' מי אמרי' עשו כל שליחותן ונסתלקו או דילמ' הכי כמי עד שיגיע גט לידה ותתגרש עשאם שלוחים לכתוב אלא בטירחא דידהו מה שלא להטריחם בהולכה אמ' ליה רבינ' לרב אשי ויוליך מהו אם תמצ' לומ' בהן דלא אמ' אלא כתבו ותנו לשליח והם כתבו ונתנו לו ואבד דעשו שליחותן דהא כל מה שצוה כתבו ועשו הכי מאי מי אמרי' כיון דאמר כתבו ותנו לשליח ויוליך לא עשאן שלוחי' להו' ולכתוב עד שיגיע לידה לכך פי' לשם כ"כ או דילמא ל"ש עכ"ל גם העיטור במאמר שביעי פי' דכאבד מיבעי' לי' וגם הרי"ף בתשוב' פי' כפרש"י : גם דעת הרמב"ם בפ"ב שלא לפרש בעיות אלו כהרי"ף אלא דקאי אעובד' דהשמון לכתי' שפת' במקו' כפתא דהיינו כמלא הגט בטל או פסול · ומפשט דברי רש"י משמ' דע"כ לא מיבעי' לן אלא בכתב גיטא מעליא ונאבד אבל אם נמצא בטל או פסול אחר שנתנוהו לשליח פשיט' לן דכותבין ונותנין אפי' ק' פעמי' דאפי' רב' מוד' בהא דהתם מי אמר להו כתובו הספ' והבו לה ומה לי לה ומה לי לשלי' ועפ"ז זה כתב רבי' בסוף דבריו אבל אם כתבו גט פסול ונתנו לשליח ודאי יכולין לכתו' אחר אבל הרמב"ם סובר דלא אמר הכו מי אמ' להו כתובו הספ' והבו לה אלא כי אמ' ותנו לה דכיון שצוה ליתן ליד האשה דעתו היה שתתגר' באות' נתינ' אבל כשצוה ליתן ליד השליח כיון שאפשר יהיה כשר אינה מתגרש' באות' נתי' כיון שכתבו גט לידו אפי' יהיה בטל עשו שליחותן ומשמ' דלדידי' היכ' דכתבו גט מעליא ונתנו לשליח אפי' לא אמר ויוליך פשיטא ודאי דעשו שליחותן ושוב אין כותבין ונותנין · ויש לתמו' על רבי' שכת' דבגמ' אם כתבו אחר ה"ז ספק מגורש' וה"ל לפרושי דהיינו לרש"י אבל להרמב"ם כיון שהגט שנאבד היה כשר אם כתבו לה אחר בטל הוא ועוד שכתב בפשיטות אבל אם כתב גט פסול ונתנו לשלי' ודאי יכולין לכתוב גט אח' והרי להרמב"ם היינו בעיין וספיקא הויא דהא קלק' בתיקו ורבי' ירוחם בח"ג עירבב שני הפירושי' וכתב בשם רש"י דבעיין היא היכ' דכתב' או נמצא פסול שסובר דכאבד דנקט רש"י לאו דוק' דה"ה לנמצ' פסול אלא דחד' מינייהו נקט ולפי דעתו הרמב"ם נמי דנקט נמצא פסול ה"ה לנאבד וא"כ תרוייהו הוו ספיקא והמדקדק בלשון רש"י יראה שלא כוון אלא למה שפירשתי בו וגם רבי' כך פי' דבריו דאל"כ לא הכתב אבל אם כתבו גט פסול ונתנו לשליח ודאי יכולין לכתו' גט אחר דלא כמאן · ומדברי תשובת הרמב"ן שכתבתי בסימ' זה גר' שמפ' להני בעיי היכא שכתבו גט פסול ונתנו לשליח מיהו לא נתברר בדבריו אם ס"ל דכתבו לה גיט' מעלי' ויהבו לשלי' ונאבד ודע שמע"פ מפרש"י בעיא דויוליך באת"ל מבעי' דפסול · ודקדק הגאוני' לפסו' בפשיטו' שאת"ל אין לפסו' דבעי' זו כאת"ל עפו דע"כ לא פסקו הגאוני' כמו שאת"ל אלא כשאת"ל מפורש אבל כל שאינו מפור' אע"פ שבעי' שנים תסיה באת"ל מהרהשונה ליכא מאן דפסק כאת"ל ולכך ב' הבעיות האלו ספיק' הוו וע"פ רבי' ואם כתבו אחר ונתגרש' ה"ז ספק מגורש' אלבעי' קנייה נמי קאי · אע"פ שלשונו מגומגם קצ' שכת' בהא ודאי לא עשאם שלוחי' אלא להגיע ליד השליח מ"מ ע"כ כך צריך לפר' דבריו כמו שכתבתי דאף היכ' דלא אמ' ויוליך אם כתבו גט אחר ונתגרשה בו הויא ספק מגורש' : והרמב"ם לא כתב אלא בעיא דויוליך משום דהפי' כי אמר ויוליך לא איפשיט' לן דכותבין כ"ש היכא דלא אמ' ויוליך אלא דע"מ קשה דה"ל לכתוב דין היכא דלא אמ' ויוליך לאשמועי' דבהא נמי אם כתבו ונתנו לשליח גט אחר הויא ספק מגורשת דהשת' דבהא' ויוליך כתב דהויא ספק מגורש' איפכ' לשמעי' ולמידק דכי לא אמר ויוליך הויא מגור' משום דכל זמן שלא הוליך עדין לא עשו שליחותן · ואיפשר לדחוק ולומר דבעי' קניית' לא מפרש לה הרמב"ם לענין אם עשו עדים שליחותן כגון בעיא בתרייתא אלא לענין אם יכולים העדים להיות שלוחים להולכה וכמו שפי' הרי"ף ז"ל :

קכג הכל כשרי' לכתוב את הגט וכו' משנ' ספ"ב דגיטין: (דף כב): ומ"ש ומקנ' אותו לבעל כן פרש"י והר"ן וכ"כ רבינו ירוחם בח"ב שצריכה להקנו' הנייר לבעל וכן תמצ' בס' התרומ' גבי היו מוחזקי' בטבל' שהיא שלה וגט חקוק עליה וכו' דאע"ג דאמרי' בגט פשוט דתקנו' תקנו רבנן שכר סופ' לבעל משכ' מקו' כשהיא עצמה כותב' גיטה לא תקנו רבנן מידי דהא לא תימא הכי היכי שקלי' ועדי' אחרים דהיו מוחזקין בטבל' שהיא של האשה אי ידעה לתקנו' או לא הא רבנן ידעי לתקנו' אלא ודאי כדכתיבנ' וכתב הר"ן אמתני' דהאשה כותבת את גיטה דאף ע"ג דמחוסר הקנאה בין כתיב' לנתינ' לא הוי מחוס' מעש' כיון שאינו מעש' בגופו של גט דומיא דקליל' : וכתב הר"מה ודוק' שיאמר לה הבעל תחל' לכותבו וכו' דברים פשוטי' הם : חוץ מחש"ו ועבד ונכרי וכו' בס"פ ב' דגיטי' תנן הכל כשרי' לכתו' את הגט אפילו חש"ו ופרי' בגמ' (שם) והא לאו בני דעה נינהו אמ' רב הונ' והוא שגדול עומד על גביו ופקלי' ומרי' הסה דרב הונ' ונחר הכי אמ' רב יהוד' אמ' שמואל והוא ששייר מקו' התור' והגיה רבו השמו' והפירושי' בשמוע' זו הפי' הראשון דקדקתי בעינן שיור מקו' התורף וגדול עומד על גביו לטופס דרב הונ' ורב יהודה לא פליגי דרב הונא שאמ' והוא שגדול עומד על גביו לא מכשר אלא בטופס אבל בתור' אפי' גדול עומד על גביו לא וכא' יהוד' דמכשר בשייר מקו' התורף היינו דוקא כשגדול עומ' על גביו בכתיב' הטופס אבל אם אין גדול עומ' על גביו אפי' טופס נמי לא וזו היא שטת הרמב"ם ורבינו ירוח' וזו היא שטת הרי"ף והרמב"ם [illegible] ירוחם בח"ב שכן עיק' : הפי' הב' דאחד מיניהו סגי או בשייר מקו' התור' או בגדול עומ' על גביו ורב הונ' ורב יהודה

לא פליגי לענין דינא דרב הונ' דמוקי לה בגדול עומד ע"ג היינו בכות' תורף אבל אם שייר מקו' תורף אפי' אין גדול עומ' על גביו כשר ורב יהודה דמוקי לה בשייר מקו' תורף היינו במין גדול עומד ע"ג אבל אם היה גדול עומ' ע"ג אפי' לא שייר מקו' תורף כשר ושט' זו הפירוהו העיטור והר"ן וכתבו שהרי"ף שתי הלוקנתו' איפס' שנתכוון לשטה זו ואיפס' שנתכוון לשט' הקודמ' וכדברי הרא"ש מיהו העיטור נוטה לומר שנתכוון לשטה זו : הפי' הג' דרב הונא ורב יהודה פליגי דלרב הונא אפילו תורף כותבין בגדול עומד ע"ג ולרב יהוד' אפי' גדול עומד ע"ג אין כותבין תורף אבל טופס כותבי' אפי' אין גדול עומד ע"ג וכן פרש"י וכתב ה"ה בפ"ג שיש פוסקים כרב הונא ויש פוסקי' כרב יהודה וסמ"ג והתרומה מהפוסקים כרב הונא והרא"ש לא כתב שום פס"ג לא כתב אלא דברי רב הונא : וכתב ה"ה לדברי הפוסקי' כרב הונא תורף בגדול עומד ע"ג כותבין לכתחלה ואם כתבו בלא עומד ע"ג בטל ואם כתבו טופס ואין גדול עומד ע"ג כשהספק אי מכשרי' לי' בדיעבד והרא"ש לא כתב שהיה נ"ל להכשי' בדיעבד אלא מראה להרמב"ן שפסל וכת' עוד ה"ה דלפוסקי' כרב יהוד' טופס כותבין לכתחל' אפי' אין גדול עומד על גביו ותור' אם כתבוהו אפי' גדול על גביו הגט בטל: וכל אלו הפירושים הם על דעת רש"י והתו' דהכי פריך והא לאו בני דעה נינהו היינו לומ' דבעי' כתיבה לשמה וכיון דלאו בני דעה נינהו לא ידעי למיכת' לשמה אבל מטע' שליחו' לא פריך דלא בעי' שליחו' בכתיבה וכיון דפריך הויא אליבא דר' אלעזר דקי"ל כותיה בקטי' כשטיי' דמשני אהאי פירכא אי כרב הונא אי כרב יהוד' ועפ"ז הפירושי' שכתבתי ואף ע"ג דהרי' חולין לא מכשרי' באחרי' דהויה אותיה אלא אליבא דמתן דלא בעי כונה לשחיטה והכי מכשרי' לרב הונ' בגדול עומד על גביו אפי' לר' אלעזר דבעי כתיבה לשמה כבר כתבו התו' דהתם מיירי בשאינו מלמדו לשחוט אלא רפי' בעלמא אבל הכא מיירי בגדול עומ' ע"ג ומלמדן ומזהירן נעשות לשמה אבל ר"י פי' עוד דהאי פירכ' והאי שינויי' לא הוי אלא לר"מ דלא בעי כתיבה לשמה אלא מדרב' אבל לר' אליעזר דבעי' כתיבה לשמה מדאורייתא פוסל אפילו בגדול עומד על גבו משום דבעי' שליחו' בכתיבה כך כתב הר"ן שם שפי' זו בשם ר"י ולפי זה אם כתבו תורף אפי' גדול עומד ע"ג בטל הוא ואם כתבו טופס פסול דאף על פי שנכתב הטופס שלא בשליחות הבעל לא מיבטיל בהכי וראיה מכותב טופסי גיטין : אבל התו' שכתבו שטה זו בשם ר"י לא כתבו דפסילא ליה דבעי' שליחות לכתיבה אלא דספוקי מספקא לי' והכלבו בשם הר"פ כתב לפסול אפי' בגדול ע"ג כשטת ר"י שכתב הר"א וכ"כ גם בסמ"ק : והרא"ש כתב שטת רש"י והתוס' ואח"כ כת' שטת ר"י ואין להכריע מדבריו אהם ואי זו שטה הוא סובר אלא נראה' שאחר כל זה כתב אמ' רב יהוד' והוא ששייר מקו' התור' וביאר דעת הרי"ף שכתב שתי הלוקנותו' וכתב שכן דעת הר"מה ממשמע דהכי ס"ל: ולענין נכרי אמרי' דהכי רב הונ' בשגדול עומד על גביו אותיב רב כהנא מדתני' נכרי פסול בגו' ומשמע דבכל גונ' פסול אפי' ישראל עומד ע"ג והכי נכרי אדעתא דנפשיה קא עביד וא"כ אם כתב תורף אע"ג שגדול עומד ע"ג בטל הוא ואם כתב טופס כתב הרמב"ם בפ"ג דכשר בדיעבד והיינו אפי' אין גדול עומ' על גביו דכיון דאדעת' דנפשיה עביד כי גדול עומד על גביו מאי הוי · והר"ן כשפי' דברי הרי"ף כשט' הרמב"ם כתב ובנכרי גדול עומד על גביו אפי' בטופס לא מהני מידי ולישנ' דלא מהני מידי משמע דאפי' בדיעב' נמי פסול וכשפי' דברי הרי"ף כמו שנוטה דעת העיטו' כת' אבל נכרי בשייר מקו' תורף כשר אבל אחרי' עומדים ע"ג בפסול דאדעת' דנפשיה עביד עכ"ל ופסול דגט לאו דוק' דבטל נמי הוי כיון שכת' תורף שלא לשמ' אלא אדעתא דנפשיה ואפשר דספק בטל הוא וכמו שאבאר בסמו' וה"ה כתב בפ"ג דלפוסקי' כרב הונ' איכ' לספוקי אם מכשרי' בדיעב' היכ' דכת' נכרי טופס ואם כתב תורף י"ל דהו' פסול ובטל אע"פ שישראל עומ' ע"ג ולפוסקי' כרב יהוד' דין הנכרי כדין חש"ו וי"ל שהוא פסול לכתחל' אפי' טופס עכ"ד ואיכ' למידק כי כת' נכרי תורף אמאי בטל בודאי משום דנכרי אדעת' דנפשי' עביד ולא לשמ' והאיכ' לספוקי דלמא כותב לשמ' וי"ל שלז' כיון שה"ה שכת' ואם כתב תורף [illegible] הוו' פסול ובטל ולא כתב בטל הוא [illegible] דספוקי מספק לי' כדפי' וא"ע שהרמב"ם כת' דבטל הוא לטעמי' אזיל דבעי בני כרית' לכתיב' גט אבל להרמב"ן והרא"ש דלא דלכתוב הגט לא בעי' בני כרית' כמו שיתבאר בסמוך ולא מיפסיל בנכרי אלא משום דאדעתא דנפשיה עביד איכא לספוקי כדפרישית · והרא"ש כת' ונכרי דאדעת' דנפשי' עביד אפי' טופס לא דגזרינן אטו תורף ואין בדבריו הכרע אי מכש' בדיעבד אי לא : כתב רבי' ירוחם בח"ב דלפרש"י חש"ו אפילו אין אח' עומ' ע"ג יכול לכתוב טופס ואח"כ כת' דנכרי י"מ כי לכתוב טופס דינו כחש"ו וכן נרא' שטת רש"י עכ"ל ולפי זה לדע' רש"י נכרי כות' טופס אפי' אין אחר עומ' ע"ג ולפי דקדקתי דברי רש"י בסוגי' זו ולא מצאתי מקו' שיגל' שדעתו כן : ומומר לע"ז או לחלל שבת בפרהסי' לא נמצא דינו מבואר בגמ' לענין כתיבת גט אלא שהרמב"ם בפ"ג השוהו לגוי לענין כתיבת גט וכתב ה"ה דבכמה דוכתי אמרינן דהוי מומר לכל התורה וה"ל כגוי · והטעם כתב הרמב"ם דכיון דליתי' בתור' גיטין וקדושין דינו ככנכרי · והרא"ש כת' דלפרש"י דבעינן שליחו' בכתיב' הגט פסול הטע' והר"ן כת' דהרמב"ן חלק על הרמב"ם בעבד דלגבי כתיב' לא קפדינן אבני כריתו' והכל כשר לכתיב' כישראל וכ"כ ה"ה בפ"ג בשמו וגם בשם ה' הרא"ש וכ"כ נ"ב הרא"ש לפי שטת רש"י דפירכ' והא לאו בני דיעה

ד"מ
קכג (א) הגהות מיימוני יש ופוסקים שבזמן הזה כיתובים ואם הוא אישה יכתוב גירו במקלות · (ג) ול"ע בפר"ץ [illegible] דגיטין דף [illegible] דלא חשב' וכן כתב הר"ן דגיטין דהתם דלא ימינין שליחות ובכתי' היכי כשרו כ' ל"י דאמרינן שליחות וגזירות ע"פ וגורף סי' זה יתבאר :

והתורף לא יכתוב אפילו אם גדול עומד על גביו אבל נכרי ועבד לא יכתוב אפילו טופס אפילו אם ישראל עומד על גביו ומדברי הרמב"ם יראה דלא בעינן עומד על גביו אלא לכתחילה שהוא כתב אם כתב א' מהחמש' טופס והני' תורף וכתבו פקח גדול לשמו כשר מות' להניח חש"ו לכתו' טופס הגט לכתחל' והוא שגדול עומ' על גביו אבל נוי ועבד אין כותבין טופס לכתחלה אפי' שישראל עומד על גביו ע"כ והר"י פסל אפי' בח"שו ואפי' גדול עומד על גביו וא"א ז"ל כתב כסבר' ראשונ' כתב הרמ"בם כתב גט בשב' או בי"ה בשוגג ונתנו לה הרי זו מגורשת כתבו ודתמו בזדון בי"ט א נה מגורש' שהרי העדים פסולי' מן התורה: כתבו וחתמו בזדון בי"ט ונתנו לה בפני עדים כשרים הרי זה גט פסול:

קכד על

כל דבר תלוש כותבין הגט אפילו על איסור הנאה אפי' על עלה של זית אע"פ שהו' דבר המזדייף כשר אפי' לזמן מרובה ולא חיישינן שמא היה בו תנאי ונמחק והוא שיהיו עדי מסירה

קכד על כל דבר תלוש כותבין לאפוקי מחובר כמו שיתבאר בסי' זה: אפי' על איסורי הנאה בפ"ב דגיטין (ד' ב) שלחו מתם כתבו על איסורי הנאה כשר ואסיק תלמודא דהכי הלכתא: וכתב הר"ן דבכל איסורי הנא' קאמרי' ואע"ג דבקונט' מכתת שיעורייהו לא אמרי' לה אלא במידי דבעי' שיעו' כשופ' ולולב ומיכו באיסור' שלהי' לאסור' מן העולם למ"ד כל העומד לשרוף כשרוף דמי משמע' דלא שנא' נמי דמכתת לאיפסולי דמו עכ"ל: אפי' על עלה זית מסכ' שם (דף יט) וכ' הר"ן

(א) וכ"נ מדברי הה"מ פ"א מגירושין וכו' גסדר גיטין שלנו דנס חוזן נקיים שפוסס גמהוגם נפרטו' על יהן יחתוך קודם שנשיגם וכ"ם פס דיחתוך מדם סיעורו קודם שימתי' נכנסו לעדים וכלל שכתי' היא וגכן לא יפא מתום' דנראה שבטשי' וכ"כ סי' ק"נ גם שנכא יג"ג עורות הספורים יסר אך על ג' סמורים אם יש נספסידו:

מדברי הר"ן שכת' גבי אין כותבין במחובר לקרקע דפי' דפיסולא דאורית' הוא אבי' בדיעבד לית לן למפסליה וכן הרמ"בם בפ"א מנכו בכלל העשר' דבר' ששם עיקר הגירושין מן התור' ואם חסר א' מהם הגט בטל וכו' הר"ן שכתבו בשם הר"מה שצריך שיתן העבד והספר בפי' שא בנותן לה והוא' הרי זה ניטין שתמ' אינו במשמ' שפתב' לה כולם והגט בטל והרמ"בם כתב פיר' ומתן לה בפי' כולא פרה וכולים עבד הא נותן לה פרה ועבד הרי פסול דמשמע' הספר והעבד מפויירין לו דלא בטילי לגבי גט אלא דבירו' לא משמע הכי אלא כל שנתן לה הרי הכל שלה עכ"ל וכו' רבינו ירוחם נמ"ב כות' הגט על יד העב' וכו' ונותן לה את העב' ונכפו' כמו שפירשתי בנתי"ב הגט ולא נהיר' לי דהא דמגרשינן בכפות הכי איתי' בפ"ב אמ' רבא כת' לה גט וכתבו ביד עבדו וכת' לה הט' נתנו' עליו קנאתו ונתגרש' בו ואמאי אגר מהלכ' היא והגר מהלכ' לא קנה ואסיק' והלכתא בכפות ונשמ' דדוק' הכא שאינה קונה הגט אלא מטע' חצר הוא שהצריכו שיהא כפות כי היכי דלא ליהוי חצ' מהלכ' אבל הכא שהגט כתו' על ידו של עבד כיון שזכתה בעבד בא' מדרכי הקניה ממילא כקנתה הספר זכת' בגופו של גט אע"פ שאינו כפות שכת' אמימר דרב' וא"ת מאי קמ"ל רבא מתני' היא על היד של עבד ונותן לה את העבד ועו' כי מקש' אדרב' חצר מהלכ' היא אמאי לא מקשי הכי אמתני' לא היא דמתני' בכות' על יד העבד ונותן לה העב' במור' גט כנותן לה גט הכתוב בספ' אבל הא דרב' בנות' הגט ביד העב' והיא קונה את הגט על יד העב' מדין חצר' עכ"ל וזה מפור' כמו שכתבתי ובלשו' או בגמ' בפ"ב דגיטין (דף כ) בעי רמי בר חמא היו מוחזקין בעב' שהוא שלו וגט כתוב על ידו והרי הוא יוצא מתח' ידה מהו מי אמרי' אקנויי אקני לה או דילמ' הוא מנפשי' עייל אמר רבא ותיפוק לי דהא' פיסול להזדייף הוא כלו' ודילמ' הגא' הוה בגיט' ומתקני' וסרל כתבי' ואדרב' הפיה מתני' על היד של עבד בשלמ' מתני' לרב' ל"ק בעידי מסיר' כלומ' שקראוהו ור' אליעזר היא אלא לרמי בר חמא קשי' לרמי בר חמא כמי ל"ק בכתובו' קעקע השת' דאפי' להכי מתני' לרבא לא תיקשי בכתובו' קעקע מאי הוי עלה ת"ש דאמ' ר"ל הנודרו אין להם חזקה וא"כ מתני' דמכשר ביד של עבד וקרן במל מתרי' גווני הוא או בעידי מסיר' שאי' לפנינו ומעידי' שבפנים נמסר והם קראוהו ולא היה בו תנאי או שכתבו' על יד העב' בכתוב' קעק' ובן מקוק על הקרן של פר' דאינו יכול להזדייף ולא כשר אפי' אין באין עידי מסיר' לפנינו כפש' גיטין שכתובין על דבר שאינו יכול להזדייף אלא דהכי' דמוחזקי' בעב' ובפר' שהם שלו צריך עידי מסיר' משו' דהנודרו אין להם חזק' ולפי' כיון שמעידי' שראו שכתבו לה אע"פ שלא קראוהו כשר אבל אם לא היו מוחזקי' בו שהם שלו כשר בלא שיבואו לפנינו עדי נכסי' עכ"ל דאינו יכול להזדייף ודינו כתב ההם והוא היה' בעידי מסיר' משו' דמוקי' למתני' בכתב שיכול להזדייף כפשט' ובדמשמע לן מעיקרא אליב' דרבא · ודין היה כתוב בכתובו' קרקע ומוחזקין בו שהוא שלו או אין מוחזקין כתבו לקמן בסי' זה: וכתב הרשב"א ודוק' שכת' על ב"ח או מחובר לקרקע וכו' עד וכ"כ ר"ת הם דברי התוספות והר"אש בפ"ב דגיטין ומ"ש רבי' וכת' מיהו דוק' כשנתחך מקלף גדול וכו' הם גם כן מדברי התוספ' שם והר"ן כת' דהכי עובדא בגמ' אלא שכל' מתוך דבריו שרבינו היי חולק בזה ופוסל כל היכא דהוה דעתי' קודם כתיב' למיגז מיניה · והרשב"א הביא דברי התוס' כולם ואח"כ כתב דברי ה"ג ונסתפ' אם דעת ה"ג לפסול אפי' תולשו מן המחובר · ומ"ש הרא"ש בשם' הגט ויחתוך הקלף למדת הגט שלא יצטרך לחתוך עוד ממנו לא כת' כן משו' הא דדינו הכי הוי שהרי לא הזכיר' והרב' כתב בפסקיו' כדברי התוס' דאפי' לדברי ר"ת אם חזרו ממנו דבר מועט כדי ליפותו לא מיקרי מחוס' קציצה וגם לא משו' דמספקא ליה בדברי ה"ג כהרא"ש דמתוך דבריו משמע דלא אחמי' בה"ג שפי' מר"ת וכן משמע' מדברי התוספ' אלא לפוסר' דמילת' כתב הכי ולא לעיכוב' ואיפשר דליסב' דבה"ג נקט שכתב ומאן דכתיב גיטא ליפסוק מגלא' שיעו' גיטא וסדר ליכתבי' אבל בעל התרומ' לא כתב דין זה בפשיטות שכתב וז"ל ואע"פי שפירשתי שאם חתך מן הכיי' לאחר שנכת' הגט שפסול מטע' מחוס' קציצה כר' דוק' כי חותך הרבה יותר מכתיב' הגט דנמצא שמתוך הוא עיק' אבל לחת' מעט יכול להיות דכשר הילכך לכי' להק' ולחתוך הקלף קוד' כתיב' הגט כמו שדעתו שיהא קלף גדול לא הכתיב' עכ"ל ומ"מ אפי' לבעל התרומ' נר' דדיעב' לא פסלי' היה בל שלא חתך אלא מעט כדי לייפותו ואפי' חתך הרב' כמי כל שאינו חותך יותר מכתיב' הגט משמ' שכשר בעל התרומה שאינו כחות' מעט לייפותו וכן נר' מדברי הר"ן · ב' ותשובת העיטור היא במאמר ז' לפי' אם טעה הסופר וכו' כ"כ בעל התרומות ומזכרו דבריו בהגהות אשירי פר' ב' דגיטין ובהגהו' מיימו' פ"א · כתב בעל העיטור כתבו על ספר וכו' כ"כ במאמר ז' ויליף לה מעובד' דפ"ב דגיטין דההוא גברא דשקל ס"ת יהביה לדביתהו דלא מיפסו' אלא משו' דאין תי מילין ע"ב מי מילין הא לאו הכי כשר: אין כותבי' אותו על המחובר וכו' משנ' פ"ב דגיט' אין כותבין במחובר לקרקע כתבו במחובר' תלשו וחתמו ונתנו לה כשר ר' יהוד' פוסל עד שיהא כתיבתו וחתימתו בתלוש וכת' הרא"ש אין בן זכין במחובר' לקרק' משום דמחוס' קציצ' ואפי' אי בעי למיתן לה אותו במחובר' לא תנו' דכתי' ונתן ביד' כלומ' דבעי' דבר הניתן מיד ליד דהיינו תלוש וכ"כ הרשב"א וכתב עוד דבירו' יליף לה מדכתי' ספר מה ספר מיוחד שהוא בתלו' אף כל דבר שהו' בתלוש כתב הטופס במחובר וכו' בגמ' פריך אמתני' שכתבתי בסמוך כתבו על המחובר' והאמר' ריש' אין כותבין וכתב הר"ן דה"ק למימ' דלכתחל' אין כותבין

אבל דיעב' כשר דהא כיון דפיסול' דאורייתא הוא אפי' דיעבד לית לן למפסליה אף רב יהודה אמ' שמואל והוא שפייר מקום התורף ור' אלעזר היא דאמ' עדי מסיר' כרתי כלו' דרבי אליעזר דריש וכתב שכתב הגט ולא אמ' זימ' עדו' וה"ק אין כותבין טופס שמ' יכתו' תורף כתבו לטופ' ותלשו כתבו לתור' וכתנו לה כשר וכת' הרא"ש ואע"ג דחתמו שהיו חתמו דהכא היינו הסכימו אלמו' חות' תכנית וכבר כתבתי בסי' זה דפיסולא דמחוסר קציצה הוי דאורייתא וכמו שכתבו הרמב"ם והר"ן הילכך כל שכתב התורף במחובר הגט בטל מיהו היכא שכתב הטופס לבדו במחובר איפשר דאינו בטל כיון דזמן בגט לא הוי דאורייתא ואיפשר דאלמוהו כאלו הוי דאורייתא כדאמרינן במוקד' דבטל כמ"ש בסי' קכ"ז וכבר כתבתי כיוצא בזה בסי' קכ"ב: והרמ"ה פוסק כר' יהוד' וכו' ז"ל דטעמי' משו' דס"ל דבטופס שכותב טופס גיטין בלא רבות שבעל דגזרי' טופס אטו תורף וה"ה כמי דגזרי' הכא: והעיטור במאמ' ז' גבי כתבו חס"ו מילו' ביניהם וגם הר"ן אחא דכתבו לטופס במחוב' חילק ביניה' דגבי טופסים הסי' מילתא דשכי"ח שעושין כן כדי להשתכ' גזור אפי' דיעבד גבי מחוב' דלא שכי' כולי האי לא גזור · והרי"ף והרא"ש כיון שכתבו לוקמת' דשייר מקום התורף משמע' דכת"ק ס"ל וכ"כ הרמב"ם בפ"א: וכתב עוד כל היכי דפסלי' מחוב' אפי' תלוש ולבסוף חברו פסול וכו' בענין מ"ש דתלוש ולבסוף חברו הוי' כמחוב' לעני' גט מדפסי' דבריו משמ' כבמוקד' דאפי'

מסיר' לפנינו אבל בעדי חתימ' אפי' הם לפנינו פסול אבל בדבר שאינו מזדייף כשר בעדי חתימ' לחוד וכותבים אותו על יד העבד וקרן הפרה ונותנין לה העבד והפרה והוא שיהי' בעידי מסיר' אבל לחתוך לא יחתוך יד העבד' וקרן הפר' ויתן לה דבעינן שלא יהא מחוס' לא כתיב' ונתינ' יצא זה שמחוס' כתיב' קציצה ונתינ' וכתב הר"שב' ודווק' שכת' על בעלי חיי' או מחוב' לקרק' שעו' קדב' מני דולו אבל דבר אח' לא וכ"כ בשם רש"י שהי' מכשי' גט שנכתב' בקלף גדול ונחת' ממנו אח"כ ומעש' היה בימי רבי' יצחק בר' מנחם ופסלו ונחלקו עליו בני דורו וכך הביא בעל העיטו' תשוב' להכשי' ובה"ג פוסל אותו אם נחתך ממנו כלו' וכ"כ ר"ת וכן מסקנת א"א הר"אש ז"ל וכת' מיהו דוקא כשנחתך מקלף גדו' הוא דחשי' מחוסר קצ'יצ' אבל אם חתכו ממנו דבר מוע' כדי ליפותו לא מקרי מחוס' קצ'יצ' ומ"מ כת' בסר' כתיב' הגט וז"ל ויחתו' הסופ' הקלף למד' הגט שלא יצטר' לחתו' עוד ממנו ע"כ לפיכך אם טעה הסופ' בגט לאחר שכת' קצתו ומתחיל באותו הקלף יחתוך התחיל' המוע' שכת' כתב בעל העיטו' כתבו על ספר אע"פ שיש עי"נ' אחרי' בתוכו ונתן לה הכל כשר אין כותבין אותו על המחוב' אפי' יתן לה המחוב' כמו שהוא דבעינן ונתן ביד' כתב הטופס במחוב' ותלשו והשלי' עליו התורף כשר אבל אם כתב גם התורף במחוב' אפי' בדיעב' פסו' והרמ"ה פסלו כר' יהודה ופסל עד שיכתו' כולו בתלוש ולא נהירא

לא בטלו הטוב מחובר דהא מחוס' מעשה הוא ולא נהיר' דכל שלא בטלו ה"ל כתלוש לא חברו והקרקע אינו אלא כנוטלו מעל השלחן דהא ע"כ לא איבעיא לן בפ"ק דחולין תנו' ולבסוף חברו אי הוי כמחובר אלא בבטלו אבל בלא בטלו פשיטא דכתלוש דמי וכ"כ רבי' ירוחם בח"ב בשם המפרשי' שאם כתבו בתלוש וחברו ובטלו וחתמו במחובר שהוא במחובר וכ"כ הרשב"א ז"ל · משמע הא לא בטלו כשר ועוד אי אסרוס עד שצריך קציצה אפילו לא בטלו פסול וכן נרא' מדברי הביטול שכת' במאמר ז' דתלוש ולבסוף חברו חשוב כמחובר לענין גט הוא"ל ומחוסר קציצה ובענין מ"ש ואפי' כתבו וחתמו בתלוש ואח' חתימתו חזר וחברו ואח"כ תלשו ונתנו לה פסול חלוק עליו הרשב"א שהוא כתב אמתני' דכי כתיב וכתב ונתן דמשמע דהפיכן יצא זה שמחוסר כתיבה קציצה ונתינה אשמע' כתיבה הוא דכתיב כנומר בשעת' כתיבה לא יהא מחוסר אלא כתיבה ונתינה אבל מחוסר קציצה כתיבה ונתינה בשעת' כתיבה לא והילכך אם כת' טופס ותורף בתלוש ואח"כ חברו ובטלו ותלשו ונתנו לה כשר ולפי דברי הרשב"א כל' דאפי' אגלוז כמי כיון דכתיבה טופס ותורף היה בתלוש כשר וכתב הר' בירו' איבעי' להו ומ"מ אילא אבעי' להו לבעלי גמ' דידן משמ' דמתני' הוה שמיע להו כמו שפירשתי עכ"ל: כתבו על חרס של עציץ נקוב כשר וכו' בפ"ב דגיטין כתבו על חרס של עציץ נקו' הא דשקיל ליה ויהי' לה ופרש"י דשקיל ליה לכולי' עציץ ואי' כאן מחוס' קציצה ואין לחוש שמא ישבו' החרס ויתן לו החתיכ' וה"ל קציצ' דלא מפסיד ליה לעציץ · וכ"ל דלרבות' נקט נקוב דאע"ג דאפי' במחוב' כשר וכ"ש כתבו על חרס של עציץ שאינו נקוב דכש' והוא שיהו עדי מסיר' לפנינו שחר' דבר המזדייף הוא כך היא הכנמה האמוראים לתוקי' מתגרשים שם עויים במקום המזדייף וכבר נתבאר בסמוך דכשכתוב הגט על דבר המזדייף צריך שיבוא' עדי מסירה ויעידו שלא היה בו שום תנאי שהקראוהו בשעה שנמסר בפניה' ושאם לא באו עדי מסירה ובאו עדי חתימ' והעידו שלא היה בו תנאי פסול · כתבו על עלה של עציץ נקו' פסול וכו' שם על עלה של עציץ נקו' אביי אמ' כשר ורב' אמ' פסול אביי א' כשר דשקיל ליה ויהיב ליה ניהלה רבא אמ' פסול גזירה שמא יקטו' וידוע דהלכה כרב' וכתבו התו' גבי יצא זה שמחוס' כתיב' קציצה ונתינ' דר"ת מתני' שלא לקצון אפי' שאינו מחוב' ולא ב"ה מדקאמ' בשמון כתבו על חרס של עציץ נקוב כשר וכו' ודוקא בעלה גזרינן שמא יקטום ולאו דוקא נקט עלה של עציץ נקוב דה"ה בשאינו נקוב אלא משו' רבות' דאביי נקטיה דאפי' בנקוב מכשר וכ"כ הר"אש והרשב"א וגם בפ' דרך זה לדקו דברי רבי' שכתב אבל לה"ג ור"ת פסו' כלו' אע"פ שלא קטם דגזרי' שמא יקטו' אבל הרשב"א כתב עוד א"כ איפס' דרב' לא גזר אלא בעל' של עציץ נקוב דכיון דיניק שפיר אורחי' למיתל' אינ' אבל בעלי' של עציץ שאינו נק' לאו אורחי' למתלשי' כולי האי ולא גזרי' ביה וגם הר"ן הזכי' כל זה ולפי זה גם לה"ג ור"ת כיון דחשיב כתלוש הוא' כל שלא קטם והדברי רבינו מדא' שהם ע"פ שטה זו שהרי אמאי דנגם' בעל העיטור' אפי' קטם כתב אבל לה"ג ור"ת פסול כלומ' אם קטם אבל בלא קטם לה"ג דהכשר אבל מתוך שדרכו של רבינו לסמוך אחר דעת התו' והרא"ש נ"ל דה"ק בעל העיטור' שהביא אפי' קוטם אבל לה"ג ור"ת פסול אפי' אינו קוט' שדינו כאוס לענין נקוב וכן משמע' ודאי שהו' דעת רבינו דאי בקוט' מאי קמ"ל דלה"ג ור"ת פסול כבר כתב למעל' דאפי' בתלוש נגזר פסלי' ה"נ ור"ת אם קטם אלא ודאי אתיא' דלא קטם קאי דאפ"ה פסו' לה"ג ור"ת וכתבו ה"ה' גבי הא דאמרי' יצא זה שמחוס' כתיב' קציצה ונתינה דלא מכשר אביי בכתבו על עלה של עציץ נקו' במשיב' העלין או בהגבהתו אח"כ שהקה יניקת הזרעים כגון בעלים או שיש דבר מפסיק בין העלין לקרקע כהאתרי' בנוס' אבל בעל זרעי' לבעל עציין לא קנה עד שיחזיק בזרעי' וכן כתבו הר"אש והר"ן ואע"ג דלא קי"ל כאביי כתבתי זה משו' דנפקא מינה אליבא דרבא דאמר פסול משום גזירה דהיינו מדרבנן ולפ"ז היינו דוקא במנבן העלין במקום שיניקה פוסק' אבל אם משכו במקו' שאין

יניקה

נהיר' וכתב עוד כל היכא דפסלינן כתוב' אבי' תלוש ולבסוף חברו פסול ואפי' כתבו וחתמו בתלוש ואחר חתימתו חזר והברו ואח"כ תלשו ונתנו לה פסול ולא מבעיא אם אשרוש אחר כתיב' וחתימ' אלא אפי' לא אשרוש נמי פסול כיון דמחוסר מעש' מקמי נתינה דבעינן וכתב ונתן שלא יהא מחוס' מעש' משעת כתיב' עד שעת נתינה כתבו על חרס של עציץ נקוב כשר ויתן לה החרס כמו שהוא ולא חיישינן שמא יקטום שבר ממנו ויתן לה והוא שיהיו עדי מסיר' לפנינו שחרס דב המורייף הוא כתבו על עלה של עציץ נקוב פסול שמא יקטום ויתן לה וכתב בעל העיט' אבל כשאינו נקוב כשר אפי' אם קוטם ונותן לה אבל להלכו' גדולו' ולר"ת פסול עבר שהוחזקו בו שהו' שלו וגם חקוק עליו והיא מוחזק' בו ואומר' שמסרו לה בעדי מסיר' להתגר' בו פסול אפי' העדי' חקוקי' בכתיב' קעקע בענין שאינו יכול להזדייף לפי שאינ' נאמנ' דשמא עכשיו נכנס לרשותה וכתב הרמ"ה דחיישינן בספק לחומר' והויא ספק מגורש' ואי נים' לשני תצא בגט אבל לא היה העב' בחזקה שהוא שלו והעדים חקוקים בו בענין שאינו יכול להזדייף ויוצא מתחת ידה הרי זו מגורשה אפי' אם אין עדי מסירה לפנינו וא"צ ל' שאם כביא עדי מסיר' שאז הוא כשר אפי' אם עדי חתימ' יכולין להזדייף אם הגט חקוק על טבלא שהיא ידוע שהו' שלה ויוצא מתחת ידה ואומר' שנתנהו לו והו' ונתנהו לה ומביא' עדי מסיר' הרי זו מגורש' דודאי אקנויי אקנו לה ואם העדי' חקוקי' בענין שאינו יכול להזדייף אפי' אין עדי מסיר' לפנינו מגורש' כתבו על מס של זהב ואמ' הרי זו גיטך ותתפרע בזהב שבו בכתוב' נתקבלה גיטה וכתובתה:

קכה כותבין הגט בכל דבר שרישומו ניכר בדיו בסם בסיקר' בקומוס ובקנקנתום באבר בשחור ובשירו' פי' באבר רחוקי' אבר מעורבים במים שחור פרמין מעורבי' במים שירו' אירמנוני והרמב"ם כתב כתבו בשחו' ובשירו' באבר כשר ואין כותבי' בהם לכתחיל' ואין נר' כן כל' א"א ז"ל

וכותבין

וכותבין אותו במי עפצי' והוא שלא יהיה הקלף מעופץ אבל אם הוא מעופץ לא שאין מי עפצים ניכר על קלף מעופץ אין כותבין במי פירו' חקקו על הטבלא החקק ירך האותיו' שנמצ' הכתב שוקע כשר חקק תוכו וסביבותי ונמצא הכתב בולט פסול חקק הגט ברוח' והכה בו על הטס עד שנראית כתיב' הגט בטס פסול לשון הרמ"בם חפר ירכי האותיות כשר וכן אם חקק הירכו' מאחורי הטס עד שבלטו פני הטס אבל אם חפר תוך האות עד שיראו הירכות גבוהו' מכאן ומכאן כמין דינרי זהב פסול שאין זה כתב המקרע על העור תבנית כתב או שרשם על הטבלא תבני' כתב הרי זה כשר ע"כ: אין צריך שיהיו האותיות מוקפים גויל ומ"מ נהגו להחמי' לעשות מוקף גויל ויש שמצריכין לעשות בו זיינין באותיו' שעט"נז ג"ץ ובספר התרומה כתב שאין צריך ויש למנוע מלעשותן ואם יש בו אותיות דבוקים יכול לגרר הדיו שביניהן להבדיל' אבל אם נפלה טיפת דיו בתוך האות ואינה ניכרת אינו יכול להעביר הדיו לתקן האות דהוה ליה חק תוכות וכתב בספר התרומה ואף אם רוצה לעשות מ"ם פתוחה ונמשכת ידו ונסתמה אין יכול לגרר הדביקו לפתח' דה"ל חק תוכות (ס) ונוהגין לשרטטו וכתב רב האי לפי שנקר' ספר ונוהגין לעשותו י"ב שיטין רמז לרב' בשם ר"ת גט עולה י"ב ואם חסר מי"ב או יתר עליה לא נפסל ויהתוך הקלף שיהא ארכו יותר על רחבו וכתב בספר התרומ ולא יהו האותיו' עוברות מהשיטין בימין ובשמאל לתוך הגליון ולא יהא בו שום טשטוש ולא יכתבנו על המחק (יא) כתב הרמב"ם צריך שיהא הגט מבואר היטב באותו כתב שיכתבנו עד שידעו לקרותו הקטנים (יב) שיודעים אותו הכתב שאינם לא נבונים ולא סכלים כקטנים אלא בינונים ולא יהא הכתב מעוקם ולא מבולבל שמא תדמה

וכר"ן ומפס' דברי רש"י מסנ' דלפי' לכתחל' מכשר באין האותיו' מוקפו' גויל וכדכת' אבל בגט ליכא קפיד' וליכ' קפיד' לכתחל' מסנ' וכן מסמ' מדברי המפרשי' הנז' דס"ל דלר"י נמי אפי' לכתחל' ליכ' קפיד' אבל לדעת התרומ' וסמ"ג והגמהמי' מהרי"ק נ"ל שסוברי' דע"כ לא מכשר ר"י אלא בדיעב' אבל לכתחל' בעי' שלא יהו דבוקי' וליכא קפידא דקאמ' היינו היכ' דניקן כבר ולא ידעתי מנין לנס דר"י כבר הכי דפסט לסונו כדכתבתי לעיל מסמע ומ"ש רבינו ומ"מ נהגו להחמי' לעשותן מוקף גויל הס דברי הר"אש גס וכ"כ רבי' ירוחס בח"ג: ויש שמצריכין לעשו' בו זיינין וכו' הברות אלו כתב בעל התרומ' בסי' קי"ד והמרדכי בריש גיטין והגהו' מיימו' בפ"ד שרי"בא היה מדקדק כיון שלא יתקיים עליה' בפג' אם לא יעש' תגי' וזיונ"י כמשפטן א"כ לא מיקרי תות בלא תגין ודחה בעל התרומ' לאיתן והעלה ומ"מ כיון שאין רגילות לעשו' תגין באותיו' הגט אין נשנו' המנה' פן יזילו לגו על שאינן עשוין כן ועוד שיש הרב' סופרי' שיעשום כמו מקלו' על האותיו' לבלתי ידעו לעשותן כהוגן ועל ידי כן יקלקלו הכתב שלא תהא נקראת אות היאכך טוב לחדול ולעשות כמנהג עכ"ל וכ"כ בסמ"ג: ואם יש בו אותיות דביקו' יכול לגרר הדיו וכו' כ"כ הרא"ש בפ"ב דגיטין וגם המרדכי בפ' הכו' ואפי' בתפלין ומזו"ו כתב בספ' התרומ' דמועיל תיקון כתיבו' ולא דמי לחק תוכו' ותמיה' לי על קצת הרא"ש שכת' דביקו' האותיו' פוסלין במזוזה ולא אשכח לה גריותא אלא היכא דא"א לסבים אחר ה' ואפי' איפס' לסבי' אחר יגרור הדבוקות ושמא סובר הר"אש דהסי דבגריר' הדבוקו' לא מיפסל משום חק תוכו' מ"מ צריך שיגרר הסופר שכת' הגט בשמו' הבעל אבל אחר לכתחל' לא אלא היכא דלא איפס' (ד) ואע"ג דגבי תפלי'

אע"פ שתחל' אלו' ע"י טפת דיו דליכ' כתיב' כיון שגם הכת' פייע בעשיו' אלו' שפי' מיקרי חק ירוכו' והייתו כמו שכת' בעל תרומ' שדגן דגם סמ"ק סובר דלא מיקרי חק תוכות אלא כשתקן האות ע"י מחיק' נגד אבל היכא שצריך להוסיף ולכתו' שפיר מיקרי חק ירוכו' שהרי שכלנו כתב דברי הסמ"ק וכת' דברי' אלו וע"כ יש ליישב' כי היכי דלא ליפתרו דברי' אהדדי: (ז) ונוהגים לשרטטו בס"פ התרומ' כתוב צריך לשרטטו וסר"פב' כתב בתגוב' (סי' לד) שרטוט אינו צריך שהרי שנינו על שכל כותבין על היד של עב' ואין משרטטין יד של עבד והדין נותן שבכל מקום לא שצריכו שרטוט אלא משום כתיבה תמה וגט אינו צריך כתיבה תמה' (ח) וכתוב בקונדריס' בשם התרומ' שצרי' לשרטט גם כן את הצדדין: (וכ"ש בשד' הגט שלנו) כתוב במרדכי דהלכות מזוזה בשם א"ז דמסופק רבי' שמח' אם צריך שרטו' היכא ניכר וקיים לעול' כגון לשרטט בברזל או בני בשרטו' כדי שיהא כך לסופר היכתו' בפוס כגון בבדי' או בעופר' ולאע"פ שלאח' זמן נמחק השריטה או אם יוכל לשרטט בדיו או בצבע וקל' כרא' לשון שרטו' גומא וחריץ וכה"ג נעכין הלינ"כת' שלכת' כרבי ינחק דלמ' ג' אין כותבין ולא שרט' בדיות' לאו כלו' שום עכ"ל ואח"כ בדיני ס"ת כתב המרדכי תני' במ"ס משרגלין בקנס לאו לאשוקי שכין אלא לאפוקי עופר' וכיוצא בו שהשרטוט ע"י נבע וכיוצ' בו עכ"ל וגם שכלנו כת' ולרי' לשרטט בברזל ולא בלבד ול"ל שאם שרטטו בעופר' לא מיפסי' בכבי' מסו' כת' שע"ב כתב כדמשמ' בפ"ב דגיטין גבי עדים שאין יודעי' לחתו' דאמ' שמולל' קוסמין להם בלב' ואע"ג דאמרי' דרב אמ' מקרעין להם נייר חלק ורבי אבהו אמר במי מילין ורב פפא אמ' ברוק לאו משום

ראיתי כמו ס"ת דמלמט' מפח וכן משמע לשון אבי העזרי שכתב והמגל' צריכ' להיו' ארכה יתר על רחב' ולא כתב והכתב וכו' גם במקב' פוסקי' תמג' דין ארכו יתר על רחבו קודם דין שרטוט א"כ משמ' דקאי אגויל עכ"ל · והכי דייק לשון רבינו שכתב וחזק הקלף שיהא ארכו וכו' אבל בסמ"ק בתופס רבינו פרק כתוב וצריך שיהא

חתימ' וכו' כתב הר"ן בריש המגר' וה"ה בספר ד' דטעמי' משו' דכיון דלדידן דקי"ל עידי חתימה כרתי אפי' על הנייר שמחוק ועל הדפתר' כשר כדאיתא בפ"ב דגטין וכתבו הרמ"בם בפ' הכוכ' א"כ שמחקים שהזכיר' התוספת' באין עידי מסירה לפנינו הוא וכן אף בנקרע קרע של ב"ד דאוי שיהיה כשר אבל הרשב"א חולק בזה בספר' התקנ'

תרמ' אות לאו ונמצ' הענין משתנ' היה בו משמעו' ב' עניני' או שהי' בכת' עקו' או בלבו' עד שאפש' שיקר' כמנ' ענין אח' הוא' ונקר' לענין אח' אע"פ שיש בו משמע' גירושין ויש בו מענין גירושין ה"ז פסו' ע"כ שאל' לא"א ז"ל גט הבא מארץ מרחק ויש בו אותיו' שמשתנו' ממדינ' למדינ' שיש מקומו' שכותבין נון זקופ' כמו זי"ן ורי"ש כותבי' גג שלה קצר עד שנרא' כמין יו"ד תשוב' צריך שיהא נקר' כתב הגט במקום כתיבתו לינוקא דלא חכים ולא טיפש ואם לאו אין כאן גט כלל כתב עוד הרמ"בם גט שנמח' בו אות או תיבה שתלה בין השיטין אם מטופס הגט הרי זה כשר ואם מהתורף אינו גט ואם חזר ופיר' בסוף הגט שאות פלוני תלויה או על המחק אפי' בתורף הגט כש' וכן גט שנמצ' קרוע שתי וערב שהוא קרע של ב"ד הרי זה גט בטל אבל אם נקר' קרע שאינו של ב"ד כשר: נימוק או שהרקי' או שנעש' ככבר' כשר נמחק או נטשטש ובבואה שלו קיימת אם יכול לקרות כשר ואם לאו אינו גט בר"א כשהגט יוצא מתחת ידה בעדי' חתימ' ואין כאן עדי מסיר' אבל אם יש עדים שנמס' לה הגט לפניה' והיה כשר הרי זה כש' אע"פ שתורף הגט על המחק או בין השיטין או שהיה קרוע שתי וערב כשנתנו לה בפניהם עד כאן ורבינו סעדיה כתב דמחק בשמו ושמה פסול אפי' אם הוא מקויים ושאר מחקים אם נתקיים כשר בדיעבד אבל לא לכתחיל' ורבינו ניסים כתב כדברי הרמב"ם ז"ל שבכל מקום שנמחק ונתקיי' כשר ובטופס כשר אפי' בלא קיום וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל בתשוב' שגט שיש בו מחקים וקיומים כשר:

קכו הגט

כשר בכל כתב ובכל לשון שיכתבנו וכו' משנה בהמגרש (דף פ"ז) גט שכתבו עברית ועידיו יונית יונית ועידיו עברית כשר ופרק

א המביא תנן (דף י"ט) גמ' בכל כותבין בדיו בסם וכו' לאו מאי אמר המימר דמי שמרם פרסאים דחתימי עליה סהדי ישראל ונגבין ביה ממשעבדי ולאו מאי קמ"ל דבכל

ב לשון כשר גט שכתבו עברית ועידיו יונית וכו' וכתב הרמב"ם בפ"ד אבל אם היה

מקלת הגט בלשון אחד ומקלתו

קכו הגט כשר בכל כת' ובכל לשון (א) שיכתבנו ויהי' עניי' שמגרש' ופוטרה ממנו ומתירה לכל אד' כגון הרי את מותרת לכל אדם ויהיה מבואר שלא יהיה בו לשון המתפרש לב' עניני' עד שאד' יכול לומ' לכך נתכוון או לכך אלא יהיו הדברי' שאין בו ספק באותו לשון אלא שמשמעותו אחד שפלוני מגרש אשתו פלוני' וצרי' שיכתו' בוורן דיהוי ליכי מינאי גט פטורין וכולי ונהגו בכל המקומות לכתוב בלשון ארמי' וזהו נוסחו: (ב) בכך וכך בשב' כך וכך לירח פלוני כך וכך לבריא' עול' למנין שאנו מנין בו כאן במת' פלוני' דיתב' על נהר פלו' אנא פלו' בר פלו' דמתא פלו' דיתב' על נהר פלו' וכל שום אוחרן והניכ' דאי' לי ולאבהתי ולאחרי ולאתריהון דאבהתי צביתי ברעו' נפשי ברל' אניסנ' ושבקי' ופטרי' ותרוכי' יתיכי ליכי אנ' פלוני' בת פלו' דמתא' פלן' דיתב' על נהר פלו' וכל שו' אוחרן והניכ' דאי' ליכי ולאבהתיכי ולאתריכי ולאתריהון דאבהתיכי דהוות אנתתי מן קדמת דנא וכדו שבקי' ופטרי' ותרוכי' יתיכי ליכי דתהויין רשא' ושלטא' בנפשיכי למהך להתנסב' לכל גבר דיתצביין ואינש לא ימחא' בידיכי מן שמי' מן יומא דנן ולעלם והרי את מותר' לכל אדם (ג) ודן דיהוי ליכי מינאי ספר תרוכין ואגר' שבוקין וגט פטורין כדת משה וישראל: בשלישי ברביעי בחמישי מלאי' יוד בשני בששי חסר יוד כת' ה"ר פרץ בו' ראש חדש יכתו' בי' אחד לירח פלו (ד) בשני יכתוב בשני ימי' (ה) בשלשה בארבעה כולן לשון זכר בה"א לבסוף וכן באח' ועשרי' בשני' ועשרי' בשלשי' ועשרי' וכן כולם ובחשבון השני' יכתו' לשון נקב' (ו) כגון בשנ' חמש' אלפי' ואחת לבריא' עול' שתי' שלש ארבע כול' בלא ה"א לבסוף וכן אחד עשר' שתי עשר' עד עשרי' ומשם ואילך עשרים ואחת עשרים ושתי' עשרים ושלש המנין המועט לשון נקב' וכן לעול' ואם יכתו' גט בי' ראשון של חדש אייר יכתו' ביום ל' לחדש ניסן שהוא ר"ח אייר וכן בכל' ראשי חדשי' שהם ב' ימים וביום שני של ראש חדש יכתוב באח' לירח פלוני כי חשבונו מיום השני ואם השנ' מעוברת יכתוב באדר הראשון לירח אדר

אר' הראשון ובשני יכתו' לי' אדר השני כת' א"א הר"אש ז"ל ראיתי בנוסח טופס הגט של רב אלפ' שכתו' בו איך אנא פלו' בר פלו' וכן בשאר טופסי גיטין ואינו נופל על הלשון דודאי בשאר שטרות שכותבי' העדי' דבר שנתקיים לפניה' שייך למימר זכרון עדות איך נעש' דבר זה לפנינו אבל לשון נוסח הגט הוא ספיר' דברי' שהבעל מספ' שבזמן הזה הוא מגר' את אשתו ולא שייך למיכת' אלא בזמן הזה אני פלו' מגר' את אשתי הלכ' טוב שלא לכתו' איך ומה שנהגו לכתו' ולאתריהון דאבהתיכי תמהתי למ' נהגו לכתו' כדמאח' שאין מזכירין מקו' אביו ומקו' דירת אבי האש' ע"כ ולא יכתוב ודין מלא לא חס' יוד ולא יכתו' ואינר' מל' יוד אל' ואנר' ודתהוייין ודתצביייין כל אח' ג' יו"דין כת' א"א הרא"ש ז"ל בתקון הגט של רבי' יוסף טוב עלם רית יהויייין ריתיצביייין כל א' וא' חמש' יודין כי די תיהויייין חן ב' תיכו' אשר תהיי' ודי הוא תרגו' של אש' וכן די תיצביייין אש' תרצנה ואני אומ' דאף הכות' דתהויייין תיבה אח' אינו טעו' עד כאן ולורכי' לויו דתירוכין ולוין דשיבוקי' ולויו שני' דוכרו ולאו דוקא לורכיה טפי משא' ווין אלא שצריך לדקדק בהן שלא יקצר בהן עד שיהו נראו' כמו יוד ויכתו' תרוכין שבוקין חסר יוד ראשונ' ופיטורין מלא בב' יודין ולמהך חסר יוד ויזה' יפה ברג' של ה"א דלמהך שירחיקנ' מגנה וכן בכל ה"הין (יז) צריך שיזהר שלא יגע הרגל למעלה אלא שבזה צריך ליזהר יותר לפי

שבזה

בלשון ארמי וספרין על מרותיו כגד שמגמגמים על זה ובנוסח גט דעיטו' מצאתי
בה"א ומ"מ תימה גדול בעיני שכתב רבי' שגרת הר"ם בשת' כשינו אין חולק עליו
דמשמע דסכי סבירא ליה ואח"כ סביא תשובת הר"אש שצריך לכתבו בה"א וגם
בנוסח שכת' כתוב בה"א והתימא מנהר"ק שכת' בשורש קמ"ג וכן בשפ' אבן העזר
כתב כן בשם רבי' פרץ משמע דכן ס"ל
שסבי לא הבי' שום חולק עכ"ל ונעלמה
מעיניו תשוב' הר"אש שכת' בשמון ששוב'
צריך לכותבו בה"א ואין לומ' שהיה כתוב
אצלנו בטעו' וכן יש נגרוס בתוס' תשובה
ומ"ש לא ימחה בה"א אם בא הגט ליד' אין
לפסלו בכך וכמו שמצאתי כתוב בנסחא
אחרת דא"כ היה כתוב' אצלנו ס"ל לסייע
עצמו מתשו' זו אלא ודאי כיון שרא' דברי
ה"ר פרץ סתם בלא שום חולק לא הסיק
אדעתי' שיבא אח"כ שום חול' עליו

ונ"ל שאם כתב בשטה אחרונ' ספר תירוכין ואגרת שבוקין וכו' דלפי' למ"ד דבעי'
ודין הי אתו עידי מסיר' ומסהדי דהו' כתי' ביה ודין די יהוי ליכי מיכאי בעת שמבחו
לה כשר דומיא דגט שכתו' על דבר המזדייף שכשר אם באים עידי מסיר לפניו
ומעידי' שלא נזדייף וכמ"ש רבי' בסי' קכ"ד עיין בתשו' הר"ם בר נמח שלכתו' בסי'
ק"ל: (כא) שאלות להרא"ש עד ואין כאן
הקדמ' והגט כשר הכל בכלל מ"ס ובענין
גט שסי' כתו' בשטה אחרונ' יום מכל מפה
וישראל שהשיב שלא נפסל בכך פי' משום
דכד' משה וישראל שכותבין הוי כמו שריך

שבזה משתנ' כל המשמעו' ולא לכתו' לאתנסב' אלא להתנסב' כת' הרמב' ועל דרך זה צריך ליזה' בכל כת' ובכל לשון שיכתו' שלא יה' בהם משמעו' שני ענינ' ע"כ כתב הר"פ לא ימחא בא' וצרי' שלי' יה' בשט' אחרונ' לא ספ' תירוכין ולא גט פטורין ולא אגר' שבוקין אלא כדת משה וישראל לבד ויעש' ממנו אותיות ארוכו' כדי שלא יסיים באמצ' השיטה דאי"כ למיחש אם יסיים באמצע השיט' שמ' יחתכו' העדי' מ"ד בחצי השטה הנשאר ואין ראוי לעשו' (ג) כן שאלו לא"א הרא"ש ז"ל ששאל' גט שהיה בשט' אחרונ' ות' כדת משה וישראל אם נפסל בכך דע כי לא נפסל בכך ומה שכת' וישראל אל"ף לכ"ד כאח' אינו נפסל ומה שכתב לא ימחא באל"ף אם בא הגט ליד אין לפיסלו בכך וששאל' אם כתבו עדי' נתגרש' פלוני' בגט כשר ואח"כ נתגל' שהי' בו טעו' הרב' פשוט שאין עדו' העדי' מועיל להכשיר גט פסול אלא תלינן שמ' לא דקדקו העדי' ולא הרגישו בטעו' או שלא היו יודעי' בטיב גיטין ולא ידעו שהוא טעו' וששאלת גט שכתוב בו למנין אנו מנין ודילג השין וכת' ברביעי כ' ימי' לירח שבט ודלג ולא כת' בשב' וגם יו' רביעי היה כ"א יו' לשבט והוא כת' כ' דגט כש' שאין לחוש לדילוג השי"ן דכיון שאנו מכירין סגנון הדבר בשביל דילוג אות אח' אין לפוסלו וכן בשבי' שדיל' בשב' אין לפוסלו כי ברביעי' אין לו פיר' אח' אלא בשב' כיון דכתי' בתרי' כ' יו' לחד' וגם אין לפוסלו במה שכת' כ' לחד' שבט והו' כ"א ונמצ' שהקדי' וכן הגט יו' אח' והוי גט מוקדם דכיון שידוע שר"ח שבט היה ביו' חמשי ורביעי בשבת אי אפשר להיו' כ' בחד' אלא כ"א תלינן בטעו' הסופ' שלא היה זכור קביעו' החוד' ולא הוי מוקד' אע"ג דקיימ"לן דוק' עד רובו של חד' טעו אינשי בקיבוע' דירח' אבל משעב' רובו של חדש לא טעו בו אינשי הכא אין חילוק דע"כ טע' שהרי דבריו סותרי' זה את זה (גג) אם הוא רביעי הוא כ"א לחדש ואם הוא כ' בחדש כמו שכתב הרי הוא ביו' ג ועל כרחו טעה או בקביעו' החדש הנכון או בין יו' שלישי לרביעי ובימי השבוע לא שכיחי דטעו אנשי הלכך תלינן הטעו' בקביעות החדש ואין כאן הקדם' והגט כשר כת' הרמב"ם אם לא האריך בוי"ן או שלא כתב יודין היתרות או שכת' יודין שלא היו לו לכתו' הגט פסול וכל כיוצ' בזה בכל לשון הגט פסו' ובעל העיטו' כת' משמייהו דרבוותא דכל הני הקדוקי' דוקא כשהבעל כתב הגט או שהסופר כותבו מפיו ובא הבעל ואומ' כוונתי לשנו' כדי לקלקלה אבל אומ' לסופר לכתו ולתתו' גיטו סתם וטעו בא' מאלו והבעל אין מערער הגט כשר ותנש' לכתחיל' וכן כתב רב האי אי יהיב בעל רשותא לסופר למכתב וטעה בהון או במקצתהון

בִּמקצתהון אי איתיה לספרא מתקן להו ואי לא מתקן ומינסב בהאי גיט' לא מפקי' לה ואי אתי' לאינסובי ואתא בעל ומערע' ואומר האי דכתיב ודין דינא אמרי ולכך כיונתי לא מינסב' ואי מינסבא לא מפקי' להוכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל תשוב' לו ששאלת שליח הולכ' שהבי' גט ולא היו הווי"ן ארוכי' אם רשאין ב"ד להאריכן תשוב' אין יכולי' להאריכן ואם ניתן לה הגט ואין הווי"ן ארוכים והבע' רחוק מכאן לא הייתי פוסלו בשביל זה ולא אם יש בו תקנת ענין כגון שהובא ממקום רחוק יאריכו הווי"ן כי מסתמא הבעל צוה לכתוב כתקון חכמי' ואם לא כת' הסופר כראוי ניחא ליה לבעל שיתקנוהו ועל זה יש לסמו' בשע' הדחק: צריך

ד"מ

[illegible]

שבידינו וטופס שבסמ"ג וטופס רבינו כתוב בי"וד וסמכתב לכתו' בלא יו"ד (לא) ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פיטורין כבר כתבתי שתרוכין ושבוקין חסירי יו"ד ראשונה ופיטורין בשני יודין ושלדי' ליזהר בו"ו של תרוכין ושבוקין שלא תחסר קלרה ובטופס הרא"ש דפסקי' וקשונו' כתו' תרוכין ושבוקין ופיטורין וכן בטופס שבסמ"ג אבל בטופס הרי"ף והרמב' כתוב תירוכין פיטורין שבוקין ובטופ' רש"י כתוב פטורין תרוכין שבוקין וסמכה לכתו' כטופס הרא"ש וכמ"ג כדת משה וישראל' כבר כתבתי לעיל שאין לכתו' בשטה אחרונ' יות' מכדת משה וישראל' בגט ארוס' צרי' לכתו' דהוי ארוסתי ואם כתב דהוי' אנתתי כת' רבינו ירוחם בח"ב דמעשה בא לפנין והכשיר ורמיזו מדאמרינן בפ"ק דקדושין הרי את אשתי הרי את ארוסתי הרי זו מקודשת אל' דארוס' נקראת אשה גם בת"ה סימן רכ"ט הכשיר דיעבד (וכ"ה בחידושי אגודה) ונראה לי דה"ה דאפשר אם כ' לאשתו דהוי' ארוסתי דכשר בדיעב' ודאי' מדאמרי' בריש כל הגט האומר כתבו גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה' אינו גט ואמר עול' מה טעם גזירה וכו' הכי נמי גזיר' שמא יאמרו גיטה קודם לבנה ופירש רש"י הכי נמי במתני' משום הכי צרי' להביא מקו' זמן אף לטופ' האירוס' שמא יכתוב זמן לבו ביום והוא לא יגרשנה עד אחר נשואין עכ"ל: והשת' כיון שכות' זמן לבו ביום משתמ' הוא כותב בו דהוית ארוסתי שהרי באותו יום ארוס' היא ואפי' הכי אמי' לגרש בו אחר שכנס' אי לאו מטו' שמא יאמרו גיטה קוד' לבנה וא"ת שאינו כותב על מנת שיגרשנ' בעודה ארוסה אלא על מנת שיגרשנ' אחר שיכנסנה לאחות נפשוט מהכא היכא דכת' לארוסתו דהוית ארוסתי כשר שכיון שאינו כות' הגט אלא ע"ד שיגרשנה אחר שיכנסנה א"כ כתב אנתתי' ואפ"ה משמע דיכול לגרשה בעודה ארוסה דלא בעינן אלא מטו' שמא יגרשנ' אחר שכנסה אבל אם היה מגרש' בעודה ארוסה כיון דליכא למגזר שמא יאמרו שפיר מגרש ביה ואע"ג דכתו' בו אנתתי ואין לומ' דהכ"ע בשהביא מקו' אנתתי דזה טופס הוא ובמתני' לא תקן שיביא אלא מקום התורף וכן משמע מדברי התוס' שם שאם כתב ארוסתי בגט אשה כשר שכתבו בשם ר"ת שכיון שרוצי' שכתוב בגט ארוסתי יחתמו אחר האירוסין כי יסברו דעוד ארוס' ואם ת"ל שאם כתב לאשתו ארוסתי פסול תיפוק לי דפסול משום שכתב ארוסתי לנשואה אלא משמ' דכשר וכדברי רבי' ירוח' ות"ה כ' הרשב"א בתשו' וז"ל משתכר' שאם אמר לשם שיכתבו גט לארוסתו ולא א"ל שיכתבו בו דהוית אנתתי אלא שהם טעו וכתבו כן הגט כשר דארוסתו זו היא אשתו ורא' מאותה שאמר נה דהרי את אשתי הרי זו מקודש' ואין אשתי כנשואתי שאינו השום' הרי את כנשואתי לא משמע שתהא מקודשת דלא תקר' נשוא' עד שתבעל או עד שתכנס לחופ' עכ"ל: ישי"ן ועי"ן שבגט שלא היו היוד"ין נוגעים בהם וכן הי"וד שע"ג התא"ק ושאחרי הלד"י שאינ' נוגעי' בהות אבל הם כתובים כל כך בדיבוק שהתינוק קורא אותם יפה כ' בת"ה בסי' ר"ל דלכאורה נוכח מתוך דברי הגאונים דיש לפסול אפי' דיעבד אמנם כי דייקי' שפיר נוכל להכשיר אמנם לדברי האומרי סוף גיטין דפסול אם הדביק מה שצריך להרחיק הוא הדין אם הרחיק מה שצרי' להדביק וכתבתים לבת"ה בו סימן מ"ג השעלה דהואיל וכמג' דהיו' כאלן וכאלן נכון להחמי' ולהזהי' דאפי' בדיעבד לבי נוקפי' דטעו' בגט מביא לידי ממזרת עכ"ל: ול"נ שאם הוא בטופס שיטלא דכשר דלא גרע מהקרה כל האות דכש' ואפי' אם הוא בתורף כר' להכשיר בדיעב' במקום עיגון מיהא כיון דתינוק קורא אותם יפה: רגלי ההי"ן וקו"פי"ן שהיו נוגעים בגגין כתבאר בסי' זה אם נפסל הגט בכך גם שכתוב בו ר"ים שבשם השטה הגג קצר מאד מכל אמר רי"ש שבגט ונמלאו בגט וי"ן גדולות מאד ואמרות קטנות והתינוקו' קראום וי"ו ולבסוף ימי' קראום אנשים מאנשי האר' שהגט בא מגשם ואחד מהם קראו בר"ש כתוב בתשובו' הרמ"בן סי' קמ"ה שהשי' הרשב"א שכיון שלא נמצא מארץ השיא שקרא בר"ש אלא אחד הגט פסול ועוד שהיו בגט וי"ן ואיך איפשר שיהיו מקו' שיעשו רי"ש וי"ן פוין ובטלה דעתו אצל כל אדם והעלה שאם נשאת תלא והולד ממזר ע"כ וכ"ל דהיינו דוקא בתקו' התורף אבל בטופס כשר כמו שכתבתי בסמוך: אם חיס' השום' ולא כ' לאתנסבא כתוב בתשו' הרמב"ן בסי' קמ"ה אינו רואה בו פיסול שהרי יש בו והרי את מותרת לכל אדם וכשאמרו בטופסי גיטין שצריך לפייר עם הא"ם והאב' ואמר שמואל שצריך לפייר אף מקום הרי את מותרת לכל אדם לא אמרו לרי' לפייר לאתנסבא ומדבריו אלה משמע' שאם חיסר תיבה אחת מהטופס אין הגט נפסל בכך ומ"מ בסוף התשו' האזכ' כתב ומ"מ אם יש תקנה בהחזרת אליה לסופר ויכתוב בו אחר דבר ברור הוא שיכול לעשו' כן והסופר יכתוב לו אחר כתקנו ולא נכתו' פסול או מסופק ואם הו' חוה"ל למה שכתוב בתחלת התשו' שחיסר ה"א מלהתנסבא או שחיסר התיבה כולה משמ' דמספק' ליה ואיפשר דהא דקאמר אם יש תקנה בהחזרת אליה וכו' על גט שהיו בו ספיקו' אחרי' קאי ולא על גט שחסר בו ה"א דלהתנסבא או כל התיבה פשיטא ליה דכש' כמו שכתב בתחלה וכן נלמ': כתוב בתשו' הרשב"א ולענין מה שכתבת מסרון וי"ו דוכדו דלא הוה כתו' אלא וכד אם נפסל בכך תכוב' כל מקום שאינו מעיקר הגט אינו פוסל (לג) כתוב עוד בתשו' הרשב"א שאלת אם רשוי לכתוב בגט בביטול כל מיני מודעי תשו' אין כותבין בגט הוא תנאי בטול' אלא הגט בלבד בלא הוא בטול מודעי ובלא הוא תנאי עכ"ל (לג):

קכז צריך לכתוב הזמן בגט וכו' בפר' שני דגיטין (די"ח) אתמר מפני מה תקנו זמן בגיטין ר' יוחנן אמר משום בת אחותו ור"ל אמר משום פירו' ופי' רש"י משום בת אחותו והיה משיאה ושמא קזל' תחתיו וחס עליה שלא תחנק וכותב לה גט בלא זמן

קכז צריך

לכתוב הזמן בגט כיצ' בכך וכך בשב' בכך וכך לירח פלו' כך וכך לחשבון פלוני שחכמים תקנו לכתוב בו הזמן משום שפעמים שאדם נשוי קרובתו ותזנ' תחתיו וירצה לחפות עליה ויתן לה גט אחר הזנות ולא יכתוב בו הזמן הי' תאמר קודם הזנות נתגרשתי אבל כיון שתקנו לכתוב בו הזמן וא"ת כן צריכה להבי' ראיה אבל לא הוצרכו לתקן זמן כדי לידע מתי תטול פירו' מנכסי' שהיו בידו דקי"ל יש לבע' פירו' עד שעה שיתן הגט לידה וכשיגיע הגט לידה תלך לב"ד ותראה להם גיטה ויכתבו לה ב"ד הזמן שנתגרש' בו ואם נתגרשה בגט שאין בו זמן לא תנש' ומי' אם ניסת בו לא תצא אפי' אם אין לו בני' ואם הקדים הזמן פסול ומ"ם נכתב ביום ונחתם בלילה של אחריו או אפי' מכאן ועד י' ימים פסק א"א הרא"ש ז"ל שהו' כשר בשעת הדחק שא"א ע"י גט אחר והרמ"ה כתב שהוא פסול וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשו' אם נתגרש' בגט מוקד' ולא נודע פסולו עד שקדשה אחר דלא תפסי בה קדושי

וטוחן לה והמעידים עליה בב"ד מוליא' גט' ואומר' גרושה הייתי ופנוי' באות' שעה ומשום פירות שמזמן הגט ואילך אם ימכור שבעל בפירות נכסי מלוג שלא תגבם ואם לא היה בו זמן יהיה מוכר והולך וכשתתב' לדין הויה ידה על התחתונ' שיאמר לה קודם גרושין מכרתי ור' יוחנן מ"ט לא אמר כר"ל קסבר יש לבעל פירו' עד שעת נתינ' וכתבנו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם דאיכא מ"ד דהלכה כר"ל ודחו ראיותיו והעלו דהלכ' כר' יוחנן וכן פסק הרמ"בם בפ"א מה' גירושין וגם בזמן הזה דליכ' דיני נפשו' וא"כ ליכא למיחש שיחפ' עליה שלא תידון בח"א כ' הר"אש דאפ"ה פסלינן גט בלא זמן כדתקן ב' גיטין פסולין ולא' מהם אין בו זמן וכימי ר' נשכית הסכ"זו וטעמ' דאיכא למיחש שמא יחפה על בניה שהם ממזרים אי נמי שלא תיאסר עליו קודם גירושין וכ"כ התו' בפר' המגר' על הא דאמרינן בגיטין הבאים ממ"ה השתו קלא אית להו וכתב הרי"בש בדין זה בתשו' סי' קי"ו אבל כיון שתקנו לכתוב בו הזמן אם תאמ' כן נריכ' להביא ראי' כגו' אם תאמר שקודם שזמן נתגרש' בגט זה ולע"ש השו' פסול לפי שאין בו זמן היינו מדרבנן אבל מדאורייתא גט מעליא הוא ואפי' לאחר תקנת חכמי' אם נשא' הולד כשר כדתקן בהמגר' ואם תטען שהזנות היה אחר כתיבת גט זה איכ' חייב' מיתה והביא כשרים ולא נאסרה עליה והוא שתברר בעדים שקבלה הגט קודם לזנות אבל לא הולרכו לתקן כדי לידע מתי תטול פירות וכו' כר' יוחנן דאמר יש לבעל פירות עד שעת נתינ' וכת"ב בשמו' וכשיגיע הגט לידה תלך לב"ד וכו' אפי' דא"ר יוחנן יש לבעל פירות עד שעת נתינה פרש"י הילכך זמן כתיבת הגט לא מהני מידי דהי בעיא למטרף בעיא לאתויי סהדי אימת מטא גיטא לידה כלו' דה"ל לרש"י דאפי' בגט שיש בו זמן בעי לאתויי ראיה אימת מטא גיט' לידה והנקן עליו התו' והרמ"ב והרשב"א והר"ן והסכימו דליתא לדרש"י דכל שיש בו זמן חזקה שביום שכתו' בו נמסר אלא ה"ט דמשו' פירו' לא הולרכו לתקן זמן דבשאין בו זמן נמי כשיגיע הגט ליד האשה יכולה לבא לב"ד או לפני עדי' ותראה להם גטה ויכתבו לה שבאותו היום נתגרשה ואם נתגרש' בגט שאין בו זמן וכולי בהמגרש (דפו) תקן ב' גיטין פסולין ואם נשא' הולד כשר וחד מינייהו גט שאין בו זמן ובגמ' אמר רב אם יש לה בנים לא תצא ואם אין לה בנים תצא ולוי אמר לעולם לא תצא וכן אמר ר' יוחנן ופסקו הרי"ף והרא"ש כר' יוחנן וכן נרא' דעת הרמב"ם בפי' המשנה כל פסולים דרבנן דאם נשאת לא תצא והולד כשר ומשמע מדבריו דל"ש לן בין שיש לה בני' לאין לה ועוד יתבארו דיני פסולי הגט דרבנן ודאוריית' בסי' ק"ל בס"ד: וכתוב בהגהות מיימון פרק א' בשם העיטור' דלר' אליעזר אם נתנו לה בעידי מסיר' ובלא זמן כשר ותנשא בו לכתחילה ולהיה מתקן בהמגרש ר' אליעזר אומר אע"פי שאין עליו עדים וכו' שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תקון העול' דמשמ' דכל היכי דלא הוי אלא מפני תקון העול' כשר וכיון דזמן לא הוי אלא מפני תיקון העולם כל שנתן לה כשר ונשאת בו לכתחלה וכ"כ הב"ש בפ' גט פשוט גמר' ב' אחים אחד עני ואח' עשיר אהא דאמרינן ודילמא אבא שאול כר' אליעז' ס"ל והרמ"בן בחידושיו דחה דבריו וגם הרמ"בם בפ"א מה' גרושין כת' שהם דגט שאין בו זמן פסול וכדברי רבינו (ח): ואם הקדים הזמן פסול ומ"ם נכתב ביום ונחת' בליל' וכולי בפ"ב דגיטין (דף יז) נכתב ביום ונחתם בלילה פסול ר"ש מכשיר ובגמ' (די"ח) אר"ל לא הכשיר ר"ש אלא לאלתר אבל מכאן עד עשרה ימים לא חיישי' שמא פייס ור' יוחנן אמ' אפי' מכאן עד י' ימים אם אית' דפייס' קלא אית ליה ופי' רש"י חיישי' שמא פייס את אשתו בתוך כך ובא עליה והוי גט ישן ור"ת פי' שמא פייס ובי"טל ואמר גט שכתבתי בטל הוא ובתר הכי גרסינן ההוא דאמר לעשרה כתבו גט לאשתי חתו' בי תרי מינייהו ביומי' ואיך מכאן ועד י' ימים אתא לקמי' דריב"ל אמר ליה כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק ואמרי' בגמר' דלא צריך דריב"ל למסמך אר"ש מע"ג דחתם תרי מינייהו ביומי' משום דס"ל כר"ל דאמר כול' משום עדי' דאילו לר' יוחנן דאמר הכיח משום עדים ואיך משום תנאי לרבנן נמי כשר והרא"ש הביא בפסקיו האי עובדא דריב"ל והביא דברי רבי' שאיי שכתב בשעת הדחק איכא פלוגתא ביני רבות' איכא מ"ד מדקאמר ריב"ל כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק ש"מ דהכין הלכתא ואיכ' מ"ד משום דחתים תרי מינייהו ביומיה הוא הא לאו הכי לא וכו' דהלכת' כר"ש דמתניתין בשעת הדחק ונכתב ביום ונחתם בלילה כשר ואפי' מכאן ועד עשר' ימים כרבי יוחנן דהא ריב"ל קאי כותיה עכ"ל וכן פסק העיטור במאמר ראשון וכן כתבו הגהות מיימון בפרק א' מהלכות גרושין וכן הסכים רבי' ירו' בח"ב אבל הרי"ף מעמ' דס"ל דלא קי"ל כלל כר"ש שהרי לא הביא עובדא דריב"ל וכן דעת הרמב"ם שכתב בפר' א' נכתב ביום ונחתם בלילה פסול ולא חילק בין שעת הדחק לאינו שעת הדחק והוא דעת הרמ"ה שהזכיר רבינו כתבו הגהו' מיימון בפ"א דלרבי אליעז' דאמ' עידי מסיר' כרתי אי לית ביה עידי חתימ' וכתב ביו' ונמסר בליל' אפי' יש בו הקדמ' כשר דאין בו זמן ומוקדם דין אחד להם וכבר כתבתי בסי' זה דהרמ"בן והרמב"ם ורבינו חולקי' ופוסלי' באין בו זמן ומעיל' מעמ' דה"ה דפסלי' במוקדם (ב) כ' עוד בהגהו' בפ"א דאפי' לרבנן אי כ' ביממא ואחתי' בליליא ומקמי חתימ' כתבי הכי ניטא דא איכתיב ביו' פלן ולא אכשי' למתתמי סהדי עד השת' ומתימן סהדי כשר דהא ליכ' חשש לפירו' ולא לזנו' וה"ה לשטרי חוב המוקדמי' אבל בת' דחתמי סהדי לא:(ב) ב"ה [illegible]

דדוקא מוקדם [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] שנכתב גט [illegible]

קדושי שני ואינ' צריכ' גט ממנו ומותר' לחזור לראשון השולח גט ממקו' למקום אע"פ שמקדי' הזמן שהרי כות' הזמן מיום הכתיבה שאינו יודע מתי מגיע לידה כשר כיון דאית ליה קלא שהקול יוצא כשליחו' הגט וכל אדם יודע שנכתב קודם שנמסר לה ואם תבא לגבות הפירות שמכר הבעל משלה צריכה להבי' ראי' מתי בא הגט לידה ופסק ר"י דכל גט שלא נמסר ביום הכתיבה אין תקנ' להכשירו אלא ע"י שליח שימסרנו לה ע"י שליח דבהכי אית לי' קלא כדאמרי' גבי גיטין הבאין ממ"ה אית להו קלא לפי שיש קול להולכ' השליח ולביאתו ומידע ידעי אינשי זמן המסיר' ה"ה נמי בגט שנכתב קודם שנמס' אע"פ שאם היה מוסרו מידו לידה היה פסו' משום דאתי' למיטרף מלקוחות שלא כדין מיו' שנכתב כשנתנו ליד שליח ליתנו לה אית ליה קלא ולא נפיק מינ' חורבה ואין נראה כן מדברי הרמ"בם שכתב הרי שאמר לשנים לכתוב גט ולחתום וליתנו לאשתו ונתאחר הרב' ימי' או שני' או שנמצא הגט בטל והוצרכו לכתוב לה גט אחר כשכותבין הזמן והמקום אין כותבין לא הזמן שאמ' להם הבע' לכתו' בו ולא אותו המקום כיצד היה בירושלים כשאמר להם הבעל והיו עומדים בתשרי ונתאחר עד ניסן והרי הן בלוד כותבין זמן מניסן ובלוד וא"א ז"ל כת' דברי רבי' יצחק לפסק הלכ' סתם גט הבא לפנינו אנו תולים שביום שנכת' נמסר ואינה צריכ' להבי' ראיה מתי בא לידה אבל אם יש בו ריעות' כגון שנמצ' מושלך צריכ' להביא' ראיה מתי בא לידה גט שזמנו מאוח' כשר לגרש בו ופי'

הראב"ד

וכתב א"א הרא"ש ז"ל בתשו' כתגרס' בגט מוקד' וכו' בכלל מ"ה ולא דמי לנכת' ביו' ונחתם אבל עד עשר' ימים דהכשי' הרא"ש בשעת הדחק דשאני התם שבשבת' היום שכתוב בגט קושטא קאמ' שבאותו יום נכתב אבל כשכתב בי' לחדש והקדים וכתב בחמש' כיון שכ' שקר פסול לגמרי ויישוב לשון רבי' הוא בענין זה ואם הקדי' הזמן כגון שנכתב בעשר' לחדש והקדים וכ' בחמשה פסול ומ"מ כשכתב בו היום שנכת' בו הגט אלא שאיחר החתימה עד הלילה דהיינו נכתב ביום ונחתם בלילה פסק הרא"ש שהוא כשר ואיפשר לפרש דהכי קאמ' אם הקדים הזמן כגון שכתב ביו' ונחת' בלילה היכא דאיכא שעת הדחק ומ"מ היכ' שהוא שעת הדחק פסק הרא"ש דכש' ודעת הרמ' בתשו' ז' שסובר דגט מוקדם בטל כמי הוי תמיה' טובא דמשמ' דפיסול מוקדם לא הוי אלא מדרבנן ואם כן למאי אולמי' דגט מוקד' להוי' בטל מאש' פיסולי דרבנן וכנגד דעת הרמב"ם ז"ל דלא עדיף מאש' פיסולי דרבנן שהרי כתב בפר' ראשון דגט מוקדם פסול וכבר כתבא' מדבריו פי' מקו' שהזכיר פסול אם נשאת לא תצא ומדסת' דבריו בפ' ראשון משמע דבכל מוקד' לא הוי אלא פסול ואפי' ככתב בעשרה לחדש וכתב בו בחמשה וכ"כ מהר"ר ישראל בכתביו סי' י"ג שזהו דעת הרמ"בם וכתב עוד שם דטעמ' דאפי' הסבר כדברי התוספת בפ' איזהו נשך דגט מוקדם לא גבי אפי' מבני חרי משמע דכמו חספ' בעלמ' הוא ומ"מ אכתי קשה לי דמנ"ל להרמ"ב שהעמידו חכמים דבריהם בפיסול זה להחמירו כחרס גם בענין גט אש' שנמלאו עוקרי' דבר תור' מאם מסתם ידה וקבלה קדושין מאח' לא תצטרך גט ועוד דמאחר דלהרמ"בם אינו פסול אלא מדרבנן הוה ליה להרא"ש ז"ל למיחש לדבריו ולא להתירה בפשיטו' כשקבלה גט ממנו ול"ע ודברי הר"ן בהמגרש משמע שהם דלא כהרמ"בם דבגמ' ג' גיטין פסולין כתב' דבפסולי דרבנן תנא כל שאין לה בנים וכו' אח"כ ובגט מוקד' דק"ל דפסול איכא מאן דא' דאם נשאת לא תצא בגט שאין בו זמן והיינו לדברי רש"י אבל לדברי האומרים דבגט שלא כתב היכא צריכה להביא ראיה אימת מטא גיטא לידה גט מוקדם פסול דאתי לטרוף לקוחו' שלקחו פירו' שלא כדין ואפי' לדברי רש"י יש להחמיר דכיון דמוקד' בשאר שטרו' פסול בגט נמי פסול ואפי' נשאת תצא כל שאין לה בנים עכ"ל ומדסתם דבריו משמע דבכל גווני מוקדם קאמר וע"כ לא קאמר דפליגי אלא אי תצא אי לא תצא אבל לכ"ע משמ' דלא מיפסל אלא מדרבנן דא"כ הוה ליה לפרושי וגם הרשב"א סובר דלא כהרא"ש שהרי דעתו להכשיר גט מוקדם אם נתנו לה ע"י שליח וכמו שאכתוב בסמוך בס"ד ואף הר"ן דפליג עליה ופסל ודאי משמע דלא הוי אלא כשאר פסולין דרבנ' דליכא למימ' דלמר כשר ולמר בטל ובכל גווני מוקד' קמיירו מדסתמו דבריה' : **השולח** גט ממקום למקום וכו' בפ"ב דגיטין (די"ח) אבא דאיתמ' מפני מה תקנו זמן בגטין ר' יוחנן אמר משום בת אחותו וכו' אמר ליה רבינא לרב אשי גיטין הבאי' ממדינ' הים דמיכתבו בניסן ולא מטו עד תשרי מה הועילו חכמי' בתקנתן א"ל הכא קלא אית להו ופרש"י קלא אית להו בין לענין זנות ובין לענין פירו' בעי' לאיתויי ראי' אימת מטא גיטא לידה וכתבו התו' תימא דלענין זנות נהי דידוע שלא בא לידה ביום שכתו' בו מ"מ יכול הוא לחפו' ולומר שנתן לה קוד' שזנת' כגון קודם שתקנו הזמן ואור"י קלא אית להו כשרואים שזמן שכתיב' היא קודם זמן המסיר' אית לה קלא למילת' ומסקי אדעתייהו לידע יום המסירה ואם תאמר ובשלא לחמה תקנו זמן ויש לומר ע"י הזמן יש בו קול לפי שרואין על ידי הזמן שבו שהכתיבה איכא ביום הכתיבה עכ"ל וכ' הרשב"א על דברי ר"י וק"ל א"כ גט מוקדם אמאי פסול הרי כיון שזמנו קודם לנתינתו קול יוצא וטפי כאמר דלא קמבו בי"לאת קול אלא בגיטין הבאים ממ"ה דא"א בלאו הכי אבל בגיטין דעלמא דאיפשר ליתנו ביום כתיבתו לא הקלו אלא דמשלים גט לאשתו קפיד דאיפשר בלאו הכי אלא כר' כלשון הראשון שכתבתי לעיל דווק' בגט שמשתלח או שניתן ע"י שליח הוא דאמרי' דיש בו קול אבל בגיטין דעלמ' לא ולפי זה אף גט מוקד' אם נתנו לה ע"י שליח כשר עכ"ל וגם הר"ן כתב כדברי הרשב"א ואח"כ כת' וזו קולא יתירה בעיני ולפי' נ"ל דדוקא בגיטין הבאים ממ"ה הכי' אקלא משום עיגונא ודכוות' במשלים גט לאשתו והוא הלך לדרכו עכ"ל וזהו שהזיקו לרש"י לכתוב עלה דהסיא דהמשלים גט לאשתו שהוא הלך לדרכו עכ"ל: וכתב הרא"ש בפרק שני דגיטין דהא דכותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו ולא חיישי' שמא כת' ליתן בניסן ולא נתנו עד תשרי משום דגט צריך למסרו בעדים וכיון דיש עדים בשעת מסירה וחזו דזמן כתיב' מוקדם ליום המסירה מפקי קלא אלא נמסר ביום הכתיבה ומפקי אדעתייהו לומר אי איתי ראיה אימת מטא גיטא לידך והקשו דמריך מגיטין הבאים ממ"ה דאם הועילו חכמי' בתקנתם ומפני שהכתו' קלא אית להו הוא הדין לכל גיטין שלא נמסרו ביום הכתיבה אית להו קלא שמסקו לו עצמים ממ"ה מידך לו ומה שלא הקשה לו מכל גיטין שלא נתנו ביום הכתיבה משום דלא שכיחא כדקא' דלא מקדי' אינש גיטא לאיתתי' א"כ להכי כותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו משום דלא שכיח דכתב גט קודם הכתיבה דלא מקדים אינש גיטא לאיתתיה אלא מיד אחר הכתיבה נותנו מיד לידה או לידו או מוסרו ליד שליח להוליך לה ואז הוי כמו גיטין הבאים ממ"ה דאית להו קלא לפי שיש קול להליכת השליח ולביאתו ומידע ידעי זמן המסיר' ולפי טעם זה אין לחלק

הכי אלא נמס' ביו' שנכת' או לא מתכשר הכי גיט' אם לא ע"י שליח להולכ' דאית ליה קלא דאם היה הבעל נותנו לאשה לית ליה קלא ואתא למטרף לקוחו' שלא כדין מיום שנכתב עכ"ל ולפי תירוץ ראשון כל גיטין שנמסרו שלא ביו' כתיבתן כשרי' אפי' שלא ע"י שליח ולא דמי להקדי' זמן הגט דבטל כמי הוי לדעת הרמ"בם משו' דהוי כ' שקר' כתב וכמו שכתבתי למעל' ודבי' תמה תירוץ שני עיקר דלא מכשרינן גט שנמסר שלא ביום כתיבתו אלא ע"י שלי' דוק' וכן דעת מה"ר ישראל בכתביו סי' י"ט וגם התוספו' בפר' הכ' גבי הא דאמרי' קסב"ר יוחנן יש לבעל פרו' עד שעת נתינ' העלו בסוף דבריהם דלא צריך למימר קלא אית להו אלא כשמגר' ע"י שליח : ואין נראה כן מדברי הרמב"ם שכת' בפ"א הרי שאמר לב' לכתוב גט ולחתום וכו' דבלי רבינו תמוהין בעיני דמה ענין דברי הרמב"ם דמיירי בשלא כתב' עדיין הגט לענין דברי ר"י דמיירי בנכתב הגט ולא נמסר ביום כתיבתו דבכל שלא נכתב עדיין הגט משמע דלכולא עלמ' אין כותבין יום האמיר' וכדאשכחן גבי המקום דאין כותבין מקום האמירה וכדאמר להו רב לספרי' כי יתביתו בהיני כתובו בהיני אע"ג דאימסרן לכו מילי בשילי וכן בתר' דיכתו' ההוא גיט' דאשתכח בסור' וכת' ביה הכי בסור' מתא אמ' עכן בר חיי' פטרי' וכו' ואתו סהדי ואמר' דההוא יומא דאיכתיב גיטא עכן בר חייא גבן הוי ואמר רבא אף לדידי הכא הוי' וכולי א"כ מילי מסר וכדאמ' להו רב לספרים וכו' ואם איתא דכותבין יום האמירה כי מסר מילי מאי הוי נחזי יום שכתוב בגט אי הוה בסורא וליסבא דאתו סהדי ואמרי דההוא יומא דאיכתיב ביה גיטא משמע דאיום שכתב בו הגט מסהדי אלא ודאי דיום שנכתב בו הגט הוא היום שכתוב בגט וכדברי הרמב"ם והרי הרא"ש דפסק כדברי ר"י וכת' בתשו' כלל מ"ה סימן י"ד כדברי הרמב"ם שכותבין יום הכתיבה וגם הרשב"א נראה שסובר כדברי ר"י וכ' בתשו' שכותבין יום הכתיב' לא יום האמיר' וראיתי להעתיק פה תשובת הרשב"א שמתוכה יראה שמה שהשמיע' לרבינו הוא שלא חילק בין קדימה לקדימה כמו שחילק הרשב"א וז"ל שאלת מי שצוה לכתוב ולחתום גט לאשתו ביום פלו' וכתאמ' שכות' ולא כתבו באותו יום אם יכתוב זמן קבלת הדברים או זמן שכתיב' תשוב' אע"פ שבא הלשון מסופק במה שכתבת במה שצוה לכתו' ביום פלו' ולא נתברר מתוך ל' זה אם הכונה לומר שצוה להם ביום ר"ח ניסן לכתוב גט לאשתו או שצוה לכתוב לה הגט בר"ח ניסן ואם כלשון זה האחרון ה"ז גט פסול וזה פשוט ואם כלשון הראשון שהצוו' היתה בר"ח ניסן ולא היה קובעו להם זמן כתיב' בזה ודאי כשר וע"מ צריכי' הם לכתוב זמן הכתיבה ולא זמן האמיר' ואם כתבו זמן האמירה ודאי פסול דה"ל מוקד' ואל תשיבני מגיטין הבאי' ממ"ה שאין ההקדמה שוות שההקדמ' הכתיבה לחתימה וכל שכן הקדמ' בזמנים ככות' באייר והקדי' וכ' בניסן שזה מוקד' גמור ופסול אבל כשקדמה כתיבתו וחתימתו לנתינתו זו היא שהכשירו ומפו' דאית להו קלא ואמרי' לה אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך והדברים אלו ברורים הם בעיני ואיני רואה בהם שום ספק עכ"ל סתם גט הבא לפנינו אנו תולין וכו' בפ"ב דגיטין (די"ח) אבא דאיתמ' מפני מה תקנו זמן בגיטין ר' יוחנן אמר משום בת אחותו ור"ל אמר משום פירו' ור' יוחנן מ"ט לא אמר כר"ל קסבר יש לבעל פירות עד שעת נתינה ופרש"י עד שעת נתינה שילכך זמן כתיבה גם לא משני מידי דכי אתיא למטרף בעי' לאיתויי ראיה אימת מטא גיטא לידה והקשו עליו התוספו' מדאמרינן בפ"ק דב"מ מצא גט אשה בשוק בזמן שהבעל מודה יחזיר לאשה ופריך ליחו' דילמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי וכו' ומשני כי אתיא למיטרף אמרי' לה אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך ואמאי קשה ליה הסיא בריתא טפי מכל גיטין שבעולם אלא משמע דוק' בגט שנפל' דאיתרע בנפיל' הוא דאמרי' אייתי ראיה אימת מטא גיטא לידך אבל בכל גיטין אמרי' מסתמא ביום שנכתב נחתם ונמסר וכן העלו הרא"ש והרשב"א והר"ן : גט שזמנו מאוחר כשר לגרש בו וכו' בפ"ב דגיטין אבא דאיתמ' מפני מה תקנו זמן בגיטין ר"ל אמ' משו' פירו' כתבו התו' כדי שתדע האשה מתי נכת' ונחת' ולא תפסיד פירו' עד שעת נתינ' וא"ת גט מאוח' יפסל מהאי טעמא ובפ"ב גט פשו' מוכח דכש' ואור"י דבמאוח' אין הבעל מפסי' משעת חתימ' אלא משעת הזמן דאין ראוי לגרש בו אפי' נתנו לה לאלת' ואין הגירושין חלין עד הזמן ותירוץ זה דר"י הסכימו הרא"ש והרשב"א והר"ן בפרק הזורק וכתבו הרשב"א והר"ן עוד יש [illegible]

כשר ובדעבדריכן דכתוב בו שבוע שנה חדש משום דאיכא' לשבוע דלקמיה ולשבוע דלבתריה וכו"ם רבי' בסמוך וכ"מ אי הוה בי"ה ספסד פירו' עד זמן שכתוב בו הוה מיפסיל אפי' לר' יוחנן משום דפירות שביעי' עפי' נזגות לכולי עלמא וסרי"ב בתפו' סי"ק כתב בדין זה וסרמ"ב בפ"א פסל גט המאוחר וכן נוט' דעת סר"ן בפ"ב דגיטין וכת' דנפקי' דמשמע בגט פסו' דגט מאוחר

הראב"ד כשר לגרש בו מיד בשעת הכתיבה ור"ח פי' שאינו גט אלא עד הזמן שכתוב בו אפי' אם נתנו לה מיד כי אין הגירושין חלין אלא עד הזמן שכתו' בו ויש לבעל פירו' עד הזמן שכתוב בו והרמב"ם פסל גט המאוחר שכתב גט שיש עליו עדי' ואין בו זמן או שהיה מוקדם או מאוח' או שנכתב ביום ונחתם בלילה אע"פ שהיו עסוקי' באותו ענין או שכת' הגט בירושלם וטעה וכת' בלוד פסולים וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה וכתב עוד שאין לסמוך על מה שפסל נכתב ביום ונחתם בלילה אע"פ שעסוקים באותו ענין כת' עוד הרמב"ם החק ממנו הזמן ונתנו לה או שלא כתב שם היום אלא בשבת ראשונה או שנייה בחדש פלוני או בשנת פלוני ולא הזכיר החדש ואפי' בשבוע פלוני כשר וכ"כ בו היום גירשתיך שמשמע היום הזה שיצ' בו הגט ואיני יודע היאך מכשי' החק ממנו הזמן דהי"ע אינו זמן וכן הקשי' עליו הרא"ב' בימי חכמי התלמו' היה דרכ' לימנו' לשנו' המלכי' ואם שינ' ומנ' לחשבו' אח' הגט פסו' והאידנ' נוהגין בכל המקומו' למנו' לבריאת עולם:

קכח

צריך להזכיר בגט שם המקום שהעדי' עומדים שם בשעת חתימתו ואם שינה והזכיר

...

סתום' היכ' דפסק כולהו כללי' ולא כ' אלא פרטא: אם דילג אדרבע ולא כ' אלא אלפי' כתב המרדכי' בפ"ק דע"ז בשם ר"י מוי"ל' דכשר בדיעבד דסתם אלפי' משמע' שפי' ד' אלפי' הוא"ל וליכ' יות' מד' אלפי' ולפע"נ דמיעו' אלפי' שני' בשה ניכ' למפשט הוא"ג ולא כ' אלפיים נב' יולין"ם נמו לפר' אלפי' שכתובי' אדרבע' וכשבפי' הוא"ג ולא נפי' מיני' חורב' ונכתבי מסכ"ד ישראל סי' כ"ח כתו' כחלק בין דין זה לה"כ' דכתב לכלל' קמא ושבק פרטא מיעשה ושדר כתב לפרט בתרא דפסול כמו שכתבתי בסמוך: (ס)

קכח צריך להזכיר בגט שם המקום שהעדי' עומדים שם וכו' כב' ורק (דמט) שכינו היה במזרח וכתב במערב במערב וכתב במזרח פלא עזה ומזה וכל הדרכים שהלו בם ובנגמרת (דף פ) היה במזרח וכתב במערב מאן אלימא בעל פיינו הוכה שמו ושמה שם עירו ושם עיר' אלא לאו סופר וכתב הרמ"ם דסא דקאמר אלא הסופר לאו דוקא אלא משום חשש' העדים דצריך לכתוב בספר שם העיר שהעדים חותמין בו אפילו ככתב בעי' אחרת וגם המרדכי כתב ושמא י"ל דבסופר ליכא קפידא דנאמי המשה איכא אלא פיסול היא משום עדים דרגילות הוא

והזכיר בו מקום אחר פסול אבל על מקום עמידת הסופר בשעת כתיב' אין לחוש לפיכך אם נכתב במקום אח' ונחתם במקו' אחר יזכיר שם המקו' שנחת' בו וכשה"ת כת' שצרי' להזכיר בו ג"כ מקו' עמידת הסופר ולכך אמר שצריך שיעמדו הסופ' והעדי' במקו' א' וכ"כ הרמ"ה וא"א הרא"ש ז"ל כ' כסבר' ראשונ' שינה מקום עמיד' העדי' כתב ר"ח שאם נשאת בו הולד ממזר וכ"כ הרמ"ה שאפי' אם נשאת תצא אבל הולד כשר מן השני ודוקא מן השני אבל מן הראשון הוי ממזר ול"נ לא"א הרא"ש ז"ל ור"ת פסק שהולד כשר אבל לא תינש' בו לכתחילה ולפי' רש"י תנשא בו לכתחילה וכן הוא דעת ר' אלפ' וכותבי' שם מקום הבעל והאשה פי' מקום עיקר דירתו כגון פלוני שממקום פלוני ואם יש לה שתי שמות כותב שממקו' עיר פלו' וכל שום וחניכא דאי' לה (א) וכ' הרמ"בם כשמגר' בעירו כותב שם העיק' בפרט וכולל שם הטפל בכלל שום וחניכ' וכשמשלח הגט למקו' אח' צרי' לפרט שניה' שם מקו' הכתיב' ושם מקו' הנתי' ואם רגיל בשני מקומו' כותבי' שם מקום עיקר דירתו והוא אותו שדר בו י"ב חדש ואם קנה בה בית דירה מספק' לן אי מיקרי' דירה ולכך טוב לכתוב וכל שום אחרן דאית ליה ולאתרי' ומן הדין היה צריך לכתוב שם העיר של הלידה אלא דחיישינן שמא יטעה בעיר מולדתו ואם כתבה ולא טעה בה כשר וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאין צריך לכתוב אלא שם מקום עיקר דירתו אבל א"צ להזכי' מקום עמידת הבע' והאשה בשעת הכתיב' ולא מקום לידתן דעירו ועירה לא קאי אלא אמקו' עיקר הדירה וגם עירו ועירה אין עיכוב בכתיבתן דמתני' לא קאמ' אלא אם שינה בהם אבל אין עיכוב בכתיבתן ונוהגין באשכנז ובצרפת לכתו' מקום עירו ועירה של עמידה. ודירה ולידה היכא דיודעים משום חששא דשני יוסף בן שמעון ואם טעה ושינה מקו' הליד' זה היה מעשה והכשירו רבינו תם דדוק' בעיקר מקום הדיר' הוא דאיכא חששא משו' שהוא ידוע לכל וכל אדם נקרא על שם מקו' דירתו ממקו' פ' וכשרואים שינוי במקום אומר הוא לא גירש אלא אחר הוא שגירש אבל מקום לידת האיש אינו ידוע וגם אינו נקרא על שם מקום לידתו וליכא חששא: כותבין

וכ"כ בסמ"ג וכ"כ הגהו' בפ"א מה' גרושין והמרדכי לפ"ש שבפרק הזור' כתב כדברי הר"אש וכמו שכתבתי בסמוך בשם הטור' הגולה כתב אבל הסופר שכותב ממין שאנו עומדין בו כאן יש לנו לכתוב מקו' שעומד בשע' שכות' הגט לפ"ש שהוא מקום דירתו כדתנן היה במזרח וכו' ומוקי לה בשום' עכ"ל וזהו כדברי בעל התרומ' וכן משמע גם כן שפסול דעת התוס' שכתבו בהזור' גבי כי יתביתו בהיני כתובו בהיני וכולי' שמא גט מאוחר הוא כשר אם אינו לבסוף באות' העי' ביום שכתוב בגט הסופר והעדי' ומשמע מדפסו דברים' דתלוייהו בעי' ואע"ג דבמתני' תנן היה במזרח וכו' במערב וכו' תלא מזה ומזה וכל הדרכי' שאנו בה לא כתבו הרמ"ג וגם רבי' דהוי אלא פסול וטע' הדב' יתבאר בסמוך בס"ד שינה מקו' עמידת העדים כתב ר"ח שאם נשאת וכו' שם בגמר' (דף פ"ו) אבא אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמי' אומרי' הולד כשר ומודי' חכמי' לר"מ שאם שינה שמו ושמה שם עירו ושם עיר' שהולד ממזר וכתבו התוס' שר"ח פי' דלאו אשלום מלכות קאי מאי דא"ר אבא זו דברי ר"מ אלא אהיה במזרח וכתב במערב ולפי זה קי"ל כרבנן דאמרי הולד כשר כלו' ולכתחל' לא תנשא וזהו דעת הרמ"ב שכ' בפ"א דפסול ובפ"י כ' דכל מקו' שכתב פסול אם נשאת לא תצא וכן דעת הרי"ף לפי דברי הר"ן וכתב רבי' ירוחם בח"ג והר"ן בהמגרש שכן דעת רבי' האי ז"ל וכת' הרא"ש שר"ח כ' דהלכ' כר"מ בהיה במזרח וכו' במער' מדחזינן לרב ולר' הונא דחיישי להכי כלו' דלא' לספרי' כי יתביתו בהיני כתו' בהיני אע"ג דמיתסרן לכו מילי בהילי משנ' דליהו מפר' מילתיה דרב אשלו' מלכו' ומה שפס' כר"מ מפו' דרב הו' ורב חייש' להכי אין כר' לי רק'ה דגם רבנ' מודו דלכתחל' איכ' למיח' והפי' פי' דהו דברי ר"מ אשלו' מלכות קאי וכתב הר"ן דלכאור' הכי משמע שהוא דעת הרי"ף וגם הר"אש והרמ"בא כתבו שמדברי הרי"ף כל' שהו' מפר' כהרמב"ם וכ' הר"אש דהכי' במזרח וכ' במערב לדברי ר"ח הולד כשר אבל לא תנשא ולר"ח הולד ממזר ולשאר מפרשים דרבנן לא מודו לר"מ אלא בהיכא שמו אבל היה במזרח וכו' במערב מכשרי רבנן לגמרי עכ"ל משמע מדבריו דלפרש"י הא דאמר זו דר"מ אבל חכמים אומרים הולד כשר לא קאי אלא אשלום מלכות דוק' כלו' דהכא הוא דפליגי רבנן לומר הולד כשר ולכתחל' לא תנשא אבל בהאי בבי דמתני' פליגי עליה לומ' דאפי' לכתחלה תנשא דמדאמר בשלו' מלכו' אמרי רבנן הולד כשר כלומר ולכתחל' לא תנשא ש"מ דבהאי בבי לית להו האי סברא וה"ה לומ' דס"ל דאיכא בבי כר"מ דה"כ מאי ומודי' אם שינה שמו ושמה הא בכולהו בבי נמי מודים הילכך ע"כ לומר דאיכא בבי מכשי' לגמרי לומר דתנשא לכתחל' והאחר לנו לגלות דעת הר"אש דלכאור' משמע דס"ל כר"מ וא"כ היאך כ' שהולד כש' מהשני הא לר"מ הולד ממזר מזה ומזה וי"ל דאע"ג דר"ח והרמ"ה הוו מדותיהם לפסוק כר"מ מ"מ בפי' דברי ר"מ פליגי דלר"ח כי אמר בגמ' דס"ל לר"מ דכל המשנ' ממטב' שטבעו חכמי' בגיטין יוצי'א והולד ממז' היינו לומר שעשאוהו ממזר גמו' כממז' של תורה ונות' בממזרת והר"אש סבר דלא עשאוהו כממז' של תור' ולא הוי אלא ממזר דרבנן ואסו' בממזרת ולפיכ' הולד כשר דקאמ' הר"מה לאו כשר ממש קאמ' אלא לומ' שאסו' בממזר': ומ"ש אבל מן הראשון הוי ממז' היינו לומר שאם החזיר' ראשון בלא קבל' גט מהשני הולד ממזר שא"א גמור' היא דהא תפסו בה קדושי שני ולפ"ז מ"ש רבי' ולא הכשיר' לא"א ז"ל קאי למה שפסקו כר"מ שהרי כ' הר"אש שאין כ"ל ראוי לפסוק כר"מ מדאמר להו רב לספרי' וכולי גם בהמגר' גבי ב' גיטין פסולין כת' בהדיא דלא קי"ל כר"מ ועי"ל דהרמ"ה פוס' כחכמי' שאומרים הולד כשר וס"ל דהכי דהולד כשר מ"מ אם נשאת תצא ואם החזיר' ראשון בלא קבלת גט מהשני פשיטא דממזר גמור הוא ולפי זה מ"ש רבינו ולא הכשירו לא"א הר"אש קאי לר"ח ולהרמ"ה ולאו מחד טעמא דלא הכשיר' ליה דר"ח משום דהר"א כבר דלא קי"ל כר"מ ולא נשירא ליה דהרמ"ה משום דסבר דאם נשאת לא תצא וכמבוא' בדבריו בפ' המגר' אמתני' דב' גיטין פסולין וכותבין שם מקום הבעל והאשה כתב הרא"ש בהגולה אמתני' דהראשונו' היה משנה שמו ושמה שם עירו ושם עיר' פירש צריכין לכתוב בגט את שם הפי' שהיה הוא והיא ממנים כלומר בגליל מתא אתא פלו' שמארך יהודה וכדמשמ' בהזורק ובירושו' וכ"כ הר"אש ג"כ שם ואם יש שני שמו' וכולי זה נלמד משם האיש והאשה שיתבאר בסי' שאחר זה וכתב הר"מה כשמגר' בעירו וכו' ואם רגיל בשני מקומות וכו' זה נלמד ממתנן י' בספ"ק דגיטין כמה יהא בעי' ויהא כאנשי העיר י"ב חדש וכו' ואם קנה בית דירה וכו' נ"ז שם קנה בית דירה הריהוא כאנשי העיר מיד ולא ידענא אמאי פשיטא ליה טפי דכשהא בעיר י"ב חדש מחשב כאנשי העיר ליקר' מקום דירה טפי משקב' בית דיר' דהא בקב' בית דיר' נמי תנן דהוי כאנשי העיר מיד ואפשר דאע"ג דתנן קנה בית דירה חשוב כאנשי העיר מיד היכ' למימ' דהיינו ליתא בעול עם אנשי העי' מפני שהשם מוטל על הבית אבל לא יחשב מפני כן שהעיר דירתו לענין גט דהא כמה אנשים יש להם בתים שלא במקו' דירת'

אבל כשפשה שם י"ב חדש ודאי דלכל מילי הפיגא עיר דירתו דהא תנא הכי חייב בקב' דברים וכשפשה י"ב חדש חיי' בכולן וכדתניא בס"פק דבתרא ל' יום לתמחוי ג' חדשי' לקופ' ששה לכסות תשעה לקבורה י"ב לפסי העי' וכיון דכששה' י"ב חדש חייב לפסות בכל עולי העיר אלמא עיר דירתו חשיב' לגמרי ומ"ש פשיטא ליה דבשה' י"ב חדש הפיגא עיר דירתו ובקנה בית דירה מספקא ליה' ולכך טוב לכתוב וכל שום אחרן וכו' אתחלת דבריו קאי שכ' ואם יש לה ב' שמות יכתוב שממקום עיר פלו' וכל שום וחניכא דאית לה כלו' דכיון דבשיה לה ב' שמו' צריך לכתו' וכל שום לכך אפי' כשאין ידוע שיש לה ב' שמות טוב לכתוב וכל שום משום שמא יהיו לה ב' שמות ומן הדין היה צריך לכתוב שם העיר של הליד' וכו' כ"ל שכל זה הוא מדברי הרמ"ה ומשמ' ליה דלא הוזכרה מקום הליד' לא במשנה ולא בגמ' משו' דחיישי' שמא יטעה אבל מן הדין היה צריך לכתבו: ומ"ש ואם כתב ולא טעה כשר לאו לגופיה איצטריך אלא לדיוקי הא אם טעה בה פסול א"כ לגופי' נמי איצטרי' דלא תימא כיון שלא הוזכר מקו' הלידה בדברי חכמי' כשכתבו הוי כמשנ' ממטבע שטבעו חכמים וגט פסול מיהא הוי קמ"ל וא"א ז"ל כ' שאין צריך לכתו' אלא שם מקו' עיקר דירתו וכו' עד סוף הסי' הכל דברי הר"אש בפסקיו בפ' הזור' וכ"כ שם התו' והר"ן שאין צריך לכתוב מקו' הלידה ולא מקו' העמיד' ושאם טעה ושינה מקום הלידה כשר וכן כתוב בסמ"ג והגהו' מיימו' פ"ג מהלכות גרושין וגם בספר התרומה כ' שאין לכתוב מקום הליד' ולא מקו' העמיד' וגם במרדכי פ' הגולה כתוב כשכתב מקום הדיר' ולא מקום הלידה מעולם לא שמענו קור' תגר ופולה שם אבל בשינה מקום הלידה כתב המרדכי שם בראבי"ה פוסל ע"פ אביו ומ"מ כר' שדעת המרדכי משמע להכשיר שכתב אחר זה וטוב מאלתי שהתוס' פסקו דאפי' שינה מקום הליד' שהוא כשר דיעבד וגם הס"ת לא הזכירו שינה מקום הלידה ולא ידעתי למה מאח' שהתוס' כתבו שר"י הכשיר הלכ' למעש' אבל הרמ"בא כ' בקטן על שם שנולדה בנרבונה ונקראת' במרס"יליא וכתב בגט שנולדה במרס"ליא שאף את"ל שאין שם עירו ושם עיר' מעכב מ"מ במשנה ודאי פסול דהא קתני בהזור' שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תלא מזה ומזה וכו' וכשתיקן ר"ג שיהא כותב איש פלו' וכל שם שיש לו שיאפשר שג"כ תיקן במקומותיהן שצריך להזכיר בגט כל המקומות שדרו בהם דירת קבע וכן אנו נוהגים בגט והמדון שלפנינו שינה שם עירה הוא כיון שהזכירו ולא זהו מקום שנולדה שם ושתף שם ילד אינו לענין לגטין ואין אנו משתמשין בשמות בגיטין אלא בשם שנתנו הראשונים וכתב הרי"בש בסי' פ"ד כל אלו השברות וכתב שלא דברו הרא"בד והרמב"א אלא בשלא כתב כלל שם עירו ושם עירה לא מקום דירתן ולא מקום לידתן אבל בנדון זה שנכתב מקו' לידתן פשיטא דכשר דהא ליכא חששא לשני יוסף בן שמעון וניכר מתוך הגט מי הוא המגר' ואח"כ כ' וכבר ראיתי הרבה גיטין שבאים ממרחק שיש מהם שכתוב בהם שם הדיר' ויש מקום הלידה ויש מקום העמיד' ואיני חושש לדקדק עליהם כל שאין שינה לפי שאני סומך על הסופר והעדים שכתבו הסבור להם יותר או כפי מנהג מקומם עכ"ל ובסוף סי' זה אכתוב תשו' הר"ן על דין זה שכתב מקום הלידה ולא כתב מקום הדירה אם שינה מקום העמידה משמע מדברי הספרי' הנז' שדינו כשינה מקו' הליד' וכשר דכל שא"צ לכתבו אם כתו' בשנוי כשר ז וכדברי סמ"ג שאמר' יותר שכתב שלא היה יכול לשנות' מתני' דהיה במזרח וכ' במערב בבעל ולומ' שהי' מקו' עמידתו ביום כתיב' הגט משום דפשיט' ליה שאין לחוש בענין הבעל כי אם בשינוי עיקר דירתו אבל בספר התרומ' כתו' דספוקי מספקא ליה ואיפשר שאע"פ שיפסוק בשינה מקו' הליד' להכשיר כדברי התו' מספק' ליה בשינה מקום העמיד' משו' דלא דמי למקו' לידה דשינוי מקו' העמיד' הוא ניכר יותר משנוי מקו' הליד' וכ' מהרי"ק בשורש ק"ו שבשינוי יש פוסלין אפי' בדב' שאינו מחסרו אינו נפסל בכך וכ"ל שבעל בעל התרומ' נתכוון (א): והיכא דלא כ' מקו' הדירה הגם הר"א"כ' בהזורק דכשר וכמ"ש רבי' וגם רבי' ירוח' בח"ג לסכמי' בשם התוס' וכן כתב' שהוא דעת סמ"ג שכתב וכ"כ רבי' יחיאל גם על עיקר הדירה אם אינו ידוע בודאי אל יכתבוהו כלל וכ"כ הגהו' מיימון בפרק ג' מה' גרושין וכן דעת בעל העיטור אבל הר"אבד פוסל והרמ"בא מספק' בו וכמו שכתב ה"ה בפ"ג מהלכות גרושין ובתשו' כת' יש מגדולי המורים פוסלי' ויש מכשירי' ויש לחוש לדברי הפוסלי' ובתשו' אחרת כ' אע"פ שבעל העיטו' כתב שאין שם עירו ועיר' מעכב בגט אנו אין לסמוך אלא על דברי הר"א"בד שהוא רב מובהק והמרדכי בפרק הגולה כתב בשם ר"י להכשיר והביא ראיה לדבר ואח"כ כת' ואע"ג דאמ' לעיל שאם דילג שם העיר כשר וכי משני שאנו מדמין נעשה מעשה ודאי לא נעש' מעש' כי ר"א

ד"מ קכח (א) [illegible]

שוכלו ואם את חולק' ולא מתיבעת ודעת שכלבו וספר מגות קטן לסבשי' שכתבו וז"ל ועכשיו שאין אנו יודעי' עיקר דירתם כותבין מקום עמידתן בשע' כתיבת הגט ואם כותבין גט לאיש לשלוח לאשתו שהיא במקו' אחר אינכותבין מקום האשה כלל וכת' מהר"ר ישראל בכתביו סימן קמ"ג מקום הדירה שנהגו לכתוב כל הקדמונים אפילו לותם שלא הגהיגו לכתוב מקום הליד' כדאיתא להדיא במרדכי אע"פ כן אנו בכל גבולינו ובדורותינו אין נוהגין כך לכתבו כדכתיב בהג"ה במיימוני בשם ספר העקלועות שהם אין נכור בו לא יכתוב כלום והאידנא אנו נולים ומטולטלי' ומקו' דירתנו מלופפה בידינו ולכך אין כותבין אותו עכ"ל (ג) כתב בתשוב' הרש"בא וז"ל ולענין מה ששאלת משכי מה אנו צריכין לכתוב בגט אני פלוני שנולדתי במקו' פלו' דע שכך כתוב בטופסי גיטין שבחבורי רבותינו הצרפתי' וכן כתבוה מקלת רבותי' וכן משמע מדאמרי' ביבמו' בקלגיא מתא אנו אנדרונולאי נהרדע' ותנן בסורקה"ס במזרה וכתב במערב וכו' מאן אלימא בעל וכו' אלמא מזכירין בגט פלוני שמקום פלוני מנגד מה שכותבין שם מקום שכתיבה ולפי מ"ש בירושלמי משמע שאם נולד במקום אחר ודר במקום אחר ועוד עקר דירתו משם והלך ודר במקום אחר שלרי' לכתו' שם שלשתן ⁰ שסרי' עכו במשנתינו שם עירו ושם עירה שמו ושמה ובמו ושמה גרסינן בירושלמי מתני' בשסיה מיוחדת וכה"ג בגרש בגליל וכו' א"ר יוסי אם כתב בו מקום אחר צריך להזכיר שלשתן ומכאן נראה שיצא להשטונים מה שאמרו וכתבו בטופסין עכ"ל והתוספות מהלך כתבי מה שקלתם אם הוא בשעת הנירושין בסימי ונתקלה היה דר בסילי' אם הוא צריך להזכיר בגט שהעיר שהיה דר בה קודם לכן או די במה שהוא מזכיר העיר שהו' דר בה עכשיו תשובה מדברי התו' והירוש' כ"ל שהוא צריך להזכי' הוכן כמו שצריך כל השמות שיש לו בכל מקום ומקום עכ"ל : **והיכא** דהיכה שם עיר דירתן נשנה שלימה שכינו באורך היכה שמו ושמה שם עירו ושם עירה אלא מזה וכזה וכל שדרכי' שאלו בה ושמרינן בגמלא מודים חכמי' גר"מ שאם היה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שהולך ונעשה וכתבו התוספ' דלא היכה נמנם אלא היה להוסיף העיר שני שמות בשני מקומות : **וכתב** הרי"בש בתשו' סימן כ"ז מה שכתו' בגט אנא פלוני' הדרה במקום תלמסאן והיא לא היתה דרה שם בשנ' כתיבת הגט וגם לא עתה חזרתי על כל לדדי הסיתר לבד זה מלאתי שנאמר שהדר' בתלמסאן פירושו שהית' דרה מקדם ומלת הדרה היא מלעיל כלשון השבה עם נעמי והסדיך בזה וכת' שכשא ונתן עם חכמי הדור ורבי דוראן נטה להקל והר"ר יצחק בונסטרוק היה הולך להחמיר ונשכי החומר היה בהיכה שמו ושמה וכו' אני רולה לסמוך על דעתי אמנם אם ירא' בעיניך עם משכילי עירך שאיפשר לסמוך על זה לחוש לעיון השאם עשו כתוב בעיניכ' ואע"פ שכל היה בגט לשון מפוקפק הגט פסול כבר כתבתי שזהו כשהבעל מערער גם בכאן אם יבא הבעל ויערער לומר שגשיטתי שם עירה כתכוון אלא אבל מכל מקו' אין מנמנין אותם שלהם' והיה תקום לענמ' דוגיא דהמביא גט בארץ ישראל וכו' (ג) כתב הר"ם בן הר"ם בר נמח אם כתב שם עירו ועירה נבלבול כגון שבמקו' תו"כ כתב תכם פסול ואם אינו נקרא יפה הרי הוא כמי שאינו (ד) : **כתב** שמהדכי בפ' השולח ומקו' הדיר' אין לכתו' אם כ' נתישב בעי' ל' יום כדמפרש בהשותפין ואם יצא ממדינה למדינ' אחר' אחר' אחרון אני בא כך פסק דא"ביה עכ"ל וכ"ל שאין זה מותר נמה שכ' רבינו בשם הרמ"ה שהרגיל בשני מקומות כותבי' מקום עיקר דירתו והוא אותו שדר בו י"ב חדש דשאני התם דרגיל לדור בשני המקומות הילכך לא מיקרי עיקר דירתו עד שידור בו י"ב חדש אבל היכא שנעקר ממקומו הראשון ובא לקבוע דירתו במקום זה בל' יום הוי השוב כבני העיר לתמחוי י"א כדאית' בספ"ק דבתר' **במתא** פלונית כן נוהגי' לכתוב בין שהיא עיר גדול' בין שהיא עיר קטנה וכ"כ בסילב' גט דמרדכי י' והביא רא"י שהם מתא הייך בין בכפרים קטנים בין בעיירות גדולות ויש כותבין במגרם פלוני וכתב המרדכי בסמגר' שהטיב רל"בא כי אשר נהגו לכתוב מגרם אפי' בעיירו' גדולו' כגון טרוי"ם ולע"פ שלשון מגרש הוא קרקע שסביבו' העיר כדכתיב י' מגרשי העיר אשר סביבותיה וכדאמר הלך אמה מגרש יד שכהגו אני אומר שכך ר"ל במגרש פלוני אשר אני עומד בה והרי עיר בכלל תוך המגרש שהרי המגר' מקיפה וגר' שלכך נהגו לכתו' כך לפי שפעמים דר בבתים שבולטים ויולאים חוץ לעיר ובלשון בני אדם אין שם העיר עליהם ובלשונם שכתב מגרש הכל בכלל ומנהג כשר הוא עכ"ל ויש כותבין במדינה פלוני וכתוב בה' הגט דמרדכי שכן נהגו בטופס רא"בי"ה ולע"פ הי"א שמדינ' פירוש מחוז וכן דעת המתרג' שתרג' כ"ז ומאה מדינה קכ"ז פלכין הרא"ש בע בשני דכיאל על פסו' וכיאל בעא מן מלכתא ומני על עיבידתא דמדינת בבל למדרך מישך ועביד נגו כת' י"א כי מדינ' שם מחוז א"כ אין היו לאחשורו' קכ"ז מדינ' ומלך שיש לו י' הוא מלך גדול וכתוב וגזל ומשפט ולדק תראה במדינ' שפשט' עיר השגוכ' וכתוב ליהוד מדינתא לבית אלהא רבא ועוד ואני בשושן הבירה אשר בעיל' המדינה ואם עילם מחוז למה לא אמר במדינת עילם כאשר פירשו במדינת בבל וגם הר"דק עם שהוא נשכים שפיר' מדינה מחוז ע"מ סובר שג"כ על עיר אחת יפול שם מדינה שכתב בשרשים וז"ל מדינה ומדינה ככתבה ידוע והיא כוללת ערים רבי' וכן בעילם המדינה או היה פעם כלל פעם פרט עכ"ל ובשני' הגט למהר"ם בר נתן שיש מקומות בספרד ובאשכנז כשהעיר גדולה כותבין במדינה פלונית ובגליל' לרפת אינם נוהגי' דמשמע לשון מדינה ארץ אחת כמו לרפת ע"ד לשון לעז הלועזי' מדינ' פייש אמנם מביאי' ראיה לדברים שאליגו עיר גדולה נקרא' מדינה והביא כמה ראיו' וכו' שאולי ע"כ לא נהגו בגליל' לרפת דלא ידעו שיעור' עיר להקרא מדינה אם כביתר או כאנטוכי' או כיול' באלן וכתבו מת' דמפק' מכר ומפק' מכם' כמו שאמרו במת' נחסי' בפ"ק דכתו' (ס) והמנהג הפשוט לכתוב מתא ולא לכתוב לא מגרש ולא מדינה וכמון הוא דלית ביה ספיקא כמו במגרש או מדינה וכן כתוב בטופסי המחברים (ו) ולענין להקדים שם העיר למלת מתא כגון שיכתוב בפלוני מתא או להקדים מלת מתא לשם העיר כגון שיכתוב במתא פלוני כתוב בהגהות מרדכי דאין קפידא מדאמרי' בפשהם שלום בסורי' מתא בלד קלניא מתא (ז) אם יש לעיר שני שמות כ' רבי' בשם הרמ"ה שהם שולח הגט למקום אח' לריך לפרט שניה', וכשיכתוב השם השני יכתוב דמתקרי' כך או דמתקריא בלשון נקבה דעיר לשון נקבה היא כמו שהעיר הזאת כ"כ

מהר"ר ישראל בכתביו סימן קפ"ה (ח) **נוהגים לכתוב** שם הנהר שבעיר בפלוני' מתא דיתבא על נהר פלו' ומן הדין לא היה לריך להזכיר הנהר כדאשכחן בסהוא גיטא דאשתכח בנהרדעא והוה כתיב ביה בלד קלניא וכו' והיה בשם נהרות ולא הזכירם וכמו שכתב בהגהות מיימון בתשו' השייכי לספר נשים ואין כותבין שם הנהר אלא משום סימן שלא לטעות בעיר אחרת ששמה כשמה וכ"כ הר"ן בתשובה שכתוב בסי' זה וכ"כ המרדכי בהשולח וגם בהגהו' וגם הרא"ש כתב בתשו' בכלל מ"ה סימן כ"א ועוד שאלת גט שבא ממקום אחר ולא היה כתוב בו שם הנהר אם יש שום חשש בדבר דע כי אין חשש בכתיבת שם הנהר וכ"כ בתשוב' ה"ר יהוד' בנו של הרא"ש שלא כתבו שם הנהר בגט אין לפסלו בכך ובמדומה שפה טוליטולה אין כותבי' שם הנהר בגט עכ"ל : **אם יש** בעיר ב' או ג' נהרות כתוב בכלבו שלריך לכתוב כולם דיתבא על נהר פלו' ופלו' וכן כתוב בהגהות מרדכי בפרק מי שאחזו ובהגהות מיימון בפ"ד בשם סמ"ק (ט) דיתב' על נהר פלו' בחד יו"ד דתיבה א' היא במקו' הזהב' כ"כ הרו' והר"אש בהמגרש נבי הא דאמר אביי האי מאן דכתב גיטא לא לכתו' ודין וכו' וכ"כ בה' הגט דמרדכי ובכלבו ואם כתב אותו בשני יודי"ן די יתבא נרא' דכשר : **אם הנהר** רחוק מהעיר יות' מהתחו' ובלד העיר מסתפקין ממנ' להוליך שם הספקי' ולגבן הבגדי' כתב הכלבו שלריך לכתבו כיון ששפוק העיר ממנו ומדברי תשובת הרא"ש שכתבו הגהות מיי' בתשובות השייכי לספר נשים נרא' שפגוק בזה שכת' וז"ל נהר שהוא חוץ לעיבורה של עיר קרוב לתחום שבת אי מסתפקים ממנו הנהר לכל תשמישן למשקה ולכביסה ולטחון בריחים כותבין שם הנהר ואם לאו לא יכתבו כלל דיתב' על נהר פלו' מיהו כל' שהנהר שהוא בתוך התחום וכתבוהו בגט אפי' הוא חוץ לעיבורה של עיר לא הפיד בכך שיהא שם העיר כדאמרי' בנמ' קרוב' פרט ליושב' חוץ לתחו' משמע דיושבת תוך התחום כיושבת תיב ואפי' חוץ לתחום אם כרא' עמה לא הפיד שיהא כדמשמע בפ"ק דמגלה ובדוכתי אחריני עכ"ל הרי דכל שהוא חוץ לעיבורה של עיר אם אם מסתפקין ממנו לכל תשמישן אין כותבין אותו לכתחלה ואם היה חוץ לתחום ואיכו כרא' עמו בדיעבד נמי פסול ומשמע דאפילו במסתפקין ממנו פסול ומה"ר ישראל בכתביו סי' קמ"ג כתב תשוב' רש"בא משמע דהכי ס"ל ודלא כדברי הכלבו ומשמע מדברי מה"ר ישרא' דלדע' רש"בא כשהנהר תוך לעיבורה של עיר אם מסתפקי' ממנו לכל' תשמיש' אין כותבין אותו עד שיסתפקו ממנו לכל תשמישם וכתב עוד מה"ר ישראל על תשובת רש"בא וז"ל וסיום דבריו משמע שהבי' לא הביאם לראיה גמורה אלא לדמיון בעלמא אלא הסבר' היה נ"ל כך עכ"ל כגו' דכל שהוא חוץ לעיבורה איפשר שאינו נחשב מהעיר א"כ עם שמסתפקין ממנו ובודאי שהרי' שהביא לנהר שהוא חוץ לתחום אלא שהוא כר' עם העיר לית לדעת הרש"בא והטור והר"ן שהם מפרשים דאיכה נחשבת עם העיר ואע"פ שנראים עמה אא"כ היא תוך התחום דוקא ובהג"ה מרדכי פרק מי שאחזו כתוב י"מ שלרי' לכתו' כל הנהרות שבתוך תחום העיר דכל תוך תחום העיר הוי בכלל העיר ודחייתם מפ' כל הבשר תך בפרק השולח מן הירק לא משמע כן אלא דוקא תוך עיבורה של עיר הוי כתוך העיר ומשמע לי דאפי' במסתפקין ממנו קאמר ונהר שמסתפקין ממנו לגורך כרמים כתב מה"ר ישראל בכתביו סי' קנ"ב דלא מיקרי משום הכי תשמיש העיר דאין בני העיר יולאים שם בשביל הנהר אלא בשביל הכרמים ואם אגב זה שותים עמנו מיקרי בשביל כך תשמיש העיר דלא דמי לטקיכה וכביסה ומשרה שבני העיר הולכים אל הנהר בשביל תשמישין אלו : נהר שהוא חוץ לעיר וסופו העיר בתוך העיר כתו' בכלבו דאפ"ה לריך לכתבו וכ"ל דאין לכתבו אם הוא חוץ לעיבורה של עיר ובתשו' הרש"בא שכתבתי בסמו' : כתוב בתשו' מהרי"ל בעיר שגיתוסף בה נהר וקא חיים לגעז גיטין הרבה וכו' דאין לחוש ורא"י מדגרסי' בפ'לכי במה מדליקין ופ' לולב הגזול בבל בורסי' בבל במאי כ"ע לגיטי נשי' ופרש"י בחד דוכת' לענין שיכא שמו ושמה שם עירו ושם עירה ולריך לכתוב שם של עכשיו אלמא דליכא לעז ועוד דאין כ"כ נפקות' בענין הנהרו' כמו שכתב רבי' שמחה בתשובה שבמיימון שאפי' שינה כשר הילכך אם הנהר האחד מסתפקין ממנו ספיק' טוב ותדיר ככון להזכירו ואם נהר קטן הוא וכותבין באותו העיר על מי מעינות או על מי נהרו' הוי הכי כשר בכלל כמו שם בעירנו נהר אחד בך יש כמה וכמה תשמי' עליו כביסה ולביעה וליחים ואפ"ה כלולה במי מעינות וכן נהר דוגא"ו שיפט פה ועוד דהכאי בוולא שמוסיפין לשופרא דשטרא לא פייך לעז עד כאן לשונו וראיתי נוהגים ביושב' על תוך היה לכתוב ועל כיף ימא (וכ"כ בגימין זהב סי' י"ח) מותב' ולא ראיתי שנה"ג בשום שם' ועיר שסיפוקה ממי בארות כותבין על מי בארו' ועיר שסיפוקה ממי מעינות כותבין על מי מעינות ובחד יוד כ"כ בה' הגט דמרדכי וגם הכלבו כתב דמעינו בחד יו"ד (י) : **ואם** יש בעיר בארות נובעים וכתב דיתבא על מי בורות כתבו הגהות פ"ב בשם התוספות דכשר שאע"פ שנובעים מיקרן שפיר בארות כדאיתא גבי בור היחיד בפ' עושין פסין : ואם יש מעין רחוק מהעיר יותר משני מילין ואין קרוב יותר מזה וכל העיר מלאה בארות כת' מהר"יק בשורש ק"ו דדבר פשוט הוא שאין לכתוב בארות ולא מעינות ואם יכתבו מעינות הוי גט פסול לדברי פוסקים גדולים עכ"ל וכ"ל שמ"ש שאין לכתוב מעות סופר הוא ויש להגיה שיש לכתוב בארות ומ"ש בטעם הפיסול פשם דבריו ולא פי' אם הוא מפני שמעין רחוק אבל אם היה קרוב היה מכשיר או אם הטעם מפני שרוב סיפוק העיר היה מהבארות וא"כ אפי' היה המעין בתוך העיר היה פוסלו או אם הטעם מפני שכתב מעינות לשון רבים ואינו אלא מעין ומלאתי כתו' בהגה' בשם מהר"יק ז"ל בענין מי סיפוק העיר אע"ם שיש פוסקים שיש לכתוב כל מימי הסיפוק מהעיר מ"מ הפוסקים האחרוני' הסכימו שלא לכתו' כי אם רוב ספוקי העיר אם בארות אם מעינו' גם כמלא כתוב בשם ר"ם ור"י מקורו"ל שלא לכתוב כלל לא בארו' ולא מעינות כי אם הנהר אם העיר יושב' על הנהר פן יבא לטעות לכן טוב שלא לכתוב כי אם רוב סיפוקי העיר היכא שהפ' מכם מן הבארו' או המעינות הוי רובא דרובא ואיך הוי מיעוטא דמיעוטא כמו אם עשר היזות עוקים מי באר ועשרים מי מעין או בהפך היה ראוי לכתוב מי בארות ועל מי מעינו' כי אם לתפוס רובא דרובא ולהניח מיעוטא דמיעוט' מאחר שכתבו הפוסקי' האחרונים שלא לכתוב כלל ולכל הדעות אם לא נכתב כלל כשר ואם היה כותב על מי

(ג) וכגון שנולדה במדרש נבוס הגט שבהנהגו בסי' קכ"ו (ג) וע"ש דאם היה' דרה שם ... ועיין ... (ד) וכ"ב המרדכי ... (ה) ומסדר גיטין ... (ו) ועיין בסכמות מהר"ם ... (ז) ומסדר גיטין ... (ט) ונוהגין ... (י) ב' נסחי גיטין ...

בארות או על פי מעיינות ולפי זה אף לא תכתב יושבת על מי בארות או מעיינות כאשר אין מסתפקין ממה כי אם מיעוטא דמיעוטא איכא למיחש לפסול הגט לדעת מקצת פוסקי' דס"ל כמוזכר נתוכו הסרי בסיפוק אלא מילת' כמ"ש המרדכי א"כ פשיטא שיש למנוע מלהכניס עצמו באותו ספק אלא יכתוב רוב הסיפוק ויהיה הסימנים עכ"ל ודברי הפוסקים האומרים לכתוב כל מימי הסיפוק והסמוכי' מלכתוב בארות ומעיינות בעיר שיש בה נהר אלא הם כתובים בהגהת מרדכי דסוף גיטין: (יח) ועיר שאין בה אלא בורות ופגמים כתוב בהגה"מ בפ"ד בשם סמ"ק אלא יכולים ככל אלא לחלק בין גטין שכתבו קודם שנעשו לנכתבו אחר שנעשו (יב) כתו' בהגהת מרדכי דסוף גיטין עיר שאין בה שום מים כי אם אסיפת מים ולפעמים יבשו ואין שואבין כי אם מאותן מים שנאספין יכתוב גם העיר הסמוכה לה למימיה עכ"ל ודבריו סתומי' דנראה דליכא מאן דאין מסתפקין אלא ממי האסיפה דוקא ואע"פ שיבשו לפעמי' מ"מ קאתם נשארים ממהם מסתפקין ואפ"ה אין כותבין אותם כיון שאינו דבר קבוע מאחר דלפעמי' יבשו ומשיפא דליפא הכ' יכתוב גם העיר הסמוכה לה למימיה משמע דכשיבשו הבורות מסתפקין מעיר הסמוכ' לה: ולענין ב' נהרות שקודם שיגיעו לעיר הם מתערבי' כ' מהרי"ק בשורש ק"ו ולע"ד אף"כ הוא שמכר מהרל"נ כשמתערב בשיעור קרוב לעיר אבל זכרו משם והלאה ואינו נקרא רק אחדותי שמע הוא שאין לכתוב כלל אלא אחדותי ואין להזכיר כלל נהר מהרל"נ ואם הוא בהפך שהדרב' אין מזכירין נהר אחדותי אלא מהלכו ממקו' שנתרבו' ואיכא יש לכתו' שכיון בגט ואם יש ספק בדבר כגון שקלת בני העי' יקראו לפי התערובות בשם אחדותי והשאר יקראו בשם מהלכו או כו' לעניות דעתי שאין להזכיר כי אם שם אחדותי שהוא עיק' סיפוק מימיו וטוב ליכנס בספק איסו' מבספק פיוי שמחסר כשר לכ"ע בדיעב' ובשינוי יש פוסלין אפי' בדב' שאילו חסרו לא נפסל בכך עכ"ל (יג) וכ"ל דמ"ש דבשינוי יש פוסלין אפילו בדבר שאילו חסרו לא נפסל בכך הוא בעל התרומה שנסתפק בשינה מקום שנמידם אם הוא פסול וכמ"ש בסי' זה: אם העיר או הנהר יש להם ב' שמות כ' רבי' בשם הרמ"ה בשמגר' בעירו שיכתוב שם העיקר בפרט וטולל שם השפל וכל שום ותכיבה (יד) ומהרי"ק כתב בשורש ק"ו י"ק"ש לרבי אביגדור דאיזה מהם שיכתוב בלא חכירו כשר כיון שמכירין שם שניהם וכ"כ בהגהת מרדכי דגטין בשם ר"י ובדיעב' ודאי לכ"ע כשר כדאשכחן בשמו ושמה אבל לכתחלה צריך לכתוב כמ"ש הרמ"ה דומיא דשמו ושמה: ואם עולה הגט למקום אחר כתב רבי' בשם הרמ"ה שצריך לפרש שניהם שם מקום הכתיב' ושם מקו' הנתינ' ואם לא כתב אלא שם דמקום כתיבה או שם דמקום נתינה כ"ל שדינו כזה כאלו יש לו ב' שמות שיתבארו דיני בסי' שאחר זה וכן כתבו התו' בהשולח ובהסודק דהא דתנן בהשולח בראשונה היה משנה שמו ושמה ושם עירו ושם עירה והסודק תקן שיהא שמו ושמה שם עירו ושם עירה שינוי השיר הוי דומיא דשינוי השם וכ"כ הרא"ש והרא"ה והר"ן בהשולח אמתני' דבראשונ' היה משנה שמו ושמ' ושם עירו ושם עירה שצריך לכתוב שם העיר השוה והיא ממנה פי' בגליל נותנה אבל פ' דמיהודה ואם לא כתב מיקרי שינה שם עירו אלא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה שינה שינוי עדרבנן וכמו שהכתוב בסי' שאחר זה אך יש לדקדק דבשלמא בשינה שמו ושמה דמשמ' התם דכת' שם מקום הכתיב' ולא שם דמקום כתיבה או שינה איכא למיחש לקלקולה כמ"ש הרש"ם אבל כשכותב בגליל נתנה אבל פ' ולא כתב שם עירו או שב' אבל שלוכי דמקום פ' ולא כתב בגליל נתנה כיון דלא שייך קלקולא אמאי תלא מזה ומזה וכולי ואפשר דמשום דדמי לשינה שמו ראו חכמי' שלא לחלק ביניהם אי נמי דכשלא יכתבו אלא בגליל נתנה עשה' שסוגרם הוא מגליל ואינו אותו שמארץ יהודה ואתו לקלקול' ואפשר לפ' עוד שאם עיר הכתיבה או עיר הנתינה יש לה ב' שמות א' במקו' הכתיבה וא' במקום הנתינה וכ' שם א' מהם לבד דהשתא הוי שם עירו ושם עירה דומיא דשמו ושמה ממש וכן משמע מדברי הרש"בא: היכא שיש לעיר ב' שמו' כ' מהרי"ק שורש ק"ו דאין לומ' שיכתוב השם המיוחד לה בכל לשון אלא יש לכתו' השם המפורסם יותר בין העברים דפירקים הגוים לא מעלה ולא מוריד וכיוצא בזה כ' מה"ר ישראל בכתבין סי' קמ"ג שכ' אע"פ שבכת' גלחות שבמותם העיר כתו' שם העיר בני"על בסוף מ"מ אין כותבין אותם אלא בקוף לפי שמול' הלשון שכן ולא יש יותר שבני"על ובמדינה שמזכירין ל"אפכנז לא וסכון מדברי' כן ולא' שכן לשון אשכנז אנו כותבין בגטין עכ"ל הרי דאינו חושש על כ"נלחות אלא על לשון אשכנז שהוא השפורס' בינהעברי' (טו) הם העיר או הנהר שיש בהם כ"ף רפויה במקומות שמזכירין מ"ת כמו כ"ף רפויה וכן בשמות עיר ונהר שצריך לכתוב טי"ת או תי"ו אי זה מהם כותבין עיין בתרומת הדשן סי' רל"ח: כתב הר"ן בפ' גט פשוט אהא דאמרי כל שהוחזק שמו בעיר ל' יום אין חוששין לו כתב הרא"בד דעדלא תייסינן דלע' איכא יוסף בן שמעון אחריכא בעתא אחריתי וכתיב הא גיטא הכא וממטי ליה להסיה מתא לאנתתיה דהיאך ש"ע דהם עירו ושם עיר' מעכבין בגט דהו ליכ' למיח' למידי ומדברינן אתם לעד שאין מאמינין אותו על שם עירו אלא צריך להביא ראיה ראיה אבל הרש"בא כ' שכיון שלא שמענו בשום מקום שהוא צריך להביא ראיה על עירו מסתברא דכאמנן ודברי הר"אבד נראין לי יותר עכ"ל (טז): כתב הר"ן בתשוב' אע"פ שלא כתבו שם הנהרו' בעירו ועיר' אוזי רואה שיהא בו חשש פיסול מחמ' כך שאם נחוש לשני שוירי כשלא הוזכרו הנהרו' אף בשהוזכרו לא הוליאנו מידי ספק שהרי אנו רואים שי' בהסוא גיטא דהוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל רכים נהרא דהקלינן וטרינן אי חיישי' לב' שוירי כלו' ב' שוירי דיתבן על רכים נהרא אלמא אין הזכרת הנהרו' מוליאנו מידי ספק זה והאי דכתי' בההוא גיטא דעל רכים נהרא הפס' שהיו שם שני שוירי ולא היה הבדל ביניהם' כי אם בנהרו' ואפ"ה שקלי' וטרי' אי חיישי' לב' שוירי ואסיקנא דלא חיישי' אא"כ שיירות מצויות ויוחזקו או בחדא מינייהו וכפי מחלוקתן של ראשוני' בזה הלכך בנדון זה שלפנינו אין כתיבת הנהרות מעכבת ואע"פ שמנהג ראשוני' ז"ל להזכירו' בטופסי גטין שלהם לרווח' דמלת' תקנו כך מפני קלת מקומו' שוין בשמותיהן והנהרו' מבדילין אותן אבל בספר מקומו' שאין ידועין בכך אם לא נכתב לא עכב עכ"ל: (יז) כתב יש עוד הר"ן שאלת מעשה לא הנה באשה שהיה בעלה בעיר אשבילי"א ואותו הבעל נולד בעיר מיורק' ודר בה כמה שני' ונשא האשה הזאת שם בירושלים ואח"כ הלך לו לאשבילי"א והנה הוא היום שם בקביעות דירה עם אשה אחרת אשר לקח לו שם ועתה שלח לה גט לאשתו אשר לו שהיא בירושלים וזה טופס הגט בכך בשבת וכו' למנין שאנו מונין כאן במתא אשבילי"א איך אנא פלוני דמתא מיורקא ב"ר בנבנש אם כא' דמאי דכת' דמתא מיורק' הוא שם היחס לא שם עירו ועוד שעירו רבי' שזה האיש גם בהיה דר הכא היו קורין אותו זולאן דמיורקא: תשובה רואה אני פיסול בגט זה מפני שכתוב בו דמתא מיורקא והם היה שם עירו אשבילי"א כמלא שפיר' שם עירו שמה שדהקתם לפרש דעתי דכתיב' דמתא מיורקא הוא שם היחס לא שם עירו כאשר יתייחסו רבים אל מקום א' זה אינו אומר שלשון כלל שמתייחסין אל מקום ידוע כותבין במתיחותיהם פלו' דמיורקא או כשמזכירי' לאשתו שם הקדם כותבין אח"כ שמכונה פלו' דמיורקא ואינם כותבין דמתא פלו' שלשון ממתא מנר' שאינו כותב ע"ש היחס אלא ע"ש עירו ואע"פ שיכול לומר שמכוון אחר בין שיכתוב דמתא' בין שיכתוב פלו' דמיורק' ופנים כשכתב דמעתא הוא ע"ד היחס לא ע"ד שם עירו כיון שהורגלו ההדיוטות לכתוב בלא ממתא ע"ד היחס ובממתא ע"ד שם עירו בכמו זה צריך לדרוש שם הדיוט וכיון שכן כמלא שזה שינה שם עירו ואפי' כאחוק וכאמר שלא נכתב אלא ע"ד היחס כמלא שאין שם עירו כתוב בגט זה ושם עירו ושם עירה מן הדברים שמעכבים בגט וכ"כ הרא"בד בפ' גט פשוט וז"ל ומי שאומר שאין שם עירו ושם עירה מעכבין בגט אא"כ שינה שמה כדקתני במתני' שינה שמו ושמה טוב' הוא דה"כליתוס דילמא איכא יוסף ב"ש הכא ואיכא אחריתא במתא אחריתי ויכתוב האיך גיטא הכא שקיל וממטי ליה להסיה מתא לאנתתיה דהאיך אלא ש"מ שם עירו ושם עירה מעכבין ע"כ ואע"פ שהרא"בן הביא בזה סברת בה"ג דמכי' תקין ולא הכרי' בהן על דברי הרא"בד פוסכין לשמי' ולדברין הסכי' הרא"בד בתקו' כמו' שאם כתב ב' הגט שכתוב בו דמתא מיורק' ע"ד היחס הרי אין כאן שם עירו ופסול ואם הוא ע"ד שם עירו הרי שינה שמו ופסול אלא שיש כאן מקום עיון אחר שאפשר לם' שזה שכתב דמתא מיורקא כיון לומר על מקום לידתו שהיה במיורקא כמו שהא בכל הסאלה וכיון שכן אפשר שהוא מספיק שהרא"בד כתב בתשובה שמי שנולד במקום א' ודר במקו' אחר שאם הוא כותב גט במקו' שנולד די שיכתוב במקו' פלו' שנולד בו אע"פ שלא כתב מקום דירתו ולמדים הרב משהיה דתניא בתוס' גבי מי שהיו לו ב' שמות אם היה במקום א' וכתב לשם א' משם כשר והביא הרב ז"ל של מקומו הרי הן כב' שמות וכיון דבדיעבד שם אח' מספיק אף שם עיר אחת מספיק וכיון שכן שם עיר שנולד בו מספיק לשם עירו אלו דבריו ז"ל ואינן מתבררין אצלי כלל לפי שאין השמות דומין למקומות כלל לפי שמי שיש לו ב' שמות כל א' מהם הוא שמו ואינו' מהם נעקר בהכנת חברו אבל מי שיולא ממקו' למקום כיון שנעתקה שם עד שהוא כאנשי העיר אין אותה העיר למקומו עירו לשום דבר שבעולם ועוד שעיקר מה שאנו מלריכים שם עירו הוא משני ר' יוסף בר שמעון ובשם עירו אנו יולאין מידי ספק זה שמן השתא אם יש ב' יוסף בר שמעון בעי' זה הייתו בקיאין בהם ואין מגרשין בשותיהם אלא זה בפני זה ואם אין אנו יודעין אותם אין חוששין להם שכל שמות שוין שהם בעיר א' קול יש להם ובהכי דייקא סוגיא דפרק גט פשוט וכל זה אם נפרש שם עירו שם עיקר שהוא עיקר דירתו היה לפי שזה מפורסם לעדים אבל אם כל' שעקום הלידה מספיק הזל חשש התלמוד למקומו מיחוש דלמא אזיל וממטין לאנתתיה דהאיך שהרי כל התינוקו' שנולדו בכאן והלכו לכאן זה שנים רבו' אין לכן קול ואין העדים יודעין אותם וליחוש דלמא כולד אחר בכאן שמו כשם זה שנגרש וממטי ליה לאנתתיה ולפי' אין דברי הרשב"א ז"ל מתחוורין אצלי בזה ומ"מ אף לפי דבריו גם זה פסול שהוא ז"ל לא אמרה אלא בנגרש באותו מקום שנולד בו לפי שכל' שמכור הרב ז"ל שהוא עיקר שם עירו באותו מקום ועוד שזה שכתב דממתא אין פירושו על מקום לידתו שבשסופרים כותבין אלה זו מתכוונין בה על עיקר מקום דירתו וה"ל פינה ופסול שהרי עיקר דירתו של זה היה באשבילי"א ועו' דאיכא הכא ריעותא אחריתא וכמו שכתבת שמלא בכתובה בר' אליעזר ובגט כתוב בר' בנבנשת כמלא שאפשר שמיה שמו בגט שוף דבר דעתי מסכמת הלכה למעש' שלא יתגרש בגט זה ואם נתגרשה לא תנשא עכ"ל:

קנה כותבין הם אלים והשם בגט זה פשוט בגיטין בכמה דוכתי' דשמו ושמה הוו עתורף הגט: **ואם** יש לא' מהם שני שמות וכו' בהשולח (דף ל"ד) הסיה דהוו קרו לה רובא ערים ופורתא פרה אמרי נהרדעי מרים וכל שום שיש לה ולא פרים וכל שום שיש לה ופרש"י ופורתא פרה מיעוט בני העיר היו קורין את שמה פרה' מרים צריך לכתוב בגט שהוא עיקר והדר וכל שום דאית לה: **בד"א** לכתחלה אבל בדיעבד אפי' לא נכתב אלא א' מהם כשר כך כתבו התו' והר"ם בפ' הזכר' גבי עומר שנידש דההיא דרובא קרו לה מרי' וכו' דמשמע דאפי' בחד מקום צריך שני שמות היינו לכתחלה וכן מפרש בירו' וה"ה כתב בפ' ב' שזה דעת הרמב"ן ועיקר וגם הרש"בא כ' בפ' השולח דהכי משמע בירו' ובתו' והכן הסכים דעת ר"ת אבל הוא ז"ל חלוק בדבר וכ' שכ"ל דהוחזק בשני שמות במקו' א' מגרש לכתחל' בא' מהם ואינו חושש משום דק"ל אכילה דתנן כך היו נקיי הדעת שבירושלם כותבין אלעא אפי' לכתחלה מגרש בא' דלא עדיפא אכילה מאחד מעיקרן שמותיו ועוד עדלמער רב אשי גבי תקנתו של ר"ג והוא דאתחזק בתרי שמי ש"מ דאפי' לכתחלה א"נ אלא בשהוחזק בשני שמות בשני מקומות כגון מקום שהכתיב' ומקום נתינה ומשום לעז אבל אתחזק בשני שמות במקום אח' דליכא לעז כותב אי זה שירל' והיינו דרב אשי והיינו אכיל' והעלה בסוף דבריו שכך כ"ל עיקר ואע"פ שבירו' לא משמע הכי אנו אין לנו אלא כגמרתינו והתו' תירלו ההוא דאכיל' והאיכתא דנקיי הדעת שבירושלם היו שמותיהם ידועים וליכא לעז א"כ כששמות דומין זה לזה שהשני דומה

(יא) וכמו נהר גיטין במקום דנהרות שלא לכתוב מי מעיינות אין לברוסגן אלא לשולי' לגו על גיטין הראשונים: (יב) ונמרדכי פרי' סתגרם ע"ג על נסך מי שנהור שאי יד נסיד לגילון לנחוב על נסך קי"ד ביון שאין שום אום נתקום נע"ז כך שמם מי נתקום ק' וע"ש: (יג) וכגר במגמי דגבי הפוסקי' הוא ותשמ'אחר"ל דלעיל בלא בדגרי תסריק: (יד) ונרא'דלדיין דלא כותני' כב שום והחינים ישמות הגעל והאחר"ם גמודי' המקומות הלא כותבין דתסקי"א או הימקוים פלוגי' וכן נוסנין כמו שיתגאר נגוחא אגע סכתגתי סיי קל"ו: (טו) וסייס שם ולכן יש לבתוב לדעונגת בתרוסגגזי' וכלית' גך לכסוף כדרך שהלגרי' שהסכגתי שלפוגל שכון ולא יותר אלשון גלפוס שגתגיגין גגואזגי' לכ"א שהסכותגגין על עיר דעדי"ש שגותגיין אותו כך גגם הת"ס שגל: ך נדי' נקל' הדעדי"ש דהכל הי' חוה אלא השת בכגדים תקגגרי' שלגין ותסמע שה גנהר סבי יש לכתוב גי' סהתי' וכן גוסגין כמו שהכתי גנוהה סגוף שהכתגי' לעיל וכ"ע שהסי'קמ"ג דלגסגון גבמום עיידי' שהכלרי' א' לגסוי' אע"פ שאינו נקרי' כגון גגל"ת וילא"ת כו' ועי"ש שהאריך בזה הדברים כגון מלאכי בכוב נסק' ינגן עיר נהמתק' מתנם בהם הרלגין א"ל נכתוב גם רק שהם שגי ואם כתי' נגע' שם המדינה ולא גם העיר או הגי' בכתב שם הגי' סגיל ג"ל נסתר גגכתג סגוף גנכתנגי לפגי דף ה"ד פר' שתגרים מי סדר גאגטוגי"א לא יכם' פלוני' אנטוכיא קום תמשע הגולד גם רק אגת תמת' אנטוכיא גו' וכ"ב גי"ו ג' תסול'הר"ן והארך גם: (טז) ונגר נקנא' שאין אנו כותבין רק תקו'הסמיך': (יז) וכ"ל דמהאי תשמע נפהרג בה' תכמנג לכתוב ג' נהרות וגע דהו ליכא למיחש דמתלתי כולי הא סיסת עיר אחר' עם ג'שמו' דוגמת נקראים בן תיטו במקום

ד"מ

דומה לשם לכתחלה כשר אף בכנוי וגם מה מדייק הרשב"א מדאמר רב אשי והוא
דאתחזק בתרי שמי מחוץ לגט שהוא כמבואר בדבריהם ו"ל הרשב"א בתשו' (סי'
ר"ח) על גט שכתוב בו שם האיש והאשה ולא כתבו בו וכל שום וחניכא וחניכתו
וחניכתה אינו מעכב אם אין לשם שם וחניכא ידועי' והדרכה ר"ת כ' שאם אין לשם
שם וחניכא ידועים וכת' וכל שום וחניכא
דאית לי פוסל בגט מסרי כראה שאין זה
שמגרש אלא אחר מסרי אין לזה שם וחניכ'
וכשהתקין ר"ג לכתוב איש פלוני וכל שום
דהוי' לי' לא תקון אלא בדאיתחזק בתרי שמי

בדיעבד ולהרמ"ה והרמב"ן אפי' לכתחי'
נגם הייגו לפי שהשלא במומר
של גויות והיו כותבים על פיו לכתוב גם שם
בשאר שמות אבל שם של גויות א"צ להזכיר

קכט כותבין

שם האיש והאשה בגט ואם יש לאח' מהם שני שמות כותבין שם העיקר שלו וכל שום וחניכא דאית ליה אבל אין כותבין שם הטפ' וכל שום וחניכא דאית ליה כר"א לכתחלה אבל בדיעבד אפי' לא נכתב אלא אחד מהם כשר והרמ"ב פסל שכת' השם (א) שאין יודעים יותר וכהב וכל שום וחניכא שיש לו הרי זה פסול וא"א הר"אש ז"ל כתב כסבר' ראשונ' ואם חניכתו ידועה וניכר' בכ"מ והכל קורין אותו בה אלא כשחות' בשטר או קורא בספר קורין אותו בש' המובהק אז סגי בחניכ' לחוד אפי' לכתחל' וכן בחניכת שם המשפחה סגי ודוקא עד שלשה דורות אבל מכאן ואילך לא

ע״ה שיגר׳ אשתו שביהוד׳ בשמו שביהוד׳ ושם גליל עמו ואת אשתו שבגלי׳ בשמו שבגליל ושם יהוד׳ עמו יצא למקום אחר ונירש באחד מהם מגורש׳ והאמר׳ שם דגליל עמו לא ה״מ דאתחזק הא דלא אתחז׳ פרש״י היה מגב׳ שמו ושמה כשהיו לו ב׳ שמות אחד כאן וא׳ במדינת הים היה מגרשה בשם הנוהג במקום כתיבת הגט ולא היה מקפיד לכתוב שניהם׳ וכן פי׳ הר״ן והרא״ש וכת׳ הרא״ש דה״ה קרי מגב׳ שמו כשמגרש באחד מהשמות שאם מגר׳ בשם דמקום כתיבה נקרא פיסול לבני מקום נתינה כי יאמרו שאינה מגורש׳ כי אינם יודעי׳ שיש לבעלה שם זה במקום אחר ואם יגרש בשם שיש לו במקום הנתינה נקרא פיסול לבני מקו׳ הכתיב׳ ואם תבא האשה לגבות כתובתה לא ליתנו׳ בשותו מקו׳ יאמרו שאינ׳ מגורשת לפי שאינם מכירי׳ בשותו השם הכתוב בגט לכך התקין ר״ג איש פלו׳ וכל שם שיש לו פי׳ שם הנקר׳ לו במקו׳ הכתיבה שהוא עיקר להתיר האשה במקום שהיא עומדת וכן מוכח בגמ׳ דשם הכתיב׳ עיקר דקאמר עד שיגרש אשתו שביהודה בשמו ביהודה ושם דגליל עמו משמע דשם הכתיב׳ עיקר ושם הנתינה טפל: וכ״כ הרשב״א בהשולח וז״ל ולעולם עושה שם של מקום נתינת הגט עיקר ושם של מקום כתיבה כולל בכלל כל שם שיש לו ואע״פ שבמקום הכתיבה אין מכירין אותו באותו שם כיון שכותב עם כל שם שיש לו בגליל אין מוציאין עליו לעז עכ״ל וכ״כ ה״ה בפ״ג מהל׳ גרושין וכ״כ בספר התרומה וסמ״ג שעושה שם דמקום הנתינה עיקר וכ״כ המרדכי בפ׳ השולח וגם הר״ן כתב כן בפרק הזורק ואע״פ שבתוספתא עושה מקום כתיבה עיקר כמו שכתבו התוס׳ בתשובת מ״מ תפסו עיקר הברית׳ השנויה בגמרא דידן שעושה מקום נתינה עיקר ואם עושה עיקר שם מקום הכתיבה כ׳ ר״י בח״ב שי״מ שמגורשת וי״מ שאינ׳ מגורש׳ ולאפון כר׳ עיקר עכ״ל וכן דעת הר״ן בהשולח שאם עשה מקו׳ כתיב׳ עיק׳ הג״ט כדיעב׳:

ובבא׳ דאמר רב אשי והוא דאתחזק בתרי שמי פרש״י אבל לא אתחזק כאן שיש לו שתי שמות א״צ לכתוב וכל שום שיש לו ואפי׳ נודע לאחר זמן שיש לו שם אחר הוי הגט כשר שאין לנו אלא שם שקרא הוא לעצמו בפנינו והוחזק בו וכן דע׳ הר״ן וגם הוא דעת הרא״ש שכתב וז״ל והוא דאתחזק בתרי שמי פי׳ שהוחזק בב׳ המקומות באלו שני השמות שידוע הוא שיש לו שני שמות אבל בני מקום זה אינם מכירים בשם שיש לו במקום אחר הילכך צריך לכתו׳ שניהם דלא ליתי לידי קלקול בין במקו׳ הכתיב׳ בין במקום הנתינ׳ כדפי׳ לעיל אבל לא אתחז׳ בתרי שמי שאין יודעי׳ במקו׳ הכתיב׳ שיש לו שם אח׳ במקו׳ הנתינ׳ וגם במקו׳ הנתי׳ אין יודעי׳ שיש לו שם אח׳ במקו׳ הכתיב׳ א״צ לכתוב וכל שום והניכא דאית ליה ואפי׳ אם יודע לנו אח״כ שיש לו שם אחר במקו׳ אח׳ הגט כשר דאין לנו אלא שם שהחזי׳ עצמו בו עכ״ל: ומ״ש הרא״ש וגם במקום הכתיב׳ אין יודעין שיש לו שם אחר וכו׳ נ״ל דלרבות׳ נקטיה שאף על פי שבמקום הכתיבה אינו מוחזק אלא בשם שהם בקיאין בו כשר וכ״ש היכ׳ שבמקום הכתיבה יודעי׳ שיש לו שם אחר במקום הכתיב׳ דליכ׳ למיחש כל כך לקלקולא ומ״ש פי׳ שהוחז׳ בשני המקומות באלו הב׳ שמות גם ר״י בח״ב כ׳ בלשון הזה והוא דאתחז׳ בתרי שמי שיודעין בגליל שיש לו שם אחר ביהודה וכן ביהודה יודעים שיש לו שם אחר בגליל נ״ל דלאו למימר׳ דאי לא אתחז׳ בתרי שמי במקום הכתיב׳ אע״ג דאתחז׳ במקום הנתינה בתרי שמי הוו בכלל לא אתחזק בתרי שמי וכדמשמע לכאורה מפשטא דליפא׳ דכיון דבמקום הכתיב׳ הוחזק שיש לו שם אח׳ במקו׳ הנתינה למה לא יצטרך לכתוב ב׳ השמו׳ כיון דאתחזק בתרי שמי וכ״נ מפרש״י וכ״כ הר״ן בהדיא אבל בתשו׳ כלל ט״ו סי׳ ד׳ כתב וז״ל התקין ר״ג שיכתוב כות׳ שמו שקורין לו במקו׳ הכתיבה וכל שם אחר שיש לו אבל לא אתחז׳ בתרי שמי שאינם יודעים במקום הכתיבה שיש לו שם אחר במקום הכתיבה א״צ לכתוב וכל שום אחרן והניכא דאית ליה דאין לנו אלא שם שהחזיק את עצמו בו עכ״ל משמע מדבריו אלא דכשבמקום הכתיבה לא הוחזק אלא בשם אח׳ עדיף טפי מכשהוחזק במקו׳ כתיב׳ שיש לו שם במקו׳ כתיב׳ וזה תימה דאיפכא מסתבר׳ וכמו שכתבתי ועוד קשה דמשמע מדבריו בתשו׳ לכאורה שאע״פ שבמקום הכתיבה נקרא בשם אחר מאחר שבמקום הכתיב׳ אין יודעין שיש לו שם אחר כותב שם מקו׳ הכתיבה ואינו כותב וכל שום וגם זה תימה דהא אתי לקלקולא במקו׳ הכתיב׳ לו׳ לא זכו שנירש וכמ״ש הוא ז״ל בפסקיו וצ״ע: **ואם לא כ׳ כן פסול** ואם נפלת בו הולד ממזר וכל י״ב דרכים שאלו בה בהזורק תנן שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואמרינן בגמרא דאע״ג דחכמים פליגי אר׳ מאיר באיך מתנייתא דתני בהו וכל הדרכים האלו בה מודים בשינה שמו ושמה וכו׳ ופי׳ שם התוספות דהא דקתני שינה שמו ושמה לאו דוקא נקט אלא כגון שהלך מיהודה לגליל ושמו יוסי וקורין לו יוחנן וכ״כ הר״ן וכ״כ הרא״ש בהשולח דבהכי איירי שינה שמו וכתבתיו בסמוך וכ״כ מדברי רפ״י בסמ״ג וכ״כ בספר התרומה דמתני׳ דשינה שמו ושמה וכו׳ לא בשנוי השם ממש היא דהא פשיטא שהגט פסול שלא נכתב לשם בעלה כלל אלא בפסולא דרבנן איירי שלא כתב שם דיהודה ושם דגליל עמו ודאי הכי משמע בהדיא בגמרא מדאיצטריך למימר מודים חכמים לר״מ בשינה שמו ושמה וכו׳ ואמר רב אשי אף אנן נמי תנינ׳ ואם שינה שמו מאי איכא למימר ועוד דדבר הלמד מעניינו הוא דאמר בגמרא גבי כ׳ לשם מלכות שאינו הוגנת וכו׳ ומשום שלום מלכות תצא והולד ממזר

לא והא דכשר בדיעבד כשכת׳ שם הטפל וכל שום והניכ׳ דאית ליה דווק׳ למגרש במקום הכתיבה אבל אם עומד במקום אחר ומגרש במקום אחר והוחזק בשני המקומות באלו שני השמות שידוע הוא שיש לו שני שמו׳ אבל בני מקום זה אין מכירין בשם שיש לו במקום אחר צריך לכתוב שניה׳ וכות׳ שם מקום הנתינה וכל שום והניכה ראי׳ ליה ואם לא כת׳ כן פסול ואם נ״ש׳ בו הולד ממזר וכל י״ג דרכי׳ האילו בה אבל אם לא הוחז׳ בשני השמו׳ שאין יודעים במקו׳ הכתיב׳ שיש לו שם אחר במקו׳ הנתינה וגם במקום הנתינה אין יודעי׳ שיש לו שם אחר במקום הכתיבה א״צ לכתוב אלא השם של מקום הכתיבה ולא כל שום והניכה דאית ליה ואפי׳ אם יודע לנו אח״כ שיש לו שם אח׳ במקו׳ אח׳ הגט כש׳ שאין לנו אלא בשם שהחזיק לעצמו וכתב הרמ״ה שאין חילוק בין אם מגרש במקומו לשולח הגט במקו׳ אחר לעולם צריך לכתוב שני השמו׳ אלא כשמגרש במקומו כותב שם העיקר בפרט והטפל כולל וכות׳ אני פלו׳ וכל שום והניכ׳ ראי׳ לי ואם כ׳ שם טפל בפרט וכולל שם העיקר הוי״א ספק מגירש׳ ואם נירש בשם שלא הוחזק בו בכלל אע״ג דכתב וכל שום והניכה דאית לי לא הוי גט כלל וכששולח הגט למקום אחר צריך לפרט שני השמות בפרט שם מקום הכתיבה ושם מקום הנתינ׳ ומומר אין לו לגרש אלא בשם ישראל ואם נירש בש׳ גוי אע״פ דכתב וכל שם שיש לו פסול וגר

אין ר״מ לטעמיה דאמר כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר ובתר הכי אמרינן הז דברי ר״מ אבל חכמים אומרים הולד כשר ומודים חכמי׳ בשינה שמו ושמה וכו׳ דמשמע דאע״ג דחכמים פליגי ארבי מאיר באמר שמה ממטבע שטבעו חכמים בהאי מודו דהולד ממזר וכל הדרכים האלו בה מדרבנן ולפ״ז הא דתניא בהשולח היו לו שתי נשים אחת ביהודה ואחת בגליל וכו׳ אינה מגור׳ היינו מדרבנן וביאור דברי רבי׳ במה שכתב ואם לא כת׳ כן פסול היינו לומר שאם לא כתב שם מקום הנתינה בהדיא אלא שכתב שם מקום הכתיבה וכתב וכל שום לרבות שם מקום הנתינה פסול ואין צריך לומר אם לא כתב וכל שום דאפילו במגרש במקום הכתיב׳ וכתב שם הטפל פסול ואם לא כתב וכל שום וכמו שנתבאר לעיל בסמוך ובמקום כתיבה אינו מקום נתינה שם מקום כתיבה הוי טפל לגבי שם דמקום נתינה:

וכתב הר״מ שאין חילוק בין אם מגרש במקומו לשולח הגט במקום אחר לעולם צריך לכתוב ב׳ השמות וכו׳ לא כתב רבינו דברי הרמ״ה ללמדנו דלעולם צריך לכתוב שני השמות דהא ליכא מאן דפליג בהא אלא משום שאר חילוקי׳ המוזכרים בדבריו ודברי הרמ״ה צ״ל בשם נמשכים עד אף ע״ג דפליג יקרא דלא חזו ליה לאו היינו השם הוא: ומ״ש ואם כתב שם טפל בפרט וכולל שם העיקר הוי״א ספק מגורש׳ בהא פליג אהרמב״ם שכתב בפ״ג דלא הוי אלא פסול: ומה שכתב ואם נירש בשם שלא הוחזק בו בכלל וכו׳ כן כתב ג״כ הרמב״ם בפרק ג׳ שינה שמו ושמה אע״פ שכתב כל שם שיש לו וכל שם שיש לה אינו גט וכן כתב הרשב״א בתשובה בכלל ע״ו סימן ד׳: **וכששולח הגט למקום אחר** וכו׳ טעמו משום שיכירו בשמו בני מקום הכתיבה ובני מקום הנתינה שאם לא יפרש אלא שם מקו׳ הכתיבה אע״פ שבכלל וכל שום הוי מקום הכתיבה איכא למיחש דאתו לקלקולא לומר לא בעלה של זו הוא שנירש מאחר שהשם בקיאים בו אינו מוזכר בגט: **ומומר** אין לו לגרש אלא בשם ישראל בדין גירושי מומר כתב בתשובות מיימון פ״ג בשם א״א שאם קבל קדושי׳ אחו קטנה בעודו ישראל כתוב בתשובת בעל הערוך דלא בעיר גן אם יכול לקבל הגירושין בעודן בדתו ואחר כך כתב בשם א״א ולאיתי זה ודאי מומר שנתן גט לאשתו ולא ראיתי שום אחד מפקפק וכ״כ ר״ת מומר שנתן גט לאשתו גם ה״ה כתב בפרק הזורק ודאי אפילו קדש בעודו ישראל מגרש לאחר שהמיר וכ״כ כל הגאונים וכ״כ ר״י בח״ב דמומר דינו כישראל לגירושין וכ״כ התוספות בפ״ק דקדושין (ועיין בזה בתשוב׳ מיימוני סוף אישות) ומ״ש רבינו שאין לו לגרש אלא בשם ישראל כ״כ התוספות והרא״ש והרשב״א והר״ן בפרק השולח בשם ר״ת וכ״כ ה״ה (ס) בפרק וכתב ומ״מ יש טוענים לכתוב שניהם וגם הר״ן כתב ולמכתבינהו לתרוייהו עדיף טפי כלו׳ לכתוב ב׳ השמות בפירו׳ אבל התו׳ כתבו בשם ר״ת דהלילה מלהזכיר שם דגיות בתורת משה וישראל וכתבו המ״ג והסמ״ק והגהו שאם כתב שם היהדות וכל שום טוב הדבר אחד כדי לכלול שם דגיות בכתם (ס) משמע מדבריהם דר״ת מכשיר אפי׳ אם לא כתב וכל שום וכן משמע שהוא דעת הר״מ וכ״כ שהוא דעת הרשב״א בתשובה (סימן תק״נ וסי׳ אלף קכ״ו) אבל מדברי הר״ן משמע דלא מכשר ר״ת בכותב שם יהדות וכותב וכל שום כדי לכלול שם של גיות: ועיין במה שכתבתי בסימן זה גבי מרים וכל שום שיש לה בשם תשובת הרי״בש: **כתב** (י) הרשב״א בתשובה דה״ה לאבי האשה שהמיר שאין כותבין בגט אלא שם דישראל: **ואם** נשתקע שם דישראל ממנו כתב מהרי״ק בשורש פ״ו שדינו הוא ללא נשתקע דלעולם מגרש בשם דיהדו׳ ולא להזכיר שם דגיות ותימה שהרי התוס׳ והרשב״א והרא״ש והר״ן כתבו דטעמא דר״ת משום דשם דיהדות לא גרע מחניכתו וחניכת׳ דכשר והתם משמע ודאי שאם אינם ניכרים בחניכתן בכלל פסול הוי ועוד שהרא״ש והרשב״א הביאו ראיה לדברי ר״ת מדלא תנן היו לו ב׳ שמות ביהודה וכו׳ אבל בשהוא מוחזק בשני שמות במקום אחד די באחד אפילו בחניכה ע״כ משמע דדוקא כשהוא מוחזק בב׳ שמות עסקי׳ ואע״פ שהר״ן כתב נמי מומר שהשם שהי׳ לו בעודו ישראל כבר נעתק ממנו אע״פ שהוא מוחזק בו מיקרי שפיר נעתק מאחר שיצא מכלל ישראל וקנה שם אחר לעצמו אבל בנשתקע ממנו שם יהדות משמע דלא מכשר ומה שהביא ראי׳ מהרי״ק מדשתק ר״ת דברין ולא חילק בין נשתקע ללא נשתקע איכא למימר דאורחא דמילתא נקט דלעולם המומר נקרא בין היהודי׳ בשם דיהדות וגם אם הלך למקום שלא היו מכירים לשם דיהדות דידי׳ והחזיק עצמו לומר שהיה נקרא כך איפש׳ דכותבין על פיו כל שהוחזק בשם זה ל׳ יום כדין ישראל שנתבאר בסימן זה אבל אם אירע הדבר שנשתקע שם דיהדות ממנו משמע שאין כותבין שם דיהדות עד שיחזיקו עצמו שלשים יום וצ״ע (ו): **ואם** נירש בשם גוי וכו׳ אין לפרש דטעמו משו׳ דהוי ככותב שם טפל וכולל שם העיק׳ בוכל שום דמאי פסקא דשם יהדות הוי שם עיקר ושם דגיו׳ הוי טפל ואדרב׳ איפכא מסתבר׳ הוי איפכ׳ ועוד דא״כ לא הל״ל פסול דספק מגורש׳ היא לפי דעתו אלא משו׳ דטעמא משו׳ דס״ל דאין להזכיר שם גיות בתור׳ משה וישראל ואם הזכירו היי׳ ממטב׳ חכמים ופסול מדרבנן ומדברי הר״ן וה״ה משמע דה״ה דאם איכא לא קפי׳ על כתי׳ שם דגיו׳ בתורת משה וישראל שהרי כתבו דלמיכתבינהו לתרוייהו עדיף (ז) ומדברי התוספו׳ והרא״ש והרשב״א אין הוכחה לפסול ולדברי הרמ״ה איכא למידק מ״ש מגר שהיה וכ׳

(ס) וכן פסק גם מ״ל סימן רל״ך וגדולי גמין שלנו וכן נוהגין וכ״ש בסדר גיטין דאם היה לו שם בינוי אלגר גם דגויים כותבין פלו׳ המכונה פלו׳ וכל שום והניכא דאית ליה:
(ו) וע״ל בסימן זה מבואר שפש׳ שהו׳ ונא לגרש אין כותבין רק שם דיהודים ואפי׳ כל שום והניכה אין לכתוב:
(ז) אבל מדברי הרי״ם סימן קמ״נ לא משמע כדבריו לא נראה שינתו שמו׳ דשם דגיות הוי כשם טפל ושם דיהדו׳ כשם העיקר ולכן פסול בדיעבד ועי׳ לעיל סימן זה וא״ע אחר דבר כמ״ש וכר״ן שוליס גם:

שם דגיות דכשר ואפשר דמוש' שכות' שם דגיו' שבא לו אחר שנתחייב' במצות לא שייך בתורת משה אבל גר שכותב שם בסי' לו בגיותו קודם שיתחייב במצות אין תורת משה מוגעו דהא לא חייבת תור' לגוים שיתגיירו: וגר שפירש וכו' שמו של גיותו כשר תוספתא בש'סוילק כתבו התוספ' ושמרדכי בשבולת וגם בזה כ' מהרי"ק בגול'

היא וכ"כ בכ"י בש' גם פשוט בשם הרשב"א והריטב"א ז"ל (יח) ולא הבנתי מ"ש הח"מ לכן על ובלבד שיכיר שם האיש והאשה כלו' דלא שני בהכרת פנים ושיסמוך על הקרי' בשמות משום דהוי מילתא דעבידא לאיגלויי אלא לריך שיכיר שמותיהם נ"כ עכ"ל וג"ע(יג): לענין שם אביו יש לדקד' מדברי הרמב"ם בסב"ד מה מנו' שאין כותבין על

וגר ששינ' וכ' שמו של גיותו כשר והני ספרי דפלני יקרא לבעלי זרועו' וכ' פלו' החב' או רב או נשיא אע"ג דלא קרו ליה אינשי הכי ואיהו נמי לאו בר הכי אין זה שינ' שמו(ח) והגט כשר כיון דקרי לי' בשמי' בפי' אע"ג דפלינ יקר' דלא חזי לי' לאו שינוי השם הוא וכ"כ ר"ת במומר המגרש שא"צ לכתוב אלא שם של יהדות כתב א"א הר"אש ז"ל בתשיבה שאם לא הזכי' שם אבי האש' אלא כינויו או אפי' לא הזכירו כלל שהו' כשר וכת' עוד על אחד ששמו יוסף בן שמעון והמיר אביו והבן היה לו לגרש ולא רצה להזכיר שם אביו וכתב יוסף בן שמואל שהגט פסול שהרואה אומר אחר מגרשה כי שם בעלה יוסף בן שמעון וזה היה יוסף בן שמואל:

קל צריך

ל"פ דמהר"י ישראל איירי כשנקרא בשני השמות במקום א' וע"ס מכשיר ומהרי"ק איירי כשנקר' בשם השני' בשם א' ובמקו' השני' בשם אחר וכדמשמע מדבריו וע"ש פסול (טו): כי היה לו ב' שמות והשם השני יוצא מהשם' האחד בזה יש כמה חילוקי' א' אם הוא קיצור השם כגון בילא בולטא ממולא נוחלא מרגלית מרגליתא לפור' פורס בינין בונמי יצחק חקין א"ל לכתוב שם שני כלל דאין זה לא כינוי ולא שינוי כ"כ במרדכי בשם ר"ת ובהגה"מ פ' ד' (טז) קורא שם דנערו' ליצחק חקין וכת' דאין כותבין אותו וגם בקונד' קורא שם דנערות ליצחק חקין וכן פרץ פרצין אהרן אהרין וכתב בשם ר"י מקורביי"ל שאין לכותב' מי' אם יש בעיר א"ש אחר השמו כשם זה אלא שזה נקרא גם בשם זה דנערות כתב מהר"ר ישראל בכתביו סי' זה דכותבין שם זה דנערות נמי' וכתוב שם דיעקב יעקל הוי כמו יצחק חקין: ב אם השם הב' יוצא ממשמעות שבעברי שקורין ליהודה ליאון או ליתוכם ע"ש גור אריה יהודה זה ודאי שכותבין גם השם הב' וכותבין יהוד' דמתקרי ליאון ולא יכתוב המכונה וכל שכותב בזה וכיוצא בו המכונה אינו אלא טוע' הל' כינוי בכל התלמוד ומשמע' שאינו השם כלל כ"כ מהרי"ק בשור' קס"ג וכ"כ נקו' שאם הכינוי דומה לעברי יכתו' דמתקרי כגון יהוד' דמתקרי ליאון ואם אינו דומה קצת לשם העברי יכתוב המכונה: (יז) ג היה' השם הב' יוצא ממשמעות שמו העברי אלא שנקרא כן ע"ש משפחתו כ' מהרי"ק בשור' ק"ו שיש לכתוב המכונה ולא יכתוב דמתקרי ומשמע לי דלא שנא לן בין אם שם השני הוא בלשון עברי בין שהוא בל' לעז אע"פ שהול' ממשמעות שמו בעברי מאחר שהוא נקרא כן ע"ש משפחתו כותבין המכונה ואע"פ שמדברי מהרי"ק בתשובה זו משמע דאיירי כשהשם השני בלשון לעז דוק' גם בכלבו ובסמ"ק כתו' דרגילין לכתו' דמתקרי כשהשם השני בלשון עברי וכשהשם השני בלשון לעז כותבין המכונה וכ"כ בקונד' וכה' בגט דמרדכי ובהגה"מ פ"ב בשם מ"ב כ"ל דלאו דוקא אלא אורחא דמלתא נקט ומר' שהרי אלה מהרי"ק הכל' זו בדע' מהר"פ שכך כ' ועל כי קורין אותו פוא' וכה"פ' ידידי אם הוא יוצא מהשם דפלא כגו' בקיצור השם ידע ידידי דנקר' כן ע"ש משפחתו ואע"כ דבר פשוט שיש לכתבו בגט בלשון המכונה כיון דהוי לשון לעז כמ"ש רבי' פרץ עכ"ל ובשורש ל"ח כ' לשון תוס' מהר"פ כשהשם השני בלשון לעז כגון אניכא שקורין פורטם אז כותבין המכונ' אבל כשהשם השני הוא לשון עברית כגון אותם בני אדם שנותנים שם מחמת חולי אז כותבין דמתקרי עכ"ל ואם איתא דשאני לן בהיכא בין כשהיא בלשון עברית להשני' בלשון לעז למה ליה לפרושי כגון בני אדם שנשתנ' שמם מחמת חולי לכתוב כתם אבל כשהשם השני הוא ל' עברי' דהייני אניכא אלא ודאי כל הכי' כותבין המכונ' בין שהו' בלשון עברי בין שהיא בל' לעז ומ"ה לא משכח שיכתבו דמתקרי אלא בנשתנה שמו ושא דנקט גבי אניכ' לשון לעז אורחא דמילתא נקט כדפרים' דשם אניכא הוי בלשון לעז ׃ וגם הכלבו ושאר החיבורים שכתבו דין זה נר' דמדברי הרי"ף ילפי לה וכיון שהוכחנו דלשון לעז דנקט הרי"ף לאו דוק' א"כ כן יש לפרש דברי שאר החיבורים ככ"ל (יח): ד אם שם השני בלשון לעז ושבל אחד כגון חיים שקורין ביבש (ר"ל לעבן) כתוב בקונד' דלא יכתוב ודימא אותו ליצחק שקורין איסק ומשמע דה"ל דדוקא ביהודה שקורין ליאון כותבין מפו' דהע"ב דנקר' ליאון ע"ש גור ארי' יהוד' מ"מ לעז יהוד' אינו ליאון אבל ביבש"ש הוא לעז ממש של חיי' לא כותבין ונראה אח"כ כת' שהשמות שהמתקרי' מעברי ללעז אע"פ שהכל אחד כגון אביגיל אביגי כתבי' וגם בהגה"מ פ"ד כתוב' הגרת זו שמשתכין מעברי ללעז אע"פ שהכל א' כגון אביגיל אביגי כותבין ולדעת זו שכותבין שמו' המשתנין מעברי ללעז כותבין דמתקרי ולא המכונה וכדכתב מהרי"ק דמכונה משמע שאינו השם וכ"כ גם מדברי הקונדר' שכתבו להגרת דאמונה דלא יכתוב חיים דמתקרי ביבש משמע דאם איתא דהוי כתבי' ליה דמתקרי ה"ל למיכתב ולא המכונה ׃ והיינו כשאינו כינוי שמשפחה אבל בהוא כינוי משפחה נ"ל דלכ"ע כתבינן ליה וכותבין המכונה כמ"ש למעלה:

בי שנשתנה שמו מחמת חולי כתב המרדכי בשאלה שאע"פ שקורין אותו תמיד בשם הא' מ"מ אותו השם שני לשינוי הוא עיקר וכותבין אותו קודם וכן כתבו הגהות בפ"ב מס' גיטין בשם מ"ב וכ"כ בכלבו וסמ"ק וכ"כ בקונדריסין והיה גם וכותבין שם השני קודם ואח"כ דמתקרי פלו' שם ראשון ודין זה כתבו מהרי"ק בשורש ל"ח בשם מהר"פ וכ' שצריך לכתוב פ' דמתקרי פלוני וקלא תגר על גט שכתבו בו ב' השמות בלא דמתקרי ביניהם וגם בת"ה סי' רל"ד כ' שצריך לכתוב דמתקרי אמנם אם בא לחתום בגט דיחתום יעקב משה בן פלוני עד וא"צ לחתום דמתקרי וכתן טעם לחלק בין המגרש לעד בענין זה: **וכתב** עוד שם כמדומה לי שכתב באוסטריך אפי' בכתיב' שם החיים בגט היו כותבין יעק' משה ולא דמתקרי כלל ואפשר משום דמכתב במדינה ההוא שנוהגין כך לקרות בתור' יעקב משה כתבו ג"כ בדרך זה בגט כדמשמ' מאשירי ס' השולח דאזלי' בכתיב' השמו' בגיטין בתר עלייתו לקרות בתורה מ"מ נר' עיקר כדכתיבנא לעיל עכ"ל ׃ ואם לא כתב דמתקרי מלאתי בתשו' האשכנזי' איש א' היה שמו יהודה ונשתנה שמו בחליו וקראוהו משה ונלא גם לאשתו וכ' נשה יהודה והחזירוהו הגדולים וכ' גם אחר משה דמתקרי יהוד' ונתנו אחרת מלאתי הדלנו גט והיה עמנו מהר"י ברונא והסכמנו כולנו לכתו' משה דמתקרי יהודה מ"מ שכותב דאובן שמעון לא מפליגן ליה ע"כ (יט) וכת' עוד מהרי"ק בשורש הנז' שלא דבר הר"פ אלא כשהכתיבה והקריאה במקו' א' והם יודעין ומכירין בשם השני שהוא לשינוי ואפשר שכן יהיה הדין כשאינם במקום א' אלא שבמקום הכתיבה מכירין ויודעין בשם הב' שהוקבע לו מחמת חולי אבל היכא שאין הכתיבה והקריא' במקום א' וגם במקום הכתיבה אינם מכירין בשם השני שהוקבע מחמת חולי דבר פשוט הוא שבזה לא איירי הר"פ אלא צריך לכתוב ב' שמו' והם מקו' הכתיב' עיקר עכ"ל (כ) ודע דהא דהשם השני עיקר אע"פ שקורין אותו תדיר בשם ראשון היינו דוקא כשקורין אותו לפעמי' בשם שני אלא שקורין אותו יותר תדי' בשם ראשון אבל אם אין קורין אותו כלל בשם שני השיטה שאין כותבין אותו כלל ואפי' לטפל דהיינו יכתוב דמתקרי והוא אינו נקר' כן וכ"כ בקול' גבי אשה ששמה רבק' ונשתנה שמה מחמת חולי ונקראת חנה וכל העולם קורין אותה רבקה שהוא שמה הראשון שאין לכתוב שם חנה בגט כלל והשיטה דהשם רבקה לא נגרע מהניכא הניכרת וידוע' לכל שכתבו הפוסקים דשני באותה הניכא לחוד ואפי' לכתחלה וכן מלאתי בתשו' האשכנזית שנשאל גדול א' שנכתב בגט מרים ואח"כ הוליא' אמה לעז ואמרה שהיתה נקראת לאה עד שהית' בת ב' שנים ונשתנ' שמה מחמ' חולי ונקראת מרי' ועד עתה קראו אות' מרים כו"ע: והשיב משום שינוי שם אין לפסול הגט ואפי' לכתחל' יש לכתו' שם השינוי לבד כיון דנשתכח שם הראשון לגמרי והכל קורין גם השינוי א"כ בטל שם הראשון וכן השבתי עת' לניכל' כה"ג עכ"ל ומזה נלמוד להיכא דאין קורין בשם שני כלל וכ' עוד בקונד' מעש' בא לפני מהר"פ בא' שהיה חולה והחליפו שמו בחליו והיו קורין אותו שם אח' לגמרי והצריך הרב שני גיטין א' בשם הראשון וא' בשם האחרון ונתן שניהם יחד עכ"ל ומשמע ודאי דהיינו דאיכ' בין הא' מעש' שבא לפני מהר"פ למה שכתבו החיבורי' בשם הר"פ דהשם שני עיקר וכותבין אותו קודם אע"פ שקורין אותו תמיד בשם הא' דהתם קורין אותו לפעמים בשם שני אלא שהכר' יותר תדיר בשם ראשון אבל בהאי מעשה לא היו קורין אותו כלל בשם שני ודייק' כמי דקתני והיו קורין אותו שם א' לגמרי וע"ש אלרכי' ב' גטין דכיון דאין קורין אותו כלל בשם ב' א"א לכתוב שם ב' עם שם א' בגט א' ואפי' לטפל וכמו שהצריך בקו' גבי הא דהשם שמה רבקה ונשתנ' לחנה ומ"מ משום דהשם שני עיקר כל שקורין לו בו קצת אע"פ שקורין לו בשם א' תדיר אפי' השתא דאין קורין לו בו כלל הצריכו גט אחר לחוש לשם שני שהיה עיקר דלא כ' אלא גט א' בשם ראשון נ"ל דהכשר כיון שאינו נקר' בשם שני כלל וכ"כ בכתבי מה"ר ישראל סי' ר"א ועוד אכתו' בסמוך חילוק אחר בין הא עובדא דמהר"פ למה שכתבו החיבורי' בשמו: **וכתוב** עוד בקונדרסי' אשה עובד' דשמה רבקה ונשתנ' לחנה וכו' ודין זה בנשי' לבד אבל באנשי' אינו כן שהשם מובהק ע"פ הס"ת או ע"פ תוקעו בכתבו ובשטרותיו אלא יכתוב השם שהוא עול' בו לקרות בתורה ומוחם בו כתביו ושטרותיו עכ"ל גם מדברי מהרי"ק בשורש פ"נ משמע' דבתר שם שהוא עולה בו לקרות בתורה ושהוא חותם בו שטרות ואגרו' אזלינן וכן משמע מדברי הר"א' בהשולח וכי היכי דלא ליפלוג אמעש' שבא לפני הר"פ שכתבתי בסמו' שהצריכו ב' גטין ולא סלך אחר שם שעול' בו לקרו' בתור' ושהוא חותם בו נ"ל דהתם איירי בשלא הוחזק עדיין בקריא' התורה ובחתימ' שטרו' כגון שבא לגרש מתוך החולי שע"י נשתנה שמו והכי דייק לישנא דנקט שהיה חולה והחליפו שמו בחליו ולא כתב מעשה בא' שנשתנה שמו מחמת חולי והכי ניחא נמי מאי דק"ל למה הצריכו ב' גטין הא בגט א' הוי סיכתוב פלוני דמתקרי פלו' אלא משום דבכל כה"ג כותבין שם השני תחלה וכיון שעדין לא הוחזק בשם זה בקריאת התורה וחתימת שטרו' לא נרא' לו לכתוב שם זה תחלה שנראה שהוא עיקר שמו וגם לא רלה לכתוב שם הראשון תחל' דשמא לעולם שם השני עיקר אע"פ שעדין לא הוחזק ולפי' הצריך שני גטין: **ומ"מ** משמע' דמעשה שבא לפני הר"פ פליג אמ"ש בקו' בעובד' דאשה ששמה רבקה ונשתנה לחנה וכו' דאין כותבין אלא שם ראשון ולא הצריך לכתו' גט שני ושמא י"ל דשאני הכ' במעשה דהר"פ שהיה עתיד לבא לידי בירור אי זה שם עיקר ע"י עלייתו בתורה או חתימתו בשטרות ואגרות: **כתוב** בתשו' מהר"י ווייל (סי' קפ"ם) כשכותבין ב' גטין לאשה אחת לריך ליתן זה אחר זה דאם יתן לה שתיהן בבת אחת דלמא דעתי' אהכוא דלא גיטא הוא (כא) וכדאמר' ר' כהן במקדש במלו' ופרוטה דאינו מקודשת משו' דדעת' אמלו' ומע"ג דהלכה כר"י שהשיא דפליג עליה דלמא הכא מוד' ר"י שהשיא דהתם היינו טעמ' משו' דאדם יודע שאין קדושי מלו' כלו' ודעתי' אפרוטה אבל הכא אין יודע אי זה מהם מועיל: מי שנקרא בעת לידתו חיים ואח"כ קורין אותו ביבכ"ט ועול' לס"ת בשם ביבכ"ט וחותם בו שטרו' ואגרו' נר' דהשם ביבכ"ט עיקר וכותבין ביבכ"ט דמתקרי חיי' ואם אין קורין אותו כלל בשם חיים אין כותבין אלא ביבכ"ט לחוד ואם כ' ג"כ שם חיים משמע' מתוך הקונדריסים גבי אשה ששמה רבקה ונשתנה לחנה דאיכא ענורפת אם' שנקרא שמה בעת הלידה ואח"כ נקראת שליגרי"אם כר' דאזלי' בתר שם דקרו לה רוצא ואותו כותבי' עיקר ועל האח' כותבין דמתקריא כששי' דקרו לה רוצא מרי' ופורתא שרי דכך לי שם שהוא פי' שם העברי כמו שם אחר כנ"ל (כב): מי שנקר' שמו והוקבע לו שם שני והשתקע ממנו שם ראשון כר' מתוך דברי הקונדריסים דלא"ה צריך לכתו' שני גיטין א' בשם ראשון וא' בשם ב' דלמעשה שבא לפני הר"פ שכתבתי בסמו' כתב מלאתי במדרש ה"ר מנחם מלונדים כי צריך לכתוב שני שמות הראשון והשני כי כן מלינו ביעקב שכתוב בתור' לא יקר'

עוד

עוד סמך יעקב כי אם ישראל ופוז כמלא דכעס מקומו' יעקב בחולם עכ"ל' ומשמ' לי שטענה זו לות' שלע"פ שנשתקע ממנו. שם ראשון אכתי' לריך לגרש בו ג"כ דלעולם משיב שמים ואין לומר שיכתוב ג' השמות יחד כמ"ש בקונדריסים גבי אשם שמותה רבקה ונשתנה לחנה שילכך משמע לי שדעתו לומר שיכתוב שני גיטין א' בשם ראשון וא' בשם שני ויתן שניהם יחד ומדברי מהרי"ק בשורש ו' כר'קלה שלע"פ שאינו ניכר כלל בשם ראשון כותבים שם ראשון ועל שם שני כותבי' דמתקרי ואם אינו שם אלא כינוי כותבי' המכונ' וע"פ מה שכתב' למעלה' גיהו כל שני מילי לכתחלה אבל בדיעבד אם לא כת' אלא שם המובהק

מה"ר ישראל בכתביו סי' י"ח דע כי שאלתיהו ... בכתיבה רק ירחמאל ואמר להדיא ששמו ... עליו מיודעיו ששמעו שעל' לקרו' בתור' ירחמיאל ... מילתא דאין לנו אלא שם שמחזיק בו לפני ...

קל צריך

שיחתמו שני עדים כשרים למטה משיטה התחתונה של גט (א) ולא יניחו כדי אויר שני שיטין בין חתימתם לשיטה התחתונ' ואם הניחו אויר שני שיטין הגט פסול והרמ"בם כתב שאם יש עדי מסירה כשר אפי' אם הניחו שני שיטין והרא"בד

כשר דלא גרע ממגיכתו המונה שכתבו הפוסקי' שאם לא כ' אלא היה הגט כשר (כב) אם המגרש כהן ולא כ' בגט שהכהן כתו' דכתבי מה"רר ישראל בסי' ז' שאמר מהר"ר אלעזר בשם מה"ר יעקב מו"יכא ש"ם לנוסכו אפי' בימי המהרלי' כדאיתא בפ"ב דכתובו' אין מעגין משטרו' ליוחסי' הגט' שכתבו בשטרו' כהן עכ"ל וכ"נ דאין משם ראיה דלע"פ שהיו נוהגין לכתוב בשטרות כהן משו' קיימי שאם לא כתב כהן בגט שיפסל

מחזיק לעלמו כדאית' באש"רי פ' השולח ... לריך אלא היכ' דלא ידעינן היאך חתם הוא ... שאיש או בתבי השטה או שהוא עלמו מסופק ... י"ט שכתבתי בסמוך כתו' עוד בתרו' הדשן ... השמות שלא יוכל לברר בודעתו היאך יכתוב ...

והרא״בד השיג עליו כי שמ׳ תתן תנאי בגט באותן ב׳ שיטין ותוצ׳ נטה בעדי חתימ׳ ונמצ׳ זה כמזוייף מתוכו דאתו למימ׳ שסומכין על עדי החתימ׳ ויתחלו בראש השט׳ שלא ישא׳ חלק בגליון הגט לפני חתימתן ולא יהיה בין הגט לחתימ׳ העדי׳ כתו׳ שום דב׳ אח׳ שאינו מענין הגט דאיכ׳ למיחש שמא לא כיונו העדו׳ לחתו׳ אלא על אותו הכר כדאמרי׳ כתב למטה בגט שאלו בשלומ׳ פסו׳ שמא לא התכון אא על שאל שלו׳ (ס) אבל אם כת׳ ושאלו כש׳ שהו״ו חוזר על של מעל ועל הכל חתמו וכן כל כיוצ׳ בזה חתמו בראש הגט או מצדו בימינו או בשמאלו או מאחור פסו׳ אלא למטה דוק׳ ואף כשחתמו למט׳ צרי׳ שיה׳ גב החתימ׳ כלפי הגט ולא תהי׳ רגלי החתימ׳ כלפי הגט לפי׳ כת׳ ב׳ גיטין באורך הדף ראשו של זה בצד ראשו של זה וחתמו באמצ׳ שניה׳ פסולי׳ שהרי הם כב׳ ראשי הגיטין ואם כתבן זה תחת זה כשר׳ והעדי׳ בין שניה׳ העליון כשר ואם כת׳ סופו של זה בצד סופו של זה והעדי׳ באמצ׳ את שהעדי׳ נקראי׳ עמו שתבא גב חתימתן כלפי כתב הגט כשר וככולן כתב הרמ״בם שאם יש כאן עדי׳ מסיר שהוא כשר: שייר מקצת הגט וכתבו בדף השני שכתבו כב׳ דפין זה אצל זה והעדי׳ התומי׳ תחת חצי השני כשר והו׳ שיהי׳ ניכר בקלף שלא נחתך ממנו כלו׳ אא שהסופר כיון לכך מתחיל׳ אבל אם אינו ניכר פסול דשמא שני גיטין היו כתובים זה אצל זה השמאלי נכתב בגובה של המגיל׳ יותר מהימיני והיה שים תנאי בימיני למט׳ והתקדה תחתו מהימיני והעליון מהשמאלי וכיון אותם ביחד: וכתב הרמ״בם שאפי׳ אם מסרו בפני עדי מסיר שיהא ספק מגורשת ואיני יודע למה

יון ובני יוני כדרך הזו אבל אחיו היוני לוים נקלא באחיו העברי שיוני בשחוטה
יוסף ב"ם ביהו' אסמו אמעון בן יוסף שכן נתפרש אחיתמן יוסף בן כלו' בנו של
יוסף במעון ומנל' שם הער אחו' על נו שני ופס אביו אחו' על הרמסון היוכך היוני
ע"כ אחיו שני אחיו את שעדיים הרמסוני נקראי' עמו כשר אם שעדי' אחומין
למעל' היוני כשר ומ' היוני אחוני' נמעל'
שמאלי כשר ובגמרא פריך מ' מיכך מאמי
מיפסל ובגמ' (שם) וליתכשר אמי ברחובן
ושאי בנן יעק' עד דאתן בן לוים פלוני עד
כש' דכת' רחובן בן אקנו ויעק' עד מבאר'
ובאבנו אחוים לאע"ג דלא מכשרי' בלוים
פנו' אמ"כ כאו' עד בשדים מ"ג פריך מ"ש
דליתכשר אמי ברחובן עמו' דפליגי ליש
דקאי אבן יעק' דבקרי' וס"ל אמנו כתב
בהרי' דרחובן עד וכת' רבי' יוחנן דין זה
בת"ב ואתיע' מדבינו אסת' דבריו ולא אי'
יג דאמ לא מכשרינן אלא אד מיוייהו דוקא
כדכת' רחובן בן אח' ויעק' עד אחיך אבל
אם אינו כתוב רחובן אחד וכן יעק' עד
אחיך ג' אביה בכרי' ומ"ם רבי' כבנו שאתמו
בשני שטין קאי בין בסוף דבריו בין
לאחאלתן לאת מניאו' איכר יהיו שמות
אחת בנו אח' ואם מביאים אחת אביו ולא
כתב רבי' דין עדי' ונים נם דין אח' דאינ'
מעד מ' עבדי ועד מ' יוני גם הרמ"ם לא
הזכי' דיני' אלנו נאי אבו' אבר בלתי מנוי
לבאו' שני גיטין זה בלד זה ומאתמו בו
העדים בעניין כיה' וכתב הרמב"ם בפ"ד
מאלה ממסר בעדי' לידאוזאה אמין העדים
בקאי' עם גיטם מנורשת ולא אם רבינו
לכתבו לפי שהוא פשוט דבין דס"ל כאין
עדים האומים עליו כשר בעידי מסירה
לכ"ע ואפילו להרא"ש בד דאם ליכא נאמנים
לזיוף: חמישה שבתבו ה' גיטין לה'
נשותיה' אם כתבו בכלל וכו' בפ' הנזרם
(דף פז) תנן ה' שבתבו בכלל בתו' בגט
אים פלוני מגרש פלוניה ופלו' ופלוני
והעדי' מלמט' כולם בשרו' ויתן לכל אח'
ואפשר אים כותב טופס לכל אחת ואחת
והעדי' מלמט' את שעדי' נקראים בשמו
כשר ובגמ' (שם) ה"ד כגון ה"ד טוש מ"ר
יומתן זמן אחד לכולן זהו כלל זמן מ' לכל
אחת ואחת זהו טופס ור"ל אמר אמי' זמן
מ' לכולן נמי הוי טופס אלא ה"ד כגון דכתב
אמו פנו' ופנו' נרשו נשתיהו פלוני' ופלוני' ופלוניה
בגט מ' והחזר' אמר' וכת' לה ולא לה ולהבירת' ומשני דסדר כתב פנו' גירש פלוניה
ומנו' גירש פנו' ואוקימנ' לי' יוחנן דאמ' מזמן מ' לכולן זהו כגון שיהו בלד אחד
בלאחר הלאמנו ומנו' גירש את פלוני' בוי"ן סמוכים על עניין לאמנו אבל אם כתב
פנו' ביל' את פלוני' בלא וי"ן הוייני' פמה לא הוצרכו אלא על גט אחרון וכן אוקימ'
דסת דא"ל יוחנן זמן לכל מ' ומ' זהו טופס הוייני בזמנן כולן פוסק ביום מ' דאי לאו
הכי תיפוק לי דפסלי מטום מוקדמין כולהו בר מנחר' בסרי לא אחתון העדי' עד
אחר שנחת' הראחרון ומסקנו הרי"ף והר"ם כר' יוחנן וכן דעת הרמב"ם בפ"ד ה"ל
הרמב"ם בפ' הנ"ם שבתבו גט לה' בפוקים' אם ה' בתבו בכל כגון שבתבו בכך וכך
בשנת גירש פנו' לפנו' ופנו' לפלוניה וכן אמ' כל מ' מכם לאחתו ליכי די תיכוייי
וכל טופס הגט והעדי' מלמט' אדי זה גט בשר ומפסט דבריו מפמע אלא בתבו אלא
טופס מ' לכולן דהיינו שבתבו בכך וכך בשנת גירש לאחון את דנקה ויעק' את רחל
וכך אמר כל מ' מכם לאחתו ליכי דיתיכוייי וכו' אבל דבי' מפרש דבתבו בכל היינו
שבתבו לאחון גירש את דנקה וכך אמר לה לניתי בראוה נפשי ופטרי וכו' יתיכי
ליכי וכו' עד ודין די יהוי ליכי מיגלי וכו' ויעקב גירש את רחל וכך אמר לה לניתי
ברעו' נפשי ופטרי וכו' עד ודין די יהוי ליכי מיגלי וכו' וזהו דעת הרמב"ם אמו שבת
דבי' בשמון ופי' דברי רבי' כך הם אח' שבתב הראשון גירש פנו' לפנו' מפני' כל ענין
הגט זהו וכך אמר לה ליכי די תיכוייי וכן אמר כל מ' לאחתו פי' וכן אחר כל מעשה
המזבי' גירש פנו' לפנו' בתב שאמ' לאחתו כן ליכי די תיכוייי וכו' וכל טופס הגט
ונוסח דברי הרמב"ם לתחבר בדרך זה: ולענין תוקפתא דר"ל ה"ד כלל
דבת' אמו פנו' ופנו' גירשנו פנו' ופנו' והדר כתב פנו' גירש את פלוני' ופנו'
גירש את פלוניה פס' הרמב"ם בפ"ד בותי' בשאם דכל הם"ג בכלל עיקרי וכולם
בבני' וכתב הם"ם דטעמו מטום דר' יוחנן מודה בשם דכשאם לא מגיע עניו' אלא
לשקל ולשבטי' זמן מ' לכולן ויוצ' זה כתב הר"ן וכתב' עוד אבל רא"ש מחולק
בזה גם הם"ם כתב והרמב"ם אלא בזה ודברי רבי' עקיב עכ"ל ור"ל הרמב"ם ורי"ף לא
בבכר כר"ל מטמע דס"ל דר"י נמי פליג אר"ל מטום דס"ל ג' בנים שתגרשות בגט
אחד ומע"ג דהדר בסיה נהו דאמר אמו' ופנו' גירש פנו' ופנו' לפלוני' גט מ' הוי מדבלגיהו
בהד מעיקר' וכו' ס"ל נר"י דהד הוא אחת כולל הרמב"ם בשם בסיים לומר
דר"ל פליג א"ר יוחנן אבל ר"י ב"ם דעמוד' נר"ל דהכו כולל וכי הדר בסיה להו ג' בנים
מיקרו ודוק' בזמנן מ' אבל זמן לכל מ' אם ואמר"ג בדרבינהו מעיקרא כיון דפליג הו
בזמנ' זמן הפסיקן ואת שבעדים נקרין עמו כשר עכ"ל ולא הבנתי דברי הרמב"ם

סהכרי' דמדלא פס' רי"ף כר"ל מטמי דר"י פליג אר"ל בתמי דקרי הוא כלל דדילמ'
דף על גב דס"ל לר"י כותיה בתמי דקרי היכו כלל מטום דלא ס"ל כותיה
בתמי דקרי היכו מוסם לא פסק כותיה ולריך עיון: ודבינו כתב דקרי
הרמב"ם וכ"כ רבי' יוחנן בה"ם ומ"ם רבי' בבסבה בפ"ד שבסבה בו
כלל בגט יתן לכל מ' מהם בעידי מסירה
ואם אין שם עידי מסירה כלל כל מי
שחלא מנגלה זו מתחת ידה מגורשת ומה
שהלרין שיתן לכל אחת מהן בעידי
מסירה הוא מהו' דאמ"נ דעדי' מחזומי'
על הגט צריך ליתן בשני עידי מסירה
לכתחלה מיהא להרמב"ם ואם אין שם
עידי מסירה כלל כל מי שחלא מנגלה זו
מתחת ידה מגורש' כיון שעדי' מחזומים בי
מוחזין על כל הגיטין הרי יש בידה גט
חתום ואע"פ שלא יתן לה בעידי מסירה
כשר בדיעבד' לדע' הרמב"ם בפ"ה ובדוחי
יו שכל אחת נוחתת לחבירתה בשתמרן
כולן בשמות בו ונוזנות כתובים ע"י כל"
ליד כל אחת ואח"ם רבי' ומאי דבעי
שכתב ונמתי דבעי' לעכת' שכל גט שלא
לפנינו חתום וכו' ס"ל אין צריך שיהו עידי
מסירה לפנינו כלל שהו' מעכ' ע"פ הר"מב'
ויתן לכל אחת מהן בעידי מסירה היינו
לומר שלרך שיהו עידי מסירה לפנינו
ויעידו שנמסר לכל אחת ואח' ובאמ' דהכי
מוכחי סוף דברין שכת' ואם אין שם עידי
מסירה כלל כל מי שחלא מנגלה זו מתחת
ידה מגורשת מטעם דבריהם אמו' מתחת
שאין הגט יולא מתחת ידה מגורשת
וטעמו' מטום דעידי מסירה' מעידי' שנמסר
לאיזה אחת ומאי דבעי' לומר שיהא בסי' קל"ג ומ"ם רבי' ומאי דבעי
לומר שיהא בסי' קל"ג ומ"ם רבי' עוד אבל
אם כתב בכן וכך בנים פנו' ופנוניה וכו'
וכתב' ביו"ה הו בכן וכך גיר' פנוני' לפנוני'
אמי בכן וכך היינו שיתן כולן ביום אחד
דא"לכ הראשוני' אים בסרים אמינו ע"י
מסיר' ומנו' דדינא' עדי' קיימי' נמי מנינו
דאמוניים דמ"ם כתב הרמב"ם בפ"ד בפ"ה
לא היו שם עידי מסיר' ואיתם מנגלה זו
מתחת יד אחת מהראשונות ה"ז שפק
מגורשת וכיון שלא מחתם עד שכתב גט
אחרון ה"ל הכי גיטין מוקדמין ואם
כמזוי' מתוכם וכל שמוזיף מתוכו מסוק
אמ' ע"י עידי מסיר' כמבואר בסי' קכ"ז: ומ"ם בשם הרמב"ם דה"ם נמי אם כתב פנו'
מגרש פלוני' וכו' הוי ג' נשי' בגט אחד אע"פ לומר דקאי נמתי דמנו'
ליה דהיינו דערבינהו והדר פסיק להו דלא מיין לנמי' בכי הא דה"ם דמשמע כי היכי
דבסקינהו מעיקרא בעי' מיסיי' על כל ענייני' בל גט ה"ג בעי' היכ' דבכלנינהו ודל'
אסקינהו דה"ם הוא ולא ה"ה וכיון דה"ם הוא לא מיצטרי' לנמיר לכב"ל דאליבא
אלי דהיינו היכא שבסקינהו מעיקרא שבתב רבי' לעיל מיקיים על כל מ' כל ענייני
בל גט הבאתא כתב שלרמ"ם הוא שפי' כן מטום דאם לא מיקיים על כל מ' כל ענייני
בל גט הוי ג' נשים בגט א' דומיא דבתב אמו פנו' ופנו' מגרש' בסקינהו ולא הוי
בסקינהו ולפי שהרמ"ם כתב דברין אלה אחת דבקלי' בבתב אמו פנו' ופנו' מגרש'
בסקינהו מטו' הוי ג' נשי' בגט א' וכ' הרמ"ם דה"ם נמי' דהוי
ג' נשי' בגט א' אפי' בסקינהו מעיקר' אם אינו מקיים' על כל מ' כל ענייני בל גט מפני
כך כתבה רבינו בעוד לבה דבכלנינהו אע"פ שעיקרו לא נלמד על היכא דבסקינהו
מעיקרא: בשחוט' הערב צריך לפרש אמו ופס אבינו וכו' בהשלמה (דף לד) גמ' הערבי
חוזתי' על הגט מפני תיקון העולם ופרש"י מפרש' שמוחיים רחובן אם שמעון
הגיהל' לא היו חוזתי' אלא אבי פנו' אחתי' עד ולא היה מוקב שמו וכן פי' הרשב"ם
וכן כל מלשון רבינו ירוחם בח"ב ואם לא מיהבו אמות' כתב הרשב"ם דאיפא' דאפי'
לר"מ דבש"כ רבי' ירוחם בח"ב דבש"כ עוד הרש"ב דלר"ל אינעי' אבי' לבתחלה
וכר' אליעז' קי"ל' ורבי' מראה שמפר' שבתחל' נמי היה חוזתם אמו' רחובן אם שמעון
ומתוך שיש הרבה שבמה כן לא היו יודעין מי הוא החתום כדי לחזר אחר
יודעין ומבילין איהיינהו אחיהו שיהו מפרסים שמוחיים כלומר שיכתבו אבי
רחובן בן יעקב עד דמתוך כך מבילי' מי הוא שחתום ומחזרין אחר יודעין ומבילין
איהיינהו: וזכר"ם בר אמת כתב בתמוד' על שלא דבתקינו שיהו מפרסי' שמוחיים
בגיטין דבשטרו' אבי' לא מתמו אלא אחת אחת מכמה בשר אבי' בתחתי' עכ"ל:
כתב יוסף עד וכו' משנה בהגנרש (דפז) אים אמו' עד בשר בן אים פנו' עד בשר
אים אמו' בן אים אמו' ולא כתב עד בשר אבנו בשר' אוסף נבדו ולא בת' עד בשר בת'
נמר' (שם) שני גיטין שבתבו זה בלד זה וכו' עדיף תלמוד ולריכה שאי ביעקב עד
דבשא תבן אים אמו' עד בשר ומפני דלא כתו' עד ובפרש"י דלא כתו' עד ובתמי' דוקא
נקט אים אמו' עד דבשר' דלא בתחת אמו' בן אמו'

דעיקן

כתב יוסף עד או בן יעקב עד או יוסף בן יעקב ולא כת׳ עד כש׳ אבל כת׳ יוסף לבד ולא כת׳ עד פסול ומיהו אם היו שני גיטין בשני דפין זה בצד זה וחתם באחד יוסף לבד וחתם בשני בן יעקב עד שניהם כשרי׳ שעד שכתב בשני הוא חוזר ג״כ על הראשון והוה ליה כאלו כת׳ יוס׳ עד: ולא יחתמו אלא זה בפני זה ואם חתמו זה שלא בפני זה פסול ומיהו כתב ר״ת חתמו שנים זה בפני זה ורוצה להחתי׳ בו שלישי שלא בפניה׳ שפי׳ דמי נכתב הגט בכתב עברי ועדיו חתמו בכתב יונית או איפכא או שעד אחד חתם עברית והשני יוני׳ כש׳ וכ׳ הרמב״ם ז״ל והו׳ שיהו העדים מכירין לשון הכתב והכתיב׳ אב׳ אם הי׳ קצת הגט בלשון אחר ומקצתו בלשון אחר פסול: עדי׳ שאין יודעים לקרות אחר קור׳ בפניהם והם חותמים וכת׳ הרמ״בם והוא שיכירו לשון הגט ונר׳ דאפי׳ אין מכירין לשונו אם הקורא לפניהם מתרגמו לפניהם שפיר דמי ודוק׳ בגיטי נשי׳ הקילו בכי האי גונא משום עיגונא אבל בשאר שטרו׳ לא יסמכו על אחר שיקר׳ לפניה׳ עד שיהו שני׳ או ראש ב״ד וסופר שלו כההי׳ דר״נ שהי׳ דיין מומחה וסופר ב״ד קור׳ לפניו והות׳ ואם אין העדי׳ יודעי׳ לחתו׳ רושמין להם צור׳ האותיות על הגט באבר או כרב׳ אח׳ שאין רישומו ניכ׳ שפסול לכתוב בו והם ממלאים אותו בדיו אבל אין רושמין להם בדבר שכשר לכתוב שא״כ כתב העליון אינו כלום ולא הקילו לעשו׳ כן אלא בגיטי נשים אבל בשאר שטרות דיין המחתים אות׳ כבי האי גונא מנדי׳ ליה ובשטר כשר והרמ״ה כתב דאפי׳ בגט לא שרינן לכתחלה אלא לקרוע להם נייר חלק אבל לצייר להם אפי׳ ברוק לא וכל שכן באבר או במי מילין אפי׳ על גבי מי מילין   דלא

דלא דכיון שרישומו ניכר לפי שעה גורנין אמו סיקרא וכיוצא בו ודוקא לכתחילה אבל בדיעב׳ שציירו להם ברוק או באבר׳ או במי מילין כשר ותתגרש בו לכתחילה אבל ציירו להם במיא דאברא או בעפצא על גב מגילת׳ דלא עפיצא וכל כיוצא בזה שהחתון כתב וחתמו עליו אע"פ שהעליון ניכר יותר אינו גט ואם נתגרשה בו פסולה לכהונה ופי׳ מקרעין הנייר פי׳ הר"מה לא שישרטו להם צורת האותיו׳ של שמותיהן על הנייר של הגט והם ימלאו השרטי׳ דיו אלא רותכים צורת האותיות של שמותיהן בנייר חלק בפני עצמו ונותנין אותו על גב הגט במקו׳ שיש להם לחתו׳ והם ממלאי׳ הקרעי׳ דיו והוא עוב׳ דרך הקרעי׳ ונרש׳ בגט וכן פי׳ר"ת: גט שחתמו בו כותיים או שאר פסולי׳ או אפי׳ אחד כשר וא׳ פסול ה"ז פסו׳ אפי׳ יש כאן עידי מסיר׳ שהרי הוא מזוייף מתוכו חתם בו הסופ׳ שכתבו ועד אחר עמו פסול לדעת התוס׳ לפיכך אם אמר לשנים כתבו גט ותנו לאשתי לא אמר כלום כי הסופר היה צריך לחתו׳ עם השני וזה אי אפשר ואם חתמו בו שנים והסופר כתב א"א הר"אש ז"ל לכתחיל׳ אין לעשותו אבל בדיעב׳ כשר אבל הרמ"בם מכשי׳ חתם הסופר ועד וכן פסק הר"מה: נעש׳ בערכאו׳ של גוים ועידי גוים החתומים עליו פסול אפי׳ כתבו ישראל ונמסר

וכיון דכת׳ גמור הוא ה"ל כדיו ע"ג סיקר׳ דאסרי׳ ...
ופרש"י באבר לפשטף בתקיב׳ של אבר על הקלף ...
שפרה בכם שפיק אבר ׳ ר׳ אבהו אמ׳ במי מילין כלו׳ ...
ושתני ר׳ מיי׳ כתבו במי טריא ומפל׳ כשר ל"ק הא ד...
עפולים רוממין לעדי׳ במי מילין דלא הוי כתב שהרי מראה הקלפים כמראה שכתב והיינו כיבר ומתניק׳ בדלא אפיל׳ רב פפא תנ׳ ברוק וכן אורי לי׳ רב פפ׳ לפפ׳ קורלאם ברוק וה"מ בגיטין אבל בשטרו׳ לא דהשום דעבד עובד׳ בשאר שטרו׳ ונגדים רב כהנא תניא כותים דרב עדי׳ שאין יודעין לחתו׳ מקרעין לה׳ נייר חלק וממלאי׳ את הקרעי׳ דיו ולכאור׳ משמ׳ דכיון דתניא כותים דרב דוקא במקרעים ונפרים אבל לא נרשום בשום דבר וכן משמע מדברי הרי"ף שלא הזכי׳ אל׳ דברי רב לבד אב׳ מדברי הר"אש משמ׳ דה"ה באבר ורוק כשר שהזכיר דברי ...

[illegible]

ונמסר בעדי מסיר ישראל ושמות ערי הגויים הרחוקים בו מובהקי׳ וניכר לכל שהם גוים וליכ׳ למיהיש דילמ׳ אתי למסמך עליהו אפי׳ הכי פסו׳ והרא״בד מכשירו אפי׳ לכתחל׳ ור׳ הגנאל פוסלו לכתחיל׳ ומכשירו ברי״עבר וא״א הר״אש ז״ל כתב׳ כסבר׳ ראשונ׳ אבל אשה שמביא׳ נט לפנינו שנתגרשה בו לינשא בו ושמות ערין כשמות גוים אם הם שמות שאין דרך ישראל לקרות בהן כלל תנשא בו שוראי ישראל הן שלא היו טועים מרחו׳מי הגוי להרחתים שמות כאלו אם לא שידעו שישראלים הם ואם הם שמות שדומין קצת לשמו׳ ישראל הרחישינן שמא טעו בהרח׳מי הגוי והם סבורין שהם ישראל ושמא גוים הין ולא תנשא בו: נט שאין עליו עדים אפי׳ ניכ׳ שהוא כתב יד הבעל או שאין עליו אלא עד א׳ אפי׳ ניכ׳ כתיב׳ הגט שהיא כתיבת יד סופר ב״ד או אפי׳ שהיא כתיבת יד הבעל פסול ומיהו אם נישא בו לא תצא אפי׳ אין לה בנים:

צריך

ומס נפש׳ סולד כסר אבל כתב סופר ועד תנס׳ לכתחל׳ ומעמל אמ׳ אתי׳ כת׳ סופ׳ ועד דוק׳ בדיעבד׳ כסר ואתיי׳ כת׳ סופר ועד כס׳ ומעמי׳ הת׳ בסוס׳ מובסק סדרי הס עלמס סעידו דגרים׳ זו ליתי׳ בסו׳ ספר ועוד דפסיט׳ דלא אתי׳ כדברי רבינו דהא לרב כתב סופר ועד תנס׳ לכתחל׳ ורבי׳ כתב דלכתחל׳ פסול ולשמעל מפלגי׳ בין סופר מובסק לשאינו מובסק ורבי׳ לא מפלגי׳ ביניהו ול״ל דס״ל לרבי׳ דכי פסלו לרבי׳ ור׳ יוחנן כתב סופר ועד וסברי דסולד מעמד׳ דסיים עתה׳ דקיימי עלס ר״מ דיש דמכשר בעידי חתימ׳ בלא עידי מסיר׳ ובכתב סופר ועד כיון דליכ׳ עידי חתימ׳ ונס מעמד בלא עדים סולד ממעמד ופע״ב דבלא עידי מסיר׳ עסקי׳ כתב בכת׳ ידו כסר כדפרש״י מהו׳ דכתב ידו הוי כך עד״כ התו׳ ברים נטין לו בכתב׳ סר״ן דטעמ׳ דמכשרינן בכת׳ ידו מסו׳ דסא ליכ׳ תסס סמו סמרי לרי׳ לכתו׳ הוא סמו בנט ושמעל אמ׳ אתי׳ כת׳ סופר ועד דאתנן כסר ובדאוקימנ׳ בסופר מובסק דכיון דמובסק הוא ס״ל כתתומי׳ עליו כמ׳ עד׳ דאתנן סרדי דלא כתבו אלא״כ שמע מפי הבעל ולמי׳ אע״ג דליכ׳ עידי מסיר׳ מכש׳ אבל לר״מ דאמ׳ עידי מסיר׳ כרתי נ״ס כן בין כת׳ ידו לכת׳ סופר מובסק לו סמיט מובסק לו מין עליו עדי׳ כלל דבכולהו אס לא כתבו לס בעידי מסיר׳ הולד בסר׳ אע״פ שהע״פ סמדרי׳ תתומי׳ על הגט פסול עד שימסרהו לס בפני עדי׳ ובמו שיתבת׳ בסי׳ ק״נב ואם כתבו לס בעידי מסיר׳ לכתחל׳ פסול מפני סגריך סיהו עדי׳ תתומי׳ עליו מפני תיקון העולם׳ ורבי׳ סתם כאן סדברי׳ לדעת הר״מם דאמ׳ לדע׳ הרי״ף והרמ״בם דס״ל דבעידי חתימ׳ לחודייהו כשר כמו שכשר בעידי מסירה לחודייהו קי״ל כהסיה דרב ור׳ יוחנן בכמה דברים׳ אסיה בדלים׳ עדי מסיר׳ ואם״ס בכת׳ ידו כס׳ בדיעב׳ וכת׳ סופ׳ ועד אתי׳ סופר מובסק הולד ממזר דס״ל כאין עדים תתומי׳ עליו דלא ק״ל כשמעל וכיון דאין עליו עדי חתימ׳ וגם כאן אלא בעדי עדים הולד ממזר והמו שכתבתי׳ מעמ׳ רבי׳ כן הר״אשו דעת הר״מם אתי׳ דלקמן דר״מ סבר כתב סופר ועד כשר ואין מכאן ראיה אלינא דיש מסתם עתה׳ דקי״ל כר״מ דאמר עידי מסירה כרתי׳ ואיהו לא דריש וכתב דקדק ואתם אם לא תלא מע״ב דאתיי כר״מ ואי״ל כר״מ איכא למימר מהום דהוי עב׳ נטין פסולין אין בו זמן ובסא לא פליג ועוד אמי אומר דבכו נהו איכא נפקותא נס לר״מ דסא דאמרינן לדידיה אסעדים מותמין על הגט מפני תיקון העולם ואיכא אלמו אתום ביד אחסה כסלבחו אינס לריכס לסניא לפניהו עידי מסירה אלמו תולין אכדין נמסר לה אלכך ס״מ בבאדוק עידי חתימה לר״מ כמו לר״מ עב״ל ונס״ל דבינו מיירי אכא כשמעלו כה בפני עדים ומ״ס בכתב סופר אז אין עליו עדים כלל לא תלא דעדי מסירה כרתי מי׳ לכתחלה לא תנסא עד איהו עדים התומים עליו מי׳ קשה על זה דמ״ב לא היה סיה לרבי׳ לכנול כתיבת יד הבעל עם גט אתין עליו עדים דסא לרב כתב ידו הסיבה מתומים ומיי דתנן ביש פסול לכתחלה סיהו לר״מ ובדליכא עדי מסירה אבל לר״מ ובדליכא עדי מסירה מעמע ודאי דלכתחלה מני תנסא: (יג) ועוד ק׳ דכתב הר״מם בפ׳ הסולה לכתחלה מבכל רבי אלעזר בעידי מסירה וסא דתנן הסתקין ר״ב איהו העדים התומין על הגט לא איהא צריך לעשות כן לכתחלה אלא תיקון ולעיל לעשות כן כדי אלא יהא צריך לעידי מסירה אבל אם ילכה לסמוך לכתחלה על עידי מסירה יש לסמוך וכן פירש רש״י בפ״ק דרבי אלעזר מכשיר אפילו לכתחלה וכן כתבו אם התוספות נס כן ומיהו אבל רבינו לכתחלה בתין עליו עדים ואפילו בהיכר אחיה יד הבעל: ואם כשבר לפרש דברי רבינו בלאמה הגהות נט לפניהו וכל העדים התומים בו מחזקינן לים מניחן לה בעדי מסירה ובכתב ידו ועד אחד לכתחל׳ לא מחזקי׳ ליה מנמסר בעידי מסירה ובדיעבד מחזקי׳ ליה קשה דמ״ב בתין עליו עדי׳ כלל אמאי כתב אם ניכר לא תצ׳ הא כל אתין עדי׳ תתומים עליו מחזקי׳ ליה אלא ניחן בעידי מסירה ונס בטל קום ולכן דברי רבי׳ צ״ע: פתו׳ בס׳ הגט׳ דמרדכי בפס״ה אלא יטלו עידי הגט שכר א״ה שכר בטלה דמוכח כדאיתא פ׳ פני דייני גזילות גבי קרנת דכי סיכי דהגוזל שכר לדון דיניו בטלים

(יג) וכ׳ הגהו׳ הר״ם ע״ל דאם מהני׳ דסמוכי׳ לדע׳ הרי״ף ואם״ס דאינו ענינו אלו לכתחילה דאינו ניכר אלו לכתחילה בן נמלים מדעתו הגהו׳ ע״ג דנישון דמעמע אם ע״ל דסמוכ׳ ומהני׳ אם כ״ל ניחן ואפ״ס נדיעבד אם נוחן לפני עידי מסירה וכ״כ ע״ל נעמס:

קלא צריך שתהא כתיב׳ הגט ותחימתו לשם האיש והאשה (א) לא שנא טופס ל״ש תורף לפיכ׳ לא יכתוב הסופר טופסי גיטין כדי שיהו מצויין אצלו בכל עת שירצ׳ וכשיבאו להתגר׳ כותב התורף לשמו ואפי׳ בדיעב׳ שכתבו כבר כת׳ הרמ״בן שפסול לגרש בו וכ״כ הרמ״ה ואפילו אם ניסת תצא והרמ״בם מכשירו אפי׳ לכתחל׳ לגרש בו אם כתבו וכ״כ א״א הרא״ש ז״ל ולי נר׳ דלא נפסל אלא לכתחילה אבל

קלא צריך ...

אבל בד"ע בר שכתבו בכב' כשר לגרש בן ומ"מ טוב להחמי' ולגרש' בגט אחר אם הבעל לפנינו לא נכתב לשמו פסול לכך צרי' ליזהר כשהבעל מצוה לסופר לכתוב שיאמ' כתו' לשם פלוני' אשת' וכן יאמר הסופ' בפיו כשמתחילו לכתוב והע"ר החותמים צריך שיהיו שם בשעה שהסופ' כותבו ושיכירוהו שזהו הגט שכת' הסופ' לשמ' ומי' אפי' אם אינם שם אלא בתחיל' הכתיב' ושמעו שמתחי' לכתו' לשמה שפ' דמי כיצד שלא לשמה סופ' שהי' כותב נטין להתלמד וכתב שם איש בעלמא ושם אשתו ושם עירם וכא האיש שנכתב בשמו לגרש בו בפסו' ויות' מכאן אפי' צוה א' לכתו' גט לגרש אשתו ונמלך ומצאו בן עירו ואמ' לו שמי כשמך ושם אשת' כשם אשת' פסול לו לגרש בו כיון שלא נכתב לשמו ואפי' יש לו ב' נשים ששמותיהן שוין וצו' לכתו' לגרש בו אח' מהן לא יגרש בו השנייה ואפי' אמ' לסופ' כתו' ואיזו שארצה אגרש בו וכת' הסופ' על דע' זה פסול כיון שלא פיר' לשם איזו הוא כותבו ואפי' תלה ברע' אחרים שאמ' לו כתוב לאיזו שתצא בפתח תחילה אגרשנ' בו פסול דאין בריר' ובכולן לא הוי גט כלל דאפי' לכהונ' לא נפסל' אם נתגרש' בו חוץ מאיזו שארצ' אגר' או לאיזו שתצ' בפת' תחיל' שהו' גט לפוסל' לכהונ' ואם נכת' שלא לשמה ולהעבי' עליו קולמוס לשמה לא מהני ואפי' אם נכת' לשמו אם לא חתמו העדי' לשמו פסול(ז) כ' הרמ"ב"ם יש אומרי' שהוא בטל לגמרי מפני שהוא מזוייף מתוכו ויראה לי כיון שאין העדי' חותמין על הגט אלא מפני תקון העולם שאינו מזוייף ממש והיאיל ונמס' בערים הוי גט פסול מדבריהם:

קלב אמר לסופר כתוב גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנה וכנס וגירשה בו הוי גט כיון שבירו לגרשה עתה בד"א שכתב בו זמן הנתינה אבל אם כתב בו זמן הכתיבה פסול צוה לכתוב גט לגרש בו אשה בעלמא לכשיכנסנה בת' הרמ"ב"ם שאין גט וליבמתו הוי ספק מגורשת וא"א הרא"ש ז"ל כתב דאפי' לאשה דעלמא הוי גט לכ"ר אדם

מקנה

(ז) נת"ם סי' ל"ם ונפסו' מכירו סי' כ"ן מע"ס נת"ל מתחס מ"ס ותחר כתב' מקום אחר לאתו בלא אמר לאתו ולעמס ולאחר אני חוזר לאתו כי' וסכ"ל וסתחיתו' הרא דאד תוכר מתחבו לבתו אמ"ס מלא אמר נמיכום ונאתב סתר מל זס וכו' לאתו ולמס לא אמר מתי אתו מלא לבתו ונמלו לאתו סנגא ומתו' ומתו' מנמלו לאתו סנגא נמס מ"ס' כ' כמר ומר דאמר' כ' לא אמר אל' מקו' חוזר מלא לאתר ונמלו לבתו ונעתו לפסול וע"ש:

אמר לו יום סכתיבס ומיכול סמא ימלרו ניטס לוקס לבנס ומע"ב דגט יהן כסר דדיעבד סאמי גט יהן דליכא אלא ייחוד בעלמא אבל סתם דכנסס מיכא ודאי ביאס ולאמי' פסלוהו לגמרי וכתב סרמב"ד בס' כל סגט דמדברי סרמב"ם בס"ב מסלכות גרושין מעמע מסוא מפרס לגו מיגו גט מסו' גט יהן כדברי רש"י וסרי זס גט דסת' לומר מאס גרסס בו כסר: **צוה** לכתוב גט לגרס בו אסס דעלמא לבעיכנסנס כת' סרמב"ם דמיגו גט בס"ב מס' גרושין וכב' כתב בס"י דכל מקו' מכתב מיגו גט סייגו מסוא בטל לגמרי וכתבו אחסון ולאסס בעלמא מיגו גט ומאמ' כתב בו זמן דאחר מיסוא"ן כיון דאין בירו לגרסס בעסס מעמסו מליח ונלאס לר"י דסיינו דוקא לגמ"ד אין אדס מקנס דבב"ל אבל לגמ"ד מקל' סוי בס כי סיכי דמסכי לענין ביחורו בלוקח עבד ע"מ לשחרלו וכתב לו סרי נוסך הנוי לך מעכשיו כדמוכח בסאסס רבס ובקדושין פ' האומר וגט מחלוד וגט אסס מוים דסא ילפינן לס לס מאסס וסר"אס כת' דברי סתו' ומתמכי על סר"אס ועל דבינו מכתבו דברי' סלנו סאינן עולין בדין כלל דסא בסאסס רבס ובסאומר לעקימנא בעטס לסגר רבנן דסברי אדס מקנס דבב"ל וסתוס' כתבו בסאומר אלא קי"ל כמ"ד אדס מקל' דבב"ל וכ"ב עשמע בס' אחיסו כסר דר' נתנן דק"ל כותיס בדיני אמר דעוכר פירו' דקל לחיורו אף מעכלו לעולם יכול לחזור בו וכן מסק רבי' בת"מ סיע' ר"ס דאין אד' מקר' דבב"ל ואין לומ' דכיון דאמרי' באיזהו כסר גבי עוכר פירות דקל דעודפ' רב נתנן דאי מניע ואכיל לא מפקינן מיניס דנשמע דנמסק' ניס אי קנס אי לא קנס וסילכ' לענין איסורא מקשינן לתומרא אסרי פרס"י סס בעעמ' מסו' דבל זמן אלא אם מחל על אכילתו מעמע דנעעס קנין אין אדס מקנס דבב"ל ונסדיס אסק רבא"ם בסאומ' כסתס מתקו' דסאומר לאסס סרי אס מקודסת לי לאחר שאתגייר וכו' איכס מקודסת מסו' דהוי דבב"ל וא"כ למס לכתו' מאי דבבר בדין זס מ"ד אדס מקר' דבב"ל כיון דלא ק"ל כותיס וא"ע' ורבי' יהודס כת' דין זס ולא סאכיל דברי סקוס' מפני שסס דלא בכלבתא כמו שכתבתי: שנים שנמנו אחיסס מוים ומעמיס בסותיס' מוים ובאלו שני ניטין וכו' מבל' בס' סמנרס (ד' ע"ו) וכתב סר"ן דכי תנן אס אבד אח' מסס סרי הנני בטל לא בטל מעמס קמא' אלא דכיון דלא ידעינן דאתן ניסו לא יצתן לא לזו ולא לזו אבל אס ניתן לא' מסס לו לאחיסן ס"ל ספר גירושין ס"ס סמני' בס"ב וכת' בעל סעיטור וכו': ואיני יודע מס לרי' ליתנו ליד אביס וכו' גס ס"ס כתב כן על דברי בעל סעיטור בס"ב מס' גרושין ובאמת דברי' תמוסיס סס' וסיפסר דבעל העיטור סבר דהלכ' כר' יסודה דאמר אם אבד אבדיס מקבל אח ניטס בלבד: המביא גט ומבל ממנו במקו' אסאיבדו' מעוו' וכו' בפר' כל הגט (דף כ"ז) תנן אמרי' גט ואבד אימנו אם מלאו לאלתר כשר ואם לאו אינו מקבל בחנים' לו בדלוסקמא אם מכירו כשר וכנגמ' ודמינהו מלא ניטי כפי' ומחרורי עבדי' הרי זס לא יחזיר אחרי לומר כתובי' היו ומונלך עליס' אלא ליקחס סא אח' תנו בתוכיס ואסילו לזמן מרוכס ל"ק כאן במקו' אסאיבדו' מעוות כאן במקום אחין אסאיבדו' מעוות ואסילו במקום אסאיבדו' מעוו' ומוא אסומחקו אבי יוסף בן אמעון רבי זיל' רמי מתניתא' אבדיתא ומנאי כאן במקו' אסאיבדו' מעוות כאן במקום אחין אסאיבדו' מעוות אינ' ומחקו' אסומחקו אלא לאסד ואיינו דרבנס ומוכא דאמרי מע"ב דלא אומחקו לא לאסד ומלינא דרבנס רבי ירמיס אמר כגון דקאמרי עדים מעולם לא חקמנו אלא על גט אחד אל יוסף ב"ס רב אבי אמר כגון דקאמר נקב יש בו בגד אות אלו' אס"ל פו' מוכיח אבל נקב בעלמא לא מסקינא ליס אינמכן אי דאוריתא אי דרבנן' ובשיעור לאלתר איבלינו תנאי בבייתא בגמ' ובתר אבי איתמר רב יסודס אמר שמואל אבל אלא אסאס אדס אס רבס בר בר חנס אמר רבי יצחק בר שמואל אבבס אלא עבד אדס אס: ואמאי דתנן מלאו בחפיסה או בדלוסקמא ומכירו כשר כת' סר"ן מלאו בחפיסה אבי ויס לו בבלי סיגון אסו אלו אס מכירו גם לגט כשר אבל בלא חפיסה אפילו מכירו לא דלא אמכינן אטביעת עינא אלא לגורבא מדבנן כתב רש"י וכן אס דברי אתו' הרמב"ם בס"ב מסל' גרושי' ולא מחוור דכיון אינ לו אי' בחפיסה לאס נרין איכיר אבנו דאמ' ב"ל דאמנו' אמרי' ועוד דכולהו איכפי ודאיק"ל בטביעות עינא ועדיף עני מסימל' וכי אמרינן בגמ' ודוק' לגורבא מדבנן לאו מסוס דע"ס לא ק"ל בטביעות עינא אלא מסוס דכיון דמלאומו אמרים ואומ' בידינו מיסינן אמא מסוס אפסד אכנו אומ מסקר אבל אכא אסוא עלמו מלאו לאחי ניחוס לס אלא ודאי תקס תקרני קאמר מלאו בחנים' ויש לו סיפן בס אי אמכירו לגט בטביעו' עינא כשר וכן כתבו אתוסס' ואסרב"ם ואסרב"ם ואסמרדכי כדעת סר"ן וגם בפירוסי רש"י אבדיתו כתב כדבריסס ז"ל אם אמכירו כשר מינא' בחני נפסא ואם לו קתני אי אמכירו ואפילו מלאו בכל מקו' כשר ואם אלא כפי אס אסמיד עליו סרב"ם וסר"ן וסרב המגיד ז"ל

(ז) נת"ם סי' ל"ם ונפסו' מכירו סי' כ"ן מע"ס נת"ל מתחס מ"ס ותחר כתב' מקום אחר לאתו בלא אמר לאתו ולעמס ולאחר אני חוזר לאתו כי' וסכ"ל וסתחיתו' הרא דאד תוכר מתחבו לבתו אמ"ס מלא אמר נמיכום ונאתב סתר מל זס וכו' לאתו ולמס לא אמר מתי אתו מלא לבתו ונמלו לאתו סנגא ומתו' ומתו' מנמלו לאתו סנגא נמס מ"ס' כ' כמר ומר דאמר' כ' לא אמר אל' מקו' חוזר מלא לאתר ונמלו לבתו ונעתו לפסול וע"ש:

[illegible]

מקנ'לרשב"ל: שני' ששמותיה'שוין ושמות נשותיהן שוין ושלחו ב'גיטין ונתערבו זה בזו נותנין שניה' לזו ושניהם לזו בערי' מסירה רממה נפשך יגיע לכל אחת גיטה בידה ואם נאבד אחד מהן גם השני' בטל וכו' בעל העיטור ש"מ ספק נערה ספק בוגרת ונותן גט לאבי' ואח"כ נותן לה מתגרש' ממ"נ ואיני יודע מה צרי' ליתנו ליד אביה שנם נער' מקבל'גיטה כדלקמן ' המבי' גט ונפל ממנו במקו' שהשיירו' מצויות או אפי' במקום שאין השיירות מצויות ובעיר שנכנת' הגט הוחזקו שנים ששמותיהן ושמות נשותיהן שוין אם מצאו לאלת' שראה שלא עבר שום אדם שם משעה שנפל עד שמצאו או אפי' לא מצאו לאלתר ויש לו סי' מובהק או טביעו' עין בגט או אפי' אין לו סי' וטביעות עין בגט אלא שמצאו בכלי שהיה בו הגט ויש לו סי' או טביעות עין בכלי ויודע שלא השאילו לאחר או שמצאו קשו' בכיס או בארנקי ובטבע' שלו או שמצאו בביתו בין כלי וכשר ולא חיישי' שמא אח' הוא ולא נכת' לשם זה האיש אבל לא מצאו לאלת' כגון שאינו יודע אם עבר אדם שם אם לאו ואין לו טביעו' עין וסימן בכלי ולא בגט פסול דשמא לא זהו הגט שנאבד אלא אחר ששמו כשמו של זה כתבו ונפל ממנו ואפי' אם עדי' מעידים שהאח' שהוחזק כשמו של זה לא היה בעי' כשנכתב הגט פסו' וכן אם ראה שעב' אדם שם פסול אפי' לא שכיחי שיירו' ולא הוחזקו שני' יוסף בן שמעון ואפי' היה גוי שעב' שם אא"כ עדי הגט אומרי' מעול' לא חתמנו על גט אחר ששמו כשם האיש הזה או הוא כשר אפי' אם אינם מעידי' שזה התובע הוא אותו שהתמו לו וכתב הרמ"ה אע"ג שאינן מעידים בפי' שזהו חתיכת ידם כגון שאין הגט עתה בפנינו אפי' הכי כשר וכגון דלא איתחזק דאיכא עדים אחרי' ששמם כשמם של אלו אבל אם יש עדי' אחרי' ששמם כש' אילו אינו כשר עד שיעידו שזהו חתימ' ידם או שיאמרו העדי' אנו מכירי' הגט שיש לנו בו סימן מובהק שיש בו נקב בצד אות פלו' ואפי' אינם אומרים הסימן עד אחר שיראו אותו ואם התובע אומ' הסימן אינו מועיל א"אכ יאמ' אותו קודם שיראה

[illegible]

שירא׳ הגט אבל בטביעו׳ עין אין מחזירין אותו לתובעו שאין מועי׳ טביעות עין להכשירו אלא כשמוצאו אותו בעצמו שאבד לו והיכא שלא הוחזקו שני יוסף בן שמעון ולא שכיחי שיירות מחזירין אותו בלא סימן אפי׳ שהה כדי שיעבור אדם שם וכל זה כשהבעל מודה שנתנו לאשה או שהיא נותנ׳ בו סימ׳ מובהק הא לאו הכי אין מחזירין לה כדלקמן בסימן קנ״ג בד״א דמחמירין לפסול בחד צד לריעות בהוחזקו שני׳ ששמותיה׳ שוין או בשיירו׳ מצויו׳ בגט מפני שאפש׳ לכתו׳ אחר אבל לענין מית׳ כמו שמעידי׳ על יוסף בעל פלו׳ שמת אשתו מותרת אא״כ שיירו׳ מצויות וגם הוחזקו באות׳ העיר שנים באותו השם והרמ״בם חילק שבמקום שהשיירו׳ מצויות חשיב לאלתר כל שלא שהה אדם שם אע״פי שעב׳ שם ובמקו׳ שהוחזקו שני׳ ששמותיהן שוין לא חשיב לאלת׳ אא״כ לא עבר אד׳ שם ואינו נר׳ כן אלא אין חילו׳ ביניה׳ כפרישי׳ וכן השיג עליו הרא״בד:

קלג צריך שיהיו שני עדים כשרי׳ בשע׳ מסיר׳ הגט שימסרנו לה בפני שניה׳ מסרו לה שלא בעדי׳ או אפי׳ בעד אח׳ או שנמצאו עדי מסיר׳ פסולין אינו גט ואע״פ שצריך למוסרו לה בעדי׳ תקנו הכמי׳ להתתי׳ עליו ב׳ עדים שמא ימותו עדי מסיר׳ ויבא הבעל ויערער לקלקל׳ לכך תקנו עדי חתימ׳ ומשרואין אותן התו׳ בו תולין שבודאי נמסר כראוי בעדי מסירה אבל אם ידוע שלא נמסר בעדי׳ אינו גט כלל ורב אלפס כתב ודאי לכתחל׳ צרי׳ עדי מסיר׳ ועדי חתימ׳ אבל בדיעבד שלא היו אלא עדי מסירה או עדי חתימה או שנמצאו עדי מסיר׳ פסולי׳ סגי בעדי חתים ולא אמרי׳ עדיין היא אשת איש הואיל ואיכא עדי חתימה והם כשרי׳ והגט יוצא מתחת ידה גט מעליא היא וכ״כ הרמ״בם חתמו בו שנים ועב׳ ונתנו בינו לבינה או שנמצאו עדי מסירה פסולין הרי זה כשר הואיל ועדים שבו כשרי׳ והרי הוא יוצא מתח׳ ידה ויש מהגאונים שהורו שהוא פסול וא״א ז״ל כתב כדברי הגאונים:

קלד צריך שיבטל כל מודעא קודם שיתן הגט שאם מסר מודע׳ בפני ב׳ ואמר גט זה שאני רוצה ליתן לאשתי דעו שאני אנוס ליתנו ולכן אני אומר בפניכ׳ שיה׳ בטל הרי הוא בטל אע״פ שלא לקח בקנין אע״פ שאין מכירין את אונסו ואפי׳ אינו אומר אמת שאינו אנוס כיון שבטלו אינו גט ואע״פ שנותנו אח״כ לא אמרינן שבטל המודע׳ שמסר עד שיאמ׳ בפירות שמבטל המודעא ואז היא בטלה ואין צריך קנין כתב א״א הרא״ש ז״ל ואם מסר מודע׳ וא׳ אף אם אבטלנ׳ לא תבטל אם בטל מודע׳ ומודעא דמודע׳ עד סוף כל מודע׳ הכל בטל כשם שמועיל ביטולו על מודעא אחת כך מועיל על כמה מודעות ועל כל תנאין שהתנה וכן עמא דבר דלא כהרמ״בם שכתב אמר גט זה שאכתו׳ לאשתי בטל הוא וכל דבר שאבטל בו מודע׳ זו הרי זה בטל וכת׳ אחרי כן גט ונתנו לה אף ע״פ שביטל

שביטל המודע' קוד' שיכתוב הגט ויתנו לה הרי הגט בטל א"כ מה תקנ' דבר זה שיאמרו העדי' קוד' כת"י הגט אמו' בפנינו שכל דברי' שמסרת שנרמין כשיתקיימו אותן הדברים לבטל גט זה הרי הם בטלים והוא אומ' כן ואח"כ אומר להם לכתוב ולחתום וליתן לה ולא יניחוהו לילך עד שיגיע הגט ליד' כדי שלא יבא לבטלו ולא המוסר מודעא ולא המבטל מודע' צריך קנין ע"כ והמגרש אשתו מרצונו אין כאן חשש אם לא יבטל מודע' דכיון דמדעתו מגר' אינו חשוד לקלקל בידי שמי' ע"כ לשון א"א הרא"ש ז"ל ומ"מ לכתחיל' טוב הוא שיבטל מודע' ואפי' במגרש מרצונו והא דאינו גט כשהי' אנוס דוק' כשאנסוהו שלא כדין אבל אנסוהו כדין כגון שהו' חייב להוצי' ואינו רוצ' ואנסוהו ב"ד עד שהוצי' הוי גט ומצו' על כל ב"ד שבכל מקו' ובכל זמן לכופו לגר' ואם מסר מודע' תחיל' כדי לבטלו משמתינן ליה ואפי' אנסוהו שלא כדין שאינו גט להתירה פוסלה מיהא מן הכהונ' ואם אנסוהו גוים לגרש אפי' אנסוהו כדין שחייב להוצי' אינו גט להתיר' אלא לפוסל לכהונ' ואם אנסוהו של' כדין אפי' ריח הגט אינו לפוסל' לכהונ' אב' אם ב"ד ישרא' כופין אותו ע"י גוים ואומרי' לו עשה מה שב"ד ישראל אומרי' לך וכופין אותו על כך הוי גט וכתב הרמ"ה דוקא בזה הלשון אבל אם גוים כופין אותו ואומרי' לו תן גט אע"פ שישראל אומר לה' לכופו פסול ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל דכיון שישראל אומר להם לכופו אפילו אם הגוים אומרין ליתן גט כשר:

קרה

פסיק"לי למה כתב רבי' משמתינן לי' ובגמ' לא אמרי' אלא מנגדינן לי' וכ"כ הרמ"בם בפ"ו וידוע דשמת' חמיר' מנגידא כדאיתא בפ' נקו' שהשבו ועוד שכתב הרא"ש פס דהפידל' נסוג עלמו' כנהרדעי דאמרי דלא מנגיד רב אלא אמאן דמקדש בביאה ובשל שופרי' הלך אחר המיקל ולמה רבי' כת' כאן דבריו דלא כהרא"ש הפך מכהנו וגם על רבי' ירוחם יש לתמוה שכתב בהא שהסכימו כל הפוסקים דמנגדינן ליה כרב ולא כנהרדעי ונלאתי בתשובו' הרא"ש כלל ל"ג על אחד שכוהו ב"ד על שמם' מודע' על המליצה והפיג יפה ויפה עשו לו ב"ד שכוהו על פסולי' לעז על המליצה שלא כדין כדאמרינן דרב מנגיד אמאן דמסר מודע' אגיט' ואם הכהו אדם שלא כדין לתת גט ומסר מודע' בכה"ג לא הוה רב מנגיד לי' כי יפה עשה שמם' מודע' לבטל הגט כיון שהגט היה שלא מיירי בגט מעושה כדין והלך ומסר מודע' ובשע' כתיבת הגט בטל כל מודע' אותו היה רב מנגיד משו' דילמא איכא דידע במודע' ועולי' לעז על הגט וכן בנדון זה כיון דידע שהולרך לבטל כל המודעות שעש' לא הו"ל למסו' מודע' תחל' ולא עוד אלא שהוסיף על חטאתו פשע והחזיק עצמו והלא כתב ידו לב"ד וידע שאיכה כגו' כיון שביטל כל המודעו' שעשה אלא שכיון להוליא לעז על המליצ' שלא כדין ויפה עשו לו ב"ד בנידוי והסכרזה ובכל מה שיוכלו להחמי' עליו עכ"ל ואולי כי על הפוסה זו סמך רבי' ואין נמה ראיה דמשמע מינה שדרך קנס ותומרא כתב כן לאחזיק ביד הדייני' שנידוהו אבל מורת הדין אינו חייב לרב אלא ניגוד ולא משתא ולאיסנא דנהרדעי אינו חייב לא זה ולא אותו : **ואפילו** אנסוהו שלא כדין שאינו גט להתירה וכו' בסוף פ' המגרש (דף פח) תנן גט המעושה בגוים פסול ובישראל כשר ובגוי' חובטי' אותו ואומרי' לו עשה מה שישראל אומרי' לך ובגמ' אמר רב נחמן אמ' שמואל גט מעושה בישראל כדין כשר שלא כדין פסול ופוסל ובגוים כדין פסול ופוסל שלא **כדין** אפילו ריח הגט אין בו ופרש"י פסול להתירה ליגשא ופוסל מן הכהונה משום ריח גט' ושלא כדין בישראל דאמרי' פסול הייט כשאמר רולה אני וגם שביטל המודע' או לא מסרה דאי מסרה ולא ביטל אפי' כדין אינו גט כלל כמו שכתבתי בסמוך וכן בגוים דאמרן דאמ' פסול עדרבנן כמו שיתבאר בסמוך היינו נמי כשאמ' רולה אני וגם ביטל המודעה או לא מסרה דאי מסר ולא בטל גט בטל הוא אפי' בישראל · ונרס' תו בגמ' (שם) מה נפשך אי בני' בני עשוי ניכהו ליתכשר אי לאו בני עשוי ניכהו מיפסל לגמרי לא ליפסל אמ' רב משרשיא דבר תורה גט מעושה בגוים כשר ומ"ט אמרו פסול שלא תהא כל אחת הולכת ותולה עצמה בגוי ומפקע' עלמה מיד בעלה אי הכי שלא כדין נמי אפילו ריח הגט אין בו וכשר שלא כדין דישראל ולפסול אלא הא דרב משרשיא בדותא היא וטעמא מאי כדין בכדין דישראל מיחלף שלא כדין בכדין דישראל לא מיחלף ופרש"י בדותא היא דודאי לא בני עשוי ניכהו כדין דגוים נמי פסילוהו ודין תורה הע"ג דלאו גיטא הוא גזור ביה רבנן לפסול בכהונה משו' דמיחלף בכדין דישראל ואתו למימ' ישראל פסילוהו כדין לא פסיל והשתא גיטא מעליא הוא עכ"ל משמ' בהדי' דכדין דגוים מדאורייתא נמי מיפסל וליכא דרב נחמן נמי הכי דייק דקאמ' פסול ופוסל דמשמ' דליכא ביה שום לד גט אלא שפוסל בכהונה ולפיכך יש לתמוה על הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ב דכדין בגוי' פסול הוא ולא בטל ואיפשר דס"ל דאע"ג דאמרינן הכא דהא דרב משרשיא בדותא היא כיון דחזינן דבפ' הזהב פריך תלמודא ממתני' דגט המעושה ותסני הא איתמ' עלה אמ' רב משרשיא דבר תורה אפי' בגוי' כשר וכו' ק"ל כותיה וא"ת קשה דאמרי' דאיתמ' הכא בדותא דבדותא היא אית לן למסמך עלי' ואפי' איבעיא לאיהם להסיה דפ' הזה' הויא לה ספק מגורשת ולמה כת' פסול דהיינו פסול דרבנן והם כתו' לא תצא כדין פסול הכל בלוה' הלכו' כמבואר בדבריו בפ"י ואעפ"י דתנן ובגוים חובטין ואומרים לו עשה מה שישראל אומרים לך כתב הרמ"בם פר"ק מאי דקאמ' ובגוים חובטין אותו קאי אהא דקאמר ובגוים פסול לאשמועי' דאפילו בכה"ג פסול דלאו בני עשוי ניכהו ואוב הזר בו ואירש בגוים כילד יעשו היהם בשר חובטין אותו ואומרי' לו עשה מה שישראל אומרים לך דלפניהם ולא לפני גוים הייט כשהעישוי על פי דייני ישראל אבל אם העישוי ע"פ דייני ישראל אפי' אם גוי' טופסו נמ עיקר' לפני גוים וכן פי' הה"מ וכן כר' עכ"ל וכ"כ התוספו' והרא"ש דכיון שהגוי' היו חובטין אותו אלא ע"פ ישראל כשר וכן משמ' בירושלמי וכן פי' רשב"ם בפ' חזקת וכן דעת הרמב"ם בפ"ב מה' גירושין : מי שהם אותם שבוטין להוליא יתבא' בסימן קמ"ד : **בענין** לשון מסירת מודעא כתב הרמב"ם בפ"ו מהלכ' גירושין מי שאמ' לשני' הוו עלי כותב לאשתי גט ולאו וכת' אחר כך גט וכתנו לה בפני שנים אמרי' ה"ז בטלו הוו היא מסירת המודע' על הגט וכן אם אומר לשם כל גט שיכתוב לי פלו' בטל הו כל גט שאכתוב בב"ד פלו' ה"ז בטל או כל גט שאכתוב מכאן ועד עשרים שנה בטל הרי זה גט בטל עכ"ל : **כתב** הר"ן בריש הכותב שמה שכותבין בשטרו' בביטול כל מודעו' אף ע"ג דכתב עד עולם לא הני ולריך למיכת' בביטול כל מודעי ומודעי דמודעי עד עול' דאי לא מפרשינן דעד עולם לא קאי אלא אביטול מודעי אבל לא אמודעי דמודעי ואי מסר מודעא על ביטול מודעא עדיין לא נתבטלה עכ"ל ויש ללמוד מכאן לגיטין לדע' הרא"ש אבל לדע' הרמב"ם והרא"ש לא קע"ם שלא ביטל מודעי דמודעי לית לן בה שכיון שביטל כל הדברים שהוליאם לבטל הגט להרמב"ם או משל עדי' להרשב"א שוב אינו לרי' להזכי' מודעי דמודעי כל"ל (ד) : **כתוב** בסמ"ג בשאלה שאינו שהשליח שבטל הגט להוליך לאשה יכול הבעל לבטלו עד שיגיע ליד האשה ואף לאחר שבטלו ק"ל כרב נחמן דאמר חוזר ומגרש בו כשירלה ומפרש שם הטע' משו' דבטליה לשליחותיה דשליח גט נעשה ע"י בטיל לפי לשון התלמוד שאומר כן משמע שאין כח לבטל גוף הגט עלמו ובקידושין פ' האומ' כתו' שם בכל הספרי' בטעמו של ר"נ משו' דבטל מתור' שלי' מתור' גט לא בטליה משמע אבל אם בטל הגט בפירוש מודה רב נחמן שבטל ונראה זו תפס הרמב"ם עיקר בפ"ו ויש לדקדק לפי זה מה מועיל ביטול מודעא שנוהגין עתה לעשו' בשע' כתיבה והכא' יש לחוש שלא ביטל גוף הגט ומודה רב נחמן שאינו יכול לחזור ולגרש בו וכתב הרמב"ם ז"ל שיאמרו לו העדים קודם כתיבת הגט אמור שבטלת כל הדברים שמסרת וכו' ואח"כ אומר להם לכתוב ולחתום וליתן

לה ולא יניחוהו לילך עד שיגיע הגט ליד' כדי שלא ילך ויבטלנו ובספר התרומה כת' ר"ב שלאחר שאמ' לסופר ולעדי' לכתוב ולחתום אינו יכול לבטלו אלא בפניהם כיון שלוה להם לעשו' מעש' וכן משמ' בשאלה לפי' אם קודם שנגמר הגט או לאח' שנגמר בטלו הבעל לפניהם אז אין מועיל ביטול מודעא עכ"ל ודבריו מבוארים דלהרמב"ם משום הכי קאמר שלא יניחוהו לילך עד שיגיע הגט לידה כדי שלא יל' ויבטלנו כלו' ואם יבטלנו שוב לא יוכל לגרש בו אפילו אם יבטל המודעות דאיכא למיחש שמא ביטל גוף הגט ושוב אינו כשר לגרש בו ומטעם זה לא הזכיר הרמב"ם ביטול מודעו' בשעת כתיב' ובתיקון הגט להרשב"א שבסוף גיטין להר"ן כתו' כדברי הרמב"ם ובספר התרומה כתב דבביטול דשע' נתינה סגי ומ"מ נראה דיותר עיקר הוא מביטול דשע' כתיבה וגם סמ"ג בסדר הגט לא כתב ביטול אלא בשע' נתינ' גם בהגהו' מ"ב כתוב ולכך ראוי לבטל מודעא בשע' נתינ' והתוספו' בערכין פר' השום' מספקי' עלי' כתבו שהשוו העול' לבטל כל מודעי בשע' כתיבת הגט ובשעת נתינתו וכן כתוב בקונדריסין שסוף הגהות לבטל מודעו' קודם כתיבה וקוד' נתינ' (ס) וגרס' לי דאפי' לדברים כל שמבטל מודע' קודם נתינ' ולא ילא מלפניהו עד שיגיע לידה אינו לריך לחזור ולבטל בשע' נתינ' ואיפשר דאפי' בלא ילא מלרכי ביטול נמי בשעת נתינ' גזרה אטו היכא דילא והרשב"ן כראה יותר : **כתוב** בקונדריסין וטוב להשביע הבעל בשבוע' ובחרם שלא ביטל הגט בשום ענין ושלא מסר שום מודעה ושלא אמר שום דבר שיגרום שום ביטול בגט ואם יעשה סמוך למסירת הגט בשעת ביטול המודעו' עכ"ל ואיני יודע מה תועלת יש בשבוע' זו כיון דאפי' יתברר שמסר מודעא כשיבטל עכשיו סגי עיכו לדע' הרמב"ם אם ילא בין כתיב' לנתינה שייך להשביעו שלא ביטל גוף הגט דאם איתא שביטלו אינו יכול לגרש בו ולריך להכתיב גט אחר : (ו) אם מסר מודע' על הגט ונתנו לה ואח"כ ביטל המודעה ואמ' לה תתגרשי בגט שכתבתי לך כתבו רבי' בסימן קל"ח · כתב ה"ר מימון כותב שנשאל על ראובן שקנס עלמו בנדוי זהו' לאדון העיר אם יחזיר את אשתו ולא יגרשנה ואח"כ גרשה בביטול כל מודעי והשי' לא אמרי' גט מעושה אלא כשכפוהו שלא מדעתו בדב' שאינו רולה לעשו' וכפוהו עד שעשה או שהמידוהו שהפקידו אם לא יגרש אבל בנדון זה שהוא חייב עלמו בנה שהוא רולה לעשות אין זה כפיה שכל זמן שהוא מגרש ברלונו מגרש ואף על פי שאין בידו להחזיר אם לא יפסיד לא הוה ליה אונס שזה רלונו היה מתחלה לגרש וברלונו הוא מגרש והקנס שעשה ברלונו עשה לחזק עלמו לגרש ולא ה"ל אונס וגבי מוליא אשתו משום שם רע אמרינן בקונע' יאסרו כל פירות העולם עלי אם איני מגרשך היאלה על הדעת כשינרשה שכהמ' שהיה אנוס בעבו' הקונם אין לנו לומר כן כיון שברלונו נדר כל שכן בנדון זה שכל זמן שאינו מגרש לא נתחייב בקנס לא יחולהו ואם יגרש לא יפרע ואמרי' בפ' עי' שאתו ע"ת שתתני לי ק"ק זוז הרי זו מגורשת ותתן ופסקו המפרשי' אפילו לקח המעות בע"כ אין זה אונס שכב' נתרלה בזה כל שכן בנדון זה ומ"מ רבותינו שלפנינו היה כשב' ליתן גט לריך פיתילו בו קודם שלא יהיה דומה לאונס קביר' ליה דמתניתין דקונס כיון שתלה נדרו בדבר אחר שאמ' כל פירו' העולם וכו' אין בזה אונס כלל כשגירש אבל בכה"ג לגרש דומה לאונס שתלה הגט בשבועתו ובנדון זה נמי תלה נינו בדבר אחר ואין אונס וגו' אמרי' בפ"ק דכתובו' דאין אונס בגיטין מטע' דכל שיתחייב ברלונו אין כאן אונס עכ"ל (ז) : ועיין בתשוב' הרי"טבא שהכתוב בסוף סימן קמ"ד עיין ברבי' ירוח' כ"כ דמ"ה (ח) : **בתשובת** הרשב"א שאל' ראובן בעל לאה וקרובי לאה היו בהסכמ' שיגרש ראובן את לאה אשתו וכאותו זה לזה בקנס שאף דינר ושיגרש לזמן קבו' ולאחר כתחר' ראובן ומיאן בדבר והללו מתרין בו מלד הקנס עד שהלך ונזכר להתפשר עמו ולא קבל ומחמת ירא' זו גירש ראובן זה אלא שלא היה בקי למסור מודעה אם כדון גט זה בגט מעושה : תשוב' נראה לי שגט זה מעוש' ופסול כל שיודעין באונסו אף על פי שלא מסר מודעה שאין מסיר' מודע' אלא היכא דהקל זוזי משום דשתמא דמילתא אגב אונסא דזוזי גמר ומקני כל שלא מסר מודע' אבל תגויה ויסיב לא כלום הוא ואינו לריך מודעה כל דידעי' באונסי' ותליוה ונירש אינה גירושין דהא ליכ' זוז ואם נתפסו לו' בתגוניה ובן הוא זה דכיון שקיבל על עלמו מדעתו קנס אלף דינרין ובנתיכת הגט הויא כמון זה הוי כמקבל ממון דעלמא לא היה שאין זה כמקבל ממון אלא כניצול מהפסד ממון ובריע טובא דהפקעת אשר וכסות כדמוכח בגמ' בהדיא דהפקעת דברים אלו דמיפטר' מיניהו על ידי הגט לא חשבינן להו כקבלת ממון עוד לו שאלת על כתיב' הגט שבטלו הבעל קודם שיכתבו ואחר שכתבו מסר מודעה עליו ועל בטולו אם יבטל כל מודעה ומסר מודעות אלו בפני עידי הגט והם הלכו עמו ונתנו לה ויש אמרים שמכחישים אותם ואומרים שהם היו שם ורלו שבטל כל מודעא והעדים הראשונים שהם עידי הגט מעידים שהם היו שם בשעת מסירה ולא בטל כלל ועוד מעידים שאות' עדים שמעידים שבטל לא היו שם · תשובה יראה ודאי דבין כך ובין כך אינה יכולה ליכשא ולא עדיפא משנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה דקיימא לן בפ"ב דכתובות לא תנשא ומ"מ אני רואה שערוריה בעדים החתומים על הגט שחתמו והסכימו לעשו' עולה ועות' ראוי לענשם ומן הבעל שאין לשם יתלון בזה כבעל הלשון ובלא' הדבר מבואר כתב הרא"ש בר לאמ ט בתשוב' כלל דרוש שמה שעשו השב מללאת מסעיר איכה כפי' לנבי הכן מדה שמא' היו חובטי' לאב עד שיגרש בנו לא מיקרי עשוי ' שאפילו היה בנו שרוגי' האב על הבן לא מיקרי עישוי ועוד שאפי' עכשו שהגרש עלמו כדרך שעשו אביו לא מיקרי עשוי כיון שלא הכשו אותו ולא הכוהו והיה הולך ובא ברלונו בתוך העירו' חוץ לעיר ובלבד שלא יעתיק דירתו ועוד שברא' שדירתו באותו מקום היתה עיקרו עלי' ובל עיקר לא היה מעתיק דירתו משם אלא כדי לעגן אותה אשה והעיקוב לא היה אלא כדי שיעמוד בגו לדין ואין זה אונס כלל וכתב עוד דאונסין שהם אונסא דממשפש אינן פוסלין בגט ולאיה מדאמרינן בפ' חזקת גבי תליוה וזבין ודילמא שאני אונסא דנפשה מאונסא דאחריני וכתב עוד שאם מי שהוא חייב בכבודו הזקיקו לגרש גטו גט מעשי

(י) ועיי' בספר' הרי"ם סי' מפ"נ וסי' שנ"א אם מסר מודעה כתלויא"כ בטלו איהם לפון כול ל לבטל הנפולים משם' ואיפ' אינן בטלין ומלוקי' שם בזה :

(ס) וכן הוא במלדכי דף פרים וקטנה בהר"ן שין שגבר דתמיהי' שלא מסר מודעי' אין כתוגם לבטלה' אתר"ג שאין מניחין אותו לילך כדברי פוח"ים ה"מ לבטחלם עודין הרווייסו :

(ו) ואין נוסגין בשבוע' זו חרא דלא מפקינן לגלאם יין כתיב' לנפילי' ואף אם ילא אמס' דלא חייפי' כרע' ספ' שם' דס"ל דלא יכול לבטל הגט שלא בפני הספרי' והסופי' :

(ז) וכן תמהגו בספקי מהרח"י סי' קל"א דאם קבל קנין לגרש אשתו הוי אונס אבל אם שקלך עלמו וקנס לגרש חייב בקנס אבל אם עשה הכל בקיניא' הכל בטל בהאיל ואיקבקנין אל לענין גירושין אינו חל ג"ב לענין קנס עכ"ל וע"ש וכ"כ הכרי"ק סוף ס"ג בדעלי ס"ד מימון דבל שחנך עלמו בקנס לא מקרי אונס הוא' ועם' מלון בספר וכן הוא נספר' הריב"ש בתבנית אבפו' אבל ג"י כי ג' פרק"ג נתבר' שאי בשבוע' עלמו וקנס לגרש ודלע"י גיה שאינו אנגם גלהו : לא במסירי' עפני הקנס אוי גם נאונס ופסול אע"פ שלא מסר מודעא :

(ח) ונדר גיטין פי' כ"ו וא"כ כתב ד"ה לפחות כמגד קודי' סבתוב' אם נשבע או נדר נגל' שפילו לו נדרו :

בכבודו הזקיקו לגרש גטו גט מעשי ב'

(ט) פי' בזה נסמכו' והגה"ה בדברי דגטין דף פר"ז:
(י) בג"י בקא"ס קמ"א ושם הרב"א כל א' שמסר מודעה לבוטל קנ' ואמר כל כנס שאכניס שבניס קנ' יהא בטל ובטלים לבטלו בטל כל מודעה שמסר קודם' אנו מסר זה מודעה על ביטולו ואח"כ שמוסרי גיט בוטל הנס בטל' הרוני הוצל א' פי בשטו' לו אותו ההיכס' בכרי' לא יוביל ניטל מודעה ואח"כ שסרי מסר מודעה על סבניהו' ובא של כנס אבנ זה שאומר שמסר מודעה על הגט שמס' ביד שבניה כל מודעה שמסר נגעל הגט הכ' ועוד שסרי בטל כל מודעי שמסר בגיטו' כו כנס ושבע הגט תולה בשניהם עכ"ל:

ב' דברי' הא' שלא אנסו בהכאו' והב' שאפי' אנסוהו אחרי' ע"פ אביו וא"ל אל תכתיר דברי אביך הוי גט מעו' מנוה לשמוע דברי אביו כיון שלא היו דבריו לעבו' על ד"ת והיו כדי להסתלק מן המריב': וכת' עוד שם יש אומ' אחר שא"ע שהוא אנסו בגופו קונו אונסו לגר' אלא שהו' אונסו לעבו' דבר א' והוא נעלמנו כדי להנצל מאותו אונס מגרש מעצמו וזה אינו קרוי כפיה כיון שלא כפו אותו ממש לגרש' ורא' נדאמרינן בירוש' פ' המג' כותבת אנו' שמו' אין מעשין לא לפסולו' וכו' יש שמענו שמולי' שמענו שכופין פי' שמענו שכופין בהמי' דיולי' להוד וכופין להוד דכופין ר"ל שהכו אותו ממש לגרש ויוליא ר"ל שכופין אותו לפרוע כתובת' ואם מתוך כפיה זו רוצה לגר' יגרש וכן פי' הרמ"בן בפ' הע"פ והא דמוקל דתנ' אין מעשין אלא לפסולו' היינו עישוי בגופו ממש לגרש דהיינו לישפי דעישוי הגט וכן נמי הא דתנן גט מעוש' פס' כדין פסול דכוותה היא שמעשים אותו בגופו לגרש אבל אם עשו אותו בדברים אחרי' שהיה הדין לכופו בהן כגון פריעת כתובה דפריעת ב"ח מצוה ומכין אותו עד שיאמר רוצה אני כדאית' בפ' הכותב ולהציל עצמו מאותו עישוי כתב' לגרש לא הוי גט מעושה ומי' מסתברא דה"נ כשכפוהו כדין באותם דברים אחרים כגון שכא שהדין נותן לפרוע כתובת' ודין כפוהו בפריעתה אבל אם כפוהו שלא כדין בדבר אחר ומתוך אותה כפיה גירש אפש' דהוי גט מעוש' י"ג דבקצי' דכופסי' דלשבקיה לגליותיה הוי וצ"ע עכ"ל וכתב עוד ויש אונס אחר אע"פ שהוא אונס' דאחריני אינו אונס בגופו כגון שגזלה אחד ממנו ממון והיה רוצה להחזירו עד שיגרשנה' ואינו יכול לכופו בדין להחזירו אלא' י"ג מפקידתו להפסידו ממון ולא מסר מודעה אני מסתפק אי ידיע מלתא דמחמ' אותו עישוי גירש הוי גט מעושה וקרוב אני לומ' דכיון דלא מסר מודעה לא הוי גט מעושה ואבל אונסים גנב ומגרש וכן גרס' דעת ר"ם שכתב שאם נתן ערבון וגירש שאין זה אונס וא"ע דאמרי בפ' חזקת הבית נגרש י"ז דאזל לקדושי איתתא וכו' משמע דמתנה דבגלוי' עלתא שני ומתבטלת המתנה משום הוכח' לבד ואם כן כ"ש בגיטין באונ' ממון דהוים הוכחה לבטולי גיט' הא לא נוכחא' דהכא משום דמתנה שמירת' קדע' למתנ' הא' הוא דשני הוכחא והוי כמודעה דמתנ' אפי' בסב' מתכתו מתנ' כל שלא מסר מודע' אם כן אמאי אמרינן התם דלא קנהו אימי' אלא דמתנ' טמירת' היכא דמוכחא מילתא דמשו' אונס הוא הויא כמודעה אבל אי לא מתנה טמירתא הויא מתנתו מתנ' ה"ה באונ' ממון בגט כל שלא מסר מודעה הוי גט זה היה נ"ל אבל קושט' דמילת' דתליוה ויהיב לא הויא מתנה ואינו צריך מודעה וכתב עוד יש אונס אחר ולא מגינו דומה לו בגמ' והוא שהנסו אחרי' כדין או שלא כדין בגוף או בממון ואומרי' בפי' שאונס זה לא ישלקוהו פי עד שיגרש אבל' אפי' אותו שלוכי לא היה דינו לגרש אני או' שאין זה בכלל אונסין אפי' הוליאו לסרינ' בנו שרחמין עליו אם הוא לא יגרש אשתו וגירש' להציל בנו כיון שלא מסר מודעה אין זה גט מעושה כלל שאין העישוי אלא בגופו ועור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו' ומעתה כשוב נדון שלפנינו ונאמר על עצמך היאך יקרא זה המגרש אנוס מפני שלא רצה להביו לבאת מאותו מקו' עד אדם שרוצה לענן בנות ישראל או לגרוש עינונן לעכבו עד שיגיעו עצומיה' לפני דיינים ועוד שאפי' היה עכוב זה שלא כדין לא מיקרי אונס כלל שאין זו הגטיס ולא הכא' שתקר' אונס ואפי' אונס ממון לא הוי כ"כ וכבר אמרנו שאין כל זה בכלל האונסין ועוד שאפילו היה אונס כיון שלא עשו אותו בגופו ממש אלא באחרים לא הוי' אונס כלל ועוד שאפי' נעשה האונס בגופו ואח' כך נתרלה בזה ע"י פדיון אין לך הוכח' גדול' מזה שאין כאן אונס ועו' שכיון שנברלו הדיינ' כבר נסתלק אותו אונס: וכתב עוד בתשו' הנז' שהיה דודו של המגרש בוכה שהיה קשה בעיניו הדב' וא"ל המגרש מה לורך לבכו' אני נותן בכא זה הגט ור' יצחק אמ' לו מה ר"ל בכא שאמר' פרש לו והשיב רלוני לו' כי גלאה שאיכ' רוצה אותי אני רוצ' אותה זה הכל' אינו נור' קלקול כלל בגט ולא במסירתו מפני ב' דברי' הא' שאפי' אמ' בפי' להודו הריני אנו' בגט זה והי' אפשי בו אין שאר לבוטת הפוסלים בגט אפ"ה אין גט זה בטל מפני אותם הדברי' כיון שלא היו דבריו לעדים י"ג כמוסר עדות אליהם דבמודעה בעי' שימסור ובעי' כמי שיהיו שניה ושלא בפני עדי' לא הויא מודעה אע"פ שהלה מודה לו שמסר מודעה בפניו ואפי' מסר מודע' בפניו ובפני עד א' מספקא הרמ"בן בפ' ח"ק וכיון שכן לריך שתהי' מגיד' שמודעה כמוסר דבריו לעדי' אבל אם אמר דבריו לאחרי' שהיו' דהוים לעדו' מפני קורבה או מפני פסול אחר אע"פ ששמעוהו אחרי' מספר אותם דברי' לאחרים אין זו מודעה כלל שאם היה רלונו לבטל הגט מפני אותם דברי' למה לא מסרן לאותן עדי' שהיו שם וספר דרך סיפור וכיון דמודעה בעי' בפני ב' עדים לריך שיהיו דבריו עם הב' וליכא בין מסירה לגט בלא מידי והכי מוכח ליש' דגמ' דאמרי' הא' מאן דמסר מודעה אגיטא נמצ' דבעי' שימסור דבריו לעדי' שיהו לשון מגיד' דמשמ' משמיע בעודו היה או דומהו בדברים שאלו לא היתה דעתו נפוייסת עליו במסירת הגט לעדין היה או' כן וכיון שלא מסר כן לעדים השומעים אות' הדברים בודאי דרך שיחה בעלמא היה אומרן ולא דרך מסירת עדות: ועוד שהוא לא אמרן נעלמנו אלא אחר שראה דודו בוכה ומצטער על הגירושין ולפייסו אמר כן אדרבא כדא' שהיה חפץ בגירושין כיון שהוא היה משתדל לפייסו וכל המחברי' כתבו בנסח מסירת מודעה שלריך שיאמ' כן לעדים וכראה דאפי' רבא דס"ל דבגלויי דעתא בעלמא מילתא היא מודה הכא דאפילו גלוי דעתא לא הוי דלא אשכחן ליה דאמ' גילוי דעתא מלתא היא אלא בשאמר אותן דברים לפניה כי הכי' יש רבינסל' בר דעילאי א"כ כשהו' מבטל הגט בפני עדי' והם אינ' שומעין אותו אלא שיודעי' בודאי שגילוי דעתו שהוא מבטל אותו כגון שהיה דאיתיבו קרי באודנייהו וקא רהיט אבתרייהו וס"ל נראה דכיון שעם העדים עלמ' היה מגל' דעתו בטל גיט' מפו' גלויי דעת' וכן נמי הסו' דתנ' אי לא נהיבנ' ר"א אדר לקוני גיט' ואמ' אבא ר"ח דכיהן אמרי סהרי עם עדיו היה מדב' אבל דברי' שאמ' לאחרי' כגון זה שהיה מדב' עם דודו אע"פ ששומעי' הדברי' כיון שלא היה דברו עמה' אפי' גלויי דעת' לא הוי וכ"ש לדידן דקי"ל כנאמני דגלויי דעת' כלו מלת' היא שאין כאן בית מיחו': השני שאפי' אמ' כן לעדי' לא הוי בטיל גיט' מפני אותן דברי' שה"ד יצא' א"ל פרש דברי' אם ר"ל בכא אני נותן אם הגט והשיב ר"ל מפקרי שהיה איגה רול' אותי אני אינ' רול' אותה ופי' ענין זה הוא בזה הלשון הוא כאו' שאמה' היינו' רלונו בכא אני נותן אותו לפי שאני אנוס בו ואין דעתי ככול' בכתיבתי' ולא נתרלתי כלל אלא בכא ליתנו ולפי זה המשמעות היה הגט בטל ואפש' נ"כ שהיה רלוני חובה הוא עלי ללאת ידי שמים מכיון שא"א להתקיי' הזיווג ביניגו לגרש כי כן ראוי לכל בעל ברי' שלא לעגן בנות ישראל א"כ ללאת ידי הבריות שככהנו נמסרי' ומייסוני לגרש ונראי' שהדבר אם לא העמוד בדבורי או כיול' בזה ולפ"ז המשמעות אין הגט בטל ולפי שהיה הלשון סתום רלה ה"ר ילחק שיפרש לו כונתו ופירשה לטוב שבלשונו' לקיו' הגט וכיון שהוא פי' דעתו במה שאמר שאינו רוצה בביטול הגט אלא בקיומו לא נתבטל הגט כלל ובענין האיש לזה דתנן בפ"ב דנדרי' סתם נדרי' להחמי' ופירושן להקל וכו' וכיון שכן הרי הוא כאמן במה שפיר' אותו דבור שר"ל שאם היא אינה רוצה אותו שהוא ג"כ אינו רוצה אותה והרי כן כבעל שתל ובעל האחרי' ועוד שאפי' בלא פי' אין במשמ' דבריו מסירת מודע' שלא אמ' אלא לשון שמשמעו כענין גלוי הדע' שאינו חפץ בו אבל לא שהביר בגט שוה בטול אלא שאפשר שמתוך דבריו יצא כלנוד וכיון שלא אמר כן בפ' הוי גלוי דעת' בביטולו לא עלת' היא וגדולה מזו אני אומ' שאפי' היה במשמע דבריו מסירת מודע' ממש כיון שחזר בו ופירש' על ענין אחר שאין משמעו מודעה מהכי מדין ביטול מודעה והשה שאסר הוא הפה שהתי' אלא שאין אנו לריכי' לזה עכ"ל וסרי"בס בתשוב' סי' קכ"ז כתב והאריך בדיני מודע' בכמ' חילוקי' עיין עליו: ומ"ש שאפי' הוליאו בנו להריגה אם לא יגרש אין זה גט מעושה תמהני עליו שאין יעלה על הדע' שממון יהא חמור מחיי בנו' (ט) כת' מהר"י קולון שורש ס"ג על דבר הגט שמתחל' כלה' הבעל ולבסו' הוא וגירש בביטול מודעו' לפי דעתי בא לכחלוק' שני גדולי הדור בימי' שעברו וכו' והיכ' שהאנס מאנס לעשו' ד"א וטוב מתיר מאותו אונס ולמחר נוקם ממנו לעשו' אותו מעש' עלמו אם' עליו אנס אותו מתחל' שאן לומ' כן דלא חשיב אונס כיון שבידו לחזור ולאנס אותו כבתחל' וכל שכן באיסו' א"א החמיר ואמר' שמעתי שילא הדבר בפי' ע"פ רוב חכמי אשכנז אשר היו בימי' ההם ובמולי לא היה מעש' כזה מעם כי אני בעניותי לא ראיתי לפום ריהטא ראי' ברור' שיוכלו לסמוך עליה על מעש' כזה להתיר איסור כזה ואם שהתיר בודאי שלנו גם בהוראה מאד: **כתב** ע"פ אם הוא השליש ממון ביד שליש לכך ואין השליש רוצה ליתן לו המעות עד שיגרש לא מיקרי אונס דלא מיקרי אונס אלא הבא לאד' מחמת אחרי' ולא בשסבית הוא האונס עליו: **וכתב** עוד אשר שאלת היכא שאנסו לאחד ליתן גט ויהיה גלות' שאין כופין להולי' ואח"כ נתפיים ליתן גט אם מחמת ממון אם מחמ' ירא' ומכירין אנו שמגרש לאנסו במה יודע שנסתלק האונס נ"ל דודאי עומד הוא בחזקתו הראשו' עד שיתברר לנו שנסתל' העגין כלומ' שאין ביד האנס לאנסו כבתחלה דלא אין לתלו' ולומ' מחמ' אונס הראשון עשה כיון שנתחנה העגין תשוב כדברי' שבלב אם בלאו לתלו' ולומ' שעוד ירא פן יאנסו פעם אחר' כיון שכבה האונס' הלהבה לא ותף ע"ג דאפשר לומר שעדיין יש כח ביד האנס לאנסו מ"מ כיון שתסה כמו בקלת אין גנו לבדו' מלבנו אונס אחר כדי לבטל המעש' הנעש' בפנינו דהשיב כדברים שבלב: וכתב ע"פ והספר דקדקת מלשון רבי' משה בענין כפיית השומרים לגרש לפי הנ"לעד יפה דקדקת ולכאורה אין תקנה לאשת מומר לפי דבריו ואולי דהכ"נ סבר רבינו משה דאפקעינהו רבנן לקידושי מיניה ע"י גט זה שנותן המומר בכפיה דתפו' עינוכה הסו רבנן טובא עכ"ל ובסוף ה"א כתבו הגהות עיי' בשם הר"מ דעובר על דת ואפי' מומר אין כופין אותו להוציא דעב לגיתבר בן דו ואבל אם עבר על חרם שהוא כלפי דידה כגון שקיבל עליו בחרם שלא להכותה או שלא להשגיט' וכה"ג ועב' כופין אותו להולי' וגרסי' בירו' אין מעשין אלא לפסולו' וכו' מכם רליה שאין כופין אלא בעקו' שאומרין כופין בסדי' אבל אומרין לו חכמי' חייבת להוליא ואם תעבור יקראון עבריין הנ"ל עכ"ל: (ג"ה) וגם"י בסב' גירושין כתבו אותן שאומרי' ואותן שכופין להולי' בפסק המדיר מוסף לסברית ע"י גוי עד שיקבל ליתן גט כאבי דיני ישראל ולריכי' לגנס ק' שיאמר רוצה אני: ובא"ח כתב מומר שבדיקין אותו ע"י גוים לעשו' מה שיאמ' ישראל: (י) **כתב** מהרי"ק בשורש ק"ג על יבם הנשבע לחלוץ שאני רואה שיהא בידינו לכופו אלא ע"ד שכתב בסמ"ק לגבי חרם נבדל ממנו עד שיחלוץ דבכה"ג ב"ה שרי אפי' לדברי האומרי' דאין כופין לחלוץ ודאי דבר שהרי ידוע הוא שר"ת השליג לדבר ולאסור לכוף הבעל לגרש בטענת מאוס עליו וכת' כל המעש' בטענ' זו טועה גמור ומרב' ממזרי' בישראל ואפ"ה בתשובה אחר גם הארך לאסו' הכפיה בטענ' זו כתב וז"ל אך כל רבותי' גוו בדבר תגזרו באל' המורה על כל איש ואם יבל' יהיו רפאי' לדב' עמו ולישא וליתן ולהרויחו ולהסכילו ולהספיקו ולגנותו ולבקרו בחליו ועוד יוסיפו חומ' כרצונ' על כל אדם אם לא יגרש אותו האלו' ויתי' את הילד' הזה' הבזה אין כפיה עליו שאם ירצה ישב' לו עולמו' והוא לא ילך בגופו מתוך נידוי זה אך אנו נתפר' מעליו עכ"ל הרי לך בהדי' דאפי' טוענ' מאים עלי דס"ל אין כופין ואפי' גט המעוש' שלא כדין לפי דבריו אפ"ה כת' שיכולין לגזו' ולהבדל ממנו ולהרחיקו בכל מיני ריחו' שאין זה קרוי כפיה כ"ש וכ"ש בנדון דידן שהו' נות' לכ"ע אפי' לדברי האומ' שאין כופין לחלוץ עכ"ל וכת' הר"ן יש בתשוב' עמדתי על עניני ערע' שעירער הבעל על שליחו' הגט וראיתי שערער ואמ' שביטל שליחות הגט במקומות רבי' אך לא הוכי' דבריו בעדי' ולא בשט' ובכיוצ' בזה הדבר ברור שאין לחוש לדבריו וערעורו בטל מדאמרי' בפ' חזק' אמרי נהרדעי כל מודעה דלא כתי' בה אנן ידעינן באונסים דפלניא לאו מודע' הוא והרכינן עודע' דמאי אלימ' דביטול ומתנה גלוי מלת' בעלמ' היא כלו' אבן הסדי דודאי קושט' קאמ' אפ"לב מי הבריחו לגרש ולמסו' מודע' אי לא כיה לי' לגר' לא יגר' אלא ודאי קושט' קאמ' אמ' דוק' משו' דגלויי מלתא בעלמ' ולכן הסדי דאכים עשו' דמה לו לשק' הא לאו הכי לא מהימנינן לי' והא ודאי לאחר כתיב' הגט ליכ' למימ' גלויי מלת' בעלמ' היא שהרי אין הדבר בידו וכיון שכן הדב' ברור שאין לו לאמנו' על מודעתו ולא על ביטולין כל היכ' דלא ידעי' בהו ועוד ראיה מדאמ' בירו' דגטין והם לומ' שלא חתמו בעדי' פסולי' אינו עשוי לקלקל' בידי שני' בב"ד הוא חשוד לקלקל' שמתוך שהו' יודע שהם בא וערע' ערעורו בטל אף הוא נמתינו בעדי' כשרי' והם היו שלאח' נתינת הגט הבעל יכול לערע' בלו' והילטלך

ליתן

ביטולו מועיל אף תוך כדי דיבור אינו יכול לבטל דהא אסיקנא בפר' בתר' דנדרים דתוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ ממגדף ועובד ע"ז ומקדש ומגרש ואע"פ שרשב"ם פי' בפ' יש נוחלין שאם קידם את האשה וחזר בו תוך כדי דיבור מקודשת ואינה מקודש' אינו' סגמ' מוכיח כן ולאף דברי שלפנו י' אינו כן שהרי הרמב"ם כת' בפר' ז' מהל' אישות המקדש את האשה וחזר בו הוא או היא אע"פ שחזרו תוך כדי דיבור אין חוזרים כלום והרי היא מקודש' אלמא בין לקולא בין לחומרא אמרו דתוך כדי דיבור דקידושין וגירושין לאו כדיבור דמי ואינו כרא' לחלק בין גירושין גמורי' לשליחו' דגירושין בדין תוך כדי דיבו' לא ודאי אין סו' חקל' בעול' של יוכ' שבע' לבטל לאח' מכאן שליח לשולח' שלו ולפיכך כהבו כראשוני' לפסקינו בכך כמו שכתו' בשפ' התרומ' ולא מצאו חקל' אחר' לרב' עכ"ל: (יא)

קלה

העדים שנותנין הגט לפניה' צריכין לקרותו קוד' נתינה ולאחריה ואם קראוהו אח' הנתינה ולא לפניה הוי גט ותנשא לכתחיל' לא קראוהו כלל ונאבד והוא אומר שלא היה גט מה שנתן לה אלא שטר בעלמ' לא תינשא ופסול' לכהונ' ואם ניסת לא תצא והרמ"בם כת' אפי' אומר הבעל גט כשר היה הרי זו ספק מגורש' (ג) קראוהו ונתנוהו לבע' והכניסו לבין ידיו לכתחיל' צרי' לקרותו פעם שנית קודם שיתנהו לה לא קראוהו ונתנו לה והוא אומ' שהחליפו ונתן לה שטר אח' ונאב' הרי זו מגורש' ות'נש' לכתחיל' כיון שקראוהו פעם אחת ואם הגט בידו ומרא' אותו נאמן כל זמן שלא נישאת כדלקמן נתן לה נייר חלק ואמר לה ה"ז גיטך אם לא ברקו הנייר במי נירין לראות אם היה שום דבר כתוב בו או אם יבדקו ותפלוט הכתיבה הרי זו ספק מגורש' ואם יבדקוהו ולא תפלוט הכתיבה אין כאן חשש גירושין וכתב הר"מה ואם נש"ף או נאבד קודם בדיקה אין חוששין כלל ושריא אף לכהונ' זרק לה כתב בפני עדים בין החביות ואמר לה ה"ז גיטך ובקשוהו ומצאו מזוזה או

קלה

העדים שנותנין הגט לפניהם צריכין לקרותו קודם נתינ' וכו'

בפ"ב דגיטין (דף יט) גמרא בכל כותבי' אמ' רב"ל אמר לי אמימר הכי אמ' מרימר משמיה דרב דימי הני בי תרי דיהיב גט קמייהו צריכי למקרייה מאיבי הרי זה גיטך וכתלתו חזרקתו ליה או לאור או לכל דבר שאבד וחזר ואמ' שטר פסים הוא

או שטר או ר אין חוששין לגירושין שזה ודאי שנמצ' הוא שזרק ודוק' שלא קראוהו אבל אם לאח' שקראוהו שהיה גט והז' הבעל ולקחו מידם וזרקו ונמצ' מזוז' הוי ספק מגורש' נמצא וב' או ג' מזוז' חוששין שמא גט שזרק גררוהו עכ ברים והרי' זו ספק מגורשת:

קלו נותן לה גט הוא או שלוחו לידה או ליד שלוחת ואומר בשע' שנותנו לה הרי את מגורש' ממני בגט זה ומותר' לכל אדם או הרי' את משולח' כמני ואם שלוחו נותנו לה אומ' הרי את מגורש' מפלו' בעלך וצרי' שתדע בשע' שמקבל' גיטה שהוא גיטה ושהיא מקבל' אותו להתגר' בו אבל אם נותנו לה בחוקת שהוא שטר הו' אינ' מגורש' אא"כ יאמר לה אח"כ ה"ז גיטך או שיודיענו לעדי' תחל' כדלקמן נתנו לה בשתיק' והיה מדבר עמה על עסקי גיטה והיו עדיין עסוקים באותו ענין הוי גט ואם לאו אינו גט ואם אמר לה איני אישך איני בעלך אינו גט אפי' לפוסלה לכהונ' אפי' היה מדבר עמה על עסקי גיטה דכתיב ושלחה ולא שישלח את עצמו אמ' לה הרי את לעצמך ה"ז גט אבל אמר לה הרי את בת חורין לא אמ' כלו ואם יש אחר בעי' ששמו כשמו ושם אשתו כשם אשתו אינו יכול לגרש אלא בפני האח' שמא יכתוב גט ויתננו לאשת האחר ששמו כשמו ויאסרנה

מכן דין לגט ושום אחד מהפוסקי' לא חילק להקפיד בכך (וע"ל סי' קכ' ג)· כתבו התוס' בר"פ כל הגט דאין עידי' מסיר' צריכין להכי' שזו היא אשתו כיון שמכירין שמו ושמ' ושם כתובי' בגט וכשבא' לפני ב"ד להתיר' ליכנס' סגי' בית דין לעידי מסירה אם היו שם שני יוסף בן שמעון (ג):

אינו גט וכתב ה"ה שיש חולקי' עליו ומתירים אפי' באומר הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני ונתבאר בדברי רבי' סי' קמ"ג: **היה** אותו פלו' שהוציא מכלל הגט אסור לבא עליה וכו' משנה שם (דף פג) הרי את מותרת לכל אדם אלא לאבא ולאחיך לאחי ולאחיך לעבד ולנכרי ולכל מי שאין עליו קידושין כשר הרי את מותרת לכל אדם אלא אלמנ' לכהן גדול גרוש' וחלוצה לכהן הדיו' וכו' ולכל מי שיש עליו קידושין אפי' בעבירה פסול ופירש גומר דאינו גט כיון דהוי שיור ואינו כריתו' וכ"כ הרמב"ם בפ"ח: **התירה** לכל חוץ מפלוני וכו' [illegible]

קלו **ויאסרנ'** על בעלה אין מגרשין בשב' ואם השעה צריכה לכך כגון שכיב מרע שתקפו עליו החולי' ורוצ' לגרש כדי שלא תיזקק ליבום אם הגט ברשותו יתן לה הרשו' ותזכה בו ובגט שבתוכו אבל לא יטלטל הגט ליתנו לה מפני שהוא מוקצה ואם אי אפשר בלא טלטול כגון שאין הגט מונח ברשותו יטלנו בידו ויתננו לה שלא העמידו דבריהם במקום שכיב מרע:

קלז **צריך** שיתירנה היתר גמור שתהא מותר' לכל אדם אבל אם אמ' לה הרי את מגורש' ממני ותהא מותרת לכל אדם חוץ מפלו' שתהי' אסור' לו או שאומר אלא לפלוני אינו גט ויטלנו ממנו ויחזור ויתננו לה ויתירנ' לכל אדם אבל אם אמ' לה ע"מ הרי הוא כשאר תנאי גט והגט גט והיא תקיים התנאי בין א"ל ע"מ שלא תנשא לו או ע"מ שלא תבעלי לו או ע"מ שלא תהי' מותרת לו והרמ"ה כת' ע"מ שלא תהיה מותר' לפלו' לא הוי גט וכ"נ לא"א הר"אש ז"ל היה אותו פלו' שהוצי' מכלל גט אסו' לבא עלי' משום ערוה כיון שהוא אביה או אחיה לא הוי שיור והגט גט כיון דבכי או הכי לא תפשי בה קדושין אבל אם שייר מי שתופשין לו בה קדושין אפי' בעביר' כגון חייבי לאוין הוי שיור התירה לכל חוץ מפלו' והוא קטן הוי שיור ואינו גט ולדברי ר"ת הוי ספק מגורשת שייר בעל אחות' מבעיא אי הוי שיור כיון שראויה לו אחרי מות אחות' או ששייר מי שעתיד עדיין לילד או שאמ' לה חוץ מזנותיך פירוש שתהיה מותרת לינשא אבל בזנות תהיה באיסור א"א או שתהיה מותר' לכל מי שיבא עליך כדרך כל הארץ אבל שלא כדרך הרי את באיסו' א"א או שתהי' מותר' להתקדש בכסף אבל לענין שטר וביאה תהיה באיסו' א"א או שאם' לה תהא מותר' לכל אלא שישאר לי רשו' עליך להפר נדריך וליורשיך בכולהו מבעיא ולא אפשיט' והויא ספק מגורש' א"ל הרי את מותר' לכל אדם חוץ מראובן ושמעון וחז' ואמ' לה בשע' שמס' לה הגט לראובן ושמעון מבעי' אם נאמ' שחז' ממה ששייר ומתיר' אף לראובן ושמעון או נאמ' שלא רצה להתיר' אלא לראובן ושמעון או

אם

קלז צריך שיתירנ' היתר גמו' וכו' אבל אם אמ' לה הרי את מגורש' ממני ותהא מותרת לכל אדם חוץ מפלו' וכו' ר"פ בת' דגיטין (דף פב) המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מותר' לכל אדם אלא לאיש פלו' ר"א מתיר וחכמי' אוסרים כיצד יעש' יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה הרי את מותרת לכל אדם ובעי' בגמ' לקמן מאן תנא כלומר דצריך ליטלנו הימנו ולא סגי באמיר' בע"מ שיחזור ויאמר לה הרי את מותרת לכל אד' הפ"בא היא היא דתני' אר"בא כיצ' יעש' יטלנו ממנו ויתננו לה ויאמ' לה ה"ז גיטך כנו' דבאמ' לה כנסי ס"ח ס"ל נר' דבאומר לה בתר הכי הא גיטך הוי ורס"בא פלי' ואמ' דלא הוי עד שיטלנו ממנ' וכו' כדאית' בהזורק והסי' ק"ל כר' דסת' מתני' סת' כוותי' ואמ' חזקי' דמתני' דהכא כרסב' אתיא ולדידיה אמ' דלי' אלבא כסת' מתני' דהכ' דמדאמ' רפ"בא הי"נ נמנו' דמהלכתא מפיק לה ור' יוחנן אמ' אפי' תימ' ר' היא שאני הכא שאול' ויקנאתו ליפסל בזמן ההסו' ולענין הלכ' [illegible]

מ"ס"ל וכן דעת הרמב"ם בפ"ח מהלכות גירושין וכן דעת רפ"י שכתב בהזורק אמתני' דאמ' לה כנסי ש"ח זה וכו' אינו גט עד שיאמ' לה הא גיטך ואפי' לאחר שבא ליד' אמ' לה כן ודיו וכת' עוד הר"ן דמתני' דוק' קתני שיאמ' לה הרי את מותר' לכל אד' ואע"ג דבעלמא בהא גיטך סתמא סגי הכא שאני דכיון דמעיקר' את' בהדי' אלא לפלו' אי אמ' בתר הכי הא גיטך סתמ' לא מבטל מאי דאמ' מעיקר' בהדי' ואין כן דעת הרמב"ם שכת' בפ"א אם נטלו ממנ' וחזר ונתנו לה ואמ' לה הרי את מותר' לכל אד' או הרי זה גיטך הרי זו מגורש' אלמ' דס"ל דמתני' לישנ' בעלמ' נקט ולאו דוק' ובגמ' איבעי' להו הוי אלא חוץ הוא ובחוץ הוא דפליגי דבנן עליה דר' אליעזר דהא שייר לה בגט אבל בע"מ מודו ליה מידי דהוה אכל תנאי דעלמ' או דילמ' ע"מ הוא ובע"מ פליג ר' אליעזר אדרבנן אבל בחוץ מודה להו דהא שייר' בגט את דביני ק"מ כל הכתו' מטמאי' וכו' אלא פ"מ חוץ הוא פ"מ וכתבו הרי"ף והר"אש ופסקו דביני' דחוץ הוא אבל בעל מנת מודו לי' וכ"כ הרשב"א וכ"כ הטור דעת התוס' וכן דעת הרמב"ם בפ"ח מה' גרושין וכן כתב הר"ן וכת' עוד אבל אחרי' אומרי' דמדלא מסקינן בפשט' דבעיין פ"מ חוץ אבל ע"מ מודו לי' מספק' איפליגי נמי בע"מ ולחו' לדב' דהם בגמ' אמרי' אלמא פטירתן של ר' אליעזר נכנסו ד' זקני' להשיב על דבריו וכו' ונפיק מדב' נר' לאחמי' וגו' דאפי' בע"מ מודו רבנן לר"א ומידי ספיק' ניה לא נפיק עכ"ל והזכיר סבר' זו רבי' ירוח' בח"א והרשב"א כתב סבר' זו בשם הרמב"ן (א): **וכתבו** התו' אבל בע"מ מודו לי' לכאורה היה נרא' דוקא בע"מ שלא תנשאי מודו דלא הוי שייר משו' דהותר' אללו בזנות אבל בע"מ שלא תבעלי ושלא תנשאי הוי שיור כמו חוץ ומיהו נר' לר"י דאפי' בע"מ שלא תנשאי ולא תבעלי מודו דבכן דלא הוי שיורא דכיון דאין אוסרה אלא בלשון תנאי הוי כאלו אוסרה לכל וכן דעת הר"אש והר"ן ז"ל ורפ"י כתב אבל בע"מ מודו לי' דבגט לא שייר שהרי התירה במסיר' הגט לכל אדם אלא שהתנ' עמה ע"מ שלא תנשאי לזה ואין זה אלא כתנאי בעלמא· ורבי' ירוח' תפס דבריו בסתמן שלא הזכיר אלא ע"מ [illegible]

[illegible]

אם חזר ואמ׳ בשעת מסירה לראובן ולא הזכי׳ שמעון או לשמעון ולא הזכיר ראובן או אם אמר אף לשמעון בכולהו מבעיא אי הוי שיו׳ ולא אפשיטא והויא ספק מגורשת והרמ״בם כתב דלראובן ושמעון ודאי הוי גירושין לראובן אינה מגורש׳ לשמעון או שאמ׳ אף לשמעון הוי ספק מגורשת אמר לה ה״ז גיטך והרי את מגורש׳ כמני היום ולמח׳ את אשתי כתב הרמ״בם שאינה מגורשת וא״א הרא״ש ז״ל כתב שהיא מגורשת:

קלח אף ע״ג דכתי׳ וכת׳ לה ספר כריתו׳ ונתן בידה אינו דומה נתינ׳ הבעל לקבל׳ האש׳ דנתינתו צרי׳ שתהא מידו ממש או ליד שלוחו אבל קבלה אינ׳ צריכ׳ שתקבלנו בידה ממש אלא לרשות׳ מדלא כתי׳ ונתן לה אלא בידה דרשינן לרשות כיצ׳ אמר לה טול גיטך מעל גבי קרק׳ אינו כלו׳ או אפי׳ היה מונח על גבי ידו והיא קרוב׳ אליו לקחתו משם אינו גט כיון שלא סייע בנטילתו או אפי׳ הית׳ ידו סגור׳ והגט בתוכ׳ ופתח הו׳ ידו ולקחתו מתוכ׳ שסייע בנטילתו אפ״ה אינו גט כיון שלא קיר׳ הגט אלי׳ אבל אם אוחז הג׳ ברא׳ האחר ומושיטו לה והיא לקחה אותו בראש השני הוי גט וכן אם הגט תחוב לו תחת חגורתו על מתניו וצמצ׳ מתניו ונתחלחלו והטה עצמו לצד׳ ונטלתו קרינ׳ ביה שפי׳ ונתן אבל אם צמצ׳ מתניו ולא הטה עצמו אלי׳ או שהטה עצמו ולא צמצם מתניו לא הוי נתינה והרמ״בם כת׳ בזה שהוא גט וא״א הר״אש ז״ל כתב כסברא ראשונה נתן הגט לידה ונשאר החוט שהוא קשור עדיין בידו אם הקש׳ אמיץ עד שיכול לנתקו ולהביאו אצלו אינה מגורשת ואם לאו מגורשת ואם הקשר אמיץ שהיא יכול לנתקו ולהביאו אצלו אילו לא קפצ׳ ידה אלא מחמ׳ שקפצ׳ ידה אינו יכול לנתקו ולהביאו אצלו בזה כת׳ ר״ת דלא הוי נתינ׳ כיון שנגמר הנתינ׳ הית׳ מכח שקפצה ידה ור״י כתב דהוי שפיר נתינ׳ כיון שהתחיל בנתינ׳ וא״א הר״אש ז״ל הסכי׳ לדע׳ ר״ת נתנו לה כשהיא ישנ׳ ונגער׳ והנה הוא בידה אומר לה הרי זה גיטך ואין צריך לחזור וליטלו ממנה וליתנו לה אבל אם לא אמ׳ הרי זה גיטך אפי׳ אמר לעדים ראו גט שאני נותן לה אינו כלו׳ כיון שהיא היתה ישנ׳ וכן אם נפל מידה בעודה ישנ׳ אע״פ שחזרה ולקחתו אינו גט עד שיחזור ויתננו לה

לה ויאמ' ה"ז גיטך כת' הר"מה דה"ה אם מסר מודע על הגט ונתנו לה ואח"כ בטל המודע מרצונו ואמ' לה התגרשי בגט שנתתי לך כב' אין צרי' לחזו' וליטלו ממנו כיון שמכח נתינ' הבע' באה לידה אע"ג דמעיקר' לא הוה בדעתו ליתנו לה בתור' גרושין אמ' לעדים ראו גט שאני נותן לאשתי ואמ' לה בשע' שמסרו לה כנסי שטר חוב זה ה"ז גט אע"פ שלא אמ' ה"ז גיטך ולא אמרי' שבטלו אח"כ שהרי הודי' לעדי' שנותנו לה בתור' גירושין ולא אמ' כן אלא כיפני הבוש' או שהי' ירא שלא תקבלנו וכ' הרמ"ה דוקא שלא אמ' להו לעדי' מעיקר' קמה אבל אמ' להו מעיקר' קמה ראו גט שאני נותן לה והז' ואמ' כנסי שט' חוב זה ש"מ ליתליה כיסוף מינ' וא"כ למה אמ' כנסי שט' חוב ש"מ בטולי בטלי וכל כי ה"נ עבדי' להומר וצריכ' ממנו גט שני ואם קבלה קידושין מאח' צריכ' גט מזה ומזה ואם מת אע"פ שלא נתן לה גט אח פסל' מן הכהונה ע"כ אבל אם לא אמר תחילה ראו גט זה שאני נותן לה כנסי שט' חו' וה צרי' שיאמ' לה ה"ז גיטך אבל איצרי' ליטלו ממנו ולהחזי' וליתנו לה וכ' הר' מה דוק' ראמ' כנסי דמשמ' לשם פקדון בעלמ' אבל אם אמ' לה מעיקר' זכי בשט' חוב זה ממנו דקנת' ליה בנתינ' קמיית' לצור על פי צלוחתו אע"ג דאמ' לה בתר הכי ה"ז גיטך ליה תקנת' עד שיטלנו ממנו ויחזור ויתננו לה:

קלט קבלתה כיצד זרק לה הגט בחצרה בין שהוא קנוי לה או שאול או מושכ' הרי זו מגורשת בד"א שהיא עומדת בחצר' והוא משתמ' לדעת' אבל אם אינה עומד' שם אע"פ שהוא משתמ' לדעת' אינ' מגורש' כ' הר' מה אם נתן הגט בחצרה ואח"כ בא שם ואמר לה ה"ז גיטך אע"פ שעדיין הגט שם אינ' מגורשת עד שתטלנ' משם אן עד שיטלנו משם ויתננו לה להתגרש בו דבעינן שתהא סמוכה לחצ' בשע' נתינת הגט לתוכה וכן בניטה וחצ' רה באין כאחד בעינן שעומדת בצד החצר בשעת נתינ' ואע"ג דאזלה בתר הכי והדר אתיא ואקניה החצר בתר דאתיא ואמר לה ה"ז גיטך מגורשת כיון

ויחזור ויתננו לה ופע' לה סל ניטיך וכן עם חזר דעם מנתן בידם בפע' פסים יפיל' פיגם בתיל' כיון פנפל מיד בפע' מגעות עכ"ל: כתב הר"פם דם"פ לם מסר מודע' על הגט וכו' כלו' כפם מנתן בידם וסים יפכם פיגו לריך לחזו' וליטלו ממנו כן סדין בעוסר מודע' וכולי ודברי הרמ"ם פיגם בעוסר מודע' קודם כתינת הגט דלז הגט בעלמו בטל ופיגו יכול לגרש בו וכמו פכת' הרמ"בם בם ס"ו פלם בפנכתב הגט בפסרו' ולם"כ מסר מודע' על נתיגתו ונתנו בסם קם' הרמ"ם דכפגיטל הגודעם פיגו לריך ליטלו ממנם פלם בלומר לם בתחנרסי בו ס"ו ולם כתב כאן פלומר לם הם ניטיך כליפל' דבריתם פמום דסם' דלם נתנו לם בתולת בידוסין פלם בתורת פטר חוב פו פסיקם יפיכם פייך לומ' לם"כ הם ניטיך פגל בגמום' פכבנתנו לם פע' לם הם ניטיך לם פיי' לו' פמ' כך הם ניטיך פלם התנרסי בגם פתנתי לך פע' לעדים ראו גט פתי נותן לאפתי וכולי בפמקין (דף נם) תקן הגיה ר' יוחנן בן נורנד' על הגודם' פסים' פגיס פסים יולים בגם וכגמר' אמר רבא מעגותו של רבן יוחנן בן נורנד' לגמור אע"פ לעדי' ראו גט פתי נותן לאפתי ומזל ופע' לם כנסי שטר חוב זה סרי זה מגורש מי לם פ"ר יוחנן לם בעי' דעתם ס"ב לם בעינן דעת' פפיע' מסו דתים' כיון דאמר כנסי שטר חוב זה בטולי בטלו' קנ"ל דאם פיגם בדבטלי לעדי' סוס עע' וסלי דקאמר סרי מגוס כיסופם וכת' הרמ"ם דווס פע' פ"ל נעדי' מעיקרא קנס וכו' דברי הרמ"ם כתבם דבינו ירוהם בחלק ס' • וכן מפמע מדברי הר"י ס"כת' בם' סכיזקין עע' לעדים ראו גט זה פתי נותן לם וסים לם פמעם ומדברי הרמ"ם פכת' ולריך' מעמו גט פרי גרש' דם"ל כדברי הפומר' פיכול לבטל גט פכתו' פלם יוכל לגרש בו עוד דם"לכ לומם לי גט פרי יאמר לם הם ניטיך כמו נותן בידם וסים יפגם לו בפלגתו מפחדין ומיפע' דלם נתפ לפלוני בפכי וכל פלרי' לוע' לם הם ניטיך גט פרי קרי לי וכתי מם פכת' רבי ירוחם בת"ם מפמע דמפקפ' ליס לפר' לם בפנמל הגט לם יכול לחזו' ולגרש בו פכת' ח"ל ולחבר הר"לם בתולם בפלא בטלו בפי' וחזר ופע' לם הם ניטיך הז מגורש' דסוי לוכחים דלם בטלו מפמ' הם"ל מחר כך הם ניטיך הבל הם בטלו בפי' ים לפקחם' הם כפחזר לוע' הרי זה ניטיך הם חסים מגורשם כי גרש' דפיגם מגורשם עכ"ל: אבל הם לם הע' הקולה ראו גט זה פ"ל נותן לם וס"ל כנסי שטר חוב זה וכו' מפר' בפזורק (דף עח) ס"ל כנסי שטר חוב זה לו הגלגתו מפחדין וכו' פיגו גט עד פיתם' לם הם ניטיך וכבר כתבתי דגם' סי' קל"ז דס"כ' דהע' פיגו לריך פיטלו פיגיגם הלם לומר לם הם ניטיך וכו': וכתבו הרמב"ם וסר"ן דבעסוקין בלוחו ענין מקיגן דם"לכ מפי פירים ס"ל כנסי שטר חוב זה פתי' נתנו לם הם' נמי פיגו גט (ג) ד"מ (ג) לתמנם בגי' ס' מרכם דף המ"ר ע"ח מבמנע דבפוקין בלוחו ענין הרי גט בע ובע"ם • וכת' הרמ"בם דפיגו' דבטולי בטלי' בטל בתיג' זו הלם תכם כנתיג' גט הלם רגם לפחק בם מחכם לם כנתיג' שטר חוב דפיגו מגרש וס"כ מעם' מדמעדי' מסו דתים' בטולי בטלי' קנ"ל הם פיחם דבטלי' לבסדי הום הע' הלגם' כי הע' לבסדי מעיקר' דפו גט פתי נותן לאפתי הפחם הום לעדי' הלם בטליה דהם פיחם כיון דס"ל לבסדי מעיקר' דפו גט פתי נותן לאפתי הפחם הום פיחם כיון מעוד לבו הם לבו הכי כי ס"ל כנכסי שטר חוב זה בטולים בטלים ומי לם בטלי' מתוקת גט הלם יסם כפר לגרש בו דהם לם לעמר כלו' בגופו הל גט הלם לדידם קנע' שטר חוב ומ"לכ' כי ס"ל הם ניטיך מתגרש' בו וסרמב"ם כת' בע"ל הם ס' גירושין בלגון הום ומיגן פפיגו נותנו לם הלם בתור' גירושין מגם' ספר כריתו' ונתן בידם מיגתן לותו בתורת ספר כריתות הבל נתנו לם בתורת פטר חוב הו מזחם וכו' פיגו גט ונכספרי הקנם ונתן בידם ופלתם מביגתו מכלן הע"ר הגט לם לאפתו ומע' לם כנכסי שטר חוב זה פיגו גט וס"ח ותיפוק לי הפום דילע' בטולי בטלים מיכם לגיגר הם פיח' דבטלי' לעדי' הום הע' וכדהעריגן בסגיתקין ולא הטעם' התם הפו דעגיקר' הע' לגר' ראו גט פתי נותן לאפתי דווק' הלם הפו' דכיון דתיכם הסדר לבסדי הום מעוד בינו לגיכם וסם דס"ל הכי פפום כיסום' דידם סים לגולם עד דעפר' דמבטל ניס עכ"ל: וכתב הרמ"ם דווק' דהע' כנכסי שטר חוב דעמע' לגם מיקדון וכולי ס"ל פלגד מדתקן בסגגרם לת לפתו ומע' לם הרי לת מוקדת לכל הדם הלם לפיס מגו' כילד יעגם יכלגו מעגם ויחזור ויתנכנו לה ויאמר לם הרי לת מוקדת לכל הדם ומוקגום ר' יוחנן הפי' כר' דהע' בהע' לם כנכסי שטר חוב זה וכו' הין לריך ליטלו מעגו' הכם בפתי הגיל וקבלתו ליפסל בו לכהגום ופר"פי דקבלתו בתיג' קמייתי' ליפסל בו לכהגום הילכך מי לם הדר מקיל לם מיכם לם מהגים הגיר הרי כבר בחלה מגיר בו ע"מ תקלי לתפון הבל הסום דהגוקה לם זכתה בו לכנום: כתב הרמ"בם בהגור' הגתקי' דבתן בידם וסים יפיכם לייפב קלת סוגיות הגגגר' הכרלפות בחלוקות זו על זו דדעת בעי' הבל דעתה דווקא לם בעיגן הלם לו דעתה לו דעת הבדי' וסיימו הע' לעדים ראו גט פתי נותן לם הע"ם פחזר ומע' לם כנכסי שטר חוב זה דמגורשת ויפכם ופע"ם פיגם כתן דעת עדים דפיכם מגורשת אין הגגגן פסום דעת הלם לם פלין לם יד בכלל וסרי זו בכנתתי לו בתיג' יודע' לפגגר לת בגים' דפיגם יכול' לסתגר

לעמו' עליו וסתם פליה הבל' כפלין הבע' וכפע' הם"ל בתוס' כי דוקא בעמו' הגו' וקבלו לם בעמו' מחר הבול הרי הוא בעמו' הגו' וקבלו לם בעמו' מה' כע': קלט קבלתה כיצד זרק לם הגט בחצרה וכו' בפ' הזורק (דף עז) הזורק גט לאפתו ביתם הל בכבי הלוג וזרקו לם ע"ג הרקע הרי זו מגורש' דקתם לם הלרם בפילו נתנו בידם ומם הכתב רבי' הו הפלו לו מוכר כ"כ הרמ"בם בם כ' וטעמם הפום דפפלם ומכירות לזמנייהו מכר הום וכן הפעם הם בגם' נגי הכום הכיב מרע דקתיף ליס הגלגם דפמרינן דליקני ניכלם הסיל דוכתא דיתיב ניס ניטל ונם בעובד' דהכום דזרק ניטל לדיתיבו הגל ניטל נבל בהכל' הע' לם לריכה דפומלם עכ"ם: נעם דברים הגוריס הסיל הומדת בחלר' וכום הפתמר לדעתה וכולי הם הל הפגכם נכתבתי בהמוך הע' הגלגם ומם הטעמים בלד ביתם לו בלד הלר' ור' הומפים הע' הפילו הים הגבריס וחלר' בליגודי כיון דהל' הפתמר' לדעת' הים מגורשת • וכתבו הרי"ף והר"לם והלכם' כמולם דהכי מסקי רב לפי בם' הגי' הוחזים דחלר לתרבתי מידם ולם נרע מהלגתם נגי גט דהוב הום לם ופין הגין לפרם הלם בהגיו וסילכך בעיגן וכום הומדת בלד ביתם לו בלד הלר' וכן הסק הרמב"ם ז"ל בם' ס' ופי' הר"ן נגי גט דהוב הום לם לי לפגר לחלרם מתקגם לם מתורת הליגות הלם מתורת יד ומהום הכי הפילו הפתמרת בעיגן בתסם הומדת בלד הלרם דכיון דמייה גמריגן הגוכה לם בעיגן עכ"ל. ומם הכתב רבי' וכום הפתמר לדעתם הפוב הום דכיון דמידם נמריגן הם ידם הפתמר לדעת' הם הלרם הפתמר לדעתם לפגיקי הם הום הלר גדול הכבסים הומדת בגזרתו הין מערבו הפתמר לדעתם וזרק לם הגט בגערבו דלגם מגורשת ונגמר' הריך הלרם הם הקגתם הפם הגלם הגלגר ומם כן הכתי לם הכפ גט מידים הבעל ומסיק רבא דגטם וחלר' בגים בלמד: וכתב הר"ן דבעומדת בלד ביתם וזרק לם גגם מגורשת הפי' בגב"כ הבל הגיגם עימד' בלד ביתם הפי' זרקו לם מדעת' הסתבר' לפי' מגורש' דליכא לגיגר דכיון הסיתם מחזרת לסתגרם זכות הום לם ומגורשת הסל הגיכא לגיגר הגם הגלם מחזרם בהו כדהעריגן בירושלמי וכ"כ בחידושי הרמב"ם • כתב הרמ"ם הם נתן הגגו בחלרם ומחר כך בא הם ומגר לם הרי זה ניטיך וכו' ע"ם ומי לם הגיגיכא לם מתחל' ועד סוף לאו דוקא דבתחל' וסיף בגי הע"ם הבמגגע לם ביתם הם כמ"ם בהגמוך ודברי הרמ"ם הם הבבר' והרמ"בם הם הסר"ן הלוקי' עליו בכתם' ר"ן וז"ל וכתוב בחידושי הרמ"בם בלגון הזה הבל הם נתנו כבר בחלר' הסיל מתחגר' ומ"ל הם ניטיך בחלריך ומגרש הזכה לי הלרי בזו הרלם דמגורשת ומגלתי בירוש' דמבלתין ס"ק נתן לם לת גטם ומגרש הזכי לי הלרי הבגבו ס"ד הגיגם בגעיגת כגי הביתם ידם הרוכם הלגם בעגין זה זכתם לם הלרם ומגורשת הם"כ הדבם ת דברי ר' הגיגם כר' הוסגים ס"ל והרלתון הרלם עיקר ולם עוד הלגם הפילו לם בתנו הם עדיגן הלגם הלגר' הים זרוק לי ניטי בחלרי ותזכה לי הלר הגגע לי דמגורשת הסל

כיון שהיא סמוכה לחצר תחל' וסוף וה"ה בחצ' דידה בעינן דתהוי סמוכ' לה בעידן דלימאלה ה"ז גיטך ואי לא סמיכה לה מתחילה ועד סוף מספקא לן לחומר' עבדינן בה ע"כ: היתה עומדת על גגה וזרקו לה לראש הגג אם יש לו מעק' כיון שהגיע לאויר תוך מחיצ' המעקה או אפי' אין לו מעקה והגיע לתוך ג' טפחי' סמוך לקרקעית הגג הרי זו מגורש' אפי' נשרף קוד' שנח והוא שקד' גם לדליק' שהרי ראוי לנוח אלמלא האש שבא אח' שזרקו אבל אם קדם האש שלא שלעולם לא היה ראוי לנוח ברשות' ומדברי הרמ"בם יראה שאם נשרף אפי' אחר שהגיע תוך ג' טפחי' סמוך להגג אינה מגורש' אפילו קדם הגט לדליקה ואינה נראה כך בגמ' היה הוא בגגו וזרקו לה לחצרה אם מחיצות החצר גבוהות מהגג בענין שמיד כשזורק הגט מאויר הגג נכנס לאויר מחיצות החצר מגורשת אפי' נמחק קודם שהגיע לארץ וכגון שנמחק לאחר שהתחיל לירד דכשזורקו מידו כדי להעבירו המעק' צריך לזורקו כלפי מעלה ואם נמחק בעודו דרך עלייה אפי' יצא מתוך מחיצות הגג ונכנס לאויר מחיצ' החצר לא הוי גט אא"כ הוא דרך ירידה' לאחר שהתחי' לירד ה"ה לה קנה נעוץ בחצרה והוא עולה למעלה ממחיצות החצר וזרק הגט עליו אינה מגורש' שאינו משתמר שם זרקו לה לרשות' ועבר כל רשות' ויצא חוץ לרשותה אינה מגורשת אע"פ שהיה בתוך ג' טפחים סמוך לקרקע בתוך רשותה כיון שלא היה סופו לנוח ברשות' שתי חצרות זו לפנים מזו החיצונה שלו והפנימי' שלה וכותלי החיצונ' גבוהות מכותלי הפנימית וזרקו לה לפנימית כיון שהגיע כנגד אויר הפנימית אפי' למעלה ממחיצותיה והוא בתוך אויר מחיצו' החיצונה מגורש' ובקופה כי האי גוונא וזרקו לה לפנימית אינה מגורשת עד שיגיע

דלאויר כלי הזנה אלא בר"ד דס"פ דסק לא נה בשוויר כלי אבל נדי חלרות אע"נ דלא
נה תוך מחילו ספנימו' כיון שסוף תוך מחילות מחילות מנורש כיון דמחילות
מחילות סס קבועות ונרסי' נדי חלרות כיון שסניע לאויר מחילו כפנימי' מירש
כנגד ספנימי' לעולם ממחיליתיס ותוך מחילות חיצונס ונדי קופות נרסינן אפי'
שיניע לתוך חלל מחיצו הפנימי' ומי' כשיניעו לחללן מנורש אע"פ
שעדיין לא נה בשוליה כיון שסופו לנוח ומיירי שאין לחיצונה
שולי' ונמצ' שעומד הפנימי' על גבי הקרקע שאם הי' לה שולים הוי
ליה כליו של לוקח ברשו' מוכר והוא ספק מנורש והרמ"בם כתב
שאינו נט עד שינוח בשולי' היח' בחצירו וזרקו לה שם אינה
מנורש אפי' היא יושב במטה ונפל הנט במטה אינ' מנורשת אלא
א"כ הניע לידה או לכלי מן הכלים שלה שאין הבעל מקפיד על
מקומו כגון צלוחי' או כפיפה קטנה וכיוצ' בהן וכן אם נפל למטה
שלה שהיא גבוה' טפחי' מנורש שהיא חלקה מקו לעצמה ואין
הבעל מקפיד על מקום רגלי כרעי המטה שלה השאיל לה הבעל
חצרו וזרק לה לתוכו מנורש היה בחצ' מקום הלוק לעצמו שיש
בו ד"א על ד"א או אפי' אין בו ד' על ד' והוא גבוה' טפחי' או אפי'
אין בו ד' על ד' ולא גבוה י' והוא חלוק בשם לעצמו חשוב מקום
לעצמו ואינו שאול לה בכלל החצ' ואם נפל הנט שם אינ' מנורש'
אבל אם השאי' לה גנו ונפל הנט על גג ארץ שישלו אצלו מנורש'
כיון שאין דיירין קבועין בגג אינו מקפי' עליו ומדברי הרמ"ב' יראה
שאפי' נפל לה הנט על גג של כל אד' והיא יכול' ליטלו משם שהי'
מנורש' שב' היח' עומד' על גנה וזורקו לה ונפל על גג ארץ הסמו' לו
אם יכול' לפשוט ידה וליטלה מנורש' שאין בני אדם מקפידין על
מקו' זה היח' עומד' בר"ה וזרקו לתוך ד' אמותיה מנורש' בד"א שאין
הבעל עומ' עמה בתוך ד' אמותיה אבל אם עומד עמה בתוכ' אפי'
קדמה היא וזבח' בהן אינ' מנורש' עד שיניע לידה וכן אם זרקו לה
ברשו' הרבי' והוא רחוק ממנה אפי' אם היא יכול' לשמרו ולא הוא
אינה מנורש' עד שיניע לידה שנים אומרים הניע לתוך ד' אמותיה
ושנים אומרים לא הניע הוי ספק מנורשת ורבי

דלאויר כלי הזנה אלא בר"ד דס"פ דסק לא נה בשוויר כלי אבל נדי חלרות אע"נ דלא
נה תוך מחילו ספנימו' כיון שסוף תוך מחילות מחילות מנורס כיון דמחילות
מחילות סס קבועות ונרסי' נדי חלרות כיון שסניע לאויר מחילו כפנימי' מירש
כנגד ספנימי' לעולם ממחיליתיס ותוך מחילות חיצונס ונדי קופות נרסינן אפי'
שיניע לתוך חלל מחיצו הפנימי' ומי' כשיניעו לחללן מנורש אע"פ
שעדיין לא נה בשוליה כיון שסופו לנוח ומיירי שאין לחיצונה
שולי' ונמצ' שעומד הפנימי' על גבי הקרקע שאם הי' לה שולים הוי
ליה כליו של לוקח ברשו' מוכר והוא ספק מנורש והרמ"בם כתב
שאינו נט עד שינוח בשולי' היח' בחצירו וזרקו לה שם אינה
מנורש אפי' היא יושב במטה ונפל הנט במטה אינ' מנורשת אלא
א"כ הניע לידה או לכלי מן הכלים שלה שאין הבעל מקפיד על
מקומו כגון צלוחי' או כפיפה קטנה וכיוצ' בהן וכן אם נפל למטה
שלה שהיא גבוה' טפחי' מנורש שהיא חלקה מקו לעצמה ואין
הבעל מקפיד על מקום רגלי כרעי המטה שלה השאיל לה הבעל
חצרו וזרק לה לתוכו מנורש היה בחצ' מקום הלוק לעצמו שיש
בו ד"א על ד"א או אפי' אין בו ד' על ד' והוא גבוה' טפחי' או אפי'
אין בו ד' על ד' ולא גבוה י' והוא חלוק בשם לעצמו חשוב מקום
לעצמו ואינו שאול לה בכלל החצ' ואם נפל הנט שם אינ' מנורש'
אבל אם השאי' לה גנו ונפל הנט על גג ארץ שישלו אצלו מנורש'
כיון שאין דיירין קבועין בגג אינו מקפי' עליו ומדברי הרמ"ב' יראה
שאפי' נפל לה הנט על גג של כל אד' והיא יכול' ליטלו משם שהי'
מנורש' שב' היח' עומד' על גנה וזורקו לה ונפל על גג ארץ הסמו' לו
אם יכול' לפשוט ידה וליטלה מנורש' שאין בני אדם מקפידין על
מקו' זה היח' עומד' בר"ה וזרקו לתוך ד' אמותיה מנורש' בד"א שאין
הבעל עומ' עמה בתוך ד' אמותיה אבל אם עומד עמה בתוכ' אפי'
קדמה היא וזבח' בהן אינ' מנורש' עד שיניע לידה וכן אם זרקו לה
ברשו' הרבי' והוא רחוק ממנה אפי' אם היא יכול' לשמרו ולא הוא
אינה מנורש' עד שיניע לידה שנים אומרים הניע לתוך ד' אמותיה
ושנים אומרים לא הניע הוי ספק מנורשת ורבי

סיקס עומד' ברלס הנג וזרקו לס לעבר רבס אלס עדו' בניטין סס דס"ל קלוט' כמי
סטומה' וכולי וסס דס"ל יסודס אמ' שמואל לא יעמנו' אדס בנג זס ויקלוט מי נממי'
מנגנו של חברו וכו' ס"ע לענין נט בשוס קפיד' הוא וכולי סמי לא
קסדי אינשי ודברי רבינו נס כסרב"י וכן דע' סרא"ד בסמנ' אבל סרע"בס בס"ס
כתב סיקס עומדת על גנה וזרקו לס וכו'
ונעשס דבריו ביאר סרע"בס בסזור' ומכל
מקום הוא ז"ל סכים לסרב"י: היתה
עומד' בר"ס וזרקו לתוך ד' אמותי' מנורש'
בד"פ אפיון סבעל עומד עמה בתוך ד'
אמותי' וכו' נ"ז סס בסזור' (דף מ"ס) עמ'
סיקס עומדת בר"ס וזרקו לס קרוב לס
מנורש קרוב לו אינס מנורשת מחלס על
מחלס מנורש' ואינס מנורשת ובנמ' (פס)
ס"ד קרוב לס וס"ד קרוב לו ס"ל ר"ל פלס
זסו קרוב לס ד' אמו' אלו זסו קרוב לו ס"ד
מחלס על מחל' אמ"ר שמואל בר רב יצחק
כגון שסיו בנים' עומדי' בד' אמו' ולאיחו' כי
מיניסו קדיס רבס ור' יוסף דאמריתרויסו
סכס בב' כיתי עדי' עסקי אמת אמר קרוב
לו וס' אומר קרוב לס ר' יוחנן אמ' קרוב
לס מינו אפי' ק' אמס קרוב לו מינו אפי'
מלס אמס סיכי דמי מחל' על מחלס אמר
רבי שמעון בר אבא לרבי לידי מיתרבא לי
מיניס דר' יוחנן סוס יכול לאמרו וסי' אינו
יכול' לאמרו זסו קרוב לו סיס יכול' לאמרו
וסוס אינו יכול לאמרו זסו קרוב לס אינס
יכולי' לאמרו לו אינס יכולי' לאמרו
זסו מחלס על מחלס וס"כ דר' יוחנן ס"ל
אמוס' לרב יסוד' מינכ' כדי שתפו' ותטלנו
ואת לא תעבד' עובד' עד דמטי ניט' לידס
ס"ל רב מרדכי לרב אפי' סוס עובדא סכי
ואלרכוס מלינס ופרס"י כגון פסיו אינס
עומדי' בד' אמות זו מכאן וס מכאן בכל
סנט מוכח בתוך ד' אמו' אלו ותוך ד' אמות אלא ונסוס יכול לאמרו וסיס אינס יכול'
לאמרו אלא אע"פ אקרוב לס אלו אינס יכולס לאמרו סיינו אבל אם אינס יכולס לאמרו
אפילו סיס בס כלב ונטלו אינס יכולס לאמרו סיינו אבל אם יכול לאמרו אינס
מנורשת ובכדי שתפו ותטלנו כי' כדי שתפו ותטלנו אם אינס יכול לאמרו אינס
דמיני' ואפילו אכי אמ לא תעביד עובדא לסתירה לינס עד דמטי ניט' לידס
בזירס אמס יאמרו על רחוק אסוס קרוב ובתנו סתוספות דלרבי יוחנן בד' אמות
אלא אפילו יכול לאמור כאוס אינס מנורס' ותוך לר' אמות לריך שתפו' אינס יכולס לאמרו
ולא אוס ונאינס אין יכולים לאמרו אינס יכולס לאמרו כל אחד לבדו אלא
אינס יחד אבל אם אין יכולין לאמרו אינס דאינס מנורשת כלל ובתב סרשב"ם
ע"ז וכ"ע דע"מ כיון אסנעל לריך בשמירתו אביר ניס אוס ועוד דא"כ אינס
יכולים לאמרו סיינו אבל אחד אינס יכול לאמרו אלא אמירת אבירו ואס כן אזו
אמאי אינס מנורס' כיון אסוס אינו לריך בשמירתו ונס סר"ן בת' קוסיס דאמור'
בשס סרמ"בן דכיון אסנעל לריך בשמירתו אביר ניס אוס ותיירן אוס ז"ל דלא שייך
לאיפרך אבל אס אביר ניס ובתבו אתוסתות עוד דרב אפי' אינ ניס בס"ק דאינ'
דבר"ס לא תקנו ד' אמות ובאס תקן סיתס עומדת בר"ס אקרוב לס מנורשת ויש
לומר דאתס בפין יכולים לאמרו ובאס ניכולס לאמרו ס"ג י"ל דאכא לאו דוקא
נקט ר"ס אלא בסיעתא או בלידי ר"ס וכ"כ סרשב"ם ובתב עוד ס"ג רב אמ"ל כמ"ד
אתס קונות לו אפילו בר"ס אי אמי נט אפי' אתקינו ליס רבנן אפילו בר"ס עשוס
תקנת מנוחות: וכתב סרא"ם דרבי יוחנן לא אתא לאיסלוני אדרב דאמיר
אינ ניס דאס זרק נט לתוך ד' אמותיס אינס מנורשת דאס רבי יוחנן נוטיס
אמר אבי אמרק ג' דמעיעא אלא דלמון דקרוב לס ונקרוב לו לא אמנע ניס לאמרוסי
בד' אמות דאמנע אפילו לתוק ממנס אבס ונס אתאס אל מחלס אינס מתפרא
יפס אלינא דרב לכך בראס לו לאבס קרוב לס אפילו ק' אמס ואמנוס אינוסא אקנו
אבמיס בניטין וכל דאתקס אדעתא דרבנן אתקס ואמוסל לאו לאמרוסי אתניתין
אתא ואודס אוס אתס זרק לס תוך ד' אמותיס ואוס אודס תוך לד' אמותיס אינס
מנורשת דליכא אאן דאלינ אאס ד' אמות קונות לו ונס לא אלינ שמואל אדרבי
יוחנן אלא אאמר לתלמידיו ארשו לאמריר אס אינס אומדים בתוך ארבע
אמות ואס אל אי אקדאס אאאס לתוכן ובזאס בס אפילו נט אלא קרוב לס כדי
אתנוס ותטלנו לאי אמנעים אאאינס יקרב לתוך ארבע אמות ונס אס אוס תוך
לד' אמות אלא אאינ' יכולס לאמרו ולא אוס אין לאמוך אל זס אלמעמי' אוס יכול
לאמרו ולא אינ אי אינס יכולים לאמרו ובקל יבא לידי אקולל אלכך ראוי לאמרי
בכל אלו עד אתפו ותטלנו ואתס תחמיר יוחר עד אינ' נט לידס ואלכס באמוסל
דאמרמיר באינס עומדים תוך ד' אמות אי מוך לד' אמות אבל אס זרקו לתוך ד'
אמותיס ואוס עוס מוך לד' אמותיס באאס אמוסל דאמנורס' כך בראס לאבס אאס
זו אבל אר"ף כתב אס ס"ל אמוסל לרב יסוד' וכו' ולא אבאס אבי רבנרבי
יוחנן אמנע אס"ל דאמוסל לאבוסי אתניתין אא אתי ואינס אינ' אאאס כאמוסל
ואס ק"ל כרב וכו' לכך אבי אומ' אאר"ף כתב אס ס"ד אקרוב לס וכו' ואינ' אבאי רב ור'
יוחנן אמנו דאס"ר ליס אלבס כאמוסל אמתמי' ולא בא לאר' אאמנ' ולא אאס לאאר'
אבאי אאמורא' אאמורא' אאמנס אס"ל ולאי אאס זו אל אאינ יכולים לאמרו אפי'
ק' אמס וכן אס אקודאו' אינ אוך אל' אמות אתתס באאס אפי' בא אוס ובכבס באוך
ד' אמותי' ואדק לס נט באוס' לא אאאיל אלא אדרבנן אבל אס אדס אוס באוך ד'

וה"ח כת' אפי' זרק לה גט בחצר לא משחרי' לעלמ' עד דמטי' לידה ותמה א"א הרא"ש ז"ל על דבריו וכאש' כתבתי היא הסכמתו הית' ידה קטפרס וזרקו לתוכ' ונפל לארץ אם נח בתוך ארבע אמותיה מגורש' לא נח בתוכו אלא נתגלגל מיד מתוכו לחוצ' להן מבעיא א' אויר של ד' אמות קונות ולא אפשיטא והוי ספק מגורשת ואם עומד' על שפת הים או אצל האש שמיד כשנפל מידה נפל למים או נשרף אינה מגורש' נתנה ביד עבדה ורגליו קשורות בחבל שאינו יכול להלך והוא ישן שמשתמר לדעתה ה"ז גט וי"א שאם ידיו ורגליו קשורו' בחבל והיא אוחזתו בידה ומשמרתו י"א שהוא גט אפילו ניעור וא"א הרא"ש ז"ל כתב שאינו גט אא"כ הוא ישן ורגליו כפותות וכן יראה דעת הרמ"בם שכת' נתן הגט ביד עבדה והוא נעור והיא משמרתו אפילו היה כפות אינו

אמו' ואח"כ נכנסה היא בתוכ' וזרק לה הגט בתוך אות' ד' אמו' הספ' דהוי' מגורש' כלל · וכ"כ הר"ן שכל שהיא יכולה לשמרן אפי' ק' אמה אם נפלת לא תלא וכת' נ"כ דעדלמעדי' ולחזי כי מיכייהו קדים מעשי' שכל הקודם לבא בד' אמות זכה בהם ואין לחברו בבא אח"כ זכו' בהם כלל והרמב"ם כת' בפ"ה וז"ל זרקו לה בר"ה או ברשות שאינ' של שניה' קרוב לו הינה מגורש' היה הגט מהלך על מהל' ומהל' על מהל' עד שהיה קרוב לה הרי זו ספק מגורש' היה קרוב לה כדי שתפוש ותטלנו ה"ז פסול עד שיגי' גט לידה ואח"כ תנש' בן לכתחל' כילד הוא קרוב לו שהיה הוא יכול לשמרו והיא אינ' יכול' לשמרו זהו קרוב לו שניה' יכולין לשמרו או שניה' אין יכולין לשמרו זהו מחצה למחצה בא הוא תחלה ועומד ואחר כך עמד' היא כנגדו וזרקו לה אף על פי שהוא מחצה לשתי' הואיל והוא לתוך ד' אמו' שלה ה"ז גט פסול עד שיגיע הגט לידה עכ"ל והרא"בא בהזורק תמה עליו שפסק כרב יהודה דאם היתה עסייה קטפרס הינה מגורש' ואם נח תוך ד' אמות דידה מגורשת דאלמא ס"ל דרב יהוד' לטעמ' אמר' ולע"ג דלא מטא גיטא לידה ודוקא תוך ד' אמות וכ"כ הא דא"ר יוחנן הוא יכול לשמרו והיא אינה יכולה וכו' וכ"כ הא דס"ל שמואל לרב יהודה כדי שתפוש ותטלנו ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גיטא לידה דעבמ' שהינה מגורש' לעולם לע"ם שהוא בתוך ד' אמות שלה ואפי' בתוך שיפוט ידיה עד שיגיע גט לידה ממש ולכאור' דבריו נראים כסותרי' זה את זה ואפי' הישב"א דברי הרמב"ם בשמת סוגיית השמר' קאי בשמת הרמ"ב וז"ל וכר' שהוא ז"ל מפ' דהא דאמ' שמואל לרב יהודה כדי שתפוש ותטלנו לא בא לפר' קרו' לה דעתני' כמו שפרש"י ויש שפי' דהא איתא ה"ל לשמואל לעיבר וכו' ומשחזר' דה"א לפי שמתו של רבי' ד' שלה כגון שבא' היא ועמד' זכתה בד' אמותיה ואם עמד שבעל הי"ך מד' אמותיה וזרקו לה תוך ד' אמותיה זהו קרוב לה וה"ז מגורש' גמורה לכ"ע דלא גרע גט משאר דברים דד' אמות קונות לו בכל מקום וכי זרק לה אפילו חוץ לד' אמות שלה והיא יכולה לשמרו והוא אינו יכול מגורש' גמורה נמי הויא כר' יוחנן ורבי יונתן וכדתני' כוותייהו ומשום תקנת עגונות והשתא אפי' שמואל מודה בה ואתא שמואל וחדש בה דהא באה היא תחלה ועמדה לע"ם שזכתה בד' אמותיה אם בא הבעל כנגדה ונכנס בתוך אותן ד' אמות שלה וזרקו לה אם כשל הגט בתוך כדי שתפוש ותטלנו הויא מגורשת לע"ם שהגט בתוך ד' אמות שלה נמי אבל למעש' בה עובדא לא עבדי הואיל והבעל בתוך ד' אמות שלה עד שיגיע גט לידה אבל אם בא הבעל ועמד זכה בד' אמותיו ואף ע"פ שבאה היא בתוך ד' אמות וזרקו לה אפי' בתוך כדי שתפוש ותטלנו אינה מגורשת כלל דזהו קרוב לו דכיון שקדם הוא אין לה בתוכן ד' אמות ולא כלום דכאן לא ילא הגט מרשות הבעל כלל דעי ואפי' ספק מגורש' לא הויא וה"ם דחה שטת הרמ"בא בדברי הרמב"ם וקאת דקושיתיו הם דקיו' וקאת הם מתייסבן מתוך דברי הרמ"בא וה"ם כת' הה"נ דבע' הרמב"ם שהו' מפ' כמו השמואל דבדין קרו' לה אתא לאיפלוגי אהו' בגיטין כדי שתפוש ותטלנו ומלד בחומר' אמרו כן ועוד דלה לכתחי' שמואל ואמ' אלא למעשה מעש' עד שיגיע גט ליד' עמם וק"ל כר' יוחנן ורבי יונתן לענין דינה וזהו שכתב רבי' כן בדין הקידושין פ"ד מה"א ומיהו לענין גטין ק"ל כשמואל שהיא' מגורש' ודאית אלא כדי שתפוש ותטלנו ולע"ם הוי גט פסול עד שיגי' ליד' דהא הוה עובד' והוו לה לדשמואל ולדרכו' חליצ'. וכל שהוא אינו יכול לשמרו והיא יכול' לשמרו והוא רחוק מכדי שתפו' ותטלנו הויא ספק מגורש' והטע' דשמואל פרי' לה מחכמי' שמחמירי' בגט אלא לדונה בודאי מגורש' עד כדי שתפוש ותטלנו מי' ספק מגורש' הויא דלא גרע משניהם יכולין לשמרו אן אין יכולים שכת' שהיא ספק מגורש' ולפי מה שכתבתי דחוק קצת יש לי לומר שאף רבי' סבור בדין קרוב לה בגט מה שכת' בקדושין אלא דבגט חששין עד שיגיע ליד' וע"ם היה קרוב לה כדי שתפוש ותטלנו הוא אפי' בשניהם יכולי' לשמרו והשמואל לשמואל על מחצה קאי ולא פליג כלל אדרבי יוחנן ורבי יונתן אלא דין חדש קאמר וק"ל כוותיה וגם זה דחוק ולא נתברר לי כונ' רבי' עכ"ל · והר"ן בהזור' כת' שדברי הרמב"ם ז"ל תמוהים שהוא פוסק כשמואל ולע"פכ אינו דוחה דברי ר' יוחנן שהרי כת' שניהם יכולין לשמרו מגורשת ואינה מגורש' ואם הרב סבור דשמואל לא פליג אדר' יוחנן מדינא אלא דמחוער' בעלמא אמר כדי שתפוש ותטלנו ומעמיד עוד לומ' דאפי' בכה"ג אינה נפסלת אלא לאחר שיגיע הגט לידה מ"מ ה"ל לכתוב דכל שהיא יכול' לשמרו שהג' פסול מדבריהם וכ"ע שאם נפסלת לא תלא ובודאי שהוא כך סבור דשמואל לא פליג אדר' יוחנן וא"כ פליג כדר' יוחנן נקטי' שהרי לענין קדושין הוא פוסק כמותו בפ"ד מה"א וכיון שכן למה לא כתב דכל שהיא יכול' לשמרו והוא אינו יכול שאינו פסול אלא מדבריהם בלבד וכ"ל שהוא סובר דכיון דהא דר' יוחנן לאו מדינא אלא מתקנת' שהרי אין קנים תלוים בשום מקו' בשמיר' הלכך לע"ג דשמואל מודה לר' יוחנן כיון דעקר לה לתקנת' דמתני' לקומר' הדר דינא לדוכתי' דאיכולם לשמרו אינה מגורש' גמורה דאורי' ולפי' כל שהו' מקרוב לו עד קרוב לה דהיינו כדי שתפוש ותטלנו פסק ז"ל דה"ל ספק מגורשת ובכלל זה קרוב שיכולה לשמרו והוא אינו יכול ועדיין לפי זה היה רלוי לומר כיון דשמואל עקר לה לתקנתא דקרוב לה שגורשת ביכולה לשמרו משום חומרא דגטין אף בקדושין הוה רלוי לומר כן שהרי לא אמרו בקדושין אלא משום לתא דגטין ולמה פסק בקדושין דבשהיא יכולה לשמו' והוא אינו יכול דמקודש' ודאי אבל כר' שהו' סבו' דכיון דשמואל מוד' לר' יוחנן אלא דבגטין עקר לתקנת' דיכול' לשמרו לענין שאינה מגורשת גמורה דאוריית' בקדושין שהכי' אתקנת' קמיית' וכל שהיא יכולה לשמור מקודשת גמורה משום דלא חזינן דמעקרא תקנת' בקדושין כלל זה נ"ל לדעת הרב עכ"ל · והדרך היותר מתישב אלי לדעת הרמב"ם הוא דרך הר"ן ודוק ותשכח: ועל מה שפסק הרמב"ם ר"ם לרשות שאינה של שניהם כתב ה"ה שכן הם מוקשי' בדיני ממונות אבל הר"ן תמה עליו בפרק הזורק שהרי הוא ז"ל כתב בפ"יח מה' גזילה שאין ד' אמות קונות בר"ה אלא בסימטא ואם כן כשבא' היא תחלה בתוך ד' אמו' למה כתב שהוא פסול דמשמע מדבריה' בלבד והרי כל שאינו בכדי שיעור שתפוש ותטלנו אינו אלא ספק מגורש' משמע' יכול לשמרו ובודאי דמיינו שהוא חמות מד' אמות הוא כדמשמע בפרק מי שהוליאוהו וכיון שכן ביתר מכדי שתפוש ואפי' תוך ד' אמות בר"ה מגורשת ואינה מגורש' וצ"ע: והר"ן פי' דר' יוחנן ושמואל פליגי בפירושא דמתני' כפרש"י ור' יוחנן לאו מדינא קאמ' אלא מפני תקנ' עגונות ואפש' שפש' שהגזיר' היה והייכו דס"ל שמואל לרב יהודה ואת לא תעביד עובדא עד דמטי גטא לידה ואי לאו דעתני' בשעת הגזירה נגנית הוהי קאמר דלא לעביד בה עובדא וכתב שאפשר לפ' פ"ד פרש"י דשמואל בר"ה ממש מוקי למתני' וס"ל דמדינא ד' אמות אין קונות בר"ה אלא מפני תקנת עגונות שתקינו שכל שהוא קרוב לה בכדי שתפוש ותטלנו אחשבה מגורשת והיינו קרוב לה דתנן במתני' ופ"ה ס"ל דכיון שאין ד' אמו' קונות בר"ה מן הדין דלא לעביד בה עובדא ומי' במקום שהם קונות מן הדין עשהגר' דעבדי בה עובד' ואל"ל בחלר' שהיא זוכה לה ואשכחן דרבא דהוא בתר' דעבד עובד' ואמר דלקנייה לההוא דוכתא ותיזיל איהי ותיתוב ותפתח אלא שדבריו נחוים לדברי ר"ח וכו' והרי"ף שכת' בהלכו' עובד' דרבא בר' אלהלכ' כתבו ולענין הלכ' הרי"ף לא הבי' בהלכו' אלא הא דשמוא' ובודאי דלענין דלא נעבי' בה עובד' עד שיגיע הגט ליד' מסקי' דמשעתין היא דהוה עובד' ולדרכו' חליצ' אלא מיהו לענין הלכ' נח' דשמואל ור' יוחנן לענין קרוב לה נ"ל דק"ל כר' יוחנן וה"מ שכל שהי' יכול' לשמרו ואפי' ק' אמה אם נפסלת לא תלא עכ"ל: ורבינו ירוחם בח"ם כתב וז"ל כת' הרמב"ם ובהל' שלא מגורש' אפי' קרוב לו וחוץ לד' אמות שלה והר"ם דוק' בד' אמו' שלה אבל חוץ לד' אמו' לא מיגרש' אפי' תוך ד' אמו' שהם שלו' בפ"ד לאחן עכ"ל: ומ"ם בהל' שאינ' של שניה' היינו שהיא של אדם אחר דאלו אינה של שניה' ולא של אדם אחר היינו סימטא' והילך כתב דלא מיגרש' תוך ד' אמותיה דהא עיקר קנין ד' אמות בסימטא הם כדאית' בפ"ק דמליע' · ולע"ם אלא הזכי' הר"ם סימטא בהדי' שהוא דבכלל ר"ה היא ואפש' עוד דלסימטא קרי ר"ה אבל ר"ה עלמ' אין ד' אמו' קונות בה ול"ע: ור"ה כת' אפי' זרק לה גט בחלר' וכו' כ"כ הערוך בשמו בערך גט ותמהו התו' והר"אש בפ' הזור' וגם בפ' התקוע' ודחו ראיותיו ודבריו וכ"כ הגה' בפ"ד מה' גירושין וגם הרמב"ם והר"ן תמהו עליו בפ' הזור' ומ"מ כתבו שראוי לחוש לדבריו שהם דברי קבלה: כתב הר"ם בהגהו' מי' ר"ם על מי שזרק גט לאשתו בבית הכנסת תוך ד' אמותיה ולא נתנו ליד' אשה נפסלת לא תלא (א) אלא כאמרו כדברי אלא דוק' לכתחי' לכתחל' שאין זה אלא חומר' בעלמא' כדקא' ואת לא תעביד עובד' עד דמטי גיט' לידה וכ"ם שבשטר שמסירים כתוב שנפל על בגדיה וזו הרי היא כמט"ב גט לידה ולע"ם שבעוד לא מהם ידל"נו לה לא היה כן לא היה מוח' על שקר ובאמ' שהם כשא' אלא ברלון דידי' הגיד היה רלוי לשוכי' הכיס' והפס' ולייסר' בהילוא דלא מגע דמא לפני שעברו והקלו בספק ערוה שחמור' עכ"ל: היתה ידה קטפרס וזרקו לתוכ' ונפל לארץ וכו' בע"ז שם בהזורק (דף ע"ח) גמ' וכן לענין קדושין מימר' דרב יהוד' והקלא ופרים בגמ' עלה וכ' הר"ן דהא דלא איפשיט' לן אויר ד' אמו' אי קני אי לא קני היינו במקו' שאינו רשות' דכיון דד' אמות תקנת' דרבנן ניכהו כי היכי דלא ליתי לאנצויי אמה' דלרע' תקון א"יר לא תקון אבל ברשו' שקנוייי לאד' אמה' הוא לן אויר דהא אלו הוא שתפו' ארע' עד רום רקיע' (ג): כתב ע"ד דהא דמספקא לן דהם מ' דבתוך ד' אמות מגורש' ה"ע במקו' שד' אמות קונות אבל בר"ה לדידן דק"ל שאין קונות אלא בסימטא אינה מגורש' דהא לסברית שמואל דהיה לרב יהוד' דבר"ה שאין קונות דוקא כדי שתפוש ותטלנו מפני תקנת עגונו' וכמו שכתבתי למעלה והיכי נסרוך אליבי' דבע' והא כי נפיל בד' אמו' דידה נפיל אלא ודאי כדאמרן עכ"ל: נתנו ביד עבדה ורגליו קשורו' וכו' גם זה בהזור' (כס) אמ' רבא כתב לה גט ונתנו ביד עבדה ישן ומשמרתו הרי זה גט נעור אינו גט דהו' ליה חלר המשתמר' שלא לדעת' וערכין ישן ומשמרתו הרי זה גט אמאי חלר מהלכת היא וחלר מהלכת לא קנה וכ"ת ישן שאני והאמ' רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומ' ויושב לא קנה והלכת' בכפו' ופרש"י והלכת' בכפו' שאינו רלוי להלך בהסו' קאמר רבא דהוי גט כלומ' דכי קאמר רבא דישן ומשמרתו הוי גט בכפו' קאמ' דתרתי בעינן כפות כדי שלא יהא חלר מהלכת וישן כדי שיהא משתמ' לדעת' והן כתבו התוספו' בפ"ב דגיטין וכ"כ הרא"ש והרשב"א והר"ן כאן בהזורק וגם הוא דעת הרמב"ם בנירסת רבינו דגרים ביה כאן הגט ביד עבדה והוא נעור אפי' היה כפות אינו גט אבל בספרי' דידן ה"ג נתן ביד עבד' והוא נעור אם היה כפות הרי זה גט וכן נורסים הרמב"ם והר"ן וה"ם ונירסתם בדברי הרמב"ם נראה עיקר דבכפות סגי דומיא דכתבו ביד עבדו שכת' בשמו' דסגי בכפות אלא שהנירסא זו יש לדקדק למה חזר לכתב ואם היה כפות הרי זו מגורש' שנתן ביד שעבד והוא ישן דהא אפי' בשיה נעור הכפיל בריש' וצ"ע ודע שעוד חילוק אחר בין דברי המפרשי' לדברי הרמב"ם והוא שהכא דיחן ואינו כפות דלאפ' פוסקי' אינו גט ולהר"אם הוא פסול מדרבנן ומדאוריית' הויא מגורש' וכב' תמה עליו הר"ן בהזור' וה"ם יישב סוגיית השמר' לדעתו בפ"ם מה' גרושין: וכתב הר"אם שאם היו ידיו ורגליו כפותו' וקשור בחבל והיא אוחזתו משמע' דלא בעינן ישן דעת' משתמ' לדעת' וגם אינו מהלך וכן לאיתי כתוב בשם רלב"א ולי נראה דאפ"ה חלר המשתמרת שלא לדעת' כיון דנעור ויש לו דעת לעצמו: נתנו ביד עבדו והוא ישן וכפו' וכו' בפ"ב דגיטין (דף כא) אמר רבא כת' לה גט ונתנו ביד עבדו וכת' לה שט"עת' עליו

קלט (א) וה"ל נסי' ב"ן שאם היה תנסג לכנסת ונט זה חנוח לנחתיכס בח"ם שהלכיך נחלוקים: (ב) ואלו"יכחלק נפי זה ירן הא דלעיל דאתמרינן אחם זקן דיין דקוחם ונח נח דאינה מגורשם וצ"ע דעתני הכם דע"ת כן זקני תפא"כ כאןדזרקו ע"ם נגוה ואם לא נח מ"ם לבוחם קניא לה · וכ"גסוי' בזין כלגו פי"ע"ב חבם שנפל הגט מידם נפני דגלים לרין לגרבם הנים דהואיל ונח נח ביד' הרי בקטפרם דאינ' מגורשם רק מנם ד"ח כנס ולדיד' אין מוסיב ד"א עב"ל ועוד כ' בהגה"ב כשם' לכגנים ידים דלתנקותי' בתתקמ' ניטא אנא תפא ידם בקטפרם עכ"ל:

ד"מ

אינו גט נתנו ביד עבד' והוא ישן והיא משמרתו הרי זה גט פסול היה כפות ה"ז מגורשת ע"כ נתנו ביד עבדו והוא ישן וכפות ונתן לה העבד במתנה כיון שזכת' בעב' זכתה גם בגט והיא מגורש' וכן אם נתנו בחצרו ונותן לה חצרו וזכת' בשניה' אבל אם נתנו בחצרו של כל אדם והאח' נתן לה החצ' או שקנאתו ממנו אינה מגורש':

קמ **האיש** עוש' שליח להוליך גט לאשתו וזהו שנקרא שליח (א) להולכ' ואינו גט עד שיגיע גט ליד' לפי' יכול לחזו' בו עד שיגיע גט לידה וכל דין האיש עם האשה בענין נתינ' הגט בקריאתו ודבורו כן דין שלוחו עמה כתב בעל העיטור אמר לשליח הולך גט זה לאשתי בפני עדי' ואם יאבד תכתוב גט אחר עד שיבא הגט לידה לית ליה רשו' למים לספר' למכתבי' דמילי לא ממסרי לשליח ואם כתב הוא בעצמו ונתנו לה בפני עדים כשר ותנשא בו לכתחילה דעדי מסירה כרתי בדיעבד ע"כ: האשה עושה שליח (ב) לקבלה והיא מגורשת בקבלתו מיד כשיגיע הגט לידו וכהא מספקא לן אם דינו כדין האשה לכל דבר לענין שאם זרק לחצרו או לתוך ד' אמותיו שתהיה מגורשת ומסתבר' שדינו כדין האשה לכל (ג) דבר וכין אמרה לו התקב' לי גיטי או טול לי או יהא לי בידך כולן לשון קבל' הן ויכול ג"כ לעשו' שלי' להובא' שאם לו הבא לי גיטי ודין זה כדין שליח הולכ' של הבעל שאינו גט עד שיגיע לידה אבל האיש אינו יכול לעשו' שליח קבלה שאינו יכול לעשות שליח להובתה שלא מדעתה: ואפילו אם היה קטנה ביניהם ואמר לאחר זכה בגט זה בשבילה אינו כלום דלעול' חובה הוא לה: עשאתו שליח לקבלה וכשבא לבעל אמר איני רוצה שתהי' שליח לקבלה אלא להולכה נתבטלה שליחות הקבלה שאין הגט גט אלא כפי רצון הבעל ואפילו לא אמר לו איני רוצה שתהיה שליח לקבלה אלא אמר לו הולך גט זה או תן לה

לא

ד"מ

ועו׳ דשאני הת׳ שתלוי דבורו בדבור׳ אבל אם היה אומ׳ הולך ותן לה ולא היה הולכה דיבורו בדיבור׳ כשהגיע גט לידה מגורשת כ"ש בנדון זה שהוא שליח גמור להולכה וכשהגיע לידה מגורש׳ גמור׳ וקודם לכן אינה מגורש׳ כלל ואפי׳ ריח גט אין בו ואם מת הבעל קוד׳ שהגי׳ גט לידה או חולצ׳ או מתיבמ׳: ואסיקנא בגמ׳ דלר׳ נתן אם א"ל הילך הוי כאומ׳ זכי ולא ידעתי למה השמיטו רבינו כי הרי"ף והר"אש והר"ס בש"ל כתבוהו *: ומדברי בעל העיטו׳ יראה דהיכא דא"ל זכי לה והיא רצה בו שנתגרש׳ וכו׳ וטעמו דלא אמרי׳ חוב הוא לה אלא כשלא גלת׳ דעתה אבל כל שגלתה דעתה שרוצה להתגר׳ זכות הוא לה וזכין לה שלא בפניה ודע׳ רבי׳ כדאמרי׳ בירושל׳ שאפי׳ נוחה להתגר׳ אני אומ׳ שמא חזרה בה כלומ׳ ואע"פ שבדקנוה עכשיו ואמרה רוצה אני אכתי איכא למיחש שמא בשעת קבלת השליח הגט לא היתה רוצה ואיכו היכא שבאו עדי׳ שהיתה נוחה להתגרש בשע׳ פגו׳ והגט זיכה בו הבעל לאח׳ באות׳ שעה ממש איפשר שהיא מגורשת: לא עשאתו שליח לקבל׳ והבעל אומ׳ התקבל לה וכו׳ בפר׳ התקבל משנה וגמר׳ (שם): עשאתו שליח להבי׳ לה גטה ובא לבעל ואמר אשתך עשאתני שליח לקבל׳ וכו׳ שם בפר׳ התקב׳ (דף ס"ג) אתמ׳ הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אמר הילך כמו שאמר׳ אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב אפילו הגיע הגט לידה אינה מגורש׳ ופירש רב אשי טעמ׳ משום דעקרי׳ שליח לשליחותי׳ לגמרי דאמר שליח לקבל׳ הויא להולכ׳ לא הויא: ודוקא שאמ׳ ליה הילך כמו שאמר׳ אבל אם אמר

(ס) וה"נ היי קמ"א בהימו מ-מומה שמגרש גילו מופין בלא יגעו בהנו:

*ב"ח

ואח"כ מלאתי בספר מדי"יק מספרי דנייולם; בזה אבל אם א"ל הילך גט זה או התקבל והוא עשאו שלי׳ לקבל׳ נמנעשה איך נקבלתו:

לא הוי כזכי ולא נתגרש׳ עד שיגיע לידה אבל אמ׳ לו הולך לה גט או זכי לה בגט זה או התקב׳ והיא עשאתו שלי׳ לקבל׳ נתגרש׳ מיד בקבלתו. ומדברי בעל העיטור יראה היכא דאמ׳ לית זכי לה או התקב׳ לה והיא רצה בו שנתגרש׳ מיד בקבלתו אפי׳ לא עשאתו שליח לקבל׳ שכת׳ על שם הגאוני׳ אמ׳ לו זכי לה בגט זה ובא לחזו׳ אינו יכול ופירש הוא דבריה׳ כיון דא"ל זכי לה והיא רצונה בו מתגרש׳ אבל בעל כרח׳ אינ׳ מתגרש׳ ואין נרא׳ אלא כל זמן שלא עשת׳ אותו שליח אין יכו׳ לזכו׳ לה שחוב הוא לה וא"כ יכו׳ לחזור בו: לא עשאתו שליח לקבל׳ והבע׳ אומ׳ התקבל לה או הולך לה לכשיגיע לידה מגורש׳ שאר׳ יודע שאין בידו לעשו׳ שליח לקבלה והתקב׳ והול׳ לה קאמ׳ עשאתו שלי׳ להבי׳ לה גיטה ובא לבע׳ ואמ׳ אשתך עשאתני שלי׳ לקב׳ לה גיטה והוא אמ׳ הילך כמו שאמרה היא אפי׳ הגיע גט לידה אינ׳ מגורש׳ שהרי הוא עוק׳ שליחותו ממה שנתרצ׳ להיו׳ שליח להובא׳ מפני שיש בו טורח יות׳ שצריך להגיע גט לידה והבע׳ נ"כ לא עשאו שלי׳ להולכ׳ כיון שאמ׳ לו הילך כמו שאמר׳ היא נמצ׳ שאין כאן שליחו׳ כלל ואפי׳ נמלך אח"כ להוליכו לה אינו כלום כיון שלא בא לידו בתור׳ שליחו׳: ודוקא שאמר לו הילך כמו שאמר׳ אבל אמ׳ לו הולך או זכי לה ודאי עתה עשאתו שליח להולכ׳ ואדעת׳ דהכי קבלו וכשיגיע לידה מתגרש׳: עשאתו שליח לקבל׳ ובא לבעל ואמ׳ אשתך עשאתני שליח להובא׳ וא"ל הילך כמו שאמר׳ היא כיון שהגיע גט ליד׳ מגורשת שהרי לא עקר שליחותו אלא נתרצה להיו׳ אפי׳ שליח להובא׳ ואם נשרף הגט או אבד קוד׳ שהגיע לידה הויא ספק מגורשת: קמה

נתבטל שליחו׳ שאשה לקבלה שאין ביד הבעל לבטל שליחותה אלא שאינה מתגרש׳ אלא ע"פ דיבורו שבשעת נתינת הגט אבל שלא בשעת נתינת הגט אין שליחות האשה מתבטל מפני דיבורו של בעל וגם מפני רצון השליחות להיות שליח הולכה לא נתבטל שליחות הקבלה דאי הוי שליח להולכה כ"ש דהוי שליח לקבלה דהא ש"מ להולכה בלא קבלה וא"ש כשחזר הבעל ועשה שליחות קבלה על דרך שליחות שאשה לקבלה עשאו ומכי מטי גיטא לידיה דשליח הויא מגורשת דכיון שהוא יודע שהיא עשאתו שליח לקבלה ולא נתבטל שליחותה א"כ כשאמר שהתקבל ע"ד שליחות לקבלה אמר עכ"ל (ס): כתב רבי׳ בסוף סימן קמ"ה ס"מ שהכין גט ליד אחר וא"ל זכה בגט זה לאשתי כדי שלא תפול לפני יבם ומת קודם שהגיע לידה הוי ספק מגורשת וחולצת ולא מתייבמת עכ"ל וטעמו משום דנסתפק שאשה שלום איבעיא לן דין זה ולא איפשיטא ומיהו לענין מומר שאמר זכה בגט לאשתי ומת קודם שהגיע גט לידה כתב רבינו ירוחם בח"ג שגדולי האחרוני׳ כתבו דמגורשת דודאי זכות הוא לה וכ"כ בתשו׳ ה"ר יהודה בן מורי הר"אש ז"ל דודאי הניא לה כדאמרינן גבי עבד דאין יכול לחזור בו אע"ג דחוזר באשה עכ"ל וכן כתוב בהגהות מרדכי דמסכת גיטין וז"ל השיב הרי מגו גרדום היכא שאנו יודעים בודאי דזכות הוא לאשה שיוכל אדם אחר לקבל גיטה בלא דעתה ומעשה ביומי רש"י על אשת מומר שהקרב׳ לאחר גטה והודה רש"י לאחר לקבל הגט שלא מדעתה עכ"ל ובספר אגודה כתוב

ליה הולך או זכי לה וכו׳ בפרק ו׳ מהלכות גירושין כת׳ הרב המגיד שכן דע׳ הרמ"בם ושכן מבואר בגמרא: ואם א"ל התקבל ולא אמר כמו שאמרה כתב הרב ה׳ בפ"ו שבעל העיטור כתב דמכי מטא גיטה לידה איגרשה דשליח הולכ׳ הוייה ואיהו כמי כשפשט ידו והבלו ע"ד מה שא"ל הבעל הבלו התקבל שא"ל הבעל התקבל והולך קאמ׳ והרשב"א נחלק עליו ודקדק מן הסוגיא דאפילו א"ל התקבל לה ולא א"ל כמו שאמר׳ אפי׳ הגיע גט ליד׳ אינה מגורש׳ וכ"כ גם כן הר"ן בריש התקבל: עשאתו שליח לקבל׳ ובא לבעל ואמר אשתך עשאתני שליח להובא׳ וכו׳ אהא שכתבתי דאמ׳ רב נחמן אמ׳ רבה בר אבו׳ אמר רב אפי׳ הגיע גט לידה אינה מגורש׳ דייקינן בשמע׳ בגמ׳ ש"מ אדיבור׳ דידיה קא סמיך דאי אדיבור׳ דידה מכי מטא גיטא לידה מיהא תיגר׳ כלו׳ ואיפשוט מאי דאיבעיא לן בהאומרי׳ בה"הג אי אמרי׳ דסמיך אדיבורא דשליח או אדיבור׳ דמעלה את׳ רב אשי הכי השתא בשלמ׳ אי איתמ׳ איפכא התקבל לי גיטי ואשתך אמר׳ הבא לי גיטי והוא אומ׳ הילך כמו שאמר׳ אמר ר"ל כיון שהגיע גט לידו מגורש׳ אלמא אדיבור׳ דידה קא סמיך א"כ לידה אדיבור׳ דידיה קא סמיך אלא הכא משום דעקריה שליח לשליחותי׳ לגמרי הוא וכו׳ ומאת׳ דתלי רב אשי טעמ׳ דעקריה שליח לשליחותיה ממיל׳ משמע דבהתקבל לי גטי ואשתך אמר׳ הבא לי גטי והוא אומ׳ הילך כמו שאמרה דלא עקר לשליחותי׳ לגמרי דכיון שהגיע גט לידה מגורשת מה"ל אי אדיבורא דידה קא סמיך מכי מטא ליד שליח איגרשא לה ואי אדיבורא דידיה סמיך כי מטא ליד׳ ניהא נתגרשה וכן פסקו הרי"ף והר"אש וכ"כ הרמב"ם בפר׳ ו׳ וכת׳ הר׳ המגי׳ שכן פסק בה"ג וכן פסקו מן האחרוני׳ ז"ל: ומכל מקום היכא דלא מטא גיט׳ לידה כיון דבעי׳ דהאומרין לא אפשיט׳ מספקא לן אי אדיבור׳ דידי׳ סמיך ואיכו גט או דילמ׳ אדיבור׳ דידה סמיך ומגורש׳ בקבלתו והילכך ספיק׳ הוי ואם מת בעל הולכ׳ ולא מתיבמת כן כתב הר"ן בפר׳ פרק התקבל ורבינו ירוחם בח"ג וזהו דעת רבינו שכת׳ ואם נשרף הגט או אבד קודם שהגיע ליד׳ הרי זו ספק מגורש׳: ואם אמרה לו התקבל לי גיטי והוא אומר לבעל אשתך אמר׳ הבא לי גיטי והבעל א"ל התקבל ולא אמ׳ כמו שאמר׳ כתב הר"ן בריש פרק התקבל דגם בזו משהגיע גט לידה מגורש׳ דהתקבל והולך קאמר: כתב הרי"בש בתשו׳ סי׳ הכ"ט שנשאל על ראובן שליח קבלה שיצא אבל הבעל וא"ל אשתך אמר׳ התקבל לי גיטי והוא כתב לו שטר הולכה ונתנו בידו ואזר ונתן לו שטר קבלה והשיב דברים התומי׳ אני רואה כאן שאם הבעל בשטר האחרון היה דעתו שיהיה שליח לקבל׳ למה לו לעשות שטר שליחות והלא שליח קבלה אין על הבעל לעשותו וה"ל לומר לשליח בשעת נתי׳ הגט התקבל גט זה לאשתי ומיד שהגי׳ ליד השליח הרי היא מגורשת בלא שליחו׳ האשה ולא בלא שליחו׳ הבעל אם היה דעתו בשטר קבלה למ׳ התקבל והולך למה לו לכתו׳ שני שטרי שליחו׳ הולכ׳ ומ"מ אני נוטה שהכל תלוי בשע׳ נתינ׳ הגט ליד השליח שאם בשע׳ שנתן הבעל להשליח שטר שליחו׳ הולכה הראשון מסר לו הגט הרי נתבטל שליחות הקבל׳ שעשת׳ האשה ושבה׳ וכתו׳ ונתן לה שטר שליחו׳ קבלה אם היתה כוונתו שנתגרש מעתה צריך שיטלנו מן השליח ויחזו׳ ויתננו לו ויהיה כבר נתבטל שליחו׳ ההולכה וגם שליחו׳ קבלה שעשתה האשה נתבטל מכיון שמסר הגט הבעל ליד השליח בתורת הולכה ואם כן אפי׳ הגיע גט לידה אינה מגורשת שכיון שנתבטל שליחו׳ האש׳ לקבל׳ וגם שליחו׳ הבעל להולכ׳ מעתה אין שליחו׳ הבעל לקבלה כלום ואף אם לעת הבעל מתח׳ שליחו׳ האשה לקבל׳ אסרי מכיון שקבל השליח הגט מיד הבעל להולכ׳ נתבטל שליחו׳ האש׳ לקבל׳ כי האש׳ היה דעתה בשליחו׳ שיקבלנו השליח במסיר׳ הראשונ׳ בתור׳ שליחו׳ קבל׳ והיה צריך שתעש׳ האש׳ שליחו׳ קבל׳ מחד׳ אבל אם בשעה שמס׳ הבעל שטר שליחות הולכה עדיין לא מסר הגט בידו הרי לא

פעם אחת אמרתי למומר לזכות גט לאשתו שהיתה במקום רחוק וא"ל אסר יפה עשית׳ עכ"ל אלא שמהר"יק כתב בשורש קמ"א שאיפשר לפרש דברי ספר אגודה משום שהיה ירא פן היה המומר מתחרט ומבטל הגט טרם יגיע ליד האשה ומשום כך אמר לה לזכות לה על ידי אחר והודו לו רבותיו אבל לא להתירה בגט זה עד שיגיע לידה דהכי ס"ל למהר"יק דכי איבעי׳ לן בפרק האשה שלום מהו לזכות גט לאשה במקום יבם ובמקום קטטה לדעת הרי"ף לענין אם יוכל הבעל לחזור הם אבל לא להתירה בגט זה עד שיגיע לידה ובסימן קמ"ה ב"ה אכתוב בגד דבריו ובתרומות הדשן סימן רל"ז כתב כמה תשובות וכמה דקדוקים מהם להקל ולומר שמתגרש מיד בקבלתו של זה ומהם להחמיר ולומר דלא מהני זיכוי זה אלא לענין שלא יוכל לחזור אבל לעולם אינה מתגרש׳ עד שיגיע גט לידה ובסוף דבריו העלה שנראה שאם אשת המומר בקשה מכמה בני אדם מי שיוכל לפתות את המומר או לאחדו שיתן לה גט זה עושה לה טובה ורצון ואח"כ אירע שאחד מאותם ששמעו בקשה האשה מזדמן אל המומר ופתה אותו לתת גט לאשתו הכ"ב מליט למיסמך אהגהות גאוני דסבירי דדי בקבלה לחוד דהא איגלאי דעתה דודאי זכות הוא לה להתגרש וכעין זה כתב אשירי בפ"ק דקדושין לענין קדושין וא"ע דגרסי׳ בירוש׳ דאפילו בנוחה להתגרש אני אומר שמא חוזרה בה כלו׳ ואף על פי שגם עכשיו כשאומרים לה שנרצה שמא חוזרת בה בדבר אכתי איכא למיחש שמא בשעת נתינת הגט חזרה איכא למי׳ דשאני הכא דכיון דמומר הוא ונתקמת לא חזרה בה אי נמי ה"יה דיהו׳ בנוחה להתגרש ומיהו איכה ממנה שליח כלל אבל זאת שבקשה מבני אדם לפתותו לגרש׳ ה"ל כאלו אמרה כל השומע דברי יפתה אותו שיגרשני וכאלו מינתה אותם שלוחים לקבל לה גטה דניא כל"ל עכ"ל (וכ"כ בפסקיו סי׳ ר"נ) ומ"מ בסוף דבריו כתב שצ"ע בה"ז: והר"ן בתשובה סימן ע"ב כתב שהר"ם הכהן כתב כלשון הזה יש טעם אחר בזה הגט שאינו יכול לבטלו שכתב בשטר השליחות זכה בגט זה לאשתי והוליכהו לה ואם זכות הוא אינו יכול לחזור ולבטלו שבגבר זכתה בו ואע"פ שאמר שלא נתגרשה עד דמטי גיטה לידה מ"מ יועיל בגבי שלא יוכל לחזור כדאמרינן גבי עבד דזכות הוא ואם דלה שאדון לחזור לא יחזור נמי דעד דמטי לידיה לא משתחרר לדעת ר"מ ואע"ג דאיבעיא לן באומרה גט לאשתו במקום קטטה מהו ומסקינן אפילו הכי חוב הוא לה דטב למיתב טן דו מ"מ כבר כתבו הראשוני׳ דהיכא דידוע לכל שהוא זכות כגון בגט דמומר דזכות הוא דבהא לא שייך למימר טב למיתב טן דו שהכל יודעים שלא תרצה לחזור עמו וטוב לה המות ממנו ודאי זכו׳ הוא לה וזכין לה שלא בפניה וכן יש לנו לומר בנדון זה שאנו יודעים שאשה הגט כמה פעמים ואנו רואים שמשתדלת לזכות מבי לזכי שליח בשבילה כשיאמר לה הבעל זכי בגט עכ"ד והר"ן חלק עליו וכתב דכיון דאסיקנא בגמר׳ דאפי׳ במקום קטטה חוב הוא לה שתמה אמרינן ואפי׳ תובע׳ להתגרש והכי איתא בהדיא בירוש׳ פרק התקבל וכ"כ בחדושי הרשב"א מפורש שאפי׳ אשת מוכה שחין או שהיתה קטטה ביניהם ותובעת להתגרש אין זוכין לה כלל אלא חולצת או מתיבמת עכ"ל: ולענין ה"מ היה לו אח מומר וזיכה גט לאשתו כדי שלא תפול לפני המומר איפשר לכרך הברת שהמחמירים לזכו׳ לה עבעל מומר מזו׳ דזכו׳ הוא עם הכל׳ שהחמירי׳ יבמה שתפול לפני מומ׳: ושמעתי שהחכם בא טה"ר שמואל בגריס ז"ל נטה למות ולא היה לו זרע והיו לו אחים מומרים בפירטוגאל ואשתו היתה בדלך לחוקה והורה מורי הרב הגדול הריב"ד בר"ן לזכות לה ע"י אחר והתירה לשוק ויש לדקדק אי אינגלאי מילתא דבשעת זיכוי הגט כבר שנן בתשו׳ מה היה אמר גם הרי"ב מי אמרי כיון דשבן

מוג

קמא האשה יכולה לעשות שליח לקבל גיטה מיד שלי, בעלה בר"א שעשת שליח אחר לקבלו ממנו אבל אם אמרה לשליח הבעל לפני עדים תהזיה גם שלוחי לקבלה הרי זו ספק מגורש, ואם מת חולץ, ולא מחייבת, ובספר החרו"ת שאינו יכולה לעשות שליח לקבלו מיד שליח בעל, וא"א הרא"ש ז"ל כתב, כסברא ראשונה, נערה המאורסת אע"פ שמתגרשת בקבל גיטה לידה כמו בקבל, אביה אינה יכולה לעשות שליח לקבלה אבל אביה יכול לעשות שליח לקבל בר"א כשיש לה אב אבל אין לה אב או שנישא אינו יכולה לעשות שליח לקבלה קטנ' אפי' אין לה אב או שנישא אינו יכולה לעשות שליח לקבלה אבל היא בעצמ' מקבל איתו בר"א שאין לה אב או שנישא אבל אם יש לה אב ודאיא ארוסה בהא איכא פלוגת' רש"י פי' בתחיל' דוקא אביה

דמי דבעל לאו לפקדון יסדים ניסליס וכ"כ הרם"בא וכתב שם נ"כן דעת הרמב"ן וכן דעת הרמב"ן ז"ל ור' שבעל שבלתי נט לאשתו וכו' אמר לו בפני עדי' יהיה נט זה פקדון אצלך הו אח"ל הרי אתי אני לקבלו לי הרי דביהם פקדון לא כתב לי ובהרי אתה שליח לקבלו כתב לי וכ"ם בשומ' יסח ביד אדר' לומ' לי ומ"ל בשמ' בשם שבת' לי בהרי אתה שליח לקבלו כר' מחלוקים עליו הרמב"ן והרם"בא שבתב הרם"בא עוד ומיהו אתקבל אתה שבתב הרמב"ן דבר' דמה לי ולא בעי לי ודב' עשו שלמיד' זו לריב' לסיו בפני עדי' וכמו שבת' הרמב"ן ז"ל: **נערה** המאורסה אע"פ שמתגרשת בקבל גטה וכו' שבעל המאורסה מתגרשת בקבל גטה לידה מו ליד אביה מנואר מפסה פ' אתקבל (דף סד) נערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גטה ר' יסודה אומ' אין אתי ידיה זוכות בה אלא אביה מקבל את גטה בלבד וידונו דהלכה כת"ק ופרש"י היא ואביה אם היא אינה יכולה ופשוט הוא: ומ"ש אינה יכולה לעשות שליח לקבל בעצמה פרש מרגי בעת מרגיה דבא מרב נחמן בערה מהו שתעשה שליח לקבל גטה מיד בעלה א"ל אין עושה שליח

ופרש"י מהו שתעשה שליח לקבל גטה בחיי אביה וכ"כ הרי"ף והרא"ש בה אתקב"ה אם"ג בחיי אביה אבל לאחר מיתת אביה כיון שהגיע ג' שערות עושה שליח לקבלה וכן פשוט שם בסוגי"ם הא"ם מקד ומומילא מעמ' דהכשה' דיל' כמי שאין לה אב וכדתנן בפ' בערה מעכשו אין לאביה בה רשות: **קטנה** אפי' אין לה אב אם שכשתה אינ' יכולה לעשות שליח וכו' ג"ז מבל' בפ' אתקב' קטנה שאמ' אתקבל לי בתי אינו בת עד מיגיע בת לידה לפי' אם דלים שבעל לחתי' יחזור שאין הקטן עוש' שליח ואמוקימנא בחתי' מקד' בשאין לה אב דאי בשיש לה אב אפי' בער' כמי אינה עוש' שליח וכדאמ' ליה רב' לרב נחמן וכב' כתבתי בסמוך דהשא' דינה כאין לה אב: **ומ"ש** אבל היא בעצמה מקבלת אותו יתבא' בסמוך בפ"ד: **בד"א** שאין לה אב אם שכשתה אבל אם יש לה אב ואינ' ארוסה אינה מגורשת אלא אביה מקבל (דף סח) תנן בערה המאורסה היא ואביה מקבלין את גיטה ופרש"י אם היא אם יש לה יד היא גדולה היא ואם היתה יתומה היא עצמה את עצמה והיא מקבל' את גטה והשתא כמי ל"ם אלמ' דם ל"ל דוק' בער' אבל קטנ' אינ' מקבל' גטה וכ"ד הרי"ף בסדי' בפ' אתקב' גבי הא דא' רבא ב' מדו' בקטן ובת' סר"ן בסאים מקד' מזה דעת רבי' שאי' ז"ל (ג"ם) ונרא' מדברי' שבן דעת פרמ"ן נ"ל דאבי' מקמא ביתומה ביתומה ע"כ בפ"ב וכן דעת הרא"ש בד בעמ' קידושין ובפ' אתקב' אלא אם מתני' ופרש"י בער' המאורסה היא ואביה מקבלין את גטה ה"ם לקטנ' ואם דבקט בער' לסודיעך כתו דר' יהודה' ובתבו אתום שבן עק' דה"ם לקטנ' וכתבו בפ' אתקבל אביה לדב' וכת' הר"ן ונטעמ' דמילת' דבין דבער' כמי בלשון אביה היא ואע"פ כן היא עצמ' מקבל' את גט' אפ' בקטנ' י"ל כל שיש לה דעת דעני זכיה בעצמ' כן דעת הרז"ם ז"ל וכן דע' בעל העיטו' ז"ל (ונפ הרא"ש כתב בפ' אתקבל שבן עיק' ולפי' לתמוה על רבי' שבת' בשמו וכיון דאיכ' פלוגת' דרבוות' דאי לאו לשמתי' וכו' לכך ל"ל שלריך להביא ולכאו' בכ"ם א"ל הראש ז"ל דבשת' ש"ם רבי' וכיון דאיכ' פלוגת' דרבוות' דאלו' לשמתי' וכו' דברי עצמו הן ולא דברי הרמ"ם)

(ג"ם) נ"ל נראה לשמות ולבאיא בתקונות ש"ם דבי' בשם הרא"ם כיון דאיכא פלוגתא דאלו' לשמתי' וכו' אבל לשמתי' בעיקר הקבל: ולענין הלכה כיון שהר"ף והרמב"ם מסכימי' לדעת א' וכמו' רבוות' הכים ל"ל נקיטי כותיהו (יומי' כל היב' דאיתם' דאלו' לאתם לדברי הרובלקי' עליה') (ת):

(ג"ם) ע"ז נראה לפסניר הקונטרס: **כתבו** התו' בפ"ק דקידושין גבי הא דאיבעי' לן בית' ניטמאין עוש' אם אירוסין עוש' ונר' לר"י שאין הא' יכול לקבל' גט לבתו הקטנ' הנשאת' והביא ראי' לדב' מהיכו' וכ"כ הר"ן בפר' אתקבל: **ברוב** בתמו' הרא"ש בא' מעשה בא' שפידך בתו הקטנ' וקבל קדושיה בפניה קטנ' ולא בפלת ועכשיו רולה לחגרש מן האירוסין ונשתתקו מי יקבל גיטה לבתו אם ידעי' אם היא עדיין קטנה ואביה ולא היא מקבל גטה אם אם נערה ובין היא ובין אביה מקבלין גטה דהלכ' כרבנן אם גדולה ולא אם נערה ואביה ויש ולא אביה ומעולה בידמו שתעשה היא שליח לקבלה אביה ויקבל גטה על ענין זה אם היא גדולה אבל מגורה מעתה שליחו' בדאיתא בירושלמי גבי הנשאת אתקבל לי גיטי לריבה אמי כיתי עדיה הדא אמרה קרוב לעשה שליח ואם היא קטנה אם בערה אמיתו יכולות לעשות שליח אבל מגורשת מעתה אבל בדאיתו זאת ועוד אחרת שיאמר שאדום לכתוב אמי גיטין ולעדיה ולאתקוש ויתן אחד לה ואחד לאביה ותמה בספר מגורשת: **תשובה** כל מה שאמרת יפה אמר' שאבבר לאביה לקבל גטה בשלמותה ומ"מ מתגרשת הו לכתוב אמי גיטין אילו היה הענין צריך לכך אבל אין צורך לכל מה שאמרת אחי דואה שאתה סובבים כי קטנה אמיר יכולה לקבל גטה שיהו אמין לה יד בכלל ואפי' קבלה גטה מדעת אביה וזה אינו כלל ואינו צריך לבטים אלא אם קבלה גטה מדעת אביה מתגרשת היא בלא ספק ולא מאלו רבי יהודה ואבמים אלא בעצמה קבלה גטה מדעת עצמה אלא מדעת אביה והיהו אמר רבי יהודה אין אתי ידיה זוכות בחתה ואילו לדעת אחר כאן ג' ידיה זוכות אלא יד אחר שמדעתו היא מקבלתו ועוד דבמרבה אמים מקדם מחלוקת רבי יוחנן ור"ל אם כמחלוקת בגירושין כך מחלוקת בקידושין אם לאו ורבי יוחנן סבר מחלוקת בגרושין אבל בקידושין ד"ם אביה ולא היא ואלו בתקבלה מדעת אביה אמילו בקידושין ד"ם אמ' קטנה מקודשת וכדאית' בסדיה בפרק קמא דקידושין ועוד לאיה דהא קא מפרש שהם טעמיה דרבי יוחנן דמחלק בין קידושין לגרושין ואמר גרושין דמכשא עצמה לרשות אביה בין היא בין אביה קידושין המפקעת עצמה מרשות אביה אבל אלא מדעת אביה ולא היא כלומר אינה יכולה לפקיע עצמה מרשות אביה אלא מדעת אביה ומקשינן וסרי מאמר דמפקעת עצמה מרשות אביה ותנא קטנה הן מקידושין אין עושין

בה עלמר אלא מדעת

קמא (ה) נראה מדברי דנקטי' לאוקמה, וכן נראה מדברי המרדכי פ' פרק ים נפסנו' מרדכי ריש ע"ל דף ל"ז ע"ב ובל"ן הגהות הרי"ן פרק הלים מקום דף מכ"ם ומכ"ם מ"ם ופרק התקבל דף מ"ם ספר ע"ל ומהרדכי פרק התקבל ע"ב תוכ נפקל ומ"ל דיש להתחיל לבתה: ה מיהו מקום דלו אפשר יש לתמוך לדברי המקרי"ן

מדעת אביה והגער' בין מדע' אביה בין מדע' עצמה הנה זה מבואר כי על ידה ועל יד אביה היינו מדע' עצמה בלא דעת אביה ועל דע' אביה שלא מדעתה ומעתה אין לריכי' אנו לכל כך אלא נותן גטה על ידה מדע' אביה משום קטנ' ושפיר דמי * (ג) ודא דקטנה מתגרש' על ידי עצמ' בשיש בה דעת וכו' ב"ז משנ' בפ' התקבל (סס) וכל שאינ' יכול' לשמור את גטה אינ' יכולי' להתגר' ומפר' בגמ' איזו היא קטנ' שיודע' לשמו' את גטה כל שמבחנ' בין גיטה לדבר אחר וסית' הו בגמ' שם אמ' רבא שלש מדו' בקטן לזרוק וזורקו אגוז ונוטלו זוכ' לעצמו ולזכו זוכה לאחרי' וכנגדן בקטנ' מתקדש' לגימון הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר וכנגדן בקטנה מתגרשת כקידושי' אשה הגיעו לשנות נדרי' כדרים' כדל וכו' והרי"ף והרא"ש מחליפי' הגירס' דגמדס דאפוגה גורסין וכנגדו בקטנ' מתגרשת בקדושי אביה ונעד' הייס גורסי' וכנגדו בקטנ' מתקדש' לגימון וכת' הרא"ש דטפי משקבל כגרס"י וכן דעת הטו' שכתבו כל שמבחנ' בין גטה לדב' אחר היינו בפעוטו' כדאמרי' לקמן וכנגדן בקטנ' מתגרשת: וכתב הר"ן שכן גורס הרז"ה והרמ"בם בפ"ב מה' דבריו וכת' אם מבחנ' בין גטה לדב' אח' הרי זו מגורש' משיגיע הגט ליד' ומ"מ כל' שדעתו נוטה לגר"יף ומ"ס שהם דלרור חרקו אגוז ונוטלו היינו מבחנ' בין גיט' לדב' אח' ואינו היה גורס כפירו' רש"י ה"ל לפרושי דהיינו כבת שש אז בת שבע שהו' עונו' הפעוטו' וגם בפ"ד מהל' אישו' גבי קטנה המתקדש' לגימון משמ' שהטעם קלת לגרי"ף ואף על פי שהם שם דבריו סתומי' ה"ה כתב לדעתו גירס' הרי"ף ז"ל ורבינו שהם דבריו כדעת הרא"ש וסיעור הפעוטות מפורש בסוף הניזקין מחוי רב יהודה כבר שית כבר שבע כבר תמני במתניתין הנה כבר ט' כבר עשר ולא פליגי כל חד וחד לפום חורפיה: ופרש"י ואפי' בקבלת אביה גם בפ' התקבל ת"ר קטנה שיודעת לשמור גטה מתגרשת ושאינה יודעת לשמור גטה אינה מתגרשת ופרש"י אינה מתגרשת דכתי' ושלחה מביתה מי שמשלחה ואינו חוזר הילכך אפי' בקבל' אביה אינה מתגרשת וכתבו התו' ור"ת מפרש דעל ידי אביה מתגרשת והוה כן הלכה למעשה דהא כל' יכלי דדדי' התם מוכתן בידה וכו' וטעמ' כיון שיש לה אב הוא סומך' עלאזו' ובפר' חרש הסכי' הר"אש לדע' ר"ת וכת' הרמ"בם שכן דעת רבי' האי וכה"ג וכן דע' הרמ"בם בפ"ב מה' גרושין שכת' שהמקדש קטנה על ידי אביה וכולי אבי' מקבל גיטה ולא חילק ובהמתגרש' על ידי עצמ' חילק בין מבחנת בין גיטה לדב' אח' ללא אינה מבחנת (ג): וכל היכא שיש לקטנ' יד לקבל גיטה וכו' פשוט בפ"ק דמליעא (דף י): **כשהיא** עושה שליח לקבל' צריכ' לעשותו בפני שני עדים וכו' גם זה בפ' התקבל (דף ס"ד) משנ' האשה שאמר התקבל לי גטי צריכ' שני כיתי עדי' שני שיאמרו בפנינו אמרה ושנים שיאמרו בפנינו קבל וקרע אפי' הם הראשוני' והם האחרוני' או אחד מהראשוני' ואח' מהאחרוני' ואחד מצטרף עמהם: **וכתב** בעל העיטור' לקמן בסמוך גבי גט שלי' הולכ' משמ' מדברי הרמ"בם שהו' חולק על בעל העיטור (ה) שפיר' הירושלמי שאמ' ואין השלי' נעשה כשני' שהרי הוא בא במקו' בעל משמ' דכל היכא שבא במקום בעל דבר היינו עולה לעד ואם כן שליח קבל' שבא במקו' האשה אינו עולה לעד אבל להרמ"בם דקבילה ליה השליח הולכה עולה במקו' עד אחד אישה' לומר דהו' הדין בשליח קבלה: **כתב** הרמ"בם בד"ע כשאבד או נקרע וכו' בפ"ו מהלכות גירושין וכתב ה' המגיד דנפקא ליה ממנה שאמרו בפר' התקבל מי נפיק גיטא מתותי ידיה דלהימניה ולע"פ שהסוגי' כאמר' לרב חסדא דאמ' גבי בעל אונ' לפקדון ושליש אומר לגירושין השליש נאמן ושליש אדרב הונא דאמ' בעל נאמן דעת רבינו כדע' שהלכות שפסקו כרב חסדא בגמ"ס בפ"ב ואף רב הונא מרבינו ז"ל שלא אמרה אלא כשהשליש והאשה בעיר אחת ומ"מ יש מי שפסק כרב הונא ולדבריה' כל שהבעל ואשתו בעיר אחת צריך השליח שיביא עדים שקבלו ואף ע"פ שהוא קיים בידו ובתשובו' להרי"ף מבואר כדברי רבינו עכ"ל ובדברי הרב המגיד משמע מדברי הרמ"בם דכי צריך מדקבן האש' שאמר' התקבל לי גיטי צריכה שתי כיתי עדים ואמאי להימניה לשליש לא צריך אלא לרב חסדא וא"כ כי שני מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דלהימניה כלומר שכבר הגט קרוע האי שינויא ליתיה אלא לרב חסדא אבל לרב הונא אפי' בדנפיק גיט' מתותי ידיה צריך שני כיתי עדי' אבל הרא"ש כתב דכי צריך ולימגל לשליש צריך גם לרב הונא דאמ' בעל נאמן דמבל מקום מתני' איירי נגבו שהן ביד שליש ואין בעל מכחישו ולפי זה כי שני מי נפיק גטא מתותי ידיה אפי' לרב הונא איתיה ואפשר ע דהרמב"ם עשה כדברי הר"אש ודברין הם ככ"ע דכי נפיק גיטא מתותי ידיה שלם כל שאין הבעל מכחישו שליש נאמן אפילו לרב הונ': **ודע** שמה שכת' הרמב"ם שאם יצא מתחת יד שליח קבלה אין צריכין עדים היינו דוקא עידי קבלה אבל נעולם צריך עידי אמירה [illegible]

אביה מקב' גיטה ולא היא וכן פירשו רבי' האיי והרי"ף ושוב חזר בו רש"י ופי' שהיא בעצמ' יכול' לקבלו וכן פר"י וכת' א"א הרא"ש ז"ל וכיון דאיכ' פלוגת' דרבוותא ראוי לנו להחמי' שלא תקבלנו אלא ע"י אביה והא דקטנה מתגרש' ע"י עצמה כשיש בה דעת להבחין בין גיט' לחפץ אחר כגון בת ו' ובת ז' דהיינו בפעוטות שמקחן מקח וממכרן ממכר ומפרשי' ליה כבר ו' וכבר ז' כל חד וחד לפום חורפי' אבל פחו' מכאן אינ' יודעת לשמו' גיטיה ואינ' מתגרש' בו ופי' רש"י אפי' בקבלת אביה אבל רבי' חננאל פירש דוקא בקבלתה אינה מתגרש' אבל אם יש לה אב והיא עדיין ברשותו מגרשת בקבל' ולזה הסכים אדוני אבי הרא"ש ז"ל וכל היכא שיש לקטנ' יד לקב' גיטה יש לה תור' חצר (ו) לקבלו שאם זרקו לתוכו מגורש' כשהיא עוש' שלי' לקבל' צריכ' לעשותו בפני ב' עדי' וצרי' השלי' לקבל הגט בפני שנים אפי' אם השנים המעידים על השליחו' הם המעידים על קבל' הגט או אחד מעיד על השליחו' וא' מעיד על הקבל' וא' מצטר' עם כל אחד להיו' מעיד על זה ועל זה כת' בעל העיטור מה שצריך שנים עד הקבלה דוקא כשאין השליח כשר אבל אם הוא כשר מצטרף עם עד א' כ' הרמ"בם בר"א כשאבד הגט או נקרע אבל אם יוצא מתח' יד שליח קבלה אין צריך עדים אפי' נתנו לה הבע' בינ' לבינ' כשר אע"פ שלכתחל' לא יתן לו אלא בפני עדי מסירה וכ"כ בשליח הובאה שלכתחל' נותנו לה בפני שני' עבר ונתנו לה בינו לבינה שלנו ממנה ויחזו' ויתננו לה בפני שני' ואם מת הוא' והגט יוצא מתחת ידה מקויים בהותמיו ה"ז גט כשר ולמאי דכתבינן לעיל דאף באשה עצמה אם לא נמסר לה בפני עדים פסול א"כ הוא הדין נמי בשלוחה המקבל אותו ומיהו הא דבעינן שצריך שתביא שני עדים שנמסר לה בבניה' מיירי כשאין מכירין התימ' העדים החתומים על הגט אבל אם נתקיימו חתימת העדים שעל הגט אין צריך שתביא עדי מסירה בפנינו רק שיאמר השליח שקבלו בפני שנים ומתירין אותה על פי הגט שחתום בעדי' שאנו תולין שבא לידו כראוי כדפירשתי לעיל ובשליח הובאה והולכה כתב הרמ"בם שאין צריך לעשותו בעדים שאין מקום לעדים בשליחות זה אלא להודיע אמיתית הדבר לפיכך אם הודו השלי' והמשלח אין צריך עדים אבל בירושלמי יש עשה שליח להוליך לה גט צריך להחזיקו בפני שנים ואין שליח משם השנים וא"א

ובשליח הולכה והובא' כתב הרמ"בם בפ"ו ואין שליח הולכ' והובאה צריך עדי' וטעמא דכיון דנפיק גיטא מתותי ידה בדין הוא שיהא נאמן דהא הימניה בעלה וכן כתב הר"ן בקידושין ריש האומר: **ומ"ש** רבי' שאין מקום לעדי' בשליחו' זה וכו' הוא לשון הרמ"בם בפר' ג' מהלכו' אישות לענין קידושין: ועיין בתשוב' הרי"בם שכתוב בסי' זה: **ודע** דהא דלהר"מב' אין שלי' הבי' צריך עדי' דוקא כשאמר' לו גט שהחתומי' עליו עדי' אבל אין עדי' חתומי' בו והלך השליח ונתנו לה בפני עדים הרי זה ספק מגורשת וכמבואר בדברי הרמב"ם סוף פ"ט מהלכות גירושין. וכת' הגהו' מיימוני' בפ"ג מהלכו' אישות ואם השמאה כופר אחר נתינת הגט והקידושין הוה לי' ספק' ואזלינן לחומרא שהרי יצא שליחותו מתחת ידו ולראב"ד כראה שאינן קדושין כלל כדאמרי' התם מי קא נפיק גיטא מתותי ידיה דלהימני' עכ"ל: **אבל** בירוש' יש עשה שליח וכו' בפרק השולח והרא"ש כתב בריש השולח פירש שבמקום שצריך להתקיים בחותמיו עשקיל' שצריך ליתנו לה בפני שני' והוא כדי שיהיו ב"ד ויתקי' בפניהם ואיצטריך לאשמועינן דאף ע"ג דבעידי קיום סגולות דעלמא בעינן ג' ובגט השליח עולה משום שנים לענין דידי קיום אינו כן אלא לענין דייני קיום אין השליח עולה משום שנים אלא שנים מלבד השליח בעי' אבל כל היכא שאינו צריך ליתנו לה אלא בפני שנים לבד או ודאי שליח עולה משם ב' דהא לכולי עלמא שליח נעשה עד כדאיתא בריש גיטין: **ומ"ש** וא"א ז"ל הצריך לפסק הלכ' וכו' בריש פ' השולח ומע"ג דס"ל להרא"ש דכל שאמן השליח לומר בפ"כ וכו' נאמן ג"כ לומר שהבעל עשאו שליח ואין צריך לא שטר ולא עדים וכמו שכתב בפסקי' בריש גטין ובתשו' כלל מ"ס סי' י' וכתבו רבינו בסימן שלאחר זהו וגם בסימן זה כתב כן בשם הרי"ף מ"מ ס"ל שצריך לעשותו בעדי' וכאמנו' השלי' הוא לו' שעשאו הבעל שלי' בעדים

[illegible]

וא"א הרא"ש ז"ל הביאו לפס' הלכ' ופי' אותו איזהשלי' משם השני' שהרי הוא בא במקו' הבע' עכ"ל ויראה מלשונו דאפי' במקו' אח' אינו עול כיון שנתן טעם לדב' שהוא במקו' הבעל וגר' לי שעול' במקום א' שהירושלמי אינו אוסר אלא שאינו במקום ב' אבל עול' במקום עד א הלכך נרא' שעולה במקו' אחד דהא ק"ל אמר לשנים גרשו את אשתי הן הן שלוחיו הן הן עדיו הה"נ אמר לאחד עול' במקום אחר ואחר מצטרף עמו וכן דייק לישנא דירושלמי דקאמר אינו עולה במקום שנים אבל במקום אחר עולה וכן דקדק בעל העיטו' לשון הירושלמי וכן כ' הרמ"ב ז"ל שהשליח הוא עד א הילכך נרא' שהוא עד אחד והשני שחתום עמו על השליחות צריך שיתקיים חתימתו קודם שיתן השליח גט לאשה בר"א בא"י אבל בחוצה לארץ אין צריך כדלקמן: כתב א"א הרא"ש ז"ל בין שליח האשה בין שליח האיש אין צריך שישמעו מפיהם שממנים אותו שליח לפיכך בין האיש בין האשה יכולי' לעשו' בפני עדי' שליח העומר במקום אחד והעדים כותבי' וחותמין שמינה לפלו' שליח: בעל שעש' שליח להולכ' צריך שיאמר לו תן גט זה לאשתי או שיאמר לסופ' ולעדי' שיכתבו ויחתמו גט ויתנו לאשתו או לשון שמשמעו שיגרשנ' כמו גרשו' או שלחוה או שבקוה או תרכו' או כתבו אגר' ותנו לה אבל אם אמ' פטרוה פרנסו' עשו לה כרת עשו לה כניכוס עשו לה כראוי אין כלו' ואם כתבו ונתנו לה אינו כלום אמר להם עזבו' הוציאוה התירוה הניחוה הועילו לה ה"ז ספק אם משמעות כלו' אלו הוא לש' גירושין או לשון דב' אח' לפיכ' לא יכתבו ויתנו ואם כתבו ונתנו לה הרי זו ספק מגורש' אבל אמ' כתבו גט לאשתי ולא אמ' תנו יכתבו ויתניהו לידו אבל לא יתנוהו ליד' שלא עשא' שלוחי' אלא לכתו' ולא לגרש בר"א בבריא אבל בחולה לאחר ג' ימים או תוך ג' ימים ונתחז' עליו החולי אע"פ שלא אמ' אלא כתבו כותבין ונותנין שדעתו לומ' תנו אלא שהוא בהול מחמ' החולי וכן הדין ביוצא בשיירא ומפרש בים וביוצ' בקולר בין על עסקי ממון בין על עסקי נפשות שנותנין אע"פ שלא אמ' אלא כתבו: בריא שאמר כתבו וכתבו ונתנו לה ואח"כ המית את עצמו כגון שעלה לגג ונפל ומת ה"ז גט שדעתו לומר תנו אלא שהיה בהול אבל אם עלה ורחפו הרוח ונפל ומת אינו גט ספק אם הרוח דחפו או מעצמו נפל כת' הרמ"בם שהוא ספק גט עד שיודע בודאי שהרוח דחפו והר"אבד השיג עליו וכת' שהו ודאי גט והכי אית' בירושלמי וכך היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל וכן מי שהוא מושלך בבור ואומר כל השומע קולו (ס) יכתוב גט לאשתו

ופי'

בעדי' אבל אומר שעשאו הבעל שליח היינו לגבי לאו כלו' הוא כדאמרינן בירושלמי וכן משמע' מדברי רבי' בסי' שאחר זה שכת' וכמו שאין צריך לקיי' עידי הגט כשאומר ג"ז וה"נ כך אין צריך לקיי' עידי השליחות וכו' אלא נאמן לומ' שהבעל עשאו שליח בעדי' וכתב עוד שם או אפי' אין לו שם שום עדו' בשליחו' אלא שאמ' שהבעל עשאו של' בראוי נאמן וכראוי הייתו לו' שעשאו שליח בעדי' והכי נמי משמע' ממאי שכתבו הגהו' מיימון פ"ה בש' סמ"ק וז"ל דין שליח להולכ' בעדי' אך אין צריך להבי' לא עדים ולא שטר שהבעל עשאו שליח להולכ' וכן כתו' בסמ"ג בשם ר"י וז"ל אמת הדב' שאין שליח להולכ' המבי' גט לא אמ' לרי' לא הקימ' ג"ד ולא הקימ' עדי' להודיע שעשאו הבעל שליח להולכה שהרי גט שבידו מוכיח אבל צריך לזמנו' שליח בפני שני עדים כשרים עכ"ל. אבל רבי' ירוח' כת' בח"ג וז"ל וכתבו גאו' דכמו שנאמן לו' ב"כ וב"נ ואינו מועיל אא"כ ערער הבעל לומר מזויף הוא כך נאמן לומר עשאני שליח ואין צריך עדים בשליחו' אפי' כופר הבעל שלא עשאו שליח ומ"מ מוכ' מן הירושלמי דלכתחלה צריך להחזיקו בפני עדים כלומ' לעשותו שליח בפני שני' ואח' כך כתב הירו' ופירשו שאין השליח ממנין העדים וכדברי הר"אש ז"ל וקיימה הוא שמפר' לשון לרי' הר"ל לכתחל' ודע שבקצת ספרי רבי' יש כאן חסרון הגה"כ והי' לך הגיר' האמיתי' וה"ל שעול' במקו' א' שהירו' אינו אומ' אלא שאינו במקו' שנים אבל עולה במקו' עד א' הלכך נראה שעולה במקו' אח' דהא ק"ל אמר לשנים גרשו את אשתי הן הן שלוחיו הן הן עידיו הה"נ אמ' לאחד עולה במקום אח' ואחר מצטרף עמו וכן דקדק בעל העיטו' לשון הירושלמי וכ"כ הרמ"בם שהשליח הוא עד אח' והשני שחתום עמו על השליחות צריך שיתקיים חתימתו קוד' שיתן השליח גט לאש' ע"כ: ומ"ש וכן כתב הרמ"בם שהשליח הוא עד אחד דברי תימ' הם דלפי זה הרמ"בם דבריו סותרי' את דבריו שהרי כת' שהשליח הולכה אין צריך לעשותו בעדים והיאך יכתוב שהשליח הוא עד אח' דמשמ' שצרי' עדי' וכיון דלפי דעת רבי' דברי הרמב"ם סתורים מיניה וביה לא ה"ל להביא ראיה מהם אדרבה היה לו לתמוה עליו לפום מאי דסבר איהו ביה אבל לפי האמ' דברי הרמ"בם ישרים ונכוחים דלא אמיר' כלל דלעול' סבר דשלי' הולכ' אין צרי' לעשותו בעדי' ומ"ש שהשלי' הוא עד אח' לאו להחזיק השליח בשליחותו הוא אלא לענין עושה שנים שלוחים לקדש או לגרש אשה והלכו וקדשו אותה או גרשוה בינם לבינם ה"ז מקודש' או מגורשת * ואינם צריכי' לקדש' או לגרש' בפני עדי' אחרים דהן הן שלוחיו הן הן עידיו וכן דבריו מפורשים בפ"ג מה' אישות וזו מסקנ' דגמ' היא בפ' האיש מקדש וגם הר"אש כתבה שם ומה ענין דין זה לדין החזק' השליח בשליחותו דהוי כנוגע בדבר שהרי הוא מעיד על עצמו ונרא' שלא נתכוון הר"אש שכתב שהרי הוא בא במקום הבעל כלומ' וה"ל בעל דבר ואינו נאמן על עצמו: כתב א"א ז"ל בין שליח האיש בין שליח האשה אין צריך שישמעו מפיה' וכו' בס"פ התקבל וכן כתבו הרא"ש והר"ן בפ' הנז' בשם הרמ"בן והרא"ה ז"ל:

[illegible]

בעל שעשה שליח להולכה וכו' או ל' שמשמעו שיגרשנ' כמו גרשוה או שלחוה וכו' עד אינו כלום משנה פרק התקבל (דף סה) ומשמ' מדברי רש"י דהכי תנן לא אמר כלום היינו לומר שאין כותבין גט על פי' אותם הדברי' אבל אם כתבו ונתנו לה ה"ז ספק מגורש' דהכך ליכא ממשמעו נמי לגט כמו בדברי' אחרי' אבל הרמ"בם כתב שאם כתבו ונתנו לה הרי זה גט בטל והם הם דברי רבי' ובגמ' מפלי' ר' כהן בין פטרו' כפטרו' כלומ' בין פ"א בחירק או בפתח א"נ בין פ"א בדג' או ברפי וה' דידן דבר ארץ ישראל לא מפליג בהכי ולע"ג דהכן בתר הכי בבל גרירן השמיטום הרי"ף והר"אש והרמ"בם משו' דבלשון קדש ליכ' שנונה' בהכי ולכן השת' לא משמעינן בלשון ארמי' הרי אנו לענין זה כבני ארץ ישראל: אמר להם עזבוה הוליכוה וכו' שם בפ' התקב' בעי' ולא איפשיטא: אבל אמ' כתבו גט לאשתי ולא אמ' תנו וכו' עד ת"ה בבריא' אבל בחול' וכו' ג"ז שם בפ' התקבל משנה בראשונ' היו אומרי' היוצ' בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומ' אף היוצא בשייר' והמפרש בים ר' שמעון השזורי אומ' אף המסוכן וכתבו הרי"ף והר"אש והלכה כר"ש השזורי כדאיתא בפ' מי שאחזו וכן פסק הרמ"בם בפ"ב ופרש"י יכתבו ויתנו דלאו בשאר עדות עביד ולא פריש וביוצא בקולר כת' הרמ"בם דאפי' ביוצא על עסקי ממון וכתבו הרמב"ם והרא"ש בה"ג דהכי אית' בירוש' ולא סוף דב' יוצא בקולר של עובד כוכבים אלא אפי' בקולר של ישראל שכל קולר בחזקת סכנה ויוצא בשיירא כל"ש למדברו' ומשמ' מדבריו שאם אינו יוצא למדברו' אלא הולך מעיר לעיר שלא דרך המדבר לא טרידי והמסוכן פרש"י חולה והרמ"בם בפ"ב כתב שהוא אדם

שקפץ עליו החולי במעטר והכא כיון דאלו מייד וכת' הר"ן דהכי איתא בירו' והר"אש כתב לשון הירושלמי מה בין חולה למסוכן חולה בדרך ארץ מסוכן כל שקפץ עליו החולי דרך ארץ הקלוני' כנכסי' לו מייד הרמוקים לאחר ג' ימים ואם קפץ עליו החולי אלו ופלגו כנכסי' מ"ד מטע' מסכא דחולה אחר ג' ימים וקפץ עליו החולי ביום שזה וזהו שכת' רבי' אבל בחולה לאחר ג' ימי' או תוך שלש ימים ונתחזק עליו החולי: (ז) בריא שאמ' כתבו וכתבו ונתנו לה וכו' ג"ז משנה בפר' התקבל (דף סו) בריא שאמ' כתבו גט לאשתי רל' לאח' זה מעש' בבריא שאמ' כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת אמר רשב"ג אם מעצמו נפל הרי זה גט ואם רחפו הרו' אינו גט ובגמ' (שם) מעש' לסתו' חסורי מחסר' והכי קתני אם הוכיח סופו על תחלתו ה"ז גט ומעש' בבריא' כמי שאמר כתבו גט לאשתי וכו' וכתב הר"ן דרשב"ג לאו לאיפלוגי אתא ופשוט הוא ובתוספ' הביא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל כותבין ונותנין כל זמן שיש בו נשמה רשב"ג אומ' אם מעצמו נפל הרי זה גט וכו' וכתבה הרש"בא והר"אש והרמ"בם בפ"ב משמע דמפרש למתני' דהכתבו קוד' שנפל ואפש' דמתני' כללא קתני דכל שכפ' מעצמו ה"ל כאומר כתבו ותנו ואם כתבו וכתבו קודם שנפל ה"ז גט ואם לא כתבו עד שנפל כותבין ונותנין את' כשילה כל זמן שיש בו נשמה: ספק אם הרו' דחפו וכו' הרש"בא והר"ן כתבו תוספ' ז"ל ספק מעצמו נפל ספק הרו' דחפו אם לאלת' נפל כותבין ונותנין דהכי אומ' מעצמו נפל ואם לאח' זמן נפל אין כותבין ונותנין שמ' הרו' דחפו וכת' עוד הר"אש ירוש' ספק מעצמו נפל ספק הרוח דחפתו מהו ושמעי' לה מן הדא דר"שבג אומ' אם על את' נפל ה"ז גט ואם לאח' זמן נפל אינו גט והכא על אחר פי' לאו ספק הוא הדא אמרה ספק מעצמו נפל ספק הרוח דחפתו ה"ז גט והרמ"בם כתב בפרק ב' ספק מעצמו נפל ספק דחפתו הרוח ה"ז ספק עד שיודע בודאי שהרוח דחפתו והשיג עליו הר"אבד ואני או' זה ספק להקל ע"פ הירו' שהבאתי עכ"ל ובספרים דידן כתו' בהרמ"בם ה"ז גט וכן היה גור' הרש"בא ותמה עליו היאך פסק ספק התום' ועוד ספק איסור היא ולחומר' ושמ' טעו' ידי סופר בחבורו של רבי' וחסר ממנו אם מיד נפל ה"ז גט כדברי התוס' אא"כ מצאתי בהג"ה הרא"בד שהשיג' עליו כך ולמ"ה זה ספק' להקל בירו' מצאתי אומ' אם על אתר נפל ה"ז גט ואם לאח' זמן נפל אינו גט ע"כ וכך הוא ל' הירושל' ספ' מעצמו נפל וכו' כמעמיד' מן הדא דרשב"ג אומ' אם על אתר נפל וכו' וכ"ל דהשמטה הרמ"בם דברי הר"אבד כשישבה דעתו לו' דאין כאן טעו' סופר ומה שהשיג עליו הר"אבד הוא לומ' דהכי דירוש' מקל ואפ' דספק מעצמו נפל וכו' ה"ז גט מיהו ה"מ כשנפל על אתר דוקא וזה כעין השגתו של הרש"בא את' עליו שפס' ספק התו' והרמ"בם כתב בהם ה"ז גט ולא חילק בין נפל על אתר לנפל לאחר זמן ואפשר לומ' דהר"אבד לא נחלוק על הרמ"בם בזה אלא להחזיק דבריו לו' דא"עג דספיקא דאורית' לחומר' הכא שפיר עבד הרמ"בם שפסק להקל דהכי איתא בירוש' אבל לא משמ' כן מדברי הרש"בא שהרי כתב נמצאתי בהגהות הר"אבד שהשיג עליו כן ומ"מ בין כך ובין כך כ"ל שהבינו' שאמתית בדברי הרמ"בם ה"ז גט ודוקא לאלתר הוא מכשיר כדברי התוספת' והירוש' ואוהרב עצמו מ"ד דנקט בריש' שמיך ואפי' לאמן דברים ה"ז ספק גט יש לפרש ע"ד זו דכי קאמר ה"ז ספק גט היינו כשלא נפל מיד אלא לאחר זמן דמה שאמרו בתוס' ואם לאח' זמן נפל אין כותבין ונותנין היינו משום דמספקא לן וכדקתני סיפא שאני אומ' שמא הרוח דחפתו אבל כשנפל מיד בכל גוונא הוי גט ונפלא לגן לבאר דברי הירושלמי וכ"ל דה"ם והדין על אתר נמי ספק הוא כלו' ע"כ אית לן למימר דעל אתר דאמרי' היינו בדמספקא לן אי מעצמו נפל דאי בידוע' שמעצמו נפל אפי' אירע על אתר אפי' לאחר זמן הרי זה גט א"כ תפשוט דספק מעצמו נפל ספק דחפתו הרוח ה"ז גט כל שנפל על אתר כב"ל ואם לרבי' היה מפ' הירושלמי כך לא ה"ל לסתום דבריו ולכתוב והר"אבד השי' עליו וכתב שהוא ודאי גט דכיון דהר"אבד לא חילק בין לאלתר לאחר זמן קש' על רבי' שהירושלמי מביא ראיה מדמפלגי בין לאלת' לאחר זמן והוא עצמו פליג עלי' ומשיך דבכל ספק אפילו לאחר זמן הרי זה גט ועוד יקשה על הרא"בד למה שהם ולא חילק בין לאלתר ובין לאחר זמן כדמפליג בירושלמי שהוא סומך עליו וכן נראה שכך מפרש הרא"בד הירושלמי ולאחריו נמשך רבינו דרש"בג למודיה הוא דמפליג בין על אתר ובין לאחר זמן ורבנן לא מפלגי בהכי ומ"מ יליף מדרש"בג לרבנן דכיון דספיקו נפל על אתר לאו ודאי הוא שמעצמו נפל אלא ספק ואפ"ה קאמר דעל אתר הרי זה גט דכיון דמתוך בוריו אמר כתבו גט לאשתי דנגלים לדבר שהיה רוצה להפיל עצמו וכיון דעל אתר נפל הוי גט ודאי ומדרש"בג נשמע

[illegible]

ופי' שמו ושם אשתו ושם עירו ושם עירה יכתבו ויתנו אע"פ שהעלוהו ולא הכירוהו שזהו שעת הסכנ' שכותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין וכגון דהוו ליה בבואה דבבוא' הא לאו הכי חיישינן שמ' שד הוא ואין כותבין וה"מ במושל' בבו' או בשד' במקו' ששדי' מצויי' אבל אדם שאומ' בליל' כתבו גט לאשתי לא חיישינן שמא שד הו' וכותבי' ונותני' אע"ג דלא חזו ליה בבואה דבבוא' כ' הרמ"בן שאם היו שם ג' ואומ' כל השומע קולי וכו' אח' כותב ושנים חותמי' ואין צרי' במעמד כולם אע"פ שאמ' כל השומע שלא כיון לרבות בעלי' אלא ליתן רשו' לכל שני' איזה שירצ' רשאי' היו רבי' עומדים ביחד ואמ' הוליכו גט לאשתי איזה מהם שירצ' יוליך אותו בשבי' כול' ואם אמ' ב' מכם יוליכוהו יוליכו ב' אפי' הי' בכלל אב ובנו דעתו נסועל הבן ונעש' הבן שליח במקו' האב והאב או הבן יצטרפו עם אחד מהם להיות שלוחים אמ' לחבור' כולכ' הוליכוהו אינו גט עד שיוליכוהו כול' והאידנ' תקון חכמי' שהאומ' במקו' מעמ' רבי' הוליכו גט לאשתי שיפרש בהדי' הוליכוהו א' מכם ואפי' אמ' סתם ולא פי' א' מכם סגי בחד כדפי' לעי' בכולכ' כתבו מדברי הר"ף מ"ש בתיקון שטרו שט' הרשא' בשול' גט ממקום למקום נר' שאין צרי' אלא לפי שכתו' בה שנותן הב"על לשלי' רשו' לעשו' כמה שלוחי' ואפי' לא יחל' ולא יאנס ע"כ בתשו' והורגלו עתה לעשו' הרשאה לשול' גט וז"ל: בפנינו [illegible]

וימסרנו הבעל לשלי' (טז) בפני עדי' ויקראוהו לפני מסירה לאחר ספיר' וכך יאמ' הבע' לשליח הול' גט זה לאשתי פלו' בת פלוני' ותתי' ידך כידי ופיך כפי ועשייתך כעשייתי ותהא מגורש' ממני ומותר' לכל אד' וקוד' מסירתו לשלי' יבטל (יז) כל מודעי דאי' ליה וגם יקבל עליו (יח) חרם שלא לעשו' שום ביטו' בג' והשלי' אומ' לאשה (יט) הילי' גט מפלו' בעלך המכונ' פב"פ והתקבלי ניטך והרי את מגורש' ממנו ומותר' לכל אדם ואם הבעל רך בשנים טוב להצריך לדקד' אחריו אם הביא סימנים כששוש' שליח שאין קטן עושה שליח ומיהו אם יש לו זקן בפניו אין לחוש: שליח קבלה צריך שטר הרשאה וז"ל: זכרון [illegible]

[illegible]

ויחתמו בו ב' עדים כשרים וצרי' שיהיו ב"א ידועי' שתהי' חתימתן ניכר' במקו' הנתינ' ואף אם קיימוה' בהגפ' צרי' שתהי' החתימ' הדיינין ניכרו' וידועי' לבני מקו' הנתינ' וגם צריך ליזה' ולדקד' שתהי' האשה שעש' שליח לקבל גדולה בשנים ובסימני' ואם אין הנשים ידועי' כי אם על פי האב צרי' רבוי שערו' שחורו' וגדולו' כדי לכוף ראשן לעיקרן ובשעת נתינת הגט ליד השליח יושיב הבע' בי"ד כשרי' שאין קרובים זה לזה ולא לבעל ולא לאשה ולא לשליח קבלה ויראו שטר ההרשאה אם החתימות ניכרות (כד) ואח' שיכירו החתימות ההרשא' יביא הבעל הגט ויקראוהו קודם הנתינה ויחזירוהו לו ויבטל כל מודעא ויתנהו ליד השליח ויאמ' לו התקבל גט זה לפלו' אשתי המכונת פלונית בת פלו' והרי היא מגורשת ממני ומותרת לכל אד' ולא יטיל בו שום (כה) תנאי ויקראוהו אחר הנתינ' והדייני' יכתבו עדותן וימסרו ליד השליח וזה לשונו

בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלו' בשנת כך וכך לבריאת עול' למנין שאנו מנין בו כאן במתא פלו' דיתבא על נהר פלו' אנו ב"ד חתומי' מטה במותב תלת' כחד' הוינא ובא פלו' המכונ' פלו' בן פלו' העומד היו' בפלו' מתא דיתב' על נהר פלו' ונתן לאשתו פלוני' בת פלו' הנ"ל (ולא יכתו' שם מקום' כיון שאינ' עומד' שם לקבל גיטה מפלו' בעל') ונתן גיטה ליד הנ"ל שעשאתו שלוחה לקבל גיטה מיד בעלה פלו' בן פלו' ואמר לו התקבל גט זה לאשתי פלוני' המכונת פלוני' בת פלו' והרי היא מגורשת ממני ומותרת לכל אד' והוד' בתיכתו בטל לפנינו כל מודעי דמו' ליה אלא מסר שום מודעא ... ולא נתן לה שום תנאי בגירושין אלא גירש' גירושין גמורין וגט כריתות ולפיטורין כדת וכהלכ' ועתה הרינו גירושי פלונית בת פלו' מר' פלו' בן פלו' בעלה שנתן גט ליד שלוחה לקבלה כתבנו לה שטר זה להיות בידה לראיה והכל שריר וקים

פלוני בן פלוני דיין
פלוני בן פלוני דיין
פלוני בן פלוני דיין

וגם הבעל יכתוב תחת החתימות כך

אני פלוני החתום עמה המכונ' פלו' בן פלוני העומד היום בפלו' מתא דיתב' על נהר פלוני גירשתי אשתי פלונית בת פלוני וגירשתיה בפלונית מתא דיתבא על נהר פלו' ביד פלוני בן פלוני שלוחה בפני ב"ד פלו' בן פלוני ופלוני בן פלוני ופלוני בן פלוני החתומים בשטר של מעלה וגירשתיה גירושין גמורין וביטלתי כל מודעי ובלא שום תנאי ככל שכתוב למעלה ושטרה והקיימתם שום אמתי ובעבור שהכל אמת כתבתי גם אני שטר זה לסיו' לה גם כתב ידי לראיה ולזכות שלא יהא לי פתחון פה לערער על דבר זה והכל שריר וקים

פלוני בן פלוני ע"כ מדברי הר"ף הנה הפליג להחמי' ואחר כל זה כתב הנה פירשנו דין שליח לקבל אבל נכון שלא תעש' אשה שליח לקבל שאין אדם יכול לצא' ידי חובתו נקי כי ברו' הפעמים אינו מצוי שיהיו ג' בני אד' ידועי' וחתימתן ניכרת במקו' כתיב' הגט עדים שיכירו חתימת כל השלשה דיינים וצריך שהג' דיינין שהן בשעת נתינה שיכירו החתימו' שחתמו בשטר שעשת' אותו שליח קבלה ולא סגי בחתימו' שיקיימוהו מעיר לעיר דשמא לא יכירו החתימו' מכולם וצריך לקיים על שלשה בגט דקיי' שמהו' בג' לכך נכון להחמי' שלא לעשות שליח לקבלה ע"כ הכל כשרי' לשליחו' הגט בין לקבלה בין להולכה אחר

האיש

האיש ואחד האש' חוץ מח"שו עבד וגברי שהם פסולי' לכל ענייני שליחו' בין לקבל בין להולכ' וה"ר יוסף ן' מינאש כת' דעב' אינו פסו' אלא לקבל' אבל להולכ' שרי וא"א הרא"ש ז"ל כת' כסבר' ראשונה הי' השלי' קטן כשנתן לו והגדיל והביאו או חרש ונתפקח שוטה ונשתפ' עבד ונשתחר' נכרי ונתגיי' פסו' אבל אם ניתן לו הגט כשהו' פקח ונתחרש' וחזר ונתפקח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר כיון שתחילתו וסופו בכשרו' כ' הרמ"בם הקרובים כשרי' לעדות זה וכן הפסולי' מדבריה' בעביר' כשרי' לעדו' זה אבל הפסולי' מדברי תורה פסולי' להבי' הגט ואם הביאו ה"ז פסו' בד"א כשנתקיים בחותמיו אבל אם לא נסמך בו אלא על דברי הפסולי' בעביר' מן התור' אינו גט כלל ואין דעת א"א הרא"ש ז"ל כן שכת' כל הפסולים מדברי סופרי' יכולי' להבי' הג' אפי' בח"ל ואם היו פסולי' מדברי תור' פסולי' להביאו וכ' הרמ"ה שפסולי' בין בארץ בין בח"ל וא"א הרא"ש ז"ל כת' שאין פסולי' אלא בח"ל ואם היו פסולי' כשנתמנו שלוחי' והזרו בתשוב' קוד' שנתנוהו לאשה כ' הרמ"ה שכשרין וכן מסתבר' דבני כריתו' נינהו ואינן פסולים אלא דחשדינן להו דמחמת ממון קא מסהדי שיקר' וכיון שעשו תשוב' מהימני דלא בעי תחלתן וסופן בכשרו' ואם הגט מקוי' אפי' לא עשו תשוב' כש' דבני כריתו' נינהו ולשיקר' ליכ' למיחש ועוד כת' א"א ז"ל על מה שכתבו הגאוני' בגט שכרכוהו בבגד ונתן הבגד לגוי ואמ' לו הולך בגד זה לישר' ויתננו לאשתי שלא תינש' בגט זה ואם ניסת לא תצא אע"פ שלא מינה הגוי שלי' לגירושין וכ' הוא ז"ל ודאי אם עשה הבע' את הגוי שליח וא"ל שימנ' הוא ישרא' במקומו הוי פסו' דאין שליחות לגוי וגם לא הוי בר כריתו' אלא כיון שלא עשה הגוי אלא מעשה קוף בעלמא ומינ' הבע' בכתבו שלי' לישרא' שבאותו מקום למה יפסל הגט וכן נוהגין באשכנז ובצרפ' ע"פ ר"ת לשלוח גט וקידושין ע"י גוי וממנה בכתבו ישרא' שבאותו מקו' שלי' (יז): השול' גט לאשתו ואין השלי' מכיר' יתנהו לה ע"פ ב' שיעידו בפניו שהיא זאת אשתו ואמ' לשלי' הולך גט לאשתי ואמ' לו איני מכיר' או כיוצא בזה שאמר לו אני מתבייי' ליתנו לה וא"ל אם כן תנהו לפלוני שהוא מכיר' ויתנהו לה ראשון לא נעש' שלי' לגירושין רק להוליך הגט לאותו פלו' לפיכך אינו יכו' ליתן הגט לאשתו ולא לעשו' שלי' אח' להוליך הגט לאותו פלו' ואותו פלו' הו' שלי' לגרש ונותנו לה או משלחו לה ביד אח' אם נאנס או חול' אבל אם עש' שלי' ליתן גט לאשתו לאח' ל' יו' ואירעו אונס שאינו יכו' ליתנו לה לאח' ל' יום יכול לעשות שליח בתוך ל' שיתנהו לה לאח' ל' יו' אע"פ שאינו עת' שלי' לגירושין כיון שלאח' ל' יום יהי' שלי' לגירושין וכלבר שיאמינ' שאפילו אם יאמ' שבטל הגט תוך הזמן שתה' נאמנ' לומ' שלא בטלו שכל מי שנותן גט כה"ג לאח' זמ' ואינו גט אלא א"כ יאמינ' בכך כדלקמן וכ' הר"מה דוק' שלא יתן מיד הגט לי' שלי' השני' לא יכסו' שליחותו לב"ד והם לא יעשו לשני שליח אלא עד לאח' ל' יום אבל לא יתנו לשלי' אע"פ שכתב' עליו שלא יתננו לה עד לאחר ל' יום שמא לא ידקדק בשליחותו ויתנו לה קוד' * השולח גט ע"י שליח ואמר לו אל יתנהו לה אחר אלא אתה ונתנו לאחר ונתנו לה פשיטא שאינו גט שהרי פירש שלא יתנהו לה אחר אלא אפי' אמר ליה הולך לה סתם לא ישלח לה ביד אחר כל זמן שיכול להוליכו חלה או נאנס שאינו יכול להוליכו ישלחנו ביד אחר ואפי' אמר ליה אתה הולך כיון שלא פי' שלא יוליכנו אחר ור"ח פי' דבהולך סתם יכול לשלחו ע"י אח' אע"פ שלא חלה ובאתה הולך לא ישלחנו אלא א"כ

חלה

חלה ורב אלפס כת' כסבר' ראשו' וכן הי' א מסקנ' א"א הר"אש ז"ל: והשליח שיעש' שליח יכול ג"כ לעשו' שליח אח' אם אירע לו אונס אפי' עד מאה והרמ"ה כת' דשלי' שני יכו' לעשו' שלי' אפי' בלא אונס דדוק' שלי' ראשון דתל' בקפיד' רבעל' יש חלוק בין חלה ללא חלה אבל בשליח שני אין חילוק ורב אלפס כת' דוק' שאירעו אונס כמו הראשון (כג) ואין צריך לומ' אם פירש שיעש' שליח אח' שעושי' כמה שלוחי' אפי' עד ק' אפי' שלא בפני ב"ד אם הוא בא"י או הגט מקויי' רק שיעשו זה לזה בפני עדי' ואפי' מת השליח הראשון לא נתבטל השליחו' כל זמן שהבעל קיי' מת הבע' בטלו כולם כ' הר"מה שאם מת השליח השני לא נתבט' בכך שליחו' של ראשון ויכול ליטלו מיורשיו של שני ויוליכנו לה או ישלחנו ביד אח' ולא נאמ' בזה כב' עש' שלי' שליחותו כדאמרי' גבי עדי' שחתמו בשטר ונאב' שט' לפי שלא נגמר' שליחו' עד שיגיע גט לידה: שאל לגאון אשה שעשת' שליח לקבל' וחלה השליח אותו שליח עוש' שליח אחר או לא ער ראם' לו בפירו' שוי' שליח כתר שליח והיכ' דשויתי' שלי' הולכה ולא פירשו מי מצי שוי' שלי' בת' שלי' או לא ואי נמי' שוי ב' שלוחי' לקבל' ואמר' איזה מכם שיגיע אצל הבע' תחיל' וכן אם הגיעו ביח' איזה מכם שיתבענו יהא שליח לקבל' יש מן הדין ליח' ח' מה' או לא וכן אם עשת' שליח לקבל' וחשש שמא לא יכ' יצאנו אותו שלי' ועשת' שליח אחר לקבל' מי אמרינן נתבטל שליח הראשון או לא והסכימו דעתו עם חכמי הדו' נהי' שירו כידה לענין קבל' לענין שוי' שליח לא מצי משוי' עד דאמר' ליה בפיר' ודוק' לקבל' אבל להולכה מצי משוי' דשליח הולכ' מכח בע' קא אתי' וכאלו בע' בעצמו עשאו שליח ובעל העיטו' כת' על דברי הגאון ומסתבר' דבמקום שהבעל עוש' שליח ושליח שליח גם האש' עושה שליח ושליח שליח ואם שלח' ב' שלוחי' או שליח אחר שליח כיון שלא בטל' בפירו' קבלת השליח כיון שהגיע הגט ליד הראשון מגורש' והר"מה כת' בשליח קבלה אינו יכול לעשות שליח אפי' חלה ואפי' אמרה לו התקבל סתמא שלא אמרה התקבל אתה ולא עוד אלא אפי' נתנ' לו רשו' לעשות שליח אחר אינו יכול דלא מסרה לו אלא מילי ומילי לא מימסרו לשליח וכת' עוד בין אם עשת' ב' שלוחי' לקבלה בזה אח"ז או שעש' הבעל ב' שלוחי' להולכ' זה אחר זה בטל שליחו' הראשון בעשיי' השני אם לא שגילו דעתה כשעשאו השני שעדיין חפצים בראשון ואין דעת א"א ז"ל כי שכת' כתשו' אשה שמנת' שלי' לקבי' גיטה מיד בעלה בכל מקו' שימצאנו וכאשר ארכו לה הימי' עשת' שליח אחר נ"כ לבקשו ואח"כ בא שליח ראשון והביא הגט ואין ידו' אם הגי' לידו קוד' מנוי השני אם לאו ונסתפק' אם מנוי שלידו' השני הוי ביטול שליחו' הראשון דע כי לא נתבט' שליחו' הראשון בכך ושניה' שלוחי' ואיזה מהם שמביא הגט היא מגורשת בו ע"כ וגם מ"ש שאפי' אם נתנה רשות לשליח קבלה לעשות אח' שאינו יכול לעשותו משום דמילי לא מימסרן לשליח לא נהירא דלא אמרינן מילי לא מימסרן לשליח אלא כשמוסר לו דבר לעשותו אינו יכול למוסרו לאחר כגון מי שעשה שליח להת"ס גט שאינו יכול לומר לאחר להתמו אבל כשאמר לו בהדיא לומר לאחר להותמו

לחתמו יכול לעשותו (ג) כדאמרי' לקמן באומ' לשנים אמרו לפלו' ויכתוב ולפלו' ויחתומו דלא הוו מילי השלי' ששינ' בשליחותו מטה שאמ' לו הוא או היא אין הגט גט כיצד א"ל תנהו לה במקום פלו' ונתנו לה במקו' אח' אל תתנהו לה אלא בעליה ונתנו לה בבי' או איפכ' אל תתנהו לה אלא בימין ונתן לה בשמאל או איפכ' אינו גט כת' הרמ"ה אל תגרשנה אלא בימינך הוה ליה כאילו אמר לו את הולך ואינו יכול לעשות שליח שני א"א בה הלה ונר' דאפי' הלה נמי אינו יכו' לשלחו ביד אח' דהו' ליה כאילו פי' לא יגרשנה אחר אלא אתה אבל אם אמ' לו תן גט זה לאשתי והרי היא במקו' פלו' ונתנו לה במקו' אחר ה"ז גט שאין זה קפיד' אלא מראה לו מקומה כ' הרמ"בם א"ל תנהו לה ביום פלו' ונתנה לה בתוך הזמן אינה גט אל תתנהו לה אלא ביום פלו' ונתנו לה בין מלפניו בין מלאחריו אינו גט שהרי הקפי' על עצמו של יום ומשמ' מדבריו אבל כשאומ' לו תנהו לה ביו' פלו' יכול לאח' ובלבד שלא יקדי' וכך היא שאמר' לשלי' קבל גטי במקו' פלו' וקבלו במקו' אח' אינו גט אבל אם אמר הבא לי גיטי ממקו' פלו' והביאו ממקו' אחר הוי גט אמר' לו התקב' לי גיטי במקו' פלו' ופעמי' תמצאנו במקו' אחר בכל מקו' שיקבלנו הוי גט ובלבד לכשיגיע למקו' שאמר' היא אמר הבעל לשלי' טול מבנה חפץ פלו' אם לא הקפי' שיטו' מבנה החפץ תחיל' אפי' הגיע הגט ליד' תחיל' ואח"כ נטל החפץ הוי' גט לפיכ' יכו' השלי' לשלחו ביד אח' אבל אם הקפי' לומ' שיטו' החפץ תחל' אינו גט אא"כ יגיע החפץ לידו תחיל' לפיכ' לא ישלחנו ביד אח' שאפי' אם תתן החפץ ליד השלי' השני תחיל' אינו גט כיון שלא הגיע ליד השלי' הראשון תחיל' ואפי' אם אח' שקב' השני החפץ ונתן לה הג' בא ליד השליח הראשון אינו גט כיון שלא הגי' הגט ליד' בתור גירושין אלא יקחנו הראשון מיד' ויחזו' ויתננו לה בתור גירושין אח' שהגיע לידו החפץ כ' הרמ"ה הוא הדין נמי בכל תנאי שהתנ' הבע' עם השלי' כגון אל תגרשנ' אלא בבית או בעליה שאינו יכול לשלחו ביד אחר שמא לא ידקדק השני בשליחותו ויתבטל הגט והרמ"בם כת' שאם תני' החפץ ליד השני קוד' שנתן לה הגט שהוא גט וכן פרש"י וכת' עוד שאפי' א"ל תולה הגט ואח"כ קב' החפץ שלכתחי' לא ישלחנו ביד אח' שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אח' ואם שלחו ביד אח' הוי גט וא"א הר"אש ז"ל כת' כסברת ראשונ' כת' הרמ"בם אפי' לא אמר קח החפץ תחילה ואח"כ תן הגט אלא אמר קח החפץ ותן הגט הוי קפיד' שיקח החפץ תחיל' ואם שינ' אינו גט והרמ"ה כת' בזה שהיא ספק מגורש' ולא תנש' ואם נשאת לא תצא: שליח המבי' גט כא"י נותנו לה ומתגרשת בו ונ"סת אע"פ שאין מכירין חתימת העדים וגובה כתובתה מבני חרי אבל לא ממשעבדי ואם בא עד אחד וערער לומ' שהוא מזוייף אין שומעין לו באו שנים וערערו אפילו נשאת כבר תצא בא הבעל וערער יתקיים בחותמיו ואם לא יתקיים תצא אבד הגט הרי זו ספק מגורשה לפיכך

לפיכך נשים שהן בחזקת ששונאווזן את זו והן חמות ‘וצרת ‘ויבמת’ ובת חמות ‘ובת בעל’ אינן נאמנות להביא גיטה בא”י דשם ‘מזוייף הוא והן מכוונו לקלקל שתינש’ ותיאם ‘על בעל’ אבל בת ח”ל נאמנו כדלקמן וכת’ חרמ”ה ואם אומר ‘בפני נכתב ובפני נחת’ אפי’ לא’ כשרות להביאו שאז אין הבעל יכול לערער ונמצא שאין יכולה לקלקלה עשתה שליח לקבל ‘בערי’ והגט יוצא מתחת ‘ידו והבעל’ או ‘מזוייף הוא יתקיים בהותמו וכיון שנתקיים בהותמו או בעידי מסירה כש’ ואם הוא מור ‘שכתבו אלא שאומ’ שלא נתנו לו בתור ‘גירושין אלא בתור ‘פקדון והשליח אומ’ שקבלו בשביל ‘שתתגרש בו אם של שתן בעיר אחת הבעל נאמן ראם איתה דבתור ‘גירושין יהבי לו לדידה הוה יהיב לה ודוק ‘כשטוען שלפקדון נתנו לו אבל אם טוען שעשאו שליח להולכ ‘ורצ’ לחזו ‘בו קוד’ שיניע לידה אינו נאמן ואם אינו בעי’ אח’ השליח נאמן ומיירי שאו ‘שמסרו לו בפני עדי’ ועל כן טוב ליזה ‘שלא לגרש ע”י שליח כשהבע’ והאש’ שניה’ בעי’ כיון דמצי מיפ’ מיני ‘חורב’ שאם יטען שלא נתנו לו בגירושין שהוא נאמן והר”מב’ כת’ שהשליח נאמן בכל ענין אפי’ אין הגט בידו רק שיש עדי’ שראוהו בידוא”א ז”ל כת’ כסבר’ ראשונ’ (גא) ואם היא אומר ‘בפני קבלו השליח לגירושין נאמנת וי”א דוקא שהגט ביד האשה ואומר שהשלי’ קבלו לגירושין ואח”כ נתנו לה וכ”כ הרמ”ב ‘וא”א הרא”ש ז”ל כת’ ‘דאפי’ אם הוא ביד השליח נאמנ’ ‘נאב’ הגט והיא אומר ‘שקבלתו מיד השליח כראי’ ונתגרשה בקבלת’ אע”פ שהבעל והשליח שניהם כורדי’ שבא ‘ליד השליח כדי שיתנו ‘ליד האש’ שתתגרש בו אינו נט כיון שאין עדים שראו הגט ביד האש’ ואין כאן ב’ עדי’ אלא השליח לבד ומ”מ כיון שהזקן שלי’ עוש’ שליחותו הוי’ ספ’ ‘מגורש’ ואם בעל ‘כהן אסור ‘לוולעלמ’ ‘לא ‘מושתרי’ עך ‘ריהי’ לה ‘גיט’ אחרינ’ ‘ואם מת אסור ‘לכהן ‘ואם ‘יש לה ‘יבם ‘חולצ’ ‘ולא ‘מתייבמ’ ‘וכתב ‘הרמ”בם ‘אפי’ ‘אומר ‘בפני ‘נתנו ‘לשליח ‘לגירושין ‘ונתנו ‘לה ‘הואיל ‘והשליח ‘ורבע ‘מסייעי’ ‘אותה ‘אפשר ‘שתעיז ‘פניה ‘ושמא ‘עריין ‘לא ‘נתגרש ‘כתב ‘חרמ”בם ‘שליח ‘קבלה

שקבל

ורב אפי’ כמי אמ’ דמקמי’ כתי’ ריקא וכן מסקנ’ הסוסקי’: כתב הרמ”בם בס”ז ולכרח’ (גב) ומקמוניות ריש”ם סי’ כ”ג מפמני’ הגיהו מרדכי ספר נרות ה”ם ה”ם לשיטות כלו’ ר”ל אלי ונכ’ (גג) כנ”ל לקמן סי’ קמ”ג ס”ח ח”ת תשע”ב הכתבו בתרי’ סיט בגיטין דמקמן ‘ת’ תפיגו הקנאה נט נתנה מסיר בעל נתנה ‘ה’ לאחרי’ כ’ לאחרי’ נמצא דוקי’ לחומרי’ בגיטין נמשר ע”ב ל”ל אבל לא נתנו לו בלקח ונכון אף נזמן הזה יש לזקן ליזהר שלא לתן גט ע”י שליח אם הוא לעם ובזיר ‘ כי’ אם יש עדי’ אם לעם ‘ אמרו’ הרמ”ם ‘ אמרו’ בתוספות ‘ בסנהדרין יש נו בתוס’ הגה בעל הגהות ‘ מן קמיר’ אם הוא לעם ‘ ונ’ נראה עוד ‘ לקל נזמן הזה לזקן ‘ הכרי אנשי הזן שומין לק בלית לשיטתם ‘ ‘ לקבלם ‘ וכו’ בתנאי ‘ מלכם ‘ ליכת ‘ מיתם ‘ מולוחתי ‘ ומיהו ‘ לרמ”ם ‘ סי”ף ‘ ‘ לא ‘ הן לתלק ‘ וכתו ‘ כמתני’ ‘ (גד) תמה מרדכי ‘ סמר”ם ‘ל דלמרבי ‘ הרמ”ם ‘ סתיקסמלית ‘ נאמן אלא נשוי ‘ הגע ‘ נירו ‘ ולא ‘ מסני עם ‘ סרתו ‘ תוקי ‘ נירו ‘ ולא ‘ דלרבי ‘ פרם ‘ בס ‘ ולכן ‘ מסמס ‘ לקבל ‘ נמים ‘ נתנו ‘ אלא ‘ נעוד ‘ מנומתו ‘ נילו ‘ ובלא ‘ לרבנו ‘ ני’ מבי ‘ הרין ‘ סנוס נדבר ‘

לומר פליח קבלם אמי ואלו עידי לגרושין קבלתיו (לא) ויסר”ן כל’ אתמס דברי רס”י כמסמן דבאין עדי’ מסוס פליח קבל’ מייריי ולפי’ כתב מסקנו עליו ומיכו דאפי’ רב חסד’ לא קאמ’ אלא בדאיכ’ ‘מסדי מסו’ פליח קבל’ וכ”כ הסוס’ ויסר”אם דמייריי בסיס מעמידים דמיתיים אמס’ פליח קבלם וכן מסמע מדברי רי’ דבים עדי’ מסוס פליח קבל’ ‘מסקינן אמ”ם ואם סוס מודס מכתבו וכו’ ‘מרים ‘דעילת’ ‘קאי דסיינו עמס’ פליח לכבלם בעדי’ וכ”כ רבי’ יהודס בס”ג ומסקנס סר”ן לרב חסד’ דאמ’ פליח נאמן דסס סיעמיס מס סוס לומ’ ‘מחסס מגורס ‘מקבלתו ‘מסע ‘מידעמו ‘מסמאס סיס’ ‘עמו ‘מחוך ‘מכידו ‘ליתו לס ‘מכל ‘לענין ‘מתנגר’ ‘מעמס ‘לאסור’ ‘אע”ס ‘מאין ‘מאמס ‘עמו ‘ודאי ‘לא ‘דסה ‘לא ‘סיעמיס ‘מלא ‘כמס ‘מכידו ‘לו ‘מעמ ‘לין ‘מכעל ‘מדקדק ‘בעמו ‘מלא ‘כיון ‘מסוס ‘יודע ‘מכידו ‘ליתו לס ‘כמיעלמל ‘לס ‘מעכאין ‘גומר ‘ומוחן ‘מאס ‘מוס ‘מליח ‘מקבלס ‘מחנגר ‘מעמ’ ‘וכת’ ‘עוד ‘וכן ‘לדברי ‘רס”י ‘יש ‘לי ‘לומר ‘מכיון ‘מכעמ’ ‘מכאו ‘לב”ד ‘לומר ‘מליח ‘קבל’ ‘מייתי ‘ולקבל ‘נתנו ‘לי ‘ונאמן ‘בכך ‘לחנגרס ‘מעמ’ ‘זו ‘מכל ‘מעמס ‘לאסור’ ‘ודאי ‘לא ‘מכ”ל ‘ואפס”ל ‘דאסר”ע ‘בכסמי’ ‘ומאס ‘יחד ‘בעיר ‘וכ”כ ‘מחוס ‘ואסר”אם ‘בתקנתן ‘בעדי’ ‘נט ‘מע”ס ‘דנ”ל ‘כמ”ל ‘דאמ’ ‘לא ‘מתי ‘בעל ‘ונאמן ‘מ”כ ‘מס ‘מוציל ‘מכמיס ‘לכתי ‘יעלער ‘מיאמ ‘לפקדון ‘נתנו ‘מלא ‘ודאי ‘ומעכר’ ‘לא ‘מנאמנין ‘בים ‘ומאס ‘לעכרס ‘לו ‘מסכול ‘לפ”ל ‘כרב ‘חסד’ ‘דאמ’ ‘מלים ‘נאמן ‘מפי ‘בעיר ‘אחת ‘מ”כ ‘המס ‘מיירי ‘כמסבעל ‘מוס ‘כתבו ‘ותנו ‘וסלק ‘לדרכו ‘לבית’ ‘כמיס ‘דלדיל ‘מוס ‘יסיב ‘לס ‘ואסר”ן ‘נ”כ ‘מ ‘כדבריס ‘דכמסקיס ‘ומאס ‘מאי ‘מעסקינן ‘וכת’ ‘עוד ‘מ”כ ‘דכי ‘מאי ‘רב ‘מוס ‘בעל ‘נאמן ‘דוק ‘בפני ‘קבל ‘דאיכ’ ‘ריעוניו ‘דכיון ‘מידו ‘כיד ‘לדידה ‘מוס ‘מסר ‘מכל ‘בפני ‘מולכ ‘ליכא ‘ריעוניו ‘מלא ‘רגיס ‘לעמוד ‘לס ‘מחנגרס ‘מיד ‘מ”כ ‘דכי ‘מקמ’ ‘רב ‘מוס ‘בעל ‘נאמן ‘דוקא ‘מסר ‘עדין ‘ביד ‘מלי ‘מכל ‘מעמני ‘מנס ‘לידה ‘מוס ‘מוס ‘מכל ‘מין ‘מעמס ‘מליג ‘טיעמא ‘בדיס ‘עכ”ל ‘ומילן ‘לאחרון ‘מכח ‘סר”ן ‘לתלק ‘בין ‘המסוס ‘עדין ‘ביד ‘מליס ‘לכמני ‘לידה ‘מזכיכו ‘מרס ‘אם ‘וכ ‘מליכו ‘מחוור ‘בעיניו ‘ולפי ‘דבריו ‘מסמע ‘דמלוגת’ ‘דרב ‘מוגא ‘ורב ‘חסד ‘בין ‘בטוען ‘מלים ‘מסוס ‘מליח ‘מקבל’ ‘בין ‘בטוען ‘מסו ‘מליח ‘מולכ ‘מיס ‘וק”ל ‘מכ”ר ‘סר”ן ‘מאל ‘נעל ‘לסר”ף ‘בתמוב ‘מפי ‘מסמע ‘מיכו ‘מולכ ‘ומכמב ‘יולס ‘מחמ’ ‘ר ‘מאס ‘ומאס”ס ‘לרב ‘מול ‘בעל ‘נאמן ‘ומאי ‘מק”ל ‘סר”ן ‘לדעת ‘מרי”ף ‘מס ‘כל ‘מאר ‘מ’ ‘נמי ‘מכי ‘מ”ל ‘ומיסב’ ‘דלמרי”ף ‘בתמוב ‘מלוגתייהו ‘במליח ‘מולכ ‘לכ”ע ‘ומילן ‘ומאמר ‘מעמיס ‘מליני ‘בתרוייהו ‘וכ”כ ‘רבי’ ‘ירוחם ‘דמיאמר ‘לרבי ‘יהר”ף ‘בתמוב ‘מליח ‘מקבלס ‘מוס ‘לרב ‘מוגא ‘ומי”ל ‘דמאמר ‘מסר”ן ‘מתרץ ‘מאחר ‘מ’ ‘מרי’ ‘מולוגיס ‘לרב ‘מוגא ‘לס ‘מליג ‘מלא ‘מליח ‘מקבל ‘מאל ‘מליח ‘מולכ ‘מוס ‘לרב ‘חסד’ ‘כמו ‘מתמני ‘מסמוך ‘מ”ס ‘כ ‘ר ‘ר”ף ‘בתמוב ‘כתב ‘מליח ‘מולכ ‘מליני ‘ (גד) ומאמר

דלמר

דלמר רב חסדא פליס כלמן דהלא סימני' פרש"י דכלמן מפו' דלי במי מעיד ב"ס פלי דקמא' פיכול למ כלו לפסם וסקוספו' וסר"לפ חלקו עליו וכתבו דספי' בדליכ' מנו סימני' דבכן לפליה ולפי' פומר הבעל פנתנו לו בפני עדי' ע"מ כמך עליו דזימנין מתרמייתי עדי' מן פזלו למ"ס ונשמע מדברי סרפ"כל פלדברי סתום לפי' עדי' מעידי'

וגם ליד לותו פליס קבל' וספי' בטר מתו' בב' עדי' פבל כנט ליד פליח קבל' ופסלי' כנגס פסרו לזס לכניעו לידס פבל לין לסו מבירין עידי סבטר פבל סנס נתקיים בסכינו על פי פלי' זס ועד פמר פעטו סמעיד על חתימ' ע"י סנב תמונ' פמקבדם סכנס כשר ומותרת ליכנס בו דלפמה לם נתנו הבעל לבירושין לם מיישיך דכל

שקבל הגט לאשה ושלחו לה בפני עדי' והגיע הגט ליד' ואינ' יודע' אם בעלה שלחו או שליח קבל' שלחו או שלוחו של בעל הרי זו מגורש' בא הבע' וערער שלא נתנו ה"ז יתקיי' בחותמיו שהרי עדים מעידי' שהגט שנתנו לה יצא מתח' יד שלוח' שידוכ' יד ואע"פ שהי' אינה יודע' הרי העדי' יודעין ואם לא יתקיי' בחותמיו אינ' מגורשת:

בע' שכת' גט לאשתו ואח"כ נת"יחד עמ' דק"ל של' תתגר' בו שזהו גט ישן כדלקמן ואם נתגרש' בו תינש' לכתחיל' היינו דוקא בשהג' ביד הבע' ונתנו מידו ליד' אבל אם שלחו לה ע"י שליח ונתייחד עמה אחר שנתנו ליד השלי' ונתנו לה השליח לא תינש' בו ואם נישאת לא תצא כיון שהשולח גט לאשתו ע"י שליח אינו גט עד שיגי' גט לידה הוא חיי' במזונותי' ובכל תנאי כתוב' עד שיגיע לידה' ואם מת קוד' שיגיע לידה לא יתנהו לה ואם בטלו קוד' שיגיע ליד' הוי בטל ואם בא גט ליד' אח' שבטלו אינו גט ומשבא לידה אינו יכו' לבטלו אפי' חזר בו תוך כדי דיבו' ולכתחיל' אין לו לבטלו אלא בפני שלי' ששלח או בפני' אבל בדיעב' אפי' בטלו בפני ב' אחרי' הוא בט' ואין צרי' לבטלו בפני נ' שלחו ע"י ייכו' לכתחיל' לבטל זה שלא בפני זה ואפי' לא בטל כל א' וא' בפני ב' מן השוק אלא שבטלו בפני שלי' לבדו מות' לכתחל' (יג) אות' שבט' שליחות' בטל ואינ' יכולי' ליעשו' שלוחי' אא"כ יחמנו פעם אחר' ודוק' שלא יבט' שליחו' כולן זה שלי' בפני זה דכיון דאפי' אם בטל לכולן שלא בפניהם הוי בטל נפיק מינה חורבא דזימנין דבטיל לכולהו שלא בפניה' ולא ידעי' ואזלי' ויהבי לה ניטה ומנסב' בהו ומיהו אם עבר ובט' כולן הוי בטל ול"ש עשא' שלוחי' לכתו' וליתן גט ול"ש עשא' שלוחין להולכ' אם בטל מקצת' לא נתבטלו כול' ול"ש עדו' ול"ש שליחו' שנתבטלו מקצתן לא נתבטלו כולם אלא שכשעשא' שלוחי' לכתוב וליתן הגט צריך שישא' שלידות של שנים קיים דא' אפשר

אפש' ליתנו לה בפחו' משני' אבל כשעשאם שלוחי' להולכה אפי'
לא נשא' קיים אלא שליחו' של אחד מהם יכו' ליתנו לה אפי' עשא'
כולם שלוחי' ביחד כ"ש אם עשאם שלוחים בזה אחר זה והרמ"ב
כת' כיון שבטל שליחו' קצתם נתבטלו כול' וא"א הר"אש ז"ל כתב
כסבר' הראשונ' וכן השיג עליו הרא"בד בר"א שהוא בט' כשבטלו
בפירוש אבל גילה בדעתו שחפץ בבטולו כגון שבא אליו השלי'
ואמ' לו לא נתתיו לה עדיין ואמר לו ברוך הטוב והמטיב שגילה
בדעתו שהוא חפץ במה שלא נתנו לה וכיוצ' בזה אינו בטל ולא
עוד אלא אפי' הי' מתוך לרוץ אחר השליח (נח) לבטלו ולא הספיק
להגיע אליו עד שנתנו לה לא הוי בטל ובאיזה לשון מבטלו אמר
בטל הוא אי אפשי בו לא יועיל לא יתיר לא יעזיב לא ישלח לא
יגרש יהא חרס הרי הוא כחרס בא' מאילו הלשונו' שאמ' הרי הוא
בטל אבל אם אומ' פסול הוא אינו גט אינו מועיל אינו מתי' אינו
מעזיב אינו משלח אינו מגרש חרס הוא כחרס הוא אינו לשון
ביטול ואם אמ' בטל ולא אמ' הוא מבעיא אי הוי לשון בטול ולא
אפשיט ואם נתגרש בו הוי ספק מגורש' והרמ"ב פי' דמבעי' בבטול
שמשמעותו פועל עבר כ' הר"מה אמר יהא פסול הוא בטל אע"פ
שאינו יכול לפסול גוף הגט כיון שאמ' יהא לשון להבא רוצה לו'
יהא פסול לגר' בו מידי דהו' א' יהא חרס אע"ג דחזינן דלאו חרס הוא
אמרי' כיון דמודה דלאו חרס הוא אמרי' יהא כחרס לענין גרושין
קאמ' ה"נ יהא פסול לגרושין קאמ' וכ"כ ה"ר מאיר כהן בהרי הוא
פסו' דמהני מידי דה"ה אהרי הוא כחרס ונ"ל דלא דמי דשאני יהא
חרס או הרי הוא כחרס דשם זה אי אפשר להתקיים על הגט כלל
לפיכך צריכין לפרש דבריו שיהא כחרס לענין שלא להתגרש בו
וכיון שלהבא משמ' דבריו קיימי' אבל יהא פסו' או הרי הוא פסול
כיון ששם זה יכול להתקיי' על הגט ר"ל שיהא פסול וזה אינו פסו'
שאינו יכו' לפוסלו מעת' הלכך אינו כלו' סג והיכ' דאמרי' פסו' שאינו
מועיל פירש"י שאינו מועיל לבטל הגט אבל ערעור הוא לפוסלו
וצרי' שיתקיי' בחותמיו וכן פי' הר"מה בכל הנך דלא הוי ל' ביטול
שהוא ערעור לפוסלו וצרי' לקיימו בחותמיו ודאי אם גילה דעתו
מעיקר' שרוצ' לבטלו ואמר א' מאילו הלשונו' אינו כלום שאינם ל'
ביטול אבל לא גילה דעתו מעיקרא שרוצ' לבטלו ואמר א' מאילו
הלשונות כיון שנוכל לפרש דבריו שרוצה לערער עליו אם לא
נתקיים בחותמיו הוא נאמן ואם נתנו השליח אח"כ ליד האשה
אינו כלו' אבל נתקיים בחותמיו כשר: השולח גט ובטלו יכול
לחזור ולגרש בו כר"א בסתם שאז לא בטל
אלא

ד"מ

(נו) וע"ל סימן קל"ד עדיניס אות ו:

(נז) מלחמי כ' פסנסם תלמידי דף קקס"ח ע"א דוק הוכס ריל"ו סמוים אנל אם הוכס ונעכסם מרימס הייכי בתי' מת ע"ס:

ונגם סלפמעו סכו' מעבלו ולא ליפתח' סכו' מעלמו ססול לו כחרם לו לימו מוציל ולפס לעמ' בטל ולא לעמ' סוס נ"ז סם בטל עסו חיקו ופרס"י דמי מעדי' כיון פלא לעמ' סוס לעבוד מעמ' ולימו מכוטל וסרמ"ם כת' כת' מעבר כנון המק עבר ס"ז קפק. כתב סרמ"ם פלפס אנו נט זס חרם לא מער כלום.

וסיכ' דלמע' כסו' פלימו מוציל מרמ"י פלימ' מוציל לבטל סנט וכו' נבי מימו מוציל כתב כן ופפסר דס"ס לאומר מסול סוס ורבינו מסמע ליס דס"ס לכל מיקר ליפכי: סמולה נט ומעלו יכול לחזו ולגרש בו וכו' מס בדים סמולה מסיקר דסלכתא כרב כתמן דלמע' דלמע"ם מב"ל סנט מוחר ומנר' בו ומקמ' דסמ ק"ל כוחיס דר' יוחנן דלמע' נבי קדושין מוחר ומבכי סכי המתא סתם לחי דיבור ומבטל דיבור סכא דבטלים לגליחות' ניטמ ניטים מי קא בטיל וכתבו סתו' דמתוך הלסון מסמע מלם לו ב טלו בכי' מימו מבוטל אנל בקדושין בדים סמו' כתוב בכל המגרי' כסי דבטלי' מתור' גליחות מחורת נט לא בטלים מסמע דמס בטלו בפירום מודס רב נחמן דבטל וכן ר"ל דנט לא הוב מעמ' כל זמן מלא כני' ליד המס' דמי לתו מכי חיקמי לר' מס' כדמיבמו לעיל ובדים המוס' כתבו מל"ל מתור נט לא בטלי' דס"ק מתים מנור מסנ' יכול ליפסל בניטו' ולא מים דמלמ' מסנט בתוב כסלכתו מימו יכול לבטלו ודע' סר"ן וסרמ"ב' מפימו יכול לבטלו וכת' סר"מב' וכן דעת רבותינו הלרפתי' מלא מחמו ומערו דלמעמס מין לסקל בדבר מלא מוסמין לו ולכתחלה לא יגרש בו. גם סרמ"ם כתב בס' המוכ' ויש לסמוות מי המתי נילקמו' דס"ק מתור' נט מי בטלים כלומר מין בו כח לבטלו מחור' נט דכתיב מנט לבעס המיב מעמ' מיסו מין לסמוך על זס לעמו' סלכס למעמ' מלא מלינן בים לחומ' וכת' ס"ס בס"ן מנס סלמע"ן מבור מלימו יכול לבטלו ומע"מ ים לחוס בדבר וסרמ"ב בס"ן כתב ח"ל המוכ' נט ביד המני' ובימל מנט מרי זס מחור ומנרס בו כמילכס מלא בטלו מתור' נט מלא מתור' מלימו' לסיכך מס סיס מנט ביד המבטל ובטלו כנון מעמ נט זס בטל המוס מימו מגרס בו לעומ' וסרי מוס כחר' ומס נירס בו מימס מגרס וכן מס מירס בעת מבטלו ומוס ביד המליח ומע"מ נט מפלחתי מרי מוס בטל מלסיו' נט מימו מגרס בו לעומ' מכ"ל וכימן דמלונת' דרבות' מים דלמעמ' מפרמי' מוחר ומגרס בו מלא מחמו לס לחמתי' מס כתגרמס בו ס"ל מסק מגורמת וסרי"ם כתב בדיני מלו בתמוב' מימן תמ"ב (לו) וכת' עוד בסי' רל"ב על מי מקר' בגרע' ותמסוס על בעב' על המכע' המקבל מלא לקדם מלא בעמר' וסמכי' לגרס ולא ביטל מודעות ובטלא מעמר בפני מנים זס מלא בפני זס קודס בתיבת הנט תיסי' עד מלמי מוכמין בתמים' עד מגרס ומסיב מודעם זו מודכב' מפני דברי' המחד מ"ם מסוס מכוס ומוכר' בתמים' עד מגרס וזו מים מסירת מודעם על מנט המע"נב דלא ידעי' בתנסים מרי מוס נתמן מנלמנס על זס כדלמרינן בפרק המזקק. ומפני מוס מס מעמר מסוס מבטל מעכמין מלא מס מימו מכוס מ"ע כיון מביטלו בפירום מיכס מגורמת מלא מבזס סדרך מפני רבו המבדרו' כי יש מי מעמר מעימו יכול לבטלו קודס מכתיב' דמין ביטול בדבר מעתיד מלא בטעגת מוכס מעסו דמי מבטל מעימו' מוכר ועדי' מרי כמחז' מס"כ ומע' לכס בתימו חזר ומעמן מלומים וקי"ל דמתי דיבור ומבטל דבור מבל מחר בתיבס יכול לבטל מנט מבכת' המע"נ דק"ל דק"ל כרב נחמן דמע' מוחר ומגרס בו מיימו בנסיס המס מנט ביד המע"ר דלא ביטל מלא מליחות המליח מבל מס מנט בידו ובטלו המסמת על כרחו דמתו על מנט עלמו מו מף מס מוס ביד מליח וביטלו בפירום מחורת נט מימו מגרס בו לעולם ובי"מ המס נבי המליחות' המליח נוטים לא בטלים וסרמ"ם מוכר בפף קודס בתיבס יכול לבטל ומס מחר כל נט מתכתוב מבמן ועד עמרים מנס בטל מוס מרי זס בטל וזו מים מסירת מודעם על מנט נרמס מרע ז"ל מכל דבור מנא לבטל בדבר מעתיד קרוי מסירת מודעם ומתי' מלא מעגת מוכס וסרמב"ן וסרמב"ם מוכרי' דמחר בתיב' מימו יכול לבטל מנט עלמן ונרסימן המס ניטמ מי קא בטיל וכ"ם קודס בתיבס מתימו יכול לבטל מלא בטעגת מוכס מעמס המליחו' מוכר ועדי' מין יכול. לבטל המיב' דבמתו' ומעמן מלומי' מתי דיבור ומבטל דיבו' ומס נמע' מבטל מנט עלמו מעכמין ולמת' ומכלא מתי' מחר מיכתוב מין יכול לבטל לתי מנרתס וכן נמי מין יכול לבטל בתיבת מנט מעתיד' מפוס דבמנוחן המ"כ מרי מנתיב' מבטלה מדיבור מס"כ מקס בתוכס מתכס נט המע"בן וסרמ"ם כתבו מים לחוס בדבר לבטל בדיבור מנט עלמו מחר בתיבס מגרס בו לעולם לבתקלס וכ"כ מקבני מלרמתיס וכן מזר וסודס סרמ"ן בס"ם.

אלא השליחו' אבל אם מפר' שמבטל הנט או המבטל נט שבידו אינו יכול לחזו' ולגרש בו כתב הרמ"בם השול' נט ומבטלו בפני ב' אחרי' או המוס' מודע' על הנט מכין אותו מב' מרדות שמרב' ממזרי' בישראל שהי' לא הדע ותנש' ונמצ' בניה ממזרי' השול' נט לאשתו נוהגין אותו בחזקת שלא בטלו ובחזק שהו' קיים אפי' הניחו זקן או חול' (ז) והרמ"ה כת' דוק' בזקן שהו' פחות מבן שמונ' או מבן ק' שנה ולמעל' אבל מבן פ' עד בן ק' לא ואם נתנו לה תנש' לכתחיל' וא"א הרא"ש ז"ל כת' בסבר' ראשונ' שאין היולו אבל הניחו נוסס לא שמ' כבר מת אבל כל זמן שהו' חי יכול לגרש בדפ' לעיל ואם נתנו לה הוי ספק מגורש: וכן עיר שהקיפו חיל מאותו מלכו' והיו במצור וספינ' המטורפ' בים והיוצ' לידון בדיני נפשו' הם בחזק חיי' ואם נט של אח' מאילו ביד השלי' יתנהו לאשתו והיא בחזק' מגורש אבל עיר שבכשוה כב' או עיר שהקיפו חיל ממלכו' אחר' וספינ' שטבע' ומי שגררתו הזה או מי ששטפו נהר והיוצא ליהרג בדיני ישראל אפי' יצא אח' פסק דין או בדיני גוים קוד' שהחכמו עליו פסק דין הם ספק חיים ואם נט של א' מאילו ביד השלי' לא יתנהו לאשתו ואם נתנו הוי ספק מגורש אבל היוצ' ליהרג בדיני גוי' אח' פסק דין הזשו' במת ובלב' שעדי ישראל מעידי' שיצ' ליהר' והרמ"ה כת' שנם ביוצ' ליהרג בדיני גוים הזשוב בספק חי אפי' אחר פסק דין וא"א הר"אש ז"ל כתב בסבר' ראשונ'. שאלת לא"א הרא"ש ז"ל ששאל' ראובן מינה שליח להוליך נט לאשתו בכל מקו' שימצאנ' ואמ' לשלי' אם תאב' האש' ללב' סי' אחרי' ולבא אלי אקיימנ' ואם לא תאב' פטו' אות' בנט והשלי' הביא' עמו לאשבילי' והוא מקו' שנמס' בו השלוחות ובבוא שמה השלי' והאשה כבר הוחזק ראובן בדרך והאש' תובעת שיגרשנה בזה הנט ונסתפק' אם יכול לגרשה. תשובה הנט כשר לגרש בו כי לא בטלו הבעל ולא נתבט' בשביל שבא' לאשב' ילא כי התנ' אם תבא אלי אקיימנ' והיא לא באת' אליו אלא לאשבילי' כי פנה משם טרם בוא' ואפי' אם הי' עדיין ראובן באשבילי' בשבאן שמה האשה והשליח ולא היה רוצה להתפיים עמה היה יכול השלי' ליתן הנט כי לא הטיל תנאי במיני השלוחות שיתבט' אם תבא האש' לאשבילי' אלא דברי' בעלמ' אמ' אם תבא עמך אקיימנ' וגלוי דעתא בנט לאו מילת' הוא וששאל' בענין השלי' לאח' שנתן הנט ליד האש' ואמ' בפני נכת ובפני נהתם ועדי הנט לא היו בעיר אם יכו' לישאנ' סי' תשוב' אע"פ שנכת' הנט ונחת' באשבילי' כיון שלא היו העדי' בעיר בשע' נתינ' הנט ולא נתקיים' התימתוא' כ"ב ד' שהיו בשעת נתינת הנט לא יתנו אותו בלא קיום ההתימו' אם לא אמר בפני נכתב ובפני נהתם וכיון דאדיבורה דידיה סמכינן אסורה לו ואפי' אם היו העדי' בעיר בשע' נתינ' הנט אם לא היו במעמד נתינ' הנט צריך השליח לומר בפני נכתב

סמולה לכבר' סרמ"בם דכל סעבטל בעתיד מודעם סיס עד דמבטל לעודני' ולפס כן נבדון זס פיס פני דברים ר"ל פני מיני מודעם פמבר פסוס לגוס וכן פמבר קודס כתיבס פסוס מבטלו לפס בפנו לדין עליו מכח הביטול לבד סיס מפסר לומר פשין כמן ביטול כיון פלא ביטל בפני פנים זס בפני זס מדתקן בם. סמול סיס עוס ב"ר ומבטלו ולפ"ב דק"ל כרב נחמן דמע' בפני פנים מ"מ כיון דקרי לסן בית דין מפמע דבמינן זס בפני זס דלא פייך לסכפורי זס פלא בפני זס פלא בני עדות וכר' יסופ בן קרחת אבל אם אם מדון עליו מכח מס פמע' פסו' פנוס ומוכרח בתמים' מין לריך כלל ב"ד פלא כל מים עדות פמע' כן פני וס"כ לא בעיל' זס בפני זס דסא קי"ל כר' יסופ בן קרח' דלא בני' מירמו פנים כ' כדמי' בם זס בורד ובם' סמול' מדעי ניטין לדיני ממונו' לנבי סא דר' יסופ בן קרח' דמתן דמיתן לס סא דר' יסופ מכם' בעיני כתיב' לומ' לזס בפני עלמו ולז' בפני עלמו שיתתנו בנט וס"כ המודעם פמע' בטעגת לוס' פני' זס פלא בפני זס עכני' וכ"ק מרי סמול' מתלס בו מודעתו מימו מעת מרי לומ' פלא לוס לתפסו כי אם על מפרק הנד' וכיון דטעגת' דמודע' דניט' מף על נב דלא ידעי' בפומיס מעוס דמכמגיון ליס מפת' דידעי' דלמו קומס' סוס ליב' לכיומו' ים לסמי' מלף אם סדין יסי' מלא לסמיגו סיב' מתנו יודעי' בבירו' מתימו מנוס מ"מ בנדון זס פמ"ם לדע' זס מלא עפי מרב מס סיסס כוונתו מנס מבעל לתמן יוחר כיון מסמיגוסו חכמי' ועוד מסרי זס סיס תמוס לעיגיגו ויודע מבסיגרם יחידומו מעמסרו מ"כ מרי סוס בתלו נמנס לגרס כיון מעמר מודע' קוד' לכן מחמ' זס מתו' ומע"ם מלין לומס זס מעמיס' לבדן לבטל מנט מדין נט מעמס' סיב' מל' מסר מודעם מחמילס כיון מלא מחמס מל מינרס מ"מ בסמסר מודע' מחחל' לף אם נמנר מלין מסיר' מודע' מוענת מלא ע"י לוכס מ"ס קנת לוכס מוציל להחיב' המודע' מע"מ מלימו מוכס נעור מלד מלמו ורמיס לדבר מדמרי' בם' מזקת נבי מחנס מעיר' וכו' מל"ל מרב' מסמגרי' כתבו דמתי' ומנמ מבול' מתלס בו מודעתו מימו מחת מס"ם המודע' ריימ' דבלויי מילתא בעלמא סוס כיון מיכו' לבטלו מתי' בל' לוכ' כדע' מר"ם דבל המבט' לעתי' בנט ומתנ' די לו כמינל דעתו מלימו מסנ בדבר מסוס וכ"כ לבטל המיסוד ומסמר מבן המגר. ומלימו מלד הביטול יש לומ' דלא בעי' מנים זס בפני זס דע"כ לא מדכרו ב"ד בעתני' דסמולה מלא דמי מבטל מליתו' מסני' מכעם' כב' ומבטלו מלא בפני מבל דמי מבטל מנט קודס כתיבס מו מחר כתיב' מבטל מלגרס בו לעתי' מרי זס כמומר מודעם כמו מכח' מרמב"ם מלא מלימו מודע' לגון ב"ד כי מס לגון עדו' דבעינן בפני ב' דומי' דקנין וכיון מכן מתי' זס מלא בפני זס מלגרס מב"ב:

כתב סרמב"ם הסולה נט ומבטלו בפני פני' מחרים וכו' בפרק ו' וסיימו דמתרי' בם"ק דקדושין (דף יב) דרב מנגיד מתמן דמבטל ניסס ומתמן המסר מודע' מגיעם וסרמ"י מפי' למי מבטלו בפני הסליח מנגיד דמע' יתנו לס הסליח מחר מבטלו וסקמו סתום' דלמו ברשיעי עסקי' מלא בבטל מלא בפנו סוס דמנגי' וכדברי סרמב"ם וסרמ"ם כתב דסחידנא נקנו מלגו' כלישנא דנכדבי דמתרי' דלא מנגיד רב מלא מתמן דמקדם בפיסס: השולה נט לפתו כוחנין מותו בחזקת מלא בטלו כן כתב סרמ"בם בפרק ו' ופטוט סוס דמס לא כן מ"ם ליתן פוס נט מ"י מלים דנימו' מעמ ביטלו: ומ"ם ומחזק' מסוס מיים מעמנה מ' כל הנט (רבה) סמני' נט וכיימו זקן מו חול' כותנו לס בחזק' מסוס מיים ובנמרא (מס) מע' רבה לא מנו מלא זקן מלא סניע לנגורות וחולס מרוב חולים לחיים מבל זקן מסגיע לנגורות ונוסס מרוב נוסס לעמיקס לא ומרמ"י לנגורות מ' מנס מיקיבים מביי סמני' נט וכיימו זקן מימו בן ק' מנס נוחן לס בחזק' מסוס מיים מיובח' ומי בעיית מימע כיון דמיסבב מיסבב ומי רמ"י כיון דמיסבב מעמ' דרך כל מסרך מסתריך מני עד ק' מנס מיסבב ומימו כמחר מסדס לסיות קרוב לעות מבל בן ס' ומח' מו יוח' עד ל' קרוב לעו' הוא וכת' הרמ"בם וקי"ל כמבני ובכסתם' דמתני' ומתניתי' ומע"ב דלמרי' ומבע"ם כיון דבל' מבב מימו' סו' ולא כמבני עני' וכן בר מדברי הר"יף והר"מס מלא בבינו מדברי רבם מלא ל"ם מלא מולה מבל נוסס לא ומיירו לבנגורו' ובתב הר"מב' מבן בר מסירולמני וכן דעת הר"מב' בם' ובהר"מס רבם לחוס לבתמלו' לעיתב' דרבם ובנמויי דמיבני' מימע ומסרם בן ס' ובן ק' בבסוס ומבלם כדברי רש"י והנבסו' בם"ן בתבו הרמ"בם ניס כתב לסחתני' כרבם מבל כל זמן מסוס מי יכול לגרס בדמירם לעיל מי' קכ"ם ומס נתנו לס סוי מפס מגורס כ"כ הרמ"בם ס"ן וכן עיר מסקיפוס חיל מפוחנו מלכו' וכו' ומבל' בם' כל הנט (מס) ג' דברי' מע' דני מלגרז' בן מרמס לבני חכמים

(ז) ומ"ל מיתן קל"ד עדיניס אות ו:

נכת' ובפני נחתם ואסור' לו ואפי' אם ניסת כב' תצא ואע"ג דקיימ' לן בהא אם כנס לא תצא ה"מ בדיעב' אבל זה שהתרו' בו ועב' על התרא' וכנס מפקי' מיני' ומכין אותו מכת מרדו ושישאל' לשון מינוי השליחו' קני"ג מר' יונה שנתן ד' אמו' קרק' בחצרו לר' שלמה ואנבן מינהו שלי' להוליך גט לאשתו וכו' אלא שאח"כ כ' זה הלשון ויותר על זה ר' יונה זה מינה עוד שלי' בעדו בגט הנז' לסופר הנז' תכותבו בענין שיתנהו בעדו לר' שלמה זה ואמר ר' יונה לסופ' תן בעדי הגט הנז' מידך ליד ר' שלמה ותכף שיגיע מידך לידו תהיה מגורש' ממני ומותר' לכל אדם מי אמרי' בטל שליחו' הראשון או לא תשוב' אע"ג דלכאורה משמע שבטל שליחות ההולכה ועשאו שליח לקבלה שהי' סבור שיש בידו למנו' שליח לקבלה יראה לי שאין לתלו' בזה שחזר בו משליחו' ההולכ' אלא ודאי תלינן הענין בטעו' הסופ' שזה המגרש לא רצה להמתין עד שיכתו' הגט ומינה לר' שלמה שליח ליתנו ומינה עוד לסופ' שליח שיתננו בשליחותו לר' שלמה בשבי' שמינ' שלי' על שליח טעה ואמ' מיד לכשיגיע הג' ליד השלי' תהיה מגורש' ממני וכך היה לו לומ' לסופר תנהו לשליח שיתנהו לאשתי ומיד לכשיגיע לידה תהי' מגורש' ממני והשמיט הבעל זה או אמ' והסופ' השמיטו הלכך לא תלינן שחז' בו ועשעו שלי' לקבל' דאדם יודע שאין בידו לעשו' שליח לקבל' ואפי' אם תמצ' לומ' שהיה עם הארץ ולא ידע זה למה יש לנו לתלו' בחזר' יש לנו לומ' דליפו' כחו נתכוון אם הועיל שליחות הקבלה שתתגר' בו מיד ואם לאו ישא' שליחו' ההולכ' במקומו והלשון שכתב ויותר על זה שר' יונה מינה עוד שליח וכו' משמע שלתוספ' נתכוון ומיכר אמ' תתגרש כל היכי דמיגרש' לכן הן אם נתל' הדבר בטעו' הן אם נתלה בתוס' אין כאן בטול שליחו' ההולכה: ראובן עשה לבנו שליח להוליך גט לאשתו וכשבא לאמו לא רצה ליתנו לה אא"כ תתן לו כך וכך אמר לו א' מהזקני' כלו' אתה עוש' זה אלא כדי שלא תינש' בלא דעתך תמסו' לנו הגט וכשתרצ' לינש' נודיעך ונתנו להם ע"פ הדברי' האל' לאח' זמן בא בעל' ועדיין הי' הגט ביד הזקן ובט' הגט ונתייח' עמ' ואמ' הזקן שהוא שלי' לקבל' ונתגרשה בקבלתו ושני חביריו הזקנים עדים ברב' תשוב' אם יש. עדים ששמעון בנה היה שליח של הבע' ובעדי' נתנו ליד הזקן ושהי' הזקן שליח האשה לקבלה בעדי' הגט גט ואין ביטול הבע' מועיל אח' שבא ליד שליח לקבל' ומה שנתייח' אח"כ עמה ודאי לא בעל לשם קידושין כי היה סבור שהי' גט בטל ובעל אדעת' דקידושין הראשונים הלכך מותרת לעלמא או יקיימנה:

קמב המביא גט ממדינת הים והבעל עשאו שליח להוליכו לאשתו צרי' שיעמו' על כתיבתו וחתימתו ויאמ' בפני (א) נכתב ובפני נחתם אבל מא"י אין צריך וטעמא משום דבחוצ' לארץ אין עדי' מצויין לקיימו ואם תנשא בו היום או מחר יבא הבעל ויערער ולא תוכל למצוא עדים לקיימו לכך תקנו שלא תתגרש בו עד שיאמר השלי' בפני נכתב ובפני נחתם והאמינוהו ואז לא נחוש לערעורו של בעל אבל בא"י שתוכל לקיימו תינשא בו אע"פ שלא אמר בפני נכת' ובפני

מכמי' וקיימו את דבריו על עיר השקיפו' כרקו' ועל השיג' שעטורפת בי' ועל היולא לרין שהם בחזק' קיימי' אבל עיר שכבש' כרקום והשיכה שאבדה ביה והיולא ליהרג נותנין עליה' חומרי חיים וחומרי מתים ומה שחילק רבי' בין כרקו' של אות' מלכות לשל מלכו' אחר' הוא מסירו' שכתבו הרשב"א והר"ן אמתני' ובלבד כרקו' של אות' מלכו' אבל של מלכו' אחרת כליסטי' הם וכ"ל דה"ט דבכרקו' של אות' מלכו' כל זמן שלא נכנס' יושבי' בחזק' קיימי' דאין לחוש שמא עמו יתבולו' כדי להשחית העיר ויושבי' כגון להפיל עליהם שתאו' השוט' וכיול' בענייני' אלו לפי שהם חסי' על העי' שהיא שלהם' אבל כשהכרקו' של מלכו' אחר' הרי הם כליסטי' שהיכ' בשי' שלא לבוז בו ולהחריב העיר ואומותיה דכיון שאינם שלהם אינ' חסים על אומותי' ונ"ה חיישי' שמא יפילו השוט' שתאו' על יושבי העיר לפי' אע"פ שלא נכנס' נותנין עליהם' חומרי מתים ותמהני על הר"ף והרע"ב שלא הזכירו חילוק' הזה: ונ"ה ומי שגררתו חיה וכו' ירוח' כתבו הרשב"א והרא"ש על המשנ' שכתב' שוטפו עליהם את שגררתו חיה ושטפתו נהר ואת שנפל' עליו מפולת וכתבו הרמב"ם בפר' ו' ואם בלשון רבי' שי שנפל' עליו מפולת אולי טעו' סופר הוא: וער הול' ליהרג אית' בגמ' (הם) אמ' רב יוסף לא שנו אלא בב"ד של ישראל אבל בב"ד של א"ה כיון דגמ' דיל' לקטל' מיקטל קטלי ליה כלומר ואין נותנין עליו חומרי חיים א"ל אביי והא מקבל שחד' א"ל בתר דחתים פורסי שמגב לא מקבלי ופרש"י פורסי שמגב פסק דין ור"ח פי' דיין גדול אלה' איכ' דאמרי אמ' רב יוסף ל"ש אלא בב"ד של א"ה אבל בב"ד של ישראל כיון דנפק לי' דינ' לקטלא קטלי לי' והרי"ף לא כתב הו' מימר' וכת' ברית' דתני בה שמע מב"ד של ישראל איש פלו' מת איש פלו' נהרג ישיאו את אשתו וכת' עליו הרא"ש וירא' דס"ל דבב"ד של ישרא' הלכ' כליפנא קמא למועדא דנותני' עליו חומרי חיים וחומרי מתים דברית' מסייע לי' דמשמע שהיו אומרי' איש פלו' מת איש פלו' נהרג אבל יוצ' ליהרג לא הילכ' השי' כליפנ' קמ' ובב"ד של א"ה איפא' דלא שליני הכי תרי ליפני' ליפנ' בתר' בדל' חתים פורסי שמגב ואף הם שליני הלכ' כליפנ' קמא לקול' כיון דתני' כותי' בב"ד של ישראל ובלב' שיהא ישראל מעיד היוצא ליהרג עכ"ל ומה שהלכי' שיהי' ישראל מעיד עליו אע"ג דגוי נאמן לעדו' אשה במסיח לפי תומו הוא שתני' הם בפ' כל הגט שמע מקומוטריסי' של גוים איש פלו' נהרג לא ישיאו את אשתו והרי' ואמאי לא הא קיימא לן דכל מסיח לפי תומו מהימני ומשני ה"מ במילת' דלא שייכי בה אבל במילת' דשייכי בה עבדי לאחזוקי שקרייהו ופרש"י דשייכי בה כי הכא שמתפארים שהרגו בדין עבידי לפסק' ולומ' נהרג ואע"פ שלא דאותו שלא יוצא לידון אבל הרשב"א כת' דכיון דלא שיפסיק' הלכת' נקטי' למועדא ובין בב"ד של ישראל בין בב"ד של א"ה נותנין עליו חומרי חיי' וחומרי מתי' ואפי' אתי' פורסי שמגב דהא לליפנא בתרא לא שלני לן בין אתים פורסי שמגב ללא אתי' והרע"ב כת' שפסק כליפנ' בתר' דדוקא בב"ד של א"ה אבל בב"ד של ישרא' לא דכיון דנגמ' הדין לא חיישי' דילמ' חזו לי' זכות' דעילת' דלא שכיח' היא שבן כת' בפ"ו והיול' ליהרג עב"ד של גוי' נותני' עליו חומרי חיים וחומרי מתי' ודע' הר"ם כדע' הרשב"א שהא' דאוכן מיכה שליח וכו' עד וגילוי דעת' לאו מילת' היא כלל ע"ה והשאל' בענין השלי' וכו' כלל ל"ג וכת' עוד בסו' דבריו שמקידי' לא יפה כיונו באף אם יאמ' לא עברתי על התרא' בית דין לאו כל כמיניה שלא שהדב' ידוע שאין באיסבילא ובכל פרובינצ' אר' שיוכל על הולאת אף כי הייתה לקה מיק' והם מתעידי' היה לו לשמו' לך כ"ם שהם עקילי' לא היה לו לזלזל בהולאת ולאוי לבזים ומוליאין אותה ממנו עכ"ל ועיין בירן' שכתבתי בסוף סי' י"א בשם תשוב' הרשב"א ודברי ה"ם שכתבתי בסו' סי' י': לשון מינוי שליחו' וכו' עד סוף הסי' כלל מ"ם כת' הר"ם בן הר"ם בר נתן שליחו' גט שכת' בלשון לוא' הם מלאתי כתו' מעש' בא שבא עם גט בידו ואמ' השו' שלי' להולכ' והשט' השולי' בידו לאמ' דבריו היה שטר מעש' ב"ד שהיה כתו' בו אנו ב"ד חתומי' מטה במותב תלת' הוי' יתבי ובא פלו' ואמ' לאשתו פלוני' וא"ל התקבל גט זה לאשתי פלו' והרי היא מותר' לכל אד' ובא זה השלי' לפני הב"ד שליח עזרתי והכרח' דבריו שהיה אומ' שהוא שלי' להולכ' והשט' של מעש' ב"ד עוכיח שהיה שליח לקבל' שמשאו הבעל מעצמו בלי רשו' האש' רב' בתחל' להחזיר תמות' תשוב' השב' התוכל בסוף סי' קמ"א שמתחל' לשו' מינוי שליחו' קני' של'

יונה וכו' וכך היה נרא' לגע' בנדון זה שאותו ב"ד עמי הארץ היו וחשבו שיש בידו של בעל למנו' שליח לקבל' וליפו' כח האש' נתכוונו אם תועיל שליחו' הקבל' שתתגר' בו מיד ואם לאו ישא' שליחו' ההולכ' במקומו אחר כן התבוננו בענין ורא' שאין הנדון דומ' לרפי' מכנו' אנפי יחד' שאותו השט' של ר' יונה היה כתוב בו ויות' על זה ר' יונה זה מינה וכו' והלשון הזה מוכי' שר' יונה זה לתוס' נתכוון ולא לבטל ועוד, שם' באותו שטר עצמו שהיה כותב שליחו' ההולכ' היה כותב גם הל' המור' על שליחו' הקבל' וכדי שלא יסתור קלתו לקלתו יש לנו לדחוק ולפרש הדברי' שלא יסתרו זה לזה אבל בנדון דידן הדברי מבי' הגט סותרי' דברי השט' השני' כי השוא נאמן על שליחותו היכ' שאין עדים מכחישי' אותו היכא שהעדי' מכחישי' אותו מי מהימן אח' כן אמ' שאם השליח הזה יקיים גם דברי השטר כשיאמ' שעשו המעש' הכתוב בשט' שבידו וגם אמ' לו הבעל אחר המעש' הזה תהיה שלי' להולכ' להוליך גט זה לאשתי יש לנו לומר שליפוי כח האשה נתכוונו שתתגר' מעת השתא אם לא יועיל המעש' ההוא יועיל שליחו' להולכה כמו באותו מעשה של ר' יונה אז קרא השליח ואמר לו מזה וא"ל שלהר"ע רק מסר לו הבעל הגט שיהיה שליח להולכ' ואז הרב הכוכ' אמר שליחותו מטעם שהעדי' מכחישי' אותו גם אמר הגט עצמו מכיון שהיו עמי הארצו' שלא ידעו אם יכול הבעל למנו' שליח לקבל' אם לאו וכל כה"ג אין לסמוך על גיטים ויש לחוש לכמ' מיני פיסולי' שנעשו בו כדכת' הר"ן והריב"ש שהפלוגה מפני שרא' לשון המעש' ב"ד שהיה לשון הדיוטו' כ"ש בכה"ג שטעו בהדי' בדין השליחו' ואין זה צריך לפנים ע"כ: (לח) כתב הרשב"א בתשובה על א' ששלח גט לאשתו וביטל השליחות שלא בפניו ואח"כ נמלך לבטל הביטול ושיהיה שליח לגרש כמו שהיה שאיפשר לומ' שאם הגיע הגט מיד שליח זה ליד האש' הרי זו מגורש' שכל מקו' שצרי' שליח לדע' המשלח אינו יכול לימד שליח אלא כל שאמ' סתם כל מי ששומ' קולי יכתו' ויתן כל מי שכת' ונתן הרי זה מגורש' וכיון שכן זה שעשאו שליח לחבירו אע"פ שביטל שליחותו זה אילו אמ' כל הרוצ' יטול ויתן לה ועמד אח' ונתנו לה ה"ז גט א"כ אף זה כשע' כתיבתו כבר חזר בו המשלח ונתרצ' שיתנו לה ואם תמצא לומ' שאינו גט שצרי' שישמעו מפיו הא לא אמרי' אלא בכתיב' הגט וחתימתו וזה קרוב בעיני אלא שראוי להחמיר עכ"ל: (לט) עוד השיב וז"ל עוד כתבת אם הבע' אמר מודע' בשליח קבל' ואמ' כל גט שאתן ביד שליח קבלה יהא בטל וכשהגיע לכתו' בטל כל מודעי בסתם וכל הדברים הנורעי' לבטל ואח"כ נתן הגט ליד שליח קבלה אם יועיל אותו הביטול לעקירת מודע' על השליח' תשובה אילו אמר זה מודע' על השליחות ואמ' כל שאמסור ליד שליח קבל' הריני מבטל אותו שליחות או אותה כתיב' בבירו' לא יועיל ביטול מודע' זו שהרי הוא עוקר מודע' על השליחות ולא על הגט וכשביטל לא ביטל אלא מודע' שאמ' לביטולו של גט לא על השליחו' אבל זה שאמ' מודע' לגט' הגט כל שיאמרנו ליד שליח כל שמבטל כל מודע' שאמר לבטל הגט הכל בטל כל מודע' שהרי בטל כל מודע' שאמר בביטולו של גט וביטול הגט תלה בשליחות כתב הרשב"א בסימן אלף ור"ז שאלת האשה שעשתה שליח לקבל גיטה מיד בעלה ואמ' הבעל לסופר כתוב ולעדים חתומו ואחר שנכתב אמר הבעל לעדי' תנוהו לפלו' קבלה זה מה ספק במסירה זו מפני שראינו מוספים מאחר שהאש' עשאתו שליח לקבלו מיד הבעל ממש ולא מיד שלוחו וקפידא הוי תשובה רואה אני את דברי המוסף באומרת התקבל לי גיטי מיד בעלי מאחר מקפדת בדבר זה ודוק' באומר' התקבל לי גיטי מיד בעלי אבל לא באומרת התקבל לי גיטי מבעלי וכן הדין בעש' שליח הולכ' ואמר תן גט זה לאשתי ואפי' לר' חנינא ולא נחלקו הם אלא בהולך גט זה לאשתי ואע"פ שלא פירשו כן בשו' מקום שמא לפי שאינו צריך דלא כרוכלא ליתנו וליזול דהא תנן הקפדה בין בגיטין בין בקדושין ומשנה דכל שאומ' בין הוא בין היא מיד בעלי או ליד אשתי דילמ' בהקפד' אמרי ועוד דלכהת"ל דהלכה כרב ומשום ביזיון דבעל דילמא אף כאן משום ביזיון דידה כאילו הבעל מבזה אותה שלא ליתנו אלא ע"י שליח ולא ע"י עצמו וס"ת אחר שלפי מושא לדבר זה מפני מה חילקתי בין התקבל לי מבעלי להתקבל לי מיד בעלי וכן בבעל בין תן גט זה לאשתי להולך גט זה לאשתי לפי שע"כ יש לנו לומ' דהולך גט זה לאשתי לאו

(לח) קלא יא לתמוה אדבריה אלו דמשמע דהא שהליח היה אומר דמשמע ג"כ שליח לקבל' הר' ... (לט) כ' בהגהות ... קמב (א) נכתב ... לכהפוסקי':

לאו בהקפדה אמר דהא לרבי חנינא הועיל ולרב נמי לא הוי טעמא להך אליבהיה אלא משום גזירת אלרה הבאה לאחר מכאן ואם קדמה איהי והוייה הליח אפי׳ לרב הועיל אלא שאני אומ׳ דהת׳ בגל׳ אע׳ תן גט זה ליד אשתי אלא הולך גט זה לאשתי וקרוב אני בעיני שהוא אע׳ תן גט זה ליד אשתי דהוי קפיד׳ ודאי ועננה לאה׳ שאמר׳ הקפד׳ לי עיד בעלי הבל אם אמר׳ התקב׳ לי לא הוי קפידא לכה״ג הלכה כר׳ חנינ׳ או אפי׳ כרב לליהנא דגזירה משום אלרה הבאה לאח׳ מכאן ומ״מ איהפך לומ׳ בנדון שאמר׳ ההיא הבעל בעומד וצוה להסיר לכתוב ולעדי׳ לחתו׳ והיה הם הליח קבל׳ ומע׳ לעדי׳ אח׳ שחתמו תנו לו מזה כאילו קבלו איד הבעל ועכ״ז מוב ליזהר עכ״ל:

דלאו בת דין היא כלל אבל הקרובי׳ מצטרפין לג׳ שהקילו להכשירן כאן: וכתב עוד הם הר״ן שאם מביאו בא״י אינו צריך ליתנו בפני ג׳ ופשוט הוא והכי דייק לשון רבי׳ שכת׳ כשמביאו ממ״ה איהו בבני הכי לעול׳ צרי׳ לכ״ע להחמיר ולדעת הרב פוסקי׳ הם ענר ועשרו אלא בעדי׳ איכא מגורש וכ״מ בהי׳ קל״ג (ד) והר״ף שמפי׳ וכן הע״ג דקי״ל כר׳ יוחנן וכו׳ עד אבל בדיעב׳

ובפני נחתם ומטעם זה אפי׳ חמש נשי׳ שאין נאמנו׳ להבי׳ גט בא״י כדפרי׳ לעיל נאמנות להביאו בח״ל ולומר בפני נכת׳ ובפני נחתם דליכא למיחש שמא מכוונות לקלקלה כיון שאין הבעל יכול לערער בכה ד״א כשמערער בלא ראיה אפי׳ מביא עד א׳ אבל אם מבי׳ ב׳ עדי׳ שהוא מזוייף הרי הוא בטל שלא האמינו לשלי׳ שאומ׳ בפני נכתב ובפני נחת׳ אלא לדחו׳ ערעורו אבל במקו׳ שמכחישין אותו לא האמינוהו ובא״י נמי אם אומר בפני נכתב ובפני נחתם מועיל לדחות ערעורו של בעל אע״פ שלא היה צריך וכמו שאין צרי׳ לקיי׳ עדי הגט כשאומ׳ בפני נכתב ובפני נחתם כך אין צריך לקיים עדי השליחות אלא נאמן לומ׳ שהבעל עשאו שליח בינרים אע״פ שאין מכירין חתימ׳ עדי השליחות או אפי׳ אין לו שום עדו׳ בשליחו׳ אלא שאמ׳ שהבע׳ עשאו שליח כראוי נאמן והרמ״ה כת׳ דאף בא״י שאין צרי׳ לומ׳ בפני נכת׳ ובפני נחתם נאמן (ג) על השליח׳ לומ׳ שהבעל עשאו שליח וכשנותנו ליד האש׳ כשמביאו ממדינ׳ הים צריך שיתננו לה בפני ג׳ שיהיו דיינין אלא שאם הוא ראוי להון שאינו לא קרו׳ ולא אשה מצטרף עם שנים ואם לאו צריך ג׳ זולתו והר״ף מחמי׳ וכת׳ אע״ג דקי״ל כר׳ יוחנן דאמ׳ בפני ב׳ טוב ליתנו בפני ג׳ שלא יבאו לטעות כשהשלי׳ קרוב או אשה וכ׳ עוד אין צרי׳ שישבו (ס) הג׳ אע״פ שהן כעין דיינין לקבל עדות השליח שאו׳ בפני נכת׳ ובפני נחתם והשלי׳ צרי׳ לעמו׳ כשאומ׳ בפני נכת׳ ובפני נחת׳ אמנ׳ שמעתי ממורי ה״ר מנח׳ ברבי שמוא׳ שהי׳ מצרי׳ להושי׳ הג׳ דיינין לקבל עדו׳ השלי׳ ואולי לא אמ׳ אלא לכתחיל׳ אבל בדיעבד אין לחוש אם עמדו: ויאמ׳ בפני נכת׳ ובפני נחתם בשע׳ שנתנו ליד האש׳ או סמוך לו מיד בתוך כדי דיבור לפיכ׳ נתנו לה ולא הספיק לומ׳ בפני נכת׳ ובפני נחת׳ עד שנשתתק פסו׳ ולא תנשא בו אא״כ יתקיי׳ בחותמיו ואם איח״ות׳ לאומרו לא מהני אא״כ יטלנו הימינ׳ ויחזו׳ ויתננו לה ויאמר בשעה שנתנו לה בפני נכת׳ ובפני נחתם והרמ״ה כת׳ אי איתנהו לעדי מסיר׳ קמן או אפי׳ ליתנהו כלל וא״כ עדי׳ דידעי׳ בראי׳ שליח׳ דמסריה להאי גיטה ניהלה בעדי׳ אין צריך ליטלו ממנ׳ וליתנה לה פע׳ אחר׳ אלא אומ׳ לה בפני עדי מסיר׳ או לפני העדי׳ שיודעי׳ שהוא מסרו לה בעדי׳ גט שנתתי לה בפני״כ או בפני פלו׳ ופלו׳ בפני נכתב ובפני נחת׳ וכי קאמ׳ שצרי׳ ליטו׳ ממנה ולחזו׳ וליתנו לה מיירי שאין כאן עדי מסיר׳ ולא שיודעין שמסרו בפני עדים וכתב עוד וצריך שיאמ׳ בפני נכתב ובפני נחתם בפני האשה ומסתבר דאי אמר להו לסהדי (ח) ולא אמר לדילה וליתיה לשליח להוו׳ ולומ׳ לא מצרכי׳ לה מידי אחרינ׳ וא״א ז״ל כת׳ כסבר ראשונ׳ אם עושה השליח שליח כגון שחלה או נאנס יעשנו בפני ב״ד ואומ׳ בפני נכתב ובפני נחת׳ בשע׳ שנתנו לשלי׳ וכן אח׳ לאח׳ עד ק׳ וכל אח׳ יאמר לפני ב״ד שליח׳ ב״ד אני ואין צרי׳ שלשה אלא שני׳ והוא מצטר׳ עמה׳ וכן יאמ׳ האחרון כשנותנו ליד׳ וכשב׳ לעשו׳

קמב המביא גט ממ״ה והבעל עמהם שליח וכו׳ מפל׳ ברים גיטין (דף ג) המביא גט ממ״ה צריך שיאמ׳ בפני נכתב ובפני נחת׳ ובגמ׳ (שם) מ״ט רבה אמ׳ לפי שאין בקיאין לשמה רבא אמר לפי שאין עדים מצויים לקיימו ובגמר׳ מפרש כמה מילי דאיכ׳ בינייהו וכת׳ הר״ן שהר״אבד פסק כרבה והכל הרי״ף והר״אש כתבו דקיי״ל כרבא דהיכא דאיכא עדים מצויים לקיימו לא צריך למימ׳ בפני נכת׳ ובפני נחת׳ וכן דעת הרמ״בם בפ״ז (ג) ואמרינן בגמר׳ ולרבא דאמ׳ לפי שאין עדי׳ מצויים לקיימו ליבעי תרי כידי דהוה הקיום שטרו׳ דעלמ׳ דדין הוא דבקיום שטרו׳ נמי לא ליבעי כדר״ל דאמ׳ עדי׳ החתומים על השטר נעש׳ כמי שנחקר׳ עדותן בבית דין ורבנן הוא דאצרוך והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן ובהדי׳ אמרו בגמרא הם ובפ״ב דגיטין וכ״כ רפ״י והרא״ש בריש גיטין וכתב עם הרא״ש דהכי איתא נמי בירושלמי וכן כת׳ הרמ״בם בפ״ז וכתבתי כל זה לפי שמלאתי מעלה על דעתו של הרא״ש בריש גיטין לנמנ׳ קלת בדבר ומייתי לה מדיוקא דמתני׳ ולא היה צריך דבהדיא אמרינן הכי בפ״ב דגיטין דכל היכא דאמ׳ השליח בפני נכת׳ ו״נ אי אתי בעל ומערע׳ לא משגחינן ביה: אבל בא״י מקובל לקיימו תכס׳ בו אף ע״פ שלא אמ׳ ב״נ וב״נ כלומר ומחזיק הוהה ליגה מע״פ שלא נתקיי׳ דאל״כ מאי רבות׳ דא״י ממ״ה וכ״כ הרא״ש בלא בתשו׳ ופשוט הוא: ומטעם זה אפי׳ה כפי שאינן נאמנו להבי׳ גט וכו׳ מטעם ונמר׳ בפ״ב דגיטין (דף כ״ג) וכבר כתבתי׳ בסי׳ הקוד׳ לזה׳ בד״א כשמערע׳ בלא ראי׳ אפי׳ מבי׳ עד א׳ זה פשו׳ מדאמרי׳ בגמ׳ דוכתי בפ״ק דגיטין דהימנו׳ רבנן לשליח שאומר בפני נכתב וב״נ כבי תרי ופשיט׳ דאין דבריו אלא במקו׳ שני: אבל אם מביא שני עדי׳ שהוא מזוייף הרי הוא בטל אלא שהאמינו לשליח וכולי כן כתב הרמ״בם בפ״ז וכת׳ הר׳ המגיד דהכי אמרי׳ בפ״ק דגיטין אפילו׳ שהרי אלא ערער קרי תרי ותרי ניכסו … להכי המוך אהכי כלוע׳ ואפי׳ נתקיי׳ בחותמיו שאפי׳ כשר וכל שכן במקו׳ שליח שלא יפה כחו יותר מקיום גמור: ובארץ ישראל נמי אם אומר בפני נכת׳ וכו׳ גם זה בריש גיטין (דף ו׳) דרב כהנא אייתי גיטא וא״ל לא צריכ׳ למימ׳ ב״נ ו״נ ואי אמר׳ אהני דאי אתי בעל ומערער לא משגחינן ביה: וכמו שאין צריך לקיים עידי הגט כשאומ׳ ב״נ ו״נ כך אין צריך לקיים עידי השליחות כו׳ או אפי׳ אין שום עדו׳ בשליחו׳ וכו׳ כ״כ הר״אש בריש גיטין וגם בתשובותיו כלל מ״ה סי׳ י׳ וכ״כ סמ״ג וסמ״ק ומרדכי ר״ם ההקבל והגהות מרדכי דגיטין והגהות מיימון בפ״ז ופרק ו׳ וכ״כ רבינו בסי׳ הקוד׳ זה בשם הר״מ ז״ל וכ״כ הרמ״בם בתשוב׳ וכתב דהכיר נמי נאמן … אלמני זה דאית׳ בירושלמי עשה שליח להוליך לה גט צריך להחזיקו בעדי׳ והר״אם כתבו לפסק הלכ׳ וכבר כתבתי גם דמע״ג דהכיר לי׳ להר״אם שאינו צריך עדי׳ על שליחותו בכל מקו׳ בעת שימנה אותו הבעל לשליח … אותו בפני עדים אבל אם הוא אומר שמינהו בינו לבין עצמו או שאילו בפני עד אח׳ אין בשליחותו ממש ודייקתי כן מלשון רבי׳ שכת׳ כאן ושכן משמ׳ מהרמב״ם ושכן כתב סמ״ג וכתבתי שם דעת רבי׳ ירוחם והר״ש בה בשם הירושלמי וכבר כת׳ שם רבי׳ דעת הרמ״בם … דשליח הולכה וקבלה הוא אין צריך למנותו בעדים עיין בתשוב׳ הרי״בם סי׳ כ״ב וכתבתי בסי׳ הקוד׳ זה אבל דיני שליח שמנהו שליח: וכשנותנו ליד האשה כשמביאו ממ״ה צריך שיתננו לה בפני ג׳ אלא שהוא … לדין וכו׳ גם זה בריש גיטין (דף ה) איתמר בפני כמה נותנו לה ר׳ יוחנן ור׳ חנינ׳ חד אמ׳ בפני שנים וחד אמ׳ בפני ג׳ … בפני שנים וכתב הר״ן דה״ה נקרוב שהוא׳ גט שהלריך ליתנו בפני ג׳ וי״ם דדוק׳ …

אין לחוש אם עשה כן כתבו הגהות בפ״ו בשם סמ״ק (וכ״ה בסדר גטי׳ סי׳ ע) ויאמ׳ בפני נכתב ו״נ בשע׳ שנותנו ליד האש׳ וכו׳ בריש גיטין (שם) תנים המביא גט ממ״ה ונתנו לה ולא אמר לה ב״נ וב״נ יוציא׳ והולד ממז׳ דברי ר״מ וחכמי׳ אומרי׳ אין הולד ממזר כיל׳ יעש׳ יטלנו ממנ׳ ויחזור ויתננו לה בפני שני׳ ויאמר לה ב״נ וב״נ וכתבו התוס׳ שבכן משמע דל״ל ב״נ וב״נ בשעת נתינה מדקאמר יטלנו ממנ׳ וה״ם לאח׳ נתינ׳ תוך כדי דיבור מהני מדקאמ׳ לעיל שנתנו לה בשתיקה שתק וכו׳ אבל לאחר כדי דיבור מספק׳ לר״י אי מהני כל זמן שעוסקים באותו ענין או לא וקודם נתינה מספק׳ לר״י נמי אי מהני ודברי התו׳ כתבו הר״אש והרא״ה והר״ן והמרדכי בריש גיטין והגהות בפ״ו בשם ספר התרומ׳ והאגור וכתב הרמ״בם בפ״ז דאפי׳ לאח׳ שהבשא׳ יטלנו ממנה ויחזור ויתננו לה ויאמר לה ב״נ וב״נ וכת׳ שאם נתנו לה … דינו לבי״ל דינו הוא לנתנו לה בלא שאמר ב״נ ו״נ והפשט הו׳ דכיון דאין עדים שא״ל ב״נ ו״נ אע״פ שאמ׳ כלא אמרו דמי וכתב הר״אם הילכ׳ טוב ליזהר שיאמ׳ בשע׳ שנותן גט לאשה (ו) וה״ם לפי׳ כתנו לה ולא הספי׳ לומר ב״נ ו״נ וכו׳ בפ״ק דגיטין (דף ט) תנן המביא גט ממ״ה והניחו׳ לומ׳ ב״נ ו״נ אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו ואמרי׳ בגמ׳ הב״ע כגון שנתנו לה בשתיקה שתק ולא הספי׳ לומ׳ ב״נ ו״נ עד שנתחרש וכת׳ הר״ן (דף תקנז ע״ם) ופ״ה ולוקמ׳ בשל׳ י״ל דשל׳ יכול הוא להגיד מתי׳ הכת׳ שהרי שאמינו בעדות שהם מתין שכתב כדאית׳ במי שאחזו וכ״ם הכא דכתב הגט עוכי׳ כדאית׳ בהלכה פר׳ ב׳ אבל התוס׳ כתבו בריש גיטין דמ״ה לא אוקמה בשלם דא״כ הכ״ל ולא אמ׳ שמע׳ דס״ל דאלם נמי פסול וכן נרא׳ מדברי הרמ״בם בפ״ז שכת׳ נשתתק וכן כתב רבי׳ (ז) וצ״ל לדעת דהוק׳ בעדו׳ אשה שמת בעל׳ הקילו גם מפו׳ השם עיגונה הקילו עפי שאינו מלוי כל כך שיבואו עדים שמת בעלה ולפיכך סמכו על קרוב ואשה ועל אלם המעיד בכתב אבל בגט שאיפשר להתקיים בחותמיו או שאיפשר לשלוח לומר לבעל שישלח גט אחר ע״י שליח שיאמר ב״נ ו״נ לא רצו להקל בו לסמוך על כתב ידו על זה עפי מבהלר עדויות ולא דעי למאי דאמרי׳ בהלכה פ״ב דעדיף גם …

[illegible]

לעשות שליח אחר אין צרי׳ שיהיה בפניו אלא אומ׳ בפני ב״ד הרי פלו׳ שלוחי אפילו שלא בפניו וכן יכול למסור שליחותו לבי׳ דין לעשו׳ שלוחין שהם יעשו אחרי׳ ויכולי׳ לעשותו שלא בפני השלי׳ הראשון לא אם השליח בפני נכת׳ ובפני נחת׳ ונתנו לה לא תינש׳ בו ואפי׳ אם ניסת כבר תצא אם לא יחזור ויתן כדפרישי׳ וכיהו אין הולד ממזר ואם נאבד הגט הוי״א ספק מגורש׳ ואם בא בע׳ וערער הוי ספק ממזר סומא פסול (ט) להבי׳ הגט כרוצ׳ לארץ שאינו יכול לומ׳ בפני נכת׳ וב״נ לפיכך כשר בארץ ישראל וכן בחוצה לארץ אם היה פקח כשנתנו לו ונסתמ׳ כשר דלא בעינן תחילתו וסופו בכשרות והוא שיכיר האשה בטביעות קול אבל אם אין מכירה בטביעו׳ קול לא ולא מהני מה שאחרי׳ אומרי׳ לו שהיא זאת אע״ג דמהני(י) בפקח: וכ׳ הר״מ אם יש עדים שהבעל מסר לו זה הגט לגירושין כשר שהרי בר שליחות הוא ואינו פסו׳ אלא משו׳ שאינו יכול לומר בפני נכת׳ ובפני נחתם וכיון שיש עדי׳ אין צ״ל ב״נ וב״נ ויהי׳ לה באפי הנהו סהדי גופייהו וכש׳ דלא בעינן לקיימו אלא עדי מסירה נגירתא בעינן והא דבעי׳ באפי הנהו סהדי גופיהו דלא ליהוי סהדותיהו חצי דבר ואם נתקיים ברוה״מ ואפי׳ הוא סומא מתחילה ועד סוף ולא מסריה ניהליה בסהדי כשר אפי׳ במדינת הים האשה עצמה מביאה גיטה ואומרת בפני נכתב ובפני נחתם כגון דאמר לה הוי שליח להולכ׳ עד דמטית התם וכי מטי׳ להתם שוי שליח להולכה וקבלי את גיטיך מיניה דהשתא הוי כמו שלי׳ שעושה שליח שצריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם בשעה שיצ׳ הגט מידו אי נמי דאמר לה הוי שליח עד דמטית כבי׳ דינא פלני׳ וכי מטית להתם אימא כבי׳ דינא בפני נכתב ובפני נחתם ולשוו אינהו שליח ליתנו לך שאם לא התנה עליה כך אינה צריכ׳ לומר דבר כיון שנטה יוצא מתח׳ ידה ועדים חתומים עליו ומתירין אות׳ לינשא אע״פ שאין מכירין חתימת העדים שעדים החתומים על הגט כמי שנתקרה ערותן בב״ד דמי כל זמן שאין מערער וכן כתב הרמ״ה שהאשה המביא׳ גיטה ואומר׳ שבעלה נתנו לה במקום

גורם כי עשוי שליח בב״ד בפניו או שלא בפניו ... בעינן היכא גליה הכי היכא עמוד׳ ... וספט דלפי׳ שלא בפניו וכן פירש׳ הרע״בס ... כקולי פתי הנירקלות לענין׳ שליח דלפון ...

במקו' פלו' להתגרש בו מיד נאמנת ואינ' צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחת' ואע"ג שאין מכירין החתימו' ואפי' אמ' לה אל תתגרשי בו אלא בב"ד פלו' תנאה הוי כאילו אומ' לה אל תתגרשי בו אלא עד ל' יום וכשיגיעו ל' יום או לכשתבא לב"ד פלוני והגט ברשותה מתגרשת בקבלה ראשונה ואינה צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם: כתב הרמ"בם נכתב בא"י ונחתם בחוצה לארץ צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם נכתב בחוצ' לארץ ונחתם בא"י אין צ"ל בפני נכת' ובפני נחת' ור"ת כתב דהאידנא בכל המקומו' חשיבי ניידי וצריך לומר בפני נכת' ובפני נחתם אין צריך שיעמוד השליח על כל כתיבתו רק שיתחיל הסופר לכתוב בפניו או אפי' לא ראה מהכתיב' כלל אלא כשתקן הקלף והקולמוס לכותבו אמר לכתו' בו הגט לשמו ולשמה סגי ואין צריך שיראה אח"כ ויכירנו אם הוא אותו שתקן כי מסתמ' כיון שאמ' לכתו' את הגט בשע' שתקן הקלף כן עשה ומיהו אם שמע שאומר לכתו' את הגט לשמ' ולא ראה תיקון הקלף והקולמוס לא מהניא דשמא לא כתבוהו מיד וכתבוהו לאח' זמן לשם אח' ששמו כשמו ורש"י פי' לא ראה שום דבר אלא שמע העברת הקולמוס על קלף שקולו נשמע בשעת הכתיב' סגי וכל זה דוק' בכתיב' הגט אבל בחתימתו כל מקו' שצרי' לומ' בפני נכת' ובפני נחת' צרי' שירא' כל החתימו' מתחילה ועד סוף וכן אם הי' בבי' כשהתחי' הסופ' הגט ויצא הסופ' לח' והשלימו כשר ולא חיישי' שמא מצאו אדם א' ואמ' ליה לכותבו לשמו ואם בא להחמי' ולכוין על כתיב' כולו אין שומעין לו שלא להוצי' לעז על כתיב' גיטין הראשוני' אם' בפני נכת' ולא אמ' בפני נחת' או אמ' בפני נחתם ולא אמ' בפני נכת' או שאמ' בפני נכתב חציו האחרון ונחת' כולו בפני או שאמ' בפני נכת' כולו ונחת' חציו אינו כלו' אפי' הוא בעצמו העד השני אבל אם הוא ואחר עמו מעידי' על חתימת העד השני שלא חתם בפניו שפיר דמי ואין צ"ל אם שנים אחרי' מעידים עליו ואם היו ג' חתומים בו וחתמו שנים בפניו ואחד שלא בפניו. כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה

ב"ה

בתשובה שהוא כשר ואם ב' שלוחי להביאן אין צריך לומר בפני נבת' ובפני נחת' אלא יתן לה אע"פ שאינו מקיי' ברותמיו ותנש' בו ומ"מ כשיבא הבעל יכול לערע ולומר מזוי' הוא וצרי' שיתקיים ברותמיו ואין צריך שיהיו שניהם ארוקין בגט אלא אפי' הוא ביד האח' ואמר שהבעל עשה שניהם שלוחים להוליך גט זה לאשתו והאח' נתנו במעמד חבירו ואפי' לא עשה שליח אלא א' והשני מעיד על שליחותו אין צ"ל וכ"כ הרמ"ה וכתב עוד היכא ששניהם שלוחים דלא סני דלא מסרי לה תרויהו ומקיימ' כולה מילת' בבת א' אבל חד דמיית' אע"ג דאיכ' תרי דסהדי אשליחותי' אי נמי חד דמצטרף בהדי' לא אפסיק מילת' לאבשורי בי' סתמא דהא ודאי צרי' ליתנו לידה בפני עדי' טסיר' ואי לא מסר לה באפי עדי שליחו' נופיהו אע"ג דמס' לה באפי סהדי אחריני לא מתכש' דהו' ליה שליחות דכל כת וכת חצי דבר ובהא אפי' רבנן מודו דלא מצטרפו ע"כ לפיכך שני' שמביאי' גט ואח' אמ' בפני נבת' וא' בפני נחתם אם אין שניה' שלוחים לא יתן דבל זמן שלא אמר א' בפני נבתב ובפני נחתם לא אמ' כלום ואמירתו כמאן דליתיה דמי ואם שניהם שלוחי' ה"ז יתן דבל אחד אמירתו כמאן דליתיה דרי יש כאן ב' שלוחים וכן אם שני' אומרי' בפנינו נכתב וא' שלישי אומר בפני נחתם אם אין שליח אלא א' לא יתן ואם ב' מהם שלוחי' יתן א' אומר בפני נכתב ושנים אומ' בפנינו נחתם אם האומ' בפני נבת' הוא שליח אפילו אם הוא לבדו ה"ז יתן דבין דשנים מעידים על דחתים מ' חרי מתקיי' ברותמיו אבל אם אחד מהאומרי' בפני נחתם הוא לבדו שליח לא יתן עד שיהא אחר עמו (יג) : קכנ

ואע"ג דליכ' ליכנ' מחריב' בגבל' כבל' זס מסקו סרי' ף וסר' פס ונס סרמ"ג' בס"ז ופרש"י מתקי' יד פניס' ספניס מדוקי' בו ופניס פלוחים וכתבו סתום' עם פפרש"י פניס מדוקי' בו לפו דוקס מדוקי' ומוחזי' בגט מלא ספנים' מו' מסבעל עפסס פלוחי' על כך וס"ל פניס' דוקס מדוקי' ומוחזי' בגט מלא ספנים' מו' מסבעל עפסס פלוחי' על כך נעמעד מבירו כדמפרינן בס"פ המקבל סלוכו כולכ' ס' מוליך בעמעד כולס וכ"כ סרמ"ב בס וסר"פס וסר"ן ' וכתבו עוד מס סתו' ופס סמס' פליח וסמני מעיד מבפנינו בתן מבעל מת סגט לחבירו לסולי' לפסתו לרבים כבר דמס מס יפערו בפנינו בירס' מי לא מסימני וכ"כ סר"פס וסרס"ג' וסר"ן וז"ל סר"ענס בס"ז פני' מסביפו גט בס"ל סף ע"ס מלא נכתב וגמת' בפנים' סוחיל וכתבו לסס סבעל ליתנו לפסתו סרי מלו מוקמי' לס ותסיס מבורפת מסרי מין מבעל יכול לערע' בגט זס מע"ס מפינו מקויי' פסרי מלומיו מס עדיו מפלו מערו בפנינו כתבנרפס מי לא מסימני מף ע"ס מתן מס גט בד"ס בזמן מסגט יוג' מתמ' ידי פניס מבל מס מין מגט יולא מתמת ידי פניס' לריכין לומ' ג"כ ו"כ עכ"ל וכתב סרמ"בס מבל מרע"בס כתב בס"ז פניס מסגיפו מלא מגט מין לריכין לומ' ג"כ וג"כ וכ"ל בד מיסס מגט יולא מתמ' ידי פניס וכ"כ מרב מגט יולא מתמ' ידי פניס מפלפס ז"ל לא נתכוונו מלא לסולי' פלי' מס' מפא בתנורתו מפס ל"ל ג"כ ו"כ מע"ס מיס כלן ל"ל מקרי לי' מלויי' לקיימו מבל יולא מתמת יד פניס ולמד מעיד מבפנינו מעפסו מבעל מליח הד דינס ומד מעמע מין לסו עכ"ל וכתב דבריו ס' מפני' ז"ל ומי' סרמ"ס מולק בדין זס"ס וכ"ע רבינו

בפנו' וכתב רבי' ירוחס בס"ג דסס דפנים מסגיפו גט מע"ס מיגס לריכין לומר ג"כ ו"ל דוקס כפס רמוקי' מבל מס מסס קרובי' זס לזס מו נבעל מו לפס' ל"ל ג"כ ו"ל דע"ט מפרי' מפיג' לריכ' לומ' ג"כ ו"ל עמו' מפס יפערו בפנינו בירפס מי לא מסימני וכיון מסס קרובי' ליכס מפי' מעמע' וע"ס רבי' וע"ס כפינו מבעל יכול לערער ולומ' מזוייף סוס תמיס' לי מסר"מס כתב מס דכיון מיס ג' עדי' לא יוכל לומ' לא מלמתיו ומזוייף סוס ומין לומ' דס"ל לרבי' דסס דקס' לא יוכל לומר לא מלמתיו ומזוייף סוס לא מקי מלא מסיכס מסס' מליח וסמני מעיד מבפנינו מעמו מבעל מליח ולא מסיכ' דפנים' מלומי' זס"ל כ"ס סוס ומס ע"ס מעדרי מיד"ן מיסבר לדקדק מלא מס מס מבעל ומרער ערעורו ערעור מלא למילת' דלא מכיחס מיס מיסס מזוייף כיון מפנים מעידי' מלינו ע"ג דבדי רבי' תמוסי' לעס מת' דבריו מסר לע' מס ומדברי סרמ"בס מכתבתי בסמוך גר' בסדי' מסבינר כדמע מר"מס מכתב מסרי מין מבעל יכול לערער מגט זס וכתב עוד מיכ' מפניכס מלוחים וכו' * לפי' מנים מעמיתי' גט ומ' לומ' בפנינו נכת' וכו' כגר נתנס' בסמוך ' וכן מס מני' לומ' בפנינו נכתב וכו' ג"ז מעכס ומרפ"י בריס ס' ג' דניטין דמעמ' דמבול מעיס דכיון דעד ס' מעיד מל המתיעס ולא מל מכתיבס מתי לגיסלוסי בתיוס מטרו' דעלמא לסבסיר' בעד ס' : וע"ס ומס מנים מלוחי' ינתן ג"ז מס מלא מעמס ריס' דקתני ג' לומרי' בפנינו נכתב ומ' לומ' בפני נחת' מבול מעמ' דמין מגט יולא מתמ' ידי מניס מס מגט יולא מתמ' ידי מניס בבר ס"ל מין ומע"ב דמיכ' ליגמל מסרינ' לומן זס עיבר כדמעמ' בגמר' ונס רגס בר בר מגס מכיו ס"ל כדמיתס בגמ' ויולא מתמ' ידי מניס מיינו מפנים' מלומי' וכגון מגתמר מבמון : ס' לומ' בפני נכתב ומני' לומר בפנינו נחת' וכו' בדס"ג דניטין מגן ג' לומ' בפנינו נכת' ומ' לומר בפני נחתם מבול' וכו' יהודס מנבריל ס' לומ' בפני נכתב וג' לומר' בפנינו נחתם כבר ובגמ"ס לומ' בפנינו נכת' וג' לומ' בפנינו נחת' כבר ל"ל מגט מבגט יול' ' דמבליע לומן בפני נחתם ' ומ' מתמ' ידי מעידי מתיעס מבול מבגט מבגט מבגט

קמג המגרש על תנאי ה"ז כשאר כל מעשה שנעש' על תנאי שאין המעשה מתקיים אא"כ יתקיים התנאי ואם לא יתקיים התנאי אין כאן גט כלל ואפי' אם הוא כהן (א) מותרת לו ובלבד שיהא כהלכתו(ג) שיהא כפול ותנאי קוד' למעש' והן קודם ללאו ותנאי בדבר אחד ומעש' בדב' אחר ושיוכל להתקי' המעש' ע"י שליח ושיהיה בדב' שתוכל לעשותו כדפי' בהלכות קדושין אבל אם לא נעשה כהלכתו התנאי בטל והגירושין קיימין ולכשיתקיים התנאי מתקי' הגט למפרע משעת נתינ' לפיכך מת הבעל או נשרף הגט או נאבד קוד' קי' התנאי הוי גט בר"א שאומ' מעכשיו או ע"מ דהוי כמעכשיו כיצ' אמ' לה ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי ר' זוז לאח"ל' יום חל הגט מיד ולכשתתן לו תהי מגורש' למפרע אפי' אם נשרף הגט ומ"מ לאחר לא תנשא עד שתתן ואם נישא' כתב הר"מ שיוצי' עד שיתקי' התנאי ואם קיימה התנאי יקיים והרמ"בם כתב שיכולה לינשא מיד ולא חייש' שמא לא תתן כיון שהיה התנאי במעכשיו או בעל מנת ולא נהירא דבהדיא קתני בברייתא על זה ולאח' לא תנשא עד שתתן ואם לא נתנה לו בחייו שוב לא תוכל לקיי' התנאי אפי' אם תתן ליורשיו דע"מ שתתן לי משמ' לי ולא ליורשי וכיון שלא תוכל לקיי' התנאי בטל הגירושין וחולצ' או מתייבמת והרמ"בם כתב חולצ' ולא מתייבמ' ולא נהיר' אבל לא אמר ע"מ אלא ה"ז גיטך אם תתן לי מאתים זוז ולאחר ל' יום לא חל עד שעת נתינה ואם נקרע או נאבד קודם נתינה אינה מגורשת אמר לה ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי ק"ק זוז ולא רצה לקבל' נתנה לו בעל כרחו כתב רב האי דהוי גט והרמ"בם כתב דהויא ספק מגורשת וכן היא מסקנת א"א הר"אש ז"ל אמר לה ע"מ שתתני לי מאתים זוז ומחל לה עליהם לא הוי כאלו נתנם לו ולא הוי גט ע"מ שתתן לי איצטלתי ואבדה אפי' אם נתנה לו דמיה אינו גט אלא א"כ הוא מתרצה בקבלת הדמים אבל כי מתרצה מיהא הוי גט אע"פ דאלו מחלה עליה לא הוי גט אלעל מנת שתתני לי מאתים זוז בתוך שלשים יום נתנה לו בתוך שלשים יום מגורשת

דעתיהם. כם ר״י ס״ל כ״ס ״ז ניטיר ע״מ סתתקני לי ק״ק זוז ולא רב״ל לקבל וכו׳ כם׳ מי סלמזו
אבן סיים בדסמוכ׳ סיים נטמן יוסי י״ב חדש וכו׳ אע״ר רבא מתקנתו סל סלכ׳ נסמע ס״ז
ניטיר ע״מ סתתקני לי ק״ק זוז ותנתם לו עדמתו מגורש. בע״כ סימן מגורשת מיכם
דאמרי אמר רבא מתקנתו סל סלכ׳ נסמ׳ ס״ז ניטיר ע״מ סתתקני לי ק״ק זוז ונתל לו
בין מדעתו ובין בע״כ סויס נתיכם ובתנו
סרס״ם וסל״ן מנעל סעמו׳ כת׳ נסס רבי׳
סל״י דסלכ׳ כליסנם בתרם דרב׳ ובתב עוד
סר״מם ח״ל וסרמ״נס כת׳ דסם׳ מגורשת
סוי׳ ומוב לסמתי׳ עכ״ל ומס סס דברי רבי׳
ומיסם׳ מכך סיו׳ נוסי׳ בספרי הרמ״ב׳ מכל
בנוסחמו׳ מלנו כתוב בם״ח ס״ז נט פסול
עד מתתן מדעתו וסיינו מדרבנן כמבוס׳
מדברי מי׳ דכל מקום מכתב מסול סיינו
מדרבנן וכן סוס נירס׳ ס״ס ונס סר״ן כת׳
בפר׳ מי סמחזו נסס סרמ״נס כדברי ס׳
סמני׳ ומתתו מס ז״ל מדעתו כדעת רבינו
סמי׳ מלא מרלס למתמיר בערוס המעוד׳
וסרס״נס כת׳ דסמי׳ סס׳ מגורס׳ וכ׳ סרס״נס
כרמ״ן לי דמסי׳ נמ״ד נתיב׳ בע״כ סעם נתיכם
סיינו דוק׳ מסנומן נסמ׳ בנתיכמו וכ׳ נמס
מניד בקיו׳ תכלו וסיינו מעמ׳ דנט וסיינו
מעמ׳ דניס בבתי ערי חומ׳ זכתס מסמס
בנט מניד׳ וזכס מלס בני בקיו׳ תכל׳ וס״ס
לנמנע ליתן לחבירו נוחן לו בע״כ ונמנר
מכל מתס׳ נתיכ׳ לנבי מי מכתן לסס בע״כ
לא מס״ם לזכות לאר׳ בע״כ וסיינו מעמ
דמתני׳ וס״ס וסו׳ מעמ׳ לסומר׳ חן לי מנס
ומתקנס מני לך ונמנ׳ מלס ליתן לס וכתן
לה בע״כ ילא מלס ידי מבוסס וסיס מיכם
מקומ׳ עכ״ל וסוי יוד׳ מגורי מרב מנדול
מרי׳ נר ר״ן כתב בתוב׳ דלמ״ד נתיכם
בע״כ סויס נתיכם מני׳ מלא מנל׳ מין מסס
בזס מלין מחוב מלא על מנוחן ליתן וכן
מעמנ מנלמן מחוסס׳ מסקנו ז״ל מכלל
דנמנע נתיכ׳ בע״כ לא סויס נתיכם ומ״ל
דמסתם לא מסלינ בין בנכיו וכו׳ עד ונס
מס מיס בנכיו ינמוסו ב״ד לקנלס בע״כ
עכ״ל ומס מיתם דלמ״ד נתיכם בע״כ לא
סוי נתיכם עד מיקבל׳ מדעתו מס תידלו
ינמוסו ב״ד לקנלס בע״כ וסרי׳ מוס מובר
דלא מע׳ נתיכ׳ מס כבוסו לקבל מלא ודמי
לכ״ע מסקנלס מקבל תמילו ע״י כמיס
מעמ נתיכם וסמעמ כמו מכתבו מתוסמו׳
לקמן דיס מילוק בין מתכם דמלמע לכדון
מנלמינו מנמתכם לריך דע׳ מנוחן ודעת מעקבל מבל בנדון מלמינו מלמער ע״מ
מתתני לי מלס מדב׳ בדע׳ מנוחן וכן נר׳ בפי׳ מלמון מרמ״נס מכתב בם״ח מסלכוח
ברופין וח״ל כ״ס ניטיך ע״מ מתתני לי ר׳ זוז מכלן ועד ל׳ יוס וכו׳ נתנס לו בע״כ וסוס
מינו רוצס לקבל מ״ז נט מסול עד מתס׳ מדעתו מרי בפי׳ מסנט מוס נט נעור עד״ח
מלא מסוס מסול עד מ״ס מרל׳ לסמתי׳ בערוס המעוד׳ ומפי׳ מלא מקבל׳ מכ״כ וסוס מינו
רוצ׳ לקבל וכו׳ ורלימי׳ מי מסביב מלינו ח״ל מכלל מסול׳ מדברינו דלית בין ליסמל קמס
לליסנם בחד׳ מלא דלליסנ׳ קמס מס לא מקבל מעמו׳ בידו בבוער׳ לא סויס נתיכ׳ ומס מקבל
בידו מפי׳ ע״כ סויס נתיכם וללליסנ׳ בחדל מפי׳ לא מקבל מעמו׳ בידו מלא כל מסמרס
מסול זוזס מפי׳ מלא רלס לקבל בבוער׳ סויס נתיכ׳ ודברי׳ מכלנו קס׳ לנמנע׳ ונס מרל׳
לתקדם מדברי מתוס׳ ליתיס דמס מנין מעמו ב״ד מכוסין מוסו עד מיסמר רוצס מני
ומחיל מני׳ לנתיכ׳ לנתיכ׳ בע״כ מי סויס נתיכ׳ מקבל בבוער׳ מו לא מקבל מפי׳
מי מוי דיכם דנתיכם בע״כ לא סויס נתיכ׳ מקבל מו לא מקבל ב״ד יכול לכוף מוסו לכך
וכמ״ם מרמ״נס בבסביס דבר זס בסס מתוסמו׳ ז״ל ומ״ח לרבא מפני מס מיס נטמן
כיון דנתיכ׳ בע״כ סויס נתיכ׳ י״ל מסס לא מיס נטמן מיו ב״ד כוסין מוסו עד מיסמ׳
רוצס מני כיון מיס מלינו מן מדין לקבלס ע״כ מילכך כיון מיס מלינו לקבלס מן מדין
דין מיו לכ״ם מוסו כ״ם דמוס מיס בבסמר רוצס מני נמלא מקבלן מדעתו ומוי
מקבלו בבוכס ומסוסו בדבלון ומיסו מרלים על מסין לריך לקבל בבוער׳ לא מיס
נתיכם מיס כתוב׳ בסוסו דיבור עלמו מל תוס׳ ח״ל וכן בסזסב כי מ״ל מסול זוזך לא
מוי מפי׳ כם״ח ומ״כ דמיירי בבלא רל׳ מסמר לקבל׳ ונמסלרו בידו דסיכי מייך לנמיסו
עלייסו כם״ח מס מקבל׳ מסמ׳ בע״כ בבוער׳ וס״נ מוכח בתו׳ דס׳ מנוזל ומסמרדכי מר׳
מי מסחזו מוד רלס לסוכיח דבר זס מדברי מרמ״נס מכתב נתנס לו בע״כ וסוס מינו
רוצ׳ לקבל ס״ז מסול עד מתתן מדעתו וכו׳ עד מכך כתב וסוס מינו רוצס לקב׳ עכ״ל׳
ומין מסס דמיס דמ״ם מרמ״נס וסוס מינו רוצס לקבל לאו למימר׳ מסול מינו רוצ׳
לקבל׳ ונסלרו ביד מסמס דלאו לסכי נתיכ׳ מלא לומר דלא מוי מסול עד מתסיס
מתתיכם בע״כ ונס מקבלס מבל מס נתנו לו מסעות בע״כ כנון מזרלו מוכס לתוך
מיכו לו מסכביסו מוכס בידו בע״כ ומ״כ בתרלס דונמ׳ מתלתו בבוב׳ ומיסו מרלון
בכס״נ לא מוי מסול ודייקא נמי דקמ״ר נתנס לו בע״כ וסוס מינו רוצס לקבל ולא
קמ״ר נתנס לו וסוס מינו רוצס לקבל מעמע מסיס מס בבוער׳ ועוד דמי בבלא קבל
סמעו׳ מיירי נמלאו דברינו בסוסרי׳ זס מס זס דעמ׳ מסכא מסומרו וסוס מינו רוצ׳
לקבל וכו׳ דלא מוי מסול מלא בכ״מ דלא רלס לקבל מעמו׳ ולא בתו׳ נידו מבל מס

מגורשת לא נתנה לו תוך ל׳ יום אינה מגורש׳ כת׳ הרמ״ה כהן אפי׳
לא נתנה לו עד ל׳ יום בסופו מגורש׳ דעד ל׳ יום שיהו שלמי׳ קאמר
ואם אמר לה בתחיל׳ יום ראשון לחדש ונתנה לו המעו׳ בסוף ליל
ראשון לחדש שני הויא ספק מגורשת דמספק׳ לן אי׳ בעי׳ ל׳ יום
מעת לעת או ל׳ יום כדאמרי׳ אינשי דלא קפדי בהדי ליליא דעבד
לה מיומא קמא וצריכה נט שני ואם כת קודם שיהן לה נט שני
חולצת ולא מתיבמ׳ כ׳ הרמ״בם מת בתוך ל׳ יום כיון ששלמו ל׳ יום
ולא נתנ׳ לו אינ׳ מגורש׳ ולא קבע זמן לנתינת׳ ומת קוד׳ שנתנ׳ אינ׳
יכולה ליתן ליורשיו שלא התנה עליה אלא שתתן לו ולא בטל
התנאי שהרי לא קבע לו זמן לפיכך אע״פ שאבד הגט או נקרע
קוד׳ שימו׳ ה״ז מגורש׳ מספק ולא תנשא לאחר עד שתתלוץ ואינ׳
מבין דבריו כיון שאינ׳ יכול׳ לקיי׳ התנאי לעול׳ א״כ למה לא יתבט׳
הגמ׳: התנה עמה שתעש׳ דברי׳ ולא פיר׳ כמה כנון ע״מ שתעשה לי
מלאכ׳ או שתשמשי את אבא או תניקי את בני כת׳ הרמ״בם דהוי
כמפרש יום א׳ ואם עשת׳ עמו מלאכ׳ יום א׳ או ששמשה את אביו
יום א׳ או הניק׳ את בנו יו״א׳ בתו׳ הזמן שהתינו׳ ונק שהוא כ״ד חדש
דהוי נט וכן הוא דעת ר״י׳ אבל לדע׳ א״א הר״אש ז״ל צריכ׳ לשמש
את אביו כל ימי חייו ולהניק את בנו עד שישלמו כ״ד חדשים
לילדתו וכ״כ הר״מה ותו׳ הזמן אינ׳ ראש׳ לינש׳ שמ׳ לא תקיי׳ התנאי
וה״מ דלא בעי׳ ב׳ שני׳ שלמי׳ אלא עד שיה׳ לולד ב׳ שני׳ היכ׳ דאתני
מיקמי דשלמו ליה ב׳ שנים אבל לאחר ששלמו ב׳ שנים ע״כ לאו
לישיור׳ זוטא דהיינו ב׳ שני׳ איכון אלא לכל זמן שהתינוק ראוי
לינ׳כר׳ יהושע דאמ׳ אפי׳ נ׳ וד׳ שני׳ ולא יהנהיר׳ לא״א הר״אש ז״ל לא
אפי׳ לא הניקתו אלא שעה אח׳ קיימ׳ תנא׳ כיון ששלמו ב׳ השני׳ כת׳
עוד הרמ״ה אמ׳ לה ע״מ שתשמשי את אבא ושתניקי את בני יום
א׳ אם שמשתו והניקתו יום אח׳ בליל שבת ויומו ה״ז נט ואם לאו
אפ״פ ששמשתו מעת לעת ומת הבן או האב אינו נט והוא שיהי׳
יום א׳ בתוך ב׳ השני׳ של הנקת הולד ע״כ ונרא׳ לי שאם אמ׳ לה על
מנת שתניק לבני ו׳ חדשים רואים אם נשאר לזמן הנקת העובר
דהיינו עד שתהיה לו ב׳ שנים יות׳ מו׳ חדשים אז ודאי לאו לצעור׳
מיכון אלא להקל מעליה שלא תניק עד ששלימו כ״ד חדשים
ואם כן אם מת הבן תוך ו׳ חדשים אחר שהניקה מעט הוי נט אבל
אם לא נשארו ששה
חדשים

בלו לידו סוי נתיכ׳ ומעומרו בתתיכ׳ דברינו עד מתתן מדעתו לו עד מיקבל מדעתו
כפי נידסת מסמרי׳ סמונכי׳ מכתיב׳ ידו כד׳ לספר מפני׳ קבלן בבוער לא סוי׳ נתיכם
מס לא יסיס מדעתו ולפי דברי מרב מנמי׳ ס״לל נתנס לו בע״כ וסו׳ מינו רוצס
לקבל ס״ז מסול עד מיקב׳ נידו וסוי ליסנ׳ דיק׳ ורבות׳ מפי עכ״ל׳ מהכס המעיג ומיני
יוד׳ לסוף דעתו מתחל׳ כתב דדברי׳ מלו
קמס לנמנע׳ ומ״כ דקדק מדברי מתוס׳
מכתבו וכן נסזס׳ כי מ״ל מקול זוזך דלמ״ד
נתיכם בע״כ סוי נתיכם מפי׳ לא מקבל נמי
ע״מ מתתני לי ר׳ זוז מדעתו מיקבלס לא
ולכס ק״ם נמסינו רוצס לקבלס לא נתקיי׳
מתתני עכ״ל מסמ׳ דבמסינו מקבל׳ לבסו׳
מיירי וכמ״ם מורי רי״ן דמל״כ מכי מל״ל
ולבסו׳ כמתקבל׳ ע״כ לא נתקיי׳ מתתני׳
מ״ל ע״מ מתתני לי ר׳ זוז ומתל לא מליסם
וכו׳ ג״ז נס׳ מי מסמחזו בעיס דמיסמיטמ
וטעמ׳ מסוס דלנעור׳ מיכוון וסמ לא נעור׳
וכת׳ סרמ״נס דסכ׳ בדל׳ מ״ל מלא מחולין
לך לבד סיס מבל מס מ״ל ליסוי ניטיך
בלא מתתי ס״ז נט ומינו לרי׳ ליטלו מעמו
בסלי׳ ממיר׳ לחוד סני וכן נרלס מדברי
סרמ״נס בסמ״ח וכ״כ מס ס״ס׳ ע״מ
מתתני לי מלטלתי ומבדס וכו׳ ג״ז מס
בעי׳ מתחזו מסל׳ ונמר׳ ג מלונתם דרמ״נ
ולא ק״ל כרמ״נ נמי מזס מח׳ מסמקומו׳
מסין מלכס כמומו כדמריגן כ״מ מסנס
רבמ״נ בעמסנתו מלכ׳ כמומו מוך מערב
ונידן ורליס מחרוגס וכ״כ מס סרי״ם
וסר״מם וכן מסק סרמ״נס נס״מ מח וכתב
סרלם וז״ל סילכ׳ מינטלי דוק׳ בעי לעיתן
לי ולפי מבדס מע״ב דיסו׳ ליס דמי דיד׳ לא
סוי ניטמ וילמס דמדעתו סוי נט ומע״ב
דמחולין לך לא סוי ניט׳ מפני מתס דלמו
ניער׳ מבל מכא דיסבס דמי ולעיגס מל
ניס מטלי׳ יכול לנמחול ורבי׳ ירוחס בח״מ
כתב מל דברי מר״מם וכ״כ סרמ״נס וכ״ל

מסין ענין זס לזס מדברי סרמ״נס נס״מ כן כס ס״ז ניטך ע״מ מתתני לי כלי מלו׳
וכו׳ מינו נט עד מתתן מוסו כלי מו מוסו נגד בעלמו מו עד מיבטל מתנמי
עכ״ל כלומ׳ מיומ׳ לסוי ניטמ בלא מוס מנמי וכן מי׳ ס״ס וכל מסומ׳ כן מפי׳ נמחולי׳
לך נמסני וכמ״ם מס ס״ס מבל דברי סרמ״ם מס נדול׳ בקיוס מתנמי מלא מסוס כוטל
דמיס מעור׳ מסלטלי׳ ובכי׳ מס לא מעמי׳ ליס לסרמ״נס דמ״מ ע״מ מתתני לי ר׳ זוז
וכו׳ ג״ז מבמס נס׳ מי מסמחזו: כתב סרמ״נס ז״ל מע מחוך ל׳ יוס וכו׳ נס״מ ומע״מ רבי׳
מסינו מבין דבריו כב׳ מלין בעדו ד׳ מס ס״ס: התנה עמס מתעמ׳ דברי׳ ולא מי׳ כמ׳
וכו׳ ג״ז מס בבר׳ מי מסמחזו מבמס (דעמס) ס״ל ניטיך ע״מ מתתמני מח מבמ ע״מ
מתתיכי מח בני כמ׳ סיס מניקתו ב׳ מני׳ ומרמ״י מיסיס לולד מתי מבי׳ מכך סוס זמן
מבקתו ולעניין לסמס מח מבינ כל ימי חייו ותכן תו מח כבן מו מעמ מסמ ס״ז נט
ומרמ״מי מח כבן קוד׳ מזמן מו מח מסמ ס״ז נט דכיון דלא מי׳ מידי ולא מיכוון מל׳
לחרוגס׳ כל ימי׳ מסו׳ נרי׳ ומכלן ומיל׳ מינו נרי׳ ותכן תו ע״מ מתמנמי מח מבמ מתי
מני׳ ע״מ מתתיכי מח בני ב׳ מני׳ מח כבן מו מעמר מסמ מי מיסמי מתמנמי מלא
בסקמד׳ מינו נט רמ״נ בלא מוס׳ כזס נט כלל מח׳ רמ״נ בל מבבס מתיכס מיסמ׳ ס״ז נט
ומרמ״י מלא בסקמד׳ מיס לא מבבעיסתו ומס״ס מסין המבבע׳ מיסמ׳ מינו נט ונמר׳
עד כמ׳ מיס מניקתו מתי מבינס ומי בעי׳ כולי מלי ומניכי׳ מעמתו יום מח׳ מביקתו
ון׳ מחד ס״ז נט מע״מ רב מסד׳ בדית׳ רבמ״נ מתני׳ רבבן בלומר בריתם רמ״נ דמיקל
בתנלי׳ ומע״מ סח׳ נבי מלטלי׳ תקן לו מח דמיס ומקמ״ נמי בל מבבס מתיכס מיסמ׳ ס״ז
נט רב׳ מע״מ לא קמיס כלן בסקמס כלן בעמבר׳ ומרמ״י מתני׳ דמע״מ ב׳ מני׳ תניקי בסמ׳
ובריתם בעמ׳ יום מח׳ רב מסי׳ מעמ בל מח׳ נמי כעמבר׳ ומרמ״ מתני׳ דמע״מ ב׳ מני׳ תניקי בסמ׳
מסי ריס׳ מ דמתני׳ דקתני כעמס מיס מניקתו מתי מני׳ דס״ק יום מח׳ עב׳ מני׳ לסמוקי
לאחר ב׳ מני׳ ומרמ״י יום מ׳ מב׳ מניס מל תיכוך לסמוקי מלס מניקתו לאחר מעברו
ב׳ מני׳ מל מינו׳ דלא מלין זו מנק׳ ומומני׳ על רב מסי מדקתן ס״ז ניטי׳ ע״מ מתמנמי
מח מבמ ב׳ מני׳ ע״מ ר מתניקי מח בני מח כבן מו מעמ׳ מסמ ס״ז נט בסקמד׳ מי מיסמי
בנמנומיך מינו נט בנלמ׳ לרב׳ ריס׳ בדלא מי׳ מיס׳ בדמי׳ מלא לרב מי מ״ס ריס׳: ומ״ס
מיס׳ קמי׳ ומרמ״י בנלמ׳ לרב׳ דמוקי ריסמ דמתני׳ ב׳ מני׳ מנמ ומע״נ דמתס ריסמ
דקמ״ מח כבן בחוך ב׳ מני׳ ס״ז נט בדלא מריס ב׳ מניס וסרי׳ מניקתו כל לרבו מיסמ
דבריס ע״כ דוק׳ קמ״ דסמ לא מנטרי׳ לבמוסי ומרי׳ מלא לרב מני דמע״ ריס׳ דמתני׳
יום מ׳ קמ״ ע״כ מח כבן מו מבב דקתני כבון מעמ ולא מניקתו כלל ומעמי ס״ז נט
מרי׳ לא נתקיי׳ כלומ מסתמני׳ ומסו׳ כתבו דמין נרס׳ דלכ״ע מח

חדשי׳ להנק׳ הע״ב אז ודאי כיון שפיר׳ ו׳ חדשי׳ לצעור׳ קא מכוין ואם מת תוך ו׳ חדשי׳ אינו גט מת האב או הבן אחר שהתחילה להניק או לשמש אפי׳ יום א׳ הוי גט אבל מתו קוד׳ שהתחיל׳ כלל אינו גט פי׳ ע״מ שתשמשי או תניק ב׳ שנים מת בתוך הזמן שאין העכבה מצדה או שאמ׳ האב איני חפץ בשימושך לא מפני שהכעיסתו אלא שהעכבה תלויה בו קאמ׳ רשב״ג שהוא גט כיון שהעכב׳ אינו מצדה וחכמי׳ אומ׳ אינו גט ופסק ר״י כרשב״ג והרי״ף כחכמי׳ וכ״כ הרמ״בם א״ל לפני ב׳ כשאמסו׳ לך גיטך יהיה ע״ת שתשמשי את אבא ב׳ שנים ולא מסרו מידו לידה אח״כ א״ל בפני עדים אחרים ע״מ שתתני לי ר׳ זוז ומסרו לה בפני כול׳ בסתם לא בטלו דבריו האחרוני׳ את הראשוני׳ אלא הוי כאו׳ לה עשי א׳ מאלו הדברי׳ אם תרצ׳ תשמשי את אבא או תתני לי ר׳ זוז ואין א׳ מהראשונים וא׳ מהאחרוני׳ מצטרפין להעיד ע״ת אלא יתקיי׳ בחותמיו בלא תנאי עד שיהו שנים הראשוני׳ או שני׳ האחרוני׳ אבל אם אמ׳ לה תחיל׳ ע״מ שתתני לי ר׳ זוז וחזר ואמר ע״מ שתתני לי ש׳ זוז בטלו דבריו האחרוני׳ את הראשוני׳ וצריכ׳ ליתן ג׳ מאו׳ זוז וכ׳ הרמ״ה ה״ה איפכ׳ שאמ׳ תחיל׳ ג׳ מאות זוז ואח״כ אמר מאתי׳: ה״ז גיטך ע״מ שתחזי׳ לי הנייר מגורשת ותקיי׳ תנאה ה״ז גיטך והנייר שלי אינה מגורש׳ לא שנא אמ׳ על הניי׳ של עיק׳ הגט לא שנא על הניי׳ שבין השיטו׳ ל״ש אם אותיו׳ הגט מעורו׳ ודבוקו׳ זו בזו לא שנא אם אינן דבוקו׳ זו בזו התנה על דבר שאי אפשר לקיימו כגון ע״מ שתעלי לרקיע או שתרדי לתהום או שתבלעי קנה של ר׳ אמו׳ אינו תנאי והגט גט אע״פ שלא תוכל לקיימו שלא כיון אלא להפליג בדברי׳ בד״א בדברי׳ שאי אפש׳ לה לקיי׳ כלל אבל דב׳ שאפש׳ לה לקיימו אפי׳ באיסור כגון ע״מ שתאכלי בשר חזיר הוי תנאה שאפשר לה שתאכלנו ותלקה ואין זה מתנה על מה שכתו׳ בתור׳ שאינו מתנה שתאכלנו על כל פני׳ שאם לא תאכלנו לא תתגר׳ בד״א כשהאיסו׳ תלוי בה לעבו׳ עליו אבל אם תלוי באחרי׳ שאמ׳ לה ע״מ שתבעלי לאבא לא הוי תנאי שאביו לא ישמע לה לעשו׳ איסו׳ אמ׳ לה ע״מ ש״לא תבעלי לאבא ונבעל׳ לא הוי גט אבל כל זמן שלא נבעל׳ לו מותר׳ לינש׳ ולא חיישי׳ שמא הבעל אמר לה ע״מ שלא תינשא לאבא וניסת לו הוי גט שאין לו בה נישואין אמר לה ע״מ שתנש׳ לפלו׳ ונשאת לו הוי גט כשא׳ תנאי׳ אבל אמרו חכמי׳ לא תנש׳ לא לאותו פלו׳ ולא לאחר׳ לאותו פלוני לא שמא יאמרו מחליפין נשותיהן (ג) זה לזה כמתנ׳ לאחר לא תנשא כל זמן שלא נתקיים התנאי בנשואי׳ פלו׳ ואם ניסת לאותו פלו׳ לא תצא ניסת לאחר קודם שני׳ לאותו פלו׳ תצא ואם תקיים התנאי שתנשא לאותו פלו׳ הוי גט למפרע ואם לא תקיים התנאי הוי בניה ממזרים כתב הר״מה דתצא ולא יחזי׳ עולמי׳ ואפי׳ לאח׳ מית׳ הבעל אפי׳ נתן לה הבע׳ גט שני לאח׳ נישואי׳ שני דאי לא יתקיי׳ תנא׳ דגט ראשון ולא

ד״מ

(ג) והנשים מרדכי דקידושין דף סרס״ג ע״ד על עסק כאוון בכהן שאין נשתתפין לגרש אשתו וגם מעל׳ לא תזוני׳ דסבל כדי שיקחנה והסק דלא סגנא לו כלל דס״ל כתוספין נמוס כן ע׳ כאן עכ״ל:

הבן היינו שלא הניקתו כלל וכר׳ לר״י לפר׳ בשלמ׳ לרב׳ וכו׳ והיא׳ בדברים דהוסיל ופי׳ אתי שפי׳ ודאי לצעור׳ קא מכוין ואפי׳ מת אינו נמי אלא לרב אפי׳ כיון דריש׳ כפי הוי במפר׳ יום א׳ הרי נמי כתכוון לצעור׳ כיון דאי׳ ואפי׳ מת לא ליהוי גט כמו בהיא׳ והרא״בא כתב קמלה כדע׳ התום׳ דמת הבן אפי׳ קודם שהתחיל׳ להניקו הוי גט לפי שלא נתכוון זה אלא שתניק את הבן כל זמן שיצטרך להנק׳ והא לא אצטריך ומזר וכם זה׳ בדבר עצמו שאלה הסות מחלוקת בירושלמי וע״ש כתב ה׳ ע׳ התו׳ כ״ל עיקר ועי׳ בתמ׳ יום אחד גם התו׳ עודים שאם לא מת ולא הניקתו ולא שמשתו כלל דאינו גט וכן כתבו בהדיא והר״את כתב כפי׳ רש״י דמת הבן או האב היינו דוקא אחר הנקה ושימוש והכן מפר׳ בירוש׳ וכן דעת הרמב״ם בפ״ח ודעת הרי״ף לפסוק כר״ג אפי׳ אע״ג דאם קב׳ נקטי׳ כיון דלא אסיק׳ בתיובת׳ וכן פסק הרמב״ם בפ״ח׳ והר״את כתב דרפוי לפסוק כרב׳ לחומרא שמע׳ דמספקי מספק׳ ליה ובמאי דאיכ׳ בין רבא לרב אפי׳ הויא ספק מגורשת: ומ״ש הר״את דהר״מב פסק כר״ג כ״ל דטעות סופר הוא וצריך להגיה הרמב״ן כ״כן דאילן הרמב״ם בהדי׳ פסק כרב אפי׳ וכ״כ הר״ן והמגיהו למדין לפי שטת רש״י אדברי מי שפוסק כרבא מת הבן קודם שהתחילה להניק אינו גט ולרב אפי׳ ה״ז גט אבל ר״י סוב׳ דאפי׳ לרבא מת קודם שהתחיל׳ להניק ה״ז גט וה״ק בשלמ׳ לרבא וכו׳ יכול לפי שטה זו דאין לרבא בין לרב אפי׳ מת קודם שהתחילה להניק ה״ז גט והרמב״ם פסק בפ״ח עפ׳ נרופין כרב אפי׳ אלא שכת׳ את הסב או הבן קוד׳ שתתני׳ או קמע׳ אינו גט וסוא מן התימ׳ דמשמע׳ דלרב אפי׳ אע״פ שלא התחילה להניק כלל כיון שמת ה״ז גט על סדר שפירשנו וכר׳ שהוא ז״ל היה עמ׳ כך בין לרב בין לרב אפי׳ בעי׳ שיתקיי׳ התנאי בהנקה וע״ס בשלמ׳ לרבא ריסא כיון דלא פריש והתחילה להניקו הרי נתקיי׳ וס מא דפריש כיון שמתו הסב והבן בתוך הזמן לא נתקיי׳ אלא לרב אפי׳ ע״כ ריש׳ בהניקתו יום אחד עסקינן דאי לא הניקתו כלל אפילו בריש׳ לא הוי גט שהרי לא נתקיי׳ וכיון שכן מ״ש ריש׳: ומ״ש סיפ׳ כלומר כיון דבריש׳ לא הוי גט אלא בשנתקיים בסיפ׳ נמי אילן נתקיי׳ הוי גט ואמאי תנא בריש׳ ה״ז גט ובסיפ׳ אינו גט דכאן וכאן נתקיים התנאי ה״ז גט לא נתקיי׳ אינו גט רב אפי׳ אמר לך אה״נ וכי תנן מת הבן או מת האב ה״ז גט אקא לאשמועי׳ דהתם כגמ׳ יום א׳ דמי וה״ק כל שהתחילה להניקו מת ה״ז גט וה״ה נמי לא מת אלא דתנא הכי אגב ריסא וכפל׳ לפי שטה זו בין לרב׳ בין לרב אפי׳ כל שלא התחילה להניק ומת אינו גט עכ״ל וכדברי הר״ן פי׳ גם ה״ה דברי הרמב״ם וכתב עוד הר״ן וע״מ לדברי כולם יום א׳ לאו דוקא אלא אפי׳ שע׳ א׳ ותוכל לומ׳ זה טעם הרמב״ם במאי דפרכי׳ אלא לרב אפי׳ מ״ט ריפא: ומ״ש קיפא דאיום א׳ לא הוה פריך לפי שטתו וכן כר׳ מדברי הרא״בא ואפי׳ לדע׳ הר״מה שהזכיר רבי׳ אליה׳ שתניק ותשמש יו׳ אח׳ בליל הב׳ ויומו הא׳ אלמוד אפי׳ יום א׳ והאלוניתא דת״ק ורשב״ג בעכבה שאינ׳ הימנ׳ שפסק הרי״ף דאין הלכ׳ כר׳ שב״ג וכן דעת הרמב״ם בפ״ח והר״את כתב הר״ת ור״י פוסקי׳ בכל מקום כרשב״ג וכתב הרמב״ם דמשמע לי׳ דע״כ לא אמרו רבנן דאינו גט אלא כשאומ׳ ע״מ שתשמשי את אבא ב׳ שנים ודקתני היכא הא בלומ׳ ע״מ שתשמשי את אבא סתם ולא קבע לה זמן דופיה דריש׳ הם אמ׳ ע״מ שתשמשי אלא בהקפד׳ מגורש׳ דמשו׳ הרווק׳ הוא והם לא אילטריך שדלא הקבה עליה זמן ידוע ויש לבעל דין למלוק ובתוספ׳ פנויה בממלוק׳ ונ״ע עכ״ל: ומ״ש רבי׳ על דברי הרמב״ם וכן הוא דעת ר״י כ״ל שהרי׳ לפני׳ ר״ף: ומ״ש עוד והיך הזמן איכ׳ דהא ליכא הרמב״ם הול׳ בזה אם הוא תנאי כמעכבין או ע״מ כמ״ש בס״ס זה: ומ״ש על דברי הרמ׳ ולא נזכיר לא״מ ז״ל אלא אפי׳ לא הניקתו שעה א׳ וכו׳: ומ״ש עוד וכ״ל שהם א״ל ע״מ שתתני׳ וכו׳ אין דבריו מוכרחי׳ א״ל לפני ב׳ כשאמסו׳ וכו׳ בס׳ מי שאחזו ק״ר א״ל בפני ב׳ ה״ז גיטך ע״מ שתשמשי את אב׳ ב׳ שנים וחזר וא״ל בפני ב׳ ע״מ שתתני לי ק״ק זוז לא בטל דבריו האחרונים את הראשוני׳ רבא אמר תנאה כאחד ולא כהן נאמנו לה ר׳ זוז אבל א״ל בפני ב׳ ה״ז גיטך ע״מ שתתני לי ק״ק זוז וחזר וא״ל בפני ב׳ ע״מ שתתני לי ש׳ זוז בטל דבריו האחרונים את הראשוני׳ ואין א׳ מהאחרוני׳ וא׳ מהראשוני׳ מצטרפי׳ הואיל ולא היו אלא הרי ביטל את דברי׳ הם ט׳ מהו דתימא כל לקיומי תנאה מצטרפין קמ״ל והרמ״ה א״ל בפני שני׳ ה״ז גיטך ולא מסרו לה בפנים לא הבטלו תנאי דפי׳ מסרו לה בפנים [illegible] תנאה שלא כרי גט וא״ל בפני ב׳ וכו׳ ומסרו לה לא ביטל וכו׳ שלא בא זה להוסיף עליו אלא שתתני ק״ק זוז תוספת על תנאי הראשון ולעקור כדי לא בא שלא ביטל דבריו הראשוני׳

בפני אלו אלא ה״ק לה או תנאי הראשון או ק״ק זוז ודאי עקר לתנאיה קמא וכ׳ הר״ן (פ׳ מי שאחזו דף קכ״ג) מע״ד זו שנים בתוס׳ אמ׳ לפני׳ תנו גט זה לאשתי ע״מ שתתנין לי ב׳ פני׳ וכו׳ וכר׳ ממכ׳ דלאו בהכתן לה ניטס בתנאו הראשון עסקי׳ ועוד כד עמכ׳ דאפי׳ בסע׳ שאמ׳ תנאי הכי לא מסרו אלא לאח׳ מכאן אלא כדברי רש״י ומזר ואמ׳ לו בפני שנים ומסרו לה ואפמ׳ דבכ״הב תנאי דבפע׳ עמסה מבטל דבריו הראשונים ולפי׳ לפי דרכו של רש״י כך יש לאומר׳ שאמר בפני ב׳ הראשונים ע״מ כן אתן לה ולא מסר לה וכן בפני האחרונים ולא מסר לה ובשעת לה את׳ כך מסרו לה בפני כולם את׳ ועל תנאי׳ הראשוני׳ מסר והא דקתני ה״ז גיטך ע״מ לאו דאמר הכי בפני׳ אלא דהוא כשאן דפרי׳ [illegible] שמעידים יא רב אחא משבח׳ בדל׳ עסא ניס ליד מתנא׳ קמא אבל אחרים פירשו דהכא כשנתן לה גיט׳ וא״ל ע״מ שתשמשי את אבא ב׳ שנים ואח״כ אמ׳ ע״מ שתתני לי ר׳ זוז וכה״ג לא ביטל אלא דלהם שמשמעו דלא נותנ׳ לו ק״ק זוז שכיון שלא קיימי תנאי דאשון כאלא הגט לבטל ומתגרשת בתנאי הני שאמיר׳ הנים והיכא דקתני בטלו דבריו האחרוני׳ את הראשוני׳ ה״נ הוא דכיון דאמ׳ ה״ז גיטך ע״מ שתתני לי ש׳ זוז וקבל׳ עליה׳ הרי בטלו הנים׳ תנאי דאשון וכיון שהשמיעו הנייה לבטלו אפי׳ נתקיי׳ אינו כלו׳ ומתגרש׳ מתני׳ זו על תנאי זה השני ובודאי פז׳ מן התימ׳ שכיון שנתנו לה בע״מ הכו׳ כלומ׳ מעכשיו היאך הוא ביד שניהן לבטלו עכ״ל: והרמב״ם בפ״ח כת׳ הנותן גט לאשתו ע״מ שתתן לו ק״ק זוז ומזר והתנ׳ עליה תנאי אחר בפני עדי׳ וכו׳ וכת׳ ה״ה מדברי רבינו יראה בביאור שדבריו הם בשעם׳ לא הגט בשע׳ תנאי הראשון ואח״כ התנ׳ עלי׳ תנאי הני וא״כ דבריו הן בהכרח בא׳ מב׳ פני׳ או שהתנאי הוא בלא בע״מ ולא בתעכשיו שהתנאי כזה יכו׳ לבט׳ ולהוסי׳ על התנאי וכמ״ש בגו׳ הם׳ או הם בתנאי שבע״מ או בתעכשיו הוא בשהתנאי הב׳ הוא תדעת׳ ורצונה וע״ד זו פי׳ הרמב״ן שכיון שהיא מקבל׳ בתנאי הב׳ קודם שנתקיי׳ התנאי הראשון הוא ג״כ אינם יכולים לחזור בה אבל א״א שיהיה דברי רבינו בתנאי יד שבע״מ כיון שהגיע גט ליד׳ וזה ברור והקרוב אלי בכונת רבינו הוא שהתנאי הוא בלא וא״עם שהבריח׳ היא בע״מ הכר ז״ל שהוא כמ״ד כל האומ׳ ע״מ לאו כאומ׳ מעכשיו דמי ולא ק״ל הכי אלא על הנח כמעכשיו הוא ומיהו נפקא לן עדיל׳ דבריתא במתנ׳ בלא ויש בפי׳ הבריתא בטעה אמר׳ הרש״י פי׳ כגון שלא מסרו וכו׳ וי״מ שלא התנאי השני היה בשעת מסיר׳

בכל נווכ׳ ביט׳ את הראשון וכשאמרו לה בט׳ כגון שלא מסרו בשע׳ התנאי השני אלא אם׳ לה כשאמסרנו לה ע״ת כך אמסרנו ולאח׳ זמן מסרו לה את׳ בפני ב׳ כתי עדי׳ והם דעת הרמב״ן לענין הדין עכ״ל: וכתב הר״עם ה״ס איפכ׳ וכו׳ לא ידעב׳ מאי אתא לאשמועי׳ דבכל כה״ג אפי׳ כיע׳ דלא בטלו דבריו האחרוני׳ את הראשוני׳ אלא אפי׳ זה עסה מתרל׳ תנע׳ כשתתן לו ר׳ זוז הני: הרי זה גיטך ע״מ שתחזי׳ לי את הנייר וכו׳ בפ״ב דגטין גמ׳ בכל כותבין ת״ר ה״ז גיטך והנייר שלי אינה מגורש׳ ע״מ שתחזי׳ ליאת הנייר ה״ז מגורש׳ בעי רב פפ׳ בין שטה לשטה ובין תיבה לתיב׳ מהו תיקו ותיפוק לי דספר את אמ׳ רחמנ׳ ולא ב׳ וג׳ ספרי׳ לא לריכ׳ דמער׳ ופרש״י אינ׳ מגורש׳ דכיון שהניי׳ שלו לא נתן לה כלו׳ דכעלמא אותיו׳ פורחו׳ באוי׳ ה״ז מגורש׳ ותחזי׳ דעתב׳ ע״מ להחזיר הגט מתנ׳ הנייר שבין שטה לשט׳ שלי מהו דמער׳ מעור׳ בהקל׳ שהיו בו אותיו׳ ארוכים שמגיעי׳ משטה לשטה ברחבי כל תיבה ותיבה וכתב הר״ן ותיפוק לי דספר א׳ אמ׳ רחמנ׳ ולא ב׳ וג׳ ספרי׳ כלומר דכיון דלקליל׳ קאי כקלין דמי ולא הוי גיטא ומפרקינן לא לריכ׳ דמער׳ כלומר שמעור׳ בהקל׳ שהיו בו אותיו׳ ארוכי׳ שמגיעי׳ שהם למבירת׳ והוי ספר אחד: (ב״ד) ומ״ש לשני גגול׳ אינו מגורשת ... [illegible]

התנה על דבר שא״א לקיימו וכו׳ בס׳ המגרש׳ פלוגת׳ דיהוד׳ בן תימ׳ ורבנן ואמ׳ ר״נ אמ׳ רב הלכ׳ כיהודה בן תימ׳ ופת׳ עתני׳ בס״ם הפועלי׳ כיהוד׳ בן תימ׳ אבל דבר שאפשר לה לקיימו אפי׳ באיסור וכו׳ ג״ז הם פלוגת׳ דאביי ורב׳ ויהו׳ דהלכ׳ כרב׳ דאמ׳ הכי: ומ״ש שאין זה מתנה על מה שכתוב בתור׳ הם בגמ׳ אבל הם תלוי באחרי׳ הם״ל על מנת שתבעלי לאבא וכו׳ גם זה הם דבסה עוד׳ רבא הם״ל על מנת שלא תבעלי לאבא וכו׳ ג״ז ברית׳ הם ע״מ שתבעלי לנכר׳ ולאכלי לאבא ולהכיך אין חוששין שמא תבעל לבס ופי׳ רש״י כלומר מותר׳ ליכנס מיד ואין חוששין שמא תבעל ... לבס וביטל הגט אבל א״ל ע״מ שלא תבעלי לפלוני אינו גט שמא תבעל לו וכתב הר״ן (פ׳ מי שאחזו דף קכ״ט) ואין לשון אין חוששין שמא נבעלה לס׳ נוח בכך והרמב״ן פי׳ דברים בפסתן

ולא מצי לאהדורה דכי אינסבא ליה מעיקרא באיסו' אשת איש אינסבא ליה ואיתסר עליה איסור עולם כמו סוטה שאסורה לבועלה אפי' לאחר מיתת הבעל ה"נ כיון דלא איקיים תנאה דגט ראשון לא מצי לאהדורה אפי' לאח' מיתת הבעל נמי לענין חשש דאיסור בחיי הבעל דמי דכי היכי דבחיי הבעל תצא משו' דחיישי' דילמא לא תקיים תנאה לאחר מיתת הבעל נמי תצא דחיישינן דילמ' לא תקיים תנאה ופגע באיסור סוט' אבועל ואי אקיים תנא' נמי אסורה אשני לאהדורא דהא לא משכח' דמקיימ' תנאה בחיי שני אא"כ נירש' ונים' לבע' התנאי ותו לא מצי שני לאהדור' והוה ליה מחזי' גרושתו מן הנשואין וה"מ שניסת לשני אבל נתקדשה תצא ולא יחזיר אלא לאח' מיתת הבע' או שיתן לה הבעל גט שני בלא תנאי אבל בתר דמקיי' התנא' בגט ראשון לא מצי לאהדורה דהוה ליה מחזי' גרושתו מן הארוסין אמר לה ע"מ שלא תנשאי לפלו' ה"ז גט ומותרת לינש' מיד כיון שבידה לקיימו שאי אפשר לינש' לו אלא ברעת' ואין תקנ' להתיר' לו אלא א"כ יקדשנ' המגרש ויחזו' ויגרשנ' סת' אבל אין תקנ' להתיר' במה שיטלנו מידה ויחזור ויתננו לה סתם כי כבר אינה ברשותו שגט גמור נתן לה אלא שהטי' בו תנאי ואם נישא' לאח' וגירש' האח' אפי' סתם לא הותרה עדין לאותו פלו' ואם נישא' לו בטל הגט ובניה ממזרי' מן הראשון זנתה עמו הולד כשר והגט כש' שלא התנה אלא על נישואי ע"מ שתבע' לפלו' נתקיים התנאי שנבעלה לו בין בזנות בין בנשואין ה"ז גט וביר' קאמר לכתחילה לא תבעל לו דהא אינה מגורש' עד שתבעל' נמצא תחילת ביאה באיסור שעודה א"א והרש"בא כת' כיון דקי"ל האומ' ע"מ כאו מעכשיו דמי א"כ כשבועל פנויה היא דלכשיקיים הגט פנויה היא למפרע ע"מ שלא תבעלי לפלוני הוי גט ולא תנש' עד שימות אותו פלו' דחיישי' שמא תבעל לו באונס ומטעם זה נמי על מנת שתתני לי מאתים זוז לא תנשא עד שתתן שמא לא תתן שלא יהיה לה ממה ליתן וצריך שלא יתנה עליה תנאי שעוברת בה כל ימיה כגון ע"מ שלא תאכל בשר ולא תלכי לבית אביך כל ימי חייך שאם התנה כך אין זה כריתות אבל ע"מ שלא תאכלי בשר עד זמן קצו' הוי גט ותנש' מיד שהרי ביד' לקיימו שלא תאכל בשר ולא תכנס לבית אביה כל אותו הזמן ואפי' אם הרחי' הזמן יות' מכדי חיי האדם כיון שהוא דבר פסוק: כ' הרמ"בם אמ' לה ע"מ שלא תנשא לפלו' אין זה כריתו' כמו ע"מ שלא תשתי יין או שלא תלכי לבית אביך ולא נהיר' דכיון שאפש' שימו' אותו פלו' בחייה ויתבטל התנאי הוי שפיר כריתו' ולא דמי לשלא תלכי לבית אביך שאפי' לאח' מיתתו אסור' ליכנ' בו שנקר' על שם אביה וכתב עוד הרמ"בם ע"מ שלא תשתי יין זה לעולם ונשפך היין אין זה כריתו' משו' שלא הותרה במה שנאסרה ובתוספת' אית' בהדיא בהפך זה דקתני ע"מ שלא תעלה באילן זה לעולם ונקצץ האילן ה"ז גט כתב הרמ"בם כל תנאי שאינו במעכשיו או בע"מ אלא אמר לה אם תעשה כך וכך יהא גט יכול הבעל לבטל התנאי או להוסיף על התנאי או להתנות תנאי אחר כל זמן שלא נתקיים

תנאי ראשון אע"ג שהגיע

ה"ל

(ד) ומהדרכי פ' מי שאחזו דף תכ"ד ע"ג שמפו' מוכה"ם תמתב דים נחלק אין גט ה"ם לגבור גט על תנאי לפנין אם נשרף או נאבד ועיין שם :

שהגיע הגט לידה אינה מגורש' ואם מת הבעל או נאב' הגט קודם שיתקיי' אינ' מגורש' ולכתחל' לא תנש' עד שיתקיי' ואם נישא' לא תצא אבל אמ' מעכשיו או ע"מ כיון שנתקיים התנאי חל הגט למפרע משע' נתינ' ואינ' יכול לבטל הגט ולא להוסיף על התנאי משיגיע הגט ליד' ואם אבד הגט או נשרף אפי' מת הבעל קודם שיתקיי' ה"ז מקיימ' התנאי אחרי מותו וכב' היא מגורש' משהגיע הגט ליד' ויש לה להנש' אע"פ שעדיין לא נתקיי' התנאי ואין לחוש שהיא לא תקיי' הוא' והוא במעכשיו או בע"מ ע"כ וכן ירא' מדברי רב אלפס שכת' בתשוב' נתן גט על תנאי צריך שימסו' הגט ליד האש' בכדי שלא יוכ' לבטלו ור"ל משהגי' הגט ליד' שוב אינו יכול לבטלו ונר' דמה שהיל' בין תנאי דמעכשיו לתנאי דאם דבמעכשיו תהא מגורש' למפרע אפי' מת הבעל או נשרף הגט מה שאין כן בתנאי דאם יפה היל' אבל מ"ש דבמעכשיו יכולה לינש' מיד אע"ג שלא נתקיי' התנאי נ"ל שאינו תלוי בזה דאע"פ שחל למפרע מ"מ אינ' יכול' לינש' בתנאי שאין בידה לקייכו אע"פ שהוא חל למפרע אם יתקיי' שמא לא יתקיי' ולא יחול הגט לעול' כת' א"א הר"אש ז"ל בתשו' באחד שנתן גט במעכשיו אם לא יבא תוך שתי שני' שיכול לבט' התנאי ותנש' מיד כי בביטול התנאי חל הגט למפרע משעה שיב' הגט ליד' וכת' הוא הדין בכל תנאי שכתנ' בשעה שנותן הגט ומבטלו אח"כ קוד' שיתקיים התנאי שהוא בטל אע"פ שהתנאי לטובת' ולא היתה מקבל' הגט אלא בתנאי זה ואינו רוצ' בביטולו אפי' הכי יכו' לבטלו דכיון שבא הגט לידה מגורש' דלא בעינן דעתה וכ"כ בעל העיטור שיכול לבטלו כל זמן שלא יתקיים :

קמד כשם שקיום הגט תלוי בתנאי שתולה באשה כמו שביארתי כן הדין בתנאי שמתנה עליו שאם יתקיים התנאי יתקיים הגט ואם לאו לא יתקיים כיצד אמר לה הרי גיטך מעכשיו אם לא אבא בתוך ל' יום או שאומר על מנת שלא אבא בתוך שלשים יום אם בא בתוך ל' יום נתבטל הגט לא בא נתקיי' הגט למפרע אע"פ שנאנס ולא יכול לבא כגון שחלה או שעכבו נהר אין שומעין לטענת אונס שלו אפילו שוכר וצווח ראו שאני אנוס כיון שלא התנה חוץ מאם יקראנו אונס וכן אמר הרי זה גיטך על מנת שאם לא אפייסך שתתרצי בתוך שלשים יום יהא גט ופייסה ולא נתרצי' הוי גט אע"פ שהוא

אנוס

ה"ל ע"מ שלא תשתי לו לעול' מגורש' שכיון שאין התנאי נמשך אלא כל ימי חייו הוי ליה כע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי פלו' וגו' שדעתו ז"ל דהתם שאני משום שהיא רשאה לשתות יין לאחר מיתתו וכמ"ש בה' גבי כלאסר בין לעול' שבל זו כלאסר בכנוסיו לעול' אסרי כל ימי חייו לא תהא לו וכיסופין לאחר מית' ה"ס ולעד' מדאסרי' בגמ' דע"מ שלא תלכי לבית אביך לעול' אין זה כריתות ושמעי' והא אמרי' בנדרים ביתך שאיני נכנ' את אן שמכרו לאח' מות' והכא כמי דשאה לילך לבית אביה לאח' מיתתו ונראה שאין תנאי זה אלא בכל ימי חיי פלו' אלא ודאי הייני טעמ' שמע"מ שלאחר מית' השב א"א לעבור לה על תנא' שה"ה בני' אביה שנאסר' לא תהא מותר' לעולם דלאח' מית' אביה לאו בית אביה הוא ה"נ בעתכה שלא תנשאי לפלו' מע"ם שלאחר מיתתו א"א לה לעבור על תנאה ע"מ לא תהא מותר' בנישואי אותו פלו' לעול' עכ"ל וכיוצ' בזה כתב ה"ה בפ"ח וכת' עוד הר"ן (פ' השולח דף תק"לט ע"א) ואחרים דוחים דלבית אביך לאו דוקא אלא הה"ל לבית זה אסו' של אביך הוי' אסור' בן אפי' אח אן מכרו לאחר כדאית' התם ובתוס' קילו דכל יומא' ירידו קרויים בית אביו אע"פ שמת ולבי מסקנ' בזה שמעי לא הוו כל יומא' ירידו כמי ככל חיי פלו' דהא אמר' דמיתו כולהו והתירוץ הראשון הוא עיק' עכ"ל כ' הר"שב' יש בתשו' וז"ל ואני תמה על הר"עב' שכת' דע"מ שלא תנשאי לפלו' מכאן ועד כ' שנ' ה"ז גט אבל ע"מ של' תנש' לפלו' לעול' אין זו כריתו' הוא"ל והי' אסור' מהעתק בא' זה לעול' הנה שהוא מודה ג' בספקן של דשוכים דבחוץ שלינא אבל בע"מ עודו ליה דכון אלא שגרר לו דרך אחרת שכל שהוא אוסר' בתנאי זה לעול' אין זה כריתו' כמו שמבל' לו בפ"ח שהלכ' בירושין והמ' לו על אות' שאמרו ע"מ של' תשתי יין לעול' על מנת שלא תלכי לבית אביך אין זה כריתו' ולפי דעתי ה"ה באו' לה ע"מ שלא תשתי יין זה לעול' וכבו' הרב במקומו מוכח שאין דבריו נוחים במקו' זה כלל וכלא דה"כ ליפלוגינן בה תנא בריתא וכ"ש יין סתם ועוד דא"כ הא דאמרי' בריש המגר' בחוץ הוא דפליגי אבל בע"מ מודו ליה רבנן דוקא בע"מ שלא תנשאי מכאן ועד ל' יום הלא' ול"מ לוע' כן לפי שמעיין אפי' עיין מיעט בלות' שוני' דהולה ע"מ דומי' דחוץ בכה' ועוד שמלאתי בתוספתא דקתני על מנת שלא תעלי בפילון זה ע"מ שלא תעלי בכותל זה נקלן הפילון ונסתר הכותל ה"ז גט וזהו מבואר שלא כדבריו עכ"ל : וכתב עוד הרמב"ם ע"מ שלא תשתי יין זה לעול' ונשפך היין וכו' לא כתב כן הרמב"ם אבל כלמד הוא מתוך דבריו כמ"ש הרמב"ם בתשו' שכתבתי בסמוך וכ"כ עוד בפ' המגר' וכ"כ ה"ה בפ"ח שכך הוא דעתו של הרמב"ם ובתוס' ליתא בהדיא בספק זה כ"כ הרשב"א בפ' המגר' והאריך בדבר וכבר כתבתי בסמוך דבריו בזה בתשובה כתב הרמב"ם בפ"ח כל תנאי שאינו במעכשיו או בע"מ וכו' ומה שהש' עליו רבי' בשם הפוס' ליגש' מיד בתנאי דמעכשיו כבר כתב בזה ה"ה בפ"ח והאין בעד הרמב"ם וכתב שיש סברות אחרות בדין זה מ"ש שאפילו בתנאי שבשב ואל תעשה כגון ע"מ שלא תעשה כך עד זמן פלו' לא תינשא לכתחלה עד שיעבור הזמן ויש מי שמכריע ואומר דבכל תנאי שהוא בשב ואל תעשה והוא בידה לקיימו אין חוששין שמא תעבור עליו ותקלקל עצמה אבל כל תנאי שהוא בקום עשה לא תנשא לכתחל' עד שיהיה מקויים שמא לא יתקיים מחמת אי זו סיבה וכן הדין בתנאי שהוא תלוי ביד אחרים אע"פ שהוא מתקיים בלא מעשה לא תנשא שמא יתבטל וכן הכריעו הרמב"ן והרשב"א ודע שאף רבינו מודה בתנאי שהוא תלוי ביד אחרים אינה אלא בתנאי שהוא בידה עכ"ל והר"ן בס' מי שאחזו כתב כל אלו השברו' וכתב טעם לדברי הרמב"ם והעלה שהשמוו' בדברי' אלו הוא כמו שהכריעו הרמב"ן והר"שב' ז"ל ועל מה שאמ' הרמב"ם בתנאי דאם שאם מת הבעל או נאבד הגט קודם שיתקיים התנאי אינה מגורשת בסימן שאחר זה כתב רבי' דעות החולקים עליו שיש מי שסובר דזמנו של שטר מוכיח עליו והוי כאלו התנ' תנאי דמעכשיו והיכא שאין דמספקא ליה והם אבאר דבריהם ועל מ"ם עוד הרמב"ם בתנאי דאם שלא תלא אם נפלת תמה עליו ה"ה וגם הר"ן בפ' מי שאחזו תמה עליו וכתב שמאחר שאין הגט חל אלא בשעה שהתנאי מתקיי' ואם נתקרע קודם לכן אינה מגורשת שאפי' אם נפל' לא תלא וכבר השיגו הרמב"ן ויש לתמוה איך לא הרגיש רבי' בזה · והר"ם בר לוה בתשוב' תמה ג"כ על דברי הר"שב' ואח"כ כתב בר' שסובר הרמב"ם שאם נפלת קודם קיום התנאי לא מעכ' לה עיקים אלא אמרי' לה שתקיי' תנאה והעמו' בבי' בעל' אם תקיי' ואם לא קיימתו ודאי תלא מיד ואין דבריו מחוורין דהא כי איכסיף א"ם הואי וזנו' בא עליה ואם נפ' תלא דקי"ל כהם שאסור' לבעל כך אסור' לבועל ועל מ"ם עוד הר"שב' דהמנוחן לה הגט בתנאי דמעכשיו או ע"מ אינו יכול לבטל הגט ולא להוסי' על הגט משהגי' הגט ליד' כת' הר"ן בפ' מי שאחזו גבי הא דמריך וליתום שמא פייס שכן דע' הרי"ף והסלית'

ונם ה"ס בפ' הנז' כת' שכן הוא מוסכ' מכל הפוסקי' חוץ מבעל העיטו' שכתב דלפי' בע"מ יכול לבטל תנאו ולהתנות עליו תנאי אחר ורבי' בסמוך הזכי' דעת העיטור וכתב שהוא כדע' הרמב"ם בתשו' כלל מ"ו : (ד) ומ"מ דעת הרמב"ם לא נתבא' כל הצורך בדברי רבי' שהו' ז"ל ביאר דבריו בתשו' כנזכר' דדוק' בכה"ג שהתנאי לא היה לגמר' כמו בתנאי זה שאדרבה הוא לטובת' שאם יבא תוך הזמן היתו' אליה אי אמרי' דמקיי' התנאי הוא בקיומה שהרי נתן לה גט מעכשיו ע"ת זה והגט הוא לאחר ויקיים התנאי אבל אם מחל וביטל התנאי הרי הגט למפר' בגט מעת נתינה אבל בתנאי שהוא לגמרי ודאי אינו יכול לבטלו ואם בטלו אין בדבריו כלו' דלעול' צריכ' לקיימו וכל שלא קיימתו אינ' מגורש' וכדמשמע בפ' ה"ל ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי ק"ק זוז וחזר ואמ' מחולין לך אינה מגורשת משום דלגמורה איכוון והא לא נעשה והוי יודע שכת' הר"ן בפ' מי שאחזו גבי הא דפרי' וליתן שמא פייס שכת' הרמב"ן שהיה שגורסין שגורסי' שם ע"מ שאמרו' שכנג' שניך ל' יום אפילו כתב לה גט במעכשיו על תנאי אם בטלוהו שניה' הגט בטל ולפיכ' שמוע' לשמ' ע"מ שתתני לי ק"ק זוז אם רצו שניהם ובטלו התנאי הגט בטל ואע"פ שנתנה לו אח"כ שכל זמן שלא קיימתו לתנאי היתר' לבטלו מדעת שניהם וכשמתקיים התנאי אחר כך כאלו לא נתקיים ומיהו דוקא כשהסכימה היא בביטולו הא לאו הכי לא ומ' דוקא בתנאי שהו' בידה שלא יתקיי' שמתוך שביד' לא נתקיים יכולי' הם לומר שמע"ם שלא יתקיי' יהא כאלו נתקיי' אבל בתנאי שהו' מתקיי' בע"כ אין בידם לומ' שיהא כאלו נתקיי' ולפי' כת' הרמב"ן ע"מ שתתני לי ק"ק זוז אם קבלה עליה שלא תקיים התנאי ולא תתנהם בשוקא נתינה בטל הגט מעתה וה"ל שאם לא נתנה לשם תנאי ונתנ' לו לשם מתנ' הגט בטל אלא שאפילו אח"כ אמר נותנת אני ומקיימת התנאי כבר נתבטל שכיון שביד' לבטל התנאי שלא תתן מכיון שנתרצתה בטל לגמרי והוא אין לו קיום עכ"ל וכל הדברים האלו כתב גם ה"ה בפ"ט וכתב גם הרמב"ן שזה דעת הרמב"ם וז"ל הר"ם בר לוה בתשו' הרמב"ן פ' מי שאחזו פי' דלפי גירס' הספרי' דגרסי ע"מ שאמרו' שכנג' שניך ל' יום וכו' למדנו בפי' שהנותן גט לאשתו ע"ת אפי' אמר לה מעכשיו אם ביטלו שניה' התנאי בטל הגט ואפי' קיימתו אח"כ וכת' שאין כן דע' הרמב"ם שסוברי ובלשון הזה כת' הרי"טבא בחידושיו אבל בגמ' א"ם כת' תמו' לכר"שא הכל ממנ' שאם נתקיי' התנאי נתקיי' הגט מיד ולדעתו אפי' ביטל הגט בפירו' אינו בטל כיון שאמרו מעכשיו ואפי' לדע' הר"מבם הייני בע"מ שתתני לי ק"ק זוז אבל בע"מ אם מתי לא אמרי' שכשנתקיימו שניה' לבט' התנאי יתבט' הגט אע"ם שמת' לפי שהתנאי מתקיי' על כרח' והיאך יבטלו אותו וכ"כ ה' בחידושיו עכ"ל ודע שהר"ן כתב דברי הרמב"ן וז"ל ואני תמה אם היה' שהי' יכול' לבטל התנאי לומ' שמע"ם שנתקיי' יהא כאלו לא נתקיי' ולבטל הגט בכך היכי משיקנא לעיל כי אמר מחולין לך דהיכ' מגורשת נשי דמעיקר' ללעור' איכוון לגמ' לא יהא בידו לומר היא כאלו לא נתקיי' ולפי' הני מוע' שבכל גט היתן במעכשיו או בע"מ אין ביד שניה' לבטל התנאי אלא דוקא במקום להכלות' של אם' כי הכ' אבל במתנ' עמה ע"מ שתתני לי מאתי' זוז ונתגרש' במעכשיו ודאי לא כל הימנים לומ' שאפי' קיימ' תנא' שלא תהא מגורש' עכ"ל ומ"ש דברי הר"ן שאמרוהו קרובי' לדברי הר"אה בתשוב' כת' הר"שב' בתשו' וז"ל ומה שהקשה' לך בנם שכת' לאח' כתיב' כל התור' אם לא מתי מחולי זה לא יהא גט כיון של' הזכי' מחולי זה בלא מתי אם יש חשש בדב' לא ידעתי אי זה ספק יש בזה כיון שנ' מאותו חולי שא' בלא להסתם' כיון שלא אמ' מחולי זה בלא מתי ולומ' שלא נכפל התנאי במחולי זה כ"ם שהתנאי בטל מתח' שלא נכפל ואין בדבריו כלום דהכן קושט' דמילת' לא ק"ל כר"מ דבעי תנאי כפול ולאפוקי מספקת ב"ד טועי' לתקין ולא עוד אלא לר"מ נמי מסתבר' דתנאי כפול יש כאן דכיון דפתח בחולי בלא לא מתי ועו' חזר לבנו' והזכי' אותו תנאי בודאי מה שאמ' בתנאי אם מתי מוכח מילת' דבגר' הוא אמ' לבנין התנאי שלפניו ושלאחריו עכ"ל כת' הרמ"ם בתשוב' כלל לס' סי' מא' הם דגרסי' בשמדי' נשי שלוגת' דרב ושמואל בקדש' ע"ת וכנסה סת' לא תימא טעמים דרב כיון דכנס' שהם אחולי אחליה לתנאיה כלומ' ותלמ' מכאן דכל המתנה בתחל' שמעשה ובשעת נגל שמעש' לא הזכיר תנאו שמחל התנאי ובטלו כגון אמ' בפני ב' עדי' גט זה אני רוצה ליתן לאשתי זאת ע"ת זה בפניכ' והחל' וכפל תנאו ואח"כ נתנו לה בפניהם סת' ולא הזכיר התנאי שמחל התנאי ודאי לא אמרי' הכי אלא דבל דעת הראשונ' הו' עושה ואינו מוחל לתנאו אלא הייני טעמא דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות :

קמד כס' שקיו' הגט תלוי בתנאי שתול' באש' כן הדין בתנאי שמתנ' עליו וכו' כיצד ה"ל זה גיטי' אם לא אבוא בתוך ל' יום וכו' זה פשוט ומקבל מתן' שמעכשיו שבט' מי שאחזו אע"ם שנאנס ולא יכול לבא כגון שחל' וכו' גרים כתובות

לעל

אנוס שהרי פייסה כהרב״ז פייסים ולא נתרצת ואפש׳שתתרצה אם הי״לו כמוהרב׳והוא אנוס שאין לו אפי׳ ר״בי אין אונס בגיטין בר״א באונס של חולי או שלא היה יכול לעבו׳ הנהר דשכיח קצת אבל אונס דלא שכי׳ כלל כגון אכלו ארי או הכישו נחש כיון דלא שכיח כלל לא אסיק אדעתי׳ להתנו׳עליו ומבטל הגט והיא זקוקה ליבם ואם לא אמר מעכשיו אלא אם באתי בתוך ל׳ יום יהא גט ואם לא באתי בתוך ל׳יום לא יהא גט כת׳ הרמ״בם שלא חל הגט עד תשלום ל׳יום בשלא בא לפיכך אם מת בתוך הזמן אינו גט כלל ומתייבמ׳והרא״בר כת׳ דהוי גט ומותר לשו׳ והרמ״ה חילי׳ וכתב על פה שלא כת׳ התנאי בגט אינו גט כלל ומתייבמ׳ואם כת׳ התנאי בגט הוי ספק חולצ׳ ולא מתייבמ׳ וי״א שלעולם הוי ספק מגורשת ור ול צ״ולא מתייבמ׳וכן דעת(ג)התוס׳שחולצ׳ ובמעכשיו אם לא אבא תוך י״ב חדש אע״פ דחל למפרע משע׳נתינ׳ הגט אם מת בתוך י״ב חדש לא תנש׳ עד סוף י״ב חדש ואם באה לינש׳בתו׳ י״ב חדש צריכה חליצ׳ ולא מדינא אלא משו׳דגזרינן מת אטו לא מת כיוצ׳ בזה נתן לה גט בליל׳ואמ׳לה ה״ז ניטך ע״מ שיזר׳השמש ומת בליל׳ כשיזרח השמש הוי גט למפרע ואם אמר לה אם יזרח השמש ומת בליל׳ לדברי הרמ״ב׳ אינו גט ולדברי הרא״בד הוי גט גמור ולדברי הרמ״ה ספק ואם אמ׳לכשתזרח השמש ומת בלילה לכ״ע לא הוי גט אמ׳לעדי׳ אם לא באתי עד י״ב חדש כתבו גט ותנו לאשתי או שאם כתבו גט ותנו לאשתי אם לא באתי עד י״ב חדש אין כותבין תוך י״ב חדש אפי׳ לא ירצו ליתנו עד אחר י״ב חדש כתבו בתוך י״ב חדש ונתנו לאחר י״ב חדש אינו גט כתבו ונתנו לאח׳ י״ב חדש ומת אם מית׳קדמ׳ לגט לא הוי גט וא׳גט קוד׳למית׳ הוי ספק איזה קוד׳ חולצ׳ ולא מתייבמת כתבו גט ותנו לאשתי אם לא באתי לאח׳ השבו׳לא יכתבו ויתנו עד שיעברו שני השמיט׳ הזאת שעומדי׳ בה ושנה ראש׳נ׳ של שמיט׳ שאח״כ ואם אמר אם לא אבא עד אחר השנ׳ לא יכתבו ויתנו עד שיעביר חדש משנה שנייה ואם אמר אם לא אבא עד אחר חדש לא יכתבו ויתנו עד שיעברו שבעה ימים מחדש השני • ואם אמר אם לא אבא עד אחר השבת לא יכתבו עד שיעברו א׳ב׳ג׳ ימים בשבת שנייה ואם אמר אם לא אבא עד אחר הרגל לא יכתבו ויתנו עד שיעבור ט״ו ימים אחר הרגל ובכולן אין מקדימין ממה שאמ׳ אבל אם אחרו אין בכך כלום וכן הדין אם נתן הגט בידה ואמ׳לה ה״ז ג׳טך אם לא אבא אחר השבוע אינו גט עד שיעבו׳ שנה שמיני׳ וכן אחר השנה חדש ואח׳ החדש שב׳ ואח׳שבת א׳ב׳ג׳ור״ת פי׳ שא׳ נתן גט לאשתו ואמ׳ ה״ז ניטך אח׳ השבוע׳ אינו גט עד שיעבור שנה ראשונה של שמיני׳ וחדש ראשון של שנה שני׳ וכן באידך וכת׳א׳א הר״אש על דבריו שהיא מתגרש׳ מיד אח׳ השבוע ולא דמי לאומ׳ ה״ז ניטך אם לא אבא לאח׳ השבוע דלא מצי׳ למימ׳ שיהא גט אם לא בא בתוך השבוע דא״כ הל״ל אם לא באתי בתוך שבוע זו אלא ודאי מדתלי׳ זמן ביאתו בלאח׳ השבוע על כרחך ר״ל אם לא יבא בזמן הנקרא אחר השבוע והיינו שנה משנת שבוע הבאה ובשנה חדש אחר מחדשי השנ׳ הבא׳ ובחד׳ שבת א׳ משבתות חדש שני ובשב׳ לישנ׳ דעלמ׳ לחל׳ ימי השבוע חצ׳ נקראין אח׳ שבת שעבר׳ וחצ׳ נקראין קוד׳ שבת הבא׳ אבל הנותן גט לאשתו שתתגרש לאח׳ שבוע למה לא תתגרש מיד לאחר שתעבור השמיטה

השמיט' כי קביעו' הזמן היה כדי שלא תתגרש בתוך השבוע ואם הי' בדעתו עד שתעבור שנה שמיני' היה אומ' אחר השבוע ע"כ כת' הרמ"בם אמר כתבו ותנו גט לאשתי לאח' השבוע אין כותבין אלא עד שנה של אחר השבוע ובשנה אין כותבין ונותנין עד חדש של אחר השנ' ובחדש אין כותבין ונותנין אלא עד שבת שבחד' השני אמר כתבו ותנו לה לאחר השב' נותנין מיום שבת עד יום ג' אמר כתבו ותנו לה קוד' השב' כותבין לה מיום ד' עד סוף יום ששי אחרו הזמן שאמ' ואח"כ כתבו ונתנו לה כמו שאמר אחר החדש וכתבו ונתנו לה אח"כ שבתו' מחד' השני ה"ז פסו' ע"כ וכ' א"א הר"אש ז"ל על דבריו גם פי' זה אינו נכון דאם צוה לכתוב וליתן אחר השבוע כותבים מיד אחר השבוע ע"כ ויראה שהוא מפרש דברי הרמ"בם שרוצה לומ' שלא יכתבו עד שנה אח' השבוע ואינו נר' כן מדבריו אלא אדרבה ר"ל שיכתבו מיד אח' השבוע ואין להם זמן לכותבו אלא בתוך השנה וכן באינך אמר. לה ה"ז גיטך כל זמן שאעבו' מכנגד פניך ל' יום שלא אראך יהא גט אע"פ שהיה הולך ובא ה"ז גט כשר וראוי להתגר' בו לכשיתקיים התנאי דהיינו שיהא ל' יום שלא ראה אות' אע"פ שהי' הולך ובא לא חיישי' שמא נתייח' עמה בנת' והוי גט ישן והוא שהאמינה תחילה שאף אם יאמ' שנתייח' עמה שתהא נאמנ' להכחישו ולומ' שלא נתייח' עמה ולא תנש' עד שיעברו ל' יום רצופים שלא יראנה וכ' הר"מה ודוק' שאמר כל זמן שאעבו' ולא אמר מעכשיו אבל אמ' לה מעכשיו אם לא אעבו' או ע"מ שלא אעבור כשלא עבר חל הגט למפר' ואינו יכול לבט' תנאו ואין צרי' להאמינ' ולפי' מה שכתבתי בשם א"א הר"אש ז"ל דאף בתנאי דמעכשיו יכול לבטל אין חילוק וכן כל מי שנותן גט לזמן קצוב שאם לא יבא לאותו זמן שיהא גט אינו גט אא"כ יאמינה להכחישו ולומ' שלא בא אף אם אמ' שבא בד"א במגר' מן הנשואין אבל במגרש מן האירוסין א"צ להאמינ' וכ' א"א ז"ל בתשובה אם כשהתנה תלה ביאתו בעדי' שלא יתבטל הגט בבואו אא"כ יעידו עליו עדי' שבא ועב' הזמן ואין מעידי' עדים שבא הרי הוא גט אע"פ שלא האמינ' כ' הרמ"ב דוק' כשהו' עמה במדי' ונתן לה גט לאח' זמן חיישי' שמא פייס עד שיאמר נאמנת עלי שלא פייסתי וכן בכל התנאים שתלויין ברצונ' ואם רצתה מחלה אות' לבעלה בטל הגט דחוששין שמא פייס עד שיאמר נאמנ' עלי אבל אם איני במדינ' ואמ' ה"ז גט אם לא באתי בתו' י"ב חדש אין חוששין שמא בא בסת' שאין דרך בני אד' לבא בסת' ואם תם הזמן ולא בא ה"ז מגורשת ול"נ לא"א הר"אש אלא בכל ענין צרי' (ד) (ד"מ) וכן תשמע מאגודה פ' כל הגט ע"ב ג"ע"ם להאמינה וכ"כ הרא"בד:

קמה שכיב מרע שאמ' לאשתו ה"ז גיטך לאח' מית' אינו כלום שאין גט לאח' מית' וכן אם אמ' ה"ז גיטך מחולי זה שיש במשמ' לכשיפסוק חולי זה וימות וכן אם מתי לאחר מית' משמע אמר מהיו' אם מתי או מעכשיו אם מתי ה"ז גט וטוב לעשו' שיאמ' מעכשיו אם מתי שאם אמ' מהיום שמא אין דעתו אלא מסוף היום ואילך ואם מת קודם שיעבור היום אין גט לאחר מיתה והר"מה כת' דמהיום כמעכשיו דמי ואם מת קוד' שיעבו' היו' מגורש' ודוקא שיש עדי' שהגיע הגט לידה בחייו אבל אם אין עדי' מתי יבא לידה אע"פ שכתו' בו זמן וכתוב בו מהיום כיון דלא משתרי' אלא בעדי חתימה לא הוו גירושין דעדי חתימה אינ' עושי' אותו גט אלא אח' היום וכיון שמת קודם לכן הויא ספק גרוש' וחולצת ולא מתיבמת אמר מהיום או מעכשיו ולאחר מיתה הוי ספק שמא חזר בו ממה שאמ' מהיו' או לא וחולצ' ולא מתיבמ' והרמ"ה כתב שאין מעכשיו כמו מהיום דאע"ג דמהיום ולאחר מיתה הוי ספק מעכשיו ולאחר מיתה הוי גט והיכא דאמר מעכשיו דהוי גט אפי' לא

ונ"ל גם יכן אמר רצה באומר נאמנ' עלי שלא פייסתי ופר"י באומר בפע' הקנלפי לא נוס עכשיו ליתנו לה היינו חוששין לפע' פיים וביטל שלא ע"כ כתב נאמנ' עלי
ע"פ כן אני מוס' לה פתח נאמנ' עלי כק' עדי' כל זמן שתפע' שלא באתי ונתייחדתי שלא באתי או שלא פייסתי כדאמרינן בפ' כל הגט וה"פ מי שאחזו אבל כאן בעולם
ופייסתי ואמרי' תו בגמ' ואיכ' דעתני לה פעתני' מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד ליתנו לה מיד אין חוששין אסרי הודה אב' פיים ושלא ביטל וה"ז כגטין הפי' ע"כ
י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש ה"ז גט וליחוש שמא בא אמ' רבה באומ' נאמנ' עלי לומ' אין חוששין להם וכן הסו' דא' ברוך הטוב והמטי' דלא חיישי' שמא ביטל מפני שהוא

שלא באתי מאן דתתני לה פעתני' כ"ם אבריתא ומאן דעתני' לה אבריתא אבל מעתני' לא אם לא באתי קאמר והא לא פתח ופרש"י כ"ם אבריתא הסי' הולך ובא אבל מעתניתין דאמ' בתוך י"ב חדש ולא לאינו שבא בעיר מאילא לא חיישי' שמא בא ואפי' לא הימנים עלי' מעיקר' הוי גט דהא לא פתח וכת' הר"ן והרי"ף כת' לשונו' שללו פתח וכרא' הסו' פוסק כליפנ' בתרא ולפי' מעתני' בעינן נאמנ' עלי וה"נ מוכח גם כל הגט וכן דע' ר"ח והרמ"בד דהסבות אבל הרמ"בם כתב בפ"ט מה' גירושין ה"ז גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חד' אין חוששין שמא בא בסת' וטעמו לפי שהוא סוב' דהא' פיים ובא מדרבנן בעלמ' הוא הכך כתב בפ' זה ומפני חשש זה יהא הגט הפסול וכב' ביאר בה"י שכל זמן שהוא עזכי' פסול אין היסול אלא עד"ם ולפיכ' הוא הוי' בלשונו' שללו לספק וסר"אם כת' ב"כ פרע' ר"ח וסרי"ף לספו' כליפנ' בתרא לחומר' ותמה על הרמ"בם ז"ל לעמה פסק לקולא בליפו' תורה ובמה שכת' הר"ן ואין מקום לתמיהתו · והחילוק שבין הדרוסה לנפוסה מפו' בגמר' ה"ם כל הגט דאמרו בגמ' אם אמרו בנפוסה יאמרו בדרוסה · ודברי הר"אם הם בתפו' כלל ע"ס : ומ"ש הרמ"ה ודוק' שאמ' כל זמן שאעבו' וכו' אבל א"ל מעכשיו אם לא אעבו' וכו' ואינו יכול לבטל תנאו וכו' כבר נתבאר בסימן קמ"ג שזה דעת הרמ"בם ושכתב ה"ה שזה דעת כל הפוסקי' חוץ מבעל העיטו' ונתבא' שם שדעת הר"אם כדע' בעל העיטו' ודברי הר"ן נוטי' לדברי בעל העיטו' ג"כ: ודע שדברי רבי' בן ליחוש שמא פיי' הם כדברי הר"י אבל הרמ"בא והר"ן כתבו שאין כר' להם אלא כעו שפי' הרי"ף בתשובה דה"ק ליחוש שמא פיים בדברים ומחלה התנאי וכ"כ הרמ"בם בפ"ט חוששין שמא פייסה בשסי' הולך ובא ומחל לו וחזר וביטל הגט בפיים' ומפני חשש זה יהיה הגט פסול לפח' ל' יום וכת' עוד וכן כל התנאים שהם תלויים ברצונה אם רצתה ומחלה אותם לבעל' בטל הגט חוששין לה שמא פיים עד שיאמ' נאמנ' עלי עכ"ל: כתב הר"ם בר נתן בתשו' היכא נוטי' דלא חיישינן בהו לפיוס כהאיא דפ"ב דגטין דהמשליש גט לאשתו ולא חיישי' דליכ' רגלים לדב' דבעי לפייס' שלא עמו' שהתנ' ורע קשא' הכי כמו שכתבו המפרשי' ומשא כלמוד למסיו' אם אתי שאין לחוש לפיוס דמה מועיל ביטול הגט לענין איחו' עקים אם ימות נקפרד' תבילה ואי קאי דידיה היא ואם כן אינו צ"ל נאמנ' עלי על' פייסתי שלא מעוזירי' אות' שלא יתיחדו שמא יבא עליה עכ"ל: כתב ה"ר יוס' בן זמרון הקב' מרבו הר"ם בן הר"ם בר נתן בעי מעקני' אשתו שנותן לה גט לזמן והו' בא בתוך הזמן ומז' והולך ומענב' היה לגבו' בדב' זה שמכריחין אותה עד היום לבוא ולב' עדי' שכל זמן שיתעכ' ל' יום או יות' עוזה ולא יבא הבסים יכתו' גט כפר לאשתו ויחתמוהו העדי' וימסרוהו לה ויהיו העדי' נאמני' שלא בא בתוך הזמן וכל מי שיעיד בביטול הפליתו' של הסוס' והעדי' עדותו תהי' בטלה מעכשיו ותהיה נאמנ' שלא פייס' לבטל הפליתות הפנקית' עמה ובדרך זו אפילו ילך ק' פעמי' ויתיח' עמה וילך כל זמן שלא יתעכ' הזמן הקב' היא אשתו ואם יתעכ' יות' יכתבוהו ויתנוהו לה הסוס' והעדי' בעלמ"א ואם יבא הפליתו' בפני הסוס' והעדי' יחזרו ויכריזו אותו בברלפוס' עכ"ל : כתב הרמ"בא שאלך ראובן כתב גט זמן לאשתו והפקיד הגט ביד אליה וא"ל אל תתנהו לה עד שנה תמימ' והלך לו ראובן לעיר אחר' ולאח' ב' חדשי' שלח עמה כת' חת' בעדי' לאליה שיתן הגט לאשתו שיד אירם' כת' זה ונתקיי' הכת' הזה ונודע בבירור שראובן שלחו מהו שיתננו לה כיון דליכ' למיחש לשמ' פיים ובטל הגט כיון שבטל כל מודע' שמם' והימנו' וכ"ש לשמא פייס ובא עליה · תשוב' בזה גט ואין כאן חשש דלע"ב דמסרו ליד אליה ואמ' שלא ליתנו עד י"ב חדש ושאין

אוד' שלא ביטל בפי' שלא שאמ' ברוך הטוב והמטי' עכ"ל : כת' הרי"בם בתשו' פי' א"ח הנגמל על מה דאמרי' הכא בפלפי' לגו' שלא באתי אם היה אומר לא בא ויש עדי' שבא מה דינ' והשיב נ"ל דאם לא אמ' בפי' הכא נאמנ' כבי תרי לומ' שלא באתי אע"פ נאמנ' כל היה עדי' כנגד' דהא לא האמינ' שלא עליו אבל לא כנג' עדי' אבל אי היימנ' בפי' כנגד עדי' נאמנ' היה אפי' בלו עדי' דהא הימנ' וכריסו' כאלו תנ' יהא גם אפי' אם באתי כל מהעער היה שלא באתי והאמין הכתוב בפמ"ג מקרן באומרת נאמנ' עלי שלא באתי אפסי' בפקי' א"ח היה אל' באתי יהיה הגט גם ע"כ ואין נר' פתוי' כוונתו שאף באומר' נאמנ' עלי לגד תסיה נאמנ' כנג' עדי' שלא דוק' בלא עדי' ואלו אפסי' באתי ר"ל האמילן אני לומר שבאתי : ואם ר"ל פתוי' נאמנ' אפי' כנג' עדים צריך שיאמ' כל הלשון הזה בעצמו שכתו' בהפ' והכל עלשון תלוי הבעל וכן כר' עמה שאוע' אפף אם באתי שלא היה אלשון המחב' הכ"ל אפף אם בא והנגמרא שאמרה באומר' נאמנ' עלי ר"ל שיאמ' לה הבע' לשון מבואר שיהי' שמעמו שהי' תהי' נאמנ' לעול' אבל אין ספק אלא שבאומר' נאמנ' עלי לבד לא האמינ' שלא עליו ולא כנג' עדי' שכן משמעות הלשון :

קמה שכי' מרע שאמ' לאשתו ה"ז גיטך וכו' עד ה"ז גט מהכא בפ' מי שאחזו (דף ע"ב) ולדברי הפוסקי' כר"י דזמנו של שטר מוכיח עליו כשאמ' ה"ז גיטך אם מתי מחולי זה או לאחר מיתה הוי כאומר מהיו' ומוחלצת ולא מתייבמ' והיינו לפי' הטו' בפ' מי שאחזו גבי הא דאמ' תנא סכל מודים היכא דא"ל לכשתצא חמה מנרתקה וכו' וכן בפרש"י בפ"ב דע"ז על הפי' עימר' דאביי אבל לפר"שי בפ"ק מי שאחזו כת' הר"ן שאפי' נחוש לדברי ר' יוסי ה"ז גיטך לאחר מית' לא פעי' כלום ואלא מתי ודאי לדע' הפוסקי' כר"י היינו כמוע' מהיו' אם מתי והוי גט ומ"מ לא פיתחלק לן בהכי כר"י אם לאו היה פוסקים כר"י ויה פוסקי' כרבנן וכמ"ש בפי' קמ"ג והלכך מידי ספיק' לא נפק' וחולצ' ולא מתיבמת וטוב לעשו' שיאמ' מעכשיו וכו' בפרק מי שאחזו למתניתי' דה"ז גיטך אם מתי זה גיטך מחולי זה וכו' כתבו הזו' בשם ר"ת מהיום אם מתי אם מת בו ביו' לא ידענא מאי אדון בה ולרבי' אלחנן נר' דמהיו' הוי כמו מעכשיו ומ"מ נכון להחמיר עכ"ל והר"אם לא כתב אלא דברי ר"ת לבד והר"ן כת' שהרמ"בן הקשה על דברי ר"ת ורבי' ירוחם בח"ד כתב שכת' הסכני' כתבו כדברי הרמב"ן ז"ל: ודוקא שיש עדים שהגיע הגט לידה בחייו וכו' דברים הללו מכלל דברי הרמ"ה הם : אמר מהיו' או מעכשיו ולאחר מית' וכו' משנה וגמ' בפ' מי שאחזו : והיכא דאמ' מעכשיו דהוי גט אפי' לא מת דחולין אלא עמד הוי גט וכו' הם נמי שאחזו אמ' רב הונ' גיטו כמתנתו אם עמד חוז' לף גיטו אם עמד חוז' ופרש"י ור"ח מה מתנ' פ"מ שלא היה תכלי' חוז' לף גיטו נמי אם עמד חוז' ממיל' שלא היה תכלי' ואסיקנ' דרבה ורב אדא ס"ל דרב הונ' אלא אם עמ' אינו חוז' ופרש"י לא ס"ל הא דרב הונ' דהיכ' דלא ס"ל אם מתי ס"ל דלאם עמד אינו חוז' (ג"ה) [illegible] לשון דבי' הינ' דנילם פ"מ שמם גלא חנאי במכמבי פמפי' מגורש' מיד כמא' שמגרשי' מהם לא היה' ביון מהנ"מ שמעו כפירושו שאינו חגרם לא אם ימו' ולא עמד חוז' כמו שכ' וכן מהב'ס"ח בלא נכון שמם גלא תנאי ת ז 'שאין דיוקנא בדיוקאמ ל"ם גגע אם עמ' אינו חוז' · ומ"מ לכן נ"ל בפעת עשירת הגט אם לא מתי לא יהא גט וכו' ג"ז אם מקנין שנואל בגיטה דמ"ע אם לא מתי לא יהא גט וכו' אם לא מתי לא יהא גט לא מקדי פורענותא לנפשיה כלומר ומ"ם מתכיל בלם לא מתי וכו' אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט בעי' כן קודם ללאו : ומ"ש רבי' ואז הוא בטל כשיעמוד

כשיעמוד בטל הגט אע"פ שלא יאמר אורלי בי וכ"כ הר"א במי שאחזו : כתוב
בתשובות הרשב"א סי' אלף ורע"ח שהכ.ספק' בגט שכתוב בו לאחר כתיבת כל
החורף אם לא עמד מחולי זה לא יהא גט כיון שלא הזכיר מחולי זה אם עמד פי' זה
ספק יש בזה כיון שמת מאותו חולי שאם במת לאסתפק כיון שלא אמר מחולי זה
אם מתי ולומר שלא כבטל התנאי במחולי
זה כ"ש שהתנאי בטל לדע' ר"מ והגט קיי'
שלא אם מת מחולי אחר והיה בזה לפטו'
מאם מהיבם ומימר' שהתנאי בטל מחמ'
שלא כבטל אין בדברי' כלום דהכן בקושט'
דמילתא לא קי"ל כר"מ דבעי תנאי כפול
ומשום לאפוקי מספק ב"ד טוען אתקי'
כן ולא עוד שלא לר"מ כמי מתחברא
דתנאי כפול יש כאן כיון שפתח בתנאי
דחולי זה בלאם לא מתי ועוד חזר לבסוף
והזכיר אותו תנאי בודאי אם שאמר
בלשונו אם מתי מוכחא מילתא דהכרר
הוא אח' התנאי שלפניו ושלאחריו עכ"ל:
כתב הר"ם בר נתן בתשובה שאע"פ
שכתוב בספר מיטו' סופרי' דהא דלא אדכר
משום בגיטא דש"מ מסיו' עמו' דהא כתי'
בגיטא מן יומא דנן ולעלם לא כמלא זה

מת בחוליו אלא עמד הוי גט אע"פ דגבי מתנ' אינו כך אלא מיד כשעמד נתבטלה המתנה בגט הוה גט אא"כ פי' בפי' שאם יעמו' שלא יהא גט לכך צ"ל בשע' מסיר' הגט אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא (ג) גט מעכשיו ואם לא מתי לא יהא גט ואז הוא בט' כשיעמו' ואם ירצ' של' יתבט' מיד כשיעמו' אלא עד זמן יאמר אם מתי עד זמן פלו' יהא גט מעכשיו ואם לא מתי עד זמן פלו' לא יהא גט: עמד מחוליו והלך בשוק בלא משענת כדרך הבריאים אע"פ שחז' וחלה ומת מהחולי הראשון בטל הגט כיון שנתרפא בינת' לא הלך בשוק אפי' ניתק מחולי לחולי והלך בינת' בביתו בלא משענ' ה"ז גט ואין צרי' אומ' שורא' מחולי זה מת ואם עמד והלך בשו' על משענתו אם לא ניתק מחולי לחולי אלא שהכבי' עליו חליו ומת אפי' היק' בינת' אין צרי' אומ' שורא' מחולי הראשון מת ואם ניתק מחולי לחולי כיון שעמד והלך בשוק על משענתו אומרין אותו אם מחולי הראשון מת ה"ז גט ואם לאו אינו גט לא עם' מחליו וגם לא מת מחמ' החולי אלא נשכו נחש או נפל עליו הבי' ומת לא הוי גט שלא התנה אלא על מיתה כדרכה אבל אונס כי האי לא שכי' ולא אסי' אדעתי' ולא הוי גט בין שיאמ' מהיו' אם לא אעמו' מחולי זה בין אם אמ' בסתם אם מתי מחולי זה והר"ח פסק מהיו' אם מתי מחולי זה ונפל עליו הבי' או נשכו נחש אינו גט אם לא אעמו' מחולי זה ונפ' עליו הבי' או נשכו נחש הוי גט והרמב' כתב שאם לא אעמו' מחולי זה דהוי ספק מגורשת ולא נהירא לא"א הר"אש ז"ל אלא בתרויהו לא הוי גט ש"מ שנתן גט ליד אחד ואמר לו זכה בגט זה לאשתי כדי שלא תפול לפני יבם ומת קודם שיגיע לידה הוי ספק מגורשת וחולצת ולא מתיבמת: קמו כתב

שכית' לו בזה ירא' שאין לרי' אומדנ' שהרי לא כית' מן הראשון ולא עמד ממנו ולכן עמד
מחולי זה ונפל לחולי אחר שמרי' עכ"ל. וכתב בסי' תתל"א פ"מ שכתב גט לאשתו
מהיו' אם מת ועמד והלך בלא משענ' ומת ולאחר הרופאי' שמת מחולי הראשון הרי
שאתו עותר' ליבם' ואינה זקוק' ליבם וכן כר' שהוא מדעת ר"ת בפ' מי שאחזו וכן כר'
עמ"ש הרע"בן בסוף גיטין וכן הסכי' עורי
הרש"בא עכ"ל : ומ"מ צריך לעמוד על
דעת הרי"ף שלא כתב אלא מההיא מתניתין
כלומר' ומימר' דרב הונ' לבד ופרש"ה ורבא
לא ס"ל דרב הונא והשמיט מאי דאקשי'
לרב הונ' ממתני' ושינוי' דעד ברי' דרב יוסף
שמע מדס"ל דלדידן דלא קי"ל כר' הונא כל
שמת מחולי הראשון אפי' הלך בשוק בלא
משענ' ה"ז גט דמתני' דקתני אומדין אותו
ממתני' חולי הראשון מת ה"ז גט מאמ' והלך

קמו כתב הרמב"ם יש דבר שדומה לתנאי ואינו תנאי כגון המגרש לאח' זמן שקבע שאמ' לה ה"ז גיטיך ולא תתגרשי בו עד לאחר ל' יום ה"ז דומ' לתנאי שאינ' מגורשת עד לאחר ל' יום ואם מת הבעל תוך ל' יום או נשרף הגט או נאבד אינה מתגרשת ואינו תנאי שהמגרש ע"ת מגרש מיד אלא שמטיל תנאי בגט וזה אינו מגרש עד שיגיע אותו הזמן לפי' המגר' ע"ת צריך לכפול תנאו וזה א"צ לכפו' תנאו ו"א לשא' משפטי התנאי: הניח הגט בצדי רה"ר בסוף ל' יום ונגנב משם לאח' ל' יום הרי זו מגורש' הואיל והי' קיי' (א) ביו' שהית' מתגרש' בו ויחדה אותו' במקו' שאינו רה"ר שצדי רה"ר אינו כרה"ר וכן אם תלה הגירושין במעש' דינו כדין המגר' אח' זמן כיצ' אמ' לה ה"ז גיטיך ולא תתגרשי בו עד שתתני לי ר' זוז מתגרש' אח' שתתן ר' זוז וא"צ לכפו' תנאו ולא לשא' משפטי' התנאי' שהרי לא פי' ע"ת אלא שתלה הגירושין בעשיי' המעשה ואחר המעשה תתגרש וכה יש בין המגרש על תנאי לזה שקוב' זמן לגירושין או שתלאן בעשיית מעש' שהמגרש ע"ת יש שם גירושי' ואינן גומרי' עד שיתקיי' התנאי לפיכ' כשמתקיי' התנאי מגורשת אפי' אין הגט ברשות ואין צרי' לחזו' וליטלו אח' שיתקיי' התנאי שהרי כבר הגיע לידה בתור' גרושין ואם ניסת קוד' שיתקיים התנאי לא תצא אבל התול' גירושי' בזמן או בעשיי' מעש' לא בא הגט ליד' בתור' גירושין אלא בתור' פקדון עד זמן שקבע או עד שנעש' המעשה לכך צריך שיהא הגט ברשות' או שתחזור ותטלנו או שיהיה במקום שיחדה אותו ואם ניסת קודם הזמן שקבע או קוד' שנעשה המעשה תצא והולד ממזר שהרי היא עדיין אשת איש גמורה הנותן גט לאשתו בידה ואומר לה אם לא תתני לי מאתים זוז אין זה גט או אין את מתגרשת לא אמ' כלום שאין כאן גט לא על תנאי ולא גט התלוי במעשה מי שנתגרשה על תנאי וקדש' אחר קודם שתתקיי' התנאי אם נתקיים התנאי מקודשת ואם לאו בטל הגט ואינה צריכה גט משני אבל אם נשא' ולא נתקיי' התנאי בטל הגט וצריכ' גט משני ע"כ והראב"ד כתב כמדומה לי שהוא מדמ' זה לאשה שהלך בעל' למ"ה ואמרו לה מת בעלך שאם נתקדשה מותרת לחזור לו ואם נישאת אסורה לחזור לו ואין הנדון דומה לראיה דל עולם אסורת לחזו' לראשון דכאן כוכה שלא נתקיי' התנאי שהרי בידה לקיימו והיא מגורשת גמורה ואסורה לחזור לראשון הילכך בין כך ובין כך צריכה גט משני ואסורה לראשון:

קמז המטי' תנאי בגט צרי' שלא יכתבו בגט אלא יאמ' אותו לה בשע' שמוס' לה גט דכל תנאי שנכת' בגט קו"ד התורף דהיינו והרי את מותר' לכל אדם פרש"י שהוא פסול אפי' אם נתקיים ואם נכת' אח' התורף כש' אם יתקיי' ומוסיף עלי' תנאי דחוץ מפלו' שאפי' אם כתבו אח' התורף פסו' אפי' אם חז' ומחקו ואם אמ' אותו על פה לפני התורף פסו' ולאחר התורף כשר אם חזר ובטלו אבל ר"י פי' דשא' כל תנאי בר מחוץ מפלו' אפי' נכת' קוד' התורף אם לא נמחק ונתקיי' כש' אבל אם נכת' לפני התורף ונמחק פסו' אע"פ שבטלו

השמטת הרי"ף וגם דברי רש"י על דרך זו פירש הרמב"ן ולא יש שום חילוק על זה שלא רבי' בספ' ט' והר"ן כמסתפק וכמו שכתבתי במעלה בהפו' השייכים דשייכי לספר נפי' בס' כ' תשובת מהר"ם מרוכה דשייכא לסימן זה : כתב רבי' ירוחם נת"ר הא אם אמ' אם מתי אע"פ שעמד והלך בלא משען' ועמדו אותו כמת מחמ' חולי אחר ה"ז גט עכשי' שלא חז' לבריאותו ואם חזר לבריאותו נתבטל הגט אע"פ שחלה אח"כ ומת עכ"ל ונ"ל בטעמו לפי שלא הזכיר מחולי זה אין צרי' סועד דמסתמא דעתו כל שלא יחזור לבריאותו ואפי' עמד והלך בלא משען' ומ"מ לא ידענא מהיכא יליף הכי מתוך הגמר' : וכתב הר"ן הא דאמרי' אם מתי מחולי זה קאמר ולאו תנאה דלעיל' הוא ומי' ה"ע בה"ה שלום' כן לפי הדעת' בכך אבל בריא שאחזה ואמר אם מתי תנאה דלעיל' הו' ואע"פ בסוף התנאי להתקיים בסוף אדם לעולם גלינו תנאי כיוצא בהם כדאמרי' לקמן ע"מ שתעל' לרקיע עכ"ל : (ג)

לא עמד מחליו וגם לא מת מחמ' החולי אלא נשכו נחש וכו' ב"י בס' מי שאחזו (דף ענ) ת"ר זה גיטיך אם מתי מחולי זה ונפל הבית עליו או הכישו נחש אינו גט אם לא אעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או הכישו נחש ה"ז גט מ"ש רישא ומ"ש סיפ' אמרו מתם אבלי הרי אין לנו ופרש"י אינו גט דאונס' דלא שכיח הוא ולא אסי' אדעתי' ולא אמ' אלא דימות ע"י החולי ומ"ש רישא וכו' הי אונסא דלא שכי' הוא נמי ק אדעתיה רישא כמי ליהוי גיט' דהו' מ זין הותי חולי מת דמחולי זה לא אמ' אלא מתוך חולי זה אמרו מתם ע"י מעשה שאירע בהמ' שאמר אם לא אעמיד מחולי זה ואכלו הרי ואמרו הדבר לא"י והשיבו אין לנו היה' גט דאונ' דלא שכיח לא אסיק דעתי' עכ"ל וגם הרא"ש הסכי' לדע' רש"י דאם מתי מחולי זה מתוך החולי קאמר ואפילו מת מחמת ד"א ובתר הכי בעינן לפותוביה עיניה לע"ד אונסא דלא שכיח לא אסיק אדעתיה ואסיקנ' דכיון דקשיא רישא אסיפא משנסת' היא ז"ל בתר סבר' ופרש"י ז"ל בתר סברא ועסקינן דאונס' דלא שכיח לא אסיק אדעתי וכתב הרמב"ם ולפום היני' דשמעתין בקרוייהו לא הוי גט כלל בה השתא קתני זה גיטיך אם מתי מחולי זה ונפל הבית עליו או נשכו נחש ה"ז גט שלא עמד מאותו חולי והכי אית' כמי גירוס' וכן פר"ח ז"ל דשלחו מ זה אכלו הריה אין לנו אתנאה דרישא קאי כיון שאמר אם מתי מחולי זה אע"פ שנא הרי ואכלו לא נתקיים התנאי שהרי לא מת מאותו חולי וה"ה שנפל עליו בית או נשכו נחש אבל אם התנה אם לא יעמוד מחליו ונשכו נחש הרי נתקיים התנאי ולפיכך זה גט וזה אינו גט וקמשני על ר"ח דפסק כמ' דידן ופי' ע"פ הגו' והירוש' דלהאמור' פליגי אהדדי והרמב"ם כתב דברים אינו גט והשי' ספק מגורש' מפני דפליגי אהדדי כצריך גט מספ' עכ"ל וכתב הר"ן שהרמב"ן נמצא' דהני אמורי' מ"ש רישא ומ"ש סיפא הוא דקשיא לן אבל רישא לא קשיא מידי דאפי' נימא דאונסא דלא שכיח מסיק איניש אדעתי' הכא שאני דכשהיה אמר מחולי זה וכיון שנשכו נחש הרי לא מת מאותו חולי אבל סיפא הוא דקשיא לן מאי דאם לא אעמוד מחולי זה משמע שלא יעמו' מחמת אותו חולי וכשנשכו נחש הרי לא מכוון אותו חולי שלעמוד ואפ"ה קתני ה"ז גט ושלחו מאי דאכלו הרי אין לנו דמשמעו' אם לא יעמוד מחולי זה מחמת אותו חולי משמע' והרי לא מת מאותו חולי ולא בעינן כי מת באונסא דלא שכיחא דהוי גיט' אלא אפי' מת באונס' דשכיח' כיון שלא מת מאותו חולי ממש אינו גט וכתב ה' המגיד בפ"ט מהל' גרושין ז"ל ה"ל כהרמב"ן וכת' שמע הר"מ' שכת' הא לא מטעמו ה"ז ספק מגורשת דאפלוהו מחם שכלו הרי אין לנו ולא אמרו אין זה גט מיד' אין לנו מיה' גם גמו' והעלה שכן דעת' להחמי' ויחלל ולא מחייבת (וכ"ע שהרו' אחרות בזה וע"ש) : ה"מ שנתן גט ליד אחד וא"ל זכה בגט זה לאשתי וכו' בעי' דלא איפשיטא בס' האשה שלום (דף ק"ח) ועיין בעם שכתבתי בס"ק ס' ק"מ : כתוב בתה"ד בשם הרשב"א עלה טובה ע"פ גדולי עולם לחוש לרעשין שאמרו בגט ע"מ אם מתי מהכשפין ועד יום פלו' והוא בכלל יהא גט ולא יאמר אם אמות מחולי זה שיהא התנאי תלוי בחולי שמא יבא אדם שאינו משונן ויסתפק עם הרוא' לומר שלא מת מאותו חולי אלא מחולי אחר שנתחדש אליו ויוצי' לעז על הגט (ד) וכת' עוד ה שהלא אם אין התנאי כתו' בשט' ונתגרש' והיא מכחשת ואומר' שנתנו לה בלא תנאי שעידי הגט נאמנין לומר דנאמנין בשכת' ידן יוצא ממקו' אחר דאין חוזרין ומגידין ועדים אחרי' אינם נאמנין כיון שכתב ידן של עידי הגט יוצא ממקו' אחר תשובה אע"פ שכת' ידן של עדים יוצא ממקו' אחר אילו אין נאמנים על תנאי שהגט אסורה לעלמ' משום דה"ל ... לא נתגרשה כבא עליה באשת חלוי ואפי' לפ"ד לא מחזקת' כל שכן למ"ד כשיק' דר"נ וכו' עלי' בחטא' ולוקי אתתא בחזקת' ומי' אם נשאת כהן אסורה וכן אם קבלה קדושין מאחר אסורה לשנים' ומ"מ נסתפר' שאם נתנו לה בפני עדים בתנאי' אלו ודאי נאמנים הכרי אין עדי' אלו מכחישי' את עידי הגט ולא עידי הגט מכחישין את אלו שאלו מתמוהי' כמעידי' שנכת' ונתן' בלא תנאי ואלו מעידי' שבשע' שנתנו לה בפנים' נתנו לה בתנאי ואין זה דומ' לתנאי אין דבריו ולא לב' שמתמוהי' על השט' ובאו ב' אחרים ואמרו פסולי' עדו' היינו פנוסי' היו וכה"ל ליזה' עוד יות' יתננו לה ע"י שליח' בתנאי בפני ב"ד עכ"ל ואני תמה למה לא יאמין עידי הגט נאמנים לומר שנתנו לה על תנאי אע"פ שכתב ידן יוצא ממקו' אחר דב' עדים הם אחד שנכת' בלא תנאי ועכ' אחר כך שנתנו לה על תנאי : (ה)

קמו כת' הרמב"ם יש דבר שדומה לתנאי ואינו תנאי וכו' עד שאין כאן גט לא ע"ת ולא גט התלוי במעשה שכל גט שעם גרושין וקלת דבריו פי' כ' המגי' ועיין עליו כי אין צורך להאריך : מי שנתגרשה על תנאי והלכה אחר וכו' גם אלה דברי הר"מ' בספ"ט מה' גרושין והמגי' כת' שם על השג' הראב"ד שאם היה מעיין הר"ם בדברי הר"מ' עיין שלא נאמר היה שאינו שהרי כתב אם לא נתקיים התנאי ובטל הגט והדבר פשוט הוא שכל שבידו לקיימו עדיין ושהא' שיתקיי' שאין הגט בטל וזה פשוט בדבריו ומ"מ כאן הוא שהגט בטל כגון תנאי שהוא בזמן ושהוא מעשה שנבטלו הן בתנאי שהוא במעשה תוך זמן הקבוע שבעב' הזמן ולא נעש' או באיזה דרך שהי' התנאי שבוטל נפעל והגט בטל אבל בתנאי שביד' לקיימו הרי הדבר תלוי ואם נתקי' התנאי שבורמה היא למפרע כמו שנכתב בתנאי שע"מ ולא יאמר בזה הרמב"ם שהיא צריכה גט כשנתקדשה לו ואלו נראים דברים ברורים וחלוק אמתי עכ"ל :

קמז המטיל תנאי בגט צריך שלא יכתבו בגט וכו' בי"ם בחר' דגיטין (דף פ"ג) תנן הגנ' את אשתו ואמ"ל הרי את מותר' לכל אדם אלא לאיש פלו' ר"א מתי' וחכמי' אוסרין כיצד יעשה יטלנו ממנה ויחזור ויתננו ויאמר לה הרי את מותר' לכל אדם ואם כתבו בתוכו אע"פ שחזר ומחקו פסול וגמ' (ד' פ"ד) אמ' רב פפא' כתבו בתוכו תנן עסו דקימ' ה"ע לאחר התורף אבל לפני התורף אפי' ע"פ נמי פסול קמ"ל ורב' אמ' כ"ש שלא לפה' התור' אבל לפני התורף אפילו ע"פ נמי פסול ואזד' רבא לטעמיה דאמ' לאו רבא להכנסו דכתבינן גיטי' מקמי' שתוקי' לבעל עד דכתבינן לתורף דגיט' ופסקי' הפוסקי' כרב' וכי כתבו בתוכו דפסול אפי' חזר ומחקו הוי טעמא משום שנכת' שלא לשם כריתו' כיון דרגיל בי' ליאסר לאותו פלו' מתמתו ואפי' דאמ' רבא לפני התור' אפי' על פה נמי פסול כלומ' שאם קוד' כתיב' התורף אמ"ל הרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלו' אע"פ שלא כתבו בו ולא ינרם בו אפי' שהם ואפילו אם בטלו כיון שאינו כור' בשעת כתיבה ונדרש' הו' בגמ' כל התנאים פוסלי' בגט דברי ר' וחכמי' אומר' כל שפוסל ע"פ פוסל בכתב וכל שאינו פוסל ע"פ אינו פוסל בכתב חוץ משפוסל ע"פ פוסל בכתב ע"מ שאינו פוסל על פה אינו פוסל בכת' אמר ר' זירא מחלוק' לפני התורף דר' סבר בעינן על מנת לאחר התורף ד"ה כשר ורב' אמר מחלוק' לאחר התורף דר' סבר גזרי' אטו לפני התור' ורבנן סברי לא גזרינן אבל לפני התור' ד"ה פסול ופסקו כרב' ופרש"י כל התנאי' פוסלי' בגט אם כתבו בתוכו ואפילו נתקיים התנאי ולכתבו התו' שאין גר' לר' דעה שייך לגזור בע"מ שמתני לי ק"ק ז' וכיוצא בו אטו חוץ כיון שאין הם שיור כמו בחוץ ולא הו' הי' שייך בשא' תנאי' לגזו' אטו חוץ אם לא ע"ע שלא תנאים לשלו' גריד' דהוי שיו' ולכן פרי' דכך בריית' קיימ' לאמתני' דקתני אם כתבו לתוכו אע"פ שחז' ומחקו פסו' וקתני עלה בברייתא כל התנאי' נמי שכתבו בגט וחזר ומחקן וביטל התנאי פסול הגט אם לא נתקיי' התנאי כאילו לא נמח' דאי' מחיק' מועיל' בתנאי לגט' ולעמו' כאילו לא נכת' דגזרו ע"מ אטו חוץ וכחוץ לא מהני' מחיק' דלא נכת' לשם כריתות ורבנן לא גזרי ומכשרי בע"מ אם חזר ומחקו אבל אם נכת' ולא נמחק כשר לכ"ע ומ"ש רבי' פקוד' והרי את מותר' מיקרי לפני התורף כ"כ הרא"ש בתשוב' השנ' רבי' בקצור אבל הרא"ש לא כתב בתשוב' דלא

בפס סרמ"ב כל סמנרם ע"ז פענטל סגט כ...
סתנלים קודס כתיבת סתורף וכו' ג קוד' כ...
תנלים פבל תנלי דחוץ לפי כתבו לחר כתי...
וכדתנן ולס כתבו לתוכו פע"פ סחזר ומתק...

...סופל נגר' דפקל פ"ת ויסיב לדביקתו וסל...
...מותרת לכל לדס ולע"פ פים לדחו' ולומר...
...ובמוסס ניפי סרלפונים לל כנגלל וסרי...
...ל פלרי' יסל מכלל תרפו פל גט עכ"ל:

שבטלו וכגון שלא נתקיים דגזרינן אטו חוץ מפלו' דבההיא לא מהניא ביה מחיקה כיון שלא נכתב לשם כריתות והוא פסול אם נכתב בו אפי' אם נמחק אבל לאחר התורף אין שאר תנאי פסול אפי' אם נכתב בתוכו אם נמחק אפילו אם לא נתקי' כיון שמבטלו וכ' א"א הרא"ש ז"ל בתשו' פי' זה נאה ומקובל אלא שלא מלאני לבי להקל כי ראיתי שהחמיר בו הרמ"ב' שכ' כיצד מגרש אדם על תנאי לא שיאמר כתבו גט לאשתי ע"ת או כתבו ותנו לה ע"ת ואצ"ל שלא יכתבו בגט על תנאי זה נירש פלו' לפ' אלא יאמר לסופר ולעדים לכתו' ולחתום גט בלא תנאי ואח"כ נותן לה הגט ויאמר לה ה"ז גיטך ע"מ כך וכך או יאמר לשליח תן לה הגט ע"מ כך וכך כתב תנאי בגט אח' שנגמר לכתו' תורף הגט ה"ז כשר בין שכתבו קודם חתימת העדים בין אחר חתימת העדים אבל כתבו קודם התורף אפי' כת' ע"מ כך וכך ה"ז ספק כריתות שהרי נשאר לו זכות בגט וכן אם התנה ע"פ קודם כתיבת התורף ה"ז ספק גרושין כל המגרש על תנאי (ג) שמבטל הגט כגון חוץ מפלו' או שהתנה עלי' שאר תנאי קוד' כתיב' התורף אם היה התנאי כתוב בגט וחזר ומחקו ונתנו לה הרי זו ספק מגורשת ואם היה התנאי על פה הרי זה נוטל הגט ממנה וחוזר ונתנו לה בתנאי כשר או בלא תנאי כלל עכ"ל: ויותר מזה מחמי' רב אלפס שכ' בתשו' הנותן גט ע"ת צריך שימסור הגט לאשה כדי שלא יוכל לבטלו ולא ימסור ליד שליש ושטר התנאי ביד הבעל או ביד השליש אבל לכתוב התנאי בתוך הגט או מאחריו אינו רשאי שאם כתבו בתוכו ה"ל לבעל זכות בגוה ואינו כריתו' ואם בא הבעל בתוך הזמן אפי' ריח הגט אין בו ומ"מ הור' א"א הר"א ז"ל הלכה למעשה בגט שהיה כתוב מעכשיו אם מתי מחולי זה קודם התורף ולא נכפל וחזר וכ' אחר התורף אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט מעת שאני בעול' והכשירו משו' דלא חשי' תנאי מ"ש מעכשיו אם מתי מחולי זה אלא' הוה כאו' מעת שאני בעול' מעכשיו ושע' א' קוד' למיתתו דהכי מפ' לי' תלמוד' נעשה כאו' מעת שאני בעול' והוי כאו' לאשתו ה"ז גיטך לאח' ל' יו' דלא חשיב תנא' ואפי' את"ל תנאה הוי כיון שלא נכפל לית ליה דינא דתנא' והגט קיים אע"פ שלא נתקיי' התנאי נמצ' שאין כאן תנאי קוד' התורה ולכך כפלו התנאי אחר התורף וכ"ש דאפי' תנא' ליכא אלא קביעות זמן למתי יחול הילכך הגט כשר:

קמח לא יפטור אדם את אשתו בגט ישן ונקר' גט ישן כל שנתיחד עמה בין כתיבה (א) לנתינה

ואם נתגרש' בו תנשא לכתחל' והוא שנתן הגט מידו לידה כדפריש' לעיל לפי' (ג) ש"מ שכ' גט לאשתו מעכשיו אם מתי לא יתיח' עמה אלא בעדי' דק"ל כר' יוסי שהימים שבין גט למיתה היא ספק מגורשת דמספקא לן אם חל הגט מיד או בשעת מיתה לפיכך היא כאשתו וחייב במזונותיה אלא שהבא עליה הוא באשם תלוי כיון שהיא בספק מגורשת לפיכך לא יתיחד עמה שאם אין גט חל עד שעת מיתה הרי הוא גט ישן ואם חל מיד הרי הוא בכל אדם המתיחד עם גרושתו שצריכה ממנו גט דשמא בעל לשם קדושין לפי' אם נתיחד עמו צריכ' גט שני מספק ודוק' מן הנשואין שלבו

שלבו גם בה אב' מן הארוסין לא והוא שראו ב' עדי' ביח' שנתיחדו אבל אם ראו הא' בבק' והא' בער' אין מצטרפין ואם פי' בפי' שלא יחול הגט לא עד שעת מית' ונתיח' עמה בנתי" בעדי' או שנתן לה גט על תנאי ועדיין לא נתקיים אז ליכא למיחש שמא בעל לשם קדושין ומ"מ לא תתגרש בו לכתחלה אבל נתגרשה בו תנשא אפי' לכתחלה ויכו' להתייחד עמה אפי' ע"פ עד אחד אפי' הוא עבד ושפחה חוץ משפחתה מפני שלבה גס בה:

קמט המגרש אשתו בין מן הארוסין בין מן הנשואין ובא עליה אח"כ בעדים (א) קוד' שנשא' לאחר צריכ' ממנו גט שני שודאי בעל לשם קדושין שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואם לא ראוה עדים שבא עליה אלא שנתייח' עמה אם היא מן הנשואין צריכה ממנו גט כ' שעדי יחוד הן עדי ביא' ובעל לשם קדושין ואם היא מן הארוסין אינ' צריכ' ממנו גט שני שאין לבו גס עליה ולא אמרינן שבעל לשם קדושין כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשוב' בא' שנירש ונתיחד עמה אח"כ וקודם שנירש' פעם שנית קדשה אחר לשם פלגש ושהת עמו לשם פלגש (ג) שאסור' לשניה' וצריכה גט משניה' שודאי השני בא עליה ונאסר' עליו כיון שהיא א"א משום יחוד של ראשון וצריכה גט משניהם ואע"ג דאמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה לא חשבינן לה א"א ודאי לצא' מן השני בלא גט כתב הרמ"בם הורו הגאונים שאפי' הבא על אשה בעלמא בעדים שצריכ' ממנו גט שאין אדם עוש' בעילתו בעילת זנות והוא כתב שאינה צריכה וכ"כ א"א הראש ז"ל:

קנ כתב הרמ"בם כל גט שפסול מדברי תורה אם נתגרשה בו עדיין היא כאשת איש ואם נישאת בו תצא והולד ממזר וצריכה גט משני מדבריה' ומהראשון מן התורה להתיר' לעלמא ואסורה לשניהם לעולם וכל י"נ הדרכים (א) שנוהגין באשה שהלך בעלה למ"ה ונישאת נוהגים בה אבל אם לא נישאת עדיין אלא נתקדשה מותרת לבעלה ואינה צריכה גט משני ואם היה בעלה כהן לא נאסרה עליו משום גרוש' חוץ מהמגרש אשתו וא"ל (ג) הרי את מגורש' ממני ואי את מותרת לכל אדם שא"עפ שמן התור' אין כאן גט כלל פסולה לכהונה וזהו רית הגט שפוס' בכהונה וכל גט שפוסל מדבריה' לא תנש' בו לכתחלה ואם נישא' לא תצא והולד כשר וכותבין לה גט אחר והיא יושב' תחת בעלה ואם אי אפשר לכתוב לה גט אחר והיה הבע' ותיק וגירש מעצמו הרי זה משובח בר"א שאין לו בנים ממנה אבל אם יש לו בנים ממנה לא יוציא מפני שמוציא לע"ז על הבני' (ג) אבל שהיא ספק מגורש' בין מחמת פסול שבגט או מצדה או מצד התנאי לא

לא תנשא ואם ניסת תצא והולד ספק ממזר מי שגירש אשתו בגט שיש בו פסול מדבריהם או שיש בו צד ספק ורוצ' להחזיר' הרי זו מותרת לבעלה וא"צ לחדש הנישואין ולברך ז' ברכות ולכתוב לה כתובה עד שתתגרש גרושין גמורין ורב אלפס כתב דאפי' גט פסול דרבנן תצא והולד ספק ממזר חוץ מכתב ידו ואין עליו עדים או שיש עליו עדים ואין בו זמן או כ' ידו ועד אחד ויש בו זמן שבאלו הג' אם ניסת לא תצא אפי' אין לה בנים ורב האי כ' כסבר' ראשונ' כל פסולי גט דרבנן שוין אם ניסת לא תצא חוץ מגט ישן שתנש' בו לכתחלה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל:

קנא

כתב הסופר השוב' והגט וטעה ונתן השוב' לאיש והגט לאשה ונתנום זה לזה וכסבורה להם שנתגרשה ולאחר זמן ערער הבעל לומר שלא נתגרשה שלא נתן לה אלא השובר והרי הגט עדיין בידו אם לא נישאת עדיין נאמן וינרשנה ותהא מותר' מעתה ואם לא גרשה ועמד' ונישאת תצא מזה ומזה וכל הי"ג דרכים בה לא ערער הבעל עד אחר שנישאת אינה נאמן לאוסרה והרי היא בחזקת גרושה שאנו תולין שנפל ממנה והוא מצאו:

קנב

הבעל שאומר גרשתי את אשתי אינו נאמן אפי' מכאן ולהב' וחוששין לדבריו שאם מת חולצ' ולא מתיבמת וכת' הרמ"בם אפי' הודתה לו שגרשה אינו נאמן שמא מכוין לקלקלה או גירש' בגט פסול והיא אינ' יודע' או שמא תעיז פניה כיון שהוא מאמינה לפיכך אומרים לו אם אמת הדב' הרי אתם קיימים גרשה עתה בפנינו ואם היא אומרת לו גרשתני והוא מכחישה נאמנת שאין האש' מעיזה פניה לומר לבעלה גרשתני אבל שלא בפניו מעיז ואינ' נאמנ' אפי' אם נים' או נתקדש' וכשב' מכחישה החזיקה בדבריה ואומרת לו שגרשה אינה נאמנת שלהחזיק דבריה אומרת כן ואינ' צריכ' גט מהשני ואפי' אם היא בפניו אם היה קטט ביניה' או שתובעת כתובתה דאיכא למימר שאומרת כן כדי לגבות כתובת' אינה נאמנת ואם ב' עדי' אומרים שנתגרשה ושנים אומרי' לא נתגרשה הרי היא בחזק' אשת איש ואפי' אם הבעל לפנינו ואומר' לו גרשתני אינה נאמנ' כיון שעדי' מסייעין לה חיישי' שמא מעיזה פניה ואצ"ל זנתה תחלה שאינה נאמנת ומ"מ אם נישאת לא תצא אפי' אם נישאת אחר שבאו אותם שאומרים שלא נתגרש' בר"א כשאומר' שנתגרש' זה כמה ימים דאיכא למימר אבד ניטה ונישא' לאחר מעידיה ואומר' ברי לי שנרשני אבל אם היא אומרת שנתגרש' היום אפי' אם נשאת תצא שאומרים לה אם אמת שנרשך היו' הרא' גטך וכן אם נשאת לאח' שאינו מעדי' או שאינ' אומר' בריא לי שגרשני אפי' אם נים' תצא כיון שהיא ספק א"א והולד ספק ממזר • שנים אומרי' ראינו שנתגרש' ושנים אומרי' לא ראינו שנתגרש' אפי' אם הב' שאומרי' לא ראינו דרין עמה בחצ' ה"ז לא תינש' ואם ניסת לא תצא והולד כשר שאפשר שגרש' בצנעא אחד אומר נתגרש' ואחד אומר לא נתגרש' לא תנשא ואם נישאת אם היתה בחזקת א"א תצא בכל ענין ואם לא היתה בחזקת א"א אלא על פיהם אם יש הכחשה בערותן כגון שאחד אומר נתגרשה

נתנרש ואחר א׳ מעולם לא היו בה ספק גרושין תנשא לכתחילה ואם אין הכחשה בעדותן כנון שזרק לה גט א׳ אומר קרוב לו וא׳ אומר קרוב לה אם נישא׳ תצא לא היתה בחזק אשת איש ובאה לפנינו ואומרת אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת כתב הר״ר יונה דוק׳ בתוך כדי דבור אבל לאחר כדי דבור לא מהימנ׳ אא״כ נותנת אכתלא לדבריה והרמ״ה כתב שא״צ תוך כדי דבור ומ״מ צריך שתאמר כן קוד׳ שיסתלקו מאותו ענין כל זמן שתעסוק בו בתוך כדי דיבור של דיבור אחרון וג״ל שא״צ לא לזה ולא לזה כיון שאינה עוקר׳ דבריה הראשוני׳ אלא מוסיפ׳ עליה לומ׳ נתנרש׳ וכיון שלא ידענו שהיתה אשת איש אלא על פיה נאמנ׳ ואם יש עדים שהיתה אשת איש אינה נאמנת ואם נשאת תצא ואפילו אם נשאת קודם שבאו העדים שהעידו שהיא אשת איש אבל פסולה לכהונה על פיה לעולם ואם מת חולצת ולא מתייבמת שרוששין לדבריה יש לה שני עדים שנתנרשה מתירין אותה לינשא על פיהם אפי׳ אינה מוציא׳ ניטה וכן אם מוציאה ניטה מתירין אותה לינשא על ידו ואם יבא הבעל ויערער ויאמר לא נתתיו לה אלא ממני נפל אינו נאמן כיון שמוד׳ שכתבו והרי הוא יוצא מתח׳ ידה: ערער לומ׳ שנתנו על תנאי ולא נתקיי׳ או ברור׳ פקדון או שהיו מזויף ולא כתבו מעולם יתקיי׳ ברוותמיו או בעדי מסירה ואם לא יתקיים א׳נה מנורש׳ להיות מותרת לאחרי׳ אבל פסולה לכהונ׳ על פיה כת׳ בעל העיטור אפי׳ אם יתקיים ברוותמיו אם העדים מערערים עליו פסול הו׳ עד שיתברר דתרי ותרי נינהו ואינ׳ יודע מה בירור יש אחרי הקיום כיון דהשוב כתרי ואפי׳ אם תביא מאה כתרי דמי אלא ודאי אין אחרי הקיום כלום דכתר׳ דינא לא דייקי׳: שאלה לא״א הרא״ש ז״ל ששאלת על גט שהו׳ מקוים במעשה ב״ד וז״ל במותב תלתא הוינא כדנפק׳ פלו׳ קדמנא גט כשר ועדיו כשרים ועדיו פלוני ופלו׳ ומערערים עתה על הגט לפוסלו שמביא׳ עדים שמעידי׳ על א׳ מעידי׳ הגט שנגנב ויש עדים שעשה תשובה והתשו׳ שראוהו מתענ׳ ומניח תפילין וגם שבאה שבוע׳ לידו ולא רצה לישבע ועוד עד א׳ מעידי הגט או שכשציה הבעל לכתוב הגט לא צוה לחתו׳ וגם הסופ׳ מעיד כן תשו׳ אם כאו׳ עדי שגנב הרי זה פסול והגט אינו גט ואע״פ שלא הכריזו עליו שהוא פסול מקוד׳ שהתם ומה שאמרו עליו שעש׳ תשו׳ שהתענה ולא רצה לישבע כל זה אינו תשוב׳ להכשירו עד שיעשה תשיבה בממון שגנ׳ והדיינין שכתבו שהגט ועדיו כשרי׳ שאלו למה כתבו שהגט ועדיו כשרי׳ דאם יאמרו ידענו שנגנב וגם ידענו שעש׳ תשו׳ והחזיר הממון שגנב הרי הגט כשר אבל אם יאמרו לא ידענו שגנב או שבא עשה תשוב׳ הרי לא העידו כשרותו והגט פסו׳ ועוד כיון שהעיד הסופר שלא צוה לחתום וכן עד אחר אומר כן הגט פסול ואפי׳ אם כתב יד העד יוצא ממקו׳ אחר נאמן לומר לא צוני לחתום ולבטל עדותו: קנג המוציא

ספסם פלסר סוס כפס פסחיר׳ וע״פ בנרדכי: כ׳ ר״ר יונס דוק׳ תוך כדי דיבור וכו׳ ס״ס בפי״ב פס״ל לפרס וכוס פלוס. בתוך כדי דיבור וג״כ רפיתי לתלת עפרכי׳ פכתבו דרך פסיטו׳ דפסנתיכו בתוך כדי דיבו׳ גם״ב דכתובות גבי פסם פפסר סוס פסם פסחיר׳ פמוכר רבי׳ ינחק דבעינן זס פתיכו סוכר דברין הרפסו׳ ולא בם תלת לפר׳ דברין הרפסוכים פסיכו פס״ב דלכי׳ מנו ולסיפר פנעכס לעד רבי׳ זס פכת׳ דכל פתיכס סוכתת דברים הרפסוכים פפיכו מתר כדי דבור כפנכת ונר׳ כי דפתי׳ סוס פרבריו פפתרוכי׳ פס פי׳ לדברין הרפסוכי׳ דברים׳ פמר לת בתי׳ כתתי׳ ואתר כך מפרס לפי׳ כתכס לפל׳ כפא פפי׳ דברים פפתרוכי׳ פי׳ לדברים הרפסוכי׳ פלא תוס׳ לסיפר דבעי׳ פתתר כן תוך כדי דיבור וס״מ דעת ר״ס כדברי רבי׳ פברי׳ כ׳ בפי״ב פס׳ נרוסין פקלת מפרפיס כתבו דפתי׳ תוך כדי דיבור סיס ולוכי׳ פסס פמרו כן ולא פלתי׳ פי׳ פכתב בביבור פפפי׳ לתר׳ כדי דיבו׳ סוס הייתי׳ פומר׳ דודתי׳ פפנתי׳ בכל נוגע׳ סיס וסתריך בטעמו וטעמס(ד) ובכוף דבריו כתב ומלתתי בפס ר״ל יתיפל׳ פסתומרת ס״ס הייתי׳ ולבור זמן פמרס פנוים פני סיכס לריכס פמתלתס ונפתנת דס״ס הייתי׳ מסמ׳ דעכבו׳ פנוים סיס וזס מבכי׳ לדברי פפין דין המעכס דוקס תוך כדי דיבור עכ״ל • פסס בעפס לעיר ויועלוס מתתמר פסיס ס״ס כוי פלס יתקבלו בס ותתר״כ בפו׳ עדים מכיר׳ פוקס ומפרו מפמעו פסיתס מנירתן ונס סיס פומרת כן עיין בתס בת הריב״ס סיפן קמ״ס • ותס יס עדים פסיתס ס״ס פיכס נתתנת וכו׳ בפ״ב דכתובו׳ פס ס״ס בעמכ׳ פכתכתי׳ בסעוך ובנמרס פיכס מ״ר דשתי׳ דתכן בסיפת דמתניתין פס מעכסת בפו׳ עדי׳ לת תלת קפי׳ נמי תרס׳ דפס יס עדי׳ פסיתס ס״ס ותיס פומרת נרוסס נו׳ ותיכת מ״ר דלת קפי׳ פלת תפס יס עדים מכנסיה ותיס פומרת טיהר׳ מני פכל ניס עדים פסיתס ס״ס תלת׳ פס׳ בפתס תלת ומתרי׳ בנמ׳ דלכ״ע היס נסו׳ דרב סמנולת וסכלת׳ בכת המיתלני דתר סיר כי פתמר דרב סמנו׳ בכנו׳ בכנו׳ תכל פלת בכנו׳ ומ״ס פלת בכנו׳ נמי פיכס עניתס וכתבו סרס״ס וסר״ן מנרת׳ מדברי סרי״ף דס״ל כמ״ד דלת קפי׳ פלת פכנייס תכל דין ס״ס תלת ונס ס״ס כתב בפי״ב נס נרוסין דסכי מסמ׳ מדברי סר״ף וסרמב׳ וכן מסס ר״ח ולזס סכסיתו הרמב״ן וסרשב״ם ז״ל וכ׳ סר״ן עוד ועיכו לתומרת פיכס לתיתר סמנוגת תפי׳ פלת בכנו׳ סוס לסגריכס נמ׳ בעכו׳ וכדתמרי׳ בס״ף גיטין דס״ל לרב סוגת פלת בכנו׳ מע״ז וס״ס תתר׳ ס״ס פפסנת יס וקבלס קדושין עתתר תפי׳ ס״ס בכנו׳ בעכס פקדת׳ לסגריכ׳ נמ׳ ותר׳ סכת׳ לת תלת ס״ל נמי דתפי׳ פלת בכנו׳ תיכתמרת׳ סיכך לתומרת׳ לכו׳ לתומרת׳ וס״ס דעת הרמב״ן ז״ל בתתו׳ ס״ר דוד סכסן בית ה׳ סתריך דבריס תלו׳: ומ״ס רבי׳ תכל פסולס לכסוס על ס״ס לעולס וכו׳ כ״כ הרמב״ס בפ״ב נרוסין וכת׳ ס״ס פס ס״ס פסוט דסת פוס בפסס תתיכס דתיסוס׳ • יס לס ב׳ עדים פנתכנסס מתיתין לוס׳ ליכפת על פיסס תפי׳ תיכס מוליפס ניטס וכן תס מוליפס מתיתין לוס׳ ליכפ׳ על ידו וכו׳ עד תכל פסולס לכסוס על פיס תס דברי הרמב״ס בפי״ב מכל׳ נרוסין ובוסר דבריו ס״ס ונתן לכס טעם ובפ״ז דתס דברי הרמב״ד פכ׳ פסתפס תמוליפס נס יתקייס בתוכתמיו תע״פ תלת קרס עליו עדער ודע׳ הרמב״ד בפס״ב דבריו כדעת הרמב״ד וכ׳ עוד ס״ס בפי״ב דתס ודתי׳ בסכר׳ עליו עדער ותס׳ מזויף תיס יתקייס בתוכתמיו • כתב בעל העטור תפי׳ תס יתקייס בתוכתמיו וכו׳ כת׳ דבריו ותיכי יודע עס בירור יס לתר סקיוס וכו׳ ותס פפיתת דלעניין הרין עס דבריו תכל דברי העיטור יס ליפתס פסס על טענ׳ תקדון ותכתי דבכס״ג קיו׳ תיכס מוליפנו מידי פסס עד פחיתיס עדים פנתכנו לס לפס נרוסין בלת פוס תכתי כתב הר״ם בר נמתן ב״ז תס׳ תפס פיס בדיס מעפס ב״ד ר״ס עיין בתס׳ מי׳ קת״נ: תיכס יכולס לסנפתכו עד פיילכו תתיפת ידי הכ״ד • פתלס לכרתת״ס כלל ע״ס פי׳ ג׳:

קנג המוציא

נתתנ׳ פי׳ וכו׳ בפרק תלו׳ עלינות (לכת) היס תומר׳ פיתני סנס ופיס תומרת פיתני סנס יתכן לס בתתי׳ פיליעת

דתייתי׳ לתתן דס״ל בתמעתין דסת דרב סמנוגת תפי׳ תלת בכנו׳ סוס לסגריכס נמ׳ עתכי וכדתמרי׳ בס״ף גיטין דס״ל לרב סוגת פלת בכנו׳ מע״ז וס״ס תתר׳ ס״ס פפסנת יס וקבלס קדושין עתתר תפי׳ ס״ס בכנו׳ בעכס פקדת׳ לסגריכ׳ נמ׳ ותר׳ הכת תלת ס״ל נמי דתפי׳ פלת בכנו׳ תיכתמרת׳ סיכך לתומרת׳ לכו׳ לתומרת׳ וס״ס דעת הרמב״ן ז״ל בתתו׳ ס״ר דוד סכסן בית ה׳ סתריך דבריס תלו׳: ומ״ס רבי׳ תכל פסולס לכסוס על ס״ס לעולס וכו׳ כ״כ הרמב״ס בפ״ב נרוסין וכת׳ ס״ס פס ס״ס פסוט דסת פוס בפסס תתיכס דתיסוס׳ • יס לס ב׳ עדים פנתכנסס מתיתין לוס׳ ליכפת על פיסס תפי׳ תיכס מוליפס ניטס וכן תס מוליפס מתיתין לוס׳ ליכפ׳ על ידו וכו׳ עד תכל פסולס לכסוס על פיס תס דברי הרמב״ס בפי״ב מכל׳ נרוסין ובוסר דבריו ס״ס ונתן לכס טעם ובפ״ז דתס דברי הרמב״ד פכ׳ פסתפס תמוליפס נס יתקייס בתוכתמיו תע״פ תלת קרס עליו עדער ודע׳ הרמב״ד בפס״ב דבריו כדעת הרמב״ד וכ׳ עוד ס״ס בפי״ב דתס ודתי׳ בסכר׳ עליו עדער ותס׳ מזויף תיס יתקייס בתוכתמיו • כתב בעל העטור תפי׳ תס יתקייס בתוכתמיו וכו׳ כת׳ דבריו ותיכי יודע עס בירור יס לתר סקיוס וכו׳ ותס פפיתת דלעניין הרין עס דבריו תכל דברי העיטור יס ליפתס פסס על טענ׳ תקדון ותכתי דבכס״ג קיו׳ תיכס מוליפנו מידי פסס עד פחיתיס עדים פנתכנו לס לפס נרוסין בלת פוס תכתי כתב הר״ם בר נמתן ב״ז תס׳ תפס פיס בדיס מעפס ב״ד ר״ס עיין בתס׳ מי׳ קת״נ: תיכס יכולס לסנפתכו עד פיילכו תתיפת ידי הכ״ד • פתלס לכרתת״ס כלל ע״ס פי׳ ג׳:

ר״ס ותס״ס פנתתכן בעד נתתר לת נתתי׳ תיכ מיתת הוא סיתך יכוס על עלתר נתתן לתר כתתס סקר ר״ל מתתחר בפסיו לתס לנרותנו לת מכתר לפי לתיכסי דליסתי תכיתס סקר ת״נ סתר כבל פנס תעיר כן:

לנאיקן סוס לכתוכות דף פ״ג דכתובות דף ס״ח ע״ב: ה נמתר תפסר בנתנרסס גדינסת פרי נתתר׳ תפי׳ נקיו ב״ג תיכ כת׳ הרפב״ת לתכוס ג׳ בלס סיו בולס בתמתר לתתן כתתלו לת נתנרס׳ פרי תיכתס דבוני לתו׳ לת ענרו לנעכס בב״ל ומת סתיכן גדיוס (ד) תנלעסיכן פ׳ לתתו׳ דקתלת ב״ג תסמת בנעכו תכתכ״ס ומ״ס:

קנג המוצא גט אשה בשוק אם האש' נותנת סי' כגון שאומר' נקב יש בצד אות פלו' ואומרת שכב' נתגרשה בו וממנה נפל יחזירהו לה אפי' אם הבעל מכחישה ואומ' שממנו נפל ולא גרש' מעולם אלא שצוה לכתבו ולא נתנו עדיין אפי' אם גם הוא נותן בו סי' ואם אינה נותנת בו סי' והבעל מכחיש' לא יתנוהו לא לו ולא לה ואם הבע' מוד' שכתבו ואומר שיתנוהו לה להתגר' אם נמצ' במקו' בשע' שראוי להחזי' דליכ' למיח' שמא אח' נפל כדפרישי' לעיל יתנוהו לה ותתגרש בו מעתה ואם לאו לא יתנוהו לה ואם הוא מודה שנתגרשה בו והיא שואלת אותו לגבות בו כתובתה כההיא דתנן הוציאה הגט ואין עמו כתובה גובה כתובתה והוא אומ' שכב' פרע' והחזירתו לו וממנו נפל מחזירו לה אפי' אינ' אומר' נקב יש בו בצד אות פלו' רק כשאמר סימן מובהק כגון שאומרת כך וכך אצבעות באורך הגט או ברחבו או שאומרת מדת אורך החוט הקשור בו אבל אם אמרה הגט היה ארוך או קצר ואינה מכוונת מדתו או החוט לבן או שחור או שאמרה שהיה מונח בחפיסה או בדלוסקמא אינו סי' להחזירו לה על ידו:

קנד אלו שכופין אותן בשוטי' להוציא וליתן כתובה מוכה שחין וריח הפה וריח החוטם והמקבץ צואת כלבים והבורסקי והמחתך נחשת מעיקרו אפי' היו בו קודם שנשא' וידעה שהיו בו בר"א שניסת לו סתם אבל אם התנ' עמה תחילה צריכה לעמוד בתנאי ואינה יכולה לומר סבור' הייתי שאני יכול לקבל חוץ ממוכה שחין שאפי' התנה עמה תחילה כופין אותו להוציא והר"מ כ' דאפי' בסתם נמי אם ידעה בהם אין כופין אותו להוצי' דסברא וקבילא ואם היו בו אח' מאלו הדברי' ומת ונזקקה לאחיו ליבם וישנו גם באחיו יכולה לומר לאחיך הייתי יכולה לקב' ולך אי אפשי לקבל וכל הני אי אמרה חפצה אני בו שומעין לה חוץ ממוכה שחין שאפי' חפצה בו אין שומעין לה לפי שתתשמי' קשה לו לפיכך אם אמרה יהיה בעדי' עמי שלא יקרב אלי שומעין לה האומר איני זן ואיני מפרנס או שאינו רוצה לשמש כופין אותו ויוציא מיד ויתן כתובה אם תרצ' היא אבל מפני מומין שבו אין כופין אותו להוצי' לא שנא נולדו בו אחר שנשאה ולא שנא היו בו קודם ואפי' מומין גדולים כגון נסמית עינו או נקטעה ידו או נשברה רגלו בר"א בעין אחת או יד אחת או רגל אחת אבל נסמו שתי עיניו או נקטעו ב' ידיו או ב' רגליו כופין אותו להוציא וליתן כתובה: שאלה לא"א הר"אש ז"ל באיש המשתטה מדי יום יום ואומר' אשתו אבי עני הוא וסתמ' דוחקו הש"אני לו וסבור' הייתי לקבל ואי אפשי לקב' כי הוא מטורף ויָרא' אני פן יהרגני בכעסו אין כופין אותו לגרש שאין כופין אלא באותם שאמרו חכמים שכופין אלא תפייסנו לגר' או תקבלנו ותזון מנכסיו: מי ששואלת גט בטענה שאינה ראויה ליבנות ממנו אין שומעין לה ואם באה בטענה שחפצה לילד שיהיה לה בן שתשען עליו ואומרת שהוא גורם שאינו יורה כחץ שומעין לה אפי' יש לו בנים כ"אש' אחרת דשמא אח"כ נתקלקל וכופין ויתן מנה ומאתים אבל לא תוספת ויתן נדוניתה מה שהכניס' בר"א כשאין לחוש שמא עיניה נתנה באחר כגון ששהתה עמו י' שנים ולא ילדה אבל לא שהתה עמו י' שנים אין כופין אותו ואם ידוע שהוא עקור והיא באה בטענה יוציא מיד ויתן כתובה ואפי' שהתה עמו י' שנים

אם

עוען גדולים פי' רמב"ג נסמי' עינו נקטעה ידו נשברה רגלו ופסקו הרי"ף והרא"ש כחכמים וכן דעת הרמב"ם בפ' הנ"ל: בר"א בעין אחת או יד אחת וכו' אבל נסמו שתי עיניו וכו' קד"כ הרא"ש בפ"ם המדיר וז"ל וי"א דוקא עינו אחת אבל שתי עיניו או שתי ידיו או שתי רגליו עודו דבכן וכן עשתבר אסרי הוא כעבר ובטל מן העולם ודע שהתשו' כלל מ"ג ש"ב דלרבנן דק"ל כותייהו אפי' נסתמו שתי עיניו ונשברו שתי רגליו ונקטעו שתי ידיו אין כופין להוציא וכתוב בסומי' בפסקים כת' אח"כ שכופין אותו להוציא עכ"ל: ב"ה ובהגהות בפסקי' גר' הדקדוק דגלי הרמב"ם גפסק ה' אישות:

כתב המרדכי בפ' המדיר מע"נ דהכהנם לגבי אשה מום הוי אין אשה יכולה להוציאו גבי מים מום דאשה בכל דהו ניחא לה ואין בידי לכפות בלא דאיה ברור' וגם לא נכוף אותה להיות עמו כיון שגלה מחמת טענ' עכ"ל (ג): שאלה לא"ש ז"ל בא"ם שטענה מידי יום יום וכו' בכלל ע"ג ס' ב':

כתב מהרי"ק בשור' קל"ה בשם הרשב"א על שהקדש קידושין שלא נמסרו לביאה והיא באה מחמת טענת מוטר' לידה ומרה לקבורה כופין אותו להוציא והיא בתשו' הרשב"א סי' אלף ורל"ו (ד) ומשמע מדבריו אם שאפי' כשאינה באה מחמת טענה כמי כל היא אסור' להנשא מחמתו בין לו בין לאח' כופין אותו להוציא ועיין בתשוב' ל"ו ז"ל שכתוב בסמוך וכן דעת הר"ן והוא' בסוף נדרי' גבי השמים בינו לבינה דאפי' לא אתיא מחמת טענה מוטר' לידה ילא ויתן כתובה והביאו לאיה לדב' שע"ם אסין גר' כן מדברי הרא"ש שם (ה): בי' שפולח גט נטענה שאינה ראויה ליבנות ממנו וכו' ואם באה נטענה שאמלה לילד וכו' אפיט גנמ' א' כבה על יבמתו (דשם) וכת' ר"י שאם יש לה בנים אפי' אשה אחר אין שומעין לה: ומ"ש אפי' יש לו בנים וכו' כ"כ הרא"ש שם: ומ"ש ויתן מנה ומאתים אבל לא תוס' כן כתבו הרי"ף והרא"ש שם וכן כתבו שם התוס' בשם ר"ח וכן דעת הרמב"ג בפט"ו מא"ם וטעם' שאי' דלדעת דלגבסהל ולעים' לא כתב לה: ודברי ר"י בעפרי' כ"כ ג"מ בשם הרי"ף והרמב"ג א"כ הלכות: בר"א נשאין לאיש שע עיניה כהנה במחר וכו': ב"ה כ"כ הרמב"ג בפ' ע"ו והרא"ש בפ' הפ"י: ואם ידוע שהוא עקר והיא באה בטענה וכו' נ"ז מדברי הרא"ש בס"ם הבא על יבמתו ובתשו' כלל מ"ג ועיין בתשו' מהרי"ק שורש ע"ב: ואפי' שהת י' שני' אם תובע' כתובת' וכו' וכ"כ בתשו' הרא"ש כלל מ"ג: כתוב בתשו' הרשב"א סי' אלף קל"ב דשמע בגמ' דאפי' באה מחמת טענה אין כופין אותו בסומי' לגרש אלא כותבין עליו אגרת מרד ומוסיף לה על כתוב' ג' דינרים בשבת ואין כופין אותו אלא בנבייה כתובת' כל' שכופין אותו ליתן לה כתובת' עכשיו ואם לא רצ' והיא מורד מוסיף והולך: ועי' בס"ם זה מרין בסי' עוש"כ שמר' בשם הגה"ה דה"ה אי מרווייהו לא קים להו אי יוד' כתן לה היא באה מחמת טענה בייפינן ליה לה ליא וליתן כתובה: ואם טוענ' שאין לו גבורת אנשים וכו' התו' כתבו בשם הע"י ש"ס לא היא תובע' כתוב' הי' עושין מדר המגונה וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל מ"ג ועיין עוד בתו' גם כי הסריכו בדבר וגם בתשו' בסוף ספר נשים ובמרדכי פ"י יוחסין: כ' הרשב"א בתשו' והיא בתשו' להרשב"ן סי' קמ"ס על האומרת על בעלה שאינו יכול ב"ל דבכל יודעים כלה למה נכנסה לחופה וע"ד כן נראה לו שהכך אפי' טוענת הוא כיון שאינו יכול וליסבי בגט פימעין לה וכ"ש בגלא עהנה שגל' דאמר' בעיל' מוטרה לידה וכו' ועיין בתשו' להרשב"ן סי' קל"ט: ובתשובה אחרת כתב בטוענת אינו יכול בעל ואינו אין בידינו רפ"ם שברחה אם כופין אותו להוצי' למגבל' אמרוכה אם לאו לפי שהגב' שהכינו גם הסמי' ביני לביגך פי' בירוש' בטוענת שאינו יכול וכ"כ מ"ן

אם תובע' כתובתה שיש לחוש שהתובע' גט כדי לגבות כתובת' או שיש לתלות בשום דבר אחר למה שואלת גט אין כופין אותו להוצי' אלא כשאין לתלו' בשום דבר ואם טוענ' שאין לו גבורת אנשי' לבא עליה כדרך כל הארץ ושואל' גט והוא מכחיש' נאמנת היא וכופין אותו להוצי' מיד אפי' בתוך י' שני' דכיון שטוענ' טענה שהבעל יודע אם הוא אמת אם לאו לא היתה מעיז' פניה בפניו אם אינו אמת' אבל לא יתן כתובה' כיון שהוא מכחיש'(ה) ואם מגרש' מעצמו בלא כפייה יתן לה כתובה' בד"א כשאין תובעת כתובתה אבל אם תובע' כתובת' אינה נאמנ' ואף להוציא אין כופין שאלה לא"א הרא"ש ז"ל אשה שטוענ' שאין הבעל שוכ' עמה בשום ענין כדרך שהבעל שוכ' עם אשתו כדרך שאבנ' ממנו ואינו יכול לבא עליה כדרך כל הארץ כדי שיהיו לה בני' וכשנשא' כדי שיהיו לו בנים נישא' לו ואינו יכול להוליד בשביל מה שכבר אמר' והאריך בתשו' והיוצא מכלל דבריו אע"פ שנר' כאלו טוענת שתי טענות שמתחלה טענ' בשביל שאינה ראויה להיבנו' ממנו ובטענ' זו לא היינו כופין אותו להוצי' ואח"כ אמר' שאינו יכול לבא עלי' כדרך כל הארץ ובטענ' זו כופין אותו להוצי' יש לנו לפרש דברי' בענין שלא יסתרו זו את זו שגם בתחילת דבריה כוונה לומר שלא בא עליה כלל וכופין אותו להוציא ויתן כתוב' מנה ומאתים ונדוניא שהכניסה לו אבל לא תוספ' דארעתא למישקל ומיפק לא אוסיף לה שאלה ראובן שהה עם אשתו ך' שנה ולא ילד' והוא כדי לידע אם העכב' ממנו לקח אשה אחרת בקידושין ונתעבר' ממנו ושוב הכניסה לחופ' ועיק' דירתו עם הראשונ' וכאשר ילד' השניי' נתן לה שכר היניק' מהול' ומת הולד ופס' מלזונ' ותבעתו בדין והשביעוהו הדיינין להיות עמה ולזונה וזה לשון השבועה שישים בית דירה לפלוני' ושידור עמה ביום ובלילה וכל מה שירויח שיביא לבית שהוא דר עמה ויוציאנו ביציאתה בצורך אכילה ושתייה ושאר הוצאות הצריכין לה ושיתן לה מלבושים כפי יכלתו ועמד עמו כמו ו' חדשים ולא נתן לראשונ' כלו' ואין בידו לפרנ' שתיהן ותובע' הראשונ' שאר כסות ועונה ואם היה יכול להיו' עם הראשונ' מצד הדין ירא' שלא נשבע לבטל עונת' אף כי נשבע שידור עם השניי' ביו' ובלילה מ"מ לא קבל עליו שלא יצא מחבי' לקיי' עונת' ויחזור אמנם על המזונות יראה שנשבע לעבור מה שקבל עליו כי לא היית ידו משגת לפרנס שתיהן ויראה שלא תחול השבועה אמנם לפי תנאי הכתוב' שכותבין אם עבר ונש' וכו שיתן לה גט וכתוב' יראה שחלה השבוע' ויוציא הראשונ' אמנם אם רוצ' לישאל על השבוע' הורני אם יכול לעשו' בלא דעת השניי' כי עשת' לו טובה כי נתחייב לה מעו' ממזונותיה ופטרתו בשביל שבועה זו גם הוא מתחרט על שבועתו ואו' שאיימו עליו ליתנו בבית הסוהר על מה שנתחייב לה מתוך הדחק נשבע לה עד הנה אני נושא ונותן אם היתה הראשונ' בת בנים הואיל ואינו כך בלאו הכי חייב להוציאה מדרך הגמ' אמנם אין נוהגין כן אבל בנדון זה שכב' נשא אחרת וגם נשבע הורני מה אעשה אם נאמר לו לגרש הראשונה הואיל ואין לו ספק לשתיהן ואם יגרשנ' מה יתן לה מנה ומאתי' או יותר או גם נדוניתה וצריך לעשו' שטר עליו כי אין בידו מאומה ופועל ידיו לא יספיק להוצאתו א"כ מתי יפרענה תשו' עונת' יכול לקיים אע"פ שנשבע שידור עם השנייה ביום ובלילה יכול ליכנס לבית ראשונ' ולשמ' עמה כי לא נשבע שלא יכנס לבית הראשונ' אלא שיהיה עיקר דירתו עם השניי' וגם אם אינו יכול להיו' עמה בקבע ביום ובלילה בשביל זה לא יוציא דלא אשכחן אלא האומר אי אפשי אלא אני בבגדי והי' בבגד' יוצי' ויתן כתוב' הלכך בשבועה זו אינו ביטול עונתה והלתה השבוע' לדבר זה אבל מה שנשבע שיוציא עם השניי' כל מה שירויח לענין זה לא חלתה השבוע' כי כבר היה מחוייב לראשונ' לפרנסה מכל מה שיזדמן ומחוייב נמי לפרנס השני' אע"פ שהראשונ' קדמה הלכך כל מה שיות' על כדי חייו יתן חצי לזו וחצי לזו ואי' היתר לשבועתו כיון שנשבע לה על טובה שעשתה לו במחילת המזון ואם הראשונה תובעת גט צריך לגרשה כיון שאין לו לפרנס שתיהן ויכתו' שטר עליו בכל הכתוב בשטר כתובת' כתוב' נדוניא ותוס' וכאשר תשיג ידו יתן לה שאלה על התשו' הראשונ' אינה שואלת גט אלא מזוני' ורוא' אני שאינ' מגרע' כחה אף כי אין בת בני' וכי אינה יולדת משכחת ושאלת' למה לא תחול השבוע' על המזון הוא' ויכו' לקיי' השבוע' ולקיים תנאי הראשונ' שאם עבר ונשא וכו' ועוד שאלתיך למה מחוייב לפרנס השני' הואיל והיה מחוייב לראשונ' תשו' אין לגרו' כח הראשונ' במה שאין לה בני' כיון שלא הוחזקה בג' אנשים יכן

הסנהדם שמעדים פרק לסברסם ספמים ביני לביגך ר"ל פרקקם מהמת הסר ולפי זה לעמכם מהרוג' אין כופין אבל לעקלת מפרפים ומכללם ר"י ספמי' ביני לביגך ר"ל שאינו יור' כמן שאין מכיר בו שלא ספי' ובסם אין כופין אבל כשאינו יכו' כופין להוציא ואפי' גלם גלא טענ' פום פעיקר הזוג שלא ע"ד כן ככנסם ועוד מסום עובר על פ"ע ואפי' בשומר כום בנבדו וסי' בנבג' כופין אותו לסוליא כ"ס פי' שאינו נזקק לה בכלל ובדברים אלו וכיוצא באלו אין לדיין אלא מה שעיניו רואו' וסו' פיסי' צ"ד חשוב ואפי' לסמו' על הכרעתו עכ"ל: ועיין בתשובותיו סי' תרל"ג כ' הרשב"ן בתשו' דכל שלא באו לפני' ואשתו יחד לדין ולא סעיז' כן בפניו וע"פ שאמר' כן שלא בפניו והתפרסמו הדברים היו' נאמנ' בכ' דכל שלא בפניו עמיז' ומעיז' דאפי' בפניו הם סדב' לסאמינ' (ו) אם אסר' כ"כ בתשו' והסכימו עמו המחרוני' ז"ל אע"פ שהרשב"ן כר' שמפקפק בדב' בחדושי יבמו' שלו אב' מ"מ גריכין אנו קוד' שנאמין אותו בכפש' מחמ' כן בפני בעל' אב' שלא בפניו בפיו' עכין היינו לא וכנו דלא לוסיף עלה ועוד אפי' העיז' בפנין אי כמי הוד' מעלעו כן אפ"ם לא היה הדין ניתן לכופו לאלה' אי טעין אחיל ואנדו' כשאי כשהבל' עמה לסאר זמן אם או אם טען שזה מום עוב' ע"י דחוש' קדוש' להועיל וכמה טענות אחרות וכיון שכן אם כפוהו קוד' מעטוקים בב"ד ועמדו זה לא' הוי גט מעושה שלא כדין עכ"ל וכ"כ הרי"ם בסי' קכ"ז והאריך הרב בדיני' דאיכי לענין זה ועיין עליו: תכן בסוף נדרי' השמי' ביני לביגך יעשו דרך בקש' ואמרי' בגמ' דהיינו שטוענת שאינו יורה כחץ ובירושלמי משמ' שטוענ' שאינו משמ' עמה לפי שאינו יכו' או לפי שאינה רוצה וע"ם בדברי התוס' והר"ן ובדברי התו' בש"ם הע"י ובתשו' הרשב"א סי' תרכ"ח ובדברי הרמב"ם והש"ס בפי"ד מה"ם: ובתשובה אחרת כ' הרשב"א ח"ל בטוענת על בעלה שאינו יכול והיא רוצה להתגרש ממנו מחמת כך פוסלין מפני ב"ד ואומרי' לה תפר' מה שאמרת שאינו יכול אם אומרת היא משום לגב' אינו יורה כחץ היינו כאומר' אבל אם אומרת שאינו יכו' כלל נאמנת וע"מ ב"ד באין עליה דבר בקשה ואומרי' לה תני דעתיך על בעליך שמא מתוך אימה אין אתם נכנסים לחדר ועוסי' לכם סעוד' שם' מתוך כך יתקרבו זה עם זה ואם אינה רוצ' ואינה מופעת לכם שלא פרו' להתגרש מפני טענ' זו מבקשי' אין סבעל לגרש ואם אינו רוצה כופין אותו ליתן כתוב' אבל אין כופין אותו לגרש לפי שאין יכולי' ב"ד לסיים עניו בדברי' ובלבד שלא יצדוהו ולא יבזהו ולא יצערו אותו בנוסו (וכ"כ הטור לקמן בשם הרמב"ם) ויש מגדולי דבני לרם' שאו' שזה שאנו אומרים שאם לא רצה לגרש כופין ליתן כתוב' היינו דוקא כשאינה מזכר' פרעון כתוב' אבל אם אמר' אינו יכו' לשמ' ע"כ ירצפני ויתן לי כתובתי אינה נאמנת ולענין כתובה אמרו שאינו נותן לה תוספת אפי' חששו שיליאון מיד עכ"ל (ז) ועיין בתשו' להרשב"ן סי' קל"ט: כתו' בש"ה שם שלא יכול בעצמו לבטל אם וילא' ממנו אפי' יכול לבטול אמרות גונה כתובת' שאומר' מסרתי לך עצמי ואם אב' לך יותר: ומ"ש ואם מגרש' מעצמו בנה כפיה וכו' הוא בתשו' הר"ט כלל מ"ג סי' י"ט: ומ"ש בר"ם שאינה תובע' כתובה וכו' בתו' הס' ובתשו' הר"ם כלל מ"ב סי' ג וסי' י"ם שכל' לסר"ם אם מקובעת אין בשכ' אוכל עמה וכו' ואינו יודע למ' אולרך לסר' דברי' ימסלום והיא בעלמ' הפרסם כלל פ"ג סי' ד' ועיין בכלל ל"ג סי' ג' וג': שאלה לא"ם פסם עם אשתו כ' שני' ולא ילדה וכו' בכלל ה' ס"ז: שאלה על התשו' הראשונ' וכו' שם: ובטענת אשה עלי' אם כופין אותו להוצ' כ"ם ז"ל בתשו' כלל מ"ג סי' ו' וככר כתבתי בסי' ע"ז דעת הפוס' בדין זה ועיין בתשוב' הר"ם כלל מ"ג סי' י"ב וכתו' בתשו' הר"ם ובכלל ל"ם על שלגכ' אחוזת נדולים

נהול׳ פסיס מלעד תינוקו׳ דר בבי׳תם וקדשם ואין זה כבוד בעל׳ סרלפון וסיה לומרת פסולים בו אם ירלה לרבותי סקרוני׳ סרב׳ פסמקדם אינו אדם רלוי וסגון לידבק בבת כ״ינו׳ ובגבל ובתרמי׳ סתום קרוב סרב׳ לדעותו לעובד׳ דנרסי׳ בפ״ב״ם מפו׳ פעם׳ סלא בכונן פסקינו סקדוסין ב״ז פעם׳ סלא כסונן נסי דקדוסין לא נסקי׳ מ״מ יש לקסו׳ בנדון זה על דברי קלת רבותינו פסקו בדינא דמוכר׳ דכופין אותו לגרסם אמנ׳ יש לנסו׳ אם יוכלו לו אייסו בעג׳ כסף ואם לא יאו׳ אמי ננרד אחריב׳ לכופו לגרם׳ עכ״ל: ואם יסיה מרוסס ואינו רולה ליכנם בטעב׳ מאים עלי וכו׳ ופסלת אסה סירלא מבעל׳ סילך לארץ אחר׳ וכ״ל ע״ב סי׳ ״ב ונסי׳ ח׳ כ׳ ז״ל ואם דעתו לגבנ׳ דלוי סגי׳ סתמוך על פנסניכם כבת סוזה לבותו ליתן גם לזמן: ופסלת מי שטוענ׳ שיכפוסו לבעל׳ פינרסכם וכו׳: נ׳ שא אסם ופסם עמם וכו׳ עסגם ובריתא בס״ם סעי׳ דף סד: ומ״ש או יסא אחרת וכו׳ אמר׳ דיירב׳ בסדי׳ בססדי וכו׳ ספו׳ בנס״ם כסדי׳ דף עז: כתב סרי״ב בתפו׳ סימן ט״ו דעת קלת מפרסי׳ דדוקא קתני מ׳ דזימנין דססתם עסר סנים ולא ילדם סם אם ילדם ולד אם קיימא אף ע״ם פעדיין לא קיים מנו׳ פ״ו אין כופין לסוליא פיסו סייב בזו סלא סיוסיף עקרס עדיין ולפספר סקלב לו עוד מסרי כבר זכם לבנות עמנ׳ סגל בזקנס אין לם תקנ׳ פע״ם סילדם לו כיון פאין לו בנים כפיעור סלריך לקיום פמנ׳ כופין אותו לסוליא אכ״ל לדעת מי פאומר דססתם עסר סנים ולא ילד׳ סרים׳ קפי׳ כנו׳ סלא ילד ולד קיימא ססיענו סלרי׳ לב״ו (ו) ועיין בתסו׳ סרם״בא ססכתו׳ בסי׳ זם: ״ ב״ה בס׳ ס״ם נפ״ו״ן סנסג סבכ״נא גםם סיתמא מס לו בני׳ ותמו תונס תפעם בפתו:

כתוב בעוסרים בכ״ב ח״מ ח״ל כתב סר״פ יס מלגון בפי ססלא עם אסתו י׳ סני׳ ולא ילדם סכופין אותו בפוטי׳ וכיון פנתגלו בו סגדולים דלפני לסעמיד סלא לבך נפוטים ״ דלא סוי גם מעופם עכ״ל: המילה תוך י׳ סנים וכו׳ מסנ׳ גם״ם סבא על ינמתו אף סד סוף סוא פומר ססיל תוך י׳ סנים וכו׳ נ״ו סם מימרא דר׳ אמי (דף סס) המילה ב״ם יוליא מיד וכולי נ״ז סם ססילם ומפם וססיא סוסזקם לנפלי׳ וכתב סר״אם וסם ססילם ג׳ פעמים תלא סלא בכתובם וססמיל ג׳ פעמי׳ אליבא דר׳ תלא בכתוב׳ ולא תקם סלא למי סיש לו בנים ואם נסא׳ ילאמי סמי׳ לו בנים אם לא סכי׳ גם קנסים מסעת לו לפרוק דסוק׳ זו סוסזק׳ לסיו׳ סנב׳ אחרני גופ׳ סלעולם לא יבמו׳ סריל׳ וכ״ל כמו אסם סוסזק׳ סלל ג׳ לבסי׳ פסבא מ׳ זיק׳ פוא עקרם ור׳ פי׳ ז״ל לא פי׳ כן כן סר״ף סלא ילוי׳ ויתן כתוב׳ ואין לו לסמתין עד ג׳ סנים דכיון פסוסזק׳ סלנו בנפלי׳ פעם לא זכ׳ לבנינו מינוי׳ ומוחזר׳ ליכם לאח׳ דאין תולין בה אלא בעונם סבעל ודברי פע״ם פדברי טעם סם נפלי׳ סססכנ׳ דברי רבותי׳ עכ״ל: ומ״ם סוא פומר סלא ססילם סלא ב״ם וסו׳ אסו׳ בם״ם סבע״ סם: וכ׳ סרמ׳ גם יש על כל זס סנפ׳ עי׳ סבוע׳ סיסת וכו׳ גם׳ ס״ו יש דבר נקלו בו עם סאי ילדת כגון סם ״ ב״ל פי׳ סם דבר׳ פי׳ סיס חולי וכו׳ ספו׳ גם״ם סע״י (דסד) אין יפיר׳ ס״ל עולם מסנין ״ פני׳ גם״ם סבע״ ססל׳ ס״ל ז״ל י״א סבח״ל אין כופין לסולי׳ ובי׳ ג׳ בם״ם סבע״ ועיין בסירו׳ סקודם לסרם׳ בם לך לך ובסו״ י סור ע״ב ובמרד׳ פ׳ סבע״ וסכנ׳ עיינו סע״ו ומס׳ איסו׳ ונ׳ כ׳ ל״י דף ע״ם גם לסוליא תוך י׳ סנים וכו׳ משר׳ דף ע״ם סע״י (דסס): וכ׳ סרמ״ גם ויש ב׳ סתדרי׳ וכי׳ גם׳ סו׳ אוסו אסם ססם סמר׳ וכו׳ בם׳ סע״י פ׳ ליבנ״ דר׳ אמי ורבם ובסקו סרי״ב וסר״אם כרבם: וע״ם ואם ילדם סססרת סוליא סרלפונים בלא כתובם וסם גם סססרת אומרת סאינו יורם כחן

וכו׳ עיין בב״י: וע״ם רבי בג׳ סרע״ס כ״כ במיסרי מסכם פם (דסד) ״ נסא׳ לפני וססתם עמו י׳ לסל׳ יפי וכו׳ נ״ז גם״ם סבא על יבמתו פס סקסו וגסם׳ לו וכו׳ נ״ז פס ת״ר כיסת לא׳ ולא סיו לם

מוכ׳ בפ׳ הע״י דלא גרע כהה בין לענין מזונו׳ בין לענין כתוב׳ אע״פ שיש לו בני׳ מאשה אחר׳ כל זמן שלא הוחזק׳ בג׳ אנשי׳ ושאלת למה לא תחול השבוע׳ על הממון וכו׳ מה קיום התנאי הוא אחר שאין לו לפרו׳ הכתוב׳ כי התנאי הו׳ שיוציאנ׳ בגט ויתן לה כתוב׳ וששאלת למה חיי׳ לפרנס השנייה הואיל והיה משועב׳ לראשונ׳ מה קדימה שייך במזונו׳ ופרנסה יכול לשעבד עצמו לכמה נשי׳ דגופו של אדם יכול לשעבד עצמו לכמה חובו׳ דלא שייך קדימ׳ אלא בשיעבו׳ מקרקעי׳ ובטענ׳ מאיס עלי׳ אם כופין אותו להוציא׳ כ׳ א״א הרא״ש ז״ל בתשו׳ אע״פ שהרמב״ם כת׳ כי אמר׳ מאיס עלי׳ כופין אותו להוציא ר״ת ור״י כתבו שאין כופין אותו להוציא וראייתם ברורו׳ וחזקות וכיון ראיכ׳ פלוגתא דרבוות׳ למה נכנים ראשינו בין ההרים הגדולי׳ ולעשות גט מעוש׳ שלא כדין ולהתי׳ א״א וכל המעשה בטענ׳ זו מרבה ממזרי׳ בישראל ועל להבא אני או׳ אבל אם לשעבר סמכו על דברי הרמב״ם מה שעשוי עשוי ואם היא אחוס׳ ואינה רוצה לינשא בטענת מאיס עלי׳ ואבי׳ פסק ליתן עלי׳ ממון והארוס שואל מה שפסק ודאי כיון שבתו אינה רוצה לינשא לו אינו חייב ליתן שלא פסק לו אלא ע״מ שתנשא לו והיא אינ׳ ברשותו (ט) לכופ׳ שתנשא לו וששאלת אשה שיראה מבעלה שילך לארץ אחר׳ ושואלת שיגרשנ׳ או שישב׳ שלא ילך תשו׳ אם ידו׳ שדעתו ליל׳ ישביעוהו שלא ילך או יכפוהו שיגרשנ׳ לזמן קוד׳ שילך וששאלת מי שטוענת שיכפוהו לבעל׳ שיגרשנה מפני שהוא מוכתב למלכו׳ והוא בורח ממקום למקו׳ ואינו רשאי לעמוד במקום א׳ מפני סכנת נפשות תשו׳ דבר זה תלוי בחקירת הדיינין אם הדבר ידוע שאינו רשאי לעמוד במקום שנשא׳ מפני סכנ׳ נפשו׳ אין לך טענ׳ גדולה מזו כיון שאינו רשאי לישא׳ אצלה והיא אינה חייב׳ לילך אחריו לארץ אחר׳ וכופין אותו לגרש ואם רשאי להיות בעיר אע״פ שהוא מוכתב למלכו׳ בעיר אחרת אין כופין אותו להוציא׳ נשא אשה ושהה עמה י׳ שנים ולא ילד׳ יוצי׳ ויתן כתוב׳ או ישא אש׳ אחר׳ שראוי׳ לילד ואפי׳ אמר׳ ד״ינ׳ בהדיה בסהרי שלא אתייה׳ עמו או שהו׳ א׳ כן אין שומעין להם אלא יוצי׳ ויתן כתוב׳ הפיל׳ תוך י׳ שני׳ מונין לה י׳ שנים משע׳ שהפיל׳ הוא או׳ הפילה תוך י׳ שני׳ ורוצה למנו׳ משעה שהפילה והיא אומרת שלא הפילה היא נאמנת הפילה ג״פ יוציא מיד ויתן כתובתה שהוחזק׳ להפיל מ״מ מותר׳ לינשא לאחר ואם הוא אומ׳ שלא הפילה אלא ב״פ ואינו רוצה להוציא׳ והיא אומר׳ שהפילה עד ג״פ נאמנ׳ וכתב הרמ״בם ועל כל זה משביע׳ שבוע׳ היסת שלא הפיל׳ או שהפילה ג״פ שבטענה זו יתחייב ליתן לה כתובה יש דבר ליתלות בו מה שאינה יולדת כגון שהי׳ הוא או היא חולים באלו י׳ שני׳ או שהיה חבוש בבית האסורי׳ אין עולי׳ להם מן המנין ופי׳ א״א הרא״ש ז״ל לא בחולי שמנע׳ מלשמ׳ ולהוליד איירי דבהא לא הוה צרי׳ למימ׳ דפשיטא שאין עולין להם מן המנין אלא מיירי שהו׳ או היא חולה ומשמשין מטותיהן וראויין להתעב׳ אלא שאינן כשאר בני אדם וכן חבושים בבי׳ האסורי׳ ומשמשין מטותיהן בבית האסורין א״ה אינן עולין לה׳ מן המנין שאנו תולין להם העון שגר׳ להם להיות חולי׳ או חבושי׳ גם מנעם מלהוליד: אין ישיבת ח״ל ממנין י׳ שנים כ׳ א״א הר״אש ז״ל י״א שבח״ל אין כופין להוצי׳ אחר י׳ שני׳ דתלינן בעונש דירתו בח״ל כדחזינן באברהם שישיבת ח״ל לא עלתה לו מן המנין ולא מסתבר להורות כן שיבטל אדם מפ״ו בסברא רעועה כזאת דה׳ חזינן רובא דאינשי שפרין ורבין בח״ל ומה שלא עלה לאברה׳ ישיבת ח״ל לפי שצוהו הקב״ה לך לך מארצך נתעצל ולא הלך לפי׳ נענש וה״ה כל כיוצא בו שיש לתלות הדבר בשום עונש כמו בחולי׳ או שחבושי׳ בבי׳ האסורין כרפרי׳ תולי׳ בו אבל כשאין שום דבר לתלו׳ בו אין חילוק׳ בין בארץ בין בח״ל והרמב״ן כ׳ שכך אנו לומדין מאברה׳ שאם שהה אדם י׳ שנים בח״ל ואח״כ נכנס לארץ אין ישיבת ח״ל עולה לו מן המנין ונותנין לו י׳ שנים מעת ביאתו לארץ אולי בזכו׳ הארץ יבנה אבל מי שלא נכנס לאר׳ ודאי גם הוא יוצי׳ אחר י׳ שני׳ בא להוצי׳ תוך י׳ שנים בלא כתוב׳ ואומ׳ שהיא גורמ׳ והיא אומר׳ שהוא גורם שאינו יור׳ כחץ נאמנ׳ וצרי׳ ליתן לה כתו׳ אם ירצ׳ להוציא׳ וגם לאחרי׳ שכופין אות׳ להוצי׳ אם בא להפטר מכתוב׳ שאו׳ שהי׳ גורמ׳ והיא או שהו׳ גורם נאמנ׳ וצריך ליתן לה כתוב׳ וכ׳ הרמ״ב ויש לו להחרי׳ על מי שטוענ׳ דבר שאינ׳ יודעת בודאי ואם הוא אומ׳ אשא אשה אחרת ואבדוק עצמי׳ שומעין לו דאמ׳ רבא נושא אדם כמה נשי׳ והוא דאפש׳ בסיפוקייהו ואם ילד׳ האחר׳ יוצי׳ הראשונה בלא (יא) כתובה ואם גם האחרת אומר׳ שאינו יורה כחץ יוצי׳ מיד ויתן לה כתוב׳ וגם לראשונ׳ רוצ׳ לבדוק עוד בשלישי׳ שומעין לו ואם גם השלישי׳ אומר׳ שאינו יור׳ כחץ הוחזק ויוצי׳ כולן ויתן לה׳ כתוב׳ והרמ״ה כ׳ שנקינן לה למבדק נפשי׳ באחר׳ תי׳ ורשאי לשהות עמה י׳ שני׳ אם ילד׳ תצא הראשונ׳ בלא כתוב׳ ואם לאו יוציא שתיהן ויתן כתוב׳ או ישא שלישי׳ והוא דאפשר למיק׳ בסיפוקייהו ע״כ וכאשר כתבתי כ״נ שאם גם השנייה או שאינ׳ יורה כחן שיוצי׳ מיד כיון ששהה עם הראשונ׳ י׳ שנים או אפי׳ לא שהה כ״כ כיון שהוא בא להוצי׳ את הראשונ׳ מרע׳ דליב׳ למיחש שנתנ׳ עיניה

לכי פיס לו בני׳ כבלא למי פאין לו בני׳ תלא בלא כתוב׳ וכתבו סתו׳ וסר״ם סכתו׳ בס״ב דבלא סכיר בס איירי אבל סכיר בס יש לס כתוב׳ ולססכת עם סב״ י׳ סבי׳ ולא ילדה וכו׳ נ״ז סם בעי׳ דאיספים׳: וע״ם וע״ע אם עדין לא נבתם וכולי כ״כ סר״ם סם: וא׳ כסא לד׳ וילד וכו׳ נ״ם בעי׳ דאיספיקא: סי״כ סרע״ב בפ״טו דין מתב׳ עם אסתו סלא יסא אחרת עליה הוא כמתב׳ על עם סכתו׳ בתור׳ כתו׳ בתסו׳ סר״ם וכתב רבי׳ בסי׳ קי׳ תב׳ סרי״בם בסי׳ פ״ו על אדם סאין לו בנים ורלם ליסא זקנס בת ג׳ סנס לסם ממון פור׳ סדין סב״ד מונעים אותו מליסאב׳ אבל עם נעסם סלא ראינו עיעינו ולא סמענו מכמה דורו׳ ב״ד סנזקק לזם לכוף ולסולי׳ בסם׳ ססכתם עם בעלם י׳ סני׳ ולא ילד׳ או סהיא זקנה וסף אם אין לו בני׳ וכן לא ראינו ב״ד סנזקקו׳ למחו׳ במי סנוסא קטנ׳ סופע״ם סדיב׳ סוס לזקנס כמ״ם סרמ״בם ואפי׳ מי סיס לו בני׳ אין לו לים קטנ׳ כמו סאמרו בס״כל סיד סבי דנסבי קטנו׳ מעכבי׳ את סגאולה וכן א״ז״ל אסור לאדם סיקדם את בתו קטנה ומימינו לא ראינו למי סמיח׳ בזה וכן בנת כסן ובת ת״ח לע״ה ולזה אם סיו ב״ד נזקקין לדקד׳ באסור סדין סנמור בעניני סזיווגים וצאו לכפות סיו לריכים לכפות את כולם ורוב סנסים סבאות בימים סיו יולאות ונוטלו׳ כתובה וליכא כתובה דלא רעו בה תיגרא ותרבה סקטט׳ וסמריב׳ ולזה סעלימו חכמי דורות עיניהם בעניני סזוונ׳ סלא למנעם ופל״ל סלא לספריד כלססכים׳ רולי׳ ואין בכיפוין ססם מפוש ערוה ולא מפיס איסור מלו׳ ולא מפוס קדוש׳ עכ״ל וסלריך עוד בדבר כל סכופה בעבירה וכו׳ גם״ם סמדיר (דף עז) אמר סמואל אין מעסין אלא לפסולות כגו׳ אלמנה לכ״ג וכו׳ אבל כסא אסה וססה עמה י׳ סני׳ ולא ילדם אין כופין אותו ור׳ תהלים׳ אמר אפי׳ כסא וססה עמה י׳ סני׳ ולא ילד כופין אותו לסולי׳ וכ׳ סריף דס״ס בכל סנך וכו׳ גם״ם סב׳ ע״י כת׳ דסיכ׳ דגם׳ אם וססה עמה י׳ סנים סכופין אותו לסולי׳ בפוטי׳ וכן פירס רס״י סם וע״מ מ״ם רבי׳ בסם רב אלפס דס״ם לכל סנך דקתני בסו יולי׳ לא מלאתי לרב אלפס סכת׳ כן וכ״ל לי פ״ם לכני׳ ולכתו׳ ר״י במקו׳ רב אלפ׳ מסבר׳ זו בספר״י כת׳ סתו׳ וסמרדכי ברי״ם סמדי׳ וגם כתבו נ״כ סבר׳ ר״ח וע״מ אפם לקיים נירם ססמרי׳ דגרסי כ׳ סרי״ף דס״ם בכל סנ׳ וכו׳ מנו״ם סרם׳ בפר׳ סבע״י ופירו בתו׳ תקני מקפן ועלר׳ כתוס׳ וגורסי יולי׳ ויתן כתוב׳

(ט) ובתסו׳ ריב״ש סימן רסו״ ב״ר ע״ב פסיטא דאין כופין אומר לגרסי׳ וא״ל סבתי׳ דליבא סקבה כבאון כ״נ מאינו יכול ליבא אחרי ובורח לא קיים מ״ו כופין אותו לגרסם כדי לקיים מ״ו בר גרי׳ מדינא אבל קמה סדבר בא״י ספינו הקנה לסולגי׳ גם לגופם לסכב׳ לו אינ׳ שוגם דאין אדם דר עם נחש בכפיפה א׳ סילכך ישבה סב״ד כמו לאות עיניהם עכ״ל תכאן ממסע דנמולדים אפילו אלוסים אין מצילין לו ליבא אחר׳ וע״ל סימן א׳ וסימן ס״ד מדינים ונכנסות מדרכי דגטין דף מ״ה כ״א דאע״ג דאין כופין אותו לגרם גני תורדים ה״ה לא נחש׳ בידי גוים ובדומ׳ יכולין לו׳ לו אין אנו נעוזר לך עד כמתגרם ונם לא מקדי בסיים עכ״ל וכבר בפגוסי זם למ״ל סי׳ קל״ד: (י) וכ״ב נ״י פרק הע״י וכ׳ אם דים תולקין וכן כ׳ נ״י ג׳ תבו׳ כרם ״א וכ״ע ה׳ גם נג״י דאם פי׳ לו בר גנים תחסב אחרם אין כופין אותו להוליא פילו אם פי׳ לו גני׳ ותמו ונפא אשה אחרת ולא ילדים סויגי׳ ליא לכוליאם ולריך ליתם לם כתובתי׳ ע׳ דרכאא סרה נא זבח לגנות מאנס וב״ע דאם פוא אומר בתביר נפלמו באינ׳ לאוי לסוליד ואמן ואינ׳ לריך לסוליאם דכל סמנות באינו בכולתי פאין הונתי פמיס׳ אומן דרך מרד נאמן כו׳ אל עלתו וכן במתן חרגו עכ״ל וגהגסו׳ ומרדכי פי׳ הבא ע״י דף פס״ג ע״ד תכונ׳ י״ג דאפי׳ אבים כאין לם וכם קנוע בכל זמן סנא פסם עמו רפנים אין לגרסם ולא אמרינן דסיפם בוא סולא׳ ואין וסמי קנוב וע״ם כתוד בנסו׳ מרדכי גפ׳ סם״י דף סם״ב ע״ד ד״ם לספק אם סלם עמם י״ סנה את פאין ראוי גפרם וכופין אותו מסבת בא דבר קיום אסורם לסיו ינפל ב״ם אם מלך בלכ וכם כבר עפר כסב מכסה עולים עם דליק ביום קוב ב״ם ויבנו לספל בגם לו ״ מסין וע״ם כבם אסם לסוליאם ויפנו ימי ולא כדי חזרו ויסו לכלול באי כב ג״ב וכול כנל ובמדבר ביום ומסוכו עיניה

הגהה (יא) וכ״ב דאם לעיל נסי׳ זו כ׳ גמסר׳ סרלם דלא גבע כחם אוקם בלינם וא נגים בר׳ אע״ג פסים לו בן עם סספר׳ דיריע בלין ססבנם מתני א״ס יש לם כתובם ואין נד׳ נחלק׳ דכלן בשובן גרים פסום תקנם ...

עיני׳ באחר כולן יוציא מ״ד כדין הראשונ׳ ואם מבקש׳ תוך העשר שיוציאנ׳ בטענה זו אינ׳ נאמנ׳ אלא לאחר הי׳ נאמנת וכן שבאה בטענ׳ זו כדפרי׳ לעיל נרשה הראשון יכולה לינשא לשני נישאת לשני ושהתה עמו י׳ שנים ולא ילד דינה עמו כדין הראשון ולאח׳ שתצא ממנו לא תנשא (יג) לשלישי אם לא קיים פריה ורבי׳ עברה וניס לו ולא הכי׳ בה תצא מ״ד ואין לה כתוב׳ הכי׳ בה יש לה כתוב׳ ואם שהתה עם הג׳ י׳ שנים ולא ילדה לא אמרי׳ כיון שהוחזק׳ עקרה תהזיר מה שנטלה משני׳ הראשוני׳ דשמא עתה חלתה ומ״מ אם עדיין לא גבתה מהם אינ׳ (יג) מוציא׳ מהם ואם ניסת לרביעי וילדה אחר שהוציאה הג׳ בלא כתובה אינה יכולה לגבון כתוב׳ משלישי דשמא עתה נתרפאת כ׳ הרמ״בם אשה שבאה לב״ד ואומר׳ בעלי אינו יכול לשמש עמי שמוש כדרך כל הארץ שמוש שמוליד או שאינו יורה כחץ יעשו הדיינין פשרה ביניהם (יד) ויאמרו לה ראוי לך שתתנהגי עם בעלך עדיין עד שתשהי י׳ שנים ולא תלדי ואח״כ תתבעי ומגלגלין עמה בדבר ואין כופין אותה לשבת עמו ולא דנין אותה כדין המורדת אלא מאריכין בדבר זה עד שיעשו פשרה ע״כ כל הנושא בעבירה בין באיסו׳ דאורייתא כגון אלמנ׳ לכ״ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזר׳ ונתינ׳ לישרא׳ בת ישרא׳ לנתין ולממזר בין באיסו׳ דרבנן כגון שניו׳ כופין אותו (טו) בשוטים להוצי׳ וכ׳ רב אלפ׳ דה״ה בכל הנך דקתני בהו יוציא שכופי׳ אותו אפי׳ בשוטי׳ וכן פרש״י בנשא׳ אשה ושהה עמה עשר׳ שנים ולא ילדה ב״ד כופין אותו להוציא ור״ח כ׳ כל היכא דאמו׳ רבנן יוציא ויתן כתובה אין כופין אותו להוציא אלא אומרי׳ לו כבר חייבוך חכמים להוצי׳ ואם לא תוצי׳ מותר לקרותך עבריינ׳ אבל לכפותו בשוטי׳ לא אם לא שמפורש בו שכופין אותו להוצי׳ כגון הנושא בעביר׳ והאומ׳ איני זן ואיני מפרנ׳ וכ׳ א״א ז״ל וכיון דאיכ׳ פלוגתא דרבוות ראוי להחמי׳ שלא לכוף בשוטי׳ כדי שלא יהא גט מעוש׳:

סדר כתיב׳ הגט ונתינתו לא״א הרא״ש ז״ל הרוצ׳ לגרש את אשתו יזמין לו סופר וב׳ עדים ויאמ׳ לסופ׳ כתוב גט זה (יט) לשם אשתי ויאמ׳ לעדי׳ חתמו עליו לשם אשתי ויאמ׳ להם לכתו׳ ולחתו׳ גם אחר גט כמה גיטין עד שיזדמן להם את שיה׳ לפי רצונ׳ ולא יכתו׳ הסופר ויחתמו העדי׳ עד שישמעו מפי הבע׳ שצוה להם לכתוב ולחתום ולא מפי השליח ואפי׳ אמר לשלשה אמרו לפלו׳ שיכתו׳ ולפלו׳ שיחתמו לא יכתבו ולא יחתמו עד שישמעו קולו והסופר יתן הקלף והדיו לבעל במתנ׳ ושכר הסופ׳ יתן הבע׳ ואם נתנה האשה הגט כשר ויאמר הבע׳ קודם נתינ׳ הגט שמבטל כל מודע׳ ודברים שמסר שגורמי׳ לבטל הגט ושהו׳ מגרש מדעתו בלב שלם בלי שום אונס והנאי וטוב הוא שיהיה הבעל אצל הסופר והעדי׳ עד שיכתוב ויחתו׳ וינתן הגט כדי שלא יצא ויכסור מודעא או יבטל הגט ואם יצא אין לפסול הגט בשביל זה כל זמן שלא שמענו שביטל ואם אין האשה בעי׳ וצריך לשלוח לה הגט טוב הו׳ שישביעו את הבעל בשבועת התור׳ שלא ימסור מודעא ושלא לבט׳ הגט ויחתוך הסופר הקלף

לנדת

לדבריו וכתב בסוף דבריו על ס"ר מפס קפסרו ז"ל ופסריכסו לעיין דפרק ספולם ספולים פת פפתו מפום כדר לפ יחזיר וכולי פפר רבי יוסי טעפ' בלירן בלפ' פפמר לפפתו י"פ קונס פפיני פגרסיך ונירס' וכולי :

קנה קטנה פפין לס פב פו פיפ לס פב וספיפס ונתפלמנס פו נתגרפס פפין לו עוד רפות בס

[illegible]

למדת הגט שלא יצטרך לחתוך ממנו שום דבר אחר כתיב' הגט ויהי' ארכו יתר על רחבו ונקר' ארכו דר' קריאתו מתחילתו לסופו וישרטטו בו י"ב שיטין כמנין גט ובתחלת כתיבתו יאמ' הסופר אני כותב גט זה לשם פלוני' אשת פלו' ויהיו שם ב' עדי חתימה בשעת שמתחי' לכתו' הגט כדי שידעו שנכת' לשמ' ויכירוהו בשע' חתימה ויאמרו העדי' שחותמין לשמ' ויחתמו זה בפני זה ולא יחתו' הסופ' בגט ויתחילו בראש השיטה שלא יניחו חלק בגליון מימין לפני החתימה ואם ירצו יחתמו זה אחר זה בשיטה א' ואם ירצו יחתמו זה תחת זה בב' שיטות ואחר שיחתום יתנהו ליד הבע' ויתנהו ליד האש' כשהיא פתוחה ידה ויקראוהו העדי' קודם נתינ' הגט ואחר נתינת ואם לא קראוה קוד' נתינ' וקראוהו אחרי' או קראוהו קוד' נתינה ולא אחרי' כשר אבל לכתחלה צריך לקרותו קודם נתינ' ואחרי' וכשיתן הבע' גט ליד האש' יאמ' ה"ז גיטך הרי את מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם ואם הבעל שולח הגט לאשתו מחוץ לעיר צרי' השליח המבי' הגט להיו' אצל הסופר והעדי' כשכותבין וחותמין כדי שיוכ' לו' ב"נ וב"נ וכשיתן הגט ליד האשה יאמ' תכף נתינת הגט לידה ה"ז גיטך ששלח ליך בעליך והרי את מגורשת ממנו ומותרת לכל אדם(ג) ואם ש"מ מצוה לכתו' גט לאשתו יזהר הסופר שיהיה החולה שפוי ומיושב בדעתו מתחילת כתיב' הגט עד גמר כתיבתו שאם תטרף דעתו בינתי' אע"פ שחזר לדעתו הגט פסו' ובשע' שנותן הגט לידה יאמ' ה"ז גיטך והרי את מגורש' ממני ומותר' לכל אדם על תנאי זה אם לא אמו' לא יהא גט ואם מתי יהא גט מעכשיו ואם לא מתי לא יהא גט ולא יתייחד עמה אחר נתינ' הגט אם לא שיהי' את' עמה' ואפי' עבד או שפח' חוץ משפחת' מפני שלבו גס בה' ושליח המבי' גט ואו' ב"נ וב"נ א"צ להבי' שטר שליחו' שהבעל מינהו שליח אלא כמו שהאמינהו על קיום הגט כך הוא נאמן על השליחו' ומאד יש לכל אדם ליזה' שלא ישתדל בענין גיטין אם לא שיהי' בקי בהלכו' גטין כי רבו בהן הדקדוקין ובנקל יכול אדם לטעו' בהן והוא פסול ממזרו' וצור ישרא' יצילנו משגיאות כת' ה"ר פרץ שגם הקולמוס צריך שיתן הסופר לבעל קודם הכתיבה וצריך לדקדק שיהיה כל הגט יבש היטב בשעת הנתינ' וצריך לשום חרם על כל העומדי' שם שלא יוציאו לעז על הגט ואם נשבע הבעל ליתן גט צריך שיתירו לו קודם שלא יהא דומה לאונס אך ערבון יתן אם ירצה שאין זה דומה לאונס:

הלכות מיאון

קנה קטנה שאין לה אב או שיש לה אב והשיא' אבי' ונתאלמנ' או נתגרש' שאין לו עוד רשו' בה והשיאוה אחיה או אמה לדעתה כיון שקדושיה דרבנן אם אינה חפצה בבעלה אינה צריכה גט אלא יוצאת ממנו(א) במיאון אבל השיאוה שלא לדעת' אוא פי' לדעתה ואינה יודע' לשמור קדושיה אפי' מיאון אינה צריכה(ג) ולעיל בהלכו' קדושין פירשנו דין קטנה שנשאת שלא לדעת אביה אם צריכה מיאון והמיאון

[illegible]

(ג) וכ"ב גא"י דמתאלת תופסם גלא גט מיאון: (ד) וע"ל סימן ג: פמתאנם אל לרכם יש חויל גסף קדושין: (ה) אם אמב לקטנה שהלך וגא"ן בה' דמשפי הדינקלוי בדונם:

דמכירין דהל"ל מה בהל"ל צריך שיכירו שניהם אף במיאון כן כל"ל לדעתו ז"ל עכ"ל וכן הם דברי הר"ן ונתפו ושיים בה וכ"ת בהי' נושא שאי היכם לן כ"ל בהפי מספי פוג' איכא דמעם יש קטנה בעיר שהשיאוה אמה ואחיה ותגדל וגדלי קדושים בהדה ורעתי אחד שוה קטנה שאין אנו מכירין יקניף שעה בקטנה הראשונ' והם יהיה ביד הקטנ' הסנית גם מיאון ילך הרעתי ויפת' הקטנה הראשונ' אחר שגדל' אבל הראשון שתנה לו שיתן לה אותו גט מיאון ותאמר כבר מיאנתי בבעלי קוד' שגדלתי אלא ש"כ דילמא עתה לא הוים קטנה ומדיגא בעל ירית לה ועמהי הלי גיטה דכבר מיאנה וקדושים יראתי לה כל אלו כשמעו הן כשאין מכירין הקטנה אבל כשמכירין אותה אף ע"ם שאין מכירין הבעל מאי איכא' לן הא ק"ל בפרק ב"ם דממאנ' בפניו ושלא בפניו ה"לכך כיון שמתרם הריני מעלכת בפנוי בעלי אין כאן בית מיחו' ושע"ם שהר"הגם כלריך שיהיו מכירין אותה ואת בעלה שמיאנה בו יש להעמידם כגון שבא' ואמר' הריני ממאנ' בא"ש זה שאין לכתו' שמיאנ' בבעלה אותה אא"כ מכירין אבל אם' הריני ממאנ' ברשונן לאפי ליחום לה ושמא ג"כ הסרב ז"ל שמזיר בבעלה לכתחלה אבל דיעבד כיון שהכירו השמה כשר עכ"ל:

*ג"ה ועיקר הדין אני שמי' לוה אנו מחזיק' שאותה במתנה גפניה' מכירים אותה בבלי אשר במתאן אפני אותה' כדיוהא גנת' ובדגרי הרמב"ם ואינם מכירין אמו דכ"ג דיני גמיר' בחיותהבין אות א"כ שמכירים אותה ואפני' להוצאה לפגות המקומ' שאינם מתאנם אלא בפני המכירים אותה:

קטנה שנא' לאמן יערים הבעידי' שהיא קטנה אינם מגויים כאן ואמה או קרובים אומרין לב"ד תמאן שבשיו בפניכ' ותכתבו לה בגי זה יום עיסכ' ותחנו לה ואם הביא אח' כך עדים שב'יום שמיאנה היתה קטנה מתירים לכנסת למי שתרצ' ואם לא תביא עדים הכי' תשאר בחזקת נשוי' גראה שאין ב"ד רשאין לעשות כן ואפי' לסעד שתמאן בפניהם אינם רשאים ואפי' לא יכתבו לה ורמ' * אמרי' אין ממאנין אלא א"כ מכירין וכו' לפי' כל מי שירא' שמיאנה בפני שנים יכול לכתוב לה גט מיאון להתירה אע"פ שאינו מכירם וכו' משמע דאין אחר מיאון שבפני שנים כלום וכן יש ללמוד ממה שכ' רבי' בטח"מ בסי' ר"ה בשם רבי' יונה בענין מסירת מודעה: קטנה שמעלכת אין לה כתוב' שנה אן שאתים אבל יש לה תו' ואין לה מזונות ופירו' וכו' משנה ובע"מ אלמנה כזונת (קא) וע"מ כגון שהלך בעלה לע"מ ולותה ואכלה וכו' אבל בעוד תחתיו חייב לזונה ולפדותה כרית' בפ' שני דייני גזירות (דקז) לענין מזונות וכתב הר"אש בס"פ אלמנה נזונת דס"ה לפירו' וע"ם וכן אם יצא' במיאון והוא ליקט פירו' אפי' הם מונחים בעין הוא נוטלן כן כתבו הפוס' והר"אש ז"ל בס"פ אלמנה נזונ' והכל נתבאר כל זה בסימן ע"ג ובסי' ק"ו: ומ"ש ונכסיה שהכניסה לו וכו' אם הם' ועיקו מ"מ שאם אינם בעין צריך לשלם נככסי מלוג שיינו דוק' כשאבד' הוא שהם לאו הכי לא דהא תנן בעבדי מלוג לא' מתו מתו לה (ד): ומ"ש ומותר' בקרוביו וכשרה לכהונה שהכ' בפ' ב"ם (דקח): ומ"ש ואינ' צריכה להמתין ג' חדשי' מלהנשא מימר' דשמואל סוף פ"ד אחין (דלה) וסוף פרק אלמנה נזונת (דק): ומ"ש ואם נשאת לאחר ונירשה או מת מותרת לחזור לראשון וכו' משנה בפ' ב"ם דף קח וע"מ וקטנה שנתגרשה יש לה כתוב' בס"פ אלמנ' נזונ' (דק) שלונתא דרב ושמואל ופסקו הפוסקי' הלכ' כשמואל דאמר' שמאנ' אין לה כתוב' אבל יוצאה בגט יש לה כתוב' וע"מ ואסור' לקרוביו ואסור' לכהונה וכן ע"מ אבל נירש' והחזירה בעודה קטנ' ומיאנ' בו ונשא' לאחר אחר שמיאנ' בזה ונירשה השני מותרת לחזור לראשון וכו' אבל אם מיאנה בראשון ואח"כ החזירה וכו' אם הלוכת דאמוראי ופסקו הפוסקים כרב דאמר: הממאנ' ביבם אסיר' לאביו משני שנראית לו ככלתו בשעה שמת בנו אבל מותרת בשאר קרוביו (שם דף קח) תני רמי בר יחזקאל מיאנה בבעל מותרת לאביו ביבם אסורה לאביו ומפרש טעמא משום דבשע' כפילה נראית ככלתו וע"מ לפיכך אם מיאנה בא' מהיבמים מותרת לשאר האחין שם אמר רב מיאנה בזה אסורה לזה עידי דהוה אבעלת הגט בעב' הגט כיון דאיתם' לה לחד לא איתם' לה לכולהו ה"כ ל"ם שמואל בעל מיאנ' בזה מותר' לזה ולא דמי' לבעל' הגט בעלת הגט הוא דהא עבי' בה הכא היא עבדה ביה דאמר' ליה לא רעינ' בך ולא נביכא בך בך הוא דלא רעינא הא בחברך רעינא ופיר' רש"י בעלת הגט אם נתן לה הוא' גט פגה על כולם וכתבו הר"יף והר"אש והלכת' כשמואל דקאי ר' יוחנן כותיה וכן פסק

הרמ"ב בפי"ם שם גירושין ולשון רבי' שכת' לפיכך אינו מכוון יפה דהא הני תרי דינו לא תליין הא בהא *ג"ה וסדי הרמ"גן והרבגכ"ת שאוסרי' גאחד קרובי' כתו גאג ומתירי' גאחד האחי': וכת' כ"י בשם הריט"בא דכיון דמסתי טעמא הוא שהכרסית בשעת נשואיה כשמתו אל דאמון דוקא לקרובי שעת שיא נאסר' אבל לא לקרובי שיהא דהא שקעה עיניה גלא כלום אבל הרב רבינו משה בר מיימון ז"ל כתב שמותר לשאר קרובים (ה) כשהיא מותר' לשאר האחי' כשמיאנה בא' מהיבמים וכתבו עליו דאינו מחוור דטעמא דשרי לשאר האחין היינו משום דלא דחיא כשאר מכול' בית' אלא מזיקתו של זה ועדיין נרשי' כאשת מת הילכך שריא לאחי' אבל יבמ' אבל לשאר הקרובי' ודאי אסור' כשם שהיא אסורה לאב וגדולה מזו כתב הרי"ף לקמן שהממאנ' באחי אינו אסירה לו שאין שגרשי' בשעת מיתה כאשת אחי אינו ולא ע"ם שהיתה לזה אלא שהיא שלדבריה' וכ"ש לשאר הקרובי' שהיא ערוה לשם דבר תורה וכ"כ בעל הלכות כדברי הרי"ף שע"ם היא מי הכ"ל שאין דאיה שאשת אחי אינו עכ"ל וגם ה"ה כתב שהרמב"ן והרשב"א חלקו על הרמב"ם וכתבו דכי היכי דאסור' לאביו ה"נ אסורה לקרובים אחרים וכו' עוד ודע שאפילו לדעת רבי' אם לא כאשר שב יבם אחר מיתה אינה יכולה למאן והרי היא אסורה בקרוביו וכת' עוד שם אמרו שאם היתה אשת אחי אינו שהיא פניה לו וכשם' אחיו שאביו אינה ממאנת עכשיו לעיקר נישואין הראשוני' כדי שתתיבם וכן פסקו בהל' ופירשו דמע"ב דקי"ל דים מיאון אחר מיתה כגון שנתגרשה שהיא ממאנת ביבם הבא בפניה לא לפי שבשעת מיתת אחי אינו נראית כאשת אחי אינו ולמדנו מיג שהיות ג"כ בנשואי קטנ' ושמתני לאמר לא כת' דין זה בשעת אחי אינו בהלכות יבום עכ"ל עד מתי שהיא ממאנת עד שתביא ב' שערות: משנה בפ' בת מינן (ד גג) ושע"ג דפליג שהם רבי יהודה ואמר עד שירבה השחור ואיכא אמוראי בגמרא דסברי דהלכתא כותיה כתבו הרי"ף והר"אש דלא קי"ל כותי' דנרסי' בפ' מיפגעת למיאונין לאפוקי מדרבי יהודה דאמר עד שירבה השחור: וע"ם או עד שתלד שאם ילד' חשוב' כגדול' בפ"ק דיבמות (דף יב:) שאחנן דאי אתה יכול לומר בתמותו שהיא ממאנ' וקא' רב ששת בנע' דבנים הרי הם כסימני' ופרש"י הילכ' אין לך יולדת ממאנת אפי' היא קטנ' וכת' רבינו ירוחם שכן פסק הרמב"ם וכת' ה"ה שלמעשה' חלד בלא סימני' והוי לסירוס לא ילדה ולא נמצאו לה סימני' הוי כש' גדול' וכן פירשו בתוספו' ואינה יכולה למאן מ"מ לענין קדושין ועונשין הוי כש' גדול' עכ"ל ועיין בדברי הרמב"ן וה"ה בפ"ב מה' אנם) וע"ם אבל כל זמן שלא ילדה ולא הביאה ב' שערות יכולה למאן עד שתהא בת כ' שנה

שכל זמן שאינה בת כ' ולא הביאה ב' שערות חשוב' כקטנ' אפי' נולדו בה סימני אילוני' וכו' בס"ם יולא דופן (דמז) תנן בת כ' שנה שלא הביאה ב' שערות תביא ראיה שהיא בת כ' והיא אילונית לא חולצת ולא מתיבמת וכן בן כ' שנה שלא הביא ב' שערו' יביא ראי' שהוא בן כ' והוא סריס לא חולץ ולא מייבם ובגמ' שם ורמינהי אחד לי בן תשע שנים ויום א' ואחד לי בן כ' שנה שלא הביא ב' שערות א' רב שמואל בר רב יצחק אמר רב והוא שנולדו בו סימני סריס עד כמה תני ר' חייא עד רוב שנותיו והיינו נמי לאפוקי מסיפא דקתני דמשכיק ליה כגדול בס"פ הערל (דף פ) ופרש"י והוא שנולדו בו וכו' הא דקתני והוא דקתני דמשכיק ליה כגדול כגון שנולדו לו סימני סריס דמוכח מילת' דהאי דלא אייתי משום דסריס הוא אבל כל כמה דלא הזיכן ביה סימני סרי' חליכן בקטנו' עד כמה נרון לקטן ושע"ג דנבי סריס הוא דאתמר הכי מסת' דה"ה לאילוני' וכן הם דברי הרמב"ם בפ"ב מה' אישות ח"ב הביא ל"ב ויום א' ולא הביא' ב' שערות א"עם שנרשו בה סימני אילוני' עדיין קטנ' היא עד כ' שנה וכשתביאה ב' שערות אפי' בשנת כ' תהיה נערה ו' חדשים ואח' כך תקר' בוגרת היתה בת כ' שנה פחות ל' יום ולא הביאה ב' שערות ונראו בה סימני אילוני' הרי היא אילונית ואם לא נראו בה סימני אילוני' עדיין קטנה היא עד שתביא ב' שערו' או עד שתהי' בת ל"ה שנה ויום א' שהגיע' לזמן הזה ולא הביא' ב' שערו' הרי זו נקראת אילוני' אע"ם שלא נראה בה סימן מסימני אילונית עכ"ל וע"ם עד ל"ה שנה שבואר שהוא מדקתני ר' חייא עד רוב שנותיו ומשום דימי שנותינו שבעי' שנה כל שהו' יתר על ל"ה אפי' יום א' עיקרי רוב שנותיו: כתב רי"בם בסי' ק"מ הנה נתבאר שאף בן כ' שלא הביא ב' שערות עדין קטן הוא עד שיביאם או שיולדו לו סימני סריס שמנה יש הפרש בין הבאת שתי שערות לסימני סריס דהבאת' שתי שערות אינו נעשה גדול למפרע אלא

והמיאון הוא שתאמר אי אפשי בפלו' בעלי ואי אפשי בקרושין שקידשוני אמי ואחי ואפי' לא מיאנ' אלא שנתקדש' לאחר אינה צריכ' מיאון אחר ומבטלת מעש' הראשון אפי' אם היתה נישאת כבר וממאנת בין מן הארוסין בין מן הנישואין אפי' שלא בפני הבעל ושלא בפני ב"ד רק שיהא בפני שני' שיעידו על הדב' ור"ח כת' דלכתחלה בעינן ג' ובדיעבד כשר בפני שנים וכן כתב בעל העיטור וממאנת כל זמן שהיא קטנה אפי' ד' וה' פעמים וכשם שממאנת בבעל כך ממאנת ביבם אם מת הבעל ולא מיאנה בו והשנים שמיאנה בפניה' כותבין לה גט מיאון וחותמין להואינו כגט גרושין להיות נתינתו (ג) כגרש לפיכך אין צריך לא כתיבה ולא מסירה ולא דבר ממשפטי הגט ואין כותבין בו טופס הגט שלא יראה כגט גמור ואתי לאיחלופי בגט וזהו נוסחו:

בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוני שנת כך וכך לבנין פלו' מיאנה פלונית בת פלוני בפנינו ואמרה אמי או אחי השיאוני וקדשוני או השיאוני ואני קטנ' לפלו' בן פלו' והשת' גליתי דעתי קדמיכון דלא צביג' ביה ולא בעיתנ' עמיה והשתא בדקנו פלוני' ואתברר לנא דעדיין קטנה היא וכתבנא וחתמנא ויהיבנא לה להיות לזכות ולראיה בידה:

ואלו שממאנת בפניהם צריכין שיכירו אותה ואת בעלה לפיכך כל מי שיראה שמיאנה בפני שנים יכול לכתוב לה גט מיאון להתירה אע"פ שאינו מכיר' שורא' הכירוה אות' שמיאנ' בפניהם קטנה שממאנת אין לה כתובה מנה או מאתי' אבל יש לה תוס' ואין לה מזונות ופירות כגון שהלך בעלה למדינת הים ולותה ואכלה או פדתה עצמ' ואח"כ מיאנ' אינו חייב לשלם אבל בעוד' תחתיו חייב לזונה ולפדותה וכן אם יוצאה במיאון והוא ליקט פירות אפי' הם מונחי' בעין הוא נוטלן ונכסיה שהכניס' לו אם הם בעין בין של מלוג בין של צאן ברז' נוטלתן ואם אינם בעין צריך לשלם ומותרת בקרוביו וכשרה לכהונה ואינה צריכ' להמתין ג' חדשים מלהנשא ואם נשאת לאחר ונרש' או מת מותרת לחזור לראשון: וקטנה שנתגרש' יש לה כתובה ואסור' בקרביו ואסורה לכהונ' אבל נירשה והחזירה בעוד' קטנה וממאנת בוונים' לאחר אחר שמיאנ' בזה ונירש' השני מות' לחזור לראשון שכיון שיצא' ממנו במיאון אחרי גרושין נתבטלו גרושין הראשונים אבל אם מיאנה בראשון ואח"כ החזירה וגרש' ונשאת לאחר ונרשה השני אסירה לחזור לראשון ולקרוביו אע"פ שיצא' מן השני במיאון שכל שיוצאה ממנו במיאון לבסוף מותר' לחזור לו וכל שיוצאה ממנו בגט לבסוף אסורה לחזור לו הממאנת ביבם אסור לאבי' מפני שנראת לו ככלתו בשעה שמת בנו אבל מותרת בשאר קרוביו לפיכך מיאנה מאחד מהיבמים מותרת לשאר האחין: עד מתי הקטנ' ממאנת עד שתבי"ב' שערות או עד שתלד שאם ילדה חשובה כגדולה אבל כל זמן שלא ילדה ולא הביאה שתי שערות יכול' למאן עד שתהא בת כ' שנ' שכל זמן שאינ' בת כ' ולא הביא' ב' שערות חשוב' כקטנ' אפי' נולדו לה סימני אילוני' אבל אם היא בת כ' ונולדו בה סימני אילוני' חשובה כגדולה ואינ' יכולה למאן והרמ"ב כת' היתה בת כ' פחות ל' יום ונולדו בה סימני אילוני' הרי היא אילונית ע"כ ונ"ל דטעות סופר הוא אלא

אלא כך יש לו להיות אם היבת י"ט שנה ול' יום רק"ל דלא בעינן עשרים שנה שלמי' ביון דלא תני בת כ' שנה ויום א' כי היכי דתני ג' שנים ויום אחד ול' יום בשנה חשיב שנה אבל אין שום טעם לומ' עשרים שנה פחות ל' יום ואם היא בת כ' שנה ולא נולדו בה סימני אילוני ולא הביאה שתי שערו חשוב כקטנ' עד שתביא שתי שערו או עד שתגיע לרוב שנותי' שהן ל"ו שנה או חשוב כגדולה ואינה יכולה למאן אע"פ שלא הביא שתי שערו וסימני אילונית יתבאר לקמן בעזרת השם בה' יום אין שתי שערות סי' גדלות אא"כ באו מי"ב שנה ואילך אבל אם באו קוד' לכן אפי' תוך שנת שנים עשר חשיבי כשומא ואינה נחשבת גדולה על ידם אא"כ הביא אחרו אחר י"ב שנ' ומיהו כשמ צאין להזב שערו אח' הזמן מחזיקין לה בגדולה ואפי' לחליצ' ולא היישי' שמא באו קוד' הזמן ואפי' נשי' נאמנות לומר שהביאה שתי שערו אחר י"ב ור"ת כתב שאם הביאה ב' שערות ביום האחרון של שנת י"ב חשיבה שפיר גדולה: ושתי שערו א"צ שיהיה לכל אחר גומא אלא אפ' שנים יונקות מגומא אח' וכן ג"כ אם יש לה ב' גימות אפי' בלא שערות חשובה גדולה וקאמרי חכמי' שצריך שיהיו ב' שערות במקום א' יור' ישמעאל או' אפי' אחד בגבה ואחד בכריסה או אחד בקשרי אצבעותי' של יד ואח' בקשרי אצבעותי של רגל ופסק רב אלפס כרבנן וכ"כ הרמב"ם שתי שערו צריכין שיהיו במקו' בית הערוה ובית הערוה כולו ממקום סימני' בין מלמעלה בין מלמטה בין על איברי הזרוע עצמן וצריכן להיות במקים אחד ושיהיו בעיקרן גומו' ואפי' שתיהן בגומ' אח"הרי אלו סימנין ע"כ ור"י פסק כדברי שניהם להחמיר אחת בגבה ואחת בקשרי אצבעותיה לא תמאן ולא תחלוץ עד שיהיו שניהם במקים אחד וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל ולענין שיעור אורך השערות פליגי בהן תנאי רבי ישמעא אומ' כדי לכוף ראשן לעיקרן ור' אליעזר אומ' כדי לקרוץ בצפורן ור' עקיבא אומר כדי שיהיו נוטלו בזוג וקי"ל כדברי כולן להחמי' משיהיו כדי לקרו בצפורן לא תמאן ולא תחלו עד שיהיו כדי לכוף ראשן לעיקרן והרמ"ב כתב משיהיו נוטלת בפי הזוג חשובה גדולה ויראה מדבריו שהוא קודם קריצתן בציפורן בד"א שיכולה למאן אחר י"ב שנה שבדקו אותה ולא הביאה שערות אבל סתם משיש לה י"ב שנה אינ' יכולה למאן חזקה שהביאה שערות מ"מ לא תחלוץ עד שיבדקו אותה שהביא' שתי שערות וכר"א שיכולה למאן כשבודקין אותה ולא הביאה כשלא בעל אחר היולה שני' עשר שנה ויראה אבל אם בא עליה אחרי כן אינ' יכולה למאן שאע"פ שאין מוצאין לה סימני' חוששין שמא נשרו קודם שהוא ספק דאוריית' שאם היה ידוע שהי' לה שערות קודם שבא עליה הוי קדושין גמורים שודאי בעל לשם קדושין ואם קדשה אחר אינה צריכה ממנו גט וכ"ן שהוא ספק דאוריתא חיישי שמא הביאה סימנין קודם שבעל וצריכה גט

יסודם פומר לפני ספרק ולאחר ספרק נפיס נודקת פותן תוך ספרק פין נפיס בודק' פותן פפין עפיפין ספיקות ע"פ נפיס רפ"פ לפ תוך ספרק נפיס בודק' פותן ונפמנו' נפי' לסמני' פבל לא לקבל כתבו פתו' וסר"פפ קפ' לר"ת על כל הני דפפרפי דתוך ספרק ותוך זמן מרפ מילת' ניכסו מדפ מפפקי קרי ליס תוך ס"ר ועוד דפרק מפמע פמוך לגדלות פעם ופי' ר"ת דקליני ביו' פחרון פל פנס ר"ב לנקב' וי"ב לזכר ופוכן יו' קלוי תוך ספרק לרבי יסודם פוי זמן פבל פתי פערו' מתחל' ביום ולר"פ בפוף פיו' וכלכס כר' יסודם ע"כ ופין כן דעת פרע"פ ז"ל פנפדים כתב בפ"ב עם' פיפות פם פניפ' פתי פערות ופיפ פחד ומעמלם נקדפת נערה ונתיבוני' פרפ"פ פימן פלף ורי"ו כתיב על מפם פנפקפקו בעפפ' פעותי' ונקדפ' ונבדק' ולא מלמו לם פימנים פיפפר פנם בזו מנו חופפים פעם נפרו פלא פים לפתים בזה לפי פים לומר בזה ב'ספרו' ספק פניע' לכלל פעותי' ספק לא הניע ופפ' ר"ל הניע ספק פבים' פימנים ונפרו ספק לא פניפם וכל ספק ספיקת אפי' בפל תורה לקול' ופפ"פ פיני רופה בזה לקבל כי יפ עוד לתתיפב בדבר עכ"ל(ה) יפתי פערו' פין לריך פיפי' לכל ס' נוע' וכו' וכן ג"כ פם יפ לם פתי ניעו' אפי' בלא פערות הפופב גדולם בפרק בפ פימן (רף לב) אמר רב סונפ ג' פערות פאמרו לריך פיפים בעיקרן ניעות רב מלכיו אמר רב אדא בר אבפב ניעו' אע"פ פאין פערו' אמר רב אפי אמר לי עד זוטרא קפה בפ ר' חניכ' מסור' לא ליפתיעו תנא לאמעוני' ניעות אי פאמעוני' נועיה פ"פ עד פיפו ג' פערות בב' נועות קנ"ל דאפי' ג' פערות בנועה א' ח"ל הרפ"נפ בפ"ב מפ' פיפו' ג' פערות לריך פיפפ בעקרן נועות ופפילו פתיפן בנועה אחת הרי הני פלו פימן נמלאו ג' נועות זו בלד זו ואין בפפ ניעו' הרי אלו פימן מזקק אין נועה בלא פיער פערו' פין בפפ ונפרו ונתב פ"פ דעת רבי' דרב פיפא ורב מלכיו לא פליני אפדדי וכ"ב פפ ע"כ*

*ע"פ נתב רבי' אפי' קפ"פ אם יפ לפפ דיוני פמרים אן פפן תרוכות חזק' קנאו לבבל בנים ופ"ז פוניני' פאין לריך לנזוק אם יפ בפפ נועות דאע"ג דקי"ל בלריך פיפיו נמיקבים נועות אם יפ דיוני פפרים אז בפן תרוכות אין לריך לנזוק על פנועות:

(י) אמרי חכמים פלריך פיפיו ג' פערות בעקו' פ' ור' יפמעפל אן אפי' ב' בנבפ ואחד בכריפפ וכו' פפ פ"ר יפוד אמ' פמוחל פתי פערו' פאמרו אפי' ב' על פכף ו' על הבני' תניא נמי פכי ג' פערות פאמרו אפילו אחד בנבפ ואחד בכריפפ ב' על בני קפרי אלבועתים פל יד ואחד על בני קפרי אלבועתים פל רגל דברי רבי פמעון בן יסודם פיפ כפר עכו פאמר מפום ר"פ ורבנן אמר רב חפדא עד פיפו ג' פערות בעקום אחד ופרפ"י על פכף בונפ פעל הפבר לאמפם בן פכרם אפי' ב' על פכף וכולי ופע"ג דפיקן בעקום ב' אחת בנבפ תחת אוזן מחזיקין לה לבדול' ואפי' לחליפם ולא פיפיען פעם בפו אמר קודם פזמן כ"כ פרמב"ם בפ' פכחר וכן מפמע מפפ דם' בפ פ' פכחתי בפמוך דקלמ' לאפי' פפרק בעיפ בדיק' דפי' מפתכחי לאחר פפר' פומב ניפפו מפמע בפרים דפיכם דלא בדקום לאפי' פפרק כי מפתכחי אחר פפ' לא חייפי' אמר לאפי' פפרק בזו דאל"כ אמאי בעיפ בדיקם לאפי' פפרק מפום דפי' מפתכחי לאפי' פפרק אעריכן פומב ניכסו פם בלא נבדקם נמי אעריכן פומב ניכסו אלא ודאי כדאמרן וכ"כ פתו' פפ ופ"פ ואפי' נשים נאמנות לומר בפפיפם ב' פערות אחר ר"ב פלונגות דתנאי ר"פ בפ פי' (דמת) ופפק הר"אם פלכם כב"ר דנבדקת ע"פ נשים אין לפקל בין לפפמר וכן פפק הרמ"בם בפ"ב עם' חיפות וז"ל כפבדקין הבת בין בחוך זמן פהוא כל בתה ר"ב בין קודם זמן זה בין אחר זמן בודקין ע"פ נשים כפרות ונאמנות ואפי' אמאם אחת ופופעין לם אם הביאם ואם לא הביאם וכתב ה"פ פכן הבי' הרמ"בן והרמ"בם ז"ל (ו) כתב הפרדכי בפ' אלוה אליפם ע"כ הבפיבו לרבי' אמאם כיון דנשים אינן רגילות לבעיר ופכא מביאמי אם לי קרובות אם לי לחוקות ורבים בידי אוב אלאחי בבהר אבי"פ ור"ת אמר אינם אלין נאמנות לומר אם בעלם נאמנות בבדיקה דאין לן כתב עוכיה גדול מזה דעניד לאיגלויי וכן אמר רבי"פ דאנשים קרובים בודקין אח הבתולן ונשים קרובו' בודקת אינם ע"כ (ז) אם נשים נאמנות לומר אמאם אינ' יפ לם אמם נאמנת בעבור אנרותיה בתשובת הרמ"ם ובפיבי לבהר בהר אלמנה לכ"ב ותקחו אלינם ואכתוב בזה בסימן קפ"ט: ומ"ש ב' אמרות ביום האחרון אל בנה ר"ב הביב אפיר גדולה אם אפ' ב' אמרות אל בנה ר"ב הביב אפיר גדולה אם אפ' ב' אמרות

(ו) אחתי מוהר"ם ב"מ אי"ר מהר"ם מ"ר מאיר מקלן מיתמון ס"פ מיכו מיתן ר"ד וסניאלה אחרוני פנ"ם דרוק מיתם לא נעל נאחר י"ב נמנם ח. נפרי נאחתי נפעיר עליה בנת פיאתם ג' מעלי' אי בעדיון מיכם נם י"ב בנם דמאחר דלא נעל נאחר י"ב נמנם מיני בלא מיכם נדיונם כלי קרוסין דאוריי' ינקר אפם לא מכיאני:

(ז) מתמו' מיוסר"ם ומבוים מבמת דקדוניים נא מכיאני ומ"ל ס מן הם:

(ח) ונרא' דמיירי דעל נאחר י"ב בנם הגל נגא נעל לא הייבינן בתם נפרו בדלקמן סוף מיתן זה:

(ט) ונקרן מדברי הספר הבהיות לא הבתם בדגלינו:

(ל) אמרי חכמים ע"פ נפ' ניעות בעיקרן ניעות רב מלכיו אמר רב אדא בר אבפב ניעו' אע"פ פאין פערו' אמר רב אפי אמר לי עד זוטרא קפה בפ ר' חניכ' מסור' לא ליפתיעו תנא לאמעוני' ניעות אי פאמעוני' נועיה פ"פ עד פיפו ג' פערות בב' נועות קנ"ל דאפי' ג' פערות בנועה א' ח"ל הרפ"נפ בפ"ב עם' פיפו' ג' פערות לריך פיפפ בעקרן נועות ופפילו פתיפן בנועה אחת הרי הני פלו פימן נמלאו ג' נועות זו בלד זו ואין בפפ ניעו' הרי אלו פימן מזקק אין נועה בלא פיער פערו' פין בפפ ונפרו ונתב פ"פ דעת רבי' דרב פיפא ורב מלכיו לא פליני אפדדי וכ"ב פפ ע"כ*

*ע"פ נתב רבי' אפי' קפ"פ אם יפ לפפ דיוני פמרים אן פפן תרוכות חזק' קנאו לבבל בנים ופ"ז פוניני' פאין לריך לנזוק אם יפ בפפ נועות דאע"ג דקי"ל בלריך פיפיו נמיקבים נועות אם יפ דיוני פפרים אן בפן תרוכות אין לריך לנזוק על פנועות:

(י) אמרי חכמים פלריך פיפיו ג' פערות בעקו' פ' ור' יפמעפל אן אפי' ב' בנבפ ואחד בכריפפ וכו' פפ פ"ר יפוד אמ' פמוחל פתי פערו' פאמרו אפי' ב' על פכף ו' על הבני' תניא נמי פכי ג' פערות פאמרו אפילו אחד בנבפ ואחד בכריפפ ב' על בני קפרי אלבועתים פל יד ואחד על בני קפרי אלבועתים פל רגל דברי רבי פמעון בן יסודם פיפ כפר עכו פאמר מפום ר"פ ורבנן אמר רב חפדא עד פיפו ג' פערות בעקום אחד ופרפ"י על פכף בונפ פעל הפבר לאמפם בן פכרם אפי' ב' על פכף וכולי ופע"ג דפיקן בעקום ב' אחת בנבפ תחת אוזן מחזיקין לה לבדול' ואפי' לחליפם ולא פיפיען פעם בפו אמר קודם פזמן כ"כ פרמב"ם בפ' פכחר וכן מפמע מפפ דם' בפ פ' פכחתי בפמוך דקלמ' לאפי' פפרק בעיפ בדיק' דפי' מפתכחי לאחר פפר' פומב ניכסו מפמע בפרים דפיכם דלא בדקום לאפי' פפרק כי מפתכחי אחר פפ' לא חייפי' אמר לאפי' פפרק בזו דאל"כ אמאי בעיפ בדיקם לאפי' פפרק מפום דפי' מפתכחי לאפי' פפרק אעריכן פומב ניכסו פם בלא נבדקם נמי אעריכן פומב ניכסו אלא ודאי כדאמרן וכ"כ פתו' פפ ופ"פ ואפי' נשים נאמנות לומר בפפיפם ב' פערות אחר ר"ב פלונגות דתנאי ר"פ בפ פי' (דמת) ופפק הר"אם פלכם כב"ר דנבדקת ע"פ נשים אין לפקל בין לפפמר וכן פפק הרמ"בם בפ"ב עם' חיפות וז"ל כפבדקין הבת בין בחוך זמן פהוא כל בתה ר"ב בין קודם זמן זה בין אחר זמן בודקין ע"פ נשים כפרות ונאמנות ואפי' אמאם אחת ופופעין לם אם הביאם ואם לא הביאם וכתב ה"פ פכן הבי' הרמ"בן והרמ"בם ז"ל (ו) כתב הפרדכי בפ' אלוה אליפם ע"כ הבפיבו לרבי' אמאם כיון דנשים אינן רגילות לבעיר ופכא מביאמי אם לי קרובות אם לי לחוקות ורבים בידי אוב אלאחי בבהר אבי"פ ור"ת אמר אינם אלין נאמנות לומר אם בעלם נאמנות בבדיקה דאין לן כתב עוכיה גדול מזה דעניד לאיגלויי וכן אמר רבי"פ דאנשים קרובים בודקין ואנשים קרובו' בודקת אינם ע"כ (ז) אם נשים נאמנות לומר אמאם אינ' יפ לם אמם נאמנת בעבור אנרותיה בתשובת הרמ"ם ובפיבי לבהר בהר אלמנה לכ"ב ותקחו אלינם ואכתוב בזה בסימן קפ"ט: ומ"ש ב' אמרות ביום האחרון אל בנה ר"ב הביב אפיר גדולה אם אפ' ב' אמרות

יראה מדבריו שהיא קודם קריאתן באפורן כלו' שנראה מדברי הרמב"ן ז"ל שסובר הרמב"ם ז"ל ומ"ש וכיון שהיא ספק דאורית' חיישי' שמא הביאה סימנים קוד' שבעל האילנות בזוג הוא השיעור ממועט שבכולן וכן כתב ה"ה ושפוט הוא בזה דברים ולריכה גט מספק היינו ממאי דפסיקנ' בפ' יוצא דופן (דמו) הלכתא חיישי' שמא נשרו השערים היכולה למאן אחר י"ב שנה שבדקו אותה ולא הביאה השערות אבל התם והני מילי דקדיש תוך זמן ובעל לאחר זמן דהוי' ספיקא דאורייתא : ומ"ש ואם אמיה לה י"ב שנה אינה יכולה למאן וכו' וכד"ם היכולה למאן כשבודקין אותה ולא מיאנה בו אחר שנבעלה ולא נמצא לה כלומר שנבעלה אחר שגדלה ואחר שנבעלה הביאה בכל' בעל אחר היות לה י"ג שנה ויום א' וכו' בפ' יוצא דופן (דמו) אמר רבא השתא כל י"ג שנה ממאנת והולכת מכאן ואילך אינה ממאנת ואינ' חולצת הא גופה קא א"ר אמרת אינה ממאנת אלמא גדולה היא אי גדולה היא תחלוץ וכ"ת מספקא ליה והא' רבא השתא שהגיעה לכלל שנותי' אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנים הני מילי בסתמא אבל היכא דבדקו ולא אשכחו לא א"ה תמאן חוששין שמא נשרו הניחא למ"ד חוששין אלא למ"ד אין חוששין מאי איכא למימר ה"מ לענין חליצה אבל לענין מיאון חוששי' מכלל דמ"ד חוששין חולצת והא חוששין בעלמא קאמר אלא לעולם דלא בדקה ולענין חליצ' חיישי' וכי קאמ' רבא חזקה למיאון אבל לחליצ' בעיא בדיקה אמר רב דימי מנהרדעא הלכתא חוששין שמא נשרו וה"מ דקדש' בתוך זמן ובעל לאחר זמן דליכ' ספיק' דאורייתא אבל בעיקר' לא ופרש"י אלא לעולם אינ' ממאנ' דהא בדלא בדקוה היכ' מסתמ' אמרינן כיון שהגיעה לכלל שנותיה ודאי איח לה ואינה צריכ' בדיק' ובעיא נמי ולענין חליצה חיישינן כלו' ולענין חליצ' מ"ה היכ' חולצת דחיישינן שמא לא הביא' סימנין ודקאמרת לך הא אמר רבא חזקה הביא' סימנים ל"ק כי אמר רבא חזקה למיאון דלא ממאנה מסתמא אבל לחליצ' בעיא בדיקה חוששין שמא נשרו ואם הגיעה לכלל שנותי' ובדקו ולא אשכחו לא ממאנ' דקדי' תוך זמן יתומה מדעת אמה ואחיה לדעת' ובעל לאחר זמן דליכא ספיקא דאפשר היא דאורית' דנפש' בעילה דלאחר זמן שמא הביאה וה"ל ביא' זו קדושין גמורי' דהא גדל' והוה אינ' יוצאה במיאון אבל בעיקרא דהכי עברה אתא די"ב ולא בעל לא חיישי' שמא נשרו דהא לא הוו בה קדושי' גמורים דאין מעשה קטנה כלום אלא א"כ קבל' אביה קדושין הילכך מספיקא לא מתמרי' עלה היכא דלא אשכחן אבל הביאה ודאי סימני' אע"ג דקדושין קמאי לא הוו קדושין אלא מדרב' לא תקנו רבנ' מיאון בגדול' דילמ' אתי למאן כשבעלת לאחר שגדל' דהשתא הויא א"א דביאה שבא עליה משגדל' מקדש' לה עכ"ל ומ"ש אבל אם היה ידוע שהיה לה שערו' קוד' שבא עלי' הוו קדושין גמורי' שודאי בעל לשם קדושין ואם קדשה אחר אינ' צריכ' ממנו גט וכו' בפ' ב"ש (דקט) איתמר קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמדה ונשאת רב אמר אינה צריכ' גט משני ושמואל אמר צריכה גט משני ואוקימנ' להא דאמ' רב אינ' צריכה גט משני בשבעלה הראשון אחר שגדל' אבלו אבל אם לא בעלה אחר שגדלה אבלו קדושי קטנה לאו כלו' הוא וצריכה גט משני ושמואל סבר א"ע דבעלה אח' שגדלה צריכה גט משני שכל הבועל על דעת קדושין הראשוני' הוא בועל ואיתקפינן עליה דרב משמא דתניא המקדש את הקטנה קדושיה תלויין עמי קדושיה תלויין לאו דכי גדלה גדלי בהדה ואע"ג דלא בעל ופריק לא מילתא דקטנ' מיכת' תליא וקיימ' אי בעל אין ואי לא בעל לא וכת' הרי"ף ולא איפסיקא הכא הלכת' בהדיא ומזיק אנן דכ' דהא מילתא פסיק' היא ועבדי' בה לחומר' דהא תניא המקדש את הקטנ' קדושי' תלויי' ואע"ג דהויין לה אישותי לא הסתכי' ואי לא בעל וגדל' ונתקדש' לאח' צריכ' גט מזה ומזה והאי הברא מעלי' הוא דגרסי' בהדיא בפר' יוצא דופן אמר רב דימי מנהרדעא הלכת' חוששין שמא נשרו וה"מ דקדיש תוך זמן ובעל לאחר זמן דהוי' ספיקא דאוריית' אבל מעיקרא לא כגון דקידש ובעל תוך זמן ולא בעל אחר זמן לא חיישי' שמא נשרו אלא בדיק' לה אי אייתית ב' שערו' אמרי' גדול' היא ולא ממאנ' ואי לא אשכחן ב' שערות אמרינן עדין קטנה היא ותצא במיאון משום דנישואי קטנ' דרבנן נינהו וה"ל ספיקא דרבנן ולקולא וש"מ דקטנ' שלא מיאנה אע"פ שלא נבעל' לאחר שגדלה אינה יוצאה במיאון אלא צריכה גט מדרב' וכיון דמדרבנן הוא דצריכה גט תפסי בה קדושי שני וצריכה ממנו גט ומסתבר' לן שאם רצה השני לכנס' שמגרש ראשון וכונס שני אבל מגרש שני וכונס ראשון לא גזירה דילמא אתי למימ' מחזיר גרושתו מן הארוסין כדגזרינן בפר' המגרש להסיה דלא אתלו דבר על בוריו ודוקא היכ' דלא בא עלי' קוד' גירושי ראשון אבל בא עליה קוד' גרושי ראשון אסור' לתרוייהו וצריכה גט מתרוייהו דה"ל כאש' שהלכ' בעלה למ"ה שהיא אסורה לזה ולזה וצריכה גט מזה ומזה אבל ממזר ליכא בה דנישואי דרבנן נינהו ולא נישואי תורה : והיכא דבעל לאחר שגדל' קנאה קנין גמור מדאוריית' ואינה צריכה גט משני כרב ולית' לדשמואל דאמר כל הבועל על דעת הקדושין הראשוני' הוא בועל דהא דתני' המקד' את הקטנ' קדושיה תלויים שכל מקום שהיא תיובתא דשמואל עכ"ל והאמת עם שאמר רבי' שאם היה ידוע שהיה לה שערו' קוד' שבא עליה הוו קדושין גמורי' שודאי בעל לשם קדושין ואם קדשה אחר אינה צריכה גט ממנו היינו כדפסק הרי"ף הלכתא כרב וכן פסק

(י) וכת' תוספ' [illegible]

גט מספק ואם מיאנה בו אחר שנבעלה ונבדק' ולא נמצא לה ונתקדש' לאחר צריכ' ממנו גט מספק ואסור' לחזור לו ואם ניסת תצא מזה ומזה והולד ספק ממזר וכס"ה החמיר וכתו' דבזמן הזה אינה ממאנת אחר י"ב שנה אע"פ שלא בעל משו' דקי"ל נומות אע"פ שאין שיער ואין אנו בקיאין להבחין בדבר הזה שלא יהו בו נומו' ועוד שמא הביאה ב' שערות אפי' א' בגבה וא' בכרים' או על קשורי אצבעותי' ומי יוכל לבדוק כל הגוף ולעמוד על אמיתת דבר זה הביאה סימני' אחר י"ב ולא בעל אח"כ הוו ספק קידושין ואם בא להוציא' צריכה גט מדרבנן ומיהו אם לא גרש' ועמדה ונתקדש' לאחר צריכה גט משניה' ואם ירצו מגרש ראשון ונושא שני אבל לא יגרש שני ונושא ראשון שמא יאמרו מחזיר ראשון גרושתו משנה ארס' וכתב הרמב"ם דוקא היכא שלא בעל אחר שגדל' ונתקדש' לאח' צריכ' גט מהשני ואסור' לחזור לראשון אבל בעל אחר שגד' לה ונתקדשה לאחר אפי' גט אינה צריכה מהשני ומותר' להזו' לראשון ואפי' לא בעל אחר שגדל' ונתקדש' שצריכה גט מהשני ואסורה לחזור לראשון אם חטפה אחר דרך אונס וקדש' בביאה אינ' צריכה גט מהשני ומותר' לחזור לראשון וכת' רב אלפס דוקא שלא בא עליה שני קוד' גרושי ראשון אבל אם בא עליה שני קור' גירושי ראשון אסור' לשניה' וצריכ' גט משניה' כאשה שהלך בעלה למ"ה ונשא לאחר שאסור' לשניהם וצריכה גט משניהם אבל ממזר לית בה דנשואי' דרבנן נינהו ולא נשואי' תורה וכ"כ הרמב"ם וסיים עוד אבל אם בא עליה ראשון קודם גירושי שני הולד ממזר והראב"ד ז"ל התיר אפי' בא עליה שני קודם גירושי ראשון וכ' על דברי רב אלפס כדי הוא הרב לסמוך עליו אף אם יאמר על המותר אסור כי בכאן אין איסו' חמור ולא לגזור בה משום אשה שהלך בעלה למדינ' הים שאם גזרו במקום שיש ערוה או איסור לאו דבר תורה נגזור במקום שאין איסור ערו' ולא איסור לאו דבר תור' הלכך אם יש כאן מי שמורה להית' נשמע לו וכן הי"א מסקנת א"א הרא"ש ז"ל:

בדקוה ולא נמצא לה סימנים ומיאנה בו והלכה ונתקדשה לאחר צריכה ממנו גט מספק ואסור' לחזו' לו ואם ניסת תצא מזה ומזה והולד ספק ממז' הטעם שכל זה משו' דהוה לי' ספק א"א דאוריית' : ומ"ש רבי' שבספר התרומה החמיר וכו' כבר כתבתי בסמוך הסוגיא מדברי התוספו' : ומ"ש עוד רבי' הביאה סימני' אחר י"ב ולא בעל אחר כך הוו ספק קדושין ואם בא להוציא' צריכ' גט מדרבנן כבר נתבאר כן בסמוך משמיה דפ' יוצ' דופן ומ"ש ומי' אם לא גירש ועמד' ונתקדשה לאחר צריכה גט משניהם ואם ירצו מגרש ראשו' וכונס שני אבל לא יגר' שני וכונס ראשון שמא יאמרו מחזי' ראשון גרושתו משנתארס' כבר נתבאר כן בסמו' מדברי הרי"ף ומ"ש בשם הרמב"ם דדוקא היכא שלא בעל ונתקדש' צריכה גט מהשני ואסור' לחזור לראשון אבל בעל אחר שגדלה ונתקדש' לאחר אפי' גט אינה צריכ' מהשני ומות' לחזו' לראשון איני יודע מה מלמדנו רבינו בכאן שהרי נתבאר כן בדבריו שכת' לעיל בסמו' כלשון הזה שאם הי' ידוע שהי' לה שערות קודם שבא עליה הוו קדושין גמורי' שודאי בעל לשם קדושין ואם קדשה אחר אינ' צריכ' ממנו גט ולפע"ד י"ל שהם לא כתבו אלא להוכיח שאם בא עליה אחר שהגיעה לכלל שנותיה אינה יכול' למאן לפי שהיה ספיק' דאוריית' ולפי' חזר וכתבו כאן במקומו שכל מקום קשה לשה כתבו בשם הרמב"ם דמשמע' שהוא לבדו סובר כן והרי רבי' כתב כן סתם לעיל בלי חולק וכן הוא האמת כי מדברי הרי"ף הוא והר"א הסכימו דבריו וא"כ ה"ל לרבינו לכתבו סתם ולא לכתבו בשם הרמב"ם ז"ל: ומ"ש ואפי' לא בעל אחר שגדלה ונתקדשה שצריכה גט מהשני ואסורה לחזור לראשו' אם חטפה

הלכות יבום וחליצה

קנו

אחר דרך אונס וקדשה בביאה אינה' צריכה גט מהשני ומותרת לחזור לראשון כרשה שכתב כן מדברי' בפרק ב"ש דף קי אהא דאמרי' קטנה שלא מיאנה והגדילה ועמד' ונשא' רב אמר אינה צריכ' גט משני ואי' אמר רב אי בעל אין אי לא בעל לא והא הוי' עובד' דהוה בנרש ואיקדשה בכסי' קטנה וגדל' ואותבוה אבי כורסייה ואתא אחרינא וחטפה מיניה ורב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו התם ולא אצרכוה גיטא מבתרא אמר רב פפא בנרש מינסב נסיבי וסדר מותבי אבי כורסיי' רב אשי אמר הוא עשה שלא כהוגן לפי' עשו בו שלא כהוגן אפקעינהו רבנן לקדושי מיניה א"ל רבינא לרב אשי תינח קדיש בכספא קדיש בביאה מאי שויוה רבנן לבעילתו בעיל' זנו' ומשמע ליה דהכא דאמ' רב אשי קי"ל דבתרא הוא אבל הרי"ף והרמב"ן והר"א השמיטו זה משמ' דס"ל דכיון דלאינוי' דרב פפא לא פליגי בין חטף' ללא חטפ' ה"ל ספיק' ומספיק' לא מפקעי' לקדושי מיניה ומ"מ דרב אשי דהוה בתרא אמר הכי איפסק דטעמייהו דרב ברונא ורב חננאל קאמר וליה לא ס"ל (יא) ומ"ש בשם הרי"ף דוקא שלא בא עליה שני קודם גירושי ראשון אבל אם בא עליה שני קודם גרושי ראשון אסורה לשניהם וכולי דבר פשוט הוא דלא קאי אמאי דסמיך ליה אלא למה שכתב לא בעל ראשון אחר שגדלה ונתקדש' לאחר מגרש ראשו' ונושא שני וכבר שהעתקתי בסמוך דברי הרי"ף ומ"ש בשם הרמב"ם אבל אם בא עליה ראשון קודם גירושי שני הולד ממז' פשוט הוא דכיון דנישואי ראשון אינה אלא מדרבנן כשקדשה שני לאחר שגדלה תפסי קדושין מדאוריית' וה"ל א"א דאורייתא והילכך אם בא עליה ראשון הוי כאלו בא עליה אחר וע"מ וא"א ז"ל התיר אפי' בא עליה שני קודם גירושי ראשון וכתב על דברי רב אלפס כדאי הוא הרב לסמוך עליו וכו' טעות סופר יש כאן וצריך להגיה ולכתוב והראב"ד ז"ל התיר במקום וא"א ז"ל התיר וכן הוא בספרי הרמב"ם פ' ג"ש : וע"מ וכן היא מסקנת א"א ז"ל בפ' הכו' כתב אחר דברי הראב"ד והרמב"ן להזק דברי רב אלפס והביא ראיה מכל פיסולי גיטין של דבריהם כגון כתב לשם מלכות שאינה הוגנת היה בגולה וכתב במערב וכן כנס' בגט קרח שבכל אלו לא עשתה לא איסור ערוה ולא איסור לאו דבר תורה ואין בהם אלא פסולי תקנות של דבריהם משום שלום מלכות ומשום דמיחזי כשקרא ואעפ"כ בן תצא מזה ומזה וכל הדברים האלו גם כ"ם בזו שיש כאן קדושין שלימים מדבריהם שהיא יוצאה מזה ומזה ואינו ענין לכאן כלום דהת' שנעו חכמי' מטבע בגטין וקנסו כל המשנה מטבע שלהם אבל בנדון זה שאין תקנה לחכמים בדבר זה אלא לפי שבא עליה באיסור יש לקנסו אין לאדם קנס זה מדעתינו אם לא שנמצא שהכניסו כיוצא בזה עכ"ל ועיין בדברי ירו' כתב כ"י בפ' ב"ש אהא דאמרינן דהיכא שלא בעל שהגדלה ונתקדשה לאחר צריכה גט מזה ומזה יש אומרים דדוקא כשנתקדשה שלא בפני ראשון אבל אם קבלה קדושין בפני הראשון אינה צריכה גט מהראשון משום דהוה ליה כאומר' לו ברשותי

הלכות יבום וחליצה

קנו כי ישבו אחים יחדיו ומת א' מהם ובן אין לו לא תהיה אש' המת החוצ' לאיש זר יבמ' יבא עלי' מצו' עשה היא משמ' אחיו מאביו בלא זרע אפי' היה לו זרע ומת שייב' את אשתו או יחלוץ לה ולקמן יתבא' איזה מהן קודם לא שנא אשת אחיו מן האירוסין או אשתו מן הנישואין ובלבד שהיה להן ישיבה אחת בעולם ושלא תהיה היבמה ערוה עליו אבל אם היתה ערוה עליו או שנולד אחרי מות אחיו מותרת לזר בלא חליצה ולא יבום ואם הניח אחיו זרע ל"ש בן או בת או זרע הבן או זרע הבת עד סוף כל הדורות אשתו פטורה מן החליצ' ומן היבום ואפי' הניח זרע שבך עבירה או ממזר פוטר נשיו מן החליצה ומן היבום חוץ מבן שיש לו מן השפחה והנכרית שאינו נקרא זרעו ואינו פוטר וכתב רב נטרונאי גאון דוקא בן שיש לו משפחה שאינו שלו אבל שיש לו משפחתו פוט' (ג) שאין אד' עוש' בעילתו בעיל' זנות בוראי שהררי קודם שבא עליה וגאון א' כת' דמספק' לי' בההיא מלתא ואולי' בי' לחומרא שאם אין לו זרע אלא בן שיש לו משפחתו ויש לו אשה ומת בלא בנים חולצת ולא מתייבמ' ולענין ממונא אזלי' בי' לקילא ולא ירית אבל איהו גופי' לא מצי' מזבנא ליה ירתי' ואינו יכול ליש' לא שפחה ולא בת חורין ואם קדש בת חורין צריכה גט והרמב"ם לא חילק בין שפחתו לאחר' שכת' שאפי' יש לו בן משפחתו אשתו מתייבמ' וא"א הרא"ש ז"ל הסכי' לדברי רב נטרונאי ואפי' הי' הזר נוסס או פצוע מכות שא"א לו לחיות פוטר מן החליצה ומן היבום ואפי' זרע שיולד אחרי מותו כגון שמת והניח אשתו מעוברת פוט' ודוקא לאחר שיולד ויהי' בר קיימ' כגון שידוע שנולד לט' חדשי' (ג) ולא משכח' לה ולא כשפי' מבנה אחר טבילתה ולא קרב אלי' אחר כן או אפי' אין ידוע ותיה ל' יום אחר שנולד שגמרו צפרניו ושערו אבל אם ילדה ולא חיה ל' יום (ד) אחר שנולד אפי' מת ביו' ל' או

פסיק כלשנת וכדלג הסכוכה ויש עחלקים דפלכי הכא הכיח הכורה הפין קידופי רהפון כלום כתב הרי"ב"ש בסימן ו' על הא דקטנה הלא עיקנה והבדילה והפתח לאחר אמר רב איכה לריכה גט עפני דכיון שהבדילה עם הראשון עמקתמא-בעל לאם קדושין ולאמרו בפס הר"אש דלאפי' עדי יחוד היכ' לריכ' כיון שאפשר הים ועומד תחתיו ע"כ ידעי שנתיחד עמה וגא עליה וזהו דעת יחיד שכל הראשונים כתבו שלריכה לעידי ייחוד עכ"ל.

קנו כי ישבו אחים יחדיו ומת א' מהם וכו' אלות עשה היא מי שמת אחיו מאביו בלא זרע אפי' היה לו זרע ומת מייבם את אשתו או יחלוץ לה ולקמן יתבאר אי זה מהם קודם: ומ"ש לא שנא אשת אחיו מן האירוסין או אשתו מן הנשואין פשוט בכמה מקומות: ומ"ש

דרפב"ג אבל רפב"ג לית ליה דר' דכיון דלר' אף על פי שנגמרו שערו וצפרניו אינו יולא מידי נפל עד שישהא ל' יום לרפב"ג נגמר שערו וצפרניו איכא מעלים ולא מורידן ואין הדבר תלוי אלא בששה ל' יום באדם בלבד וגם הרמב"ם בפ"א מהל' יבום לא הלריך אלא שיכלו חדשיו ויחיה ל' יום ולא הזכיר אם נגמר שערו וצפרניו ולכן דברי רבינו ל"ע ומ"ש אבל אם ילדה ולא חיה ל' יום אח' שנולד אפילו מת ביום ל' בר"פ המולך ובפ' ר"פ דמיל' אתמר מת ביו' ל' ועמד' ונתקדש' רבינא אמר דרבא אמר אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינ' חולצת ומ"ש לא אכא מת ממות חולי לא אכא נפל

יעיש עד ר"ח אייר סס ח' חדשי' וט' ימים נסיר ס' ימי' לקבלוס החדשי' הסמרי' לפי
מחדשי סטרינן סס מל' יום נפטרו ד' ימי' יותר מח' חדשי' וכיון סנכנס בחדש סע' לפי'
יום ס"ן מון מיום סנתעברס בן מע"ם סנא נמרו מיומנין ולא פסס ל' יום טוי ולד נמור
ומע"ם פסמרו ב"ם דנכוריות פרס וחעור' סיכן
יולדת סנא נ' מנים ומתס יולדו' נ' מנים
וכן תנינא בהרבס דברים וסטרינ בתוסס
זו: בתשובו' סריב"ם סי' תטו כתוב
שנסאל על לפס כנת כ' מנפסת ומסת' עס
בעלה ל"ס יום ולסוף זו סיעני' קזרס ומנל'
לנדתס ונתיחדס עם בעלה ומוך ג' ימי' מת
בעלה ומיד נסתפק' בסריון ולנסוף ילד' נת
ונתברר מנוים מיתת בעלה עד יום לידתס
יש מ' חדשים וכ"ב יום וסנת נמרו מערומי'
ולמרכי' ומת' לכ"ט יום וסני' מס מס מנולד'
סנת בתמנע חדש תמיני סיכו קרוי כלו לו
חדשיו עס מנמרו סיעני' סיכו מולים' מידי
מסס נמל כיון מנת חוך ל' יו' דקי' ל' כרמב"ן
דכל מסס ל' יום בחדש סיכו נמל דעמנע
סע לא מסס טוי מס' נמל כדמי' נס סחולן
ומיתעל מתס מת בחוך ל' יום ונתקדמס
דבינא מעמיס דרבא אמר מס לפת ישראל
סיס חולנת מס מפת כמן סיא מיכ' חולנת
ומסיק מתס דנמנת ישראל חולנת כרמב"ן
דקי' ל כוזתיס ונמנת כמן מעכי' מדרנן
דמנרי מס"ן בלא מסס ולד מעלו' סוי ומסי'
ודמי לא בידעי' מכלו לו חדשיו כגון מנעל
ומירס סיא דבכס"ן מני' רמב"ן עוד דולד
מעלים סוי מני' לא מסס כדמיתת מס' יולא
דומן ולא נמן ה' ודמי כגון מנעל ומי' סיא
מני דבכס"ן לא מע' דנכן דמע"ן בלא מסס
ולד מעלים סוי מדרב' אמרי דמע"ן דמסס
נמל ודמי סוי ומע"ן דנמרו מיעניו ומסילו
מסס ל' יום שם ודמי לסי' דס' סחולן נמס'
ולדות סיא מנעלו ולא מיר' ומס נמסס ב'
ח' לו נן ט' ונמרו מיעניו ומסרעב"ם מסס'
כר' דכל מנמרו מיעניו סוי ולד מעלי' לפי'
נן יום ס' כע"ם נמ"ם עס' מילה כנר כתב
נמ"ם עס' יבוס מזסו בדין תורס מבל מכנים לחזירו לסלריכס חליל' כל מנא מסס ל'
ומ"כ נמנדן זס מס מחוב לוח' כמת' ולדות מסס מדן נן ח' מסנ נן ט' מע"ם מנמרו
מיעני מנת כיון מנא מסת' ל' יום לריכ' חלילס ובדיעבד נמי נמסת ישראל מנא מסס
מחקדמס לכסן לריכ' חלילס מסוס דסיו מסת נמל לפי' נרבנן מדאמר לביי מיסת ומת דברי מכל מ"ת
סוס וכו' ומרס"י דלמר דוקס מיסת ומת מנא מ"ס לחלס ומת וכ"כ מר"ל יונס ומרס"ם
ולדבריכס מס דלמר רבא נמ' מחולן מעמס דמנמיכן מדרבנן
נמל מן מנג לו מכלו מרי סיא מבל מנא ומת נמדון זס לפי' דנבן עודו ומ"כ לפי' מנת
נמן חולנ' אלא מדרי"ף מנמיס לסת דמנייי מעמע דס"ל דמנינ מדרב' דמת מת'
סיא נכל מניונגס מרז"ס מוכר דמנ"ר נמיסת ומת דוק' מבל מנא ומת מרי סוס נמס מן
מנג לו מכלו מרי ולפי דברי מניסת לף נמדון זס מסוס מנא ומת מלינו דבנן מבל מס
מרחוי לסתפק נמדון זס סוס לא מס מנמבר מילדס לחמר מיתת מבמל מ' חדשים
וכ"ב יום מרי קי' לן בנו' מכלו לו חדשיו לו לא דמי מרי מכלו לו חדשי' מדב' מרו' מחמי
לא מסס ל' ילא מכלל נמל לפי' לרמב"ן כדמתרי נמ' יולא דומן ומדברי מרמב"ם נרא
דנטיגן מ' מלינים מכך כ' נמ"ם מס' יבוס ומולד לא' חדשים נעוריס וכ"כ נמס"ק וכן
נרא' מעמרי"ם נמ' ר' ליעזר דמיל' וכו' ומרא' מסנמיכו מל מסיא דמע"ן נמ' מנ' כוחיי'
וכן מעמע מסדים נמרס מחולן וכו' מבל מנמחי לסרמב"ן נת"ס דמולד לא' חדשים
מלי' מקומני' מחמבל מלינו ומ"כ נמדון זס לפי מנר' מרמב"ן ומרי כלו חדשיו ומיכ לריכ'
חלי' כלל ודבר זס כיון מנא מנמטיסו מנוח נמלנו ומרמנוי' זס מו' נכס וזס מו' נכס
ונמדון זס מ מס לאמר דלא מוי כלו חדשיו מיכס לריכס חלילס מסוס מסת נמוח מנא
מסוס חומרא דדבנן דסא נמסת כמן מיכס חולנת מעמס מרולס לסת ולמרוב' מנא
חלי' מנס יש לו מעוד כמן לסמן מלינו מרמב"ן ומסוס מרמי לסמוך מלינו וכ"ם מס מוס
מעת מדמת מסיכס מנן מו מסוס נמדיכס מיכ ומתמיד לסלריכ' לכתמל' חלי' נמנ
מלינו בדכ' מנ"ל: ישאלה לא"ם מרא"ם ז"ל מל ינמס מנמ"ל נמוק נמחק' מס' לס ולד
מל קיימ' וכו' מכלל כ"ב ז"ל מתמו' מנס ב' מדי' כמרי מעידי' מחיס יותר מל יום מני
מיכס מסוס כמר לכלתו כיון מעת מנו ונחרחק מעמנו ונס מלתי מסמע ומתר מנתמבל
מלינו ומלו מוליתין מדבס לא מחב' מסעידו מנמי ב"ד מלות בדורס מידוע לסס מעת
מולד חוך ל' יום לא מסולתו מול לנו מעלמע וכן זמן מנא מעידו מלות מפי מי ליכא
מדות מחיס נן ל' יום לא מסרי' לס בקלא דנחר נסולין ומס יבולו ומידו מנמי ב"ד
מחורת מדות מיכא ידוע לסס לידת מולד ונס מין מעמע מעידתו ולא מיס ל' יום מרי
יום כמן מדו מוכחמת: מסס מעידי מחיס ל' יום וב' מעידי מנא מיס ל' יום וקי"ל כמ"ם
ר"י ז"ל דתרי ותרי מסיקא דרבנן מוס ולא מתרי מוקמ' מחזקת ד' ומוד מתרי מחר דוב
מולדים מסס מל קיימא ולכן מקנו חכמים ומתרו מס מעמ מנא מיס מחולנת מע"ב
דמסק חלילס מוקרת לכסן חמן חכמים מעמר מסלריכוס חלילס מחר מנמסת ומתרו
מעולם חכמי' מעמדו מל מדבר דודמי נמל מיס ומלריכוס חלי' ומתי לעמרי חלוג' וכ"מ

אם אפי' היה ל' ולא גמרו צפורניו ושערו ה"ז ספק נפל ספק קיימא
והולצת ולא מתיבמ' ל"ש מת מחם' חולי ל"ש נפל מזהגג או אכלו
ארי ומת ואם אין ידוע שכלו לו חדשיו אלא על פיה אינה נאמנת
להיות מוחרת לזר אם מת תוך ל' יום ואם הפילה נפל אחרי מוחו
מתיבמ' וה"ר פר"ן ב' היכא דאיכ' לאיסתפוקי שמא כלו חדשיו או
אפי' ילדתו מת אסור להתיבם והולצ' דרמוכה בנזיר נבי אהא נזיר
בשיהיה לי ולד והפילה דהוי נזיר ספק לר' שמעון שאלה לא"א
הרא"ש ז"ל על יבמה שנישא' לשוק בחזק שהי' לה ולד של קיימ'
והוציאו עליה לעז שלא היה של קיימא והביא ב' עדים שהי' יותר
מל' יום תשובה כיון שהביא ב' עדים אפי' אם עדי' אחרים מעידים
שלא היה ל' יום מוחרת לבעלה ואינה צריב' חליצ' ואם אין העדי'
האחרוני' מעידים עדות ברורה אלא הוציאו קול ולעז אפי' איליב'
עדי' שהיה ל' יום לא אסרינן לה בקלא דבת' נישואיהאומר זה בני
או יש לי בנים נאמן לפטור אשתו מן היבום אפילו הוחזק כאחים
אבל אם יש עדים שיש לו אחי' אינו נאמן לומר יש לי בנים להתיר'
אמר בשעת קידושין יש לי בנים וחזר ואמר בשעת מיתה אין לי
בנים אינו נאמן לאוסרה והרמ"ה ב' שהולצת ולא מתיבמת כתב
הרמב"ם עד אחד נאמן להעיד שנולד בן לבעלה להתיר' וכת' עוד
מי שזינה עם פנויה או עם א"א ונתעברה ואמרה זה העובר ממנו
הוא ואפי' הוא מודה לה אע"פ שהוא בנו לענין ירושה ה"ז ספק
לענין יבום שכמו שזנתה עמו כך זנתה עם אחר וכאין יודע הדבר
שזה בנו וראי והרי אין לו חזקה ולעולם ספק הוא ולהחמיר דנין
בו ולא מתיבמת ע"כ וא"א הרא"ש ז"ל כ' בתשוב' על אח' שהי' לו
משרתת בביתו והיתה מיוחדת לו וילד' ואמר שהוא בנו שפוטר
את אשתו מן היבום אף על פי שלא רצה ליכנס למילה כשמלורא
וחבי' דברי הרמב"ם וכ' דבריו תמוהין מאחר שקורה ספק למה כ'
שיורשו ומוצי' הממון מחזקת היורשים הודאין ואי משום שהאב
נאמן על בנו כר' יהודה א"כ לענין חליצה נמי יהא נאמן ואף לפי
דבריו בנדון זה שהיתה מיוחדת לו

בנדון זה מנכפ' הפסס בנקומס וסדבר ידוע מולו לא מי' סדב' ברור לסס פסי' מולד
מל קיימא לא היו מניחין לוקס ליגפס ועוד מים כאן עדות מוכחת ומוי מסיק' דבנן
ומוד מס מיתה מולנת מסמק מיינו מוליתי' לגע מל מנים כ"ד י' מפק כי ולד נעמס
לנוקס מיינו דבנן מלכך ג"ל דהך מתתא מריש לבעלה ומיכס לריכס חלילס עכ"ל
(וע"ל סי' קס"ד): סלומר זס בני מו ים לי
בני מנמנוכו' נפ' י"ב (ד' קלד) מקומומס מס
בני נמנמן ומפ' לנמלי מלכת' לפטור מפתו מן
מיבום מניכס מי מלמר בנמנ מיתתו יש
לי בנים נמנן מתס דלא מוחזק לן בנמ ומי' מר"ן כלומ'
מי מסתס ס"ם דוקס בדלא מוחזק לן לפיס
לי' מחי מוס דנמנן מבל בעוחזק לן לפ"ס
מנמ מבי לא בעוחזק לן מ"ס
דמיס לי' מחי נמנן וכתוב בקלא מפרי
רבי' ומילו בטו מח"כ עדיס מיס לו מחיס
מוחר' וטענ' דמסתב' מו' דכיון מסמיעוכו
לומר יש לי בנים כי מחי בתר מבי מסרי
לפיס ליס מחי מלי מוי מרי כיון מסמיעוכו
מוחן מיס לו בנים מוחזק מיס: ומ"ש
מבל מס יש עדים מיס לו מחיס מיכו נמנן
לומר יש לי בנים לסתירס כן עסמע מדבר
רבמ"ם מכתב מס מכא מחי לפטומיעוכו
דבע"ב דמוחזק לן בנויס חזקס בעלמו בלא
עדים מי מאמר זס בני נמנן לפטור מייבום
ע"כ מעמע בסדי' דדוקא עמוס דלא מוס
מלא חזקס בעלמ' מס מי מוו עדיס לא מוס
מסיכן לומר זס בני ומעמס דכיון מקדמן
עדיס לפיס לי' מחי ולא מוס מוחזק לפיס
ליס בני מרי מיתס בחזקת מיכוד וחן לא
מחיס מעידוחן לפיס לי' בני ומרי לכומ"כ
רבי' יהומס ה"ל מס יהוע לנו בודמי בעדי'
מיס לו מחיס מס ע"ב דמאמר בעמת מדומין
מיס לו בנים מיכו נמנן דלא מאמרינן מס לי
לפקר כיון מיס לו עדיס מיס לו מחיס מכ"ל
מבל מין נדמ"כן מדברי מרמב"ם מסקס ומ'
רמ"ב מסומ' זס בני מו מאמר יש לי בני מ"ר
נמנן ומומר לא מחמו מן מחילס ומן
מיבום: אמר בעמת מדומין יש לי בנים
ומ"ר ומאמר בעמת מיתס מין לי בנים נמנן

לאומלים כן מיא מנירס נמפרי דבינו ויש מפרי מכתו' נמנן לפומר' ומרמ'
מזו מיא מנירס מכמומ דמנים בקידומין פר' מאומר (ד' מד) בעמת מידומין מאמר יש
לי בנים ובעמת מיתה מאמר מין לי בני נמנן לפמיר ומין נמנן לפמור כלומ' נמנן בע"ם
בעמת מידומין ומיכו נמנן בע"ם בעמת מיתס דברי ר' רבי נתן מומר לא נמנן נמומר
ומעמע דמלכס כר' מחנירו וכן מסק בדעזיס וכ' מר"ן דרבותא מע"ל דמע"ב דמיכא
לא מר דמעלי דמאמר בעמת מידומין לא מאמר מלא כדי מתמלנס מסמו בקדומין ובעמת
מיתס דלא מיכמ לי' בעדי מומנס מלמר מס"ם נמנן לפמיר ומן דמיכ' לומר מס
לי לפקר כדמאמרינ לקמן ומיכו נמנן לחזור בו מדבורו מלמומן ולמאמר מכ"ל ומוד
ומנבמר בדיכו' מן בסי' מסמר זס: יש מלא מפרי בדינו מכתוב בסס ומכתב"ם מתב
מחולנת ולא מ"ומיכמ ומסמר מעמע מעמס דמסמקת ליס מי מלמס כר' מן כר' נתן
ומסק לחומרא ודבינו יהומס כמ' מסרע"ם מסק כר' נתן ומלא מעמע מדמתמ' מלמן
בפרק המומר ליעל מתמי' מלא כדבי נתן ומחוק לחומס כדבי נתן ומין זס הכרע
דסכי מומלה דמלנומ' לומר מי מתמי' כ"ל: כתב הרמב"ם עד מחד נמנן
לסעיד מנולד בן לבעלה לסתירס זס לעומו בעד מחד לסעיד לינמס
מעת בעלה ומת ינמנת על מין מו מעת ומנמס מו מניתן בן לבעלה לסתירס לזר מעילו
עבד מו מסס מו עבו"ם מעמיס לפי מומנו מעיד בעיתת מיכס כמו מעיד בע"ל לסתיל
לעומו מנמלנו בסלכות נירומין ע"כ וסדב רבי' מבריסס בר דוד מסיג על הרמב"ם בעמס
מכ' מעד מ' נמנן לסעיד מנולד בן לבעלה וס"ם כ' מסרב בעל המאור קומר בדברי
הרמב"ם ז"ל וכן מכריע הרמב"ן ז"ל ע"כ ודברי הרא"ם מכתבתי נבי מלין המס
נמנמנ לומ מכלו מדבריו מומיס לדברי הרא"ם ז"ל (וע"ל ר"ס ק"ט): וכתב עוד מי
מזיכס עם מנייס מו מעם מ"ם ומתעברס וכו' בפרק המזכר וכן כתב רבי' יהומס בעם
מסר המנומ (ן) וכ' ס"ם זס נדור בע"ם
מרוב בעילות מחר הבעל מבל בעבוי מיס
בל' נחלק בין מס מחזר מעמו מו מס מחזר'
מלחריס מעמס מיכס מחזרס מלחריס מלא
מעמו בלבד מס מעריכן פרק מלעמנס לכ"ב כמן מנא מל נת ומרמל וילדס מלכל
בתלומס ומיכא ליעני בב' ליעבא בקא דומס מעלמנא ולימנא בקלא מס מל
בב דדומס מעלמנא ודעת רבינו פ"ו מהלכו' מלומות כליבנא מנא וכיון לבעבן חלומס
דמיכא ב"כ מיפות' דמוריית' מדינן מולד בתר דודי' בני יבוס כמי המתי' כמ בסמנים
וכ"מ לגיבנא בחדה ומרמב"ם ז"ל כתב בתמוב' דכל מרמינו מבא עלי' מו מסוס מודס
מבא עליס בתר דודיס מדינן ליס ומוס מלא ידענו מבא עליס מחר מבל מס ידענו
מבא עליס מחר בני מס לא מתרינן ליתדייס בתר בנא בנא דס"ל בכס' בן ט' לרמבן מו
בן ז' לתחרון דמסמק' מילתא ולא מדינן ליס בתר בנא מע"כ ד' ומרמס בדמתו ז"ל מסוא
מוסק כליבנ' בתרא דכל דלא ידעי' בבירור מבא עליס מח' מע"ב דדיעמ מעלמנא בתר
דודי' מדינן ליס ומוס מרמ' לסתמיר דס"ל בקפיק דמוריית' ומקמיב מומרי דליבני מבל
בדלא

(ן) וכ"כ המרדכי פרק בילה מס לא
מסיק המומין בגיא מסמומין מעומלי
בנו מומ':

ד"מ

לו בביתו וילדה ואו' שהוא בנו אפשר דבכה"ג לא קאמר שתחלוץ כי הוא לא כתב אלא זנות באקראי פנויה דומיא דא"א האשה שהלך בעלה ובנה למ"ה ובאו ואמרו לה מת בעלך מותרת לינשא לזר שנעמיד הבן בחזק' שהוא קיים הלכה היא ובעלה ובנה ובאה ואמר' מת בעלי ואח"כ בני נאמנ' ומותרת לזר מת בני ואח"כ בעלי אינה נאמנת שתתיבם אלא חולצת ולא מתייבמת: הלכה היא ובעלה לבד ובאה ואמר' ניתן לי בן במ"ה ומת בני ואח"כ מת בעלי נאמנת ומתייבמת מת בעלי ואח"כ מת בני אינה נאמנת וחולצת ולא מתיבמת וכת' הרמב"ם בר"א כשהית' פסולה מתחל' לכהונ' כגון שהיא גרושה או חללה או שאמרה במערה היינו כשמתו אבל אם אין הדבר כן אינ' חולצת שמא יבואו עדי' ויעידו שהדבר כן כמו שאמרה שהבעל מת תחילה נמצא שחליצה זו אינ' כלום ותנשא לכהן ויאמרו חלוצה מותרת לכהן לפיכך לא תחלוץ ולא תתיבם אלא תשאר בחזקת זקוקה כמו שיצאת עד שיבואו עדים האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים ואיזלה בנים ובאו עדים שמת בעלה לא תתיבם ולא תנשא לעולם עד שתדע אם ילדה צרתה או לא ילדה וגא אמרינן שתחלוץ אחר ט' חדשים למיתת הבעל ותנשא ממה נפשך שאם ילדה צרתה הולד פוטר ואם לא ילדה החליצה פוטרת דשמא ילדה ולד של קיימא והחליצה כמי שאינה ואולי תנשא לכהן ויאמרו חלוצה מותרת לכהן לפיכך אם היא גרוש' או חללה תחלוץ אחר ט' חדשי' ותנש' אבל לא תחלוץ בתוך ט' ותנשא אפי' אחר ט' דשמא מעובר' היתה צרתה והפיל' וכיון שהיתה צרתה מעוברת לא היתה חליצה זו חליצה:

קנז מי שיש לו אח בכ"מ אפילו הוא ממזר (א) זוקק אשת אחיו ליבום בין קטן בין גדול אפילו הוא גוסס או פצוע מכות שאינו יכול לחיות מהן לא תנשא כל זמן שהוא חי ובלבד שנולד בחייו אפילו לא יצא אלא ראשו ורובו לאויר העולם קודם שימות ואפי' עבד או שפח' נאמני' להעיד עליו שהוא אחיו מאביו אבל אם נולד אחרי מותו או שהוא אחיו מאמו אינו זוקק אשתו ליבום גרים שנתגיירו ועבדים שנשתחררו הרי הם

ד"מ

(ג) ומהרי"ק ז"ל כתב מ"מ שאין נאמנות אלא הכא דזקוקה ליבם דמי' נאמנת על פ"ע ומ"מ אם הקדים ונתן הכל הכל מתחת הקודם אם אפשר לפני יבום בזה עיין במסקי' הכהן ס' קנ"ט מה נקרא מסומר כ' נסומר גם בשם סימן א' נ' יבמים אחד גדול בית אונם והקטן שני יבמ' ופסק הגדול קודם בית מתנה משום גדול אינו אם קדם הגדול והכן ודאי בסופרים ומ"מ ונ"ש בחלוק ונכתב דזקוקה אחיו של זקוקה בני הבני מסוקר גמור כגר נמוהל מצורל מכל"ם דאין חליצתו מועלת ומקום יבם יבמתו פ' :

הם כורים ואין להם אחוה זה עם זה לענין יבום אפי' א' מהם הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדוש' והשני הורתו ולידתו בקדוש' ואפי' הם תאומים ונולדו בקדושה הרי הם כורים ואין להם אחוה עד שיהיו שניהם הורתם ולידתם בקדושה כתב רב שרירא גאון נפלה לפני מומר כיון שהורתו ולידתו בקדושה זקוקה ליבם ומתעגנה עד דחליץ לה ורב יהוד' כ' אי כד נסב בעלה הוי יבם מומר לא בעי חליצה מיניה ואם היה הבעל מומר ויושב' תחתיו ומת בהמרותו בלא בנים אינה צריכ' יבום דהא לאו אחיו הוא ואין זקוק לה חליצ' ע"כ ולא ידענא למה לא תהיה אשת מומר זקוקה ליבם וגם מה חילוק יש בין אם היה יבם מומר כשנישא' אולא: לא היה מוחזק באחין ואמ' יש לי אחין אינו נאמן בא א' ואמר אני אחיו אינו נאמן ואפי' עד אחר מעיד עליו שהוא אחיו אינו נאמן להוציא' מחזקתה היה מוחזק באחין ואמר אין לי אחין או שאמר על מי שהוא מוחזק שהוא אחיו אינו אחי כתב ה"ר זרחיה הלוי שהוא נאמן להתירה והרמב"ם כתב שאינו נאמן וכן דעת רב אלפס וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל לא הי' מוחזק באחין ויצא קול שיש עדים במדינ'

חיים שיורעים שיש

הרב בדבר עיין עליו ועיין בהגהו' מרדכי פ' החולץ ומהרי"ק ז"ל כתב בשור' קע"ו על יבמה שנפלה לפני יבם מומר ועד אחד מעיד שמת מומר שהיא מותרת כיון שרוב הפוסקים מתירין יבמה ע"פ עד אחד ואפי' אם הי' שנתגב כדברי האוסרי' מ"מ שפיר שריק' יבם מומר שרבו הפוסקים המתירים. מותר בלא חליצה ומ"מ דפשיטא שאין לסמוך על דבריהם ומחלה להקל בשל ערוה אלא כדעת רש"י אמר כל ישראל מוקיר מימין הגאונים וכמ"ש הר"ש עלמו שלא אלמו לבו לעבור על דברי רש"י מ"מ היכא הוי דוכי להקיל הא' זו על דא שניה דאתה דא שריא עכ"ל הרי כל המחמירי' מהכיתי' לאסור יבמה שנפל' לפני מומר אלא שנפל' לפני יבם מומר ונפלא לזר כשכתבי מהאסה בשי' ג' אלא: כת' ג בת"ה יש נוסחי' להתנו' בשעת קדושין אלא תזקק ליבם אם תפול לפניו ונ"מ בגבר דמעדכי פרק החולצים עייתי ירושלמי דסמכ' על מ"מ בתורה תנאו בטל כאן אם מתנ' שלא תזקק ליבום שהוא בתלמוד' דידן לא משמע הכי מדפריך בפרק הנזל אלא מתקנת יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליל' דלדעת' דהכי לא קדשה כפשה וכו' מ"מ גילוי דעת הוא דאין בדעתו לחול הזיקה מתחייבת מחמת הכינוסין כמו שמחלקין התוספות דווק' מן הפרוסין שאני' דלדעת' דהכי לא נתקדשה ולא מן הכנוסין והאידנא רגילין לעשות קדושין ונשואין יחד בשעת חופה וכיון דההיא שמתא מהני' שכינוסין נמי מהני ועיין בפ' השגרש בגט' ובתו' פ' מע"מ דהתם משר' כשה שילוקין בעתנ' אלא מ"מ בחוד' עכ"ל ולפי קושיא על זה ממאמר שאין ההיתר מבואר בתלמודא דידן ובתלמוד ירושלמי מבואר לאיסור היכן היאפשר להקל בדבר ועל כן כתקנו הרב' ולא דאינו ולא שמענו שנתנהג כן (ג): לא הי' מוחזק באחין ואמר יש לי אחין אינו נאמן בא אחד ואמר אני אחיו אינו נאמן וכו' בקדושין פרק האומר (ד' סד) תנן מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים נאמן יש לי אחים אינו נאמן ובגמר' (שם) אוקמה נאמן להתיר ואין נאמן לאסור כיון מתני' דלא כר' נתן דתניא בשעת קדושין אמר יש לי בנים בשעת מיתתו אמר אין לי בנים בשעת קדושין אמר אין לי אחים בשעת מיתתו אמר יש לי אחים נאמן להתיר ואין נאמן לאסור דברי רבי רבי נתן אומ' אף נאמן לאסור ואמר אביי מתני' דלא מחזיק לן בבאחי ולא מחזיק לן בבני אמר יש לי בנים נאמן יש לו אחים אינו נאמן לאו כל כמיני' דאסר לה אבולי עלמא בריה' דמחזיק לן בבאחי ולא מחזיק לן בבני דאמרי' מה לי' לשקר אפי' קאמר מיפטרא מיבם אלי ואמר שהלכה לך בניסה ר' סבר מה לי לשקר כי עדי' דמי ואתו עקר' חזקה ורבי נתן סבר מה לי לשקר כי חזק' דמי לא אתי חזקה ועקרה חזקה ופרש"י דלא מוחזק לן הכי נברא לא באחי ולא בבני וקיימא לן אתתא בחזק' שאינה זקוקה ליבם הלכך אמ' יש לי בנים אהחזק' קיימא הוא דקא מוקי' לה הילכך נאמן ואי אתי למימר אכן ואמר אחים דניתסרה אבא לאו כל כמיני' דהכי דיבור' לחזק' אמר יש לי אחי' ואין לי בנים לאו כל כמיני' דמפיק לה מחזקה בריתא דקאמר ר' נתן נאמן לאסור עליו דמוחזק לן הכי נברא באחי וכו' עד ואילו ה"ל אמי הוה סדר ביה בשעת מיתה וכו' רבי יהוח' אם יש לו עדים כולהי פיה לו אחים אינו נאמן כשאמר יש לי בנים אפילו לדברי רבי דע"כ לא קאמר ר' אלא במקום חזקה אבל במקום עדים לא וכ"כ מורי ה"ר אברהם בן האשמעאל עכ"ל וכ' הרא"ש בתשוב' שנשאל על אשה שנשאת לבעל ומעולם לא נשמע ולא נודע שהיה לו אח ונשאת לאשה אחרי' שהיה בהשבכו ודלא אם אחד שאמר שהי' אחיו ועתה מת בעלה והיה רוצה ליבמה והשיב הא מילתא דפשיטא כיון שהאשה בחזקת עומדת בחזקת שאין אחי' לבעלה אינה נאסרת לשוק על שאומר אחי' דתנן בפ' האו' מי שאומר בשעת מיתתו יש לי אחים אינו נאמן ואמרי עלה בגמ' כיון שתקניתין דלא כר' נתן וכו' הרי אנו רואים שהבעל אינו נאמן לומר יש לי אחים והיכא דלא מוחזק לן באחי אפילו לר' נתן דלאו כל כמיניה דבעל להוליאה מחזקתה ולאסרה לעלמא ומ"מ דאלינא דר' דהלכתא כותי' דנאמן להוליאה מחזקתה ולאסרה לעלמ' ואפי' עד כשר לא הייתו הוספין לעדותו דכל היכא דאתחזק היתרא ואמר עד א' שהיא אסורה אינו נאמן כדאית' בפ' הנזקין תנו רבנן היה עושה עמו בטהרות ואמר ליה טהרות שעשיתי עמך נטמאו וכו' הי' עושה עמו בזבחי' וכו' שעשיתי עמך ביום פלוני נתפגלו אינו נאמן אפי' הכא דאיפא ומ"מ היינו אמר אביי כל מבידו נאמן דהא סתר כבן דאסכמיה ולא אמר ליה ובתר הכי אסכמיה וה"ל ועוד בנדון זה אין זה אומר שהיה יודע שהוא אחיו אלא שאמר ליה הלה שהוא אחיו של מת ואילו היה עומד בפניו ואומר אני אחיו של מת לא היינו מאמינים על דבריו לא"כ מביא עדים שהוא אחיו כדתנן בפרק י"ג שאומר זה אחי אינו נאמן וכן עובדא דאתי בר איסק דאתא ליה אחא מבי חוזאה וסייעו לענין ממון והוא הדין לענין איסור שאינו נאמן להוליאה מחזקת היתר וכ"ש זה שאינו מעיד אלא שמעו ולא דמי להא דאמרינן בפרק י"ג ההוא דהוה מוחזק דלית ליה אחין ואמר בשעת מיתתו דלית ליה אחין אמר רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דהא מוחזק לן דלית ליה אחי ועוד הא אמר בשעת מיתתו דלית ליה אחי אמר אביי והא אמרי דאיכא עדי' במדינת הים דידעי דאית ליה אחי ומסיק התם דא"ל רבא לרב נחמן חוש לה דאמרי התם הוה קול היה עדים במ"ה הילכך ראוי לחוש לקול ולהמתין עד שיחקרו אם יש עדים אבל בנדון זה אפי' אם הוא אמת מ"מ אחיו אינו קול כלל הילכך אין לחוש כלל ומותרת לשוק עכ"ל (וכ"כ המרדכי פ' מצות חליצה) ואע"פ שכתבי מתוך השאלה שלא היה אחי האשה מכיר לאחי בעלה אלא על פיו אם ל' היה אחיו ולכן כתבתי בתשוב' ועוד בנדון זה אין אומר הוא יודע שהוא אחיו אלא שאמר ל' אחד שהוא אחיו ומתוך כך כתבתי אלמי שהשם הכירו שהיה אחי בעל

שאומרו ומעתה ידעו ועוד שכתבתי להזק הדבר בטל מ"מ שהאשה מותרת משמר טעמי' שכתבתי עכ"ל: היה מוחזק באחים ואמר אין לי אחים או שאמר על מי שהוא מוחזק שהוא אחיו אינו אחי כ' הרז"ה שהוא נאמן להתיר' וכו' בקידושין פ' האו' על סוגיא זו שכתבתי בסמוך רי"ף לא הביא כלל זה וכ' הרא"ש ז"ל הרז"ה כ' אם הרב נר דהלכ' כרבי ואין נאמן לעולם לאסור דקיימא לן הלכה כר' מחבירו ואפילו לא הוזכר אלא סבריית' שהלוקת דר' ורבי נתן והקשה עליו הרמב"ן דאדרבה היה צריך להביאה כדי שנדע דרבי קאמר אפילו היכא דמוחזק לן באחי ובשעת מיתה קא סדר ביה ושרע לדיבוריה אפ"ה נאמן להתיר ואין נאמן לאסור דלא שמעי' ליה מתניתין ועוד הוה דלהכי השמיט רב אלפס דהך סוגיא דהא פשיטא לאו דהלכה היא דודאי היכא דמוחזק לן באחי לא מהימן למימר אין לי אחים להתיר' לשוק והגירסא דהוא דהכי לאוקמי מתני' כר' נתן ולית' לכך מינייה אלא ברייתא נמי בדלא מוחזק לן באחי ואפ"ה לר' נתן נאמן אף לאסור ליתורה מילת' דעביד לאיגלויי חיישי' לדברי הכל כדקס"ד מעיקרא וכן מוכח ההיא דיש נוחלין דהכי' דמוחזק לן דאית ליה אחי דלא מהימן למימר דלית ליה אחי דהתם הכא זה בני נאמן ואוקמוה דליכא למימר דמע"ג דמוחזק דאי' לי' אחי נאמן לומר זה בני ונאמן לו אפילו סוקר לגמרי החזק' אבל לאחו' לגמרי החזק' ולו' אין לי אחי' אינו נאמן ועוד אמרי' התם הכו' דהוה מוחזק דל"ל אחי וכו' פ"ל אביי וכא אמרי דאיכ' עדים במ"ה דידעי דאי' לי' ומסיק פ"ל רב' לר"נ בר אמי חוש לה וחשש' לקלא בעלמ' חיישי' ועקרי' לחזק' וגם את דבורו מחזק' דלית לי' אחי כ"ש היכא דמוחזק לן דאי' לי' אחי ולמ' אין לי אחים שאינו נאמן להכחיש החזק' לגמרי מע"מ שנאמן להוליאה מחזקת יבום ולו' זה בני להתיר' לשוק מ"מ אינו נאמן להכחיש חזקה לזה דעבי לחכמים החזקה לגמרי לא אמרינן ועוד דקי"ל בפ"ק דנדרים לא אתי מה לי לשקר ועקר' חזקה וגם בפ' האומר' מינעי' כן הילכך לא פסק הרי"ף הכך סוגייא להקל ולכך השמיטה עכ"ל ומסר"ן ז"ל כת' ולענין הלכה משמע וקי"ל כר' דאינו נאמן לאסור דקי"ל הלכה כר' מחבירו ויש לדקדק דאי קי"ל כר' נקטינן דאפילו כדמוחזק לן דאית ליה אחי נאמן לומר אין לי אחים ואילו בפ' י"ב אמרינן ההוא דהוה מוחזק לן דלית לי' אחים וכו' ומסקנא אמר ליה רבא לרב נחן בר אמי זיל חוש לה כלפי כל היכא דמוחזק לן דאית ליה אחין לא מהימן איהו למימר דלית ליה וכיון לי דהתם שאני דהיכא קלא דאיכא היכי בג"ש וכל היכא דאיכא למיחש עלא דעילא קלא לפוטא דהכבי נטרי' להו ולא מקילי' באיסור א"א אבל בחזקה בלא חבו יודעי' שיש עדי' בדבר היכא איכא למיחש' על איהב נאמן משום מה לי לשקר והרי"ף השמיט כל זה ובתב הרמב"ן בספר המלחמות שטעמו לו על מה שהביא ההלכות דמאר ויש לי בנים נאמן משום דבשעה לגמור ב"כ לשונך אין לי אחים משום נאמן דליכא למימר דלא דמי משום דשם יש לי בנים לא מרע לחזקה דאחים ואומר אין לי אחים מרע לחזקה דליתא שהרי ליספר שהיו לו ומתו אפילו אומר לא היו לי אחים מעולם ודאי לא מהימן והייתי הסיק דבפ' י"ב דאמרי' והאיכא עדי' בשם דאלמא משום שנו לא מהימן לאכחושי קלא וחזק' את דבריו ז"ל ומ"מ לפי זה מי שהיה מוחזק שיש לו אחים ואמר בשעת מיתתו שאין לו אחים נאמן אבל הרמב"ם כ' בפ"ג מה' יבום שאינו נאמן והרא"ה מסכך לו על מוק' סוגי' דפ' י"ב דאביי נוסים דלוקי הא אוקימתא הכא אמר התם הא איכא עדים בפ"ס וכו' ורב' כמי פסיק ז"ל חוש לה ולא הכניע' דעתן בזאן המיסוקי' שכתבנו עכ"ל: וכ' רבי ירוחם רוב הפוסקי' פסקו כר' והרמב"ם פסק כר' נתן דמע"ג דהלכ' כר' מחבירו אבל כר' נתן דיבים דר' והאבוה סוה עכ"ל ולענין הלכה נקטינן הלכה כדברי רוב הפוסקים שפסקו כר' ובפ"ג מה' יבום על מ"מ הרמב"ם כאן עד מ' להעיד ליבמה שמת בעלה ושקיבמה על פיו או שמת יבמה אומרים לבעלה בן להתיר' לזר וכתב עליו הרמב"ד זה הדמיון אינו מחוור שהאמרו בעדות מיתה דנאמן עד אחד אפי' בדבר שהיה אינה בתנאי מפו' דמילת' דעביד לאיגלויי ולא משקר' אמרן בניתן לבעל' בן דאיכא דעבקר אפי' בעל עלמו דאמר יש לי בנים והיה מוחזק באחים ולא בנים אינו נאמן להתיר' בלא חליצ' ע"כ בכת"י ס' המגיד הרב בעל המאור סבור כדע' רבי וכן הכריע הרמב"ן ז"ל וכתב דאין דהיה נעבל דמאני עד דאף היה דייקא ועיכסבא מ"כ בבעל דהשתא עליה לגמרי ע"כ והכי לומר אפשר בבעל אין הדין משום כן הסבר כתבתי למעלה אבא אמר יש לי בנים אע"פ שמוחזק באחים נאמן כדאיתא בסדים בפרק י"ב והתם קתני ליה אף על גב דמוחזק דלית ליה בני נאמן ולימא דכיון דעסקי' במוחזק באחים ואמר אין לי אחים אינו נאמן דבורו כנגד חזקה הה"נ במוחזק דלית ליה בני ואמר יש לי בנים אינו נאמן דכאן וכאן לאתיר הוא בא וכי אמרינן דנאמן ה"מ דלא ידעי' אי אית ליה בני או לא אבל במוחזק דלית ליה בני וים למלך דיכיסם ולומר דהאי אחים דלא תליא מילת' בדידי' ולאשפר דאית ליה אחים והוא לא ידע ממרי לא ראינו אינה ראיה כנגד חזקה אבל באומר יש לי בנים דמילתא תליא בדידיה ואיהו אמר דאית ליה בכל נוכח נאמן ככ"ל עכ"ל: לא היה מוחזק באחין ויצא קול שיש עדים במ"ס שיש לו אחים הרי זה חוששת וממתין עד שיבואו עדים ויעידו היינו כהוא עובדא דבפרק יש נוחלין (דף קלט) שכתבתי בסמוך ההוא דהיה מוחזק לן דלית ליה אחי ובשעת מיתה נמי אמר לית לי אחי אמר רב יוסף למאי ניחוש לה מ"ל אביי והא אמרי דאיכא עדים במ"ה דידעי דאית לי' אחי ומסיה דא"ל רבא לרב נחן בר אמי זיל חוש לה וז"ל הרמב"ם בפ"ג לא היה מוחזק באחים ויצא עליה קול שיש עם עדים שיעידו שיש לבעלה אחים והעדים במדינה אחרת אפי' אמר הוא בשעת מיתתו אין

לי

שיש לו אחין הרי זו חושש׳ ותמתין עד שיבואו העד׳ ויעידו אשה שאין לה בן ולא אחין לבעלה וחמות׳ וחמי׳ במדינ׳ הים ומת בעלה בכאן מותר׳ לינשא ולא חיישי׳ שמא ילדה חמות׳ זכר והיא זקוק׳ לו יצתה חמותה מכאן מעוברת חוששין שמא ילדה זכר:

קנח כשם שהאשה נאמנת לומר מת בעלה שתנשא כך נאמנת לומר מת בעלה שתתיב׳ והיבם נכנס לנחלה על פיה אבל אינה נאמנ׳ לומר מת יבמה שתנשא לשוק ואין האיש נאמן לומר מת אחי ואיבם את אשתו לפיכך הלכה היא ובעלה ויבמה למ״ה ובאה ואמר׳ מת בעלי ואח״כ מת יבמי או מת יבמי ואח״כ מת בעלי אינה נאמנ׳ הלכ׳ היא ובעלה לבד ובאה ואמרה ניתנו לי יבם ומת בין שאומר׳ מת בעלה ואח״כ מת יבמ׳ או יבמה ואח״כ מת בעלה נאמנת כ׳ הרמב״ם שעד א׳ נאמן ביבמה להעיד שמת בעל׳ שתתיב׳ או שמת יבמ׳ שתנש׳ לשוק ואפי׳ עבד ושפחה או נוי מל״ת נאמן להעיד במית׳ היבם כמו שנאמן במיתת הבעל ודין עדו׳ זה לענין עדים המכחישין זה את זה במיתת היבם כדין עדים המכחישי׳ זה את זה במיתת הבעל וכ״כ רב אלפס דעד אח׳ נאמן ביבמה בין להתירה ליבם בין להתיר׳ לעלמא וא״א הרא״ש ז״ל כ׳ להתירה ליבם דוקא נאמן ובין אם אומ׳ מת בעלך ובין אם אומ׳ מת בנך ואח״כ בעלך אבל להתיר׳ לעלמא לא מהימן בין אם אומ׳ מת יבמך בין אם או׳ מת בעלך ואח״כ בנך: חמש נשי׳ שאינן נאמנו׳ להעיד לאשה שמת בעלה כדפרישית לעיל אינם נאמנות ג״כ להעיד לה שמת יבמה: לפי׳ נשי ב׳ אחים שבאות וכל א׳ וא׳ אומר׳ מת בעלי ואין להם בני׳ כל א׳ אסור׳ מפני בעל׳ של חבירתה שהוא יבמת והיא זקוקה לו ואע״פ שאשתו נאמנת להעיד עליו שמת לגבי עצמ׳ אין עדות׳ מועיל לזו שהי׳ יבמה ואם יש לזו עדים שמת בעלה ולזו אין עדי׳ את שיש לה עדים אסורה משום יבמה ושאין לה עדי׳ מותר׳ שעל בעלה נאמנ׳ ועל יבמה יש עדים יש לזו בני׳ ולזו אין בני׳ ולשתיהן אין עדי׳ את שיש לה בני׳ מותר׳ ושאין לה בנים אסורה היו להם כאן שני יבמין ונתיבמו להן שהאשה נאמנת לומר מת בעלי שאתיב׳ ולענין יבום לא הוצרכו זו לעדות זו ומתו היבמין אסורות לינשא לשוק זו מפני בעלה הראשון של זו וזו מפני בעלה הראשון של זו דשמא עדין הם חיים והרי הן זקוקות ליבום אע״פ שכבר נתייבמו בחזק׳ שמתו בעליהן נאמנות הן אצל עצמן אבל אי אפשר להתירה לזר אלא בעדות יבמתה שמעידה לה שמת יבמה ואין יבמו׳ מעידות זו לזו שום צד היתר נתיבמו ונתגרשו הרי אילו מותרות לזר:

קנט

לו' דלא תפסי בה קדושין אלא לענין אלריכ' גט ...
ספרי אין קידושין תופסין בה אלא מספק: ומ"פ ואם קדשה במזיד קנסי' ליה לאסר
עליו כו' בה אמר שמואל אם היה יבמה כהן חולץ לה ...
מלינו חוטא נשכר אלא אם היה יבמה ישרא' נותן לה ...
ודוק' היכא דבעי יבם ליבומי הוא דאסיר'
לשני אבל אי לא בעי ליבומי חולץ לה
ושרי' ליה לאסי מקדש' דבקדושין לא קנסי'
אפילו בה"ם אלא דוקא בכנסה וכן הורה
ר"ת הלכה למעשה באשה שלא ידע' שהיה
לה יבם ונתקדשה ותירים למקדש אמר
חליל'ה כיגם והא דפרי' הכא אתגורי אתגר
היינו משום דקאמר חולץ לה יבם ושריא
לבעלה דמשמע חולץ בע"כ שכופין אותו
ואע"פ שבדלונו היה מייבם אלו לא קדש'
ונ"ה פרי' אתגורי אתגר אבל אם מדעתו
היה חולץ היתה מותר' לו ואין זה אתגורי
אתגר והא לא אילטריך ליה גרש אפי
לאשמועינן ואת והכתא נמי מאי קמ"ל
דקאמר נותן שני גט דלאשמועינן דבעיא
גט לא אלטרי' דהכר פסק אמימר בהדיא
הלכה כשמואל ואומר ר"ת דקמ"ל דכופין
אותו ליתן גט כדי שלא יהיה חוטא נשכר
עכ"ל וכ' הר"אש שבעל ה"כתב מותרת יבם
שנתקדשה נותן לה גט ומותרת ליבם אבל ...

קנט אע"פ שהיבמה אסורה לזר קודם שתתיבם או תחלוץ אם קדשה זר תפסי בה קידושין

וצריכה גט ואם קדשה במזיד קנסינן ליה לאוסרה עליו אף אם ירצה היבם לחלוץ לה אלא יגרשנ' ומותר' ליבם אם הוא ישראל וחפץ בה ואם הוא כהן אסורה לו וחולץ לה ומתירה ואם קדשה בשוגג שלא ידע שהיתה זקוקה ליבם אם ירצ' היבם ליבם כופין את המקדש לגרש ואם לא ירצה ליבם חולץ לה ומותר' למקדש וצריך לקדשה פעם אחרת אחר שתחלוץ כתב הרמ"בם אם חזר המקדש וקדש אחר שחלץ לה יבמה אין מוציאין אותה ממנו ומשמע מדבריו אפי' אם קדשה תחלה במזיד וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה ואם נשאת לזר בין במזיד בין בשוגג בין שיש לו בנים ממנה בין שאין לו בנים ממנה תצא וכתב בעל העיט' אפי' מת היבם תצא ואפי' חזר ונשא' אחר שחלץ לה היבם תצא ודינה כדין האשה שהלך בעלה למדינת הים וניסת ואח"כ בא בעלה שתצא מזה ומזה וכל י"ג דרכי' בה וי"א אע"פ שדינה שתצא אין הולד ממזר וכ"כ הרמ"בם האשה שהלך בעלה ובנה למדינ' הים ואמרו לה מת בעל' ואח"כ מת בנך וניסת ואח"כ אמרו לה חלוף הדברי' תצא והולד כשר וכאשר כתבתי תחלה כן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל זנתה מותרת ליבם נתיבמה בטעות כגון ששמעה שמת בעלה ונתיבמה ואח"כ בא אם היתה נשואת אחיו אינה צריכה גט מהיבם ומותרת לחזור לבעלה ואם היתה ארוסה צריכה גט מהיבם שמא יאמרו תנאי היה

נפסת ליפרלל ויש לה בנים עמנו חולץ לה ...
לעז עג' בניה וסו' ז"ל חלק עליו ושם דאפי' ...
והכריע כן מסירוש' וכ"פ הר"אש גם וכן פסק ...
בשוגג בין במזיד כ"כ הר"אש גם וכתב הר ...

לע"ס וכ"כ הרמ"בם פ' שלפ' רבה הלכה למעשה ...
גם בתוניא דפר' הזורק וכתרי ליפני בתנאי ...
בדברי רבי' סימן י"ז: ומ"ם וי"א אע"פ שדינה ...
דרכים בהן סוף שהולד ממזר מזה ומזה ...

נ"ס וכ"כ הפרישה על יומא שתלכה והלכה ונתקדשה
לאחר ואח"כ נודע שקימה מסר תודעה והשיג
שכופין לגם לחלוץ ומוכא לשני:

מתון שנאסרה אשת ניסו אגיסו תאסר אשתו עליו ליגמא מתני' דלא כר"ע דאי ר"ע ס"ל אחות גרושתו דתניא כל עריות שאמרו אין צריכות ממנו גט חוץ מאשת אחיו ואחות אשתו וכיון דאמר ר"ע בעיא גט שמיגלא איתסרא עליה דס"ל אחות גרושתו ולמו איתמר עלה א"ר גידל א"ר חיי' בר יוסף אמ' רב הפי אשת אח ש"ד כגון שקד' אחיו את האשה והלך למ"ה ושמע שמת אחיו ועמד וכנס' את אשתו דאמרי איכפי סך קמ'תנאה ס"ל בקדושין והא שפיר כשיב והאי אחות אשה כמי ש"ד כגון שקד' אשה והלכה למ"ה אלא כשוסין מאי איכא למי' קנה' ס"ל בכשוסין ופר"ש עי איכא למימר תנאה ס"ל בכשוסין הא כ"ע ידעי דאין אדם עושי' בעילתו בעילת זנות וכת' הרי"ף ז"ל הלכך ס"ל מתני' כותים וכיון דמתני' כותים הלכתא כותים וכ' הרא"ש ממקו ממנו דברי רב אלפס שפסק כר"ע כנגד רבים משום דדחיק לאוקומי מתני' כותים וכ"ש דאתי' כרבנן הן בקדושין הן בכשוסין ואי משום דתלמודא שקיל וטרי לאוקומי מתני' כותים אורח' דתלמוד' בכל דוכתא דמהדר לאוקומי המשניות אליבא דכלהו תנאי אע"ג דלית הלכת' כוותיהו וכ"ל לפני' ראיה דהלכה כר"ע מהא דלא'לקמן יבמ' רב אמר הרי היא כא"א ושמואל אמר. אי' כא"א ומוקי ר' הונ' פלוגתי' כגון שקד' אחיו את האשה והלך למ"ה ושמע שמת אחיו ועמד ויב' את אשתו רב אמ' הרי היא כא"א ואסור' ליבם משום דבעי' גט דאמרי איגפי תנאי ' היה לו עם אחיו בקדושין והאי אוקמת' דרב הונא עיקר אע"ג דפרי' תלמודא דלמא ליתא לדרב הונא ובדרב המנונ' קא מפלגי לא משתב' דפליגי בדרב המנונא דהא בקושיא פסיק תלמוד' דלית' לדרב המנונא וגם לא משתבר דפליגי איפלגינו גם בכך קדא זימנא והלכתא כרב נפלה כר"ע עכ"ל : וכ"ש הרעב"ש ז"ל הכ' בפ"י עס' גרו או בת בעלה אחר שמת' שעת' אין הבעל הראשון מעשה ידים וכו' וכן הדין באחיו שקדם אשה ו... ואח"כ בא תגא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה וכ... הבעל מקקם אשתו לאחיו וזו היא שנקרא' שומרת יבם ומחמת אותה הזיקה תעשה ארוסתו ליאסר בקרובותיה אפילו מת קודם שיחלוץ או ייבם ואפי' נפלה לפני ב' אחים שאין ידוע איזה מהם ייבם או יחלוץ לה אפ"ה שניהם אסורים בקרובותי' לפי' אם קדם א' מהם אחות זקוקתו אסור לו לכונס' שהיא כאחות ארוסתו עד שייב' אחיו או יחלוץ לזקוקה ותפקע הזיקה ברפ"ב דיבמות (דף יז) אמר רב הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה אלמא קסבר אין זיקה ורב יהודה אמר שומרת יבם שמתה אסור באמה אלמא קסבר יש זיקה א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהוד' בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעש' ואמר שמואל הלכה כר' יהוד' בן בתירה ופרש"י עד שיעשה אחיך מעש' עד שיכנס אחיך את היבמה ותפקע זיקתה ממך ופסקו הפוסקי' הלכה כשמואל ורב יהודה באיסורי לגבי רב ... כשמואל דאשורלי בתרלי ... זיקה : ומ"ש ...

היה לאחיו בקדושין ולא נתקיי' ובדין נשאה זה וצריכה גט ולכך אסורה לחזור לבעלה אח' מיתת הבעל נזקקה אשתו לאחיו וזו היא שנקראת שומרת יבם ומחמת אותה הזיקה חשוב' כארוסתו ליאסר בקרובותיה אפי' מת קודם שייבם או יחלוץ ואפי' נפלה לפני שני אחין שאין ידוע איזה מהם ייבם אותה או יחלוץ אפי' הכי שניהם אסורים בקרובותיה לפיכך אם קידש אחד מהם אחות זקוקתו אסור לו לכונסה (ה) שהיא כאחות ארוסתו עד שייב' אחיו או יחלוץ לזקוקה ותפקע הזיקה ופי' ר"י דווק' כשקדש לאחותה משום שבשעת נישואין הוו כנושא אחות זקוקתו אבל אם כנסה לחופ' א"צ להמתין מלבעול דבשע' שכנס' אשתו נמורה היא ופקינ' לה זיקה לגמרי ודווק' קדש לאחר שנזקקה לו שקדשה באיסור אבל אם קדשה קוד' לכן כיון שלא היתה אחות זקוקת' מעול' לא גזור רבנן מת אחיו שלא נשאר' זקוקה אלא לו מוציא את ארוסתו בגט ואת היבמה בחליצ' מתה ארוסתו חוזרה היבמה להיתרה הראשון רצה חולץ רצה מייבם :

קס היבמה

ג' חדשים הראשונים ניזונת משל בעלה מכאן ואילך אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבם עמד' בדין וטבעתו ליבם או לחלוץ ונתרצה ליבם ואירעו אונס שחלה או שהוצרך לברוח מחמת ממון או מחמת מרדין חייב במזונותיה וכתב א"א הרא"ש ז"ל דווקא ברח יש לה מזונות אבל לא ברח אפי' אירע הדבר' שנתאח' זמן מועט מליב לא תקנו לה מזונות דלא' שכיח שיתאחר מלייבם כיון דאיתי קמן ונתרצה ואין לה מזונות אם לא שתבא בפני ב"ד ותתבע ממנו שייבם או שיתן לה מזונות: ואפילו אם ברח לא מחיי' אלא כשנתרצ' ליבם דכיון דסופו ליב' הרי היא כאשתו

ולהתיר איגו רשאי לעשות מעשה לכתחלה (ז) :

קס היבמה

שלשה חדשים זוכת משל בעלה מכאן ואילך אינה זוכת לא משל בעל ולא משל יבם בריתא בפרק החולץ (דף מא) ופרש"י שלשה חדשים הראשונים שאינה יכולה להנשא מחמת בעלה זוכת משל בעלה שכך כתב לה אנת תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מגיר שלמונותיך מכאן ואילך איי' זוכת לא משל בעל ולא משל יבם ואינה דומה לאחר שלעגה דהתם כל זמן שלא נשאת לאחר ואומרת ממתנת אני שבכבודו גדול עלי יש לה מזונות אבל הך אגידא ביבם לפיכך אין לה על נכסי בעלה מזונו' ולא משל יבם עד שתכנם לחופה · כתב הרמ"ה בתשו' כלל מעשים סי' ד' בלוקה ג' חדשים שהיא זוכית מעשה ידיה ליבם בכל מה שתרויח בין במלאכה ובסרסרות ובכל דבר והיא יכולה לקנות קפלים ומלבושים במעש' ידיה בלא רשות היבם ואם קנתה ונפששה בהם הבלאות של היבם עכ"ל : ועיין במה שכתוב בסעיף אלא עמד בדין וברח : עמד בדין ותבעתו לייב' או לחלוץ ונתרצה לייבם ואירעו אונס שחלה כו' הם בבריתא עמד בדין וברח זוכת משל יבם וכתבו התוס' והרא"ש לאו בברח בשבילה איירי שרולה לעגנה ואין רולה לא לייבם ולא לחלוץ דהא בפרק ב' דכתובות פריך מינה לשמואל דקיים לגררי ואם בשבילה ברח מאי איך לן לגיע' לגררי אלא דברח מחמת מרדין או מחמ' ממון איירי ולאו דוק' ברח דה"ה חלה דכיון דלא בשבילה ברח אלא מחמת אונס שאירע לו מה לי ברח מה לי חלה ובהדיא אמרו בירוש' פ' אע"פ דה"ה חלה ולא כמו שפרש"י דדוק' ברח אבל לא חלה והא דבעי ברים כתובו' חלה מאי איכו שחלה עיד בשגעת זמן אבל הכא שחלה אחר שעמד בדין דה"ל לכונסה לאלתר קודם שאירע לו אונס · כ' הריב"ש בתשו' סי' ק"ד בנדון זה אין כאן שעמדה בדין כי מה שתבעה ליבם או לחלוץ תוך ג' חדשים איגו כלום גם תביעת' לטנות לה הכתובה אינו כלום ··· כת' בנדון שלפנינו שברחה שלא עמד בדין אלא שהלכה ביגה לביגו ולא בב"ד דבר ברור הוא שאין לה · וכתב עוד דאפי' להרמב"ם דסבר דאלמנ' שתביעין אותה בתחלה ובסוף יבמה אינה צריכה שבועה וכ"כ הוא ז"ל בפי"ח מה' אישות : (ל) וכתב א"א הרא"ש ז"ל דוקא ברח יש לה מזונות אבל לא ברח אפי' אירע הדבר שנתאחר זמן מועט מליבם לא תקנו לה מזונות כו' וכתבו בספרי רבינו אבל לא נתרצה ליבם ולא לחלוץ וכן כתב בספר אורח חיים וגרסא שהוא ט"ס וצריך להגיה אלא לחלוץ וכן כתב המרדכי בש' הנזכר בשם ר"י וכן הוא בתוספו' : והרמב"ם אינו מחלק בין ליבם או לחלוץ ומחייב אפי' בלא נתרצה כלומר אינו מחלק בין נתרצה ליבם לנתרצה לחלוץ ולא עוד אלא אפי' לא ביאר עדיין אם רוצה לייבם או אם רוצה לחלוץ כיון שברח או חלה אחר שתבעתו בדין חייב במזונותיה אשרי שזה וכתב בפרק י"ח מהלכות אישות תבעתו לדין וברח או חלה כו' ה"ז זוכת משל יבם וכו' שהטעם משום דכל שתבעתו בדין אם אינו עושה לאלתר הרי אינה מעוכבת מליכנסה אלא מחמתו ולפיכך הייבוהו חכמים במזונותיה : וע"ש הרמב"ם או שהיה היבם במדינה אחרת אין לפרש כדמשמע לכאורה שהיה כבר היבם במדינה אחרת דהא לא מחייב אלא דוקא כשברח אחר שהעמידתו בדין אלא היינו לומר שאחר שעמד בדין הלך לו למדינה אחרת וכ"כ הרב המגיד דבר פשוט ומבואר הוא בדברי רבינו שדין חלה והלך למדינת הים אינו אלא כשחלה והלך למדינת הים אחר שהעמידה בדין אבל חלה או הלך ולא עמד בדין קודם לכן אינה זוכת משל יבם וכן מתבאר בירוש' וכ"כ ז"ל עכ"ל וח"ל הירושלמי חלה כמי שברח הלך למדינת הים כמי שברח ע"כ : ומיהו אפשר לומר דעדיפי הרמב"ם לכתוב או שהיה היב' במדינ' אחרת נתכוון לומר דהא דלא מחייב במזונותים אחר שהעמידה בדין אא"כ ברח או חלה היינו דוקא כשהיה דר עמה במדינה אבל אם היה דר במדינה אחרת והעמידתו שם בדין היא או שלוחה מיד הוא חייב במזונותים דכיון שאינו דר עמה במדינה דינו כברח או חלה : וע"ש הרי זו זוכת משל יבם בלא שבועה ופשוט הוא · וע"ש הניחה מעוברת ה"ז זוכת עד שתלד כתב הרב המגיד הטעם מפני שכל ימי עבורה הם ג' בג' חדשים הראשונים ככל יבמה שבעולם שהם שאינ' יכולה להתייבם ולא לחלוץ תוך שלשה חדשים כך כל ימי עיבורה אינה יכולה לא להתייבם ולא לחלוץ ד ומ"ל ליגמא לאחר ליפוך כיון זוכת משל בעל ודבר פשוט הוא : ומ"ש נפלה לפני יבם קטן אין לה מזונות עד שיגדיל בפ' החולץ נפלה לפני יבם קטן מ"ס אית לה וחד אמר לית לה מאי פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אית לה וחד אמר לית לה והלכתא לית לה משום קנסות : כתוב בהגהות מרדכי בתשובות יבמות שנפלה לפני יבם קטן והיתה מעוברת וילדה ומת הולד בתוך שלשים יום נוהג כתובתה לאלתר (ג) :

כתוב בתשובת רב האי גאון בן חסני יבמה שנפלה לפני יבם קטן נותנים לה כלי תשמישי הבית לפי כבודה וכבוד בעלה ונדוניא וכל מה שכתוב לה בכתובתה ולא עשה לה אוכלים ... לאחריות עליו וקנו מידו גו"ע קרקע

[illegible]

כאשתו וחייב במזונותי' אבל לא נתרצ' ליבם אלא לחלוץ ואירעו אונס שהוצרך לברוח לא מסתבר שתקנו לה מזונות משל יבם ע"כ והרמ"בם אינו מחלק בין ליבם או לחלוץ ומחייב אפי' בלא נתרצ' שכ' תבעתו לדין ליבם או לחלוץ וברח או חלה או שהיבם במדינה אחר הרי זו נזונת משל יבם בלא שבוע' הניחה מעוברת ה"ז ניזונ' עד שתלד ילד' ולד של קיימ' הרי זו ניזונ' כל ימי אלמנות' כשאר כל הנשי' וע"כ נפלה לפני יבם קטן אין לה מזונו' עד שיגדיל מעשה ידיה שלה לעולם אפי' היא ניזונת: נפלו לה נכסים בעודה שומרת יבם מוכרת ונותנת וקיים שאין ליבם בהם כלום עד שיכנוס ואפי' עשה בה מאמר בר"א בנכסי מלוג אבל נכסי צאן ברזל לא תמכו' שיש ליבם זכות בהם ואם מתה כתובתה בחזקת יורשי הבעל ונ"מ בחזקת יורשי האשה ובנכסי צאן ברזל איכא פלוגתא דרבוותא לרש"י יחלקו בהן יורשי הבעל ויורשי האשה וכ"כ הרמ"בם ולר"ת כולם בחזק' יורשי(ו) הבעל כמו הכתובה ולזה הסכי' א"א הרא"ש ז"ל וכי היכא דאיכ' פלוגתא בנכסי צאן ברזל לאחר מיתה ה"נ איכא פלוגת' בחייה ובפירו' לרש"י חולקים בהם היא והיבם ולר"ת הוא נוטל הכל נפלו לה הנכסים בעודה תחת בעלה ומת ונפלה לפני יבם אצ"ל שלא תמכור בנכסי צאן ברזל שהרי היבם אוכל כל פירותיה אלא אפילו נכסי מלוג נמי לא תמכור שגם בהם יש חלק ליבם בפירותיהן שחציים שלו והחצי שלה ואם מתה יחלקו בהם יורשיה ויורשי הבעל וכתובה ונכסי צאן ברזל הם בחזקת יורשי הבעל והרמ"בם כתב שאפי' נכסים שנפלו לה תחת הבעל ומת

[illegible]

ומת אין ליבם בהם פירות ואפי' בנכסי צאן ברזל ולא נהירא:

קסא מי שהיו לו נשים רבו' ומת ולו אח ביאתה או חליצת' של אחת מהם פוטר' כולן ואין היבם יכול ליבם אלא אח' מהם ולא חולץ אלא אחת מהן הי' כהן כשרו' לכהונ' ופסולו' כמו גרוש' או חללה בא ליבם מיבם לאיזו שירצה בא לחלו' חולץ לפסולה ולא לכשרה כדי שלא לפוסל' לכהונ' בחליצ' היו לו אחין רבים ונפלו נשותיו לפניהם אחד מיבם או חולץ לאח' מהיבמות והותרו שאר הצרות ומצוה על הגדול שבה' ליבם(א) או לחלוץ לא רצה חוזרים על כל האחין זה אח' זה דרך גדילתן לא רצו חוזרים אצל גדול ואומרים לו עליך המצו' או חלוץ או יבם וכופין אותו לחלוץ אבל אין כופין אותו ליב' אמ' הגדו' המתינו עד שיגד' הקטן או שהיה אחיו חרש ואמ' המתינו עד שיבר' אין שומעין לו אלא אומרי' לו עליך המצו' או חלו' או יבם וכן אם היה גדול במדינ' אחר' אין הקטן ממנו בשני' שהו' כא' יכו' לומ' על אחי הגדו' המצו' המתינו לו עד שיב' אלא אומרי' לזה שבכאן חלוץ או יבם: לא רצה הגדו' ליב' אלא לחלו' והקטן ממנו רוצ' ליבם בי' הקטן עדיפ'(ג) אבל אם שניה' אין רוצי' ליבם אלא לחלוץ חליצ' הגדול עדיפ' מהקטן אע"פ שמצוה בגדול ליבם קדם הקטן ויבם זכה היו לו אחים רבי' ומתו ונפלו נשותיה' לפניו אם אפשר לו ליבם את כולם מיבם ואם לאו חולץ למי שירצה מהן ומיבם למי שירצה מהן א' מכל בית ובית:

קסב הכונ' את יבמתו נאסרו' צרות' יהן עליו ועל שאר האחין ואם בא הוא או א' משאר האחין על הצרה אין עיברין אלא בעש' לפיכך תפסי בה קרושין ואין הולד ממז' ממזר החולץ ליבמתו נאסר' החלוצה היא וצרותי' עליו ועל שאר האחין ואינה אלא בעשה לפיכך תפסי בהו קרושין ואין הולד ממזר וכשם שהחולץ אסור בחלוצ' כך אסור לכל קרובותי'(א) כגון באמה ובבת' והיא אסור' בבנו ובאחיו ואפי' באיסו' שניו' כגון אם אם אמה ובת בן בנו כמו בגרושתו לפי' מתה מותר באחות' והאחין מותרין בכל קרובו' החלוצ' החולץ מות' באחו' צרת החלוצ' ובשאר קרובותיה ואסור בצרת אחות החלוצ' ופרש"י אפי' אם נשואה לאיש נכרי ור"י פי' אם היא נשואה לאיש נכרי מותר' ואינה אסורה לו אא"כ נשואה לאחין וכן היא מסקנת א"א ז"ל:

קסג המיבם זוכה בנכסי המת ועומד במקומו ליטול חלקו בנכסי אביהן ודוקא במוחזק כגון שמת אביהם ואח"כ מת אחיו קודם שחלקו או נוטל חלק אחיו בנכסי אביה' אבל לא בראוי כגון אם מת אחיו ואח"כ אביהם לא יטול חלק אחיו ואפי' במוחזק לא יטול אלא בגוף הנכסי' אבל אם ישביחו הנכסי' אינו נוטל חלק אחיו באותו שבח

שכח אפי' אם שבחו אחר יבו' קודם חלוק' החולץ הוא כא' משאר האחין לנחל'(ג) ואם האב קיי' הוא יורש הכל ואם מת יחלקו האחין ביניה' יבם היבם לסוף ב' חדשים למיתת אחיו וילד לסוף ט' חדשי' ספק אם הוא בן ט' חדשים לראשון או בן ז' לשני ותובע הספק נכסי המת שאו' שהוא בנו והיבם אומ' אני יורשו כי אתה בני אם אבי המת קיים אז יחלקו היבם והספק ביניה' אפי' א' מהם מוחזק אין שומעין לו לחזקתו אלא חולקין ואם מת הסבא אז יטו' היבם הכל ואם הסב' קיים דהוי' דינא דיחלוקו הספק והיבם ומת הספק קוד' חלוקה יחלקו הסבא והיב' ספק ובני יבם שבאו לחלו' בנכסי המת הוא אומר אני בן המת ואטול הכל והם אומרי' אחינו אתה ואין לך חלק אלא כאחד ממנו החלק שהם מודים לו יטול הכל והשאר יחלקו ביניה' ויטול הוא החצי והן כולם החצי ספק ובני יבם שבאו לחלו' בנכסי יבם לאחר שחלק היבם בנכסי המת ואו' הספק ממ"נ אם אחיכ' אני תנו לי חלק עמכ' ומה שלקחתי בנכסי המת עם אביכם אחזיר ונחלוק הכל ואם אינני אחיכם תחזורו לי נכסי אבי שלקח אביכ' מנכסי המת בזה מחלוקת בין הפוסקי' י"א שהדין עמו וי"א שהדין עם בני היבם (ג) וכתב א"א ז"ל כיון דאיכא פלוגת' דרבוות' לא מפקי' מבני יבם ספק ויבם שבאו לחלו' בנכסי סבא ואו' הספק אני בן המת ויש לי ליטו' החצי אין שומעין לו ספ' ובני יבם שבאו לחלו' בנכסי הסב' או' הספ' אני בן המת ויש לי ליטו' החצי והם אומרי' לא כי אלא אתה אחינו ואין לך אלא השליש כא' ממנו בחצי שהוא מוד' להם יטלו הם והשליש שהם מודי' לו יטול הוא והשתות הנשאר שהם חולקים עליו יחלקו ביניהם ויטול הוא חציו והם חציו סבא ויבם בנכסי ספק או ספק וסבא בנכסי יבם חולקים:

קסד היבמה

לא תחלוץ ולא תתיב' עד שיהיו צ' יום ממית' הבעל חוץ מיום המית' ויום היבום ויום החליצ' חלצ' או נתיבמ' תוך ג' חדשים ולא נמצאת מעובר' הרי זו פטורה ואינה צריכ' כלום אבל לא תנשא לאחר אע"פ שחלצה עד שיהיו לה ג' חדשים ומיהו כשישלימו לה ג' חדשים למיתת הבעל תנש' אע"פ שאין לה ג' חדשים אחר החליצ' אבל אם מת היבם תוך ג' חדשים או אפילו אחר הג' צריכה להמתין ג' חדשים אחרי מיתתו חלצה ונמצאת מעוברת וילדה אם הולד של קיימא אין החליצה

באחות' אא"כ מתה ומ"ה והאחין מותרין בכל קרובות החלוצה משנה שם החולץ מותר באחות צרת החלוצה וכשאר קרובותיה ואסור בצרת אחות החלוצ' עכ' שם מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו ואסור בצרת קרובת חלוצתו ובגמ' (שם) מאי שנא הא ומ"ש הא הך דאזל' בהדה לב"ד גזרו בה רבנן הך דלא אזלא בהדה לב"ד לא גזרו בה רבנן ופרש"י מ"ה ריש' קרובת צרת חלוצה דשריא ומ"ה סיפא צר' קרוב' חלוצתו שהתירן נכריות היא וצרתה וגופה' לנכרי וקתני אסור הא דאזלא בהדה לב"ד כשהיא חולצת מוליכ' אחות עמ' לב"ד וכ"ע לא ידעי הי מינייהו יבמתו ואיכא דסבר דלרחל חלץ וכי נסיב צרת רחל דהיינו צרת קרובת חלוצתו אמרי צרת חלוצתו נסי' ואיכא סברי שרחל ולא' נסי אחיו הוו סברי לרחל חלץ. הא דלא אזלא בהדה לב"ד כשהיבמ' חולצ' אין צרת' הולכ' עמה הילכך כי נסיב אחות הצר' לא אמרי אחות חלוצתו נסיב עכ"ל והתו' תמהו על פירושו והקשו עליו כמה קושיו' ונרסה לר"י דגרסי' הא דאזלא בהדיה לב"ד היינו שהולכת לחלוץ וכיון דהחלוצה דמיא לגרוש' עמי ואסרו גם צרת קרובתה כהגרוש' לאחין דדמיא לצרת ערוה אבל כשחולצת צרת לאה ולא לאה לא דמיא לאה לגרוש' הילכך קרובתה שריא ומ"ה וכן הי' מסקנת א"א ז"ל שם: קטן הניכס זוכה בנכסי המת גמ' פ' החולץ (דף) ומייתי לה בגמרא מדכתיב יקום על שם אחיו: ומ"ה ודוקא במוחזק כו' ואפי' במוחזק לא יטול אלא בגוף הנכסי' כו' בפ' יש בכור (דף קג) תנן היבם אינו נוטל בשבח ולא בראוי כבמוחזק ויהיב טעמא בגמרא משום דבכור קרייה רחמנא דכתיב והיה הבכור ובכור מייתי התם מקראי דאינו נוטל בשבח ולא בראוי כבמוחזק ומ"ה ואם שבחו אחרי יבום קוד' חלוק' הם פלוגתא דאביי ורבא והלכה כרבא דאמר הכי כ' הריב"ש בתשו' סי' ת"ע על מי שמת והניח ב' בנים ולוה מאחד מהם ראשה ופלטה בכל נכסיו ומת אחד מהם ויבם השני את אשתו הוא נוטל חלק אחיו את כולם ולא נגרע כחו מפני שמ"ה לאשתו מתנת ראשה ופלטה' בנכסים ונעשו בשמירות אינו נוטל חלק הטעם יתר על השאר משום דהלוה הוי ראוי ואינו נוטל בראוי(א) כדבסמוך עיין במישרי' נכ"ג ח"ג בענין שבחו נכסים אחרי יבום קוד' חלוק': החולץ הרי הוא כא' מן האחים לנחל' ואם האב קיים הוא יורש הכל משנה בפ' החולץ (שם) ובגמ' הרי הוא כא' מן האחים פשיטא הר"ם הואיל ואפסדיה מייבום לינקסיה קמ"ל אם יש אב נכסי' של אב דאמר מר האב קודם לכל יוצאי ירכו לנחלה ומ"מ אם מת יחלקו האחים ביניהם פשו' הוא יבם היבם לסוף ב' חדשים למיתת אחיו וילדה לסוף ט' חדשים ספק אם הוא בן ט' חדשים לראשון או בן ז' לשני ותובע הספק נכסי המת שאומר שהוא בנו והיבם או' שאני יורשו כי אתה בני כו' בפ' החולץ (דל"ח) ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר אנא בר מיתנא ונכסי דידי הוא ויבם אמר את ברא' דידי את ולית לך ולא מידי בנכסי הוי ממון המוטל בספק וממון המוטל בספק חולקין וכ' הרא"ש ואפי' רבנן דפליגי עליה דסומכו' מודו הכא דאין כאן שמע"ה דאין זה מוחזק יותר מזה והוי כמו הללו באים לירש והללו באים לירש דאמרי' בפ' מי שמת יחלוקו ואפי' א' מהם מוחזק בנכסי' אינה חזקה כיון דנכסי בחזקת מיתנא הוו ותרוייהו אתו בטענת ספק ואם הוא כדברי א' מהם אין לפני זכיה בהם הילכך הוי ספק וחולקין ותימה ולימא היבם דל מהכא הייבום מזכיתי בנכסים מכח היבום ע"מ אני יורש דמיתנא ואתה ספק ותקן הוא אינו יורש אותו אלא הקרוב קרוב יורש כי הוחזקה הנחלה לאותו השבט והוא לא יוציא הנחלה מחזקתה מספק ונ"ל דמיירי שהסבא קיים הילכך מכח קורבה אין היבם זוכה בנכסי' כי הסבא קודם והוא צריך לזכו' מכח טענה דאת ברי דידי וזו טענת ספק היא ומ"מ השתא נסתלק מן הנכסים בין הספק בר מיתנ' בין הוא בן היבם הילכך חולקין הנכסים ביניהם ואם מת ספק טוענין חלוקה והבא לטען בר מיתנ' היא ונכסי דידי נינהו חולקין עכ"ל: ה"נ ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי המת ספק אומ' אני בן המת ואטול הכל ובני היבם אומרי' אחינו אתה ואין לך בנכסים אלא חלק אחד כו' ממנו החלק שהם מודים יטול הכל והשאר יחלקו ביניה' ויטול הוא החצי וכן כולם החצי ונקלת הברי רבי' חסר בבא זו וטעות סופר הוא שדילג הבבא הזאת והתחילו הבבא שאחרי' שהתחלת ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם לאחר שחלק יבם בנכסי המת וכו' ודין זה הוא בפר' החולץ ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי מיתנא ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא ונכסי דידי הוו ובני יבם אמרי את אחונא את ולית לך בהדן הכי רבנן קאיה דרב מפרשיא לעיקר יתכי' היה דתכן הוא אינו יורש אותם והם יורשי' אותו והכא איפכא התם אמרו ליה הכא דאייה ועקול הכא אמר להו הביאו ראיה ואקילו אלא אי דמיא ודאי למתניתין ספק ובני יבם שבאו לחלו' בנכסי יבם [illegible]

ודאי ואיהו ספק הכא איהו ודאי ואיהו ספיק' ניכסו הנה ספק אינו טוען מעכ' ודאי אלא אינו יודע מהא ט' בא ליירש ובסבי' הוא לו זכיה בעקלת הנכסי' לא מפי' במוחזק בספק הנכסי' הכוא בא עליהם בטענ' ספק אלא הכי הוי דיהא מבחא דקא מודו ליה אקיל ואידך הוי ממון המוטל בספק וחולקין הוא נוטל החצי ובין כולם החצי עכ"ל: ספק ובני יבם שבאו לחלו' בנכסי יבם לאחר שחלק היבם בנכסי המת כו' הם ספק ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי יבם לבתר דפליג יבם בנכסי מיתנא בני יבם אמרי ליה ראיה דאמור' את וקול א"ל ספק אם כשפייכו אי אחוכון אנא הבו לי פלגא הבו לי מנת' בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי פלגא דפליג אבוכון בהדי' ר' אבא אמר הם דינא ר' ירמי' אמר הדר דינא ופרש"י אי אחוכון אנא הבו לי מנת' בהדייכו אי משום דשקלי' אבא פלגא בנכסי מיתנא מהדרנא לגו הוה פלגא ונחלוק עמהם הכל בהוה בין נכסי הראשון בין נכסי האחרון וכגון שהיו נכסי היבם מרובים ואחיו מועטי' הם דינא הא' טענה' דין בנכסי המת אין זה יכול לחזו' ולטעור ועם הכא עוד בנכסי היבם אמרי ליה אייתי ראיה הדר דינא ומהדרי ליה פלגא דנכסי מיתנא או הלב בולהון נכסי הבוס וכ' רב אלפס כתבו רבוותא דהלכתא כר' אבא משום דקים ליה כרבנן * ג"ה ר' ירמיה [illegible] כ' ליתא לספי' טעמא דהא א"ר ירמיה אבא דאמרי אפי' לרבנן וכו' ומ"מ הלכתא כר' אבא משו' דר' אבא דייק הוא וכמי' לעוקר דדינא והרמב"ן הסיב דכיון דלכאורה כר' לבני היינו דר' אבא כרבנן ודאי ירמיה כאדמון הדרת' עיקר ולא הסבי' לחייה דבני עילייהו כתרוייהו כי דרך התלמוד לדחות בהכר' מועטת ועוד דלא תקה אלא ספיקא והיה תהום דרשות והנכסי' ביד בנין ועל הספק להבי' ראי' כדין כל ספיק' ותיקו שבדיני ממונות והר"ן הלוי כ' מעשי דאיפסיקא הלכתא בפ"ק דבתרא כר' יוסי דא' מגלגלין עליו את הכל מטע' הדר דינא ובפ' בית כור איפסיקא הלכת' כרב דאמר בטלה מחלוקת ומ"ל ר"כ הלא' הדר דינא מכל זה הדעת מכרעת כר' ירמיה דא' הדר דינא וכיון דאיפלגינו בה רבוותא לא מפקינן מבני יבם עכ"ל * ג"ה עיין בת"ה סי' [illegible]: ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא כו' פשוט הם בגמרא משו' דהוי יבם ודאי והספק ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי ספק ובני יבם שבאו לחלו' בנכסי סבא כו' גם זה הם בגמ' הלכתא דקא מוד' להו הכלי תילת' דקא מודו לי' שקיל הם להו דקא הוי ממון המוטל בספק וחולקין סבא ויבם בנכסי ספק או ספק וסב' בנכסי יבם חולקין גם זה הם בגמ' משו' דהוי ממון המוטל בספק כ' בתשו' הרשב"א סי' אלף ור"ם א' מן האחי' הפיס בן ספק ונסתפקו אם היה' הורתו ולידתו בקדוש' אפי' ייבם את אשת אחיו אינו זוכ' בנחלת אחיו שמת בידם: * ג"ה [illegible]: קסד היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהיו לה צ' יום ממית' הבעל כו' משנה בפ' החולץ (דמ"א) היבמה לא תחלוץ ולא תתיבם עד שיהיו לה ג' חדשי' וכן שאר כל הנשי' לא יתקדשו עד שיהיו להן ג' חדשים ופסיק בגמ' צריכ' להמתין ג' חדשי' חוץ מיום שמת בו וחוץ מיום שנתארסה בו: חלצה או נתיבמה תוך ג' חדשים ולא נמצאת מעוברת הרי זו פטור' ואינה צריכ' כלום אבל לא תנשא לאחר אע"פ שחלצ' עד שיהיו לה ג' חדשי' ומיהו כשישלמו ג' חדשי' למית' הבעל תנשא ואע"פ שאין לה ג' חדשים אחר החליצה בפ' החולץ (שם) ת"ר יבמה שחלצו לה אפי' בתוך ג' צריכ' להמתין ג' חדשים לאחר ג' אין צריכה להמתין ג' חדשי' הוי ג' חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת חליצת היבם אם חלצה תוך ג' חדשים למיתת בעלה הם * צריכ' לחזר על כל האחים עיין בהגהו' מרדכי דסוף גיטין (א) ומ"מ אבל אם מת היבם תוך ג' חדשים או אפי' אחר ג' צריכה להמתין ג' חדשי' אחר מיתתו כ"כ הם התו' ז"ל והרא"ש והמרדכי בשם ר"ת דדוק' חלץ שהחליצה מוכחת שלא בא עליה מידי דהוה אמאמנת לפי שהמיאון מוכיח עליה שהיא קטנ' אבל אם מת היבם אחר ג' חדשי' צריכה להמתין ג' חדשים דיותר קרובה היבמ' לביא' מארוס' דגזרינן אטו נשואה וכתו' ג בת"ה דהיינו דוק' היכ' שאין שם אלא יבם א' אבל אם היו ב' יבמים ומת א' מהם עומדת להתיבם לשני תוך ג' חדשים למיתתו של ראשון: חליצה ונמצאת מעוברת וילדה אם הולד של קיימ' אין החליצה כלום ומותרת לכהונה ומותר בקרובותיה עכ"ל ר"ם בפ' החולץ (דל"ה) ומ"מ ואם הפילה או ילדה ולא היה ל' יום צריכה חליצה אחרת שחליצת מעוברת לא שמה חליצה הם איתמ' החולץ למעוברת והפילה ר"י אמר אינה צריכה חליצה אחרת מן האחין דחליצת מעוברת שמה חליצ' ור"ל אמ' צריכ' חליצ' מן האחין דחליצת מעוברת לא שמה חליצ' [illegible]

הו ס' מעשר הסלמין בש"מ וכ"כ התו' בר"ם החולץ ומ"מ

דסרי' לה לכהן מספק משום דסמכינן אדרבנן וכו' וא"כ אדרבא מהאי טעמא נמי תצא מיבם וכו' דברי רבי' ברורים בטעמם כאשר נתבאר בסמוך דטעמ' דסריקן לה לכהן מספק משום דסמכי' אדרבנן כו' ולהרמ"ה נ"ל שהוא סובר דלא הוי טעמ' משום הכי דכיון דקי"ל דהלכה כרשב"ג לא קייקי' לרבנן אלא טעמא הוי משום דלא מפקי' לה מיניה מספיקא ולטעמיה אזיל שכתב גבי הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת וילדה ולא שהה ל' יום כיון דספק הוא אין מוציאין אותה ממנו ונהי יש לחוש עליו דכיון דספיקא דאורייתא הוא נ"ל למיזל הכא והכא לחומרא (וצ"ע):

* נ"ה צריך להגיה סקולמוס על וצ"ע ולכתוב במקומו וז"ל דמשמע ליה שזו ספיקא דרבנן היא כאשר כתב הרמב"ם בסוף פ' שני:

החליצה כלום ומותרת לכהונ' ומותר' בקרובותיה ואם הפילה או ילדה ולא חיה ל' יום צריכה חליצה אחרת שחליצת מעוברת לא שמה חליצה וכתב' הרמ"בם וחולץ לה או הוא או א' משאר האחין וא"א הרא"ש ז"ל כתב שלא יחלוץ לה הוא אע"ג דחליצ' קמייתא לאו כלום היא מ"מ הורע' זיקתו והרי הוא כאילו נתן גט ולא מצי חליץ חליצ' כשיר' ע"כ וכן ביא' מעובר' לא שמה ביא' לפיכ' הכונס או חולץ ליבמתו תוך ג' חדשים ולה צרה לא תנשא עד שתלד זו דשמא תפיל ולא היתה הביאה והחליצ' כלום והולד אינו פוטר עד שיצ' לאויר העולם היבמ' לא תתיבם בעת נדות' אבל חולצת היא ואם עבר ויבם ובא עליה בעת נדותה קנאה הכונס יבמתו ונמצא' מעוברת מפרישין אותה ממנו ואם הפילה יחזור ויקיים (ג) ואם ילדה ולא שהה הולד ל' יום הרי זו ספק וצריכה גט וחליצה והר"מה כת' כיון דספק הוא אין מוציאין אותה ממנו ואם שהה ל' יום ה"ז של קיימ' ויוציא ואינ' צריכ' כלום ואם יש לספקו בראשון כגון שכנסה לסוף ב' חדשי' וילדה לסוף ז' ספק אם הוא בן ט' לא' או בן ז' לשני יוציא בגט והולד כשר ואם בא עליה אח"כ וילדה הוי ספק ממזר יבמה שילד' אחר מיתת הבעל ומת הולד בתוך ל' יום או ביום ל' חולצת ולא מתייבמ' ואם עמדה ונתקדש' לשוק אם לישראל נתקדשה חולצת ואם לכהן (ד) נתקדש' שתיאסר עליו אם תחלוץ לא תחלוץ ואם נתייבמה כ' הרמ"ה כיון דספקא הוא אין מוציאין אות' ממנו ולא נהיר' דהא מעם דשרינן לה לכהן מספק משו' דסמכינן ארבנן דאמרי אע"פ שלא שהה הוי בר קיימ' והיא מותרת לשוק וא"כ אדרבא מהאי מעמא נמי תצא מיבם דלרבנן הוי בר קיימא והיא אשת אחיו שלא במקום מצוה:

קסה רב

אלפס פסק שמצות יבום קודמת למצות חליצה וכ"כ הרמ"בם ורש"י כתב שמצות חליצה קודמת ומ"מ אם שניהם לפנינו ורוצין ליבם שומעין להם ולא חיישינן שמא אינם מכונים לשם מצוה אבל אם אמרה לא בעינא ליה ואמרה דברים הנכרים אם יכולין להטעותו

קסה רב

אלפס פסק שמצות יבום קודמת למצות חליצה בפרק החולץ (דלט) גרסי' תנן התם מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונים לשם מצו' עכשיו שאינ' מתכוונים לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום אמר רב אין כופין כי אתו לקמיה דרב א"ל אי בעית חלוץ אי בעית יבם בדידך תליא רחמנא אם לא יהפוך הא הא מהן אי בעי חלוץ אי בעי יבם ואף רב יהודה סבר אין כופין ואמרינן תו התם (שם) אבא דתנן בראשונה שהיו מתכוני' לשם מצוה מצות יבום קודמת עכשיו שאין מתכוונים לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת אמר רמי בר חמא חזרו לומ' מצות יבום קודמ' א"ל רב נחמן בר יצחק אסבור דרי מעיקר' סברי לה כאבא שאול ולבסוף סברי לה כרבנן דתניא אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשם נוי לשם אישו' לשם דבר אחר כאילו פוגע בערוה וקרוב אני בעיני להיות הולד ממזר וחכ"א יבמה יבא עליה מ"מ ופסק הרי"ף הלכ' כחכמי' וכ"פ הרמ"בם בפ"א ורש"י כתב אבא דה"ר אין כופין אי ניחא לתרוייהו לייבומי אין כופין אותו לחלוץ דליתא לאבא שאול וכו' ומגע באיסו' אבא אלא אי בעי מיב' ומיהו היכא דאיהו בעי יבומי ואיהי אמר' לא בעינא ליה ואמרה דברים הניכרי' אי עילא לך מאתים זוז מטעין ליה ואי לא כפינן אותו לחלוץ מפני מוכה שאין מוסיפין אות' ולא מאחר שאמר' סבלא ... אותן לדברים דאמרי' בטעדיר מעמה

אלא צריכה ...

(ג) לאו דוקא דלאחר ג' חלוצה הוא כר"מ וכו' ז"ל ...

...ס"ד ז"ל כת' שלא יחלוץ לה אלא הוא וכו' ז"ל ...
דמפק לה לכהן מספק משום ...

... אם הפילה או ילדה ולא חיה ל' יום צריכה חליצה אחרת ...

להטעותו שיאמרו לו חלוץ לה על מנת שתתן לך מנה מטעי' ליה ואי לא כייפי' ליה וחליץ בכל אמתלא שתתן לדבריה ור"ת כתב דמצות חליצה קודמת ואפי' אם שניהם רוצי' ליבם אין שומעין להן אא"כ ידוע שמכוונים לשם מצוה כגון שבא לב"ד לחלוץ ואמרו לו אי צבי' ליבמי יבם מאז ודאי אי מייבמי' מכוונין לשם מצוה כיון שבא לחלוץ מתחלה וכיוצ' בזה אם רוצה לייב' וידוע שמכוין לשם מצו' והיא ממאנת אם יש לה טענה שהית' מועלת לה אפי' כנגד בעלה כגון שהוא מאותן שכופין אותו להוציא כופין אותו נמי לחלו' ואם לאו אם יכולין להטעותו שיחלוץ לה הרי טוב ואם אין יכולי' להטעותו אין כופין להלוץ וכן הי' מסקנ' א"א הרא"ש ז"ל וכת' עוד בתשו' על יבמה שנפלה לפני יבם נער ולא רצתה להתייב' בטענה שאמר' שהוא נער ובער ואין לו במה לפרנס' והוא לא רצה לחלוץ עד שיתנו לו דבר קצוב וכת' שאם יכולים להטעותו שיחלוץ מטעין ליה ואם לאו כופין אותו לחלוץ בחנם ובספר המצו' כתב שאם יש לו אשה אחרת שכופין אותו ומנדין אותו עד שיחלוץ מתוך שפסק רב אלפס שמצו' יבום קוד' משמע שיבמה שאינה רוצה להתייבם שדינה כדין מורדת וכ"כ הרמב"ם יבמה הראויה להתייבם ולא רצת' להתייבם דינה כדין מורד' על בעלה וכופין אותו לחלוץ (י) ותצא בלא כתוב' הגית אחיו נשים רבות כל מי שתובע היבם ליבם ולא רצתה היא המורדת וחולין לה ותצא בלא כתובה ושאר צרותיה שלא נתבעו נוטלות כתובתן כשאר האלמנות היו היבמים רבים ותבע אותה הגדול ליבם והיא אינה רוצה בו ורוצה באחיו אין שומעין לה שמצוה בגדול ליבם אמר הגדול איני רוצה לא ליבם ולא לחלוץ הרי אחי לפניך ותבע אותה א' מן האחין ליבו' והיא אומר' איני רוצה בו ורצתה באח אחר והוא רוצה בה

וכמ"ש רבי' אח' דברי ר"ת וכן היא מסקנ' א"א הרא"ש ז"ל היכא למידק עלי' שאע"פ שאחר שכ' סתירת דברי רפ"י כתב דברי ר"ת אין להוכיח משם שסובר כר"ת דאפש' דאינו סובר כמותו ואעפ"כ כתב דבריו וליה לא ס"ל אלא דמצות יבום קודמת כרבנן שהרי כ' שם להקן בסמוך גבי אלמנתא דאבא שאול ורבנן שפסק הרי"ף כרבנן ולא חלק עליו אבל טעמו של רבי' שכתב בפ' שע"פ גבי ההיא דאמר שמואל אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם כתב הרי"ף דלית' לשמוא' אחרונ' הילכך ליתא נמי להא דשמואל ואני כתבתי בפ' החולץ בשם ר"ת דהלכה כשמואל אחרונ' איתא נמי להא דשמואל וכן נמצא דבר עכ"ל ושרי"ש כת' בתשו' סימן תק"ע הרי"ף והרמב"ם וכל האחרונים פסקו דמצות יבום קודמת והוא הפסק הנכון עכ"ל ועיין עו' בדברין סי' ר"ט וכ' בסי' מ"ב שאפי' לדברי הפוסקי' דמצות יבום קודמת אם היבם נשוי לכ"ע מצות חליצה קודמת והביא ראיה לדבר (ב) ובסי' א' כ' על יבמה שנשארה זקוקה לשני יבמי' והגדול הוא מאנוסי הזמן והשני הוא יהודי והיהודי רוצה ליבם והיא אינ' רוצה ומעלת בפחין הגדול הייתי רוצה ואם הוא אינו יכול אלא אם קאימנא אם דכין אותה כדין מורד' ודאי לדידן דאית לן מצו' יבום קודמת לעולם חוזרין לייבום על כל האחים אלא שכל שנסתלק הגדול האחרי' הוא בינו' ויכולה היא לומר לפני בג' אני חפצה יותר ממך כיון שאין לך דין הדימה שהרי נסתלק הגדול ואין דכין אותה בדין מורד' עד שנדע אם שהשני חפץ בה ואם אין השני חפץ בה אומרים לה הרי אין כאן מי שחפץ ביבום אלא זה או התייבם לו או חלא בלא כתובה כדין כל מורדת כמו שביאר זה הרמב"ם בפ"ב מה' יבום וחליצ' ונכון זה ג"כ שאין כאן מי

החליצה מעוטית היא מעילא ולדידי הכי ס"ל דאין כופין אלא באותם שכופין להוצי' בגט וכדמשמע בפש"ט שהשוו גט וחליצה בענין זה ואם אמרת היה לו אשה ובנים מ"מ אינו מאותם שכופין להוציא אלא דכל היה יבם אחר שאין לו אשה בו המצוה יותר וגו מפילין עליו ועבקים אע"פ שאינו גדול לדעת מורי הרא"ש אבל לכופין בכך לא אלינו ומ"מ זה אלא קיים שבועתו מעלמו עוכפין אותו על עבריינות השבועה מדין שבועת ביטוי או מדין שבועת הוא מעה כמסך דהם חגלא לגט' בזה כשבע לקיים את המצוה למאן דאמ' מצות חליצ' קודמת מ"מ הא קי"ל שנשבעין לקיי' את המצו' ושבוע' חלה כדאית' בפ"ק דנדרים ואת"ל דמצו' יבום קודמת ונשבע לבטל את המצוה הוא א"כ הוה לי' שבועת שוא אע"ג דלדידי לא חשיב כשבע לבטל את המצו' כיון דבדידי' תלא רחמנ' עכ"ל (ס) מתוך שפסק רב אלפס שמצות יבום קודם משמע שיבמה שאינה רוצה להתייב' שדינה כדין מורד' לא היה לרבינו ללמוד זה בדרך ילפותא שמבואר הוא בדברין פר' אע"פ דליתא לדשמואל דאמר אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם משום דאתיא כמשנה אחרונה וליתא למשנה אחרונה מדקאמרי' בפ' החולץ הזרו לומר מצות יבום קודמת משום דסברוה כרבנן וכיון דלבסוף סברוה כרבנן נפקא לה משנה אחרונה מהלכתא ובטיל נמי מימר' דשמואל מהלכתא וכ"כ עוד בש"ע נ"ס: ומ"ש בשם הרמב"ם הוא בפ"ב וז"ל יבמה הראויה להתייב' ולא רצתה להתייב' דינה כדין מורדת על בעלה וכופין אותו לחלוץ ותצא בלא כתובה הגית אחיו נשים רבות כל מי שתובע היבם ליבם ולא רצתה היא שמורדת וחולץ לה ותצא בלא כתובה ושאר צרותיה שלא נתבעו נוטלות

בה אין זה מורדת מאחר שנסתלק הגדול שמצוה בו כולן שוין הואיל והיא רוצ' בא' מהן והוא רוצה בה הרי לא מרדה ולא עוד אלא אם הי"ה א' מהם במדינ' אחר ואמר' הריני ממתנת עד שיבא וייבם אותי אבל זה איני רוצ' בו אין זה מורד' ואומרי' לזה שאינו הגדו' ותובע אות' אם תרצ' לחלוץ וליתן לה כתוב' חלוץ ואם לאו הרי רצתה שתשב עד שיבא אחיך הואיל ואין לך דין קדים' עליו בא אותו שתלתה בו ולא רצה בה חוזרין אצל זה שתבע אותה ליבם והי' אינ' רוצה בו ואומרי' לה אין כאן מי שירצ' ליבם אלא זה ומצות יבום קודמת או תתיי"ב או תצא בלא (ו) כתובה כדין כל מורדת ע"כ אבל לר"ת שמצות חליצת קידמ' אין לה דין (ו) מורדת אלא כופין אותו לחלוץ אם הוא מאותן שכופין ואם לאו מטעין אותו אם יוכלו ואם לא יוכלו להטעותו אין כופין אותו אם ידוע שמכוין לשם מצו' אלא תשב לעולם: יבמ' שנדרה הנאה מיבמה בחיי בעלה שיש הוכח שלא כיונ לאסו' עצמ' על היבם או שנדרה הנא' מכל העול' בחיי בעל' כופין אותו לחלוץ ונותן לה כתוב' נדר' מהיבם אחר מיתת הבע או אפי' בחיי בעלה ונתכונ' בנדרה כדי לאסור עצמה על היבם מבקשין ממנו לחלוץ ואם אינו רוצה אין כופין וכ' רב אלפס שדינה כדין מורדת וכ"כ הרמב"ם שתצ' בלא כתובה והראב"ד כתב שאין כופין אותו לחלוץ ומ"מ אין לה דין מורדת שתצא בלא כתיב' וכן היא מסקנ' א"א הרא"ש ז"ל דאפי' למאן דאי' ליה מצו' יבום קידמ' אין לה דין מורד' שתפסי' כתובתה כ' הרמב"ם יבמה שתבעה היבם לחליצה והיא אומר' איני חולצת ולא נוטלת כתובה אלא אשב בבית בעלי כשאר כל האלמנות אין שומעין לה אלא רצה מיבם רצה חולץ ונותן לה כת בה ולא עוד אלא אפי' אומרת אני ניזונת משלי ואשאר עגונ' כל ימי אין שומעין לה שהיב' אומר כל זמן שאת זקוק' לי אין נותנין לי אחר' ואפי' היה נשוי אפשר שישא אשה אחרת או שתהיה לו מריבה בתוך ביתו מפני היבמה כל יבמה שדינה שתחלוץ ולא תתייבם הרי זו נוטלת (יא) כתובת' אם יש לה כתובה כשאר כל האלמנ' וכן אם היה יבמה מוכה שחין או שיש בו שאר מומי אנשי' חולץ לה ונוטלת כתובת נולדו בה מומין כשהיא שומר' יבם נסתחפ' שדהו ואם אינו רוצה ליבם חולץ לה ונותן לה כתובה ע"כ:

קסו מצות

קסו מצות

יבום וחליצה כך היא שתלך היבמה אחר היבם למקום שהו' שם אפי' מבירת דין הגדול לקטן ממנו ובא לדייני' והם קוראין לו ונותנין לו עצה ההוגנ' לשניהם אם הוא עצה ליבם שייבם ואם הוא עצה לחלוץ כגון שהוא זקן והיא ילדה או איפכא שיחלוץ בא ליבם דבר תורה א"צ לקדש שמן השמים הקנו' לו אלא בא עליה וכתובתה על נכסי בעלה הראשון ואם אין לראשון נכסים כתובתה על נכסי היבם וחכמים תקנו שלא יבא עליה עד שיקדשה קדושי' גמורים (ג) בפני עדים ובשוה פרוטה וזהו שנקרא מאמ' ואינו קונה קנין גמו' כדלקמן ואין עושין בה מאמ' אלא מדעת' כמו שהאש' אינ' מתקדשת אלא מדעתה וקטנה שנתאלמנה מן הארוסין אין עושין בה מאמ' אלא מדע' אביה וכות' לה כתובה כדין כל הנושא אלמנה דעלמא ואם בא עליה בלא מאמ' קונה קנין גמור וא"צ (ג) לחזור ולקדש ומכין אותו מכת מרדות כדין מקדש אשה דעלמא בביאה וכותב לה כתובה ואם נולד לו בן ממנה א"צ לקרותו על שם אחיו המת מדברי בעל העיטור • כת' הרב המחב' לעניו' דעתי הכונס יבמתו מצוה רבה היא וכבר אק' בועל בעילת יבמה בכל המצו' אע"ג דפליגי גבי מצות בעילה דלאו דיבמ' איכא מ"ד דלא צריכה לברוכי ביבמה דברי הכל דצריך לברך ואיכ' למ"ד דעל כניסת יבמה כשקדש יבמתו ׳ צריך לבר' וליתא דהא ברך ברכת אירוסין ואי משום דמוסיף מצוה יבום הא ליתא למצוה אלא בביאה ואנן כתבינן דכל מצוה התלוי' באחר לא מברכינן עבר לעשייתן ע"כ: טופס כתובת יבמין:

ביום פלוני בך ובך לשנת פלוני וכו' איך פלו' בר פלו' אמר קדמנא וכן אמר לנא אחי דמן אבא הכיב וחיי לרבנן ולכל ישראל' בנק ובר ונרם מורים ומחסין ומוקים אתת ביהראל לא בנק ובנק פרא אמתא דהקם פלוני בת פלו' דממתא פליגים דפות נסיב' ליה וחזי לי מן דאורייתא' לייבומה כדנמי' בספר אורייתא דהקם יבמה יבא עליה ואנא אפלא ואזון ואפרנס יתיכי כהל' גוברין יהודאין דפלחין ומוקרין וזנין ומפרנסין ותכפין ית נשיהון בקושטא ויהיבנא ליכי כסף עזרין ואחמסה זוזי דחזו ליכי כדסתו כמיני כתובה דכתב לך בעלך קדמאה ועלי תזונייכי ונכסותייכי וספוקייכי ומיעל עלייכי כאורח כל ארעא וצביאת פלונית בת פלו' דנא ואתייבת' לפלוני בר פלו' יבמ' כדי לאוקמי שמיה דישראל כדכתיב והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ודא בדוניא דהנעלת ליה מבי אבוה כך וכך וצבי הוא ואוסיף לה מדילי' כך וכך וקבל עלוהי פלוני דנא אחריות תוספת כתובה דנא עלוהי ועל ירתוהי בתרים מפרקתי ומטלטלי ואפילו מן גלימא דעל כתפים:

וכו' כדכתבינן בשאר כתובה דעלמא וצריך לשרטט אותה בשביל הפסוקים שכותבין בה והבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונ' כגון שאנסוהו גוי' והדביקוהו ביבמתו בעל כרחו ע"י קושי בין ברצון בין שהי' הוא מזיד והיא שוגגת או אנוסה בין שהיתה היא מזידה והוא שוגג או אנוס בין שהיא ערה או ישינה בין כדרכה בין שלא כדרכה אפי' בהעראה קנה בד"א כשנתכוין לשום ביאה בעלמא ואפי' לא נתכוין אלא לביא' בהמה ובא על יבמתו קנאה אבל לא נתכוין לשם ביאה כלל כגון שהוא ישן או שכור שאינו מכיר כלו' או שנתכוין להטיח בכות' והטיח ביבמתו או שנתקש' לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו לא קנה וכן אם הדביקוהו ביבמתו בלא קישוי באבר מת לא קנה והא דביאת שוגג קונ' ביבמתו בכל דרך דוקא כשנפל' לו מן הנישואין אבל נפלה לו מן האירוסין אינו קונה בביאת שוגג אלא לירש בנכסי אחיו ולהוציאה בגט ולפטור צרתה אבל אינו קונה ליורשה ולטמא לה להפר נדריה אבל בהעראה קונה לכל דבר אף כי נפלה לו מן האירוסין:

קסז קטן

מכרן פרשי המומין הסי' יכולה לטמון נכסה: ומ"ש נולדו בה מומין זה פשוט ונגמר הדין כאשה שנולדו בה מומין אחר שנתארסה כזכר פה ע"כ:

קסו עלות יבום וחליצה היא שתלך היבמ' אחר היבם למקום שהו' פה אפי' מבית דין הגדול לקטן ממנו בסוף פרק זה בורר (דלא) היבמה הולכת אחר היבם להתיר' עד כאן לשו' רבי' אשי' אפי' מטברי' לצפורי אמר רב כהנ' מאי קנאה וקראו לו זקני עירו ולא זקני עיר' ומתמ' לרבי' דאפי' מטברי' לצפורי הייתו לו דאפי' מטברי' שהיו פה כמה בתי דיני' חשובי' לצפורי שלא היו הבתי דיני' שבה חשובי' כמו אות' שבטברי' אפי' הכי היבמ' הולכ' שם וכתפי' בנמקי יוסף והרמ"ב' בפ"ג הביא דבריו וכ' היבמ' הולכ' אחר היב' במקו' שהו' שם ויש בכלל דבריו דברי רבי' : וכתוב בנמקי יוסף כתבו בשם הרא"ה דדוק' ממקום דירתו בצפורי אבל אם הלך לעיר אחרת אין היבמ' הולכ' אחריו אין כופין אותו לבא אחריה דלא פיקרי זקני עירו אלא במקום דירתו ובירושלמי כתי' משמע הכי ובדכתיבנ' בפ' החולץ ע"כ (ה) ומ"ש ובא לדייניה והם קורהים לו והם נותנים עצה ההוגנת לשניהם אם הוא עצה ליבם הייבם ואם הוא עצה לחלוץ כגון שהוא זקן והיא ילדה וכו' משנה בסוף פרק מצות חליצה (דף קו) והיתא בתי בריש הסוף פרקא (דף קא : בא ליבם א"צ לקדש אמן השמים הקנוה לו אם בא עליה עובר פ' ר"נ (דנב) וע"פ וכתובתה על נכסי בעלה הראשון משנה בפרק החולץ (ד לח) ועמ' בגמר' (דף לט) א"ע אשה הקנו לו מן השמי' ופי' רש"י אש' הקנו לו ליבם מן השמים ולא בעבד נכסיו לכתובתה ויכול למוכרם בכל עת שירצה: ומ"ש ואם אין לראשון נכסים כתובתה על נכסי היבם אם בגמ' ויה"ג מעמא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: ומ"ש וחכמי' תקנו שלא יבא עליה עד שיקדשנה קידושים גמורים בפני עדים ובשוה פרוט' וזהו שנקרא מאמר בריה'ובגמ'בפ' ר"נ (דף כב) ומתקנה' שם בגמ' שמאמר נ"כ אמסר בשטר כדין קדושי אשה וכתבו ה"ה בפ"ב ומ"ם ואין עושין בה מאמר אלא מדע' וכולי בפ' האיש מקדש (דמד) תניא בעוש' מאמ' ביבמתו שלא מדעת רבי אומ' קנה וחכמי' או' לא קנה וידוע שהלכה כחכמים והכי תניא בפ' כילד דיש כרבנן ודלא כר' וכתב הרי"בש בתשובה סי' א' פיכול לעשות בה מאמר ע"י שליח דוקא דקידושי אשה וגם' קמ"ג כתב שאם בא על יבמתו ולא עשה בה מאמר קנה קנין גמור ואינו צריך לקדשה אח' הבעילה שאם מכין אותו מכת מרדו' אם ה דרב מנגיד אמאן דמקד' בביא' וכת' עוד שם על יבם שעשה מאמ' ביבמתו ובלאין הקידושין אמר לה הרי את מקודש' לי בקדושי אחי ובמבע' זו כשי אם לא כתן לה טבע' לא מקדשה בקידושי אחיו לבד לא עשה כלו' ואפי' היה בעין הדב' מקדשה אחיו בו מ"מ כיון שקדש' גם בטבעת הרי אלו קידושין דעתה אטבע' דופיה דעלוס ופרוטה דדעתה אפרוטה ומ"ם וקטנה שנתאלמנה מן הארוסין אין עושין בה מאמר אלא מדעת אביה כדאיתא בה והרמ"י מן האירוסין דעדיין רשות אביה עליה כל זמן שלא נשאת ומ"ם וכותב לה כתובה כדין כל נושא אלמנה דעלמא בפ' ר"נ (דנב) תניא פטר כתוב' יבמין כיצד כותב לה אנא פלו' בר פלו' קבילית ית פלונית יבמתי עלי לזון ולפרנס' כראוי וכו' ומ"ם ואם בא עליה בלא מאמר קונה קנין גמור וא"צ לחזור לקדש ומכין אותו מכו' מרדות וכו' בפ' ר"נ ומ"ם ואם נולד לו בן ממנה א"צ לקרותו על שם אחיו פשוט בריה' בפ"ב דיבמו' (דכד) יקו' על שם אחיו לנחל' את הנולד לנחל' או אינו אלא לשם יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן נאמר כאן יקים על שם אחיו ונאמ' להלן על שם אחיהם יקראו בנחלתם מה שם האמור להלן לנחלה אף שם האמור כאן לנחל' מדברי בעל העיטור ׳ כתב הרב המחבר הכונס את יבמתו מצוה רבה היא ועברך אק"בו על בעילת יבמה וכו' : טופס כתוב' יבמין ביום פלו' בך ובך וכו' זה הטופס כתב רבינו יש בו תוספת דברי' והטופס המכוון בתשובות הרי"ף והר"א' ז"ל בסוף פ' מצות חליצה והרע"בס בפ"ד מה' יבום: ומ"ם וצריך לשרטט אות' בשביל הפסוקים

הכותבין בתוספת הכי אמרינן בסוף פרק מצות חליצה (דף קי) וכתבו הרפ"נס בה"ד והבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד וכו' בהר"ן דיבמות (דף נג) תנן הבא על יבמתו בין באונס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד אפי' הוא שוגג והיא מזידה הוא מזיד והי' שוגג הוא אנוס והי' לא אנוס היא אנוס' והו' לא אנוס קנ' ולא חלק בין ביאה לביא' והרמ"י שוגג כהבוד הסי' אמתו או אפ' אמר' עזי' לאסו' זכו' ולא לאסו' מלו' קנה וזכה בנחלה מוליסה בגט אם בא לסוליא ובגמר' תני דבי יחיאל הניח' שינני' הניחם מזידים הניחם אנוסי' אנוס דמתניתין ה"ד אילימא דאנסוהו גוים ובא עליה והא אמר רב' אין אונס לערוה לפי שאין קשוי אלא לדעת אלא בישן והא אמר רב יהודה ישן לא קנה ביבמתו אלא בנתקע והא אמר רבא נפל מן הגג ונתקע ביבמתו לא קנה אלא שנתכוין באשתו ותקפתו יבמתו ובא עליה ׳ הניחן אנוסים דבי רב הייא היכי דמי כגון שנתכוין לאשתו ותקפוהו גוים ודבקום זה בזה ובא עליה תניא יבמה יבא עליה כדרכה ולקחה שלא כדרכה נוסה אמר רב יהודה ישן לא קנה ביבמתו דאמר קרא יבא עליה עד דמכוין לשם ביאה והא תני' בין ער בין ישן בין ערה בין ישנה הב"ע במתנמנם ה"ד אמ' רב אשי נים ולא נים תיר ולא תיר כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סבר' וכי אדכרו ליה מדכ' אמר רבא נתכוין להטיח בכותל והטיח ביבמתו לא קנה להטיח בבהמה והטיח ביבמתו קנה דהא קמכוין לשם ביאה בעולם : ודע שהנוסחא האמתית בספרי רבינו כך היא או שנתקש' לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו לא קנ' וכן אם הדביקוהו ביבמתו בלא קשוי בלא' מת לא קנה ודין זה כתבו התוס' והרא"ש פה אסא דאקשינן והא אמ' רב אין אונס בערו' שאין קשוי אלא לדעת יש לדקדק מכאן דאין יבמה נקנית אלא בקשוי מדלא משני כגון שהדביקוהו גוי' על יבמתו בלא קשוי והיכא למימ' דהתם הך היניא כמ"ד מת בעריו' פטו' ולכן איכ' נקני' אלא בקשוי דילמי' קיימ' קיי' מעריו' א"כ אפי' למ"ד דבעי' ביאת ייבום דרך הקש' פה ונרע מהערא' ושלא כדרכ' דאין דרך ביאה בכך ע"כ ומ"ם דהכור שאינו מכיר כלו' לא קנה כ"כ הרמ"בם בפ"ב וכת' ה"ה הפוס רבינו הכור לנפל מן הגג ונתקע ויסן והוא מגיע להכרותו של לוט וחזו שכתב שאינו מכיר כלו' ובפ"ד עס"ם כתב דאין קדושי שיכורין ומתייםבין בדבר זה עכ"ל והא דביאת שוגג קנה ביבמתו בכל דרך דוקא כשנפלה לו מן הנשואין אבל אם נפלה לו מן האירוסין אינו קונה בביא' שוגג אלא ליירש בנכסי אחיו וכו' שם בגמ' אלא דתנן אחד הערה ואחד הגומר קנה מאי קנה רב אמר קנה לכל ושמואל אמר לא קנה אלא לדברי' האמורי' בפרשה ליירש בנכסי אחיו ולפוטר' מן הייבום מן הנשואין ד"ה אבלה דה' הוא אבלה מעיקרא כי פליגי מן האירוסין רב אמר אוכלת דאמ רבי רחמנ' ביאת שוגג כמזי' ושמואל אמ' כי רבי רחמנ' לאוקומי במקו' בעל לאלומי מבעל לא ואיכא דאמרי מן האירוסין ד"ה לא אכלה דהא לא אכלה בחיי בעל כי פליגי מן הנשואין רב אמר אוכלת דהא הוה אכלה מעיקרא ושמואל אמר איהי אוכלת כי רבי רחמנא ביא' שוגג כמזיד לדברים האמורים בפ' אבל לכל מילי לא ופסקו הרי"ף והרא' ז"ל כרב אליב' דלישנא בתרא וכתבו התו' והר"אם דלענין תרומה לאו דוקא דה"ה ליורשה וליטמא לה ולהפר נדריה ובגיא' שוגג פליגי דוק' אבל בהערא' לא פליגי דביא' היא לכל דבר וקני' נמי בעלמ' אבל בשוגג דרבי רחמנ' דוקא הכא פליגי ולפע"נ דקבע מחלוקת' על ה' הפסק' וא' הגומר לאו פסו' דקאי עלה אלא פסוק דמסיים בה קנה וקאי נמי אשוגג וזירו' משמע דפליגא בהערלה עד כאן לשונו ומשמע לרבינו מהם שכתבו דבהערלה לא פליגי דביאה היא לכל דבר דאף מן האירוסין קנה לכל (ד) : ומ"מ יש לתמוה עליו דכיון שכתבו בירושלמי משמע דפליגי בהערלה אידי הפיקא פיכא לא נפקא ולא ה"ל לפסוק פתם דקונה לכל דבר אף כי נפלה לו מן האירוסין והרע"בם

וסרמ"ה לא הזכיר דבר מזה בהלכו' יבום משמע דסביר' ליה דלענין תרומה דוקא הוא דפליגי אבל לשאר דברים אפי' מן האירוסין קנה:

קסז קטן פחות מן ט' שנים אין ביאתו כלום ומבן ט' שנים ואילך ביאתו ביאה וקונה וכו' משנה פרק יוצא דופן (דמה) בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט עד שיגדיל · ומ"ש ודוקא ביבמתו ביאתו ביאה אבל באשה דעלמא לא לפיכך נשא אשה ולו אח אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום משנה בסוף פ' האשה רבה (דצו) ומ"ש ואפי' ביבמתו אין ביאתו קונה בה קנין גמור אלא כמאמר לפי' בן ט' שני ויום א' שבא על יבמתו קנאה אבל אינו יכול לפטר' בגט עד שיגדי' ויבא עליה אח"כ ואם לא בא עלי' אח"כ ובא להוציאה צריכה גט וחליצה בפ' יוצא דופן (דמה) אמתני' דכתבי' בסמוך דקתני בן ט' שנים שבא על יבמתו קנאה ואינו נותן גט עד שיגדיל פריך בגמר' ולכשיגדיל בגט סגי לה והתניא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן ט' צריך גט לביאתו וחליצה לזיקתו אמר רבה לכשיגדיל ויבעול ויתן גט ופי' רש"י קנאה' וזכה בנכסי אחיו ואע"פ שאין קנין לקטן הרי קנויה לו ומיוחדת ואינו נותן גט עד שיגדיל אם בא לגרשה דקדושי אחיו קדושין גמורים וגירושין של זה אינם גירושין דאינו בן דעת וחליצה לזיקתו דאין קדושין גומרין ביבמה לקנו' כאשתו ללא' בגט בלא חליצה אבל ביאה גומר' בה דכתי' יבמה יבא עליה לכשיגדיל ויבעול והך ביאה הוי קנין גמור ואם בא לגרשה אינה צריכה חליצ' דכתיב ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשי' כאשתו לכל דבר: ומ"ש ואם בא עליה כשהוא קטן ומת קודם שהגדיל או מת אחר שהגדיל ולא בא עליה משהגדיל ולו אח חולצ' ולא מתייבמת ואם משהגדיל נשא אשה אחרת ולא בא על היבמה משהגדיל ומת שתיהן חולצות ולא מתייבמות משנה סוף פ' האשה רבה (דצו) בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתייבמ' נשא אשה ומת ה"ז פטורה בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומשהגדיל נשא אשה אחרת אם לא ידע הראשונה משהגדיל' הראשונה חולצת ולא מתייבמת השניה או חולצת או מתייבמת ופרש"י בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת חולצת ולא מתייבמ' שיש עליה זיקת שני יבמי' שבמאמר זה לא יצאה עדיין מידי זיקת כפילה ראשונה ואלה עליה זיקת שנים ותנן בפ"ד אחין מי שיש עליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמים כגון אשה שהיכה יבמתו ולו אחים ה"ז פטורה ואע"ג דביאתו ביאה קדושין אינן קדושין ואין קנין קטן כלום עד שיביא ב' שערות אבל יבמה הואיל וחקוקה לו מיום רבנן כמאמר · אם לא ידע את הראשונה משהגדיל הראשונה חולצת ולא מתייבמ' דזיקת שני יבמים עלה הואיל ולא ידעה משהגדיל ולא יצאתה מידי כפילה ראשונ' ובגמר' (שם) פריך אמאי דקתני השניה או חולצת או מתייבמ' ויעשו ביאת בן תשע כמאמ' בגדול ותהא צרה ערוה מיהו' ופרש"י ויעשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול לדחו' אחותו באיסור מיבום כי הסי' דפרק ד' אחין דקתני הרי אלו חולצ' ואפי' אחתו באיסור כדאות משני שהיא צרת זיקת שני יבמים ואמאי קתני מתניתין השניה או חולצת או מתייבמת א"ר לא עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול והמוכל אמר עשו ועשו וכן א"ר יוחנן עשו ועשו ותנאי היא הך תנא דפרק ד' אחין גזר מפו' להם ואשמועינן בגדול והיא הדין בקטן וכו' והאי תנא דהכא סבירא ליה לא גזר מפום להם וכו' וכת' הרמב"ם כרבה דהלכה כר' יוחנן וכתנא דפרק ד' אחין דהא רבא עבדא אליבא דקאמר במתני' הא דקאמרי רבנן זיקת יבמין חלוקי מחלקם יבומי לא מיבם' לא תימא ה"מ היכא דאיכא להם וכו' וכן לעיל פרק ד' אחין אמר רבא כתנן גם לעמורו הותרה לרתם עכ"ל וכ"כ הטור דעת הרי"ף שהעתיק משנה זו בסוף פרק האשה רבה ובפרק ד' אחין כתב הא דאמר רבא הא דאמרי רבנן זיקת יבמין חלוקה שיחלוץ יבומי לא מיבמה לא תימא ה"מ היכא דאיכא להם כו' וכ"כ מדברי הרע"ב בסוף פרק ו': קטן אינו חולץ עד שיגדיל ויבדקוהו שהביא שתי שערות אחר שהגדיל אבל אם היו לו שערות קודם שהגדיל אינו נחשב גדול על ידו אא"כ יביא אחרות אחר שהגדיל ומ"מ אם מוצאין לו שתי שערות אחר שהגדיל לא חיישינן שמא היו לו קודם לכן בפרק מצות חליצה (דף קה) אמרי' דבין לר"מ בין לחכמים ליה כתוב בפרשה: ומ"ש אבל אם היו לו שערות קוד' שהגדיל וכו' ומ"מ אם מולאין אחר שהגדיל וכו כ"כ הרע"ב בפ' ב' מה' איסו' והוא מבואר פ' בא סי' וכתבתיו בסימן קנ"ה · ושם נתבאר דין קטנה שלא נודעה שהגיעה לכלל שנותיה והביאה סימנין שמשיאין אותה למומרה: קטנה בת שלשה שנים ויום א' ביאתה ביאה לכל דבר ואם בא עליה יבם קנאה משנה בפר' יוצא דופן (דף מד) ופי' רש"י קנאה וזכה בנכסי אחיו ליורשה וליטמא לה · ומ"ש שיכול להוציאה בגט אבל אינה חולצת עד שתגדיל ויבדקוה אם הביאה שתי שערות משקלא דגמרא בפרק מצות חליצה (דף קה) והלכתא עד שתביא שתי שערות וכתב ה"ה בפרק י"א מאישות ואפי' בדיעבד אין חליצת קטנה חליצה: יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה משנה בסוף פרק ב"ש (דף קיא) ופי' רש"י יגדלו זה עם זה ואם בא לגרשה אינו יכול עד שיגדיל דגט קטן אינו גט: היינו שהתייבמה ובא להוציאה ואע"פ שעדיין

קסז קטן

פחות מבן ט' שנים אין ביאתו כלום ומבן ט' שנים ואילך ביאתו ביאה וקונה ביבמתו ודוקא ביבמתו ביאתו ביאה אבל באשה דעלמ' לא לפיכך נשא אשה ולו אח אשתו פטורה מן החליצה ומן היבום ואפי' ביבמתו אין ביאתו קונ' בה קנין גמור אלא כמאמר לפיכך בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו קנאה אבל אינו יכול לפוטרה בגט עד שיגדיל ויבא עליה אח"כ ואם לא בא עליה אח"כ ובא להוציאה צריכ' גט וחליצה ואם בא עליה כשהוא קטן ומת קודם שהגדיל או מת אחר שהגדיל אבל לא בא עליה משהגדיל ולו אח חולצת ולא מתייבמת ואם משהגדיל נשא אשה אחרת ולא בא על היבמה משהגדיל ומת שתיהן חולצות ולא מתייבמו': קטן אינו חולץ עד שיגדיל ויבדקוהו שהביא ב' שערו' אחר שהגדיל אבל אם היו לו שערות קודם שהגדיל אינו נחשב גדול על ידו אא"כ יביא אחרו' אחר שהגדיל ומ"מ אם מוצאין לו ב' שערות אחר שהגדיל לא חיישי' שמא היו לו קודם לכן: קטנה מבת ג' שנים ויום אח' ביאתה ביא' לכל דבר ואם בא עליה יבם קנא' קנין גמור שיכול להוציאה בגט אבל אינה חולצת עד שתגדיל ויבדקו' אם הביאה ב' שערות: יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו' זה עם זה היבמה שנתייבמ' הבא להוציאה ואמר שעדיין לא בעל וצריכ' חליצ' והיא אומרת שנבעלה ודי לה בגט בתוך ל' יום נאמנ' וצריכה חליצה וכיון שהיא אומרת שבעל ולפי דבריה צריכה גט אין די לה בחליצה ומבקשין אותו שיתן גט אבל אין כופין אותו ואם היא אומרת לא נבעלתי והוא אומר שבעל נאמנת וכופין אותו לבעול או לחלוץ ואם גט יוצא מת חת ידה והוא אומר שבעל קוד' הגט ודיה בגט

לא בעל וצריכה חליצה והיא אומרת שנבעלה ודי לה בגט וכו' משנה בסוף פרק ב"ש (שם) יבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי כופין אותו שיחלוץ לה לאחר ל' יום מבקשים ממנו שיחלוץ לה ובזמן שהוא מודה אפי' לאחר י"ב חדש כופין אותו שיחלוץ לה ובגמרא (דף קיב) עד שכופין אותו לחלוץ כשכנסו ליבם א"ר בגניסה יוצא מתחת ידה כלום' שכיון שנתן לה גט קודם בעילה הפסי' ע"י עצמו מיתיבי יבמ' שאמר' בתוך ל' יום לא נבעלתי בין שהוא אומר בעלתי בין שהוא אומר לא בעלתי כופין אותו שיחלוץ לה לאח' ל' יום מבקשין ממנו שיחלוץ לה היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי ה"ז יוצאה בגט הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה א"ר אפי' צריכה חליצה עם גטה רב אפי' אמר הכא גט לזיקתו הכא גט לביאתו האכו שניהם מודים דאתו לקמיה דרבא א"ל רבא חלוצו ופרו לה תיגרא א"ל רב שרביא לרבא והתניא צריכה גט וחליצה א"ל אי תניא תניא' ופרש"י היבמה שאמר' בתוך ל' יום שכנסה היבם לא נבעלתי לו ליבם וגט יבמין יוצא מתחת ידה כדמפרש בגמרא והוא אומר בעלתי ודייך בגט כופין אותו לחלוץ דהיא נאמנ' דעד ל' יום מוקי איניש נפשיה מלבעול ומיהו איסור לא מפקרינן דפרוק' מקיבה דאיהיא ובעיא חליצ' ומבקשין הימנו אבל כופין לא דהא בעל · ופרש"י היא אומרת נבעלתי לאחר ל' יום קאי יוצאה בגט אם בא להוציאה ודיה בגט דהיא נאמנ' דכולי האי לא מוקי נפשיה מלבעול · צריכה גט לביאתו משום דאמר בעלתי ולאחר ל' יום איכא חשיבותא וחליצה משו' דאיהי סייעה לנפש' מקיבה דאיסור' ומדקאמר צריכה גט מכלל דבאין לה גט עסקי' ואמאי קתני ישא כופין לחלוץ כשכינסו ליבם א"ר אמי לעולם בשכנסה בידה והכי קאמר צריכ' חליצה עם גטה ואע"ג דקתני מבקשין קאי והכי קאמר אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי דאיכ' למימר כופין הואיל ומודה אפי' הכי אין כופין אלא צריכה חליצה ואי לא בעי למיחלץ לא כייפינן דסמכינן אדיבוריה הואיל ולאחר ל' יום הוא רב אפי' אמר לעולם צריכה גט אחר לבד גט שראשון דהתם גט לזיקתו והכא עליו לפיכך לא כנסו ליבם וכיון דאמר בעלתי צריכה גט לביאתו דיש ביאה אחר הגט והתם משתכחא אע"ג דקתני והכי קאמר אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי ואיכא למימר לא תיבעי גט אלא חליצה אפי' הכי בעי גט שני ה"מ מודים שלא נבעלה ומעיקרא אמר בעלתי עכ"ל: והשתא מ"ש רבי' היבמה שנתייבמה ובא להוציאה ואומר שעדיין לא בעל וכו' והיא אומרת שנבעלה ודי לה בגט בתוך שלשי' יום דכתבת וכו' היינו מדתניא היא אומר' נבעלתי והוא אומר לא בעלתי הרי זה יוצאה בגט ופירש רש"י דלאחר שלשים יום קאי ומ"ש דיה בגט וכו' משמע הא בתוך שלשים יום דליכא למימר כולי האי לא מוקים אינשים אין די בגט וצריכה נמי חליצה · ומ"ש ומבקשין אותו שיתן גט אבל אין כופין אותו הטעם דכיון דלפי דבריו אינה צריכה גט אין כופין אותו · ומ"ש ואם היא אומרת לא נבעלתי והוא אומר בעלתי שהאמנת וכופין אותו לבעול או לחלוץ ואם גט יוצא מתחת ידה והוא אומר שבעל קודם הגט וכו' כופין אותו לחלוץ היינו מתניתין דקתני יבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי כופין אותו שיחלוץ לה ומוקימנא בשגט יוצא מתחת ידה הא לאו הכי כופין אותו ליבם או לחלוץ: ומ"ש ואם אחר שלשים יום אומר לא נבעלתי וצריכה חליצה והיא אומרת נבעלתי נאמנת ודיה בגט היינו דקתני היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי הרי זה יוצאה בגט ופירש רש"י דתוך שלשים יום איירי · ומ"ש ואם היא אומר' לא נבעלתי והוא אומר שבעל נאמן ואין כופין אותו שיחלוץ לה וכולי ומבקשי' אותו שיחלוץ לה היינו מתניתין דקתני לאחר ל' יום מבקשי' ממנו שיחלוץ לה · ומ"ש אפי' חזר והודה לדבריה שלא בעל ודי לה בחליצה אין שומעין לו וצריכ' גט וחליצה היינו דתניא הוא אומר בעלתי והיא אומר' לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה: ומ"ש אפי' יש לה גט ממנו והוא אמ' שכתבו לה קוד' שבעל צריכ' גט שני וחליצה היינו אליבא דא"ר אפי' התם גט לזיקתו והכא גט לביאתו · ויש לתמוה על רבי' למה השמיט סיפא דמתני' דקתני ובזמן שהוא מודה אפי' לאחר י"ב חדש כופין אותו שיחלוץ: והרמב"ם ז"ל כתב בפ"ב בלשון הזה יבמה שנתייבמה ואמרה בתוך ל' יום לא נבעלתי ואע"פ שהוא אומר בעלתי ונרצה כופין אותו שיחלוץ לה הואיל וקדם ונרצה בגט ואם עדיין לא גרשה כופין אותו שיבעל או יחלוץ ויוציא בגט נרצה לאחר שלשים יום והיא אומרת לא נבעלתי מבקשין ממנו שיחלוץ לה ואם היה מודה שלא בעל כופין אותו לחלוץ היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי אינה צריכה חליצה שאין זה נאמן לאסור' על כל אדם אחר שבכנסה עכ"ל' וכתב ה"ה דעת רבי' ע"פ יבמה שנתייבמ' וכו דין השנה שהעמידו' בשהגט יוצא מתח' ידה ופירשו ז"ל דהגט הזה נתן שהפיו דאי קודם כניסה אפי' לאחר ל' יום היאך היה נאמנת לומר לא נבעלתי דכיון דאיכא איסורא מוקי נפשיה מלבעול וכת' רבי' ואם עדיין לא גירש שיכפו אותו לבעול או שיחלוץ ויוציא בגט דגט בלבד אינו פוטר' כיון שאומרת לא נבעלתי ואלא תרתי בעי דכיון דאיהו אמר בעלתי חייבי' לה וצריכה גט וכיון דאיהי אמר' לא נבעלתי צריכה חליצ' דלמכין

ד"מ

קסח (א) ועיין בדברי הב"ח סוף סימן קס"ח

איסור ספיקא הוא לדידה וחשו דין הברייתא דקתני הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה וי"מ פוחת לאחר ל' יום וכו' וכתבו מדבריהם דתוך ל' יום אינה צריכה אלא חליצה אבל לאחר ל' יום צריכה גט לפי שהוא נאמן לומר בעלתי וחליצה משום דאיסור הוא לכהונה תחילה דאיסור ואין כו' מדברי רבי' כן אלא אחרי דברים בכל זמן הן בין בתוך ל' בין לאחר ל' ועוד משום שאמר הכהו שהיא מודה וכו' ...

אין נכסים לראשון יש לה כתובה מנה משני וכו' אם במנה כנסה הרי פי' כלומר לכל דבר ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון וכו' אע"פ שהם קנו לו מן השמים ואי לית לי' מראשון תקינו לה משני כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציא' ופירש"י שהם קנו לו מן השמים ולא משועבד נכסיו לכתובתה ויכול למכרם בכל עת שירצה ואי לית לה מראשון דלית ליה נכסי: ומ"ש רבינו יש לה כתוב' מנה משני משום הוא וכ"כ הרמב"ם בפ"כב מהלכו' אישות: ומ"ש אבל כל זמן שיש לראשון אפי' הן ביד לקוחות אין לה מנכסי שני כלום שהו' שקנו אותה דאמרי' מאי טעמ' שהם קנו לו מן השמי' וא"כ מה מרויח בכך הואיל כיון דאי לית לה מראשון תקינו לה משני וכו' ...

בגט והיא אומרת שלא בעל עדיין והשתא אי אפשר לו לבועל כיון שלפי דבריה פסלה עליו בגט קוד' שבעל כופין אותו לחלוץ ואם אחר ל' יום אומר לא בעלתי וצריכה חליצה והיא אומרת נבעלתי נאמנ' ודיה בגט ואם היא אומר' לא נבעלתי והוא אומר שבעל נאמן ואין כופין אותו לחלו ומ"מ היא שוית' עצמ' חתיכה דאיסור להצטרך חליצה ומבקשין אותו שיחלוץ לה ואפי' אם חזר והוד' לדבריה שלא בעל ודי לה בחליצ' אין שומעין לו וצריכ' גט וחליצה ואפי' אם יש לה גט ממנו והוא אומר שנתנו לה קודם שבעל צריכה גט שני וחליצ' ולענין איסור הצרה לדעת ר"י אינו נאמן לאוסרה אפי' הוא והיא אומרי' שלא בעל אפי' תוך ל' יום ולדעת א"א הרא"ש ז"ל תוך ל' יום אם הוא אומר שלא בעל נאמן לאסור הצרה ואפי' אם היא אומר' שבעל אבל לאחר ל' יום אפי' אם שניהם אומרים שלא בעל אינם נאמנים לאוסרה:

קסח משיב' היבם היבמ' הרי היא כאשתו לכל דבר שיכול להוציא בגט ולהחזיר ולא אמרי' כיון שכב' קיים מצות יבום חזר איסו' אשת אח למקומ' וכתובת' על נכסי בעלה הראשון ואם אין נכסי' לראשון יש לה כתוב' מנה משני כדין אלמנה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה אבל כ"ז שיש לראשון אפי' הן ביד לקוחות אין לה מנכסי שני כלו גרשה והחזיר קוד' שפרע לה כתובת' דינה כאשה אחרת שגרשה והחזירה שאין לה אלא כתוב' אחת שהמגרש אשתו והחזירה על דעת כתובתה הראשונה הוא מחזירה וכיון שכתובת' על נכסי המת אין היבם רשאי למכו' כלום מנכסי אחיו אלא יהיו כולם קיימין לשעבוד כתובתה ואם מכר או נתן מהם מעכשיו בטלים לא שנא אם מכר או נתן קוד' יבום או אחרי יבום ואפי' אם הניח מטלטלין כגון מע' או פירו' תלושין ימכרו וילק' בהן קרקע והוא אוכל פירו' והגוף יהי' קיים לשיעבוד כתובת' ואפי' היה הוא חייב לאחיו מנה לא יאמר הוא' ואני יורשו אחיו' במה שבידי אלא מוציאין אותו מידו וילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות

והראב"ד

נבר' דנפלה ליה יבמה במשועבדיתא ...

סוס וצריך לסניס סבין במקוס סמי · ...

ספי' ביחיד ספי' בינן בבינס כמלה ...

כ"כ סרמב"ס בפ"ר ויס לתמוס על זס ...

סינס וסיבמס וסילך תסיס כשרס ...

... עמ"ז סוליאו כל סנכסים מידן וילקח ... וסיבם טוכל פירו' ולפי' כתובת' ליכס מלה ... מתמוט בבריית' עכ"ל: וכ' עוד סנכסי' פני סיבמ' ... אין לס עליס' מלה סעבוד כתוב' וסיבם טוכל ...

והראב"ד כתב בזה שאין מוציאין אותו מידו והרמב"ם ז"ל כתב דאפי' בשאר מטלטלין שהניח אחיו משתמ' בהן כמו שירצ' ואינה יכולה לעכב עליו כיון שאין כתובה נגבית ממטלטלין אלא מתקנת הגאונים אין כח בתקנה זו למונעו מנכסי אחיו ולאוסרו באחריו' זו שלא ישא ויתן בהם ע"כ ורב אלפס כ' כסברא ראשונ' ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ואפי' גרשה וכנסה אח"כ סתם אינו יכול למכור דכיון שכנס' סתם לא נתחיי' לה בכתובה אא"כ יתנ' בשעה שמחזיר שכתובת' על נכסיו ואז יכתוב לה כתוב' באחריו' על כל נכסיו שקנה ושיקנה ויכול למכור וה"ה נמי בלא גרושין אם מתרצת לו שימכור ע"מ שיתחיי' לה באחריו כתובת' שיכתוב לה אחריות על כל נכסיו שקנה ושיקנה יכול למכור: כ' הרמב"ם יבמה שלא היתה לה כתוב' או שמחלה כתובת' זכה בנכסי אחיו ויכול למכור וליתן כחפצו וכשיכנים יבמתו יכתוב לה מנה ויהיו כל נכסיו אחראין לכתובת' כשאר כל הנשים וכ' עוד יבמה שלא היה לה על בעלה כתובה מפני שהיבמה אסירה עליו והרי היא מותרת לאחיו אם רצה היב' ליבם בונס ואין לה כתוב' (ג) כדרך שלא היה לה על בעלה ודינה עם יבמה בתוספת כמו שהיה לה על בעלה אבל לא כתב לה בעלה כתוב' או שמכר' לו או שמחלה צריך היבם לכתוב לה כתובה כדרך כל האלמנות:

הלכות חליצה

קסט בא לחלוץ יועדו ג' דיינים לחלוץ בפניה' שמצות חליצ' בג' דיינים ישראלים כשרים שלא יהו קרובי' זה לזה ולא ליבם ויבמ' ואפי' הם הדיוטו' רק שידעו להקרות את היבם והיבמה נמצא א' מהם קרוב או פסו' או גר אפי' היה אביו גר ואמו מישראל פסול עד שיה' אביו ואמו מישרא' ובספר המצות הכשיר אמו מגרים רק שיהא אביו מישראל ומיהו

...

לא היס לס כתובס או שמחלס כתובתס זכס בנכסי ...

וכשיכנוס יבמתו יכתוב לס מנס וכו' בפרק כ"ג ...

דסיינו מדתקן פר' בחולץ וגם' סלשס שנפלו נכסים ...

מפסד כתובתס על נכסי בעלס סראשון ובנמ ...

לס מפני כדי שלא תסיס קלס בעיניו לסוציאס ...

זס ולא חזר לכתבו אלא כדי לסמוך דברי סרמב"ם ...

אלו וכ' עוד יבמס שלא סיס לס על בעלס כתוב' ...

סיא מותרת לאחיו אם רצס סיבם כונס ואין לס כת ...

הלכות חליצה

קסט בא לחלוץ יועדו ג' דיינים: פ"ס יועדו ...

מצות חליצס בג' דיינים מסכס ...

ישראלים סוא לאפוקי גוים כדנסמוך ומ"ס כשרים ...

לינס ולינעס כר' דתרתי קתני חדא סיסיו כשרים ...

ועוד שלא יסיו קרובים זס לזס וסטעם משום דח ...

וכתובתס"ס דאפי' אם נשואים ב' בנות אחים או ...

ומיהו חליצה פסולה מיהא הוי לפוסלה על האחים אפי' ביחיד ואפי' בינו לבינה נמצאו עמי הארץ שאין יודעין אפי' להקרות החליצ' כשר' ולכתחילה מצו' שיוסיפו שנים על השלש' לפרסומי מילתא ואפי' הן ע' החלצה בשלשה חליצ' כשרה כ' בעל הלכות צריכין למיתב חמשה בההוא בי דינא וכד כתבי גיטא לכתבו במותב תלתא הוינא וכן אמר רב צמח גאון ויקבעו מקו' תחילה לומר נחלוץ במקום פלו' וכתב אבי העזרי רבותי' אומרים בההוא יומא ואני ראיתי לאבא מורי שקבע מקום בערב ביום שלפניו: כתב הרמב"ם צריכין הדיינין לקבוע מקום ואח"כ תחלוץ לפניה' לא נועדו ולא קבעו מקום אלא נקרה מקרה והקרו הוא והיא לפניהם וחלצה חליצתם כשרה ע"כ אין חליצה כשר' אלא ביום חלצו בלילה חליצת' פסולה וצריך שיכירו אותו שאומר שהוא היבם שהוא אחי המת ושהיה בעולמו ושזאת היא אשת המת ומיהו אפי' אין כאן אלא עד אחד שמעיד עליהם שפי' רמי ואפי' הוא עבד או שפחה וצריך שידעו הדייני' שיש שלש' חדשים ממית' הבעל ויבדקו היבם והיבמה אם הביאו ב' שערות ואם הוא בן י"ג שנה ויום א' ואם היא בת י"ב שנה ויום אחד והיא נבדקת ע"פ נשים ואם רואים שנדלו דדיה ושנתמלא זקנו א"צ לבדוק יותר כתב הרמב"ם אין סומכין במנין השנים לא ע"פ קרובי' ולא ע"פ נשים אלא ע"פ עדים כשרים להעיד ובס"הת כתב אם אין השנים ידועות אלא ע"פ האב כגון שבאו ממקו' אחר ואין מכירין אותו אינו נאמן להחזיקו בגדול אבל במקום שהוא דר והוחזק בעיני השכנים שלא ע"פ האב שבא לכלל שנים או שיצא עליו קול שבא לכלל שנים נאמני' להחזיקו בגדול אם הביא ב' שערו' ולא חיישינן שמא עדיין לא בא לכלל: גדול ושומא נינהו ואפי' בלא חזקת השכנים אם יש להם ריבוי שערות או שהן ארוכות הזקת שבאו לכלל שנים ועל זה סומכין שא"צ לבדוק אם יש בהן גומות אע"ג דקי"ל שצריך שיהיו בעיקר גומו' אם יש רבוי שערו' או שהן ארוכות א"צ לבדוק על הגומות וישבו הדיינין כמו שצריכין לישב בדין ויעמדו לפניהם היבם והיבמה שמצו' חליצה מעומד

תקן אין מולגין בשבתו' ולא בימי' מועדים ומיהו בחול המועד שפי' דמי דהא תני בפ' ... דכין דיני נפשות ודיני ממונות במועד כתוב בתרומת הדשן סימן רכ"ז שאין מולגין בערבי שבתו' וימי' טובי (ו) וכ"ל שאין לדבר זה עיקר וצריך היכי' אותו שאומר שהוא היב' אחי המת ושהיה בעולמו וזאת היא אשת המת בפ' החולץ (דלה) אמרינן ולשמעודעינהו דאמו' דמיקל' הוא ונם"ש מגו' חליצה (דקו) אמרי' אין מולגין אא"כ מכירין (ז) ורבי' ירוח' כתב שה"ר אברה' בן אמעלל השיב שא"ל שיכירו שזאת היא אשת המת ושו' הככי' לדע' האומרי' שצריך וכ"כ הרע"ה וכ"כ הרמ"ב ז"ל וכ"כ הרא"ש בסד' חליצה שלו וכן נראה מדברי הרי"ף ומ"ש ואפי' אין כאן אלא ע"א שמעי' עליה' שפיר דמי ואפי' עבד או שפחה בפרק החולץ אם קבלה דאפי' אשה או קרוב משיעני משו' דלא אמילתא דאיסורא ולא אממונא קא מסהדי אלא גלויי מילת' בעלמ' הוא דהוי נברא הוא אנו' וכא איתמא היכי מלוכית' וכמו שכתבו הם הרי"ף והר"א' ז"ל והרמב' ז"ל כ' דה"ה עבד או קטן שהוא מכי' וגבון נאמן בכך ועיין במה שכתוב לקמן בסי' זה ובמה שכתבתי בסי' קנ"ז ונראה שגם להעיד שהיה להם יבם א' בעול' שני נאמן משום דהא נמי גילוי מילתא הוא וכן משמע' מדברי רבי' ומדברי הרמ"ק וצריך שידעו הדיינים היא שלשה חדשים ממיתת הבעל כ"כ ספר התרומ' והרמ"ק וטעמא משו' דתנן בפר' החולץ (דמא) היבמה לא תחלוץ ולא ...

הסכי' ידועו' אלא ע"פ האב וכו' אינו נאמן להחזיקו בגדו' אבל במקו' שהוא דר והוא א' בעיני השכני' שלא ע"פ האב שבא לכלל שני' או שיצא עליו קול שבא לכלל שני' נאמנין להחזיקו בגדול וכו' ז"ל הס"ת או מורי רי"בם דאין האב והאם נאמני' כדתני' פ' האו' בקדושין נאמן האב לו' על בנו בני זה יש לו י"ג שני' ויום א' ובתי זו בת י"ב שני' ויום א' לנדרי' ולערכין ולהקדשו' אבל לא למכו' ולעונשין ועסקת' כמו שאין נאמן למכות ועונשי' ה"ה לחליצ' דהוי דבר שבערו' אינו נאמן ואפי' דאינו שעמד להתפלל ובשלי' לי' גב"ס אין בכך כלום דאמא על פי האב עשו שכאמני' לנדרים והקדשו' מיהו צריך מחוקת' במקו' שלא הוחזקו ע"י השכני' שלא נולדו באותו מקו' שאין אנו יודעי' כ"א ע"פ האב אבל אם החזקו שהגיעו לכלל שני' אז יועילו השערו' השרי' הוחזק' כדה בשכונתי בעלה לוק' עלי' עכ"ל ומ"ש ואפי' בלא חזק' השכנים אם יש להם רבוי שערו' או שהן ארוכו' חזק' שבאו לכלל שני' נ"ז בה"סת וז"ל הילכך אם יש להם רבוי שערו' ארוכו' הרב' ... או רבוי שערות כמו פרנילות לאיש גדול ולאשה גדולה אז מותר' לחלוץ דמסתמא הגיעו לכלל שנות גדלו' עכ"ל: וז"ל התוס' בקדושין פר' האומר אהא דתני' דאין האב נאמן לומר בני זה בן י"ג שנה ויום אחד למכות ולעונשין פירש רש"י דמיירי דהביא שתי שערו' והם"ס נריכי' אנו ליד' בנותיו וקשה דא"כ כל השכנים הבאו' לשנינו לחלוץ ...

פלינו פלו כתי פיתו׳ דלמיר דבכן דיעבד לכתחלה מי פמוך פ״ל סכי קלמיכל לך סב ליס וסקני ליה ופרס״י סב ליה וסקני ליה פיסל פלו בעתנס ע״כי כלומר פיסער לו בסדום פני כיתן לך במתנ׳ ופע״פ סכתוב בסגסו׳ מרדכי דסיינו דוקל במנעל פליכו פיוחד לכך פבל לס סוס מיוחד לכך פ״ל לסקנותו פלר פוסקי׳ לל פלקו בכך(יב):ופע״פ פע״פ פעחזירו לח״כ קרי׳ ביס ספיר פלו כלומ׳ פע״ג דעס זמנל לין נותנים סמנעל ליבס פלל על דעת פיחזירנו לח״כ הסיב ספיר פלו דמתנס על מנת להחזיר פמס מתנס׳ ופע״פ פי פיס פיערים פלריך פיסלך בו מעט כדי פיסל נרלס כפלו ופע״פ ולס לל נתנוסו לו כשר כבס. כתבתי דמתני׳ סיל תלנס בסנדל פלינו פלו חליצתס כפרס יכת׳ בס״ת לריך פיעבור סמולך בפפן סדיינים ערום לרות עד סירלו בפיזס רגל ימסיע תחלס לפי פסרגל סעמסיע תחלס כוס פל ימין ובו חילך וגם עלריך לבדוק בפפס לס סיס פטרת עב״ל: וסמנעל לריך פיסיס כולו עור לפיכך לריך לתופרו בפ׳ ע״פ (דקג) פער רב יסודס פע׳ רב סנדל סתפור בפפתן פין חוללין בו פכ׳ ופנעלך תחם ופרס״י סתפור בפפתן פתפור בתוכו בגד פפתן: ל״פ סתפור בפפתן פתפרו בחוטים כעין פלנו וכו׳ סרס״פ ז״ל דלפין פני עיקר דסיינו דתפרו בחוטים כעין פלנו דבעי׳ פליס עור וכת׳ כר׳ דלין חוללין בו לכתחלה קלער דדרפל דתחם תפמיתל בעלמ׳ סיל ורבי׳ כ׳ לקמן בסמו׳ דסרס״פ פוסל פפי׳ בדיעבד (יג): ופ״פ פבל רלועותיו פ״ל פיסיו מעור פס בעת פיכיס ר״פ פרב סול פל עור ותרפיותיו פל פער מסו פ״ל פי לל קרית בי׳ ופנעלך תחפ פי סכי לפי׳ כלו פער כפי סיסוס״ קורקפ פיקרי ופי׳ רס״י תרסיותיו רלועותיו ולכתורס מפמע דדוקפ בתרסיות פל פער סול דקרינן ביס ופנעלך תחפ פפוס דדבר סבפ מן סעור סול פבל פס סס מדבר פלינו בפ מן סעור לפ וזס דעת ל״י פכ׳ פותכפ פל עור פו פל פער פבל לפ פל דבר פחר כדפית׳ לקמן עב״ל׳ פבל רבי׳ נר׳ פליכו סיבר סכי פלפ פכל דבר כמי כפרות ולפי׳ פתס וכתב רלועותיו פין לריך פיסיו מעיר ולפ״ז ל״ל דפל פער לפו דוקפ פלפ פורחפ דעילתפ נקט: וכתוב בספר סעלות לריך פיסיס סעור קפס קלת פיסיס דומס קלת לסנדל פמן סדין לפ סיס רפוי לחלין פלפ בסנדל פלפ פליכו פלוי לכך לריך פיסיס דומס קלת לסנדל בפ׳ פלות חלילס פער רבפ פער רב כסנפ פער רב פס יבפ פליסו ויפער חוללין במנעל פימעין לו פין חוללין בסנדל פין פומעין לו פסבר כסבו סעם בסנדל ורב יוסף פער רב כסנפ פע׳ רב פס יבפ פליסו ויפער פין חוללין במנעל פומעין לו פין חוללין בסנדל פין פומעין לו פסב׳ כסבו עסם בסנדל פתי ביניהן סיכ׳ ביניסו מנעל לכתחלס ופרס״י דלליפנ׳ קתפ פין חוללין במנעל לכתחל׳ דמדקפת׳ פס יבפ פליסו ובו׳ מפמע׳ דכל כמס דלפ פתי פליסו ופער לפ חוללין פלמת מנעל לכתחל׳ לפ וסרי״ף וסרמ״פ ז״ל כתבו כי סכי ליפנפ וגם פפר פוסקי׳ כר׳ פתופסו׳ לפין זס עיקר זולתי סרמ״ב ז״ל לפתת מסרדכי׳ פפכתוב בו בפ״ד וטעם ספוסק׳ פ׳ זפסו סכי ליפנ׳ עיקר פע״ג דלליפנפ קמפ סול סיינו מפום דמתני׳ דקתני חללס במנעל חליצתס כפרס פקיס פפיר לדידס דמפמע דיעבד פין לכתחלס לפ ולפידך ליפנ׳ לריך לפנויי בדוח׳ כדפיתפ בגמר׳ פ״כ מפים דלפריכן בגמרפ דמנעל לכתחלס תנפי סיל דרבי יוסי פער פס רלפס ר״ע לומר חללס במנעל חליצתס כפרס ור׳ יעקב פומ׳ מפמו פל ר׳ פליר חוללין במנעל לכתחלס וסלכס כר׳ יוסי דפער דר״ע לפ מכפיר במנעל פלפ דיעבד ופין לו׳ פ״כ פפי׳ בדיעבד תסל פסולס דסכי מפמע דס״ל לר׳ יוסי כדמוכח עדקפער פס רפס ר״ע לומר חליצתס כפרס דכיון דלפ חלק ר׳ יוסי בסדים פלפ פתמס ופער פס רפס ר״ע לומר וכו׳ לפ פפיקינן פלי דספיטפ ליס לר״ע מפום פפי דפתמס ר׳ יוסי ותלמודפ כמי מפתמע דסכי ס״ל דקפער תנפי סיס דלר׳ פפי׳ פליבפ דר׳ יוסי חלילס כפרס סיס בדיעבד דוקפ ופליבפ דר׳ יעקב לכתחלס נמי ולפ פפכחן פעורפ דס״ל דפפי׳ דיעבד חלילת׳ פסולס פלמפ דר״י ודפי לפ חלק על ר״ע וליכ לן לספוקי פלפ פי ס״ל לר״ע חליצתס כפרס פו פי ס״ל חוללין לכתחל׳ וכרבי יוסי נקטינן דלר״ע דיעבד כפרס פבל לפ לכתחלס: ולענין חלוק פבין מנעל לסנדל דס״י פי׳ במתני׳ קפייתפ דפ׳ מ״ח דסנדל סול פל עור קפס ומנועל ול״י כת׳ בפס סרפס מספרפי׳ דסנדל כולו מתיכס פ׳ מס פעל גבי סרגל וספוליי״ס תחת סרגל וכ׳ סריטב״פ ודפוי לחום לסניסס׳ עוד פלינו חילוק פחר בין מנעל לסנדל דפפרי׳ בפ׳ בפס פפס פלפ תפרו עבבני׳ סוי מנעל ולפ סנדל ופרס״י דסיינו פבתן סעור לפנים מן סעסדל ותפרו ומדברי פע״ג וסמ״ק כר׳ דתפרו עבבני׳ סיינו פפס תפירותיו לגד פנים סוי מנעל ופס תפירותיו לגד חוץ סוי סנדל: ומפמפ דפין חוללין לכתחלס במנעל מפ׳ בגמ׳ בזרס מפיס מנעל סמרופט פי כמי עפו׳ חלי מנעל: ופרס״י ערופט מנוקע קרוע פלמעלס דכיון דרכיך פע״ג דקרוע מייתב סכרעיס פבל סנדל פסוף קפס פין יכול לייפבו על רגלו מפנפחת וליכפ למיגזר פידי עכ״ל: ופ״פ זס יתפרס מפום חלי מנעל דפס כתפכל חלי סמנעל יכול לייפבו ברגלו ופס כתפכל חלי סנדל פ״פ לייפבו ברגלו ולדברי סמפרפים דסנדל סול פחתיכס פ׳ יפ לפרס דמרופט קרוע וסלכך מנעל פסוס פב׳ וב׳ חתיכות פיכ׳ לעיוחם פפס יקרע ולפו פדעתיסו וגמלפ פליכו חופס פת רוב רגלו ופסולס פבל סנדל פכולו חתיכס פ׳ ליכפ למיחם סכי וכעין זס יפ לפ׳ בחלי מנעל דחייפי פפפ תכטל חתיכס פ׳ ולפו פדעתי׳ פו לפ יקפיד עליס פבל בסנדל פכולו חתיכס פ׳ ליכפ למיחם לסכי ויסיכפ דלפ פכיח סנדל כתבו סעיטור וסרפ״פ ז״ל דחוללין במנעל וסניפו

מעומד לא עמדו אלא חלצו מוטין או יושבין חליצתם כשירה: וישאלוהו אם ירצ׳ ליבם או לחלוץ ואם אמר שרוצ׳ לחלוץ יאמרו לו לבטל כל מודע׳ שמסר כמו גבי גט שאם מסר מודעא תחלה החליצ׳ פסולה מי שכופין אותו לחלוץ בדין ומסר מודעא תחלה ולא בטלה משמתינן ליה ויתנו לו מנעל החליצה במתנ׳ שצריך שיהי׳ שלו אע״פ שמחזירו אח״כ קרינן ביה שפי׳ שלו וי״א שצריך שיהלך בו מעט כדי שיהא נראה כשלו ואם לא נתנוהו לו כשר והמנעל צריך שיהא כלו של עור לפיכך צריך לתופרו בעור אבל רצועותיו א״צ שיהיו מעור וכת׳ בס״הם צריך שיהיה העור קשה קצת שיהיה דומה קצת לסנד׳ שמן הדין לא היה ראוי לחלו׳ אלא בסנדל אלא שאינו מצוי לכך צריך שיהא דומה קצת לסנד׳ ולא יהיה תפור בו בגד בפנים ומאיזה עור שיהיה הסנדל שפיר דמי ולא כדברי ר״ת שכתב שצריך שיהיה עור בהמה טהורה דוקא ויהיו לו רצוע׳ לקושרו בהן להדקו על הרג׳ וגם כמין קשר באזנו האח׳ שיכניסוהו בנקב שיהיה לו באזנו השנית כדי להדקו יפה וכתב בס״הם צריך שיהו הרצועות (יד) לבנות שלא יהיו לו לשון כמו שרגילין לעשו׳ במנעלין כדי שלא יהא מעל דמעל ושיהיה התפירה

רליס מסירופל׳ וכ״כ נ״י נפס כתו׳ וכ״כ סע״ג ור״י ז״ל: ולספר פזס סיס דעת סרמב״ס ז״ל פכ׳ כילד חוללין פניפין לו מנעל פל עור וכו׳ ולפ סוכיר חלילת סנדל לפי פפינו מלוי ביניכו פי נמי דס״ל דסלכת׳ כליפנ׳ בתר׳ דחוללין לכתחלס פי מפו׳ דבכל דוכתפ ק״ל כליפנפ בתרפ ולפ מפו׳ דר׳ יוסי פליג פר׳ יעקב ליכפ למכרועי מידי דכיון דר״י לפ קפמ׳ סבר׳ דנפסי׳ פלפ פפמיס דר״ע קפמר לס בטיל ליס כללפ דסלכס כר׳ יוסי דסיכפ למימר דר׳ יעקב פע״ג דלפ חסיב כותיס סוס דייק פפי פי נמי סוס בחזרס וכיון דליפנפ בתרפ כר׳ יעקב סכי נקטינן: ופע״פ פכתב נ״י פסרמב״ן ז״ל דחס דפי׳ סירו׳ וכת׳ דסדרב׳ מפס רליס דספי׳ לפ סיס מלוי סנדל פין חוללין במנעל לכתחלס כבר נסגפ׳ פדעת כל ספוסקי׳ פינו כן פלפ דכיון דפין סנדל מלוי ביניכו חוללין במנע׳ לכותחל׳ וסרמב״ן כמי פפפר דלסלכס פערס ולפ למעפס׳ ופע״פ פעכפיו פכו חוללין במנעל לכתחל׳ לפי פפין סנדל מלוי ביניכו כתבו קלת מספוסקים פלריך לעפות סמנעל פידמס לסנדל בכל מפי דפיפפר וחכו פכת׳ רביכו בפס סע״ק פיספ כעור קפס קלת פיספ דומ׳ קלת לסנדל (טו) וכ״כ סגס״ע וסגסות מרדכי בפס סע״ק ונ״י בפס סריטב״פ ז״ל וגם לתפלי ספני פל סנדל דסיינו פלפ יתפרנו מבפנים ספפו קלת מספוסקים פכתבו סע״ג וסע״ק וכ״כו סגס״מ וסמרדכי בפעם פסתפירס תסיס מבחוץ ולפ מבפנים כדי פיספ דומס לסנדל וגם רביכו כתב כן בסמוך וגם לתפלי ספני פל סנדל לפי דעת קלת מפ״ס ספפו קלת סכ׳ נ״י בפס סריטב״פ ז״ל פלריך לעפותו מתתיכס פחת וכן נמלפ בתפו׳ סרפב״ס ז״ל פסעתיקו סקונדר׳ לורת סמנעל כלור׳ בית רגל סעופין פן סבגד כבתי פוקי׳ פלפ פסעקב סול עור פלם וסכל סול עור פ׳ ותפירותו פן סלד נעקים פ׳ וכן סול תפור לפטס בלד סרגלים ופין למנעל לורת כף רגל פקורין פו״לם פלפ כעין בית רגל פעופים לפי פוקי׳ פלנו עכ״ל: וגרפס פיספר דבריו סוס פלפ יסיו בו פלפ ב׳ תפירות פחת ב׳ ב׳ סמנעל פן סלד וסי׳ קלרס כי פיכס רק פפסת סמנעל ועד ספו״ליס ויפ לו תפירס פבית פרכס לפורך סמנעל פרפפו לסופו פלפ פתפירס זו פסבב לעפותו בפ׳מב׳ פנים סס׳ פפנב סמנעל ירד סעור פלם ויכפל תחת סמנעל לפו״לס עד סקלת כפני פל גב סמנעל ויתפ׳ פס לפורך סמנעל פנעלפ לפי זס ספו״לס פליפפ ופיכס תפורס פלפ פן סלד וגם קלת תפירות בלד פחד פל סמנעל וכן ללד פרו ריו דדרך ספני פסקפיר׳ פפרוכס סזפת זסיס בזמנע ספו״לס כעין קלת בתי רגלים פקירין פו״לים ופס כוונתו ז״ל לדרך סרפפון פ״פ פסעקב סול עור פלם עקב סול ספו״לס: ופ״פ וכן סוס תפור לפטס בלד סרגלים סיינו לו׳ פסופ תפור לפטס ברגלים פן סלד ולפ בפפלע: ופ״פ ופין למנעל לורת כף רגל סיינו לומר פפחיך פבגדו פ׳ פיכו תפור פלפ פסופ יורד וככפל לפטס כפלס פפין לו לורת כף רגל ופס כוונתו לדרך ספני פס פ תב פסעקב סוס עור פ׳ס ספי עקב לפו סיינו פו״לים פלפ עקב פקורין ס״פלין: ופ״פ וסוס תפור לפטס בלד סרגלים סיינו לומר פסופ תפור לפפלע ספו״לס פע״פ פפלת בלד פינו פכוון כ״כ לדרך זס פס פכתבו ופין למנעל לורת כף רגל פתי ספיר ספי לדרך זס פפתוך פסופ תפור בפפלע פין לו לורת כף רגל וספידו לפני ספעס פ׳ פובפי לנ״ד פס״ד פליס סמוזחי ז״ל כפס עפעלי סגליס וכולם סיו תפורים בפפלע כפו״לס וכתב בתפו׳ סרפב״פ לענין סנדל חליפס פפפרו לך פספי פלס סיס כחלק תחתון סדבוק לפרץ חלק גבפי עלמו פסופ פסול פני לפ כך פפרתי פלפ עבלל פס פכגנתי פער כן עי פפמרס בפפי פפני ככסנתי לרן חח דעילקפ בסנדל דטייעי כדפמר רב פי לפו דהזיקים לחביבי כו׳ ופי׳ סרי״ף כגון בפי דקרו ליס יפמעלי׳ תפסופים וכו׳ והסם פ׳מוקכי לרפת פער לנו לורת פיחו סנדל פכ׳ סרב ז״ל וקורין פותו פ׳ליסופים ועל פין עפינו פותו וככנסתי לחלוץ בו ולפ לפסיל סנדל פמר פסכסכתם בו פותם עכ״ל: וגם רבינו ירוחם כתב פרפס פרוב סעולס כוסגין לעפותו פתחיכס פ׳ ופחין הפפ בזס ע״כ׳ ויפ פכפפריו על מדוחיסם פנס סרלועות סתלויות בו וסרלועים פתפרוסו בו סכל חתיכס לפ׳ פכתב נ״י בפס סריטב״פ פמעתי פפי עורי סר״כ כי פסנדל פסין נוכנים סכפי נרבונס סיופיס לפני רבי׳ רבנו ז״ל כלירך חליס וסיו סרלועות מנוף סיונעל ופיכס תפירת פס וגם סרלועס פתפרוסו בו סיתס מקולס עמנו כדי פתסס כל סכנדל עור פ׳ וגרפס סכל זס חומרפ יתירס דע״כ לפ פפפק לן לקמן פלפ בתרכבותיו פל פער וסכסו מפתתפ פיכס עכ פו פלפפ דכוותס פל עור כפרים בלפ ספק וכפל פער נמי פי פפופ׳ לן בתפיר׳ כמי דוקפ בחוט פל פפתן פפרו סם פל עור דועיס דספתן פליכו עלמנו פרי ופליך ופין בזס בית עיחוס ועיכו לפוי לחיס לדבר לניפסס כל פפי דפפס׳ עכ״ל׳ ועוד נ״ל דבסדיפ פפכחן פלפ סיו כוסבים בימי סכמי סתלמוד פיסיו סרלועו׳ מנוף סכנדל דספ פפיכפ בפ׳ מלות חלילס וספי דיקן פע״ב דפית בס פועיתפ קפרינן ביס פיתנפ וקטלי׳ סיינו קופרים פלפפ דלכתחלס קופרין בו רלוע׳ פליכס מגוף סכנדל ופ״כ פכן עסי פיקי לן לפופר׳ כיון פפין לס על מס לסמוך (טז): ומאיזה עור פיסיס ססנדל ספיר דפי ולפ כדברי ר״ת פכתב פלריך פיסיס עור בספס טסורס דוקפ סתוס׳ כתבו בפ׳ מ״ח פסעמו פל ר״ת פלפפריכן בססופ פירקפ דסנדל סתפור בפפתן פין חוללין בו פנפמר ופנעלך תחס וגם׳ בגמ׳ מדליכין פפריכן דתחס טסור סופ וכתבו עליו פפין נרפס כי פין לסקפיד פס סלך בנעכל בסתס טפפס וסרפ״פ נ״כ חלק על ר״ת וכתב עליו וגר׳ דפין לסקפיד דכעל

(יא) ונ״ל מי פלייד דיס חולקין וס״ל דלפי׳ גסל קמורפ׳ פספמין ליס וכן סוס נסמו׳ סרפ״ס כלל ב״ל סימן ת׳ כ״פתרדכי ריס ב״ם פ״ו כל תומן סבוחין לנר׳ פספו בירפין נתגון ולפ בפתו חומו סבפ כדין סחליל׳ פסולס ופס כפתו חומו נדיכי גוים חינס כנר׳ ופליגב על סחמין לפ ססני׳ ופפי״ר פלני׳ גלילס קודס פ״כ פין פנו פוליפין פיכסחו חומו פלפ כדין פבל פחסר בסבנס גמוניי׳ חומבריי פבני׳ים פוד׳ פין לבוף נפוילפסו׳:

כעל

התפירה מבחוץ ושיהיה עשוי לצורת הרגל הימנית (יט) וינעלנו ברגלו הימני ויהיה למדת רגלו שלא יהיה גדול עד שאין ראוי להלוך בו ולא קטן עד שאין מכסה רוב רגל ולא יהיה קרוע עד שאינו יכו׳ להלוך בו הי׳ בגד פשתן תפור בו מבפני׳ או שתפירותיו בפשתן או שהוא של עץ או של סיב או שעם ומחופה עור או שהוא גדול מכרת רגלו ויכול להלוך בו או שהוא קטן ממד׳ רגלו ומכסה רוב הרגל ויכול להלך בו או שלא היה שלו או שהו׳ עשוי בצורת רגל שמאלי ונועלו בימין או שחלץ באנפליא של עור או בסמיכת הרגלים או במוק החליצה כשרה בדיעבד והרמ״ה כת׳ דבמנעל התפור בפשתן (כח) פסול אפי׳ בדיעבד אבל חלצה בשל עץ או של שעם שאינו מחופה עור או ברגל שמאל או שיהיה המנעל גדול עד שאינו יכו׳ להלך בו או קטן שאינו מכס׳ רוב רגלו או קרוע שאינו יכול להלך בו או בסנדל שאין לו עקב (כג) או באנפיליא של בגד חליצתה פסולה כתב הרמב״ם חלצה במנעל של בגד אינה חליצ׳ כלל אפי׳ לפסול על האחין: מנעל של אלילי׳ שמניחין אותו ברגלי הצור׳ לא תחלוץ בו ואם חלצה בו חליצת׳ כשרה אבל סנדל של תקרובת עובדי אלילים או של עיר הנדחת או שנעשה למת שנקבר בו אם חלצה חליצת׳ פסולה שהרי אינו עשוי להלוך בו כתב בס״הת אפי׳ אטר חולץ בימין של כל אדם אע״פ שהוא שמאלו וי״א שהוא חולץ בשתיהן במנעל של ימין לימין ובמנעל של שמאל בשמא׳ אבל אם שולט בשתי רגליו וכן היא בשתי ידיה אז יעשו בשל ימין ויש אומ׳ שאטר חולץ בימין שלו שהוא שמאל של כל אדם והכי מסתברא דבבה״ג אמרינן בתפילין שמניח בשמאלו שהוא ימין של כל אדם וינעול

וינעול המנעל על רגלו כשהוא יחף ולא על בתי שוקי' שלא יהא מעל דמעל ומטעם זה יש מדקדקים שלא יהא טיט דבוק במנעל בפני' שלא יהא מעל דמעל ויקשרנו קשר גמור ולא בעניבה וי"א שצריך שני קשרי' זה על זה וכתב בספר המצו' צריך שיהא הקשר על בשר שוקו ולא על אזני המנעל לכך כתב בס"הת שצריך שיחתוך ממנו לפניו ולאחריו כמו' פנים' ויכוין שיבא הקש' באותו מקום ולא באזני המנעל כדי שיהי' על בשרו ויכנים הקש' שבאזנו בנקב שבאזנו השני' וצרי' שיקראו אותה בעמיד' מאן יבמי להקי' לאחיו שם בישרא' לא אבה יבמי ואפי' אם היא מאותן שחולצו' ולא מתיבמות שלא התירו להתייבם אפ"ה צריכ' קריאה ויקראו אות' מלה במלה (נג) זו אחר זו בלשון הקדש רק לא אבה צריך שיקראוהו בנשימה אחת בלא הפסק והרמב"ם כת' מלמדי' אותה שתהא רגילה לקרות לא אבה בנשימה אחת שלא יהיה משמע דבריה אבה יבמי ומאחר שתהי' רגילה לקרות אע"פ שלא קראה בנשימה אחת אין מקפידין על זה אבל אם אינה יכולה מרגילין אותה עד שתדע ע"כ וכן יראה מדברי רב אלפס שאם אינ' יודעת לקרות כאחת אינו מעכב וא"א הרא"ש ז"ל כתב שצריך שתקרא אותו בלי הפסק ויקראוהו מעומד לא חפצתי לקחתה ואין לחוש אם יפסי' בין לא חפצתי וידחוק רגליו בקרקע ותגביה היא בידיה רגלו מעל הקרקע ותחלוץ המנעל ויעמוד היבם אצל הכותל או אצל עמוד וישען עליו כדי שיוכל לדחו' רגליו בקרקע וכיצד הוא חליצת המנעל שתתיר היא קשיר' המנעל בידה הימני' ותתפש רגלו בידה השמאלית ותחלוץ המנעל בידה הימנית כדי שתהא התרה וחליצ' בידה הימני' ר"ת כ' שולפתו בימין ושמאל מסייעתה ובספר המצות כת' שצריך שיהא הכל בימין בלא סיוע השמאל ואם עשתה בשמאל או אפי' בשיני' בשירה וגרמת חולצ' בשיניה לכתחילה התיר הוא הקשר ושמט היא המנע' מרגלו או שהתירה היא ושמט הוא חליצתה פסולה עד שתתיר היא ותשמוט וכתב א"א הרא"ש ז"ל הא דפסיל כשהתיר הוא דוקא שהוא בענין שלא היה יכול להלך בו אם לא שהוא קשור לפי שהתרתו הוי כאילו שומטו כיון דסופו ליפול מעצמו אבל מנעל שיכול לעמוד ברגלו ולהלך

ולהלך בו בלא קשירה וחלין בו כשרה בדיעב' בלא קשירה לשון הרמב"ם ינעוץ בארץ רגלו והיא יושבת ופושט ידה בב"ד ומתרת רצועו' המנעל וחולצת המנעל ומשלכת אותו לארץ ע"כ: ואיני יודע למה כת' ויושב' והלא מצו' חליצ' מעומ' ועיקר חליצה התרת המנעל וחליצתו ועוד למה הצריכ' להשליכו לארץ: א"א מ"מ כאן דחליץ צריך למדחפי' לכרעיה פירו' צריך לדחוק רגלו בארץ ופי' רב אלפס שאם לא עשה כן החליצה פסולה שהוא מדמה אותו לאידך דאמימר דאמ' דמאן דמסני אלוהת' דכרעיה וחליץ חליצתו פסולה פי' מי שרגליו הפוכו' שכף רגלו למעלה ודורס על עליונו שפי' טעמא דלא חלוץ מאן דמסני אלוהתא דכרעיה משום דבעי' למידחפיה ארע' וכיון דלא מצי למדחפי' לא חליץ וכ"כ הרמב"ם היתה רגלו עקומה לאחור או הפוכה על צדה או שמהלך על אצבעות רגלו אינו חולץ שהחולץ צריך לנעוץ עקבו בקרקע וזה אינו יכול: חלצ' למי שהולך כך חליצת' פסולה והראב"ד כ' שאין טעם שתי מימרות דאמימר אחד דטעמא דמאן דמסני אלוהתא דכרעיה פסולה לפי שנעלו נחלצת מעל כף רגלו ולא מעל רגלו וגם כשהוא הולך ראש נעלו הולך למטה מרגלו אבל אי לא דחיף לכרעיה לא מיפסיל החליצה בהכי וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל טעם שצריך לדחוק רגלו אינו אלא כדי שתהא טורחת לחלוץ רגלו דלפעמים מנעל של ב"ד גדול ממדת רגלו ונר' כיוצא מאליו אם לא ידחוק רגלו בקרקע חלצה מן הארכובה ולמטה חליצתה כשר' מן הארכובה ולמעלה חליצתה פסולה פי' רב אלפס דאקשירה קאי שאם היה הקשר למעלה מן הארכובה הרי החליצה פסולה וכ"כ הרמב"ם ולדבריהם לא מצינו חליצ' לקיטע אפי' נקטעה רגלו מן הארכובה ולמטה וכ"כ בסה"ת דקיטע פסול לחלוץ ור"ח פירש דאנקטע' רגלו קאי שאי נקטע' מהארכוב' ולמט' חולץ מהארכובה ולמעלה אינו חולץ ולזה הסכי' א"א הרא"ש ז"ל וכ' דוקא שישאר כל כך משוקו שיכול להכניס המנעל בשוקו ולקושרו למטה מן הארכוב' אבל אם נחתך שוקו סמוך לארכוב' שאינו יכול לקשור המנעל בשוקו אלא למעלה מהארכובה פסולה קרבה המנעל מעל רגלו או ששרפתו פסולה היה לבוש שני מנעלים זה על גב זה וחלצה שניהם כשרה קרעה העליון בענין שחלצה התחתון

ונשאר

ומ"ש רבינו וכן נראה מדברי רי"ף אם אינה יודעת לקרות כאחת אינו מעכב עכ"ל נ"ל דה"ק אם בשעת קריאה לא קראה כאחת אבל מ"מ צריכה שתהיה רגילה לקרותו כאחת דאי לא ראויה לבילה וכמו שנתבאר ומ"מ לשון אינו מעכב אינו מדוקדק דהא אפי' לא קראה כלל חליצתה כשרה כמו שיתבאר בסי' זה: ומ"ש והר"ם ז"ל כ' אבל אם עקר אותו בלי הפסק כבר כתבא': ומ"ש ויקראוהו מעומד לא מצאתי לקמתי כבר נתבאר בסימן זה דלכתחל' בעי' מעומד: ומ"ש ואין לחוש אם יפסיק בין לא לאבה כבר כתבתי בסמוך: ומ"ש וידחוק רגליו בקרקע בפ' מ"ח (דקג) אמר אמימר האי מאן דחליץ צריך למדחקי' לכרעיה ופרש"י לדחוק רגלו בקרקע וכת' הר"אש ז"ל למדחקי' לכרעי' כדי שיהא ניכר בשיר' לחלוץ מנעלו דלפעמים מנעל בי"ד גדול מרגלו וכ' כיוצא מאליו אם לא ידחוק רגלו מעט ולקמן בסמוך יתבאר אי לא דחקיה לכרעיה אי הוי חליצ' פסול' או לא: ומ"ש בשהתבנים היה בידים רגלו מעל הקרקע והחולץ המנעל: ומ"ש ויעמוד היבם אצל הכותל או אצל עמוד ויסמך עליו כדי שיוכל לדחוק רגלו בקרקע כ"כ הר"אש ז"ל בסדר החליצה שכת' בס"ס מ"ח וכתבו רבי' בסוף סי' זה: וכ"כ היה חליצת המנעל פתחו' היה קשור המנעל בידה הימני' כיוי' בפמ"ח אהא דאמרי' והאי דידן אע"ג דאית ביה תורעת' קטרי' ביה מיהא כתבו התו' בירוש' דפרקין גרסי' כיצד הוא עושה קושרו עד שיהא יכול להלך בו עליו וכו' כיצ' היא עושה מתירו בימין ואוחזת בשמאל ושומט' עקב בימין ומורידתו בשמאל עד שהיא חולצ' וחולצ' בימין ע"כ ירוש' ומיהו כתבו לקשור היטב בקשר נאה וגם צריך שתתירנו בידה הימני' לפי הירו' ואע"פ שלא הביאו הפוסק' בשמא' אלא ברגל אבל ביד כשר לחלו' אפי' בשמאל ואמרי' כמו לקמן בסוף פרקין גבי חלוצ' בשיניה משמע דלא מיפסלא אם לא הלבה בידה הימני' עכ"ל וגם הר"אש כתב ובנעל' דידן לא אפשר שצריך התר' ביד ימין דלא אשכחן שמעינן ימין אלא ברגל ולקמן גבי הפסולי' דבדעת חולצת בשיניה ועיסו כתבו הפוסקים כן ע"פ הירושלמי עכ"ל וכ"כ ב"י וסה"ת וסמ"ג והמרדכי בשם' בירוש' ושומט' עקב בימין ומורידתו בימין וכן גורס ה' המגיד ז"ל: ומ"ש רבי' בשם ר"ת שולפתו בימין ושמאל מסייעת כ"כ המרד' וסה"ת בשמו וכתבו שאין כר': ומ"ש רבי' בשם ספר המצות כ"כ בסמ"ק וסה"ת וז"ל תתי' הא' קשר הרצועה והודרה עם האצבעות הכל בידה הימנית ולא תהא שמאל מסייעתה כדאיתא בירוש' וכתב עוד בסמ"ק תתיר האחת קשר הרצועה קודם ואח"כ הקרסי' הכל בידה הימני' והגבי' רגל היבם מן הארץ ותשמוט המנעל מן העקב בימין בלא סיוע השמאל ותחלוץ כל המנעל חוץ מן הרגל בימין: ומ"ש ובדעת חולצת בשיניה לכתחל' כבר נתבאר דהכי איתא בנמ"ש מ"ח (דקה) וכן כתבו הפוסקים ז"ל והרמב"ם ז"ל לא הזכיר יד ימין לענין חליצ' וכ' ה' המגיד דאע"ג דבירו' קאמר שהיא ביד ימנית לא סמך עליו הרמב"ם מפני דבג' דידן לא הוזכר יד ימין לענין חליצה כלל וגבי יבמה בדעת שארוניי כתיב וחלצה ביד ורגל ימיני נמי אי לאו דגמרי ליה ממצורע היו מכשירין אפי' של שמאל ויד דלא כתיב מנ"ל ואפי' לכתחל' וכ"כ הרמב"ם ז"ל עכ"ל: התיר הוא הקשר והמטה היה המנעל מרגלו בר"פ מ"ח (דקב) א"ר יוסי בין שהתיר הוא והמטה היא בין שהתירה היא והמטה הוא חליצת' פסול' עד שתתי' היא ותשמוט היא: ומ"ש רבי' בשם הר"אש ז"ל הא דפסיל בשהתיר הוא דוק' שהוא בענין שלא היה יכול להלוך בו אם לא שהוא קשור כו' כן כר' מש"כ בפסקיו בפ' הנז' אהא דאמ' אמימר האי מאן דמסיק אליתא' דכרעיה לא חליץ: לשון הרמב"ם ינעוץ בארץ רגלו והיא יושבת ופושטת ידיה בב"ד ומתרת רצועו' המנעל וחולצ' המנעל ומשלכת המנעל לארץ ע"כ ואיני יודע למה כתב ויושב' והלא מצו' חליצ' מעומד ועיק' החליצ' התרת המנעל והגבהתו ועוד למה הצריכה להשליך אותו לארץ כך היה הנוסח' שמצאתי בספרי רבי' מהדוייקי' ויש ספרים שכתוב בהם חסרון הניכר וט"ם הוא ועוד תמה על הרמב"ם ז"ל למה כ' ויושבת כבר נתן טעם הר' המגיד לדבר וכתב שכן דעת הרמב"ם דאפילו לכתחל' מיושב' וכתבתיו בסי' זה: ומ"מ אחר הפוסקים כתבו דלכתחל' חולצת מעומד וראוי לחוש לדבריהם וכן נוהגים וז"ל סה"ת ותוס' שומט' על המנעל מן העקב ותחלוץ כל המנעל והכל מעומד או מיושב ולא יושב וכ"כ סמ"ג וז"ל סמ"ק ונגש יבמתו מעומד או תכף עלי' ולא מיושב ולא על ברכיה ע"כ ומה שתמה רבי' על הרמב"ם למה הצריך להשליך המנעל לארץ ז"ל דהרמב"ם אורח דעלמא נקט ולא משו' דבעי' השלכה לארץ: אבר אמימר מאן דחליץ צריך למדחפיה לכרעיה בפ' מ"ח (דקג): ומ"ש ופי' רב אלפס שאם לא עשה כן החליצה פסולה משום מדמה אותו לאידך דאמימ' דאמר דמאן דמסני אלוהתא דכרעיה והלך חליצתו פסול' הפי' טעמא דלא חלץ מאן דמסני אלוהתא משום דבעי למדחפיה אארעא כו' אין דברי הרי"ף מבוארי' שאם לא עשה כן החליצ' פסול' דהא איכ' למימ' דהא דכתב דמאן דמסני אלוהתא דכרעיה חליצתו פסולה משום דבעי למדחפיה לכרעיה אארע' היינו משו' דאינו ראוי למדחפי' אבל כי אהוא ראוי למדחפי' אע"ג דלא דחיף חליצתו כשרה וכמ"ש ה' המגיד ז"ל וכן נר' מדקדוק לשון הרמב"ם ז"ל שכתב היתה' רגלו עקומה לאחור וכו' שהחולץ צריך לנעוץ עקבו בארץ וזה אינו יכול והא הלכ' למי שרגלו כך הרי חליצה פסולה דמשמע' בהדיא דלא פסל אלא דוקא בהלכה למי שרגלו כך לפי שאינו יכול לנעוץ עקבו הא אם הלכ' למי שאין רגלו כך אע"פ שלא נעץ עקבו חליצתו כשר' כיון שהוא יכול לנעוץ עקבו דכל הראוי לבילה אין ביל' מעכבתו ומ"מ מדב' הר"אש שהר"אבד כת' על דברי הרי"ף שני מרקי מימרת' דאמימ' לאו חד טעמ' נינהו דהא דאמר צריך למדחפיה כרעי' אארע' אי לא דחיף לא מיפסל' חליצ' בכך והא דקאמ' האי מאן דמסני אלוהתא דכרעיה לא חליץ אי חליץ חליצת' פסולה והר"אבד בן הסכי' על דבריו לקיים דברי רב אלפס ז"ל וכתב לפסול את מתיהן ועדין נראין דברי הראב"ד דלא קאמ' אמימ' אלא צרי' למדחפי' לכרעיה משמע בהדי' דמשמ' לשון לכתחל' דבוותא ז"ל דלהרי"ף כל דלא דחפי' לכרעי' חליצתו פסולה אע"פ שהוא ראוי למדחפי' וכן נר' דברי רבי' ירוח' וכת' שדע' הר"מ כדעת הרי"ף: ומ"ש רבי' וכ"כ הרמב"ם ז"ל היתה רגלו עקומה לאחור או הפוכ' על צד' או שמהלך על אצבעות רגליו אינו חולץ שהחולץ צריך לנעוץ עקבו בקרקע וזה אינו יכול חלצ' למי שהולך כך חליצתה פסולה והראב"ד כת' שאין טעם שתי מימרות דאמימ' אחד דטעמא דמאן דמסני אלוהתא דכרעי' פסול לפי שנעלו נחלצת מעל כף רגלו ולא מעל רגלו וגם כשהוא הולך ראש נעלו הולך למט' מרגלו אב' אי לא דחי' לכרעיה לא מיפסל החל' בהכי וכ"כ א"א ז"ל טעם שצרי' לדחוק רגלו אינו אלא כדי שתהא' טורחת לחלוץ רגלו וכו' כך היא הנוסח' שמצאתי בספרי רבי' המדוייקי' ויש קצת ספרי' שמע' הסוף' והשמיט קצת לשון וחסרון הניכ' הוא ולענין אם הסכים רבי' לדעת הרמב"ם ז"ל לדע' הרי"ף לפסול בלא דחיף כרעיה אע"פ שהוא ראוי כבר כתבתי שאין נר' כן מדקדוק לשונו: ומ"ש בשם הראב"ד וגם כשהוא הולך נעלו הולך למטה מרגלו נראה שהוא ט"ס כי בפסקי הר"אש כתוב בפרק הח"בד ז"ל כלשון הזה וגם כשהוא הולך נעלו הולך למטה מרגלו והקור' אמר' נעלו מעל רגלו: ומ"ש וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל טעם שצריך לדחוק רגלו אינו אלא כדי שתהא' טורחת לחלוץ רגלו כו' כלו' ומ"מ אינו ענין לאידך מימרא דמאן דמסני אלוהתא דכרעיה לא חליץ: חלצה מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה מן הארכוב' ולמעל' חליצתה פסולה משנה בפרק מ"ח (דף קג) והא דאמר אמימר האי מאן דמסני אלוהתא דכרעיה לא חליץ פרש"י ואע"ג דתנן מן הארכוב' ולמטה כשר' התם הוא דכי נחתך רגלו קם ליה שוקו במקום רגלו ורחמנא אמר מעל רגלו דהיינו שוקו אבל הכי לאו רגלו הוא וכתב הר"אש ור"ח פי' בהא נמי דכיון דמסני אלוהתא לא יכיל למיחרך כרעי' דעל גביה הוא לתחת ולתחת דידיה הוא לעיל וכיון דלאיתי' לכרעי' ולא תדילא הו"ל כמי שראוי לבילה שבילה אין מעכבת בו. ולכל הפירושי' אמרו משמ' דקטע חליץ אבל בירושלמי לא משמע הכי דאמרי' בירוש' מתניתין דמן הארכובה ולמט' כיני מתנין בקושר מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכוב' ולמעל' פסולה ומשמע דלא איירי בקטע אלא במי שרגלו שלם וקושר את הרצוע' מן הארכוב' ולמעל' וכן פירש רבינו ניסים ז"ל במגלת סתרים וכן פירש הר"ר רב אלפס ומיהו תימא לו' לפסול חליצה אם נקשרו הרצועות שהגדיל מן הארכובה ולמעלה דמה נפקא מינה היכן דנתקשרו הרצועות רק שחלצה נעלו מעל רגלו והא דקאמר בירוש' דעיקר חליצה התר' רצועו' נראה שהסנדל אלמא לא היה יכול לעמוד ברגל בלא קשירה וכן משמע מתוך לשון הירושלמי דאמר קושרו עד שיכול להלך בו אלמא דעיקר הקשירה כדי שיעמוד על רגליו ויכול להלך בו כיון שאינו יכול לעמוד ברגל בלא קשירה אם התיר הרצועות ה"ל כאלו שמט הסנדל כיון דסופו ליפול מעצמו וכן אם קשרו לסנדל מן הארכוב' שעיקר עמידת הסנדל על ידי הקשירה לא קרינן ביה וחלצ' נעלו מעל רגלו אבל מנעל שיכול לעמוד ברגל בלא קשירה לא ידענא למה תפסל החליצה אם קשר למעלה מן הארכובה או אפילו אם חולץ בלא קשירה אלא נראה קשירה בתורה ולא כאמרה הל"מ והא דקאמר בירושלמי כיני מתני' בקושר מן הארכובה ולמטה כשרה מן הארכובה ולמעלה פסולה לא בא למעוטי קטע אלא לאשמועינן דבעינן אתרא אף הקשירה מן הארכובה ולמטה והסנדל אלהם שאינו יכול לעמוד ברגל בלא קשירה אי נמי בקטע איירי ואתא לאשמועינן דבעינן שישאר כל כך בשוקו שיוכל להכניס הסנדל בשוקו ולקושרו למטה מן הארכובה אבל אם נחתך שוקו בסמוך לארכובה שאינו יכול לקשור הסנדל אלא בשוקו למעלה מן הארכובה פסול עכ"ל: ומ"ש שדעת הרמב"ם ז"ל כדעת רב אלפס מבואר בדבריו שכתב שאם היה

המנעל

ונשאר העליון במקומו חליצתה פסולה ותרוק בארץ כנגד פניו רוק הנראה לדיינים כשיוצ׳ מפיה כת׳ הרמ״בם לא ראו הדיינים הרוק שיצא מפיה כשרה רקקה וקלטתו הרוח קודם שהגיע נגד פניו כגון שהיא ארוכה ממנו צריכה לרוק פעם אחרת אבל לאחר שהגיע הרוק כנגד פניו אפילו לא הגיע לארץ כשרה לפיכך אם הוא ארוך והיא קצרה קרינן ביה שפיר בפניו יבמה שרקקה דם אינה צריכה לרוק פעם אחרת וכתב רב אלפס דוקא במוצצת ראו אי אפשר לה בלא צחצוחי רוק אבל אם שותתת צריכה לרוק פעם אחרת אמר רבה יבמה שאכלה שום או גרגישתא וירקה לאו כלום הוא ורב אלפס לא הביא דברי רבה אולי רוצה לומר משום שאי אפשר בלא צחצוחי רוק שיוצ׳ עם מה שאכלה ונהגו למונעה מלאכול כלום ע״כ והרמ״בם כתב אכלה שום וגרגיר וכיוצא בו או מדברים המזיבין הרוק והיה רוק זב מפיה אינו כלום עד שיהיה הרוק מעצמו יראה מדבריו שאין לחוש אלא בדברים ידועים המזיבין הרוק ובספר התרומה כתב שצריך שלא תאכל כלו׳ (כז) ואח״כ מקרין אותה ככה יעשה (כח) לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ומצוה על כל העומדי׳ שם לומר חלוץ הנעל ג׳ פעמים נמצא סדר חליצה קוראה מאן יבמי וקורא לא חפצתי לקחתה וחולצת ורוקקת וקוראה ככה יעשה לאיש ואין הסדר מעכב שאפי׳ לא קראו תחילה לא היא ולא הוא או שהקדימה רקיקה לחליצה או שקראה ואח״כ רקקה חליצת׳ כשרה ולא עוד אלא אפילו לא קראת ולא רקקה אלא שחלצה בלבד החליצה כשרה צריך שיכוונו היבם והיבמה שתהא מותרת לזר בחליצה זו נתכוין היא ולא היא או היא ולא הוא לא הותרה ומיהו חליצה היא לפוסלה על האחין לפיכך יבמה שנגלה בין האחין וראינו שחלצה נעלו של אחד מהם אסורה להתייבם שמא כיוונו לשם חליצה אבל כל זמן שלא ראינו שחלצה לאחר

לאחר מהם מותר להתייבם ולא חיישי' שמא חלצה וכן אם רקק' לפני היבם בפנ' ב"ד אסורה להתיבם ומיהו דוקא כשרקקה רוק אבל רקקה דם. פניו אינה נפסלת בכך אא"כ יהא רוק מעור' בו ואם קראה לבד לא נפסלה בכך מלהתייבם הסומ' לכתחלה לא יחלוץ ואם חלצה כהסומ' חליצתה כשרה והרא"בד כתב שאם אין אח אלא הוא חולצ' לכתחל' חליצת חרש וחרש' ואלם ואלמת פסולה ופוסלת אבל שוטה וקטן אין חליצתם כלום אפי' לפסול על האחין קטנ' שחלצ' לגדול נפסלה על האחין וא"א הרא"ש ז"ל השוה חליצת קטנה לחליצת קטן חליצ' מוטעת כשרה היכי דמי חליצה מוטע' שאומ' לו חלוץ לה ע"מ שתתן לך כך וכך החליצה כשר אפי' אינה נותנ' לו כלום ואע"פ שהחליצ' כשרה אף אם לא תתן לו מ"מ היא חייבת ליתן לו מה שהתנה כשאר שוכר שכיר לעשו' מלאכתו שצריך ליתן לו שכרו אבל אם יש טענה שאינה חפצ' בו והוא חייב לחלוץ אלא שאינו רוצ' וצריכי' להטעותו כדי שיחלוץ לה יכולה לומר משטה אני בך ואינה צריכ' ליתן לו כלום אמרו לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה אינה חליצה להתירה כיון שלא כיון להתיר' וכ"מ נפסלה בכך להתיבם וכופין אותו לחלוץ חליצה כשרה חליצה מעושת שלא כדין ע"י דייני ישראל שטעו וכפו לחלוץ פסולה ופוסלת ואם כדין כפו כשרה וגוים שכפו מעצמו אפי' כדין פסול' ופוסלת כפוהו שלא כדין אינן כלום אפי' לפסולה כפוהו דייני ישראל ע"י גוים שכפוהו גוים לעשות מה שישראל אומרי' לו כשרה והרמ"בם

ב"ח

ה"ע לאפהדרויי לטעמ' אבל לאחין מיפסלא וידוע דהלכ' כליבנא בתרא * : וע"פ וכן אם רקקה בפני היבם בפני ב"ד אסור' להתייב' בס' (דקד) פלתו ליה לתבות דפוסל יבמה שרקקה תחלוץ מכלל דאיפסלה לה מן האחין ומוקימנא כר"ע דס"ל רקיקה ולא חלצה ולא קראה חליצ' פסול' חלצה ולא קלצ' אין כאן בית מיחוש · ופרש"י חליצתה פסולה ופוסל' על האחין אין כאן בית מיחוש ואפי' מייבום לא פסלה וע"ש דקיק' וע"פ קריא' קריאה דאית' בין בתחלה בין בסוף לא מיחלפא ליה רקיקה דבתחלה ליתא ולבסוף איתא מחלפא ליה ואתי למישרי חל"כ לאחין ופרש"י קריאה בין קוד' חל"ה עלן יבמי בין לאחר חליצ' ככה יעשה א"כ אמרי' קתני' לא מיחלפא לאינשי בחלוצה דליכא למי' כך בתר חליצה אתייב' דאמרי' הך כרים' דמקמי חל"ה הוא אבל רקיקה דלית' אלא בתר חליצה מחלפא לאינשי ויאמרו הך עדקק' ודאי חלצה לה בריתא ואפ"ה היא ומתייבמת ואתי למשרי חלוצה לאחין: וע"פ רבי' דדוקא ברקקה בפני ב"ד הוא דאסירה להתייבם מדאמר טעם שכתבתי בשמ' דטעמ' משום דמיחלפא להו לאינשי ואתו למשרי יבמ' לאחין והאי טעמ' לא שייך אלא ברקק' בפני ב"ד ובפני היבם: וכ"כ ה"ה בפ"ד [מג] הלי' יבום' הגדול' בין האחין אין חוששין שמא חלצה לאחד מהן מכאן כתבו קצת מן המפרשי' שאם הנ' למעלה רקקה נלבד הוי חליצה פסול' אינו אלא כשרקקה בב"ד אבל רקקה בינו לבינה או בפני הנ' איכ' פוסלת וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל עכ"ל וכ"כ נמק"י יוסף אהסוס דבעה מגדלה בין האחין אין חוששין שמא חלצה לא' מהם דאסיקנא טעמא דלא חזינא הא חזינא חיישי' א"נ דאפי' אלא בב"ד חיישי' שמא כיוצא והפילה על האחין ומיהו כיון דלא פסלי' להו מדינ' אלא משום מראית העין מסתברא דהיינו דוקא במעש' כי האי דלאו אורח ארע' בהכי אבל רחיצה דלא א"פ בלאו הכי לא חיישי' לה למיפסל' בהכי דאי לא תימא הכי כל יבמה שגדלה בין אחין תיאסר להם דהא א"א שלא רקקה בפניהם ולקמן פסלי' רקיקה בב"ד אלא לאו ש"מ כדפרשן וכ"כ מדברי הרמב"ן ז"ל עכ"ל: וע"פ ומיהו דוקא כשרקקה רוק אבל רקקה דם לפניו אינה נפסלת בכך אא"כ יהא רוק מעורב בו כ"כ הרא"ש בפסקיו בפ' מ"ח בשם הראב"ד ז"ל ובקצתן לעיל בס' זה גבי דין יבמה שרקקה דם: וכתב הרא"ש ק"ל כיון דאמרי' יבמ' שרקק' תחלוץ אמאי הרמיהו הכך אמורא' לאמן להטעיהו כיון שעמדו היא והיבם' לפניה' ימצרן לה שתרו' בפניו ונפסלה לו ואח"כ יכפיהו לחלוץ ואי לי' לכהנו אמוראי הא דפלחו לאבוה דשמואל א"כ לאו הלכתא היא וי"ל אלמא הניאה לפסק הלכה וכ"ל דהאי אית להכהו אמוראי והא דלא אמרו לה לרוק בפניו משו' דלא משכיח רקיקה הכא לפסול כדאמר' לעיל יבמה שגדלה בין האחין מותר' ליכא לא' מהן ואין חוששין שמא חלצ' הגדל לאחד מהם ואפי' טעמא דלא חזינא הא חזינא חיישי' שמא כיוצא והא תני' בין שנתכוין הוא ולא נתכוונ' היא וכו' חליצת' פסולה עד שיתכוונו שניהם ומסיק דבי חיישינן שמא כיוונו אלמא אף חליצה שהיא לא מהני' לפסול בלא כוונה כ"ש רקיק' והני מוקדי דלקמן דידעי ביה שלא היה רוצה לחלוץ רקיקה לא פסלה ידוע הוא שלא כיון עכ"ל: **כתבו הגהות** מיימון לריכה היבמה להזהר שלא תרוק לפני היבם שהרקיק' פוסלת לייבום וא"כ אסי' שחליצה פסולה כיון שאינה ראוייה ליבום ותצטרך לחזור על כל האחים וכ"כ במרדכי עקבלת אבי"ה וכתב ואע"פ שיש להשיב טוב שהדבר ליזהר בכך: וע"פ רבי' ואם קרא' לבד לא נפסלה בכך מלהתייב' כבר נתבאר: **הסומא** לכתחיל' לא יחלוץ ואם חלצה מסומא חליצתה כשרה בפ' מ"ח (דקב) תניא חולצת מן הסומא חליצתה כשרה וכתבו התוס' וא"ת עסיכן ס"ד למעוטי סומא וי"ל מדכתיב לעיני הזקנים ה"ה לעיני יבם א"כ ממו' דכתיב וירק' בפניו דהוי כמו לעיניו קמ"ל דלא עכ"ל: והרמב"ם ז"ל כתב בלשון הזה סומא אינו חולץ שנ' וירקה בפניו ואין זה רואה הרוק וכתב ה"ה אע"פ בברית' שחולצת מן הסומא חליצתה כשרה למד רבי' אין חולץ לכתחלה ונתן טעם לדבר משום דכתיב וירקה בפניו אבל בדיעבד כשר' אפשר אין הרקיקה מעכב' והסבות א"ח והוא פיס הם מי שיחלוץ ע"כ סבור הוא ז"ל דכל היכא דליכא אחרינא אפי' לכתחלה חולץ ובריתא דמשמע דוקא דיעבד הוא בשיש שם אח' ואיני יודע הכרח בזה עכ"ל ואני מצאתי כתוב בשם גדולי אשכנז דמשמע דהראב"ד משום דאין לך דיעבד גדול מזה שלא תתעגן ומצאתי עוד דלענין הלכה למעשה יש לחוש דהלכה כהראב"ד א"ל כמ"ד מצות חליצה קודמת ולהכי אפי' בדיעבד משום עיגונה אבל לאומרים כמ"ד מצות יבום קודמת מצות לן דאפי' דיעבד ע"כ (כט):

חליצת חרש ואלמת פסולה ופסלה אבל שוטה וקטן אין חליצתן כלום בפ' מ"ח (דקד) תנן החרש שנחלץ והחרשת שחלצה והחולצת לקטן חליצתה פסולה ובגמ' (שם) א"ר ינאי דטעמא דחרש ודחרשת משום דבעי' אומר ואומרת ואמר רבא [illegible] קריאה מעכבת לפיכך אלם ואלמת חליצתן פסולה ומתני' דקתני לא קראה חליצתה כשרה [illegible] דאמר כל הראוי לבילה [illegible] ודחולצת לקטן חליצתה פסולה [illegible] אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכמי' אומרים אין חליצת קטן כלום [illegible] ל' כ' בלשון הזה [illegible]

ד"מ

(כט) בהגה"ה מיימוני פ"ד דהל' יבום דלא תקני [illegible] כ"ע עיניו:

(ל) וגבי' פ' ב"ח [illegible] לחיי דוקא במקום אחין וע"ש:

(לא) ובה"ש [illegible] קטנה [illegible] כלום [illegible]

בית יוסף

חרש או חרשת אינה כלום כו' ססמך לו על התוספתא שהגיהו בה חרש שנחלץ והחרשת שחלצ' והחולצת מן השוטה וכן שוטה שחלצה והחולצת מן הקטן וכו' תלא וי"ג דברים בה הרי השוו דין חרש שוטה וקטן ויתבאר בגמ' שאין חליצת קטן כלום וכן השוו חכמים בכל מקום לכל דבר שצריך דעת ויש מי שהקשה על רבי' מדא' בגמ' אבל חכמי' אומרי' אין חליצת קטן כלו' ולא אמר אין חליצתן כלו' אלמא מודו חכמים בחליצת חרש וחרשת דחליצ' פסולה היא ועוד מע"פ הם בגמרא דטעמ' דמתני' לפי שאינן באומר ואומר' ואמר רבא הכא' דמערת קריאה מעכבא וכו' אלמא טעמ' דמתני' אינו אלא' דלאו בני דעה נינהו אלא לפי שאינ' ראויים לקריאה והרי הם כאלם ואלמת ויש לדחות בזה לדעת רבי' דלהכי אפרש' טעמ' דמתני' משום קריא' לאשמועי' דאפי' אלם ואלמ' חליצתן פסולה ומיהו אין אוין בדיון אלא הא כדאית' והא כדאית' ואפשר דה"אין חליצת קטן כלו' ולא קא' אין חליצתן כלו' משו' דמשמ' ליה דמשו' קטן בלחוד תני במתניתין חליצה פסול' אבל בחרש וחרשת אפי' הכא דמהדרינן מוד' דאינו כלו' ולגבי גדולה דקטן נקט נמי פסולה הילכך לא איצטריך ליה אלא קטן א"נ דפלוגת' דר"מ וחכמי' בקטן הוא' ליה בהיך לא אמיא לי' וע"פ לא כ"ל להו ומיהו אין הסכי' על התוספתא שהיא עמו' אותן וזה שהוא יותר נכון כנ"ל לדעת רבינו אבל הרמב"ן והרשב"א ז"ל סוברי' שהחרש והחרשת הרי הם כאלם ואלמת ואינן כשוטה לכל דבר וכ"כ מן ההלכות עכ"ל(ל): **קטנה** שחלצ' לגדול נפסלה על האחין בפ' מצות חליצה (שם) תנן קטנ' שחלצ' תחלוץ משתגדיל ואם לא חלצה חליצתה פסולה ובגמרא (דקה) אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר"מ אבל חכ"מ אין כתוב בפרשה אבל אש' בין קטנה ובין גדולה רבא אמר עד שתביא לעונת נדרי' והלכתא עד שתביא ב' שערות וכיון דאסיקנ' דעד שתביא שתי שערות הוא' דכל שחלצה קודם לכן הויא פסולה וכן הם דברי הרמב"ם ז"ל: ומ"ש רבי' וא"א ז"ל השוה חליצת קטנ' לחליצת קטן לא מצאתי כן בדברי הרא"ש אלא בדברי התוס' שכתבו וא"ת כיון דתנא פסולה אמאי תני שתחלוץ משתגדיל ועוד דלא תני ליה גבי קטן וי"ל דאי לא הוה [illegible] קטנ' ה"א דחליצת' פסול' דהא מקפי' אשה לאיש מן התורה לכבי תני תחלוץ [illegible] יותר לאו לאשמועי' דחליצת קטנה אינה כלום כמו חליצת קטן ע"כ וע"פ [illegible] שילך כ' רבי' כן בשם הרא"ש כיון שלא נמצ' כן בדבריו ועוד שגם התוס' לא [illegible] לקוטה' דשילתא אסרי כקטן אח"כ ומיהו בירוש' גרסי' בסדר הנושא' תחלוץ [illegible] ואם לא חלצ' חליצת' כשרה ע"כ וכיון שהם מסופקי' אי גרסי' חליצת' כשר' [illegible] לכתוב בשמם דחליצת קטנה אינה כלום כמו חליצ' קטן ודע שגירס' רב אלפס' [illegible] אילו' וע"פ כיון דאסיק' דהלכת' עד שתביא ב' שערות משמע דקודם לכן [illegible] פסולה(לא): **חליצה** מוטעית כשרה ה"ד חליצ' מוטעי' שאו' לו חלוץ לה ע"מ [illegible] לי כך וכך בריתא בפ' מ"ח (דקו) וע"פ אפי' אינה נותנת לו כלום כך פירש [illegible] טעם כדעסרס בפ' שעדיר דכל תנאי שתנאי בני גד ובני ראובן יכפינן ליה איפשר לעשות ע"י שליח וכל שא"א לעשות ע"י שליח כגון חליצה אין תנאי בה ולע"פ שלא נתקיים התנאי שעשה קיים וכ"כ הרא"ש ז"ל וכ"פ הרמב"ם שאע"פ שלא נתנה ולא נתקיים התנאי חליצתה כשרה: וכ' ר"י ואפ' התנ' כפול ושהוא הוא וכ"כ הר"ש' בתשו' שלכתוב בסמוך: ומ"ש רבי' דע"פ [illegible] ליתן לו מה שהתנה כשאר שוכר כו' אבל אם יש טענה שאינה חפצה בו והוא [illegible] לחלוץ אלא שאינו רוצה יכולה לומר משטה אני בך והיא' צריכה ליתן לו כלו' [illegible] משום דרב עבדא נסבה לפני יבם שאינו הגון לה אמר לקמיה דאביי א"ל [illegible] ע"מ שתתן לך ק"ק זוז לבתר דחלץ לה א"ל זיל הב ליה א"ל משטה אני בך עבד [illegible] וכ' הרא"ש ז"ל ופרש"י ז"ל הב ליה דהא קבילת עלך ואף על גב דחליצה [illegible] מיפסלא מיהו מיחייב לקיומי תנאי עדיפא כשאר שכירות דעלמ' ולהכי פי' [illegible] שכירות ולא מתנאי שהתנה מתחלה ליתן לו משום דאומר ע"מ אין מחייב [illegible] לקיים התנאי אלא אם ירצה לקיים התנאי יתקיים המעשה מעכשיו ואם ירצ' [illegible] יקיים התנאי ויתבטל המעשה למפרע הילכך נכון זה משום תנאי לא [illegible] למיתב ליה אלא הכי קאמר ליה כיון דאי אפשר לה לחליצה להתבטל א"ל [illegible] דעלמ' א"ל משטה אני בך עבד' ליה דכיון דלא הוה הגון לה ולא בעי' ליה [illegible] ליתן לו דעי יתירי [illegible] כעין אנוסה וגם איהו לא הפסיד גם מידי עכ"ל: וכ"כ [illegible] בתשובה ודברי ר"י שכ' בשם הרא"ש [illegible] כתוב בתשו' הרשב"א סי' [illegible] אם הקדישם ונתנם לו [illegible] שכל שחלץ קודם [illegible] ואפי' מחייבת עליהם לו בשטר [illegible] בקנין ועיין במרדכי בפ' החולץ:

אמרו לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה אינה חליצה להתירה ומ"מ נפסלה בכך להתייב' וכופין אותו לחלוץ חליצה כשרה בסוף פ' מ"ח (שם) ת"ר [illegible] חליצה מוטעת כשרה [illegible] כל שאומר לו חלוץ לה ובכך אתה כונסה [illegible] בין שנתכוין הוא ולא נתכוין היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוין הוא [illegible] פוסל חליצתה עד שיתכוונו שניהם כא' [illegible] מוטעת חליצתה כשרה [illegible] זוז [illegible] דר' יוסף אמר רב [illegible]

[illegible]

והרמ"בם כת' גוים שכפו מעצמן אם הדין שיחלוץ חליצת' כשרה ולא נהיר' חליצ' פסולה אע"פ שהי' פסולה פוסל' על האחין ופוסל לכהונה ואוסרת עליו קרובותיה ואינה נישאת לזר עד שתחלוץ חליצה כשרה עברה ונשא' לזר קודם שתחלוץ חולץ לה חליצה כשרה והיא תחת בעלה ואין מוציאין אותה ממנו לאחר שחלצ' כותבין לה ב"ד שחלצה בפניהם גט חליצה להתירה לינש' ואם לא כתבוהו לה כל שני' שראו החליצ' יכולין לכותבו אע"פ שאינ' מכירים לא היבם ולא היבמה שב"ד לא היו חולצין להם אם לא שהיו מכירים אותם וצריכין לשרטטו מפני מקראו' שבו ל' א"א הרא"ש ז"ל סידור חליצה מצות חליצה בג' שיודעים להקרות ויקבעו רוכת' שאומ' נלך למקו' פלו' ונחלוץ שם ומוסיפין עליהם עוד ב' אפי' עמי הארץ לפרסומי מילת' וחולצין ביום ולא בלילה בב"ד של ישראל ולא בב"ד של גוים וצריכי' הדייני' שיכירו שהיא אשת המת והוא אחי המת מאביו והכרה זו סגי בקרובי' ונשים וצריכים לידע שהיא בת י"ב שנה ויום א' והוא בן י"ג שנה ויום א' ושהביאו ב' שערות והיבמה נבדקת ע"פ נשים ואם רואים שגדלו דדיה ושנתמלא זקנו אין צריכין בדיקה וצריך שישבו הדיינין והיבם והיבמ' יעמדו וראיתי לרבותי שהעמידו היב' אצל הכותל או עמוד כי היכי דמצי למרחסי' לכרעיה ואומרי' ליבם אם ירצה ליבם ואם אומ' שרוצה לחלוץ אומרים לו בטל מודעא כמו בגט דחליצה מעוש' פסולה ונותני' לו ב"ד המנעל שיהא שלו ואחר החליצ' יחזור ויתנהו לדייני' והמנעל צריך שיהא בו שתי רצועות לקושרו בהן על רגלו אע"ג דאית ליה חומרתא כמין קשר ענול ומכניסו בחור של רצוע' וצריך שיהיו כל תפירות המנע' ברצועו' ולא בפשתן ונועלו ברגלו וקושרו ברצועות על רגלו בקשר ולא בעניבה וברגל של ימין ומקרין ליבמה בלשון הקדש מאן יבמי להקים לאחיו שם בישרא' לא אבה יבמי מלה במלה וז אח' זו רק לא אבה יבמי יקראוה בפעם א' ומקרין ליבם לא חפצתי לקחתה והיא מתרת בימינה קשר המנע' ושולפתו מעל רגלו בימינ' וזורק' רוק מפיה לפניו וצריכי' הדיינים לראו' הרוק כשיוצא מפיה ולא תאכל היבמה כלו' קודם חליצה ומקרי' לה ככה יעש' לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקר' שמו בישראל בית חלוץ הנעל וכל הנמצאי' שם אומרי' חלוץ הנעל ג"פ ומשרטטי' קלף וכותבין לה:

ביום פלו' בך וכך (לד) לירח פלוני בשנת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מונין כאן במקום פלוני אנחנא דייני דחתמנא חתימי לתתא במותב תלתא כחדא הוינא ואתית קדמנא פלונית בת פלוני ארמלת פלוני בר פלוני והקריבה לקדמנ' חד גברא דשמיה פב"פ וכן אמרת לנא פלונית דא פב"פ דנא אחוהי דפלו' בעלי מאבוהי הוא דשכיב' כשיבא ליה ושכיב ומית לרבנן ולכל ישראל שבק ובר וברת ויורת ומחסין ומוקים שמו בישראל לא שבק והדין פלוני אחוהי חזי ליבומי יתי וכען רבנן דייני אמרו ליה אי צבי ליבומי יתי ייבם ואי לא ליחלוץ לי קדמיכון רגליה דימינא ואסרי מסאנא מעל רגליה ואירוק באנפוהי ושאילנא ודענא לפלונית דא דהיא אנתתיה דפלו' מיתנא ואשתמודעינוהי דפלו' דנא אחוהי דפלו' מאבוהי הוא ואמרי לי' אי צבית ליבומי יתה ייבם ואי לא ליחלוץ לה קדמנא רגלך ימינא ותשרי סינך מעל רגלך ותירוק באנפך ועני ואמ' לנא לית אנא צבי ליבומי יתה מיד אקריבוה לפלוני' דא מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי ואף אסי פלו' אקריבא ליה לא חפצתי לקחת ואטלע ליה רגליה דימינא ואשרי סיניה מעל רגלוהי ורקת באנפוהי רוקא דאיתחזי לנא בשוקא על ארעא ותוב אקריאנה לפלוני' דא ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ואנחנא דייני וכל דהוו יתבין תמן ענינא בתר' חלוץ הנעל תלת' זימני ומדאיתעבידא עובדא דנא קדמנא פטרינוהא לפלונית דא למהך להתנסבא לכל גבר די תיצבי ולית לה ימחה בידה מן יומא דנן ולעלם. ובעת ניכתב פלוני' דא גיטה דחליצתא דנא וכתבנא וחתמנא ויהבנא לה לזכות ולראיה כדת משה וישראל:

וחותמין

ד"מ

(לה) כ"פ"י דאין היתוך גמשל חליצה אם בתנו גתוהו אלמא בר' או שיכפו אותו א"מ והחיוהו אלא כ' הרבנ"א שכתוב' סי' ל"פ די"ם תוס' לדיר גאלון שהמלולתו ואפילו גגים את תוס' ואם לגו גם גו אסור מסל"ת סי"ו סי' י"ן מ"ן שאריך אזה ולידי לחקל ות"ת כם' דגל מלאו לגו לחלוק על דגלי הבנ"א ומ"ת קודם החליצה תוס' ליגם נדיר גם סימנם ופיגו ונ"ל הכל"ס וכן מונח גגמ':

שחוזר ונותנו לשם במתנה כדי שיוכלו לסקנותו לאהריס אי נמי מעני שמתחל' לא כתנוסו לו אלא על מנת שיחזירנו לשם ואם לא יחזירוהו לשם כעלה שלא זכה במתנ' וסוס ליה חולץ במנעל שאינו שלו: ומש שאמר וחותפין עליה תלתא כ' רבינו ירוחם בשם הרמ"ה ואם לא יחתמו אלא שני' עדות סוס וכשר: וכתב הרש"בא בתשו' יחתמו הג' שנעשו ב"ד ולא השנים שהוספו (לה):

ומ"ש ולא בעיא לאמתוני לבתר חליצה ג' ירחי כ"כ ר"י והטעם מפני שהיל' מוכח' עד שיעברו ג' חדשי' מניית' שבעל כמבוא' ברא' סימן זה כתב הרי"בש על גט חליצ' שזמנו מוקד' שהי' זמנו שנת ה' אלפי' וקל"ד וחסר ממנו ל' וכתב וק"ד ורלה לפסלו ושפרי' בדבר וכתב על זה לסר"ן ובתשובות הסר"ן כתו' שספיר לסתיר ומיהו כת' בסוף דבריו ונ"מ אם סדבר מוזמן שיתוקן הטעם' ב"ד קודם שיקנסא שכה מה טוב ואם אין דאוי לעכב' בשביל זה והרי"בש בתשו' לחכם אחד על זה חס לפוגו ואחה שאדון ספרזת על עדותיך והכשרת מוקדם בגט חליצה אפי' שקדימוהו לדעת לפי שלדעתך אין בהקדמתו תועל' והפסד ואפי' בעל סריכ לא אמר להתיר אלא מפני שחול' שנעשה...

וכו' ולנ"ד חליצה פסולה איכ' צריכ' על כל האחין כולן וכן הוא דעת ה"ה ז"ל אם דחליצה פסולה צריכה לחזר על כל האחין או לא אומיס בדיש ס"ד אחין ויתבאר בסיף סי' זה וכן יש מאמר אחר מאמר אלא עשה מאמר בזו ואח"כ בזו או אחין בם או בתבירתה כל אחת צריכה גט למאמרה והליצ' לא' מהן לפטור את שתיהן עבו"ר במ' ר"ג שם וכן אם עשה מאמר בזו ואח"כ נתן גט או חלץ לה או לצרתה או שבא על צרתה או שאחר המאמר שלו נתן לה אחין גט או חלץ לה או לצרתה או שבא עליה או על צרתה מועיל מה שנעשה אחר מאמ' לאסור בעלת המאמר וליאסר בקרובות מעשה שנעשה אחר המאמר ולהצריך גט למאמ' וביאה שנעש' אחריו כך היא הנכא' כמשניות בספרי רבי' המדוייקים ודברים אלו מתבארים והולכים בסמוך: ומ"ש וזה תקנתם עשה בה מאמ' ונתן לה גט צריכה חליצה עשה בה מאמר וחלץ צריכ' גט עם' מאמר בזו ונתן גט לזו נותן גט לבעלת המאמר והוא או אחין חולצין לאחת מהן אם נמצא' ופרש"י צריכה הימנו חליצ' ואם רצה לכנס לא יכנו' דכיון דהתחיל בגירוש' קיימא עליה בלא יבנה...

וחתמין עלי' תלתא ולא בעי' לאמתוני לבתר חליצה תלת ירחא אלא שרי' לאלתר לאינסובי לכל מאן דבעיא:

קע אע"פ שמן התור' גט לא מעלה ולא מוריד ביבמה תקנו חכמי' שכל גט שפוסל באשתו לכהונ' כיוצא בו כיבמתו מועיל שאם א' מהאחין נתן לה גט פסלה ואת כל צרותיה עליו ועל כל האחין ואינה ניתרת בו לזר עד שיחלצו לה וכן המאמר שתקנו בה חכמי' אינו קונה בה קנין גמור שאם בא להוציא אחר המאמ' אינ' יכול להוציא' בגט לבד שלא נפקע' הזיקה ע"י המאמר אלא צריכה גט למאמר והליצ' לאפקועי הזיק' וכיון שאין מאמר קונה קנין גמו' ולא גט דוח' דהייח גמורה לפיכך מועיל המעשה שנעשה אח"כ בין גט אחר גט או מאמר אח' מאמ' או גט חליצה וביאה אח' המאמ' או מאמ' וביא' וחליצה אח' גט בין ביבם א' וב' יבמות בין ביבמה אחת ושני יבמין בין בשתי יבמות וב' יבמין: כיצד יבם שנתן גט ליבמתו וחזר ונתן גט לצרתה נאס' בקרובות שתיהן או שני יבמים שנתנו שניהם גט ליבמה אחת זה אחר זה שניהם נאסרו בקרובותיה או שני יבמין ושתי יבמות כל אח' נתן גט לאחת כל אח' נאסר בקרובות של אותה שנתן לה גט וכשבא' להוציא' למ"ד חליצה פסול' צרי' לחזור על כל האחין בב' יבמין ויבמה אחת צריכ' חליצה מכל א' וא' וכתב הרמב"ן והוא הדין נמי ביבם אחד וב' יבמות ונתן גט לשתיהן שצריך לחלוץ לשתיהן [י] מדברי רש"י יראה דאפי' אם נאמר בשני יבמין ויבמה אחת צריכה חליצה מכל א' וא' ביבם א' ושתי יבמות נפטרת אחת בחליצת חבירתה ולמ"ד חליצה פסולה אינה צריכה לחזו' על כל האחין בין בשני יבמין ויבמה אחת בין ביבם אח' וב' יבמות סגי בחליצ' אח' וכן הוא דעת א"א הרא"ש ז"ל וכן יש מאמר אח' מאמ' שאם עשה מאמר בזו ואח"כ בזו או אחין בה או בחברת' כל אחת צריכה גט למאמרה וחליצה לאחת מהן לפטור שתיהן וכן אם עשה מאמ' בזו ואח"כ נתן גט או חלץ לה או לצרת' או שבא על צרת' או שאח' המאמ' שלו נתן לה אחיו גט או חלץ לה או לצרת' או שבא עליה או על צרתה מועיל מה שנעשה אח' מאמ' לאסור בעלת המאמ' וליאסר בקרובותיה במעשה שנעשה אחר המאמ' ולהצריך גט למאמר וביאה שנעשה אחריו וזה תקנתם עשה בה מאמר ונתן לה גט צריכה חליצה עשה בה מאמר וחלץ צריכה גט עשה מאמ' בזו ונתן הו' או אחיו גט לזו נותן גט לבעל' המאמ' והוא או אחיו חולצין לאחת מהן לאיזו שירצה ותפטר האחרת דק"ל כבעל' גט ובעלת המאמ' כי הדדי נינהו ופרש"י כי הדדי נינהו וחולץ לאיזו שירצה ותפטר צרת' [ל] והר"י פירש ששתיהן צריכות חליצה וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לפרש"י עשה מאמר בזו ובעל הוא או אחיו צרתה צריכות ב' גיטין וחליצה לאחת מהן עשה מאמר בזו וחלץ הוא או אחיו לזו בעלת המאמר צריכה גט

וכן

קע אע"פ שמן התורה גט לא מעל' ולא מוריד ביבמה תקנו חכמי' שכל גט שפוסל באשתו לכהונה כיוצא בו כיבמתו מועיל כו' וכן המאמר שתקנו בה קנין גמור כו' כל זה שם ...

וכן אם נתן לה גט ואח"כ בא עלי' או עשה בה מאמ' או בחבירת' או שחלץ לחבירתה או שאחר הגט שלו עשה בה אחיו מאמ' או בא עליה או חלץ לה או לחבירתה מועיל מה שנעשה אחר הגט ליאסר בקרובותי' ולהצריך גט למאמר שנעש' אחריו וזה תקנתה נתן לה גט ואח"כ בא עליה או עשה בה מאמר צריכ' גט וחליצה נתן לה גט ואח"כ בא הוא או אחיו על צרת' או שעשו בה מאמר זו שבא עליה או שעשו בה מאמר צריכה גט וחליצ' לאחר מהן לפטור שתיהן הבעילה קונה קנין גמור וכן חליצה דוחה דחייה גמורה לפיכך אין המעש' שנעשה אחריהן מועיל לא לפסול את זו ולא לאסור בקרובו' כיצד בא על יבמתו וחזר הו' או אחיו וחלץ לה או לצרת' אין אותה החליצה כלום וכן אם אחיו חזר ונתן לה גט או לצרתה אינו כלום וכן אם חזר ועשה בה מאמר או בעל אינו כלום שכבר היא אשתו של אחיו ואין הקידושין תופסין באש' איש אבל אם בא הוא או אחיו על צרת' או עשו בה מאמר צריכ' גט וכן אם חלץ ליבמתו וחזר הוא או אחיו וחלצו לצרתה אין אותה חליצה כלום ליאסר בקרובותיה או ב' יבמים שחלצו ליבמה אחת זה אחר זה אין חליצ' האחרונ' כלום ומות' בקרובותי' אבל אם אחר שחלץ ליבמתו בעל או קדש הוא או אחיו אותה או צרת' תפשי להו בהן קדושין וצריכ' גט בין קדשה לשם אישו' כגון שקדש' סתם בין לשם יבמו' כגון שאמר לה הרי את מקודש' לי לזיקת יבמין והראב"ד כתב קדשה לשם יבמין אינו כלו' ואינה צריכה גט וכ"כ הרמב"ם ורב אלפס כתב כסברא ראשונה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל והא דאין מעשה מועיל אחר ביאה דוקא בביאה כשרה שלא קדם לה מעש' אחר אבל ביאה פסולה כגון שנתן גט לזו ובעל את זו או עשה מאמר בזו ובעל את זו מועיל מעשה שיעשו אחריה שאם יחלוץ הוא או אחיו לשלישי' יאסרו בקרובותיה וגם היא לא סגי לה בגט דאכתי נשאר בה זיק' אבל חליצה אפי' הי' פסולה שקד' לה מעש' אחר כגון שנתן גט בזו או מאמר בזו ואח"כ חלץ לה או לצרת' אפ"ה אין מועיל אחרי' כלום עשה מאמ' ביבמתו ואח"כ נתן לה גט לזיקתו פסלה עליו ועל כל האחין וצריכה גט למאמרה וחליצה לזיקתה נתן גט למאמר' ולא לזיקתה נשארה זקוקה כמו שהיתה ופרש"י שאינה מותרת אלא לשאר האחין אבל המגרש

ומותרת

ומותרת לאחיו דמאמר דעבדיה הקליש ופש לה זיקה כדמעיקרא ותוס' כתבו דאין חלוק בין לו ובין לאחיו דמ"מ לא הוי ליבמ' דמאמר רבא סותר' אפי' היא א"כ ה"נ הוי אפי' לדידיה ולהכי ליבמ' דמאמר רבא דהיא אסורה משום דמחלפא בבעלת הגט א"כ ה"נ אסורה אפי' לאחיו דהא אם נתן גט ליבמתו אסו' על כל האחין לא דמי להא דשרי רבא להתם כשנתן גט למאמרו דהתם בב' יבמות הכא' בב' בתים איירי דאפשי' היה נותן גט אף לזיקתו היתה האחרת מותרת לו ומיהו בזה יש חלוק אם נתן גט למאמרו חולץ לה ופריא ואם נתן גט לזיקתו צריכה עוד גט מפני למאמרו כי הגט הראשון לא הפקיע המאמר עכ"ל: ומ"ש רבי' הרמ"ב כ' כהרמב"ם ז"ל הרמ"ב בפ"ה נתן גט ליבמתו וחז' ונתן גט למאמרו מה שעשה הרי בטלו והותרה ויראה לי שלא הותר' אלא לאחיו אבל זה שנתן הגט אסור' היא לו נתן גט לזיקתו ולא למאמרו הפס' עליו ועל שאר האחין כמו שביארנו וצריכה גט למאמרו וחליצה להתירה לזר עכ"ל: וכ"ה נתן מאמר ליבמתו כו' בפ"ד אחין א' רבא נתן גט למאמרו כו' והפסק כליפנא בתר' לפסק בכל דברים' והרא"ש סותרים אפי' היא לאחין אבל לא לדידיה וזה כדעת רבי' והסב' ה"ה בגמ' בליפנא בתרא אמרי' סותרה לו דאפי' ע"כ הוו' הרב ז"ל שכיון שאמרו שהיא סותר' לו אפי' היא שמע אפי' לדידיה וכבר דחו טעם זה ואמרו דהתם קאי אמתני' דב' אחין נשואין ב' נשים נכריות ומת א' מהן ועשה בה הב' מאמר ומת הרי אלו חולצו' ולא מתייבמות לפי שיש א' מהן שיש עליה זיקת ב' יבמין ועלה קאמר רבא שאם נתן גט למאמרו סותרה אפי' היא לאח הנשאר ויכו' ליבמה אם ירצה וע"ש לא הוצרך לפרושי דלדידיה אסורה וזה דעת הרמב"ם ז"ל וכ"כ מדברי הרמב"ן ז"ל עכ"ל ועיין בר"י ביאת בן ט' כמאמר בגדול בריש' סוף פר' החולץ דבה (דלג): ומ"ש לפי' בא על היבמ' פסלה על כל האחין ואם אחר שבא עליה חזר אחיו הגדול ובא על צרת' או שנתן לה גט או חולץ לה או לצרתה פסל' על הקטן וכן אם חזר הקטן ובא על צרתה או שאחיו בן ט' בא עליה או על צרתה פסלה עליו כדין מאמר אחר מאמר וכן אם עשה הגדול מאמר ביבמ' וחזר אחיו בן ט' ובא עליה או על צרת' פסלה עליו כדין מאמר אחר מאמר ומאמרו של בן ט' אינו חשוב כמאמר הגדול ואינו מועיל אלא בתחלה אבל לבסוף לא כיצד עשה קטן מאמ' מועי' לפוסלה על האחין אבל אם עשה הגדול מאמר וחזר בן ט' ועש' בה מאמ' או בצרת' אינו מועיל לפסלה על האח הגדול אבל מאמרו של בן ט' אחר מאמ' בן ט' איכ' למימ' שמועיל כיון שמאמר הראשון מבן ט' וגט וחליצ' אין לקטן כלל לא בתחלה ולא בסוף בסו' פ' הבא רבה (פס) תנן בן ט' שנים ויום א' הוא פוסל ע"י אחים והאחין פוסלין על ידו אלא שהוא פוסל תחלה והאחין פוסלין תחלה וסוף כיצד בן ט' שנים ויום אחד שבא על יבמתו פסל ע"י אחין בזו עליה אחין עשו בה מאמר נתנו גט או חליצה פסלו ע"י בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ואח"כ בא אחיו הסוא בן ט' שנים ויום א' עליה פסל על ידיו ר"ש או' לא פסל בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו ואח"כ בא על צרתה פסל ע"י עצמו ר"ש או' לא פסל ויחוד דהלכה כת"ק ופרש"י פוסלין על ידו דביאת לא קניא לגמרי אלא כמאמר בעלמא והא ק"ל דיש מאמר וגט וביאה וחליצה אחר מאמר פסלה על ידו ה"ל כמאמר אחר מאמר דביאתם תופסין בה וכיון דבעי' גט מפני קם כוליה ביאה עליה דכיון שלא בנה סוב לא יבנה וכגון דביאה' שני שנבנה דא' במזיד הא ק"ל ביאתו ביאה והסרת עליו: פסלה לראשונה על עצמו כ"ש לשניה דביק א' הוא בונה ואינו בונה ב' בתים וכיון דאין ביאתו ברשפון' קנין גמור מקנית ביאת שניה להצריכה גט וכיון דלדידיה נמי קם כלא ביאה בלא יבנ' ובגמ' (פס) בן ט' שנים ויום אח' תחלה פסיל בסוף לא פסיל והא קניה רב זביד בר אושעיא השוף מאמר ביבמתו ואח"כ בא אחיו בן ט' שני' ויום א' עליה פסלה אמרי ביאה פסיל אפי' בסוף מאמר תחל' פסיל בסוף לא פסיל וביא' אפי' בסוף פסיל והא קתני אלא פסול פוסל תחלה וכן תחלה וס"פ כיצד בן ט' שנים ויום אח' שבא על יבמתו כו' פסולי מאמר וה"ק בן ט' שנים ויום א' הוא פוסל תחלה והם פוסלי' תחלה וסוף בד"א במאמ' אבל ביאה פוסל אפי' בסוף כיצד בן ט' שנים ויום אח' שע"י פסל ע"י אחין ומי איח ליה מאמר כלל ע"י אחין והקניא בן ט' שנים ויום א' הוא פוסל בדבר אחד והאחין פוסלין על ידו בד' דביאהסוא פוסל ע"י אחים בביאה והאחין פוסלין על ידו בביאה במאמר בגט ובחליצה ביאה דפסלה בין בתחל' בין בסוף פסיקא ליה מתני' דבתחל' פסיל בסוף לא פסיל לא פסיק' ליה קאמר כמי ת"ר יסוד' פ' פעולה יש לו גט וכן ס"ל תחליפה בר אבימי יש לו מאמר תכ"ש יש לו גט ויש לו מאמר דברי ר"ע וסבר ר"ש יש לו גט והמחליף עמו אחת בן תשע כמאמר בגדול ר"ע אומ' עשו חליצה בן ט' כגט בגדול ואם איתא ליתני כביתו א"ר הונא בריה דרב יהושע אית ליה וזוטו' לר"ג דא' אין גט אחר גט י"ס ר"ע בגדו' אח' גדול וקטן אחר קטן אבל קטן אחר גדול לא מהני וכו' הרמ"ב כר' דלר"ע דאמר יש לו חליצה כ"ש ביאה אבל לרבנן דוקא ביאה יש לו אבל חליצה אין לו כלל ומתני' וברייתא דלעיל דקתני' בן ט' פוסל ע"י אחין בדרך אחר

המגרש אסור בה וכ"כ הרמב"ם וא"א הרא"ש ז"ל כתב שהי' מוהר' אף למגרש וכ"כ הראב"ד ביאת בן ט' כמאמר הגדול לפיכך בא על היבמה פסלה על כל האחין ואם אחר שבא עליה חזר אחיו הגדול ובא על צרת' או שנתן לה גט או חלץ לה או לצרת' פסלה על הקטן וכן אם חזר הקטן ובא על צרתה או שאחיו בן ט' בא עלי' או על צרת' פסלה עליו כדין מאמר אחר מאמר וכן אם עשה הגדול מאמר ביבמה וחזר אחיו בן ט' ובא עלי' או על צרת' פסלה עליו כדין מאמר אחר מאמר ומאמרו של בן ט' אינו חשו' כמאמ' הגדול ואינו מועיל אלא בתחילה אבל לא בסוף כיצד עשה קטן מאמר מועיל לפוסלה על האחין אבל אם עשה הגדול מאמ' וחזר בן ט' ועשה בה מאמר או בצרתה אינו מועיל לפוסלה על האח הגדול אבל מאמרו של בן ט' אחר מאמר בן ט' איכ' למי' שמועיל כיון שמאמ' הראשון מבן ט' וגט וחליצ' אין לקטן כלל לא בתחיל' ולא בסוף גדול שעש' מאמר ביבמ' או נתן לה גט ולה צרה כשבא לחלוץ א' מהן ולהתירן אין חליצה בעלת הגט או בעלת מאמר פוטר הצרה אבל חליצ' הצרה פוטר לבעלת הגט לגמרי ולבעלת המאמר מחליצ' וצריכה עוד גט למאמר' ואם עשה מאמ' בזו ונתן גט לזו חולץ לאיזו שירצה ופוטר השנייה כדפרישית לעיל וכתב הרמב"ם וכן אם נפלו לפניו איסור לאו או איסו' עשה וצרתה חלץ לאסור לא הותרה הצר' חלץ לצרה הותרה האסור' שלש אחיות יבמו' שנפלו לפני ב' אחין יבמין אם נפלו כא' שלא הספיק ראשו' לחלוץ עד שנפלה שנייה ושלישי' קאמר רב ששלשתן צריכות חליצה מכל א' מהאחין ואם נפלה האח' תחילה וחלץ לה א' מהם כשתפול השנייה יחלוץ השני וכשתפול השלישי' צריכה חליצה מכל א' ואח' שחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין ושמואל אמר בין שנפלו כאח' בין בזה אחר זה חולץ לכולן ואיכא תרי שנויין בגמ' לשני' קמא א' חולץ לאח' והשני לשניי' וא' מהם איזה שירצה חולץ לשלישי' דכל היכא

דמצי

והאחין פוסלין על ידו בד' דרביה רבנן היא דלר"ע חליצה פוסלת תחלה וסוף כגט של גדול והספקה לר"ע יש לו גט וכ"ש מאמר אבל לרבנן מאמר יש לו כדמוכח לעיל דמאמר בתחלה פוסל אבל בגט סבוא בהקוה חליצה לא והא דקאמרי רבנן כמאמר בגדול ולא אמרו עשו ביאתו כמאמרו י"ל דאית ליה מאמ' וזוטא כדמשני בגט לר"ע וכו' דהלכה כרבנן וביאתו פוסלת תחל' וסוף ועמדנו דוקא תחלה ומספי' טעמא כמי לא אמרו חכמים ביאתו כמאמרו וחליצה וגט אין לו והא דא' פוסל גט יש לו חליצה דר"ע קאמר דלא קיימ' עדקאמ' כגט בגדול אלמא קטן אין לו גט וכן הא דאמר יש לו מאמר חליצה דרבנן קאמר דלא קיימא עדקאמ' כמאמר בגדול אלמא קטן אין לו מאמ' דאי חליצה דהד הוא קאמר פוסל כיון דאמ' דיש לו גט כ"ש מאמר עכ"ל וגם הרמ"ב כ' בפ"ה פסק כת"ק דברייתא דפליג על ר"ע וכ' ה"ה שכן נראה מן ההלכות וגם בעל המאור כתב שכן הדברי' מוכיחי' דע"כ לא קאמר בגמ' יש לו גט אלא לטעמיה דר"ע דאמ' יש לו חליצה אבל לרבנן דאמרי אין חליצת קטן כלו' ה"ה לגיטו ע"כ ונתבארו דברי רבי' וד"י כ' שברא אחר בשם הרמ"ה ואיכא למידק בע"ש רבי' ואם אחר שבא עליה חזר אחיו הגדול ובא על צרתה או שנתן לה גט כו' לגט לא כת' חזר אחיו הגדול ובא עליה או על צרתה והספר דכיון דכ' שאם חזר אחיו הגדול ובא על צרתה פסלה על הקטן כ"ש אם בא עליה בעצמ' ומיהו הכתי איכא למידק למה השמיט שאם עשה בה אחיו הגדול מאמר פסלה על הקטן דהתנן נסדים וגם הרמב"ם ז"ל בפ"ה השמיט זה ויש לתמו' עליהם: גדול שעש' מאמר ביבמה או נתן לה גט ולה צרה כשב' לחלוץ א' מהן ולהתירן אין חליצ' בעלת הגט או בעלת המאמר פוטרת הצרה אבל חליצת הצרה פוטר' לבעלת הגט לגמרי ולבעלת המאמר מחליצה וצריכה עוד גט למאמרה בר"פ ד' אחין (דף כו) אמר שמואל חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה לצרה נפטר' בעלת הגט חלץ לבעלת המאמ' לא נפטר' צרה לצרה נפטרה בעלת מאמר ופרש"י לבעלת גט ב' יבמות מאחד א' ונתן ליבם גט לא' מהן פוב אין חליצתה פוטרת כ"כ דקליפא זיקתה ואם חלץ לה לא נפטרה צרה: חלץ לבעלת מאמר עשה מאמר בא' מנסי' מעת ואח"כ חלץ לה לא נפטר' צר' שחליצ' זו אינה פוטר' לגמרי שעדיין צריכה גט למאמרו כדתנן בפ"ד ר"נ ומע"ג דאינו לה גט אחר דחולץ להיסוס דמבניא אבל צרתה צריכה חליצה אבל חלץ לצרה נפטר' בעלת המאמר מחליצ' ואינה צריכה אלא גט למאמרו: ומ"ש ואם עשה מאמר בזו ונתן גט לזו חולץ לאיזו שירצ' ופוטר השנייה הם בעי' ואיפשיט' דכי הדדי נינהו והר"י פי' דסיינו לומר שהחיסון לריכות חליצה אבל רש"י פי' דסיינו לומר שחולץ לאי זו שירצ' והפטר לרתה: וכבר כ' רבי' כן בראש סי' זה ולפי שהרמב"ם הסכים לפרש"י סתם רבי' הדברי' כפרש"י: וכ' הרמב"ם ז"ל וכן אם נפלו לפניו איסור לאו או איסור עשה ולרתה כו' בפ"ז כ' כן ונדי חלץ לאחיו' לא נפטרו צרות כו' וז"ל ירלה לי שכן הדין בשתי יבמות הבאו' מבית א' והאחת מהן אסור' על יבמה משום שניה או מחייבי לאוין או מחייבי עשה שאם חלץ לאסורה לא הותרה הראשו' לרתה חלץ לצרה הותרה האסור': וכ' ה"ה שכדברי רבי' בזה נראית כבונת שכבר חליצה פסולה שנזכרת בספוק היא מפני שאין שאחיות מתייבמות משום דהויא כל אחת אחות אשה בזיקה ואין זה אלא עדרבנן ומע"כ אין חליצתה פוטרת לרתה וא"כ ע"ש בניה אי חייבי עשה וחייבי לאוין שבולן אינן עולו' לייבו' ולמה תפטור חליצתן לרותיהן אלא שמע דבולן שוות אבל בה"ג ז"ל כ' מי שהיה כפוי ב' נשים שניה ליבם ואחרת כשבוא מינס עיבס לאחרת כשבוא חולץ חולץ לשניה ע"כ וזה הפך מדברי רבי' ויש מן המפרשים סוברים כן ואומרי' שלא אמרו חליצה פסולה אינה פוטרת אלא כגון שנאסרה עליו בזיקה כגון זו דאחיו' או שעשה בה מאמר או נתן לה גט או חליצ' מעוברת או מספה שבלך בעל' לא"כ ושמע מינה ולא מת כמו שמכתוב בפ"ט אבל בשני' וכיוצא באלו שכן אסורן' מתחלת' חליצ' כשרה הוא ופוטר' לרתה אלו דברים' ואין בחלוק זה. ועם זכון אלא שסמכו על סתמ' דקתני היתה הא' אסור' על א' מן האחין איסו' ערוה וחלץ לה לא עש' כלום ולא פטר לרתה אלא או היא או לרת' נתייבמה לאחר אחין מי' אפי' מתייבמת היא' איסו' מלוה ואיסור קדוש' פי' שניות וחייבי לאוין חלץ לה או בא עליה נפטרה לרתה ע"כ ושמע מדע' רבי' דהכי בריתא' אתיא דלא כמעולה וכיון שלא הקפו עמל' בגמ' לשמוש לא ספכי' עלה דהא היא' ה"ל לאתויי בגמ' וא"ת היה הילו' ביניהן ושמוש מוד' בזו ה"ל לפרושי והבריית' שנזכרת פ' כיצד איסור ערוה ואיסור קדוש' בא עליה או מחלץ לה נפטר לרת' י"ל דלרת' הסיא לרת' קתני' הכא אלא זה הספי' לתרץ דברי רבי' לפי דעתו הכו' סבור דחליצ' פסול' אינה פוטרת כיולא בה כמ"ש בפ"ה ובריה"ז לריכה תלמוד לפי דבריו ז"ל עכ"ל: ג' אחיו' יבמו' שנפלו לפני ב' אחים יבמים אם נפלו כא' שלא הספיק הראשון עד שנפלה שניה ושליש' כו' בר"פ ד' אחין (דף ו) א' רבה בר רב הונא אמר רב ג' אחיות יבמו' שנפלו לפני ב' אחין יבמין זה חולץ לא' וזה חולץ לא' ושלישי' צריכ' חליצה משניהם א"ל רבה מדקאמרת שלישית צריכ' חליצה משניהם קסברת יש זיקה וזו"ל חליצה

פסולה

דמצי למיחלץ חליצ' כשר, לא תחלוץ חליצ גרוע, ולאידך שינויא
א' רחלץ לכיולן אפי' בתחיל, דלפטור נפש פטורה אפי' בחליצ' גרועה
ופסק הר"מה כרב וכ"פ הרמ"בן והרמ"בם ת"ל במות רבות שנפלו
מביתו אחת שנבעלה אחת מהן ביא' פסולה או שניתן לה מאמר
פסול כולן נאסרות ליבום וצריכ' גט אות' שנבעלה או שניתן לה
המאמר וצריכה אחת מהן חליצ' להתירה לשוק נחלצ' אחת מהן
חליצ' פסולה הותר' לינשא לור אותה שנחלצ' אבל צרת' אסורה
עד שתחלוץ גם היא או עד שיחלצו כל האחין לאותה שנחלצה
חליצה פסולה שאין חליצה פסולה מסלק' היבום עד שתחזיר על
כל האחין מ"ע כ' יראה מדבריו שפוסק כשמואל וכשינוי' קמא
דלפטור נפשה פטורה בחליצה גרוע' והראב"ד פסק כ' כשמו'
וכשינוי' בתרא דאפי' לפטור נפשה אם אפ"ש בחליצה כשרה לא
תחלוץ חליצה גרועה הילכך לכתחלה זה החולץ לאחת וזה חולץ
לאחת וא' מהם לשלישית ואי עבר הר' והלץ לכולהו מאי דעבד
עבד ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל כתב הרמ"ב' שני יבמין שיבמו
ב' יבמות הבאות מב' אחת ולא נודע מי יבם תחיל' שניה' יוציאו
בגט ויותרו לזרים ואסורו ליבמ"הם לפיכך ראובן שה' בירושלם
ולו ב' נשי' אחת בעכו ואח' בצו' ושמעון אחיו בעכו ולוי אחיו בצו'
ושמעו שמת ראובן לא יבם א' מהם עד שיד' מה עשה אחיו קדם
אחד מהם ויבם אין מוצאין מידו עד שיודע שאחיו יבם תחלה
רצה לחלוץ קודם שידע מה שעשה אחיו אין מונעין אותו:

קעא קטנה יתומה שהשיאוה אחיה קידושי דרבנן בדפי לעיל וכן חרשת קידושיה דרבנן

מ"מ אין קידושי שתיהן שוות אלא קידושי הקטנ' הם בספק אם
קונין קנין גמור או אם אין קונין כלל וקידושי החרשת קונין
במקצתה ומשיירים במקצתה לפיכך מי שהי' נשוי יתומ' וחרשת
ומת ונפלו לפני אחיו ליבום אין ביאת אחד מהם פוטרת צרתה
וכיצד תקנתו דחרשת לאו בת חליצה היא ואם

לענין ליבו' קעא יליפנ' בק"ל לא אמר אבל ע"מ קפס סיפן כ' סברס"בד פסק כסנויי
בתרא דפס' לפטור נפשה ס"פ בחלוצה כפרס לא תחלון גרועס דסא לגיכנא קמא
סוס דמפטע סכי וכמו סכתו כו רבי' דכל דמני לתחלץ חלוצה כפרס לא תחלון חלוצה
גרוע' דסילנו לגיספ' בתרא סרי כ' דלפטור נפשה פטורה בחלוצה גרוע לכן כ"ל סט"ס
יש כלפן ולריך לבניס וכסנויי וכסנויי קמא: ומ"ם ולזס
סנויים בתרא וסטפא מיתי סמי' מ"ם ולזס
ססכי' סר"מס על מ"ם וכסנויי קמא: ומ"ם
רבי' נמס סרע"בס ז"ל בתרא סברים יש
הסרו סכיב' וט"ס סוס וסילולסון סרע"בס
ז"ל יבמו' רבות סבמו' מבי' מ' כיון סנבעלה
מ' מכן בעולה רמיס לו מנחלצה חלוצה
מעולה סוחרו סכל ונסחלקס זיקת סיבם
מעליהן ומס נבעלה מס' מכן בעול' מסולה
לו נתן לס מעמר מסול נמסרו כולן ליבם
ולריכס זו מנבעלה לו מנתן לס מעמר נט
ולריכ' מחת מכן חליצ' לסמיון לזרי' מסיון
זיקת סיבו' מסחלק' מנמילס מחות' נחלנס
מחת מכן חלוצה מנחלנס מחות סוחרס לסנמס
לזר מוחס מנחלנס מבל לרתס מסורס עד
מחחלון גם סיס לו עד מיחלנו כל מסמיון
לרמסונס מחלנס מחלוצה מחלוצה מסיון
חלוצה מחותס מסלקת זיקת יבו' מבי' זס
עד מחחזור על כל מסמיון לו עד מחחלון
כל מה מסונעכ' ל: וכתב ס"ס כיון מנבעלה
מ' מכן וכו' מיקר הנסחס נדברי רבי' בכמן
לריכ' חליצ' כל מ' מסלנסחיון לזר מסו סוב'
מחליצ' מ' מכן מיכ' מיטר לרת' וכמו מב חר
בסמון בע"ם נחלנ' מ' מכן חליצ' מחות' כו'
ודעתו בזס כל"ע מסוס ז"ל סבו' מסס נתן
סמ' מעמר למחת לו נתן לס נט ומס"כ נס
עליס מחיו ומחד מכן חלן למחרס מלס
נעמס נס מעמ' מסיון חליצ' מל זו מיטר'
זיקת סיבוס מל מכיס ולריכס סמיס נט
וחליצס וכמע' לבי מזו חלוצס מסול' ומיכס
מיטר' הנרחס מע"ם מיות' כיס מסולס זו
מנבעל' נס מעמי' חלו ע"מ מיון חליצ' מל
מנ' מע"ם מנעולס מיטרחס ונמלה מסוס ז"ל מוסק דלס כמנמל דמ' חלן לנעלת
מנו לס נסמרס לרתס לנרס נסמרס נעלת מנו חלן לנעלת מעמר לס נסמרס לרת'
לנרס נסמרס נעלת מעמר וסוס ז"ל מכור מסיון חליצ' מ' מכן חליצ' מסיון נסמרס
דלפטור עלמס מיטרת וכן סוס ז"ל מכור מסס נחלנס מסס' מכן מכל מסיון נסמרס
לנרס ומיכו יודע מיכון לס לן זס ומיכי יכול לסנוון לנ' מסתו וכנר נחלנו
עליו סרע"בן וסרע"בס ז"ל בדין זס ודעת סרע"בס מכל מסן מון' לנון מיס לנמיכס
מעמר לו נתון מחליצ' מחת מכן מיטרת לרתס ומס מס' נעלת נט לו מעמר חליצ'
מחחרו' מ' מרת' מבל חליצ' מל זו מיכס מיטרת מחחר' ומיכי' חלנו לס כל מסיון עכ"ל:
ומ"ם רבי' ירח' מסוסק נמנומל מע"ם מלנסורס נר' מנוסק נרב מעמר חליצ' מסולס
לריכס לחזר מל כל מסיון מסרי כתב מסיון חליצ' מכולס מנלקת מיכוס מנ מחזר
מל כל מסיון לס מעמר נרבי' מכי מעמס לרבי' מכי מעמס דס"כ מעמי כתב מעמ מחלנס מחת מכן
חלוצס מחוסס מיוחר' לזר מס לרב לס מיחר' חלי' מיס עד מיחלנו לס כל מסיון חלנס
ודמי נמנומל ס"ל ומס מעמר מסיון חלוצס מנלקת מיכוס עד מחחזר מל כל
מסיון מייכו דוקס לעמעמר לרס מבל נמעמר נמנס מיכס לריכס לחזר וכדמנומל *
ומל מס מעמר רבי' וכסנויי קמא דלפטור נמנס מנורס בחליצס גרוס לחמוס
דמסי' לסנויי' בתרא סוס דמיכו לסנויים קמא כל מיכס דמני' לנמיחלן חלוצס כנרס
לס חחלון חלוצס גרוס ל"ל דס"ס יש כמן ולריך לבניס וכסנויים בתרא נמקוס
וכסנויים קמא: וסס"ר רב דוד הכסן ז"ל בתמונס כתב מל זס ומלנמ' מעמר ומסריך לייפב
נמתח הכמרים דנני סרע"בס כ' כסנויי קמא ונני סר"מבד כמו' כסנויים בתרא כתב
סרי"בס בתמונס רב' סי' מנמסל מל מי מעמ בלס בניס וכסיס ב' מחיס וב' נניס וסקטן
מנס' עמס מעמר נס מכן וסנמי סוליסס נט ומומר' מנחנרמס נו מן מיכרי' סרנרים
מלס נחנרמס מו מס לריך לחנון נמתיכון מו מס מנסמיך נחליצ' מחת מכן ומסריך
מס נתמונס מיין מנ"ון ל"כתוב בת"ס מל יבמ' מחלנס ומח"כ נמלס מסיס' מקנס דמני'
לס"ר חלוצס מסולס לריכס לחזר מל כל מחחיס מכס מיכס לריכ' לחזר ומכון ומסיון
סרי"בס בתמונס ב' סי' מנמסל מל מי מעמ בלס בניס וכסיס ב' מחיס וב' נניס וסקטן
מנס' עמס מעמר נס מכן וסנמי סוליסס נט ומומר' מנחנרמס נו מן מיכרי' סרנרים
מלס נחנרמס מיין מנ"ון ל"כתוב בת"ס מל יבמ' מחלנס ומח"כ נמלס מסיס' מקנס דמני'
לס"ר חלוצס מסולס לריכס לחזר מל כל מחחיס מכס מיכס לריכ' לחזר ומכון ומסיון
מנ"ון ל"כתוב בת"ס מל יבמ' מחלנס ומח"כ נמלס מסיס' מקנס דמני' לס"ר חלוצס
מסולס לריכס לחזר מל כל מחחיס מכס מיכס לריכ' לחזר ומכון ומסיון

קנ (ח"ומ' מ"ל ורוקק חלוצס מסולס מיכס' מקנס מל יום נסיס' זקוק מיקרת ליבס נמנמי מנ"ל מס מסולס מיקרת לריכס לחזר מל כל מחחיס ומ"ם מסחיון נזס:

מני' מע"ם מנעולס מיטרחס ונמלה מסוס ז"ל מוסק דלס כמנמל דמ' חלן לנעלת
מנו לס נסמרס לרתס לנרס נסמרס נעלת מנו חלן לנעלת מעמר לס נסמרס לרת'
לנרס נסמרס נעלת מעמר וסוס ז"ל מכור מסיון חליצ' מ' מכן חליצ' מסיון נסמרס
דלפטור עלמס מיטרת וכן סוס ז"ל מכור מסס נחלנס מסס' מכן מכל מסיון נסמרס
לנרס ומיכו יודע מיכון לס לן זס ומיכי יכול לסנוון לנ' מסתו וכנר נחלנו
עליו סרע"בן וסרע"בס ז"ל בדין זס ודעת סרע"בס מכל מסן מון' לנון מיס לנמיכס
מעמר לו נתון מחליצ' מחת מכן מיטרת לרתס ומס מס' נעלת נט לו מעמר חליצ'
מחחרו' מ' מרת' מבל חליצ' מל זו מיכס מיטרת מחחר' ומיכי' חלנו לס כל מסיון עכ"ל:
ומ"ם רבי' ירח' מסוסק נמנומל מע"ם מלנסורס נר' מנוסק נרב מעמר חליצ' מסולס
לריכס לחזר מל כל מסיון מסרי כתב מסיון חליצ' מכולס מנלקת מיכוס עד מחחזר
מל כל מסיון לס מעמר נרבי' מכי מעמס לרבי' מכי מעמס דס"כ מעמי כתב מעמ מחלנס מחת מכן
חלוצס מחוסס מיוחר' לזר מס לרב לס מיחר' חלי' מיס עד מיחלנו לס כל מסיון חלנס
ודמי נמנומל ס"ל ומס מעמר מסיון חלוצס מנלקת מיכוס עד מחחזר מל כל
מסיון מייכו דוקס לעמעמר לרס מבל נמעמר נמנס מיכס לריכס לחזר וכדמנומל *
ומל מס מעמר רבי' וכסנויי קמא דלפטור נמנס מנורס בחליצס גרוס לחמוס
דמסי' לסנויי' בתרא סוס דמיכו לסנויים קמא כל מיכס דמני' לנמיחלן חלוצס כנרס
לס חחלון חלוצס גרוס ל"ל דס"ס יש כמן ולריך לבניס וכסנויים בתרא נמקוס
וכסנויים קמא: וסס"ר רב דוד הכסן ז"ל בתמונס כתב מל זס ומלנמ' מעמר וסמריך לייפב
נמתח הכמרים דנני סרע"בס כ' כסנויי קמא ונני סר"מבד כמו' כסנויים בתרא כתב
סרי"בס בתמונס ב' סי' מנמסל מל מי מעמ בלס בניס וכסיס ב' מחיס וב' נניס וסקטן
מנס' עמס מעמר נס מכן וסנמי סוליסס נט ומומר' מנחנרמס נו מן מיכרי' סרנרים
מלס נחנרמס מיין מנ"ון ל"כתוב בת"ס מל יבמ' מחלנס ומח"כ נמלס מסיס' מקנס דמני'
לס"ר חלוצס מסולס לריכס לחזר מל כל מחחיס מכס מיכס לריכ' לחזר ומכון ומסיון
מנ"ון ל"כתוב בת"ס מל יבמ' מחלנס ומח"כ נמלס מסיס' מקנס דמני' לס"ר חלוצס
מסולס לריכס לחזר מל כל מחחיס ומ"ם מסחיון נזס:

* נ"ל מל מ"ם סרמ"בס מחס לנס ל"ל מרס לחנון
קורס כידס מס מכס מחיו מן מונעו' מוסו
יש לנמיכס מ"ם מסמכר מסנך מנגנ ונמנס נמ"ם
ומחרי לס מת מנגנ נמ מחנון מחיכו' נמת נרחס
מעונגס לנגר נמנמ מחס מנגיכס נרוס נמנמנס:

בתרא בודאי סוס ביאס פוטרת לרתס ספק דאיכ' לעיפר דלמס ספיס דאיבעיל
קמי לרתס סוס מיתעביד מעמר בלרתס קמי דקבביל וס"ל ביאס בתר מעמר ולא
ידעי' סי מיניייסו סיס לריכי מכיניטים וחליצ' כדבריס' דבבדי' לחומר' ולא מסתב'
לך דכיון דבא מס נמי על מבני' ליכס חליצ' מלא מיפס' דחרייסו ביאות' מסולו' חדא
ביאס מחר מעמר וחדא ביאס מחר ביאס וכי מס ביאס יש מחרים כלום עכ"ל:

קעא קטנה

קעא קטנה יתומה שהשיאוה אמה ואחיה קידושי׳ דרבנן כדפי׳ לעיל בסי׳ מ״ג וכן
חרש׳ קידושי׳ דרבנן ע״מ אין קדושי שתיהן שוות אלא קדושי הקטנה הם בספק
אם הם קונין קנין גמור או אם אין קונין כלל וקידושי החרש׳ קונין במקצת׳ ומשיירין
במקצתם לפי׳ מי שהיה נשוי יתומה וחרש׳ ומת ונפלו לפני אחיו ליבום אין ביאת
א׳ מהן פוטרת צרתה וכיצד תקנתו כו׳ בפ׳
ב״ה (דף ק׳) תנן קטנה וחרשת אין ביאת
א׳ מהן פוטרת צרתה ובגמ׳ כיצד תקנתן
א״ר חסדא א״ר כונס החרשת ומוציאה
בגט וקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ
א״ר חסדא ש״מ קסבר רב חרשת קנויים

גדולה ואחת קטנה ביאת גדולה או חליצתה
שנדולה א׳ פקח׳ וא׳ חרש׳ ביאת הפקח׳ או חל
פוטרת הפקחת מפנה בפ׳ ב״ה (שם) : ואם
ובא הוא או אחיו על השניה לא פסל הרא

ואם ייבם אותה ויחלוץ לקטנה לכשתגדיל תאסר עליו החרשת בחליצ׳ דאידך שאין ביאה החרש׳ ביאה גמור׳ להפקיע כל הזיק׳ ונשאר עדיין זיקה בקטנה וחליצ׳ חליצה וקאמ׳ רב חסדא כונס החרשת ומוציאה בגט וחולץ לקטנה לכשתגדיל וכ״פ הראב״ד ורב אלפס פסק כר״א שמלמרים הקטנה שתמאן וייבם החרשת ולזה הסכים א״א הרא״ש ז״ל ואם יראה אחר כן לגרש החרשת הרשות בידו היו שתיהן חרשות או קטנו׳ ביאת אחת מהן פוטרת צרתה אחת גדולה ואח׳ קטנה ביאת גדולה או חליצתה פוטרת הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרת הגדול׳ אחת פקחת וא׳ חרשת ביאת הפקח׳ או חליצתה פוטרת החרש׳ ואין ביאת החרש׳ פוטר׳ הפקחת ואם שתיהן קטנות ובא יבם על א׳ מהן וחזר ובא הוא או אחיו על השנייה לא פסל הראשונה עליו אבל אסור לו לקיים השנייה אלא מלמרין אותה שתמאן ויקיים הראשונה וכן אם שתיהן חרשות אין ביאת השנייה פוסלת את הראשונה והשני׳ אסורה לו ויוציאנה בגט א׳ קטנה וא׳ חרשת בא על הקטנה וחזר ובא הוא או אחיו על החרשת לרש״י פסל הקטנה עליו וכן פירש הראב״ד ולפי זה יוציא שתיהן בגט והקטנה תמתין עד שתגדיל ותחלוץ אבל לגירסת רב אלפס לא פסל הקטנה עליו וכן היא גירסת א״א הרא״ש ז״ל וכ״כ הרמב״ם ויוציא החרשת בגט בא על החרשת וחזר ובא הוא או אחיו על הקטנה כתב הרמ״בם דפסל החרשת עליו ומלמדין את הקטנה שתמאן ויוציא החרשת בגט והשיג עליו הראב״ד דכיון ששתיהן יוצאות למה מלמדין אותה שתמאן ויראה מדבריו שסובר שחרשת תצא בגט והקטנ׳ תשאר אצלו ול״נ אלא מלמדין הקטנה שתמאן ותשאר החרשת אצלו וכן יראה מדברי א״א הרא״ש ז״ל א׳ פקחת וא׳ חרש בא על הפקח׳ וחזר ובא הוא או אחיו על החרש׳ לא פסל הפקחת והחרש׳ תצא בגט בא על החרש׳ וחזר ובא הוא או אחיו על הפקח׳ פסל לחרש׳ והחרשת תצא בגט והפקחת בגט וחליצה אחת גדולה וא׳ קטנה ובא על הגדולה וחזר
ובא

שמעינן דחרשת היא הקנויה והמפויירת
קטנה קנויה היא לגמרי ועדים׳ מחרשת
ואין ניכר זיקה שנתרייקא ככרי׳ בעלמ׳ היא

עבילת החרש׳ שהקטנ׳ דקנויה היא לאחר זמן
וכתב כ״י שכן אמרו הגאוני׳ וכן הרי״ף ז״ל
ז״ל אם קטנה וחרשת בא היבם על הקטנ׳
החרשת לא פסל את הקטנ׳ כך היא הנירס׳

ובא הוא או אחיו על הקטנה לא פסל הגדולה ומלמדין הקטנה שתמאן בא על הקטנ' וחזר ובא הוא או אחיו על הגדולה מלמדין הקטנה שתמאן ותעקור קדושין הראשונים ויקיים הגדולה:

קעב יש יבם ויבמה שאינן בני חליצה ויבום מפני שינוי שבגופם ומהן מפני איסור שעליהם ובאותם ששינוי בגופם מהם לא מיבמין ולא חולצין ומהם מיבמין ולא חולצין ומהן חולצין ולא מיבמין ומאות' שהאיסו' עליה' מהם לא מיבמין ולא חולצין ומהם חולצין ולא מיבמין. כיצד הסריס והאילונית אינם בני חליצה ויבום לפיכך אילונית שחלצה לא נפסלה בכך לכהונה וכן הסריס שחלץ או שחלצו לאשתו אינו כלום היה לאילונית צרה מותרת להתיבם ודוקא אילונית ודאית שיש בה סימני אילוני' אבל ספק אילוני' חולצת ולא מתיבמ' ודוקא סריס חמה שלקה ממעי אמו אבל סריס אדם שהיה לו שעת הכושר חולצין לאשתו או מיבמין והוא חולץ ואינו מייבם מפני שפסול לבא בקהל (א) ואם עבר ובא עליה קנה ומוציא' בגט ואלו הן סימני אילונית כל שאין לה דדין או שתשמיש קשה לה או שקולה כקול האיש או שאין להבשר נבו' ועגול כמין כף למעלה מאותו מקום ובאחת מאלו חשובה כאילוני' ואלו הן סימני סריס שערו לקוי ורך או שמחליק בשרו ורך כבשר האשה או כשמטיל מים בגומ' אינו מעלה קצף או שאינן מחמיצין כששוהין לעמו' בכלי או שאינו עושה כיפה פי' שאין קילוח השתן הולך למרחק ועוש' כיפה כשמטיל מים כלפי מעלה אלא יורדין מיד או שאין בשרו מעלה הבל כשיוצא ממרחץ בימו' הגשמים או שקולו לקוי ואינו ניכר בין איש לאשה או שלא נתמלא זקנו אפי' הביא ב' שערות בערו' ואין לו שערו' בזקנו כלל אפי' אין בו אלא א' מאלו הסימנין חשוב סריס אבל אם יש לו ב' שערות בזקנו לא חשיב סריס עד שיהיו בו כל הסימני' אבל אם יש בו כל הסימני' חשי' סריס אע"פ שיש לו ב' שערות בזקן אע"פ שאם יש לו ב' שערות במקום אחד בכל הגוף מוציאין אותו מחזקת סריס היינו טעמא לפי שבמקום הזקן רגיל להיו' שם שער לכך אינו יוצ' על ידו מכלל סריס שאם יש לו כל סימני סריס נדון כסריס ואע"פ שהביא ב' שערות בזקן חשוב אין לו זקן כיון שלא נתמלא זקנו בר"א שע"י הסימנין נידונית כסריס ואילונית כשיהיו

כשיהיו בהם הסימני' אחר שהם בני כ' שנה אבל קוד' לכן אפי' יש בהם סימני סרים ואילונית ולא הביאו ב' שערות אין נידונין כסרים ואילוני' אלא תולין הדבר במה שהם קטני' ודינן כקטנים בפחות מבן כ' אבל מבן עשרים ואילך אם יש בהן סימני סריס ואילונית נדונין כסרים ואילוני' אפי' הביאו אחר כן שערות ואם אין בהן סימני' וגם לא הביאו ב' שערו' אין נידוני' כסרים ואילוני' אלא חשובים כקטנים עד רוב שנותיהן ומרוב שנותיהן נידונין כסרים ואילונית אפי' אין להם הסימנין והרמב"ם כתב דמשהגיע לעשרים שנה פחות ל' יום ולא הביאו ב' שערות ויש בו הסימנין חשוב כסרים וכתב עוד בד"א בסרים חמה אבל מי שנחתכו או ניתקו נידיו או בציו הוא הנקרא סרים אדם כשיהיה בן י"ג שנה ויום א' נקרא גדול שאינו מביא סימנים לעולם אנדרוגינוס כתב הרמב"ם שדינו כסרי' חמה שאינו בר חליצ' ויבום וכן הוא לדעת רב אלפס אבל לדעת ר"י דינו כזכר גמור לכל דבר וכן הי' מסקנ' א"א הרא"ש ז"ל וטומטום כ' הרמב"ם חולץ ולא מיבם מפני שהו' ספק ואם נקרע ונמצ' זכר רצה חולץ רצה מיבם וכת' א"א הרא"ש ז"ל אפי' אם נמצא זכר שמא הוא סרים הלכך אם יש לו אחים אחרי' יחלוץ הוא פסל עליהן ואם אין לו אחי' אלא הוא חולץ ולא מיבם אחים מן האם וגר ועבד משוחרר אפי' הם תאומים והורתן שלא בקדוש' ולידתן בקדוש' אינם לא חולצין ולא מייבמי' פצוע דכא וכרות שפכ' וסרים אדם והזקן

לאו

ואם תאמר והא אמר לעיל בן עשרים שנה ולא הביא ב' שערות וכו' הא הביא ב' שערו' קודם כ' לא חשיב ודאי סריס אע"פ שיש בו סימני סריס וא"כ מאי קאמר עד שיהא בכולן אפי' כולן אין מועילין דהא הביא ב' שערו' בזקן ותו' י"ל דשערות דזקן אין מועילין לדין הבאת ב' שערות אע"ג דבכל השאר מקומות מועילין וא"ת כיון דהבי' ב' שערו' בזקן מאי קאמר עד שיהא בכולן והלא אחד מן הסימני' הוא שאין לו זקן והרי יש לו זקן ותו' י"ל דאין חשו' בהבאת ב' שערו' לבד יש לו זקן אא"כ נתמלא זקנו עכ"ל וכ"כ הר"ן ז"ל היכ' דהביא ב' שערות כ"ע ל"פ דעד שיהו כולן וב' שערו' בזקן לא חשיבי שערו' לגבי' לאפוקי מידי סריס אע"ג דבשאר מקומות בגוף מועילי' לפי שמקומו' הזקן רגיל להבי' שערות לכך שיהו השוב גדול על ידם ואם הבי' כל סימני' סרי' חשבי' ליה סריס וא"ע שהביא ב' שערו' בזקן חשיב אין לו זקן כיון שלא נתמלא זקנו עכ"ל. והרמב"ם ז"ל כתב בפ"ב מה"א וז"ל הגיע לזמן הזה ולא הביא ב' שערות למטה ולא הביא ב' שערו' בזקן אם נר' בו א' מסימני סריס הרי הוא סרי' ודינו כדין הגדול לכל דבר ואם לא נר' בו סימן מסימני סריס עדיין קטן הוא עד שיביא ב' שערות למטה במקום הראוי להן או עד שיהיה בן ל"ה שנה ויום א' וכתב ה"ה אלו' זה שכתב רבינו שאם הביא ב' שערו' בזקן בעי' כל סימני סריס ואם לא הביא א"צ אלא א' הוא כר"י ה' העזר' וא"ת והלא שאין לו זקן הוא אחד מסימני סריס וא"כ זה שהביא ב' שערו' בזקן היאך אפשר שיהיו כל סימני סריס בו והלא חסר זה ממנו תירצו בתו' דאין לו זקן כשלא נתמלא זקנו וא"נ שאמרו כל' רבי' ולא הביא ב' שערו' בזקן אם נראה בו א' מסימני סריס השיג עליו הר"א ז"ל ואמר דכיון דלא הביא ב' שערו' בזקן הרי יש לו סימן א' מסימני סריס וא"צ יותר וי"ל לדעת רבי' שאע"פ שלא הביא ב' שערות בזקן אכתי בעי סימן אחר לפי שהגמ' מוכיח כן דקא' דאלו נתמלא זקנו ולא הביא וקאמ' ר' יצח' מהו ואם לא היה צריך לפי' אחר ה"ל הרי הוא כסריס ולדע' הר"א ז"ל לא משכח' לה שום סימני סרי' ומיהו כלל שלא שכל תלוי בהבא' ב' שערו' בזקן כמו שיתב' בספו' כדעתו ז"ל וזה תמו' שא"כ למה הוזכרו שאר סימני' עכ"ל: בד"א שע"י הסימני' נדונים כסרים ואילונית כשיהיו בהם הסימני' אחר שהם בני כ' שנה אבל קודם לכן לא אפי' יש בהם סימני סרים ואילונית ולא הביאו ב' שערו' אין נדונין כסרים ואילוני' אלא תולין הדבר במה שהם קטנים ודינן כקטן במהו' מבן כ' אבל מבן כ' ואילך אם יש בהם סימני סרים ואילונית נדונין כסרי' ואילוני' אפילו הביאו אח"כ שערו' ואם אין בהם סימנין וגם לא הביאו ב' שערות אין נדונים כסרים ואילוני' אלא חשובי' כקטני' עד רוב שנותיהם ומרוב שנותיהם נדונין כסרים ואילוני' אפי' אין להם סימנים כך היה שיטתא הכתובה בספרי רבי' המדוייקי' ובקצת ספרי' יש חסרון שיתבאר ודינים אלו בפ"ע יוצא דופן (דמ"ז) דתנן התם בת עשרי' שלא הביאה ב' שערות תביא ראיה שהיא בת עשרים והיא אילוני' לא חולצ' ולא מתייבמת בן עשרי' שלא הביא ב' שערו' יביאו ראי' שהוא בן כ' והוא סריס לא חולץ ולא מייבם אלו דברי ב"ה ב"ש אומר זה וזה בני י"ח וידוע דהלכ' כב"ה: ובגמ' ודמינהי א' לי בן ט' ויום אחד ואחד לי בן עשרים שלא הביא ב' שערות אמר רב שמואל בר יצחק אמ' רב והוא שנולדו בו סימני סריס ואם לא נולדו בו סימני סריס עד כמה תני דבי ר' חייא עד רוב שנותיו ופירש רש"י ודמינהי אחד לי בן ט' שנים וכו' שניהם דין אחד להם וביאתו כמאמ' בגדול כדאמרי' לעיל אלמא קטן הוא ובעיא אתמוה אמר רב שמואל מתני' כגון שנולדו בו סימני סרים המפורשים בפ' הערל ע"כ: וז"ל הרי"ף בתשו' סי' תע"ד ידוע שסימני סרים צריך שיהיו בו והוא בן כ' שנה אבל קוד' לזמן הזה אין נקר' סרים אפי' יש בו כל סימני סירוס ולא הביא שתי שערו' כדא' רבי אבהו בפ' הערל סימני סרים וסימני אילוני' אין עושין בהם מעשה עד שיהא בן כ' ותנן נמי בפ' יוצא דופן בן עשרי' שנה שלא הביא שתי שערות יביאו ראי' שהוא בן עשרי' והוא סרים לא חולץ ולא מייב' ואתמר עלה והוא שנולדו בו סימני סרים וכן אמרי' עלה נמי בפ' הבא על יבמתו ואפר' מי שמת והיכ' דמיבדק מינה הא שהות מבן עשרים שלא הביא שתי שערו' אע"פ שנולדו בו סימני סירוס לא דיינינן ליה כסרים אלא אמרי' עדיין קטן הוא וכן אם הוא בן עשרי' ולא הביא שתי שערו' לא דיינין ליה כסרי' אע"פ שנולדו בו סימני סירוס אא"כ שלא אמרי' דכיון שהגיע לעשרי' ולא נולדו בו סימני סירוס לאו סרי' הוא ומה שלא הביא שתי שערו' עד עתה לפי שעדיין קטן היה ומשמ' הבא סימניה ואילך הוא גדול ואם אח"כ נולדו בו סימני סירו' חולי הוא ואין זה סרי' חמה שהוא לקוי ממעי אמו ואם הוא בן עשרים ולא הביא שתי שערות ונולדו בו סימני סרים אע"פ שהביא שתי שערות לאחר מכאן הרי הוא כסרים לכל דבריו כדאיתא בברייתא בפ' הערל דכיון שהוא בן כ' וקדמו סימני סירוס להבאת ב' שערו' כסרים דיינינן ליה ואם הגיע לרוב שנותיו שהם ל"ו שנים ולא הביא ב' שערות אע"פ שלא נולדו בו סימני סירוס הוי סרים ואפי' הביא ב' שערו' לאחר מכאן שכיון שנתאחרו כ"כ ודאי סרים הוא כדאמרי' בפ' יוצ' דופן וכו' לא נולדו בו סימני סירוס עד שמת עד רוב שנותיו ונדון זה אם לאותו הגיע לרוב שנותיו ויודו' שלא הביא ב' שערו' במקו' שערות שהוא מקו' הבא' ב' שערו' וכמו שכת' הרמב"ם אף אם לא היו בו סימני סירוס כלל הרי הוא סרים ואין אשתו חולצ' ולא מתייבמ' אלא אם"ה לכן לידע זה בבירו' ואפי' בבדיק' שאפי' אם נבדק ולא נמצאו בו ב' שערות ק"ל בפ' יוצא דופן דחוששין שמא נשרו ובפ' בא סי' אמרינן נומו' אע"פ שאין שערות והסימנים הרי"ף והרמב"ם ואי יוכל לבדוק במקום השער שערות שלא יהא שם לא שער ולא גומא וע"כ צריכה חליצה מספק שמא הביא ב' שערות ולאו סרים הוא והיכ' מתיבמא דלמא לא הביא ונמצא פוגע באשת אח שלא במקו' מצוה דכיון שנבדק לאחר רוב שנותיו ולא נמצאו לו שערות איתרע ליה רובא והיכ' דמית' לסרי' וכ"ש בזה שנמצאו בו קצת מסימני סרים שכל אם לא נבדק כלל ולא ידענו אם הביא שתי שערו' ולא הבי' סימני סירוס בזה ודאי אשתו מתייבמת דכיון דע"כ גדול הוא בין הביא ב' שערות בין לא הביא לא דיינינן ליה כסרים דרוב' דאינשי לאו סריסי' ניכהו אלא אמרינן כיון שהגיע לרוב שנותיו ודאי הביא שתי שערו' (ג) וכ' עוד ואם לאותן זה לא הביא ב' שערו' והבי' ב' שערות בזקן אלא שלא נתמלא זקנו אם אין בו כל סימני סרים איננו סרים שכל ע"ע כיון שלא הביא ב' שערות ואינו סרים הרי הו' קטן עדיין ואשתו פטור מן החליצ' ומן היבום כדתני' בפ' חרש ואם לא נבדק בהבאת שתי שערות אם לא היו בו סימני סרים היתה אשתו חולצ' או מתיבמ' דהא הביא שתי שערו' בזקן ומתיבמת הרי גדול היה ואם לא הביא קטן היה ואינה אסורה עליו משום אשת אח ומספק צריכ' חליצ' שמא הביא ב' שערות דכיון שהגיע לכלל שנותיו מוחזק הביא סימני' ולהצריכ' חליצ' לחומרא אזלינן בתר כך מוחזק דהא אפרי' לה כמיאון להוציאה לענין שלא תוכל למאן עכ"ל וא"ש רבינו בשם הרמב"ם דמשהגיע לכ' שנה פחות ל' יום ולא הביא ב' שערו' ויש בו הם מנים הפ"ה כסרים ז"ל בפרק ב' מה"א היתה בת עשרי' פחות ל' יום ולא הביא' ב' שערו' ונראו בה סימני אילוני' הרי היא אילונית ואם לא נראו בה סימני אילוני' עדיין היא קטנה עד שתביא ב' שערות או עד שתהיה בת ל"ה שנה ויום אחד הגיע לזמן הזה ולא הביאה שתי שערות הרי זו נקראת אילונית אע"פ שלא נראה בה סימן מסימני אילונית ואלו הזכר כתב הביא ב' שערות למטה במקומות הידועים לשער והוא מבן י"ג יום ומעלה נקרא גדול והוא נקרא איש הגיע לזמן הזה ולא הביא ב' שערות א"ע שנראו בו סימני סרים הרי הוא קטן עד שיהיה בן עשרי' שנה פחות שלשים יום הגיע לזמן הזה ולא הביא שתי שערות למטה ולא גם כן בזקן אם נראה בו סימן אחד מסימני סרים הרי הוא סרים ודינו כדין הגדול לכל דבר ואם לא נראה בו סימן מסימני סרים עדיין קטן הוא עד שיביא ב' שערות למטה במקומות הראוי להן או עד שיהיה בן ל"ה שנה ויום אחד הגיע לזמן הזה ולא הביא הרי זה סרים א"ע שלא נראה בו אחד מסימני סרים הגיע לשנת עשרים פחות ל' יום ולא הביא ב' שערות למטה והביא ב' שערות בזקן אע"פ שנולד לו אחד הסימני סרים אינו סרים אלא הרי הוא בקטנותו עד שנולדו בו כל סימני סרים או עד שיהיה בן ל"ה שנה ויום אחד וכתב ה"ה היתה בת עשרים פחות שלשים יום כו' כך נמצא בספרי רבינו ולפי זה הוא מפרש מה שאמרו בסוף פרק יוצא דופן בת עשרים שאמרו מתחלת שלשים יום הרי היא כבת עשרים לכל דבריה ומקשה דגמרא מתידין שאמרו שמתחילין לבקש עדיין דכיון דאינה חסרה אלא שלשים יום הרי היא כאלו נשלמה וקורא שאמרו אבל כל אחר השמעתות דאית' שמירתן שאמרו כבר דכיון דהיא בת י"ט ושלשים יום משנת עשרים הרי הם התובים שנה וכאלו נשלמה לה עשרי' וכ"כ בהשגות וכ"כ עיקר הגיע לזמן זה כו' שם מבואר ומה שאמר בן עשרי' שנה פחות שלשים יום הוא כפי דעתו שהזכר' למעלה בדין הבת וכבר כתבתי שאלו עליו עכ"ל ורבינו כתב בסי' קנ"ה על מ"ש הרמב"ם גבי אילונית שהיא בת עשרי' שנה פחות שלשים יום בע"ם הוא וכך יש לו לפרש אם שהיא בת י"ט שנה ושלשים יום ויש לתמוה עליו למה כתב כאן גבי סרים שהבי' דברי הרמב"ם ולא כת' עליו מאומה ט"ס ועוד יש לתמוה עליו למה כתב כאן שהם בני כ' שנה ולא כתב בני י"ט ול' יום וצ"ל שסמך על מה שכתב בסימן קנ"ה וכתב עוד בד"א בסרים חמה אבל מי שנחתכו או ניתקו נידיו או ביציו הוא שנקר' סרים אדם כשיהיה בן י"ג שנה ויום א' נקרא גדול שאינו מביא סימנים לעולם פשוט הוא גרסינן בסוף פרק יוצא דופן כי אתו לקמיה דר' חייא אי כחוש אמר להו אבריוה אי בריא אמר להו אכחשוה דהני סימני' זימנין דאתו מחמת כחישותא זימנין דאתו מחמת בריאותא ופרש"י כי אתו לקמיה דרבי חייא בני כ' שנה שלא הביאו ולא ידעתי למה השמיטו הפוסקים דבר זה דהא ליכא מאן דפליג ביה (ג) אנדרוגינוס כת' הרמב"ם שדינו כסרים חמה שאינו בר חליצ' ויבום בפ"ו מה' יבום והלא שאין לה זיקה כלל סרים חמה ואנדרוגינוס מפני שאינן ראויין לילד ולא היה להם שעת הכושר והוא מבואר בברייתא שכתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל בספ"ק דיבמות עריות שאמרו לא חולצות ולא מתיבמות מוסיף עליהם אשת סרים חמה ואשת אנדרוגינוס ומשמע דכי היכי דאשת אנדרוגינוס אינה זקוקה לייבום הכי נמי אנדרוגינוס שמת אחיו אין אשתו זקוק' לו גבי סרים חמה נמי אע"ג דלא קתני אלא אשת סרים חמה ה"ה דסרים חמה שמת אחיו אין אשתו זקוק' לו וא"ש אבל לדעת ר"י דינו כזכר גמו' לכל דבר וכן היא מסקנ' א"א הרא"ש ז"ל בסוף פ' הערל (דפ"ג) תנן ר' יוסי ור"ש אומרים אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכיל' בתרומה ובגמרא (דפ"ג) אמר רב ליתא למתני' מקמי ברייתא דתניא רבי יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפני עצמ' היא ולא יכלו חכמי' להכריע בו אם הוא זכר או נקב' אמרי בי רב משמי' דרב הלכה כר' יוסי באנדרוגינו' כתב הרי"ף וכן הלכה וכתב הרא"ש

מתוך

(ג) וא"ש סמוך המוך גד"ל ונ"ב דלא אמרינן סרים סרמרסניא כגון בני יומבתא דנפמי' הוא חיגר' שהות סרים כדי לו לא נראה דודאי לא אמרינן דסרים סוידה: ...אבל כואת דבלגו' ואף אם לא ידעינן שבניה בשרום ומספר דעדין קטן הוא מ"מ לא מייבינן לספי' דלא ק"ל כר' מאי' דאמר דחיישינן למיעוט:

(ג) אבל מטום דלא קים לן איזה מקל כתם איבני לא כמיוזו ומ"מ שפר א"ן סייחו לפסק הלכה:

מתוך דבריו משמע דהא דפסיק מטעים דרב הלכה כרבי יוסי ארבי יוסי דבריתא קאי כדקאמר רב ליתא למתני' מקמי בריתא ג ופר"ש דלרבי יוסי דמתני' קאי ואמרי בי רב אייתי רב סוכה כדקא' לקמן והלכך אפ"ה דאמרן לעיל אליב' דרב ליתא למתני' מקמי בריתא וכן פר"י דאמרי' כי הוינן בי רב סוגה כו' פ"ע דפליגי אמורי בהא מילתא אליבא דרב וכיון דפליגי אליביה

בקהל וכפ"ב דיבמות (דף ח) תניא פצוע דכה וכרות שפכה סריס אדם לו חולצין או מייבמין כילד מתו ולהם אחי' ולהם כפי' ועמדו אחים ועמו מאמ' בנשוקים' ונתנו גט או שהלכו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו מתו אחי' ועמדו הם ועמו מאמ' בנשוקיהם ונתנו גט או שהלכו מה שעשו עשו ואם בעלו קנו ואסו' לקיימ' מפו' שנ' לא יבא פצו'

לאו בני יבום נינהו אבל חולצין לפי' מתו ולהם אחין מיבמי' או חולצין לנשותיהן מתו אחיהם הם חולצין ולא מייבמי' ואם בעלו קנו ופצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם יוציאו בגט חרש' קטנה ושוט' לאו בני חליצה הן אבל מתיבמ' לפיכך אחת מאלו שנפלו לפני יבם אינו יכול לחלוץ אבל כונס ומוציא בגט אם ירצה וכן חש"ו לאו בני חליצ' הם אבל מיבמי' והחר' אינו יכו' להוצי' לעולם שאין גירושיו גירושין בר"א כשנפלה לו מאחיו פקח אבל נפלה לו מאחיו חרש כשם שכנס אחיו ברמיזה כך יוציא ברמיז' והקטן יוציא בגט אם בא עליה לאחר שהגדיל ב' אחין אח' פקח וא' חרש נשואין לשתי נשים נכריו' פקחות מת חרש בעל פקח' אחיו הפקח רוצ' חולץ רצה מיבם מת פקח בעל פקח' אחיו החרש כונס ואינו יכול לחלוץ ואינו מוציא' לעולם שני אחין פקחין נשואין ב' נשי' נכריות אחת פקחו ואחת חרשת מת פקח בעל חרשת אחיו פקח כונס ואינו יכול לחלוץ ואם ירצ' יוציא בגט מת פקח בעל פקחת אחיו רצה חולץ רצה מייב' ב' אחין א' פקח וא' חרש נשואין לשני נשים א' פקחת וא' חרשת פקח לפקח' וחרש לחרש' מת חרש בעל חרשת אחיו הפקח כונס ואם ירצה יוצי' בגט מת פקח בעל פקחת אחיו החרש כונס ואינו מוציאה לעולם הסומ' מיבם ואינו חולץ ואם חלץ חליצתו כשרה אשת הקטן והשוט' פטורין מן החליצה ומן היבום אבל אשת החרש

והזקנה

דרב מסתב' דהלכ' כדאמרי בי רב דהמוקל סבר כוותיה דאמר ליתא לבריתא מקמי מתני' ולהאי פיסקא חייבים עליו סקילה מב' מקומות כר' יוסי דמתני' עכ"ל ומשמע לפי דבריו דהוי דינו כזכר גמור לכל דבר ומשמ' לרבי' ז"ל דמסקנת הרא"ש כפר"ש ור"י מדהשיא דבריהם לבסוף ויש לתמוה על זה דא"כ היאך כ' בסוף פ"ק דיבמו' התם בריתא דקתני אשת אנדרוגינוס לא חולצת ולא מתיבמת וצריך לומר דס"ל לרבינו שהות' הבריתא אתי' דלא כהלכת' בענין אנדרוגינוס לדעת הרא"ש ז"ל ולא כתבה אלא משום דברי' אחרים שהשנו בה דהלכתא כוותו וסמך על מ"ש בפר' הערל וקשה לן דא"כ לא הוה שתיק הר"אש מלכתוב על אותה הבריתא דקתני דאשת אנדרוגינוס לא חולצת ולא מתיבמת א"נ דלא כהלכת' כמו שאכתוב בסוף פר' הערל ומדלא כ"כ משמע דסביר' ליה דהאי בריתא הלכתא היא ופר"ש ור"י שכתוב בסוף פרק הערל לאו משום דסבירא ליה כוותייהו כתב כן אלא להודיענו דעתם ועוד יש לומר דאפילו אם תמצא לומר דסבירא ליה כפיר' דר"י ור"י שדינו כזכר להאכיל בתרומה ולחייב עליו סקילה מב' מקום לענין יבום וחליצה דינו כסרים חמה כדקתני בבריתא וטעמא משום דאינו ראוי להוליד וכמו שכתב הרמב"ם ז"ל ואיפסק דרש"י ור"י נמי הכי סבירא להו · כתב ה' רבינו ירוחם בשם הרא"ש אנדרוגינוס חולץ והולכי' לאשתו אבל אינה ספולה לכהונ' דספק חלוצה לא גזרו בה רבנן ואם קדשו וכנסו אין מוציאין מידם · וטומטום כתב הרמב"ם חולץ ולא מייבם מפני שהו' ספק ואם נקרע ונמצא זכר דלא הוא חולץ דהא מייבם בפרק ו' וכתב הרב המגיד דין הטומטום משום שהוא ספק סריס הוא כספק ואם נקרע ונמצא זכר הרי הוא זכר גמור כמבואר בפרק ב' מהלכות אישות ודלא כרבי יהודה דאמר בהערל טומטום שנקרע ונמצ' זכר לא יחלוץ מפני שהוא כסריס עכ"ל: ומ"ש רבינו בשם הר"אש ז"ל הם סוף פרק הערל אהא דתנן רבי יהודה אומר טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ מפני שהוא כסריס אמרי' בגמר' אמר רבי אמי מאי טעמא דרבי יהודה לטומטום דנירי דאותבוה אבירסיים ואיקרע ואוליד ז' בנין ורבי יהודה חזר על בניו ואין הם תניא ר"י ברבי יהודה אומר טומטום לא יחלוץ שמא יקרע ונמצא נקבה ואפי' ימצא זכר שמא ימצא סריס חמה מאי ביניייהו אמר רבא לפסול במקו' אחין ולחלוץ שלא במקו' אחין איכא ביניייהו ופר"ש מאי ביניייהו מאי איכא בין ר"י ברבי יהודה לאבוה: וכתב הר"אש א"ר אמי מאי עביד ר' יהודה לטומטום דנירי כו' משמע דרבנן פליגי עליה וסברי דלאו סריס הוא והולך ומייבם ור"י בר' יהודה פליג אאבוה ועביד ליה ספק סריס ופסול במקום אחין וחולץ שלא במקום אחין ואינו מייבם והכי עבדי' לקולא' עכ"ל ויש לתמוה עליו כיון דמשמע ליה מדר' אמי דרבנן פליגי עליה דרבי יהוד' אמאי לא פסק כוותייהו וכמו שפסק הרמב"ם וכן נראה שהוא דעת הרי"ף שהשמיט הא דאמר רבי יהודה טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ דמימרא דליתא הלכתא כוותיה ושמא יש לומר דטעמא דהר"אש משום דכיון דלא עמדה בסדיא לא במשנה ולא בבריתא ולא בגמר' דליפליגי רבנן עליה דרבי יהודה לא שבקי' אשמעתא דמשמע לן לסקל וכיון דרבי יהודה ור"י ברים פליגי ולא איפסיקא הלכתא כחד מינייהו נקטי' כמאן דמחמי' ואע"ג דר"י ברבי יהודה אשמעתא תלמודא דאבוה הוא וקי"ל דאין הלכה כתלמיד במקום הרב כבר כתבו ג דלא אמרי' הכי אלא מאביי ורבא ואילך אבל קודם לכן איפסק דהלכה כתלמיד במקום הרב: אחים מן האם וגר ועבד משוחרר כו' לא חולצין ולא מייבמין · אחים מן האם מבואר רפ"ב דיבמות (דף יז) ואיכא מאן דיליף לה מדכתי' כי ישבו אחי' יחדיו המיוחדי' בנחלה פרט לאחי' מן האם ואיכא מאן דיליף לה מאחוה אחוה מבני דיעקב: ומ"ש וגר ועבד משוחרר אפי' הם תאומים והורתם שלא בקדושה ולידתם בקדושה אינם לא חולצים ולא מייבמים ברית' בר"ם נוספין (דף לז:) ב' אחים ד' תאומים וכן משוחררים לא חולצין ולא מייבמין ואין חייבים משום אשת אח היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מייבמין אבל חייבים משום אשת אח: פצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם והזקן לאו בני יבום כינהו אבל חולצין לפי' מתו ולהם אחים מייבמי' ואם בעלו קנו ופצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם יוצ' בגט ברית' כתובים סרי"ף וסר"אש ז"ל בס"פ הערל ... פצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם וזקן חולצין ולא מייבמין ... ואם בעלו קנו ולא יצא ... לאחין כינסו וע"ש כיון שהיתה לסם שעת הכושר ... בפצוע דכא וכרות שפכה ... ואם בעל סריס אדם ... לכא

דכא כו' ופרש"י סריס אדם י שסירסו ולא מתעת חולי כסתר' מאלין הוי בכלל דלאו פצו' דכא וכרו' שפכ' הוא ואסו' ליש' ישראלי' דכתיב לא יבא פצו' דכא או מייבמין לאו לכתחל' קאמר אלא ייבומים יבום אפם בעלו קנו כדקתני ומזיל והזקן אפסק מלידה והאי לא מחייבי לאון הוא אלא קמ"ל אע"ג דלאו בר אולודי הוא ביאתו ביאה לקנו' יבמתו ויוצא' ממנו בגט ונתנו גט כלומר או נתנו גט או חלצו ובגט ביבמה מהני לאיפסל עליו ועל כל האחי' דאי בעי ליבומי תו לא מצי דקם ליה בשוב לא יבנה ואם בעלו קנו ויוצאות בגט בלא חליצ' ואסור לקיימה משום קאי מתו אחין ובעלו הן את יבמתו ואפצוע דכא וכיול' בו ולא הזקן ע"כ וכתבו התו' פצוע דכא וכרות שפכה וסריס אדם פירש הסם סרים אדם לאפוקי בידי שמי' שלא היה לסם שעת הכושר אם בעלו קנו ה"ה דבעי לכתחלה סרי כדמוכח לקמן אלא איידי דנקט בסיפ' לשון דיעבד נקט נמי ברישא לשון דיעב' עכ"ל: חרשת קטנ' ושוט' לאו בני חליצה הן אבל מתייבמו' לפיכך אחת מאלו שנפלו לפני יבם אינו יכול לחלוץ אבל כונס ומוצי' בגט אם ירצה זה מבואר במשנ' פ' חרש בדין יבמה חרשת ודבר פשו' הוא דס"ה לשוטה וקטנה לענין שמתייבמות ואין חולצו' משום קטנה כמבואר בפרק מצות חליצה שאינה חולצת ושוטה דינה כחרשת כמבואר בבריתא שכתבו הרי"ף והר"אש ז"ל בס"פ דיבמות: ומ"ש רבינו כונס ומוציא בגט אם ירצה דבריו מתוקים דמשמע דקאי אשוטה וקטנה נמי והא ליתא שאין דברים אלו אמורים אלא לחרשת לא לשוטה וקטנה דהא שוטה אינה מתגרשת כמבואר בר"ם חרש וקטנה נמי בעודה קטנה נמי לאו בת גירושי היא כמבואר בפרק התקבל ודברי הרמ"בם ז"ל בפ"ו הם מכוונים שהרי כתב וז"ל אלו שמתייבמו' ולא חולצו' החרשת והשוטה והקטנה לפי שאין בהן דעת לקרות ולהבין ואם רצה היבם לגרש החרשת בגט אחר שיבעול אותה ה"ז מגר' עכ"ל וכן מה"ו לאו בני חליצ' נינהו אבל מיבמין בבריתא שכתבו הרי"ף והר"אש ז"ל בס"פ דיבמו' החרש והשוטה מיבמין ולא חולצין ובמשנה פ' חרש מבואר דחרש מייבם ואינו חולץ ומשמע דה"ה לשוטה כדאיתא בבריתא: ומ"ש והחר' אינו יכול להוציא לעולם שאין גירושיו גירושין מבואר במשנה פר' חרש בני יבם חרש כונס ואינו מוציא לעולם ופרש"י ואינו מוצי' לעולם דלא אתי גט דידים ומשמע זיקת יבומי אחיו הראשון: ומ"ש בשנפלה לו מאחיו פקח אבל נפלה לו מאחיו חרש כשם שכנס אחיו ברמיזה כך יוצי' הו' ברמיז' נראה שטעמו מדתנן בר"פ חרש חרש שנשא פקחת ופקח שנשא חרשת אם רצה יוציא ואם רצה יקיים כשם שהוא כונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה ומשמע לרבינו דה"ה ביבמה שנפלה לו מאחיו שנשא' כשהיה חרש כיון שניסוחי' לא היו אלא ברמיזה וגם יבומים לא היו אלא ברמיזה אם ירצה יוציא ברמיז' אבל הרמב"ם כתב בפ"ו כלשון הזה ובשייבם החרש אינו מוצי' לעולם שבעילתו עושה אותה א"א גמורה ואין גירושיו גירושין גמורי' ולא חילק בין נפלה לו מאחיו פקח לנפל' לו מאחיו חרש ויש לתמוה עליו מהסי' דתנן כשם שהוא כונס ברמיזה כך הוא מוציא ברמיזה והוא עצמו ז"ל כתבה לפסק הלכה בפ"ב מה' גירושין וז"ל אם נשא אשה כשהוא חרש ברמיזה שאין קדושיו קדושין גמורי' מן התורה כשם שהוא כונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה ובפ"ד מה' איסו' כתב חרש שנשא פקחת וכן חרשת שנשא' לפקח אין קידושיהן גמורין מן התורה אלא מד"ס ע"כ והשתא כיון שחרש שנשא פקחת אם רצה מגרש ברמיז' כשם שכנס' כשנפלה לפני אחיו החרש וכנסה אמאי לא יגרשנה ברמיזה אם ירצה כמו שכנס' אחיו וסוא ברמיז' וכן יש לתמוה על מה שכתב שבעילתו עושה אותה א"א גמורה והרי הוא כת' גבי חרש שנשא פקח' שאין קידושי חרש מן התורה אלא מד"ס ואין לומ' דהא דאין קדושי חרש מי התור' ה"מ במקד' אשה אבל בא על יבמתו אשת אחיו כנלה לו מאחיו חרש ס"ל קידושי תורה דכיון שקידושי הראשון אינם מן התור' לא כנלה לפני אחיו מן התורה ומן התורה ס"ל כנושא אשה בעלמא שלא היתה אשת אחיו וסליק איפסר לו' שקידושי שני יהיו קדושין גמורים מפני שהיתה מתחלה אשת אחיו אבל כ"ל דלא איירי הרמ"בם ז"ל אלא בשנפלה לו מאחיו פקח אבל אם נפלה לו מאחיו חרש ודאי אין לה היתר לעולם אלא בגט וכמו שכתב רבינו אחר שכתבתי כל זה מצאתי בפרק מי שאחזו אמר רב כהנא אמר רב חרש מיבמל לבד' מתוך סכה' כותבין ונותנין גט לאשתו ... אחר רמיזותיו ואמר קטינא ... דתנינן אשר הרמב"ם ... מעיקרו לא בהם שהכנס ... יבמתו ... אלא דכנלה ליה ... אחיו ... אשתו

והזקנה והעקרה הרי הן כשאר כל הנשים והולצות ומיבמות:

קעג היבמה

שהיא אסור׳ ליבם והיא מחייבי כריתות או מיתות ב״ד אינה זקוק׳ ליבם ומותר׳ לזר בלא חליצ׳ כיצד הרי שאחיו מאביו היה נשוי בתו או בת בתו או חמותו או א׳ מכל העריו׳ ומת ונפלה הערו׳ לפניו פטו׳ מן החליצ׳ ומן היבום וכשם שהי׳ פטור׳ כך צרת׳ פטורה שאם היה נשוי עוד אחר׳ אע״פ שאינ׳ ערוה על היב׳ פטורה כמו הערו׳ וכן צרת צרתה כגון שמת ראובן ולו ב׳ נשים ואח׳ מהן היא ערוה על שמעון אחיו ולו עוד אח לוי שאין אחת מהן ערוה עליו והלך לוי ויבם אותה שהיא צרת ערוה לשמעון ולו אשה אחר׳ ומת ונפלו שתיהן לפני שמעון שתיהן פטורות מן החליצ׳ והייבום האח׳ שהי׳ צרת ערוה לשמעון והשניה משום צרתה וכן עד עולם שאם נשאת צרת הצר׳ לאח רביעי ומת אבל אחת מכל העריות שהי׳ נשוא׳ לנכרי שאין אחיו מאביו ומת מותר לישא צרת׳ (א) היבמה שהי׳ ספק ערו׳ ליבם כגון שקד׳ אשה בספק קדושין ואחותה נשוא׳ לאחיו מאביו ומת אחיו ונפלה אשתו לפניו שהיא ספק אחות ארוסתו הרי זו חולצת ולא מתיבמת ומוציא אשתו בגט מספק ושתיהן אסורות יבמתו שהי׳ ספק אחו׳ ארוסתו וגרושתו שהיא ספק׳ אחו׳ חלוצתו היתה היבמ׳ באיסור ערו׳ על הבע׳ כגון שעבר או טעה ונשא בתו או חמותו ומת ונפל׳ לפני אחיו אין זו אשתו שאין קדושין תופסין לו בה ולא שייך בה לא חליצה ולא יבו׳ ואם היה לה צרה חולצת או מתיבמת וזו שהיתה לבעל באיסו׳ ערוה היא ליבם כמו אשה נכרי׳ ומות׳ בה ראיתי בדברי הרמ״ב׳ שאם היית׳ היבמ׳ בספק ערוה לבעל שחולצת ולא מתיבמת ויר׳ שהו׳ טעות סופ׳ דמכמה נפשך תתיב׳ שאם לא היתה עליו ערוה הרי היא זקוק׳ ליבם ואם היתה עליו ערוה לא תפסי לו בה קידושין והרי היא ליבם כאש׳ נכרית היה לאחיו בערוה ספק קידושין או ספק גירושין כגון שזרק לה קידושין או גיט׳ ספק קרוב לו ספק קרו׳ לה או שגירש׳ בגט שכת׳ בכת׳ ידו ואין עליו עד׳ או שיש עליו עדים ואין בו זמן או שיש בו זמן ואין בו אלא עד אחד והוא כת׳ ידו ולו אשה אחר׳ ומת הצרה חולצת ולא מתיבמת מתה הערו׳ בחיי אחיו או גירש׳ או שהיתה הערוה קטנה ומיאנה באחיו ומת מותר׳ צרת׳ להתיבם ואפי׳ כנס הצר׳ קודם שגירש הערו׳ כיון שלא היית׳ צרת ערוה בשע׳ שנפלה ליבום אבל אם לא מיאנה בו בחיין ומיאנ׳ בו אחרי מותו צרתה חולצת ולא מתיבמת

ספק

קעג היבמה

שהיא אסורה ליבם והיא מחייבי כריתות או מיתות ב״ד היא זקוק׳ ליבם ומותר׳ לזר בלא חליצ׳ כיצד הרי שאחיו מאביו היה נשוי בתו או בת בתו כו׳: וכשם שהיא פטורה כך צרתה פטורה וכו׳ וכן צרת צרתה כגון שמת ולו ב׳ נשים וא׳ מהן היא ערו׳ על שמעון אחיו וכו׳ וכן עד עול׳ שאם נישאת צרת הצרה לאח רביעי ומת וכולן הכל מבואר במשנה בריש יבמות ומייתי לה בגמ׳ מקראי...

ספק אם מתה הערו' בחייו אם לא כגון שאחיו היה נשוי בתו ונפ' הבית על שניה' ואינו ידע איזה מהם מת תחלה ולו אשה אחרת ומת' חולצת ולא מתיבמת היתה הערוה אילוני' צרתה מתיבמת ולא מבעי' אם לא הכיר בה דהוי' מקח טעות שנמצא שלא היתה אשתו מעולם ואינה צרת ערו' אלא אפי' הכיר בה מתיבמ' הצרת דכיון דאילוני' לאו בת יבום היא הרי היא כמי שאינה ולא נפלה הזיק' אלא על הצר' לפי' יבם הצר' שהי' סבור שהערו' אילוני' ואח"כ נמצ' שאינ' אילוני' תצא מיבמ' בלא גט והולד ממזר נים' הצרה לזר שהית' סבור' שאין הערו' אילוני' ואח"כ נמצ' אילוני' תצא מהבעל ומהיב' וצריכ' גט מהבע' וחליצ' מהיב' להתיר' לזר ואם נתקדש' לזר מותר' ליבם כדפרש' לעיל ביבמ' שנתקדש' לזר: מי שזנת' אשתו תחתיו בעדים וברצון ומת בלא זרע ונפלה לפני אחיו דינה כדין הערוה והיא וצרתה פטורות מן החליצ' ומן היבום בר"א שזנתה בודאי' אבל אם ספק זנת' אם לאו היא חולצת וצרתה חולצ' או מתיבמת: אשת אחיו שלא היה בעולמו אינה בת יבום דכתי' כי ישבו אחים יחדיו שהיה להם ישיבה אחת בעולם וכיון שאינ' בת יבום הרי היא כאשת אחיו שלא במקו' מצוה שהיא ערו' ופוטרת צרתה כיצד ראובן שמת ונפלה אשתו לפני שמעון אחיו ואח"כ נולד לוי אחיו בין אם נולד קודם שיבם שמעון אשת ראובן שמת בין אם נולד לאחר שיבמ' שמעון ומת אסור' על לוי לעולם וכשם שהיא אסור' כך צרתה' אסורה כגון שהיה לשמעון אשה אחרת כתב הרמב"ם עשה שמעון מאמר באשת ראובן ומת קוד' שכנס' הרי לוי חול' לצרתה ולא מיבם שהיא צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו במאמר שקנ' קצת וא"א ז"ל כתב דאפי' מת בלא מאמר צרתה חולצ' ולא מתיבמת דק"ל יש זיקה קטנה שהיתה נשואה לאחיו מאמו או לאחי אמו ומת ונשאה אחיו מאביו ומת ונפלה לפניו ליבום ועודנה קטנה אינה יכולה למאן לעקור נישואין הראשוני' כדי שתתיבם וצרתה חולצת ולא מתיבמת ונרא' שאף היא חולצ' אם תמאן היה אחיו נשוי קטנה שאינ' ערוה עליו ומת ומיאנה הקטנה ביבם אסור' לו ומותר' לזר בלא חליצה ורוק' היא אבל צרתה מותר' לו ואפי' היא מותר' לשאר האחין שלא מיאנה בהן היה לאחיו באשתו ספק גירושין ומת ונפלה לפניו ליבם חולצ' ולא מתיבמ' דשמא הוו גירושין והרי היא גרוש' אחיו שהיא בכרת אבל אם היו לאחיו בה ספק קידושין מתיבמת שאם היו בה קידושין הרי היא זקוק' לו ואם לא היו קידושין הרי היא נכרי' המגרש אשתו גדולה או קטנה שהשיא' אחיה והחזיר' ומת ונפלה לפני יבם מותרת לו אע"פ שהיתה אסורה לו

בחיי

למפרי לרת סנת דעלמא: ספק אם סערוס מתה בחיו אם לא כגון שאחיו הי' נשוי בתו ונפל הבי' על שניס' ואין ידוע איזה מהם מת ולא מ"ז יבמת מסכה בפ' אלמנ' לכ"ג (דס"ז) כפל איזה מהם מת תחלה לרתה חולצת ולא מתייבמת לאין שסי' אשתו ספק הוא מת תחל' ונפלו

[illegible]

גירושין גמורים ואין חזרתה חזרה גמור' דקידושי קטנה אין כלום הואיל ופקע זכות אב והיא אין לה יד וה"ל כגרוש' ועומדת: ומ"ש וכן הדין במגרש הפקח' ונתחרשה והחזירה ומת והיא חרשת כ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ז וכ' ה"ה זה פשוט לפי מה שנתבא' שנישואי החרשת אין לנישואי הקטנה וכולן עדבריהם ויש סמך לזה בירוש' פ' חרש ופסי' הוא עכ"ל: ומ"ש ולענין צרתה כתב הראב"ד שהיא כמותה כו' שם (דף קט) בעא מיניה רבה מרב נחמן צרת' מהו ופסקה צרתה או חולצת או מתייבמת וכת' הרא"ש תמיה לי למה כתב רב אלפס בעיא זו שהיא אליבא דר"א דלא כהלכתא ויש שלכו' רב אלפס שכתוב כאן וה"ה לצרת' של יתומה בחיי האב לרבנן והשיג עליו הראב"ד ז"ל הא מילת' לא מחוור' שפי' מפו' דלר"א נוסיה הא לא פריך לנר' אלא משום דהיא נוספה גזיר' ואכן ניקום וניגזור גזרה לגזרה אבל יתומה בחיי האב בין לר' אליעזר בין לרבנן ערוה היא מן התורה הילכך צרתה נמי צרת ערוה הן ופטורן חולצות ולא מתייבמות ולכאורה היה נר' כדבריו דהיינו דתנן בפ"ק וכל היכולה למאן ולא מיאנה צרת' חולצ' ולא מתיבמת כ"כ צרתה של ערוה קטנ' היא ומיהו יוכל לקיים דברי רב אלפס ז"ל דהאי ערוה זו היא לא היתר לעולמ' אם גדלה אצלו היכ' לר"א דגזר אטו' בגדולה דעלמ' אטו יתומ' בחיי האב מאי יטעו אדם לומר דקידושי קטנה כלן כ"ש דגזר גבר' דידה אבל לרבנן דלא גזרי אפי' בדידה אם גדלה אצלו כ"ש דבצרת' לא גזרי ומתייבמ' וכ"כ הרמב"ן ז"ל ופי' נחא היא בירוש' עכ"ל: וע"ש רבי' בשם הר"מ הם ז"ל שמתייבמ' בפ"ז וכתב ה"ה בהלכות הביאו בעיא דצרת' ומלי דאסיקו בה או חולצת או מתייבמת לומר דכי היכי דלר' אליעזר בגדולה צרתה מתייבמת ה"ה קטנ' לרבנן וזהו דעת רבי' ויש חולקין בזה וכבר הכריע הרמב"ן כדברי ההלכות וזה דעת הרמב"ם ז"ל עכ"ל: החזירה בהיא קטנה או חרש' ונתגדל' או נתפקחה אצלו ואח"כ מת מותרת להתיבם גם בבריתא בגמר' מודים חכמים לר' אליעזר בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה הרי היא כיתומ' בחיי האב והחזירה שאסורה ליבם מפני שגירושי' גירוש גמורי' ואין חזרת' חזרה גמורה כו"א שנים' כשהיא קטנה והחזירה כשהיא קטנה אבל גירשה כשהיא קטנה והחזירה כשהי' גדולה א"כ שהחזירה כשהיא קטנה ונדלה אצלו ומת הו חולצת או מתייבמת ומה שהשוה דין החרשת לדי' הקטנה כ"כ הרמב"ם בפ"ז וכבר נתבאר בסמוך · אחות גרושתו היא אסורה לו מן התורה כאחות אשתו לפי' נפלה לפניו לייבום פוטר' היא וצרתה מן החליצה ומן היבום שכנה גם' כמינך שעברה את אחתו וכנה אחיו את אחותה ומת ה"ז פטורה ופרש"י פטורה אף מן החליצה משום אחות אשה הואיל ואשתו קיימת ואחות גרושה עד"א דכתיב עליה בחייה כל שבחייה:

ליבם ומן הדין היה שמתייבמו השייכים מלות עשה וכל מקום שאת' מולא עשה ולא תעשה יבא עשה וידחה את לא תעשה אבל חכמי' גזרו שלא יתייבמו חייבי לאוין ולא הייות גזירה שמא יבא עליה פעם שנית והרי ביאת' אסורה ואין שם מצוה שאין ע"ע אלא ביאה ראשונ' בלבד לפי' אם עבר ובעל יבמתו האסור' לו משו' לאו או משו' עשה ואח"כ הפי' ה"ז קנה קנין גמור ומוליא' בגט והי' וכל לרותיה מותרו' לזר שהרי נפטרו עכ"ל וטעם זה שכ' שהוא גזיר' ביאה ראשונ' אטו ביאה שני' היא מסקנא דרבא בפ' כילד היתה אסורה לבעלה באיסו' לאו או עשה או איסור דרבנן ומותרת ליבם הרי היא זקוקה לו דכיון שלא היתה אסורה לבעלה אלא בלאו תפסי בה קידושין וכיון שמותר' ליבם יכול ליבם אות' מבואר בשמעתא פ' יש מותרו' (דפד): ומ"ש חוץ ממחזיר גרושתו משנים' שאם החזי' אחיו גרושתו משניסת ומת חולצ' ולא מתיבמ' בפ"ק דיבמו' (דיח) בעי ר"י המחזי' גרושתו משנים' לרת' מהו ת"ש המחזי' גרושתו ומשנים' הי' ולרת' חולצ' היא ולרתה ה"ד אלא או היא או לרת' ולאו תרולי קא מתרל' לה תרין הכי היא חולצ' לרתה או חולצ' או מתיבמת וכתבו הרי"ף והרא"ש ז"ל ומסקנ' כי הכי מידולא בתרא דאמרי' כי אתא רבין א"ר יוחנן אחת לרת ממאנת פי' ממאנת ביבם ואחת לרת איילוני' ואחת מחזיר גרושתו משנשאת כולן מותרו' ודוק' לרותיהן אבל איהנו נופייהו דליכא בהדייהו לרות כל חדא מינייהו איך לה דינא בפני עצמה ממאנת ביבם א' דמי' לה לרה פע"נ דנגבי יבם דמיאנה בו לאו בת חליצה וייבום היא לגבי אחיו של יבם הרי' וחולצת או מתיבמ' דאמ' ממאנת מיאנה בזה מותר' בזה ואיילוני' לא חולצת ולא מתיבמ' ומחזיר גרושתו משנשא' ומת חולצ' ולא מתיבמ' וכתב ה"ה בפ"ו משו' בפ"ק ומסקנא שהיא חולצת ולא מתיבמ' ולרתה או חולצת או מתיבמ' פירוש והיא נפטרת בחליצתה או בביאתה ולרתה נפטרת בחליצתה של זו אבל לא בביאתה (א) אם עברו ובא עליה כדין אלמנה מן הכיפופין לכ"ג וכ"כ הרמב"ם ז"ל דממעטי לה מהאי דרב גידל דלעיל וזהו שלא הזכיר רבי' איסור בלרתה עכ"ל: ומ"ש שאם עברו' דרב גידל היינו דבפ' כילד אמר דתנא שאם היתה היבמה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט חולצ' ולא מתיבמ' הקשו בגמ' קא פסיק ותנא ל"ש אלמנ' מן הכיפופין ול"ש מן האירוסין בשלמא מן הכיפופין אין עשה דייבום דוחה את לא תעשה דאלמנה לא יקח ועשה דוחה אשה בבתוליה בתולה ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה אלא אלמנה מן האירוסין לימא יבא עשה וידחה את לא תעשה ותירץ רב גידל בשם רב' דאמר קרא ואם לא יחפוץ האיש לקח' יבמתו ועלת' יבמתו כו' שאין ת"ל יבמתו מה ת"ל יבמתו יש לך יבמה אחת שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום ואי זו זו חייבי לאוין והקשו ע"ז מן הבריית' דקתני גבי חייבי לאוין ואם בעלו קנו והשו' לקיים ופי' ה"ד מדאורית' חייבי לאוין להליצ' דמיי' לייבו' לא דמיי' אמאי אם בעלו קנו ופסיקו דלאו מדאורית' אלא מדרבנ' אמרו שאינן עולות לייבו' גזירה ביאה ראשונ' אטו ביא' שניה ולפי' אם בעלו קנו וכ' ה"ה שם כל זה על דברי הרמב"ם ז"ל וכ' עוד וז"ל וכ' גם"כ והא דרב גידל א"ר מקיימ' באלמנ' מן הכנופיס דמע"ג דמדאורית' לאו בת יבום היא ג' רבי' דחקנ' עכ"ל: וכר' מדברי ה"ה דמחזיר גרושתו עובר בעשה ולא תעשה מדמעטי לה לאלמנ' לכ"ג מן הכיפופין ועייתי לה מדרב גידל ואיכי ידע מנין לו שהיכי מולא בה אלא לאו בלבד ועוד יש לתמוה עליו שכתב ולרת' של זו נפטרת בחליצה של זו אבל לא בביאתה שהרי כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ו ירא' לי שכן הדין בב' יבמות הבאות מבית אח' והאחת מהן אסורה על יבמה משום שניה או מחייבי לאוין או מחייבי עשה אם חלץ לאסור' לא הותרה לרתה וכ"ע אחות חלול' אסור' מדרבנן לפי' נפלה לפני יבם חולצת ולא מתיבמ' וכן לרת' אסור' מדרבנן וחולצ' ולא מתיבמת כך כתוב בספרי רבי' שמדוייקים ובקצת ספרים חסר כל בבא זו והוא ט"ס שהרי דין זה הוא מבואר בפ' החולץ (דמא) דתנן התם החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתיבמ' ובגמ' (שם) אמר ר"ל כאן שנה ר' אחות חלוצ' מד"ס ומשמ' כמי התם במתני' דאסור' אדם בבר' קרובת חלוצתו דגם לרת חלוצה אסורה מד"ס ג' אחים נשואים לג' נשים נכריות ומת א' מהם ועשה א' מהשנשארי' מאמ' ביבמתו ומת קודם שכנסה כו' משנה פ"ד אחין (דלא) ג' אחים נשואים ג' נשים נכריו' ומת א' מהם ועשה בה השני מאמר ומת הרי אלו חולצו' ולא מתיבמ' שנא' ומת א' מהם יבמה יבא עליה שעליה זיקת יבם א' ולא שעלי' זיקת ב' יבמים ובגמ' (שם) ולי זיקת שני יבמים דאורייתא חליצ' נמי לא תיבעי אלא מדרבנן וגזירה שמא יאמרו ב' יבמו' הבאו' מבית א' מתייבמו' וניגב' לחדא ונחלוץ לחדא גזיר' שמא יאמרו בית א' מקלתו בנוי ומקלתו חלוץ

ר"מ קעד (א) וגי' דפוס ויניציא המאי' אסורין מאת מגר היום וקנאן ונסקם לגיורת ואין נכנרין ומליכם ול"ע שם ונספר בכנו אינו נמצא מ"ת גם' הסוף:

בחיי אחיו משום גרושת אחיו משום שהיתה אשת אחיו שמיתת אחיו מזקיקין אותה לייבום ובאות' שעה לא היה לה שום איסור אבל קטנה שהשיאה אביה ונתגרש' בקטנות' ע"י אביה והחזירה ומת' בעודה קטנה אסורה ליבם שגירושיה גירושין גמורין ואין חזרת' חזרה גמורה וחולצת וכן הדין במגרש הפקחת ונתחרשה והחזירה ומת והיא חרש' ולענין צרתה כתב הראב"ד שהי' כמותה וחולצת ולא מתיבמ' ורב אלפס כת' שהיא מתיבמת וכ"כ הרמב"ם ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל החזירה כשהיא קטנה או חרשת ונתגדלה או נתפקח' אצלו ואח"כ מת מותר' להתיבם אחו גרושתו היא אסורה לו מן התורה כאחות אשתו לפיכך נפלה לפניו ליבו' פוטרת היא וצרתה מן החליצה ומן היבום:

קעד יבמה

שהי' אסור' ליבם בלאו או בעש' או באיסור שניות דרבנן היא חולצת וצרת' או חולצת או מתיבמ' ואין חליצתה פוטרת צרתה אבל חליצ' צרתה פוטרת אותה כדפרי' לעיל ואם עבר ובא עליה קנא' ונפטר' צרת' ומוציאה בגט היתה אסור' לבעלה באיסור לאו או עשה או איסור דרבנן ומותרת ליבם הרי היא זקוקה לו דכיון שלא היתה אסור' לבעלה אלא בלאו תפסי בה קידושין וכיון שמותר' ליבם יכול ליב' אותה חוץ ממחזיר גרושתו משנים' שאם החזיר אחיו גרושתו משניסת ומת חולצ' ולא מתיבמ' אחות חלוצה אסורה מדרבנן לפי' נפלה לפני יבם חולצ' ולא מתיבמת וכן צרת' אסורה מדרבנן וחולצ' ולא מתיבמ' מי שיש עליה זיקת שני יבמין היא וצרתה חולצות ולא מתיבמו' כיצד ג' אחין נשואין ג' נשים נכריו' ומת א' מהם ועשה א' מהנשארין מאמר ביבמתו ומת קודם שכנסה בין שיש לה צרה או אין לה צרה היא או צרתה חולצ' ולא מתיבמות נתן לה גט ופי' שהוא למאמרו הרי בטל המאמר שעש' ואין עליה אלא זיקת יבם א' ומתיבמ' אבל אם נתן הגט סתם אסורה · קטן שבא על יבמתו ומת' חולצת ולא מתיבמ' שאין ביאתו קונה קנין גמור ויש עלי' זיקת שני יבמין מי שחציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה לראובן ונשתחררה וקדשה שמעון אחיו ומתו שניהם ונפל' לפני לוי אחיהם מתיבמ' לו שאינ' אשת שני מתים שאם קדושי ראובן קדושין אין קדושי שמעון כלום ואם קדושי שמעון קדושין אין קדושי ראובן כלום:

קעה

קעה יבמה

שאינה ראויה להתיבם בשע' נפילה משו' איסו' ערוה אסור' עולמי' אפי' אם יפקע האיסור כגון ב' אחין שנשואין ב' אחיות ומת א' מהם ונפלה אשתו לפני השני שנשוי אחות' אפי' אם תמו' אשתו אח"כ שפקע איסו' אחות אשה אפ"ה אסור' ואפי' נפלה לפניו פעם אחרת אחרי מות אשתו כגון שהיה להם אח שלישי שלא היה' ערו' עליו וכנס' ומת' אשתו של זה שהיה נשוי אחות' ומת השלישי שכנס' וחזרה לפניו אסור' ל"ש מתה אשתו קוד' שכנס השלישי ל"ש מתה אח' שכנס אע"פ שלא היתה אסורה עליו בנפילה אחרונה אפ"ה אסורה לו היא וצרת' כגון שהיתה אשה אחרת לאח הג' כיון שהיתה אסורה לו בשעת נפילה ראשונה אבל אם מותר' לו בשעת נפילה אפי' אם ת'אסר אח"כ אם פקע האיסו' חוזרת להתיר' כיצד ג' אחין ב' מהם נשואין ב' אחיות ומת א' מהם ונזקק' אשתו לשלישי שאינו נשוי אחות' ולא הספיק לכונס' עד שמת האח הב' שהיה נשוי האחרת והרי ב' אסורות עליו מתה האחרונה חזרה הראשונ' להיתיר' כיון שהיתה מותרת בשע' נפילה אע"פ שנאסרה בנתי' אבל אם מתה הראשונ' לא הותרה האחרונה כיון שהיתה אסור' בשעת נפילה וכן אם היו שם עוד אחי' וקדם א' מהם וחלץ לאחרונה או שהיתה הראשונ' אסורה לא' מן האחי' ויבם את האחרונ' שהרי היא מותר' לו הותר הראשונ' לשאר אחין שהרי ראחרונ' שאסר' אות' עליהם נחלצ' או נתיבמה למותר לה אבל אם האחרונ' אסורה לא' מהם משו' ערוה הרי הוא מותר ליבם הראשונ' ושאר האחין אסורים ב' שתיהן וחולצו' ולא מתיבמו' ד' אחים ב' מהם נשואים לב' אחיות ומתו הנשואין את האחיו' כבת א' או בזה אחר זה קוד' שהספיקו ליבם לראשונ' שתיהן חולצות ולא מתיבמו' שא"א לשום א' מהן להתייבם משום איסור אחו' זקוק' קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידם היתה א' מהן אסורה לא' מהיבמין משום איסור ערוה כגון שהיא בתו או אחת משאר כל העריות מותר בשנייה שהרי אין הערוה זקוק' לו ונמצ' שאין לו זקוקו' אלא א' והשני אסו' בשתיהן היתה א' מהן אסורה לזה משו' ער"ה והשנייה אסור' לשני משום ערוה האסור' לזה מותר' לזה והאסור' לזה מותר' לזה שכל א' אין זקוק' לן אלא א' אבל אם אין אסורו' עליהם אלא באסור לאו או עשה לא נדחי' הזיק' מהם כיון שמן התור' הן בני חליצ' ויבו' וחולצ' ולא מתיבמו' ג' אחין ב' מהם נשואין ב' אחיו' ומת א' מבעלי האחיות ועשה הג' מאמר ביבמתו ואח"כ מת בעל אחות השניי' ונפלה גם האחות הב' לפני האח השלישי אינה נדחי' מפני הראשונה שהי' אחותה כיון שלא עשה בה אלא מאמר שאינו קונה קנין גמור וגם אינו יכול לכנוס הראשונ' שהאחרונ' אוסרתו ושתיהן אסורו' עליו ויוציא בעלת המאמר בגט והליצה

קעה (א) ובסבסום אלפסי פ"ד אחין דף מ"א ב' ד"ה אם היו ב' אחין נשואין ב' נכריו' ומת אח' מהן ונפלה ליבו' ונא' אבן גני' ואם אין שני' יכול ליכנס הראשונה דס"ל אשת אחיו הויא לו גרש בזיקה:

מהן אסורי לא' מהיבמי' משו' איסור ערו' כגון שהיה בתו או א' מקרובתיו' משו' דשני' הכרי אין הערו' זקוקה לו וכגו' שאי' זקוק' לו אלא אחת והשני' אסו' בנתיים הית' אחת מהן אסור' לזה משום ערוה והשני' אסור' לשני משום ערוה שאסור' לזה מותר' לזה שכל א' אין זקוק' לו אלא אחת אבל אם אין אסור' עליהם אלא בשביל' לאו או עשה לא כדמי' הזיק' משום כיון שמן התור' הם בני חליצ' וייבום וחולצ' ולא מתיבמ' שכל שם במסכ' ג' אחים ב' משם נשוי' ב' אחיות ומת א' מבעלי האחיו' ועשם הכליפי' מלת' ביבמתו כו' משנה שם ג' אחים ב' מהם נשואים ב' אחיות וא' מופנה מת א' מבעלי האחיו' ועש' בה מיפנה מאמר ואח"כ מת אחיו השני ב"ש או' אשתו עמו והלה תצא משו' אחות אשה וב"ה אומרי' מוציא את אשתו בגט וחליצ' ואשת אחיו בחליצ' : וכ' הרמב"ם ז"ל מת זה שעשה מאמר והיה לו אשה אחר' ונפלו שתיהן לפני בעל האחות השני' בעל' המאמ' פטור' וכו' בפ"ז וכוא מבואר במשנה פר"ד אחין ב' אחין ג' משם נשואים ב' אחיות וא' נשוי נכרית מת נשוי נכרי' וכנס א' מבעלי אחיו' את אשתו ומת הראשונ' יוצאת משום אחות אשה והשנים משום צרתה עשה בה מאמר ומת נכרית חולצ' ולא מתיבמ' : ומ"ש רבינו בשם הרמ"ם אפי' לא עשה השליגי מאמר בא' מן האחיו' כו' חולצת ולא מתיבמת כיון שהיא צרת אחות אשה בזיקה על המשנה הנזכרת אשה דקתני עשה בה מאמר ומת נכרית חולצ' ולא מתיבמת כת' וה"ה אע"ג דלא עבד בה מאמר ומת נכרית מהלך מלנ' יבומי לא מיבמה דס"ל צרת אחות אשה בזיקה והאי דקתני מאמר לאפוקי מב"ש דסברי מאמ' קונה קנין גמו' ואפי' חליל' נמי לא תיבעי קע"ל דצרתה חולצת עכ"ל וכ"כ הרי"ף ז"ל והם דברי הגמ' בפ' הנזכר על מתני' דג' אחים ב' מהם נשואים ב' אחיות וא' נשוי נכרית נירש א' מבעלי אחיות את אשתו כו' ובסימן קע"ג גבי אשת אחיו שלא היה בעו' למו כתבתי בזה לדעת הרמב"ם ז"ל : ג' אחים ב' מהם נשואי' ב' אחיות וא' נשוי נכרית כו' משנה שם (דף ל) ג' אחים ב' מהם נשואים ב' אחיות וא' נשוי נכרי' גירש א' מבעלי האחיו' את אשתו ומת נשוי נכרי' וכנס המגר' ומת זו הי' שאמרו וכולן שמתו או נתגרשו צרותיהן מותרו' והרא"ש כתב' המגרש ומת מותר' זו לאתיבם הסרי עד שלא כנסה גירש את הראשונה הסיה ערוה ולא היתה צרתה מעול' והוא שאמרו בפ' דאשון נתגרשו הערו' צרותיהן מותרו' ומ"ש אבל אם מת נשוי נכרית קוד' שגירש א' מבעלי האחיו' את אשתו אפי' אם לא כנס הנכרי' ומת שנמצא שהיתה צרת ערוה בזיק' אסורה לאח הנשאר אפי' נירשה הערו' קודם שמת הנכ' כגמ' מתני' טעמ' דגיר' ואח"כ מת אבל מת ואח"כ גיר' אסור' אמ' רב אשי זאת אומרת יש זיק' אפי' בתרי אחי ומ"ש וכ"ש אם לא גירש הערו' ומת מפני' שזה : ומ"ש אבל אם כנס בעל האחו' את הנכרית וגירש הערוה ומת ל"ש גירש קודם שכנס הערו' ל"ש אח"כ מותר' הנכרית לאח הנשאר הם אשה דאמר רב אשי זאת אומר' יש זיקה אפי' בתרי אחי כ' הר"אש וקודם שגרש' היתה זקוקה לב' אחים נשואים ב' אחיו' וה"ל צרת אחות אשה בזיקה הילכך אסור' עליו עולמית וא"ת היאך כנס שגירשה הא הויא לכל א' ואם' צרות אחות אשה בזיק' וי"ל דלא שייך לעיקרי צרת ערוה אלא' בשעה' הערו' נופלת בנת א' אבל לא בשעה חי כשמת השגרש היה' היא צרת אשתו בזיק' וכופל' שתיהם בנת אחת לפני כשמת הב' : ומ"ש בה"ג אם מת ולא גירש אסור' לתרוייהו לא מתאסר להם נחייב' אלא לכל א' כפשוט' אחיו הויה אסור' לו דהויא צרת אחות אשה בזיקה וכ"כ הרי"ף ז"ל דלא הוייל נכרי' אלא אח' מנת המגר' עכ"ל ונמ"ק אשה דתנן כיצד אם מתו הן צרותיהן מותרות היתה בתו או אחת מכל העריות הללו נשואה לאחיו ולו אשה אחר' ומתה בתו או שנתגרשה ואח"כ מת אחיו צרתה מותרת אמרינן בגמרא אליב' דרב' דל"ם גיר' ולבסוף כנס ל"ם כנס ולבסו' גיר' צרת' מותר' וכן פסקו הפוסקי' ז"ל : ג' אחים פקחים נשואים ב' אחיות קטנו' או חרשת ומת א' מהם הלא משום אחות אשה שהרי נישואי שתיהן שוות א' פקחת וא' חרשת מת בעל החרשת הלא משום אחו' אשה מת בעל הפקח' בעל חרש' מוציא את אשתו בגט לפי שקידושי הפקח' לפקח שהן דאורייתא אוסר' את אשתו עליו משו' אחות זקוק' שאין כח בקדושי אשתו לדחו' הפקחת משום אחות אשה לפיכך מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה כך היא הגירס' הנכונה בספרי רבי' המדויקים ויש קצת ספרים שיש בהם חסרון שניכר והבבא הראשונה היא משנה בפ' ב"ש (דקט) והבבא השליש היא משנה בפרק חרש (דף קיב) וע"ש היתה א' גדולה וא' קטנה מת בעל הקטנה הלא משום אחו' אשה מת בעל הגדולה היא אוסרת הקטנה עליו כדפרי' גבי פקח וחרשת ומלמדי' את הקטנה שתמאן בבעלה וייבם הגדול' משנה בפ' ב"ש (דף קט) ב' אחים נשואים ב' אחיו' גדולה וקטנה מת בעלה של קטנה הלא משום אחות אשה מת בעלה של גדול' ר' אליעזר אומר מלמדין את הקטנ' שתמאן בו ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משו' אחו' אשה ר' יהושע או' אי לו על אשתו ואי לו על אשת אחיו מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה ופסיק בגמ' הלכה כר' אליעז' ופרש"י תצא משום אחות אשה ופטור' מחליצ' ומיבום : מת בעל' של גדול' ונפלה לפני בעל הקטנ' זיקתה של גדולה הויא מן התורה אוסר' הקטנ' עליה דנישואים דרבנן ולא אלימי לאפקועי זיקה דאורית' והוה ליה אחות זקוקתו ר' אליעזר אומר מלמדין את הקטנה שתמאן בו ותעקור נישואים ויבם מייבם את הגדולה וכת' רבי' ירוחם בשם הרמב"ם ואם לא מיאנה הקטנ' והגדיל' ל"ש בא עליה לאחר שהגדיל' ל"ש לא בא עלי' מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצ' דק"ל יש זיקה : ב' אחים אח' פקח ואח' חרש נשואים לב' אחיות פקחות או אחת פקחת וא' חרשת כו' עד דכמו שכנס אחיו ברמיזה כך יוציא גם הוא ברמיזה הכל מבואר במסכ' א' חרש דף קי"ב ב' אחים א' פקח וא' חרש והחרש נשוי ב' נשים פקחו' וא' מהן ערו' על הפקח כו' עד סוף ההי' בפ' חרש וכתבו הרמב"ם ז"ל בסוף פ"ז ואיתא נמי בירו' בתו חרשת נשוא' לאחיו חרש לרבה פטור' מן החליצה ומן היבום וכו' ע"ש שהשמיטו הרמב"ם ז"ל לפי שהו' מתבאר במה שכתב :

קעו מי שקדש א' מב' אחיות ואינו יודע איזה קידש וכו' משנה פ"ב דיבמות (דכג) מי שקידש א' מב' אחיות ואינו יודע איזה קדש נותן גט לזו וגט לזו מת ולו אח א' חולץ לשתיהן היו לו ב' א' חולץ וא' מייבם קדמו וכנסו א' אין מוציאין מידם ובגמ' אם ס"ט קדושין שאינ' מסורין לביא' הוו קדושין הנ"ע כגם כרו ולבסוף נתערבו וכתבו הרי"ף והר"אש ז"ל הכי קושי' וקמי פירוק' אליבא דרב הוא דסבר קדושין שאינ' מסור' לביא' לא הוו קדושי' ולית הלכת' כותי' דקי"ל כאביי בי"ע קנ"ס והאמר' מנייהו הלב' בין סוברו ולבסוף נתערבו בין לא הוכרו כלל נותן גט לזו וגט לזו כמשנ' דמתני' עכ"ל ומ"ש רבי' בשם הר"אש דוקא בשכל א' וא' או' כנסתי הזקוקה כו' מה אשה דתנן קדמו וכנסו אין מוציאין מידם עתי' בגמ' ומ"ש עכא דתנן ד' אחי ב' מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואי' את האחיות הרי אלו חולצ' ולא מתיבמות התם משו' זיקה הכא כל חד וחד איסור דידיה קא מתרמיא ליה וכו' הרמ"ם מזה יכול לדקדק דוקא משו' דאיסור דידי' קא מתרמי' ליה אבל הכא' אחות זקוקתו יוליא וכ"ל היא ע"ד לדקד' דוק' קדמו וכנסו אלא כשלכו בב"ד אבל אם נמלכו בב"ד ואמ' להם שיחלוץ הא' וייבם הא' והלכו הנים' ויבמו מוציאין מיד' ואע"ג דאמור כל חד וחד דידיה מתרמי' ליה כיון שעברו על דברי ב"ד מוציאין וכן משמ' מתו' פי' רש"י ז"ל עכ"ל ב' שקדשו ב' אחיו' זה אינו יודע איזו קדש וזה אינו יודע איזו קדש ומתו ולזה אח ולזה אח וכו' עד וקדמו השנים האחרונ' וכנסו אחר שחלצו הנים הראשוני' אין מוציאין מיד' משנ' וגמ' שם : מי

וחליצה והאחרונ' בחליצה וכתב הרמ"בם מת זה שעש' מאמר והיה לו אשה אחר' ונפלו שתיהן לפני בעל האחות השניי' בעלת המאמר פטורה מן החליצה ומן היבו' שהיא אחו' אשתו והאש' האחר' חולצ' ולא מתיבמת שאין המאמ' קונה קנין גמור שיפטו' צרת' וא"א הרא"ש ז"ל כ' אפי' לא עשה הב' מאמר בא' מן האחיו' אלא אח' שמת א' מנשוי האחיו' מת הנ' ונפל' אשתו לפני בעל נשוי האחו' האחר אשתו חולצ' ולא מתיבמת כיון שהי' צרת אחו' אשתו בזיק' • ג' אחי' ב' מהם נשואי' ב' אחיות וא' נשוי נכרית וגירש א' מבעלי אחיו' ומת אחיו נשוי נכרית וכנסה המגרש וכת מותרת לאח הנשא' שלא היתה מעולם צרת ערו' שהרי גירש אחיו הערוה קודם שנזקקה לו הנכרי' אבל אם מת נשוי נכרית קודם שיגרש אחד מבעלי אחיות את אשתו אפי' אם לא כנס הנכרית ומת שנמצא שהית' צרת ערוה בזיקה(א) אסור' לאח הנשאר אפי' גירש הערוה קודם שמת וכ"ש אם לא גירש הערו' ומת אבל אם כנס בעל האחו' את הנכרי' וגירש הערוה ומת ל"ש גירש קודם שכנס הערו' ל"ש אח"כ מותר' הנכרי' לאח הנשאר • ב' אחים פקחי' נשואי' ב' אחיו' קטנו' או חרשו' ומת א' מהן תצא משום אחו' אשה שהרי נישואי' שתיהן שוות א' נשוי פקחת וא' נשוי חרש' מת בעל החרש' תצא משו' אחות אשה מת בעל הפקחת בעל חרש' מוציא את אשתו בגט לפי שקדושי הפקח' לפקח שהן דאורית' אוסרו' את אשתו עליו משו' אחו' זקוק' שאין כח בקדושי' אשתו לדחו' הפקח' משו' אחו' אשה לפי מוצי' את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה היתה אחת גדולה ואח' קטנ' מת בעל הקטנה תצא משו' אחו' אשה מת בעל הגדולה היא אוסר' הקטנה עליו כדפי' גבי פקח' וחרש ומלמדי' הקטנה שתמאן בבעלה וייבם הגדול' • ב' אחי' א' פקח וא' חרש נשואין לב' אחיות פקחו' או א' פקח וא' חרש והפקח' נשוא' לפקח מת חרש בעל חרש' או חרש בעל פקח' תצ' משו' אחו' אש' מת פקח בע' פקחו' החר' בעל החרשו' או בעל הפקח' מוצי' את אשתו בגט שאחו' הפקחת אוסרתה עליו אשת אחיו אסורה לעולם שאינו יכול לחלוץ לה כיון שחרש הוא ב' אחין חרשים נשואין לב' אחיו' פקחו' או חרשות או אחת פקחת וא' חרשת וכן ב' אחיות חרשות נשואו' לב' אחין פקחין או חרשין או א' פקח וא' חרש ומת א' מהם תצא משום אחות אשה דכיון דב' האחין חרשי' או ב' אחיות חרשות קדושיהן שוות וכמו שהן הקדושין כך היא הזיקה ויוצא' משום אחות אשה ואם היו נכריו' יכניסו ואם ירצו להוצי' בגט יוציאו דכמו שכנס אחיו ברמיזה כך יוצי' גם הוא ברמיז' • ב' אחין א' פקח וא' חרש והחר' נשוי ב' נשים פקחו' וא' מהן ערוה על הפקח ומת החרש שתיהן פטורו' מן החליצ' ומן היבו' שאם נישואי הערו' נשואי' הרי השני' צרת' ופטור' ואם אין נישואי הערו' נישואין גם אין נישואי הצר' נישואין וא"כ' זקוקה לו היו שניה' פקחי' וא' מהם נשוי ב' נשים א' פקחת וא' חרש והחרש הי' ערו' על אחיו הב' הפקח' חולצ' ולא מתיבמ' שאין נישואין החרש שהי' ערו' נישואין גמורי' שתחשב זאת צר' ערו' :

קעו מי שקדש' א' מב' אחיו' ואינו יודע איזו קידש אפי' לא הוכרו מעולם שלא נתנו לביא' הוו קידושין וצריך גט לכל א' וא' מת ולו אח חולץ לשתיהן שאינו יכו' ליב' לא' ולחלוץ לשניה שמא ישא אחו' זקוקתו ולא לחלו' לאחת ולייב' לשניי' שמא ישא אחו' חלוצתו הי' לו ב' אחין אח' חולץ וא' מיבם לשניה שאם היא זקוקתו הרי טוב ואם אינ' זקוקתו הרי היא לו כאשה נכרי' ואחו' זקוק' אינ' שהרי כבר חלוץ אחין לאחות קדמו ב' האחין וכנסו את שתיהן אין מוציאין אותן מידן שכל א' וא' יאמר הזקוקה נזדמנת לי ואפי' לא נזדמנ' לי הזקוקה פקע האיסור כשיב' אחי' וכ"א א"א הרא"ש ז"ל דוקא היכא שכל אח וא' אומר כנסתי הזקוק' אבל מי שעבר ויבם אחו' זקוקתו בודאי יוצי' כיון שבא עליה באיסור בודאי צריך להוציא ואפ"ה דוקא שקדמו וכנסו קודם שנמלכו בב"ד אבל אם נמלכו בב"ד ואמרו להם שיחלו' האח' וייבם הב' והלכו שניה' ויבמו יוציאו כיון שעברו על דברי ב"ד ב' שקדשו ב' אחיות זה אינו יודע איזו קדש וזה אינו יודע איזו קדש ומתו ולזה אח ולזה אח כל א' חולץ לשניה' ואין שום א' מהם יכול ליבם כדפי' לעיל לזה א ולזה ב' היחיד חולץ לשתיהן והשני' א' חולצ' לאחת תחיל' ואח"כ מיבם הב' לשניה אבל לא ייבם קודם שיחלוץ היחיד אפי' אח' חליצת אחיו שמא יפגע ביבמה לשוק קדמו השני' וכנסו אחר שחלץ היחיד אין מוציאין מידם אפי' שניה' כתני' שכל אחת אינ' אלא ספק חליצה שחליצ' א' מהם אינה כלום וספק חליצה לא גזרו בה רבנן היו לזה ב' אחין ולזה ב' אחין אחיו של זה חולץ לא' ואחיו של זה חולץ לאח'

מי שהל' לא"ס ושמעו שמת וכיס ולא"כ בא בעלה ומתו שניה' ולזה אח ולזה אח אחיו של זה ולאחיו של זה חולצין ולא מיבמין משנה פ' החולץ רבה (דף) ובגמ' (דלא) אחיו של ראשון חולץ מדאורית' ולא מייב' מדרבנן אחיו של שני חולץ מדרבנן ולא מייב' לא מדאורייתא ולא מדרבנן ופרש"י ולא מייבם מדרבנן דרבנן קנסוה אחיו של שני חולץ דמדאורית' לא קא רמיא עליה ורבנן הוא דאלרכוה חליצה משום גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה כדאמרינן לגבי נש: האשה שהיו לה בני' ולכלת' בני' וילדה היא וכלתה שני זכרים במחבא ונתערבו הבנים וגדלו התערובות ונשאו נשי' ומתו וכו' עד א"כ השני הוא בן הכלה והרי הוא מיבם את אשת אחיו משנה שם בפ' נושאין (דלט): מי שלא שהת' אחר בעלה ג' חדשים וניסת וילדה ואין ידוע אם הוא בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון והיו לה בנים מן הראשון ומן השני וכו' עד וכב' נחלצה מאשת האחר הוא יבמה ג"ז משנה שם (דף ק): חמש נשים שהיה לכל אחת בן ידוע ונתערבו חמשת' וילדו כאח' במחבוא וכו' עד סוף הסימן גם זה משנה שם:

כתובתה מי שלא מפיק לה שיע' בתולי' היא אין לה עליו כלום מה ילא כסף קנסה בכתובתה ר' יוסי בר יהודה או' יש לה כתוב' מנה בהאי קמיפלגי רבנן סברי טעמא שלא תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והא לא מלי מפיק לה: ור"י ב"ר יהודה סבר הא נמי מלי מגע'לה עד דאמר' היא לא בעינא לך וידוע דהלכה כת"ק : ואם עבר והוציאה כופין אותו להחזיר' דהוה ליה לאו הניתק לעש' דכתי' ולו תהי' לאשה אע"ג דכתי' קודם לא יוכל שלחה כל ימיו הכי פירושו לא יוכל לשלחה שלוחין שתהיה גם כל ימיו שלא יחזירנה לפי' אם עבר וגירש כופין אותו להחזירה ואינו לוק' בסוף חולין (דקמא) ובפ' בתר' דמכות (דיז) תנן זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין לוקין עליה ובפרק בתרא דמכות (דטו) אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל לא תעש' שקדמו עשה לוקי' עליו ופרכי' עליה מהתניא אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה אם כהן הוא לוק' ואינו מחזי' אם ישרא' הוא מחזיר ואינו לוקה אמאי ל"ת שקדמו עשה הוא ומשני' אמר רבה כל ימיו בעמוד והחזר קאי וכן כי אתי רבין א"ר יוחנן כל ימיו בעמוד והחזיר קאי ופרש"י אם ישר' הוא יכול לקיים העשה ויחזירנה מחזיר ואינו לוקה ואם כהן הוא שאסור בגרוש' לוקה ואינו מחזי' אלא אמר רבא הא דתני' באונ' מחזי' ואינו לוקה טעמא משום דע"כ לאו שניתק לעש' הוא דהא קרא כל ימיו לא ס"ל למכת' שלא לא יוכ' לשלח' אלא כל ימיו ס"ק שלא בשלוחי' כל ימיו לא יחזירנ' ע"כ עמוד והחזר קאמר והכי קאמ' לו תהיה לאש' אם שלח' שלא יהו שלוחים לכל ימיו הרי העשה אחר העבר' כלאו : ומ"ש רבי' מת' גרושתו קוד' שיחזירנ' או שנתקדשה לאחר או שהוא כהן שאסור בגרוש' ה"ז לוקה כבר נתבאר דבפ' בתרא דמכות שם תניא אם כהן הוא לוקה ואינו מחזי' ופיר' כמי בפ"ק דתמור' והא דעוקם גרושתו או שנתקדשה לאחר עדבלי רש"י משמע' דאינו לוק' דבפ"ב דמכו' הכא דא"ר יוחנן כל ל"ת שקדמו עש' לוקי' עליו ואמריקן הניחא למ"ד בטלו ולא בטלו אלא למ"ד קיימו ולא קיימו מאי איכ' למי' מידי הוא טעמא אלא לר' יוחנן הא א"ל ר"י לקמא תני בטלו חייב לא בטלו פטור דתני ת"ק דר"י כל מ"ע שיש בה קום עש' קיים עשה שבה פטור בטל עשה שבה חייב א"ל אפי' קסבר' קיים פטור לא קיים חיי' ביטול חיי' לא ביטל שמו' תני בטלו ולא בטלו ור"ל אמר קיימו ולא קיימו ופרש"י הניח' למאן דתני לקמן בלאו הניתק לעשה ביטל את העשה חיי' על הלאו לא בטל את העש' פטו' שהלאו תלוי בביטול העש' ואינו נגמ' עד שיבטל העשה בידים ביטול עול' שלא יוכל לקיימו' עוד היכ' למי' כל ימיו יש לו תקנ' בהחזר' שאין עובר את העש' אא"כ מדיר' שלא תהנ' ממנו נדר שאין לו הפר' כדלקמן שלא למאן דתני קיים את העשה פטו' לא קיימו חייב שהעשה תיקונו של לאו הוא ואין הלאו תלוי בבטול העש' ממשע' שעבר הלאו נגמ' שהל העש' כיון לעקו' הלאו' ולכשיע' לב"ד או יקיי' העש' ויפט' או ילקה היכ' למי' בעמוד והחזר קאי כדקאמר' שאם לא יחזירנה מיד כשיבא לב"ד ילקוהו דהא ליכא למימ' קיים לאחר זמן דא"כ לא קיי' ס"ד לעולם הוא יכו' לומ' אני מקיים מידי הוא טעמא שלא לר"י מי סולרך לדרוש כל ימיו בעמוד והחזר ר"י שלא לא תפסס

לאח' ואח"כ בא האח הב' של זה ומיבם חלוצתו של זה והאח הב' של זה מיבם חלוצתו של זה ואם קדמו ב' האחים של הא' וחלצו לשתיהן לא ייבמו הב' האחין האחרים של הב' לשתיהן אלא א' חולץ וא' מיבם לשנייה קדמו הב' האחרונים וכנסו אחר שחלצו ב' הראשונים אין מוציאין מידם מי שהלך בעלה למ"ה ושמעו שמתו נים' ואח"כ בא בעלה ומתו שניהם ולזה אח ולזה אח אחיו של זה ושל זה חולצין ולא מיבמין האש' שהיו לה בנים ולכלתה בנים וילדה היא וכלתה ב' זכרים במחבא ונתערבו הבנים וגדלו התערובו' ונשאו נשים ומתו בני הכלה חולצי' לשתיה' תחלה ולא מיבמין שכל א' משתיהן ספק אם היא אשת אחיו שהיא מותרת לו או אם היא אשת אחי אביו שהיא ערוה לו ובני הזקנה אחר חליצת בני הכלה חולצין או מייבמין שאם היא אשת אחיו הרי היא יבמ' ואם היא אשת בן הכלה הרי היא אשת בן אחיו ומותר' לו שכבר נחלצו מתו הבני' הוראין של הזקנה והכלה והספקות קיימין הספקו' לנשי בני הזקנ' חולצין ולא מתיבמין שהיא ספק אש' אחי אביו ולנשי בני הכלה א' מהספקו חולץ לה תחיל' והשני מיבם ממה נפשך אם זה שחלץ בן הכלה הוא הרי חלץ לאשת אחיו וא"כ הספק השני הוא בן הזקנה ומותר לו לישא אשת בן אחיו אחר שנחלצ' מיבמה ואם זה שחלץ תחילה הוא בן הזקנה הרי חלץ לאש' בן אחיו ולא עשה ולא כלו' א"כ הספק השני הוא בן הכלה והרי הוא מיבם את אשת אחיו מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים וניסת וילד' ואין ידוע אם הוא בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון והיו לה בני' מן הראשון ומן השני וגדל הספ' ונש' אשה ומת בני' מן הראשון ומן השני חולצין ולא מיבמי' שלכל א' מהם הוא בספק שמא אחיו הוא מן האם ולא מן האב וכן הספק לנשותיהן חולץ ולא מיב' היו לראשון ולשני לכל א' בן א' מאשה אחרת ומתו זה הספק חולץ או מיבם לנשותיה' שאם הוא אחיו מאביו הרי היא יבמתו ואם אינו אחיו נכרי' היא לו ומות' בה כיון שאין לה יבם אחר שתה' זקוק' לו מת הספק א' מב' הבנים הוראי' חולץ לה תחלה והשני מיבם ממה נפשך אם הוא אחיו הרי היא יבמתו ואם אינו אחיו נכרי' היא לו וכבר נחלצ' מהאח הא' שהוא יבמ' ה' נשים שהיה לכל א' בן ידוע ונתערבו חמשתם וילדן כאח' במחבו' וגדלו התערובו' ונשאו נשי' ומתו ונפלו נשותיהן לפני ה' הבני' הוראין שאין א' מהם יוד' איזו היא אש' אחיו זו היא תקנתם ארבעה מהוראין יחלצו לאח' והחמישי ישאנ' אחר שנחלצה ד' חליצו' שאם היא אשת אחיו הרי היא יבמ' ואם אינה אשת אחיו נכרי' היא לו וכבר נחלצ' מיבמה שא' מאילו הד' שחלצו לא היה יבמה וכן השני' חולצין לה ד' והה' ישאנה נמצ' שחמשתן נושאין הנשים אחר שנחלצ' כל א' וא' ד' חליצו' וה"ה נמי שא' יכול לישא כלן אחר שיחלצו לה הד' אלא שזה יותר טוב שמא יזדמן לכל א' ליבם את יבמתו ואם מת א' מהבנים הוראין ד' הספקו' יחלצו לה והה' יבם היו קצת הוראין כהנים וקצתם אינם כהנים הכהנים חולצים ולא מיבמים שמא יפגעו בחלוצה ושאינם כהני' מיבמין היו קצת הוראין שיש להם באילו הספקות אחים שהם אחים מן האם שלא מן האב וגם יש לו כהן אחי' מן האב חולצי' ולא מיבמין כגון יעקב נשא לאה והי' לה בן מבועז ואשה אחר' שיש לו לבועז ילד עם לאה אשת יעקב ועם שלש אחרו' במחבו' נמצ' שבן בועז מלא' יש לו בתערובו' אח מאם שלא מן האב שהו' בן לאה מיעק' ובן בועז מאשתו האחר' הוא אחיו מן האב לפיכך אינו יכול ליב' לשו אחת שמא היא אשת אחיו מאמו מקצת' כהני' ומקצת' שיש להם אחים מן האם אילו ואילו חולצי' ולא מיבמים:

הלכות אונס ומפתה

קעז המפתה או מאנס בתול' ישראל קונסין אותו נ' סלעי' כסף בין אם היה בת גדול שבישראל

הלכות אונס ומפתה

קעז המפתה או מאנס בתול' ישראל קונסין אותו נ' סלעים כסף מעפור'(בכתו'): ומ"ש בין אם היה בת גדול שבישראל או בת קטן שבישרא' משנה בפ' יש בערכין (ד יד): ואיזהו מפתה ואיזהו מאנס מפתה לרצונה מאנס שלא לרצונה משום הוא: וכתב הרמ"בם כל הנבעלו' בשדה היא בחזקת אנוסה כו' וכל הנבעלות בעיר היא בחזק' מפותה וכו' בקולת הלכו' נערה בתולה: ומ"ש נשה הרא"בד חזקה זו איני יודע מה תועלת יש בה וכו' הם נסהדות וכב' תירץ בעל מגדל עוז דהכ"ע היא עדים שראו נבעל' ממקום רחוק אבל לא ידעו ולא ראו אם ברלון אם באונס היא אומר' אנוס הייתי ויש לי נער והוא או' מפות' היית ואין לין נער שמכיון שהחזקה בשדה אנוסה וכששתי' דקר' לעקה ואין מושיע לה ובעיר מפות' ומעניינא דקרא על דבר אשר לא לעקה בעיר אם בעידים כן הוא ע"כ: דין כ' סלעי' הם קנס על השעם' הרע שעשה אבל מלבד זה לריך ליתן לה נמפת' בושת ופגם אבל לא לער שאין למפותה לער ולאנוסה יש לה לער יבוש' נותן לה לער ופגם כך היא הנירסא בספרי רבינו המדוייקים וכך היא הגירסא הנכונה לאפוקי ממקלת ספרי' שיש בהם חסרון הניכר ודברים אלו הם מבוארים במשנה פ' אלו נערו' (דף לד) ומ"ש ואיכן אין שוין בכל אדם אלא הכל לפי מה שהוא בושת הכל לפי המבייש והמתבייש כו' הם במשנה (דע) ואיזהו בושת הכל לפי המבייש והמתביי' פגם רואין אות' כאלו היא שפחה נמכר בשוק כמה היתה יפה וכמה היא יפה ובגמ' (שם) פגם רואין אותה כאלו היא שפחה כו' היכי שיימי' לה ואסיקנא אומדי' כמה אדם רוצה ליתן בין שפחה בתולה לשפח' בעולה להשיאה לעבדו שיש לו קורת רוח ממנ' וכתבו התוס' תימ' דמה שומא היא זו וכי אשה חשובה משפחה' בדולה אינם נפסדת בפגמ' אלא שום שפח' הכים' לעבד וי"ל דהכל אשה שוין לפי מה שהוא' בעני' זה כמה אדם רוצה ליתן בין בתולה לבעולה להשיא לעבדו אשה כזאת הכשנשת והא דנקט שפחה אורח' דמלת' כתב דאין דרך להשי' לעבדו אפה בת מלכים עכ"ל: ומ"ש לעד רואין לפי קטנו וקטנות ולפי גדילותה כמה נלמעד' וכן יתן על כ"של קנס שפוט הוא וח"ל הרמב"ם ז"ל גם"כ נעד לפי קטנותה ובנין גוף ולפי שניו וגופו אומדין כמה אדם רוצה ליתן ולא תלמע' זו מזה ויתן עכ"ל: וקונסין שאלגם שלריך לישא אות' מעורם בקורס ולו תפיס-לאפס כל ימיו וה"ם לאפי' היא הנר' או מוצא משנה בפ' אלו נערות (דף לט) וה"ם ואינו רוצה לאפס דהתור' לא יוכל שלחה כל ימיו וה"ם שלא לרצונה דמשמע דלרצונה היא מפיק לה ומ"ם לפיכך ה"א לכתוב לה כתובה בפ' אלו נערו' (שם) תניא לא"ס מאנס אונס כשיולי' הוא אין עליו כלו'

שקדמו עשה לוקי' עליו וקשי' ליה אונס שגיר' דקתני אינו לוקה וסולרך לעשותו לאו שניתק לעשה הא ס"ל ר"י לקמן לקמן תני בטלו חייב לא בטלו פטור שכל ר"ל דתני קיימו ולא קיימו לא דריש ליה לעמו' והחזר שלא לפני סנהדרין לומ' כל ימיו תפסי' לן לאשה ולא יפלה' ולדידי' לאו שקדמו עשה ולאו שניתק לעשה שוין ואין לוקין עליה' שלא יקיי' העשה עוד כשיהיורשו נ"ד להחזי' א"ל עמי קמ"ע' אי בקיי' תתני פטו' בלא קיי' תתני חייב והוצא ע"כ תתני פטור בלא בטל ואי בבטל תתני ... בטלו ולא בטלו בטל עש' פטור ... קיימו ולא קיימו פטור לא קיימו בתחילה ... למתכיתין

שבישר' או בת קטן שבישר' ואיזהו מפת' ואיזהו מאנ' מפת' לרצונ' ומאנ' שלא לרצונ' וכ' הרמב"ם כל הנבעל' בשדה היא בחזק' אנוס' ודנין בו דין אונס עד שיעידו עדי' שלרצונה נבעלה וכל הנבעלת בעיר היא בחזק' מפות' מפני שלא צעק' עד שיעידו שהית' אנוסה כגון ששלף חרבו ואמ' לה אם תצעקו אני אהרוג אות' וכ' הראב"ד חזק' זו איני יודע מה תועלת יש בה אם יש עדים יבאו ויעידו ואם אין עדי' אין שם קנס ואם לענין ג' דברי' אם יש טענה ביניה' כלל גדול בדין המ"עה והעיר והשדה שוים הם דין נ' סלעי' הם קנס על המעשה הרע שעשה אבל מלבד זה צריך ליתן לה במפות' בושת ופגם אבל לא צער שאין למפות' צער ובאנוס' שיש לה צער צער ובוש' ופגם ואלו אינן שוין בכל אר' אלא הכל לפי מה שהו' בושת הכל לפי המבייש והמתבייש שאינו דומ' המבייש נערה חשובה ממשפחה מיוחס' למבייש בזויה ועני' ואינו דומה המתבי' מאדם חשוב למתבי' מאדם בזוי ונקלה לפ"ז רואין ב"ד מעלתו למעלת' ושמין כמה היה נותן אבי' ומשפחת' ולא יארע להם דבר זה מאדם זה וכמוהו יתן לו: פגם רואין כמה שוה פחות ממה שהיתה שוה תחלה ושמין אות' כשפחה הנמכר' בשוק לפי יפיה ולפי משפחת' כיצ' מי שיש לו עבד שחשו' בעינין וחביב עליו עד שירצ' להשיאו אשה יפה ומיוחס' כזא' כמה יוסי' ליתן לה כשהי' בתולה מבעול': צער רואין לפי קוטנו וקטנות' ולפי בריאות' כמה נצטער' וכן יתן מותר על חמשי' של קנס וקנס'ן המאנס שצרי' לישא אות' אפי' היא חגר' או סומא ואינו רשאי להוציא' לעולם אלא לרצונ' לפיכ' א"צ לכתוב לה כתוב' ואם עבר והוציא' כופין אותו להחזיר' דה"ל לאו הניתק לעשה דכתי' ולו תהיה לאש' אע"ג דכתי' קוד' לא יוכל לשלחה כל ימיו הכי פירושו לא יוכל לשלח' שלוחים שתהיה בה כל ימיו אלא יחזירנה לפיכך אם עבר וגירש כופין אותו להחזירה ואינו לוקה מהרה גרושתו קודם שיחזירנה או שנתקדשה לאחר או שהוא כהן שאסור בגרוש' הרי זה לוקה שהרי עבר על לא תעש' ואין יכול לקיים עשה שבו ומיהו אם היא אסור לו אפי' אינה אלא חייבי לאוין ועש' או אפי' שנייה דרבנן א"צ ליש' אותה וכן אם נשאה ומצא בה ערות דבר יכול לגרש' ואם הי' או אביה אינם חפצים שישא אותה יכולין לעכב אבל היא אינו יכו' לעכב בד"א במאנס אבל במפת' בין הוא או היא או אביה יכולין לעכב' (א) הנ' שואין ואם כנס המפת' אינו נותן נ' כסף אלא נותן לאבי' בשת ופגם וכות' לה כתוב' כמו לשאר הבתולו' אבל מאנ' אע"פ שכונסה צריך ליתן מיד הקנס ובוש' וצער ופגם ומיהו אם כת או מוציאה לרצונ' א"צ ליתן לה כתוב' שכסף קנסה יוצ' א בכתוב': כ' הרמ"ב' אין האונס והמפת' חייב בקנס עד שיבא עליה כדרכ' ובעדי' וא"צ התרא' באו עליה שני' א' כדרכ' וא' שלא כדרכ' את שבא עלי' שלא כדרכ' חייב בבוש' ופגם ולא בקנס ואם הוא האחרון אינו חיי' אלא בבוש' שכבר נפגמ' וזהו שבא עליה כדרכ' בין הו' ראשון או אחרון חייב בקנס ובשאר הדברי' אבל אין בוש' ופג' של בת שלא נבעל' כלל כבוש' ופגם של זו שנבעלה שלא כדרכ' וא"א הרא"ש ז"ל כ' שחיי' בקנס אפי' שלא כדרכ' (ג) וכ"כ הרא"ב מאימתי יש לבת קנס משתהי' בת ג' שני' ויום א' עד שתבג' בין אם יש לה אב או אין לה אב אבל קוד' ג' שני' ולאח' שתבג' אין לה ור"ח פס' שאין קנס לקטנ' אלא משנעשי' נער' עד שתבג' וא"א הר"א ז"ל הסכי' לסבר' ראשוני' גיור' ושבוי' ושפח' שנתגיירו ונפדו ונשתחררו בת ג' שני' או פחות יש להן קנ' ואם נתגיירו או נפדו או נשתחררו מבת ג' שני' ולמעל' אין להן קנס נתארס' ונתגרש' מן הארוסין יש לה קנס נתגרש' מן הנשואין אע"פ שהי' בתול' כגון שנכנס' לחופ' ולא נבעלה אין לה קנס כי שיצ' א עליה שם רע כגון שבאו שני' והעידו עלי' שתבעת' לזנו' אין לה קנס אבל בשבי' קול בעלמ' על ש"ר שיצ' עליה

אינה

אינה מפסדת הקנס הבא על אסורה לו באיסור לאו כגון ממזרת נתינה וכותית או באיסו' כרת כגון אחותו ואחות אביו ואחו' אמו ואשת אחיו ואש' אחי אביו ונדה אם התרו בו לוקה ואינו משלם שאין אדם לוקה ומשלם ואם לא התרו בו משלם כיון שאינו חיי' מלקו' ואם בא על חייבי עשה או שנייה משלם לעולם כיון שאין בהן מלקו' ואם בא על חייבי מיתו' ב"ד כגון בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו בת בנה בת בתה אע"פ שלא התרו בו פטור מן הקנס כ' הרמב"ם הממאנת והבוגרת והאילוני' החרשת ושוטה אין להן קנס ולא נהיר' שהרי הו' פסק כרבנן שקטנ' יש לה קנס והאילונית דינה כקטנה עד שתהיה בת כ' שנה ומשם ואילך דינה כבוגרת שמקטנות' יוצא' לבגר וכן בחרש' ושוט' השיג עליו הראב"ד וכתב יש לה קנס וכ"כ הר"מה ואפי' למוכ' עץ ומדברי ר"י יראה שאין קנס להרש' ושוטה ולא למוכת עץ כ' הרמב"ם כל בת שיש לה קנס יש לה בושת ופגם ואם היתה אנוס' יש לה צע' וכל בת שאין לה קנס אין לה בושת ולא פגם אם נתפתתה וכן אם נאנסה חוץ מבוגרת וממאנ' וחרשה ושוטה כיצ' האונס את הבוגר' ואת הממאנ' אע"פ שאין להן קנס יש להן בושת ופגם וצער והאונס השוטה והחרש' משלם את הצער בלבד אבל המפת' את כולן פטור מכולם ע"כ ואיני מבין דבריו דמה תלוי צער ובושת ופגם בקנס דאע"פ שאין להן קנס למה לא יהא להן שאר הדברי': בא עליה ומתה קודם שהעמידו האב בדין פטור כ' הרמב"ם ג' דברים של מפתה וארבע של אונ' הם של אב נתארס' אחר שנתפתת' אין האירוסין מוציאין מרשו' האב והן שלו ואם אין לה אב הרי הן של עצמ' והראב"ד כ' הצער לעצמ' דכי היכי דאמרי' בשאר חבלת צער' דגופא לא אקני לי' רחמנ' לאב ה"ה נמי הכ' אפי' אם יש לה אב ואם לא הספי' האב להעמידו בדין עד שבגר' או ניסת או מת הכל לעצמה אבל אם העמידו בדין ואח"כ בגר' או ניסת כבר זכה בו משעת העמד' בדין והו' שלו ואם מת מורישו לבניו נער' שנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה לפי' המאנס אותה חייב והמפת' פטור שמחלה לו(ג)וכתב הרמב"ם שהקנס לבד הוא לעצמה אבל צער ובושת ופגם הוא לאביה וא"א הרא"ש ז"ל כת' שהכל לעצמ': אין אדם משלם קנס ע"פ עצמו אלא ע"פ עדי' לפי' האו' אנסתי או פתיתי בתו של פלו' אינו משלם קנס אבל משלם צער ובושת ופגם כת' הרמב"ם אם הבת תובעתו ואומרת אנסת או פתית אותי והוא אומר לא היו דברים מעולם הרי זה נשבע שבוע' היסת שאלו הודה היה משלם בוש' ופגם וצער ע"פ עצמו: אמרה לו אנסת אותי והוא אומ' לא כי אלא פתיתי' הרי זה נשבע שבוע' התורה על דמי הצער ומשלם בושת ופגם שהרי הודה במקצ' הטענ' והראב"ד כ' שהצער לעצמ' דצער דגופה לא אקני ליה רחמנ' הלכך אינו מודה במקצ' דהנך ג' דברים דאביה נינהו ומה שהודה לאביה הודה ומה שכפר לה כפר ועוד אם טען אביה טענת שמא הוא: אונס ומפת' דנין אותו בג' לפיכך דנין אותו בכל זמן ואפי' שלא בזמן הבית אבל צריך מומחין לפיכך אין דנין אותו בבבל ולא עבדי' בהו שליחותייהו אבל כתקנת הגאונים מנדין אותו עד שיפייס לחברי' וכ"כ הרי"ף מנהג שתי ישיבו' אע"פ שאין גובין בבבל מנדין אותו עד דמפייס לחברי' וכד יהיב שיעור מאי דחזי למיתב שרינן ליה לאלתר בין איפייס בין לא איפייס: וכן נשאל מרב צמח גאון אילו נערו' שיש להן קנס מהו לנבותו כדי שלא יהא חוטא נשכר ושלא יהו ישר' פרוצי' בנזיקין והשיב כבר

אמרו

וא"כ הכי הוא פסק כרבנן שקטנה יש לה קנס ואילוני' דינה כקטנ' עד שתהי' בת כ' שנה ומשם ואילך דינה כבוגר' שמקטנות' יוצאה לבגר הרא"ש ורבנו' חיים השיגו עליו כן ואפשר לדחות ולומ' דסבר הרא"ש ז"ל דכיון דבני' קנס נערה כתיב אע"ג דלחכמים קטנה בכלל כיון דכתיב' נערה חסר ה"א מעטי' לה כדאיתא בגמרא היכא למעט' דהיינו דוק' קטנה דאתי' לידי נערות אבל אילונית דלא אתיא לידי נערות לא והיינו טעמא דבריתא דהממאנ' והאילוני' אין להן קנס ואע"ג דתלמוד' שני לה בגווני אחריני היינו למאי דס"ד דעקה' דאילוני' לחכמי' יש לה קנס אבל לפו' קושט' לחכמי' נמי לית לה קנס והר"רי קולון בשורש כ"א כ' פי"ל שהרא"ש ז"ל עש' זה דקאמר בפ' אלו נערו' אהי' תנא הב' לה כר"ע בחד' ופליג עליה בחדא היינו לומר דסבר לה כר"ע באילוני' ופליג עליה בחדא בקטנה שיש לה קנס: וכן בחרשת ושוטה השיג עליו הראב"ד וכ' יש לה קנס ז"ל הראב"ד השוטה והחרשת וכו' א"א אף זו טעה דלדברי' דרבנן יש לה קנס. ואתוי עכ"ל טעמו מדאמרי' בגמ' שהכתוב בהמו' אילוני' אין לה לא קנס ולא אתוי ולמיכסי החרשת והשוטה והאילוני' יש להן קנס ויש להן טענ' בתולי' והשתא ההיא דקסבר כר"ע והא רבנן כלומ' דבריתא דאילוני' אין לה קנס כר"ע ובריית' דאילוני' יש לה קנס כרבנן וכיון דהאי בריית' דאתיא כרבנן קתני דחרש' ושוט' יש להן קנס הכי נקטי' וזה נרא' שהו' טעמו של הראב"ד וכבר כתבתי בסמו' טעמו של הרמב"ם ז"ל דבגמ' בסמוך אוקי' ההי' ברייתא כר' יהושע אבל לר"ג דקי"ל כוותי' חרש' ושוט' אין להן טענת בתולים ומשו"ה מתני' דלית להו קנס: וכן כ' הר"ה ואפי' בתוכחת עץ היפ' שטעמו שהו' דכיון דבריתא דאוקימ' כרבנן קתני החרשת והשוטה והאילוני' יש להן קנס ויש להן טענ' בתולי' משמ' דלא תלי קנס בבתולים דא"כ הוה ליה למיתני יש להן טענת בתולי' ברישא' ונסי' דבדרום א"ש אין לה קנס בתוכחת עץ היפה יש לה קנס: ומדברי ה"ר ירוחם' שאין קנס לחרש' ושוט' ולא למוכ' עץ: כ' הרמב"ם כל בת שיש לה קנס יש לה בו' ופג' ואם היתה אנוסה יש לה צער וכל בת שאין לה קנס אין לה בשת ופגם אם נתפתתה וכו' בפ"ב: וה"ה רבי' ואיני מבין דבריו דמה תלוי צער ובשת ופגם בקנס דאע"פ שאין להם קנס למה לא יהא להן שאר דברים גם בעיני יפלא ול"ע ולענין בוגר' מפות' דאין לה בוש' ופגם טעמ' משו' דמחל' וכ"כ מהרי"ק בשורש קס"ח * ב"ה וגו' אסור גנבה' פ' נערה שנתפתתה' וכ"כ הרא"ש והרי"ף:

בא עליה ומתה קוד' שהעמידו האב בדין פטו' בפ' אלו נערו' (דף לח) אמר אביי בא עליה ומת' פטור שנאמ' ונתן לאבי הנער' ולא לאבי המתה ואע"ג דאמרינן התם מילתא דפשיט' לאביי מיבעי' ליה לרבא כ' הר"ן דכיון דלאביי פשיטא ליה אזלי' בתר פשיטותי': כתב הרמב"ם ז"ל ג' דברים של מפתה' וארבע של אונס הם של אב בפ' ג' ותנן מעשה שבא נמורו' לפניה ואם אין לה אב הרי הן של עצמה והוא מהכ"ב בפ' נערה שנתפתתה' בושת ופגם' וקנס לאביה והצער' באנוסה': ומ"ש נתארסה אחר שנתפתת' אין האירוסין מוציאין מרשו' האב והן שלו ג"ז בפ"ב: ומ"ש בשם הראב"ד דצער לעצמה וכו' * ב"ה יש לתמוה עליו דה' תנן נערה שנתפתתה' בושתה ופגמה וקנסה לאביה והצער באנוסה' ותמה' דלמקצגתי לאביה דקתני גריעא הוא וכן פי' רש"י

ואם לא הספיק האב להעמידו בדין עד שבגרה או ניס' או מת הכל לעצמ' אבל אם העמידו בדין ואח"כ בגר' או ניסת כבר זכה בו משעת העמד' בדין והו' שלו ומורישו לבניו אם מת משנה בפ' נערה שנתפתתה' (דמג) עמדה בדין עד שלא מת האב הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחין לא הספיק' לעמו' בדין עד שמת האב הרי הן של עצמ' עמד' בדין עד שלא בגרה הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחין לא הספיק' לעמוד בדין עד שבגרה הרי הן של עצמ' והרא"ש ולא הספיק' לעמוד בדין וכו' כיון דלא עמד בדין לאו ממון הו' להורישו ואמרי' לקמן אין אדם מוריש לבניו זכות' לו תור' בבתו ויליף לה מקר': מת האב משעמדה בדין בנערות' בין בגרה קוד' מיתה בין לא בגרה הרי הן של אחים דכיון שעמד בדין זכה בהן האב ע"כ וגיסה ידוע שדיג' בדין בגרה הכי ולאחר מיתה האב בזה כמו בזה: נערה שנתארסה ונתגרשה קנסה לעצמה לפיכך האונס אותה חייב והמפת' אותה פטור משנה בפ' אלו נערות (דף לח) נערה שנתארסה' ונתגרשה ר' יוסי הגלילי או' אין לה קנס ר"ע או' יש לה קנס וקנסה לעצמה וכבר נתבאר בסי' זה שפסקו הפוסקים כר"ע ותנא תו התם (דף מ) יתומה שנתארס' ונתגרשה' ר' אליעזר אומר האונס' חייב והמפתה פטור ובגמ' (דף מ) א"ר חסדא בר בר חנה א"ר יוחנן ר' אליעזר בשטת ר"ע רבו אמר דאמר יש לה קנס וקנסה לעצמ' מאי מדקתני יתומה שהיתה אלא למאן אלא הא קמ"ל דנערה שנתארסה' ונתגרשה כיתומה מה יתומ' לעצמ' אף נער' שנתארס' ונתגרשה לעצמ' א"ר זירא אמר רב הלכה כר' אליעזר והרא"ש בשיטת ר"ע רבו אמר דאמר במתני' נערה שנתארס' ונתגרשה קנס לעצמ' וכן נתארס' ונתגרש' דר' אליעז' בשאב' קיים וקרי לה יתומה משום דפקע זכות אב מינה לגבי קנס' מעשי' דכר"ע ס"ל מדקתני אונס חייב ומפת' פטור אלמא יש לה קנס ולעצמ' היא' שהמפת' פטור דמדעת' עבד ואונס חייב ואפילו הוה קיים דאי יתומ' כדקתני ה"ה דמפת' פטור אלא הא קמ"ל וכו': וכתב הרא"ש ז"ל שהקנס לבד הוא לעצמ' וכו' בפ"ג וכ' הר"ן בפ' אלו נערו' היינו דטעמי' משום דאמרי' לקמן על בושת ופגם ואיש' לדיד' ומסיק דבוש' ופגם לאביה משום דאי בעי מסר לה לנוול ומוכ' שחין והאי טעמ' שייך נמי בשנתארס' ונתגרש' וקרא דלא אורש' לא קאי אלא אקנס' דכתי' בקר' אבל בשת ופגם יליף מדכתי' ותחת אשר ענה וכו' הנא' שכ"כ מכלל דאיכא בשת ופגם כמו בספר הכלו' אבל בהאי קרא לא כתיבי ועיקר נרא' דגם בשת ופגמה לעצמה מדקאמר ר' אליעזר כיתומה שנתארס' ונתגרשה המפת' פטור ואם איתא דבשת ופגם לאביה לא ה"ל למיתני דהמפת' פטו' בשת כיון דחיי' בבש' ופגם והיינו טעמו משום דלעני' נגיעת האב יש לבשת ופגם דין קנס משו' דאיתק' לקנס דכתי' ונתן לאבי הנערה נ' כסף ולו תהי' לאשה תחת אשר ענה ודרשי' מהאי קרא מכלל דאיכ' בשת ופגם ולעניי' נגיעת האב אתקוש דממון' שהקנס לאב גם הוא לאב ותהי' טעמ' תנן לקמן בפ' נער' לא הספיק' לעמו' בדין עד שמת האב הרי הן של עצמ' והבש' והפג' נמי הוי מדקתני הרי הן אלמא בשת ופגם אע"ג דממון' הן אין מורישין לבניו משום דאיתקש לקנס לענין נגיעת האב הילכ' נתארס' ונתגרש' כיון שנתמעטה האב מלא אורש' מדין קנס נתמעטו נמי מדין בשת ופגם והכל לעצמה עכ"ל:

אין אדם משלם קנס על פי עצמו אלא ע"פ עדים לפיכך האומר אנסתי או פתיתי בתו של פלו' אינו משלם קנס אבל משלם צער ובושת ופגם משנה ה"מ כ"כ (דמא) דין זה שהתחלת' באונס וסופה ברצון בבית' אחת או בשתי ביאו' עיין בתשובת מהרי"ק שורש קנ"ה והם כת' דין אשה שמוכחת שאיש בא עליה בעת עילופ' והכמיה אותו שיפסל והו כום:

כתב הרמב"ם אם הבת תובעתו ואומר' אנסת או פתית אותי והוא אומ' לא ה"ם ה"ז נשבע שבוע' היסת וכו' אמר' לו אנסת אותי והוא אומר לא כי אלא פתיתך ה"ז נשבע שבוע' התור' על דמי הצע' וכו' בפ"ב והראב"ד כ' שהצער לעצמ' וכו' הילכך איכו מודה במקצת דהכא ג' דברים דאבי' ניכסו ומה שהודה לאביו הודה ומה שכפר לה כפר אינו הטענה על הרמב"ם ז"ל דלטעמי' אזיל שהצער נתנה לאבי' זה השוא הוצר השער בהכנלאבי' * ומו' שטענ' אבי' טעמ'

ממא הו': אונס ומפתה דנין אות' בג' לפיכ' דנין אותו בכל זמן ואפי' שלא בזמן הבית אבל צריך מומחין לפיכ' אין דנין אותו בבבל אין לשון זה מקושר יפה ונראה בעיני שה"ם יש כאן: ומ"ש שדנין אותו בג' משנה בריש סנהדרין (דב): ומ"ש דנין אותו בכל זמן ואפי' שלא בזמן הבית פשוט הוא: ומ"ש אבל צריך מומחין שם בגמ': ומ"ש לפיכך אין דנין אותו בבבל כו' דהיינו לו' דדייני בבל כיון שאינ' סמוכי' אין דנין אות' שאב דייני' סמוכי' אף בח"ל דנין דיני קנסו' וכן משמע בהדיא בפ"ק דסנהדרין דגרסי' התם אמר ריב"ל אין סמיכה בח"ל עלי' אין סמיכ' אלימא דלא דיינין דיני קנסו' בח"ל והא תנן סנהדרין נוהגת בין בארץ בין בח"ל אלא דלא סמכי בח"ל: ומ"ש ולא עבדין בהו שליחותייהו בר"פ החובל (דף פד) אסיקנא דלא עבדי' שליחותייהו אלא בממונ' ובמילת' דשכיח ואית בהו חסרון כיס כמו הודאו' והלואו' אבל מילת' דלי' בה חסרון כיס אע"ג דשכיח א"נ לא שכי' אע"ג דאי' בה חסרון כיס לא עבדי' שליחותייהו ומהא משמ' בהדי' דדין בקנס בין בגמ' ושב' לא עבדי' שליחותייהו והכי אמרי' בגמ' בהדיא: ומ"ש אבל מתקנ' הגאו' מנדין אותו עד שיפייס חבירו שכ"כ הרי"ף מנהג ג' ישיבו' אע"פ שאין גובין קנס בבבל מנדין אותו עד שיפייס את חבירו וכד יהיב שמו' מאי דחזי למית' שרי' ליה כו' כך היא הנוסח' הנכונ' בדברי רבי' ודברי הרי"ף הם בפ' החובל וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' סנהדרי':

ומ"ש

[illegible]

ב"ח

[illegible]

ומ"ש וכן נשאל מרב למה נאון אלן נערו' היה לאסו קנס עסו לכנגותו כדי שלא יהא
הוטא נשכר וכו' הרא"ש הניאו בר"ם המוצל ועוד כתב אם הרא"ש דעת רב שרירא
גאון בזה וכתבו רבי' בטור ח"מ סי' א' כתב הרי"בש בתשוב' סי' מ"א אם תוצע' שענו
הפנוים שהפנאה עליה כדר לה איזה דבר באמנכה קייב שנוע' היכת על תביעה זו:

סקנוי אומר לה בפני ב' אל תסתרי עם איש פלוני אפי' הוא אביה או אחיה או גוי
או שתוף פי' שאינו מתקשה ואינו מוליד והוא שיהיה גדול אבל אם אמר לה אל
תסתרי עם פלו' והוא קטן או עם בהמה לא הוי קנוי בפ' ארוסה תנן ע"י כל הערין'
מקנאין חוץ מן הקטן ומי שאינו איש ופרש"י ע"י כל הערוית שמקנאין אם קינא לה
מאבי' או מאחי' ומאח' שכל הערין' שבתור'

כתב ה"ה ז"ל הנטען על הפנויה יש דעו'
חלוקות י"א שלא לכנוס כו' עד אין להחזיק
הקול לפנוס שהיסה בפ"ב דיבמות כתב
כן וכ' מסר"י קולון בשורש קכ"ט גם מתוך
לשון המרדכי ...

אמרו חכמי' אין גובין קנס בבב' אבל כדי שלא יהא חוטא נשכר ושלא יהו ישר' פרוצים בנזיקין נהגו חכמי' האחרונים לנדותו עד שיפייסו בממון או עד שירבה עליו רעי' ויפייסו בדברי' כ' א"א ז"ל הנטען על הפנויה יש דעות חלוקות י"א שלא לכנוס משום לזות שפתים וי"א שמצוה לכנוס כדאשכחן באונס ומפתה ולו תהיה לאשה ואני אומר נהי דחייבתו תורה לכונסה אחר שפגמה ה"מ בודאי אבל בקול דעלמ' אין להחזיק הקול לפנו' שניה' כ' הרמב"ם אני אומר זה שאמר' תורה אל תחלל את בתך להזנות' שלא יאמ' אדם הואי' ולא חייבה תורה אונס ומפתה אלא שיתן ממון לאב הריני שוכר בתי הבתולה לזה לבא עליה בממון בכ"מ שארצה או אניח לזה לבא עליה בחנם שיש לאדם למחול וליתן ממונו לכל מי שירצ' לכך נאמ' אל תחלל את בתך להזנות' שזה שחייב' תורה לאונס ומפתה ממון ולא מלקו' כשאירע הדבר במקר' שלא מדע' אביה שדבר זה אינו מצוי' אבל אם הפקיר את בתו הבתולה לכל מי שיבא עלי' גורם שתתמלא הארץ זימה שנמצ' אב נושא בתו ואח נושא אחותו שאם תתעבר ותלד לא יודע בן מי הוא והמכין בתו לכך הרי היא קדש' ולוקה הבועל והנבעלת משו' לא תהיה קדש' ואין קונסין אותו שלא קנס' תורה אלא לאונ' ומפתה אבל זו שהכינה עצמ' לכך בין מדעת' בין מדע' אבי' הרי זו קדשה ואיסור קדשה א' הוא בין בתולה בין בעלה ולפי' אמרו חכמים שהיוצא עליה ש"ר בילדותה אין לה קנס כמו שביארנו שהרי זו בחוקה שהפקירה עצמה לדבר זה לרצונה המוציא שם רע על בתולת ישראל ונמצא הדבר שקר לוקה ומשלם ק' סלעים כסף לאביה ואם היא יתומה הרי הוא של עצמה והמוציא ש"ר על הקטנ' ועל הבוגר' פטור מהקנס וכיצד הוא הוצאת ש"ר בא לב"ד ואו' בעלתי כדרכ' ולא מצאתי לה בתולים ומביא עדים שזנתה אם זינת' קודם אירוסין פטורה ואין לה כתוב' ואם לאחר אירוסין זנתה סוקלין אותה הוזמו עדי' לוקה ומשלם ק' כסף אבל אם לא הביא העדים אלא שהעידו מעצמן והוזמו הן נהרגין והוא פטור וכן אם הוציא עליה שם רע שזנת' שלא כדרכה והוזמו פטור לא בעל ואפי' אם בעל אלא שלא בעל כדרכה והוציא עליה שם רע אפי' שנבעלה כדרכה והוזמו עדיו אינו חייב אלא מכת מרדות מדרבנן ועוד יש בו דינין הרבה ואין רצוני להאריך בהן לפי שאינו נוהג עתה שאין דנין אותו אלא בב"ד של כ"ג:

הלכות סוטה

קעה המקנא לאשתו ונסתר' ואינו יודע אם נטמא' בזמן שב"ה קיים מביאה אל הכהן ומשקה אותה מי המרי' ונבדקה על ידן אם נמצא' טהורה מותר' אבל אסורה לעולם עד שתבדק (א) כי רק ההיתר תלוי בהשקאת המים בזמן הבי' אבל איסור אחר הסתירה אינו תלוי בזמן הבית שאפי' א"א להשקותה כמו בזמן הזה או שאינה ראויה להשקות' שיש דברים רבים שמונע' השתיה ויש נשים רבות שאינן ראויו' להשקו' כולן אסורו' ובכאן אין רצוני להארי' לא בדברי' המונעי' לה השתייה ולא בנשים שאינן ראויו' לשתות כיון שכולן אסורו' ובלבד שיהא הסתירה וחקינוי כראוי' כיצד הקינוי אומ' לה בפני ב' אל תסתרי עם איש פלוני אפי' הוא אביה או אחיה או גוי או שתוף פי' שאינו מתקש' ואינו מוליד והוא שיהי' גדו' אבל אם א' לה אל תסתרי עם פלו' והוא קטן או עם בהמ' לא הוי קינוי ומקנא לה בין אם היא ארוסה או נשואה או זקוקה ליבם כ' הרמ"בם קטנה שהשיאה אביה אם זנת' לרצונה אסורה לבעלה לפי' מקנאין לה ולא להשקותה אלא להפסידה כתובתה אבל קטנה בת מיאון אין מקנאין לה לפי שאין לה רצון לאוסרה על בעלה

ומ"ש אבל אם לא הביא עדי' אלא שהעידו מעצמן והוזמו הן נהרגין והוא פטור כ"כ הרמב"ן בפ"ב מה' נערה בתולה ופשוט הוא: וכן אם הוציא עליה ש"ר שזינתה שלא כדרכה והוזמו פטור לא בעל ואפי' אם בעל אלא שלא בעל כדרכה והוציא עליה ש"ר אפי' שנבעלה כדרכה והוזמו עדיו אינו חייב אלא מכת מרדות מדרבנן בפ' נערה שנתפתתה (מה) איפלינו תנאי אי בעינן שיוציא ש"ר אחר שבעל או אפי' קודם שבעל נמי ובמסקנא דגמרי' אלא רב כהנא שמעיה דר' יוחנן אינו חייב עד שיבעול כדרכ' ויוציא ש"ר כדרכה: ועוד יש בו דינים וכו' שאין דנים אותו אלא בב"ד של כ"ג במשנה ריש סנהדרין:

טומאה הוא איסור כדי לגלות דילה ולגמרא בריש סוטה (דף ד) איפלינו תנאי בשיעור טומאה ומסיק תלמודא דר"ע אמר כדי לגלות דילה וכל חד מהנך תנאי דאיפלינו עליה הוי יחידי לגבי וידוע דהלכה כר"ע מחבירו וכ"פ הרמב"ם בפ"א: קינא לה בפני שנים ואמר לה אל תסתרי עם פלו' ופלו' ונסתרה עם שניהם כאחד ושהתה כדי טומא' אפי' הם ב' אחי' או אביה ואחיה אסור' עד שתשתה כ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"א * ב"ה והוא יחיד' גרים סוס' ... על הרמב"ן ... עד ובותה שנים: והוא מדתנן בפ"ק דכריתות (דף ט) המקנא לאשתו ע"י אנשים הרבה ובגמ' מנ"ל דכתיב זאת תורת הקנאות תורה א' לקינויין הרבה' ובפ"ב דסוטה (דף יח) ת"ר זאת תורת הקנאות מלמד שאשה שותה ושונה וכו' עד ב' אנשים וב' בועלים ופרש"י וכו' והכהו בתו' וס"ה הם דרפי' ליה בפ"ב דכריתות שאדם מביא קרבן אחד אפי' קינא לאשתו ע"י אנשים הרבה וכו' עד ובותה שנית: אמר לה בפני

הלכות סוטה

קעה המקנא לאשתו ונסתרה ואינו יודע אם נטמאת בזמן שב"ה קיים משקה אותה מי המרים ונבדקת על ידן אם נמצאת טהורה הותרת אבל אסורה לעולם עד שתבדק וכו' דברים פשוטי' הם: ומ"ש ובלבד שיהא הסתירה והקנוי כראוי כיצד

בעלה ואפי׳ אם הוא כהן אינה נאסר׳ עליו והראב״ד השיג עליו (ג) וכת׳ והלא אמרי׳ פיתוי קטנ׳ אונס הוא ועוד התראה לקטנ׳ אינה התראה שאין לה דעת אלא אם זנתה אסורה ודאי לבעלה כהן ולא מצאתי הפרש בין קטנה לקטנ׳ לענין פתוי׳ לו׳ בת מיאון אין לה רצון ויתן הצע׳ כמו אנוס אלא כולן שוו׳ להתפתו׳ בקלו׳ הדעת ע״כ וכיצד היא הסתירה שנסתר׳ בפני עדי׳ (ג) עם פלו׳ שקינא לה עליו ושהתה כדי טומא׳ שהיא שיעור כדי לצלות ביצה ולגומעה קנא לה מב׳ שאמ׳ לה אל תסתרו עם פלו׳ ופלו׳ ונסתר׳ עם שניהם בא׳ ושהת׳ כדי טומאה אפי׳ הם ב׳ אחים או אביה או אחי׳ אסורה עד שתשת׳ אמר לה בפני ב׳ אל תדברי עם פלו׳ אין זה קינוי ואפי׳ נסתרה עמו ושהתה עמו כדי טומא׳ מותר׳ או אמר לה אל תסתרי עם פלו׳ ודבר׳ עמו בפני עדי׳ מותר׳ שאין זו סתירה וכן אם נסתרה בפני עדים ושהת׳ כדי טומא׳ ולא קינא לה בפני עדי׳ מותר׳ שאין אוסרין על היחו׳ אפי׳ נסתרו יחד על דעת עדו׳ אא״כ קינ׳ לה להתחיל׳ בפני ב׳ ומ״מ לא תתייח׳ אשה עם אנשי׳ כדפי׳ לעי׳ באיסו׳ יחוד כ׳ בס״ה לא יאמ׳ אד׳ לאשתו בזמן הז׳ אל תסתרי עם פלו׳ (ו) דשמ׳ הלכ׳ כר״י דא׳ קינא לה בינ׳ לבין עצמו שלא בפני עדי׳ הוי קינוי ועכשיו אין מי סוט׳ ותיאסר עליו לעולם בא ע״א והעי׳ לו שנסתר׳ עם אותו שקינ׳ לה עליו ושהת׳ כדי טומא׳ אם הו׳ נאמן בעיניו ודעתו סומכ׳ עליו יוציא׳ ויתן כתוב׳ ואם לא מותר לו ואם הו׳ בעצמו רא׳ שנסתר׳ עמו ושהת׳ כדי טומא׳ הרי זו אסור׳ עליו ויוצי׳ ויתן כתוב׳ שאינו יכו׳ להשקות ע״פ עצמו לא קינ׳ לה ובא עד א׳ ואמר לו זנת והי׳ שותק׳ אם הו׳ נאמן בעיניו ודעתו סומכ׳ עליו כשני׳ יוציא׳ ויתן כתוב׳ ואם לאו מותר׳ לו כ׳ א״א הראש ז״ל בתשו׳ על א׳ שהוצי׳ קול על אשתו שזנתה ואמ׳ שנתבר׳ לו הדב׳ ואח״כ אמר אינו אמת אלא שמחמ׳ הכע׳ שהכעיסתו הוצי׳ עלי׳ קול זה אם נתן אמתל׳ לדבריו מותרת לו ואם לאו אסור׳ לו ע״כ שמע העם מרננ׳ אח׳ הקינוי והסתיר׳ עד שהנשי׳ נושאו׳ ונותנות בה שזנת׳ מהאיש שקינ׳ לה עליו אסורה לו ויוציאנה ויתן כתוב׳ בעל שמחל על קינויו קוד׳ סתירה קינויו מחול וכאלו לא קנא לה אבל לאח׳ סתיר׳ אין קינויו מחול גרשה ה״ז כאלו מחל לה ואם החזירה צרי׳ לקנאו׳ לה פעם אחרת ואלו שב״ד מקנאין להם מי שנתחרש בעלה או נשתט׳ או היה במדינ׳ אחרת או שהי׳ חבוש בבי׳ האסורין ולא להשקות׳ אלא להפסידה כתובת׳ כיצ׳ שמעו ב״ד שהעם מרננין אחרי׳ קוראין לה ואומרין לה אל תסתרו עם פלו׳ באו עדי׳ אח״כ שנסתר׳ עמו ושהת׳ כדי טומא׳ אוסרין אות׳ על בעלה לעלם וקורעין לה כתוב׳ וכשיב׳ בעלה או יבריא או יצא מבית האסורין יתן לה גט ואינו

יכול

בפני שני׳ אל תדברי עם פלוני אין זה קינוי ואפי׳ נסתרה עמו ושהתה עמו כדי טומאה מותרת או אמר לה אל תסתרי עם פלוני ודברה עמו בפני עדים מותרת דאין זו סתירה בריש סוטה (דף ג) תנן כיצד מקנא לה אמר לה בפני ב׳ אל תדברי עם איש פלו׳ ודברה עמו עדיין היא מותרת לביתה ומסיק בגמ׳ דה״ק אל תדברי ודברה אל תדברי ונסתרה ולא כלום אל תסתרי ודבר׳ עמו עדיין מותרת לביתה: וכן אם נסתרה בפני עדים ושהת׳ כדי טומאה ולא קינא לה בפני עדי׳ מותר׳ שאין אוסרי׳ על הייחוד אפי׳ נסתרו יחד על דע׳ עדים אלא א״כ קינא לה תחלה בפני ב׳ הכי משמע בריש סוטה ובפ׳ ארוסה דאין סתיר׳ אוסר׳ אא״כ קדם קינוי וז״ל הרמב״ם בפ״ב דיבמו׳ כו׳ דבסתירה לחוד׳ בלא הכי אע״ג דלדעת׳ דגילוי אסתתר כי הכא מודי דפלגי נדרים פריא לבעלה אפי׳ כי ליכא טעמא כי התם למפרי דהא קי״ל אין אוסרין על הייחוד וסתיר׳ נמי לא משכחן בה דליתסרא בה בלא קינוי אפי׳ בעדים והא דאיצטריך לעי׳ התם טעמא דליתתא פריא אי ליתא דעבד אסור׳ אירכוסי הוה מירכס ואם ליתא דעבד איסורא ניח׳ ליה דליכול וליעול עמוה דהת׳ איירי בעובר׳ טמאה אבי כי מתני׳ דהת׳ דעלה קאי אן בסותק׳ ומוד׳ וע״ה איצטריך לטע׳ טעמא דאיתת׳ פריא אבל לעובר׳ הסור׳ אבי פריא אפי׳ בלא הכי טעמי דהת׳ עכ״ל: וא״ה וא״ע לא תתייחד אשה עם אנשים ׳ כדפרי׳: כתוב בספר התרו׳ לא יאמר אדם לאשתו בזמן הזה אל תסתרי עם פלו׳ דהא הלכ׳ כר״י דאמ׳ קינא לה בינה לבין עצמו אלא בפני עדים הוי קינוי וכו׳ הא דר״י בר יהודה בריש סוט׳ (דף ב) וקאמר התם בגמ׳ א״ר חנינ׳ אסור לו לאדם להיות מקנא לאשתו בזמן הזה אל תסתרי בהדי פלו׳ דלמא קי״ל כר״י בר יהודה דאמר קינוי ע״פ עצמו ונסתרה וליכא השתא מי סוט׳ למיבדק׳ וקא אסר לה עילויה איסור עולם ופרש״י לא ליקנא אינים אפי׳ בינו לבינה: וז״ל הרשב״א בתשובה סי׳ תקכ״ז קרוב אני בעיני לומ׳ דמי שאמר לאשתו לא תסתרי עם איש פלוני בלא עדים ונסתרה בפניו בלא עדי׳ אע״פ שמדין תורה אינ׳ מתגרש׳ מ״מ מצוה לגרשה (ה): בא עד אחד והעיד לו שנסתרה עם אותו שקינא לה עליו ושהתה כדי טומאה אם הוא נאמן בעיניו ודעתו סומכ׳ עליו יוציא ויתן כתוב׳ ואם לאו מותרת לו כ״כ הרמב״ם בפ״א וז״ל בא עד א׳ והעיד לו שנסתרה עמו אחר קינוי ושהתה עמו כדי טומאה אם הוא נאמן לו ודעתו סומכת עליו יוציא ויתן כתוב׳ ואם לאו הרי אשתו מותרת לו וטעמו מדגרסי׳ בקדושין פ׳ האומר (דף סו) דהוה ההוא דהוה מסדר מתניתא קמיה דמר שמואל אמר שמואל אייתא אבתריה א״ל אזיל אשתו זינתה אתא לקמיה דמר שמואל א״ל אי מהימן לך זיל אפקה ואי לא לא תפיק ופרש״י ובא דה״ק אי מהימן כבי תרי זיל אפקה ואי לא לא תפקה וממנו׳ דאשתו זינתה לאו דוק׳ דה״ה נאמ׳ לו אשתו נסתרה עם פ׳ אחר שקינא לה עמו שהרי אילו היו שני עדים בסתירה זו היתה אסורה לבעלה כאלו ראוה שזינתה ממש ואם הוא בעצמו ראה שנסתרה עמו ושהתה כדי טומאה ה״ז אסורה עליו ויוציא ויתן כתובה שאינו יכול להשקות ע״פ עצמו כ״כ הרמב״ם ז״ל בפ״א ופשוט הוא: לא קינא לה ובא ע״א וא״ל זינת׳ והיא שותקת אם הוא נאמן בעיניו ודעתו סומכת עליו כשנים יוצי׳ ויתן כתוב׳ ואם לאו מותר׳ לו היינו עובד׳ דההו׳ שמי׳ שכתבתי בסמוך ועיין במה שכתבתי בסי׳ קט״ו: כתב א״א הרא״ש ז״ל בתשוב׳ על א׳ שהוציא קול על אשתו שזינתה וכו׳ בכלל ל״ב סי׳ י״ב והביא ראיה לדבר מדאמ׳ בפ״ב דכתובו׳ אם נתנה אמתלא לדבריו נאמנת הרשב״א בתשו׳ סי׳ אלף ורל״ז כת׳ דינים דשייכי לסי׳ זה: ועיין בדברי רבי׳ בסי׳ י״א: שמע העם מרננים אחר הקנוי והסתירה עד שהנשים נושאות ונותנות בה שזינתה מהאיש שקינא לה עליו אסורה לו ויוציאנה ויתן כתוב׳ כבר נתבאר בסי׳ זה: בעל שמחל על קנויו קודם סתיר׳ קנויו מחול וכו׳ משנה דבפ׳ ארוסה: ומ״ש גרשה ה״ז כאלו מחל לה ואם החזירה צריך לקנאת לה פעם אחרת כ״כ הרמב״ם ז״ל בפ״א והוא ידוע׳ כתוספתא סוטה פ׳ היה מביא: ואלו שב״ד מקנאין להן מי שנתחרש בעל׳ או נשתטה או היה במדינ׳ אחרת או שהיה חבוש בבית האסורי׳ ולא להשקותה אלא להפסידה כתובת׳ משנה בפ׳ ארוס׳: וא״ת כיצד שמעו שהעם מרננין אחריה קוראין לה וכו׳ הם דברי הרמב״ם ז״ל בפ״א גבי סוטה ומבואר שהם פירו׳ למשנה הנז׳: בא עד א׳ והעיד שנטמא׳ מאותו שקינא איכה סוטה וקלא בלא כתובה משנה בפ׳ מי שקינא לה (דלא) אמ׳ עד א׳ אני ראיתיה שנטמאת לא היתה שותה ולא עוד אלא אפי׳ עבד אפי׳ שפחה הרי אלו נאמנים אף לפוסלה מכתובתה ופרש״י לא היתה שותה דעד א׳ נאמן להפסידה פרנה לדב׳ ומקרא ילפי׳ לה לקמן במתני׳ עכ״ל: וא״ת דבי׳ שאותו שקינא לה כ״כ הרמב״ם בפ״א וכ״כ מדברי רש״י פה וטעמא דעשתכר הוא דלא הו׳ לגו לפסקין עד א׳ להפסידה כתובת׳ אם לא היהי נאמנ׳ לדבר דהיינו מקינא לא

עם היות מעתי׳ עד זה הזינתה עמו ועוד דמקרא דעייקי לה במתני׳ ממש׳ דמעיד עד זה שנטמאה מאותו שקינ׳ לה הוא : וע״פ אפי׳ עד הטומא׳ הוא עד א׳ מעידי שהסתיר׳ כ״כ הר״מ בפ״א ומייתי לה מדכתי׳ ועד אין בה והרי עד : וע״פ ואפי׳ עבד או שפחה הן נאמנים או קרוב כשר לעדות זו ענכה כתבתיה בסמוך אמר עד א׳ אני ראיתיה שנטמאה׳ לא היתה׳ שותה ולא עוד אלא אפי׳ עבד אפי׳ שפח׳ הרי אלו נאמני׳ אף לפוסל׳ מכתובתה: וע״פ ואפי׳ נשים שפוסלו׳ זו את זו מעידות זו לזו לומר שנטמאת ונאמנות עליה לאוסרה על בעלה וכולי הם נמכנס חמות׳ ובת חמות׳ וצרת׳ ויבמת׳ ובת בעלה הרי אלו נאמנו׳ לא לפוסל׳ מכתובת׳ אעדו אלא שלא תשת׳ ופרש״י הרי אלו נאמנות לה לעדות זו שהתורה האמינה כל עדות שיש בה ועי׳ לא לפוסלה מכתובתה הוסיל ושונאות אותה אלא שלא תשתה: בא עד א׳ ואמר שנטמאת ואח״כ בא עד אחר ואמר שלא נטמאה אין שומעין לאחרון מעד אח׳ בטומא׳ הוא׳ כשני׳ ואין דברי האחרון דומין דברי הראשון שהוא כשנים: באו שנים כא׳ זה אומר נטמא׳ וזה או׳ לא נטמא׳ או שבא אחד ואמר נטמאת ואח״כ באו שני׳ ואמרו לא נטמאת הרי זו שותה כך הם דברי הרמב״ם ז״ל בפ״א והוא מתקנן בפרק מי שקינא (דף לא) עד אומר נטמאת ועד או׳ לא נטמאת אשה אומר׳ נטמאת ואשה אומרת לא נטמא׳ היתה שותה עד א׳ אומ׳ נטמאת וב׳ אומרי׳ לא נטמא׳ היתה שותה ב׳ אומר׳ נטמאת וא׳ או׳ לא נטמאת לא היתה שותה ופרש״י עד אומ׳ נטמא׳ ועד או׳ לא נטמאת אוקי חד בהדי חד והרי היא כספק ושות׳ וב׳ אומרים לא נטמא׳ כלן לא נטמא׳ דהכין הכשבה ועלה הכשתרו יחד גם אנו הייני עמך והנינו לא נטמ׳ הרי נתקלק העד הזה ובטלו דבריו מפני השנים והרי היא בספק׳ אם נטמא׳ קוד׳ שבאו אלו ועלאום והיתה שותה: ובגמ׳ (שם) עד אומ׳ נטמאת טעמ׳ דקא מכחי׳ ליה הא לא קא מכחי׳ ליה עד א׳ מהימן מה״מ דת״ר ועד אין בה וכו׳ כיון דמדאורייתא עד אח׳ מהימן היכך היכי אתי מכחיש ליה והאמ׳ עולא כ״מ שהאמינ׳ תורה ע״א הרי כאן שני׳ ואין דבריו של א׳ במק׳ שני׳ אלא אמר עולא לא היתה שותה וכן א״ר יצחק לא היתה שות׳ ור׳ חייא אומר שותה לר׳ חייא קשיא דעולא ל״ק כאן בבת א׳ כאן בזה אחר זה תנן עד אומ׳ נטמא׳ וב׳ אומ׳ לא נטמא׳ היתה׳ שותה הא חד וחד לא הוה שותה תיובתא דר״ח אמר לך ר״ח וליטעמי׳ איפוך היפא ב׳ אומרי׳ נטמא׳ וא׳ או׳ לא נטמאת לא היתה שותה הא חד וחד היתה שותה אלא כולה בפסולי עדו׳ ור׳ נחמי׳ היא דתניא ר׳ נחמיה אומ׳ כ״מ שהאמינה תור׳ ע״א הלך אחר רוב דעו׳ ועשו ב׳ נשים באיש א׳ כב׳ אנשים באיש א׳ ואיכא דאמרי׳ כל היכא דאתא ע״א כשר מעיקרא אפי׳ ק׳ נשים כע״א דמיין הכ״ע כגון דאתאי אשה מעיקרא ואתרל׳ לדר׳ נחמי׳ דהכי ר׳ נחמיה אומר כ״מ שהאמינה תורה ע״א הלך אחר רוב דעו׳ ועשו ב׳ נשים באיש א׳ כב׳ אנשים באיש א׳ אבל ב׳ נשים באיש א׳ כי פלגא ופלגא דמו׳ ופרש״י הרי כאן ב׳ הרי הוא כב׳ קשיא דעולא דכיון שהאמינה תורה הרי העמידו במקום ב׳ · כאן בבת אחת מתני׳ כשהעידו פניה׳ בתוך כדי דיבור דבטלו דבריו מיד דלא נתקיימו עדותן בב״ד והיכא דהאמינתו תורה כשנים כגון אם העיד עדותו ויצא דתו לא מצי חד לאכחושי כ״מ שהאמינה תורה הוליאתו לעדו׳ זה מכלל כל עריות שבתור׳ לפי׳ פסולי׳ וכשרי׳ שוים בה והלך אח׳ רוב דעות המעידין בדבר ואיכא דאמ׳ כל היכא דאתי׳ עד כשר מעיקר׳ ואמ׳ נטמא׳ ונתקבלה עדותו ואח״כ באו ק׳ נשי׳ כע״א דמיין וה״ל קמא פני׳ ואי׳ דבריו של א׳ במקו׳ ב׳ והיכה שותה הכ״ע דקתני עד א׳ או׳ נטמאת וב׳ אומ׳ לא נטמאת היתה שותה ואוקימ׳ בפסולי עדות בין בבת א׳ בין בזה אחר זה וכר׳ נחמי׳ וע״כ דבז׳ אחר זה אצטריך לאשמועי׳ דאי לבת א׳ אפי׳ הלך אחר רוב דעות איכ׳ בחד וחד נמי היית׳ שותה בהכי עסקי׳ דהסוה דאתא מעיקר׳ וא׳ נטמאה אשה הוא׳ שהלכך אפי׳ בזה אחר זה אתא תרתי ומבטיל להם ותרל׳ לר׳ נחמיה הכי וכו׳ דהא דאמרן לעיל ועשו ב׳ נשי׳ באיש א׳ וכו׳ לאו היינו דעלתיה דר׳ נחמיה הוא אלא פיר׳ דעלתיה הוא דלאן מפרשי׳ לה הכי כי פלגא ופלגא כלו׳ כי חד וחד ואי בבת א׳ אתי אוקי תרי לבהדי חד ואוקמי׳ אספיק׳ ואי בזה אחר זה והסוה דהאמינה תור׳ קדים ואתא בדיה ה״ל כב׳ והכך כחד ואין דבריהם במקומו והיכ׳ דה״ה אומרו נטמאת ועד או׳ לא נטמאת היית׳ שות׳ דכי חד וחד גיכסו ומתני׳ דקתני לא היתה שות׳ כגון דהסוה חד הוה פסו׳ עכ״ל ועמת׳ דהלכה כר׳ חיי׳ דמוקי למתני׳ כדקתני היתה שות׳ ולא כעול׳ דמפב׳ לה ומתני׳ לא היתה שותה ולפי׳ כתבו הרמ״ב׳ ורבי׳ בא עד א׳ ואמ׳ נטמא׳ ובא עד א׳ ואמ׳ לא נטמא׳ אין שומעין לאחרון כו׳ באו נשים כא׳ זה או׳ נטמאת וזה או׳ לא נטמאת וכו׳ ה״ז שותה דהיינו מה שחלק ר׳ חייא בין בבת א׳ לזה אחר זה: ומ״ש או שבא א׳ ואמ׳ נטמאת ואח״כ באו ב׳ ואמרו לא נטמאת ה״ז שות׳ שפו׳ הוא דלע״ג דכל מקו׳ שהאמינה תור׳ עד א׳ הרי כאן ב׳ מ״מ

כי

(א) וכ״כ הר״ן פ״ק דכתובות דף פע״א ע״א גבי הירושלמי:

(ב) ועי״ל בסימן כ״ה אם הי׳ מעת תרגנין תחרים שנסתרה ונזנתה · וכ׳ תה״ד איסור גם״ה סימן רמ״ד דאין חילוק בין בעלה גדול או אינו גדול או נסתרה במקום שהשמש שכיח לה״ש דאף קינוי הכל תקרי סתירה וע״ש:

(ד) וכ״כ הר״ן דאם אשה ימחול לה אף קודם שנסתרה דגיל׳ שמחל על קנויו מחל כדלקמן בסמוך:

(ה) ועיין בדבריו ירוחם נכ״ג ח״ג איתא בנוסין אומר בסוניא:

יכול להשקות' שהרי לא קנא בא עד אחד והעיד שנטמא' מאותו שקינא לה אינה שותה ותצא בלא כתובה אפי' עד הטומא' הוא עד א' מעדי הסתירה ואפי' עבד או שפחה או אשה או קרוב כש' לעדות ואפי' נשים ששונאו' זו את זו מעידו' זו לזו לום' שנטמאת ונאמנת עליה לאוסרה על בעלה ושלא להשקותה אבל לא להפסיד' כתובתה אבל נוטל' כתובתה ויוצאה בא עד אחד ואמר שנטמאה ואח"כ בא עד א' ואמר לא נטמא' אין שומעין לאחרון שעד אח' בטומאת סוטה כשנים ואין דברי האחרון דוחין דברי הראשון שהוא כשני' באו שנים כא' זה אומר נטמא' וזה אומר לא נטמאת או שבא א' ואמר נטמא' ואח"כ באו ב' ואמרו לא נטמאת הרי זו שותה פי' בשעה שאתה אומר נטמאת ידענו שלא נטמא' לפיכך שותה שנתבטלו דברי האח' ואוקמא אחזקת ספק בא עד א' כשר ונשים רבות כא' העד הכשר אומר נטמא' והנשים אומרו' לא נטמא' הרי זו שות' שעד א' כשר ורבים פסולי' כמחצ' על מחצה דמי' היו כולם פסולי' הולכין אחר רוב דעות כת' הרמב"ם כיצד ב' אומרות נטמאת ושלשה אומרו' לא נטמא' הרי זו שותה ג' אומרו' לא נטמאת וד' אומרות נטמא' אינה שותה היו מחצה על מחצה הרי זו שותה ע"כ כל שאינ' שותה מפני עדי טומאה אסור' לעולם ותצא בלא כתוב' כתב בעל ה"נ שאין מוציאין ע"י עדי טומא' עד שיראה כמכחול בשפופרת ור"ח כתב שא"צ רק שיראו אותם דבוקי' זה בזה ונוהגין כדרך מנאפין וכ"פ רב אלפ' ביבמו' פ' כיצד וכן היא מסקנת א"א הרא"ש ז"ל אשה שקינא לה בעלה ונסתרה ומת אינה נוטלת כתובת' כל שאסור' לבעל משום קינוי אסורא לבועל לפיכך האידנ' שאסור' לעולם אח' קנוי וסתירה אסורה ג"כ לבועל ואם ניסת תצא ואם אין עדי טומאה אלא עדי כיעור פירשתי למעלה בסי' י"א כתב ד"ת ישראלי' שהמירה ונשא' לגוי ושוב חזרה בתשוב' ונתגייר הגוי עמה וגרש' בעלה שמותרת לגר שנתגייר עמה וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל ואע"פ שבודאי אסור' לבעל מותר' לגוי כתב הרמב"ם מצות חכמי' היא על בני ישר' לקנאות לנשותיהן שנ' וקינא את אשתו וכל המקנ' לאשתו נכנס' בו רוח טהר' ולא יקנא לה מתוך שחוק ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלו' ראש ולא מתוך מריב' ולא להטיל עליה אימה ואם עבר וקינ' לה מתוך אח' מאלו הדברי' הרי היא קנוי ואין ראוי לקפוץ ולקנאת בפני עדי' תחלה אלא בינו ובינה בנחת ובדרך טהרה ואזהר' כדי להדריכה בדרך ישרה ולהסירה ממכשול וכל שאינו מקפיד על אשתו ובניו ומזהירן ופוקד דרכיהן תמיד עד שידע שהם שלמי' מכל חטא נקרא חוטא שנ' ופקדת נוך ולא תחטא:

נשלם ספר אבן העזר: בעזרת האל העוזר:

תם ונשלם שבח ליוצר עולם

סדר הגט של ר"י מרגליות אשר נוהגין במדינות אלו אחריו וכל דבר שלקטתי משאר הפוסקים אכתוב על שמם :

כתב מהרי"ו סי' פ"ה בא' שסדר גטין ולא נטל רשות מרבותיו ואין אנו יודעין אם הוא מומחה ומוחזק בטיב גטין נראה דאפילו בדיעבד אינו גט וכל גטין שנתן פסולין הם דהרבה דקדוקים יש בגטין ולא בחנם תקנו הקדמונים שאם אדם לא יסדר גטין או חליצה אא"כ נטל רשות מגדול דרה וכ"ה היא גזרה שאמרו בו כמה טעמים ועוד שעבר על חרם ר"ג שבגזר' ג' דברים א"כ נקר' עבריין ורשע ועבדי' פ' זה בורר שהחשוד על עריות פסול לעדות אפס ולכן כל גטין שסדר פסולין אפי' בדיעבד וכ"כ הם סי' קכ"ח וכתב שם ואין לומר דדוקא לעדות או לדיינות חשוב פסול אבל לא לסדר גטין אדרבא זה הוי יותר מדיינות כיון דצריך דקדוקים רבים : ומה שכתבו רבות' להתיר בדיעבד נסתפק לי אזה עיקרי דיעבד כיון דזה הלה עבר במזיד על תקנת הקדמונים שתקנו שלא לסדר גטין רק מי שנטל רשות והקדים עמהם שתמה יפיבם א"כ גרע מאפר דיעבד עכ"ל : וכת' ריב"ש ס"ס פס"ט וז"ל מעיד אני על רבותי הר"ן והר"ף שמעולם לא הניחו לתת גט זולתי בפניהם לפי שרוב מלויין אצל גטין אינן מומחין ולא בקיאין בדקדוקי הגט עכ"ל וכ' סי' רע"א על ר"מ הלוי שגזר לחתן שבכנו שכל מי שלא יטול רשות מהר"ר ישעיה שהגטין והחליצות יהיו פסולין וכ' שם ואם הגטין נעשו כתיקון והשהפר לעם יהיו פסולין משום שלא נטל רשות והאריך שם בזה וכתב דהר"מ הלוי לא הורה כהוגן ועיין בתשו' הרא"ש כלל מ"ה סי' י"ו וכתבתי אותן לעיל ס"ס ק"ך כ' בת"ה סי' רמ"ז דאל יתכן גט בע"ש מאחר דטרודין בצרכי שבת תייפי' מעל לא ידקדקו כל הצורך בו : וז"ל מהר"י מרגליות :

בתחילה יפחד הבעל עדים [ח] כשרים [ט] וגדולים בחתימתן זקן או בנים ולא יהי' קרובים לא לאיש ולא לאשה ולא זה לזה ולא יהא עליהן שום קול [ב] שחשודים על העריות ולא שאר עבירות שפוסלין לעדות · וגדול א"כ' שגם הסופר לא יהא קרוב משני שמעיד קצת כשפוסלין אותו אם נכתב לשמו ולשמה וכמדומ' שאין העולם נזהרין בכך ושם נמצא מהרי"ל שהיה מדקדק אם היו קרובים או' קורבה בעול' אפי' ריק קורבה כגון רביעי או כה"ג מלד התורים וכן לא רלה להתחים עד שאינו מבין הגט ואם היה העד דלא ידע לקרות מלמדין אותו וכן לא רלה לחתים עד שהיה בעל שום [ד] כדאי להתיר א"א לעלמא · והיה מסדר אחר עדי' וקום' מסוגני' ובפעם הרחק לא היה מדקדק בסופר : עוד שם דלכתחלה לא יהיו העדים והסופר קרובים אל הרב · כתב בסדר מוהר"ם יפה דטוב שיחסרו העדים תפו' בלבם שמא עברו על איזה עבירה עכ"ל : וכ"כ מהר"י מיל"ן ב' רפב"ה ואפי' היו לדיקים גמורי' ויזכירם הרב על זה : מצאתי כתוב בתיקון ישן ב' מהר"ם כ"ל נכון שיקנה הבעל שום עם הסופר בעד שכרו ובעד כל דבר קודם כתיב' עכ"ל ועי"ל סי' ק"ל טעם שנוהגין שהיקנה אף העדים נוטלין שכר : וידעו העדים [ס] לקרות ולחתום עוד ע"כ וז"ל כ"ל שהרב יסדר לעדים ולסופר ולבעל מהו פי' לשמו ולשמה וכן מלת הגט שיוכל לקרו' ולהבין מהו פי' הגט ויחקור הרב אחר שמות הבעל והאשה ואחר שמות אביהן ואם היה להן ב' שמות מחמת חולי או אם יש להם כינויים או אם הם כהנים או לוים גם יחקור אם אין [י] ב' יוסף בן שמעון בעי' ויבי' הסופ' הדיו והקולמו' והקלף מרול' לכתוב בו : וישאל הרב לסופר בפני עדים ולבעל אם הדיו והקסת שהדיו בתוכו והקלף והקולמוס הן שלו · ויאמר הסופר הן : ולעיל סי' ק"ך נתבאר אם"ה שאר כלי כתיב' : ואח"כ ישאל הרב לבעל ויאמר לו בלשון זה פלוני ה"פ ב"פ ה"פ אם רלונך ליתן גט לאשתך פה"פ ב"פ ה"פ : והבעל יאמר הן : ויאמר לו הרב כדרת או נשבעת שום נדר או שבועה או חרם או קנין או שום דבר בכה"ג שמכריחך ליתן גט ויאמר הבעל לא נדרתי ולא נשבעתי וכן לא דברתי שום דבר שמכריחני ליתן גט אלא אתן גט ברלון : ויאמר הרב אל הבעל אם נדרת או נשבעת התיר לך ואם אמת הדבר שנשבע או נדר יש להתיר לו השבועה או הנדר וטוב להתיר לו קודם שיאמר לסופר לכתוב וכ"כ מהרי"ו וע"ל סי' קל"ד ובסוף סי' י' ובסדר גטין דאם לא התיר לו הנדר או השבועה א"כ מגורשת וכבר הארכתי בזה לעיל סי' קל"ד : כת' בהגהות מהר"י בגדון דידן שנתקשר בשבועה בשטר ועדיין לא חלה השבועה אפרי אינה חייב ליתן לה גט עד שלאת לה שנה תמימה ותשבע שאין לו בגופו' אנשים ואין מתירין נדר או שבועה שלא תלו א"כ לריכין שהיה תתיר לו כל מה שנשתעבד בלותו השטר קיפור בשתילות עלמין שלא ילטרך לתת גט לעולם וגם לרווחא דמילתא יתירו לו השבוע' עכ"ל : וע"ש סי' ל"ן דבגט שמוד לא היה פוסל אם נדר או נשבע מאחר שכופין אותו להוליא רק שאלתי אותו אם נתנו ברלון וכן שאשה לא שאלתי רק אם מקבלה ברלון מאחר שמחוייבת קלת להתגרש ממנו עכ"ל : ואני כתבתי לעיל סי' קל"ד דאין כופין מסומד לגרש מ"מ נראה דאין לפסול אם נשבע או נדר מאחר דמדינא אפי' אם נשבע או נדר הוי גט לכן אין ליתן לו מקום שיתלה עלמו בדבר ולא יגרש : ויאמר הרב לבעל [ז] אם דברת מעולם שום דיבור שיזיק ויגרום לבטל הגט כגון אם מסרת מודעא על הגט או שאמרת שלא ליתן גט ברלון או כה"ג ויאמ' הבעל לא מסרתי מודע' ולא אמרתי שום דיבור שיזיק לגט זה ויאמ' לו הרב אבל אם אמרת מעולם שו' דבר שמבטל או מסרת מודעא או אם עשית שום פעולה שמבטל גט או מזיק לו כל זה אתה לריך לבטל בפני העדי' אלו שלא יהא כח לאותן דברים ובאותן מודעות ובאותן פעולות שלא יהא הכל בטלין ומבוטלין ויאמר הבעל הן כל המעשים שעשיתי והדברים שגרמו לבטל הגט או להזיק לו הכל יהיה בטל ומבוטל וברלון ובנפש חפלה אני עלוס לכתו' הגט ולחותמו גם ברלון ובנפש חפלה אתן אותו לגרש בו את אשתי פ' ב"פ ה"פ · ויאמר הרב לסופר שיתן במתנה גמורה לבעל הדיו והקסת והקלף והקולמוס שיהיה שלו וכן יעשה הסופר : ובבזימן זהב סי' קי"ח דה"ה שמונה והעץ שמסרגלין בו וע"ל סי' ק"ך [ח] באיזה דבר פסול אפי' בדיעבד אם לא נתנו הסופר לבעל במתנה : ומלאתי בסדר הגט של מהר"ר איסרל שיתן לו ירישה שלימה אם יש לו דשמא יתקלקל הגט וישכחו מחמת טירדא לחזור ולהקנות לבעל הקלף וכלי הכתיבה פעם שני עכ"ל · וכשיתן הסופר לבעל הדברים הנ"ל יאמר לו בלשון זה אתה פלוני ב"פ ה"פ הילך הקל' והדיו והקס' והקולמו' ויה' שלך במתנ' גמור' אני נותן לך ולפי מה שכתבתי יזכיר ג"כ שאר כלי כתיבה וכן נוהגין שנותן לו הכל : ויקחם הבעל מקום' ויגביהם הבעל כדי לזכותן בהגבה' ומכוון בדעתו לקנותן ואח"כ יחזור הכל ליד הסופר : ובתיקון ישן שהבעל בעלמו יתן דברים אלו לסופר ולא ע"י אליה · ויאמר הבעל לסופר בפני עדים בפעם שנותן אתה פ' ב"פ ה"פ הילך הדיו והקולמוס והקסת והקלף ולפי שהנכנס שמזכיר הסופר כל כלי הכתיבה גם כאן יזכירם הבעל כשמחזיר' לסופר [ט] וא"ל יכתוב גט בו לשמו פ' ה"פ ב"פ ה"פ לגרש בו אשתו פלוני' ה"פ ב"פ ה"פ לשמי ולשמה ולשם גירושין תכתוב וכתוב כ"כ גיטין עד שתכתוב א' שמקובל בעיני הרב או לפי שנראה אותו ופיסא מקובל לשם הכתיבה והחתימה ותכתו' כולן לשמי ולשמה ולשם גירושין : ויאמר הסופר כן אעשה · כ' בתשו' מהרי"ו סי' ק"ן דיכולין לומ' כל הדברים אלו בלשון אשכנז ושפות הוא : ואח"כ יאמר הבעל לפני העדים ביחד אתם פ' ב"פ ה"פ ואת' פ' ב"פ ה"פ תחתמו הגט שיכתוב פ' ב"פ ה"פ לשמי פ' ב"פ ה"פ לגרש בו אשתי פ' ב"פ ה"פ ותחתמו כ"כ הרב' גטין עד שיהא א' מקובל לרב ולכל מי שנראה לו ושיהא' מקובל להם הכתיב' והחתימ' וכולם תחתמו לשמי ולשמ' ולשם גירושין ויאמרו העדים כן נעשה : ויזהיר הרב לבעל שלא ידבר שלומם מעניני הגט עד אחר נתינת הגט מן ידבר דברים שמבטלין הגט · ומלאתי כתב בסדר מהרא"י ובסדר מהר"י מרגליות וטוב הוא שלא יניחו העדים הבעל להתעלם מעיניהם שלא יכול לבא אצל עדים אחרים למסור מודעא ומ"מ אם אירע שילא לחוץ ונתעלם אין קפידא ואם לריך לילך לחוץ מותר לכתחלה ובשמועד יש ליזהר עכ"ל : כשפולה הגט ע"י שליח יהיו כל הדברים הנ"ל לפני השליח כתב מוהר"ם יפה בסידרו כהגנו לסתמי' שאם נפסל הגט לחזו' ולצוות שני' לסופר ולעדי' שמא הבעל מת בעכוב הגט עכ"ל ובקיפוא הגה' מרדכי דקאדי"ן ב' מהרי"ק: כשרול' הסום' לסתמי' לכתו' אז [יא] יאמר הסופר לעידי החתימ' תשמעו אלי וגם הבעל יאמר לעדים תשמעו מה שידבר אליכם הסופ': וכן יאמר הסופר לעדי' אתם עדי' פה"פ ב"פ ה"פ ופה"פ ב"פ ה"פ תשמעו אלי אני פ' ה"פ ב"פ ה"פ אכתוב גט זה לשם פ' ה"פ ב"פ ה"פ כדי לגרש בו אשתו פ' ה"פ ב"פ ה"פ ואני כותב לשמו ולשמה ולשם גירושין והבעל יצוה לעידי חתימה שיהיו אצל הכתיבה עד שיכתוב הסופר שם האיש והאשה והזמן והעדים יעשו כן : ומהר"ש כתב שהעדים ישבו אצל כתיבת הגט רק שיהא לאפוק' עמא אע"פ שרש"י פי' שם שם האיש והאשה והזמן ואני לבי מגמגם ואיני כותב כן אלא כמו שפי' רש"י עכ"ל וכן הוא במרדכי רים פ"ב דגטין והגהות' מיימון פ"ב וע"ל סי' ק"ל דבדיעבד אם לא היו העדים אצל הכתיבה הגט כשר והסכותן גם ע"י שליח לריך לראות השליח קלת כתיבת הגט וכל חתימתו כדי שיוכל לומר בפני נכתב ובפני נחתם וע"ל סימן קמ"ב כמה לריך לראות מן הכתיבה · וקודם שילכו העדים [יב] יקחו סי' שובסק בגט ובקלף וכתב: וע"ל סי' קכ"ט דלריך הגט לכתחילה שיהא ארוך יותר על רחבו וכן נוהגין וכתב בסדר מהר"י מינך ומהר"ם יפה ויתקן הקולמוס ויפרטט הקלף וכל תיקונו לשמה ולשמו וטוב לאומרו בפי' וע"ל סי' קל"א: וטוב לכותבו בקנה ולא בנולה אם אפשר כן כתב במרדכי דגטין ולא יכתוב [יג] אפי' אות אחת על הגליון ולא יכתב הגט בסירונין וע"ל סי' קל"א וז"ל סדר הגט של הרא"ם [יד] ויחתוך השי' הקלף לעדת הגט שלא ילטרך לחתוך ממנו שום דבר אחר כתיבת הגט בסדר גטין סי' ד' [טו] וישרטט בו י"ב שיטין ושני שיטות קטנות שיחתמו בהם העדים ויהיו סמוכין לגט גם ישרטט מימין ומשמאל בלידי הגט : וישרטט בכל סחוץ דהיינו לצד השיער וישרטט בקנקנתו"ל סי' קכ"ה וכ' מוהר"ם סדו' בתשובותיו סי' ו' ואין חילוק אם הגליון למטה בגט יותר מתפיסת יד אבל בשתות יש להקפיד קלת · ויתחיל הסופר לכתוב הגט לצד השער ויכוין לכתבו לשמו ולשמה ולשם גירושין : ויכתוב כתיבה תמה ניכרת בהיקף גויל · והסופר יקח כמו סי' שובסק בגט שידע שהוא הגט שכתב: והעדים כשרולים לחתום הגט ירלו אחר הסימן שלקחו בגט אם זהו הגט ובסדר מהר"ן ז"ל כתב שיקראו העדי' הגט קוד' חתימתן שידעו על מה יחתמו [טז] ולא יחתמו העדים עד שתתייבש הגט ויחתמו זה תחת זה [יז] וגם העדים יחתמו כתיבה תמה ומוקף גויל ואל ידחיקו מן הגט רוחב שני שיטין ויתחיל [יח] הקסים מן העדים ויחתמו ב"כ בדיו ובקולמוס של בעל : [יט] ויאמר העד הראשון לעד השני ראה פ' ב"פ שאני חותם ויאמר העד קודם שיחתו' השני פ' ב"פ חותם גם זה לשם פ' ב"פ ה"פ כדי לגרש בו אשתו פ' ה"פ ב"פ ה"פ ואני חותם גם זה לשמו ולשמה ולשם גירושין והעד השני יעשה כמשפט הראשון וכל א' מן העדים יכוין לראות היטב כשחות' חבירו כדי שיוכל חתימתו וכשחותמין העדים יחתמו פ' ב"פ עד ולא יכתבו לא כינויין ולא כינוי אבותיהן ואם העד כהן או לוי יכתוב פ' ב"פ הכהן עד או הלוי עד אבל לא בן מהר"ר או בן הקדוש רק פ' ב"פ לא בעדים ולא בבעל כן הוא המנהג מעולם ודלא כהלבו והג"ה אלפסי פ' הזורק דף תקל"ו שכתב דיש לכתוב בן מהר"ר או בן החבר וכ"ש למה נהגו שלא לכתוב מהר"ר או בן החבר כאשר עולם לס"ת בודאי אפילו מזיק בדיעבד כשאינו כותב מהר"ר או בן החבר דהא לאו שם האיש הוא כאשר כתו' בסדר גטין סי' ק' מ"מ לכתחילה לא היה מזיק כשהיה כותבו כדי להכירו היטב בשם שעולה בו לס"ת ול"ע טעם המנהג : [כ] וכשיתייבש הגט עם החתימו' יביאו הגט אל הרב והרב יעיין בו אם לא דלג בו תיבה א' או אות א' וידקדק בחסרות ויתרות ואח"כ בתיקון אותיות בכתיבה תמה והקיף גויל ואח"כ אם אין שום נקב באות או שום מחק או טיפטוף או נייר או נקוד ואם אין האותיות עוברי' חוץ לשיטה מימין או משמאל ואם לא הרחיקו העדים חתימתם מן הכתב ואז ישאל הרב הגט אל החכמים הנמצאים שבעיר לדקדק בו ג"כ ויזהרו שלא יטמטם הגט בשליחותם : ובסדר מהרי"ו כ' שלא לשכוח לקרותו נגד גט אחר כדי שאם יעלא בו טעות ירבים בו : ואח"כ יחזיר הבעל ויתן הקלף והדיו והקסת והקולמוס עם כל כלי כתיב' לסופ' במתנה גמורה כדי שיוכל לכתוב בו גטין אחרים דאל"כ לא היה של סופר אלא של

בעל ולא היה יכול להקנותו לבעלים אחרים לדרכי גטין: כח ויחקור הרב אם ב' יוסף בן שמעון בעיר: ואח"כ יקרא השמש בני העיר להיות אצל כתיבת הגט לפרסומי מילת' ובסדר הר"י מינץ כ' שיהא מנין אצל כתיבת הגט ואפי' קרובי' הם מן המנין: ולוקחין עדי חתימה לעדי מסירה כן נוהגין וכן כתבתי לעיל סי' קל"ט ובסדר גטין כ' דיש לוקחין השוני הקהל לעידי מסירה ולא עידי חתימה: ובהגהת מרדכי דף תרי"ז ע"ב כתוב וז"ל ולי הדיוט נרא' דאמרי' דנהיגן ליתן גט במנין טוב יותר שלא ליקח ב' עדי מסירה מן ילא עליהם שום ערעור פסול אח"כ שלא יאמר שמעו כל הכפרים להעיד ויש לזהר בזה מאוד כדי לגלות הפסולים מן העדו' אם לא היה מייחד עדי מסירה הכשרים רק היה נותן הגט לפני העומדי' שם ונמצא שם אחד קרוב או פסול אם נתכוין להעיד הרי זו עדות בטל לדברי קצת פוסקי' ובאסור חמור יש לחוש מאוד עכ"ל: וטוב ליטול עדי חתימה למסירה כי אז ליכא למיחש לעידי דאין לחוש שיצא עליהם קול פסול דא"כ בלאו הכי הגט פסול מכח חתימתן דהוי מזוייף מתוכו: ויעמוד הרב באמצע ועד הגדול בימינו ועד הקטן בשמאלו והסופר לפניו והבעל והאש' ג"כ מלפניו: בתיקון יפן ונוסחי' הרב והעדי' והאיש והאשה לעמוד הכ' ועמדו בני הסנהים וכן הוא בא"ז ס' זה בורר וז"ל ובגט אשה צריכין לעמוד ומסתמא ע"כ נוהגין כל הקהל לעמוד אגב הם עדי' שמגורשת ומותרת להנשא וגם שנפסלת לכהונה עכ"ל: עוד שאלתי את מהר"ר בונא ז"ל כת' שקבלה בידו שלא ליתן הרב גט תחת הגג ובהם בביתו אל הרב אל יתן עכ"ל ולא ראיתי שנזהרין בזה: בסדר מהר"ם יפה דיש ליזהר לבעל שלא ישיב הן או לאו לאו ב' פעמים ובסדר מהר"י מינץ כ' מהר"ן דאם אמר הן הן הוי כמו לאו ולא"ע וכו' בסדר מהר"י מינץ דטוב להזכיר בשעת כתיבה שהבעל מודע' קוד' שכתיבה: ויאמר הרב לבעל בזה הלשון אתה פ' ה"פ ב"פ ה"פ אם תרצ' ליתן גט לאשתך פ' ה"פ ב"פ ה"פ ברצון ונפש חפיצה: ויאמר הבעל הן: ויאמר הרב אם קבלת עליך שו' שבועה או חרם או נדר ליתן גט כתיר לך אני ומתירי ויאמר הבעל לא: ולעיל כתבתי אם שעת שנדר צריך שיתירו לו: ויאמר הרב לבעל אם נתחרטת' חזור בך ואז תמצא תיקון להתיר לך הקניין: ויאמר הבעל לא נתחרטתי: ויאמר הרב לבעל אם עשית שום מעשה או שום מעולה או אם אמרת שום דבר שמבטל הגט או אם מסרת שום מודעה על הגט שיהא גרוע שלא תתן הגט ברצון: ויאמר הבעל לא: ויאמר הרב ואם מסרת תרה לבטלם בפני עדים אלו ויאמר הבעל לא מסרתי ואם מסרתי שום מודע' או אם דברתי שום דבור או אם עשיתי שום מעשה או שום מעולה שמזיק לגט הרי אני מבטל להכיכם בביטול גמור ואם הוא גט על ידי שליח יאמ' הבעל כאן וגם אני מקבל עלי בחרם חמור ובש"ד על דעתיכם שלא לבטל הגט ולא את השליח: ואח"כ ישאל הרב לאשה וז"ל את פ' ה"פ ב"פ ה"פ אם ברצון את רוצ' לקבל גט מבעלך פ' ה"פ ב"פ ה"פ. ותאמר הן: ובגט ע"י שליח לא שייכא שאל' זו בכאן ואח"כ יקח הרב הגט מיד הסופר כב ויאמר להסופר אתה פ' ה"פ ב"פ ה"פ כתבת גט זה: הן: אם אתה מכירו: הן: ציוה לך הבעל פ' ה"פ ב"פ ה"פ ליכתוב הגט: הן: צוה לך הבעל פ' ה"פ ב"פ ה"פ לכתוב לשמו ולשמה ולשם גירושין: הן: אמר לך פ' ה"פ ב"פ ה"פ אותן הדברי' לפני העדי' והשליח: הן: נתן לך הבעל פ' ה"פ ב"פ ה"פ הדיו והקסת' והקלף והקולמוס בפני העדים והשליח: ולעיל כתבתי שיש מזכירים כל כלי הכתיב' הן: כתבת זה הגט לשמו ולשמה ולשם גירושין: הן: אמרת בפיך אתה רוצ' לכותבו לשמו ולשמ' ולשם גירושין קוד' שהתחלת לכתו': הן: ואיך אמר' קוד' שהתחל' לכתו' אני פ' ה"פ ב"פ ה"פ כות' גט זה לשם פ' ה"פ ב"פ ה"פ כדי לגרש בו אשתו פ' ב"פ כו' ולכי כות' אותו לשמו ולשמ' ולשם גירושין: אמרת כך בפני העדים והשליח: הן: היו העדי' והשליח אצלך כשכתב' לכל השמות שיהא רשומה: הן: כשמעלה הגט ע"י שליח כ"ש שכתבתי כאן עדי' יש לו להזכי' ג"כ שליח כי צריך לשאלו אם שמ' הדברי' לפני השליח ואח"כ ישאל הרב לעדים ויאמר להם אתם עדים מכירין אתם גט זה: הן: ראיתם שמסר הבעל הקלף והדיו והקסת והקולמוס ושאר כלי כתיבה לסופר פ' ב"פ וכו' לכתו' הגט: הן: הייתם יחד ושמעת' מפי הבעל פ' ה"פ וכו' שאמר אלו לסופ' פ' ב"פ כו' לכתו' גט זה על הקלף זו והדיו והקולמו' של הבע' פ' ב"פ כו' לשמו ולשמ' ולשם גירושין הן: שמעתם מפי הסופר פ' ב"פ וכו' שאמ' קוד' שהתחיל לכתו' הנני כות' גט זה לשם פ' ה"פ כו' כדי לגרש בו אשתו פ' ה"פ כו' לשמו ולשמה וכו' אני כות': הן: מכירי' אתם שזהו הגט שכתב הסופר פב"פ על אותו הקלף והדיו והקולמו' שנתן לו הבעל פה"פ כו': הן: היית' אצל הסופר פה"פ כו' לכל השמו' עד שכתב שיטה הראשונ': הן: כ' הר"י מינץ בסדרו שישאל העדי' אם היו אצל בטול מודעו' ואצל שאלות השמו': ויאמר הרב לעדים תקראו עמי הגט וכן יעשו ויקראו בדקדו' רב ובנחת ובקול רם וידקד' שלא יקר' כדר' שיהא' ללשון אח' כגון ת"ם מהר"י מינץ בסדרו שיקר' ודן בצירי ולא בפת' דמשמע לשון דן דינא וכ' ויקרא כל אדם בקמץ ולא בחולם ובסד' גטין סי' פ"ב כ' דיש לקרות ברעית כפשם בע' דלא לשתמע ברא' בא' ועוד האריכו בתקוני' וסדר גטין בזו ולכן כל א' יזהר כפי יכולתו: ולאח' קריאתן ישאל הרב לא' מן העדי' זהו חתימתך הן: צוה לך המגרש פה"פ וכו' לחתום זה הגט: הן: אמר לך המגרש פה"פ כו' לחתו' הגט לשמו ולשם אשתו פה"פ כו' לשמו ולשמ' ולשם גירושין: הן: חתמ' לשמו כו' הן אמר' בפיך בשע' שהתי' שתחתו' זה הגט לשמו ולשמ' ולשם גירושין: הן: ואיך אמר': הנני פב"פ אחתו' זה הגט לשם פה"פ כו' כדי לגר' בו אשתו פה"פ לשמו וכו' אני חות': את' מכי' שזה חתימ' חבירך: הן: שמע מפי המגר' פה"פ אלו ג"כ לחבירך פה"פ שיחתו' זה הגט לשמו כו' הן: ראי' שחבירך פב"פ חתם בפני: הן: שומ' שאמר חבירך בשע' שחתים' שיחתו' זה הגט לשם המגר' פה"פ לגרש בו אשתו כו' הן: הי חבירך אצלך כשחתמ' הן: ואח"כ ישאל הרב כל השאלו' ששאל לעד הראשון גם לעד השני: כל הסד' הנ"ל שייך בין שנתן הגט ליד האשה עצמ' או שמסרו ליד השליח ואין חילוק ביניהם רק במקצ' דברי' שכתבתי לעיל ומכאן ואילך הסדר משתנ' ולכן אחלק': והא לך סדר אם האש' מקבל גיט': כשנו לכסות פני האשה משום צניעו': ויאמר הרב לאשה אם תקבלי גט ברצון: הן: ויש שואלין אותה ג"כ אם נדרה או נשבע' או קבלה חרם לקבל גט כדרך שכתבתי לעיל גבי בעל ומהרי"ו לא שאל לה שאלה דלא' מקבלת גיט' בע"כ ואין בזה רק גזירות הגאון ל"ג ולכן די כשאומרת שמקבלו ברצון: ויאמר לה הרב תדע שבגט זו תהיה מגורשת ממנו והיא מותרת לכל אדם ותאמר על הכל הן: ואז יאמר הרב לאשה להחזי' לו הכתוב' ולמחול לבעל על כתובת' ומצאתי הטעם בסד' מהר"א מינץ שלא תחזו' אחר שנפלה לתבוע הכתוב' ואז אשה' הבעל' הראשון יוליא לאו ויאמ' שע"מ כן לא גירש וכמו שאמרו פ' הפולח בעתני' א"ר יהודה תיקות' כו': ויאמ' הבעל לעדי חתימה שיהיו ג"כ עידי מסיר' ויתרצו העדי' לדבר וע"ל שכתבתי שיש נוהגין לומר שכל הכשרי' לעדו' יהיו עידי מסירה אבל עיקר המנהג כהגדה דאפו' ואז יגלו פני האש' כדי שירלו שאשתו מגרש': כג ויאמר הרב לאשה שתסיר טבעות וכל דב' החוצץ מידיה ולא יגע הרבלה או שום דבר ביד' בשע' שתקבלי הגט ולא יסייע לה שום אדם לפתוח או לקפוץ ידיה ותסמוך שתי ידיה זו לזו לשמ' וקרוב' למעל' ותגבי' השלגמן' שלא יהא בקטעדום: והרב יזהיר אותה שלא תסגור ידיה עד שיצוה לה להסגיר ולא תשפיל ידיה פחות מג' טפחים סמוך לקרקע ואז יכפול הרב הגט ויש' הקלוות זה בתוך זה כמו אגרת וכן ראיתי נוהגין ויש נוהגי' שלא לכופלו רק יתננו לה כך מגולה והכתב מחוץ כדי שיה' כר' לכל שמוסר לה הגט וכן משמע בסדר מהר"י מינץ ויתננו ביד הבעל ויאמ' לו תחזיק הגט בידך עד שאומר לך לתנו בידה ואז יאמ' הרב לעדים ראו שהבעל ימסור לה הגט ותשמעו שהוא נותן לה לשם גירושין ואז יגביה הבעל ידו עם הגט למעלה עיד האשה וי"א די"ל לעדים שיקחו עיון בגט קודם שהכניסנו תחת בגדי' שלא תחלפינו: ואז יאמר הרב אל הבעל אמור כך אל האש' הרי זה גיטך והתקבלי גיטך זה ובו תהא מגורשת ממני מעכשיו והרי את מותר' לכל אדם כל זה יאמר הבעל לאש' וצריך שידע הבעל פי' המלות ויכוין לגרש' ואם הגט הוא על תנאי כד יזכור התנאי בשעת נתינה ויאמר ובו תהא מגורשת ממני על תנאי כך וכך כגון בגט ש"מ יאמר אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט מעכשיו והרי את מותר' לכל אדם ואם לא מתי לא יהא גט עכ"ל מהר"י ברלין': וכ' בסד' מהר"י מינץ דבגט ש"מ יאמר כלשון תקנת חכמי' אם לא מתי ואם מתי כו' אבל לא יאמר אם אמו' דלשון חכמי' לחוד ולא משמע כך מדברי ב"י וע"ל מדין ש"מ סי' קמ"ה: ואז יניח הבעל הגט ביד האשה: וכשמסלק הבעל את ידו אז יאמר הרב אל האשה כה קמוץ את ידך והחזיקי את הגט והכניסי אותו תחת השרבל: ובסדר מהר"י מינץ שתאמר מעט אחר נתינת הבעל קודם שתסגיר ידיה: ואח"כ יאמר הרב אל האש' תשאלי לי גיטך זה כו לקר' אותו שנית ויקרא הרב עם העדי' הגט פעם שני' כמשפט הראשון לכל דבר: ואח"כ ישאל הרב לסופר כל השאלות ששאל אותו קודם נתינת הגט וכן ישאל לעדים כל השאלות ששאל בראשונה: ואח"כ יחזור ויכפול הגט ויחתוך אותו לארכו ולרחבו קרע ב"ד ובהגהו' אלפסי דגטין דף תר"ין הא דקורעין הגט עיד אחר הנתינה כדי שלא יוליאו לעז על הגט וכ"כ הר"י ב' רפ"י עכ"ל: ומהר"י סי' פ"ן ומהרא"י בפסקיו סי' מ' דחקו עלמן בטעמים אחרי' וע"ש: מצאתי גט שלא ניתן אין לקורעו כדרך הגט שניתן שלא יטעו בו שניתן בהכשר שלא יטעו בו שינוי אחר בקריעה כדי שיה' ניכר עכ"ל: ואז יחרים הרב ויאמר כך ר"ת ושאר גדולים גזרו בנדופים והחרימו שלא להוליא לעז על שום גט וגם אנחנו גוזרים בחרם עתה שלא להוליא לעז על גט זה ואם יש לא' דבר קימא בגט זה יגיד תיכף עכשיו בפנינו ולא ימתין עד לאחר זמן ויוציא לעז ובהגהות מרדכי בדפוס חדש דף תרי"ז ויאמר אח"כ מי שבירך כו' לכל ישראל שלבד מי שעובר על החר': ויזהיר הרב את האשה כד שלא תנשא תוך צ"ב יום מלבד היום שנתגרשה בו ומלבד היום שנתארסה בו וענין זו החרם שגזר ר"ת הוא במרדכי ס"פ גיטין דף תרי"א ע"א וכ' מהרי"ק שורש ל"ז דלא תיקון ר"ת אלא בדרך שולאת לעז במלת' דלא שפיקא אן שבא לקהתור ולפגום ואומר שהגט פסול אבל ת"ח שדורש בגט פסול שפיטא דמזה לא דבר ר"ת דהדרב' מחויי' הוא לפסול על זה אפי' גדולי' כדי לאפרושה מאיסורא עכ"ל וע"ע בפסקי מהרא"י סי' ר"ו דמשמע דחולק על מהרי"ק וע"ש ועל כל פנים מי שהיה אצל כתיבת הגט חייב לאמר מיד אם יש לו חשש ספק בדבר ולא לשמתין ולהוציא לעז ולזה נהגו קדמונינו ז"ל בחרם זו כאשר כתבתי ועיין בהל' גטין ומהרי"ל כילד נהג וסדר מהר"יל בקלרה:

סדר הגט לשליח הולכה

צריך ד' עדים ב' חתומים על הגט וב' חתומים על ההרשאה עדי ההרשאה הם עדי מסירה שירלו שיתן הבעל הגט לשליח ולפי מה שנוהגים שעידי חתימה הגט הם עדי שמסירים לוקחין על ההרשאה ב' עדים אחרי': כ' הכלבו יש ליקח שליח שיש לו בנים או שיש לו זקן שבדור הוא שהוא גדול: הבעל ייחד השליח קודם כל דבר בפני ב' עדי ההרשאה וזה יעשה קודם שיצוה לסופר לכתוב או לעדים לחתום כדי שיהא השליח בשע' הכתיבה והחתימה ויכול לומר בפני הכתב ונח"כ בשליחו' הבע' דלשליח שימנו' רבנן ולא לאח' לכן צריך שיהא השליח בשע' שאמר הבעל לכתוב ולחתו': השליח לא יהא קרו' לכתחילה לא לאיש ולא לאש' מיהו בשעו' אין שליח אחר יכול קרוב להיות שליח דהא אשה עצמה מביאה גיטה כו' וצריך ליזהר שלא יהא פסול לעדו' ולא יהא עדי הגט ועדי ההרשא' קרובי' זה לזה לא לאי' ולא לאשה: וכך יאמר הבעל לשליח בפני עדי ההרשאה הנני פלוני בן פלוני ה"פ ממנה אותך פלוני ב"פ להיות שלוחי להוליך גט לאשתי פלוני' ה"פ ב"פ ה"פ אתה או שלוחך או שליח שלוחך ושליח אחר שליח אפי' עד ק' שלוחים ותן הגט בידה בכל מקום שתמצאנה אתה או שלוחך או שליח שלוחך ושליח אחר שליח אפי' עד מאה שלוחים ותהא ידך כידי ושליחותך כשליחותי ופיך כפי ודבורך כדבורי ובו תהא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם: וטוב שיקבל הבעל עליו בשבוע' חמורה שלא לבטל השליח כמו שכתוב בסדר הגט בכאן סי' קנ"ד ולעיל סי' קמ"א: ויסדר הרב בכתיבת הגט ככל הסדר שמסדרין אם האשה בפנינו וכמו שכתבתי לעיל וכן כל הדברים ששואלין קודם הנתינה לסופר ולעדים וכמו שכתבתי לעיל וע"ל בסדר הנ"ל עד מקום שכתבתי והדלתי דבורו של הרב אל האשה שאותו סדר אינו שייך לשליח ואח"כ יסדר סדר זו: ואז יכפול הרב הגט ויתננו לבעל ליד ימינו ויזהיר גם לעדי מסירה שירלו הנתינה ליד השליח ואז ישים השליח שתי ידיו זו לזו לקבל

הגט כאשר יעשה לאשה המקבלת גיטה ויגביה ידו עם הגט למעלה מיד השליח ויאמר לשליח את פלו' ב"פ ה"פ הולך גט זה לאשתי פ' ב"פ ה"פ ותהא ידך כידי ופיך כפי ודבורך כדיבורי ועשייתך כעשייתי ואני נותן לך רשות לעשות שליח ושלוחך שליח ושלי' אחר שליח עד ק' שלוחי' ותן גט זה לידה בכל מקו' שתמצא' אתה או שלוחך או שליח שלוחך ובו תהיה מגורשת ממני ומותרת לכל אדם: ועי"ל סימן קמ"א אם המגרש עומד כילד יאמר לשליח: ויזהיר הבעל שלא יזכיר לשליח שום מקום שהאשה שם היא במקו' אחר וכן בענין ההזכירות של יזכיר שום מקו' או מנין שהרשאות שם היה במקום אחר או רחוק יותר: ואז יתן הגט ליד השליח ויגביה הרב לשלי' להגביה ידיו ולהכניסו תחת בגדיו וכ' מהר"י מינץ דהשלי' יגבי' ידו כשהבעל נותן לו הגט כדי שיהא מפורסם ואז יזהיר הרב ויקח הגט מיד השליח ויקרא אותו פעם שנית עם עידי החתימה · וישאל לסופר אם זהו הגט שכ' כו' בכל השאלות ששאל קודם הכתיב' וכן לעדים כמו שכתבתי בסדר דלעיל ואח"כ יחזור הרב ויכפול הגט ויחזירנו לשליח לפני עדי מסירה ויזהיר הרב לשליח שאוחז על כמתו שלא יוליך הגט מידו ושרבותו אך אם יתנו בשלון או בכה"ג לאיש אחר יקח בו סימן מובהק או בכלים שהגט בתוכו וכן יזהירנו על סי' מובהק שיש לו בגט: ומצאתי כתוב ב' מהרי"ל שהיה מגיד לשליח שאסור ליגע אות' שהוא כי הי' אסורה לו וכו' הטע' שלא יאמר השליח אח"כ אני ידעתי לא הייתי שליח: ואז יגזור הרב שלא להוציא לעז על הגט כמו שכתבתי בסדר לעיל ואח"כ יכתבו הרשאה ועיין תוספ' לעיל סי' קמ"א וכת' בסדר גיטין שלנו שמלבד הרשאה יכתוב הרב שמסדר הגט לרב שיסדר הגט שליח לאשה ויכתו' בו כל טעמי היתיון הנוהגין בעירו כגון אם כ' יעמא בש"לף או בסי"א וכה"ג כדי שלא יהא כתיבת הגט וכן כתב מהר"רזק:

זה סדר משליח ראשון לשליח שני:

יושיב ב' אנשים שהם ב"ד ויאמר בפניהם בפני כתב ובפני נחתם וכן יאמר השליח הראשון לפני ב"ד ולפני השליח הב' הנני שליח של הבעל פ' ה"פ ב"פ ה"פ משנה אותך פ' ב"פ להיות שליח במקומי ובמקומו ויהא ידך כידי ופיך כפי ועשיית' כעשייתי ודבורך כדבורי ומיד כשתבוא אתה או שלוחך או שלי' שלוחך גט זה ליד פ' ה"פ ב"פ ה"פ אשתו של פ' ה"פ ב"פ ה"פ תהא מגורשת בו ממנו ומותרת לכל אדם ואני נותן לך רשות לעשות שליח ושליח שליח עד מאה שלוחים ליתן גט זה ליד פ' ה"פ ב"פ ה"פ וכו"ל בכל מקום שתמצאנה אתה או שלוחך או שלי' שלוחך עכ"ל דברי מהרש"י מרגליות בסדר שליח הראשון לשני ומאוד קיצור בדבר זה ובתקונים ישנים הסדירו בסדרי' גם כאן: ובסדר מהר"י מינץ כ' דשליח הראשון יקב' עליו בחרם שלא לבטל שליח שני ואח"כ יקראו אותו וישאלו אותו אם מכיר אותו ואם כתב לשמו ולשמה ולשם גירושין עכ"ל: וכל זה א"נ מספיק לי לכן כרמ' דיש לשאול לשליח בכל השאלות ששואלין אותו כשמוסרו לאשה עצמה וכמו שכתוב לעיל א"כ כי השליח השני כשמסרו לשליח הב' או ליד האשה אכ"ל רק שליח ב"ד שני וכמו שכתב' לעיל סי' קמ"א ולכן יש לשליח הראשון לומ' בפ"נ ובפ"נ גם כל השאלו' ששואלין אותו כשמסרו ליד האשה כנ"ל ועי"ל סי' קמ"א ושם נוסח הרשאה משלי' ראשון לב':

סדר נתינת הגט מיד השליח ליד האשה

השליח והאשה יבואו אל הרב וישב הרב וב' דיינים שמבוררי' לכך ישבו יחד וצריכין לישב ולא לעמו' ועי"ל סימן קמ"א וישב הרב באמצע ושני הדיינים הגדול בימינו והקטן בשמאלו הרב יעיין בגט היטב עם שני הדיינים שנעשה כהלכותיו כמו שאר גטין שהבעל עצמו נותנו לאשה וידקדקו היטב שלא יהא השליח פסול עדות או קרוב כמו שכתבתי לעיל בסדר מינוי השליח ויש לספק אם השליח קרוב לדיינים אם יש להכשיר אפי' בדיעבד ועי"ל סי' קמ"ב מהרמ"י לא רצה להיו' א' מב' דייני' כי כשל הכר אבל שאל כל השאלו' ועי"ל סי' קמ"ב וכ"ל דה"ה כל הב' דיינים אסורים ליטול שכר ועי"ל סי' קמ"ט מדין זה ויש שצריכי' עוד שני אחרים שעומדים אצל הדיינים והם עידי מסירה שמוליך לאשה וכן נוהגין וכ"כ מהר"י מרגליות: והרב ושני הדייני' ישאלו השליח והאשה אם הם שבקשו' ויאמ' השליח הנני שלי' של פ' ה"פ ב"פ שעשא' אותי שליח להוליך גט זה לאשתו פ' ה"פ ב"פ ה"פ ולגרשה בגט זה והנני עומד בפניכם לעשות שליחותו וליתן לה הגט שלא לה הבעל פ' ה"פ ב"פ ה"פ אז ישאלו הדייני' לשליח אם קבע לו הבעל זמן שיתן הגט לאשתו פ' ב"פ שלא ויאמר לא קבע לי זמן: ואח"כ ישאלו לאשה אם רוצה לקבל גט מיד השליח פ' ב"פ שלח לה בעלה פ' ה"פ ב"פ ה"פ לגרשה בו ממנו ולהיות מותרת לכל אדם ותאמר האשה הן: ואח"כ ישאלו לשליח אם יש לו הרשא' שנעשה שליח משבעל להוליך הגט לאשתו ויאמר הן: ויתן להם ההרשא' ויעיינו בהרשא' היטב אם הוא כדינו ואם יש עלים שנפק או שמבירין המיגעת העדי' וטוב לדבר לשליח אם יודע שיש לבעל שום תביעות על האשה שימחול לה הכל גם היא תמחול כל תביעו' שיש לה על בעלה: הרב יקרא ההרשאה עם השנפק לענין כל: וישאלו השליח אם לא שמע שמת הבעל ואם היה הבעל בריא כשנתן לו הגט גם ישאלו לשליח אם לא ידע שביטל הבעל הגט או השליחות ויאמר השליח לא שמעתי וישאלו לאשה אם לא לא בעלה פ' ה"פ ב"פ ה"פ וביטל הגט או אם לא שלח אליה ע"י שליח שהגט יהא בטל וישאלו השלי' אם לא ביטל הוא עצמו את שליחותו או אם לא עשה שלי' אח' ליתן הגט ליד האשה: וישאלו לשליח אם עשה נדר או שבועה להיות שליח או אם לא מסר מודעה על השליחות ויאמר לא: וישאלו אם עשה הבעל שום תנאי בגט כשמסר לו הגט ויאמר לא: וישאלו לשליח אם מכיר האשה הזאת שהיא אשתו של המגרש פ' ב"פ ואם אינו מכירה צריכין עדים להעיד שהיא אשתו: וישאלו האשה אם נדרה או נשבע' לקבל גט שלא מפני' להתיר לה ותאמ' לא נדרתי ולא נשבעתי וכן שואלין אותה אם מסרה שום מודעה נגד הגט שהבעל' הכל לפנינו שיהא כל דבר אין השעולם הדברים או שעשתה נגד הגט יהא הכל בטל ותאמר הן: ולעיל כתבתי שאין לדקדק בזה אם השאלו' אלו · ויאמר אל השליח באת לפנינו לגרש האשה הזאת פלו' ב"פ ה"פ ה"שעה הגט שמסר לך בעלה פ' ה"פ ב"פ ה"פ ויאמר השלי' הן: ויאמ' לו הרב תן לנו הגט לקרותו ויקראו אותו בקול רם עם עדי מסיר': וישאלו לשליח אם ראה שמסר הבעל פ' ה"פ ב"פ ה"פ הקלף והדיו והקסת והקולמוס ליד הסופר ואמר לו כתוב גט לשמי פ' ב"פ לגרש בו אשתי לשמי ולשמה ולשם גירושין תכתוב: הן: וישאלו לשליח אם רא' ושמע שאמר הבעל פ' ב"פ לעדים החתומים על הגט שיחתמו הגט ושאמר להם בפיו חתמו זה הגט שיכתוב הסופר לשמי פ' ב"פ לגרש בו אשתי פ' ב"פ לשמי ולשמה ולשם גירושין חתמו: הן: ואם זהו הגט שכתב לו הסופר וחתמו לו העדי': הן: וישאלו לשליח אם ראה שכתב הסופר לכל השמות היטב לאסוכה ואם שמע שאמר הסופר קודם שהתחיל לכתוב הגט אני פ' ב"פ כותב גט זה לשם פ' ב"פ לגרש בו אשתו פ' ב"פ לשמו ולשמה ולשם גירושין אני כותב: הן: אם ראו שהיו עדי' החתומי' על הגט ביחד כשחתמו הגט עד גמירא ואם שמע שאמרו העדים שחותמין אותו לשם פ' ב"פ לגרש בו אשתו פ' ב"פ לשמו ולשמה ולשם גירושין הן · וישאלו השליח אם ראה הגט שהיה יפה קודם שנתנו לו הבעל פ' ב"פ לשליח שלוחו הן: וישאלו לשלי' אם הוא מכיר הגט בסי' מובהק שזהו הגט שכת' הסופ' ושחתמו העדי' לשמו ולשמה ולשם גירושין וגם שזהו הגט שמסר לו הבעל ועשאו שליח עליו להוליך וליתן אותו לגר' בו אשתו פ' ב"פ ה"פ הן: וכ' בסד' מהר"י מינץ ב' מהרי"ק דיזהר השליח שעמו ולא ישען כלל וכן מצאתי בסדר גטין ישן וכ"ע שם דאף אם היה אנוס יאמר לה ה"ז גיטך שלח לך בעלך ועי"ל סי' קמ"א מה שכתבתי בזה: עוד שם והשליח ידבר נגד פניה של אשה בשעה שמוסר לה הגט ויכוין לגרשה ואז יאמר לאשה שהיא תתגרש בקבלת הגט ותהיה מותר' לכל אדם וישאל אותה אחר שכתוב שתחזי' לו או תמחול עליה כמו שכתבתי לעיל · ואז יכפול הרב הגט כמו איגרת ויתן השלו' זו בזו ויתנהו ליד השליח ויאמר אליו להחזיקו עד שיאמר לו לתתו אל האשה ואז תשים האשה ידיה כאלו היתה מקבלת הגט מבעלה כמו שכתבתי לעיל ויזהיר הרב שלא תסגיר ידיה עד שיאמר לה להסגירן ואז יאמר הרב אל שני הדיינים שעמו ולב' עידי מסירה שעומדים שם שמעו וראו מסירת הגט ומה שיאמר לה ואז יאמ' הרב לשליח אמו' כך ה"ז גיטך שלח לך בעלך פ' ב"פ ה"פ ב"פ ה"פ והתקבלי גטך זה ובו תהא מגורשת ממנו מעכשיו והרי את מותרת לכל אדם וגט זה בפ"נ ובפ"נ: בתיקון ישן מצאתי דאין חילוק בין אמר שלח ליכי או לך וגם אם אמר שתהא מגורשת ולא אמר ובו תהא כו': עוד בסדר מהר"י מרגליות ז"ל ויפיח השליח הגט בידה ויאמר הרב לאשה להסגיר ולהקמוץ את ידה וכן תעשה ותכניס הגט תחת זרועה ואח"כ יאמר הרב אל האשה תפשיל לי גיטך זה ויקראו הרב עם הדיינים ועידי מסירה שנית כשמעט כראשון: ויחזור הרב וישאל לשליח אם מכיר זה הגט וכל השאלות ששאל לו תחיל' קודם שנתינה יחזור וישאלנו ואח"כ יכפול הגט ויחתכו קרע ב"ד לארכו ולרחבו ויזהירו על הלעז כמו שכתבתי לעיל ויזהיר אות' שלא תנשא בצ"ב יום כמו שכתבתי לעיל עכ"ל מהר"י מרגליות בסדר גטין שמסר וכן נוהגי' אחריו בכל המקומו' שראיתי מסדרי גטין אמנם שצריך הרבה במקבלת שאלות ובכל דברים שאין צריכין ומ"מ אין לשנות לכתחלה ובדיעבד כבר כתבתי כל דין במקומו איזה דבר הוא מעכב: כ' בסדר מהר"י מינ"ץ אם נתן הגט על תנאי עד זמן פ' יאמר השליח בשעת הנתינה התקבלי גיט' אם לא יעבור נגד הנהר מכאן ועד זמן פ' יהא גט מעכשיו ותהא מותר' לכל אדם ותהא כאשה' עליו שלא עבר נגד הנהר ואם יעבו' נגד הנהר מכאן ועד זמן פ' לא יהא גט אם לא תאמרי שלא עבר נגד הנהר וכה"ג וכ"כ עכ"ל עוד כ' הם ויפרים לה הרב מהו התנאי והזהר שיהא הגט קיים עד הזמן שהתנה הבעל שיחול בו הגט ושיאמר שטר השליחות ביד הדיינים עד הזמן ההוא למען תהא לעדים על התנאי עכ"ל וכבר נתבארו דיני' אלו לעיל כל א' במקומו המיוחד לו ע"ש: כשהבעל בעצמו מביא גט כו' שהכשתו עם כתיבתו וחתימתו כהא' אם היתה האשה במעמד אך יש לדלג בגט שעומדת היום כו' וכן הוא בסמ"ק ואח"כ כ' טוב ליאל הבעל בפני העדי' כל השאלות שיש לו לשאול כשהאשה במעמד וכן לסופר ולעדים עד כתיבת הגט ליד האשה ואז ימס' הרב הגט ליד הבעל להביאו לאשתו וטוב שיקבל עליו בחר' שלא לבטל הגט ויאמר הרב לבעל שיקח סי' מובהק בגט שאם ימסרנו לאחר שלא יצטרך לחוש שמא אחר הוא ומצאתי כתוב ב' מהר"ק היכא שהבעל עצמו מביא גט צ"ל בפ"נ ובפ"נ לפי שעכשיו אין בני תורה ואתו לאחלופי בשליח אחר וכן השכים הר"ר יחיאל עכ"ל ואם הוא גט ש"מ ע"ל סי' קמ"א נתבארו כל דיניו ובסי' קמ"ה נתבאר שאסור להתייחד אחר הגט עם האשה ועיין בסדר הגט שכ' הטור ס"ס קל"ד ועיין עוד קצת חידושים בסדר גטין של מהרי"ל בענין נדרים הכ"ל:

ענין כתיבת השמות שמצאתי ולקטתי מסדר הגט וסדרתי אותם ע"פ א"ב וכתבתי אצל זה מדברי שאר המחברים

א אברהם השכונה עברמן או עברלן או אברליאה וי"א דבכל מקו' שיש ב' הברות שהכינויין דומין ללשון הקדש אין לכתוב הכינוי ואח"כ לא היה צריך ליכתוב הכינויין אלו וכן משמע ממה שכתבתי לעיל סי' קכ"ט שאין כותבין הכו' לשון שמכ' הכינוי' מסדר הגט משמע דיש לכותבן ועי"ל באות ק': איכל אורי דמתקרים אסוביה ולא שמכונ' כך משמע בסדר גט סי' כ"א: אוניא איסרל אליהו כו' וכ' בסדר גיטין סי' כ"א דכותבין אליהו בו' אם לא שידענו בודאי שמו אליה אבל מסתמא כותבין אליהו וכן הוא בת"ה סי' רל"ב ובכתבים סי' ל"ט וכב"י ונראה דאם כ' אליה לא עשה' דהרי הנביא אליהו נקרא כן בהרבה מקומות · ומצאתי כת' מהר"ר לנטל ז"ל כ' גם לפני מהר"ר שכנא ז"ל וכ' אליהו ולע"ם השו' נקרא לה"ח אליה משום דרגילות לקרותו אליה אף כששמו אליהו עכ"ל ואני שמעתי בשם מהר"ר אברה' מפראג שכ' אליה בגט משני שהיה יודע שהיה נולד לה"ח כך והיה שמו כך וכן ראיתי שעשו מעשה באחד שהיה שמו אלי' שוועטקי ועלה לה"ח כך ב' אליה ועשה זעב ואמה שמו ברלא הזעל

אליה המכונה פוועטשקי אליעזר המכונ׳ ליזרמן אלעזר המכונ׳ לזן אבל המכינוי ליזר או לאזר ס״ל לכתוב הכינוי דהוי קיצור לשון וכ׳ שם שמעתי כל מקום שהכינוי ליזר שם הקדש . לו אל עזר בי״ד וכל מקום שהם הכינוי לזן גם הקדש אלו אלעזר בלא י׳ עכ״ל מלאתי כ׳ א יקים א ל״ל בי״ד כי כן הוא ס׳ נפ״כים בסי׳ י״ח וי״ם וביסנים סי׳ נ״ס ל״ן כ״ז ובד״ס אליקם המכונה בללק אבינו׳ אופעים ס׳ לבסוף אשר המכונה אנס ל כ׳ מהר״י עיכן ס׳ ג׳ אבינדור הם בדברי הימים יש ספרים שהם מלאים ויש ספרים שהם חסרים ו׳ אור מרגא בסדר גיטין יש לדקדק אי כותבין בגט אבגאלים או אביגאלים דלא הפקינן בהם אבם וכן הוא בחוסם׳ ריש פ״ב דכתובות ׳ ב א יסו המכונה איליג מלאתי בתיקון ישן בשם מהר״א כ״ן דאין לכתוב אלכסנדר המכונה סנדרמן ואפי׳ עשה המכונ׳ עושמן דכל המקל׳ בראשו אין נפקות׳ אם עמריך בם פן א״ג אושעי׳ ב ביא אל״ף לבסו׳ ואין לריך לכתו׳ המכונ׳ בילתא או בענטא דהוי קיצר לשון וכן בגיטין ס״ל לכתוב בונעם בגימין מלא כ״כ מהר״ים בתשו׳ וכ״כ מהרי״ו ומהר״י מרגליות וכ״כ דעת בעל המסדר אדר גט אלנו סי׳ כמ׳ אמנם מהרא״י כ׳ בסי׳ רל״ב בת״ם דים לכתבו חסר וכ״כ מהר״י עי״כן בסדר גיטין אלו וכן דעת בעל המסדר הגט סי׳ ל״ב ונראה לכתבו מלא מטעם שאכתוב לקמן באות ס׳ : ג בלומא בונלין ברונלין הכל בחד י״וד לבסוף וכל הדומ׳ לזה בונפים בירכים ביסוף בוכיין בינדים בונדים בילקוח ד בלומא ה באלגנסט ו בוקס ב גניב׳א לבסו׳ בוטליף ולא כתבין בוטליפא ביטלין בולדא בודריכן בוטקינד בוללק וע״ל אות ל׳: גרשם גרשון וכ׳ מהרא״י בפסקיו סי׳ יד ד׳ שמו׳ כינהו כי גרשון בן לוי נכת׳ בכל התור׳ בנ״ון וגרשם בן משה נכתב במ״ם וכ׳ מהרא״י אלם ידוע ששמו הי׳ גרשם וכ׳ גרשון לא הוי גט כלל ואלא וכל י״ג דרכים בה ואם אין ידוע מה היה שמו לכתחלה לא הכשר אפי׳ לא אמר אלא ע״י עדו׳ ששמו הוא כמו שכ׳ בגט וכ׳ בת״ם סי׳ ר״לג דאם לא יוכל לידע כילד שמו יתן ב׳ גיטין עלאתי אבי שאשה אמר ששמו גדליה ולא גדליהו וכ׳ כן בגט בלא ו׳ גומפרקט ולא בע״ב מפרעקט ולא בכ׳ גומפרכט אך בסי׳ ל״ס כ׳ שם דיש לכתוב גומפרעכט וכן משמע בת״ם סי׳ רל״ט וע״ל אות כ׳ גומרו גדליה המכונה גלוממן גוטלין המכונה אלזנוטא בפסקי מהרא״י גוטכיין בעיילא גד ולא המכונ׳ ז גדיל ולא גנדיל ד דוד חס׳ יו״ד כ״כ בת״ם סי׳ רל״ג דורכט כן הוא בתשו׳ מהר״י סי׳ קמ״ב ה הינדא הופקא בא׳ לבסוף וי״ו בין ס׳ לא״ן היעלטרוט הירן הירלא בסד׳ גט סי׳ ל״ס בהנסו׳ הילל ביו״ד ובענים כ׳ תיבה שמסרה כגון הכל אין נפקות׳ אם יכתוב מלא וכן כל כה״ג עכ״ל ח העגדיל הינדלין הופל אסרן המכונה העמרלן הכדל הגא וכן היה שמה לעולם ולא חנה הילטל ט המכונה הינדל הגכן המכונה העגדיל ו ואלק וכ׳ בסדר גיטין ב׳ מהרי״ל ואלק אין לכתוב בא׳ לבסוף וכל כיולא בזה רק אותן דניסי׳ כותבין א׳ לבסוף ובתיקון ישן עמהם דבריו כגון בילא יוטא טרייכא אבל ואלק וכיולא בו בו אין כותבין א׳ לבסוף ויבלין כותבין וואלבלין ולא וואלף וכ׳ בסדר גיטין סי׳ כ״ט דכן עמו מהר״זק ומהר״ם אומר לכתוב וואלבלין אע״ב דהיה נקרא וואלף בא׳ רהט מ״מ לא הי׳ נכתב וואלאלין בא׳ ולי נראה דבמדינות אלו שקורין אותו וואלף יש לכתו׳ בגט כך וע״ל אות ל׳ ויבא ויבלין ויבלמן וכ״ע בסד׳ גטין סי׳ כ״ט זנוויל בב׳ וי״ין אם לא ע״י שקבלה כגון וינא ושמא אין נפקות׳ בכנוי שלעז כשלא נמלא כתו׳ בם ם מקו׳ עכ״ל אמנ׳ בטופס אחר מלאתי כל דבר כגון וינא כותבין בחד וי״ו וכן כשנו בפויספרג לכתו׳ הנסר ועדטיך ולא וועדטוך עכ״ל ולפ״ז גם זנוויל יש לכתוב בחד ו׳ דהא אין לחלק בין אם הוא גרלא התיבה או באמלע דהא לעיל לא חילק בכך אלא כתב דכיתבין וינא ע״י קבלה מ״מ דאין לחלק מיהו ברוב סדר גטין שמע׳ דיש לכותבו בב׳ וו״ין וכן הוא בסי׳ כ״ד בסד׳ גטין אלנו ויפלין ווריידא ורומט ולייסל ורידל: ז כבר כתבתי באות ו׳ שיש לכתוב זנוויל בב׳ וו״ין אמנם בסדר מהר״י עינך סי׳ כ״א דיש לכתוב זנב״ל בב׳ ונראה דעליו יש לסמוך בדיעבד זומפאן זיפקינד בס׳ ולא בס׳ ובסד׳ גט אל מהרי״ו זוסקינט בו׳ עם ס׳ ונראה דקולם בכ׳ בני אדם ולפי מה שנקר׳ באותו עדיל׳ וע״ל באותיות זעליקמן ויש שכותבין בלא ע׳ זאקלין ולא זעקלין בע זימלן זוסלין כתב בסדר הגט סי׳ כ״ה באשה א׳ שכתבו בגט זוסא בת יצחק המכונה זאקלין אע״ג דרובא דעלמא הוי קרו לה זוסלין עמאר שאמה קרא׳ לה זוסא אחרי אם אמה ועו׳ דזוסא וזוסלין חדא הו׳ וכ׳ דאם קראו אותה כותבין זוסלין ולא זוסא וכ״מ בטופס ישן בשם מהר״אי אלם קראו לה הם העדים׳ מערליין כותבין כך ולא שרה וע״ל באות מ׳ זעליק זכריהו זכריה ׳ דוועריל זבגלין וכ׳ מהר״י עינך בתשו׳ י״א זבדי בלא א׳ וכן הוא בעזר׳ זעמל זעלדא ח כינוין שבקל׳ מקומות קורין א׳ כמו ך׳ רפויה כ׳ מהרא״י בת״ם סי׳ רל״א דכותבין ך׳ וסאריך שם בטעם הדבר אשה שנקראת חנליין כתב מהר״יו ס׳ ק״ך בתשו׳ דכותבין חנה ולא לריך למיכתב חנה המכונה חנליין משום דהוי קיצור לשון וכן הוא בסדר גיטין סי׳ כ״ב דכן עשו הרבה גדולים מעשה שלא כתבו אלא חנה ובשעת הנקיבה קראו הגט בשבל חנה ולא בפתח כדי שתהא נראה מגזירות חנליין עכ״ל ול״ע אי ע״ירי שקראו אותה כך בילדותה וא״כ אליב׳ אמה שכתבתי באות ז׳ ב׳ מהר״אי או אם נאמר דעיירי שבתחלה קראוה חנה ולבסוף היתה נקראת חנליין והכי משתברא דבהכי מיירי כדי שלא יחלוק אמה שכתבתי לעיל ׳ חוה חזקיהו כ״כ מהרי״ו בסדר גטין אלו ובסי׳ כ״ט בסדר גטין דיש לכתוב חזקיה וכן הוא שם סימן ל״ב דבהתם יש לכתוב חזקיה אם לא שידוע שהיה נקרא חזקיהו וכ״כ מהרא״י בת״ם סימן רל״ב וכתב שם דאפי׳ מי שהיה נקרא חזקיהו אם כתב חזקיה לא הפסיד דהוי כחניכתו אבל איפכא הוי הפסד וק״ל ׳ חיים ב׳ יודי״ן חנה וא״ל לכתוב המכונה הכינא דהוי קיצור לשון בפסקי מהרא״י חיים המכונה קמהריים ע״ל אי לריך ליכתב חיים המכונה בינבלט חיים אזקים המכונה חית: ט טרייכא כך נמלא כתוב בסדר גיטין שלנו אמנם בת״י משמע דכותב׳ אותו בחד יו״ד ועו׳ נמלא בסדר גטין שלנו טויבעליין ובתיקון ישן עמא׳ טייבלין טימלין טעכטרלין ולא בא׳ כ׳ בת״ם סי׳ רל״א כל תיבות שהן בכ״א או שאר לעזות שלריך לכתוב ת׳ או ט׳ כותבין ט׳ עמו׳ דתי״ו איכא למיטעי רפוים היא ותמתנים קריאתם ׳ טוביה טיקלווא ויש כותבין טיסלבא וע״ל באות ז׳ בשם זנוויל טודרוס טאגא : ׳ כבר כתבתי

לעיל דאנו כותבין יסוד׳ המכונ׳ ליב ודלא כמהרי״ק בכ׳ דים לכתו׳ דמתקרי ליב וע״ל באות ל׳ כילד כותבין ליב״ל כ׳ מהר״י מי״ן בתמל׳ ספר יחזקא׳ שמלך יויכין ופי׳ הר״דק יויכין כמו יהויכין וכדב כמו יהונדב יוכחן כמו יהונתן עכ״ל ׳ בפסקי מהרא״י יחזקאל המכונה י״ק הס אל בסדר גיטין ס׳ כ״א ידידיה בחד תיבה ובפסקי מהרא״י סימן ק״פ משמע דבידידיה אין לחוש מיהו יוסר לכותבו בחד תיבה אבל בתרי תיבין הסול הוי וכ״כ ב״י וע״ל באות ך׳ ׳ יחיאל המכונ׳ מיכל אבל אין לריך לכתוב ילחק המכונה תקין וכן יחיאל המכונה מיכל דאין זה רק קילור לשון וכן הוא בת״ם סימן רל״א ובתשו׳ מהרי״ק שורש קס״ב אבל לריך לכתו׳ ילחק המכונ׳ איקכייט ׳ ילתא בא׳ לבסוף וע״ל מה שכתבתי מזה יועץ המכונה יולין יום טוב יוכיא א׳ לבסוף ישראל המכונה איסרל וכבר כתבתי לעיל דא״ל לכתו׳ ילחק המכונ׳ איסק וכן הוא בתשו׳ מהרי״ק שורש קס״ב ׳ יוסף המכונה סנדירא : יכנטא ׳ ולא יכתוב יענטא בע׳ יוטלין בחד יוד וכן כל כיול׳ בזה וע״ל באות ב׳ כת׳ בסדר גטין ילחק המכונה איזק כ״כ מל׳ בכל טופסי גטין ולא דמי ליצחק תקין עמו׳ דים שמע׳ שאפילו או אסרן וקראו איזק ועו׳ דים ילחק שנקרא זעקיל ולכן לריכין לכתוב הכינוי וטעמ׳ זה כותבין יהודה המכונה ליב עכ״ל וכו׳ דזה מיירי כשהכינוי הוא אייזיק ולכן כ׳ שלריך לכתבו אלא שכותבין אותו בחד י׳ אבל כשקורין ליצחק אילחק כמו שרגילין הוא לשעי׳ א״ל לכתו׳ אותו הכינוי דהכל יודעי׳ שהכל שם א׳ הוא וכו׳ דלזה נתכוין מהרי״ק בכ׳ דא״ל לכתוב ילחק איסק אבל באייזיק אפשר דגם מהרי״ק מודה : ילחק המכונה איזלין כתב בסדר הגט דמשמע׳ יש לכתוב יוכחן ולא יהוכחן אע״ג שיודעין שנקרא יהונתן כגון שחתם עלמו כך וכן הוא בת״ם סי׳ רל״ב ובתשו׳ מהרי״ו סי׳ ק״ף דמשמע יש לכתוב יהונתן ובסי׳ ק״ך מלריך ליתן ב׳ גיטין ודעת ב״י כדעת ת״ם : אלחנן או יוחנן דמתקרי חנן כיון דחנן הם בשני עלמו אין לחשבו קלור השם: ירוחם יקיר המכונה ויידל יקיר המכינה זעליקמן יששכר יהושע יעקב חסר ו׳ וא״ל לכתוב המכונה יעקל אם לא שיש אחד בעיר שנקרא בשם המגרש ופניהם כשהם או לוים או ישראלים דלי׳ בשן סי׳ אחר אלא זה וכ״כ המסד׳ סי׳ ל״ס וכ׳ מהרא״י בפסקיו סי׳ י״ח דבשתם יש לכתוב ירחמאל חסר י׳ אבל ע׳ וכן הוא בכתובים אבל כשיודעים שחותם עלמו מלא או עולם כך לא״ת כותבין מלא אמנם מהר״י עינך סי׳ ל״ט דים לכתבו מלא אם לא שידוע בשמתחו שנקרלו ירחמאל חסר ועיין בדבריו בסדר גטין : יוסף וא״ל לכתו׳ המכונה יוזל או יוזפא דלא אלינו שום יוזף או יוזל דלא נקרא יוסף אמנם בתקון ישן דים כותבין יוסף המכונה יוזל : ירוחם יהונתן דמתקרי נתן יקותיאל יוכבד יוכלין יו זוכלין יכביה ישעיה בלא ו׳ יהושע המכונ׳ יוסקא יאר כך היו מקובלין שהיה שמו כך הם בלא הכיים לכתוב יחיר ילחק המכונה קרוילי: כ מז כדר לומר פ׳ אלו טריפות כ׳ הר״ן דף תרל״א דאין כותבין אותו בשתי היתות אבל יכול לכותבו בשיטה א׳ בב׳ תיבות וכן הוא בתשו׳ הרמב״ן סי׳ קמ״ח וכן הוא בסדר גיטין וכת׳ אם מיהו אם כ׳ בתיבה א׳ לא הפסיד וע״ל אות ח׳ הכינויין בב׳ לעז אם יש לכיתבין בח׳ או בך׳ כגון עיכל יכנט כהן חסר ו׳ בדעבד : ל ליברמן ליפמן לעמיל לעמל כ׳ בסדר גיטין סי׳ כ״ד דאיתי כשם גטין שהיה נכתב יהודה המכונה ליווא ויש כותבין בחד ו׳ ואני שמעתי שזה תלוי בלשון בגליל שחתמו במדינה ריים מדברים ליוא רפוי כמו ליב ובגליל שעלין מדברים ליבא דגש כמו ליפא לכך כותבין בב׳ ווי״ן עכ״ל ובתיקון ישן מלאתי כ׳ בשם ר׳ איסרל לכתו׳ ליב בב׳ לבסוף וכן אנו נוהגין אלא שכותבין א׳ לבסוף ליבא : ומלאתי במקלת טופסין ליגלן לענין דכל מקום שהיו כותב לפי הכינוי ושלשון שהיו מדברים בו ומלאתי דאין להקפיד בזה ואני אומר דמכאן ראיה לעשו׳ כן בכל הכינוין שאינן כתובין פיה לילך אחר ל׳ בני אדם שמדברים בו במקום כתיבת הגט כי עיקר שכותבין בו הכנויין הוא כדי להכיר שהיה המגרש במקום הכתיבה ולכן אף אם אותו כינוי בעלמו במקו׳ אחר אין מדברים אותו כך אין לחוש לזה וכ״כ עמה שכתבתי לעיל באות ו׳ בשם זנוויל גם מדברי המרדכי פ׳ המגרש במעשה דגט שבא מארץ הגר וכן משמע מפסקי מהרא״י סי׳ קמ״ב אמנם ראיתי עורי הגאון מוהר״ר שכנא ז״ל שכ׳ אליקים המכונ׳ ׳ גילגק וכן הוא בסד׳ הגט וכתבתי לעיל אות ב׳ והמגרש היה נקר׳ נטעגליק וכן לשון מדינות אלו ואפילו הכי כת׳ גילגק לפי שעיקר הכינוי הוא נוך וממנו נתפשט גולגק או נמעטגלק לכן כ׳ כן ולכי מה שא״ל כתבתי ודליה מזוסקינט וזיסקינט שכתבתי נ״כ לעיל אות ז׳ שתלוי בלשון ועיין באות ז׳ בשם זוסא ולקמן באו׳ מ׳ כתבתי דברי ב״י דמשמע כהדיא כדברי וע״ל אות ק׳ חיים המכונה ליפ ליגר טרוים : מ מרגלית וא״ל לכתוב המכונה ערגליטא דהוי קילור לשון : משלם חסר ו׳ משה מן מיכליין כותבין מיכל כמו מיכל בת שאול ובסי׳ כ״ד בסדר הגט כתב דים לכתוב מיכלין ולי נראה שהתיסן שעת וכמו שכתבתי החילוק לעיל באות ח׳ מרים המכונה מירם וי״א שאין לכתבו דהוי קילור לשון כילחק תקין עכ״ל : מיימין מיכא מינדל ולא מינדיל י׳ אבל ד׳ מידלין מינגים מרדא מנחם המכונ׳ מאגם מרדכי המכונה נומפלין מנחם המכונה מנפיר מולין מנחם המכונ׳ מן ומהררז״ק כ׳ דא״ל לכתוב המכונה מן וטוב לכותבו וע״ל באות ך׳ מנחם המכונה מענכין מתתיהו ולא מתתיה כן הוא בת״ם סי׳ רל״ב ובסדר גיטין אא״כ יודעין שעולם לא״ת או חותם עלמו מתתיה ומהרי״ו מסתפק בדבר והיה נותן ב׳ גטין מתתיהו ומתתיה ובת״ם סימן רל״ב כתן טעם לכתו׳ מתתיהו אע״ג דמלינו בספר עזרא ובד״ה דתרי שמות כינסו מתתיה ומתתיהו מ״מ הרוב יקראים בם מתתיהו בן יוחנן שנעשה נס חנוכה על ידו והוא שגור בפי כל הבני׳ שנקראים על שמו עכ״ל וכב״י לא״ז לדידן דאינו קורין במעשה דחנוכה מתתיה בלא ו״ו הוי איפכא וכתבינן בגט בלא ו׳ עכ״ל ונרא׳ מזה דכ״ם בשמות הכינויין דאין לנו אלא לפי הזמן והמקום שכותבין בו הגט וכאשר כתבתי לעיל ׳ מאכים מאיר וא״ל לכתוב המכונה מייאר מנחם המכונה מענדלין ובסי׳ ל׳ בסדר הגט כ׳ מנחם המכונ׳ מנדל אא״כ כ׳ מנחם המכונה מענלין ולא לכתב מענדלין ולא מענדיל ולא מנדיל עכ״ל וכבר כתבתי דעתי לכתוב הכינוי כמו שמדברי׳ אותו וא״כ כשנקרא מענדיל יש לכתוב כך אע״ג דעיקר הכינוי הוא מן וא״כ היה ראוי לכתו׳ מענלין כי כמו שמדברי׳ על גדול מן כן מדברים על הקטן מענלין

או שמגנין וכדומה וע"ע כ"ל לכתוב שמגדיל כמו שקורין אותו כמו במדינו' אלו
השכינו הוא שמגדיל וה"ה בכל מקום שקורין אותו כך אך דעת השמש' את שנה אינו
כן כמו שכתבתי לעיל בשם בולליק ושמעל דבעדינתו היו מדברים כך כי לפי
שנראה מה שכתבתי הוא נכון * מרדכי השבוכ' יש מעדשל עוקי' מחייאל ב' יודי"ן וכן
הוא בסדר מהרי"ו מיכא בשלף לבסוף עלכם עיי"נסטרל מנוחם שמגללין מייאלין
שמה השבוכה קום * עלאתי כת' מרדכי השבוכה מהלדום שמה השבוכה שום או
שיפל והשמה שמוה דכל שנפתנה בנקודתו אות הראשון של כינוי שמה של קודם
נקר' כינוי וצריך נכתבו וכו' דלכן לריך לכתו' יוסף השבוכ' יוסל או יוזמה עכ"ל ולא כר'
דהרי כבר כתבתי ביוסל ויוסף דא"ל למכתבים גם טעמו אינו כר' ורא"ים שבנימין
בנימא וע"ל שמה השבוכה הונא בן שאיר השבוכה מהר"ם שירקל יוסף השבוכה שוך:
ב נטרופלי כתמים טרוסטלין לא כתביק השבוכה טרוסטלין כך עלאתי כת' בסדר
גטין ונ"ל דא"ל הכינוי רק כתמים לאוד שמום דהכינוי הוא הי' לעז של נתמים וכבר
כתבתי לעיל דכינוי בזה א"ל לכתבו ובסדר גטין של מהרי"ל כתב נתמים השבוכה
טרוסטלין נתמן השבוכה כשעיל נתן כת נתאלי השבוכה הירש: ה שמדים
בה' לבסו': ע עובדיא שמבוהל שעיגרב וכתב בסדר גיטין דשמנואל כותבין ב'
יוד' ח באתר פורה ושעיגרב חד תיבה וכן הוא בפסקי מהר"י היש' קפ"ח דשמיגרב
כותבין חד תיב' ושמעת מדברי ב"י דאם כתבו ב' תיבות לא נפסל בכך וע"ל אות
כ' דאם כתב שמנואל חד תיבה לא השגיד וכן הוא בסדר גטין: עזריאל שקיבה בה'
לבסוף והסנהו' שם כתוב וי"א בא' לבסוף וע"כ יש לכתוב ב' נטין כמו שכתב בספר
עץ חיים עכ"ל ומדברי ב"י שכתבתי לעיל סי' זה נראה דאין לתום עמין עוזבין
עזלין שמה ה' היה נקר' שמה עלא וכתבו שם ק"ק קראקא כך בנה עלא ודלא כשקל'
שסברו לכתב אלא: פ פעורלין פויערלין שכדירא עם י' אלל ד' פעסלין פנחם גם עלא
כ"כ מהר"י מינץ סי' כ"ד פרינודם פדסנוד תינסא וכ"כ מהרא"י סי' קפ"ח וב"י כ'
דלא השמיט מה כתבו ב' תיבות מערלין אתמים השבוכה למהריים כן הוא בפסקי
מהרא"י סי' ו' פ נלקא: צ לפורה וא"ל לכתיב השבוכה פורה או פוייאר דהו'
קיצור לשון לריבשלרית לורי פדי חד תיבה וע"ל באות ע' פ' לוריל לימשא לפורה
השבוכ' שמי ישלירטל לבייסה: ק קופמן קויפלן בכר' הנה ב' מהרי"ל קלונימוס וא"ל
לכת' השבוכ' קלמן ויש לכתו' קלונימו' אלא וכ"ע פה מהרז"ק לא הגה על הכינויין
כלל אפי' לכתה ה' שמוה דמגלא כנסה במרדכי אלו דאפי' שמות דלא צריך למכתב
השבוכ' אם"ה כ' אותן אלמא דלא עקרי כה"נ מוליא לעז על גיטין הראשונים וא"ע
אין קם דא נדבר אם לא כתבו עכ"ל קרעסלין ולא קרעשמלין קרס"ל ?? קאסריים
קיי שמה השבוכ' קריספל"נג קילא קרפיל: ר רעבלין כ' מהרי"ו בתשו' סי' ק"כ דכות'
רחל וכן ה"א בסדר ג"ט כי בפולין וזקנין קורין ה' כמו ך' וכת' שם סי' כ"ב דלא רלה
ליתן גט פסים נכתב רעבלין בכ' וגדולים אתרים נתנוהו וכ"ל דפע"ג דכתבתי
לעיל אות ח' דבכל מקים שמתפקין בשם כותבין בכ' ולא ח' מ"ע כאן יכתוב רחל
הכולא עקר שם רחלין כמו הרה הרליין או הנה הנליין וכ"כ מהרי"ו סי' ק"ך
רינלא ריקלין ריקא רילאן הכל באחד י' לבסוף רייכא רוכל רחנים
השבוכה הבל רייזל: ש שמואל וא"ל לכתוב השבוכה זוהל דהוה
קיצור לשון שמיר שמאור הרה וא"ל לכתוב השבוכה הרכי או שמרליין דהוי
הכלחד וכן הוא בפסקי מהרא"י סי' י"ג ובמהרי"ק סי' ק"ך שהריכך פוללין חד י'
לבסוף וכל ביולא בזה: ממריה בלא ו' לבסוף כ"כ השסדר גט סי' ל"ב וכן הוא
בס סי' כ"ה בשם מהרי"ל ובת"ס סימ' רג"ג וכן הספי' הכ"י ודלא כמ"ש שם בסדר הגט
סי' כ"ב דיש שלריכי' ב' גיטין בא' ממריה ובא' שמריהו כי אין לתת ב' גיטין אלא
במקום דחק וכ"ע בסדר גיטין דא"ל לכתוב השבוכה שמעריל כ"כ מהרי"ו
ומהרא"ם ב' מהרי"ל שמעגנלין אלמה השבוכה זלמן שהריב"ן שבתי ?? בלא א' וכ"כ ב"י
ב' תו' דגיטין דף י"א שמעטיל שמואל השבוכה ויהל או ויאלין שמעכיל אוכמן אלום
אולמן שנקא שמה השבוכה אלמכי שמעון השבוכה אפלולי בן שמואל השבוכה
דינא והשבוכה אפלולי שמולין פועל השבוכה בוקא כך כת' מהרי"ל ולי
נראה דבמדינות אלו כותבין פוקא כמו שמדברים וכמו שכתבתי לעיל באות
ל': ת תפליסא אלא ע"ל אות ח' תרלה ועיין בסדר גיטין של
מהרי"ל בדפוס חדש עוד חילוקים ושינויים בשמות ע"כ אלו השמות והכינויין
שמלאתי. וכבר כתבתי שיש לילך בכינויין אחר לשון בני אדם ואין לחוש לחקרות
ויתירות כ"כ כמו בספר דברים ולזה תמלא ברוב כינויין בסדר הגט שינויין
נכתיבתן כי כל א' היה כותב כפי לשון מדינתו והסדרים נזכרו סתמא בלא דעת
המחברים ונראה כמחלוקת ואין זה מחלוקת כלל כנ"ל:

ואסדר לך הנה סדר חליצה של מהר"י מרגלית שנוהגים בכל המקומות אחריו נ"כ חידושים הגאונים שלקטתי בע"הוית':

כתב ז"ל בערב קודם שיתפלל תפלת מנחה יבא הרב ושני חשובים עמו הידועים לקרות ויקבעו מקום ויאמרו הדיינים בכאן אנו קובעין מקום לחלוץ למחר א"ה ויפנו שם מעט ויש קובעין מקום בין מנחה למעריב והחזן אותק עד שיקבעו וכן נוהגין בפראג ובקראקא מתחילה ואח"כ נתחדש המנהג לקבוע מקום קודם מנחה בק"ק קראקא: כתב בספרו של מהר"י מינץ דגם השנים שמוסיפין על הדיינים ילכו לקבוע וישבו נ"כ על מקומם שישבו בו למחר וע"ל ריש סי' קס"ט כתבתי דיש חולקים בזה וה"ל כדעת המסדר דא"ל ליקח אלו השנים עד למחר וכמו שכתבתי לקמן ויקבעו מקום נגובה הטיר ועיין ריש סי' הכ"ל עוד וטוב שירחוץ היבם רגלו ביום שלפני החליצה כדי שיהא נקל לרחוץ ביום החליצה גם טוב שיסירו לפרי רגליו: הרב ילוה ליבמה שלא תרוק למחר עד שיאמר לה הרב ואם א"א לה תבליע בכמוק' והטעם כתב' לעיל שמום שלא תפסול היבם והוי חליצה פסולה אח"כ ועיין לעיל דאין לחוש אלא אם רקקה לפני היבם וע"ל: גם יזהר שלא תאכל ולא תטעם שום דבר למחר קוד' החליצ' ובסדר מהר"י

מינץ כ' שיאמר לה כן מערב גם בשחרי' למחר ותזהר שלא תנקר' הני' קוד' חליצ' שלא ילא דם וכתב רא"ב"י שתמעט בדיבור קודם החליצה וילמדו היבמה שיוכל לומר בנמיעה א' לא אבה יבמי וכן ליבם לא חפלתי לקחתה גם יבוס הרב שיבדקו היבם והיבמה אם הם גדולים ויש להם סמנים וע"ל ריש סי' זה מי נאמן על דבר זה: מלאתי כתב בהגה' אלפסי ס"פ ע"מ דף קנ"א ע"ב דלריכין לוסר מאר שלא תעלה בידן חליצה מסולה שלא תלטרך לחזור על כל האחין וע"ל סי' ק"ע עדין חלולה המילה עוד הם דף תל"ח אין הדיינים הולכין הגל היבם והיבמה אלא הם באים אללן מנהמר ועלתם יבעתו השערה עיכו אם הלכו אלל היבם והיבמה אין החליצה נפסלה בכך עכ"ל: למחר כשיולאין מבית הכנסת דהוי שם רוב עם ילכו לחלוץ ואם לריכין להמתין יקר' השמש לכל בני העיר כי כן כ' רא"בי"ה שלריך עשרה לפרסומי מלתא עכ"ל המסדר: אמנם בהגהות מרדכי ע"ב ד' תס"ד ומיימוני פ"ח דיבום דאפילו לכתחלה לא בעינן רק חמשה וכן משמע מדברי כל הפוסקים ואז ילך הרב עם שנים שקבעו המקום ויאמר הרב להם נלך לחלוץ במקו' שקבענו אתמול וילרד עוד שנים שיהא הכל חמשה: ויקח הרב בסלע וב' הדיינים שקבעו עמו מקום גם ישבו על הספסל שקבעו מערב והשנים המאוחרים ישבו על הספסל אחר כן סלד לסבירא שהם אינם דיינים וכל אחר הקהל הבאים לראות החליצה יהיו נמצכים ללד אחר כי לפעמים יש בהן קרובים ועל כל נותנין השופין האלטבה לפני העם שלא יוכלו לבכום תוך האלטבעות אלא ב' הדיינים והנים המאחרים והיבם והיבמה תוך האלטבעות וטוב הדבר ליחד אותן העדים שפוסלין על היבם והיבמה שלא יהיו קרובים ולכן מייחדין אותן ג"כ אלל האלטבעות וכן משמע בהגהות מיימוני פ"ד דיבום: עוד כתב מהרי"ח דעל אותן האלטבעות לא ישב שום אדם רק הדיינים על א' והשני' הנוספים על השני: והדיינים עם השנים שמוסיפין ליגב לא יהיו קרובים זה לזה ולא ליבם וליבמה ולא יהיו קופין אפי' בא' מעיניהם ולא יהיו פסולין אפי' פסול דרבנן ולא יהיו גרים ע"כ טוב לדקדק בכל שהמעשה יהיו ממפורי הקהל ומום אין בם עכ"ל * ברים ע"ח אוכח דמום אין פוסל בהם אבל סומא פוסל בהן וכ"כ בסדר מהר"י מינץ ב' אנים דסומא אפי' בא' מעיניו לא יחלוץ הב' לעיני זקני' ובא"ז כ' דסומ' בא' מעיניו מות' לחלוץ לפניו וכן עמה ר' שמחה מעמה וכן הוא בתו' בפ' מ"ח ב' ר"ת ובהגהות מיימון פ"ד מהל' יבום א"כ לכ"ע מום אין פוסל אמנם לעיל סי' ק"ל לענין גיטין כתבתי ב' מהרי"ל דמום לא יהי' א"א לעלמא ואפשר דה"ה כאן עוד כ' מהר"ם והדיינים יהרהרו תשוב' בלבם אולי חטאו והסולין לדין עכ"ל וע"ל ריש סי' קס"ט כתבתי דאסורין ליטול שכר מן החליצה והיבם יתעטף דאסור ?? במעטרון שלא כאבל וכמנודה וכן האשה תתעטף ויפנו הדיינים לחלוץ והחלולה בפניהם ויאמר הרב מה אתה מבקשים ויאמר היבם באתי לחלוץ ליבמתי ויאמר הרב לאשה אם רלונה לחלוץ ותאמר הן ואז יאמר הרב שיעמדו ותעמוד היבמה לימין היבם כדרך הכלה העומדת לימין החתן כמו שנאמר נלבה שגל לימינך עמ"ש דלריכין לשאול אם דלונה ביבום: וישאל הרב אם יש עדים שזה הוא היבם אחיו של מת עם הכל ואפי' קרובים ונשים נאמנים בעדות זו: וישאל אם אין את גדול מזה במדי' ?? שים ואם היבם יכיך לריך לשאול אם היה בעולמו של מת ודוקא ?? שהוא י"ב שנה שמת אחיו או לריך לשאול שאלה זו וישאל הרב אם יש עדים שפרים שהיבם בן י"ב שנים ויותר וכן על היבמה אם היא בת י"ב שנה ויום א' גם ישאל אחר עדים שידעו שהוא ב' מדשים אחר מיתת הבעל מלבד יום המיתה ויום החליצה והעדים לא יהיו קרובי' לא ליבם ולא ליבמה וע"ל ריש סי' קס"ט מי נאמן בעדות אלו: ואח"כ ישאל הרב אם יש לזה היבם הערות ארוכות בערוה הן וכן ישאל לב' נשים אם ידעין שהביא נדלות באשה וכך יאמר להם אתה יודעין היא לאשה הזאת כל מה שייך לה בפנים של מעט ואתה יודעין בודאי שיש לה בריבוי ובמלוי ויאמרו הן ומהרי"י מינץ כ' שמעני הכבוד ידרשו בערב כל הלורך בענין הסימנים אלו והלה ולמחר בשעת החליצה יזכיר כי כבר נעשה אתמול ואם היבם זקן או יש לו בנים גדולים או כתמאלא זקנו ורוב ימים יאמר הרב להגידו הדיינים שהתמא אין אנו לריכין לשאול על הכין ועל סימניו וע"ל ריש סי' קס"ט דלפעמים א"ל לשאול ג"כ על האשה והוא כשנתמלא דדים או יש לה בנים או גדולה בקומה וע"ל וישאל הרב אם אין למת בנים הן בן או בת הן כל יוצאי יריכו ויוסיר היבמה שלא תרוק כלל עד שיצוה לה הרב לרוק וישאל ליבם זאת יבמתך אלך אם תרלה ליבמה ואפי' אם יש לך אשה אחרת מותר לך ליבמה כי לא גזור הגאון ר"ג כנד דבר דאורייתא אבל לאחר שיבם עומדת חקנת הגאון במקומה ויאמר לו כן כדי שלא יאמר הרוצ' ליבמה עכ"ל ול"ע אם הועילו חכמים בתקנה זו אם אין לו אשה ע"כ נראה דיש לאיים תחלה שלא יאמר הרולה ליבמה שלא לחלוץ וע"ל ריש סי' זו דיש אין מלריכים לשאול שאלות אלו: ויאמר היבם בלשון לעז שאינו רולה ליבמה וישאלו הרב אם דעתו לחלוץ ויאמר הן ואז יאמ' ליבם לבטל כל עודעו' וישאלו אם אמ' לשום אדם שאינו חולץ ברלון ויאמ' לא ויאמר לו אפי' אם אמרת והכח' אתה מבטל שבינו כל שמודעו' בכל לשון דמבטלי בהן מודעי ויאמ' הן ואז ישאל ליבמ' אם אכלה או שתת' שום דבר היום לא וישאל אות' אם תחלוץ מדעת' הן ולעיל בסד' גיטין כתבתי שיש לזה' שלא לו' הן הן או לא לא חדי זימני' שלא ישמע שבתמי' קשא' וכן יש ליזהר לענין חליל' ואז יוליא הרב המנעול ואם המנעול של יבום הרי טוב ובלבד שיהא מכוין לרגלו וע"ע ישאל הרב אליו אם המנעול שלו ולא שאול ולא שכור ואם המנעול של הרב או שלאח' יאמרו לו אני נותן לך המנעול במתנה גמורה ויאמר הרב ליבם לקנותו בהגבה ויש מוכרן אותו ליבם בעד מעות ואח"כ יגביהו אותו לקנותו לריכין לדקדק שיהא המנעול מכוון לרגליו וכתב בהגהות מרדכי דיבמות דף תס"ד ב' ס"ל יקיאל מהרי"ם דאם המנעול מיוחד לכך א"ל להקנותו ליבם: ויאמר הרב ליבם עדיין אתה עומד בדיבורך שתרלה לחלוץ ליבמתך זאת הן אם שמית פוס מודעת תבטל. אותה בפניכו כנ"ל ויאמר הרב אל היבום לריך אתה לכוון להתי' יבמתך להוק לכל. מי שירלה ולפוטרה בחליצה זו ממה שהיתה קשורה בך עד עכשיו וכן יאמר ליבמה היא' אדעתה כן

פתסה

פתחם כמטרת מן סיגם זס בחלילס זו ותסם מוחרת לכל נגד דיחלוציון ויכוונו
פניסס לסתרת חלילס ויאמרו סן : סמנעול יסם סל ימין וסרב ידלס סס סוס
לטר רגל ימינו פסולך ברגל שמאל קודם לרגל ימין ומז לריך ג' מנעלין לחלוץ
בב' רגליו גס יפאל סרב ליבמס סס סיס לטרת יד ימין וע"מ מחר' סרלוע' ביד ימין
עכ"ל כרלס דסנר סחלילס בשמאל פסול ימין דידס רק סתרת הרלועס תעס' בימין
כל מדס וא"ע מכ"ל לחלק בסס וע"ל מס מכתבתי בדין מיטר : ומז ידלו
שדיינים תיקון סמנעול סס סיס כסלכתס וסמנעול נקי כתבו סנסות ערדכי דף
קס"ד ע"ס ונסנו לעשות סמנעול גדול עד חלי פוקו עכ"ל ומה"כ יולך ספמס
סיגם למקוס אחר וירחיץ רגלו של ימין יפס יפס בין מלבעותיו ועל רגלו ותחת
רגלו ויסיר בגדיו פגם תכס מולך בין רגליו למעלו וסוי מנעול דמנעל ויבגב
סרגל יפס ויכרך סביבו פגם יגלכך ליגך של סרב ופע"ם פרחן עקודס לכן
פעס אחת לריך לרחלו עוד פעס אחרת דומים דבפר דלריך
לסדיח יפס יפס ג' פעמים ויגך של סרב ויבב פס וידלו סדיינים אחת רגלו ועל
רגלו ובין מלבעותיו פגם ידבק בו עלומס ומה"כ יעעול סמנעול ים סדרים מכתב
בסן מסרב יעעלו וידלו פסוס מכוון לרגלו וגם גדול יותר מן הרגוי וגם קטן יותר
ויסיס סרב סהומרתות פסס ג' בתוך סגולמות זס לפעלס מזס וסרלוע' סלרוכות
מקורין מיתנס יכרוך כל ס' בתוך סחרין ויכוונו כל מס מיוכל לסעות סרלועות
מיסין מוכנת יחד ועוד יש לקטור למעלס מסלולמות ע"ג סבפר וקופר קפיסס
ועל סקפר עגינס מבחוץ על סרגל ים סדרים מכתוב בסן מעוסס ב' קפרים ומה"כ
עגינס על גגיכן וסקפ' סמי סל יקפור בחוזק מתוכל לסתיר ביד ימין עכ"ל מסר"י
עיגס וכן מעס מסרי"ל וכן סמנסג וילך בו סיגס לכל הפחות ד' פמו' וידלו סדיינים
פסוס מכוון לרגלו ויכול ליגך בו ויגביס בגדיו כדי פירלו סדיינים יפס גס פגם
יפס סמנעול למעלס מתרכבותיו כ' מסר"ס מדו' סי' כ"ג גס' פגם סיס יכול ליגך רק
ליפב ולחלוץ ופסק דיכול לחלוץ סופיל ויכול למדחפי' כרעיס פפרעס מין סעמידס
וסליכס עמכבת וע"פ פסקריך בזס וע"ל כתבתי ג"כ מדין זס ומז יעעוד סיגס פגל
סכותל מו פגל סעמוד מו דף ויזסר פיעמד וגם יפען כל כך פפס נוטל סעמוד מו
סכותל מיסול דס"כ גס מקרי עמידס ומכן בפיגן לכתחילס עמיד' : ויאמר סרב פל
סיגם וסיבמס מכי' פיכוונו לעפס חליל' כל"ל ויאמ' סרב פל סיגוס לדחוף עקיגו בארץ
ויזסיר סיגס פגם יסייע כגל ליגעס לחלוץ ויעמיד סרב אח סיגעס לפני סיגס כדי
פתפס גרגס פמדברת לב"ד על סיגס ומקרא סרב ליגעס פגם בגלמון קודם
מתן יבמי לסקיס לאמיו פס ביפרפל ומה"כ יאמר גס סרב גס אפס יבמי וכן סיגעס
תאמר בגשיעס ס' ולא אבס יבמין ולא תפסיק בין ג' מגות אלו ומז פולגין ליגס
סגנת עס פאמרס ופס מיגו מבין מז מומרין לו בלמון מבין ומז עקרין ליגס גס
הפלחי לקחתס וגם יפסיק בין ג' מגות אלו ויקרא לקחתס בעפיק סי"ל ובסדר
חלילס בסופי כתיב ולריך לסקרות לו מתוך סכתב וגם בעל עס וכן נסב ר' שמואל
עכ"ל וגם רפיתי נוסבן כן ופפבר פסעמן עם ס דברים פרבחב מי אתס
דפפי לאומרן ע"פ וכבר כתבתי בפ"ח פמין לחוש לזס ועל כן מין גזסרין כת' בסדר
מסרי"ל עס מילע פסרב דילג חיגס ס' חוזר לרגס העקרא ויאמר סרב פל סיגס
פעם פגיע דחוק רגליך בארץ ויסיר מותס לגס חלילס וקפחס ספגס וגם תפב

כגלו וגם תכס עוס מבעת ביד' סימני' ותחיר בידס סימני' סקפר וסמגיב' מן סרלוע'
וסרלוע' מן סמנעו' ומה"כ תחי' סחומרתי' מן סגולמו' סתחתון תחל' ומה"כ סמפגמי'
ומה"כ סעליון ומה"כ תוחבו ידס תחת עקבו ותוגס בעקב סמנעול ומומטו' סמנעל
מן סעקב ותחלון כל סמנעל מסרגל ומגביסתו חוזקת מוחו לארץ לפני סיגס
וסדיינים וסכל ביד ימין וגם תכס סמפאל עכייב לס כגל : וז"ל מסרי"ל אמר
ליגעס מתפעס רגלו של יבס מן סקרקע ויעעוד על סרגל מפאל וכ"כ מסר"י מיגן
מתקח רגלו בפמלס כדי מתחלין ותמומו סמנעל מעל רגלו ביימין וכן סוס לעיל
בדברי רבי' בעל סטור ומגדלכי מן סירומלמי וקבלס מתפליך לוחו למרחוק •
ומה"כ יאמר סרב ליבע' מתפסוף רוק גדול בפי' ואל יסח בו שיטוס ומיסוק מזסו לא
מקרי רוק ובס לא תרוק מיס בעלמא וזסו לא מקרי רוק ולא ברוק דס : וסחמס
דיייגיס ידלו סרוק סיולא עפיס עד מתגיע סרוק לפני סיגס לארץ וסיגעס תעמוד
נגד סיגס בפעס פסיס רוקקת פגלמר וירקק בפגיו : וכך יאמר סרב אל סיגעס
תרוק לפני סיגס וסדיייגיס רוק גדול ומה"כ מקרא סרב אל סיגעס ככס יעס' לאיס
אפר לא יבגס אח בית אחיו ונקרא שמו ביישראל בית חלוץ הנעל בית חלוץ סנעל
בה"ס ומקרס לה פגם בפגם וסיס מוערת אחריו כל אגם לבד כאמר סוס מקרא
לא ובסוף הפסוק עוגיס כל סעומדיס פס בקול רם ח"ס ח"ס ח"ס וכ' מסר"י מרגליח
וסיס גרגס מעומדים פס יאמרו בה"ס וכ"כ מסרי"ל אך אין לאמות מעס מקבלתי
וכן מפמע לאון סדר אל סרב"ם ומה"כ יבדך סרב בגם פס ומלכות בגאון זס ברוך
אמר קדשנו במלותיו וחקיו אל אברסס אביגו ויאמר סרב אל סיגס מיחזיר לו
סמנעול בעתגס כדי מיכול ליתנו לאיס אחר ליחלוץ בו וב"י כתב עוד טעס אחר
מפני מתחלס לא נתכוסו לו אגם ע"מ מיחזרו ומס לא יחזרו לאסס גמל' אגם זכס
בעתגס דס"ל כמולך בגנעול אמיגו אלו עכ"ל ובעומס מסרי"ק ז"ל כת' מיס לגזור
אגם לאוגיס לגוז על אחל לאס כמו בגט אבל בסדר מסרי"ל ומסר"ר ז"ל אינו כותב
אס ומיגס לריכס לסמיגן ג' חדשים אחר חלילס עכ"ל מסרי' מרבגלית בסדר חלילס
אלו : כתב בסגסות מיימוני ס"ד דס"י וז"ל אפני מס חולגת בעלו אבן אחר אבן"ס
לעפס אמור ליגס אלות חלילס אס לא ירגס ליגס רבע בגוסף מייח יכול לקיים
המלוס וליגס ומאגתס על כן תחלין מבעליך כאבל וכעבודס אחולין מבעול
וגס מטיאס קרוחס אבגוסף מייח' יכול לקיים אמלות לקיים לאחיך זרע לכך

וירקק בפגיו אמס סרוחס וסדיייגיס וכל אעומדיס אס עוגיס חלון אבעל
כעבודס ח"ס כאבל ח"ס כעבוד בגלוס עכ"ל אגסות מיימוני וכגסות
ערדכי ע"ג דף תס"ד כתבו וקורלאס כמו אפס אמקיגגות לאבי
אדייני באין אחי אמת רוצ' לאקי' לאחיו אס ואחולגת מעגלו
בלומר אמעתס יתאבל על אחיו מאחר אגם יקוס אמו
וכגס כמת עכפיו ורוקקת לאביו כלומ' לא בפגיל
יפין אמדתי לו וקורלאס ככס וגו' לאבגיגו
אגם אקיס לאחיו אס וכל אעומדיס
אומיגיס חלון אבעל כדי
לאמאס אדבר
עכ"ל :

ברוך נותן ליעף כח • ולאין אונים עצמה ירבה:

מ"לכי ואלהי ישע' • אליך אתפלל :

ש"תשגביני בדרכי משה עבריך • כי בזאת יתהלל המתהלל :

ה"שבל וידוע אותך • לא בגבורה הכמה ושלל :

א חייב ארם ליש׳ אשה בילדותו ובזקנותו וכמה נשים נושא ומתי קיים פריה ורביה ואשה אינה מצווה:

והמחודשים

כשאר לו מבן ובת כן מכל אח׳ אם קיים מצות פריה ורביה:
בבן ממזר וכן בבן חרש וסומא קיים המצוה:
מי שקיים מצות פריה ורביה ונתאלמן ורוצה ליבא אמה אחיכם בת מריבים אבל אינם בת בנים לו להמנע מליבא אם קוף רשאי:
אם יש לו בנים אחי׳ שבבוי׳ רשאי לבטל: סרוצה ליבא על אמתו עם דין אמתו הרשאומה בכתובתם:
בעקום מבטנו אלא ליבא אלא אמה אח׳ אינו רשאי ליבא אמה אחרת עליה:
חרש ר״נ לא היה על יבמה ולא על מי שאמתה עבד שנים ולא ילדה:
תקנת ר״נ לא אמתה בעקומות הרגש:
לא התקין ר״נ אלא עד סוף שבלף שה׳:
הרוצה אין בה תקנת ר״נ:
מי שהגרים אמתו אם מלריכים אותו לגרשה:
מוב לעשות תקנה בחרמות ונדויים על מי שיבא אמה על אמתו:

ב עונש הנושא אשה שיש בה שמץ פיסול:
ג מי שבא ואמר כהן אני או אם עד אחד מעיד עליו או אביו ומי שיצא עליו קול שהוא חלל:

והמחודשים

אם יעיד א׳ מסאמוסים אם׳ מהן מוחזק בכהונה מעלין אותו לקרות בתורה:

ד פיסול ממז׳ נתין עמוני ומואבי מצרי ואדומי ושאר פיסולין:

נוי בנם על אמו וסולי מעמ׳ בן ונתגייר מותר לבא בקהל:
הרוצה מעיברים והנעבל טומן הסולד כבר וקיים מכמיסתו:
כותים אם מותרים לבא בקהל:
מינים שבירשו מדרכי יפר׳ אם מקבלים אותם לבא בקהל:
הקראים אסור לשתתתן בהם:

ה איסור פצוע דכא וכרות שפכ׳ בישראלית ובמי מותרים:

והמחודשים

ישראל שיש לו שור קטן מותר ליתנו לנוי לשחלי׳ אבר אע״פ שהגוי ודאי יסרסנו: אם מותר לגוי תרנגולים זכרים בשוק יודע שמסרסים:

ו איסור גרוש׳ זונה וחללה לכהן:

אשה שנתגרשה מבני הבנה בעלמה אם מותרת לכהונה:
אשת כהן שיש בה דיה נט ויוסבת תחת בעלה כותבין אותו לחולים:
כהן שנתא אשה אשולה כילד כותבין אותו לחולים:

ז דיני שבויה ואיזו היא חללה:

אשת כהן שנתיחד עם הגוי ויד אומות העולם תקיפים ויש עליה אם חשד בעי׳:
אשת כהן שנתבשה בידי גוים וישראל ובגבים ויולדים חללה:
אשת כהן שנתבע׳ אחת׳ נגיבה ונתחייב מיתה:
אשה שבשירה אם מותרת לבעלה:

ח כהנים לוים וישראלים מוחרין זה בזה והולד הולך אחר הזכר:

ט אשה שנשאת לשנים ומתו ואם נשאת לשלישי:

המחודשים

נתגרשה מבנים אם תנשא לבניאי:
שבא ליבא אשה קטני׳ ואתרו בו ובבר: נתאלמנה מבני׳ ואחד עשה את בנבשה אם בנגילה:

י אסור להחזיר גרושתו והמוצי׳ משום שם רע:

המחודשים

אשה שיש עלי׳ קול שנתקדשה וסכריחוסו קרובים לגרש ובשאת לאחר ובירשה אם מותרת להזר לראשון:
בעוקה שאמרו אם כשם לא יולים אם קדש אשה:
כשאמרו אם אתרו בו אלא יכנו׳ ובבר וכשם יולים אם אתרו בה ולא אתרו בו לא יולה:
כשאמרו לא יכנוס ואם כשם לא יולים: אם בירשה אם מותר להחזיר:
גרושת חרש שנשאת לאחר וגרוש׳ אשה שנשא׳ לחרש ונתאלמנו או נתגרשו אם מותרת להזר לבעליהן:

יא הנחשד על האשה או שפחה ובכרית:

והמחודשים

שנשת הדלתות שיהו עד שיבא בית בעול:
שנטען על א״ל ובירשה בעלה ואני שנטען שבביבו אלא ישאלה ויצא קול אשה אם היו:
עדי כיעור אלא ראו בב׳ א׳ אם מלטרפין:
מי שיש מומד אמתו מתים א׳ וראשה אותה בכנשת עמו לאחר ושעד אזנו לבוקל ושמע קול בשיתה כדרך עשתיה מעותה:
מיתתו אם נאמת לנטען אלא:
עדים שמעידים על א״ל שזנתה לריבים דרשים וחקירה: לאסור אשה על בעלה לריך דרים׳ וחקירה בבני בעל ובבני גדולי ישראל ואם קבלו עדים אלא בבני בעל דין ראוי׳ לשעבים:
אותה שאמרו חכמים לא יכנוס אשה לו באותו מבוי ראוי אלא תלול:
א״ל שיבא עליה קול שנתיחדה עם אח׳ ואח״כ בירשה בעלה אם מותרת לדור בבית שנחשד אשה בא על אשה אחת ועל הגוים בודאי אם כשם לא יולים:
הבא על אשה אחתו ואחר כך בירשה ולא פירש מעבה לריכים לעתות בידו:
אותה שאמרו לא יכנוס ואם כשם לא יולים אם סוגים אם עשו לחזיר:

יב איסור לישא משום השדא כנון המביא נט ממ״ה או מעיד על בעלה שמת או אסרה עליו משום נדר:

ובמחודשים

כל אותה שאמרו שאסורים ליבא עשוה חשד ושיש לו אשה באותה שעה אלא שיתתה:
יג אסור ליבא אשה אחת תוך אלא אחרים לעיתה:
בעלה אם לנרושים
ותוך כ״ד חדשים לילדת הולד:
מותר לשדך תוך אלא חדשים:
מחזיר גרושתו א״ל לשמתין ג׳ חדשים:
שקוקש ליבא אשת שיבא לריכה לשמתין אלא חדשים:
אשת שרים אדם לריכ׳ לשמתין ג׳ חדשים:
שמזל בתוך ג׳ יום אין קונשין אות׳ אלא מבני שזנות:
אלנא מיוחדת לאים שרוצה ליבא לאחר לריכה לשמתין:
דין מניחת חבירו אלריכה לשמתין כ״ד חדש לענין מלאים ומקרים ואם שבא מעוברת:
מניקה גרושה קודם שבבירה הולד:
מניקה שנתעברה מבנו׳ לריכה לשמתי׳: דין מי שבבנו לה מניקת בחיי בעלה:
אם בירשה מלבריקו ג׳ חדשים בחיי בעלה: אלמנ׳ מניקת ועדיין לא שבירה הולד: את בעלה וחבית מעובר׳ וילדה ולא שבירקו׳ אלמנה מניקת אם על מי אשאורה ליבא תוך כ״ד חדש ואינה רוצה לשבית אלא בשכר ואם יכולה לתבוע כתובתה:
קדשה תוך ג׳ ואינה רוצה וקודם שתעבר יעברו ג׳ חדשים:

יד איסור אירוסין או נישואין והתירן תוך שבע׳ ימי האבל או תוך ל׳:

טו אי זה עריות אסורו׳ מן התורה ואיזה מדרבנן:

והמחודשים

שמקדש אשה על תנאי ולא נתקיים שהתנאי מותר בקרובותיה:
המקדש בתו אלא מדעתה ומעלא בונדת ונתבטלו שקידושין מותר בקרובותיה:
אם מותר ליבא אחות אשתו ע״מ עד ל׳ אמרה לו מעתה אשתו:
אבא על א״ל ואינה אחות אשתו ומתה אשתו וגם מת בעל אשה אם אסורה לו: דין מילבא ראובן מותרת בקרובתיו ואם אמרה קדמני בבני עריה:

יז איסור לבא על הגויה ושפחה ע״א ואיסורי חייב עליה משום נשגנו:

ביאת גויה מי׳ בכלל יהרג ואל יעבור: נתאסה אם אשתו כילד מיסרים אותו:

יח היה׳ א״א שמת בעלה על פיה או ע״פ ע״א ואם נתקיים ואחר כך בא בעלה:

אשה שאמרה אלא בבני בעלה בירשה ואח״כ אמרה כן בבני בעלה:
אדוסה שאמרה לאדוס בירשתני:
אומרת לבעלה בירשתני ואינה אמרה בירשה אם אותה אשה:
אשה שאמרה אלא בבני בעלה בירשה:
אשה שאמרת לבעלה בירשתני ואכל דשמיי לה:
אשה שאמרת לבעלה בירשתני אם לאמנת בזמן הזה:
הא דאשה שאמרה לבעלה בירשתני נאמנת בשאינה ענין מיידי:
אם היה בעלה בעיר ונתקדשה לאחר: אשה שיתה בחזקת בתולה ונשא׳ לאחר ואח״כ נשבעה ואמר׳ לו בבני בתחני אשה שא״ל עד ל׳ מת בעלך בשה לב״ד ואומרת מת בעלי אם אח״כ בא אותו עד ל׳ אלא אמר כן:
אין לנו לסבל מעשה שיבוא אלא בעקום
בעקלו חכמים:
לעשה שקילו חכמים בשיכור א״ל מעשה שיבוא:
מומר לשלילי ולכל התורה כולה נאמן בע״ל: בעבת הנזירות מתירין בפיה ע״ם עדים בעלי תשובה ואם מוליאין מעון על מיסה׳ ריבי׳ המעידים ואחרים בתשובה שלינה שלינה אם דינם לעדות אשה:
אם שבר ריק ומוחז אם הבטיחו בעדו׳ זו לא יעלא אדם לחתיר ע״מ עדותו: בעבת שבכנה אם מעמו קול שאמר מת בב״ם ושלכו ולא אלאו אם אדם: אם אלאו כחוב מת אים אלו׳ אם לריך קיום מידעו בשוא כתב יפרשל:
מעמו עמי גוים שנשרנ אלוני אבל לא אמר שום גוי אמי רשיתיו הרוג:
מעמש אמת בעלה בקול שבר׳ אילא בעי׳ אמת מן הסיבוקות שאמרו מת אים אלוני׳: מעמ קול מקונגו׳ מנשכיתו בין המתים: אם שנתעלם בעלה ואין עדות לשתירים: יש לחתות בם אלא תתנגב בשבילות: אסו בדר מסיח לפי תומו׳

גוי שאומר אלו׳ מת ולא שקדים דבריה אחרים אם נקרא אל״ת:
יכודי שאמר לחבירו מעמת עם נעשה מעלוני ושמיב גוי אמי מכיר מי שרנו:
גוי שאמר ליהודים לעם אייכם מביאי׳ אותו יכודי שנכרנ בעקום אלוני ואם תרנו אמי מביאו בעגלה אלי:
שוליאו שקרונים קול בכל הביירות מקביב ובא גוי אל״ת ואמר שנכרנ:
אמילו גוי שיודע מעשיתן על מין נאמן בע״ל:
אם יש לחבב הגוי׳ שרודפי׳ אל״ת אע״פ אסשוטט הגיד לאם כל הענין:
גוי שאמר מעמת עם נעשה מאלוני וסמיב שיפרשל לא מעמתי אמר הגוי דע מאלוני שרנו:
גוי מתי גוי אל״ת אם הוא נאמן:
גוי שרוטו למיתה ואמר מעולם לא מעמתי כי אם ע״ם שרנתי יסודי א׳:
וגוי הע״לת ואמר שרנתי את אלו׳ נאמן יש לחוש לדברי הר״יאוסרמ״נס המלריכי׳ לומר הקרתיו:
אם אלרי שרע״נס ליפרשל לומר הקרתיו לו דוקא לגוי:
אם לא ראסו מעבע אם מעת בעלהאם אלא אלאו מת אם שרוב אם לריך שיאמר הקרתיו:
לא אמר הקרתיו ונאמת ועיין לקמן:
הסידוש ליבא ע״ם גוי מלת״ ואחר כך אלו מי גוים ואמרו לא מת:
שיתתי אלריך הרע״נס שיאמר הקרתיו. לא אמר הקרתיו אבל אמר דבריה אמין לאמת בשם לאמר בדבריו:
יש מקומות אלריך לדברי אבל שיאמר הקרתיו:
לדע׳ הרי״ף אם לא אמר הקרתיו ונאמ׳: לדעת הרמב״ם בעקום דחייבי׳ דאמרה בדבריו ולא אמר הקרתיו ונאמת:
העידו עליו הראשונו אחר בעלה מן כיס ואמתתי אם נאמת אלא:
אם התחיל יפרשל לאמול לגוי שיש אלוני אע״ם שאמר אחר כך דבריה אמרשם אמות אל״ת אינו כלום:
גוי שאמל לגוי אלא בבני יפרשל אים אלו׳ ואמר לו מת לו כוי אל״ת:
בשיזה ענין יסיה הגוי אייך בדבר אלא אלא יסא כדון בע״לת:
אם הגידו אל מומר אסיה אמנו כך אסיה הר בעקום אלו׳ מת בעקום אלו׳ שיתתי
מתיין

שתוליך לאשתו:
הא' אומר אחד לישראל יש לך אח במקו' פלוני שמו פלו' ואח"כ מת אותו עומד יבמתו מותרת:
עד המטורף בדעתו:
אפי' הקדושים הותרו ע"פ גוים:
גוי מל"ת אפי' זה טעם כאמן:
יש לדיין לדקדק יפה בעדות גוי מל"ת:
גוי שאינו מל"ת השמכי' לפני שאומר מת:
העיד העד שהמכלוף בן פלוני נהרג קרוב לא"ה אבל אינו יודע אם היה בעלה של אשה זו וגם לא העיד על שם מקומו:
העידו הר' דוד בר אבא' תרוקי' מת ולא הכירו אם עירו בפרטות:
העיד: אב"ה מת ולא היו מכירין אותו ולא יודעים שמו כ"א על פיו:
העידו אב"ה מת ולא אמרו שם עירו:
אחד היה נקרא אגבוניט ליבונט די מאיסטורי יצחק די ויגיל מת במקו' פלו' אלא שאמר שהיה נקרא אבו חיים:
פי' מה שאמרו בתוספתא אין מעידים עד שמכירים שמו ושם עירו:
אם לא העיד בפי' פלוני נהרג אלא אמר היהודי מעיר פלוני נהרג:
עידי גוים המוכחשים בבדיקות:
עד א' העיד שיבמ' של זו שמו אברהם מת ועפ"ה העיד שיבמה של זו שמו שמואל מת:
עד המעיד מת פלוני אם צריך לשאול לו ראית ובמה ידעת:
אדם שהיה מערער על אשה לומר שהיא זקוקה ליבם ואח"כ הוא עצמו העי' בפני ב"ד שנפטר זה זמן רב:
ע"פ ר"ת שאם כל הגוף שלם אפי' אין בה פרצוף ופדחת וחוטם מעידין עליו על ידי טביעות עין יש חולקים עליו:
סימנים מובהקים שמעידין אשה על ידיהם מה הם:
אם נשאת ע"פ סימני' דכלין וגופו שלא בפרצוף הפנים עם החוטם:
צוי שאמר פלוני מצאתי הרוג ויש בו סימן כך וכך:
איזה הם סימנים מובהקים להשיא ע"פ:
במה יפה אח' עליתו מן המים ולא יוכלו להעיד עליו:
אפילו לא שהה במים אלא ימים בעינן דחזיוה בשעתיה:
ספק אשתי או לא אשתי ונשאת:
על"ת אם נאמן להתיר:
מצאתיו הרוג ואין ידוע אם הוא תוך ג':
יצא קול איש פלוני מת ולאחר שלש' ימי' מצאוהו מת:
נפל לתוך מדורה או לתוך יורה של מים:
שני עדים המעידים שמת במלחמה ולא אמרו קברנוהו:
אימתי בעי' סימני' ולא סגי בטביעו' עין:
נהגו להתיר נשי אנשי' שטבעו ע"י הכרים בטביעות עין בלא סימנים:
הפרש בין לאה שטבע ממש לרא' שנפל' הפיכה בלבים או מיטרפא בים:
ראו אחד שנפל בים וע"י אלודה שעלו דגל אחד מן הסרכובה ולמעלה:
נפל לבי' שאין להם סוף נושא כתובתה:
עי שאבד זכרו אין אשתו נשאת:
אשה שנתעלם בעלה והעידו רב אחד ונשאת אחר כך בא רב אחר ואסרה:
אשה א' אומרת מת והתירוה ליבמה ואח' כך באה אשה אחרת ואמרה לא מת:
אשה אחת אומרת מת והתירוה ליבמה או נשאת ואח"כ בא עד כשר ואמר לא מת:
עדים' אומר מת אם צריכה רשות מב"ד:
נשאת ע"פ עד א' שלא הורשת ב"ד ואח"כ בא ע"א ואמר לא מת:
עדות אשה שהיה דעת הר"ן כותים לשקל וכתב ע"פ צריך להרבו' חקירו' ודרישות:

עד אח' אומר מת והתירוה על פיו ואחר כך באו נשים ואמרו לא מת:
באו ב' עדים כא' זה אומר מת וזה אומ' לא מת ונשאת לאחד מעדים:
עד אפי' עד או נשים מעידים אפי' שנים אם נאמנים להסול עדו' הראשון:
במקום שאמרו אם נשאת לא תצא דוקא אם נשאת אבל אם התירוה ליבמה תצא מהיתירה:
באו ב' עדים כאח' זה אומר מת וזה אומר לא מת ועברה ונשאת לאחד מעידים:
ב' מעידי' ששמע כל א' מכח מפי א' שמת פלו' ועד א' מעיד מפי אחר שהוא חי:
אשה אומרת לא מת ושנים אומרו' מת או שפחה אומרו' לא מת וי"א אומרו' מת:
כל הנהו דאמרי' בהן אין מעידין אם נשאת תצא:
נשאת בעדות שאינו מספיק להתירה תצא וכל הדרכים שאלו בה וצריכה גט גם משני אף אם לא נבעלה:
הכהו תלת דר"א בן פרטא דכותני' עליה' מי מרי חיים ומועדי אתי' אם נשאת תצא:
טבע במים שאין להם סוף ואיתי' אמרו שהם נשאת לא תצא:
הביאה האשה עד אח' לב"ד מעת שבעלה והיה תובעת כתובתה:
אם באה ואמרה מת בעלה:
עד המעיד מת פלו' בשעת הדבר אם צריך שיאמר קברתיו:
לענין מה הוא עד אחד האומ' מת לאשה האומרת מת בעלי:
אשה שנתקדשה לשמעון לאחר שלכה ואחר כך נודע שקודם לכן נתקדשה לראובן:
היכא דאיכא דבר מבוער וקלא דלא פסיק וכנסה השמעון כיצד מוציאין אותה מידו: אשה שהכנה שהיא מקודש' והלכ' ונשאת:

יח איסור חייבי לאוין ועשה:

יט מלקין וסוקלין על הזיקות:

כ באיזו ביאה חייב הבא על ערו':

כא צריך להתרחק מן הנשים. מאד ושלא לשאול בשלומה:

עונש המסתכל בא"א ושכר אשר לא נשא עיניו אליה:
חמור הרהור עבירה מעבירה:
בשאר נשים שאין לבו גס בהן בהושטת כלי מידו לידה וכיוצא בהן אוסר:

כב איסור יחוד ועם מי אסו' להתיחד:

אשת איש שטענה על איש א' שהוא רודף אחריה והוא מכחישה:
אם העיד ע"א כשר על אדם בדבר ערוה:
אשה שאמרה שנתעברה מפלוני:
אימתי מלקין על לא טובה השמועה:
הא דאשה מתיחדת עם ב' אנשים כשרים ה"מ ביום:
אשה ההולכת עם שלש אנשים אפילו מוחזקים כ"כ בכשרות:

כג אסור להוציא שכבת זרע לבטלה:

אשה שיש לה אוטם ברחם ומתוך כך בעלה זורה מבחוץ:
אסור לרכוב על בהמה בלא אוכף:

כד אם מותר להתיחד עם הזכר ועם הבהמה:

על מה נהגו היתר להעמיד בהמות אצל גוים ע"פ:

כה מה יעשה אדם כדי להרחיק עצמו מדבר ערוה וכיצד יתנהג עם אשתו:

אסור לשמש לאור הנר אפי' ע"י הפלת טלית:

כו במה מקדש ואיסור ביאה עם פנויה:

על מה שנהגו עכשיו חתנים הדרי' בבית חמיהם:
המקדש אשה בדלא שדיך והקידושין אינן קידושין אם מלקין אותו:
מי שאומר שקידש אשה ביניה' בלא עדות ראוי לגעור בו:

כז שיעור קידושי כסף ושאר דיני קידושין:

המקד' את האשה וא' לה הרי [illegible]:
נתן לה בכסף סתם ואח"כ אמר לה הרי את מקודשת לי והיא רוצה:

ועיין בסימן שאחר זה:

לא דבר עמה כלל אלא בשעה שנתן לה היה בלבו לשם קידושין וגם היא קבלתה לשם קידושין:
אמר לה הריני נותן לך זה בשביל אהבה וחבה:
אמר לה הרי את אשתי:
אמר בשעה שנתן לה הטבע' הרי נותנו לך בתורת קידושין ולא אמר לי:
אירוסים שנעשו בנמוסי הגוים:
יהודי נשא גויה ונתגיירה עמו בלא קדושין וכתובה אם צריכה גט:

כח קידשה בגניבה או בגזל של אחרים או שלה או בפקדון או במלוה ובאיסורי הנאה:

האומר לאשה הלוני דינר על משכון זה ונתנה לו הדינר וכשנתן לה המשכון א"ל התקדשי לי בזה וקבלתו ושתקה:
אשה שאמרה לאיש אח' שיתקן לה טבעת ואמר אראה אם יכיל אצבעך וא"ל הרי את מקודשת לי ואמרו לה העדים ראי מה את עושה והיא נרתעת לאחוריה ונזעקה וחרפה שלא היה הכוס:
הרוצה לקדש אשה ואין לו במה לקדשה: ונתן לו חבירו טבעת לקדשה בו:
זכור בזמן הזה אם מקדשין בו אשה:
אם יכולים הקהל לתקן שכל מי שיקדש שלא בידיעת ואמני הקהל יהיו קידושיו מופקעים ובטלים:
תקנ' שלא יוכל שום אדם לטעון שקידש שום בת בלא דעת קרוביה:
נדרה הנאה מראובן ואח"כ קידשה:
אשה שאמרה כל שיגיע לי מפלוני הרי הוא הקדש ואח"כ קדשה אותו פלוני:
נדרה הנאה מראובן וקדשה בשטר:
קהל שעשו תקנ' בחרם שהוא בר ישראל לא יקדש בלא' עשרה ועבר אח' וקידש:
וכן המקדש שעובר על חרם ר"ג:

כט צריך שיתן הכסף במתנה גמורה והן מנה לפלוני ואקדש לך או הילך מנה ואקדש לך וכיוצא בזה:

האשה שאמר' הלוה מנה לפלוני ואת קדש אני לך או הרויח לו זמן:
לקח מורכים וא' לה התקדשי לי בהנ"ז:

ל לאיזה מקום יתן הכסף או אמר תנהו על הסל' או לכלב או לעני:

זרק לה קידושים לתוך חיקה ותוך כדי דיבור וכעסה בנדים להשליכ' הקידושין ממנה תוך כדי דיבור:
אמר' לאיש אחד בוא וקדשני וקידשה והשליכה הקידושין שלא נתכוונה אלא לשחוק ולהתלוצץ בו:

האשה שאמרה לראובן תן לי מה שאתה חייב לי ונתן לה ב' פשיטים וא"ל הרי את מקודשת לי וכששמעה כן השליכה מעט' מידה ואמרה איני חפצ' להתקדש:

לא אין מקדשין בפחות מש"פ:

המקדש בטבע' של כסף או של נחשת או של כסף מצופה זהב:
למה נהגו לומר בשעת קדושין טבעת זו שוה פרוטה:
קדשה בדבר שאינו שוה פרוטה אף על פי שאמרה לדידי שוה פרוטה:
קדשה בתאנה למה ואינה שוה פרוטה:
אם קדש אשה בקרקע:

לב בשטר כיצד:

שטר קידושין שכתבו מדעת אביה שלא ולא מדעתה:
אם צריך להזכיר שם האשה בשטר הקדושין: שטר קידושין שכתבו במוכר או באסורי הנאה:

לג בביאה כיצד:

המתיחד עם הנשים אי חיישינן לקידושין:

לד ברכת אירוסין ואם צריכה י':

לה כל דיני מקדש על ידי שליח:

קידש אשה ע"י שליח וחזר וקדשה ע"י עצמו: אם השלי' והשלי' אומרי' שנתקדשה לשלוחו ואין עדים בדבר:
השלוח' שליח לקד' לו אשה ידוע' ואיעקי' הוא נאסר בקרובותיה:
שליחות קודם שנאמר אם יכול לבטלו:
העושה שליח לקדש לו אינו יכול לבטלו שלא בפניו ואם ביטלו מבוטל:
אם עשה שליח אחר לקידושין ולא ביטל השליח הא' והלך כל א' עשה וקידש:
אם האב יכול לעשות שליח להוליך קידושין לבתו בוגרת:
עשה שליח לקדש לו אשה אין שליח זה יכול לעשות שליח:
טופס שטר שליחות לקדש לו אשה ושטר שליחות אשה לקבל קידושיה:

לו דיני שליחו' האשה לקב' קדושין:

לז האב זכאי בבתו לקב' קדושין וכל דיני קדושי קטנה:

האשה שנתקדש' ונתקדשו בשמה בנותי' ונבדקה ולא נמצאו לה סימנים:
המקדש את בתו וכשהגדילה מיאנה:
אימתי מחזיקין את הבת בגדולה:
לעדות שהיו לא מכירין אותה:
המקדש קטנה בפני אביה ואמר לה הרי את מקודשת לי:
קטנה שנתקדשה שלא מדעת אביה:
קטנה שנשאת ואביה במדינת הים אם צריכה מיאון:
עני שקבל קדושי בתו קטנה ומת ושנה חולני' והאב רוצה לכנסה כדי ליורשה:

לח מקדש ע"ת וכל דיני תנאי:

קידש על תנאי ונכנס ולא קיים התנאי:

לט קדש' ע"מ שאין עליה נדרים או מומין:

הטוען על אשתו שהיה מאונסת בשעת הנישואין הטוען על אשתו שהיה מגורשת:

מ מקדש לאחר זמן או לאחר שתלד או שתתגרש:

מא מקדש ב' אחיו' והיו' עמהן נכריות:

מב קדושין צריכין להיו' ברצון האשה ובפני העדים:

המקדש

סמקדש כספות יפן:
סעקדש בע"ם וספסם מכחסם:
ע"ם מעיד שקדשם בפניו ובפני הביאו
והביאו מכחיפו:
יצא עליה קול שקדשם קדושין בעורים
ומח"כ נודע שלא קדשם אלא בעד אחד:
שעקד' בפני ע"א בפחרי' ובפני ע"ש
ערבי' ר' רפו עדי' פקיד' וסו' לו שיש לא
רפו לוחם': פניש שהיו עומדים אח' שגדל
ושמעו שאמר רמונן לנאם שתקדשי לי
בתרגום ומח"כ רפו אתרגום יוצא עתחת
ידיה שם שכנים ידיה בחוד שבנוחל שחולן
ביכם ובין עקו' שהמקדם ושעדי' עומדים
שם ובתן מעות בידם וקדשם בשם:
שמר מון לב"ד שנתקדש ולפני ב"ד אמ'
שלא נתקדשה:
עד שלו קידושין שאמר בפני ב"ד שאינו
רוצה לגעיד:
אמר בפני ב"ד איני יודע מקדושין מזה
מודע ומח"כ אמר יש לי עזכרת:
אין בודקין עידי קידושי ונרושי בדליפו
ותקיל': עדים שהעידו שנתקדש בפניהם
ומח"כ חזר בו ר' מפם ונתן טעם
מע"פי מייחד עדים בשעת קידושין
יכולים לגעיד אותם שלא שתמנו:
אם יש שכחפם בי' ב' כתי' עידי קידושין:
שולים שטר התו' בעדי' פקידם אח שלוני'
ומח"כ חזר שמקדש עצמו ואמר פסוא
שקר:
שטר חתו' בעדים שקיד' שלוני' ולא נכת'
מדעת שנתקדשת:

ועיין לקמן בסימן זה:

אמר שקידם אח דיכם ויש לו עדי' ובאו
וסכחיפוסו וחזר ואמר יש לי עדי' אחרי'
וסכחיפוס ג"כ:
שעולים שטר בעדי' ובאו שעדים ואמרו
עזייף הוא: שמקדש בפני אנוסים:
קידש בפני רבי' ונמצא ר' מפם קרו' וכו':
מקודשת מפסק שנתקדשה לאחר:
מקדש בשקולי עדות בעינן שם פיסולן:
מעם בשתת שהורם מכם לשתיל' ונזרו
עליו נדוי שיחזור בו:
שאומ' לאשה קדשתיך בפני עדים ושלכו
לע"ם ויצא קול ושיש מכחשת:
שולי' אמר בעדי' שקידש בפניה' ונתקיי':
שאומ' לאשה קדשתיך בפני עדים אשה
דחוקים מעגיל ושיש מכחשת אם
מתירין אותם מיד:
דין טוען שקידש אשה בפני עדים ושיש
מכחשת:
שטוען שקידש אשה שלוני' וע"ש כן יצא
קול בעי' פשיש מקודשת:
שמקדש קטנה שלא מדעת אבי' ואמי'
קרוביה זה לזה אבל אשה:
כשמקבלי עדות פיסול עידי קידושיה
לריך לשלוח בעד שמקדש:

מג אין קידושי לקטן ודיני קטנה:

מי שאמן לגעיד על שקטנות אם גדלו
הטן שנם בחולה אע"פ שבסנהדי' כנר
שיש בעולם כתובתה ק"ק:
הטן בן י"א שקדש לו אביו אשה:
אם אשור לבעיל אשה לקטן: קטנה
יתום' אביו' יכול' לשמו' קידושי' שבתקדש':
הטן לו קטנה שבניעו לכלל שנותיה
ובעיין בשאלו בשן שעני':

מד קידושי השו"ר וסרים ואילוני ושכור:

בן שומר ושומר שקידש קדושין קידושי':
שומר שיש לו בת קטנ' לו נער' אם יכול
אביו לקבל קידושיה לו ביטה:

מה פירש חוששין לסבלונות:

פירוש הוספין לכתובה:
בעקום אפין בם שנכנס אם הוספין
לסבלונות:
פירוש שקדשי והדר שסבלי:
נתן סבלוני בשע' פירוכי' ונם אח"כ שול'
שאולה סבלונות לקטנה לו נערה אלא
עדעת אביה:
שאולה סבלונות על ידי אביו:
שאולה סבלוני' וקבלתה אעה:
אמר שאולה אלא נתכוון לאם קידושין:
נכרי שבא אלהן לחרם ונתן סבלוני':
נעש' הקנין שמוך לשבת ושל' סבלו' בשב':
נשנו שקדשוני' אלא תקב' שקידוש' שכל':
אמום שאירם אאם כמי כיעוסיסם ואח'
כך נתן לם סבלונות:
שטוען שנתיים עם אלוסתו לאם קידוש':
שנותן סבלונות לאלוסתו וקורין אותם
ליסא"ופס לו בוגיא:
שנותן כסף לאשה אחת ודעת שניסם
לקידושין:
שאולה סבלונות בעקום שיש הרם אלא
בשיעוסום גדול:
שנותן מדעת לעשולכתו בעקו' שנתינת
שטבעת אלא כתיבת קידושין:
אם יצא קול שאלה סבלונות:
אם שוא טוען שלאם קדושין אלא
שסבלונות ולא אומרת לאם אתנה:

מו פני שיצ'עלי' קול שנתקדשה

מי ראוי לקבל עדות על אשה נשואה
אקודם שנאשה שיאה מקודשת לאחר:
שעולים קול שקידש אשה לריך שקיים:
מאורכת לרשונן שיצא לה קול בעיר
שיש אלוסתו:
ג' מלוקי' מי שקדש אחלה ואכרו שקרוני'
עידי שקר:

מז ב' כיתי עדי' בקדושי' בהכחש ודיניו:

שאומרת קדשני אלוני ולא שזכיר עדים:

מח דין אם הו' והיא מכחישי' זא"ז בקדושין:

שאומר קדשתי אח אלוני' ושעד מכחיש
אם נאסר בקרובתיה:

מט מקדש אחת מה' נשים ואינו יודע אי זו:

נ מתי חוזרין הקדושי' וה סבלונו':
שנמצאת מחזרת כסף שקידושין אם
קידש קידושי שעות:
קידשה ע"ת ולא נתקיים וקידושי שנה:
אלא שבלונות בלא שידוכין ואחרו בשם:
שאולה מעות בסבלונות או מלבושים
וקטורי שנתן ג' או ד' זונות ואחרו בשם:
שמשדך בתו לאחיהו ונמצא לו בגדים
ומח"כ נתבטלו שידוכין:
שמשתעבד בקנס ביש אם ומח"כ נשתנו'
שמאלרם בחזקת אלא שיו בם עומין
ושוליאו שולאות ונמצאו בם עומין:
משדך בתו לשמעון כנסוג ונמצא פשוא
משחק ולא חמיו לחזור בו:
אם מתחלה שיש יוד' חמיו אשיש משחק:
אם אחזיר שאלים שאטר לבחור
אלא שבלונות לעשולכתו ונשאת לאחר
כיצד בונש זה שבלונותיו:
שמשדך אשה בקנס ממון ע"מ שיכתבו
שטרות ויתנו ביד אלים וחזר בו ר' מפם
קודם שנאו שאטרות ליד שאלים:
פיהוכן שעשה כל אחד שטר על עצמו
בקנס ונותנים ליד אלים:
שמשדך בתו לשמעון כנסוג ומ' מסרבת:
משדך אשה ואחר כך אומר שיקדשנה
בעקום אחר אם יתיכוסו לו אם
בעצו' עדין שעשוהך ואם שעשוהכת:

כתבתי בסימן ל"ח:
כשחוזרים בשם אם נונש שפדכן שכרו
נא דברי' הנקני' באמיר' בלא קני':
מי שנדר בדאם כל שקבל לתת לבת
אחותו בשעת ניסוים עתנש ערונש:

נב הפוסק מעות להתנוולא רצה ליתן או היא פסק ואינ' נותנת:

אבי שקטנה שנשבע לתת שבדן לזמני
ותון שזמני שוליאו ערעול עלי' מזנחש:

נג הפוסק מעו' להתנומת חתנו:

שפוסק מעו' לכדן בנו ונשאלו בידו ומת:

נד נתן מעות ליד אח' שיקח בהם קרקע לבתו משתנשא ומת:

נה דין ארוסה לענין מזונו וקבור וירושה:

שאורכת אין לה דין ארוסה:
בעלה והמילה קודם שנגיעה בזונים
ליד שבעל וכבעל אחם:
שכותב לארוסתו לידאם בערכאות:

נו ארוס שתבע האח' או שהבע' היא את הארו' כמ' זמן נותני' להם

טעם לנשכנ לשאיאם בעות בקטנות:
אלמנה מן שאירוסין כמה זמן נותנים
לה לארוס עלמה:

נז אימתי קונה ייחוד ליורשה:

לבעל שנכנ שיחוד עם שארוסות:
מקו' שנכנו לשתיה' עם שאלום' אם עקו:

נח המשי' בתו שתם כמה יתזלה:

נט משי' בנונדו' בני' אימתי קנאו:

ס דיני שושבינות:

סא חופ' קונ' להיו' כאשתו לכ"ד:

עם נקרא כנישה לחופה:
ונכנסה לחופה ולא ביאה נרכת חתנים:

סב ברכת חתנים מתי מברכי':

אם עושין אתי חופות ב' אחיות בחדר:
אין לעשות חופות ב' אחיות בבנוע אח':
עיר אאין בם י' בני אדם לברכ' ניסואין:
שאנשים שאוכלים אחר שעוד' ניסואין
אם שבכין ז' ברכות:

סג בעילת מצוה וברכתה:

סד זמן נשואי בתו וברכ' ואלמנו':

סה מצוה לשמח חתן וכלה:

לאם נעכנו אלתת אאר אקלס בראשי
חתנים:

סו אסו' להשהו אשתו בל' כתוב וכל דיני כתובה ודין נדוניא:

אם עותר לשכניסם לחופה קוד' מיכות'
כתובה:
כתובה שכתבה ביו' וסקנין או חתימה
בלילה:
אם ראשי אדם לתת ע"ק על כתובתה
ולשתנות עמה שיהא שוא שטור:
אם עות' לשנות אלל אאתו ע"י ק"ם על
שכתובה ועדיין לא נחתמה:
יכול לכתוב ויסיגנא ליכי מוסר בתוליכי
מאם שנם:
מוסיף לאשתו אי שני בשמירה בעלמא:
כמה שיעור מנה ושיעור עלחים:
אם מנגין לאשה מנה או מאתים או
מתנה לחוד:
עם שכותבים כדוני' נדולה לכבו' שכלה:
עיר שכבשוה גויים ואבדו כתובתיהם:
כמה יכתוב כל ר' לאשתו בכתובתה
שגולים לריכים לחדש כתובתיהם:

אם שכניסה לבעלה שחורה שבחוליה:
דין ככסי עלוג אם אין שבעל רוצ' לקבל
אחריות שבחוליה:
עקום שנוסגים לכתוב בכל שכתובות
בשוא ובאחת כתיב בם יותר ע"ם ע"ם:
בעקום שנסגו לכתוב בכל שכתו' בשוא
ואין כתובתה בידה:
נתן מעות בבדוניא לאחתו וייחד לו
חובות ונאבדו:
שמתנים כשעיחדים בחובות אם לא
יפרעו בזמנו שריני עוסיף על כל ליטר
ל' שטיטים בחדש:
גר שבא ליאא אשה ומעלה לו אם שלוני
בן אלוני וכותבו בכתובה:
אם שכותבים בכתוב ואחי' מגלים' וכולו:
שנושא אשה שעקום אחר ע"ע שתדור
עמו בעקומו שולכי' אחר שנשב עקומו:
מתנים לחוד אדם כותב לאשתו:
אם בגניה בעודה תחיו:
אימתי כותבים בכתובה בי בשא:
אם יש לנתו' בכתוב יחוסה עבי' אביה:
אלמנה שנתגרשה או נרושה שנתאלמנ':
כותבין בכתובה שתרכתא:
עם שאין שבא לגרש ואמר אלא הבין
בשקרא שחזן שכתובה ושתגאים:

סז הרבה דיני כתובה מאירוסין ומנשואין:

אם אנשים שאינם ב"ד שאילו שקתת
לאדם וכתבו לה כתובה על ככסיו:
יחוסה קטנה יש רשות לב"ד לשאוק על
ככסיה בדונים שראויים לה:

סח אי זו בתולה יש לה טענת בתולים:

סט במה מתחי' האדם לאשתו:

ע כמה מזונות לאשתו ובניו:

אין לו אם לתת לאשתו ויש לו
קרקעו' שאם מיומדי' לכתובתה:
בשא אשה ונתחייב ואינו רוצה לזונה
בשל אלמנו אלא שבתובתה:
מי שבלך לע"ם ואשה תובע' ממנו שמחזיק
בקרקע' בעלה כדי שתעשבנו לבתובתי'
מי שבלך לע"ם ושאיקיד כלים ביד אחר
לו שאילה לו ואשתו תובעת מזונות:
רמונן שבלך למדינת הים ואבע' אשתו
מב"ד מזונות לה ולבתה וכו':
כשאשה שיכה רוצה לדור בעבור בעלה
אם שוא חייב במזונותיה:
אשה שעברה על תקנת הקהל הים
עלים הכם אם חייב הבעל לבלה:
אם שהתה עלתבוע מזונות אימתי
שבשדים: אם לא נתן לה מזונות ובשתה
ואכלה ושותיה:

עא חייב לזו בניו ובנות ויהקטני':

מי שבתתה ושמעו' ביד קרובי שאשה
מי כיחון אשה:
מי שבא על שבנויה וילדה אם חייב לזון
את שולד:

עב המדי' את אשתו מליהנו מכנו עג כמה רבין הכסו שחייב ליתן לאשתו:

מי אלוה על כסות אשתו ואבד' בקונים
ונאשה לשוני' כסות ביד שבלו' אלא כנוס

עד הדירה שלא התקשט או נדרה היא שלא תתקש' קי' לה:

בעל שאבה אשתו בכל יום וכולי:
אם בדתה מאבי' הבוקה שעלעדתה:

עה אלו הארצות לענין נישואין אימתי מותר להוציא' מע' לעיל וכשיש תנאים בניהם:

אימתי אמרו שכוסי לעלו' לארץ ישראל:
מי

עי מעבר על הסלמת הקהל והוא בעלבות אחרת אין לה לוחו נדר: אם מעברה מודעת אלא מהלם זכות' אלא יוציאהו מקום שנאמה שם:

עו חיוב שנת' כיצד מוטלת על כל אחד:

אם אדם רשאי ליפא אחר על אחתו: עז דין מורד ומורדת ומאיס עלי:

לגאר אמה מכתב הרמ"ם ואם תפס בעבל אין מוליאין מידו אלא דק: קידם אחר מעיר אחת והוא מקום אחר אם הוא חייב לשתכנו בתקנת הוקם העיר:

שטוענת מאיס עלי וקודם קידושין שייתי מוסקת לוחו:

יש לד אחה לדע' הר"מ' כותבין לוחו לנר' אחי' בעקום שטוסני' לדון ע"פ הרמב"ם דין המורדת אין לדון כמוחו:

אם עמו מעשה ע"פ הרמ"ם ונירשו בכתיב לא תנאף ואם נאפף לא תל': חלוק בין אומר' מאיס עלי ובין מורדת: אחר אחרים' בעלה בנית אבין וכלה חין לעיר וחלתה והלכה לבית אביה ולוחה למזונותיה ולרפואתה:

מורדת אם יש לה מזונות:

מכרה לו מחלה כתובתה לבעלה יש לה מזונות בחיין:

שאומר לאחתו שמחלה לו מזונותיה לו מטען מסתפיק' לדרי למזונותיה: המורדת על בעלה וחלתה:

בעל שאומר למורדת לבניה כתובתה ויתרעכה ויש אומרת איני רוצה לתבוע עכשיו כתובה אלא נט: שתומרת מאיס עלי אם לריכה לתת שמחלה לדבריה:

המורדת על בעלה חולה לו שיש לו אחת אחרת:

אדוסה מעבדה:

שטוסה עשר ביבתו ושלבה וקבלה מאמר מאחיו:

אם שבראותה שבבנין החולי על בעלה נדלה הלאה מיבמיה:

עח חייב בפדיונה ולא בפדיון אלמנתו:

עט דין חייב רפואתה:

פ דין כעשה ידיה ואם אינה רוצה לעשות' מניקה:

שאם שאמרה איני עושה אם דינה כאומרת איני נתן ואיני עושה: האמה שאמרה איני מיזונת ואיני עושה אם יכולה לחזור בה:

פא המקדיש מעשה ידי אשתו: פב נדר' שלא להניק בנו ואצל מי יהא הולד כשגירש:

פג חבלת א"א למי היא:

פד מציאת האשה לבעלה:

פה דיני נכסי מלוג ונצ"ב:

מתנה מכתב לה קודם שיאמנה אם הבעל אוכל פירות:

הרוצ לתת לנתו מתנה ורוצה שלא יהא לבעלה רשות לנתו ע"מ אין לבעלה: כנותן מתנה לנתו ע"מ אין לבעלה רשות בה ושיש בה יורש ואת שאב: נטלו לה כספים ואמר שבעל עבידנא בהו עיסקא ומרווחנא טובא: נכסי מלוג של אשה זו וכן מלבושים ותכשיטי' שקנה לה אם יכול לשתמש בהם בנית אבית אחרת:

בת שנגנב מאבים כסף וחזר ולא הכיר בהם שבעל ועכשיו תובע שבעל לגלות לו כל אם שיש לה:

נטלו לה נכסים בשקום אחם דרים לו נתנו לה בעתנה לו אלא' מלאים ומכרה לו נתנה קודם שידע שבעל שנאלה לה: ואם נתנה בשבראתה:

שוריה שיש בידה מעות ושוטרת אחם שקדון לו שניתנו לה ע"מ אין לבעלה רשות בהם:

אם אדם רשאי לשחרים על כל מי שיש בידו כלים מאל אשתו:

כשקד שהחזיר לאשה אם יכול שבעל לשוליא מידה:

פו אין מקבלי' פקדונות מנשים ועבדים וקטנים ואם עבר וקיבל למי יחזיר:

אשה שקנתה חפלים מבעלה במעות שטוטים:

שנתן לנתו מעות לו שטרי חובו ע"מ אין לבעלה רשות בהם ואת:

שיו לוטות ומטרות יולאות על אשה: אם אתה אמתו בלא בנים ויש ע"מ יולאי' על אמה וקרובים תובעים לוחה: ראובן חלה וחוליה עליו בנו שלוחות ואמת ראובן שהקידה שטלאים ביד הכוך ורוצה לעכבם בעד שלוחותיו:

פז אין לאיש חזק' בנכסי אשתו ולא אחר:

פח היוצאת מתחת בעלה בגט אובמית' נוטל' נכסים ודין השבח:

שוני' שולאות על נכסי ל"ג ולא אכל: בעל אסורי' אדים בנכסי מלוג ונרשם: אם שבעל רוצה לערעה בכלים: אם שיש לומר' כלי אני נוטלת אדי' אמה וא"ש לקרקע אסכנים לה אוה אבלו: כילד שמנה' לשנו' לאם' בגל"ב אחתו:

פט כיצד חייב לקובר' ולהספיד:

צ הבעל יורש אשתו ואם עשת' הברחה מקוד' ודין מכיר' הנא או הוא או גם שניה' או שלק שעבוד:

אשה אלות' בשעת מיתתה לתת לבלוני' מעלבוני' ונחלה לה שבעל ורל' לחזור: שבעל יורש את אשתו שמוטר': ע"מ שסניה קרקע לנתו ע"ת אשה חמות קודם ניסוליו יאמר שקרקע לשקדם וחלתה חולי מות ומיסתו ואמו לה אנא ברכות כדי שיקנה ומתה אם נאקע בה אשקדם בכך:

אם שבעל יורש אלות אשתו: אין לה מעות ומיירתה לעלמה בשו' עד אלא אחתרם אלא יכא לבעל בשם כלום: אלות אלא אלל שבעל אם יורש אותה אין לה אשכנות על אקרקע אם שבעל יורש:

אמר מנהרת אכתוב בם אתנה חלוטה אתנה אלמין:

נאלו או מיתנו לה נכסים או אלא אלי' וקוד' אינה שבעל מכר' או נתנה: אשה אסודים לבעל אחותה אאנים נוס לתת לו אשה דברים: אלים אמר בנכסי מלוג בחיי אשתו ומתה שבעל אולים מיד אלקוחות: אשה אמרה בנכסי מלוג ומת שבעל אין אשה אולים מיד אלקוחות: אין אדם יכול לנתכן בנדי אשתו: אשה אלות' על בגדים וחכשיטים ואח"כ אלך בעלה וסוסיף ולוס עליהם יותר: עבר ומכר תכשיטים אעשה לה המיה: אין אדם רשאי לאמור נכסי אשתו אקו' לא אבל כלי זהב ובדולח יכול לאמור אם אולך לאתרכם אתנו לה קרוביה יכול לאמרם לבדקם עלמו:

אשה אמהלם כתובתה ובדוניה' לבעלה וטוטל' אמהלם לו אפני אשים ענמה לה לגרשה או ליפא אחרת:

בשיחה דברים אמני טענת נתת רוח אמיתי לבעלי:

צא המכנסת שטר חוב לבעלה ומחלתו או שאמר נכסי לך ואחריך לפלוני:

אמתי אמני טענ' אמ' רוח אמיתי לבעלי: ואלמנה אנתחייבה לתת לאחר' בגדוני כך וכך ומעדה ונאמת ורוצה לאמור אמנה טענה לפי אבעל' אחיוב עדיין לא נאבע על כתובתה:

אלמנה אנאמת ולא אלים אמר חוב או אלוה אל אם:

אשה אכתב לה בעלה ש"ח אל עלמו אם בעל חוב אלא נוכה ממנו:

צב ראיש שאילק עצמו מפירו' נכסי אשתו ומירושתה:

כתב לה קוד' אאירסה דין ודברי' אין לי בנכסייך או חבלי דאלא ירבל': אכתב איור לאמתו ואמרים ונירשה בו ביום והחזירה אחם:

אכתב אמר אילוק לאמתו בשעת אחוסה: אעשה אינור לאמתו אם יש בנאמעות כל מיני תביעות ואלעוריה:

צג אלמנה או גרושה עד מתי ניזוני' ואימתי הפסידה מזונותי'ה ואם תפסה:

ראיין אוליא אולאת בחולי אבין: ובקבורתו ורוצה ליאכל אאקדון: אאאקידה בידו אלמנה: אנאמת אאם אמקום אחר ע"ד אתדור עמו אמקומו:

ראובן עת ואנים אאתו אעובדת וילדה יכולה היא לתבוע כתובת' קוד' אתביע אנת לאלאים יום:

אלמנה אאידכה עצמה אם יש לה מזונו': אאראה אאבנדונית אם יש לה מזונות: אם לא אחלה אאוכל' אם יש לה מזונות: נותן לו מוחל אטר אים לו אל הבידו אי קרוי בעל אאטר:

אחלה כתובת' ליורשי' אם יש לה מזונות: כמה אאסא אאת אים אלתבוע מזונות ואתאידה:

אתנת בריא אאיא אאיוה ולאח' אתיה אם עולאין אמנה לאמזונות כו':

אלמנה אחאאים אטר חוב:

אלמנה אדולה לאכור אאקרקעות לאמזונות ואאאבדונאיאין לומר' חיזון אאמנלאלין:

אין לאלמנה אביעה לאמזונות אל מעות אביד יחוטים אקרקעות אאכרו ואם אוליאה איד אלקוחות:

אאיאת אאלמנה אימתי אאיא אאיאים: חיקון אלא אתאאות אאלמנ' ככאי מרוני': אם אתאאאים אאלמנה אם אעאידין אותו ביד אאלים:

אאידל' אם אאאם' לכתו' אמ' מיתת אבעל: אם יכולים אלבור לתקן אלא אחזון אאלמנה כי אם אלאים אדאים:

לאאאכן אינה לריכה ג"ד אדיוטות: אם אוכ' לאמזונות יותר אכדי כתובתה: אם נוטה אלקוחות אקנו אביה דין או אאאטרוטות:

אם אוטנת אאאאטרוטות אכר כדי לאבריח אאמזונותיה:

צד חיוב דירת אלמנה וכסותה:

אין אאחאבת בכל אבחים רק לא"כ: אם אכר ביה אדורו או נתנו אאתנת בריא או אאתנת אביב אכיב אכרע:

אף ע"פ אאין לה אאזונות ולא כתוב' יש לה אדור:

צה מעש' ידי האלמנ' ליורשי':

אלמנ' יכולה לו' איני אביקה אלא אבכר: אאכרה ראו אם אאבינה לי בעלי וכולי: אין אבעל יכול לכוף את אאתו לאחאבת' באלאמנ' רק אעאיית לאר:

אאכרה ראו אם אאבינה לי בעלי וכולו אם נריכה לומר כן באני ג"ד:

צו אין אלמנה וגרושה גובה כתובתה אלא בשבועה:

כילד אדיין או אאבינין את אאלאנה: אאתה קודם אאבעאה אי קודעי' אכתוב': אם יש בכתוב' נאאנו' ואתה ולא באאבעה: אם אעבכה אאלאנה קודם אבאבעה: אם נאאת אאלאנה קודם אבאבעה: אם נוגאים כתובת' איתומים אטני': אאל' לאחר ואבכיאה לו נדונים ולא:

אי אלוה באני אאתו לינן לאנו' ואתה' ואחזר לנוות ליתנו לו ואז איתה': אלאנ' אבתב' אתה' קודם אבבת' כחובת': אדע לא איור' קנת כתובת' ואל אעוה': נתן אטר חוב ואתה קודם אתאבע: אלאנה אאיה לה בן ובאאת לבעל ואבכיאה לו קדקע ואתה: אלאנ' אבאתקה ובאאה לבנו' כחובת': אלאנה אאתלה אאאה אחאנ' עוד' אאבעאה ואלאו לבאוף אאבע' אתל לא אל כל אה אתאאאה אאלו:

אלאנה אדולה ליאבע באני ג"ד ולא רצו איתומי' לבא בזמן אאבעאה: אאלאנ' אקאלא ובאבעאה:

תבעה כתובתה בג"ד ובאבעאה ואתה קודם אבבייה:

יתום קטן אבא לערער על אה אבבנו ג"ד כתובה לאמנו לאני אלא אאעידו לו אאעבדוטים:

באבעאה באני ג"ד אל ג' אאחד אאאה קרוב לחבירו:

אתיתי לא חייאיבן לגרי:

אלאנה אאומרת על האאבלטים אביה בעלי נתנה לי באתנה:

טוענת על אטר אבידה בעלי נתנו לו: טוענת באים אלו נתן לי בעלי בכתוב יש אלאנה אים בידה אעות ובכסי' וטוענ' אאאל בעלה אראאון אין:

אטרות יולאי' על אאה ונתנה באתנה: ראובן קנה באים ועשה אאטר אבנו ובאאה אאתו ואת ואיש טוענת אאבכסי אלוג אלא נקנו באתים:

אל ובנו אסיו אוכלים על אלחן ל' ובנו אביוכן חבנה אלאנת אבן כתובתה: טעה אבנבנו לאאבביע אאלאנה אב"ה: אלאנה אילאה אדעתה ויורשיה

תובעים כתובתה אויורשי בעלה: יעקב ואאתו אבכרן כרה וקבלו ביחד אאתים ואת יעקב ורוצה איורה לבבות אאאה זכותיה אכתובתה:

נוטה אבועת אלאנה: אאעאב' עאנו בקנין אינבע הו' ואתה: נוטה אבועת אלאנה אבעלה אוטה:

צז אינו יכו' להשבע אשתו מסמ':

צח פטרה בעלה שבוע' או יהד לה קרקע:

אם יש באאעאו נאאנות על אבאאל' ובתל': אם אבבנה לאבביע אלאנה אים באכתובתה נאאנות:

נכסי נדוניתה עצמה או תעוקה אבנה אבועה: אלאנה אאאמינה בעלה בכל אה אתאלאר

פחמר וסלכס וקרעם פטרות פלו:

צט שמין לאשה בגדיה ולא לגרושה:

פלמנס פמין מס פעלים ומיגס יכולים לסלקס מסס בטעות:
סנוחן מתכס לפפתו ומפ"כ נתגרפס: סנוחן סנלוטות תכפיטי כסף וחסב פמין פות' לדברי סכל ומפי' בגרוש': מס נתנו לס מחריס תכפיטין מו מעו' בפעת סיטופין מין פמין פותס פני' בגרופס: פלגיס דיכס כפלמנס:

קתיב ממה נגבית מדינא דגמ':

כדוגיס מיכס נגבית פלס מן סזיבוריס: כל"ב לבדין עמכס מספניס לוקס:
פלמנס פמת תמיס קודס בעלס מס יש לס לגבות כתובתס מכסכי תמיס מתלק ירוסת בעלס:
מס בתובת מפס נגבית מסחובות:
מטלטלי דיין מי מפתעבדי לכתובס:
לא כתב מטלטלי מנב כו' מלס מקרקעי ומטנטלי בוב'מסיומי' מפי' מטלטלים:
מס נוגס פפלמנס פירות מקדס פיורש ותלס מו מעכרס פעוגים:
לפוכן קודס בכתב ידו לפמעון מכל מס פיש לו סוס עפותס בין מניסס ומפלמנס מוגבת מפיגס מפמיגס מנכת' כתב סודמס זס קודס מנפמס:
תודס מעלמו לו בכ"י פיש לו מקדון מזלוני ומת ומין מסס נכסיס לכתובס ולס קדון:
מס יכול' מפלמנ' לעכ' ליור מלנבו' תובות ומס קדס פיורש: נגס המובות:
בר מתן בלס בנו' וקדס מחד חכס בנכסיו מס תנב' מתת סגר כתובס מעס:
כל מס פפי' מקולי כתוב' מין בל"ב בכלל: תוספת: מכסוב בגיגו מס יש לו דין כל"ב:
בתוים מתין כותבים כתובס פיגס נוגס תוספת מס לא תנים לפיס:
מעס מפנים כתובתס כעס פיש נוגס: תוספת ומדוגיס מיגס בכלל מטוגן מחר מעמס בית דין:
בעיני הגנו מיגס ביב' מפי' עיקר כתובס: בתוים מכותב ן כתובס מיגס נוגס מלא בתים כתובס עמס:
לפוכן ומעמון קנו הלר ומפ"כ בירס לפוכן מת מעתו ומסחירס בגא כתובס חדמס ומת:
כתב כתובס ותוסמת לפרוסתו ומת לו בירס קודס מכנסס:

קא אלמנ' עד איכת' נובה כתוב':
קב אלמנה וב"ח הבאים לגבות כאחר ואין הנכסים מספיקים:

מס בא ב"ח מל מלמנס לספרע מקרקע מעכרו ב"ד לכתובתס לו למזונותיס מעמו בו מעת מפילו בע"מ מס יעכרו בית דין מקרקע לכתובתס:
הערב לאמס בגדוגיס ובירמס בעלס: לתמרופת לו ב"ר ולזכיגו לא מיבדו זכותס מיס לסס על מקרקע מסוס מתעת מוב ומעבוד:

קג אלמנה מוכרת לגבו' כתובת' שלא בב"ד ושלא בהכרזה:

מס לו מיתומי' לסמביעס מס עכרס ביותר מעס מעמו לס מב"ד:
מלמנס מסמס לאמרים בגא בית דין מפילו מל מדיגוגות:

קד ב"ד שמכרו לגבו' כתוב' וטעו:

מקוס מגמגו בו מגא לסכרס:

קה מוכר' או מוחלת כתוב' לבעל' אמקס ומחלס ויס עליס על סלוגס:

קו כותב כל נכסיו לבניו וכתב קרקע כל שהוא לאשתו:

ב"ח מחילת נכסיו לבניו בפניו וסוס פותח וכתב לעלו' קרק' כל פסוס ביגיסס דין סכותב נכסיו לבניו וכתב לאמתו קרקע כ"ם מס מיבדס תוספת:

קז הכותב כל נכסיו לאשתו ויצ' עליו שטר חוב מוקדם למתנ' אם הפסידה כתובתה:

בדיס מכת' כל נכסיו לאמתו בלמון מתל' וקבו מידו:
כתב כל נכסיו לאמתו בעתכת בדיס ופייר לעלמו מקוס יסיבתו בב"ס:
מכותב כל נכסיו לאמתו ומפ"כ קנס נכסיס מו קודס לכן קנס קרקעות:
מסס מקנתס כל נכסי בעלס בעתכת ולא עליו עטר חוב:
כתב כל נכסיו לאני בנו בעקוס פיס בניס אחריס:
מס פירס בפטר מסוס מקנס לס מקנמס נעורס וכיולא בזס:
סעריס וכתב כל נכסיו לאמתו כדי לסמסידס לתובתס:
המנו מכל יתי מלמנתו מי תמסו בנכסי: כתב לאמתו בנותיו המעיס זסוגיס לכל אמת ומאר נכסיו לאמתו:

קח ש"מ שאמר תטול אשתי כאחד מהבנים:

מתנת ס"מ מו סודאתו מס מסס גוגס כתובתס מעמס:

קט ש"מ שאמרתנו ק"ק לאשתי כראוי לה:

סעמל' נכסיו לאני אמתו ומ"ל אמי אמת' עס תמס עליס ומ"ל יתנו לין מלף זח: זיכס לאמתו מתמת מיתס מתלוד בניתו כל יתי חייס וכמו כן זיכס לס מלגיס זסוגיס מנכסיו:

קי כותבין שובר לאשה ואע"פ שאין בעלה עמה:

קיא כתובה בנן דכרין ממה נגבית ומתי:

מס מתו ומתי בגיס מחריו ולא נמצמו מתין מס דיוכתובת בני דכרין ומין סבניס יורמיס כתובת בנין דכרין עד מיס' מפ' כתובס יול' מתתן ידס:
מס נתן כל נכסיו לאחריס בעתכת ס"מ: בנין יורמי' כתוב' לאמן מעתס בחיי בעלס: כתובת בנין דכרין קודמת לעתכת ס"מ ולכתובת ספניס:
אין כתובת בנין דכרין מוסגת אלא מ"כ יש בניס לזו ולא לזו:

קיב הבנות ממה נזונות ועד כמה:

המלכס בת מכמנת מן מאחיס מס סוס מייב בנמזונותיס:

קיג פרנסת הבת ממה נגבית:

אין מבת מוכ' מרגסת אלא לזמן ביפוי':

קיד דין פוסק לזון בת אשתו:

המקבל עליו לזון את חבירו מ' אני' דינו כבת אמתו:
המקבל עליו לזון את חבירו בתתס כעס זמן חוזנו ויפסל:
מס יש בכלל מזונות אלבוגיס:

קטו אלו יוצאות שלא בכתובה:

כתבוגס לסמכיל את בעלס דבר איסור מס מסמידס כתובתס:
בודלת ומיכס מקיימס מסגיאס עדיס מסוס עובר על מחרס:

מסס מאיר' בת בני' ובודר' ומיב' מקיימ': מרעס רמסס בפקרמי לו מדברס עס מנמוריס מעס אמת דרך מקרס:
ב מקבל בעלס בפניו:
מס ידוע מתעיר לסכותס וטוגן מסיס בורעת:
מי מפמע אמתו מתקבלת יולדיס אס רמאי לסכותס:
מסס מרגילה לתיחד עס מגויס:
מסס מזיבתס ברגון וסיס לא ידעס מיס איסור בדבר:
בסיס מסמידו בפעת מגזירס ואחר כך נסו ונמלגון אס מסמידו כתובתן:
מי מרמס בפאתו דברים מרמי מזיבתס אס תיקן בזס ר"ג מגא יבנמנס:

קטז הנושא אשה בעבירה מה דינה בכתובה ותנאיה ומזונות:

דין מילוגיס בדברים אלו ודין בפאת לפני ולפניהי ולא סיו לס בניס:
דין הכנוסת אסס איסור דרבנן:
דין בתנס סיולאת בנימון:
דין מעמאת בכל"ב ובנכסי עלוג:

קיז דין כתוב באש שאין לה וסת:

רוסס דס מתעת תמיס אסו' לסמסות': כנוסת אסס ונודע מסיס נכמיס ולוגס לגרמס:
קיח תקל' סיבוסי' מל תקנת מוליטולס: לאס נתנס מתנס בטוסס לבתס ולפונן בעלס מתן וב"ח בא לגבות תוכן מעותס מתנס:
סמוגיס מטר מוב על אמת מיס:
אלמנס מכתבס כל הנכסיס בכתובתס מיגס חייבת בקבורת בעלס:
מעמון מתובע מרלוכן מעס זסוגיס מכת חמוחו מסיס חייב לחמיו:
ומוסגיס אסס מתס סבלס תוך מנס דאסוגס מחזיר כל הגדוגיס:
נמלי לס ב"מ תוך מנס דאסוגס:
חקנס מבקוב בס אסס תמות הסאסס בחיי בעל' מיתלקו הוא ויורמיס המעמון ויגלמו עליו חובות:
אס יכולס אסס לתת נכסיס לאח' מוחס לעני מחרלס:
לפוכן מטמון על כלתו אלמה' אמדיו וסיס מוחנת מלגתת' בעניל בדוגיס:
המעמון אסוא מוחזק בבתיס אסיו אל אביו וגס אמו איתס מוחזקת בסס ולפוכן אחיו תובע לאמעמון מיתלקו עמו:
בסס:
לפוכן אבתן בחתנת ס"מ מתנו עובדת על מלי נכסיו ומבלה אמתו קנין לאבלי' מנכסי הבת כל נוסתו:
כתובס אבתו בס מיור ליורמי' אס לא יאמר אמנס ולד אל קיומס ומתס אילו ומפ"כ עת מולד חוך ל' יוס:
לפוכן ואמתו אמנו תנאי בקנין אמס תמטר מיס בחיין יחזיר כל מס אבניאס ומאס זסוגיס יותר:
אלמנס אבתבס אמר לפוכן אסיל חייבת לו מנס אס תבאל בנעל עד זמן אלוגי ומעבדס ונאמס בחוך כזמן:
אס אמלך תמס אלמנס וסיורמיס בעלילס על אבכסיס ונתאמרו אמנו ואלמנס חובעת כתובתס מעלס: אס יש עדיס אנסתלקס מבתי' מיוחדיס ומין אס אמר:

הלכות גיטין

קיט מה דבה ימצאו באש שיכו' לגרשה ואבנתחרש או נשתטי':

המגרס אמתו לאמונס בעל כרחס מזנה מוריד עליו דמעות:
אס לאמי לגרס אמין לו לאמו' כתובת': מוחר ליאמ אמס ליני' מאמר ומחר כך יגרמנס:
אמס אמיס רגילס לסיית מעוברת הדס או חדמיס ומפ"כ נתרמס ונתגרמס מתו' מוטס מתי' חלוס אס מתגרמת:
מיעתי מחזקינן לס בטוטס:
כאן מגירס לא תדור עמו במבוי:
סיכה דאמרינן לא תנאס בכוכתו או לא תדור במבוי מי כדת' מעבי מי:
כונס מניקת חבירו מכוסין אותו לסוליאס בגנו אסור לדור עמס במבוי:
יבס אחלן ליבמתו אס רמאי לדו' עמ':
לאוכן מגירס את אמתו ונאמס מעמון בעיר קטנ' אמין יסודים אחריס דריס אס ומס מות' לדאוכן לכל' לבי' מעמון:
המגרס את אמתו ומיו דריס בעבוי ב' או בחלר אחד אסס אל מגיסס:
המולך ליבמתו ומס דר' בחלר ב':

קכ כלל ענינים הצריכים לגט:

אס מגירת דין וקלף וקולמוס מעכבי':
כתב לו אסוגר בנו ולא פרעו ונזלו מעמו וגירס בו:
ע"מ מי מוסכים בסכרת אמיס המגרס וסאמס המתגרמת:
אבי יוסף בן מעמון אדרים בעיר אמת אין מגרמו' בפותיסס אלא זס בבני זס: מגיס סופר לכתוב אגב ולעדי' מיתתמו בו ומיגס מעוייס מעמו:
כתב בכתב ידו אסו' ממגס לאוס' לכתוב אגב ולעדיס לחתום בו:
אח' אסול בגנו ונתנו לס בעדי מסיר': אר"ף ואר"ן לא אמיתו מיכאן בגנו זולתי לאמיסס לאי מרוב מעוייס אלא גיטין מיכס בקיאיס:
בגנו מגיתן בבני עדיס אמיגס בקיאיס בגיטי גיטין:

קבא צריך שיהא בדעתו בשעת שמציה לכתבו:

מגיס אלוס מת ס מוטס מגירס:
מיעתי מכתב בעודו בחיי ונאמתס ומפ"כ בחתמס ונתנו לס בטוסס אמתי או נתנו לס בעודו מוטס:
ס"מ אמגיס לגרס אס לריך בדיקס:
ס"מ אמס' כתבו בגנו ונאמתתק אתו' חולין: בגתת' אתו' בוליו ומת' כתבו בגנו לאמתי: מי מגמתתק ואמרו לו ככתו' בגנו לאמתך ומרכין ברמס ולא בדקוסו:
מדבר ומיגו מוגע אמגר לכתוב בגנו אס לריך בדיקס:
חרס מגמס מקמת וקדמס בגיאס אס יכול לגרמס:
חרס מגמס מקמת כאמוס מגרמס אס לריך בדיקס:
מי מסוס חרס ומגמס ומוחן יאמס ומגין בבמדבריס אמו בקול רס:
מוטס מגמ' אמס ומגמס' ומזר ומתמס מתיס אלוס:
מוטס מגיס:
מי מזגמו דלס ואלוגס מגירס:
מי זמו מוטס:
נוסס מגיגו מדבר אס יכול לגרמ':
מתמו בו מב ס מו מסוס מגייר ורעז ואמר מתנו בו מב ס מו מסוס מגייר ורעז ואמר כתבו בגנו לאמתי אס לרי' בדיקס:
בגל מן הגג ואמר כתבו בגנו לאמתי אס לריך בדיקס:

קבג אמר לעדי' לכתוב הגט וטעו בכתיבתן או נאבד אם כותבין אח':

בגנו מרוסס מכתוב בו דמויס לכתתי:
בעוס' מלי' לסוליך בגנו לאמתו ומגל' אסו': כאו' לסופר ועדיס לכתו' בגנו ומגל' אסול:
מחוגרות מגסנו ומין לאס מרס:
אס מגמגס בו מיסול מגמ' קודס מתיגת מעד

העד השני :
ב' בעיות השם מתפרשו' השניה באה"ל
הראשונה אין פוסקין כמותו אה"ל:

קכג מי ראו לכותבו :

אין להניח לבעל לכתוב הגט ולא לומר
לסופר כתוב כך וכך:
אם ימלא סופר שלא יהיה קרוב לאשה
יותר טוב הוא:

קכד על מה נכתב ואסנחת׳ממנו

גט שכתבו על עלה בצלי' או ירקו': כותב
גט על יד העבד ונתנו לה אם צריך
שיהיה כהות:
היו מוחזקים בעבד או בפרה שהם שלו
וגט כתוב על יד העבד או על קרן
הפרה ויוצאים מתחת ידם:
כתבו על טס של זהב ונתנו לה ולא א"ל
התקבלי כתובתיך: לא יתן לה הגט עד
שתתייבש הכתיבה והחתימה יפה :

קכה אם כותבין הגט בכל דבר שרישומו ניכר או במי עפצים:

כתבו במי עפצים ע"ג מגלה עפוצה :
אם רגלי ה"א או קוף נוגעים לגגם
והפרידם : אם לא נעשה הפוך ע"י
מחיקה לבד אלא ע"י הוספה לכתוב אי
הוי חק תוכו': אם צריך לשרטט גם מן
הצדדין: במה משרטטין:
אם שרטט מבחוץ או מבפנים:
גט שנכתב בלא שרטוט או בפחות מי"ב
שיטין או יותר אם תתגרש בו:
מה שצריך להיות ארכו יותר על רחבו
אם הוא עם הגליון:
קיום מחקים בגט צריך לכתבם קודם
בדת משה וישראל': זמן אי הוי בכלל תורף:
כתב תיבה אחת פעמים והעביר
הקולמוס על אחת מהן או נקדה: אי
מהני קיום לטעות שבשמו ושמה:
גט שכתוב בו יצחק בן אברהם ותיבת
אברהם על המחק:
אין כותבין גט בקולמוס של כסף:
אם רואה שלא"ד שבשטה תחתונה נכנס
לתוך חלל ה"א או חי"ת של שטה עליונה:
רקה או ארג או עשה כמעשה מחק
אותיות הגט: אם כותבים גט בכתב
פרובינצאל או עידי ליטרא:
אם כותבים ה"כ או אם כותבים כ"ה:
ביום ראשון של ר"ח היאך כותבין:
אם כתב אדר סתם ולא כתב ראשון ולא
שני: אם כת' דתהוי את במקו' דיתהויין:
תלוי' דבני ההי"ן וקופין אם מעכבי' בגט:
אם שתי תיבות נקראות כאחת:
יש מקומות שנהגו לכתוב כדת משה
וישראל וחתימת העדים בשיטה אחת:
אם כתוב בשיטה אחרונה ספר תירוכין
ואגרת שבוקין:
אם היו בו אותיות יתרות בקצ' תיבות:
כשיש ספק באות כיצד מראין אותה
לתינוק ולאי זה תינוק מראין אותה:
כתב בגט לייר ביוד אחד וכתבו :
בהליו אם יש לכתבו חסר יוד:
אם במקום בנים עשר כתב בי"ב:
כתב למנין שאנו מנין במוקני' ולא
כתב כאן:
שאנו מנין אם כתבו בוי"ו:
בדלא אכיסנא אם הי' בי"ת או בכ"אף:
חילוק מקומות בדקדוקי הספרים
היאך כותבים:
אם יכתוב העומד קודם וכל הו' או אחריו:
אם צריך לכתוב וכל שום בשם אביו:
אם כת' בדלא אניס במקו' בדלא אכיסנא:
אם כותבים ושבקית קודם ופטרית או
אחריו :
ותרוכית אם כותב וי"ו אחר הרי"ש:
כיצד כותבין יתיכי ליכי :
אם כותבי' דהוית איתתי או דיהוית
אנתתי בלא יו"ד אחר הא"לף:
אם כותבי' שבקית ופטרית ותרוכית:
בנפשכי אם כותבין יו"ד אחר הש"ין:
להתנסבא אם כותבי' יו"ד אחר הה"א
ואנש בלא יו"ד:
בידיכי בב' יודין:
ואם יש לכתוב מן שמי :
נתן לה גט וא"ל היום אי את אשתי
ולמחר את אשתי:
אם לא כתב הרי את מותרת לכל אדם :
מותרת בוי"ו :
אם כותבין דיהוי' או דיהוי ואם כתב
דהוי' שבאי אם כותבים יו"ד בין מ"ס
לנו"ן: תרוכין ושבוקי' ופטורין אם הם
חסירי יו"ד דאפונכם :
אם כתב בגט ארוסה דהוית ארוסתי
או בגט אשה דהוית ארוסתי:
הי"ן וזי"ן שלא היו הזיי"ן נוגעין בהם
וכן הי"וד שעל הא"לף ושאחורי הדלי':
גט שכתוב בו רי"ש שבשם האשה הגג
קצר מאד : אם חיסר הסופר ולא
כתב להתנסבא' אם במקומו כדו כתב וכד:
אין לכתוב בגט בביטול מודעי:

קכו נוסח לשון הגט ובמה שצריך לדקדק בענינין ובאותיות:

קכז טעם למה צריך לכתוב זמן בגט ואם הקדימו או איחרו

גט שאין בו זמן שכתבו בעידי מסירה·
גט שנכתב ביום ולא הספיקו לחתמו
עד שחשכה מה תקנתו:
גט מוקדם אם הוא פסול או בטל:
גט מאוחר אם כשר לגרש בו לכתחלה:
אם דילג הסופר לבריאת עולם:
אם דילג הסופר האלפים והמאות:
אם כתב הכלל הגדול והפרט הקטן
ודילג הפרט המעלעי:
אם דילג ארבעת ולא כתב אלא אלפים:

קכח צריך להזכיר בגט מקום שהעדים עומדים שם בשע' החתימה ומקום עיקר דירת הבעל והאשה:

אשה שנולדה בגרבינא ונתרבתה
במרסיליי' וכת' בגט שנולדה במרסיליי':
אין אנו מתחשים בגיטין אלא בשם
שהחתו הראשונים:
כת' בגט אנת פלונית הדרת בתלמ"סאן
ובשעת כתיבת הגט לא היתה דרה
שם כשר :
גט שיש בו לשונו' שמוספקים ואין הבעל
מערער :
כתב שם עירו ועירה בגלגול:
כשה יפלא בעיר ויכתבו אותו בגט
למקום דירתו:
אם יקדי' אתת לפלונית או אם יאמר:
אם יש לעיר ב' שמות יכתוב דמתקריים:
אם לא הזכיר בגט הנהר:
אם יש בעיר נהר או ב' נהרות:
דיתבא כותבין לכתחלה בחד יו"ד:
נהר שהוא רחוק מהעיר ובני העיר
מסתפקים ממנו:
אם צריך לכתוב כל הנהרות שבתוך
תחום העיר:
נהר שמסתפקי' ממנו לצורך כרמים:
נהר שהוא חוץ לעיר והפוך העיר בתוך
העיר :
עיר שנתוסף בה נהר :
אם העיר יושבת על חוף הים :
עיר שהספוק' ממי בארות או מעיינות או
בארות נובעים :
אם יש רחוק מהעיר מעין והעיר מלאה
בארות : עיר שאין בה אלא בארות
ואגמים: ב' נהרות שקודם הגיעו לעיר
מתערבים : אם העיר או הנהר יש
להם שני שמות ורוצה הגט למקום אחר:
אם יש להם ג' שמו' אי זה מהם כותבים:
הם עיר או נהר שיש להם כף רפויה:
במקו' שמזכירי' תי"ת כמו כפ"ף רפויה·
אם עיר או נהר שצריך לכתוב טי"ת או
תי"ו אי זה מהם כותבים:
אם מאמינים אותו על שם עירו:
מי שנולד בעייר' וא"כ דר באישבילי'
וכתב בגט אנא פלו' דמתא עירקא:

קכט כותבין שם האיש והאשה בגט ואם יש לאחד מהם שני שמות:

אם לא כתב וכל שום וכינוי דאית לי:
כתב השם השפל תחלה ואחר כך השם
העיקר· מומר דגירס בשם דגיות :
כת' מכינתו לבד צריך שיהיו עידי מסירה:
לא כתב שם המגרש אלא כתב אנא בן
פלו' : מומר שנתקע שם יהדות
ממנו אם כותבין אותו בגט :
אם לא כתב שם אביו בגט :
גר המגרש או שתוקי ואסופי :
אם לא כתב שם האיש והאשה בגט :
על מי סומכים להכיר שם האיש והאשה
או שם אביהם :
אם עושים שם מקום הגדולה עיקר או
שם מקום הכתיבה :
אם כתב שם שיש לו במקום אחר וכתב
וכל שום שגדיל שם דמקום כתיבה
וחתימה: אם צריך לכתוב וכל שום אחרן
וחניכ': מי שיש לו שני שמות וכתב' ולא
כתב דמתקרי:
מי שיש לו שני שמות ושם השני אלא
שהשם האחר יש בזה כמה חילוקים: מי
שנשתנה שמו מחמת חולי:
ע"י מה ניכר באיזה שהוא שם מובהק:
כשנותנין שני גיטין לאשה צריך ליתן זה
אחר זה :
מי שנקר' בעת לידתו חיים ואח"כ קורין
אותו ביניל"ע ועולם לא"ת בא' ביניל"ע:
אשה שנקראת בעת לידתה שמחה ואח"כ
נקראת אלינדרי"א:
מי שנשתנה שמו והוקבע לו שם שני
ונתקבע עמנו שם ראשון :
אם המגרש כהן ולא כתב בגט הכהן
שני יוסף בן שמעון בעיר אחד והאחד
ישראל והשני כהן או לוי:
אם המגרש כהן ויש לו כינוי שהוא קיצור
השם :
אם המגרש כהן ויש לו כינוי אם יסמוך
הכהן לשם או לכינוי:
כינוי אבי הבעל או האשה אין לכתבם
בגט :
גר המגרש יכתוב בן אברהם אבינו:
היאך כותבי' שם גרשו' ואליהו ושמריה
ומתתיהו ויוחנן ודוד וחזקיה והלל
ושבתי ובנימין ירחמיאל:
אם יסתפק לאדם בשם מן השמות:
שלא יוכל לברר בדעתו היאך יכתוב
אם יספוק שם אחד לשנים :
שם ידידי' ושם צור ועמי נדב אם יכתב'
תיבה אחת :
שמות הנשים וכינויי האנשים אם
יכתוב בסוף התיבה אל"ף או ה"א
וכינויים שנתקבלו מקומות קורים חי"ת
כמו כפ"ף דא יש וכן כינויים שיש בהם
טי"ת אם כותבים בטי"ת או בתי"ו:
שני יוסף בן שמעון בעיר אחת אם א' מהם
רוצה לגרש :

קל צריך שיחתמו בו עדים ובאיזה מקום חותמין :

המגרש בפסולי עדות :
גט שחתם בו העד יוסף בן ראובן וטעה
וחתם יוסף בן שמעון וחזר אח"כ וחתם
יוסף בן ראובן:
היאך משערין לראות אם יש שני שיטין
בין הגט לעדים :
אם כתב כדת משה וישראל בחצי שטה
והעדים בחצי שטה שנשארת :
אם כתב בשטה אחרונה אגרת שבוקין
אם כתב ודין די יהוי ליכי מינאי בשטה
אחרונה :
אם העדים מרוחקים מהגט מה תקנתו
כל גט שפיסולו ניכר אם יש להכשירו
בעידי מסירה:
אפילו לפ"ד חתם סופר ועד פסול אם
כשרה לא תלא :
אם כתב בתקנה הגט אשה צריך הסופר
ליטול רשות מהמוקדמים וגם ימתין
שלכתבו ט"ו יום אם שעת הדחק בכלל :
לא יטלו עידי הגט אלא שכ' בעל' דמוכח:
אם יש ליזהר שלא יהיו העדים קרובים
לסופר :
עידי מסירה אם צריך לבדוק היותן
גדולים :
צריך לייבש הגט קודם שיחתמו העדים:
ציווי: כתיבת הגט וכתיבתו וחתימתו
אם הוא בפני ג' כיתי עדים או בפני כת
אחת :
אם אין עדות בשעת כתיבה:
משרטטין י"ב שורות ושורה אחרונה
חולקה לשתים לחתימת העדים :
גט שלא חתמו העדים בכתב ידן אלא
הסופר חתמו:
אם מינה הבעל סופר ועדים שלא
בפניה': חתם אני פלוני סופר ועד והוא
לא היה סופר:
כשאין חותמים בגט רק שני עדים ואחד
מהם הוא הסופר :
גט שכתבו הסופר וחתם עליו עד אחד

קלא צריך שתהא כתיבת הגט וחתימתו לשם האיש והאש' וב' ששמותיהן שוים:

העדים יוליכו בפיהם שהם חותמי' לשם
פלוני ולשם אשתו פלונית:
אם כתב כל הגט שלא לשמה ושם האיש
והאשה לשמה:
הא דקי"ל דבדאורייתא אין ברירה דוקא
להחמיר :

קלב אמר לסופר כתוב גט לארוסתי לכשאכנסנה אגרשנ':

קלג צריך למסור בפני שני עדים כשרים:

אם מותר לכתחלה לתת גט בעידי
מסירה בלא עידי חתימה:
צריך היכא הגט וגם החתימות יבשים
בשעת כתיבת הגט:
רגילות ליתן הגט במנין :
טוב ליתן לה הגט בפני העדים
החתומים בו :

קלד צריך שיבטל כל מודעא

אם מסר מודעא על ביטול מודעא מה
תקנתו :
אם צריך ביטול מודעא אף בשגר' מרלונו
כילד

כילד לפון מסירת מודעה:
טעם לעם לריך לפתוב בביטול כל
מודעי ומודעי דמודעי עד עולם:
אם ביטל סגט עלמו מלגרש בו אם יכול
לחזור ולגרש בו:
אם ביטל מודעות בטעת כתיב׳ אם לריך
לחזור ולבטלם בטעת כתיב׳: אם לריך
לספביע הבעל אלא ביטל ואלא מסר
מודעה:
מסר מודעה על סגט וכתבו לה ואח״כ
ביטל המודע׳ ואמר לה תתגרשי בג׳
מכתבי לך: בעל לאם וקרובים הסכימו
מיגרבהם לזמן קבוע בקנס אלף דינר
ונתחרט ועכ״ז בידם מחמת ירא׳ הקנס
ולא מסר מודעה:
בעל המסר מודעה בפני עידי הגט
וחסר מעידים אלא ביטל המודעה ועדים
אחרים מכחיש׳ אותה ואומרים מביטל
כל מודעה:
אי זה דברים נקראו בפיס כדי מלאמר
מגרש בשוגג:
מגרש המאמר אמי כותן בכח זה הגט
אם מתחלה נאמר הבעל כדי מגרש
ואח״כ חוזר ומגרש בביטול מודעו׳: אם
כתן מעות ביד אלים ואמרו רוצה ליתן
לו המעות עד מגרש:
מנהו לאח׳ ליתן גט ואח״כ כתביים ליתן
לה גט בזמן יודע מנהו אלך הטוגה:
אם כותן לאומר לגרש
קיבל עליו חרם אלא לחכותה או אלא
לאקיימה ועבר אם כותן אותו לחולין:
אותה שאמרו חכמים מיולים ולא אמרו
כותן כילד יפסו לחם:
יבא המגרש לחלוק כילד כותן אותו:
אם יכולים לגזור מיבדלו מחדש אח׳
אם לא יגרש:
בעל המערער על גט שאלא ואמר
מבטל אותו:

קלה צריך שיקראוהו קודם נתינה ואחריה

אם לא קראו הגט בטעת כתיב׳ ונשאלת
לה בעל׳ אשלחו לאתו היה בידי הבעל
ואחר מעברים אומר מגבלה מעינו
ונתבטל בלא קריאה:
אחר קריאת הגט ואשלח העדי׳ בטעת
כתיבה:

קלו מה אומר לה בשע׳ שנותנו לה היא או שלוחו

הדברים שיאמר לה בטעת כתיבת הגט
הין עכוקי מעינו לענין באותו ענין
ונתן לה ניטה ולא הירא:
נתן לה ניטה ולא הירא אם כוח בטל
או מבטל:
כתב או אמר לאשה אין לי עסק בך:
מני יוסף בן מתעון הדרים בעיר אחת
וגירש אחד מהם אשתו הינו לגירש
ומידי הגט אומרי׳ אלא כתבו גט ליוסף
בן מתעון כי אם לזה:
גט הניתן בגילוי או ביום אחר תבלת
מדבריה:
אם עידי מסירה לריכים לסכיר מזו
הוא אשתו:

קלו צריך שיתירנה היתר נמור קלה אינה צריכ׳ שתקבלנו ביד׳ ממש אלא לרשותה

זרק לה גט בחצרה והיה יפנה:
נתן גט לשליח הבעל בפני אשה יפנה:

קלט זרק לה גט בחצרה שהוא קנוי לה אי שאול או מושכר אם צריכה להיות שמרת שם

בגטו אלא לגרש על ידי נחיתת גט תוך
ביתה או מלירה ואפילו בתוך קלתה
ומלבושיה:
ידה תחיה פתוחה מתחילת הנחתה
עד גמר הנחתה:
זרק לה גט בבית הסכנת תוך מרבע
אמותיה אם נאמת לא אלא:

קמ דין שליח להולכה

מאמתו אליח לקבלה ואל הבעל סולך
גט זה לאמתי ותסא ידך כידי ואין כאי
מ״מ אמתן גט ליד אחד ואל זכה בגט
זה לאמתי:
אומר אמתן גט ליד א׳ ואל זכה בגט זה
לאמתי:
אי אים לו אח אומר ואמר לא׳ זכה בגט
זה לאמתי כדי אלא תבול לאבי אמומר:
אי אמבירה אמתו אם מחכה לה גט על
ידי אחר:
אומר אמנרם ע״י אליח אם תקנה יעבו
כדי אלא יוכל לבטלו:

קמא האש יכולה לעשות שליח לקבל גטה מיד שליח בעלה

אי זה טוב יותר אם לעבות אאם אליח
מיקבל ביאה מיד אליח בעלה או
מיאלאתו לה אליח הבעל על ידי נוי:
אין אאם יכולה לקבל גט לבתה קטנה
מבהאמת:
המתגרשת מן אאירוסין ואיה אאם
קטנה או בוגרת אן בוגרת:
תמיאם על ג׳ אליחות אכתוב באוסקיה
אם לריך קבין באליחות:
אם אאם עושה אליח קבלה מיפאם
אליח לקבל גט מיד בעלה:
כאמנר ע״י אליח קבלה אם יכול לבטל
תנאי בגט:
ג׳ התנאים באמר ובתקיימו אנים אאם:
לאון אליחות אמר אולכה כאבעל
מלאו מוליך גט לאאתו לעיר אחרת:
אם דיין יכול לעבות מעאה ב״ד
לאתיר אאם ע״מ עדות קיומו אאוה
אחוד מעידי אאירה:
אליח אני אמביא גט אם לריך לקיים
אמר אליחותו:
אמר אליחות אכתוב בו אלא יתן הגט
לאאם אלא אחר אתמהול לו כל זכות
אים לו מחיוב כתובתה אם יכול אאליח
לעבות אליח אחר:
בעל אאמר לאליח אקול מיכם אתן
וכב לא ניאים ומיכם האליח אראאון
אליח אני וא״ל הב לא ניאים ואת דבר
אחאן לא אגיד לו ואאליח אאני בטל
אחאן ואח״כ נתן הגט:
אם יש בכלל אכחובים אתנאי לאוד לענין
היום אתנאי אל׳ל:
אם אקרע אכתוב׳ אם נתקיים אתנאי
אל׳ל: אליח קבלה אעאה אליח ואקבל
הגט וקרעו ואלא אמר עדות לאאם ולא
נתקיים בחותמיו:
קיום ב״ד אם לריך קיום:
אם אליח קבלה אמנה אליח:
אליח קבלה אמיר׳ אליח בלא חלא ואלא
באני ב״ד:
בענין אליחות האאם איכא דקי״ל אאיה
רולא בדבר לא בעי׳ אמיעת קולה:
אם כתוב אאמר׳ בלאון עדי׳ ואתקו דיינים
בעקום אלריך אם אופאין בגדון זה
לעד בעאאם דיין:
אמר אליחות גט אים בו אמיות אמורה
אאין אב״ד יודעים בגיב גטין וקדושין:
אמר בפני אנים זה אלא בפני זה אאיה
עד אאני מוכרה בתפיסה עד אאגרש
ואני מבטלו מעכשיו:
בעאיה מודעה בפני עדים אאי׳
זה אלא בפני זה מאני וא״ם לגיבו׳ הגט

אם אאוב׳ בתלה בו מודעה אינו אאמר:
אליחות גט אכתב בלאון לוואם כאר:
אי אאלה גט לאאתו לוואם כאר:
אמר כל גט אאתן ביד אליח קבלה יאא
בטל וכאאוה לכתוב ביטל כל מודעי:
אילוק בין אאומר׳ אתקבל לי ניאי מיד
בעלי לאומרה אתקבל לי ניאי מבעלי:
אילוק בין אאומר תן גט זה לאומר
אולך גט זה לאאתי אי אומר תן גט זה
ליד אאתי:
אליח אכתן גט לאאם ולא אמר בא״מ
ומת אבעל:
לריך לומר בגו״ל אאי׳ מביא לאליח:
לא יגרש ע״י אליח באאכיאם בעיר אחר:
אאילו מביא לאליח לריך לקדושין:
אליח דאליח אם לריך לאמנותו בבני ב״ד:
אלא גט ע״י אים אתכנאו ביד אלוחו
אם נאמן לומר בג״ון:
אם מתידים גט אאם בלא קיום ליכאם
לכתחלה כיון אאין אליו עודדין:
אאולה גט מקוייים וע״מ מכיר חתימת
אעדים וע״מ מכיר חתימת אדיינים:
אם נתקיים מ׳ מעידי אגט בפני עדים
ואני לא נתקיים אלא בע״מ:
אם יש עדים באליחות אם דינו כאתיות
בי אדי:
אם איאאר לקיים עידי אגט מתוך
אמר אאליחות אסיה מקוייים ועידיו
אין אעדים אאתוויים אל אגט:

קמב שליח המביא גט ממ״ה צריך שיאמר בג״ון

קמג דין המגר׳ע״ת וכל דיני תנאי
קמד ה״ז גיטך ע״מ שלא אבא
בתו׳ ל׳ יום ונאגש ולא יכול לבא
וע״ין בסמוך:
קמה ש״ט כיצד יתנה ואם עמד:
קמו׳ ה״ז נטיך ולא תתגרש בו
עד לאחר ל׳ יום ומת הבעל תוך
ל׳ יום או נאבד:
קמז אם נכתב התנאי בגט קודם
התורף או אח׳ התורף:

יש תנאים אאין אוסלין אגט אאילו
נכתבו בו:

קמח לא יפטור אדם את אשתו בגט ישן ואיזה גט נקרא ישן:

ב״מ מגירש ולא אבעידו עדיה ביניהם
לבלא יתיחדו וסוא אסוכן וכמע׳ אאינו
אולה בגיבורו:

קמט הבא על גרושתו או שנתיח׳ עמה:

עידי יחוד לריך אאיה אגיאם רואים
כאחד ואיהו סוא וסיא רואים אותם:
אגוסא אאם בחוקי אגויים ואתנ׳ עמה
לאיות אאתו:
ליכא לעיקט כל אומרי אסבראות כדי
לענן אח זו:
מי אמוליך עמו אאם אמקום לאמקום
ונתעברה ואם מודי׳ אמנהו בתעברה׳
אמודך אסיה לכבם לבית אעיו לאתיחד
עם אמודכתו ואלא קול בעיר אבוניה
נאאם לאבוני:

קנ איזה פיסו׳ נט שאם נים תצא: קנא טעה הם פ׳ונתן שובר לאיש וגט לאשה:

קנב אשה אמרה גרשתני והוא מכחיש׳ וכבר׳ כיתי עדי׳ מכחישי׳:

אמרה אלא בפני בעלה בגרשה ואח״כ
בא בעלה וחזרה לומר כן בפניו:
אאם בגאלה לעיר ואמרה אסיא ב״מ
אאם אלא בפני זה אסי וא״ם לגיבו׳ הגט

ואח״כ בא עדים ואמרו אאמנו אסיא
מגורשת וגם סיא אומרת כן ונתבטל
אמחלאה לדבריה:
אאם אים בידה אעאה ב״ד אינם יכולים
לבטאאן בו עד אזכרו אחיב׳ ידי אב״ד:

קנג המוציא גט בשוק למי יחזיר: קנד אלו שכופין אותם בשוטים להוציא וליתן כתובה:

אבבבע אאם יאחוק יגרש אאתו ואלך
ואאחק:
מי אסורגל לכעוס ולאולי׳ לאתו אמיד
אם כופין אותו לאוליא:
אמקדם אידוקין אלא נעאבו לבייאם אם
כופין אותו לאוליא:
בלא מחמת אעבה אם כופין אותו:
אטוענ׳ על בעלה אאינו יכול ואכנו אותו
לגרש אודם אייאמנו אעבוקיאם בב״ד:
אטוענת אאינו יורש כאן:
אטוענת על בעלה אאינו יכול:
אילאאת אבעלה אבני אאינו יכול
לבעול אאילו יכול לבעול אחרות לא
אבאידם כאונאת:
אמקדם אלמנת ת״ח ובת גדולי׳ דרך
אחוי ואינו כבוד בעלה אם כופין לגרש׳:
ילדה ומתה אם כופין לאוליא:
אתנה עם אאתו אלא יפת אחרת עליה
אם אוא אתנה אל עם אכתוב נתוליה:
לעם נעבנו ב״ד אליחקה לכוף לאוליא
לבני בבאם עם אאתו ו׳ בניה או לאחות
ביד ניאא קטנה או בת כבן אם תלמיד
חכם לע״ה:
ילדה ולד קיימא ואח״כ אוחזקה לבבליה
או אעדה אלדת:
אטוענת על בעלה אסוא רועה זוטות:
אמכה את אאתו או מבזה אותה בדבר׳:
כל אינא דקתני יוליא ויתן כתובה אם
מבאאנו:

הלכות מיאון

קנה אי זו קטנה יוצאה במיאון

עידי מיאון אם לריכין לאכבי׳ לא בעלה:
אין מבאאנין על אטנן אאחר כך יעידו
עדים אסיא קטנה:
בן אבריה אלא אביא ב׳ אבריות כאינו׳
ב׳ אבריו׳ או אימני אירו׳ אם בין זה לזה:
קטנה אלא בודע אם אגיעה לכלל
אבותיה ואביאם אימנים:
אאם אנאאאתו בבאבר אבותיה
ונחקדאם ונבדק׳ ולא אלאו לה אימני׳:
קטנה אלא מיאנה ובבדילה ונאאת
לאחר אם לריכה עידי יחוד או אמרינן
כיון אאאתו אים ובומדת אתיתיו כ״ע
ידעי אנתיחד בעם ובא עליה:

קנו הלכות יבום וחליצה

אם אים בן באחים ובאתאו אם אים
אורחו ולידתו בקדושה:
מי אבבאר בבמנה לאאול ולו אח ואבית
לאאתו אבוכר׳ ובא׳ לאייר ילדה בן אלא
בבערו ולאבריו ולאוף ח׳ ימים אח:
אבית לאאתו אבוכרת ומיום ביתתו עד
יום לידתו׳ יום ח׳ חדשים וכ״ב יום ואולד
נמרו אערו ולאבריו ומת לכ״ע יום:
אי בעיבן אים אולד לאחבעה אדבים
נמוריה או אבני ריב אתיבו:
אאם אחלך בעלה לע״ה ומת אם אלו לא
ויבא אול אבים לבמלא אאם אחר׳ לאם
אם מחיירין אותה לאחוץ:

קנז איזו את זוקק ליבום

קרוב ואאם אבבם לאמרים לומר אזה
אמין אל אח אם אוא נאמן אאבי׳ מעידין
כן בבעת מעאם:

אם

אם אפשר לסתנות בעצת קרובים אבל חזקה ליבם :
אם יש עדים שיש לו אחים שיכו כאמן לומר שיש לו בנים :
מי שלא כאמנו ולא נודע אם יש לו אח אמנם אחי שאפשר אמר אסור מכיר באשתכו אח לנאנאם אל זו :

קנה נאמנת אשה לומר מת בעלה שתתיבם והיבם נכנס לנחלה על פיה :
קיבם יבמה שנתקדשה לזר במזי׳ או בשוגג :

יגא קול אצת יבמה ועמדה ונתקדשה לאחר בן אסור ואח״כ בא שיבם וחלץ לה ונאסרת לנקדש :
יבמה זקוקה לכסן אסלכה ונתקדשה לאחר וטוענת אסיא מעוברת :

קא היבמה אימתי יש לה מזונות:
ג׳ חדשים אסיבמה מזונות מעשה ידיה ליבם ואיב׳ יכולה לקנות חפצי׳ ומלבושי׳ מנעשה ידיה בלי רשות שיבם :
אם נקלא שעמדה בדין :
אם יבמה צריכה אבועה :
יבמה אם יכולה לעכור נכסי אלונ :
אם שיבם אחר שבנם אם יש לה תנאי כתובה :
אחי יבמות אלא אח׳ אנאלו לאבי יבם ואתה אחת מסן מי יודאה :
לאיזן יבם יבמתו ולו בני׳ בע״ם ואתו סוא ובניו ולין ידוע מי מת תחלה ואח׳ כך מתה שיבמה :

קסא מי שהיו לו נשים רבות ומת ולו אח :
אם אחת גדול בע״ם וכתב אחיו רולה ליבם ואחת גדול אבי שבי אחיו רולה ליבם ולא לחלוץ :
אם שיבמה שיבם רולה לאחיבם וגדול בני אחת בחלילים אין לכולם לאחיבם עשאטן :
יבמה זקוקה לאבי אחים וגדול אחכטו מאכטו סזמן :
יבמה אנאלה לאבי אבי יבמים ונאבע גדול אלא יחלוץ ולא ייבם :
ג׳ יבמי׳ וגדול אסור בם אבו׳ ערוה :

קסב הכונס את יבמתו נאסרו צרותיה :
קסג הכונס את יבמתו זוכה ליטול חלק אחיו בנכסי אביהם בכוחזק אבל לא בראוי ולא בשבח :

מי אמת וכניה ג׳ בנים ולוס אחאל אחתו אלטאס בכל נכסיו ואת אחד עסס ויבם אבבי את אחתו טוטל חלק אחיו בנכסי אביו :
אחד מן אחים אסיס בן אחאס ונקתקו אם סיתה סוריתו ולידתו בקדושה אמילו ייבם את אחת אחיו אינו זוכה בחלק אחיו אמת :

קסד היבמה לא תחלוץ ולא תיבם תוך ג׳ חדשים ואם עברה וחלצה או נתיבמה :
אבי יבמים ואת אחד מסס עותלת לאחיבם לאבי תוך ג׳ חדשים לאיתו אל לאמון :

קסה אם מצות יבום קודם למצות חליצה :
יבמה שיש לה ג׳ יבמים ואינם רולים לחלוץ ולא ליבם ולא לחלוץ בנכסים: מדר׳ בכל מיבמה ומלא אחת לבדם :
יבם אסיס נכנס בחיי אחיו וטוען שנקדשא :
שעושה עשאר בינתתו ומזרם וקבלם אמר אחיו לי דייניל׳ לם כעורדת :
ס״מ בנירם ויש אחר בנט ואיבם רולה לבנגה :

קסו היבמה הולכת אחר היבם :
יכול לעשות אשאר בינתתו ע״י אליח : גא על יבמתו ולא עסס בם אשאר אינו צריך לקדשה ומכין אותו אבא מרדות :
אמר לם אבי את מקודשת לי בקידושי אחי ובטבעת זו :

קסז קטן שבא על יבמתו או על אשה אחרת:

קסח בנם יבמתו יבול להוציאה בגט ולהחזירה:
אחידבא אם אינ אונעת אינוליו אבבכסים עידו וילקת בסם קרקע אונעין לם ואפילו אין כתובתה אלא מנה ואבבכסים אם אאם מנה:
אבבכסים אביד אינשה אולילים אותה אידם וילקח בסם קרקע:
ביד מי יעמדו אבבכסים בעי׳ אעולילים קרקע לקנות :

הלכות חליצה

קסט מצות חליצה בג׳ דיינים ומי הם הכשרים להיות דיינים בזה :

לקבינות מקום אם לרין ליבם :
אם אירע עיכוב אלא יוכלו לחלוץ בלותו יום אם בטל אקבינתו :
אמילו בגילא יכולים לזמן אמקום :
אין קבועים מקום ביום אבנת :
אחלילים תאיס בנוכם אל עיר אירוס מקום אעורסם :
מולין בחול אמועד :
אם מולין בערבי אבתות וערבי ימים טובים :
קטן וקטנה אבלו לחלוץ טוב לבדקם לאבי אבדק אם יש לסם אערו׳ וכן לאחר אבדק :
אם אין לם כח לעמוד והלאם מיושב :
אם צריך לבדוק אחולץ בלי זה רגל יאבטיב אחלאם וכן לבדוק אחולצת אם שיש אערת :
אמר בלי זה רגל חולץ :
שיבם קום כגף אעבבכי׳ לעשאם מאוקו :
אם לרי׳ לאקביד ביד ימין לבנין חלילים :
יבם אבבלו אחמי׳ אתוכה והלאם בו :
יבמה אבקקם לאבי שיבם בינו לבינם לו בחבי אבים :
אם לריכם שיבמה ליחאר אלא אחוק לאבי שיבם :
אמרו לו חלון ע״מ אתתן לך ק״ק זוז ובאל אתבלי :
אמר אבי חולץ ע״מ אלא אבבלי לאוס אדם ואם אבבלי לאוס אדם לא אבים אחלילים חלילים :
אם שיבמה שיבם רולה לאחיבם וב״ד רולים אבבכים קטנה לאוך ביתו :
אי אחלץ ואחר כך אבאר אודעה אעבאר אודם לכן :
בט חלילים אזמנו אוקדים :
בט חלילים לריך קיום :

קע א׳ מהאחים שנתן לה גט או מאמר :
אי אבת אלא בנים והבים אבי אחים ואבי בנים ואקטן אבאה אעמר בחתת אחן ואבאבים אוליאם בט ואומרת אבתנרשם בו :
יבמה אחלאם ואח״כ בנמל׳ אסיה׳ קטנה קרקע לקנות :

הלכות חליצה

קסט מצות חליצה בג׳ דיינים ומי הם הכשרים להיות דיינים בזה :

לקבינות מקום אם לרין ליבם :
אם אירע עיכוב אלא יוכלו לחלוץ בלותו יום אם בטל אקבינתו :
אמילו בגילא יכולים לזמן אמקום :
אין קבועים מקום ביום אבנת :
אחלילים תאיס בנוכם אל עיר אירוס מקום אעורסם :
מולין בחול אמועד :
אם מולין בערבי אבתות וערבי ימים טובים :
קטן וקטנה אבלו לחלוץ טוב לבדקם לאבי אבדק אם יש לסם אערו׳ וכן לאחר אבדק :
אם אין לם כח לעמוד והלאם מיושב :
אם לריך לבדוק אחולץ בלי זה רגל יאבטיב אחלאם וכן לבדוק אחולצת אם שיש אערת :
אמר בלי זה רגל חולץ :
שיבם קום כגף אעבבכי׳ לעשאם מאוקו :
אם לרי׳ לאקביד ביד ימין לבנין חלילים :
יבם אבבלו אחמי׳ אתוכה והלאם בו :
יבמה אבקקם לאבי שיבם בינו לבינם לו בחבי אבים :
אם לריכם שיבמה ליחאר אלא אחוק לאבי שיבם :
אמרו לו חלון ע״מ אתתן לך ק״ק זוז ובאל אתבלי :
אמר אבי חולץ ע״מ אלא אבבלי לאוס אדם ואם אבבלי לאוס אדם לא אבים אחלילים חלילים :
אם שיבמה שיבם רולה לאחיבם וב״ד רולים אבבכים קטנה לאוך ביתו :
אי אחלץ ואחר כך אבאר אודעה אעבאר אודם לכן :
בט חלילים אזמנו אוקדים :
בט חלילים לריך קיום :

קע א׳ מהאחים שנתן לה גט או מאמר :
אי אבת אלא בנים והבים אבי אחים ואבי בנים ואקטן אבאה אעמר בחתת אחן ואבאבים אוליאם בט ואומרת אבתנרשם בו :
יבמה אחלאם ואח״כ בנמל׳ אסיה׳ קטנה

קעא קידושי קטנה יתומה הם בספק׳ אם קונים, קנין גמור : קעב אילונית שחלצה וכן סריס חמה שחלין או שחלצו לאשתו אינו כלום :
קעג יבמה שהיא אסורה ליבם בחיוב כרת וצרתה וצרת צרתה:

אי אסמירים אפתו וסלך ונפל אחרת ולא גירש אם אמומר׳ ואת אלא בני׳ אם אטורים סיסדאלין אן סחלילים ואן סיבום :

קעד יבמה שהיא אסורה ליבם בלאו או בעשה או שהיא שניה מה משפטה ומשפט צרתה:
קעה ג׳ אחים ב׳ מהם נשואי׳ שתי אחיות ואחד נשוי נכרית מת א׳ מבעלי אחיות וכנס נשוי נכרית את אשתו ומת :
קעו מי שקידש אחת משתי אחיו׳ ואינו יודע א׳ זו קידש ומת אחד מהם ולו אח או אחים :

הלכות אונס ומפתה:

קעז המפתה או אינ׳ בתולת ישראל קונסין אותו ג׳ סלעים כסף :
סאמס אתאלקס בגונס וקופס ברגון בגיאס אחת לו בפתי גיאות :
אפס טוענת אמים בא עליס בעת עילופס וסבטיה אותס איפאנס :
אם הוכעת אמנו אסנויס אכבבא עליס בדר לס איזס דבר בא אתנגס :

הלכות סוטה

קעח המקנ׳ לאשתו ונסתר׳ אפי׳ בזמן הזה אסורה ובלבד שיהא הסתירה והקינוי בראוי :

אי אמר לאפתו בלא עדים אל תסתרי עם איש אלוני ונסתרה בפניו בלא עדים :
א״ל טענה על איש אסוא רוף אחריה וסוא מכחיאס :
אי אסלן לא״ס וילדה אפתו אחר י״ב חדש לו יוחר :
אי אעמד חוץ אביתו קרוב לאנס וחזר בחלת כסלין ובסוף אדר אסילס נאל כבן ז׳ בתיבדין ובכס מעט וחיס קדוב לי״ב אעות :

תם

חדושי הגאון מוהר"ר ליב חנליש : והגהות :

סי' א [illegible]

[illegible]

סי' ז [illegible]

סי' ח [illegible]

סי' ט [illegible]

סי' י [illegible]

סי' יא [illegible]

סי' יב [illegible]

סי' יג [illegible]

[illegible]

עג"ל סימן תק"ח : בגמ' איתא רבה : סימן סע"ז : סימן ס"פ : בסוף דספסמא הוא ביבמות קכ"א סוף ע"ב ובסוף דכותבין בגיטין (כח:) : סימן ב' : ובנים כ' ע"ש : סימן ג' : סימן סע"ז והנמה מקומות בדבריו שמוכיחין כן כנ"ל : ופוסקים בזה שאמר שגלה הזכרת השם וכו' כנ"ל : בגמ' בהאי שיבדא לא נזכר ש' בני אדם כלל אך הכל על קולר של בני אדם וכו' : ואסי' סע"ה : בסימן ב' : נראה שנפניו שלפנינו בסימן מ"ו : נס תשו' זו בסימן מ"ו : בגמ' אי רבה : בגמ' אי' ר' זירא רמי מתני' אברייתא ותמני כאן וכו' ועלה קאי הנך הרי איכא דאמרי : בכלל כ"א : דהיודע בזה כנ"ל : בסנ"ל אי נמי : הרי שלא הזכיר כנ"ל : לא בכלל כ"א סימן כ' : בשם סימן א : בתשובת סימן ל"ג : ולדם' מו : בסימן פ"ז : דלאו סימן מופסק הוא : לפנינו בסימן סע"ח · בסימן ע"א : בשם : בסימן סע"ז : מתנ"ל בדעת רבינו : תנ"ל הרמב"ם : מיגה הרמב"ן כ"כ בשם רבינו כנ"ל : דאם בגאו שניהם כנ"ל : שאמרו יוד בשים כנ"ל : דלדעתו ז"ל כנ"ל : דלא מייסי' דמשקרא כי אמרה את נתלמתם אע"ג דאמרה קנרתיו מייסי' לה ומשמע שהרשב"א חולק בזה ואומר דבאומר' את נעלי נתלמתם וקנרתיו דלעולם לא חיישי' : תנ"ל הרמב"ם : דלא סייבא אותו בעיא כנ"ל : דאי טעמא דעד אחד משום דמילתא דעבידא לגלויי הוא לא משקר א"כ לא משקר או דילמא משום דהוא דייקא ומינסבא וכו' כנ"ל : משום דמהימן הוא וכיון דמהימן אפי' נשאלו אומר וכו' : כדי שלא ישוט וילא כנ"ל : עיין בכס"מ שהאריך בזה :

סי' יט אם הומק בעיר שלשים יום וכולי ממימרא דרב נב"ב (קמ"ז:) ופסקה הרמב"ם בפ' סנו' כנ"ל :

סי' כ שם (נס:) בגרו' ובפ"ד מאיסורי כפרים (ס:) בתשובה כנ"ל :

סי' כא דאלו דברים של מינה לא אסרו אלא באמתר כו' כנ"ל : מי שמתו (כד·) כנ"ל : והכ"ם כתב שמלאו במרדכי יבן שסיים שם וז"ל מותרות לרמון אותו במרמן אם יכול ליזהר מהרהור והנשמע ימנרך ולפ"ז לק"מ : דמשני דנמ' ס"ב כנ"ל : סוף אלף קמ"ח : מכך קי"ל קמי מלעיל תוגיטור"ל אע"ג דקי"ל כיוסא במרייתא דכל שום קריבם נעלמא אסור לא אסרו אלא קריבם כמגילה וכו' ע"ש בתשובה :

סי' כב אנ"ל נסורם קכ"ע : בסורם קמ"ח : בשים פירושים אהא דאמר הלי ליסנא ביסא וכו' כנ"ל ור"ל דלא מקשה מהא דאמר הלי ליסנא ביסא וכו' דמשמע דבעי למיהם וא"כ למה לא ניחוש ג"כ בכך אבל דלעיל שאמרה שנתעברה מפלוני ע"ז אמר דבמתרי"ק שם יש פרושים ע"ז ולהנך פי' לק"מ : דבגמ' שלפנינו (סנה קכו:) איתא מעשה בחסיד אחד ופירש"י שהוא או ר' יהודה בן בבא או ר' יהודה ב"ר אלעאי : ממתוך שהיא קטנה כנ"ל : ובגמ' ערובין נב: איתא ר' יהושע בן חנניה : מפני אבותיהם כנ"ל :

סי' כג לפיכך לא יהא דם כנ"ל : ופירש"י הטעם מפני שהוא נטל וכו' כנ"ל : בנ"ל אלעזר : דמנה דגיר' ישמעאל כנ"ל : דולעיל מונים אמר רב כנ"ל : יש כאן חסרון מנפנים וכנ"ל שלא יבוא לידי הרהור ואם ישמין מים לא יפחין באמה וישמין ואם הוא נשוי מותר ע' ב"מ :

סי' כד מפני כשלינכנו לשיטי' כנ"ל ודברים אלו מבוארים בסנהד' (סד·) : ולפיכך פסק כן הרמב"ם כנ"ל : כוונתו בזה דאין לקסום אמאי נקטינן כסתם זו הא סתם ואח"כ מחלוקת הוא נכה תתני' דמתייחד עם אמו משמע דכ"ש עם נכתם ונסיסא פלוני בנהנס א"ר יהודה לא ידעם רווק וכו' ע"ז קאמר רי"ל דדילמא רושם שאני וכו' :

סי' כה אע"ל לא אלא כגון וכו' כנ"ל : אבל אם הוא מיוחד כנ"ל : ע"ש א"ר יהושע בן לוי הוא יודע באשתו שהיא יראת חטא וכו' ביבמות (ס"ב:) כנ"ל לענ"ד :

סי' כו בסוף סי' כ"ג :

סי' כז שכתב שם דאינו מקודשת : שהוא חולק עמ"ש בסמוך כנ"ל : שניהם יודעים שהלכה והיא מודה כנ"ל : דאגב ריהטא דאמרינא נקטיה דנלקוחתי מקודשת בתורה היא בדמשקינן בגמ' (כס"ב) : שהוי אלא נגמינת קידושין ונברלו אבי הנערה ורצון ונתן לה וכו' כנ"ל : בתשו' הרא"ש שבידינו לא מלאתי תשו' זו : ולפנינו הוא בסימן רס"ו :

סי' כח הרשב"א שלפנינו מוקדם הוא ב"כ בסי' תשע"ד : לריכה ממנו קדושין אחרים כנ"ל ויש לתמוה ע"ז דהכא משמע דלאו מכן שירלה ישאנה והרי בגדול אמרי' בגיטין (פע) אבל לא יכנס שני ויצא ראשון שלא יאמרו תסוור ברושתו מן האירוסין הוא ומלאתי בכס"ג ג' מהריב"ל שתמה ע"ז וסיים בדבריו ואין לחלק בין קידושי קול לקידושין גמור ונ"ע ע"כ · אמנם שעיין בתשו' הרשב"א עצמו ירלה דמה שסתם כאן כבר פי' בהדי' בסי' תשע"ד שסיים שם וז"ל ואם ירלו יכנס ראשון ויצא שני אבל לא יכנס שני ויצא ראשון וכענין שאמרו ס' המגרש עכ"ל : פי' רש"י חונו לה ולברכה בע : דלענ"ד כנ"ל בפ"ס פסק דהתיקם דלאמר מתן מעות לאו כלום הוא אפי' בנסדיק כנ"ל : דקאמר בחולך בריו' דמקודשת כנ"ל : ומסדון ככינר יש כאן וכנ"ל ומשמע מהר"ן וה"ה דאפילו כי לא אמר לה התקדשי לי בשט"ח זה אלא רק שהחזיר לה השטר דמקודשת ודלא כדמשמע מדברי ב"י יבו"י דמשמע א"ש כך ודלא כב"י דלהב"י דה"ל מסברת הטור ור"ן סיון כם א"כ גם להר"ן לא מפני חזרת השטר לחוד : תנ"ל רבה : והר"ן כ' דאינו מחוור כנ"ל : פי' דבריו דהעיקר תלוי בחזרת הפעולה דאז נם הפרעון מחייבת לו דמ"ד אין שבירות משתלמת אלא לבסוף אלא דמ"ד יש לשבירות וכו' לא עליה חוב הפרעון אע"ג דלא קבלה עדיין הפעולה אלא מיכף שעושה חד מ"מ ה"ל כהוא מ"מ במלוה עליה למפרע אם נותן לה א"כ וכן בכל השבירות (ט"ז) וע' בסמוך : ואם שיש לתמוה ע"ז וע' בע"ז ס"ק כ"ז : ועל כרחך לריכין אנו לומר שבתחיתה וכו' כנ"ל : ויוכל לומר כן וכ"ה פשוט כנ"ל לענ"ד : דמתקדש במלוה ובעל א"ל בע כנ"ל : ולהסקנ' דמשמעין א"ל בע אלא משמע ואפי' נאמר דר"א כלאיו ס"ל דאין אדם עושה ביאתו בעילת זנות ולריכה גט דקאמר בכולהו מן אדאי קאמר אכמי היכי נסמוך עלה לקולא שאם בא אחר וקידשה לא נחוש לקידושא כיון דר' אמי פליג עליה ואמר אבל בהכן טעי ומ"מ מחוורתא דפיסקא דהמית מ"מ לריכה גט אבל מלוה ה"ם בעל תנאי ולריכה גט מספק וכו' כ"ה בר"ן שם : דהיינו מספק מדלא קתני ה"ז מקודשת ואפי' את"ל דלריכה גט דקאמר היינו לומר שמקודשת וכו' כנ"ל וכ"ה בב"ש פ"ז שם' איסות · וכי תימא היכי שוכה כנ"ל : ואיכא שלא אבולהו קאי כלומר שיבולי' לתקן שהקידושין לריכי' להיות בידיעת נאמני הקהל ובפניהם ובפני עשרה ואם יהיה שלא באחד מאלו יהיו קידושיו מופקעים : שמפקירים הקהל כסף וכו' כנ"ל : פי' היינו בקעת יוכשרו מקודם כלומר אולי אפנא על ידם שתן סיוע לדעתי ע' בכורות (נ:) : לאחר העיון בדברי הרשב"א שם עמדתי משתומם מרעיד דנשפך הוא דהם פסק לבריא דאינה מקודשת ומלאתי שכבר עמד על זה הרב מהר"ם קאיינלגלר והרב בעל פ"מ וב"ש וע' ב"ש שייטב ע"ז :

סי' כט אכנסלת מתנה שקבלתי ברלונך כנ"ל : מתנה זו או אפי' נתנה סתם כנ"ל : ב"ח וש"פ תמהו על זה דהרי בגמ' קידושין (ח·) קאמר דהא לא דמי לדר"א דמנה חסר ד"ע לא כסיפא לה מילתיה למימנע' אבל מנה חסר דינר כסיפא לה למימנע וכמ"ש הב"י בסמוך · ועכ"ד לק"מ דסוגיא הגמרא שם הכי איתא על הא דעליני שהמקדשי לי במנה ונתן חסר דינר קאמר אלא הא דאמר ר' אלעזר וכו' ליתא כמאי אמר' לשמעתי' ותמני מנה חסר דינר וכו' ר"ל לעולם ר"ם ככ"ע ס"ל דמ"ד מקודשת וודאי ס"ל כר"א דכל האומר ע"מ כאומר מעכשיו ולכן מקודשת אלא אפי' מ"ד אינה מקודשת א"ש כר"א משום דיש לחלק וכו' · מעתה לדידן דפסקינן כמ"ד מקודשת היינו משום דר"א וכמ"ש הב"י כנלענ"ד וע' ב"ש : מיגת אפי' אין לו כבנה דהדרבה נמן דינר אחד יותר מסתבר דמקודשת משום דלא כסיפא למימנעי' וכמ"ש הב"י בסמוך ועיין עלא"מ פ"ז דאיסות שלבם י"ן שייטב ע"ז : הב"ח ולא"מ וש"פ תמהו ע"ז עיין עליה' ומלאתי בפו"ת ב"י סא' מסכמי זמנו שאלו על זה והסתבר כעלמו הסינו והנני להעתיקו בזה · וז"ל התשובה שהשיב הרב"י וע"ל פ"ב כ"מ על דברי בטור אה"ע סי' כ"ט היו לו מיני כלים וכו' וב"כ ממ"ש רבינו בסמוך ב' הרא"ש ומה שהכתוב ב' הרמב"ן ע"ב דברי וכ' כ"מ ע"ז וק"ל איך משמע שלשון הרא"ש דאפי' קנה בשמיקה מקודשת דלכאורה הוא ז"ל סובר דאינה מקודשת שב' ואם אמר בשעם [illegible]

מקודשת ובהא קאמר דאם שתקה וודאי מקודשת עכ"ל דבר פשוט הוא שמ"ש הרא"ש אם אמר בשעת שנתנו לה וקבלה מקודשת על אומרת הנה מיתנה כ' כן לומר דאע"ג דהאי ליסנא משמע שאינה מפילה בקידושין אם א"ל בשעת נתינה הרי את מקודשת לי וקבלה מקודשת דלא הוצרך לומר הרי את מקודשת לי אלא משום דאמרה הנה מיתנה הא אם לא אמרה אותו ל' א"ל לומר לה בשעת נתינה הרי את מקודשת לי אלא כיון שקבלה שתם מקודשת וכן משמעות לשון הרמב"ן דלא הוזכר א"ל הרי את מקודשת לי אלא על לשון הנה מיתנה לומר שאע"פ שאמר לה הרי את מקודשת אם הוא השיבה א' מלשונות אלו אינה מקודשת הא לא"ה אין כאן זכר להצריך שיאמר הרי את מקודשת לי ונהסבי אין מקום למה שהקשה כ"מ דהם אי' ליסמועינן רבותא דהא לא אילטריכא ליה דמשמע דבמ' הכי משמע דמשום דאמר הנה מיתנה שהוא ל' מורה שאינה רולה להתקדש אינה מקודשת הא אם לא אמרה ל' זה מקודשת אפי' אם לא הוסיף הוא דבר על דבריו הראשונים ובא הרא"ש ואודיע שאפי' אמרה הנה מיתנה אם הוא הוסיף על דבריו הראשונים וא"ל הרי את מקודשת לי וקבלה נתבטל בכך דבריה שאמרה הנה מיתנה עכ"ל : וכ' הרשב"א מפני שהוא כנ"ל : וכ"ג כל שלא אמרה כנ"ל : תנ"ל ולריכה גט :

סי' ל ופירוש שמפרשים בו כנ"ל :

סי' לא הכתב ר"י כב"ב מ"ד כנ"ל : ממנה כ' שם בשם הטור"מ דאם שעדים אמרו אמת התופס שהוא של זהב ואינה של זהב אינה מקודשת לו כנ"ל להלכה אך למעשה אף בזה לריכה גט עכ"ל (כ"ס בד"מ כ"י) : בנתיב כ"ג נמ"ד כנ"ל : דכן ומ"ה אני שמספק אין לו שנה דזה לא תלי בדרכו לסתייקר דאפילו אין דרכו לסתייקר אעפ"כ יש להסתפק בזה שזה אינו תמוה כסף כלל וכבר עמד ע"ז הרב בעל אבני שם שהשיג הרי"ף ובעל תמים דעים כ' שט"ס הוא ונ"ל ומ"מ אני מסתפק : ספ"ל הרמב"ם : למעוטי חלייך בפרוטה למאי אתיין כנ"ל : ומ"מ ואפי' קידושי ספק לא הוי ב"מ בתוספתא הביאה הר"ן המקדש בפחות מש"פ אע"פ ששלח לה סבלונות לאחר מכאן לא עשו ולא כלום שע"מ קידושין הראשונים שלח וכ"מ ברמב"ם וש"ס : אבל כסף שוות מקלי שעורה כנ"ל :

סי' לב דהא דאמרי' כ' על שמרם מפני דהוא נדלית ביה עדים וכו' כנ"ל וכוונתו שכ' שם בתחלה דהך דב' על שמרם אתיא כר"מ דאמר בגיטין (כב) עידי מסירה כרתי דאלו לר"מ דאמר עידי חתומה כרתי אסור לכתוב אתרם כיון שאפשר להזדייף אבל אמגילתא מותר אף לדידיה כמבואר שם במסכת (כא:) ע"ש וע"ז כ' הר"ן דמ"מ דעל השרם מפני שיכא דלית ביה עדי' אבל איש ביה עדים אף לר"א פסול משום דילמא אתי למיסמך : נלענ"ד נ"ל דכתב על השרם וכו' דעל הנייר כשר לכ"ע וכמ"ש נא"ח הקודם :

סי' לד אלא אדע מקומו אוי לך נדה"י ורמב"ן ריש פ' קדושים הביאו כן וע' נראשית חכמה פ"ח משער הקדושה שתמה שלא מלא דרשה זו אך נמ"כ דרשוהו בענין אחר : בעשות כדסם הך ויש נלומיות גדולות כי בכל דיבור א' מן ומ"ש וא"ש כ' יש שכתבו ויש שנתנו וכו' עד שכל בפ"ק דכתובו' : נקט תשו' הרא"ש שנסמוך לעיקר ופע"ב שנפסקיו הביא לכך דעה באמרונה שמברכין אחר הקידושין וקי"ל דבריו שבפסקים עיקר נגד התשובות ע' בטור א"ח סי' ע"ג י"ל דכיון דלא נכרים פסק כן בפסקיו אלא דתוכה מדכניא באמרונה ליתא לכאי כלמא וכמ"ש הב"ח בסי' ל"ד ע"ש · אמנם יש לתמוה דעל דברי הרבינו ניסים דנסמוך כ' הרי"ש וכן מסתבר וכמ"ש ג"כ רבינו וכ"כ א"ח הרא"ש ז"ל · הרי לסדיה דס"ל כן להלכה · והנה הב"ח ונעל נמ"כ סכימו עלמם לייסב סתירת דברי הרא"ש · אבל לא תעלו ארוכה לכרע"י שכפל דבריו עוד לקמן בסמוך אחרי דברי ר' שרירא סיים וכבר נתבאר דלדעת הרמב"ם ורא"ש ברכה לבטלה היא והנימור' נל"ע לענ"ד כ' כיון שכבר כ' הרע"י בטור"ד סי' קס"ט וסי' ר"א דכך כללא דדבריו שבפסקים עיקר לאו כללא הוא דלפעמים שדבריו בתשו' יותר אלוחרים מסתבר ליה אף שכא כיון דהרי"ף והרמב"ם ס"ל שכי לסבכים גם דעת הרא"ש עמהם ולאמו דברים שבתשו' עיקר : וכ' הכלבו דאם לא היו כנ"ל שהוא ענין נפ"ע : הרואה עומד משתאה דאלו משמעות נבנימן זאת שלא כדברי הריב"ש שהוא בנ"י · אמנם במעיין נל"ע כהדרוך נ"י ירלה כי שגגת המעתיקים הוא דשם כ' וז"ל כ' הריב"ש דאם בירך תחלה ברכת אירוסין בשעת הקידושין לא יחזור ויברך בשעת החופה אע"פ שחזור ומקדש ואם בירך הוי ברכה לבטלה ע"כ ודלא כבנימין זאב וכו' · מעתה דבריו מבוארים היטב ולמען לא יסיו הב"י וד"מ סותרין בעדותם ב' הריב"ש ומה גם בי שני דברי הרי ב"ש שהבאתי ב"י נראים ג"כ כסותרים לכן אמרתי להודיע שהרי ב"ש בעלמו נסל ע"ז שדבריו סותרין זא"ז והשיב דמ"ש בתחלה דלא יברך והמברך לא יקפיד הש"ס היינו בשבבר בירך בשעת אירוסין ומ"ש בסוף היינו כשלא בירך בשעת אירוסין ורולה לברך בשעת החופה ע"ז כ' שיפה הם עושים אם מקדשים שנית שלא יהא ברכה כברכה לבטלה כיון שאינו עוס' עתה בתלום : ועמ"ש בא"ח ק"ב : וכן ולומר בא"י וכו' ליתא שם בריב"ש ועיקום נבלה הוא וכ"ל ברוך אתה ה' אקב"ו וכו' : אפי' היו שדם סי' ט"ו :

סי' לה אומ"מ ס"ל לכתוב כנ"ל : בנ"ל מלך הודאתה : כבר תמה על זה בעל הפ"מ דמעיין שם בתשו' הר"י מיגן ירלה דלא כ"כ אלא בבפירת הכלים ואין לזה ענין להכא ע"ש וע' ב"ש : דבגמ' שלפנינו ליתא להך פיסקא ונאמרה שם בלשון אחרת ע"ש אמנם ברי"ף ורא"ש איתא וכ"מ בנוסחת השאלתות : אלמים דקיעת תמה מאוד למעיין במקו' שם שלא כ"כ אלא לענין לאסור בכל כנפים שאין האיסור רק משום קנס אבל כאן שלום לשניה לקדש לו אשה פלונית ויש ספק אמא קידשה מדינא וכבר תמהו ע"ז כל הפוסקי' סע"ז וא"ש וב"ש : לא קדשה עלמה ומודה כנ"ל דהך לא נא אמר הנזכר שם לא על ענין עימו' כאמר ע"ש : אלא אם לא הומק ולעולם וכו' כנ"ל :

סי' לו אמלק עליו כנ"ל : מה שיש לתמוה בזה על הרשב"א וגם על הרא"ש שהולך להשיגו מן נעל שטיטור והרי בת' מעורבת היא קדושין (סד:) ע' בב"ח וש"פ וכב"ש יושב עליו ע"ש :

סי' לז איכא לתמוה על לשון רבינו ואפילו. שדבה אבוה תחלה דמשמע שאביה אלא אליו לפדך לו במו דא"כ בילה הא דעתו שהיה אפשר לקדשה לו ובכה כתב בסמוך דהוי קדושין אלא דלריך להוסיף ב"מ ולכניה ואפי' שדבה נאביה תחלה והיינו כפירש"י שמקדש אבא לאביה לקדשה לו (כ"מ) : היינו דאמרה כן לשליחותיה של האב כנ"ל : בשאלתות שלפנינו לא מלאתי : דומה ימלא מודים כנ"ל : שמא מיתה בו לפי דבריהם כו' כנ"ל : דאיהי נוטה לאב מבוכה הוא : הורם בהרא"ש כנ"ל : ומ"ש רבינו אבל אם האב מכחישו אינו נאמן אפי' נבלריכה גט פשוט הוא דכיון דעיקר טעמא דנאמן משום דמירתת דילמא מכחיש ליה ואם גם כמכחישו הוא נאמן א"כ מאי מירתת איכא וא"ל דעב"פ יהא נאמן להלריכה גט י"ל דודאי כרב א"ת לומר כן דא"ב למה נקט במתני' באוכו יודע לאו קדשתיה הא אפי' כשמכחישו נאמן וכיון שכן אנ"ל לגזות אלוגתא מלבינו ולומר דלר' יוסי נאמן אלא ע"כ דלכ"ע אינו נאמן :

סי' לח אהר"ם בן הרשב"ן כנ"ל : כיון דדברים אמרים הם כנ"ל : דיבור זה של הר"מ בטעות נדפס פה וצריך לקמן אחר אות ד' כאשר נסמן בפנים : דאבל באם וכו' ר"ל שאין התנאי בעל מנת אלא בלשון אם · שאז אין המעשה חל וכו' : ועי' בא"ת סי' מ"ח כנ"ל : דבוי ספק כי ט"ם נפל בדברי ר' ירוחם וכנ"ל אם לא כפל והוא בענין שאם לא כפל יהיו קידושיו קידושין כ' כתום' וכו' וכ"כ התום' וז"ל ואע"ב דלא כפל תנאו ומן הדין שיה התנאו בטל והמעשה קיים [illegible]

ולמעלה מזה אמרו במורדת דמפסידין לה י"ב חודש וס"ל לרבינו דה"ה בפסולה מורד ואינו רוצה לכנוס דינא הכי דכותבין עליו אגרת מרד ועיין בר"ן ונמק"י

סי' לט מועיד דהא אמרי' לעיל כו"ל: גירסא כ' דט"ס הוא וכו"ל כי היכי דאם נודע אח"כ שנדרה אלא בלא כתובה· נ"ל רבה וכו"ל גם בסמוך· דהוי נילמא זנות מתם שגורע נכס קידושין במומים דלריכא גט כו"ל: סוליה ליה נהגי טעמי אמריני כו"ל: נ"ל דקיימא לן: לכנס סתם וקדש סתם כו"ל: מא"ר חסדא הא מילתא מגברא רבא שמיע לי ומנו רב שילא נסבה בגב וכו' כ"ה בגמ': שקול ענה נחסה כו"ל: ומ"ש שאין מומין מבטלין הקידושין כו"ל: ולדלפי דבריו שלא טען כו"ל: נ"ל היינו טעמא: שאפילו המב טוען ברי מקום דגילא עדיף כו"ל: הכך תרי ומ"ש מיסך סייני אסדדי כלומר דמ"ש ואם אין לו ראיה תלא בלא כתובה ואפי' הקידושין וכו' וכן מ"ש אבל אם הביא ראיה וכו' הוא בגמ' עו:) דקאמר התם לא תימא מליבה דמ"ד קידושין לאו לטיפויי ניתנו וה"ל הכ"ח וכ' רבינו אלא בלא כתובה מע"ב דהאי ליסבה לא מנא ליה הכא לא במשנה ולא בברייתא אפ"ה כתבה רבינו לאורויי דכתובה הוא דלא בעיא הא ביטא בעיא כדדייק תלמודא ממתניתי' דכנסה סתם ונמצא עליה נדרים תנא שלא בכתובה ומשמע הוא:

סי' מ אלא אדע מקומו בתם' י"ע והרא"ש ראיתי שליין מקומו לדף ד' אמנם שם לא נאמר אך רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן אבל לסיום הלכה כר' יוחנן נגד רב ושמואל לא מלאתי שם· אולם לסמ"ג תום' ב"ק (קד:) ד"ה ור' יוחנן דקיימא לן רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וה"ה דלגבי שמואל הלכה כר' יוחנן י"ל דכוונת הרא"ש הכא כיון דרב ושמואל כל חד אמר מילתא באנפי נפשיה א"כ הלכה כ' יוחנן כנגד כל אחד ולזה ספיר הביא ראיה ממס' נילה פ"ד כוונת סתום' למעלה: וכוונתו אחא דיבמות (יט:) דלא משכח זיקת שני יבמים אלא מדרבנן ואילו אליבא דר' יוחנן משכחת לה דאורייתא כגון שקידשוהו שני אחים בשיור ומתו וכ"ה לסרית בר"ן: דלא משנה מפורשת היא אך משמעות המשנה שם הוא כלמד ע"ש: דבעי ויאלמא משיביתו שליש כו"ל:

סי' מב אבכלל ג"ם סי' יוד כו"ל: בגמ' וילכה וסוטה כו"ל: נמתקדשה בפני שנים כו"ל: דבה"ח סי' תמב"ו: סולאי שבניעו הקידושין כנגד אויר המגר כו"ל: ולקדשה בסוף בכסף כו"ל: וסי' תקס"ו: חיכולי' לסעיד עם אותם שלא מוחזקי כו"ל:

סי' מד אפ' ויטנא סי' כ"ח: לכך וכ' הרמב"ם ע"ש הוא ולריך למוחקו והתחלת הדיבור הוא מי שחליו עבד וכו' והכי הוי' בפ' השולח (מג:) מינעי' להו מי שחליו עבד וכו' (ג"ח): לבגמ' ואם למסך אדם לומר וכו' ור"ל מלקמתר ואם למסך אדם לומר איזו שפחה חרופה זו שחליה שפחה וחליה בן חורין שמאורסה לעבד עברי כלומר אלמא תפסי בה קדושין והיינו דוקא לכתחילה נאסם: לוכיון שנשתחררה גמרו קידושיה בקידושי קטנה שגדלה וא"ל קידושין אחרים והא וודאי לא גבירא שאם כא לומר דכיון שנשתחררה גמרו קידושיה מדבריהם אע"פ שלא נעל כו"ל (ר"ה): אסך וא"ל קידושין אחרים ט"ס הוא וצריך למוחקו: והאי מדבריהם כו"ל: כדאמרי' בפרק המגרש (פו:):

סי' מה אאמר רבה: לסי' קנ"ח: נג"ל רב"ו: דנ"ל קע"ח: סבמן יואא לטיבני בקידושין (פד') פירש"י לאלמר כתי שפולה דג מן הים והמעשה נתונה על סאור למתו בתוכו לטיבנו וכו' בערוך ערך טגן שפי' עוד פי' אחר וסי' ר"ז: וסי' ס': אסם באותו סימן:

סי' מו אשמע מפלוני ופלוני מפלוני כו"ל: גנ"ל הכנה"ג אמר המאסף הלשון מוטעה והגולגל והנוסחא הנכונה היא או שיאמרו פלוני הכיבן שמע מפלוני ופלוני מפלוני והלכו להם לאר"סי ודוקא תרי מתרי כבין שמע ראובן משמעון ולוי מיששכר וגירסא זאת מסכמת עם דברי הרא"ש בפסקיו וכן מלאתי בקילור פסקי הרא"ש ובסיגנון אחר אפשר לכנוס דברי הטור כגון ששמע ראובן ושמעון מלוי ויהודה והם ד' הרא"ש בפסקיו ויאמר דבריו לא ששמעו ראובן ושמעון מלוי ויהודה יחד אלא ששמעו ראובן ושמעון כל א' בפ"ע מלוי ויהודה כל א' בפ"ע ובדברי הרמב"ם והר"ן ז"ל וכן פירש לשון התלמוד שאמר פלוני הכיבן מפלוני ופלוני מפלוני כו' ואי בעינן שהב' יחד שמעו מב' יחד הל"ל כגון פלוני ופלוני ששמעו מפלוני ופלוני ע"כ וע' לח"מ: גנ"ל ובדל' אבא: דעיין בלח"מ פ"ע מה' איסות הלכה כג שהאריך בזה: אנ"ל הכנה"ג אמר המאסף זה לא מלאתי בשום פוסק ואדרבא בדברי הרמב"ם ז"ל ראיתי הכך זה שכ"כ בפ"ע והלכו להם העדים למדינת הים או מתו איגרא המאסף לומר שדברי הרמב"ם ז"ל אינו הכך זה דאם הרמב"ם ז"ל כ' דאם מתו הוי קלא היינו מפני שהוא סותר דנדון הגמ' הוא שבאו שנים והעידו מפי א' שנתקדשה בפני פלוני ופלוני לפמ"ש הר"ן ז"ל ולפי פירושינו שבאו שנים והעידו מפי א' ששמע מאחד שנתקדשה פלונית וכיון דזנין הכי לא' מה אי שהלו כדבר בו האי היבגת לן אם מתו העדים שנתקדשה בפניהם יש להאמינם ששמעו מפי פלוני כיון שתולין שדבר בו וגרתתי שהוא היום או נמתר אתי אבל לפי פי' הטור וסייעתו דליכא הכא אלא ב' ששמעו מפי ב' והשנים האחרונים הם עידי קידושין מסתבר לאומר דדוקא שהלו נב' שהלכו לא"ס דגרתתי שמא היום או נמתר יבואו אבל אם תולין בבנים שמתו לא הוי קלא ולריך לדעת למה לא הזכיר חילוק זה בדברי הרב"י ולא בש' הקלר ולא בס' המפה ולא בקילור פסקי הרא"ש ודאיתי להר"ם אלפיך בסי' מ' ומהר"ם בתליקו בתשו' אלא דאה מי שיושב כשמתו העדי' ולא הרמב"ם שוב מלאתי בתשו' הרא"ם ג"י כ' דנסברי הרמב"ם בכל ע"ס נא"ם או מתו והעיקר בדי הטור ע"כ: ואי תמוה שהרי הרב"ם בסי' קכ"ב הביא ד' הרמ"ה ולא הזכיר שם אלא כללו' בדברי הרב נעל לח"ם סב' וז"ל ומ"ש אפה שאמרה מפי תרי מפני שהוא פוסק כמ"ד לא מבטלי' קלא ואמרו בגמ' לדעתו אפי' אפה נשים לכך ג' אפשר ע"ב (ג"ם): לאו בגדרת דולקות עד שנאר אותם עדים כו"ל: אמקודשת ומגורשת ע"מ ודאי דמבטלי' ליה לקלא קול ומוזכרו עמו הוא כו"ל: עפת נתקיים התנאי והרי היא מגורשת והוי' שינר וכו' כו"ל: וכו"ל דהיין וודאי כו"ל: אואם לא יגאה שם מקום אמתלא ויוצאה מכאן ועד י' ימים לשוק אם ניסאת כו"ל וכן הביא אהר"ל שבשיב הרי"ף: גוהר"ן כ' מבטלינן קלא או לא כו"ל: דסי' י"ד: יסי' ת: עכמו ה' ימים כ"ה גם בתוס' ופוא יותר נכון: פסי' אלף ר"ע: וסי' י"א: יאסי' ד':

סי' מז אנראה להגיה דנ"ל בסי' קכ"ב דבסי' י"ו לא נאמר אלא שנים אומרים מת ושני' אומרים לא מת:

סי' נב אנ"ל הכנה"ג אמר המאסף לדברי הרב המחבר נתקשו אלו הרב' דאי מאי דקאמר ומשמע דמשתמיתי' קאי ר"ל וקאי לדברי חכמים וכמ"ש תום' ז"ל מי דחקו להרב ז"ל לבי' להרי"ף כשייטב הוא משום דס"ל דאברייי' קאי אפי' דס"ל דמתני' קאי כשמיטם משום דאם לפרש דברי חכמים ואבן לא קי"ל כוותייהו אלא כוותיה דאדמון דיכולה היא לומר או כנוס או פטור בשמק הכא ונפיבך אין מקום לבד"א כיון דלא דמי בין גדולה בין קטנה כופין ואדרבא על הרמב"ם יש תימה שכבישהו ואי תלי דקאמר הרב ז"ל ומשמע דמתני' קאי פירושו הוא אדמון דמתני' קאיום"ק בד"ח דבמסק' היא עלמה אפי' אדמון מודה דמשבעד שתגדיל דאשה נגדולה אבל בקטנ' כופין ומ"ש ס"ל לסביאו משום דיש לבו במקומה אליג' דאדמון א"כ אפי' דס"ל דקאי אברייתא ס"ל לסביאו דלי קאי אבריי' בסברא הכי פירוש' בד"א דקאמרי דרבנן דבמסקה היא עלמה תבע עד שתלבין ראשה בגדולה אבל לא בקטנה דליב' לומר דקאי לדברי אדמון דהא אדמון אפי' בגדול' קאמר דכופין וכיון שכן הוא דמפ' מילתא' דרבנן דבריי' ה"ל לסביאו לסמיעינו אליב' דרבנן דברייתא דקאמרי דבמסקה היא עלמה תבע עד שתלבין ראשה לדעת הרי"ף דקיימי כאדמון דמתניתין דוק' בגדולה אבל בקטנה מודו רבנן לאדמון וסיומר מתמיה אללי וכו' ולפמר היה לייתב ולומר דס"ל לפרש שמגר דמי אמתני' קאי והכי פירושו בד"א דבמסקה היא עלמה כולהו מודו דתבע עד שתלבין ראשה בגדולה וכו' ולפיכך הביאו הרמב"ם והרי"ף כשמיטם משום דס"ל דאבריית' קאי וכ"ק נ"ל דכולהו מודו דבמסקה היא עלמה שלא בתמיד אגיה תבע עד שתלבין ראשה בגדולה וכו' וכיון דקאי לברייתא וס"פ השמיטם דאבן קי"ל כתנ' דמתני' דבמסקה היא עלמה אפי' במעמד אגיה תבע עד שתלבין ראשה ואין מקום לבד"א וכרא"ש ז"ל כ"כ אי ס"ל דהלכה כתנ' דברייתא' ס"ל לבביאה דהא לדברי אדמון דברייתא' קא מפרש והלכת' כוותיה ותדלא הביאה מוכח דס"ל דהלכה כתנ' דיקן בסברת הרי"ף ונפיבך השמיטוה וכו' ע"ש שהאריך עוד ולענ"ד כרלה כוונת הב"י בת"ם הב"ח קמנו תמה:

סי' נד אוהא דקתני מתני בד"א בגדולה ר"ש הוא ומסורי מחסר' וכו' כו"ל:

סי' נה אמסר' ליה כו"ל: למסר' אית לה כו"ל: גוהגיה פירשה כו"ל: דעפי אמעולתיה כלומר על ידו: הנ"ל ר"י הלב"ן: וג"ל סי' ס"א:

סי' נו אמשלימי' לה ל' יום מפעת תבועה ואם שלחו לה יב"ח מפעת גבורתה לאמר ל' יום מפעת תביעה אין נותנין לה אלא י"ב חודש מפעת גבורתה כ"ה הנוסחא הנכונה וכן מלאתי בג"ה וכ' שם דתילוקי דינים אלו אינם מפורשים בגמ' אבל מתילא משמע דהכי מסתבר: בכאן לייר בפנים א"ק ב' ולא הוציאו בדברי הטור' לזה בד"מ וז"ל בד"מ ב"י ובמרדכי פ"ק כתובות דוק' אלה תוך זמן הוא דבוי אונס אבל אם הגיע הזמן ולא כנסה חייב במזונותי' אע"פ שחלה אח"כ וכ"פ במרדכי פ' הכולן:

סי' נט אכך בית החילון דנקט אמוש דאמר אהוא בית החילון אהם שהיה פניוי או חילון אותר שלא יחד לא קנה ומלאתי בכס"ב שתמה ע"ז וכ' גמם מב"ח שבדברי הב"י מיישב דברי בעל הטור ובוונתו שהב"י מפרש זו לפנים אזו מזו דהחילוני' הוא האם גופ' וע"ב דימל רק הפנימי גם החילון בכלל כיון דדרך הפנימי על החילון או לא מעתה שפיר קאמר ולא קנים החילון לרבות' דלא מבעי' שאם יחד החילון שאין פנימי בכלל אלא אפי' יחד הפנימי לא ירד החילון:

סי' ס אלאמיר קודם שיולא המשלא אמם כו"ל: גשאני רולה לאמות כו"ל: גמ"ד המסם דברים כאמרו כו"ל: דמתה עמו ואת"ב מת המתן או שקרא לזה ולא בא או שלא הודיעו וכו' כו"ל ודין קרא לזה ולא בא או שלא הודיעו הוא כלמד מדין שתה עמו ואת"ב מת וכ"פ הרמב"ם וכו' (ג"מ): הסברי נתחייב אנימם לצלם אם היה חייב לצלם כולה משלם כולה ואם היה חייב בניבוי וכו' כו"ל:

סי' סא אנ"ל וכדברי הב"ף ומה שסיים בזה אוים ולא נרך ה"ם נבמולאם משמע דיותר לגאת עליה יש לתמוה דהא להדיא אי' במס' כלם· כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה וכבר נתבאר כל זה היטיב בבית שמואל ריש סי' כ"ה:

סי' סב אהרמב"ם פ"י ממה' אישות כו"ל: במרדכי פ"ק דמ"ק כו"ל: גאליכה רבתי הוא מם' שמחות שקורין אותם בכ"מ אבל רבתי ושם מבואר להדיא פי"א אין מקלסין פני כלות בעיר אחת אח"כ יש כדי קילוס לזו וכדי קילוס לזו רמב"ם אומר אעפ"כ אסור משום איבה ומזה יש ראיה נכונה למה שכתבתי בחידושי הגהות ביו"ד סי' שמ"ד כי דברי ביניים דהרי הכא לב"ע קאי אכלות· אמנם נ"ע דלפום רהיט' משמ' דרמב"א אכולה בריי' פליג ולמה אמו המגל בתרין ראשין דהתם פסקו כת"ק וכב' הרמב"א אם לא דנדחוק לומר דרמב"א לך אסיום' פליג אבל בריש' מ"ל דהספיד' יקרא דשיכבי ולא שייך איבה: לוכ"ם בחידושי אגדה פ"ק דמ"ק מיהו אין העולם נוהרים כ"ה בד"מ ב"י: אבפ"מ מה' תפלה: ולכל דבר שלריך יוד כו"ל: וסי' אלף קס"ו: חנ"ל בכלל כ"ו: עאין לפרש דמתיהו על מה שאין מברכין בכלל אבלים זה דא"כ מאי ראיה מייתי מרב אשי דהתם כבר נירך אבהם קמ' וסולי' את כולם מש"כ הכא דעדיין לא נירך כלל ונ"ל דס"ל דלא נפק' לן בזה אי נירך תחלה או סוף כיון דלא ישמה אבום זה עדיין עד שינרך על הום שאחר אלא עיקר תמיהתו כיון דלדידיה לאו בשה ועגין בפ"ע הוא ס"ל לברך אליו כמו בברכת בעולין ואירוסין דבסמוך ע"ז קא מייתי ראיה מרב אשי דהא כום בר"ות מוכה ואפ"ה לא הוי' מברך עליו בפ"ע ואע"ג דאין הלכה כרב אשי התם ס"ע משום דסביר' לן דבר"המז הוי הספה משו"כ הכ"יס לדמותו עב"פ ללמוד מזה: כנ"ל רב אשי: ילברכת אירוסין בבית אירוסין כו"ל: יאח"ם סי' תרת"ו ואלף קס"ד: יבבגמ' אי' לכיתך מע"א באלמון יום א' לברכה וכ' לשמחה ובע"א בבחור ז' לברכה כו' אמר' נ"ל דגירסתם סי' כתו שהעתיק הב"י בשרי ב' הר"ן וח"ם דלא"ב מ"ד דהכי ליתני פליגי והלכ' כליסנ' בתר' דבבחור פנוי אלמנה ז' לברכה וג' לשמח' ואי ס"ד דגרסי בגרסי דידן הוי"נספוק הוא:

סי' סה אומ"ש ואי נמדרש לתה לא אכלן כו' כ"ה בפרקי ר"א פ' י"ז ע"ש: בומ"ש וכל הכונס מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בה' קולות כ"ה בברכות (ו:)

סי' סו אבלל ל"ז: בכ"ה בגמ' אמנם נירס' הרי"ף והרא"ש רמי בר פמא: גמסו' זו היא גם תולדות אדם לרמב"א סי' כ"ח: דנ"ל דאם אותא: הכאמר יתבאר לקמן סי' ל"ג וסי' ק' כו"ל: ומקשי' ויכולה היא בלומר נ"ל לכוסיף כדי שלא תחזור הכלה אין סיבות בידם כי א"א לה לכופו ומשני מציקה ליה ר"ל שתציק ותייסר אותו עד שבעלמו יכיחנה ויגרשנה: חנ"ל א"ק ב': טהקשה במרדכי דהא בכל אדם תנן אם ירלה לכוסיף מוסיף וי"ל דבכל אדם כותב משנה מנה או מאתים ואח"כ תוס' אבל במשפחות המיוחסות כותבין ביחד סך כך ובכך דהוו ליכא פר"ת. ענ"ל אבל לפר"ן דבכל אדם תנן אם רלה לכוסיף בכל ביחד מוסף ודלא כפר"ת נ"ל דמשפחות מיוחסות עדיפי דכיון דאורמויתו דהכי אם נשא אדם סתם מאותה משפחה חייב ליתן לה כדרך בנות משפחתם (ג"ח) וע' בד"מ א"ק ע': סבכלל ל"ו הלכה ה': נ"ל סי' פ"ע: יאבכלל ל"ו הלכה ח': יבאינו אלי לך תנה בשטר קונה כדאיתא וכו' כו"ל: יגוכתב עוד כתב אחר שהיה בו כו"ל: ידנם"א סי' תמ"א כתובה בענין אחר ע"ש: טולא מלאתי כן במקרא אך בתלאכים ב' ב' כאמר ויקח אליהו את אדרתו ויגלום: טזס"ב סי' תל"ג: יזואם דעתם לדור במקום אחר דינם במקום שדעתם לאבוע שם דירתם כו"ל: יחבנ"ב לא מלאתי שם רחוב' אך פירושה דכי נמי אתם בשבת (כב:) ד"ה דכי גמא וכו' שם פילרו כך דינא לסדיא: יטנ"ל אע"ג שאין השטר נתקלמבם אין כותבין ארמלתא אלא מתרכתא (פי' ברושם על ויגרש את האדם בראשית ג' תרגם אונקלוס ותריך) משום תקנת בשים דביין דקודם לזה נתגרשה מראשון צריך להודיע בן לאמען ידעו שאסורה לכהן:

סי' סז אבפ"ק דכתובות (:) כו"ל:

סי' סח אאי דקא טעין טענת דמים כו"ל: ביש לתמוה על זה דהא אמרי' בגמ' דכותני' לה ארבעה לילות עד שתתיה סתמה ואח"כ מאי ראיה היא זו דהלא לה דם דלמא בגר נבעלה פעם א' והבעל מלא דם בבעילתו השניה ושפכה פתוח בכר· אחר זה מלאתי בגית שמואל א"ק ב' קנא יפוע לום ע"ש: גאבל אם מודה כו"ל:

סי' סט איש לתמוה דהכא משמע דירושת הבעל דרבנן ולקמן סי' נ"ב סיים בדבריו דהך ירושה הוי דאורייתא והכא מלאתי בנ"ח שם שעמד ע"ז גם בכנה"ג מה ע"ו וכו' וז"ל ויש תימה יותר על הרב"י בסוף סי' נ"ב שכתב שמ"ש הטור אבל אם הכנים אחר שניסאת אינו מועיל לבעל ירושה דאורייתא לכאורה נראה דלא דק דהפ' הכותב אמרי' דסבר רב ירושת הבעל דרבנן וסוג ב' שם"ס ב' סגם"פ מי שמת משמע שהיא מן התורה ואיך נחה דעת הרב בזה והטור כ' כאן בפי' שהוא מדרבנן ונ"ל דס"ל להרב ז"ל דמ"ש כאן הרב בעל הטור כאן היא לשון הרמב"ם והרבים נקטו ואזיל אבל הוא ס"ל דירושת הבעל דאורייתא כמו שגילה דעתו בסי' נ"ב ע"כ: בסך ועוד סיקנו וכו' עם דברי הרמב"ם וכל זה הם דברי ה"ה שהעתיקם הרב"י עד וכן הסכימו הרמב"ן והרשב"א: גכנגד נדריי' שבקידושין (יט:) שהבאתי בפ' אסי מה' אישות כו"ל:

סי' ע אבגמ' רב אשי: בואי הוא נמי כו"ל: גגם' תולדות אדם לרשב"א סי' תפ"ב: דאין תוכותיה מעוכבין על מעשה ידיה כו"ל: הבב' אדמים הראשונים כו"ל: ואבל מנפיס ויכפי' לה דלא ניחא ליה כו"ל: זהוא סי' אלף קע"א ושם איתא בענין אחר: חלענ"ד נ"ל וכ' כ"ה בפי"ב מה"א גרסה וכו': טשגותן להסניעה כו"ל: ימורפה משמטון בעלה כו"ל: יאשתפש לריכין למזור לאחר נכסי שמעון כו"ל:

סי' עא מלאתי בהלכות ישנות כו"ל:

סי' עב אומ"ס ע"ב מילטריכינן לפסיקי כו"ל: בנמס' סי' אל"ף רל"ג:

סי' עד אביולא בזה שאין כופין אותו להוליא לאלתר אלא עד למ"ד יום כו"ל: גסי' ס"ו: גנ"ל ומעשה דסגר אשת אדם שפרשה מזבו על דבר אשר עיניה פרש:

סי' עה אאוסרם אשה ביהודה כו"ל: בכופין אותו לגאת כו"ל: גנ"ל כופין אותם: דלי התבנה שלפנינו איכו כן דהתם קתני שולין אין מברך לכרך ומעיר לעיר אבל לא מעיר לכרך· ולא מכרך לעיר ויש לתמוה למה שינה העיר לשונו ומלאתי בכה"ג שהולרך בזה ואמרו כל אחר העתיק שהם סיים בדבריו וז"ל ול"ג שהולרך בעל הטורים לומר עיר במקום כרך להוליאנו מידי טעות אחד שטעינו ויבולים לטעות מדברי המשנה ויהיה זה דבגולמא בשהם עומדים בכרך אינו יכול להוליאה לעיר וכ"ש לכפר משום דבכרך שביחו כל מילי ובעיר ובכפר לא שכיחי וכ"ש כשהיא בעיר אינו מוליאה לכפר אע"ג דבעיר לא שכיחי בכרך מ"מ עפי שכיחי מבכפר אבל בשהוא בכפר בעו דאינו יכול להוליאה לכרך דיתיבת כרכי קשה מ"מ לעיר יוליאנה שהרי פירש"י ז"ל דיתיבת כרכי' קשה שהכל מתייבני' בה דחוקי' ומקרי' בבתי' זו לזו ואין שם אויר ות"ב לעיל

סיס נזית ובדרשי' שתוכי' לגמי' ולמורים יפה וכת"ס רש"י ז"ל יוליאנה וכדי שלא נעשה בזה
כעור ז"ל שור נמקו' כרך למיתני עלה אבל אינו מוליאה תמיד לכפר והכפר מפני שהוא
נמה שממרו בגמ' שיושבו כרכים קשה אין טעם כדפירש"י ז"ל אלא מפני היות סוחר אלו
ודוטת עובדים ושנים מפא"כ בכפר ולפי טעם זה אפי' מכפר לעיר אינם מוליאים שכמו
עדיף מכרך לענין זה גם כפר עדיף מעיר לענין זה ע"כ: סוס לתמוה קלת דהא כך כללא
דוקא הוא וכמו שמלינו בכמה מקומות דפסק' דלא כוותיהו גם להרמב"ם ז"ל וודאי לא
ליה הך כללא וכמ"ש בזה בחוי"ע פ"ת דערוזין ופ"ד דפסחי' ע"ש ומלאתי בכס"מ שמתן
וכ' דטעמא דהרמב"ם דפסק הכא כרשב"ג לאו משום כללא הוא אלא משום דשמואל
אליביה וע"ש שמאריך: סי' רע"ו: וכרולא עומד מבחוץ דהא נספוך דלא דהירושלמי
איירי בזה"ז וכמו שפי' הר"ם וכל הפוסקים והנה תמהתי ומלאתי גם' גדולת מרדכי שהבי
נוסחאות שגורסין דהכא דברייתא איירי בזמן שבה"מק קיים ור"ל התוספתא: ומפי' מר
סי' עו הב' ברמ"כ והה"מ בגמי שגמרו בריא וכו' כ' דלגבולבו דקא תמיב קאי דכיון דעונתן
אלא לפי מלאכתן של כל א' וא' ולפי שרתו במלאכה וחזק כוחו א"כ נחין גופו
אינו חייב אלא לפי מה שאומדין אותו (ג"מ): בגמ' אי' בר רב חנן ולה"ה נרי"ף ורא"ש:
אי' רק ב' וב' שנים ומפרש דלאו דוקא נקט מיהו הב"מ כ' ג' רש"ל דדוק' הוא וכו' דט"ס הוא
וכל"ל גם בספוק: בגמ' אי' אמר רבא: בכבר הגהתי בעוי"ל סי' קפ"ד דבמקום פ"ה
פ' סמוכות תפילין (ק:) ששם סוכר ולא מיבן תשוקתך תלמד שהאשה משתוקקת וכו'
עיקר מימרא דריב"ל דחייב אדם לפקוד וכו' הוא ביבמות סב: וגם שם לא נזכר אך בספר
לדין מבב כחייב בליל עונתה הוא נלמד מתלמוד של ר' המגונה בר יוסף נערכות (כד
זימנ' הוי קמוכי' קפי דרבא ואמר לו וכו' וכפירש"י שם וכמ"ש הכ"י גמ"ש סי' ר"מ:
ענין מזה: נהך פרקין ולדעתי כי' כתוב בעורי' הימנים בפ' הדר ונכת"י שהוא ר"מ

מבניעין אותה ואם אינה תובעת כתובתה אין היורשין מבניעין אותה וס"א דהיפא דוקא קאמר דאין היורשין משביעין אבל הבעל משביע אותה לכך אמר רבינו דליתא לאלו פירושא בדברי ר"ש אלא ר"ש פליג ואמר דאף אם היא יכולה מבניעה ואינו יכול להשביעה אפי' הבעל עצמו בשעת מות עד זמן שהיא תובעת כתובתה וכו' ע"ש:

סי' צח אהלא פליג אכולה מתניתין כנ"ל (ק"נ): ביורשיו או הבאים כנ"ל: גומדקדק מזה בירושלמי כנ"ל: דועל מה שפטרס אמה שמכרה לצורך קבורה משני כנ"ל: הועיין בביאור המקולות מ"ש הרשב"א ותלמידי ר"י בשם הר"ם ועי' בסה"ן ועל משנה דספינתא שכתב דדין נכסי יתומים ונכסי הלקוחות שייכי להדדי ונמצא סך י"ו מגופו: ולא מלאתי כן בהרשב"א ונראה דנ"ל הרא"ש כי הדברי' מגוחרי' בהרא"ש בפסקא וכן מוכח מהגהת בדק הבית דבסמוך: זעיקר ר"ח פסין כלבא אחול כנ"ל:

סי' ק אעיין בכס"ג נלכבת כ"י אות ג' שהאריך לישב זה: בתשובות כלל ל"ו סימן ל': גבמקום שכותבין מדמייתי ר' חייא כנ"ל: דבמקומ' שאין כותבין כנ"ל: הדלמא מתני' במקום שאין כותבין כנ"ל: וכ"ל גם' ע"ז: זז"ל הב"ח במקום שאין כותבין כתובה וסניח עדים שכתב לה כתב הרמב"ם וכו' זה לא נמצא בספרי הרמב"ם שבידינו אינו לכאורה תשובה דהכי הוא הלכתא למאן דפסק דבמקום שכותבין כתובה אם אין לה כתובה גובה היטב ונפער ובמקום שאין כותבין גובה עיקר כתובתה בתנאי ב"ד דהלכתא דפוסק כשמואל גם' הכותב (פט:) דהך דהוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה מיירי אף במקום שכותבין כתובה והאשה הניחם ראיה פ"א כתב כן מ"מ במקום שאין כותבין דעליו להביא ראיה שכ' לה ואם אינו מביא ראי' גובה כתובתה אבל הביא ראיה שכ' לה אינו גובה בלא כתובה ואע"ג דמתנית' במקום שאין כותבין כתובה והרמב"ם ז"ל מע"ג דהלכה כשמואל מ"מ בכך מילתא היכא דהביא ראיה דכתב לה כתובה במקום שאין כותבין כתובה לא קיי"ל כשמואל אלא כר' יוחנן פ"ק דמציעא דטוען אחר מעשה ב"ד כאילו שאין כותבין כתיבה לא אמר כלום ולא נשתנה הדין בכך כמ"ש הרא"ש בפ"ק דמציעא עכ"ל: חולי לא מייתי ראיה מהני מתני' כנ"ל: טזו אמר זו אינה גובה אלא אחת מכן ולהפך מכן גובה אם סכים שתיכן שוות אינה גובה אלא מחרונה כ"ה בספרי' אחרים ועל דברים אלו קאי אות פ"ט סנדר"ום:

סי' קא אומ"פ ג' בנ"סת ובעל העיטור כ"ס ב"ב בבמ"ר פ' אלמנה ניזונית ג' רב נמה בלון ע"ש אמנם יש לתמוה שלפום רהיטא הוא נגד הגמ' דפ' השולח (לד:) דהתם מוכח להדיא שאלמנת בשבועה אע"פ שניסאת וכמ"ש הרע"ו וכמ"ש לעיל בחידושי הבאים סי' צ"ו אות ג' ע"ש ומלאתי בנ"ח שב' ליישב זה די"ל דודאי הך דינא דגמ' אמת דאף ביושבת תחת בעלה נאמנת בשבועה דנ"ד לנדר דאמר מיפר לה בעל מה שא"כ בשבועה מיהו מטעם אחר לא מהני שבועה בזה משום דלקמה את כל אשר תמצא ונמצא לבעלה שהרי שלחה יד במעשלין אלו ועיקרי בולנית ואינה נאמנת בשבועה וכ"ב בנדרי' שם בהגה"מר ודינא דבג' יש לקיים בענין דלא שייך הך טעמא כגון שלא נתנה כי אמר לה ליך בעלה וכיוצא"ב: באם נותנין לה מזונות בבית בעלה גובה לעולם ואם נותנין לה מזונות בבית אביה אינו גובה אלא עד סוף וכו' כנ"ל:

סי' קב אמי שמת והלמנה אלה וכו' מי שזמנו קודם וכו' פשוט שהוא בלמד מדין ב"ח מאוחר שיגבה בסמוך דמדאיפלגו בב"ח מאוחר שקדם ובפה משמע דכ"ע מודים דלכתחלה מי שזמנו קודם יגבה וז"ל הכ"מ ע"ז מכל הפוסקי' משמע דהך דינא באשה שבאה לגבות כתובתה בין מחיים כגון גרושה ובין באלמנה וא"כ קשה למה כ' רבינו מי שמת והלמנתו באה לגבות כיון דבגרושה נמי דינא הכי וכו' דרבינו נמשך אחר מ"ש התוס' בנ"ס לאשה לא וז"ל וא"ת דאמר לעיל דיהבי' לכתובת אשה מבו' אינה ותי' ר"ת דהכא יהבינן לב"ח משו' דאינה עשמא דבעילה דלא והאש' לינה נעילת דנא דיותר משו' שאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא אבל לעיל דלאחר מיתה ליכא בעילת דלא דמיתה לא שכיחא וכו' ומורי ה"ר יחיאל מפרש למורי הרב ב' ר"י דאפי' לאחר מיתה יהבינן ליה בב"ח קרקע וכו' ומסתברת ניחא דדק רבינו להוליא ממ' ר"ת דהכא מיירי דוקא שאלוה מי דליתה הלת מיירי אפי' בין שמת ובין שאת ולאנות לגנות וכו' דליכא בעילת דלת דמיתה לא שכיחת אף"ם כב"ח יגבי' עכ"ל: בדדייקינן נכו שודא דדייני כדאמרי' פני מערות היורשי' ביום א' רב אמר מוקין ושמואל אמר שודא דדייני ואמת אומר לאמנוי' כו' כנ"ל: גגרי"ף שלפנינו או' הוב' דבעל חוב וכתובה שוין כגון לוה ולוה וכו' ואין זה מבנה דאפי' שייכות ללוה ולוה הכא וברא"ש העתיק כגון לוה וכשא וא"כ קנה וכן הגיהו שם בגליון: אמנם לפי גירסת הר"י שמזכיר אלת שוי"ן א"ל לגבות דהך כגון פירושו כמו ר"ל שאם מע"ח וכתובה שם בענין כמו לוה ולוה ואף"ב קנה וכו' זו יותר נכון למאי דסיים אח"כ בסמוך בעין לוה ולוה וכו':

סי' קג אבי מע"פ שמכרה כבר לעיקר כתובה כנ"ל: בוגמרי' שם מע"ב דאלמנה דזבינה וכו' כנ"ל: גמשום חינת פירש"י שיהו בעיניהם כנ"ל: דנ"ל הרמב"ם: השאם מכרה ביותר כנ"ל: ולא מתני' היא אלא ברייתא: זדברי רב אלעם והדברי ר' חלי כנ"ל: חנראה דיש לתקן כנ"ל:

סי' קד אז"ל הכ"מ מ"ש רבינו הטור בעיקר בשעת הכנסת פועלים כו פי' בשהפועלים בוססים לילך לשדה כל אחד למלאכתו זהו נקרא הכנסת פועלים ובשעת נפרדים זה מזה בערב וכל אחד בא לביתו מיקרי הוצאת פועלים וכ"מ סי' ק"ע הנוסחא במקצת ספרי' היפכא בעיקר בשעת הוצאת פועלי' וכו' הוא הטיק' דבבוקר כשילאו למלאכתן יאמר לכן זילו סיירו לא ניסלו ונצרו בשעת הכנסת פועלים לביתם בערב ואמר ניזל נסיילינהו אבל הר"ן כתב איפכא ונראו ב"י ואין מבין דבריו ואפשר שט"ס הוא: ביותר על כן ר"ל שום מנה ביותר מהלאים ושמות אבן טייטי שום שמאים בבתים תמנם: גבדברי הרמב"ן שכתבתי בסמוך כנ"ל ור"ל דהך אפי' בכפל דאמת הוא כאומר דוקא בכפל אבל אם הוא יותר מכפל לא וכיינו כדברי הרמב"ן שבס"ק הקודם: דוזוכה כמשנה ביתרון כנ"ל והמדפיסים טעו ואפשר להקרות בית דין לפי שדומים קלת בכתיבה:

סי' קה אומ"ש ודוקא שמא אבל אם הוא אינה צריכה לישבע שלא נפרעה ואם אינה רוצה לישבע ישבעו הלקוחות כ"ב הרא"ש פ' הכותב כנ"ל לענ"ד: בומ"ש ואם אמרה שנפרעת אחר שמכרה נאמנת נתבו וכו' כ"כ הרא"ש שם וז"ל הב"מ ע"ז והטעם דבי הוכי דאם ממשל תשלומת כל הדמים של הכתובה ללקוחות א"כ בשאמרה שנפרעת אחר שמכרה חייבת לשלם כל הדמי' שהרי כך שמכירה ללקוחות וכיון דקי"ל (קדושין מח:) המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול א"כ כי אמרה כמי שנפרעת אחר שמכרה נאמנת נתבו ותשלומ' כל הדמים ללקוחות ממ"ש נפרעת קודם שמכרה דהוי מקח טעות וא"צ לשלם אלא הדמים שקיבלה מן הלוקח ואף לדברי המפרשי' דבל מוחל שט"ח אינו חייב לשלם אלא דמי השטר מ"מ לאו כ"ע דינא בהירי: גוהיות ירצה לשמול שמא שמתחייב לשלם גם דמי השטר אבל מה שאומרת שנפרעת קודם שמכר דבר ידוע הוא כיון שמקח טעות הוא והדמים חוזרין וע"ש עכ"ל:

סי' קו אמהר"י בן לב בתשובותיו סי' פ"ב כ' דטעות נפל בספרי הרי"ף שבידינו ע"ש: בגמ' אוסרת פ' ע"ז כנ"ל:

סי' קז אלא מבואר תמו' שאלה זו בתשו' הרא"ש שלפנינו והנה לענ"ד כך ומ"ש שנדפס בלזהבות גדולות ע"ש הוא דהך שאלה נא"א הוא המתחלת אלינן לדברי רבינו ובדרך כנ"י בכל מקום וכן וה"ש הוא ר"ת ומה שסיים: בשרי הוא כאחר כנ"ל:

סי' קח אנתה לשלחן בכתובתה דלתה נוטלת בכתובתה ולא האלפים כנ"ל לענ"ד:

סי' קי אכ"ה בי' הרי"ף והרא"ש אבל בגמ' שלפנינו איתא ר' ירמיה בר אבא:

סי' קיא אודוקא שמקרקעי בנין כתובה כנ"ל: בדלדרבנן נמי כנ"ל: גואע"ג דפירות לא בני' כנ"ל: דבכלל ל"ו סימן ז': ההך לוין של ורעים מהגאוני' וכו' הוא דיגור אחד עם וכ"כ בבעל העיטור וכו' שבעים כתובי' שם במרדכי: וור"י והרמ"ה כתבו וודאי כתובת בנין דכרין נכסי הסילוק שאין לטעון כו' כנ"ל וכן העמיק הרע"ו: זובתשובות בנין דיכרין קודמת במתנת ש"מ וכתובה בנייך קודמת לכתובת בנין דיכרין כנ"ל דהכי איתא בנדרי' (כתובות נ) כמא את הראשונה ומתה כאת את השניי' ומת הוא שניים ויורשים קודמין ליורשי הראשונה לכתובת השניי' שהיא ב"מ קודמת לכתובת ב"ד של הראשונה (נ"מ):

סי' קיב אנתגרשה אפי' בקטנותה כנ"ל: בומ"ש בשם הרמ"ה ז"ל כב"מ על כן דכתב רבינו נתגרש' אפי' בקטנותה ונראה ודאי דמיירי בשהא ואותה קטנה דתקונו רבנן לה אירוסין ונישואין עי"ג אמה ואחיה כדי שלא יעלנה בה אותה הפקר ומינו קשיא ליה להרמ"ה כיון דנתגרשה בדעת היורשים היינו א"ר דתספיר מוני' אם לא יתן לה אחרים נכון דלא איבעת ליה דתפסל על הפתחי' לפיכך כתב דמיירי שלא מדעת היורשים ואין להקשות הלא לא תיקנו לה אירוסין ונישואין אלא מדעת אמה ואחיה וכדלעיל סי' ל"ז ולקמן בסי' קנ"ט די"ל דודאי הרמ"ה ס"ק שלא נתגרשה מדעת היורשין אלא מדעת אמה בלבד אבל שלא מדעתן כלל אלא מדעת עצמה בלאו הכי בטל ואפי' מיאון אינה צריכה וע"ש שהאריך: גהך דאמרינן מיותר וגרס"י שלפנינו ליתא: דר"ל שנשא קטנה יתומה וילדה לו בת ואח"כ מיאנה בעודה קטנה ומת הלא אותה בת יש לו מזונות מאחיה: הסב"ם כ' דיש ליישב דע"כ לא מיבעי' ליה בס"פ נערה (נג:) אלא בת שנייה כיון דלית לה כתובה דקנסוה רבנן דעבדה איסור לית לה נמי מזוני לבת והכא קא מיבעי' אף בת ממאנת דלא עבדה איסורא אלמא דפשיטא ליה דאית לה מזוני כיון דלא עבדה איסורא: ועד שם שנים כנ"ל: זהך ומ"ש וכן הך דנסמוך הן מדברי ה"ם עד וכ"כ ז"ל: חאמעוטלתים פי' בנבילו ר"ל דאמר שנבגרו אף נלעדי בהתארסות לא היו מזונות מהאחין: טמכ' לא כתובה וסגיא זמן נמיי הבעל כנ"ל: יתנכסים המשועבדים או הכי בנות נמי כנ"ל: כאומ"ש בשם הרמ"ם ז"ל הכ"מ ע"ז כ' דהרמ"ם קאי אמ"ש רבינו דאפי' קנו מיניה והיו בשעת קנין כגון שגירשה וכו' דלא מהני קנין לבנות ממשעבדי וקאמר דוקא דקנו מיניה בשעת נישואין וכו' אבל אי כתב להו מעדה בלפי נפשה כו' בני ממשעבדי וכו' כיון דאיתנהו בנות בשעת קנין אבל היכא דליתנהו בנות בעולם בשעת קנין לא מהני להו קנין כדאוקמינן לה נכסי' בגמ' אם דקאמר בנות דלא היו בשעת קנין לא מהני להו קנין ואוקמתא דשמכה היא ולא סדר ביה אלא דאקשינן עלה וקושי' אחריתא מי לא עסקי' דהוי בשעת קניין וכו' וסדר ביה וקאמר טעמא אחריתא בנותיו כ"ע כיון דאיתנהו בנתאי ב"ד איתר נדרי אתפסינהו אבל מכך אוקמתא לא סדר בה והילכתא הוא ע"כ: לומ"ש דמעידנא דקנו מיניה כנ"ל:

סי' קיג אדברי הרמב"ד ז"ל תמוהים כפי סוגיות הגמ' גם מהרי"ק בשורש ע"ח כתב הכן זה מימו כבר עמד ע"ז הרב בעל לחם משנה בתשו' סי' מ"ו ע"ש (כס"נ): בנראה דלמד כן מדאמרי' בגמ' עלה הך דשמואל משמיה דרבי תנן ואח"כ מעתים שאדם עני ונעשה עשיר וסיפי אלא שאין את הנכסי' וכו' אלו עני ותאו עשיר אלימא עני בנכסי' עשיר בנכסי' מכלל דת"ק סבר אפי' עשיר ונעשה עני כדמעיקרא ומני' לסכה לית ליה אלא לאו עני בדעת עשיר עשיר בדעת וכו' ע"ש בגמ' לכאורה קשה להבין הסוגיא בזה: דודאי הך כא לית ליה אין פירושו שאין לו נכסי' כלל או שאין לו כפי שכרותי' שנתן לראשונה וכמ"ש התוס' שם בד"ה אי נימא דס"פ הא לית ליה כלומר כיון שאין לו נכסים כ"כ כמו שכ' לו בתחלה אומדן דעתו דודאי לא הי' נותן עכשיו כבתחלה ונמצא ודאי לא פליג ר' יהודה לומר שיתן לה כדרך שנתן לראשונה (הכא מדברי' אלו לבד למדנו דלכ"ע אזלינן בתר דעתו כאחריכה) מעתה יפלא מה הוצילו בכך אלא דקאמרי אלא לאו עני בדעת עשיר וכו' פירושו נ"כ שכ' עני בדעתו ומחלה ר"ל שאין דעתו ליתן לבתו נדוניא עשיר ואח"כ העשיר ונתהפך דעתו ליתן לבתו נדוניא עשיר או להיפך: וע"ז קשה נ"כ כדלעיל מכלל דת"ק סבר וכו' דהרי לעיל אין דעת הלא מבוררת אלא דאומד הדעת הוא כיון שהעני או העשיר נתהפך דעתו המסבר לכו דר' יהודה לא יחלינן ע"ז דאזלי' בתר אומדן כ"ש הכא דחזינן לסדי' שנשתנית דעתו בודאי יש לנו לומר דלא פליג: אמנם נראה אמרי הדקדוק בדברי החכמים והסבתם שאמרו פעמי' שאדם עני וכו' דאין לומר דחכמים פליגי עלה דר' יהודה דלא ניחא להו לילך בתר אומדנא דא"כ ה"ל לומר בפירוש לא אזלי' בתר אומדנא אלא שאין וכו' אע"כ דדעתם נוטה נ"כ לילך בתר אומדנא אך מסברא הוכיחו שא"א להיות אומדנא לכך אמרו שאין ורגילין לנו להבין מה הוכיחו מזה שאדם עני והעשיר וכו' דמ"מ יש לקיים האומדנא בכ"מ ואם יתגלה אדם שבמתנה בנכסים או בדעת כויל בתר אחרון כפי סברתם ואפשר דגם ר' יהודה מודה בזה כדלעיל: וע"כ נ"ל דבאמת לא הפסינו על ר' יהודה אלא שבמתנה בדעתו דס"ל דגם לא פליג ר' יהודה דהרי עיקר סברתו אלו הי' קיים וכו' וגם ידעי' ודאי שאם היה קיים לא הי' נותן כמקדם שהרי נשתנה דעתו אלא הכי קאמרי היאך אפשר לומר שיתן לשניה כדרך שנתן לראשונה (משברת אילו הי' קיים וכו') כיון שמלינו שלפעמים אדם עני והעשיר וכו' וא"כ יש לנו לחוש לספק שמא נשתנה גם הכא כלום ולא הי' נותן כמו לראשונה: אלא ודאי דאין אומדין כלל ונותנין לכולם עישור נכסים: ור' יהודה פליג ע"ז דלא חייש לספיקא. מעתה שפיר קאמר איכא עני בנכסי' וכו' בזה א"ל לפרש כך פעמים דחיישי לספיקא דהאי ספק שייך בדבר שהעין יכול לראות באם השלא אמרין ברכה בנכסי' אם לא וכ"ל דעל וודאי קאמרי שאם אדם עני והעשיר וגם לא פליג ר' יהודה אלא לאו עני בדעת ועשיר בדעת דבזה א"ש דבוונת חכמים לחוש לספק שמא נשתנה ולכתובו לא נוכל לידע סוף דעתו: עכ"ם יולא מזה דלכ"ע אם נשתנה וודאי בין בדעת בין בנכסי' אזלינן בתר דעתו האחרון גם מדברי ר' חלי שהביא הרמ"ם פ' אלמנת האשה סי' ע"ו יש ללמוד כן שסיים ועוד אפשר אח"כ שהו' רואה בנותיו שמגיעו לפרקן הי' מרחם עליהם וכו' הילכך תגלי וכו' לא מטיב בילוי דעת הרי דספק דעתו האחרון מוליא מידי וודאי דעתו הראשונה ע"ש אמרי כותני עיינתי בב"ש ס"ק ב' ורלאיתי מדבריו שדבריו נכונים: גאזלינן בתר אומדן כנ"ל: דאינו גובה אלא ממקרקעי כנ"ל: הצ"ל בפ"ך: ומשום שלא הביא הלוק הקרקעות אלא בדין הפיסור כנ"ל: זצ"ל בפ"ך: חמושג אתה הרחיים כמות שהן כנ"ל: טומ"ש בשם ספר התרומה צ"ל ספר אגודת עזין פ"ח (ת"ט): יכלומר שאם הניח ג' בנות לאחת נתן ת"ח ולשנים ת' ולשלישית ת"ן והיו לו בחייו אלפיים ובזה לא הניח רק אלף ניזונין לגו שני אלמנות דהיינו כאלו מהאלפיים וכוי לפי כמותן והדעת וכן מבואר שם במהרי"ק: כצ"ל בפ"ך וכנ"ל לעוד כמה פעמים בסי' זה: לתמלגון זה נראה דס"ל להרא"ש ז"ל דב"מ נוטל מן הראוי וזה אינו שנפי' ג' הרא"ש בפ' יש נוחלין שב"מ אינו נוטל בראוי גם בטוה"מ סי' ק"ד כ' שאין ב"מ נוטל בראוי ואפשר לומר שכוונת הרא"ש וטור לומר כיון דאמרו בגמ' דהוי כב"ח דאמי ב"מ שגובה מן הראוי שאם יותה ב"מ דאבניה לא היתה נוטלת דומי' דב"ח שלכויתו ב"מ מאביהם אינו נוטל בראוי אבל זאת הבת שהיא ב"מ דאמי נוטלת מנכסי זקנה דלבני יתומים אינו ראוי (כס"נ): מהך וכ"כ המרדכי אין לו הבנה לדבאת דבעל פיוטים הגמ' שב"מ דאמי הוי לא שייך לאיתר וכ"כ המרדכי ואם לדברי הרא"ש שלמעלה קאי אין כאן מקומו אמנם מצאתי ראיתי כי כן וכ"כ המרדכי לא מדברי הב"י הוא אלא מדברי הדרכי משה ומעתיקי הד"מ כלינו אמריו אלא בתוך דברי הב"י בדרכם. בכמה מקומות ואף לא העמידוהו על מקומו כראוי כי מקומו הכנן על ודברי הטור הכ' נוטלת בלא שבועה מן הראוי ע"ז כ' וכ"כ המרדכי: נלאמר גדלות מיד לאו איבדה לעולם לפי הכל שלא איבדה אותה בשעת נישואין הוא ה"ל לאחות כנ"ל: סופשוט הוא שאמר כן מדאמר דלא בגרה וניסת צריכה לאחות משמע דאחות מהני עכ"ם ואפי' ניזונית דהא מוקמי' בגמ' דברי רבה אלו במזוני (ע"ז): עומ"ש בב"ל אמר זה ומ"ש ואין נראה כן דעת התוס' ולא לייל תקומם פשוט הוא שכוונת רבינו על דברי התוס' כתובות (ס"מ:) ד"ה בין ניסאו וכו' אמנם להבין דעת הרמ"ם ודעת התוס' ראיתי נכון להעתיק דברי הב"י בזה וז"ל נראה שטעמו של הרמ"ם משום דלשם תנית רבי אומר בת הניזונית מן האחין נוטלת עישור נכסי' ואמרי' התם ניזונית אין שאין ניזונית לא וכיון דקי"ל כרב דאמר בפ' נערה (נג:) דיתומה נערה מאורסה אין לה מזונות מן האחין וכדלעיל סי' קי"ב א"כ אין לאירוסה נערה פרנסה מן האחין דהיינו עישור נכסי' כדדייקי' ניזונית אין שאינה ניזונית לא ובג' מליאות הראשונה תוקי בתי לכן ברייתא דרבי בדלא מתאי וכיון דבית ליה נמי מזוני איבדה פרנסתה הבתה לפ"ז דינו של הרמ"ם נתלה לו בורם נסוני' דתלמודא ע"כ: ומ"ש ואין נראה כן דעת התוס' הוא משום דבלידך ברייתא לשם תנית בין בגרו עד שלא ניסאו ובין ניסאו עד שלא בגרו איבדו מזונותיהן ולא איבדו פרנסתן דברי רבי רשב"א אומר אף איבדו פרנסתן ואיפסקא הילכתא כרבי וכו' כתוס' דמדלא תני רבי נתארסו עד שלא בגרו איבדו מזונותיהם דהוי רבותא טפי אלמא דנתארסה לא איבדו מזונותיהם ודלא כרב בפ' נערה דליכא למימר נשאו בדי לאשמעי' דפס"ח לא איבדו פרנסתן דא"כ ה"ל לאשמעי' דאפי' נשאו ובגרו לא איבדו פרנסתן ודוחק לומר דמשום רשב"א דאמר אף איבדו פרנסתן נקט ניסאו עכ"ל: פי' דדוחק לומר דרבי לא נקט אלא משום לאדרויי רבותא ברשב"א דאפי' נשאו לחוד דלא בגרו איבדו פרנסתן ולא נקט נשאו ובגרו לאדרויי רבותא בדבפי' דאפי' ניסאו ובגרו לא איבדו פרנסתן לרבי כגון היכא דקתני שלא לאדרויי דוקא דדוקא נשאו עד שלא בגרו איבדו מזונותיהם אבל נתארסו עד שלא בגרו לא איבדו מזונותיהם והשתא נע"כ בליכך ברייתא דתני רבי בת הניזונית מן האחין נוטלת עישור נכסי' ודייקינן ניזונית אין שאין ניזונית לא ע"פ דלף נערה שנתארסה כיון דאיתה לה מזונות לרבי נוטלת עישור נכסי' אע"ב דלא מתתה אבל נבוגרת א"כ איבדה דאינה ניזונית מן האחין איבדה פרנסתה והסמתא לפי דעת התוס' ולמאי דאיפסקת בגמ' דהלכה כר' בפרק נערה אמרס כיון דתבינה

יש לה מזונות מן פלוין ולפ"ם דאין נותנין לה מזונות ולף לא מייתה לא איבדה פרנסתה דלא כהרב"ם (צ"מ) וע"ש שהאריך עוד : ותוס' שהרא"ש כ' בתשו' ע' פריסה:

סי' קטו אכלל ל"ג סי' ח' כנ"ל : בע' בנס"ג שהאריך ליישב תמיה זו : גדקאמרית וזכתה משום זה כנ"ל : דשעות בשוק וורד וביולא בו נגד פניה כנ"ל ור"ל שמשימה הוורד נגד פני' לקבל זו הריח' הוורד: פשכתרלה הוא דעי אלה מעשה כנ"ל: ולא משמע כן בדברי הרמב"ם בסמוך: זצ"ל כל אלו אין להם והוא ליין לדבריהעור : הפילכך עוברת על דת כנ"ל : שאין עדים מזינתה כנ"ל : מורי ז"ל בתשו' כ' דע"ש נפל בדברי העור וצ"ל אבל אם בא בלאת ידי שמים אסור לעמוד עמה (כס"ג) : יאע"ל סי' אלף רמ"ע : יגרוצאת ויתן כתובה ואם הודתה לו מזינתה אלא בלא כתוב' לפיכך משביעה בנקיטת חפץ שלא זינתה תחתיו אם רוצה בעצמו מזינתה ואח"כ תובע כתובה אבל מדברי אמר וכו' כנ"ל וכ"ה בס"א : יבוונתו על מתני' (לג:) פוסלתו של זה לזה ע"ש בגמ' :

סי' קטז אוש לה תוס' פירש"י משום כנ"ל : בהיא עומדת לפניו כ"ה בספרי' שלפנינו : גומ"ש אלא שבזה היא חלוקה שמייג במזונות נסכיר גם אפי' נחיוו כ"כ הר"ן להדי' בפ' אלמנה ניזונית במתני' היתומה והסכים והאיילונית כו' וז"ל ואם מתחלה נשאה לשם איילונית יש לה כתובה וכ"ה למזונות פירות ובלאות שיש לה דין אשה גמורה עכ"ל עוד שם קוד' לזה כ' ואיילוני' נמי אפשר דבלותה ובכלם קאמר דאי לאמר שנשאה' איילונית פשיטא דלית לה ולאו ביוצאת תחתיו לאמר שסביר בה שאפי' לית להוסרי הוא במי שנשאה תחלה לשם איילונית שיש לה מזונות ע"כ ומ"ש רבינו והגיעתה לשני וכו' וניסתה לשלישי וכו' דינה כיולא בהלו כ"כ הב"י ס' בגע"י בגי הא דמ"ר ניסתה לראשון ולא הי' לו בני וכו' לשלישי לא תנשא ואם ניסת תלא בלא כתובה כ' שם וז"ל תלא בלא כתובה ומיהו ביוצא בעי' אע"פ שלא הכיר בה וכו' ואם הכיר בה אפי' כתובה נבי' דהא ידע ואחיל ופשיטא דלא גרעה מאיילונית ואיילונית נמי אם הכיר בה יש לה כתובה עכ"ל וס"ה ודאי דלכל אלו דינים שנאמרים בסי' זה שדינה כאיילונית לפמות :

סי' קיז אכ"ה בגמ' אבל ביר' הרי"ף שמנאתדרשה נילדו בה תומין הללו : בעמ"א סי' תמ"ב :

סי' קיח אמיבות אלו פס רק לציין תמלת הסיתן לא לכתוב עליהם דבר וכן נמצ' רוב פעמי' בב"י ע' במ"ח ריש סי' ק"נ וסי' רל"ח וסי' פ"ל ע' במסדורא נתרא במ"ח דף ס"ה : בונתסד שבעל שסעלים דין וכו' כנ"ל : גאמונרה תגבהיי לזונה עי כנ"ל : דמה שהיה לא משבוס כתובה כנ"ל : הנגדי חול אין שתין כנ"ל : ואין בדברי הירושלמי כלום דכיון שנתן לה נע מאיזה עמם שיהי' מ"ם הרי הוא מגורשת כנ"ל (נ"ה) : זצ"ל סי' ז' : חנ"ל סי' מ' : טמאלוקתם שם שנלסון התקנה כתוב שלם לא הכישה אשה ורע של קיימת יהי' כל מה שבארנו וכו' בין הבעל ובין הזוכי' בירושתה זולתו ורלה ה"ל ישראל לפרש דהך הזוכי' וכו' פי' אף למי שנתנה האשה במתנה בחייה והרמ"ם הסיג שאין שייך לשון ירושה אלא למי שנקרא יורש ומה גם שמינת זולתו דייקא ר"ל שהוא יורש והם יורשים לכן אמר הירוש' זולתו לפי שגם הוא בין הירשי' וה"ר ישראל כ' לו בארוכות וכ' שם אף שע"פ הדת אינו נקרא יורש אלא הקרוב הזוכה בירושתו ע"פ הסכל כל מי שנוסבין לו במתנה נקרא יורש שהסכל גוזר שיהיה אדם יגיעו ועמלו לכל מי שירלה וקני' שם דמיוני' ע"פ הסכל והרמ"ם השיב לו אריכות אמרי' : יפילכך לא תטול אלא מה שהכניסה אמר בתולים מהם תחלה כדוניתי שמלא אם האשה וכו' כנ"ל : יאהך תיבת אין נעשות נדפם בלאותיות בדולות כי הוא שייך לדלעיל מיניה על ומ"ש אבל אם אין וכו' : יבסי' נוגה ב"ם מן הקרקעות כנ"ל (נ"ה) : יגנותן לה כלום וודאי אם היו מעלעלין כנ"ל : ידים בלאן תסרון דברים וגם שירנוב שעירנבו פירפיסי' שני מאלות המונכרי' עטור באין מנין לדברי הב"י ונעגב"ד כנ"ל שמאלת שנוהגים לכתוב למטה ובנמיגה שטר שפלוני התתן נתן לפלוני כך וכך ומעכשיו נאמריות על כל נכסיו וכו' כנל ל"ו סי' מ' ושאלת אלמנה שהיתה מודה בממון ומפני זה נתן גם שמעון עיניו בנסה ונשבע שלא יסא אמרת וכו' נס"ה שבסוף ספר מזה המנופה כתובה שאלה זו וע' בריב"ש סי' ל"ע וכו' כנ"ל וע' בשו"ח סי' רב"ם בב"י נכ"ה כתוב גם"ם וכו' : טוצ"ל סי' י"מ : טזה"ם סי' מתקס"ב : יזסי' י"ד : יחמתנה אם נשאר כפיטור כנ"ל : יטכך על בה דאמרי' הוא ענין בפ"ע ולא שייך לדלעיל : כצ"ל דלריך לכתביה ולא מסרה מודעא (כ"ה בגם סר"י הלוי) :

סי' קיט אר"ל מדאמרי' שם (נ"י) א"ל רב פפא לרבא לא מלא בה לא ערוה ולא דבר מהו א"ל מדבלי רחמנא גבי אונס לא יוכל לשלחה כל ימיו ובעמוד והחזיר קאי מגבלל דהכא מאי דעבד עביד משמע מזה דע"כ לא מבעי' לי' אלא באם כופין אותו להוזי' אבל בכופין שלא לגרש פשיע' לן דכופין אותו אם בא לגרש לכתחל' (נ"ה) : בוהיא יודעת לשמור כנ"ל : גבפ"ו מה' גרושין כנ"ל : דע' בדרישה א"ח כ"ב :

סי' קכ אקנו ליה רבנן כנ"ל : בגמ' רב הונא בר מיינא : גבגמ' הכי' ר' ירמיה בר אבא : דשם במשנה מעשה במ' שאמר איש פלוני וכו' : הלא אמר לשם כתבו כנ"ל : ווהוא שהלריכו בדיקה כנ"ל : זולא שייך נערה בתור כנ"ל : חצ"ל בהרבין דאמו בב"ק : טנערה בתור מפני אי כמי אממעינן בנ"ל ואפ"כ כתב כתב בכתב ידו כנ"ל : יאוב"ל מדבריו כנ"ל : יבנסת ליתא לדרב כשנת כנ"ל : יגדקול לאו דוקא כנ"ל : ידדרינ"ל קאי כוותיה כנ"ל : טוצ"ל ס"פ המורק וכנ"ל גם בסמוך וכו' דשמעית בא לכם מסתמלכות המלקי' ברמ"ם ע"ם וע' בתו' (סג:) ד"ה סאומר : טזסדברים שנאמרו בתו' ורמ"ם שם : יזואם תאמר בא כיון כנ"ל : יחכולם יסתתו בו נחמנון בשונה כנ"ל :

סי' קכא אבדעתו נשמה שתאכ כנ"ל : בעי"א פי' תמס"ם :

סי' קכב אבגמ' שכשמ' מי למעלה אומא נפתא ומפחה והרשב"א שמעיק רבפתה ותמתה והרמב"ן בסמוך העמיק נפתא ונפתא וכ"ל שכו' לבניהם סינוי נוספאות בג"ם : בגמ' בתיבת יד כתוב שנוסחא היא כשר נעיני כל מי שקרלה אותו וכפי הנראה מדברי הרמ"ם בה"ע היא הנוסחא הנכונה וע' בנ"ם א"ק כ' : גדדרך הנחוזים לפסוק קאמ"ל אין לפסוק בגמ' זו כנ"ל : דו"ל בנ"ם ע"ז בב' הרש"י ולפסוק הנומנים קלא וכו' כ' וז"ל ולפענ"ד הנומנם הרבה ונלריך אומן לתקנו ונראה לתקנו בדרך זה דרבינו רתה פירש"י שכתב ויוליך לפי מה שא"ל בכך דלא אמר אלא כתבו ותנו לשליח וכם כתבו ונתנו לו ולכך דעשו שליחותם וכו' דלא היה לריך לפרושו זה פשוט אלא נ"ל דרש"י נתכוין ליישב מה שקשה דכיון דבעי' קמא מבעי' ליה רבא מר נחמן ולא איפשטא ובעי' בתרא מיבעית ליה רבינא מרב אשי ולא איפשטא וניים אתת רבא נולד רב אשי א"כ קשה דס"ל לתלמודא לומר תיקו אבעי' קמא ולא תד תיקו אתרוייהו דלא דמי לסיכא דשתא דתלמודא קא מיבעיא ליה בעיות עובא קאמר תד תיקו לכולהו דהתם נשאלו בבת אחת בבהמ"ד אבל הכי תרתי נשאלו בתרי זימני קשיא וודאי דכ"ל תיקו אכל אחד ומיישב רש"י דבלי כן תלמוד' דלרבינא ורב אשי פשיטא להו בבעי' קמא דעשו עדים שליחותן ואין יכולין לכתוב גט אחר עד שיאמרו לבעל אלא היכא דאמר ויוליך לכו קא מיבעי' לכו ב' ומ"ל והשתא ניחא הא דב' רבינו תבעי' קמא בכה וודאי לא עשו שליחותן וכו' ואינן יכולין לכתוב גט אחר ואם כתבו גט אחר אינה מגורשת כלל ואמר עוד אפי' אמר כתבו ותנו ליד השליח ויוליך וכו' עד ואם כתבו אחר ונתגרשה בו ס"ז ספק מגורשת כיון דבעי' זו דוקא קאמר מלמודא תיקו והשתא לא כתב רבינו ס"ז ספק מגורשת אלא בדאמר כתו ויוליך אם ולפ"ז נ"ל דגם הרמ"ם דכתב תיקו ואולינן לחומרא לא אמר כך אלא אסך בעי' בתרא ויוליך לה מהו אלא דקשה דפ"ל לרמ"ם לפרש כן מדלא פי' ומשמע דאף בעי' קמא קאמר דסיקא בתיקו וא"כ קשה סיון יפסוק בסתמא דלא כרמ"ם ולכן נראה דאפשר לפרש דברי רבינו דלפי דכתב תחלה אמר לסופר ולעדי' לכתוב הגט ולחתום וכו' דאפי' בנמצא יכולין לכתוב גט אחר דכתולה לכן אמר דבאן דס"ל כתבו ותנו לשליח וכו' בכה וודאי אמרו דלכתחלה לא יכתבו גט אחר דלא עשאום שלוחים אלא להביא ליד השליח ואפי' אמר ויוליך כו' דנוודאי לכתחלה בס"ה נמי אין נותנין גט אחר ואם כתבו גט אחר ונתגרשה בו הוה מגורשת בין לא אמר ויוליך בין אמר : הסמ"ם כתב דטעות נזדקר פה וגנ"ל דכי לא אמר ויוליך לא הויא מגורשת משום דעשו עדים שליחותן וכן הביא גם בב"מ וע' לח"מ :

סי' קכג אונס בסם הרשב"א כנ"ל : בלא מלאתי כן בס"ה אדרבה ה"ם ליין על דברי הרמב"ם ולא הודיע מקומם היה ומלאתי בכסף משנה כתוב שם וז"ל דינים אלו לא כתב ה"ם מקומם ונעל מגדל עוז ב' דאיתנהו וכו' וכנ"ל גם כאן :

סי' קכד אשמקרע על העור כנ"ל : בודוקא הכא על דבר וכו' כנ"ל :

סי' קכה אהך ואפי' הוא שוים התפיסה בלומר שמאי לא תכבה שרויות אלא דאי אפשר לכוות אמר יוכל לגרור הדיוקות וכתו שפתיר הרמ"ם בפסקיו נהדים : בהך ליון שלות ח"ז בטעות נודמן הכא ושייך לקמן בסמוך במקום שליינו בטעות אות ט"ם : גצ"ל בסי' קכ"ו וכנ"ל גם בסמוך : דצ"ל סי' קכ"ו : הצ"ל והרמב"ן כתב : וז"ל הרס בקו הקופין וכו' כנ"ל : זצ"ל סי' קכ"ו : חמ"ק בקוף : טח"מ סי' אלף ר"ק : יוכתב הרב עזר לכאמיר כנ"ל : יאנכלל פ"ם סימן ג' : יבלא ארע כוונתו בזה דאם כוונתו על המקל שיושין לאמעלה בה"א כמונחר בעו"אם סי' ל"ו זכו דק מאוד ולא יכא נראה בתוך הדלי"ת בה"א גם אינו אריך כ"כ ליגע שהא והיות לא מלאתי הב"ה זו בסמ"ק לא יכולתי להבין מתוכה כי נלא"ה יש ע"ם בזה בין למעלה ללמטה ולענ"ד כנ"ל והביע קולו של למ"ד שלמטה בתוך דלית שלמעלה וכן מבואר לקמעיין בס"ע :

סי' קכו אסמגיה תגין כנ"ל : בדבל לשון כשר תגילה גט הב' כנ"ל : גצ"ל סי' מ' : דאם אין אחורי כל' וסיו"ד שעל סאל"ף וגדומה נובעין אע"פ שכתובנם וכו' כנ"ל : הסי' אלף קנ"ם אלף ר"ך ותשמ"ע כנ"ל : ונ"ל המגיה תגין : זר"ל שכתב אותיות יגעא לידי זלזול שנותנין בהם גיטין שאין בהם קדושה ע' בצ"י בו"ד סי' רפ"ג ובס"ם סי' רפ"ד : חודיקא נמי כנ"ל : טאין מורין כן אלא וכו' כנ"ל : יצ"ל ודן בלא יו"ד וכנ"ל גם בכל הסי' וכתגוזר בגמ' שם וכן לקמן בסי' זה : יאר"ל דכתיב (צרלמי' מ') בעמידי בא' לאורם נרא"ו וגו' וכתיב (עזרא יו"ד) ויסבו ביום א' לאודם וגו' ולכן כ' דים נתכשי' כדי ללאת מידי ספק : יבר"ל מתוך דהריך שם (סג') על מתני' עד רלה סדר בו' מכא דתכן סדר ראשון כותב סדר ראשון וכו' הרי דאמרי גתיבת סעורום לכדרי' : יגומוכרא וחורא סוא כנ"ל : ידגר פלוני דהבליל כנ"ל : טור"ל דקרינן לו נסתי תיבות אי גרת כלומר אם ונכתת עיין (עג"ז י':) סדר לית נרגריתא : טזמע"ם הרג"י ע"ז לקמן בד"ם וגרובית : יזנ"ל בדעת גבי"ת : יחבח"ם סי' תקנ"ם : יטסי' תקס"ג ותקנ"ם כנ"ל : כואם גם בטעת הדחק כנ"ל : כאהך ופי' סתום אין לו שייכות הכא וכו' דמקומו שראוי הוא לעיל גבי מלאתי בתוב וכו' עד תיכות דלא חכים ולא טעם שם ל"ל ופי' סתום וכו' והגרי הריב"ם שם שייכי' אח"ז אחר הסיום אותם תיבה על"ל ושתדפיסי' שנו והליגו דברי הריב"ם באמצע שלא כדת : כבצ"ל שאר ליבי שמוזכרי' בגט כגון ומניכא דאית ליבי או ודן דיבוי ליבי בזה אין למוש דלא שייך לפרש כדלעיל : כגנ"ל רגא : כדהך ומ"מ אין לו הנכה למאי דסיים סר"ם הנהיג בכותבו ובנכל דוכתי היו כותבין ומסיימת הוא דאין להוליא לעז אתנם עייגמי בתום' שם אות' נסיפך וז"ל והנהיג ר"ת לכתוב לשון זה בגט אבל בטופסי גיטין לא הי' כתוב ומ"מ אין להוליא לעז וכו' : כהר"ל מדאמרו הרי את אשתי ס"נ מקודשת הרי דאע"ג שאמרי הקידושין עדיין איכה נגואה לו אף ארוסה אעפ"כ מכני מאי דאמר ה"א אשתי ואין לומר דע"מ אשתי לא מיקרי אלא נשואה והא דמקודשת היינו משום דהוי כלומר שאמרי השופה הכי' נשואתו ונלמין כזה הוא מקודשת דמ"כ גם נאומר הרי את נשואתי הוא מקודשת וזה לא שמענו ומה שתמהו המפרשי' למה נקט הרשב"א כאומר כתבו לארוסתי אלא סתם שיד ונתנו לנשואתי אף אפי' אם אמר נכם אשתי מהני לטעם זה כיון שאשתי ואדרוסתי אחת היא נלענ"ד דלק"מ דבאמת כן הוא אלא הרשב"א רבותא קמ"ל דלוע"ג שאמר ארוסתי וקום אמינא דלא עשו שליחותן ולריכין לכתוב אחר קמ"ל דלא לריך ע' בתשו' הרשב"א שכניא הרש"י לעיל סי' קכ"ב : כונסי' מ"ב לא מלאתי כן אך בסי' מ"ם אתנם עמדתי מתוטם לזה זה כבוא הרש"י מתרמק וכלא בתשו' סי' ר"ל שמתחיל שם סיים ב"ג בדברי' שאלה ומלאתי שנם בכס"ג תמה על זה : כזח"מ סי' אלף רמ"ם :

סי' קכח אוכתב הרמ"ם במגרש כנ"ל : בלא נסוף הפרק מלאתים משנה הלזו וכן בברייתא שב' בסמוך אך המשנה הוא בדף (ז:) והברייתא הוא (ח') : גביון שהוזכיר שנולדה במרס"לא ולא זכר מקום שנולדה שם ושיתוף שם לידה איכה ענין לגיטין כי אין אנו מתמסין בשמות בגיטין אלא בשם הנמסר הראשונה כנ"ל לענ"ד ובוונתו בזה דמנו כי כתוב שנגררת במרס"לא אף שלא היה בתו' עיר לידתה כלל הוי כגט כשר שאין כאן שינוי כלל אבל אמרי שהזכיר לידה במרס"לא והיא אינה עיר לידתה הוי שינוי בגט אינו היא המבר גומר דס"ע אין כאן שינוי דברי מגיהי דגם לריבוי קורין לידה עיין מגילה יג' וא"כ י"ל דהך שנולדה אינו שם סבעלם ופירושו לידה אלא כוא שם השיתוף ופירושו שנתרגמו ע"ז קאמר דשם השיתוף אינו ענין לגיטין דבגיטין אין מתמסין א"א בשם אשר קונה לו ראשונה לא בכינויי שמות : דצ"ל ובדברי שמ"ג בצי"ם : הסולוכו גר' כדבריו כנ"ל : ודהרלב"ד ורשב"א פוסלין : זע' בתשו' מ"א סי' קע"ז : חבח"ם סי' אלף ריי"ג : טשברי הכית בממנתינו וכו' כנ"ל : יח"ם סי' אלף רנ"ע : יאעיין ס"ק כ' : יבעיין בעירובין (כח') בתום' ד"ה אחוזי ליה בכך תמוותא וכו' : יגלא מנכתו מקרא זה אך במדבר (לס) באמר ומגרש לערים סביבותיהם תתנו : ידמה שכתבו בך אני נומד בכך ר"ל כנ"ל : טושכתבו על נכר שמי"ר וסיו רגילין לכתו' על נכר קיי"ר כיון שאין סום אות במקו' לע"ז שמהי' יו"ד במקו' קו"ף כנ"ל : טזול"ג בי כך מתפרשין דברי הגהות מרדכי עיר שאין בה סום מים כי אם אסיפת מים ולפעמי' יבשו ואז מותין מעיינות בעיר הסמוכה בה וכך ואין מותין וכו' ר"ל בשלא יבשו אין מותין כי אם מאותן מים כ"ב בגס"ג : יזמגונה לר' אניגדור כנ"ל : יחיותר מבנימל כנ"ל : יטסי' מ"ג :

סי' קכט אשלוים ידועים בו ביותר כ"ם בהרמב"ם : בגם ברמב"ם איש' ומוכר איש פלוני ולענ"ד ל"ל וכותב איש פלוני וכו' : גולא כ' כל שום ומניכא וכו' : דואין סברת בדברי רבי' כלל כנ"ל : הכוונתו אפאי דמסיימין בגט בדת משה וישראל וכן אין להזכיר שם גיות שם : ושב' שם גיות גרושה ושם יהדות נלמין דמסקרי לא גרע כנ"ל לענ"ד : זצ"ל ועל ברוך : חנראה שט"ס הוא בתשו' הרמ"ם וכ"ל שאין יודעין במקום הכתיבה שיש לו שם אחר במקום הכתיבה (כ"ג) : טצ"ל נפ"ב : יבתשו' ח"ם סי' אלף קע"ו : יאהכתב דתמסרי' ק כתב כנ"ל : יבבסי' קכ"ם שם ניכוי כנ"ל : יגדמקע פסול לומר כנ"ל : [יג] לכתוב לוע בן אמי שנקרא כנ"ל : [יד] באמת מומת סיותה דבירתבו דאליו כלתי' בכתובות (סס') תמנם אעפ"כ יפה עשה מי שמוסקו דהם בגמ' הוא באל"ף ובסוף ולכן הגים שונה דנמתו דרב הונא בג"ק (כ"י) ונכור (כו:) תמנם תמוס לי דגם מותה אם נכתבו הכא לנסוף יסי' לכ"מ : יזובחות שאחר זה כנ"ל : טודברים אלו תמוסים לענ"ד דהא כרבה מעמי' מלינו במקרא אמות שמוסן א' כגון גרם שרת עטבת וכדומה :

סי' קל אוהלריך פיוחתו כנ"ל : בצ"ל כאחר כנ"ק : גמה שיש לתמוה בזה דמ"ם ממילוים נקרוני' דכשר כבר עמד ע"ז הט"ז וש"ם ע"ם : דר"ל דנקטי' בצ"ב (קסג') שאין למידן מעטם אתרוג ופי' רשב"ם לפי שאין סעדים יכולין לקרב חתימתן כל כך נסמוך בסוף השטר ומניחין ריוח בין השטר לחתימתן ויכול אדם לזייף ולהוסיף בנתיים שיטה אחת ולפיכך תיקון רבנן למזור תענינו של שטר בשיטה אחרונה לבלתי יכתבו בה דבר הלריך שמרי הא זייפוה והוסיפוה לאמר זמן אין אנו מפסידין כלום הה לא גלמד סימנה שמרי כבר כתוב כל זה למעלה וגם אם זייפו ויוסיפו בשיטת הסלק מאמר עניינו של שטר שבשיטה אחרונה בין השטר לעידים לא מעלה ולא מוריד שהרי אין למידין משיטה אחרונה וכתבו התום' שזהו דוקא ביתים שלא היו נותנין שריר וקיים אבל עכשיו שנותנין שריר וקיים למידין משיטה אחרונה ע"ש בד"ם לפי וגם מבואר' דברי הרשב"א : הנ"ל ודן די : ויכך הבנת בדק הבית אין לה הבנת ענין לכאן ומקומה בראוי הוא לקמן ובדיינתיה בח"ק י"ב : זשני כר בייה תתיות כנ"ל : חלפום ריסטא יפלא לעניין אם נשין שיעידו שנמסר לה בעידי' שהרי העידן שבגט אמר שהוא וכבר תמה ע"ז הרב בעל גס"ג תמנם כע"ז וב"ם ישבו דבירן שנראה תאווייה לכך נעיינן לידע שנמסר לה בעדים אפילו לשיטת הרמב"ם דסבי נעידי חתימה לבד תמים דהוי כאלו אין עליו עדים כלל : טעדים נשים מתמת זה לתמת זה כנ"ל : יאת שהעדים הראשונים כנ"ל : יאבלומר בין דתמת כל אחד מתומים שני עדים הפסק אין באן דהא נקמי' מילתא בקרובים כשר : יבדהא דלא מכשרי' כנ"ל : יגכאן שייך הבנת בדק הבית דלעיל (ח"ק וי"ד) על מה שתמה של רבינו שסתם ולא חילק ע"ז פ' שא"ב לחנק שסמך עת"ם לקמן גבוה : ידואם כתבוהו בכלל כנון כנ"ל : טושבשבל אתת כנ"ל : טזוכ' שזכו ע"ד פי שמוכר כנ"ל : יזגם הגמ' גיטין (יט') בני הוי עדה פרסאה וכו' משמע כן ומלאתי בבס"ג כ' פרמב"ם דלכך בחר לו לבניא מירושלמי סהוא מפורש יותר שבגיותו של הבג' זו ופרש : יחושל ברוך בא נקורין כנ"ל : יטח"ם סימן אלף רב"ם : כופסלינן מספק לומר אמרו כנ"ל : כאמכסר פנתו בגוק פסול לעדות כנ"ל :

סי' קלא אכבס"ג תמה ע"ז וד' בנ"ם שיישב כדברי' במסמן : בעיין בו"ד סי' רע"ד : גכותנו כן למחוב ונסבר : דומביקו בביעתו הבינותו כנ"ל :

סי' קלב אמכב"ג ב' פר"סך תמה ע"ז דהא בבעל בפיעור בסת בבדי' גרבנן וכמ"ם ס"ם נסתו ע"ם בג"ם שב' לייסב דעת בנעל בפיעור וכ"ב בג"ם ומשנה למלך דלא דוקא

דוקא ספק נערה קאמר אלא ר"ל דליכא נמי ספק שמא היא קטנה ע"כ ולענ"ד גם זהו תמוה דהא בגל השיעור סגר דקטנה נ"כ מתגרשת בקבלת עצמה וכמ"ש הרב"י בשמו לקמן בסימן קס"א לכן נר' דבגל השיעור כ"כ למי שרוצה לחוש לדר' יהודה באם יזדמן לו ספק יכול לעשות כזה: דאמר גבי נערה (גיטין סד:) כנ"ל: בכלומר שלא יצא לבעל מבט מריעותא עליו על אשר הפליג נטו: דגירדא בנחמיסה אבדו כנ"ל: המתה הוא שלא הרמ"ה כ' בסדיא וסבי הלכתא דלא מסדרינן גט לזמן מרובה במקום שהשיירות מצויות אע"פ שלא הוחזקו וכ"ש אם הוחזקו אע"פ שאין השיירות מצויות אלמא דאם לא הוחזקו וגם אין השיירות מצויו' מסדרינן גט אפי' לזמן מרובה וגם את"כ הביא הרמ"ה לשון הרי"ף דאם עבר אדם שם אע"פ שלא שהה ואין ממזירין אם הוחזקו שני ימ"ם אע"פ דלא שכיחי שיירתא ולא כ' הרמ"ה שום מחמעות שחולק ע"ז וכן מפרשי' כולם לדעת הרי"ף וכן מבואר בדברי רבינו בתמיה וסוף סי' זה והולך כ' כאן בהאמך ע"כ הרמ"ה דמ"ש רבינו כאן וכן אם ראה שעבר אדם שם פסול ואפי' לא שכיחי שיירתא ולא הוחזקו שני ימ"ם אלו ולא הוחזקו פירושו או לא הוחזקו וז"ש וכן אם ראה שעבר אדם שם דפי' וכן ר"ל לא זו אף זו דלא מיבעי' בלא מלאו לאמר כבון שאינו יודע אם עבר אדם שם דליכא פ"ם ספק לא עבר ומ"ל עבר דילמא לא בעל תמנו כלום דפסול באיכא מד לד לריעותא אבל בדליכא שום לד ריעותא הבעה כשר ומסדרינן ליה אלא אפי' אם ראה שעמד שם פסול הוא כשר מד לריעותא דהוחזקו אפי' לא שכיחי שיירות ולא הוחזקו אבל בדליכא שום לד לריעותא כשר הוא אפי' לא עבר אדם שם (ב"מ):

סי' קלג אבכל סי' זה בכ"מ שנזכר ר' אליעזר ל"ל ר' אלעזר: בהכה"ג הארוך לתמוה על זה וכתב וז"ל זה אי אפשר דהא אמרי' פ' המגרש גבי תמני' דשני' שאלמו שני גיטין מאן תנא דלא כר"ם וכו' ואי כ"ע סוברי' דעידי מתימה למוד ג"כ ברתני מאי קושי' וכו' ע"ש ולא בנתתי שוכחתו בזה דברי הרמ"ם בעצמו הקשה קושי' זו כמבואר למעיין שם: יורבינו כתב שהרמ"ם סובר כדברי הגאונים כנ"ל:

סי' קלד אבכלל כ"ג סי' ס': בלא דתלוה ויהיב או ביום שנזכר בריף ורמ"ם פ' מוקת הבתים (מח"): [ג] נ"ל בלומר בבי"ת בכל אחד מי' בפ"ע הוא הוא גבת' דירן ליתא לכך כאמנם שלא פייסתי אבל גי' הרי"ף ורמ"ם שם כן ויצ"ם כי גירסתם נכונה: ידהרי אני פוסל כנ"ל: דנ"ל באומן בגי"ת: הבסימן א': יוהלא יש לחוש שביטל גוף הגט כנ"ל: ועי"ש בסיגיין (לב') ת"ר אמר לעשרה כתבו וכו': חנ"ל כתלאה בב"ק: טבסי' א': יר"ל שאפילו היו מוצעין לבנו עד שיגרש שלא לא יותא כפיה אע"פ שרומזי שלא על הבן יותר כ"ם שמבעת או עבבת שלא לא הוי כפי' לבן: יאהרב"י קולר בהעתקה זו ואתרתי להעתיק הירושלמי למען הבין הך שמענו שכופין דהם בירוש' על כך דשואל דאין אונסין אלא למסולות פריך וקלא דתכן המדיר את אשתו וכו' יוליא ויתן כתובה הרי דכופין לזוליא אע"פ שאין בה פסול ע"ז משני שמענו שמוליא כלומר מזה לא שמענו רק שיוליא אבל שמענו שכופין נתמיה: יבקאי דקטיה בכונסים דליכבקים לגליצם כנ"ל ע' ב"מ (קח:): יגלהפוירו אליו או מפתידתו כנ"ל: ידהם בגמ' הכי איתא הסוא גברא אזל לקידושי ליתתא אמרה ליה אי כתבת לי כולהו נכסי הויגא לך ואי לא לא הוינא לך כתבינהו בכולהו נכסי אתא ברא קשישא א"ל הבוא בגרא תה אהב עליה א"ל לסהדי זילו אטמור בעבר ימינא וכתבו ליה והדר כתבוה ניהלה אתא לקמיה דרבא וא"ל לא מר קני ולא מר קני ואמרי' התם דברא לא קני' משום דהוי' מתנה טמירתא והיכי לא קני לאו משום דמתנה טמירתא הוי' מודעא לאגרתה הלא משום דמוכחא מילתא דמחמת אונסה הוא דכתב עכ"ל הגמ' וע"ז קאמר הרמב"ן דמזה משמע דאפי' במתנה דסבי בכ"מ בגילוי מלתא בעלמא לא"ם אמרי' הכא דמתבטלת משום אונסה כאוד א"כ כ"ם בגיטין באונס ממון דהוי אונסה ומשני ע"ז די"ל דהתם אע"ג דקאמר בגמ' דמתנה טמירתא לא הוי מודעא מ"מ בגירושין האונסה הוי' מודעא והכרית לומר כן דאלת"ם קשי' למה לא קנתה האשה הא הוא במתנה אפי' באונס מתנתו מתנה כל שלא מסר מודעא אלא ע"כ משום דמצטרפין גם המתנה טמירתא לאונס ונלעדי מתנה טמירתא לא הוצני לאונס וה"ה הכא דהאונס ממון נלעדי מסורת מודעא לא אהני ובזה פהרכתי קלא לבאר דברי הרמב"ן אף כי דברי פשוטי הם ליודע היות ראיתי יש מתקשי' בהבנתם: טועד סיגרש פלוני כנ"ל: יואפדה שלא עבנוהו עד סיגרש גט אלא עד שישמוד בגו לדין ושיבוא זה בדין הוא שבן הדין נותן לגו שרולה לעגן בנות ישראל וכו' כנ"ל: יבכמוסר מודעא אליהם כנ"ל: יחדגידול בר רעילאי (גיטין לד') כנ"ל: יטוכעין ראיה יש לזה כנ"ל: כבסי' מ"ב: כאגמ' המצוה תנין כנ"ל: כבלקמ"ב תרתי למה לי כנ"ל: כגוהכא ליכא רגלים כנ"ל:

סי' קלה אמלי הוי לה למיעבד כנ"ל ובזונת מקושי' שם היא לפי מה דס"ד שם דאם נתנו לה גט פסול או דבר אחר אך שהוא סברה שהוא גט כשר ה"ז לא אלא מגני: בלא בנתתי זה סברי דעת הרמב"ם בסי' שאם לא קראוהו כלל אינו' מגורש' הוא מאירן שני וסיאך היים ע"ז פב"כ דעת הבבו' שלא כתבו אלא תירון ראשון וגם עיינתי שם בכב"מיי וראיתי שכתבו כמיג הסני לכ"ב שע"ם נפל בספרי' וכ"ל שלא כתבו אלא תירון שני: גלא אבין תמיהא זו סברי גם בעיילי' לבי ידי' אם קראוהו קודם שנתנוהו ליד הבעל ה"ז מגורשת אפי' אם הבעל אומר שהוליאו וכ"ם הבא דקראוהו קודם נתינה לבעל והבעל לא אמר כלום את"כ ול"ע: דגם בש"ע הבב"כ כתוב כן אמנם לענ"ד טעות המעתיקי' הוא בשניהם וכ"ל או ויעיינו בטור מזהו גיטם וכ"ם הסמ"ג ובס"פר: הבלא קראוהו דלאו קראוה אפילו לא נתנה כנ"ל:

סי' קלו אאו הוי מגורשת או נסתק כתנתיו בענין קדושין כנ"ע ס"מ בדין הריני אוסיך כנ"ל: במשום דכתיבת הגט כנ"ל: גאלמלמוה ע"ז דהא מגילה לקמן בסי' קס"ט נקטי' דאין מוללין בגיטם והוא הבה' דיבמות (קד') דמסיק דכולהו ומידלה מגילה והטעם שם משום דמגילה כתחלת דין דהוי דיני ממונות לפי שבובין כתובה וא"כ כ"ם גט דהוי כדיני ממונות ובגר עמד ע"ז הרב בעל בנה"ג ג' הרמ"ם וע"ש כי האריך עוד:

סי' קלז אוקבלתו נפסול בו לכבודה כנ"ל ופירש"י מה"ם לריך לחזור וליטלו דקבלתו בכתובה קמייתא ליתסל בו לכבודה האלבך או לאו דהדר שקיל ליה מינה לא מהני אמירה שהרי בגר זכתה בו ע"מ תגאי ראשון אבל הכוח דהדורק לא זכתה בו לכבור': בע"ל ודין:

סי' קלח אאו מיד מלוהו כנ"ל: בבגמ' אי' דצריך לה מרליא וכ"ה בי' הרי"ף אמנם בי' הרמ"ם היא דעייק: גמסייע בליקתהם כנ"ל: דאבל כזו שהיא נתונה ברוטה כדמוקי לה בגמ' דעייק לה מרליא ושקלתי' לא מהני כנ"ל: האע"ם שהיא נתרם שסיפיהם כנ"ל: יואת"כ כתב שלם וכו' כנ"ל: זכלומר שאין רפואתה בידינו תשא"כ ישנה רפואתה בידינו להקינה תשנתה עיין גיטין (ע:):

סי' קלט אדרבי תניגא בר' אושעיה כנ"ל: בכל"ב ירושלמי דקאמר וכו' כנ"ל: גואין לך נומר שיהא אלא כאלו נתנו כנ"ל: דואם באמר כנ"ל בגי"ת: הר"ל משום דרבנן הוא לגנות את היגם וע"י בגו זה פוטרה מיבום: ובגמ' איתא שולא גריס דרב מנשיא: זועיקרא לאו למיגם קאי כנ"ל: חשהגיע לאויר הגט ה"ז מגורשת כנ"ל: טר"ל היאך תכן מגורשת סתם כיון שנפרק כו': ידרך עליה כרישא דמתני' כנ"ל:

סי' קמ אלמען שגור פקודת רבינו הבית יוסף בפתקאי דברי הרי"בם אמנם היות כי האריכו בדיו שתם לכן נזרתי ללקוט אך מרבי האחרו' המייבים הנה' ז"ל שם בסי' י"ח וז"ל שלא תאמה אנוסה שנתגרשה מבעלה אנוס ועדי נתינת הגט וקיומו כולם אנוסי' ונתאמן לך אם האנוסים הסם נגדר רשעי ישראל שהם פסולי עדות מן התורה אמר שהוגדר וכו' ואת"ל להחזיר אם יהיה כן נאיסורה כתו במונגא ונפרע בעדות אתם משום עינגא כמו להכשירו בזה גוי ממ"לת תרגמר שנרע עדות אלו האנוסים מצוי מ"לת וביכי' הכל שוה לאיסור וכו' תשובת רע שמי שעבר על גל מצות התורה באונס ואפי' עבד ע"ז שהדין הוא שיהרג ואל יעבור אם עבר ולא נהרג לא נפסל לעדות כיון שעשה כן באונס ומפני אימת מות כמלו עליו סברי אין נ"ך שנוגשין אותו לא במיתה ולא במלקות דלובם דפסקא פטריה מולכביה לא תעשה דבר וכו' גם הרמב"ם ז"ל כתב נמצו' ישראל שנאמר מפקת ירלא אע"פ שהם ישראל הוא ואע"פ שה"ל ליהרג ואל יעבור [illegible]

כבוי נמור כיון שאינו עובד ע"ז או מחלל שבת בפרהסיא ברלונו מ"מ פסול הוא לעדות דקי"יל כאביי (סנהד' כז') דלא בעינן רשע דחמס ואפי' אוכל נבילות לתאבון דלאו רשע דחמס הוא פסול ואנ"ל במשומד לתיאבון דלכ"ע פסול דרשע דחמס הוא משום דהוין אגיל ובפין שהיה וכו' ולכן באלו האנוסי' שעבר עליהם חרב השמד ובתמדו ימים רבים בין הגויים בזרי השמד ולא מלאו נפשם אל ארץ אחרת שיעבדו השם מגלי' כתר דאוי לתקוד הרבה בשניהם כי יש מהם שהיו יכולת בידם ללאת מן הארץ היא ולמלט נפשם מן השמד אלא אומר שנשתמדו אף אם תחלתם באונס אחרי כן פרקו עול שמים נתקו מוסרות התורה מעליהם ותרבותם הולכים בחוקות הגויים ועוברים על כל אלות התורה ולא עוד אלא שרודפים אחר היהודים המתמללים אחר גיניהם לספלילם כדי להכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד וכו' הנה אלה ובוולאה נהם אין להם חלק באלקי ישראל ואנ"ל שהם פסולי' לעדות אלא הם פחותים מן הגויים ומורידין אותם ולא מעלין אע"פ שהי' תחלתם באונס ויש אחרים שהיו יכולין' בלב שלם ונפש חפלה מן השמד אלא שאין יכולת בידם כי לא יספוק אשר בידם אל הכואלות המרובות שיש להם לעשות לבולייה עלמם ונשיהם ובניהם ועפם ואולי יספוק להם להוליא עלמם אבל הם יריאים מן נכניהם אמני גימם בין הגויים ימתערבו בהם וילמדו ממעשיהם ולא יגלו משם לעולם והם בוחרים להתעכב שם למען הגיא את בני גיתם בכבל רסן התורה ותלויותים עד ירחמו עליהם מן השמים ויפתחו עליהם שערי הללם ונרכתיים הם כזהרים מלהתגאל בטומאת העבירות זולתי בשעת הסכנה ובמקום הסכנ' ולכה אף אם לפי האמת כל שאפשר להם להליל עלמן חייבין להליל אף אם יעזבו בניהם ובני ביתם שאלאבתר השם ותורתו קודמת לכל ולמה לא פדה יעקב איש וכו' עם כל זה נ"ל שאינם פסולין להעיד שהרי אין חובבין לעושי עבירה בשבבתם כיון שעוסי' כן בדי שלא יטמעו בניהם בין הגויים ודמי' לאה דפרק זה בורר (כז:) סבור קבורתו וכו'. ולכן נבנט האשה אשר עדין מן האנוסים אשר נשארו באלכות השמד דאוי לחקור הרבה לעיין תאיזה מין הם וכו' ואם הם ממין אשה כשרים להעיד לפי הדרכים שכתבתי לשעם מכשירין הגט ומתירין האשה ליגשא אבל אם הם ממין הפסולין לפי מה שכתבתי אין מתירין אותה ליגשא ע"כ: לסי' ק"ה:

סי' קמא אעיין בתשו' כלל מ"ה סי' ט' (כה"ג): בדשדר גיטא לדביתהו כנ"ל: גא"ל ליתי גידך כנ"ל: דניהא לי בידך כנ"ל: האכך ומיהו כל היכא דאיפשר וכו' אין לו הכנס כלל דכיון שכתב לפסק כהרי"ף והרמ"ם שמתמירי' היאך שייך תו לומר ראוי לחוש וכו' הא קולא היא ורלותי שכבר עמד ע"ז הרב בעל עלמות יוסף (קידושין מב') והנה באמת הרב"י בגד"ם מחקו מן הספ' אמנם גד"ת היגתיק שהב"י פסק דיש להחמיר לכתחלה במקום דאי אפשר יש לסמוך אמקילין מזה נראה שהיה לפניו הגירסא לסיפך ומיהו כל היכא דאי אפשר ראוי לסמוך אדברי המולקים וכ"ג ב"כ מדברי ב"י בס"ע בסי' קמ"ד ע"ם: וכבר אזר הרב"י בעלמו מדברי' אלו כמבואר גבד"ם: זאפי' מדעת אביה כנ"ל: חותרוכת ימא דתסרי רשאה ושלטאה בנפשה כנ"ל: טע' בב"ח שביאר היטיב דברי' אלו: יאמר המתסף או בעידי המסירה איירי ל"ל שאין בגט ס"פ א"כ יש בו ס"פ אלא שאין הכסה כופרת בקבלת הגט לדעת קלת פוסקי' אבל אם יש בגט ס"פ והאשה כופרת בקבלת הגט או אפי' האשה מודה לדעת קלת פוסקי' אין שליח נעשה עד שלפני שצריך ליתבע נובע בעדות הוא וכדאיפסק' הלכתא בקידושין שם והסתמא דתקון רבנן היסת אין שליח נעשה עד ולו בעידי מתימה איירי אפי' שיש בגט ס"פ והיא כופרת בקבלה שליח נעשה עד ודוקא כשאנים הביאו את הגט שא"ל לומר בפ"ג ובפ"נ או אפי' שליח אלא רואה כתיבת הגט וחתימתו שלריך הגט להתקיים בחותמיו אבל בשליח של"ל בפ"נ ובפ"נ אין שליח נעשה עד מטעם דהוי נוגע בעדות כמו שיתבאר בסי' קמ"ב (כה"ג): יבדאפי' שליח קבלה אלו מסווי כנ"ל: יגאפי' מסגרת בסוגרי' גו חייבי מיתות: ידוקמן עליו כתולי ביום א' שוה כנ"ל: [יג] סי' בפסעיוני' להאיגעי' אלא דרשב"נ: יהכלומר לאין נתמים דודאי על אחר ספק היא אם מעלמו נפל או דאפמו הרוס וס"כ כדא אמרה כלומר שמעי' מזה דנספק ה"ז גט: יושקשה על רבינו שמביא ראיה מהירושלמי והלא הירושלמי מביא ראיה מדפלוגי' כנ"ל לענ"ד: יזלכך נראה שכך מפרש כנ"ל: יחדלאו' זמן לרבנן כמו על אחר לרשב"ג כנ"ל: יטאמנם הר"ן פ' התקבל משמע דס"ל כרשב"ג (ר"מ): כוע"ל סי' ק"ך מדין שלוחי כתיבה וחתימה ושם מקלת דינים אלו (ר"מ אחריך): כאעדים שיכירו חתימת כנ"ל פי' דברי' אלו עיין בפריסה ובטורים אחרי' ראיתי הגירסא כי ברוב המעתי' ליכא ב' ביחד שיכירו חתימת כל השנים ואף אם היה כן מ"מ אינו מלוי שיהיה בשעת נתינת הגט עדים שיכירו חתימת כל הגט דיינין ולריך שהשלשה דיינין וכו': כבדברים אלו מתמיהים סברי מבואר בגיטין (ח') שאם הבעל עלמו הביא בטור א"ל לומר בפני נכתב וכ"כ ואיך הביא לו ראי' היפך זה וכ' כדאמרי' פ"ק דגיטין והכא אלאתי בבית שמואל סי' קמ"ב ס"ק כ"ז כתב וז"ל לכאורה דין זה תמוה דהא בברייתא איתא בעל שהביא גט א"ל לומר ב"נ וב"ח וכו' וכ"ל דל"ם ס"ל כרתב"ד דס"ל הלכה כרבה דאמ' הטעם שצריך השליח לומר ב"נ ופ"נ משו' דאין בקיאין לשמה ומשום דאין עדים מלויין לקיימו וס"ל כל כשינוי' שם איירי אחר שלמדו או אנ"ל ב"נ וב"ח וכן הא דתנויא שנים שהביאו גט וכן מרס ונתפקח וכן הבעל דוקא אחר שלמדו אנ"ל ב"נ וב"ח א"ב הסתא לדידן שאין אנו בני תורה כמו הראשוני' מ"ם אפי' הבעל ל"ל ב"נ וב"ח דס"ל כמו קודם שלמדו אבל לדידן דקי"ל כרבא דאמר הטעם משום קיום א"כ בבעל אנ"ל ב"נ כיון שהוא בעצמו הביא גט לא מהני מרעורו גם אינו חשוד להכשילה וגם לא נזרי' אטו שליח אחר ע"כ: כגאין זה לשון הרמב"ם אלא כ"כ רפ"ב הכל כשרים לשליחות הגט חוץ מן השמטה הנכרי וכו' אבל הנכרי' והקרובי' כשרי' ואפי' הפסולין וכו' אלא כיון שרבי' שתחיל במ"ש הרמב"ם הקרובי' כשרי' הולרך לשנות לשונו ולומר כשרי' לעדות זה כלומר לעדות שאומר השליח ב"נ וב"ח במ"ל (ב"מ) וע' פריסה: כדואמר להו לרבנן כנ"ל: כהאבל גוי לא דבעינן דבי נפק כנ"ל: כוהדברי ה"ב נפ"ו כנ"ל: כזשאין מהופך במקצת ועיקר הכוונה שאם הב"ד קבלו הגט ע"י שליח שאמר לפניהם ב"נ וב"ח יכולין הם לשלחו ע"י גוי ליד שליח ישראל והוא יתננו לאשה ויאמר שליח ב"ד אני: כחבגמ' אי' קמפיינ' ר' ספרא לב' רבנן סמוכו: כטתיד כגט ליד שליח הב' כנ"ל: לאלו דא"ל את הולך אפי' אלה נמי לא ואי כשב"ב אפי' אלה נמי לא דתני' הולך גט זה לאשתי ה"ז השליח ליד אחר את הולך גט זה לאשתי ה"ז לא ישלחנו ביד אחר רשב"ג אר' בין כך ובין כך כנ"ל: לאוהלא שאני כנ"ל: לבאמנם אותך פנ"פ כנ"ל: לגושכתב דהא דקולך כנ"ל: לדנשלא פנ"פ לגרם בו את אשתו כנ"ל: להלעשות שליח ושליח שליח עד ק' שלוחים כנ"ל: לוודס"ה שלוחים ב' לשליח ב' כנ"ל: לזב' הרמ"ה שאם את השליח וכו' ליטול מורשיו של שני וכו' נראה שהרמ"ם למד כן מדאמרי' בגיטין (ס') שאם נתנו לה ולא אמר ב"ב יטלנו ממנה ויחזור ויתננה לה הרי דאפי' שנתננו להאשה לא נתבטל שליחותו ויוכל לחזור ולקחתו כ"ש כשנתנו רק לשליח ולמדתי דברי' מהרב בית שמואל בסי' קמ"ב ס"ק כ"ם וע' בס"ז ס"ק כ"ו הטעם על דברי הרמ"ם: לחלכך הכ"ם בד"ם לא הביאוה בתקומה הנכון ועיקר מקומה לקמן אחרי ד"ם וגם מ"ם וכו' עד מלאמרי' באומר אמרו וכו' לא הוי מילי ע"ן כתב לשון זה קשה מאוד: לטוולת הטור שהוא עסוק בו כנ"ל: מלגם זה תמוה לפרש כן דמאי ראיה מייתי מר' יוסי שמודה באומר אמרו הא מכן לא ס"ל כן להלכה אלא גם באמרו פסול. והנה ראיתי בכה"ג שתמה ע"ז וכתב וז"ל ולכן כ"ל שכוונת הרב בעל הטורים ז"ל כדעת הרמב"ן ז"ל הביאו הר"ן גם פ' התקבל והרב"י בסי' ק"ך דטעמא דר"י דפסל באומר לב' תנו משום דהוי מילי ומילי לא מימסרו לשליח אבל אמי' דפסל באומר אמרו לא הוי טעמא משום דמילי לא מימסרי לשליח דלאו מילי מסר ליהו אלא הרי הוא עושה שליח שלא בפניו אלא ה"ט דכיון דהבעל ביני לבתם ובעינן וכתב לה כלומר שיכתבנו הבעל והוא הסופר והעדים במקום הבעל אלא כשמשמעו מפיו הם וכל שלא שמעו מפיו אפי' אינו אומר אמרו מדעתכם אלא שהבעל עושה לותו שליח בכל מקום פסול צ"כולהו שסברת פטור היא ואת הקשה על הרמ"ה דלא הוי מילי שהרי באומר אמרו וכו' לא פסלי' ליה מטעם מילי אלא מטעם למסה ובודאי דלא שייך לטעם זה וודאי דאם נתנה לו רשות יכול לעשות שליח אלא שקשה קצת לנו איך כתב כדאמרי' בגמ' ובגמ' לא הוזכר מזה כלום אלא שהרמב"ן ז"ל פי' כן בדברי בגמ' ואין דרך לומר על מה שלא פי' בגמ' אלא שהיה מפורש פי' כן כדאמרי' בגמ' וגמ' וגמר מדשמואל נמצא לדידן דבי היכי דשמואל אומר תודסר"י באומר אמרו דלא הוי מילי אלא הטעם [illegible]

חדושי הגאון מוהר"ר ליב חנליש: והגהות:

מעכשיו והניחתו בגלידי"ם אינה מגורשת וכו' ורמי נ"מ ... דהא דר"ב הוא בלא
מעכשיו ... [illegible]

[illegible]

סי' קמז [illegible]

סי' קמח [illegible]

[illegible]

סי' קנד [illegible]

סי' קנה [illegible]

סי' קנו [illegible]

סי' קנז [illegible]

סי' קנח [illegible]

סי' קנט [illegible]

סי' קס [illegible]

אנשא ולרתה אסורה פרי דשרי אם כשאת זו מודים לתלות עצמה עם חברתה כ"ש הכא שאינה
מקולקלת ... [illegible]

[illegible]

סי' קמב [illegible]

סי' קמג [illegible]

סי' קמד [illegible]

סי' קמה [illegible]

סי' קמו [illegible]

אמנין ליה דרבא דאפי' לכתחלה ולשון דלא עדיף קסה לזה עכ"ל: סי' מ"ו: ה"ל בפ' כ"ב תב' איסות: סי' ספ"ס: ואין כינס תוניא כנ"ל: בפ' נערה שנתפתתה (מג') איתא רק שאין סוני' לפדותה לפי שאין קורין ואותבינך לי לאיתתו וס"ל דס"ס ליכנס דלא שייך ניה ואותבינך לי לאיתתו:

סי' קסב אין הולד עמנה ממזר סם (יח') החולץ ליבמתו וכו' כנ"ל וכן החולץ ליבמתו היא לוון לדברי הטור: רב עוקבי בר קיסנא אמר שמואל כנ"ל: חייבי' על לרס כרת ור' יוחנן אמר בין הוא בין האחין אין חייבין לא על החלוצה כרת ולא על הגרה כרת ואמרי מ"ט וכו' כנ"ל: דלא מיהו פליגותא' דאחין קא עביד איסי פליגותא דלרס קא עביד כנ"ל: ברים דף מ' ע"ב כנ"ל: וטעמא מפורש בגמרא כנ"ל:

סי' קסג ומ"ש אפי' אם סבור כנ"ל: אחרי ימים קודם אלונה כנ"ל: הביאו ראיה ושקילו א"ל רב משרשי' מי דמי התם איכסו וודאי ואיכו ספק הכא אידי ואידי ספק אלא אי דמי' למתני' לסא דמי' ספק ובני יבם וכו': וכן פסק הרמב"ם כנ"ל: עיין ב"ח (לט'):

סי' קסד ר"ל שמוזר על כל האחין שאחד מן האחין יחלוץ לה: סי' רכ"ד: עיין פ"ס הרב"י בסוף הסימן ועיין בדרו"ס וב"ח:

סי' קסה לא לגופו כיון שמתמת אותה כפיה כנ"ל: נ"ל סי' ל"ד: ר"ל מה שאמרו יבמות (קיח:) בתשנה העוררת הכאה וכו' וכן שם (קיב') יבמה שאמרה לא נבעלתי ליסנא דמבקשין ממנו שיחלוץ: אלא על זה אמרו אלות יבם קודמת כנ"ל: הכולם שוין ועל זה כתוב בתשובות כנ"ל: וס"ה סי' אלף קס"ס: ומ"ש רבינו אבל כנ"ל: הסי' ס"ט: אבל שפיס שם כעם כנ"ל: סי' אלף ר"ב: ואמר כמה שנים כנ"ל: וגבלה מסמת שענה כותבין אגרת מרד על סיבה ובאסורה לו וכו' כנ"ל: נ"ל בפ"ק דיבמות (ד:): ובפשנה שם איתא להנך אומין כבגד שבעל נגבי יבם לא נזכר רק סך דורשי שיכולה לומר לאחיך הייתי יכולה לקבל וכו' אלא דתמיהא גלמד בו דכיון דאפילו כשסיר בעיל יכולה למאן כ"ש כשלא היה בעל וגם משתבר דאין לחלק בין גירושי לשאר מומין:

סי' קסו אינו' לברך על כניסת יבמה וגיותה כנ"ל: הרב"י אמר הדברי' ולא הערה עליהם ח"ל כב"ס כ' הרב המחבר' נראה דלשון בעל העיטור' הוא שאמר על הרב שסי' אחבר ספר אחד וכתב שמיגולו לברך ברכה בשעה שכונס ליבמה דיברך אקב"ו על בעילת יבמה דאע"ג דאיכא פלוגתא גבי בעילת מצוה וסיינו כבעולת אשה בין בתולה בין אלמנה דבגיורה דאמונה ססיה כקריאת בעילת מצוה לפי שכנסה בחופה וקידושין לגבי עלי' דאיכא מ"ד דיברך אקב"ו על כניסת אשה בחופה וקידושין בשעת בעילת מצוה ואיכא מ"ד דא"ל לברך דנפטר בז' ברכות שמברכין בחופה אבל ביבמה ד"ס דלריך לברך דאין ז' ברכות שבחופה שייך כלל ליבמה ואיכא למ"ד דיעל כניסת יבמה כסקידושין כמה לריך לברך על כניסת יבמה ולאותה דהא בריך ברכ' אירוסין כשעשה בה מאמר דכך היה תקנת חכמי' שיקדש יבמתו ויכנוס ואמר שגבר אחר בשי' שנישאו לאנשי' בחופה וקידושין דמברכין ברכת אירוסין ושבע ברכות ותו לא בעי' לברך עוד על כניסת יבמה כשעושה בה מאמ' ואי משום דמוסיף וכו' ולפי דב' שאמור דמברך על בעילת יבמה דמשמע לאבא אלמא דס"ל שיברך עובר לעשייתן לכך כ' בע"הע ולכן כתבי' דכל מצוה שתלוי' בזמר כגון הכא דתלוי' ביבמה דאיכא לאום שמא לאמר שברכה תהא מתרפת והויא ברכה לבטלה לפיכך אינו מברך אלא לאחר בעילה ומברך אקב"ו בבעול יבמה עכ"ל: הנה גם יסודו לפרש כיום דבריו משום דעל בעילת לבנה מתחבו ולבעול הוא לשעבר ואני בער ולא אבין דהא סוגי' ערוכה היא בפסחי' (ז:) להיפך דבלמ"ד לכ"ע לבנה מתחבו ובעל פליגי אי לשעבר או להבא. וגם הרב שם בסוגי' דבעילה ביון שאינו מברך עד לאחר שבעל לכ"ע מברך בעל ואיאך כ' הכ"ם דמברך לאחר בעילה ומברך בלמ"ד. גם יש לתמוה כיון דלפי הב"ם והרדו"ס הך ואכא כתיבנא קאי אדלעיל ולמה זה הפסיק הענין בהך מ"ד דמברך על כניסת כו' ולא אמר לא אלא אחר כך ואכא כתיבנא. גם מה שפי' דגבי בעילת מצוה איכא פלוגתא אם יברך בשעת הבעילה לא שרע איה איסור פלוגתא זו. ואולי דמיסתפינא קטן וגדול לכבנים ראשי בין כהרים הרמים. כי אמינא דטעות המדפיסי' איתרמי בדברי העטור נשמטתה בעל העיטור דבעי' העיטור עלמו עיינתי בכ"מ זו ז"ל וכתב הרב המחבר לענ"ד הכונס את יבמתו מצוה רבה היא וצריך לברך אקב"ו על בעילת יבמה. בכל המצות מע"ב דפליגי גבי בעילת מצוה בעל' ואיכא מ"ד דעל כניסת יבמה כשמקדש את יבמתו צריך לברך על כניסת יבמה ולאותה דהא בריך ברכת אירוסין ואי משום דמוסיף מצות יבו' הא ליתא למצוה אלא בביאה ולכן כתבינן תאי הסגירה לן דכל מצוה שהיא תלוי' באחר לא מברכי' עובר לעשייתן ע"כ. דברים אלו מבוארי' כיון מגלי' דהא לפי מ"ש הר"ן בפסחי' ב' ירושלמי דקאמר גבי הך דכל המצות מברכי' עליהן עובר לעשייתן חוץ מן הקידושין בבעילה (ר"ל ברכת אירוסין למאן דקדיש בביאה) ופי' הרמב"ן בטעם דלא מברכי' על מצוה אלא בשהיא מזומנת לפניו והכא בשעת שהי' סורכ עמה במעשה אסור לברך ע"כ. ולפי סברת בעל העיטור יש לפרש הטעם כיון שתלוי באחר דדילמא תתחרט ואפס מלהתקדש בו ואע"ג דבגט' לא שייך דילמא מיקלקלא תקיעה התם שאני דעכ"ם עביד שלוחו שמוטל עליו ונאום שנתקלקל התקיעה מאחר"כ הכא דבעלמי דמין אגירו נסתלק מעליו החלוה בגמרי. עכ"ם היינו נמי דמצוה בין מאן דעבר ויקדש נגיאה בין ביבמה לכתחלה לא מברכי' עובר לעשייתן וגדיך לברך בעל וזהו פי' דברי בע"הע שכתב הכונס את יבמתו צריך לברך על בעילתו יבמה (ר"ל על דקה ולא יברך לבעול יבמה וע"ז קאמר) בכל המצות מע"ב דפליגי (כלומר דבמאר מצות פליגי בפסחי' אי יברך בעל או בלמ"ד גבי בעילת מצוה בעל דכיון דבבעילת מצוה לא מברכינן עובר לעשייתן וכמ"ש יאמר עוד אמנם) איכא מ"ד שיברך (אמרי המאמר שעשה ביבמתו) על כניסת יבמה (כלומר ולא אחרי הבעילה וע"ז אמר) וליתא (דמש"ב על מה יברך אם של הכניסה עלמה זה אינו) דהא בריך ברכת אירוסין ואי משום דמוסיף מצות יבום הא ליתא למצוה אלא בביאה (כלומר ועדיין לא עשה מצות ביאה ומאחר יברך עליה וע"כ צריך לומר שיברך עובר לעשייתן ולכן הא כתבינ' דכל מצוה התלוי' באחר לא מברכי' עובר לעשייתן ונמצא יש לכל הדברי' שמכון זה אחר זה:

סי' קסז אמר רב ס"ק לכשיגדיל כנ"ל: במתון ל' יום כאמן ולריכה חליצה כנ"ל: וכנה' פירש"י היא אומרת כנ"ל: נ"ל כאמן וכו' כנ"ל: אם שיחלוץ ויוליא בגט בך היא עיקר הכניסה ויש ספרים שכתוב נתן אי יוליא בגט וע"ס הוא דוודאי דגט בלבד אינו פוטר כנ"ל: ותרתי בעינן והטעם לזה דכיון כנ"ל: ועוד י"ל שמה שאמר כנ"ל: אינה יולאה אלא בגט כנ"ל: הגה הוכיח לו דאף כשלא אמר בתחלה בעלתי רק שאמר לא בעלתי לאחר לריכה גט. וגם לעיל גבי אלא כדברי רש"י כ"כ. ולא הבנתי דהא לעיל בתחלת דבריו משמע דוקא כשאמר בתחלה בעלתי ואלמלא כלמ"מ שם וז"ל כתב ה"ס והטעם לזה דכיון דאיהו אמר בעלתי וכו' קשה דהא בסוף הלשון כ' לדעת רבינו דאפי' דסניהם אומרי' לא בעלתי לריך גט משום דחזקה דאמר שכנסה בעלה ואיך כתב כאן דמשום דאמר לא בעלתי לריך גט ו"ל דלא כתב ה"ס כן אלא לסתור הבירסא שגורס בדברי רבינו שיכפו אותו לבעול או יוליא בגט ועשאייהו דמכמני' ליה לכך דאמר בעלתי ועדיין לא בחית ה"ס לגמר פי' זה בלשון רבינו דאמרי כן אידהו ולמד ועוד שמה שאמרו הכא שניהם וכו' השתא רבה לדחוק הני' עם הפי' שפי' רוב המפורשים ולא רצה ליכנס עלמו בזה עד לבסוף ודוחק ע"כ:

סי' קסט סי' רכ"ו: וע"ס הוא ונ"ל סי' רע"ו (כס"ב): ואפילו סם הדיוטות כנ"ל: סי' רכ"ו: הנה כבית שמואל העתיק כן ובגמ' שלפנינו לא מלאתי אלא שאמר ר' יהודה לרב כהנא תא סק לנירזא דקני וכו' פירש"י נירזא דקני חבילה של קנים שהלכו ליפגש שם לגם חבילה זו ונלענ"ד עיקר הגירסא הוא מדאמר לרב כהנא סק לנירזא דקני לסצטרף לאחמס ע"כ דבגבור היו ויושבי' שם מרובה ואי ס"ד דהנך ב' גריכי' כולם נומר בן אל הכותבי' (אף אם נאמר שבגבר אחרו כולם כן) אע"ג בכשושינו את רב כהנא להיות מהמוספים ה"ל לומר כולם ולא מלינו שאמרו אך ר' יהודא לבדו: וגם בזה מסני עדות אשה כנ"ל: נ"ל בהגהות בצ"מ: וכגון שאין קרוב ליבמה ר"ל שסעד שאמר לא יהיה קרוב ליבמה: אלא הבנתי מאי הו דקאמר דהרי המשיל בסיס לכם ר' בני שערות ומלאתי בכנ"ב שכתב ח"ל ונמאורה קפי' רישים לסופים וי"ל שדברים הללו כך הם מתפרשים כיוצב הם יש לכם ריבוי שערות וגריבוי שערות משמע או שהן ארוכות ברבה אע"פ שאין לכם ריבוי שערות או ריבוי שערות אע"פ שאין ארוכות ולפסר הו' לפרש היה פילוק בין ריבוי לריבוי וכהני הוי פ"ב ב"ב ע"ש בגל המרובות אם יש ריבוי שערות וגם גדולות דאמרתי בעינן ריבוי שערות וארוכות אבל אין דברי בע"הם נמסמעותיו מסכימין לזה שב' כת"ס הטור אם יש ריבוי שערות או שהן ארוכות ע"כ: ואי איכא ריבוי שערות סמכינן אריבוי שערות דאין דרכה לבא כנ"ל: ומ"ש וע"ז סומכין אא"ב לבדוק אם יש גומות וכו' בל זה שם בס"ת וכ' הב"ח ז"ל איכא לתמוה דלמאי שב' ס"ת גופים דאין אנו בקיאין בגומות כמ"ש רבינו בסוף בסי' קנ"ס א"כ וודאי לא סמכינן אחזקה שהביאים אדקול עם ב' שערות וכן אין סומכין על הקומה אם בדקו ולא מלאו אלא ב' שערות דאפי' גערים בשרים שמעידין על הסנים שהוא בן י"ב שנה ויום א' והוא בת י"ב שנה ויום א' לא סמכינן על ב' שערות כיון דאין אנו בקיאין בגומות ולריך שיהא ריבוי שערות או ארוכות כדרך שהם בחים בגדול ובאשה גדולה ואם יהיו ריבוי שערות או ארוכות אם מלא הניע לכלל שני גדלות וה"ל לא עדים ולא חזקה כלל דעיקר הגירור הוא ריבוי שערות וארוכות והשתא קשה ביון דרבינו כ' בהר בסי' קנ"ס דהו"ה אינן בקיאין לסבחין בגומות לא היה לריך לכתוב כאן מ"ם שסומכין על מזקת שכינים וכו' מיהו יש לייסב דלא נתכוון רבינו אלכתוב כל הדרכים שסומכין עליהם כשבקיאין בגומות וכן מה שסומכין עליו בז"הז שאין בקיאין בגומות ועיין בע"ז סי' קנ"ס ונב"ש בסי' זה: שהגל לכתחלה מעומד וכן כתבו כנ"ל: עיין יבמות (קו') גרס"י ד"ס יסיבתה זו היא עמידתה: ובגמ' שלפנינו לא מלאתי כן על רב יהודה אלא על רב הוא דאמר הכי. אמנם לרבי יהודה קאמר דאומן בן בגיטה דחלילה למיכתב וח"ל לא לנית ליכנס יבם: ועשעמו מדאמרי' גם"ם מלות חליצה וכנ"ל: ומ"ש י"א שלריך שיהלך בו מעט וכו' כ"כ בכנ"ס בסוף פ' החולץ ובמרדכי פ' מלות חליצה כתוב שיהלך בו פעם אחת: וקורקת הוא מנעל של שמרוקן נתמתיתו עור של כ"ם סערוך: ויכניין נורת מנעל חליצה כתוב בכתבי מה"ר אישרלין כנ"ל: ויכי תימא תימא נימא כנ"ל: אם כן לא יסדק כנ"ל: והכל כ"ב פי' ב': בלא מאן אלא הנה יבמי כנ"ל: ומ"ש ותתפוס ברגלו בידה השמאלי וכו' ב"ב הסמ"ק כנ"ל לשנ"ד וז"ל הכ"ם פי' בשעה שתתפוס בידה תיתני' בעקב המנעל להתלין אותו אם תתפוס בידה השמאלי' עיני נשר הסוק באויר כדי שלא יכול ויזוז ותמיש המנעל מן העקב בידה הימנית ותחלוץ אותו ופסקר מ"ש רבינו ב' ר"ס שולפתו בימין והשמאל מסייעת ר"ל ב"ב שבשמאל מסייעת נמם שאוחזת בו בנגר השוק שלא ינוד באויר ותוכל להלון אותו מן הרגל היותי בטוב אלא לפי שאפשר לפרש לשון ר"ת בפשוטו דמתיר לכתחלה שבשמאל תהא מסייע' בחליצה אמם לכן הביא רבי' עליו הא דב' בסמ"ק שכל החליצה תהא בידה הימני' וא"ב אמילא לריך לפרש דבריו ר"ת דלא תהא שמאל מסייעת אלא לאחוז בבשר השוק כלוחוד כדפי': בכ"ז ז"ל הב"ח ומה שהקשה לעם האריכה להפסיק לארץ מלאתי בזה לריך כדי לסרחות אחת שחליצה המנעל מעל רגלו לא בשביל שהמנעל הוא שלה ולקחם אותו לרשותה דאינו שלה וע"כ משלכת אותו מידו לארץ כי לא חלצה אותו אלא לשם מלות חליצה שלא תהא עוד זקוקה לו וכגון הוא וכ"ב הב"ש: כלעיל העתיק לשון המרדכי לברעיה וגמ' שלפנינו פי' למידחסי' לכרעיה וכ"ה ני' הערוך פי' למידחסי' שמגביה רגלו בקרקע ודוחק: ב"ב בעטור בשם הרי"ף וגם אני הרי"ף שבידינו כתוב וז"ל דס"ל לאמימר דאין דאיפסקא רגליה מארכובה ולתת' דבעי' לתרולי למשרת על הרצפה ואלין וכן כתב בדלא איפסקא רגליה דבעי' לתרוצי לרגליה על הרצפה ואלין הרי לפנינו דס"ל להרי"ף דקושי' נתי אלין ומלאתי בנ"מ שהקשה כן ובתב עוד וז"ל ואיתקשה עוד דאח"ב כ' הרי"ף ותמני' דקתני מן הארכובה ולמטה חליצתה כשירה לאו דנקטעה רגלו אלא כגון דקשר רלועות המנעל למטה מארכובה ולמטה וכו' וא"כ דבריו סותרים מרישא לסיפא ונראה דס"ל אמלה הוא מה שפי' הרי"ף בהגדולה קמא ואח"כ כבים וכתב כלשון שכתב הרמב"ם וכ"ו גם הרי"ף דמתני' לאו בנקטעה רגלו אלא כגון שקשר וכו' וכמ"ש בעל המאור לשם דאח"כ כתב הרי"ף והמדפיסי' עשו ושמו בהעתק שני הפירושים הראשון והאחרון וחם סותרים והראשון הוא מה שכתבו הרי"ף וכתבו כן כל המפרשי' בשמו ופשוט הוא ע"כ: בנ"ל רוקה נראה: כאתם בקטנה ואינה מולת' ואינה מולדת כנ"ל: כי לא תדע הכוונה בזה דבפ' אע"פ לא מלאתי מענין דמונים אך סמוך שעדה הכוה דומיא דא"ל לאבא אימתא מיבמנא ליזכי ע"ס נגמ' (סא:) דשם מבואר דאם אמר אוכל רימונים בפניו ואינו נותן לה מעוב רוק אבל לא כשתאה עלמה אבלה והנה עיינתי בסמ"ק עלמו שכתב שם וז"ל וכן יש דברים אחרים שגורמים רוק כגון רמונים כדאיתא בפ' אע"פ וכו' לפון זה אפשר יש לפרש דהכי קאמר שיש דברים אחרים שגורמי' רוק דאין בוונתו בשיאכלם הם גורמים רוק אלא מי שרואה אחרי' אוכלים אותם מעלה רוק ועל זה כיון במה שאמר בדאיתא בפ' אע"פ ר"ל שמעיין שם ויראה שהרמונים גורמים רוק בעינן שאמרו שם שמה"ב בפי' העתק הרב"י שכתב על אכלה קומה וכו' ס"ם רמונים משמע ע"י האכילה מעלה רוק וזה לא מלאתי שם: ובגמ' שלפנינו בספר שושן וכ"ה בי' רש"י: והנה דמשמע שיהא כנ"ל: ולפי דברי' אלו משמע שאף אם נתכוונה היא לגדם מיפסלה על אחיו ונקמן בסוף גו"ס וכתב הרא"ש וכו' משמע דאף אם נתכוונה' היא אם לא נתכוין גם הוא לא מיפסלה דאל"כ קשי' הרא"ש במקומם עומדת דס"ל למהרש"ל לומר שתרוק ותתכוון לחליצה ואף אם הוא לא יכוין מ"מ מפסלה מעכו ומב"ם דיש להקשות כן לתירוץ הראשון שבנב"ס מיהו כד דייקת בדברי הרא"ש עיקר תירוצו נקט בליטנא קמא סהרי אמר ואסיק דבי מדינן וכו' ודברי הנב"ם סבא על ליסנא אך זה מתום ויותר דסא בל קושי' הרא"ש הוא על הלכתא אבם מלאתי בנ"ת שכתב על דברי הרא"ש וז"ל ואיכא להקשות דעדיין קושיתו במקומה עומדת בליטנא בתרא ותו קסה דליכא גופיה בגיא לשון הרי"ף דפסק כליסנא בתרא וא"ב בך הלכה ובלאן כתב כליטנא קמא כדי לתרץ קושיתו והוא סותר למ"ס מאלם ונראה דדעת הרא"ש היא לתרץ דהכי אמורלאי דקסרתו לכוונתו ולא אמרו ליבמה לרוק בפני כדי שתתכוון עליו ס"ל כליטנא קמא ול"ג שם ג"ב לתומרס כר"ם וכו' ואסוזר בנה וכבת לחומרא: בתנ"ד על היה כנ"ל: בגין מוסם היא וגם אינו כנ"ל: בכלל ב"ב סי' ו': בפלוגה מותרת ליבמה כנ"ל: לפנינו ליתא הנה אמר שמואל בל מקום וכו': הנה סב"מ נפ"ד שלכס ע"ו כתב דברי' אלו ב' הריב"ם אלא שם כתב גם כך ואע"ג דנגע לא וכו' ב"ב בשם הריב"ש ע"ם ונלאת משמתי בריב"ש עלמו ומלאתי כי כל דברים אלו אמורים שם בכתבם ובלשונם: וודאי שמתרים אותו כנ"ל: סי' קס"ב: סי' ו': סי' קס"ס:

סי' קע א"ל הב"ם לא ידעתי מאין למד כך ומסבר דלמד כן מדקאמר בפ' ר"ב (קח') מדכבר ר"ב אין זיקה רבנן סברי יש זיקה ליתא מסוי מיוחמא דרב דאמר חליצה פסולה לריכ' לחזר על כל האחין ופירש"י דפריך מסיפא דקתני וכן אחת אומר בנ' יבמין ויבמה אחת מלאה דס"ל לרש"י דמיכם אחד וב' יבמות לא קשיא דאף רב מודה בו דנפטרה אחת בחליצה פטרתה אבן בספרים שלנו ליתא בגמ' בהדי' וקתני סיפא וכו' וכיון דבגמ' קאמר הכי בהדי' כתב רש"י דפריך מסיפא ואין ראיה מכאן לסברת רש"י בעלמו אלא דלפי שכך היא גירסתו וודאי דקושיא סברתו ואף לגירסא זו אין סתירה לדברי הרמב"ן דר"ל דסס"ג דקשי' מרישא ג"כ אלא דניחא ליה לאתויי תב' יבמין גופי' דאיירי בהרב ואיכא לאידך דנס"פ ר"ב (בג') משמע להדיא דרש"י סובר דב"ס הוא בפתי יבמות דקאמרי' התם אמאי דתנן בעי לזו וגט לזו צריכות ביומנו חליצה ליתא מסייע ליה לרב דאמר חליצה פסולה לריכה לחזור וכו' ופירש"י דצריכות משמע שניהם לריכי' חליצה וקתני סיפא וכן ביבמין וכו' אלמא דס"ל לרש"י דאי לא מדקתני סיפא ליכא סייעתא דאיכא למימר דוקא בג' יבמות ולא בב' יבמין וכ"פ הסום' (כמ:) בד"ס בן עזאי והיינו כדברי הרמב"ן דאמר דב"ס הוא: נ"ל והריב"ם פי' וכנ"ל גם כנ"י: הקשה כן לפי הגירסא אשר היה לפנינו אבל לפי' הגירסא אשר לפנינו בטור ל"ק מידי וכ"כ הב"ח: נראה דלריך להביא ממון לה בגט והא"ב לא יבלים הוא או אחיו או עשו בה מאמר וכו' דלמה לא יזכור ביאת אחיו או מאמרו בידה כמו בגרסה והא דלריכה חליצה אחר ביאה זהו מפני גט שלפניו שעושה הביאה שלאחרים בית' פסולה ובילה פסולה גורם גם רבנן (נ"ס): דהכא וודאי לבולהו דס"ל מתקדשי כנ"ל (ק"ג): דאמר בים תנאי ונחלוץ פלוגי כנ"ל: והרמב"ן הודה לדבריו ואני אומר כנ"ל: הוגרסי' רב שרבי' אומר כנ"ל: ר"ל עתה לפי סברה זו אין נפקותא בכולהו שינויי פלוגת' דרבנן דלכל אוקמתות אתיא רבנן אליבא דהלכתא (ק"ג): דהאי חליצה פסולה פוטרת כשמואל כנ"ל: ולמיקשי לך רב אשי דאמר דכ"ע כנ"ל: ורב פרגיא אמר דבזיקת יבמין כנ"ל: גרסף בים מודה רבי כנ"ל (ק"ג): דאמר חליצה לא מסני מאמר כנ"ל: נ"ל רבה: ונתן מאמר ליבמתו כנ"ל: ואפי' בים ע"כ כנ"ל: וה"ה בגדול אחר גדול וקטן ואחר קטן אבל קטן אחר גדול מסני לרבנן דאמרי יש גט אחר גט כ"ס בגדול אחר גדול וקטן אחר קטן אבל קטן אחר גדול לא מסני כנ"ל: והראשונה לחלוץ עד שתגדל כנ"ל: כב"ס בי' הרמב"ם אבל בגמ' רבה בר רב הונא: בגמ' א"ל רבה: בבמות ל"ב: בסי' קנ"ש: בסי' רכ"ס:

סי' קעא ומדרב ששמעינן כנ"ל: גבי תיובתא דאבוי משמעינן כנ"ל: ר"ל מדאמר בר קפרא

חדושי הגאון מוהר"ר ליב חנליש: והגהות :

(יבמות קט׳) שיש להסתפק מן המפורשים דילמא גדלה ומיפרעה: דר׳ אליעזר אבתרייתא לחוד קאי כצ"ל: אומי אמתני׳ נהא תמוה דגדולה דמי׳ קתני וכו׳ כצ"ל: ונ"ל דבר קצרה עיין פ"ק ג׳: ושמון על עצמו בשבועה כצ"ל (ק"ג): אשתי יבמות קטנות ומת כצ"ל:

סי׳ קעב מנ"ל פ׳ החולץ רבה (לו׳): ורש"י פי׳ דמ"ד יוסי כצ"ל: ותימא דזה היפך הכל המסור בידינו דעד אביי ורבא אין הלכה כתלמיד במקום הרב ומאביי ורבא ואילך הלכה כבתראי אפי׳ תלמיד במקום הרב וכמ"ש הרמ"ש ז"ל בהס׳ עירובין פ׳ עושין פסין וכתב הליכות עולם ב׳ הגאונים וסתים וכבר תמהו בזה בעל אחרית יהודה בהגהותיו וכ"ג דלאפי׳ דנימא דר"י בר יהודה תלמידו דחנוה לא קשי׳ מידי מתה שפוסק כר"י לגבי אנוס ורבים דע"כ לא קאמר דעד אביי ורבא אין הלכה כתלמיד במקום הרב אלא בשנחלקו זה עם זה דכיון דרבו לא קיבל דבריו כמו דברי התלמיד אבל כשנחלק עמו לאחר מיתה אדרבה קי"ל כבתראי כמ"ש הר"ן בפ"ק דסוכה בשם הגאונים וס"ל לפרש"ש דהכא לא נחלק ר"י עם אביו בחייו אלא לאחר מיתה והכי משמע ליסנא דתניא ר"י בר יהודה אומר שלא חלק על אביו בחייו (כה"ב): ותאומים נראים וכן מבוררים כצ"ל: ספרים אדם וכזקן או חולין כצ"ל: ושמירתו אדם ולא ממשת אולי נסתרם מאליו הוי בלאו דבכלל לא יבא כצ"ל:

סי׳ קעג אכן וכשם נעשית הדפוסין באותיות גדולות כי כל אלה הדברים מן סיומא שהיה וכו׳ עד לאחר רבינו וכולו שייכים לסדרי וכולם מבוארים שם בריש יבמות במסכת ונבת׳: פעמים פוטרתו גרמה ופעמים שאין פוטרת גרמה כצ"ל: נ"ע דאמות אנוסה מדרבנן למה אסר הש"ס דרבנן ובפ׳ נולד (כד׳) אמרו דספק חלוצה לא גזור רבנן (כה"ב) ולא מבין קושיתו דלא דמי כלל דהתם איסור גלוי להבנא לכהן והכא באיסור ערוה נבעו בה ועוד דהתם לא קאמר אלא אין חולצין וכו׳ דהיינו דיעבד אבל לכתחלה לא והכא איירי לכתחלה דהא קאמר שלא ישא אותה אח"כ מצאתי בב"ח שג׳ על כך דינא שהוא מדברי הרמב"ם פ"ו וז"ל ונ"ע אמאי ס"ל לה דספק אחות אנוסתו אסורה ולא מבעיא סריף ורמ"ם בספ"ק דיבמות בספיקות כגון שקידש אחת מב׳ אחיות ואינו יודע איזו מהן קידש חולצין ולא מיבמין שתם כל אחת שמא היא אשתו אלא אמרו זקוקתו שהיא אחות אשתו והכי תנן בפ"ב מי שקדש אחת מב׳ אחיות וכו׳ וכן בפ"ד אמין (ל:) וכולן שהי׳ להן קדושין וכו׳ דספק איסורא הוא וכן בפ׳ החולץ (מא:) תנן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה מה יבם יוליד את אשתו בנו ולא אשת אחיו בחליצה התם אמאי הוא אחות חלוצה ודחוים אבל ספק מ"א כיון דאיסורא דרבנן הוא ליתא לך דבריה ובפ׳ החולץ המרדכי׳ דשאל רבינו שלמה מדרויי"ש לרבינו ברוך על ספק אחות חלוצה ודעתו הי׳ להתיר והשיב ר"ב דשאל את פי׳ רבותיו ואמרו שאין ראוי להתיר לעשות מעשה משמע דמן ההלכה אין ראיה לאיסור ואפשר לומר דמתנן בפ"ב דיבמות (כב:) קדשו וכנסו אין מוציאין מידם ואפי׳ שילא ואפי׳ מכניס כהנים מ"ע חלוצה דרבנן וספק חלוצה לא גזרו רבנן משמע דוקא קדמו וכנסו אבל לכתחלה אסור לכנוס דהל"ב ליתני רבותא דאפי׳ לכתחלה שרי׳ ולמדנו מכאן דה"ה לאחות חלוצה נמי אסור לכתחלה אפי׳ בספק ודיבור את קדם וכנס אין מוציאין ע"כ: פעמים פוטרת גרמה פעמים שאין פוטרת גרמה כצ"ל: שהיה לאחיו נאשתו ספק גירושין ומת ונפלה לפניו וכו׳ בפ׳ החולץ (מא:) בספיקות חולצת ולא מתייבמות אמאי שפיקות דילמא ספק קידושין אמאי לא מתייבמות מתייב׳ אין נכן בלום ומנגו התם גבספק גירושין ה"מ לאוקמי דלא מתייבמה שמא הוא גרושת אחיו ע"כ:

סי׳ קעד אמתנת יבם אע"ב דלבני יבם כצ"ל: גרעיה רחמנא לחליצה כצ"ל: אכן ב׳ אמין נכ:אין כו׳ הוא ציין לדברי הטור אתם לא מצאתי כן בכל ספרי הטורי׳ שק"ג"י ציין על אתנפות דדברי הטור לכן נ"ל דצ"ל כצ"ל מי שיש עליו זיקת שני יבמין היא ונראה הורלות ולא מתייבמות בילך ב׳ אמין נשואין וכו׳:

סי׳ קעה אנפלים דאמונה כצ"ל: כבשיא והצרה נופלים בבת אחת כשמת שמגרש היתם היה נראה אותו ונפלו שתיהן בבת אחת לפני אח השלישי אבל כשהוא מי לא כצ"ל (ק"ג) והא דנקט הרמ"ש שנפלו שתיהן בבת אחת אע"ג דהשני כבר גירש לערוה קודם מיתתו וא"ב בשעת מיתתו אין כאן אלא אחת כלאתי מבואר בספ׳ ק"ג דלהכי אשמוע׳ בין כנסה ללא כנסה דאם לא כנסה השני נמצא בשעת מיתה נופלת אבל אחת לפני השלישי דהיינו הראשונה והזיקה אמא הראשון אבל הצרה כבר גירשה השני ואין לחשוב הראשונה גרם ערוה בזיקה שהרי מעולם לא היתה זקוקה עם הערוה ביחד אלא אחר דהא לא נשאה השני מש"כ אם כנסה השני (אע"פ שכבר גירש) מ"מ אגלאי מילתא למפרע דמיד כשמת הראשון היתה זקוקה לזה ולא שגירש אח"כ ס"ל גירושין דבתר זיקה ולא תכבי:

סי׳ קעו אמונים כסף מפורשים בכתוב דברים כ"ב אך בבני אונס אבל במפותה כתיב (שמות כ"ב) כסף ישקל כמוהר הבתולות ודרשי׳ (כתובו׳ י׳) שיהא זה כמוהר הבתולות בזה פירש"י היקש הכתוב קנס המפתה לקנס האונס מה קנ׳ האונ׳ מפורש׳ אף קנס המפתה מפורש׳: אצער ובושת ופגם נותן כצ"ל: אולו תפי׳ לאשה לא יוכ׳ לבלות כל ימיו כצ"ל: דהלא אמר רבא כצ"ל: שלא תהא בגילושים כצ"ל: ולא מצאתי נראה פרק אלו נערות ונראה דט"ס הוא ונ"ל דגרים פרק נערה שנתפתתה והכי תובה מדקאמ׳ בסמוך והוא ברייתא בפ׳ הגוזר ואם אין יאמין וכו׳ שהוא ברייתא שם בפרקין (מד:) אמנם גם שם לא אמרי בהדי׳ אלא דקמתני׳ מבואר שאינה דיש לה בושת ופגם ולער ומקנס דליה לא הוכר שם כלל אבל מבואר הוא בפלוגתא שבעלה הרב"י ידע דעל מתניתין (מ:) הבוגרת אין לה לא מכר ולא קנס כתבו הריף ורא"ש וז"ל אבל דייקי לה בושת ופגם היא לה: ונ"ל כר׳ עקיבא דאמך הכי: ומדברי ר"י ירם׳ שאין קנס למרשת ובוטה ולא למוכת עץ: נראה שלמד כן מדכתבו התוס׳ שם בד"ה הסרשת וכו׳ דר"י לא גרס בברייתא דיש להן טענת בתולים אך יש להן קנס לבד מעתה בשלמא לגירסתינו אין אנו מוכרחים למ"ש הרב"י לעיל ליישב דברי הרמב"ם דכיון דנקטי׳ הר"ב וכן בברייתא דהוי להם טענת בתולי׳ אתיא כר"ב א"כ מתילה דאין להם קנס דז"ל שפיר כאן דבברייתא לא הוכר קנס כלל בס׳ ר"ב מודה דיש להם קנס וכחייך ברייתא דלהם לכו לעשות פלוגתא מהדם אמנם לגירסת הר"י דגרסי׳ בברייתא הראשונה רק שיש להם קנס לבד וע"ז רמי מברייתא דאין להם טענת בתולים וכדפי׳ התוס׳ ב׳ ר"י דס"ל דטעמא דאין להם טענת בתולים דחשבי׳ לה׳ כמוכת עץ ולפ"ד דיש להם קנס ע"כ לא משיב להו מוכת עץ ומשני ע"ז הא ר"ב והא ר"י הרי דלר"ב דס"ל דאין להם טענת בתולי׳ משום אוקמת מוכת עץ מ"מ נומר דיש להם קנס וכמ"ש ולכן שפיר כתב הטור דמדברי ר"י ירמה דאין להם קנס אח"ז מצאתי במגנה למלך פ׳ י"א מה׳ איסות הלכה מ׳ וז"ל ודאיתי להטור סי׳ קע"ז שכת׳ וז"ל וכן במרשת ובוטה כתב עליו הרמב"ד וכתב יש לה קנס וכ"כ הרמ"ה וכו׳ ומדברי ר"י ירמיה וכו׳ ע"כ נמ"ש נשם ר"י קיבה לעיוני דבשלמא מוכה דמוכת עץ אין לה קנס זה מבואר בדברי תוס׳ אבל מ"ש דלר"י אין קנס למרשת שוטה יש לתמוה עליו שהרי מדברי התוס׳ מקוסי׳ רשב"א יש להוכיח דהתוס׳ ס"ל דמלוקה דקנס היא תוספת מהכל ואף ר"ב מודה דיש לה קנס וכמ"ש הרמ"ה גם בחידושין ובשלמא כפי הפי׳ שכתבנו לעיל בדברי שהוא הפי׳ שדעת הרמב"ם ניחא דאפשר לומר דדוקא לר"י דמהנה לא שבים יש לה קנס אבל לר"ב דמנטה שנים עד שמעטם זה אנו אומרי׳ דבחזקת מוכת עץ כנס אפשר דלית לה קנס משום דהויא בחזקת מוכת עץ וכבר כתבנו לעיל שדעת הקו׳ הוא דלפיר"י לר"ב אין קנס למרשת ושוטה עכ"ל ומ"ש שצריך עוד נעוב עיעם: עותכן תו כתם כצ"ל: כך ועוד אם טען אפי׳ טענת אמא הוא היה ליון על דברי הטור והרג"י לא הערה עליו ונאמר בכמה מקומות שניה הדברי׳ עד ישכים לו זמן לספש אחריהם ולקנעם אמרי כן בבדק הניה וכמו כן עשה בסי׳ זה לעיל בגי ומ"ש בשם הרמב"ד דלער לעלמה׳ גם בזה התעורר אמרי כן בבד"ה וכתב ומ"ש ועוד אם טען וכו׳ והמדפיסי׳ שנו וכתבו כך ועוד וכו׳ אמרי הבהת בבד"ה מגלימין הכוונה:

סי׳ קעח אנס מורים בלבנם כצ"ל: בכדפרישי׳ לעיל בסי׳ כ"ב כצ"ל: נג"ל בס׳ כ"ד:

סדר הגט אמבואר בסי׳ ק"ל וכשרותן ופסלותן מבואר בח"מ סי׳ ל"ב ל"ד: בגדול לא מסקרי אא"ב הוא בן י"ג שני׳ ויום אחד וגם בזקנותו שיש לו ב׳ שערו׳ אבל דלא יש לו חתימת זקן אזי א"ל לבדו׳ שוב אחר ב׳ שערות ואם לא הביא ב׳ שערות כלל אזי לא מיקרי גדול עד שיעברו רוב שנותיו דהיינו שיהא בן ל"ה שנים ויום אחד וזהו כוונתו שכתב בחתימת זקן או בשנים ותמהני שלא הזכיר ב"כ כן אנמי שהוא הוא בן כ׳ שנה ונולדו בו סימני סרים אזי ב"כ כשר להעיד וכל אלה מבואר היטיב בח"מ סי׳ ל"ם: ואע"פ דלאחר עדות כשר לענין עדות אשה פסול כדאיתא בסנהדרין (כו:) מימרא דרבא: דאפי׳ בעל מום כי אמר שאין בעל מום כשר להעיד אשת איש כצ"ל: המבואר בסי׳ ק"ל וע"ש: ואם יש עוד אחד בעיר ששמו ושם אביו כשם המגרש עם אביו אינו יכול לגרש אלא בפני האחר כמבואר לעיל סי׳ קל"ו: וכל זה מבואר בסי׳ קל"ד: חר"ל דנקלף ובדיו פסול אפי׳ בדיעבד מש"כ בספר דברים: וואמר לו כתוב גט בו לגשתי כצ"ל: מבואר ריש סי׳ קך"ב: אמבואר בסי׳ קל"ח: ונם זה שם: ומבואר בסי׳ קך"ס ומשמע שם דהוכי דלאפשר יש לפסול אפי׳ בדיעבד: ומבואר בסי׳ קכ"ד: שכל זה עד ויגרשנו כגד אין מבואר בסי׳ קכ"ס: עמבואר בסי׳ ק"ל: ומבואר בסי׳ ק"ג: ומפשוט בגת גיטין ד"ו: רואה שבין לאמן דקשי׳ מיניה: ימבואר בס"ם קכ"מ: כמבואר בסי׳ קכ"ב: כשכבר כתב כן לעיל בתחלת הענין ולא אבין הכפלתו שנית: כבכל זה מבואר בסי׳ קל"ס: למבואר בסי׳ קל"ט: למבואר בסי׳ קמ"ב וקמ"ד: כתבואר בסי׳ קנ"ע: כנעיין בסי׳ ו"ב: כהכל לוכי שלים כבעל ושליח שליח וכהולכה וקבלה מבוארי׳ בסי׳ קמ"א וקמ"ב לכן לא האריכתי בליונם ובנ"ס כתב הרמ"א לסמוך עמ"ש כבר בפנים הספר:

כתיבת השמות היות כי הבית שאול כבר ניחור כל הבירך בעניני השמות לא מצאתי אין ברבות אחרים ודיוקי׳ בדברי הש"מ לכן לא הארכתי בזה אך שמתי נקודות בין דברי׳ המעורבבי׳ ועוררתי אך על טעות אשר נפלו: אר"ל בג׳ יוד"ין א׳ אחר הלמ"ד וא׳ אחר הקו"ף: בהיינו אם קורין אותם בחיריק אבל אם קורין בצירי א"צ בכתוב התבונה כמ"ש בעצמו אבל יצחק יצחק חיס"ק: גכך הכל נמד יו"ד לא קאי אבלום"ח שהמחול דצלי יוד שייכא הכא ובג"ם כ׳ נסדי׳ שאין נכתוב בלוים"ח ביו"ד אם לא דטעות נפל וכ"נ בלימ"נ: דחיבת בלומא מיות׳ שכבר הזכירו ולפת"ם בלות ב׳ א"ם: הבנים שמוחל היא במלכום"ם: ובג"ם סי׳ דמסתמא כותבין נוקים ביוך: זכג"ם דאם קורין במדיל בתמ"ה א"ל המבוכת אבל אם קורין בקמ"ץ א"ל לכתוב התבוכת: חבג"ם שנגדל בלא יוד: טבג"ם היא דמתקרי סינדל: ילא אדע מהי שייכות דוועבול הכא לאות זיי"ן ונראה דל"ל זוועבל"ל שהוא בינוי לנכרים: יאנ"ל זכאי בכ"ף: יבנ"ל קמוס"ל נמי"ת: יגבג"ם דבמדינתינו כותבין יענטא בעי"ן: ידלענ"ד נ"ל יוכנ"ין: טוצ"ל כדרלעומר: טזנ"ל בנלגת שיון בלות סכ"ף: יזנ"ל מטרק"ל: יחנ"ל שובדיק בס"ם: יטר"ל ביו"ד בין פ"א לנון: כנ"ל קמסריים: כאר"ל בין תי"ו ליו"ד לפי שבנתמי הוא שם של רוח רעה אבל שנמי הוא שם של בני אדם:

כל סדר חלוצה מבואר היטיב בסי׳ קס"ע: אועל כל פנים נוהגין כצ"ל: במערון של וכצ"ל: גנר"ל דאם עברו י"ב שנים מיתת אחיו נודאי שהי׳ כבר נעורים נשעת מיתתו דהל"ב פילך יוכל לסלון אם היו בן י"ג שני׳:

Rabbiner-Seminar zu Berlin